Universidad de Deusto
Biblioteca

S. ISIDORO
PELVSIOTÆ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gt. 2i ap. 2i.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ.

S. ISIDORI PELVSIOTÆ EPISTOlarum amplius mille ducentarum libri tres, nunc primùm Græcè editi. Quibus è regione accessit latina Clariss. viri IACOBI BILLII Prunęi, S. Michaëlis in Eremo quondam Cœnobiarchæ, interpretatio.

Eiusdem BILLII *Sacrarum Obseruationum libri duo.*

Ad R.P. GODEFREDVM BILLIVM Prunæum, S. Vincentij Laodunensis Cœnobiarcham.

Sto Salar.
24560

BIBLIOTECA DE LA COMPAÑIA DE JESUS
S. ESTEBAN

PARISIIS,

Apud GVILELMVM CHAVDIERE via Iacobæa, sub insigni Temporis, & Hominis syluestris.

M.D.LXXXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOTECA REGIA MONACENSIS

Universidad de Deusto
Biblioteca

REVERENDO PATRI GODEFREDO BILLIO SANCTI VINCENTII LAODVNENsis Cœnobiarchæ, Ioannes Chatardus obsequentissimus, S.

MIRABVNTVR *fortasse nonnulli, Reuerende Pater, quòd nunc demum tam serò, tantáque temporis intercapedine, typis mandata sit, & in lucem prodierit, Epistolarum Sancti Isidori Pelusiotæ traductio, à chariss. & sapientiss. fratre tuo, Iacobo Billio, Sancti Michaëlis in Eremo Cœnobiarcha, Latina facta, cùm iam triennium interfluxerit, ex quo ille viuis excessit. Quod & ipsi meæ quoque forsitan incuriæ atque negligentiæ adscribent, iísque maximè, qui summo tenentur desiderio (nam spes quæ differtur expectantium animis tædium quoddam ingerere solet) legendi, euoluendi, & amplectendi quæcunque vir tam pius & doctus condidit & edidit. Dici enim non potest, quàm ardentibus animis excipiantur, & quàm libenter omnium terantur manibus, quæcunque ille siue Gallica, siue Latina, siue Græca, eáque siue metrò, siue soluta oratione conscripta in lucem emisit. Enimuerò admiratoribus eiusmodi iusta fortasse mecum expostulandi non deest occasio, cùm hoc opus vrgere mearum partium esse videretur, cui frater ille tuus, & Mœcenas meus obseruandiss. Bibliothecam suam legauerit, quem postremæ voluntatis suæ executorem tecum constituerit, & quem multis, vt ingenuè fateri & prædicare soleo, cumulauerit beneficiis. Addo, quòd in breui illo elogio, quod post ipsius obitum de eo edideram, post elenchum librorum, quos posteritati consecrauit, pollicerer etiam me alios, velut posthumos, magno Christianæ & literariæ Reipub. commodo, breui in lucem emissurum. Sed multos habeo adhibitæ diligentiæ testes, te verò vnum locupletissimum, & quàm sim ab hac incuriæ & desidiæ culpa vacuus & immunis, quæ sanè in typographos potiùs reiicienda est, qui, vt scis, testudineo gressu incedere, & semper aliquas moræ causas nectere & prætexere solent. Quanquam nec in eos planè retorquendam puto: sed potiùs in temporis inclementiam, qua desæuiens pestis nonnullos eorum de medio sustulit & abripuit, vnde totum opus*

Universidad de Deusto
Biblioteca

intermitti & intersistere, non secus atque currum rota aliqua fracta, necesse fuerit. Sed tandem, Dei gratia, ad calcem perductum est opus, & quidem sat citò, si sat benè. Quod quidem audacter assererem, si doctissimo Interpreti fratri tuo per otium & vitam licuisset extremam manum ei addere: tunc sanè castigatius & emaculatius, atque ornatius exiisset. Quod etiam in Nazianzena eius versione & impressione summopere desiderabam: quam interea dum expectaret, hanc Isidori traductionem meditabatur ac moliebatur. Nam etsi totus esset in Gregoriano illo opere, (quod non immeritò pistrinum suum, in quo diu ei molendum fuit, alicubi appellat) tamen eo interdum aliquantulùm intermisso, quò vegetior & alacrior postea ad ipsum rediret, in his traducendis Isidori epistolis, vel in aliis, quæ animum ita intensum & occupatum minimè tenerent, ludebat: atque ita ne momentum quidem temporis, quo nihil habuit pretiosius, vnquam sinebat effluere, nec spiritum otio languescere. Quemadmodum enim diligens artifex, dum opus aliquod tractat & elaborat, materiam aliquam apud se repositam habere solet, circa quam sese exerceat & occupet, peracto illo, vel aliquando intermisso opere, ne fortè otio & desidia torpeat: sic frater ille tuus verè φιλόπονος καὶ φιλεργὸς, sylvam rerum apud se habebat, circa quam antequàm prius opus ad extremum perduceret, vel aliquando relaxandi animi caussa intermitteret, se exerceret, & omni torpore & ignauia eximeret. Quin & quemadmodum ligna, lapides, aurum, argentum, metalla, cæteráque id genus ad domum Domini extruendam necessaria, ex Libano, Tyro, Ophir, aliísque variis mundi plagis Salomoni deferebantur: ita fratri tuo ex variis Galliæ & Italiæ partibus veterum Theologorum Græcorum exemplaria mittebantur, vt ea vel Latina faceret, vel castigaret, vel illustraret, vel ex ipsis aliquid conderet, quod in vsum & ædificationem Ecclesiæ cederet, ac redundaret. Quod & ipse impigrè alacrique animo faciebat. Non cessit eorum diligentiæ, qui templum Domini extruxerunt, aut his etiam, qui vna manu trullam, altera gladium tenentes ædificabant muros Hierusalem. Ita hoc nostro sæculo prouidit Dominus pro bona voluntate sua Sioni, vt non desint, qui ædificent muros Hierusalem, muros spiritalis Hierosolymæ appello, veteranos illos Ecclesiæ milites, antiquos Patres, & sanctos Doctores, qui se posuerunt murum, vel etiam æreum, (vt de Hieremia dicitur) pro domo Israël: ex quorum scriptis & monumentis, velut ex firmissimis propugnaculis, lethalia emittuntur iacula in hodiernos Samaritanos & sectarios, opus Domini impedire conantes. Norunt isti quidem perbellè Babylonios muros, & turrim Babylonicam extruere, vel etiam muros Hierichuntinos: sed qui clangore tubarum Apostolicarum & Sacerdotalium veri Iosuë, & scriptis, confestim corruunt.

Norunt isti Palatium & Synagogam Satanæ ædificare, & duabus columnis (nempe Impietatis & Mendacij) superextruere, sed quas Samson & fortis quisque in fide (quæ vincit mundum) potest emouere, & in exitium & perniciem istorum nostrorum Philistæorum euertere. Quàm fortior & tutior est domus illa sapientis supra petram ædificata, quæ columna est & firmamentum veritatis, quæ ex viuis & quadris lapidibus coagmentata est, quæ intumescentibus fluctibus & procellis omnis tyrannidis, & reflantibus omnibus ventis doctrinæ facilè resistit, & inualescit, quin eo quo fortiùs & pertinaciùs in eam insurgunt, eos faciliùs discutit, frangit, elidit. Quoniam verò in hac ædificanda, & in restaurandis eius muris summus ac diligentissimus fuit artifex frater iste tuus, vndique ad eum mittebantur Græca exemplaria, quæ & ipse etiam diligenter conquirebat, Musea & Bibliothecas Christiani orbis instructiores perscrutans, vnde velut ex promptuariis & bellicis Ecclesiæ armamentariis arma quædam in Hæreticos depromebat. Sunt enim Christianæ Bibliothecæ velut turris illa Dauidica, cum propugnaculis ædificata, ex qua mille pendent clypei, omnis armatura fortium. Fortium, inquam, illorum, de quibus scribitur: En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: vniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ij nimirum sunt veterani Ecclesiæ milites, sancti illi & antiqui Patres, qui scriptis & monumentis suis vigilantissimè & acerrimè pugnant contra Hæreticos, & Potestates atque Rectores tenebrarum harum, qui quietem veri Salomonis interturbant, qui Ecclesiam eius sponsam, in cuius sinu conquiescit, & inter cuius vbera commoratur, die nocteque diuexant, nec clamantem sponsum audiunt: Adiuro vos, filiæ Hierusalem (quia filiæ sunt Babylonis miseræ) vt ne suscitetis, nec euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit. Contra istorum strepitus, impetus, & insultus verè è sacris Bibliothecis educuntur clypei, & omne armorum genus. Quamobrem eas pertimescunt & horrent Hæretici. Nam à Philistæis edocti, cauent qua possunt diligentia, ne inueniatur gladius in Israël, vt cùm ipsi insurrexerint, inermes reperiantur Catholici. Quod Julianus ille Apostata teterrimus Christi & Ecclesiæ hostis, diligenter fecit, dum lege cauit, ne Christiani literis Græcis erudirentur, nec scholas frequentarent: Quod & hodierni Apostatæ & Sectarij nostro sæculo diligentissimè fecerunt, faciuntq; , vbicunq; tyrannidem suam liberè exercent. Quot enim Bibliothecas sacras diripuerũt? quot sacra volumina exusserunt? quot Sanctorum Doctorũ monumenta dilaniarunt? Nec sanè inconsultò. In hoc enim laudo villicos iniquitatis, & prudentiã filiorũ huius sæculi. Videbãt enim nihil sibi infestius, nihil sectæ suæ perniciosius, quàm huiusmodi

Universidad de Deusto
Biblioteca

bellica Ecclesiæ armamẽtaria, ex quibus tot veterũ Patrũ exemplaria, Græca, Hebræa, Latina, & omnium denique linguarum scripta, quotidie eruuntur, quibus Babylonica eorum turris euertitur, & ad fundamenta vsque exinanitur. Quemadmodũ verò tempore belli diligentiùs conquiruntur arma, quibus se quisque armet & muniat: ita tempore Hæreseon (quæ sunt Ecclesiæ bella, horrida bella: occídunt enim animas, quæ mori nesciunt: cùm alia in corpora, in ædes, & cætera eiusmodi caduca & interitui ruinæque obnoxia, tantùm desæuiant) diligentiùs Catholici Musea & Bibliothecas exquisierunt, Sanctorum Patrum libros euoluerunt, eósque velut leonibus fortiores, & aquilis velociores in prima acie collocarunt, vt non immeritò militans Christi Ecclesia dicatur, ac sit, eis terribilis, vt castrorum acies ordinata. Quod impigrè & diligentissimè fecit acerrimus Ecclesiæ θεόμαχος seu propugnator frater ipse tuus, Iacobus Billius, qui nullis sumptibus, nullóque labori pepercit in scrutandis celebrioribus Galliæ & Italiæ Bibliothecis, ex quibus multa Græca exemplaria deprompsit, vt Orthodoxos illos Patres, ac strenuos Ecclesiæ milites & Duces, quos complexus est, Damascenum, Chrysostomum, Gregorium Nazianzenũ, eiúsque Græcos Interpretes, puriores & emaculatiores redderet, tantóque lumine illustraret, vt suo splendore Hæreticorum aciem perstringerent, ac velut fulgentioribus armis accincti in eos prodirent. Româ verò (dum alia loca fileo) multa exemplaria ad eum missa sunt & allata, ídque procurante Ludouico Baro, viro integerrimo & Prodatario prudentissimo. Qua in re omnẽ suam ei nauauit operam, cùm ob Reipub. Christianæ & literariæ, cuius semper studiosissimus fuit, vtilitatem, tum etiam, vt tam piis fratris tui votis, ab hac nunquam alienis, satisfaceret. Nosti enim quanta ei cum ipso intercesserit necessitudo, imò & cum duobus illis Reuerendis fratribus tuis, Iacobo & Ioanne, quam etiam doctissimis & pientissimis scriptis suis sibi inuicem dicatis, posteritati testati sunt, & velut obsignatis tabellis confirmarunt. Quæ etiam Bari amicitia in eos tanta fuit, vt in eos omnes, qui aliqua consanguinitate aut affinitate, aut beneuolentia ipsis coniuncti fuerunt, redundarit, in te verò tantò abundantiùs, quantò es demortuis propinquior. Quod ipse sæpe quidem, & non ita pridem, reipsa maximè comprobauit, ita vt pluribus verbis non sit opus, non secus atque floribus in arboribus, vbi subsecuti sunt fructus. Qui pariter, præter alia multa exemplaria, huius nostri Isidori Græcas Epistolas ex Museo Illustrissimi Cardinalis Sirleti, & propriis ipsius sumptibus (ita est in literarum studiosos propensus & beneficus) eleganter scriptas fratri tuo Interpreti nostro misit. Quæ ei tantò gratiores fuere, quantò magis deprauati erant, & mendis scatebant codices illi quibus tum vtebatur. Has ergo vt accepit, ac velut thesaurum in agro absconditum nactus, eas Latinitate donauit, & quidem ea, qua solet, facilitate, fidelitate, puritate, & elegantia: hoc est,

hoc est, summa & admirabili. Quod in hoc opere clariùs sanè eluxisset, si ei colophonem adiicere, vel ipsum aliquantulum lambere concessum fuisset. Sed hoc nobis, vt alia multa, inuidit mors eius immatura, si ita nuncupanda est preciosa illa in conspectu Domini mors Sanctorum eius. Verùm nihilominùs nunquam pœnitendum opus, sed Lectori gratissimum & vtilissimum futurum. Qui vt duplici frueretur beneficio, non modò docti Interpretis Latinam versionem edi curauimus, sed ipsas etiam Græcas Isidori epistolas, hactenus nunquam excusas, & è regione sibi correspondentes, quò faciliùs & vno intuitu, qui vtriusque linguæ collatione & coniunctione (in qua hic noster Interpres, vt se à puero exercuit, ita haud dubiè excelluit) delectatur, eam contempletur, indéque sitim suam ac desiderium abundantiùs expleat. Sic eadem opera Græcia suum Isidorum Pelusioten hactenus in tenebris latitantem, & longa obliuione sepultum (nam annos plus mille iacuit ac delituit) conspicuum ac penè rediuiuum recepit: vt Latinus orbis alterum etiam quendam nouum Ciceronem. Hoc enim Interpres noster, alter sanè & Demosthenes, & Tullius alter, in his omnibus priscis Græcis authoribus, quos traducendos suscepit, & Latinè loqui docuit, feliciter semper præstitit, & expressit. Cupiebat & ipse impensè, dum superstes erat, vt Græcus Sanctorum illorum Patrum, quos transtulit, contextus ab ipso recognitus & ab innumeris mendis vindicatus recuderetur, maximéque D. Gregorij Nazianzeni, quem ipse ob summam eius pietatem, & elegantiam, in primis coluit, & in quo castigando, conuertendo, & illustrando diu multúmque se torsit. Pudebat enim eum, quòd Græcia (ex qua tot opes & ornamenta hausit) tam doctum, tam disertum, támque facundum authorem & oratorem suum haberet tam mutilum ac lacerum, tótque plagis confossum, vt semiuiuus relictus videretur: cuius ipse, vt Samarites alter, misertus est, curámque eius diligentem egit. sed hoc à Bibliopolis nunquam consequi potuit, qui à Græcis & Hebræis edendis planè abhorrent, maioribus quippe sumptibus illis hac in re faciendis absterriti: quô fit, vt ferè Latina & Gallica hodie tantùm amplectantur, quæ magis venalia, & ex quibus se luculentiorem pecuniæ aceruum congesturos putant, vsqueadeò, vt cum Satyrographo loquar,

Vnde habeat, quærit nemo, sed oportet habere.

Argumentum sanè hoc est collabentis rei literariæ, & intermorientium primigeniarum illarum linguarum, quæ ad Ecclesiæ ædificationem, & ad turris Babylonicæ Hæreticorum euersionem à Deo datæ sunt. Tandem verò à Bibliopola extorsi, vt has Isidori epistolas vnà cum Latina versione cuderet & imprimeret. Quod ipse etiam eò libentiùs præstitit, quòd hactenus non fuerint editæ, cùm etiam ob illam obseruantiam, qua Reuerend. Patrem fratrem tuum semper coluit, tum ob publicam, priuatámque suam vtilitatem, quam inde

Universidad de Deusto
Biblioteca

emersuram præuidebat. Nihil enim sub eius nomine conditum ac emissum est, quod obuiis omnium vlnis exceptum arreptúmque non fuerit. Nihil ex eius scriptis, quod Bibliopolarum officinas diu occuparit. Nihil quod situ vel carie absumi, vel à blattis & tineis abrodi soleat. Nihil ab eo editum, quod congris, piperi, butyro, & eiusmodi inuoluendis aptum destinatúmve sit. Genium habent, & cedro digna sunt quæcunque elucubrauit. Eius videlicet scriptis, vt vendibili vino, alia suspensa hedera non est opus, quàm Iacobi Billij Prunæi præfixo nomine. Tantùm doleo & ægerrimè fero, quòd plures Isidori nostri Epistolæ ad eum non peruenerint. Incredibile enim est, quot ipse scripserit, nempe myriadem. Multa (inquit Nicephorus Callixtus) ab eo scripta sunt variæ vtilitatis plena: potissimùm autem Epistolarum omnis generis diuina simul & humana gratia refertarum, prope chiliades decem: in quibus Scripturam omnem clariùs exponit, & omnium mores instituit, quippe qui dicendi genere ad docendum accommodato in eis vtatur. Quæ, siue alicubi adhuc extent, vel lateant, siue perierint, mihi compertum non est. Scribit Sixtus Senensis se vidisse in Bibliotheca Marciana Venetiis, volumen manu scriptũ, complectens huius sancti viri 1148. epistolas. Illustriss. & eruditiss. Cardinalis Carafa fratrem tuum (quem nomine virtutis & literarum amabat plurimùm,) literis aliquando monuit, ipsius Isidori Epistolas ad mille quingentas reperiri in Cœnobio Cryptæ Ferratæ, qui locus in fide ac tutela est Cardinalis Farnesij. Eædem ne, an diuersæ ab illis sint, mihi quoque obscurum & incertum est. Ita enim reconduntur, & abduntur, vt planè sepultæ videantur, suntque Bibliothecarij nonnulli canibus haud dissimiles, qui fœno incubantes, cùm ipsi non edant, nec alios quoque edere, vel etiam propiùs accedere non permittunt, locum dantes Prouerbio: Canis in præsepi. Sic & belli isti custodes ærarij rei literariæ & Christianæ malunt sacros priscorum Patrum codices blattis ac tineis seruare, quàm iis commodare, qui eos è scriniorum tenebris in lucem asserere, & in vsum Ecclesiæ & literatorum conuertere possunt & desiderant. In quos iure quadrat & illud, quod Isidorus ipse quadam in Epistola in aliquem librorum congestorem scribit: Plurimos, inquit, libros (vt audio) emisti, atque opinione locuples es, eorum lectionem ignorans, atque id faciens, quod ij, qui frumentum comprimunt. Nam libri quoque tinearum patres & nutricij fiunt, cùm vinciuntur. Quare aut opibus tuis vtere, aut ingentem eruditionem ne læde, nimirum hîc quoque comicos sales colligens (dum librorum corruptor, aut librorum sepulchrum, aut tinearum altor appellaris) atque coram Deo accusationem, vt qui ingens vtilitatis talentum occultans, quod aliis concreditum atque elaboratum est, à te autem improbè defossum. Tandem verò labore & industria fratris tui eruditiss. factum est, vt hæ saltem Isidori Epistolæ (nempe plures ducentis supra mille) quas transtulit, & edendas reliquit,

Lib. 14. cap. 53.

Lib. 4. Biblioth.

Lib. 1. epist. 51.

reliquit, è magno illo naufragio, quod aliæ innumeræ passæ, vel de vita etiam adhuc periclitari videntur, emerserunt, & ad portum saluæ & incolumes appulerunt, haudquaquam postbàc perituræ, quæ tam fælicem & disertum nactæ sunt Interpretem. In quibus conuertendis, vt & in aliis omnibus, quæ traduxit, ab Interpretibus illis semper abhorruit, de quibus in Sacris suis Obseruationibus hæc ait: Interpretes, qui verbum verbo reddere student, meo quidem iudicio, nihil aliud agunt, quàm vt pro luce meras lectoribus tenebras offundant. Hoc ei tantum facessiuit negocium, quòd in eis crebræ frequentesq; sint argutiæ, in ipsis verbis plerunque sitæ, quę aliis commodè cedere nequeunt. Quemadmodum enim in vinis quæ aliò transferuntur, multum sæpe decedit genuini saporis, & vigoris: ita etiam multum lepòris & venustatis in iis verbis, quæ in aliam linguam transmigrant. Hoc est, quod hic quoque noster Interpres in Sacris Obseruationibus suis ait: Nulla omnino lingua est, quæ lepôres aliquos non habeat, qui in aliam linguam sine luculento dispendio transferri nequeant. Sunt autem istæ Isidori Epistolæ perbreues ferè omnes, & perpetuo quodam Laconismo contextæ, sed doctrina & vtilitate copiosę. Eas enim Scripturæ testimoniis & exemplis vbique aspergit & condit, multasque arduas quæstiones, quæ inde à variis ei proponebantur, edisserit ac soluit. Hæreses aliquot strictim, ac velut per transennam, quandoque confutat. Nam vt verus D. Ioan. Chrysostomi discipulus & imitator, totus in moribus informandis occupatur, virtutis locuples laudator & præco, & viciorum acerrimus insectator. Vnde eam ob rem in multorum offensionem & odium incurrisse, sibique multas structas insidias alicubi testatur. Si quis, inquit, fructus ex reprehendendi libertate oriretur, nemini ipse hac in re cessissem, etiam si ob eam caussam insidiis persæpe appetitus, verum cùm hoc tempus silentium postulet, Iudicem expectemus. Ex Gentilium libris pauca hic interserit, contentus scripturis sacris, vt quæ & vim maiorem habeant, & Christiano Doctore & Lectore digniores sint. Solet etiam has suas Epistolas præclara aliqua sententia, vel elegante quadam cohortatiuncula claudere, atque ita Lectori aculeum quendam infigere. Cuiusmodi Scriptoribus, tanquam ad ingenium suum accommodatioribus, Reuerendi illi Patres, fratres tui, Iacobus & Ioannes, in primis delectati sunt, eósque perbelle imitati sunt. Nam sua scripta ad ædificationem & consolationem, & ad Dei timorem & amorem inculcandum planè concinnarunt, modò tibiis Euangelicis canentes, vt deiectas peccatorum conscientias spe diuinæ misericordiæ erigant, & expectatione futurorum præmiorum ad saltum & exultationem inducant: modò lugentes, vt proposito suppliciorum æternorum metu & cruciatu, eos ad pœnitentiam & planctum cieant & prouocent, qui ad vitia obduruerunt. Verè duę illæ tubę argenteę (ex argento videlicet illo conflatę, de quo Propheta, eloquia Domini casta,

Lib. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

argentum igne examinatum, probatum septuplum) quæ Dei populum in fidei vnitatem, & charitatis vinculum cogant, & ad vitiis indicendum bellum conuocent & excitent. In quibus præclarum ac domesticum fraternúmque habes exemplum, quod ad vnguem exprimas & imiteris. Cùm enim vnus sólúsque supersis è tot claris & nobilibus fratribus (quorum alij virtute bellica & militaribus honoribus insigniti, velut in valle & campestribus cum Iosuë prælia Domini præliantes, & pro aris & focis strenuè pugnantes, vt fortes Machabæi postremis bellis occubuerunt: alij duo, nempe isti superiores, tanquam in vertice montis puras leuantes manus, & cum aliis duobus illis fratribus Mose & Aarone, spiritalibus armis certantes tandem fatis concesserunt, & in Domino obdormierunt, iure quodam hæreditario eorum virtutes & cæteræ spiritales opes, quæ aliis omnibus præstant, ad te deuolui debent. Atque illi decurso iam stadio tibi etiam lampada tradunt. Epulo ille Euangelicus metuebat ne fratres, quos superstites reliquerat, venirent in eum locum tormentorum, in quo cruciabatur, & cuius viam illis præmonstrauerat: at contrà illi tui è cœlis, quorum viam nobis triuerunt, manum tibi porrigunt, vt quos natura tam arcto fraternitatis vinculo constrinxit, eosdem cælestis (qua fruuntur,) gloria in æternum vniat & coniungat. Quod Deo duce & auspice futurum confido, cùm tu eandem viam ingrediaris, eorúmque vestigiis diligenter insistas. Non modò enim in te fraterna elucet virtus & pietas, quæ toti vestræ familiæ est penè innata & hæreditaria, sed etiam in pascendo tibi commisso grege prudentia & vigilantia, atque in iuuanda & ornanda Christiana Republica diligentia & labor. Nam ad eorum æmulationem multis pijs opusculis & libris, quos è Latino & Italico sermone Gallicos feci sti, Galliam nostram ornasti, & quotidie ornas, eósque iuuas, qui linguarum illarum sunt expertes. Quod si fortasse tanta in iis non elucet doctrina & eruditio, quanta in libris & monumentis illorum fratrum tuorum, scias eos hac in re paucos habere pares, nec posse omnes esse Scipiones, nec facilè esse in primis secundísve cõsistere. Non æqua lance singulis suas opes largitur Deus. Aliis quinque talenta, aliis tria, aliis duo, aliis etiam vnum impertire solet. Sed nihilominus qui vnũ, vel duo tantùm accepit, sua diligentia & fœneratione audire potest, non secus atque alij pluribus locupletati, peramœnam illam & desiderabilem Domini vocem: Euge, serue bone & fidelis, &c. Nec modò auro & argento, purpura, byssо, hyacintho, cocco, & rebus eiusmodi splendidis & pretiosis, extruitur Dei tabernaculum: sed etiam rubricatis arietum pellibus, sagis cilicinis, & pilis caprarum. Sic Dei Ecclesiam iuuant & ornant, quicunque in eius vsum quantulacunque habent, vel duo minuta, ex animo (quo Deus res metiri & æstimare solet) conferunt. Macte ergo virtute esto, & qua soles diligentia fratres illos tuos viæ cœlestis duces, sequere & assequere. Noli respicere post tergum, nec

nec stes in omni circà regione: sed progredere (nam non progredi, regredi est) de virtute in virtutem, & tandem per Iacobæę scalæ gradus ad eos conscende, & ad eum ipsum, qui culmini eius innixus tibi nobisque omnibus opem laturus, manum tendit. Sed licet tibi sponte currenti nullo calcari sit opus, hoc tamen dissimulare non potuit charitas illa erga te mea, qua te iampridem complector, & fælicitas illa, quam tibi votis omnibus expeto, & obseruantia illa, qua te tuósque colo, & dum hac vita fruar, colam. Vale, reuerende, & mihi perpetuò obseruande Cœnobiarcha, & fraterno amplexu hanc Epistolarum S. Isidori Pelusiotæ ornatam & perelegantem fratris traductionem accipe, quam non tam tibi dico, quàm se ipsa tibi offert, & consecrat. Hanc enim, vt alias fratris opes, præ cæteris omnibus tibi vendicas, nec modò iure naturæ, sed etiam illius necessitudinis, quæ tibi toto vitæ curriculo, cùm ob morum, tum ob status & Ecclesiasticæ dignitatis similitudinem, cum eo intercessit. Iterum vale, & nos, quo dudum cœpisti amore prosequi perge. Parisiis, Calend. April. an. Dom. 1585.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SANCTI ISIDORI PELVSIOTÆ VITA.

EX SVIDA.

Ἰσίδωρος πρεσβύτης, ὁ πηλουσιώτης, ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, φιλόσοφός τε καὶ ῥήτωρ, ἐπιστολὰς ἐρμηνεύσας τῶν θείων γραφῶν γ. γέγραφε, καὶ ἄλλα πολλά. Id est, Isidorus Præsbyter, vir eloquentissimus, philosophus, atque Rhetor, epistolas 3000. diuinam scripturam interpretantes scripsit, & alia quædam.

Ex Euagrio, lib. 1. c. 15.

Theodosio Imperatore regnante, magno etiam in honore fuit Isidorus Pelusiota, cuius gloria ob illius tum facta, tum dicta longè latéque peruagata est, omniúmque sermone celebrata. Iste carnem sic macerauit laboribus, sicque animum arcanis & diuinis doctrinis saginauit, vt vitam angelicam in terris traduceret, & viuam expressámque effigiem vitæ monasticæ, & diuinæ contemplationis omnibus perpetuò intuendam proponeret. Scripsit quidem cùm alia multa opera perquàm vtilia, tum vnum ad Cyrillum: ex quo perspicuum est, eum eisdem cum admirabili illo Cyrillo vixisse temporibus.

Ex Nicephoro Callisto.

Lib. 14. c. 53. Non virtute tantùm egregij tum floruere viri, sed & doctrina factis ipsis consona enituit. Vtraque enim philosophia si occurrat, celerius mentem in sublime tollit, & bono ei, quod desiderio votóque omni expetimus, vnit atque coniungit. Nam veluti duabus alis, cui vtraque illa contingit, vtitur, atque in cælum euolans quàm celerrimè progressu pleno peruenit. Quales viros ea tempestas protulit, virtute & doctrina magnam gloriam consequutos. Talis Isidorus ille fuit, qui in Pelusio monte monachis præfuit: Nilus & Marcus præclari ascetæ, & sapiens item Cyri Ecclesiæ Antistes Theodoritus, quorum magna in poëtica laus est. Præceptore ij in vtraque philosophia magno vsi sunt Chrysosthomo. Igitur Diuus Isidorus iam inde ab adolescentia ita in monasticis laboribus desudauit, & ita carnem, animam arcanis sublimioribúsque doctrinis fouens macerauit, vt euangelicam prorsus degeret vitam, & viua animatáque monastici instituti diuinæ contemplationis columna, & velut primarium quoddam exemplum flagrantis æmulationis doctrinæque spiritualis esset. Multa ab eo scripta sunt, variæ vtilitatis plena, potissimum autem epistolarum omnis generis diuina simul & humana gratia refertarum, propè chiliades decem, in quibus Scripturam omnem clarius exponit, & omnes omnium mores instituit, quippe qui dicendi genere ad docendum accommodato in eis vtitur. Satis quoque ille declarat, quo ardore erga honestatem, erga Ecclesiam, & eos qui temerè iniuria afficerentur, flagrauit. Multùm præterea in lucubrationibus suis inuehitur in eos, qui non rectè episcopali, sacerdotalique munere fungerentur. Et quòd apertè Chrysosthomum defenderet, vehementer Arcadium & Cyrillum, atque huius patronum Theophilum perstringit, eorúmque sinistras aduersus virum eum susceptas molitiones taxat. Quæ illum cum eis tempore vixisse testantur. Cyrillum sanè quidem vt hominem turbulentum refellens, hæc quoque scribit. Fauoris quidem affectio acutum non videt, hostilis verò animi odium nihil prorsus cernit, &c.

Ex Xisto Senensi, lib. 4. bibliotheca Sancta.

Isidorus Pelusiota, monachorum Pelusiaci montis in Ægypto Abbas, D. Ioannis Chrysostomi discipulus, angelicam in carne vitã degens, multa scripsit variæ vtilitatis plena, potissimùm autem epistolarum omnis generis diuina simul & humana gratia refertarũ propè chiliades decem, siue decem millia: In quibus omnes diuinas vtriusque testamenti scripturas exposuit, & omnes omnium mores instituit, vsus in eis docendi genere maximè ad docendum accommodato. Vidimus in Bibliotheca Marciana Venetiis volumen manuscriptum complectens huius Sancti viri 1148. epistolas: quarum prima sic incipit. Ἐπειδὴ κυκλικὸν ὄζει χορόν. Claruit sub Theodosio iuniore anno Domini 440.

Ioannes Chatardus.

Mihi operæprecium visum est ex superioribus paucula ista annotare. Refert quidem Suidas hunc nostrum Isidorum præter illam magnam epistolarum multitudinẽ alia etiam quædam scripsisse: sed quæ sint illa, non commemorat. Inter ea collocandus est liber ille, quem ad Gentiles scripsit, cuius ipse in his epistolis aliquoties meminit. Qui an adhuc in tenebris lateat, aut luce fruatur, non mihi constat. Quædam etiam eius poëtica desiderari viderentur, si vera essent, quæ suprà ex Nicephoro Callisto iuxta vulgatam versionem citauimus: nempe, Isidori Pelusiotæ, Nili & Marci Eremitæ, ac denique Theodoriti Cyrenensis Antistitis magnam in poëtica esse laudem. Verùm hęc Nicephoro minimè sunt ascribenda: sed errori potius interpretis eius, Langi, ob homonymiam dictionis græcæ nõ bene animaduersam, vt libro primo Sacrarum suarum Obseruationum doctissimus noster Billius indicat & admonet. Nam libro primo cap. 38. vbi quædam obseruat in Euagrij historiam, sit ait. Cap. 15. In initio hæc verba, καὶ ποίησεν, ab interprete omissa, idem valent quod ποιητικῶς εἰπεῖν. i. vt poëtæ verbis vtar. Hæc enim dicit ob hæc verba κλέος εὐρὺ, quę præcedunt, & quibus vtitur Homerus Odyss. lib. pen. Quod cum ne Langus quidem apud Nicephorum lib. 14. c. 53. animaduerterit, Isidorum Pelusiotam, Nilum & Marcum Eremitam, ac denique Theodoritum Cyrenensem Antistitem, egregios poëtas facit: cum tamen nullum omnino ex his poëticæ laude floruisse literis vllis proditum sit. Ex quo perspicere licet, quantum interdum erroris vnius vocalæ homonymia non animaduersa pariat. Quod verò Xistus Senensis narrat se Venetiis in Marciana bibliotheca vidisse volumen manu scriptum complectens huius Sancti viri 1148. epistolas, quarum prima sic incipit. Ἐπειδὴ κυκλικὸν ὄζει τοῦ χορόν, &c. cum in his mille ducentis, quas eruditissimus Billius traduxit, nulla sic incipiat, hinc satis liquet, & hanc & reliquas (vt verisimile est) sequentes ibi adhuc conclusas teneri, & Endymionis somnum dormire, vel potius sepultas iacere, Billio aliquo admodum egentes, qui eas vindicet, & expergefaciat, vel etiam mortuas excitet. Cæterùm legimus passim varios fuisse Isidoros. Alios quidem martyres, alios Confessores, alios Episcopos, alios Abbates & monachos. Hic noster inter sanctos Abbates reponitur. Vsuardus martyrologus quinque eiusdem nominis in album Sanctorum retulit, inter quos huius nostri Pelusiotæ meminit, eiúsque festum quarta die Februarij celebrari tradit.

ΕΙΣ ΙΑΚΩΒΟΝ ΒΙΛΛΙΟΝ ΤΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΤΑΤΟΝ
ἄνδρα καὶ θεοφιλέστατον.

Βίλλιε χαῖρε μάκαρ, τιμῶ σε γὰρ ὡς πρὶν ἔποσε.
Χαῖρε βαθυπλούτου κῦδος ἐμῆς πατρίδος.
Λαμπρὸς ἀπ' εὐγενέων προγόνων κλάδος, ἡδὺς ἄωτος,
Εὐσεβέεσσιν ἔδως καρπὸν ἐπουράνιον.
Εὐδελεχὴς ἁγίων ἔπελες πατέρων ἐπόπτης,
Ἐκφάστωρ ἱερῆς γρηγορίης τόματος,
Σοὶ τῷ νεῷ μακεδνὸς ὀλύμπια δώματα ναίεις,
Ἐσθλὸν ἐπ' ὀρθοτόμοις τὸν δρόμον ἐκτελέσας.
Ἐσθλὰ δ' ἀείμνηστος λογίοις τοῖς φωσὶν ἀπῆσας,
Εἵνεκα παμπόλλων θεσπεσίων σελίδων.
Ἂς τοσσειακὶς στὸ φίλταλος ἐσθλὸς ἑταῖρος
Ἐς φάος ἐκπέμπει ἀπηχεζόμενος.

Ν. Γυλωνίε.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΩι ΚΑΙ ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΩ ΠΑΤΡΙ, ΚΥΡΙΩι
Γωδοφρείδω Βιλλίω, τῶ ἁγίᾳ Οὐϊγκεντίου μονῆς, ἡ ὑπ' αὐτῶ Λαοδουνῶν, ΑΒΒᾶ, Χαίρειν.

ΤΙΠΤΕ Προαιρέσεως Χατἠάρδᾳ λαΐων; ΑΒΒᾶ,
Εὐθεον ὃς τοδε σοι βιβλίον ἡρμόσατο;
Τρεῖς ἐκλέξατο γὰρ παναείσους ἀνέρας, ἐν τοῖς
Κοινοβιαρχοῦσι πρωτεῖα κτησαμένοις.
Βιβλίον ὁ γράψας Πηλούσιος ἦν Ισίδωρος
Ἐν φαείοις ΑΒΒᾶσι, Χριστιαδῶν τε Πατήρ,
Τῆ τε γραφῆ γοργὸς γεγονὼς, καὶ τῆ ἀμαλέξει,
Τῶν θ' ἁγίων κρύβδην δόγματα θεῖα πρασσῶν.
¶ ΑΒΒᾶς δ' ἑρμήνευς πέλε Βιλλιάδης Ἰάκωβος
Σοῦ κάσις, οὐχ ἥτιον ἤθεσιν, ὅττε λόγοις.
Ὃς Πηλουσιώτην Ρώμιον δ' Ισίδωρον ἀγασθὲν
Πορθμευθέντα λαλεῖν δείξατο Ρωμαϊκῶς,
Καρδινέων Καράφα καὶ Σιρλήτου ἔκητι,
Σῆ δὲ προξενίᾳ, Λωδοϊκοῦ τε Βάρου.
¶ Μοῖρ' ὁλοὴ δ' ἀφέτω χάριν ἥρπασε, Βίλλιε, πρεσβύτης
Οἷς λιπαρήσατο τόφρ' ὑγιὴς ἔργα μεμᾶς.
Σῶθ' ἅμα Χατἠάρδῳ ξυγγράμματα ταῦτα τυπωσις
Ἐκδωκας, Λατίῳ κρῆγυον ἐρδόμενος.
¶ Κοινοβιάρχαις οὖν πρώτοισι χρῆναι ἔελδωρ
Χατἠάρδος, πόδε σοι βιβλίον ἀνθέμενος.
¶ Βίλλιε, χαῖρε καὶ εὖλε μέγ', Οὐϊγκέντιο ΑΒΒᾶ
Ὧι χαίρει, κ' ἄγλαος δῆμος ὁ Λαοδουνεύς.

Latinè ad verbum.

NOBILISS. ET REVERENDISS. PATRI D. GO-
dofrido Billio, Monasterij S. Vincentij Laodunensis Abbati, S.

QVIDNAM Optione Chatardi melius? Abba,
Diuinum qui hunc tibi librum concinnauit.
Tres elegit enim quàm præstantissimos viros, inter
Cœnobiarchas primas assecutos.
¶ *Librum qui scripsit, Pelusius fuit Isidorus,*
Apud Ægyptios Abbas, Christianorúmque Pater.
Qui scriptione acris fuit, & disputatione,
Et ad veram amussim dogmatis sacris explanandis.
¶ *Abbas porrò Interpres erat Billiades Iacobus*
Tuus frater, non inferior moribus, nec verbis.
Qui Pelusio Romam Isidorum admirandum
Traiectum loqui docuit Romano more,
Cardinalium Carafæ & Sirleti consilio,
Tuo autem suffragio, Ledoicique Bari.
Area letalis autem ex quo fratrem rapuit, Billi, præfuisti
Iis, quæ obtestatus est interim dum extrema facta meditaretur.
Tuóque una cum Chatardo scripta hæc typis
Edidisti, Latio rem gratam faciens.
¶ *Cœnobiarchis ergo tribus volupe fecit*
Chatardus, hunc tibi librum dedicans.
Billi, salue & vale multùm, Vincentius Abbate
Quo gaudet, & candidus populus Laodunensis.

Pc. Morelli Turonensis Lochij, mense Martio, 1585.

EPITAPHIVM DOMINI IACOBI BILLII PRV-
NÆI, DIVI MICHAELIS IN EREMO ABBATIS;
viri nobilitate, doctrina ac pietate præstantissimi, à Richardo Stephano Anglo,
Doctore Theologo, ipsius alumno amantissimo conscriptum.

BIllius hoc tumulo recubat, μέγα κῦδος Αχαιῶν.
Gallica nil Græcè doctius ora tulit.
Parcite Pierides Prunæum plangere: cuius
Spiritus in cælo, nomen in orbe viget.

Ex persona Diui Isidori monachi Peluſiotæ.

Græca prius Græcus resonabam verba: docente
Prunæo, didici cum Cicerone loqui.

Aliud:

Mille annos latui: quòd prodeo lætus in auras,
Ingenio Billi debeo docte tuo.

Ex persona Diui Gregorij cognomento Theologi,
Episcopi Nazianzeni.

Qui prius æquaui Demosthenis ora diserti,
Attica dum sacro gratia labore fluit:
Contendo Latio nunc cum Cicerone lepore,
Nec minor in Gallis gloria nata mihi est.

Aliud:

Quod nulli præstare datum, non ausus Erasmus
Tentare: en, solus Billius id potuit.

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΤΟΝ ΤΟΥ ΒΙΑ-
λίου τάφον προσφωνεῖ.

Σῆμα φύλαξε τὸ σῶμα, τὸ πρὶν θεόδεγμον ὑπάρξαν;
Εὐγενὲς ἅμα λαχὸν, τῶ Βιλλιάδου Ιακώβου.
Σῆμα φύλαξε τὸ σκεῦος, ἐν ᾧ καλὰ πάντα μέμικλο;
Πάντα γὰρ ἀξιέρασα ἅμ' εἶν ἐνὶ συόδραμε φῶτι.
Σῆμα φύλαξε τὸ σῶμα, χθεις πόθι μυεία μίμνε
Καὶ τὰ μέλη σύμπαντα, τάγ' ὄργανα Πνεύματος ἱροῦ.
Σῆμα φύλαξε νόων κεφαλὴν βασιλεῖον ἀσάρκων
Τῶν χαρίτων θ' ἕδραν, κ' αἰδοῦς οἴκημα, προσωπον.
Πάντα τέ πως ἀναγιόντε, τάτερ γράφει ἑλλὰς ἅπασα,
Οσσε φύλαξε δύω, Λαπιδὶ τε πάντα γραφέντα.
Σῆμα φύλαξε τὰ ὦτα, δεδεγμένα ῥήματα Χριστοῦ.
Χειλεά θ' οἷς ἐν ἀεὶ ἐκαθέζετο πότνια Πειθώ.
Γλῶσσαν, χείματρον μέλιτος, γλυκεροῦτε γάλακτος.
Δόγματα χρηὰ διώκουσαν, πίστιν τε κλείσασαν.
Σῆμα τὰ τέρνα φύλαξε, τὰ πᾶν τὸ καθῆκον ἐχάκει
Δαίσιτε νηστείας τόμαχον, προβεβυλότα λαμπρᾶις
Τῶν ἐλεημοσυνῶν τε πρόμω τὰ χεῖρε θαμίζων.
Σῆμα φύλαξε τὸ ἦπαρ, ἔρωτα πνεῖον Ιησοῦ.
Κῆρ τ' ἀρετῆς καὶ ἐπιστήμης θησαυρὸν ἁπασῶν.
Γύγατα σῆμα φύλαξε, τάγ' ὄργανα καμπὰ προσευχῶν
Τὼ πόδε σῆμα φύλαξε, τὸ ἐς κακὸν θ' ποτ' ἰόντε.
Σῆμα φύλαξε τὸ σύμπαν, ἕως ποτὲ σῶον ἀγείρω.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EXTRAICT DV PRIVILEGE du Roy.

PAR grace & priuilege du Roy donné & octroyé à Guillaume Chaudiere, Libraire iuré en l'Vniuersité de Paris. Il est defendu à tous Libraires & Imprimeurs de ce Royaume, de n'imprimer, vendre ou distribuer en cedit Royaume à part ou separé du Grec ne ioint, partie ou portion d'iceluy auec autres liures ou autrement ce present liure intitulé, *Sancti Isidori Pelusiotæ, Discipuli Chrysostomi, Epistolarum libri tres, latina versione ad verbum è regione oppositæ: per D. Iacobum Billium Prunæum Sancti Michaëlis in eremo Cœnobiarcham.* auec *Obseruationum sacrarum libri duo Authore D. Iacobo Billio, &c.* sinon de ceux que aura imprimé, ou fait imprimer ledit Chaudiere, iusques au temps & terme de neuf ans finis & accomplis apres la premiere impression: à peine de cent escus, moitié à sa Maiesté, & l'autre moitié audit Chaudiere, & de confiscation de ce qui s'en trouueroit d'imprimez, ou vendus au contraire. Oultre veut ladite Maiesté, que mettant par bref le contenu du present Priuilege au commencement ou à la fin de chacun exemplaire, que cela ait forme de significatiõ, tout ainsi que si l'original estoit particulierement signifié à chacun. Donné à Paris le 3. iour d'Octobre, mil cinq cens quatre vingts & quatre.

Par le Conseil,

DANES.

Acheué d'imprimer le vingtiesme iour de May, M.D.LXXXV.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ EPISTOLAE

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ. SANCTI ISIDORI Peluſiotæ.

ΝΕΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ. α. NILO MONACHO. 1.

Οἱ μὲν ἅγιοι τῆς μοναχικῆς φιλοσοφίας κορυφαῖοι καὶ ἡγεμόνες, ἐκ τῶν ἄλλων καὶ ἀγώνων ὧν ἐτέλεσαν, καὶ τὰς προσηγορίας ἁρμοδίας τοῖς πράγμασι πρὸς εὐθεσίαν ἡμῶν καὶ μάθησιν ἔθεντο, ὑποταγὴν τὴν τῆς ὕλης ἀναχώρησιν, καὶ ὑποταγὴν τὴν εὐπείθειαν καλέσαντες. καὶ οἱ μὲν φύσιν μόνην ἔχον διδάσκαλον. ἡμεῖς δὲ καὶ τὴν ἐκείνων πρᾶξιν ἀνάγραπτον ἔχοντες, μικρὰ τῆς ἐργασίας φροντίζομεν. καὶ τοίνυν τὴν μὲν ὑποταγὴν λήθην εἶναι προσηκούσης γνώμης, καὶ ἄρνησιν σωμῆς. τὴν δὲ ὑπαχοὴν, νέκρωσιν καὶ φθορὰν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς μελῶν, καθὼς γέγραπται.

SANCTI viri, Monasticæ Philosophiæ principes & anteſignani, ex ærumnis accertaminibus, quibus perfuncti ſunt, vocabula quoque rebus congrua, monendi noſtri atque erudiendi cauſa, impoſuerunt: cùm ὑποταγὴν, ſeceſſionem à rebus ex materia concretis, & ὑποταγὴν, propenſionẽ ad obediendum nuncupârunt. Atque illi quidem naturã ſolùm magiſtram habuerunt. Nos autem, cùm eorum quoque res geſtas literarum monumentis proditas habeamus, paruam tamen operationis curam gerimus. Oportet igitur ὑποταγὴν, ſententiæ eius, qua quiſpiam priùs imbutus eſt, obliuionem, atque conſuetudinis abnegationem eſſe: ὑποταγὴν autem, membrorum, quæ ſunt ſuper terrã, mortificationẽ atque interitum: quẽadmodum ſacris literis conſignatum eſt.

Quid ὑποταγὴ & ὑποταγὴ.

Δωροθέῳ μοναχῷ. β. *Dorotheo Monacho.* 2.

Ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ, ὦ τοῦ θεοῦ ἄκλονοπ, οἱ ἅγιοι· ἐπειδὴ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον ἐστὶν, οἱ τὸν θεὸν θεωροῦντες τῇ καθαρότητι, ἄνθρακες εἰκότως προσαγορεύονται, τῇ πρὸς αὐτὸν ἑνώσει πυρούμενοι, καὶ φωστῆρες ἐν ἑκάστῳ φαινόμενοι.

προσηγορίας.

Carbones ſuccenſi ſunt ab eo, hoc eſt ſancti viri à Deo. Quoniam enim Deus noſter ignis conſumens eſt, idcircò qui per animi puritatem Deum contemplantur, carbones non abs re appellantur; vt qui per coniunctionem cũ Deo inflãmentur, ac luminaria in vnoquoque exiſtant.

Pſal.17. Heb.12. Cur pij carbones dicantur.

Νειλάμβωνι σχολαστικῷ. γ. *Nilamboni Scholaſtico.* 3.

Πάνυ σαφῶς πρὸς τῆς ἀρχαίων

Cùm ab antiquis viris illud apertè ad-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inter opinari & eſſe, multum interest.

modum didiceris, quòd opinari aliquid eſſe, non eſt aliquid eſſe: cura potiùs vt facias, ac non tantùm dicas.

Timotheo Lectori. 4.

Ex iis certaminibus, quæ abs re obeuntur, vir eximie, hoc perſuaſum habe, res præſentes velut ſtadium quoddam, quod in aſpectũ minimè cadat, proponi: in quo nobis non cum ſenſilibus feris, ſed cum perturbationibus, quæ animo & ratione intelliguntur, certamen eſt. Quæ quidem ſi robur illud, quo pręditi ſumus, ſuperent: non corpori duntaxat periculum creant, verùm animæ ipſi mortem accerſunt: ſin autem ſuperentur, atque in fugam ſe conuertant, ingentes coronas ac prædicationes conſequemur. Et quidem hîc quoque perſæpè: pòſt autem, omninò. Quandoquidem futuro æuo præmia concredita ſunt, quemadmodum huic ſtadia & arenę.

Futuri æui ſunt præmia, huius ſtadia.

Nilo. 5.

Si diuina oracula ſynceram & perfectam viuendi rationem ſignificant, ſuperuacanea eſt curioſior inquiſitio, iis, qui prudenter in eorum lectione verſantur. Quocirca ſi cibos & veſtitum monaſticæ vitæ, iuxta Deum perfectæ, omnibuſque numeris abſolutæ, in Ioanne Baptiſta didicimus: pilis, ſi fieri poteſt, ad obtegendum corpus contenti erimus, herbarum autem ac foliorũ ſummitatibus ad exiguã miniméque redundantem alimoniam, ac vires. Sin autem hæc imbecillitatem noſtram excedunt, tùm neceſſitatis omnis, tùm rationis viuendi, ac perfectionis adipiſcendæ forma nobis ac regula ſit, quod Antiſtes cenſuerit atque imperârit.

Matth. 3. *Marc.* 4.

Vrſenuphio. 6.

Pſal. 74. Calix in manu Domini, vini meri plenus mixto. Hoc diuino oraculo iuſta remuneratio deſignatur, quæ humanitate quidem ac miſericordia temperatur, ad ciendam iis pœnitentiam, qui peccatis delectantur (Inclinabit enim ex hoc in hoc, hoc eſt, ex benignitate, in illud ſuppliciũ quod ſceleribus debetur.) At ne nos negligentiæ atque inertiæ dediti, eum iuſtitię

μαθὼν, ὅπι ἢ τὸ οἴεσθαι εἶναι, εἶναί πι ὀφείλει· πρᾶξε μᾶλλον, καὶ μὴ μόνον λέγε.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. δ.

Περὶ ὧν μετέρχῃ ἄθλων, θαυμάσιε, πέπεισο. ράδιον ἡμῖν τὰ παρόντα προτίθεσθαι ἀόρατον, ἐν ᾧ θηρίοις οὐκ αὐθητοῖς, ἀλλὰ νοητοῖς πάθεσι περιπαλαίομεν· ἅπερ εἰ τῆς ἐν ἡμῖν ῥώμης κρατήσουσιν, ἢ μέχρι τοῦ σώματος οἴσουσι τὸν κίνδυνον, ἀλλ' αὐτῇ τῇ ψυχῇ τὸν θάνατον φέρουσιν. εἰ δὲ κρατηθῶσι καὶ ἡμᾶς πατεύσουσι, φέρων καὶ ἀναῤῥήσεων μεγάλων τευξόμεθα. καὶ ἐνταῦθα μὲν πολλάκις, μετὰ ταῦτα δὲ πάντως. ἐπειδὴ τὰ ἔπαθλα ὁ μέλλων αἰὼν ἐμπεπίστευται, ὡς ἔστι τὰ σκάμματα.

Ad ſtadia & arenę.

Νείλῳ. ε.

Εἰ οἱ θεῖοι χρησμοὶ σημαίνουσι τὴν ἀκρίβειαν, τοῦτ' ἐστὶν ἡ τοῦ ἱεροῦ ζήτησις τοῖς νεωτέροις τούτοις ἀναγινώσκουσιν· εἰ τοίνυν αἱ γράμματα καὶ ἐσθήματα ἐκ θεοῦ τελείας ἀσκήσεως ἐν Ἰωάννῃ τῷ βαπτιστῇ ἐπαμφοτέρωθεν, θέλει μοι, εἰ οἷόν τε πρὸς σκέψιν ἀρκεσθησόμεθα. ἀκρέμοσι δὲ βοτανῶν καὶ φύλλων πρὸς ὀλίγην τροφὴν καὶ δύσμιαν, καὶ ἀπέριττον. εἰ δὲ ταῦτα δι' ἀσθένειαν μείζονα τούτοις ἡμῖν ἔστω καὶ χρείας ἁπάσης καὶ ἀζήτητος, καὶ τελειώσεως, ἡ τοῦ πρεσβύτου δοκιμασία καὶ κέλευσις.

Οὐρσενουφίῳ. ς.

Τὸ ποτήριον ἐν χειρὶ κυρίου οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος, τὴν δικαίαν σημαίνει ὁ θεῖος χρησμὸς ἀνταπόδοσιν, χειρωθμὸν μὲν φιλανθρωπίας πρὸς μέλαν μέλειαν τῆς χαιρόντων τοῖς ἁμαρτήμασιν· ἔκλινε γὰρ ἐκ τούτου εἰς τοῦτο, ἐκ τῆς φιλανθρωπίας δηλονότι, εἰς τὴν χρεωστουμένην τοῖς πταίσμασι τιμωρίαν, καὶ δικαίαν κρίσιν. ἀλλ' ἵνα

ἵνα μὴ παντελῶς φαντασθῶμεν ὑπὸ λησμονεῖν τῆς δίκης οἱ ῥᾴθυμοι, πλὴν ὁ τρυγὰς αὐτῆς οὐκ ἐξεκενώθη, προστεθῇ δ'. ὅπι εἰ τέλεον σωτηρίας καταφρονήσουσιν, εἰς ὕστερον τὴν δίκην ἡ λήσουσι. πίονται γὰρ, φησὶ, πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς, τὸ τῆς κρίσεως ἐκλύτως ποτήριον.

ὠλιγώσουσι.

Τιμοθέῳ. ζ.

Ἡ μὲν ἱερὰ τῶν εὐαγγελίων πυκτὶς, ἡ εἰς Ἰωσὴφ τὴν γενεαλογίαν καταγαγοῦσα ἐκ τοῦ Δαβὶδ ἕλκοντα τὴν συγγένειαν, ἠρκέθη δι' αὐτοῦ ἀποδεῖξαι καὶ τὴν παρθένον τοῦ Δαβὶδ συμφυλέτιδα. τῷ θείῳ νόμῳ τοὺς συζυγίας αὐτοφύλους θεσπίζοντος γίνεσθαι. ὁ δὲ τῆς ἑρμείας ἐκπρεπὴς δογμάτων ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος, ἀναφανδὸν ἀπεσαφεῖ τὴν ἀλήθειαν, ἐκ τοῦ Ἰούδα μαρτυρῶν ἀνατεῖλαι τὸν κύριον. τοῦτο δὲ ἀκριβέστερον ἐπισκάμμους. μὴ εἰρωνεύσῃ τὴν ἐπερώτησιν· ἡ γὰρ λανθάνειν ἡμῶν τὴν εὐτέλειαν.

πυκτὶς.

Τῷ αὐτῷ. η.

Ὥσπερ ὑπνωπασμῷ δεῖται ἡ ἐκτεῖνουσα σαρξ, κατευνάζοντος τῆς παθῶν τὰ οἰδήματα, ὅτου ἡ βοηθείας χρῄζει ἡ ἀσθενοῦσα, καὶ κακώσει συμπίπτουσα ψυχὴ, ἵνα ταῖς θείαις ἐντολαῖς ὑπεραυχάζηται. ἀμφοτέρων οὖν φροντιστέον. θατέρου γὰρ λείποντος, δυσχερὴς ἡ τελείωσις.

καθαράζηται.

Τῷ αὐτῷ. θ.

Αἱ νυκτερειναὶ φαντασίαι, ὡς γέγραφας φιλομαθέστατε, οὐ μόνον τῆς μεθημερεινῶν εἰσὶ συντυχιῶν καὶ ὁμιλιῶν ἀπηχήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ῥᾳθύμου σωματείας γεννήματα. ὅτε γὰρ κάρῳ μέθης ὁ νοῦς συλληφθῇ, ὁρμητήριον γίνεται τῆς παθῶν. ὅτε δὲ νήφει ἐγρηγόρως, καὶ τὸν κύριον περιεζωσμένος καρδίαν, ἥ τε νυκτὸς γαστρὸς ἥπται, ἥ τε τῆς ἀπ' ἐκείνης παθῶν. οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστι τὸ

prorſus obliuiſci, cogitatione nobis fingamus, idcircò adiectũ eſt, Veruntamen fæx eius non eſt exinanita. Quoniam ſi ſalutem omninò aſpernentur, vim numinis vltricem ad extremum haud latebunt. Bibẽt enim, inquit, omnes peccatores terræ: Iudicij ſcilicet poculum: idque meritò.

Timotheo. 7.

Sacroſanctus Euangeliorũ codex, Chriſti genealogiam in Ioſephũ, genus ex Dauide trahentem, deducens, ſatis habuit per eum demonſtraſſe Virginem quoque ex eadem, qua Dauid, tribu ortum duxiſſe: propterea quòd lege ſanciretur, vt matrimonia ex eadem tribu exiſterent. At verò diuinorum dogmatum interpres, magnus ille Apoſtolus Paulus, veritatem perſpicuè explanat, cùm Dominum ex Iuda ortum traxiſſe teſtatur. Hæc igitur acutiùs certiúſque ſciens, ne diſſimulanter ac veteratoriè quæſtionem hanc mihi proponas. Nec enim mihi obſcurum eſt, te vilitatem hic aucupari.

Matth. 1. *Num.* 36. *Heb.* 7.

Eidem. 8.

Quemadmodum caro, cùm optimè valet, ad ſedandos & conſopiendos perturbationum animi tumores, vexatione opus habet: ſic etiam anima, cùm imbecillitate laborat, atque in calamitatem & afflictionem incidit, opem requirit, vt diuinis mãdatis colluſtretur. Quare vtriuſque rei cura habenda eſt. Nam ſi alterutrum deſit, perfectionem conſequi difficile eſt.

Eidem. 9.

Nocturnæ rerum ſpeciẽs, vt ſcripſiſti, vir diſcẽdi ſtudioſiſſime, non modò diurnorum congreſſuum & colloquiorum reliquiæ, ac velut extremi ſoni ſunt: verùm etiam ſocordis & ignauæ conſuetudinis fœtus. Nam cùm temulentiæ veterno mẽs correpta eſt, perturbationum animi propugnaculum exiſtit. Cùm autem ſobria eſt, atque excubias agit, ac Dominum præcincta opperitur, nec à ventre ſuperatur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec à perturbationibus quę hinc manant.

Luc. 12. Quid sit præcingi. Neque enim aliud quicquam est præcingi, quàm lumborum vim tanquam vinculis quibusdam constrictam tenere.

ἐζῶσθαι, ἢ τὸ δεδέσθαι τὴν ἰσχὺν τῆς ὀσφύος.

Eusebio Presbytero. 10.

Nihil apud Deum tanto in pretio est, quàm charitas: ob quam & homo factus est, & ad mortem vsque obediens. Eáque de caussa discipuli quoque illi, qui primi ab eo vocati sunt, duo fratres extiterunt. Ex quo statim per ipsa initia sapientissimus saluator illud indicauit, se discipulos omnes suos fraterno amore copulari velle. Quæ cùm ita sint, nihil charitati anteponendum ducamus, quæquidem omnia inter se deuincit, atque in vtili concordia conseruat.

Εὐσεβίῳ πρεσβυτέρῳ. ι.

Οὐδὲν ὕτως θεῷ πρόσκαιρον, ὡς ἀγάπη, δι' ἣν καὶ ἄνθρωπος γέγονε, καὶ μέχρι θανάτου ὑπήκοος. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ πρώτη κλῆσις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀδελφοὶ δύο γεγόνασιν, ἐνδειξαμένου διὰ τῶν πρωτοτύπων εὐθὺς τὸ πανσόφου σωτῆρος, ὅτι πάντας τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἀδελφικῶς συνάπτεσθαι βούλεται. ἀγάπης τοίνυν μηδὲν ἡγώμεθα πρεσβύτερον, ἥτις σώζει πάντα, καὶ ἐν ὁμονοίᾳ συμφερόντως φυλάττει.

Philip. 2. Matth. 4. Marc. 1.

Ophelio Grammatico. 11.

Si Socrates Atticorum dogmatum author, pulsatus etiã ac verberatus, ab vltione temperauit, quid discruciaris, cùm contumeliam duntaxat, vt scripsisti, acceperis? Etenim si philosophicum animum præstiteris, tu quidem Socratis gloriam referes, etiamsi minus contumelioſè, quàm cum Socrate, tecum actum sit: contrà autem ille animi tui magnitudine tanquam telo fauciabitur: aut etiam aliquando à peccandi studiosa mente ac lingua in melius mutabitur; tibíque, vt huiusce mutationis authori, gratiam habebit.

Non referendam iniuriam.

Ὠφελίῳ γραμματικῷ. ια.

Εἰ Σωκράτης ὁ τῶν ἀττικῶν δογμάτων νομοθέτης, καὶ τυπτηθεὶς οὐκ ἠμύνατο, αὐτὸς τί ἀλγεῖς μόνον ὑβριζόμενος, ὡς γέγραφας. εἰ γὰρ φιλοσοφήσειας, αὐτὸς μὲν τῷ Σωκράτει δόξαν ἀποίσῃ, εἰ καὶ ἧττον Σωκράτης πεπαρώνησαι. ὁ δὲ ἐξ ἐναντίας, ὡς βέλει τῇ μεγαλοψυχίᾳ πρωϊήσεται, ἢ ἐν ἔσῃ ὅτε τῆς φιλαμαρτήμονος μεταβληθήσεται, καὶ γνώμης καὶ γλώσσης. καὶ χάριν σοι εἴσεται ὡς αὐτίῳ τῆς ἀλλοιώσεως.

Ammonio. 12.

Etsi vitium occultas, tamen apparet te animo inflati, atque vltrà quàm & genus, & robur, & dignitas tua ferat, superbire. Quamobrem aut congruentem tibi animum collige, aut scito te ab omnibus irrideri.

Ἀμμωνίῳ. ιβ.

Εἰ καὶ κρύπτεις τὸ ἧθημα, ἀλλὰ φαίνῃ φυσώμενος, πέρα καὶ τοῦ γένους, καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ τῆς ἀξίας σου φρυαττόμενος. ἢ τοίνυν σύμμετρον σαυτῷ κτῆσαι φρόνημα, ἢ ἴσθι πᾶσι παντῶν γελώμενος.

Lampetio Monacho. 13.

Quo tempore ad sublimis & excelsæ vitæ montem accedebas, atque abluta veste ac sensibus, ad diuinorum dogmatum auditionem pectus adornabas, terrenarum rerum memoriam prorsus abiicere constituisti; vt ad virtutum arcem peruectus, tùm Deum oracula ædentem audires: tùm eo veterem legem in carnalibus tabulis inscribente, tabula ipse diuinitùs confecta existeres. At verò nunc illud de te omnium ore decantatur, te quidem salutis arâtrum prompto atque alacri animo arripuisse, verùm per ignauiam ac torporem retrorsum rursus conuersum esse. Quamobrem si te Simonis exemplum nõ terret, qui cùm baptizatus fuisset, ac ministris Christi comitem se præbuisset, rursus ad res eas, quæ ex materia constant, reuersus est (ob idque etiam ex alto miser in mortem multorum sermone celebratissimam præceps ruit: vt ex vna ipsius ruina perspicuum omnibus fiat, quibus supplicijs digni sint, qui cæleste curriculum mẽtiuntur) Simonis vestigiis animique instituto here. Sin autem quisquis mentis ac rationis compos est, hanc pœnam in hostibus quoquè horret, ac deprecatur; pacta cum Deo inita exple, ipsúsque vineam diligenter ac sedulò cole. Nam merces cum eo est, quam vnusquisque secundum suum laborem accipiet.

Simoni mago quisnam similes sint. Act. 8.

Apo. 22. 1. Cor. 3.

Ζεσπάντως ὑπιλαβέσθαι τὴν χαμαιζήλων βεβήλωσιν, ἵνα πρὸς τὴν ἀκρόπολιν φθάσας τῆς ἀρετῆς, καὶ χρηματίζοντος ἀκούσῃς θεοῦ, καὶ ταῖς παρακμαῖς πλαξὶ τὸν παλαιὸν νόμον ἐγγράφοντος, πύξιον γένῃ θεόγλυπτον. τὰ δὲ νῦν περὶ σοῦ πρὸς πάντων ἀδόμενα, ὑπιλαβέσθαι μὲν σε τῆς ἀρούσης τῆς σωτηρίας, προθύμως ἀπαγγέλλουσιν, εἰς τὸ πίστον δὲ πάλιν ἀνεγράφθαι ναρκήσαντα. εἰ οἷόν τε μὴ φοβεῖ τὸ ὑπόδειγμα, καὶ βαπτισθέντος Σίμωνος, καὶ τοῖς χριστοῦ διακόνοις ἀκολουθήσαντος, καὶ πρὸς τὴν ὕλην πάλιν ἀναχωρήσαντος, δι' ἣν καὶ ἐξ ὕψους κατηνέχθη ὁ δείλαιος πρὸς τὸν πολυθρύλλητον θάνατον, ἵνα δειχθῇ ὡς ἐξ ἑνὸς τοῦ κατ' ἐκεῖνον πτώματος, οἵων τυγχάνουσιν ἄξιοι, οἱ οὐράνιον δρόμον ψευδόμενοι, ἔχοντα πρόθεσιν Σίμωνος. εἰ δὲ πᾶς ὅστις νοὸς καὶ λόγου μετείληφε, κἂν τοῖς ἐχθροῖς τιμᾷ δίκην ἐκείνην ἀπεύχεται· πλήρωσον ὡς πρὸς τὸν κύριον σωθῆναι, καὶ τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ ὑπιμελῶς φιλοπόνει. ὁ γὰρ μισθὸς μετ' αὐτοῦ ὅτι, ὃν ἕκαστος λήψεται πρὸς τὸν ἴδιον κόπον.

Ecclesiam.

adumus.

Παυσίμῳ μοναζοντι. ιδ.

Ἔχεις μὲν εὐφυΐαν, ὡς ἔμαθον, μανθάνειν ἀποδεδαῶς, καὶ λέγειν γενναίως. ἡ δὲ τῆς πνευματικῆς πολιτείας ὁδὸς, πράξει μᾶλλον ἢ φράσει εὐοδοῦται· εἰ τοίνυν μέλει σοι τῶν ἀκηράτων μισθῶν, τὸ λέγειν καλῶς πρὸς φαῦλον πιθέμενος, τὸ πράττειν ζηλωτῶς μεταδίωκε.

Patrimo Monacho. 14.

Ea quidem, vt audio, indole, naturæque bonitate præditus es, vt studioſè discas, egregiéque loquaris. At spiritalis vitæ iter per actionem potiùs, quàm per sermonem feliciter cedit. Quare si immortalia præmia tibi curæ sunt, præclarè loqui parui pendens, id stude vt benè agas.

Actioni potius quàm sermoni studendum.

Πέτρῳ. ιε.

Τίς σε ἔγραψεται ἀτοπίας, ὅτι καὶ πλεῖστον προεφρόνησας, καὶ γένους, καὶ τιμῶν σκιώδη ταύτην τιμήν, καὶ πολλοῖς ὁδὸς γενόμενος ταπεινώσεως νεῦσαι ἐάλως ὑπερόπτης, τῷ θείῳ ὥσπερ ὑπιλαβόμενος νόμῳ, τῷ ταπεινοῦσθαι κελεύοντος τὸν ὑψοῦσθαι βουλόμενον. εἰ τοίνυν μὴ ἄπας ὑπερβρόχθοις τοῖς τῆς ἀλα-

Petro. 15.

Ecquis te absurditatis nõ accuset, quòd cùm, & opes, & genus, & adumbratum hunc honorem contempseris, multisque ad humilitatem iter præmonstraueris, nũc tamen superbia laborare deprehensus sis, velut diuinæ legi insultans, quæ cum, qui extolli velit, deprimi iubet? Quamobrem nisi arrogantiæ fluctibus omninò depres-

Luc. 14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſus es, animum ad ea, quæ promiſiſti, excita. Neque enim hoc te fugit, modeſtiam animique ſummiſſionem, vnà cum virtutibus creſcentem, Dei imitatores eos efficere, qui ſic viuunt: arrogantiã autem nõ modò præſentia virtutis officia euertere, ſed etiam eum, qui alta ceruice eſt, ex ipſis cælis exturbare. Id quod Lucifero, qui manè oriebatur, accidit. *Iſai.14.*

ζονείας κύμασι γέγονας, νῆφον τοῖς τῆς ἐσοχῆς. ὃ γὰρ τοῦτό σε λέληθεν, ὅτι μετριότης ταῖς ἀρεταῖς συναύξουσα θεοῦ μιμητὰς τοὺς ἐπὶ τῶν βιωτῶν ἐργάζεται. ὑψηλοφροσύνη δὲ, οὐ μόνον τὰ παρόντα οἶδε καθελεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς οὐρανῶν καθαιρεῖ τὸν ὑψαύχενα, ὅπερ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωῒ ἀνατέλλων ὑπέμεινεν. *καθαιρεῖ καὶ ὀρθρεύοντα.*

Euangelo 16.

Εὐαγγελίῳ ις'.

4.Reg.2. Eliſæus Hierichontis aquas ſterilitate laborantes ſale curauit, Euangelico modo ad huiuſmodi medicinam impulſus, vtpote ea, quæ à frõte erant, perſpiciẽs. Etenim aquæ totius humanæ naturæ figuram gerebant, ad virtutum ſterilitatem & pietatis infœcunditatem ſteriles effectæ. Sal autem, qualitatis ac facultatis, ad Domini doctrinam omnia humectantis: quemadmodum ipſe ad diſcipulos ſuos dicebat, *Matth.6.* Vos eſtis ſal terræ. Eliſæus denique, ipſius creatoris ac Domini. Nam qui puram & incolumem imaginem ei, à quo in lucem editi ſunt, conſeruant, hanc etiam ab eo gratiam conſequuntur, vt vnà cum eo miracula edant.

Ἐλισαῖος τὰ ἰερειχουσπα ῥεύματα ἀτεκνοῦντα ἰάσατο εὐαγγελικῶς κινηθεὶς πρὸς τὴν ἴασιν, οἷα βλέπων τὰ ἔμπροσθεν. τύπον γὰρ ἔφερε, τὰ ὑδατα πάσης τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς ἀγρίαν ἀρετὴν καὶ ἀκαρπίαν εὐσεβείας στερεωθέντα. οἱ ἅλες δὲ τῆς πάντα νοπίζουσης ποιότητος καὶ δυνάμεως εἰς τὴν τοῦ κυρίου διδαχὴν, καθὼς αὐτὸς πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ἀποστόλους φησὶν, ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς. Ἐλισαῖος δὲ αὐτὸς τοῦ δημιουργοῦ καὶ δεσπότου, οἱ γὰρ τὴν εἰκόνα καθαρὰν φυλάξαντες τῷ ποιήσαντι, καὶ συνθαυματουργεῖν αὐτῷ, χάριν παρ' αὐτοῦ ἐκομίσαντο. *στειρότητα*

Paulo 17.

Παύλῳ ιζ'.

Matth.8. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, Dominus ad eum, qui, vt ſe ſequeretur, rogauerat, reſpondet: vt qui corda cognita haberet (finxit enim ſigillatim corda hominum. Sigillatim autẽ dictum eſt, quia ad ea efficienda ope atque auxilio alterius opus minimè habuit) atque hominẽ illum verſutis ac fraudulentis cogitationibus detentum eſſe, atque ab improbis ſpiritibus incoli, vitióque ita hærere perſpiceret, vt ab eo reuocari non poſſet. ac propterea eum à ſuo cœtu ablegabat, ne pertinax ipſius improbitas, iis, qui fidem amplexi eſſent, offenſionis cauſam afferret; in illum videlicet oculorum aciem intendentibus, ac dominicam potentiam imbe- *Psal.32.* *Cur quidam à Christo repulsus.*

Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ κύριος πρὸς τὸν προσκαλέσαντα ἀχολογεῖν ἀπεκρίνατο. καρδιογνώστης ὑπάρχων, ὡς πλάσας καταμόνας τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας καταμόνας δὲ εἴρηται, ὅτι οὐ δεηθεὶς ἑτέρου βοηθοῦντος ἐποίησε. καὶ ὁρῶν δολίοις λογισμοῖς κεκρατημένον τὸν ἄνθρωπον, καὶ τῶν πνευμάτων πονηρῶν κατοικούμενον, καὶ ἀνεπιτρόπως πρὸς τὴν κάκωσιν ἔχοντα. καὶ τότε χάριν τῆς οἰκείας σωθείσης αὐτὸν ἀπέπεμπεν, ἵνα μὴ τὸ ἐπίμονον τῆς ἐκείνου φαυλότητος, σκανδάλῳ γένηται τοῖς πιστεύσιν αὐτῷ, πρὸς ἐκεῖνον ἀτενίζουσι, καὶ

καὶ τῆς θεοπτικῆς δυνάμεως καταψηφιζομένοις ἀθέτησιν, ὡς τὸν μαθητὴν μεταβαλεῖν πρὸς ἀρετὴν μὴ ἰσχύσαντος.

Ἑρμίνῳ κόμητι.

Ἐπειδὴ σκάνδαλον εἶναι οἴεσθαι ἰουδαίοις, τὸ ἐν τοῖς θείοις χρησμοῖς εἰρημένον, ὅτι οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς, ὡς μετὰ ταῦτά φησι συναφείας τῷ μνηστῆρι πρὸς τὴν παρθένον γενομένης· γινώσκεται ὁ βλάσφημος καὶ ἀχάριστος λαὸς, ὅτι τὸ ἕως, πολλάκις καὶ ὅτι τῇ θείᾳ γραφῇ εὐρίσκομεν κείμενον. Ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου· καὶ ἔτι διηνεκὲς, καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν ἡ περιστερὰ πρὸς τὸν Νῶε, ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὴν γῆν, καὶ εἰς τὸ παντελὲς οὐκ ἀνέστρεψε. ἕως ἂν καταγηράσητε, ἐγώ εἰμι, φησὶν ὁ θεὸς, καὶ ἔτι διηνεκῶς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ, ἀπορράδην ἐν τῇ θείᾳ εὐρίσκεται γραφῇ. ὁ δὲ θεῖος νοῦς τῶν ἡμετέρων, ὦ ἰουδαῖοι, κακόνοιαν διορθούμενος, ὡς πορνείας καὶ νομισάντων καὶ εἰρηκότων γεγεννῆσθαι τὸν κύριον, ἀνέπαφον δεῖξαι τὸν προσκυνητὸν ἑαυτοῦ δι' ὅσου τόκου, πάσης δηλαδὴ ἐπιθυμίας καὶ συνουσίας γεγεννημένου, θεοπρεπῶς δὲ ὄντως καὶ ἀληθῶς. τὸ γὰρ μετὰ ταῦτα μὴ συμβῆναι ἀλλήλοις τοὺς τῆς πορνείας συνοφαντηθέντας, καὶ ἡ τοῦ ἀγγέλου ὄψις ἐκώλυεν. ἐκ πνεύματος ἁγίου εἰρηκότος ὑπάρχειν τὸν ἐν τῇ παρθένῳ σαρκούμενον, καὶ ἡ μεγαλειότης τῶν τοῦ τόκου θαυμάτων οὐκ ἐπέβλεπεν, ἢ μετ' αὐτὸν παρθενία, ἢ τῶν ἀγγέλων ὑμνολογία, ἢ τῶν μάγων δωροφορία, ἢ τοῦ ἀστέρος φωταγωγία, ἢ εἰς Αἴγυπτον ὁδηγία, ἢ τῶν εἰδώλων αἰχμαλωσία, καὶ ἡ αὐτῶν ἐκείνων δικαιοσύνη ἐπὶ τῆς θείας γραφῆς μαρτυρουμένη· δηλοῖ δὲ καὶ ἡ τελευταία τοῦ κυρίου διάθεσις, Ἰωάννῃ τῷ παρθένῳ τὴν θεοτόκον συστήσαντος, καὶ τοὺς ἑκατέρων παρθενίας συνάψαντος, ἡνίκα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὢν, τὸν ζωοποιὸν ὑπέ- *ὡς τὸ.*

cillitatis damnantibus, vt qui diſcipulum ad virtutem immutare nequiuiſſet.

Hermino Comiti 18.

Quandoquidem exiſtimare te dixiſti, offenſioni Iudæis id eſſe, quod in diuinis oracultis dictum eſt, Non cognouit eam donec peperit filium ſuum, tanquam ſcilicet poſtea ſponſus cum virgine congreſſus ſit: noſcat contumelioſus & ingratus populus, vocem hanc, *Donec*, pro *perpetuò*, in diuina ſcriptura ſæpè poſitã reperiri: Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedũ tuorum. & hoc pro, *in perpetuum*: & non reuerſa eſt *columba* ad Noe, donec ſiccarẽtur aquæ. Prorſus enim nõ reuerſa eſt. &, Donec ſenueritis, ego ſum, ait Dominus. Atqui eſt perpetuò. Atque alia permulta eiuſdem generis ſparſim in diuina ſcriptura reperiuntur. Diuina porrò mens, ô Iudæi, peruerſam veſtram ſententiam corrigens (qui Dominum ex ſtupro ortum eſſe exiſtimaſtis, ac pronunciaſtis) his verbis illud demonſtrare ſtuduit, quòd intactus adorandus partus, ac libidinis & concubitus expers fuerit, diuinitatiq; conſentaneus, atque eiuſmodi, qui humanæ rationis captum excedat. Nam ne poſtea ij inter ſe coirent, quibus fornicatio per calumniam obiecta eſt, angeli quoque viſio prohibebat, qui eum, qui in virginis vtero carnem aſſumebat, ex ſpiritu ſancto extitiſſe dixerat: & miraculorum in partu editorũ maieſtas atque amplitudo vetabat, & virginitas, quæ partum ſecuta eſt, & angelorum cantus, & oblatũ a Magis munus, & ſtella prælucens, & deductio in Ægyptũ, & ſimulacrorum captiuitas, & illorum ipſorũ iuſtitia ſcripturæ ſanctæ teſtimonio confirmata. Quin iſtud quoque poſtremum Domini teſtamentum liquidò demonſtrat, qui quo tempore in cruce erat, ac viuifica morte fungebatur, Ioanni virgini genitricem Dei commendauit, atque amborũ virginitates copulauit. Si hæc murmuratorem, atque improbitatis amantem *Matth.1.* *Psa.109.* *Genes.8.* *Isa.46.* *Matth.1.* *Matth.2.* *Luc.2.* *Ioan.19.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

populum nõ mouent, cui iam Deum bello lacessere in naturam redactum est; in petras seminas, & in aquis scribis. Incassum itaque laborare desine.

Heraclidi Episcopo. 19.

Dan. 3. Quæris cur magnus Daniel vnà cum tribus piis adolescentibus, à Babylonio rege ignis supplicio minimè mulctatus fuerit, cùm eiusdem cum ipsis sententiæ esset, eiusdémque tribus, victúsque socius, imò, vt rectiùs loquar, pietatis magister. Respõdeo: Hoc diuino consilio & prouidentia contigit, ne impij homines flammæ oppressionem Dei Babylonici nomini ascriberent. Baltazarum enim eum, in honorẽ declarationis rerum arcanarum appellabant. Atque eiusmodi opinio apud illos vigebat, nempè ipsorum Deum, si vel duntaxat eius nomen pronunciaretur, res miras perpetrare. Deus igitur, vt hanc opinionem comprimeret & aboleret, in hoc iudicio Danielem ab aliis seiunxit: inuentáque est sola iuuenum continentia, Deique auxilium, quo intonans illa fornax consopita & extincta est.

Hieraci clarissimo. 20.

Si hæreticus ille, qui tecum, vt scribis, contentionem habuit, Dei filium vt dogmatum authorem, idoneum cui fides habeatur, admittit; ipse adorandi deitatis spiritus essentiam docet, quippè qui vnum diuinæ Trinitatis nomen esse pronunciarit, vnius videlicet essentiæ coniunctionẽ atque vnionem significans. Quòd si ipsi, cognati spiritus certitudinem significanti, atque ea, quæ humanam mentẽ superant, docenti, minimè fidem adhibet, superuacanea est nostrorum sermonum confirmatio. Quandoquidem terrestre tabernaculum vix ea, quæ ad pedes iacent, inuenire potest. Cælestia autem arcana, & nostrũ sensum excedentia, ipse & patefacit, & exploratè nouit, qui cælum pro domicilio habet.

2. Cor. 5. Psal. 2.

Ἡρακλείδῃ ἐπισκόπῳ. ιθ.

Διὰ τί ἔφης μετὰ τῶν τελῶν ὁσίων παίδων τὸν πυρκαϊὰν οὐ καταδικάσθη ὁ μέγας Δανιὴλ παρὰ τοῦ βαβυλωνίου, σύμφρων αὐτοῖς τυγχάνων καὶ συμφυλετὴς, καὶ ὁμοδίαιτος, καὶ μᾶλλον τῆς εὐσεβείας διδάσκαλος; ἐπειδὴ φημι, καὶ θεία τοῦτο οἰκονομίᾳ θεσμήθειεν, ἵνα μὴ τῷ ὀνόματι τοῦ βαβυλωνίου θεοῦ, τῷ κατάκαυσιν τῶν φλογὸς, οἱ ἀσεβεῖς ἐπιγράψωσι. Βαλτάσαρ γὰρ αὐτὸν, ἐκ τιμῆς τῆς ἀπορρήτων σαφηνείας, ὠνόμαζον. καὶ δόγμα τοιοῦτο παρ' ἐκείνοις κρατεῖ, ὡς καὶ μόνον ὀνομαζόμενον, θαυματουργεῖν τὸν θεὸν αὐτῶν. ἵνα ταύτην τοίνυν καταργήσῃ τῷ δόξαν ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ τὸν Δανιὴλ ἐχάρισε, καὶ εὑρέθη γυμνὴ καθ' ἑαυτὸν ἡ τῶν νέων ἐγκράτεια, καὶ τῷ θεῷ ἡ βοήθεια, τῷ φροντῶσαν μαρέναται κέμινον.

κατακαύσει. διαχέεται.

Ἱεράκι λαμπροτάτῳ. κ.

Εἰ δ' ἤρξατο ὁ πρὸς σὲ διενεχθεὶς αἱρετικὸς, καθὰς γέγραφας, τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν δογματοθέτην ἀξιόπιστον, αὐτὸς διδάσκει τῷ θείαν τὸ προσκυνητὸν τῆς ἑνότητος πνεύματος, ἓν ὄνομα τῆς θείας τριάδος ἀποφηνάμενος, τῆς μιᾶς θείας σημαίνων τὴν ἕνωσιν. εἰ δὲ αὐτῷ μὴ πιστεύει τὴν ἀκρίβειαν τοῦ συγγενοῦς σημαίνοντι πνεύματος, καὶ τὰ ὑπὲρ νοῦν ἀνθρώπινον διδάσκοντι, περιττὴ τυγχάνει τῆς ἡμετέρων λόγων ἡ σύστασις. ἐπειδὴ τὸ γεώδες σκῆνος μόλις εὑρίσκει τὰ ἐν ποσὶ. τὰ δὲ ἐν οὐρανῷ ἀπόκρυφα, καὶ τὴν ἡμετέραν ἄβατον ὑπερβαίνοντα, αὐτὸς καὶ ἀποκαλύπτει καὶ ἔκτισται ὁ κατοικῶν τὸν οὐρανὸν.

θεότητος.

Ἀμ-

Ammonio scholastico. 21.

Deorum, quos Gentiles colunt, effectiones, &, vt vocant theogonias, hoc est Deorum ortus, Orpheus & Homerus, & Hesiodus, aliique omnes iis similes tradiderunt, multis, & libris, & sententiis collectis atque compactis. Nostram autem religionẽ duo codices, quos ad te misimus, docebunt: quorum alter vetus, alter nouũ Testamentum nuncupatur. An autem hi libri, tum nominibus, tum rebus, ad veritatem propensiores, quàm illi, sint: ipse, vt mihi persuadeo, reperies, atque id, quod melius erit, amplectêris.

συνέραντες. δύσι πυκτίδι.

Ἀμμωνίῳ σχολαστικῷ. κα.

Τὰς μὲν ἑλλήνων θεοποιΐας, καὶ ἃς καλῶσι θεογονίας, Ὀρφεύς τε καὶ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος, καὶ ὅσοι κατ' ἐκείνους ἐδίδαξαν, πολλὰς καὶ βίβλους καὶ δόξας συνείραντες. τὴν ἡμετέραν δὲ θρησκείαν δύο πυκτίδες διδάσκουσιν, ἃς ἐπέμψαμεν, ὧν ἡ μὲν παλαιὰ, ἡ δὲ νέα διαθήκη προσαγορεύεται. εἰ δὲ ἀληθεύουσιν αὗται μᾶλλον ἐκείνων καὶ τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς πράγμασιν, αὐτὸς εὐρήσεις πεπεισμένος, καὶ κρατήσεις τὰ.

ὠφέλησ. κρατήσεις τὰ.

Zosimo. 22.

Aiunt nonnulli te sacerdotij cupiditate teneri, hoc est rei, quam multis, ac præsertim tibi, attingere nefas est. Quare aut mores tuos corrige, aut à templorum, quæ tibi attingere minimè licet, cupiditate absiste.

Ζωσίμῳ. κβ.

Τινές σε φασὶν ἱεροσύλης ἔρᾶν, πράγματος ἀνεφίκτου πολλοῖς, σοὶ δὲ καὶ μάλιστα· ἢ τοίνυν τὸν σαυτοῦ βίον διόρθωσαι, ἢ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἀψαύστων σοι ἀπόσχου.

Theophilo. 23.

Id quod in sacra scriptura dictum est, Omne primogenitum adaperiẽs vuluam, sanctum Domino vocabitur, nõ de omni primogenito dictum est, (ne hoc imperiti homines existiment) verùm de vno illo ac solo, qui in partu vuluam aperuit. Etenim omnem quidem vuluam concubitus ac venereus complexus aperit: at eam, quæ Dominum nostrum Iesum Christum peperit, ipse sine semine conceptus, prodiens aperuit; ac rursum clausam & obsignatam reliquit: verè nimirùm homo effectus, ac verè item Deus existens, vnus idémque in duabus naturis adorandus.

Exod. 13. Luc. 2.

ἀνοίγει. ἐν ἀμφοτέραις ταῖς φύσεσιν.

Θεοφίλῳ. κγ.

Τὸ εἰρημένον ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, ὅτι πᾶν πρωτότοκον διανοίγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ, ἢ ὧδε πάντες εἰρηται πρωτοτόκου. μὴ ὅπως οἱ ἀμαθεῖς νομίζεπσαν, ἀλλὰ δεῖ ἑνὸς ἐκείνου καὶ μόνου, τοῦ ἐν τῷ πεπτεῶθαι τὴν μήτραν ἀνοίξαντος. πᾶσαν γὰρ μήτραν μίξις καὶ συνουσία ἀνοίγνυσι· τὴν δὲ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κυήσασαν, αὐτὸς συλληφθεὶς ἀπορῶς παρερχόμενος ἤνοιξε, καὶ πάλιν ἐσφραγισμένην κατέλιπεν. ἀληθῶς μὲν γενόμενος ἄνθρωπος, ἀληθῶς δὲ ὢν καὶ θεὸς, καὶ παρσκευάμενος εἰς ἓξ ἀμφοτέρων τῆς φύσεων.

Κείρωνι. κδ.

Ἐπισημοτικῶς τὴν θείαν γραφὴν ἀνελίσσειν ὀφείλεις, καὶ τὰς αὐτῆς δυνάμεις γνησίως ἀνιχνεύειν, καὶ μὴ καταπολμᾶν ἁπλῶς τῶν ἀψαύστων καὶ ἀνεφίκτων μυστηρίων ἀναξίως

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter aggredi,manibus indignis ea commit-
2.Mac.26. tens; Ad hunc enim modum audaciſſimus Oſias,cùm rebus iis,quas aggredi minimè licebat, manum iniicere minimè dubitaſſet, temeritate ſua lepram retulit, inuitúſque à templo proiectus eſt; Quandoquidem lex quoque iis, qui lepra compuncti
Leuit.13. atque infecti erant, aditum ad templum
14.et.22. claudebat.Hæc porrò admonendi noſtri cauſa literis mandata ſunt, vt & temeritates fugiamus,& pœnas minimè patiamur.

Cyrillo. 25.

Marc.1. Quid tibi vtilitatis affert Ioannis in locum deſertum ſeceſſio, quam olim ſtudioſè imitatus es,cùm nunc eum minimè imiteris;verùm ad priuatas curas te referas,atque in ſolitudine tumultueris, & ab hominum cœtu remotus perturberis?Etenim externo habitu ac ſpecie quieſcere, mentis autem mutationibus ac perturbationibus inquinati, tum ſenſum caligine perfundit,tum ſuſceptos iam labores extinguit, atque perturbationibus animi pronam ac facilem victoriam reddit, efficítque vt miles abiecto ſcuto fugiat. Porrò nemo militans implicat ſe negotiis ſecularibus,vt ei placeat, à quo in militiam aſcitus eſt: verùm arma omni ex parte geſtat;ad id certamen,quod tribuno militari placuerit,ſe comparans.
2.Tim.2.

Euſebio Epiſcopo. 26.

Multi te traducunt,vt pecuniis,ac non Spiritui manuum impoſitionem in ſacris initiationibus committentem. Ac ſiquidem calumniatores agunt, vim numinis vltricem in ſeipſos attrahunt: ſiquidem
Pſal.5. perdet Deus omnes qui loquuntur mendacium.Sin autem vera loquuntur, noſce quem ad finem tendat hoc malum, quòd contumeliam in Deum exiguo lucro cõmutaſti.Et quis pro te orabit? Quandoquidem nec pro Ophni & Phinees, qui
1.Reg.2. & 4. aduerſus Deum, ipſiúſque ſacerdotium peccauerant,inuentus eſt quiſquam, qui

ταῦτα χρὴν ὑπηρέπων· οὕτω γὰρ ὁ τολμηρότατος Ὀζίας ἀναθαῤῥήσας ὑπιβαλεῖν τοῖς ἀνεγχειρήτοις, λέπραν τῷ θράσει προσαπενέγκατο, καὶ ἄκων ὑπερῤῥιφεὶς τοῦ ἀνακτόρων, καθὸπ καὶ νόμος τοῖς λέπρᾳ κατεσιγμένοις τὴν εἴσω τούτων ἀπέκλειεν ἀπέκλεισεν. εἴσοδον. ἐχράφη δὲ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς θεσπίσιον ἡμῶν, ἵνα καὶ τὰς τόλμας φύγωμεν, καὶ τὰς κολάσεις μὴ πάθωμεν.

Κυρίλλῳ. κε.

Τί σοι ὄφελος τῆς Ἰωάννου πρὸς τὴν ἔρημον ἀναχωρήσεως, ἣν πάλαι σπουδαίως ἐζήλωσας, νῦν δὲ μὴ σκεῖ- ἐζήτησας.
νον μιμούμενος, καὶ πρὸς τὰς οἰκείας φροντίδας παλινοστῶν, καὶ ἐπ' ἐρημίας θορυβούμενος, καὶ καταμόνας ὀχλούμενος· τὸ γὰρ ἡσυχάζειν τῷ χήματι, καὶ φύρεσθαι ταῖς κοσμικαῖς τροφαῖς, καὶ συγχίστοις, καὶ ἀχλύος τοῦ ἀδόκητον πλῆροι, καὶ τὰ ἥδη πονηθέντα ἀμαυροῖ, καὶ τοῖς πάθεσι τὸν νίκην εὐοδοῖ, καὶ ῥίψασιν τὸν ὁπλίτην ποιεῖ. οὐδεὶς δὲ στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσκοντα τῷ τάξιάρχῃ προσκαιρόμενος ἀγῶνα.

Εὐσεβίῳ ὑπισκόπῳ. κς.

Πολλοί σε κωμῳδοῦσιν, ὡς χρήμασιν, ἀλλ' οὐ πνεύματι τὰς χεῖροθεσίας τῆς μυσταγωγίας ὑπιζέποντα· καὶ εἰ μὴ συκοφαντοῦσι, καθ' ἑαυτοῦ ἐπεπαίσαντο τοῦ δίκην, ἐπειδὴ ὑπολεῖ κύριος πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος· εἰ δὲ ἀληθεύουσι, γνῶθι οἷ τελευτᾷ τὸ κακὸν, ὅτι μικροῦ κέρδους, τὸ εἰς θεὸν ὑβρίζειν ἀντήλλαξας. καὶ πῶς προσεύξεται θεῷ σοῦ· ἐπειδὴ μήτε θεῷ Ὀφνὶ καὶ Φινεὲς εἰς θεὸν, καὶ τοῦ αὐτῶν ἁμαρτόντων ἱερασύνην, εὑρέθη τις προσευόμενος, ἀλλ'

εἰς ἔσχατον ὄλεθρον, ὡς τὸ γέρας προπίνοντες τῆς ἱερωσύνης, ἐδόθησαν.

Φαρισμανίῳ εὐνούχῳ τοῦ παλατίου. κζ.

Ἀκούω σε ταῖς θείαις βίβλοις ἐμμελετᾶν, καὶ ταῖς αὐτοῦ χεροῖν μαρτυρίαις ἁρμοδίως πρὸς ἅπαντας, εἶναι δὲ πλεονέκτην, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ὑπεμαρτόμενον βίοις. καὶ πάνυ μοι θαυμάζειν ἐπῆλθεται, ὅπ σε ὁ θεῖος ἔρως οὐκ ἔβυσεν ἐκ τῆς συνεχοῦς ἀναγνώσεως, μεταβολὴν τῆς προθέσεως ἐργασάμενος, ὁ μὴ μόνον τοῦ ἀλλοτρίων κωλύων ἐρᾶν, ἀλλὰ καὶ τὰ προσόντα σκορπίζειν νουθετοῦ. ἢ τοίνυν ἀναγινώσκων ὑπίγνωθι, ἢ μὴ ὑπιγινώσκων ἀνάγνωθι.

Εὐσεβίῳ ὑπισκόπῳ. κη.

Πολλῶν πολλοῖς ἔρως ἐγγίγνεται, ἀνεξίπα-
ἀλλ' ὑ συμέρχεται ταῖς βουλαῖς, ὡς σεις.
ἀνέφικτος. ὅτε γὰρ βασιλείας πᾶς ὁ βουλόμενος ἐφικνεῖται· ὅτε πρεσουσίας, ὅτε συζυγίας ἧς βούλεται. εἰ τοίνυν, ὡς φῄς, καὶ Ζώσιμος εἰσφρῆσαι ἑαυτὸν τοῖς τοῦ θεοῦ μυστηρίοις ἀναγ- μυσταγω-
καίπως βιάζεται, μεθέτω σῆς τῆς ἀκρι- γίαν.
βείας σου, ὅτι λεπροῖς ὁ τοῦ θεοῦ ναὸς ὑπεκλείεται, μέχρις ἂν πρὸ τοῦ πάθους λώβην ὑποσμίξωνται.

Λουκίῳ ἀρχιδιακόνῳ πηλουσίου. κθ.

Εἰ ὀφθαλμοὶ ὑπισκόπου τυγχάνουσιν οἱ τοῦ σεπτοῦ θυσιαστηρίου διάκονοι, σὺ δὲ τούτων χρὴ συγχώρησιν θεοῦ ἄρχεις, ὅλος ὀφθαλμὸς ὀφείλῃς ὑπάρχειν. ὡς τὰ ζῶα πολυόμματα, ἐπειδὴ καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον οἰκείᾳ μιμῇ ἐνεργείᾳ, οὐχὶ βίῳ, ὡς μανθάνω, ἀλλὰ μόνῃ τῇ λειτουργίᾳ, καὶ μὴ σκοπίζειν τοῖς φαύλοις ὑπιτηδεύμασι, καὶ τὸν τίμιον ἐκεῖνον θίασον καὶ χορὸν, καὶ τὸν πενθοῦντά σοι ἀκέστρος ὑπίσκοπον, καὶ χεραίνειν τὸ θεῖον βῆμα

deprecatoris partes ſuſciperet; verùm in extremum exitium, vt ſacerdotij dignitatem prodentes,coniecti ſunt.

Phariſmanio Eunucho palatij. 27.

Audio te in diuinorum librorum meditatione verſari,eorúmque teſtimoniis cõmodè ad quoſuis vti: verùm auaritiæ ſtudere,atque in aliena bona inſano quodã impetu ferri. Ac mihi valdè mirari ſubit, quî factum ſit, vt diuinus amor te minimè ſauciârit,nec ex aſſidua lectione, voluntatis atque inſtituti mutationem effecerit; qui non modò aliena concupiſcere vetat, ſed etiam propria ſpargere monet. Quare aut legens agnoſce,aut non agnoſcens lege.

Euſebio Epiſcopo. 28.

Multarum rerum amor in animis oritur:at voluntatem non comitatur, vt cùm eiuſmodi eſt, ad quem peruenire quiſquã nequeat.Neque enim regnum, quiſquis vult,conſequitur: nec opes, nec coniugiũ quale vult. Quamobrẽ ſi Zoſimus, vt ſcribis,impudenter ſeipſum, ac per vim, in Dei myſteria immittere conatur, diligenter cura vt intelligat,Dei templum lepro-
Leuit.22. ſis tamdiu clauſum eſſe, quoad contractũ ex morbo vitium abſterſerit.

Lucio,Peluſij Archidiacono. 29.

Sì venerandi altaris Diaconi, Epiſcopi oculi ſunt,profectò cùm tu Dei permiſſu ipſis præſis,totus oculus eſſe debes, quem-
Ezech.1. admodum animalia illa plurimis oculis & 10. prædita (quoniam etiam propinquitatis ad Deum ratione, ea imitaris, non vita,vt audio,ſed ſola muneris ſacri functione) ac non improbis ſtudiis atque conſiliis,& honorandum illum chorum ac ſodalitium, & Epiſcopum tibi temerè ac ſine iudicio morem gerentem obſcurare,diuinúmque ſacrarium per auaritiam contaminare,dũ opes tibi ipſi per nummariam manuum

Universidad de Deusto
Biblioteca

impoſitionẽ aggeris. Dominus enim eos, qui columbas vendebant, flagris à templo expulit. Quamobrem ne tu quoque eodẽ modo ſubmouearis, deſine opes ita augere, ac materiam futuro igni parare. Ioan.2.

πλεονεξίᾳ, καὶ πόρους σεαυτῷ ἀπὸ τιμῆς χειροτονιῶν ἀθροίζειν· τοὺς γὰρ πωλοῦντας τὰς περιστερὰς ἐξέβαλεν ἀπὸ τοῦ ναοῦ μαστίξας ὁ κύριος. ἵνα τοίνυν μὴ σὺν ἐκείνοις ὠθῇς, παύσαι ὕπτω πλυτῶν, καὶ ὕλην τῷ μέλλοντι ἑτοιμάζων πυρί·

Euſebio Epiſcopo. 30.

Speculatorem dedi te, inquit Scriptura: & videbis gladium venientem, & annunciabis. Ac ſiquidem è ſomno expertecti ſobrium animum præbeant, atque ad veritatem obedientes excubent, & tibi & illis ea res vtilitati ac ſaluti erit. Si autem aſpidũ more aures occluſerint, tu certè, quod partium tuarum eſt, præſtiteris. Conſidera igitur ne voce ſola teſtari videaris, ac non item rebus ipſis, quippè qui imperij habenas, iis, quos circum te habes, permittas, gratiámque impiè ac nefariè vendas. Neque enim manuum impoſitiones auro cõmittere licet, nec eorum, qui ad ſacros ordines adducuntur, vitam ac mores ignorare, nec item alios ſceleris authores proferre, in incorrupto illo atque horrẽdo tribunali. Neque enim Adamum culpa & ſupplicio liberauit illud de vxore reſponſum, & cauſificatio, cùm ſcilicet excuſandi ſui cauſa ſe ipſius ſuaſu atque conſilio interdictum fructum percepiſſe diceret. Eſai.33. Pſa.57. Geneſ.3.

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. λ.

Σκοπόν σε δέδωκα, φησὶν ἡ θεία γραφὴ, καὶ ὄψει τὸν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ ἀναγγελεῖς· καὶ εἰ μὲν νήφουσιν ἐξυπνιζόντες, ᾗ σοὶ καὶ ἐκείνοις σωτηρίας γενήσεται ὄνησις. εἰ δὲ τὰ ὦτα βύσουσιν, ὡς ἀσπίδες, αὐτὸς τὸ ἐνεῖκον ἐπὶ σοὶ ἐξετέλεσας· σκόπει τοίνυν μὴ μόνον φωνῇ μαρτυρόμενος φαίνῃς, τοῖς ἔργοις ἀδόκιμος ᾖ ἠπατώμενος, ἐνδιδοὺς τὰς ἡνίας τῆς ἀρχῆς τοῖς περὶ σὲ, ᾗ πιπράσκων τὸν χάριν ἀσεβῶς. ὅτε γὰρ χρυσίῳ ὀφὶν ἐπιβέπλῃ χειροθεσίας, εἴτε ἀγνοεῖν τὸν τοῦ πρεσβυτερίου βίον, εἴτε ἑτέροις προβάλλεσθαι τῆς ἁμαρτίας αἰτίας, ὅπῃ τῷ ἀδεκάστου ᾗ φεικτῷ κριτηρίῳ. οὐδὲ γὰρ τὸν Ἀδὰμ ἡ μίμψεως ᾗ τῆς δίκης ἀπέλυσεν ἡ πρὸς τῆς γυναικὸς ἀποκρισις ᾗ σκῆψις, τῇ αὐτῆς ὑποθεσθαι μετειληφέναι τοῦ ἀπηγορευμένου ἀπολογούμενον.

Διοφάντῃ ἄρχοντι. λα.

Βραχυτελῆ σὺ μόνον τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ ᾗ αὐτὸν ἔχῃς τὸν ζωὴν. τί τοίνυν ἁμαρτάνεις ἀτελεύτητα, ὀλίγας ὥρας τὸν ἀῴδιον ἑαυτῷ κατασκευάζων κόλασιν; καταμαθὼν οὖν πᾶσαν τὴν πολύτροπον ᾗ πολύστροφον τῶν πραγμάτων ἀπιστίαν, μᾶλλον ὅπῃ χρησοῖς γνωρίζεσθαι κατορθώμασι σπούδαζε, ὧν ᾗ οἱ σὺν αὐτῷ τυγχάνουσιν ἐπαινοι· ᾗ οἱ μέλλοντες μισθοὶ οὐκ ἀπολλύνται.

Δοσιθέῳ. λϐ.

Ἄπτει λύχνον ὁ θεὸς ἱερέα, ᾗ τίθησιν ὅπῃ λυχνίας, τῆς ἑαυτοῦ φωτοφόρου

Diophanti Prætori. 31.

Breuem & exiguam, non modò Prætoram, ſed etiam ipſam vitam habes. Quid igitur infinitè peccas, paucis horis ſempiternam tibi cruciatum accerſens? Quamobrem volubili omni ac multis mutationibus obnoxia rerum infidelitate animaduerſa, id potiùs da operam, vt probis atque honeſtis actionibus nobiliteris: quarum & laudes in hac vita celebrantur, & futura præmia nunquam intereunt.

Doſitheo. 32.

Deus lucernam, hoc eſt, ſacerdotem, accendit, atque candelabro imponit, hoc Matth. 5.

φόρου καθέδρας, ἵν' ἐξαστράπτῃ φωτισμὸν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ δογμάτων καὶ πράξεων, σκότους ἀπηλλαγμένων, ὅπως ὁρῶντες οἱ λαοὶ τὰς ἀκτῖνας τῆς ζωπυρικῆς λαμπηδόνος, πρὸς ἐκείνας εὐθυῶνται, ᾗ τὸν πατέρα τῶν φώτων δοξάζωσιν. ἔχεις τὴν λύσιν ὧν ἠρώτησας σώτομον. ζώσιμος.

est, suæ lucem ferenti cathedræ: vt & dogmatum, & actionum ab omni caligine liberatum, splendorem Ecclesiæ, fulgetræ instar, afferat: quò nimirùm plebs viuifici fulgoris radios spectans, ad eos sese dirigat, patrisque luminum gloriam prædicet. Habes breuem eorum, quæ percontatus es, solutionem.

Προυνιχίῳ. λγ.

Διὰ τί μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν ἔφης Ἰωάννης· καὶ εἰ προφήτης ὁ Ἰωάννης, τί ἦν ἐν αὐτῷ περισσότερον προφήτου, ἐπεὶ δὲ τοῦτο λέγει ὁ κύριος· ἄκουε τοίνυν πλεῖστα ἐν ὀλίγοις· μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν ὁ Ἰωάννης, ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς νηδύος μητρικῆς προεφήτευσε, καὶ ἐν σκότει κρυπτόμενος, τὸ φῶς ἐλθὸν οὐκ ἠγνόησε. περισσότερον δὲ προφήτου, τὸ καὶ αὐτὸν ἰδεῖν ἐν σαρκὶ, τὸν προφητευόμενον, ὃν πάντες οἱ πατριάρχαι καὶ προφῆται, δι' ὀνείρων μὲν ἢ ὁράσεων ἐφαντάσθησαν, θεωρῆσαι δὲ αὐτοψεὶ οὐκ ἐπέτυχον.

Prunichio. 33.

Cur maior inter natos mulierum Ioannes dictus ſit, quæris: &, ſi Propheta ipſe erat, quidnam prophetica dignitate amplius & excellentius habebat? Siquidem hoc Dominus dixit. Audi igitur paucis verbis plurima. Idcircò maior inter natos mulierum Ioannes, quia ex ipſo materno ventre vaticinatus eſt, atque in tenebris abditus, & occultatus, lumen, quod venerat, minimè ignorauit. Hoc autem nomine Prophetas antecellit, quòd eum quoque, qui prædicebatur, in carne conſpexit: quem Patriarchæ omnes ac Prophetæ, per ſomnia quidem aut viſiones quoquo modo informarunt, reipſa autem atque oculis perſpicere minimè potuerunt. Cur maior inter natos mulierum Ioannes, Luc.1. Luc.7.

Τῷ αὐτῷ. λδ.

Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; Ἰωάννης τῷ κυρίῳ ἐδήλου, ὑπὲρ ἀληθείας ἀποτέμνεσθαι μέλλων, καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ μαθητὰς προσαγαγεῖν ἀπεδίδου, ἀμφιβάλλοντας πρὸς τὸν αὐτοῦ μαρτυρίαν. εἰ μείζων ὄντι ὁ κύριος Ἰωάννου, ἀφ' τὴν ἀκριβῆ πολιτείαν Ἰωάννου· καὶ τοῦτο δι' ὧν εὐθὺς ἔπραξεν ὁ κύριος ἔδειξε, ταῖς πολλαῖς θαυματουργίαις ἐπαληθεύσας τὸν μαρτυρίαν Ἰωάννου, καὶ ὄψει πιστωσαμένους τὸν ἀκοὴν τοὺς ἀπιστοῦντας ἀπέμψας.

Eidem. 34.

Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Domino ſignificabat Ioannes, cùm veritatis cauſa, caput ei amputãdum eſſet, ſuóſque diſcipulos ad eum adducere ſtuderet, qui ob accuratam atque omnibus virtutis numeris abſolutam ipſius vitam, ad ipſius teſtimonium, nam Dominus eo maior eſſet, ambigebant. Atque id Dominus per ea, quæ ſtatim fecit, demonſtrauit, cùm per multa miracula Ioannis teſtimonium comprobauit: cóſque qui Ioannis verbis diffidebant, ita dimiſit, vt oculis atque ipſo aſpectu confirmatum haberent, id quod auribus acceperãt. Luc.7.

Θεοδοσίῳ βασιλεῖ. λε.

Εἰ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας ἀντιποιῇ, ἣν ἡ ἄφθαρτος ἁγιωσύνη περιποιεῖ, καὶ

Theodoſio Imperatori. 35.

Si Chriſti regnum adipiſci ſtudes, quod corruptionis omnis expers perpetuitas

Universidad de Deusto
Biblioteca

tanquam corona cingit, quódque Deus pro caduco imperio, iis, qui præclarè atque honeſtè iſtud adminiſtrarint, præmij loco conſtituit, potentiam tuam manſuetudine ac ſuauitate tempera; conuenientique diſperſione onus diuitiarum leua. Neque enim ſaluatur Rex per multam potentiam: neque impij ſimulachrorum cultus crimen effugit, qui fluxis opibus parcit.

Pſal 32. Amarum idololatra. Epheſ. 5.

Antiocho Spadoni. 36.

Operæpretium eſt te, cùm ſacros libros euoluas, atque in eorum, vt audio, lectione aſſiduè hæreas, admirandi Danielis hiſtoriam noſſe: nempè quòd, cùm in mediis erroris fluctibus verſaretur, nullum tamen captiui hominis affectum ſubiit, ne ad cibos quidem communes vſque, quorum perceptio eos, qui iis fruerentur, contaminabat. Ac quoniam non modò Imperij miniſter es, ſed ipſum etiam arbitratu tuo ac libitu moderaris; in id omni ſtudio ac diligẽtia incumbe, vt iuſtitiam in morbum prolapſam, imò, vt rectiùs loquar, iam extremos ſpiritus edentem, confirmes: vt iuſtum tribũnal tibi placidum ac benignum inuenias: etiamſi nunc ipſius tibi haud crebrò in mentem venit, immodicæ videlicet rerum humanarum pompę admiratione perculſo.

Dan. 1.

Eusebio Epiſcopo. 37.

Condis quidem, vt aiunt, Eccleſiam in Peluſio, machinis quidem ac molitionibus luculentam, ſed improbis ſtudiis & ſacrarum electionum pretiis, & iniuriis atque contumeliis, & tenuiorum oppreſſionibus, & pauperum ſumptibus. Id quod nihil aliud eſt, quàm ædificare Sion in ſanguinibus, & Hieruſalem in iniuſtitiis. Deus porrò ſacrificio ex alienis bonis conflato nihil opus habet; verùm illud, perinde atque eum, qui canem mactat, execratur. Quæ cùm ita ſint, & ædificare, & iniuriam aliis inferre deſine: ne alioqui domus illa te apud Deum prodat & conuin-

Mich. 3.

Eſa. 66.

ἔπαθλον τῆς φθαρτῆς τοῖς χρηστῶς αὐτῷ διέπουσιν ἔθηκεν ὁ θεὸς, ἡμερότητα χίρνα τῷ ἐξουσίαν, καὶ δέοντι σκορπισμῷ τὸ βάρος κύφιζε τῶ πλούτου. οὔτε γὰρ σώζεται βασιλεὺς ἐφ' πολλὴν δυνάμιν, οὔτε εἰδωλολατείας ἐκφεύγει ἀσέβειαν, ὁ τῶ ῥέοντος πλούτου φειδόμενος.

Ἀντιόχῳ εὐνούχῳ παλατίου. λϛ.

Χρῆσε τὰς ἱερὰς ἀναπύσεσι βίβλους, καὶ τῇ αὐτῶν ἐγκαρτερεῖτε, ὡς φασιν, ἀναγνώσῃ, τῷ τὸν θαυμάσιον Δανιὴλ ἰσοτείαν εἰδέναι, ὅτι μέσος τῶ κλύδωνος τῆς πλάνης ἰσάμενος, οὐδὲν ὑπέμεινε πάθος ἀνιμάλωτον, οὐδὲ μέχρι σιτίων τῶν κοινῶν εἰς μεζόνησιν, καὶ μὴ κοινωνίτων καὶ πτοείσασιν τοὺς μετέχοντας. καὶ ἐπειδὴ οὐ μόνον ὀφίκιος τυγχάνεις τῆς βασιλείας, ἀλλὰ καὶ ἄγεις αὐτῷ καθὼς βούλει, ἀπεῦσον ἀναῤῥῶσαι τὸ δίκαιον καταπεσὸν πρὸς ἀσθένειαν, ἢ μᾶλλον πρὸς αὐτὸν ὑπάρχον τὸν θανάσιμον, ἵνα τὸ δίκαιον εὕρῃς εὐμενὲς δικαστήριον, εἰ καὶ νῦν αὐτῶ πολλάκις σοι ἐμθύμησις οὐχ ὑπάρχεται, ὑπὸ τῆς ὑπερφυοῦς φαντασίας ἐπλημμύρου.

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. λζ.

Κτίζεις, ὥς φασιν, ἐκκλησίαν ἐν Πηλουσίῳ, λαμπρὰν μὲν τοῖς μηχανήμασι, πονηροῖς δὲ τοῖς ἐπιτηδεύμασι χειροτονιῶν τιμήμασι, καὶ ἀδικίαις, καὶ ὕβρεσι, καὶ πενήτων ἐκπιεσμοῖς, καὶ πλουσίοις δαπανήμασιν, ὅπερ οὐδέν ἐστιν ἕτερον, ἢ οἰκοδομεῖν Σιὼν ἐν αἵμασι, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν ἀδικίαις. οὐ χρῄζει δὲ ὁ θεὸς ἐξ ἀλλοτρίων θυσίαν, ἀλλὰ ταύτῳ ὡς θύοντα κύνα μυσάττεται. πᾶυσαι τοίνυν καὶ κτίζων καὶ ἀδικῶν, ἵνα μὴ εἰς ἔλεγχόν σοι ἐπὶ τοῦ θεῶ ὁ οἶκος ἐκεῖνος εὑρεθῇ. μετέωρος μὲν

μὴν ἰσάζυμος, καὶ ἀλόων δέσμα αἰώνια, ἐξ οἵων σκοπὸν κακῶν, καὶ τοὺς ἐσερημένους μισθοὺς ἀπαιτῆς, καὶ τῷ ἄμμαν τῆς βλαβέντων ζητῆς.

Μάρωνι. λη.

Ξένον τι καὶ ἀλλόκοτον εἶναί σε θηρίον πάντες κωμῳδοῦσιν, οὔτε τραπέζῃ κολακευόμενον, οὔτε δεσμοῖς ἀγάπης κρατούμενον, οὔτε τῇ τυράννου συνηθείᾳ χειρούμενον, καὶ τοιαύτῳ ὕβρει τῷ θυσιαστηρίῳ ὑπισχνούμενον. ἤτοί μὲν ἄρνησαι τὸ ἀπίθανον, καὶ ἀντὶ θηρίου φάνηθι ἄνθρωπος ἢ πᾶσιν τῷ χῷ τῆς ἐκκλησίας λοιδορίαν, σαυτὸν ἔργων τῆς φεικτῆς λειτουργίας.

Θεοδοσίῳ μοναζοντι. λθ.

Τί θαυμάζεις, ὅτι δι' ἑνὸς ἁμαρτίαν καὶ μόνου, ὅλη μαστίζεται πόλις, ὅθεν καὶ ὅτι Δαβὶδ γενόμενον ἔγνως. ὅταν γὰρ ὅτι τῇ εὐθηνίᾳ τῆς πραγμάτων ὁ ἔξαρχος ὑφηφανεύηται, εἰς ἀθυμίαν αὐτὸς καὶ κατάκρισιν τὸ ὑπήκοον ἐλαύνουται, οὐκ ἀδίκως παιδευόμενον, ἀλλ' ἑκάστῳ τὰ ὑπίχερα τῆς οἰκείας πράξεως ἀπολαμβάνοντος, καὶ τῆς θείας μακροθυμίας ἀποτυγχάνοντος, ἀφ' τὰς τε ἄρχοντος ψήφους. μὴ τοίνυν ὑπισυνηγόρει ταῖς Εὐσεβίῳ τῷ, ὡς οἴεται, ὑπισχνοῦντι φαυλότητι, εἰ δι' ἐκεῖνον καὶ τὸ θυσιαστήριον λειτουργῶν, καὶ ἡ πόλις οἰκητόρων χρεύει. οἱ γὰρ ἀκρίτως τὸν ἀνάξιον περιβαλλόμενοι δίκαιοί εἰσι, καὶ τοὺς πόνους τῆς καρπῶν αὐτῆς φαγεῖν, ἀρετῇ ἀπιμάσαντες, καὶ κακίαν οὔτε περιφανῆ περιστάμενοι.

Τέβα γραπτῇ. μ.

Οὐκ ἔστιν ὁπλοφορεῖν ἐν εἰρήνῃ. οὐκ ἔστι χρῆμα πολέμου ὅτι μέσης ἀγορᾶς περιφέρειν. οὐκ ἔστι ξιφήρη ἀφίγειν ἐν πόλει, ἀλλὰ καὶ φόβον καὶ πτοεῖν

car: vt quæ ſublimis quidem & excelſa ſter; verùm ob ea mala, ex quibus extructa eſt, ſempiterno clamore te inſectetur, ereptáſque mercedes à te expetat, vltionémque eorum, qui incommodis ac detrimẽtis abs te affecti fuerint, poſcat.

Maroni. 38.

Nouam quandam ac prodigioſam ferã te eſſe omnes dictitant, vt qui nec menſa demulceari, nec amoris ac beneuolentiæ vinculis coërcearis, nec principis conſuetudine ac familiaritate ſubigaris, tantámque altari contumeliam accerſas. Aut igitur indomitam iſtam feritatem abiura, & pro bellua hominem te præbe: aut contumeliam, quæ Eccleſiæ inuritur, ſiſte atque comprime, teipſum videlicet à tremendo ſacrificio remouens.

Theodoſio Monacho. 39.

Quid miraris ob vnius ac ſolius peccatum vniuerſam vrbem flagris affici, quemadmodum etiam Dauidis tempore contigiſſe non ignoras. Nam cùm ob rerum copiam, florentémque ſtatum, Princeps inſoleſcit, ad ipſius mœrorem & condemnationem ſubditi deprimuntur. Nec verò illi iniquè caſtigantur: verùm vnuſquiſque actionis ſuæ præmia recipit; ac propter Principis calculos diuina longanimitate orbatur. Quamobrem ne Epiſcopi, vt putat, Euſebij vitiis patronum te præbe; quòd propter eum, & altare miniſtris, & ciuitas incolis careat. Nam qui temerè ac ſine iudicio indignum hominem elegerunt, digni ſunt qui laborum ſuorum fructus edant; vt qui virtutem contempſerint, atque improbitatem ita perſpicuã elegerint.

2. Reg. 24.

Pſa. 127.

Tubæ Militi. 40.

In pace arma geſtare minimè decet, nec bellicum habitum in medio foro circunferre, nec in ciuitate cum enſe verſari; verùm & terrorẽ, & eiuſmodi experimẽtum

In ignauũ militẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in bello aduersus hostes exercere. Quare si bellico habitu delectaris, ac præconis voce celebrari, statuásque consequi cupis, ad exercitum, qui cum barbaris pugnat, te confer: ac non militiæ fugam pecuniis redimens, domique desidēs, bellum illic debitum, hic tanquam per ludum adumbra.

τοιαύτῃ ὲν πολέμῳ χὴ ἀντιπάλων γυμνάζειν. εἰ οὖν σχήματι χαίρεις πολεμικῷ, καὶ ἀναῤῥήσεων καὶ σηλῶν ὑπιτυχεῖν ἀξιοῖς, εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ μαχόμενον τοῖς βαρβάροις κατάβηθι, καὶ μὴ χρήμασιν ἐξωνούμενος τὸν ὁπόθεν φυγὴν, καὶ οἴκοι μένων, ὑπαῦθα παῖζε τὸν ἐκεῖ χρεωφύλλουμον πόλεμον.

Philippo Monacho. 41.

Leporis & veri Monachi dissimilitudo.

Leporem meticulosum animal, & naturâ timidum, hoc perpeti aiunt, vt ex cubili in cubile subinde migret, propterea quòd ad omnem motum & clamorem perturbetur. At non item monachum, qui fiduciam in Deo positam habere, ac Sion, tanquam montem, conscendisse debet. Quid igitur, pro eo quòd Domino tutò inniti, ac crucem religiosæ vitæ comitem habere debebas, loca subinde commutas; pinguiorem potiùs, vt videtur, mensam, quàm firmiorem ac solidiorem eruditionem quærens? Ac tibi, ni fallor, istud continget, vt omnibus Israëlis vrbibus, atque omnibus terræ recessibus, cum huiusmodi ventre atque animi instituto, peragratis, Euripus quidam sis, omni nidoris ciborum vento circumactus, ac perpetua instabilitate laborans.

Φιλίππῳ μοναχῷ. μα.

Τὸν λαγωὸν, τὸ καταφοβον ζῶον καὶ φύσει δειλὸν, ἐκεῖνο φασὶν ὑπομόρον, τὸ κοίτῃ ἐκ κοίτης ἀμείβειν, πρὸς πᾶσαν κίνησιν καὶ βοὴν ταρασσόμενον. ἀλλ' οὐχὶ μοναχὸν, τὸν ὅλῃ κύριον πεποιθέναι ὀφείλοντα, καὶ ὡς ὄρος Σιὼν βεβυκέναι· τί τοίνυν καταλιπὼν τὸ ἐρείδεσθαι ἀσφαλῶς ὅλῃ κύριον, καὶ σταυρὸν ἔχειν, τὴν ἀκόλουθον ἄσκησιν· τόπον μεταβάλλεις ἐκ τόπου, μᾶλλον, ὡς ἔοικε, τράπεζαν ἁβροτέραν, ἀλλ' ἢ παιδευσιν σεμνοτέραν ζητῶν· καὶ συμβήσεταί σοι, ὡς οἶμαι, πάσας τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πάσας τὰς ἐσχατιὰς τῆς γῆς μετὰ τοιαύτης γαστρὸς, ἢ γνώμης θεῖόν τα, εὖ μοι δοκεῖν εἶναί τινα, παντὶ ἀνέμῳ κλύσεως φερομένων, ἢ μέχρι παντὸς ἀσατοῦσα.

Archontio Monacho. 42.

Esa. 6.

Esaias, vir summa perspicacia præditus, carbonem ex altari forcipe tulit, Domini nostri incarnationē clarissimè perspiciens. Per carbonem enim, quem cernebat, diuina essentia significabatur. Per forcipem autem, ea peccati expers caro, quam ex nobis sumptam sibi copulauit. Contigit autem Esaiæ labia, ipsiúsque peccata purgauit, atque vniuersæ videlicet humanæ naturæ. Nam verbi cum humana natura coniunctio, quæ nullis verbis explicari potest, modo diuinitati consentaneo vniuersi mundi peccata sustulit.

Ἀρχοντίῳ μοναχῷ. μβ.

Τῇ λαβίδι ἔλαβεν ὁ διοραπικώτατος Ησαΐας τὸν ἐκ τῆς θυσιαστηρίου ἄνθρακα, τὸν τῆς κυρίου ἡμῶν ἐναν-θρώπησιν θεωρῶν τηλαυγέστατα· ἄνθρακ ἡ θεία ἐωρᾶτο ὑσία. λαβὶς δὲ ἡ ἐξ ἡμῶν αὐτῇ ἑνωθεῖσα ἀναμάρτητος σὰρξ. ἥψατο δὲ τῶν χειλέων Ησαΐου, ἢ τὰς αὐτοῦ ἐκάθηρεν ἁμαρτίας, τὰς πάσης τῆς ἀνθρωπείας φύσεως δηλονότι. ἡ γὰρ ἄῤῥητος τοῦ λόγου πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἕνωσις ἦρε θεοπρεπῶς τὰς τοῦ κόσμου πάντος ἁμαρτίας.

Ep-

Ερμάνῳ κόμητι. μγ.

Gen. 24.

Ἀπόθες τὴν χεῖρά σου ὑποκάτω τοῦ μηροῦ μου, καὶ ἐξορκιῶ σε τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἐνετείλατο τελευτῶν ὁ Ἀβραὰμ τῷ οἰκέτῃ, τὸν ἐκ τοῦ μηροῦ αὐτοῦ μέλλοντα σαρκοῦσθαι θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς τὸν κύριον ἡμῶν ἢ δεσπότην χριστὸν, καθαρότητι διανοίας ὁρῶν μέλλοντα τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεσθαι, ὡς προφήτης καὶ βλέπων τὰ ἔμπροσθεν.

Hermino Comiti. 43.

Pone manum tuam super femur meū, & adiurabo te per Deum cæli & terræ, imperauit seruo suo Abraham morti propinquus. Nimirùm eum, qui ex ipsius femore carnem assumpturus erat, Deum cæli & terræ, Dominum nostrum & horum Iesum Christum, Abrahæ semen apprehensurum, pro sua animi puritate cernēs, vt Propheta, & ea, quæ à fronte erant, conspiciens.

Heb. 2.

Μωσῆ ἐπισκόπῳ. μδ.

εἰς χεῖρας ἀλλ' ἐκείνου πιστεύσας.

Οὐ χρὴ τὰς τῶν πενήτων τροφὰς ἀδοκιμάστως διανέμειν, ἀλλ' ἐκεῖνο πεπεῖσθαι τὸν ταύτας οἰκονομεῖν τεταγμένον, ὡς εἴ τι πέρα τοῦ δέοντος ἀναλωται, ἱεροσυλίας αὐτὸν καθίστησιν ὑπεύθυνον πλάσμασι.

Mosi Episcopo. 44.

Pauperum alimenta non temerè ac sine iudicio distribuere oportet quibus oportet: verùm illud persuasum habere debet is, cui eorum cura & administratio commissa est, quòd si quid, contrà quàm opus sit, impensum fuerit, sacrilegij reum seipsum constituit.

Μαρτυρίῳ ἐπισκόπῳ. με.

περιεβάλλοντο. π ἀπείτμαν.

Παρέργως ποιῇ τὰ τῶν θείων νόμων ἀπάγωσιν, ἢ καὶ αὐτὰ ἀγνοεῖς τὰ ἀπάγωσιν. ἐνίοις γὰρ εἰς τὸν θεῖον ναὸν ἱερουργεῖν Ααρὼν, καὶ οἱ ἐξ ἐκείνου εἰσίσασαν, πάντα τὰ ἐξ ἐείας ὑποπθέντες ἐσθήματα, στολὰς ἐκ λίνου, περιεβάλλοντο ἐχούσας καὶ τὸ ἄῤῥητον, καὶ τῶν ἔξω θορύβων ὑπιλησμονεῖν συμμύσας· ὁ γὰρ θεῷ λειτουργεῖν πρέπων. ὑδὲν ἀλλόφυλον καὶ τῆς ὕλης ἐφόλκιον ὑπιφέρεσθαι δύναται. εἰ τοίνυν μετὰ τοιαῦτα τεκμήρια διάζεσθαι καταπολμᾷς τὴν ἀλήθειαν, συγχύσεις καὶ φλυαρίας ἐπεισφέρων τοῖς ἀνακτόροις, οἷς πᾶσα σιγὴ κεχρεώστηται ὁμιλίας ἀπέπους, χειροθεσίας ἀθέσμους, εἰς ἔσχατον πέπεισο ἐξωθῶν σαυτὸν καθ' ἁρπαγὴν κίνδυνον.

Martyrio Episcopo. 45.

Exo. 28.

Obiter ac defunctoriè leges diuinas legis, aut etiam lectionem ipsam ignoras. Cùm enim Aaron eiúsque successores in templum sacrificij causa ingrediebantur, lancis omnibus vestimentis abiectis, vestes ex lino contextas induebant, arcani aliquid continentes, atque illud significantes, externos tumultus tum de memoria deponendos esse. Nam qui rei sacræ causa ad Deum accedit, nihil alienum, nec vllā rerum ex materia cōstantiū sarcinam secū afferre debet. Quamobrem si post huiusmodi coniecturas audacia & temeritate ductus veritati vim afferre coneris, confusiones ac nugas templis (quibus silentium omne debetur) colloquiaq; turpia & præpostera, nefariásque manuum impositiones inferens, hoc persuasum habe, quòd in extremum cōdemnationis & exitij periculum teipsum impelles.

Μηνᾷ σχολαστικῷ. μς.

Τὰ πράγματα λόγων οὐ χρῄζει· αὐτὰ γὰρ δεῖ φαινόμενα. οἱ λόγοι δὲ

Menæ Scholastico. 46.

Actiones sermonibus haud indigent. illæ enim apparent: sermones autem potiùs,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in actiones vertantur, opus habent: & quidem ipsi, si cum honestate & grauitate coniuncti sint. Quamobrem si tibi cordi est vtrinque celebrari, da operam, vt & sermonem ad actionem, & actionem ad sermonem adiungas.

Sermonis & actionis nexus.

Nemesio Prætori. 47.

Præturæ authoritas & potentia, nisi mãsuetudine condiatur, ipsique suauitas Deo ministrans affulgeat, arrogantia potiùs est & immanitas. Si verò lenitatem admixtã habeat, ac per eam ius regat & moderetur; tum demũ & integritas & benignitas est, & æquitatis via, & rerum tranquillitas.

Epagatho Presbytero. 48.

Luc.2. Matt.17. Descriptus est Dominus, cùm vtero gestaretur, & censum Cæsari pependit: hinc videlicet velut lata lege nobis indicens, vt ei, qui imperium tenet, obediamus, modò nihil ad pietatem detrimenti afferat. Quæ igitur ipse Deus noster, subita per dispensationem & consilium paupertate, docuit, candido animo imitemur, nec pauperum obtentu tributum pendere detrectemus.

Paulo Cœnobiarchæ. 49.

In monachos inertes. Ingentem, vt ad me allatum est, fratrum multitudinem collegisti, qui rectè quidem ac præclarè viuere soleant, verùm inertes ac desides manus habeãt. Hoc autem nec à Christo factum, nec à Paulo sapienti doctore obseruatum reperisti. Nam ille & vineam, & operam, ac laborem, & mercedẽ ob eum pollicetur: hic autem manibus operari, vt nullius auxilio opus habeamus, *Matt.20. 1.Thess.4* docuit. Quocirca si & Christo Deo obtemperas, & sapientissimum Paulum imitaris, aut eos laborare doce; aut causam & prætextum aliquem ostende, ob quem & alentur, & quietem obtinebunt, & improbis cogitationibus vacabũt: qui nec Christo obedientes se præbent, nec Pauli vestigia sequuntur.

μᾶλλον τῶ γενέσθαι πράγματα δέοντα· καὶ αὐτοὶ, εἰ σεμνότητος ἔχονται· εἰ τοίνυν βούλοιο κατ' ἀμφότερα φανῆναι ἀοίδιμος, καὶ πρᾶξε λογικῶς, καὶ λέγε πρακτικῶς.

Νεμεσίῳ ἄρχοντι. μζ.

Ἡ τῆς ἀρχῆς ἐξουσία, εἰ μὴ κέκραται ἡμερότητι, καὶ ἐπανθεῖ αὐτῇ ἡ θεῶ ἀκολουθοῦσα προσήνεια, ἀπόνοιά ἐστι μᾶλλον καὶ ἀγριότης. εἰ δὲ τῷ πράῳ τὸ σφοδρὸν μιγείη, καὶ τοῦτο ἰθύνει τὸ δίκαιον, καὶ εὐθύτης ἐστὶ καὶ χρηστότης καὶ ὁδὸς εὐνομίας, καὶ πραγμάτων γαλήνη.

Ἐπαγάθῳ πρεσβυτέρῳ. μη.

Ἀπεχράφη ὁ κύριος τῇ μάζᾳ φερόμενος, καὶ κῆνσον ἐτέλεσε Καίσαρι, τῷ κρατεῖ νομοθετῆσαι ὑποτάττεσθαι, ὅταν μηδὲν παραβλάπτῃ πρὸς τὸ εὐσέβειαν· ἃ τοίνυν αὐτὸς ὁ θεὸς ἡμῶν κατ' οἰκονομίαν πτωχεύσας ἐδίδαξεν, εὐγνωμόνως ἡμεῖς μιμησόμεθα, καὶ μὴ σκήψῃ πτωχῶν, τὸν φόρον ἀρνώμεθα.

Παύλῳ ἀρχιμανδρίτῃ. μθ.

Πολλὴν, ὡς ἔγνων, πλῆθος ἀδελφῶν συναγήοχας, καλῶς μὲν ζῆν ἠθικόντων, ἀργοὺς δὲ χεῖρας ἐχόντων. τοῦτο δὲ ὅτε μὲν καὶ χειρῶν εὑρες τελούμενον, ὅτε δὲ Παύλου τοῦ σοφοῦ διδασκάλου τηρούμενον· ὁ μὲν γὰρ καὶ ἀμπελῶνα, καὶ ἐργασίαν, καὶ μισθὸν ἐπ' αὐτῷ ἐπαγγέλλεται· ὁ δὲ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶ, καὶ μηδενὸς προσδεῖσθαι ἐδίδαξεν· εἰ τοίνυν τῷ χριστῷ πειθηνῷ τῷ θεῷ, καὶ Παῦλον τὸν πάνσοφον μιμῇ, ἢ ἐργάζεσθαι παίδευσον, ἢ τοῖς προφάσιν δίδαξον, ἀφ' ἧς καὶ τραφήσονται, καὶ ἀπάπαυσιν ἕξουσι, καὶ πονηρῶν λογισμῶν καθαρεύσουσιν, οἱ μήτε χριστῷ πειθαρχοῦντες, μήτε Παύλῳ ἀκολουθοῦντες.

Στρα-

Strategio Lectori. 50.

Virgam nuceam vidit Hieremias, vir *Hier.1.* in pluribus quàm alij Prophetæ, periculis versatus, sacerdotij typum & argumẽtum: cuius perspicuæ & superficiariæ partes, at- *Nucea* que vt quispiã fortasse dixerit, primordia, *virga* astringentia & aspera sunt, acrimoniáque *quid significet.* prædita, occultæ autem atque interiores partes stabiles & firmæ sunt, ac fulciendi vim habent. Quamobrem & sacerdotij labores strenuè ferre oportet: & ipsius præmia prompto & alacri animo expectare.

Theopompo Tribuno. 51.

Ficulneam Dominus haud sine causa *Marc.11.* execratione deuinxit (ne id existimes, qui rerũ diuinarum inexplebili cupiditate flagras) verùm vt ingratis Iudæis illud ostenderet, se eam vim habere, quæ inferendo quoque supplicio par esset. Quoniã enim cum in omnibus miraculis nullam cuiquã molestiam intulisse perspexerant, idcircò cum prodesse tantum posse existimabant: ac non item eam vim habere, qua improbos malo afficere posset. Quamobrem à substantia animæ experti, populum ingratum admonet, se vlcisci quidem ipsius scelera posse, sed pro sua bonitate nolle. Exaruit igitur arbor, vt hominibus terrorem *Christus ficũ exsiccat.* iniiciat. Quin in hac quoque re arcanus quidam sermo adnexus est, à senibus sapientibus ad nos grassatus, nempè hanc transgressionis arborem esse, cuius etiam foliis ad corpus tegendum, ij, qui mandatũ violârunt, vsi sunt. Ac proinde Christus humano ac misericordi animo hoc ei imprecatus est, vt ne posthac fructum, peccati causam, ferret. Quandoquidem secundus Dei aduentus, non iam ad humanitatem denuò assumendã erit, verùm ad scelerũ, quæ quisque perpetrârit, vltionem.

Lampetio Monacho. 52.

Multæ causæ sunt, quamobrem à cibis *Multæ abstinentiæ à cibis causæ.* quispiam se abstineat, nimirùm & consuetudo, & natura, & instituta, quę cõtinentię

Στρατηγῷ ἀναγνώστῃ. ν.

Ῥάβδον καρυΐνην εἶδεν Ἱερεμίας, ὁ τῆς προφητῆς πολυκίνδυνος, ἱερωσύνης τύπον, ἧς τὰ μὲν προφανῆ καὶ ὑπόπολαια, καὶ ὡς ἄν τις εἴποι προοίμια, συμπικνὰ καὶ τραχέα τυγχάνει, καὶ δριμύτητος μέτοχα· τὰ δὲ κρύφια καὶ ἐσώτερα, στερεά τε καὶ βέβαια, καὶ πηδεῖν δυνάμενα. χρὴ τοίνυν καὶ τὰ ὑπόπτερα τῆς ἱερωσύνης φέρειν γενναίως, καὶ τὰ ἔπαθλα ταύτης προθύμως προμένειν προθύμως.

Θεοπόμπῳ τριβούνῳ. να.

Τὴν συκῆν οὐχ ἁπλῶς ὁ κύριος κατηράσατο, μὴ τοῦτο νόμιζε, ὦ τῆς θείων ἀκόρεστε, ἀλλ' ἵνα δείξῃ τοῖς ἀγνώμοσιν Ἰουδαίοις, ὅτι ἔχει δύναμιν καὶ προσπεῖραι ἀρκοῦσαν· ἐπειδὴ γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς θαύμασιν οὐδὲν αὐτὸν παρεῖχόντα τινὶ λυπηρὸν ἐφάνησαν, μόνον εὐεργετεῖν αὐτὸν ὑπελάμβανον δύνασθαι, οὐκ ἔχοντα κακοῦν τοὺς πονηροὺς ἐξουσίαν. ὅτι τῆς ἀψύχου τοίνυν οὐσίας, πείθει τὸν ἀγάμενον δῆμον, ὅτι καὶ ἀμύνασθαι δύναται, καὶ ὡς ἀγαθὸς οὐ βούλεται· ἐξηράνθη οὖν ξύλον ἵνα φοβήσῃ ἀνθρώπους. ἅμα δὲ πιστὸν τοῦτο καὶ ἀπόρρητος συμπέπλεκται λόγος, ὡς νοητῶν εἰς ἡμᾶς σοφῶν ἀφροιτήσας, ὅτι τὸ ξύλον τῆς παραβάσεως τοῦτο, ὃ καὶ τοῖς φύλλοις εἰς σκέπην οἱ παραβάντες ἐχρήσαντο. καὶ καθηρέθη παρὰ χριστοῦ φιλανθρώπως, μηκέτι καρπὸν ἐνεγκεῖν αὐτὸν ἁμαρτίας· ἐπειδὴ δευτέρα θεοῦ παρουσία, πρὸς ἀναθρώπησιν μὲν οὐκ ἔτι, πρὸς δὲ πίστιν τῆς παραγμένων ἑκάστῳ.

Λαμπετίῳ μοναχῷ. νβ.

Πολλαὶ προφάσεις εἰσὶ τῆς ἀποχῆς τῶν βρωμάτων, καὶ ἕξις καὶ φύσις, καὶ γνώμη δὲ ἐγκράτειαν τελοῦσαι· τῷ

Universidad de Deusto
Biblioteca

cauſa obeuntur. Nam mos ſæpè in legem tranſit. Quædam autè abſtinentia eſt, quæ ex odio atque vitioſo affectu ortum trahit. Quædam rurſum eſt, quæ ad maiorum ac ſublimiorum virtutum ſtudium atque exercitationem contingit. Si poſtremam hanc ſequeris, reprehenſione caret ieiunium. Si autem execrandæ Manichæi ac Marcionis partis es, nemo ex noſtro grege cibum tecum ſumet: vtpotè qui Chriſti legem corrumpas, ac bona tanquam mala deſpicias & aſperneris.

μοὺ γὰρ νόμω πολλάκις ἐξεδέδο-
ται ἔθος. ἡ δὲ καλὰ μῖσος συμβαίνει ἔθος.
καὶ πάθος. ἡ δ' αὖ πάλιν ἑτέρα πρὸς
τὴν γυμνασίαν τῶν μειζόνων κατορθω-
μάτων εἰ τούτων εἰ τῆς ὑστάτης, ἀκα-
τηρέητος ἡ νηστεία. εἰ δὲ τῆς ἐδελυκ-
τῆς Μανιχαίου καὶ Μαρκίωνος τυγ-
χάνεις μερίδος, ὑδεὶς σοι τῆς ἡμετέρας συστήσεται μάνδρας, ὡς τὸν χριστοῦ συστήσε-
ἀμφθείροντι νόμον, ἢ ὡς κακὰ τὰ ταν.
χρηστὰ παροράσῃ.

Theodulo. 53.

Amos. 2. Nudus fugiet in illa die, ait Propheta. Quibus quidem in verbis, ſi eum ſenſum ſpectes, qui prima fronte ſe offert, ea, quæ in Domini paſſione contigerunt, proſpicit, eúmque, qui nudus profugit, ſignificat, Mar. 14. hoc eſt qui ſindone coopertus ad nudum, carnificum Domini ſæuitiam, relicta ipſis ſindone, effugit. Si autem abditum & abſtruſum ſenſum conſideres, eum deſignat, qui tenuis, & à ſuperuacaneārum rerum ſtudio & cupiditate alienus, ac farcinarū corporis expers eſt, nec quicquam habet, quod ei, quominus hinc aſcendat, impedimento ſit: verùm leuis & expeditus à rerū mortalium fæce abſcedit, atque ad eam vitam, quæ ab interitu remota eſt, quaſi additis alis euolat.

Ὁ γυμνὸς φεύξεται ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ, φησὶν ὁ προφήτης, προχείρως
μὲν τὰ ἐν τῷ πάθει τῷ κυρίῳ συμβά-
ντα προθεωρῶν, καὶ τὸν γυμνὸν πεφευ-
γότα δηλῶν, ὃς σινδόνα περιεβλη-
μένος ὅτι γυμνῆς, τὴν πεῖραν τῶν κυ- γυμνῆ.
ελοκτόνων ἀπέφυγε, καταλιπὼν αὐ-
τοῖς τὴν σινδόνα. ἡ δὲ κεκρυμμένη τέ-
τε καὶ παρακεκαλυμμένη διάνοια,
σημαίνει τὸν ἰσχνὸν καὶ ἀπερίπλοκον, καὶ
τῶν βαρῶν τῆς σαρκὸς ἀμέτοχον, μη-
δὲν κώλυμα πρὸς τὴν ἐντεῦθεν ἀνά-
βασιν ἔχοντα. κοῦφον δὲ καὶ εὐπάλλα-
κτον τῆς θνητῆς ἀναχωροῦντα ἰλύος,
καὶ πρὸς τὴν ἄφθαρτον ζωὴν, πᾶσαν ἀπάγοντα
ἀπαιτοῦντα.

Theologio Scholaſtico. 54.

Quæris ex me, quidnam amplius, aut quidnam alienum à noſtra religione ſentiant variis erroribus laborantes, ac multorum deorum cultores Gētiles, quòd Deorum matrem ſcriptis ſuis ſtatuāt, cùm nos quoque Dei matrem credamus. Audi ergo breuiter, quæ te ſyncero animo intelligere cupio. Gentiles Deorum ſuorum, & quidem ſummorum, matrem eiuſmodi agnouerunt, quæ ex libidine ac nefandis affectibus & conceperit, & pepererit; quæque, vt huiuſmodi Deorū mater, nullum laſciuiæ genus, aut ignorauerit, aut prætermiſerit. At eam, quàm nos incarnati Dei noſtri matrem exiſtiſſe, atque vnius generis ac modi conceptionem ſuſcepiſſe confitemur, omnes hominum nationes verè agnouerunt, ſic nimirùm, vt nec virile ſemen, nec labes vlla interceſſerit. Quòd ſi ſermonibus meis diffidis, ex eius, qui genitus eſt, potentia, id veriùs intelliges. Cæcis enim oculos largitus eſt, leproſos labe ac vitio purgauit, balbis impeditæq; linguę hominibus ac ſurdis eam harmoniam indidit, qua & audire & loqui poſſent, ſupra maris tergum ambulauit, tumentes fluctus, ac præcipites ventorum impetus ſedauit, dæmonum agmina & cuneos ſolo ſermone fudit ac profligauit, multos mortuos verbo ſolo ad vitam reuocauit. Hæc diuinitùs edita ſigna ij, qui ea viderant, tradiderunt. Qua etiam in re teſtimonium ſuum ab adulatione & gratia vſqueadeò purum ſeruauerunt, vt probra etiam, quæ ipſi acciderunt, literis mandārint, perſecutiones, contumelias, lapidationes, ſputa, colaphos, alapas, crucem, clauos, ac mortem, quam reſurrectio ſecuta eſt, breuiter atque compendiariè, tum eum, qui paſſus eſt, incarnatum Deum eſſe ſignificās, tum eam, quæ peperit, incarnati Dei matrem eſſe prædicans. Si res inter ſe ſimiles ſunt, ſimilia quoque nomina ſuſcipere neceſſe eſt.

Θεὸν ἡμῶν γενομένην ὁμολογοῦμεν μη-
τέρα, μονογενῆ καὶ μονότροπον σύλ-
ληψιν δεξαμένην πᾶσαν τῶν ἀνθρώ-
πων αἱ γενεαὶ σὺν ἀληθείᾳ ἐπέγνωσαν,
ὅτε ἀσπορᾶς γενομένης, ὅτε φθορᾶς
μεσιτευσάσης. εἰ δὲ ἀπιστεῖς τοῖς λε-
γομένοις ἐκ τῆς τοῦ γεννηθέντος δυνά-
μεως, εἴση τὸ ἀληθέστερον. πηροῖς γὰρ
ὀφθαλμοὺς ἐχαρίσατο, λεπροὺς τῆς
λώβης καὶ τοῦ πάθους ἐκάθαρεν, κω-
φοῖς, καὶ μογιλάλοις, καὶ καφεύσι
τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν φωνητικὴν ἁρ-
μονίαν ἐνέηκεν. ὅτι νώτων θαλάσσης
ἐβάδισεν οἰδήσεις κυμάτων, καὶ πνευ-
μάτων ἀτάκτους ἐμβολὰς κατεπράυ-
νε, δαιμόνων ἴφη καὶ φάλαγγας λό-
γῳ μόνῳ ἐδίωξε, τεθνεῶτας πολλοὺς
ῥήματι πρὸς παλιγγενεσίαν ἐκάλεσε.
ταύτας ἡμῖν τὰς θεοσημείας οἱ αὐτό-
πται αὐτῶν παρέδωκαν. τοσοῦτον κολα-
κείας καὶ χάριτος ἄμοιρον τὴν μαρτυ-
ρίαν τηρήσαντες, ὡς καὶ τὰ συμβάντα
αὐτῷ ἐπονείδιστα γράψαι, διωγμούς,
ὕβρεις, λιθασμούς, ἐμπτύσματα, ῥα-
πίσματα, κολαφίσματα, σταυρὸν, ἧ-
λους, καὶ θάνατον, ὃν ἀνάστασις διεδέξα-
το σωτήριος, καὶ τὸν παθόντα θεὸν σε-
σαρκωμένον σημήνασα, καὶ τὴν τεκοῦ-
σαν θεοῦ σαρκοφόρου μητέρα κηρύξασα. εἰ τὰ πράγματα ὅμοια, ἀνάγκη
καὶ τὰ ὀνόματα καταδέχεσθαι ὅμοια.

Hieraci clariſſimo. 55.

Si te iſtud offendit, quòd martyricorum corporum cinerem, propter eorum erga Deum charitatem atque conſtantiā honore afficiamus; eos, qui ab ipſis medicinam accipiunt, interroga: atque, quot morbis remedium afferant, intellige. Sic fiet, vt non modò, id quod à nobis fit, nō irrideas, cauillíſque inceſſas, verùm etiam quod rectè & cum laude fit, imiteris. Quòd ſi mortua oſſa contingere detrectas (vt ſcripſiſti) ſceleratorum hominum, quique improbitatis nomine clari ac celebres ſunt, reliquias execrare, quas in Epheſiæ Dianæ tēplo Gentiles defoderunt, turpiſſimas vide-

Sanctorū reliquiis honor habendus.

Ἱέρακι λαμπροτάτῳ. νε.

Εἰ σκανδαλίζῃ ὅτι τῇ κόνει τῶν
μαρτυρικῶν σωμάτων παρ' ἡμῶν τι-
μωμένῃ διὰ τὸν θεὸν αὐτῶν
ἀγάπην καὶ ἔνστασιν, ἐρώτησον τοὺς ἐξ
αὐτῶν τὰς ἰάσεις λαμβάνοντας, καὶ
μάθε πόσοις πάθεσι θεραπείας χαρί-
ζονται. καὶ ὃ μόνον ὃ σκώψεις τὸ γι-
νόμενον, ἀλλὰ καὶ ζηλώσῃς πάντως τὸ
κατορθούμενον. εἰ δὲ αὐτὸς νεκρῶν ὀ-
στῶν παραιτῇ ψήγειν, ὡς γέγραφας, τῶν
πονηρῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι κακίᾳ ζοκη-
θέντων τὰ λείψανα βδελύξαι, ἃς ἐν διαβολίσ-
τῷ ναῷ τῆς ἐφεσίας Ἀρτέμιδος κατό- τον.

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet res veneratione afficientes, atque improborum hominum ſepulchris peſtiferos cineres conſecrantes, iiſque diuinos honores tribuentes.

ρυξαν Ἕλληνες σεμνοποιοῦντες τὰ αἴσχιστα, καὶ φαύλων ἀνθρώπων τάφους καὶ κόνεις λοιμοποιοὺς σκηθιάζοντες.

Nilo. 56.

Præſciëtia Dei neceſſitatem actionibus non affert.

Non quia Dominus Iudæ voluntatem animique inſtitutum præuidit, vir eximie, idcirco ille in proditionis crimen lapſus eſt: verùm quia homo nefarius proditionẽ parturiebat, ideò is, qui abditos & occultos pectoris motus cernebat, futura tanquam præſentia, præmonſtrauit.

Νείλῳ. νϛ.

Οὐκ ἐπειδὴ προεῖπεν ὁ κύριος, ὦ θαυμάσιε, τὸν τῷ Ἰούδᾳ προφάρεσιν, ἐκεῖνος πρὸς τὸν προδοσίαν ἀλίσθησεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὤδινε τὸν ὑποβολὴν ὁ ἀλιτήριος, ὁρῶν τὰ κρύφια τῆς καρδίας κινήματα, τὰ μέλλοντα ὡς παρόντα προέφηνε.

Cyro. 57.

Matth. 9 Eos, qui in vetuſtate computruerunt, nouámque gratiam reiecerunt, vtres veteres Dominus appellauit, vt qui frangerentur, ac nouum regni ſermonem effunderent. Quo in genere fuiſſe Caïphas deprehenſus eſt. Nam cùm à Domino audiiſſet, Filius Dei ſum, fregit veſtimenta. At verò *Matt. 26.* Petrus, qui ſpiritus vitæ legem acceperat, *Matt. 16.* non modò, cùm doceretur, non renuit; verùm etiam ad ſolam interrogationem cõfeſſus eſt, in hoc videlicet inſitam veritatis cognitionem oſtendens.

Κύρῳ. νζ.

Τοὺς σαπέντας τῇ παλαιότητι, καὶ τὴν νέαν χάριν ἀθετήσαντας, ἀσκοὺς παλαιοὺς ὁ κύριος προσηγόρευσεν, ὡς ῥαγησομένους, καὶ τὸν καινὸν λόγον τῆς βασιλείας σκεδάσοντας· τοιοῦτος ὁ κε ἔχον· Καϊάφας ἐλήλεγκται· ἀκούσας γὰρ τας. παρὰ τοῦ κυρίου, ὅτι υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι, διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια· ὁ δὲ Πέτρος τὸν νόμον τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς προσδεξάμενος, ὁ μόνον διδασκόμενος οὐκ ἀνένευσεν, ἀλλὰ καὶ μόνον ἐρωτηθεὶς ὡμολόγησεν, ἔμφυτον δείξας τῆς ἀληθείας τὴν ἕξιν.

Patrimo Monacho. 58.

Oleribus nos accipis; frugalitatem, quã in victus ratione tenes, prudenter oſtendens, ac Domini fontes profundẽs, atque te paradiſi colonum & agricolam eſſe ex ipſis donis planum faciens.

Πατρίμῳ μονάζοντι. νη.

Λαχάνοις ἡμᾶς δεξιῶσαι, σοφῶς τὸ ἀπερίεργον ὑποδεικνὺς τῆς διαίτης, καὶ τὰς τοῦ κυρίου πηγὰς ἀποβρύων, καὶ ὅπως εἶ τοῦ παραδείσου γεωργὸς ἐξ αὐτῶν τῶν δώρων δεικνύς.

Gorgonio. 59.

Quæſtionem mihi magnam vim habẽtem ac valde peruulgatam propoſuiſti; atque à multis quidem inueſtigatam, cæterùm ab iis ſolis, qui diuinitùs afflati ſunt, perceptam & comprehenſam, nimirùm quid ſibi velit id quod ait Chriſtus, Qui- *Matt. 12.* cunque dixerit verbum aduerſus filiũ hominis, remittetur ei: quicunque autem di-

Γοργονίῳ. νθ.

Πολυδιάμων καὶ πολυφίλλητον ἐπεζήτησας ζήτημα· πολλοῖς μὲν ἐ- πολυζήτη- ρευνηθὲν, μόνοις δὲ τοῖς θεοπνεύστοις κα- ταληφθὲν, ὃς ἂν εἴποι λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ, οὔτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. καὶ

κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡ βλασφημία, δῆλον ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ κυρίου φωνῆς λεγούσης, ὃς ἂν εἴποι κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ· καὶ ὅτι ἡ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ἐκδικεῖται ἡ βλασφημία, σαφές· ὅτι δὲ τῆς θείας ὄντι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐσίας, τοῦτο σὺ ἤτησας γραφικῶς πραωθῆναι· ἔξεστί σοι ἀγχινοίᾳ τε καὶ μικρὸν ἀγχινύσα- προελθόντι ἐκ τῶν ἐν χερσὶ τοῦ κυ- σιν. ρίου φωνῶν καὶ τὴν λύσιν εὑρεῖν. Εἰ ἐγὼ, φησὶν, ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; εἰ δὲ πνεύματι θεοῦ ἐκβάλλω ταῦτα, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

xerit aduerſus Spiritum ſanctum, non remittetur ei, nec in hoc ſeculo, nec in futuro: & quid cauſe ſit, quamobrem, cùm vna ſit diuina trinitas, blaſphemia aduerſus Filium minimè plectatur, verùm ea ſola, quæ Spiritum ſanctũ inceſſit. Audi igitur. Quicunque contumelioſum verbum aduerſus Filium hominis dixerit, non indicatur, inquit Dominus: quoniam ij, quorum mẽtis oculi lippiunt, Deum arcano atque omni ſermone præſtantiori modo cum viſibilis carnis vilitate vnitum ægrè percipere & contemplari poſſunt, quòd videlicet abſcondita diuinitas ignoretur. Hominibus autem animi puritate præditis, quibus incarnata diuinitas apparuit, nec infidelitas animo ineſt, nec iudicij vltio denuntiatur. At verò cõtumelia aduerſus Spiritum ſanctum cõiecta idcircò venia caret, quoniam ipſa opera in oculis & aſpectu poſita, eos, qui contumeliam inferunt, malignitatis & ingratitudinis conuincunt. Nã cùm diuinæ naturæ potentia morbi excinderentur, ac dæmones pellerentur, hæc diuina ſigna in Beelzebub edi Iudæi per ca- *Matt. 12.* lumniã affirmabant. Quocirca Dominus hanc contumeliam, quæ diuinam eſſentiã perſpicuè impetebat, omnis veniæ expertem eſſe pronunciauit.

Cur blaſphemia in Spiritum ſanctum venia careat.

Τῷ αὐτῷ. ξ.

Ὅτι μὲν ἔφης, κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡ βλασφημία, δῆλον ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ κυρίου φωνῆς λεγούσης, ὃς ἂν εἴποι κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ· καὶ ὅτι ἡ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ἐκδικεῖται ἡ βλασφημία, σαφές· ὅτι δὲ τῆς θείας ὄντι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐσίας, τοῦτο σὺ ἤτησας γραφικῶς πραωθῆ- ἀγχινύσα- ναι· ἔξεστί σοι ἀγχινοίᾳ τε καὶ μικρὸν σιν. προελθόντι ἐκ τῶν ἐν χερσὶ τοῦ κυρίου φωνῶν καὶ τὴν λύσιν εὑρεῖν. Εἰ ἐγὼ, φησὶν, ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; εἰ δὲ πνεύματι θεοῦ ἐκβάλλω ταῦτα, ἄρα ἔφθασεν ἐφ'

Eidem. 60.

Quòd quædam in Spiritum ſanctũ blaſ- *Matt. 12.* phemia ſit, inquis, ex ipſa Domini voce conſtat, his verbis vtentis, Si quis blaſphemum verbum aduerſus Spiritum ſanctum dixerit, non remittetur ei. Atque illud itẽ perſpicuum eſt, blaſphemiam Spiritui ſancto illatã vindicari. Quòd autem Spiritus ſanctus diuinæ naturæ ſit, vt tibi dilucidis & apertis ſcripturæ teſtimoniis declaretur, poſtulaſti. Atqui tibi, ſi ingenij ſolertiã adhibeas, atque ex eo loco, quem manibus tenes, aliquanto longiùs progreſſus fueris, ex Domini vocibus quæſtionis huius- *Matt. 12.* ce ſolutionem nanciſci licet. Si enim ego, inquit, in Beelzebub eiicio dæmonia, filij veſtri in quo eiiciunt? Si autem

Spiritus ſancti diuinitas aſſeritur.

in ſpiritu Dei ea eiicio, profectò peruenit in vos regnum Dei. Porrò apud alterum Euangeliſtam apertiùs ita habetur: Si ego in digito Dei eiicio dæmonia. Quo loco per Dei digitum Spiritus ſanctus intelligitur. Atqui digitus, vt à nobis exemplum ſumam, ex corporis eſſentia eſt. Quamobrem à diuina eſſentia inſeparabilem & cognatã Spiritus ſancti perſonam eſſe, per digiti vocabulum declarauit.

Luc. 11.

ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἐν τῷ ἑτέρῳ σαφέστερον εἰρηκὼς εὐαγγελιστής, Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια. δάκτυλον γεῦ, τὸ πνεῦμα λέγων τὸ ἅγιον. δάκτυλος δὲ ὡς ἐν ὑποδείγματι τῷ καθ' ἡμᾶς τῆς οὐσίας δηλῶν τὸ σώματος. τὴν τοίνυν ἀχώριστον καὶ συγγενῆ τῆς θείας οὐσίας τὸ πνεύματος τὸ ἁγίου ἐπόσασιν, τῷ τοῦ δακτύλου ὀνόματι ἐφανέρωσε.

Zoſimo. 61.

Æth. 8.

Lubenter ex te, qui Æthiops animo es, ſcripturæ verbis ſciſcitarer, num, quæ legis, intelligas. Vt enim nõnulli aiunt, quędam diuino ſpiritu afflati patris noſtri Baſilij verba memoria tenes, cuius tamen res nullo modo memoria cõplecteris. Quòd ſi verus es illius viri amator, ipſius ſermones, quibus hominum mores per Philoſophiæ regulam compoſuit, operibus oſtende. Nam ſi orationem eam, quam vir ille aduerſus temulẽtos edidit, in manus ſumpieris, illic infinitis teipſum probris onerari reperies.

Scriptorũ ſcripta legere non ſatis eſt.

Σωσίμῳ. ξα.

Ἡδέως ἂν ἠροίμην σε γραφικῶς τὸν αἰθίοπα τῷ γνώμην. ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὡς τινες γάρ φασι, ῥημάτων μνημονεύεις τινῶν τοῦ θεοπνεύστου παῤῥὸς ἡμῶν Βασιλείου, οὗ τῶν πραγμάτων κατ' ὀλὲν μνημονεύεις. εἰ δὲ ἀληθὴς εἶ τοῦ ἀνδρὸς ἐραστὴς, ἔρρωσο τοὺς σκληροὺς λόγους ὑπόδειξαι, δι' ὧν τὰ ἤθη κανόνι φιλοσοφίας ἐνέθμισεν. εἰ γὰρ τῷ καὶ μεθυόντων τοῦ ἀνδρὸς μετεσχεκέναι πυκτίδα, σαυτὸν εὑρήσεις σκέη. τὸν μυελὸν ἐσμὸν τῶν αἰχυμῶν ὑπομένοντα.

ἐρρύθμισεν.

Theopompo Monacho. 62.

Quis verus ſermo exiſtimãdus. 1. Cor. 13.

Sermo, qui ad audientium vtilitatem habetur, potens ſermo eſt, quique optimo iure ſermo appelletur, imitationémque ad Deum habeat. At qui voluptate ſola & plauſu terminatur, æris ſonus eſt, magno ſtrepitu aurem perſonans. Quare, aut ſermonem tuum grauitate moderare, ac ſermonis faſtui ac pompę mediocritatem antepone: aut te cymbalum theatrorum ſcenæ accommodum eſſe ſcito.

Θεοπόμπῳ μοναχῷ. ξϛ.

Λόγος πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀκουόντων νόμιμος, λόγος ἐστὶν ἐνδυάμενος, ἐνδίκως λόγος καλούμενος, καὶ πρὸς θεὸν ἔχων τὴν μίμησιν. ὁ δὲ πρὸς τέρψιν μόνην καὶ κρότον τελευτῶν, ἠχὸς ἐστὶ χαλκοῦ τοῖς μεγάλοις ψόφοις τὴν ἀκοὴν ἐνηχῶν. ἢ τοίνυν σεμνότητι τὸν λόγον σὸ ῥύθμιζε, πρωτιμῶν τοῦ κόμπου τὸ μέτριον, ἢ γίνωσκε κύμβαλον εἶναι, τῇ σκηνῇ τῶν θεάτρων ἁρμόδιον.

δυάμενον. ἐνηχῶν.

Thaleleo Monacho. 63.

Quis te comicis ſalibus non perſtringat? Quis te non commiſeretur, qui cùm in Philoſophiæ diſcipulorum Domini trãquillitate ſedeas, Gentilium hiſtoricorum & poëtarum tumultum atque æſtum tecum trahas? Quid enim, dic quæſo, apud

τὸν τοῦ κυρίου μαθητήν.

Θαλελαίῳ μοναχῷ. ξζ.

Τίς σε οὐ κωμῳδήσῃ, τίς σε οὐκ ἐλεήσῃ, ἐν γαλήνῃ φιλοσοφίας τῶν τοῦ κυρίου μαθητῶν καθεζόμενον, καὶ θόρυβον καὶ ῥεγασμὸν ἑλληνικῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν ἐφελκόμενον; ἢ γὰρ ἐπὶ μοι παρ' ἐκείνοις τῶν καθ' ἡμᾶς

ἡμᾶς πρεσβύτερον. τί δὲ ὁ ψεύδους γέμει καὶ γέλωτος, ὧν οἱ ἐκεῖνοι σπουδάζουσιν, οὐχ αἱ θεότητες οἱ παθῶν, οὐχ αἱ ἀνδρεῖαι ἔργα παθῶν, οὐχ οἱ ἀγῶνες ἔργα παθῶν. φεῦγε τοίνυν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς αἰσχύντου. δεινῶς γὰρ οἶδεν ἀκρωμοιῶν τοὺς τῶν πραυμάτων σωθλάσαντας μώλωπας, μήποτε ἐπιστρέψῃ τὸ πνεῦμα τῆς πονηρίας σφοδρότερον, καὶ χειρονά σοι τὴν ἡτταν τῆς πρωτέρας ἀγνοίας ἢ ῥαθυμίας ἐργάσηται.

Periculoſa & turpiũ librorum lectio.

Luc. 11.

Eulampio. 64.

Sterilem Iudæorum voluntatem atque animi inſtitutum Ioannes perſpiciens, infrugiferis arboribus eos comparauit, ad eorum radicem ſecurim poſitam eſſe pronuncians, hoc eſt acutam ac compendioſam Euangelij diuiſionem; qua omnis arbor non faciens fructum bonum, excinditur, non autem foditur. Siquidem id quod ex radicibus pullulauit, hoc eſt lex, relinquitur: cui populus nouus inſeritur.

Eulampίῳ. ξδ.

Τὴν ἄκαρπον Ἰουδαίων θεωρῶν ὁ Ἰωάννης προαίρεσιν, δένδροις αὐτοὺς ἀκάρποις παρεικάσας, πρὸς τὴν ῥίζαν αὐτῶν κεῖσθαι τὴν ἀξίνην ἀποφαίνεται, τὴν ὀξεῖαν καὶ σύντομον τῆς εὐαγγελίου διαίρεσιν, ὑφ' ἧς πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, οὐκ ὀρύσσεται. ἡ γὰρ φυὴ τῶν ῥιζῶν, ὁ νόμος δηλαδὴ καταλείπεται, ἐφ' ὃν ὁ νέος λαὸς ἐγκεντρίζεται.

Matth. 3.

Eidem. 65.

Significaſti per literas, te ſcire cupere, quænam ventilabri illius, quod Dominus ad areæ ſuæ purgationem ſumit, vis ac facultas ſit. Hic igitur, ni me opinio fallit, ſenſus eſt. Areæ nomine vniuerſam orbis terrarum Eccleſiã intelligit, in qua omnẽ humanæ naturæ meſſem cogit. Ventilabri autem vocabulo iuſtum iudicium appellat; quod quidem eum, qui cuique aptus ſit, gradum diſtinguẽs ac definiens, paleares quidem, vt ita dicam, ac diſſolutos homines, quique ad omnem peccati ventum huc illúcque iactantur, flammis addicit: eos autem, qui operum puritate, ac pœnitentiæ fructibus abundãrunt, in horreum congregari iuſtus iudex ait; hoc eſt piis, ſęque dignis, operariis atque agricolis congruens domicilium. Quam etiam ſalutarem manſionem nuncupat. Illic enim verè

Matth. 3.

Quid area.

Quid ventilabrum.

Quid horreum.

Ioan. 14.

Τῷ αὐτῷ. ξε.

Μαθεῖν θέλων ἐσήμανας τίς ἢ τοῦ πτυὸς ἐνέργεια, ἣν μεταχειρίζεται πρὸς καθαρισμὸν τῆς ἅλω ος τῆς ἰδίας, ὁ κύριος. τοῦτο τοίνυν ἐστὶν, ὡς οἶμαι, τὸ ὄνομα, ἅλωνα, τὴν παροῦσαν τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίαν πρὸς σωτηρίαν, ἐν ᾗ πάντα τὸν θερισμὸν συναγείρει τῆς ἀνθρωπότητος πλοῦν δὲ, τὴν δικαίαν κρίσιν καλεῖ, ἥτις ἑκάστῳ τὴν προσφόρου τάξιν ὀρίζουσα, τοὺς μὲν ἀχυρώδεις καὶ καύνους, καὶ παντὶ ἀνέμῳ ἁμαρτίας ῥιπιζομένους, εἰς καῦσιν ἐκδίδωσι. τοὺς δὲ καθαρότητι ἔργων, καὶ μετανοίας καρποῖς εὐθηνήσαντας, εἰς ἀποθήκην συνάγεσθαι λέγει ὁ δικαιος κρίτης, τὴν πρέπουσαν τοῖς πιστοῖς καὶ ἀξίοις αὐτῷ ἐργάταις καὶ γεωργοῖς, ἣν καὶ μο-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Heb.13. Hæc vita enteriũ. manſio eſt. Nam præſens vita tentoriũ vile eſt; quod ſimulatque compactum ac fixum eſt, eodem temporis puncto ſoluitur.

Cæſario Comiti. 66.

Iuſtus ille iudex, quod cuique tempori conuenit, attribuens, Sine modò, ad Ioannem dicebat, ipſius baptizandi munus recuſantem. Nam cùm ille, vt Domino venerationem exhibens, diuinum caput attrectare minimè auderet, *Sine modò*, audiuit. Nunc, inquit, paupertatis tempus eſt, demiſſionis lex. eius cauſa, ob quem humanitatem aſſumpſi, baptiſmum accipio, vt eum à maledicto expiem. Nunc Dominica potentia opus non eſt, verùm ſeruili deiectione ac vilitate. Sine modò commiſerationem expleri; ne hominum ſalus impediatur. ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiam. Hoc enim iuſtitiæ munus poſtulat, vt qui hominum affectiones ſuſcepit, verè baptiſmum quoque pro ipſis ſuſcipiat, qui & ipſorum peccata ſoluat, & eorum in me ſtatum ab omni corruptione alienum ſignificet.

Matth. 3.

Timotheo Lectori. 67.

Valde mihi videris Domino obtemperare velle, ac ſcripturas ſcrutari. Itaque ad ea, quæ ex me quæſiuiſti, reſpondere neceſſe eſt. Hic eſt filius meus dilectus, Deus ac pater è cœlis alta voce de filio teſtatus eſt, vt & genuinum ac naturalem filium eſſe oſtenderet, de quo dubitabatur, num inter eos, qui per adoptionem ac dignitatem filij appellantur, numerandus eſſet: & diuinam atque adorandam diuinitatis Trinitatem declararet, in propriis perſonis agnoſcendam: & denique Montano ac Sabellio peruerſam impietatem occluderet. Nam cùm Filius baptizaretur, Pater teſtimonium dixit: & Spiritus ſanctus deuolans, eum, qui tingebatur, eiuſdem ſecum & cum Patre ſubſtantiæ eſſe oſtendebat.

Ioan. 5. Matth. 3. Matth. 3.

Καισαρείῳ κόμητι. ξς.

Τὸ πρέπον ἑκάστῳ καιρῷ προσενέμων ὁ δικαιος κριτὴς, ἄφες ἄρτι, τῷ Ἰωάννῃ ἔλεγε παραιτεμένῳ τὸ βάπτισμα. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος ὡς τῷ δεσπότῃ τὸ σέβας ἀποδιδοὺς, ἅπτεσθαι τῆς θείας οὐκ ἐτόλμα κεφαλῆς, ἄφες ἄρτι, ἤκουσε. νῦν, φησὶ, πλοκῆς καιρὸς, συγκαταβάσεως θεσμὸς, δι' ὃν ἀνείληφα ἄνθρωπον, λαμβάνω τὸ βάπτισμα, ἵνα ἐκεῖνον καθάρω τῆς παραβάσεως. ὁ χειρὸς νῦν τῆς δεσποτικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ τῆς δουλικῆς εὐτελείας. ἄφες ἄρτι πληρωθῆναι τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἵνα μὴ ἐμποδισθῇ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία. ὅπως γὰρ πρέπον ἡμῖν ἐστι πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. δικαιοσύνη γάρ ἐστι, τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων ἀναδέξασθαι, ἀπαθῶς ὑπὲρ αὐτῶν βάπτισμα δέξασθαι, λυτήριον τῆς αὐτῶν ἁμαρτίας, καὶ σύμβολον τῆς αὐτῶν ἐν ἐμοὶ ἀφθαρσίας.

καθαίρω. κοινωνία. ἁμαρτίας.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ξζ.

Εοικάς μοι πάνυ βύλεσθαι τῷ κυρίῳ πείθεσθαι, καὶ τὰς γραφὰς ἐρευνᾶν. ἀνάγκη τοίνυν καὶ ὑποκρίνεσθαι τὰς παρούσας σε. ἔστι δέ, ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἐξ οὐρανῶν βαπτιζομένῳ τῷ υἱῷ ἐπεβόησεν, ἵνα καὶ τὸν γνήσιον δείξῃ καὶ φυσικὸν υἱὸν, μεταξὺ τῶν θέσει καὶ ἀξίᾳ χειραπτιζόντων υἱῶν ἀμφιβαλλόμενον, καὶ τὴν θείαν καὶ προσκυνητὴν τῆς θεότητος τριάδα φανερώσῃ, ἐν ἰδίαις ἑκάστοις γνωριζομένην, καὶ Μοντανῷ καὶ Σαβελλίῳ ὑποκλείσῃ τὴν κακόνοιαν ἀσέβειαν. τῷ γὰρ υἱῷ βαπτιζομένῳ ὁ πατὴρ ἐμαρτύρησε, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατέβαινε, ὁμοούσιον ἑαυτῷ καὶ τῷ πατρὶ ὑπεδείκνυ τὸν βαπτιζόμενον.

Τῷ

Τῷ αὐτῷ. ξη.

Οὐκ ἀμέριμνον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα βασάνου δέομενον, προσῆκας ἡμῖν, ἄνερ τῶν φιλοπόνων, τὸ προβλημα, ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, μείζων ἐστὶν Ἰωάννου. ὁ ἐν τῷ νόμῳ τέλειος, οἷος ἦν Ἰωάννης, πάντως ἦπιον ἦν τὸ εἰς τὸν θάνατον χειροβαπτισθέντος τὸ γὰρ ἐστὶν ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία, τὸ σωταφῆναι χειρὶ καταβάντι σκυλεῦσαι τὸν θάνατον, καὶ συναναστῆναι αὐτῷ, τὸ κατ' ἐκείνου κράτος παρέχοντι. ἐπειδὴ οὖν μείζων μὲν πάντων ἦν τῶν γεγενημένων ἐν γυναικῶν ὁ Ἰωάννης, προσῆκε δὲ τὴν δοθῆναι τιμὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀπετμήθη, κατὰ μὲν τὸν ἐν νόμῳ δικαιοσύνην γεγένητο ἄμεμπτος, τῶν δὲ τῷ πνεύματι τῆς ἐν χριστῷ ζωῆς τελειωθέντων ἀπελείφθη προσαπελθών, ὡς γεγράφαμεν. πᾶς οὖν ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, τουτέστιν, ἐν τῇ κατὰ χριστὸν παλιγγενεσίᾳ, μείζων ἐστὶν, ὡς εἴρηται, τῷ ἐν νόμῳ δικαιωθέντος, ἐπειδὴ οὐδὲν ἐτελείωσεν ὁ νόμος.

ἐκβάλωσιν. ἡ πολιτεία.

Μάρωνι. ξθ.

Πειρῶμαι πολλοὺς τρόπους νουθεσιῶν ἀνιχνεύειν, δι' ὧν οὐ μόνον βύλομαι, ἀλλὰ καὶ εὔχομαι ἀνενεγκεῖν σε τῆς μέθης. εἰπὲ τοίνυν, ὦ τὰν προς αὐτῆς τῆς τοῦ θεοῦ ἀληθείας. ἢ χαριμαργία τοὺς πρώτους ἀνθρώπους τῆς τρυφῆς ἐξέωσατο; οὐ κόρος τὸν Ησαῦ καὶ πρωτοτοκίων καὶ ἐλευθερίας ἐγύμνωσεν; οὐ βρῶσις βοῶν καὶ προβάτων τὸν Σαοὺλ καὶ τὴν βασιλείας καὶ τὴν ζωῆς ἐξωθράκισεν; οὐτὸν ἐρημίτιδι Ἰσραὴλ κρεῶν καὶ λεβήτων ἐπιθυμία, τῷ μυελῷ ἐσμῷ καὶ ὄχλῳ τῶν βασάνων καὶ τῶν πειρασμῶν ἐξηλάνωσεν; οὐ τὸν Οφνὶ καὶ Φινεὲς ἡ λυτῶσα γαστὴρ, καὶ κρεῶν ἁρπαγὴ, καὶ κραιπάλη, καὶ γυναικῶν μανία, ἱερωσύνης καὶ κιβωτοῦ, καὶ κράτους φυλῶν, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἐπικόψασα ἔργον ἐχθρῶν καὶ ξιφῶν κατειργάσατο; ἃ

Eidem. 68.

Haud promptam ac cura vacuam, verùm ingenti examinatione opus habentẽ nobis, vir ſtudioſorum & laboris amantiũ optime, quæſtionem propoſuiſti; Qui minor eſt in regno cælorũ, maior eſt Ioanne: id eſt, qui in lege perfectus eſt (vt erat Ioãnes) omninò inferior eo eſt, qui in Chriſti mortem baptizatus eſt. Hoc enim cælorũ regnum eſt, nimirùm cum Chriſto, qui ſpoliandæ mortis cauſa deſcendit, ſepultũ eſſe; atque vnà cum ipſo, victoriam aduerſus eam præbente, reſurrexiſſe. Quoniam igitur mater quidem omnibus, qui ex mulieribus nati fuerant, erat Ioannes, caput autem ipſi ante donatum cælorum regnũ præciſum fuit; ipſe quidem, ſi legis iuſtitia ſpectetur, nihil habebat, quod reprehendi poſſet: at iis, qui vitæ in Chriſto poſitæ ſpiritu perfecti fuerunt, inferior extitit; quòd ſcilicet, vt iam ſcripſimus, priùs è vita diſceſſiſſet. Quiſquis igitur minor eſt in regno cælorum, hoc eſt, in Chriſtiana regeneratione, maior, vt diximus, eo eſt, qui in lege laudem iuſtitiæ conſecutus eſt. Quoniam lex nihil omnibus ſuis partibus perfecit.

Matt. 11. Matt. 11. Heb. 7.

Maroni. 69.

Multos admonitionum modos inueſtigare conor, per quos te è temulentia emergere non modò volo, ſed etiam opto. Dic igitur, heus tu, per ipſam Dei veritatẽ te obteſtor, an non gula primos parentes è deliciis expulit? An non ſatietas Eſau primigeniorum iure ac libertate ſpoliauit? An non ſuperfluus boum ac pecudũ eſus, Saulem & regno & vita exturbauit? An non carnium & ollarum cupiditas Iſraëlem in deſerto commorantem innumeris tormentis & tentationibus confecit? An non rabidus venter, & carnium ereptio, & crapula, & inſanus mulierum amor, effecit, vt Ophni & Phinees, ſacerdotio, & arca, & tribuum imperio, & gloria, & honore truncati, hoſtili gladio trucidarentur? An non carnium voracitas

Gen. 3. Gen. 25. 1. Reg. 15. Exo. 16. 1. Reg. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3. Reg. 18. ignominioſos ſacerdotes, Eliæ tempeſtate gladio ac nece dignos reddidit? An non ventris appetitus, & carnium deſiderium Dan. 14. Belis quoque cultores & adoratores per cinerem conuictos ac deprehenſos exitio addixit? Ac rurſum è contrario, an non ieiunium & concubitus abnegatio Noë ipſiúſque filios ex noui maris tempeſtate conſeruauit? Quippè qui leguminibus veſcerentur, vxoréſque ad carnalem coitum minimè adhiberent. Audi enim ſcripturã Geneſ. 6. ipſi Noë hoc indicentem: Ingredere in arcam tu & filij tui, & vxor tua, & vxores filiorum tuorum. Seiungamini, inquit, viri priuatim, & vxores priuatim. Per illatas aquas ſcortatio & laſciuia ſupplicio mulctatur. Vos igitur ne labis quidem ac maculæ expers cubile attingetis. Quòd autẽ ita res ſe haberet, hinc patet, quòd cùm ipſi ex arca rurſum egrederentur, his verGen. 8. bis vtitur: Egredere ex arca, tu & vxor tua, & filij tui, & vxores filiorum tuorum. Deletum ac de medio ſublatum eſt genus flagitioſum. Vos rurſum in vobis ipſis eIon. 3. ſtis; ac pium genus rurſum augeatur. An non ieiunium Niniuitis, cùm breuem ac celerem mortis ſententiam accepiſſent, vitam attulit? An non ieiunium eximiæ Dan. 2. & 3. virtutis adoleſcentem Danielem, eóſque, qui eadem, qua ille, mente prædíti erant, & tyranno, & tonante igne ſuperiorẽ reddidit? An non ieiunium ac vitæ ſanctitas Matth. 3. hoc Ioãni præſtitit, vt incarnatum Deum baptizaret: vt qui dignam tanto ſacramẽto puritatem adeptus eſſet? An non ieiunium, & nuditas, & chameunia, & corporis maceratio hoc Paulo attulit, vt paradi2. Cor. 12. ſi arcanorum auditor eſſet? Quid igitur harum rerum imitatione relicta, malo cõſilio deteriora complecteris? Quare niſi omninò à teipſo exceſſiſti, Deíque obliuione captus es, ad naturam, quæ omnia ea habet, quibus Deus conciliatur, redi: atque eum, qui te creauit, & cruoris ſui pretio redemit, agnoſce: nec committe, vt carnis ſeruituti addictus, ſaluatorem & benefactorem in iudicem & aduerſarium conuertas.

χρεωβοεία καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς αἰχύνης ὅπλ Ηλιοῦ μαχαίρας ἀξίους ἀπέφηνεν, οὐ κοιλίας ὄρεξις, καὶ βρωμάτων ἔφεσις, καὶ τὰς τῶ Βὴλ λατρευτὰς παρέδωκεν εἰς ἀπώλειαν ἀποδῶ ἐλεγχθέντας; οὐ νηστεία πάλιν ἡ συνουσίας ἄρνησις τὸν Νῶε καὶ τοὺς αὐτῶ ἐκ τοῦ κλύδωνος τῆς ἀβυσσόξου θαλάσσης διέσωσε; σπέρματα μὴ ἐφθορότας, οὐ συγχεομένους ταῖς ὁμοζύγοις εἰς σαρκικὴν ὁμιλίαν; ἄκουε γὰρ τῆς γραφῆς πρὸς τὸν Νῶε λεγούσης. Εἴσελθε εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου· χωρίσθητε, φησὶν, οἱ ἄνδρες καθ' ἑαυτούς, καὶ αἱ γυναῖκες καθ' ἑαυτάς. πορνεία σωφρονίζεται καὶ ἀσέλγεια λῆγει τῶν ὑπιφερομένων ὑδάτων· ὑμεῖς οὖν μηδὲ τῆς ἁμάρτου ἄψησθε κοίτης. ὅτι δὲ τοῦτο ἦν, πάλιν ἐξερχομένων ἐκ τῆς κιβωτοῦ, ταῦτά φησιν, Ἐξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ σὺ καὶ ἡ γυνή σου, καὶ οἱ υἱοί σου. καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου, ἐξείληπται τὸ γένος τὸ ἁμαρτωλόν. ὑμεῖς πάλιν ἐφ' ἑαυτῶν, καὶ πάλιν αὐξάνετω τὸ γένος τὸ θεοσεβές. οὐ νηστεία ζωὴν Νινευίταις παρέσχετο, θανάτου λαβοῦσιν ἀπόφασιν σύντομον; οὐ νηστεία θαυμάσιον Δανιὴλ, καὶ τοὺς ὁμογνώμονας αὐτῶ χρείττονας, καὶ ἰυράννου καὶ πυρὸς ἑρωτῶντος ἀπέφηνεν; οὐ νηστεία καὶ βίου στυγνότης, Ἰωάννην τοῦ σαρκωθέντος θεοῦ βαπτιστὴν ἀπετέλεσεν; ἀξίαν ἀγγέλων τοσαύτης κτησάμενον μυσαγωγίας; οὐ νηστεία, καὶ γόμωσις, καὶ χαμευνία, καὶ τῆξις σώματος τῶν ἐν Ἅιδου δεῖσαι ἀῤῥήτων ἐπήκοον ἐποίησε Παῦλον; πρὸ τοίνυν ταῦτα μισεῖν ἄφες, τὰ χείρονα κακοβούλως ἀγαπᾶς. εἰ οὖν μὴ παντελῶς ἐξήλλες σαυτὸν, καὶ ἐπιλέλησαι θεοῦ, καὶ τοῦ φέρον εἰς τὴν φύσιν πάντα ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ τὰ θεὸν θεραπεύοντα, καὶ γνῶθι τὸν κτισάμενον, καὶ πῶς σε τῶ ἰδίῳ ἐξαγοράσαντα αἵματος, καὶ μὴ σαρκὸς δοῦλος γενόμενος, τὸν σωτῆρα καὶ εὐεργέτην κριτὴν ποιῶ καὶ ἀντίδικον.

κτησαμ. 1.

Τῶ

Τῶ αὐτῶ. ὁ

*Ἐπιτ. Εἰ γαστρὸς, ὡς εἶπες, οὐχ ἥττησαι, τῶ γήρως τοῦτο κωλύοντος, πόθεν σοι τὰ γαστρὸς ἐκβακχεύει νεώτερα; τὸ γὰρ κρατεῖν ὅλως γαστρὸς, κρατεῖν ἐστὶ τῶν παθῶν.

Ἡλίωνι μοναχῶ. οα.

Τὸ ἐν τῶ νόμῳ εἰρημένον, οὐκ ἔστιν ἁπλοῦν, ἀλλ' ἔχει τινὰ διπλόην τοῖς παχέσι κεκαλυμμένην, τοῖς δὲ λεπτοῖς γεγυμνωμένην· ἡ ἡμέρα, φησὶν, ἡ ἑβδόμη, κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ. λατρείαν ἐνταῦθα τὴν δουλείαν καλεῖ. οὐδὲν οὖν, φησὶ, τῶν δυλοπρεπῶν, καὶ οἱονεὶ ἀνδραποδιζόντων ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πρὸς θεὸν σχολῆς, ἐργάσεσθε ἐν σαββάτῳ, ὃ καταφορτίζει ὑμᾶς βάρει ἁμαρτημάτων· ἀνέσεως γὰρ καὶ ἀφέσεώς ἐστιν ἡ ἡμέρα, καὶ οὐ χρὴ σωμάτων κακῶν τὸ ἀξίωμα αὐτῆς ἐνυβρίζεσθαι. τὸ δὲ, ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ, χρῆναι ἐργάζεσθαι, ὅσα τῇ ψυχῇ φέρει τὸ κέρδος, ταῦτα πληροῦν ἐνομοθέτησεν, εὐχὴν, προσευχὴν, ἡσυχίαν, νουθεσίαν, εὐποΐαν, σωφροσύνην, ἐγκράτειαν, ἀλήθειαν, ἁγνείαν, καὶ ὅσα τούτοις ἑπόμενα ἔρηται, ἅπερ εἰς τὸν ἔσω ἀνθρωπον, τῆς ἔξω ἐλευθεροῖ σκανδάλων καὶ παρεισάσεων, ἐκνικῶντος τὸ χρεῖττονος.

Τῶ αὐτῶ. οβ.

Οἱ ἱερεῖς ἐν τῶ ἱερῶ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι καὶ ἀναίτιοί εἰσιν, ἐπειδὴ πάντος ἔργου χειροκμήτου ἐν σαββάτῳ κεκωλυμένου, αὐτοὶ ξυλοκοποῦσι, καὶ πῦρ ἅπτουσι, καὶ τὰς θυσίας κρεανομοῦσιν, ἅτινα, ὡς μὴ ἔργα κοινὰ, πληροῦν ἐν σαββάτῳ οὐκ ἐπιτρέπουσι, τὰς δὲ θυσίας, ἐπιτελεῖν οὐ κωλύονται,

κεκωλ.

Eidem. 70.

Si ventri, vt abs te dictum eſt, minimè ſuccumbis, ſenectute videlicet prohibente, quid eſt quòd ventris vitia iuuenilem in modum in te bacchantur? Etenim ventri prorſus dominari, perturbationibus animi dominari eſt.

Helioni Monacho. 71.

Id quod in lege dictum eſt, minimè ſimplex eſt, verùm duplex quiddam habet, quod craſſis quidem animis opertum eſt, tenuibus autem & acutis nudum & apertum. Dies ſeptimus, inquit, ſanctus vobis vocabitur. Non facietis in eo vllum opus Leuit. 23. (λατρευτὸν) ſeruile: verùm quæcunque fiĕt omni animæ: per λατρείαν hoc loco ſeruitutem intelligit. Nihil igitur, inquit, ſeruilium rerum, ac vos ab otio in Dei cultu collocando tanquam ſeruos abſtrahentiũ, die Sabbati facietis: nec quod vos peccatorum pondere deprimat. Eſt enim recreationis ac remiſſionis dies: nec ipſius dignitatem vitiorum colligationibus dedecorari, contumeliáque affici conuenit. Quod autem ſequitur, nimirùm, quæcunque fient, ea animæ fieri oportere, per hæc verba ea omnia, quæ animæ lucrum afferunt, expleri præcepit, hoc eſt, precationẽ, quietem, admonitionem, beneficentiam, pudicitiam, continentiam, veritatem, puritatem, & quæ deinceps dicta ſunt. Quæ quidem ad internum hominem tranſeuntia, externum ſcandalis & aduerſis caſibus liberant: Superante videlicet eo quod melius ac præſtantius eſt.

Eidem. 72.

Sacerdotes in templo Sabbatum pol- Matt. 12. luunt, & ſine culpa ſunt. Quoniam cùm opus omne, quod manu conficitur, die Sabbati prohibitum ſit, ipſi ligna cædunt, & ignem accendunt, & victimarum carnes diſtribuunt. Quæquidem, vt communia opera, die Sabbati explere minimè permittuntur: vt autem hinc ſacrificium

Universidad de Deusto
Biblioteca

conficiant,minimè vetantur, imò etiam iubentur. Atque hac ratione Sabbatum quidem per operationem pollui contingit:Sacerdotes autem, propter operationis diuersitatem,extra culpam esse.

ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ δὲ νόμῳ κελεύονται. καὶ συμβαίνει βεβηλοῦσθαι μὲν τὸ σάββατον τῇ ἐργασίᾳ· ἀναιτίους δὲ εἶναι τοὺς ἱερεῖς τῇ διαφορᾷ τῆς ἐργασίας.

Calliopio Presbytero. 73.

Καλλιοπίῳ πρεσβυτέρῳ. ογ.

Cur Deus templa ſua fulmine feriat.

Mirari te dixiſti,quî fiat, vt Deus, cùm metum terræ immittit, templis ſuis minimè parcat. At certam huius rei declarationem in diuinis libris habes. Nec verò mœrore atque animi anxietate conſternéris ob ea quæ nunc fieri vidiſti. Nam vt ſanctæ arcæ minimè pepercit, verùm eam vnà cum ipſis ſacerdotibus qui deliquerãt, barbaris dedidit, & vrbem ſanctificationis,& Cherubim gloriæ,& ſtolam, & prophetiam,& vnctionem,& Thumim in cõculcationem & contaminationem Gentibus addixit:ita ne nunc quidem ab omni labe puris myſteriis parcit:vt dum ſuis aulis minimè parcit,terrorem iis,qui peccãt, iniiciat;atrociorem videlicet pœnam ob ca,quæ agunt,expectantibus. Vlulet enim abies,quia cecidit cedrus. Fortibus cadẽtibus,imbecilliora erudiantur.

4.Reg.25.

Zach.11.

Θαυμάζειν ἔφης, ὅπως τὴν ἑαυτῆς θεὸς ἀνακτόρων οὐ φείδεται, ὅτε φόβον τῇ γῇ ἐπαφίησιν· ἀλλ' ἔχεις ἐν ταῖς θείαις πυκτὰς τὴν τούτων ἀκριβῆ πυκτὰς. διασάφησιν· καὶ μὴ ἄλυε ἐφ' οἷς νῦν γενομένοις ἑώρακας· εἰ γὰρ τῆς ἁγίας κιβωτοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ἐξέδοτο ταύτην ἀλλοφύλοις σὺν ἱερεῦσιν αὐτῆς ἀνομήσασι, καὶ πόλιν ἁγιάσματος, καὶ χερουβὶμ δόξης, καὶ στολὴν, καὶ προφητείαν, καὶ χρῖσμα, καὶ δήλωσιν, εἰς κατατάτημα καὶ μιασμὸν ἀπέδοτο ἔθνεσιν, οὐδὲ τῶν νῦν ἀχρέωντων φείδεται μυσηρίων, ἵνα τὴν αὐτῶν αὐλῶν ἀφειδῶν, εἰς φόβον τοὺς πλημμοντας κλίνῃ, ἀπηνεστέραν προσδοκῶντας ἐφ' οἷς παράπτωσι τιμωρίαν· ὀλολύζει γὰρ πίτυς, ὅτι πέπτωκε κέδρος· τῶν ἰσχυρῶν πιπτόντων, τὰ ἀσθενέστερα παιδευέσθω.

Cratoni Monacho. 74.

Κρατῶνι μοναχῷ. οδ.

Iean.19.

Quòd veſtitus mollities, & ſubtilitas, colórque elegans,religioſæ ac Deo gratæ exercitationis regulam minimè ſeruent, Theologum Ioannem interroga, Domini tunicam deſcribentem:ac tibi dicet, Erat autem tunica eius inconſutilis deſuper cõtexta per totum. Quis autem veſtis illius vilitatem ignorat? vt qua Galileorum pauperes vtantur: apud quos etiam maximè huiuſmodi veſtis genus fieri ſolet, arte quadam,vt pectoralia,retractim cõſutum.

Matth.3.

Audi etiam Matthæum, cùm de Ioanne Baptiſta verba facit;ac tibi dicet,Ipſe autẽ Ioannes habebat veſtimentum ex pilis camelorum. Vide item illum animi magnitudine præditum ac diuino ſpiritu afflatũ Lucam,Herodis faſtum narrantem;atque

Ὅπου λακεία, καὶ λεπτότης, καὶ εὐχρεία ἱματίων οὐ σώζει τὴν κατὰ θεὸν ἀσκήσεως τὸν κανόνα, ἐρώτησον Ἰωάννην τὸν θεολόγον, τὸν τοῦ κυρίου διαχράφοντα χιτῶνα, καὶ φράσει σοι, ὁ δὲ χιτὼν αὐτοῦ ἦν ἄραφος ὑφαντὸς δι' ὅλου. πῶς δὲ ἀγνοεῖ τὴν εὐτέλειαν τῆς ἐσθῆτος ἐκείνης, ἣν ὡς οἱ πλούσιοι κέχρηνται τῶν χαλικάων, καθ' ὃς καὶ μάλιστα τὸ τοιοῦτο φιλεῖ γίνεσθαι ἱμάτιον, τέχνῃ τινὶ ὡς αἱ σηδοδεσμίδες ἀνάκρουσον ὑφαινόμενον. μαθὲ δὲ καὶ παρὰ τοῦ θείου Ματθαίου, Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν ἀπαγγέλλοντος, καὶ ἐρεῖ σοι· αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου. βλέπε καὶ τὸν μεγαλόφρονα καὶ θεοφόρον Λουκᾶν τὸν Ἡρῴδου τύφον ἰσοροωῦντα, καὶ ἣν ἠμπέχετο ἐσθῆτα διαβάλλοντα, καὶ τοὺς τὰ μαλακὰ δὲ φοροῦντας, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων τρυφᾶν λέγοντα. ἀλλ' οὐκ ἄξια τοῦ νοερῶς νυμφῶνος ἁρπάσοντας τὰ ἐνδύματα. εἰ οὖν τούτου ἐπιθυμεῖς, τὸν Ἰησοῦν τοῦ θεοῦ ἡμῶν εὐτελῆ ἐσθῆτα μιμοῦ. ἡ γὰρ θρύψις τῆς ἐνταῦθα τυγχάνει βλακείας, οὐ τῆς ἄνω φωτοφορείας.

ἀστεάπτον τος.

Ioanni Eremitæ. 75.

Ἰωάννῃ ἐρημίτῃ. οε.

Εἰὸ χειρὸς εἰς ἔρημον ἀνήχθη πειρασθῆναι, θεὸς ὢν καὶ ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς, τί θαυμάζεις, εἰ αὐτὸς ἐν ἐρημίᾳ διάγων πειρασμοῖς, ὡς λέγεις, παλαίεις; ἀλλ' ἴσχυε οὖν μᾶλλον τῇ νίκῃ τοῦ χειροῦ νομίμως γνησίᾳ. κενοδοξία γὰρ ἐκρατήθη, ὑπερηφανία ἐσβέσθη, φιλαργυρία κατελύθη, καὶ ὁ ἐξ ἐναντίας ἐνεπάφη, ὃς δὲν τῶν οἰκείων βελῶν διαπερονῆσαι ἰσχύσας. καὶ εἰκότως ἀνδρίσῃ καὶ τῶν πλωσκόντων τὴν ψυχὴν ξιφῶν ὑπερανάσχῃς ἀπίστευτον κτησάμενος τὴν ἀπάθειαν. ἄγγελοί σοι μετὰ τὴν πάλην διακονήσουσι, δουλικῶς ὑπηρετούμενοι, ἐπειδὴ τοῦτο θεῷ μόνῳ ὤφειλετο, ἀλλὰ νικητικῶς στεφανοῦντές σε. τοῦτον γὰρ ἔχει μισθὸν ὁ τὸν παρόντα ἀγῶνα γενναίως ἀνδριζόμενος.

γενομ. ἐπαπήθη.

ἀνικος.

Eidem. 76.

Τῷ αὐτῷ. οϛ.

Οἱ λίθοι, ἄρτοι πρὸς χειροῦ γενήσονται, ἄειστε, ἐπὶ τῆς ὥρας τῶν θαυμάτων ἔτι μὴ παρούσης, ὡς οἱ κακόζηλοι ῥητορεύουσιν, ἀλλὰ τῆς αἰτήσεως ματαίας οὔσης, καὶ τοῦ ζητουμένου πρεπούσης. θεὸς γὰρ πάντα σταθμῷ, καὶ μέτρῳ, καὶ κρείσσι χαρίζεται· ἔνθα δὲ τὸ πρέπον τὸ ζητούμενον, καὶ τὸ θαυματουργεῖν πάντως οὐκ εὔκαιρον.

eam, qua indutus erat, veſtem traducentẽ; eóſque,qui mollia indumenta gerunt, in regum domibus verſari dicentem. At huiuſmodi veſtimenta ſpirituali illo thalamo,fulguris in modum rutilante,minimè digna ſunt. Quamobrem ſi huius deſiderio teneris,vilem Dei noſtri Ieſu veſtitum imitare. Nam mollities præſentis laſciuiæ eſt, non cœleſtis ſplendoris.

Act.12.

Luc.7.

Cùm Chriſtus,qui Deus erat,atque noſtra cauſa humanitatem induerat, in deſertum,vt tentaretur, ductus fuerit, quid miraris,te in ſolitudine degentem, tentationibus,vt inquis,conflictari? Ad ſolam igitur Chriſti victoriam legitimè partam animum adiice. Inanis enim gloria calcata eſt,extincta ſuperbia, oppreſſa auaritia, pudoréque ſuffuſus aduerſarius, vt qui nulla ſagittarum ſuarum ipſius pectus traiicere potuiſſet. Ad eundem igitur modũ ſi tu quoque eam,quam par eſt, animi magnitudinem præſtiteris;gladiiſque,quibus anima conuulneratur,ſuperaris, te in animi tranquillitatem aſſerueris; angeli tibi poſt victoriam miniſtrabunt,non quidem ſeruilem in modum miniſtrantes (quandoquidem hoc ſoli Deo debebatur) verùm victoris in morem caput tuũ corona cingentes. Hanc enim mercedem habet,qui in præſenti certamine ſtrenuè ſe gerit.

Matt.4.

Ibid.

Quòd lapides à Chriſto in panes minimè conuerſi ſint (vir præſtantiſſime) non idcircò factum eſt,quòd edendorum miraculorum tempus nondum adeſſet, quẽadmodum malè feriati homines garriunt: ſed quia petitio vana erat, & petitore digna. Deus enim omnia cum pondere, ac menſura,& neceſſitate largitur. Vbi autẽ quod quæritur ſuperuacaneum eſt, illic quoque miracula edere prorſus intempeſtiuum eſt.

Matt.4.

Sap.11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dioſcoro. 77.

salitudo ad ſalutẽ vtilis.

VSqueadeò ad ſalutem conducit ſeceſſus ab vrbanis tumultibus, vt etiam Dei filius relictis vrbibus,eos,qui cum puritate viuunt, in montis cacumine beatos prædicarit. In quo per ea,quæ faciebat, illud oſtendebat,fieri non poſſe, vt qui ab inferis rebus minimè ſe abſtraxiſſet, atque ad virtutis faſtigium aſcendiſſet, beatus à Deo cenſeretur, aut futura bona conſequeretur. Nam qui ſuperna ſapit, illic habitat,vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedẽs.

Matth.5.

Coloſſ.3.

Διοσκόρῳ. οζ.

Τοσοῦτον χρησιμεύει πρὸς σωτηρίαν ἡ τῶν θορύβων τῶν ἀστικῶν ἀναχώρησις, ὅτι καὶ πόλεις καταλιπὼν ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς, ἐπ' ἄκρων ὀρέων τοὺς καθαρῶς διοῦντας ἐμακάρισε. δεικνὺς δι' ὧν πράξεων ἐδίδασκεν, ὡς ἀδύνατον, τὸν μὴ ἀποσπασθέντα τῶν χαμαζήλων, καὶ πρὸς τὸ ἄκρον ἀρετῆς ἀναβάντα, μακαρισθῆναι παρὰ θεοῦ, ἢ τῶν μελλόντων τυχεῖν ἀγαθῶν. ὁ γὰρ τὰ ἄνω φρονῶν, ἐκεῖ κατοικεῖ, ἥ χρῆσις ὅτιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καθεζόμενος.

Eſaiæ militi. 78.

Si gladiorum cuſpides, & galeam, ac thoracem præſidio tibi ad benè viuendum eſſe exiſtimas,prædas agens ac vias deſertas reddens,hoc ſcito, multos firmiùs te ſeptos & armatos miſerrimam mortem retuliſſe. Exemplo ſint,ex iis,qui apud nos literarum monumentis conſignati ſunt, Oreb,Zeb,Zebee,Salmana, Abimelech, Goliath, Abſalon,aliíque his ſimiles:apud exteros autem,Hectores & Aiaces, atque ipſi Lacedæmonij,qui roboris nomine ſupra omnes mortales gloriati ſunt: quoniã iuſtitiam potentiæ comitem haudquaquã habuerũt. Quare niſi vanus miles eſſe vis, ad ſpirituale bellum quamprimùm te conuerte:atque id potiùs age, vt aduerſus inordinatos tuos motus bellum geras.

Iudic.7. *Iudic.8.* *1.Re.17.* *2.Reg.18*

Matth.5.

Ησαΐᾳ στρατιώτῃ. οη.

Εἰ ὅπλων αἰχμὴν, καὶ κράνος, καὶ θώρακα, ἀσφάλειά σοι πρὸς εὐζωΐαν νενόμικας, λωποδυτοῦντι καὶ τὰς λεωφόρους ἐρημοῦντι. ἴσθι ὡς πολλοὶ δυσαλωτότερον σὲ φραξάμενοι, οἴκτιστον ἀπενέγκαντο θάνατον. παρ' ἡμῖν μὲν ἀνάχαπτοι, Ωρὴβ, καὶ Ζὴβ, καὶ Ζηβεὲ. καὶ Σαλμανὰ, Ἀβιμελὲχ καὶ Γολιὰθ. καὶ Ἀβεσσαλὼν, καὶ ὅσοι κατ' ἐκείνους. παρ' ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω, Ἕκτορες, καὶ Αἴαντες, καὶ αὐτοὶ οἱ μέγα πάντων φρονήσαντες Λακεδαιμόνιοι ὅθεν ῥώμην, ἐπειδὴ οὐκ ἔχον σύνδρομον τῇ δυνάμει τὸ ἴσχνον. εἰ οὖν μὴ μάταιος εἶναι βούλει ὁπλίτης, ὀξέως πρὸς τὸν νοητὸν μετάταξαι πόλεμον, καὶ μᾶλλον τῇ σαυτοῦ ἀταξίᾳ πολέμησον.

Timotheo Lectori. 79.

Mali ſacerdotes Phariſæis ſimiles.

Nos,vir optime, eidem cum Scribis & Phariſæis iudicio obnoxij ſumus. Vt enim illi ſe per legis meditationem legem exequi putabant,quòd literæ prædicationem ad rei operationem ſibi ſatis eſſe pro ſua negligentia exiſtimaſſent: eodem modo nos quoque hoc ipſo quòd Dei altaria contingimus,nos ad Deum appropinquare opinionis errore nobis fingimus. At Dominus hanc noſtram opinionem amputans,his verbis vtitur:Niſi abundauerit

Matth.5.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. οθ.

Ἡμῖν, ὦ βέλτιστε, τῆς αὐτῆς τοῖς γραμματεῦσι καὶ Φαρισαίοις ἐσμὲν ἔνοχοι κρίσεως. ὥσπερ γὰρ αὐτοὶ τῇ τοῦ νόμου μελέτῃ τὸ πράττειν τὸν νόμον ὠήθησαν, ἀρκεῖν αὐτοῖς τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ γράμματος πρὸς ἐργασίαν τῶν πραγμάτων ἀποσείσως νομίσαντες ὅπως ἡμεῖς, αὐτῷ τῷ ἅπτεσθαι θυσιαστηρίων θεοῦ, ἐγγίζειν θεῷ φανταζόμεθα. ἀλλὰ ταύτῃ ἡμῖν ὁ κύριος ἐκκόπτων τὴν οἴησιν, φησὶν, ἐὰν μὴ περισ-

ἀποσείσως: as heir.

περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλέον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. τοῦτο λέγων θεοπρεπῶς, ἐὰν μὴ τὴν δόκησιν, πρᾶξιν ἐργάσηται. οἱ πρόχειρα ἀρκεῖσθαι πρὸς ζηλοτυπίαν θεοῦ λογιζόμενοι, ἡ τοῦ θεοῦ ἡμῖν βασιλεία οὐκ ἂν ἀνοιγήσεται. ἐπειδὴ γὰρ ἀληθής ὅτιν ἡ βασιλεία, τοῖς ἀληθῶς αὐτὴν ζητοῦσιν ἀνοίγεται. περισσεία δὲ τῆς τοῦ νόμου δικαιοσύνης, ἡ τοῦ εὐαγγελίου ὅτιν ὑψηλότης. ὁ μὲν γὰρ τὴν πρᾶξιν τιμωρεῖται, τὸ δὲ καὶ προαίρεσιν ψυχῆς μέχρι βάθους ἐννοιῶν, τὴν κριτικὴν ἀκρίβειαν ἐνδεικνύμενον.

ἀνοιγήσεται.

Opinio in actionem vertenda.

Lex actionem punit:Euangelium voluntatem.

Νείλῳ μοναχῷ. π.

Ὅτι μετὰ τῆς πλάσεως ἡμῶν τὸ πεπατεῖσθαι, καὶ ἐν μέσῳ παγίδων περιπατεῖν ἡμᾶς ποιῶν ὁ κύριος, ἀπεφήνατο προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης καὶ τῶν σκανδάλων, καὶ εὐνοεῖν τῷ ἀντιδίκῳ ταχὺ, ἕως ὅτου ὦμεν ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ. ἀντίδικον, τὴν τοῦ σώματος ὄρεξιν φησὶ πρὸς τὸ πνεῦμα θεοπρεπῶς ἐρισταμένους ὁδὸν μὲν, τὸν βίον καλῶν, ἅπερ τὸ γένους ἡμῶν ἀφάτως εὐνόμησεν εὐσταλῆ δὲ πρὸς τὸ σῶμα τὴν συναγωγὴν τῆς ἐπανορθώσεως αὐτοῦ προσαγορεύων, ὀξέως παρ' ἡμῶν θεωρεῖσθαι ὀφείλουσαν, μήποτε τοῖς αὐτῆς προστάγμασιν ὑποσκίψαντες, καὶ ἀνάξια τῆς ἄνω κλήσεως πράξαντες, προδοθῶμεν ὑπ' ἐκείνου τῷ κριτῇ, ὅτε τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ τοὺς λόγους συναγαγεῖν προσήκει, καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὸ ἴδιον ἔργον.

ἀντίκτους.

Quid via.

Nilo Monacho. 80.

Quoniam cum ruina noſtra ambulamus,atque in medio laqueorũ incedimus; idcircò Dominus,vt oculatos & perſpicaces nos reddat, à fermento & ſcandalis attendendum nobis eſſe pronunciauit;conſentiendúmque aduerſario citò, dum ſumus in via cum ipſo. Quo quidem in loco per aduerſarium, corporis cupiditatem, ſpiritui repugnantem, diuinè intelligit. Viam autem,hanc vitam vocat, quæ à genere noſtro ſine vlla inſtitione peragratur. Conſenſum denique ac benevolentiam erga corpus, agnitionem rebellionis ipſius appellat,quæ confeſtim perſpici debet: ne alioqui, ſi ipſius imperiis ſuccubuerimus, ac res ſuperna vocatione indignas perpetrauerimus, ab illis iudici tum dedamur, cùm ad opera noſtra & ſermones colligendos venerit, reddendúmque vnicuique iuxta opus ſuum.

Marc.8. *Matt.18.* *Matth.5.* *Quid aduerſarius.*

Matt.16.

Ἀμπελίῳ πρεσβυτέρῳ. πα.

Μὴ συμπροσίζῃ σοι θρόνος ἀνομίας ὁ πλάσας πόνον ὑπὲρ πρόσταγμα πρεσβευτὴς ἁγίων ὅτι ψυχῶν, τὴν ἐκεῖθεν ὁμολογίας ἀγωνιζομένων, πρὸς αὐτὸν ἐν ἱκετηρίᾳ βοώντων, Μὴ ὑψούσθω θρόνος ἀνόμων ἐναντίον. σὺ

ἐς θεὸν.

Ampelio Presbytero. 81.

Ne adhæreat tibi ſedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto. Animarum ſanctarum oratio hæc eſt, pro cœleſti confeſſione dimicantium,ſupplicíque clamore ab eo poſtulantium, Ne in altum efferatur thronus iniquorum in conſpectu

Pſa.93.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuo Domine,aduerſus præceptum tuum negotia nobis faceſſens. Cuiuſmodi ſcilicet piis tuis pueris Babylonius tyrannus erat,aut ſanctis martyribus peſtiferi & execrandi homines, atque idolorum propugnatores.

Dan. 3.

κύριε χ᾽ τῷ σῷ προστάγματος κόπους ἡμῖν παρεχόμενος· οποῖος ὁ βαβυλώνιος ἦν τοῖς ὁσίοις σε παισὶ τύραννος, ἢ τοῖς ἁγίοις μάρτυσιν οἱ ἀλάστορες, καὶ τῶν εἰδώλων ὑπέρμαχοι.

Arabiano Epiſcopo. 82.

Qui,vt Beniaminitarum ſcortationem vlciſcerentur,in Gabaa aſcenderant, cùm de Domini voluntate ac ſententia bellum ſuſcepiſſent,non iniquè,vt putas, victoria exciderunt; verùm quoniam iuſtus iudex ex iniquis aciem inſtruere minimè ſolet, idcircò per iuſtitiam admiſſum ſcelus vindicauit. Nam qui peiores actiones habebant,ac multò grauiores ea quæ tùm contigerat,tanquam inſontes ad fratrum cædem communi animorum conſenſu aſcenderant. Verùm illud experimento didicerunt, Hypocrita eiice primùm trabē ex oculo tuo,& tunc videbis vt eiicias feſtucam de oculo fratris tui. Quamobrem adulteri, quoniam adulterium minimè committendum eſſe prædicabant, rebus ipſis conuicti,ipſi quidem meritam pœnā in bello pependerunt: qui autem ſcortationis criminibus minimè affines erāt, quòd nullum eiuſmodi in ſe idōlum haberent,præclaram victoriam adepti ſunt.

Iudic. 20.

Cur Iſraelitæ cæſi.

Matt. 7.

Ἀραβιανῷ ἐπισκόπῳ. πϛ.

Οἱ τὴν πορνείαν Βενιαμὶν ἀναβάντες Ἐνταῦθα πιωθῆσαι χ᾽ γνώμην θεοῦ τῷ πολέμῳ ἀφάμενοι, οὐκ ἀδίκως, ὡς οἴει, τῆς νίκης ἀπέτυχον· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ δικαίῳ κειτῇ οὐκ ἔστιν ἐξ ἀδίκου παράταξις, δικαιοσύνη τὸ τολμηθὲν ἐξεδίκησεν. οἱ γὰρ χείρους ἔχοντες πράξεις, καὶ πολλῷ μείζους τῆς τότε γεγενημένης, ὡς ἀθῷοι τοῦ φόνου τῶν ἀδελφῶν ὁμοιοπαθοῦντες ἀνέβησαν. ἀλλ᾽ ἔμαθον τῇ πείρᾳ. Ὑποκριτὰ ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. οἱ τοίνυν μοιχοὶ ἐπειδὴ μὴ μοιχεύειν ἐκήρυσσον, ὑπὸ τῶν ἔργων ἐξελεγχόμενοι, αὐτοὶ μὲν ἀξίαν ποινὴν τῷ πολέμῳ ἀπέτισαν· οἱ δὲ τοῦ ἐγκλήματος τῆς πορνείας ἀμέτοχοι, καὶ δὴν τοιοῦτον ἐν ἑαυτοῖς εἴδωλον ἔχοντες, λαμπρὰν τὴν νίκην εἰσήγαγον.

ἐν γαβαὰ

Leontio Epiſcopo. 83.

Oculum ac manum dextram optimus Chriſtus neceſſariorum ac fidiſſimorum amicorum propinquitatem nuncupauit; eos nimirùm,qui ad opem & auxiliū ſyncerè nobis afferendum beneuolo erga nos animo ſunt, iis membrorum nominibus appellans,quorum opera nos ea, quæ nobis cordi ſunt, exequimur. Cùm igitur quiſpiam ex ipſis ſcandali author exiſtit, aut in peccato quodam aliquo, quod probrum nobis afferat, atque ignominiā ipſi conflet, volutatur, huiuſmodi hominem excindere oportet: ne alioqui peſtem

Matth. 5.

ſcandali author excindendus.

Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ. πγ.

Ὀφθαλμὸν καὶ χεῖρα δεξιὰν ὁ παναγαθὸς χριστὸς τὴν ἐγγύτητα τῶν ἐπιτηδείων καὶ γνησίων ἡμῖν ἐπωνόμασεν τοὺς εὐνοϊκῶς ἡμῖν πρὸς γνησίαν συμπερίστασιν, ἐκείνοις χαλέσας τὰ μελῶν τοῖς ὀνόμασι, δι᾽ ὧν ἡμεῖς τὰ ἀρέσκοντα πράττομεν. ὅταν οὖν τις ἐξ αὐτῶν σκάνδαλον αἴτιος γένηται, καὶ ἁμαρτία καλινδῆταί τινι, ἡμῖν λοιδορίαν φερέσῃ, καὶ αὐτῷ ἀτιμίαν προξενήσῃ, ἐκκόπτειν χρὴ τὸν τοιοῦτον, ἵνα μὴ λοιμὸν μιμησάμενος, νεμεσῇ τὴν τοῦ

τοῦ σώματος ἀκεραιότητα τοῖς ὑγιαίνουσιν ἐκ τοιούτων παθῶν εἰσφρήσας τὴν ἑαυτοῦ ἀλγηδόνα.

imitans, corporis integritatem & incolumitatem depaſcatur; ſuo videlicet dolore, iis, qui ab huiuſmodi vitiis ſani ſunt, impacto.

Τῷ αὐτῷ. πδ.

Οὐκ ἔστιν, ὦ φίλη κεφαλὴ ἐν κρυβαίῳ καὶ ἀποκρύφῳ κείμενος, ὁ τοῦ κυρίου νόμος, Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, κελεύοντος· ἀλλὰ λευκὸς καὶ σαφέστατος, καὶ τοῖς προσοῦσι ἀρίδηλος· ἐπειδὴ γὰρ τῷ εὖ ποιεῖν κενοδοξία παρέπεται καὶ ἐπίδειξις, μηδὲν, φησὶ, καλὸν γινέσθω παρὰ σοὶ ἐμπαθῶς, μηδὲ πέπερος λογισμὸς ἀκολουθείτω τῷ κατορθώματι. ἀλλ᾽ εἰ εὖ ποιεῖς, ἀνεπίδεκτος ἔσο καὶ ἄκομπος, τοὺς ἐπαίνους χρότους μὴ θηρῶν, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας στεφάνους προσδοκῶν.

Matt. 6.

Inanis gloria in bonis actionibus cauenda.

Οὐρσενουφίῳ. πε.

Ἡ τοῦ κυρίου διδαχὴ ἐν τῇ προσευχῇ μετὰ πάντων τῶν ἄλλων θεοπρεπῶν διδαγμάτων, καὶ γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, κελεύει προσεύχεσθαι τῷ τῶν ὅλων δεσπότῃ εἰρήνην, τὴν ἀσάλευτον φάσκουσα, ἣν καὶ ἡμῖν βεβαιοῦσθαι τοῖς ἐπὶ γῆς καταξίωσον· ἵνα ὥσπερ ἐν αὐταῖς πάντα κατορθοῦται τὰ θελήματα, οὕτως ἐν ἡμῖν τὰ σοὶ εὐάρεστα γένηται. ταῦτα τοίνυν καὶ σφόδρα εἰδὼς, καὶ νῦν μαθὼν παρ᾽ ἐμοῦ ἐπιλαβοῦ, καὶ ἔχε ἀπαρίξ τὴς εἰρήνης. ὕβριος γὰρ ἐπὶ θεῷ πλησιάζουσα.

ὡς θεῷ πλησιαζούσης.

Matth. 6.

Vrſenuphio. 85.

Domini doctrina in oratione,qua præter alia omnia diuina maieſtate digna documenta,hoc petitur, Fiat voluntas tua ſicut in cęlo & in terra,precibus hoc à Deo contendere docet, virtutum cęleſtium pacem, quæ diſſidij omnis expers eſt, nobis quoque,qui in terra verſamur, impertire digneris: vt quemadmodum in ipſis volūtates omnes tuæ perficiuntur; ita etiam in nobis,quæ tibi grata ſunt, fiant. Hæc igitur,& cùm priùs perſpecta habueris, & nunc ex me intellexeris, pacem arripe, ac mordicus eam retine. Cœleſtis enim eſt,ac Deo vicina.

Ὠφελίῳ γραμματικῷ. πϛ.

Σπέρματος γένος, καὶ αἵματος κόμπος, ὦ ἄριστε τῶν ποιητῶν, οὐκ ἔστιν ἀρετὴ, ἀλλ᾽ ἀκούσιός τις εὐδοξία καὶ οὐκ σωμάτων καταῤῥυὴν καὶ ῥέουσα· ἀρετὴ δὲ, φρόνησίς ἐστι, δικαιοσύνη τε, καὶ ἀνδρεία, καὶ σωφροσύνη· ὃς ἂν οὖν ἔχηται τούτων, καὶ πάγκαλός ἐστι,

Ophelio Grammatico. 86.

Seminis genus,& ſanguinis faſtus atque iactantia, Poëtarum præſtantiſſime, virtus non eſt,verùm haud voluntaria quædam ſucceſſio è corporibus deſcendens, ac fluxa & caduca. At verò virtus in prudentia, iuſtitia,fortitudine,ac temperātia ſita eſt. Quiſquis igitur hæc complexus fuerit, & pulcherrimus,& cōſpicuus eſt,atque eiuſ-

Virtus in quo ſita.

Universidad de Deusto
Biblioteca

modi vt nihil ipſi deſit, quod ad ben'e beatéque viuendum pertineat.

Ad Sandalarias, Alexãdrinas Monachas. 87.

Mulieris ſexus fœminas nõ excuſat.

Excuſationem neſcit natura: veniam fœmina non habet. Poteſt enim fortiter ac ſtrenuè aduerſus mollitiem impetum facere, cupiditatúmque machinas atque tormenta firmiter propulſare. Documento ſunt, celebris illa Suſanna, cum filia Iephthe, & admiranda Iudith. Quarum prima ſenum intemperantem libidinem in iuuenili ætate ſuperauit. Altera mortem quoque magno animo ſuſcepit, atque cum virginitate præclarè abſceſſit. Poſtrema pro caſtitatis præmio hoc à Deo accepit, vt tyranno necem afferret. Adde muliebriũ victoriarum ac tropheorum caput, hoc eſt illam omnium laudibus celebratam Theclam, quæ tanquam immortalis pudicitiæ columna proſtat, quæque è media turbidarum affectionum tempeſtate tanquam fax accenſa, ad portum ab omnibus fluctibus immunem appulit. Quocirca ſi ad hunc modum laudes veſtras tanquam præconis voce prædicari cupitis, inextinctas veſtras lampades conſeruate (ſtatim enim ſponſus affuturus eſt:) neque cõmittite, vt vos vllus voluptatis ſomnus deprimat, qui ſocordes ac ſomnolentas extra thalami fores retinet.

Dan.13. Iudic.11. Iudit.13.

Thecla.

Matt.25.

Arſenio. 88.

Si Phariſæus, cùm ea feciſſet quæ iactabat, propterea condemnatus quia ſe iactauit, quid te iactas, garriens duntaxat, ac non item boni aliquid faciens: téque grauiori pœnæ obnoxium reddens, quàm qua Phariſæus mulctatus eſt; cùm tamen nihil reprehenſione dignum admiſiſſet, verùm hoc vnum illi crimini datum fuiſſet, quòd de probis actionibus gloriaretur.

Luc.18.

Iſidoro Epiſcopo. 89.

Omnes quidem, ſi fieri poſſet, mulierũ cœtus atq; colloquia defugere oporteret,

Μοναχίαις ἀλεξανδρίναις ταῖς σανδαλαρίαις. πζ.

Οὐκ οἶδε παραίτησιν ἡ φύσις· οὐκ ἔχει συγγνώμην τὸ θῆλυ· δύναται γὰρ γενναίως κατεξαναίζασθαι τῆς χαυνώσεως, καὶ ἀποκρούεσθαι στερρῶς τὰς τῆς ἐπιθυμίας ἐλεπόλεις· καὶ διδασκάλοι τούτου Σωσάννα ἡ εὐκλεὴς, καὶ ἡ θυγάτηρ Ιεφθὲ, καὶ ἡ θαυμαστὴ Ιουδὶθ, ἡ μὲν γερόντων ἀκολασίαν νικήσασα ἐν νεότητι· ἡ δὲ χῆρα τὸν ἀνδρείως ἑλομένην τῇ παρθενίᾳ συμπελθοῦσα ἀοιδίμως· ἡ δὲ μισθὸν τῆς σωφροσύνης, δύναμιν οὐχὶ θεοῦ εἰληφυῖα, τὴν ἀνοσιουργὸν γενομένου κεφαλὴν τῆς γυναικωνίτιδος καὶ προσώπων, ἣ πανεύφημος Θέκλα, ἡ πάλαι ἀγωνίας ἀγειρασα ἐξῶσα γαληνοὺς ἐκ μέσου τῆς κλύδωνος τῆς παθῶν ἀναφθεῖσα, εἰς τὸ ἀκύμονα καταγαγοῦσα λιμένα. εἰ τοίνυν ὅπως ἀπαρρθόνως ἐπιθυμεῖτε, τὰς λαμπάδας ἀσβέστους τηρήσατε· ὁ γὰρ νυμφίος εὐθὺς παραγίνεται, καὶ μηδεὶς ὑμᾶς ὕπνος ἡδυπαθείας ἀνακλινέτω, ὃς ἔξω τῆς θύρας τῶν νυμφώνων τὰς ὑπηλίας ῥαθύμους κατέχων.

Matt.25.

Αρσενίῳ πη.

Εἰ πράξας φαεισᾶς ἃ ἐκαυχήσατο, συ τί καυχᾶσθαι λαμβάνεις ἁπλῶς, καὶ οὐ πράξεων χρηστῶν, καὶ χείρονος ἑαυτὸν ποιεῖν, ἔνοχον κρίσεως, ἧς ὁ φαρισαῖος ὑπεμείνεν, οὐδὲν μὲν ἄξιον μεμψεως πεπραχώς, μόνην δὲ τὴν οἴησιν τῆς εὐπραγίας ἐγκληθείς.

Luc.18.

Ισιδώρῳ ἐπισκόπῳ πθ.

Πάσας μὲν, εἰ οἷόν τε, ὁμιλίας γυναικῶν ἐκτρεπέσθαι χρὴ, ὡς ἐχούσας τινὰ πρὸς χαύνωσιν ἐπιτήδευσιν. εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον διὰ τὰς εἰσάπαξ χρείας, ἢ οἰκονομίας πλανῶν, κἀπὸ νεύοντας διαλέγεσθαι τοῖς γὰρ πλείοσιν, ἢ καὶ πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἐπιτηδείοις κάλλος γυναικῶν, διὰ τὴν θυελλῶδη ἀνέβη ὁ θάνατος, ὃς καὶ τὸν μεγάλην τεθρίπτην βασιλέως ἐκράτησεν, ὅτε τοῦ λουτροῦ ἐκεῖνο τὸ χαλκοφόρον ἀπέβλεψε.

Mulierum aſpectus vitandus.

1.Iere.9.

2.Reg.11.

Τῷ αὐτῷ. ς.

Τὰς ἐν ἐκκλησίαις φλυαρίας καταπαῦσαι βουλόμενοι οἱ τοῦ κυρίου ἀπόστολοι, καὶ τῆς ἡμῶν παιδευτὰς καταστάσεως, ἤλλειν ἐν αὐταῖς τὰς γυναῖκας σιωπᾶν συνεχώρησαν. ἀλλ' ὡς πάντα εἰς τοὐναντίον ἐτράπη τὰ θεοφόρα διδάγματα, καὶ τοῦτο εἰς ἔκλυσιν, καὶ ἁμαρτίας πρόθεσιν τοῖς πλείοσι γέγονε. καὶ κατάνυξιν μὲν ἐκ τῶν θείων ὕμνων οὐχ ὑπομένουσι, τῇ δὲ τοῦ μέλους ἡδύτητι εἰς ἐρεθισμὸν παθημάτων χεόμενοι, οὐδὲν αὐτοῖς ἔχειν πλέον τῆς ὅτι σκηνῆς ἀσμάτων λογίζονται. καὶ τοίνυν εἰ μέλλοιμεν τὸ τῷ θεῷ ἀρέσκον ζητεῖν, καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον ποιεῖν, παύειν ταύτας καὶ τῆς ἐν ἐκκλησίᾳ ᾠδῆς, καὶ τῆς ἐν πόλει μονῆς, ὡς χρηστοκαπήλους, καὶ τὸ θεῖον χάρισμα, μισθὸν ἀπωλείας ἐργαζομένας.

Cur olim fœminis in Eccleſia canere permiſſũ ſit.

Ηλίᾳ μοναχῷ. σα.

Χαίρω ταῖς σαῖς μαρτυρίαις, πολλὴν εἰς ὑπόνοιαν ἀγούσαις ἐγκρατείας· καὶ εὔχομαι ἔχεσθαί σε μέχρι παντὸς τῆς ἱερᾶς ἀγκύρας, καὶ σώφρονα σοφῶς τὴν ζάλην τῆς ἀπάτης, ὡς ἂν εἰς τὸν ἀκύμονα τῆς γαλήνης λιμένα χαλαστήσῃς ἀκλυδωνίστως, ὅτε πνοὰς δειλιῶν πειρασμῶν ἐμβαλλούσας σοι, ὅτε ὑψιλοφρονήσῃς πρὸς ῥηγνύμενα κύματα, ἂν μάλιστα

πόλις. χαίρων σῶ post martyreias ἐπιπλέε.

vt quæ ad emolliendum animum vim quandam ac facultatem habeant. Quoniam autem ob neceſſarios quoſdam caſus, aut pauperum diſpenſationes, hoc minimè fieri poteſt, curandum eſt vt oculis humi defixis ęas alloquamur. Quamplurimis enim, aut etiam iis ferme omnibus, qui fœminarũ pulchritudine ſubacti ſunt, hoc accidit, vt mors per feneſtras ad eos aſcenderet: quippè quæ etiam magnum illum propheram ac regem vicerit, cùm ad peſtiferum illud balneum oculos cõiecit.

Eidem. 90.

Importunas in eccleſiis loquacitates Domini Apoſtoli in eccleſiiis comprimere ſtudentes, modeſtiæque atque grauitatis magiſtros ſeſe nobis præbentes, vt mulieres in ipſis canerent, ſapienti conſilio permiſerunt. Verùm vt omnia diuina documenta in contrarium verſa ſunt, hoc quoque quamplurimis in diſſolutionem ac peccati occaſionem ceſſit. Siquidem ex diuinis hymnis non ingenti compunctione afficiuntur: verùm cantus ſuauitate ad irritandas & extimulandas libidines abutentes, nihilo eam ſcenicis cantilenis præſtantiorem eſſe exiſtimant. Operæpretium eſt igitur, ſi, quod Deo gratum eſt, quærere, atque id, quod ex vtilitate publica eſt, facere volumus, iis, vt Chriſto cauponum inſtar ad quæſtum abutentibus, & diuinam gratiam in exitij mercedem conuertentibus, ne deinceps in eccleſia canãt, atq; in ciuitate maneãt, interdicere.

Mulierum aſpectus vitandus.

1.Iere.9.

2.Reg.11.

Cur olim fœminis in Eccleſia canere permiſſũ ſit.

Heliæ Monacho. 91.

Hominum de te teſtimoniis gaudeo, quibus ingens quædam tibi continentiæ laus tribuitur. Atque hoc tibi à Deo opto vt ſacram anchoram ad extremum vſque retineas, erroriſque atque impoſturæ tempeſtatem ſapienter propulſes: vt in tranquillitatis portum à fluctibus immunem ſine iactatione peruenias: nec tentationũ ventos impetum in te facientes extimeſcens, nec ad effractos fluctus inſoleter te

Universidad de Deusto
Biblioteca

efferens: quos maximè abs te superari oporter, vtpotè ad ruinã facilè impellentes.

Thomæ Monacho. 92.

In quo sita vita monastica.

Philosophia strepitum auersatur, atque exercitatio Monastica extra tumultum & confusionem perficitur: vt ad humilitatis fastigium attingendum hac veluti scala vtatur, ac per solitudinis otium, & molestorum negotiorum & turpium sermonũ omnem prorsus obliuionẽ hauriat. Quòd si pallium & promissam barbam, & baculum ad angelicam vitam omnibus partibus explẽdam nobis sufficere arbitramur, atque inter medias turbas & spectacula, & acroamata vrbica versamur, de solis victoriæ organis gloriantes; luctam autem ac pugnam, quibus victoria comparatur, defugientes, vel potiùs certaminis causas in nobisipsis accendentes, non animaduertimus nos canes esse ad vomitum reuertentes, aut sues in veteris consuetudinis cœno sese volutantes.

2. Petr. 2.
ibidem.

Tabennesiæ Monachis. 93.

Iacob. 3.

Nolite multi magistri fieri, Fratres, scribit iustus Iacobus. Nolite multi magistri effici, Monachi, scribo ego minimus Isidorus; etsi minimè probus Monachus, at certè Iacobi auditor. Æquum itaque fuerit vos, etiamsi auditoris vilitatem reiiciatis, at certè iustam viri iusti ac sapientis sententiam vereri.

Pansophio Diacono. 94.

Heb. 4.

Hæc verba, *nuda & aperta*, translatione ducta à victimis, quæ ad sacrificium adhibentur, à Paulo ingenti sapientia prædito viro, scripta sunt. Quemadmodum enim illæ, cùm pelles detrahuntur, omni conspicuo indumento spoliantur, abditarúmque internè partium statum & affectionem indicant, atque ad ossium omniũ & membrorum indagationem dissecãtur;

χρὴ σε κρατεῖν, εὐχερῶς ῥιπιζόντων εἰς πώματα.

Θωμᾷ μοναχῷ. ϛβ.

Φιλοσοφία ὑποτρέφεται θόρυβον, καὶ γυμνασία μοναχικὴ ἔξω καταρθῶται συγχύσεως, ἵνα ταύτῃ χρήσηται ὑποβάθρᾳ τῷ ὕψει τῆς ταπεινώσεως, τῇ τε μόνης σχολῇ καὶ πραγμάτων ὀχληρῶν, καὶ ῥημάτων ἀφελῶν, ἀπροσδιαίως καὶ τελείως ἐκλαθόμενος. εἰ δὲ τρίβωνα καὶ ὑπήνην, καὶ βάκτρον ἀσκεῖν ἡμῖν πρὸς ἐξάρυσιν τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας οἰόμεθα, καὶ μέσοι δήμων καὶ θεαμάτων, καὶ ἀκροαμάτων ἀσινῶν συμφυρόμεθα, τοῖς ὀργάνοις τῆς νίκης μόνοις ἐναβρυνόμενοι, τῷ δὲ πάλην καὶ μάχην ἐκκλίνοντες, ἐξ ἧς ἡ νίκη προσγίνεται, μᾶλλον δὲ τὰς αἰτίας τῆς πάλης ἐν ἑαυτοῖς ἀναιροῦντες, λανθάνομεν κύνες τυγχάνοντες, καὶ πρὸς τὸν ἔμετον ὑποστρέφοντες, ἢ ὗς τῷ βορβόρῳ τῆς παλαιᾶς συνηθείας ἐγκαλινδούμενοι. ὗες.

Τῇ ἐν τῇ ταβεννησίᾳ μονῇ. ϛγ.

Μὴ πολλοὶ γίνεσθε διδάσκαλοι, ἀδελφοί, ὁ δίκαιος χράφει Ιάκωβος. Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, μοναχοί, ὁ ἐλάχιστος χράφω Ισίδωρος. εἰ καὶ μὴ δόκιμος μοναχός, ἀλλ' Ιακώβου ἀκροατής. δίκαιοι τοίνυν ἂν εἴητε, εἰ καὶ τοῦ ἀκροατοῦ ὑποχράφεσθε τὸ εὐτέλεστερον, ἀλλ' αἰδεῖσθαι τοῦ δικαίου καὶ σοφοῦ τὴν δικαίαν ἀπόφασιν.

Παισοφίῳ Διακόνῳ.

Τὰ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἱερείων τῶν εἰς θυσίαν προσαγομένων, τῷ πολύφρονι γέγραπται Παύλῳ, ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνα τῶν δορῶν ἀφαιρέματα, πάσης τῆς φαινομένης ἀπογυμνοῦται περιβολῆς καὶ τῶν κεκρυμμένων ἔνδοθεν ἐπιδείκνυται τοῖς θεάσεσιν, καὶ προχείζεται εἰς ἔρευναν παντὸς ὀστέου καὶ μέλους πρὸς

θύμασι τῷ προσέχοντι.

τοῦ θεοῦ.

τὸ πάντα ἐκκαθαρθῆναι, ἀφ' ἑτοίμου τῆς πράγματος ᾧ προσάγονται καθαρότητα. ὅτω καὶ ἐπὶ τῆς μεγάλης τῆς κυρίου ἡμέρας ἡ τῶν ἀδήλων καὶ ἀφανῶν ἡμῶν πράξεων ἀνακάλυψις, ἀπογυμνώσει καὶ πραγματισμῷ ἐοικυῖα φανήσεται, οὐδενὸς λαθεῖν δυναμένου, ἀλλὰ πάντων εἰς τὸ ἐμφανὲς ἀγομένων.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ϛε.

Ἐπειδὴ κατάρας ἦν ἡ ἄκανθα γεώργιον ἦν ἡ γῆ κατεδικάσθη μετὰ τὴν ἡμετέραν παράβασιν, πᾶσαν δὲ θεραπεῦσαι ἐν ἑαυτῷ ὁ κύριος παρεγένετο τότε χρεών, ἀκάνθας ὡς νικηφόρος ἐστεφανώσατο, ὥσπερ οἱ δόκιμοι ποιοῦσι τοῦ νικητοῦ, αὐτὸ τὸ ὅπλον ἢ ὄργανον θειαμβεύοντες, δι' οὗ τὴν νίκην εἰργάσαντο, θαρσεῖτε λέγων, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. ὁ γὰρ ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ ἐν τοῖς αὐτοῦ πάθεσι μὴ γενόμενος, καὶ τῷ γένει τὸν ἀρχαῖον κάλλος ἀποδέδωκε. καὶ τὸ κράτος τῆς κατάρας ἐν αὐτῇ τῇ φύσει κατέλυσε.

Μαξίμῳ φιλοσόφῳ ἕλληνι. ϛϛ.

Κομπάζεις φιλοσοφίαν ἐχθρὰν τῆς ὄντως σοφίας, καὶ αὐτὸ ἀρνούμενος τὸ τοῦ πράγματος ὄνομα. οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστι φιλοσοφία, ἢ τὸ πάντως φιλεῖν τὸν σοφίαν. εἰ οὖν ὄντως ἐραστὴς εἶναι βούλει σοφίας, τὸν ὄντως ἀγάπα σοφίαν, καὶ τὸν λόγον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον σεμνύουσαν, καὶ τὸν ἀληθῆ θρησκείαν παιδεύουσαν. ἣν γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλῃ, καὶ νῦν ὀφλισκάνει γέλωτα, θεότητας καλοῦσα ταῖς πηγὰς τῆς ἀχρότητος, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πυρὸς ἀδῖνει ἀσύγγνωστον, ὅπερ σοι τοὺς κωκυτοὺς καὶ πυριφλεγέθοντας ὁ Πλάτων ἠπείλησεν.

Γρηγορίῳ. ϛζ.

Ἵνα δείξῃ τὸν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸν πατέρα τῆς παναγίου πνεύματος ἕνω-

vt omnia, ob rei, cui adhibentur, puritatẽ expurgentur: eodem etiam modo in magno illo Domini die actionum nobis incognitarum & obscurarum patefactio cũcta denudabit, dissectionique similis apparebit. Neque enim quisquam latere poterit, verùm omnes in apertum adducentur.

In indicio extremo nihil occultum erit.

Eutonio Diacono. 95.

Cur Christus spinea coronatus.
Genes. 3.
Matt. 27.
simile.

Quandoquidem execrationis illius, qua terra post mandatum à nobis violatũ mulctata est, seges spina erat; Dominus autem, vt omnem in seipso morbum curaret, aduenerat; idcirco spinea corona vt victor, redimitus est: quemadmodum scilicet clari ac celebres victores faciunt, qui hoc ipsum telum aut instrumentũ, cuius ope victoriam consecuti sunt, in triumphum gestant. Confidite, inquit: ego vici mundum. Nam qui in humana natura fuit, nec tamen in humanis vitiis fuit, veterem generi nostro pulchritudinem reddidit, ac maledicti & execrationis robur in ipsa natura deleuit.

Ioan. 16.

Galat. 3.
Coloss. 2.

Maximo Philosopho gentili. 96.

Quæ vera sapientia.

Philosophiam iactas, veræ sapientiæ inimicam, ipsum quoque huiusce rei nomen eiurans & inficians. Neque enim aliud quicquam est Philosophia, quàm sapientiam omnino amare. Quamobrem si tu verus sapientiæ amator esse cupis, veram sapientiam ama; quæ non sermonem duntaxat, sed etiam vitam exornat, ac veram religionem docet. Nam ea, quam nunc profiteris, & nunc ridicula est, vt quæ obscœnitatis fontes diuinitates vocet; & in futuro æuo cruciatum veniæ expertem parturit: vbi scilicet Cocytos tibi ac Phlegethontas Plato minatus est.

Hymetio. 97.

Dominus & herus noster, vt sanctissimi Spiritus secum & cum Patre coniunctio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem ostenderet,à morte ad vitam excitatus, Discipulis dixit, Accipite Spiritum Sanctum. Quorum remiseritis peccata,remittentur eis: authoritate videlicet eius, quem accipitis, Spiritus, hoc diuinè habentis,vt peccata remittat. Ioan.20.

Phrontino Monacho. 98.

Si verbis vulneratus es, atque in impotentem iracundiam erupisti, quonam pacto Dominicæ vineæ operarius effici potes? etenim eum,qui cùm in vnam maxillam feritur, alteram quoque adiungere potest,hunc esse statuit, qui diei pondus & æstum fert, vt qui omnem dominici mandati operationem expleuerit. Quare si te magnarum illarum mercedum cupiditas tenet, ad minores labores animum minimè deiicias, verùm ad maiores amplexandos te exerce:vt qui alioqui denarium minimè percepturus sis, nisi te labores plenè cumulatéque subiisse constet. Matth.5. Matt.20.

Gelasio Duci. 99.

Est hoc apud multos homines in consuetudine positum, etsi alioqui à diuinis legibus alienum,vt aut generis, aut prudentiæ,aut opum,aut pulchritudinis, aut dignitatis nomine glorientur. Quanquam nihil hoc ipsis ad superbiam vtilitatis affert,qui è terra orti sunt,& rursus ad eam reuertuntur. Harum autem rerum nullã omnino tibi inesse, ne ipse quidem inficias iueris. Quocirca cùm omnibus his rebus, quæ hominum animos inflant, ac superbos & insolentes reddunt, careas (quippè qui & ignobili genere sis, & pauper,& tardi ingenij, & indoctus admodũ ac deformis)quid, tanquam omniũ mortalium clarissimus, per vrbem insolenter, atque obuium quemque submouendo, graderis, multorúmque ipsi tumultuum causam præbes? Quamobrem aut teipsum nosce,ac mores vilitati tuæ consentaneos collige:aut aduersus labores & pericula te Genes.3.

σιν, ὁ κύριος ἡμῶν καὶ δεσπότης, ἔφη τοῖς μαθηταῖς ἐκ τῆς νεκρῶν ἀναστάσεως, Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ἂν τινῶν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται. τῇ αὐθεντίᾳ δῆλον ὅτι ᾧ λαμβάνετε πνεύματος, τὸ θεϊκῶς συγχωρεῖν τὰ ἁμαρτήματα ἔχοντος. αὐθεν.

Φροντίνῳ μοναχῷ. ση.

Εἰ λόγοις ἐτρώθης, καὶ πρὸς ὀργὴν ἄμετρον ἐξηνέχθης, πῶς δύνασαι τῆς δεσποτικῆς ἐργάτης γενέσθαι ἀμπελῶνος. τὸν γὰρ τὴν μίαν σιαγόνα παιόμενον, καὶ τὴν ἑτέραν προτιθέναι δυνάμενον, σκᾶνον εἶναι οἴεται, τὸν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα φέροντα, ὡς πᾶσαν ἐργασίαν τῆς ἐντολῆς τὸ κυρίως πληρώσαντα. εἰ οὖν ὀρέγῃ τῆς μεγάλων μισθῶν ἐκείνων, πρὸς τοὺς ἥττονας πόνους μὴ ἄλυε, ἀλλὰ σπεύδειν τοὺς μείζονας ἔθιζε, ὡς οὐκ ἄλλως δυνάμενον κομιδῆ μῦθος, εἰ μὴ κόπων πλήθει μαρτυρούμενος. σκάνον. δυνάμενον.

Γελασίῳ δυκί. ϛθ.

Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, εἰ καὶ τῆς θείων ἀλλότριον νόμων, ὅμως ὅτι πολλοῖς ἢ γένει, ἢ φρονήσει, ἢ κλήσει, ἢ κάλλει, ἢ ἀξίᾳ ἐπαίρεσθαι. ᾧ δὲν δὲ ὠφελεῖ πρὸς ἐπιφάνειαν αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς γῆς ὄντας, καὶ πάλιν πρὸς αὐτὴν ἀποτρέφοντας, τύπων ὅπῃ ᾧ δέν σοι τὸ σιῴλον πρόσεστιν, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀριθείης. εἰ οὖν πάντων τῆς πρὸς ἔπαρσιν φυσώντων ἐστέρησαι δυσγενὴς ὢν καὶ πλουτὸς καὶ δύσμορφος, ἢ σοβεῖς ἀφ' ὅλης πόλεως, ὡς πάντων ὑπερδοξότερος, καὶ πολλῶν αὐτῇ γένῃ θορύβων ἀρχηγός. ἢ γνῶθι τοίνυν σαυτὸν, καὶ σύμμετρον κτήσαι τὸν τρόπον τῆς θδεν σου, ἢ πρὸς πόνους καὶ κινδύνους παρόταξαι, οἷς σε οἱ ἐν δυνάμει ἀμείψονται. χρυσῶ γὰρ ὑπορεῖς τὸ ὁμα- δυκαῖῳ.

instrue:quibus te ij, qui potentia præditi sunt remunerabuntur. Nam auro cares, quod aduersarum rerum & flagrorum asperitates plerunque planas reddit.

Cyro Lectori. 100.

Dic ad Nouatiani supercilij discipulũ: Quid tanquam purus, stolidè gloriaris? Quid teipsum peccati expertem simulas? Quid naturæ societatem inficiaris? Esaias immundum se esse prædicat: Dauid omnẽ hominem mendacem esse agnoscit,atque omnes in peccatis,& conceptos, & in lucem editos fuisse. Atque etiam Deus ipse homines mitum in modum & sedulò improbitati addictos esse, ac solo misericordiæ oleo indigere ait. Et tu puritatis fastũ arroganter iactas? Quamobrem aut mentiri desine: aut ex his quæ agis, te irrideri constat, vel potiùs ingenti ignominia affici. In Nouatianos. Esai.6. Psal.115. Psal.50. Genes.8.

Theognosto nouo Monacho. 101.

Præclarè ligonem arripuisti. Præclarè res ex materia concretas,vt strangulantes, fugis. Præclarè ad sublimem & excelsam vitam euolasti. Peruigil itaque,vt miles,incede,ne quis somnus obrepat,qui te frangat & emolliat, clypeique abiectorem ac perfugam,quod absit,reddat. Neque enim improbi hostis cogitationes ignoramus. 2.Cor.2.

Timotheo Lectori. 102.

Quemadmodum nautæ hamum esca occultant, ac pisces improuisò capiunt: eodem modo improbi hæresum defensores sermonis suauitate peruersas suas sententias obtegentes, simpliciores homines ad mortem tanquam hamo quodam capiunt. Quocirca omni custodia serua cor tuum:ne Christi naturam post incarnationem merum duntaxat spectrum esse credas. Alterutram enim tollit,qui vnam tantùm confitetur: nempe vel diuina mutata, vel nostra imminuta. Hæc est Manis Cha- Hæretici piscatoribus similes. Prouer.4.

ὁμαλίζοντος πολλάκις τὰς τῆς πενιτάσεων καὶ μαστίγων τραχύτητας.

Κύρῳ ἀναγνώστῃ. ρ.

Εἶπέ τῷ μαθητῇ τῆς Ναυάτου ὀφρύος, τί φρυάττῃ ὡς καθαρὸς, ἀνοπλάγνων; τί ἀναμάρτητον σαυτὸν εἰρωνεύῃ; τί ἀρνῇ τὸ τῆς φύσεως κοινωνίαν; Ησαΐας ἀκάθαρτον ἑαυτὸν ἐξαγγέλλει, Δαβὶδ πάντα ἄνθρωπον ψευδόμενον οἶδε, καὶ πάντας ἐν ἁμαρτίαις καὶ συλληφθέντας καὶ κυηθέντας, αὐτός τε θεὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιμελῶς προσκειμένους τῇ πονηρίᾳ γινώσκει, καὶ χρήζοντας μόνῃ φιλανθρωπίας ἐλέῳ, καὶ σὺ ἀλαζονεύῃ καθαρότητος τῦφον; ἢ παῦσαι τοίνυν ψευδόμενος, ἢ φάνηι ἐξ ὧν πράττεις γελώμενος, ἢ μᾶλλον δυνατῶς αἰσχυνόμενος.

Θεογνώστῳ μοναχῷ νεοπαγεῖ. ρα.

Καλῶς ἥψω τῆς σμινύης σωτόμως. καλῶς τὴν ὕλην ὡς συμπίγουσαν φεύγεις. καλῶς πρὸς ὑψηλὴν πολιτείαν ἐξέσης. σῖπε τοίνυν χρηγόρων ὡς ὁπλίτης. μή τις ὕπνος παρεισέλθῃ χαυνῶν σε, καὶ ῥίψασπιν, ὃ μὴ γένοιτο, δείξῃ. ᾔδη γὰρ τὰ πονηρᾶ τὰ νοήματα ἀγνοῦμεν. σμινύης. ἐξέσης.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ρϐ.

Ὥσπερ οἱ ναυτικοὶ βρώματι τὰ δέλεαρ καταχρύπτουσι, καὶ τοὺς ἰχθύας ἀπροφόπως ἀγρεύουσιν, ὕπως οἱ πονηροὶ τῆς αἱρέσεων συμμαχοῖεν χρηστολογίᾳ τὰς ἑαυτῶν κακονοίας καλύπτοντες ἀγχιστρεύουσι τοὺς ἁπλουστέρους πρὸς θάνατον· πᾶσῃ τοίνυν φυλακῇ τήρει τὴν σὴν καρδίαν, μήπῃ δόκησιν τοῦ χριστοῦ φύσιν μετὰ τὴν σάρκωσιν δέξῃ. θατέρας γὰρ ἔστιν ἀναίρεσις, ἢ περὶ μιᾶς τούτων συγκατάθεσις, ἢ τῆς θείας τραπείσης, ἢ τῆς ἡμῶν μειωθείσης.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rybdis, per quam omnes in gehēnam præcipites agere studuit.

Eidem. 103.

Cur Christus Petrum interroget. Ioan. 21.

Triplex Domini ad Petrum de charitate interrogatio, à Domini ignoratione proficisci minimè existimanda est, (ne ita quidam decipiantur) verùm triplicem negationem triplici assensione bonus medicus depulit.

Leontio. 104.

Quorum sit Episcopatum desiderare. 1. Tim. 3. Tit. 1.

Non est quorumlibet, vir præclare, Episcopatum appetere: verùm eorum, quorū vita ex Pauli legibus dirigitur. Quamobrē si illam in teipso sinceritatem perspicis, libenti atque alacri animo ad tanti fastigii ascensum perge. Sin autem ea tibi deest, quoad ipsam adeptus sis, ea, quæ attingere nefas est, minimè attinge. Caue ne ad ignem, qui materiam absumit, accedas.

Eutonio Diacono. 105.

Matt. 3.

Viperarum progeniem Ioannes Iudæos appellauit, vt improborum parentum improbiores fœtus. Aiunt enim hanc feram maternum ventrem, cùm in lucem editur, arrodere. Quoniam igitur Deum, qui eos genuit, dereliquerunt, atque omnem sibi concessam gratiam extinxerunt (ea videlicet in irritum redacta) meritò proinde venenatis animantibus eos confert, per ingratitudinem accepta beneficia oblitterantibus, ne dicam corrodentibus.

Cur Iudæi viperis comparentur. Deut. 32.

Timotheo Lectori. 106.

Eccl. 25. Luc. 8. Ioan. 2.

Tibi, qui prudenter interrogas, respondere necesse est. loquere enim, inquit scriptura, in aures audientium. Ac rursum: Qui habet aures audiendi, audiat. Nolite facere domum meā domum negotiationis, ad eos qui columbas vendebant, dixit Dominus, sacerdotes, qui Spiritus Sancti dona vendebant, significans: Quandoσης. αὕτη τῶ Μάνητε ἡ χάρυβδις, δι' ἧς πάντας εἰς γέενναν καταγαγεῖν ἐσπούδασε.

Τῷ αὐτῷ. ργ'.

Ἡ τριπλῆ τῶ κυρίῳ πρὸς Πέτρον περὶ ἀγάπης ἐρώτησις, οὐκ ἔστιν ἀγνοίας τῶ δεσπότε ὑπόνοια. μὴ ὅπως τινὲς παραλογιζέσθωσαν. ἀλλὰ τὸ τριπλοῦν τῆς ἀρνήσεως, τῷ τριπλῷ τῆς συγκαταθέσεως, ὁ ἀγαθὸς ἰατρὸς ἐξωστράκισε.

Λεοντίῳ. ρδ'.

Οὐκ ἔστι τῶν τυγχανόντων ἐπισκοπῆς ἔρᾶν, ὦ θαυμάσιε, ἀλλ' ὧν ὁ βίος οὐκ τῶν Παύλε νόμων ἰθυύεται· εἰ οὖν ἐκείνην ἐν σεαυτῷ θεωρεῖς τὴν ἀκρίβειαν. ἴθι ἀσμένως πρὸς τὴν τῶ τοσούτε ὕψος ἀνάβασιν. εἰ δὲ μή, πρόσεχε σοι αὐτῃ. μέχρις ἂν κτήσῃ, μὴ ψαύσῃς τῶν ἀψαύστων. πρόσεχε πυρὶ προσεχόντι τὴν ὕλην δαπανῶντι. προσεχὲς.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ρε'.

Γεννήματα ἐχιδνῶν Ἰωάννης τοὺς Ἰουδαίους ἐκάλεσεν, ὡς πονηρῶν γονέων κυήματα πονηρότερα. φασὶ γὰρ τὴν τὸ θηρίον κατεσθίειν τὴν μητέρα ἐνδὺν ἐν τῇ ἐκπαιτεῖσθαι. ἐπειδὴ οὖν τὸν γεννήσαντα αὐτοὺς θεὸν ἐγκατέλιπον, καὶ πᾶσαν δεδομένην αὐτοῖς χάριν ἐξέκρουσαν καταργήσαντες, εἰκότως ἐκείνοις αὐτοὺς ἀπεικάζει τοῖς ἰοβόλοις, ἀχαριστα τὰς εὐεργεσίας ἐξαφανίζουσιν, ἢ μᾶλλον ἐπεῖν κατεσθίουσιν.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ρϛ'.

Νυνεχῶς ἐρωτᾷς τί ἀνάγκη σοι ἀποκρίνεσθαι· λάλει γὰρ, φησὶν, εἰς ὦτα ἀκουόντων. καὶ ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τῶ πατρός μου οἶκον ἐμπορίᾶς, τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν, ὁ κύριος εἶπε, τοὺς ἱερεῖς αἰνισσόμενος, τὰς τῶ ἁγίου πνεύματος ἀπεμπολοῦντας δωρεὰς, ἐπειδὴ ἐν

ἐν εἴδει περιστερᾶς τὸ θεῖον ἐπεφάνη πνεῦμα, τοὺς θεοκαπήλους περιπλακίζον. τόδε, Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, ἡ ἱερεία λοιπὸν, φησὶ, τῶν αἱμάτων. ἀναιμακτον ἐγὼ χαρίζομαι πλημμάτων ἄφεσιν. οὐκ τῶ δεῦρο πνεῦμα μόνον ἐξιλάσκεσθαι θέλομαι, ὁ σαρκικὸς πεπλήρωται νόμος, ὁ τῶ πνεύματος κρατείτω, καὶ τῆς σωτηρίας ἀρχέτω.

quidem in columbæ specie Spiritus Sanctus apparuit, eos, qui ex Deo cauponum ritu quæstum captant, insectans. Quod autem ait, Tollite ista hinc, perinde est ac si diceret: Non iam cruoribus opus est. Ineruentam ego culparum veniam largior. Deinceps spiritum solum placari volo. Carnalis lex impleta est: Spiritus lex iam imperet, ac salutis principatum obtineat. *Matth. 3.* *Ioan. 2.*

Τῷ αὐτῷ. ρζ'.

τῷ νόμῳ.

Καινότητα δογμάτων, ὦ φιλότης, ἐδημίαν τῷ νόμῳ καὶ τοῖς προφήταις ὁ τῶ θεοῦ υἱὸς εἰσεισήγαγεν, ἀλλὰ τοῖς πάλαι περὶ αὐτῶ προφανῶσι τὸ πέρας ἐπέθηκε, καὶ πάντως νεωτέρῳ τὴν παλαιὰν ἀναπλάσασαν, πάντα τὰ τῆς νέας ἐν αὐτῇ κηρυχθέντα εὑρήσεις. τοῖς τοίνυν ὅπη τῷ νόμῳ ἐμπεισμένοις, καὶ ξένην ὁδὸν τὴν εὐαγγελικὴν ὁμολογοῦσιν οὐκ τῶν τῶ νόμε ῥημάτων, τῶν τῆς χάριτος δογμάτων τὴν ἀλήθειαν πρᾶοι καὶ ὅσοι τάχε θέντα ἀμφοτέρων τῶν Διαθηκῶν ἐν Διαθέτου συμφωνίαν.

Nullam, o amice, dogmatum nouitatē Dei filius Legi ac Prophetis induxit: verùm iis, quæ olim de ipso prædicta fuerant, finem imposuit. Ac prorsus, si vetus testamentum attento animo euoluas, omnia, quæ nouo testamento continentur, in eo prædicata esse comperies. Quamobrem iis, qui Legi innitebantur, viámque nouam & peregrinam, Euangelicam doctrinam esse arbitrabantur, ex ipsis Legis verbis, dogmatum gratiæ veritatem declarat. Sicque internam vtriusque testamenti concordiam videbunt. *Luc. 24.*

Προαιρεσίῳ σχολαστικῷ. ρη'.

Λόγων ἔχεις συναγωγὴν, ὡς μανθάνω, ἀκοὴν μὲν τερπόντων, τὴν δὲ ψυχὴν δὲ τρεφόντων. λόγε δὲ τῶ ζῶντος σοι δεῖ, ὃς ὁ χαλκεύων κύμβαλον ἀλαλάζον ἐστίν. εἰ τοίνυν ὀκεῖνον προσλάβοις, ὄργανον ἔσῃ ἡδύφθογγον καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις εὐάρμοστον.

Proæresio Scholastico. 108.

Orationum congeriem habes, vt audio, quibus aures quidem oblectantur, animus autem minimè alitur. Attibi viuo sermone opus est; quo qui caret, nihil aliud est quàm cymbalum tinniens. Quocirca si cum insuper acceperis, canorum ac suaue organum eris, Deóque & hominibus concinnum. *1. Cor. 13.*

Μαραθωνίῳ μοναχῷ. ρθ'.

Εἰ ὁ θεὸς καὶ σωτὴρ ἡμῶν ἐνανθρωπήσας παρέδωκε συμπληρωτικὸν εἶναι τῆς θείας τριάδος τὸ πανάγιον πνεῦμα, καὶ ἐν τῇ βαπτίσματι τῶ ἁγίου βαπτίσματος σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ ὡς ἐλευθερωτῆ τῶν ἁμαρτιῶν, ἀριθμούμενον, τί ὅπη τῆς τραπέζης τῆς μυστικῆς τὸν ἄρτον τὸν κοινὸν, σῶμα ἰδικὸν τῆς

Marathonio Monacho. 109.

Cùm Deus & Saluator noster Spiritum Sanctum diuinam Trinitatem complere tradiderit, atque in sancti baptismi inuocatione vnà cum Patre ac Filio, tanquam à peccatis liberans, numeretur, & in mystica mensa communem panem, propriū incarnationis ipsius corpus reddat, quid tu, ô vesane atque attonite, eum quiddam *Aduersus Pneumatomachos. Matt. 28. Corporis Christi consecratio.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

factitium aut creatum, aut ſeruilis naturæ, ac non herilis & effectricis, ac regiæ eſſentiæ cognatum, & conſubſtantialem Spiritum Sanctũ eſſe doces? Nam ſi ſeruus eſt, cum Domino minimè numeretur. Si creatus eſt, cũ creatore minimè coniungatur. Cum eo porrò copulatus ac numeratus eſt. quandoquidem exacto huiuſmodi rerum doctori Chriſto fidem adhibere conuenit, de natura certò docenti; etſi tibi ſecus videatur, ſapientiori ſcilicet viro, ac maiori cæleſtium rerum cognitione præditum te eſſe iactanti, vel, vt rectiùs loquar, aduerſus Deum impudenter argutanti.

αὐτοῦ σαρκώσεως ἀποφαίνον, πῶς διδάσκεις ἐμβρόντητε ποιητὸν, ἢ κτιστὸν, ἢ τῆς δούλης φύσεως εἶναι, ἀλλ' ὑτῆς δεσποτικῆς, καὶ δημιουργοῦ, καὶ βασιλίδος ὐσίας συγγενὲς καὶ ὁμοούσιον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. εἰ γὰρ ἕλον, μὴ ἀριθμείσθω μετὰ τῆ δεσπότη. καὶ εἰ κτίσμα, μὴ συγκείσθω τῷ κτίστῃ. ἵνατι δὲ καὶ σωφελήμεθα ἐπειδὴ τῷ ἀκούειν τῆ τοιούτων δογματιστῆ τῷ χριστῷ πειθεσθαι χρὴ, ἀσφαλῶς τὰ περὶ τῆς οἰκείας ὐσίας διδάσκοντι, εἰ καὶ σοὶ μὴ δοκεῖ τῷ σοφωτέρῳ τε καὶ τὰ θεῖα πλέον θεῦ δέξαι κομπάζοντι, ἢ μᾶλλον τολμηρῶς ῥιψοκινδύνῳ τῷ θεῷ.

Quis demum verus monachus.

Qui religioſam vitam profiteri ſtudet, ac ſalutis cupiditate flagrat, omnia, quæ in ea dura & laborioſa ſunt, quæcunque tandem illa ſint, prompto animo amplectitur. Qui autem in religioſa exercitatione ipſiúſque miniſteriis non pro merito ſuo ac dignitate ſecum agi exiſtimat, externo faſtu indutus eſt, quem deponere non poteſt, niſi illud meminerit, vnde corpus ipſi ortum ſit, & quò tandem reuertatur.

Geneſ. 3.

Κεφαλωνι μοναχῷ. ρι.

Ὁ ἀσκῆσαι βουλόμενος, καὶ σωτηρίας ἐφιέμενος, πάντα τὰ αὐτῆς ὀπίπονα, ὁποῖα καὶ ὅσα δ' ἂν ᾖ, προθύμως ἀσπάζεται. ὁ δὲ παρ' ἀξίαν πράττειν ἐν τῇ ἀσκήσει, ἢ ταῖς αὐτῆς ὑπηρεσίαις οἰόμενος, τὸν ἔξω τύπον ἐνδέδυται, δν ἀποθέσθαι ἀμήχανον, εἰ μὴ μνήμην ἔχοι τῷ σώματος, ὅθεν ὑπέστη, καὶ ὅπου πάλιν ἀναλύει.

Cratoni Monacho. 110.

Zoſimo Presbytero. 111.

Homo prophane, prophano modo Sacerdotium accepiſti, rem videlicet cæleſtem pecunia ſuffuratus, nouúmque Caipham te prębens, vt qui res arcanas & myſticas argento tibi compararis. At ſpes eſt te ad benignitatem migraturum. Contrarium enim tibi quicquam dicere nolo.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ρια.

Ἐλαβες ἱερωσύνην ἀνιέρως ἀνιέρε, χρήματι κλέψας πρᾶγμα θεῖον, δεύτερος Καϊάφας, ἀργυρίῳ λαβὼν τὰ ἀπόρρητα. ἀλλ' ἔστιν ἐλπὶς μεταβαλέσθαι σε πρὸς χρηστότητα. ἐναντίον γὰρ εἰπεῖν σοι οὐ βούλομαι.

Euſebio Epiſcopo. 112.

Lepidè ac iucundè in eccleſia doces: at vtinam potiùs vtiliter. Similis enim es cuidam in altum lapides iactanti, ac ruinæ ſuæ rectitudinem procuranti, eámque in ſeipſum prouocanti. Nam ſi peccatorum reprehenſio in nobis ipſis per opera perſpiciatur; non modò auditores quominus ſcelerate viuant, non prohibebimus, ſed

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. ριβ.

Διδάσκεις ἐσ' ἐκκλησίας περιττῶς, ἀλλ' εἴθε μᾶλλον εὐεργετικῶς. ἔοικας γάρ τινι ἐφ' ὑψηλῶ βάλλοντι λίθους. διάκοντι τῆς πλώσεως αὐτῆ τὴν εὐθύτητα, δι. καὶ ταύτην ἐφ' ἑαυτὸν προσκαλυμένῳ. ὁ γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων ἔλεγχος, εἰ ἐν ἡμῖν θεωρεῖται διὰ τῶν ἔργων τὸς λόγους ἀρνούμενος οὐ μόνον τοὺς ἀκροα-

ἀκροατὰς πράττειν κακῶς ὐ κωλύσομεν, ἀλλὰ καὶ γέλωτα ὀφλισκανῆμεν, ἄλλα διδάσκοντες, καὶ ἕτερα πράττοντες.

Ridiculus qui alia docet, alia facit,

etiam ridendos nos ipſis propinabimus; alia videlicet docentes, & alia facientes.

Τῷ αὐτῷ. ριγ.

Eidem. 113.

Ἀχρήστοις λίθοις τὸ ἐκκλησιαστήριον κτίζεις, τοῖς ἀδικωτάτοις, ἢ μᾶλλον ἀσεβέσι σὺ πόροις ἔλαβες γὰρ τιμὴν ἱερωσύνης, ὡς πωλήσων ἱερωσύνην, καὶ ἔδωκας ταύτην Ζωσίμῳ. ὅτως ὅτος ἀδεστὴ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὁ λόγος, ὥστε παντὸς ἀκούοντος ταῦτα, ἠχεῖν τὰ ἀμφότερα ὦτα.

ἀκριβῶς.

Inutilibus ſaxis eccleſiam extruis, ſceleratis nimirum, ne dicam impiis, prouentibus. Sacerdotij enim pretium accepiſti, Sacerdotium vendens, idque Zoſimo dediſti. vſqueadeò hæc per totam regionem omnium ſermone celebrantur, vt ambæ eorum, qui hæc audiunt, aures eo circunſonent.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ριδ.

Timotheo Lectori. 114.

Τῶν τριῶν τῆς ταφῆς τῦ κυρίῦ ἡμερονυκτίων αὕτη ὅδιν ἡ ἀλλασφήνισις. γέγραπται, ὥσπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, ὅτως καὶ ὁ ὑὸς τῦ ἀνθρώπυ ἔσται ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας ὐ τρεῖς νύκτας. ὁ τοίνυν ἐπαγγειλάμενος τὸν τύπον πληρῶν Ἰωνᾶ, ἀκριβῶς αὐτὸν ἐπεδείξατο. ἐπειδὴ καὶ παρῆν Ἰωνᾶ ὐ ῥιφθέντι εἰς τὸν βυθὸν, καὶ ἐκβεβαστωμένῳ ἐκ τῦ βυθῦ τῦτον, ἐπλήρωσεν ἀσφαλῶς, τοσῦτον ἐν τῷ τάφῳ διαγενόμενος, ὅσον Ἰωνᾶς ἐν τῷ κήτει. εἰ δὲ καὶ δευτέραν ζητεῖς, αὕτη ὅδιν. ἕκτη ὥρα τῆς παρασκευῆς ἐσταυρώθη ὁ κύριος, ἀπὸ ταύτης ἕως ἐνάτης σκότος ἐγένετο, τῦτο νύκτα μοι νόησον, πάλιν ἀπὸ ἐνάτης φῶς τῦτο πάλιν ἡμέραν. ἡ νὺξ εὐθὺς τῆς παρασκευῆς. τὸ σάββατον πάλιν ἡμέρα. ἡ νὺξ τῦ σαββάτυ ὁ τῆς κυριακῆς ὄρθρος, ὡς τὸν εὐαγγελιςὴν λέγοντα, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν τῶν σαββάτων. εἰ δὲ καὶ τρίτην ἀπαιτεῖς μαθεῖν, ὕτως, ἐν τῇ παρασκευῇ παρέδωκεν ὁ κύριος τὸ πνεῦμα, τῦτο μία ἡμέρα. τὸ σάββατον ὅλον ἐποίησεν ἐν τῷ τάφῳ. εἶτα τῦτο πάλιν νύκτα. ἐπιφωσκούσης κυριακῆς ἀνέστη ἐκ τῦ τάφυ, καὶ τῦτο ἡμέρα. ἐπεὶ-

πλήρωσ.

Matt. 12.

Ion. 2.

Altera expoſitio. Ioan. 19. Matt. 27.

Matt. 28.

Tertia expoſitio.

Trium Domini in ſepulcro tranſactorum dierum hæc eſt explanatio. Scriptum eſt: Quemadmodum Ionas fuit in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, Ita etiam filius hominis erit in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. Is igitur, qui ſe Ionæ typum expreſſurum receperat, cùm eum exactè noſſet (quippè qui etiam Ionæ adeſſet, cùm in profundum præceps ageretur, atque è profundo eiiceretur) eum quoque haud dubiè expleuit, tanto nimirum temporis ſpatio in Sepulcro commoratus, quanto Ionas in ceti ventre. Quòd ſi alteram adhuc huius loci explicationem quæris, habeto. Sexta hora paraſceues in crucem actus eſt Dominus. Ab hac hora ad nonam vſque tenebræ extiterunt. Hoc tu noctem intellige. Rurſus à nona lux. Hoc rurſus pro die habe. Nox rurſum paraſceues. Tum dies ſabbati. Nox ſabbati Dominici diei diluculum: iuxta Euangeliſtam dicentem. Veſpere autem Sabbati, quæ luceſcit in prima Sabbati. Quòd ſi tertiam ex me intelligere poſtulas, ea eſt eiuſmodi: In die Paraſceues Dominus Spiritum tradidit. En vna dies Sabbatum totum in ſepulchro exegit. Poſtea eius noctẽ. Luceſcente Dominica è ſepulcro ſurrexit. Id quoque dies eſt. Siquidem à parte, vt noſti, totum intelligitur. Sic autem nos quoque eorum, qui mortem

Universidad de Deusto
Biblioteca

obeunt, memoriam celebrare consueuimus. Quacunque enim diei hora quispiam vitam cum morte commutarit, postero duntaxat die interiecto, altero post die tertianum ipsius diem agimus. Habes, ni fallor, propositæ quæstionis solutionẽ. Quòd si perfectos tres dies ac noctes quærunt qui malè pugnant, illud responde, quòd rex quoque, si admissa eorum, qui in metallis ac vinculis sunt, deprecatione ac supplicatione, hoc ipsis pollicitus fuisset, se post tertium diem eos missos facturum, ac præstitutum diem anteuertens eos liberasset, per hanc celeritatem verum magis dixisset. Ad eundem itaque modum Dominus, citiùs quàm promiserat, resurgens, ab omnibus meritò adorabitur.

Quarta explicatio.

δὴ ἀπὸ μέρους, ὡς οἶδα, τὸ ὅλον γνωρίζεται· οὕτως δὲ καὶ ἡμεῖς τὰς τῆς τελευτῶντων μνήμας εἰώθαμεν τελεῖν· ὁποία δ' ἂν ὥρα τῆς ἡμέρας τις τελευτήσοι, τῇ ἑξῆς ὑφ' ἑσπέραν μόνην, καὶ τῇ ἑτέρᾳ ἕωθεν, τὴν τριταίαν αὐτῷ ἄγειν ἡμέραν ἔοικε, ὡς οἶμαι, τῇ λύσιν τῶν ζητουμένων, εἰ δὲ τελείας τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας ζητοῦσιν οἱ κακομάχοι, ἀποκρίναι, ὅτι καὶ βασιλεὺς εἰ προσεύξαιτο καὶ ἱκεσίαν τοῖς ἐν μετάλλοις καὶ φυλακαῖς προσδεξάμενος, μετὰ τρίτην αὐτοῖς ἡμέραν μεταδοῦναι ὑπέσχετο τῆς ἀφέσεως, καὶ προφθάσας τὴν προθεσμίαν τὴν λύσιν δέδωκε, μᾶλλον τῷ πάσχει ἠλέησεν· ὁ δὲ δεσπότης σωτηριώτερον ἀναστὰς ἢ ὑπέσχετο, παρὰ πάντων εἰκότως προσκυνηθήσεται.

Heliæ Monacho. 115.

Ierem. 2. In eum qui ad pristina vitia reuertitur. Deut. 5.

Quid tibi & viæ Ægypti, vt bibas aquã Geon; ad refugam populum, inquit Propheta, vel per illum potiùs Deus. Quid tibi & confusioni, ex qua in manu Dei excelsa, & brachio extento liberatus es? Quid, posteaquàm virtutem attigisti, ac summam Philosophiam degustasti, ad vitium reuerteris? nec tibi illud Scripturæ animo obuersatur, Eum qui à iustitia ad peccatum se auertit, in gladium Deus præparabit? Fuge tempestatem: fuge fluctus. Christus ventum increpauit. Nullum tempestatis periculum facies, si portus loco Christum tenueris.

Ezech. 18 & 33. Luc. 8.

Ἡλίᾳ μοναχῷ. ριε.

Τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ αἰγύπτου τοῦ πιεῖν ὕδωρ γιὼν πρὸς τὸν παλίντροφον λαὸν ὁ προφήτης φησὶν, ἢ μᾶλλον δι' ἐκείνου θεός. τί σοί καὶ τῇ συγχύσει τῆς ἀπηλλάγης χειρὶ θεοῦ κραταιᾷ καὶ βραχίονι ὑψηλῷ. τί τῆς ἀρετῆς ἁψάμενος, καὶ τῆς ἄκρας φιλοσοφίας γευσάμενος, εἰς κακίαν παλινοστεῖς, οὐκ ἔχων τὸ γραφικὸν κατανοῶν τὸν ἀποστρέφοντα ἀπὸ δικαιοσύνης ὅτι ἁμαρτίαν ἑτοιμάσει ὁ κύριος εἰς ῥομφαίαν, φύγε τὸν κλυδῶνα· φύγε τὰ κύματα· ἐπετίμησε Χριστὸς τῷ ἀνέμῳ· οὐδείς σε χειμὼν καταλήψεται πέρα, εἰ τὸν λιμένα κρατοίης Χριστόν.

Ausonio Correctori. 116.

Cùm sapiens veritatis inuentum habeas multiplicem tormentorum machinam, timore ad iudicium vtere. quandoquidem te terrorem improbis diuina lex constituit.

Αὐσονίῳ κολάστορι. ριϛ.

Σοφὸν ἔχων ἀληθείας ἐξεύρημα τὸ πολυειδὲς τῆς βασάνων μηχάνημα, χρῆσαι τῷ φόβῳ πρὸς τὸν κρίσιν ἐπειδὴ φόβον σε τοῖς κακοῖς ὁ θεῖος νόμος ὥρισατο.

Athanasio Cœnobiarchæ. 117.

Quid aduersum seipsos Domini iudi-

Ἀθανασίῳ ἀρχιμανδρίτῃ. ριζ.

Τί καθ' ἑαυτῶν τὸν τῶν κυρίων ὑπαπῶνται

κρίσιν οἱ βλάσφημοι; ἢ τὸ πῦρ τῆς γεέννης οἱ θεομάχοι ἐκκαίουσιν. ἠγνόησε, φάσκουσι, τῆς σωτελείας τὴν ἡμέραν ὁ κύριος. οὐκ ἠγνόησεν, ἄπαγε, ἀλλὰ σαφηνίζειν τὰ ἀνωφελῆ παρῃτεῖτο προβλήματα. ἐπεὶ πῶς ἀγνοεῖν ἠδυνάτο ὥραν ἢ ἡμέραν ὁ ποιητὴς τῶν αἰώνων; ἐν ᾧ πάντες εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας. οὐκ ἦν ἀγνοοῦντος, τό καὶ τὰ σημεῖα, καὶ τὰ φόβητρα προεκθεῖναι τῆς ἐγκάτης, καὶ ὥσπερ παροῦσαν αὐτὴν τοῖς γνωρίσμασι διαγράφειν. ἀλλ' ὃ ἔφθην εἰπών, τῆς εἰκαίας ἐρωτήσεως τὴν ὑπόφασιν, οὐκ ἐδύλωσε. τί γὰρ ὄφελος, εἰπέ μοι, μαθεῖν τὴν ἡμέραν τῆς τέλεως; ἀγνοεῖν δὲ ταύτην συμφέρει, ἵνα πᾶσαν ἡμέραν ἐκείνην εἶναι νομίζοντες, ἕτοιμοι πρὸς ταύτην τυγχάνωμεν γρηγοροῦντες, καὶ τὸν κύριον ἡμῶν προσδεχόμενοντες.

Christum extremũ diem non ignorasse. Marc. 13. Hebre. 1. Coloss. 2. Matt. 24.

Vtilis est extremi diei ignoratio. Matt. 25.

Cium impij homines attrahunt? Quid gehennæ ignem Dei hostes accendunt? Cõsummationis diem, inquiunt, Dominus ignorauit. Absit. Verùm inutiles quæstiones explicare recusabat. Alioqui quonam pacto horam aut diem ignorare poterat seculorum effector, in quo thesauri omnes sapientiæ siti sunt? Non erat ignorantis, ipsa quoque extremi diei signa & terrores prædicere, eúmque velut præsentem certis notis atque insignibus describere. Verùm, vt iam dixi, vanæ percunctationis explicationem ac sententiam minimè declarandam duxit. Quid enim, dic quæso, vtilitatis attulerit, finis mundi diem exploratum habere? At verò eundem ignorare conducit, vt omnem diem illum esse existimantes, parati ad eum simus, vigilantes, ac Dominum nostrum expectantes.

Ζωσίμῳ καὶ Μάρωνι. ριη.

Ἤρκεις μὲν καὶ σὺ ἀναιδέστατε Ζώσιμε, τὴν θείαν ἱερωσύνην λυμήνεσθαι, καὶ πᾶσαν αὐτῇ ὕβριν προσβιβεσθαι. ἔρχες δὲ καὶ σύζυγον ὅμοιον, καὶ ζεῦγος βοῶν σωφρονοῦντε, τὴν ἀκανθοφόρον γῆν τῶν παθῶν ἐργαζόμενοι. σπεύσατε τοίνυν, ὦ δείλαιοι, τῆς ἀτόπου μανίας. παύσασθε πάντολμοι τὴν βασιλικὴν αὐλὴν καταχραίνοντες, τῶν μολυσμῶν ἑαυτοὺς ἐκκαθάρατε. κηλῖδος τὸ θυσιαστήριον ἀπαλλάξατε. ἡμᾶς δακρύων νίψασθε, τοὺς ὁρῶντας σκανδάλων ἐλευθερώσατε, τοὺς καμφδοῦντας σιγᾶν συγχωρήσατε, τὴν κρίσιν τοῦ θεοῦ ἐνθυμήθητε, τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος φείσασθε.

Zosimo & Maroni. 118.

Ad diuinum sacerdotium labefactandum, atque omne ipsi contumeliæ genus inurendum, tu quoque, impudentissime Zosime, sufficiebas. Accessit autem similis socius, ac par boum copulati estis, spineum vitiorum aruum colentes. Ab hoc igitur præpostero furore, ô miseri, desistite. Regiam, ô audacissimi homines, aulam contaminare definite. Sordibus vosipsos expurgate. Labem ab altaribus remouete. Nos lachrymis leuate. eos, qui vos vident, scandalis liberate. Iis qui comicis salibus vos insectantur, vt taceant, permittite. Dei iudicium cogitate. Vestris animis & corporibus parcite.

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. ριθ.

Καλῶς τὸ ψαλμικὸν ἐμελέτησας, καὶ τοὺς μονοτρόπους ἐν τῷ τοῦ κυρίου οἴκῳ συνήγαγες, Ζωσίμῳ συζεύξας καὶ Μάρωνα. πᾶσαν ἀρδδὴν, ὡς οἶμαι,

Eusebio Episcopo. 119.

Pulchrè illud Psalmistæ meditatus es, atque vnius moris homines in Dei domo collegisti, qui Maronem Zosimo adiunxisti; illud videlicet omni studio conten- *Psal. 67.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dens, ne quid vitiorum ab altari remotũ sit. Hoc igitur scias, te, vt qui Simonum, qui se Dei Spiritum pecunia mercari existimãt, numerum augeas, commune cum proditore marsupium tibi comparasse; dũ in felle amaritudinis, & colligatione iniquitatis teipsum volutas, eáque, quæ ab ipsis etiam angelis expetuntur, prodis.

Act. 8.
Ibidem.
1. Petr. 1.

Isidoro Presbytero. 120.

Eusebij temeritatem, & Zosimi audaciam ne mireris, verùm Dei lenitatem, ad pœnitentiam nos ita expectantis, atque ex impura manu incensum accipientis. Nam si quis in sceleribus educatus, atque omni sordium ac peccatorum genere compunctus & inustus, Dei aras attingit, ac sancta prophanè tractat, ipse quidem pœnas luet: diuinum autem sacrarium improbis ipsius actionibus minimè contaminatur.

Mali sacerdotes sibi nocent, nõ sacrarium contaminant.

Timotheo Lectori. 121.

Non sum missus, nisi ad oues quæ perierunt domus Israël, ad Chananæam inquit Dominus, pollicitationem scilicet Abrahæ factam explere volens (iuxtà quã & semen ipsius apprehenderat, & matrem illinc elegerat, & in ea, & ex ea, carnem induerat, atque homo verè, per omnia, excepto peccato, nobis similis factus fuerat) omnémque Iudæis excusationem præcidens. Quoniam enim, vt dixi, patribus salutem promiserat, séque ipsorum semen tanquam cæli stellas multiplicaturum receperat; idcircò ad eos, & ex ipsis venit: ac tantisper Gentiles minimè admittebat, priorem illis ingressum seruans. Posteaquàm autem obstinatam Iudæorum improbitatem perspexit, ac contrà Gentiles ad bonum flexiles esse reperit; atque illos quidem mortem sibi & crucem comparasse, hos autem adorationem, ac deitatis confessionem obtulisse; à mortuis resurgens, Discipulis, vt Gentes omnes docerent, mandauit, Iudæorum videlicet malignitatem & ingratitudinẽ repudians.

Matt 15.
Genes. 12. 18. & 22.
Hebr. 2.
Hebr. 4.
Genes. 15. & 26.
Mat. 28.

πιθέμενος, μή π τῶν φαύλων ἔξω τῶν θυσιαστηρίων σε βάλῃ. ἴσθι τοίνυν ὡς πλη- τῶ θυσιαστηρίω ἐξωθῆ.
θυόντων τοὺς σίμωνας, τοὺς χρήμασι κτᾶσθαι τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα νομίζοντας, κοινὸν σκήπτρον βαλάντιον τῷ προδότῃ, εἰς χολὴν πικρίας καὶ συνδέσμων ἀδικίας καλινδούμενος, καὶ προπίνων τολμηρῶς τὰ καὶ ἀγγέλοις αὐτοῖς ἀφεκτὰ ὄντα.

Εὐσεβίῳ πρεσβυτέρῳ. ρκ. ἐπιστολή.

Μὴ θαυμάσῃς τὴν τόλμαν Εὐσεβίου, καὶ τὸ θράσος Ζωσίμου, ἀλλὰ τὴν τοῦ θεοῦ μακροθυμίαν, ὅπως ἡμᾶς εἰς μετάνοιαν προσμένοντος, καὶ ἐξ ἀκαθάρτου χειρὸς δεχομένου θυμίαμα. εἰ γὰρ πᾶς ἁμαρτίας ὑπόδικος πᾶσι ἁμαρτῶν
κατασυμβόλοις μολυσμοῖς τε καὶ πλάσ- πεπληρω-
μασι, θυσιαστήριον ἄπλετον θεῷ, καὶ μένοις.
χειρίζῃ ἀνάγνως τὰ ἅγια, αὐτὸς μὲν ὑφέξει κρῖμα, τὸ δὲ θεῖον σῶμα ταῖς ἐκείνου πράξεσιν οὐ κοινοῦται.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ρκα.

Οὐκ ἀπεσάλην, φησὶν ὁ κύριος τῇ χαναναίᾳ, εἰ μὴ ἐς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου ἰσραὴλ τοῦ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ πληρῶσαι θέλων τὴν πρόσχεσιν, καὶ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ὃπερ λαβόμενος, καὶ μητέρα ἐκεῖθεν ὃπερ ἐξελάμενος, καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς σαρκωθείς, καὶ ἄνθρωπος κατ' ἀλήθειαν ὁμοιωθείς ἡμῖν κατὰ πάντα, πλὴν ἁμαρτίας, γενόμενος, καὶ ἰουδαίων πᾶσαν σκῆψιν ἀναιρῶν· ἐπειδὴ γὰρ, ὡς ἔφην, τοῖς πατράσι τοῦ σωτηρίαν ὑπέσχετο, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ πληθύναι ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐξ αὐτοῦ παρεγένετο. καὶ πέως τοὺς ἐξ ἐθνῶν ὑπεδέξατο, πρότέραν ἐκείνοις φιλάνθρωπον τὴν ἔσοδον· ἐπειδὴ δὲ τοῦ μὲν εὗρε τὸ ἀμετάθετον, τοῦ δὲ εὗρε τὸ εὐεπίστροφον, καὶ τοὺς μὲν θάνατον αὐτῷ καὶ σταυρὸν γεωργήσαντας, τοὺς δὲ προσκύνησιν καὶ θεολογίαν καρποφορήσαντας, ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἐντολὴν δίδωσι τοῖς μαθηταῖς μαθητεῦσαι πάντα

τὰ ἔθνη, τὸ ἄγνωμον καὶ ἀχάριστον τοῦ ἰουδαίων σκληρότερον. ὃ χρὴ ποιεῖν πρὸς τὰ ἔθνη γραφέντες, εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τὸ θεῖον κηρύγματος ἄγγελοι ἐξέλαμψαν.

Act. 13.
Rom. 10.

Δωροθέῳ κόμητι. ρκβ.

Εἰρήνην ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καθέδρας τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιφθέγγεται, τὸν κύριον τῆς καθέδρας μιμούμενος ἀναλαμβανόμενον, εἰρήνην τὴν οἰκείαν ἀφιέντα καὶ διδόντα. τὸ δὲ, καὶ τῷ πνεύματί σου παρὰ τοῦ λαοῦ ἀποκρινόμενον, τοῦτο δηλοῖ· εἰρήνην μὲν ἡμῖν παρέχοις κύριε, τὴν ἐν ἀλλήλοις ὁμόνοιαν· εἰρήνην δὲ δὸς ἡμῖν τὴν πρὸς σὲ ἀδιάστατον ἕνωσιν, ἵνα τῷ πνεύματί σου εἰρηνεύοντες ὑπ' ἐμοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας ἐνεθήκαμεν, ἀχώριστοι τῆς σῆς ἀγάπης τυγχάνωμεν.

Rituς Ecclesiastici expositio.
Ioan. 14.
Rom. 8.

Τῷ αὐτῷ. ρκγ.

Ἡ καθαρὰ σινδὼν ἡ ὑφαπλωμένη τῇ τοῦ θείου δώρου διακονίᾳ, ἡ τοῦ ἀριμαθέως ὄντως ἰωσὴφ λειτουργία. ὡς γὰρ ἐκεῖνος τὸ τοῦ κυρίου σῶμα σινδόνι ἐνειλήσας τῷ τάφῳ παρέπεμψε, δι' οὗ ἅπαν τὸ γένος ἡμῶν τὴν ἀνάστασιν ἐκαρπώσατο· ὅπως ἡμεῖς ὑπὸ σινδόνος τὸν ἄρτον τῆς προθέσεως ἁγιάζοντες, σῶμα χριστοῦ ἀδιστάκτως εὐλογοῦμεν· σκέπην ἡμῖν πηγάζον τὴν ἀφθαρσίαν, ἣν ὁ παρὰ ἰωσὴφ μὲν κηδευθείς, ἐκ νεκρῶν δὲ ἀναστὰς ἰησοῦς ὁ σωτὴρ ἐχαρίσατο.

Quamobrem illi ad Gentes conuersi, diuinæ prædicationis splendorem in vniuersum terrarum orbem diffuderunt.

Dorotheo Comiti. 122.

Pacem sacerdos ex cathedræ fastigio ecclesiæ pronunciat, Dominum scilicet imitans, cathedram assumentem, cùm pacem suam discipulis relinqueret, ac daret. Illud autem, quod à plebe respondetur, Et cum spiritu tuo, hanc habet sententiam: Pacem quidem nobis præbuisti Domine, hoc est mutuam inter nos concordiam. Pacem autem nobis da, hoc est eiusmodi tecum coniunctionem, quæ nullo modo diuelli possit; vt cum spiritu tuo pacati (quem nobis in creationis initio indidisti) à tua charitate distrahi nequeamus.

Rituς Ecclesiastici expositio.
Ioan. 14.
Rom. 8.

Eidem. 123.

Pura illa Sindon, quæ sub diuinorum donorum ministerio expansa est, Ioseph Arimathensis est ministerium. vt enim ille Domini corpus sindone inuolutum sepulturæ mandauit, per quod vniuersum mortalium genus resurrectionem percepit: eodem modo nos propositionis panẽ in sindone sanctificantes, Christi corpus sine dubitatione reperimus, illam nobis immortalitatem fontis in modum proferens, quam Saluator Iesus, à Iosepho funere elatus, posteaquàm à morte ad vitam rediit, largitus est.

Quid sacrum corporale significet.
Matt. 27.

Τῷ αὐτῷ. ρκδ.

Θεοῦ πάθος οὐ λέγεται· χριστοῦ γὰρ τὸ πάθος. γέγονε σαρκωθέντος ὁλονότι θεοῦ, καὶ τῇ προσλήψει τῆς σαρκὸς τὸ πάθος ὑπεμείναντος. θεότης γὰρ γυμνὴ & μόνον πάσχειν οὐ δυνατή, ἀλλ' ὅτε κρατεῖσθαι, οὐδὲ ὁρᾶσθαι, εἰ μὴ τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπων ἠνώθη φιλανθρώπως.

Ε

Gregorio Epiſcopo. 125.

Γρηγορείῳ ἐπισκόπῳ. ρκε.

Prolixitatis literarum, quæ ad me perue-
nerunt, pudet. Faſtum autem non tuli,
abs te interrogatus. Cæterùm quoniam
parẽtes quoque filiorum exercitationibus
lætantur, etiamſi meri luſus ſint, breuiter
Exod. 4. Exod. 2. dicam. Angelus, qui Moſi in Ægyptum
deſcendenti occurrit, eúmque morte affi-
cere voluit, non vt cædem, quam olim ze-
lo incenſus admiſerat, vindicaret, gladium
aduerſus eum intentauit: ſed vt legis, ad
quam explendam proficiſcebatur, tranſ-
greſſionem ipſi obiiceret. Nam cùm legiſ-
lator à Deo inſtitutus fuiſſet, ac legem ac-
curatè ſeruare deberet, ipſe primùm hanc
Geneſ. 17. violabat: filios videlicet cum præputio in
Ægyptum ſecum ducens, illúdque man-
datum abolens, quo ſolo Hebræi à Barba-
ris dirimebantur. Poſteaquàm autem Se-
phora culpam agnoſcens, lapillo arrepto,
Exod. 4. filium circuncidit, atque ad Angeli pedes
ſeſe prouoluit, confeſtim ille abſceſſit.
Qua quidem in re illud iuſtæ Dei indi-
gnationis cauſam fuiſſe indicauit, quod
Fœminæ, cùm neceſſitas vrget, viros pietate ſuperant. Vulgare dictum. vxoris fides coniecerat. Siquidem mulie-
res, cùm neceſſitas vrget, diligentioribus,
quàm viri, artibus vti, ſinceriúſque ad
Deum perfugere conſueuerunt. Quam-
obrem illud fecit, quod in grauiſſimis ne-
ceſſitatibus ac periculoſis caſibus dici ſo-
let: Malis circundati ſumus, filios quam-
primùm Baptizemus. Angelus fortaſſe
myſterio flectetur. Quippe Iudæi Baptiſ-
mi loco circunciſione vtebantur.

Τὸ μὲν μῆκος αἰσχύνομαι ὅσον τὸ γράμμα ἀφίκετο· τὸν δὲ τῦφον οὐκ ἤνεγκα παρὰ σοῦ ἐρωτώμενος, ὅμως ἐπειδὴ καὶ γονεῖς ἐπαγάλλονται τοῖς τῶν παίδων γυμνάσμασιν, εἰ καὶ ψιλὰ εἴη ἀθύρματα, σωτόμως ἐρῶ. ὁ ἄγγελος ὁ ὑπαντήσας Μωσεῖ εἰς Αἴγυπτον καταβαίνοντι, καὶ βληθεὶς ἀνελεῖν αὐτὸν. ὑ τὸν φόνον σκδικῶν, ὃν πάλαι ζηλώσας εἰργάσατο, τῷ μαχαίραν κατ' αὐτῦ ἀντετείνατο· ἀλλὰ τῦ νόμυ παράβασιν ἐγκαλῶν αὐτῷ, ὃν πληρωῦν ἐπορεύετο. νομοθέτης γὰρ παρὰ θεῦ προχειρισθεὶς, καὶ φυλάσσειν τὸν νόμον ἀκριβῶς ὀφείλων, αὐτὸς σκ προσοιμίων τῦτον παρέβαινε, τοὺς ἰδίας αὐτῦ ἀκροβύστυς εἰς Αἴγυπτον ἐπαγόμενος, καὶ κείνην τῶν ἐντολὴν καταργῶν, ἥτις μόνη ἑβραίυς καὶ ἀλλοφύλυς διέκρινεν. ἐπεὶ δὲ Σεπφώρα ψῆφον λαβοῦσα, τὸν ἰδίον προεπέτεμψε, σὺν συναθήσει γινομένη τῷ πλάσματος. καὶ προσπόδας τῷ ἀγγέλῳ προσέπεσεν, εὐθὺς αὐτὸς ἀνεχώρησεν, σκεῖνο δ' εἶξας αἴτιον τῆς τῦ θεῦ δικαίας ἀγανακτήσεως. ὅ ἡ πίστις τῆς γυναικὸς ἐσωφάσατο. καὶ γὰρ φιλεῖ ἐν ἀνάγκαις τὰ γυμνάσματα ποθεσότερα κεκλῆσθαι τῦ ἀνδρῶν μαχαιρίδιοις, καὶ τῆς προσ θεὸν καλαφυγῆς, γνησιώτερον ἄπλεξ. ἐκεῖνο τοίνυν ἐποίησεν, ὃ νῦν λέγεσθ, συμβαίνει ἐν ὀξείαις ἀναγκαῖς προσίστασι, τοῖς κακοῖς ἐκυκλώθη μέσ, ἀπὸ δαίμονος τὰ παιδία καπίσωμεν· ἴσως δυσωπηθῇ ὁ ἄγγελος τὸ μυστήριον· ἀπὸ καπίσματος γὰρ τῇ περιτομῇ ἰουδαῖοι ἐκέχρηντο.

Hermino Comiti. 126.

Ερμίνῳ κόμητι. ρκϛ.

Dominus nos prudentes vt Serpentes
eſſe iubet, vir ingenioſiſſime: ſic nempe
vt caput noſtrum, hoc eſt fidem in Chri-
ſtum, in omni tentatione conſeruemus.
Etenim quibuſcunque aduerſis caſibus ac
plagis ſerpens prematur, incolume atque
illæſum caput ſeruat. Ac rurſum arte ac
verſutia vetuſtatem exuit, in arcta quadã
Matt. 10. Quarationẽ ſerpentes imitandi. Serpens vetuſtatẽ exuit.

Φρονίμους ἡμᾶς εἶναι χ̄ν̄ τὸν ὄφιν κελεύει ὁ κύριος ἐν παντὶ πειρασμῷ, σωτηροῦντας τὴν κεφαλὴν ἡμῶν, ἥτις ὅτιν ἡ πίστις ἡμῶν, εὐμαθέσθαι. ὅσαις γὰρ ἂν προσίστασι καὶ πληγαῖς ὁ ὄφις σωέχηται, τὴν ἑαυτῦ φυλάττει κεφαλὴν ἀβλαβῆ· καὶ πάλιν σοφισμῷ τῷ

τῷ παλαίωσιν ἀποδύεται ἐν στενωπῇ πυλῇ παρεισδύσει θλιβόμενος, καὶ τὸ χῆρας ὑποπτέμενος. βύλεται τοίνυν ἡμᾶς διὰ τῆς στενῆς ὁδῦ, καὶ κακώσεως τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀπεκδύεσθαι, καὶ τὸν νέον ἀντεμφιέννυσθαι τὸν κατὰ τῷ αὐτῷ εἰκόνα ἀνακαινύμενον.

Simplicio. 127.

Σιμπλικίῳ. ρκζ.

Βίβλυς κτήσω πλείστας, ὡς ἔμαθον. καὶ οἴησει πλυτεῖς, ἁγιῶν τῷ ἀνάγνωσιν, ταυτὸν ποιῶν τοῖς τὸν σῖτον κατέχυσι, καὶ τοὺς σῆτας τρέφυσι. καὶ αὐτὰ μὲν γὰρ, σπὸν μητέρες καὶ τροφοί, ὅταν δέσ ται, γίνονται. ἢ κέχρησο τοίνυν τῷ κτήματι, ἢ μὴ βλάπτε τῷ παίδωσιν πολλὴν, καὶ ταῦθα κωμῳδῶν σωάγων, βιβλιοφόρος ἢ βιβλιοτάφος, καὶ σποτοφόρος χαλκόμβος· ἢ ἐπὶ θεῦ κατηγορείαν ἀθροίζων, ὡς μέγα τάλαντον ὠφελείας ἀποκρυφαίμβος. ὁ ἄλλοις μὲν ὀπτ εὐθ, καὶ σοφῶς ἐσπειργάσθη, παρὰ σοῦ δὲ ἰταμῶς κατορύχθη.

ἀνάσασιν. βιβλιοφθορίας.

Zoſimo. 128.

Ζωσίμῳ. ρκη.

Εἰκὸς μὲν σε ἀμαθαίνοντα, ἀνάλογον ἔχειν τῆς ἀπαιδευσίας ἀναίδειαν· ἐπειδὴ δὲ καρὸς ταύταις, ὡς ἔμαθον, καὶ φρόνημά σε φυσᾷ ἐπαφθαρτον, γνῶθι σαυτόν. σκ τῦ λόγων σου ἔχῃς ἔγκυς εἰ τὸν ἔλεγχον. ὄρα πόσου χιναῖς βαρβαρίζων τὸν γέλωτα. βλέπε μειδιῶντας τοῖς σολοικισμοῖς τοὺς ἀκούοντας· καὶ ἡ παῦσαι λαλῶν καταγέλαστα, ἢ φρόνει πλωχὰ προσ τοὺς λόγους σου.

χιναῖς.

Pachomio Monacho. 129.

Παχωμίῳ μοναχῷ. ρκθ.

Ἡ τῦ θεοῦ βασιλεία, ἡ μοναχικὴ ὄβι πολιτεία. ὐδενί μὲν ἐπικυψᾶσα πάθει, μετέωρα δὲ φρονῦσα καὶ ὑπερφάνια καταρθοῦσα. ταύτης ἐχόμενος, προσέστ μή τι σε δοῦλον κυρα-

κυῦσα.

Plurimos libros, vt audio, emiſti: atque
opinione locuples es, eorum lectionem
ignorans, atque idem faciens quod ij qui
frumentum comprimunt, ac tineas alunt.
Nam libri quoque tinearum patres & nu-
tritij fiunt, cùm vinciuntur. Quare aut o-
pibus tuis vtere, aut ingentem eruditionẽ
ne læde, nimirum hîc quoque comicos ſa-
les colligens: (dum librorum corruptor,
aut librorum Sepulchrum, aut tinearum
altor appellaris) atque coram Deo accu-
ſationem congerens, vt qui ingens vtilita-
tis talentum occultaris, quod aliis quidem
concreditum atque elaboratum eſt, à te
autem improbè defoſſum.

In librorũ congeſtorem. Prou. 21. Matt. 25.

Verisimile quidem eſt, te, cùm inſcitia
labores, parem quoque imperitiæ impu-
dentiam habere. Quoniam autem ſuper-
bia etiam inſuper, vt audio, intumeſcis, ex
ſermonibus tuis fac te noſcas. In propin-
quo habes quod te conuincat. Vide quan-
tum tui riſum barbarè loquendo excites.
Vide quonam pacto ij, qui te audiunt, ad
ſolœciſmos tuos ſubrideant. Atque aut
ridiculè loqui deſine, aut humiliter & ab-
iectè, quemadmodum ſermonibus tuis
dignum eſt, ſenti.

Dei regnũ monaſtica vita.

Dei regnum monaſtica vita eſt, vt quæ
nulli vitioſæ affectioni ſuccumbat, ve-
rùm alta ſapiat, ac virtutes cœlo ſuperio-
res præſtet. Hanc tu complectens, da ope-
ram ne quod te delictum in ſeruitutem

Universidad de Deusto
Biblioteca

addicat,ac regiis templis & palatijs exturbet. Difficile enim factu eſt, vt qui prolabuntur,ad eam rurſum reuocentur. Deus autem,qui efficax oſtium aperuit, ac ſeipſum oſtium vocat, per quod ad ſalutem aditus patet,det tibi, & mentem minimè palantem ac diſtractam, & ſermonem reprehenſionis expertem, gratia conditum: quibus videlicet rebus & planam ac facilem hanc vitam reperias, & futurum æuũ placidum ac ſalutare.

Monach⁹ ſemel lapſus ægrè reſurgit. Ioan.12.

Ioanni Monacho. 130.

Neſcit ſaturitas vigilare; neſcit faſtus quieſcere. vigilantiam & manſuetudinem monaſtica vita requirit. Si igitur hanc profiteris, fac illa deleas. Sin autem ventrem imperio minimè tenes, quid & locum occupas, & decertantium animos frangis.

Monaſtica vita quid requirat.

Timotheo Lectori. 131.

Quòd Zacharias obmutuerit, vir acutiſſime, non ſtupore factum eſt, vt exiſtimas. ſiquidem ſacerdos ille, vt qui puro animo diuinis myſteriis operam daret, diuinos proſpectus atque angelicas viſiones familiares habebat: verùm ſilentij ipſius typo legis ſilentium indicabatur. Quid autem, quòd à ſilentio & ſterilitate ac ſenectute vox procreata ſit? Hinc videlicet illud ſignificari arbitror, ex ſcripta lege, ob eorum, qui eam acceperant, inobedientiam & contumaciam, ſenio ac vetuſtate confecta, vaticinia de Chriſto prodiiſſe, hincque etiam ipſius matrem vnà veniſſe.

Luc. 1. Zacharia ſilentium quid ſignificet.

Luc.1.

Eidem. 132.

Locuſtæ, quibus Ioannes alebatur, non animantia ſunt, vt quidam imperitè putant, ſcarabæis ſimilia (abſit:) verùm herbarum aut plãtarum ſummitates. Eodémque modo rurſum non herba quædam eſt mel ſilueſtre, verùm mel montanum, quod ab agreſtibus apibus cõficitur, ſumméque amarum eſt, & guſtatui omni inteſtum atque inimicum. Quibus ex rebus ſingularem quandam ac penè incredibilẽ corporis afflictationem Ioannes præ ſe ferebat, vt qui non inedia duntaxat, verùm etiam victus aſperitate omnem corporis appetitionem amaram redderet.

Matth.3. Quid locuſta. Matt. 3. Mel ſilueſtre.

Strategio Duci. 133.

Habes quidem animum principatu atque imperio dignum, vt qui iam inde à primis annis improbitatem odio habueris. Accepiſti autem nunc quoque ab Imperatore præfecturam, eam vim ac potentiam, quam inſtitutum animi tui requirebat, tibi præbentem. Quoniam autem vtrumque hoc donum Dei beneficio tibi contigit, vtroque, pro virili tua, ad ipſius cultum vtere: vt maiorem quoque tibi potentiam concedat, ſi hãc abs te purè atque integrè adminiſtrari nouerit. Siquidẽ paſtoritium etiam munus cum animi magnitudine coniunctum in potentiſſimum regnum commutare nouit. 1.Reg.16.

Zoſimo. 134.

Si nec regnum te incitat & cohortatur, nec gehenna rurſum terret, non animadmuertimus nos, cùm feram & indomitam belluã incãtamus, cum improbo dæmone humana forma contecto luctari.

Dæmõ eſt qui nec regno, nec gehenna meuetur.

Eidem. 135.

Cùm libido, & corporis robur, & animi vires deiiciat, & adimat; eúmque, qui hoc vitio captus eſt, omnibus illudendum & irridendum propinet, quemadmodum excæcatus Samſon docet; ecquid tu voluntariam captiuitatem accerſis, nec naturale robur illæſum atque integrum ſeruas, verùm vitioſis affectionibus conficiẽdum te vltrò præbens, & Deum, qui in vita tua, vbi caput reclinet, non habet mœrore afficis: & nos, qui pro tua ſalute vota facimus, oppugnas: & iniuriam tibiipſi infers, dum ſalutaria medicamenta repudias.

Libido & corpori & animo noxia. Iudic.16.

Hermino Comiti. 136.

Quantum tu inexplebili diſcendi cupiditate flagras, tantum ego ad ea, quæ quæris, explicãda promptus ac procliuis ſum: dummodò Deus, precibus tuis commotus, inuentionem mihi cælitus concedat.

Diaconorum linteũ quid ſignet. Linteum illud cum quo Diaconi, in ſanctis myſteriis munus ſuum obeunt, humilitatem Domini, qui Diſcipulorum pedes lauit, & exterſit, nobis in memoriam redigit. Id autem amiculum, quod ſacerdos humeris geſtat, atque ex lana non ex lino contextum eſt, ouis illius, quam Dominus aberrantem quæſiuit, inuentámque humeris ſuis ſuſtulit, pellem deſignat. Epiſcopus enim, qui Chriſti typum gerit, ipſius munere fungitur, atque ipſo etiam habitu illud omnibus oſtendit, ſe boni illius ac magni paſtoris imitatorem eſſe, qui gregis infirmitates ſibi ferendas propoſuit. Ac diligenter animum attende. Nam cùm ipſe

Ioan.13.

Luc.15.

Cur Epiſcopus cũ Euangelium recitatur, aſſurgat. verus paſtor per adorandorum euangeliorum apertionem accedit, tum demum epiſcopus aſſurgit, atque imitationis habitum deponit: hinc nimirum Dominum ipſum, paſtoralis artis ducem, ac Deum & herum adeſſe ſignificans.

Nilo. 137.

Matt.20. Matris filiorum Zebedæi petitionem Dominus, non vt eiuſmodi quæ vires ſuas excedat, aſpernatur, (nam quod vult poteſt) verùm vt abſurdam reiicit. Dic enim, inquit, vt duo filij mei ſedeant, vnus à dextris tuis & alter à ſiniſtris in regno tuo. At iuſtus ille mercedum repenſor æquo ac rationi conſentaneo quodam iudicio abſurditatem huiuſmodi coercet. Non eſt, inquit, meum ſimpliciter poſtulantibus

Explicatio loci euangelici. dare: verùm iis, qui labores ſubierunt, mercedem præbere. Neque enim iuſti iudicis eſt ſudores contemptui habere, ac ſegnibus & ignauis largiri. Quamobrẽ ſi huiuſce ſeſſionis eos cupiditas tenet, certamina illa minimè ignorant, in quorũ præmiũ ea, iis qui legitimè certant, præparata eſt.

Sap.10.

1.Cor.9.

Ερμίνῳ κόμητι. ρλς.

Οσον αὐτὸς ἄπληστος εἶ πρὸς τὴν μάθησιν, τοσοῦτον ἐγὼ προθυμος πρὸς τὴν δήλωσιν, μόνον εἰ θεὸς δῶ ταῖς εὐχαῖς σε τὴν εὕρεσιν ἄνωθεν· ἡ ὀδόντι, μεθ' ἧς λειτουργοῦσιν ἐν τοῖς ἁγίοις οἱ διάκονοι, τὸ τε κυείλι ἀναμιμνήσκει ταπείνωσιν, νίψαντος τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, ᾧ ἐκμάξαντος. τὸ δὲ τοῦ ἐπισκόπου ὠμοφόριον ἐξ ἐρέας ὄν, ἀλλ' ὀθόνης, τὴν τοῦ προβάτου δορὰν σημαίνει. ὅτερ πλανηθὲν ζητήσας ὁ κύριος, ἐπὶ τῶν οἰκείων ὤμων ἀνέλαβεν. ὁ γὰρ ἐπίσκοπος εἰς τύπον ὢν τοῦ χριστοῦ, τὸ ἔργον ἐκείνου πληροῖ· καὶ δείκνυσι πᾶσι διὰ τοῦ σχήματος, ὅτι μιμητής ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου ποιμένος, ὁ τὰς ἀδυνατείας φέρειν τοῦ ποιμνίου προθυμούμενος. καὶ προσέχες ἀκριβῶς. ἡνίκα γὰρ αὐτὸς ὁ ἀληθινὸς ποιμὴν προσγένηται διὰ τῆς τῶν εὐαγγελίων τοῦ προσκυνητοῦ ἀναπτύξεως, καὶ ὑπανίσταται καὶ ἀποτίθεται τὸ σχῆμα τῆς μιμήσεως ὁ ἐπίσκοπος, αὐτὸν δηλῶν παρεῖναι τὸν κύριον, τὸν τῆς ποιμαντικῆς ἡγεμόνα, καὶ θεὸν καὶ δεσπότην.

Νείλῳ. ρλζ.

Τὴν αἴτησιν τῆς μητέρος τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου, οὐχ ὡς ἀδύνατον αὐτῷ παραιτεῖται ὁ κύριος. ὁ γὰρ βούλεται δύναται. ἀλλ' ὡς ἄτοπον ἀπεπέμψατο. εἰπὲ γάρ, φησὶν, ἵνα οἱ δύο υἱοί μου καθίσωσιν εἷς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου· ὁ δὲ δίκαιος μισθαποδότης, εὐλόγῳ τινὶ κρίσει σωφρονίζει τὸ ἄλογον. οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι ἁπλῶς τοῖς αἰτοῦσιν, ἀλλὰ παρασχεῖν μισθὸν τοῖς καμοῦσιν. οὐκ ἔστι γὰρ δίκαιόν κριτοῦ τὸν ἱδρῶτας παριδεῖν, ᾧ ῥᾳθύμοις παρασχεῖν. εἰ τοίνυν τῆς καθέδρας ἐρῶσιν, οἵδε ἀγῶνας οὐκ ἀγνοοῦσιν· ὧν ἐκείνη βραβεῖον τοῖς νομίμως ἀθλοῦσιν ἡτοίμασται.

Κυθη-

Κυθηρίῳ σαβελλιανῷ. ρλη.

Οὐκ ἔστιν, ὡς ἔγραψας, ἰδεῖν τὸ ἐν γραφῇ κρυπτόμενον φῶς, δι' ὧν ἐδήλωσας ἀλλὰ μᾶλλον τυφλώττῃς πρὸς τὴν αἴγλην τὴν ἐξ αὐτῆς ἀστράπτουσαν. τὸ γὰρ εἰπεῖν μίαν εἶναι φαινομένην ἐν αὐτῇ πατρὸς καὶ υἱοῦ τὴν ὑπόστασιν, μεγάλης εἶναι ἀνοίας, μᾶλλον δὲ ἐμβροντησίας. εἰ γὰρ προσέχεις ἀκριβῶς τῇ ἀσφαλείᾳ τῶν γεγραμμένων, εὑρήσεις τὸ ἁπλανὲς τῆς μυστηρίας, Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν εἰρήκαμεν, οὐκ, Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν. τὸ τοίνυν ἓν τῆς μιᾶς οὐσίας δηλωτικόν. τὸ ἐσμὲν τῶν δύο ὑποστάσεων σημαντικόν.

Cytherio Sabelliano. 138.

Lux illa, inquis, quæ in ſcriptura deliteſcit, per ea, quæ expoſuiſti, cerni non poteſt. Imò verò ipſe ad ſplendorem ex ea rutilantem caligas. Nam quod ais vnam Patris & Filij perſonam in ea eſſe videri, magnæ ſtoliditatis, imò ſtuporis ac delirij eſt. Si enim ad eorum, quæ ſcripta ſunt, cautionem & ſecuritatem diligenter animum adiicias, myſterij certitudinem ab omni errore liberam reperies. Ego enim & Pater meus vnum ſumus, dictum eſt: non, ego & Pater vnum ſum. Itaque vox hæc, *vnum* vnam eſſentiã indicat, illa autem, *ſumus*, duas perſonas eſſe ſignificat.

Aduerſus Sabellianos.

Ioan. 10.

Θεώνι. ρλθ.

Οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, φιλιππησίοις γράφει ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἀνθρώποις καὶ δεισιδαίμοσι καὶ τῶν ἑλληνικῶν δογμάτων ἑλλήνων προμάχοις καὶ φύλαξι, καὶ ἐκ τῆς περὶ σκῆνα σχολῆς ἀπηρθρωμένοις πρὸς τὸ κήρυγμα ἔχουσι τοῦ εὐαγγελίου. ἐπεφθόνησε γὰρ ἔμαθον ἑλληνίζοντες τὸν θεὸν αὐτῶν καὶ ὕπατον γεγονότα ἐκτεμόντα τῶν γεννητικῶν ὀργάνων τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, δεῖ ὑπάρξεως ἑτέρων υἱῶν, καὶ τῆς βασιλείας κοινωνῶν, καὶ ἁρπαγὰς θεότητος καὶ ἔριδας καὶ πολέμους περὶ ταύτης πολλοὺς, ἢ πίστιν εἰς υἱὸς τοῦ θεοῦ δεῦρο ἐπιφοιτήσας σεσάρκωται καταλιπὼν τὰ ὑράνια, καὶ μηδεδιώς τινα τῶν κρατούντων μετάθεσιν. ταύτῳ τοίνυν αὐτοῖς τὴν ἄγνοιαν, καὶ μᾶλλον ἄνοιαν, ὁ θεῖος ἀνθρωπος καὶ τῶν ἀπορρήτων διδάσκαλος διορθούμενος φησι, τοῦτο φρονεῖσθε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν, τυτέστιν, ἣν ἡρπασε θεότητα, καὶ βασιλείαν, ἀλλ' ἔμφυτον ἔσχε τῶν αἰώνων, οὐδὲ ἀφαιρεθῆναι ὑπέλαβεν, ἀλλὰ δεσπότης

Theoni. 139.

Non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, inquit Apoſtolus ad Philippenſes ſcribens, hoc eſt ad homines ſuperſtitioſos, & Ethnicorum dogmatum propugnatores & cuſtodes, ac propter otium in illis collocatum ſic affectos, vt euangelij prædicationem minimè admittere vellent. Quoniam enim cùm Gentiles eſſent, ſupremum Deum ſuum patri ſuo eas partes, quæ ad gignendum deſtinatæ ſunt, præcidiſſe didicerant, illud videlicet metuentem, ne alij filij exiſterent, regníque ſocij & conſortes, ac diuinitatis arreptiones, & diſſidia de ea ac bella orirentur, addubitabant an Dei filius, relictis cæli ſedibus, nec vllam regni atque imperij commutationem veritus, ad nos veniens carnem ſuſcepiſſet. Huic igitur eorum ignorantiæ, vel potiùs amentiæ, diuinus vir atque arcanarum rerum doctor medicinam afferens, his verbis vtitur: Hoc ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu, qui, cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens. Quod perinde eſt ac ſi diceret: Deitatem ac regnum haudquaquam per vim eripuit, verùm ante ſæcula innatum habuit. Neque item, vt id ſibi eriperetur, ſubtri-

Philip. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

muit: verùm cùm & cælestium, & terrestrium, & infernorum Dominus esset; nec supera reliquit, & ad nos accessit: imò etiã ad inferos vsque profectus est vt per omnia grassatus, vndique omnia in salutem assereret: in terra nimirum eos, qui viuunt, ac victuri sunt, renouans: infra terram autem, eos, qui illic tenebantur, à mortis tyrannide abstrahens.

Philip. 2.

1. Pet. 3.

Zosimo. 140.

Humilis & abiecte Zosime, hora extrema est: quid vt in vitæ primordiis ignauia torpes? Messis tibi aduenit, alba est regio ad excisionem: quid, tanquam adhuc in semente sis, incuria laboras? Capitis tui pili finem tuum te doceãt. Quid est quod diuturnum tempus te finem tuum perspicere minimè docuit? Iudex cum terrore accedit: quid tu opera tua ad collectionẽ non præparas? Crapulæ indulgere desine: aliquando saltem resipisce. Ne diuinam lenitatem ludibrio habeas, cum temulentis edens ac bibens. Deus venire non moratur, vt existimas: verùm tùm accedet, cùm tu ignorabis. Ac deinceps iam te ex hac temulentia emergere oportet, saltem metu coërcitum & castigatum.

Ioan. 4.

2. Petr. 3.
Matt. 24.

Adamantio. 141.

Dic ad Iudæum, qui de diuina incarnatione tecum altercatus est, negátque fieri posse vt natura humana citra complexum venereum ac semen pariat: Haud nouum ac mirum videri debet, si cum omnibus legis mysteriis ac dogmatibus hoc quoque ignoras. Nam qui ipsamet legis præludia, quæ perspicua & aperta sunt, minimè cognoscere potuisti, quonam pacto in abditum ipsius penetrale prospicere queas? Scriptum est enim: immisit Deus soporem in Adam: cúmque obdormisset, tulit vnam de costis eius, & repleuit carnem pro ea. Et ædificauit Dominus Deus costam quam tulerat de Adã, cùm priùs ipsum Adam è terra creasset. En igitur vir è terra, & mulier ex viro: & vterque

Genes. 2.

ὑπάρχων, καὶ τῆς ἐπιγαστρίων, καὶ τῆς ὀπιγείων καὶ τῆς καλαχθονίων, δὲ τὰ ἄνω κατέλιπε, καὶ πρὸς ἡμᾶς παρεγένετο· ἔπι καὶ τῷ ἀδῇ ὀπιφοίησας, ἵνα ᾖ πάντων γενόμενος, πάντοθεν τὰ πάντα ἀνασώζηται· ὀπὶ γῆς μὲν τοὺς ζῶντας καὶ ζησομένους ἀναγεούμενος. ὑπὸ γὰρ δὲ τὸς κατεχομένους ἡ τῷ θανάτῳ τυραννίδος ἀφαιρούμενος.

Ζωσίμῳ. ρμ.

Ταπεινὲ Ζώσιμε, ἐσχάτη ὥρα ὄστ. τί ὡς ἀρχὰς ἔχων τοῦ ζῆν ῥαθημείς. ὁ θερισμός σοι παρέστηκε· λευκὴ ὄστν ἡ χώρα πρὸς τομήν· τί ὡς πρὸς τῷ πείρᾳ ἀμελεῖς· αἱ τρίχες σε τὸ τέλος διδασκέτωσαν· τί ὁ μακρός σε χρόνος τὸ πέρας σωφρᾶν οὐκ ἐπαίδευσεν· ὁ κριτὴς ἔμφοβος πρὸς γίνεται· τί οὐχ εἷοι μάζεις τὰ ἔργα σου πρὸς τὸν σίσασιν· παῦσαι κραιπαλῶν· νῆφον κἂν ὀφέ· μὴ καταγέλα τῆς θείας μακροθυμίας, ἐδίων καὶ πίνων μεθ' τῆς μεθυόντων. ὃ χρονίζει ἐλθεῖν ὁ κύριός σου, ὡς νομίζεις· ἀλλὰ τότε πρὸς γίνεται, ὅτε σὺ οὐ γινώσκεις. καὶ χρή σε λοιπὸν ἀναπῆσαι, κἂν σκεύῳ τῷ φόβῳ σωφρονισθέντα.

πρὸς τὸ.

ἐμφόβως.

Ἀδαμαντίῳ. ρμα.

Εἰπὲ τῷ ἰουδαίῳ τὰ πρός σε διενεχθέντι περὶ τῆς θείας σαρκώσεως, καὶ λέγοντι, ὅτι ἀδύνατόν ἐστι φύσει ἀνθρωπείᾳ δίχα σωγύσιας καὶ σπέρματος τεκεῖν· ὅτι οὐδὲν ξένον, εἰ καὶ τοῦτο ἀγνοεῖς, μετὰ τῆς πάντων τῆς τε νόμων μυστηρίων καὶ δογμάτων· ὁ γὰρ εὐθέως τὰ πρόσιμα τῆς νόμου καταμαθεῖν μὴ δυνηθεὶς, δῆλα ὅτι καὶ σαφῆ, πῶς δύασαι εἰς τὸν ἀπόκρυφον αὐτοῦ δῖδεῖν, ἢ ἀμαύψαι βυθόν· γέγραπται γὰρ ὅτι ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὕπνωσε, καὶ ἔλαβε μίαν τῆς πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς· καὶ ᾠκοδόμησε τὸν πλευρὸν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ

Ἀδὰμ εἰς γυναῖκα· πρότερον κτίσας ἀπὸ τῆς χοὸς τὸν Ἀδάμ· ἰδοὺ οὖν ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆς γῆς, ἡ δὲ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἀμφότεροι τῆς σωγύσιας χωρεῖς· ἐπεὶ οὖν ἐπῳφειλεν ἡ γυνὴ χρέος τῷ ἀνδρὶ, ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτῷ δίχα ῥοῆς ὑποστᾶσα, τοῦτο ἀπέτεισε καὶ μήτηρ τῷ κυρίῳ, αὐτὸν δίχα σπέρματος ἀποδοῦσα σεσαρκωμένον. οὐκ ἔστιν ἂν τῇ φύσει ἀδύνατον· ἀλλ' ὥσπερ ὅτι τῆς πρωτοπλάστου ἤδη γεγένητο ὅτι τῆς διαστοπικῆς οἰκονομίας τετέλεσται· εἰ καὶ τὰ παράδοξα τῷ τόκῳ τούτῳ ὠφείλετο· ἀναγίνωσκε οὖν, ἵνα γνώσῃς, εἰ δὲ γινώσκειν ὃ βούλει, μὴ ἀναγίνωσκε, ἵνα μὴ καταγνώσῃ, ὡς ἀγνοῶν ἃ ἀναγινώσκεις.

Fruſtrà legit qui non intelligit.

Εἴρωνι σχολαστικῷ. ρμβ.

Κατέλαβέ πως τὴν ἐχπάλαι, ἣν οἰκῶ μὴν, νεώτερος, καὶ ἐντυχὼν τῷ τὴν θύραν φυλάσσοντι, πρὸς ἐμὲ γενέσθαι ἠξίωσεν. ὡς δ' ἑτοίμη ἡ ἡμετέρα συνήθεια πάντας οἴκοι πρὸς πεῖσθαι, καὶ δεξιᾶς μεταδιδόναι ὁμιλίας καὶ ἀναπαύσεως, εἰσεκλήθη. καὶ ὀρνὶς ἀπόδαλος ἐφ' ἑδάφους ἐγένετο, οὐδὲν εἰπὼν πρὸ τοῦ κλαῦσαι πολλά· ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ καὶ χεῖρ' ἀντελαβόμην, καὶ συμβαλέσθαι τὰ ἐν δυνάμει ὑπεχόμην, καὶ ὅστις εἴη, καὶ ὅτε χρήζει ἠρόμην, οἰκέτης ἰδὼν ἔφη εἶναι ὑμέτερος, πλάσμασι δ' ἐξ ἀγνοίας ἐμπεπωκέναι χρείττοσιν, ὡς ἐνόμισε, μεγαγιώσεως· καὶ τὸ μὲν πρώτῳ τὸν ἐξέπληξεν· οὐ γὰρ οἶμαι οἰκέτην ἔχειν τὸν φιλόχειρον εἴρωνα, ἀλλὰ τὰ τῷ χρεῖν τῷ πάντας ἐλευθερώσασαι· τὸ δεύτερον δὲ ἠνίασεν· ἐπειδὴ πᾶν ἁμάρτημα παρὰ τὸ πραξάντων καὶ δευτερόμυον ἀφίενται ἀλλήλοις παρὰ χριστοῦ, ἐκελεύσθημεν, καὶ διδάξαντος, καὶ ποιήσαντος ἅπερ διδάξαντος μόν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε τὰ παραπτώματα τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὑμῖν ἀφήσει ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν· ποιήσαντος δὲ ἐν τῷ τὴν πόρνην καὶ τὸν τελώνην

sine concubitu. Quoniam igitur mulier velut debito quodam astricta erat viro, vt quæ ex ipsius costa citra concubitum extitisset, Domini mater illud persoluit, cum videlicet absque vlla seminis profusione incarnatum reddens. Quare hoc naturæ minimè impossibile est: verùm quod priùs in primis iam parentibus contigerat, hoc in dominica quoque incarnatione confectum est: etiamsi alioqui noua & admiranda huic partui debebãtur. Lege igitur, vt intelligas. Sin autem intelligere nõ vis, ne quidem lege: ne condemneris, velut ignorans quæ legis.

Quo pacto mulier id quod viro debebat, dissoluerit.

Ironi Scholastico. 142.

Ad solitudinem hãc, quam incolimus, iuuenis quidam venit: nactúsque ianitorẽ, vt sibi ad me adeundi potestas fieret, rogauit. Vt igitur pro meo more omnes domo admittere, ac commodum ipsis colloquium & requietem impertire paratus sum, accersitus est. Ille autem statim humi seipsum prostrauit, nullum verbũ prius locutus, quàm ingentem vim lachrymarũ profudisset. Posteaquàm autem ego, & manu cum prehendissem, & me ipsi pro mea vitili opem laturum esse promisissem, & quisnam esset, atque quanam re opus haberet, quæsiuissem, famulum tuum se esse dixit: in huiusmodi autem peccatum ex ignoratione incidisse, quod omnẽ, vt existimabat, resipiscentiam superaret. Ac primò quidem admiratione me affecit. Neque enim Christi amantem Ironem, cui cognitam & exploratam eam gratiam habeat, quæ omnes in libertatem vindicauit, famulum vllum habere arbitror. Deinde autem mœrorem mihi attulit. Siquidem peccatum omne, etiam ab iis, qui id admiserint repetitum, alij aliis mutuò remittere à Christo iussi sumus. Id enim ille, & docuit, & fecit. Docuit, inquam, his verbis, Nisi remiseritis peccata hominibus, nec Pater vester qui in cælis est, remittet vobis

Matt. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luc.7. Matt.9. Ibidem. Petrus Apoſtolorum coryphæus.

peccata veſtra. Fecit autem, cùm merettricem,& publicanum Matthæum & Samaritanã, & Paralyticum,atque adeo ipſum Petrum Apoſtolici ſodalitij coryphæum, non ſolùm corporeis,ſed etiam ſpiritualibus peccatis ac morbis liberauit. Quocirca ſi Chriſtum imitari cupis, magna iis, qui delinquunt,peccata condona. Nam exigua,& vt communia plerique diſſimulant,& precibus permouentur. At verò maiora,ij duntaxat remittunt, qui magnã ad Deum conſcientiam habent, ac magna ab eo pro præclaris actionibus præmia expectant.

Thalelæo. 143.

Præclarè ac prudenter facis,qui, inutilis illius & amaræ lectionis excluſa nauſea,diuinæ doctrinæ lectioni operam des, Chriſtique mãdata pio ac Dei amore prædito animo ſuſceperis. Nolite igitur dare ſanctum canibus,hoc eſt Iudæis, qui diuinum ſermonem perſæpe acceperũt,ac rurſum ad vomitum ſuum reuertuntur: aut hæreticis, ad veram doctrinam ſe conferentibus, ac rurſum ad priorem ſententiæ peruerſitatem redeuntibus. Margaritas item ne ante porcos proiiciamus, diuino interdicto prohibemur, hoc eſt ante eos, qui in vitioſis affectionibus volutantur, ac porcinũ vitæ genus ſequuntur:ne fortè cõculcent eas pedibus,nimirum in ſceleratis ſuis ſtudiis diuino nomini contumeliã inferentes:& conuerſi diſrumpant vos. Siquidem diuinorum myſteriorum cum huiuſmodi hominibus cõmunicatio,iis, qui per contemptum ea impertiunt, eiuſmodi diruptio eſt,ex qua emergere nequeant.

Matth.7. 2.Pet.2.

Matt.7. Qui porci. 2.Pet.2.

Athanaſio. 144.

Matt.7. Luc.16. Præſens voluptas pœnæ accerſit, & contrà.

Quid tu,cùm arctam viam tibi tenendam propoſueris, ac de ea re pacta cum Deo inieris, lata via, quæ ad mortem ducit, incedis?Nam præſens indulgentia futuram pœnam accerſit. Contrà, præſens

ματθαῖον καὶ σαμαρείτιδα καὶ παράλυτον, καὶ αὐτὸν Πέτρον τὸν τοῦ θιάσου τῶν μαθητῶν κορυφαῖον, ἀ μόνον σωματικῶν, ἀλλὰ καὶ ψυχικῶν ἀπολύσαι λῦσαι· ἁμαρτημάτων καὶ νοσημάτων· εἰ σὺ οὖν ἰσχυρὸ, θέλεις μιμήσασθαι, τὰ μεγάλα συγχώρει τοῖς πταίουσιν ἁμαρτήματα· τὰ γὰρ βραχέα καὶ ὡς κοινὰ παροράσιν οἱ πλείονες. καὶ τοιγαροῦν ἡ μὲν ἐκκλησία χαρίζονται τὰ δὲ μείζονα, μόνοι οἱ μεγάλην ἔχοντες πρὸς θεὸν τὴν συνείδησιν, καὶ μεγάλους μισθοὺς παρ' αὐτοῦ τῶν λαμπρῶν πράξεων ἀπεκδεχόμενοι.

Θαλλελαίῳ. ρμγ.

Καλῶς καὶ συνεχῶς προσέχεις τῇ ἀναγνώσει τῆς θείας παιδεύσεως· τῆς ἀνωφελοῦς σκώπτεις καὶ ἀλυμαίνεις ἀναγνώσεως τὸν ναυπασμὸν ἀποκλείσαμενος, καὶ τὰς τοῦ χριστοῦ ἐπιπλὰς θεοφιλῶς προσδεξάμενος μὴ δοτε τοῖν κυσὶ τὸ ἅγιον τοῖς χοὶ, τοῖς πολλάκις τὸν θεῖον λόγον δεξαμένοις ἰουδαίοις, καὶ πάλιν ὅτι τὸν ἴδιον ἔμετον ὑποστρέφουσιν· ἢ τοῖς ἐξ αἱρέσεων ὅτι τὸν ἀληθῆ λόγον ῥαδίζουσιν, καὶ παλινοστοῦσι πρὸς τὴν πρώτεραν κακόνοιαν. τὸ δὲ μαργαρίτας μὴ βάλλειν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων ἐκελεύσθημεν, τῶν πάθεσι συμφυρομένων καὶ χειρώνακτον βίον μετιόντων, μή ποτε καταπατήσωσιν αὐτὰς ἐν τοῖς πονηροῖς αὐτῶν ὑπονοήμασι, βλασφημοῦντες τὸ θεῖον ὄνομα, καὶ γραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς· ἡ γὰρ πρὸς τοὺς τοιούτους τῶν μυστηρίων μετάδοσις, ῥῆξις ἐστὶν ἀνέκπτωτος τοῖς καταφρονητικῶς μεταδιδοῦσιν.

Ἀθανασίῳ. ρμδ.

Τί τὴν γενὴν ἑλόμενος, καὶ τὰς συνθήκας ἃς αὐτῆς θεῷ προσχόμενος, τὴν πλατεῖαν ὁδεύεις ὁδὸν, τὴν εἰς θάνατον φέρουσαν· ἡ γὰρ ἐνταῦθα ἀφειδεία, τὴν ἐκεῖθεν φέρει τιμωρίαν

ἢ σὲ παροῦσα χάρωσις, καὶ τῶν ὀρέξεων γένωσιν, τὴν μέλλουσαν τῶν ἀγαθῶν ἑτοιμάζει ἀπολαυσιν.

Μάρωνι. ρμε.

Εἰ καὶ τὴν ἱερωσύνην προεδρομῇ καὶ χρημάτων ἅρπασας ὄλκῃ, λαθὼν τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἀβλεπτοῦντας πρὸς τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ μὴ καὶ τὴν μέλλουσαν οὕτω νομίσῃς λανθάνειν ἀνταπόδοσιν. οὔτε γὰρ θαυματουργία εἰς ὄνομα χριστοῦ γνωρίμη παρὰ τινῶν, οὔτε δαιμόνων ἐπιτίμησις, οὔτε δυνάμεων ἐνέργεια πολλῶν, ἐξελέσθαι τῆς φοβερᾶς φλογὸς τοὺς ὑπευθύνους αὐτῆς δυνήσεται. εἰ δὲ φαίνῃ· τί οὖν συνεχώρει ὁ θεὸς τοῖς ἀναξίοις τὰ θαύματα, φαίην ἐγὼ, ὅτι ὀλίγα τὴν δόξαν οἰκείου ὀνόματος ἐπλήρου τοὺς θεοσημείας ὁ κύριος, καὶ τῶν δαιμόνων κωλύων ἐπιβουλὰς, καὶ ὁδὸν τῷ εὐαγγελίῳ ὁμαλίζων ἀπρόσκοπον· ἅπερ ἀμφοτέρα κατάκρισιν οἵᾳ τοῖς ἀγνώμοσι μείζονα, ὅτι τοσαύτης παρὰ θεοῦ τυχόντες δυνάμεως τὸν δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν ἐκουσίως ἠγνόησαν, τοὺς μὲν δαίμονας καὶ τὰ πάθη ὑπεκλύσῃ χειροτονοῦντες, ἀχάριστοι δὲ ὑπ' αὐτῶν ἐλεγχόμενοι. οἱ γὰρ πονηροὶ καὶ παμμιάρεπτοι δαίμονες εὐπειθέστεροι τούτων γεγόνασι, καὶ δειλιάσαντες τὸ κυρίου τὸ ὄνομα, καὶ σὺν τάχει πολλῷ δραπετεύσαντες, ὅθεν τοῖς ἀφύκτοις ἠπείληται κόλασις, ἀπόχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας ἀκούσουσιν.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ρμϛ.

Καλῶς ἐρευνᾷς τὰς γραφὰς ὁ τῶν πηγῶν ἔμπορος μαργαρίτης· καὶ συντόμως ἐρωτῶ τοῦτο δ ζητεῖς· τοῦτο χάριν τοῦ δῶρον προσενεγκεῖν ὁ λεπρὸς ἐκελεύετο, ὅπερ ὁ νόμος προσέταξεν, ἵνα δειχθῇ τῶν δύο διαθηκῶν ἡ ὁμόνοια· καὶ ὅτι ὁ νεωστὶ ἰασιν ἐργασάμενος, αὐτός ἐστιν ὁ καὶ τὸν νόμον ἐνθεμένος.

afflictio, & cupiditatum compreſſio futurorum bonorum fructum atque oblectamentum parat.

Maroni. 145.

Etſi concurſatione ac pecuniarum mole Sacerdotium rapuiſti, homines, vtpotè ad veritatem cæcutientes, fallens: at non item eſt quòd putes te futuram retributionem latere poſſe. Nam nec miraculum in Chriſti nomine à quibuſdam editum, nec dæmonum obiurgatio,nec virtutum multarum operatio, exhorrenda flamma eos, qui huic obnoxij erunt,extrahere poterit. Quòd ſi quis dicat, cur ergò Deus edendorum miraculorum poteſtatem indignis hominibus faciebat? reſponderim ego: Quoniam Dominus ad conciliandam nomini ſuo gloriam diuina ſigna perpetrabat, tum vt dæmonum inſidias prohiberet, tum vt planam & inoffenſam Euangelio viam muniret;Quorumvtrumque grauiorem ingratis hominibus pœnam afferet,quòd videlicet tantam à Deo potentiam conſecuti, bonorum datorem ſponte ſua ignorarunt: dæmones nimirum eiicientes, ac morbos inuocato Chriſti nomine profligantes, ingratitudinis autem ab ipſis conuicti. Siquidem improbi ac ſæuiſſimi dæmones obſequentiores, quàm iſti, ſe præbuerunt, vt qui Domini nomen pertimuerint,ac quàm celerrimè in fugã ſe dederint. Quamobrem ipſis ineuitabile ſupplicium denunciatum eſt,illud nempè à Chriſto audiẽtibus, Diſcedite à me operarij iniquitatis, neſcio vos.

Act.19. Matth.7.

Cur Deus improbis miraculorum gratiam concedat?

Matth.7.

Timotheo Lectori. 146.

Scripturas pulchrè ſcrutaris, ô eximiarum margaritarum mercator. Ac paucis, quod quæris, expediam. Eam ob cauſam leproſus munus lege indictum offerre iubebatur, vt vtriuſque teſtamenti concordia demonſtraretur:quódque is, qui nunc morbum depulit, idem ipſe eſt, qui legem quoque impoſuit.

Ioan.5. Matt.13. Matt.8. Cur leproſus munus offerre ſit iuſſus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eidem. 147.

Dominus ingratum Iudæorum populum, atque Euangelicæ prædicationi repugnantem, velut Zelotypiæ œstro concitãs, multos ab oriente & occidente venturos
Matth. 8. esse ait, atque cum Abraham, Isaac, & Iacob, generis ipsorum principibus in cælorum regno recubituros esse: legis videlicet fundamento Gratiæ lapides superstruens, diuinúmque populum cum Patriarchis aggregans, legísque cum Euangelio coniunctionem ostendens: cósque qui in vtroque præclarè atque ex virtute se gessissent, laudem ac prædicationem consecuturos esse: eos autem, qui generis opinione ac fastu gloriantur, & cùm virtute careant, filios tamẽ regni se iactant, in sempiternum cruciatum prolapsuros esse.

Principatus cum improba voluntate comunctus, tyrãnis est.

Cononi Præsidi. 148.

Rerum ac gentium principatus, & thronorum fastigia: & tribunalium seueritates, si probis animis coniungantur, verè principatus sunt, cælestem ordinem imitantes. Sin autem in improbas voluntates incidant, tyrannides potiùs existunt, inuitis imperantes, atque illecebræ ac suadelæ loco contentiones & seditiones machinantes. Quid igitur tu prioribus relictis vnà cum posterioribus vexaris? Neque enim eos, quibus præes, malo afficis, verùm teipsum ante eos vlcisceris. Siquidẽ subditorum temeritas ac petulantia cùm Præsidi alliditur, vehemens est, atque eiusmodi quæ vix fræno coërceri possit: in vulgus autem diuisa, exigua & inuentu difficilis existit.

Episcopus ex ipso nomine officij sui admonetur.

Triboniano Episcopo. 149.

Episcopus, ex ipso nomine, quid ipsius muneris atque officij sit, perspectum habere debet. Eum enim inuisibilium & occultarum ferarum impetus, ecclesiæ ignauias, Monachorum negligentias, iniquorum hominum improbitates, viduarum cala-

Τῷ αὐτῷ. ρμζ.

Παραζηλῶν ὁ κύριος τὸν ἀχάριστον δῆμον τῶν Ἰουδαίων τῷ εὐαγγελικῷ κηρύγματι ἀντιλέγοντα, πολλοὺς ἐλεύσεσθαι φησὶν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν· καὶ μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν πατέρων αὐτῶν ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ ἀνακλιθήσεσθαι, ὅπερ τῷ θεμελίῳ τῷ νόμου τὰς τῆς χάριτος λίθους οἰκοδομῶν, καὶ τοῖς πατριάρχαις συνάπτων τὸν θεῖον λαόν. καὶ δείκνυς τῷ τῷ νόμου πρὸς τὸ εὐαγγέλιον σωφρονεῖν, καὶ τοὺς ἐν ἀμφοτέραις εὐδοκιμήσαντας τευξομένους ἀναῤῥήσεως, τοὺς δὲ ἐν ἑκατέρᾳ γένους ἐναβρυνομένους, καὶ ἀρετῆς μὲν χρεύοντας, υἱοὺς δὲ ὑπάρχειν τῆς βασιλείας κομπάζοντας εἰς ἀπελεύτητον τιμωρίαν ὀλισθησομένους.

Κόνωνι ἀρχοντι. ρμη.

Αἱ ἀρχαὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ τῶν θρόνων τὰ ὑψηλὰ, καὶ τῶν δημάτων αἱ αὐστηρίαι, εἰ γνώμαις φιλαγάθοις συζεύγνυνται, ὅντως ἀρχαὶ τυγχάνουσι, τῷ ἄνω τάξιν μιμούμεναι· ἂν δὲ πονηραῖς προθέσεσι πεπτώσωσι, τυραννίδες μᾶλλον ὑπάρχουσιν, ἀκόντων ἀρχουσῶν· καὶ αὐτὴ πειθὼς ἔριδας καὶ στάσεις τίκτουσα. τί τοίνυν τὰ πρῶτα καταλιπὼν, τοῖς δευτέροις συγκακοχεῖς· οὐ γὰρ κακίζεις τοὺς ὑπηκόους, ἀλλὰ σαυτὸν πρὸ ἐκείνων ἀμύνῃ. ἡ γὰρ τῶν δήμων προπέτεια, τῷ σῷ ἄρχοντι προσπηγνυμένη, πολλὴ πίς ὀφὶ καὶ δυσπίνιος. εἰς δὲ τὸ πλῆθος μειζομένη, βραχεῖα καὶ δυσεύρετος γίνεται.

Τειβωνιανῷ Ἐπισκόπῳ. ρμθ.

Ἐπίσκοπος ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τὸν οἰκείαν ὀφείλει οἰκονομίαν ὁπίσασθαι. ὁπτικὸν γὰρ αὐτὸν χρὴ τὰς ἐφόδους τῶν θηρῶν τῶν ἀοράτων καὶ τῶν ἀφανῶν, τὰς τῆς ἐκκλησίας ῥᾳθυμίας, τὰς τῶν μοναχῶν ὀλιγωρίας, τὰς τῶν ἀδί-

ἀδίκων ἐπηρείας, τὰς τῶν χηρῶν δυσφορίας, τὰς τῶν ὀρφανῶν ἀπορίας, τὰς τῆς θυσιαστηρίου ὑποψίας, τὰς τῶν ἀμελουμένων καταξίας, τὰς τῶν νέων κακοφορίας, τὰς τῶν παλαιῶν κακοβουλίας, καὶ ὅλον εἶναι ὀφθαλμὸν πάντα ὁρῶντα, καὶ μηδὲν παρορῶντα· εἴπ ἀμεληθείη, οὐκ αὐτὸς μόνος παιδεύεται, ἀλλὰ καὶ πᾶσα πολλάκις συνεκκλησία. ὁ μὲν ἐφ' οἷς τοιοῦτος ὢν θεῷ ἱερατεύειν ἠνέσχετο, καὶ φρᾶγμα τοσοῦτο ἢ ἄκων ἐδέξατο, ἢ μανεὶς ἐξωπλίσατο· οἱ δὲ, ὅτι τοιούτῳ ἱερωσύνην ἀναξίως ἐπέδωκαν.

ixθύ.

mitates, pupillorum egestates, altaris suspiciones, Diaconorum morbos, iuuenum flagitia, senum mala consilia, speculari oportet, atque omni ex parte oculum esse, omnia prospicientem, nec quicquam negligentem. Quorum si quid per incuriam prætermittatur, non ipse solus plectitur, sed etiam cum eo vniuersa persæpe ecclesia: ipse nimirum, quòd cùm huiusmodi moribus esset, diuini sacerdotis munus obire minimè dubitauit, tantúmque negotium aut sponte suscepit, aut furore atque amentia percitus emit: hæc autem, quòd huiusmodi viro sacerdotium indignè mandauit.

Μοναστηρίῳ τῷ πηλουσίου. ρν.

Pelusiensi Monasterio. 150.

Ὥσπερ ἐκ τῶν λόγων αἱ τῆς καρδίας κινήσεις γνωρίζονται, οὕτως ἐκ τῶν προσώπων τὰ οἴκου διηλοῦται καταστάσεις· ἐπεὶ οὖν πινὲς ἐτυχόντες μοι ἀπήγγειλαν μέσης καὶ αὐθρίας ἡμέρας καύσωνι καὶ διψῇ κρατούμενοι, ὑπὸ τὸ προαύλιον καταπεφευγέναι σκιὰν, καὶ κυνὶ μᾶλλον ἢ λύκῳ μισανθρώπῳ ἐμπεπλωκέναι, τῷ παρ' ὑμῶν τὴν φιλοξενίαν πεπιστευμένῳ, ὃς αὐτοὺς ἥλασε παίων συντόνως· εἰ δὲ λαθόντες τινὲς ἐξένισαν ἀγγέλους, ὑμεῖς δὲ λαθόντες, ἀλλὰ γνώσκοντες διώκετε ἀγγέλους.

Hebr. 13.

Eusebio Episcopo. 151.

Dei Sacerdos, quoniam ad Deum ap-
Ezechiel. 1. & 10. propinquat, animalium illorum multis oculis præditorum in morem, omni ex parte oculus esse debet, eorum instar nihil nescius. Quoniam igitur insciti laboras,
Sacerdos prorsus oculus esse debet. leniter disce, nec clarissimum Sacerdotiũ infama: quod contumelia afficis, vt qui inertia & nundinatione omnes prodideris.

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. ρνα.

Ὁ τῷ θεῷ ἱερεὺς, ἐπειδὴ ἐγγίζει θεῷ κατὰ τὰ πολυόμματα ζῶα, ὅλος εἶναι ὀφθαλμὸς ὀφείλει κατ' ἐκεῖνα μηδὲν ἀγνοῶν, ἀλλὰ πάντα ὁρῶν. ἐπεὶ οὖν ἀγνοεῖς, μάνθανε προσηνῶς, καὶ μὴ προσπλάκιζε τὸν πολύφωτον ἱερωσύνην, ἣν συκοφαντεῖς, καὶ ῥᾳθυμίᾳ καὶ ἐμπορίᾳ πάντας προπεπτωκώς.

Συμμάχῳ. ρνβ.

Ἐρωτᾷς τὴν περὶ τὸν θεσπέσιον Ἰωάννην τραγῳδίαν· ἀλλὰ φράσαι ταύτην

Symmacho. 152.

Petis à me vt diuini viri Ioannis tragœdiam tibi exponam. At eam explicare ne-
Ioannem Chrysost. intelligit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

queo. Mentẽ enim res ista superat. Verùm pauca quędam audi. Vicina Ægyptus hoc semper in more habuit, vt iniquè ac perditè se gereret: Mosem videlicet repudians, & Pharaonem ascisens; humiles ac demissos flagris lacerans, laborantes opprimens, vrbes extruere iubens, & mercedem negans, atque ad hoc vsque tempus in iisdem studiis hærens. Siquidem insano lapillorum amore flagrantem, atque aurum pro numine habentem Theophilum, quatuor socijs, imò coapostatis septum ac munitum, in medium proferens, pium virum ac diuinarum rerum doctrina præditum expugnauit, odium videlicet atque inimicitiam, quam aduersus eum, qui eodem quo ego nomine appellatur, improbitatis atque importunitatis suæ, velut propugnaculum nactus. At Dauidis tamen domus inualescit: domus autem Saulis, vt cernis, debilitatur: tametsi vir ille superata vitæ tempestate, ad cælestem tranquillitatem migrauerit.

Exod. 5. *Exod. 1.* *Theophilus Alex. inceßitur.* *2. Reg. 3.*

Heraclidi Presbytero. 153.

In viam Gentium minimè abire, idem est quod, animo & affectu cum ipsis minimè conuenire. Atque eodem modo qui in Samaritanorum ciuitates introire prohibetur, non hoc ei imperatur vt ab eorũ contubernio abstineat, sed vt ne ipsorum impietatem & improbitatem attingat.

Matt. 10. *Quid sit in viam Gentium nõ abire.* *Matt. 10.*

Pelusy cœnobitis. 154.

Quoniam multæ aduersum vos querelę ad aures nostras perueniunt, idcirco multas etiam quotidie vobis admonitiones adhibemus. Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione ista, & condẽnabunt eam, inquit Dominus: quoniam qui legẽ minimè audierant, Prophetæ comminationem extimuerunt, atque figura duntaxat & vmbra Dominicæ sepulturæ audita, ad inopinatum euentum metu perterriti sunt. Nos autem, qui eum ipsum, de quo vaticinium edebatur, conspeximus, & contrectauimus, ingrati aduersus eum

Matt. 12. *1. Ioan. 1.*

Σπορῶν καὶ τὸν νοῦν τὸ τῦ πράγματος. μικρὰ δὲ μάνθανε ἄγια. ἡ γείτων Αἴγυπτος συνήθως ἠνόμησε, Μωσέα παραιτουμένη, τὸν Φαραὼ οἰκειουμένη· τὸς ταπεινὸς μαστίζουσα, τὸς κοπτομένους θλίβουσα, πόλεις οἰκοδομοῦσα, καὶ τὸς μισθοὺς ἀποστερῦσα. καὶ μέλει τῦ νῦν τούτοις ἐμμελετῶσα. τὸν λιθομανῆ γὰρ καὶ χρυσολάτρην τοῦτον βαλλομένη Θεόφιλον, τέτταρσι συνεργοῖς, ἢ μᾶλλον σωαποστάταις ὀχυρωθέντα, τὸν θεοφιλῆ καὶ θεολόγον κατεπολέμησεν ἄνθρωπον, τῷ περὶ τὸν ἐμοὶ ὁμώνυμον ἀπέχθειαν καὶ δυσμένειαν, ὁρμητήριον τῆς οἰκείας εὑρηκότα σκαιότητος. ἀλλ' οἶκος Δαβὶδ κραταιῦται, ἀσθενεῖ δὲ ὁ τῦ Σαῦλ, καθὼς ὁρᾷς. εἰ καὶ τῆς ζάλης ὑποχωρήσαντος ὁ ἄνθρωπος τῦ βίου, καὶ τοῖς τῷ ἀπαλλήναι μετατέθη.

Ηρακλείδῃ πρεσβυτέρῳ. ργγ.

Τὸ εἰς ὁδὸν ἐθνῶν, μὴ ἀπελθεῖν, μὴ συνελθεῖν αὐτοῖς εἰς τὸ φρόνημα· ὡσαύτως καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσελθεῖν, ὑχὶ τῆς συνοικήσεως ἀπεχόμενον, ἀλλὰ τῆς δυσσεβείας καὶ πονηρίας μὴ ἐφαπτόμενον.

Πηλουσιώταις εἰς τὸ κοινόβιον. ργδ.

Πολλὰς ἐνηχούμεθα περὶ ὑμῶν καταβοήσεις, πολλὰς ἡμῖν ἀπαιτλβομεν καθ' ἡμέραν τὰς προσηκούσας. ἄνδρες νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινῦσιν αὐτὴν, ἔφη ὁ κύριος. ὅτι οἱ μὲν ἀνήκοοι τῦ νόμου γεγόνοτες, τῷ τῦ προφήτου ἀποφλὴν κατεπλάγησαν, καὶ τύπον καὶ σκιὰν τῆς δεσποτικῆς ταφῆς ἀκηκοότες, ἔδεισαν πρὸς τὸ τῦ συμβάντος παράδεξον· ἡμεῖς δὲ αὐτὸν ἰδόντες τὸν προφητευθέντα, καὶ ψηλαφήσαντες, ἀγνώμονες μένομεν πρὸς

πρὸς αὐτὸν καὶ ἀνένδοτοι πρὸς μετάγνωσιν. μὴ τοίνυν, ἀδελφοί, καὶ ἐθνῶν φανῶμεν ἀπιστότεροι, καὶ ὃν ἐκεῖνοι ἔφυγον ὄλεθρον ὑποπαθώμεθα.

manemus, atque ad resipiscentiam rigidi & inflexiles. Quocirca, Fratres, ne Gentilibus quoque infideliores nos præbeamus, eámque, quam illi effugerunt, perniciem ad nos attrahamus.

Θεοφίλῳ ναυκλήρῳ. ργε.

Εἰ τῆς ἡμετέρας ὑπάρχεις ἀγέλης, καὶ ὑπὸ τὸν καλὸν ταύτην ποιμένα, τῷ τῶν ἡμέρων φύσιν καὶ ὁμοιότητα ἀρνησαι, καὶ τῇ φωνῇ αὐτῦ ἀκολούθησον, μὴ ὀμόσαι ὅλως κελεύοντος· τὸ δὲ μὴ ὀμόσαι μηδὲ ἀπαιτῆσαι ὅρκον ὅτι· εἰ γὰρ μὴ βούλῃ ὀμόσαι, μηδὲ παρ' ἑτέρων ὅρκον ἀπαίτει, ἀμφὶ δύο ταύτας αἰτίας· ἢ τὸ ἐπαληθεύειν τὸν ἐπερωτῶμενον, ἢ τὸ ἑκάτερον τὸ ψεύδεσθαι. εἰ γὰρ ἀληθεύει συνήθως ὁ ἄνθρωπος, καὶ περὶ τῦ ὅρκου πάντως ἀληθεύῃ· εἰ δὲ ψεύστης ὄν, καὶ ὀμνύων ψεύσεται, οὐ χρὴ οὐδ' ὅρκον ἀπαιτεῖν, δι' ἀμφότερα.

Theophilo Nauclero. 155.

Si nostri gregis es, ac sub bono illo pastore censeris, ferarum naturam ac similitudinem abiura, atque ipsius voci obtempera, qua, ne omninò iures, prohibet. Porrò non iurare, ne iusiurandum quidem ab alio exigere est. Nam si iurare minimè vis, ne ab aliis quidem, vt iurent, extorque. idque duplici de causa: nimirum aut quia veri studiosus est qui interrogatur: aut cõtrà, quia libenter mentitur. Si enim ille vera loqui solet, omninò etiam nullo interposito iureiurãdo vera loquetur: Si autem mendax est, iurans etiam mentietur. Quapropter duplici hoc nomine iusiurandum haudquaquam exigendum est.

Matt. 5. *Cur iusiurandum ab alio minimè exigẽdum.*

Εὐσταθίῳ. ργς.

Ἐγὼ μὲν τὸ βίβλον ἣν ἐζήτησας πέπομφα, καὶ καρπὸν ἐξ αὐτῆς ἀφ' οὗ πρόσειμι, ὃς παρὰ πάντων σωμάτως εἰσπράττεται· οὐ γάρ ὅτιν οὐκ ἔστι καρδία ἣν ἐπῆλθεν ἡ ταύτης ἀγνωσις, καὶ πρὸς τὸν θεῖον αὐτὸ οὐκ ἔπεισεν ἔρωτα σεπτὸν μὲν τὸ ἱερωσύνην καὶ δυσπρόσιτον δείξασα, ἀμέμπτως δὲ αὐτὸ μετέρχεσθαι διδάξασα· ὁ γὰρ τῦ θεῦ ἀπόρρητον σοφὸς ὑποφήτης Ἰωάννης, ὁ τῆς ἐν Βυζαντίῳ ἐκκλησίας καὶ πάσης ὀφθαλμὸς, οὕτως αὐτὸ λεπτῶς καὶ πυκνῶς ἐξηκρίβωσεν, ὥστε πάντας τούς τε χρεὼν ἱερατεύοντας, τούς τε ῥαθύμους ἱερατικὸ μεταχειρίζοντας, ἐν ταύτῃ τὰ οἰκεῖα εὐρίσκειν κατορθώματα τε καὶ σκώμματα.

Libri Chrysost. de Sacerd. laus. *Ioann. Chrysost. Ecclesiarũ omniũ oculus.*

Πανσοφίῳ ἀρχιδιακόνῳ. ργζ

Εἰ τῷ χριστῦ λειτουργεῖς θυσιαστηρίῳ, καὶ τὰς τῦ δεσπότου ἐντολὰς ἐκπληροῖς, καὶ τὸν ἀκριβῆ τῆς ἱερωσύνης ἐπιδείκνυσαι λόγον, ἐπιμελοῦ καὶ τῆς τῶν ἱερέων ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν ἐπαινοῦντος, τὰ δὲ διορθουμένου, καὶ τὰ μὲν ἐπαινοῦντος, τὰ δὲ διορθουμένου, καὶ τὰ μὲν ἐπαινοῦντος, τὰ δὲ διορθουμένου.

Pansophio Archidiacono. 157.

Si Christi altari ministras, da operam vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum ipſius legibus munus tuum adminiſtres, manſuetum videlicet atque corde humilem & ſummiſſum te præbens. Neque enim forenſem quãdam præfecturam atque imperium, faſtu ac pompa & inſolentia tumidum, tractas: verùm pacatum ac trãquillum miniſterium. Quòd ſi opes iniquis rationibus collectæ animos tibi tollunt, ipſæ quidem confeſtim euomentur, vt quæ natura fluxa & inſtabiles ſint: tu verò ingentem tui riſum excitabis, qui prætereuntibus rebus tanquam firmis ac ſtabilibus animum addixeris.

Iob.20.

Ridiculus qui fluxis vt firmis adhæret.

Priſco Cappadoci. 158.

Sæuum & importunum atque arrogantem te eſſe, hominúmque naturam improbitate ſuperare quidam aiunt. Ego verò cùm abſurda multa de te decantentur, iis tamen fidem adhibere nequeo, quòd te prorſus ignorem. vnum demum eſt, quod me ad commodandam his tragœdiis fidẽ coniectura quadam ducit, nimirum prodigioſa patriæ improbitas. Ac vereor ne tu illius Cappadocum partis ſis, quæ omni vitiorum genere iniuſta eſt. Altera enim rurſum Cappadocum pars eſt quàm optima, ex qua illi extiterunt, qui vitæ ſuæ ac præceptionum luce orbis terræ finibus præluxerunt. Quoniam igitur ſacerdotium quoque pecunia tibi conciliaſti, diuinos illos viros pertimeſce: atque aut eorum inſtitutum ſequere, aut eorum miniſterium contumelia ne affice. Nam ſi ab iis conuinci tibi contingat, ne illud quidem tibi defuturum eſt, vt à Deo condemneris.

Duplicem Cappadociã facit.

Baſilium & Gregorium inuit.

Leontio Epiſcopo. 159.

Nullum Domini Euangelio impedimentum obiiciatur, nec vlla animi diſtractio ſpiritualem doctrinam ſequatur, nec tumultus vtili diſputationi ſe interponat. Neque enim Chriſtus, cùm à matre & fratribus quæreretur, ipſorum vocationem admiſit, cùm docendi munus auſpicaba-

Matth.12.

εἰω μετὰ τῆς αὐτοῦ νόμων μετέρχῃ τὴν λειτουργίαν σου φρόνος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ φαινόμενος. ὑ γὰρ πολιτικήν τινα χρείζεις ἠγεμονίαν, τύφῳ καὶ κόμπῳ φλεγμαίνουσαν ἀλλὰ ϑεωρίαν ἐπιγνικὴν ὑ ἀπέραντον. εἰ δὲ πλοῦτος ἄδικος συναθροισθεὶς ὠφαίρει σε, αὐτὸς μὴ ϑᾶττον ἐξεμεθήσεται, ῥευστὴν ἔχων τὴν φύσιν ὑ ἄστατον. σὺ δὲ πολλοῦ ὀφλήσῃς τὸν γέλωτα τοῖς παρεκτρέχουσιν ὡς ἑαυτῷ σωφρονέμενος.

Πείσκῳ καππαδόκῃ. ρνη.

Σκαιόν σε φασί τινες καὶ ἀλαζόνα καὶ ὑπερβαίνοντα τὴν φύσιν τῆς ἀνθρώπων φαυλότητι ἐγὼ δὲ πολλῶν περὶ σοῦ ἀπηχῶν ἀδομένων οὐκ ἔχω τὸ πείϑεσθαι, ἀγνοῶν σε παντάπασι. μίαν δὲ συγκατάθεσιν ποιοῦμαι τὰς προγωφδίας τεκμαιρόμενος, τὸ τῆς πατρίδος ἀλλόκοτον καὶ δύσοικον μή ποτε ϑατέρου πράγματος ὑπάρχεις κατὰ παδοκῶν τὰ πᾶσι καταγιγνόμενα τοῖς ἐλαττώμασιν. ἔστι γὰρ αὖ γῆς ἑτέρα μοῖρα καππαδοκῶν πανάριστος· ἀφ' ἧς ἐκεῖνοι γεγόνασιν, οἱ πανταχοῦ τῷ φωτὶ τῆς ἑαυτῶν πολιτείας καὶ νουθεσίας τὰ τῆς γῆς διαδυσχόντες τέρματα· ἐπειδὴ οὖν καὶ ἱερωσύνην σοι φράσις ἐπέθηκε, φοβήϑητι τοὺς ϑεοφόρους ἐκείνους ἀνϑρώπους, καὶ ἢ τιὰ ἑαυτῶν προαίρεσιν μίμησαι, ἢ τιὰ αὐτῶν λειτουργίαν μὴ ὕβριζε. εἰ γὰρ τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐλεγχϑῆναι συμβαίη σοι, οὐδὲ τὸ παρὰ χριστοῦ κατακριϑῆναι λελείψεται.

Spiritualia negotia carnalibus antiquiora eſſe debent. Act.6.

Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ. ρνθ.

Μηδὲν ἐμποδὼν τῷ τὸ κυρίου εὐαγγελίῳ γινέσθω, μηδὲ περισπασμὸς τὴν πνευματικὴν ἀκολουθείτω διδασκαλίᾳ, μηδὲ ϑόρυβος τὴν ἐπωφελῆ διαλέξει μεσιτευέτω. ὅτε γὰρ χριστὸς ζητούμενος παρὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν τιὰ κλῆσιν προσήκατο, ἥνίκα

ἡνίκα δογμάτων ἀπήρξατο καὶ σωτηρίαν τοῖς ἀκροαταῖς κατειργάζετο, δεικνὺς ὡς χρὴ τῶν σαρκικῶν εἶναι τὰ πνευματικὰ προτιμότερα· οὕτω καὶ οἱ αὐτοῦ μαθηταὶ τὰ τῶν τραπεζῶν παρητήσαντο τιὰ ἐπισκοπὴν ἀναγκαίαν οὖσαν διὰ τοὺς πένητας.

Spiritualia negotia carnalibus antiquiora eſſe debent. Act.6.

Ταρασίῳ Ισαύρῳ. ρξ.

Κρείττονά σε πάντες τὸ γένους, καὶ τῆς πατρίδος σε λέγουσι, καὶ χρηστὸν τοῖς ἤθεσιν ἀπαγγέλλουσι, τιὰ τῶν ὁρῶν τραχύτητα μὴ κρατήσαντα, ἀλλὰ τὸν Θέκλης τῆς πρωτομάρτυρος, καὶ τρόπον καὶ σκιὸν ἀγαπήσαντα· ὑ μακάριος εἰ πλουτεύων εὐκτικῶς. τοῦτο γὰρ τῶν πιστῶν ἐπαινετόν, καὶ εὔχομαί σε μεῖναι ἄτρεπτον. ἐπειδὴ οὐδὲν σαθερώτερον ἔχομεν, ἀλλ' ὡς ἀνέμοις ταῖς κούφαις βοαῖς ῥιπιζόμεϑα.

ἐρῶσιν.

Tarasio Iſauro. 160.

Præſtantiorem te eſſe, quàm aut genus tuum, aut patria ferat, omnes aiunt, ac morum probitate pollere narrant, vt qui non ſpectantium aſperitatem tenueris, verùm primæ martyris Theclæ, & mores, & templum amaueris. Ac te beatum, vt potè ex animo paupertatem colentem. Nam hæc piorum laus eſt. Atque vt in inſtituta vitæ ratione conſtanter maneas, opto. Quandoquidem nihil admodum ſtabile habemus: verùm leuibus clamoribus, non ſecus ac ventis, huc atque illuc iactamur.

Theclæ templum nobile apud Seleuciam.

Θωμᾷ κόμητι. ρξα.

Καὶ γράφεις λαμπρῶς, καὶ πέμπεις ἁδρῶς· ὑ μένοις φαιδρῶς ὁ τοῖς πᾶσι χρηστός.

Thomæ Comiti. 161.

Et luculentè ſcribis, & copioſè mittis. Velim igitur in animi lætitia & alacritate perſtes, cùm omnibus tam benignum & commodum te præbeas.

Ἱέρακι λαμπροτάτῳ. ρξβ.

Οὐκ ἀρκεῖ ἡ βρῶσις καὶ πόσις καὶ γραῶμνη Ἰωάννῃ τοῖς πέρας ἀσκήσεως, τοῖς ταῦτα ζητοῦσιν, ὦ ἄριστε. ἀλλὰ χρεία καὶ τῆς γνώμης Ἰωάννου τοῖς τιὰ τελείωσιν. εἰ δοίην ἡμῖν ἐπαινεῖς τιὰ λιτότητα, κατόρθωσον ἡμῖν τιὰ πραότητα, ἥτις πᾶσαν σκλήρειαν ἀφπερείαν.

Matth.3.

Ad monasticam vitam quid requiratur.

Hieraci Clariſſimo. 162.

Ad numeros omnes religioſæ vitæ abſoluendos, Ioannis cibus ac potus & cubile minimè ſufficit: verùm ad perfectionem adipiſcendam Ioannis quoque animus requiritur. Quocirca ſi frugalitatem noſtrã ac victus tenuitatem laudas, lenitatem cõſequi ſtude: quæ improbitatem omnem vitat.

Κύρῳ. ρξγ.

Σοφιστεύεις ὄντως, ὑ γράφων, ὑ κάλλη πλάττεις ὀνομάτων· χρὴ δὲ ὑ ἀφορμὰς παρέχειν ἐν αὐτοῖς ὠφελείας πραγμάτων. τὸ γὰρ καλῶς λέγειν κυμβάλῳ παρέοικε. τὸ δὲ χρηστῶς

Cyro. 163.

Sophiſtam profectò, etiam ſcribens, agis, atque vocabulorum elegantiam fingis. Atqui in ipſis vtilitatis quoque rerum materiã præbere oportet. Etenim pulchrè loqui, cymbalo ſimile eſt: at probè agere,

1.Cor.13. Parum eſt pulchrè loqui, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gelicum rectè agere.

angelis innatum est. Nam illis cum metu coniuncta & prompta obedientia, quòd Dei voluntates exequantur, testimonium dicit.

ὁμιλίτ ῳ.

ῳράτ͂ειν ἀγγέλοις σύμπεφυκεν. οἷς γὰρ ἔμφοβος καὶ ἀμέλητος ὑπακοὴ τὸ ποιεῖν τὰ θελήματα τοῦ θεοῦ μαρτυρεῖ.

Martyrio. 164.

Μαρτυρίῳ. ρξδ.

Iacob.4. Superbis Deus resistit: quandoquidem etiam ipsorum principi ab initio sese opposuit. Considera igitur quantum est, & Deum hostem atque aduersarium habere, & veterem hostem socium.

Υ ῳρηφάνοις ὁ θεὸς ἀντιτάσσεται, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἀρχηγῷ αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς ἀντετάξατο. σκόπει τοίνυν ὅσον ϐλαϐὴς καὶ θεὸν ἔχειν ἀντίμαχον, καὶ τὸν ἀρχαῖον ἀντάρτην συμμέτοχον.

Ausonio. 165.

Αὐσονίῳ. ρξε.

Multi ex aliis magistratibus ad alios migrant, hoc est ex minoribus fortasse ad maiores & excelsiores, siquidem illos rectè gesserint. Nonnulli autem contrà nō modò maiores cum minoribus commutarūt, verùm etiam insuper miserè interierunt; ij nimirum quibus nullum à proba munetis sui administratione auxilium suppetebat. At te ex probi imperij ac præfecturæ thronis cælestes ordines accipient: quibus te charum reddidisti, dum & piorum pauperum commodis cōsulis, & omnia æquo ac recto posteriora ducis.

Πολλοὶ μὲν ἀρχαὶς ἐξ ἀρχῶν ἄλλας ἀμείϐουσιν, ὧν τῆς νοσοῦσιν ἴσως τὰς μείζους, οἱ χρηστῶς ταύτας ἰθύνοντες· τινὲς δὲ ὁ μόνον τῆς κρειττόνων τὰς ἥττους ἠλλάξαντο, ἀλλὰ καὶ οἰκτρῶς ῳρσαπώλοντο· οἷς οὐκ ἦν ϐοήθεια ἡ κυϐέρνησις σὲ δ' οὐκ ἂν τῆς τρόνων τῆς εὐαρχίας αἱ θρόνιοι παρεδέξονται τάξεις, ἃς ἑαυτὸν πεποίηκας ῳρόφιλῆ, καὶ πλουτῶν φιλοπτώχων κηδόμενος, καὶ κατόπιν πάντα τὰ δίκαια πθέμενος.

Martiano. 166.

Μαρτιανῷ. ρξς.

Matt.12. Sapientiæ fama Austri reginam impulit, vt ab extremis orbis finibus ad Salomonem se conferret. Te autem Dominus quotidiano clamore adducere minimè potuit, vt resipiscas, atque ad id, quod in rem tuam futurum sit, oculos coniicias. Vide itaque ne ab illa condemneris: quoniam cùm eam rumores ac sermones velut alis additis erexerint, te contrà, nec aspectus, nec Christi operationes vlla ex parte meliorem effecerint.

Τῷ μὲν τῆς νότου ϐασίλισσαν, ἀκοὴ σοφίας ἐκ τῆς περάτων τῆς γῆς ἐκτεῖναι ῳοὸς Σολομῶντα παρώξυνε· σὲ δὲ κύριος καθ' ἡμέραν ἐμβοῶν, νῆψαι καὶ ϐλέψαι ῳοὸς τὸ συμφέρον οὐκ ἔπεισε· ῳροσεχὲ τοίνυν μὴ ὑπ' ἐκείνης κριθῇς ὅτι τῷ μὲν φήμαι καὶ λόγοι ἐπλήρωσαν· σὲ δὲ καὶ ὄψις καὶ πρᾶξις τῆς τοῦ χριστοῦ ἐνεργειῶν ὠφελήσασαι.

Eſaiæ militi. 167.

Ησαΐᾳ στρατιώτῃ. ρξζ.

Qui pugnis gaudet, & odio esse studet, dæmon vocãdus.

Eum, qui pugnis gaudet, ac tumultibus delectatur, atque id studet, vt omnibus odio sit, quonam eum nomine aptiùs & cōmodiùs quisquam appellet, quàm si ipsum nequam atque improbum dæmonem vo-

Τὸν μάχαις χαίροντα, καὶ θορύϐοις τερπόμενον, καὶ μᾶλλον μισεῖσθαι παρὰ πάντων σπουδάζοντα, τί ἄντικρυς ἁρμοδίως καλέσῃ τις, ἢ φαῦλον δαίμονα. ἐκ τῆς γνώμης τοῦ φύσιν ἀλλάξαντα. ἐπεὶ

cet, vt qui voluntate animique instituto naturam mutarit? Quoniam igitur Christus & hîc ante tempus dæmones torquet, *Matth.8.* & in altero æuo sempiternum ipsis ignem *Matt. 25.* vnà cum ipsorum patre promisit; aut tumultuariam vitam consectari desine, aut illud scito, te & hîc flagris obnoxium esse, & illic vindictā minimè vitaturum esse.

ἐπεὶ οὖν ὁ πρὸ χρόνου ϐασανίζει χριστὸς ἐνταῦθα τοὺς δαίμονας, κἀκεῖ σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ πῦρ αὐτοῖς αἰώνιον ἐπηγγείλατο, ἢ παῦσαι φιλοταράχου ζωὴν μετοχόμενος, ἢ γίνωσκε κἀκεῖσε τλῆναι μάστιξιν ἐντοσκείμενος. κἀκεῖσε τλῆναι ἄμωμον ὃ ληστόμενος.

Zoilo Presbytero. 168.

Ζωίλῳ ῳρεσϐυτέρῳ. ρξη.

Ioan. 15. Quandoquidem Dominus vitem sci- psum appellauit, vt qui pectus humectantem ac voluptate afficientem prædicationem præbuerit, idcirco scriptura diuina veram diuinæ cognitionis doctrinam vi- *Prouer.9.* num necessariò appellat. Hoc in poculo quoque sapientia bibendum porrigit: per *Ibidem.* poculum nimirum Domini latus intelli- *Ioan.19.* gens, ex quo nobis vitæ iucunditas & o- *Ex Christi latere lætitia nobis fluxit.* blectatio profluxit.

ὅπου. Επειδὴ ἄμπελον ἑαυτὸν ὁ κύριος ῳροσηγόρευσε, τὸ νόημον καὶ καρδίαν εὐφραῖνον ῳροσχόμενος κήρυγμα, οἷον ἀναγκαίως καλεῖ ἡ θεία γραφὴ τὸν ἀληθῆ τῆς θείας γνώσεως λόγον, τοῦτον καὶ ἐν κρατῆρι ἡ σοφία ποτίζει, κρατῆρα τὸν τοῦ κυρίου πλευρὰν ὀνομάζουσα, ἐξ ἧς ἡμῖν ἡ τῆς ζωῆς εὐφροσύνη ἐπήγασεν.

Eidem. 169.

Τῷ αὐτῷ. ρξθ.

Domini Apostoli, cùm diuini spiritus aduentum suscepissent, musto pleni esse *Act.2.* existimati sunt, atque ad omnes nationes veram miniméque adulteratam mysteriorum potionem tulerūt. Quamobrem eos, qui diuinam doctrinam adulterant, ac cælestia documenta spuriis & euanidis mandatis inficiunt, hoc est, Manichæos, Simones, Montanos, Nouatos, Arrios, Macedonios, Photinos, cæteróſque eiusdem mentis ac sententiæ homines, haud abs re caupones appellat Propheta, vt qui aquā *Esaiæ.* vino immisceant, hoc est, miseros suos errores, puræ ac limpidæ diuinorum sermonum sapientiæ inferant.

Τὼ τῷ θείου πνεύματος ἐπιφοίτησιν δεξάμενοι οἱ τοῦ κυρίου ἀπόστολοι, γλεύκους εἶναι μεστοὶ νομισθησαν, καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη τὴν ἀληθῆ καὶ ἀνόθευτον πόσιν τῆς μυστηρίων ἐκόμισαν. τοὺς τοίνυν τὴν θείαν ῳροχαράσσοντας παιδευσιν, καὶ νόθοις καὶ ἐξιτήλοις ἐντάλμασι τὰ οὐράνια ἐπιθολοῦντας διδάγματα, μανιχαίους, καὶ σίμωνας, καὶ μοντανοὺς καὶ ναυάτους, ἀρείους, καὶ μακεδονίους, φωτεινούς τε, καὶ τοὺς τούτοις ὁμόφρονας, καπήλους εἰκότως ῳροσαγορεύει. μυστὰς τὸν οἶνον ὕδατι, τῇ ἀκραιφνεῖ τῆς θείων λόγων σοφίᾳ τοὺς οἰκείους κατλιασμοὺς εἰσεισάγοντας.

Chæremoni. 170.

Χαιρήμονι. ρο.

Aiunt nonnulli te, cùm omnia, quæ diuinis legibus interdicta sunt, facere, tum nonnulla etiam nefaria & impia perpetrare: atque interim tamen manus ad diuina mysteria continenter protendere, eáque, quæ à te attingi nefas est, impudenter perpetere. Ac mihi fanè temeritatem atque

Φασί σε πρὸς πάντα μὲν ἀπηγορευμένα, πρὸς δὲ θρᾶξαι καὶ ἄθεσμα· τοῖς δὲ θείοις μυστηρίοις τὰς χεῖρας ῳροτείνειν συνεχῶς, καὶ μετέχειν τολμηρῶν τῆς ἀφαύστων σοι καὶ μοιλίαν ἐπήλθε θαυμάσαι σου τὴν ἀναίδειαν. ὅτι παῖς τῆς δαιμόνων πραπέ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.Cor.10. impudentiam tuam vehementer admirari ſubiit,qui, cùm dæmonum menſis ad ſaturitatem vſque communices, Dominicæ quoque menſæ particeps fieri minimè timeas. Vide igitur,ne quis te laqueus corripiat,vt Iudam, ob temeritatem ſuam in
Ioan.13. Act.1. deſperationem prolapſum, ſimúlque & proditionem perpetrantem, & ſacroſanctam communionem poſtulantem.

ζαις εἰς κόρον κοινωνῶν, καὶ τραπέζης κυρίου μετέχῃς οὐ φοβῇ. ἆρα οὖν μήπως σε βρόχος καταλάβῃ ὡς τὸν Ἰούδαν ὅτι τῇ προδοσίᾳ ἑαυτῷ ἐπογκύλα, καὶ τὴν προδοσίαν ἐνεργοῦσα, καὶ τὴν κοινωνίαν ἀπαιτοῦσα.

Nili filijs. 171.

Τοῖς υἱοῖς Νείλου. ροα.

Quid naturam abiuratis, aut vocationem ignoratis? Nam illa ex vno eodémque ventre vos protulit:hæc autem per vnam & eandem ſpem vos regenerauit. Quamobrem aut prior natiuitas vos pudore quodam commoueat: aut poſterior metu afficiat: atque ad concordiam ſiue naturæ,ſiue vocationis fœdus ſancite.

Τί ἀρνεῖσθε τὴν φύσιν, ἢ ἀγνοεῖτε τὴν κλῆσιν; ἡ μὲν γὰρ ἓν μιᾶς ὑμᾶς προσήγαγε νηδύος· ἡ δὲ αὖθις μιᾶς ἀνεγέννησεν ἐλπίδος. ἢ τὴν προτέραν τοίνυν αἰδεσθῆτε γέννησιν, ἢ τὴν δευτέραν φοβηθῆτε ἀναγέννησιν, καὶ αἰσθάνεσθε πρὸς ὁμόνοιαν, εἴτε τῆς φύσεως, εἴτε τῆς κλήσεως.

Archontio. 172.

Αρχοντίῳ. ροβ.

Luc.16. Chaos ingens inter ſe ac diuitem in pœnis & cruciatu hærentem firmatum eſſe Abraham reſpondit, Iuſtorum videlicet ac peccatorum diſcrimen his verbis indicans. Nam ipſe hoſpitum ac pauperum amans & ſtudioſus erat,eóſque, qui longo à ſe locorum interuallo diſſiti erant, excipiebat. Ille autem vlceribus confectum hominem pro foribus ſuis iacentem auerſabatur. Quemadmodum igitur contrariæ voluntates animíque inſtituta ſunt: ita etiam in diſiuncta loca migrant. Illi enim requietem & oblectamentum, hi cruciatum acceperunt.

Quid per chaos indicetur.

Χάσμα μέγα ἐστήκηται μεταξὺ ἑαυτῶν καὶ τῶν πλουσίου πιμπρουμένου ὁ Ἀβραὰμ ἀπεκρίνατο, τὸν τῶν δικαίων πρὸς τοὺς πλάνητας διαφορὰν ἐνδεικνύμενος· ὁ μὲν γὰρ, φιλόξενος ἦν καὶ φιλόπτωχος, τοὺς μακρὰν ἀποχωρισμένους δεχόμενος· ὁ δὲ πρὸ τῆς θύρας ἠλκωμένον, ἀπηνῶς σκηνεπόμενος. ὥσπερ οὖν σκαπτὰ αἱ προθέσεις, οὕτως ἀμιγὴς ἡ μετάστασις· τὴν μὲν, τὸν ἄνεσιν· τὴν δὲ, τὸν κόλασιν δεξαμένων.

Marco Monacho. 173.

Μάρκῳ μοναχῷ. ρογ

Pſalm.1. Eos,qui animi firmitate carent, tuíque ſimiles ſunt,ô inconſtans,puluerem, qui à facie terræ proiicitur, appellauit Prophe-ta. Nam ſi cùm à beato viro Ammone conſitus, piéque rigatus, ac firmiter conſtabilitus eſſes, fructúmque etiam, vt putabamus, tuliſſes,nunc tamen,non eruditionis cõparandæ cauſa,ſed exquiſitiorũ epularum ſtudio atque cupiditate multas

Τοὺς ἀστήρικτους καὶ σοὶ προσοικοῦντας ἀβέβαιε, χοῦν σκιρτῶμενον ὑπὸ προσώπου τῆς γῆς ὀνομάζει σκάλεσεν. εἰ γὰρ φυτευθεὶς παρὰ τῷ μακαρίου Ἀμμωνος, καὶ ποτισθεὶς θεοφιλῶς, καὶ ἀσφαλῶς ἑδραιωθεὶς, καὶ καρπὸν ἐνηνοχὼς, ὡς ᾠόμεθα, πολλοὺς οἴκους πρεπωδεῖς δὲ χάριν παιδεύσεως, ἀλλ' ἀκροτέρας σιτήσεως πε

σεκαὶ ἀξίαν δύναμαι, καὶ σαυτὸν ἀπολλύοντα, καὶ πολλοὺς ἀχρειοῦντα, οἷς ἡ νεότης τὴν εὐκολίαν εἰσποιεῖται συμφέρουσαν.

domos luſtras,ecquis te ſatis dignè deplorare queat,qui & exitium tibi ipſi infers, & multos inutiles reddis, nimirum, eos quibus iuuenilis ætas noxiam leuitatem aſciſcit.

Cyrenio duci. 174.

Κυρηνίῳ ἡγεμόνι. ροδ.

Χάρτιν ὑμῖν οἱ πολῖται πεπόμφασι, προπαγέντα τῆς ἐκκλησίας ὡς ἔφησαν, πρὶν ὀπισῆς τῆς πόλεως. ὃς καὶ ἀπολογίας πάντας γυμνοῖ, καὶ τῆς ἐν ἐκκλησίᾳ φυγῆς. ὅτῳ δ' μόνον ἀπιστείας ὄφλι, ἀλλὰ καὶ ἀσεβείας ἔχει ὑποψίαν. εἰ γὰρ ἀπολογίας οὐ μεταδίδοὺς, οὐδὲ φυγὴν πρὸς θεὸν ἐνδιδοὺς, καὶ συκοφάντας ἐσόμωσας, καὶ ἀδικίας ἐπλήθυνας. πῶς οὖν φωράσῃς τὸ δίκαιον, πῶς σώσῃς τὸν ἀδικούμενον, ὃς ἵνα μὴ ἔργον δίωνατὸν γένηται, πόρρω δικαστοῦ τὸ ἀμυνόντος, πρὸς τὸ ἀχείρωτον ἕδραμε σῶμα. ἡ δὲ σκῆψις ὄφλι, τῆς τοῦ δικαστηρίου πράσεως ἡ ἀπόφασις. ὑποβυθίτε τοίνυν ἀπαίνειαν, καὶ ἔξεις τὸ πρακτήριον ὠμαρέσατον.

Chartam nobis ciues miſerunt, pro eccleſiæ foribus fixam,vt inquiebant, antequàm vrbem ingredereris, quæ & omnes purgandi ſui poteſtatem adimit, & perfu- *Eccleſiæ aſylius eripere, impium.*
gium in eccleſiam claudit. Quod quidem non ſolùm crudelitatis,ſed etiam impietatis ſuſpicionem habet. Nam ſi nec cauſæ dicendæ poteſtatem facis, nec fugam in eccleſiam permittis,nimirum hac ratione, & calumniatores exacuiſti, & iniuriarum numerum auxiſti. Quonam igitur pacto ius & æquum deprehendes? Quonã pacto ei,cui iniuria infertur,conſeruabis?qui,ne à potente aduerſario conficiatur & opprimatur,quòd iudicem non habeat,qui ſuas iniurias vlciſcatur,ad inexpugnabile templum confugit? Prætextus porrò eſt, venditionis iudicij ſententia. Crudelitatem ſubi:& perfacilem mercatum habebis.

Eidem. 175.

Τῷ αὐτῷ. ροε.

Καὶ τὰ μέτρα ἑαυτῶν ὑπισάμεθα, καὶ ἐλέγχειν τοὺς πονηροὺς προβεβλήμεθα. εἰ δὲ τὸν φραυν φεύγεις ὧν φράπεις, παῦσαι τὸν πρᾶξιν, καὶ οὐκ ἔσται ἡ φράσις. ὁ γὰρ μὴ ποιεῖν οὐκ αἰσχύνεται, τοῦτο μὴ ἀλυέτω κολάζεσθαι. εἰδὲ καὶ μόνη ἡ κλῆσις ὕβρεως ὄφλι ἕξις, ταύτης ἡ πρᾶξις πῶς οὐκ ἂν γένοιτο ὕβρεις.

Et modulum noſtrum exploratum habemus,& eo loco poſiti ſumus, vt coarguendos improbos habeamus. Quòd ſi eorum,quæ facis,commemorationem fugis,actioni finem impone, & commemorationi locus non erit. Nam quod quis facere non erubeſcit, non eſt cur mœrore conſternetur,cùm id appellatur. Quòd ſi *Vitioſus à vitio ſuo appellari moleſtè ferre non debet.*
ſola quoque appellatio contumeliæ habitus eſt, an nõ eius actio cõtumelia exiſtet?

Peluſiotis. 176.

Πηλουσιώταις. ροϛ.

Ὁ καλὸς κυρήνιος, αὖθις καταχοσμεῖ τὸ πρατήριον· ὄγλῳ ἂν φαίην χρητήριον. εἰ μὴ δοκίμου καὶ ἀκιβδήλου νομίσματος μόνον ὁ νόμος κλεμμάτων κομίζεται. φράζετε τοίνυν Πελουσιῶται, αὐτῷ μὲν πόρους μὴ φέροντες, ἑαυτοῖς δὲ βρόχους μὴ πλέκοντες.

Præclarus ille Cyrenius mercatum rurſum exornat. Non enim tribunal dixerim, niſi probæ duntaxat minimæque adulterinæ pecuniæ,quam pro furtis accipit. Rectiùs itaque feceritis, ſi ipſi quidem prouentus minimè feratis, vobisipſis autem

reſtim minimè nectatis. Veſtra enim felicitas, infelicitas ipſi erit.

Euſebio Epiſcopo. 177.

Nunc malo ſtatu Peluſiotarum res ſunt, cùm publicorum quoque negotiorum adminiſtratio, eodem, quo eccleſiaſtica morbo laborat. Nam & mirificus vir Cyrenius præſidis dignitate cinctus ad nos deuolauit, & celebris vir Euſebius paſtoris munus ſuſcepit, & Maro diſpenſatoris officio fungitur, & Panſophius Archidiaconatũ gerit: ille nimirum iudicia vendens, iſte autem vocationes pretio addictas habens, hi autem adminiſtram ipſi operam nauantes, & ſtudentes. Ac beatus qui non fuerit ſcandalizatus in vobis. Deſinite itaque, ô ſocordes ac negligẽtes: ne profanum quoque iudicem culpa liberetis, in vos intuentem, ac nullis lucris parcentem.

Matt. 11.

Cyrenij iniquitas.

Rufino. 178.

Aut Peluſiotarum ſcelera, aut grauiſſima Romanorum negotia, quæ tu placidè gubernas, hoc effecerunt, vt te, liberaliſſimum benefactorem, fugerit, quonam pacto Cyrenius præſidis dignitatem arripuerit, atque hîc rurſum atrocem in modum res adminiſtret. Nam venditiones graues ſunt, paupertates magnæ, iniuriæ crebræ: nec eccleſia opem huic malo ferre poteſt. Ius abſceſſit: lex ignoratur: terror iis, qui non præbent, iniicitur: longinquitatem, earum rerum, quas perpetrat, ſubſidium habet. Quocirca aut eum potentia exturba: aut illud ſcito, ſi vrbem eam, cui tu ſæpe ſaluti fuiſti, perire ſinas, te vnà cum eo, coram Deo iudicium ſubiturum.

Lycanæ. 179.

Si in viduitate perſtas, ne iuuenilem in modum te geras. Quòd ſi & ornatè atque eleganter induta es, & luctus nomen obtines, hæ duæ res parum inter ſe conſonãt. Aut igitur alterum relinque: aut pudorem ac verecundiam contumelia ne affice.

ἡ γὰρ ὑμετέρα εὐπραγία, ἔξω αὐτῷ δυσπραγία.

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. ροζ.

Νῦν πονηρῶς πράττει τὰ πλησιοχωρῶν, ὅτε καὶ τῆς πολιτικῶν ἡ διοίκησις ὁμοίαν τῆς ἐκκλησιαστικῶν νόσον προσεβάλετο. καὶ γὰρ καὶ ὁ θαυμαστὸς Κυρήνιος καταπέπτηκε τὴν ἀρχὴν ἐνημμένος. καὶ ὁ θεοβόητος Εὐσέβιος, τὴν ποιμαντικὴν ἐμπεπίστευται. καὶ Μάρων οἰκονομεῖ, καὶ Πανσόφιος ἀρχιδιακονεῖ· ὁ μὲν, τοὺς κρίσεις ἀπεμπωλῶν, ὁ δὲ τοὺς χρήσεις ἀγαπωλῶν. οἱ δὲ ἔτι νεωτερικοὶ ὄντες καὶ ἀπουδαῖοι, καὶ μακάριος ὅστις ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ὑμῖν. φείσασθε οὖν ἀνοήτοι, μὴ καὶ τὸν ἔξω δικαστὴν ἀπολύῃ τε τῆς αἰτίας εἰς ὑμᾶς ἀφορῶντα, καὶ τῆς κερδῶν ἀφειδοῦντα.

Ρουφίνῳ. ροη.

Ἢ τὰ πλησιοχωρῶν ἁμαρτήματα, ἢ τὰ ῥωμαίων μέγιστα πράγματα, ἃ διέπεις εὐμενῶς, λαθεῖν σε τὸν παναρχὴ εὐεργέτην ἐποίησεν, ὅπως Κυρήνιος τῆς ἀρχῆς ἐπελάβετο· καὶ πράττεται τὰ ἐνταῦθα πάλιν χαλεπῶς. αἱ γὰρ πράσεις σφοδραὶ, αἱ πλοκαὶ πολλαὶ, αἱ ἀδικίαι συχναὶ, ἡ ἐκκλησία δὲ οὐκ ἔχει βοηθεῖν· ἀπέβη τὸ δίκαιον, ὁ νόμος ἠγνόηται· ὁ φόβος τοῖς μὴ παρέχουσι, τὸ μῆκος ὅπλον ἔχει ὧν δρᾷ· ἢ παῦσον αὐτὸν τῆς δυνάμεως, ἢ ἴσθι συναπολαύσων αὐτῷ, ὅτι τοῦ θεοῦ καὶ τῶν κριμάτων.

Λυχάνῃ. ροθ.

Εἰ τῇ γηρείᾳ ἐγκαρτερεῖς, μὴ περίβλητε νεώτερα· εἰ δὲ καὶ κόσμον περίκεισαι, καὶ πένθους ὄνομα κέκτησαι, ἃ συμβαίνει τὰ πράγματα· ἢ θάτερον οὖν ἀπόλιπε, ἢ τὴν αἰδῶ μὴ καθύβριζε.

Θεο-

Θεοφρονίῳ. ρπ.

Οὐ ῥημάτων ἀπαγγελία, ἀλλὰ πραγμάτων διακονία τὸν τῆς θείας παιδεύσεως ζηλωτὴν ἀποφαίνει. οὐδὲ γὰρ ὁ ἀρχαῖος ἀντάρτης, ἐπειδὴ τῶν θείων χρησμῶν ἐμέμνητο πειράζων τὸν κύριον, ἐπαινετὸς ἦν ἄρα τῆς τούτων μαθήσεως, ἀλλ' ἀποκριτος καὶ ἀπόβλητος, ὅτι τὴν γνῶσιν ἔχων, τὴν πρᾶξιν ἀρνεῖται. εἰ τοίνυν μὴ κοῦφος φαίνεσθαι βούλει, καὶ ὅτι γλώττης μάνης ἔχων τὴν παίδευσιν, ἔργῳ ἐπίδειξον ταύτην. οὐδὲ γὰρ τῆς ἔξωθεν ὁπλοφορείας ὁ Γολιὰθ ἀπώνατο, τοῖς ἔσωθεν ἀσθενῶν βοηθήμασιν.

Theophronio. 180.

Non verborum enunciatio, verùm rerum adminiſtratio, diuinæ doctrinæ conſectatorem hominem reddit. Nam neque vetus ille rebellis, propterea quòd diuina oracula memoria tenebat, cùm Dominũ tentaret, ob eorum cognitionem laudem merebatur: verùm contrà abiiciendus ac deteſtandus erat, quòd cùm ſcientia præditus eſſet, actionẽ inficiaretur ãc reſpueret. Quare niſi leuis haberi vis, vtpote in lingua ſola eruditionem ſitam habens, fac eam reipſa oſtendas. Nam nec Goliath ex armis externis quicquam commodi tulit: quoniam internorum auxiliorum imbecillitate laborabat.

Matth. 4.

Parùm eſt linguâ duntaxat eruditum eſſe.

1. Reg. 17.

Ὠρίωνι μοναχῷ. ρπα.

Οὐκ ἀπονοίας ἔβλεπον, ὦ φιλολογώτατε, ὁ τὴν τῶν ἁμαρτάνοντων φόνον τοῦ σοφωτάτου Πέτρου, ἀλλὰ διδασκαλίας προγνωστικῆς, τὰ πολλὰ τῆς ἀνθρώπων προϊωμένης ἁμαρτήματα. ὅτε γὰρ ἀρξάμενοι, τὰ τῆς εὐαγγελίου καταβάλλεται, σπέρματα· καὶ εὐθὺς προγνωτείλαντα ἐωρακότες ζιζάνια, σοφῶς αὐτὰ προσχρῆμα ἐξέτιλαν, ἵναμὴ τῷ σίτῳ συναυξηθέντα, τῷ μέλλοντι πρὸς καῦσιν πυρὶ φυλαχθῇ. οὕτω καὶ Μωσῆς ὁ θεοπέσιος τὰ τοῦ νόμου ἐκ προοιμίων προβαθέντα θεώμενος, εἰ καὶ ὅπι βραχεῖ ἁμαρτήματι καταλευσθῆναι ἐν σαββάτῳ ξυλολογοῦντα ἐκέλευσε, τῶτο θεὸν γεγραφὼς ἀποφήνασθαι. ὅτι μικρῷ γὰρ καὶ μείζονι ἡ παράβασις κρίνεται· ὡς καὶ οἱ πρῶτοι τὸ γένους πατέρες ξύλου γεύσει τὸν πολυώδυνον κατεδικάσθησαν καὶ βίον καὶ θάνατον.

Orioni Monacho. 181.

Non crudelitatis atque amentiæ fuit, vir ſtudioſiſſime, quòd ſapientiſſimus Petrus, eos, qui peccauerant, morte affecit, verùm præſcientis doctrinæ, multa hominum peccata præſanantis. Nam cùm tunc Euangelij ſementem facere incepiſſent, ac ſtatim enata zizania conſpexiſſent, ſapienti conſilio ea confeſtim euulſerunt, ne vnà cum tritico aucta futuro igni ad exuſtionem ſeruarẽtur. Ad eundem enim modum diuinus quoque Moſes, legem ab initio ſtatim violatam perſpiciens, etſi ob exiguum peccatum, ſaxis tamẽ eum obrui iuſſit, qui die Sabbati ligna collegerat: Deum videlicet hanc ſententiam tuliſſe ſcribens. Siquidem legis tranſgreſſio, tam in paruo ac leui, quàm in magno atque atroci crimine iudicatur. Nam profectò primi quoque generis noſtri authores ob arboris fructum deguſtatum, acerbiſſima, & vita & morte mulctati ſunt.

Cùm Petrus Ananiã & Sapphiram morte affecerit.

Matth. 5.

Num. 15.

Legis tranſgreſſio in quolibet crimine vindicatur.

Geneſ. 3.

Ἡρακλείδῃ ἐπισκόπῳ. ρπβ.

Ὁ τὸν πολυτίμητον μαργαρίτην ζητήσας, καὶ πάντων αὐτῷ τῆς προσόντων αντιφαθμίσας, ὁ νέος ὄχλος τοῦ κυρίου λαός, τῆς πατρῴας καὶ οὐσίας, καὶ

Heraclidi Epiſcopo. 182.

Is qui ingentis pretij margaritam quæſiuit, eamque omnibus ſuis facultatibus emit, nouus eſt Domini populus, qui paternam & ſubſtantiam, & religionem con-

Matth. 13.

Cur Chriſtus margarita vocetur.

temnit, ac Dominum gloriæ quærit. Margarita autem idcircò appellatur, quia diuinitatis profundo copulatus eſt, ſolisque piſcatoribus atque ipſius interpretibus cognitus.

Eidem. 183.

Pſal. 16. Apoſtoli piſcatores.

Qui deſcendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis, ſunt diuino numine afflati Domini diſcipuli, vt qui & ex priore vitę inſtituto id fuerint, & ex piſcatoria in mundo operatione ad ſpiritualem migrarint. Quoniam enim nõ ſecus ac fluctuum inſultus, humanæ res intumeſcunt ac viciſſim ſedantur, earum inconſtantiam diuina oracula haud abs re maris nomine appellárunt. Qui autem hoc mare tranquillum reddiderunt, in aquis multis operationem feciſſe dicti ſunt.

Cur res humanæ maris cõparentur.

Zoſimo. 184.

Si Dei patientiam ac lenitatem contemnis, ô miſer, ſaltem præſentia te commoueant. Multi enim ad futura cæcutientes, huius vitæ ſuggillationes vitant. Quòd ſi & hæc & illa pro nihilo ducis, & hîc tui riſum, & illic fletum commouebis.

Et hîc riſum & poſtea fletum mouere.

Euſebio Epiſcopo. 185.

Iis, qui ope atque auxilio opus habebant, opem ferre potuiſſes, niſi teipſum fœdis quæſtibus atque electionibus prius confeciſſes. Nam qui te Panſophio addictum cernunt, hoc eſt homini ei, qui non modò diuino Stephano, cuius munus temerè ſuſcepit, contumeliam intulit, verùm etiam virtutem omnem ex honeſto & graui choro propellere atque obterere ſtuder, quonam tandem honore tę afficere queant? Quòd ſi & ipſum prohibeas, & teipſum corrigas, hoc conſequeris, vt & huiuſce vitæ res tibi omninò lætæ atque commodæ exiſtant, & res alterius vitæ omninò tolerabiles.

θρησκείας καταφρονῶν, καὶ τὸν κύριον τῆς δόξης ζητῶν· μαργαρίτης δὲ κέκληται, ἐπειδὴ τῷ βυθῷ τῆς θεότητος ἥνωται· καὶ μόνοις τοῖς ἁλιεῦσι καὶ τοῖς αὐτοῦ ἐξηγηταῖς ἐγνώσθη.

Τῷ αὐτῷ. ρπγ.

Οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδασι πολλοῖς, οἱ τὸ κυρίως τυγχάνουσι θεοφόροι ἁλιεῖς, καὶ ἐκ τοῦ πρώτου τοῦτο ὄντες ἁλιτικοῦ πνεύματος, καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ βίῳ ζωγρητικῆς ἐργασίας· ἐπειδὴ γὰρ ὡς κυμάτων ἐπανάστασις φλεγμήνει καὶ κατευνάζεται τὰ ἀνθρώπων τὰ πράγματα, εἰκότως θάλασσαν τὸν τόπον ἀπεμαλίαν οἱ θεῖοι καλῶσι λόγοι· οἱ δὲ ταύτην γαληνεύσαντες, ἐν ὕδασι πολλοῖς πεποιήκασι τὴν ἐργασίαν ἐρρῶσθαι.

Ζωσίμῳ. ρπδ.

Εἰ τῆς ἀνοχῆς τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς μακροθυμίας, ὦ τάλας καταφρονεῖς, καὶ τὰ παρόντα ἀμελεῖς, πάλαι γὰρ πρὸς τὰ μέλλοντα ἀβλεπτοῦντες, ὡς ἐνταῦθα σκληρύνει κωμῳδίας. εἰ δὲ καὶ ταῦτα κἀκεῖνα καταφρονεῖς, ἐνταῦθα γελασθήσῃ, κἀκεῖ θρηνηθήσῃ.

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. ρπε.

Ἠδυνάτουν, ἐπικουρεῖν τοῖς βοηθείας πρὸς δεομένοις, εἰ μὴ σαυτὸν πρὸ κατέλυσας αἰσχροῖς λήμμασι καὶ πρὸ βλήμασιν. οἱ γὰρ ὁρῶντές σε πανσοφίου ἠλάρμενον, ἀνθρώπου μὴ μόνον τοῦ θείου ὑβρίσαντος Στέφανον. οὗ τὴν λειτουργίαν ἀκρίτως ἐδέξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἐκ τοῦ σεμνοῦ χοροῦ πρὸ πηλακίσαι παυσάζοντος, ποίας ἄρα σε τιμῆς ἀξιώσειν· εἰ δὲ καὶ τοῦτον κωλύσας, καὶ σαυτὸν διορθώσας, καὶ τὰ ἐνταῦθα πάντως φανεῖταί σοι ζητὰ καὶ τὰ ἐκεῖθεν πάντως ἀνεκτά.

Σεσύφῳ

Σεσύφῳ πρισβύτερῳ. ρπς.

Μὴ λογροποίει τὰ δῶρα, ἀλλὰ πρόσφερε μόνον· οὐδὲ γὰρ ὁ σοὶ προσκομίσας τι, περιεργάζεται, ὅποι καὶ ὅπως χρήσαιτο τούτῳ· ἀρκεῖ γὰρ μόνον τὸ δοῦναι, καὶ σοὶ τιμὴν, καὶ ἑαυτῷ παῤῥησίαν ὀρέξαι.

Sereno Tribuno. 186.

Ne ad calculos dona exigas: verùm duntaxat offer. Nam nec is, qui tibi aliquid attulit, curioſius explorat, vbi & quonam pacto illud inſumas. Sufficit eum dũtaxat dediſſe, atque tibi honorem, ac ſibiipſi fiduciam præbuiſſe.

Τῷ αὐτῷ. ρπζ.

Εἰ καὶ θεῷ ἐπόδικοι ὡς ἔφης οἱ κακῶς χρώμενοι τοῖς ἱεροῖς τυγχάνουσιν ἱερεῖς, ἀλλ' αὐτὸς τοῦτο ἀγνοεῖς· μὴ ἕνεκα τοῦ προθεσθαι τῆς δωροφορείας ὕβεσης, τὸν τρόπον τῆς δαπάνης αὐτῆς ἐρεύνων, ὡς ὅπερ τούτῳ δεδωκὼς, ἵν' εὐφημίας αὐτῆς ἀπαιτῇς, καὶ εἰς τὸ μέλλοντος ἐξέλῃ λογοθεσίᾳ· ὥσπερ γὰρ οἱ ἐπιδεικτικῶς εὖ ποιοῦντες, τοῖς ἐνταῦθα κρότοις τοῦ σκιαθέν ἀμοιβὴν ζημιοῦνται, ὅτως οἱ τοῖς ἐκεῖσε δίκην χρεωστοῦντες, ἐνταῦθα προεξετάζοντες, τῆς ἐκεῖθεν ἀφιάσιν αἰτίας καὶ πρωείας.

Alargitione nimia curiosius abesse debet.

Ασκληπιάδῃ. ρπη.

Εἰ ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον ἑλίσσεται, καὶ τὰ ἄστρα πίπτει, καὶ ὠκεῖαν, καὶ ὠρίων, καὶ γῆ, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καίεται, καὶ πάντα γυμνὰ καὶ τετραχλισμένα τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ κυρίου παρουσίας ἑτοιμάζεται, τοῦ χαίειν αὐτὸς ἀμελεῖς, καὶ οὐχ ὡς εὐθύνας ὑφέξων εὐτρεπίζῃ, ἀλλ' ὡς ἀνέγκλητος λησόμενος, ἀναβάλλῃ τὴν μέλαμέλειαν. ὅρα σοὶ μὴ ποτε ἐπελθὼν ἡ μετάγνωσις, ὅτε μονὴ παρεστὶ ἡ ἀπόγνωσις.

Asclepio. 188.

Si cælum libri inſtar conuoluitur, & aſtra cadunt, & Orion ac terra, & omnia quæ ipſius complexu coërcentur, igne cõflagrãt, cunctáque nuda & aperta magno illi Dominicæ præſentiæ diei præparantur: ecquid ipſe incuria laboras, ac non, vt rationes redditurus, te præparas, verùm vt criminum expers, atque incognitus futurus, pœnitentiam differs? Vide igitur ne tum denique tibi in mentem veniat pœnitentia, cùm deſperationi ſoli locus erit.

Apoc. 6. 2. Pet. 3. Heb. 4.

Cauendum nimis ſera pœnitentia.

Σηρήνῳ. ρπθ.

Καλὸν μὲν τὸ πᾶν τὰς μάρτυρας τῆς εὐσεβείας τοῖς ἀνθήμασιν, ὅσῳ αὐτὸς πεποίηκας· κρεῖττον δὲ τὸ θερ-

Serene. 189.

Pulchrum quidem eſt pietatis martyres votiuis donis ornare, quemadmodum tu facis. Pulchrius autem ac præſtantius

Martyrũ præcipuus honor, eõrũ imitatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerit,eos,per ea quæ cum virtute ac laude gesserunt,colere. Quamobrem quibus ornatum obtulisti, fac iisdem quoque mores offeras.

Palladio. 190.

Puer, qui ob aurium leuitatem improbis sermonibus deprauatus atque corruptus,abs te profugit,propter obedientiam ad te redit, beneuolentiam à nobis edoctus.Quocirca facili ac placido animo eũ excipe.Sic enim,& nobis,& tibi ipsi commodabis,nobis videlicet charitatem & beneuolentiam, tibiipsi autem officium atque obsequium præstans.

Calliopio. 191.

Nos vrbes, vt tumultibus laborantes, fugimus:atque in solitudine tumultus inuenimus.Etenim Reip.duces, qui pro suo munere tranquillitatem vrbibus conciliare debent,nunc solitudines in vrbes commutant,earum videlicet incolas in exules conuertentes, nobisque lugubres voces infundentes. Quòd autem diuina res sit commiseratio,ipse quoque scio. Quòd item vlciscendi imbecillitas,plagæ accessio sit, ne id quidem ignoro. Tu ergo, vt qui & opibus ac potentia præditus,& vindicãdis iniuriis par sis,iniuriam comprime, atqueRempublicã constitue,nobisque quietem tribue, sedatis nimirum & extinctis solitudinis luctibus.

Divina res commiseratio.

Lampetio. 192.

Iacob Esau plantam in ortu arreptam tenebat: hoc videlicet per hanc speciem significans, quòd mens, quæ Deum per puritatem cernit(id enim si interpreteris, Israël sonat)gulæ affectus supplãtat. Quod quidem in illis ipsis impletum est,cùm Edom effrænatæ cuiusdam rabiei significationem dedit, ac primigeniorum honorẽ edulij seruum effecit.

Gene. 25. Quid sit plantam Esau tenere.

Gene. 25.

Καλλιοπίῳ. ρϟα.

Ημεῖς τὰς πόλεις ὡς ϝορυβώδεις πεφεύγαμεν, καὶ ϝορύβους ὅτι τῆς ἐχαπίας εὑρήκαμεν· οἱ γὰρ ἡγεμόνες τῆς πολιτείας, οἱ τὰς πόλεις ἠρεμεῖν ϖοιῆσαι κατασκευάζειν ὀφείλοντες, νυῦ τὰς ἐρημίας πολίζουσι, τοὺς οἰκοῦντας αὐτὰς τρέποντες εἰς φυγάδας, καὶ ἡμῶν δακρυοῤῥοεῖς ἐπαντλοῦντες φωνάς. ὅπερ δὲ θεῖον τὸ συμπαθεῖν εὖ οἶδα κἀγώ. ὅτι δὲ τὸ ϖρὸς ἐκδίκησιν ἀσθενὲς ϖροσθήκη ἐστὶ τῆς πληγῆς, καὶ τοῦτο οὐκ ἀγνοῶ. αὐτὸς οὖν ὡς ἔχων τε δύναμιν καὶ ἀρκῶν ϖρὸς τὴν ἄμυναν, καὶ παῦσον τὴν ἀδικίαν, καὶ σῶσον τὴν πολιτείαν, καὶ δὸς ἡμῖν ἠρεμίαν, στέλλας τοὺς ϝρήνους τῆς ἐρημίας.

Λαμπετίῳ. ρϟϐ.

Τῆς πίονος Ησαῦ ὁ Ιακὼβ ἐπειλημμένος ἐν τῷ πίπτειν, τοῦτο σημαίνων διὰ τοῦ σχήματος, ὅτι ὁ νοῦς ὁ βλέπων θεὸν καθαρότητι· τοῦτο γὰρ Ισραὴλ ἑρμηνεύεται, ϖερινίζει τὰ ϖαθη ταῖς ἀγρίμαργα· ὅσῳ ἐστὶν αὐτῆς ἐκείνων τετέλικεν, ἵνα καὶ τὴν ἀκαρτέρητον λύσσαν ὁ Εδὼμ ἐπεδείξατο, καὶ τῆς ϖρεσβυγενείας τὴν τιμὴν, οἰκέτην ἐποίησε βρώσεως.

Τῷ

Τῷ αὐτῷ. ρϟγ.

Οξέως ἐπιβάλλεις τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ δριμέως ϑηρεύεις τὰ κεκρυμμένα αἰνίγματα, τὰ δέρματα τῆς ἐλίφων ὁ Ιακὼβ ϖεριτίθησι, καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ ϖατρὸς ϖοεισάμενος, τὸν κύριον ἡμῶν καὶ σωτῆρα ἡνίξατο, τὴν ἀναμάρτητον φύσιν ἀναμαρτήτως δεξάμενον, καὶ τὰ ϖάθη αὐτῆς ἐν ἑαυτῷ θανατώσαντα. τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ τῶν νεκρῶν δερμάτων ϖερίθεσις. ἐπειδὴ ὅδεν ἐλιφῶδες λοιπὸν ἐν τῇ φύσει κατέλιπε, τῆς εὐωνύμου ϝάστεως καὶ χρίσεως ἄξιον· ἀλλὰ νεκράσας αὐτῆς τὰ ϝίνα μέλη, καὶ ϐρῶσιν ϖροσφιλῆ τῷ ϖατρὶ ϖροσεκόμισε, τὴν ἡμετέραν ἀεὶ ϖεινῶντι σωτηρίαν, καὶ ἡμῖν ἐν ἑαυτῷ τὸ ἀναφαίρετον εὐλογίαν ἐπήγασεν.

Eidem. 193.

Ingeniosè & argutè animum cogitationibus adiicis: atque acutè occulta ænigmata venaris. Iacob hœdorum pellibus contectus, ac paternam benedictionem cõsecutus, Dominum ac Saluatorem nostrum significauit, qui peccato obnoxiam naturam citra peccatum susceptt,ac vitiosos ipsius affectus in seipso interemit (hoc enim mortuarum pellium indumentum designat.)Quandoquidem nihil iam hœdinum,ac sinistro latere atque condemnatione dignum in natura reliquit: verùm terrenis ipsius membris morte affectis,Patri,perpetua salutis nostræ fame flagranti, gratum ac suauem cibum obtulit, nobisque in seipso nunquam eripiendam benedictionem fontis in morem protulit.

Gene.27. Iacob christi typus.

Ωρίωνι μοναχῷ. ρϟδ.

Πόθεν, ἔφης, οἱ ϖονηροὶ λογισμοὶ, ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχονται, καὶ κοινοῦσι τὸν ἄνθρωπον. ἐκ τοῦ καθεύδειν τοὺς γεωργοὺς ἐγρηγορέναι ὀφείλοντας, καὶ φυλάττειν τὸ καλὸν ϖέρματος τὸν καρπὸν ἀναθάλλοντα· εἰ γὰρ μὴ κόρῳ καὶ κάρῳ τὴν ἑαυτῶν φυλακὴν ϖροδεδώκειμεν τῇ θείᾳ εἰκόνα μολύναντες, τυτθὸν τὸ καλὸν ϖέρμα νοτεύσαντες, τὴν ζιζανίαν ὁ ϖορεὺς, οὐκ ἂν εὗρε ϖαρεισδυσιν, καὶ ἄξια ϖυρὸς ζιζάνια ἐν ἡμῖν κατειργάσατο.

Orioni Monacho. 194.

Vnde est,inquis,quòd malæ cogitationes è corde exeunt,& coinquinant hominem? Nimirum quia dormiunt agricolæ, qui excubias agere debebant, atque exorientem boni seminis fructum tueri & conseruare.Nam nisi ingluuie ac veterno custodiam nostram prodidissemus,diuina videlicet imagine contaminata, hoc est præclaro semine adulterato, zizaniorum sator, quà ad nos irreperet, non inuenisset, ne zizania igne digna in nobis effecisset.

Matt.15. Cur malæ cogitationes hominem inquinant. Matt.13. κόρῳ καὶ κάρῳ.

Τῷ αὐτῷ. ρϟε.

Θέλεις ἀπελθόντες συλλέξωμεν τὰ ζιζάνια, αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις, φασὶ, ϑεμιτεύειν ἀεὶ τῷ θείῳ θελήματι εὐτόνως ἐπιθυμοῦσαι, ἐπειδὴ καὶ τὴν ἡμῶν ὀλιγωρίαν, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πολλὴν ὁρῶσι μακροθυμίαν· ἀλλὰ ϖρᾶξαι τοῦτο κωλύονται, μὴ συνεκτιλθῇ τοῖς ζιζανίοις ὁ σῖτος, μήποτε ἁρπαγῇ ἁμαρτωλὸς ϖρὸς διόρθωσιν βλέπων, μὴ ϖονηρῶν γενομένων γονέων συνεκκοπῇ ἀκατάγνωστα τέκνα, ἕτε

Matt.13. ϑεμιτεύειν. Matt.13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſæpe in paternis lumbis ſunt, verùm apud Deum, vt pote occulta cernentem, iam exiſtunt. Angelorum enim claſſes, vt conſeruæ naturæ, ea quæ nondum præſentia ſunt, ignorant. Deus autem & intelligit, & perſæpe iſtud fecit. Neque enim Eſau peccantem, nondum edita prole, demeſſuit, ne vnà quoque Iobum euelleret, qui ex eo genus duxit: nec item Matthæum portoriis exigendis operam dantem morte affecit, ne Euangelij prædicationem impediret: nec libidini atque impudicitiæ ſtudentes meretrices oppreſſit, ne pœnitentiæ exempla deeſſent: nec Petri abiurationem vltus eſt; quoniam calentes ipſius lachrymas proſpiciebat: nec perſequentem Paulum morte abſcidit; ne orbis terrarũ fines ſalute fruſtrarentur. Omnia ergo zizania, quæ meſſem expectant, nec ad pœnitentiæ fructum ſeſe conuertunt, magno igni præparantur, vt quæ ſterilitate prorſus laborarint.

Angeli futura ignorant.

Hebr. 12. Iob ab Eſau genus duxit.

Matt. 9. Matt. 21. Luc. 7. Matt. 26. Act. 9.

Matth. 13.

Sereno. 196.

Non eſt iniqui iudicij, quemadmodum putas, iis, qui plurimos labores & ærumnas pertulerant, ac domos extruxerant, imperaſſe, vt Ægyptios ſpoliarent, aurcáque atque argentea vaſa ab illis acciperent, quibus labores ſuos impenderant: verùm perquàm etiam integri ac religioſi iudicis, dignum cibo eſſe operarium ſancientis. Nam ſi quis noſtrûm cognitionis ſpiritũ aſſecutus eſſet, illud vtique inueniſſet mercedem hanc, atque ad hunc modum datam, laboris in conficiendis lateribus ſuſcepti acerbitate, ac luctuoſa ædificatione, ob quam iuſtus iudex ipſis quoque gratiam ad res huiuſmodi commodato accipiendas indidit, longè inferiorem fuiſſe.

Exod. 11. & 12.

Luc. 10.

Exod. 1.

Cyro. 197.

Pompa, & faſtus, atque inanis gloria, ſupernum ſplendorem minimè conciliat: verùm mores probi, ac vita honeſta, & oſtentationis expers bonorum communi-

Vitanda in bonis actionib. oſtentatio.

μὸν πολλάκις ἐν ἐσφῦϊ ὄντα παῤῥησίᾳ, θεῷ δὲ ὑφεσταῦτα ὡς τὰ κεκρυμμένα ὁρῶντι. αἱ γὰρ τάξεις τῶν ἀγγέλων, οἷα τῆς φύσεως σύνδουλοι, τὰ μήπω παρόντα ἀγνοοῦσιν. ὁ δὲ κύριος καὶ συνιεῖ, καὶ πολλάκις ἐποίησεν. Οὐκ ἐθέρισεν ἄτεκνον τὸν Ησαῦ ἁμαρτάνοντα, ἵνα μὴ συνεκτίλλῃ τὸν Ἰὼβ, ἐξ ἐκείνου γινόμενον, μὴ θανατώσας τελωνοῦντα Ματθαῖον, ἵνα μὴ κωλύσῃ τὸ εὐαγγέλιον, μὴ ἐλέγξας, ἀσελγείσας πόρνας, ἵνα μὴ τῆς μετανοίας οἱ τύποι ἀργήσωσιν, μὴ ἀμυνάμενος τῷ Πέτρῳ τὴν ἄρνησιν, ἐπειδὴ τὸ θερμὸν προσβλέπτε δάκρυον, μὴ σκώληκας τελευτῆν τὸν Παῦλον διάκοτα, ἵνα μὴ ἀφέλησωσι σωτηρίας τῆς οἰκουμένης τὰ τέρματα. ὅσα τοίνυν τὸν θερισμὸν περιμένει ζιζάνια, καὶ πρὸς καρπὸν μετανοίας οὐ πέπτεται, τῷ μεγάλῳ πυρὶ ἑτοιμάζεται, ὡς παντελῆ ἀκαρπίαν νοσήσαντα.

Σερήνῳ. ρϛ.

Οὐκ ἔστιν ἀδίκου κρίσεως, ὡς οἴει, τὸ κελεῦσαι τοὺς πλεῖστα μοχθήσαντας, καὶ πόλεις σὺν πόνῳ οἰκοδομήσαντας, σκυλεῦσαι τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ χρυσία λαβεῖν ἢ ἀργύρια παρ' ἐκείνων, οἷς τοὺς πόνους κατέθεντο. ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀδεκάστου κριτοῦ, ἄξιον εἶναι τῆς τροφῆς τὸν ἐργάτην θεατίζοντος. εἰ γάρ τις ἡμῶν καὶ γνωστικοῦ ἐπέτυχε πνεύματος, εὗρεν ἂν παρὰ πολὺ τὸν μισθὸν, καὶ ὅπως δεδομένον τῆς καταδικούσης πλινθείας, καὶ πολυετοῦς οἰκοδομίας, δι' ἣν αὐτοῖς ὁ δίκαιος κριτὴς, ἢ τὸ χάριν πρὸς τὸ χρῆσιν προσέθηκε.

Κύρῳ. ρϛζ.

Κόμπος, καὶ τῦφος, καὶ δόξα κενὴ, οὐ σωτηρίᾳ τῇ ἄνω λαμπρότητι, ἀλλὰ τρόπος χρηστὸς καὶ βίος σεμνὸς, καὶ κοινωνία πρὸς τοὺς χρῄζοντας ἀνεπιδείκτος.

δεκτος. τοῖς γὰρ ἐνταῦθα ἐπαίνοις, καὶ ἡ ἀμοιβὴ τῆς εὐποιΐας συγκαταλύεται. εἰ δέ τις τὸν ἐκεῖθεν ἀνταπόδοσιν ζητεῖ, καὶ νῦν λαμβάνει ἀπαρχὰς, κἀκεῖ πλούσιον κομίζεται γέρας.

Τῷ αὐτῷ. ρϟη.

Ἐπειδὴ ἄρισά σοι εἶπας πεφηνέναι τὰ πρότερα, δέχου καὶ ἄλλην οὐκ ἀναξίαν ἐκείνης ἀφήνοιαν, τὸν τῶν ἑβραίων ἀρρένων μιαιφονίαν ὁμοίᾳ θεὸς ἀντημείψατο ἐκδικήσει, ἐν τῇ ἐρυθρᾷ πάντας ἄῤῥενας ἀποπνίξας, ἵνα καὶ τοῖς σώμασιν ἔχῃ ἡ δίκη τὸ ὅμοιον. προσέχε τοίνυν ἀσφαλῶς, καὶ μὴ μέμφου προπετῶς.

Διδύμῳ. ρϟθ.

Κόκκῳ σινάπεως τὸν οὐράνιον βασιλείαν ἀπεικάζει ὁ κύριος, πλείστων ἔχουσα τρόπων, ἀφ' ὧν τὸν εὐτέλειαν τῆς ἐν τῇ οἰκείᾳ συγκαταβάσῃ πλοκάς, ἀφ' ἧς ἡμῶν ἡ σκιὰ καὶ ἀνάψυξις ἀπὸ πασῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ γέγονεν ὀδυνῶν, ἀφ' οὗ τὸν ἐν ἀρχῇ τῆς εὐαγγελίου τῆς ποιμνίου σμικρότητα. ἀφ' οὗ ἔμφυτον τῷ κόκκῳ δριμύτητα, ἧς καὶ χρῄζει ὁ τῆς φρενῆς ἔμπορος ὁδῷ, ἀφ' οὗ μὴ ἀκοπέσθαι, ἀλλὰ τὸν ἀδιαίρετον σῴζειν ὑπόστασιν. ὁ γὰρ θεῷ ἑνωθεὶς, καὶ εἰς ἕνα τέλειον ἄνθρωπον συναρμολογηθεὶς, ἀδιαίρετον ἔχειν καὶ ἄτμητον τὸν πρὸς αὐτὸν ὀφείλει συμφέρειαν, ὐδενὶ πάθει χωριζομένην, ἀλλ' ὅλην αὐτῷ συντεθραυμένην.

Ἡρωνι Διακόνῳ. σ.

Ἡ τῶν προφητικῶν ῥημάτων ἀφάνοια, τοιαύτην ἔχει σαφήνειαν· σκάλυπτον δάκρυσι τὸ θυσιαστήριόν μου, φησὶν ὁ θεὸς, δάκρυσιν ἀδικουμένων, ἀσπαζομένων, συκοφαντουμένων· τούτῳ χάριν ἡ ἐπ' ἐλέγχῳ πᾶσι ταῦτα μεμφόμενος, τῶν συμβάντων ἀπη-

catio cum iis qui inopia conflictantur. Etenim cum huius vitæ laudibus beneficij quoque dati merces vnà extinguitur. Sin autem quiſpiam futuram mercedem quærit, ille & nunc primitias accipit, & illic amplum & copioſum præmium refert.

Eidem. 198.

Quoniam optima tibi priora viſa eſſe dixiſti, aliam quoque illa minimè indignã ſententiam accipe. Nefariæ maſculorum Hebræorum cædi Deus eãdem vltionem ac pœnam rependit, omnibus maribus in rubro mari oppreſſis ac ſuffocatis: quo nimirum corporibus quoque pœna ſimilitudinem haberet. Quocirca prudenter attẽde, non autem temerè reprehende. *Exod. 1.*

Didymo. 199.

Plurimis de cauſis Dominus cælorum regnum ſinapis grano comparauit, nempè ob paupertatis, quam pro indulgenti ſua demiſſione ſubiit, vilitatem, quæ nobis vmbram atque ab huius vitæ doloribus leuationem conciliauit: ob ouilis, in Euangelij primordiis, tenuitatem: ob naturalem ſinapis acrimoniam, qua etiam opus habet is, qui per arctam viam mercaturæ cauſa graditur: ac denique quia ne ſectione quidam amputatur, verùm indiuulſam hypoſtaſim conſeruat. Nam qui Deo copulatus, atque in vnum perfectum hominem compactus eſt, eiuſmodi cum eo coniunctionem habere debet, quæ diuidi ac ſcindi nequeat, nec vlla calamitate diuelli poſſit, verùm omni ex parte cum eo coniuncta ſit. *Matt. 13.*

Qualis eſſe debet, qui Deo copulatus eſt.

Heroni Diacono. 200.

Propheticorum verborũ ſententia hanc explanationem habet: operiebant lachrymis altare meum, ait Deus, lachrymis, inquam, eorum qui iniuria afficiebantur, quibuſque facultates ſuæ eripiebantur, atque calumniæ comparabantur. Eóque nomine hæc ipſis crimini vertit, cùm iis ſuc- *Malac. 2.*

censet, eaque calamitates illas, quæ pòst euenerunt, conflauisse pronunciat. Nam alioqui pœnitentiæ lachrymæ non modò reprehensione carent, verùm etiam Deo, thymiamatis instar, gratæ ac iucundæ sunt. Vestimenta autem ligata, atque altare obuelantia, quanta ipsorum animus diuini numinis contemptione laboraret, indicabant. Nam cùm lex ediceret, vt diuinum templum puris atque ingentis pretij materiis exornaretur, ipsi contrà impuras ac sordidas vestes circa sanctius adytum alligantes, contumeliæ notam templo inurebant: non modò inter purum & impurum minimè distinguentes, sed ne quidem inter Deum & res impuras discrimen vllum statuentes. Quæquidem etiam ipsis tot malorum fontes aperuerunt.

Pœnitentiæ lachryma Deo grata.

Exod. 25.

Ezechiel. 22.

χῶν ταῦτα τυγχάνειν ἀποφαινόμενος αὐτά. τὰ γὰρ τῆς μεταγνώσεως δάκρυα, ὃ μόνον ἀχαταπόρηπα, ἀλλὰ καὶ ἡδέα ἐστὶ τῷ θεῷ, ὡς θυμίαμα· τὰ δὲ ἱμάτια τὰ δεσμώμενα, καὶ τὸ θυσιαστήριον καλαπετάζοντα, τῇ καταφρονητικῇ αὐτῶν περὶ τὸ θεῖον ἐμφάνῃ ἀφάθεσιν. τὸ γὰρ νόμιμον ἐκ καθαρῶν καὶ τιμίων ὑλῶν τῇ περὶ τὸν θεῖον νεὼν τάσσοντος ἀφαχόσμησιν, αὐτοὶ ῥυπώσας καὶ ἀκαθάρτους ἑαυτὰς περὶ τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων δεσμοιοῦντες καθύβριζον τὰ ἀνάκτορα. μὴ μόνον μεταξὺ καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων μὴ ἀφορίζοντες, ἀλλὰ καὶ μέσον θεοῦ καὶ ἀκαθάρτων μὴ ἀφορίνοντες, ἄτοπ αὐτοῖς καὶ τῶν τοσούτων κακῶν τὰς πηγὰς ἀνεῳγμοσε.

Didymo. 201.

Cælorum regnum fermento comparatum est: hoc est Domini ac Saluatoris nostri incarnationi peccati omnis experti, quæ vniuersum terrarum orbem conspersit: & vnius corporis ex nostra substantia atque à Dei genitrice Maria sumpti, coagmentationi, quæ homines omnes qui ab orbe condito extiterunt, ad nouum ortũ renouauit.

Matth. 13.

Ioan. 3.

Διδύμῳ. σα.

Ζύμη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀφωμοίωται, τῇ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἀναμαρτήτῳ σαρκώσει, ἀναφυρασαν τὸν ἅπαντα κόσμον καὶ ἑνὸς σώματος ἀποτελέσῃ, ἐκ τῆς ἡμετέρας οὐσίας καὶ τῆς θεοτόκου Μαρίας λαφθέντος τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρωπότητα, εἰς παλιγγενεσίαν ἀναχωνισάσῃ.

Macario Episcopo. 202.

Rectè quidem, vt mihi persuadeo, nouos ecclesiæ ministros instituis: malè autẽ eosdem laudas. Vide ne huiusmodi laudibus inflectantur, contentionisque suauitate spolientur, illisque hoc inanis opinio atque arrogantia afferat, vt intentionis animique neruorum iacturam faciant.

Præposteralaus animos enervat.

Μακαρίῳ ἐπισκόπῳ. σβ.

Καλῶς μὲν ἄγεις τοὺς νέους τῆς ἐκκλησίας λειτουργοὺς πέπεισμαι, κακῶς δὲ τούτους ἐπαινεῖς. τρέσεσθε μὴ τοῖς ἐγκωμίοις ἀπαχλιθῶσι, καὶ τοῦ τόνου τὸ ἡδὺ συληθῶσιν, οἵησί τε καὶ συντονίαν ζημιωθέντες.

Zenodoto. 203.

Cùm & Noë agriculturæ suæ periculũ fecerit, ignorans quidnam ex vino ipsi accidisset, & Lot item à vino in amẽtiam inflexus sit, Patérque in senili ætate haud sponte ac voluntariè factus sit, & Herodes temulentiæ ludus effectus. magni Ioannis

Genes. 9.

Genes. 19.

Matt. 14.

Ζηνοδότῳ. σγ.

Εἰ καὶ Νῶε τῆς οἰκείας γεωργίας πεπείρατο, ἀγνοήσας ὃ πέπονθεν ἐξ οἴνου. καὶ Λὼτ εἰς ἄνοιαν ἐκλίθη τοῦ οἴνου, καὶ πατὴρ ἐν γήρει ἀβλήτως γεγένητο· καὶ Ἡρῴδης μέθης γενόμενος παίγνιον, τῷ τοῦ μεγάλου Ἰωάννου

ἀβούλητος

ἅμματι

ἅμματι τὴν πρόπεζαν αὐτοῦ καὶ καρδίαν ἐφοίνιξε· καὶ πάντα τὰ ἄλογα τῶν ἀνθρώπων ἐγκλήματα, οἵτινές ἐστιν ὑποβλύσματα· τί τὴν αὐθάρετον ἐφέλκῃ μανίαν, καὶ ὃ τὴν σώφρονα περιάπτεις συμπεῖραν;

ἀκούσιον.

cruore mensam suam ac pectus tinxerit, & denique omnia hominum vesana crimina à vino promanent, quid tu voluntarium furorem accersis, ac non pudicam & temperantem moderationem amplecteris?

Ecclesi. 19. & 31.

Didymo. 204.

Διδύμῳ. σδ.

Ὥσπερ ἡ ῥιπτοιδὴς ἐν θαλάσσῃ σαγήνη, ἀφόρων ἔχει τὸν συγκλεισμὸν τῶν γενῶν τῶν ἰχθύων· ὅπως ἡ αἰώνιος τοῦ χριστοῦ βασιλεία, τὴν ἐκ παντὸς ἔθνους ἀνθρώπων πληθὺν δεχομένη, ἀνάλογον τῇ πίστει τὴν σωτηρίαν δείζει, ὃ γένους ἀξιοπιστίαν, οὐκ ἀξίᾳ νέ. οὐκ ἀξίας σεμνολογία, οὐκ ἱερατία, ὃ βασιλεία ἀναξία τῆς κλήσεως τὴν τρυφὴν ἀφανέμουσα, ἀλλὰ τρόποις καὶ βίῳ τοὺς καθαρότητα νεύσαντι, καὶ τοὺς τὴν θήραν τῶν ἀληθῶν ἁλιέων ὁρμήσαντι.

Quemadmodum sagena, quæ in mare proiicitur, varia piscium genera concludit: Eodem modo sempiternum Christi regnum ex omnibus hominum nationibus multitudinem excipiens, pro fidei ratione salutem cuique constituit: non generis authoritati, non dignitatis amplitudini, non sacerdotio, non regno hac appellatione indigno delicias tribuens, verùm moribus ac vitæ, quæ ad puritatem propensa fuerit, atque ad verorum piscatorũ prædam se contulerit.

Matth. 13.

Matth. 4.

Eidem. 205.

Τῷ αὐτῷ. σε.

Τὰ καλὰ σωάγεται εἰς ἄγγη καὶ τὰ κακὰ ἔξω βάλλεται τῆς σαγήνης, ἐρευνωμένης, φημὶ, τῆς τοῦ κυρίου ἐκκλησίας, ἐπειδὴ πάντες τῷ χριστῷ ὀνόματι ἐσφραγίσθησαν, καὶ εἰς μίαν ἁρμονίαν ἠνώθησαν· καὶ συνάγεται μὲν εἰς ἄγγη, τουτέστιν εἰς τοὺς αἰωνίους μονὰς, τὰ ἐν ἀληθείᾳ ἀφαμέναντα φρονήματα. ἔξω δὲ βάλλεται τῆς βασιλείας τὰ αἱρετικὰ, καὶ τῆς ὀρθῆς δόξης ἀντίθετα.

Bona in vasa colliguntur, mala autem extra sagenam proiiciũtur: nimirum cùm Domini Ecclesia excutietur, quandoquidem omnes Christi nomine consignati, atque in vnam compagem & commissuram copulati sunt. Et quidem in vasa, hoc est, in sempiternas mansiones, colliguntur animi qui in veritate perstiterunt: extra regnum autem proiiciuntur hæretici, rectéque doctrinæ aduersarij.

Matt. 13.

Εὐτονίῳ. σζ.

Ὁ γατὴρ ὃν ὁ Πέτρος ἐκ τοῦ βυθοῦ λαβεῖν ἐκελεύετο ἐν τῷ ἰχθύϊ χρυπόμμον, τὴν μορφὴν ἡμῶν ἐδήλου καλυπομμόνην τοῖς πάθεσιν, ἣν ἐν ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἀρχέτυπον ἀνακαλέσῃ ὁ κύριος· αὐθ' ἑαυτῷ δὲ τοῦτον δοθῆναι προσέταξεν, ὡς γεγονὼς ἄνθρωπος τοῖς ἡμῶν ἅπασιν ὁμοιούμενος. ὅτε βασιλεῖ συγχωρῶν ἀνιτάσσεσθαι ἀβλαβῶς ὅπλα σατανᾶ, καὶ θείᾳς δυνάμεως τὰς ἐνεργείας ἐπιδεικνύμενος.

Eutonio. 206.

Stater ille, quem in pisce abstrusum Petrus capere iussus est, formam nostram vitiosis affectionibus coopertam designabat, quam Dominus in seipso ad primigenium exemplar reuocat. Suo autem nomine hunc dari præcepit, vt homo effectus, atque omnibus nostris conditionibus subiectus: nec Imperatori, cùm ea imperat, quæ minimè noxia & pernicioſa sunt, obluctari permittens, & diuinæ potentiæ vim ac facultatem ostendens.

Matt. 17.

Quid stater significet.

Regi non resistendum imperanti parendũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Martyrio. 207.

Matt.18. Cùm Dominus id à nobis expoſcit, vt ad puerorum ſimilitudinem accedamus, non id à nobis exigit, vt ad infantiam redeamus, quemadmodum ipſe, Nicodemi inſtar, exiſtimas: verùm vt improbitatem abiuremus, ſicque nos comparemus, vt puerilis in nobis ſimplicitas inſit. Atque hoc per ea quæ dixit, oſtendit. Nō enim dixit, Niſi paruuli efficiamini: ſed, ſicut paruuli: nimirum per huiuſce particulę, ſicut, acceſſionem, rei imitationem declarans.

Ioan 3. *Quid ſit paruulum effici.*

Donato. 208.

Ne legitimum imperium inconditis atque incōcinnis moribus barbarum reddas: verùm rebus ipſi conſentaneis exornes: mœſtis videlicet lenitatem, minoribuſque cum maioribus æquabilitatem impertiens. Ac tum præclarum æquitatis & iuſtitiæ ignem accende, ſiquidem prælucentis iuſtitia probi imperij ac præfecturæ igniculus eſt.

Theognoſto. 209.

Si quid materiæ proprium, ſi quod erroris inſtrumentum, ſi quod impoſturæ ſimulacrum inteſtina ſocordia nobis iniecit, hoc Dominus ad vitij architectum & effectorem à nobis proiici vult. Contrà, ſi quod virtutis ſymbolum, ſi quod honeſtatis inſigne, ſi quod vigilantiæ atque cautionis lucrum, hoc Dei beneficio nobis contigiſſe exiſtimare ac perſuaſum habere, debitámque laudem ipſi offerre. Id enim eſt quod ait, Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.

Matt.22.

Chriſtodoro. 210.

Poſtremæ temporum neceſſitatis ſigna, quæ Dominus ad cognitionem noſtram patefecit, vt tibi explanarem, per literas poſtulaſti. Horum igitur vim paucis accipe. Qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes:

Matt.24.

Μαρτυρίῳ. σζ.

Οὐχ ἡλικίας ἕνεκα τροφὴν τῷ σοῷ τὰ παιδία ὁμοίωσιν ὁ κύριος ἀπαιτεῖ, ὅπερ αὐτὸς νομίζεις, ὡς ὁ Νικόδημος, ἀλλὰ τῆς καρδίας τὴν ἄγνοιαν ὡς παιδιάδη ἡμῖν ἐνυπάρχειν ἁπλότητα. καὶ τοῦτο δι' ὧν ἔφησε δείκνυσιν, οὐκ εἰπών, Ἐὰν μὴ γένησθε παιδία, ἀλλ' ὡς τὰ παιδία, τῇ τοῦ, ὡς, προσθήκῃ, τὴν μίμησιν ἐμφαίνων τοῦ πράγματος.

Δονάτῳ. ση.

Μὴ τὸν ἔννομον ἀρχὴν τοῖς ἀναρμόστοις ἤθεσι κακοβαρβάρῳ, ἀλλὰ τοῖς πρέπουσιν αὐτῇ πράγμασι κατακόσμει, πραότητος μεταδιδοὺς τοῖς ἀγρίοις, καὶ ἰσότητος τοῖς ἥττοσι πρὸς τοὺς μείζους, καὶ τότε λαμπρὸν ἐξάψεις πυρσὸν τῆς εὐνομίας· ὑπερκαυμα γὰρ ὄντι δικαιοσύνη τοῦ φωτὸς τῆς εὐαρχίας.

Θεογνώστῳ. σθ.

Εἴ τι τῆς ὕλης ἴδιον, εἴ τι πλάνης ἔμφορτον, εἴ τι ἀπάτης εἴδωλον ἐν ἡμῖν, ἡ ἔνοικος εἰσέφρησε ῥαθυμία, τοῦτο τῷ δημιουργῷ καὶ ποιητῇ τῆς καρδίας ἐπιρρίπτεσθαι παρ' ἡμῶν ὁ κύριος βούλεται. εἴ τι δὲ ἀρετῆς σύμβολον, εἴ τι σεμνότητος γνώρισμα, εἴ τι νήφεως καὶ ἀσφαλείας ἐμπόρευμα, τοῦτο θεοῦ καὶ ἡγεῖσθαι καὶ πεπεῖσθαι τυγχάνειν δώρημα, καὶ ἀξίαν αὐτῷ προσκομίζειν τὴν αἴνεσιν. τοῦτό ἐστιν, ὅ φησιν, ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.

Χειροδώρῳ. σι.

Τῆς τελευταίας τῶν χρόνων ἀνάγκης τὰ σημεῖα, ἅπερ ὁ κύριος πρὸς εἴδησιν ἡμῶν ἀπεκάλυψεν, ἐφηύρηκάς σοι ἀξιώσας ἀφ' ἑαυτοῦ γράμματος, ταχέως τὴν τούτων μάθησιν δώσομεν.

οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φεύγετωσαν εἰς τὰ ὄρη, οἱ ἐν εὐσεβείᾳ ἐμπεπυσμένοι· τοῦτο γὰρ ἡ Ἰουδαία ἑρμηνεύεται· ὅτι τὴν ὑψηλὴν καταφυγὴν ἀφοράτωσαν· ὑπὸ τῆς οἰκείας ὁμολογίας φρουρούμενοι. ὁ δὲ ὅτι τὸ δώματος, μὴ καταβάτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· ὁ τὴν παρούσης ἀφρονήσας οἰκίας, καὶ πᾶσαν τὴν ἐνταῦθα καταπατήσας σκηνήν, καὶ ὑψηλὸς τῷ βίῳ γενόμενος, καὶ τὰ ἐνοίκια πάντα ὑπερπεμφάμενος, μηδὲν ἐξ αὐτῆς ὑπαπάσθω. μὴ δειλίαν, μὴ ῥᾳθυμίαν, μὴ δόξαν κενὴν, μὴ ὄρεξιν πλούτου. ἅπερ ἀφ' ὕψους ὅτι καταβάσεις ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, μὴ ὑπιφρεφάτω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ὁ τὸν παλαιὸν ἀπεκδυσάμενος ἄνθρωπον, καὶ τοῖς σαρκίνοις ὑποταξάμενος, τὸν νέον φορείτω, ὃς αὐτὸν εἰς ὑπίγνωσιν θεοῦ ἀνεκαίνισε, καὶ τῆς ὑλικοῦ σκάθηρεν. ἐν τούτοις γὰρ ἔξεστι τοῖς σκεπτικοῖς μεγάλην χάριν ἀνεπιβόλων.

Τῷ αὐτῷ. σια.

Οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ταῖς ἐγκυμονούσαις, φησὶ, τὸν θεῖον ἔρωτα ψυχαῖς, καὶ θαρρούσαις παρρησιάσασθαι, καὶ τεκεῖν τὴν περὶ θεοῦ ὁμολογίαν καὶ ἔκτασιν· καὶ τὰς νηπιόθεν καὶ ἀτελῆ περὶ τὴν θείαν μακροθυμίαν γνώμην κεκτημένας· καὶ τῇ ἐλπίδι τῶν ἀμοιβῶν οὐ προσεχούσας, ἀλλ' ἀτελὴς ἢ προσβολὰς χαυνωθείσαις, καὶ τῶν μελλόντων γυμνωθείσαις.

Ζήνωνι πρεσβυτέρῳ. σιβ.

Ἔχεις ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, ὧν ἀπείρεις τοὺς καρποὺς ἀναθάλλοντας, ἐλέσεις τῶν χρηστῶν σου παλαισμάτων τὰ ἐπίνικια· ὑπὲρ μὲν τῆς ἑκουσίου πενίας, ἑκατονταπλασίονά σοι κτᾶται κἀκεῖσε ὑπισχνουμένου ἀγαθὰ τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος καὶ σωτῆρος. ὑπὲρ δὲ τῶν πρὸς τὰ πάθη ἀγώνων, καὶ σκαμμάτων, τὸν ἄφθαρτόν σοι στέφα-

id eſt, qui in pietate fixi ac firmati ſunt (nā id Iudæa ſonat) ad ſublime perfugium oculos coniiciant, ſuæ videlicet confeſſionis præſidio ſepti ac communiti. Qui autē in tecto eſt, non deſcendat aliquid tollere de domo ſua: id eſt, qui præſentem domū contempſit ac pro nihilo duxit, atque omnem huiuſce vitæ ſcenam pedibus protriuit, vitáque altus & ſublimis effectus eſt, & inteſtinos animorum motus ablegauit, nihil ex ipſis attrahat, non metum, non ignauiam, non inanem gloriam, non opū cupiditatem, id enim ex alto deſcenſus ſignificat. Et qui in agro, non reuertatur tollere tunicam ſuam: id eſt, qui veterem hominem exuit, rebuſque carnalibus nunciū remiſit, nouum geſtet, qui eum ad Dei agnitionem renouauit, atque à fæce & illuuie repurgauit. Hinc enim illud aſſequetur, vt ingens illa calamitas nihil ipſi inſidiarum creare poſſit.

Eidem. 211.

Væ prægnantibus & lactentibus in illis diebus, ait Dominus ad eas animas, quæ diuinum amorem velut vtero adhuc gerunt, nec verborum libertate ac fiducia vti, Deique confeſſionem, acrémque pro eo contentionem ac dimicationem parere audent, quæque puerilem & imperfectam de diuina patientia mentem ac ſententiam obtinent, nec præmiorum ſpem ſibi proponunt, verùm minis aut inſultibus fractæ ſunt, ac futuris rebus ſpoliatæ. Matt. 24.

Zenoni Presbytero. 212.

Habes in diuina ſcriptura pullulantes earum rerum, quas ſeris, fructus: Cernis egregiorum tuorum certaminum palmas: nempe & pro ſponte ſuſcepta paupertate, centuplo ampliora tum hic tum illic bona pollicēte bono illo paſtore ac Saluatore: & pro ſubitis aduerſus vitia certaminibus, ac palæſtris, corruptionis expertem coronam tibi nectente Paulo, generoſo Matt. 19. 1.Cor.9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquam illo in huiusmodi rebus pugile, ac victore.

Sosandro. 213.

Matrimonij vinculo astrictus fuisti. Hoc autem Dominus conducibiliter, atque ad animæ vtilitatem accõmodatè soluit. Neque enim quicquam eorum, quæ ab eo fiunt, commodi ac lucri expers est. Quoniam igitur mundanam, ac non diuinam, solicitudinem habet vitæ societas, solutus
1. Cor. 7. es ab vxore, noli quærere vxorem: ne te mulieris venenum corrumpat, ad alterum voluptatis congressum te tanquam præstigiis quibusdam illiciens, carnalèsque blãditias, atque inutiles curas & suspiciones docens. Verùm ad montem nostrum, vt animę tuæ saluti consulas, te confer.

Domitio. 214.

Non cuiusuis est, heus tu, dogmatisten agere: quandoquidem nec omnium purpuram gestare. Quocirca cùm non omnes purpura vtantur, ac præsertim pauperes (vt qui alioqui Imperatoriæ maiestati cõtumeliam inferant, rémque præcellentem vilem & abiectam reddant) abstineas velim ab ecclesiæ minimè congruentibus disputationibus, quæ nullam auditoribus vtilitatem afferunt, verùm religionem nostram in contumeliam trahunt, infensósque atque infestos nobis hæreticos, non aduersum te, atque ad te accusandum & insectandum flectunt, verùm ad pietatem conuitiis & maledictis incessendam extimulant. Non enim insciti am tuam perspiciunt: verùm piæ doctrinæ imbecillitatem risui ac ludibrio habent.

Eusebio Episcopo. 215.

Vt ornatus studiosum elegantia vestiũ
Psal. 24. decet: ita in te illud Psalmistæ accommodè conferri potest, confundantur iniquè agentes superuacuè. Patefactis enim ianuis ac quæstuum faciendorum rationibus, tu quidem hoc nomine rationes reddes, aliis autem opes aggeris, quibus quẽ-

νον πλέκοντος Παύλου, τῷ γενναίῳ ἀθλητῶν παλαιστῇ καὶ νικηφόρῳ.

Σωζάνδρῳ. σιγ.

Ἔχεις μὲν δεσμὸν τὸν σωφρόνειαν· ἔλυσε δὲ ταύτην ὁ κύριος συμφερόντως καὶ ψυχωφελῶς, οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἀκερδὲς τοῦ αὐτῷ. ἐπεὶδὴ τοίνυν μέριμναν ἔχῃ κοσμικὴν ἀλλ' οὐ θείαν ἡ συμβίωσις, λέλυσαι ἀπὸ γυναικὸς· μὴ ζήτει γυναῖκα, μή πως σε ἰὸς γυναικὸς φαρμακεύσῃ, πρὸς ἑτέραν ροπτεύων συνέλευσιν ἡδυπαθείας, καὶ σαρκικὰς διδάσκων κολακείας, καὶ ἀνονήτους φροντίδας καὶ ὑποψίας· ἀλλὰ σῴζων σῶζε τὴν σαυτοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ ἀμέτερον ὄρος.

Δομιτίῳ. σιδ.

Οὐ παντός ἐστιν, ὦ ἄνθρωπε, τὸ δογματίζειν, ἐπειδὴ οὐδὲ πάντες ἀλυπροφορῶσιν οἰκοῦντες εἰ σκεύεσιν ὀστρέου βαπτοί πάντες, καὶ μάλιστα πτωχοί, ὡς εἰς τὸ κράτος ὑβρίζοντες, καὶ εἰς εὐτέλειαν τὴν ὑπερβολὴν καταισχύνοντες, φεῖσαι τοῦ ἀπρεπῶν τῇ ἐκκλησίᾳ λόγων, οὐδὲν τοῖς ἀκροατὰς κέρδος φέροντων, ἀλλ' εἰς ὕβριν τὰ τῆς θρησκείας ἑλκόντων, καὶ τοὺς δυσμενεῖς ἡμῖν αἱρεσιώτας, οὐ πρὸς σὲ καὶ τὴν κατὰ σοῦ κατηγορίαν κλινόντων, ἀλλὰ πρὸς λοιδορίαν τῆς εὐσεβείας ἐρεθιζόντων, οὐ γὰρ τὴν σὴν ἀμαθίαν σωφρονοῦσιν, ἀλλ' ἐκείνης ἀθεΐας καταγελῶσιν.

Εὐσεβίῳ ὑπισκόπῳ. σιε.

Ὡς φιλοκόσμῳ εὐπρέπειαν ἱματίων, ὅτῳ σοι τὸ ψαλμικὸν ἐφαρμόζει, αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοιοῦντες Ἀμαλεκὴν θύρας γὰρ καὶ τρόπους κερδῶν ὑπανοίξας, σὺ μὲν τοῖς ἐπ' αὐτοῖς ἀποπτοίς εὐθυίας, ἑτέροις δὲ ἀνοιγνύεις τοὺς πόρους, οἷς πλούτους καὶ σαυτῷ πυμωείας

ρίας πορεύεις. εἰ τοίνυν βέλτιον καὶ κείνους καὶ ἑαυτὸν τοῦ πυρὸς ἀπαλλάξαι, πολλοί σε Λάζαροι κυκλοῦσιν· εἰς αὐτοὺς τὴν φλόγα τῶν χρημάτων ἐκτίναξον, καὶ μετ' αὐτῶν ἐκεῖσε κληρονομήσεις ἀνάψυξιν.

Ζήνωνι πρεσβυτέρῳ. σις.

Ἐδεξάμεθα τὸ ἱμάτιον, καὶ χιτῶνα πεπόμφαμεν, καὶ σοὶ πάνυ εὐχαριστήσαμεν, τὸ ἓν ἡμῶν ἀπαιτήσαντι σκέπασμα, ὅτι τὸν νόμον τοῦ Βαπτιστοῦ ἐπληρώσαμεν, δύο χιτῶνας οὐκ ἔχοντες. καὶ εἰ μὲν δοθείη τῷ χρῄζοντι, ἀμφοτέροις πεπράχαμεν χρηστῶς, ἐγὼ θαλπόμενος τῷ καινῷ, καὶ ἐκεῖνος τῷ περιῤῥήγνυμένῳ πυρῶν. εἰ δὲ καὶ τούτων μέλλοις, ὡς τὰ πινῶν ἁγίων τηρεῖν, ἐμὲ μὲν εἰς ἀπόγνωσιν ὠθήσεις, ἔλεγχον ἐμαυτοῦ τὴν συνείδησιν ἔχοντα· πάλιν δὲ πέμψας, πάλιν αἰτήσεις· ἡμεῖς δὲ δώσομεν.

Τῷ αὐτῷ. σιζ.

Εἰ ἐλπίδι τῇ τὰ πάντα σωτηρίᾳ τοῦ πράγματος ἐώρακας, καὶ πίστει ἐτόλμησας τὰ ἡμᾶς ὑπερφέροντα, ὅναρ τῆς προθέσεως, πολλάκις ἡμᾶς ὠφέλησον καὶ κοινωνῶν ταῖς χρείαις ἡμῶν φιλοτίμως, καὶ εὕροις ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. σιη.

Τῆς θεοπεσίου Δανιὴλ ἡ πολύθρυλλητος ὅρασις, τὴν Ἀσσυρίων καὶ Μήδων καὶ Μακεδόνων βασιλείαν, ὡς μονοειδῆ τὴν ἐξ ἑνὸς ἑκάστην ἔθνους συντεταγμένην, ἑνί καὶ θηρίῳ παρείκασε· τὴν μὲν ἄρκτῳ, τὴν δὲ λεαίνῃ, τὴν δὲ ἑτέραν παρδάλει. τὴν δὲ τετάρτην ὅρασιν, δεινὸν φοβερὸν, καὶ πολυτρὸς ἔχθαμβον ἔχουσαν, ὀδοῦσι σιδηροῖς ἠρ-

admodum & tibi plures cruciatus accumulas. Quocirca si tibi cordi est, & illos, Luc. 16.
& teipsum igni eximere, multi te Lazari circundant: In eos pecuniarum flammam excute: & cum his illic refrigerationem ac solatium consequêris.

Zenoni Presbytero. 216.

Pallium accepimus: ac tunicam misimus. Tibique ingentes gratias habemus, qui indumentum vnum à nobis postulâris, quandoquidem Baptistæ legem exple- Luc. 3.
uimus, duas tunicas non habentes. Ac siquidem egenti cuipiam detur, bene atque commodè cum vtroque nostrum actum fuerit: mecum nimirum qui nouo indumento corpus foueam: cum illo autem, qui pannosa tunica nuditati suæ consulat. Sin autem hanc quoque, vt quorundam sanctorum virorum supellectilem seruaturus es, me quidem in summam mei diffidentiam coniicies, vt qui cõscientiæ meæ testimonio conuincar: tu autem si rursum ad nos miseris, rursúmq; postulâris, haudquaquam tamen à nobis accipies.

Eidem. 217.

Si ea spe fretus, quæ omnia continet, ad huiusmodi rem oculos coniecisti, ac fide ea aggressus es, quæ modulum nostrum superant, fruere sanè isto animi instituto, sæpius nos vestiens, ac nobis ea, quæ opus sunt, liberaliter atque copiosè impertiens. Atque vtinam in die illa misericordiam à Domino nanciscaris.

Timotheo Lectori. 218.

Diuini viri Danielis illa celebris atque Daniel.
hominum sermone peruulgata visio, Assyriorum, & Medorum, ac Macedonum regnum, vt vniusmodi, atque ex vna quodque natione conflatum, vni belluæ comparauit, aliud nimirum vrsæ, aliud leænæ, aliud pardo. Quarta autem visio, hoc est, horrenda bellua, vtpote ingentem stuporẽ afferens, ferreis dentibus sepia, æreisque

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnguibus armata, deuorans & cõminuens & conculcans, nec ad vllius animantis similitudinem accedens, Romanorum Imperium perspicuè designabat, vtpote ex omnibus nationibus & tribubus compactum, omníque robore & gloria in seipso præditum. Neque enim vno nomine exprimendum vidit Propheta principatum illum, qui potentiæ suæ iugum in omnes extendit, atque Dominicæ incarnationis tempore in infinitum imperium processit.

κωμβόν, καὶ ὄνυξι χαλκοῖς τετραπλισμβόν, ἐσθίον καὶ λεπτύνον καὶ καταπατοῦν. ὐδενὶ ζώῳ ὁμοιομβόν τῶν ῥωμαίων ὑπηνδήλως ἐσήμανεν, ὃν πάντων ἐθνῶν καὶ φυλῶν συντεταγμένην, καὶ πᾶσαν ἀλκὴν καὶ δόξαν ἐν ἑαυτῇ κεκτημβόν. οὐ γὰρ ἑνὶ ὀνόματι ἐπιγράψαι ἐφρόντισε τὸν ὑπὸ πάντας τὸν ζυγὸν τῶ κράτους ἐκτείνασαν, καὶ εἰς ἀπέραντον βασιλείαν τῷ χρῳῷ τῆς σαρκώσεως τὸ κυρίῳ προκόψασαν.

Nilo. 219.

Νείλῳ. σιθ.

Exod. Igni assas agni carnes edebant Hebræi, magnum diuinæ incarnationis mysterium per huiusmodi esum typicè adumbrantes, ac Dei agnum prædicentes, qui diuinæ essentiæ ignem, modo sermone omni præstantiore, cum ea carne connectit, quæ nunc à nobis editur, vitiorúmque remissionem affert.

Ὀπτὰ πυρὶ τὰ κρέα τῶ ἀμνοῦ ἤθιον ἑβραῖοι, τυπικῶς τὸ μέγα τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον σκιαγραφοῦντες διὰ τῆς βρώσεως, καὶ τὸν ἀμνὸν τοῦ θεοῦ προμαθάνοντες, τὸ πῦρ τῆς θείας οὐσίας σαρκὶ ἀφράστως συμπλεκόντα, τῇ νῦν παρ' ἡμῶν ἐσθιομβόῃ, καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν κακῶν ἐργαζομβόῃ.

Pelusiotis Monachis. 220.

Τοῖς ἐν Πηλουσίῳ μοναχοῖς. σκ.

Religiosæ vitæ certum argumentum haud est, Fratres, pallij ac promissæ barbæ ostentatio. Secessionis Monasticæ cupiditas non est, in vrbibus ac tumultibus immoratio. Nemo Christi aruum sulcat, spinarum feracem voluptatem amplexans. Philosophiam consequi non potest, qui in verborum pugnis & concertationibus operam suam collocat. Per continentiam purgari non sustinet, qui ciborum suauitates ac delicias quærit. Quamobrem si legitimè certare volumus, per habitum à fastu & ostentatione alienum, & monasticũ otium, & tranquillitatis virtutem, quietísque custodiam, ac victus tenuitatem, bonum certamen certemus.

Οὐκ ἔστιν, ἀδελφοί, ἀσκήσεως πλῆθος φόρεμα, τρίβωνος καὶ ὑπήνης ἐπίδειξις. οὐκ ἔστιν ἀναχωρήσεως ἐπιθυμία, ἡ ἐν πόλεσι καὶ θορύβοις ἀναφυρσις. οὐδεὶς τὸν χριστοῦ ἄῤῥαχα τέμνει, τὸν ἀκανθοφόρον ἀναζόμβος φιλοπάθειαν. οὐ φυσᾶται καταρβῶσαι φιλοσοφίαν, ὁ λογομαχίαις περισπώμβος. οὐκ ἀνέχεται καθαρθῆναι δι' ἐγκρατείας, ὁ βρωμάτων καλλονὰς ζητῶν καὶ ἀβρότητας. εἰ τοίνυν νομίμως ἐθέλομβ ἀθλεῖν, καὶ χήμα πάκόμπω, καὶ μονήρει σχολῇ, καὶ ἀπαθείας ἀρετῇ, καὶ ἡσυχίας φυλακῇ, καὶ λιτότητι τροφῆς, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισώμεθα.

Isidoro Presbytero. 221.

Ἰσιδώρῳ πρεσβυτέρῳ. σκα.

1. Cor. 15. Si mortui omnino non resurgunt, ecquid etiam nonnulli pro ipsis baptizãtur? ait diuinus Apostolus, atque corporis naturam tã præclarè cum animæ integritate

Εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; ὁ θεῖος ἔφη Ἀπόστολος, τὸν τῶν σωμάτων φύσιν οὕτω καλῶς συγκεκομβόην τῷ τῆς ψυχῆς

comparamus? Hæc enim finis expers est, & immortalis: illud corruptioni ac mutationi subiectum. Pro corporibus itaque naturâ mortuis & extinctis baptizamur, ea in immortalitatem ac statum à corruptione alienum mutari credentes. Atque horum verborum hæc sententia est: omnino inquit, si corpora nostra ad vitam minimè redeunt, quid afferri potest, quamobrẽ, cùm baptizamur, ea in statum corruptionis atque interitus expertem mutari credimus?

ψυχῆς ἀκηράτῳ· ἡ μβὸ γὰρ ἀτελεύτητος καὶ ἀθάνατος, ἡ δὲ φθορᾶ καὶ ἀλλοιώσει ὑποκειται. βαπτιζόμεθα οὖν ὑπὲρ τῶν νεκρῶν τῇ φύσει σωμάτων, εἰς ἀφθαρσίαν αὐτὰ μετασκευασθῆναι πιστεύοντες· καὶ ταύτην ἔχει τὸ ἐρημβόν σαφήνειαν. εἰ ὅλως, φησὶ, τὰ σώματα ἡμῶν οὐκ ἀνίσταται, τί καὶ ἐν τῷ βαπτίζεσθαι, εἰς ἀφθαρσίαν αὐτὰ μεταποιεῖσθαι πιστεύομβόν;

Eidem. 222.

Per id, quòd viuos ac mortuos iudicandos esse ait Scriptura, illud significatur fore, vt anima & corpus simul in iudicium veniant, nec alterum ab altero seiungatur, verùm quemadmodum in hac vita communem coniunctionem habuerunt, sic etiam futurum iudicium subeant. Quòd si alio quoque modo hunc locum tibi explicari queris, sic habeto: viuos, hoc est eos, qui sempiternam ac Deo gratam vitam confectati sunt, secernere, ipsísque immortales mercedes persoluere: eos autem, qui peccatis immortui sunt, datúmque sibi talentum in sua socordia perinde atque in sepulchro defoderunt, iudicare, atque cruciatu afficere. Quòd si aliam adhuc explicationem poscis, ea erit huiusmodi: iudicare eos qui tũ viui relicti fuerint, & eos, qui ante ipsos vitam cum morte commutarint.

Τῷ αὐτῷ. σκβ.

Τὸ κρίνεσθαι ζῶντας καὶ νεκρούς, τῶτό ἐστι. τὸ καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα εἰς κρίσιν ἐλεύσεσθαι, καὶ ὅτε ἑν θατέρου κεχωρισμβόν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ κοινὴν τινὰ ἐνταῦθα συνάφειαν ἐποιήσαντο, ὅτω καὶ τὸ ἐκεῖθεν δίκην ἀναμβόνως ὑφέξωσιν. εἰ δὲ καὶ ἄλλως ζητεῖς, ὅτω διάκρινας, ζῶντας, τοὺς ἀείζωον βίον καὶ θεοφιλῆ μετελθόντας, καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς ἀτελευτήτους ἀμοιβὰς, κρῖναι τοὺς νεκρωθέντας τοῖς ἁμαρτήμασι, καὶ τὸ δοθὲν αὐτοῖς τάλαντον, ὡς ἐν τάφῳ τῇ ἑαυτῶν καταχώσαντας ῥιθυμίᾳ, καὶ ἀμοιρᾶσθαι αὐτοὺς τιμωρίας. εἰ δὲ καὶ ἄλλως, ὅτως, κρῖναι τοὺς τότε ζῶντας καταλειφθέντας, καὶ τοὺς ἤδη τῷ αὐτῶν κοιμηθέντας.

Zosimo, Eustathio, Maroni. 223.

Si nec sempiternæ cum Christo vitæ cupiditate flagratis, nec æternę flammæ mulctam & condemnationem pertimescitis, certè aut cum contemptoribus dæmonibus vobis certamen est, aut inanima, & rationis expertia, nec vllo timoris sensu prædita hominum simulacra estis.

Ζωσίμῳ, Εὐσταθίῳ, Μάρωνι. σκγ.

Εἰ ὅτε τῆς σὺν χριστῷ αἰωνίᾳ διαγωγῆς ἐπιθυμεῖτε, ὅτε τῆς ἀϊδίᾳ φλογὸς τὴν κρίσιν δειλιᾶτε, ἢ τοῖς τοὺς καταφρονητὰς δαίμοσι ἀμιλλᾶσθε, ἢ ἀνθρώπων ἐνδάλματα τυγχάνετε ἄψυχα, καὶ λόγου ἀμέτοχα, καὶ φόβῳ ἀναίσθητα.

Quintiano Monacho. 224.

Mihi ex animi sententia procedebat aduersa valetudo, paulatim videlicet me ex tempestate ac procellis subducens. Quo-

Κυπριανῷ μοναχῷ. σκδ.

Ἐμοὶ κατ' γνώμην προκόπτει ἡ ἀσθένεια, κατ' μικρὸν με τῆς ζάλης ὑπεξάγουσα. ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ὁ θεὸς εἰσπο-

Universidad de Deusto
Biblioteca

niam autẽ Deus me rursum inter fluctus manere iussit, precibus tuis nauigationem meam iuua, vt ne quid à tranquillitate alienum mihi accidat.

Simplicio. 225.

De Prætura tua vrbi gratulamur: voluptatéque afficimur nunc ius cernentes per mediam vrbem incedens ac palmam ferens. Quo quidem nomine Deum quoque opitulatorem ac socium habiturus es, tum improbos homines tibi indicantem, tum probos demonstratem.

Senatui. 226.

Pelusij commodis Deus adhuc consulit. Adhuc diuini cultus semen in ea existit. Adhuc curam miseræ gerunt martyres vrbis conseruatores. Venit vir eximia virtute præditus Simplicius, prętura gubernacula tractans ac moderans. Aliam vobis vitam nuncio. Lubenti animo virum excipite, omnes ipsi molestias vestras & difficultates tragicis verbis exponite. Habet & sapientem mentem, & piam voluntatem: laboribúsque mutationem dabit. A Deo enim robur nactus est: à quo plerisque, vt rem rectè ac præclarè quræant, præbetur.

Florentio. 227.

Athenas non rectè miraris, & Porticum, & inambulationem, atque Atticam pompam, in quibus ob nugarum studium olim assiduus eras, tu inquam, qui res terrenas cõtempsisti, ac nihil eorum, quæ hîc sunt, amare iussus es. Quocirca si cum Christo resurrexisti, quæ sursum sunt, sapias, vbi ipse est. Nam qui vilem tuam vestem ac philosophiam in solo habitu sitam, conspiciunt, mentis autem peruersitatem ac linguæ arrogantiam, aduersus diuinissimam religionẽ impias, & contumeliosas voces iactant.

Sorano Comiti. 228.

Diuinorum sacramentorum perceptio idcirco Communio appellata est, quia nos mỹειν τ῀ῦ κυμάτων ἐκέλευσε, βοήθει τοῖς τὸν πλοῦν ταῖς πρεσβείαις μὴ πάθωμεν ἀλλότριον τῆς γαλήνης.

Σιμπλικίῳ. σκε.

Συγχαίρομεν τῇ πόλει τῆς ἀρχῆς σε, καὶ χαίρομεν τὸ δίκαιον ὁρῶντες νῦν ὅτι μέσης ἁδίζον καὶ βραβεῦον. ἐφ' ᾧ θεὸν καὶ βοηθὸν ἕξεις καὶ σύμμαχον, τότε κακοὺς ὑποδεικνύοντα, καὶ τοὺς χρηστούς σοι φανεροῦντα.

Τῷ βουλευτηρίῳ. σκϛ.

Ἐπικάθηται θεὸς πόλεσί. ἔπι σπέρμα θεοσεβείας ἐν αὐτῇ χρηματίζει· ἔπι προνοθσιν οἱ πολιοῦχοι μάρτυρες τῆς παλαιᾶς. ἥκει ὁ θαυμαστὸς Σιμπλίκιος τὰς πρίας τῆς ἀρχῆς μεταχειρίζων. ἄλλον ὑμῖν εὐαγγελίζομαι βίον· ἄσμενοι τὸν ἄνδρα προσδέξασθε· πάσας αὐτῷ ἐκτεταγμένας δυχερείας. ἔχει καὶ Δᾴμονίαν σοφὴν, καὶ γνώμην φιλευσεβῆ, καὶ δῶρα τοῖς πόνοις μεταβολήν. ἰσχύει γὰρ ἀπὸ θεοῦ, παρ' οὗ πολλοῖς τὸ καλῶς πρᾶξαι παρέσχεται.

Φλωρεντίῳ. σκζ.

Οὐ καλῶς τὰς Ἀθήνας θαυμάζεις, καὶ στοὰν, καὶ περίπατον, καὶ Ἀττικὴν φαντασίαν, οἷς Δᾴ μάθησιν φλυαρίας πάλαι προσεκαρτέρεις, ὁ τὰ χθόνια περιφρονήσας, καὶ μηδὲν ἀγαπᾶν τῶν ἐνταῦθα κεκελευσμένος. εἰ συνηγέρθης οὖν τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω φρόνει, ὅ ἐστιν αὐτός. οἱ γὰρ τῷ εὐτελῆ ἐσθῆτα σὺν ὁρῶντες, καὶ φιλοσοφίαν ἐν μόνῳ χήματι σοι προσοῦσαν, ὑπερηφανίαν δὲ γνώμης, καὶ γλώσσης ἀλαζονείαν, κατὰ τῆς θεοπάτης θρησκείας βλασφημῶσι.

Σωρανῷ κόμητι. σκη.

Κοινωνία κέκληται ἡ τῶν θείων μυστηρίων μετάληψις, Δᾴ ὃ τῷ πρὸς χριστὸν ἡμῖν χαρίζεσθαι ἕνωσιν, καὶ κοινωνοὺς ἡμᾶς τῆς αὐτῷ ποιεῖν βασιλείας.

bis coniunctionem cum Deo conciliat, nósque regni ipsius consortes ac participes reddit.

Hermino Comiti. 229.

Petijsti per literas, vt tibi declararem quam ob caussam cùm quidam ea mente venisset, vt de pauperibus bene mereretur, graue discrimen subijt, nec eum animi institutum ex aduersis casibus eripuit. Quoniam, inquam, Deus victimis iniqua ratione partis minimè delectatur, nec adulterina dona admittit. Neque enim quisquis vult, benignè facit: verùm is demum, qui vt Deo dignum est, sacrificium & acquisiuit, & promisit.

Ερμίνῳ κόμητ. σκθ.

Γέγραφας δηλωθῆναί σοι δι' ἣν αἰτίαν ὁ δεῖνα προχειρότερος τοὺς πένητας εὖ ποιῆσαι, κίνδυνον ἀργαλέον ὑπέμεινε, καὶ οὐκ ἐξείλετο αὐτὸν τῶν συμπτωμάτων ἡ προθεσις. ἐπειδή, φημὶ, ὁ χαίρει θεὸς ἐξ ἀδικίας θυσίαις, καὶ ὃ προσίεται κίβδηλα δῶρα. ὁ γὰρ πᾶς ὁ βουλόμενος εὖ ποιεῖ, ἀλλ' ὁ ἀξίως θεοῦ καὶ κτησάμενος, καὶ ἐπαγγειλάμενος τῷ θυσίαν. Θεὸν.

Τῷ αὐτῷ. σλ.

Ἐπειδὴ ἀπόδειξιν τῆς ἀποκρίσεως ἐζήτησας γραφικὴν, ἴσθι ὅτι ὁ Κάϊν καὶ δῶρα προσήνεγκε, καὶ ἀπαρχὰς τῶν γεννημάτων τὰ δῶρα. ἀλλὰ τῇ σκληρότητι ὁ θεὸς τῆς γνώμης προσέσχεν· ἐπ' αὐτὸν μὲν οὐκ ἐῴρακε, τὰ δὲ δῶρα αὐτοῦ οὐ προσήκατο. καίτοι οὐκ προθέσεως προσκομισθέντα. Genes.

Κερκυρίῳ. σλα.

Τοῖς παντόλμοις καὶ θρασέσι γνώμαις κίνδυνοι καὶ φόβοι διηνεκεῖς ἀκολουθοῦσι, ταῖς δὲ πραέσι καὶ ἡμέροις ἔπαινοι καὶ τιμαὶ καὶ εὐτολμία. εἰ τοίνυν μὴ τὸ ὀρθὸν τῶν πραγμάτων ἀνοίᾳ ἐζημίωσαι κρίσιν, τῆς κρείττονος μοίρας γενοῦ, ἀφέμενος τῆς κακίας.

Cercyrio. 231.

Audaces ad omnia & temerarios animos, pericula & perpetui terrores comitantur: lenes contrà & mansuetos, laudes & honores, ac præfidentia. Quamobrem, nisi rectum de rebus iudicium amentia perdidisti, scelerata parte missa facta, ad meliorem te adiunge.

Συνεσίῳ ἐπισκόπῳ. λβ.

Καλὸν μὲν τὸ προ κινδύνων ἑζῶσθαι τὸν ὀσφὺν, καὶ θεῷ λᾳκονεῖσθαι, καὶ βάλλειν τὰς ἐναντίας φάλαγγας πίστει. ἀλλὰ μὴ ῥᾳθυμοῦντας καὶ ἐχθροῖς καὶ πολεμίοις ἐκκεῖσθαι, ἐπειδὴ εἰς τοῦτο προήλθομεν ἀβελτερίας, ὥστε μηδὲ καιρὸν ἔχειν θεῷ ἱερατεύειν,

Synesio Episcopo. 232.

Præclarum atque commodum est ante oborta pericula lumbos præcinctos habere, Deóque administram operam præbere, atque aduersarias copias fide fundere ac profligare, non autem segnitie atque ignauia torpentes, inimicorum & hostium telis patere. Quandoquidem eò imprudenσκθ'

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiæ, consiliisque inopiæ progressi sumus, vt nec spatium quidem habeamus Sacerdotij munus Deo exhibendi: quòd videlicet mala, quibus vndique cingimur, minimè nobis potestatem faciant instrumenta ea capessendi, quibus hostilem impetum propulsemus.

Anastasio. 233.

Psalm. Quod Christus viros sanguinũ abominetur, nec eos dũtaxat, verùm etiã omnes qui cum ipsis degunt (quòd scilicet eorum flagitia & scelera minimè vlciscantur) in *Matth.* Herode ostendit. Etenim post nefariam Baptistæ cædem, relicta regione secessit. Quocirca, nisi & teipsum, & omnes ciues, Herodis fatum subire vis (cum quibus & domus tua, & liberi de medio tollentur) immanem istum furorẽ comprime. Quid frustra in malam pestẽ, & exitium festinas?

Amazonio. 234.

Quid tu incassum libros gestas, & eorũ lectionem, per ea, quę faris, auersaris? Nam *Matth.* cum Dominus ipsum quoque curiosum fœminarum conspectum damnet, tu tamen non modò insano pulchritudinum amore flagras, verũm etiam seruilẽ, vt intellexi, vitam amplexus es, vt qui cõtubernale scortum acceperis, ac sempiternam *Heb.* ignominiã ames. Atqui te illud scripturæ ob oculos habere oportebat, Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus, fornicatores autem & adulteros Deus iudicabit: atque illud consectari, hoc odisse. Horrẽdum est in Dei manus *Heb.* incidere. Qui hæc scripturæ verba attẽdit, haudquaquã his delectatur, verùm resistit.

Sereno. 235.

Matth. Non ea de caussa Christus, qui pectus ipsum penetrat, ex discipulis suis percõtabatur, Quẽ me dicũt homines esse, quòd variam hominum de se opinionem ignoraret, sed vt hac ratione certam omnibus confessionem traderet, quam ab eo inspi-

τῶν κυκλούντων κακῶν, οὐ διδόντων ἄλλαθι τῶν ἀμυντηρίων ὀργάνων. ἐπεὶ καὶ Φινεὲς σφομάχῃ ἐχρήσατο, ὅτε θεὸς παρωρίζετο.

Ἀναστασίῳ. σλγ.

Ὅπ ϛδελύσσεται χριστὸς τοὺς ἄνδρας τῶν αἱμάτων· οὐκ αὐτὸς δὲ μόνους φημὶ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς οἰκοῦντας σὺν αὐτοῖς, ὡς οὐκ ἐπεξιόντας ἰδίαις αὐτῶν κακουργίαις, δῆλόν ἐστιν ὅπι Ἡρῴδου. μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Βαπτιστοῦ μιαιφονίαν καταλιπὼν ἀνεχώρησεν. ἀ ποιῶν μὴ καὶ σαυτὸν καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει τῆς Ἡρῴδου βάλλει τυχεῖν τελευτῆς, μεθ' ὧν καὶ οἰκός σε καὶ παῖδες ἀφανισθήσονται, πᾶσαν τῆς ἀνηκέστου μανίας. τί μάτην ἐπείγῃ κακῶς ἐξολέσθαι.

Ἀμαζονίῳ. σλδ.

Τί καὶ εἰκῇ βιβλιοφορεῖς, καὶ τὴν ἀνάγνωσιν σκηρέστῃ οἷς ποιεῖς τοῦ κυρίου γὰρ καὶ αὐτὴν τὴν περίεργον θέαν κατακρίνοντος, σὺ δὲ μόνον ὅπι μάνῃ τοῖς κάλλεσιν, ἀλλὰ καὶ βίον ὡς ἔγγων ἀνδραποδώδη ἠγάπησας, πόρνην σύνοικον λαβὼν, καὶ αἰώνιον ἀτιμίαν ἀγαπῶν, δέον σωιδᾶν τὸ γεγραμμένον· τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. καὶ τὸ μὴ ζηλῶσαι, τὸ δὲ μισῆσαι. φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ. οὐχ ἥδεται τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἀντιτάσσεται προσίχων.

Σερήνῳ. σλε.

Οὐκ ἀγνοῶν τὴν τῶν ἀνθρώπων περὶ αὐτὸν πολυώνυμον δόξαν ὁ τὰς καρδίας ἐμβατεύων χριστὸς, ἤρετο τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς, τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; ἀλλὰ τὴν ἀσφαλῆ ὁμολογίαν διδάξαι πάντας βουλόμενος,

ἣν ἐμπνευσθεὶς ὁ Πέτρος παρ' αὐτοῦ ὡς κρηπῖδα καὶ θάθρον ἀπέθετο, ἐφ' ᾗ τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ὁ κύριος ᾠκοδόμησε.

Τῷ αὐτῷ. σλϛ.

Τὸ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, τὴν δύο φύσεων σημαίνει τὴν ἕνωσιν, ἣν ἐν ἑαυτῷ ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς εἰς σωτηρίαν ἡμῶν θεοπρεπῶς ἐξειργάσατο.

Ἑρμοκιανῷ. σλζ.

Ἀγνοεῖς μὴ τὴν ἀνταπόδοσιν, ὡς ἀβλεπῶν πρὸς τὰ μέλλοντα· ϗ μόνον δὲ ἐν τῷ μέλλοντι κριτηρίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ τὰς ἐπαξίους τίνουσι δίκας οἱ βάσανοι. καὶ πειθέτω σε ἡ τοῦ Ἀχαὰβ Ἰεζάβελ, ὑπομανεῖσα τῷ τοῦ Ναβουθὰ ἀμπελῶνι, καὶ νῦν ἰδοὺ βορὰ κυνῶν γενομένη, μετὰ ταῦτα δὲ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ τηρουμένη.

Σερήνῳ. σλη.

Πύλας ᾅδου ὁ θεῖος λόγος σκάλεσε, τὰς τῶν ἀθέων τιμωρίας, τὰς τῶν αἱρέσεων βλασφημίας, αἷς ποτὲ πᾶσαις ἀνθεστῶσα ἡ τοῦ θεοῦ ἐκκλησία, τὰς μὲν καταγωνίζεται, κρατεῖσθαι δὲ τῶν οὐ καταχωρεύεται.

Ἀλφειῷ πρεσβυτέρῳ. σλθ.

Ἡ ἐν τῷ ὄρει μεταμόρφωσις τὴν δεσπότου ἡμῶν καὶ σωτῆρος, τὴν ἐκ νεκρῶν ἐξανάστασιν ἡμῶν προεδήλου, ἣν τινα καὶ φυλάττειν ἐν ἑαυτοῖς οἱ θεαταὶ προσετάττοντο μέχρι τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως, ὡς τότε πιστὴν φανησομένην, οἷα τῷ ἔργῳ ὁρωμένην. ἡ δὲ Μωσέως καὶ Ἠλίου παρουσία, τῶν ζώντων καὶ νεκρῶν ἐμαρτύρησεν αὐτῷ δεσποτείαν.

Κυρηνίῳ. σμ.

Εἰ τῶν κακῶν ἄπιον ὄντι τὸ θεῖον, πῶς ὅπι σε ὕει, καὶ ἥλιον ἀνατέλλει, ἕως μέχρι γήρως σε παρέτεινεν ἐνταῦθα,

ratus Petrus, tãquam basim ac fundamẽtum iecit, super quod Dominus Ecclesiam suam extruxit.

Eidem. 236.

Hæc verba, Tu es Christus Filius Die, duarum naturarum coniunctionem signi- *Matt.* ficant, quam Dei filius in seipso, nostræ salutis causa, modo deitati consentaneo effecit.

Hermociano. 237.

Mercedem ignoras, vt qui ad futura cæcutias. Porrò non in futuro duntaxat iudicio ac tribunali, verùm etiam in hac vita meritas pœnas pendunt, qui inuidia laborant. Huius rei tibi fidem faciat Iezabel *Basnam.* illa vxor Achab, quæ insana quadã vineæ *Reg.* Naboth cupiditate exarsit: ac propterea, & nunc canibus præda fuit, & post igni *Reg.* sempiterno seruatur.

Sereno. 238.

Per inferi portas diuinus sermo impio- *Matt.* rum hominum cœtus atque hęresum blasphemias intelligit: quibus omnibus obsistens Dei Ecclesia, eas quidem frangit & expugnat, ab iis autem vinci non potest.

Alphio presbytero. 239.

Domini ac Saluatoris nostri in monte *Matt.* transfiguratio, nostram à morte ad vitam excitationem præsignabat: quam quidem etiam vsque ad ipsius resurrectionem, tacitam apud se tenere spectatores iubebãtur, vt pote tum fidem inuẽturam, vt quæ iam reipsa perspiceretur. Mosis autem & He- *Matt.* liæ præsentia hoc testabatur, cũ & viuis & mortuis dominari.

Cyrenio. 240.

Si Deus malorum author est, quî fit vt super te pluat ac solem oriri faciat, atque ad senilem vsque ætatem hic tibi vitam

Universidad de Deusto
Biblioteca

prorogarit, qui multis mortibus iampridē dignus eras? verùm ob ipsius misericordiā ad hoc vsque ætatis, pœnitentiæ ac resipiscentiæ causa, seruatus es.

Synesio. 241.

Quod scire aues, breue est, at certum tamen. Si Deus sui semper similis est, nec quicquam vnquā ipsi accedit, Pater semper sit necesse est. Quòd si semper Pater est, sequitur vt filium quoque semper habuerit. Ex quo conficitur, eum eandem cum Patre æternitatem habere.

Hermino Comiti. 242.

Et si de Montani blasphemia nunquam ad hunc vsque diem quicquam, vt scribis, audieras: tamen ea vetus & longa est, atque ingentem putredinē ac labem & pernitiem conflauit: opus est autem eam effuso cursu fugere atque amoliri, vt quæ tantum animæ detrimentū procreare queat, quantum ipse erroris artifex inuenit. Præstigijs enim, & puerorum cædibus, atque adulterijs, & simulachrorum cultibus constat, atque à sæuis dæmonibus compingitur: cuius qui particeps est, illis confestim expletur.

Eidem. 243.

Prolixam quidem orationem impietatis declaratio requirit. Vt autem paucis rem complectar, Spiritum Sanctum de medio tollere student, cum haudquaquàm in die Pētecostes ad sacrosanctos Apostolos venisse asserentes, verùm longo pòst tempore Montani opera datum esse, hominis qui nil quidem graue, vt ipsi contendunt, admiserit, at reuera in adulterio perspicuè deprehēsus sit, atque hoc præclaro facinore diuinum prospectum ipsius fidei creditum esse affirmet.

Eidem. 244.

Nihil eos, qui sanis decretis animum

πολλῶν ὧν ἄξιον ὄντα θανάτων καὶ πρὸ πλείονος χρόνου, δι' εὐσπλαγχνίαν δὲ αὐτοῦ φυλαχθέντα εἰς τοῦτο ἡλικίας προὸς μετάγνωσιν καὶ νῆψιν.

Σωσεσίῳ. σμα.

Οὐ βύλει μαθεῖν σύντομόν ἐστιν, ἀλλ' ὅμως ἀσφαλὲς, εἰ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει θεὸς, εἰ μηδὲν προσκτᾶται ποτὲ, ἀεὶ ὢν υἱὸν καὶ πατήρ. εἰ δὲ ἀεὶ ὢν πατὴρ, ἀεὶ ἔχει τὸν υἱόν. συναΐδιος ἄρα ὁ υἱὸς τῷ πατρί.

Ερμίνῳ κόμητι. σμβ.

Εἰ καὶ σοὶ ἀήκοος ἦν μέχρι δεῦρο, ὡς ἔγραψας, ἡ Μοντανοῦ βλασφημία. ἀλλ' ἀρχαία ὄντι καὶ μακρὰ, σπεδόνα πολλὴν ἐργασαμένη, καὶ λώβην καὶ λύμην. χρὴ δὲ προπάσην αὐτὴν καὶ φεύγειν καὶ ἀποπέμπεσθαι, τοσαύτην πίπτειν βλάβην τῇ ψυχῇ δυναμένην, ὅσην αὐτὸς εὗρεν τῆς πλάνης τεχνίτης. μαγγανείας γὰρ καὶ παιδοκτονίας, μοιχείας τε καὶ εἰδωλολατρείας συνήθεται. καὶ δαίμοσι χαλεποῖς συγκροτεῖται, ἧς ὁ μετέχων, ἐκείνων εὐθὺς ἀναπίμπλαται.

Τῷ αὐτῷ. σμγ.

Πολλῆς μὲν δεῖται μακηγορίας ἡ παράστασις τῆς δυσσεβείας, ὡς ἂν συντόμῳ δὲ φράσαι, ἀνελεῖν ἀποδάζουσι τὸ πανάγιον πνεῦμα. οὐκ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πεντηκοστῆς ἐπιφοιτῆσαι τοῦτο τοῖς ἱεροῖς λέγοντες ἀποστόλοις, ἀλλ' ἐς ὕστερον μακρῷ, Μοντανῷ δαιμονιώντος δεδόσθαι, ἀνθρώπου οὐδὲν μὲν βαρὺ, ὡς γοῦν φασι, πεφαιχότος, μοιχῷ δὲ φανερῶς ἁλισκόμενος, ᾧ τῷ κατορθώματι τούτῳ θεοφάνειαν λέγοντος πεπιστεῦσθαι.

Τῷ αὐτῷ. σμδ.

Οὐδὲν ἀνίησι νηστεία τοὺς ὑγιέσι μὴ προσ-

προσέχοντας ὅροις· ὅσῳ γὰρ τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ προτερεύει, τοσοῦτον πολιτείας δόγματα προκρίνεται εὐσεβείας.

Τῷ αὐτῷ. σμε.

συγκεισις. Ἡ χρῆσις τῶν χειρόνων τὴν εὕρεσιν ποιεῖ τῶν κρειττόνων. ἵνα γὰρ τήνδε τὴν βλασφημίαν ἐκκλίνωμεν, καὶ τήνδε σωτηριάζωμεν, καὶ ἐκείνην πεφεύξωμεν, καὶ ἐκ ταύτης ἑτέραν καὶ τὴν ἄπιλον κατειλήφαμεν. ὥστε οὐ Μοντανὸν μυσαττόμεθα, ἵνα καὶ Μανιχαῖον τὸν σύφρονα αὐτοῦ βδελυξόμεθα. δίδυμον γὰρ κακὸν τῆς γενέσεως μεσαίτατον.

Τῷ αὐτῷ. σμϛ.

Ἀρείῳ καὶ Εὐνομίῳ ὁ γέγονε διαφορὰ προὸς βελτίωσιν, ἀλλὰ ἀμφότεροι ἀλλήλους βλασφημίας φιλοτιμίᾳ ὑπερβαλέσθαι ἐφιλονείκησαν. ὁ μὲν ποίημα τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν ἐξειπεῖν τολμηρῶς ἀναβρήσας· ὁ δὲ ᾗ δῆλον, ἀσεβῶς ἀρρεύσας. ὥστε τοίνυν ὀφείλει ἀμφοτέρους φευκτέον, ἑκάστης λύμης τοὺς μύστας ἐμπιπλῶντας.

Τῷ αὐτῷ. σμζ.

Αλλη δυσεξάγγελτος χάρυβδις εἰς πυθμένα ἅδου καταχρημίζουσα τοὺς ἁλόντας, ἡ Σαβελλίου κακόνοια, ἐκ Λιβύης ἀπάρασα, εἰς πολλοὺς δὲ κωμάσασα. τὸν προσκυνητὸν γὰρ καὶ μακαρίαν τριάδα, μίαν τινὰ τριπροσώπου ὑποστάσεως ἐξελήρισεν, ὅπερ ἐστὶ τῶν τριῶν μᾶλλον ἀναίρεσις. μία γὰρ ἐστὶν ἡ θεότης. τρεῖς δὲ αἱ ὑποστάσεις. ταύτας τήρει, ἵνα ἔχῃς· μὴ πρὸς στενοχωρίαν ὑποστάσεως, ὡς ἁπλᾶς ἕνωσιν διδάξῃ.

χαρυβδιστικ.

Δεκοντίῳ πρεσβυτέρῳ. σμη.

Ἀγαπολὴν ἔχων ὄνομα θεὸς ἔφυς, καὶ

minimè adiiciunt, Ieiunium iuuat. Quanto enim anima corpore præstantior est: tanto quoque pietatis dogmata vitæ anteponuntur.

Eidem. 245.

Deteriorum vsus hoc præstat, vt meliora inueniamus. vt enim hanc impietatem vitemus, & hanc animaduertimus, & illā effugimus, ac per eam item alteram & denique puram ac labis expertem doctrinā percepimus. Quemadmodum igitur Mōtanum exhorremus: eodem modo Manichæum etiam, qui eadem quæ ille sentit, execrabimur. Gemellum enim malū est, gehennæ intermedium.

Eidem. 246.

Inter Arium & Eunomium non de eo dissidium fuit, vter meliorem doctrinam profiteretur: verùm vterque alterum impietatis magnitudine atque copia superare studuit: ille nimirum cùm Dei Filium factitium quiddā esse impudenter asserere ausus est: hic autem, eum seruum esse impiè affirmauit. Quocirca omnibus viribus ambos fugere oportet, vt pote extrema labe ac pernicie discipulos suos implentes,

Eidem. 247.

Alia narratu difficilis Charybdis, eos, quos arripuit, in Inferni profundum præcipites agens, Sabelij error est: qui ex Aphrica profectus est, atque ad multos perrepsit. Siquidem adorandam ac beatam Trinitatem, vnam quandam tribus personis constantem hypostasin esse delirauit. Quod quidem tres potius delere est. vna enim est Deitas, tres autē Hypostases. Has retine, atque ita crede: nequis te hypostasis contractionem, tanquam essentiæ coniunctionem, doceat.

Dracontio presbytero. 248.

Quæris quonam pacto, cùm Deus Orīs

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pſalm. appelletur, ac lumen inacceſſum ſit, ſuper occaſum tamen aſcenderit. Reſpondeo: Oriens vocatur diuinitas ortus expers, quę ſempiternum lumen eſt. Aſcenſus autem ſuper occaſum, eſt humanæ pauperratis communio ac ſocietas: quæ occaſus eſt, ac nocti ſimilis, ſi cum ſuperno ſplendore comparetur. Incomparabiles enim hę duę res erant priuſquàm eas artifex in ſeipſo copulaſſet.

Epicteto. 249.

Prolapſionis ac ruinę calicem, atque iracundiæ poculũ ſupplicij cauſa Deus peccantibus comminatur, vt eos ad meliorem frugem conuertat: nunc videlicet Babylonijs, nunc Aſſyrijs eos tradens. Quæ quidem ab Hebræis epota, eos quidem temulentos reddidit: meliore autem vita non donauit. At verò Chriſtus, exhauſto vno in cruce poculo, & amaritudinem ſanauit, & voluptatem inuexit.

Euſebio Epiſcopo. 250.

Ingratus noſter atque improbus animus omnia Dei beneficia indignè ſuſcepit. Spiritum ſanctum accepimus: ac turpibus actionibus ipſum propulimus. Miraculorum donum conſecuti ſumus: ac perfidia noſtra & incredulitate illud reiecimus. Doctrinam ac ſapientiam is, qui huiuſmodi munerum author eſt, nobis inſpirauit, ac per impietates, & ſacrilegas doctrinas, eas ſubmouimus. Cæleſte ſacerdotium fidei noſtræ commiſſum eſt: ac per lubricum & periculoſum iudicium, illud corrupimus. Ille per vim epiſcopatum accepit: & genere ſuo rerum ſtatum onerat. Ille diſpenſatorem agit: & famulorum gregibus altare obturbat. Hic ad illius familiaritatem ſe adiunxit: & pauperum bona interuertit. Ille huic fauet: & ſpadones atque effœminatos atque abiecta mãcipia in templum infert. Papæ, quot maculis diuinum Sacrarium contaminatur?

Euagrio Diacono. 251.

Ludibrij veſtis de terrreno omni impe-

φῶς ὑπάρχων ἀπρόσιτος, πῶς ἐπὶ δυσμῶν ὑπεδέχθην. ἀνατολὴ αὐτῷ ὄνομα, ἡ ἄναρχος θεότης, ἡ φῶς ὂν ἀΐδιον. ἡ δὲ ἐπὶ δυσμῶν ὑπόβασις, ἡ κοινωνία τῆς ἀνθρωπίνης πλοχείας, δύσις ὂσα, καὶ νυκτὶ ἐοικυῖα, εἰ συγκείνοιτο τῇ ἄνω λαμπρότητι. ἀσύγκριτα γὰρ ὑπῆρχε τὰ πράγματα πρὶν ἢ ἑνῶσαι αὐτὰ ἐν ἑαυτῷ ὁ τεχνίτης.

Ἐπικτήτῳ. σμθ.

Ποτήριον πάσεως, καὶ κόνδυ θυμοῦ, πυρώσεως τοῖς πλημμελοῦσιν ἀπειλεῖ ὁ θεὸς εἰς διόρθωσιν, ποτὲ μὲν Βαβυλωνίοις, ποτὲ δὲ Ἀσσυρίοις ἐγχειρίζων. ἃ δὴ ἐκποθέντα ὑπὸ ἑβραίων, αὐτοὺς μὲν ἀπεμέθυσε, βελτίονος δὲ ζωῆς οὐκ ἠξίωσεν. ἐν δὲ χριστῷ ὅτε ξύλῳ ποτήριον πιὼν, καὶ πικρίαν ἰάτρευσε, καὶ εὐφροσύνην ἐπήγαγεν.

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. σν.

Ἡ ἀχάριστος ἡμῶν ψυχὴ φαύλη ἀφάτως, πᾶσαν θεοῦ δωρεὰν ἀναξίως ἐδέξατο. πνεῦμα εἰλήφαμεν ἅγιον, καὶ πράξεσιν αὐτὸ φαύλαις ἀθετοῦμεν. θαυμάτων ἐδεξάμεθα χάρισμα, καὶ ἀπιστίαις αὐτὸ παρωσάμεθα. διδασκαλίαν καὶ σοφίαν ὁ δοτὴρ τῶν πάντων ἐνέπνευσε, καὶ βλασφημίαις αὐτὰς ἀπωσάμεθα. ἱερωσύνην τιμιώτατον ἐπιστεύθημεν, καὶ κρίσει αὐτὴν σφαλερᾷ διεφθείραμεν. ὁ δεῖνα ἔλαχε βιαίως ἐπισκοπὴν, καὶ γένει φορτίζει τὰ πράγματα. ὁ δεῖνα οἰκονομεῖ, καὶ οἰκέτας ὀχλεῖ τὸ θυσιαστήριον. οὗτος ἑκείνῳ φίλεται, ἢ τὰ πλοκῆς σφετερίζεται. ἐκεῖνος τούτῳ εὐνοεῖ, ἢ ἐκτομίας ἢ γηλυθρίας ἀνδράποδα εὔωνα ἐπεισφέρει τοῖς ἀκακτόποις. βαβαὶ, πόσαις κηλῖσι τὸ θεῖον χρώματα βῆμα!

Εὐαγρίῳ διακόνῳ. σνα.

Ἡ χλαῖνα τῆς χλεύης πλοῦ ἐπίγειον

γειον πᾶσαν ἀρχὴν παίγνιον ὂσαν ἐφιλοπαίγμευσεν, ἀλλὰ τῷ κυρίῳ προσφθεῖσα, τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἐρρωμένον ἐκτήσατο, εἰς ἀσφάλειαν προσκόλλησα κράτος. ἔφερε γὰρ αὐτῷ καὶ μόνον ἁψαμένην χριστοῦ καὶ πράσπεδον γενομένη αὐτοῦ, ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν γενέσθαι.

rio ac principatu, tanquam ludicro, triumphauit: verùm Domino impoſita, robur ac vires contraxit, atque ad imperium à ſucceſſione immune progreſſa eſt. Conueniebat enim eam, cùm vel Chriſtum duntaxat contigiſſet, atque ipſius fimbria extitiſſet, firmam ac ſtabilem effici.

Ἀλφειῷ πρεσβυτέρῳ. σνϛ.

Alphio Preſbytero. 252.

Ἡ τῶν ἁγίων ὁδὸς ἐν τῷ ναῷ κρυπτομένη, καὶ καταπετάσματι διειρομένη· μή πω δεδόσθαι τὸν ἁγιασμὸν ὑπενδείκνυτο τῇ τοῦ κυρίου ἡμῶν φυλαττομένῳ παρουσίᾳ. ἡνίκα δὲ ἀπορρήξας τὸ κατάπετασμα, γυμνώσας τοῖς ἔθνεσι τὰ τῶν ἁγίων ἄπορρητα, κεκαλυμμένα Ἰουδαίοις ὡς ἀγνώμοσιν, ἀδοποίησεν ἡμῖν πρὸς τὸν ἄνω συγγένειαν.

Iter ad ſancta, quod in templo occultabatur, ac velo intercipiebatur, illud ſubindicabat, ſanctificationem nondum datam eſſe, vt quæ ad Domini noſtri aduentum ac præſentiam ſeruaretur: quo ſcilicet tempore, cùm velum infregiſſet, ac ſanctioris adyti arcana, quæ Iudæis, vt ingrati animi nota laborantibus, operta fuerant, Gentilibus patefeciſſet, ad cæleſtem cognationem nobis iter muniit,

Τῷ αὐτῷ. σνγ.

Eidem. 253.

Δεμιέως ζητεῖς τὰ νοήματα. καὶ πίσσοι ἀρκέσῃ ἀμέλγοντι, εἰ μὴ θεὸς παράσχοι λόγον καὶ τόνον τῷ σκοπῷ σου σωτηρίου τὰ πέτρα ἐν τῷ πάθει τῷ κυριακῷ διεθρύβησαν, καὶ τὰ μνήματα πρὸς μεταβολὴν σωμάτων ἐβόμασαν, τοῦ ὀπηγείων καὶ ὑπογείων δεσπότου σημήναντα τὸν ἠλλόμενον.

Acriter ſcripturæ ſenſus quæris: & quis mulgenti tibi ſufficiet, niſi Deus ſermonem ac neruos intentioni tuæ pares præbeat? Quòd petræ in Dominica paſſione perruptæ ſunt, & monumenta ad corporum migrationem contremuerunt, hinc illud ſignificabatur, cum qui clauis configebatur, & terrenorum & ſubterraneorum Dominum eſſe.

Τῷ αὐτῷ. σνδ.

Eidem. 254.

Τίνος χάριν, ἔφης, τὰ ἄψυχα ἐμαίζετος τῆς Ἰουδαίων, φημὶ, καταπορώτατα ἠλιθιότητος. ὅτι τὰ μὲν φόβῳ συνετρίβετο, αὐτοὶ δὲ εἰς λίθων φύσιν μεθίσαντο, καὶ πρὸς φόβον ἀναίσθητοι, καὶ πρὸς εὐεργεσίαν ὄντες ἀχάριστοι.

Quam ob cauſſam, inquis, eo quæ anima carebant, cædebantur? Nimirum vt Iudæorum ſtoliditatem ac væcordiam accuſarent: quòd cùm ea metu frangerentur, hi contrà in lapidum naturam migrabant, atque & ad illatum terrorem ſtupidi, & ad beneficium ingrati erant.

Τῷ αὐτῷ. σνε.

Eidem. 255.

Οἱ δύο λῃσταὶ τοὺς δύο ὑπέγραφον λαούς. ὁ μὲν μέχρι τελευτῆς τὸ ἄγνωμον ἐνδειξάμενος, ἢ δὲ πλοῦ ἐχάτου

Duo latrones duos populos adumbrabant: Ille, vt qui ad extremum vſque ſpiritum improbitatem animique peruerſita- *Ibidem.*

tem præ ſe tulerit, ac ne vltimam quidem captiuitatem, quam à Romanis perpeſſus eſt, in contumeliarũ Chriſto illatarũ pœnam atque vltionem ſeſe ſubijſſe confeſſus ſit: hic autem, vt qui in extremo vitæ ſpiritu de peccatorum remiſſione minimè deſperarit, verùm ſcelerum agmen diuinitatis prædicatione correxerit, & expiarit.

Eidem. 256.

Quòd Dominus inter duos latrones cruci affigi ſuſtinuerit, voluntariam ipſius ad duos populos præſentiam patefecit: ad quos, vt vtrumque per incarnationẽ ſuam renouaret, vltrò ac ſponte acceſſit: etiamſi prior, quemadmodum ex latronibus vnus, id beneficium repudiarit (Non habemus regem, inquiens, niſi Cæſarem) dum & innoxiũ ſanguinem in capitis ſui perniciem ad necem depoposcit, & huiuſmodi cæde tanquam iuſta gloriatus eſt. Ex quo effectum eſt, vt & hic populus & latro ille regno exciderint.

Eulogio. 257.

Exoriente luce matutina lux abſcedit. Claro ſole oriente ſiderum chorus obſcuratur. Cùm purus ac liquidus dies illuxit, auroræ vmbræ finem accipiunt. Cùm Euangelij ſapientia effulſit, legis puerilis inſtitutio munus ſuum exercere deſijt. Sic nempe vocis vſum amittit Zacharias, poſteaquàm nouæ atque admirandæ ſalutationis lætum nuncium audiuit. Luc. 1.

Petro Cœnobiarchæ. 258.

Monaſticæ vitæ tirones, nec regulæ iugo immodicè onerare oportet, ne ſtatim in ipſis præludijs animis frangantur, ac deficiant: nec rurſus indomitos ac laborum expertes relinquere, ne in ſocordiam & ignauiam prolabantur: verùm paulatim ad altiora prouehere: vt, quemadmodum Iſaac, ſenſim progredientes, in maiorem magnitudinem euadant. Nam quod immodicus labor efficit, hoc quoque ingens negligentia incuriáque præſtat: ille videlicet proſternens, hæc autem eneruans & emolliens.

Gigantio. 259.

Tu quidem blaſphemiam omnem fuge: theorematum autem diuinæ ſcripturæ ſolutiones & explicationes compendiaria ratione à nobis expoſce. Non arbitror mundum capere poſſe eos, qui de diuinis miraculis conſcribi poſſint, libros, Euangeliſta pronunciauit. Quoniam breuis ac contractus mundus homo eſt, vt qui omnium elementorum, ex quibus mundus velut omnibus ſuis numeris abſolutus eſt, idcirco miracula ea, quæ, vt natura præſtantiora, & diuina, & ijs omnibus, quæ vnquam edita fuerant, ſublimiora, homo, vtpote magna ex parte inſcius & abſurdus, minimè capiebat, à mundo capi non poſſe coniecit. Ioan. 21.

Lucæ monacho. 260.

Graue iugum ſubijſti, iugi adhuc expers. Ac periculum eſt, ne ad aratri Dominici iugum elangueſcas ac deficias, illiúſque ſocius eſſe videaris, qui viribus ſuis ac facultatibus minimè antè perpenſis & exploratis, turrim exædificandam ſuſcipit. Quare ſi probus monachus fieri ſtudes, ne eam rationem ineas, vt tuo ipſius arbitrio viuas, ac mores tuos tibi vni probatos eſſe velis: quin potiùs ijs mentem tuam & conſilium ſubmitte, qui & vita, & tempore, & labore, diuinam vineam iam antè foderunt & coluerunt: à quibus munus iſtud facilè perdiſces. Ridiculum enim planè eſt, cùm, vt vilium ac mechanicarum artium magiſtros nanciſcamur, huc atque illuc oberremus, diuinam tamen philoſophiam, tanquam vile aliquid ac deſpicandum, nobis ipſis committamus.

Eubulo. 261.

Quod prorſus inutilis ſit improbitas, atque & in præſens mala contubernalis, &

in futurum acris ac vehemens accuſatrix, ex multis intelliges. Quid igitur hanc amplecteris ac foues, ô Cacobule potiùs quàm Eubule? Quam ſi fugias, vt bonis omnibus inimicam & infeſtam, & apud Deum, & apud homines clarus ac celebris exiſtes.

Leontio Epiſcopo. 262.

Bonus ille Euſebius, rebus omnibus alijs rectè ac præclarè conſtitutis, id quoque Peluſio aduentu ſuo præbuit, vt bubulcis quibuſdam & caprarijs, ac fugitiuis mancipijs (qui neminem vnquam ex ijs, qui Monaſticam vitam aut coluerint, aut omnino ament, magiſtrum habuerunt, nec etiam de hac philoſophia quicquam vnquam audierunt, aut habitu tenus didicerunt) monaſticas palæſtras opprimendas ac præfocãdas committeret. Qua quidem in re perinde fecit, vt ſi quis, cùm prælio vndique vrgeatur, ac magna telorum vis emittatur, inermibus hominibus ac rei militaris imperitis inſtruendam aduerſus ea aciem mandet, victoriámque ſua ſponte in perniciem ſuam prodat.

Heraclio diacono. 263.

Aptè atque accommodatè omnes, qui tuam mutationem perſpiciunt, illud diuinæ Pſalmiſtæ tibi accinunt, Tranſiui, & ecce non erat: quæſiui eum, & non eſt inuẽtus locus eius. Nam qui vim aliquam à Domino acceperunt, eáque non ad beneficium rependendum, ſed ad vlciſcendum vſi ſunt, cò tandem rediguntur, vt vim nullam habeant, ac maleficæ potentię pœnas expoſcuntur.

Orioni. 264.

Communis quidem omnium hoſtis eſt Diabolus: generalia autem bella gerit aduerſus eos, qui ipſius voluptatibus cultum minimè adhibent, nec per malorum radicem auaritiam ipſum adorant. Quorum in numero, & quidem inter propugnatores, cùm ipſe ſis, ſpiritus armaturam arripe.

κος, καὶ τοῖς τὰ μέλλοντα ἰσχυρὰ κατήγορος, φήσουσί σοι πολλοί· τί τοίνυν αὐτὴν ἀπατᾷς καὶ φυλάττεις, κακόβουλε μᾶλλον ἢ εὔβουλε, ἣν φεύγων ὡς πᾶσι τοῖς καλοῖς πολεμίαν, καὶ θεῷ φανήσῃ καὶ ἀνθρώποις ἀοίδιμος.

Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ. σξβ.

Πάντα καλῶς ὁ ζηλωτὴς Ἁγαθὲς Εὐσέβιος, καὶ τοῦτο τῇ παροικίᾳ Πηλουσίᾳ παρέχεσθο, βουκόλοις ποσὶ καὶ ἀπόλοις, καὶ ῥαπέταις οἰκέταις ἐπιτρέπων μοναχικὰ συμπήγνυσθαι παλαίστρα, οὐδενὶ μαζητευθεῖσι τὴν μοναχικὴν ἢ μετελθόντων, ἢ ὅλως ἀγαπώντων, οὐδὲ ὅλως τῆς φιλοσοφίας ταύτης ἠκηκόασιν, ἢ μέχρι κήματος διδαχθεῖσι. τοῦτο ποιῶν, ὥσπερ ἂν εἴπῃς, πολέμου θρέμματος, καὶ βελῶν σφοδρῶς ἀφιεμένων, ἀόπλοις καὶ ἀπειροπολέμοις ἐπιβάλοι τὴν τῶν σκεῦνα παράταξιν, καὶ τοσοῦτο καθ' ἑαυτὸ ἐκουσίως τὴν νίκην.

Ἡρακλείῳ διακόνῳ. σξγ.

Πρόσφορον καὶ ἁρμοδίαν σοι πάντες, ὅσοι τὴν σὴν ὁρῶσιν ἀλλοίωσιν, ἐπᾴδουσι θεόφαντον ψαλμῳδίαν, τὸ, Παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτὸν, καὶ οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ· οἱ γὰρ δῶρα μὴ παρὰ κυρίου λαμβάνοντες, καὶ ταύτην οὐκ εἰς ἀμοιβὴν κεχρημένοι, ἀλλ' ἄμωμον, καὶ εἰς τὸ μηδὲν δύνασθαι πεῖσαντα, καὶ τῆς κακοποιοῦ δυνάμεως τὰς εὐθύας εἰσπράττονται.

Ὠρίωνι. σξδ.

Κοινὸς μὲν ἁπάντων ὁ ἐχθρὸς, πολέμους δὲ ἔχει γενικοὺς πρὸς τοὺς ταῖς ἡδοναῖς αὐτὸν μὴ λατρεύοντας, καὶ τῇ ῥίζῃ τῶν κακῶν φιλαργυρίᾳ αὐτῷ μὴ προσκυνοῦντας, ὧν εἷς ὑπάρχων καὶ προβολος, ἔχου τῆς παναπλίας τοῦ πνεύματος.

Εἰ

Συμμάχῳ. σξε.

Εἰ τῷ ὑψει τοῦ σώματος, τὸ μείζων εἶναι τῶν ἀνθρώπων πεφάντασαι, Νεβρὼδ ὁ γίγας πολλῷ σε ὑπερέπατο, καὶ οἱ Ἀσταρὼθ γίγαντες, καὶ Γολιὰθ ὁ ἀλλόφυλος, καὶ Σαοὺλ ὁ παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ ὑπερώμιος. ἀλλ' ὅμως ἐν αὐτοὺς ὤνησε τὸ μῆκος τῆς θείας ὑπερκείας φρονήσαντας ὑψηλότερα.

Symmacho. 265.

Si ob corporis proceritatem omnium mortalium maximum te eſſe imaginaris, gigas Nembrod longè te altitudine vincebat, & gigantes Aſtaroth, & barbarus Goliath, & Saül, qui Iſraëlitas omnes humeris ſuperabat. verùm nihil eos ſublimitas iuuit, diuina benignitate ac facilitate altiùs de ſe ſentientes. *Geneſ.* 1. *Reg.* 1. *Reg.*

Κρατίνῳ. σξϛ.

Ἦν αὐτός μοι πεῦσιν προσήγαγες, ἄλλος τις τῷ κυρίῳ· ὁ μὲν εἰρηκὼς, τί ποιήσας, ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; αὐτὸς δὲ γεγραφὼς, τίνι μοναχὴν κατορθώσω; ἀλλ' ὁ μὲν τοῦς τὸν νόμον, ὡς νηπιώδης, ἐπέμπετο· σὲ δὲ ἐγὼ, ὡς τελείων ἐφιέμενον, τοῦς ὕψος χειραγωγῶ ἀναβάσεως. ἄρνησαι σαυτὸν, καὶ ἆρον τὸν σαυρὸν, καὶ φεῦγε ὡς ἐγώ.

Cratino. 266.

Quam tu mihi quæſtionem obtuliſti, eandem alius etiam quiſpiam Domino obtulit: ille nimirum, cùm dixit, Quid faciens, vitam æternam poſſidebo? tu autem cùm ſcripſiſti, Quanam ratione omnes Monaſticæ vitæ numeros explebo? verùm ille, vt puerili animo præditus, ad legem mittebatur: ego verò te, vt perfectionis cupidum, ad aſcenſionis faſtigium porrecta manu duco. Abnega teipſum, & tolle crucem tuam, ac mei inſtar fuge.

Κυρηνίῳ. σξζ.

Αὐτὸς μὲν ἠρώτησας, ποίαν ἔχει ἡ ψυχὴ ἐκεῖ τὴν κατάστασιν, ἢ τίνι τρόπῳ ἢ τόπῳ σωέχεται· ἐγὼ δὲ φημί σοι, ὅτι ἡ μὲν διώσασα χρηστῶς, εἰς ἀνάστασιν ἐλεύσεται ζωῆς· ἡ δὲ ζήσασα κακῶς, εἰς αἰώνιον πορεύσεται πυρὰν, ἥντινα δεδιὼς, φρόντιζε ὅπως εὑρεθήσῃ ἀκατάγνωστος καὶ ἀκόλαστος.

Cyrenio. 267.

Tu quidem ſciſcitatus es, quemnam illic anima ſtatum habeat, aut quonam modo, vel loco contineatur. Ego verò reſpondeo: Ea quæ rectè atque honeſtè vixit, ad vitæ reſurrectionẽ veniet: quæ autem malè & flagitioſè curriculum vitę confecerit, ad ſempiternũ rogum proficiſcetur. Quod quidem tu metuens, curam omnem adhibe, vt condemnationis ac pœnæ expers inueniaris.

Παύλῳ. σξη.

Αὐτῷ ᾧ νομίζεις, ἐλαττώματι τῷ ἀκόμπῳ καὶ ἀγραμμάτῳ τῆς ἱερῶν τοῦ κυρίου μαθητῶν, ὑπερέχει τοῦ θείου εὐαγγελίου ἡ δύναμις, δι' ἐκείνων κρατήσασα, δι' ὧν ἄλλοι ἡττήθησαν.

Paulo. 268.

Hac ipſa, quam tu vitium eſſe exiſtimas, ſanctorum Domini diſcipulorum humilitate ab omni faſtu & oſtentatione aliena, literarúmque inſcitia, diuini Euangelij vis ac potentia maiorem in modum eminet: vt quæ per ea victoriam adepta ſit, per quæ alij victi ſunt. *Act.*

Μάρωνι πρεσβυτέρῳ. σξθ.

Εἶ καὶ ἀλόγιστος εἶ καὶ ἀνάγωγος. ἀλλ'

Maroni Presbytero. 269.

Quanquam tu vecors es atque contu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Act. max, tamen vel fando illud audiisti, quòd olim diuinorũ Apostolorũ discipuli venditas suas facultates ad ecclesiã pauperum caussa deferebant. At tu contrà omnino faciens ecclesiæ ac pauperum bona domi tuæ impiè ac nefariè colligis. Huic igitur impietati finem impone: œconomus enim hinc dictus est, quòd pauperibus, quæ ipsorum sunt, tribuat. Propria autem ipsorũ meritò sunt ecclesiastica bona.

παρὰ τὸ τὰ οἰκεῖα νέμειν τοῖς πένησιν.

οὐκ ἂν ἐκ τοιούτου κτήματος ἔχεις, ὅτι πάλαι οἱ τῶν θείων ἀπόστολοι μαθηταὶ, τὰ οἴκοι πιπράσκοντες, τῇ ἐκκλησίᾳ κόρρ' ἅπαντα προσεκόμιζον. σὺ δὲ πᾶν τοὐναντίον ποιῶν, τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν πτωχῶν οἴκοι σωρεύεις ἀσεβῶς. παῦσαι τοίνυν τῆς ἀσεβείας. οἰκονόμος γὰρ εἴρηται παρὰ τὸ τὰ οἰκεῖα αὐτῶν νέμειν τοῖς πένησιν· οἰκεῖα δὲ αὐτῶν, ἐκείνως τὰ ἐκκλησιαστικά.

Agatho. 270.

Αγαθοδαίμονι. σο.

Optime vir, ex ijs, quæ euenerunt, maiora tibi perspicere licet. Ethnicismus enim multis & temporibus, & laboribus, & opibus, & armis, & sermonibus corroboratus ex oculis euanuit. Nostra autem religio plebeijs & illiteratis, & pauperibus atque abiectis hominibus demãdata, breui temporis spatio fulgetræ in modum quoquò gentium peruasit, non oculos duntaxat atque aspectum, sed etiam mentes illuminans, quoniam videlicet ille ex commentitijs fabulis constabat: hæc autem ex cælestibus dogmatibus compacta erat.

Εξεστί σοι σωισδεῖν, ἄριστε, ἐκ τῶν συμβάντων τὰ μείζονα· ὁ γὰρ ἑλληνισμὸς πολλοῖς καὶ χρόνοις καὶ πόνοις καὶ πόροις καὶ ὅπλοις καὶ λόγοις κρατυνθεὶς, ἠφανίσθη· ἡ δὲ ἡμετέρα θρησκεία ἰδιώταις καὶ ἀγραμμάτοις καὶ πτωχοῖς καὶ εὐτελέσιν ἐγχειριδεῖσα ἐν βραχεῖ χρόνῳ, δίκην ἀστραπῆς διῆλθε πανταχῆ, οὐ τὰς ὄψεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς γνώμας φωτίσασα, ὅτι ἡ μὲν ψευδέσι μύθοις συνέκειτο· ἡ δὲ δόγμασιν οὐρανίοις συνήρμοστο.

Leandro. 271.

Λεάνδρῳ. σοα.

Humana natura, vir eximie, nec eiusmodi est, quæ vitium admittere nequeat: nec rursum vi naturæ vitia habet. Verùm mens ac voluntas hæc admittens, prolapsionem à virtutibus sustinet.

Ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπεία, θαυμάσιε, οὔτε ἀνεπίδεκτός ἐστι κακῶν, οὔτε φυσικῶς κέκτηται τὰ κακὰ, ἀλλὰ γνώμη ταῦτα προσπελάζει, τῷ τῶν καλῶν ὑπομένει ἀποπίπτειν.

Eidem. 272.

Τῷ αὐτῷ. σοβ.

Illud quod scribis, primus quoque homo perpessus est, verùm secundus priorem formam ipsi reddidit: quippe qui in eam modo sermonem omnem superanti, extiterit, eámque modo diuinitati cõsentaneo correxerit. *Psal.*

Ἐκεῖνο ὃ γέγραφας, καὶ ὁ πρῶτος ἀνθρωπος ἐπεπόνθει ἀνθρωπος, ἀλλ' ὁ δεύτερος αὐτῷ τῷ προτέραν μορφὴν ἀποδόσθαι, ἐν ᾗ πρόσωπον γενόμενος, καὶ ταύτην θεοπρεπῶς διορθωσάμενος. *μέγας*

Eutonio. 273.

Εὐτονίῳ. σογ.

Magnificabo Dominum in laude, & placebit ei super vitulum nouũ, canebat Da-

Μεγαλυνῶ τὸν κύριον ἐν αἰνέσει, καὶ ἀρέσει αὐτῷ ὑπὲρ μόσχον νέον, ἔφαλ-

λεν

uid, Iudæorum ruinam, & Gentium adiunctionem significans. Quoniam enim, inquit, populus ille, cuius fidei sacrificia commissa fuerant, Deũ reiecit, nec cruoris profusione Deus oblectatur, propterea ego spiritualem cultũ adhibeo: quem ipse multò pluris, quàm illum, facturus est. *Ioan.*

λεν ὁ Δαβίδ, τὴν Ἰουδαίων συμφορὰν ἀποσημαίνων καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν τὴν οἰκείωσιν· ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, ὁ τὰς θυσίας πιστευθεὶς ἠθέτησε λαὸς, καὶ οὐκ ἤδεται αἵμασιν ὁ θεὸς, ἐγὼ τὴν ἐν πνεύματι προσάγω λατρείαν, ἣν ὑπὲρ ἐκείνης αὐτῷ φανεῖται ἀξιωτέραν. *Ioan.*

Theoni. 274.

Θέωνι. σοδ.

Pulchritudine atque opibus, vt apparet, gloriaris, alióque, quibus hæc desunt, pro nihilo ducis illud ignorans, te fœno quam ocyssimè marcescente coornatum esse. Atque item pecunias tanquam aquam contines, quæ alios ex alijs humectat, ac rursum ad alios fluit. Quamobrem aut ad infidas huiusmodi opes, perinde atque ad vmbram, & fumum, & ventos, animum adijce: aut illud scito, te vmbræ, & fumo, & ventis confidere. *Esai.* 40.

Κάλλει καὶ πλούτῳ ἐσαίρῃ, ὡς ἔοικε, καὶ τὰς ἄλλας ὠφελουσεις, οἷς ταῦτα οὐ παρέστηκεν, ἀγνοῶν, ὅτι χόρτῳ κεκόσμησαι ταχὺ μαραινομένῳ· καὶ ὡς ὕδωρ συνέχεις τὰ χρήματα, ἄλλοις ἐξ ἄλλων νοτίζων, καὶ πάλιν ἄλλους ἐξ ἄλλων βλυστάνων. ἢ τοίνυν ὡς σκιᾷ καὶ καπνῷ, καὶ ἀνέμοις, τοῖς ἀπίστοις τούτοις παρέστι κτήμασιν, ἢ ἴσθι σκιᾷ καὶ καπνῷ πεποιθὼς καὶ ἀνέμοις.

Pelusij magistratibus. 275.

Τοῖς περὶ πόλιν. σοε.

Præclara educationis præmia Pelusium ab Aspiano capit: Præclaram ille vicem ac mercedem altrici suæ repẽdit, posteaquàm enim in patulas ac nimium credulas Imperatoris aures calumniam insusurrauit, vrbis huiusce quæsturam ab eo accepit: ac tribules suos tot malis atque calamitatibus affecit, quot etiam fur domesticus. Ardenti ergo animo vota facite, vt ne Pelusiotæ tantum possint, quantum volunt.

Καλὰ λαμβάνει τροφεῖα παρὰ Ἀσπιανοῦ τὸ Πηλούσιον· καλοῖς μισθοῖς τὴν θρεψαμένην ἀμείβεται· εὐπιθυείσας γὰρ τῇ εὐκόλῳ ἀκοῇ τοῦ κρατοῦντος συκοφαντίαν, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τῆς ἐνταῦτα κηδεμονίαν, καὶ τοσούτων κακῶν ἐνέπρησε τοὺς συμφυλέτας κατέστησεν, ὅσων καὶ σύνοικος κλέπτης. εὔξασθε τοίνυν τελείως, μήποτε πλησιάσωσιν αἱ ἀβούλητοι καλοὶ γάρ εἰσι πτωχεύοντες καὶ συγκύπτοντες, ἢ μικρὰ ἀνακύπτοντες· καὶ σκιῶδη ἰσχύοντες ἐλπίδων γεννήματα φαντασίαν τινὰ κυήσασαν αὐτοὺς κατέρα ἐθνίους. *Ἀσπιανοῦ.*

Chæremoni. 276.

Χαιρήμονι. σος.

Cùm infidelitatis atque inconstantiæ vitio labores, nec futura in mente habeas, non mirum est te incertis atque infidis huiusce vitæ rebus prorsus addictum esse, hoc est, opibus atque inani gloriæ. Quamobrẽ aut ista, vt terrena contemne: aut ad tolerantiam te exerce, vt, cùm fugient, patientiam adhibeas.

Ἄπιστος ὢν καὶ ἀβέβαιος, καὶ οὐκ ἔχων τὸν νοῦν πρὸς τὰ μέλλοντα, εἰκότως τοῖς ἐνταῦθα ἀβεβαίοις καὶ ἀπίστοις προστέτηκας πλούτῳ, φημὶ, καὶ δόξῃ κενῇ· ἢ τοίνυν φρόντιζε ταῦτα, ὡς γήϊνα· ἢ γυμνάσθητι πρὸς καρτερείαν, ἵν' ἔχοις ὑπομονὴν ὅτε φεύγουσιν.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Paonio. 277.

Nimia potio, prolapsio potiùs est, tam in opibus, quàm in negotijs: vt quæ & mentem magis perturbet, & corpus premat. Quod cùm ita sit, ab immoderato vsu abstine, ac moderationi stude, quæ & sanitatis mater est, & prudentiæ ac sobrietatis causa.

Petro. 278.

Monastica vita, ô amice, omnium Dei mandatorum imitatio est, ac receptaculum. Etenim ab ira, improbitate, fastu, pecuniarum studio, sui ipsius amore, remota est: obedientiam colit, omnibus inseruit, à corpore omnino aliena est, ac spiritus duntaxat propria: linguam ad gratiarum actionem procliuem, atque orationem vtilem habet: ad maledictum immota est: persuasione & obsequio cuncta facit, atque ad moderatoris nutũ & arbitrium, quem & tempus, & labor, & diuinus calculus ad antistitij gubernacula collocauit, vt qui ventorum impetus & cognitos habeat, & vitet.

Clearcho. 279.

Tot vitiorum causa est ebrietas, heus tu, vt is, qui paradisi arcanorum auditor extitit, eam extra Dei Ecclesiam collocarit. Ac proinde ne ingentem morbum, tanquam leuem & exiguum, contemnamus.

Chrysantho. 280.

Multi te vt iniuriarum memorem traducunt, malis armis, hoc est iracundia, vtentem: quam Creator animæ opitulatricem adhibuit, vt corporis ignauiam ac mollitiem corroboret. Quamobrem, si vera loquuntur, constat te Creatoris scopum ignorare: vt qui & ferro ad cædem, & pulchritudine ad fraudem, & lingua ad conuitium abutaris, & bonorũ datorem malorum authorem facias. Fac igitur frænum iracundiæ quàm ocyssimè inijcias, ne te in exitium præcipitem agat.

Παμονίῳ. σοζ.

Ἡ πλείων πόσις, μᾶλλον ὑπάρχει πῶσις καὶ τοῖς χήμασι καὶ τοῖς πράγμασι, καὶ τὸν νοῦν θολοῦσα μᾶλλον καὶ τὸ σῶμα βαρυύσα. Σπόχθ' οἶνου τῆς ἀφειδείας, καὶ χρῆσαι τῇ συμμετρίᾳ, ἣ καὶ μήτηρ ἐστὶν ὑγείας, καὶ νήψεως αἰτία. ρεγτίας

Πέτρῳ. σοη.

Ἄσκησις, ὦ φιλότης, πασῶν ἐστὶ τῶν κυείᾳ ἐντολῶν μίμησις ὅτι καὶ δοχεῖον. ἀόργητος, ἀπέρπερος, ἄτυφος, ἀφιλάργυρος, ἀφίλαυτος, ὑποτακτική, ἀμοιρούσα παντὸς, ἀλλοτρία σώματος καθόλου, οἰκία τοῦ πνεύματος μόνη, γλῶσαν εὐχάριστον ἔχουσα, προσευχὴν ἀκηκοεύσασα, πρὸς λοιδορίαν ἀκίνητος, πειθοῖ πάντα πράττουσα, καὶ τῷ τοῦ ἀγροντος νεύματι, ὃν καὶ χρόνος καὶ πόνος, καὶ θεία ὑψηλὸς ὑπὲρ τὴν οἰάκων τῆς προαιρέσεως ἐκάθισε, τοῖς ἐμβολαῖς τοῦ πνεύματος καὶ γινώσκοντα καὶ ἐκκλίνοντα. ἀόργητον ἐκκλίνοντα

Κλεάρχῳ. σοϑ.

Τοσοῦτον ὅτι κακῶν ἡ μέθη αἰτία, ὥστε ὃς ὅπου ὁ ἀκροατὴς τοῦ ἐν παραδείσῳ ἀῤῥήτων, ἔξω τῆς τοῦ θεοῦ βασιλείας ἵστησι ταύτην· μὴ τοίνυν ὡς ῥᾳχέως προφρονῶμεν τοῦ μεγάλου νοσήματος.

Χρυσάνθῳ. σπ.

Ὡς μνησικάκον σε πολλοὶ κωμῳδοῦσιν, ἀμυντηρίῳ πονηρῷ τῷ θυμῷ κεχρημένον, ὅτῳ ὁ πλάσας ἐοικὸν τὴν ψυχὴν προσκατέστησε, πρὸς ὀλιγωρίας καὶ χαυνότητας νευροῦντα τὸ σώματος. εἰ οὖν ἀληθεύουσι, δῆλος εἶ, ἀγνοῶν τὸν σκοπὸν τοῦ ποιήσαντος, ᾧ τῷ σιδήρῳ πρὸς φόνον χρώμενος, καὶ πρὸς ἀπάτην τῷ κάλλει, ᾧ τῇ γλώσσῃ πρὸς βλασφημίαν, ᾧ ἅπαν ποιῶν τοῦ κακῶν, τὸν δοτῆρα τοῦ ἀγαθῶν. χαλίνᾳ τοίνυν θᾶττον τὸν θυμὸν, μήτε χαταχρημῶν εἰς ὄλεθρον ὧσιν.

Διδύ-

Διδύμῳ. σπα.

Εἰ ἀλλόφυλοι ἐκ χαππαδοκῶν ἀνήλθησαν, καὶ ἀπόγονοι χαππαδοκῶν ἀλλόφυλοι ἐξ ἀλλοφύλων δὲ καὶ γαβαωνῖται γεγόνασι. χαππαδόκαι δῆλον ὅτι γαβαωνῖται· ἔχων οὖν τὰ σκέλη πονηρίαν ἀναίρεσιν, τί θαυμάζεις γιγάντιον. ὑπόλοιπον γὰρ καὶ πονηρὸν ὡς ἔπος παν τὸ γένος, εἰρήνην μὲν ἃ τερπόμενον, ἔριδι δὲ ξεφόμενον, καὶ μίαν ἔχον πηγὴν ἅ πικρὰ καὶ γλυκέος· ἐν συντυχίαις ξενιτολογοῦν, ἐν ἀπουσίᾳ καβαλλικεύων· ἀπατηλὸν, ἀναιδὲς, θρασὺ, δειλὸν, σκωπτικὸν, ἀνελεύθερον, δόλιον, μισάνθρωπον, ὑποπτικὸν, ἐν ταῖς τοῦ φίλου εὐπραγίαις πεπίλυπον, ἐν δυσπραγίαις ἀχόρεστον· ἐν προσωπείῳ εὐλαβείας αἰχμαλωτίζον τὰ γυναικάρια, ἐν μανίᾳ χρυσοῦ ὑποβάλλον τὸν βαβυλώνιον. πρὸς ψεῦδος ὀξὺ· πρὸς τὸ παροξῦναι ταχύ, καὶ οἷον ἔχεις τὸν πάμφαυλον καὶ παμμιαρὸν γιγάντιον τοιούτους ἅπαντας καὶ νόμιζε, καὶ γίνωσκε καππαδόκας. ἰουδ. ξενιτία. ἀνιάμενον

Σερήνῳ. σπϐ.

Ἐπειδὴ χῶρον ἡμῖν εὐζωίας τῇ ἐν Ἐδὲμ κατοικίαν ὁ δημιουργὸς καὶ δεσπότης παρέχετο. δι' εὐκολίαν δὲ γνώμης, καὶ πονηρίαν τοῦ πλάσαντος ταύτης ἐξώσθημεν, καὶ εἰς γῆν ὅτι μοχθον καὶ θλιβερὰν παροικίαν ἐρρίφημεν, τοὺς ἐξ ἡμῶν πάλιν πτεροφυήσαντας, καὶ τῷ χαμαίζηλον ζωὴν καταλείψαντας. καὶ πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς πολιτείας ἐγείσαντας, εἰς ἐκεῖνον τὸν χῶρον συνάγειν ὁ ἀγαθὸς χρηστὸς ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ ἠρώτησας, Ὅπου τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί. ὅπου, φησὶ, τὸ ἥπτημα ἀφ' τῶν ἄκρατον γεῦσιν ἐγένετο, ἐκεῖ καὶ ἡ νίκη ἀφ' ἡσυχίας καὶ ἐγκρατείας, ἧς ἐγεώργησεν ἡ φύσις, κατώρθωται. Genes. 3.

Πέτρῳ Ἀρχιμανδρίτῃ. σπγ.

Ἐκ τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων, καὶ τῶν Genes.

Didymo. 281.

Si Philistæi à Cappadocibus genus traxerunt, ab ijsque oriundi sunt, atque in Philistæorum numero Gabaonitæ sunt, Cappadoces profectò Gabaonitæ sunt. Cùm igitur eorum improbitatem ac nequitias literarum sacrarum monimentis proditam atque consignatã habeas, quid Gigantiũ miraris? subdola enim atque improba magna ex parte hæc natio est. Pace offenditur, contentionibus ac dissidijs alitur, eundémque dulcis & amari fontem habét. In congressũ blandè ac benignè loquitur: in absentia obtrectat. Fallax est, impudens, temeraria, meticulosa, cauillatrix, illiberalis, versuta, inhumana, superba, & contumax, in secundis amicorum rebus mœsta, in aduersis læta & insatiabilis. Sub pietatis larua mulierculas in captiuitatem redigit: atque insano auri amore Babylonium superat. Ad mentiendũ procliuis est: ad peierandum celer. Ac denique qualem habes improbissimũ ac prorsus exosum Gigantium, tales omnes Cappadoces esse existima, ac pro certo habẽ. Ioseph.

Sereno. 282.

Quoniam beatæ vitæ sedem nobis rerum omnium architectus ac Dominus habitationem in Edem præbuerat, ob leuitatem autem animi, atque impostoris improbitatem ea exturbati ac deiecti, atque in ærumnosam terrã, & grauem acerbámque peregrinationem proiecti sumus: idcirco Christus eos ex nobis, qui pennas rursum induerint, atque terrena & abiecta hac vita relicta ad cælestis vitæ fastigium accesserint, ad illum locum collecturum se pro sua bonitate pollicitus est. Atque illud est, quod quæsiuisti, vbi est τὸ πτῶμα, illic congregabuntur & aquilæ: hoc est, vbi ob intemperantem gustum clades extitit, illic etiam victoria, per inediam & continentiam, quam natura protulit & excoluit, parta est. Genes. 3.

Petro Cœnobiarchæ. 283.

Ex angelorum classibus, atque Apostó-

lorum choro, hominum voluntates & animi instituta perpenduntur. Siquidem ab illis is qui principatum tenebit, ab his proditor sciũctus est. Hoc autem ipsum nunc quoque perfici reperies. Nam cùm alij animi contentioni ac vigilijs studeant, alij inertia & negligentia langueant, hinc fit, vt cùm Dominus in gloria veniet, illi assumendi sint, isti relinquendi.

ωρωτοστάτης.

Matth.

284.

Cùm Deus ex nihilo ea, quæ vult, in ortum producere queat, multò magis ea, quæ iam corpora orta sunt, atque in terram redierunt, innouare poterit. Quòd autem futura sit, & quonam pacto futura sit resurrectio, & eorum, quæ seminantur, arcanum te docebit, & stirpium omnium motus, hyeme morientium, & vere ad vitam redeuntium.

Cor.

Petro. 285.

Quoniam id quoque, quod cum superioribus cohæret, tibi explicari petijsti, Erunt duæ in mola, vna assumetur, & altera relinquetur. hoc loco per molam ac pistrinum huiusce vitæ iactationem ac vertiginem intellige, quæ nos inconstanter voluit, ac celerrimæ molæ instar res nostras immutat. Per duas autem molentes, vitarum in vna re autem classe discrimina, puta in religiosa exercitatione, aut virginitate, aut continentia aut pudicitia, aut hospitalitate, aut fide, à multis quidem culta & præstita, at non eadem ab omnibus mẽte ac voluntate. Quidam enim futurę mercedis caussa virtutum muneribus perfunguntur. Quidam autem ostentatione ducti eas perficiunt, ac per huius vitæ laudes mercedem recipiunt, arque in pistrino relinquuntur: Alij autem assumuntur.

Matth.

Eutonio diacono. 286.

Matth. Decem virginum parabola, morum ac

χορῶν τῶν ἀποστόλων, αὐτῶν ἀνθρώπων κρίνονται τροπῇ ἑκάστῃ· τὸν μὲν γὰρ ὁ πρωτοστάτης, τὸν δὲ ὁ τροδότης ἐγχειρίζει. ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ νῦν εἰρήσῃ τελούμενον τῶν μὲν συντομίᾳ καὶ ἀγρυπνίᾳ προσεχόντων, τῶν δὲ ῥᾳθυμίᾳ καὶ ἀμελείᾳ ὑπομένων. ὁκ τύπτω, οἱ μὲν παραλαμβανόμενοι, οἱ δὲ καταλειπόμενοι, ὅτε ὁ κύριος ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ παραγίνεται.

σπδ.

Εἰ ὁκ τοῦ μὴ ὄντος δυνατὸς ὁ θεὸς ὑφιστᾶν ὅσα βούλεται, πόσῳ μᾶλλον ὁκ τὰ ὑφεστῶτος ἀναχωνεύσας τὰ ἤδη γενόμενα, καὶ εἰς γῆν ἀποτρέψαντα σώματα, ὅτι δεῖ ἔσεσθαι, καὶ πῶς ἔσται ἀνάστασις, καὶ τὸ μυστήριον τῶν σπειρομένων διδάξει σε καὶ πάντων τῶν φυτῶν ἡ κίνησις, χειμῶνι τελευτώντων, καὶ ἔαρι ἀναζώντων.

Πέτρῳ. σπε.

Ἐπειδὴ καὶ τὸ συνημμένον τῷ προτεθέντι ἐζήτησας νόημα, Ἔσονται, φησὶ, δύο ἀληθοῦσαι ἐν τῷ μύλωνι, μία παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται· μύλωνα νόησον, τὸν τοῦδε τοῦ βίου περιφοράν, ἑστῶτος ἡμᾶς ὑπερέχουσαν, καὶ ὅσον μύλου τάχος, ἀλλοιοῦσαν τὰ πράγματα. ἀληθούσας δὲ δύο, οἷον βίων διαφοράς· ἐν ἑνὶ πράγματι ἢ τάγματι ἀσκήσεως τυχὸν, ἢ παρθενίᾳ, ἢ ἐγκρατείᾳ, ἢ σωφροσύνῃ ἢ φιλοξενίᾳ, ἢ πίστει παρὰ πολλῶν μὲν τελουμένην, ὑπ' ὀλίγων δὲ μιᾷ τῇ γνώμῃ· οἱ μὲν γὰρ διὰ τὸν μέλλουσαν ἀμοιβὴν τὰς ἀρετὰς κατορθοῦσιν, οἱ δὲ τοῦ ὑπ' ἐνδείξει αὐτὰς ἐκτελοῦσι, καὶ τοῖς ἐπαίνοις ἀπέχουσι τὸν μισθὸν, καὶ ἐν τῷ μύλωνι ἀφίενται· οἱ δὲ ἄλλοι παραλαμβάνονται.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. σπϛ.

Η' παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων προλαβοῦσα,

βολὴν τῶν τρόπων καὶ τῶν βίων δείκνυσι τὸ διάφορον. πᾶσαι μὲν γὰρ ἐπαρθένευον, ἁπάσαις δὲ ὁμοίως καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν ἐπεμέλοντο, ἀλλὰ ταύτῃ μέχρι ἀρκεῖσθαι τοῖς εἰσόδου τῆς βασιλείας ᾠήθησαν. ἔδειξε δὲ ἡ κρίσις ἡ ἀδέκαστος, ὅτι οὐδὲν παρθενίας ὄφελος, συμπαθείας ἀπούσης· ᾗ πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως πεποικιλμένη πεποικίλθαι χρὴ, φησὶ, τοῖς χρυσαυγέσι κροσσοῖς τῶν ἀρετῶν πασῶν· εἰ γὰρ παρθενεύει τις, καὶ διὰ τοῦτο αὐχεῖ, τῷ μείζονος κατορθώματος τῆς ταπεινώσεως ἀστοχεῖ· ὁ γὰρ παρθενεύων γέγραπται, ἀλλ' ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Ερμίνῳ κόμητι. σπζ.

Ἔχει πάντα ἡ φύσις ἐν ἑαυτῇ, λαβοῦσα παρὰ τοῦ θεοῦ τὰ χαρίσματα, καὶ ἐν πασαις αὐτῆς ταις αἰσθήσεσι βρύουσαν τῶν χρηστῶν τὸν διάκρισιν. ὃς ἂν οὖν τράπῃ καλῶς καὶ διδάσκῃ τοις ἔργοις, τὰ πέντε ἐδιπλασίασε τάλαντα, καὶ πέντε ἄρχειν κελεύεται πολέων, μοιῶν θεοῦ καὶ σκηνῶν, οὐ σκηνῶν μόνον. ὁ μὲν γὰρ μιᾶς, ὁ δὲ ἐν πολλαῖς προκριθήσεται, ἀναλόγως τῆς οἰκείας ἑκάστου ἐργασίας.

Τῷ αὐτῷ. σπη.

Τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον καὶ εὐβολῆς καὶ σκέπης ὑπτιοῦσθαι πρόβατον, ὁκ δεξιῶν εἶπεν ὁ θεῖος λέγει χρησμὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεῖος λέγει χρησμὸς τοῦ δὲ τραχὺ καὶ παμφάγον καὶ ἄγριον, εὐωνύμων ἐλθεῖν ἔφησε τοιάνδε πολιτείας δηλῶν, καταλλήλων ἑαυταις κλήσεις καταίρασιν. ἑατέραν τοίνυν συγκαιρίσαντες, τῆς ἑτέρας ἀπρὶξ ἀντιχώμεθα.

ἀντιχώμεθα.

Εὐλογίῳ. σπθ.

Ἀνθρωπος καὶ ἀλήθεια ὁ τοῦ θεοῦ

vitarum discrimen ostendit. Omnes enim virginitatem colebant: ac non item omnes æquè reliquis virtutibus studebãt, verùm ad regni ingressum hanc solam satis sibi esse existimabant. At verò integrum atque incorruptum iudiciũ illud planum fecit, si cõmiseratio & humanitas absit, virginitatẽ nihil emolumẽti afferre. Omnis enim, inquit ille, gloria filię Regis ab intus, circundata varietate. Aureis, inquit, virtutum omnium fimbrijs variegatum esse oportet. Nam si quis virginitatem præstat, atque hoc nomine gloriatur, nimirum ille à maiore virtute, hoc est ab humilitate, aberrat. Neque enim scriptum est, qui virginitatem colit, sed, qui seipsum humiliat, exaltabitur.

Psal. 44.

Hermino Comiti. 287.

Natura omnia in se habet, vt quæ beneficia & dona à Deo acceperit, ac profluentem in omnibus suis sensibus bonarũ rerum delectum. Quisquis igitur probis actionibus studet, atque operibus docet, quinque talenta conduplicauit, ac quinque ciuitatibus præesse iubetur, hoc est Dei mansionibus ac tabernaculis, non autem tabernaculis duntaxat. Ille enim vni, hic autem pluribus præficietur: quisque videlicet pro sui laboris atque operæ ratione.

Eidem. 288.

Mansuetam ac lenem, atque opem nobis ad amictum & integumentum afferentem, ouem à dextris Dei collocandam esse diuinum oraculum ait: asperum contrà, & voracissimum atque agrestem hœdum ad sinistram abijciendum. Quibus verbis eædem vitæ significãtur, quæ congruentem vtraque sibi, statum nanciscuntur. Ac proinde alterum odio habeamus ac detestemur: alteri mordicus hæreamus.

Eulogio. 289.

Dei verbum, vt verè humanitatem in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

duit, ita verè omnia ea quæ in hominem cadunt, expleuit. Ad hunc modum passionis quoque tempore calicem deprecatur: hinc illud ostendens, periculis occurrendum non esse: verùm, cùm ingressi sumus ad ea excipienda, fortitudinem ac tolerantiam adhibendam. Etenim ipse crucem, cùm adhuc in eum compararetur, detrectabat. At idem Iudicis sententia crucc damnatus, eam tanquam victor, humeris tollens incedebat.

λόγος γενόμενος, πάντα σοὶ ἀληθείᾳ τὰ τοῦ ἀνθρώπων ἐπλήρωσεν. ὅτως καὶ ἐν τῷ τοῦ πάθους καιρῷ παραιτεῖται τὸ ποτήριον· δεικνὺς ὅτι οὐ χρὴ ὀμόσε τοῖς κινδύνοις χωρεῖν, εἰ σελθόντας δὲ δέχεσθαι καρτερῶς. μελετώμενον γὰρ τὸν καιρὸν παρητεῖτο· ἀστραφθέντα δὲ, ἐπ' ἄμων ὡς νικηφόρος λαβὼν κατωμόλει.

Petro. 290.

Imperiorum robur ac firmitas, Dei amicitia est. Ex quo sequitur, eum qui robustè imperium gerit, Dei amicum esse. Mihi enim, ait Scriptura, honorati sunt amici tui Deus: nimis confortatus est principatus eorum. Quocirca si Dei amicus esse studes, fac robustè præsis, hoc est, nec muneribus, nec amicitia, verùm dignitati ac merito ius præbens.

Πέτρῳ. σς.

Ἡ κραταιότης τοῦ ἄρχων φιλία θεοῦ. οὑτοίνυν ἀρχων κραταιῶς, φίλος θεοῦ. ἐμοὶ γὰρ ἐπμήνυσαν οἱ φίλοι σου ὁ θεὸς, ὡ ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ, γέγραπται. εἰ οὖν φίλος εἶναι βούλει θεοῦ, ἄρχε κραταιῶς. ὅτε δώροις, ὅτε φιλίᾳ, ἀλλ' ἀξίᾳ ὀρέγων τὸ δίκαιον.

Titiano. 291.

Qui cum Iesu consuetudinem habet, ac mente Iesu consentanea præditus est, contumelias Magistro illatas vleiscitur, vt Petrus: qui, quoniam contumaciæ morbo laborabant Iudæi (vt qui ne ad legem animum adijcerent, ipsis, vt, quicquid Christus loqueretur, audirent, imperantem) famuli, qui ad Sacerdotem attinebat, aurem amputauit, hinc videlicet Sacerdotem inobedientiæ legis seruum esse ostendens, atque ad reluctationis suæ præcisionem gladio indigere.

Τιτιανῷ. σζ.

Ὁ μετὰ Ἰησοῦ ἀναστρεφόμενος, καὶ ἀκολουθῶσαν ἔχων τῷ Ἰησοῦ τὴν αἰδήμονιαν, ἀμύνει βλασφημηθέντι τῷ διδασκάλῳ, ὡς Πέτρος, ὃς ἐπειδὴ ἀπειθοῦσι Ἰουδαῖοι, ἵνα τῷ νόμῳ προσέχοντες ἀκούειν καὶ πάντα ὅσα χρηστὸς λαλήσοι διδάσκοιτο, τὸ ὦς τοῦ οἰκέτου ἀπέτεμε τὸ τῷ ἱερεῖ αἰδοφέροντος, δοῦλον εἶναι τῆς ἀπειθείας τὸ νόμου τὸν ἱερέα δηλῶν, καὶ χρήζοντα μαχαίρας εἰς ἀποτομὴν τῆς ἀπιθείας.

Eidem. 292.

Nil mirum, quòd vrbs sanguinum, atque homicidarum filij, facinorum suorum socium & homicidam Barrabam mortis periculo liberarũt, ac velut insontem missum fecerunt. Nam cùm parum de cædibus laborarent, vt qui cædibus assueuissent, nũc cædium authoribus veniam impertiebant: nunc contrà vitæ atque im-

Τῷ αὐτῷ. σζ.

Οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ τοῦ αἱμάτων ἡ πόλις καὶ τοῦ φονέων οἱ παῖδες ἔλυσαν τὸν οἰκεῖον συντολμητὴν Βαραββᾶν τὸν φονέα, καὶ ἀφῆκαν ἀνέγκλητον. μικρὰ γὰρ τοῦ φόνων φροντίζοντες, ὡς ἐν ἕθει φόνων ὑπάρχοντες, ποτὲ μὲν τοῖς αἰτίοις τοῦ φόνων ἀφέσεις ἐχαρίζοντο, ποτὲ δὲ τῷ τῆς ζωῆς καὶ τιμὴ ἀφθαρ-

ἀφθαρσίας ταμείῳ σταυρὸν καὶ τάφον ἐπήγαγον. ὧν ἀμφοτέρων ὑφ' ἓν λέγω, παρέχον τὸν κόλασιν.

mortalitatis promptuario crucẽ ac sepulturam inducebant. Quorum amborum scelerum pœnam vno atque eodem tempore pependerunt.

Ὠρίωνι. σγ.

Οἶνῳ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα ὁ θεῖος αἰνίγματι χρησμὸς ὁμοιοῖ, ποτὲ μὲν ἐκ τῆς δεσποτικῆς πηγάζοντι πλευρᾶς, ποτὲ δὲ ὡς γλεῦκει γομοῦντι τοὺς μαθητὰς, ὑπὸ τῆς εὐφροσύνης ἀσχολήσαντες Ἰουδαῖοι, καὶ τρίψαι τὸν ἀλήθειαν φιλονεικήσαντες ψεύδει, ὄξος τῷ τῆς σοφίας προσήνεγκαν διδασκάλῳ, συμπλέξαντες αὐτῷ καὶ πικρίαν· ὧν γὰρ τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει, τοιαῦτά ὅστι καὶ τὰ πόματα, τὸν φυτουργὸν τῆς ζώσης ἀμπέλου, ὄζει ἀμειβομένων, καὶ τὸν γλυκάναντα λόγοις θείοις καὶ νόμοις ὡς μέλιτι, πικρίᾳ χολῆς δεξιωμένων.

Orioni. 293.

Diuinum oraculum Euangelicam prædicationẽ vino confert, quondam quidem ex Dominico latere profluenti, quondam autem, musti instar discipulos acuenti ac roboranti. Cuius lætitiam cùm Iudęi consecuti non essent, ac veritatem mendacio fucare studerent, sapientiæ Magistro acetum obtulerunt, admixta ei amaritudine. Quorum enim os maledictione & amaritudine, plenum est, eiusmodi quoque sunt eorum potiones, viuæ vineæ consitorem aceto remunerantium, eúmque, qui diuinis sermonibus ac legibus tanquam melle eos educarat, fellis amaritudine excipientium.

Γεροντίῳ. σξδ.

Εἰ τοῦ πολεμίων βούλει κρατεῖν, ἄγε τὸ στρατόπεδον φόβῳ θεοῦ. δικαιοσύνη γὰρ φέρει τὸν ἀρίστειαν· ἡ δὲ ἡμῶν ἀδικία, τοῦ ἐναντίων ἐστὶ συμμαχία.

Gerontio. 294.

Si hostes vincere cupis, Dei metu exercitum ducito. Iustitia enim hoc affert, vt quis strenuè ac feliciter pugnet. Contrà, iniustitia nostra, hostium est auxilium.

Προαιρεσίῳ. σξε.

Ὅρον τῇ φύσει ὁ πλάστης ἔθηκε, καὶ φόβον ὁ νόμος τοῖς κακοχόλοις ἠπείλησεν. ὅσοι τοίνυν τοῖς ὅροις ἐμμένουσι, τὸν φύσιν ἐτίμησαν. ὅσοι δὲ τὸν νόμον παρώσαντο, τὸν φόβον ἐδέξαντο.

Proæresio. 295.

Creator terminum naturæ imposuit: ac metum lex malè feriatis minata est. Quocirca qui præscriptis finibus se continent, naturã honore prosequuntur. Qui autem legem propulerunt, metum acceperunt.

Τῷ αὐτῷ. σξς.

Φύσις ἔχει τὸν ἔννομον μίξιν· ἡ πορνεία ἐφεῦρεν ὀπίβδηλον λύσσαν· οἱ τοίνυν ἀνόμως τοῦ τῆς φύσεως ὅρων καταλυτήσαντες, τῷ φόβῳ τῷ νόμου σωφρονεῖν ἐκωλύθησαν.

Eidem. 296.

Natura legitimum concubitum habet: scortatio autem insidiosam rabiem excogitauit. Quamobrem qui iniquè, ac rabido quodam furore, naturæ limites excesserunt, hos legis terror ad pudicitiæ studium erudiuit.

Εὐλαμπίῳ. σξζ.

Τί σοβεῖς τὸν πόλιν ἀλαζὼν; τί τὸν

Eulampio. 297.

Quid insolenter per vrbem graderis, ho-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mo arrogans? Quid quietam ac pacatam vitam turbas? Quid manſuetudini bellum infers, nec Deum metuens, nec flagitij tui pudore ſuffuſus? Nam quia probum virum necaſti, multę te linguę proſcindunt. Quoniam autem, perinde atque improbo quodam viro de medio ſublato, huiuſmodi cæde gloriaris, plures te rurſum tragicis verbis inſectantur. Animaduerte igitur, ô ſtolide, num vt Moſes cædem perpetraris, aut, vt Phinees, zelo exarſeris, aut, vt Samuel, diuinam iniuriam vltus ſis, aut, vt Elias, impieratis vindicem te præbueris: ac tum ob admiſſum facinus magnificè de te ſenti. Quòd ſi nec lex vlla te deſignauit, nec belli ordo armauit, nec diuinum oraculum te ad tribulis tui profundendum ſanguinem immiſit, ſatius tibi nunc fuerit, vt imbutas cruore manus tuas expies, cruorem tuum effundendum dedas, quàm vt animo ſcelus retineas, ac futuræ vitæ tribunalibus ad ſempiternum cruciatum ſerueris.

Lucæ Cœnobiarchæ. 298.

Clamauit perdix, congregauit quæ non peperit, diteſcens non cum iudicio, inquit Prophetarum omnium calamitoſiſſimus Hieremias, ſceleratum belli ducem deſcribens, aduerſus veritatem in extremis temporibus arma induentem, atque omnes item eos, qui temerario animo, ac non ad commodum & vtilitatem, militaris imperratoris munere funguntur. Cùm igitur hæc ita ſe habeant, ecquid tu, non monachorum, ſed pugnatorum globos ac phalanges paras? Æquum enim fuerit, te illud perſpicere, inconditæ turbæ deſidiâ atque inertiâ in cogitationum perturbationem prolabi. Quambrem aut eos operari doce, aut multitudinẽ hanc minue, ne alioqui tibi deprecationis labor ſubeũdus ſit, armísque indigeas, cùm eos crapula cum otio coniuncta ad rerum nouarum ſtudium incitarit.

Iſidoro præfecto. 299.

Si ex Deo pendemus, veniámque ab eo

ἤρεμον βίον κυκᾶς; τί τῷ ὑπείκειαν ἐκπολεμεῖς, ὅτε τὸν θεὸν φοβούμενος, ὅτε τῷ οἰκείαν παῤῥᾳξιν αἰσχυνόμενος; ὅτι γὰρ ἀπέκτεινας ἄνθρωπον λέγειν, πολλαί σε γλῶσσαι κωμῳδοῦσιν· ὅτι δὲ ὡς τινα τῶν φαύλων ἀνηρηκὼς ἐναβρυνῃ τῷ φόνῳ, πλείονές σε πάλιν τραγῳδοῦσι. καταπόνησον οὖν ἀσύνοπτε, εἰ ὡς ὁ Μωϋσῆς ἐφόνευσας, εἰ ὡς Φινεὲς ἐζήλωσας, εἰ ὡς Σαμουὴλ ἤμυνας θεῷ, εἰ ὡς Ηλίας ἐξεδίκησας, ἢ τότε μέγα φρόνει ἐφ' οἷς ἐτόλμησας· εἰ δὲ ὅτε νόμος σε τις ἐχειροτόνησεν, ὅτε πολέμου τάξις ἐξώπλισεν, ὅτε θεῖος ζῆλος ἐπαφῆκε τῷ ὁμαφύλῳ σου αἵματι, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς ἀγάπην ἀπενδύμενος, καλόν σοι νῦν ἀφαμάξαι τὰς χεῖρας ὑπόδυτι τὸ οἰκεῖον αἷμα τοῖς ἔχουσιν, ἢ τηρῆσαι κατὰ ψυχὴν τὸ παράπλωμα, καὶ τοῖς ἐκεῖθεν δικαστηρίοις, τοῖς αἰωνίαν φυλάττεσθαι κόλασιν.

Λυκᾷ ἀρχιμανδρίτῃ. σϟη.

Ἐφώνησε πέρδιξ· συνήγαγεν ἃ οὐκ ἔτεκε· ποιῶν πλοῦτον αὐτῷ ἅ μετὰ κρίσεως, ὁ τῶν προφητῶν ἔφη πολυπαθέστατος Ἱερεμίας, τὸν ἄδικον στρατηλὸν διαχαράττων, καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ὁπλιζόμενον, καὶ πάντας τοὺς ἀκρίτῳ γνώμῃ, καὶ οὐκ εἰς ὅπλισιν στρατηγοῦντας· εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, τί φὴς καὶ φάλαγγας εὐτρεπίζεις, οὐ μοναχῶν, ἀλλὰ μᾶλλον μαχητῶν. δίκαιος γὰρ ἂν εἴης σωισθῆναι, ὅπου ὀχλώδης ἀργία εἰς λοιμοὺς σκιρτᾷ ἀταξίαν· ἢ οὐ σὲ ἐργάζεσθαι δίδαξον, ἢ τὸν δῆμον ἐλάττωσον, μή σοι πρεσβείας γένηται πόνος, καὶ ὅπλων δεηθῇς, ἵνα σὺν τοῖς στασιάζουσι κραπάλῃ μετὰ τῆς σχολῆς τοὺς νεωτερισμοὺς ἐφέλκῃ.

Ισιδώρῳ ἐπάρχῳ. οσθ.

Εἰ θεοῦ ἐξηρτήμεθα, καὶ συγχώρησιν παρ'

παρ' αὐτοῦ ἐξαιτούμεθα, συγχωρήσωμεν τοῖς ὑπευθύνοις ὀφλήματα, ἵνα τούτῳ τὸ μηδὲν χρεωστεῖν κατορθώσωμεν. Βῶνος ὁ ναύκληρος σῖτον ἔφη τῷ δημοσίῳ λοιπάζεσθαι, ὃν ἄνεμοι καὶ καταιγίδες καὶ λαίλαπες κατὰ θάλασσαν ἐμερίσαντο. ἢ τοίνυν τῷ σάλῳ τῆς θαλάσσης ὑπτιμήσατε, δικαιοσύνῃ κυβερνῶντες τὰ πράγματα, ἢ ἄρξεις ἂν ἁμαρτάνωμεν, τοῖς πεπλημμελημένοις συγγινώσκετε.

Σωζομενῷ δομεστίκῳ τῶν ἐσπερίων. τ.

Βῶνος οὗτος ὁ διδούς σοι τὰ γράμματα, θαλασσίων ἐπειραθη πόνων, ἀνέμων μὲν ὑψηλῶν, κυμάτων δὲ σκληρῶν, καὶ σῖτον ἀφῃρέθη δημόσιον. ἐπειδὴ τοίνυν ὅσι τῷ μὲν γνώμην οὐ ναύκληρος, τῷ δὲ θρησκείαν ὀρθόδοξος, τῷ δὲ γλῶσσαν, οὐχ οἷος ναυτικὸς, καὶ πάντα σοι ἀρίστης, λῦσον αὐτὸν τῆς ἀθυμίας, ἵνα σε χειρὸς γεφάνοις ἀφθαρσίας ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τελειώσῃ.

Θεογνώστῳ. τα.

Ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὗταί με παρεκάλεσαν. τοῦτο, οἶμαι, ὄζει, ἐπειδὴ ῥαθυμήσας τοῖς ἁμαρτίαν ὠλίσθησα, ῥάβδῳ μέν με τοῖς νῆφειν ἐπαίδευσας· ἐπειδὴ δὲ μαστιζόμενος εἰς ὀλιγοψυχίαν ἐτρεπόμην, βακτηρίᾳ δυναμούσῃ με ἐπεκρίξας.

Κυρτίνῳ μοναχῷ. τβ.

Ὅρος ἔστω σοι φιλοσοφίας, ἢ τῶν ἀθλητῶν μεθ' ὧν ἐτάγης γυμνασία. ἃ δὲ νῦν ἐν ἐκείνοις ὁρᾷς, καὶ ζήλει, καὶ πλήρου, ὡς πολλῆς γέμοντα σοφίας, καὶ πολλοὺς πλέξαντα τοῖς ἐπαλαίουσι στεφάνους.

Λεάνδρῳ. τγ.

Ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπεία, θαυμάσιε,

exposcimus, ijs, qui nobis obnoxij sunt, debita remittamus: vt hac ratione hoc cõsequamur, ne quicquam debeamus. Nauclerus Bonus ait se Reipublicæ de frumento reliquari, quod venti ac turbines & procellæ in mari sibi vendicarunt. Quare aut maris iactationi ac tempestati succenſete, res æqua ratione gubernãtes: aut, quo aduſque peccemus, aduerſis rerum euentibus ignoſcite.

Sozomeno, præfecti domeſtico. 300.

Bonus hic, qui literas noſtras tibi reddit, marinorum laborum, atque ingentium ventorum, grauiúmque fluctuum periculum fecit, publicíque frumenti detrimento mulctatus eſt. Quoniam igitur animi inſtituto ac ſententia nauclerus non eſt, religione autem orthodoxus eſt, lingua verò minimè nautica præditus, ac denique omnibus in rebus tibi gratus & acceptus, angore animi ac mœſtitia eum libera: vt & Chriſtus in magno illo die immortalitatis corona te coronet ac perficiat.

Theognoſto. 301.

Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt. Hoc eſt, vt quidem opinione aſſequor: Quoniam ob negligentiam atque incuriam in peccatum lapſus ſum, virga quidem me ad animi attentionem ac vigilantiam erudiſti. Quoniam autem rurſum flagris affectus in animi imbecillitatem vergebam, corroborante baculo me fulcijſti.

Quintino monacho. 302.

Philoſophiæ regula tibi ſit, athletarum, in quorum numerum te aggregaſti, exercitatio. Quæ autem nunc in illis cernis, ea etiam imitare ac præſta, vt quæ ingenti ſapientia referta ſint, multásque ijs, qui huiuſmodi certamine funguntur, coronas nectant.

Leandro. 303.

Humana natura, vir eximie, nec eiuſmo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

di eſt, quæ mala omnino nõ admittat: nec rurſum vi naturæ mala habet: verùm per animi negligentiam ac ſocordiam, prolapſionem à bonis ſuſtinet. Quod etiam primo homini accidit, perindéque ſalutis finibus deiectus eſt: quam tamen rurſum ſecundus homo, ex eo ortus, qui veram naturam noſtram in ſeipſo ſuſcepit, ipſi reddidit: Nam cùm verè Deus eſſet, homo verè effectus eſt, ex duabus naturis vnus Dei Filius exiſtens, haudquaquam ab eo, quod erat, immutatus, cùm id, quod ſumus, factus eſt.

Chæremoni. 304.

Et ob crebras tuas literas pudore ſuffundor: & rurſus ob parũ honeſtas & laudabiles actiones te auerſor. Atque, quidnam tibi reſpondeam, ancipitis animi ſum. Non quòd, id quod quæris, explanare nequeam: verùm quòd auribus tuis, vt indignis, parcam. Neque enim canibus ſancta dare nobis licet. Si autem inſanire deſinas, & quæ à me quæſiſti exponam, & oſtendam quonam pacto id, cui tu fidem abrogas, extra dubitationem ſit. Nam nec lippiens oculus in ſolis orbem aciem defigere poteſt, & ſi eam defigat, fruſtrà id agit: nec ſordida mens ſanctarum rerum quicquam vtiliter perſcrutari poteſt.

Eutonio. 305.

Cùm ait pſalmiſta, Adhæſit pauimento anima mea, primùm quidem ipſius cũ corpore communionem ac ſocietatẽ ſignificat, vt quæ ex puluueris pauimento ſit. Deinde etiam voluntariam ſuam humilitatem, quam, ob admiſſum facinus, præ ſe tulit: vt qui per eam, iuxta ſermonem Dei, eum, qui ſe humiliat, exaltantis, vitam adepturum ſe ſperaret.

Theodoſio Scholaſtico. 306.

Cùm mores integritatem, non anni teſtantur, ſerui reprehenſio in eiuſmodi homine non eſt. Verùm etſi violenta fortuna eum in ſeruitutem redegit, at generoſa vo-

ὅτε ἀνεπίδεκτός ὀϛὶ κακῶν, οὔτε φύσικῶς κέκτηται τὰ κακά, ἀλλὰ γνώμη καὶ ῥαθυμία τὴν ἀπόπλωσιν ὑπομένει τῆς χειρῶν. ὅτερ καὶ ὁ πρῶτος πέπονθεν ἄνθρωπος, καὶ τῆς ὅραν τῆς σωτηρίας ἐξέπεσεν, ἣν αὐτῷ πάλιν ὁ δεύτερος ἐξ αὐτῆς ἀποδέδωκεν ἄνθρωπος, ὁ τὴν ἀληθῆ φύσιν ἡμῶν ἐν ἑαυτῷ ὑπιδεξάμενος. θεὸς γὰρ ὢν ἀληθῶς, γέγονεν ἄνθρωπος ἀληθῶς. ἐκ δύο φύσεων, εἷς υἱὸς ὢν θεῦ, ὁ πρὸ αἰτὸ ἦν, ἐν τῷ γενέσθαι ὃ ἐσμέν. ἐκ δύο φύσεων. ὑπόσ.

Χαιρήμονι. τδ.

Καὶ χεάφοντα πολλάκις αἰχυύομαι, καὶ ῥαθύμοντα ὁ καλῶς ἀποτρέφομαι. καὶ ἀπορῶ τί σοι ἀποκριθῶ, ὃχ ὡς λειπόμενος σαφηνείας, ἀλλὰ φειδόμενος τῆς ἀκοῆς σου ὡς ἀναξίας. οὐ γὰρ κυσὶ δίδοναι τὰ ἅγια ὑπέζάπτιμεν. εἰ δὲ ἀπολυτήκοας, καὶ λέξω τὰ αὐτηθέντα, καὶ δείξω τὸ ἀπιςούμενον ἀναμφίβολον. ὃ δὲ γὰρ λημῶν ὀφθαλμὸς τῷ τῆ ἡλίᾳ δίσκῳ ἐνατενίσαι δύναται. καὶ ἀτενίζων καταλῶς ἠχόλητας, ὃ δὲ ῥυπῶσα ὀμμάτια, θηρεῦσαί τι τῆς ἁγίων εἰς ὄφελος δυνάται. ἀμφιβ

Εὐτονίῳ. τε.

Ἐκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχή μου, λέγων ὁ ψαλμῳδὸς, πρῶτον μὲν τὴν πρὸς τὸ σῶμα αὐτῆς κοινωνίαν δηλοῖ, ἐκ τῆ ἐδάφους ὅσπς τῆ χοός. ἔπειτα καὶ τὴν ἑκούσιον ταπείνωσιν ἑαυτῆ, ἣν ἐφ' οἷς ἥμαρτεν, ἐπεδείξατο. ζῆσαι δὲ αὐτῆς ἐν τῷ λόγῳ τῆ θεῆ προσδοκήσας τὸν ταπεινοῦντα ἑαυτὸν ὑψοῦντος.

Θεοδοσίῳ ϛολαστικῷ. τϛ.

Ὅτε τρόπος εὐθύτητα, οἰκέτη μαρτυρεῖ, οὐκ ἔστι δούλου μέμψις ἐν αὐτῷ. ἀλλ' εἰ καὶ τύχη βιαία ἐπηγάγετο, ἀλλὰ γνώμη γενναία ἠλευθέρωσεν. ἵνα δὲ

δὲ μηδὲ δόξης σοφισμοὺς ταῦτα τυγχάνειν, ἔχεις Παῦλον τὸν ἀκρατῆ τῶ ἀῤῥήτων, τὸν μέλλοντα μισθὸν ὑπὲρ τῆς ἐνταῦθα εὐνοίας τοῖς οἰκέταις ἐπαγγελλόμενον, καὶ μηδὲν μεταξὺ οἰκετῆς καὶ δεσπότης διακρίνοντα, ὅτε ἡ γνώμη ὀϛὶν ἀκατάγνωστος.

luntas animíque ſententia in libertatem aſſeruit. Ac ne tu hęc pro cauillis & captionibus ducas, arcanorum auditorem Paulũ habes, futuram mercedem, pro præſtita hîc dominis beneuolentia, ſeruis pollicentem, neque inter ſeruos & heros, cùm animi ſententia reprehenſionis expers eſt, diſcrimen vllum conſtituentem.

Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ. τζ.

Ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῆς προβάτων τὸν μέγαν, καὶ σὲ τὸν ἐκείνῳ μιμητὴν τῆς αὐτῆ προβάτων ὑπάρχοντα ποιμένα, καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τούτων τεθέντα, ἐξ αὐτῆς τῆς ᾅδου ἀνήγαγε πυλῶν, ἵνα μακρᾶς ἐκκυκλήσεσιν ἐνιαυτῆς φυλακθόμενος, καὶ τῷ ποιμνίῳ ὑπάρχῃς ἀσφάλεια, καὶ τῷ ἀρχιποίμνι ἀρέσκεια, καὶ ἡμῖν τῆς ἐλπίδος στέρεωμα, καὶ τῷ κόσμῳ φωστὴρ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς δυσσεβείας Δαβὶδ, παίσων, καὶ λέοντα καὶ ἄρκτον τῇ ῥάβδῳ τῆ σταυρῆ, δι' ἧς ᾗ μεθ' ἧς εὐδοκίμως ποιμάνεις.

Leontio Epiſcopo. 307.

Qui magnum illum ouium Paſtorem à morte ad vitam reduxit, idem te quoque illius imitatorem, ac pecudum ſuarum paſtorem, animámque pro ipſis exponẽtem, ab ipſis tartari portis reuocauit: vt longis annorum curriculis ſeruatus, & gregi ſis præſidium, & paſtorum principi obſequiũ, & nobis ſpei firmamentum, & mundo luminare, & impiis feris Dauid, percutiens leonem & vrſum crucis baculo: per quem, & cuius ope atque auxilio, præclarè & cũ laude paſtoris munus obis.

Ἀβεκαμίῳ

Ἀβεκαμίῳ. τη.

Χαῖρε παρ' ἡμῶν, Ἀβεκάμιε, ὑπὲρ φερομένων εἰς τὸ πόλεμον· πόλεμον γὰρ καὶ νόμιζε, καὶ πίστευε τὸ σκάφιον τῆς ἀσκήσεως, χαλεπωτέροις τῆς αἰθητῆς ξιφῶν τοῖς νοητοῖς κυκλόμενον βέλεσιν. ἃ καὶ πεπυρωμένα καλεῖ, ὁ τὴν πεῖραν αὐτῆς ἀκριβῶς ὑπιδάμενος.

Abrahamo. 308.

Salue à nobis, Abrahame, animóque attento eſto, ad bellum excubans. Bellum enim & exiſtima & crede eſſe, Monaſticæ vitæ ſtudium, grauioribus ac periculoſioribus, quàm ſint ij gladij, qui in ſenſum cadunt, ſpiritualibus telis vndique cinctum: quæ etiam ignita is vocat, qui eorum experimentum probè cognitum & exploratum habebat.

Καισαριῷ μοναχῷ. τθ.

Ἀκήκοα σε πεφευγέναι τὸν βίον τὸν φθαρτὸν πρὸς τὸ σκάφιον δραμόντα τῆς μοναχῶν, καὶ γλῶσαν ἔχειν θρασυτέραν, καὶ φθέγγεσθαι εἰκῆ. ὅτερ ὃ δὲν ἕτερόν ὀϛιν, ἢ τεῖχος ὀχυρὸν οἰκοδομεῖν ἀπρόσιτον ἐχθροῖς, καὶ πύλην καταλείπειν πρὸς εἴσοδον αὐτοῖς. εἰ δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀκίνδυνον τηρῆσαι βέλει, καὶ τοῖς σκαπτοῖς κραταιὸς φανῆναι,

Caſsiano Monacho. 309.

Te caducam & corruptioni obnoxiam vitam fugiſſe, atque ad Monaſticum ſtudium curſu contendiſſe audio: atque interim tamen procacem ac petulantem linguam habere, ac temerè loqui. Quod quidem nihil aliud eſt, quàm murum firmum atque hoſtibus inacceſſum extruere, ipſiſque portam ad ingreſſum relinquere. Quòd ſi & murum ab omni periculo libe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum seruare cupis,atque hostibus te firmũ ac robustum ostendere, linguam, quàm maximè poteris,in potestate tene: à qua & celeres & ingentes ruinæ contingunt.

Cyrillo Alexandrino. 310.

Præposterus fauor haud acutè cernit: odium autem nihil omnino cernit. Quapropter si ab vtraque lema purus atque immunis esse studes,noli violentas sententias ferre:verùm illata crimina iusto & integro iudicio committe.Quandoquidem Deus etiam,qui omnia scit antequàm oriantur, pro sua humanitate descendere, ac Sodomorum clamorem perspicere voluit:hinc videlicet nos ad res accuratè perscrutandas ac perpendẽdas erudiens. Multi enim ex iis,qui Ephesi coacti sunt,te traducunt,vt tuas inimicitias persequentem & vlciscentem,ac non ea,quæ Iesu Christi sunt, orthodoxè quærentem, Theophili, inquiunt,ex sorore nepos est,illiúsque mẽtem ac sententiam imitatur. vt enim ille perspicuum aduersum diuinitus afflatum, ac Deo charum virum Ioannem furorem effudit:sic etiam iste gloriari ac se iactare expetit:etiamsi alioqui latum sit inter eos, qui accusantur,discrimen.

Theodosio Imperatori. 311.

Si tu tantum temporis tibi sumas, vt iis, quæ Ephesi decernenda sunt,intersis, non dubito,quin ea ita se habitura sint,vt à nemine reprehendi queant. Sin autẽ turbulẽtis odiis calculos permiseris,quisnã à cauillis ac dicteriis conciliũ vindicabit?Huic autem malo remedium attuleris, si ministros tuos à dogmatum præscriptione remoueas.(vt qui magno hiatu ab eo distincti ac dirempti sint, vt simul & Imperatori,& Deo inseruire studeant:) ne alioqui imperio quoque motum ac iactationem afferant,perfidiæ suæ machinas ad Ecclesiæ petram effringentes. Nam ea firmo loco defixa est,eámque causam habet, vt ipsi ne inferi quidem portæ dominentur:quẽadmodum is,qui eam constabiliuit, pollicitus est.

γλώσσης κράτει παντὶ σθένει, ἀφ' ἧς καὶ ὀξέα καὶ μεγάλα συμβαίνουσι πτώματα.

Κυρίλλῳ Ἀλεξανδρείας. τι.

Προσπάθεια μὲν οὐκ ὀξυδορκεῖ, ἀπροπάθεια δὲ ὅλως οὐχ ὁρᾷ. εἰ τοίνυν ἑκατέρας λήμης βούλει καθαρεῦσαι μὴ ζέσας ἀποφάσεις σκεδάζε, ἀλλὰ κρίσιν δικαίαν τὰς αἰτίας ὑπὲρ ἐφορῶν. ἐπειδὴ καὶ θεὸς, ὁ πάντα εἰδὼς πρὸ γενέσεως, καταβῆναι, καὶ τὴν κραυγὴν ἰδεῖν Σοδόμων φιλανθρώπως ηὐδόκησεν, ἡμᾶς ἀκριβοῦς ἐρεύνης διδάσκων ὑποθέσιν. πολλοί γάρ σε κωμῳδοῦσι τῶν συνελεγμένων εἰς Ἔφεσον. ὡς οἰκείαν ἀμυνόμενον ἔγθραν, ἀλλ' οὐ τὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξως ζητοῦντα. ἀδελφιδοῦς ὄντι, φασὶ, Θεοφίλῳ, μιμούμενος ἐκείνου τὴν γνώμην. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος μανίαν σαφῆ κατοικίδιον τῷ θεοφόρῳ καὶ θεοφιλοῦς Ἰωάννῃ, ὅπως ἐπιθυμεῖ καυχήσασθαι καὶ ὅτος, εἰ καὶ πολὺ τῶν κρινομένων ὄντι τὸ ἀξίωμα φορον.

Θεοδοσίῳ Βασιλεῖ. τια.

Εἰ μὲν αὐτὸς λαμβάνῃ χαμροῦ παρεῖναι τοῖς κρινομένοις ἐν Ἐφέσῳ, προσέχω, πύστοις εὖ οἶδα τὸ ἄμεμπτον. εἰ δὲ ὀχλώδει ἀπροπαθείᾳ τὰς ψήφους σκεδώσας, τίς ἐξαιρήσεται τὴν σύνοδον σκωμμάτων παρέξεις δὲ πύστοις θεραπείαν, εἰ παύσας τῶν δογματισμῶν τοὺς σοὺς ἀξιόνους, ὡσεὶ μέγα χάσμα διεξῶντας, βασιλεῖ ὑπηρετεῖσθαι καὶ θεῷ ἀξιφιλονεικείους, μή πως καὶ τῷ κράτει σάλον ἐπεπέγκωσι, τὴν πέτραν τῆς ἐκκλησίας ὡσεσηγμένην τὰ τῆς κακοπιστίας αὐτῶν μηχανήματα. αὐτὴ γὰρ ἐρήρεισται, καὶ ὅτε ὑπὸ πυλῶν ᾅδου κυλιέται, ὡς ὁ ἑδράσας αὐτὴν θεὸς ἐπηγγείλατο.

Εὐλο-

Εὐλογίῳ. τιβ.

Ἡ εὐαγγελικὴ συκῆ, ἡ ἀνθρωπότης ἐστὶν, ὁ οἰκοδεσπότης, ὁ θεὸς καὶ πατὴρ, ὁ ἀμπελουργὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, φιλοπονήσαι καὶ ἐκκαθᾶραι ἡμῶν τὸν ἀμπελῶνα ἐνδημήσας· ἐκκοπῆναι κελευσθέντα παρὰ τοῦ οἰκοδεσπότου ὡς ἄκαρπον· ἄφες δὲ αὐτὴν, φησὶ, καὶ τοῦτο τὸ ἔτος. εἰ γὰρ νόμου καὶ προφητῶν οὐκ ὠφελήθησαν, καὶ μετανοίας καρποὺς οὐκ ἀπέδωκαν, ἀλλὰ τοῖς ἐμοῖς ἀρδευθῶσι δόγμασι καὶ παθήμασι, κἂν ἐμοὶ ποιήσωσι καρπὸν εὐπειθείας. εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτὴν εἰς τὸν ἄλλον αἰῶνα τὸν ἀπέραντον, τῆς τῶν δικαίων σὺ μερίδος ἐκτέμνων αὐτούς.

Ζωσίμῳ. σιγ.

Μὴ ὕβριζε τὴν θείαν λειτουργίαν. μὴ ἀπάμαζε τὴν τῶν καρπῶν εὐλογίαν. μὴ τῷ κόρῳ τὴν πόσιν πλεονέκτει. μὴ τῇ ἀμετρίᾳ τὴν συμμετρίαν κακοποίει· μὴ τὰς φρένας τρόπιν πίνων. ἀλλὰ μεμνημένος ὡς αἷμα Χριστοῦ τὸν τότε ἀπαρχὴν τὸ θεῖον ἐργάζεται πνεῦμα, ὅπως αὐτῷ κέχρησο, ὡς ἀσθενὴς καὶ δεόμενος αὐτοῦ· εἰς βοήθειαν, ἀλλὰ μὴ ὡς δυσμενὴς, ὅπλῳ τῷ οἴνῳ κατὰ πάντων κεχρημένος, καθ' ἑαυτὸν δὲ μᾶλλον, ὑφ' οὗ τότε σκηπόμενος.

Πελαγίῳ μοναχῷ. σιδ.

Τῶν Ἐφραὶμ ἐξήνθησαν πολιαὶ, ἀλλ' οὐκ ἔγνω, νεάζων τοῖς πάθεσι, καὶ σὲ πολὺς ὄχλος ἐτῶν θερίζει, ἀλλ' ἔπ ἀκαμπτες ἔχεις τὸ φρόνημα, ἄλλην μονὴν ἐξ ἄλλης ἀμείβων, καὶ πασῶν ἐρευνῶν τὰς τραπέζας. εἰ οὖν κνίσης μέλει σοι, καὶ ὄψων χαρυκείας, τὰς ἐν τέλει μᾶλλον κολάκευε. καὶ τοὺς πόλεις τοῖς καπηλείοις ἐρεύνα. ἐρημῖται γὰρ ἄνθρωποί σε δεξιοῦσθαι θεσφιλῶς οὐκ ἀρκοῦσι.

Eulogio. 312.

Euangelica ficulnea,humana natura est, Paterfamilias, Deus ac Pater, Agricola, Dei Filius: qui eam ob causam ad nos se contulit,vt vineam nostram,à Patrefamilias,vt infrugiferam & sterilem, excindi iussam,excoleret & repurgaret. Sine autẽ eam,inquit,etiam hoc anno. Si per legem & Prophetas nihilo meliores facti sunt, nec pœnitentiæ fructus ediderunt, mea quoque doctrina meísque cruciatibus irrigentur. Ac siquidem obedientiæ fructũ extulerint, benè res habebit. Sin minùs,in futurum succides eam, eos videlicet in alio æuo,quod finem nunquam habiturum est,à iustorum tuorum parte amputans.

Zosimo. 313.

Diuino sacrificio contumeliæ notam ne inure:Fructuum benedictionem ne aspernare. Ingurgitatione potionem ne frauda. Immoderatione mediocritatem ne læde. Mentem ac rationem bibendo ne absorbe. Verùm illud in mente habens, quòd diuinus Spiritus ex huius primitiis Christi sanguinem efficit,sic illud adhibe, vt imbecillis, eóque ad adiumentum opus habens:non autem vt inimicus, vini armis aduersus omnes vtens, imò verò aduersus teipsum, vt potè ab eo corruptus ac putrefactus.

Pelagio Monacho. 314.

Cani effusi sunt in Effraim,& ipse ignorauit,vitiosis nimirum affectionibus iuuenescens.Eodem modo tibi quoque ingens annorum turba canitiem inuexit: & tamẽ rigidum atque inflexum animum habes, ex alio monasterio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas perscrutans & explorans. Quamobrem si tibi carnium nidor, atque obsoniorum condimentum curæ est,iis,qui magistratus gerunt, potiùs blandire, atque vrbium caminos vestiga. Neque enim homines eremitæ facultates eas habent,vt te,quemadmodum tibi gratum est,excipere queant. *Ose.7.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Leontio Episcopo. 315.

Si inuito animo, ac suffragiis & populi cõtentione, manibúsque coactus, Ecclesiæ curam suscepisti, opitulatorem Deum habebis, omnia ea, quæ ad supernum statum pertinent, tibi ex animi sententia dirigentem. Si autem pecunijs, vt tumore iactatur, thesaurum, quem pretio addicere nefas est, persecutus es, ac Simonis in modũ sacerdotium consequi cupiisti, non est tibi pars nec fors in hoc sermone. Nam quæ sequuntur, pro mea erga te indulgentia prætermittam. Illud vnum animaduerto, quòd Caiphas etiam sacerdotium emerat, cùm aduersus Christũ illud armauit. Quocirca quisquis sacerdotium emercatur, hunc Christi carnificem Caipham esse cõstat. Nam quæ propter opera vitæque rationem in fidem accipere nequit, ea impiis donis ac largitionibus consequitur.

Callimacho Comiti. 316.

Quemadmodum per liberorum procreationem parentes salutem consequuntur, si liberorum vita ipsis curæ sit: eodem modo contrà illis continget, si eorum curam atque custodiam neglexerint. Ridiculum enim fuerit, equuleis quidem, tum quod ad incessum, tum quod ad cibum & potum, atque omnem rectitudinem attinet, ingentem, iam inde à prima ætate, curam ac solicitudinem impendi, quorum tamen & vile pretium est, & vsus mediocris, & celer interitus: homines autẽ, quos Deus effinxit, atque imagine sua honestauit, ac rursum in seipso renouauit atque instauravit, feroces & insolentes relinquere, eósque temerè, quò libeat, ferri sinere, quóque lubrica iuuentus haud intelligit. Si hæc tibi vtilia esse videntur, da operam, vt omni honestatis & grauitatis custodia filios tuos obsirmes ac communias.

Hermino Comiti. 317.

Præclarè Dominum ornas, cùm nobis fructuum tuorum primitias tribuis, decimámque partem ex vbertate terræ tuæ, ei, à quo eam accepisti, pendis. Quam quidẽ tu in multa tempora habiturus es, nunc quidem eorum, quæ opus sint, sufficientẽ vsum tibi custodientem: pòst autem sempiternam voluptatem afferentem.

Lucæ Cœnobiarchæ. 318.

Monachus quidam ad solitudinem nostram venit, honorandæ tuæ manus specie atque habitum gerens, & quo discipulos tuos consignare nosti. Cùm autem, ecquã ob causam veniret, quæsiuissemus, ille supplex à nobis petiit, vt abs tua charitate precibus contenderemus, vt sibi exiguum erratum condonares, in quod ex ignoratione incidit. Quapropter, si non in peccandi consuetudinem venit, sæpius videlicet illata pœnitentiæ atque resipiscentiæ contumelia, obque ventris aut mentis ac voluntatis leuitatem fugam capessere didicit, nostra causa velim ipsi veniam tribuas. Sin autem is est, qui venia & indulgentia minimè melior fiat, nolim ille fructum ex literis nostris vllum capiat, verùm è fratrum tranquillitate foras ablegetur: ne tumidos fluctus, ac vertigines, placidis & quietis ipsorum moribus excitet. Nam hoc quoque lex nobis sub parabolæ cortice præscribit, cùm eos, qui lepra laborant, extra castra emittit.

Dorotheo Presbytero. 319.

Cùm sacerdos gregis forma, & Ecclesiæ lumen dictus sit, ac reuera sit, subditos, vt ceram sigillo, sic ipsius moribus imprimi necesse est. Quocirca si lumẽ esse vis, scurrilitatem, ac risus petulantiam odio insectare: ne alioqui multos petulantiam ac procacitatem docceas. Sacerdos enim Domini omnipotentis Angelus est. Angelus autem risum nescit, Deo cum metu ac pauore ministrans.

Thalassio Monacho. 320.

Cùm tu illud exploratissimum habeas,

Universidad de Deusto
Biblioteca

saturitatem vitiosos affectus parere, gulámque ad libidinem & lasciuias pertrahere, nihil necesse fuit, quamobrem ex me scisciteris, quænam horum verborum explanatio sit, Ne quis fornicator, aut prophanus, vt Esau: cùm scriptura sacra eum primogeniorum iuris proditorem ob ventris ingluuiem ac voracitatem fuisse conuincat. Nam cùm eum gulæ deditum fuisse ostendisset, vnà quoque fornicatorem & prophanum fuisse, satis habuit demonstrasse.

Palladio Episcopo. 321.

In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, inquiens Psaltes, iustitiæ sinceritatem & integritatem ac prudentiam declarat: nempè quòd nec iracundia, nec temulentia eum ad cædem impellebat. Nam illa, etsi hesterno die ipsius animum concitabat, at per noctis longitudinem mitigabatur. Hæc rursus, etsi vespere ingens accesserat, per somnum tamen satis minuebatur ac discutiebatur. Pura itaque, inquit, atque integra, tum manu, tum mente, aduersus eos qui Deum sceleribus suis lacessebant, arma induebam.

Timotheo Lectori. 322.

Eccles. 8. Quemadmodum haud tutum est cum homine pugnaci desertum peragrare: eodem modo haud facile est cum homine indocto sermones eruditos mouere. Vt enim ille omnibus corporis viribus in solitudine vtetur, si quid quod ipsum offendat, dictum aut actum fuerit: sic iste, nisi omnia ad ipsius insciti dicta fuerint, omnes & philosophicos sermones, & probos viros ac virtutis amantes ex orbe terrarum explodit & eliminat. Solet enim vt plurimum fortitudinis speciem exhibere temeritas: ac nunc eam passim præsidentem inuenias. Nam nec Ecclesiam, nec Rempublicam, nec ipsum imperij statum, sine ea regi atque administrari perspexeris. Ex quo & mala exuberant, & seruilis quædã humilitas imperium vbique arripuit. Quã-

πίπτει τὰ πάθη, καὶ ἡ γαστριμαργία σύρει πρὸς τὰς λαγνείας, ταχέως. οἶμαι, ἠρώτησας, τὸ μὴ πὶς πόρνος ἢ βέβηλος, ὡς Ησαῦ, ὁπόταν ἔχει ὑπλυσιν, τῆς γραφῆς προδότην ἐλεγχούσης τοῦ τῆς μήτρας πρεσβείων ἀφῃρημένου κοιλίας δέξασα γὰρ αὐτὸν γαστρίμαργον ἠνέῳξθη συναποδεῖξαι καὶ πόρνον καὶ βέβηλον.

Παλλαδίῳ ἐπισκόπῳ. τκα.

Εἰς τὰς προφάσεις ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, λέγων ὁ ψαλμῳδὸς, τὸ ἀκριβὲς καὶ ἁπλανὲς, καὶ ἀφθαλμιον τῆς δίκης παίδευσιν, ὅτι ὅτε θυμὸς, ὅτε μέθη τοῦ ἀναίρεσιν ὑπετίθετο. ὁ μὲν γὰρ εἰ καὶ τῇ χθὲς ἡμέρᾳ παρῴξυνεν, ἀλλὰ διὰ τὸ μήκους τῆς νυκτὸς ἐμαλάσσετο. ἡ δὲ, εἰ καὶ ἐφίας πολλὴ προσεγένετο, διὰ τὸ ὕπνου ἱκανῶς ἐλεπτύνετο. καθαρᾷ οὖν καὶ χειρὶ, καὶ γνώμῃ κατὰ τῶν ἐς θεὸν ἁμαρτανόντων ἐξωπλιζόμην.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. τκβ.

Ὡς γὰρ οὐκ ἀσφαλὲς μετὰ μαχίμου διοδεύειν ἀοίκητον, ὅπως οὐκ εὐχερὲς πρὸς ἀμαθῆ λόγους κινῆσαι παιδεύσεως. ὁ μὲν γὰρ πάσῃ τῇ δυνάμει χρῆσεται ἐπ' ἐρήμου, εἴ τῳ οὐκ αὐτῷ προφιλῶν λεχθείη ἢ προχθείη. ὁ δὲ, εἰ μὴ πάντα πρὸς τὸν αὐτοῦ λαλεῖται ἀπαιδευσίαν, πάντας ἐκκρίνει τῆς οἰκουμένης, καὶ λόγους φιλοσόφους, καὶ ἄνδρας φιλαρέτους. φιλεῖ γὰρ, ὡς τὰ πολλὰ, ἀνδρίζεσθαι ἡ ἀλογία, καὶ νῦν αὐτὸν εὑρήσεις πανταχοῦ πρεσῴζουσαν. ὅτε γὰρ ἐκκλησίαν ἄνευ αὐτῆς, ὅτε τὸν πολιτείαν, ὅτε αὐτὸν τὸν βασιλείαν, ἔξω ταύτης ἴδοις διοικουμένην, ἀφ' ὧν καὶ τὰ κακὰ πλεονάζει, καὶ δουλοπρέπεια, τὸ παντάχοσε πρεσῴζουσα κράτος.

φέρε

φέρε τοίνυν τὸν ἀλόγιστον γενναίως ἐπφδὴ ἡδέως ἀνέχῃ τῶν ἀφρόνων φρόνιμος ὢν ἐν κυρίῳ.

Κυρίλλῳ ἀρχιεπισκόπῳ. τκγ.

Πολλαὶ μὲν μαρτυρίαι γραφικαὶ, πολλαὶ δὲ θεωρίαι πρακτικαὶ τὸν ἀληθῆ τῆς τοῦ κυρίου σαρκώσεως λόγον πανοῦσιν ἀσφαλῶς, εἰ καὶ τῆς ἡμετέρας διανοίας καὶ γλώσσης ἀνώτερόν ἐστι τὸ μυστήριον. ὅτι δὲ ὁ ἀληθινὸς καὶ ἐπὶ πάντων θεὸς, ἄνθρωπος γέγονεν ἀληθῶς, ὅτε ὃ ἦν ποιεῖς, καὶ ὃ οὐκ ἦν προσλαβών, οὐκ φύσεων δυοῖν, ὁ ἐξ ὑπάρχων υἱὸς, ἄναρχος καὶ ἀπέραντος, προσφατος καὶ ἀΐδιος, ὑδ' ἂν αὐτὸς ἀριθμεῖς, πλείους ἔχων τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν μεγάλου Αθανασίου περὶ τούτων συναινέσῃς, ἀνθρώπου τὰ θεῖα ἐνθέως ἐμβατεύσαντος.

οὐ φύσεα δυοῖ.

Τῷ αὐτῷ. τκδ.

Χρήσε, θαυμάσιε, ἀτρεπτον μβύειν ἀεὶ, ὅτε φόβῳ προδιδόντα τὰ οὐράνια, οὔτε σαυτῷ σκαπτὸν φαινόμβυον. εἰ γὰρ τὰ νῦν γεγραμμένα σοι τοῖς πρότερον ἀντεξετάσῃς, ἢ κολακείας φαίνῃ ὑπεύθυνος, εὐχερείας ἢ ὀλιγόνους, κενῆς μὲν δόξης ἢ ἥττων, τῶν μεγάλων δὲ ἀγώνων ἀθλητῶν τοὺς ἀγῶνας οὐ μιμησάμβυος, οἳ τὸν ἅπαντα βίον ἐπ' ἀλλοτρίας κεκουφίσθαι ὑπέμειναν, ἢ κακόδοξον φρόνημα, κἂν μέχρις ὤτων εἰσδέξασθαι.

Κύρῳ νέῳ Μοναχῷ. τκε.

Νόμος φιλοσοφίας ἀσφαλοῦς, ὅρος ἀγνείας ἀκριβοῦς, τῷ θεοφόρῳ Παύλῳ διάταξαι, νεκρῶσαι πάντα τὰ μέλη, τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. εἰ τοίνυν ἕπεσθαι βούλει τοῖς δόγμασιν αὐτοῦ, εἴη δὲ πάντως, εἰ τὰ ἀσκεῖν θέλεις, χαλινωτέον τῆς γλώσσης τὸ πρᾶγμα. τὸ μεῖζον

obrem fer animo forti stultum atque inconsideratum hominem: quandoquidem libenter sustines insipientes, tu qui sapiens es in Domino.

Cyrillo Alexandrino. 323.

Cùm multa scripturæ testimonia, tum multæ cum actione coniunctæ contemplationes, veram Dominicæ incarnationis doctrinam certissimè nobis declarant: etiamsi mentis ac linguæ nostræ vim & facultatem hoc mysterium excedat. Quod autem verus ac rerum omniũ summus Deus, homo verè factꝰ sit, nec ab eo, quod erat, demigrans, & quod non erat, assumẽs, ex duabus naturis vnus Filius existẽs, ortus ac finis expers, recens & sempiternus, ne ipse quidem inficias ieris, vt qui plurimas de his rebus sancti Patris nostri magni Athanasij comprobationes habeas, hoc est eius viri, qui ad diuinarum rerum intimos sinus eximiè penetrauit.

Eidem. 324.

Te oportet, vir admirande, firmum atque constantem semper manere: sic nempè vt nec metu cælestes res prodas, nec tecum ipse pugnare videaris. Nam si ea, quæ nunc abs te scripta sunt, cum superioribus perpendas, aut adulationi obnoxius esse videberis, aut leuitatis minister: vt qui inani gloriæ succumbas, non autem magnorum ac sanctorum pugilum certamina imiteris, qui per omnem vitæ suæ cursum in extera regione premi ac vexari potiùs sibi ferendum duxerunt, quàm vt peruersam ac falsam sententiam vel auribus tenus exciperent.

Cyro Monacho. 325.

Tutæ philosophiæ lex, ac certæ & exactæ puritatis regula hæc nobis à diuino viro Paulo præscripta est, vt mortificemus membra nostra, quæ sunt super terram. Quamobrem si ipsius placita sequi studes, omninò autem sequeris, si Monasticam vitam colere cupis, linguæ celeritatẽ frænò

Universidad de Deusto
Biblioteca

coërce. Maximum enim terrenorum omnium membrorum lingua eſt, vt quæ ægrè retineri poſſit.

Ioanni Militi. 326.

Singulari tuæ audaciæ, ô Ioannes, finem iam impone, ingentem atque circumactu difficilem operum tuorum improbitatem mentis oculis intuere. Atque vel vt legitimus miles ad conſerenda cum barbaris prælia te inſtrue: aut vt modeſtus plebeius vrbi te oſtende, atque vt par eſt, te gere.

Eidem. 327.

Monachorum ædiculas, vt ad me allatũ eſt, ſubis, atque agricolarum manipulos rapis, vt eos deprædaris. Ac præterea improbum dogma ipſorum auribus inſtillas, illúdque firmo animo tueris. Vide igitur, ne tempeſtatis cuiuſpiam periculum facias, iuſtáque cæcitate afficiaris, nimirum & hîc oculorum detrimento mulctatus, & illic igni ſeruandus.

Anatolio. 328.

Epheſ. 4. Blaſphemiâ vſqueadeo clamor, & indignatio & ira grauior eſt, vt etiam priorem hac illam magnus atque ingenti animo præditus Paulus collocarit. Quòd autem blaſphemus ille dictus ſit, atque intelligatur, qui Deo contumeliam infert, nemini vnquam incognitum fuit. Quare cùm ira, quæ blaſphemia grauior eſt, & per quam omne malorum genus in mundum irrepſit, labores: aut hanc quoque deſere, aut cùm blaſphemus appellaris, mœrorem animíque cruciatum ne concipe.

Eidem. 329.

Nonnulli te intemperantem linguam habere cauillantur, fontiúmque maledicentiæ flumen eſſe, ipſius fluenta copioſè profuſéque tum excipiens, tum eructans: quæ quidem in ſupplicij & cruciatus mare hominem coniiciunt. Quem ſi effuge-

γὰρ ἁπάντων τῶν γηίνων μελῶν ἡ γλῶσσα, ὡς δυσκάθεκτός ἐστιν.

Ιωάννῃ γραπώτῃ. τκτ.

Παῦσαι λοιπὸν, Ιωάννη, τῆς παντολμίας βλέφον τοῦτο τὸ μεγάλην καὶ δυσέλκτον τῶν ἔργων σου καρκίαν. ἢ ὡς ὁπλίτης νόμιμος, καὶ γραπώτης ἐνθέσμως, τοῦτο τὰς μάχας τῶν βαρβάρων παστόμενος· ἢ ὡς δημότης εὔτακτος ἐν ἄστει φαινόμενος, καὶ πρεπόντως ἀναστρεφόμενος. διόπερ ιη.

Τῷ αὐτῷ. τκζ.

Οἰκέτοις, ὡς ἔγνων, ἐπέσχες μοναχῶν, καὶ δράγματα ἁρπάζεις γεωργῶν, τοῦτο τὸ λῃΐζεσθαι τούτους· καὶ δόγμα φαῦλον κατηχῶν, καὶ τούτου τερπῶς ὑφάσματα χῶν. ἄθρει τοίνυν, μήπινος σάλου πειρασθῇς, καὶ πήρωσιν διχάσαι ὑποσῇς, σεαυτὸν μὲν τυφλώσας παιδευόμενος, ἐκεῖσε δὲ πυρὶ φυλαχθησόμενος.

Ἀνατολίῳ. τκη.

Τοσοῦτον βλασφημίας κραυγὴ καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ διεκώλυσεν, ὅτι τοῦτο τέραν ταύτης ἐκείνην, ὁ μέγας καὶ μεγαλόφρων πέφευκε Παῦλος. ὅπ δὲ βλάσφημος, ὁ εἰς θεὸν ἐξυβρίζων, καὶ εἴρηται καὶ γενόηται, οὐδεὶς ἠγνόησε πώποτε. εἰ τοίνυν τὴν χέρσον τῆς βλασφημίας κόπτουσαν ὀργὴν, δι' ἧς πάντα εἰσκωμάζει τὰ φαῦλα τῷ βίῳ, ἢ καὶ ταύτην κατάλιπε, ἢ μὴ ἄλυε χολώμενος βλάσφημος. θύμου.

Τῷ αὐτῷ. τκθ.

Τινές σε γλῶσσαν ἔχειν ἀκρατῆ κωμῳδοῦσι, καὶ τῶν πηγῶν τῆς λοιδορείας ὑπάρχειν ποταμὸν, τὰ σκέμματα φιλῶς καὶ δεχόμενον καὶ ἐρευγόμενον ῥεύματα, ἅπερ εἰς θάλασσαν ἐμβάλλει πικρίας, ἣν, εἰ θέλεις σκφυγεῖν,

γῆν, τῶν ζώντων μᾶλλον ναμάτων τὸ φρέαρ ἐξερεύνησον, ὅπερ χαρίζεται καὶ τὸ μικρὸν δικῶν, καὶ τῇ γλώσσῃ ὀρέγει φυλακὴν, μὴ εἰς λόγους σκκλίνειν πονηρίας.

Διδύμῳ. τλ.

Τὴν αἰτίαν τῆς παραβάσεως τοῦ προπάτορος, ὁ μέγας Δαβὶδ ἐν ψαλτηρίῳ ἀνακρούόμενος, καὶ πρὸς συγχώρησιν αὐτῆς τὸν δεσπότην ἐξιλεούμενος, καὶ τὸν ἄφυκτον τῆς θείας γνώσεως ἐσήμανε, καὶ τὸν μετὰ τὸ πλάσμα, τῆς Ἀδὰμ εὐγναμοσύνην ἐδήλωσεν, οὐκ ἐκρύβη, λέγων, τὸ ἐμόν μου ἀπὸ σοῦ ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, οὐκ ἔλαθές σε, φησὶ, τῆς γυναικός μου ὁ ὄλισθος, ἣν ἐκτὸς ὄντος μου λεληθότως ἐποίησας, ὕπνῳ βαρεῖ εὐνάσας με. ἀλλ' ἔγνως τὰ ἡμέτερα κρύφια, ὁ ἐκείνων κρυφίως ἐπιγνωστόμενος. ἀφύκτον. ἀνεγνωσμένον.

Τῷ αὐτῷ. τλα.

Ἀγχίνους ὢν, καὶ σπουδῆς ἐρευνῶν, ἔδδεν δ' ἐάσας ἀγνοεῖν· πάντα γὰρ καλῶς ἀθροίσας ἐν νεότητι, ἔχεις ἐν γήρει ἀνάπαυσιν, τὸ ἀκατέργαστόν μου εἶδόσαν οἱ ὀφθαλμοί σου, τὸ μήπω πραχθέν μοι, φησὶν ὁ Ἀδὰμ, ὡς ἤδη τελεσθὲν καθορᾷς· καὶ τοὺς τέως μὴ τεχθέντας, ὡς ἤδη τεχθέντας ὑπέλαβες· δώματα δὲ νοῆσαι καὶ διηγᾶς, τὸ ἄκακον καὶ ἀπόνηρον καὶ ἀνεξέργαστόν μου. ἔργον γὰρ ἡ πεπλασμένη λέγεσθαι φιλεῖ. εἶδόσαν οἱ ὀφθαλμοί σου, καὶ ὅτι τῷ βιβλίῳ σου πάντες γραφήσονται· καὶ οὐκ ἔστι, φησὶν, ὃ μὴ σωιεῖς, ἢ λανθάνει σε, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα γνώσεις, καὶ τὸ ἄκακόν μου οἶδας, ὅπως ἀγνοίᾳ ἠπάτημαι, καὶ τῷ ἀλήτῳ τῆς μνήμης σου, πάντες οἱ λογισμοί μου ἐσημείωνται. ἀνεγκλήτους.

re cupis, viuarum potius aquarum partem inueſtiga: qui hoc affert vt ne quis poſtea ſitiat, & linguæ cuſtodiam præbet, ne in malitiæ verba declinet.

Didymo. 330.

Tranſgreſſionis primi parentis cauſam magnus ille Dauid in Pſalterio canens, atque ad eam condonandam facilem ac placidum Dominum reddens, & incuitabilem Dei cognitionem eſſe ſignificauit, & Adami poſt lapſum candorem animíque probitatem declarauit, his verbis vtens, Non eſt occultatum os meum à te, quod feciſti in occulto. perinde ac ſi diceret: Non te fugit vxoris meæ lapſus, quam ex oſſe meo, cùm me ſomno graui oppreſſiſſes, occultè condidiſti. Verùm animorum noſtrorum latebras perſpectas habes, qui eam occultè procreaſti.

Eidem. 331.

Cùm tu & ingenij acumine polleas, & Scripturarum ſenſum ſagaciter perſcruteris, nihil eſt quod te latere poſſit. Nã cùm omnia in iuuenili ætate præclarè collegeris, requietem in ſenectute habes. Imperfectum meum viderũt oculi tui. Illud quod nondum à me factum eſt, inquit Adamus, tanquam iam confectum perſpicis: & eos, qui nondum nati ſunt, tanquam iam in lucem editos, noſcis. Poteſt etiam hic locus alio modo intelligi. Innocentiam meam, animíque ab improbitate puritatem, atque id quod minimè egi (opus enim plerunque animi conceptio appellatur) viderunt oculi tui. Et in libro tuo omnes ſcribentur. hoc eſt, nihil eſt quod non intelligas, aut quod te fugiat: verùm & futura cognoſcis, & innocentiam ac ſimplicitatem meam exploratam habes, nimirum quonam pacto per ignorationem in fraudem lapſus ſim, & in memoria tua, in quã nulla obliuio cadere poteſt, omnes cogitationes meæ conſignantur & inſculpũtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eustathio. 332.

Sufficit diei malitia sua, inquit Dominus Christus.quandoquidem etiam vnius horæ malitia,voluptatis magnę obliuionẽ affert.Probus ille Episcopus Eusebius ad vniuersam Ecclesiam perturbatione implendam,vel solus,sufficiebat. Posteaquã autẽ te quoque improba voluntate hominem nactus est,eas iam vires habet , quæ toti terrarum orbi perturbando pares sint. Ac proinde tum omnes sacri ordinis viri, tum communis plebs , tum denique Dei famuli qui in solitudine decertant , vota faciunt, vt vel importunitas tua ab illius improbitate disiungatur : aut vtraque in benignitatem,ac vitæ rationem ab hominum societate atque commercio minimè abhorrentem commutetur:aut Deus lenitatem suam in acerbitatem conuertat,vobisque pro iis,quæ & perpetrastis , & animo agitatis,& impiè in vnum coitis,meritas pœnas rependat.

Zosimo Presbytero. 333.

Contumeliarum ac suppliciorum magnitudinem spectatorum atque conscioru multitudine ponderare homines consueuerunt . Etenim easdem contumelias & cruciatus haud multis inspectantibus illatos,haud æquè graues & acerbos existimant.Cùm igitur hæc ita se habeant,tecũ reputes velim , quonam animo futuri sumus, cùm coram omni humano genere, atque angelorum agmine,nobis reddendę rationes erunt : quo tempore præsertim nullus impudentiæ locus erit,peccatis videlicet vmbrarum instar nos sequentibus.

Hermino Comiti. 334.

Super mortuum plora:quoniam defecit lux eius. His verbis non hoc vult scriptura vt omnes eos qui è viuis excesserunt , lachrymis ac luctu prosequamur : verùm vt eum , qui improbis actionibus extinctus est,nec viuam vitæ rationem consectatus est,lugeamus ac deploremus,vt qui à futura luce exciderit.

Εὐσταθίῳ. τλβ.

Ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς, ὁ δεσπότης ἔφη Χριστὸς· ἐπειδὴ καὶ μιᾶς ἡμέρας κάκωσις, ἐπιλησμονὴν πολλῆς εὐφροσύνης ποιεῖ . ἦρκει καὶ καθ' ἑαυτὸν ὁ ζῆλος τοῦ ἐπισκόπου Εὐσέβιος, πᾶσαν πληρῶσαι τὴν ἐκκλησίαν συγχύσεως . Ἐπειδὴ δὲ καὶ τῆς σῆς κακοβελείας ἐπέτυχε, πᾶσαν τὴν οἰκουμενικὴν ταράξαι ἐπαρκεῖ εὐταξίαν. εὐχὴ τοίνυν ἔσῃ ἱερατικοῖς ἅπασι, καὶ τῷ κοινῷ τοῦ λαοῦ, καὶ τοῖς κατὰ μονὰς ἀγωνιζομένοις θεράπουσι τοῦ θεοῦ, ἢ διαζευχθῆναι τὴν σὴν σκαιότητα τῆς ἐκείνου πονηρίας, ἢ μεταβληθῆναι ἀμφοτέρας εἰς ἡσυχότητα καὶ κοινωνικὴν πολιτείαν , ἢ ἀμεῖψαι τὴν μακροθυμίαν εἰς αὔξησιν , καὶ ἀξίους ὑμᾶς ἀναμείψασθαι ταῖς παιδείαις, ὧν τε πεπράχατε, ὧν τε βουλεύεσθε, ὧν τε ἀσεβῶς ἀλλήλοις συνέρχεσθε.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. τλγ.

Κεῖνται τὰ τοῦ ὕβρεων, τὰ τοῦ κολάσεων μεγέθη οἱ ἄνθρωποι τῷ πλήθει τῶν συνειδότων εἰώθασι. τὰς γὰρ αὐτὰς ὕβρεις καὶ τὰς κολάσεις μὴ ὁπὸ πολλῶν νομίζειν, ἧττον ὁμοίως βαρυτάτας ἡγοῦνται. εἰ τοίνυν ταῦθ' ὕτως ἔχει, σκόπει πῶς δόξομεν ὑπὸ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τοῦ τῶν ἀγγέλων δήμου μέλλοντες εὐθύνας ὑφέξειν, ὅταν μάλιστα καὶ πᾶσα ἀναισχυντία χώραν ἔχῃ τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν, ὡς σφῶν σκιῶν, ἀκολουθούντων.

Ερμίνῳ κόμητι. τλδ.

Τὸ κλαῦσον ὅτι νεκρῷ, ὅτι ἐκλέλοιπε φῶς, οὐχὶ πάντας τοὺς τεθνεῶτας λέγει καταθρηνεῖσθαι, ἀλλὰ τὸν ἔργοις κακοῖς νεκρωθέντα. καὶ τὴν ζῶσαν ἀναφορὰν μὴ μετελθόντα , κλαύσασθαι βέλεται, ὡς τὸ μέλλοντος φωτὸς ἀποτυχόντα.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. τλε.

Τὸν βουληθέντα εὐεργετῆσαι, μὴ δυνηθέντα δὲ ὠφελῆσαι , μὴ ἐκ τῆς ἐκβάσεως μέμφου , ἀλλ' ἐκ τῆς προθέσεως τίμα, ὅπου καὶ τῇ φύσει κεκίνηται, ἃ ἐχρῆν διαπράξασθαι. εἰ καὶ τῇ δυνάμει ἐνάρκησε, μὴ ἰσχύσας ἐργάσασθαι.

Κυνηγίῳ. τλς.

Οὐδὲ Παῦλος ὁ τοῦ οὐρανίων ἀκριβέστατος γνώστης παιδεύει σε καταρᾶσθαι τῇ γαστρὶ , καὶ τὰς ταύτης δυσορεξίας ἀποφαινόμενος, ἀλλ' ὅλος εἶ περὶ τράπεζαν λίχνος μόνην λαμπρῶς τὴν κατάποσιν κολακεύων , καὶ θεὸν ἡγούμενος τὴν κοιλίαν. εἰ τοίνυν τῇ παρούσῃ ζωῇ πάντα νομίζεις συγκαλύπτεσθαι, καλῶς ἀγωνίζῃ φερωχορούμενος ἐρώμασιν· εἰ δὲ τι καὶ μετὰ ταύτην πιστεύεις ἔσεσθαι, ἑτοίμαζε τὰ ἔργα σου πρὸς τὴν ἔξοδον.

καταρᾶσθαι.

Ισιδώρῳ διακόνῳ. τλζ.

Τὸ ἄχρις Ἀππίου φόρου, καὶ τριῶν ταβερνῶν τῷ Λουκᾷ ἐν τοῖς τῶν Ἀποστόλων πραχθεῖσιν εἰρημένον, τόπους τινὰς σημαίνει πρὸ τῆς Ῥώμης, τὸν μὲν εἰκόνα τινὰ Ἀππίου ἔχοντα. ὡς εἰκὸς, καὶ φόρον ἐκεῖνον καλούμενον , ὡς μέχρι νῦν αἱ τῶν βασιλέων εἰκόνες ἵδρυνται. φόροι προσαγορεύονται. τὰ δὲ, πανδοχείων τινῶν ἢ καπηλείων χρῆσιν αἰνίσσονται, τῇ Ῥωμαίων φωνῇ, ὕτως ὀνομαζόμενα.

Ἀγελίδῃ Νουατιανῷ. τλη.

Φλύναφον σωρὸν ἀπολοφύρεσθαι χέτλιασμὸν σωθεὶς πολυάδωνον θείαν λέγων μὴ ἰσχύειν ἀπόφασιν , ἧτοι τοῖς ἱερεῦσι παρέχετο, ἀφιέναι τοῖς ἀνθρώποις τὰ πλήσματα. εἰ δὲ αὐτὴ ἀνίσχυρος, πᾶσα πάντως ἀβέβαιος, καὶ εἰς μάτην ἐλπίζομεν, ὡς αὐτὸς ἐδογμάτισας.

Eutonio Diacono. 335.

Eum qui de aliquo bene mereri studuit, nec tamen ei opem ferre potuit,ex euentu ne reprehende: verùm ex animi instituto ac voluntate lauda, atque honore affice: quoniam etiam naturæ vi ad ea,quæ oportebat,efficienda incitatus est , etiamsi viribus elanguerit,nec quod conabatur,perficere potuerit.

Cynegio. 336.

Ne Paulus quidem ipse, cælestium ac diuinarum rerum exactissima cognitione præditus,te docet, ventrem, præposterósque ipsius appetitus destrui atque aboleri pronuncians: verùm mensarum lautitiis totus addictus es,solum ventrem splendidè mulcens ac deliniens,Deúmque existimans. Quocirca si omnia vnà cum hac vitâ extingui putas,præclarè decertas , cibis corpus comprimens . Sin autem aliquid post hanc futurum credis , opera tua ad exitum præpara.

Isidoro Diacono. 337.

Id quod à Luca dictum est in actis Apostolorũ, vsque ad Appij forum & Tres tabernas, formam quandam & effigiem significat ante Romam prostantem,simulachrum quoddam Appij habentem:quemadmodum ad hunc vsque diem Imperatorum imagines huius aut illius fora nuncupantur. Per Tabernas autem,latina lingua hospitia quædam aut cauponarum vsus designantur.

Agelidi Nouatiano. 338.

Nugas,causam tuam defendens, contexuisti, acerbissimã querelam componens, dum diuinã eam sententiam vim habere negas,quam sacerdotibus ad remittenda hominibus peccata præbuit. Quòd si hæc minimè firma & valida est, omnes profectò incertæ atque infirmæ sunt,atque inanis spes nostra est , quemadmodum tu docuisti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eidem. 339.

Si ea in te prænotio eſt, vt, quæ extremo iudicio ſeruantur, tibi explorata ſint, non abs re ante iudicium homines condemnas, vt qui inani opinione tua, quid in pectoribus cõditum ſit, compertum habeas. Sin autem naturæ libenter peccantis, vt homo, pars quædam es, atque ad examen omninò venturum te eſſe expectas, vt vitæ actæ rationes à te exigantur, Dei iudicium ne præripe: atque id potius ſtude, vt eos, qui peccant, ad pœnitentiam voces, quàm vt ad deſperationem impellas.

Τῷ αὐτῷ. τλθ.

Εἰ μὲν ἔχεις ὄντως προγνώσεως, ὡς εἰδέναι τὰ τῆ κρίσι τηρούμενα, εἰκότως κατακρίνεις πρὸ κρίσεως. καρδιογνώστης γὰρ γνησιώς ἐξ οἰήσεως. εἰ δὲ καὶ σὺ τῆς φιλαμαρτήμονος φύσεως, ὡς ἄνθρωπος, ὑπάρχεις τῆς μοίρας, καὶ πρὸς ἐξέτασιν ἥξειν πάντως προμένεις, λόγον εὐπροσχθησόμενος, μὴ προφάπαζε τὴν κρίσιν τοῦ θεοῦ, πρὸς μετάγνωσιν μᾶλλον καλῶν, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀπόγνωσιν ὠθῶν τοὺς ἁμαρτάνοντας.

Aquilæ. 340.

Præparci atque à largitione abhorrentes animi, eorúmque ſupplicia ad emendationem noſtram literarum monumentis mandata ſunt: vt illorũm imitationem & exemplum fugiamus, cruciatúſque haud quaquã experiamur. Quapropter, ſi opes amamus, ac de hominibus bene mereri negligimus, ex diuinis literis huiuſmodi hominẽ diuturno igni torreri cognouimꝰ.

Ακύλᾳ. τμ.

Αἱ ἀμεταδότοι γνῶμαι, καὶ αἱ τούτων πρωρεῖαι, πρὸς σωφρονισμὸν ἡμῖν ἀνεγράφησαν, ἵνα τὴν ἐκείνων μίμησιν φύγωμεν, καὶ τούτων πεῖραν μὴ λάβωμεν. εἰ τοίνυν τὸν πλοῦτον ἀγαπῶμεν, καὶ τὸ εὖ ποιεῖν παρορῶμεν, ἔγνωμεν ἐκ τῆς θείας πληκτῆς τὸν τοιοῦτον μακρῷ πυρὶ πηγανιζόμενον.

Euſebio Epiſcopo. 341.

Cautè ſcilicet Euangelica hæc dogmata accipe, quibus iſtud imperatur, Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris, (quæ nimirum hoc volunt, vt cupiditates & appetitiones noſtræ vinciantur, ac mentes ad excubandum excitentur.) quippè qui & cupiditatibus flagres, & iraſcaris, & inuideas, & præpoſteris amoribus deditus ſis, ac denique in omnibus tuis actionibus, ſic te potiùs compares, vt vitam tuam diuinæ legi contrariã reddas. Vide itaque, homo audaciſſimè, ne ſublimẽ illam manum ante futurum ſupplicium experiaris, ob ſingularem improbitatis magnitudinem hîc quoque pœnas pendens.

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. τμα.

Ασφαλῶς τὰ εὐαγγελικὰ προσδέδεξαι δόγματα, Εστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, κελεύοντα. καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι. ἄτοπον γὰρ τὴν ἐπιθυμιῶν τὰς ὀρέξεις δεδέσθαι, καὶ τὰς νόας ἐξυπνίσθαι πρὸς ἐγρήγορσιν βάλλοντας, ἐπιθυμίᾳ καὶ μανιῶν καὶ ζηλῶν, καὶ ἀτόπως ἐρῶν, καὶ πάντα μᾶλλον ποιῶν, ὅπως τὸν σαυτῆ ἀναστροφὴν ἀντίτροφον τῷ θείῳ ἐπιτελέσῃς νόμῳ. καὶ προσέχε πάντολμε, μὴ τῆς ὑψηλῆς χειρὸς πειραθῇς πρὸ τῆς ἐκεῖθεν κολάσεως, κἀνταῦθα κἀκεῖ δι' ὑπερβολὴν κακίας πυρούμενος.

Σελεύκῳ. τμβ.

Ταπεινοφρόνει μᾶλλον, καὶ μὴ ταπεινο-

πεινολόγει, ἵνα μὴ ἐγγύθεν ἔχῃς τῆς ῥημάτων κατηγορίαν τὰ πράγματα, μᾶλλον δὲ τὰ πράγματα διὰ τῆς ῥημάτων δεικνύῃς, ἔργα τοὺς λόγους ἔχων, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἔργοις ἀνατρέπων τοὺς λόγους.

humilem te præbe, ne in propinquo res habeas quæ ſermones accuſent: verùm potiùs res per verba oſtendas, opera pro ſermonibus habens, ac non contrà, per opera ſermones euertens.

Σιλουανῷ. τμγ.

Λαμβάνῃ σε μᾶλλον ἐθέλοντα. ὃ γὰρ τἀληθὲς ἀγνοοῦντα, ἢ τῷ θείῳ δόγματος δυνάμεις. ὅτι γὰρ καὶ τῆς ἀγγέλων δημιουργὸς ὁ θεός, ὁ προφήτης φησίν, ἐν θεολογίᾳ λέγων περὶ θεοῦ, ᾧ αἱ χεῖρες ἔκτισαν πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ. ὅτι δὲ καὶ ὑδάτων καὶ νεφῶν, Δαβὶδ ἐν ὕμνοις βοᾷ, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπὲρ ἄνω τῆς οὐρανῶν αἰνείτω τὸ ὄνομα κυρίου· ὅτι αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγένετο· αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς ᾄδει λαίλαπος τῷ Ἰὼβ· ἐγὼ ἔθέμην νέφος τὴν θαλάσσην ἀμφίασιν. ὅτι δὲ καὶ ἀγαθὸς ὁ ποιητής, ὁ κύριός φησιν, Ανατέλλει τὸν ἥλιον ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, ὅπερ μεγίστης ἐστὶν ἔνδειξις ἀγαθότητος.

Sponte tua (nec enim verum te fugit) diuini dogmatis vim ignoras. Nam quod Angelorum quoque parens atque opifex ſit Deus, Propheta teſtatur, de Deo his verbis vtens: cuius manus vniuerſam cæli militiam creauerunt. Quòd autem idem aquas & nubes procrearit, in Pſalmis canit Dauid, his verbis: & aquæ quæ ſuper cælos ſunt, laudẽt nomen Domini. Quoniam ipſe dixit, & facta ſunt. Ac Deus ipſe per turbinem Iobum alloquens, Ego poſui nubem mari veſtimentum. Quòd denique bonus ſit ille rerum omnium architectus, Dominus in hæc verba affirmat: oriri facit ſolem ſuum ſuper bonos & malos: & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Quod quidem ſummæ bonitatis argumentum eſt.

Τῷ αὐτῷ. τμδ.

Την τῆς ἁμαρτημάτων διόρθωσιν, ἣν ποιεῖται ὁ θεὸς εἰς ἡμετέραν βελτίωσιν, οὐκ ὀργὴν κλητέον, οὐδ' ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ μᾶλλον νουθέτησιν. εἰ δέ τινες καὶ ὀργὴν αὐτὴν οἴονται, καὶ ταύτην τὸ φιλάνθρωπον αὐτῶν ἀγγέλλουσιν, εἰς πάθη θεὸν καταβαίνειν δι' ἀνθρώπους νομίζοντες, δι' ὃς καὶ γέγονεν ἄνθρωπος.

Eidem. 344.

Scelerum correctionem atque animaduerſionem, quam Deus emendationis noſtræ cauſa efficit, nec iram, nec indignationem vocare debemus, verùm potius admonitionem. Quòd ſi hanc quoque iram nonnulli eſſe exiſtimant, hinc etiam ipſius erga hominum genus beneuolẽtiam prædicant, dum Deum propter homines, quorum cauſa humanitatem etiam induit, ad affectus deſcendere arbitrantur.

Εὐζαθίῳ. τμε.

Πολλή καί μοι ὄντι, ἐλπίσῃ, κολακείας εὐχέρεια, δυναμένῳ μακαρίζειν ἀπατηλῶς, καὶ τὸ τρίβον τῆς ποδῶν σου παράσειν εὐμαρῶς, ὅπερ ἔστιν ὑπλιοῦσε, καὶ ἀνακλίνειν πρὸς ῥαθυμίαν, ἐξαίρειν ὀφέλοντα σωτόνως.

Euſtathio. 345.

Magna mihi quoque, vir optime, adulandi facultas ſuppetit, vt qui per fucum & impoſturam beatum te prædicare queã, ac pedum tuorum ſemitam facilè conturbare. Quod quidem nihil aliud eſt, quàm te ſupinum reddere, atque ad igna-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uiam & socordiam inflectere, cùm contrà magna cum animi contentione stare debeas, ac Dei misericordiam & facilitatem supplicibus verbis implorare. At non me hoc facere sinit Deus in Dauide loquens, ac se eum, vt peccantem, arguturum minitans, qui cum adulteris portionem suam ponit. Ac proinde, si falsas blanditias, & assentationes amas, eos perfer, qui te in fraudem inducunt, ac circunscribũt. Si autem te ad Deum abiturum esse expectas, consiliis meis obtempera, gulæque rabiem extingue, voluptatum igniculos consopiens: quarum immodicus vsus homines ad futuras flammas transmittit.

Celso. 346.

Quemadmodum lanæ, ad excipiendam purpuræ tincturam, ob vestimenti excellentiam rigidè admodum priùs astringuntur: Eodem modo ille ingenti animi magnitudine præditus Paulus, à Iudaica væcordia præcisus, triduana cæcitate priùs astrictus est, vt qui Dei purpura effectus sit, omnésque homines, vt idem fiant, cohortetur.

Martiniano & Zosimo. 347.

Si nec diuinam disciplinam, quæ monẽdi vestri causa existit, persentiscitis, nec ea, quæ vobis in memoriam redigimus ad meliorem mentem induendam accipitis, charybdis quædam estis, inferno ac perditioni similis, omnia ea, quæ porriguntur, in exitium torquens. Cuius Christus omnium Dominus os obstruet, vt diuina præcepta seruetis, atque aliquando tandem palinodiam canatis.

Siluano. 348.

Hoc Iudæi quoque olim fecerant, in sacrificiis liberaliter se gerentes, atque interim Legis Magistros & conditores lapidibus obruentes, quod vos item illorum exemplo feciſtis, dum donariis quidem ac votiuis muneribus diuinum templum

τὸν δὲ ποιμένα τούτου περιβάλλοντες κακοῖς. Οὐκ ἐξ ἀγάπης ἄρα τοῦ θεοῦ γέγονεν ὑμῖν ἡ τῶν δώρων προσφορά· ἀλλ' ἐκ δόξης κενῆς, ἐνταῦθεν ἐχούσης ἀποχὴν τοῦ μισθοῦ αὐτῆς.

Τῷ αὐτῷ. τμβ.

Εἰ ἀληθῶς βούλῃ θεῷ δωροφορεῖν, τὸν μεσίτην τῶν δώρων μὴ ἀπώμοζε, οὗ ταῖς χερσὶ ἁγνοῖς κεχρῆσθαι θεὸς φιλανθρώπως ἠξίωσεν. ἱερεὺς γὰρ εἰ καὶ βίῳ πινὶ ῥᾳθύμῳ, ὡς φατέ, κεκηλίδωται, αὐτὸς μὲν ὑφέξει εὐθύνας, ἄγγελος δὲ κυρίου παντοκράτορος ὤν, τῇ τε τῆς θείας τελετῆς μυσταγωγίᾳ, καὶ τῇ πρὸς σωτηρίαν πολλῶν ἁγνείᾳ.

Λαμπετίῳ. τν.

Εἰ μὴ ἀνέγνως τὴν ἀχυρμιῶν τὸν σῖτον ἀφακρινόμενον, καὶ τὰ μὲν πυρὶ, τὰ δὲ ἀποθήκῃ τηρούμενα, ὅθ' ὕστως εἴχες ἀπολογίαν τοῦ ἀγνοίαν, πάντων τῶν καλλίστων ἐχούσης γνῶσιν τῆς φύσεως. ἃ γὰρ παθεῖν ὃ βουλόμεθα, ταῦτα καὶ μὴ ποιεῖν διδασκόμεθα, εἰ δὲ καὶ ἔνδον ἑαυτῶν τῶν ζητητῶν τοῦ εἴδησιν ἔχομεν, καὶ τῷ θείῳ νόμῳ ταῦτα σαφῶς παιδευόμεθα, τί ταῖς ἠδυπαθέσι ῥιπίζῃ πνοαῖς ἀχύρων δίκην πρὸς αὐτὰς ἐκπλούμενος; ὅρα τοίνυν ὅπ πῦρ ἔχει τελευτῆς τὸ ἀβέβαιον, ἢ καθαῖρον, ἢ εἰς τέλος ἐκκαῖον.

Ἀμμωνι. τια.

Τίσοι καὶ τῷ γένει τῷ θηριωδεστάτῳ τί σοι καὶ τῷ ἔθνει τῷ ἀλλοφύλῳ; τί τοῖς δυσμενέσι συμφύρῃ; τί τοῖς κατωφερέσι συγκόπτῃ; τί τοὺς γιγαντείους συγγίγανται καθ' ἑαυτῶν ἐξοπλίζεις τὰς οἰνοδυτάσας ἐρεθίζεις; τί τοὺς λελυττηκότας κυνὰς ἀγριαίνεις, ὧν τὰ δήγματα θάνατος; τί τοὺς λοιδόρους γλώττας παροξύνεις;

exornatis, huius autem pastorem calamitatibus afficitis. Quapropter non charitate erga Deum ducti huiusmodi munera obtuliſtis: verùm inanis glorię studio, mercedem suam hinc recipientis.

Eidem. 349.

Si munus Deo verè offerre cupis, muneris sequestrum ne aspernare: cuius administris manibus vti Deus pro sua benignitate minimè dedignatus est. Sacerdos enim, etiamsi inertis atque ignauæ vitæ, vt asseritis, maculis cõtaminatus est, ipse quidem pœnas luet, interim tamen Angelus Domini omnipotentis est: tum quia diuini sacrificij munere perfungitur, tum quia multorum saluti operam nauat.

Lampetio. 350.

Si parabolam illam non legisti, in qua triticum à paleis distinguitur, atque illæ igni, hoc autem apothecæ seruatur, ne sic quidem tamen causam tuam ignoratione tueri potes: quippe cùm præclarissimarum omnium rerum cognitionem natura habeat. Nam quæ perpeti nolumus, eadem ne quidem facere docemur. Quòd si & virtutum cognitionem in animis nostris insitam habemus, & eam ex diuina lege perspicuè discimus, ecquid tu voluptatis ventis iactaris, palearum instar ad eas proiectus? Vide igitur, inconstantiam igne terminari, vel purgante atque expiante, vel ad extremum vsque inflammante.

Ammoni. 351.

Quid tibi cum genere belluinis moribus prædito? Quid tibi cum barbara natione? Quid te cum ignobilibus commisces? Quid cum Cappadocibus collideris? Quid Gigantij congigantes aduersus teipsum armas? Quid eos, qui bibendo plurimũ possunt, extimulas? Quid rabie percitos canes, quorum pestiferi morsus sunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

exasperas? Quid maledicas linguas exacuis? Quid tuam ipsius existimationem commaculas, cum illis te conferens, quibus nec vt mancipiis quisquam mente præditus vti velit.

τί τὰς ἑαυτῆ χρώμενος ὑποβλήψεις ἐκείνοις συγκρινόμενος, οἷς καὶ ἀνδραπόδοις τις χρήσασθαι νωθρὸς οὐκ ἂν ἔλοιτο.

Eidem. 352.

Indigni quidem sunt, vt ais, veterum sanctorum patrum virtute Cappadocum, qui nunc vbique decantantur, mores. Ac propterea illos ex his ortum traxisse minimè existimas. Ego verò sanctos illos viros è Cappadocia extitisse assentior. Atque hoc potissimùm istorum improbitatis argumentum est. Nam si illi ex istis minimè effulsissent, malè feriata natio generalem improbitatem, tanquam à natura sibi insitam, suis vitiis prætexere potuisset, ac rerũ omnium parentem & effectorem vitij authorem fortasse constituisset. Cùm autem in viris illis natura emicuerit, in his perspicuè animi propensio ac voluntas agnoscitur.

Τῷ αὐτῷ. τιβ.

Ἀνάξια μὲν, ὡς ἔφης, τῆς πάλαι ἁγίων πατέρων τὰ ἤθη τῆς νῦν ἀδομένων πανταχοῦ Καππαδόκων, καὶ οὐκ ἐκ τούτων ἐκείνους γεγενῆσθαι νομίζεις· ἀλλ' ἐγὼ Καππαδόκας τοὺς ἁγίους ἐκείνους σύμφημι γεγενῆσθαι· καὶ τοῦτο μάλιστα γνώρισμα τῆς τούτων πυγχάνει κακοφροσύνης· εἰ γὰρ μὴ ἐκ τούτων ἐκεῖνοι ἐξέλαμψαν, εἶχεν ἀπολογίαν τὸ κακόχολον ἔθνος τῇ γενικῇ πονηρίᾳ, ὡς ἔμφυτον. καὶ αἴτιον ἂν τις κακίας τὸν δημιουργὸν ἐποιήσατο· ἀλλ' ἐν ἐκείνοις τοῖς θεοφόροις ἀνδράσι λαμπάσης τῆς φύσεως, ἐν τούτοις πᾶσιν τὰ τῆς γνώμης γνωρίζεται.

Symphoro. 353.

Hæc verba, Non potest Filius à seipso facere quicquam, nisi quod viderit Patrẽ facientem, haudquam imbecillitatis significationem dant, verùm illud indicant, fieri non posse, vt alia Patris, alia Filij voluntas sit. Quòd si, quæ Pater efficit, Filius cernit, profectò cùm Pater ex consilio ac deliberatione faciat, ipsa quoque Patris consilia Filius videt: quandoquidem Dei effectio, ipsa voluntas atque consilium sit. Quòd si consilium ineuntem cernit, atque consilij particeps est, naturæ quoque proculdubio particeps sit necesse est. Ex quo sequitur, vt Patris & Filij, quemadmodum vna voluntas, ita etiam vna natura sit.

Συμφόρῳ. τιγ.

Τὸ, Οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἐὰν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα, οὐκ ἀσθενείας σημεῖον, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι ἄλλην πατρὸς καὶ ἑτέραν υἱοῦ εἶναι τινὶ βούλησιν. εἰ δὲ ἃ ποιεῖ ὁ πατὴρ, ὁρᾷ ὁ υἱός, ποιεῖ δὲ ὁ πατὴρ βουλευόμενος, βλέπει ἄρα ὁ υἱὸς, καὶ αὐτὰ τοῦ πατρὸς τὰ βουλεύματα· ἐπειδὴ ποίησις θεοῦ αὐτή ἐστιν ἡ βούλησις. εἰ δὲ βλέπει βουλευόμενον, καὶ κοινωνεῖ τῆς βουλήσεως, δηλονότι καὶ φύσεως. μία ἄρα οὐσία πατρὸς καὶ υἱοῦ, ὥσπερ θέλησις.

Sereno. 354.

Vir prudentissime, cum diuina lege, quæ inimicos amare præcipit, haudquaquam illud pugnat, quod ab Apostolo aduersus Magum actum est. Quoniam enim ille

Σερήνῳ. τνδ.

Οὐκ ἔστιν ἐναντίον τῷ θείῳ νόμῳ, ἐμφρονίσατε, τῷ ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθροὺς ὡδηγγέλκοντι, τὸ παρὰ τοῦ Ἀποστόλου εἰς τὸν Μάγον γενόμενον· ἀλλ' ἐπειδὴ

ἐπειδὴ τὰς ὁδοὺς διέστρεφε τοῦ κηρύγματος, καὶ τὸν Ἀνθύπατον ἀφίστα τῆς πίστεως· δι' ὃ ἅπαν τὸ ἔθνος χειρωθῆναι πρὸς σωτηρίαν ῥᾴδιον, οὐκ ἐκ τῆς καθ' ἑαυτὸν οἰκονομίας σωφρονίζει ὁ Παῦλος τὸν βλάσφημον, τύφλωσιν ἐπαγαγὼν πρὸς ἰάθησιν, τιμῶν καὶ αὐτὸν χειραγωγήσασαν πρὸς μαθητείαν· ἐδιδάχθη γὰρ ἐκείνῳ θεραπεύειν τῷ φαρμάκῳ τὴν ἀπιστίαν, ὥσθ' αὐτὸς ἰάθη, τιμῶν ὡς ἐκ τοῦ νόμου ἀπλοῦν. τὸ δὲ ἄχρι καιροῦ, ὅσον τῇ γνώμῃ διδοὺς ἐφ' ἑαυτῷ ἔχειν τὸ φωτὸς τιμῶν ἀπόλαυσιν, τὸν τρόπον μεταβάλλοντα πρὸς τὸ βέλτιον.

Ausimachō. τιε.

Πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια σήμερον, καὶ αὔριον, καὶ ἕτοιμοι ἔστωσαν εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην, λέγει ἡ γραφὴ τοῦτο δηλοῦσα. οἱ ἐν ταῖς δυσὶ διαθήκαις καὶ ταῖς αὐτῆς διανοίαις τὴν καθαρότητα τῆς πολιτείας κτησάμενοι, καὶ τῆς πίστεως τὴν ἀγνείαν εὐράμενοι, εἰς τὴν τριήμερον τοῦ κυρίου χειραγωγοῦνται ἀνάστασιν· ἥτις καὶ βασιλεία οὐρανῶν ὀνομάζεται· σήμερον γὰρ, τὴν τοῦ νόμου λέγει καθάρσιν· αὔριον δὲ, τὴν εὐαγγελικὴν σημαίνῃ ἀλήθειαν, ὡς ὑπὸ τοῦ νόμου μυηθεῖσαν, καὶ μετ' ἐκεῖνον φανεῖσαν.

Σελεύκῳ. τις.

Τελὸς τὸν κύριον ἀρνησάμενος τῆς Ἀποστόλων ὁ ἔξαρχος, τιμῶν τῆς ἀνθρώπων πάντων ἁμαρτίαν ὑπέδειξε, τοὺς ἀρνησαμένους τὸν κτίσαντα. ἐν τῇ δόσῃ τῆς ὡρώτης ἐντολῆς, ἐν τῇ θέσῃ τοῦ νόμου τοῦ γραπτοῦ, ἐν τῇ σαρκώσῃ τοῦ λόγου καὶ θεοῦ ἡμῶν, ἣν τρισσῇ πάλιν μεταγνώσῃ ἴασατο, ἀνάλογον τῷ πταίσματι προσαμένους καὶ τὸ φάρμακον, καὶ δείξας ὡς πάντων τῆς κακῶν θεραπεία, ἡ τοῦ κυρίου γέγονε παρουσία.

Τῷ αὐτῷ. τιζ.

Τὸ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, πρὶν

prædicationis vias peruertebat, ac Procõsulem, cuius opera vniuersa natio ad salutem facilè allici & subigi poterat, à fide abducebat, idcirco impium hominem prudenti consilio coërcet, inuecta ipsi, admonendi causa, cæcitate, quæ etiam ipsum eò tanquam porrecta manu duxit, vt Apostolo se in disciplinam traderet. Didicit enim eo medicamenti genere incredulitatẽ suam curare, quo etiam sanitatem adeptus est. Per hæc autem verba, vsque ad tempus, hanc ipsius voluntati legem sanxit, vt, si mores in melius commutaret, luminis receptio penes ipsum esset.

Lysimacho. 355.

Abluant vestimenta sua hodie, & crastino die, & sint parati in diem tertium, ait Scriptura. Quorum verborum hęc est sententia: Qui in duobus testamentis, eorúmque sensibus, vitæ puritatem adepti, ac fidei synceritatem consecuti sunt, ad triduanam Domini resurrectionem velut manu ducuntur: quæ etiam cælorum regnum appellatur. Per hodiernum diem, legis statum intelligit. Per crastinum, Euangelicam veritatem significat, vt quæ à lege indicata sit, ac post eam apparuerit.

Seleuco. 356.

Apostolorum princeps, ter abiurato Domino, mortalium omnium peccatum tacitè indicauit, qui Creatorem ter reiecerunt: nimirùm cùm primum præceptũ datum est, cùm scripta lex instituta est, ac denique cùm verbum ac Deus noster humanitatem induit. Quam quidem abiurationem triplici rursum pœnitentia sanauit, par videlicet atque consentaneum vulneri remedium nactus, illúdque ostendens, Domini aduentum ac præsentiam omnibus malis medicinam attulisse.

Eidem. 357.

Illud, priusquàm gallus cantet, idem est,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod, priusquam Resurrectionis dies illuceſcat. Huiuſmodi enim auium cantus, appropinquante quidē aurora, verùm vmbra adhuc exiſtente, oriuntur. Quocirca, cùm oriens ille, qui vitā attulit, appropinquaret, auiculæ vox abiurationem accuſauit: hinc videlicet, & maledictam atque execrandam noctem depulſam eſſe, & vitæ lumen exoriri oſtendens.

Eidem. 358.

Quod homines ter Deum reiecerint, ipſe quoque Dominus indicabat, cùm ſe tertiò ad ſiculneam ſeſe contuliſſe diceret, nec fructum in ea inueniſſe. Cuius quidem vitium omne in ſeipſo curauit, cùm tranſgreſſionem nullum iam poſthac fructum allaturam eſſe pronunciauit.

Eidem. 359.

Prima reiectio, eſt mandati illius violatio, quo cauebatur, ne primi parentes ligni illius, quod in media paradiſi regione ſitum erat, fructum deguſtarent. Secunda in lege impietas, eſt Hebræorum erga vitulum affectus animique propenſio. Tertia impietas gratiæ tempore contigit, cùm iidem Chriſtum his verbis repudiarunt, Nō habemus regem niſi Cæſarem, ac Dominum gloriæ abnegarunt.

Theoni. 360.

Panis Dominus appellatus eſt, ipſemet ſibi hoc nomen imponens: ſi ſenſum eum, qui prima fronte ſe offert, ſpectes, quia ſalutis cibus omnibus extitit: ſi autem abditum & arcanum, quia humanæ conſperſionis fermentum copulauit ac perpurgauit, atque diuinitatis ſuæ igne velut excoxit, atque vna cum eo perſona, atque vna adoranda hypoſtaſis factus eſt.

Euſtathio. 361.

Obſonia contemne, vt quæ paulò pòſt

τῷ ἡμέρᾳ ὑποφαύσῃ τῆς ἀναστάσεως. ἀὴ γὰρ τῶν τῶν ὀρνίθων ᾠδαὶ ἐγκινοῦσι μὲν ἕω, ἔτι δὲ σκιᾶς ὑπαρχούσης γίνονται. πλησιαζούσης τοίνυν τῆς ζωοφόρου ἀναστάσεως, ἡ τοῦ ὄρνιθος φωνὴ κατήγορος τῆς ἀρνήσεως γέγονε, δηλοῦσα καὶ τῆς νυκτὸς τῆς ἀρᾶς τὸν κατάλυσιν καὶ τὸ φῶς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνατείλαντος.

Τῷ αὐτῷ. τιη.

Οπτριπλῆ γέγονε τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀθέτησις, καὶ αὐτὸς ὁ κύριος ἐδήλου, τρὶς λέγων πρὸς τὸν συκῆν ἐλήλυθα, καὶ καρπὸν ἐν αὐτῇ μὴ εὑρηκέναι, ἧς πᾶσαν τὴν κάκωσιν ἐν ἑαυτῷ ἐθεράπευσε. μηκέτι καρπὸν οἴσῃ ἀποφηνάμενος τὴν παράβασιν.

Τῷ αὐτῷ. τιθ.

Η πρώτη ἀθέτησις τῆς ἐντολῆς ἐστὶν ἡ παράβασις ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου πρὸς ταπολούσης μὴ γεύσασθαι, ἡ ἐν τῷ νόμῳ δευτέρα δυσσέβεια, ἡ πρὸς τὸν μόσχον ὅδιν ἑβραίων ἀφίστησι. ἡ δὲ τρίτη ἀσέβεια, ἡ ἐν τῇ χάριτι τυγχάνει παραίτησις, Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰπόντων, εἰ μὴ Καίσαρα, καὶ τὸν κύριον τῆς δόξης ἀπαρνησάμενων.

Θέωνι. τξ.

Αρτος ὁ κύριος κέκληται, αὐτὸς ἑαυτὸν τούτῳ καλῶν τῷ ὀνόματι. κατὰ μὲν τὸν πρόχειρον ἔκλησιν, ὡς πᾶσι τροφὴ σωτηρίας γενόμενος. κρύβδην δὲ τὴν ἀπόρρητον ἔννοιαν τοῦ ζύμην τῆς ἀνθρωπείας φυράματος ἑνώσας καὶ καθάρας, καὶ ὥσπερ ἐξοπήσας τῷ οἰκείῳ πυρὶ τῆς θεότητος, καὶ εἰς ἓν σὺν αὐτῇ γενομένας προσώπου, καὶ μίαν προσκυνουμένην ὑπόστασιν.

Εὐσταθίῳ. τξα.

Καταφρόνει τοῦ ὄψου, ὡς μετ' ὀλίγον οὐκ

ὄντων, ἀλλὰ σύγχρονον ἐχόντων τῇ καταπόσει τοῦ πολυτέλειαν. αἱ γὰρ ὑπερβολαὶ τροφαὶ μεταλήψεις, νῦν μὲν νόσων εἰσὶ μητέρες, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι, κριμάτων ἐπάγουσιν εὐθύας.

Λεωνίδῃ. τξβ.

Η εὐλογία τοῦ πατριάρχου, ἣν τοῖς ἐξ αὐτοῦ Ιωσὴφ ἐπευξάμενος ἔδωκεν, οὐκ εἰς ἐκείνους μόνους πεπλήρωτο, ἀλλὰ καὶ τύπος μειζόνων πραγμάτων γεγένηται. ἡ γὰρ ἀναλαγὴ τῶν χειρῶν, τὸν σωτήριον προεδήλου σταυρόν· καὶ ἡ τοῦ ἥττονος προσαγωγὴ, τὸν νέον ὑποδείκνυ λαόν, μονοῦχὶ βοῶσα διὰ τοῦ σχήματος, ὅτε σταυρὸς εἰς εὐλογίαν φανῇ, ὁ ἥττων λαὸς μεγαλυνθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Σερήνῳ. τξγ.

Μηδέν σε ταραττέτω τῆς Ελισάβετ ἡ προφητεία, Πόθεν μοι τοῦτο, λεγούσης, ἵνα ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου ἔλθῃ πρός με; ὁ γὰρ βάπτισμα ἐν αὐτῇ τοῦ Βαπτιστοῦ τοῦ Δεσπότου, καὶ πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας εἰς προφήτου ἀγιάσας τὸν πρόδρομον, ἔδωκεν αὐτῷ παρέχετο τοῦ μυστηρίου τὴν δήλωσιν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔδωκε λαλεῖν τοῖς ἐμβρύοις τὸ ἄωρον, ἀπεύδοντι τῷ Βαπτιστῇ κηρύξαι τὸν λυτρωτήν, ἔχρησεν ἡ μήτηρ τὸ τοῦ στόματος ὄργανον.

Πωμασίῳ. τξδ.

Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, καὶ ὀργάνῳ καὶ χορδαῖς, φησὶν ὁ ψαλμῳδὸς, ὁ χαλκῷ ἠχοῦντι καὶ ὀργάνοις ψαλτικοῖς τοὺς θείας ὑπηδέπων ᾠδὰς, ἀλλὰ τύμπανον ἡμᾶς τοῦ ἑαυτοῦ ἀποτελεῖν σάρκα παρεγγυῶν, ὃδὲν ἔχουσαν πάθος κίνημα, ἀλλὰ νεκρὰν τοῖς γηΐνοις ὑπάρχουσαν μέλεσι. χορὸν δὲ, τοῦ σύμφωνον τῆς ἐκκλησίας ἁρμονίαν ζητεῖ. καὶ χορδὰς, τὰς ἐν ἡμῖν αἰσθήσεις δηλοῖ, ὑφ' ὧν τὸ τῆς γλώττης

minimè futura ſint, nec diuturniorē ipſo eſu magnificentiam habeant. Siquidem ſuperfluæ cibi ſumptiones nunc quidem morbos pariunt: in futuro autem æuo pœnam accerſunt.

Leonidi. 362.

Benedictio Patriarchæ, quam, cùm filiis Ioſeph bene precaretur, ipſis impertiuit, non in illis duntaxat expleta eſt: verùm etiam maiorum rerum typus extitit. Manuum enim cancellatio ſalutiferam crucem adumbrabat: atque inferioris adductio nouum populum ſubindicabat, per huiuſmodi habitum modo non edita voce clamans: Cùm crux in benedictionem apparebit, inferior populus augebitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. *Gen. 48.*

Sereno. 363.

Nihil te conturbet illud vaticinium Elizabet, vnde hoc mihi, vt veniat Mater Domini mei ad me? Nam qui Baptiſtæ efficionem in ea poſuerat, ac præcurſorem, priuſquàm ex vtero exiret, prophetam cōſecrarat, myſterij huius declarationem intus ipſi præbuit. Quoniam autem temporis immaturitas iis, qui adhuc in materno vtero ſunt, hoc minimè dedit vt loqui poſſint, idcircò Baptiſtæ, Redemptorem prædicare maturanti, oris organum mater commodauit.

Pomaſio. 364.

Laudate eum in tympano & choro, & organo & chordis, ait Pſalmiſta: non æri tinnienti, & inſtrumētis ad mulcendos ac deliniendos animos accomodatis diuinos cantus committens, verùm nos admonēs, vt ex carne noſtra tympanum efficiamus: ſic nempè vt nullum præpoſteri affectus motum habeat, verùm terrenis membris mortua & extincta ſit. Per chorum autem, concordem Eccleſiæ concentum poſtulat. Per chordas item, ſenſus noſtros intel-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ligit,quorum opera linguæ plectrum pulsatur. Denique organum quiuis nostrum est,cùm Deo mores suos ac vitam probat, atque hominum commodis aptus est.

Leonidi. 365.

Cùm Iacob,qui futura se dicturum promiserat,præterita tantùm filiis suis natraret,contra ea,quæ pollicitus fuerat, haudquaquam incedebat: verùm Dei digito sensus ipsius tactus est,eique vtile silentiũ indictum est. Nam cùm futuram ex ipsis diuinæ dispensationis incarnationem eis exponere constituisset,eorum,quæ proposuerat,obliuionę captus est, commutatis videlicet iis, quæ nondum facta fuerant, cum iis,quæ iam præterierant. Nam tu quidem,inquit Deus, cùm mentem tanto mysterio dignam consecutus sis, haud abs re tibi quoque ipsius cognitio credita est: at isti haud patri parem pietatem habituri sunt.

Eidem. 366.

Quoniam Scripturæ quoque testimonio tibi ea,quæ scripsi, confirmari postulas,Esaias,Prophetarum omnium apertissimus,cùm ipsius Iacob hæsitantiam animique perplexitatem exponeret, eámque, in quam inciderat, instituti sermonis interruptionem(dum alia,quàm quæ vellet, loqui iussus est) his verbis vtitur: Ne dicas Iacob,& quid locutus est Israël, abscondita est à Domino via mea, & Deus meus abstulit iudicium,& abscessit à me. Nihil enim Deus Iacobo,quem charum habuerat,eripuit,præter eã,de qua locutus sum, ipsius ad filios pollicitationem, ob pietatis reiectionem,quam in ipsis prospiciebat.

Monialibus crebrò in vrbem commeantibus. 367.

Si nec naturæ pudorem atque ipsam Monasticam vitam curatis,nec mollitiem eam, quam ciuitates & oculis, & auribus afferunt, metuitis, nec futuram ἀνακρύεται πλῆκτρον· καὶ ὄργανον, ὁ πᾶς εὐείσκεται ἄνθρωπος, θεῷ εὐάρεστος, καὶ ἀνθρώποις εὔαρμοστος.

Λεωνίδῃ. τξε.

Τὰ μέλοντα λέγειν ὁ Ιακὼβ ἐκστοχόμενος, καὶ τὰ φθάσαντα τοῖς ἰδίοις ἐξηγούμενος, ὑ κατόπιν ἐπαγγελίας ἐβάδισεν, ἀλλὰ θεῖ δακτύλῳ ἐμπλαφήσθη τῷ αἴσθησιν, καὶ σιγὴν ἐπετάγη συμφέρουσαν. τοσοῦτος γὰρ εἰσιεῖν αὐτοῖς τῷ ἐξ αὐτοῦ ἐσομένην τῆς θείας οἰκονομίας σάρκωσιν, λήθην τοῦ βουλευθέντων ὑπέμεινεν, ἀμείλας τοῖς παρελθοῦσι τὰ μήπω γενόμενα· οὐ μὴν γὰρ, φησὶν, ἀξίαν γνώμην τοσούτου μυστηρίου κτησάμενος, εἰκότως ὑπεύθυνος αὐτῷ καὶ τῷ εἰδήσιν· οἱ δὲ οὐ κατάλληλον ἔξουσι τῷ πατρὶ τὴν εὐσέβειαν.

Τῷ αὐτῷ. τζτ.

Εἰ καὶ γραφικὴν μαρτυρίαν ζητεῖς τοῦ γραφέντος, Ησαΐας τοῦ προφήτου ὁ σαφέστατος, τῷ ὑποπτείαν τοῦ Ιακὼβ ἐξηγούμενος, καὶ ἣν ἔπαθεν ἐγκοπὴν τῆς προθέσεως, ἄλλα μὲν βεληθείς, ἄλλα δὲ κελευσθείς· ὅπως φησὶ, μὴ εἴπῃς Ιακὼβ, καὶ τί ἐλάλησας Ισραὴλ, ἀπεκρύβη ἡ ὁδός μου ἀπὸ κυρίου, καὶ ὁ θεός μου ἀφεῖλετο τὴν κρίσιν, καὶ ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ. οὐδὲν γὰρ τὸν Ιακὼβ ἀφείλετο ὁ ἀγαπήσας θεὸς, ἢ τὴν πρὸς τοὺς υἱέας, ὡς εἶπον, ὑπόσχεσιν, ἀφ' ἣν προῳρωμένην αὐτοῦ τῆς εὐσεβείας ἀθέτησιν.

Μοναχρίας εἰς πόλιν φοιτώσας συχνά. τζζ

Εἰ μήτε τῆς αἰδοῦς τῆς φύσεως, καὶ αὐτῆς τῆς ἀσκήσεως φροντίζετε, μήτε τὴν χαύνωσιν πεφόβησθε, ἣν αἱ πόλεις ποιοῦσι καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ· μήτε τὴν

μέλλουσαν δεδίκατε ὑπὲρ τούτοις ἀπειλήν, καλῶς θαμινὰ προῒς τὴν πόλιν βαδίζετε. εἰ δὲ τῆς μὲν ἀντέχεσθε, τοῦ δὲ πειρᾶσθαι ὑ βούλεσθε, φεύγετε τοῦ θυρύβων τὸν πόλεμον, ὃς δεινοῖς βέλεσι τοξεύει τὴν ἄσκησιν.

Σευήρῳ. τξη.

Ὡς ὁ λεαίνῃ σωνέμεσθαι προβάτου ἡ φύσις οὐκ ἔδωκεν, ὅπως ὑδὲ τυφον μοναχικῇ σωοικεῖν ὅλως ἐνδέχεται. ὁ μὲν γὰρ θηριώδης ὀξὺ καὶ ἀκόρεκτος· ὁ δὲ πάντα εὐπειθῶς τὰ δεξιὰ καταδέχεται, καὶ τὰ λυπηρὰ καρτερῶς μᾶλλα προσίεται· εἰ τοίνυν προῒς ταύτην ἀπεδύσω γυμνάσασθαι, ἐκείνης ἀπόσχου. μή τι σε δεινὸν λάβῃ τούτου ἐργάσηται, ὁ ἔναντι κυρίῳ τεμαχλιάσας, καὶ πάντας ἔχειν ζηλωτὰς τῆς οἰκείας ἐπάρσεως καὶ πτώσεως προθυμούμενος.

Κύρῳ. τξθ.

Πᾶσα μὲν γραφὴ προῒς εὐσέβειαν βλέπουσα, καλλίστη καὶ ἐπαινετὴ, καὶ ἐγκωμίων ἀξία· αἱ δὲ ἱεραὶ βίβλοι τοῦ μαρτυρουμένων θείων γραφῶν, τῆς προῒς θεὸν εἰσὶν ἀναβάσεως κλίμακες· πάντα τοίνυν τὰ ἐν ἐκκλησίᾳ θεοῦ προφερόμενα, ὡς δόκιμον δέχου χρυσίον, πεπυρωμένα τῷ εἰλικρινεῖ τῆς ἀληθείας πνεύματι· τὰ δὲ ἔξω ταύτης προφερόμενα· εἰ καί τι ἔχει πιθανὸν προῒς σεμνότητα, τοῖς ἔξω τοῦ σῶν ἀγώνων, ζητεῖν καὶ τηρεῖν καταλίμπανε. οἷς κόμπος λέξεως μᾶλλον ἐπισάσθαι, εἰ καὶ μύθους τινὰς ἀναπλάττει αἱρέσεων.

Κυρίλλῳ Αλεξανδρείας. το.

Φοβεῖ με τὰ τῆς θείας γραφῆς ὑπο-

προφε-

comminationem huic rei denunciatam perhorrescitis, præclarè facitis, ad vrbem crebrò commeantes. Sin autem & illam retinetis,& suppliciorum periculum facere minimè vultis, tumultuum bellum fugite,qui religiosæ ac Deo consecratæ vitæ exercitationem grauibus ac periculosis sagittis infectatur.

Seuero. 368.

Quemadmodum hoc natura minimè concessit,vt ouis cum leæna pabuletur:sic nullo omninò modo fieri potest vt fastus idem cum Monastica vita domicilium habeat. Nam ille belluinus est, frænique impatiens: hæc autem bona omnia obsequenti animo excipit,résque molestas, & acerbas toleranter admodum ac fortiter admittit. Quamobrem si te ad huius studium atque exercitationem accinxisti, ab illo abscede,ne te per eum malo aliquo is mulctet,qui aduersum Dominum ceruicem erexit,atque id agit ac studet, vt omnes superbiæ suæ & ruinæ imitatores habeat.

Cyro. 369.

Scriptura omnis,quæ pietatẽ velut ob oculos propositã habet, pulcherrima est, laudibúsque atque commendatione digna. Sacrosancta autem volumina,quæ diuinarum scripturarum testimonium habent,scalæ quædam sunt, quibus ad Deũ ascenditur. Quamobrem ea omnia, quæ in Ecclesia proponuntur, tanquam probum aurum excipe, vt quæ diuino veritatis spiritu,velut igne,purgata sint. Quę autem extra hoc volumen circunferuntur, etiamsi quidpiam habeant,quod ad grauitatem vitæque honestatem allicere queat, iis, qui à tuis certaminibus remoti sunt, inuestiganda & conseruanda relinque: nimirum iis, qùi verborum pompæ potiùs studuerunt, aut etiam fabulas quasdam hæresum effinxerunt.

Cyrillo Alexandrino. 370.

Terrorem mihi Scripturæ exempla in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferunt: atque vt ea, quæ opus eſt, ſcribam, neceſſitate adducor. Nam ſiue pater ſum, vt ipſe ais, condemnationem Heli pertimeſco, propterea quòd peccantes filios non caſtigaui: ſiue, vt potiùs perſuaſum habeo, filius tuus ſum, quippe qui magni illius Marci ſpeciem atque habitum præferas, angorem mihi ac ſolicitudinem affert Ionathæ pœna, quia patrem Pythoniſſan quærentem minimè prohibuerat, ob idque ante eum, qui ſcelus admiſerat, is qui prohibere poterat, in bello interiit. Quamobrem ne & ego condemner, & tu diuinum iudicium ſubeas, ſimultates ac diſſidia comprime. Ne priuatæ ac domeſticæ contumeliæ vltionem, qua tanquam ære quodam alieno à mortalibus obſtrictus es, in viuentem Eccleſiam deriua, atque æternam ipſi diſſenſionem pietatis ſpecie atque obtentu compara.

Panſophio. 371.

Si Marcionicæ impietatis patronus, illud, quod apud eos Euangelium appellatur, prætendit, accipe ac lege: ſtatimque in ipſo principio ſcelus eorum reperies. Eam enim generis recenſionem quæ à Dauide & Abrahamo ad Chriſtum delabitur, reſecuerunt. Ac paulò longiùs progreſſus, aliam rurſum eorum improbitatem animorúmque peruerſitatem conſpicies. Cõmutatis enim his Domini verbis, Non veni deſtruere Legem aut Prophetas, ſic effecerunt: Quid putatis? Quòd venerim, vt Legem ac Prophetas adimplerem? Veni vt euerterem, non vt explerem. Hinc autem intelliges, quonam pacto inimicitiam inter duo teſtamenta moliantur, Chriſtum à Lege alienum eſſe confingentes.

Ioſepho. 372.

Pulchrè quidem cœpiſti fortis animi ſpecimen exhibere: at non item nunc quoque vt ad nos affertur. Verùm ſimilis es iis, quæ in petra ſata ſunt, ac ſtatim quidem exorta ſunt, verùm fructuum tempore

δείγματα, καὶ ῥάφειν τὰ ῥεῶν ἀναγκάζομαι. εἴτε γὰρ πατὴρ εἰμὶ, ὡς ἔφης αὐτὸς, διὰ τῆ Ἡλεὶ τὴν κατάκρισιν, ὅτι τοὺς υἱοὺς ἁμαρτάντας οὐκ ἐσωφρόνισεν· εἴτε υἱός σου τυγχάνω, ὡς μᾶλλον ὑπείλημμαι, τὸν μέγαν ἐκεῖνον σχηματίζοντος Μάρκον. ἀγωνιῶ τῆ Ἰωνάθαν τὸ ὕπτιμον, ὅτι τὸν πατέρα ζητήσαντα ἐγγαστρίμυθον οὐκ ἐκώλυσε· καὶ πρότερος τῆ ἁμαρτήσαντος, ὁ κωλῦσαι δυνάμενος πέφυκεν εἰς τὸν πόλεμον. ἵνα τοίνυν κἀγὼ μὴ κατακριθῶ, καὶ αὐτὸς παρὰ θεοῦ μὴ κριθῆς, παῦσον τὰς ἔριδας· μὴ οἰκείας ὕβρεως ἄμυναν, ἵνα παρὰ θυητῆς κεχειρώσησαι, τῆ ζῶσαν ἐκκλησίαν μεθόδευε, καὶ ἀμάχον αὐτῆ δικαιοσύνην ἐν προσχήματι εὐσεβείας κατασκεύαζε.

Πανσοφίῳ. τοα.

Εἰ προσίχεταί τῆς Μαρκίωνος συνήγορος βλασφημίας, τὸ παρ' ἐκείνοις ὀνομαζόμενον εὐαγγέλιον λαβὼν, ἀνάγνωθι, καὶ εὑρήσεις εὐθὺς ἐν προοιμίοις τῆ ἀποπίαν· αὐτῆ γὰρ τῆ καταλῦσαι ὅτι Χριστὸν ὑπὸ Δαβὶδ καὶ Ἀβραὰμ γενεαλογίαν ἀπέτεμον· καὶ μικρὸν ὕστερον προῒὼν ἄλλην ὄψει κακόνοιαν· ἀμείψαντες γὰρ τῆ τῆ κυρίᾳ φωνὴν, Οὐκ ἦλθον, λέγοντος, καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας, ἐποίησαν, τί δοκεῖτε; ὅτι ἦλθον πληρῶσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας; ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλ' οὐ πληρῶσαι· ἐκ τούτων δὲ εἰσι, ὅπως ἔχθραν ταῖς δυσὶ διαθήκαις κατασκευάζωσι, ξένον εἶναι τῆ νόμου τὸν Χριστὸν χειράσαντες.

Ἰωσήφ. τοβ.

Καλῶς μὲν ἤρξω τὸ ἀνδρίζεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐν καιρῷ νῦν, ὡς μανθάνομεν· ἀλλ' ὅμοιος εἶ τοῖς σπαρεῖσιν ὅτι τῆς πέτρας, εὐθὺς μὲν ἐξανετείλασιν, ἐν δὲ καιρῷ καρπῶν ἀτονήσασι. χρὴ δὲ τὸν τῆ

τοῦ ἀγῶνος τῆ μοναχῶν ἐφιέμενον, ὡς πύργου οἰκοδομῆ τῆ τούτῳ προσελθεῖν ὑποταγῆ, μήποτε φιλοτίμως ἀρξάμενος, καὶ πρὸς ὁμοίαν εὐοδίαν μὴ ἐκτενόμενος, δαίμοσι μὲν καταγέλαστος, ἀγγέλοις δὲ λύπης αἴτιος, ἀνθρώποις δὲ δακρύων πρόφασις γένηται. προφάσεως αἰτίας.

Παλλαδίῳ ὑποδιακόνῳ. τογ.

Εἰ πύλαι ᾅδου τῆς ἀμωμήτου καὶ ὀρθῆς οὐ κατισχύουσι πίστεως, οὐδὲ εἰσὶ τὰ πεπυρωμένα τοῦ πονηροῦ ἀπαντα βέλη, καὶ κίνδυνος, καὶ γυμνότης, καὶ θάνατος, Χριστοῦ ἡμᾶς χωρίζειν ἃ δύναται· τοῦ χάριν μικρᾶς προσβολὰς ἐμῆ Χριστοῦ σοὶ γινομένας δυσανασχετεῖς ὑπομένειν, θαυμάσιε. ἴσασι τοίνυν ἐφαῖς, καὶ τὰ μὴ ἐπελθόντα σοι θήσεται πειρατήρια· τὰ δὲ μελετώμενα προῒὼν πείρας ὀιχήσεται· τὸ γὰρ τῆς γνώμης ἀκλινὲς, ἀπείκτους δείξει τὰς μηχανάς.

Ὠρίωνι. τοδ.

Ἡ κόλαξ κομπαγωγία, ἡ ξηρὰ καὶ ἄψυχος ἔπαρσις, ἡ κενὴ καὶ ὀπίγειος δόξα, ἀρθήτω ἀφ' ἡμῶν· ὁ γὰρ τῆς ἀρετῆς καὶ δοτὴρ καὶ ταμίας ὑποτάγμασιν ἡμᾶς καταλιμπάνων, φησὶ, δόξαν παρ' ἀνθρώπων οὐ ζητῆς· θεῷ γὰρ ἔξεστι δόσις ἡ δόξα· εἰ καὶ οἱ ποιηταὶ τῆς ὀνομάτων τῆ ἐπαύξησιᾶς τῆ σκιᾶς ἐκείνην ἐπέθηκαν. ὑποτάγμασι. ζητᾶ.

Κύρῳ. τοε.

Εἰ λυπεῖ ἡ πενία, ἐξεδέναται ἡ θεία νομοθεσία, Μακάριοι, φάσκουσα, οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῆς ἐστιν ἡ βασιλεία τῆ οὐρανῶν· εἰ τοίνυν ταύτης οὐκ ἀντεχόμεθα, εὔδηλον, ὡς καὶ εἴης οὐκ ἐφιέμεθα· εἰ δὲ ἐκείνην εὐαρέστως δεχόμεθα, καὶ ταύτης εἴκομεν τοῖς προστάγμασι. εἴκομεν τοῖς προστάγμασι.

oblanguerunt, ac defecerunt. Atqui oportet eum, qui Monaſtici certaminis cupiditate flagrat, ad ipſius ſubiectionem, tanquam ad turris extructionem accedere: ne alioqui, cùm præclarè ac magnificè cœperit, nec poſtea ad idem virtutis iter ſeſe extenderit, & dæmonibus riſum moueat, & Angelis mœroris cauſam præbeat, & hominibus lachrymarũ materiã ſuppediter.

Palladio Subdiacono. 373.

Cùm inferi portæ, quæ quidem ſunt omnia ignea diaboli tela, aduerſus rectã atque ab omni reprehenſionis labe alienam fidẽ præualere nequeant, cúmque periculum, & nuditas, & mors à Chriſto nos ſeiungere minimè poſſint, quidnã eſt, vir eximie, quòd exiguos impetus Chriſti cauſa in te factos ægro atque impatienti animo fers? Firmo igitur ac ſtabili gradu conſiſte: atque & tentationes eæ, quæ iã coortæ ſunt, extinguentur, & quæ tibi comparantur, antequàm eas experiaris, euaneſcent. Mẽtis enim ac ſententiæ firmitas & conſtãtia, vim machinarum irritam reddet.

Orioni. 374.

Aſſentator faſtus, & ſicca atque inanima ſuperbia, & inanis ac terrena gloria de medio à nobis tollatur. Virtutum enim, & dator, & cuſtos, exemplum nobis relinquens, his verbis vtitur: Gloriam ab hominibus ne expetite. Dei nanque munus gloria eſt: etiamſi nominum effictores huius vitæ vmbræ vocabulum illud impoſuerunt.

Cyro. 375.

Si paupertas mœrori eſt, diuina hæc lex nihili ducitur, Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Quã obrem ſi hoc non expetimus, proculdubio ne illius quidem deſiderio tenemur. Sin autem illam gratis animis excipimus, etiam huius cedamus mandatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eidem. 376.

Panis penuria, fames non est: nec vestiũ inopia, nuditas. Pilifer enim ille Baptista, & diuitis ianitor, qui fame ac nuditate contabuit, in sempiterno ac finis omnis experti regno versantur & confouentur. Qui autem in ciborum voluptate, ac byssinis vestibus diuitiis circunfluebat, gehẽnam habet, ipsiúsque ignẽ pro indumento.

Olympio Comiti. 377.

Natura præstantiorem, atque omnem sermonis facultatem superantem, partum cuncta supra naturam secuta sunt, nimirum Angeli ministerium, Ioānis ante natiuitatem officium, seminis expers conceptio, partus ab omni labe immunis. His simile quoque ad iter Magis præmonstrandum stellæ famulitium habuit, quæ non vsitata via vsa est, verùm miro modo nouum cursum tenuit. Ac propterea sapientes illos Magos, huiusmodi rerum peritos admiratione perculit, ipsísque, vt longum iter susciperent, persuasit.

Eidem. 378.

Hoc quod in diuino libro de stella habetur, Veniens stetit supra vbi erat puer, perspicuè tibi ostendit, stellam illam, quæ lætum diuini partus nuncium afferebat, iter illud quod astris consuetum atque vsitatum est, tenuisse. Neque enim altitudinis distantia id afferebat, vt facilè inueniri posset quod quærebatur: verùm nouus atque inusitatus cursus, tum antrũ illud, tum dominiferum ac venerandum præsepe, quod in eo situm erat, tanquam digito demonstrabat.

Maroni. 379.

Si diuini gregis es, Scriptura sacra te doceat ea, quæ in hac vita geruntur, iudicij minimè expertia esse, verum ad horrẽdum examinis diem seruari. Si autem Iudaicatũ

Τῷ αὐτῷ. τος.

Ἡ τῆ ἄρτι ἔνδεια οὐκ ἔχει λιμὸν, καὶ ἐνδημάτων ἔνδεια, οὐ γυμνότης. ὁ γὰρ τελώνοφόρος Βαπτιστὴς, καὶ ὁ τῆ πλουσίᾳ βυρσῶς, ὁ πεινῆ καὶ γυμνώσει τακεὶς, εἰς τὸν ἄληκτον καὶ ἀπέραντον ἀναφέρονται καὶ θάλποντα βασιλείαν. ὁ δὲ πλουτῶν ἐν εὐφροσύνῃ βρωμάτων, καὶ ἐνδύμασι βύσσου, γέενναν ἔχει καὶ τὸ ταύτης πῦρ ἀειβόλαιον.

Ολυμπίῳ κόμητι. τοζ.

Τῷ ὑπερφυεῖ καὶ ἀνεκλαλήτῳ τόκῳ πάντα ὑπερφυῆ ἠκολούθησαν, ἡ τῆ ἀγγέλῳ διακονία, ἡ Ἰωάννου πρὸ τῆς γεννήσεως λειτουργία, τὸ ἄσπορον τῆς συλλήψεως· τὸ ἄφθορον τῆς κυήσεως, τούτων ὁμοίαν καὶ τὴν τῆ ἀγέρος ἔχουσι ὑπουργίαν πρὸς τὴν τῆ μάγων ὁδηγίαν, οὐ τῆ συνήθει χρησαμένη πορείᾳ, ἀλλὰ παράδοξον χαραξαντος δρόμον, δι' ὃ καὶ τοὺς σοφοὺς τῶν τοιούτων ἐπιστήμονας ἐξέπληξε μάγους, πρὸς μακρὰν πείσας τοῖς λαοῖς ὁδοιπορίαν.

Τῷ αὐτῷ. τοη.

Τὸ ἐν τῇ θείᾳ πλοκῇ περὶ τῆ ἀγέρος φερόμενον, Ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον, ἐμφανέστερον ὑποδείκνυσι σοι οὐ τῇ σωτῆρι τῆ ἄνω πορείαν ποικιλίαν τὸν εὐαγγελιστὴν τῆ θείου τόκου ἀγέρα. οὐδὲ γὰρ ἡ τῆ ὕψους διάστασις, εὐχερῆ ἐποίει τοῦ ζητουμένου τὴν εὕρεσιν. ἀλλ' ἑτέραν τινὰ χαραχθεῖσαν ὑπ' ἐκείνης, ὡς δακτύλῳ τῷ ἐξηλλαγμένῳ δρόμῳ μηνύουσαν, τότε ἄγιον ἄντρον, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ κυηλοφόρον καὶ σεβάσμιον φάτνην.

Μάρωνι. τοθ.

Εἰ μὲν τῆς θείας τυγχάνεις ἀγέλης, ἡ θεία γραφὴ παιδεύετω σε, μὴ ἄκριτα εἶναι τὰ ἐνταῦθα πραττόμενα, ἀλλ' εἰς ἡμέραν φείδεσθαι τὴν ἐξετάσεως φυλατ-

φυλαττόμενα. εἰ δὲ τῆς Ἰουδαίων μερίδος, Ἡσαΐας ὁ μεγαλοφρονώτατος διδαξάτω σε, ὅτι ἥξει κύριος ὡς πῦρ, καὶ ὡς καταγὶς τὰ ἅρματα αὐτῆ· ἀποδοῦναι ἐνδίκησιν ἐν θυμῷ, καὶ ἀποσκορακισμὸν ἐν φλογὶ πυρός. εἰ δὲ ἑλληνικῆς τινὸς συμμοιρίας ἢ θρησκείας ὑπάρχεις ἐραστὴς, καὶ τῇ προπαθείᾳ τὴν ἀληθῆ προφρονεῖς ἐπαγγελίαν, Πλάτων σε καὶ οἱ ἐκείνῃ κακυτοὶ καὶ πυριφλεγέθοντες καὶ τὰ ῥόθια τῆς πυριπνόων ποταμῆς σωφρονιζέτωσαν κύματα.

Κλεοβούλῳ κόμητι. των.

Ἡ τῆς ἁμαρτημάτων ὑπόπτασις ἀναγκάζει ὥσπερ τὴν θείαν καὶ ἀπαθῆ φύσιν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγαθότητος, εἰς τὴν παρὰ φύσιν χωρεῖν ὀργὴν, εὐφρονέστατε. αὐτῇ μὲν ἀβούλητον, ἡμῖν δὲ καὶ οὕτως συμφέρουσαν. τοῦτο καὶ Ἰουδαίοις λέγει ὁ κύριος, Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισωναγαγεῖν ὑμᾶς. καὶ οὐκ ἠθελήσατε· ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, ἐδέξασθε τὴν φιλανθρωπίαν, ἐπιγνώσεσθε τὴν ἐξουσίαν ἀφ' ἧς πεπαιδεύκατε. Μαρτινιανῷ. τπα.

Κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτεῖν, καὶ πρὸς θεὸν ἔχον ἐγγύτητα· καλὸν δὲ καὶ τὸν ἁμαρτόντα γνωσιμαχῆσαι, καὶ ταχέως ἐξανασῆναι τῆ πλάματος· ἐπειδὴ τοίνυν τῆ πρωτέρου, ὡς ἀδυνάτου, πάντως διήμαρτες, τῆ δευτέρᾳ, ὡς δυνατοῦ καὶ ῥᾴστου ἐπιμελήθητι, μήποτέ σε ἡ τύραννος ὠμοτάτη ἀπογνωσία.

Τῷ αὐτῷ καὶ Ζωσίμῳ. τπβ.

Εἰ μὲν ἐνεποίουν ὑμῖν ἁμαρτήματα ὁ κωλύων τὰ πολλὰ ἁμαρτήματα, ὦ ἀπίθανοι καὶ ἀνάλγητοι, εἰκότως ἂν πρὸς ὑμᾶς μου διελέξεις partium es, Esaias, vir maximo animo præditus illud te doceat, quòd Dominus ignis instar veniet, & tanquam procella currus eius, vt reddat vltionem in furore, & eiectionem in flamma ignis. Quod si ethnicę classis ac religionis amatorem quodammodo te profiteris, atque ob præposteram animi propensionem veram pollicitationem contemnis, Plato te atque ipsius Cocyti & Phlegethõtes, atque rapidi flammiuomorum amnium fluctus ad meliorem mentem te adducant.

Cleobulo Comiti 380.

Vir prudentissime, scelerum magnitudo atque grauitas diuinum atque ab omni turbulento motu liberam naturam ex naturali bonitate, ad iracundiam, ipsius naturæ repugnantem, atque ab eius quidem voluntate alienam, nobis autem sic quoque vtilem, migrare penè cogit. Eóque nomine ad Iudæos etiam his verbis vtitur: Quoties volui congregare vos, & noluistis? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta, hoc est: Quoniam benignitatem meam repudiatis, vim ac potentiam per supplicium atque cruciatum agnoscetis.

Martiniano. 381.

Longè quidem pulcherrimum est, non peccare, atque à Deo non procul remotum. Pulchrum autem illud quoque est, cùm in peccatum lapsus sis, pœnitudine duci, ac quamprimùm è lapsu exurgere. Quoniã igitur à priori, vt quod vires tuas prorsus superaret, excidisti, posterioris, vt quod nec vires tuas excedat, nec difficile sit, curam gere: ne alioqui desperatio tyrãni cuiusdã instar, te in captiuitatẽ trahat.

Eidem & Zosimo. 382.

Si ad peccata vos inducerem, quemadmodum à multis peccatis vos deterrere conor, ô indomiti ac stupidi homines, haud abs re meos ad vos sermones atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

colloquia defugeretis, cognatam potiùs probarum rerum cupiditatem habentes, ex quo Deus nobis aliquid de ſuo inſpirauit. Sin autē ſermones mei turpes veſtras actiones coarguunt, tanquam ſpeculum fœdo ac deformi, ac medicus ægrotanti reperior. Nam ille ſpeculum ideirco fugit, quòd turpiſſimæ formæ ipſum ſubmoneat: hic autem ea de cauſa medicum faſtidit, eóque offenditur, quia partem ægrā incidit aut exurit. Quamobrem aut deformitatem mutate, ac ſanitatem reuocate: aut ſpeculum vobis ac medicus perpetuò ero.

Philagrio. 383.

Superflua cibi ſumptio, non eſus eſt, ſed ſaturitas, & eſt, & appellatur. Saturitas porrò contumeliæ ac petulantiæ mater eſt. Petulantia autem, vitioſorum affectuum: quemadmodum in deſerto contigiſſe, memoriæ proditum eſt. Saturati enim ſunt, inquit ille, & ſurrexerunt ludere. Quapropter, ne intemperantiæ ludo demus operam (per quam Dei quoque obliuio in diſcrimen venit) ſaturitatem & ingluuiem, quæ horum cauſa eſt, iniecto fræno compeſcamus, id ſtudentes, vt neceſſario ac moderato cibo, per quem & robur ad vocabulum accedet, & voracitatis ac temulentiæ bellum vim omnem amittet, contenti ſimus.

Eidem. 384.

Gaſtrimargia, ô amice, ſuperfluitas appellata eſt. Gaſtrimargia autem eſt inſanum ventris ſtudium. Μάργος quippè furioſum ſonat. Ecquid igitur moderatam, & cum gratiarum actione coniunctam diuinorum munerum perceptionem miſſam facientes, circa cupedias & inania cōdimentorum artificia inſanire ſtudemus, quæ non ad alendum corpus conferunt, verùm ad vitioſos affectus incitant?

Lyſimacho. 385.

Imbecillitate laboranti ſtomacho vini ἀπερέφεαθε, συγγενῆ μᾶλλον τὴν τῆς χρηστῶν ἐπιθυμίαν ἔχοντες, ἐξ ὧν ὁ ἴδιόν τι θεὸς ἡμῖν ἐνεφύσησεν. εἰ δὲ ἔλεγχος εἰσὶ τῆς ὑμῶν καλῶν πράξεων ὡς ἔσοπτρον αἰχρῶν, καὶ ἰατρὸς ἀθεραπεύτων εὑρίσκομαι· ὁ μὲν γὰρ ὅτι τῆς κακίστης αὐτὸν ἐπομιμήσκει μορφῆς, φεύγει τὸ ἔσοπτρον· ὁ δὲ ὅτι πέμνει ἡ καθ' ὑπόθεσιν τὸν ἰατρὸν οὐκ ἀσμίζει. ἢ τοίνυν ἀλλάξατε τὴν δυσμορφίαν, καὶ ἀνακαλέσασθε τὴν ὑγίειαν, ἢ μέχρι παντὸς ὑμῖν ἔσοπτρον καὶ ἰατρὸς ἔσομαι.

Φιλαγρίῳ. τπγ.

Ἡ μὲν τῆ μετάληψις, ὦ Ἐρῶσις, ἀλλὰ κόρος καὶ ἔστι καὶ καλεῖται. κόρος δὲ ὕβρεως πατήρ. ὕβρις δὲ παθῶν, ὡς ἐν ἐρήμῳ πάλαι γενέσθαι ἱστόρηται. Ἐχορτάσθησαν γάρ, φησὶ, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. ἵνα τοίνυν μὴ παίζωμεν ἀκρασίαν, δι' ἧς καὶ θεοῦ κινδυνεύεται λήθη, τὸν αἴτιον τούτων χαλινώσωμεν κόρον, ἐρῶσά ἀναγκαῖα καὶ ἐμμέτρως προσέχοντες. δι' ἧς καὶ ἡ δύναμις προσίσται τῷ ὀνόματι, καὶ ἰσχυὸν οὐκ ἔξει τῆς γαστριμάργου μέθης ὁ πόλεμος.

Τῷ αὐτῷ. τπδ.

Γαστριμαργία κέκληται, ὦ φιλότης, ἡ φρενῖτότης. γαστριμαργία δέ ἐστιν, ἡ περὶ γαστέρα μανία. ἐπεὶ μάργος ὁ μεμηνώς. τῷ χαίρειν οὖν τὴν ἔμμετρον καὶ εὐχάριστον τῆς τοῦ θεοῦ δωρεᾶν ἀφιέντες μετάληψιν, τὸ μεμηνέναι περὶ τὰ πέμματα καὶ τὰς ὀψαρτυτικὰς ματαιοτεχνίας ἀποδαίζωμεν, οὐκ εἰς τροφὴν συντελοῦσας, ἀλλ' εἰς πάθη ἐκβακχευούσας.

Λυσιμάχῳ.

Ἀσθενοῦντι στομάχῳ, ὀλίγον ὀπτὸν δοῦναι οἶνον, ὁ σοφὸς ἐδίδαξε Παῦλος, μὴ δὲ ὑπερβολὴν ἑτέρας δεηθεῖν ἀμετρίας ὑδροποσίας. τῷ δὲ ὑγιαίνοντι καὶ ζέοντι ἡλικίᾳ, καὶ ταῦτα μοναχῷ, ἅμοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐγχεῖν οἶνον τῶν ὑγρῶν τὸ θερμότατον, οἷον περὶ ἐπιχέοντας πῦρ. ἐξ ὧν ὁρμαί τε ἄγριαι καὶ ἐπιθυμίαι φλεγμαίνουσαι ἀναχάσονται· καὶ προπέτεια ἀναζέουσα δυσνίους ἀποτελεῖ τοὺς ἀθλητὰς τῆς πραότητος.

Σχολαστικῷ. τπε.

Προσευχὴ δ' ῥήμασι ψιλοῖς, ἀλλὰ πράγμασι μᾶλλον χρηστοῖς κατευθύνεται. ὅτε γὰρ τὸν θειότατον Δαβὶδ χρὴ τὴν ἑαυτοῦ ἀκακίαν ζητοῦντα κεκθῆναι, καὶ τὸν εὐσεβέστατον Ἐζεκίαν, τὴν οἰκείαν εὐλάβειαν προσάγοντα ἱκετῶν· καὶ τὰς χήρας τὰς ἐν Ἰόππῃ τοῖς τῆς τεθνεώσης κατορθώμασι προσβευτὰς κεχειρίκασι. Εἰ ὅπως τὴν δέησιν πληρώσας, εὐθυπορήσει προσὼ θεὸς, καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὸ κρίμα σου ὡς μεσημβρίαν.

Τῷ αὐτῷ. τπζ.

Εἰ καὶ πραοτέρας ἔφης δεῖσθαι σαφηνείας, λευκότερον αὖθις λελέξεται. ζητεῖς γενέσθαι σοι τὸν θεὸν βοηθόν; ὅρα εἰ χρήζοντι δικαθεὶς ἐβοήθησας. αἰτεῖς πλοῦτον προστηναί σοι παρ' αὐτοῦ; βλέπε εἰ τὸν ὄντα χρηστῶς ὠκονόμησας. θέλεις φανῆναί σοι τὸν κριτὴν εὐμενῆ; ἀμνησίκακος ἴσθι ἐχθροῖς. βούλει φιλανθρωπίας τυχεῖν; συγχώρει τοῖς ὑπευθύνοις αὐτὸς καλὸν γὰρ ἀμοιβῇ σώζεσθαι καὶ ὀφλήματα· ἀλλὰ μὴ ἑκάστοτε χάριν· ὅπερ ἴδιον ἀγνώμονος.

Καπιτωλίνῳ. τπη.

Εἰ καὶ νέον δοκεῖ ὁ παμφορος χρόνος ἐξίβρασεν· ἀλλὰ σὺ Σαβὶ γενέσθαι

nonnihil impertiendum eſſe ſapiens Paulus docuit, ne ob nimiam continentiam alia rurſum aquæ potione immoderatio egeat. At ſano atque ætate feruenti, idque Monacho, vinum, quo in omnibus rebus liquidis nihil eſt calidius, infundere, ac velut ignem igni addere, haud mihi bonū eſſe videtur. Hinc enim & agreſtes impetus, & tumidæ cupiditates inflammantur: ac temeritas & petulantia exæſtuans, lenitatis pugiles ad frænū contumaces reddit.

Scholaſtico. 386.

Oratio, non nudis verbis, ſed probis potiùs actionibus dirigitur. Vide enim quēadmodum diuiniſſimus vir Dauid ſecundum innocentiam ſuam iudicium de ſe ferri poſtulet: & pietatis pleniſſimus Ezechias, pietatem ſuam ac religionem Deo ſupplicem offerat: & viduæ Ioppēſes mulieris defunctæ virtutes ac præclaras actiones ad deprecandum adhibeāt. Si ad eundem modum precationem tuam expleas, ad Deum rectà contendet, ac iuſtitiam tuam tanquam lucem educet, & iudicium tuum tanquam meridiem.

Eidem. 387.

Quandoquidem apertiore tibi explicatione opus eſſe dixiſti, dilucidiùs rurſum loquar. Vis tibi Deus opituletur? Vide ſi, cùm poſſes, ei qui tua ope indigebat, adiumento fueris. Petis vt opes tuas augeat? Vide an eas, quas habes, rectè adminiſtraris. Vis iudex facilem ſe tibi ac placabilem præbeat? Hoſtilium iniuriarum memoriā ex animo depone. Vis benignitatem ac miſericordiam conſequi? Iis, qui tibi obnoxij ſunt, remitte. Præclarum enim eſt remuneratione atque debito ſalutem adipiſci, ac non ſemper gratia: id quod eſt improbi & maligni hominis.

Capitolino. 388.

Etſi nouum Doeg tempus rerum omnium ferax velut æſtu quodam in ortum

Universidad de Deusto
Biblioteca

proiecit:at te tamen Saülem sacerdotum interfectorem esse minimè opto. Sacerdos enim eiusmodi ad omnes æquabilitatem obtinere debet, quæ omnem reprehensionis notam effugiat, vtpote Dei, qui omnibus bonus est, minister. Ac proinde iracũdia aduersus senem intumere desine: qui res duas ex virtute gessit, cùm & te iniquũ facinus perpetrare prohibuit, & hominẽ de vita periclitantem conseruauit.

ἱεροκτόνον. Οὐκ εὔχομαι. ἱερεὺς γὰρ ἀκατηγόρητον τὸ πρὸς πάντας ἰσότητα ὀφείλει κεκτῆσθαι, οἷα θεοῦ λειτουργὸς, τοῦ πᾶσιν ὄντος ἀγαθοῦ. πᾶσαν τοίνυν φλεγμαίνων κατὰ τοῦ γέροντος δύο λαμπρὰ κατορθώσαντος, καὶ σὲ ἀνομῆσαι κωλύσαντος, καὶ ἄνθρωπον κινδυνεύοντα σώσαντος.

Therasio. 389.

Θηρασίῳ. τωθ.

Lubens ex te scisciterer, qui cauillis nos petis, atque acerbum & infestum te nobis iudicem præbes, si te Imperator ad propugnaculum collocasset, turrisque vrbis custodem constituisset, ea autem suffoderetur atque concuteretur, vt hostibus ad vrbem aditus pateret, an non instrumentis omnibus atque armis, quæ vel recondita haberes, vel comminisci posses, vtereris, prohibens, ac tela iaciens, conatúmque huiusmodi frangens, atque tum vrbem ac teipsum à periculo vindicans, tum Imperatori fidem ac beneuolentiã conseruans? Nobis autem, quos Deus Ecclesiæ suæ magistros præfecit, eo nomine succenses, quòd Arrio, qui non modò cum pio grege bellum gerit, sed etiam permultos iam interemit, obsistimus. Ego verò eam ob causam periculum omne contemno: ac quidlibet potius facere desierim, quàm vt non illum, quàm maximè queam, feriam.

Ἡδέως ἂν σε ἠρόμην τὸν φιλοσκώμμονα, καὶ πικρὸν ἡμῖν δικαστὴν, εἰ σὲ βασιλεὺς πρὸς ἔπαλξιν ἔθετο, καὶ πύργου πόλεως φύλακα. ὑπωρύσσετο δὲ ὅτος ἢ ἐπινάσσετο, ὥστε βάσιμον ποιῆσαι τὴν πόλιν ἐχθροῖς αὐτῆ, οὐκ ἂν πᾶσιν ἐχρήσω ἀμυντηρίοις, οἷς τε εἶχες ὑπακειμένοις, οἷς τε ἐφευρίσκειν ἠπόρεις, εἴργων καὶ βάλλων, καὶ τὴν ἐγχείρησιν πρέπτων τῇ τε πόλει καὶ σαυτῷ ποιῶν τὸ ἀκίνδυνον, καὶ βασιλεῖ τηρῶν τὸ εὐάρεστον. ἡμῖν δὲ νεμεσᾷς, ὃς θεὸς τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας προὔστησε διδασκάλους. ὅτι Ἀρείῳ μαχόμεθα, μὴ μόνον πολεμοῦντι τὴν ποίμνην τῆς εὐσεβείας, ἀλλ' ἤδη καὶ πολλοὺς ἀνῃρηκότι; ἐμοὶ μὲν οὖν ἅπας καταφρόνησις κίνδυνος γάρ τοῦτο, καὶ πάντα μᾶλλον πρᾶξαι παυσώμην, ἢ ἐκεῖνον ὅσον δύναμις, παύων.

Quintiniano. 390.

Κυντινιανῷ. τϙ.

Durus me rumor perturbauit, infausta quædam ac detestanda nuncians. Aiunt nonnulli te ita insanire, ac mentis errore affici, vt puerum illum, quem Deus eruditionis omnis capacem fecit, ad arma, & vilem ac despuẽdam, mortísque ludum existentem, militiam ducere velis. Quamobrem nisi bonæ mentis iacturam protsus feciſti, ab hoc præpostero consilio absiste. Ne lucernam, quæ egregiè accendi studet, extingue: verùm cum, qui ratione vtitur,

Ἀκοαὶ μέ σκληραὶ ἐξετάραξαν, ἀπευκτά τινα ἀπαγγείλασαι. φασί σε τινες ὕπως μεμηνέναι, καὶ τῆς φρενὸς ἐκπεπτάφθαι, ὥστε βλέπεσθαι τὸ παιδίον ἐκεῖνο τὸ πάσης παιδείας γενόμενον παρὰ θεοῦ δεκτικὸν, εἰς ὅπλα ἀγαγεῖν, καὶ στρατείαν εὔωνον καὶ καταπίπτον, καὶ θανάτου τυγχάνουσαν παίγνιον. εἰ τοίνυν μὴ πάντη τῆς λογισμοῦ ζημίαν ὑπέμεινας, ἀπόστηθι τῆς ἀκρίτου βουλῆς. μὴ σβέσῃς λύχνον, καλῶς ἀναφθῆναι ἀσβεστίζοντα· ἀλλὰ τοῖς λόγοις τῷ λογικῷ προσκαρτερεῖν παρακάλεσον. Ἐκείνην δὲ τιμῶ ἀξίαν, ἢ μᾶλλον τιμωρίαν, ἄλλοις πισὶν ἀγύρταις προσήκουσαν, οἷς ἡ κοινὴ σωφρονισταὶ ἀλογία.

Domestio Medico. 391.

Δομεστίῳ ἰατρῷ. τϙα.

Sapientem artem profiteris: animum autem malè feriatum geris: vt qui exigua quidem vulnera cures, ipse autem ingentibus & grauibus vlceribus labores. Quocirca si reipsa medicum te præbere cupis, moribus tuis medere. Frigidum enim & ridiculum, atque illepidum est, aliis medicinam afferre conari, seipsum autem ægrotantem negligere.

Τέχνην ἐπαγγέλλῃ φιλόσοφον, γνώμην δὲ μετέρχῃ κακόχολον, μικρὰ θεραπεύων τραύματα, μεγάλα δὲ νοσῶν ἕλκώματα. εἰ τοίνυν ἰατρὸς βούλει φανῆναι τῷ πράγματι, σαυτῷ τὸν πρόπον θεράπευσον. Ψυχρὸν γὰρ καὶ γελοῖον καὶ ἄχαρι, ἄλλους πειρᾶσθαι ἰᾶσθαι, ἑαυτὸν δὲ παρορᾶν ἀσθενοῦντα.

Dositheo Cœnobiarchæ. 392.

Δοσιθέῳ ἀρχιμανδρίτῃ. τϙβ.

Ciborum ministeria gulæ atque ingluuiei occasionem multis accersiuerũt. Neque enim omnes sobrio ac vigilanti animo ad huiusmodi certamen accedunt. Quamobrem ab hospitibus inseruiendi munere Ambrosium fratrem remoue: ne per illud eum abs te remoueas.

Αἱ τῶν σωμάτων ἀκρασίαι πολλοῖς ὑπῆρξαν ἀφορμαὶ γαστριμαργίας. οὐ πάντες γὰρ νηφόντως προσέρχονται τῷ ἀγῶνι. τὸν ἀδελφὸν οὖν Ἀμβρόσιον ἀπόστησον τῆς τῶν ξένων ὑπηρεσίας, μὴ ξενώσῃς αὐτὸν σαυτοῦ δι' ἐκείνης.

Cyrillo. 393.

Κυρίλλῳ. τϙγ.

Primum illud miraculum quod à Domino editum est, non simpliciter ac sine causa extitit. Quamuis enim nuptiis quoque, id quod opus erat, præbuit: tamen id etiã, quod Legi deerat, suppleuit. Quoniãnanque illa in aquis dutaxat baptizabat, ipse suo cruore initiationem sacram perfecit, vtrunque in seipso miscens, ac Legẽ cum gratia copulans.

Ἡ τῶν πρώτων θαυμάτων ποίησις, ἁπλῆ τῷ κυρίῳ οὐ γέγονεν. εἰ γὰρ καὶ τῷ γάμῳ τὸν χρεὼν παρέσχετο, ἀλλὰ καὶ τῷ νόμῳ τὸ λεῖπον ἐπλήρωσεν. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος ἐν ὕδασι μόνον ἐβάπτιζεν, αὐτὸς τῷ οἰκείῳ αἵματι ἐτελείωσε, χαρὰν ἐν ἑαυτῷ τὰ ἀμφότερα, καὶ ἐνῶν τὸν νόμον τῇ χάριτι.

Ecdicio. 394.

Ἐκδικίῳ. τϙδ.

Boues ij, quibus os camo non coërcetur, alacriùs messem conficiunt: qui autem laboribus suis frui prohibentur, segnitie torpent, ac laborem auersantur. Eodem modo magistri, cùm per inobedientiam

Οἱ βόες μὴ κημούμενοι προθυμότερον τὸν ἅμητον κατεργάζονται· τῶν δὲ πόνων μετέχειν κωλυόμενοι, ἀργοῦσι καὶ ὀκνηρεύονται. καὶ διδάσκαλοι ἀπειθείᾳ μὴ ὑποζυγιζόμενοι, πρὸς

Universidad de Deusto
Biblioteca

& contumaciam minimè ipſis contumelia infertur, lætis animis labores ferunt. Cùm autem nullum ſuſceptorum laborũ fructum perſpiciunt, eos incaſſum docere piget. Quapropter, ſi ea, quæ nunc rurſum quæſiuiſti, ex me intelligere aues, ea, quæ priùs didiciſti, reipſa oſtende. Sin autem te ea minimè ſcire apparet, quorſum hæc quoque tibi exponemus?

Auſonio Correctori. 395.

Ærea quidem ſtatua Imperator te remuneratus eſt, præmium hoc fulgoris cauſa auro liniens. Neque enim pro egregiis tuis laboribus vllum hoc munere ſplendidius præmium in te conferre potuit. Quæ autem huiuſce vitæ labem atque interitũ ſuperant, Chriſtus in altero æuo tibi ſeruat, nimirum immortalem vitam, infinitas delicias, ac gloriam ſempiternam, quas quidem in res mutatio nulla cadit.

Theodoro Sholaſtico. 396.

Abrahamicum hunc Abrahamium à me tibi commendo, etſi me præſtantiorẽ. Fert autem ille ob charitatem eam contumeliam quæ ipſi infertur, cùm mecum comparatur. Hunc habe, atque honore affice. Eam enim diuinitus artem conſecutus eſt, qua & inuenilis ætatis ignem ſopire queat, & viuam eruditionem ad mortuam adiungat.

Zachæo. 397.

Si miracula eſſent res, quæ vulgi ſermonibus iactantur, ac per ſpem in Deum perpetrata fuiſſent, perpetuò proculdubio ab omni mutatione aliena permanſiſſent. Sin autem ſpectra duntaxat, quæ præſtigiis quibuſdam extiterint, ea nec conſiſtant, nec vim vllam habeant. Quicquid enim humano ingenio atque ſolertia nouo modo efficitur, quàm ocyſſimè deletur, niſi diuina gratia conſeruetur.

Eidem. 398.

Quidam nouis ſermonibus homines de-

χαρῶς τῶν κόπων ἀνέχονται, καρπὸν δὲ τῶν πονηθέντων μὴ βλέποντες, ἀνῶσι διδάσκειν ἀνόνητα. εἰ τοίνυν βούλει μαθεῖν ἃ νῦν πάλιν ἠρώτησας, δεῦξον ἔργῳ ἃ πρότερον ἔμαθες. εἰ δὲ φαίνῃ ἐκεῖνα μὴ ἐπιστάμενος, εἰς τί κέρδος καὶ ταῦτά σοι σαφηνίσομεν.

Αὐσονίῳ κορρίκτορι. τσε.

Χαλκῆ μὲν εἰκόνι βασιλεὺς σὲ ἠμείψατο. χρυσῷ γιλδώσας τὸ γέρας πρέπει ἔκλαμψιν. οὐδὲν γὰρ τούτῳ λαμπρότερον εἶδε τῶν ἀγαθῶν σοι πόνων φιλοπμήσασθαι ἔπαθλον. ὅσα δὲ τῷδε ἐπαῦξα φθορὰν ὑποβέβηκε, Χριστὸς ἐκεῖθεν φυλάττει σοι ἀκήρατον ζωὴν, ἀπέραντον τρυφὴν, καὶ δόξαν ἀίδιον, οἷς οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις.

Θεοδώρῳ σχολαστικῷ. τσϛ.

Τὸν Ἀβραμιαῖον Ἀβράμιον ἐγώ σοι τῶνδε συνίστημι ἀπ' ἐμαυτοῦ, εἰ καὶ κρεῖττον ἄ. φέρει δὲ ὁ ἀνὴρ ὑβριζόμενος δι' ἀγάπην ἐμοὶ συγκρινόμενος. ἔχε τοῦτον τιμῶν. ἔχει γὰρ τέχνην οὐ θεοῦ καὶ πῦρ νεότητος μαραίνειν εἰδῖαν, καὶ παίδευσιν ζῶσαν τῇ νεκρᾷ ἐπεισαγαγεῖν.

Ζαχαίῳ. τϛζ.

Εἰ θαύματα ἦν τὰ θρυλλούμενα, καὶ τῇ εἰς θεὸν ἐλπίδι κατώρθωτο, ἔμενεν ἂν μέχρι πάντες μὴ προπίμενα. εἰ δὲ φάσματα μαγγανίας γενόμενα, μήτε σπείρῃ, μήτε δυνάσθω. πάντα γὰρ τὰ ἐξ ἀνθρωπίνων καμνεργούμενα, ταχὺν ἔχει κατάλυσιν, ὅτε τῇ θείᾳ χάριτι μὴ φυλάττεται.

Τῷ αὐτῷ. τση.

Καινοῖς πνεῦ λόγοις τοὺς ἀνθρώπους ἀπάτη-

σαν, τὸν Ἀπὸ τυάνων εἰσαγαγόντες Ἀπολλώνιον, πολλαχόσε πολλὰ τελεσάμενον, ἐπ' ἀσφαλείᾳ, φησί, τῆς οἰκήσεως, ἀλλ' οὐδὲν ἔχουσι δεῖξαι παρ' ἐκείνῳ γενόμενον. εἰ γὰρ καὶ λόγους ψιλοὺς τοῦ ἀνδρὸς ἀναγράψαντες, καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτὸν ἀκριβώσαντες, οὐκ ἂν τὰς θρυλλουμένας παρέλιπον πράξεις. ἔχεις δὲ τὸν Φιλόστρατον ἀκριβῶς τὰ ἐκείνου ἐκθέμενον. καὶ μάνθανε ὡς σαφῆ συκοφαντίαν μαγγανιῶν, ἐχθροὶ τοῦ ἀνδρὸς, ὡς εἰκὸς, κατεσκεύασαν.

Κανδίδῳ. τση.

Σῖτόν τις γεωργήσας κατέκλεισε, καὶ μὴ δοὺς τοῖς πολίταις δεομένοις, ἀπώλετο λίθοις βληθείς, καὶ πυρὶ περιφλεχθείς, εἰ ἐκεῖνος οἰκεῖα συγκλείσας γεώργια, ὡς κοινὰ σωρὸν ἠφάνιστο. σὺ μηδὲν μὲν ἴδιον λογικὸν κεκτημένος, πολλῶν δὲ σοφῶν βίβλους ἐωνημένος, ἔτε μετέχων τῆς ὠφελείας, ἔτε παρέχων τοῖς ταύτης ἐρᾶσι, τί οὐ πείσῃ καὶ ταῦθα κακηγορούμενος, καὶ παρὰ θεοῦ πωρούμενος, ὡς θησαυρὸν ἀνωφελῆ καὶ ἄχρειον κτησάμενος.

Παλλαδίῳ διακόνῳ. υ.

Τὸ, ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, τοιοῦτόν εἶναί μοι δοκῶ, ὃς ἀπάτῃ ὁ ἐχθρὸς ἠχμαλώτευσε, τούτους ὁ Χριστὸς ἐκ τῆς αὐτοῦ τυραννίδος αὐτηχμαλώτευσε.

Βενιαμῖν Ἑβραίῳ. υα.

Καινὴν καὶ ξένην τινὰ τῆς ἐκκλησίας ἔφης προσφορὰν ὑπενοῆσθαι, ἐπειδὴ ἄρτος τὸν ἁγιασμὸν ἐπιστεύθη, τῷ νόμου αἵμασι τὰς θυσίας ὁρίζοντος. πῶς δὲ οὐ σωφρονεῖς ὁ ὅτι νόμῳ αὐχῶν, καὶ τὸν νόμον ἀγνοῶν, ὅπου τὰ

ceperunt, Tyaneum Apollonium inducẽtes, qui multa pleriſque in locis, tutæ habitationis cauſa, vt aiunt, effecerit. At nihil, quod ab illo factum ſit, oſtendere queunt. Nam alioqui ij, qui nudos etiam ipſius ſermones literis mandarunt, totámque ipſius vitam accuratè conſcripſerunt, actiones eas, quæ vulgi ſermonibus celebrantur, omiſiſſent. Habes autem Philoſtratum, qui vitam ipſius magna cura & diligentia in lucem edidit. Ex quo intellige, quàm perſpicuam huiuſmodi præſtigiarum calumniam viri illius hoſtes, vt vero conſentaneum eſt, concinnarint.

Candido. 399.

Frumentum quiſpiam, quod ex agricultura collegerat, compreſſit: & quia id egẽtibus ciuibus minimè dono dederat, lapidibus obrutus, atque igne conſumptus periit. Quòd ſi ille frugibus ſuis concluſis, tãquam publica comprimens, de medio ſublatus eſt, tu cùm nihil proprium, quod ad literarum ſtudia attineat, poſſideas, verùm multos eruditorum virorum libros emercatus, nec vtilitatis huiuſce particeps ipſe ſis, neque eam iis, qui ipſius deſiderio tenentur impertias, quo non malo mulctaberis, tum hîc accuſatus, tum à Deo pœna & cruciatu affectus, vt qui inutilem & infrugiferum theſaurum tibi comparãris.

Palladio Diacono. 400.

Locus hic, Captiuam duxit captiuitatẽ, hunc mihi ſenſum habere videtur: Quos hoſtis per fraudem captiuitate oppreſſerat; hos Chriſtus ex ipſius tyrannide captiuos rurſum traxit.

Beniamin Hebræo. 401.

Nouum ac peregrinum oblationis genus, quo Eccleſia vtitur, excogitatum eſſe ais; quia pani ſanctificatio commiſſa ſit, cùm Lex ſacrificia cruore definiat, ac præſcribat. Quin autem illud perſpicis, qui in Lege gloriaris, cùm Legem ignores, quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lex cruenta ac nidorulenta ſacrificia in atrio ac prætentis ſanctuario velis fieri iubebat: panes autem menſa ea intus excipiebat, quam à veteri populo conſpici nefas erat. Quo è numero ipſe es, qui veritatem in Lege occultatam, ac nunc declaratam minimè cognouiſti.

Thaumaſio. 402.

Solitaria ſeceſſio mediocrem mihi ſciẽtiam adiunxit. Nam qui in mediis tumultibus verſatur, ac cæleſtium rerum ſcientiam adipiſci qui ſtudet, illud ignorat, id quod inter ſpinas feritur ab illis præfocari: atque eum, qui otium non agit, Dei cognitionem conſequi minimè poſſe.

Iſidoro Diacono. 403.

Et pictores, & textores qui ſericas pelliculas expoliunt, multis coloribus ac filis opera ſua variare conſueuerunt, vt perfectam imaginem, aut omnibus partibus abſolutam veſtem reddant. Eodémque modo progreſſus Deo gratus haudquaquam ſimplex vniúſque modi eſt. Omnes enim virtutes ad perfectionem requirit. Quamobrem ciborum iciunium nihil iis vtilitatis affert, qui omnibus ſenſibus minimè ieiunent. Nam qui in agone certat, ab omnibus ſe abſtinet.

Theodoſio Diacono. 404.

Quemadmodum virginitatem colente natura partus Domini extitit, nec incarnationis progreſſus caſtitati decrementi quicquam attulit: Eodem modo clauſo atque obſignato monumento Reſurrectio contigit. Dei enim humanitate induti vtrunque eſt.

Eidem. 405.

Rerum earum quæ naturam ſuperant, à natura petitas demonſtrationes quærere minimè oportet. Nam etſi Verbum caro vera factum eſt: at non homo duntaxat

ἄϋματα, καὶ τὰς κνίσσας ἐν τῇ αὐλῇ καὶ τοῖς προσκυνίοις τῶ ἀγιάσματος ὁ νόμος ἐκέλευσε γίνεσθαι· τοὺς ἄρτους δὲ ἡ ἔσω ἐδέχετο τράπεζα, ἡ τῶ παλαιῶ ἀθέατος λαῶ, ὧν εἷς ὑπάρχει αὐτὸς, ὁ τὸ ἐν τῶ νόμῳ κρυπτόμενον, καὶ νῦν δεδηλωμένον ἀλήθειαν μὴ γνούς.

Θαυμασίῳ. υβ.

Ἐμοὶ τὸ μετρίαν εἴδησιν ἡ καταμόνας προσέθηκεν ἀναχώρησις. ὁ γὰρ ἐν μέσῳ θορύβων τρεφόμενος, καὶ γνῶναι τὰ ὕρανια βυλόμενος, λέληθεν, ὅτι τὸ ἐν ἀκάνθαις σπειρόμενον, ὑπ' ἐκείνων συμπίγεται· καὶ ὁ μὴ σχολάσας, θεὸν γνῶναι δύναται.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. υγ.

Καὶ ζωγράφοι καὶ ὑφάνται, οἱ τοὺς σηρῶν ὑμένας ἐξεργαζόμενοι, πολλοῖς χρώμασί τε καὶ νήμασι τὰς ἑαυτῶν τεχνουργίας ποικίλλουσιν, εἰς τελείας εἰκόνος, ἢ ἐσθῆτος ἐκπλήρωσιν. καὶ ἡ κατὰ θεὸν προκοπὴ, οὐκ ἔστι μονοειδής. πασῶν γὰρ δεῖται τῶν ἀρετῶν εἰς τελείωσιν. ὐδὲν οὖν νηστεία βρωμάτων ὀνίνησι τοὺς μὴ πάσας νηστεύοντας αἰσθήσεις. ὁ γὰρ ἀγωνιζόμενος, πάντα ἐγκρατεύεται.

Θεοδοσίῳ Διακόνῳ. υδ.

Ὡς γὰρ παρθενευούσης τῆς φύσεως ὁ τόκος τῶ κυρίῳ γεγένητο, καὶ ἡ προκοπὴ τῆς σαρκώσεως τῇ ἀγνείᾳ μείωσιν οὐκ ἐποίησεν, ὅπως ἐσφραγισμένῳ τοῦ μνήματος ἡ ἀνάστασις γέγονε. θεὸς γὰρ ἐνανθρωπήσαντος τὰ ἀμφότερα.

Τῷ αὐτῷ. υε.

Οὐκ ἔστι φυσικὰς ἀποδείξεις τῶν ὑπὲρ φύσιν ζητεῖν. εἰ γὰρ καὶ σὰρξ ἀληθὴς ὁ λόγος γεγένηται, ἀλλ' οὐ μόνος ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς ἐνανθρωπήσας

δὲ, μᾶλλον θεὸς ἐν ἑκατέραις ταῖς φύσεσιν, εἷς ὑπάρχει υἱὸς τοῦ θεῦ.

Τῷ αὐτῷ. υς.

Τὸν λίθον τῶ μήματος μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῶ κυρίῳ ὁ ἄγγελος ἀπεκύλισε· καὶ μὴ μετ' ἐκεῖνο νόμιζε γεγενῆσθαι τὴν ἀνάστασιν. εἰ δὲ λέγεις, τίς οὖν ἡ χρεία τῆς τῶ ἀγγέλῳ παρουσίας, φαμὴν ἐγὼ, ὅτι ἔπειθε τοὺς ζητοῦντας ἐγηγέρθαι, ἀλλ' ὑ κεκλέφθαι τὸν κύριον, ἄγγελος τῶτο πιστούμενος, καὶ πρὸς τῶτο διακονούμενος. θεῷ γὰρ μόνῳ λειτουργοῦσιν οἱ ἄγγελοι.

Παλλαδίῳ Διακόνῳ. υζ.

Ὀφέλων ἦσαν Ισραηλιτῶν γενέσθαι ἀνάθεμα, καὶ τῆς Χριστοῦ βασιλείας δι' ἐκείνους ἀλλόφυλος, ἢ οὐκ ἂν καὶ ὑπέστη, καὶ ἔδρασεν, ἵνα τύχοιεν σωτηρίας ἐκεῖνοι. ὅτε οὖν περιέτεμνον Τιμόθεον, ὅτε ἐν ἀζύμοις κειρόμενος, ὅτε δι' αὐτὸς λέγων περικεῖσθαι τινὶ ἅλυσιν, πρὸς τὸν νόμον ὑπετρέφετο· ἀλλ' ὃν ἀφῆκεν ὡς τελειος νηπίοις μᾶλλον ἁρμόζοντα, οἰκονομικῶς δι' ἐκείνους ἐδέχετο, ἵνα γένωνται τέλειοι.

Ἀθανασίῳ. υη.

Καλὴ μὲν καὶ ἐπαινετὴ ἡ μετάνοια, ἀλλ' ὀλίγοις γίνεται δυνατή. ὁ τοίνυν θεὸς ὁ θέλων τὴν ἐν ὑπερορῇ ζωὴν ἡμῶν, ἐξάξει ὕδωρ ἐκ τῆς καρδίας σου, δεύτερόν σοι λάβρον γεμισμένον, καὶ ἐκκύσιον κολυμβήθραν, καθαίρουσαν σου τῶν μολυσμάτων τὴν συνείδησιν, ἵνα ποιήσῃς χαρὰν τοῖς ἀγγέλοις, ὃς ἁμαρτήσας ἐλύπησας.

Λεοντίῳ Διακόνῳ. υθ.

Τὰ ὑπερφυῆ καὶ θεῖα παιδεύματα διδάσκων ὁ κύριος τὸν Παῦλον, ἐξ ὑρανῶ αὐτῷ διαλέγεται, ὑράνιον εἶναι δεικνὺς, τὸ μέλλον αὐτῷ ἐγχειρίζεσθαι κήρυγμα.

Chriſtus. Quin potius Deus humanitate indutus, vnus in duabus naturis Dei Filius exiſtit.

Eidem. 406.

Angelus poſt Domini reſurrectionem lapidem à monumento reuoluit. Neque enim illud exiſtimes, reſurrectionem poſtea contigiſſe. Quòd ſi dixeris, ecquid igitur Angeli præſentia opus erat? reſpondeã ego: Iis, qui Dominum quærebant, fidem faciebat Angelus eum ad vitam rediiſſe, nec ſurreptum eſſe, cùm hoc affirmaret, atque ad eam rem operam nauaret. Nam Deo ſoli Angeli inſeruiunt.

Palladio Diacono. 407.

Is qui Iſraëlitarum cauſa anathema eſſe, ac propter eos à Chriſti regno excludi cupiebat, quid non & ſubiiſſet, & feciſſet, vt illi ſalutem conſequerentur? Quocirca nec cùm Timotheum circuncideret, nec cùm Azymorum tempore caput attonderet, nec cùm eorum cauſa cathena vinctũ ſe eſſe diceret, ad Legem reuertebatur: verùm quam vt adultus reliquerat, velut pueris potius congruentem, certo conſilio propter eos ſuſcepit, vt adulti ac perfecti efficerentur.

Athanaſio. 408.

Præclara quidem & laude digna eſt pœnitentis animi reſipiſcentia: ſed pauci eam conſequi poſſunt. Deus igitur, qui nos vitam per reſipiſcentiam obtinere cupit, de pectore tuo aquam educet, quæ tibi pro altero quodam lauacro ſit, ac voluntaria piſcina, conſcientiã tuam ab inquinamẽtis repurgans: vt Angelis, quos peccando in mœrorẽ coniecisti, lætitiæ cauſã præbeas.

Leontio Diacono. 409.

Natura præſtantiora & diuina documenta Dominus Paulo tradens, è cælo eũ alloquitur, vt prædicationem eam, quam ipſius fidei commiſſurus erat, cæleſtem eſſe demonſtrarer.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Leontio Episcopo. 410.

Noli negligere gratiam, quæ in te est. Ne ad eorum, quibus præes, culpas eõnueas: ne alioqui, quæ ab ipsis fiunt, à te autem permittuntur, tua potiùs fiant, vt qui, cùm possis, iis mederi nolis.

Cyrecio. 411.

Iustis quidem artibus partas opes habes: at easdem iniustè contines. Has igitur communes fac: vt sic tuæ fiant, hoc est, vt angustis ac necessariis temporibus animã tuam redimant, ac Deum tibi placabilem reddant.

Nicanori Scholastico. 412.

Doctrina, morum dux est, in hoc constituta, vt omnia, quæ in nobis sunt, ex ratione moderetur. Quòd si hanc litibus ac iurgiis impendamus, iisque, qui eruditionis expertes sunt, ad furiosius exercendas inimicitias commodemus, ingẽtes Deo verbo rationes reddendas habebimus, vt qui nec ex ipsius nomine pudore aliquo affecti fuerimus, nec honorem literis atque doctrinæ studiis habuerimus, verùm ad iudicia & lites ac pugnas, vt apparet, eruditi fuerimus.

Sereno Tribuno. 413.

Nulla legum Apostolicarum præmio caret: nulla earum vtilitatis est expers, quemadmodum improbi ac stulti Manichæi criminantur, qui diabolum impietate longè superãt. Tempus enim breue est, inquit Paulus. Reliquum est, vt qui vxores habent, tanquam non habentes sint. Quibus verbis non legitimum concubitum prohibet, verùm præposteram atque inordinatam voluptatem coërcet: simúlque etiam temporis complementum significat. Si vita celeri cursu transit, inquit, ei, tanquam firmæ ac stabili propensos deditósque nos esse minimè oportet.

Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ. υι.

Μὴ ἀμέλει τῶ ἐν σοὶ χαρίσματος. μὴ παρόρα τῶν ὑπηκόων τὰ πλήσματα, ἵνα μὴ ὑπ' ἐκείνων γινόμθα, ἃ τοῦτο δὲ σοῦ συγχωρήμθα, σὰ γένηται μᾶλλον, ὡς δυναμθῶ μθ', μὴ βουλομθῶν δὲ ταῦτα ἰάσασθ.

Κυρηκίῳ. υια.

Ἔχεις πλοῦτον δικαίως, συνέχεις δὲ τῶτον ἀδίκως. ποίησον ταυτον κοινὸν, ἵνα οὕτως γένηται σός. λύτρον σοι καὶ ἐξίλασμα ἐν καιρῷ ἀνάγκης γινόμθος.

Νικήμονι σχολαστικῷ. υιϐ.

Οἱ λόγοι τῶν ἠθῶν εἰσὶν ἡγεμόνες ἄγειν πάντα τὰ ἐν ἡμῖν λογικῶς τεταγμθοι. εἰ δὲ πύτους εἰς ἔριδας ἀσχολοῦμθ καὶ μάχας, κινδυνεύοντες αὐτὸς τοις ὄσκ εἰδόσιν ἐμμανέστερον γυμνάζειν τὰς ἔχθρας, μεγάλας τῷ θεῷ λόγω τὰς εὐθύνας ὑφέξομθ, μηδὲ τὴν αὐτὸ κλῆσιν αἰδεσθέντες, καὶ πιμῆς μεταδόντες τοῖς λόγοις, ἀλλ' εἰς κρίσεις καὶ μάχας, ὡς ἔοικε, παιδευθέντες.

Σερήνῳ τριβούνῳ. υιγ.

Οὐδὲν τῶν ἀποστολικῶν νόμων ὄντιν ἀνέχεται, ὃ δὲν αὐτῶν ὠφελείας ἐστέρηται, ὡς οἱ κακόφρονοι Διαβάλλουσι Μανιχαῖοι, οἱ πολλῶ τὸν Διάβολον σχετλιασμοῖς ὑπερβάλλοντες. ὁ γὰρ χρόνος γὰρ συνεσταλμθος ὄστι λοιπὸν, ἔφαψεν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, ὃ κατὰ τὸ ἔνθεσμον κωλύων σωάφειαν, ἀλλὰ τὸ ἄτακτον ἡδυπάθειαν ἔργων, ἅμα δὲ καὶ τὸ τῶ χρόνω συμπλήρωσιν σημαίνων. εἰ ταχέως, φησὶν, ὁ βίος παρέρχεται, ὃ χρὴ αὐτῷ προσπαθεῖν ὡς ἐσῶτι.

Παλλα-

Παλλαδίῳ διακόνῳ. υιδ.

Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι, ψαλμικὸν ὄστι μελῴδημα, παντὶ βίῳ χρήσιμον. καὶ οἱ σεμνότητος φροντίζοντες, φησὶ, φάγεσθε τοὺς καρποὺς αὐτῆς, στεφάνοις παρὰ τῶ θεῶ ἀκηράτοις πιμώμθοι, καὶ οἱ ἀκόλαστοι δυσλογόπ καὶ ἄδικοι τὰ ὑπέχεια τῶν κακῶν πράξεων κομιούμθοι.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. υιε.

Οὐκ ἔστι ἔξω δισπλόης ἃ ἐζήτησας, ἀλλὰ καὶ μάλα σοφὴν ἀδύνει Διάνοιαν. ἡ τῶ θεῶ γὰρ γνῶσις ἡ ἄβυσσος τὸν ἐμφρονέστατον Σολομῶντα σοφίσασα, πολλὰς ἀφορμὰς αὐτῷ τῆς θείας ἐναθρωπήσεως ἐγκατέσπειρεν. εἰ μὲν αὐτῷ ἀγνοηθείσας, ὄσκ οἶδα. ἡμῖν δὲ κομιδῇ ἀριθμζήσας, ὧν ὄστι καὶ τὰ τέσσαρα. ἅπερ Σολομῶν μὲν ἠπόρησεν, ὡς νοεῖσθαι ἀδυνάτα, αὐτὸς δὲ ζητᾶς διδαχθῆναι, ὡς εὔληπτα. ἀλλ' ὄσκ ἔγωγε σοι λέξω ἱκανῶ ὄντι εὑρεῖν, εἰ μὴ φεύγοις καμεῖν.

Τῷ αὐτῷ. υιϛ.

Ἔχεις καὶ σὺ τὸ τάλαντον, καὶ μὴ κρῖνε, τοῖς αὐτοῖς κριθησόμθος. τρία ἐστὶν ἀδύνατά μοι νοῆσαι, καὶ τὸ τέταρτον ὄσκ ἐπιγνώσκω, εἶπεν ὁ Σολομῶν. ἴχνη ἀετῦ πετομθ. τοῦτο ἡ θεία φύσις τῶ υἱῶ, πάση ἀνθρωπίνη Διανοίᾳ ἀνέφικτος. καὶ τὰ ἴχνη σου, φησὶν, ὃ γνωσθήσονται, τὸ θεῖον πνεῦμα ἐν ψαλμοῖς. εἶδε δὲ αὐτὸν ἀετὸν καὶ Μωσῆς, παῖς πέρυξιν τὸν λαὸν ἐν ἐρήμῳ σκεπάζοντα. καὶ ὁδὸν ὄφεως ὄστι πέτρας. αἱ σκολιαὶ τῦ ὄφεως ὁδοί, τῶ Διηνεισαντος ἡμῖν τὴν παράβασιν, αἵτινές εἰσιν ἁμαρτήματα, ὁδὸν ὄστι τῆς πέτρας ὐχ εὕρασαν. πέτρα δὲ ὁ Χριστός ὄστιν, ἄτρεπτος μείνας, ὅτε σε-

ἔννοιαν.

εἶδε.

ἐκκοπὴν φύσις.

ωθησαν.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnis expers mãsit. Neque enim peccatũ fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Viam nauis in medio mari, hoc est, diuinæ incarnationis omnibus salutem afferentis, quæ nauis instar mortis abyssum peragrauit, atque genus quidem nostrum ab ea reuocauit, ipsius autem mortis semita in inferno minimè inueniebatur. Viam viri in adolescentia. Per iuuentutem hoc loco resurrectionem à mortuis intelligit: cùm nimirum corruptio immutabitur, ac natura ad statum ab omni corruptione atque interitu alienum iuuenescet. Hunc tu statum quære. Quòd si quis roget quinam futuri simus cùm à morte ad vitam redierimus, illud ostendit Dominus, cùm dixit, iusti ad vitam æternam, peccatores autem ad pœnam æternam ibunt.

σάρκωτο. ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. τρίβος νηὸς πλοτοπορούσης, τῆς πάντας σῳζούσης θείας οἰκονομίας, τῆς ὀλκάδος δίκην, τὸν ἄβυσσον τοῦ θανάτου διοδευσάσης, τὸ μὲν γένος τὸ ἡμέτερον ἀνεκάλεσατο, αὐτῆς δὲ τρίβος ἐν ἅδου νεκρώσεως οὐχ εὑρίσκετο. καὶ ὁδὸς ἀνδρὸς ἐν νεότητι. νεότητα οἶδεν ἐνταῦθα τὴν ἐκ νεκρῶν ἐξανάστασιν, τῆς φθορᾶς ἀλλοιωθείσης, καὶ τῆς φύσεως εἰς ἀφθαρσίαν νεαζομένης. ἐκείνην ζήτει τὴν κατάστασιν. τίνες, φησὶν ἀναστάντες ἐκ νεκρῶν γενησόμεθα, ἵν' ὑποδείκνυς ἔφη ὁ κύριος, οἱ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ εἰς κόλασιν αἰώνιον ἥξουσι.

Eidem. 417.

Cum superioribus pulchrè admodum consonat id quod supereſt. quodquidem accommodatissimè iam iámque cum iis orationis nostræ opera conueniet atque cohærebit. Sic via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit, Non sum operata malum, Quemadmodum, inquit, dubia & obscura sunt ea quæ superiùs commemoraui, partim vt quæ nondũ extiterunt, partim vt quæ Deus duntaxat perspiciat: eodem modo recentis populi scelera erunt, cùm Baptismi lauacro purgata fuerint. Exterſionis enim vocabulo perfectã rugarum illarum & macularũ obliterationẽ vocat, quam Christi Ecclesia cum fide accipiẽs, nihil malí sese admisisse persuasum habet, vt pote priorum veniam atque obliuionem lauacri beneficio cõsecuta. Quod autem Dominus perfidam omnem mentem, atque ipsius mandatis repugnantem, adulteram vocet, plerisque diuinorum oraculorũ locis reperies. Verbi gratia, Adulterium commiserunt in ligno & lapide. Et rursum: Generatio praua & adultera signum quærit.

Τῷ αὐτῷ. υιζ.

Καὶ μάλα συνᾴδει τοῖς φθάσασι τὸ λειπόμενον. ὥσῤ εἰς πάνυ πυκνὴν ἁρμογὴν, αὐτίκα τῷ λόγῳ συμβήσεται. ὅπως ὁδὸς γυναικὸς μοιχαλίδος, ἐξῆς τὰ ἐρχόμενα ἡ ὅταν περιξήνασα στόμα ἁμάρτημα, οὐδὲν ἄτοπον, φησὶ, πεπραχέναι, ὡς ἄδηλα, φησὶν, ἔστι τὰ περιφανθέντα, τὰ μὲν ὡς οὐ γενόμενα, τὰ δὲ θεῷ μόνον ὁρώμενα. ὅπως ἔσονται τὰ τοῦ νέου λαοῦ ἁμαρτήματα τῷ λυτρῷ τοῦ βαπτίσματος καθαρόμενα. ὥσῤ ἀπενίψω καλεῖ παντελῆ τῆς ῥυπάδων, καὶ τῆς στιγμάτης ἐκείνων ἀφανισμὸν, ὃν πίστις δεχομένη ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, οὐδὲν ἄτοπον πέπεισται πεπραχέναι, τῆς προτέρων ἀμνησίαν πεποιημένη τῷ λυτρῷ. ὅπ δὲ μοιχαλίδα ὁ κύριος καλεῖ πᾶσαν γνώμην ἄπιστον, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐντολῶν ἀντίθετον, πολλαχοῦ τῆς θείων εὑρήσεις χρησμῆς, ὡς τὸ, ἐμοίχευσαν τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον. καὶ, γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς, σημεῖον ἐπιζητεῖ.

Syneſio. 418.

Manſuetum hominem Scriptura pugna-

Συνεσίῳ. υιη.

Τὸν πρᾶον μαχητὴν ἡ γραφὴ ἀπεργάζε-

ται, ὅτε κατὰ θεοῦ ἡ ἐγχείρησις γίνεται. ὅπως Μωϋσέα κατὰ τῶν συμφυλετῶν ἐξανέστησεν. ὅπως τὸν Φινεὲς τοὺς ἀνομοιοπαθοῦντας διῆκρειτήσαντα. ὅπως τὸν Δαβὶδ τῷ ἀλλοφύλῳ παρατάξαμενον. ὅπως τὸν Πέτρον ζηλώσαντα, καὶ μαχαίρᾳ χρησάμενον, ὅτε ὁ κύριος τῆς εἰρήνης κατὰ Ἰουδαίων ἐπολεμεῖτο.

cem ac bellicosum reddit, cùm quispiam aduersus Deum aliquid molitur. Ad hunc modum Mosem aduersus populares suos excitauit. Sic Phinees item iniquos ac sceleratos pugione transfodit. Sic Dauidem, cùm aduersus Philisteum decertauit. Sic Petrum, cum zelo incensus gladium adhibuit, quo tempore Domino pacis bellum à Iudæis inferebatur.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. υιθ.

Ἡ ῥάβδος ἡ καλαμίνη, ἡ ἀσθενικτος βάσις, ἡ πολυδόνητος γνώμη, ἡ ἑκτηπία νομιζομένη, καὶ βέλος εὐεισομένη. ὅτε γὰρ ἰσχύει ὑφίστασθαι, ἀλλὰ καὶ πάσῃ αὔρᾳ ῥιπίζεται, καὶ πρὸς κέδροις θρασύνεται παρεκτείνεσθαι. Αἴγυπτος πάλιν Φαραωνίζεται. ὑκέπ μὲν τοῖς παροικοῦσιν υἱοῖς τοῦ Ιακὼβ πόνους ἐπιτάξασα πόλεων, ἀλλὰ πάντας τοὺς ἐρρωμένους, φόρους ἀπαιτοῦσα ἀρέσεων. βλέπετε μή πις ὑμᾶς πλανήσῃ. ἀλλ' ὡς στερεὸς θεμέλιος στήκετε. ὁ θεὸς γὰρ ἐνανθρωπήσας οὐ πέπεπλαι, ὅτε συγκέχυται, ὅτε διήρται. ἀλλ' εἷς ὅδιν ἄναρχος καὶ ἄίδιος υἱὸς, καὶ πρὸ σαρκώσεως, καὶ μετὰ σάρκωσιν, ὅπω παρ' ἡμῖν προσκυνούμενος.

Hermogeni Epiſcopo. 419.

Arundinea virga, cui nemo firmè inniti potest, est mens leuitate atque inconstantia laborans, quæ cùm scipionis instar esse existimetur, telum inuenitur. Neque enim consistere potest, verùm ad omnem ventum huc & illuc iactatur: atque interim tamen ea audacia est, vt cum cedris se comparet. Ægyptus rursum Pharaonem imitatur, non iam illa quidem filiis Iacob illic peregrinantibus extruendarum vrbium laborem imperans, verùm ab omnibus, qui animi firmitate præditi sunt, hæresum tributum exigens. Videte ne quis vos seducat: verùm firmi fundamenti in modum state. Deus enim humanitate suscepta minimè mutatus, aut confusus, aut diuisus est. Vnus enim est ortus expers ac sempiternus filius, & ante susceptã, & post susceptam carnem, sic à nobis adoratus.

Κυρηκίῳ. υκ.

Οὐ σὲ μόνον τὰ περὶ πλούτου ἐλεγκτικῶς γραφέντα ἐλύπησεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλον πρὸ σοῦ, παρ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἀκούσαντα, Πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. εἰ οὖν ἐκείνῳ βούλει ἕπεσθαι, καὶ ἀκοινώνητον φυλάττεις τὴν ὕπαρξιν, ἔχεις καὶ ἄλλον λαμπρότερον, βύσσον καὶ πορφύραν ἀμφιεννύμενον, τὰς δὲ τῆς πενίας κακώσεις μὴ προσιούμενον. ὃ τὴν μίμησιν ἔκλινον, μήσε λάβοι ἐκεῖθεν συμμέτοχον.

Cyrecio. 420.

Non te solùm ea quæ de opibus atque copiis acriter & obiurgatoriè scripta sunt, mœrore affecerunt: verùm etiam alium ante te, qui ab ipsomet Domino audierat, Vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, sequere me. Quocirca si illius vestigiis insistere cupis, ac facultates tuas ita custodias, vt eas nemini impertias, habes etiam alterum splendidiorem hominem, qui purpura & byſſo vestiebatur, pauperũ autẽ calamitatibus minimè commouebatur. Quem tu imitari caue: ne te illic sociũ ac pœnarum consortem accipiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eidem. 421.

Non condemnationis sunt quæ scripsimus: verùm prædictionis earum rerum, quæ omnino futuræ sunt. Nam & Christus prædixit: ne ea experiamur. Quare si comminationes nos terrent, quæ nobis præcepta sunt, faciamus.

Heroni Scholastico. 422.

Maius & minus in iis, quæ eandem substantiam habent, quæritur ac perpenditur. Verbi gratia: homo homine maior est, & bos boue, & equus equo. Ac denique cōparationis regula iis rebus conuenit, quæ eiusdem generis sunt. Quocirca si is, qui ea, quæ ad Deum pertinent, minùs audacter inquirit ac perscrutatur, maiorémque Filio Patrem esse contendit, comparationem tanquam eandem substantiam habētium admittit, de maiori breuiter ipsi respondebimus. Nam quæ substantiæ ratione discrepant, inter se comparari nequeūt. Neque enim homo boue maior dicitur, nec equus camelo, nec asinus pisce.

Maroni. 423.

Vide ne per ingluuiem in libidinem incidas, atque à duobus ad frænum contumacibus equuleis abreptus inueniaris, qui te in exitij voraginem præcipitem agant.

Thomæ. 424.

Prudentem atque cordatum Monachū, probum libripendem esse oportet, neutrā lancium partem propendere permittentem, hoc est nec inediam in languorem ac virium imbecillitatem, nec profusum victum in petulantiam & libidinem.

Eusebio Episcopo. 425.

Herculeum iugum, vt ad me allatum est, truculento apro copulasti: atque audaci ac truculēto leoni pauperum curam

Τῷ αὐτῷ. υκα.

Οὐκ ἔστι κατακρίσεως τὰ γραφέντα, ἀλλὰ προρρήσεως τῶν πάντως ἐσομένων. καὶ χειρὸς γὰρ προείρηκεν, ἵνα πεῖραν μὴ λάβωμεν. εἰ φοβεῖ τοίνυν ἡμᾶς τὰ ἠπειλημένα, γένηται τὰ ἐντεταλμένα.

Ἡρωνι σχολαστικῷ. υκβ.

Τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ὅπου τῶν ὁμοουσίων ζητεῖται καὶ κείνεται, ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπου μείζων, καὶ βοῦς βοὸς, καὶ ἵππος ἵππου. καὶ ἄπαξ ὁ κανὼν τῆς συγκρίσεως τοῖς ὁμογενέσιν ἁρμόζει. εἰ τοίνυν ὁ τὰ τοῦ θεοῦ πολυμερῶς περιεργαζόμενος, καὶ μείζονα λέγων τοῦ ἰδίου τὸν πατέρα, τῷ σύγκρισιν ὡς ὁμοουσίων προσίεται περὶ τοῦ μείζονος αὐτῷ σωτέρως ἔσχεκεν· νοήσομεθα. ἑτερούσια γὰρ ἀλλήλοις συγκρίνεσθαι οὐ δύναται. ὅτε λέγεται μείζων ἄνθρωπος βοὸς, ἢ μείζων ἵππος καμήλου, ἢ μείζων ὄνος ἰχθύος.

Μάρωνι. υκγ.

Βλέπε μὴ τῇ ἀδηφαγίᾳ εἰς οἰστρηλασίαν σκιρτήσῃς, καὶ δύο πώλοις εὐρεθῇς δυσπείθοις συναρπαζόμενος, εἰς βάραθρον ἀπωλείας καταχρημνίζουσι.

Θωμᾷ. υκδ.

Τὸν ἔμφρονα μοναχὸν, δόκιμον εἶναι χρὴ ζυγοστάτην. μηδενὶ μέρει τῶν πλαστίγγων καταῤῥέπειν παρεχωροῦντα μήτε τῇ ἀσιτίᾳ εἰς ἀτονίαν, μήτε πολυσιτίᾳ εἰς ἀσωτίαν.

Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ. υκε.

Ἡράκλειον ζεῦγος, ὡς ἔμαθον, συνῆψας ἀγρίῳ συί, καὶ λέοντι θρασεῖ τὴν τῶν πενήτων ἐπέτρεψας οἰκονομίαν. καὶ εἰ μὲν

εἰ μὲν χρήμασι προσέδωκας τῇ θυματῇ ξιφοειδῆ τὰ πράγματα, τοῦτο καὶ Ἰούδας ἐποίησε, τὸν κύριον πεπρακὼς τῶν πραγμάτων. εἰ δὲ καὶ λήμματος καθαρὸν τὸ ἁμάρτημα, αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοιοῦντες Δράκοντι.

Ἰσιδώρῳ Δρακόντι. υκϛ.

Τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς, ὃ ἐχθραίνειν τῷ ὄφει προστάττει θεὸς, ὁ κύριος ἡμῶν ἐστιν Ἰησοῦς. αὐτὸς γὰρ σπέρμα γυναικὸς μόνος γέγονεν ἐξ αὐτῆς, μηδὲ σπορᾶς ἀνδρὸς μεσιτευσάσης, καὶ τῆς ἁγνείας μὴ μειωθείσης.

Νείλῳ Μοναχῷ. υκζ.

Τὰ τῶν μιλωτῶν θρεμμάτων μόνοις τοῖς τῶν σώμασα νεκρώσασιν ἁρμόζει περίκειται, σημεῖα ὄντα νεκρώσεως. εἰ δέ τις τοῖς μὴ πάθεσι ζῇ, τὰ δὲ ταῦτα νεκρώσαντος τὰ ὅπλα φορεῖ, ἔοικε τοῖς ἐν σκηνῇ ἀλλότρια παίζουσι σχήματα, οἷς ἐπεγελῶσιν οἱ θεαταὶ, ὡς ἀργυμόνοις τῶν σχημάτων τὰ πράγματα.

Κύρῳ. υκη.

Ἡ θεία δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται, ὡς τὸ σκεῦος ἔφη τῆς ἐκλογῆς, ἐπειδὴ ἀγράμματοι κρατοῦσι ῥητόρων, καὶ τελῶναι εὐαγγελίζονται ἀκτημοσύνην. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ κύριος οὐκ αὐθεντείᾳ βασιλικῇ, ἀλλ' εὐτελείᾳ τῇ δουλικῇ πρὸς τὴν ἄῤῥητον οἰκονομίαν χρησάμενος, τὴν τῶν πραγμάτων ἀλλοίωσιν πρὸς θεάνιον πολιτείαν μεθήρμοσε.

Σερήνῳ τριβούνῳ.

Τότε ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου ταύτην ἐμώρανε τὴν φθαρτὴν καὶ χαμαίζηλον, ὅτε ἡ ἀνυπόστατος σοφία, ἡ τοὺς αἰῶνας ποιήσασα, δεῦρο ἐπιφοιτήσασα, βαρβαροφώνοις καὶ ἰδιώταις τὰ θεάνια κηρύττειν ἐνεχείρησε δόγματα. καὶ ἡ μὲν ἔδυ εἰς χιονὰς ὀρέων,

commisisti. Ac siquidem pretio adductus eximiæ huic bigæ res prodidisti, hoc Iudas quoque fecit, cùm Dominum pecunia addixit. Sin autem quæstu peccatum hoc vacat, confundantur iniqua agentes superuacuè.

Isidoro Diacono. 426.

Illud mulieris semen, quod Deus inimicum & infestum serpēti esse iubet, Dominus noster Iesus est. Nam ipse, mulieris semen, solus ex ea ortus est: sic nempe, vt nec viri semen interceſſerit, nec castitati quicquam decesserit.

Nilo Monacho. 427.

Ouinarum ouium lumbaria solis iis, qui carnem suam enecarunt, imprimuntur, vtpote quæ mortificationis signa sint. Quòd si quis cū vitiosis affectibus viuat, eius tamen, qui eos extinxit, arma gestat, iis similis est, qui in scena habitus alienos per ludum gerunt: quos spectatores ridēt, vt qui res eas, quæ specie ac gestu exprimuntur, minimè in se agnoscant.

Cyro. 428.

Diuina virtus in infirmitate perficitur, quemadmodum ab electionis vase dictum est: quandoquidem illiterati homines disertos & eloquentes superant, & publicani paupertatem prædicant. Atque etiam Dominus ipse non regia authoritate, sed seruili vilitate ad incarnationem omni sermonis facultate sublimiorem vsus, rerum immutationem ad cæleste viuendi genus transtulit.

Sereno Tribuno. 429.

Deus caducam atque humi depressam huius mundi sapientiam tunc stultam reddidit, cùm illa hypostasi prædita sapientia, quæ cælos effecit, huc veniens, hominibus barbaro sermone vtentibus ac doctrinæ expertibus cælestia dogmata prædicāda tradidit. Atque illa quidem in montiū

fiſſuras & hiatus ſubiit:hæc autem in omnem terram exiuit, atque ad extremos vſque terræ fines effulſit.

Heliæ. 430.

Leuitatem veſtram equidem demiror, quòd exiguus & contemnendus Imperij hominis Cappadocis ventus vſqueadeo vos omnes,vt arundinem circumegit, atque ipſi impiis eius conatibus adminiſtrã operam nauatis,dum ne eadem, quæ alij, patiamini,formidatis. Quocirca ſi vnà cũ eo deſinere,ac poſtquàm magiſtratu abierit,cum eo hinc demigrare,in animum induxiſtis,meritò patriam diripitis.Si autem ille quidem imperandi finem facturus atque abiturus eſt,vos autem in patria manſuri eſtis, ab aduerſariorum partibus abſcedite, vóſque ad propinquos & neceſſarios veſtros adiungite.

Palladio. 431.

Quòd pietas naturæ vi in nobis inſita ſit,atque earum rerum,quæ diuturnis pòſt annorum curriculis euenturæ erant, cognitio iis,qui Deo vitæ ſuæ rationes probabant,perſpicua fuerit, tum Enos te doceat, qui ſe magiſtro cognitionem Dei conſecutus eſt:tum Enoch, qui ipſe quoque ſolus Deo vitam ſuam ac mores probauit, & etiam ad præſtantiorem vitam migrauit,atque etiamnum in viuorum numero cenſetur: tum denique Melchiſedech, panibus ac vino ſacerdotis munus obiens, per quæ diuinorum myſteriorum typum adumbrabat.

Celſo. 432.

Agricolæ lolia ea,quæ cum tritico enaſcuntur,radicitùs euellunt:quò purus fructus ad meſſem cuadat. Eodem igitur modo tibi quoque faciendum eſt, vt vitia, quibus mens tua inficitur,excindas, vt ſana,omníſque vitioſæ affectionis expers cõſcientia cibum in vitam æternam manentem conficiat.

ἡ δὲ εἰς πᾶσαν ἐξῆλθε τὴν γῆν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἐξελαμψεν.

Ηλίᾳ. υλ.

Ἐγὼ κομιδῇ τιὴν ὑμετέραν ἐλαφρίαν θαυμάζω, ὅτι βραχὺ πνεῦμα καὶ ὀλίγωρον τῆς ἀρχῆς τε Καππαδόκης ὕπτιος ἅπαντας ὑμᾶς ὡς καλάμην ἐξένευσε, καὶ ταῖς ἀσεβείαις αὐτῆ συμπαρεύεσθε, δέον τὰ μὴ τὰ ὅμοια τοῖς ἤδη πεπονθόσι, παθεῖν. εἰ τοίνυν σωφρονεῖν αὐτῷ, καὶ συμμεταῤῥεῖν παροιμιώδη βεβούλησθε, εἰκότως τιὴν πατρίδα λιπίζεσθε· εἰ δὲ ἡμῖν παύσεται καὶ ἀπελεύσεται. ὑμεῖς δὲ μενεῖτε ἐφ' οἷς πεφύκατε, τῶν ἐναντίων ἀπέχεσθε, τῶν δὲ οἰκείων ἀντέχεσθε.

Παλλαδίῳ. υλα.

Ὅτι φυσικῶς ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἡ εὐσέβεια, καὶ τῶν ὕστερον χρόνοις πολλοῖς πραγμένων εἰς ἔκβασιν, καταδηλος ἦν τοῖς θεῷ εὐαρεστῆσιν ἡ ἔδησις. καὶ Ενὼς διδασκέτω σε, αὐτοδίδακτος θεὸν σεβίζασθαι· καὶ Ενὼχ, μὴ μόνον εὐαρεστῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς κρείττονα βίον μεταβὰς, καὶ ἔτι ἐν ζωῇσι τελῶν, καὶ Μελχισεδὲκ, ἄρτῳ καὶ οἴνῳ ἱερατεύων, δι' ὧν τὸν τῶν θείων μυστηρίων προεσκίαζε τύπον.

Κέλσῳ. υλβ.

Οἱ γεωργοὶ τὰ συμφυόμενα τῷ σίτῳ ζιζάνια ῥιζόθεν ἀναπῶσιν, ἵνα καθαρὸς ὁ καρπὸς εἰς τὸν ἄμητον ἀπαντήσῃ· χρὴ τοίνυν καὶ σὲ τὰς ὀπιθολούσας τοῦ νοῦ κακίας ἐκτεμεῖν, ἵνα ὑγιὴς ἡ συνείδησις καὶ παντὸς πάθους ἀμέτοχος, τιὴν βρῶσιν τιὴν μόνιμον εἰς ζωὴν κατεργάζηται.

Σολό-

Σολόμωνι. υλγ.

Εἰ μέμνησαι καὶ λυπῇ ἐπὶ σοῦ ἡ ὄρεξις τῆς σαρκός σε, καὶ καύσων ῥαθυμίας αὐτιὴ ἐξεθέρμανας, ἐπέμνησον αὐτιὴ τὸ μέλλοντος πυρός, καὶ σβεσθήσεται. ἡ γὰρ ἐνταῦθα τῆς πορνείας πυρέκπωσις, πρὸς ἐκείνην βλέπει τιὴν κάμινον.

Κείσῳ. υλδ.

Εἰ καὶ ἑάλως τῷ τῆς φιλαργυρείας ἰῷ, ὅσπερ καὶ παντὸς ὄντι ῥίζα κακοῦ, καὶ πρὸς εἰδωλολατρίαν ἐκβακχεύει σε, πᾶσαν πρὸς ἑαυτὸν μεταγίσας τιὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ὑπάκουσαι αὐτῷ τιὴν θεοδίδακτον φωνὴν, Κύριον τὸν θεόν μου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις· καὶ ὁ μὲν οἰχήσεται, σὺ δὲ ἀναπήψεις πρὸς τιὴν αὐτάρκειαν.

Αγαθοδαίμονι. υλε.

Ἐσκληρυνας ἐρευνῶν τιὴν τῶν μοναχῶν καὶ ἱερέων ζωὴν, τὸ ἀναμάρτητον ζητῶν ἐν αὐτῇ, ὅπερ μόνου ἐστὶ θεοῦ, καὶ τοῦτο ἐν ἀνθρώποις ὁ κατορθῶν οὐχ ὑπάρχει. εἰ δὲ πρέποντα τῇ φύσει ἐθέλεις ζητεῖν τὸ μηδενὸς ἐφάπτεσθαι τῶν καθ' γνώμην ἀδικημάτων, ὅπερ ἐστὶν ἀνθρώπου εὐαγοῦς, καὶ τὸ μὴ πολλοῖς περιπίπτειν τῶν ἀκουσίων, ὅπερ εἰκεῖον τῶν ἐγκόσμων θεοῦ βουλομένων. καὶ τὸ ἧττον μὲν ἐκείνων, ῥᾴδιον δὲ πολλοῖς, τὸ μὴ ὅτι μικρὸν ἐμμένειν τοῖς ἁμαρτήμασι.

Ζωσίμῳ. υλϛ.

Ἡ ὀφθεῖσα τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτιῶν γενομένη παιώνειος τῷ ἰῷ τοῦ θεοῦ ἐνσαρκος ἐπιφάνεια· πάντας μὲν ἐφόβησε καὶ ἀνθρώπους καὶ δαίμονας, τοὺς μὲν φείδεσθαι τῆς φύσεως πείσασα, ὡς θεῷ ἐνωθείσης· τοὺς δὲ ἀπέχεσθαι τῆς κατ' αὐτὴν ἐπιβουλῆς ἀναγκάσασα, ὡς ἀναμαρτήτῳ λοιπὸν γενο-

Salomoni. 433.

Si carnis tuæ cupiditas aduerſum te furit,ac rabido impetu fertur,eámque inertiæ ac deſidiæ æſtu inflammaſti, ignis futuri memoriam ipſi refrica: & extinguetur.Siquidem libidinoſum huius vitæ incendium ad fornacem illam tendit.

Criſpo. 434.

Si auaritiæ veneno, quod quidem mali omnis radix eſt, téque ſenſibus omnibus ad ſe tranſlatis, ad idolorum cultum incitat, captus es,vocem hanc diuinitus traditam ipſi reſponde, Dominum Deum meum adorabo,& ei ſoli ſeruiam. Atque illa quidem abibit:tu verò recepta meliori mente id aſſequeris, vt eo,quod ſatis ſit, contentus ſis.

Agathodæmoni. 435.

Obduruiſti,Monachorum ac Sacerdotum vitam perſcrutans,atque eiuſmodi in ea ſtatum, qui ab omni peccato alienus ſit, quærens.Quodquidem ſolius Dei eſt: nec,qui id conſequatur, mortalium quiſquam eſt. Si autem ea, quæ naturæ congruant, inueſtigare cupis,hæc ſunt: Nullum voluntarium ſcelus attingere: quod quidem pij hominis eſt. Non in multa inuoluntaria peccata incidere: quod eorum proprium eſt, qui ad Deum appropinquare ſtudent.Et (quod illis inferius eſt, ac multis perfacile) non quàm diutiſſimè in peccatis permanere.

Zoſimo. 436.

Salutaris Filij Dei in carne apparitio, quæ delendorum humanorum peccatorum cauſa extitit,omnes, & homines, & dæmones perterrefecit: illis nimirum, vt naturæ, tanquam iam Deo copulatæ, parcerent, perſuadens:hos autem, vt ab inſidiis ipſi, tanquam iam à peccato alienæ redditæ,comparandis abſtinerent, cogẽs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Te verò nihil horum emolliit, nec metu affecit, nec prudentiùs rectiúsque te gerere docuit. Quocirca si homo es, priùs te erudiat. Si dæmon, ex posteriori condisce, præstantissima natura ad vitiosas affectiones minimè abuti. Ad iudicium enim venies, horum omnium examen subiturus, ac diuturni stuporis diuturnas rationes reposcendus.

Oribasio. 437.

Medicina quidem, vt Democriti verbis vtar, corporis morbis medetur: Sapientia autem animum è turbulentis affectibus extrahit. Quoniam igitur vtriusque particeps es, atque altera ad corporum morbos ab aliis propulsandos vteris, fac alterius opera tibiipsi medearis, eam videlicet, quæ tibi deest, sanitatem insuper adipiscens: citra quam nec optimus medicus, nec sapiens reipsa eris.

Timotheo Lectori. 438.

Duos turtures aut duos pullos columbarum Lex masculos Hebræorum infantes, cùm in Dei conspectum prodirent, muneris loco ferre præcipiebat, per probarum ac lenitate præditarum auium typum, puerorum simplicitatem ac mollitiem significans, ac similia per similia purgari docens. Quos etiam agnos alio loco Scriptura nuncupat. Nam eos qui velut œstro quodam perciti feruntur, diuinámque legem reiiciunt, ac per temeritatem & petulantiam naturæ contumeliam inferunt, hœdis comparauit.

Theoni. 439.

Malè feriata, & in turpibus rebus occupata impiorum hominum audacia & amentia nihil diuinarum rerum contumeliæ expers relinquit. Quoniam igitur quæstiones quoque nunc abs te propositæ eiusdem sterilitatis segetes sunt, omissis illis vera audi. Hæc verba, pœnitet me quòd

μῶν. σὺ δὲ ὐδὲν τούτων ἐμάλαξεν, ὐδὲ δεδίεναι παρεσκεύασεν, ὐδὲ σωφρονεῖν ἐπαιδαγώγησεν. εἰ τοίνυν ἄνθρωπος εἶ, τῷ πρότερῳ παιδεύθητι. εἰ δὲ δαίμων, τῷ δευτέρῳ διδάχθητι, μὴ καθαπτόμενος τῆ καλλίστῃ φύσει εἰς πᾶν. ἦλθες γὰρ εἰς κρίσιν τούτων ἁπάντων εὐθυίας ὑφέξων, καὶ τῆς μακρᾶς ἀναλογισίας μακρὸν εἰσπραχθησόμενος λόγον.

Οριβασίῳ ἰατρῷ.

Ἰατρικὴ μὲν ᾗ Δημόκριτον, σώματος νόσους ἀκέσεται. σοφίη δὲ ψυχὴν παθέων ἀφαιρέσεται. ἐπεὶ οὖν ἀμφοτέρας μετείληφας, καὶ θατέρᾳ κέχρησαι πρὸς ἑτέρους πάθη σωμάτων ἰώμενος· τῇ ἑτέρᾳ σαυτὸν ἐξιάτρευσον, τὴν λείπουσαν ὑγείαν προσκτώμενος, ἧς ἄνευ ὅτι ἰατρὸς ἄριστος, ὅτι σοφὸς ἔσῃ τῷ πράγματι.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. υλη.

Δύο τρυγόνας, καὶ δύο νεοττοὺς περιστερῶν, τοὺς νεογνοὺς ἄρρενας ἑβραίων φέρειν δῶρα τῆς πρὸς θεὸν ἐμφανείας ὁ νόμος προσέταξε, τὴν φιλαρέτων καὶ ἀνεξικάκων ὀρνέων ἰοῖς τύποις, τὴν ἁπλότητα καὶ ἀπαλότητα τῶν νέων αἰνιττόμενος, καὶ τοῖς ὁμοίοις τὰ ὅμοια διδάσκων καθαίρεσθαι, ὃς καὶ ἀρνία προσαγορεύει ἑτέρωθι τοὺς γὰρ ἐξοιστρουμένους καὶ ἀβέτους, καὶ ἀταξίᾳ τὴν φύσιν ὑβρίζοντας, ἀείφοις παρείκασε.

Θέωνι. υλθ.

Ἡ κακόσχολος καὶ φαυλοτρίβων τῶν ἀρετῶν σπουδή, ὐδὲν τῶν θείων καταλιμπάνει ἀνύβριστον· ἐπειδὴ τοίνυν καὶ τὰ νῦν προβληθέντα σοι, τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἀκαρπίας γεώργια, ἐκεῖνα παρεὶς, μάνθανε τἀληθῆ· τὸ μεταμεμέλημαι ὅτι ἔχρισα τὸν Σαοὺλ εἰς βασι-

λέα. οὐκ ἔστι τῆς θείας προγνώσεως ἀβουλία, ὐδὲ ἀγνοίας αὐτῆς, ἄπαγε. ἀλλ' οἰκτιρμοῦ καὶ φιλανθρωπίας ἀβουλία· ἐπειδὴ, φησὶν, ἄξιοι μὲν ἦσαν ἐκείνοι, βασιλέα αἰτήσαντες, καὶ ἐμὲ ἀθετήσαντες, παιδευθῆναι, ἀλλ' ὅτως δὲ, ὡς ἐποίησεν αὐτοῖς βασιλεύσας Σαοὺλ, οἰκτείρει κἀκείνους ὡς δεινὰ πεπονθότας, καὶ τοῦτον ὡς χαλεπὸν αὐτοῖς γεγονότα. τῆς τοίνυν ἐκείνων προαιρέσεως, ἡ αἰτία, οὐ τῆς τοῦ δεδωκότος τὸ αἴτημα φιλανθρωπίας.

μεταμέλει.

Ισιδώρῳ ἀσκητῇ. υμ.

Ὡς ἀρτίοι τοῖς πρώτοις γράμμασι τριχεύμενοι παῖδες, τῷ καθηγητῇ ἀντιζύγοις τοῖς ὅπῃ ἂν τὴν γραφίδα ἁρμόσῃ, ἄσμενοι καὶ εὐπειθῶς τὰς χαραχτῆρας δεχόμενοι, ὅτως ἀ τὰς τῶν θείων φοιτητὰς ἕπεσθαι τοῖς τούτων διδασκάλοις, νηπιώδη ἁπλότητα, ἀ ἀνενδοίαστον συγκατάθεσιν ἔχοντας. ἀπεκρύβη γὰρ, φησὶ, ταῦτα ὁ κύριος ἀπὸ σοφῶν ἀ συνετῶν, ἀ ἀπεκαλύφθη νηπίοις.

ἀγχίνοοι εὐπαθῶς.

Τῷ αὐτῷ. υμα.

Εἰ ἀ τελείως ἡμᾶς εἶναι ὁ θεῖος βούλεται νόμος, ὁμώνυμε, ἀλλὰ χρὴ ἀναβασιν καὶ προκοπὴν πρὸς τὸ τελείωσιν φθάσαντας, πρότερον γάλακτι ποτιζομένους, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη, ἀ ἐν αὐτῷ εἰς σωτηρίαν αὐξάνεσθαι.

τελείωσιν.

Τῷ αὐτῷ. υμβ.

Καὶ κεῖνο ὅπερ ἔφης, συνήγορον εὐρίσκω τῶν πρώην γεγραφέντων σοι, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσὶν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζειν, ταῖς δὲ φρεσὶ τελειοῦσθαι, τὸ πανσόφου γράψαντος Παύλου. οὐ γάρ ἐστιν ὅπως ἔστι μὴ ἀποσμήξαντας τὸν κακίαν καὶ νηπιάσαντας

vnxerim Saülem in regem, diuinam prænotionem haud quaquam traducunt, nec ipsius ignorantiam, absit: verùm singularē atque incredibilem quandam eius misericordiam, & humanitatem ostēdunt. Quoniam enim, inquit, Hebræi quidem, vt qui regem poposcissent, ac me repudiassent, animaduersione digni erant, at non ita vt in eos animaduertit Saül regiam dignitatem consecutus, idcirco tum illorum vicē dolet, vt qui grauibus incommodis affecti sint, tum huius quoque, vt qui sæuum & acerbum se ipsis præbuerit. Quapropter in illorum animum ac voluntatem culpa conferenda, non in eius, qui eorum petitioni cessit, benignitatem.

Isidoro Diacono. 440.

Quemadmodum pueri, cùm primùm literas formare discunt, in præceptorem intēti sunt, ad quod calamum accommodārit, lubenter atque obedienti animo notas excipientes: eodem modo eos quoque, qui ad res diuinas perdiscendas se contulerunt, earum magistros sequi, atque pueriliē simplicitatem & indubitatum assensum habere oportet. Abscondita enim sunt hæc à sapientibus & prudētibus, vt inquit Dominus, & paruulis reuelata.

Eidem. 441.

Etsi perfectos nos esse Lex diuina vult, vir mihi cognominis: tamen illud necesse est, vt qui per ascensum ac progressionem ad perfectionem tendunt, priùs, tanquam modò geniti infantes, lactis potu alantur, atque in eo ad salutem crescant.

Eidem. 442.

Illud quoque, quod abs te commemoratum est, iis, quæ ad te nuper scripsi, fauere comperio, nimirum quòd Paulus nos admonet ne sensibus pueri efficiamur, sed malitia paruuli simus: sensibus autem perfecti. Neque enim fieri potest, nisi improbitatem abstergamus, atque ad puritatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

& caſtitatem repueraſcamus, vt aut mentis perfectionem aſſequamur, aut ad virum perfectum, atque operarium inconfuſibilem ſubuehamur.

Eidem. 443.

Quod à diuina mente prædito Paulo dictum eſt, loquebar vt paruulus, ſapiebã vt paruulus, de Legis inſtitutione ac diſciplina ab eo ſcriptum eſt: cuius ratione vt paruulus loquens, Legem pueris datam ſeruabat: vt paruulus autem ſapiens, Euangelicam doctrinam inſectabatur, ac Legem defendebat. Poſtquam verò factus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli: nimirum nec Legem abrogans, & Euangelica doctrina homines imbuens.

Eidem. 444.

Magnus ipſemet Apoſtolus, qui plus omnibus laborauit, ac Legem accuratè coluit, te doceat, teneram in ſe diuinæ doctrinæ cognitionem eſſe, vtpote in vmbra obuelatam, atque obſcurè duntaxat ſeſe conſpiciendam præbentem. Vmbram enim, vt ipſe pronunciat, habebat Lex futurorum, non ipſam rerum imaginem, quę Euangelio commiſſa eſt, & ad quam figuræ tendebant.

Eidem. 445.

Quidnam afferes, inquis, ſi & Lex puerilis erat, vt pueris data, & item Chriſtiana inſtitutio puerilitas rurſum eſt, vt ex his Apoſtoli verbis conſtat, Lac vobis potum dedi, non cibum: nondum enim poteratis? Audi igitur. Cùm Euangelica doctrina pueros à Lege accepiſſet, nec puram ac perfectam & abſolutam ipſis cognitionẽ impertire poſſet, nec myſteriorum mentis captum excedentium veritatem per ea patefectam ſubitò demonſtrare (verbi gratia, diuinam eſſentiam in vnitate ſubſiſtentem, atque in Trinitate conſtitutam, iis, qui vnam duntaxat Dei hypoſtaſim eſſe, quemadmodum & eſſentiã, opinionis

Τὸ, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, εἰρημένον τῷ θεόφρονι Παύλῳ περὶ τῆς τοῦ νόμου ἀγωγῆς αὐτῷ γέγραπται, καθ' ἣν ὡς νήπιος λαλῶν, ἐφύλαττε τὸν νόμον νηπίοις δεδομένον, ὡς νήπιος φρονῶν, ἐδίωκε τὸν λόγον, ἀμυώων τοῖς τοῦ νόμου· ὅτε δὲ γέγονα, φησὶν, ἀνὴρ, τὰ τοῦ νηπίου κατήργηκα, ὃ δὲ τὸν νόμον ἀκυρῶν, καὶ τὰ τοῦ λόγου κατηχῶν.

Τῷ αὐτῷ. υμδ.

Αὐτὸς ὁ μέγας Ἀπόστολος, ὁ πλεῖον πάντων κοπιάσας, ὁ τὸν νόμον ἀκριβῶς μετελθὼν, παιδευσάτω σε, νηπίαν εἶναι ἐν αὐτῷ γνῶσιν τῆς θείας παιδεύσεως, ὡς ἐν σκιᾷ κεκαλυμμένην, ἣν ἀμυδρῶς διορωμένην σκιὰν εἶχεν ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀποφαινόμενος, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, ἣν ἐπιφεύθη τὸ εὐαγγέλιον, εἰς ἣν οἱ τύποι ἐπέβλεπον.

Τῷ αὐτῷ. υμε.

Πῶς ἔφης, εἰ ὁ νόμος νηπιώδης ὡς νηπίοις δεδομένος, καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ στοιχείωσις, πάλιν τυγχάνει νηπιώτης, τὸν Ἀποστόλου φάσκοντος, Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα. Ἴθι γὰρ ἠδύναθε. Ἄκουε τοίνυν νηπίως οὐκ τοῦ νόμου ὁ εὐαγγελικὸς λόγος δεξάμενος, καὶ τῆς ἀκραιφνοῦς καὶ τελειοτάτης γνώσεως μεταδοῦναι αὐτοῖς οὐ δυνάμενος, καὶ ἀθρόαν ἀποδεῖξαι τῶν ὑπὲρ νοῦν μυστηρίων, τὸν δι' αὐτοῦ φανερωθεῖσαν ἀλήθειαν, οἷον τὴν θείαν οὐσίαν ἐν μονάδι ὑφεστῶσαν, ἐν μονάδι δὲ καθεστῶσαν, τοῖς μίαν καὶ ἁπλῆν θεοῦ ὡσανεὶ οὐσίαν φαντάζομένοις, πάλιν

πάλιν τῷ νόμῳ χρῆται πρὸς σίγασιν καὶ πεισθῶσι ὑπ' αὐτοῦ παιδαγωγηθέντων, ἐξ αὐτοῦ τὰς τῶν τελείων δογμάτων μαρτυρίας ἐπιφερόμενος, ὅπως γάλα ποτίζει Παῦλος τὸν νεογνὸν τοῦ κυρίου λαὸν, σοφῶς αὐτὸν διὰ τῆς νόμου νηπιότητος παιδεύων, πρὸς τελειότητα.

Παλλαδίῳ. υμς.

Εἰ νηστεύεις ἀπὸ βρωμάτων, τί χρεωφαγεῖς λοιδορίας· καλὸν γὰρ ἐκείνων ἐμφορεῖσθαι, ἢ ταύταις βεβηλοῦσθαι· εἰ δὲ τῶν μὲν ἀπέχῃ, ταῖς δὲ μολυσμοῖς, ἔοικας πνὶ μικρὰ προσευχομένῳ, καὶ πλεῖστα βλασφημοῦντι. λοιδορίας.

Ἀντιόχῳ. υμζ.

Ἔδει μὲν ἅπαντας τοὺς κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν ἱερωμένους, καὶ ἐκκλησίας ὑπηρεσίᾳ ἐντεταγμένους, τὰς ἀλλήλων λύειν ἔριδας τε καὶ μανιώδεις ἀμφιβολίας, ἀλλὰ μὴ αὐτοὺς ἑτέρωθεν ἐφελκίζεσθαι τὰς ἑαυτῶν συμφορείας. ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς μόνα βλέπουσι τὰ ὀψώνια, κἀκείνην κέρδους ἀγωγεῖον τῇ ἐκκλησίᾳ, παρ' ἧς δαψιλέστερα δέχονται, θεὸν τὴν κοιλίαν ἡγούμενοι. δι' ὃς καὶ τὸ θεῖον βλασφημεῖται, καὶ σεβάσμιον ὄνομα· τῶν δὲ κρειττόνων ἀμελοῦσι, καὶ οὐδὲ λόγον τὸν τυχόντα ποιοῦνται. ἴδοι γοῦν, ὡς τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ ἐναρέτου Ἱέρωνος, καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ ἐκ τῆς θείας ἔχει χαράκτηρα τὴν ἀπόδειξιν· οὐ γὰρ ὁ ἀπόστολος Φίλιππος, ὁ ἐν τοῖς δεκαδύο καταλεγόμενος, ἀλλ' ὁ εἷς τῶν ἑπτὰ τῶν μετὰ τοῦ ἀριστέως καὶ ἀρχιστρατηγοῦ τῶν καλλινίκων μαρτύρων Στεφάνου ἐπιλεγεὶς πρὸς τὴν τῶν χηρῶν οἰκονομίαν, ὅτις ἐστὶν, ὁ καὶ τὸν Εὐνοῦχον βαπτίσας, καὶ τὸν Σίμωνα κατηχήσας. πεπιγμ. χηρῶν.

errore ſibi fingebant) idcirco ad confirmandos & permouendos eorum, quos in diſciplinam acceperat, animos, Legis opera vtitur, nimirum ab ea perfectorum dogmatum teſtimonia petens. Ad hunc modum Paulus nouum ac recens ortum Domini populum lacte irrigat, dum per Legis puerilitatem ſapienter ei perfectam doctrinam tradit.

Palladio. 446.

Si à cibis abſtines, quid conuitiis & maledictis tanquam carnibus veſceris? Præſtiterat enim illis ingurgitari, quàm his contaminari. Quòd ſi ab illis abſtinens, his inficeris & conſpurcaris, ei ſimilis es, qui nonnihil precatur, magna autem ex parte Deum impiis & contumelioſis vocibus inceſſit.

Antiocho. 447.

Oportebat quidem omnes qui Domini Dei noſtri cultui conſecrati, atque ad Eccleſiæ miniſterium deſtinati ſunt, mutuas ſuas contentiones ac furioſas controuerſias comprimere, non autem ipſos aliunde patrocinia ſua corrogare. Quoniam autẽ ad ſtipendia duntaxat oculos coniectos habent, ſanctiorémque eam Eccleſiam eſſe ducunt, à qua vberiorem victus copiam accipiunt (ventrem videlicet pro Deo habentes, cauſſámque cur diuinum ac veneratione proſequendum nomen blaſphemis vocibus laceretur, prębentes:) meliorum autem rerum curam abiiciunt, nec vel tantulam earum rationem habent, illud ſcito, vir admirabili virtute prædite, id quod à probo viro Hierone dictum eſt, & verum eſſe, ac diuinæ Scripturæ teſtimonio confirmari. Nequè enim Philippus Apoſtolus, qui inter duodecim recenſetur, verùm vnus ex ſeptem illis, qui cum ſtrenuo ac virtute præſtanti, & palmariorum martyrum duce Stephano ad viduarum curã gerendam aſciti ſunt, ille eſt, qui & Eunuchum Baptiſmo donauit, & Simonẽ Chriſtiana fide imbuit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eidem. 448.

Quoniam huiusce rei testimonium à Scriptura petitū à me postulas, audi quid præstantissimus Lucas in Actis scripserit: Interfecto Stephano facta est persecutio magna in Ecclesia quæ erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ præter Apostolos. Ex quibus verbis constat, Philippum Apostolum in vrbe Hierosolymitana cum cæteris Apostolis remansisse.

Eidem. 449.

Si Scripturas studiosè perscrutareris, alia quoque testimonia illic inuenires, quibus illud tibi explanaretur, de quo controuersia excitata est. Nam cùm Apostoli soli in vrbe Hierosolymitana remansissent, cæteríque omnes Discipuli alius in alium locum dispersi fuissent, inter dispersos hic etiam Philippus erat, qui & Simonem Christianæ fidei præceptis in Samaria informauit, & Eunucho iuxta diuinum oraculum baptizato, à Domini spiritu abreptus in Azoto quidem inuentus est, pòst autem Cæsaream, quæ vrbs eum extulerat, se contulit. Nam cùm ob Stephani cædem mœrore affectus fuisset, ac fortasse, ne eadem ipsi perpetranda essent, vereretur, idcirco domum se recepit.

Eidem. 450.

Quandoquidem plures probationes expetis, an altera quoque. Philippus eos, qui christiana doctrina in Samaria imbuti fuerant, Baptismi aqua tinxerat. Petrus autem & Ioānes Apostoli, ab Hierosolymis ad eos descendentes, Spiritus sancti gratiam ipsis porrexerunt. Quòd si is, à quo Baptismum acceperant, ex Apostolorum classe ac numero fuisset, Spiritus donandi potestatem profectò habuisset. At verò baptizabat duntaxat vt Discipulus: Apostoli autem gratiam explebant ac perficiebant, vt qui huiusmodi muneris tribuendi potestatem atque authoritatem diuino beneficio accepissent.

Τῷ αὐτῷ. υμη.

Ἐπειδὴ καὶ μαρτυρίαν ζητεῖς τοῦ πράγματος γραφικὴν, ἄκουε τῶν παναρίστου Λουκᾶ ἐν ταῖς πράξεσι γεγραφότος, Ἀναιρεθέντος Στεφάνου ἐγένετο διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις, πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίων καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων, ὡς δῆλον εἶναι ὅτι ὁ ἀπόστολος Φίλιππος σὺν τοῖς ἄλλοις ἀποστόλοις, ἐπὶ τὴν Ἱεροσολύμων κατέμεινε. ὁ αὐτὸς λόγος.

Τῷ αὐτῷ. υμθ.

Εἰ φιλομαθῶς ἐζήτεις τὰς γραφὰς, εὕρισκες καὶ ἑτέρας ἐκεῖθεν μαρτυρίας, ἀφασαφούσας σοι τὸ κινούμενον, τῶν ἀποστόλων ἐν Ἱεροσολύμοις μόνων καταλειφθέντων, καὶ πάντων τῶν λοιπῶν μαθητῶν, ἄλλου ἀλλαχόσε διασπαρέντος, ἐν τοῖς διασπαρεῖσιν ἦν καὶ οὗτος ὁ Φίλιππος, ὃς καὶ τὸν Σίμωνα κατηχήσας ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ τὸν Εὐνοῦχον τὸν θεῖον χρησμὸν βαπτίσας, ἁρπαγεὶς ὑπὸ πνεύματος κυρίου, εἰς Ἄζωτον μὲν εὑρέθη, πορεὺς δὲ Καισάρειαν ὥρμησε τὴν αὐτὴν ἐνεγκοῦσαν· τῆς γὰρ ὅτι Στεφάνου λύπης πεισθεὶς, καὶ ἴσως δείσας μὴ τῶν ὁμοίων μετάσχῃ, ἐπανενόστησεν οἴκαδε.

Τῷ αὐτῷ. υν.

Ἐπειδὴ πολλῶν ἀποδείξεων ἐρᾷς, ἰδοὺ καὶ ἑτέρα. Φίλιππος μὲν ἐβάπτισε τοὺς ἐν Σαμαρείᾳ μαθητευθέντας, Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης οἱ ἀπόστολοι, καταβάντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων πρὸς αὐτοὺς, τὴν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου παρέχοντο χάριν. εἰ δὲ βαπτίσας εἰς τῶν ἀποστόλων ἐτύγχανεν, εἶχε τὴν αὐθεντείαν τῆς τοῦ πνεύματος δόσεως· βαπτίζει δὲ μόνον ὡς μαθητὴς, τελειοῦσι δὲ τὴν χάριν οἱ ἀπόστολοι, οἷς ἡ τοιαύτης δόσεως αὐθεντεία ἐδέδοτο.

Λεον-

Leontio Episcopo. 451.

Ventis haud semper cedere oportet, vir eximie: verùm nonnunquam etiam obiecta in contrarium prora fluctibus & procellis obluctari, ac ventorum impetum propulsare: ne alioqui turbines ingrauescentes, tum nos à gubernaculis deiiciant, tum nauim in multas partes frangant. Quamobrem grassanti nunc tempestati obliste (etiamsi veteratoria & malis artibus simulata lenitate te ad peruersam suā sententiam tanquam ad portum quendam, allicit:) ne, si naue atque onere tuo potiatur, in importuosum littus, ex quo, iis, qui capti fuerint, naufragium subeundum sit, te eiiciat.

Eidem. 452.

Sit pax in diebus meis, dicebat Deo charissimus Ezechias: non quòd hostibus cederet, aut à precatione absisteret: verùm hanc quidem supplicem ad Deum adhiberet, hostibus autem hac ratione cladē quæreret: per ipsas nimirùm res præclarè ac feliciter gestas illud declarans, quòd cùm amicam pacem adeptus esset, eam ad extremum vsque habere supplicibus verbis postulabat. Vnde etiam Angeli manu victoriam consecutus est, non ad prælium & tela proficiscens, verùm ad diuinas preces & supplicationes excubans. 4. Reg. 20. 4. Reg. 19.

Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ. υνα.

Οὐ χρὴ, θαυμάσιε, ἀεὶ τοῖς ἀνέμοις ὑπείκειν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἀντίπρωρον ταῖς καταιγίσιν ἀνθίστασθαι, καὶ τὰς ἐμβολὰς τῶν πνευμάτων ἐκκρούεσθαι, μήποτε μεγαλυνόμενοι αἱ λαῖλαπες, καὶ τῶν οἰάκων ἡμᾶς ἐκπνάξωσι, καὶ μεσισμὸν τὸ σκάφος ἐργάσωνται πολυσχέδαστον. ἀνθίστασο τοίνυν τῷ νῦν παρόντι κλύδωνι, εἰ καὶ τῇ κακοτεχνῳ φαιότητι, ὡς πρὸς λιμένα τὸν ἑαυτοῦ προκαλεῖται κακόποιαν, μήποτε ὡς ἐγκρατὴς τῆς νηὸς, καὶ τῷ φόρτῳ σου γενηται, καὶ εἰς δύσορμον ἀκτὴν ἐξωθήσασα, ἀφ' ἧς ναυάγιον οἱ ἁλόντες ὑφίσανται. φορτ. ἐξωκίσειε.

Τῷ αὐτῷ. υνβ.

Γενέσθω εἰρήνη ἐν ταῖς ἡμέραις μου, ὁ θεοφιλέστατος ἔλεγεν Ἐζεκίας, οὐκ ἐνδιδοὺς τοῖς πολέμοις, οὐκ ἀφειμένος τῆς προσευχῆς, ἀλλὰ τῷ μὲν θεῷ προσηγεν ἱκέτην, τοῖς δὲ ἐκείθεν τὴν ἥτταν ἐζήτει, αὐτοῖς δηλῶν τοῖς κατορθώμασιν, ὡς φίλην κτησάμενος τῷ εἰρήνην, μέχρι παντὸς ἔχειν αὐτὴν ἠμπεβόλει, ὅθεν ἀγγέλου χειρὶ τὴν νίκην εἰργάσατο· εἰς βέλη μὲν οὐ χωρῶν, οὐδὲ εἰς χεῖρας πονῶν, εἰς δεήσεις δὲ καὶ λιτὰς τὰς πρὸς θεὸν ἀγρυπνῶν. πολεμίως. ἀχώρων πρὸς αὐτ.

Θεοδοσίῳ. υνγ.

Ἡ μὲν θεία φύσις ἀκατανόμαστος. ὄνομα δὲ ζητεῖ Ἰακὼβ τὸ παλαίοντος, καὶ ἰσχύειν αὐτὸν κατὰ τῶν παθῶν ἐκδιδάσκοντος, ἀφὸ τῆς τοῦ νεύρου τοῦ μηροῦ ψηλαφήσεως. ἀλλ' ἵνα τί ἐρωτᾷς τὸ ὄνομά μου ἀκούει, ὃ τοῦ νόμου εἶναι, οὐδὲ τῶν πρὸ τοῦ νόμου τοῦτο μαθεῖν ἐκπαιδεύοντος. ὁ δὲ χαιρὸς, ὅτε ἐλεύσεται τῶν ἐθνῶν τὸ πλήρωμα, καὶ πληθυνθῶσι τῶν ἀνθρώπων τὰ πλημμελήματα, Ἰησοῦς ἐνανθρωπήσας κληθήσομαι· ὅπερ σωτὴρ ἑρμηνεύεται. Gene. 32.

Theodosio. 453.

Diuinæ quidem naturæ nullum nomen imponi potest. Iacob autem, eius, qui cum ipso luctabatur, ac per nerui fœmoris contrectationem eum vitiosos affectus superare ac frangere docebat, nomen exquirebat. At, Quid quæris nomen meum? (edocentem eum audit) quod nec legis est, nec eorum, quorum ætas legem antecessit, cognoscere: verùm sero tempore, cùm temporum plenitudo venerit, atque hominū scelera magnopere aucta fuerint, Iesus incarnatus nuncupabor, quod quidem ser-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uatorem sonat. Siquidem, eorum, qui peccauerunt, salutis causa huiusmodi administratione perfungar.

Timotheo Lectori. 454.

Non falsa dũtaxat accusatio, ô vas Dei, verùm etiam verissima, si aduersus patrem solum fiat, parricidio exitium parturit, velut Chamo accusatio Noë. A qua cùm Sem & Iapheth, & tu item illorum propugnator & cohæres, puros atque immunes vos præbueritis, contractámque ex temulentia labem ac fœditatem contexeritis, vnam & eandem benedictionem meritò consequemini. *Genes. 9.*

Symmacho. 455.

Quæ & rarò atque ægrè comparantur, vt ingentis pretii, & cum difficultate conseruantur, vt insidiis obnoxia, & eundem, quem vilia, exiguique pretij, vsum habent, hæc nõ modò à Christianorum opibus & possessione, verùm etiam ab oculis atque affectu remota esse conuenit: vt quæ & cõferendis in pauperes beneficiis labem afferant, & iis, à quibus possidentur, salutem inuideant.

Palladio Diacono. 456.

Comessatio, vir amice, est tibiæ cantus cum largiore vino ad voluptatem & libidinem extimulans, ac conuiuium in fœdũ & obscœnum theatrum mutans, atque per cymbala quædam & instrumenta ad fraudem accommodata conuiuas mulcens ac deliniens. Quam eos, qui ipsa vtuntur, à cælesti regno excluſuram esse, literis sacris proditũ est, quemadmodũ ipse nosti. *Galat. 5.*

Eidem. 457.

Si Musicæ illius, de qua Scriptura loquitur, explanationem quæris, ad hunc modum intellige. Laudate Dominum in sono tubæ: hoc est in memoria resurrectionis, quæ tuba fiet, vt Scriptura testatur. Laudate eum in psalterio & cithara: *Psal. 150*

ὅτι σωτηρίας γὰρ τῆς ἁμαρτόντων τὴν οἰκονομίαν ἐκείνην ποιήσομαι.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. υνδ.

Οὐ ψευδὴς μόνη καθηγορία, ὦ σκεῦος θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κομιδῇ ἀληθὴς, εἰ κατὰ πατρὸς γένοιτο μόνον, ὄλεθρον τῷ πατρολοίᾳ ᾠδίνει, ὡς τῷ Χὰμ, ἢ τοῖς Νῶε, ἧς καθαρεύσαντες Σὴμ καὶ Ἰάφεθ, καὶ σὺ ὁ ἐκείνων συναγωνιστὴς καὶ συγκληρονόμος, καὶ τὴν ἐκ μέθης σκεπάσαντες παροινίαν, μιᾶς καὶ ὁμοίας ἀξιωθήσεσθαι εὐλογίας εἰκότως.

Συμμάχῳ. υνε.

Ὅσα καὶ κατ' ὀλίγον ἀπαιόλως, ὡς πολύτιμα, καὶ τηρεῖται δυσκόλως, ὡς ὀφθῆναι βουλα, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχει χρῆσιν τοῖς εὐτελέσι καὶ εὐώνοις, ταῦτα Χριστιανῶν οὐ κτήσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄψεως ἀλλοτριωθῆναι πρόσκειται οἷα ταῖς μὴ ἐς τὰς πένητας λυμαινόμενα εὐποιίαις τοῖς δὲ κεκτημένοις βασκαίνοντα τῆς σωτηρίας.

Παλλαδίῳ διακόνῳ. υνς.

Κῶμός ἐστιν, ὦ φιλότης, μεθυστικὸς αὐλὸς, ἐγχορηγοῦντος οἴνου, ἐρεθίζων τὴν ἡδυπάθειαν, καὶ θέατρον ἄχημον ποιῶν τὸ συμπόσιον, κυμβάλοις ποσὶ καὶ ὀργάνοις ἀπάτης κατάθελγον τοὺς δαιτυμόνας, οὓς ἐξωστήσθαι τῆς βασιλείας τοὺς χρωμένους αὐτῷ γέγραπται, ὡς ἐπίστασαι.

Τῷ αὐτῷ. υνζ.

Εἰ τῆς γραφικῆς ζητεῖς μουσικῆς διασάφησιν, ὅταν νοητέον, αἴνειτε τὸν κύριον ἐν ἤχῳ σάλπιγγος, ἐν τῇ μνήμῃ τῆς ἀναστάσεως, σάλπιγγι γενησομένης, ὡς γέγραπται· αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ, τῇ γλώσσῃ ἡμῶν

ἡμῶν καὶ τῷ στόματι, ὡς πλήκτρῳ πνεύματι τῷ πνεύματι κρουομένων· αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, ἐν σαρκὶ καὶ ψυχῇ, ἀφ' ἧς, ὡς χοροὶ αἱ πρὸς θεὸν διαβαίνουσι δεήσεις· αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ, ἐν καρδίᾳ, καὶ παντὶ ἔσωθεν σπλάγχνῳ, καὶ νεύροις, ἅπερ ὄργανον κέκληκεν· αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, τοῖς χείλεσι, δι' ὧν τὸ ἐναρμόνιον τῆς ψαλμῳδίας πλέκεται μέλη.

Θεοφίλῳ. υνη.

Οὐκ ἀπῳδὰ, δι' ἀλλότριον τῆς τοῦ νόμου ἐντολῆς, ἡ εὐαγγελικὴ νομοθεσία παρέδωκε· τὸ μὲν γὰρ τὴν ἔκβασιν καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς ἁμαρτίας παραδεύοντος, αὕτη τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ τὴν ἐπιθυμίαν κωλύσει, ὡς εὐεμπλάστως ἔσαν τῆς πράξεως, ἧς ἀναιρεθείσης, οὐκ ἔχει χώραν ἡ ποίησις.

Θηβαΐῳ. υνθ.

Τὸ ἐρώτημα τῆς ἀγάπης σου, τοιοῦτόν ἐστι. Μακάριος, ὃς οὐκ ὠλίσθησεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ· μακάριος, φησὶν, ὃς ὅτε αἰσχρότητι ῥημάτων τὴν γλῶσσαν ἐμόλυνεν, οὐδὲ σκανδάλου ποτὶ γεγένηται δι' ὕβρεως αἴτιος· τὸ δὲ οὐ κατανύγη ἐν λύπῃ ἁμαρτίας, ἤτοι μεταγνοὺς ἐφ' οἷς ἀσέμνως καὶ αἰσχρῶς ἀπεφθέγξατο, ἢ τὸ μή τινα λυπήσαι ταῖς ὕβρεσι, καὶ δεηθῆναι ἐπ' αὐταῖς καταυξέως· ὀλίσθημα γὰρ ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον, ἢ ἀπὸ γλώσσης· πολλοὶ μὲν γὰρ πεσόντες φησὶν, ἀνέστησαν, ἀπώλοντο. ἐπόντες δὲ πεσόντα πώλοντο.

Μαρτινιανῷ. υξ.

Ἐπίκουρος μὲν ὁ ποιμὴν τῆς ἀγέλης σου, αὐτοσχεδίως πάντα γεγενῆσθαι, καὶ μετὰ ταῦτα ὡς οὐχ ὑπάρξαντα ἔσεσθαι, ἀσεβῶς ἀπεφήνατο. Χριστὸς δὲ ὁ πάντων ποιητὴς καὶ πατὴρ καὶ θεὸς

hoc est in lingua nostra & ore, à Spiritu sancto tãquam plectro quodam percussis. Laudate eum in tympano & choro: id est, in carne & animo, à quo tanquam chori, preces ad Deum transeunt. Laudate eum in chordis & organo: hoc est, in corde atque omnibus internis visceribus & neruis, quæquidem organum appellauit. Laudate eum in cymbalis iubilationis: hoc est, in labiis, quorum adminiculo concinna & modulata Psalmodiæ carmina contexuntur.

Theophilo. 458.

Non absona, nec à Legis mandato aliena, Lex Euangelica nobis tradidit. Nam cùm illa peccati euentum ac perpetrationem vetet, hæc mali principium, hoc est cupiditatem, prohibet: vt per quam ad actionem quispiam facilè prolabatur: qua sublata & extincta, nullus actioni locus patet. *Matth. 5.*

Therasio. 459.

Charitatis tuæ quæstio ad hunc modum explicari potest. Beatus vir qui non est lapsus in lingua sua, hoc est: Beatus est ille, qui nec verborum obscœnitate ac turpitudine linguam suam commaculauit, nec cuiquam offensionis ansam per contumeliam præbuit. Et non est stimulatus in tristitia delicti: nimirum vel pœnitentia ductus ob ea quæ inhonestè ac fœdè locutus est, vel quod aliquem contumeliosis verbis offenderit, ac propterea dolore atque animi compunctione opus habuerit. Optabilior est enim lapsus è pauimento, quàm à lingua. Multi quippè, cùm cecidissent, resurrexerunt: ob prolatum autem sermonem interierunt. *Eccl. 25.*

Martiniano. 460.

Epicurus, tui gregis pastor, omnia temerè ac fortuitò in ortum prodiisse, ac rursum in nihilum reditura esse, impiè pronunciauit. Christus autem omnium effector, & Pater, & Deus, ac Seruator, se in

Universidad de Deusto
Biblioteca

gloria venturum, atque vnicuique iuxta opera ſua redditurum promiſit. An igitur dignior illo hic ſit, cui fides habeatur, paſtoris tui, compunctionem ægrè admittẽtis, eſt perſpicere: ne fortè in tuo contemptu tandem anteuertaris: actum, vt tibi pœnitendi poteſtas fiat, quæras, cùm iam pœnitentiæ nullus locus erit.

καὶ σωτὴρ, ἥξειν ἐν δόξῃ ἐπηγγείλατο, καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς ἔπραξεν. εἰ τοίνυν ἀξιόπιστος ὅτος μᾶλλον ἐκεῖνος, τῆς σῆς ὀξὺ συνιδεῖν δυσκαταπύστου καρδίας, μήποτε φθασθῇς καταφρονῶν, καὶ τότε μεταμέλεσθαι ζητῇς, ὅτε τόπος μεταμέλῳ οὐκ ἔστι.

μέλει

Theano. 461.

Ornatus ſtudium, ac lapillorum flores, auríque cum iis connexio, atque intorti crines, & oculorum pigmenta, & pulchritudinis effictio, prauáque circa res huiuſmodi artificia, quæ tibi curæ eſſe omnes referunt, neceſſarij vſus honeſtati & grauitati contumeliam inferunt, vitioſarum autem affectionum rabiem ſignificant. Quãobrem ſi pactorum cum Chriſto initorum obliuione captus es, ſubmonendi tui cauſa hæc ſcripſi. Sin autem, vt homo, mutatus es, fac quamprimùm reſipiſcas. Etenim Deo munus minimè promiſiſſe, periculo vacat: at, cùm aliquid voueris, id minimè præſtare, condemnatione dignũ eſt.

Deut. 23.

Θεανῷ. υξα.

Ἡ φιλοκοσμία, καὶ ἡ τῶν λίθων ἀνθὴ, καὶ τὸ χρυσοῦ ἡ περὶ τούτους ἀγάκρασις, καὶ πλόκαμοι ἐλικτοὶ, καὶ ὀφθαλμῶν ἐπιγραφαὶ, καὶ κάλλους σοφισμὸς, καὶ αἱ περὶ ταῦτα κακοτεχνίαι ὧν σε φρονπίζειν ἀπαγγέλλουσιν ἅπαντες, τὸ μὲν σεμνότητα τῆς ἡλικίας ἐνυβρίζουσι· παθῶν δὲ λύπαι σημαίνουσιν. εἰ οὖν τῶν σωθησκῶν ὑπολέλησαι, περὶς ἐπόμνησιν γέγραφά σοι· εἰ δ' ἑτέρπεις ὡς ἄνθρωπος, ἀλλὰ βάλτον ἀνάνηφον. τὸ γὰρ μὴ ἐπαγγείλασθαι δῶρον θεῷ, ἀκίνδυνον. τὸ δὲ εὔξασθαι καὶ ἀθετῆσαι, κατάκριτον.

περιποίας.

ἁρμοδίας.

Σερήνῳ τριβούνῳ. υξβ.

Deum quidem ſemper habes conſilia tua proſperè dirigentem. Nunc autem in Thraciam, hoc eſt, perturbationum ac tumultuum arcem, proficiſcens, Cæſaris largitione opus habes, quam ipſi copioſè procurat Androgynus. Tu igitur conſilij inopia laborans, ita te compara, tanquam inter medios leones proiiciendus, atque orationis ſubſidium adhibe. Non dormitabit autem (hoc pro certo habeo) is qui te cuſtodit: Verùm improbitatis molas conteret, téque ſaluum & incolumen ad poſſeſſionis tuæ terram reducet.

Ἔχεις μὲν θεὸν ἀεὶ τὰς βουλὰς εὐοδοῦντά σοι, νυνὶ δὲ πρὸς Θρᾴκην στελλόμενος, καὶ τῶν συγχύσεων τοῦ ἀκροπόλιν, χρῄζεις τῆς ὁρέξεως Καίσαρος, ἣν αὐτῷ παρέχει δαψιλῶς ὁ Ἀνδρόγυνος, καὶ σὺ μὲν ἄπορων ὡς μέσος λεόντων ῥιφησόμενος, λόγῳ προσεύχῃ βοηθὸν κεκτημένος. οὐ νυστάξει δὲ οἶδα ὁ φυλάττων σε, τὰς δὲ μύλας συνθλάσει τῆς πονηρίας, καὶ ἀποστρέψει σε μετὰ σωτηρίας, εἰς τοῦ γῆν τῆς καταχέσεώς σου.

ἐμοῦ

Dionyſio Iuueni. 463.

Magno mœrore afficior, quoniam te paternæ pudicitiæ æmulum haudquaquam eſſe audio, verùm peregrinam turpitudinẽ

Διονυσίῳ νέῳ. υξγ.

Λύπην ἔχω μεγάλην, ὅτι ἀκούω σε, οὐ τοῦ πατρῴαν σωφροσύνην ζηλοῦντα, ἀλλὰ ξένην ἐπιτηδεύοντα αἰσχύνην, ἀπο-

σπείραντα τοῦ ὄφους τῆς φυσικοῦ τῆς τιμιότητος ἄνθος, καὶ πρὸς τοῦ γυναικοειδῆ σχηματιζόμενον μᾶλλον. ὅπερ οὐδὲν ἕτερόν ἐστι, ἢ τῷ ποιήσαντι μέμφεσθαι. εἰ γὰρ τοῦ σύγχρονον τῆς τελειότητος τιμὴν παρωτῇ, ἀτελὴς μᾶλλον εἶναι φιλονεικεῖς, εἰς ἄνδρας οὐ βουλόμενος τελεῖν, ἀλλ' ἀμφίβολός τις ἐκτομίας καὶ εἶναι καὶ φαίνεσθαι.

τιμιότης.

consectari, faciem tuam naturalis honeſtatis & grauitatis flore ſpoliantem, eam in muliebrem potius transformantem: Quod quidem nihil aliud eſt, quàm eum, à quo effectus ſis, accuſare. Etenim ſi contemporaneum perfectionis honorem repudias, imperfectus potiùs eſſe ſtudes, in hominum videlicet numero cenſeri nolẽs, verùm dubius quidam ſpado & eſſe, & videri.

Σαλουστίῳ. υξδ.

Διαφορὰν μὲν ἔχειν δοκεῖ κατ' ὀπτήδευσιν ἡ τῆς μοιχείας πορνεία. καὶ μείζων ἡ μανία ὁπότε τῇ τοῦ ζυγοῦ τις ὁπλυτήσῃ. ἐρευνωμένη δὲ καθ' ἑαυτὴν ἡ πορνεία, πολλάκις εὑρίσκεται μοιχεία τῆς ὅτι τὸ τέγος ἑταιριζομένης τοῦ ζυγοῦ τελούσης ὄτε, ἀλλὰ καὶ χείρονά πῃ συνέβη πορνεύμενοι. πολλάκις γὰρ ὁμοπατρίοις συνεφύρησαν νόθοις, καὶ ἄλλοι θυγατράσιν ἰδίαις πορνικῶς αὐτοῖς γεννηθείσαις. καὶ γέγονεν αὐτοῖς ἡ φιλήδονος μέθης ἐάραθρον ὡρσικῆς ἀπωλείας.

Saluſtio. 464.

Si ſtudium atque inſtitutum ſpectes, ſtuprum quidem ab adulterio differre videtur. Ac maior eſt furor, cùm quis rabido quodam impetu in coniugatam fertur. Cùm autem ſtuprum per ſe ac priuatim excutitur, ſæpe adulterium eſſe reperitur: quippe cùm ea, quæ pudicitiam ſuam cuiuſuis libidini proſtitutam habet, interdũ matrimonij vinculis conſtricta ſit. Quinetiam grauiora quoque nonnullis inſano meretricum amore flagrantibus acciderunt. Perſæpe enim cum ſpurcis fratribus ſeſe contaminarunt. Atque item alij cum filiabus ſuis, quas ex meretricio concubitu extulerant. Ac libidinoſa temulentia, Perſici exitij vorago ipſis facta eſt.

Ζωσίμῳ. υξε.

Εἰς τοσοῦτόν σε φασί τινες ἐληλακέναι γαστριμαργίας, ὡς τῆς διαίτης σὺ τὰ λείψανα, ἄλλης εἶναι τραπέζης ὀψώνια. καὶ ταῦτα κώμοις μεθύουσι τοῦ ἕωθεν. ἐφ' οἷς θερμῶς μοι δακρύειν ἐπέρχεται, ὅτι πλαγίως πρὸς θεὸν πορευόμενος, καὶ ἐναντίος τοῖς αὐτοῦ νόμοις φαινόμενος, ἔξεις αὐτὸν θυμῷ πλαγίῳ πρὸς σὲ πορευόμενον.

Zoſimo. 465.

Eò voracitatis te proceſſiſſe quidam aiunt, vt victus tui reliquiæ alterius menſæ obſonia ſint: idque cùm epulas comeſſationibus diſtribuas. Quoquidem nomine calentes lachrymas emittere mihi in mentem venit: quòd cùm obliquè ad Deum gradiaris, atque ipſius legibus aduerſarium te præbeas, ipſum quoque in obliqua ira ad te gradientem habiturus ſis.

Σερήνῳ τριβούνῳ. υξϛ.

Ὡς τῶν αἱ πηγῶν σιφαγγες ἀντλούμεναι, δαψιλέστεροι βρύουσιν ὕδωρ τὸ πρότερον μετρον ἀναπηδῶσαι. καὶ μαστοὶ θηλάζομενοι οὐκ ἐκλείπουσιν ἕως πρὸς τρέφιον τροφὴν ἀν-

Sereno Tribuno. 466.

Quemadmodum fontiũ gurgites cùm hauriuntur, vberiùs ſcaturiunt, altiúſque quàm priùs exiliunt: ac mamillæ cùm ſuguntur, non antè deficiunt, quàm infans ad ſolidiorem cibum admittendum ado-

Universidad de Deusto
Biblioteca

leuerit:eodem modo diuitiæ,cùm hauriũtur, decrementum minimè patiuntur,nec beneficẽtiæ mamilla eos, qui Christi causa pueros ſe præbent,exhauritur , aut penuriam & egeſtatem perpetitur, quoaduſque ad verã perfectionẽ eos tranſmiſerit.

Iſidoro Diacono. 467.

Diuina & immortalis natura omnia ſuppliciorum exempla improbis iure ac meritò inuecta,literarum ſacrarum monumentis emendationis noſtræ cauſa conſignauit: vt eiuſdem pœnæ metu ab iiſdem flagitiis deterreamur. Quamobrem, ſi pœnas metuimus , per veneranda dogmata eas caueamus.

Orioni Monacho. 468.

Ad comparandam virtutem haud ſatis eſt Monaſticam vitam profiteri: verùm ad id quoque modeſtia accedat neceſſe eſt. Nam ſi lenitatis certamen obeuntes, turbulenta mente illud interrumpamus, hoc nihil aliud fuerit , quàm ſalutem quidem conſequi vèlle : ea autem , quæ ad ipſam conſequendam adminiculo ſunt , efficere nolle.

Hieraci. 469.

Per bona terræ,Scriptura huiuſce vitæ commoda intelligit , per participationem idem cum futuris nomẽ obtinentia: Deo nimirum imbecillitatem noſtram ſumma ſapientia inſtituente,ac per ea,quæ in ſenſum cadunt,ad ea , quæ animo & intellectu percipiuntur , nos velut porrecta manu ducente.

Eſa. 1.

Theodoro Scholaſtico. 470.

Tu quidem opus omne, quod manibus elaboratur,turpe ac probroſum eſſe exiſtimas,cùm alioqui vtile ſit,atque ad tuendã vitam conducat. At Mitylenæus Pittacus, quamuis rex eſſet,piſtrinum tamen manibus ſuis extruebat, ſimúlque & actuoſè ſe exercebat,& cibum operabatur.

ὁρῶν ὁ Πιττάκιος. Οὕτω καὶ πλεῖος ἀντλούμενος , ἐλάττωσιν οὐχ ὑφίσταται , οὐδὲ μαζὸς εὐποιΐας ἐκπιέφων τοὺς ἁγ. θεὸν νηπιάζοντας, κέκτωσιν ἐπιμένει ἢ ἔνδεια, μέχρις ἂν πρὸς τὸ ὄντως ἀφικέσθαι τελείωσιν.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. υξζ.

Πάντα ἡ θεία καὶ ἀκήρατος φύσις τὰ τῶν πεπλημμελημένων ὑποδείγματα δικαίως ἐπαχθέντα τοῖς πάλαι βροτοῖς πρὸς διόρθωσιν ἡμῶν ἀναγράπτα ἔθετο, ἵνα τῷ φόβῳ τῆς ἴσης κολάσεως φύγωμεν τὴν κοινωνίαν τῆς πράξεως. εἰ τοίνυν δεδιήκαμεν τὰ ἐπιτίμια, φυλαχθῇ τὸ σέβας τοῖς δόγμασι.

Οὐρίωνι μοναχῷ. υξη.

Οὐκ ἀρκεῖ πρὸς ἀρετὴν τὸ ἀσκεῖν, ἀλλὰ χρὴ καὶ μεδιάζειν πρὸς τῷ ἀσκεῖν · εἰ γὰρ ἀγῶνα πραότητος μετερχόμενοι γνώμῃ τοῦτον παραχωρήσειεν ὁ μὴ τοιοῦτος, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν , ἢ θέλειν μὴ σωτηρίας τυχεῖν , μὴ θέλειν δὲ ποιεῖν τὰ πρὸς αὐτὴν συμβαλλόμενα.

Ἱεράκι. υξθ.

Ἀγαθὰ τῆς γῆς τὰ ἐνταῦθα λέγει καλὰ ἡ γραφὴ, κατὰ μετουσίαν τῶν μελλόντων σωζομένων , παιδαγωγοῦντος τὴν ἀδύνειαν ἡμῶν παντόφως τοῦ θεοῦ, καὶ ἁπλῶς τῶν ἀδυνάτων χειραγωγοῦντος πρὸς τὰ νοήματα.

Θεοδώρῳ Σχολαστικῷ. υό.

Αὐτὸς μὲν ἐφύβριζον ἦγε πᾶσαν χειρόκμητον ἐργασίαν, βιωφελῆ τε ὑπάρχουσαν καὶ πρὸς τὸ ζῆν χρησιμεύουσαν. ὁ μιτυληναῖος δὲ Πιττακὸς, καίτοι βασιλεὺς ὤν, τὸν μήλωνα νὺ τέργει, καὶ ἐνεργῶς γυμναζόμενος , καὶ τῷ προφὴν ἐργαζόμενος.

Κυνηγίῳ. υόα.

Τοῖς οἰκέταις χρηστέον ὡς ἑαυτοῖς· ἄνθρωποι γάρ εἰσι καθ' ἡμᾶς. ἡ γὰρ εὐγλωττία , ἢ τύχη πολέμου , ἢ τυραννὶς ὅπλων, τούτους ἐποιήσατο κτήματα . ἀλλ' οἱ πάντες ἓν ἐσμὲν καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ πίστει, καὶ τῇ μελλούσῃ κρίσει. ἐπῶμαι.

Θέωνι. υοβ.

Ὅπως ἔτε οἱ πρὸ νόμου τὴν τοῦ θεοῦ παρωσάμενοι γνῶσιν, ἀπολογίαν ἔξουσιν. ὡς ταύτην νόμῳ μὴ διδαχθέντες, ἐσοφὸς παιδεύει σε Παῦλος. τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοήμασι ἑωρᾶτο καθορᾶται. εἰδὲ ἐκεῖνοι ἀσυγγνώστοι, πῶς ἔξουσι συγγνώμην οἱ νῦν εἰς θεὸν ἁμαρτάνοντες;

Παλλαδίῳ Διακόνῳ. υογ.

Εἰ ἐλαττώσεως τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ σημεῖον νομίζουσι, οἱ κακόσχολοι, τὸ τῷ εὐαγγελιστῇ περὶ αὐτοῦ εἰρημένον, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, ἐλαττοῦσθαι καὶ τὸν θεὸν εἰς ἀγαθότητα νομίζεσθαι, τῷ Δαβὶδ λέγοντος , ὡς ἀγαθὸς τῷ Ισραὴλ ὁ θεός . εἰ δὲ ἐνταῦθα κατὰ ὑπόστασιν τὸ, ὡς ἀγαθὸς, εἴρηται , κἀκεῖσε τὸ, ὡς μονογενὴς, κατὰ βεβαίωσιν καὶ ὁμοίωσιν γέγραπται.

Νεωτέροις μοναχοῖς. υοδ.

Εἰ νομίμως ἀσκεῖτε , νηστεύοντες μὴ τυφοῦσθε . εἰ δὲ ὅλῃ τούτῳ αὐχεῖτε, μᾶλλον κρεωφαγεῖτε.

Παύλῳ Διακόνῳ. υοε.

Σίμωνα τὸν ἀγαπητὸν ἡ σισύρα συνίσησι μυνόν, ἣν ἀμπέχεται· καὶ ἐπειδὴ ἀπαίρει πρὸς Αἴγυπτον, σκεπάσματος δέεται· ἐγὼ τοίνυν σοι τοῦτον συνίστω. ὁ δὲ νόμος τῷ βαπτιστοῦ , χιτῶνα

Cynegio. 471.

Seruis,tanquam nobisipſis , vtẽdum eſt. Homines enim illi noſtri inſtar ſunt. Anticipata quippe opinio, aut belli fortuna, aut armorum vis,eos in aliorum poſſeſſionem redegit. At re vera omnes vnum atque idem ſumus,ſiue naturam, ſiue fidem, ſiue futurum iudicium ſpectemus.

Theoni. 472.

Quòd neque illi,qui ante conditam Legem cognitionem Dei propulerunt,excuſationem habituri ſint, vt qui eam Legis magiſterio minimè perceperint,ex ſapienti viro Paulo diſcas licet , qui inuiſibilia Dei à creatura mundi per ea , quæ facta ſunt,intellecta conſpici teſtatur . Quòd ſi venia illi carent, quam tandem ij veniam habituri ſunt,qui nunc in Deum peccant? *Rom.* 1. *Rom.* 2.

Palladio Diacono. 473.

Si Dei Filium hoc argumento imminui exiſtimant homines malè feriati, quòd de eo ab Euangeliſta dictum eſt, Gloriam tãquam vnigeniti à Patre , Dei quoque bonitatem propterea imminui exiſtiment, quòd Dauid his verbis vtatur, Quàm bonus Iſraël Deus his qui recto ſunt corde? Quòd ſi hoc loco hæc verba , Quàm bonus,per amplificationem dicta ſunt: illic quoque hæc verba , Tanquam vnigeniti , per confirmationem ac ſimilitudinem ſcripta ſunt. *Ioan.* 1. *Pſal.* 72.

Iunioribus Monachis. 474.

Si Monaſticam vitã legitimè colitis,ieiunãtes à faſtu alienos vos præbete. Sin autem hoc nomine inſoleſcitis , carnes potiùs edite.

Paulo Diacono. 475.

Simonem,quem ego imprimis amo, ex caprinis pellibus contexta veſtis,qua amictus eſt , nudum eſſe oſtendit. Et quia in Ægyptum proficiſcitur, indumento opus habet. Hunc igitur ego tibi commendo.

Luc.3. & quidem Baptiſtæ Lex tunicam abs te his verbis flagitat, Qui habet duas tunicas, det non habenti. Quòd ſi propter redundantem copiam hæc ſententia immutanda eſt, qui duodecim tunicas habet, ei, qui ne vnam quidem habet, impertiat.

παρὰ σοῦ ἀπαιτεῖ· ὁ ἔχων δύο χιτῶνας, μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, λέγων. εἰ δὲ μὴ καὶ ἀναλλάξαι δεῖ τὴν ἀποφασιν, ὁ ἔχων δεκαδύο χιτῶνας, μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι ἕνα.

Athanaſio Presbytero. 476.

Αθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. υοϛ.

Hæc vox, Quomodo, in Deo locum habere non poteſt: cuius vel ſola voluntas opus eſt admirandum.

Τὸ πῶς, ὅτι θεῷ χώραν ἔχειν οὐ δύναται, ᾧ καὶ μόνη ἡ βούλησις ἔργον ἐστὶ παράδοξον.

Eutonio Diacono. 477.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. υοζ.

Carnis vocabulum bifariam in Scriptura vſurpatur. Quandoque enim de natura intelligitur: quandoque autem de affectu ac labe. Prioris ſignificationis exemplum
Luc.24. hoc eſt, Spiritus carnem & oſſa nõ habet, ſicut me videtis habere: Poſterioris: Caro
1.Cor.15. & ſanguis regnum Dei hæreditate poſſidere non poſſunt. Quocirca is, qui labem & corruptelam, atque affectum coërcere ſtudet, carnis igniculos & incitamenta debilitat, Deóque etiamnum corporis vinculis conſtrictus, placet, atque cum corpore, tanquam à corporea mole ſecretus, regni ipſius hæreditatem conſequitur.

Τὸ τῆς σαρκὸς ὄνομα, διχῶς παρὰ τῇ θείᾳ εἴρηται γραφῇ· ποτὲ μὲν κατὰ τὴν φύσιν αὐτὴν, ποτὲ δὲ κατὰ τὸ φρόνημα καὶ φθοράν. καὶ τῆς μὲν πρώτης δείξις, τὸ πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθώς με θεωρεῖτε ἔχοντα. τῆς δὲ δευτέρας, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύναται. ὁ τοίνυν τὴν φθορὰν καὶ τὸ φρόνημα παιδαγωγῆσαι σπουδάζων, μαραίνει τὰ τῆς σαρκὸς ὑπερκαύματα, καὶ ἀρίσκει θεῷ ἐπὶ σαρκὶ σωφρονῶν, καὶ κληρονομεῖ τὴν αὐτῷ βασιλείαν μετὰ σώματος ὡς ἀσώματος.

Iſidoro. 478.

Ισιδώρῳ. υοη.

Quod Dominus carnalem ortum ex Dauidis ſemine habuerit, & Matthæus, & Paulus, & Dauid, diuini viri apertis verbis
Matth.1. pronunciant. Ille, cùm ſcribit, Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid. Alter, cùm
Heb.7. perſpicuè aſſerit, quòd Dominus noſter ſe-
Pſal.88. cundum carnem ex Iuda ortus ſit. Poſtremus denique, cùm ait, Semel iurauí in ſancto meo, ſi Dauid mentiar, ſemen eius in æternum manebit. Et thronus eius ſicut Sol in conſpectu meo: & teſtis in cælo fidelis. Quibus nimirum verbis Domini noſtri cum carne in cælum aſcenſum deſignat, ſempiterna futura, vtpote Deo verbo ita copulata, vt iam nulla ratione diuelli queat.

Οτι ἐκ σπέρματος Δαβὶδ τὴν κατὰ σάρκα γένεσιν ἔσχεν ὁ κύριος, καὶ Ματθαῖος καὶ Παῦλος καὶ Δαβίδ, οἱ θεσπέσιοι σαφῶς ἀποφαίνονται. ὁ μὲν γράφων, Βίβλος γενέσεως Ιησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβίδ· ὁ δὲ πρεσβύτερον, ὡς ἐξ Ιούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν τὸ κατὰ σάρκα· ὁ δὲ Δαβίδ, Ἅπαξ ὤμοσα ἐν τῷ ἁγίῳ μου, εἰ τῷ Δαβὶδ ψεύσομαι, τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μένει, καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον μου· καὶ ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός. τὴν μετὰ σαρκὸς ἀφ' ὑψηλῶν σημάνων τῷ κυρίῳ ἀνάληψιν ἐν οὐρανῷ, ἀϊδίῳ ἑσομένην, ὡς ἀδιαιρέτως λοιπὸν τῷ θεῷ λόγῳ ἡνωμένης.

Κυρι-

Κυρικίῳ. υοθ.

Ὥσπερ ὁ οἶνος ὑπερχορηθεὶς ἐξερεύγεται τοὺς τῆς αἰσθήσεως ἅπαντας καὶ πόρους καὶ αὐλοὺς καὶ μήνιγγας πληροῖ, καὶ πρίσει πρὸς ἄνοιαν τὴν διάνοιαν· οὕτω καὶ ὁ θυμὸς ἔξω τῆς οἰκείας τάξεως πηδῶν, μέθης ἔργον ἀποφαίνει τὸν νοῦν, μαραίνων τὴν φρένα ποιῶν, καὶ λύων παροιμίαν τὴν τάξιν τῆς νήψεως. ἀμφοτέρων τοιγαροῦν ἀποχώμεθα, ὅτε μὲν τοῦ, ὅτε δὲ τοῦ θυμοῦ πολιορκοῦντες τὴν νοὸς ἀκρόπολιν.

Cyrecio. 479.

Quemadmodum vinum, cùm vltra ſatietatem infunditur, omnes ſenſuum meatus, ac cerebri membranas implet, mentémque in dementiam conuertit: ad eundem modum iracundia extra metas ſuas proſiliens, mentem temulentam reddit, eã videlicet furore afficiens, ac ſobrietatis & vigilantiæ ordinem per contumeliam & petulantiam infringens. Quapropter ab vtroque abſtineamus: nec per potum aut iracundiam mentis arcẽ obſideamus.

Κανδιδιανῷ. υπ.

Τί σεαυτὸν ἀδικεῖν ὃν ἔδει μᾶλλον φιλεῖν, τὴν πάντων περὶ σοῦ γνώμην σοι φανερώσαντα; αἱ γὰρ διαφοραὶ πολλάκις διαρθώσαντο τοὺς ἀγχίνους, τὰ πραχθέντα ὑβριστικῶς, ἰαθῆναι παρασκευάσασαι. εἰ τοίνυν ὕβρεις ἠργάσω ἅπερ ἤκουσας, τῇ πράξει σαυτὸν ἀνύβριστον φύλαξον. εἰ γὰρ τὰ ἔργα σου βελτίω πάσῃς, ἡ αἰσχροδοξίαν οἰχήσεται.

ἀγχίνους.

Candidiano. 480.

Quid eum iniuria afficere ſtudes, quem potiùs charum habere debebas, vt qui tibi, quæ de te omnium exiſtimatio ac ſententia eſſet, aperuerit? Simultates enim ac diſſidia homines acutos ac ſolerti ingenio præditos perſæpe correxerunt, dum vt quę ab iis contumeliosè perpetrata fuerant, ſanarentur, effecerunt. Quocirca ſi contumeliæ ducis ea quæ audiſti, cura vt per probas actiones teipſum ab omni contumelia purum atque immunem cuſtodias. Nam ſi opera tua emendaueris, maledicta, quoque & conuitia de medio tollentur.

Ιέρωνι. υκα.

Εἴ τι ὤνησεν ἡ τῆς βίβλου ἀνάγνωσις, δεῖξον ἐπὶ τῆς πράξεως· εἰ δὲ μένεις ἐφ' οἷς ἐκείνη κατηγορεῖ, φαίνη καταγινώσκων αὐτῆς· καὶ πάντως ὅπη τούτοις ἡμεῖς ὅτε φθεγξόμεθά τι πρὸς σὲ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτε βιβλίον αὐτοῦ τι παρέχωμεν, εἰ μὴ καὶ τῆς πατρὸς καρπὸν θεασόμεθα.

ἐφ' οἷς ἐκείνη κατηγορεῖ φαίνη καταγινώσκων αὐτῆς.

Hieroni. 481.

Si ex libri lectione fructum aliquem percepiſti, reipſa id oſtende. Si autem in iis rebus atque inſtitutis permanes, quæ ille reprehendit & inſectatur, cum abs te condẽnari apparet. Ac poſthac nec per literas ſermonem vllum tecum conferemus: nec librum poſtulanti præbebimus, niſi prioris quoque fructum & vtilitatẽ perſpiciamus.

Ησαΐᾳ. υπϛ.

Τινές σε φασὶν ἐν ἐρημίᾳ, ὀχλαγωγεῖν, καὶ ἐν μέσῳ δήμων ὁπλοφορεῖν, καὶ τῷ Δαβὶδ ἑαυτὸν εἰκάζειν φαντάζεσθαι, αὐτὸ τοῦτο πᾶσιν ἐμφανῶς ἐγκαλοῦντα. ἴσθι δὲ χάριτι καὶ ἐμβρόντητε, ὅπι ὁ μέγας Δαβὶδ οἰκονομίᾳ θεοῦ

Eſaiæ. 482.

Aiunt nonnulli te in deſerto loco incãditam turbam ducere, atque in medio vulgi agmine arma ferre, in cóque te Dauidis exemplum referre opinionis errore tibi fingere, hoc ipſum cunctis furioſè obiiciẽtem. Velim autem ſcias, ô miſer atque atro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nite, quòd magnus ille Dauid diuini conſilij præſidio ſeptus, inſidias Saülis vitabat, præclarè quidem merens, ipſe autem ſpretus ac reiectus, atque iis, quos vicinos habebat, pro muro ſeſe præbens, quemadmodum ipſi quoque ſerui Nabal teſtabantur. At tu non modò vicinis infeſtus & inhumanus es, verùm iis etiam, qui longè abs te diſſiti ſunt, inſidias ſtruere laboras. Vide igitur ne te diuinitꝰ immiſſum quoddam flagrum caſtiget, niſi tu à praua & ſcelerata tua ſententia ad meliorem mentem te conuertas.

1. Re. 22. 23. et 24.

1. Re. 25.

Syneſio. 483.

Cappadox rurſum in caſtris, vt quorundam ſermone intellexi, miſerum prouinciæ noſtræ imperium ambit: vt geminus ad nos Cappadox accedat, adiuncta nimirum ad natiuam & internam crudelitatẽ improba authoritate ac potentia. Sunt autem rurſum, qui lætiora nuntient, hoc eſt, eum popularium ſuorum imperium & præfecturam affectare. Quod vtinã Deus nutu ſuo concedat: quo congruam educationis ſuæ mercedem nutrici ſuæ perſoluat, pro eo lacte, quod ab ea ſuxit, venenũ, quod fortaſſe vnà cum lacte traxit, ei viciſſim bibendum porrigens.

Seleuco. 484.

Cappadox ille, ciuium noſtrorum corruptor ac deprauator, nunc in caſtris id rurſum agit ac molitur, vt nobis præſit. Eſt igitur tui muneris (qui robur à Deo conſecutus es) hoc prohibere, ac prioris etiam improbitatis pœnas ab eo expetere: aut certè extremi illius terræ receſſus, ex quo ortum traxit, cribrandi ac peruaſtandi poteſtatem ipſi potiùs facere: quò mancipij illius tribules, & populares improbitatem in ſeipſis conſumere atque extabefacere condiſcant, ac non vltra regionem ſuam eam euomentes, ſanas mentes & regiones peſtiferis ſuis moribus labefactare.

Iſidoro. 485.

Carthaginienſes, homines minùs malos, Lex magiſtratum gerere prohibet. Cappadoces autem, quorum ingens eſt improbitas, nulla Lex ab imperio ac præfectura remouet. Quoniam igitur & de omnibus bene mereri cupis, & parem cupiditati potentiam habes, aut legem immuta, Cappadoces potiùs, quàm Carthaginienſes à gerendo imperio arcens, aut cum his illos quoque copula. Quòd ſi, vt vero conſentaneum eſt, pecuniis imperia emercantur (quæ barbarus etiam quiſpiam emens, nõ modò prohibetur, ſed etiam grauiſſimo ſupplicio mulctatur, ſi pecunias dederit) at ſic quoque Cappadocibus duntaxat imperent, qui hoc merentur, vtſuis vinciãtur catenis.

Florentio. 486.

Gigantium iſtic habes, Domine, qui ea, quæ priùs egit, incognita atque obſcura eſſe putat, rurſúmque imperium ac præfecturam adipiſci meditatur. Quoniam igitur plurimis incommodis atque calamitatibus nos hîc affecit, (quo nomine in eum à veſtra integritate animaduerti oportet) prolixa autem oratione ad ipſius facinora cognoſcenda minimè indigetis, vtpote multis curis vndique obſeſſi, hoc habete: Cappadox eſt: vt Cappadox imperium geſſit. Quare Cappadoce amplius à vobis haud quicquam obtineat.

Archontio. 487.

Impius Gigantius, qui aduerſus miſeros agricolas calumniam ſtruxit, tanquam videlicet vectigalia quædã ac tributa ſurripuiſſent, quíque Auguſti cenſum ac deſcriptionem auxit, etſi alioqui ipſis grauiſſimam & acerbiſſimam, poſteaquàm iampridem imperatorem adduxit, vt ſibi, tanquam vera loquenti, animum adiiceret, iiſque qui in vicis & pagis habitant, calamitatum cauſam præbuit, in Thraciam ſe confert, ea mente ac ſtudio, vt imperium rurſus conſequatur. Non es autem

Σωτεσίῳ. υπγ.

Πάλιν ὁ Καππαδόκης ὅτι στρατοπεδᾷ, ὡς ἔγνωμεν, τῷ ἀρχὴν ἑαυτῷ τῷ ἀβλίαν μνηστεύεται, ἵνα δίδυμος ἡμῖν ὑπεροχὴ Καππαδόκης, ὁρᾷς τῇ ἐνοίκῳ μισανθρωπίᾳ, καὶ τῷ κακὴν προσλαβὼν δυναστείαν. εἰσὶ δὲ μᾶλλον οἱ τὰ ζῆτα ἐπαγγέλλοντες, ὅπως δήτης οἰκείων συμφυλετῆς ἄρξαι ἱμείρεται. ὧ καὶ ὁ θεὸς ὑπεύσειεν. ὡς ἂν ἁρπόντα προφεῖα τῇ πτῇ δοποδῴη αὖθ' ἕως ἀποστασε γάλακτος, ὃν αὐτῷ ἀμπιπόζων, ὃν ἴσως συὼ τῷ γάλακτι ἔπασε.

Σελεύκῳ. υπδ.

Ὀφθορεὺς τῆς πολιτῶν ἡμῶν Καππαδόκης, νῦν ὅτι στρατοπεδᾷ, πάλιν ἑαυτῷ τῷ ἀρχὴν σκδικεῖ. σὸν τοίνυν ὀφείλοντος παρὰ θεοῦ τῷ ἰσχὺν, τοῦτο κωλύσαι, καὶ τῆς προτέρας αὐτὸν εὐθυίας εἰατρεύσασθαι κακίας. εἰς σκείνην δὲ λιπαρῆσαι τῷ σκεῖσοῦσαν αὐτὸν ἐχαπάτην, ὡς ἂν μάθοιεν οἱ τῆ ἀνδρὸς ὁμόφυλοι ἐν αἰτοῖς τῷ ποινείαν σκτίκειν, καὶ μὴ πέραν τῆς ἑαυτῆς ἐξεμοῦντες, τὰς ὑγιαινούσας αἰσθήσεις καὶ χάρας τοῖς λοιμικοῖς τρόποις αὐτῆς ἀλαφθείρειν.

Ισιδώρῳ. υπε.

Καρχηδονίους νόμος κωλύει δεῖπειν ἀρχὴν, ἥπονας κακούς. Καππαδόκας δὲ τοὺς μεγάλους πονηροὺς, οὐκ εἴργει νόμος ἀρχῆς. ἐπειδὴ τοίνυν καὶ βούλει πάντας εὐεργετεῖν, καὶ σώφρονων ἔχεις τὴν βούλησιν τῷ δύναμιν, ἢ τὸν νόμον ἀνταλλαξον, μᾶλλον Καππαδόκας καρχηδονίοις κωλύων, ἢ σύναλγον τούτοις σκείνοις. εἰ δὲ, ὡς εἰκὸς, χρήμασι τὰς ἀρχὰς ἐξωνοῦνται, ἃς καὶ βάρβαρός τις ὠνούμενος, ὃ κωλύεται μόνον εἰ τὰ χρήματα διδῷ, ἀλλὰ κἂν ὅτως ἀρξεπασαν μόνων τῆς Καππαδοκῶν, ἀξίων ὄντων ταῖς οἰκείαις δεδέσθαι κατήναις.

Iſidoro. 485.

Carthaginienſes, homines minùs malos, Lex magiſtratum gerere prohibet. Cappadoces autem, quorum ingens eſt improbitas, nulla Lex ab imperio ac præfectura remouet. Quoniam igitur & de omnibus bene mereri cupis, & parem cupiditati potentiam habes, aut legem immuta, Cappadoces potiùs, quàm Carthaginienſes à gerendo imperio arcens, aut cum his illos quoque copula. Quòd ſi, vt vero conſentaneum eſt, pecuniis imperia emercantur (quæ barbarus etiam quiſpiam emens, nõ modò prohibetur, ſed etiam grauiſſimo ſupplicio mulctatur, ſi pecunias dederit) at ſic quoque Cappadocibus duntaxat imperent, qui hoc merentur, vtſuis vinciãtur catenis.

Φλωρεντίῳ. υπς.

Ἐχεις αὐτόθι Γιγάντιον, δέσποτα, ὀιόμενον λεληθέναι τὰ πρότερα, καὶ αὖθις προελθόντ' ἑαυτῷ τῷ ἀρχὴν βουλευόμενον. ἐπειδὴ τοίνυν πολλῶν τὸ ἐνταῦθα δεινῶν ἐν πείρᾳ κατέστησεν ἐφ' οἷς τῆς ὑμετέρας δεῖται εἰς διόρθωσιν καθαρότητος, μακρῶν δὲ λόγων εἰς γνῶσιν τῆς κατ' αὐτὸν ἃ χρὴ ζητεῖτε, ὡς πολλαῖς φροντίσι κυκλούμενοι. Καππαδόκης ὄζει, ἤρξεν ὡς Καππαδόκης. Καππαδόκης παρ' ὑμῖν μηδὲν πλέον ἐχέτω.

Αρχοντίῳ. υπζ.

Ὁ δυσεβὴς Γιγάντιος ὁ εὐπροσώπον συκοφαντίαν ἐνθεὶς κατὰ τῆς ἀθλίων γεωργῶν, τελῶν καὶ φόρων πινῶν κλοπὴν, καὶ τῷ Αὐγούστου Καρυίας ἀποτιμαφὴν, καί τοι βαρυτάτῳ αὐτοῖς ὑπάρχουσαν. πάλαι πείσας προσχεῖν αὐτῷ ὡς ἀληθεύοντι τὸν κρατοῦντα, καὶ συμφορῶν αἴτιος γεγονὼς τοῖς κωμήταις, εἰς Θρᾴκην ἦκει αὖθις, τῷ ἀρχὴν προελθέσθαι ζητῆς. οἶδα δὲ ὅσους εἰς φυγὴν ἐσκέδασεν ἀποτιμάφων, ὅσοι τῆς πατρῴας ἐλευθερίας, τὸ σκαπάνην

Universidad de Deusto
Biblioteca

nescius quantam hominum multitudinẽ descriptione sua in fugam coniecerit, qui nimirum patriam libertatem ligone atque aratro commutarunt. Quapropter tibi velim curæ sit, ne ille imperium rursus arripiat, atque omnes Cappadoces efficiat: quibus victus ratio non aliunde quàm ex seruitute atque agricultura constat.

Theodoro Scholastico 488.

Quisquis & stirpes serit, & agrum colit, spe meliore suos labores sustentat: fructuũ videlicet expectatione laborum molestiã suffurante. Ad eundem modum in Christianæ fidei præceptis tibi tradendis à nobis elaboratum est. Fac igitur ipse, pullulantem agriculturam ostendas.

Rufino, prætorij præfecto. 489.

Ægyptios quidem ob crudelitatem ac morum immanitatem Lex ab imperio & præfectura arcet: Cappadoces autem, qui eos improbitate superant, non item. Quoniam igitur nos, Cappadocem præfectum nacti, naticnis ad struẽdas calumnias propensæ periculum frequens fecimus, vos autem imperatoris voluntatem, quibus in rebus vultis, habetis, hos quoque illis copulate: vt ne cuiquam alij regioni Cappadox præsit, quàm suæ. Cõsentaneum enim profectò est, eos patria acerbitate mutuò ab sese irrigari ac perfundi.

Catilliano. 490.

Particeps tu quoque, ô Sacrum caput, contumeliarum Cappadocis fuisti, cùm in hac vrbe domicilium haberes, atque vana & horrenda impuri ac sceleſti oris iuramenta cum mellito & frequenti, Adoro te, cognouisti, obtrectationes quibus & priuatim aduersus singulos, & publicè aduersus omnes vsus est, nefaria & sacrilega latrocinia, nouam descriptionem, quæstuosum aduersus Deum & pauperes studium, comparatas matrimoniis insidias, sepulchrorum effossiones, vincula in quæ

κρατεῖν, καὶ σμυρίνην ἠλλάξαντο· καὶ φρόντισον, μὴ λάθωσι πάλιν ἡγεμονίας, καὶ πάντας ἐργάσωνται Καππαδόκας, οἷς ὁ βίος οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ δουλείας καὶ γεωπονίας συνίσταται.

Θεοδώρῳ σχολαστικῷ. υσπ'.

Ἅπας καὶ φυτευτὴς καὶ γεωπόνος ἐλπίδι κρείττονι ἂν χρῶτο τῶν πόνων ὑφαρπαζομένης τοὺς κόπους τῆς τῶν καρπῶν προσδοκίας· ὅπως ἡμεῖς κατηχοῦντες κεκμήκαμεν· δεῖξον αὐτὸς τὴν γεωργίαν βλαστήσασαν.

Ρυφίνῳ ἐπάρχῳ πραιτωρείων. υπθ'.

Αἰγυπτίους μὲν δι' ἀπόνοιαν νόμος εἴργει ἀρχῆς, Καππαδόκας δὲ τοὺς χείρους ἐκείνων οὐκ ἔπι· ἐπειδὴ τοίνυν ἡμεῖς μὲν ἀρχοντι Καππαδόκῃ ἐνεσκάμμοι, πολλὴν πεῖραν τῶν ἀφ' ἑβρόλυ ἔθνους ἐσχήκαμεν· ὑμεῖς δὲ τὴν βασιλέως γνώμην περὶ ὃ βούλεσθε ἔχετε, ἐνώσατε αἰγυπτίοις καὶ τούτους μηποτε καὶ ἄλλης ἄρξῃ χώρας Καππαδοκῆς, εἰ μὴ μόνης τῆς οἰκείας ὡς ἀφαπτεῖσθ' ἀλλήλων αὐτοὺς τὸ πάντων ποτίζεσθαι πικρίαν.

Καπιλλιανῷ. υσ'.

Ἐκοινώνησας μὲν καὶ αὐτὸς, ὦ ἱερὸν κεφαλὴ, τῇ Καππαδόκῃ λοιμῷ, ἡνίκα ὤκεις τὴν πόλιν· καὶ οὐκ ἔλαθες τοὺς ματαίους καὶ φεκτοὺς τοῦ ἀκαθάρτου στόματος ὅρκους, μετὰ τοῦ μελιχροῦ καὶ συχνοῦ, προσκυνῶ σε, τοὺς κατὰ πρόσωπον ἕκαστον ἰδίᾳ τε καὶ πάντων καταλαλιὰς, τοὺς δυσρόπους καὶ ἱεροσύλους λῃστείας, τὸν νέον ἀποσταφῆ, τὸν τοῦ θεοῦ καὶ πλουτοῦντος ὀπτικὸν ἀποδύντας τῆς συνοικεσίων ὀπισθουλάς, τοὺς τῆς μνημάτων ὀρυγὰς, τὰ δεσμὰ οἷς

οἷς καθείρχθη, τοὺς ἀμοιβαίους εἰρκτὰς, ἃς ὅπῃ γρατόπεδον ἐλκόμενος ἄκησε τὸν σκεῖσε βάσανόν τε καὶ γύμνωσιν, ἣν παρὰ θεῷ ὑπέμεινε τοῖς διόρθωσιν. ἀλλ' ἐπειδὴ πάντων ἐκείνων ὁπλαθόμενος, πάλιν ἄρξαι ἱμείρεται, ὡς μαθάνομεν, μὴ ἐνδῷσῃς κωλύων, ὅση σοι δυναμὶς ἔστι· σαυτῷ τε γὰρ καὶ πόλει καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ χαρεῖῃ, σαυτῷ τὸν δόξαν, τῇ πόλει τὸν ἡσυχίαν, ἐκείνῳ τὸ μὴ πολλὰ ἁμαρτεῖν, καὶ πλείονα πάλιν παθεῖν.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. υτα'.

Ἡ τῆς σανίδος γραφὴ, ἣν Πιλᾶτος τοῦ τῆς κυριακῆς ἔπηξε κεφαλῆς, τὸν τοῦ κυρίου ἐπλήρου φωνὴν, ἐπειδὴ ὑψώθη, λέγοντος, πάντας ἑλκύσω τοῖς ἐμαυτόν. ἐδήλου τοίνυν ἡ σκέπη ἀναγνῶσις, οὐχ ὡς ἰουδαίας μόνης, ἀλλὰ καὶ πάσης ἕλληνος καὶ βαρβάρου γενέσθαι τὸ σωτήριον πάθος.

Εὐσεβίῳ ὀπισκόπῳ. υτβ'.

Ἰδὲ θαυμάσιε, ὡς ἡ κρίσις ἀνίλεος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος, οὐκ ἐκ τῆς ἀλλοτρίων μόνον δωρεῶν, ὧν αὐτὸς τὰς πλουσίους ἀποστερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς οἰκείων, ὧν ἑκουσίως τὸν μεταδοσιν ποιεῖσθαι χρεωστεῖς.

Κυρηνίῳ. υτγ'.

Τί ὑποφαινεύεται γῆ καὶ σποδὸς; τί νεανιεύεται φθορά; τί μέγα φρονεῖ καὶ ὑποφαίρεται σκιά; τί σε φυσᾷ ὄνειρος ἀρχῆς; πῶς οὐχ ὁρᾷς τοὺς καταλύοντας αἰσχρῶς; πῶς δ' ἥλιος τοὺς ἀφανίσαντας ζῶντας; ἀλλὰ βραχυτέλη μνημόνιαν, ὡς ἀτελεύτητον νομίζεις ἐξουσίαν, ἐφ' ᾗ ὁ τῶν χρόνων σε κύκλος θεσπεύσῃ φερόμενος, πρὸς τέλος ὑπιθεὶς τῷ θεσμῷσου.

coniectus est, ea item, quibus cum ad castra traheretur, astrictus est, cruciatum eũ ac nuditatem quam illic diuinitus, vt ad meliorem mẽtem rediret, sustinuit. Quoniam autem harum omnium rerum oblitione captus, præfecturam rursum, vt ad nos allatum est, affectat, ne id quæso permittas: verùm omnibus viribus prohibe. Sic enim, & tibi, & vrbi, & illi ipsi commodabis, tibi nimirum gloriam, vrbi quietem, illi ne multa peccet, ac pluribus rursum suppliciis afficiatur.

Eutonio Diacono. 491.

Tabellæ illius scriptura, quam Pilatus supra Dominicum caput fixit, hanc Domini vocem explebat, cùm exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum. Itaque lectio ea hoc indicabat, salutiferam passionem non pro Iudæa duntaxat, verùm etiam pro omnibus tam Græcis, quàm barbaris nationibus extitisse. *Ioan.19.* *Ioan.12.*

Eusebio Episcopo. 492.

Velim hoc scias, vir eximie, iudicium misericordiæ expers huic fore, qui misericordiam non fecerit, non ex alienis duntaxat muneribus ac beneficiis, quibus tu pauperes spolias, verum etiam ex propriis, quæ tu vltrò ac sponte cum aliis communicare teneris. *Iacob.2.*

Cyrenio. 493.

Quid superbit terra & cinis? Quid insolenter se gerit labes & corruptela? Quid magnificè de se sentit ac se effert vmbra? Quid te imperij ac præfecturæ insomniũ inflat? Quin tu eos cernis qui turpiter ac fœdè diem vitæ extremum claudũt? Quin tu eorum æmulum te præbes, qui probè atque insigniter vixerunt? verùm breuem principatum tanquam sempiternam potẽtiam arbitraris: ob quam temporis orbis conuersus te curabit, præfecturam tuam ad finem impellens, atque æstui tuo terminum imponens. *Eccle.10.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Timotheo Lectori. 494.

Quemadmodum Legis primordia terrorem requirebant, qui auditores adman datorum obſeruationem conuerteret, ac
Exod.19. & 20. Deus è medio igne oracula edebat: ſic etiã poſt Domini & Saluatoris noſtri reſurrectionem Spiritus ſanctus Apoſtolis in igne
Act.2. donabatur, vehemẽti flatu præeunte: vt vnus Deus in vtroque teſtamento cognoſceretur: etiamſi alioqui inter prius ac poſterius ingens ſit diſcrimen. Illud enim typicis præceptis vtebatur: hoc autem veris rebus ac doctrinis emicuit.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. υϛδ.

Οὐ τρόπον τὰ τῆς νόμου προοίμια φόβου ἐδεῖτο πρὸς φυλακὴν τῶν ἐντολῶν ὑποτρέφοντος τοὺς ἀκούοντας, καὶ ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ὁ Θεὸς ἐχρημάτιζεν, ὕστερον καὶ μετὰ τὴν τοῦ δεσπότου καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἀνάστασιν, ἐν πυρὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῖς ἀποστόλοις ἐδίδοτο, διὰ πάσης πανηγυρίσης, ἵνα εἷς θεὸν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Διαθήκαις γινώσκῃ· εἰ καὶ πολὺ τῆς δευτέρας τὸ πρὸς τὴν προτέραν διάφορον· ἡ μὲν γὰρ τυπικοῖς ἐχρῆτο προστάγμασιν, ἡ δὲ τοῖς ἀληθέσιν ἐλαμπρύνετο πράγμασί τε καὶ δόγμασι.

Synodio. 495.

Vinum ad corporis neceſſarium vſum
Pſal.103 modicè hauſtum, hominis pectus exhilarat: quod autem vltra mediocritatem adhibetur, petulans & contumelioſum atque
Prou.20. intemperans vocatur. Intemperans enim, inquit, res eſt vinum: & contumelioſa res, ebrietas. Ac rurſum: Nolite inebriari vino,
Epheſ.5. in quo eſt luxuria, inquit ſacra Scriptura. Atque ipſa quoque natura per immodetationem turbata & agitata, laſciuiæ magiſtra efficitur.

Συνοδίῳ. υϛε.

Οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου, ὁ μετρίως πινόμενος πρὸς τὴν χρείαν τοῦ σώματος. ὁ δὲ ταύτης ἐπέκεινα, ἄσωτος καὶ ὑβριστὴς καὶ ἀκόλαστος κέκληται· ἀκόλαστον γὰρ οἶνος, καὶ ὑβριστικὸν μέθη· καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία, φησὶν ἡ θεία γραφή· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φύσις ὀχλουμένη τῇ ἀμετρίᾳ, διδάσκαλος γίνεται ἀκοσμίας.

Conſtantino. 496.

Non eſt, heus tu, non inquam eſt ſecun-
Rom.10. dum ſcientiam zelus tuus: neque Domini iniurias ex ipſius legibus, quemadmodum affirmas, vlciſceris, dum ex Eccleſiæ cœtu quoſdam eiicis. Nam ille rerum diuinarũ caupones abigebat, qui ex templo forum efficiebant. At tu eos qui diuinum numẽ pie ac ſanctè colunt, furioſè inſectaris, cõfuſionem quandam & permixtionem, ac Dei verbi in carnem conuerſionem docẽs aut diuinam naturam in carnem & oſſa immutans, aut carnis veritatem reiiciens. Quare non Dominum imitaris, ſed templi ducem Apoſtolos perſequentem, ac piã doctrinam prædicare prohibentem.

Κωνσταντίνῳ. υϛϛ.

Οὐκ ἔστιν, ὦ τᾶν, οὐκ ἔστιν ὁ ζῆλός σου κατ' ἐπίγνωσιν, ὅτι ὡς φὴς τῷ κυρίῳ οὐκ ἔστι αὐτῷ νόμων ἀμυνεῖν, τῆς ἐκκλησίας πινὰς ἐξελαύνων· ὁ μὲν γὰρ τοὺς θεοκαπήλους ἀπήλαυνε, τοὺς ἐμπόριον τὸ ἀνάκτορον δείξαντας· σὺ δὲ τοὺς τὸ θεῖον εὐσεβῶς προσβεύοντας διώκεις ἐμμανῶς, σύγχυσίν τινα καὶ ἀνάκρασιν, καὶ τροπὴν τοῦ εἰς σάρκα τοῦ θεοῦ λόγου καταγῶν, ἢ ἀλλοίωσιν τοῦ θείαν φύσιν εἰς σάρκα καὶ ὀστέα, ἢ τοῦ ἀληθείαν τῆς σαρκὸς ἀθετῶν· οὐ τοίνυν τὸν κύριον μιμῇ, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ ἱεροῦ, τοὺς ἀποστόλους διώκοντα, καὶ κηρύσσειν τοῦ εὐσεβείας κωλύοντα.

Κυείλ-

Κυείλλῳ. υϛζ.

Οὐ τρόπον δύο σιδήρεσμος τοίχων γωνιαῖός τις εὑρίσκεται λίθος, πρὸς ἀδιαίρετον ἕνωσιν, ἑκατέρας σιδήρεων· οὕτω τοὺς δύο τῆς οἰκουμένης λαοὺς ἡ τοῦ δεσπότου ἡμῶν ἔνσαρκος οἰκονομία συνάψασα, καὶ εἰς ἓν σῶμα, καὶ ἓν πνεῦμα συναρμολογήσασα, εἰς κεφαλὴν γωνίας ἐγένετο, ἀσάλευτον τοῦ ἕνωσιν τὴν ἑαυτῆς μεσιτείᾳ φυλάξασα.

Cyrillo. 497.

Quemadmodum angularis quidam lapis duorum parietum vinculum eſſe inuenitur, ad arctiſſimam ac firmiſſimam cõiunctionem eos inter ſe deuinciẽs: eodem modo Domini noſtri incarnatio duobus orbis populis inter ſe copulatis, atque in vnum corpus atque vnum ſpiritum compactis, in caput anguli effecta eſt, firmam ac minimè nutantem coniunctionem interpoſitu ſuo cuſtodiens.

Θεῶνι. υϛη.

Τὴν Ἐλισαίου εὐτέλειαν ζήλου, ὑπερῴου καὶ λύχνου ἀρκούμενος, ἅπερ τοῦ ὑψηλὴν καὶ περιφανῆ τοῦ ἀνδρὸς ἠνίστατο πρᾶξιν, ἀλλὰ μὴ μεγάλαις οἰκοδομαῖς ὡς φασὶ προστικόμενος ἢ προστίκτων αὐταῖς τοὺς μονάζοντας, τοῦ ἀληθῆ ἐργασίαν καταλύειν.

Theoni. 498.

Eliſæi tenuitatem ac frugalitatem imitare, nihil vltra cœnaculum ac lucernam requirens (quæ quidem ſublimem ac ſplẽdidam viri illius actionem deſignabant:) ac non contrà magnis ſubſtructionibus addictus, ipſiſque etiam Monachos addicens & conficiens, veram operationem euertit.

Ἀρχίᾳ. υϛθ.

Εἰ τοῦ ὑστοχῆσαι ἐπλήρωσε τοῦ οἰκείαν ὁ κύριος, ἢ μετὰ πολλὰς ἡμέρας τῆς ἑαυτοῦ ἀναλήψεως, τοῦ ἐξ ὕψους δύναμιν περιζώσας τοὺς θιασώτας, καὶ ὁ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἐκ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου, ματαία ἡ τοῦ σατανᾶ Μοντανοῦ κακόνοια, πρὸς τοσαύτην ἀλήθειαν ἀβλεπήσαντος, καὶ μεῖζόν τι τῆς τελειώσεως ταύτης τοῖς πειθομένοις αὐτῷ προσγενήσεσθαι μυθοποιήσαντος.

Archiæ. 499.

Si pollicitationem ſuam præſtitit Dominus, non poſt multos ab aſcẽſu ſuo dies
Luc.24. ex alto virtute indutis Diſcipulis, ac lex Spiritus vitæ in Chriſto Ieſu à peccati & mortis lege nos in libertatem aſſeruit, vanus Satanæ Montani error eſt, qui ad tantam veritatem caligauit, maiúſque aliquid hac perfectione ijs, qui ſibi fidem adhibuiſſent, acceſſurum eſſe fabulatus eſt.

Τῶ αὐτῷ. φ.

Τὸ θεῖον καὶ προσκυνούμενον πνεῦμα δεχάτῃ τῆς ἀναλήψεως, πεντηκοστῇ δὲ τῆς ἀναστάσεως ἡμέρᾳ, ὅτε τοὺς ἱεροὺς μαθητὰς κατεφοίτησεν, ὡς ὁ κύριος ἐπηγγείλατο, ἢ μετὰ πολλὰς ἡμέρας τοῦτο ποιήσειν τῷ χωρῷ τῆς εἰς οὐρανὸς ἀναδύσεως ὑποχόμενος. καὶ Λουκᾶς ἔγραψε πληρωθὲν ὁ θεσπέσιος, ὥσπερ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις, ὁ δυσσεβὴς μὴ γεγενῆσθαι Μοντανὸς διεψεύσατο, ἢ

Eidem. 500.

Diuinus atque adorandus Spiritus de-
Act.2. cimo ab Aſcẽſione, ac quinquageſimo à Reſurrectione die ad ſacroſanctos Diſcipulos deſcendit, quemadmodum Dominus promiſerat, eum, eo tempore quo in cælũ aſcendebat, non multis pòſt diebus id ſe
Act.1. facturum recepit, atque hoc expletum fuiſſe diuinus vir Lucas ſcripſit, quod longo pòſt temporis curriculo factum eſſe impius Montanus falſò aſſeruit. In quo &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dominum, vt vera minimè loquentem, traducit:& Apostolos, vt promissi spe falsos ac delusos: quippè cùm alij quidam corũ loco promissum munus iniquè perceperint:siquidem cùm alij in periculis dimicarint, alii tamenpræmia cõsecuti sint. Quonam autem quæso spiritu illi res miras perpetrabant, ac Gentes ad pietatem erudiebant?

τὸν κύριον ὀμβάλλων οὐκ ἀληθεύοντα, καὶ τοὺς μαθητὰς ψευδέντας τῆς ὑποσχέσεως, ἄλλους δέ τινας ἀντ' ἐκείνων τὴν ἐπαγγελίαν κομισαμένους ἀδίκως, εἴγε ἄλλων ἐν τοῖς κινδύνοις ἀθλησάντων, ἕτεροι τῶν ἐπάθλων ἀπέλαυσαν· ποίῳ δὲ πνεύματι ἐνήργουν τὰ θαύματα, ἢ τὰ ἔθνη ἐπαίδευον τὴν εὐσέβειαν;

S. Isidori Epistolarum libri primi finis.

ΘΕΟΓΝΩΣΤΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ. α.

ΟΙ τὸν διδασκάλοις πρέποντα βίον μεταδιώκοντες ὑφηνται, μὴ μόνον μέμψεως χρείττους ἑαυτοὺς διατηρεῖποσαν, ἀλλὰ καὶ θείοις πλεονεκτήμασι πλουτεῖποσαν. τὸ μὲν γὰρ ἐν τοῖς τυχοῦσι δόξαι, τὸ δὲ τοῖς ἄκροις εἰς ἀρετὴν, οἳ κἂν μηδὲν φθέγξοιντο, τραχυτέρα φωνῆς, ἡσυχίᾳ τοὺς φοιτητὰς παιδεύουσιν, οὐ τοῖς ἀκοαῖς αὐτοῖς τέρποντες, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς φωτίζοντες. οἱ γὰρ λόγων πλέον μηδὲν τοσοῦναι τῷ διδασκάλῳ νομίζοντες, καὶ τὰς ἀκοὰς ἐνοχλοῦσι, καὶ γέλωτα ὀφλισκάνουσιν, οἱ δὲ τοῖς ἔργοις ἀγράπτοντες, κἂν σιγὴν ἀσκήσωσι, τὰς τῶν θεωμένων παιδεύουσι ψυχάς· καὶ τοῦτ' ἔστιν ἄρα ὅσπερ ἐπεζήτησας μαθεῖν, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ· πολλοὶ μὲν γὰρ οἱ διὰ λόγων ἐνοχλοῦντες, ὀλίγοι δὲ οἱ διὰ τῶν ἔργων παιδεύοντες, οἷς καὶ τὸ ἱεράσθαι μάλιστα πρέπει.

ISIDORI PELVSIOTÆ EPIstolarum Liber Secundus.

Theognosto Presbytero. 1.

PRæceptores ij, qui consentaneam magistris vitam consectantur, non modò reprehensione omni sublimiores se custodiant: verũ etiam diuinarum virtutum opibus abundent. Illud enim vulgarium etiam hominum est: hoc summa virtute præditorum: Qui, vt etiam nullum verbũ emittant, silentio tamen quauis voce clariori discipulos suos erudiunt, non ipsorũ aures oblectantes, verùm animis lumen ac splendorem afferentes. Nam qui magistro nihil præter sermonem inesse existimant, & aures obtundunt, & risum mouent. At qui operibus emicant, etiamsi silentiũ colant, spectatorum tamen animos erudiunt. Atque illud est, quod ex me intelligere quæsiuisti, Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalem. Multi enim sunt, qui loquendo molestiam exhibeant. Pauci autem qui operibus doceant. Quibus nimirum Dei quoque cultui consecrari ac sacerdotij munere fungi maximè conuenit. *Esa. 40.*

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. β.

Εἰ πάλαι εἶχεν ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις τὰ εἰς καλοκἀγαθίαν σπέρματα, διὸ καὶ τινὲς μὲν γεωργήσαντες αὐτὰ, διέλαμψαν, τινὲς δὲ νεκρώσαντες, δίκην ἔδοσαν. νῦν ὅτε ὑπὸ τοκρεῖττον διεκοσμήθη, καὶ μυρίοις χαρίσμασιν ἐφέφθη, καὶ εὐήνιος πρὸς ἀρετὴν γέγονεν, οὐχ ἥγηται κἀκεῖνα μεμνῆσθαι ἐν αὐτῇ ἀκέραια, δι' ἃ δὴ τῶν αὐτοῖς χρησομένων. ὃ γὰρ ἀπαγθὲν νίκης τὴν ἄλλην εὐμένειαν προσείληφε, τὴν καὶ πρὸ τοῦ ἔμπροσθεν καλῶν δεῖ νομίζειν αὐτὴν ἐστερῆσθαι· μᾶλλον γὰρ εἰκὸς τὸ τῆς παρούσης χάριτος κἀκεῖνα δεδῆναι πρότερον ἀπόντα, ἢ πρότερον ὑπάρχοντα νῦν ἀπῃρῆσθαι. ἀλλὰ ταυτὸν οἶμαι τὸ πολλὰς πεπον-

Eustathio Presbytero. 2.

Cùm hominum natura virtutis ac probitatis semina iam olim habuerit (vnde etiam quidam iis exceltis claruerunt: quidam autem iisdem oppressis & extinctis pœnas dederunt) nunc, cùm ea in melius ornata, sexcentisque beneficiis, tanquam coronis redimita atque ad virtutem obsequentior tractabiliorque reddita sit, annon illa quoque in ea integra & incolumia mansisse existimas: iis autem, qui ipsis vtantur, opus habere? Neque enim scilicet putandum est, cùm alias dotes insuper accepit, tum eam prioribus bonis atque cõmodis orbatam fuisse. est enim vero simile, à præsenti gratia, illa quoque cùm priùs abessent, concessa fuisse: quàm cùm priùs adessent, nunc deleta & de medio

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſublata. verùm idem multis vſu veniſſe reor, quod ſegnibus & ignauis naucleris, qui, cùm proſpero vento frui liceat, in portu manentes, atque in cauponis ſeſe volutantes, tempus accuſent, vt quòd ventos haudquaquam opportunè ſubminiſtrarit. Ad quos optimo iure quiſpiam hæc verba habuerit: Nautarum ſegniſſimi, illud quidem legem ſuam ſeruabat: vos autem temporum commoditate minimè vſi eſtis. Eſt autem diuinæ quidem prouidentiæ, nauigantibus opem ferre: opera autem à ſe ipſo quemque exigere oportet. Ad eundem igitur modũ nos quoque cùm diuinæ manus munere propenſionem ad virtutem naturæ tributam eſſe perſpectum habeamus, labores ipſi conferamus. Sic enim lætus ac fauſtus finis conſequetur.

Timothæo Lectori. 3.

Sermonum craterem, vir diſcendi cupidiſſime, hoc eſt diuinas Scripturas, Dei ſapientia miſcuit, craterem inquam non melle, aut lacte, aut vino, ſed doctrina & philoſophia refertum, diuiniſque gratiis redimitum, qui eos à quibus abhibetur, ad virtutem ac pietatem hortatur, id nimirũ efficiens, vt res terrenas negligãt, atque in cæleſtes ſeſe inſinuent: craterem inquã, non artificioſa quædam & captiones continentem, nec abſurdas & infinitas naturæ contemplationes: verùm celeberrimorum & clariſſimorum virorũ res geſtas. Quorum ſi tum actiones, tum ſermones initeris, virtutum ornamentum es habiturus. At ne improborum quidem vitas & ſupplicia reticuit: vt iis cognitis, & virtutes, ſi libeat, imitari, & vitia fugere poſſis. Quãobrem cùm ex externa eruditione apiculæ inſtar tantum collegeris, quantum ad noſtram philoſophiam conducit (multa enim, ſi verè loqui volumus, de virtute illi diſſeruerunt) id omne quod reliquum eſt, valere iube: (præſertim cùm eos perpetuum ſibi ipſis inuicem bellum indixiſſe videas. Nam & Ariſtoteles aduerſus Platonẽ impetum fecit: & Stoici rurſum adθεναι τοῖς ῥατύμοις ναυκλήροις, οἳ παρὸν ὑπλαύειν δεξιῷ πνεύματος ἐν τοῖς λιμέσι ῥᾳδιμοῦντες καὶ ἐν καπηλείοις χαλινδούμενοι ἐγκαλοῖεν τῇ ὥρᾳ, ὡς οὐ δεόντως χρηγούσῃ τὰ πνεύματα. πρὸς οὓς δικαίως ἄν τις εἴποι, ἀρρόστατοι πλωτῆρων, ἡμῖν μὲν ἐφύλαξατε τὸν αὐτῆς θεσμὸν, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐχρήσασθε τοῖς χαροῖς. ἔστι δὲ τῆς μὲν θείας προνοίας ὑπηρέτησαι τοῖς πλέουσι τὰ δὲ ἔργα παρ' ἑαυτοῦ τις ἀπαιτέτω. καὶ ἡμεῖς τοίνυν δεδόθαι παρὰ τῆς θείας δεξιᾶς εἰδότες τῇ φύσει τὸν περὶ τὸν ἀρετὸν ῥοπὴν, σωκρέσκωμεν τοὺς πόνους. ὅπως γὰρ ἄξιον ἔφεται τὸ τέλος.

Τιμοθέῳ ἀναγώστῃ. γ.

Κρατῆρα λόγων, ἢ τὸ θεῖ σοφία, ὦ φιλομαθέστατε, τὰς θείας σκέρασε γραφὰς, κρατῆρα, οὐ μέλιτος, οὐ γάλακτος, οὐκ οἴνου, ἀλλὰ παιδείας καὶ φιλοσοφίας πεπληρωμένον, καὶ θείοις χαρίσμασιν ἐστεμμένον, ὅστις τοὺς χρωμένους εἰς ἀρετὸν καὶ εὐσέβειαν προτρέπει, τῶν μὲν ὑπογείων ἀμελεῖν παρασκευάζων, τῶν δὲ οὐρανίων ἔσω χωρεῖν. κρατῆρα, οὐ μεθόδους περιέχοντα, οὐδὲ σοφίσματα, οὐδὲ φυσιολογίας ἀτόμους καὶ ἀπείρους, ἀλλ' ἔργα ἀνδρῶν ὀνομαστοτάτων καὶ ἐνδοξοτάτων, οἷς ὅμοια καὶ γράφων καὶ λέγων, ἀρετῆς κόσμον ἕξεις· ἀλλ' οὐδὲ τῶν πλημελούντων τὰς βίβας καὶ τὰς πηρωσίας ἀπεσιώπησεν, ὅπως μαθὼν, τὰ μὲν καλὰ ἔχῃς εἰ θέλοις ζηλοῦν, τὰ δὲ φαῦλα φεύγειν. ὅσον μὲν οὖν χρήσιμον εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς φιλοσοφίαν ἐκ τῆς ἔξωθεν παιδεύσεως, ὥσπερ ἡ μέλιττα ῥοφήσαμενος. πολλὰ γὰρ, εἰ χρὴ τἀληθῆ λέγειν, ἀρετῆς ἕνεκεν πεφιλοσόφηκασι, τὸ λοιπὸν ἅπαν χαίρειν ἔασαι μάλιστα ὁρῶν αὐτοὺς κατ' ἀλλήλων διαφόρων κεκινηκότας πόλεμον. Ἀριστοτέλης μὲν γὰρ ἐπανέστη Πλάτωνι. οἱ δὲ Στωϊκοὶ δὲ τοῖς τῶν ἐφρόντισαν τοῖς δὲ θείοις χρησμοῖς ὅλῳ βίῳ δίδου σαυτόν. ὅπου γὰρ καὶ ἐξ ἐκείνων, καὶ ἐκ τούτων ὠφελήμενος, μέγα καὶ σαυτῷ καὶ πᾶσιν ἔσῃ χρῆμα. ἐπειδὴ δὲ βούλει γιῶναι τί ἐστι, Ἐκέρασεν ἡ σοφία τὸν ἑαυτῆς οἶνον, καὶ δι' ἣν αἰτίαν, οὐκ ἄκρατον αὐτὸν προσῆνεγκε, μάνθανε δ' ὀλίγων πολλὰ τὰ θεῖα καὶ ὑπερφυῆ παιδεύματα, λόγοις καὶ ὑποδείγμασι σωματικοῖς ἐκέρασεν. οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν ἡμᾶς ἄλλως νοῆσαι τὸν γοῦν ἔνωσιν τῶν θείων νοημάτων, καὶ τ' ὀπηγείων λόγων κρᾶσιν, οὐκ ἀπεικότως ἐκάλεσε.

Τῷ αὐτῷ. δ.

Πολλὰ ἂν εἶχον γράψαι εἰς τὸ ῥητὸν ἀποστολικὸν, εἰ μὴ ἀπέστειλας μείζονα, ἢ κατ' ἐμὲ ἐγκώμια τυγχάνοντα, ἃ μικρῷ δεῖν τὸν σιωπὴν πεῖσαι παρεσκεύασε. πέπαυσο τοίνυν οὕτως ἐπαινῶν· τοὺς μὲν γὰρ ἀφρόνοντας ὑπλιώσεις· τοὺς δὲ ἐμφρονας, ἐρυθριῶν παιδαγωγήσεις. πλὴν ἀλλ' ἀποχρεώντως παιδαγώγησας, ὀλίγα περὶ τῆς ἀποστολικῆς εἰποιμι ῥήσεως, τὸ, ἔχομεν τοίνυν τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι, δισσὴν μοι δοκεῖ ἔννοιαν ἔχειν, ἢ ὅτι ἔχομεν τὸν θησαυρὸν τοῦτον, τουτέστι τὸν οὐράνιον πλοῦτον, καὶ τὰ ὑπερφυῆ καὶ μείζονα τῆς ἡμετέρας ἀξίας χαρίσματα ἐν τῷ θνητῷ τούτῳ σώματι, ὀστρακίνῳ δικαίως κληθέντι, ἐπειδήπερ ἐκ γῆς γέγονεν· ἢ ὅτι ἔχομεν τὸν πλοῦτον τῆς θείας σοφίας ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς, εὐτελέσι καὶ ἰδιωτικῆς λέξεσι καὶ παραδείγμασιν εὐπαρεχομένοις. ὅπερ γὰρ τοῦτο δηλοῖ, ἐπήγαγε καὶ τὴν αἰτίαν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν. οἱ γὰρ ὁρῶντες τοὺς κήρυκας τοῦ λόγου, ἀμαθεῖς μὲν ὄντας καὶ ἰδιώτας καὶ ἀδυνεῖς. ἐτύπλουν τὸ γὰρ καὶ ἐλαύνοντο, πάντοθεν θεωρούμενοι δὲ καὶ νικῶντας, τὸν

uerſus hunc arma induerunt. Diuinis autẽ oraculis per omnem vitæ curſum te penitus trade. Sic enim & ab illis, & ab iſtis, vti litatem capiens, magna quædam res, & tibi ipſi, & cunctis eris. Quoniam autem intelligere aues, quidnam iſtud ſibi velit, Sapientia miſcuit vinum ſuum, quídque cauſæ ſit, quamobrem non purum illud propoſuerit, paucis verbis multa accipe. Diuina & natura ſublimiora documenta corporeis ſermonibus & exemplis temperauit. Neque enim fieri poterat, vt alia ratione ea intelligeremus. Quapropter diuinarum cogitationum ac terrenorum verborum coniunctionem, mixtionem ac tẽperationem haud abs re appellauit. *Prou. 9.*

Eidem. 4.

Permulta habuiſſem, quæ in Apoſtolicum dictum ſcriberẽ, niſi maiores, quàm pro mea tenuitate, laudes ad me miſiſſes: quæ etiam parum abfuit, quin vt ſilerem effecerint. Quare deſine quæſo ad hunc modũ laudare. Nam alioqui & ſtultos ignauos ac ſupinos reddes: & prudentibus ac cordatis ruborem excitabis. Cæterùm quoniam ſatis à me admonitus es, de Apoſtoli dicto pauca dicam. Hæc verba, Habemus theſaurum hunc in vaſis fictilibus, duplicem mihi ſenſum habere videtur: Nimirum vel ad hunc modum, Habemus theſaurum hunc, hoc eſt, cæleſtes diuitias, atque excellentia & dignitate noſtra maiora beneficia, in mortali hoc corpore, quod fictile optimo iure appellatum eſt, quandoquidem è terra extitit. Aut hoc pacto: Diuinæ ſapientiæ opes in ſacroſanctis ſcripturis habemus, vilibus & abiectis atque indoctis verbis & exemplis incluſas. Nam quòd hoc ſignificet, cauſam quoque mox ſubiunxit: vt ſublimitas ſit virtutis Dei, & non ex nobis. Nam qui verbi prẽcones indoctos ac literarum ignaros & infirmos eſſe conſpiciebant (cædebantur enim, atque vndique vexabantur & exagitabantur) interim tamen victoriam ac palmam adipiſci, Dei gloriam prædi- *2. Cor. 4.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cabant. Siquidem Dei virtus in Apoſtolorum infirmitate perſpectior erat, magíſque explendeſcebat: propterea quòd cũ infirmi atque imbecilles eſſent, robuſtos frangebant: & cùm paupertate laborarent, diuites & copioſos vincebant: & cùm rudes & indocti eſſent, ſapientes & eruditos ſuperabant.

Eidem. 5.

Qui ſuperioribus temporibus Eccleſiæ ſtatus eſſet, ignorare mihi videris. Neque enim, ſi id ſcires, de his rebus dubio atque anxio animo fuiſſes. Ego verò calentibus lachrymis hoc nomine profuſis, quòd cùm opum *ſcrinia* habeamus, ipſas tamen opes propter ſegnitiem noſtram (de me loquor) amiſerimus, ad ea, quæ per literas ſignificaſti, explicanda veniam. Apoſtoli, cùm mortale corpus ac luto quouis imbecillius haberent, atque exagitarentur & vexarentur, mortuos excitabant, paralyticorum ſolutos artus aſtringebant, ægrotos ſanitati reddebant, dæmones profligabant, futura prædicebant, Spiritus ſancti præſentiam hominibus conciliabant. An
Act.8. non enim Simonem ad eos his verbis vtẽtem audiſti, Date & mihi hanc poteſtatem, vt cuicunque manus impoſuero, accipiat Spiritum ſanctum? Quidnã eſt quod cum his opibus comparari poſſit? Quid his præſtantius & excellentius? Equidem ipſe, ſi quis totius terræ Imperia, hoc eſt Aſſyriorum, Perſarum, Macedonum, & Romanorum collegerit, atque ſermonis vi & facultate vnum ex omnibus effecerit, illúdque cum his diuitiis compararit, cum vt ſtultum ac ſtolidum puerum, *quicquam* rerum naturam internoſcere nequeat, condemnarint. Quòd ſi, quæ his maiora ſunt, animo perpendas, maiores diuitias perſpicies. Domini omnium rerum contubernales menſæque conſortes extiterunt: diuini colloquij honore affecti, ac doctrina naturæ captum ſuperante ornati atque inſtructi ſunt: ad filiorum adoptionem, Deíque amicitiam peruenerunt. Etenim velut præfecti quidam erant circum regem:

Θεὸν ἐδόξαζον· ἡ γὰρ δύναμις τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀποστόλων ἐδείκνυτο μειζόνως καὶ διέλαμπεν, ὅτι ἀσθενεῖς ὄντες, τῶν ἰσχυρῶν ἐκρείττους ἐγένοντο, καὶ πένητες ὄντες, τῶν πλουσίων ἐκράτουν, καὶ ἰδιῶται τυγχάνοντες, τῶν σοφῶν ἐπῆσαν.

Τῷ αὐτῷ. ε.

Εοικας τὴν κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας, τὸ ὅτι τῶν πρότερον χρόνων ἀγνοεῖ· οὐ γὰρ ἂν γινώσκων περὶ τούτων ἠπόρησας· ἐγὼ δὲ δακρύσας θερμῶς, ὅτι τὰς χῆρας ἔχοντες τοῦ πλούτου, τὸν πλοῦτον αὐτὸν ὡς ῥαθυμίας, τόγε ἐμαυτοῦ φημὶ μέρος, ἀπωλέσαμεν, ὅτι τὸ σαφηνίσαι τὰ δηλωθέντα ἥξω. οἱ ἀπόστολοι σῶμα ἔχοντες θνητόν, καὶ πηλὸν φαυλότατον ἀσθενέστερον, ἐλαυνόμενοί τε καὶ διωκόμενοι νεκροὺς ἤγειρον, παραλυτικοὺς ἔσφιγγον, νοσοῦντας ἰῶντο. δαίμονας ἤλαυνον, προὐφήτευον τὰ μέλλοντα, πνεύματος ἁγίου παρουσίαν προὐξένουν. ἢ οὐκ ἤκουσας τοῦ Σίμωνος φήσαντος αὐτοῖς, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ὁπηοῦν τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον; τί οὖν τοῦτο τοῦ πλούτου ἴσον; τί δὲ πμαλφέστερον; ἐγὼ εἰπάσης τῆς γῆς σωαγαγών τις τὰς βασιλείας τῷ ἀοσυέων λέγω, καὶ περσῶν, καὶ μακεδόνων, καὶ ῥωμαίων, μίαν τῷ λόγῳ ποιήσῃ, καὶ παραβάλλοι τούτῳ τῷ πλούτῳ, ὡς ἀνοήτῳ παιδὸς καταγνώσομαι, καὶ μὴ εἰδότος διακρίνειν πραγμάτων φύσιν. εἰ δὲ καὶ τὰ τούτων μείζονα ἐνοήσας, μείζονα ὄψει τὸν πλοῦτον, σωτῆρι καὶ ὁμοτράπεζοι τοῦ πάντων δεσπότου γεγένηνται, ὁμιλίας κατηξιώθησαν θείας, παιδεύσεως ἁγίας υἱοθεσίας καὶ φιλίας ἐντὸς ἐγένοντο. οἷον γάρ ὕπαρχοί τινες ἦσαν περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ἀστέρες τῷ ἡλίῳ τῆς δικαιοσύνης συμπεριπολοῦντες, καὶ δεχόμενοι ἀχὶ δόλτως ἐξ ἐλεφαντίνου, ἴσως χέρας ἀνθρώ-

πινον ἀδυνάσας, ἀλλ' ἐξουσίαν, οἵαν θεὸς οἱ τῆς γῆς βασιλεῖς ἔχουσιν· ἐρρέθη γὰρ αὐτοῖς, ὅσα ἐὰν δήσητε ὅτι τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε, ἔσται λελυμένα. εἰ δὲ καὶ τὰ σκεῦσι ἐπηγγελμένα αὐτοῖς ἀγαθὰ λογίσαιο, πλέον σκπλαγήσῃ· εἰ δέ τις ἀπιστεῖ τοῖς μέλλουσιν, ἀπὸ τῶν παρόντων ἀπόδειξιν λαμβανέτω. ὁ γὰρ γῆς τε καὶ θαλάττης βασιλεύων ἄπτεσιν εἰς τὸ μίμημα τοῦ ἁλιέως τὰ ὀψὰ περοπτυζόμενος. εἶδες τὸν ἀκήρατον πλοῦτον ἐν οὐρανίοις σκεύεσι κείμενον; θέα καὶ τὴν θείαν σοφίαν εὐτελέσι λόγοις καὶ παραδείγμασι κραθεῖσαν. εἰ γὰρ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἀξίαν μόνον προσίχετο ὁ Θεός, καὶ μὴ πρὸς τὴν ὠφέλειαν τῶν ἐντευξομένων, οὐρανίοις ἂν καὶ θείοις λόγοις τε καὶ παραδείγμασιν ἐχρήσατο. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνθρώποις ἐνομοθέτει ἀσθενέσι τυγχάνουσι, καὶ ἀνθρωπίνων δεομένοις λόγων, ἵνα γὰρ ῥᾳδίως τὰ ὑπὲρ αὐτὸν νοῆσαι δυνώαντο, ἰδιωτικοῖς λέξεσι σκίερασε τὰ θεῖα μαθήματα, ἵνα καὶ γυνὴ καὶ παῖς καὶ ἁπάντων ἀνθρώπων ἀμαθέστατος κερδάνῃ τι καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀκροάσεως. τῆς γὰρ τῶν πολλῶν καὶ ἀγελαιοτέρων φροντίσας σωτηρίας ὁ λόγος, σαφηνείᾳ τοσαύτῃ ἐχρῶ φιλανθρωπίαν τὸν νομοθέτην κραθείς, οὐδένα τῆς χρείας δύναμιν ὠφελείας ἀποστερεῖ, ὅτε δὲ τῶν σοφωτέρων ἠμέλησεν. ἐν τοσαύτῃ γὰρ σαφηνείᾳ ὅπως ἀπόρρητοι λόγοι καθάπερ θησαυροί τινες ἐνοικοῦσιν, ὡς καὶ τοὺς σοφωτάτους καὶ ἐλλογιμωτάτους τ' ἀνθρώπων πρὸς τὸ βάθος τῶν νοημάτων ἱλιγγιᾶν, καὶ παραχωρεῖν πολλάκις τῷ ἀκαταλήπτῳ τῆς σοφίας.

ac velut ſtellæ vnà cum iuſtitiæ Sole curſum obeuntes: atque non eburneas quaſdam tabellas, quæ humanũ aliquod præmium & honorẽ parturirent, verùm eiuſmodi potentiam atque authoritatem, quã ne terreni quidem reges habent, accipientes. Ipſis enim dictum eſt: Quæcunque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis: Et quæcunque ſolueritis, ſoluta erunt. Quòd ſi ea etiam quæ in futuro *Math.18.*
æuo ipſis promiſſa ſunt, cum animo tuo reputes, magis adhuc obſtupeſces. Porrò ſi quis futuris diffidit, à præſentibus argumentum ſumat. Nam qui & terræ & maris imperium obtinet, ad piſcatoris ſepulchrũ exoſculandorum oſſium cauſa ſe cõfert. An non immortales opes in fictilibus vaſis conditas perſpexiſti? Vide iam diuinam quoque ſapientiam abiectis ſermonibus & exemplis temperatam. Nam ſi Deus dignitatis tantùm ſuæ rationem habuiſſet, ac non potiùs legentium vtilitati conſultum voluiſſet, cæleſtibus profecto ac diuinis ſermonibus & exemplis vſus fuiſſet. Quoniam autem hominibus, qui infirma & imbecilli natura prædíti erant, atque humanis verbis (ſic enim ea, quæ ipſorum captum excedebant, intellectu facilè conſequi poterant) opus habebant, leges perſcribebat: idcirco rudibus & incultis verbis cæleſtes diſciplinas temperauit: vt & mulier & puer, & omnium etiam mortalium indoctiſſimus, ex ipſa quoque auditione commodi aliquid perciperet. Siquidem plebeiorum ac gregalium hominum ſaluti proſpiciens diuinus ſermo, tanta ob legiſlatoris humanitatem & benignitatem perſpicuitate temperatus eſt, vt neminem ea, quæ ipſis viribus reſpondeat, vtilitate priuet. Quanquam ne eruditiorum quidem commoda neglexit. Nã in tanta perſpicuitate tam arcani ſermones, velut theſauri quidã inſident, vt ſapientiſſimi etiã & eloquẽtiſſimi quique homines ad ſententiarum profunditatẽ æſtuẽt, animíque vertigine afficiãtur, atque etiã perſæpe ſapiẽtiæ magnitudini, vt quã conſequi ac percipere nequeant cedendum ſibi eſſe ducant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eustathio Presbytero. 6.

Qui præclaram ac luculentam victoriam adipisci studet, acceptas iniurias & contumelias non modò forti ac strenuo animo ferre debet: verùm etiam plura ei, à quo iniuria afficitur, præbere, quàm ipse accipere cupiat, improbaque cupiditatis ipsius metas liberalitatis suæ copia superare. Quod si hæc ab hominum sensibus & iudicio remota esse videntur, à cælis sententiam feremus, illineque hanc legem recitabimus: Neque enim dixit Saluator, Si quis in dextram maxillam alapam tibi impegerit, forti animo id patere ac conquiescere (hoc enim nullis etiam præceptis & cõsiliis instructi quidam philosophiæ laude clari atque insignes homines, atque ex lege ipsis à natura insita vitam moderantes, præstiterunt:) verùm illud adiecit, vt alteram quoque ad excipiendam plagam prõptam ac paratam habeas. Nam in hoc demum præclara & splẽdida victoria sita est. Illud enim philosophicum est: hoc naturâ præstantius, & cæleste,

Math. 5.

Athanasio. 7.

Quisquis visendam & excellentem temperantiæ pulchritudinem conspicatus, ipsius amore minimè captus ac subactus est, hic me iudice à pulchratum rerum amore alienus esse censeatur.

Iuniæ. 8.

Non corporis duntaxat castitate, vir sapiens & erudite, verùm etiã quietis atque otij amore diuus Paulus virginitatem definit.

1. Cor. 7.

Iosepho Presbytero. 9.

Omnibus viribus, optime vir, ipsam virtutem consectari oportet: ac non in ea opinione versari, vt tibi satis esse putes, quòd Monasticam vitam colere videaris.

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. ϛ.

Χρὴ τὸν βυλόμενον λαμπρὰν ἀναδήσασθαι νίκην, μὴ μόνον ὑβριζόμενον καὶ ἀδικούμενον φέρειν γενναίως, ἀλλὰ καὶ πλείονα παρέχειν τῷ ἀδικοῦντι ὧν βούλεται λαβεῖν, καὶ τὰς ὁρμὰς τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας σκεδάσαι τῇ δαψιλείᾳ τῆς οἰκείας ὑπερβάλλειν φιλοτιμίας. εἰ δέ σοι παράδοξα εἶναι δοκεῖ ταῦτα, ἀπὸ τῆς ἐραστῶν τιμῆς ἐφόδιον οἰσόμεθα, καὶ τὸν νόμον τοῦτον ἐκεῖθεν ἀναγνωσόμεθα. ὅτε γὰρ εἶπεν ὁ σωτὴρ, Ἐάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, φέρε γενναίως, καὶ ἡσύχαζε. ἤνυσαν γὰρ τοῦτο καὶ ἄνευ ὑποδηκῶν πιὲς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ ἁψαλάμψαντες, καὶ τῷ ἐμφύτῳ νόμῳ πολιτευσάμενοι· ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ τὴν ἄλλην τῷ τύπτοντι ἑτοίμην πρὸς τὴν πληγὴν παρέχειν. αὕτη γὰρ ἡ λαμπρὰ νίκη· τὸ μὲν γὰρ φιλόσοφον, τὸ δὲ ὑπερφυὲς καὶ οὐράνιον.

Ἀθανασίῳ. ζ.

Ὅσπερ τὸ ὑποβλεπτὸν καὶ ὑπόπτερον κάλλος τῆς σωφροσύνης κάλλος θεασάμενος, οὐκ ἐδαμάσθη τῷ φίλτρῳ, οὗτος ἀνέραστος τῶν καλῶν παρ' ἐμοὶ κεῖται γεγράφθω.

Ἡσυχίᾳ. η.

Οὐ τῇ τοῦ σώματος ἁγνείᾳ μόνον, ὦ σοφὲ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀπραγμοσύνῃ τιμᾷ παρθενίαν ὁ θεσπέσιος ὀείζεται Παῦλος.

1. Cor. 7.

Ἰωσὴφ πρεσβυτέρῳ. θ.

Παντὶ σθένει, ὦ ἑταῖρε, προσήκει τιμᾷ ἀρετῇ, ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖν ἡγεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀσκεῖν.

Χαρή-

Χαρήμονι, Ἀνατολίῳ, Γοτθίῳ, Μάρωνι. ι.

Ἐπειδὴ τοῖς ἁγίοις ὁ βίος ὁ ὑμέτερος δακρύων γέγονεν ὑπόθεσις ἀενάων, λογιζομένοις δ' ὅτι αἰτίαν χριστιανοὶ φάσκοντες εἶναι, ἐπικήδειον ἁψάσθε βίου, ὅτε ἔργον ἀκολασίας καταλείψαντες ἄφρακτον, ὅτε λόγον αἰσχρὸν ἄῤῥητον, γέγραφα παραινῶν, ὅπως γνωσιμαχήσαντες, ἑαυτοὺς μὴ αἰσχύνῃς καὶ ὀνειδῶν, καὶ τῆς μελλούσης ἀφεκάστου κρίσεως, τοὺς δὲ ἁγίους τῆς ἐφ' ἑαυτοῖς λύπης, τὴν δὲ ἐκκλησίαν δυσεκπλύτου κηλῖδος ἀπαλλάξητε.

Στρατηγίῳ ἐπισκόπῳ νεωστὶ καταστάντι. ια

Ἰδιωτικώτατε, ὅπερ ἐν παντὶ μὲν τῷ βίῳ, μάλιστα δὲ νῦν ἐπιβαίνων τοῖς ὅροις τῆς δοξάσης μὲν εἶναι ἀρχῆς, οὔσης δὲ λειτουργίας, δίκαιος ἂν εἴης κολάζειν τὰς αὐτῷ ἐπιθυμίας, ὥστε μηδενὸς τῶν παρὰ τοῖς ὑπηκόοις φαύλων ἡττᾶσθαι. καὶ γὰρ αἴσχιστον ἐν τοῖς ἀρχομένοις ἐπιτάττειν βυλόμενος, φανεῖσθαί μηδὲ σαυτῷ ἄρχειν δυνάμενος.

Γαΐῳ. ιβ.

Οπ. ἡ κακία τὸ τερπνὸν ὀλέθριον ἔχει, ἡ δ' ἀρετὴ τὸ ἐπίπονον, εὐκλεέστατε, καὶ εὐδόκιμον, ἱδρῶσι γὰρ ἡδέως ἀρδεύεται ἡ εὐδοκίμησις, οἶσθα. χρὴ τοίνυν τὴν μὲν φεύγειν, τῆς δ' ἀντέχεσθαι.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ιγ.

Τοσοῦτον οἱ σωσκηνοῦντες τῇ ἀρετῇ τῶν ἀμοιροῦντων αὐτῆς διεστήκασιν, ὅσον ἄνθρωποι μὲν τῶν θηρίων, ἄγγελοι δὲ τῶν ἀνθρώπων. καὶ γὰρτοι πο-

Chæremoni, Anatolio, Gotthio, Maroni. 10.

Quoniam vita vestra perenniũ lachrymarum causam & materiam sanctis viris præbuit (considerantibus nimirum quidnam causę sit, quòd vos, cùm Christianorũ nomen vsurpetis, Epicuream tamen vitam ducatis, vt qui nec vllum libidinis atque intemperantiæ facinus non perpetratum, nec fœdum vllum & obscœnum sermonem non prolatum reliqueritis) hac epistola vos moneo vt ab improba vitæ ratione animum adducentes, & vos ipsos probris atque infamia, futurique iudicij seueritate, & sanctos viros ea, in qua, vestra causa versantur, mœstitia, ac denique Ecclesiam graui, nec facilè eluenda macula liberetis.

Strategio, Episcopo nuper instituto. 11.

Illud scias velim, vir præstãtissime, quòd cùm in omni vitæ curriculo, tum nunc præsertim cùm ad fines, non tam imperij, vt tu existimasti, quàm officij ac ministerij ascendisti, æquum sit cupiditates iam tuas reprimere atque coercere: ita vt vitiorum eorum, quibus subditi laborant, nulli succumbas. Turpissimum enim fuerit, si iis qui tibi subsunt, imperare cupiens ita affectus esse deprehendaris, vt ne tibi quidem ipsi præesse queas.

Caio. 12.

Non te fugit, vir clarissime, vitium quidem pestiferam voluptatem habere: virtutem autem laborem cùm gloria nominisque splendore coniunctum. Siquidẽ gloria sudoribus libenter irrigatur. Oportet igitur illud fugere, hanc autem mordicus retinere.

Eutonio Diacono. 13.

Qui virtutem contubernalem habent, iis, qui ipsius expertes sunt, tantum præstant, quãtum homines belluis, & Angeli hominibus antecellunt. Siquidem per fo-

rum tãquam luminaria quædam gradiuntur, ſimulatque in tenebris conſpecti fuerint, aliorum oculos in ſe conuertentes. Quorum in numero cùm ipſe ſis, cura vt poſſeſſionem tuam retineas.

Hierio. 14.

Veri ac ſynceri virtutis amatores, & dũ in corpore viuunt, vrbes dirigunt: & eo depoſito, amoris ac deſiderij aculeum relinquunt. Quocirca & clara atque inſignia eorum monumenta ſunt, & in honore poſteri, & perpetua memoria, ídque merito: virtutem enim adepti ſunt, quæ ita natura comparata eſt, vt mors eam minimè attingat. Quòd ſi de diuino numine eadem nobiſcum ſentires, futura gloria commemorata te ad virtutis amorem vehementiùs acuiſſem & erexiſſem.

Serapioni correctori. 15.

Nihil æquè tam apud homines amplũ ac præclarum, quàm apud Deum ſplendidum & laude dignum aliquem reddere ſolet, vt ea quidem, quæ velit efficere poſſe, ſemper autem benigna atque humana, & velit, & faciat. Quoniam igitur poteſtas in imperio ineſt, cura vt humanitas ei admiſceatur: quo depoſito etiam magiſtratu, clarum ac celebrem te præbeas. Nam ſi iracundiæ indulgeas, ac potentia tua & authoritate abutaris, gloriam tuam extingues, atque immanitatis & feritatis opinionem referes. Etenim iis, qui peccant veniam impertire, diuina quædam res eſt: è veſtigio autem eos implacabili animo excruciare, belluina & ſerpentina. Ecquis igitur omiſſa diuini numinis imitatione animalibus humi ſerpentibus ſimilem ſe præbere in animum induxerit? Nemo profectò: niſi qui & diuinum metum, & humanam exiſtimationem atque gloriam parui pendit.

Maroni. 16.

Medicus Hippocrates incurabili morbo correptis manum admoliri vetat cui nonnulli ex iis qui de tua ſalute, vt hominis ab omni doloris ſenſu remoti, vel potius mortui, deſperarunt, nos quoque qui te ad pœnitentiam cohortamur, tanquam Æthiopẽ dealbare conantes, Comicis dicteriis inſectantur. Ego verò, multas in hominibus mutationes, & iam extitiſſe audiens, & fieri conſpiciens, & futuras expectans, rectè mihi facturus eſſe videor, ſi, bona ſpe fretus, te excitem ac corrigam. Quòd ſi (id quod vtinam ne accidat) mea me ſpes fefellerit, illud certè lucrabor, ne quis me criminari poſſit: nec iis, qui nauigant, crudeliorem me præbebo, qui cùm aliquem è naui lapſum viderint, demiſſis velis eum ex vndis extrahere nituntur. Quòd ſi ille ſeruari nolit, nemo iam erit, qui eos hoc nomine accuſet, quòd eum, qui noluerit, minimè conſeruarint. Quãobrem ex vitii fundo emerge, ac petulantiæ & laſciuiæ tuæ finem impone. Cogita quàm caduca & fragilis hæc vita ſit: quàm acerbum futuræ vitæ ſupplicium. Quid tu incaſſum, vel vt rectiùs loquar in malum ac perniciem tempus conſumis? veniat tibi in mentem, quemadmodum, cùm vnam duntaxat animam habeas, omni eam flagitiorum genere contaminaris. Libera quæſo, & teipſum vitio, atque infamia, & ſuggillatione, ac cruciatu: & Eccleſiam labe: & altare macula: & cum, qui te in ſacrum ordinem cooptauit, criminatione: ac denique ſanctos viros lachrymis, quas ſine vlla intermiſſione profundunt.

Pamprepio Diacono. 17.

Spes in Deum, firma turris eſt, non modò rerum grauium & acerbarum depulſionem pollicens, verùm ne præſentibus quidem illis animum perturbari ſinens. Nam qui à rebus humanis ſeſe exemit, ac ſpe cæleſti ſuſpenſum animùm habet, non modò id conſequitur, vt rebus moleſtis & grauibus quamprimum liberetur: verùm ne præſentibus quidem illis in tumultu ac

ρεύονται ἀφὰ τῆς ἀρετῆς, ὥσπερ φῶτηρες ἐξαίφνης ἐν σκότῳ φανέντες, καὶ ἐπιστρέφοντες πρὸς ἑαυτοὺς τὴν ἄλλων τὰς ὄψεις. εἰς τοίνυν αὐτὴν τυχέων, ἔχε τὸ κτήματος.

Ιεφ. ιδ.

Οἱ γνήσιοι τῆς ἀρετῆς ἐρασταὶ, καὶ ζῶντες ἐν σώμασι, ὀρθοῦσι τὰς πόλεις, καὶ ἀποθέμενοι τοῦτο, ἐξαταλείπουσι κέντρον τῷ πόθῳ· τοιγάρτοι ὀθνεῖοι μὲν αὐτῆς οἱ τάφοι, ἐν τιμῇ δὲ τὰ γένη, διηνεκὴς δὲ ἡ μνήμη δικαίως. ἀρετὴν γὰρ ἐκτήσαντο, ἧς ὁ πέφυκεν ἄπλετος τελευτή. εἰ δὲ καὶ ὁμογνωμόνων ἡμῖν ἐτύγχανες ἐν τῇ περὶ τὸ θεῖον δόξῃ τῆς μελλούσης δόξης μνημονεύσας, ἐπῄρωτα ἄν σε πλέον πρὸς τὸν τῆς ἀρετῆς ἔρωτα.

Σεραπίωνι κορρίκτορι. ιε.

Οὐδὲν ὅτω καὶ παρὰ ἀνθρώποις ἔνδοξον, καὶ παρὰ θεῷ εὐδόκιμον οἷόν τε ποιεῖν, ὡς τὸ δύνασθαι μὲν ἃ ἔθελε πράττειν, ἀεὶ δὲ φιλάνθρωπα καὶ βουλεύεσθαι καὶ πράττειν. οὐκοῦν ἐπειδὴ τὸ δύνασθαι ἐν τῇ ἀρχῇ, πάρεσι, τὸ φιλάνθρωπον τάττῳ κυριάσθω, ἵνα καὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν ἀοίδιμος γένοιο. εἰ δὲ θυμῷ χρείσαιο, καὶ τῇ ἐξουσίᾳ ἐπαχθήσῃ, σβέσεις μὲν τὸ σαυτοῦ κλέος, θηλυδρίας δὲ δέξαν ἐποίσῃ. τὸ μὲν γὰρ συγγνώμης ἀξιοῦν τοὺς πλάνητας θεῖον· τὸ δὲ παρὰ πόδας ἀπαραιτήτως κολάζειν, θηριωδεστὲς καὶ ὀφιῶδες. τίς τοιγαροῦν παρεὶς τὸ μιμήσασθαι τὸ θεῖον τοῖς χαμαὶ ἕρπουσιν ἐξομοιωθῆναι βουληθείη, ὃ δεῖς πλὴν εἰ μήπης καὶ τοῦ θείου φόβου καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων δόξης καταφρονήσειεν.

Μάρωνι. ιϛ.

Ο μὲν ἰατρικὸς Ἱπποκράτης παρήνεσε, τοῖς κεκρατημένοις μὴ ἐγχειρεῖν. ὧ τινὲς πειθόμενοι τῆς ἀπαγορευσάντων σε ὡς κομιδῆ ἀπηγμένα, μᾶλλον δὲ νενεκρωμένον, καὶ ἡμᾶς, τοὺς ὑπὲρ μετάνοιαν σοὶ παρακελευομένους κωμῳδοῦσιν, ὡς αἰθίοπα σμήχειν ὀθνείοις ἐπιχειροῦντας. ἐγὼ δὲ πολλὰς ἐν ἀνθρώποις μεταβολὰς καὶ γενομένας ἀκούων, καὶ γινομένας ὁρῶν, καὶ ἐσομένας προσδοκῶν, διεγείρειν σε καὶ κατευθύνειν δίκαιον ἔφθην, ἐλπίδι χρηστῇ πεφόμενος. εἰ δὲ καὶ, ὅπερ μὴ γένοιτο, ἁμαρτήσαιμι, τὸ γοῦν ἐμαυτῷ ἐγκαλεῖν κερδανῶ, καὶ οὐκ ἐσομαι τῆς τλῦ θάλατταν πλεόντων ἀπανθρωπότερος, οἳ ὅταν τινὰ ἴδωσιν ἐκπεσόντα νεώς, τὰ ἴσα χαλάσαντες, πειρῶνται αὐτὸν ἀναμῆσασθαι. εἰ δὲ μὴ βουληθείη ἐκεῖνος σωθῆναι, ἁδεὶς αὐτοὺς ὡς μὴ βουληθέντας σῶσαι αἰτιάσοιτο. ἀναγκαῖον τοιγαροῦν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς κακίας πέπαυσο τῆς ἀσελγείας· ἐννόησον τὸ ἐπίκηρον τοῦ τῆδε βίου, καὶ τλῦ ἐκεῖσε ἀπαραίτητον τιμωρίαν τί μάτην, μᾶλλον δὲ ὅτι κακῶ ἀναλίσκεις τὸν χρόνον; ἐννόησον, ὅτι μίαν ἔχων ψυχὴν, πᾶσιν αὐτλῦ τοῖς αἰσχροῖς πάθεσι κατεμόλυνας. ἀπάλλαξον σαυτὸν μὲν κακίας καὶ αἰσχύνης καὶ καμωδίας καὶ κολάσεως· τλῦ δὲ ἐκκλησίαν μολυσμοῦ, τὸ δὲ θυσιαστήριον κηλίδος, τὸν δὲ χειροτονήσαντά σε ἐγκλημάτων, ἡμᾶς δὲ λύπης, τοὺς δὲ ἁγίους ἀεννάων δακρύων.

Παμπρεπίῳ Διακόνῳ. ιζ.

Ἡ εἰς τὸ θεῖον ἐλπὶς, πύργος ὀχυρὸν ἀβράγκης, οὐ τλῦ λύειν μόνον ἐπαγγελλόμενος τῆς δεινῶν, ἀλλ' οὐδὲ παρόντων αὐτῆς ταράττεσθαι συγχωρῶν. ὁ γὰρ τῆς ἀνθρωπίνων ἀπαλλαγμένος, καὶ τῇ ἄνωθεν ἐλπίδι ἑαυτὸν ἐξαρτήσας, οὐ μόνον ταχίστην ἐπάγεται τῆς δεινῶν τλῦ ἀπαλλαγὴν, ἀλλ' οὐδὲ παρόντων αὐτῆς θορυβῶται καὶ ταρ-

bo correptis manum admoliri vetat cui nonnulli ex iis qui de tua ſalute, vt hominis ab omni doloris ſenſu remoti, vel potius mortui, deſperarunt, nos quoque qui te ad pœnitentiam cohortamur, tanquam Æthiopẽ dealbare conantes, Comicis dicteriis inſectantur. Ego verò, multas in hominibus mutationes, & iam extitiſſe audiens, & fieri conſpiciens, & futuras expectans, rectè mihi facturus eſſe videor, ſi, bona ſpe fretus, te excitem ac corrigam. Quòd ſi (id quod vtinam ne accidat) mea me ſpes fefellerit, illud certè lucrabor, ne quis me criminari poſſit: nec iis, qui nauigant, crudeliorem me præbebo, qui cùm aliquem è naui lapſum viderint, demiſſis velis eum ex vndis extrahere nituntur. Quòd ſi ille ſeruari nolit, nemo iam erit, qui eos hoc nomine accuſet, quòd eum, qui noluerit, minimè conſeruarint. Quãobrem ex vitii fundo emerge, ac petulantiæ & laſciuiæ tuæ finem impone. Cogita quàm caduca & fragilis hæc vita ſit: quàm acerbum futuræ vitæ ſupplicium. Quid tu incaſſum, vel vt rectiùs loquar in malum ac perniciem tempus conſumis? veniat tibi in mentem, quemadmodum, cùm vnam duntaxat animam habeas, omni eam flagitiorum genere contaminaris. Libera quæſo, & teipſum vitio, atque infamia, & ſuggillatione, ac cruciatu: & Eccleſiam labe: & altare macula: & cum, qui te in ſacrum ordinem cooptauit, criminatione: ac denique ſanctos viros lachrymis, quas ſine vlla intermiſſione profundunt.

Pamprepio Diacono. 17.

Spes in Deum, firma turris eſt, non modò rerum grauium & acerbarum depulſionem pollicens, verùm ne præſentibus quidem illis animum perturbari ſinens. Nam qui à rebus humanis ſeſe exemit, ac ſpe cæleſti ſuſpenſum animùm habet, non modò id conſequitur, vt rebus moleſtis & grauibus quamprimum liberetur: verùm ne præſentibus quidem illis in tumultu ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

perturbatione versatur, vt qui sacræ illius anchoræ expectatione recreetur & erigatur. Hanc igitur adhibe: atque omnes molestias superabis.

Isidoro Presbytero. 18.

Hesychij, viri singulari erga Deum pietate præditi, negotio coronidem imponas velim: vt & tu nominis celebritatem adipiscaris: & ego ingenti voluptate afficiar: & ipse rursũ tua omnia prædicet. Est enim is vir, qui gratias agere norit.

Eutocio Diacono. 19.

Quòd multis rebus minimè indigere, communi omnium consensu maximum bonum sit, liquet. Quòd autem sublimiorem se præbere, quàm vt facultatibus opus sit, habeat, multò maioris virtutis ac laudis sit, id quoque extra controuersiam est. Ac proinde animæ curam maximè geramus: corporis, quantum necessitas exigit: externorum bonorum, ne tantillum quidem. Hac enim ratione hîc quoque beatitudinis arcem attingemus, quæ cælorum etiam regnum parturit. Quòd si quibusdam audientibus minimè vera hæc esse videntur, at mihi videntur. Neque enim tam sedulò id ago, vt, quę dico, veritatis fidem apud auditores nanciscantur (nisi velut obiter ac præter destinatum opus) quàm vt apud me.

Maroni. 20.

Quantum vita quieta, & à negotiis feriata, voluptatis habeat minimè scire videris: nec tu fortasse solus, verùm ij quoque qui idem, quod tu, vitæ genus susceperũt, vt qui eam nunquam purè ac syncerè degustarint. Desine itaque non modò curiosè aliena inquirere, atque calumniari: verùm etiam calumniatores comparare. Metuendum enim est, ne in stuporem prolapsus, vitium complectaris, virtutem autem probris atque ignominia afficias.

ἐμμένεται τῇ προσδοκίᾳ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἀγκύρας ὀρθούμενος. ἐμοὶ τοίνυν αὐτῇ, καὶ πάντων ἕσῃ χρείττων τῆς λυπηρῶν.

Ἰσιδώρῳ πρεσβυτέρῳ. ιη.

Κορωνίδα ἐπιθεῖναι τῷ κατὰ τὸν θεοσεβέστατον Ἡσύχιον πράγματι καταξίωσον, ἵνα σὺ μὲν ἀοίδιμος γένοιο, ἐγὼ δὲ λίαν ἡσθείην, αὐτός τε πάλιν ἀναπηρύξῃ τὰ σὰ ἅπαντα. ἀνὴρ γὰρ ὄψιν εἰδέναι χρείτας ἐπιζάμενος.

Εὐτοκίῳ διακόνῳ. ιθ.

Οπ μὲν τὸ μὴ δεῖσθαι πολλῶν συνομολόγηται μέγιστον ἀγαθὸν, δῆλον. ὅπ δὲ καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὄντων χρείττονα καὶ χρειττονα εἶναι, πολλῷ μείζονος εὐπορεγίας ἂν εἴη, καὶ τοῦτο συνομολόγηται. ἐκοινῶ φρονήσωμεν τῆς μὲν ψυχῆς μάλιστα, τοῦ δὲ σώματος ὅσον ἀνάγκη, τῆς δὲ ἔξω μηδ' ὅσον. ὅπου γὰρ κἀντεῦθα πρὸς τὸν ἀκροτάτην μακαριότητα φθάσωμεν, τὸν καὶ τῆς οὐρανῶν βασιλείαν ἀδίνουσαν. εἰ δὲ πίστιν οὐ δοκεῖ ταῦτα ἀκούσιν ἀληθῆ εἶναι, ἐμοὶ δοκεῖ. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὅπως τοῖς ἀκούσιν ἃ λέγω δόξῃ ἀληθῆ εἶναι προθυμοῦμαι, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ' ὅπως ἐμοί.

Μάρωνι. κ.

Εοικας ἀγνοεῖν ὅσην ὁ ἀπράγμων βίος ἔχει τὴν εὐφροσύνην· τάχα δὲ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸν αὐτὸν σοι βίον ἐπανηρημένοι, ἅτε μηδέποτε ταύτης γευσάμενοι καθαρῶς. πέπαυσο τοίνυν μὴ μόνον πολυπραγμονῶν, καὶ συκοφαντῆς, ἀλλὰ καὶ τοὺς συκοφάντας συκροτῆς. κινδυνεύεις γὰρ εἰς ἀναλγησίαν σκληρότατον, τὸν μὲν κακίαν φεύγειν, τὸν δ' ἀρετὴν περιπλακίζειν.

Ερμο-

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. κα.

Δεινὴν ἡμῖν ὡς ἐπυθόμην ἡ σὴ θεοσέβεια ὅτι φίλων ἐποιήσατο πινῶν τὸν καταβοὴν, ὡς ἐδει αὐτῇ γραμμάτων παῤῥησιαστικωτέρων ἐλθεῖν. αἱ γὰρ ἥδιστα παραινέσεις, ἴσχυσαν οὐδὲν δυναμένων διορθώσασθαι Εὐσέβιον τὸν ἐπίσκοπον, καὶ μὴ βαλόμενον. ἴσθι τοίνυν, ὦ ἱερὰ κεφαλή· χρὴ γὰρ ἐπολογήσασθαι, ὅπι πᾶσαν κεκίνηκα, ὡς οἷός τε ἦν, ἰατρείας ὁδὸν, καὶ προσπειρᾶσαι καὶ τραχυτέραν. καὶ οὐδὲν παρῆλειπται τῆς ὀφειλόντων ἀναμοχλεῦσαι τὸν νόσον, καὶ οὐ διεδυσώπησεν, τοῦ πάθους χρείττονος τῆς βοηθημάτων εὑρεθέντος, καὶ εἰς ἀναλγησίαν σκληρότατος. δημοσιεῦσαι μὲν οὖν οὐ χρὴ τὰ λήθης ἄξια καὶ βαθείας σιγῆς. ὅμως δὲ ὀλίγα τῆς ἰδικῶς αὐτῷ μετὰ παῤῥησίας ἐπεξελθόντα, δηλῶ, ἵν' εἰδείης ὅπι καὶ τούτου τὸ μέρος κατεφρόνησε, καὶ παύσαιο ἡμᾶς αἰτιώμενος. γέγραφα μὲν γὰρ αὐτῷ πολλὰ μὲν ἀ ἔχρῆν, ὀλίγα δὲ δακρύων γράφω. ὑπερεμῦσαι γὰρ τὰ πλείστα μακρηγορεῖν δόξαι φυλαττόμενος. ἡ πόλις πᾶσα τὰ πεπραγμένα σοῦ τραγῳδοῦσα δράματα, φησὶ, δι' ἣν αἰτίαν πιπράσκεις τὰς χειροτονίας; τίνος ἕνεκεν προπίνεις τὸν ἱερωσύνην; τὸ χάλκεον καπηλεύεις τὸ θεῖον; δι' ἣν αἰτίαν μιαίνεις τὰ ἀνάκτορα; τίνος χάριν τὰ τῆς πενήτων σφετερίζόμενος χρηματίζῃ; ἆρα τί ὅτι γήρως οὐδὲν νεωτερίζεις τοῖς ἀδικήμασιν; τίνος ἕνεκεν οὐκ ἔμεινας ἄρχων, ἀλλ' ἀρχόμενος ἐπὶ τῆς κακίας ἐφορμᾷθης; ἴσθι τοίνυν ὅπι μείζονα δίκην δοίης ἄν, ὅπι δεδρακὰς αὐτὸς ἀκωλύεν ἑτέρους ἐτάχθης.

Μάρωνι. κβ.

Δι' ἣν αἰτίαν ἄσπονδός σοι καὶ ἀκήρυκτος ὁ πρὸς τὴν ἀρετὴν τυγχάνει πόλεμος, ἥδεως ἂν σου πυθοίμην

Hermogeni Episcopo. 21.

Grauibus verbis, vt ad me perlatum est, pietas tua præsentibus quibusdam amicis me accusauit, quòd liberioribus acrioribúsque literis minimè vsus sim: quandoquidem blandæ ac suaues admonitiones Episcopum Eusebium corrigere minimè potuerint. Hoc igitur scias velim, ô mihi sacrosanctum caput, (me enim purgem oportet) me nullum non medicinæ genus tam blandius, quàm asperius tentasse, nec eorum, quæ morbum repellere debebant, quicquam omnino prætermisisse: nec tamen id potuisse: quòd videlicet morbus omnibus remediis superior ac valentior inuentus sit, atque in stuporem excíderit. Quanquam autem ea minimè diuulgare attinet, quæ obliuione atque alto silentio conterenda sunt, pauca tamen ex iis quæ priuatim ad eum adhibita verborũ libertate scripsi, tibi patefaciam, vt eum hanc quoque partem contempsisse intelligas, neque criminari desinas. Etenim multa quidem ad eum, quæ oportebat, scripsi: pauca autem lachrymas fundens scribo, pleraque enim resecabo, ne prolixitatis opinionem subeam. Vrbs vniuersa, perspicua tua flagitia tragicis verbis prosequẽs, ad hunc modum loquitur: Quam ob causam sacras initiationes vendis? Ecquid sacerdotium prodis? Quid affers, quod diuino numine ad cauponarium quæstũ abuteris? Quid causæ est, quamobrem templa contaminas? Eccur auersis pauperum bonis opes colligis? Quid est, cur in senectutis limine flagitiis & sceleribus iuuenescis? Cur nõ in imperio permansisti, verùm vitio parere deprehensus es? Hoc igitur scito, te grauiores hoc nomine pœnas daturum esse, quòd ea ipse perpetrasti, quæ ne alij committerent, pro tuo munere atque officio prohibere debuisti.

Maroni. 22.

Lubenter ex te audirem, quidnã causæ sit, quamobrem tam atrox atque inexpiabile virtuti bellum indixeris. Si enim Epi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cutum admiraris, atque ad eius exemplar vitam tuam depingis, ecquid Christianum te profiteris? Si autē Christianus appellari cupis, quam ob causam Epicureo more vitam instituis?

Eutocio Diacono. 23.

Pura & numeris omnibus absoluta libertas est, nulla omnino re indigere. quod quidem vt humanæ naturæ conditione sublimius ac præstantius, diuino numini tribuatur. Secūda autē ab ea, paucis opus habere, quod quidem homines consequi, atque ad id peruenire possunt. Hancigitur amplectamur: quoniam prima captum nostrum nunc excedit.

Olympio Diacono. 24.

Quòd omni oratione præstantiorem, nec finem vnquam habituram voluptatem, labores ac certamina proferant, quódque ærumnæ nihil sint, si cum eius gloriæ, quam virtus parit, magnitudine comparētur, non te fugit. Quonam igitur pacto, cùm hæc tibi comperta & explorata sint, illud à me tibi exponi voluisti, in mundo Ioan.16. presſuram habebitis? perspicuum enim est, certaminum ac laborum studium hanc vitam esse: coronarum autem & præmiorum futuram.

Ausonio Correctori. 25.

Cùm certior factus fuissem, preces ab vniuersa vrbe tibi adhibitas fuisse, absurdum existimaui me huiusce deprecationis expertem esse, qui & primus, & fortasse solus, vt ea conficiatur, laborare debeam. Ac quidem quòd seriùs ad eam illa venerit (nam pro ipsa, causa mihi dicenda est) præfectorum eorum, qui huic haud facilè obtemperant, animus atque institutum in causa fuit. Etenim propter eos, qui crudeliter & inhumanè imperant, nec benignitatem, ac misericordiam integritati admiscent, vrbem quoque iam piguit, crebras

ἐγώ· εἰ μὲν γὰρ Ἐπίκουρον θαυμάζεις, καὶ πρὸς σκῆνον ὁρῶν τὸν σαυτῦ βιωφελῆ βίον, τίνος ἕνεκεν χρῆναί σε Χριστιανὸν γενέσθαι βούλει, δι' ἣν αἰτίαν ἐπικούρειον ἀφ' ὑμῶν βίον;

Εὐτοκίῳ διακόνῳ. κγ.

Ἡ μὲν εἰλικρινὴς καὶ ἀκριβὴς ἐλευθερία δεῖ, τὸ μηδενὸς ὅλως δεῖσθαι, ὅπερ κρεῖττον ὂν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως θεῖον ἔσται· ἡ δὲ μετ' ἐκείνην, τὸ ὀλίγων δεῖσθαι, ὅπερ καὶ δυνατὸν καὶ ἐφικτὸν τοῖς ἀνθρώποις κατέστηκε. ταύτην οὖν ἐπαμῶμεν, ἐπειδὴ περ ἡ πρώτη πᾶσιν ἡμῖν ἀνέφικτος.

Ὀλυμπίῳ διακόνῳ. κδ.

Ὅτι τοῦ ἄφεκτον καὶ ἄληκτον εὐφροσύνην οἱ πόνοι καὶ οἱ ἀγῶνες φύουσι, καὶ ὅτι οὐδὲν οἱ μόχθοι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς εὐκλείας τῆς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς πικτωμένης, οἶσθα. πῶς οὖν ταῦτα ὑπισχνούμενος, σκῆνος ἐζήτησας μαθεῖν, τὸ θλίβειν ἔξεστι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, δῆλον μὲν γὰρ ὅτι τοῦ μὲν ἀγώνων καὶ τοῦ ἄθλων ταῦτόν ἐστι, ὁ παρὼν βίος· τοῦ δὲ στεφάνων καὶ τοῦ ὑπάθλων, ὁ μέλλων.

Αὐσονίῳ κορρήκτορι. κε.

Πυθόμενος ἔκπαλαι τῆς πόλεως πάσης τοῦ σὺν εὐφημίᾳ μεγαλόνοιαν, ἄτοπον φήθην ἀμοιρῆσαι τῆς τοιαύτης εὐφημίας, τοῦ καὶ πρῶτον καὶ μόνον ἴσως φροντίζειν περὶ αὐτῆς ὅπως ἀνυσθείη ὀφείλοντα. τῷ μὲν οὖν βραδύνειν εἰς τοῦτ' ἐλήλυθέναι. χρὴ γὰρ ἀπολογήσασθαι ὑπὲρ αὐτῆς, ἢ τοῦ μὴ ῥᾳδίως αὐτῇ πειθομένων ἀρχόντων, αὐτίκα τυγχάνει προαίρεσις. ἀφ' ὧν γὰρ τοὺς ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως ἡγουμένους, καὶ μὴ χειρῶντας τῇ καθαρότητι τοῦ φιλανθρωπίαν, καὶ ἡ πόλις ἀπεναρκήσε λοιπὸν προσάγειν συνεχῶς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῖς οὐ κατὰ τοῦ σὺν εὐσεβείᾳ νομίμως καὶ φιλανθρώπως ἄρχουσι, καὶ αὐτεπαγγέλτως εὐεργετῆσαι. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. τοῦ δὲ παρακλῆσαι τὸν δῆμον, εἰς ἔργον ἐνεγκεῖν καταξίωσον. ὥσπερ γὰρ ἴσμεν ὅτι τῶν δυσκόλων ἀφ' οὗ σὺν πεπείρασται πραγμάτων ὁ κατεχόμενος μεγαλοπρέπειαν, ὕπως ἴσμεν εὐεργετηθῆναι αὐτὸν δυνάσθαι, εἰ τῆς σῆς ἐπιλάβοιτο ῥοπῆς.

Ὠρίωνι διακόνῳ. κς.

Χρὴ τοὺς μαθητευομένους, καὶ ὡς πατέρας φιλεῖν τοὺς ὄντως διδασκάλους, καὶ ὡς ἄρχοντας δεδοικέναι, καὶ μήτε ἀφ' οὗ τὴν ἀγάπην σκυλεύειν τὸν φόβον, μήτε ἀφ' οὗ τὸν φόβον ἀμαυροῦν τοῦ ἀγάπην.

Παλλαδίῳ διακόνῳ. κζ.

Εἰ σωτηρίας ἐρᾷς, πάντα ποίει τὰ εἰς ταύτην ἄγοντα. τῷ γὰρ ἐπιθυμοῦντός τι γενέσθαι οὐ τὸ γενέσθαι κωλύειν ἐστίν, ἀλλὰ τὸ πάντα πρᾶξαι ὅπως ἂν γένοιτο.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ, Ἀνατολίῳ, καὶ Μάρωνι διακόν. κη.

Εἰ τοῖς φιλαρέτοις τὸ μετριοπαθεῖν πρέπει· τοῦτο γὰρ καὶ τὰ ἄλλα πλεονεκτήματα κοσμεῖ τε καὶ φαιδρύνει, καὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὸ ταπεινοῦσθαι δῆλον ὅπι συμφέρει· ὅπου γὰρ καὶ ὑψηλὰ φρονήσαι, ἐνταῦθα μὲν γέλωτα καὶ ἀσχήμονα ὑπομένοντες, ἐκεῖσε δὲ δίκην καὶ τιμωρίαν ἀναμένοντες. οἱ μὲν γὰρ δίκαιοι καὶ ἀφορμὰς ἔχουσι τὰ κατορθώματα πρὸς τὸ καυχᾶσθαι. οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ, ἀπὸ ποίων πραξέων ἐπαρθεῖεν ποτέ; τί τοίνυν τοῦ πεπραγμένων ὑμῖν, οὐχ ἱκανὸν ταπεινῶσαι καὶ καθελεῖν τὸ φρόνημα· τοσαῦτα καθ' ὑμῶν ἐστιν, ὡς φασι, τὰ πλημμελήματα, ὡς μηδὲ τοῦ πολλῶν πε-

iis deprecationes offerre, qui non, pro tuæ prudentiæ more, legitimè atque humanè magistratum gerunt, nec sponte ipsi sua ad bene de hominibus merendum impelluntur. Atque hæc hactenus. Tu verò id quod precibus à te plebs petit, conficere quæsone graueris. Quemadmodum enim hoc scimus, eum, qui detinetur, difficiles ac molestas res ob magnificentiam tuam expertum esse: eodē modo illud quoque scimus, eum iuuari ac beneficio affici posse, si opem tuam atque auxilium nanciscatur.

Orioni Diacono. 26.

Discipuli veros magistros, & vt patres amare, & vt principes timere debent: ac neque ob amorem metum discutere, neque ob metum beneuolentiam obscurare.

Palladio Diacono. 27.

Si salutis desiderio teneris, omnia, quæ ad eam ducunt, effice. Nam qui vt aliquid fiat, expetit, quòd id fiat, quiduis agere debet.

Zosimo Presbytero, Anatolio & Maroni Diaconis. 28.

Si virtutis amantes modestia decet (nam ea reliquas animi dotes exornat & illustrat) peccatoribus quoque profectò summisso atque humili animo esse conducit. Quonam enim nomine sublimiter de se sentiant, qui & hîc risum atque infamiam sustinent, & illic pœnam & cruciatum expectant? Nam probi viri, ex iis quæ rectè atque cum laude gerunt, gloriandi ansam habent. Improbi autem ac scelerati, quasnam tandem actiones habent, ob quas animis efferantur? Quidnam igitur ex iis, quæ egistis, ad deprimendam & deiiciendam arrogantiam non sufficit? Tot enim ac tanta, vt aiunt, vestra scelera sunt, vt ne quisquā quidem è vulgo ea ignoret. Adeò per totam vrbem fugillantur, ac peruulga-

ta ſunt. Quòd ſi tot flagitia perpetrantes, & ſuperbitis, & aduerſus probos viros arma induitis, virtutis eorum curſum interrumpere molientes, videte quem finem malum hoc habiturum ſit. Nam cùm virtute florentem atque ornatum Pharisæum (non enim eum, vt mentientem, ſed vt arrogantem accuſat Scriptura) concepta ex rectè factis ſuperbia detrimento affecerit, quid afferri poteſt, quin vobis, qui ne publicano quidem ſimiles, verùm multis partibus eo improbiores eſtis, contracta ex ſceleribus inſolentia, & animi elatio detrimentum allatura, vóſque in extremum exitium deiectura ſit. Quamobrem huiuſmodi crapulam edormite: ac maximè quidem, vt ne peccetis, ſtudete. (Sic enim via quadam progredientes eò tandem peruenietis, vt probas quoque atque cum virtute coniunctas actiones edatis.) Sin autem (quod non credo) in flagitiis & ſceleribus ad extremum vſque diem volutari conſtituiſtis, ſaltem ne committite, vt malum malo curetis, nimirum aduerſus quos minimè fas eſt, arma ſumentes, atque aduerſus quos minimè conuenit, inſolenter vos efferentes.

Iu18.

Iiſdem. 29.

Qui nec iudicij metu tanguntur, nec regni cupiditate flagrant, verùm adſæuitiã & inhumanitatem ſeipſos acuunt (quorũ principes ac coryphæos nonnulli vos eſſe cenſent, ex iis, quæ perpetratis, hanc ſententiam ferentes) hæc cum animis ſuis reputare debent, quæ, vt mihi quidem perſuadeo, rationi conſentanea ſunt, ac lectorum calculo iudicanda permitto. Nempe quòd ſi Dei cauſa quidpiam perpeti recuſent, id tamen alio quoque modo perpeti neceſſe habebunt. Si autem Dei cauſa mortem oppetierint, immortales atque ab omni labe alieni futuri ſunt. Neque ſi ipſius cauſa pecunias egentibus minimè dederint, cum iis ad alteram vitam abſceſſuri ſunt. Hæc igitur Deus hîc ab ipſis expoſcit, quę, etiamſi ipſe non expoſcat, tamen quia mortales atque corruptioni obnoxij ſunt, τὰ αὐτῶν ἀγνοεῖν. ὅπω κωμῳδῆται ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ πεφιβόητά ἐστιν. εἰ δὲ τοσαῦτα δρῶντες, καὶ μέγα φρονεῖτε, καὶ κατὰ τῶν αὐθαδῶν ὁπλίζεσθε, ἐσκόφαν αὐτοῖς τὸν τῆς ἀρετῆς δρόμον μηχανώμενοι, ὁρᾶτε οἱ τελευτᾷ τὸ κακόν. εἰ γὰρ τὸν ἀρετῇ κομῶντα Φαρισαῖον. ὃ γὰρ ὡς ψευσάμενον αὐτὸν, ἀλλ' ὡς ἀλαζόνα γράφεται ἡ γραφή· τὸ μέγα φρονεῖν ὅτι τοῖς κατορθώμασιν ἔβλαψεν, ὑμᾶς τοὺς μήτε κατὰ τὸν τελώνην, ἀλλὰ πολλῷ πονηροτέρους ἐκείνου, ὥς φασι, τυγχάνοντας, πῶς οὐ βλάψει τὸ μέγα φρονεῖν ὅτι τοῖς πλάσμασι, καὶ εἰς ἑκατὸν ὅλεθρον κατενέγκοι. ἀνανήψατε τοιγαροῦν ἐκ τῆς τοιαύτης μέθης, καὶ μάλιστα μὴ αὐθαδάζεσθε μὴ πλημμελεῖν. ὅπω γὰρ καὶ εἰς τὸ κατορθοῦν ὁδῷ πεφύκοντες ἔλθοιτε· εἰ δὲ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ὅπερ ὑ πιστεύω μέχρι τέλους ἐγκαλινδεῖσθαι κεκρίκατε, μὴ κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶσθε, ὁπλιζόμενοι μὲν καθ' ὧν ὑ θέμις, ἐπαιρόμενοι δὲ καθ' ὧν ἧκιστα χρή.

Τοῖς αὐτοῖς. κθ.

Οἱ μήτε κρίσιν δεδιότες, μήτε βασιλείας ἐρῶντες, ἀλλ' εἰς ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν ἑαυτοὺς ἀλείφοντες, ὧν κορυφαίους ὑμᾶς πιεῖν καταπάπθησιν, ἐξ ὧν ἀφορμὴν ὁρᾶτε ταύτην φέροντες τῷ ψήφῳ, ἐκεῖνα λογίζεσθαι χρὴ δίκαιον ἂν εἶεν, ἅπερ καὶ εὔλογα καὶ ἀκόλουθά ἐστιν, ὥσγε ἐμαυτὸν πείθω. κριθεῖεν δὲ καὶ τῇ τῶν ἐντυγχανόντων ψήφῳ, ὅτι ἂν μὴ ἀφ' τὸν θεὸν ἐλαυνταί τι παθεῖν, ἀνάγκη αὐτὸν καὶ ἄλλως ὑποπεσεῖσθαι. ἂν ἀφ' τὸν θεὸν μὴ τελευτήσωσιν, ἀθάνατοι καὶ ἀκήρατοι ἔσονται. οὔτε ἂν τὰ χρήματα δι' αὐτὸν μὴ δοῖεν τοῖς δεομένοις, ἔχοντες αὐτὰ ἐκεῖσε ἀπελεύσονται. ταῦτα ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν ὁ ταῦτα. ἃ καὶ μὴ ἀπαιτοῦντος, καταλείψει πάντως ἀφ' τὸ θνητοὶ εἶναι καὶ ὀπίκηροι. ταῦτα βούλεται αὐτοὺς ποιῆσαι γνώμη, ἃ καὶ ἀνάγκη δεῖ αὐτοὺς ποιῆσαι. τοσοῦτον ἂρ οὖν ἀπαιτῆ προσθεῖναι μόνον τὸ δι' αὐτὸν γίνεσθαι, ὡς τόγε συμβῆναι πάντως καὶ ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων γίνεσθαι. τοιγαροῦν χρὴ τοὺς ἐγκρατεῖς ἀ πάντως ἀνάγκη παθεῖν, ἐλέσθαι παθεῖν δι' αὐτόν. τοῦτο γὰρ εἰ προσκείοιτο μὴ ἀρκοῦσαν ἕξει τὴν ὑπακοὴν, καὶ ὑπερβαλεῖ τοὺς πόνους ταῖς ἀντιδόσεσιν.

χρεστότης.

ὑπακοὴν.

Ἀθανασίῳ. λ.

Εἰ βασιλείας ἐρᾷς, τί χρημάτων οὐχ ὑπερορᾷς· εἰ δὲ καὶ τῆς θείας ἀμοιβῆς ἀντιποιῇ, τί τὴν ἀνθρωπίνην θηρώμενος οὐ λήγεις;

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. λα.

Νῦν τοῖσδε τοῖς πράγμασι, καθάπερ προοιμίοις ἐτιθέμην τὸν πόδον, σκιρτῶντα μὲν ὑπὸ θείας εὐφροσύνης, καὶ πρὸς τὴν θείαν ἐπειγόμενον, ἀδυνατοῦντα δὲ πρὸς τὸν μέλλοντα χρόνον ἠρεμεῖν, εἰ μή τινα προθυμίαν ἐκ τῆσδε τῆς ἐπιστολῆς προεισάμενος, εὐτεύθεν ἤδη ἐλπίδα δόξειεν καταβάλλεσθαι βεβαίαν, τῆς μελλούσης φημὶ πανηγύρεως τὴν παρουσίαν. ἐκποθῶ ὅσον τάχος ἐπείχθῃ, ἑορτὴν ὑμῖν ἀφ' τῆς παρουσίας ἐπιτίκτων.

κίνημα.

ὁμολογίαν.

Ἡρακλείῳ ἐπισκόπῳ. λβ.

Ὅσῳ κρείττῳ καὶ ἀξιολογώτερα ἐχειροτονήθης οἰκονομεῖν πράγματα, τοσούτῳ μᾶλλον ἀκοίμητον καὶ διορατικώτατον εἶναί σε χρὴ, ἵνα μὴ θείαν διολισθήσας ἐγχειρημάτων, μείζονα ἀπενέγκῃ τὴν γραφήν· ἀνάγκη γὰρ τὴν κατηρείαν τοσαύτην ἔσεσθαι διαμαρτόντι τῆς μείζονος, ὅσην ἂν καὶ τὴν ἀμοιβὴν, ἅμεμπτον ἀφ' ἑαυτοῦ παρασχόντι τὴν λειτουργίαν.

Ἰσχυρίωνι πρεσβυτέρῳ. λγ.

Λίαν ἐπῄνεσα τὴν σὴν θεοσέβειαν,

omnino relinquent. Hæc eos animi inductione ac ſententia facere vult, quæ etiam inuitos ac repugnantes facere neceſſe eſt. Quapropter hoc duntaxat ab ipſis adiungi poſtulat, vt ſua cauſa ea fiant. Nam vt contingant, ab ipſa quoque rerum natura prorſus efficitur. Ac proinde qui ſana mẽte ſunt, quæ omnino perpeti ſibi neceſſe eſt, vt ea ipſius cauſa perpetiantur, animũ inducere debent. Hoc enim ſi acceſſerit, ſufficientem obedientiam habebit, ac labores præmiis ſuperabit.

Athanaſio. 30.

Si te regni cupiditas tenet, quin tu pecunias contemnis? Rurſum ſi diuinam mercedem affectas, quin tu te humanam aucupari non deſinis?

Apollonio Epiſcopo. 31.

Nunc hiſce literis, velut præludiis quibuſdam, cupiditatem noſtram paſcimus, præ diuina quidem lætitia geſtientem & exultantem, atque ad conſpectum tuum properantem, verùm ad futurum tempus quieſcere nequeuntem, niſi ſolatiũ quoddam ex hac epiſtola conſecuta, hinc iam firmæ ſpei fundamenta iacere videatur, hoc eſt, futuræ ſolẽnitatis expectationem. Quocirca feſtum nobis per aduentũ tuũ & præſentiã quã ocyſſimè parere matura.

Heraclio Epiſcopo. 32.

Quò præſtantioribus & excellentioribus negotiis adminiſtrandis præfectus es, cõuigilantiorem ac perſpicaciorem te eſſe par eſt: ne à diuinis conatibus lapſus, maiorem criminis notam ſubeas. Tantam enim, ſi à ſummis virtutibus aberres, accuſationem eſſe neceſſe eſt, quanta, ſi munus tuum ab omni reprehenſione ſartum tectúmque conſeruaris, merces futura ſit.

Iſchyrioni Presbytero. 33.

Pietatem tuam magnoperè laudaui, qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

patris sententiam honore prosecutus sis: eique, cui vt præesset, obtigit, hoc suffragium tribueris, quòd oræstantissimè quid faciendum esset, considerarit.

Dionysio. 34.

Obliuio citra humanum vitium haudquaquam contingit: contingit tamen, quēadmodum & alij morbi. Eorum enim animos subit, à quibus memoria sciuncta est. Tum autem fugit & euanescit, cùm quispiam eam memoriæ armis prosligarit. Quoniam igitur, cùm nobiscum esses, virtus tibi perpetuò in memoria versabatur, posteaquàm autem absscessisti, teipsum, vt audiuimus, obliuioni dedidisti, necessarium diximus eam Epistolarum iaculis petere, vt extinctam ac deletam memoriam reducamus. Abeat itaque in præceps obliuio, vt memoriæ gratia rursum explēdescat.

Macario Episcopo. 35.

Eorum, qui duriore fortuna conflictantur, quisque misericordia & commiseratione dignus est, cùm calamitates suas deplorat. Sin autem ad alios calumniandos ipsisque obtrectandum se conuertat, miserationem quoque, quam res ipsius aduersæ atque calamitosæ aliis excitabant, vt ipse nosti, amittit. Neque enim iam misericordia, verùm odio dignus esse iudicatur, dum ad facessenda aliis negotia calamitate abutitur. Quoniam igitur curiositatis, molestiam aliis libenter exhibentis, semina exorientia euellenda sunt priusquàm pullulent, nec vi vlla comprimi possint, atque ei ipsi qui lacessiuit, periculum creent (nam qui calumniis premitur, probitatis ac morum elegantiæ nomine, cunctorum ore celebratur) eum, quem calamitas temulētia afficit, velim accersas, ipsique, vt à claro ac celebri viro abstineat, persuadeas.

Petro. 36.

Quoniam per literas à me quæris, quidnam illud sit, concident gladios suos in

vomeres, existimo, vel potius mihi persuadeo, apertè illud prædictum esse, quòd pacis aratrum, hoc est, diuina de Christo prædicatio regiones belli cupidas mitigabit: quarum vitij arma & præsidia in vtilia & ad vitam accommodata organa cōmutabuntur.

Hermio Comiti. 37.

Quandoquidem Zosimi Presbyteri vita offensus, vt scripsisti, eos, qui ab eo baptizantur grauissimis ac maximi momenti detrimentis mulctari existimas, referibendum ad te quàm celerrimè duxi: nimirum quòd is qui initiatur, quantum ad salutaria symbola spectat, ex improba Sacerdotis vita nullo damno afficitur, verū ipse prorsus atque omnino (assueratione quippe vti oportet) diuinis atque omnis dicendi facultate præstantioribus beneficiis fruetur. Sacerdos autem grauiores vitæ suæ rationes subibit, tantúsque ad ipsius pœnam atque cruciatum cumulus accedet, quantus prius in eum honor collatus est. Nam qui, ne sacerdotio quidem ornatus, probitati studuit, vt grauiùs in eum animaduertatur, haud dubiè promeretur. Quæ cùm ita sint, nemo ex iis qui diuino hoc sacramento, quod cæleste regnū initiatis aperit, imbuuntur & consecrantur, vt hinc ad salutis tesseram damno atque incommodo affectus, in cura & solicitudine versetur: nec, cùm in peccatum lapsus fuerit, speciosam excusationem se Sacerdotis vitam habere existimet. Hæc autem dico, non tanquam sacerdotes omnes tales sint (Deus enim procul id auertat: quamuis enim nonnulli his vitiis laborent, at à quibusdā tamē eadē absunt. Ac rursū quāuis quibusdā virtutes desint, at non tamē omnibus desunt) verùm vt illud ostendam quod etiamsi omnes eiusmodi essent, nihil tamē hinc ad eum, qui baptizatur, detrimenti redit. Quòd si hæc hominum duntaxat ratiocinationes esse arbitraris, à diuinis oraculis fidem tibi facere conabor. Quid enim Balaam illo impurius ac *Numer. 23.& 24.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan. 11. scelestius extitit ? Et tamen ipsius lingua Deus ad benedictiones abusus est. Quid rursum Caipha sceleratius? Et tamen vaticinatus est, & gratia linguam quidē ipsius tetigit, at non item mentem tetigit. Quòd si quid etiam, quod magis mirandum sit, 3. Reg. 17. intelligere cupis, per coruum, hoc est, immundam auē, cælipetā illū Eliā pascebat. Quocirca ne dubites, quin per flagitiosos quosdam Sacerdotes (neque enim omnes condēnare oportet, nec æquū est) diuina & natura sublimiora beneficia tribuūtur.

Zosimo. 38.

Maiorem in modum miror, quî fiat, vt tu, nec cuiusquam exemplo impulsus ac pertractus, nec quenquam qui te imitetur, habiturus (auertat enim Deus ne quis in tantam voraginem ruat: vtinámque etiam ipse ex pestifera hac temulentia emergas) Sacerdotes eos quivirtutibus ornati atque instructi sunt, ac spiritualibus dotibus ac rectè factis abundāt, vituperes, eorúmque sugillationem actionum tuarum excusationem habere te existimes. At non ita est, vir optime, non inquam ita est. Quin potius & hominibus ridendum atque cōdemnādum te propinas: & à Deo permultas pœnas sustinebis, quòd & vitium amplexus sis, & virtutem contempseris, & ipsius alumnos maledictis proscideris, & Sacerdotio per summam petulantiam contumeliæ notam inusseris: adeò vt plurimi homines, ne dicam omnes, à te offensi, in salutis symbolis detrimentum acceperint. Vt igitur ab omnibus his malis eximaris (id enim opto) fac teipsum noscas.

Arabiano Episcopo. 39.

Non modò illud existima, te culpa & reprehensione carere, verùm etiam laudibus plenum esse oportere. Illud enim quorumlibet etiam est: hoc autem summa virtute præditorum.

Eudæmoni Diacono. 40.

Quoniam inter plurimas necessitates quibus natura nostra premitur, maxima est ea, qua eam venter exercet (nam cùm multa nobis imperet, rationi obtemperare minimè vult) considerationis ope atque auxilio ipsius tyrannidem amputemus: atque, vt quod vix omnino subigi potest, subigamus, rationem ineamus. Hoc autem assequemur, si eo quod opus sit necessitatē leniamus, ac per frugalitatem immoderationem coërceamus.

Zosimo. 41.

Quòd nondum pœnas dederis, vir optime, non eo tibi redigetur, vt nullas pœnas pendas, sed vt grauiores & atrociores luas, nisi resipiscas, atq; acceptas clades sarcias.

Ophelio Grammatico. 42.

Quòd, non dicam alij (paruum enim id fortasse plerisque videri queat) verùm etiā ipse Libanius, qui eloquentiæ nomine apud omnes clarus ac celebris est, præclari viri Ioannis linguam, ac sententiarum pulchritudinem, & argumentorum densitatē, ad stuporem vsque miratus sit, argumento est ea Epistola, in qua non modò eum, qui tanta dicendi facultate præditus sit, beatū prædicat: verùm etiam eos, quorum laudes oratione celebrarat, & quidem qui imperatores essent, quòd eiusmodi laudū suarum præconem cōsecuti essent. Huius autem Epistolæ hoc exemplum est.

Libanius Ioanni S. Cùm pulchram tuā & elegantem orationem accepissem, viris quibusdam, qui & ipsi orationum opifices & architecti sunt, eam legi. Quorum nullus erat, qui non saltaret & clamorem ederet, cáque omnia faceret, quæ homines admiratione perculsi & attoniti facere solēt. Ego igitur eo nomine voluptate affectus sum, quòd ad forensem operam, in qua artis specimen edis, demōstratiuum quoque dicendi genus adiungis. Atque & te beatum duco qui ad hunc modum laudare queas, & item eos qui talem laudum suarum præconem nacti sunt, hoc est, & patrem, qui imperium dedit, & filios qui

θεὸς. τί δὲ τῷ Καϊάφᾳ; ἀλλ' ὅμως προεφήτευσε, καὶ ἡ χάρις τῆς μὲν γλώττης ἥψατο, τῆς δὲ γνώμης οὐχ ἥψατο· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐπιδοξότερον πεπόθεις μαθεῖν, ἀφ' οὗ κόρακος, ἀκαθάρτου πτηνοῦ τὸν ὑραγόδρομον ἔτρεφεν Ηλίαν. μὴ τοίνυν ἀμφίβαλλε, εἰ δι' ἱερέων πιῶν ἁμαρτωλῶν. οὐδὲ γὰρ πάντων κατεψηφίσαθαι χρὴ, οὐδὲ δίκαιον, τὰ θεῖα καὶ ὑπερφυῆ δίδοται χαρίσματα.

Ζωσίμῳ. λη.

Λίαν θαυμάζω, πῶς μήτε παραδείγματι σχεδιασθεὶς, μήτε ἔζων τὸν μιμησόμενον· μὴ γὰρ δὴ γένοιτο τινὰ εἰς τοσοῦτον βάραθρον καταπεσεῖν, γένοιτο δὲ καὶ σὲ ἀπενεγκεῖν ἐκ τῆς ὀλεθρίου ταύτης μέθης τὰς ἀρετῶν κομψότητας ἱερέας, καὶ πνευματικοῖς κατορθώμασι βρύοντας, κακηγορεῖς, νομίζων ἀπολογίαν ἔχειν τῶν οἰκείων παραγμάτων, τὴν τῶν ἄλλων κωμῳδίαν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο, ὦ βέλτιστε, οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἀνθρώποις γέλωτα ὀφλισκάνεις, καὶ καταγνωσιν, καὶ παρὰ Θεῷ πολλὰς ὑποστήσῃ τιμωρίας, ὅτι τε κακίαν ἠπάτησω, καὶ ὅτι τὴν ἀρετὴν ἠτίμασας, καὶ ὅτι τοὺς ταύτης προφίμους ἐκακηγόρησας, καὶ ὅτι εἰς τὴν ἱερωσύνην παροινήσας ἐξύβρεσας, ὡς τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων, ἵνα μὴ λέγω πάντας σκανδαλισθέντας ἐπὶ σοῦ, νομίσαι εἰς τὰ τῆς σωτηρίας ὀκνεβλάφθαι σύμβολα, ἵν' οὖν τῶν ἀπάντων ἀπαλλαγείης τῶν κακῶν, εὔχομαί γὰρ, γνῶθι αὐτόν.

Ἀραβιανῷ ἐπισκόπῳ. λθ.

Μὴ μόνον μέμψεως κρείττονα οἴου δεῖν εἶναι σαυτὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπαίνων ἔμπλεων. τὸ μὲν γὰρ καὶ τῶν τυχόντων ὄζει, τὸ δὲ τῶν ἄκρων εἰς ἀρετήν.

Εὐδαίμονι Διακόνῳ. μ.

Ἐπεὶ δὲ πλείστας ἡ φύσις ἡμῖν ἀνάγκας ἔχουσα, μείζων ἔχει τὴν τῆς γαστρὸς. πολλά γὰρ ἡμῖν ἐπιτάττουσα ἠκιστα λόγῳ πειθήνια βούλεται, λογισμῷ τὴν τυραννίδα αὐτῆς περικόψωμεν καὶ τὸ ἀχείρωτον χειρώσασθαι μηχανησώμεθα. τοῦτο δὲ ἔσται, εἰ τῇ χρείᾳ τὴν ἀνάγκην θεραπεύσαιμεν, καὶ τῇ αὐταρκείᾳ τὴν ἀμετρίαν κολάσαιμεν.

Ζωσίμῳ. μα.

Οὐκ εἰς τὸ μὴ δοῦναι δίκην, ὦ βέλτιστε, ἀλλ' εἰς τὸ δοῦναι ἀργαλεωτέραν, εἰ μὴ γνωσιμαχήσας. καὶ τὰς ἤτλας πάσας ἀναμαχέσαιο, ὃ μηδέπω δοῦναί σοι.

Ὠφελίῳ γραμματικῷ. μβ.

Τοῦ καταπεπλῆχθαι δ' φημὶ τοὺς ἄλλους μικρὸν γὰρ ἴσως τοῖς πολλοῖς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν Λιβάνιον τὸν ἐπ' εὐγλωττείᾳ παρὰ πᾶσι βεβοημένον, τὴν τοῦ ἀοιδίμου Ἰωάννου γλῶτταν, καὶ τὸ κάλλος τῶν νοημάτων, καὶ τὴν πυκνότητα τῶν ἐθυμημάτων τεκμήριον, ἢ ὅπῃ ὀλῇ, ἐν ᾗ οὐ μόνον αὐτὸν μακαρίζει ἅπαν δυνάμενον εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐγκωμιαθέντας. καὶ ταῦτα βασιλεῖς τυγχάνοντας. ὅπ δὲ τοιούτῳ ἐπαινέτῃ τετυχήκασιν. ἔστι δὲ αὕτη.

Λιβάνιος Ἰωάννῃ. Δεξάμενός σου τὸν λόγον τὸν πολὺν καὶ καλὸν, ἀνέγνων ἀνδράσι λόγων ἡμῖν αὐτοῖς δημιουργοῖς, ὧν οὐδεὶς ἦν, ὃς οὐκ ἐπῄδα τε, καὶ ἔσῳζε, καὶ πάντα ἔδρα τὰ τῶν σκηπτουχούντων. ἠθέλησεν οὖν, ὅπ τῷ δεικνύναι τὴν τέχνην ἐν δικαστηρίοις παρασπάσῃς τοὺς ὑπὸ δείξεις, καὶ μακαρίζω σὲ μὲν ὅτι δυνάμενον ἐπαινεῖν. ἐπαινέτην δὲ τοιούτῳ τετυχηκότας, τόν τε δόντα πατέρα, καὶ τοὺς λαβόντας υἱεῖς τὴν βασιλείαν. καὶ ταῦτα μὲν Λιβάνιος γέγραφε. Πλουτάρχῳ δὲ δοκεῖ τὸ σαφὲς καὶ λεῖον, γνήσιον εἶναι ἀλτικισμόν. ὅπου γάρ φησιν, ἐλάλησαν οἱ

Universidad de Deusto
Biblioteca

acceperunt. Atque hæc quidem ſcripſit Libanius. Plutarchus autem perſpicuitatẽ ac facilitatem germanum Atticiſmum eſſe cenſet. Sic enim, inquit ille, locuti ſunt oratores. At verò Leontinus Gorgias primus hunc morbum in forenſes orationes inuexit, vt qui ſublime ac tropicum dicẽdi genus amplexus ſit, ac perſpicuitatem labefactarit. Hic porrò morbus, inquit ille, admirandum quoque Platonem attigit. Quamobrem ſi hac in re Plutarcho fides habenda eſt, præclarus ac celebris Ioãnes omnes ſuperat, vt qui & Atticum ſe verbis præbuerit, & perſpicuitatem, qualẽ haud ſcio an alius quiſquam, adhibuerit.

ῥήτορες. Γοργίας δὲ ὁ Λεοντῖνος, πρῶτος τὺ νόσον ταύτην εἰς τοὺς πολιτικοὺς λόγους εἰσήγαγε, τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ τροπικὸν ἀσπασάμενος, καὶ τῆ σαφηνείᾳ τερπόμενος. ἥψατο δὲ φησιν ἡ νόσος αὕτη, καὶ τῦ θαύματος Πλάτωνος· εἰ τοίνυν καὶ, καὶ δὲ ὁ τοῦτῳ Πλυτάρχῳ πείθεσθαι, πλεονεκτεῖ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὁ ἀοίδιμος Ιωάννης, καὶ κατὰ τὺ φωνὴν ἀττικίζας, καὶ σαφηνείᾳ, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἕτερος, χρησάμενος.

Euſtathio Presbytero. 43.

Reſurrectionis corporum ſermonem, vt impoſſibilem, ab Ethnicis irrideri dixiſti. Operæpretium eſt igitur, quoniã Scripturas ſacras reiiciunt, ex ratiocinationibus ac demonſtrationibus eiuſmodi ſermonem extruere, qui velut vim afferat, efficiátque, vt quod obſcurum eſt, perſpiciamus. Quapropter ſi ſapientes & eruditi ſunt, quænam Philoſophi dicant, conſiderent. Nam illi corpoream eſſentiam ex quatuor elementis conflatam ac temperatam eſſe aſſerentes, mutabilem hanc eſſe ſtatuunt: quippe cùm elementa facilè inter ſe migrent. Etenim ignis, craſſitiem contrahens, ac deorſum vergens, aër efficitur, aër aqua, aqua terra. Ac rurſum, terra extenuata, in aquam, aqua in aërem, aër in ignem commutatur. Quid igitur incredibile dicimus, cùm corpus hoc, quod nunc maxima ex parte terræ particeps eſt, cùm attenuatur, æthereum ac ſpirituale fieri affirmamus? Reſurgere enim illud dicimus, non cuiuſmodi nunc eſt, ſed in meliorem ſtatum immutatum & exornatum, atque ita, vt labem omnem & corruptionem, ac vitia, tanquam in fornace, depoſuerit. Quocirca ſi ſapiẽtes & eruditi ſunt, qui hæc conſiderant, incredulitati ſuæ finem conſtituant. Sin autem & literarum expertes, & Dialecticæ exercitationis im-

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. μγ.

Τὸν τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων λόγον ἔφης, ὡς ἀδύνατον, γελᾶσθαι παρ' ἕλλησιν. ἐκοινῶ δὲ ἐπειδὴ τὰς ἱερὰς γραφὰς ἀποδιαφόρους ἀφὰς, ἐκ λογισμῶν καὶ ἀποδεικτικῆς τάξεως, ἀναγκαίως κατασκευάσαι λόγον παρασκευάζοντα ἡμᾶς τὸ σαφὲς συνιδεῖν· εἰ μὲν οὖν σοφοὶ εἶεν λογισάμενοι, ἃ φασιν οἱ φιλόσοφοι. ἐκεῖνοι γὰρ ἀπὸ τῶν πασάρων στοιχείων τὺ ὑσίαν τὺ σωματικὴν κεκράσθαι φάσκοντες, τρεπτὴν αὐτὴν ὑποτίθενται, ἄτε ῥαδίως τῶν στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταχωρούντων. παχυνόμενον μὲν γὰρ τὸ πῦρ καὶ κάτω βέβαν, ἀέρα γίνεσθαι· τὸν δὲ ἀέρα ὕδωρ· τὸ δὲ ὕδωρ, γῆν· καὶ ἀνάπαλιν λεπτυνομένην τὺ γῆν, ὕδωρ γίνεσθαι· τὸ δὲ ὕδωρ, ἀέρα· τὸν δὲ ἀέρα, πῦρ· τί τοίνυν ἄπιστον φαμὲν, εἰ τὸ σῶμα τῦτο τὸ νῦν γῆς πλεῖστον μέτοχον κλεπτυνόμενον, αἰθέριον γίνεσθαι φαμὲν καὶ πνευματικόν· ἀνίστασθαι γὰρ λέγομεν αὐτὸ, ὃ τοιῦτον, ἀλλ' ὅπως τὸ χρεῶδες μετακοσμηθὲν, καὶ τὺ φθορὰν ἅπασαν καὶ τὰ πάθη, ὥσπερ ἐν χωνευτηρίῳ ἀποθέμενον. εἰ μὲν οὖν σοφοὶ εἶεν οἱ ταῦτα λογιζόμενοι, παυσάσθωσαν τῆς ἀπιστίας. εἰ δὲ καὶ λόγων ἄμοιροι, καὶ διαλεκτικῆς γυμνασίας ἄπειροι τυγχάνοντες, ἐροίμτο, τί ὄφελ τῦτο ἢ τὸ τοιῦτο δ' ἀποδείγματος ῥαδίεται ὁ λόγος δεικνὺς καὶ τοῖς ἰδιώταις τὺ ἀλήθειαν· φαμὲν γὰρ ἵνα καὶ παχυτέρῳ πρὸς τὺ σαφήνειαν τῦ λεγομένου χρησόμεθα τῷ δείγματι ὅπ ὥσπερ ἡ χρυσῖτις γῆ λαμβάνουσα μὲν ὕδωρ, πηλὸς γίνεται· πυρὶ δὲ ὁμιλῆσα χρυσὸς· καὶ οὐκ ἐπ πάσχει ἐκεῖνα ἃ πρῶην ἔπασχεν, ἵνα καὶ τὸ σῶμα ὁμιλῆσαν τῇ ἀθανασίᾳ, καὶ τῇ ἀφθαρσίᾳ, ἀνάλωτον ἔσται καὶ ἄβατον πᾶσι τοῖς παθεσιν, οἷς νυνὶ εὐάλωτον καθέστηκεν. εἰ δὲ καὶ τὺ δύναμιν τῦ ὄντος αὐτὸ πεποικότος εὐγνωμόνως λογίζονται, οὐδὲ λογισμῶν τοιῦτων δεήσονται· ὁ γὰρ μὴ ὂν ποιήσας, πολλῷ μᾶλλον γεγενημένον ἀναστήσει.

Zoſimo Presbytero. 44.

Si fieri poſſet, vt opes tuas poſt diſceſſum è vita tecum aſportares, quanquam ne ſic quidem pretij cuiuſquam eſſent, vt pote à pretioſiſſimis alteri⁹ æui diuitiis obſcuratæ, tamen vmbram quandam conſolationis eæ tibi afferre viderẽtur. Cùm autem id fieri nequeat, poſſis autem eas, ſi in eleemoſynas inſumpſeris, in meliores cõmutare, quin tu id facis? præſertim cùm ne filiorum quidem excuſatio, quæ honeſti cuiuſdam prætextus ſpeciẽ præ ſe fert, tibi ſuppetat, nimirum id quod neceſſitatis eſt, melius eo eſſe, quod voluntate animique inductione efficitur. Quòd ſi largiri non vis, quin tu ſaltem, pauperum bona rapiens, erubeſcis?

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. μδ.

Εἰ μὲν δυνατὸν ἦν τὰ χρήματα μεθ' ἁπανατον ἀποκομίζεσθαι μετὰ σαύτῦ, μᾶλλον μὲν οὐδ' οὕτω τίμια ἦν ἐκ τῦ τοιῦτον ἐκεῖσε πιμαλφεστάτων ὑπεκτυμένα. πλὴν, ἀλλ' ὅμως ἐδόκει, σκιάν τινα παραμυθίας σοι φέρειν. εἰ δὲ τῦτο μὲν ἀδύνατον, δυνατὸν δὲ ταῦτ' ἀμείψαι εἰς ἐλεημοσύνας ἀπαλώσαι, καὶ μάλιστα μηδὲ τῆς εὐπροσώπου δοκήσεως εἶναι τῶν παίδων σκηψεώς σοι προφούσης· ἄμεινον τῆς προφερέτας γένεσθαι, ὁ τῆς ἀνάγκης ὄφελ. εἰ δ' ὑ βούλει παρασχεῖν, τί καὶ τὰ τῶν πενήτων ἁρπάζων οὐκ ἐρυθριᾷς.

Ad Monachos ieiuniis immodicè deditos. 45.

Virtutis labor moderatus ſit: ne immoderatus mutationis modus exiſtat.

Πρὸς νηστεύοντας ἀσκητὰς ἄγαν. με.

Σύμμετρος ἔστω τῆς ἀρετῆς ὁ πόνος, ἵνα μὴ ἄμετρος γένηται τῆς μεταβολῆς ὁ τρόπος.

Athanaſio Presbytero. 46.

Dic ad eum qui tecum altercatus eſt, atque Ethnicorum dogmata profiteretur, contenditque Euangelium nouam quandam, atque à veteri conſuetudine diſſiden-

Αθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. μς.

Εἰ τὲ τῷ διενεχθέντι σοὶ καὶ τὰ ἑλλήνων φρονοῦντι, φήσαντί τε, ὅπ χαλκήν τινα, καὶ παρὰ τὺ ἀρχαίαν συνήθειαν, εἰσηγήσατο πολιτείαν τὸ εὐαγ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem vitæ rationem induxisse: vir sapientissime,illud ignorare videris, improbam consuetudinem nouitate sola comprimi atque extingui solere. Qua de causa Euāgelij quoque Dominus huc venit,ac cæleste vitæ genus inuexit. Et quidem si vt in pristino statu permaneremus,admoneret, nihil noui moliri necesse fuisset.Sin autem idcirco venit, vt ea,quæ minùs rectè constituta erant, reprehenderet, nouis rebus profectò erat opus,vt improbitas quæ inualuerat, frangeretur. Neque enim fieri poterat,vt eadem turpitudine vires obtinente correctio fieret: verùm ei necesse erat, qui vitia emouere ac de medio tollere cupiebat, ea quæ nondum legibus sancita erant, eorum loco, quæ in detrimentum ac perniciem inualuerant, constituere. Quapropter illud potius in contrarium admirationem haud immeritò mouere debuisset,si cùm ad res mutandas huc venisset, nihil noui legibus suis sanxisset.Oportet enim & legislatorem,& monitorem,ea quæ in rem futura sint,proloqui,nihil omninò curantem, an sententiis nouitatis aliquid insit.Quemadmodū enim eum, qui minimè conducibilia suadet,odisse ac detestari par est,etiamsi consuetudinis vestigiis hærere videatur: sic eũ qui cum optimis atque vtilissimis consiliis accedit, laudibus ac plausu prosequi conuenit, etiamsi alioqui extra ea, quæ moribus recepta sunt, aliquid consulat. Quocirca si quid quod reprehensionem mereatur,Christi oraculis adiunctum esse perspicis,id ostende: & tibi victoriam cōcedam.Sin autē cùm hoc dicere nequeas, morem atque consuetudinem, tanquam firmum quoddam præsidium, retines, apparet te per speciosum consuetudinis prætextum id quod vtile est repudiare.Neque enim graue ac sceleratum est aliquid innouare,cùm vtilitas nouitati adiuncta est. Non enim noxia & vtilia vetustate perpenduntur: verùm id explorandum est, an in antiquioribus rebus vitium inueniatur: ac contrà in recentioribus virtus reperiatur. Tu porrò hac ratione videris existi-

γέλιον, ὅπ, ὦ σοφάτατε, κινδυνεύει ἀγνοεῖν, ὅπ τὴν πονηρὰν συνήθειαν χαλεπότης μόνη παύειν πέφυκε. διὸ καὶ δεῦρο ἐφοίτησεν ὁ τῆς εὐαγγελίου θεσπότης, καὶ πολιτείαν ὑρανῷ πρέπουσαν εἰσηγήσατο. εἰ μὲν οὖν παρήνει ἐμμένειν τοῖς καθεστηκόσιν, οὐδὲν ἂν ἐχρῆν καινοτομεῖν· εἰ δὲ τοῖς οὐκ ὀρθῶς ἐθισθεῖσι μόνοις παρῄνεσεν ὑπεξιέναι, νεωτέρων ἔδει πραγμάτων, εἰς τὸ τὴν πονηρὰν κρατήσασαν λυθῆναι. οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν, τῆς αὐτῆς ἀκοσμίας κρατούσης, γενέσθαι τὴν ἐπανόρθωσιν, ἀλλὰ ἀπάσκη τὸν ἐθέλοντα κινῆσαι καὶ ἀφανίσαι τὰ φαῦλα, τὰ μήπω νενομισμένα ἀντὶ τῶν πρότερον ὑπὸ ζημίας κεκρατηκότων καταστῆσαι· ὥστε τἐναντίον θαυμάζειν εἰκὸς ἦν, εἰ μεταβολῆς ἔτυχε πραγμάτων, δεῦρ' ὑπιφοιτήσας, μηδὲν καινὸν ὑπὲρ τῶν νόμων παρεῖχε· χρῆναι γὰρ προσῆκεν ὑπὸ τὸν νομοθέτην, ὑπὲρ τοῦ συμβόλου, τὰ λυσιτελοῦντα φανερῶς φράζοντα μηδαμῶς ὑποπτολογίζεσθαι, εἰ καινότητος πρόσεστι ταῖς γνώμαις· ὡς γὰρ τὸν τὰ μὴ λυσιτελῆ πειθόντα μισεῖν ἄξιον, κἂν δοκῇ τοῖς ἔθεσιν ἀκολουθεῖν, ὅτῳ τὸν μετὰ τοῦ βελτίστου παιδόντα δίκαιον κρολεῖν, κἂν ἔξω τῆς καθεστηκότων παραινοίη. εἰ μὲν οὖν βλάβιν ὑποφαίη τοῖς χρησμοῖς σωθῆσαι, δείκνυε, καὶ τὴν νικῆσαι σοὶ προσχρήσω· εἰ δὲ τοῦτ' ὄκ ἔχων λέγειν, ὡσπερ ἰσχυροῦ τινὸς ἀντέχῃ τοῦ ἔθους, ὑ λανθάνεις τῇ τῆς νενομισμένων εὐπρεπείᾳ τὸ συμφέρον παραιρούμενος. ὑ γὰρ δεινὸν καινοτομεῖν εἰ τοῦ λυσιτελοῦντος ἡ μελὶς τῷ καινῷ προσείη· ὑ γὰρ χρόνῳ κρίνεται τὰ ἐλαβερὰ καὶ τὰ μή· ἀλλ' εἰ εὑρεθείη μὲν ἐν τοῖς πρεσβυτέροις τῆς πραγμάτων κακία, εὑρεθείη δὲ ἐν τοῖς νεωτέροις ἀρετή, ἔοικας δὲ συνομίζειν τῷ ὄκ νέας ἡλικίας ὑπ' ἀμαθεστέροις κολινδουμένῳ, μὴ δεῖν τὸν περὶ σωφροσύνης καταπαρῆναι λόγον, μηδὲ τῷ ἀσθροφόρῳ τὸν περὶ ὑπιστ-

ὑπεκείας· εἰ γὰρ ἐκείνων ἕκαστος τὴν συνήθειαν τῆ πρέποντος προτιμήσειεν, μυρίοις ἑαυτὸν περιπείρη κακοῖς.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. μζ.

Οὐ τὸ καλεῖσθαι ἁπλῶς πρωτότοκον, ὦ φιλτατε, ὡς οἶμαι, παρεχώρησε τῷ Ιακὼβ ὁ Ησαῦ, ἀλλὰ τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα, τὸ τῇ ἀρετῇ μάλιστα, καὶ ὑ τῇ πρεσβυγενείᾳ χρεωστούμενον. ἐπειδὴ γὰρ τῷ πρωτοτόκῳ, ἢ τῷ πρεσβυτάτῳ, καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἱερωσύνη, καὶ τὸ παλαιαρχικὸν ἐχρεωστεῖτο ἀξίωμα, καὶ ὁ νόμος ὁ τῆς πρεσβυγενείας, ὅτι τὴν ἀρχὴν αὐτὸν σκάλει, ἔνομος δὲ ἦν ὕτος ἀρετῆς, εἰς τοιαύτην ἀνάγκην κατέστη, ὥστε καὶ ἑκὼν πωλῆσαι, ὕπερ καὶ ἄκων ἀφαιρεθῆναι δίκαιος ἦν.

Τῷ αὐτῷ. μη.

Καὶ αὐτὸ τοῦτο, ὃ ἔφης, ὥτων, συνίησιν ἀληθὲς ὄν, τὸ πρώην σοι παρ' ἐμοῦ γραφέν. ἐπειδὴ γὰρ ἐπελύπησε τὴν πατρῴαν εὐνὴν ὁ Ρουβὶμ, διὰ τοῦτο ὕτε βασιλείας, ὕτε ἱερωσύνης ἠξιώθη, καίτοι πρωτότοκος ὤν, ἀλλ' ὁ μὲν Λευὶ τέτος ὤν, ὑ μόνον διὰ τὸ ἐπαγγείλασθαι τὸν πατέρα δεκάτην ἀφιερώσειν· καὶ πόθεν γὰρ ἀριθμούμενος δέκατος ἦν, ἄνωθεν δὲ εἰ ἠριθμήθη, εἰς τοῦ ὄκ παιδίσκων ἠρίσκετο, ἀλλὰ καὶ δι' ὁσιότητα, καὶ τὸ συγγενικῶν αἱμάτων διὰ τὸν εἰς τὸ θεῖον πιστὸν, τὰς χεῖρας ἐμπλῆσαι ἱερωσύνης ἠξιώθη, ὃν ὥρ καὶ θαυμάζων ὁ Μωϋσῆς ἐν ταῖς εὐλογίαις ἔλεγεν, ὁ λέγων τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ ὑχ ἑώρακά σε, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶ οὐκ ἐπέγνω, ἐφύλαξε τὰ λόγια κυρίε· ὁ δὲ Ιούδας τέταρτος ὤν, διὰ τὸν ἀδέκατον κεῖσιν, καὶ τὸν ὀρθὴν ψῆφον, βασιλείας ἠξιώθη. ἐπειδὴ γὰρ πολλοὶ τὰ οἰκεῖα κρύπλοντες πλημμελήματα ἑτέρους

mare,huic,qui à iuuenili ætate semper inlustris & prostibulis sese volutauit, sermonem de pudicitia minimè inserendum esse:nec sicario,de māsuetudine ac morum lenitate. Nam si quisque illorum consuetudinem honestati anteponat, sexcentis malis seipsum inuoluet atque transfiget.

Timotheo Lectori. 47.

Non hoc duntaxat Esau Iacobo con- *Gen.25.*
cessit, quemadmodum existimas, vt primogenitus vocaretur: verùm Patriarchicam dignitatem, quæ virtuti potissimùm ac non primogenituræ debebatur. Quoniam enim primogenito,vel omnium natu maximo,& regnum,& sacerdotium, & Patriarchica dignitas debebatur, atque primigeniorum lex eum ad principatum vocabat, virtute porrò iste vacuus erat, idcirco in eam necessitatem redactus est,vt etiam sua sponte id venderet,quo etiam inuitus spoliari merebatur.

Eidem. 48.

Hoc quoque ipsum,quod abs te commemoratum est,id quod nuper ad te scripsi, verum esse confirmat.Quoniam enim Ruben in paternum lectum rabido quo- *Gen. 49.*
dam furore insilierat, propterea, nec Regnum,nec Sacerdotium, tametsi alioqui natu primus esset, consecutus est: verùm Leui,qui tertius erat, non modò quia pater decimam consecraturum se esse promiserat(nam si ab inferiore parte numeretur,decimus erat:si autem à superiore numeratus fuisset, vnus ex ancillarum filiis inuentus esset) verùm etiam ob pietatem & sanctitatem,& quia diuini honoris causa cognatorum sanguine manus impleuerat, Sacerdotio donatus est. Quem etiam *Exod.32.*
Moses in benedictionibus admirans, his verbis vtebatur:Qui dicit patri aut matri, *Deut. 33.*
Non vidi vos,& fratres suos non agnouit, ille Domini mandata custodiuit. At verò Iudas,qui quartus erat, propter integrum iudicium, ac rectam sententiam, regiam dignitatem obtinuit. Quoniam enim ple-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rique, delicta ſua occultantes, alios condemnant, hic autem ſeipſum condemnauit, eámque, quæ ſtuprum admiſiſſe credebatur, ſupplicio & cruciatu liberauit, ob eam cauſam haud iniuria regiam dignitatem eſt aſſecutus. Etenim qui ex Leui ortum trahebant, Sacerdotij munere fungebantur: qui autem à Iuda genus ducebant, regnum gerebant, non tam ſortitò ac fortuitu, quàm in virtutis præmium, iſtud capientes. Quamobrem cùm quidam in deſerto, qui à Ruben genus traxerant, ſéque, quòd à primogenito oriundi eſſent, ſacerdotio dignos eſſe iudicarent, furore quodam perciti, in eos qui diuino cultui conſecrati erant, impetum feciſſent: Moſem videlicet arbitrati, fauore ductum, fratri, & nepotibus ſuis ſacerdotij dignitatem prodidiſſe: cùm verò fulminibus ac tonitruis cælitus petiti atque confecti ſunt: vi nimirum vltrice ſacerdotio honorem non primigeniorum iuri, ſed virtuti confirmãte atque aſſerente.

Gen. 38.

Num. 16.

Eidem. 49.

Ne Ioſeph quidem, vir optime, gratia & fauore regnum conſecutus eſt. Multis enim virtutibus, etiam cùm adhuc adoleſcẽs eſſet, ornatus & inſtructus erat. Eóque nomine pater quoque ipſum præ cæteris filiis amabat. Quoniam autem eum fraterna inuidia flagrare perſpiciebat, vt eorũ liuori mederetur, amoris cauſam afferebat, eum nimirum non ex pueri virtute naſci aſſerens, verùm quòd eum poſtremũ in lucem edidiſſet. Quòd autem hoc patris cauſificatio ac prætéxtus eſſet, id agentis, vt incẽſam aduerſus eum inuidiam extingueret (hac enim inflammati nefarium etiam ipſi crimen affinxerunt) hinc liquidò conſtat. Nam ſi hac de cauſa patri charus erat, quòd tardè progenitus fuiſſet, Bẽiamin, qui tardiùs in lucem prodierat, maiorem patris amorem ac beneuolentiam obtinere debuiſſet. Verùm, vt à me dictum eſt, ſapientiſſimum patris prætextum Moſes inſinuauit. Nam quòd eximiis virtutũ dotibus etiamnum adoleſcens floreret, &

Gene. 37.

Gen. 35.

καταδικάζουσιν, ὅτος δὲ ἑαυτοῦ μὴ κατεψηφίσατο, τῷ δὲ πεπορνεῦσθαι νομισθεῖσαν ἀπήλλαξε τῆς τιμωρίας. διὰ τοῦτ' εἰκότως τῆς βασιλείας ἠξίωτο. ἱερώτο γὰρ οἱ ἐκ Λευί, ἐβασίλευον δὲ οἱ ἐξ Ἰούδα, ὃ κατὰ ἀποκάλυψιν, ἀλλ' ἀρετῆς γέρας εἰληφότες. ὅτε γοῦν πινὲς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκ τοῦ ῥᾳθυμεῖν καταγόμενοι, καὶ νομίζοντες ἱερωσύνης ἄξιοι εἶναι, διὰ τὸ τῶν πρωτοτόκων εἶναι ἀπόγονοι καὶ τῆς ἱερατείας ἐμάνησαν, Μωσέα νομίσαντες καὶ ἀδελφῷ τοῖς τε ἀδελφιδοῖς τὴν ἱερωσύνην περιπεπωκέναι, τότε δὴ σκηπτοῖς καὶ κεραυνοῖς οὐρανόθεν κατεπτοῦντο τῆς δίκης ὑπὲρ τῆς προσευγενείας, ἀλλὰ τῇ ἀρετῇ τὸ τῆς ἱερωσύνης γέρας βεβαίωσης.

Τῷ αὐτῷ. μθ.

Οὐδὲ ὁ Ἰωσὴφ, ὦ βέλτιστε, καὶ χάριτι βασιλείας ἠξιώθη. πολλοῖς γὰρ ἀρεταῖς καὶ ἐπιμεριάκιον ὢν σκώμασιν ὁ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν ἠγάπα παρὰ τοὺς ἄλλους αὐτοῦ υἱεῖς. ἐπειδὴ δὲ ἐφθονεῖτο αὐτὸν φθονούμενον, ἱεροπρεπῶν ἐκείνων τὸν φθόνον, τῆς ἀγάπης τὴν ὑποθεσιν ἔλεγεν, οὐκ ἐκ τῆς τοῦ παιδὸς πάντοθεν ἀρετῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς τελευταίας γονῆς. ὅπερ δὲ τοῦτο σκῆψις ἦν τοῦ πατρὸς, βουληθέντος σῶσαι τὸν πυρσευόμενον κατ' αὐτοῦ φθόνον, ἐκ τούτου γὰρ ὑποσημαίνομενοι καὶ ψόγον πονηρὸν ἔπλασαν κατ' αὐτοῦ, δῆλον ἐκεῖθεν· εἰ γὰρ διὰ τοῦτο ἠγαπᾶτο, ὅτι ὁ ἥττονος ἦν, ὁ ἥττων ὡτέρος, Βενιαμὶν δὲ ὕστος ἦν, δίκαιος ἦν μᾶλλον ἀγαπηθῆναι· ἀλλ' ὡς ἔφην τὴν σοφωτάτην τοῦ πατρὸς σκῆψιν ὁ Μωσῆς εἰσηγήσατο. ὅπ γὰρ ἐξαιρετοῖς ἀρεταῖς, καὶ ἔτι μειράκιον ὢν σκώμα, ἔδειξε καὶ ἡ νεότης, καὶ ἄλλη πᾶσα ἡλικία, οὐ τὰς ἐξ ἀρχῆς ἀρετὰς

ἀρετὰς ἀπολέσασα, ἀλλὰ καὶ αὐξήσασα, καὶ συνηῦξεν παρασκευάσασα. ποία γὰρ ἀρετῆ οὐκ ἐτέρθη; ἐπεφύη δ' ὕστερον, ἀλλ' οὐκ ἀπώλεσε τὴν εὐγένειαν· ἠγαπήθη παρὰ τὸ δέαστον διὰ πρόπων κοσμιότητα· καὶ οὐκ ἐπῆρεν αὐτὸν τοῦτο εἰς ἀλαζονείαν· ἐφιλήθη παρὰ τῆς δεσποίνης, καὶ ὁ σωφροσύνην· ἐσυκοφωτήθη, καὶ ἤνεγκε γενναίως. δεσμώτης ἠγέετο, καὶ οὐκ ἀπέπεσε τῷ φρονήματι. ὅθεν σοφίᾳ ἀνεκηρύχθη· ἡ μνεία γὰρ τῆς ἐπιπονωτέρας εἰς ἔρχον ἦλθε· καὶ ἀμελητὴς παρὰ τῆς βασιλικῶν δούλων, οὐκ ἐδυσχέρανεν. ἐβασίλευσε, καὶ μετρίως ἤνεγκε τὸν συκοφαντήσαντα, δίκας μὴ ἀπαιτήσας. τὰς ἀδελφοὺς ὑποχειρίους ἔσχε, καὶ οὐ μόνον οὐκ ἠμείψατο ὡς ἐχθροὺς, καίτοι ἀγνοοῦμένος, ἀλλὰ καὶ ὡς εὐεργέτας ἠμείψατο· τὸν ἀρχιοινοχόον διέσπε· καὶ ὅτι σοφία καὶ φιλανθρωπία ἀνεκηύχθη, καὶ διὰ παντὸς τῆς ἡλικιῶν προσωπεῖα προσώποις συνῆπτε μηδεὶς τοίνυν τῆς ἐν συμφοραῖς καταπτήσσετω, ἐντυγχανέτω δὲ ἀπεμα καλοκαγαθίας, καὶ πάντως ἡ ἐνταῦθα, ἢ ἐκεῖσε ἀναλάμψει.

ἐφθονεῖτο δὲ.

Ἰωάννῃ Διακόνῳ. ν.

Τῶν τῷ πράᾳ δεσπότῃ καὶ σοφῷ διδασκάλῳ αὐχούντων εἶναι δόλων καὶ φοίνικων, καὶ τὴν τῆς ἱερωσύνης λειτουργίαν κεκληρῶσθαι σκαβρωμένων· τινὲς μὲν εἰς τυραννίδα ἀπερείδοντο τῷ πράγματι· τινὲς δὲ εἰς χρηματισμόν· τινὲς δὲ εἰς τρυφήν· καὶ ἄλλοι μὲν εἰς τὸ, καθ' ἑαυτοὺς, καὶ φίλους ἀγνοεῖσθαι· ἄλλοι δὲ εἰς τὸ ἐχθροὺς ἀμύνασθαι· εἰσὶ δέ τινες μὲν κοσμίως ζῶντας ἀπελαύνουσι, τοὺς δ' ἐπὶ τοῖς αἰσχίστοις ἁλισκομένους,

ἀλλαύνουσι.

iuuentus, & reliqua ætas planum fecit, vt quæ virtutes eas, quibus ab initio præditus erat, haudquaquam extinxerit, verùm potius nouis incrementis cumularit, atque, vt ſimul pubeſcerent, effecerit. Quodnam enim virtutis genus eſt, quo non redimitus atque coronatus fuerit? Semel & iterũ venditus eſt: at propterea nobilitatem minimè amiſit. A Domino ſuo propter morum honeſtatem dilectus eſt: nec tamen hoc eum in arrogantiam extulit. Domina ipſius amore flagrauit: nec tamen pudicitiam ſuam prodidit. Calumniis appetitus eſt: atque id forti animo tulit. In vincula coniectus eſt: nec tamen animo conſternatus eſt. Sapientiæ nomine prædicatus eſt (ſiquidem ſomniorum interpretatio in opus prodiit:) & tamen à regiis ſeruis neglectus, moleſto & acerbo animo id minimè tulit. Regnum geſſit, & mulieris, quæ calumniam in eum ſtruxerat, ſecluſ æquo ac moderato animo tulit, nec pœnam vltã ab ea expetiuit. Fratres in poteſtate habuit: ac non modò eos, vt hoſtes, minimè vltus eſt, idque cùm ipſis ignotus eſſet, verùm etiam vt de ſe præclarè meritis vicem rependit. Ægypti imperium adminiſtrauit: atque ob ſapientiam ac morum facilitatem mirificis laudibus in cælum ferebatur, ac per omnes ætates trophæa trophæis copulabat. Quæ cùm ita ſint, nemo in rebus acerbis & calamitoſis animum deijciat: verùm probitatis ſemen foueat atque excolat: atque omnino, vel in hac vita, vel in altera, effulgebit.

Gen. 37.

Gen. 39.

Gen. 40.

Gen. 42.

Gen. 41. 47.

Ioanni Diacono. 50.

Eorum, qui manſueti ac facilis Domini, ſapientiſque magiſtri ſeruos ac diſcipulos eſſe iactant, ſacerdotiique munus & officium ſibi obtigiſſe gloriantur, quidam hac re ad tyrannidem abutuntur: quidam ad quæſtum & opes comparandas: quidã ad luxum & delicias. Atque alij quidem ad hoc, vt & ſeipſos, & amicos ignorent: alij autem, vt hoſtes ſuos vlciſcantur: Nonnulli etiam eos, qui probè atque honeſtè viuunt ſubmoueant: eos autem, qui in tur-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pissimis flagitiis deprehensi sunt, ad altiorem quoque dignitatis gradum prouehãt. Quòd si Eusebius, vt ad me scripsisti, omnium in vnum collecta vitia exprimens, atque & eos, quos minimè oportet in sacrum ordinem allegens, & quæstui studẽs, & delictis ac voluptatibus indulgens, & seipsum atque amicos ignorans, & hostes vlciscens, & sacerdotij dignitate ad tyrannidem abutens, nulla omnino virtutis dote coornatus est: (nam ij, qui ea, quæ à me commemorata sunt, perpetrant, quibusdam haud dubiè virtutibus instructi sunt) id tibi haud mirum videatur. Nam quia nec per seipsum, id quod officij ratio poscit, perspicit, nec cuiusquam monitis atque consilio vti sustinet, eò improbitatis prouolutus est, vt eos etiam, qui omni virtutis genere florent, & Apostolicam vitam ducũt, ac Discipulorum Saluatoris notas retinent (sunt enim, sunt inquam, qui ita viuant: etiamsi nonnulli millies repugnent, omnésque in vitium prolapsos esse affirmant) non modò laudet atque imitetur, verùm etiam vituperet & eiiciat. Nam quia illorum ij vitæ rationem vitæ suæ reprehensionem esse existimant, improbitatem suam iis accusandis obtecturum se arbitratur. Quamobrem ne propterea segniorem ac languidiorem te præbeas. Consentaneas enim ille suis peccatis pœnas luet.

Hermogeni Episcopo. 51.

Synceris amicis, atque ob summam virtutem amicitias amplexantibus nunquam carebis, quamdiu talis fueris, qualis nunc es. callidum enim ac peritum huius rei venatorem te præbes, vt qui pro retibus mores habeas. His igitur vtere: atque omnes quibus virtus curæ est, amicum te habituri sunt.

Theodosio Episcopo. 52.

Diuina quædam res est sacerdotium, ac rerum omnium præstantissima. In illud

κὴ μείζονος βαθμοῦ ἀξιῶσιν. εἰ δὲ Εὐσέβιος ὡς γεγράφηκας τὰ πάντων ὁμοῦ ἐλαττώματα ἐπιμαξάμενος, κὴ ἐγκρίνων ἰδίᾳ ὃς οὐ χρὴ, χρηματιζόμενος δὲ καὶ πρυφῶν, κὴ ἑαυτὸν ἢ φίλους ἀγνοῶν, ἐχθρούς τε ἀμυνόμενος, καὶ εἰς τυραννίδα τῇ ἱερωσύνῃ ἐπιχειρῶν, οὐδενὶ πλεονεκτήματι κεκόσμηται, οἱ γὰρ τὰ ἐναντία δρῶντες, κὴ κατορθώμασί τισι πάντως εἰσὶ κεκοσμημένοι, μὴ θαυμάσῃς. τὸ γὰρ μήτε ἀφ' ἑαυτοῦ συνορᾶν τὸ δέον, μήτε συμβουλεύοντος ἀνέχεσθαι, εἰς τοιαύτην ἐξάκεισε κακίαν, ὃς γε κὴ τοὺς πάσῃ ἀρετῇ κοσμῆτας, κὴ χρὴ τὸν ἀποστολικὸν ζῶντας βίον, κὴ τῆς μαθητῆς τὰ σωτῆρος ζηλοῦντας τὸν χαρακτῆρα. εἰσὶ γὰρ εἰσὶ, κὰν μυρίακις τινὲς μάχωνται, πάντας εἰς κακίαν σκηπτομένους ζηλοτυποῦντας, οὐ μόνον, οὐκ ἀποδέχεται. ἀ δὲ ζηλοῖ, ἀλλὰ κὴ κακίζει, καὶ ἐξοστρακίζει. ἔλεγχον γὰρ τῇ οἰκείᾳ δίᾳ τὴν ἐκείνων πολιτείαν ἡγούμενος, ἅμα τὸ ἐκείνους αἰτιᾶσθαι, τὴν οἰκείαν κακίαν περιελεῖν οἴεται. μὴ τοίνυν ὀλιγώρει. ἀναλογοῦσαν γὰρ τοῖς πλήσμασι τὴν τιμωρίαν ὑφέξει.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. να̃

Φίλων γνησίων ἢ δι' ἄκρων ἀρετὴν τὰς φιλίας ἀσπαζομένων ἔρημος οὐκ ἂν εἴης ἕως ἂν εἴης τοιοῦτος, οἷός περ εἶ. δεινὸς γὰρ εἶ θηρατὴς τοῦ πράγματος ἀπ' ἀρχῆς ἔχων τὸν πρόσωπον λέγω τοίνυν αὐτοῖς κὴ πάντες, οἷς ἀρετῆς λόγος, ἕξουσί σε φίλον.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. νβ.

Θεῖον μέν τοι χρῆμα ἡ ἱερωσύνη. κὴ τῶν ὄντων ἁπάντων τὸ τιμιώτατον. ὑβρί-

ζουσι δὲ εἰς αὐτὴν μάλιστα πάντων οἱ κακῶς αὐτὴν μεταχειριζόμενοι, ὃς ἱεράσθαι παντάπασιν οὐκ ἐχρῆν, ἵνα μὴ οἱ ἀνόητοι τὰ τῆς κακῶς αὐτὴν πεπόντων ἐγκλήματα εἰς αὐτὴν τρέπειν τολμήσωσι. τῆς γὰρ καθυβριζόντων αὐτὴν ἀφέσθαι, εἰς αὐτὴν τρέπουσι τὰς αἰτίας, ἵν' ἔχῃ κὴ ἐκδικίας τυχεῖν, ὡς παροινοῦντα μὲν παρὰ ἀνδρῶν μαρῶν, κὴ οἷς ὑθέμις αὐτῆς ψαύσασθαι. ἀλλὰ γὰρ ὅπερ τῆς κοσμικῶν ἀρχῶν, ἄλλο μέν τοί ἐστι τὸ πρᾶγμα, ἄλλος δὲ ὁ δεόντως αὐτὸ μεπών. κὴ τῆς ἀρχῆς τινὶ οἰκείαν ἐκρύσις τάξιν τε κὴ ἀξίαν, ὁ παροινήσας εἰς αὐτὴν δίκην δίδωσι τινὶ ἐχρήσιμος, δι' ἣν αἰτίαν ὅπερ τῆς ἱερωσύνης συγχέουσι τὰ πράγματα. κὴ τὰ τῆς οὐ δεόντως αὐτὴν μεταχειριζομένων ἁμαρτήματα εἰς αὐτὴν ἀναφέρειν πειρῶνται. πανέθωσαν οὖν οἱ δι' Εὐσέβιον κὴ Ζώσιμον, Παλλαδιόντε, κὴ Μάρωνα τὴν ἱερωσύνην ἐξευτελίζοντες, κὴ μὴ καθ' ἑαυτῆς τὸ τῆς δίκης ξίφος ἀκονάτωσαν ἀλλ' ἐκείνους μὲν εἰ φιλοσοφεῖν οὐκ ἀνέχονται, κακιζέτωσαν ὡς ἀλάστορας, κὴ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἐχθρούς. ταύτην δὲ ἀνυμνείτωσαν κὴ θεραπεύτωσαν, ὡς πανταχοῦ ζαν πᾶσι τὰ πρέποντα. δι' αὐτῆς γὰρ κὴ ἀναγεννώμεθα, κὴ τῆς θείων μετέχομεν μυστηρίων, ὧν ἄνευ, τῆς ἐραπίων μεταχεῖν οὐχ οἷόν τε γεγῶν, κὴ τοὺς ἀψευδεῖς τῆς ἀληθείας χρησμούς, ποτὲ μὲν λεγούσης, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος κὴ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῆς οὐρανῶν. ποτὲ δὲ, ἐὰν μή τις φάγῃ μου τινὸ σάρκα, κὴ πίῃ μου τὸ αἷμα, οὐκ ἔχει μέρος μετ' ἐμοῦ. εἰ τοίνυν ἄνευ τούτων οὐχ οἷόντε τῆς θείας ἀξιωθῆναι λήξεως, ταῦτα δὲ δι' οὐδενὸς ἑτέρου ἢ τῆς ἱερωσύνης ὅπιτελεῖται, πῶς ὀρθῶς ἂν τινὰ αὐτῆς καταφρονοῦντα μὴ εἰς τὰ θεῖα παροινῆσαι καὶ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς καταφρονῆσαι. οὐκ ἔνι᾽να μὴ ταῦτα γένηται τινὶ μὲν σκληρίζωμεν, τοὺς δὲ ἀναξίως αὐτὴν με-

autem ij omnium maximè contumelioſi sunt, qui malè illud ac sceleratè administrant. Quos etiam sacerdotio fungi omnino non oportebat, ne stulti atque amẽtes homines, eorum qui improbè ac flagitiosè id muneris gerunt, crimina in sacerdotium conuertere auderẽt. Siquidem ijs, qui contumelia illud afficiunt, omissis, culpam in illud conferunt: cùm contrà ipsũ vltionem cõsequi par esset, vt pote ab impuris & scelestis hominibus, quibúsque illud attingere nefas est, indignè ac petulanter exagitatum. Nam cùm in mundanis imperiis ac præfecturis aliud est ipsa res, aliud is, qui non vt conuenit, eam tractat, imperióque ordinem suum ac dignitatem obtinente, is qui contumeliam ipsi intulit, extremo supplicio afficitur, quidnam causæ est, quamobrem in sacerdotio res confundunt, eorúmque, qui non, vt officij ratio postulat, illud administrant, scelera in illud conferre nituntur? Quãobrem desinant ij, qui ob Eusebium, & Zosimum, & Palladium, & Maronem sacerdotium paruipendunt, nec vindicem Dei gladium in seipsos acuant: verùm illos quidem, si sapienter se gerere non sustinent, vt impios & execrandos homines, ac pietatis & virtutis hostes insectentur: sacerdotium autem laudibus efferant, & corona donent, vt quod ὁmnibus, quæ cõgrua sunt, tribuat. Illius enim opera, & regeneramur, & diuinorum mysteriorum participes efficimur: quibus sublatis nemo cælestia præmia consequi potest: quemadmodum ex ipsius veritatis oraculis ab omni mendacio alienis constat, primò quidẽ his verbis vtentis, Nisi quis regeneratus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cælorum: nunc autem, Nisi quis manducauerit carnem meam, & biberit sanguinem meum, non habebit partem mecum. Quocirca si his remotis sempiternam sedem consequi non possumus, hæc autem non alia ratione quàm per sacerdotium perficiuntur, qui tandem fieri potest, quin is qui illud contemnit, contumeliam rebus diuinis inferat, ani-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mámque ipse suam aspernetur? Ac proinde,ne hæc contingant, sacerdotium diuinam quandam rem esse existimemus: eos autem, qui indignè illud obeunt, lachrymis prosequamur,nec eorum errata,ei cui vindicta debetur, ascribamus.

περχομένους δακρύωμεν, καὶ μὴ τοὺ τύπτοντος πλήσσματα τῇ ἐκδικηθῆναι ὀφειλούσῃ ἐπιγράφωμεν.

Hieraci Presbytero. 53.

Ἱέρακι πρεσβυτέρῳ. μγ.

Mulieres eæ, quæ muliebres morbos occultare nequeunt, si formosæ sunt atque opibus circunfluunt, splendidis ac summi pretij lapillis auro intextis gloriãtur: si autem deformes & inopes, fucis quibusdam & oculorum pigmentis, ascititiam pulchritudinem comminiscuntur. Quæ autem honestatis ac pudicitiæ existimationem habere cupiunt,naturæ quidem pulchritudine contentæ sunt: eam autem in melius excolere non repudiant. At verò eæ,quæ verè pudicæ sunt, in animæ cura studium omne suum positum habentes, corpus quidem, vt animæ organum,mediocriter curare minimè defugiunt:at ipsum exornare ac delinire haudquaquam dignantur(ne quod natura seruum est, aduersus animam, cui principatus attributus est, impudenter insurgat) verùm illud ordinem suum agnoscere docent,nec libidinis igniculum ac materiã, tanquam escam, proponunt. Quin potius ignis huiusce materias, quoad eius fieri potest, eximunt. Quo in genere,commemorandam, ac memoria dignam historiam à quodam viro minimè mendaci accepi: quam etiamvxori tuæ narrare operæpretium esse existimaui. Cùm aliquando iuuenis quidam ad libidinem propensus, ac mulierum seruus, pulcherrimam virginem conspexisset,eiúsque amore captus fuisset, atque, quò cupiditate sua frueretur, nullam non machinam mouisset, illa principij quidem eius postulatum repudiauit. Nam & nobilis,& casta erat,séque & animum & corpus ab omni libidine intactum seruaturam esse Christo promiserat. Vt autem certior facta est, eum propterea furore ac rabie præcipitem agi, rationem excogitauit, per quam & pudicitiam suam incolumem retineret, & ipsius ignem extingueret. Attonso enim, vel, vt rectiùs loquar, abraso vniuerso crinium suorum ornatu & elegantia, faciéque sua cinere aqua permixto delibuta,eum ad se acciuit: eique, cùm ingressus esset, dixit: Túne hanc deformitatem amas? Ille verò tanquam ex furore reuocatus, non modò libidinis ignem extinxit, verùm etiam ingenti postea castitatis amore flagrauit.Itaque ipse quoque admonetur(præstat enim futurorum malorum auersioneminuenire quàm eorum,quæ iam acciderint, supplicium sumere)ascititio ornatu minimè vti, nec igni vi naturæ insito fuci ac præposteri ornamenti materiam adiungere, ne grauissimorum lapsuum causæ sint.

Τῶν γυναικῶν αἱ μὲν μὴ καρπεροῦσαι κρύψαι τὰς γυναικείας νόσους, εἰ μὲν εὔμορφοι εἶεν, καὶ πλούτῳ κομῶσαι, λίθων πλαφεστάτων αὐγαῖς τοὺς ζυροὺς κεκραμέναις ἐναβρύνονται. εἰ δὲ καὶ δύσμορφοι καὶ πενιχραί, χείσμασι καὶ ὑπογραφαῖς ὀφθαλμῶν τὸ ὀπίκτητον σοφίζονται κάλλος. αἱ δὲ σεμνότητος δόξαν ἔχειν βουλόμεναι, τῷ αὐτοφυεῖ μὲν ἀρκοῦνται κάλλει, ἀσκεῖν δ' αὐτὸ ὅτι τὸ βέλτιον οὐ προσχωροῦσαι· αἱ δ' ὄντως σώφρονες περὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν πᾶσαν ἀποδὴν ἔχουσαι, θεραπεύειν ἐκεῖνα μόνα μετρίως τὸ σῶμα ὡς ὄργανον τῆς ψυχῆς ἀναγκαῖον παραιτοῦνται· κοσμεῖν δ' αὐτὸ καὶ ἐναβρύνειν, ἃ καταξιοῦσιν, ἵνα μὴ φύσει δοῦλον ὑπάρχον, τῆς τοῦ ἡγεμονίαν ἐμπεπιστευμένης ψυχῆς καταθρασύνηται, ἀλλὰ παιδεύουσιν αὐτὸ τὴν οἰκείαν ἐπιγινώσκειν τάξιν, ἵνα δ' ὑπέκκαυμα καὶ ἀσελγείας ὑποθέσιν αὐτὸ καθάπαξ δέλεαρ προσπέμψασιν. ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πυρὸς τύπτω ὡς ἐπιδέχεται, ὑπεξαίρουσιν ὕλας. ἤκουσα τοίνυν παρά τινος φιλαλήθους ἀνδρὸς διήγημα λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, ὃ καὶ τῇ σῇ γυναικὶ δηλῶσαι ἐδιχάμισα. ὅτι ποτὲ νεανίσκῳ καταφερθεὶς καὶ γυναικοδούλῳ ἐρασκότος εὐειδεστάτην παρθένον, ἡ κατακράτος ἀλόντος, ἡ πᾶσαν μηχανὴν κεκινηκότος ὥστ' ἀπολαῦσαι τῆς ἐπιθυμίας, ἐκείνη παρὰ μὲν τοῦ ἀρχὴν ἀπηνόρευσεν. ἦν γὰρ καὶ εὐγενὴς, ἡ σώφρων, ἡ ἀνέπαφον ἡ τοῦ ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα διατηρεῖν τῷ Χριστῷ ἐπηγγελμένη· ὡς δ' ἤκουσεν αὐτὸν τὰ μαινομένων δρῶντα ἡ λυττῶντα, εὗρε μηχανὴν, δι' ἧς ἡ αὐτὴ ἀκέραιος διατηρηθείη, καὶ κείνῳ σβέσαι τὸ πῦρ. ἀποκεφαλισθὲν γὰρ, μᾶλλον δὲ πάσης τρίχων ξυρήσασα τοῦ εὐκοσμίαν, καὶ ἀποδοῦσα ὕδατι μεμιγμένην τὸ πρόσωπον χρίσασα, κέλευσεν ἐκεῖνον πρὸς αὐτὴν εἰσελθεῖν. εἶτα εἰσελθόντι ἔφη· ταύτης τῆς ἀκοσμίας ἐρᾷς; ὁ δὲ ὥσπερ ἐκ μανίας ἀνενεγκών, ἡ μόνον ἔσβεσε τῆς ἐπιθυμίας τὸ πῦρ, ἀλλὰ καὶ σωφροσύνης ἔρωτα θερμὸς ἐραστὴς συμβουλεύεται τοίνυν καὶ αὐτὸς. ἄμεινον γὰρ τῶν μελλόντων κακῶν ἀποτροπὴν εὑρεῖν, ἢ τῶν ἤδη γεγενημένων δίκην λαβεῖν. μὴ κόσμῳ ἐπεισάκτῳ χρῆσθαι· μηδὲ τῷ πυρὶ τῷ ἐμφύτῳ, τοῦ ἀπὸ τῆς καλλωπισμοῦ προσπάθειαν ὕλην, ἵνα μὴ πλημμάτων ἐξαισίων πρόξενοι γένωνται.

Apollonio. 54.

Quemadmodum Apostoli,fortitudine animique magnitudine septi, diuinóque auxilio instructi atque armati, tot bellis exagitati, ex certaminum causa satis amplam consolationem capiebant(non enim suæ,sed Dominicæ gloriæ causa ea patiebantur, quæ patiebantur. Ac proinde nec liuor,qui proborum virorum successibus discruciari solet, eos læsit:) eodem modo nos quoque, cùm non ob improbitatem nostram, sed pietatis ac iustitiæ causa malo aliquo afficimur, animis consternari minimè debemus. Nobis enim, etiã ante futuras coronas, ipsa certaminum causa sufficit.

Ἀπολλωνίῳ. νδ.

Ὥσπερ οἱ Ἀπόστολοι ἀνδρείᾳ καὶ μεγαλοψυχίᾳ φραξάμενοι, καὶ τῇ θείᾳ συμμαχίᾳ ὡπλισμένοι, τοσούτοις πολέμοις συρραγέντες ἀρκοῦσαν εἶχον παράκλησιν τοὺ τῶν ἀγώνων ὑποδέσεων. ἡ γὰρ ὑπὲρ οἰκείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δεσποτικῆς δόξης ἔπασχον, ἄνωθεν. διὸ ἡδὲ φθόνος ὁ τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ ἐπῳδίνων αὐτοὺς ἠδίκησεν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὅταν μὴ δι' οἰκείαν σκυθρότητα, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τοὺ δικαιοσύνην πάσχωμεν, ἀλύειν οὐκ ὀφείλομεν· ἀρκεῖ γὰρ ἡμῖν πρὸς κόσμον, καὶ πρὸς τῶν μελλόντων στεφάνων, ἡ τῶν ἀγώνων ὑποθέσις.

Apollonio Grammatico. 55.

Ὠφελίῳ γραμματικῷ. νε.

Cum hostibus quoque supplicantibus, O amice,pacisci atque in gratiam redire oportet. Nam qui non pacisciturverùm supplices homines,ac voces eas, quas necessitas exprimit, emittentes, nec iam ex æquo pugnantes vlciscitur, ac neque iracundiam misericordia comprimit, neque naturæ cognatione ac propinquitate mouetur, tum victoriæ laudem labefactabit, tum ab omnibus,vt immanis & effera

Χρὴ, ὦ φίλε, καὶ πρὸς πολεμίους ἱκετεύοντας ἀπενδεσθαι. ὁ γὰρ μὴ ἀπενδόμενος, ἀλλ' ἀνθρώπους ἱκέτας τὰς τῆς ἀνάγκης ἀφιέντας φωνὰς, καὶ μηκέτ' ἐκ τοῦ ἴσου μαχομένους πιμπρούμενος, καὶ μήτε οἴκτῳ καταιδέσεως τὸν θυμὸν, μήτε ἥπτε τὸ τῆς φύσεως χωρίζας συγγενές τε καὶ οἰκεῖον, καὶ τὸ τῆς νίκης διαφθερεῖ καλὸν, καὶ παρὰ πάντων, ὡς

Universidad de Deusto
Biblioteca

bellua, vituperabitur, ac propterea diuinam vltionem haud effugiet.

Alphio Subdiacono. 56.

1.Cor.13. Nunc cognosco ex parte, inquit Apostolus: illud videlicet exploratum habens, Deum hîc quoque exuberantem sapientiæ suæ copiam demonstraturum fuisse, si id, quod accepturum erat, cognitionem eam, quæ nunc percipi non potest: percipietur autem, quantum fas erit, in futuro æuo, accipere potuisset.

Palladio. 57.

Corpus, vir optime, alimento non delicijs, paucitate non saturitate, sufficientia non magnificentia sumptuúmque profusione opus habet. Illæ enim & animo & corpori vtilitatem afferunt, vt quæ & sanitatem & robur, & optimam habitudinẽ concilient: hæ autẽ vtrique parti obsunt. Neque enim duntaxat sanitatem labefactant, verùm etiam graues morbos parturiunt. Argumento perspicuo illud est, quòd ij, qui ita viuunt, vt paucis rebus egeant, eos qui molle ac luxu diffluens vitæ genus sequuntur, & ingenij acumine, & prudẽtia, & corporis valitudine superãt.

Ischyrioni. 58.

Videris, pro abiecto ac vitioso animi tui affectu, nec animi magnitudinem omni miraculo sublimiorem, nec nouum & ab hominum sensibus remotum, ac cælos omnes superantem Apostolicum amorem comprobare. Nam si nunc quoque obscurum tibi esse videtur id quod dictum est, illud equidem probè scio, fore, vt cùm apertioribus ac dilucidioribus id extulero, tum rursum incredibile id tibi videatur, quod nunc obscurum esse videtur: quòd
Rom.9. videlicet ita vitioſe affectus sis. Ille enim abalienationem à Christo libenti animo laturum se dicebat, dum hac ratione ipsius Christi gloriam omnes celebrarent.

ἀπίθανον καὶ παραδόξεται ἴσως, καὶ τῷ θείᾳ οὐδαμοῦ φεύξεται δίκην.

Ἀλφείῳ ὑποδιακόνῳ. νϛ.

Ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, ἔφη ὁ ἱερὸς Ἀπόστολος, γινώσκων ὅτι τὸ θεῖον κἀνταῦθα τῷ ὑπερβολῇ τῆς οἰκείας σοφίας ἐδείξεν ἂν. εἰ τὸ δεκτικὸν ἱκανὸν ἦν δέξασθαι τῶν νῦν μὲν ἀχώρητον γιγνομένων, χρηθησομένην δὲ κτῆσιν τοῖς ἐνδεχομένοις ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι.

Παλλαδίῳ. νζ.

Τὸ σῶμα, ὦ βέλτιστε, τροφῆς δεῖται καὶ τροφῆς, ὀλιγοδείας, οὐ πλησμονῆς. αὐταρκείας, καὶ πολυτελείας. αἱ μὲν γὰρ καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι ὠφέλουσιν, ὑγείαν καὶ ῥώμην καὶ εὐεξίαν πικτουσαι. αἱ δ' ἄμφω καταβλάπτουσιν, οὐ μόνον τὴν ὑγείαν διαφθείρουσαι, ἀλλὰ καὶ νοσήματα ἀργαλεώτατα ἀδίνουσαι. ἀπόδειξις δὲ σαφὴς, τὸ τὰς τῆς ὀλιγοδείας ἀσκητὰς τῶν ἀβροδίαιτον ἐλομένων βίον, καὶ συνετωτέρους καὶ σωφρονεστέρους καὶ ὑγιεινοτέρους εἶναι.

Ἰσχυρίωνι. π.

Ἔοικας ἀπὸ ταπεινοῦ καὶ φαύλου φρονήματος, μήτε τὴν μεγαλόνοιαν τὴν παντὸς ἐπέκεινα θαύματος, μήτε τὸν ζῆλον καὶ παράδοξον, καὶ πάντας τοὺς ὄρους ὑπερβάντα ἀποστολικὸν ἔρωτα καταδέχεσθαι. εἰ γὰρ καὶ νῦν ἀσαφὲς εἶναί σοι δοκεῖ τὸ λεχθὲν, εὖ οἶδ' ὅτι ὅταν αὐτὸ σαφέστερον φράσω, τότε πάλιν ἄπιστον εἶναί σοι δόξει, ὁ πρότερον ἀσαφὲς, διὰ τὸ οὕτως φαύλως διακεῖσθαι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἔλεγε ἀσμένως ἂν εἰ οἷόν τε ἦν καὶ ἀλλοιωθῆναι τῷ Χριστῷ ὑπὲρ τοῦ αὐτὸν τὸν Χριστὸν παρὰ πάντων δοξάζεσθαι. σὺ δ' εἰς τοσαύτην ταπεινότητα κατάγειν τολ-

τολμᾷς τὴν ἀποστολικὴν ὑπεροχὴν, ὡς πινὰ φράζειν, ὧν καὶ μνησθῆναι αἰσχύνομαι. καὶ γὰρ κεμήλιον, ὡς φῆς, οὐκ ἄτοπον εἶναι. τίς γὰρ καὶ τῶν σφόδρα ῥαθύμων, οὐκ ἂν εὔξαιτο τοῦτο. οὐδὲ θάνατον σωματικὸν προὐκαλεῖτο ὁ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκων. οὐδὲ τοσαύτα ἂν διεβεβαιώσατο, ὡς μέλλων ἀπιστεῖσθαι, εἴγε εὐτελὲς ἦν καὶ φαῦλον τὸ γενησόμενον αὐτῷ. ἀλλ' ἐπειδὴ κρεῖττον ἦν ἀπάσης δυνάμεως καὶ ῥώμης, πολλοὺς μάρτυρας παρέστησε, τὸ μὴ ψεύδεσθαι, καὶ κομπάζειν. καὶ γὰρ ἀλήθειαν λέγω, φησὶν, ἐν Χριστῷ, καὶ οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεως ἐν πνεύματι ἁγίῳ. εἰ τοίνυν καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸν Χριστὸν, καὶ τὸ μὴ ψεύδεσθαι, καὶ τὴν συνείδησιν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μάρτυρας τῆς λεχθησομένων παρέστησε, τίς ἂν πιστεύσειεν, ὅτι ταπεινόν τι ἐνοοῦν καὶ ὑδαμινὸν, εἰς τοσαύτην ἐξηνέχθη διαβεβαίωσεως ὑπερβολήν; εἰ δ' ἔτι μικρὰ φρονεῖς, καὶ περιγῶν ἑλυσπώμενος, οὐδὲν μέγα καὶ νεανικὸν ἐννοῆσαι βάλει, παρεὶς τὸν θεοφιλῆ Μωσέα, εὐξάμενον ἐκ τῆς βίβλου ἐξαλειφθῆναι, εἰ οἱ ὑπ' αὐτῷ τελοῦντες σωθησόμενοι ἠξιώθησαν. μεῖζον γὰρ ὅτι τὸ τοῦ Ἀποστόλου. ὁ μὲν γὰρ σωθῆναι πολέσθαι. ὁ δ' ἀπολέσθαι, ἵνα ἄλλοι σωθῶσιν ἠύξατο, ὑπὸ γυναικὸς γενεᾶς, ὡς ἄπιστα μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τοῦτ' ἀποδεῖξαι πειράσομαι. ἡ Ῥεβέκκα ὑποστολικὴ, ὡς ἄν τις εἴποι, ἔχουσα μεγαλοψυχίαν, εἵλετο καταράσασθαι, ἵν' ὁ σὰρξ εὐλογίαν κληρονομήσῃ, καὶ τῷ μὲν ἀγαθῶν σκεύῃ παρεχώρει δι' ἃ καὶ μετ' ἐκείνης εὐλογεῖσθαι ἤμελλε. τὰ δὲ κακὰ αὐτὴ μόνη παρεσκευάζετο ὑπομένειν. καὶ ὅπως τοσοῦτος παρεσκεύαζε τὸ δρᾶμα, ὡς καὶ τῇ μελλήσει δυσχεραίνειν, καὶ τῇ ταχυτῆτι χαίρειν, καὶ κατεπείγειν τὸν παῖδα. καὶ ταῦτα κινδυνώδους μεγίστου παρεστῶτος. ἀφεῖσα γὰρ εἰπεῖν, ὅπου πατήρ σου εἰς γῆρας βαθὺ ἐλήλακε, καὶ τὸ σαθρὸν τῆς αἰσθήσεως ἀφρέ-

Tu verò Apostolicam exuperantiam vsque adeò deprimere ac deiicere conaris, vt quædam dicas, quæ etiam meminisse me pudet. Neque enim thesaurum se esse optauit, vt ais (cæquis enim tam segnis atque ignauus est, qui non hoc in votis habeat?) nec rursum corporeã mortem prouocabat, qui quotidie moriebatur: nec tãquam fidem nemini facturus, tot asseuerationibus vsus fuisset, siquod mente conceperat, tenue quiddam & exile fuisset. Verùm quoniam vim omnem ac robur superabat, idcirco multos testes adhibuit, ne mentiri ac se insolenter iactare videretur. Veritatem enim dico in Christo, inquit, Rom.9. non mentior, testimonium mihi perhibẽte conscientia in Spiritu sancto. Cùm igitur, & veritatem, & Christum, & non mẽtiri, & conscientiam, & Spiritum sanctum, eorum, quæ dicturus erat, testes produxerit, quis illud credat, eum vile quiddam & abiectum animo agitantem ad tantam asseurationis magnitudinem progressum fuisse? Quòd si abiectum quoddam adhuc sentis, atque humi prouolutus, nihil magni ac generosi animo concipere vis, pio viro Moſe misso facto, qui vt de diuino libro Exod.32. expungeretur, rogauit, si ij qui sub ipsius imperio erant, internecione delerentur (Maius enim est quod Apostolus fecit. Nã ille simul perire cupiebat: hic autem perire, vt alij salutem consequerentur) ab egregia & strenua fœmina (vt quispiam rei magnæ coniecturam per exiguam faciat) istud demonstrare conabor. Rebecca, Apostolica, vt sic loquar, animi magnitudine prædita, imprecationem suscipere minimè dubitauit, vt ipsius filius benedictionem con- Gen.27. sequeretur. Atque bonis quidem ipsi cedebat: mala autem ipsa sola sufferre parata erat. Ac tanta animi promptitudine tantóque studio hanc fabulam præparabat, vt cunctationem iniquo animo ferret, celeritate autem lætaretur, ac filium ad maturandum facinus vrgeret: idque tanto periculo proposito. Omissis enim his verbis, Pater tuus senectute iam longè processit, sensuúmque integritatem ac perspicuitatẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

amiſit, nec fraudem deprehender, his inquam omnibus verbis inciſis, ad filium detrectantem ac metuentem dixit, in me ſit, ô fili, ita maledictio. Tantùm ne fabulam à me ſtructam labefactes: nec volucrem prædam amittas: nec huiuſmodi theſaurũ prodas. Cùm igitur mulier, quæ ne mulieris quidem fortitudinem animique magnitudinem habebat, diris deuoueri non recuſarit, vt alius benedictionem obtineret, quid? an tantus ac talis Apoſtolus non idem perpeti optaſſet, vt Iudæi ad fidem accederent, nec Deus contumeliosis verbis configi videretur, vt qui, cùm aliis promiſiſſet, alios tamen ad tantum honoris gradum euexiſſet. Ac quidem cet è non eò hæc dicebat, quòd re vera pollicitatio exciduſſet. (dixit enim, non quòd promiſſio exciderit, ea nimirum, quæ ad patres facta eſt: nam in eorum poſteris, qui fidem amplexi ſunt, & in Ethnicis qui per Baptiſmũ ad ſimilitudinem Iſaac acceſſerunt, euentum habuit. Idque etiam Apoſtolorum anteſignanus Petrus his verbis confirmat: Act. 2. Hinc promiſſionem impleuit Deus ipſorum filiis, hoc eſt nobis, ſuſcitato Ieſu. Quocirca, non tanquam promiſſio exciduſſet, his verbis vſus eſt: verùm vt effrenatum ſuum erga Chriſtum amorem demonſtraret. Ac ſi locum hunc Apoſtoli accuratè peruoluas, eum hoc confirmantẽ reperies.

θη καὶ ὁ φωράσας τὸν δόλον· παῦσαι πάντα σωφρονοῦσα, ἔφη τῷ παιδὶ ἀναδυομένῳ καὶ δεδοικότι, ἐπ' ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον· μόνον μὴ ἁμαρτεῖν σε τὸ κατασκευασθὲν παρ' ἐμοῦ δόλιμα μηδ' ἀπολέσῃς ὀξύτατον ὂν τὸ θήραμα, μηδὲ προδῷς τὸ θησαυρόν· εἰ τοίνυν γυνὴ, ἡ μηδὲ γυναικὸς ἔχουσα ἀνδρίαν μηδὲ μεγαλοψυχίαν, εἵλετο καταρᾶσθαι ἵνα ἄλλος εὐλογηθῇ· ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος Ἀπόστολος οὐκ ἂν ηὔξατο τοιοῦτόν τι παθεῖν, ἵν' οἱ Ἰουδαῖοι πιστεύσωσι καὶ μὴ δόξῃ βλασφημεῖσθαι ὁ θεὸς, ὡς ἄλλοις μὲν ἐπαγγειλάμενος, ἄλλως δὲ ὡς ποσαύτην ἀξίαν ἀναγαγών· παρ' ὑμῶν οὖν ταῦτα ἐλέγετο. ἐγὼ δὲ τὸ ὅπως τῆς ἐπαγγελίας διαπεσούσης ἔφην γάρ, οὐχ οἷόν τε ὅπως οὐκ ἐπέσχεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ πρὸς τοὺς πατέρας ἅπαξ εἰρημένος. ἐξ ἁπάντων γὰρ ἐπ' ἀγελαίας οἱ τοῖς ἐξ αὐτῶν πιστεύσασι καὶ οἱ τοῖς ὁμοίοις τῷ Ἰσαὰκ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐξ ἐθνῶν προσθεῖσι. καὶ τοῦτ' ἐγνωσμένον καὶ τοῖς ἀποστόλων κορυφαίοις Πέτρος, λέγων ταῦτα τὴν ἐπαγγελίαν ἐκπεπλήρωκεν ὁ θεὸς τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν, ἀναστήσας Ἰησοῦν. καὶ ποιῶν, ὡς διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐπαγγελίας, τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἵνα δείξῃ τὸν ἀκαίρετον ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν πόθον καὶ εἰ ἀκριβῶς διέλθοις τὸ χωρίον τὸ ἀποστολικὸν, τοῦτο αὐτὸν κατασκευάζοντα εὑρήσεις. αὐτὸ

Zoſimo Presbytero. 59.

Audio te, ijs, qui optima cõſilia tibi ſubminiſtrant, valere iuſſis, atque omnibus pudoris vinculis effractis, ad infame ac deteſtandum vitium præcipitem rapi. Ac velim quidem id minimè verum eſſe. Sin autem ita eſt, da operam, vt priuſquàm te huiuſmodi temulentia prorſus oppreſſerit, ex ea emergas: ne alioqui, & hîc probrium atque infamiã, & illic pœnã ſubeas.

Palladio & Maroni. 60.

Multus ſermo fluit, ac multorum fide dignorum hominum authoritate cõfirmatur, Antiſtitem noſtrum ex multis argumentis id compertiſſimum habẽtem, commodi ſui cauſa, non autem vtilitati noſtræ conſulentem, nec quid publicè profuturum eſſet, ſpectãtem, vos auaritiæ ſuæ ſocios & adiutores in ſacrum ordinem aſciuiſſe. Quòd ſi ita eſt, in cælũ iaculari, ac, dum ex alienis calamitatibus commoda veſtra comparatis, paupertatis legiſlatori bellum indicere deſinite.

ὑμᾶς ἐγκαπήτορας.

Ποσῶν βεβαιῶται, ὅτι μάλ' ἀκριβῶς ὁ διῳκισμένος οὐκ ὀλίγων τεκμηρίων ὁ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς λαχὼν ἕνεκα τοῦ ἑαυτῷ συμφέροντος, ἢ ἕνεκα τοῦ λυσιτελοῦντος ὑμῖν ἀγαπήσας, οὐχ ὅπως τῷ κοινῷ τῆς ἐκκλησίας συμφοίτους σκιφάμβους. συνεργοὺς ὑμᾶς τῆς ἑαυτῆς ἐχειροτόνησε πλεονεξίας. εἰ τοίνυν ταῦθ' ὕπως ἔχει, παύσασθε εἰς οὐρανὸν τὰ τόξα τείνοντες. καὶ τῷ τῆς ἀπτημοσύνης πολεμοῦντες νομοθέτῃ, δι' ὧν τὰς ἀλλοφυλίας πραγματεύεσθε συμφοράς.

Aphrodiſio Monacho. 61.

Quòd quantum in nobis fuit, periimus, quantum autem in Chriſto, ſalutem conſecuti ſumus, omnibus perſpicuum eſt. Nam cùm ſupplicium mereremur, ipſe per Baptiſmum iuſtitia nos donauit, ac cæleſtibus gratiis auxit & exornauit. Quòd autem niſi ea, quæ noſtrarum partium ſunt, præſtiterimus, nihil ex huiuſmodi quęſtu & gratia cõmodi capiemus, imò grauioribus potius ſuppliciis afficiemur (vtquos tantũ beneficiũ nihilo meliores reddiderit) id quoque perſpicuũ eſt.

Paulo Presbytero. 62.

Equidem illud pium ac ſanctum eſſe exiſtimo diuinis oraculis fidem adhibere, eáque ſtudioſè ſequi, nec ſimplicem minimèque callidam ambitionem Dominicæ cautioni anteferre. Quòd ſi quis tantam ſibi ipſi pudicitiæ laudem arroget, vt ne continenter quidem fœminas continens quicquam inde detrimenti ferat, diſcat illæ humanæ naturæ imbecillitatem, ac diuinorum oraculorum cautionem ac præmunitionem. Atque eos quidem, qui capti ac ſubacti ſunt, ne grauis ac moleſtus eſſe videar, ſilentio prætermittam (nam & omnes ſacræ literæ, & externæ tragœdiæ, & quotidianæ fabulæ his exemplis refertę ſunt:) eos autem qui cura quadam & prouidentia vſi ſunt, atque hunc affectum ſuperarunt, (neque enim ſine labore ac negotio quiſquam pudicitiam conſequi po-

Παύλῳ πρεσβυτέρῳ. ξβ.

Ἐγὼ μὲν εὐλαβὲς ἡγοῦμαι τὸ τοῖς θείοις πιστεύειν χρησμοῖς, καὶ τούτοις ἕπεσθαι μετὰ σπουδῆς, καὶ μὴ τὴν ἄκακον φιλοπιμίαν τῆς δεσποτικῆς ἀσφαλείας προκρίνειν· εἰ δέ τις ἑαυτῷ τοσαύτην μαρτυρήσαι σωφροσύνην, ὡς μηδὲ σωφρόνως ὁρᾶν ἐλάττεσθαι μαθοῦσαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὴν ἀσθένειαν, καὶ τῆς θείων χρησμῶν τὴν ἀσφάλειαν· τὰς μὲν ἂν ἀλόντας, ἵνα μὴ δόξω διεγχλεῖν, σιωπήσω· πᾶσαι γὰρ αἱ ἱεραὶ γραφαὶ, καὶ αἱ ἔξωθεν τραγῳδίαι, καὶ τὰ καθ' ἡμέραν δράματα, τούτων γέμουσι τῶν παραδειγμάτων· τοὺς δὲ προμηθείᾳ τινὶ χρησαμένους καὶ περιγενομένους τοῦ πάθους. οὐ γάρ ἐστιν ἀπραγμόνως κατορθῶσαι σωφροσύνην· τούτους εἰς μέσον ἀγαγεῖν πειρησόμεθα· εἰ μὲν οὖν πάσης

ἀυτῶν

Παλλαδίῳ καὶ Μάρωνι. ξ.

Πολὺς λόγος ῥεῖ, καὶ δι' ἀξιοπίστων προ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

teſt) in medium proferre conabor. Ac ſiquidem nonnullos ex iis, qui à fide abhorruerunt, cura quadam & cautione ac non ſeipſos in ignem proiiciendo, hoc ipſum conſecutos eſſe oſtendero, eos fortaſſe, vt qui nihil magni præſtiterint, ſubmouebũt ac reiicient. Si autem diuinum Paulum teſtem laudauero, his verbis vtentem, Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè, cùm aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar, omnis profectò ipſis defenſionis ratio præcluſa erit: ac fortaſſe pudore commouebuntur, ſuæque cautioni ac ſecuritati conſulendum putabunt. Quanquam autem nos Apoſtolico teſtimonio contentos eſſe oportebat: tamen quoniam ea quoque, quæ ab exteris præſtita ſunt, ad pudicitiam acuunt, ne hæc quidem obliuione præteribo. Lectione igitur didici, regem quendam, cùm Epheſiam ſacerdotem, cuius incredibilis quædam ac ſingularis pulchritudo erat, conſpexiſſet, ſtatim ex Epheſina vrbe digreſſum eſſe, illud videlicet metuentem, ne præter voluntatem nefarij aliquid admittere cogeretur. Atque item Perſarum regem Cyrum, Pantheam, quæ admiranda quadam & incomparabili formæ elegantia eſſe ferebatur, ne videre quidem ſuſtinuiſſe. Cùm igitur, & res ipſæ, & externi authores ſalutari oraculo, vt recto ac ſecuro, teſtimonium dicant (ſiquidem aſſiduus conſpectus viam ad facinus munit. atque vt etiam in opus minimè exeat, mẽtem tamen contaminat, eúmque qui captus eſt, adulterum efficit) quis tanta audacia eſt, vt cum aliena pulchritudine oculos aſſiduè paſcat, ſe tamen hinc nihil omnino detrimenti capere contendat? Quòd ſi hoc difficile eſt, maximè quidem illud curandum eſt, vt crebros & aſſiduos mulierum congreſſus fugiamus: ſi autem neceſſitas nos traxerit, vt ſaltem oculos tanquam iniecto fræno coërceamus.

1. Cor. 9.

Timotheo Lectori. 63.

Diuina illa, & ab omni labe aliena potẽtia, ille ſapiẽtiæ fons, illa prudentiæ ac virtutis omnis origo & cauſa, & radix, futurarum rerum vaticinia veruſtioribus ſcripturis intexere volens, ſapiẽter, atque omni ſermone ac laude præſtantiùs huiuſmodi rem adminiſtrauit. Etenim ſi quando aliquid accidebat, quod futurorum bonorum imaginem ac ſimulachrum cõplecti poſſet, in eo quædam delineabat, quædam coloribus adhibitis declarabat, ſplendidámque ac viuam imaginis notam oſtendebat. Hinc enim duo maxima commoda contingebant, alterũ, quòd hac ratione veteres tanquam nouis & inuſitatis rebus minimè offendebãtur, nec ea, quæ dicebantur, irridebant, vt qui ex iis, quæ dicerentur, vtilitatis aliquid percipere poſſent. Alterum, quòd poſteri vaticinij veritatem indagarent. Quo quidem nomine diuinam gratiam adorare atque admirari conuenit, quæ rem vſqueadeò arduam ad difficilem facilè perfecura ſit. Ac proinde ita ſe gerere interpretes debent, vt ſi commodè ac nulla vi adhibita omnia peragrare poſſint, id impigrè ac ſedulo faciant: ſin autem id fieri nequeat, ne iis, quibus minimè opus eſt, vim afferant (vt ne alioqui iis locis, qui id requirãt, deprauationis ac præpoſteræ expoſitionis ſuſpicionem pariant: atque Iudæis quidẽ & Gentilibus, & hæreticis anſas præbeant, ad Chriſtum autem abiecta quædã atque ipſius dignitate inferiora referant:) verùm hanc rationem ineant, vt humilia & abiecta prætereant, aut, ſi congruentem notam accipiant, aſſumptæ humanitati conuenire exiſtimẽr, ſublimia autem & excelſa dignitatis duntaxat cauſa picta eſſe cõcedant: quòd ſi quid eorum, quæ tum cõtigerunt, cauſa dictum eſt, illud ob ea dictum eſſe fateantur: ac non in eum ſenſum, qui minimè conueniat, velut obtorto collo trahant.

Theophilo. 64.

Qui ſe Deum noſſe confitentur, factis autem negant, ij demum ſunt, qui ob dogmatum quidem pulchritudinem gloriantur, verùm quia fidei minimè conſentaneã

Tit. 1.

S

Universidad de Deusto
Biblioteca

vitam exhibent, Deum, quantum in ipsis situm est, dedecore atque ignominia afficiunt. Dum enim, & diuina iussa aspernantur, & alios adducunt, vt eum blasphemis verbis lacessant, quem etiam benedicere non cuiuslibet est, verùm hominum summa virtute præditorum, hinc scilicet spurios sese atque adulterinos esse cõuincũt.

Zosimo Presbytero. 65.

Clamores eos, qui ob vitam tuam ab omnibus excitantur, ferre nequeo. Aiunt enim, sermonem in te, tanquam in album dirigentes, Quonam pacto aliis sanctitatẽ impertis, prophanus ipse ac nefarius? Quonam pacto alios purgas, qui impurus es? Quonam pacto filios Dei efficis, qui seruili animo es? Purgari priùs debes, atque ita purgare: priùs à sacrilegij crimine purum esse, ac tum sacerdotis munus subire. Hæc audiens, animi cruciatu afficior, tum quia hæc de te loquuntur, tum quia eos, qui ad diuinam religionem accedunt, in mysticis symbolis detrimentum perpeti arbitrantur. Desine itaque, non modò tuam animam, sed etiam multas alias, pro quibus Christus mortem oppetiit, demergere. Cogita quónam hoc malum tendat, cùm eos, quos ipse non auro, sed pretioso suo cruore donato redemit, tu per vitæ tuæ improbitatem perdis.

1. Pet. 1.

Epiphanio Diacono. 66.

Quoniam per literas ex me scisciatus es, quidnam significet id quod Psalmo 73. scriptum est, Tu siccasti fluuios Ethã (quod quidem cùm in veteribus Psalteriis situm sit, in quibusdam recentioribus codicibus, fortasse vt quod intelligi minimè posset, haudquaquam inscriptum est, eóque etiã nomine nonnulli superuacanea quædam, & quæ demonstrari nequeant, sacris literis contineri asserunt) idcirco rescribendũ ad te duxi. Ethan igitur locus erat in Palæstina, fluuiis irriguus, atque arboribus & fructibus abundans, & ob ingentem animantium ac piscium copiam ad venandũ

βαίνσαν τῇ πίστει τὴν πολιτείαν ἐπιδείκνυσθαι, τοῦ ἧκον εἰς αὐτοὺς τὸν θεὸν ἀπομάζοντες· τῷ τε γὰρ βλασφήμῳ τὰ παρ' αὐτῶν κελευόμενα, τῷ τε ἑτέρᾳ τῷ δυσσεβεύειν βλασφημεῖν τὸν τὸν, ὃν καὶ εὐλογεῖν ἁπάντων ἐστίν, ἀλλὰ τῆς ἄκρων εἰς ἀρετὴν, τοῦτον, νόθους ἑαυτοὺς ἀπελέγχουσι.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ξε.

Οὐ φέρω τὴν διὰ τὸν σὸν βίον γινομένην παρὰ πάντων κατακοήν. φασὶ γὰρ εἰς σὲ ὥσπερ σκοπὸν τὸν λόγον τείνοντες, πῶς ἄλλους ἁγιάζεις ὁ ἀνάγνως; πῶς καθαίρεις ὁ ἀκάθαρτος; πῶς υἱοὺς θεοῦ κατασκευάζεις ὁ δουλοπρεπὴς καθαρθῆναι ὀφείλεις, καὶ ὕστερον καθᾶραι. μὴ ἱεροσυλεῖν, καὶ τότε ἱεράζειν. ταῦτ' ἀκούων, ἀλγῶ τὴν ψυχὴν, ὅτι τε ταῦτα περὶ σοῦ φέρεσθαι, καὶ ὅτι καὶ εἰς τὰ μυστικὰ σύμβολα προσβλάπτεσθαι τοὺς προσιόντας τῇ θείᾳ θρησκείᾳ νομίζουσι. φθεί τοίνυν καταπονῶν μὴ μόνον τὴν σαυτῆ ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πολλὰς, ὑφ' ὧν ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν. ἐνόησον γὰρ οἵ τείνει τὸ κακὸν, ὅταν ὃς αὐτὸς ἐξηγόρασεν οὐ χρυσίον, ἀλλὰ τὸ τίμιον ἑαυτοῦ αἷμα δεδωκὼς, σὺ διὰ τὸν σαυτῆ βίον ἀπολέσῃς.

τότε.

Ἐπιφανίῳ διακόνῳ. ξς.

Ἐπειδὴ γέγραφας περὶ τοῦ ἐν τῷ ογ' ψαλμῷ γεγραμμένου, οὐ ἐξήρανας ποταμοὺς ἠθάμ· ὅπερ ἐν τοῖς παλαιοῖς ψαλτηρίοις κείμενον, ἔν τισι τῶν νέων ὡς ἀπερινόητον ἴσως οὐκ ἐνεγράφη. διὸ καί τινες νομίζουσι προσκεῖσθαί τινα ἢ ἀναπόδεικτα ἐν ταῖς γραφαῖς γεγράφθαι, ἀντεπιφέρειαν δίκαιον ὠήθην. χώρος ἐστὶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ποταμοῖς κατάρρυτος, καὶ δένδροις καὶ καρποῖς κατάκομος, ζώων τε πλήθει καὶ ἰχθύων εὔθηνος. ἐπεὶ τοίνυν τὸ θεῖον νεῦμα εὔυδρον καὶ εὐένδρον καὶ εὔθηνον αὐτὸν ὄντα, ὡς δι' ὑπερπλάζουσαν τῶν οἰκητόρων ἀσέβειαν ἐξήρανε. καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων θαυμάτων ἀνακηρύττει ὁ μελοποιός. ἐπειδὴ δὲ οὐ χρὴ ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ἀποδιδόναι μαρτυρίας, Ἰώσηπον τὸν Ἑβραῖον ἀνῆκα ἐν ταῖς ἀρχαιολογίαις γράφοντα. ἵνα δὲ πρεῖον ἀπὸ δύο χοινίκων ἱεροσολύμων, ὁ καλεῖται μὲν ἠθάμ, ἀπείροις τε καὶ θαμάτων ἐπιρροαῖς ὑπερτερπέστατον, καὶ πλούσιον, ἐν ᾧ ὁ Σολομῶν σωτικῶς ἐξῆπεν, γυμναθησόμενος καὶ θηράτων, τοῦ μὲν εἶναι χῶρον τοιοῦτον, καὶ Ἰώσηπον, καὶ τὸν μελῳδὸν τὸν θαυμάσαντα ὅτι ἐξηράνθη, παρεσχόμην μάρτυρας. καὶ γὰρ ἂν ἐν θαύμασι τὸ ἐξηράνθαι αὐτὸν, κατηλθμεν, εἰ μὴ λίαν εὔυδρος ἦν. τῷ δὲ ἐξηράνθαι, αὐτὸν τὸν μελῳδὸν. ὥσπερ γὰρ χορείαν τινὰ ἀπελίττων, καὶ θαυμάζων τὸν ὁρωμένης κτίσεως χορὸν τῷ λόγῳ, καὶ εἰς τοῦτον τὸν χῶρον ἐτάθασεν ἑβραίοις. ἐκεῖσε γὰρ ἐμελῴδει, ἀφ' ὧν ἤδεσαν, τὴν ἀνίκητον τοῦ θεοῦ δύναμιν ἑρμηνεύων.

χοεία.

Θεοφίλῳ. ξζ.

Ὅτι μὲν τὸ ἀμύνασθαι ἄδικον οὐκ ἔστι, συνῆκας· ὅτι δὲ οὐδὲ φιλόσοφον, συνῆκας· δίκαιος ἂν εἴης. πλὴν ἀλλ' εἰ μὴ ῥᾳδίως ἐγένετο, καὶ ἄνευ πολλῆς πειθοῦς, λόγον εἶχε σου ὁ λόγος. εἰ δὲ πρὸς τὸ μέλλον τοῦ διδόναι δίκας ὁ ἀσωτῆς ἑαυτὸν μείζοσι περιπέρῃ συμφοραῖς, ἄμεινον, τὸ μὴ μετὰ τοῦ ἀδικεῖσθαι, καὶ ἄλλων κακῶν περιφρῆναι. εἰ δ' αἰνιγμά σοι εἶναι δοκεῖ τὸ ῥηθὲν, σαφὲς αὐτὸ ποιῆσαι πειράσομαι· σκόπει γὰρ, εἰ γελάσεις πῆ ἀμυνάσθαι, πόσα ἂν μέλλει δεινὰ πρῶτον πληροῦται θυμοῦ, δεύτερον ἀκόλαστα ὑπὸ ὀργῆς· πρῶτον γὰρ ἀναθυμᾶται τὸ πάθος· εἶτα ὀργᾷ, καὶ

accommodus. Quoniam igitur diuina voluntas irriguum hunc locum ac nemorosum atque ad venationem perquàm appositum ob exuberantem incolarum improbitatem exarefecit, idcirco hoc quoque vnà cum aliis miraculis vates prædicat. Quoniam autem pronunciare atque asseuerare non oportet, verùm testimonia ferre, Iosephum in medium producamus, in antiquitatum libro his verbis vtentem: Erat autem locus quidam duobus passuum millibus ab vrbe Hierosolymitana dissitus, qui Ethan vocabatur, pratis & hortis, ac laticibus perquàm amœnus & copiosus, ad quem Salomon, exercitationis ac venationis causa, subinde commeabat. En quòd hic locus eiusmodi esset, & Iosephũ, & Psalmistam, qui eum exaruisse miratus est, testes profero. Neque enim hanc exsiccationem inter miracula recensuisset, nisi aquis admodum irriguus extitisset: Quòd autem exsiccatus fuerit, ipsum Psalmistam testem adhibeo. Siquidem velut orbem quendam & choream versans, ac per res creatas atque in oculorum sensum cadentes, sermone progrediens, ad hunc quoque locum peruenit, Hebræis (illic enim Psalmos condebat) ib iis rebus, quas cognitas & perspectas habebant, inuictam Dei potentiam exponens.

Theophilo. 67.

Quòd acceptam iniuriam vlcisci minimè iniustum sit, assentiar. Quòd autem ne philosophicum quidem sit, concedi abs te æquum fuerit. Quanquam si id facilè ac sine multis molestiis fieri posset, sermo tuus ratione aliqua niteretur. Cùm autem ante eum qui pœnas daturus est, is qui eas exposcit, sexcentis seipsum calamitatibus cõuulneret, satius fuerit minimè committere, vt cum eo quòd Iesus ipse sis, alia quoque mala experiaris. Quòd si obscurum tibi videtur quod dictum est, id perspicuum reddere conabor. Considera enim, si quis illatam sibi iniuriam vlcisci velit, quotnam acerbitates perferat. Primùm furore perfunditur. Deinde ab ira interrumpitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

(Primùm enim ebulit affectus: deinde ad vindictæ cupiditatem extimulatur.) Tertiò infinitos fluctus excitat. Quartò mille cogitationum vias ingreditur. Quintò metus ſubit, ac tremor, animique angor, iracundia nimirum eum interrumpente, ac metu concutiente, dum illud ſecum agitat, quonam pacto quod cupit aſſequatur, acceptámque iniuriam vindicet. An non tibi huiuſmodi homo ante eum, qui pœnas daturus eſt, ipſemet pœnas dare? At qui patientiam adhibet, ab his omnibus rebus exemptus eſt. Ac ſanè meritò. Nam hoc in ipſius arbitrio ſitum eſt: atque ipſe totum abſoluit. Ille autem alter, non item. Verùm & temporis commoditate opus eſt, & loco, & fraude, & verſuta improbitate, & armis, & machinis, & adulatione, & ſeruitute, & hypocriſi. Videſne quemadmodum difficilis quædã res ſit vitium, facilis autem virtus? atque illud quidem tumultibus ſcateat, hæc autem ab omnibus perturbationibus remota ſit? vt enim vir nequam & improbus tot ac tanta perpetiatur: ita probus ac virtutis ſtudioſus trãquillitatem obtinet. Atque is quidem qui vlciſcendæ iniuriæ ſtudet, infinitam inimicitiam reddit: qui autem patientia vtitur, eam quàm ocyſſimè opprimit & extinguit. Vnde importunum etiam ac ſæuum hominẽ mitigat, atque ad amicitiã allicit.

Timotheo Lectori. 68.

Ampliſſimum, & tibiipſi, & mihi beneficium dederis, ſi teipſo melior fias, atque ad ipſum virtutis faſtigium aſcendas, à fluxis & fragilibus bonis, imò ne bonis quidem, ad vera & ſtabilia bona tranſiens.

Athanaſio. 69.

Antiſtites quoſdam noui, ac fortaſſe vos quoque, qui cùm intemperantes ipſi atque in ſumptibus profuſi ſint, tamẽ, propterea quòd graues iis, qui peccãt, pœnas conſtituunt, ſubditos coërcent atque in officio continent. Alios contrà, qui cùm in victus

ὀπὶ θυμεῖ τῆς ἀμυνῆς· πρῶτον μυρία κύματα κινεῖ· τὸ τέταρτον, λογισμοὺς ὁδοὺς ἕτερα μυρίας· πέμπτον, δέος ἔπειτα καὶ τρόμος καὶ ἀγωνία τῆ ψυχῆ ἀμηχανοῦντος, τῷ φόβῳ κατασείοντος, πῶς ὀπιτύχῃ; πῶς ἐπεξέλθῃ. ἆρ' ᾗ δοκεῖ σοι ὁ τοιοῦτος τῷ τὸ μέλλοντος δίκας διδύναι, δίκας ἀπαιτεῖσθαι; ὁ δὲ φιλόσοφος, ἀπήλλακται· καὶ μάλα εἰκότως. τοῦτο γὰρ κύριός ἐστι, καὶ τὸ πᾶν ἀπηρτῆσθαι. ἐκεῖνος δὲ ἑκάτερα, ἀλλὰ καὶ καιροῦ χρεία καὶ τόπου, καὶ δόλου, καὶ κακουργίας, ὅπλων τε καὶ μηχανημάτων, καὶ κολακείας τε καὶ δουλείας, καὶ ὑποκρίσεως. ὁρᾷς πῶς δύσκολον μὲν ἡ κακία, εὔκολον δ' ἡ ἀρετή; πῶς ἡ μὲν θορύβων γέμει, ἡ δ' ἀταραχής ἐστι; ὥσπερ γὰρ ὁ πονηρὸς τοσαῦτα πάσχει ὅσα ὁ φιλάρετος γαλήνης ἀπολαύει· καὶ ὁ μὲν ἀμυνόμενος ἀπ' αὐτῶν κατασκευάζει τὸν ἔχθραν, ὁ δὲ φιλοσοφῶν ταχέως ἐπάγεται τὸν τελευτῶντα· διὸ καὶ τὸν ἡλίθιον ἐξημεροῖ· καὶ εἰς φιλίαν σκληροὺς ἄγει.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ξη.

Μεγίστῳ καὶ σαυτῷ κἀμοὶ δοίης ἂν χάριν, εἰ ἀμείνων σαυτῷ γένοιο, καὶ εἰς αὐτὴν τῆς ἀρετῆς τὸν κορυφὴν ἀναβράμοις, ἀπὸ τῶν ῥεόντων, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ὄντων ἀγαθῶν ἐπὶ τὰ ὄντα καὶ μόνα ἀγαθά.

Ἀθανασίῳ. ξθ.

Οἶδα τινὰς τῶν ἡγουμένων, ἴσως δὲ καὶ ὑμᾶς, οἵτινες ἀκόλαστοι ὄντες καὶ πολυτελεῖς, τῷ μεγάλας τοῖς πλήθουσιν δέλζειν τὰς τιμωρίας σωφρονίζοντας τοὺς ὑπηκόους. ἄλλους δὲ κεκολασμένην μὲν καὶ σώφρονα δίαιταν ἐχοντας,

ρατίονε temperantes ac moderati ſint, iis tamen, quas ipſi in imperio ac poteſtate tenent, vitioſis affectionibus, eos, quibus præſunt, totos inficiunt, quòd videlicet in peccantes haudquaquam animaduertant, verùm immodicam leuitatem præ ſe ferãt. Peccant autem vtrique, illi nimirum, vt qui legibus ſuis deteriores ſint: hi autem, quòd ſubditos ſuos peiores reddant. Nam eos hæc facere docent, quæ ipſi facere nolũt, & luxui ac deliciis indulgere, cùm ipſi à luxu abhorreant: & meſſem ex alienis calamitatibus facere, quas ipſi leuant & corrigunt. Quamobrem & illi monendi ſunt, vt ſermonibus ſuis immaneant, nec, quæ cum iis pugnent, faciant: & iſti, vt, non omnibus quæ velint concedendo, flagitia reprimant. Opus eſt enim iis quidem veniam tribuere, qui benignitate meliores fiunt: eos autem, quibus facilitas & clementia detrimentum affert, obiurgare atque caſtigare.

Epimacho Lectori. 70.

Diuina beneficia non ſimpliciter ac citra vllam cauſam dari exiſtimo, verùm prout ij, qui ea excipiunt, animos ſuos antè præparatint. Ac, ſi placet, illum ſacrorũ antiſtitem Moſem cõſideremus. Ille enim, quoniam Ægyptium, qui iniuriam inferebat, vltus eſt, ac rurſum populares ſuos inter ſe rixantes ad amicitiam compulit, idcirco à Deo, Ægyptiorum quidem excruciator, popularium autem ſuorũ Legiſlator, inſtitutus eſt. *Exod. 2.*

Lampetio Epiſcopo. 71.

Quoniam ex literis tuis intellexi, Euſebium Epiſcopum, non à criminibus omni venia grauioribus abſtinendo rectiùs ſibi cõſulere, verùm, quòd defectionem aliquã habere ſe putet, impudenter his verbis vti, cuiuſnã rei penuria laboro, vt ſacras ordinationes vendã? quæ enim quiſque optare queat, ne dicã quæ vota ſuperãt, his fruor, hoc eſt, gloria, & honore: audi quid amicus quidam, ob improborũ odium clarus ac

ἕξας, ὧν δ' αὐτοὶ κρατοῦσι παθῶν ἐμπιπλῶντας τοὺς ἀρχομένους, τῷ μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ συγκατατιθέναι πρὸς τὸ μέτρον ὑπιδείκνυσθαι· ὡς ἁμαρτάνειν τοὺς μὲν χείρους οἴους τῆς ἰδίων νόμων· τοὺς δὲ, χείρους ἀπεργαζομένους τοὺς ὑποτεταγμένους. δεῖ γὰρ διδάσκειν αὐτούς, ἃ αὐτοὶ δρᾶν οὐκ ἀξιοῦσι καὶ πονηροὺς πονηροὺς πορρωτέρω καθιστῶντες· καὶ γεωργεῖν τὰς ἀλλοτρίας συμφορὰς, ἃς αὐτοὶ ἐπανορθοῦνται. χρὴ τοιγαροῦν ἐκείνοις μὲν συγχαίνειν, ἐμμένειν τοῖς οἰκείοις λόγοις, καὶ μὴ πάντα πράττειν, τούτοις δὲ ἀφ' ὧν μὴ πᾶσι συγχωρῶν ἃ βούλονται, τοσαυταπλασίων τὰ πλημμελήματα. χρὴ γὰρ συγχώρησιν μὲν νέμειν τοῖς ἀφ' χρηστοτέρας ὠφελημένοις, ὑπόπτωσιν δὲ τοῖς δ' αὐτῆς βλαπτομένοις.

Ἐπιμάχῳ ἀναγνώστῃ. ο.

Οἶμαι μὴ ἁπλῶς τὰ χαρίσματα δίδοσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἀξιότητος τῶν δεχομένων· εἰ δοκεῖ τὰ κατὰ Μωσέα τὸν ἱεροφάντην σκοπήσωμεν. ἐκεῖνος γὰρ ἐπειδὴ τὸν μὲν ἀδικοῦντα αἰγυπτίων ἠμύνατο, τοὺς δ' ὁμοφύλους ἀμαχομένους εἰς φιλίαν συνήλλαξεν, ἐχειροτονήθη παρὰ τοῦ θεοῦ, τῶν μὲν αἰγυπτίων κολαστὴς, τῶν δ' ὁμοφύλων νομοθέτης. *Μωϋσῆς.*

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. οα.

Ἐπειδὴ γέγραφας ὅτι Εὐσέβιος ὁ ἐπίσκοπος, ὑπὸ τῶν ἀποφῆναι τῶν συγγνώμης μειζόνων πλημμάτων γνωσιμαχεῖ, ἀλλὰ τῷ δοκεῖν ἀπολογεῖσθαι, ἀναισχυντεῖ φάσκων· πόσος ὢν εἰδὼς ἐπιτρέψασι τὰς χειροτονίας ὢν γὰρ εὔξασθαι ἂν ἔχαιρον· εἰ μὴ καὶ ὑπὲρ εὐχῆς, ὑπολαύω καὶ δόξης καὶ τιμῆς, παρών τις φίλον τῶν μισοπονηρίας ἔνεκεν ἀγαθοῦ ἔφη· ὅτι μὲν τῆς ἐπισκο- *Μιθὲν πονηρίας.*

ration temperantes ac moderati ſint, iis tamen, quas ipſi in imperio ac poteſtate tenent, vitioſis affectionibus, eos, quibus præſunt, totos inficiunt, quòd videlicet in peccantes haudquaquam animaduertant, verùm immodicam leuitatem præ ſe ferãt. Peccant autem vtrique, illi nimirum, vt qui legibus ſuis deteriores ſint: hi autem, quòd ſubditos ſuos peiores reddant. Nam eos hæc facere docent, quæ ipſi facere nolũt, & luxui ac deliciis indulgere, cùm ipſi à luxu abhorreant: & meſſem ex alienis calamitatibus facere, quas ipſi leuant & corrigunt. Quamobrem & illi monendi ſunt, vt ſermonibus ſuis immaneant, nec, quæ cum iis pugnent, faciant: & iſti, vt, non omnibus quæ velint concedendo, flagitia reprimant. Opus eſt enim iis quidem veniam tribuere, qui benignitate meliores fiunt: eos autem, quibus facilitas & clementia detrimentum affert, obiurgare atque caſtigare.

Epimacho Lectori. 70.

Diuina beneficia non ſimpliciter ac citra vllam cauſam dari exiſtimo, verùm prout ij, qui ea excipiunt, animos ſuos antè præparatint. Ac, ſi placet, illum ſacrorũ antiſtitem Moſem cõſideremus. Ille enim, quoniam Ægyptium, qui iniuriam inferebat, vltus eſt, ac rurſum populares ſuos inter ſe rixantes ad amicitiam compulit, idcirco à Deo, Ægyptiorum quidem excruciator, popularium autem ſuorũ Legiſlator, inſtitutus eſt. *Exod. 2.*

Lampetio Epiſcopo. 71.

Quoniam ex literis tuis intellexi, Euſebium Epiſcopum, non à criminibus omni venia grauioribus abſtinendo rectiùs ſibi cõſulere, verùm, quòd defectionem aliquã habere ſe putet, impudenter his verbis vti, cuiuſnã rei penuria laboro, vt ſacras ordinationes vendã? quæ enim quiſque optare queat, ne dicã quæ vota ſuperãt, his fruor, hoc eſt, gloria, & honore: audi quid amicus quidam, ob improborũ odium clarus ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

celebris, qui tum aderat, locutus ſit. Quòd quidē Epiſcopatus munus, quod indignè cōſecutus eſt, eorū omnium quæ inter homines exoptātur, velut extrema meta ſit, ſcio atque aſſentior. At iis, qui ad vitium propenſi quæſtuique addicti ſunt, nihil ſatis eſt. Neque ex præfectis & antiſtitibus improbi ac facinoroſi vlli eſſent, ſi iis, quæ præſtò habent, contenti eſſent, ac rebus ſuis ſecundis moderari ſcirent. Verùm plures ex iſtis, quàm ex inferiori hominum gradu, improbos perſæpe fieri puto. Nam quo aliis ſublimiores & excelſiores ſunt, faſtúque inturgeſcunt, ac ſupra vulgus ſentire volunt, monerique contumeliam ducunt, eò etiam magis arrogantia, & plurium rerum cupiditas, & fiducia, qua, ne ſi in ſcelere quidem deprehenſi fuerint, pœnam daturos ſe eſſe confidunt, in eorum animos ingreditur. Reſipiſcat igitur, nec inſulſo cuidam aliquid, quod ad ſe purgādum faciat, afferre videatur. Neque enim crimina diluit: verū ridiculum inſuper ſe præbet.

Strategio Monacho. 72.

Maximè quidem nec naturam nec ſubſtantiam ſubſtantiæ, ſed qualitatem qualitati (quæ, vt philoſophorum verbis vtar, hanc naturam habet, vt accedere ac recedere poſſit. Nam ſubſtantiam qualitatis vehiculum eſſe ſtatuunt: que niſi exiſtat, qualitatem minimè exiſtere poſſe aſſerūt) comparauit ſcriptura, his verbis vtens, *Ierem. 13.* An mutabit Æthiops pellem ſuam, & pardus varietates ſuas? Et quonam pacto vos poteritis benefacere, cùm mala didiceritis? verùm ne quid de his rebus ſubtilius diſcutiamus, illud ipſum dictū, quod proferunt, eam vim habere, vt quod ab ipſis aſtruitur, euertat, planum facere aggrediar. Per id enim quod dixit, cùm didiceritis mala, dogma illud, quod irrefutabile *Ierem. 13.* eſſe arbitrantur, ſubuertit. Quonam enim pacto ſi hoc à natura inſitum haberent, vt mala noſſent, diceret Propheta, cū didiceritis mala? Quòd ſi didicerunt, dediſcere quoque profectò poterunt. Atque ad eun-

πῆς ἡ λειτουργία, ἧς παρὰ τὴν ἀξίαν ἀπέλαυσε, πάντων ὄντι τῷ ἐν ἀνθρώποις εὐκταίων ὄρους, οἶδα καὶ σύμφημι. τοῖς δὲ πρὸς κακίαν ῥέπουσι, καὶ λήμματος ἡδομένοις, ὃ δὴν ὄντι αὐτάρκες. οὐδ' ἂν ἐγίνοντο ἐκ τῶν ἠγεμόνων τινὲς μοχθηροὶ καὶ κακοῦργοι εἰ τοῖς ὑπάρχουσιν ἠρκοῦντο, καὶ συμμετρεῖσθαι τὰς εὐημερίας ἤδεσαν. ἀλλ' οἶμαι πολλάκις γίνεσθαι καὶ πλείους ἀπὸ τύπου τῶν καταδεεστέρων. ὅσῳ γὰρ καὶ ἐπιῤῥμβδοι παρὰ τοὺς ἄλλους εἰσὶ, καὶ φλεγμαίνουσι τῷ τύφῳ, καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς φρονεῖν ἀξιοῦσι, καὶ τὸ συμβουλεύεσθαι ὕβρεσιν ἠρνῶνται· τοσούτῳ καὶ αὐθάδεια, καὶ ὀλιγωρία πλείονων, καὶ θάρσος ὃ μηδ' ἂν ἀλῶσι δίκην ὑφέξειν αὐτοῖς εἰσέρχεται· γνωσιμαχείτω τοιγαροῦν, καὶ μὴ δοκείτω ἀπιθάνῳ ἀπολογεῖσθαι. οὐ γὰρ ἀπολύεται τὰ ἐγκλήματα, ἀλλὰ καὶ γέλωτα προσοφλισκάνει.

ἀπίθανον

Σεραπίωνι μοναζοντι. οδ.

Μάλιστα μὲν οὔτε φύσιν, οὔτ' οὐσίαν οὐσίᾳ, ἀλλὰ ποιότητα ποιότητι, ἥκιστ' ἂν τὸν τῶν φιλοσόφων λόγον πέφυκα καὶ συμβαίνειν καὶ ἀποσυμβαίνειν· ὃ γὰρ ἕνεκα τῇ οὐσίᾳ τὴν ποιότητα προσορίζονται, ἧς μὴ ὑπαρχούσης, ἀνύπαρκτον εἶναι τῇ ποιότητι φασὶ παρέβαλεν ἡ γραφὴ, λέγουσα, εἰ ἀλλάξεται αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα αὐτῆς· καὶ πῶς ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιεῖν, μεμαθηκότες τὰ κακά; πλὴν ἵνα μηδὲν περὶ τούτων ἀκριβολογήσωμεθα, αὐτῷ τῷ ῥητῷ, ὃν προφέρουσιν, ἀναιρετικὴν οὖσαν τῶν παρ' αὐτῶν κατασκευαζομένων, ὅπερ δεῖξαι πειράσομαι· τῶν γὰρ εἰς τὸ κακὸν μεμαθηκότες τὰ κακὰ, τὸ δόγμα, ὃ δοκοῦσιν ἀναντίῤῥητον εἶναι, ἀναιρήσουσι. πῶς γὰρ εἰ ἐκ φύσεως εἶχον τὸ εἰδέναι τὰ κακὰ, ἔφασκε τὸ μεμαθηκότες τὰ κακά· εἰ δὲ μεμαθήκεσαν, καὶ ἐπιμαθεῖν δυνήσονται· ὅπου καὶ τὰ

τὰ ἄλλα πάντα τὰ δοκοῦντα τοῖς ἀπαιδεύτοις συμπαρᾶπτειν ἀνατραπήσεται. εἰ γὰρ καὶ ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐ δύναται δέχεσθαι τὰ τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ δυνήσεται· καὶ δένδρον πονηρὸν οὐ δύναται ποιεῖν καρπὸν καλὸν, ἀλλὰ δυνήσεται· οὐ γὰρ ταὐτὸν τὸ μὴ δύνασθαι τῷ μὴ δυνήσεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν τὴν ἐπιοῦσαν μηνύει χρόνον, καθ' ὃν ὁ ῥᾳθυμος, ῥᾴθυμος· τὸ δὲ τὸν μέλλοντα, καθ' ὃν ἐνδέχεται τὸν πρώην φαῦλον, σπουδαῖον γενήσεσθαι· καὶ δοκᾷ μὲν τοῦτο τὰ πράγματα καθ' ἑκάστην ἀμειβόμενα τῇ ἡμέρᾳ. ἐγγυῶνται δὲ καὶ αἱ γραφαί. πῶς γὰρ ὁ μελῳδὸς πεσὼν ἀνέστη πῶς δ' ὁ Παῦλος διώκτης ὢν ἀπεμαχέσατο, καὶ κήρυξ τοῦ διωχθέντος κατέστη; πῶς δὲ Πέτρος ἀρνησάμενος ἀπετρίψατο τὴν κηλῖδα; πῶς δὲ ἡ ἀγριέλαιος εἰς τὴν καλλιέλαιον ἀπενεχλείσθη; πῶς οἱ Νινευῖται ἐσώθησαν; πῶς δ' ὁ ληστὴς εἰς τὸν παράδεισον ἐπέμφθη μαθὼν τοίνυν ὅπη τῆς ἀνόδου πρόσκαιρος ἡμῶν ῥοπὴ, ὁ βουλόμενος καὶ πόνων καὶ πάντα κινῶν· ἃ γὰρ ἀφικεῖ φίλον τὸ θέλειν· καὶ μανθάνει, καὶ καρποφορεῖ, καὶ σώζεται· πάντα τὰ παρὰ σαυτοῦ ποιῇ, τὰ πρὸς τῶν τῆς παιδιᾶς διορθωσιν ἐλέσθαι.

dem modum alia et iam omnia, quæ imperitis hominibus aſtipulari videntur, obterentur. Quanquam enim animalis homo non percipiat quæ ſunt Spiritus: at *1. Cor. 2.* percipere poterit. Eodémque modo quā- *Matt. 7.* quam arbor mala fructum bonum ferre nequit: at ferre poterit. Neque enim idem ſunt, non poſſe, & poteſtatem habiturum non eſſe: verùm illud præſens tempus ſignificat, in quo ignauus, eſt ignauus: hoc autem futurum, in quo fieri poteſt vt qui paulò antè improbus erat, probus efficiatur. Atque hoc cùm res ipſæ clamant, mutationem ſingulis diebus ſubeūtes: & Scripturæ ipſe confirmant. Quonam enim *2. Reg. 12.* modo Dauid lapſus ſeſe erexit? Quonam *Act. 9.* modo Paulus, cùm perſecutor eſſet, hanc culpam ſarciuit, atque eius, quem inſectatus fuerat, præco inſtitutus eſt? Quonam pacto, Petrus, poſteaquàm Chriſtum ab- *Mat. 26.* iurauit, huiuſmodi labem abſterſit? Quonam pacto oleaſter in bonam oliuam in- *Rom. 11.* ſertus eſt? Quonam pacto Niniuitæ ſalutē *Ion. 3.* conſecuti ſunt? Quonam pacto latro, in *Luc. 23.* paradiſo miſſus eſt? cognita igitur præeuntis diuini auxilij facultate, quiſquis vult, & laborat, atque omnia mouet (neque enim nuda voluntas ſufficit) tum addiſcit tum fructum edit, tū ſalutem aſſequitur. Quocirca ea omnia, quæ tuarum partium ſunt, quæque ad peccātium correctionem pertinent, effice.

Παύλῳ πρεσβυτέρῳ. οη.

Τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν γραφῶν, ἐφόδιον ἡγοῦ τῆς σωτηρίας, περίφρασον τοῖς διδαγμασιν εὐδοκίμοις τὸ φιλόκαλον καὶ ἀνδρώδες τῆς μετὰ ἀσφαλοῦς ἀκροωμένων.

Paulo Presbytero. 73.

Sacrarum Scripturarum lectionem ſalutis viaticum eſſe exiſtima, vt quæ, corū, qui eā ſtudioſè ac diligenter audiunt, probatis amorem ac virile robur præclaris & illuſtribus exemplis paſcat.

Ἡρακλείδῃ ἐπισκόπῳ. οθ.

Ὅτε Ἐζεκίας βασιλεύοντος, πᾶσαν τὴν περσίδα ἄγων ἐπῆλθε τῇ Ἱερουσαλὴμ ὁ βάρβαρος, καὶ πρόπαιον ἔστη θαυμαζόν τε καὶ θεῖον, καὶ τῶν πώποτε γενομένων ἐπισημότερον· τότε δὴ φυσηθέντι τῷ Ἐζεκίᾳ, καὶ ἐπὸ τῆς χαρᾶς

Heraclidæ Epiſcopo. 74.

Cùm regiam dignitatem obtinente Eze- *4. Reg. 18.* chia Barbarus Perſiam vniuerſam ducēs, Hieroſolymam aggreſſus fuiſſet, réxque *19.* admirandum ac diuinum, atque omnium, quæ vnquam contigerant, illuſtriſſimum trophæum erexiſſet, tum verò ipſi ex hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſucceſſu tumore affecto, ac præ lætitia ſu-
2.par.22 blimiùs de ſe, quàm hominis conditio poſtularet, ſentienti, aduerſæ valetudinis frænum iniectum eſt, vt altos ipſius ſpiritus deprimeret, humanæq; naturæ fragilitatẽ coargueret, animique morbo ex lætitia contracto mederetur. Nam quòd mortalium animi gaudio magis efferri ſoleant, oſtenderunt Iudæi. Poſteàquam enim
Exod.14. Ægyptij defuncti ſunt, cóſque mare pro
Exod.32. ſepulchro habere conſpexerunt, tum verò ad idolorum cultum ſeſe conuerterunt. Nam cùm mare tranſiſſent, nec periculi quicquam ſubiiſſent, vbi terram attigerunt, naufragium pertulerunt. Quod quidem Thebanorum Imperator Epaminondas optimè perſpiciens, parta de Lacedæmoniis victoria, ſtatutóque trophæo, poſtridie triſtem ſe ac mœſtum amicis oſtendit, Iis autem percunctantibus ecquid moleſti accidiſſet, Minimè, inquit, verùm heſterno die altiores, quàm par eſſet ſpiritus geſſiſſe me ſenſi. Ac proinde hodie immoderatã hanc voluptatẽ coërceo. Quocirca ne tu quoque mœrore cõſterneris, ſi cùm animi bonis abundes, corporis morbis edomeris. Verùm illud tibi in mentẽ veniat, hanc rem, vel coronas tibi parturire, vel arrogantiam reprimere.

Zoſimo Presbytero. 75.

Magna quidem, vt aiunt, ætatis tuæ iuuenilis flagitia fuerunt, quidni enim? At ſenectutis crimina tanta ſunt, vt ad eorum magnitudinem nihil poſſit accedere. Etenim in ſenectute iuuenes eos, quorum ob libidinem ac petulantiam celebre nomen eſt, obſcurare, omnem abſurditatem ſuperat. Ac planè conſtat te Epicuri morbo laborare, nec, quid animi habeas, premere ac continere poſſe, verùm ipſius dogmata per opera confirmare. Quamobrem interdic, inquam, tibi ipſi diuino altari: ne fortè in tuum caput fulmen graſſetur.

Pamprepio Diacono. 76.

Nulla, ô amice, ratio inueniri poteſt, perquam quiſpiam à calamitatibus liber at-

μεῖζον ἢ κατ' ἄνθρωπον φρονήσαντι, ὑπετέθη ὁ τῆς ἀῤῥωστίας χαλινὸς, τὸ φρόνημα αὐτῷ καταστέλλων, καὶ τῷ ἀσθενεῖαν ἐλέγχων φύσιν, καὶ τῷ ἐκ τῆς χαρᾶς ἐγγενομένην τῇ ψυχῇ νόσον ἰᾶσθαι. ὅτι γὰρ ἐπὶ χαρᾶς μᾶλλον ἄῤῥωται αἱ ψυχαὶ, ἔδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι. ὅτε γὰρ ἀπηλλάγησαν τῆς αἰγυπτίων, καὶ εἶδον τὸν βυθὸν πάρον αὐτῶν γεγενημένον, τότε εἰς εἰδωλολατρείαν ἐξέπεσαν. λαβόντες γὰρ τῷ θάλασσαν ᾠδὴν καὶ χωροῦντες ἐπομείναντες, ἐλθόντες εἰς τὸ γῆν ἐναυάγησαν. ὅθεν Ἐπαμινώνδας ὁ θηβαίων στρατηγὸς ἀρίστως εἰδὼς, λακεδαιμονίους νικήσας, καὶ τροπαῖον κατ' αὐτῶν στήσας, τῇ ἑξῆς ὤφθη τοῖς φίλοις κατηφὴς καὶ συγκεχυμένος. τῶν δὲ ἐρωτησάντων μήτι λυπηρὸν συνέβη, Οὐχί φησὶν, ἀλλ' ἐχθὲς ἡδόμην ἐμαυτῷ, μεῖζον ἢ καλῶς ἔχει φρονήσαντος. διὸ σήμερον κολάζω τὸ ἀμετρίαν τῆς χαρᾶς· μή τοίνυν μηδ' αὐτὸς ἄλυε, εἰ τοῖς τῆς ψυχῆς κόμμασι ἀγαθοῖς, τοῖς τοῦ σώματος δαμάζῃ ἀῤῥωστίαις, ἀλλ' ἐννόει ὅπως τοῦτο, ἢ στέφανος ἀδίνει, ἢ τὸ φρόνημα καταστέλλει.

Ἰουδαῖοι σκάφον εἴδωλον ἔσχον

Zωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. οε.

Μεγάλα μέν σου τὰ τῆς νεότητος ὡς φασὶ πλημμελήματα· πῶς γὰρ οὔ; τὰ δὲ τοῦ γήρως ὑπερβολὴν οὐκ ἔχει. τὸ γὰρ ἐν γήρᾳ τοὺς νέους τοὺς ἐπ' ἀσελγείᾳ βιβρωκότας ὑποκρύπτειν, ἅπασαν ὑπερβάλλει ἀτοπίαν· καὶ δῆλος εἶ, τὰ Ἐπικούρου νοσῶν, καὶ τῷ γνώμην κατέχειν μὴ δυνάμενος· ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων τὰ ἐκείνου δόγματα βεβαιῶν· εἶεν τοίνυν, εἶεν σαυτοῦ τοῦ θείου δυσσεβείᾳ, μή ποτε σκηπὸς ἐπὶ τῆς σῆς χωρήσῃ κεφαλῆς.

Παμπρεπίῳ Διακόνῳ. οϛ.

Οὐκ ἔστιν, ὦ φίλη κεφαλὴ, μηχανὴν εὑρεῖν, δι' ἧς ἄπτις γένοιτο συμφορῶν ἐλεύθε-

ἐλεύθερος· ἀλλὰ θᾶττον ἄπτις ἐν μεγίστῳ κλύδωνι κυβερνήτης, καὶ διάκων χωρὶς διαφθορᾶς. ἢ τὸν κλύδωνα τοῦ βίου τούτου διαφύγοι, πειρασμῶν μὴ πεῖραν δοὺς· εἰ γὰρ πειρατήριον ἐστὶ, ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, πῶς ἔστιν ἐν τῷ πειρατηρίῳ ὄντας μὴ πειρασθῆναι; τὸ γὰρ παρὰ τοῦ σωτῆρος εἰρημένον, γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμὸν, τὸ μὴ καταποθῆναι ὑπ' αὐτοῦ ἠνίξατο. εἰ γὰρ τοῦτο ὥσπερ ἄλλοι νομίζουσιν ἔφη ὁ σωτὴρ, τῷ μηδαμῶς πειρασμῷ πεῖραν δοῦναι, οὐκ ἂν εἶχε λόγον. καὶ τοῦ προφήτου, καὶ τοῦ ἀποστόλου, καὶ τῶν μάλιστα εὐδοκιμούντων ἀνδρῶν, πολλοῖς καὶ μεγίστοις πεπειρασμένων. ἀλλὰ τὸ μὲν μὴ πειρασθῆναι, ἴσως ἀδύνατον, τὸ δὲ μὴ ἡττηθῆναι, δυνατόν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀμαθίᾳ βεβαπτισμένοι πρὸς τὰς συμφορὰς ἔχουσι τὰς ψυχὰς ἀπροσκυβήτους· οἱ δὲ λογισμῷ σωφρονοῦντες, ἀπωθοῦνται ταύτας, οὐ τῷ γενναίως ἐνεγκεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ στεφάνους ὀνειροπολεῖν.

Εὐλογίῳ ἀναγνώστῃ. οζ.

Ἐκ τοῦ περὶ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ἀχαὰμ συμβεβηκότος ἔστι θαυμάσαι, πῶς τὸ χρεὼν οὐδὲ παραμυθούμενον διαφυγεῖν οἷόν τε ὑπάρχειν γὰρ τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς, ἐλπίσι θαυμαστοῖς χρηταῖς, καὶ προάγει αὐτὰς ἐκεῖσε ὅθεν αὐτῶν βεβαίως κρατήσῃ καὶ θέλῃσι.

Χρύσῃ λαμπροτάτῃ. οη.

Εἰ καὶ περὶ τοὺς οἰκείους τοῦ μεγαλοψυχίαν ταύτην ἐπεδείξατο ἡ σὴ μεγαλόνοια, διὸ μὲν ἧττον, κοινὰ τὰ ὄντα τῷ γένει κεκτῆσθαι ἀφήρει δ' ἄπτις τῆς φιλοτιμίας ἴσως, τὸ δοκεῖν ἀναγκαῖον τοῦ τῆς φύσεως προσεῖναι· νῦν δὲ τῆς ἐκείθεν αἰτίας προκεκομμένης. οἱ γὰρ ἐξ οὗ τοῦ τεθνεῶτος οἱ καὶ εὐεργετηθέντες, δι' ἐγκα-

que immunis ſit. Verùm citiùs quiſpiam in maxima tempeſtate citra gubernatoris & claui opem ſalutem conſequeretur, quã huius vitæ procellas, nullius tentationis periculo facto, effugeret. Nam cùm tentatio ſit vita hominis ſuper terram, qui fieri poteſt, vt qui in tentationis loco ſit, minimè tententur? Nam quod à Saluatore dictũ *Iob.7.* eſt, Vigilate & orate, vt nõ intretis in tentationem, perinde eſt ac ſi dixiſſet, ne ab ea opprimamini. Nam ſi his verbis (quemadmodum aliis placet) hoc intellexit Saluator, ne vllo modo in tentationem prolabamur, rationi parum conſentaneũ hoc eſſet, cùm & Prophetæ, & Apoſtoli, & ij viri, qui virtute maximè excelluerunt, in multas & maximas tentationes inciderint: verùm, in tentationem quidem non incidere, fortaſſe impoſſibile eſt: ei autem minimè ſuccumbere, poſſibile. Ac quidẽ plerique mortaliũ imperitia obruti, ita in calamitatibus afficiuntur, vt eorum animi conſolationem omnem reſpuant. Qui autem prudenti iudicio gubernantur, eas propulſant non modò fortiter ferendo, ſed etiam coronas animo & cogitatione verſando.

Eulogio Lectori. 77.

Ex his quæ regi Achab in morte conti- *3.Re.22.* gerunt, admirari licet, quemadmodum ne prædictum quidem fatum effugi poſſit. Animos enim humanos callidè ſubit, ſpe læta iis blandiens, eósque illuc circunducit, vbi eos certò ſuperabit.

Chryſæ clariſſimo. 78.

Etiam ſi hac liberalitate in propinquos ac neceſſarios tuos vſus fuiſſes, ne ſic quidem paruæ laudis eſſet, bona tua cum iis, qui genere tecum coniuncti eſſent, communia habere, ſed tamen illud fortaſſe aliquid ex munificentiæ laude detraxiſſet, quòd naturæ quoque neceſſitas accedere videretur. Nunc autem, præciſa illa cauſa (nam hominis defuncti filij, quos

Universidad de Deusto
Biblioteca

tu beneficio affeciſti,ne tibi quidem noti erant, niſi eos calamitas commendaſſet) mens planè laudē gloriāque ſibi vendicat.

Lampetio Epiſcopo. 79.

Superbiæ te arceſſo, quoniam Zoſimo Presbytero obuius factus, vt audio, ipſius morbis, velut abhibitis quibuſdam fomentis,minimè mederis: verùm Hippocrati morem gerens, vt incurabili morbo laboranti manum haudquaquam admoues. Quamuis enim in corporibus verum hoc eſſe quidam exiſtiment (etſi alioqui perſæpe falſum inuentum eſt: & complures enim medici, admota manu iis, qui incurabili morbo affecti eſſe videbantur, rem ex ſententia geſſerunt) in animis tamen hoc magis adhuc falſum eſſe reperitur.Nonnullos enim nouimus,qui ex profundo vitij gurgite ad ipſam virtutis arcē aſcenderint. Corpora quippe naturæ neceſſitate, tanquam vinculis quibuſdam conſtringuntur: animæ autem voluntatis atque arbitrij poteſtate ornatæ ſunt.Quāobrem quò facilior eſt voluntas quàm natura, eò quoque facilius ac procliuius eſt animum è morbo recreare. Ac proinde ſubmota omni deſperatione,illud cura & enitere,vt eum ſanitati reſtitituas. Neque enim parua tibi apud Deum gloria futura eſt,ſiue iſtud perfeceris, ſiue ſecus. Nam id omne,quod tuarum partium eſt, cumulatè præſtiteris. Quare, vt omnino laudem & gloriam conſecuturus, ſi eum, vt ex improba vitæ ratione emergat monueris, ſic affectus eſto: nec te, aut noctu aut interdiu, hæc cura deſerat. Fortaſſe ipſe quoque ſalutem obtinebit: & qui eius vitiis offenduntur, erigentur: & qui eum ſuggillant compeſcentur: & tu ſempiternam gloriam adipiſceris.

Zoſimo Presbytero. 80.

Nuper ad te ſcribebam, ſperans fore, vt à vitio te ſubduceres, atque ad puram & integram ſanitatem redires. Nunc autem ea de cauſa ſermonem habere pe-

εἰζοντό σοι, εἰ μὴ συμφορὰ αὐτοὺς συνέσησεν, ἢ γνώμη καθαρῶς ἐδεχόμεθα.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. οθ.

Γεγράφομέν σε πρὸ ὀλίγου τῷ Ζωσίμῳ περιτυγχάνων, ὡς μανθάνω, τῷ πρεσβυτέρῳ, ἃ κατατλεῖς αὐτοῦ τὰ πάθη. ἀλλ' ἱππαγρέτει πειθόμενος ὡς κεκρατημένῳ οὐκ ἐγχειρεῖς. εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων τοῦτ' ἔδοξέ τισιν ἀληθὲς εἶναι, καί τοι πολλάκις ἐλεγχθέν. ἐγχειρίσαντες γὰρ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν τοῖς κεκρατημένοις κατόρθωσαν. ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τῶν ψυχῶν πλέον ἐλέγχεται. οἴδαμεν γάρ τινας ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς κακίας εἰς αὐτὸ ἀναβεβηκότας τῆς ἀρετῆς τὸ κορυφήν. τὰ μὲν γὰρ σώματα τῇ τῆς φύσεως ἀνάγκῃ δέδεται. αἱ δὲ ψυχαὶ τῇ τῆς προαιρέσεως ἐξουσίᾳ τετίμηνται. ὅσῳ τοίνυν εὐκολώτερόν προαίρεσις φύσεως, τοσοῦτον εὐχερέστερον, τὸ ἀνενεγκεῖν τὴν ψυχήν. μηδὲν τοίνυν ἀπογινώσκων, πειρῶ αὐτὸν κατευθύνειν. σὺ μικρὰ ἔσῃ σοι εὐκλεια παρὰ τῷ θεῷ, εἴτ' αὐτός, εἴτε καὶ μὴ. τὸ γὰρ ἑαυτοῦ πᾶν πληρώσῃς. ὡς πάντως τοίνυν εὐδοκιμήσων, εἰ προτρέψοιο αὐτὸν ἀνενεγκεῖν, οὕτω δράκοιτο. καὶ μήτε νύκτωρ, μήτε μεθ' ἡμέραν, αὕτη ἀπολιπέτω σε ἡ φροντίς. τάχα καὶ αὐτὸς πεισθήσῃ, καὶ οἱ σκανδαλιζόμενοι διορθωθεῖεν. καὶ οἱ κωμῳδοῦντες αὐτὸν ἐπιγνοίησθε, καὶ σὺ ἀθανάτῳ εὐκλείας ἐπιτύχοις.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. π.

Πρώην μὲν ἔγραφον, ἐλπίζων σε τῆς κακίας ἐπαλλαγήσεσθαι, καὶ πρὸς καθαρὰν ὑγίειαν ἀναδραμεῖν. νῦν δὲ κινδυνεύω, μὴ τὸ μὴ καὶ ἄλλους εἰς τὸ

τὸ βάραθρον τῆς πορνείας ἐπὸ σοῦ ἐμβληθῆναι, ποιεῖν τὸν λόγον. εἰ τοίνυν μὴ θέλει σῶσαι σαυτὸν, τί καὶ ἑτέροις λυμαίνῃ; τί χρὴ τὰς ἄλλων πυμωείας ἕλκειν ἐπὶ τὴν ἀθλίαν σαυτῆς κεφαλήν; τὰς ἀκαθέκτους ἐπιθυμίας μὴ ἀναστρέφων, ἕως ἂν αὐτῶν αἰμάξῃς τὰ σώματα, ἀλλ' ἄδειαν αὐταῖς δίδους ὁρμᾶν ὅποι βούλονται· ἀνασείραζε τοίνυν αὐτάς, ἵνα μὴ τἀναντία τῶν νινευιτῶν ἐπομείνῃς. ὡσαύτως γὰρ ἐκεῖνοι φοβηθέντες τὰ ῥήματα, οὐχ ὑπέμειναν τὸν ἀπὸ τῶν φραγμάτων πυμωείαν. ὕπως καὶ σὺ τὰς ἀπὸ τῶν ῥημάτων καταφρονῶν ἀπειλῆς, τύχῃ ἀπὸ τῶν πεφραγμάτων ἐπιστήσῃ κόλασιν.

Ἀθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. πα.

Ἐπειδὴ τὰς τὰς θεωρίας ἐπιφαίνοντας, καὶ τὸ γράμμα εἰς τὸ πνεῦμα μεταρυθμίζοντας, οὐκοῖδ' ὅπως ἀπασάμβους, καίτοι πολλάκις ὠφέλιμά πινα τοῖς ἀκροωμένοις λέγοντας αὐτὰ τὰ φράγματα ἐμηνεύθηναί σοι λιπαρῶς παρεκάλεσας καὶ προβέβλησθ' ἵν' αὐτὰ ὁ λεπρὸς καὶ ὁ γονορρυὴς, οἵτε τἆλλα νοσοῦντες ἀκύρια νοσήματα, ἀπείρρησαν τῶν ἱερῶν περιβόλων, ἐβουλόμην μὲν σιγῆσαι. ὅτε γὰρ ῥᾴδιον, ὅτε εἰ ῥᾴδιον ἦν. ἔστρεπτε τὰ τῆς φύσεως ἐκπομπεύειν μυστήρια. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ δευτέροις ἐξεβιάσω με γράμμασιν, ὡς ἂν οἷός ὦ, συνεσταλμένως φράσω. ἐπειδὴ γὰρ τελέσιος, καὶ διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν σεμνότητα, καὶ διὰ τὴν τῶν γυναικῶν τιμήν, καὶ δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ὁσιότητος γὰρ τὸ τοιοῦτο πρεῖ, καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν καθαρισμῷ ἀκαθαρσίας αὐτῆς ἐκ εἰσελεύσῃ. πολλοὶ δὲ ἐν ἀφέδρῳ ὥραις καὶ καθαιρομέναις ταῖς γυναιξὶν, ἢ καὶ ἐγκύοις τυγχάνουσαις, δι' ὀίστρον καὶ ἀκολασίαν, μᾶλλον δὲ μανίαν, ὁμιλοῦσι, κἀκεῖναι οὐκ οἶδ' ὅπως ἀνέχονται. καί τοι τῶν ἀλόγων ζώων μετὰ τὴν σύλληψιν εἰς κοινωνίαν μὴ ἀπαντῶντων. διὸ καὶ θηλυτέραν φα-

riclitor,vt ne alij quoque in improbitatis voraginem abs te coniiciantur. Quocirca ſi tuæ ipſe ſaluti conſulere recuſas,quid aliis etiam labem & exitium affers? quid aliorum etiam cruciatus in miſerum tuū caput trahis? dum hinnientes cupiditates non tantiſper reſtringis,quoad earum ora cruentaris, verùm iis,quo velint,impetum faciendi poteſtatem facis. Has itaque reſtringe atque coërce: ne alioqui contrà, ac Niniuitis, tibi accidat: vt enim illi verbis perterrefacti, reipſa ſuppliciū minimè ſuſtinuerunt:ſic tu quoque verborum minas nihili pendens, reipſa pœnam ſubibis. *Ion.3.*

Athanaſio Presbytero. 81.

Quoniam eos, qui myſticos ſenſus indicant, literámque in Spiritum commutant, etiamſi vtilia quædam auditoribus dicant, neſcio qua de cauſa reprehendēs, res ipſas tibi explicari obnixis precibus à me contendiſti,illúdque propoſuiſti,quidnam cauſæ ſit,quamobrem leproſus,ſemiſíſque profluuio laborans, aliique item qui morbis minimè voluntariis tenebantur,ſacroſancto templi ambitu prohibebātur, ſilentio quidem lubenter vterer.Nam nec facile eſt,nec ſi facile eſſet, conueniret naturæ arcana diuulgare. Quoniam autē iterum iam per literas vim mihi attuliſti, quò breuiſſimè potero iſtud expediam. Quandoquidem enim, tum ob virorum honeſtatem & grauitatem, tum ob mulierum honorem, tum ob rem ipſam(ſanctitatem enim res hæc redolet) lege cautum erat ne vir ad vxorem ſuam, quo tempore ab impuritate ſua ſe repurgabat, ingrederetur:multi autem cum vxoribus, dum in menſtruo ſunt,aut ſeſe perpurgant,aut etiam prægnantes ſunt, libidinis œſtro vel potius furore perciti congrediuntur, atque illæ neſcio quonam pacto id ferunt (quamuis animātes rationis expertes poſt conceptum ad venereum congreſſum minimè occurrant. Qua etiam ratione non- *Leuit.13. & 22. Num.5.* *Leuit.20*

Universidad de Deusto
Biblioteca

nullis placet, fœminam θηλυτέραν dictam eſſe, habita comparatione cum fœminis animantibus: propterea quòd hæ ob generis duntaxat propagationem coitum admittant, mulieres autem fortaſſe ob ſalacitatem & impudicitiam, tametſi alioqui muliebris libido atque appetentia extinguatur. Natura enim vel in effingendo atque efformando fœtu recens nato, vel in corporis purgatione occupatur) porrò ſæpenumero contingebat, vt viri ſemen cum impuro mulieris ſemine permixtum, corpus haud purum ac probè temperatum, verùm variis ac multiplicibus morbis obnoxium effingeret. his malis vt occurreret Legiſlator, eos, qui ex huiuſmodi concubitu nati eſſent, à templi aditu hoc loco proſcripſit, atque à ſacris conuentibus ſubmouit: vt ne in poſterum huiuſmodi flagitia perpetrare auderēt. Quòd autem hęc cauſa ſit, ex iis, quæ apud Ezechielem ſcripta
Ezec. 18. ſunt liquidò apparet. Illic enim Deus probum virum laudibus efferens, peccatorem autem inſectans, illum cum muliere menſtruata conſuetudinem minimè habuiſſe ait, hunc autem habuiſſe. Quòd ſi illud dixeris, iis, qui hæc flagitia admiſiſſent, pœnā conſtitui oportuiſſe, hoc ego reſpōderim: Et quod tandem grauius ſupplicium excogitari poteſt? Nam cùm eos, quos in lucem ediderint, quóſque multo etiā, quàm ſe, clariores ac celebriores videre optabāt, nec precationum, nec ſolemnitatum, nec vrbium, nec ſacrorum conuentuum participes eſſe, perſpiciunt, cogites velim quo doloris cruciatu afficiantur. Ac propterea illud quoque, ni opinione fallor, lege ſanci-
Gene. 17. tum eſt, Et erit, omnis anima, quæ non circunciſa fuerit die octauo, exterminabitur è populo ſuo. Quod quidem nonnulli ex iis, qui hoc dictum ad animæ circunciſionem tranſtulerunt, tanquam à ratione alienum reiecerunt. Dicendū enim erat, inquiebant, eum qui non circunciderer, exterminatum iri, non autem immaturæ ætatis infantem. Ego verò etſi ad animam propriè ſpectat hic ſermo, tamen ne literalem quidem ſenſum improbo ac reiicio.

εἰ τινες κεκλῆσθαι τὴν γυναῖκα, κατὰ σύγκρισιν τῶν θηλέων ζώων, ὡς τούτων μὲν ἁπλῶς τὴν ἀφροδίσιον τῶν γένους καταδεχομένων τὴν κοινωνίαν. τῶν δὲ γυναικῶν ἴσως, δι' οἶστρον καὶ ἀκολασίαν, καίτοι τότε σβεννυμένης τῆς γυναικείας ἐπιθυμίας. καὶ γὰρ φύσις, ἢ περὶ τὴν ἀφάπλασιν τοῦ ζώου ἀσχολεῖται, ἢ περὶ τὴν κάθαρσιν. συνέβαινε δὲ πολλάκις τὸ τοῦ ἀνδρὸς σπέρμα τῷ ἀκαθάρτῳ τῆς θηλείας αἵματι μιγνύμενον, σῶμα ἀναπλάττειν ἢ καθαρὸν, ἢ δὲ εὔκρατον, ἀλλὰ ποικίλοις πάθεσιν εὐάλωτον, ταῦτα βυλόμενος ὁ νομοθέτης προαναιρεῖλαι τὰ κακὰ, τοὺς ἐκ τοιούτων συνουσιῶν τεχθέντας, ἀπεκήρυξεν ἐκ ταῦτα, καὶ τῶν ἱερῶν συνόδων ἀφώρισεν, ἵνα μηκέτι τολμήσωσιν τοιαῦτα δρᾶν. ὅτι δὲ αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία, δῆλον ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἰεζεκιὴλ ἀναγεγραμμένων. ἐκεῖσε γὰρ τὸν μὲν δίκαιον ἀνακηρύττων ὁ θεὸς, τὸν δὲ ἁμαρτωλὸν ἀπεκηρύττων, τὸν μὲν ἔφησε γυναικὶ ἐν ἀφέδρῳ συνῆ μὴ προσελθεῖν, τὸν δὲ προσελθεῖν. εἰ δὲ φαίης τοῖς δρῶσι τὴν ἡμαρτίαν ἐπιτίμιον ἔχειν, φαίην καὶ ποία ταύτης ἁμαρτία χαλεπωτέρα ὅταν γὰρ ἴδωσιν τοὺς ἐξ αὐτῶν τεχθέντας, ὡς ἠύξηντο πολλῷ ἑαυτῶν δικαιότερους ἰδεῖν, μήτε εὐχῇ, μήτε παννυχίσι, μήτε πόλεων, μήτε ἱερῶν συνόδων μετέχοντας σώσαι πίσιν ἐπαοχήσονται βάσανον. ἀφ' γὰρ τοῦτο, καὶ ἐκεῖνο, ὡς οἶμαι, νενομοθέτηται. καὶ ἔτι πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ περιτμηθῇ τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ὁρᾷς πῶς ὡς ἄλογον παρεχράψατο, τῶν εἰς τὸ τῆς ψυχῆς περιτομὴν τὸ ῥητὸν μετακομισάντων. ἐχρῆν γὰρ, ἔφασαν, ῥηθῆναι, τὸν μὲν περιτέμνοντα τὸ παιδίον αὐτῷ ἐξολοθρευθῆναι, μὴ μὴν τὸ ἄωρον ἡμῶν. ἐγὼ δὲ, εἰ καὶ πρὸς τὴν ψυχὴν βλέπει κυρίως ὁ λόγος, οὐδὲ τὸ γράμμα παραχράττομαι. καίτοι γὰρ ἡ αὐτὴ ἔννοια σωθήσεται. τοῖς γὰρ

παπράσιν, ἀγχαλεωτέρα. ἔστιν ἡ παιδεία, ὅταν τὰ παιδία ἐξολοθρεύηται. ἐκεῖνα μὲν γὰρ τυχὸν, εἰ καὶ πρὸ τῆς ἀφ' γνωστικῆς τῶν καλῶν, καὶ τῶν δ' τοιούτων ἡλικίας τελευτήσειεν, οὐδ' εἰ ἐν ἡμαρτίαις γένοιντο, εἴσονται. εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν εἰς τὴν ἀφ' γνωστικὴν ἡλικίαν, ἃ πάνυ χαλεπῶς ἐνέγκοιεν τὸ ῥᾴγμα τῆς συνηθείας τὴν ἡμαρτίαν ἐξευμαλιζούσης. καὶ μάλιστα, ὅτε ἃ δὲ ἐπούσιον ἔστι τὸ ἔγκλημα. οἱ δὲ γονεῖς ἀνυπόστατον ὑπομένουσι τὴν ἡμαρτίαν. εἰ τοίνυν γενόπαισι τὸ εἰρημένον περὶ τῶν ἀκουσίων παθῶν, περὶ γὰρ τῶν ἑκουσίων οὐκ ἂν οἶμαί σε ζητῆσαι, οἶδα γὰρ ὡς Ὀζίας τὴν ἱερωσύνην ἃ δέοντος ὑπεπηδήσας, καίτοι βασιλεὺς ὤν, ἐλεφρώθη, τῷ θεῷ χάριν ἴσθι. εἰ δὲ μὴ ὑποδοχῆς ἂν εἴην δίκαιος παρὰ τῶν νοούντων τυχεῖν, ὅτι τὸ πρέπον καὶ τὸ σεμνὸν τῆς σαφηνείας ἐνταῦθα προετίμησα, τὰ τῆς φύσεως μὴ ἐκπομπεύσας μυστήρια.

Nam hîc quoque eadem ſententia ſeruabitur. Siquidem parentibus acerbius eſt ſuppliciū, cū pueri exitio dantur. Nā pueri fortaſſe, ſi antequā ad eam ætatem peruenerint, quæ bona & mala internoſcendi facultatem habet, è vita diſceſſerint, ne id quidē ſciēt, an pœnam aliquā pertulerint: quòd ſi etiam ad eam ætatem acceſſerint, ne grauiter quidem & acerbè hanc rem fortaſſe tulerint, conſuetudine nimirum pœnam leuiorem reddente: ac præſertim cùm ne voluntaria quidem culpa eſt. At parentes intolerādum cruciatum ſuſtinebunt. Quocirca ſi illud abs te intellectum eſt, quod de minimè voluntariis vitiis dictum eſt (nam de voluntariis te quæſiturū haud reor. Nec enim te fugit, Oſiam, propterea quòd contra ius fāſque in ſacerdotij munus inſiliiſſet, quamuis etiam rex eſſet, lepram tamen contraxiſſe) Deo gratiam habe. Sin ſecùs, hoc certē nomine à prudentibus viris mea ratio comprobari debeat, quòd hoc loco decori atque honeſti maiorem rationem habui, quàm perſpicuitatis, naturæ videlicet arcanis haudquaquam euulgatis.

Ἰωάννῃ σχολαστικῷ. πϛ'.

Οὐδεὶς, ὡς ἔγωγε οἶμαι, ἀνδρεῖον ἔχων φρόνημα, καὶ τῆς ἀνδρὸς προσηγορίας ἄξιος, τῇ τῶν ἀνδρογύνων θέᾳ ἁλίσκεται, τὸν ἀνθρώπινον ἐξορχημένων βίον. καὶ τὸ τηνικαῦτα μάλιστα εὐδοκιμούντων, ἡνίκα ἂν ὡς μάλιστα σκιαυχῶσιν.

Ioanni Scholaſtico. 82.

Nemo, vt opinor, qui quidem virilem animum habeat, ac viri nomine dignus ſit, cinædorum ſpectaculo capietur, qui humanam vitam palàm enunciant, ac tum maximè clari ac celebres ſunt, cùm maximè exarſerint.

Αἰμιλιανῷ καὶ Πελαγίῳ διακόνοις. ϖγ'.

Οπ μὲν λόγος ἁπαὺς καὶ πάνσοφος, βοηθήματος δίκην σβέσαι δύναται θυμὸν ἐκ μέσης καρδίας ζέοντα, μάλα ἀκριβῶς οἶδα. εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις λόγοις ἔνεστι φάρμακον εὑρεῖν κοιμίσαι δυνάμενον, τοῦτο δὴ ἐκεῖ σαφῶς ὑπίσαμαι. ἀλλ' εἰ μὲν ἀνύσω διίχνευσαίμην. εἰ δὲ διαμάρτοιμι, μάλιστα μὲν λυπηθείην. ἥκιστα δὲ ἐμαυτὸν μεμψαίμην. ἠκούω ἐπειδὴ ἔνιός ἡμε-

Aemiliano & Pelagio Diaconis. 83.

Quòd ſermo blandus ac ſapientiæ plenus medicamenti cuiuſdam inſtar iracundiam è medio corde feruētem extinguere queat, perquàm exploratum habeo. Num autē in noſtris quoque ſermonibus pharmacum quoddam, quod iram ſedare atque conſopire poſſit, inuenire liceat, illud verò non item exploratè noui. Verùm ſiquidem aliquid profeciſſe affirmem, præclarè res habebit. Sin autem conatus meus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fruſtra fuerit, maximum quidē mœrorem accipiam, at minimè tamen mihi ipſi ſuccenſebo. Quoniam igitur contentio ac ſimultas veſtra in longiſſimum vſque porrecta, non modò vos, ſed etiā multos alios grauiſſimè conuulnerauit, illud quidem peruellem, vos eum extinguere ac delere, vósque ad amicitiam redire. Si verò hoc nondum, vt quidam aiunt, fieri poteſt, at certè immodicam hāc contentionem animorúmque pertinaciam ſilētio eneruare, ac non dicendis tacendíſque verbis eam adaugere. Nam ſi, quæ nefas eſt, alter aduerſus alterum proloqui deſinatis, ſenſim ac paulatim extincta & proſtrata contentio, vt amicitia excitetur, efficiet. Quemadmodum enim iis, qui aduerſa valetudine laborant, grauiùs non ſe habere, meliùs ſe habendi initium fuerit (etenim in acutiſſimis morbis idem valetudinis ſtatus pro meliore ſtatu haud immeritò habetur:) ſic etiam vobis graui morbo correptis (neque enim eſt quòd veſipſos ſanos eſſe exiſtimetis, dum alter in alterum ita debacchamini) ſi morbus no ingraueſcat, ſanationis principium hoc fuerit. Quare ſiue vobis inimicitiam funditus delere, ac de medio tollere placeat, ſiue eam non lōgiùs progredi, mihi ipſi bonam ſpē non eripiā: ſermonémque vt maledicos ſermones cōprimam, bene impenſum eſſe cēſebo.

Theoni Epiſcopo. 84.

Si mihi morem gerendum putas, nullo modo, ſin autem tibi ipſi, ne hoſtes tuos in neceſſitatem admodum redigas atque concludas: ne alioqui in extremis rerum difficultatibus neceſſitatem (quæ ſubditis ſibi à deſperatione ſtimulis, miram ad cōtumaciam vim habet) in conſilium adhibentes, iis malis te mulctent, quibus eos mulctare cogitas. Illa enim rerum earum, quæ geruntur, inſpectrix iuſtitia, perſæpe ob victoriam inſolentiam & importunitatem, rerum ſtatū in contrarium cōmutat.

Eulogio presbytero. 85.

Sic exiſtimo, dæmonem ne probo quidem ac ſancto viro reluctari poſſe. Idque tum ex eo conſtat, quòd Apoſtoli dæmones in fugam agebant; tū ex eo quòd Paulus Pythonem Gentilium cultum ſurſum deorſúmque miſcentem ſermone profligauit ac depulit. Quin in martyrum quoque templis gratia ea quæ Sanctorum virorum corporibus inſidet, eos excrūciat. Si igitur hæc ita ſe habent (quemadmodum ipſamet rerum experientia oſtendit) quónam pacto dæmon Angelo reluctari potuiſſet? At nimirū opinor (neque enim affirmo, verùm ſententiam duntaxat meā profero) id hinc contigiſſe, vt author eſt Moſes, quòd, cuique nationi Angelus attributus eſt (Quando enim diuidebat Gentes Altiſſimus, inquit ille, quādo ſeparabat filios Adam: Conſtituit terminos populorum iuxta numerum Angelorum Dei.) Quòd ſi dixeris, Quonām igitur modo alteri non cedebat? ſic reſpondeā: maximè quidē alterū alteri ceſſiſſe: cæterùm vtrūque diuinę Legis præſidio munitū atque obſeptum fuiſſe. Alter enim diuinum iuſſum obtendebat, quod, vt Iudæi, etiam nolentes, minimēque reſipiſcentes, captiuitate liberarentur, ſanciebat. Alter autem Iudæorum flagitiis nitens, iuſtum eſſe cōtendebat, eos adhuc in exilio manere. Nā cùm Deus ipſis, ſi pietatem coluiſſent, atque ex virtute vixiſſent, reditum in patriā promiſiſſet, valere oportere illud dictum aiebat, propterea quòd à pœnitèntia abhorrerent, ac ne ad ſupplices quidem preces Deo adhibendas ſeſe conuertiſſent. Nam quòd Deus improborum quoque odium laudet, ex iis, quæ circa Phinees contigerunt, coniecturā facere poſſumus. Nam cùm duas cædes vno eodémque tēporis puncto perpetraſſet, Deus eum ſacerdotio donauit. quòd profectò non feciſſet, ſi bonitatem ſolam lege lata promulgaſſet. Quoniam autem Lex quoque illud præſcribebat, vt qui ex Hebræorum populo ſeruitutis iugum traheret, ſeptimo anno manumitteretur, quòd ſi id nollet, ad Tabernaculi oſtium adduceretur, ipſiúſque auris perforaretur, ſeruúſque per

Luc. 10. Act. 5. & 19. Act. 16.

Dan. 10.

Deut. 32.

Num. 25.

Ibidem.

Exod. 21.

Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnem vitæ cursum permaneret, Iudæi porrò, cùm liberationis tempus appetiisset, nulla ipsius cura tangerentur (fortasse quia libenter inter Barbaros commorarẽtur, eorúmque impietatem ac vitæ genus imitarẽtur) idcirco Persarum Angelus libertatem nullo modo ad eos attinere asserebat, (siquidem Lex, vt volentes quidem in libertatem vindicat: sic contra dominationis calculum atque sententiam aduersus eos, qui seruire volunt, confirmat, non illa quidem in hac re crudelitate superata, verùm quod iustum est, præcipiens) alter autem Angelus, bonitatem iustitiæ anteponens, diuinam gratiam, quæ ipsos, quanquam immerentes liberare cõstituerat, victoriam ferre debere censebat. Ac proinde vterque diuinæ legi subsidiũ ferebat, ille nimirum quòd improborum odio teneretur, hic autem quòd benignitate præditus esset. Deus enim vtramque virtutem laudat: vicit autem ad extremũ, gratia & bonitate videlicet iustitiam submouente. Putida quippe post diuinam sententiam est omnis oratio. Nam etiam persæpe, duobus militibus inter se contendentibus, atque vtraque parte ius sibi vendicante, regis calculus iurgium extinguit. Hæc autem vtilitatis causa tum dicebantur, tum fiebant: nempe vt & Daniel preces suas exauditas esse intelligeret: & populus, cùm se à Deo, partim ob ipsius pollicitationem, partim ob iusti viri deprecationem, etiam immerentem salutem consequi audiisset, ad meliorem frugem se reciperet, reditũque expeteret, tanquam ingentibus bonis potiturus, si diuino beneficio in patriã rediret.

γελος ὑδαμῶς αὐτῆς προσήκειν τὴν ἐλευθερίαν διϊσχυρίζετο, ἔνθα ὁ νόμος τοὺς μὴ θέλοντας ἐλευθεροῖ, χὴ δὲ τῆς ἐθελόντων δουλεύειν, κυροῖ τῆς δεσποτείας τὴν ψῆφον, οὐκ ἀπανθρωπίᾳ νικώμενος, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ὑποπτεύσας· ὁ δ' ἕτερος ἄγγελος, τὴν ἀγαθότητα ἐμπροσθεν τῦ δικαίυ τιθεὶς, τῦ θείαν χάριν ἄνετο δεῖν νικᾶν, τῦ χὴ ἀναξίως αὐτοὺς ὄντας ἐλευθερῶσαι προκρινάντων. ὥστε ἀμφότεροι τῷ θείῳ νόμῳ συνηγωνίζοντο, ὁ μὲν μισοπόνηρος ὤν, ὁ δὲ ἀγαθός· ἀμφότερα γὰρ ὁ θεὸς ἐπαινεῖ· ἐνίκησε δὲ ἡ χάρις τῆς ἀγαθότητος τὸ δίκαιον παραγραψαμένης. ἔωλος γὰρ πᾶς λόγος μετὰ τὴν θείαν ψῆφον· πολλάκις γὰρ καὶ τραπεζῦ ἀμφισβητούντων πρὸς ἑαυτοὺς, χὴ ἑκατέρυ μέρους τὸ δίκαιον προβαλλομένυ, ἡ τοῦ βασιλέως ψῆφος λύει τὴν φιλονεικίαν. ταῦτα δὲ χὴ ἐλέγετο, ἐγίνετο πρὸς τὸ συμφέρον, ὥστε τὸν μὲν Δανιὴλ γνῶναι ὅτι εἰσακύσθη· τὸν δὲ λαὸν ἀκούσαντα, ὅτι χὴ ἀράξιον αὐτὸν ὄντα σώζει, ὡς ἀτε τὴν οἰκείαν ἐπαγγελίαν, χὴ τὴν τῦ δικαίυ προσβείαν σωφρονέστερον γενέσθαι, χὴ ὀπτυμῆσαι τῆς ἐπανόδυ, ὡς μείζων τευξόμενον ἀγαθῶν, εἰ τῆς πατρίδος αὖθις ἀξιωθείη.

Eudemoni Scholastico. 86.

Quoniam per literas ex me quæsiuisti, quidnam sit, quamobrem multi persæpe iisdem flagitiis admissis non iisdem pœnis affecti fuerint: respondeo, id hinc fieri, quòd magna sit iudicis integritas & sinceritas. Etenim in peccatis, non ipsa tantũ peccati species quæritur, verùm etiam eius qui peccauit, animi sententia, & dignitas

Εὐδαίμονι χολαστικῷ. πζ.

Ἐπειδὴ γέγραφας δ' ἣν αἰτίαν πολλοὶ πολλάκις τὰ αὐτὰ πεπλημμεληκότες, ὑ τῦ αὐτῦ ἔδοσαν δίκην, φημὶ, ἐπειδὴ πολλή ὄστ τοῦ κειτῦ ἡ ἀκείβεια. ἐν γὰρ τοῖς πλάσμασιν ὑ τὸ εἶδος ζητεῖται μόνον τοῦ ἁμαρτήματος, ἀλλὰ χὴ ἡ γνώμη τῦ ἁμαρτόντος, χὴ τὸ ἀξίωμα, ὑ ὁ χρὸς, χὴ ὁ τόπος, χὴ τὸ

χὴ τὸ γένος, χὴ μετὰ τῦ ἁμαρτίαν εἰ ἐλυπήθη, εἰ ἤσθη, εἰ ἀναλγήτως διετέθη, εἰ ἐνέμεινεν, εἰ μετέγνω, εἰ ὐκ πεισάσεως, εἰ χὴ ἀγάπην, εἰ κατὰ μελέτην. χὴ πολλὰ ἕτερά ἐστι, δι' ὧν ἡ βάσανος αὕτη χωρεῖ, χὴ χρὴ τοῦ διαφορὰ ἐξετάζεται, χὴ πολιτείας κατάστασις. ὁ γὰρ ὁ πρὸ νόμου, χὴ μετὰ νόμον, χὴ μετὰ τῦ χάριν τῦ αὐτῦ ἁμαρτίαν ἁμαρτών, τῦ αὐτῦ δίκην ὑφέξει. ἀλλ' ὁ μὲν ἡμερώτεραν, ὁ δὲ ἀκριβεστέραν, ὁ δὲ ἀπαραίτητον. ταῦτα γὰρ πάντα διαρρήδην ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς κεκήρυκται.

Πίστῳ διακόνῳ. πζ.

Τοιαῦτα χὴ λέγε χὴ πρᾶττε, δι' ὧν χὴ εἶναι χὴ νομίζοιο, ὑ μόνον εὐσεβέστατος, ἀλλὰ χὴ δικαιότατος.

Ἀσκληπιῷ ἐπισκόπῳ. πη.

Ἐπειδὴ γέγραφας θαυμάζειν ὅπως ὁ Χριστὸς τὺς φοιτητὰς ἐπέσχεμεν ἐπιμήσαντας τῇ πολυτίμῳ μύρῳ ἐκχεῖν μὴ προσηκαιδόν, καί τοι δόξαντας τὸν ὑπὲρ τῦ πένητος ποιεῖσθαι λόγον. φημὶ, ὅτι ὐκ ἂν ὁ ἄνωθ χὰτω περὶ ἐλεημοσύνης διαλεγόμενος, χὴ ταύτῃ τῦ θυσιῶν προκρίνων, νῦν ταύτην, ὡς νομίζεις, ἐξέβαλεν. ὁ γὰρ λέγων, Ἔλεον θέλω, χὴ ὐ θυσίαν. χὴ, Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. χὴ, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῦ ἀδελφῶν μυ τῦ ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. ὐκ ἂν εἰς τὸ αὐτὸν προῆγεν ἅπαξ. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ προσελθοῦσα γυνὴ ἔφθη ἐκχεῖν τὸν ἔλεον· ἀποπάτατον ἡγήσατο ἡ θεία σοφία πεισῦσαν αὐτὴς τῷ πίστει διὸ χὴ συνηγόρησεν αὐτῇ, χὴ εἶπεν, Ἔργον γὰρ χὰλὸν ἐποίησεν. ἔφα τῷ ἄῤῥητον σοφίαν. ὐκ εἶπε χὰλὸν ἔργον ἐποίησεν, ἀλλ' ἐποίησεν. ὑ γὰρ αὐτὸ χὰθ' ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα ἐξετάζει, ἀλλὰ μετὰ τῦ προσώπυ τῆς γυναικὸς, οἱονεὶ

& tempus, & locus, & sexus: & post admissum scelus, an ex scelere voluptatem ceperit, an omni doloris sensu caruerit, an in scelere perstiterit, an pœnitentia ductus sit, an casu aliquo peccarit, an ex amore, an de industria. Ac multa idem alia sunt, per quæ hoc examen grassatur. Nam & temporis discrimen expenditur, & vitæ degendæ status. Non enim is qui ante legem & qui post legem, & post gratiam, idem peccatum admisit, eadem pœna mulctabitur: verùm ille mitiore, alter grauiore, postremus acerbissima. Hæc enim omnia in sacris Scripturis apertè prædicata sunt.

Pisto Diacono. 87.

Hæc & dicito, & facito, per quæ & sis & existimeris non modò piissimus, verùm etiam iustissimus.

Asclepio Episcopo. 88.

Quoniã ad me scripsisti, te mirari, quòd Christus Discipulos suos, qui mulierem eam, quæ ingentis pretij vnguentum effundere minimè dubitarat, increpuerant, represserit, præsertim cùm eorum sermo pauperum commodis cõsulere videretur, hoc aio: Eum qui de eleemosyna tot ac tantos sermones habebat, eámque sacrificiis anteponebat, nunc eandem, quod tu existimas, minimè propulisse. Nam qui dixit, Misericordiam volo, & non sacrificium: &, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur: &, Quãdiu fecistis vni ex fratribus meis minimis, mihi fecistis, haudquaquam in contrariũ recidisset. Verùm quoniam mulier ea quæ accesserat, oleum effundere anteuertit, absurdissimum esse diuina Sapientia iudicauit ipsius fidem obterere. Atque ipsius patrociniũ suscepit, iisque verbis vsus est, Bonum opus fecit. Ac vide sapientiam omni orationis facultate præstantiorem. Non enim dixit, Bonum opus factum est: sed fecit. Neque enim ipsum facinus priuatim expendit, verùm vtà cum mulieris

Matt. 26

Matt. 9.

Matt. 5.

Matt. 25.

Mat. 26.

Universidad de Deusto
Biblioteca

perſona: perinde ac ſi diceret, Quandoquidem ſemel hoc fecit, laude atque commendatione digna eſt. Quamobrem perfectam quandam ac numeris omnibus abſolutam virtutem ab ea ne requiramus: verùm, quà fieri poteſt, coronam ei texamus. Nam ſi non hoc ſenſu mulierem cõprobaſſet, omnibus profectò, vt eius exẽplum ſequerentur, lege lata indicere oportebat. Porrò cùm nihil eiuſmodi dixerit, ſatis argumenti dedit ſe ob indulgentem quandam demiſſionemeam comprobaſſe. Nam ſi cùm dixiſſet, fecit, id ſanè pro lege habeatur: ſi autem eam, cùm id feciſſet, cã in animi anxietatem minimè coniecit, nõ eſt cur quiſquam indulgentiam huiuſmodi in legem trahat. Nam cùm ſacrificia in veteri Teſtamento permiſſa poſteà euerterit, quonam pacto, quæ hîc ne permiſit quidem, lege lata ſanxiſſet? Quemadmodum enim, ſi ante effuſum vnguentum interrogatus fuiſſet, haud dubiè illud vendi, & pauperibus dari iuſſiſſet: ſic poſteaquàm effuſum fuerat, mulieris fidem per obiurgationem extinguere abſurdum erat. Atque ad eundem quoque modum nunc faciunt probatiſſimi quique ſacerdotes. Nã ſi quis dicat, conſecrare atque appendere aliquid volo, id eum pauperibus dare iubent. Sin autem id iam ipſe fecerit, non modò eum non increpant, verùm etiam blandè ac leniter admittunt: non quòd hoc illo melius ac præſtantius eſſe ducant (non enim propterea Chriſtus venit, vt Eccleſias auro & argento impleat) ſed ne eũ, qui hoc donarium obtulit animi anxietate afficiant.

λέγων. ἐπειδὴ ἅπαξ ἐποίησεν, ἀποδοχῆς ὄντι ἀξία. μὴ τοίνυν τὴν ἀκρίβειαν παρ' αὐτῆς ἐπιζητήσωμεν. ἀλλ' ἀφ' ὧν οἷόν τε ὄζει θέφανον αὐτῇ πλέξωμεν. εἰ δὲ μὴ τούτῳ τῷ νῷ ἀπεδέξατο τὸ γύναιον, ἔλεγεν νομοθετῆσαι πᾶσι μιμήσασθαι αὐτήν. εἰ δὲ μηδὲν τοιοῦτον εἶπεν, ἔδειξεν, ὡς ἀφ' συγκαταβασιν ἐκείνην ἀπεδέξατο. εἰ μὲν γὰρ εἰποντος αὐτῆ πεποίηκε, νόμος ἔσω. εἰ δὲ πεποικυῖαν οὐκ ἐπόρησε, μὴ εἰς νόμον ἀναγάγωμεν τὴν συγκατάβασιν. εἰ γὰρ ἐν τῇ παλαιᾷ τὰς θυσίας ἐπιτρέψας ὕστερον ἀνέτρεψε, πῶς ἂν ταῦτα μηδὲ ἐπιτρέψας ἐνομοθέτησεν; ὥσπερ γὰρ εἰ περὶ τοῦ ἔκχεῖν ἠρωτήθη, ἐκέλευεν ἂν αὐτὸ πραθῆναι, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς, ὅτως μετὰ τὸ ἔκχυθῆναι ἄτοπον ἦν ἀφ' τῆς ἐπιμήσεως, σβέσαι τῆς γυναικὸς τὴν πίστιν. ὅπω καὶ νῦν ποιοῦσιν οἱ τῆς ἱερωσύνης ἐνδύκιμοι. εἰ μὲν γάρ τις εἴποι, ἀναθεῖναί ταῦτα βούλομαι, κελεύουσιν αὐτὸν δοῦναι πτωχοῖς. εἰ δὲ φθῇ ἔκεῖνος κατασκευάσαι, οὐ μόνον οὐκ ἐπιμῶσιν, ἀλλὰ καὶ ῥᾳδίως ἀποδέχονται, οὐ τῷ τὸ ἔκεῖνο προκρίνοντες. οὐδὲ γὰρ ἀφ' τοῦτο ἐπεδήμησεν ὁ Χριστὸς, ἵνα χρυσοῦ καὶ ἀργύρῳ τὰς ἐκκλησίας ἐμπλήσῃ, ἀλλ' ἵνα μὴ τὸν ἀναθέντα ἀπορήσωσιν.

Alexandro Poetæ. 89.

Virtutem nihil eſt quod adæquet: non modò quia incomparabili quadam exuperantia res omnes alias antecellit, ſed etiã quia res quoque minimè planas & æquabiles complanat, & eas quæ minimè æquæ ſunt, exæquat. Nam nec in paupertate deprimitur, nec in ſeruitute illiberalia miniſteria & officia ſuſtinet, nec in dedecore contrahitur. Eodémque modo nec in

Αλεξάνδρῳ ποιητῇ. πθ.

Ἀρετῆς ἴσον οὐδὲν, οὐ μόνον ὅτι καὶ ἀσυγκρίτων ὑπεροχῇ τῶν ἄλλων ἁπάντων διενήνοχεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ ἄνωμαλα πράγματα ἐξομαλίζει, καὶ τὰ ἄνισα ἐξισοῖ. ὅτε γὰρ ἐν πενίᾳ ταπεινῶται, ὅτε ἐν δουλείᾳ ἀνελευθέρως ὑπομένει ἀφ. κονίας, οὔτε ἐν ἀδοξίᾳ συγκέλεται. ἀλλ' οὐδ' ἐν πλούτῳ ἐξυβρίζει, ὅτε ἐν ἀρχῇ ἐπαίρεται. ἀλλὰ πᾶσι

πᾶσι τούτοις τῷ ἑαυτῆς ὑπιβάλλουσαν ὑπισήμην, κανονίζει τὰ καὶ ῥυθμίζει. οὐκ ἐκείνοις ἑπομένη, ἀλλ' τῇ ἐκείνα ἑαυτῆς τέχνῃ ἀκολουθεῖν ἀναπείθουσα. εἰ γὰρ χρὴ ἀκριβῶσαι τὸ Ομηρικόν ἔπος, ὃ συνεχῶς τρέχει χάλλος ἴσως σωματικοῖ ἐπιῤῥυθμος ὑπὶ σώματος ὡς φασὶ φέρεις, καλή τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργ εἰδῆα, μᾶλλον περὶ ἀρετῆς εἰρῆσθαι δόξει, ἢ περὶ ἧς ἤρηται. τί γὰρ κάλλιον, τίς δὲ ταύτης λαμπρότερα ὑπέρασται ἔργα. τῆς καὶ τὰς ἀνωμαλίας τῶν πραγμάτων ἀφ' τῆς ἑαυτῆς φιλοσοφίας ἐξομαλιζούσης, καὶ ἴσον τὸ φρόνημα ἐν ἀνίσοις πράγμασι φυλαττούσης, καὶ ἀοίδιμον ἀπαναταχοῦ ἑαυτῇ κατασκευαζούσης κλέος. καὶ τοὺς μὲν συμφοραῖς περιπίπλοντας τρέφει καλύσης. τοὺς δὲ ἐπὶ εὐημερίας ἐξυβρίζοντας, σωφρονίζουσης. τρὸς ταύτῃ τοίνυν τέκνον σαυτῆ τῆς ψυχῆς τὸ ὄμμα, καὶ ταύτης τὸ κάλλος τρεμισκόπει, ἵνα ἐρασθῇς αὐτῆς ἀφ' πιρος γενόμενος, ἐπαινοῖο παρὰ πάντων καὶ ἀνακηρύττοιο.

opibus & copiis inſoleſcit, nec in imperio & magiſtratu animis attollitur, verùm his omnibus ſcientiam ſuam adhibens, ea componit ac moderatur, non iis, obſecundans, ſed ea, vt artis ſuæ ductum ſequantur, adducens. Nam ſi verſum illum Homericũ, quem tu (quia fortaſſe corporeas pulchritudines ad ſtuporẽ vſque miraris perpetuò in ore habere diceris, accuratè perpendere oportet) Et pulchra, & magna, eximiorum operũmque perita: de virtute potiùs, quàm de ea, de qua dictum eſt, dictum eſſe videbitur. Quid enim ea pulchrius? Quis ſplendidiora opera nouit, quàm eaquæ rerum inæquabiles ſtatus per ſuam philoſophiã complanat, eundémque in diſparibus rebus animum ſeruat, luculentámque ac celebrem ſibiipſi gloriam conciliat: atque eos quidem, qui in calamitates cadunt, conſolatur, eos autem qui ob florentem ſtatum in contumeliã atque inſolentiam prolabuntur, caſtigat & coërcet. Quamobrem ad hanc animi tui oculum tende, ipſiúsque pulchritudinẽ contemplare: quò ardenti illius amore correptus, ab omnibus lauderis ac prædiceris.

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. ϙ.

Καὶ παρ' Ελλησι μὲν, καίτοι ἀποχειρίους αὐτοὺς ἔχων καὶ ἄγων καὶ φέρων αὐτὸς ὡς ἐβούλετο. καὶ παρὰ Ιουδαίοις, καί τοι καὶ εἰς εἰδωλολατρίαν αὐτοὺς ἐκμήνας, καὶ εἰς ἀνδροφονίας ἐκλυσθῆναι, πολλὰς αἱρέσεις ἔτεκεν ὁ διάβολος. εἰ δὲ καὶ παρὰ χριστιανοῖς πολλῷ πλείους, θαυμάζέτω μηδεὶς. τρὸ μὲν γὰρ τῆς ἐνσάρκου τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ὁρῶν πάντας ἀποτῆς καρδίας μεθύοντας, καὶ οὐδένα ὡς ἔπος εἰπεῖν καθαρῶς νήφοντα, πλείστα ἐνέβαλε φιλονεικίας σπέρματα. ἐπειδὴ δὲ ἦκεν οὐρανόθεν ὁ σωτήριος λόγος, φέρων μεθ' ἡμῶν οὐρανίου πολιτείας δόγματα, τῷ δὲ διαβόλῳ δι' ὧν τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐπιτίθη τρομηνύων τὴν ἀναμένουσαν αὐτοῖς δίκην. ἔλεγε γὰρ πορευόμενος εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ

Apollonio Epiſcopo. 90.

Et apud Gentiles (quamuis etiã eos in poteſtate ac ditione ſua habens, ac pro libitu ſuo agens ac ferens) & apud Iudæos (tametſi etiam eos velut rabido quodam furore percitos ad idolorum cultum atque homicidia impuliſſet) multas hæreſes Diabolus procreauit. Quòd ſi apud Chriſtianos quoque multò plures peperit, nemini mirum iſtud videatur. Nam cùm ante carnalem Chriſti aduentum ac præſentiam omnes vitij temulentia laborare, nec vllum, vt ita dicam, purè atque integrè ſobrium eſſe conſpiceret, idcirco pauca contentionis ſemina iniiciebat. Poſteaquã autem ſalutare Verbum cælitus venit, nobis quidem cæleſtis vitæ generis documẽta ferens, Diabolo autem, per eas minas quas in peccatores intendebat, pœnam, quæ ipſum manebat, prænuncians (dice-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matth.25. bat enim, Ite in ignem qui paratus eſt Diabolo & Angelis eius) tum verò communis ille omnium hoſtis, tum quòd genus noſtrum ſenſim ac paulatim vitium excutere, ac virtutem admittere, atque impietatem ablegare, ac pietatem amplecti perſpiceret, tum quòd condemnationis ſuæ decretum audiiſſet, acriùs aduerſum nos flauit, atque hæreſes in lucem protulit. Nam cùm pietati iam obluctari nequeat, in id omni animi contentione incumbit, vt per ipſius nomen pleroſque ad impietatem ducat: atque pietatis ſpecie atque obtentu veritatem euertere conatur: eóſque, qui optimæ vitæ laude perſæpe excelluerunt, per corrupta dogmata obterit. Etenim vnicum hoc illi opus, vnicúmque ſtudium eſt, vt omnes ad vnum, ſiue per vim, ſiue per adulterina dogmata, in exitij pelagus ſecũ præcipites agat. Hæc igitur hæreſum principes cogitantes, aduerſus veritatem ſemina iacere deſinant, illud ſecum reputantes, quòd ipſi præ cæteris in ſummo periculo verſantur. Deſinant etiam illorum auditores anticipatæ duntaxat opinioni ſeruire, atque aduerſus veritatem impetum facere: ne alioqui magnum omníque ſermone præſtantius Saluatoris facinus, quantum quidem in ipſis eſt, inane atque infrugiferum reddant. Deſinant item ij, qui rectis quidem dogmatibus gloriantur, verùm per vitæ ſegnitiem ea facere conuincuntur, quæ eos nothos ac ſpurios pietatis diſcipulos eſſe coarguunt: atque ad rectam fidem optimam vitæ rationem adiungant. Sic enim futurum eſt, vt omnes Dominicam vocem laudes noſtras prædicantem audiamus.

Theodoſio Preſbytero. 91.

¶.17. Quoniam in tuis ad me literis quæſiuiſti quámnam ob cauſam Areopagus tribunal illud Athenienſe vocaretur, in quo cõcionem habuit Paulus: hoc reſpondeo, hunc locum idcirco hoc nomen conſequutum fuiſſe, quòd Mars illic, vt aiunt, iudicium ſubierit. Pagus autem eſt ſublimis locus. In edito enim loco ſitum erat hoc tribunal. Vnde etiam apud nonnullos Pagarchi appellantur qui oppidulis aut locis quibuſdam imperant.

Eidem. 92.

Quandoquidem illud quoque intelligere cupis, cuiuſnam ſceleris conuictus Mars ſupplicio affectus ſit, pudet quidem me narrare, ſed tamen exponam. Nã eiuſmodi ſermo perſpicua Gentilium refutatio erit. Cùm enim eos, quos rerum omnium moderatores atque cuſtodes eſſe aiunt, nec pudicitiam colere, nec rectè atque integrè iudicare conſtiterit, multum certè ab eo abfuturi ſunt, vt iis diuinus honor adhiberi debeat. Ac quidem alios, ne ſermonem in longiùs producam, prætermittam (licet alioqui complures proferre queam) vnum autem duntaxat commemorabo, qui id, quod abs te quæritur explanet. Martem Agraulæ, Cecropis filiæ, vſqueadeò inſano amore exarſiſſe aiunt, vt cùm eius ætas matrimonij opus nondum ferte poſſet, ipſe tamen, vt erat feruens ac petulans amator, clauſum adhuc naturæ folliculum præmaturè inuaſerit. Ac puella quidem, vt narrant, tenero adhuc ætatis flore erat: ille autem, qui diuinos honores ſibi adhiberi poſtulabat, pauimentum ei extemporanei cuiuſdam thalami loco efficit, atque cùm nec verborum blanditiis puellæ voluntatem illexiſſet, nec ij, penes quos id ius erat, eam illi in matrimonium præbuiſſent, vi atque audacia matrimonij ſpolia tulit. Cùm igitur diuturnam cum ea vitæ conſuetudinem habuiſſet, Alcippen ex ea ſuſtulit, qua Halirrothius Neptuni filius potitus eſt. At verò Mars filiæ contumeliam infenſo animo ferens, cum interfecit: non animaduertens ipſe, quòd Cecropis filiæ vim attuliſſet. Et quidem ob vim Agraulæ adhibitam, ne leui quidem reprehenſione dignum ſe eſſe iudicauit: poſteaquàm autem Halirrothius nec ante maturam ætatẽ puellæ ſtuprum

Τῷ αὐτῷ. ϙβ.

Ἐπειδὴ καὶ ὅλῃ πίσυν ἀλοὺς ὁ Ἄρης, δίκην δέδωκεν, ἐθέλησας μαθεῖν, αἰχύνομαι μὲν φράσαι, ὅμως δ' οὐ δέρω. ἔλεγχος γὰρ ἔσται ἑλλήνων σαφὴς τὰ λεγόμενα. ὅταν γὰρ οὓς φασὶ τῶν πάντων σωφρονεῖν εἶναι, καὶ παῖδας ὀφθεῖεν, μήτε σωφροσύνην, μήτε τὸ κρίνειν ἔχοντες ὀρθῶς, σχολῇ γ' ἂν εἶεν σεπτοί· τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, ἵνα μὴ μακρὸν ποιήσω τὸν λόγον, παρήσω, καί τοι πολλοὺς ἔχων εἰπεῖν, ἑνὸς δὲ ὑπομνησθήσομαι μόνου, τοῦ τὸ ζητούμενον παρὰ σοῦ σαφηνίζοντος. Ἀγραύλῃ τῇ Κέκροπος φασὶ τὸν Ἄρεα, ὡς μηδέπω τῆς ἡλικίας αὐτῆς δυναμένης παρθενολύπων ἀναχέσθαι γάμων, θερμῶν ὄντα καὶ ἀκόλαστον ἐρᾶσθαι, μύοντα ἐπὶ τὸν κάλυκα τῆς φύσεως, παρὰ τὸν χαρὸν διάσαλον· καὶ ἦν μὲν ἡ παῖς, ὡς φασιν, ἄπαλον ἔτι τῆς ἡλικίας τὸ ἄνθος ἔχουσα. ὁ δὲ παρασκευάζεσθαι ἀξιῶν, αὐτοσχέδιον νυμφῶνα ταύτῃ ποιεῖ τῷ δαφος, οὐ πειθοῦς τῆς κόρης τὸ ἀθέλκτιον δείξας, ὃ τῆς κυείας τὸ δοῦναι τὸν γάμον παρεχηκότων βίᾳ καὶ ἡσσηθεὶς γάμων ἐλπίσατο λάφυρα συμβιώσας ποιήσειν ὅτι πολύ. ἐκ ταύτης ἄγει τὸν Ἀλκίππην, ἣν ἔσχεν Ἁλιρρόθιος, ὁ τῆς Ποσειδῶνος ὑὸς, ἀλλὰ δυσχεράνας ὁ Ἄρης ἐπὶ τῇ ὕβρει τῆς θυγατρὸς, ἀναιρεῖ τοῦτον, αὐτὸν ἑαυτὸν λαβών, ὡς ἐδίασατο τὸν Κέκροπος. καὶ ὅπερ μὲν τῆς ἐνεγκόσης τὸν βίαν ἀφὸ τὸν γάμον ἐσάλευσεν, οὐδὲ μικρᾶς ἑαυτὸν ἄξιον εἶναι μέμψεως ἐδοκίμασεν· ἐπὶ δὲ Ἁλιρρόθιος ὅτε τὸ ἄωρον ὕβρισεν, ὅτε τὴν βίαν τῆς πειθοῦς προεπέμψατο, ἀλλ' ἐποίει σωφρονεῖν τὸν κόρην τῆς παθεῖν, εἰ μὴ ἐκαλείσας αὐτὸν τὸ δικαστήριον τὸ ἐν Ἀθήναις, ὃ καὶ ὁ Παῦλος ἐδημηγόρησεν· ἀντιπτέλλω, ὅπου ὁ Ἄρης, ὡς φασιν, ἐκρίθη δίκας ἔδωκε· πάγος δὲ, ὁ ὑψηλὸς τόπος. ἐν γὰρ ὄρθῳ τινὶ ἦν ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον, ὅθεν καὶ παγαρχοι καλοῦνταί παρὰ τισιν, οἱ τῆς κωμῆς ἢ τόπων τινῶν ἄρχοντες.

Universidad de Deusto
Biblioteca

intulit, nec vim illecebris ac perſuaſioni prætulit, verùm effecit, vt niſi effuſis genis pudor voluntatem obtexiſſet, aſſenſum libidini præberet, vſque adeò eum ſupplicio dignum eſſe cenſuit, vt & accuſator, & Iudex, & carnifex ipſius fieret. Quo nomine apud Areopagum à Neptuno accuſatus, atque conuictus, ipſe quidem ſupplicio affectus eſt: loco autem, ad ſempiternã infamiam ipſi inurendã, nomen reliquit.

Theodoſio Scholaſtico. 93.

Sæpenumero eos miratus ſum, qui cùm fidei atque optimæ vitæ curam nullam gerant, ea quærunt ac ſolicitè inueſtigant, quæ nec inueniri poſſunt, & cùm quæruntur, diuinam iram concitant. Nam cùm ea, quæ Deus nobis minimè nota eſſe voluit, tanquam per vim ſcire contendimus, nec eorum ſcientiam conſequemur (quonam enim modo, Deo nolente?) atque ex huiuſmodi inueſtigatione præter periculum nihil percipiemus. Quamobrē huiuſmodi rerum exploration em, vt natura noſtra præſtantiorem, captúmque omnem excedentem, miſſam facientes, atque ad rectè fidei, optiméque viuendi rationis portum confugientes, hinc nobis ſecuritatem comparemus.

Iſidoro Preſbytero. 94.

Et admiſſo delicto pœnitentia minimè duci, pernicioſum eſt: & deſperatione affici pernicioſius. Illud enim à ſegnitie ac ſocordia manat: hoc à ſtupore atque indolentia. Quantò autem ſtupor ſocordia grauior eſt, tantò quoque deſperatio negligentiam grauitate ſuperat. Ille enim immedicabile malum eſt: huic ad medecinam aditus patet. Quandoquidem ille deprauati atque corrupti iudicij eſt: hæc autem circunſcriptionis & impoſturæ. Quamobrem ne nos accuſes, vt incuria laborantes, atque ad miſerum Zoſimum literas minimè cudentes, cùm ille duobus his moleſtiſſimis vitiis depreſſus ſit, nempe ſocordia, & ſtupore. Non enim indulſit, nec vim illecebris ac perſuaſioni prætulit, verùm effecit, vt niſi effuſis genis pudor voluntatem obtexiſſet, aſſenſum libidini præberet, vſque adeò eum ſupplicio dignum eſſe cenſuit, vt & accuſator, & Iudex, & carnifex ipſius fieret. Quo nomine apud Areopagum à Neptuno accuſatus, atque conuictus, ipſe quidem ſupplicio affectus eſt: loco autem, ad ſempiternã infamiam ipſi inurendã, nomen reliquit.

Θεοδοσίῳ ϛχολαστικῷ. ϙγ.

Πολλάκις ἐθαύμασα τῆς πίστεως μὲν πέρι καὶ πολιτείας ἀρίστης μηδένα ποιεμένων λόγον, σκέψεσι δὲ πολυπραγμονούντων καὶ ζητούντων, ἃ μήθ' εὑρεῖν οἷόν τε, καὶ τὸ θεῖον παροξύνει ζητήματα. ὅταν γὰρ ἄκρᾳ ἡμᾶς οὐκ ἠθέλησεν εἰδέναι, ταῦτα διαζώμεθα μανθάνειν, ὅτε εἰσόμεθα. πῶς γὰρ θεῷ μὴ βλομένῳ, καὶ τὸ κινδυνεύειν ἡμῖν ἐκ τοῦ ζητεῖν ἄφεσιν μόνον· ἐάσαντες τοίνυν, ὡς ἐπὶ φυὴ καὶ μιδαμόθεν ἀλόσιμον τῷ περὶ τούτων βάσανον, καὶ εἰς τὸν τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας καταφυγόντες λιμένα, σκεῖσθαι ἑαυτοῖς τὴν ἀσφάλειαν ποιεζώμεθα.

Ισιδώρῳ πρεσβυτέρῳ. ϙδ.

Καὶ τὸ μὴ μεταγινώσκειν πλαίοντα ὀλέθριον· ἡ τὸ ὑπομεινώσκειν ὀλεθριώτερον, τὸ μὲν ὑπὸ ῥαθυμίας, τὸ δὲ ὑπὸ ἀναλγησίας φύεται. ὅσῳ δὲ ἀναλγησία ῥαθυμίας χαλεπώτερον, τοσούτῳ ὑπόγνωσις ῥαθυμίας ἀγαλεώτερον· τὸ μὲν γὰρ ἀνήκεστόν ὅτι κακόν· τὸ δ' εἰς θεραπείαν βαδιεῖται. ἐπειδὴ τὸ μὲν κρίσεως ὅτι διεφθαρμένης, τὸ δὲ ῥᾳθυμοτέρου λογισμοῦ καὶ ἀπάτης· τί τοίνυν ἡμῖν ἐγκαλεῖς ὡς ἀμελοῦσι, καὶ μὴ χαρίζεσθαι πρὸς τὸν δείλαιον Ζώσιμον γράμματα, σκεῦος δυοῖν τοῖς ἀγαλεωτάτοις βαπτιζόμενος κακοῖς, ῥαθυμίᾳ τε καὶ ἀναλγησίᾳ. οὐκ ἠμελήσαμεν, ὦ βέλτιστε· ἀλλὰ παρὰ πολλῶν τοῦτο ἔπεισχεν πολλάκις παρορμηθέντες κεκμήκαμεν καὶ λόγων καὶ προτροπῆς, καὶ ἀπειλῆς, καὶ ἐπαγγελίας, καὶ κολάσεως νουθετοῦντες τὸ ἀμείλικτον σκεῦος θηρίον· καὶ ὡς ἔοικεν, ἐλάθομεν, ἀθύμως ἀμήχανοντες, καὶ ἀνθρωπόμορφον δαίμονα εἰς ἡμερότητα συνδιαζεσθαι φιλονεικοῦντες· εἰδὼς τοίνυν, ὡς τῆς εἰς ἡμᾶς ἠκόντων οὐδὲν ὅτε παρελείφθη, ὅτε παραλειφθήσεται, τὰς σὰς αὐτῆς χαρίσαι προσευχάς· τάχα πῶς ἐκνεύσοι σὺ τῆς τοσαύτης μανίας.

Τῷ αὐτῷ. ϙε.

Ἡ μὲν συγγνώμη σκεύεσι νέμεσθαι ἂν εἴη δικαία τοῖς μὴ ἀφ' ἑκουσίου εἰς μείζονα παιδοτελβυθμίοις πλάσματα, ἡ δὲ κόλασις ἐπεὶ ὀφείλεται τοῖς ἀπὸ τῆς ἑκουσίου μὴ ἀφελθεῖσι. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον· ἐπειδὴ δὲ γέγραφας βούλεσθαι μὲν περὶ ῥήσεων προφητικῶν πυθέσθαι, μὴ τολμᾶν δὲ, ἀντεπιτέλλω. ὅπερ ἀπειθοίμην ἂν σοι, εἰ αὐθοίμην σιγῶντα ἃ ἐρέσθαι βούλει.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ϙϛ.

Εοικας πεπεῖσθαι τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ, καὶ τῇ ἀναγνώσει προσέχειν τὸν νοῦν. διὸ δὴ καὶ αὐτὸς σαφηνίσαι τὸ παρ' σοῦ προβλήθεν πειράσομαι. ἔφης γὰρ πῶς εἶχε σὺν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἁπέβαινε Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἁφθῆναι. καὶ εἶπε Βαλτάσαρ καὶ ἐνέδυσαν τὸν Δανιὴλ πορφύραν, καὶ τὸν μανιάκην τὸν χρυσοῦν περιέθηκαν περὶ τὸν τράχηλον αὐτῷ· καὶ ἐκήρυξαν περὶ αὐτῷ εἶναι αὐτὸν ἄρχοντα τρίτον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῷ. οἶμαι τοίνυν ὅπ ἐπειδὴ ἡ μὲν θεία ἀποφασις σκότους ἦν τυγχάνοντος ὅπ τῷ τοίχου ἐχαράχθη. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ καπνὸς τῆς λαμπάδος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐταράχθη σφόδρα καὶ παρελύθη ὑπὸ τῷ νου curia laborauimus, optime vir, verùm à multis hac de cauſa perſæpe incitati, indomitã illam feram, & ſermone, & cohortatione, & minis, & pollicitatione, & ſupplicijs ad defatigationem vſque monuimus. Verùm, vt apparet, illud minimè animaduertimus, nos Æthiopē dealbare, dæmonémque humana forma præditum ad mãſuetudinem & lenitatem pertrahere ſtudere. Quamobrem iſtud compertum habẽs, nos quicquam, quod ad officium noſtrum pertineat, nec prætermiſiſſe, nec prætermiſſuros eſſe, tuas ipſe preces largire. Sic enim fortaſſe ex tanta inſania emerget.

Eidem. 95.

His quidem ignoſci meritò queat qui per lenitatem ad maiora peccata haudquaquam erudiuntur. Eos autem pœna ſubſequi debet, qui ex lenitate nihil emolumenti percipiunt, Atque hæc hactenus. Quoniam autem ſcripſiſti, tibi quidem in animo eſſe de Propheticis quibuſdam vocibus me interrogare, verùm id facere minimè audere, illud reſcribo, me infenſo animo in te futurum, ſi te, quæ percunctari velis, reticere ſenſero.

Timotheo Lectori. 96.

Apparet te diuini viri Pauli verbis obtemperare, mentémque lectioni attentam habere. Ac propterea ipſe quoque id, quod abs te propoſitum eſt, explanare conabor. Quæſiuiſti enim quonam pacto cùm rex Balthaſar in ipſa nocte oppreſſus fuerit, his verbis vſa ſit Scriptura, Et dixit Balthaſar, & indutus eſt Daniel purpura, & circundata eſt torques aurea collo eius, & prædicatum eſt de eo quòd haberet poteſtatem tertius à rege. Exiſtimo igitur poſteaquàm diuina ſententia, coortis iam tenebris, in pariete ſculpta fuerat, (hoc enim verba illa indicant, contra candelabrum) rex autem vehementer conturbatus ac metu fractus ac diſſolutus erat: regina porrò dementis gradu deturbata, ob regis diſſolu- 1. *Tim.* 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionem conſuetam, ſuæque dignitati conſentaneam modeſtiam aſpernata, in conuiuium nocte adhuc vigente inſiluit, diuinum oraculum à ſapientiſſimo Daniele expoſitum fuiſſe, eúmque purpura confeſtim ac torque donatum inſpectante omni exercitu, iiſque qui magiſtratum gerebant (non enim dubium quin ſapientiæ præmia in promptu eſſent) atque ipſis præſentibus promulgatum, quod tertius in regia dignitate iam futurus eſſet, hoc eſt, poſt ipſum ac reginam. Quòd ſi quis id in frequenti foro ac non in aula regia promulgari debuiſſe dicat, illud ſciat, ea quæ in regijs aulis fiunt, vbique etiam vim obtinere. Ea enim diuinitus immiſſa ſententia quæ intus confirmatur, vtique vim obtinere conſueuit. Quin illud fortaſſe veriſimilius eſt, præconium illud literis quoque conſignatum fuiſſe. Illud porrò, quod in palatio factum fuerat, ac iam iámque vbique futurum erat, atqueadeò per eius qui imperarat, iudicium completũ fuerat, Hiſtoriographus tanquam factum poſuit. Vnde etiam Darius Medus, qui tyranno ſucceſſit, cùm nihil eorum, quæ contigiſſent, ignoraret, eũ ſummo honore affecit.

φόβυ· ἡ δὲ βασίλισσα ἐκκρυβεῖσα τῆς λογισμῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆ τῆ βασιλέως παράλυσιν ἀμελήσασα τῆς συνήθους καὶ πρεπούσης εὐκοσμίας, εἰσεπήδησεν εἰς τὸ συμπόσιον ἐπὶ νυκτὸς ὕσης, τὸ θεῖον θέαμα, ἑρμηνεύεσθαι παρὰ τοῦ σοφωτάτου Δανιὴλ· καὶ τῆ μὲν πορφύρα καὶ τῷ περιαυχενίῳ κοσμεῖσθαι τιμᾶσθαι παρεσκεύασε καὶ τῆς τριτείας καὶ τῆς ἐν τέλει πρώτης. τὸ δὲ λοιπὸν ὅλον ὅτι τῆς σοφίας τὰ γέρα. τὸ δὲ κήρυγμα γενέσθαι ὅτι τῆς παρόντων ὅτι τρίτος ἔσται ἐν τῆ βασιλείᾳ, τυτέστι, μετ᾽ αὐτὸν καὶ τῶν βασιλίδων. εἰ δὲ πληθύσης ἀρρεσᾶς εἴποι τις ἐλέγθη γενέσθαι, καὶ ὄχι ἐν τοῖς βασιλείοις γόνμασι, καὶ πανταχοῦ κυροῦται. ἡ γὰρ ἔνδον κυρεμένη θειοτάτη ψῆφος, πανταχοῦ κρατεῖν πέφυκεν. ἴσος δὲ μᾶλλον εἰκὸς καὶ ἐν γράμμασι σφαττεσθαι. τὸ δὲ ἐν τοῖς βασιλείοις γεγενημένον, ὅσον οὐδέπω καὶ ὅτι πάντων ἑτοίμων. μᾶλλον δὲ καὶ πεπληρωμένον. τῆ κρίσει τῆ τεσσάρων, ὡς γενόμενος ὁ Ἰσραηλίτης ἔθηκε. διὸ δὴ καὶ Δαρεῖος ὁ μῆδος ὁ τὸν τύραννον σφάξας ἔθνος ἔδεξεν ἀγνοήσας τῆς γεγενημένης, τῆς ἀνωτάτω τιμῆς αὐτὸν ἠξίωσεν.

Algio. 97.

Illud fortaſſe ignoras, id quod dubitationem habet, alia dubitatione minimè vnquam diſſolui: verùm nos ab iis rebus quæ in confeſſo ſunt, controuerſarum ſolutionem quærere ſolere:

Αλυπίῳ. ϛζ.

Ἴσως ἀγνοεῖς, ὅτι οὐδέποτε ἄπορον ἀπορῶ λύεται, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ὁμολογουμένων λαμβάνειν εἰώθαμεν.

Leontio Epiſcopo. 98.

Plerique homines virtutem quidem expetunt: verùm iter illud, quod ad eam ducit, tenere grauantur. Alij autem virtutem ne quidem eſſe exiſtimant. Operæ pretium igitur eſt, iis quidem, vt ſegnitiem excutiant, perſuadere: hos autem docere, virtutem verè virtutem eſſe.

Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ. ϛη.

Πολλοὶ τῆς ἀνθρώπων ὀρέγονται μὲν ἀρετῆς, τῶν δὲ ἐπ᾽ αὐτῶ φέρουσαν ὁδὸν ὀκνοῦσιν ἰέναι· ἄλλοι δὲ οὐδ᾽ ἀρετῶ εἶναι ἡγοῦνται. χρὴ γοῦν τοὺς μὲν πεῖσαι τὸν ὄκνον ἀποθέσθαι· τοὺς δὲ διδάξαι, ὅτι ἄντως ἀρετή ἐστιν ἡ ἀρετή.

Aphrodiſio Presbytero. 99.

Quoniam Iudæus quidẽ, vt ad me ſcripſiſti, inſcitiæ plenus, diuinum Euangeliſtam, quòd his verbis vſus ſit, Ne ipſum quidem mundum capere poſſe arbitror eos qui ſcribendi ſunt libros, hyperbolicæ locutionis damnans, negotium tibi faceſſiuit: operæpretium eſt ex veteri teſtamẽto, quod ipſe quoque probat, ac diuinum exiſtimat, ea, quæ per hyperbolem dicta ſunt, in medium producere, vt ille intelgat, Euangeliſtam quoque veterem illam Scripturam ſequentem, ea ſcripſiſſe, quæ ſcripſit. Quidnam igitur ſcriptum ſit, diſcamus. De Chananæis quidem vrbibus, *Deut.1.* Vrbes muro cinctæ ſunt vſque ad cælum: *Exod. 3.* de terra autem eorum dictum eſt, Terram fluentem lacte & melle. Denique de nauigantibus, Aſcendunt vſque ad cælos, & deſcendunt vſque ad abyſſos. *Pſal.106* Hæc igitur ille ruſticè ſapiens exponat, non ad allegoriam confugiens; nec numeralem ſenſum afferre ſtudens, ſed res ipſas explicans. Quòd ſi non poteſt (neceſſe eſtenim vt vel hæc hyperbolicè dicta eſſe fateatur, vel interpretatione opus habere) quid eſt, quamobrẽ extremæ inſcitiæ aduerſum ſe argumentũ præbens, Euangeliſtam carpat, qui etiam ſi hyperbolen adhibuiſſe videatur, eam tamen mitigauit, dum dixit, puto. Etenim illic quidem mera eſt Hyperbole: hîc autem temperata. Nec enim eam ſimpliciter dimiſit, ſed caſtigauit ac leniuit. Porrò qui hyperbolas caſtigat, duplicem rem facit nam & cupiditatem ſuam indicat, & veritatem attingit. Quin illud quoque probabile eſt, ne hyperbolicè quidem hoc dictum eſſe. Nec enim dictum eſt, Ieſum multa quoque alia ſigna in hoc mundo feciſſe, ſed indefinitè, feciſſe. Sunt autem alia ipſius miracula hoc mundo antiquiora, quæ quidem nec ſcripto, nec libris tradi poſſunt, non modò propter multitudinem & magnitudinem, ſed etiam quia ſermonis & mentis vim ſuperant. Quis enim cæleſtium agminum naturam, ordinem, ornatum, concordiam, concinnitatem, charitatem, pacem referre poterit, aliáque omnia, quæ ne enumerando qui- *Ioan.21.*

ἀπαιδευσίας ἀναπλέως ὡς ὑπερβολὴν καταγνοὺς τῆ εἰρηκότος θείᾳ εὐαγγελιστῆ· ἆρ᾽ αὐτὸν οἴμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία, φράγματά σοι παρέσχεν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐκ τῆς παλαιᾶς ἀφορμῆς, ἵν᾽ καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος καὶ θείαν ἡγεῖται, τὰ ὑπερβολικῶς εἰρημένα εἰς μέσον ἀγαγεῖν, ἵνα εἰδῆ ἐκεῖνος, ὅτι καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς τῆ παλαιᾶ ἐκείνη ἑπόμενος γραφῆ γέγραφε ἃ γέγραφε. τί οὖν γέγραπται μάθωμεν περὶ μὲν τῶν πόλεων τῶν Χαναναίων, Πόλεις τετειχισμέναι ὑπάρχουσιν ἕως τοῦ οὐρανοῦ· περὶ δὲ τῆς γῆς αὐτῶν λέλεκται, Γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· περὶ δὲ τῶν πλεόντων, Ἀναβαίνουσιν ἕως τῶν οὐρανῶν, καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων· ἑρμηνευέτω τοιγαροῦν ἐκεῖνος ὁ ἀγροικόσοφος, μὴ καταφεύγων εἰς θεωρίαν, μηδὲ προπολογεῖν πειράμενος, ἀλλ᾽ αὐτὰ φράζων τὰ πράγματα. εἰ δ᾽ οὐ δύναται· ἀνάγκη γὰρ αὐτὸν λέγειν ἢ ὑπερβολικῶς εἰρῆσθαι, ἢ ἑρμηνείας δεῖσθαι· τίνος ἕνεκεν ἀμαθίας ἐσχάτης καθ᾽ ἑαυτοῦ δεῖγμα φέρων ἔδοξεν ὑπολαμβάνεσθαι τῶ εὐαγγελιστῶ, τῶ καὶ δόξαντος ὑπερβολῆ κεχρῆσθαι κολάσαντος αὐτὸν, ἀφ᾽ τῶ εἰρηκέναι, οἶμαι· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἄκρατός ἐστιν ἡ ὑπερβολή· ἐνταῦθα δὲ καὶ κεκραμένη· οὐ γὰρ ἀφῆκεν αὐτὸν ἁπλῶς, ἀλλ᾽ ἐκόλασεν· ὁ δὲ τὰς ὑπερβολὰς κολάζων, δύο ποεῖ, καὶ τὸν ἑαυτῶ δεικνύει πόθον, καὶ τῆς ἀληθείας ἅπτεται· εἰκὸς δὲ μηδὲ ὑπερβολικῶς εἰρῆσθαι· οὐ γὰρ ἐρρέθη, πολλὰ καὶ ἄλλα σημεῖα πεποιηκέναι τὸν Ἰησοῦν ἐν τῶ κόσμω τούτω, ἀλλ᾽ ἀδιορίστως πεποιηκέναι· ἔστι δὲ αὐτοῦ ἄλλα τὰ ἔργα τοῦ κόσμου προεσβύτερα, ἃ πινα ὅτε γραφῆ ὅτε βιβλίοις παραδοθῆναι οἷόντε, οὐ μόνον ἀφ᾽ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ καὶ ἀφ᾽ τὸ ὑπὲρ λόγον καὶ νῦν εἶναι· πῆ γὰρ δυνήσεται διηγήσασθαι τῆς οὐρανίων ὀνομάτων τῶ φύσει, ἢ τάξεως τῶν στρατευμάτων, ἢ εὐκοσμίας, ἢ ὁμονοίας, ἢ φιλίας, ἢ εἰρήνης, ἢ ἁπάντων τῶν ἄλλων; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοσοῦτον εἰρήσθω· ἐπὶ δὲ τὸν ἀνθρώπινον κόσμον ἐλθόντες, ἐκεῖνον ἐπιδείξωμεν τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐπιφανέντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐπιδημήσαντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἀναστραφέντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἀποθανόντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἀναστάντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἀναληφθέντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐλθόντα πάλιν μετὰ δόξης, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐσόμενον κριτὴν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἁπάντων, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐσόμενον βασιλέα τῶν ἐν ἀνθρώποις ἁπάντων, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐσόμενον θεὸν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἁπάντων. ἐπὶ τοῦτον τὸν κόσμον ἐλθόντες, ἐκεῖνον ἐπιδείξωμεν τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐπιφανέντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐπιδημήσαντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἀναστραφέντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἀποθανόντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἀναστάντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἀναληφθέντα, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐλθόντα πάλιν μετὰ δόξης, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐσόμενον κριτὴν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἁπάντων, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐσόμενον βασιλέα τῶν ἐν ἀνθρώποις ἁπάντων, τὸν ἐν ἀνθρώποις ἐσόμενον θεὸν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἁπάντων.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem recenſeri poſſunt? Quòd ſi etiam hoc dictum de dogmatum magnitudine & ſummitate quiſpiam accipiat, à vero minimè aberrabit. Ac quidem Apoſtoli, ea, quæ ceperunt, literis complexi ſunt, velut Petrus Apoſtolici chori Præſul, in eo libro, quo res ſuas geſtas narrat, apertè pronunciauit. Quæ cepimus, ſcripſimus: at mundus, ne ea quidem, quæ ſcripta ſunt, capere potuit: Nam nec auarus de voluntaria inopia ſermonem cepit, nec laſciuus eum, qui de pudicitia erat, nec alienorum bonorum raptor, eum, qui de iuſtitia, nec crudelis, eum, qui de humanitate, nec iracundus, eum, qui de manſuetudine. Si igitur, quæ Apoſtoli ceperunt, mundus minime cepit (idque & Chriſtus clamat his verbis vtens, Sermo meus non capit in vobis: & Paulus, cùm ait, Capite nos,) quæ ne Apoſtoli quidem fortaſſe ceperunt, quonam tandem modo mundus ea cepiſſet? Per mundum autem, hominum turbã, mundanarum & terrenarum rerum admiratione perculſam intelligi: de qua dictũ eſt, Et mundus eum non cognouit. Hic porrò mundus, non locorum, ſed morum, non ob literatũ multitudinem, ſed ob rerũ magnitudinem, ea minimè capit.

τὴν τάξιν, τὴν εὐκοσμίαν, τὸν ῥυθμὸν, τὴν ἐμμέλειαν, τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν εἰρήνην, τἆλλα πάντα ἀτρῶ οὐδ' ἀριθμῆσαι δυνατόν. εἰ δὲ καὶ εἰς δογμάτων τις μέγεθος καὶ ἀκρότητα ἀναλάβοι τὸ εἰρημένον, οὐκ ἂν ἁμάρτοι τῆς ἀληθείας. οἱ μὲν οὖν ἀπόστολοι ἃ ἐχώρησαν ἔγραψαν, καθὼς Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῇ χορῇ ἐν ταῖς ἑαυτῆ πράξεσι σαφῶς ἀπεφήνατο, ἃ ἐχωρήσαμεν, ἐγράψαμεν. οὐδὲ κόσμος οὐδὲ τὰ γραφέντα ἐχώρησεν. ὁ γὰρ φιλοχρήματος, οὐκ ἐχώρησε τὸν τῆς ἀκτημοσύνης λόγον. οὐδ' ὁ λάγνος, τὸν περὶ σωφροσύνης· οὐχ ὁ πλεονέκτης, τὸν περὶ δικαιοσύνης. οὐχ ὁ ὠμὸς, τὸν περὶ φιλανθρωπίας. οὐχ ὁ θυμώδης, τὸν περὶ πραότητος. εἰ τοίνυν ἃ οἱ ἀπόστολοι ἐχώρησαν, ὁ κόσμος οὐκ ἐχώρησε· καὶ βοᾷ ὁ μὲν Χριστὸς, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν· ὁ δὲ Παῦλος, Χωρήσατε ἡμᾶς. ἀ μὲν οἱ ἀπόστολοι ἴσως ἐχώρησαν, πῶς ἂν ὁ κόσμος ἐχώρησε; κόσμον δὲ καλεῖ, τὸν περὶ τὰ κοσμικὰ καὶ γήϊνα φράγματα ἐπιπολαίως ὄχλον. περὶ ὃ ἐρρέθη, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. ὃ χωρεῖ δὲ εἰρημένος κόσμος, ὃ τόπων, ἀλλὰ τρόπων· ὃ οὐ πλῆθος γραμμάτων, ἀλλὰ μέγεθος πραγμάτων.

Paulo. 100.

Quid tu, cùm teipſum ignores, ô homo, quæ ſupra te ſunt, quæris? Quid autem dico teipſum? Vnum eorum quæ in manibus ſunt, mihi expone: Ac tum ea, quæ ſupra te ſunt, curioſiùs inquirentem, haud accuſabo. Ignis ille à quo artes ſcaturiunt, non modò à ferro, & ære, ac lapidibus, ſed etiam ab aquis & lignis naturæ vi exilit. Hoc ergo miraculum mihi expone: lignóne inſitus eſt? quin igitur illud abſumit? At non inſitus eſt, quonã igitur modo ex eo creatur? Cùm igitur ignis, ſine quo nihil penè quod alicuius pretij ſit, homines machinantur (nam & frigori ſuccurrit, & tenebras propulſat, & ad omnem artem ac ſcientiam adiumento eſt) nemo

Παύλῳ. ρ.

Τί σὺ τὸν ἑαυτὸν ἀγνοῶν, ἄνθρωπε, τὰ ὑπὲρ σαυτὸν ζητεῖς; καὶ τί λέγω τὰ ὑπὲρ σαυτὸν; ἓν τῶν ἐν χερσί μοι ἑρμήνευσον, καὶ τότε τὰ ὑπὲρ σαυτὸν πολυπραγμονοῦντα, οὐκ αἰτιάσομαι. τὸ πῦρ, ἀφ' ὃ πηγάζουσιν αἱ τέχναι, οὐ μόνον ἀπὸ σιδήρου καὶ χαλκοῦ ἢ λίθων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὑδάτων ἢ ξύλων ἐκπηδᾷ πέφυκε. δίηγησαί οὖν μοι τὸ θαῦμα. ἆρ' ἔγκειται τῷ ξύλῳ; πῶς οὐκ ἀναλίσκει τοῦτο; ἀλλ' οὐκ ἔγκειται, πῶς οὖν ἐξ αὐτοῦ γίνεται; εἰ τοίνυν τὸ πῦρ, ὃ ἄνευ οὐδὲν ὑδὲν ἀξιόλογον μηχανῶνται ἄνθρωποι· ὠφέλιμον γάρ ἐστι· ψύχει, σκότος δ' ἀλεξιφάρμακον, συνεργὸν δ' εἰς πᾶσαν τέχνην ἢ ἐπιστήμην.

μην, οὐδεὶς δύναται φέρσαι, πῶς ἐμφωλεύει μὲν ταῖς ὕλαις, οὐκ ἀναλίσκει δὲ ταύτας· ὅταν δὲ εἰς τὸ ἔξω πηδήσῃ, ἀναλωτικὸν γίνεται τῶν τεκουσῶν ὑλῶν. πέφυκεν οὖν ἃ βασανίζομεν, ἃ μήτε ἐφικτά ἐστι, μήτε εἰ ἐφικτὰ ἦν, μέγα τι συντελέσαι πρὸς ἀρετὴν ἠδύνατο. τί γὰρ πρὸς ἀρετὴν συμβαλεῖται, τὸ περιεργάζεσθαι ἡλίου δρόμον, καὶ σελήνης κύκλον, καὶ ἀστέρων θέσιν, καὶ γῆς σχῆμα καὶ διάστημα, καὶ ὅσα ἄλλα οἱ δοκησίσοφοι πολυπραγμονοῦντες, τῆς μὲν ἀληθείας, καὶ τῆς τῶν ὄντων σοφίας διήμαρτον, εἰς ἀδολεσχίαν δὲ τὸν βίον ἐδαπάνησαν.

explicare queat, quonam pacto in lignis quidem deliteſcit, nec tamen ea abſumit, cùm autem foras proſilierit, materias eas, ex quibus procreatus eſt, abſumit, deſine quæſo ea perſcrutari, quæ nec comprehẽdi poſſunt, nec, ſi poſſẽt, magnum aliquod momentum ad virtutem afferre poſſent. Quid enim ad virtutem allaturum eſt, ſi quis ſolis curſum, & lunæ orbem, & ſtellarum ſitum, & terræ figuram ac ſpatium inquirendum ſuſcipiat, aliáque omnia, quæ homines ſuo iudicio ſapientes & eruditi, curioſè indagantes, à veritate quidem & vera ſapientia exciderunt, in nugis autem & ſermonum ineptiis vitam conſumpſerunt.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. ρα.

Ἐπὶ τῆς σῆς, ὦ ὁσιώτατε, εὐαρχίας, ἔθ' ὁ πλούσιος ἔτι λύμῃ τῶν ἄλλων κέκτηται τὴν τῶν χρημάτων ἰσχύν, ἔθ' ὁ πένης συμβιοὺς, ἀλλὰ τῷ πλουτεῖν ὑστερηται τῆς ἰσηγορίας· ἀλλ' ὁ μὲν τὰ θεσμὰ δικαίων ἀχυρωμένος, τὸν τῆς ἀληθείας κεκτῆσθαι νενόμισται θησαυρόν. ὁ δὲ τῶν ἐνδεὴς καὶ τοὺς Κροίσου ἔχειν θησαυροὺς, πένης εἶναι κέκριται, καὶ ὅτε λόγε δύναμις τῷ ἀδέκαστον φρόνησιν ἀφέλκει τῆς ὀρθῆς κρίσεως. ὅτε ῥήτορος δεινότης καταστοφίζεται τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἀκλινὴς ἔσηκεν ἡ σὴ ψυχὴ, καθαρὸν τὸ δίκαιον τοῖς κεκομμένοις βεβαιοῦσα. τοιοῦτος δ' ὢν ἐν ταῖς ψήφοις τῷ φιλανθρωπίᾳ πλέον σαυτὸν νενίκηκας, ἢ ὅσῳ δικαιοσύνης τοὺς ἄλλους ὑπερήκοντισας. διὸ καὶ καταθρηνοῦσιν ἑαυτὰς αἱ πόλεις αἱ τυραννούμεναι, ὧν μία τυγχάνει καὶ ἡ Πηλουσιωτῶν. τῶν γὰρ ἐναντίων πειράσθαι, τοὺς μὲν ὑπὸ σοὶ τελοῦντας μακαρίζουσιν, ἑαυτὰς δὲ ταλαιπίζουσιν. ὁ γὰρ μυρίων τιμωρίων ἄξιος, εἰ χρήματ' ἔχοι, ὑπόβλεπτος παρ' ἐκείνοις καὶ σεβάσμιος. ὁ δ' ἀρετῇ κομῶν εἰ πένης εἴη, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀτίμοις τελεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβουλεύεται. ἐν δὲ ταῖς κρίσεσιν, ὅπου ὁ χρυσὸς ῥέπει,

Hermogeni Epiſcopo. 101.

In probo tuo imperio, vir ſanctiſſime, nec diues ad aliorum perniciem, pecuniarum vim poſſidet, nec qui in paupertate viuit, cauſæ ex æquo dicendæ poteſtate ob egeſtatem priuatur: verùm is quidem, qui iuris & æqui opibus munitus eſt, veritatis theſaurum poſſidere iudicatur, qui autem his caret, etiamſi Crœſi theſauros habeat, inops eſſe cenſetur: ac neque ſermonis facultas incorruptam prudentiam à recto iudicio abſtrahit, nec oratoris eloquentia veritatem eludit: verùm anima tua firma conſiſtit, precum ius, iis, qui in iudicium adducti ſunt, tribuens. Porrò cùm in ferẽdis ſententiis talis ſis, benignitate rurſum magis teipſum ſuperaſti, quàm quantum iuſtitiæ laude alios præteris. Ac propterea vicem ſuam lugent vrbes eæ, quæ tyrannide opprimũtur: quarum vna eſt Peluſium. Etenim contraria experientes, eos quidẽ qui tibi ſubſunt, beatos iudicant: ſe autem miſeros & infelices. Nam qui ſexcentis ſuppliciis dignus eſt, ſi opes habeat, conſpicuus apud illos & potens eſt: qui autem virtute floret, ſi pauper ſit, non modò inter infames cenſetur, ſed etiam inſidiis appetitur. In iudiciis autem, quò aurum vergit, illuc etiam ſententia propendet: ac ius quidem violatur, iniquitas autem dominatur, atque in omne contumeliæ genus

Universidad de Deusto
Biblioteca

prorumpit.Quæ cùm ita sint, Deum precare, vt aut eiusmodi pestes ad meliorem mentem se conuertant, aut ij, qui ipsis subsunt, in libertatem asserantur.

Ammonio. 102.

Quoniam nimia amicitia suspicione carere minimè videtur, diuino metu temperetur: vt vtrumque in nobis abundet, nempe & Dei metus, & amicorum amor: ille improbas suspiciones eliminans, hic charitatem ac beneuolentiam bonorum omnium matrem pariens. Nam cùm Dei metu temperatum atque permixtum Dei amorem habemus, omne bonorum genus in nobis pullulat.

Theodoro Scholastico. 103.

Non qui vi copiáque dicendi, verum propulsat, ô sapiens, laudem meretur: sed qui purè planèque illud eloquitur. Eáque de causa, ipse quoque, quod scire aues, perspicuè dicam. Facilia & prona per diuinũ aduentum certamina reddita sunt, vt pugnantes victoriam adipiscamur, non autem vt grariæ magnitudine ad ignauiæ occasionem abutamur.

Sereno. 104.

Ne illud te ad arrogantiã erudiat, quòd hostem superaris. Compluribus enim præiactantia forentibus, vt qui per omne vitæ tempus trophæa statuissent, eóque nomine gloriantibus, nec vnquam inferiores sefore atque expugnatum iri expectantibus, felicitas ea quæ videbatur, perspicuè in peius cessit.

Eidem. 105.

Multis secundi successus, quibus primùm vsi fuerant, infinitorum malorum causam attulerunt. Nam cùm vnum aut alterum nullo suo merito trophæum ere-

ἐκεῖ καὶ ἡ ψῆφος νεύει, τὸ μὲν δίκαιον ἀδικεῖται, ἡ δ' ἀδικία κρατεῖ καὶ παροινεῖ. εὔξαι τοίνυν ἢ τὰς τοιάτας λυμεῶνας μεταγνῶναι, ἢ τὰς ὑπηκόους ἐλευθερωθῆναι.

Ἀμμωνίῳ. ρβ.

Ἐπειδὴ οὐκ ἔξω ὑποψίας εἶναι δοκεῖ ἡ ἄγαν φιλία, κιρνάσθω τῷ θείῳ φόβῳ, ἵν' ἀμφότερα βρύειν ἐν ἡμῖν, καὶ ὁ τοῦ θεοῦ φόβος, καὶ ὁ τῶν φίλων πόθος· ὁ μὲν τὰς πονηρὰς ὑποψίας ἐξοστρακίζων· ὁ δὲ τὴν ἀγάπην, τὴν πάντων τῶν ἀγαθῶν μητέρα τίκτων. ὅταν γὰρ κεκραμένον φόβῳ θεοῦ τὸν πόθον ἔχωμεν, πάντ' ἐν ἡμῖν ἐλαχίστῃ τὰ ἀγαθά.

Θεοδώρῳ σχολαστικῷ. ργ.

Οὐχ ὁ δεινότητι καὶ δυνάμει λόγων, ὦ σοφέ, τὰληθὲς διαπραγματούμενος, ἐπαίνων ἄξιος, ἀλλ' ὁ ἁπλῶς αὐτὸ φράζων. διὸ δὴ καὶ αὐτὸς σαφῶς ὁ βούλει μαθεῖν, λέξω. εὐκόλως γέγονεν ἐκ τῆς θείας ἐπιφοιτήσεως τὰ παλαίσματα, ἵνα νικήσωμεν ἀγωνιζόμενοι, ἐχ ἵνα τῷ μεγέθει τῆς χάριτος πρὸς ῥᾳθυμίας ὑποθέσιν χρησώμεθα.

Σεείνῳ. ρδ.

Μὴ τῷ ἐλθεῖν κεκρατηκέναι, εἰς ἀλαζονείαν σε παιδευτέον. πολλῶν γὰρ ὑπὸ μεγαλαυχίας μεμπτόν, ὡς ἅπαξ τὸν χρόνον τρόπαια στήσασι, καὶ φιλοπολεμοῦσι δὴ τούτοις, καὶ μὴ νομίζουσιν ἔλαττον ἔχειν, μηδὲ ἀλῶσαί ποτε προσδοκήσασιν, ἡ δοκοῦσα εὐπραγία εἰς τὸ χεῖρον προφανῶς προσέχρησε.

Τῷ αὐτῷ. ρε.

Πολλοῖς αἱ ἐξ ἀρχῆς εὐτυχίαι κακῶν ἀμυθήτων γεγόνασι πρόξενοι. ἓν γάρ τι ἡ δεύτερον παρὰ τὴν ἀξίαν στήσαντες τρόπαιον, ἅτε χορτασθέντες αὐτῆς εἰς

εἰς ἐλπίδα τῆς τόλμης ἐπαρθέντες τῇ ἀδοκήτῳ εὐπραγίᾳ. καὶ εἰς μείζους ἑαυτοὺς ῥίψαντες πράξεις, ἐκινδύνευσαν ἑκάτερος. καὶ περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς κατορθωμάτων. διὸ χρὴ ἀνθρωπινώτερον βουλεύεσθαι. καὶ κατορθοῦντες μὴ εἰς οἶκτον βλέπειν, καὶ τὰς ὀξυρρόπους ἐκλογίζεσθαι μεταβολάς, καὶ μὴ πέρα τοῦ μετρεῖν φρονεῖν τε καὶ φρονίζειν. ἁμαρτάνοντας δὲ παιδεύειν τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. καὶ μὴ ὡς θεῶν πεπηγυῖα τὰ πράγματα ἀθάνατα ἀξιοῦν.

Παύλῳ. ρς.

Μὴ τὰ μόλις ὦ βέλτιστε, καὶ μετὰ μυρίων ἱδρώτων, καὶ ἀγώνων θηρώμενα ἐξ ὑπερφυοῦς θηρᾶν νόμιζε· ἀλλ' ἐκ πόνων καὶ προσευχῆς προοιμιασάμενος ὅπῃ τὴν θεσμὸν τῶν ῥημάτων τῆς ἱερᾶς γραφῆς τὴν τῶν ἡμετέρων συνέσιν εἰς πλείονα ὀξύτητα ἀκονῶντων.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ρζ.

Χρὴ τὸν νοῦν οἷα βασιλέα αὐτοκράτορα λογισμοὺς φοβεροὺς καὶ πάντοθεν ὅπλοις περιφραγμένους προσβάλλειν τοῖς τῆς διανοίας κατασκόποις πύλας προσαπαντησομένους, καὶ προλοχοῦντας, καὶ ἐμποδίζοντας τοὺς πολεμίους· καὶ μὴ πρῶτον συγχωρεῖν τοῖς τὴν εἴσοδον, ὕστερον ἀμφίλεκτον ἀναδέχεσθαι μάχην· ἥτις πολλάκις, καὶ ἑτεροκλινὴς γενήσεται. τοῖς ἀντιστρατευομένοις τὸ πρόπαιον ὀρέξουσα. διαγὰρ τοι τοῦτο καὶ ὁ σωτήριος λόγος τὸν ἀκολάστως ὁρῶντα, κολάσαι ἠπείλησε. τῶν ἄλλων νομοθετῶν τὴν πρᾶξιν μόνην κολαζόντων, ἵνα μὴ δυσκατορθώτως καὶ ἀπροσμαχὸς ὁ πόλεμος γένηται, ἀλλὰ ῥᾴδιος καὶ εὐχερής.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ρη.

Πολλοὶ μᾶλλον, δὲ πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἄνθρωποι, καὶ πλεονεκτήματα

xissent, propterea quòd eorum temeritas eum, quem sperabant, euentum habuisset, inopinata felicitate elati, atque in maiores actiones sese proiicientes, de superioribus quoque rebus præclarè gestis in extremum periculum venerunt. Quapropter nobis faciendum est, vt humanius consultemus, atque, cùm quid præclarè atque ex sententia gerimus, misericordiam nobis ob oculos proponamus, subitásque mutationes consideremus, nec præter modum sentiamus ac loquamur: cùm autem ab officio aberramus, humanam imbecillitatem cõdiscamus, nec illud postulemus vt res nostræ Dei instar immortales fixæ sint.

Paulo. 106.

Ne ea, quæ vix, atque cum infinitis sudoribus ac certaminibus capiuntur, te cursim capturum existima: verùm à laboribus & precibus exorsus, ad aucupandos Scripturæ sacræ sensus, qui animorum nostrorum solertiam ad maiorem celeritatẽ exacuunt, te confer.

Eutonio Diacono. 107.

Mentem oportet, velut reginam summũ imperium obtinentem, horrendas atque armis omni ex parte munitas & instructas rationes ad sensuumportas demittere, quę obuiam prodeant, insidiásque antè struãt, hostésque prohibeant: non autem aditu ipsis primùm concesso, dubiam postea pugnam susципere, quæ persæpe in alteram partem propendebit, hostibúsque trophęũ porriget: Ob eam enim causam salutaris quoque sermo eum qui impudico oculo aliquem perspiciat, supplicio affecturum se comminatus est, cùm alij Legũ latores facinus duntaxat puniant: ne difficile ac nimis arduum bellum sit, verùm facilè ac procliue.

Zosimo Presbytero. 108

Permulti, imò, vt sic loquar, omnes homines, & virtutes, & vitia habent: atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

illis quidem gloriantur, his autem erubescunt. Tu verò, vt aiunt, cùm vitiis plenus sis, virtutibus prorsus cares. Ac profectò quòd ventris illecebris cedens, libidinis quoque affectibus succumbas, nihil mirandum est. Nam illi magna ex parte ventrem sequuntur. etenim qui ventrem imperio tenuerit, libidini quoque imperare poterit. Quoniam autem alia etiã omnia vitia in te sedem habere aiunt, téque vitij promptuarium atque impudentiæ thesaurum appellant, hoc verò mihi mirandum videtur, atqueadeo admirationem omnẽ excedens. Sunt enim nonnulli sæui & crudeles, verùm pudici: aut quæstus turpiter cupidi, verùm modestia præditi: aut impuri quidem ac libidinosi, cæterùm faciles ac mansueti. At te per omnia grassari criminantur. Etenim & linguam aduersus homines probos ac virtutis amantes armare dictitant, & turpibus lucris inuolutum, hinc etiam gloriari: & cùm omnes, quiunquã ob libidinem celebres extiterunt, superes atque obscures, hoc quoque nomine tibi placere: cúmque ob tua facinora, quæ ne commemorare quidem fas est, supercilium demittere debeas, id tamen supra tempora efferre: atque, vt summatim dicam, omne corporis membrum animi socordiam & contumaciam indicare. Quanquam enim alterum cum altero pugnat: vtrumque tamen in te concurrisse affirmãt. Quocirca, si vera loquũtur, hîc pœnitentiam age: ne in altero æuo citra vllam vtilitatem id facias.

Marco. 109.

Quæris cur vinum omnes, à quibus adhibetur, non eodem modo afficiat, verùm alios placidos ac faciles, alios iracundos reddat, alios ad amicitiam, alios ad pugnã procliues, alios denique blandos, alios belluinos. Existimo igitur, quoniam nos de rebus quoque naturalibus disputare cogis, hæc vel à corporis affectione contingere, nempe quòd huiusmodi euentuũ causæ à vino augeantur, vel imminutãur, vel ab animi impulsionibus, quæ plerosque latent. Quoniam enim vinum humidorum duntaxat mores informat, vtentiũ moribus quodã modo miscetur. Etenim pro iis moribus, quibus adhibetur, eosdem quoque affectus ostẽdit: non quidem eos, cùm non essent, efficiens, verùm abstrusos & occultos denudans. Siquidem fictis moribus detectis, ea, quæ in obscuro erant, patefacit. Vnde etiam illud in prouerbiũ abiit, dicentibus multis, In vino veritatem sitam esse. Quippe eos, qui grauitatis existimatione gloriari videbantur, arcanorum enunciatores sæpenumero demonstrauit, effecitque, vt quod tacitum tenere præstiterat, effutirent. Ac rursum eos qui improbitatis odio persæpe ad iracundiam concitati fuerant, blandos ac mansuetos esse ostendit. Atque ita & famam illam gloriámque grauitatis, qua illi florebant, & iracundiæ culpam, qua isti laborabant, extinxit ac deleuit. Neque enim quæ non sunt, efficit: verùm quæ occulta & abstrusa sunt, euulgat.

Eustathio Diacono. 110.

Magna me admiratio tenet, quonam pacto tyrannicus, ac sæuus morbus, voluptatisque omnis expers, & cruciatum parturiens, tum omnes cuiusuis ætatis superarit, tum omnes cuiuslibet dignitatis subegerit, ac denique ornatum omnem ac modestiã labefactarit. Vnusquisque enim, prætermissis peccatis suis, & quidem grauissimis, veniáque persæpe maioribus, aliorum errata, tametsi leuiora, veniáque sæpenumero digna curiosè inquirit: ac sua quidem supputans mœrore afficitur: de alienis autem verba faciens, exultat, lætitiáque perfunditur, atque in aliorum actionibus perscrutandis & condemnãdis tempus omne suum conterit. Ac sibiipsi quidem falsas etiam defensiones purgationésque comparat: aliorum autem acerbus & inexorabilis Iudex sedet, etiamsi alioqui iustis excusationibus affluere videantur. Quocirca iis, qui huiusmodi

ἔχουσι καὶ ἐλαττώματα, καὶ τῆς μὲν ἐναβρύονται, τοῖς δὲ ἐγκαλύπτουσι. σὺ δὲ ὡς φασὶ ἐλαττωμάτων ἀνάπλεως ὢν καταρθωμάτων ἔρημος εἶ καὶ γυμνός. τὸ μὲν οὖν γαστρός σε ἡττᾶσθαι, καὶ τοῖς μετὰ γαστέρα κεχειρῶσθαι πάθεσι, θαυμαστὸν οὐδέν. τοῦτο γὰρ ἑκάστῃ ὡς τὰ πολλὰ ἕπεται. ὁ γὰρ γαστρὸς ἄρξας καὶ συνουσίας ἄρχειν δυνήσεται. ἐπειδὴ καὶ πάλαι πάντα ἐλαττώματα ἐν σοὶ χορεύειν φασί, καὶ ταμεῖόν σε κακῶν κακίας, καὶ θησαυρὸν ἀναισχυντίας, τοῦτο θαυμαστὸν εἶναι δοκεῖ, καὶ πᾶσαν ἐμπλῆξαι καταβαίνειν. εἰσὶ γάρ πως ἐς ὠμοὶ μὲν, σώφρονες δὲ, ἢ αἰσχροκερδεῖς μὲν, μέτριοι δὲ, ἢ ἀσελγεῖς μὲν, ἥμεροι δὲ. σὺ δὲ ἅπερ πάντων χωρεῖν κωμῳδοῦσι. γλῶσσαν μὲν γὰρ ὁπλίζειν σε φασὶ κατὰ τῶν φιλαρέτων. αἰσχροῖς δὲ κέρδεσιν ἐγκαλινδούμενον, καὶ σεμνύνεσθαι. πάντας δὲ τοὺς ποτὲ ὄντι λαγνείᾳ βεβομβύκας ἀποκρύψασθαι, καὶ ἐναβρύνεσθαι. κἀπὶ δὲ τῷ ὀφρὺν ἔχειν ὀφείλοντα, ἅπερ τὰς πράξεις, ἃς οὐδὲ εἰπεῖν θέμις, αἰσχροτάτων αὐτῷ ἐπαίρειν, καὶ συλλαβδὸν εἰπεῖν, πᾶν μέλος τοῦ σώματος τῷ τῆς ψυχῆς ἐμφαίνει ῥαθυμίαν τε καὶ ἀπονοιαν. καίτοι θάτερον θατέρων, σπάνιον ὄντι, ἀλλ' εἰς σὲ συνδεδραμηκέναι διϊσχυρίζονται. εἰ τοίνυν ἀληθεύουσι, μετανόει ἐνταῦθα, ἵνα μὴ ἐκεῖσε ἀνωφελήτως αὐτοῦ πράξειας.

Μάρκῳ. ρθ.

Διὰ τί φῄς οὐ πάντας τοὺς προσφερομένους αὐτὸν, ὁμοίως ὁ οἶνος ἀφελοῦσιν. ἀλλὰ τοὺς μὲν εὐμενεῖς ποιεῖ, τοὺς δὲ θυμώδεις. καὶ τοὺς μὲν φιλικούστους δὲ μαχίμους. καὶ τοὺς μὲν ἡμέρους, τοὺς δὲ θηριώδεις. οἶμαι τοίνυν ἐπειδὴ καὶ φυσιολογεῖν ἡμᾶς ἀναγκάζεις, ταῦτα συμβαίνειν, ἢ ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος ἀφέσεως, τῷ ἢ αὐξεσθαι, ἢ μειοῦσθαι ἀπὸ τοῦ οἴνου τὰς αἰτίας τῶν τοιούτων συμπτωμάτων, ἢ ἀπὸ τῶν λαν-

λαμβανόντων τοὺς πολλοὺς τῆς ψυχῆς κινημάτων. ἐπειδὴ γὰρ μόνων τῶν ὑγρῶν ἤθοποιός ὁ οἶνός ἐστι, κίνδυνος τρόπον τινὰ τοῖς τρόποις τῶν χρωμένων. ἅπερ ὁποῖόν γ' ἂν ἦθος προσενέχθῃ, τοιαῦτα καὶ τὰ πάθη ἐπιφαίνει, οὐ μὴ ὄντα αὐτὰ κατασκευάζων, ἀλλὰ κεκρυμμένα γυμνῶν. τὸ γὰρ πεπλασμένον ἦθος ἀπαμφιάσας, ἐκφαίνῃ τὰ λανθάνοντα. ὅθεν καὶ εἰς παροιμίαν κεχώρηκε τὸ τοιοῦτο, λεγόντων πολλῶν, Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια. τοὺς μὲν γὰρ δοκοῦντας σεμνότητος δόξῃ ἐναβρύεσθαι, ἐκλαλητικοὺς τῶν ἀπορρήτων πολλάκις ἔδειξε, καὶ ὅταν ἄρρητον ἄμεινον, εἰπεῖν παρεσκεύασε. τοὺς δ' ἐπὶ μισοπονηρίᾳ πολλάκις εἰς ὀργὴν ἐκτραπέντας, μειλιχίους τε καὶ ἡμέρους ἤλεγξεν ὄντας. τῶν μὲν, τὸ ὅτι σεμνότητι δόξαν· τῶν δὲ, τὸ ὅτι τῇ ὀργῇ αἰτίαν ἐξαφανίσας. οὐ γὰρ τὰ μὴ ὄντα κατασκευάζει, ἀλλὰ τὰ ὄντα μὲν, λανθάνοντα δὲ, δημοσιεύει.

Εὐσταθίῳ Διακόνῳ. ρι.

Λαμβάνομαι θαυμάζω, ὅπως νόσημα τυραννικὸν καὶ ἀνήμερον, ἡδονῆς μὲν ἄμοιρον, κόλασιν δὲ ὠδῖνον, πεκτημένον μὲν πάσης ἡλικίας, ἐχειρώσατο δὲ πᾶσαν ἀξίαν, ἐλυμήνατο δὲ πᾶσαν εὐκοσμίαν. ἕκαστος γὰρ τὰ ἑαυτοῦ πάθη πάρεις μέγιστα ὄντα, καὶ συγγώμης πολλάκις μείζονα, τὰ τῶν πέλας ἐλάττονα ὁρᾷ, πολλάκις δὲ καὶ συγγώμης ἄξια, πολυπραγμονεῖ, καὶ λυπεῖται μὲν περὶ τῶν οἰκείων λογιζόμενος, ἀγάλλεται δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενος, καὶ εἰς τὸ τὰ τῶν ἄλλων πολυπραγμονεῖν καὶ καταδικάζειν δαπανᾷ τὸν οἰκεῖον χρόνον. καὶ ἑαυτῷ μὲν ἃς οὐκ οἶδας ἀπολογίας πορίζεται, τῶν δὲ πλησίον πικρὸς ὁ ἀπαραίτητος καθέσταται δικαστής, κἂν δοκοῖεν ἀπολογίας εὐλόγοις πλουτεῖν. μετὰ τοίνυν τοὺς βουλομένους θεραπείαν τῷ τοιούτῳ ὑπενόησα νοσήμα-

Eustathio Diacono. 110.

Magna me admiratio tenet, quonam pacto tyrannicus, ac sæuus morbus, voluptatisque omnis expers, & cruciatum parturiens, tum omnes cuiusuis ætatis superarit, tum omnes cuiuslibet dignitatis subegerit, ac denique ornatum omnem ac modestiã labefactarit. Vnusquisque enim, prætermissis peccatis suis, & quidem grauissimis, veniáque persæpe maioribus, aliorum errata, tametsi leuiora, veniáque sæpenumero digna curiosè inquirit: ac sua quidem supputans mœrore afficitur: de alienis autem verba faciens, exultat, lætitiáque perfunditur, atque in aliorum actionibus perscrutandis & condemnãdis tempus omne suum conterit. Ac sibiipsi quidem falsas etiam defensiones purgationésque comparat: aliorum autem acerbus & inexorabilis Iudex sedet, etiamsi alioqui iustis excusationibus affluere videantur. Quocirca iis, qui huiusmodi

morbo medicinam excogitare cupiunt, faciendum eſt, vt animi oculum ab alienis rebus ad delicta ſua conuertant, linguámque ſuam aſſuefaciant, non ad alios, ſed ad ſeipſos acri & vehementi oratione inſectandos. Hoc enim iuſtitiam parturit (dic enim tu prior, inquit, iniquitates tuas, vt iuſtificeris:) illud autem maiorem condēnationem parit. Graue eſt enim, atque abſurditatem omnem excedens, eos qui magnis criminibus ſe deuinciunt, iis qui nihil, aut parum peccant, ſuccenſere.

π, φρέφειν τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων ὅπῃ τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα, ἢ τὴν γλῶτταν ἐᾶν μὴ χρῆσθαι μόνον, ἀλλὰ καθ' ἑαυτῶν καταφορικῶς λέγειν. τοῦτο μὲν γὰρ δικαιοσύνην ἀδίνει. λέγε γάρ σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτον, ἵνα δικαιωθῇς. ἐκεῖνο δὲ μείζονα κατάκρισιν πίκτει δεινὸν γάρ, ἢ πάσης ἀτοπίας ἐπέκεινα, τοὺς μεγάλα πλημμελοῦντας, τοῖς ἐλάχιστα πλημμελοῦσιν ὀπτιμᾶν.

Zenoni Diacono. III.

Ne illis, ô amice, te compares, qui læto quidem atque alacri animo diuinam prædicationem ſuſceperunt, verùm ſemen in animi penetralia minimè transmiſerūt. Nam cùm leuiter duntaxat atque in ſuperficiem conſiti, nec radicibus altè defixi eſſent, dicto citius exaruerunt, nec maturum vllum fructum extulerunt, verùm ipſi à tentationibus oppreſſi ſunt. At verò illis altè defixis, culmisque ac fructibus abundantibus, quorum ſpicæ vberes ac fructu graues propendent & inclinantur, ob maturum meſſis tempus meſſorum falcē tantùm non vocantes. Etenim probè norunt, Chriſtum Angelis, vt huiuſmodi homines in cælestes ſedes comportent, præcepiſſe: quò nimirum vnà feſtum celebrent, ac regnent, ſempiternáque animi lætitia perfruantur.

Ζήνωνι Διακόνῳ. ρια.

Μὴ ἐκείνοις, ὦ φιλότης, σαυτὸν παραβαλλε, τοῖς ἡδέως μὲν τὸ θεῖον ὑποδεξαμένοις κήρυγμα, μὴ ἐν βάθει τῆς διανοίας παραπέμψασι τὸ σπόρον. ὀπιπολαιόφυτοι γὰρ ἢ ὀπιπολαιόριζοι γεγονότες, ταχὺ ἡ λόγος ἀπεξηράνησαν, καρπὸν μὲν οὐδεμιᾶν ἐνεγκάμενοι, ταχὺ δὲ πρὸς αὐτῶν ἔργον γεγενημένοι. ἀλλ' ἐκείνοις τοῖς βαθυρρίζοις καὶ πολυρρίζοις, καὶ πολυκαλάμοις, καὶ πολυκάρποις, ὧν οἱ ἀσταχυες κομῶντες, καὶ ἐπὶ τῷ καρπῷ βεβρόμενοι καρηβαρήσι καὶ κέκλινται, ἐπὶ τῆς πρὸς ἄμητον ὥρας μονονουχὶ ἐφ' ἑαυτῶν καλοῦντες, τὸν τῶν θεριστῶν δρεπάνην. εὖ γὰρ ὀπίσανται, ὅτι τοὺς τοιούτους ὁ Χριστὸς εἰς τὰς οὐρανίους λῆξεις ἀποκομίσαι τοῖς ἀγγέλοις προστάξει, συνεορτάσοντας καὶ συμβασιλεύσοντας, καὶ ἀτελευτήτῳ φυμηδίας μεθέξοντας.

Eutonio Diacono. II2.

Quandoquidem oculus vniuerſum corpus moderatur, faciémque exhilarat & exornat, atque omnium membrorum lucerna eſt, propterea velut in regia quadam ſede collocatus eſt, vt qui ſupernam ſedē nactus ſit, aliúsque ſenſibus præſideat. Quemadmodum enim Sol in terrarum orbe, ſic quoque oculus in corpore eſt. Et quēadmodum ille, ſi extinguatur, omnia perturbabit: ſic etiam extincto oculo, & pe-

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ριβ.

Ἐπειδὴ ὁ ὀφθαλμὸς τὸ πᾶν διακυβερνᾷ σῶμα, φαιδρύνει τε καὶ κοσμεῖ πρὸς ὄψιν, καὶ λύχνος ἐστὶν ἁπάντων τῶν μελῶν. διὰ τοῦτο ὥσπερ ἔν τινι βασιλικῷ χωρίῳ ἵδρυται. πρὸς ἄκρα λῆξιν λαχὼν, καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων προκαθήμενος. ὅν τρόπον γὰρ ὁ ἥλιος ἐν τῇ οἰκουμένῃ, οὕτω καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ σώματι. καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος εἰ τῷ λόγῳ σβεσθείη πάντα συνταράξειεν,

des & manus ac totum pene corpus inutile reddetur. Quorſum hæc dixi? Nempe quia magiſter quoque corporis Eccleſiæ oculus eſt. Quare ſi hic lucidus fuerit, hoc eſt virtutum radiis ſplendeat, totum corpus lucidum erit, vt pote quod ab ipſo regatur & gubernetur, cámque, quam par eſt, curam conſequatur. Si autem tenebroſus ſit, hoc eſt, ea, quæ tenebris digna ſunt, perpetret, vniuerſum propemodum corpus obſcuratur. Nam etiamſi quidem ſint in membrorum claſſe, qui rectè valeant, cáque, quæ ipſorum officio conſentanea ſint, præſtent, nec ex magiſtri improbitate ac nequitia detrimenti quicquam contrahant: at nihil tantum poſſunt, labe nimirum ac vitio potiſſimas partes depaſcente, reliquóſque ad præceptoris imitationem extimulante, ac ſanos & incolumes maledica oratione infectante, omníque ratione, vt ipſos quoque in morbum coniiciat, moliente, Ob eámque cauſam dictum eſt, Si ergo lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint, tenebræ ipſæ quātæ erūt? velut ſi quiſpiam dicat Eccleſiæ, tyrannicis cupiditatibus magiſtrum habenti: Si is qui aliis prodeſſe, ac lumen afferre debet, ne illuminari quidem ſuſtinet, verùm eos quoque qui prodeſſe inſtituunt, amolitur, qui ſub ipſius imperio ſunt, à quo tandem flagitio abſtineant? *Matth. 6.*

ἐξέλειεν, ὅπω καὶ ὁ ὀφθαλμὸς εἰ ἀποσβεσθείη καὶ πόδες ἄχρηστοι καὶ χεῖρες, καὶ ἅπαν σχεδὸν τὸ σῶμα· τοῦ χάριν δὴ ταῦτ' ἔφην; ὅτι καὶ ὁ διδάσκαλος ὀφθαλμὸς ὀξὺ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας. ἐὰν οὖν οὗτος φωτεινὸς ᾖ, τετηρημένος τοῖς τῆς ἀρετῆς ἀκτῖσι μαρμαίρων, ὅλον τὸ σῶμα φωτεινὸν ἔσται, ὑπ' ἐκείνῳ κυβερνώμενον, καὶ τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ἀξιούμενον. ἐὰν δὲ σκοτεινὸς, τετύφλωται, τὰ σκότους ἄξια δρῶν, ἅπαν σχεδὸν τὸ σῶμα σκοτίζεται. εἰ γὰρ καὶ εἶεν τινὲς τῶν ἐν τάξει μελῶν ὑγιαίνοντες, καὶ τὰ πρέποντα αὐτοῖς ἀνύοντες, καὶ μηδὲν ἐκ τῆς τοῦ διδασκάλου μοχθηρίας προσβλαπτόμενοι, ἀλλ' ὅδεν ἰσοῦτον ἰσχύσι, τῆς βλάβης τὰ χείρια νεμομένης, καὶ τῆς καρδίας, καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς τὸν τοῦ καθηγητοῦ ζῆλον ἐρεθιζούσης, καὶ τοὺς ὑγιαίνοντας κακηγορούσης, καὶ πάντα τρόπον ὅπως καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ νοσεῖν ἐμβάλλοι πραγματευομένης. Διὰ τοῦτ' εἴρηται, Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; οἷον, ἐάν τις ἐν σοὶ ἐκκλησίᾳ τυραννικῇς ὀπιθυμίαις ἐχούσῃ ὑφηγητοῦ, εἰ ὁ ὠφελεῖν καὶ φωτίζειν ὀφείλων, οὐδὲ φαπόδηται ἀνέχεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀφελεῖν προαιρουμένους ἐξοφρακίζει· οἱ ὑπ' αὐτοῦ πολιοῦτες, τί οὐκ ἂν δράσειεν;

Zoſimo Preſbytero. II3.

Etſi ob multorum improbitatem, inexplebilémque cupiditatem, volūtariæ paupertatis virtus cò redacta eſſe videtur, vt vires humanas excedat, nec quenquam eſſe credis qui eam conſequatur ac præſtet: quoſdam tamen eſſe noui. Ac ſi tu ignoras, nihil mirum. Nam cùm præ opū ac pecuniarum cupiditate ipſe temulentia labores, haud mirum eſt, eos qui purè atque integrè ſobrij ſunt, tibi ignotos eſſe. Cæterùm eos, qui ſuis rebus contenti ſunt, imitare, quique iuſtis laboribus victum ſi-

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ριγ.

Εἰ καὶ ἐστὶ τῆς τῶν πολλῶν σκληρότητος καὶ ἀπληστίας εἰς ἀδύνατον, δοκεῖ περιεσάναι τὸ τῆς ἀκτημοσύνης κατόρθωμα, καὶ οὐδεὶ πιστεύεταί τις παρὰ σοὶ κατορθῶν. εἰσὶ μὲν καὶ οὐδά τινας· εἰ δὲ αὐτὸς ἀγνοεῖς, θαυμαστὸν οὐδέν. ἐστὶ γὰρ φιλοχρηματίας μεθύων, εἰκότως ἀγνοεῖς τοὺς καθαρῶς νήφοντας. πλὴν ζήλωσον τοὺς τῇ αὐταρκείᾳ χρωμένους, τοὺς ἀπὸ δικαίων πόνων ζῶντας, τοὺς τοῖς οἰκείοις πόνοις ἀρκουμένους. ἢ οὐδὲ τούτους ὁρᾷς λαμπρο-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bi quærunt, nec quicquam præterea requirunt. An ne hos quidem lucentes perspicis,ac luminariũ instar rutilantes? Hos inquam aliquantisper ad imitandum tibi propone, atque in alienas opes & pecunias,impuras & inexplebiles manus tuas iniicere desine,ac sic illos quoque contueri poteris. Nam nunc, hoc audito, nec ad credendum adduceris,verùm eos quoque traduces ac fugillabis, nec incurabili furore teneri desines. At si ad mediocrem sanitatem veneris,tum verò eos etiam qui prorsus integra valetudine præditi sunt, facilè perspicies: atque etiam quandoque ipsos optimæ huiusce viæ duces ac præmonstratores habebis.

Carpo Presbytero. 114.

Perditæ ac profligatæ improbitatis esse mihi ille videtur,non qui eum,à quo iniuriam atque contumeliam accepit, vlciscitur,(sæpe enim illivenia impertitur) verũ qui meliorem, atque omnium laudibus celebratum odio & cauillis insectatur.Ille enim,etsi ad philosophiæ fastigium minimè ascendit:at iustam tamen odij causam habere videtur. Hic autem, cùm nulla causa subsit, non tam cum homine quàm cum virtute bellum gerit, ac bona omnia funditus euellere conatur. Quòd si Eustathius hoc facit,aut ab huiusmodi odio reprimendus est,aut vt impurus ac nefarius abdicandus ac proscribẽdus.vna enim demũ hæc virtus est, absurdæ improbitatis hominẽ semper fugere:ac præsertim cùm nihil turpe ac fœdum existimat, nisi castũ ac temperantem esse.

Dorotheo. 115.

Ecquis sempiternam illam mentem atque ab omni labe alienam, id quod decorum est minimè assecutum esse consebit? Ecquis vsqueadeò vltra omnem temeritatem procedere audeat, vt sapientiã erroris & culpæ accuset? Hoc enim haud

Ζα, ὡ καθάπερ λαμπῆρας ἀφράστους ἀστέρας. ζήλωσον τὺ τὺς τέως, ὡ παῦσαι καὶ τὴν ἀλλοτρίων ὄσσων τε καὶ χειρῶν τὰς μαρᾶς σαυτῦ ὡ ἁπλήστους ῥιπὰς χέρας. καὶ ὅπως δυνήσῃ κἀκείνους καπόδειν. νυῖ μὲν γὰρ ἀκήκοας, ὥστε πειθήσῃ, ἀλλὰ ὡ φλυαρήσῃς αὐτοὺς καὶ κωμῳδήσῃς, ἅτε μανίαν ἀνήκεστον νοσοῦν. εἰ δὲ εἰς μετρίαν ὑγίειαν ἔλθοις, ῥᾳδίως ἂν καὶ τοὺς ἐλλιπρινῶς ὑγιαίνοντας κατόψει. ἔαδ' ὅτε δὲ καὶ ἀγωγὰς καὶ ἡγεμόνας αὐτοὺς ἕξεις τῆς ἀρίστης ταύτης ὁδοῦ.

Κάρπῳ πρεσβυτέρῳ. ριδ'.

Σχημάτιστος εἶναί μοι δοκεῖ καὶ ἀλιτήριος, ὄχ' ὁ τὸν ἀδικήσαντα καὶ ὑβρίσαντα· συγγνώμη γὰρ τῷ τοιούτῳ πολλάκις παρέπεται, ἀλλ' ὁ τὸν ἀμείνονα τυγχάνοντα, καὶ ὑπὸ πάντων ἀνυμνούμενον μισῶν τε καὶ κωμῳδῶν. ὁπόταν μὲν γὰρ εἰς καὶ μὴ εἰς κορυφὴν τῆς φιλοσοφίας ἀναβέβηκεν· ἀλλ' ὅν γε ἔχειν δοκεῖ τῶν μίσους εὔλογον αἰτίαν ὅτος δὲ μηδεμιᾶς αἰτίας ὑποκειμένης, ὡ τοσοῦτον ἀνθρώπῳ, ὅσον τῇ ἀρετῇ πολεμεῖ, καὶ πάντα τὰ καλὰ σκεδάσαι πειρᾶται· εἰ δὲ Εὐσέβιος τοῦτο δρᾷ, ἢ παυσέον αὐτὸν τοῦ μύσους, ἢ σκληρυντέον ὡς ἀναγνῶμα γὰρ ὄντι ἀρετὴ τὸ φεύγειν τὸν ἄτοπον ἀεί, καὶ μάλιστα ὅταν μηδὲν αἰσχρὸν ἤκηται, ἢ τὸ σωφρονεῖν.

Δωροθέῳ. ριε.

Τίς τὸν ἀκήρατον νοῦν ἐν ἁμαρτίᾳ τοῦ πρέποντος γεγενῆσθαι ψηφιεῖται; τίς ὅτῳ τόλμης ἀπάσης ἐπέκεινα χωρεῖν τολμήσει, ὡς τὴν σοφίαν πλάσασαν αἰτιάσασθαι; τοῦτο γὰρ ἂν εἰκότως πείσοιτο, εἰ τὰ μὲν ἄλλα ζῷα μὴ

μὴ ἔξω τῶ πρέποντος ἐδημιούργησε, μόνον δὲ τὸν ἄνθρωπον· καὶ τοι βασιλέα ὡ ἄρχοντα αὐτὸν τῆς ὑπηκόου ἁπάντων χειροτονήσασα πρόνοια θείῳ ἄχθει βελτίωθαι πεποίηκεν· ὁ ὕστερον ἀφὰ τῆς περιτομῆς ἀφαιρεῖν προστάττει. εἰ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· πῶς γὰρ οὕτως ἀνόητος καὶ τῆς τῆ φύσει φρενῶν ἐνδεὴς, ὡς τὴν θείαν ὑπηρημένην ἀπειρίας χράσασθαι, τὸ πρέπον χῆμα καὶ τύπων ἐφύλαξεν· εἰ δὲ πρέπον τῶς ἐδημιούργησε, καὶ δηλῶσι καὶ ἀνδριαντοποιοὶ, καὶ λιθοξόοι· πλάσται τε καὶ γραφεῖς τὴν ἀρχαίαν πλάσιν ἀκολουθοῦντες, καὶ τὸ εὐπρεπὲς τοῦ ὕστερον ἀφά τινα αἰτίαν πεπιθέντας προπηλακίζοντες, ζητείτωσαν οἱ τὴν περιτομὴν πεφαντοῦ μέτρον θαυμάζοντες, τὴν ταύτης χρείαν· καὶ εἰ μὲν τὴν ἐν τῷ κρυπτῷ μηνύει περιτομὴν, ὅπερ εἰπόσαν τὸ γαῦμα· καὶ τότε κελεύσασαν τοὺς ἄνευ περιτομῆς, τὰς ὑπερηφάνους περιτέμνεσθαι· εἰ δὲ σημεῖον αὐτοῖς δέδοται πρὸς τὸ μὴ ὑπερηφανεῖσθαι τοῖς ἔθνεσιν, ὡς ἵπποις δυσκόλοις καὶ ἀγερώχοις, χαλινὸς ὡ σφραγὶς μὴ μέγα ὅπερ ταύτῃ φρονείτωσαν, τῇ τὴν ἀπαιδευσίαν αὐτῶν φιλιτευούσῃ. εἰ γὰρ καὶ Αβελ, καὶ Ενὼχ, ὡ Νωε, καὶ Αβραὰμ πρὸ τῶ ὀφθῆναι ἢ λεχθῆναι περιτομὴν ἠυδοκίμησαν, οὐκ εὐδοκιμήσεως ὕστερον ἦν πρόθεσις· ἀλλ' ἦ ἄρα εὐδοκιμήσεως σφραγὶς· ὁ τοίνυν ἔχων πλοῦτον ἀρετῆς, ἐχέτω καὶ σφραγῖδα. ὁ δὲ πενίαν ἐχάτιμον ὀδυρόμενος γέλωτα ὀφλισκάνει σφραγῖδα μὲν ὑπερφερόμενος, πλούτου δὲ ἐνδεὴς ὤν, ἀκυρέτω δὲ καὶ τῶτο ὁ ὑπὲρ ταύτῃ μέγα φρονῶν· εἰ μὲν σὸν τὸ κατόρθωμα, φρόνει ὡς φρονεῖς, ὡ δικαίως ἔσῃ· εἰ δὲ ἐν ἀώρῳ γέγονεν ἡλικία· διὸ καὶ ἡμεῖς εὐχαριστῶμεν, ἀκερδοῦς πόνου ἀπαλλαγέντες. εἰ δὲ ἦν αἰτίαν ὑπὲρ τοῖς ἀλλοτρίοις σεμύνῃ, ἕκαστος γὰρ ἐξ οἰκείων πόνων ἐναβρύνεσθαι δίκαιος, οὐκ ἀφ' ὧν ἄλλοι ὑπερφέρονται σημείων.

abs re crediderit,si alia quidem animantia,vti consentaneum erat, procreauit, solum autem hominem(quem terrenorum omnium regem ac principem creare proposuerat)superuacaneo onere, quod postea per circuncisionem detrahi iusserit, grauari voluerit. Quòd si hoc dictu nefas est(quis enim tam excors,ac naturalis mẽtis expers est,vt diuinam scientiam imperitiæ insimulet?)profectò huic quoque cõgruentem habitum ac speciem seruauit. Quòd si eum,vt consentaneum erat,fabricatus est,idque & statuarij,& lapicidæ,& fictores ac pictores ostendunt, qui vetus figmentum sequuntur,& id quod honestũ ac decorum est,ei quod postea certam ob causam abscissum est,anteponunt,qui circuncisionem, plusquàm par sit, admirantur, huius vsum & vtilitatem quærant. Ac siquidem circuncisionem quæ in occulto est,indicat, admirationem suam augeant, ac tum eos prædicent, qui sine circuncisione cupiditates suas circuncidunt.Si autem signi loco,vt ne Gentibus admiscerẽtur,ipsis data est, non secus atque contumacibus ac ferocibus equis frænum ac sigillum,haud magnopere ob eam, qua eorum stoliditas & insciria notatur, animos efferant. Nam cùm & Abel, & Enoch,& Noe, & Abraham antequàm circuncisio aut visa aut audita esset, cum laude atque gloria vixerint,ea certè non laudis & gloriæ materia est, sed sigillum. Quare qui virtutis opes habet, sigillum quoque sanè habeat. Qui autem extremam paupertatem lamentis prosequitur, ridiculus certè est,sigillum quidem secum ferens, opibus autem carens.Quin istud quoque audiat, qui ob eam gloriatur: Si tuum est hoc decus,gloriare sanè, vt facis: de eo nullam litem tibi mouebo. Si autem in immatura ætate extitit(vnde etiã nos gratias Deo agimus,infrugifero labore liberati) quam ob causam ob aliena gloriaris? vnusquisque enim ob suos labores exultare ac sibi placere debet, non autem ob ea signa, quæ ipsi ab aliis imponuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Paulo. 116.

Virtutes honori habe, non autem lætos rerum successus cole atque obserua. Nam illæ immortales quædam res sunt: hi autem facilè extinguuntur. Atquæ hæc hactenus. Illud autem ne sis nescius, Deum beneficiorum suorum monimenta festis & olim, & nunc astrinxisse: vt qui festos dies agitant, eorum memoriam auribus suis insonantem habentes, non ad temulentiam, sed ad gratiarum actionem & virtutem sese conuertant.

Παύλῳ. ριϛ.

Τὰς ἀρετὰς τίμα, μὴ τὰς εὐημερίας θεράπευε. αἱ μὲν γὰρ ἀθάνατον εἰσι κλῆμα· αἱ δὲ ῥᾳδίως σβέννυνται. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. μὴ ἀγνόει δέ, ὅτι ὁ θεὸς ταῖς ἑορταῖς καὶ παλαι, καὶ νῦν ἐγκατέδησε τῶν εὐεργεσιῶν τὰ ὑπομνήματα, ἵν' οἱ παπηγυρίζοντες ἑαυτοὺς τιὼ τῶν μνήμην ἔχοντες, μὴ εἰς μέθην, ἀλλ' εἰς εὐχαριστίαν, καὶ ἀρετὴν τρέποιντο.

Theophilo. 117.

Maximè quidem si quispiam à quodam veritati calumniam struere conanti interrogetur, omniáne Deo possibilia sint, illéque respondeat, Ita: ac deinde ipse inferat, Ergo etiam mala, dignus erit cuius inscitia meritò rideatur, non qui respondit, sed potiùs qui interrogauit. Neque enim inter ea omnia, quæ Deus potest, mala recẽsentur. Nam vbi Deus nominatur, bonum firmiter ac certò sequitur. Nec quisquam sana mente præditus illud vnquam in animum admiserit, mala Deo possibilia esse: nec quisquam imbecillitatem appellarit, mala perpetrare non posse. Imbecillitas enim
Rom. 5. propriè est, malorum perpetratio. Vnde etiam Paulus, qui hæc compertissima habebat, peccata infirmitates appellabat,
Psal. 15. his verbis vtens: Si enim Christus, cùm adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est. Atque etiam Psalmistæ sermo hoc ipsum confirmat. Multiplicatæ sunt enim, inquit, infirmitates eorum, hoc est, peccata. Quin ne illud quidẽ inferens quispiam ei qui Deo possibilia
ἀχρεῖον. omnia esse ait, mentis compos esse censebitur. Quidnam tandem hoc? Nugari enim solent, ac dicere, Num etiam hoc in Dei potestatem situm est, vt quod factum est, infectum reddatur? Nam hoc rursus cassum atque irritum est. Nihil porrò cassum & irritum in diuina potentia vsurpatur. Superuacaneæ itaque & sunt & de-

Θεοφίλῳ. ριζ.

Μάλιστα μὲν εἴ τις ἐρωτηθείη παρά τινος συκοφαντεῖν τολμῶντος τὸν ἀληθείας, πάντα δυνατὰ τῷ θεῷ, καὶ ἀποκρίνεται, ναί, εἶτα ἐκεῖνος ἐπεύξοιτο, ὡς οὖν καὶ τὰ κακὰ ἁμαρτάνειν ὀφλήσαι γέλωτα, δίκαιος ἂν εἴη, οὐχ ὁ ἀποκρινάμενος, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ἐρωτήσας. καὶ γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς θεῷ δυνατοῖς ἀριθμεῖται τὰ κακά. ὥσπερ γὰρ ὁ θεὸς ὀνομάζεται τὸ καλὸν ἀπαρόπτως ἔπεται· καὶ οὐδ' ἐννοήσειέ τις ὑγιαίνων τὸν νοῦν, ὅτι τῷ θεῷ τὰ κακὰ δυνατά, οὕτ' ἀσθένειάν τις καλέσοι τὸ μὴ δύνασθαι τὰ κακὰ δρᾶν. ἀσθένεια γὰρ κυρίως ἡ τῶν κακῶν πρᾶξις. διὸ καὶ ὁ παῦλος μάλιστα ἀκριβῶς ὑποζώννυται Παῦλος, ἀσθενείας τὰς ἁμαρτίας καλῶν, λέγων· εἰ γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν, κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε. καὶ ὁ τῆς μελῳδοῦ δὲ λόγος, πεῦτ' ἐπλήθυνθησαν γὰρ φησιν, αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν τοῦτ' ἔστιν αἱ ἁμαρτίαι. ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνο τις ἀνθυπενεγκὼν τῷ λέγοντι πάντα θεῷ δυνατά, νοῦν ἔχειν νομισθήσεται. ποῖον δὴ τοῦτο; φλυαρεῖν γὰρ εἰώθασι καὶ λέγειν, εἰ ἐν ᾧ τὸ γεγονὸς ποιῆσαι, μὴ γεγονέναι θεῷ δυνατόν ἐστιν. ἀλλ' ἔξεστιν γὰρ δὴ πάλιν τοιοῦτο. οὐδ' οὐδὲν ἀλλ' ἔξεστιν ὅτι τῆς θείας δυνάμεως τοῦ λαμβάνεσθαι πεπαῦσθαι μὲν οὐδὲν καὶ εἰσὶ, καὶ ἀπεδείχθησαν αἱ

μὴ καὶ τῷ τοιούτῳ λόγου συκοφαντίαν, πλὴν, ἀλλ' ἵνα μηδὲ ταύτας ἀνακινεῖν ἔχωμεν· καὶ τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκροωμένων λυμήνασθαι, εἰ ἐρωτηθείημεν, εἰ πάντα τῷ θεῷ δυνατά, ὑπεκινάμενα τὰ πρέποντα αὐτῷ, καὶ πᾶσα λύεται ἀνωφελὴς ζήτησις. δύναται μὲν γὰρ πάντα, βούλεται δὲ τὰ ἄριστα.

monstratæ sunt eæ calumniæ, quæ aduersus huiusmodi sermonem intẽtantur. Cæterùm, vt ne has rursum excitare, atque audientium aures labefactare possint, si ex nobis quæratur, an omnia Deo possibilia sint, respondeamus, eum omnia hæc posse, quæ ipsius naturæ consentanea sunt: atque ita inutilis omnis quæstio soluta erit. Potest enim omnia: vult autem optima.

Θεοφίλῳ. ριη.

Μὴ τὸν δόξαντα σοφόν τι πεποιηκέναι αἰτίᾳ, ἀλλὰ τὸν μηδὲ τῇ τοσαύτῃ ἐπιεικείᾳ σωφρονισθέντα. ὁ μὲν γὰρ νομίσας τὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληφθησόμενον εἰς ἀναισχυντίαν τρέπεσθαι, ἐκὼν δέδωκε τῷ λαθεῖν ἐξουσίαν. ὁ δὲ τὸ σοφὸν νομίσας ἥλιθιον, τῷ μὴ δόξαι πεφωρᾶσθαι τιὼ ἀναισχυντίαν ἐθρέψατο, ὕβρεσι τὸν εὐεργέτιν ἀμειψάμενος.

Theophilo. 118.

Ne eum, qui solers aliquid fecisse visus est, accuses: verùm eum, qui ne tanta quidem facilitate ac mansuetudine melior factus est. Nam ille, quòd existimasset eum, qui in manifesto crimine deprehenderetur, in impudentiam conuersum iri, vltrò ac sponte ei latendi potestatem dedit. Hic autem sapientiam stultitiam esse arbitratus, quòd se minimè deprehẽsum esse existimasset, impudentiam suam aluit, hominem de se bene meritum contumeliis remunerans.

Ὠφελίῳ γραμματικῷ. ριθ.

Ἐπειδὴ οἶδά σε χαυνοτέρας διϊσχόντα ἀκοῆς, καὶ οὐκ ἀφεξόμενον εἰ μὴ παθοις, φράσω συντόμως, εἰ καὶ πέρα τῶν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ὅρων εἶναι δοκοῖ τὸ παρὰ σοῦ ζητηθέν. τῶν ζώων, τὰ μὲν ἀβρωμασώδυνα τιὼ προφὴν ζωοτοκεῖ· τὰ δὲ καταπίονα ὠοτοκεῖ· καὶ τὰ μὲν ταῖς πρώταις ἀρκεῖται ὠδῖσιν ὡς πλεσφόροις· τὰ δὲ καὶ δευτέρας ἀνακινεῖ, ὅταν ὁ χρόνος καλῇ τιὼ εἰς ζῶα τῶν ὠῶν μεταβολήν, ἐπιπάσασα τὰ ὑπὸ ῥητῆς ἡμέρας, δύναμιν τινὰ ἐνίησι φυσικήν, ὥστε ἃ πρώην ἔτεκον ἄψυχα ψυχωθῆναι. οἱ γὰρ σπερματικοὶ λόγοι, οἱ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ ἐξαρχῆς ταῖς φύσεσιν ἐντεθέντες ὑποτυφόμενοι, εἰ ἀναρριπισθείεν ἀνιούσῃ πρόπαν ἐνύλῃ καὶ τὰς τῶν χρόνων συναυξήσεις ἐξάπτεσθαι φιλοῦσιν, ὥστε θαυμάζειν μὲν χρὴ τὰ γιγνόμενα εἰς τὴν παῖσοφον δημιουργὸν ἀναφέρειν τὸ θαῦ-

Ne eum, qui solers aliquid fecisse visus est, accuses: verùm eum, qui ne tanta quidem facilitate ac mansuetudine melior factus est. Nam ille, quòd existimasset eum, qui in manifesto crimine deprehenderetur, in impudentiam conuersum iri, vltrò ac sponte ei latendi potestatem dedit. Hic autem sapientiam stultitiam esse arbitratus, quòd se minimè deprehẽsum esse existimasset, impudentiam suam aluit, hominem de se bene meritum contumeliis remunerans.

Ophelio Grammatico. 119.

Quoniam te nouæ auditionis siti flagrare compertum habeo, nec omnino abstiturum, nisi addiscas, breuiter explicabo, etsi humani ingenij limites excedere videtur id quod abs te quæsitum est. Ex animantibus, eæ quæ cibum ruminãt animalia pariunt. Quę autem bibunt, oua procreant. Atque illæ quidem primo partu contentæ sunt, vt perfecto & absoluto: hæ autem secundum etiam repetũt. Nam cùm tempus, vt oua in animalia mutentur, expoſcit, certis dierum spatiis ouis incubantia, naturalem quandam vim ipsis immittunt, vt, quæ priùs inanima pepererãt, anima donentur. Etenim seminales rationes, quę à summo illo effectore naturis primùm insitæ sunt, suffumigantes, si velut flatu quodam excitentur, scintillarum instar per temporum incrementa in materia inflammari consueuerunt. Quamobrẽ ea quidem, quæ fiunt, admirari ac suspicere oportet: verùm miraculum illud ad sa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pientiſſimum opificem referre. Hæc enim non animantium in ſui cõſeruatione prouidentiam declarant(ſiquidem eorum natura imaginatione, non ratione vtitur) verùm naturam eam, quæ anima regit ac moderatur. Etenim animalia ingenio ac mente nihil efficiunt: at natura illa variorum generum effectrix cuique animanti ad ea,quæ ipſi vtilia ſunt, numeris omnibus abſoluenda impetus atque appetitiones inſerit.

Auſonio Correctori. 120.

Ad eorum, qui paupertate, vel alicuius potentia premuntur, deprecationes, apertas aures habe, vir admirande: per lenitatem ac facilitatem, iis etiam, qui tardiùs locuti ſint, ad loquendi viam ducem te præbens. Contrà ad maledicorum & calũniatorum fictos ſermones eaſdem clauſas atque inuias cuſtodi,eorũ ad improbè loquẽdum impetum per toruũ atque horrẽdum aſpectum coercens ac reprimens.

Eccl.7.

Theoni Epiſcopo. 121.

Zoſimum & Palladium, Maronem item & Euſtathium,alióſque, quos enumeraſti,qui pietatem ita eiuraruntꝰ atque ſacerdotij dignitatem contumeliis affeceruntꝰnon tam accuſarim,quàm Euſebium qui omnibus iſtis cauſam præbuit. Nam niſi ipſe illis ſacerdotium,vt ais, vendidiſſet,in tantum ſcelus illi haudquaquam ſeſe deuoluiſſent. Nam etiamſi priùs quoque, quàm in ſacroſanctum ordinẽ cooptarentur, flagitioſiſſimi ac ſceleratiſſimi eſſent: tamen non idem eſt laicum peccare quod ſacerdotem. idque ex lege perſpicuè conſtat, Tantum enim ea pro Sacerdote peccante ſacrificium offerri præcipit,quãtum pro vniuerſa plebe. Quòd ſi par non eſſet peccatum, idem vtique ſacrificium minimè indixiſſet. Maius porrò peccatum efficitur, non ob naturam, ſed ob perpetrantis dignitatem. Nam qui id ſibi ſumpſit, vt aliorũ mores componat ac moderetur, ſi ipſe labatur, maius ob dignitatis ſuæ gradum peccatum reddit. Quocirca ſi is qui ſemen dedit, ſtirpium cauſa eſt, meritò quoque Euſebium maioribus luctibus ac lamentis, quàm illos proſequi conuenit.

Levit.4.

Lampetio Epiſcopo. 122.

Diuinum quidem tuum zelum probo, qui ſacerdotij dignitatem ab Euſebio(qui per antiphraſim à pietate ſibi nomen impoſuit)contumelia affici perſpiciens,indigneris ac ſtomacheris. Nam quia cùm ſacerdotio indignus eſſet, neſcio quo pacto in illud irrupit: hinc fit, vt quibuſuis etiam illud tribuat, vilem ſcilicet ac protritam quandam rem diuinum miniſterium exiſtimans. Verùm quoniam hæc ad diuinũ & incorruptum iudicem ſpectant, qui nunc quidem animi æquitate ac lenitate vtitur, vt peccantes ad pœnitentiam adducat,poſtea autem ea, quæ fiunt minimè ferat,verùm intolerandos cruciatus conſtituet, noſtros ipſi animos curantes quietem agamus. Nam ſi quis fructus ex reprehendẽdi libertate oriretur, nemini ipſe hac in re ceſſiſſem,etiamſi ob eam cauſam inſidiis perſæpe appetitus. Verùm cùm hoc tempus ſilentium poſtulet, iudicem expectemus.

Maroni. 123.

Ne conſequendæ veniæ ſpe atque expectatione perpetuò pecca, verùm à peccato abſtinendo ſecuritatem tibi cõpara. Multi enim veniæ ſpe multis ſceleribus admiſſis veniã minimè aſſecuti ſunt: vt qui nec ad meliorem frugem ſe receperint, nec etiam veniam impetrarint.

Martiniano, Zoſimo, Maroni, Euſtathio. 124.

Quandoquidem Paulus, vas inquam illud electionis, ille Chriſti cenſuum promus condus,qui terram ac mare compoſuit, qui barbaros ad philoſophicum vitæ genus amplectendum adduxit, Gentilibus deteriores eos eſſe pronunciauit, qui proximos negligunt, his verbis vtens, Si quis

Act.9.

1.Tim.5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuorum, ac maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior: ob eã cauſam ipſe quoque, vt ad vos ſcriberem, adductus ſum. Quid enim hoc loco per curæ vocabulum ſignificari exiſtimatis? An ciborum ſubminiſtrationem? Equidem enim ipſi animæ curam intelligendam cenſeo. Quòd ſi refragemini, ſic quoque id quod dixi magis confirmabitur. Nam ſi de corpore res ita ſe habet, eúmque qui neceſſariam alimoniam proximo minimè porrigit, Gentilibus crudeliorem eſſe pronunciauit, qui quod maius ac magis neceſſarium eſt, hoc eſt animæ curam, aſpernatur, quo tandem loco ponetur. Quamobrem conſilio meo parete, atque è furore veſtro emergite.

Theodoſio Presbytero. 125.

Epiſcopatus quidem & nomen, & res ipſa, cùm diuinum quiddam ſit, atque omni alio munere ac dignitate præſtantius, paucis quibuſdam conuenit, hoc eſt iis, qui paternam curam, non autem tyrannicam vitæ licentiam, hanc dignitatem eſſe exiſtimant. Quoniam autem nõnulli eam in imperium, vel potiùs, ſi liberè loquendum eſt, in tyrannidem commutarunt, illud ſcito, cùm conſpicuum iſtud imperiũ maximáque contentione ac dimicatione expetitum, acrem nunc, ſi aliàs vnquam, ſui amorem hominũ pectoribus iniiciat, ſéque facilè amantibus fruẽdum præbeat, apud cordatos omnes viros parui haberi. Siquidem illud pœnam potiùs pendentiũ, quàm honorem accipientium, eſſe arbitrantur. Vt plurimùm enim aliis præſunt, aliis ſeruiunt: aliis imperant, aliis miniſtrant: alios malè mulctant, aliis commodãt: aliis inſultant, aliis ſuccũbunt: alios metuunt, aliis odio atque acerbitati ſunt. Quocirca ne mirum tibi videatur, quòd Hierax Presbyter, vir mente præditus, hoc munus, tanquam grauem quendam ac difficilem morbum defugerit.

οἰκείων οὐ φροντοῦσι, τῷ πίστει πρέποντα, καὶ ἔστιν ἀπίστῳ χεῖρον. Ἀλλὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὅτι τὸ γράψαι ὑμῖν παρῆλθον· τί γὰρ ἠκριβῶς τῷ τροφίου ἐνταῦθα δηλοῦν; ἆρα τὴν τῶν προφῶν χορηγίαν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν. εἰ δ' ἀντείποιτε, καὶ ὅπως, ὃ ἔφην, κωλυθήσεται μᾶλλον. εἰ γὰρ περὶ σώματος τοῦτ' ἔχει, φησὶ, καὶ τὸν μὴ ὀρέγοντα τῇ ἀναγκαίᾳ τροφὴν ἑλλήνων ἔφησεν εἶναι ὠμότερον, ὃ τὸ μεῖζον καὶ ἀναγκαιότερον, φημὶ, δὴ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν πορρῶν, ποῦ κείσεται. ἐκοινοῦ σεισθητε καὶ ἀνενέγκατε ἐκ τῆς μανίας.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. ρκε.

Τὸ μὲν τῆς ἐπισκοπῆς καὶ ὄνομα καὶ πρᾶγμα θεῖον ὄν, καὶ κρεῖττον πάσης πολιτείας τε καὶ ἀξίας, ὀλίγοις δὴ πω πρέπει· τοῖς πατρικὴν κηδεμονίαν, ἀλλ' ὐ τυραννικὴν αὐτονομίαν εἶναι αὐτὸ οἰομένοις. ἐπειδὴ δὲ εἰς ἀρχὴν, μᾶλλον δὲ, εἰ χρὴ μετὰ παῤῥησίας εἰπεῖν, εἰς τυραννίδα αὐτὸ μετερρύμισαν τινὲς, ἴσθι· ὅπ τῆς τοῦ διαβόλου καὶ τοῦτο ἐπιμελείας ἀρχῆς, νῦν γὰρ ποτε σφοδρὸν ἑαυτῆς ἔρωτα τοῖς ἀνθρώποις ἐμβαλούσης, καὶ ῥᾳδίως ἑαυτῇ τοὺς ἐρῶσι παρεχούσης, μικρὸς αὐτοῖς ἅπασι τοῖς εὖ φρονοῦσι λόγος πιθανὸς γὰρ διδόντων, ὐ πρὸν λαμβανόντων ταύτην εἶναι ἠρῶντο, ὡς τὰ πολλὰ γὰρ τῶν μὲν ἄρχουσι, τοὺς δὲ δουλεύουσι, καὶ τοῖς μὲν ὑπατάσσουσι, τοῖς δὲ ὑπηρετοῦσι· καὶ τοῖς μὲν χαρὰν ποιοῦσι, τοῖς δὲ λυπήσουσι· τοῖς μὲν ὑπείκουσι, τοῖς δὲ ὑποπεπτώκασι· καὶ φοβοῦνται μὲν ἐκείνους, μισοῦνται δὲ ὑπὸ τούτων· μὴ θαύμαζε τοιγαροῦν, εἰ καὶ Ἱεραξ ὁ πρεσβύτερος νοῦν ἔχων, ἔφυγε τὸ πρᾶγμα, καθάπερ ὀσμὴν ἀργαλεώτατον.

Τιμο-

Timotheo Lectori. 126.

Illud, ô amice, quàm maximè time, ne cuiquam offenſionis cauſam præbeas. Temulentum eſt enim quodammodo inter mortales bonum: ac, nemine etiam concutiente, vix conſiſtit.

Cyrillo Epiſcopo. 127.

Tuæ, vir omnium præſtantiſſime, prudentiæ atque authoritatis eſt, Peluſienſem Eccleſiam præfectorum & antiſtitum ſceleribus fractam atque confectam, potentiæ integritate ac ſtudio recreare. Ac quidem iniurias & petulantias omnes, quas ipſa perpeſſa eſt, ab improbis ac ſceleratis hominibus, quibus ne brutorum quidem animantium gregem quiſquam commiſerit, nedum ratione vrentium hominum, quorum cauſa Chriſtus huc venit, ac pretioſum ſuum cruorem effudit, direpta, contumeliiſque vexata, dicendo aperire, non eſt huius temporis, imò nec vllius omnino. Nam etiamſi tempus id poſtularet, tamen quæ ab illis ſtructa ſunt, omnem ſermonis facultatem ſuperarent. Pauca autem in præſentia commemorare neceſſarium fuerit, & quæ ne ſi velimus quidem, ſilentio impunè præterire poſſimus. At enim, vir eximie, narrationem iã mihi expoſcere videris. Quocirca ipſe quoque exordiendi finem faciens ad exponẽdam tragœdiam me conferam. Illud duntaxat te priùs admonitum velim, ne ea quæ contigerunt, ſermonibus noſtris metiaris (neque enim orationem, ea, quæ perpetrata ſunt, adæquantem inuenire queamus, cùm lingua omnis rerum veritate ſuperetur) verùm vt peruigilibus animi tui oculis ſcelera ea quæ deſignata ſunt, perſpicias. Enimverò quòd Deus blaſphemis impiiſque vocibus imperitus ſit, quòd direpta & expilata ciuitas, quòd venditum ſacerdotium, quòd tyrannide oppreſſa Eccleſia (probis videlicet viris expulſis & exturbatis, iis autem, qui ne ipſius quidem limen conſcendere debebant, al-

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ρκϛ.

Φοβοῦ ὅπι μάλιστα, ὦ φιλότης, σκανδαλίσαι πινά· μεθύει γάρ πως ἐν ἀνθρώποις τὸ ἀγαθόν· καὶ ὀλέθρου κατασείοντος ἔσπκε μόλις.

Κυρίλλῳ ἐπισκόπῳ.

Τῆς σῆς ἔστιν, ὦ πάντων ἀριστε, σωφρόνως τε καὶ αὐθεντείας, ταῖς κακίαις τῶν ἀρχόντων κεκμηκυῖαν τὴν ἐκκλησίαν τὴν τῆς τοῦ πηλουσίου δυνάμεως καθαρότητι καὶ ἀσφαλείᾳ ἀνακτήσασθαι πᾶσαν μὲν οὖν ὕβριν ὑπερμενῆ ἀδικίαν τε καὶ παροινίαν, λῃστρικήν τε καὶ ὑβριστικὴν τῶν μοχθηρῶν καὶ κακούργων ἀνθρώπων· οἷς οὐκ ἔστι θεὸν ἀλόγων ζώων ἀγέλην ἐγχειρήσαι, μὴ τοιγε λογικῶν ἀνθρώπων, ὑπὲρ ὧν δεῦρο ἐφοίτησε, καὶ τὸ τίμιον ἑαυτοῦ αἷμα ἐξέχεεν ὁ Χριστὸς, καὶ τῆς παρόντος φέρεσθαι χαρᾶς μᾶλλον δὲ ἡδονῆς χάριν. εἰ γὰρ καὶ ὀκνοῖς ἀπῆτει, πάντα λόγον ὑπερέβαινε τὰ ὑπὸ τῶν σχημονησάντα· ὀλίγα δὲ ὅτι τοῦ παρόντος ἀναγκαῖον ἂν εἴη εἰπεῖν, ἃ μηδὲ βλωμοῖς σιγῆσαι ἀτιμώτητον· ἀλλὰ γὰρ ἔοικας, ὦ θαυμασιε, ἤδη ἀπαιτεῖν τὴν διήγησιν. διὸ δὴ καὶ αὐτὸς τὸ προοίμιον παυσάμενος ὅπι τοῦτο μὲν τῷ λόγῳ βαδίζομι. τοσοῦτον εἰπὼν, μὴ τοῖς λόγοις μέσοις λάγεγενημένα· ὑ γὰρ ἂν εὕροιμεν λόγους ἐραμίλλους τοῖς πεπραγμένοις, νικωμένοις ἁπάσης γλώττης ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἀληθείας, ἀλλ' τοῖς ἀκοιμήτοις τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς καλοπιεῦσαι τὰ δράματα γηθέντα· τὸ μὲν οὖν δεδυσφημῆσθαι τὸ θεῖον, καὶ πεπορθῆσθαι τὴν πόλιν, καὶ πεπρᾶσθαι τὴν ἱερωσύνην, καὶ πεπυρπολῆσθαι τὴν ἐκκλησίαν, τὰ μὲν ἀσεβήματα ἐξοπλακιζόμενον, τὰ δὲ μήτε τὰ ὁδῶν αὐτῆς ὀφθῆναι ὀφθαλμῶν ἐγκρινομένων καὶ τὰ θεῖα καὶ ἀπόῤῥητα αὐτῆς ἐμπτευομένων μυστήρια· ὑχ ἡγοῦμαι γὰρ ψυχαῖς ἐμπιπτεῖσθαι, ἀλλὰ τυραννίδα πατρῴαν παρειληφέναι· καὶ ὅπι τῆς μὲν πενήτων λόγος ἦν αὐτοῖς ὐδενὸς, τὰ τε ἐκκλησιαστικὰ χρήματα ἐληίζοντο, καὶ

Timotheo Lectori. 126.

Illud, ô amice, quàm maximè time, ne cuiquam offenſionis cauſam præbeas. Temulentum eſt enim quodammodo inter mortales bonum: ac, nemine etiam concutiente, vix conſiſtit.

Cyrillo Epiſcopo. 127.

Tuæ, vir omnium præſtantiſſime, prudentiæ atque authoritatis eſt, Peluſienſem Eccleſiam præfectorum & antiſtitum ſceleribus fractam atque confectam, potentiæ integritate ac ſtudio recreare. Ac quidem iniurias & petulantias omnes, quas ipſa perpeſſa eſt, ab improbis ac ſceleratis hominibus, quibus ne brutorum quidem animantium gregem quiſquam commiſerit, nedum ratione vrentium hominum, quorum cauſa Chriſtus huc venit, ac pretioſum ſuum cruorem effudit, direpta, contumeliiſque vexata, dicendo aperire, non eſt huius temporis, imò nec vllius omnino. Nam etiamſi tempus id poſtularet, tamen quæ ab illis ſtructa ſunt, omnem ſermonis facultatem ſuperarent. Pauca autem in præſentia commemorare neceſſarium fuerit, & quæ ne ſi velimus quidem, ſilentio impunè præterire poſſimus. At enim, vir eximie, narrationem iã mihi expoſcere videris. Quocirca ipſe quoque exordiendi finem faciens ad exponẽdam tragœdiam me conferam. Illud duntaxat te priùs admonitum velim, ne ea quæ contigerunt, ſermonibus noſtris metiaris (neque enim orationem, ea, quæ perpetrata ſunt, adæquantem inuenire queamus, cùm lingua omnis rerum veritate ſuperetur) verùm vt peruigilibus animi tui oculis ſcelera ea quæ deſignata ſunt, perſpicias. Enimverò quòd Deus blaſphemis impiiſque vocibus imperitus ſit, quòd direpta & expilata ciuitas, quòd venditum ſacerdotium, quòd tyrannide oppreſſa Eccleſia (probis videlicet viris expulſis & exturbatis, iis autem, qui ne ipſius quidem limen conſcendere debebant, al-

lectis, diuináque & arcana ipſius myſteria in fidem accipientibus. non enim ſe animarum curam ſuſcepiſſe, verùm paternam tyrannidem accepiſſe iudicabunt) quod item pauperum ipſis nulla cura fuerit, verùm eccleſiæ opes diripuerint, atque in ſuas ambitiones inſumpſerint, quódque eos, qui pro virtute vel hiſcere duntaxat auſi eſſent, ad ſanguinem vſque vlti ſint, ac denique alia id genus omnia prætermittã, hinc nimirum illud conſpicuum faciens, me inuitum ad hos ſermones delatũ eſſe. Quòd autem nunc deſignatum eſt (quandoquidem ne volenti quidem ſine periculo reticere licet) quàm paucíſſimis verbis potero, non dicam planè ac dilucidè, ſed exiliter & obſcurè narrabo. Martinianus, qui ad diuiniſſimæ religionis labem ac perniciem Presbyter creatus eſt, (ſi tamen eum, qui ad grauiſſima, veniáque maiora crimina deſignandi potentiam, ſacerdotij nomine abuſus eſt, Presbyterum appellare fas eſt) haud ſcio à quibus ortum trahens, aut ex qua ciuitate oriundus: nam quòd, cùm ſeruus ipſe eſſet, primúmque ætatis tempus haud piè ſanctéque exegiſſet, profugerit, etſi id verum ſit, præteribo. Neque enim, vt ipſum maledica oratione inſecter, accedo: verùm vt Eccleſiam ab eo iniuria affectam fuiſſe doceam. Hic igitur, cùm ſe Peluſium contuliſſet, in extrema paupertate viuens, ac multorum ope ſubleuatus, Monachíque habitum induës & probæ ac temperãtis vitæ ſpeciem præ ſe ferens, clerici munus, vt verè eſt, ipſius autem opinione imperium, captabat. Cùm autem præclarus vir, ac diuina ſapientia plenus, Ammonius, huius vrbis Epiſcopus, perſpicaciſſimis mentis oculis ipſius hypocriſim percepiſſet, nec ſpem vllam ei ad id perueniendi relinqueret, animaduertens ſe ob ingentem Antiſtitis prudẽtiam tempus incaſſum terere, apud alios hæc retia texere conſtituit. vt autem illic quoque, deprehenſa ipſius improbitate, ſpe ſua deiectus eſt, tandem cùm ſapientem illum virum diem vitæ poſtremum clauſiſſe, atque in cæleſtem regionem receptũ

εἰς οἰκείας ἀπολίσκοντο φιλοπμίας. καὶ ὅπ τοὺς ῥύζους ὑπὸ τῆς ἀρετῆς τολμῶντας ἕως ἄματος ἠμύοντο. καὶ ὅσα τοιαῦτα φθονερὸν ψεῦδος, τοῦτο ἀποδεικνὺς, ὡς ἄκων εἰς τούτους ἐξηνέχθην τοὺς λόγους. τὸ δὲ νῦν σχηματισθὲν, ἐπειδήπερ ὅτε ἐβουλόμην ἀκίνδυνος ἦν σιωπῆ, ὡς ἂν οἷός τε ὢ ὀλίγα βεβχέων ἀμυδρῶς. ὃ γὰρ ἂν φαίην σαφῶς δηλήσομαι. Μαρτινιανὸς, ὁ ὅπ λύμη τῆς θειοτάτης θρησκείας πρεσβύτερος χειροτονηθεὶς, εἶγε χρὴ πρεσβύτερον καλεῖν τὸν τῶ ὀνόματι τῆς ἱερωσύνης εἰς τὸ τὰ μέγιστα καὶ συγχώμης μείζονα δύνασθαι κακουργεῖν ὑποκρεμάμενον, οὐκ ἔχω λέγειν οὐκ πόνων καταγόμενος, ἢ ὑπὸ ποίας πέλεως ὁρμώμενος. τὸ γὰρ δοῦλον αὐτὸν τυγχάνοντα, καὶ πρώτιμον ἡλικίαν οὐκ εὐαγῶς βεβιωκότα ὑποδεδρακέναι, καίπερ ἀληθὲς ὄν, φθονερὸν. ὃ γὰρ ἥκω κακῶς αὐτὸν λέξων, ἀλλ' ὡς ἠδίκησε τὴν ἐκκλησίαν διδάξων. ὅτος τοίνυν ἐλθὼν ὅπ τοῖς Πηλουσίων τῆς πενίας ἐχάτης συζῶν, καὶ παρὰ πολλῶν ὑποκουρόμενος, τότε τῶ μισάζοντος χῆμα περιβαλλόμενος, καὶ σωφρόνως ζῆν ὑποκρινόμενος, τὴν τῶ κλερικοῦ λειτουργίαν μὲν ὤσαν, ἀρχὴν δὲ δοκοῦσαν ἐθηρᾶτο. ὡς δὲ ὁ ἀοίδιμος, καὶ θείας σοφίας ἔμπλεως Ἀμμώνιος ὁ ταύτης ἐπίσκοπος, τοῖς διορᾳκωτάτοις τῆς ψυχοίας ὀφθαλμοῖς τὴν ὑποκρισιν κατειληφὼς, ὑδὲ ἐλπίδα αὐτῶ τοῦ πράγματος καταλίμπανεν, ὀνοῶν, ὡς εἰκῆ δαπανᾶ τοὺς χρόνους. σωιετῶ κομιδῆ ὄντος τῶ ἡγουμένω, παρ' ἄλλοις ταῦτα πλέκειν διέγνω τὰ δίκτυα. ὡς δὲ κἀκεῖσε φωραθεὶς, διήμαρτε τῆς ἐλπίδος. τέλος πυθόμενος τὸν μὲν πάνσοφον ἐκεῖνον κεκοιμῆσθαι, καὶ ἴσω ὑρανίων χόρων γεγενῆσθαι, Εὐσέβιόν τε κεχειροτονῆσθαι, ἐπεὶπη πάλιν τῆ πηλουσιωτῶν ῥᾳδίως αὐτῶ τὴν ἀγχίνοιαν, ἵνα μὴ τὴν ὑπόνοιαν φεύσω, μεταχειείσασθαι διόμενος. καὶ δὴ ὡς τάχιστα τυγχάνῃ τοῦ σκοποῦ. ὑ γὰρ

γὰρ μακρηγορεῖν. ὅπ δὲ ὁ τὸ σπέρμα ῥᾳδιουργῶν τῆς φυτῆς ἄπος, ὑδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. τυχὼν τοίνυν τῆς χειροτονίας, καὶ τῆς ἱερῶν μυστηρίων μιαροῖς χερσὶν ἐφαψάμενος, ἵν' πάλαι ᾄδινεν, ἀπέτεκε νόσον. νομίσας γὰρ ἀβίωτον εἶναι ἑαυτῶ τὸν βίον, εἰ μὴ καὶ τὰ τῆς πενήτων χρήματα σφετερίσαιτο, ἐπαγγελάμενος πάντα ὅσα, ὅσα ἂν προσοίσοιτο, τῆ ἐκκλησίᾳ καταλείψειν. καὶ ταύταις δελεάσας τοῖς ἐλπίσι, πείθει, καὶ οἰκονόμον ἑαυτὸν καταστῆσαι. ῥᾳδιλαβὼν τοίνυν ἄνθρωπος ἀναγνὼς, καὶ ὑδὲ ἐλευθερίως ἀχθεὶς, τὴν τῆς ἐκκλησίας οἰκονομίαν, οὕτως αὐτῶ διέθηκεν, ὡς ὑδ' ἂν βαρβαρικὸς πόλεμος, πάντα τὰ εἰς ἀρετὴν βλέπων τὰ σημεῖα τῆς κάλους αὐτῆς ἀφαίσας ἐλυμήνατο. δόλοις γὰρ καὶ μηχαναῖς, σκαιωρίαις τε καὶ ἐπορκίαις χρώμενος ἐν τῶ μεταχειείζεσθαι τὰ πράγματα, ἁπλοῦν μὲν ὑδὲν ὑδὲ δίκαιον ἔπραξε, τὴν δὲ κακουργίαν φρονήμασιν ἐλίζόμενος, τοῖς ἐλευθερίοις καὶ εὐλαβῶς ζῆν προῃρημένοις ἐπέφυτο. εὐήθεις μὲν τοὺς φιλαλήθεις καλῶν, σωφρονοῦντας δὲ τοὺς κακούργως μεταχειείζομένους τὰ πράγματα, καὶ τοὺς μὲν φιλοσοφοῦντας ἠλιθίους· τοὺς δὲ παλιγκαπήλους, δραστηρίους. καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, οὐκ ἐποίει δὲ, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τοὺς λόγους ἀπέκρυπτε. τὰ μὲν ἐκκλησιαστικὰ οἰκειούμενος χρήματα, τὰς δὲ χειροτονίας πωράσκων, καὶ τοὺς μὲν φιλαρέτους ἐκβάλλων, τοὺς δὲ τὰ αὐτὰ δρῶντας αὐτῶ συγκροτῶν. ᾧετο γὰρ οὐκ ἄλλως ἕξειν τὴν τῆδε ἀσφάλειαν. κρίσεως γὰρ αὐτῶ λόγος ἦν ὑδεὶς, εἰ μὴ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἐξοείσθε. ταῦτα δὲ ἐπραττεν ὑποχείειν τὸν ὑπίσκοπον, οὐκ οἶδ' ὅπως πεποιηκώς. ὅτω γὰρ αὐτῆς δεδούλωτο. λελέχθω γὰρ ταληθὲς μετὰ παῤῥησίας. καὶ γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως δυναίμην. ὡς εὐτελὲς καὶ ἀργυρώνητον ἀνδράποδον κεχειροτονημένων, ἵν' ἄῤῥ' ἂν Μαρτινιανὸς ὅπ-

esse, atque Euſebium Epiſcopum inſtitutum eſſe reſciuiſſet, Peluſium rurſus aduolauit, quòd ita exiſtimaret, ſe ipſius ingenium ac ſolertiam, ne dicam arrogantiam atque contumaciam, facilè tractaturum. Et quidem quàm celerrimè, id quod ſibi propoſuerat, eſt aſſecutus, quid enim longa oratione opus eſt? Quòd autem is, qui ſemen præbuit, ſtirpium cauſa ſit, nemo ſcilicet ignorat. Cùm igitur, vt Preſbyter crearetur, obtinuiſſet, ac ſacroſancta myſteria impuris & ſceleſtis manibus contrectaſſet, eum, quem pridem parturiebat, morbum peperit. Nam cùm acerbam ſibi ipſi vitam eſſe duxiſſet, niſi pauperum etiã opes auerteret, pollicitúſque fuiſſet, ſe omnia ea, quæ acquireret, Eccleſiæ relicturum, huius ſpei illecebra eam addixit, vt ſe quoque Procuratorem ac diſpenſatorem conſtitueret. Quocirca impurus ac nefarius homo, ac ne ingenuè quidẽ educatus & inſtitutus, accepta Eccleſiæ procuratione, his eam incommodis affecit, vt ne barbaricum quidem bellum ſigna omnia ad virtutem ſpectantia, deletis ipſius ornamẽtis, æquè eam peruaſtaturum fuerit. Fraudibus enim & machinis, callidiſque artibus & periuriis in negotiorum adminiſtratione vtens, nihil quidem, quod ſimplex, & iuſtum eſſet, fecit, probitatem autem arrogantia animíque elatione deſiniens, iis qui ingenuè ac piè viuere propoſuerant, infeſtus erat, ſtolidos eos, quos veri amor tenebat, appellans, prudentes autem ac ſagaces, qui ſubdolè ac veteratoriè negotia tractabant: ac ſtultos quidẽ & excordes eos, qui philoſophiæ ſtudebãt, dextros autem & ad agendum aliquid idoneos, qui ad cauponum morem vitam ſuam moderabantur. Nec verò hæc ita dicebat, vt tamen non faceret: verùm operibus ipſis ſermones ſuperabat: quippe qui Eccleſiaſticas quidem opes ſibi vendicaret, ſacras autem ordinationes pretio addictas haberet, probíſque viris expulſis, eos, qui eadem, quæ ipſe, perpetrarent, aſciſceret. Neque enim aliter ſe in hac vita (nam futuri iudicij nulla omnino cura

Universidad de Deusto
Biblioteca

tangebatur)ſecuritatem habiturum exiſtimabat, niſi omne virtutis genus exterminaret. Hæc porrò perpetrabat, cùm ſibi Epiſcopum haud ſcio quo pacto addictum atque obnoxium reddidiſſet. Ita enim ipſi addictus ac mãcipatus erat(dicam enim liberè quod verum eſt, neque enim aliter queam)vt vile ac pretio emptum mancipium, idcirco creatum & inſtitutum, vt quicquid Martinianus imperaret, exequeretur. Etenim in eum furorem ipſum impulit(dicam enim quod malorum ab ipſis commiſſorum ſummum eſt, totiúsque tragœdiæ caput) his videlicet promiſſis quæ nunc Epiſcopus, amẽtiam ſuam prodẽs, apertè clamat, eo ineſcato, aut coacto, aut perſuaſo(neque enim ob abſurditatis magnitudinem quo vocabulo vtar, ſcio) vt etiam in Eccleſiaſticarum rationum libro, Eccleſiam, quæ iniuria affecta fuerat, ipſius ære obſtrictam eſſe ſubſcripſerit. Aliter enim tutò ſe habiturum minimè putabat, quæ malis rationibus quæſiuerat, niſi Eccleſiã quoque ſibi obæratam atque obnoxiam eſſe demonſtraret: non quòd ea quæ ipſe ſacrilega manu ſurripuerat, ab ipſa reperere in animo haberet, ſed quòd id ageret ac moliretur, ne ipſa à ſe repoſceret. Vt autem miſera ciuitas hæc eum machinari ſenſit: neque enim hæc obſcura erant(nam quòd etiam ob eorum, quæ perpetrabat, magnitudinem, præſtigiarum quoque inſimulatus fuerit, quódque in fœdis flagitiis criminibúsque deprehẽſus, minimè dicã)ſæpe quidẽ ipſum interficiẽdi ac de medio tollendi impetũ cepit, verùm ſe repreſſit. Cùm autem ab omnibus accuſaretur, & inceſſeretur, apud omnes quidem Epiſcopum, apud ipſum autem omnes in odium atque inuidiam vocabat: Illum nimirum aduerſus probos viros armans, vt eam loquendi libertatem, qua omnes vtebantur, extingueret: eos autem docens, ſe eſſe, qui ſacras ordinationes venderet, & caſtis ac frugi hominibus inſidias moliretur, & Eccleſiæ opes interueterent. Nam cùm aurum ipſe acciperet, Eccleſiaſticis rationibus aſcribebat. Hæc

πάντοι, ποιήσοιεν. εἰς τοσαύτην γὰρ αὐτὸν μανίαν ἐξεβάκχευσεν. εἰρήσεται γὰρ τὰ καὶ αὐτὸν ὁ κολοφὼν, καὶ τῆς τραγῳδίας τὸ κεφάλαιον, ταῖς ἐπαγγελίαις ἐκείναις δελεάσας, ἃς νῦν Ἀλεξάνδρειαν βοᾷ ὁ ἐπίσκοπος τὴν οἰκείαν ἄνοιαν ἐκπομπεύων, ἢ ἀναγκάσας, ἢ πείσας. ἐγὼ γὰρ οἶδ' ὅπῃ φῶ διὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς ἀποπίας, ὡς καὶ καθυποχεάψαι ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς λόγοις, καὶ ξενωθῆναι τὴν ἀδικηθεῖσαν ἐκκλησίαν. ἄλλως γὰρ οὐκ ἤρετο ἀσφαλῶς ἔχειν, ἃ δ' δεόντως ἐκτήσατο, εἰ μὴ καὶ τὴν ἐκκλησίαν ὑποτρέχειεν δείξειεν, οὐκ ἀπαιτήσαι πρόσδοκῶν μὴν ἐσυλήσεν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀπαιτῆσαι παρ' αὐτοῖς βιρώμυος. ὡς δ' ἡ ἀθλία πολις ἠθετο ταῦτα μηχανώμενον. οὐ χαρῆν ἀφανῆ. τὸ γὰρ καὶ εἰς ζοντάσαι αὐτὸν ἐκ τῆς ὑποβολῆς τῆς ἀρωμύων, ἀμφεβάλλετο, καὶ τὸ ἐπ' αἰχμοῖς, καὶ τὸ ὑποβρυχίοις πλάσμασι πεφωράθη, οὐ φράσω. ὥρμησε μὴν αὐτὸν πολλάκις καὶ ἀνελεῖν, ὅμως δὲ ἐκράτησε τῆς ὁρμῆς. ἐγκαλύμυος δὲ παρὰ πάντων καὶ κατηγορύμενος, πᾶσι μὴν τὸν ἐπίσκοπον, αὐτῷ δὲ πάντας διεβαλλε. τὸν μὴν ἐξοπλίζων κατὰ τῆς φιλαρέτων, ἵνα πάντων σβέσῃ τὴν παῤῥησίαν. τὰς δὲ διδάσκων, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ τὰς χειροτονίας πιπρήσκων, καὶ τοῖς σώφροσιν ἐπιβουλεύων, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας σφετερίζόμυος. χρυσίον γὰρ λαμβάνων, τοῖς λόγοις τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὑποχράφει. ταῦτα δὲ ἔλεγε Ἀφ' τῶν τῆς μηχανημάτων, τὴν ἐφ' οἷς ἔδρα ὀργὴν τῆς ἀνθρώπων σβέσῃ διόμυος. ὡς δέ τινες καὶ αὐτῷ τῷ ἐπισκόπῳ ταῦτα κατεμήνυσαν. πλέον ὑδὲν ἠνυσαν. πῃ παῖας δῆθεν αὐτῷ φήσαντος, ἄνευ κατηγόρων μηδὲν δύνασθαι πραξαι ὡς δὲ καὶ κατήγοροι νομίζοντες ἀληθεύειν αὐτὸν ἀνεφάνησαν. καὶ πολλοὶ καὶ ἀξιόπιστοι, καὶ ἀποδεῖξαι δυνάμυοι, ὑδ' ὅπως ἐπεξηλ-

ξῆλθεν, ὡς λοιπὸν πάσης σκήψεως ἐκλελειμμένης κοινωνὸν τῆς δρωμύων παρὰ πάντων εἰκότως ὑποτοιεῖσθαι. μάλιστα μὴν γὰρ, ὑδ' εἰ μυριάκις ὑπὸ κερδῶν αἰσχρῶν ἐκεῖνος ἐπηγγείλατο πάντα τὰ προσποιεζόμυα τῇ ἐκκλησίᾳ προσοίσειν. ἐχρῆν πάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτῷ προσδοθῆναι ἀφορμὰς, καὶ μυριάς ψυχὰς ἐκ τῆς δρωμύων σκανδαλίσαι. εἰ δὲ καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ἐδελεάσθη, ἀλογοθέτητον οὐκ ἐχρῆν καταλεῖψαι. εἰ δὲ καὶ λογοθετῆσαι ἔδει, μετὰ ἀκριβείας ἐχρῆν, βασανίσαντα μετὰ σωφρονῆς πιῶν ἢ ἐμπείρων τὰς λόγους. αὐτὸς γὰρ καὶ τούτων, ὡς σοφῶν καὶ τῆς ἄλλων καλῶν, ἄπειρος εἶναι λέγει. εἰ δὲ ἐν προσβύτῳ, καὶ μηδενὶ ἀνακοινύμυος τοὺς λόγους καθυπέδραφε, δῆλος ὅτι οὐκ ἀπατηθεὶς, ὡς Ἀφρῆνδην βοᾷ τὴν κατάγνωσιν Ἀφ' τοῦτο ὑποτρίψασθαι οἰόμυος. ἀλλὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κακουργήσας, καὶ πᾶσαν ἐκείνων τὴν ἐκκλησίαν ἀπεμπωλήσας. ὥστε ὡσπερ ὁριάμυος, καὶ προδόμως ὁριάμυος, προδομώτερον τοῖς κτηθεῖσι χρήσασθαι διέγνω, κακῷ τὸ κακὸν ἰάσασθαι σπεύδων. πάντα γὰρ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρήματα ἐγκολπωσάμυος, ἢ ὡς αὐτὸς ἔφη, μεμισαμυος μετὰ τῆς ἐγχειρίσαντος αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν, καὶ τῇ τοσαύτῃ τραγῳδίᾳ τὴν ὑποθεσιν δεδωκότος, τροφὴν μὴν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν χρυσίον προσέπεμψεν ἐπισκοπὴν, ὁ μηδὲ ἑαυτῷ ἐπιτροπεῦσαι δυνηθεὶς θηρώμυος. ὅτῳ μαθοῦσα ἡ σὴ ἁγιωσύνη, ὀφείλουσα αὐτὸν ἀποκηρύξαι, Ἀφ' ἁπαμμάτων ἠπείλησε, καὶ διεβεβαιώσατο. εἰ τοῖς αὐτοῖς αὖθις ἐπιχειρήσοι, ἀποκήρυκτον τὸν τοσαύτην ἀδοξίαν τῇ θειοτάτῃ θρησκείᾳ προστελεβόμυον ἐν ὅλῃ τῇ αἰγυπτιακῇ διοικήσει. νῦν δὲ καὶ τῆς χρημάτων, καὶ τῆς ἀπειλῶν καταφρονήσας, τὴν Ἀλεξάνδρειαν μαθὼν ἐξώρμησεν, ἑαυτῷ μὴν ἐπισκοπὴν μηχανώ-

autem eò dicebat, quòd ſe his artibus hominum iracundiam, ob ea, quæ perpetrabat, inflammatam extincturum arbitraretur. Vt autem nonnulli hæc ipſi quoque Epiſcopo indicarunt, nihil tamen propterea perfecerunt: quod nimirum ille ſe abſque accuſatoribus nihil efficere poſſe dixiſſet. Poſteaquàm autem accuſatores etiam, eum vera loqui exiſtimãres, præſtò fuerunt, & quidem multi, ac fide digni, quíque, quod dicerent, probare poſſent, ne ſic quidem tamen in eum animaduerti: ita vt iam omni ſimulatione patefacta, eorum, quæ gerebantur, ſocius ac particeps eſſe ab omnibus exiſtimaretur. Primùm enim nec ſi millies ille ſe omnia ea, quæ turpibus lucris collegiſſet, Eccleſiæ dono daturum recepiſſet, omnes tamen Eccleſiæ opes ipſi tradi, atque innumeris animis, per ea quæ fiebant, offenſionem afferre oportebat. Deinde, etiamſi ipſius promiſſis illectus eſt, tamen eum à rationibus referendis immunem relinquere minimè conueniebat. Quòd ſi ab eo rationes quoque repoſcere oportebat, id accuratè ac diligenter faciendum erat, nimirum ad perpendendas & excutiendas rationes, prudentes quoſdam & peritos viros adhibendo. Nam ipſe harum rerum, quemadmodum & aliarum bonarũ rudem ſe atque imperitum eſſe ait. Cùm autem in latebris, nec communicatis cum quoquam rationibus, ſubſcripſerit, perſpicuum eſt eum, non deceptum ac circumſcriptũ fuiſſe (quemadmodum apertè clamat, dum ſe reprehenſionem atque condemnationem hac ratione à ſe depulſurum exiſtimat) verùm Eccleſiaſtica bona verſutè atque improbè labefactaſſe, cum iiſque Eccleſiam vniuerſam commutaſſe. Itaque iſte, vt qui emiſſet, & quidem ſceleratè emiſſet, ſceleratiùs adhuc emptis rebus vti conſtituit, malo videlicet malum ſanare ſtudens. Nam cùm Eccleſiaſticas omnes facultates & copias in ſinum condidiſſet, vel, vt ipſe dixit, cum eo, qui huiuſmodi adminiſtrationem ipſi commiſerat, tãtæque tragœdiæ cauſam materiám-

Universidad de Deusto
Biblioteca

que præbuerat,partitus eſſet,nuper quidē aurum Alexandriam præmiſit, Epiſcopatum (cùm ne ſui quidem ipſe curam gerere poſſet)aucupans. Quod cùm ſanctitas tua comperiſſet,pro eo atque eum ab Eccleſia proſcribere debebat,per literas commināta eſt atque affirmauit,ſe eum, ſi rurſus idē aggrederetur, vt ingens diuiniſſimæ religioni dedecus inurētem,in tota Ægyptiaca regione proſcripturū & abdicaturum. Atqui nunc (idem, literis tuis miniſque contemptis ac pro nihilo habitis, Alexandriam perrexit, ſibi quidem Epiſcopatum captans,tuæ autem famæ atque exiſtimationi (vt qui ſacras ordinationes pecunia addicas) labem inferens. Quæ cùm ita ſint,tuæ (ô quonam te ſatis digno nomine nuncupem) animi magnitudinis atque præſtantiæ eſt,plenam quidem & exactam ſcelerum ipſius pœnam ad incorruptum illud tribunal reſeruare (nec enim hîc fieri poteſt, vt quas meritus eſt, pœnas pendat) commoueri autem & incitari,ac primùm Eccleſiam iniquè læſam ac vexatam vlciſci:deinde autem exiſtimationi tuæ cōſulere,minas nimirum in opus perducendo, cúmque ab Eccleſiæ gremio abdicando, (nam ſi,quod vt credam minimè adducor, non modò nihil huiuſmodi patiatur, verū etiam Epiſcopus creetur, arcanum illud, quod rumoribus ſpargitur,verum eſſe inuenietur) ac poſtea eum vnà cum piis quibuſdam Epiſcopis ac quæſtus inimicis, huc mittendo, vt Eccleſiaſticorum prouentuum rationes reddat, ac quæ debet, reſtituat, ac num quid Epiſcopo dederit (nam ipſe nihil ſe accepiſſe, verùm impoſturam ſibi factam eſſe ait)planum faciat. Nam quin & tragœdiæ principi, qui vel furti ſocius fuit,vel inconſideratè ſubſcripſit, Epiſcopalis muneris adminiſtratione interdicturus ſis,aut,ſi veniam ipſi impertias,procuratorem ſaltem, qui ipſi grauiora, quàm quibus ignoſci debeat, ſcelera perpetrare minimè permittat, inſtiturus ſis.& poſtremo hiſtrioni, callidum ipſius commentum væſanum ac ſtolidum eſſe oſtēdens,ea,quæ ipſe ſibi deberi cōtendit:

μδνος. τῷ δὲ σὺν λυμαινόμενος δόξαι ὡς ὅτι χρήμασι χειροτονοῦσαν. τῆς σῆς τοίνυν ὄψει, ὦ, τί σε κελεύσας ἀξίως προσάπτω, μεγαλονοίας, τῷ μὲν ἀκριβῆ τῆς πλημμελημάτων αὐτοῦ δίκην, τῷ ἀδεκάστῳ δικαστηρίῳ τηρήσαι. ὃ δὲ γὰρ οἷόν τε αὐτὸν ἐνταῦθα τῷ ἀξίαν τιμωρίαν δοῦναι. κινδῦναι δὲ, καὶ πρῶτον μὲν τῇ προσηκομενθείσῃ ἐκκλησίᾳ ἀμωμον. δεύτερον δὲ τῇ οἰκείᾳ ἐκπολῖψει βοηθῆσαι, τῷ τὰς ἀπειλὰς εἰς ἔργον ἀγαγεῖν, καὶ ἀποκηρύξαι τοῦτον. εἰ γὰρ, ὅπερ ὑπίσευα, παρὸς τῷ μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν; καὶ χειροτονηθεὶς τὸ θρυλλούμενον ἀπόβρητον ἀληθὲς ὂν εὑρεθήσεται. ἔπειτα μετὰ πιῶν ὑπισκόπων εὐλαβῶν, οἷς τὸ κέρδος πολέμιον καθέστηκεν, ἐνταῦθα σκέψεμενα λόγον τῆς ἐκκλησιαστικῶν προσόδων δώσοντα, καὶ ἃ χρεὼν ἦν ἀποδώσοντα. καὶ εἴ δεδωκέ τι τῷ ὑπισκόπῳ. λέγει γὰρ μὴ δεδόσθαι μοὶ, ἀπατῆσθαι δὲ ἐλέγξοντα. ὅτι γὰρ καὶ τῷ μὲν ῥωτοσάτῃ τῷ δράματος τῷ ἢ συγκεκλοφότι, ἢ ἀπιεισκέπως ὑπογεγραφότι, ἄβατον τιμῷ ὑπισκοπὴν καταστάσας ἢ γοῦν συγγενὶς ὑπίτροπον χειροτονήσας. τὸ δὲ ὑπιτρέψοντα αὐτῷ μείζονα συγγώμης ἁμαρτάνειν. τῷ δὲ πειταγωνιστῇ τὸ σοφὸν σχημάτιον ἠλίθιον δείξας, ἄκυρα ποιήσας. ἀλέγει ἑαυτῷ χρεωστεῖν. πόθεν γὰρ τοσοῦτος πλοῦτος τῷ πενίαν ἐχάτων νοσήσαντι. καὶ ἀπὸ τῆς τῆς ἐκκλησίας χρήματα σωθῆναι τῷ προσόδων; οὐκ ἔστιν ἀμφίβολον.

Αθανασίῳ

Athanasio

cassa & irrita redditurus sis (vnde enim ei tantæ opes, qui extrema paupertate laborauit, atque ab Eccleſiæ facultatibus diuitias ſibi comparauit?) haudquaquam dubium eſt.

Αθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. ρκη.

Πυθάνομαι ὅτι κόλακες ἐξήρτισταί τῆς σῆς γλώττης, ὑμνοῦντες μὲν ὅτι πάντων ἄριστον εἴη, εἰ καί τι τῆς ἀποπωτάτων ἔλοιο θαυμάσαι κακῶν. κακίζοντες δὲ ἤ, τάχος, εἰ καὶ αὐτὸν ἐκκακοῖς τὴν ἀρετήν. εἰ τοίνυν μὴ ἐθέλεις ἡμῖν πειθῆναι, ἀλλά γε κἂν Ισοκράτει πείθου παραινέσαντι, μισεῖν τὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας. ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες, τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσι.

Athanaſio Presbytero. 128.

Adulatores ex tua lingua pēdere audio, qui omnium optimum eſſe iurent, ſi quid etiam abſurdiſſimorum vitiorum laudare atque admirari in animum induxeris: ac rurſum, ſi virtutem quoque ipſam vituperandam ſuſceperis, eandem quàm celerrimè vituperent,& inſectentur. Quocirca ſi nobis obtemperare minimè vis, at Iſocrati ſaltem obtempera, qui vt adulatores quemadmodū eos, à quibus decipimur, odio habeamus, admonet. Nam vtique, ſi fidem nanciſcantur,eos,qui ipſis fidem habuerunt, iniuria afficiunt.

Παύλῳ. ρκθ.

Εἰκὸς θαυμάζειν, πῶς τὸν προδότην οὐκ ἔπεισεν ὁ Χριστὸς, καλὸν ἡγεῖσθαι τὴν ἀρετὴν, καί τοι πολλάκις περὶ ἀρετῆς, μᾶλλον δὲ οὐκ ἔστιν ὅτε οὐχ ὑπὲρ ταύτης ἐν συνουσίαις ἀκούσαντα. ἐγὼ δὲ θαυμάζω, πῶς τὸν ὅρον τῆς αὐτεξουσιότητος ὑπισάμενος, περὶ τούτου ἐθαύμασας. οὐ γὰρ βίᾳ καὶ τυραννίδι, ἀλλὰ πειθοῖ καὶ προσηνείᾳ ἡ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία κατασκευάζεται. διὸ καὶ τὸ κῦρος ἔχει ἕκαστος τῆς οἰκείας σωτηρίας. ἵνα καὶ οἱ στεφανούμενοι, καὶ οἱ πμωρούμενοι, δικαίως τιμῶνται ὅσοι ἂν ἕληνται.

Paulo. 129.

Mirari videris, qui factum ſit, vt Chriſtus proditorem minimè adduxerit,vt virtutem rem bonam eſſe exiſtimaret: idque cùm de virtute perſæpe,imò nunquamnon de ea in ipſius colloquiis audiſſet. Ego contrà miror, quonam pacto cùm liberi arbitrij legem perſpectam habeas, huius rei admiratione teneāris. Neque enim vi & coactione, ſed perſuaſione ac lenitate, hominum ſalus comparatur. Vnde etiam ſuæ quiſque ſalutis arbitrium habet: vt & qui corona donantur,& qui ſuppliciis afficiuntur,iuſtè,quod elegerint,percipiāt.

Παμφρετίῳ διακόνῳ. ρλ.

Ἐλεήμονα, ὦ φίλος, ἔχειν χρὴ τὸν ψυχήν. ὁ γὰρ τὴν πηγὴν τοιαύτην ἔχων, πάντα ἀναβλύσει τὰ κεκλά, κἂν χρήματα ἔχῃ, προήσεται· κἂν ἐν συμφοραῖς ἴδῃ τινά, κλαύσεται. κἂν ἐπηρεαζόμενον τύχῃ,

Pampretio Diacono. 130.

Ad miſerationem propenſam, ô amice, animam habere oportet. Nam qui eiuſmodi fontem habet, nullum boni genus eſt,quod non ex eo ſcaturiat. Siue enim pecunias habeat, eas profundet: ſiue aliquem in calamitatibus videat, lamen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tabitur: ſiue in quempiam, cui iniuria inferatur, incidat, manum porriget. Denique nihil eorum, quæ ad ipſum attinent, prætermittet.

Antiocho. 131.

Vitium & homines à Deo auertit, & eos inter ſe diſiunxit. Quamobrē illud quàm celerrimè fugere oportet, ac virtutem cōſectari, quæ & nos Deo conciliat, & inter nos connectit. Virtutis porrò ac philoſophiæ regula eſt, ſimplicitas cum prudentia coniuncta.

Eutonio Diacono. 132.

Etſi Zoſimus, qui Presbyteri ſpeciem præfert, petulanti admodum tyrannide in te debacchatur: at tu tamen ea, quæ à Iu-
Mat. 27. dæis aduerſus Dominum perpetrata ſunt, cum animo tuo perpendens (quo tempore terra quoque ipſa mouebatur, & cōcutiebatur, locum, quò fugeret, quærens, vt ne ſcelus illud perſpiceret, quod aduerſus Deum quidem ſuſcipiebatur, verùm carnem duntaxat attingebat) fac ſtrenuo ac generoſo animo feras.

Timotheo Lectori. 133.

Exod. 21. Illud, Oculum pro oculo, & dentem pro dente, Iudæis à manſuetiſſima illa natura idcirco præſcriptum ac lege ſancitum eſſe opinor, non vt iis, à quibus iniuriam accepiſſent, veniam negarent, crudeléſque ſe præberent, quemadmodum cenſent Manichæi, qui vetus Teſtamentum inſectantur: ſed vt eadem, quæ agunt perpeti metuentes, ab iniuria abſtineant. Quod quanquam iuſtum & rationi conſentaneum eſt, tamen diuina tranquillitas ad lenitatem & bonitatem ſpectās, hominéſque ad eam acuens, per id quòd eum, qui iniuriam intulit, vlciſci ſanxit, ſupplicij metu peccata repreſſit & coërcuit. Niſi enim ſit, qui laceſſat, ne quidem erit qui vlciſcatur. Quamobrem ſapientiæ Legiſlatoris altitudinem animaduertant, ac non promptè temereque ipſum vt ſæuum &

χεῖρα ὀρέξει. καὶ ὃδὲν ὠφελήσει τὴν εἰς αὐτὸν ἁπάντων.

Ἀντιόχῳ. ρλα.

Ἡ κακία καὶ θεὸν τοὺς ἀνθρώπους ἀπέστησε, καὶ ἀλλήλων διέστησε. ταύτην οὖν φευκτέον πάντως φεύγειν δεῖ καὶ διώκειν τὴν ἀρετὴν, τὴν καὶ θεῷ προσάρουσαν, καὶ ἀλλήλοις συνάπτουσαν. ἀρετῆς δὲ καὶ φιλοσοφίας ὅρος, τὸ μετὰ σωφροσύνης ἁπλοῦν.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ρλβ.

Εἰ καὶ Ζώσιμος ὁ δοκῶν εἶναι πρεσβύτερος, σφόδρα τῇ χειρὶ σοῦ τυραννίδι μεθύων παροινεῖ, ἀλλὰ σὺ τὰ χεῖρον τοῦ δεσπότου δράματουργηθέντα παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἐνθυμούμενος, ὅτε καὶ ἡ γῆ αὐτὴ ἐδονεῖτο καὶ σκιρτᾶν ἐφαίνετο, φυγῆς ζητοῦσα χώραν, ἵνα μὴ θεάσηται τὸ δρᾶμα τὸ κατὰ θεοῦ μὲν τολμώμενον, σαρκὸς δὲ ἁπτόμενον, φέρε γενναίως.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ.

Τὸ, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, οἶμαι νομοθετῆσαι τοῖς Ἰουδαίοις παρὰ τὴν ἡμερωτάτης φύσεως, ἵνα μὴ ἀντιγνῶσι ὦσι, καὶ πικροὶ τοῖς ἀδικοῦσιν, ὡς νομίζουσι μανιχαῖοι, διαστρέφοντες τὴν παλαιὰν διαθήκην, ἀλλ' ἵνα τῷ δέει τῷ παθεῖν ἀφῶσιν, ἀπέχωνται τῷ τολμᾶν. εἰ καὶ δίκαιον καὶ εὔλογον καὶ ἀκόλουθόν ἐστιν ἀλλ' ἡ θεία γαλήνοτης εἰς ἡμερότητα βλέπουσα, καὶ εἰς ἀγαθότητα ὁρῶσα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἰς ταύτην ἀλείφουσα, ἀφῃρεῖτο τὸν δράσαντα, τῷ φόβῳ τῆς τιμωρίας τὰ πλημμελήματα τοῦ μὴ δράσαντος μὴ ὄντος, ἐδ' ὁ ἀμυνόμενος ἔσται. σωφρόνησον οὖν τὸ βάθος τῆς σοφίας τοῦ νομοθέτου, καὶ μὴ ἐκ τοῦ προχείρου, ὡς ὠμὸν καὶ ἀπάνθρωπον αὐτὰ-

ἀθῶσαν. τὸ γὰρ ἐν εὐαγγελίοις εἰρημένον, Ἐάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, οὐκ ἔστιν ἐναντίον, ἀλλὰ μεῖζον, καὶ κρεῖττον, καὶ τῆς ἀκροτάτης φιλοσοφίας ὅρος. ἐκεῖνα γὰρ μὲν ὅλως τὸ μηδ' ὅλως δράσαι νενομοθέτηται. τὸ γὰρ ἀσμένως πάσχειν οὐκ ἂν ἤκουσαν αἱμάτων διψῶντες ἄνθρωποι. ταῦτα δὲ καὶ ὑπὲρ τὸ προθύμως πάσχειν πεφιλοσόφηται. ὁ δὲ συγκριτικὸς χαρακτὴρ, οὐκ εἰς τὴν ἐναντίαν ἐξωθεῖ τάξιν τὰ συγκρινόμενα. ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὴν μὲν ὑποροχὴν δείκνυσι καὶ ἐλάττωσιν. καλὸν μὲν γὰρ τὸ μὴ δρᾶν τι κακὸν, κρεῖττον δὲ τὸ προθύμως πάσχειν. καλὸς ὁ γάμος, ἀλλὰ κρεῖττον ἡ παρθενία. καλὴ ἡ σελήνη, ἀλλὰ κρεῖττον ὁ ἥλιος. ὥστοι οὖν τῆς μὲν σελήνης καλῆς θέσις, τοῦ δὲ ἡλίου κρείττονος εἰς ἐκεῖνό δημιουργὸς, ὅτε καὶ παλαιᾶς καὶ καινῆς Διαθήκης εἷς νομοθέτης, ὁ σοφῶς καὶ προσφόρως, καὶ καταλλήλως τοῖς καιροῖς νομοθετήσας.

Τῷ αὐτῷ. ρλδ.

Ἀρετὴ μὲν, καὶ τρόποις, δ' καταιχύνει τὴν ὁμοπιμίαν. χρὴ δέ σε τῶν ἀδυνάτων μὴ ἐρᾶν. ἀλλ' ἐκείνων ἀφέμενον, τὰ εἰκότα εὔχεσθαι. ἐπεὶ καὶ Μωϋσῆς ὁ ἱεροφάντης, καὶ Παῦλος ὁ θεσπέσιος, ἐν ἐνίοις, οὐχ ὧν ἤτησαν, ἔτυχον. ἀλλ' ὅπι μὴ καλῶς ἤτησαν, ἐδιδάχθησαν.

Νεμεσίῳ. ρλε.

Τὸ, ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε· συνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. δ' καταφορικῶς καὶ τῶν ἀνθρώπων ἡ ἱερὰ γραφὴ ῥητορεύσασα, καὶ τὸ λογικὸν διαστρέψαν γένος εἴρηκεν, ἀλλὰ καὶ πάνυ πε-

crudelem accuſent. Nam quod in Euangeliis dictum eſt, Si quis te percuſſerit in dextram maxillam, obuerte illi & alteram, non cum lege illa pugnat, ſed maius ac præſtantius eſt, ſummæque philoſophiæ meta. Illa etenim, vt ne quidem omnino quiſpiam faceret, lege præſcripta ſunt: (nam vt æquo ac libenti animo pateretur, haudquaquam audire ſuſtinuiſſent homines cruoris ſiti flagrantes:) hæc autem, vt etiam prompto animo patiatur, tradita & promulgata ſunt. Potrò comparationis nota, ea, quæ comparantur, in contrariam claſſem haudquaquam contrudit: verùm in iis, quæ eiuſdem claſſis & ordinis ſunt, quid præſtantius, quid inferius ſit, oſtendit. Etenim bonum quidem eſt malam minimè perpetrare: at melius, prompro quoque ac libenti animo perpeti. Bonum eſt Matrimonium: at melior Virginitas. Pulchra eſt Luna: at Sol præclarior. Quē-admodum igitur & pulchæ Lunæ & præſtantioris Solis vnus idémque effector eſt: eodem modo & veteris & noui Teſtamenti vnus atque idem eſt Legiſlator, qui ſapienter & ad tempora accommodatò ac conſentaneè leges tulit.

Eidem. 134.

Virtus quidem moribus quoque decus ſuum probro atque ignominia minimè afficit. At te, ea, quæ aſſequi non potes, amare haudquaquam oportet: verùm his omiſſis, ea quæ conſentanea ſunt, optare. Quandoquidem etiam ille diuinarum rerum interpres Moſes, ac diuinus Paulus in nonnullis rebus ea, quæ poſtulabant, haud obtinuerunt: verùm quòd non rectè poſtulaſſent, didicerunt.

Nemeſio. 135.

Illud, Homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis, non acriter & vehementer aduerſus homines declamans, genúſque ratione præditum inſectans, diuina Scriptura dixit: verùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

admodum etiam parcè atque indulgenter. Nam si rem accuratè atque exactè perpẽdere velimus, non iumentis duntaxat, sed etiam truculentis feris comparari posse videtur. Imò etiam eas superat, qui turpiũ affectionũ ac libidinum amator est. Quódque mirum, atque ab hominum opinione alienum est, quæque fera vni tantùm vitio seruit: at qui hominis speciem habet, omnibus vitiis in vnum congestis & cumulatis, vltra eorum temeritatem & amẽtiam progreditur. Ac ne me hyperbolicè loqui putes, res ipsas incorrupta mente perpendamus. Cùm enim quispiam vt taurus subsultat, vt asinus calcitrat, vt salacissimus equus in fœminas hinnit, vt vrsus voracitati studet, vt mulus corpus saginat, vt camelus iniuriarum memoriam retinet, vt leo irascitur, vt lupus rapit, vt scorpius ferit, vt serpens subdolus est, improbitatis venenum vt vipera conseruat, opes denique, vel, vt rectiùs loquar, peccata cumulat, vt scarabeus scarabeas, quonam pacto quispiam hunc belluino animo prẽditum, inter homines recensere poterit, cùm mitis ac placidæ naturæ lineamenta in eo minimè perspiciat, verùm Scyllæ cuiusdam & Chimæræ, atque Hydræ (iuxta externas fabulas) fœtorem cernat? Quòd si quæras, Quidnam igitur faciendum est? illud respondeam, spirituale specillũ, hoc est, sacras scripturas in quibus & proborũ virorum historia, & salutares leges à Deo positæ continentur, perpetuò in manibus habendum esse. Hoc enim speculum non modò deformitatem ostendit: sed etiam, si velimus, in incredibilem quandam pulchritudinem immutat.

φεισμβῶς. εἰ γὰρ τὶὼ ἀκριβείαν ἐξετάσοιμεν, ὑ τοῖς κτήνεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπθάστοις θηρίοις κινδυνεύοι ἐοικέναι. μᾶλλον δὲ καὶ ὑπερβάλλει τοῦτα, ὁ τῶν αἰσχρῶν παθῶν ἐραστής. τὸ δὴ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον τοῦτ' ἔστιν, ὅτι ἕκαστον μὲν τῶν θηρίων ἐνί ἐλαττώματι δουλεύει, ὁ δὲ δοκῶν ἄνθρωπος εἶναι, πάνθ' ὁμοῦ συμφορήσας, πορρωτέρω τῆς Σκείνων ἀλογίας ὁδεύει. καὶ ἵνα μὴ ὑπερβολῆς εἶναι νομίσῃς τὰ ῥήματα, αὐτὰ τὰ πράγματα ἀδεκάστως βασανίσωμεν. ὅταν γάρ τις σκιρτᾷ μὲν ὡς ταῦρος, λακπάζῃ δὲ ὡς ὄνος, ἀσεμετίζῃ δὲ ὅτι γυναῖξιν, ὡς ἵππος θηλυμανὴς, καὶ γαστριμαργῇ μὲν ὡς ἄρκτος, παιᾴνῃ δὲ τὸ σῶμα ὡς ἡμίονος, μνησικακῇ δὲ ὡς κάμηλος. καὶ ὀργίζηται μὲν ὡς λέων, ἁρπάζῃ δὲ ὡς λύκος, πλήττῃ δὲ ὡς σκορπίος. καὶ ὕπουλος μὲν ὑπάρχῃ ὡς ὄφις, ἰὸν δὲ πονηρίας ἀθανάτου ὡς ἔχις, κήματα δὲ, μᾶλλον δὲ ἁμαρτήματα συνάγῃ ὡς ὁ κάνθαρος τὶὼ κάνθαρον. πῶς δυνήσεταί τις μετὰ ἀνθρώπων τὸν θηριόφρονα τοῦτον ἀριθμεῖν, ὑχ ὁρῶν ἐν αὐτῷ τῆς ἡμέρᾳ φύσεως τοὺς χαρακτῆρας, ἀλλὰ σκύλλης τινὸς καὶ χιμαίρας καὶ ὕδρας, ἔτι τοὺς ἔξωθεν μύθους, δυσωδίαν θεώμενος. εἰ δὲ φαίης, πῶ οὖν ποιητέον, φήσαιμι, ὅτι τὸ κάτοπτρον τὸ πνευματικὸν σωτηρίως μεταχειριστέον. φημὶ τὰς θείας γραφὰς, ἐν αἷς καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐστὶν ἡ ἱστορία, καὶ οἱ παρὰ τοῦ θεοῦ τεθέντες σωτηριώδεις νόμοι. τοῦτο γὰρ τὸ κάτοπτρον, ὃ δείκνυσι τὶὼ ἀμορφίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ μεταπίθησιν, ἂν ἐθέλωμεν, εἰς κάλλος ἀμήχανον.

Timotheo clarissimo. 136.

Pietate, optime vir, nihil vtilius atque conducibilius. Nam ea laureatis quoque Imperatoribus sartam tectámque subditorum obedientiam seruat. Hãc igitur ante oculos propositam habens, da operam, vt imperij scapham modereris: quò trãquilli, quantum in te situm erit, ij, quibus præes,

Τιμοθέῳ λαμπροτάτῳ. ρλϛ.

Εὐσεβείας ὄδευε, ὦ ἄριστε, ὠφελιμώτερον. αὕτη γὰρ σώζει καὶ τοῖς ἡροφαύχοις βασιλεῦσι τὸ ὑπήκοον. πρὸς ταῦτίω τοιχαροῦν βλέπων, εὐθύνειν πειρῶ τὸ τῆς ἀρχῆς σκάφος, ὅπως ἀκείμαστοι, τόγε σὸν μέρος, οἱ ἀρχόμενοι διαμείνωσιν. εἰ δὲ πόνους ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἔχει καὶ ἡμερίας. εἰ δὲ φαίης, ὃ κἀγὼ ταυτόν, φαίην. οὐ γὰρ οἷόντε, ἐπειδὴ γὰρ πολεμοῦντα Ἀχαιοῖς οὐκ ἀνέχονται, Ἀφροδίτης κορυφῶν σωνήφθησαν. ᾧ γὰρ οἱ πόνοι παρεγένοντο, ἐπακολουθοῦσιν ὕστερον καὶ αἱ ἡμερίαι.

perstent. Quòd si hoc negotium labores habet, iucunditates etiam animi que voluptates habet. Quòd si dixeris, Non simul atque eodem tempore, respondeam, Nec enim fieri potest. Quandoquidem enim dum bellum gerunt, in mutuam gratiam redire non sustinent, ideirco per summitates copulantur. Nam ad quem labores accesserint, voluptates etiam atque oblectamenta postea subsequentur.

Ερμίνῳ κόμητι. ρλζ.

Hermino Comiti. 137.

Τὸ εὐημερεῖν τὸ πονηρὸν, καὶ τὸ ἐν τοῖς εἰς ἄκρον ζαλεποῖς γινεσθαι τὸν ὑπεικῆ, καὶ τῶν εἰς λῆξιν ἡκόντων ἐπαίνων ἔμπλεω, δυστιμαχίτ ὄζιν ἀληθῶς καὶ δυσίφικτον, καὶ τῶν τῆς ἀνθρωπότητος μέτρων ἐπέκεινά τε καὶ πορρωτάτω. θείοις γὰρ κρίμασι παραχωρεῖν ἀναγκαῖον, καὶ εἰπῶ βουλόμεθα φρονεῖν ὀρθῶς, μόνῳ τῷ ἀκράτῳ τῆς οἰκονομίας τὶὼ γνῶσιν ἀνάπαντες, παρεῖς τὰ ἐν χεροὶ ζαδύμεθα, ἃ καὶ μόλις παρεῖς ἡμῶν εὑρίσκεσθαι φιλεῖ. ἐπειδὴ δὲ οἷόν τε δεῖν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἐπαμύναι τῷ λόγῳ, ἐπημύναμεν, ὥστε ἠδυνήθημεν, ἐν τῷ παρεῖς Ἕλληνας ἡμῶν παραφέρτι λόγῳ, ᾧ ἐντυχὼν εἴσῃ τὶὼ λύσιν τοῦ προβλήματος.

Quòd improbus homo secunda omnia habeat, ac contrà vir probus, atque omnibus laudibus, quæ in hominem cadere possunt, cumulatus, in acerbissimis malis versetur, res profectò est coniectu atque comprehensu difficilis, atque humanæ naturæ modulum quàm longissimè excedens. Id enim diuinis iudiciis permittere necesse est. Ac si rectè sentire velimus, soli summæ illi atque ab omni labe aliænæ mẽti consilij huiusce cognitione appensa, ad ea, quæ in manibus nostris sunt (quæ etiã vix à nobis reperiri solent) nos cõferemus. Quoniam autem rectæ doctrinæ, quantum per viros licet, opem ferre oportere censes, in eo libro quem ad Gentiles edidimus, nos quoque pro virili nostra opem tulimus. Quem si legeris quæstionis huiusce solutionem intelliges.

Ἀφροδισίῳ πρεσβυτέρῳ.

Aphrodisio Presbytero. 138.

Εἰ μὴ ἀκριβῶς ἐπεπείσμην, ὅτι τὸ λεῖπον τῇ ἡμετέρᾳ γλώττῃ ἡ σὴ ἀπερλήρῳ σύνεσις, οὐκ ἂν μοι δοκῶ, τάδε γεγράξαι τὰ γράμματα. τί γὰρ ἔστιν ὃ ἠθέλησας μαθεῖν, δι' ἣν ὁ ἀπόστολος αἰτίαν ἔφη Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω, τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους. μάλιστα μὲν ἀκριβοῦς ταῦτα βασανίσαι δεῖται, ἕως ἂν ἡ κεκρυμμένη ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια, σαφῶς ἐπιστήσῃ τόμως δὲ εἰρήσεται. ἐγένετο τοῖς

Nisi persuasissimum haberem, prudentiam tuam, id quòd linguæ meæ deerit, suppleturam, has vt opinor, ad te literas minimè cudissem. Quidnam igitur est, quod tibi explicari cupis? Quam ob causam ab Apostolo dictum sit, Factus sum Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæos lucri- 1. Cor. 9.
facerem; his qui sine lege erant, tanquam sine lege essem (cum tamen sine lege Dei non essem, sed sub Christi lege essem) vt eos, qui sine lege essent, lucrifacerem. Sanè hæc accuratam ac diligentem examinationem requirunt, quoadusque veritas, sub iis delitescens, perspicuè elucear. Quã

Universidad de Deusto
Biblioteca

paucissimis autē dicam quod sentio. Factus est Iudæis tanquam Iudæus, cùm in templo purificatus est, atque sacrificiū obtulit: circunciſóque Timotheo, eum ad Iudæos magistrū misit, per circuncisionem videlicet circuncisionē abrogās atque cōuellens. Quocirca non dixit, Iudæus: verū, tanquā Iudæus. Rursū iis qui sine lege essēt, tāquā sine lege esse, cū apud Atheniēses cōcionē habēs, nō à Prophetis, nec à Lege diſſeruit, verùm ab ara materiā eos admonēdi traxit: vt nimirū cos ex suismet dogmatib⁹ subigeret atque expugnaret. Eáque de causa non dixit, sine lege, sed tanquam sine lege. Illud autē, cùm sine Dei lege non essem sed sub Christi lege, vel pro eodem posuit (nā in vna & eadē essentia discrimē nō est. hoc enim alio loco demonstrare cupiens, dixit, Igitur & qui māducat, Domino māducat, & gratias agit Deo) aut, si id coactū atque cōtortum esse existimas, illud ab eo indicari arbitror, quòd non tantùm iuxta Legis præscriptum (quæ à nonnullis Patri ascribebatur, ac propter discentium habitum & affectionē, non autē ob Legislatoris dignitatē atque amplitudinē, paruulis potius conueniebat) vitam suam moderatus sit, verùm etiā iuxta cælestē, ac numeris omnibus absolutam Christi legē: hoc est, tanquā non que lege esset, iuxta veterrem legē: at etiam in lege iuxta Euangeliū: Nō extra legem: at etiam intra gratiam: Non lactis expers: at etiam solidi cibi particeps: Palæstræ non rudis & imperitus, at etiā in Olympicis certaminibus luculēter ac splēdidè versatus. Non mœchatus sum: quòd lex id vetaret: at ob Euangeliū ne impudicis quidē oculis mulierē conspexi. Nō cædē perpetraui, metu deterritus: at idē amore ductus, iræ quoque imperaui. Nā vt qui veterem legem seruauerat, diuinæ legis expers non erat: sic qui nouam seruat, in Christi lege est. His porrò verbis non hac mente vtebatur Apostolus, vt Patri legem, Filio Euangeliū attribueret, sed quòd ad multorū suspicionē & iudiciū respiceret. Nā alioqui omnia, quę Patris sūt, Filij quoque sunt: ac rursū quę filij sunt, Patris sunt.

Ιουδαίοις ὡς Ιουδαῖος, ὅτε ἐν τῷ ἱερῷ ἡγνίσατο, καὶ ἔθυσε, καὶ περιτεμὼν Τιμόθεον, Ιουδαίοις πέπομφε διδάσκαλον, ὡς περιτομῆς τὴν περιτομὴν ἀναιρῶν. διὸ οὐκ εἶπεν, Ιουδαῖος, ἀλλ' ὡς Ιουδαῖος, τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, ὅτε ἀθηναίοις δημηγορῶν. οὐκ ἀπὸ προφητῶν, οὐδ' ἀπὸ τοῦ νόμου διελέχθη, ἀλλ' ἀπὸ βωμοῦ τὴν παραίνεσιν ἐποιήσατο, ἀπὸ τῶν οἰκείων αὐτὸς χειρόμενος δογμάτων. διὸ οὐκ εἶπεν, ἄνομος, ἀλλ' ὡς ἄνομος. τὸ δὲ μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἢ ὡς ἀδιάφορον εἶπεν. ὅτι γὰρ μιᾶς οὐσίας, οὐκ ἔστι διαφορά. τοῦτο γὰρ ἀλλαχοῦ δεῖξαι βουλόμενος ἔφη, ὥς τε καὶ ὁ ἁγιάζων, καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι, ἐξ ἑνὸς πάντες· καὶ εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, ἢ εἰ τοῦτο βεβιασμένον ἦν, οἶμαι τοῦτο μηνύειν, τὸ μὴ μόνον τοὺς τὸν νόμον πεπολιτευμένους τὸν τῷ πατρὶ παρά τινων ὑπηχθαφόμενον, καὶ διὰ τὴν ἐξ ἔθνῶν μαθητῶντων, ὑ διὰ τὴν ἀξίαν τῶν νομοθέτην νηπίοις μᾶλλον ἁρμόττοντα, καὶ φυγεωθέντα, ἀλλὰ καὶ τοὺς τὸν τῶν Χριστοῦ οὐράνιον καὶ τέλειον νόμον. οἷον οὐκ ἄνομος τοὺς τὸν παλαιὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ ἔννομος τοὺς τὸ εὐαγγέλιον. οὐκ ἔξω τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ ἔσω τῆς χάριτος. οὐκ ἄπειρος τοῦ γάλακτος, ἀλλὰ καὶ ἔμπειρος τῆς στερεᾶς τροφῆς. οὐκ ἀμελέτητος τῆς παλαίστρας, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὀλυμπίοις διαλάμψας. οὐκ ἐμοίχευσα διὰ τὸν νόμον, ἀλλ' ὅτε εἶδον ἀκολάστως γινώσκα διὰ τὸ εὐαγγέλιον. οὐκ ἐφόνευσα διὰ τὸν φόβον, ἀλλὰ καὶ ὀργὴς ἐκράτησα διὰ τὸν πόθον. ὁ μὲν γὰρ τὸν παλαιὸν φυλάξας οὐκ ἦν ἄνομος θεοῦ, ὁ δὲ τὸν νέον, ἔστιν ἔννομος Χριστοῦ. ταῦτα δὲ ἔλεγεν οὐκ ἀποκληρῶν τῷ μὲν πατρὶ τὸν νόμον. τῷ δὲ υἱῷ τὸ εὐαγγέλιον, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἀσθένειαν, ὑ δόξαν ἀφορῶν. πάντα γὰρ τὰ τοῦ πατρὸς τοῦ υἱοῦ ἐστι· καὶ τὰ τοῦ υἱοῦ, τοῦ πατρός.

Ερμο-

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. ρλθ.

Ἡ ἀγάπη, ὦ πάντα μικρὰ πρὸς σὲ φθέγξασθαι, οἵα τε, πρᾶγμα ἔντιμον ὑ μέγα, ὑ λαμπρόν, καὶ περὶ ὃ ὁ μὲν προφητικὸς χορὸς προεμήνυσεν· ὁ δὲ σωτὴρ δεῦρ' ἐπεφοίτησε· καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐκήρυξαν τῷ οἰκείῳ αἵματι τὰ θεσπισθέντα σφραγίσαντες· τοιγάρ τοι τὰ ἑαυτῶν μόνον σκοποῦντες τὸν κοινὸν ἐχθρὸν ἀφέντες, καταλλήλων ὁπλιζόμεθα· ὑ κινδυνεύει ὁ κρατὸς ἡττηθεὶς, τῇ ἡμετέρᾳ διαφθαρῆναι νευρωθεὶς ἀναμάχεσθαι, καὶ νικᾶν. πέπλωκε μὲν γὰρ εἰ ὑ ἀπεισκέπτως θρασύνεται· ἡ δὲ ἡμετέρα ῥᾳθυμία καὶ ὁ πρὸς ἀλλήλους πόλεμος νεῦρα τῷ πεπλωκότι ὑ ῥώμη γένοιτ' ἂν κινδυνεύσῃ τόγε τῶν ῥᾳθύμων μέρος, τὸ γενησόμενον παρὰ τοῦ σωτῆρος κατόρθωμα· εἰ γὰρ καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν, ἀλλά γε ἀληθὲς ὂν λελέξεται οἶσθα· διὸ καὶ τυχὸν ἴσως τοῦτο ὅσῳ ἐζήτησας μαθεῖν, ᾗ τῷ μελαθοῦ προεμήνυσε· τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβῆναί με εἰς διαφθοράν; τετέρτη εἰς τὸν πολύφθορον τῶν ἀνθρώπων φύσιν· εἰ γὰρ καὶ ἄλλα πολὰ μηνύει· ἠθικώτερον μὲν γὰρ εἰς τὸν Δαβίδ· φυσικώτερον δὲ εἰς τὸν Ἀδὰμ ἀναφέρεται· ἀλλάγε καὶ πρὸς τοῦτον βλέπειν ἔδοξε πολλοῖς ἁγίοις τὸν σκοπόν. ἐγὼ μὲν γάρ φησι τοσοῦτον κατέβην, ὡς καὶ ἀπιστεῖσθαι παρὰ πολλῶν διὰ τὴν πολλὴν συγκατάβασιν, ὑ τὸν τύραννον ἐχειρωσάμην, ὑ βοᾷ ὁ τῶν στεφάνων λέγων θεωρός· διακοσμεῖσθε μανθάνετε ποιεῖν οἱ ἐνοικοῦντες ἤδη τῆς γῆς· πέπαυται γὰρ ὁ ἀσεβὴς· ὑμεῖς δὲ τὸ πᾶσιν ἐλπίδος κρεῖττον κατόρθωμα, ὑ τὸ ὑπερφυὲς, ὑ παντὸς ἐπέκεινα θαύματος τρόπαιον διὰ τῆς οἰκείας ῥᾳθυμίας προεδώκατε· τίς οὖν ὑμῖν λελείψεται ἀπολογία;

Hermogeni Episcopo. 139.

Charitas, vt acerba omnia ad te loquar, perit & euanescit, res ingentis pretij, ac præclara & splendida, & de qua, tum Propheticus chorus vaticinatus est, tum Seruator huc venit, ac denique Apostoli conciones habuerunt, eáque, quæ sanxerunt cruore suo consignarunt. Ac proinde nostris duntaxat commodis quisque consulentes, omisso hoste alij aduersus alios arma induimus. Ac periculum est, ne ille, qui victus ac profligatus est, ob dissidia nostra collecto robore, acceptam cladem sarciat, victoriámque adipiscatur. Etenim ille quidem iacet, etiamsi audacia stolidè efferatur, at nostra ignauia, mutuúmque bellum, neruos iacenti ac robur attulerunt: ita vt, quantum quidem ad nostram socordiam attinet, metuendum sit, ne præclarum illud facinus quod à Saluatore editum est (etsi enim id dictu audax est, tamen quia verum est, dicetur) prorsus pereat. Vnde etiam hoc fortasse, quod tibi exponi cupis, per Psalmistam prædixit, his verbis vtens, Quæ vtilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem, hoc est ad hominum naturam multis corruptionibus obnoxiam? Etsi enim alia quoque nonnulla indicat (nam si moralem sensum spectes, de Dauide, si natutalem, de Adamo intelligitur) at ad hunc quoque scopum plerisque sanctis viris tēdere visus est. Ego enim inquit, vsque eò me demisi, vt etiam, ob ingentem demissionem multi ad credendum adduci nequeant, tyrannúmque subegi ac prostraui. Idque Seraphinorum spectator his verbis clamat: Discite iustitiam facere, qui habitatis terram: compressus est enim impius. Vos autem facinus omni spe maius, excellénsque atque omnem admirationem excedens trophæū per inertiam vestram prodidistis. Quænā igitur vobis excusatio, quæ venia, quæ misericordia relinquetur, cùm hæc à vobis vita reposcetur, quam in scripturis dunta-

Psal. 29.

Esa. 26.

Universidad de Deusto
Biblioteca

xat ſiram perſpicio, alibi autem, atque in operibus, haudquaquam.

ποῖα συγγάμη τίς ἔλεος, ὅταν τῦ τον ἀπαυτηθέντε τὸν ϛίον, ὃν μόνον ἐν ταῖς γραφαῖς κείμενον ὁρᾶ, ἀλλα χεῖ δὲ, ϗ ὅπι τῶν ἔργων οὐδαμοῦ.

Maroni Presbytero. 140.

Ingentem hoc omnibus admirationem mouet, quòd cùm ipſe in ſceleribus ac flagitiis ſolutus ſis, ac neque fræno pareas, nec obiurgatione caſtigeris, miſerum tamen Zoſimum, quem maximè imitaris, ſannis ac dicteriis inceſſas. Nam ſi non eadem, quæ ille, perpetrares, eum corrigere non autem traducere, ac maledictis infectari oportebat. Cùm autem pictoribus accuratiùs & expreſſiùs eum in hoc imitatus ſis, ea videlicet, quæ imitari minimè conueniebat. imitando conſecutus, quid tu, cùm ipſius duntaxat ſtuporem ac vecordiam euulgare putes, tuũ quoque ſtuporem in publicum effers? Nam qui hæc audiunt, vtrũque qui lapidibus obruatur, dignum eſſe exiſtimant, alterum nimirum vt vitiorum architectum, alterum vt diſcipulum: Quamobrem duorum alterum tibi faciendum eſt, nempe vt aut peccare deſinas, aut eum, qui in iiſdẽ, quibus tu flagitiis verſatur, ne cauillis impetas. Hoc enim quauis re graui grauius eſt.

Μάρωνι πρεσβυτέρῳ. ρμ.

Λίαν θαυμάζυσιν ἅπαντες. πῶς ἄφετος ὢν ἐν τοῖς πλημμελήμασι, ϗ μήπε χαλινῷ πειθόμενος, μήτε ἐλέγχῳ σωφρονιζόμενος, Ζώσιμον τὸν δίλαμον κωμῳδεῖς, ὃν μάλιϛα ζηλοῖς. εἰ μὲν γὰρ τὰ αὐτὰ αὐτῷ μὴ διέφραττες, διορθοῦν ἐχρῆν, οὐ μὴν κωμῳδεῖν. εἰ δὲ τῶν ζωγράφων ἀκριβέϛερος μιμητὴς εἰς τῦτο γέγονας, τὰ ἀζήλωτα ζηλώσας, ἢ τῷ ἐκείνῳ μόνον νομίζων ἐκπομπεύειν ἀναλγησίαν, ϗ τῷ σαυτοῦ δημοσιεύεις. οἱ γὰρ ἀκούοντες ἀμφοτέρους καταλευσθῆναι δίκαιον εἶναι νομίζυσι, τὸν μὲν ὡς ἀρχιτέκτονα τῶν κακῶν, τὸν δὲ ὡς γνήσιον φοιτητὴν. διοῖν τοιγαροῦν θάτερον δίκαιόν σε ποιεῖν, ἢ παύσασθαι ἁμαρτάνοντα, ἢ τὸν ταῦτά σοι δρῶντα, μὴ κωμῳδεῖν. τῦτο γὰρ δεινῶν ὄϛι δεινότερον.

Theodoro Presbytero. 141.

Si dicere fas eſt (fas eſt autem vera loqui, cùm quis pro virtute pugnat) periculum eſt, ne diuina prædicatio ab iis ipſis, qui eam tueri videntur, euertatur. Nam cùm contraria iis, quæ loquuntur faciunt, multos addu xerunt, vt ſermonibus, quos habent, non ſecus ac fabulis attendant. Quocirca operæpretium eſt, vt ipſi periculum, quod ſibi imminet, cogitantes, nihil non agant, quo illius expertes maneant.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. ρμα.

Εἰ δέμις εἰπεῖν, δέμις δὲ ἀψευδεῖν ὑπὲρ ἀληθείας ἀγωνιζόμενον. κινδυνεύει τὸ θεῖον κήρυγμα ὑπ' αὐτῶν τῶν δοκούντων αὐτῷ συνηγορεῖν ἀνατρέφαθαι. πάνπα γὰρ ὧν φράζυσι δρῶντες πολλὰς, ὡς μύθοις τοῖς λεγομένοις προσέχειν ἀπείπεισαν. χρὴ ποιεῖν αὐτὰς ἐννοουμένας, ὡς ὁ κίνδυνος αὐτοὺς ὁρᾷ ἅπαντα πρᾶξαι, ὅπως τούτῳ ἀπείργοιτο ἀμελείωσι.

Paulo. 142.

Minimè quidem oportet diuinitatis naturam Iudæorum more in vnum Deum

Παύλῳ. ρμβ.

Ηκιϛα μὲν χρὴ τὴν τῆς θεότητος φύσιν συγκλείειν Ιδδαϊκῶς, εἰς μόνον

τὸν ἕνα θεὸν ϗ πατέρα· κατευρύειν δὲ ὡσαύτως εἰς ἁγίαν ϗ ὁμόϑσιον τριάδα. πρόσωπον γὰρ ποιότητι ϗ ὑποϛάσεων ἰδιότητι διαγγέλλοντες, εἰς ἕνα πάλιν συγκλείομεν θεὸν, διὰ τὸ τῆς ϑσίας ταὐτόν.

ac Patrem contrahere, verùm in ſanctam atque eiuſdem eſſentiæ Trinitatem dilatare. Siquidem perſonarum qualitate atque hypoſtaſeon proprietate diſtinguentes, per eſſentiæ identitatem, eam rurſum in vnum Deum contrahimus.

Τῷ αὐτῷ. ρμγ.

Eidem. 143.

Ἀγαμαι τὴν ἀλήθειαν τὴν τῶν συνετῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὸ ϗ τῆ τῶν οἰκείων δογμάτων προσλήψει μαχίσασθαι προϑυμήσασαν. ὅπω γὰρ σαφὴ ϗ λαμπρὰν τοῖς ζηλομένοις κατοπτεῦσαι τὸν περὶ τῆς ἁγίας τριάδος ἔννοιαν ἔχει. ὁ λέγων γὰρ ὅτι εἷς ἐϛὶν ὁ θεὸς, οὐ πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατέφαγε τῆς μονάδος, ἀλλὰ πρὸς τὸ μυϛήριον τῆς τριάδος. ὃ ϗ ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ ἐγκατέσπαρται ἡ διδασκαλία, ὡς ϗ Φίλωνα ϗ τοι Ιδδαῖον ὄντα ϗ ζηλωτὴν, δι' ὧν ἀπολέλοιπε συγγραμμάτων ἁπομαχίσασθαι τῇ οἰκείᾳ θρησκείᾳ. βασανίζων γὰρ τὸ κατ' εἰκόνα παρὰ τῷ θεῷ, ἐν εἰκόνι θεοῦ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον, ἠναγκάσθη ὑπὸ τῆς ἀληθείας ϗ ἐξεβιάσθη, ϗ τὸν τῦ θεῦ λόγον θεολογῆσαι. πῶς γὰρ εἰ ϗ δεύτερον τὸν συναΐδιον τῷ πατρὶ ϗ ἀριθμῷ, ϗ χρόνων ὄντα ἀνώτερον καλεῖ, τῆς ἀκριβείας μὴ ἐφικνύμενος· ὅμως ἔννοιαν ἔσχε ϗ ἑτέρου προσώπου· ϗ οὐκ ἐνταῦθα μόνον τῦτο ἔπαθεν, ἀλλὰ ϗ τὸ θεὸς ϗ κύριος, ἐπιμνησθεὶς τῆς περιάρθμου, τῆς βασιλικωτάτης τριάδος, τὸ τῶν μὲν πάντη διαφερτῶν ἐπικώτερον, τῶν δ' ὄντως μοναδικῶν ἀφθονώτερον· ϗ ὅπως κεκράτος εἶλεν αὐτῦ τὴν ψυχὴν, ὡς ἀναγκασθῆναι τῦτο διαῤῥῆδην ϗ εἰπεῖν, ϗ ἐν συγγράμμασι καταλεῖψαι. δύο γὰρ ἔφησεν εἶναι τὰς ὄντως δυνάμεις, ἐν ᾗ μὲν ποιητικὴν ϗ εὐεργετικὴν, φησὶ, καλεῖται θεός. ᾗ δὲ, βασιλικὴ ϗ παντοκρατορικὴ, κύριος. ὃ πέρρω ϛαίνων τὸ ἐπόντος, Χριϛὸς θεῦ δύναμις, ϗ θεοῦ σοφία. δύναμις ὄντως ἀνυπόϛατος, ἀλλ'

Veritatem admiror, quæ prudentum ac ſagacium hominum animos eò redegit, vt etiam iis dogmatibus, quibus priùs imbuti fuerant, bellum indixerint. Sic enim luculentam ad dilucidam, iis qui proſpicere volũt ſanctæ Trinitatis notionem habuit. Nam qui vnum Deum eſſe ait, non ad vnitatis numerum, verùm ad Trinitatis myſterium cucurrit: cuius in veteri quoque Teſtamento doctrina inſperſa eſt: adeò vt etiam Philo, licet alioqui Iudæus, & quidẽ ingenti zelo præditus, per ea ingenij monumenta quæ reliquit, cum ſua religione pugnam inierit. Illud enim quod à Deo dictum eſt, perpendens, Ad imaginem Dei fecit hominem, à veritate ipſa compulſus atque adactus eſt, vt Dei quoque verbi diuinitatem aſſereret. Quid enim? Etiamſi eum, qui eandem cum patre æternitatem habet, ac tẽpore omni ſublimior eſt, ſecundum vocat, (quòd exactam veritatis doctrinam minimè aſſequeretur) tamen alterius quoque perſonæ notionem habuit. Neque id hoc duntaxat loco ipſi contigit: verùm etiã cùm illa verba, Deus & Dominus, exponere conatur, regiam Trinitatem hoc habere dixit, vt & ea, quæ omnino diuiſioni ſubiciuntur, vnitate ac ſingularitate ſuperet, & ea, quæ verè ſingularia ſunt, copia vincat. Atque vſqueadeò ipſius animum veritas ſubegit, vt id apertè, & dicere, & literarum monumentis conſignatum relinquere coactus ſit. Duas enim veras potentias eſſe dixit, ex quibus ea quæ efficiens eſt, atque ad beneficia danda propenſa, Deus vocatur: ea autẽ, quæ regia eſt, ac ſcelerum vindex, Dominus. Quibus verbis non longè ab eo recedit, qui dixit, Chriſtus Dei virtus 1. Cor. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Dei sapientia: virtus inquam non hypostasis expers, verùm reipsa & verè consistens, atque omnipotens, & hypostasum architecta, eique cuius virtus est, viribus par. Ac rursum idem author spectaculum illud quod Moses vidit, explanans, his verbis vtitur: Spectaculum maximè stupendũ cernit. Ac paucis interiectis: In medio autem flammæ forma quædam erat insigni pulchritudine, nulli earum rerum quæ in oculorũ aspectum cadunt, similis, diuinissimum simulachrum, quouis igne splendidiùs rutilans, quod quispiam eius, qui est, imaginem esse haud abs re sibi finxisset. Quòd si de imagine accuratè ac certò audire cuipiam cordi est, audiat Paulum de Christo ad hunc modum loquentem: Qui est imago Dei inuisibilis. Itaque ille quoque orthodoxã diuinitatis doctrinam attingit. Neque enim exactam ac numeris omnibus absolutam doctrinam ab eo requiras, qui omnino ob puram ac sinceram ingenij sagacitatem, & veritatem obtueri, & religionem suam oppugnare potuit. Verum illud cogita, quòd diuinitatis doctrinam haudquaquam in vnam personam concluserit, quemadmodum imperiti Iudæorum magistri, anticipata quadam opinione detenti, profitentur. Nec verò ex his duntaxat, tametsi ad percellendum animum vim maximam habentibus, in hanc, vt opinor, sententiam inductus est, verùm etiam ex hoc loco, Faciamus hominem ad imaginem nostram & similitudinem: & ex hoc, Pluit Dominus à Domino: & ex hoc, Vocauit Dominus in nomine Domini: & ex hoc, Dixit Dominus Domino meo: & ex hoc, In te Deus, & tu es Deus. Nam eos qui Deum millies sanctum esse dicunt, & eos qui hæc verba, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Sabaoth, peruersè interpretari audent, istud luculẽter refutat, Exquisiui faciem tuam, faciem tuam Domine requiram. Ne auertas faciem tuam à me. Nisi enim is, qui his verbis vsus est, sanctam Trinitatem prædicaret, superfluitatis haud immeritò accusari posset. Neque in hoc duntaxat loco

Exod.3.

Coloss.1.

Gen.1.
Gen.19.

Psal.109.

Esa.6.

Psal.26.

ἀνυπόστατος, καὶ παντοδυνάμος, καὶ ὑποστάσεων δημιουργὸς, καὶ ἰσοθενὴς ἐκείνῳ, ᾧ δύναμίς ἐστι. καὶ πολυωφέλων περὶ τῆς θεάματος ᾧ εἶδε Μωσῆς ἐκφαίζων, φησὶ, θέαμα πλεκτικώτατον, ὁρᾷ· εἶτα μετ' ὀλίγα, τὸ μέσον δὲ τῆς φλόγα μορφή τις ἦν τῶν εἰκαλλεστάτη τῆς ὁρατῆς ἐμφερὴς, ὃ δεινὸ θεοειδέστατον ἄγαλμα, φῶς αὐγοειδέστερον τὸ πῦρος ἀπαστράπτουσα, ἢ ὥστε ὑπερτύπωσεν εἰκόνα τοῦ ὄντος εἶναι· εἰ δέ τις περὶ τῆς εἰκόνος ἀκριβῶς βούλεται μαθεῖν, ἀκουέτω φαίζοντος Παύλου περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου. ὑπακούω κἀκείνου, θεολογίας ὀρθοδόξου ἅπτεται. μὴ γὰρ δὴ τὸν ἀκριβείαν ζητεῖ παρὰ τοῦ δυνηθέντος ὅλως ἀφ' ἑαυτοῦ εἰλικρινῆ, καὶ κατορθοῦσαι τὸν ἀλήθειαν, καὶ τὴν οἰκείαν θρησκείαν ἄσπιλον φυλάξαι. ἀλλ' ἐκεῖνο ἐννόει, ὅτι εἷς ἐν προσώπου ἐστὶ συνελόντι τὸν θεολογίαν, ὡς οἱ ἀπαίδευτοι τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ, προλήψει τινὶ κατεχόμενοι δογματίζουσιν. οὐκ ἐκ τούτων δὲ μόνον πλεκτικώτατόν ὅτων εἰς τοσοῦτον προῆλθη, ὥστε ἡνοῦ μιᾶς θεότητος ἐννοιαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. καὶ ἐκ τῶν, ἔβρεξε κύριος παρὰ κυρίου. καὶ ἐκ τῶν, ἐκάλεσε κύριος ὁ θεὸς ὀνόματι κυρίου. καὶ ἐκ τῶν, εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου. καὶ ἐκ τῶν, σὺ εἶ ὁ θεὸς, καὶ σὺ εἶ ὁ θεός. τοὺς γὰρ λέγοντας, ὅτι μυριάκις ἐστὶν ἅγιος ὁ θεός. καὶ τὸ, ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος σαβαὼθ, παρερμηνεῦσαι τολμῶντες, λαμπρῶς ἐλέγχει τὸ, ἐξεζήτησα τὸ πρόσωπόν σου, τὸ πρόσωπόν σου κύριε ζητήσω. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. εἰ μὴ γὰρ τὴν ἁγίαν τριάδα ἀνεκήρυττεν, ὁ φράσας θεολογίας δίκαιος ἂν εἴη ἀπαιτηθῆναι δίκας. ᾧ μόνον δὲ ἐν τούτῳ ἐξῆν γὰρ οἶμαι, ὅτι σαφέστερον ὁρμῆσαι ῥητόν· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ θύσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος

τῷ

τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου, καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με. εἰ μὴ γὰρ ἡ περὶ αὐτοῦ τάδε σαφῶς ἐκηρύττετο, ἐκλεξῆν ῥηθῆναι, θῦσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος αὐτῷ τὰς εὐχάς σου, καὶ ἐπικάλεσαι αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελεῖταί σε, καὶ δοξάσεις αὐτόν. ἀλλ' ὅτι μὴ ὧδε ἐρρέθη. εἰρηται δὲ ὡς εἴρηται· σαφῶς γὰρ, καὶ ἀφ' ἑτούτων, καὶ δι' ἄλλων πολλῶν, ἀφ' ἵνα μὴ μακρὸν ποιήσω τὸν λόγον, νῦν παραλείψω τοῖς ἀκούειν δυναμένοις· κηρύττει ἡ παλαιὰ διαθήκη, ὅτι οὐκ ἐνὸς προσώπου κηρύττει θεαρχείαν, ἀλλὰ τριῶν μὲν ὑποστάσεων, μιᾶς δὲ οὐσίας, ἵνα καὶ Ἰουδαίων φιλιτεύσῃ τὶν ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου οὐκ ὑγιῆ ἔννοιαν. εἷς καὶ Σαβέλλιος ἠκολούθησεν, ἴσως οὐκ ἐκ τῆς ἄγαν τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν πατέρα ἰσότητος, εἰς τὸ μίαν ὑπόστασιν δογματίσαι ψευδωνύμως, καὶ ἑλλήνων ἐξοστρακίσαι τὶν πολυθεΐαν ὧν Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος ἑάλωσαν εἶναι φοιτηταὶ, τὶν τῆς ὑποστάσεων διαφοράν, εἰς τὶν οὐσίαν παραλόγως ἐλκύσαντες. εἰ δέ τις φαίη, διὰ τί μὴ σαφῶς καὶ διαρρήδην ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κεκήρυκται φαίην ὅτι μάλιστα μὲν τοῖς σωστῶς ἀκούουσι, λαμπρά ἐστιν αὕτη καὶ ἀπόδειξις, καὶ διδασκαλία, ὡς καὶ τῷ σοφῷ ἔδοξε Φίλωνι. εἰ δὲ καὶ σωφρονιασμοῦ ἕνεκα ἐρρέθη, ἐκεῖνο λογίζεσθαι χρὴ, ὅτι Ἰουδαίοις τοῖς εἰς πολυθεΐαν ῥέπουσι νομοθετῶν. οὐκ ἐδοκίμασε διαφορὰν προσώπων εἰσαγαγεῖν, ἵνα καὶ μὴ διάφορον φύσιν ἐν ταῖς ὑποστάσεσιν εἶναι δογματίσαντες, εἰς εἰδωλολατρείαν ἐκκυλισθῶσιν· ἀλλὰ τὸ τῆς μοναρχίας ἐξ ἀρχῆς μαθόντες μάθημα καὶ μικρὸν τὸ τῶν ὑποστάσεων ἀναδιδαχθῶσι δόγμα, τὸ πάλιν εἰς ἑνότητα φύσεως ἀνατρέχον. ὡς εἶναι τὰ μὲν ἐνικῶς λεγόμενα τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως διαφορικά· τὰ δὲ διαιροῦντα τὸν ἑνικὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποστάσεων

(opus enim esse existimo ad aliud apertius dictum me conferre) sed etiam in isto, Immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua. Et inuoca me in die tribulationis: & eruam te, & honorificabis me. Nisi enim hîc Trinitas apertè prædicaretur, dicendum erat, Immola Deo sacrificium laudis, & redde ipsi vota tua. Et inuoca eum in die tribulationis: & eruet te, & honorificabis eum. Verùm ad hunc modum minimè dictum est, sed vt superiùs commemoraui. Perspicuè enim tum per hæc, tum per alia multa, quæ ne nimis longam orationem habeam, iis, qui audire possunt, relinquo, vetus Testamentum prædicat, non personæ principatum, sed trium personarum & vnius essentiæ: quòd nimirum hac ratione & Iudæorum haud rectam ac sanam de vna persona sententiã prosciscat (quorum etiam vestigiis hæsit Sabellius ob ingentem Filij cum Patre æqualitatem, advnam personam profitendam fortasse confirmatus:) & Gentilium, quorum Arius & Eunomius discipuli esse deprehensi sunt, (vt qui personarum discrimen ad essentiam stultè atque absurdè traxerint) errorem, quo plures Deos colunt, submoueat. Quòd si quis quærat quidnam causæ sit, quamobrem non apertè ac dilucidis verbis hæc principiò minimè prædicata fuerint, hoc illi respondeRim: primùm quidem ac maximè, iis qui prudenter & acutè audiunt, claram ac lucidam esse hanc demonstrationem atque doctrinam, quemadmodum etiam erudito viro Philoni visa est. Atque vt etiam demus eam obscuræ & adumbratè traditam fuisse illud considerare operæpretiũ fuerit, quòd quoniam Iudæis, qui ad plurium Deorum cultum propendebant, leges præscribebat, personarum discrimen esse minimè duxit: vt ne ipsi diuersam quoque in personis naturam esse profitentes in Idolorum cultum laberentur: verùm de vnius principatus atque imperij dogmate priùs eruditi, personarum doctrinam paulatim addiscerent: sic nempe, vt quæ vnicè ac singulariter diceren-

Psal.49.

Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, eandem naturam esse declararent, quæ autem singularem numerum excederent, personarum proprietatem, quæ in vnam essentiam colligeretur, indicarent. Etenim varias ac dissidentes naturas docere, Gētilitium est: vnam autem personam seu hypostasim, Iudaicum. At personas in sanctam Trinitatem dilatare, atque in vnam essentiam colligere, rectissimum ac verissimum dogma est.

Eutonio Diacono. 144.

Matt. 13. Illud, Alius centū, alius sexaginta, alius triginta, virginitatem & continentiam & matrimonium significare potest. Potest etiam rursum animæ institutionem & corporis ministerium, & pecuniarum largitionem designare. Maius enim ac præstātius est animæ salutem afferre, quàm per corpus ministerium præstare, aut etiam pecunias largiri. Illud enim cum laboribus ac sudoribus efficitur: hoc autem ex rebus externis & aduentitiis præstatur.

Palladio Diacono. 145.

Ne dum per inficiationem id aucuparis, vt minimè errasse videaris, in aliud peccatum incidas (nemo enim malo malū curat, incredibilis enim cuiusdam absurditatis hoc quidem etiam apud externos ac prophanos esse cēsetur:) verū per pœnitentiam allata peccato medicina in eū statum te adducas, vt non iam ampliùs pecces.

Casio Scholastico. 146.

Tu quidem pecuniarum atque opum desiderio teneri videris, & quia incurabili morbo laboras, excusationémque huius culpæ captas, Demosthenem, (qui his verbis vsus sit, Opibus autem ac pecuniis opus est: ac sine iis, nihil eorum, quæ in rē sunt, fieri potest) aduersus nos armis instruxisse, vt qui inuicto Oratori reluctari minimè audeamus. Ego verò, quoniam tu in multis quidem tuis verbis meritò pau-

σάσεων ἰδιότητος τὰς εἰς μίαν θεότητα συναγομένας. τὸ μὲν γὰρ διαφόρους φύσεις ὑποπίπτειν, ἑλληνικόν. τὸ δ' ἐν πρόσωπον, ἡρωϊκῶν μίαν ὑπόστασιν. Ἰουδαϊκὸν. τὸ δὲ πλατύνοντα εἰς τριὰς ἁγίαν περιάγειν τὰς ὑποστάσεις εἰς μίαν θεότητα συνάγειν, ὀρθότατόν ἐστι καὶ ἀληθέστατον δόγμα.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ρμδ.

Τὸ, Ὁ μὲν ἑκατόν ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα, δύναται μὲν τὴν παρθενίαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν, καὶ τὸν πέμπτον γάμον μηνύειν. δύναται δὲ καὶ τὴν ψυχῆς τὴν διδασκαλίαν, τὸ δὲ σώματος τὴν διακονίαν, τὸ δὲ χρημάτων τὴν δόσιν δηλοῦν. μᾶλλον γάρ ἐστι τὸ στόμωσιν ψυχῆς, τὸ διὰ σώματος τὴν διακονίαν πληροῦν. ὥσπερ καὶ αὐτῆς τῆς τῶν χρημάτων χορηγίας. ἡ μὲν γὰρ μεθ' ἱδρώτων καὶ πόνων γίνεται. ἡ δὲ ἐκ τῶ ἔξωθεν περισσῶν πληροῦται.

Παλλαδίῳ διακόνῳ. ρμε.

Μὴ τῇ ἀρνήσει τὸ μὴ εσφάλθαι δοκεῖν φηρώμενος εἰς ἄλλο ἁμάρτημα πλημμέλημα. οὐδεὶς γὰρ κακῶ τὸ κακὸν ἰᾶται. ἐναβολὴ γὰρ ἀπιστίας τοῦτό γε, καὶ παρὰ τῆς ἔξωθεν εἶναι κέκριται. ἀλλὰ τῇ μετανοίᾳ τὸ πταῖσμα ἰασάμενος, εἰς τὸ μηκέτι ἁμαρτάνειν κατάστησον σαυτόν.

Κασίῳ σχολαστικῷ. ρμς.

Αὐτὸς μὲν ὡς ἔοικας χρημάτων ἐρᾷς, καὶ διὰ τὸ ἀνήκεστον νόσημα κεκρατῆσθαι ἀπολογίαν τε τοῦ τοιούτου πταίσματος θηρᾶσθαι τὸν Δημοσθένην εἰρηκότα, δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. ἐφωπλίκινας. ὡς ἀντιπεῖν οὐ τολμῶσιν ἀμάχῳ ῥήτορι. ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ σοῦ μὲν τοῖς πολλοῖς λόγος εἰκότως ὀλίγος. τῷ δὲ ῥήτορος πολὺς, ἅτε ἐν τῷ πικρῷ

πικρῷ τε, καὶ δεινῷ, καὶ παθητικῷ, καὶ ἀναγωνίᾳ, καὶ πολὺ τὸ ἐξηλλαγμένον ἔχοντι κατὰ τὰς νοήσεις, καὶ τὰς λέξεις ἅπαντας ὑποβαλλομένῳ, ἠδέως ἄν σε ἐροίμην, πότερον ὡς δεινὸν ῥήτορα τῶν ἡμῖν ἐπετείχισας. καὶ δυνάμενον τέχνῃ τ' ἀληθὲς διδασκαλῶ, ἢ ὡς ἀξιόπιστον μάρτυρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς δεινὸν ῥήτορα, καὶ δυνάμενον τῇ ἀκροάτητα τῶ σοῦ πάθους κοσμῆσαι, οὐκ ἂν αὐτῷ ἐχαριζόμεθα, εἰ καὶ αἰδούμεθα τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ αὐτῶ ἐφησυχάζομεν. εἰ δὲ ὡς ἀξιόπιστον μάρτυρα, ἡμεῖς μὲν ἁδὲν δυσχερὲς ἐροῦμεν. ἄλλοι γὰρ ἴσως αὐτὸν ἐχαριζόμενοι, ὡς τέχνῃ λόγων τ' ἀληθὲς ἀμαυρῶν πειρώμενον, καὶ διὰ τοῦτο, οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν ἐφέρεσθαι δίκαιον ὄντα. τοὺς δὲ ταναντία αὐτῷ καὶ φρασαμένους, καὶ πραξαμένους, ἀπειρατεύσαντες, τῇ τῶν ἐντυγχανόντων κρίσει διαιτησόμεθα τῇ ψήφῳ, τοσοῦτον αὐθαδείας ἑαυτοὺς πόρρω εἶναι πεφυκόμενα. δέδοικα δὲ ἐπειδὴ ἕλληνά τε ὄντα, καὶ τὰ ἑλλήνων πρεσβεύοντα, χεὶ σὺν τῶν σὲ χειρώσασθαι, ἀνίκητον τῶ ἀμαχῳ ῥήτορι, τῇ τῶ Ἰσοκράτους ἀληθεστάτῳ καὶ σοφωτάτῳ παρεμένειν, τῇ φάσκουσαν, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστὶν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευάζων, ὅτι δὲ τὰς ἡδονὰς τοῖς νέοις ἐγκελῶν. ὅπως γὰρ παρ' ἐμοὶ κρείττων ἐνδοξότερός ἐστιν ἐκεῖνος, ἢ δεινότητι. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐκεῖνος κρατεῖ, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ἐξετάζοντι. αὕτη γὰρ παγχρῦ τῆς δεινότητος τοῖς ἐχέφροσι σεμνοτέρα. εἰ δὲ ἐφάμιλλοί πῃσιν εἶναι δόξουεν, ἢ φιλονεικητέον, ἀλλὰ δεικτέον πάντας τοὺς ἐνδόξους ἀνθρώπους τῷ Ἰσοκράτει συμφέροντας. καὶ τῷδε τῶ γένει τὸ παλαιὸν ἔθος πρεσβευκτέον. ἔθος γὰρ ἦν παλαιὸν μετὰ τῆν συμπόσιον, ἄπλεσθαι λύρας, καὶ ᾄδειν. ὁπόλλωνα, ὦ πλοῦτε. καὶ μήτε ἐν γῇ φανείης, μήτε ἐν θαλάσσῃ. εἰ δὲ καὶ

cus & exiguus es, in Oratoris autem illius multus atque ingens (si quidem ille in graui & amarulento, & commoto ac pugnaci dicendi genere, atque, tum quantū ad sensus: tum quantum ad dictiones attinet, plurimùm ad aliis dissidenti, omnes à tergo relinquit) lubens ex te sciscitet, húncne vt disertum Oratorem, quíque artis præstantia vim veritati afferre queat, nobis obiecetis, an potiùs vt idoneum testem cui fides habeatur? Si enim vt disertū Oratorem quíque affectus tui turpitudinem verbis exornare possit, ei certè (tametsi alioqui hominem veneremur) minimè cedemus, verùm antiquiorem eo veritatē habebimus. Si autem vt fide dignum testem, nos quidē nihil molesti atque acerbi dicimus (alij enim fortasse ipsum, vt orationis artificio verum obscurare conātem, ac propterea ne dignum quidem qui in testimonium proferatur, repudiarint) verùm iis qui contraria ipsi, & dixerint, & fecerint, in aciem contrà eductis, Lectorū iudicio calculum permittemus. Vsque adeo videlicet nos ab arrogantia & contumacia remotos esse confidimus. Quoniā igitur te, vt Gentilem, ac Gentilium dogmata profitentem ex tuis libris subigere oportet aduersus inuictum Oratorem opponenda nobis est verissima & sapientissima Isocratis admonitio, quæ est huiusmodi: Diuitiæ autem vitij potiùs quàm probitatis ac virtutis ministræ sunt: vt quæ licentiam quidem inertiæ afferant, iuuenes autem aduoluptates cohortentur. Hic enim, meo quidem iudicio præclarior illo est, non quidem eloquentia (nam ille hac superior est) verùm si quis veritatem expendat, hæc enim vbique apud cordatos viros eloquentiæ laudi antefertur. Quòd si pares inter se nonnullis illi videantur, de hoc contentio minimè excitanda est, verùm illud ostendendum, præclaros omnes viros Isocrati assentiri. Ac primùm quidem vetus consuetudo proferenda est. Apud veteres enim hoc in more positum erat, vt post conuiuium lyram caperent, illúdque canerent, ô diuitiæ, vtinam nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

in terra videamini, nec in mari. Quòd ſi altero adhuc teſte opus ſit, iuſtus etiam Ariſtides teſtimonio erit: vt qui cùm opes ſibi comparare poſſet, paupertatem amplexus ſit: adeò vt vrbs Athenienſis & eum extremo vitæ die functum publico ſumptu inhumarit, & ipſius filias collata dote viris collocarit. Quòd ſi tertius quoque teſtis adhibendus eſt, calculum feret Thebanus Epaminondas, omnium illius vrbis Imperatorum præſtantiſſimus, qui cùm in concionem vocaretur, eo die progredi detrectauit: quòd tum ipſius veſtis abluereretur, nec aliam qua indueretur, haberet. Quòd ſi quartus quoque, ſententiam etiã Crates ferat, qui facultatib⁹ omnibus ſuis vrbis ſuæ Senatui ceſſit, dixítque, Crates Cratetem libertate donat. Quòd ſi etiam quintus, huic ſentẽtiæ Phocio ſubſcribet. Nam cùm Alexander Macẽdo centum ad eum talenta miſiſſet, ex his, qui ea tulerãt, percontatus eſt, ecquid cauſæ eſſet, quãobrem ex tam multis Athenienſibus ad eum duntaxat Alexander miſiſſet. Qui cùm reſpondiſſent, hac de cauſa id regem feciſſe, quod eum probum atque honeſtum virum exiſtimaret: tum ille, Sinat igitur me talem, & eſſe, & videri. Atque hæc iis, qui munus tulerant, locutus, pecunias quidem remiſit, ad Alexandrum autem ſcripſit, vt, ſi ſibi gratificari vellet, eos, quos Sardis captiuos tenebat, dimiſſos faceret, quod etiam ab eo factum eſt. Vides quẽadmodum officio quoque fungi citra pecunias liceat. Quòd ſi ſextus etiam producendus eſt, calculum item feret Plato (principem enim iam profero, quem ne reiicere quidem poteritis. (vſqueadeo magnum quendam & eximium virum eum eſſe ducitis) qui ne quis aurum & argentum poſſideat, interdicit. Quin Lycurgus quoque Lacedæmoniorum legiſlator (nam ne ſeptimo quidem calculo deficiemur) capite ſanxit, ſi quis nummum Lacedæmonem importaſſet. At ſi omiſſis calculis ipſam rei naturam expendere oportet, nullum in humana vita ſcelus reperietur, quod non ob pecuniarum amorem

ἑτέρῳ δεῖσθαι μάρτυρος, μαρτυρήσαι χὴ Ἀριστείδης ὁ δίκαιος, ὅσγε ἦτος, χὴ τοι δυνάμενος χρηματίσασθαι, τὴν πενίαν ἠσπάσατο, ὡς τὴν Ἀθηναίων μὲν πόλιν αὐτὸν μὲν τελευτήσαντα θάψαι, τὰς δὲ θυγατέρας τοῦτον ἐκδοῦναι. εἰ δὲ χὴ τέταρτος, ψηφιεῖται ὁ Θηβαῖος Ἐπαμινώνδας, ὁ πάντων τῶν ἐκεῖσε στρατηγῶν ὀπισημότερος, ὅσγε εἰς ἐκκλησίαν καλέσαντος στρατηγῆσαι τοῦτον ἐλθεῖν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐπειδὴ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ πλυνόμενον ἔτυχε, χὴ ἕτερον τοῦτον οὐκ εἶχεν. εἰ δὲ χὴ τέταρτος, ψηφιεῖται χὴ Κράτης, ὁ πᾶσαν τὴν ἰδίαν οὐσίαν τῷ βουλευτηρίῳ τῆς ἑαυτῆ πόλεως παραχωρήσας, χὴ φήσας, Κράτης Κράτητα ἐλεύθερον ἀφιέναι. εἰ δὲ χὴ πέμπτος, ὅπως ψηφιεῖται χὴ Φώκιων. Ἀλεξάνδρῳ γὰρ τῷ Μακεδόνος ἑκατὸν τάλαντα χρυσίου αὐτῷ πεπομφότος, ἤρετο τοὺς κομίσαντας, εἰ δή ποτε πολλῶν Ἀθηναίων ὄντων, αὐτῷ μόνῳ Ἀλέξανδρος πέπομφε. φησάντων δὲ, ὅτι ἡγεῖται σε καλὸν ἠ ἀγαθόν. ἀπεκρίνατο. οὐκοῦν ἐάτω με χὴ εἶναι χὴ δοκεῖν τοιοῦτον. καὶ ταῦτα τοὺς κομίσασιν ἀπῶν, ἀπεπέμψατο μὴ τὰ χρήματα, Ἀλεξάνδρῳ δὲ γράφειν, εἰ βούλοιτο αὐτῷ χαρίσασθαι, ἀπολῦσαι τοὺς ἐν Σάρδεσιν αἰχμαλώτους. ὅπερ ἐκεῖνος πεποίηκεν. ὁρᾶς ὅτι ἔστι τὰ δέοντα γενέσθαι ἄνευ χρημάτων. εἰ δὲ χὴ ἕκτος ψηφιεῖται. ὁπιφέρω γὰρ λοιπὸν τὸν κολοφῶνα, χὴ Πλάτων, ὃν οὐδὲ παραγράψασθαι δύναισθε, οὕτως μέγαν τινὰ αὐτὸν ἡγοῦσθε χὴ θαυμαστόν, ἀπαγορεύων τὸ χρυσὸν καὶ ἄργυρον κεκτῆσθαι. χὴ Λυκοῦργος δὲ ὁ τῶν Λακεδαιμονίων νομοθέτης. οὐδὲ γὰρ οὗτος ἐπιτρέψει μοι. ἑβδόμης ψήφου τοῦ εἰσιόντος εἰς τὸν Λακεδαίμονα νόμισμα, θανάτῳ ἀμείψασθαι ὁ νομοθέτησεν. ἀλλ' εἰ χρὴ τῶν ψήφων ἀφειμένους αὐτῶν τῷ φύσιν τὰ πράγματος κατασκέψασθαι, οὐδὲν εὑρεθήσεται ἐν τῷ βίῳ

βίῳ δεινὸν, ὃ οὐκ ἀφ' ὧν χρημάτων γίνεται ἔρωτα. ἀφ' οὗτον ἔχθραι, καὶ μάχαι, χὴ πόλεμοι. ἀφ' οὗτον φόνοι, καὶ λῃστεῖαι, χὴ συκοφαντίαι. ἀφ' οὗτον φόνοι, χὴ λῃστεῖαι, καὶ συκοφαντίαι. ἀφ' οὗτον οὐ πόλεις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔρημοι, χὴ οἰκουμένη, χὴ ἠ ἀοίκητος πάντων πεῖ καὶ φόνων. καὶ οὐδὲ τῆς θαλάσσης ἀπέχεται τυπὶ τὸ παρόν. ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς εἰσκώμασε τῆς μανίας, τῶν πειρατῶν αὐτὴν πολιορκούντων, χὴ τεώτερόν τινα λῃστείας ὑπονοούντων τρόπον. ἀφ' οὗτον καὶ οἱ τῆς συγγενείας ἀνετράπησαν νόμοι, χὴ οἱ τῆς φύσεως σκινδήσαν δεσμοί, ὑπ' αὐτῆς τῆς θυσίας αὐτῆς διέφθαρται δίκαιον. ὁ γὰρ πονηρὸς οὗτος χὴ μιαρὸς ἔρως, οὐ χὴ τῶν ζώντων μόνον, ἀλλὰ χὴ χὴ τῶν τελευτησάντων, τοὺς τῶν τυμβωρύχων ὤπλισε δεξιάς, οὐδὲ τῶν ἀπαλλαγὴν τῆς ὀνειδίζης ταύτης ζωῆς, τῆς ἑαυτῶν ἐφιεμένων ἀπηλλάχθαι ὑπὸ βλῆς χὴ ὅτε δ' ἄπις εὕροι καιρὸν, ἄντε ἐν βουλευτηρίοις, εἴτε ἐν δικαστηρίοις, εἴτε ἐν οἰκίαις, εἴτε ἐν πολέσιν, ἀπὸ ταύτης τῆς ῥίζης βλαστάνοντα ὄψεται. ἀλλὰ πάχνω, πᾶσαν γὰρ τὴν νοσήματος τύτε τὴν κακίαν, οὐδὲ πάντες ὁμοῦ συνελθόντες ἐκφέραμι δυνήσονται. εἰ δὲ οἶει τὸν κεντημόνιον δυσάλωτον εἶναι, χὴ ὀλίγ. τῆτο ἀφεμάχητον εἶναι τὸν πλῆτον, ἐγὼ τἀναντίον ἀποδείξω πειράσομαι. τίνα γὰρ οὐ δέδοικεν ὁ πολύχρυσος χὴ λιχρὸς χὴ συκοφάντας, οὐχὶ δυνάσας, ὅπως γε χὴ τοῖς αἰκέταις αὐτὸς ὑποπτεύει. καὶ τί λέγω δοκῶν ζῆν. οὐ γὰρ ζῇ τοιῦτο νοσήματι κεκραατημένος. ἀλλ' ὅδε τεθνεὼς, τῆς τῶν λῃστῶν κακουργίας ἀπαλλαγήναι. οἷός τε δέ τι, οὐδὲ ἰσχύει ὁ θάνατος ἐν ἀσφαλείᾳ αὐτὸν ἀφ. φυλάξαι, ἀλλὰ χὴ τεκρὸν ὄντα χὴ τεθνεῶτα συλῶσι, οἱ τὰ τοιαῦτα κακουργεῖν εἰωθότες. ὅτῳ γε μὴ ὑπόσφαλὲς ὁ πλοῦτος. οὐ γὰρ δὴ οἰκίαι μόνον, ἀλλὰ χὴ τάφοι

perpetretur. Ob eas odia, & pugnæ, & bella. Ob eas cædes, & latrocinia, & calumniæ. Ob eas non vrbes duntaxat, ſed etiã ſolitudines, non ſolùm cultæ & habitatæ, ſed etiam incultæ ac deſertæ terræ cruore ac cædibus redolent. Ac ne à mari quidem hoc malum abſtinuit, verùm illic quoque ingenti cum furore graſſatur, prædonibus illud obſidentibus, ac nouũ quẽdam latrocinij modum excogitantibus. Ob eas & cognationis ac neceſſitudinis leges euerſæ ſunt, & naturæ ſanctiones conuulſæ, atque adeò ſepulturæ iura labefactata. Hic enim improbus ac ſceleſtus amor, non aduerſus viuos duntaxat, ſed etiam aduerſus eos qui mortem obierunt, furum ſepulchra effodientium manus armauit: quippe quæ ne eum quidem qui ex hac vita exceſſit, ab inſidiis ſuis liberum atque immunem eſſe patiantur. Ac denique quæcunque mala quiſpiam inuenire queat, ſiue in conciliis, ſiue in iudiciis, ſiue in domibus, ſiue in vrbibus, ex hac radice ea pullulare conſpiciet. Verùm quid laboro? Omnem enim huius morbi malignitatem, ne ſi omnes quidem mortales in vnum coierint, explicare poterunt. Quòd ſi eum qui pecuniam habeat, vix ſubigi atque expugnari poſſe arbitraris, ac propterea rem quandam omni contentione apperẽdam diuitias eſſe, ego contrarium demonſtrare conabor. Ecquem enim non pertimeſcit qui auro abũdat? An non latronẽs? An non calumniatores? An non amplos ac potentes homines? quippe cùm etiam famulos ipſos ſuſpectos habeat. Et quid dicam dum viuere videtur? (neque enim viuit, dum huiuſmodi morbo correptus tenetur) imò ne mortuus quidem latronum improbitate liberari poteſt, nec mors ipſum ab iniuria turum & incolumem ſeruare poteſt: ſed exanime quoque corpus ac ſepultum deprædãtur, qui huiuſmodi ſceleribus aſſueuerunt. Vſqueadeò periculoſa res eſt opũ copia. Neque enim domus tantùm effodiuntur, ſed etiam libitinæ & ſepulchra effringuntur. Quidnam igitur hoc cala-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mitosius ac miserabilius fingi possit, cùm ne mors quidem ipsi securitatem præbet, verùm miserum illud corpus, ne vita quidem orbatum, huius vitæ calamitatibus defungi potest: quippe cùm ij, qui in huiusmodi sceleribus versari solent, aduersus puluerem & terram bellum gerere festinent, & quidem multo acriùs ac molestiùs, quàm cùm vitæ vsura frueretur? Nam tum, si ipsis in illius penu ingredi cõtigisset, exinanitis arculis à corpore vtique manus abstinuissent, neque vsque eò in capiendo progressi fuissent, vt corpus quoque ipsum spoliarent. Nunc verò ne ab hoc quidem sibi temperant sceleste eorũ, qui sepulchra effodiunt, manus, verùm & illud continenter mouent, atque vndique conuertunt, ac cum ingenti crudelitate cõtumeliis afficiunt. Etenim, posteaquàm terræ traditum est, illud, tum eiusmodi integumento, tum vestium inuolucro nudant, atque ita iacere sinunt. Quisnam igitur adeò tetet & importunus hostis est, vt diuitiæ? quippe quæ & viuentium animæ exitium afferant, & mortuorum corpori contumeliam inurant, ac ne terra quidem illud occultari sinant: quod tamen in commune conceditur, & rei capitalis dãnatis, & iis qui in fœdissimis criminibus deprehensi sunt, Nam cùm ab his capitis pœnam Legislatores experiuerũt, nihil vltrà sibi inquirendum putant: illos contrà diuitiæ post mortem quoque grauissimo supplicio mulctant, vt pote quos nudos & insepultos proponant, spectaculum sanè miserum & horrendum. Itaque superuacanea est hæc oratio, quę illud demonstrare studet, diuitias eam vim habere, vt ægrè admodum expugnari possint: quippe cùm ne post discessum quidem è vita securitatẽ obtineant, qui iis præditi sunt. Et tamen quis non cum mortuo in gratiam redit, sit licet barbarus, sit bellua, sit execrandus dæmon? Siquidem huiusmodi spectaculum, perquàm etiam rigidum & implacabilem hominem frangere atque commouere potest. Ac propterea, cùm quis mortuum conspicit, etiamsi eum teterrimum ῥήγνυται ἡ πάφοι. πόσῳ ἀθλιώτερον ἢ ἐλεεινότερον τοῦτο γένοιτο ἄν, ὅταν μηδ' ὁ θάνατος αὐτῷ τῷ ἀσφάλειαν παρέχῃ, ἀλλὰ τὸ δείλαιον σῶμα σκῦλα, μηδὲ ζωῆς στερηθὲν ἀπαλλαγῆναι, οἱόντε ὄντι τῆς σὺν τῇ ζωῇ συμφορᾶς, τῆς τὰ τοιαῦτα κακουργεῖν εἰωθότων, τοῖς κόνει καὶ γῇ ἐπειγομένων πολεμεῖν. καὶ πολλῷ ἀργαλεώτερον, ἢ ὑνίκα ἔζη. τότε μὲν γάρ, εἰ συμβαίη, εἰς τὸ ταμιεῖον εἰσελθὼν τὰ χιδάπια κενώσαντες, τῷ σώματος ἂν ἀπέχοντο, καὶ οὐκ ἂν τοσαῦτα ἔλαβον, ὡς καὶ αὐτὸ γυμνῶσαι τὸ σῶμα. νυνὶ δὲ οὐδὲ τούτων ἀπέχονται αἱ μαρὶ τῆς τυμβωρύχων χεῖρες, ἀλλὰ καὶ κινοῦσιν αὐτὸ συνεχῶς, καὶ διεσπέρυσι, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ὠμότητος ἐνυβρίζουσι. μετὰ γὰρ τὸ περιδυθῆναι τῇ γῇ γυμνὸν, καὶ τῆς σκέπης, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἱματίων περιβολῆς ποιήσαντες, ὕπως ἀφιᾶσιν ἐρρίφθαι. τίς οὖν ὕπως ἐχθρὸς ἀκήρυκτος, ὡς ὁ πλοῦτος; ζώντων μὲν καὶ τῶν ψυχὴν ἀπολλύς, τεθνεώτων δὲ καὶ τὸ σῶμα ἐνυβρίζων, ἡ μηδὲ τῇ γῇ κρύπτεσθαι συγχωρῶν. ὁ κοινὸν, ἡ τῆς κατεδίκων ὀδύνης, ἡ τῆς ὑπὸ τοῖς αἰχμίοις ἐαλακότων. ἐκείνους μὲν γὰρ τῷ θανάτῳ τῶν δίκην ἀπαιτήσαντες οἱ νομοθέται, οὐδὲν περαιτέρω πολυπραγμονοῦσι. τούτους δὲ ὁ πλοῦτος καὶ μετὰ θάνατον ἀργαλεωτάτῳ ἀπαιτεῖ δίκῃ, γυμνοὺς προστιθεὶς καὶ ἀτάφους θέαμα ἐλεεινὸν καὶ δεινόν. ὥστε πρὸς τοῦτο ὁ λόγος ὁ ἀποδιδάζων δεικνύσιν, ὅτι δυσχείρωτον ὁ πλοῦτος. ὅπουγε καὶ μετὰ τελευτὴν τυγχάνουσιν ἀσφαλείας οἱ τῶν κτησάμενοι. καίτοι γε πρὸς τὸν τεθνεῶτα καὶ ἀπένδετον, κἂν βάρβαρος ᾖ, κἂν θηρίον, κἂν δαίμων ἀλιτήριος. καὶ γὰρ ἡ θέα δεινὴ καὶ τὸν σφόδρα ἀμείλικτον ὀπτικλᾶσαι. ἀλλά τοι τοῦτο, ὁπόταν τις νεκρὸν θεάσηται, κἂν ἄσπονδος νεκρὸς ᾖ. κἂν ἀκήρυκτος πολέμιος, μετὰ τῆς ὀπτηδείων δακρύει, οὕτως ἄπαντες τὴν κοινὴν αἰδοῦνται φύσιν, καὶ

καὶ τὰς παρ' αὐτῆς εἰσενεχθέντας νόμους. ἀλλ' ὁ χρυσὸς οὐδὲ τούτου τυχὸν ἀφίησι τὴν κόλασιν τοῖς πεποιημένοις αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὐδὲν ἀδικηθέντας, τὰ πεπονθότος ἐχθροὺς καθίστησιν. εἴγε τὸν νεκρὸν γυμνοῦν σῶμα, τῆς ἄγαν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων τυγχάνει, καὶ ἡ μὲν φύσις καὶ τοὺς πολεμίους αὐτῷ καταλλάττει τότε. ὁ δὲ πλοῦτος καὶ τοὺς οὐδὲν ἔχοντας αἰτιᾶσθαι σκυλεύει, καὶ μεθ' ὕβρεως πολλῆς τὸ σῶμα αἰκίζεται. καὶ τοιγε πολλά ἐστιν, ἐκεῖ τὰ δυνάμενα ἐπισπάσασθαι τοὺς ἐλεον. ποῖα δὲ ταῦτα αὐτὸ τὸ νεκρὸν εἶναι, τὸ ἀκίνητον, τὸ πρὸς γῆν ὁδεύειν ὠφέρειν, τὸ μηδένα παρεῖναι τὸν βοηθήσοντα. ἀλλ' ὑδὲν ὀπτιλάμπει τοὺς μαφοὺς καὶ ἀλιτηρίους σκεῦνος, ὀλλὰ τῶν ἀπὸ τῆς ποινῆς ταύτης ὑπεθυμίας τυραννίδα. ὁ γὰρ δεινὸς καὶ ἀκόρεστος τῆς φιλοχρηματίας ἔρως, καθάπερ τις τύραννος ἀπηνὴς καὶ ἀλάστωρ παρέσκευαστοῖς, ἐγκελευόμενος τὰ ὠμὰ καὶ ἀμείλικτα ὑπτάγματα ἐκεῖνα, καὶ θηρία αὐτοὺς κατασκευάσας. ὕπως ὅπη τὸν τάφον ἄγει. εἰ τοίνυν εἰς τὸν προκείμενον γὰρ ἐπανακτέον τὸν λόγον, πολλοί καὶ ἔνδοξοι εἰσὶν οἱ τὸν ἀπαρρεύσαντες. καὶ καθάπερ ἔρρῶ καὶ πολεμίῳ τῆς ἀρετῆς μὴ ἀνεισάμενοι, τό, τε νόσημα τὸ τῆς φιλοχρηματίας πᾶν ἐδείχθη αἴτιον τῶν κακῶν. οἵτε κτησάμενοι ὑ δυχείρωτοι, ὑδὲ δυσάλωτοι, ἀλλὰ καὶ εὐχείρωτοι πᾶσιν ὑ μόνον ζῶντες, ἀλλὰ καὶ τεθνεῶτες ἀναπεφήνασι. πεπαυσο τῷ χαλεπῷ τούτῳ νοσήματι κεχειρωμένοι, καὶ ῥήτορα ἡμῖν ὑπτειχίζων. εἰ μὲν γὰρ τῆς σῆς γνώμης ἦν ἡ ψῆφος, οὐ πολὺς ἂν ἦν ἡμῖν ὁ λόγος. ὡς γὰρ νοσοῦσαν αὐτὴν ἀνήκεστα, τάχιστα ἂν παρεγεγράμεθα. ἐπειδὴ δὲ τὸν ῥήτορα ἡμῖν ἐφώπλισας, πῶς ἂν εἰπομι εὐπορεπῶς, ἠνάγκασας ἡμᾶς, καίτοι αἰδουμένους τὸν ἄνδρα, πολλῆς αὐτῷ ἀνθοπλίσαι, τοὺς ἀφῤῥήδην τῶν γιώ-

& infestissimum hostem habuerit, vnà cũ ipsius familiaribus & necessariis collachrymat. Adeò omnes communem naturam, legésque ab ea inuectas venerantur. At aurum, ne hoc quidem consecutum, pœnam iis, qui se adepti sunt, remittit: verùm eos quoque, qui nulla iniuria affecti sunt, hominis mortui hostes reddit. siquidem cadauer spoliare acerborum inimicorum & hostium est. Ac natura quidem hostes quoque ipsi tum reconciliat: at diuitiæ, eos quoque, qui nihil habent quod obiiciat, hostes efficiunt, ac cum ingenti contumelia corpus excruciant. Atqui multa illic sunt, quæ animos ad misericordiam pertrahere queant. Quænam tãdem hæc? Nimirum hoc ipsum, quòd mortuus est, quod motu caret, quòd ad terram ac cinerem tendit, quòd nemo præstò est, qui opem ipsi ferat. At nihil horum, ob eam tyrannidem, quam improba hæc cupiditas parit, impuros ac nefarios illos inflectit. Siquidem acris ille atque inexplebilis pecuniarum amor, instar crudelis cuiusdam & immanis tyranni ipsis astat, sæua illa & inhumana edicta ipsis proponens, eósque in feras commutatos ita demum ad sepulchrum ducit. Cùm igitur (vt ad institutum orationem nostrã referamus) multi ac celebres viri sint, qui diuitias prohibuerint, & tanquam cum virtutis inimico & hoste fœdus ferire detrectarint, cúmque & auaritiæ morbum malorum omnium causam esse demonstratum sit, & eos, qui opes adepti sint non ægrè ac magno cum negotio, sed facilè expugnari atque opprimi posse constiterit, desine quæso graui huic morbo subiici, atque oratorem nobis tanquam murum opponere. Etenim si iudicij tui esset hic calculus, haud longam orationẽ haberemus. Nam eum, vt incurabili morbo laborantem, confestim reiecissimus. Quandoquidem autem Oratorem in nos armasti, (quonam pacto id honestè dicã?) vt aduersus eum (tametsi maximo apud nos loco ac numero sit) multos vicissim, qui sententiam illam apertis verbis euer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tant,armare nobis necesse esset, effecisti. Ac de hac re hactenus. Quoniam autem perquàm copiosa est veritas, age iam ipsum quoque Oratorem ostendamus hoc nomine gloriantem & exultantem quòd turpibus lucris superior sit. Quibusnam igitur verbis vsus est? Nec verò quisquam vllum quæstum iis rebus, quas in Rep. gessi, aut in verbis meis adnexum esse demonstrare poterit. Ad hunc scilicet modum ipse quoque huiusce magnitudinis nomine gloriatur. Quòd si dicas, cur igitur Oratorivisum est, sententiam, quæ tam facilè refellatur, pronunciare? Maximè quidem illud respondeam, non à me, sed à te qui ipsum propugnatorem ipsius exigendam esse. Quòd si etiam pro ipso aliquid dicere oportet (oportet autem vt opinor, ne quibusdam absente aduersario dimicare, vel potiùs vicisse videamur: & quia etiam alioqui tum veritatem amo, tum virum suspicio ac veneror) id, vt potero efficiam. Hoc igitur aio, alios omnes rei ipsius natura perspecta & animaduersa, meritò diuitias, vt virtutis hostes, proscripsisse. Oratorem autem, non rem ipsam per se spectantem, sed ad necessarios belli vsus oculos coniectos habentem, his verbis vsum esse. Aliter enim nec arma fabricari, nec triremes construi, nec annona militibus dari, nec denique alia omnia, quibus bellum delectatur & exultat, concinnari sine pecunia poterant. Quódque hoc verum sit, ex eo constat quod alio loco ait: Ad ea negotia, quæ nunc ingruunt, nulla omnino re magis, quã pecunia, ciuitas opus habet. Quæ cùm ita sint, si ille Atheniẽsibus, siue bene, siue malè (id enim mitto) bellum gerentibus consuluit, tu hoc vt generalem atque communem sententiam ne proferas, aut comprobes, nec eos qui ad quæstum faciendum auidi sunt beatos prædices, atque imiteris, nec defensionem iis, quæ defendi nequeunt, comparres, nec Oratorem vt væcordem, quique facilè refellatur, insecteris. Nam si quispiam disertum hunc & eloquentem Oratorem exagitare velit (dicam enim hoc

μην ἐκείνην ἀναπέποιτας. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. ἐπειδὴ δὲ τῆς ἀληθείας ἡ περιουσία πολλὴ, φέρε δὴ καὶ αὐτὸν τὸν ῥήτορα ἀποδείξωμεν, σεμνυνόμενον καὶ ἀναβρυόμενον, ὅτι τῷ αὐχεῖν λημμάτων κρείττων εἶναι. τί τοίνυν ἔφη, εἴ τις ἐδεὶς ἂν ἔχοι λῆμμα παρὰ τοὺς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω. δεῖξαι παρασιτημένον ἕτω καὶ αὐτὸς ἐγκαλλωπίζεται τῇ μεγαλοψυχίᾳ ταύτῃ. εἰ δὲ φαίης, τί οὖν ἔδοξε τῷ ῥήτορι, οὕτω ῥᾳδίως ἐλεγχόμενον ἀποφήνασθαι γνάμην. ἀποκρινοίμην, ὅτι μάλιστα μὲν οὐ καγὼ, αὐτὸς δὲ ὑπεύθυνος εἶ ὁ τὸν παρασιτησάμενος τῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογίᾳ. εἰ δὲ καὶ ἀπολογήσασθαι χρὴ, χρὴ δὲ, ὡς οἶμαι. ἵνα μὴ πῃ δόξωμεν ἐρήμην ἀγωνίζεσθαι, μᾶλλον δὲ ἐρήμην νεικηκέναι. ἄλλως τε, ἐπειδὴ καὶ φιλῶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ αἰδοῦμαι τὸν ἄνδρα τοῦτο, ὡς ἂν δυνώμην, ποιήσω. φημὶ τοίνυν, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι πάντες αὐτίκα τῷ πράγματος τὴν φύσιν καταμαθόντες, εἰκότως ἀπεκήρυξαν τὸν πλοῦτον, ὡς τῆς ἀρετῆς ὄντα πολέμιον. ὁ δὲ ῥήτωρ οὐκ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καθ' ἑαυτὸ σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν χρείαν τῷ πολέμου βλέπων, τοῦτ' ἔφη. ἄλλως γὰρ οὐχ οἷόν τε ἦν ὅπλα χαλκεῦσαι, καὶ τριήρεις ποιήσασθαι, καὶ σιτηρέσιον δοῦναι, καὶ τἆλλα οἷς χαίρει ὁ πόλεμος, καὶ οἷς ἀγαλλεται, κατασκευάσαι χρημάτων ἄνευ. καὶ ὅπι τοῦτ' ἔστιν ἀληθές, ἐτέρωσε φησίν, ὑδενὸς τῶν πάντων ὅπως, ὡς χρημάτων δεῖ τῇ πόλει πρὸς τὰ νῦν ὑπόντα πράγματα. μὴ τοίνυν εἰ ἀθηναίοις, εἶτε εὖ ἢ μὴ καλῶς, ἐᾷ γὰρ τοῦτο, πολεμοῦσι συμβούλευσε. σὺ δὲ ὡς γενικὴν καὶ κοινὴν γνώμην πρόφερε, μηδὲ ἀποδέχου, μηδὲ ζήλου τοὺς χρηματιζομένους, μηδὲ ἀπολογίαν τοῖς ἀναπολογήτοις ποιεῖσθαι, μηδὲ ἐπαινεῖν ἐθέλοιμι, τὸν ῥήτορα ἀφαιροῦμαι ὡς ἀνόητον, καὶ ῥᾳδίως ἐλεγχόμενον. εἰ γάρ τις ἐθέλοι τῷ δεινῷ τούτῳ

πείρας ἀπολάλασιν. εἰ τοίνυν ταῦτ' οὕτως ἔχει, ἔχει δὲ καλῶς μὴ θέλωμεν, τοὺς κατὰ ταῦτα κάκιστ' εὐκλεῶς ζῶντας ζηλώσωμεν.

Τῷ αὐτῷ. ρμη.

Ὁ μὲν τῶν εὖ τῶν βιώντων, ὦ θαυμάσιε, λόγος, ὅρκου πιστότερος παῖς ἀπάντων τῶν ἀκουόντων φαίνοιτ' ἂν ταῖς ψήφοις. τὸ δὲ σφόδρα φιλεῖσθαι βέλεσθαι, ἀπὸ τοῦ σφόδρα φιλεῖν πίπτειν. οὐκοῦν εἰ μὲν πιστεύεσθαι βουλήμεθα. εὖ βιῶμεν. εἰ δὲ ἀγαπᾶσθαι, ἀγαπῶμεν.

Κασίῳ σχολαστικῷ. ρμθ.

Ἀγαν σπουδάσας τὴν ὥραν γράφεσιν μοι περὶ σὲ περὶ ἀρετῆς καὶ τοῦ μὴ ἐρᾶν χρημάτων ὀλίγολλον, σύμβολον ἐξήνεγκας τοῦ πεπεῖσθαι τί καλῶς ἔχειν, τούτοις οὐ φάσκειν πεπεῖσθαι. ὥσπερ γὰρ ἃ ψεύγομεν, ἀποφεύγομεν, εἰ σωφρονοῦμεν, οὕτως ἃ θαυμάζομεν, αἱρούμεθα. ἄσκει τοίνυν ταῦτα. εὔκλειαν γὰρ ἀθάνατον ὠδίνει.

Ἐπιμάχῳ. ρν.

Ἐπειδή τί δεῖ τὸ μεγαλύνεσι τὰ φυλακτήρια. μαθεῖν ἐθέλων γέγραφας, ἴσθι ὅτι δέλτα ἦν μικρὰ, ἴσως τὸν νόμον ἀδίνουσα, ἃ δὴ ἐφόρουν οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ, ὥσπερ νῦν αἱ γυναῖκες τὰ εὐαγγέλια τὰ μικρά. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν νομοθέτης εἰς τὸ ἔργον αὐτοὺς ἐμβάλλων, καὶ τὴν λήθην ἐξορατίζων ἐθεσπισεν ἐξάψεις τὰ δικαιώματα ὅπι τῆς χειρὸς σου, τετάσθαι ἐξαφίησι, χρεμασθῆναι. αὐτὸν δὲ τοῦ μὲν ἔργου οὐδένα ἐποιοῦντο λόγον. περὶ δὲ τοὺς τελαμῶνας τῶν βιβλίων πολλὴν ἐποιοῦντο ἀσθήνι, μέμψεως ἠξιώθησαν.

Θεοφίλῳ ἀναγνώστῃ. ρνα.

Ὁ μακάριος Τιμόθεος ὁ σὸς ἀδελφὸς, ἐξ ἀνθρώπων ὠχρίασε πᾶν μὲν ὅσον εἶχε ἡδονὴς ἐν γῇ καταλείψας. τῇ δὲ

se habent, vt habent, etiamsi nolimus, demus operam, vt eos, qui, & hîc, & illic præclarè atque cum gloria viuunt, imitemur.

Eidem. 148.

Eorum, qui rectè atque ex virtute viuũt, sermo (vir admirande) iureiurando quouis maiorem fidem nancisceris, audientium omnium calculis coronatur. At vehemẽter amari velle, à vehementi amore proficiscitur. Quamobrem si sermonibus nostris fidem haberi volumus, rectè viuamus. Si autem diligi, diligamus.

Casio Scholastico. 149.

Quòd hanc epistolam, quam de virtute acnon amãdis pecuniis ad te nuper scripsi, maiorẽ in modũ admiratus es, hinc satis significedisti, te persuasum istud habere, rectũ esse his obtẽperare. Quemadmodũ enim quæ vituperamus, fugimus, si sapimus: ita contrà, ea, quæ admiramur amplectimur. Hæc igitur cole: immortalem enim gloriam parturiunt.

Epimacho. 150.

Quoniã quid sibi illud velit, Magnificãt Phylacteria, vt tibi exponã, per literas à me petiisti, illud scito, quòd perexigui quidã libelli erãt, Legem continẽtes: quos quidẽ Iudæorum magistri gestabãt, quemadmodum etiam nunc fœminæ parua Euãgelia. Quandoquidem enim Legislator, vt eos in opus iniiceret, atque obliuionẽ ab eis amoliretur, illud lege lata promulgarat, Appẽdes iustificationes meas in manu tua: ipsi autem operis quidem nullam curã gerebant, at circa libellorum lora plurimum studij adhibebant, idcirco reprehensi sunt.

Theophilo Lectori. 151.

Beatus Timotheus frater tuus ex hominum cœtu excessit, id quidem omne quod mortale habebat, in terra deserens, animo

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem in cælum penetrans, atque cum diuinis ac mundo ſublimioribus virtutibus, vt confido choros agitans. Quam etiam ob cauſam nos mœrorem eum quẽ maximum accepimus, quíque nos, quantumlibet pro viribus, reluctantes, penè ſubegit, tandem abiecimus, cùm illud cogitaſſemus, rerum humanarum finẽm amplíſſimorum ipſi bonorum initium extitiſſe. Neque enim vulgarem in modum vir ille huius vitæ curriculum exegit, verùm ſtrenuè ac generoſè, atque ita vt ob præclara facinora ab omnibus prædicaretur, atque omni quidẽ laude ſublimior eſſet, iis autem, quæ in poteſtatem caderent, ornaretur. Etenim re vera pudicitiæ ac temperantię delubrum erat, prudentiæ ſedes, fortitudinis arx, iuſtitiæ metropolis, humanitatis penu, manſuetudinis templum, atque vt vno verbo complectar, virtutum omnium theſaurus. Sic enim omnes adeptus eſt, vt alius vnam quãdam adipiſci magni æſtimaſſet. Etenim rerum mundo ſublimiorum amore correptus, animo atque cogitatione in cælum ſaltabat, ac res cæleſtes inquirebat, terrenáſque aſpernabatur. Nam cùm veriſſimam voluptatem Chriſtianíſque congruentem temperantiam eſſe meritò cenſuiſſet, ventrem, ventríſque aſſeclas affectiones tyrannicum quendam in modum ſubegit ac ſuperauit: ſic nempe vt illi frugalitatem victúſque tenuitatem indiceret, his autẽ ne ſe quidem commouere permitteret. Hincque fama ipſius gloriam vbique prædicabat: ipſéque in omnium ora verſabatur: atque omnes ſpem habebant, fore vt ſi ad imperium Eccleſiaſticum peruenirer, ſplendidiores virtutis radios emitteret. Verùm vt probus athleta, deſiderantibus adhuc ſpectatoribus in cæleſtem aulam ad accipiendam coronam auolauit, relicta hic ſepulchralis cuiuſdam, monimenti inſtar gloria, & memoria, iíſque laudibus quæ ab omnibus in eũ conferuntur. Ecquis igitur huiuſmodi viri laudes prædicare cupiens, rei dignitatem vel tantillum attingere queat? Ecquis eũ laudare atque

ψυχῆ οὐρανοβατοῦσ. ἡ ταῖς θείαις καὶ ὑπερκοσμίοις ὡς πιστεύω συγχορεύων δυνάμεσι. διὸ ἡμεῖς τὴν λύπην, καίτοι μεγίστην οὖσαν, ἡ εἰς τὸ δυνατὸν ἀντέχοντες, μόλις χειρωσαμένην, παρεισφαμεθα, ἐννοήσαντες, ὅτι ἡ τοῦ ἐνθάδε τελευτὴ, ἀρχὴ τοῦ μείζονος, αὐτῷ σκεῦσε καθέστηκεν ἀγαθῶν. οὐ γὰρ ὡς ἔτυχεν ὁ ἀνὴρ τὸν ἐνθάδε βίον διῆλθεν. ἀλλ' ἀνδρείως, ἡ γενναίως, καὶ παρὰ πάντων ὅτι ταῖς ἀρεταῖς ἀνακηρυττόμενος, πᾶσιν μὲν εὐφημίας κρείττων ὤν, τοῖς δὲ καθ' δύναμιν ἐπαίνους σεφανούμενος. ὄντως γὰρ ἦν ἀνάκτορον μὲν σωφροσύνης, ἑστία δὲ φρονήσεως, ἀκρόπολις δὲ ἀνδρείας, μητρόπολις δὲ δικαιοσύνης, ἡ ταμεῖον μὲν φιλανθρωπίας, τέμενος δὲ ἡμερότητος. ἡ συλλήβδην εἰπεῖν πασῶν τοῦ ἀρετοῦ θησαυρός. ὅτως γὰρ ἑκάστην ἐκτήσατο, ὡς ἂν ἕτερος μίαν πράκτησαιτο. περὶ πολλῶ ἐποιήσατο τοῦ γὰρ ὑπερκοσμίων ἐραστὴς γενόμενος ἐπήδα πρὸς τὸν αἰθέρα τῷ λογισμῷ ἡ τὰ οὐράνια ἐπολυπραγμόνει, ἡ τοῦ ὑπογείων ἠμέλει. ἡδονὴν γὰρ ἀληθεστάτην, ἡ Χριστιανοῖς ἁρέπουσαν, τὴν σωφροσύνην εἰκότως ὑπειληφὼς, γαστρὸς, καὶ τοῦ μετὰ γαστέρα παθῶν τυραννικῶς ἐκράτησε τῇ μὲν τὴν αὐτάρκειαν νομοθετήσας, τοῖς δὲ ἡδέσι περύξασθαι συγχωρήσας, ἐντεῦθεν πανταχόθεν διήγγελλεν ἡ φήμη τὸ κλέος. ἡ ἐν τοῖς ἁπάντων στόμασιν ἦν. ἡ πάντες ἤλπιζον λαμπροτέρας αὐτὸν εἰ ἀρχῆς ὑπολάβοιλο ἐκκλησιαστικῆς πέμψειν τῆς ἀρετῆς τὰς ἀκτῖνας. ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἀθλητὴς, ποθούντων ἔτι τοῦ θεατῶν, εἰς τὰς ὑραινὰς αὐλὰς σεφηνοσόμενος ἀπέπτη, καταλείψας ἐνθάδε ὥσπερ ἐνταφίου δόξαν καὶ μνήμην, ἡ τ παρὰ πάντων ἔπαινον. τίς τοιγαροῦν τὸν τοιοῦτον ἐγκωμιάσαι ἐκλόμενος, κἂν ἐπ' ὀλίγον τῆς ἀξίας ἐφάψοιτο; τίς ἐπαινέσαι θέλων ἡ κατόπιν τῆς ὑποθέσεως ὑπολειφθεὶς ἑαυτὸν ἀπάσοιτο.

τοῦτο ῥήτορος καταδεσμεῖν. εἰρήσεται γὰρ καὶ τοῦτο μετὰ τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογίαν. δεινῶς γὰρ, ὡς ἔφην, ἐχῶ τῆς ἀληθείας. φησί, ὅπι, ὦ ῥήτορων ἄριστε, θαυμάζω, πῶς εἰς τοὐναντίον πολλάκις εἰωθὼς τὰ ἐνθυμήματα, καὶ τοῦ πείσαι τοὺς ἀκούοντας, μηδὲν ἕτερον προτιμῶν, καὶ πικρὸν, καὶ ἀρχὴν καὶ ὅρος πάσης δεινότητος τοῖς μετὰ σὲ ἀνθρώποις γεγενημένος. οὐ σωφρονῶν τοῦθ' ὁ μέλλω λέγειν. ἐχρῆν γὰρ ἀσφαλίσασθαί σε τοῦ γνώμην, καὶ εἰπεῖν, δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ὅτι γενέσθαι τῶν ὀφειλόντων γενέσθαι ἐν πολέμω. ἀλλ' ἴσως ἀπεκρίνατο ἂν, εἴγε ἔφην, ὅπι ἡ ὑπόθεσις τοῦ λόγου. καὶ πᾶσι ἡ σύμφρασις, τοῦτο δηλοῖ. ἀλλ', ὦ σοφὲ, πάλιν ἂν εἶπε πρὸς αὐτὸν, εὖ μὲν λέγεις. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀναδεξάμενος πρὸ τῆς σῆς ἀπολογίας ἔφη. ὅτως οὐδὲν πρὸς φιλονεικίαν βλέπων ἐφήγεζατο. καὶ πείθομαι, καὶ σὲ ἀληθεύειν καὶ κεῖνον. ἐπειδὴ δέ τινες ἀναίδευτοι, ὡς καὶ ὅτος, ὁ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐκπαίδωνος, μήτε τὰς ὑποθέσεις καταμανθάνοντες, μήτε τὴν σύμφρασιν ἀπαγγέλοντες, αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, βάλοιτα τῆς τοῦ προτρόντων, ἡ ἑπομένων, ἀκολουθίας ἀποπαῶντες, καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἑτέρους φενακίζουσιν. ἐχρῆν σε ἀσφαλίσασθαι τὸν λόγον. ὅπως γὰρ εἰρημένος τοὺς μὲν εὐχερεῖς καὶ ἀμαθεῖς εἰς φιλοχρηματίαν ἀλείφει, καὶ μυρίων ἐμπίπλησι κακῶν. τοὺς δὲ πεπαιδευμένους, ἡ σοφοὺς εἰς ἀντιλογίαν καὶ ἄκοντας ἐγείρει. τί γὰρ εἰπεῖν δύναιτο. τί φήσ, ὦ Δημόσθενες; οὐδὲν ὄφελος τοῦ δεόντων ἄνευ χρημάτων γενέσθαι; οὐ σωφροσύνην ὑπεδείξασθαι; οὐκ ἀνδρίαν; οὐ δικαιοσύνην; οὐ φρόνησιν; οὐ φιλοσοφίαν; οὐκ ἀγαθότητα. ταῦτα γὰρ καὶ πρέποντα καὶ δέοντα, ἄνευ χρείας κελεύσεις. ναὶ, φησὶ τί οὖν ὄφελος ἔφης τοῦ ὀφειλόντος γενέσθαι ἐν πολέμω; ἀλλ' ἴσως ἀπεκρίνατο ἂν, εἴγε ἔφην, ὅπι ἡ ὑπόθεσις τοῦ λόγου. καὶ πᾶσι ἡ σύμφρασις, τοῦτο δηλοῖ. ἀλλ', ὦ σοφὲ, πάλιν ἂν εἶπε πρὸς αὐτὸν, εὖ μὲν λέγεις. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀναδεξάμενος πρὸ τῆς σῆς ἀπολογίας ἔφη. ὅτως οὐδὲν πρὸς φιλονεικίαν βλέπων ἐφήγεζατο. καὶ πείθομαι, καὶ σὲ ἀληθεύειν καὶ κεῖνον. ἐπειδὴ δέ τινες ἀναίδευτοι, ὡς καὶ ὅτος, ὁ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐκπαίδωνος, μήτε τὰς ὑποθέσεις καταμανθάνοντες, μήτε τὴν σύμφρασιν ἀπαγγέλοντες, αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, βάλοιτα τῆς τοῦ προτρόντων, ἡ ἑπομένων, ἀκολουθίας ἀποπαῶντες, καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἑτέρους φενακίζουσιν. ἐχρῆν σε ἀσφαλίσασθαι τὸν λόγον. ὅπως γὰρ εἰρημένος τοὺς μὲν εὐχερεῖς καὶ ἀμαθεῖς εἰς φιλοχρηματίαν ἀλείφει, καὶ μυρίων ἐμπίπλησι κακῶν. τοὺς δὲ πεπαιδευμένους, ἡ σοφοὺς εἰς ἀντιλογίαν καὶ ἄκοντας ἐγείρει. τί γὰρ εἰπεῖν δύναιτο. τί φήσ, ὦ Δημόσθενες; οὐδὲν ὄφελος τοῦ δεόντων ἄνευ χρημάτων γενέσθαι; οὐ σωφροσύνην ὑπεδείξασθαι; οὐκ ἀνδρίαν; οὐ δικαιοσύνην; οὐ φρόνησιν; οὐ φιλοσοφίαν; οὐκ ἀγαθότητα. ταῦτα γὰρ καὶ πρέποντα καὶ δέοντα, ἄνευ χρείας κελεύσεις. ναὶ, φησὶ τί οὖν ὄφελος ἔφης τοῦ ὀφει-

quoque poſt ipſius purgationem. acris enim, vt iam dixi, veritatis amor eſt.) his verbis vterur: ô cunctorum Oratorum præſtantiſſime, miror quonam pacto argumenta plerunque in contrarium inuertens, nec quicquam aliud eo prius atque antiquius habens, quàm vt auditoribus id quod cupis perſuadeas, tametſi eloquẽtiæ omnis & fons, & origo, & regula poſteris extiteris, illud tamen, quod dicturus ſum, minimè animaduertiſti. Sententiam enim munire oportebat, ac ſic loqui: Pecuniis autem opus eſt, ac ſine iis, nihil earum rerum, quæ in bello fieri debent, effici poteſt. At reſpondiſſet fortaſſe, ſi ſuperſtes eſſet: Orationis argumentum totúmque elocutionis corpus hoc indicare: verùm ô vir ſapiens (rurſum ad eum ille dixiſſet) probè quidem loqueris. Nã hoc etiam ille, qui hoc certamen ſuſcepit, antequàm pro te ipſe diceres attulit (vſqueadeò nihil cõtendendi animo locutus eſt:) atque & te, & illum vera dicere prorſus credo. Quoniam autem imperiti quidam, cuiuſmodi ille eſt, qui hoc certamen inſtituit, nec argumentum animaduertentes, nec verborum conſtructionem exponentes, ipſáſque per ſe res ab eorum quæ antecedunt, aut ſubſequuntur, ſerie auulſas, perpendere cupientes, & ſeipſos, & alios in fraudem inducunt, oportebat te ſermonem communire. Vt enim dictus eſt, leues quidem & imperitos homines ad pecuniarum ſtudium acuit, atque infinitis malis cumulat: eruditos autem & ſapientes viros, inuitos etiam ac repugnantes, ad cõdicendum excitat. Quid enim dicere poſſunt? Quid ais, ô Demoſthenes? Nihil eorũ, quæ oportet, ſine pecuniarum adiumento fieri poteſt? Non temperantiæ, non fortitudinis, non iuſtitiæ, non prudentiæ, non philoſophiæ, non bonitatis ſpecimen edi? Hæc enim & cõgruentia, & cum officio coniuncta quiſpiam proprie appellarit. Eſt ita, inquit. Quidnam igitur eſt quod dixiſti? Nimirũ eorum, quæ in bello fieri debent. Ecquid igitur, ad eum dixeris, hoc in tua oratione

Universidad de Deusto
Biblioteca

minimè poſuiſti? An tibi multorum inertia ignota eſt, quòd quæ volunt, eadem etiam confirmant? Imò verò tu hoc ipſum nos docuiſti. Tuum enim eſt celebre illud ac verũ apophthegma: Quod quiſq; vult, hoc etiam putat. At res perſæpe haudquaquam ita cõparatæ ſunt. Quid igitur moleſtiæ, imò quid non vtilitatis afferebat exigua hæc additio: ſiquidem & te culpa & reprehenſione, & alios omnes confuſione atque tumultu liberaſſe? Si hæc quiſpiam ad eum verba habuiſſet, ſic opinor, & eum ipſi correctionis huiuſce nomine gratiam habiturum fuiſſe (prudens enim vir erat) & ſermonem emendaturum. Hac enim ratione nemo iam ſtultorum imperitiam ſuam Demoſthenica eruditione fulcire ac roborare auſus fuiſſet.

λόντων γενέσθαι, εἶπον, ἐν πολέμῳ. οὕτω τοῦτο φαίης ἂν πρὸς αὐτόν. οὐκ ἔταξας σαφῶς ἐν τῷ σαυτοῦ λόγῳ· ἢ οὐκ οἶδας τὸν τῶν πολλῶν ῥαθυμίαν, ὅτι ἃ βούλονται, ταῦτα καὶ κυρώσι. μᾶλλον δὲ σὺ τοῦθ' ἡμᾶς ἐδίδαξας. σὸν γὰρ ὄντι τὸ ἀοίδιμον ἐκεῖνο, καὶ ἀληθὲς ἀπόφθεγμα· ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ ὅπως πέφυκε· τί ποτ' οὖν ἐλύπει ἢ μικρὰ αὕτη προσθήκη; τί δ' οὐκ ὠφέλει εἴγε καὶ στ' ἐγκλήματος καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας συγχύσεως καὶ ταραχῆς ἀπήλλαττεν· εἰ ταὐτ' ἔφασαν πρὸς αὐτὸν, καὶ χάριν ἂν οἶμαι αὐτὸν εἰδέναι τῆς ἐπανορθώσεως· σωστὸς γὰρ ἦν ἀνὴρ καὶ διορθώσασθαι τὸν λόγον. ὅτῳ γὰρ οὐδεὶς ἂν λοιπὸν τῶν ἀσήπτων ἐτόλμησε τὴν οἰκείαν ἀπαιδευσίαν ἐκ τῆς δημοθενικῆς παιδεύσεως νεῦρα.

Eutonio Diacono. 147.

In hac quoq; vita, vir optime, optimi ac maximè regij viri (ſic enim eos, qui virtutibus florẽt, appellare fas eſt) magis viuunt, quàm maximè ſeruiles, (ſic quippe vocare par eſt eos, qui præpoſteris voluptatibus ancillantur. Probi enim ac virtute prædi ti omnibus rebus ſublimiores ſunt, non modò animi moleſtiam, ſed etiam timores & pericula, & quaſuis mutationes ſuperantes: non nihil perpetiendo, ſed quod multo maius eſt, ac diuinam huiuſmodi vitam conſpicuam facit) ingruentia etiam ea contemnendo. Contrà qui in ſcelerum cœno volutantur, mihi ob eos, qui hinc oriuntur, mœrores, & metus, & pericula, atque infinitum perturbationum examen, ne viuere quidem videntur. Nam ſiue mors expectetur, etiam ante mortẽ præ metu moriuntur: ſiue cõtumelia, ſiue paupertas, aut aliud quoddam inopinatum mali genus, priùs etiam, quàm id ipſis experiri contingat, intereunt. Si ergo hæc ita

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ρμζ.

Κἀνταῦθα, ὦ βέλτιστε, οἱ ἄριστοι καὶ βασιλικώτατοι. ὅτῳ γὰρ κελεύει θέμις τοὺς ἀρετὰς κομῶντας· μᾶλλον ζῶσι τῶν ἀνδραποδεστάτων. ὅτῳ γὰρ ὀνομάζειν δίκαιον τοὺς ἡδοναῖς ἀτόποις δουλεύοντας. οἱ μὲν γὰρ φιλάρετοι πάντων εἰσὶν ὑψηλότεροι, οὐ μόνον ἀθυμίας, ἀλλὰ καὶ φόβων, καὶ κινδύνων, καὶ μεταβολῆς ἁπάσης ἐπικότες ἀνώτεροι. οὐ τῷ μηδὲν πάσχειν· ἀλλ' ὁ πολλῷ μεῖζόν ἐστι, καὶ θείαν δείκνυσι τὴν τοιαύτην ζωὴν, τῷ καὶ ὑπέρτων αὐτῶν καταφρονεῖν. οἱ δὲ τοῖς ἁμαρτήμασιν ἐγκαλινδούμενοι, οὐδὲ ζῆν μοι δοκοῦσι. πρὸ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἀθυμίας, καὶ τοὺς φόβους, καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν μύελον τῶν παθῶν ἐστιν. ἄν τε γὰρ θάνατος προσδοκηθῇ, θνήσκουσι καὶ πρὸ τοῦ θανάτου τῷ δείματι· ἄν τε νόσος. ἄν τε ὕβρις, ἄν τε πενία, ἢ ἄλλό τι τῶν ἀδοκήτων, καὶ πρὸ τῆς πρ-

ὡς πράγματι ἀμηχάνῳ ἐγχειρήσας, τῆς τῆς προθύμου καὶ τοῦ μειλιχίου, καὶ τῆς πρὸς ἅπαντας μὲν, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς φιλαρέτους αὐδῶ, λόγοις ἐπιχειρήσας ἐπανορθώσασθαι, οὐχ ἑαυτὸν μεμψοίτο, μηδὲν εὐπρόσωπον εἰπεῖν τῆς ἀληθείας ἐφάμιλλον. ὅτῳ γὰρ τῶν συνόντας ἥρμοσε εἰς τὸν τῆς φιλίας θεσμὸν, αὐτῷ νέμεσθαι τὰ πρωτεῖα· ὑψηλὸς μὲν γὰρ ἦν τὴν ἀρετὴν, ταπεινὸς δὲ τῷ φρονήματι, καὶ πρᾶος μὲν ἐν ταῖς ξυνουσίαις· καὶ πολὺς μὲν ἐν ταῖς εὐεργεσίαις· ταχὺς δὲ ἐν ταῖς παρακλήσεσιν. ὁ δὲ μεταπαῦσαι βουλόμενον οὐκ ἔχ, τοῦτο ῥητέον, ὅτι τὴν ἐλεημοσύνην ἅμα φέροντος ἀγαπῶν· τὸ λαθεῖν φιλανθρωπευόμενος ἐθηρᾶτο. εὖ εἰδὼς, ὅτι τοῦτο μάλιστ' ἐστὶν ἐλεημοσύνη. εἰ γὰρ μέτεστι δείξεως, ταύτην ἅμα παραπτόμενοι, οὗτοι δοκοῦσι φιλανθρωπεύεσθαι, ἀλλὰ τὰς ὧν εὖ πασχόντων σκηπτεργάζεσθαι συμφορὰς· καὶ τὸ θεῖον ἔργον ἀγαλεωτάτῳ λυμαίνεσθαι νοσήματι. φιλάνθρωποι γὰρ καὶ εὐεργέται καλεῖσθαι προθυμούμενοι τοὺς τῶν ἄλλων σκοπεύειν θ' παραπτώματα δυσχεραίνουσι. ὁ δὲ ἀοίδιμος ἐκεῖνος. σιωπᾶν γὰρ θέμις, καὶ φθεγγομένους ἀναγκαῖον ἐλέγχεσθαι τὴν ἀξίαν αὐτῷ μὴ σώζοντας, οὐχὶ τῷ παρέχειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ λανθανόντως τοῦτο διαπράττεσθαι, τοῖς εἰς τὸν κάμινον τῆς πενίας τυγχάνουσιν ἐνδρόσιζεν. ἀλλὰ τί κάμνω; πέλαγος ἀγαθῶν, εὐτελεῖ λόγῳ ἀνυμνῆσαι πειρώμενος. διὸ δὴ ἐγὼ μὲν σιταῦθα στήσω τὸν λόγον· αὐτὸς δὲ τῆς λύπης τῆς ἐπ' αὐτῷ παυσάμενος. τίμα τὸν ἄριστον ἐκεῖνον τῇ τιμῇ τῆς ἀρετῆς.

ornare inſtituens, non à tergo ſuſceptæ materiæ relictus, ſeipſum accuſet, vt qui rem impoſſibilem aggreſſus ſit? Ecquis lenitatem atque comitatem, atque cùm erga omnes, tum præſertim ad probos viros, pudorem, ſermone informare conatus ſibi ipſi non ſuccenſeat, vt qui nihil, quod veritati par ſit, inuenire queat? Sic enim eos, quibuſcum verſabatur capiebat, vt, quantum ad amicitiæ leges attinebat, primas illi omnes tribuerent. Etenim virtute quidẽ ſublimis erat, at animo ſummiſſus & humilis: lenis in congreſſibus, at in animi conceptionibus acutus: ac denique & in beneficiis dandis largus & prolixus, & in cohortationibus atque cõſolationibus promptus ac celer. Quod autem me finẽ ſcribendi facere cupientem non ſinit, hoc dicendum eſt, nimirum quod cùm eleemoſynam ſingulari quodam amore complecteretur, id tamen ſtudioſè captabat, vt obſcura & incognita eſſet ea benignitas: quòd exploratum haberet, eleemoſynam in hoc maximè ſitam eſſe. Nam ſi oſtentationis particeps eſt, ij, qui ea funguntur, non mihi benignitatem exhibere, verùm eorum, qui beneficio afficiuntur, calamitates exaggerare videntur, diuinũ opus moleſtiſſimo morbo labefactare. Nã dum humani ac liberales vocari cupiunt, aliorum miſerias euulgare minimè detrectant. At clarus ille vir (nec enim tacere fas eſt, & item loquendo neceſſe eſt illud conſpicuum fieri, me meritam ipſius laudem minimè conſequi) non modò largiendo, ſed etiam occultè id faciendo, eos, qui in paupertatis fornace verſabantur, velut rore quodam perfuſos recreabat Verùm quid meipſum fatigo, dum bonorum pelagus tenui ac vili oratione prædicare conor? Quocirca hic quidem ego ſermoni finem imponam: tu verò compreſſa ea mœſtitia, quam ipſius cauſa ſuſcepiſti, pervirtutis cultum præſtantiſſimũ illum virum honore affice.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hermogeni Episcopo. 152.

Per summam curam ac diligẽtiam grassetur vulnerum animi curatio. Nam quæ cicatricem præmature duxerunt, plerunque aperiri ac recrudescere consueuerũt.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. ρνϐ.

Διὰ πάσης ἀκριβείας χωρείτω τῆς ψυχικῶν τραυμάτων ἡ θεραπεία. τὰ γὰρ ὕπουλα, ὡς τὰ πολλά, ἀναστομοῦσθαι φιλεῖ.

Martiniano, Zosimo, Maroni, Eustachio. 153.

Congressus mecum vir quidam præclarus, atque & nobilitate, & moribus ornatus cum lachrymis mihi exposuit, quosdam, quibus virtus haud paruæ curæ est, in priuato consessu hæc de vobis verba habuisse: Quid turpium ac tacendorum vitiorũ isti clam perpetrant, verebuntur, qui cùm tam perspicuè immodesti ac petulantes sint, non erubescunt? Quid obscuriorum scelerum non admiserint, qui etiam de manifestis gloriantur? Quonam pacto cõsiliis vllis castigari ac meliores effici queãt, qui etiam prudentes viros irrident? Quonam pacto reprehensi sceleribus suis finẽ imponant, qui etiam reprehendentibus obtrectant, eósque maledictis lacerant? Quonam pacto diuina oracula vereantur, qui eas fabulas etiam & figmenta esse ducunt? Quonam pacto iudicium pertimescant, qui per opera sua ne illud quidem esse proclamant? Quonam pacto Christi verbis obtemperabunt, qui per ea, quæ perpetrant Epicurum prædicant? Equidẽ ipse his auditis, magno animi dolore affectus sum: vos autem æquum fuerit rationem inire, qua hanc infectationem obliteretis. Obliterabitis autem, si ad meliorem mentem redieritis. Redibitis autem, si Scripturas sacras veras esse credideritis. Credetis autem si continenter ipsis fruamini. Fruemini autem, si earum mentem intellexeritis. Intelligetis autem, si assiduã cum viris diuina sapientia præditis cõsuetudinem habueritis. Habebitis autem, si vitium fugeritis, fugietis autem si pœnas ipsi impendentes timueritis. Timebitis autem, si Deum esse credideritis. Credetis autem, si è tanto furore emerseritis. Emergetis autem, si eos, qui emerserunt, imitemini. Imitabimini autem, si virtutem arripueritis. Arripietis autem, si cælestis regni amore teneamini. Tenebimini autem, si ea quæ oculis cernuntur, caduca & tandem interitura esse existimaueritis. Existimabitis autem, si quàm nihil sint didiceritis. Discetis autem, si eorum fragilitatem animo perspexeritis. Perspicietis autem, si incorruptis oculis ea contemplemini. Contemplabimini autem, si cælestia arctè complectamini. Complectemini autem, si animæ oculũ perspicaciorem reddideritis. Reddetis autẽ, si eum ad diuinũ numẽ contuendum perpetuò assuefeceritis.

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. ρνγ.

Ἐντυχόν μοι τις τῶν λόγου καὶ μνήμης ἀξίων ἀνδρῶν, καὶ εὐγενίᾳ, καὶ τρόποις κεκοσμημένων, μετὰ δακρύων ἀπήγγελλεν, ὡς συνεδρεύοντες πινὲς καθ' ἑαυτοὺς, οἷς ἀρετῆς ὁ μικρὸς λόγος, τοιαῦτα πινὰ περὶ ὑμῶν ἔφασκον. πῶν ἀπορρήτων, καὶ αἰσχρῶν παθῶν οὐκ ἀνήσουσιν ὅτοι διαπεφεύξασθαι λανθάνοντες, οἵγε τοσφανῶς ὅτως ἀσχημονοῦντες οὐκ ἐρυθριῶσι. τί δὲ οὐκ ἂν ποιήσαιεν τῶν ἀφανῶν κακῶν, οἵγε ὅλοις τοῖς τοσφθάλμοις καὶ σαυρικίοις; πῶς δὲ ἐπανορθωθῆναι σωφρονιοῦσι, οἵγε καὶ τοὺς σωφρονοῦντας γελῶσι; πῶς δὲ ἐλεγχόμενοι παύσονται, οἵγε τοὺς ἐλέγχοντας διασύρουσι; πῶς δὲ τῶν θείων χρησμῶν αἰδεσθεῖεν, οἵγε καὶ μύθους αὐτοὺς νομίζουσι; πῶς δὲ κείσιν φοβηθεῖεν, οἵγε μηδὲ εἶναι ταύτην διὰ τῶν ἔργων κηρύττουσι; πῶς δὲ τῷ Χριστῷ πείσονται, οἵγε Ἐπίκουρον, δι' ὃν δρῶσιν, ἐκήρυττον; ἐγὼ μὲν οὖν τοῦτο ἀκούσας, λίαν ἐπλήγην τὴν ψυχήν. ὑμεῖς δὲ σκοπεῖν δίκαιοι ἂν εἶτε, ὅπως ταύτην ἐξαλείψοιτε τὴν κωμῳδίαν. ἐξαλείψεται δὲ, εἰ γνωσιμαχήσητε. γνωσιμαχήσητε δὲ, εἰ πεισθείητε ἀληθεῖς εἶναι τὰς ἱερὰς γραφάς. πεισθείητε δὲ, εἰ συνεχῶς αὐτῶν ἐπολαύσητε. ἐπολαύσητε δὲ, εἰ τὸν νοῦν αὐτῶν μάθοιτε. μάθοιτε δὲ, εἰ τοῖς τοῦ θεοῦ σοφοῖς παρεδρεύσοιτε. παρεδρεύσοιτε δὲ, εἰ κακίαν φύγοιτε. φεύξεσθε δὲ, εἰ τὰς τιμωρίας τὰς ἐπιτιμίας αὐτῇ φοβηθείητε. φοβηθήσεσθε δὲ, εἰ τὸ θεῖον εἶναι πιστεύοιτε. πιστεύσητε δὲ, εἰ ἐκ τῆς τοσαύτης μανίας ἀνεγκοιτε. ἀνεγκοιτε δὲ, εἰ τοὺς ἀνεγκόντας ζηλώσητε. ζηλώσητε δὲ, εἰ ἀρετῆς ἁπλάϐοιοθε. ἁπλάϐοιοθε δὲ, εἰ βασιλείας ἐρασθείητε. ἐρασθείητε δὲ, εἰ τὰ βλεπόμενα, παρασκηνὰ εἶναι νομίσητε. νομίσητε δὲ, ἐὰν πλὴν ὀλίγων αὐτῶν καταμάθοιτε. μαθήσεσθε δὲ, εἰ τὸ θλῖπτον αὐτῶν θεωρήσητε. θεωρήσητε δὲ, ἐὰν ἀδιαφθόροις ὀφθαλμοῖς θεάσησθε. θεάσεσθε δὲ, εἰ τῆς οὐρανίων ἀνθέξεσθε. ἀνθέξεσθε δὲ, εἰ τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν διορατικώτερον κατασκευάσητε. κατασκευάσητε δὲ, εἰ πρὸς τὸ θεῖον σωνεχῶς ἀποβλέψειεν ἐθίσητε.

Ophelio Scholastico. 154.

Perspicuitas cum grauitate coniuncta, obscuritatem, vt est in prouerbio, auditoribus non parit.

Ὠφελίῳ σχολαστικῷ. ρνδ.

Τὸ σαφὲς τῷ σεμνῷ κεκραμένον, οὐκ ἀσαφὲς τῷ ἀκροωμένῳ, τὸ λεγόμενον, κατασκευάζει.

Theognosto Presbytero. 155.

Celebris ille, atque omni laude dignus, Timotheus Lector, adeò rectè vixit, vt nemo sit qui dicere possit, eum admirationi quidem, at non amori fuisse. Illud enim ex virtutis amore ac studio, hoc autem ex eo quod res eas, quæ inuidiam afferebant, fugeret, peræquè consequebatur: quippe qui etiã, ob animi moderationẽ & honestatem & æqualibus suis antiquior, & seniorum æqualis esse videretur: quòd videlicet, & illos monere posset, & his nullam corrigendi sui ansam porrigeret.

Θεογνώστῳ πρεσβυτέρῳ. ρτε.

Ὁ ἀοίδιμος, καὶ πάσης εὐφημίας ἄξιος Τιμόθεος ὁ ἀναγνώστης, ὅτως ὀρθῶς ἐβίωσεν, ὡς μηδένα δυνηθῆναι εἰπεῖν, ὅτι ἐθαυμάζετο μόνον, οὐκ ἠγαπᾶτο δὲ τὸ μὲν γὰρ τῷ τῆς ἀρετῆς ἐράν. τὸ δὲ τῷ τὰ φορτικώτερα φεύγειν, ἐξ ἴσης ἐκαρποῦτο, ὅσγε καὶ ἅμα τὸ τῆς γνώμης κόσμιον. τῶν μὲν ἡλικιωτῶν πρεσβύτερος, τῶν δὲ πρεσβυτέρων ἡλικιώτης ἐδόκει. τοὺς μὲν νουθετεῖν, οἷός τε ὤν, τοὺς δὲ οὐδὲν ἐνδιδοὺς ἐφ' ὅτῳ διορθώσοιτο.

Hesychio clarissimo. 156.

Te quidem splendidam domum, atque omni admiratione sublimiorem, extruxisse aiunt: at interim animam, tanquam vilissimum aliquod ac nullius omnino pretij, neglexisse. Hæc igitur scito, te haud probum cõsilium inire. Nam domus quidem tua in posterum quoque auaritiam tuam etiam tacens prædicabit: at anima horridos cruciatus sustinebit.

Ἡσυχίῳ λαμπροτάτῳ. ρτς.

Οἰκίαν μὲν λαμπρὰν, καὶ θαύματος κρείττονα φασὶ κατασκευάσαι σε, τῆς δὲ ψυχῆς ἠμελημένης, ὥσπερ πινὸς φαυλοτάτου καὶ ὀδαμοῦ. ἴσθι τοίνυν μὴ καλῶς ζηλευόμενος, ἡ μὲν γὰρ οἰκία τῆς σῆς πλεονεξίας. καὶ ἐν τοῖς μετ' ἔπειτα χρόνοις κἂν ἡσυχῇ καὶ σιωπῶσα γε σέ. ἡ δὲ ψυχὴ τὰς φοβερὰς ὑποστήσεται τιμωρίας.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Martiniano Zoſimo, Maroni Euſtathio. 157.

Quodnam Saluatoris oraculum, optimi viri, aut quinam ſermo in opus non exiit, vt eum quoque, quem de iudicio habuit, reiiciatis? Nam ſi illi in irritum ceſſerunt, ne huic quidem fides adhibeatur. Si autem omnes euenerunt, quid eſt quamobrem huic fidē arrogare recuſatis? Si quidem ea, quæ contigerunt, futurorum euētum ſpondent. Quòd ſi me breuiter oracula quædam (omnia enim haud facilè, imò etiam fortaſſe nec poſſibile eſt) in medium afferre vultis, ne hoc quidem facere grauabor. Dixit Hieroſolymā captum iri: & capta eſt. Dixit celeberrimum illud Tēplum euerſum iri: & ita contigit. Dixit Apoſtolicam prædicationem victoriam adepturam: & adepta eſt: Dixit ſe & filiis maiori, quàm patres venerationi fore, & patribus dulciorem quàm filij, & vxoribus ſuauiorem quàm mariti, & res ipſa ſubſecuta eſt. Dixit fore, vt Iud ei diſpergerentur: & quemadmodum fugitiui quidam & verbetones diſperſi ſunt. Dixit fore, vt Eccleſia quidem oppugnaretur, at non expugnaretur: & luculeta, tum in terra, tum in mari ipſius trophæa ſunt. Dixit ſe perſpicuum facturum id quod mulier ea, quæ vnguentum effuderat, feciſſet: & neminē id facinus fugit. Dixit fore, vt quamcunque terram Sol hic luſtrat, eandē quoque prædicatio Euangelica peragraret: & peragrauit. Neque enim vlla eſt natio, aut vllus extremus receſſus, qui eam non audierit. Dixit ſe piſcium captores, hominum piſcatores effecturum: & ad hunc vſque diem rete homines captat. Crucē & mortem prædixit, & hoc impletum eſt. Reſurrectionem & aſcenſionem prædixit: & extitit. Verum ſi oracula omnia in medium proferre conor, ne iſſermonem quidem finire velim, id queam. Cùm igitur hæc omnia dixit, atque in finem adduxit, hic de clariſſimo ſuo ſecundo aduentu atque incorrupto iudicio locutus fidem non nā cilecetur: Et quis tandem eorum qui mentē

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Ευσταθίῳ ρνζ.

Ποῖος χρησμὸς, ὦ βέλτιστοι, ἢ ποῖος λογος τῦ σωτῆρος εἰς ἔργον οὐκ ἐξέβη κεν, ἵνα καὶ τὸν περὶ τῆς κρίσεως ἀθετῆτε λόγον; εἰ μὲν γὰρ ἐκεῖνοι διεπλάσθησαν, μηδ' ὅτος πίστεως ἀξιούσθω. εἰ δὲ πάντες εἰς ἔργον ἐξέβησαν, τί χρὴ τοῦτῳ πιστεύειν οὐκ ἀξιοῦντε; τὰ γὰρ γενόμενα, τῶν ἐσομένων ἐγγύητα τὴν ἔκβασιν. εἰ δὲ βούλεσθε, συμβόλως καὶ πίστεως τῶν χρησμῶν· πάντας γὰρ ἴσως οὐδ' ὠφελὲς, οὐδὲ ῥᾴδιον εἰς μέσον ἀγαγεῖν ἡμᾶς, οὐδὲ τοῦτο ποιῆσαι παρασκευάζομαι. ἐπεὶ γε ἀλώσεσθαι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐάλω. εἶπε καθαιρεθήσεσθαι τὸν πολυθρύλλητον ἐκεῖνον νεὼν, καὶ γέγονε· εἶπε κεκρατηκὸς τὸ ἀποστολικὸν κήρυγμα, καὶ κεκράτηκεν. εἶπεν ὡς ἔγω αὐτὸς, καὶ πᾶσι πατέρων αὐθεσιμώτερος καὶ πατράσι παίδων γλυκύτερος, καὶ γυναιξὶν ἀνδρῶν ποθεινότερος, καὶ τὸ φράγμα κολύσειν· εἶπε διασπαρήσεσθαι τὸς Ἰουδαίους, καὶ καθάπερ σφαπέται τινὲς καὶ μαστιγίαι, πανταχοῦ διεκορπίσθησαν. εἶπε πολεμηθήσεσθαι μὲν τὴν ἐκκλησίαν, μὴ νικηθήσεσθαι δε, καὶ σαφῶς· καὶ λαμπρὰ ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ τὰ τρόπαια. εἶπε καταλλάττειν ποιήσειν ὅσα ἐποίησεν ἡ καταλλάσσεσθαι τοῖς πᾶσιν αὐτὸ τὸ μύρον χυθέν· καὶ οὐδὲν διέλαβε τὸ γεγονός. εἶπεν ὅτι ὅσην ἥλιος ἐφορᾷ γῆν, πᾶσαν τὴν καὶ τὸ κήρυγμα καταλήψεται, καὶ καταλήφει· οὐκ ἔστι γὰρ ἔθνος, οὐκ ἐσχατιὰ τούτου ἀνήκοος. εἶπε ποιήσειν τοὺς ἁλιεῖς τῶν Ἰουδαίων ἁλιεῖς ἀνθρώπων· καὶ ἕως νῦν ἡ σαγὴν θηρᾷ. τοσεῖτε τὸν σταυρὸν, καὶ τὸν θάνατον, καὶ πεπλήρωται. εἶπε τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν ἀνάληψιν, καὶ γέγονε. ἀλλ' εἰ πάντα τοὺς χρησμοὺς εἰς μέσον ἀγαγεῖν σπεύδομεν, οὐδ' εἰ σῶσαι βουλοίμην, δυναίμην. ὁ τοίνυν ταῦτα πάντα εἰρηκὼς, καὶ εἰς τέλος ἀγαγὼν, ὅτος περὶ

περὶ τῆς ὑπερτάτης ἐαυτῦ δευτέρας παρουσίας καὶ ἀδεκάστου κρίσεως. εἰρηκὼς, ὃ πιστευθῆναι καὶ τίς ἀνέξεται τῶν νῦν καὶ φρονήσεως οὐκ ἀμοιρούντων. εἰ μὲν γὰρ ἐκεῖνοι οἱ χρησμοὶ εἰς ἔργον οὐκ ἐκβεβήκασι μηδ' ὅτος πίστεως ἀξιούσθω. εἰ δὲ πάντες τέλος ἐλήφασι τὸ προσῆκον, δι' ἣν αἰτίαν οὗτος μόνος ἀπιστεῖται; νῦν δὲ τοῦτο δὲ παρελήλεπται μικρὸν, ὅτι, ἀλλὰ παρ' ἐμοὶ κείσθω μέγιστον. ὅπου γε οἷς αὐτῷ σωμασι ἐχθησαν, δι' ἣν αἰτίαν ἀπιστεῖται; τὸ μὲν τῶν θείαν φύσιν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς καταβῆναι πράγματα, καὶ τοσαύτην οἰκονομίαν ἐπιδεῖξαι, καὶ σημεῖα τοιαῦτα καὶ ἐργάσασθαι, καὶ τὰ πάθη δι' ἃ παθεῖν ἰάσασθαι, καὶ τὸν θάνατον διὰ θανάτου θανατῶσαι, ἀπιστοῦμεν διὰ τῶν πραγμάτων τὴν ἀπόδειξιν ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν εἰ ἄνθρωπος ψιλὸς ἦν, μετὰ θάνατον πάντας ἂν ἐχρήσατο. καὶ μυρίων θεῶν ἰσμοὺς οὐκ τῆς οἰκουμένης ἐξέλασε, καὶ τὰ δαιμόνια ἐπιτίμια, καὶ ἀλιεῖς παιδευτὰς τῆς ἐφ' ἅλιᾳ ἐκκλησίας κατέστησε, καὶ τὰ ἀνήμερα καὶ ἀπάνθρωπα φῦλα ἐπιτάττεσθαι. τὸ δὲ κείσθαι ἔσεσθαι προειρημένων ὁμολογούμενον πρᾶγμα παρὰ τοῖς πλείοσι καὶ ἐνδοξοτάτοις τῶν σοφῶν, καὶ ἐλέγετο ὃν καὶ ἀκόλουθον, καὶ λογικῶς πρέπον, καὶ τῇ θείᾳ προνοίᾳ ἁρμόττον. καὶ περὶ τῶν τῆδε δοκούντων πολλοῖς ἀναμάλως γίγνεσθαι πραγμάτων ὁμολογούμενον. οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπιστεῖται. εἰ γὰρ τὰ ἀπιστούμενα ἐξέβη, ποία μηχανὴ, τὸ πιστευόμενον οὐκ ἐκβήσεσθαι; εἰ γὰρ ἐν οἷς διενέθη, οὐκ ἐλέγχεται ἐν ᾧ σωμασι ἔνδον, πίστεως ἄξιος ἂν εἴη· εἰ γὰρ τὰ λογικὴν ὑφαλαίνοντα ζήτησιν γένοντο, τὸ κατὰ λόγον πολλῷ μᾶλλον γενήσεται· τῶν γὰρ λόγον γεγενημένων τὸ εὔλογον καὶ ἀκόλουθον συμβήσεται.

te ac prudentia minimè deſtituti ſunt, hoc ferat? Nam ſi oracula illa in opus minimè exceſſerunt, ne hinc quoque fides arrogetur. Si autem cuncta eum, quem par erat, finem acceperūt, quid afferri poteſt quamobrē huic ſoli fides denegetur? Quin ne hoc quidem, quod non parui, ſed meo quidem iudicio, maximi momenti eſt, prætermittam, nempe cùm in his rebus, in quibus hominum opinio ab ipſius verbis diſſidebat, fidem inuenerit, quid eſt cauſæ cur in iis, in quibus cum eo multis probè conuenit, ipſius verbis diffidatur? Nam quòd diuina natura ad res noſtras deſcendiſſet, tantámque adminiſtrationē obiiſſet, tot miracula deſignaſſet, vitioſaſque perpeſſiones per paſſionem curaſſet, ac mortem per mortem extinxiſſet, cùm minimè crederetur, per res ipſas demonſtrationem accepit. Non enim, ſi ſimplex homo extitiſſet, mortales omnes poſt mortem ſubegiſſet, nec infinitum deorum examen ex orbe depuliſſet, nec celebribus oraculis ſilentium indixiſſet, nec piſcatores vniuerſæ terræ magiſtros creaſſet, nec feras & inhumanas nationes cicuraſſet. Quid autem cùm iudicium fore prædixerit (quæ res apud plurimos & clariſſimos quoſque doctorum virorum extra controuerſiam eſt, ac præterea æqua & conſentanea, rationéque prædictis congruens, ac diuinæ prouidentiæ conueniēs, & de rebus huius vitæ, quæ pleriſque præpoſterè fieri videntur, eam purgans) fidem tamen hoc minimè inueniat, haud ſanè ſcio. Nā cùm ea, quibus fides detrahitur euenerint, quonam tandem pacto non euenier, quod fidē nanciſcitur? Cùm enim in iis in quibus diſſidebat, falſi minimè cōuictus ſit, in ea re, in qua cōcors eſt, dignus profectò eſt, cui fides habeatur. Nam cùm ea, quæ rationalē omnem inueſtigationem ſuperabant, facta ſint, quod rationi conſentaneum eſt multo magis fiet. Iis enim effectis quæ rationem excedunt, id quod cum ratione coniunctum, atque conſentaneum eſt, profectò continget.

Iisdem. 158.

Non conſonat, viri optimi, ſed potiùs vehementer diſſonat ab eo quod ſentitis, diuinus calamus. Vos enim linguam à fato moueri acperturbari dicitis. Diuinum autem oraculum contra vitæ noſtræ tempus à lingua conturbari ait. Tempus enim rotæ ſpeciem imitatur, vt pote quod in ſeſe torqueatur & conuoluatur. Nihil autē commodius fuerit, quàm ſcripturā ipſam audire. Quid igitur ait? Lingua conſtituitur in membris noſtris, quæ inflammat totum corpus, & maculat rotam vitæ noſtræ. Non dixit, rota maculat linguam noſtram, ſed lingua rotam, hoc eſt, tēpus ad rotæ ſpeciem accedens. Etenim voluntatem accuſat, & temeritatem reprimit, à quibus vita noſtra exacerbatur, atque innumeris rerum varietatibus & inconſtantiis ſuccumbit. Vnde etiam ſubiunxit: Et inflammata à Gehenna. Quod profectò non adiunxiſſet, ſi inuita lingua moueretur. Quòd autem tempus rotam appellarit, propter orbicularem ac rotundam figuram (in ſeipſum enim voluitur) confirmat Pſalmiſta, qui coronam ipſum nominauit, dixítque ad Deum, Benedices coronę anni benignitatis tuæ. Nam hîc quoque ab orbiculari figura tempus corona meritò nuncupatum eſt. Quocirca, niſi riſum excitare vultis, ne diuinum oraculū, quod cum veſtris cupiditatibus pugnat, tanquam concors & conſonans proferatis: verùm id agite, vt linguam ſexcentis frenis comprimatis.

Τοῖς αὐτοῖς. ρπ.

Οὐ σωφάδει, ὦ ἑλληνες, ἀλλὰ καὶ κακῶς ἀσωφάδευται τῷ ὑφ' ὑμῶν γενομένῳ τὸ θεῖον γραφεῖον. ὑμεῖς γὰρ ἔφατε ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης τὴν γλῶτταν κινεῖσθαι καὶ σώματος ἥττασθαι. τὸ δ' ἱερὸν λόγιον, τἀναντίον φάσκει ἀπὸ τῆς γλώττης συγχεῖσθαι τὸν χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν. προχειδὴς γάρ ὁ χρόνος εἰς ἑαυτὸν ἀνακυκλούμενος. ὃ δὲν οἷον αὐτῆς ἀκοῦσαι τῆς γραφῆς· πῦρ φησίν, ἡ γλῶσσα, καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ φλογίζουσα ὅλον τὸ σῶμα, καὶ αἰτιλοῦσα τὸν τροχὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν. οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι ὁ τροχὸς αἰτιᾶται τὴν γλῶτταν, ἀλλ' ἡ γλῶττα τὸν τροχόν, τὸν τροχειδῆ δηλονότι χρόνον· τὴν γὰρ προαίρεσιν αἰτιᾶται, ἣ τὴν περιπέτειαν ἀναστέλλει. ὑφ' οἷς ὁ βίος ἡμῶν συγχεῖται, καὶ μυρίαις ἀνωμαλίαις ἐπιπίπτει. διὸ καὶ ἐπήγαγε, καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. οὐκ ἂν τοῦτο προσθεῖσα, εἰ μὴ ἄκουσα ἡ γλῶττα ἐκίνειτο. ὅτι δὲ τροχὸν τὸν χρόνον ἐκάλεσε, δῆλον τὸ προχειδὲς καὶ κυκλικὸν σχῆμα. εἰς ἑαυτὸν γὰρ ἀνελίττεται, ἐγγύθεν ὁ μελῳδός, φέρειν αὐτὸν καλέσας, καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν θεόν· εὐλογήσεις τὸν φέρειν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς χρηστότητός σου. καὶ ταῦτα γὰρ ἀπὸ τοῦ κυκλικοῦ σχήματος φέρειν, εἰκότως ὁ χρόνος ὠνόμασται. εἰ τοίνυν βούλεσθε γέλωτα μὴ ὀφλισκάνειν, μὴ τὸ ἐναντίον τοῖς οἰκείοις βουλήμασι λόγιον ὡς σωφάδον προφέρετε. ἀλλὰ μυρίοις χαλινοῖς τὴν γλῶσσαν ἄγχετε.

Orioni Monacho 159.

Aut maiorem, aut certè non minorem, quàm amici tui, voluptatē hinc cepimus, quòd prudentia tua rebus huiuſce vitæ valere iuſſis, ad diuinæ Philoſophiæ certamen ſe accinxit. Atque confidimus, te, diuina ope fauente, præmia quoque atque coronas conſecuturum.

Ὠρίωνι μοναζοντι. ρθ.

Ἡ μᾶλλον, ἢ οὐχ ἧττον τῶν σῶν φίλων ἥσθημεν, ὅτι ἡ σὴ σύνεσις τοῖς βιωτικοῖς χαίρειν φράσασα, εἰς τὸν τῆς θείας φιλοσοφίας ἀπεδύσατο ἀγῶνα. καὶ πιστεύομεν, ὡς τῆς θείας συμπαραστάσης ῥοπῆς, καὶ ἀναῤῥήσεων, καὶ στεφάνων τεύξεται.

Nilo. 160.

Sæpenumero eos miratus ſum, qui Dei lenitatem in vitij occaſionem vertunt. Nā pro eo atque oportebat eos, tāta benignitate vigente, vitium minimè adaugere, verùm, poſteaquàm miſericordiam & veniā conſecuti eſſent, huiuſmodi beneficio commoueri, atque à vitio quidem abſtinere, virtutem autem amplexari, ipſi contrà nefaria quoque ſcelera perpetrare minimè dubitāt. Sciant igitur illi, ſe pœnam haudquaquam vitaturos. Clamat enim diuinum oraculum, Ipſe reddet vnicuique iuxta opera ſua.

Νείλῳ ρξ.

Πολλάκις ἐθαύμασα, τῶν τὸ θεῖον μακροθυμίαν, ἐφόδιον ποιουμένων κακίας. δίκαιον γὰρ τοσαύτης χρηστότητος πολιτευομένης, τὸν κακίαν μὴ αὔξεσθαι, ἀλλ' ἐλέους καὶ συγγνώμης τυγχάνοντας, τὸν εὐεργεσίαν ἀδυνομένους, κακίας μὲν ἀπέχεσθαι· ἀρετῆς δ' ἀντέχεσθαι. οἱ δὲ τολμῶσιν ἀπόλυτα. ἴσασιν οὖν ὡς οὐ διαφεύξονται τὸν δίκην. τὸ γὰρ θεῖον λόγιον βοᾷ, Αὐτὸς γὰρ ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Aphrasio Presbytero. 161.

Etſi nobis aduerſus carnem & ſanguinem colluctatio non eſt, at ab his tamen qui aduerſus carnem & ſanguinem luctātur, palæſtræ leges edocendæ ſunt. Quēadmodum igitur illi non modò exutis veſtibus (certandi enim principium eſt veſtes deponere) verùm etiam detonſa coma, corpóreque oleo deliburo (vt nec crinibus prehendentur, ac per oleum lubricas aduerſarij manus reddant) ita demum in certamen progrediuntur: ad eundem nos quoque modum, ſi coronam referre cupimus exuto veteri homine vnà cum ipſius actionibus, præciſiſque atque in eleemoſynas inſumptis rebus exteris, omni cura nudi, ac veſtitu carentes, ad virtutis ſtadium aſcendamus, vt Olympicum de anima certamen obeamus. Quòd ſi nihil horum facientes, certare nobis videamur, atque hoc nomine gloriemur, primùm quidem hîc quoque a prudentibus vitis ridebimur: poſteà autem illic etiam certò comperiemur, nos à nobiſipſis deluſos ac circunſcriptos fuiſſe: cùm videlicet, non modò coronæ expertes erimus, verùm etiā ad luendas pœnas abducemur

Νείλῳ ρξα.

Εἰ καὶ ὀδὸς ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. ἀλλ' οὐδὲ ὑπὸ τῶν παλαιόντων πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, διδακτέον τοὺς νόμους τῆς ἀθλητικοῦς. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνοι οὐ μόνον ἀποδυσάμενοι. ἀρχὴ γὰρ τοῦ ἀγωνίσασθαι τὸ ἀποδύσασθαι. ἀλλὰ καὶ ἀποκειράμενοι τὸν κόμην, καὶ ἀλειψάμενοι ἐλαίῳ, ἵνα μήτε λαφθεῖεν ταῖς θειξὶν, ἀλλὰ καὶ ὀλισθήσαι παρασκευάσωσι διὰ τὸ ἐλαίῳ τὴν ἀντιπάλων τὰς χεῖρας. ὕπως δὴ τὸν ἀγῶνα χωρῶσιν. ὕπως καὶ ἡμεῖς, εἴγε στεφανῖται γενέσθαι ποθοῦμεν, ἀποδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔξωθεν ἀποκειράμενοι, καὶ εἰς ἐλεημοσύνας καταναλώσαντες, γυμνοὶ πάσης φροντίδος, καὶ ἀχίτωνες εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀρετῆς καταβῶμεν, τὰ περὶ ψυχῆς ὀλύμπια ἀγωνισάμενοι. εἰ δὲ μηδὲν τούτων δράσαντες, νομίζοιμεν καὶ ἀγωνίζεσθαι, καὶ ἐναβρυνόμεθα ὅτι τάδε, τοιῶνδε μὴ καὶ ταῦθα παρὰ τῶν ἐγκρότων γελασθησόμεθα. ἔπειτα δὲ κἀκεῖσε ἀκλεῶς εἰσόμεθα, ὅτι ἑαυτοὺς παρελογισάμεθα, ὅταν μὴ μόνον ἀστεφάνωτοι, ἀλλὰ καὶ δίκας ὑφέξοντες ἀπαγώμεθα.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Athanasio Presbytero. 162.

Quoniam mirum tibi videri scripsisti, quî fiat vt cùm graue atque atrox facinus sit, Zosimum, qui Presbyteri speciem gerit, sacris operari, ei tamen, à quo scelerate ordinatus est, haudquaquam graue esse videatur, hoc respondeo. Tu quidem pro tuo in improbos odio atque in probos amore iustè stomacharis (neque enim quisquam inficias iuerit) ego verò illud quoque te monere iustum esse censui, vt linguam tuam à maledicentia puram ac liberam conserues. Etsi enim ille innumeris, vt scripsisti, mortis generibus dignus est, vt qui ne honore quidem melior factus sit, verùm sacerdotij dignitate tanquam armis quibusdam ad vitium abuteturque etiã, nisi respiscat,) grauissimas ab eo incorruptus iudex pœnas expetet: neque enim iniustus est Deus: at minimè tamẽ dignũ fuerit, te os tuũ impuris ipsius flagitiis exponendis & insectandis conspurcare.

Ioanni Scholastico. 163.

Si te ad pugnam aduersarius tuus extimulat, satius quidem fuerit nihil omnino respondere. Si autem hoc te, vt qui summè philosophari minimè institueris, facere posse negas, reprehensionem saltem philosophia tempera, his Oratoris verbis ad eum vtens. Metuo, ne ea, quæ decent, de te dicens, in eos sermones, qui me minimè decent, incidam. Sic enim & mediocriter philosophaberis, & illum vleisceris.

Heraclidi Presbytero. 164.

Illud tibi permirum videri dixisti, quî fiat, vt diabolus, viribus eius fractis & debilitatis, quàmplurimos homines in potestatem suam redigat. Ego verò minimè illud miror, quòd scelestus ille excubans, ac nec tempus vllum nec horam prætermittens, nos desidia torpentes & dormientes superet. Etenim eos quidem, quos superarit in exitum secum trahere poterit: at primum illud regnum, quod à diuina potentia euersum est, obtinere nullo modo queat. Imò contrà illud mirandum esse, si nos, nihil eorum, quæ victores decent, facientes, eum, qui nihil non aduersus nos mouet ac machinatur, vinceremus. Nam quod permulti homines vnà cum hoste aduersus fratres in aciem proceda[illegible]

Ἀθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. ρξϛ.

Ἐπειδὴ γέγραφας θαυμάζειν, ὅπως τὸ ἱεράτευμα Ζώσιμον τὸν δοκοῦντα εἶναι πρεσβύτερον δεινὸν ὄν, ὃ δεινὸν εἶναι δοκεῖ τῷ πανόμως αὐτὸν χειροτονῆσαι, φήσαιμι, ὅτι αὐτός μοι δοκῶ μισοπονηρῶ, καὶ φιλαγάθῳ πρᾶγμ᾽ ὁτιοῦν ἀγανακτεῖς. ἡδεῖς γὰρ πρὸς τοῦτ᾽ ἀντερεῖ, ἐγὼ δέ σοι κἀκεῖνο παρεγγυήσαι δίκαιον ᾠήθην, καθαρὰν καρδίαν τὴν γλῶτταν ἀφαγνίσαι. εἰ γὰρ κἀκεῖνος μυελῶν, ὡς γέγραφας, ὄζει ἄξιος θανάτου, μηδὲ τῇ τιμῇ βελτιωθείς, ἀλλ᾽ ὅπλῳ κακίας τῇ ἱερωσύνῃ χρησάμενος, καὶ τολμῶν τὰ ἀτόλμητα· διὸ καὶ παρὰ τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ, εἰ μὴ γνησιαχήσῃ, σφοδροτάτας ἀπαιτηθήσεται δίκας. ὁ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ σαυτῆς φῦμα μαίνειν ὀκνεῖς ἵνης δίκαιος, τὰς μαρὰς ἐκείνου πράξεις ἐκκωμῳδῶν.

Ἰωάννῃ σχολαστικῷ. ρξγ.

Εἰ ἐρεθίζει σε πρὸς μάχην ὁ σὸς διάδικος, ἄμεινον μὲν μὴ ἀποκρίνασθαι. εἰ δὲ τοῦτ᾽, ὡς φῄς, ἀδύνατόν σοι καθέστηκε, ἄκρως φιλοσοφήσαι μὴ προσῆκεν· κέρασον τῇ φιλοσοφίᾳ τὸν ἔλεγχον, λέγων τὰ τοῦ ῥήτορος πρὸς αὐτόν, φοβοῦμαι μὴ τὰ πρόσφορα περὶ σοῦ λέγων, εἰς οὐ πρόσφορα ἐμαυτῷ ἐμπέσω λόγους. ὅπως γὰρ καὶ φιλοσοφήσῃς μετρίως, κἀκεῖνον εἰς δίκας εἰσπράξῃ.

Ἡρακλείδῃ πρεσβυτέρῳ. ρξδ.

Αὐτὸς μὲν ἔφης θαυμάζειν λίαν, ὅπως ὁ διάβολος τοῖς πλείοσι τῶν ἀνθρώπων καὶ μετὰ τὸ σκευασθῆναι χειροῦται· ἐγὼ δὲ τοῦτ᾽ οὐ θαυμάζω, εἰ ἀκηρυπτῶν ὁ μαρὸς ἐκεῖνος, καὶ μηδέποτε καμνων, μηδὲ ὥραν παραλείπων, ἡμῶν ῥᾳθυμούντων καὶ κοιμωμένων περιγίνεται. σωσαπολέσαι μὲν γὰρ ἑαυτῷ τοὺς

Epistolæ. 281

rit, ac propterea clades oriatur, etsi verum sit, præteribo: nec hoc iis, qui id perpetrant, nimis graue atque acerbum videatur. Quapropter, cùm & ex nostra ignauia concidamus, & per id quod ille hoc molitur, vt ea omnia quæ pro nobis esse debebant, nobis aduersentur, deiiciamur, ac denique per id quod fratres nostri in illius castris versentur, atque aduersum nos arma capiant, offensionem patiamur, ecquid est cur mireris nos vinci ac profligari: Quod si quæras, quidnam igitur faciendum sit, hoc respondebo: Quoniam diabolus, & si cecidit, tamen stolidè se iactat, audaciaque effertur, excubandum est, laborandum, periclitandum, diuinum auxilium accersendum & implorandum, ac denique quiduis agendum, vt & ducem ipsum, & eos qui cum ipso militant, superemus. Nam alioqui, si nihil horum efficere in animum inducentes, ea quoque quæ præclarè à Christo gesta sunt, prodimus, nosipsos, non diaboli robur (quòd Seruator quidem extinxit, nostra autem socordia auxit) accusare debemus.

Eudæmoni Lectori. 165.

Vmbra, & insomnium, & fumus, optime vir, & quiduis eorum, quæ quàm ocyssimè auolant, hominum vita meritò appellata est. Ac propterea ne ipsi quidem addictum animum habere oportet, nec delicias, delicias existimare. Maiorem quippe partem ita habet, vt earum sensu careat. Etenim prima ætas ingenti amentia referta est. Ea item, quæ ad senectutem tendit, omnẽ eum, qui nobis inest, sensum debilitat & extinguit. Atque exiguum quid-

τοὺς ἡττηθέντας δυνήσεται, βασιλεῦσαι δὲ τῷ πρώτῳ βασιλείας τῷ ὑπὸ τῆς θείας δυνάμεως ἀνατραπείσας, οὐκ ἂν δυνηθείη· τὸ αὐτὸν γὰρ ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς, ὧν τοῖς προσμάχοις πρέπει, τὰ πάντα καθ᾽ ἡμῶν κινοῦντος περίεσμεν. τὸ γὰρ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων συστρατεύεσθαι τῷ ἐχθρῷ καὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἀφ᾽ οὗ τοῦτο πεφυκότως τῷ ἥττονι συμβαίνειν, καὶ τοι ἀληθὲς ὂν παρίστω, μὴ λίαν πικρὸν ὀφθείη τοῖς τοῦτο δρῶσιν. ὅταν οὖν καὶ ἐξ εἰκείας ῥᾳθυμίας πίπτωμεν, καὶ ὀκ ἐκ τοῦ ἐκείνου πάντα τὰ ὑφ᾽ ἡμῶν ὀφείλοντα εἶναι καὶ ἡμῶν μηχανᾶσθαι, ὑποσκελιζώμεθα, καὶ ἐκ τοῦ τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἡμετέρους ἐκείνῳ μὲν συστρατεύεσθαι, καθ᾽ ἡμῶν δὲ ὁπλίζεσθαι, σκανδαλιζώμεθα, δι᾽ ἣν αἰτίαν θαυμάζειν εἰκότως ἔχομεν. εἰ δὲ φαίης, τί οὖν ποιητέον, ἀποκρινοῦμαι, ὅτι ἐπειδὴ, εἰ καὶ πέπτωκεν ὁ διάβολος, ἀλλ᾽ ὅμως ἀπερισκέπτως θρασυνόμενος, ἀγρυπνητέον, καὶ πονητέον, καὶ κινδυνευτέον, καὶ τοῦ θείου συμμαχίας κλητέον, καὶ πάντα πρακτέον, ὅπως καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτὸν, καὶ τοὺς συστρατευομένους νικήσωμεν. εἰ δὲ μηδὲν τούτων βουλόμενοι πρᾶξαι, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ κατορθωθέντα προδιδόμεν, ἑαυτοὺς αἰτιᾶσθαι ὀφείλομεν, καὶ ὧν τοῦ ἐκείνου ῥώμην, ἣν ὁ σωτὴρ μὲν ἔσβεσεν, ἡ δ᾽ ἡμετέρα ῥᾳθυμία ἤυξησεν.

Εὐδαίμονι Ἀναγνώστῃ. ρξε.

Σκιὰ, καὶ ὄναρ, καὶ καπνὸς, ὦ βέλτιστε, καὶ τί γὰρ ἂν εἴη τοῦ θᾶττον ἀφιπταμένων τῶν ἀνθρώπων εἰκότως κεκλημένος βίος. διὸ δὲ χρὴ αὐτῷ προσπεπονθέναι, μὴ δὲ τρυφὴν ἡγεῖσθαι τὴν τρυφήν. τὸ γὰρ πλέον ἐν ἀναισθησίᾳ ἔχειν. ἡ μὲν γὰρ πρώτη ἡλικία πολλῆς γέμει τῆς ἀνοίας· ἡ δὲ πρὸς τὸ γῆρας ὁδεύουσα, πᾶσαν τὴν ἡμῖν αἴσθησιν χαλαμαραίνει· ὀλίγον ἐστὶ τὸ μέσον τὸ δυνάμενον

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam interiectum est, quod deliciis & voluptati cum sensu frui queat. Imò ne hoc quidem purè ac liquidè ipsius particeps est: quippe quam infinitæ curæ ac labores & molestiæ labefactent. Atque etiam si & purè ac syncere (quod fieri non potest) frueretur, tamen id, quod medium est extrema superare minimè deberet, verùm ab vtroque superari. Cùm autem media vitæ pars innumeris tempestatibus, & curis, & periculis, & insidiis, & laboribus, aliisque, quæ nunc prætermitto, perturbetur, vbinam tandē delicias & voluptates mihi demonstraturus sis, velim exponas.

Ammonio Scholastico. 166.

Videris (ô quónam te nomine dignè appellem!) ne communes quidem notiones sequi. Nam quod per literas quæsiuisti quámnam ob causam Christus mulieres eas, quæ ipsius vicem dolebant non modò non collaudarit, sed etiam insectatus sit, maximo argumento est communes notiones apud te minimè conseruari. Huiusmodi enim commiseratio, contumelia illi erat, qui eiusmodi passione non mouebatur, qui autem sponte ac voluntario animo pugnant, beati prædicantur. Non enim ea quæ fiunt, verùm eorū, qui perpetiuntur, animi perpensi & explorati, aut hoc, aut illud perttahunt. Nam quòd & prædones & martyres iisdem pœnis afficiantur, nec ab vno eodémque principio manat, nec ad vnū & eundem finē tendit.

Theophilo. 167.

Quòd optimæ narrationes insita in nobis ad virtutem subsidia excitare soleant, minimè te fugit. Cùm igitur hoc ita se habeat, demus operā, ne inhonesti atque absurdi quicquā, aut dicamus, aut faciamus.

Hieraci Medico. 168.

Quandoquidem is, qui per comœdiam tragicum supercilium populo iniecit, μετ' αὐθάτως τρυφῆς ἀπολαῦσαι. μᾶλλον δὲ δὴ ἐκεῖνο εἰλικρινῶς αὐτῆς μετέχειν μελέων φροντίδων, καὶ πόνων, καὶ λυπῶν λυμαινομένων αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ εἰλικρινῶς ἀπέλαυεν, ὅσῳ ἀδύνατον, ἢ τὸ μέσον κρεῖττον ὠφελεῖν εἶναι τῶν ἄκρων, ἀλλὰ τὸ σωζόμενον κρατεῖν τῶν μέσου. ὅταν δὲ καὶ τὸ μέσον μυρίοις κεμῶσι, καὶ φροντίσι, καὶ κινδύνοις, καὶ ἐπιβουλαῖς, καὶ πόνοις, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ νυνὶ παρελείφθη, ἐκταράττηται, ποῖ τίθῃ τρυφὴν μοι δείξεις ἐπὶ μοι.

Ἀμμωνίῳ σχολαστικῷ. ρξτ'.

Κινδυνεύεις, ὅπερ σε καλέσας ἀξίως προσείπω, παῖς κοινὰς μὴ ἔπεσθαι ἐννοίας. τὸ γὰρ γεγραφέναι δι' ἣν αἰτίαν τὰς συμπαχθούσας γυναῖκας οὐκ ἀπεδέξατο ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ ἐπέσκηψε, πικρύτερόν ἐστι μέγιστον τῷ μὴ τὰς κοινὰς ἐννοίας σώζεσθαι παρά σοι. ὕβρεως γὰρ ἐκείνῳ τὸ συμπαθές, ᾧ μὴ τὸ πάθος καταθρηνεῖσθαι, οἱ δ' ἑκουσίως ἀθλοῦντες μαχαιρίζονται. οὐ γὰρ τὰ γινόμενα, ἀλλ' αἱ τῶν πασχόντων γνῶμαι βασανιζόμεναι, ἢ τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο ἐφέλκονται. τὸ γὰρ καὶ λῃστὰς, καὶ μάρτυρας τὰ αὐτὰ πάσχειν, ὅτ' ἀπὸ μιᾶς ὁρμᾶται ἀρχῆς, ὅτε εἰς ἓν βλέπει τέλος.

Θεοφίλῳ. ρξζ.

Οἱ τὰ ἄριστα διηγήματα τὰς ἐν ἡμῖν ἐμφύτους ἀφορμὰς τὰς εἰς ἀρετὴν φημὶ βλεπούσας διεγείρειν ὤφθη, οἶδα· εἰ τοίνυν ταῦτ' ἔστιν ἔχει, μηδὲν ἀπρεπὲς, μήτε λέγωμεν, μήτε πράττωμεν.

Ἱεράκι ἰατρῷ. ρξη.

Ἐπειδὴ ὁ τῷ δήμῳ ἁβὲ τῆς κωμῳδίας ἰφρὼ ἐμβαλὼν τραγικὴν, καὶ ὀπι-

σθόφρυας αὐτῆς τὸ φορτικὸν ἄριστος εἶναί σοι παραινέτης ἔδοξεν, ἅτε χράψας ἀπὸ σεμνότητος πολλῆς ὑποτύφειν τὰς ἀκούοντας πέφυκεν, ἀκούειν αὐτῷ λέγοντος οὐ τὸ πενεσθαι ἐπονείδιστον πρᾶγμα ἡγούμενος, τὴν τῆς φιλοσοφίας καὶ πάσης ἐπιστήμης τε καὶ τέχνης μητέρα.

Ἰσιδώρῳ Διακόνῳ. ρξθ.

Τὸ νικᾶν ἀπὸ τῶν κακῶς ποιεῖν, σατανικῶν ἐστι θεσμῶν. ἀφ' ἁ τοι τοῦτο ἐν τοῖς ἐκείνῳ τελουμένοις Ὀλυμπικοῖς ἀγωνίσιν, οὕτω στεφανοῦνται οἱ ἀγωνιζόμενοι, ἀλλ' ἐν τῷ σταδίῳ τῷ Χριστοῦ ἐναντίος ἐστὶν ὁ τῶν στεφάνων νόμος. τὸν πληγέντα γὰρ, οὐ τὸν πλήξαντα στεφανοῦσθαι νενομοθέτηται. ὡς μὲν τῇ νίκῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ τῆς νίκης τὸ θαῦμα γίνεσθαι μείζονος ὅταν γὰρ τὰ παρὰ ἀνθρώποις ὅταν νίκης ταῦτα ἥττης ποιήσῃ, ὑποφανῇ, τότε θείας δυνάμεως, τότε οὐράνιον στάδιον, τότε ἀγγελικὸν θέατρον εἰκότως εἶναι πιστεύετε.

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. ρο.

Λαμπρᾶς εὐφημίας παρὰ πάντων σοι δικαίως ἐγειρομένης, ἀγρυπνεῖν ἂν εἴης δίκαιος, ὅπως ταύτην τοῖς μετέπειτα πραττομένοις ἱδρύσῃ.

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. ροα.

Εἰ μὲν ἦν τις, ὦ τί καλέσας ὑμᾶς τῆς ὑμετέρας ἀναλγησίας καθάψομαι, ὃ τὸ μέλλον ἐκμυσούμενος, καὶ καταισχύνων ἅλλον, ὡς οὐδεὶς ὑμῶν ἔσται ὁ τοιαῦτα ἐπιτολμήσων δράσαι, οἷα ἐδράσατε, εὐμενὴς ἂν τὴν ἡσυχίαν ἦγον, καὶ τῆς παρελθούσης ἐχαρισάμην τὸ λαθεῖν. ἐπειδὴ δ' οὐδεὶς ὅλην ἀξιόχρεως ἐκμυσῆσαι, ἀναγκαία μοι ἔδοξεν, εἶναι ἢ ἁβὲ τοῦδε τοῦ γραμμάτων παραίνεσις, ἂν μὴ γὰρ εὕρῃ ὑμᾶς τὴν αὐτὴν νοσοῦντας νόσον, ἴσως ἐργάσεται τὸ ipsiúsque molestiam atque inuidiã astrinxit, optimus tibi monitor esse visus est, vt qui ea scripserit, quæ cum ingenti grauitate auditorum animos coërcere solent, audi eum dicentem: Nequaquam turpem & probrosam rem existimans paupertatem, quæ philosophiæ, atque omnis artis ac scientiæ parens est.

Isidoro Diacono. 169.

Lædendo vincere, satanicarum legum est. Ac proinde in Olympicis illis certaminibus, quæ in ipsius honorem celebrantur, sic coronam consequuntur, qui decertant. At in Christi palæstra contraria coronarum lex est. Sic enim lege sancitum est, vt qui percutitur, non qui percutit corona donetur: vt non ob victoriam duntaxat, sed etiam ob victoriæ modum maius miraculū existat. Nam cùm ea, quæ apud homines victoriam conciliant, hoc afferre constat, vt quispiam superetur, tum demū diuina virtus, tum cæleste stadium, tum Angelorū theatrū meritò esse creditur.

Eustathio Presbytero. 170.

Cùm luculenta laus ab omnibus tibi excitetur, vigilandum tibi est, vt eam insequētibus rectè factis firmas ac stabilias.

Martiniano, Zosimo, Maroni, Eustathio. 171.

Si quispiã esset (ô quo vos nomine nuncupem, vt vestrum stuporem perstringam) qui futuri sponsorem se præberet, ac perspicuum faceret neminem vestrûm fore, qui posthac eiusmodi flagitia, quæ perpetrastis, admitteret, lubens fecissem vt quiescerem, ac præteritis sceleribus, vt in obscuro atque incognita iacerent, concederem. Quoniam autem huius rei nemo nisi satis locuples sponsor est, idcirco necessariam hanc literariam admonitionem esse duxi. Nam si vos eodem adhuc mor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bo laborantes inueniat, ipſa fortaſſe, quod fiſum eſt, exequetur. Si autem è furore atque amentia emerſos, nimirum id quod opto, contigerit. Quandoquidem etiam optimis medicis, qui ex alienis calamitatibus propriios mœrores carpunt (nam multi ipſorum quæſtus duntaxat cauſa artem exercent) nihil optatius eſt, quàm vt confectis medicamentis, ægroti his opus minimè habeant. Eodem igitur ipſe quoque modo illud quidem opto ne quis veſtrum hac admonitione indigeat. Si autē (quod vtinam ne accidat) ea vobis ſit, ſecunda vobis, vt dici ſolet, nauigatio haud inutilis erit. Quidnam igitur ſit, de quo monendos vos duxerim, exponam. Cogor enim dicere, quod perſpicuis verbis dicere nolo, nempe vos, in vitij labyrinthum neſcio quo pacto prolapſos, non modo diuinas, ſed etiam ipſas, vt aiunt, naturæ leges euertiſſe. Nam qui aduerſus naturæ leges debacchantur, non mirum ſi ipſi quoque alij aduerſus alios furore ac rabie agitantur. Neque enim cupiditas, diuini metus freno carens facilè cohibetur: verū, quemadmodum equus freni impatiens, aut vt magis proprie loquar, peſtis inſtar, per omnem ætatem ſerpit, atque omnes cuiuſuis ſexus ac dignitatis inficit & labefactat. Enimvero honeſtorum quidem virorum aures offendere minimè pulchrum eſt: at eos, qui ſine vllo metu, ea, quæ nefas eſt, perpetrant, obiurgare ſummoperè cōducit. Ingentis enim ignauiæ ac timiditatis eſſet, ſi is, qui malum aliquod radicitùs euellere pararet, ne vocem quidē mittere conaretur: perinde atque ſilentio ſolo vitium curari ac propulſari poſſet. Cæterum, quàm maximè licuit rectè atque adumbratè ſcripſi: vt meliore mente induta, crimina ea, quæ & naturæ aduerſantur, & modum omnem excedunt, committere deſinatis: ne immodicæ quoque pœnæ à vobis expetantur. Semper enim atque omnino id contendit ſupplicij modus, vt flagitiorum magnitudini reſpondeat, Sodomorum cruciatum, ſi res in comparationem veniat, ludi cuiuſdam inſtar eſſe demonſtrans.

αὐτοῖς. ἂν δὲ ἀνεσχολίτας ὑπὸ τῆς μανίας, ὅπερ εὔχομαι γένηται. ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀρίστοις ἰατροῖς τοῖς ἐπ' ἀλλοτρίοις συμφοραῖς ἰδίας καρπουμένοις λύπας· πολλοὶ γὰρ αὐτῶν κέρδους ἕνεκεν μόνον τὴν τέχνην μεταχειρίζονται, εὐχῆς ἔργον ὄντι μετὰ τὸ κατασκευάσαι τὰ βοηθήματα. μηδὲ εἰς χρείαν αὐτῶν τὸν κάμνοντα. καὶ αὐτοὺς εὔχομαι μὴ μηδενὶ ὑμῶν ταύτης χρείαν γενέσθαι τῆς παρανέσεως. εἰδ' ἄρα γένοιτο, ἃ μὴ γένοιτο, ὁ δεύτερος ὑμᾶς, ὑ δύπτευσε πλοῦς. τί τοίνυν ἀναγκαῖον ὠήθην ὠφελιμέσαι, φράσω· ἀναγκάζομαι γὰρ εἰπεῖν, ὅπερ σαφῶς εἰπεῖν ὐ βούλομαι, ὅτι εἰς τὸν τῆς κακίας λαβύρινθον οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμπεπλωκότες, ὑ μόνον τοὺς θείους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς τῆς ἐνόμου φύσεως, δικαίως καὶ κατ' ἀλλήλων λυτῶσιν. ὑ γὰρ κωλύεται ῥᾳδίως ὀπιθυμία, τὸν τῦ θείυ φόβον χαλινὸν οὐκ ἔχουσα, ἀλλ' ὥσπερ ἵππος, ἢ καθάπερ χαλινῶ μὴ πειθόμενος ἵππος, ἢ καθάπερ, κυμάτερον εἰπεῖν, λοιμὸς, πᾶσαν ἡλικίαν ὀπινέμεται, καὶ πᾶν γένος, καὶ πᾶσαν ἀξίαν λυμαίνεται. σεμνοπρεπῶν μὲν οὖν ἀνδρῶν ἀκοὴν ἐνοχλεῖν οὐ χαλεπὸν. τοῖς δὲ ἀδεῶς ὁρῶσιν, ἃ ὁρᾶν οὐ θέμις, ὀπιπεμᾶν χρησιμώτατον, ἀναισχυντίας γὰρ ἂν εἴη πολλῆς, μέλλοντά τι κακὸν ἐκκλίνουσι, μηδὲ φωνὴν ῥῆξαι ἐπιχειρεῖν, ὡς τῆς σιγῆς αὐτομάτως ἰασομένης τὸ κακόν. πλὴν ἀλλὰ καὶ ὅπως οἷόν τ' ἦν, συνεσκιασμένως ἐπέτρεχον, ὅπως σωφρονισθέντες παύσησθε, καὶ τῆς κατὰ φύσιν εἶναι δοκούσης, καὶ τῆς ὑπερβολῆς παυσμάτων, ἵνα μὴ ὑπερβολῆς ἀπαντήσητε τοῖς δίκαις· πάντη γὰρ καὶ πάντως φιλονεικεῖ τῷ μεγέθει τῆς πλημμελημάτων, ὁ τῆς κολάσεως τρόπος τῇ ῥᾳθυμίᾳ τὰ σοδόμων παθη παίγνια εἶναι ὑποφαίνων.

Τοῖς

Τοῖς αὐτοῖς. ροβ.

Ἀκρατος μὲν ὄντι, ὡς οἶμαι, ἡ κρίσις. κιρνᾶται δὲ τῷ θεῷ τῷ θειότητα ᾗ ποσότητα καὶ ποιλικότητα τῶν ἁμαρτημάτων. εἰς τοῦτον γὰρ μάλιστα βλέπει τὸν σκοπὸν τὸν εἰρημένον τῷ μελῳδῷ, ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος, πίονται ἐξ αὐτοῦ πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς. ὅτι δὲ ὅτι τιμωρίας τὸ ποτήριον ἐνταῦθα καὶ τῷ Ἱερεμίᾳ εἴρηται. λάβε τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ, καὶ ποτίεις πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πρώτιν τὴν Ἱερουσαλήμ. τοὺς γὰρ λέγοντας περὶ τοῦ μυστικοῦ ποτηρίου τὸν μελῳδὸν προφητεύειν, ἐλέγχουσι μὲν καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, καὶ ὅσοι τότε ἄμοιροι τυγχάνουσιν. ἐλέγχει δὲ ὀχ ἧκιστα καὶ αὐτὸς ὁ ἱεροψάλτης, τῷ τότον τῷ ῥήσεων φράσας, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ὄστι, τοῦτον ταπεινοῖ, καὶ τοῦτον ὑψοῖ.

Theodoſio Presbytero. ργ.

Ἐδάκρυσεν, ὦ φιλοσοφίας ἄγαλμα, ὁ Χριστὸς ὅτι Λαζάρῳ, μάλιστα μὲν καὶ τοῦτο ὥσπερ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων καιρόνας ἡμῖν καὶ ὅρους πήγνυς, ἵνα μὴ σκιδαχευόμενα τοῦ τῆς λύπης· οἱ γοῦν θεασάμενοι εἶπον, ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. ἐπειδὴ δ' ἔφης, οὐκ ἔσφετερε τῷ προσδοκίᾳ ὁπ ἀναστήσεται τὸ δακρύσαι. δακρύομεν γὰρ ἅπαντες τοὺς τεθνεῶτας ὑ τῆς αὐτίκα μάλα ἀναστήσεσθαι προσδοκωμένης. θέα εἰ δυνήσεται ὁ λόγος ἅλασθαι τῆς ἀκριβείας. φίλος ἦν τῷ σωτῆρος. φίλος δ' οὖν αὐτὸν πάντως δίκαιος ἦν. ὑ γὰρ ἂν ἐφίλειτο παρὰ τῆς ἀκεράτου δικαιοσύνης μὴ δίκαιος ὤν. ὑ γὰρ χρεὼν οἶδε φιλεῖν, ἀλλὰ κρίνειν. δίκαιος δ' ὢν, καὶ ἐξελθὼν εὐκλεῶς τὸ σταδίου τοῦδε τῆς ζωῆς, πάντως ἐν ἀναπαύσει ἦν καὶ μονῇ. ἐπεὶ οὖν ἔμελλε τοῦτον ἀφ' τῶν οἰκείαν δόξαν ἀναστήσειν, ἐδάκρυσε, μανθάνων λέγων, τὸν εἶσω τῆς λιμένος

Iiſdem. 172.

Purum quidem, vt opinor, Dei iudiciū eſt: temperatur autem iuxta ſcelerum qualitatem & quantitatem. Huc enim maximè ſpectat quod à Pſalmiſta dictum eſt, Calix in manu Domini vini meri plenus mixto: bibent ex eo omnes peccatores terræ. Quod autem hoc loco calix de pœna intelligendus ſit, nemini dubium eſt. quemadmodum etiam apud Ieremiam dictum eſt, Accipe calicem iræ, & pota omnes Gentes, ac primam Ieruſalem: Nam quòd quidem de myſtico poculo Pſalmiſtam vaticinatum eſſe aſſerunt, eorū opinionem & Iudæi & Gentiles, cæteríque omnes, qui huius expertes ſunt, refutāt. Atque etiā eos maximè Pſalmiſta ipſemet refellit: vt qui ante hæc verba dixerit, Deus iudex eſt, hunc humiliat, & hunc exaltat.

Theodoſio Presbytero. 173.

Chriſtus (ô Philoſophiæ ſimulacrum) ob Lazarum lachrymas profudit: maximè quidem in hoc quoque, quemadmodum & in aliis rebus regulas nobis ac terminos figens, vt ne bacchantium more præ mœſtitia præcipites agamur. Ij quippe qui eū conſpexerunt, dixerunt, Ecce quomodo amabat eum. Quoniam autem minimè cōſentaneum fuiſſe dixiſti, vt is lachrymas emitteret, qui Lazarum ad vitam rediturum eſſe prænoſcebat (nos enim omnes ea de cauſa mortuos lachrymis proſequimur, quòd eos haud ſtatim reuicturos eſſe expectemus) vide an quod dicturus ſum exactam huius rei cauſam attīgere queat: Saluatoris amicus erat. Amicus porro cùm eſſet, omnino vel probus erat. Neque enī puræ & labis omnis experti iuſtitiæ charus fuiſſet, niſi iuſtus extitiſſet. Deus enim non fauore, ſed iudicio, ad amandum ducī ſolet. Cùm autem iuſtitia prędītus eſſet, atque ex huius vitæ ſtadio cum laude atque gloria exceſſiſſet, non eſt dubium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quin in requiete atque honore esset. Quoniam igitur ipsum ob suam gloriã à morte ad vitam excitaturus esset, collachrymauit his propemodum verbis vtens: Eum qui portũ iam appulerat, rursum ad fluctus & procellas voco: eum, qui iam coronã cõsecutus erat, ad certamina rursum duco.

Eidem. 174.

Cùm in vnoquoque penè cõgressu multi de virtute sermones habeantur, parua tamen apud multos eius cura est, magna autem apud paucos. Cæterùm omnes, nõ modò ipsius amantes ac studiosi, verùm etiam hostes, eam laudibus efferunt. Tanta ipsius pulchritudo est! Improbitatem contrà, & hostes & amatores vituperant. Tanta ipsius deformitas est! Verùm præsenti voluptate tanquam armis quibusdam instructa, tametsi alioqui belluina forma prædita, eam, quæ diuina pulchritudine fulget, apud plerosque superat. Operepretium itaque est illud nosse, quod etiamsi præsens voluptas, maiorem vim habere videatur, quàm quod in posterum vtilitatẽ allaturum est, at in exitiosum tamen ac pestiferũ finẽ desinit. Quocirca satius ac præstabili° est à laborib° ad requiẽ, quàm à voluptate ad cruciatũ proficisci.

Martiniano Presbytero. 175.

Prudentia simplicitate temperata, diuinam quandam rem, hoc est numeris omnibus absolutam virtutem parit. At si altera ab altera seiungatur, illa in peruersitatem incidit, hæc in stultitiam desinit. Etenim illa ad malum aliquod patrandũ apta est: hæc fraudi ac deceptioni patet. Ac propterea diuinum oracului per vnã imaginem hoc minimè declarauit (neque enim in iis animantibus, quæ ratione carent, prudentia cum simplicitate coniuncta est: verùm alia improbitatem, alia simplicitatem consectantur) verùm his verbis vsus est, Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Hoc autem non eò spectat, vt serpentis venenum ac

εἰσελάσαντα, πάλιν ὅπῃ τὰς τριακυμίας καλῶ, τὸν ἤδη σεφθέντα, πάλιν ὅπῃ τοὺς ἀγῶνας ἄγω.

Τῷ αὐτῷ. ροδ.

Πολλῶν λόγων γινομένων μικροῦ δεῖν καθ' ἑκάστην συνουσίαν περὶ ἀρετῆς, ὀλίγος μὲν αὐτῆς τοῖς πολλοῖς τυγχάνει λόγος, πολὺς δὲ τοῖς ὀλίγοις. πλὴν πάντες ἅ μὲν οἱ ἐρασταὶ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτὴν ἀνακηρύττουσι. τοσοῦτόν ἐστιν αὐτῆς τὸ κάλλος. τὴν δὲ κακίαν καὶ οἱ ἐχθροὶ καὶ οἱ ἐρασταὶ κακίζουσι. τοσοῦτόν ἐστιν αὐτῆς τὸ ἐπαινετόν, ἀλλὰ τὴν παραυτίκα ἡδονὴν ὁπλιζομένη, εὐδοκιμεῖ παρὰ πολλοῖς. καίτοι γε μορφοῦσα, τὴν θείαν κάλλει ἀφράπτουσαν. χρὴ οὖν εἰδέναι, ὅτι εἰ καὶ ἡ παραυτίκα ἡδονὴ, μεῖζον δοκεῖ ἰσχύειν τοῦ ὕστερον συμφέροντος. ἀλλ' εἰς ὀλέθριον καταστρέφει τέλος. ἄμεινον οὖν διὰ πόνων εἰς ἀνάπαυσιν ἰέναι, ἢ διὰ ἡδονῆς εἰς πῶμα ἰέναι.

Μαρτιανῷ πρεσβυτέρᾳ. ροε.

Ἡ φρόνησις τῇ ἁπλότητι κεκραμένη, θεῖόν τι χρῆμα. φημὶ δὲ, ἐντελεστάτην ἀρετὴν ἀποτελεῖ. εἰ δὲ θατέρα θατέρας χωρισθείη, ἡ μὲν, εἰς πονηρίαν ἐμπίπτει. ἡ δὲ, εἰς μωρίαν τελευτᾷ. ἡ μὲν γὰρ εἰς τὸ κακουργεῖν, ἡ δὲ εἰς τὸ ἀπατᾶσθαι ῥᾴδιον. ἐπιτηδεία. καὶ διὰ τοῦτο ὁ θεῖος χρησμὸς διὰ μιᾶς εἰκόνος τοῦτο οὐ παρέσχηται. οὐ γάρ ἐστιν ἐν τοῖς ἀλόγοις ζῴοις φρόνησις μετὰ ἁπλότητος. ἀλλὰ τὰ μὲν τὴν πονηρίαν, τὰ δὲ τὴν ἁπλότητα μεταδιώκει. ἀλλ' ἔφη, γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις. καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. οὐχ ἵνα τὸ ἰοβόλον καὶ πληκτικὸν τοῦ ὄφεως μιμησώμεθα. κακίζονται γὰρ οἱ

Ἰουδαῖοι, ὡς ὄφεις, καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν, διὰ ἵνα τὸ ὕπουλον καὶ δολερόν. ὁ γὰρ Χριστὸς πάντα τὸ παράδειγμα λαμβάνεται, ἀλλ' οὐ μέρος, ἐπεὶ οὐκ ἂν εἴη τὸ παράδειγμα, ἀλλὰ ταυτότης. ἀλλ' ἵνα τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν ἐν τῇ κακίᾳ, ὥσπερ λεβηρίδα ἀπδυσάμεθα καὶ τῇ μὲν πίστει, ὡς σῴζει τοῦ κεφαλὴν φυλάττωμεν. τὸ δὲ σώματος, ὀλίγον φροντίζωμεν. τὰ δὲ ἄλλα ἐῶμεν, καὶ κερδῶμεν τούτοις τὴν τοῦ περιστερᾶς ἁπλότητα, οὐχ ἵνα τὸ ἀνόητον αὐτῆς ἀπομαξώμεθα. ἁμαβάλλεται γὰρ Ἐφραὶμ ὡς περιστερὰ ἄνους οὐκ ἔχουσα καρδίαν. ἀλλὰ τὸ ἀφελὲς καὶ ἀπόνηρον. εἰ δὲ ζῆλει καὶ δι' ἑτέρου παραδείγματος βαδιεῖται ὁ λόγος, λέων κέκληται δὲ μόνον ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ δίκαιος καὶ ὁ Ἄβελος. ἀλλ' ἓν γε ταυτόν· ὡς γὰρ ἔφθην εἰπὼν οὐ πάντα λαμβάνεται τὸ ὑπόδειγμα, ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο μόνον τὸ μέρος τὸ χρησιμεῦον τοῖς λεγομένοις, καὶ τὸ λοιπὸν χαίρειν ἐάτεον. ὁ μὲν οὖν Χριστὸς τὸ βασιλικὸν καὶ ἀμαχοναπεσών γὰρ ἐκοιμήθη ὡς λέων. ὁ δὲ Νίκων τὸ ἀδεὲς καὶ ἄφοβον. Νίκων γὰρ ὡς λέων πέποιθεν. ὁ δὲ Ἄβελος τὸ θηριῶδες καὶ ἀμοβόρον. ὡς λέων γὰρ περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ. εἰ τοίνυν ἐξ ἑνὸς ζῴου διαφόρους εἰκόνας ἡ γραφὴ παρέσχησε καὶ ἡμεῖς συγχέομεν τὰ θεωρήματα, ἀλλ' ἑκάτερον τὸ πρέπον ἀπονέμομεν. τί θαυμάζεις εἰ τῷ τῆς πηλῆ εἰκόνα ἔλαβεν ὁ Παῦλος, οὐχ ἵνα τὸ αὐτεξούσιον λυμήνηται ὁ παμβασιλεὺς θεός, ἀλλ' ἵνα μὴ μόνον τῷ σφοδρὰν πειθῶ καὶ ὑπακοὴν δείξῃ, ἣν Νίκων ἂν εἴη ἔχειν ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ θεῖον, ἀλλὰ καὶ τὸν λύπαν ἰάσηται τῆς ἐπισκήψαντολμώντων, τῇ ἀκμῇ τῷ καὶ παντὸς ἐντεῦθεν καὶ λόγου καὶ νοῦ ἐπισήμου.

percutiendi libidinem imitemur (vituperantur enim Iudæi, vt serpentes, & genimina viperarum) nec rursus vt versutiam ac fraudem (neque enim istud exemplũ iuxta omnem rationem accipitur, sed ex aliqua duntaxat parte, alioqui exemplum nõ esset, sed res omnino eadem:) verùm vt veterem hominem, hoc est vitium, tanquã serpentis pellem, exuamus, atque fidem quidem, vt ille caput, custodiamus, corporis autem exiguam curam geramus, cætera verò missa faciamus atque his columbæ simplicitatem admisceamus: non vt ipsius stoliditatem exprimamus (traducitur enim Ephraim vt stulta columba, non habens cor) verùm vt ipsius simplicitatem ab omni improbitate remotam imitemur. Quòd si ita luber, per aliud etiam exemplum oratio nostra grassabitur. Leo vocatus est, non modò Christus, sed etiam vir iustus, & diabolus: at non eadẽ ratione. (Vt enim ante dixi, non iuxta rationes omnes exemplum vsurpatur, sed iuxta illam duntaxat partem, quæ instituto sermoni conducit: ac quod reliquum est iubetur valere.) Christus quippe ob regiam amplitudinem, atque inuictum robur hoc nomine appellatus est. Recumbens enim, inquit, dormiuit vt leo. Iustus autẽ vir ob intrepidum animum, ac nihil periculi metuentem. Iustus enim confidit vt leo. Diabolus denique ob feritatem cruorisque sorbendi auiditatem. Circuit enim vt leo, quærens quẽ deuoret. Cùm igitur ex vno animali varias imagines Scriptura sacra exhibuerit, nec tamen propterea speculationes confundamus, verùm cuique, quod ipsi aptum est, tribuamus, quid miraris, si Paulus luti imaginem ceperit, non vt voluntatis humanæ libertatẽ conuellat, quã vtique prædicat, verùm vt non modò ingentem obedientiam, quam vir iustus meritò ad Deum habere debet, ostendat, sed eorum etiam, qui purissimam illam, atque & sermonem omnem & cogitationem excedentem scientiam insectari non dubitant, furori medeatur.

Ἰουδαῖοι

Universidad de Deusto
Biblioteca

Isidoro Diacono. 176.

Cùm diuinum numen victimas & cruores ob puerilitatem, in quam tum homines versabantur, tolerarit, quid miraris, quòd eam quoque quæ per citharam & Psalterium celebrabatur, Musicam tolerarit: quæ vt nonnulli aiunt, turbulentos animi motus propulsat, atque & mœrorē lenit, & iram mitigat, & luctus per lachrymas leuat. Multi enim, vt ferunt, quod lachrymas per vim compresserit, in varios morbos inciderunt.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. ρος.

Εἰ θυσιῶν καὶ αἱμάτων ἠνέχετο τὸ θεῖον διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων τὸ τηνικάδε ἀκρισίαν, τί θαυμάζεις εἰ καὶ μουσικῆς διὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου πλημμύρης, τῆς ὥς φασί τινες τὰ πάθη τὰ ψυχικὰ θεραπευούσης, καὶ λύπην μὲν καταπραϋνούσης, θυμὸν δ' ἐξημερούσης, καὶ τὰ πένθη διὰ τῶν δακρύων κουφιζούσης. πολλοὶ γὰρ ὥς φασι δακρύσαι καρτερήσαντες, εἰς διάφορα πάθη ἐνέπεσον.

Theodoto Presbytero. 177.

Quoniam quid sibi hæc verba velint, διὰ συγκείματος, quæsisti (hoc enim à Daniele in sua interpretatione prætermissum esse) illud habe: Quoniam ob ingentem potentiam, & quia inuicto robore pollere regnum suum existimabat, Barbarus in superbiam atque insolentiam prolapsus fuerat (ita vt se humanos terminos excessisse, atque in diuinam classem ascriptum esse duceret) mox autem abscindendus erat (hoc enim visæ arboris excisio testabatur) idcirco non modò conspectarum rerum terrore, sed etiam figurata quadam ratione moderatio: rem enim ac prudentiorem reddere cupiens, tanquam in regio quodam tribunali narrationem conformat, rege nimirum sententiam proferente, exercitus autem duce eam interpretante, hoc est sententiam exponente (liquidem vox hæc σύγκριμα interpretationis significationem habet) militibus autē eam exequentibus. Vnus enim eum, qui sententiā promulgauit, velut Archangelum esse dixit (vnus porro, si interpreteris, vigilem sonat) sanctos autem Angelos eos, quibus arboris amputatio imperata est. Quoniam enim sententiam prohibere minimè poterant (celeriter enim & cū clamore prolata fuerat) spes autem aliqua salutis elucebat, propterea quòd radices manerent, percunctantur, hoc est postulant, vt præfinitum temporis spatium intelligant. At

Θεοδότῳ Πρεσβυτέρῳ. ροζ.

Επειδὴ ἔφης τί ὅτι διὰ συγκρίματος εἰς ὁ λόγος. καὶ ῥῆμα ἀγῶν τὸ ἐπιρρώτημα. τοῦτο γὰρ παρελέλειφθαι τῷ Δανιὴλ, εἰς τὴν ἐμπειρίαν, ἰδοὺ ὅτι ἐπειδὴ ὑπὸ τῆς ἄγαν ἐξουσίας. καὶ τὸ ἄμαχον οἴεσθαι ἔχειν τὴν βασιλείαν ὁ βάρβαρος εἰς ὑπερηφανίαν ἐξέπεσεν, ὡς ἔξω μὲν τῶν ἀνθρωπίνων ὁρᾶν ἑαυτὸν εἶναι νομίζων. εἰς δὲ θείαν λῆξιν ἐγκεῖσθαι, ἔμελλε δὲ κόπτεσθαι. τοῦτο γὰρ ἡ τοῦ ἐφθέντος δένδρου σκοπὴ διεμαρτύρετο. ὃ μόνον τῷ φόβῳ τῶν ὀφθέντων, ἀλλὰ καὶ τῷ σχηματισμῷ σωφρονέστερον αὐτὸν ἐργάσασθαι ἐβελήσας. ὥσπερ καὶ ὅτε βασιλικοῦ δικαστηρίου σχηματίζῃ τὴν διήγησιν, τῷ μὲν βασιλέως ὑποφαινομένῳ, τῷ δὲ στρατηγοῦ ἑρμηνεύοντος, τουτέστι ἀγγέλλοντος τὴν ὑπόρρησιν. τὸ γὰρ σύγκριμα, ἑρμηνείαν λέγει. τῶν δὲ στρατῶν εἰς ἔργον ταύτην ἀγόντων. εἷς μὲν γὰρ τὸ τὸ κήρυγμα τῆς ὑποφάσεως ποιησάμενον ἔφησεν οἱονεὶ ἀρχάγγελον. εἷς γὰρ ἑρμηνεύεται ἄγρυπνος. ἁγίους δὲ τοὺς τὸ δένδρον σκέπειν παρεστηκότας ἀγγέλους. ἐπειδὴ γὰρ μὴ τὴν ὑποφάσιν κωλύειν οἷοί τ' ἦσαν. μετὰ κωδυμῆς γὰρ καὶ κραυγῆς ἐξηνέγκετο. ἐλπὶς δὲ τις ὑπεφαίνετο σωτηρίας. τῶν ῥιζῶν μενουσῶν ἐπερωτῶσι. τουτέστιν ἀξιοῦσιν, ὥστε τὸν ἀφορισμένον χρόνον μαθεῖν. ὁ δὲ τοῦτο

illle non hoc duntaxat, sed etiam causam ipsis exponit. Vt cognoscant, inquit, ij qui viuūt, quòd altissimus cælestis regni principatum tenet.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. ρον.

Οἶδα μὲν ὅτι ἡ δεινότης λόγων ἐπιδεικνύεσθαι, οὐδὲ τιμὴν ἀπ' αὐτῆς θηράσασθαι δόξαι, ὅτι τὸ παρακινῆσαι τοὺς περὶ Ζώσιμον καὶ Παλλάδιον καὶ Μάρωνα, ἀλλ' ὑπὸ εὐνοίας καὶ φιλοφροσύνης ὥρμησας. εἰ δ' αὐτοὶ παρὰ πάντων ἐκκωμῳδούμενοι, ὡς παρὰ μίαν σοῦ νομίζοντες κεκωμῳδῆσθαι δυσκόλως ἔχουσι πρὸς σὲ μὴ δέους. ἔχεις γὰρ τὴν θείαν συμμαχίαν, σοῦ μὲν ὑπαμύνασαν, ἐκείνους δὲ ἀμυνομένην.

Ermogeni Episcopo. 178.

Scio te non eloquentiæ ostentandæ studio, nec vt hinc gloriam aucuperis, ad zosimum & Palladium & Maronem admonendos te contulisse: verùm beneuolentia & charitate ductum hanc operam suscepisse. Quod si illi, cùm ab omnibus sugillentur, tamen à te solo sugillari se existiment, ac proinde aduersum te stomachentur, ne timeas. Diuinum enim auxilium habes, quod & tuas partes tueatur, & illos vlciscatur.

Στρατηλάτῃ σχολαστικῷ. ροθ.

Η τῶν δικαίων παρρησία ἡ ὑπὸ τῆς ἰδίας δικαιοσύνης, οὐκ ἀπὸ μεγαλοψυχίας, ὦ θαυμάσιε, ἐπῆρθη, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης. αἰτία γὰρ ὑπῆρ τῷ μὴ δοκεῖν αὐτὸν δικαίως πάσχειν, εἰς ταυτὸν αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐξεβιάσατο. ὃ δὲ ἐς γοῦν αὐτῶν ἐν ἀνέσει ὢν, τοιαύτας ἔρριπτε φωνάς. ἀλλ' ὁ μὲν γῆν, ὁ δὲ ἄσοδον, ὁ δὲ σποδὸν ἑαυτὸν ἀπεκάλεσεν. ἐν δ' ἀμηχάνοις ὑπολειφθεὶς πειρασμοῖς, τὸν οἰκεῖον ἠναγκάσθη ἐκφέρειν βίον, ἵνα μὴ δόξειε πονηρῶν ἔτυχε πραγμάτων πάσχειν. δεδικώτες γὰρ τὸ πονηρὸν παρὰ πολλοῖς ἀνοήτοις, ἀφ' ὧν ἔπαθον κτήσασθαι δόξαν, μᾶλλον δὲ ὑπονοηθέντες ὡς δι' ἁμαρτίαν πάσχοντες, εἰς ταῦτα ἐξεβιάσθησαν, ὡς ἔφην, ἐλθεῖν τὰ ῥήματα. οἱ γὰρ νῦν καὶ φρονήσεως ἀμοιροῦντες. ὑπὸ τῶν συμφορῶν καὶ τὸν δὲ τὸν βίον συμπίπτουσιν, καὶ βίον διαβάλλειν ἐώθασιν, ὅθεν καὶ οἱ φίλοι τῷ γενναίῳ ἐφερέζον Ἰὼβ, οὐκ ἀξίαν ὧν ἡμάρτησε μεμαθηκότες. καὶ τὸν ἄγνον δὲ Παῦλον, ἀνδροφόνον τινὰ, καὶ κακοῦργον ᾠοντο εἶναι, οἱ τὴν ἔχιν σκῆμα μόνην αὐτοῦ τῆς χειρὸς θεα-

illle non hoc duntaxat, sed etiam causam ipsis exponit. Vt cognoscant, inquit, ij qui viuūt, quòd altissimus cælestis regni principatum tenet.

Hermogeni Episcopo. 178.

Scio te non eloquentiæ ostentandæ studio, nec vt hinc gloriam aucuperis, ad zosimum & Palladium & Maronem admonendos te contulisse: verùm beneuolentia & charitate ductum hanc operam suscepisse. Quod si illi, cùm ab omnibus sugillentur, tamen à te solo sugillari se existiment, ac proinde aduersum te stomachentur, ne timeas. Diuinum enim auxilium habes, quod & tuas partes tueatur, & illos vlciscatur.

Strategio Scholastico. 179.

Libertas ea loquendi, qua iusti viri pro iustitia sua vsi sunt, vir admirande, non à fastu atque arrogātia, sed à necessitate nata est. Hæc enim, ne iustè incommodis affici viderentur, huiusmodi voces ab iis expressit. Neque enim quisquam ipsorum, dum à calamitatibus immunis fuit, in eiusmodi voces erupit: verùm alius terram, alius cinerem, alius vermen se appellauit. At in grauissimis tentationibus derelictis, ne ob improbas & scelleratas actiones calamitatibus premi viderētur, vitam suam exponere necesse habuerunt. Nam cùm metuerent, sinistram apud stolidos homines, ob ea quæ perpetiebantur, existimationem, colligerent, imò etiam, tanquam ob scelus perpetientes, probris atque cōuitiis incesserentur, ad hæc, vt dixi, verba venire coacti sunt. Etenim qui mentis ac prudentiæ expertes sunt, ab iis calamitatibus, quæ in hac vita occurrunt, vitæ quoque criminandæ occasionem trahere consueuerunt. Quo scilicet in genere illud est quod amici Iob ad egregium illum ac virtute præstantem virum dicebant, Lenioribus, quàm pro peccatorum tuorum merito, flagris affectus es. Eodémque modo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſanctum Paulum graſſatorem quẽdam & facinoroſum hominem eſſe Barbari illi putabant,qui viperam de ipſius manu pendentem conſpexerant . Vnde etiam his verbis vtebantur : Prorſus homicida eſt homo hic,quem ereptum è mari vltio nõ ſinit viuere.Quin Semei quoque , ille inquam petulanti lingua præditus, Pſalmiſtam,cùm à filio vexaretur , homicidam appellabat , ob ipſius nimirùm calamitatem,ad improbam hanc de ipſo ſententiam ferendam adductus . Quæ cùm ita ſint,noli tu quoque committere, vt eos omnes,qui in calamitatibus verſantur,condemnes:verùm ita exiſtima , nonnullos etiam eſſe,qui adipiſcendarum coronarum cauſa perpetiantur. Quòd ſi admiratione afficeris,atque addubitas, hãc ſententiam tibi è cælo feremus. Quidnam igitur ad diſcipulos ſuos ait ille,qui rerum omnium imperium obtinet?In mundo preſſuram habebitis.Atque ad Iob etiam dictum eſt: An putas me aliam ob cauſam oraculum edidiſſe.quàm vt iuſtus appareas ? Verè enim quem Deus amat caſtigat:& corripit omnem filium quem recipit. Neque id ſanè abſurdum videri debet.Nam etiam Regum amici ipſi ſunt, qui in bellis maximè periclitantur,& vulneribus afficiuntur, & peregrinationes ſuſcipiunt: Eáque præſertim ſunt,quæ fiduciam ipſis & authoritatem apud Regem conciliant,atque vt iam cum eo,qui ſuperiorem dignitatis locum obtinet,tanquam cum eo , qui eiuſdem gradus ſit, vtantur, efficit. Ea quippe quæ corpore gerunt,vulnera,amicitiæ pignora habent.Quòd ſi dixeris, Quid igitur eſt, quòd quidam ob eam cauſam animis offenduntur ac deiiciuntur ? hoc reſponderim,id ab eorum amentia proficiſci , non ab ipſius rei natura . Neque enim hîc eſt laborum præmium : verùm hîc quidem certamina,poſtea autem præmia. Quamobrem in certaminum tempore requiem, animique oblectamentum minimè quærant,nec tempora cõfundant. At imbecilior ego ſum,fortaſſe dixeris . Verùm tibi quoque proſpexit Deus,atque & in improbos multos hîc animaduertit,& nonnullis item probis viris vicem rependit . Quare ſi tibi iuſti,qui in calamitate ſunt , offenſionem afferunt,fac te ij confirment , qui quiete atque honore fruuntur. Ac rurſum ſi te improbi illi , quibus omnia ſecunda ſunt,deiiciunt,erigant te illi, qui in pœna & cruciatu verſantur.

στάμενοι βάρβαροι. διὸ καὶ ἔλεγον, πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασε. καὶ ὁ Σεμεεὶ δὲ ὁ ἀθυρόγλωττος Ἑβραῖος ἀνὴρ, ἀνδροκτόνον τὸν μελῳδὸν ἀπεκάλει, διωκόμενον ὑπὸ τοῦ υἱοῦ, ἀπὸ τῆς συμφορᾶς, τὴν ποινὴν ταύτην περὶ αὐτῷ φέρων ψῆφον· μὴ ποίνιμα μηδ' αὐτὸς πάντων κατὰ ψηφιζόμενος ἐν συμφοραῖς. ἀλλὰ πάντα νόμιζε, καὶ ὡς σφάντας ὑποπτεύειν, εἰ δὲ θαυμάζεις καὶ ὡς πορεῖς, τὴν ψῆφόν σου ταύτην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οἴσομεν. τί οὖν ἔφη ὁ πάντων τὸ κρίτος ἀνημμένος τοῖς οἰκείοις φοιτηταῖς, ἐν τῷ κόσμῳ τὸ θλῖψιν ἕξετε· καὶ τῷ Ἰὼβ δὲ ἐῤῥέθη, οἴει με ἄλλως κεχρηματικέναι ἢ ἵνα μὴ ἀναφανῇς δίκαιος. ὅπως γὰρ ὁ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. καὶ οὐδὲν ἀπεικός. οἱ γὰρ τῶν βασιλέων φίλοι, ὅτοι μάλιστα παρρησιάζονται ἐν τοῖς πολέμοις, καὶ τραύματα ἔχουσι, καὶ ἀποδημίας φέλλονται· καὶ ταῦτα ὅτι μάλιστα τὰ ποιοῦντα αὐτοὺς παῤῥησίαν ἔχειν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ὡς ὁμοτίμῳ λοιπὸν τῷ Ὑπερασπεβηκότι χαίρειν· ἔχουσι γὰρ τὰ ἐν τοῖς σώμασι τραύματα, τῆς φιλίας ἐνέχυρα. εἰ δὲ φαίης, πῶς τοὺς ὑποσκελιζομένους διὰ ταῦτα φαίην, ὅτι τοῦτο παρὰ τὴν ἄνοιαν αὐτῶν γίνεται, καὶ οὐ παρὰ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν. ἐ γὰρ ἐνταῦθα ἡ ἀνταπόδοσις τῶν πόνων· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐνταῦθα ἆθλα· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἔπαθλα· μὴ ζητήσωσιν τοιγαροῦν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων τὴν ἄνεσιν, μηδὲ συγχέτωσαν τοὺς καιρούς· ἀλλ' ἄδουλος ἕτερος φαίης ἂν ἴσως εἶναι, ἀλλὰ καὶ σοῦ προσέσχεν ὁ θεὸς, καὶ ἀπήτησε πολλοὺς καὶ τῶν πονηρῶν δίκας ἐνταῦθα, καὶ τῶν δικαίων ἠμείψατο πονους· ὥστε εἰ σκανδαλίζοι σε οἱ ἐν βλίψει τῶν δικαίων, οἰκοδομήσασά σε οἱ ἐν ἀνέσει καὶ τιμῇ· καὶ εἰ ὑποσκελιζ-

Παλλαδίῳ. ρπ.

Οπι μὲν ἐδεπώποτε ὅπου περὶ τῆς θείας γνησίας εἰπεῖν ἐδέησεν· πεπόηκαμεν, οὐδ' ἀναισχυντεῖν ἐδοξάμεθα· ἀλλ ἅπαντων πρᾶγμα τοῦτο καὶ πεπείσμεθα τῷ λόγῳ, παντὶ που δῆλον· ὅτι δὲ πάντες, οὐχ οἷς λέγομεν, ἀλλ' οἷς φρονοῦμεν τὰ σεσεχοῦσι, καὶ ἀπὸ τούτων φέρουσι τὴν ψῆφον, καὶ εἰ μὴ φανερῶς, ἀλλὰ κρυπτομένη τῇ γνώμῃ μετ' ἐξουσίας ἀποφαίνονται· καὶ τοῦτο εὐθείαν χρὴ ἔχουσι χρὴ συνφέρον τῷ λόγῳ ἔχειν τὸν βίον, καὶ συμβαίνοντα τῷ δόγματι τῆς πολιτείας· ἵνα μὴ λόγοις νικῶντες, τοῖς ἔργμασιν ἡττώμεθα.

Palladio. 180.

Quod , vbi de diuina religione verba habenda fuerint,nunquam ſuperati fuerimus,nec impudentiæ opinionem contraxerimus,verùm omnes ſermone ac diſputatione vincamus,ac profligemus,cuilibet perſpicuum eſt . Quòd autem omnes ad ea,quæ facimus,non ad ea quæ dicimus, animum adiiciant, atque ab his ſententiã ferant,ac ſi non aperte, animo ſaltem & cogitatione , liberè ac pro poteſtate pronuncient,id quoque ſcire oportet . Quocirca curandum nobis eſt,vt vitam ſermonis comitem , ac muneris noſtri adminiſtrationem, fidei, quam profitemur , conſentaneam habeamus , ne alioqui ſermonibus viuentes,rebus ſuperemur.

Διδύμῳ πρεσβυτέρῳ. ρπα.

Εοικας ὑπολελῆσθαί μου τῶν ἐντολῶν· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπελαθόμην τῆς πρὸς σὲ ἀγαθέσεως. ὑπολήσομαι δὲ εἰ ἀκεραίως μάθοιμι ἐκ πρόθεσίας καὶ σπουδῆς, ἀλλὰ μὴ ἐξ ἀπάτης καὶ πλείστου εἰς τοὺς φίλους πεπαροινηκέναι.

Didymo Presbytero. 181.

Mandatorum meorum memoriam abieciſſe videris:ego autem meæ erga te beneuolentiæ obliuione minimè affectus ſum. Afficiar autem , ſi illud cognitum & exploratum habuero , te dedita opera ac de induſtria,non autem errore quodam & caſu in amicos debacchatum eſſe.

Τῷ αὐτῷ. ρπδ.

Εἰ μὲν ἀληθῆ ἐστὶ τὰ ἀπαγγελθέντα, ἀμεμψίστου ἀπολογίαν δικαίαν μὴ ὑπολελεῖφθαι. ζητήσεις μὲν γὰρ ἴσως, οὐχ εὑρήσεις δέ. εἰ δὲ ψευδῆ, μάνυε ἵν' εἰς ἀπολογίας ἀνάγκην τοὺς καταμηνύσαντας πρεσπώμεθα. καὶ ἀπολογουμένους μὲν δεξόμεθα. τοῦτο δὲ μὴ ποιοῦντας, τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἐξοπραχίσωμεθα.

Eidem. 182.

Si vera ſunt quæ ad nos allata ſunt, nullam tibi iuſtam excuſationem relictam eſſe arbitror. Vt enim fortaſſe quæras, haud tamen inuenies. Si autem falſa, fac ſciam: vt eos,qui hæc detulerunt, ad tibi ſatisfaciendi neceſſitatem adigamus , atque id quidem facientes ſuſcipiamus , facere autem recuſantes à noſtro cœtu ſubmoueamus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Athanasio Presbytero. 183.

Sermonibus philosophari promptum ac facile est: rebus autem arduum & difficile. Ac propterea illud auditorum animos minimè penetrat: hoc autem eos perstringit: illud enim risum mouet, hoc inertiam restringit: illud in probra, hoc in laudes desinit. Illud tædio & molestia, hoc pudore auditores afficit. Itaque curandū est, vt, quæ facienda sunt, non modò dicamus, sed etiam faciamus: ne alioqui & probra habeamus, & pœnas sustineamus.

Theoni Episcopo. 184.

Habet quidem virtus non modò præmium, vt ais, sed etiam coronam ac celebrem & luculentam gloriam. Tu verò minimè facere debes, vt in vnaquaque ipsius specie, an mercedem habeat, curiosiùs inquiras. Maior enim ei merces constituta erit, qui non mercedis causa boni aliquid efficit. Nam si verè studio virtutis atque amore tenereris, scires profectò, etiā submota mercede virtutem ipsam mercedem & coronam ac decus & ornamentum esse, ac mercedem in seipsa habere. Quoniam autem vt mercenarius de mercede nimiū anxiè ac ieiunè vrges, suspicionem audientibus præbes, te, nisi merces esset, minimè factum fuisse, vt virtutem coleres. Cæterùm, quoquomodo de hac re censueris, virtutem cole, quæ tui amantes ac studiosos, & hìc claros, & illic clariores reddit.

Zosimo Presbytero. 185.

Iocari potiùs, quàm serio loqui videris. Vt ut autem libeat (dicam enim quod verum est, nec reticebo) quandoquidem quotidie quæris, Quid igitur faciendum est? Ego vicissim ex te quæram, Quid igitur dicendum est? Nam si nec ab inertia nec à luxu absistas, nuc à communibus rebus manum abstineas, nec pecunias congerendi, atque ex alienis calamitatibus commoda tua comparandi, atque, quæ

Ἀθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. ρπγ.

Τὸ μὲν λόγῳ φιλοσοφεῖν, εὔκολον· τὸ δὲ ἔργῳ πραγμάτων, δυσχερές· διὸ καὶ τὸν μὲν τοῦ ἀκούοντα ἕκαστον ἰδιοτρόπως κινεῖται, τὸ δὲ καθάπτεται· τὸ μὲν γὰρ γέλωτα κινεῖ, τὸ δὲ ῥᾳθυμίαν ἀναφέλκει· καὶ τὸ μὲν εἰς ὀνείδη, τὸ δὲ εἰς ἐπαίνους τελευτᾷ· καὶ τὸ μὲν ὀχλεῖ, τὸ δὲ δυσωπεῖ τοὺς ἀκούοντας. ὅθεν οὐ λεκτέον τὰ πρακτέα μόνον, ἀλλὰ καὶ πρακτέον, εἴγε μὴ μέλλοιμεν ὀνείδη τε ἕξειν, καὶ εὐθύνας ὑφέξειν.

Θέωνι ἐπισκόπῳ. ρπδ.

Ἔχει μὲν ἡ ἀρετὴ οὐ μόνον μισθόν, ὡς φῂς, ἀλλὰ καὶ στέφανον καὶ κλέος ἀοίδιμον. σὺ δ' οὐκ ἂν εἴης δίκαιος ἐφ' ἑκάστῳ εἴδει αὐτῆς πολυπραγμονεῖν εἰ ἔχει μισθόν. μείζων γὰρ ἔσται ὁ μισθός, τῷ μὴ ἀφ' μισθοῦ ποιοῦντι. εἰ γὰρ ὄντως ἦσθα φιλάρετος, ἤδεις ἂν ὅτι καὶ χωρὶς ἀμοιβῆς αὐτὴ ἡ ἀρετὴ μισθός ἐστι καὶ στέφανος καὶ ἐγκαλλώπισμα. σὺ δὲ αὐτῇ τῷ ἀμοιβὴν ἔχουσα· ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς ὄντως μισθωτὸς ἀκριβολογῇ περὶ μισθοῦ, ἔπαινον παρέχεις τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι εἰ μὴ τοιοῦτος ἦν μισθός, οὐκ ἂν ἀρετὴν ἤσκησας, πλὴν ὅπως ἂν δικαίοις, ἄσκει ταύτην, τῷ καὶ ταῦτα λαμπροὺς, καὶ ἐκεῖσε λαμπροτέρους τοὺς οἰκείους ἐραστὰς ἐπιφαίνουσαν.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ρτε.

Ἔοικας παίζειν μᾶλλον, ἢ σπουδάζειν, πλὴν ὅπως ἂν δικαιοῖς. εἰρήσεται παρ' ἐμοῦ τἀληθές, καὶ οὐ κεκρύψεται. ἐπειδὴ ἐρᾷς ἐρωτᾶς, τί οὖν χρὴ ποιεῖν; ἐγώ σε ἐρήσομαι, τί οὖν χρὴ λέγειν. εἰ γὰρ μήτε τῆς ῥᾳθυμίας, μήτε τῆς τρυφῆς ἀπέχοιο, μήτε τοῦ κοινῶν ἀφέξοιο, μήτε τοῦ χρηματίζεσθαι ἀπὸ ταύτης, μήτε τοὺς τὰς ἀλλοτρίας γεωργεῖν συμφορὰς, καὶ τὰ τοῦ πέντητος σφετερίζεσθαι, οὐκ ἔχω τί λέγειν. εἰ δ' ἀληθῶς ἐρᾷς, μαθεῖν βούλομαι, ταῦτα μὴ ποίει ἃ νῦν ποιεῖς, καὶ ῥᾷον καὶ θᾶττον τῆς κακίας ἀπαμφιάσει.

pauperum sunt, auertendi finem facias, quid dicam non habeo. Sin autem verè ac serio percunctaris, vt intelligas, hæc quæ facis facere desine: atque ita faciliùs & citiùs improbitatem deponas.

Isidoro Diacono. 186.

Diuinum numen, etsi clarissimum, ac Sole longè splendidius, cernere quidem impossibile est (neque enim in mortalium oculos cadit) animo autē concipere haudquaquā impossibile (mēti quippe ab omni labe quàm maximè puræ radios suos per prouidentiam immittit) comprehendere autem prorsus difficile (omnibus enim rebus quæ animo & ratione intelliguntur, maius est ac sublimius) benignū verò ac placidū habere pronū & facile. Virtutē quippe amat & exosculatur. Quamobrē si nobis cordi est, id quod captum excedit capere, ac rem dignitatem omnem superantem consequi, temperantia, iustitia, prudētia, fortitudine, aliisque virtutib⁹ nosipsos exornemus. Neque enim aptiorem sibi ac familiariorem sedem vllam, quàm puram & castam animā esse constituit. Eóque etiam nomine ait, inhabitabo in eis, & inambulabo.

Palladio Diacono. 187.

Etsi graue atque acerbum vulnus est, atque immortalem mortē accersit: tamen si diuinum auxiliū, quod & turbidos animi motus, & vitium omne vincit ac profligat, imploraris, ne vestigium quidē vulneris relinquetur.

Isidoro Diacono. 188.

Ex his quoque quæ dicturi sumus (ô prudentiæ delubrum) quid inter diuinas & humanas leges discriminis sit perspicuè intelligere queas. Etenim diuina oracula, ea, quæ honesta & consentanea sunt, sanctionia, in principio atque in prima ætate virtutis magistros præficiunt, quo videlicet improbitati aditum intercludant. Nā hæc demum optima doctrinę ratio est, nō

Ἰσιδώρῳ Διακόνῳ. ρπζ.

Εἰ καὶ χαλεπὸν τὸ τραῦμα, καὶ θάνατον ὠδινᾷ τὸν ἀθάνατον. ἀλλ' εἰ καλέσοιο τὴν θείαν συμμαχίαν τὴν καὶ παθῶν ἡμῶν πάσης ἀπεγνωσμένην κακίας, οὐδ' ἴχνος λελείψεται τοῦ τραύματος.

Ἰσιδώρῳ Διακόνῳ. ρπη.

Καὶ ἐκ τῆς λεχθησομένων, ὦ φροντιστήριον, τέμενος, γνοίης ἂν ἀκριβῶς τῆς τε θείων καὶ τῆς ἀνθρωπίνων νόμων τὸ διάφορον. οἱ μὲν γὰρ ἱεροὶ χρησμοὶ τὰ δέοντα καὶ πρέποντα νομοθετήσαντες, ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ τοὺς διδασκάλους ἐφίστασι τῆς ἀρετῆς κωλύοντες εἰσκομίσαι τὴν πονηρίαν. ἔστος γὰρ ἄριστος διδασκαλίας τρόπος, ἐκ

Universidad de Deusto
Biblioteca

cùm primis vitiũ dominari permiſeris, poſtea in eam curam incumbere vt eliminetur: verùm ſtatim ab ipſo initio quidnis agere ac moliri, vt ne ipſi aditus vllus ad humanam naturam pateat. At externi legumlatores tum denique eam componũt ac moderantur, cùm deprauata fuerit. Nõ enim ad virilem ætatem prouectus pœnas minari oportebat, verùm puerilem ætatẽ agentes effingere atque componere. Sic quippè fortaſſe minis poſtea haudquaquã opus habuiſſent. Nunc verò perindè fit, ac ſi quis ei qui a latronibus obtruncandus eſſet, nec opem ferat, nec quonam pacto ex eorum manibus elabatur, dicat, vulneribus autem confectum ac penè exanimẽ vlciſcatur: aut quemadmodum ſi medicus quiſpiam, nec ſano & incolumi ad præcauendum morbum adiumentum vllũ porrigat, nec ægrotare incipienti, aliquid quo morbum propulſet, dicat aut faciat, corrupto autem atque ita affecto, vt nulla ratione curari poſſit, innumera remedia præſcribat. Quòd ſi nulli has potius quàm illas leges pertimeſcunt, haud mirandum eſt. Nam hę, quia pœnam quàm celerrimè inferunt, craſſiores terrẽt: illæ autem, quia rarò in hac vita, omninò autem in futura, cruciant, contemnuntur. Futurum etenim paucis duntaxat quibuſdam, hoc eſt iis qui oculatiore mente ſunt, ac rerum naturam planè perſpiciunt, conſpicuum eſt. Nam plerique, etiamſi verbis confitentur, factis tamen negant. Per ea enim quæ faciunt, ea, quæ cogitant, prædicant: quippe qui nõ modò corporis ingentem curam gerunt, cùm interim animum negligant, ſed etiam cernentibus quidem hominibus quominus peccent, pudore deterrentur: Deo autem non modò inſpectante, ſed etiam omnia complexu ſuo continente, adeò non erubeſcunt, vt etiam citra omnem metum peccent. Nec verò id duntaxat permultorum furorem ac rabiem oſtendit: ſed id etiam quod dicturus ſum. Multi enim per Deum iurantes, periurij crimine ſeſe deuinciunt: per filiorum autem caput ne iurare quidem audent. Quænam igitur his

in hac vita ſatis digna pœna excogitari queat? Nulla omnino eſt. Ac proinde meritò illic pœna denunciata & ſuſpenſa eſt.

Ammonio. 189.

Quoniam cùm iracundia rationis, quæ aurigę munere fungitur, habenas infregit, hominis mentem extra naturæ terminos plerunque tranſuerſam agit: idcirco Paulus huiuſmodi lapſui excogitata, non modo optima, ſed etiam celerrima medicina, his verbis vſus eſt, Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram: hoc eſt, antequàm Sol in occaſum vergat, naturã agnoſcito, furorem extinguite, arrogantiam comprimite, cognationem ac propinquitatem, quæ etiam feris dominatur, complectimini: ne nox interiecta morbum immedicabilem efficiat. Nam tum diabolus, idoneũ tempus nactus, ea, quæ contigerunt, magis inflammat, ad vltionem irritat, ad inimicitiam extimulat, ad accuſationes excitat, iniuriarum memoriam parit, innumeráque hinc mala procreat. Nam quòd diuus Paulus, vt hæc excinderet, diſſidentes quàm ocyſſimè inter ſe reconciliari iuſſerit, ex eo patet, quod mox ſubiunxit, Nolite locum dare diabolo, qui exiguos affectus magnos occultè reddit, eáque, quæ facilè curari poſſunt, vix aut etiam nullo modo curabilia efficit.

Eſaiæ militi. 190.

Ne committas, optimè vir, vt fœlicitas, quæ tibi diuinæ lenitatis beneficio commiſſa eſt, id tibi afferat, vt ab officio excedas, atque extra naturæ terminos exilias. Quin potius id cura, vt ea ad eorum cogitationem te ducat, atque intra ea te concludat, ne alioqui immaniter peccans, immanes quoque pœnas perſoluas.

Eidem. 191.

Ne animos attolas, nec quadam huma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

næ naturæ modulo ſublimiora tibi animo fingas: ne alioqui cùm mediocribus etiam lapſus fueris, ſublimiùs exaggeretur tua calamitas.

Lampetio Epiſcopo. 192.

Magnum reuera pietatis ſacramentum eſt, quemadmodum etiam ſacrorum antiſtes Paulus ſcripto prodidit: non quòd omnino incognitum ſit, ſed quòd à nemine comprehendi queat. Omnem quippe, & ſermonis & mentis vim excedit. Nam ſi puerulus matrimonij fructus eſt, quonam pacto virgo matrimonij fructum edidit? Quonam pacto id quod interitui obnoxium eſt, cum eo quod interitum neſcit, copulatum eſt? Quonam pacto in eo quod circunſcriptum eſt, id quod a circunſcriptione alienum eſt, intelligitur, ſic inquam vt nec diuina & labis omnis expers natura decrementi quicquam patiatur, & quod mortale eſt, modo quodam, qui nullis verbis exprimi poteſt, omnémque interpretationis vim ſuperat, honorē accipiat? Quonam pacto, qui paſſus eſt, ſalutem attulit: qui mortem oppetiit, excitauit; qui contumeliis affectus eſt, ſummo honore condecorauit; qui cruci affixus eſt, ab execratione eripuit; vel, vt rectiùs loquar, peccatum ac mortem in crucem ſuſtulit.

Theodoro. 193.

De rebus parum honeſtis in ſuſpitionē venire, his quidem, qui ad virtutis arcem peruenerūt, maximæ calimitatis loco eſt: iudicari autem, honeſtioribus & grauioribus: deprehendi verò, iis quoque qui ſtupore atque indolentia laborant.

Alexandro. 194.

Qui rerum earum cauſa ob quas gratiā habere debent, alicui ſuccenſent, omnes ingratitudinis terminos excedunt. Nam eùm, ſi rebus ipſis nequeunt, grata ſaltem oratione vicem rependere teneantur, ipſi contrà crimina concinnant.

τάζῃ, ἵνα μὴ μεγαλοφυέστερον ὀκλεσ γραφθῇς, σκέπτεσθαι καὶ τῆς μετρίας.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. ρϟϛ.

Μέγα ὄντως τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, ὡς καὶ ὁ μυσταγωγὸς ἔγραψε Παῦλος, οὐχ ὡς ἀγνοούμενον παντάπασιν, ἀλλ' ὡς οὐδενὶ ἐφικτόν. παντὸς γὰρ ἐπέκεινα καὶ λόγου καὶ νοῦ καθέστηκεν. εἰ γὰρ γάμου καρπὸς τὸ παιδίον, πῶς ἡ παρθένος καρπὸν γάμου ἔδειξεν; πῶς ἐνώθη τὸ φθαρτὸν τῷ ἀφθάρτῳ πῶς ἐν τῷ περιγραπτῷ νοεῖται τὸ ἀπερίγραπτον, ὅτε τῆς θείας καὶ ἀκηράτου ἐλαττοῦται φύσεως, καὶ τῷ θνητῷ ἀφράστῳ τινὶ λόγῳ καὶ ἑρμηνείας κρείττονι τιμὴν δεχομένου; πῶς ὁ παῖδων ἔσωσε, καὶ ὁ τεθνεώτων ἤγειρε, καὶ ὁ ὑβριζόμενος τετίμηκε τῇ ἀνωτάτῳ τιμῇ, καὶ ὁ σταυρωθεὶς καταργὴς ἐξήρπασε, μᾶλλον δὲ τὸν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον ἐσταύρωσε.

Θεοδώρᾳ. ρϟζ.

Ὑπονοηθῆναι ἐφ' οἷς ἂν περισσόν, τοῦτο μὲν εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἐλαύνουσι, μεγίστην ἔχει συμφοράν. τὸ δὲ καὶ κριθῆναι, τοῖς σεμνοτέροις. τὸ δ' ἁλῶναι, καὶ τοῖς ἀναλγήτοις ἁμαρτάνουσιν.

Ἀλεξάνδρῳ. ρϟη.

Οἱ γὰρ ὧν χάριτας εἰδέναι ὀφείλουσιν ὑπὲρ τούτων ἐγκαλοῦντες, πάντας τοὺς τῆς ἀγνωμοσύνης ὑπερβαίνουσιν ὅρους. δέον γάρ, εἰ καὶ μὴ ἔργοις οἷοί τε εἰσι, λόγοις εὐχαρίστοις ἀμείβεσθαι, ἐγκλήμασι ῥάπτουσι.

Τῷ

Τῷ αὐτῷ. ρϟε.

Οἱ πᾶσαν τὴν παλαιὰν διαθήκην εἰς τὸν Χριστὸν μεταφέρειν πειρώμενοι, οὐκ ἔξω αἰτιάσεώς εἰσιν, ἐπείπερ καὶ ἕλλησι, καὶ τοῖς μὴ ἐγκρίνουσιν αὐτὴν αἱρετικοῖς ἰσχύειν ἐν τῇ καθ' ἡμῶν διδάσκουσι μάχῃ· τὰ γὰρ μὴ εἰς αὐτὸν εἰρημένα σκολιάζομεν, καὶ τὰ ἀβιάστως εἰρημένα, ἐστρεβλῶσθαι τὸ δόγμα σκευάζουσι. διὸ ὧν γὰρ ἐκεῖνοι αὐτὰς ἀναστρέπουσιν ἀφ' ὧν διαποιοῦνται. διαστροφὴν καὶ ἐν τοῖς διαῤῥήδην περὶ αὐτοῦ εἰρημένοις νικᾶν νομίζονται. ἐγὼ δὲ ἀναγκαίως φημὶ ἀμφότερα γεγενῆσθαι, τὰ μὲν πάντα λελέχθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ μὴ πάντελῶς τὰ κατ' αὐτὸν σεσιγῆσθαι. τοῦτο γὰρ ἐλυσιτέλει, τὸ μήτε δι' ὅλων περὶ τοῦ Χριστοῦ λέγεσθαι ἀνθρώποις, καὶ περὶ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἀμφιβάλλουσι καὶ λόγους ποιήσουσι ἡμῖν θεοὺς· μήτε παντάπασιν ἀποσιωπᾶσθαι, διάτε τοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους ἐλέγχειν, καὶ τὴν τῶν πιστευόντων βεβαίαν ἐλπίδα.

Τῷ αὐτῷ. ρϟϛ.

Τὴν συνθήκην, τουτέστι, τὴν ἐπαγγελίαν, διαθήκην, ἡ θεία καλεῖ γραφή, διὰ τὸ βέβαιον καὶ ἀπαράβατον. συνθῆκαι μὲν γὰρ πολλάκις ἀναλύονται, διαθῆκαι δὲ νόμιμοι οὐδαμῶς.

Ησαΐᾳ. ρϟζ.

Ἐπειδὴ ἃ μὲν πρᾶσσειν ἑαυτοὺς βουλόμεθα, ταῦτα καὶ ἀληθῆ εἶναι ἡγούμεθα. τῆς δὲ δυσκόλων, ῥᾳδίως ἀποκρυόμεθα τὴν μνήμην, τῷ μὴ βέλεσθαι γενέσθαι, τὸ πλέον νέμοντες διὰ τοῦτο τῶν δοκούντων χρηστῶν ἀπολαύειν ἐλπίζοντες, τὰ δυσχερῆ διὰ δι' ὀλίγου σκευάζομεθα μάλιστα ὅταν εὐπραγίαι ἐπαμυνῆται τῆς σωφρονούσης τὴν ἀπειλήν. ἡ γὰρ ῥαθυμία τὴν ἀνέστραπται μνήμην, ἀμνημονεῖν, πῶς καὶ τῆς

Eidem. 195.

Qui vniuerſum vetus Teſtamentum ad Chriſtum transferre conantur, reprehenſione minimè carent. Siquidem & Gentilibus, & hæreticis illis, qui id repudiant, in ſua aduerſum nos concertatione robur ſuppeditant. Nam dum ea, quæ de ipſo minimè dicta ſunt, per vim intorquent, hoc efficiunt, vt quæ de eo haudquaquam cōtortè dicta ſunt, in ſuſpicionem veniant. Per quæ enim illi hos, vt verborum ſenſum intorquentes, euertunt, per eadem in his quoque quæ, quę perpicuè de eo dicta ſunt, ſuperiores eſſe exiſtimantur. Ego verò neceſſariò vtrunque contigiſſe aio, nēpe, nec cūcta de ipſo dicta eſſe, nec rurſum de eo nullum omninò ſermonem habitū fuiſſe. Hoc enim conducebat, vt nec omninò de Chriſto apud eos homines, qui de Deo etiam ac Patre ambigebant, ac dicebant, fac nobis deos, verba fierent: nec rurſum, tum ad conuincendos Iudæos, qui fidem minimè adhibituri erant, tum ad eorum, qui crediturі erant, confirmandam ſpem omninò ſileretur.

Eidem. 196.

Pactum, hoc eſt pollicitationem, Scriptura ſacra Teſtamentum appellat, propter inuiolabilem firmitatem atque conſtantiam. Pacta quippe frequenter euertuntur: legitima autē teſtamenta nō item.

Eſaiæ. 197.

Quoniam quæ nobis adeſſe volumus, eadem quoque vera eſſe exiſtimamus, moleſtarum autem rerum memoriam facere propellimus, huic nimirum rei, quam fieri nolumus, plus tribuentes: idcirco iis rebus, quæ iucunditatis ſpeciem habent, frui ſperantes, eas quæ cum moleſtia & acerbitate coniunctæ ſunt, vitaturos nos eſſe arbitramur: ac præſertim cùm res ſecundæ triſtium minas cōſolantur. Socordia quippe oblectamento roborata, ipſius quoque

Universidad de Deusto
Biblioteca

naturę obliuionem quodãmodo affert, atque extra ipſius terminos iaculatur. Quòd ſi quis ſocordiam extinxerit, rectas cogitationes, quæ & ius, & iudicium confirmẽt, pullulantes ſtatim conſpiciet.

φύσεως τὸ δραστικὸν ἀφαιρεῖ, καὶ ἔξω τῆς ὁρμῆς αὐτῆς ἀκοντίζει. εἰ δέ τις τὴν μαθημάτων σβέσειεν, οὐδὲ βλαστάνοντας ὄψεται τὰς ὀρθοὺς λογισμούς, τὰς καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὴν κρίσιν βεβαιούσας.

Apollonio Epiſcopo. 198.

Diuiniſſimum, ô vir erudite, Patris Verbum, diuinam quoque ſuam prædicationem Regnũ appellat, vtpote cælorum regnum parturiens. Simile eſt regnum cælorum grano ſinapis, quod minus quidem eſt omnibus ſeminibus, cùm autem creuerit, maius eſt omnibus oleribus: Quod autem ait, hanc ſententiam habet: Ex parua (viles enim dictiones ſunt) in eam magnitudinem excreſcit, vt omni Gentilium eruditioni ac ſapientiæ obſcuritatem afferat. Quod etiam contigit. Attico enim lepore manans error, atque acriter argumentans, ſermonis ruſticitate laboranti veritati ceſſit.

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. ρεη.

Ο θεόπατος, ὦ σοφὲ, τὸν πατρὸς λόγος, καὶ τὸ θεῖον ἑαυτῷ κήρυγμα βασιλείαν καλεῖ, ὡς ἀδῖνον τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃ μικρότερον μέν ἐστι πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων γίνεται. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι ἀπὸ μικροῦ, εὐτελεῖς γὰρ αἱ λέξεις, τοσοῦτον αὐξηθήσεται, ὡς πᾶσαν ἑλληνικὴν ἀποκρύψαι σοφίαν. ὅπερ οὖν καὶ ἐγένετο. ἀκριβίζουσα γὰρ ἡ πλάνη, καὶ δεινῶς συλλογιζομένη ἀγροικιζομένῃ τῇ ἀληθείᾳ παρεχώρησεν.

Hermogeni Epiſcopo. 199.

Meritò quidem ſtomacharis, ô improborum odij delubrum, quòd is qui per impietatis antiphraſim, vt ais, ſeipſum Euſebium appellauit (neque enim ab initio id ei nomen erat) vilem aliquam rem & protritam Sacerdotiũ eſſe arbitratus, illud quoque iis, qui eadem quæ ipſe flagitia perpetrant, tribuere non veretur, iiſque, qui omni honoris genere digni ſunt, expulſis, eos, qui ne in laicorum quidẽ claſſe ac numero cenſeri merentur, ad venerandum altare ſubuehit, ac duplici nomine ipſum, quantum in ſe eſt, contumelia & dedecore afficiens, nempe, quòd & dignos arceat, & indignos in ſacrum ordinem aſcribat. Verùm illud ſcito, non ſemper id laturum oculum illum rerum omnium inſpectorem, qui nunc quidem pro ſua bonitate, lenitate, ac patientia vtitur, poſtea autem graues huius criminis pœnas ab eo expetet.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. ρεθ.

Εἰκότως μὲν ἀγανακτεῖς, μισοπονηρίας τέκμωρ, ἐπειδήπερ ὁ τὴν ἀντίφρασιν, ὡς φῂς, τῆς ἀσεβείας Εὐσέβιον ἑαυτὸν καλέσας. οὐδὲ γὰρ τοῦτο εἶχεν ἐξ ἀρχῆς τοὔνομα, φαῦλόν τι καὶ πεπατημένον πρᾶγμα τὴν ἱερωσύνην ἡγησάμενος, καὶ τοῖς τὰ αὐτὰ αὐτῷ δρῶσι, ταύτην νέμειν τολμᾷ, τοὺς μὲν πάσης τιμῆς ἀξίους ἐξοστρακίζων. τοὺς δὲ μηδ' ἐν λαικοῦ τάξει τελεῖν δικαίους, εἰς τὸ σεπτὸν θυσιαστήριον ἀνάγων. καὶ δὴ καὶ τοῦτο, τόγε εἰς αὐτὸν ἧκον καθυβρίζων, τῷ τε τοὺς ἀξίους ἀπείργειν, τῷ τε τοὺς ἀναξίους ἐγκεῖνειν. ἀλλ' ἴσθι, ὅτι οὐκ οἶδα ταῦτα εἰς τέλος ὁ παντεπόπτης ὀφθαλμὸς, ὁ νῦν μὲν δι' ἀγαθότητα μακροθυμῶν, ὕστερον δὲ σοφῶς ταύτας αὐτὸν ἀναιτήσων δίκας.

Τῷ

Τῷ αὐτῷ. σ.

Κυριώτερος μὲν ὁ πάτερ ὁ τῆς θεότητος, ὁ τῷ ἱερωσύνῃ ἐτημένος, τῇ τῷ ἀληθείᾳ δὲ εἰκεμένῃ. ὁ μὲν γὰρ ψυχῶν, ὁ δὲ σωμάτων ἡγεῖται. εἰ δ' ἀγνοήσας ἑαυτὸ τῷ ἀξίᾳ, μᾶλλον δὲ τῷ λειτουργίᾳ ψυχῶν μὲν μηδένα λόγον ποιεῖται. τοιχωρυχεῖν δὲ καὶ κλονεῖν ὑπομελοίτο, καὶ τοῦφῳ προσέχοι. καὶ χρημάτων ἀντιποιεῖτο. ἑαυτὸν, ὃ τῷ ἱερωσύνῃ ὑβρίζει, ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῆς ἀρρήτου, δεον τῷ μὲν σκεδάζειν, τὸν δ' ἀπαδαμιόλον εἰς αὐτῷ τὸ ἔγκλημα τρέπεσθαι.

Eidem. 200.

Qui ſacerdotij corona redimitus eſt, ſiquidem proprie loqui volumus, terrenarum rerum procurator veriùs eſt, quàm qui purpuram geſtat. Etenim ille animis, hic corporibus dominatur. Quòd ſi ſuæ dignitati, vel, vt rectiùs loquar, officij ac miniſterij ignoratione laborans, animarũ quidem nullam curam gerat, parietes autem & columnas dũtaxat curet, luxuique ac delitiis ſeſe addicat, colligendiſque pecuniis ſtudeat, ſeipſum profectò, non ſacerdotium ignominia afficit. At ſtultorũ multi, pro eo atque illud quidem diuinis honoribus efferre, hunc autem accuſare debebant, totam accuſationem in illud conuertunt.

Ὠφελίῳ σχολαστικῷ. σα.

Οὔτε τοὺς λεξιθήρας, ὅπερ τοὺς ῥήτορας, οὔτε τοὺς διαλεκτικοὺς, οὔτε τοὺς ἐπὶ τῇ τοῦ λόγου δεινότητι ἐναβρυνομένους, σοφοὺς κλητέον, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ τῇ πρακτικῇ φιλοσοφίᾳ διαλάμποντας. εἰ δὲ κοσμοῖεν τούτους καὶ ἡ λογικὴ, σοφωτέρους ὀνομαστέον. εἰ δὲ καὶ ἡ θεωρητικὴ, φημὶ δὴ ἡ εὐσέβεια, ἣν μέντοι κυρίως σοφίαν εἶναι ὁριζόμεθα, σοφωτάτους προσαγορευτέον, τὴν μὲν ὡσπερ θεμέλιον καὶ οἰκοδομὴν εἶναι, τὴν δὲ ὡς ἐγκαλλώπισμα. τὴν δὲ ὡς κορωνίδα. ὥσπερ οὖν θεμελίου μὴ ὑπάρχοντος, μηδ' οἰκοδομίας, οὔτε τὰ κοσμοῦντα, οὔτε τὰ στεφανοῦντα χώραν ἔχει. οὕτω καὶ ἀρετῆς μὴ ὑπαρχούσης, ἡ λογικὴ καὶ ἡ θεωρητικὴ οὐχ ἕξει.

Ophelio Scholaſtico. 201.

Nec dictionum aucupes, nec oratores, nec dialectici, nec qui ob dicendi facultatem gloriantur, ſapientes appellandi ſunt: verùm ij, qui eo Philoſophiæ genere, quod in actione verſatur, elucent. Quòd ſi hos quoque logica exornet, ſapientiores nominandi ſunt. Si autem etiam Philoſophia (quæ in contemplatione ſita eſt, hoc eſt pietas, quam ſolam propriè ſapientiam eſſe definimus) ſapientiſſimos eos nuncupare conuenit. Atque ita exiſtimandum eſt, hanc velut fundamentum & ædificium eſſe, alteram velut ornamentum, poſtremam vt coronidem, ac faſtigium. Quemadmodum igitur ſublato fundamento & ædificio, nec ea quæ ad ornatum, nec ea quæ ad opus perficiendum ſpectant, locũ habitura ſunt: ſic etiam ſublata virtute nec logica, nec ea pars quæ in contemplatione verſatur, locum habebunt.

Εὐλογίῳ. σβ.

Εὐκταῖον μὴ ἥκιστα τοῦ συγγνώμης τυχεῖν, τὸν δι' ἀρετῆς λαμπρύνεσθαι δίκαιον ὄντα. τὸ μὲν γὰρ τοῖς φαυλοτάτοις, τὸ δὲ τοῖς ὑπερεχεστάτοις ἁρ-

Eulogio. 202.

Illud minimè præclarum ac votis expetendum iudica, vt veniam conſequatur, qui ob virtutem gloriam ac ſplendorem promeretur. Illud enim improbiſſimis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc optimis quadrat. Illud ob misericordiam fit:hoc ob mercedem procreatur.Nã ille ob animi imbecillitatem misérationi est:hic ob animi magnitudinem corona donatur.

Esuiæ militi. 203.

Veniam nec habes nec habiturus es,si in iisdē institutis perstes. Si autem animum mutes, ac furorē & rabiem cōprimas, eam fortasse consequi possis. Seueritatem enim bonitas diuina superabit. Quòd si iudiciū fore haudquaquam existimas, audi quid Plato dicat: Nam si mors (inquit) omnibus rebus nos liberaret, commodum profectò improbis hominibus esset è vita discedere, quò simul & corporibus & eorum vitio vnà cum animis liberarentur. Nunc autem,quandoquidem anima immortalis esse apparet,nulla ei alia ratio, qua malum effugiat,nec salus patet,quàm vt optima & prudentissima fiat.

Dionysio. 204.

Ea ignorare videris, quæ etiam admodū pueri norunt. Mirari enim te dixisti, qui fiat,vt qui iucunda loquuntur, auditores faciliùs alliciant, quàm qui vtilia præcipiunt:illud nimirum ignorans, hinc fieri, vt illi admirationi,isti odio sint,quòd illi cupiditatibus obsequantur, isti autem aduersus eas pugnent. Voluptati enim cedit vtilitas.

Zosimo Presbytero. 205.

Non modò is, qui in sacrum ordinem cooptatus est, sed etiam quilibet vir probus (tantum enim inter sacerdotem & quemlibet probum virum interesse debet,quantum inter cælum ac terram discriminis est)nihil petulans ac iuuenile agere debet, verùm temperantem vbique ac probè moderatam vitæ rationem præ se ferre. Tu autem,vt aiunt,nec,cùm iuuenis esses,modum in lasciuiis atque libidinibus ob paupertatem tenebas, nec posteaquam cōsenuisti,ob ætatem. Quapropter, si ita est,à venerando altari teipsum arce.

Lampetio Episcopo. 206.

Qui dum coniectos in vtilitatem oculos habent,nihil tacendum esse putant,nō rerum præclarè gestarum magnitudinem, vt silentij causam obtendunt:sed veritatē, ad cuius laudes prædicandas, ne disertissimi quoque homines se accingere verentur, commendare ac laudibus afficere nituntur. Egregiis enim rebus,si non dignè, at saltem quantum satis est,laudatis, animi sui ad ea,quæ commemoratione digna sunt, propendentis argumentum atque coniecturam iis quoque qui post futuri sunt, relinquunt.

Paulo. 207.

Ille, mea quidem sententia, iustissimus controuersiarum iudex est,non qui homines amplissimis dignitatibus ornatos pertimescit, verùm qui imbecillioribus, id quo carent,pro eo atque æquitas postulat, subministrat: atque in honoribus id cuique, quo dignus est,tribuens, omnibus quod æquum est, in causarum disceptatione tribuit,ius videlicet vbique mensuræ loco adhibens.

Hermogeni Episcopo. 208.

Si ij, qui sacrosaucta Sacerdotij dignitate redimiti sunt, oraculum aliquod nobis recitare queant, quo illud sanciatur, eos minimè laborare ac virtutem colere, verùm sermone solo docere oportere, sentiant sanè vt sentiunt. Sin autem diuina oracula passim Antistites eos prædicāt,qui virtutum amore flagrant: contráque eos, qui sermone solo alios erudire conantur, explodunt,ecquid isti, prætermissis iis rebus,quæ diuinis legibus præscriptæ sunt, Sacerdotio solo, tanquam tyrannide, gloriātur? Etenim diuina scita,eos potissimùm

μόπει. τὸ μὲν δ' οἶκτον γίγνεται, τὸ δὲ δι' ἀμοιβὴν πίπτεται. ὁ μὲν γὰρ ἀφ' μικροψυχίαν ἐλεεῖται, ὁ δὲ ἀφ' μεγαλοψυχίαν στεφανοῦται.

Ησαΐᾳ ῥαπτῆ. σγ.

Συγγνώμην ἔτε ἔχεις, οὔτε ἕξεις, εἰ τοῖς αὐτοῖς ὑπομένοις. εἰ δὲ μεταβάλοις, καὶ τῆς μανίας καὶ τῆς λύσσης ἀποπαύσοιο, ἀπολαύσας ταύτης. τὸ γὰρ ἀκριβὲς, ἢ θᾶλα ἀγαθότης νικήσῃ, εἰ δ' ὀκνοῖεν κρίσιν εἶναι, ἄκουε Πλάτωνος λέγοντος, εἰ μὲν γὰρ ὁ θάνατος τοῦ παντὸς ἀπαλλαγὴ, ἔρμαιον ἂν τοῖς κακοῖς ἀποφαίνοιτο, τῶν τε σωμάτων ἅμα ἀπηλλάχθαι, καὶ τῆς αὐτῶν κακίας μετὰ τῆς ψυχῆς. νῦν δ' ἐπεὶ δὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, οὐδεμία ἂν αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ εἴη κακῶν καὶ σωτηρία πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι.

Διονυσίῳ. σδ.

Κινδυνεύεις ἀγνοεῖν, ἃ καὶ οἱ κομιδῇ νήπιοι γινώσκουσιν. ἔφης γὰρ θαυμάζειν πῶς οἱ τὰ τέρποντα φεύγοντες, τῶν τὰ λυσιτελοῦντα προαιροῦνται, μᾶλλον ῥᾴδιον ἐπάγονται, τοὺς ἀκροωμένους ἀγνοῶν, ὅτι ἐπὶ τῷ τοὺς μὲν χαίρεσθαι ταῖς ὑπομνήσεσι, τοὺς δὲ μάχεσθαι. τοὺς μὲν θαυμάζεσθαι συμβαίνει, τοὺς δὲ μισεῖσθαι. ἥπλατα γὰρ ἡδονῆς τὸ συμφέρον.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σε.

Οὐ μέγιστον ὁ ἱερωμένος, ἀλλὰ καὶ ὁ εὐτέλιμος. τοσοῦτον γὰρ ὀφείλει ἔχειν τὸ μέσον τοῦ ἱερωμένου καὶ τοῦ εὐδοκίμουντος οὐρανοῦ καὶ γῆς τὸ διάφορον. οὐδὲν ἀκόλαστον, οὐδὲ μειρακιῶδες δίκαιος ἂν εἴη διαπράττεσθαι, ἀλλὰ σώφρονα καὶ κεκολασμένην πανταχοῦ τὴν δίαιταν ὑπιδείκνυσθαι. σὺ δὲ, ὡς φασὶν, οὔτε νέος ὢν περὶ τὰς λαγνείας ἐμπρίαζες διὰ τὴν πενίαν· οὔτε γηράσας διὰ τὴν ἡλικίαν. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἔργε σαυτὸν τῷ σεπτῷ θυσιαστηρίῳ.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. σϛ.

Οἱ μηδὲν εἰς ὠφέλειαν βλέποντες, ἡσυχάζεσθαι δικαιοῦσιν, ὃ τὸ μέγεθος τῶν κατορθωμάτων, ὡς ἀφωνίας αἴτιον προβάλλονται, ἀλλ' ἐγκωμιάζειν ὑπερβαλοῦσι τὴν ἀλήθειαν, πρὸς ἣν καὶ οἱ δεινότατοι λέγειν ἀποδύσασθαι ὀκνοῦσιν. εἰ γὰρ καὶ μὴ ἐπαξίως, ἀλλά γε ἀποχρώντως τὰ καλὰ διανύσαντες, τεκμήριον τῆς ἑαυτῶν γνώμης τῆς ὅτι τὰ ἀξιαφήγητα ἐπούσης, καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ἀνθρώποις ἐγκαταλείπουσι.

Παύλῳ. σζ.

Ἐκεῖνος, ὡς ἔγωγε οἶμαι, δικαιότατος ἂν εἴη τῶν ἀμφισβητουμένων κριτὴς, ὁ μὴ τὰ μέγιστα ἀξιώματα ἐκπληττόμενος, ἀλλὰ τοῖς ἀσθενεστέροις τὸ ἐνδέον ἐξ εὐνομίας χορηγῶν, καὶ νέμων ἐν ταῖς τιμαῖς ἑκάστῳ τὸ πρὸς ἀξίαν, ἐν ταῖς διαγνώσεσι φυλάττει τὸ ἴσον ἅπασι, τῷ δικαίῳ παντα χοῦ μέτρῳ χρώμενος.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. ση.

Εἰ μὲν ἔχοιεν ἡμῖν τῆς ἱερωσύνης ἀκριβείαν ἐσταλμένοι χρησμὸν ἀναγινώσκειν, ὡς οὐ χρὴ πονεῖν αὐτοὺς καὶ τὰς ἀρετὰς ἀσκεῖν, ἀλλὰ λόγῳ διδάσκειν μόνῳ, φρονεῖτωσαν ὡς φρονοῦσιν. οἱ δὲ πανταχοῦ οἱ χρησμοὶ ἀνακηρύττουσι μὲν τοὺς φιλαρέτους αὐτῶν, ἀποκηρύττουσι δὲ τοὺς λόγῳ μόνον παιδεύειν ἐπιχειροῦντας. τί παρέντες τὰ θεῖα τῶν θείων θεσμῶν διαπορευόμενα τῇ ἱερατικῇ μόνῃ ὡσπερ τυραννίδι ἐναρμόττουσι· τὰ μὲν γὰρ θεῖα θεσπίσματα, τοὺς τῷ ἱερατεύειν λαχόντας

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui ſacerdotium nacti ſunt, in laboribus ac religioſis exercitationibus verſari iubet; quòd nimirum ij qui ſubſunt, cùm eos, quibus imperare licet, laborantes perſpexerint, præ pudore ad fortitudinem ſtrenuique animi officium prouocentur. Neque enim docentium oratio perinde animos acuere ſolet, vt vita & mores. At iſti, non ſecus ac ſi ipſis loquendi duntaxat munus commiſſum fuiſſet, ab actione abſtinent. Quos etiam proinde inceſſans ac proſcindens diuinus Apoſtolus his verbis vſus eſt, Qui prædicas non eſſe furandum, fararis. Atque item diuina ſententia apud Ezechielem (id enim eſt quod, vt tibi exponerem, poſtulaſti) Angelis iis, qui Ieroſolymam ſupplicio affecturi erant, hoc imperauit, A ſanctis meis incipite. Quod quidem etiam Apoſtolorum anteſignanus his verbis tranſtulit, Tempus eſt vt incipiat iudicium à domo Dei. Si autem primùm à nobis, quis finis eorum, qui nõ credunt Euangelio Dei? Conſentaneum enim eſt, vt qui honore ac dignitate ſuperiores ſunt, hi quoque, ſi peccent, grauioribus etiam ſuppliciis mulctentur.

Eidem. 209.

Cùm adulterinus quiſpiam ac ſacerdotio indignus imperium vſurpat, tum verò imperij ornatus in inconditum quendam & inornatum ſtatum migrat. Siquidem ita natura comparatum eſt, vt ad eius, qui præeſt, ſimilitudinem, ij, qui parent, ſeſe effingant. Quod quidem etiam in Euſebio, quemadmodum ſcripſiſti, vſu venit. Tantus enim & Sacerdotibus, qui ſub ipſius imperio ſunt, & reliquis ſubditis, vitij amor exarſit, vt qui aliunde veniunt, perennem lachrymarum materiam habeant tot tantorumque malorum ſpectaculum.

Eidem. 210.

Inexplebilis es, eos, vt apparet, amans, in quibus virtutis ſplendor elucet. Inexplebili enim affectu, quemadmodum audio, illud Pſalmiſtæ canis, Mihi autem nimis

μάλιστα πάντων ἐν πόνοις καὶ ἀσκήσεσιν εἶναι τῷ θεῷ κελεύεται, ἵν' οἱ ἀρχόμενοι, οὓς ὑπατάττῃ ἔξεστι, τοὺς πονοῦντας θεάμενοι, εἰς ἀνδραγαθίας ὑπ' αἰχύνης παροξύνωνται. ὃ τοσοῦτον γαρὸ λόγος, ὅσον ὁ τρόπος τῆς διδασκόντων, τῷ ἁθροίζειν πέφυκεν. οἱ δ' ὥσῳ τὸ λέγειν μόνον ἐμπιστευθέντες, τῷ πράττειν ἀπέχονται, οἷς καὶ ἐλλιτεύων ὁ μὲν θεῖος Ἀπόστολος ἔφη. ὁ κλέπτων μὴ κλεπτέτω, κλεπτέτω δὲ θᾶσσον ἐν τῷ Ιεζεκιὴλ, τοῦτ' ὅσῳ μαθεῖν ἐζήτησας, παρεκελεύσατο, τοῖς τῶν πυρείαν μέλλουσιν ὑπηρέτην τῇ Ιερουσαλὴμ ἀγγέλοις, ἀπὸ τῶν ἁγίων μου ἄρξασθε ὅπερ καὶ ὁ κορυφαῖος τῆς ἀποστολὴν μετέφρασεν εἰπών, καιρὸς τῷ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τῦ οἴκου τοῦ θεῦ. εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῆς ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ. δίκαιον γὰρ τοὺς τιμῇ καὶ τῇ ἀξίᾳ ὑπερέχοντας τύπτες, εἰ ἁμάρτοιεν, καὶ ἐν ταῖς πυρείαις πλεονεκτεῖν.

Τῷ αὐτῷ σθ.

Ὅταν νόθος τις, καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀνάξιος, εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσβιάσηται, τότε δὴ ὁ τῆς ἀρχῆς κόσμος εἰς ἀκοσμίαν μεθίσταται. τῷ γὰρ ἄρχοντι ἐξομοιοῦσθαι πέφυκε καὶ τὸ ἀρχόμενον. ὃ δὴ καὶ ὁπὶ Εὐσεβίου, ὡς γέγραφασι συνέβη. τοσοῦτος γὰρ καὶ τις ὑπ' αὐτὸν ἱερεῦσι, καὶ τοῖς ὑπηκόοις ἐξήφθη κακίας ἔρως, ὡς τῦς ἀλλαχόθεν ἥκοντας, δακρύων ἐπιθέσεις ἀενάων ἔχειν, τῶν τοσούτων κακῶν θέας.

Τῷ αὐτῷ. σι.

Ἄπληστος εἶ, φίλων, ὡς ἔοικε, τούτων, οἷς ἡ τῆς ἀρετῆς ἐναστράπτει φαιδρότης. ἀκορέστως γοῦν, ὥσγε πυνθάνομαι, φαλλῆς ἐκεῖνο τὸ τοῦ μελῳδοῦ ἄσμα·

ἄσμα· ἐμοὶ δὲ λίαν ἐπιμήκησαν οἱ φίλοι σου ὁ θεός. τοσοῦτος γὰρ πεπλέστοιό τῳ αὐτῦ πόδος, ὡς καὶ τοὺς οἷς οὐδὲν ἴχνος ἀρετῆς πεπλέσαι. ὃ γὰρ ἐσμὲν κατ' ἐκείνους ἴσως δὲ δοκοῦμεν, πολλοῖς καὶ ποικίλοις ἐγκωμίοις στεφανοῦσοί μὲν οἶμαι εἰ καὶ ἡμεῖς μηδὲν τοιῦτοι, ἀποκείσεται ὁ μισθὸς ἡμεῖς δὲ εἰ μηδ' ἐγκωμίων τοιῦτων ἀπολαύοντες, ἀμείνους γενοίμεθα, μείζονα δίκην ὑφέξομεν. ἵν' οὖν μὴ τοῦτο ὑποστῶμεν, πέπαυσο ὑπὲρ βαλλόντας ἐπαινῶν.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. σιά.

Παραφυλάττε μὲν, ὦ ἄριστε, τοὺς ἀμυήτους, καὶ τῆς θείων λόγων ἀναξίους, οἵτινες καὶ γελῶσι πολλάκις τὰ πάσης εὐφημίας κρείττονα. φθέγγε δὲ οἷς θέμις. ὃ γὰρ κυσὶν, οὐδὲ χοίροις ἀνθρωπομόρφοις, ἀλλὰ τοῖς ἀγγελικὸν ζηῦσι βίον, δοτέον τὰ ἅγια, καὶ τὸν θεῖον χρισμόν.

Θεογνώστῳ πρεσβυτέρῳ. σιβ.

Λίαν θαυμάζω καὶ ἐκπλήττομαι τὴν ἄνοιαν τῆς ζητούντων, δι' ἣν αἰτίαν ὁ Χριστὸς τρεῖς τῆς τριῶν ἡμερῶν ἀνέστη. εἰ μὲν γὰρ φασὶν αὐτὸν μηδ' ὅλως ἐγηγέρθαι. πῶς ἔπεκεν περὶ χρόνου ἀκριβολογοῦνται. εἰ δ' ἐγηγέρθαι μὲν, θᾶσσον δ' ἢ ἐπηγγείλατο, ἀπὸ τῦ ἐγηγέρθαι, καὶ τὸ πάντως ἡλίκην εὐκένωσιν αὐτὸν σωματοδεδεῖχθαι νομιζέτωσαν. τὸ γὰρ ἀδύνατον καὶ ὁτιοῦν δοκοῦν, ὅσον τρεῖς τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀσθενείας, φημὶ καταῤῥᾴσας, οὐκ ἂν πρὸς τὸ δυνατὸν ἐξηθέντησαν. εἰ καὶ ὅπη μάλιστα τὸ μὲν βεβαίως ἀναστῶναι, ἀσθενείας· τὸ δὲ ταχέως, δυνάμεως μείζονος τεκμήριον καθέστηκεν· ἐγερτὴν μὲν αὐτὸν καὶ οὐ τοῦ τοὺς μυθίους τῆς ἑλληνικῶν θεοὺς καταλόγους ἀφανίζειν, τάττε ἐδωλεῖα πα τα κα-

honorati ſunt amici tui Deus. Tanta enim vis amoris erga ipſos eſt, vt eos etiam, in quibus nullum virtutis veſtigium extat (neque enim ad eorum ſimilitudinem accedimus, tametſi fortaſſe videamur) multis ac variis laudibus cumules. Ac tibi quidem, etiam ſi nos tales minimè ſimus, recondita merces erit. Nos autem ſi, ne his quidem laudibus affecti, meliores hinc efficiamur, maiores pœnas ſubituri ſumus. Quare ne hoc nobis accidat, immodicis laudibus nos ornare deſine.

Lampetio Epiſcopo. 211.

Prophanos homines, vir optime, ac diuinis ſermonibus indignos obſerua, qui ea etiam perſæpe, quæ omni commendatione ac laude digna ſunt, riſu proſequuntur: quibus autem fas eſt, iis loquere. Neque enim canibus, aut porcis humana forma præditis, verùm his, qui angelicam vitam ducunt, ſancta porrigenda ſunt, quêadmodum diuinis oraculis proditum eſt.

Theognoſto Presbytero. 212.

Eorum ſtoliditatem magnopere, atque ad ſtuporem vſque miror, qui, quam ob cauſam Chriſtus ante tres dies reſurrexerit, percunctantur. Nam ſi eum quoque omninò non reſurrexiſſe aſſerunt, ecquid temporis minutias ieiunè ac moroſè vrgent? Si autem eum quidem ad vitam rediiſſe, verùm citiùs quàm promiſerat, ex hoc ipſo quòd ad vitam reduit, illud quoque vnà demonſtratum eſſe exiſtiment, ipſum omninò verè locutum eſſe. Nam cùm id, quod impoſſibile & erat, & videbatur (liquidem imbecillitatem hominũ ſpectes) præſtiterit, profectò in care, quæ poteſtatem mininiè excedebat, haudquaquã elanguiſſet. tametſi etiã tardè reſurrexiſſe, imbecillitatis, confeſtim autem, maximæ potentiæ argumentum exiſtat. Ac quidem ipſos, tum ex eo quod infinitum Gentilitiorum deorum catalogum dele-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uerit ac de medio ſuſtulerit, tum quòd omnia idolorum phana ſubuerterit, & impuras ac ſacrilegas aras, quæ humano cruore tingebantur, extinxerit, atque diaboli quidem neruos ac robur infregerit, dæmones autem in fugam conuerterit, ac præterea truculentas & immanes nationes mitigarit: Iudæos autem in maximas calamitates coniecerit, eos denique, qui fidem amplexi ſunt, ſupra cælum euexerit, diuinam ipſius inuictámque potentiã adorare oportebat, non autem de aliquot horis altercari. Neque enim quę maxima, omníque ſermone præſtantiora ſunt ab exiguis rebus euerti queant. Cæterùm quoniam ingens veritatis copia & amplitudo eſt, ad ipſam quoque rem accedere conabor. Ac primùm velitationis cuiuſdã cauſa ad eos hæc dicentur: Si debitorem aliquem, qui ſe creditori ſuo poſt tres dies debitam pecuniam perſoluturum promiſiſſet, ante præſtitutum diem ſoluiſſe conſpexerimus, vtrùm tandem eum, vt mentientem condemnabimus, an potiùs, vt promiſſi fidem magis explentem admiratione proſequemur? Equidem ipſe hoc poſterius exiſtimo, atque omninò vos quoque. Quidnã igitur abſurdi eſt, ſi Chriſtus item, cùm ſe tertia die reſurrecturum dixiſſet, citiùs tamen à morte ad vitam rediit, tum vt ſuam potentiam conſpicuam redderet, tum vt cuſtodes exanimaret, ac Iudæorum ora cõprimeret? Etenim quòd maturiùs reſurrexiſſet, à crimine ac reprehenſione alienum erit: at ſi ſerius reuixiſſet, ſuſpicionis plena res hæc extitiſſet. Oportebat quippe aſſidentibus atque cuſtodientibus ſatellitibus reſurrectionem fieri. Nam ſi exactis diebus ac remotis cuſtodibus extitiſſet, ſuſpicionem habitura res erat. Quòd ſi non reſurrexit, quonam pacto in ipſius nomine Apoſtoli tanta ſigna ediderunt? Quonam autem pacto digni, quibus fides haberetur, teſtes non eſſent, qui per ſexcenta pericula & mortis genera reſurrectionis veritatem confirmarunt, teſtimoniúmque ſuum, non atramẽto, ſed cruore ſuo conſignarunt? Quòd ſi

ταῤῥέψαι, καὶ τὰς ἀνοσίους θεμοὺς τὰς ὑπ' ἀνθρωπίνων αἱμάτων φοινισσομένας σῴσαι· καὶ τὸν μὲν διάβολον ἐκνευρίσαι· τὰς δὲ δαίμονας φυγαδεῦσαι· καὶ τὰ μὲν ἀνήμερα φύλα πθασσεῦσαι, τοὺς δὲ Ιϑδαίους μεγίσταις συμφοραῖς βαλεῖν. καὶ τὰς πιστεύσαντας αὐτῷ ἐκ τοῦ θνητοῦ ἀναγαγεῖν, θεοσκωπῆσαι τὴν θείαν αὐτοῦ καὶ ἀνίκητον δύναμιν, καὶ μὴ περὶ ὡρῶν διαφέρεσθαι. τὰ γὰρ μέγιστα καὶ κρείττονα λόγου. Οὐκ ἂν ἔτι μικρῶν ἀναπραπείη· πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς ἀληθείας ἡ θεωρία πολλὴ, καὶ εἰς αὐτὸ ῥωῆσαι τὸ πρᾶγμα πειρήσομαι. ἀκροβολισμοῦ τοίνυν ἕνεκεν εἰρήσεται πρὸς αὐτούς. ἆρα εἴ τις χρεώστην τινὰ ἐπαγγειλάμενον τῷ οἰκείῳ δανειστῇ μετὰ τρεῖς ἡμέρας πληρώσειν τὸ χρέος, τοῦ τῆς προθεσμίας πληρωθέντος θεασόμεθα, ὡς ψευσάμενον κρινοῦμεν, ἢ ὡς πλέον ἀληθεύσαντα θαυμασόμεθα; ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο. πάντως δὲ καὶ αὐτοί. τί τοίνυν ἄπορον, εἰ καὶ ὁ Χριστὸς ἔφησε μὲν τῇ τρίτῃ ἀναστήσεσθαι, θᾶττον ἀνέστη; ἵν' ἑαυτῷ μὲν δείξῃ τὴν δύναμιν, τοὺς δὲ φυλάττοντας νεκρώσῃ, καὶ τοὺς Ιϑδαίους ἐπισχεσίσῃ. τὸ μὲν γὰρ θᾶττον ἀναστῆναι, ἔγκλημα οὐκ εἶχε· τὸ δὲ βραδύτερον, ἀπορίας ἔγεμεν. ἐζῆν γὰρ τοῖς καθημένοις αὐτοῦ καὶ φυλαττόντων γενέσθαι τὴν ἀνάστασιν, ὡς εἰ γε παρελθόντων τῶν ἡμερῶν, καὶ ἀναχωρησάντων τῶν φυλαττόντων, ἐγένετο ἀπορον τὸ πρᾶγμα ἔμελλεν εἶναι. εἰ δὲ μὴ ἀνέστη, πῶς ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τοιαῦτα σημεῖα ἐπετέλεσαν οἱ ἀπόστολοι; πῶς δ' οὐκ ἂν εἶεν ἀξιόχρεοι μάρτυρες, οἱ περὶ μυρίων κινδύνων καὶ θανάτων τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀναστάσεως πιστωσάμενοι, καὶ ὑ μέλασι, ἀλλ' οἰκείῳ αἵματι τὴν μαρτυρίαν σφραγίσαντες· εἰ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀκρίβειαν καταγενέσθαι χρὴ, ἐκεῖνο ἂν εἴποιμι. τῇ τρίτῃ εἶπεν ἀναστήσεσθαι, ἔχεις τὴν παρασκευήν, ἔχεις τὸ σάββατον· εἶτα μετὰ τὸ σάββατον ἀνέστη. ἑκατέρων μὲν ἀφάμβρος, τὴν δὲ μέσην πληρώσας· ἐν τρισὶ γὰρ εἶπεν ἀναστήσεσθαι, ἢ μετὰ τρεῖς ἡμέρας· λύσατε γάρ, φησὶ, τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν· καὶ ὁ προφήτης δὲ προχρησμῳδῶν, τότε ὁ θάνατος πεπθήσει ἰσχυροτέρῳ θανάτῳ δεθεὶς ἔλεγεν· ὑμᾶς δ' ἡμᾶς· μετὰ δύο ἡμέρας, ἐν τῇ τρίτῃ ἀναστησόμεθα, καὶ ζησόμεθα ἐν αὐτῷ· εἰ δὲ τὸ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας προβάλοιντο, εἴποιμι, ὅτι τῷ ἅψασθαι αὐτοῦ, πεπλήρωκε τὴν ἐπαγγελίαν· μία γὰρ ἡμέρα λέγεται, τὸ τῶν ποσάρων καὶ εἴκοσι ὡρῶν διάστημα, καὶ εἴτε ἐν τῇ πρώτῃ, εἴτε ἐν τῇ τελευταίᾳ τούτων τις τυχθείη, ἢ ὡσαύτως, αὐτὴ αὐτῷ μέρα λογίζεται· εἰ μέλλοντος ἡλίου δύνειν τις τεχθείη, εἰκὴ δὲ ἐκείνη ἡμέρα πρώτη τοῦ μηνὸς, αὐτὴ αὐτῷ λογίζεται· εἰ δὲ καταδύντος ἕτερος τις τεχθείη, ἡ δευτέρα· πῶς οὖν μιᾶς μούσης, τάχα δὲ δυοῖν μιᾶς ὥρας μεταξὺ γενομένης, ὁ μὲν λέγεται τῇ πρώτῃ, ὁ δὲ τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τετέχθαι, ὅπ πᾶσι δῆλον καθέστηκε· καὶ σαφὲς, ὅτι τῷ ἅψασθαι μόνον, ὁ μὲν τὸ παρελπλυθὸς, ὁ δὲ τὸ ἑπιὸν ἡμερονύκτιον ἐκλήρωσατο, τὸ αὐτὸ εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν συμπληρώσαντε. εἰ τοίνυν καὶ ἡ ἀκριβὴς τοῦ χρόνων κατανόησις τοῦτο βοᾷ, τί μαίτιον κοπτόμεθα ἑαυτοὺς οἱ τὴν ἀλήθειαν μὴ ἀληθεύειν ἐγχειροῦμεν;

Πέτρῳ. σιγ.

Τὸ, φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν. καὶ αὐτὸ τοῦτο, ὦ σοφὲ, εὕρηται· ἐπειδὴ παρ' αὐτοῖς μὲν ὄγκος ἦν πολὺς ἀληθείας χρεών, παρὰ δὲ ταῖς γραφαῖς ἀλήθεια κόμπου καθαρεύουσα. τότε μὲν οὖν ἀνδρείας ἔδει καὶ συνέσεως πολλῆς, πᾶσαν πιθανότητα

ad exactam & accuratam huius quæſtionis explanationẽ deſcendendum eſt, illud dixerim: Tertio die reſurrecturũ ſe dixit. Habes paraſceuẽ, habes Sabbatũ, vſque ad Solis occubitũ. Ac poſt Sabbatũ reſurrexit, attacto quidẽ vtróque die, medio autẽ expleto atque confecto. In tribus enim diebus reſurrecturum ſe dixit, non autem poſt tres dies. Soluite namque templum hoc, inquit, & in tribus diebus excitabo illud. Atque item Propheta vaticinãs, his verbis vtebatur: Tunc mors lugebit, fortiore morte deuicta. Sanabit nos poſt duos dies: in tertio reſurgemus, ac viuemus in eo. Quòd ſi tres dies ac noctes nobis obiiciant, illud dixerim, quòd hoc ipſo quòd eas attigerit, id quod pollicitus fuerat, impleuerit. Vnus enim dies quatuor & viginti horarum ſpatium appellatur: atque ſiue in prima, ſiue in poſtrema harũ quiſpiam in lucem prodeat, aut è vita diſcedat, hic ipſi dies computatur. Verbi gratia: Si Sole ad occaſum vergente quiſpiam naſcatur, ſit autem dies illa prima menſis, hæc ipſi aſcribetur. Si autem, cùm iam occiderit, alter procreetur, ſecunda. Qui fit igitur, vt cùm vnica duntaxat, imò fortaſſe ne vnica quidem hora interceſſerit, ille prima, hic ſecunda die in lucem editus fuiſſe dicatur? Nimirum quia id cũctis perſpicuum & manifeſtum eſt, quòd ob attactum ſolum, ille quidem præteritum, hic autem inſequẽtem diem, qui viginti quatuor horarum curriculo conficitur, expleuit. Quapropter cùm exacta quoque temporum conſideratio hoc clamet, quid fruſtra ſeipſos contundunt, qui veritatẽ à veritate aberraſſe affirmant?

Petro. 213.

Illud, dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt, propterea dictum eſt, quia apud eos quidem ingens tumor erat veritate carens, apud Scripturas autem veritas ab omni faſtu pura. Quocirca tum temporis magna fortitudine ac prudentia opus erat, quæ omne verborum lenocinium

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſcitè ac venuſtè comparatum, mendaciúmque, tanquam verum callidè exhibens, denudaret. Nunc autem ab ipſis etiã ruſticis ipſorum error deprehendi poteſt.

Apollonio 214.

Eleemoſynam à probro & contumelia puram atque immunem eſſe oportet. Nã qui ei hæc adiungunt, fragranti vnguento cœnum admiſcent, atque accipientium animas percutiunt. Quæ enim cum probro porriguntur, etiamſi maxima ſint, accipientibus minimè iucunda ſunt: tametſi alioqui neceſſitate conſtricti contumelias tacitè ferãt. Cùm autem etiam perexigua ſunt, atque cum contumelia præbentur, intolerandam quandam egentium animis tempeſtatem pariunt. Nam de iis qui non modò nihil largiuntur, ſed etiam pauperes conuitiis & maledictis inceſſunt, ne mentionem quidem facere opus eſt. Omnem quippe feritatis & crudelitatis immanitatem exceſſerunt. Eos enim qui ad ſe, tanquam ad portum, appellunt, peſſundant, dum nec ea, quorum penuria laborant, ſuppeditant, & præterea contumelias adiiciunt. Quocirca pauperibus leniter & placidè reſpondere oportet, ac pro viribus præbere, atque eleemoſynam, tanquã ingenuam quãdam & nobilem virginem, occultare, ac non omnibus eam propalare. Quòd ſi quis vnde ſupplicis hominis calamitati ſolatium afferat, non habeat, pacato ac leui animo ipſi reſpondeat. Enim: Melior eſt ſermo quàm donum: & vtrumque apud virum gratioſum.

Euoptio Epiſcopo. 215.

Tu quidem, vulgi fortaſſe ſententiam ſequens, grauiùs enim peccaſſe dixiſti, qui virgini vim attulit, quàm qui eam ad ſtuprum induxit. Ego verò ipſam rei naturam attendens, ſic exiſtimo (etſi enim nouum & inſolens eſſe videbitur quod dicturus ſum, tamen, quia verum eſt, id dicam) eum qui ſermonis blanditiis eam illexit, flagitioſiorem ac ſceleratiorem eſſe. Hic enim perſuaſio vi atrocior eſt: quòd illa plectatur, hæc veniam conſequatur. Nam ille violato corpore, mentem puram atque integram ſeruauit. Hûc autẽ corrupta prius anima, ita demum ad inferendam corpori contumeliam ſe contulit. Atque ille quidem à crimine immunem, hic autem pœnæ obnoxiam eam reddidit. Etenim illius contumelia non vltra corpus progreſſa eſt: huius autem, ad animam vſque aſcendit. Atque ea quidem, quæ vim perpeſſa eſt, excuſationem, ea autem quæ ſtuprum ſibi perſuaderi paſſa eſt, pœnam nulla deprecatione auertendam habet. Illa enim pœnas etiam ab eo, à quo compreſſa eſt, expetere poteſt: hęc autem in reprehenſione eſt. Atque illa quidem odio, hæc autem miſerationi optimo iure eſt. Nam illius cõtumelia corpus quidem attigit, mentem autem minimè attingit: huius autẽ & corpus & anima contaminata ſunt. Quòd ſi rationes humanas hæc eſſe exiſtimas, hãc legẽ è cælis recitabimus. Quidnam igitur ait? Siquis virginẽ in ſolitudine compreſſerit, hunc extremo ſupplicio afficite, eam autem ſeruate: Clamauit enim adoleſcentula; & non erat, qui ſuccurreret. Ei autem quæ in vrbe hoc perpeſſa fuerit, nec clamorẽ ediderit, certiſſima pœna conſtituta eſt. Idque optimo iure. Nam in deſerto loco, non erat qui opẽ ferret: ac propterea, quæ contumelia affecta eſt, venia digna eſſe iudicata eſt. Quæ autem in ciuitate hoc pertulit, ac ſceleri tacita aſſenſit, nec exiſtimauit, atque eorum, qui vim cohibere poterant, opem implorauit, morte haud iniuria mulctata eſt. Quæ cùm ita ſint, omnibus viribus eſt ipſis enitendum, vt puram mentem, atque ab omni macula & ſpurcitia liberam, ac nullo huiuſmodi impetu aut aſſenſu fœdatam & conſpurcatã ſeruent: vt ſi (quod Deus auertat) huiuſmodi quicquam acciderit, incolumen apud incorruptum iudicem, qui intimos quoque cordis receſſus penetrat, nec teſtibus indiget, excuſationem habeant.

τυγχάνει. ἐνταῦθα γὰρ ἡ πειθὼ τῆς βίας ἀργαλεωτέρα δέδεικται, τῷ τὴν μὲν κολάσεως, τὴν δὲ συγγνώμης ἀπολαύειν. ὁ μὲν γὰρ τὸ σῶμα ὕβρισας, τὴν γνώμην καθαρὰν διετήρησεν· ὁ δὲ τὴν ψυχὴν προδιαφθείρας, ὅπως ὅτι τάχιστα τοῦ σώματος ὕβρεν ἐχώρησε· καὶ ὁ μὲν ἀνεύθυνος, ὁ δὲ ὑπεύθυνος τῇ δίκῃ πεποίηκε. τῆς μὲν γὰρ ἡ ὕβρις μέχρι τοῦ σώματος ἔβη· τῆς δὲ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ἀνέδραμε. καὶ ἡ μὲν διαθεῖσα ἀπολογίαν· ἡ δὲ πεισθεῖσα ἀπαραίτητον ἔχει τὴν δίκην. ἡ μὲν γὰρ καὶ δίκας εἰσπράξασθαι δύναται τὸν ὑβρίσαντα· ἡ δὲ τῷ διεφθάρθαι τὴν γνώμην ἀναπολόγητος ὅσα συνδιαφθείρεται καὶ τῇ πυρείᾳ. ἡ μὲν γὰρ μέμψεως ἔξω, ἡ δὲ ἴσως καθίσταται. κἀκείνη μὲν ἐλεεῖται, αὕτη δὲ μισεῖται δικαίως. τῆς μὲν γὰρ ἡ ὕβρις τοῦ μὲν σώματος ἥψατο· τῆς δὲ γνώμης οὐχ ἥψατο. τῆς δὲ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν μεμίανται. εἰ δὲ λογισμοὺς οἴῃ ταῦτα εἶναι ἀνθρωπίνους, τὸν νόμον τοῦτον ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀναγνωσόμεθα. τί φησιν, ἐάν τις ἁρπάσῃ παρθένον ἐν ἐρήμῳ; τὸν μὲν ἀποκτείνατε, τὴν δὲ παροικησάτω. ἐβόησε γὰρ ἡ νεᾶνις, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν. τῇ δ' ἐν πόλει τοῦτο παθούσῃ, καὶ μὴ βοησάσῃ, ἀβοήθητος ἡ πειρασία. καὶ μάλα εἰκότως· ἐν μὲν γὰρ ἐρημίᾳ ὁ βοηθήσων οὐκ ἦν· καὶ διὰ τοῦτο ἡ παροινηθεῖσα συγγνώμης ἀξία εἶναι κέκριται. ἡ δ' ἐν πόλει τοῦτο παθοῦσα, τῇ σιγῇ συγκαταθεμένη, καὶ μὴ βοήσασα, μηδὲ καλέσασα τὰς ἀναρίθμους τὴν εἶσαν δυναμένους, ἅπαντας εἰκότως κατακέκριται. ἀκουέτω πάντι θάνατος ἡ τὴν γνώμην καθαρὰν διατηρεῖν ἀμόλυντον, μηδεμιᾷ ὁρμῇ, μηδὲ συγκαθέσει τοιαύτῃ μεμιασμένην, ἵνα καὶ, εἰ μὴ γένοιτο, γένοιτό τι τοιοῦτον, ἀκέραιον ἔχοσι τὴν ἀπολογίαν παρὰ τῷ ἀδεκάστῳ κριτῇ, τῷ καὶ τὰς καρδίας ἐμβατεύοντι, καὶ μαρτύρων μὴ δεομένῳ.

tioſiorem ac ſceleratiorem eſſe. Hîc enim perſuaſio vi atrocior eſt: quòd illa plectatur, hæc veniam conſequatur. Nam ille violato corpore, mentem puram atque integram ſeruauit. Hûc autẽ corrupta prius anima, ita demum ad inferendam corpori contumeliam ſe contulit. Atque ille quidem à crimine immunem, hic autem pœnæ obnoxiam eam reddidit. Etenim illius contumelia non vltra corpus progreſſa eſt: huius autem, ad animam vſque aſcendit. Atque ea quidem, quæ vim perpeſſa eſt, excuſationem, ea autem quæ ſtuprum ſibi perſuaderi paſſa eſt, pœnam nulla deprecatione auertendam habet. Illa enim pœnas etiam ab eo, à quo compreſſa eſt, expetere poteſt: hęc autem in reprehenſione eſt. Atque illa quidem odio, hæc autem miſerationi optimo iure eſt. Nam illius cõtumelia corpus quidem attigit, mentem autem minimè attingit: huius autẽ & corpus & anima contaminata ſunt. Quòd ſi rationes humanas hæc eſſe exiſtimas, hãc legẽ è cælis recitabimus. Quidnam igitur ait? Siquis virginẽ in ſolitudine compreſſerit, hunc extremo ſupplicio afficite, eam autem ſeruate: Clamauit enim adoleſcentula; & non erat, qui ſuccurreret. Ei autem quæ in vrbe hoc perpeſſa fuerit, nec clamorẽ ediderit, certiſſima pœna conſtituta eſt. Idque optimo iure. Nam in deſerto loco, non erat qui opẽ ferret: ac propterea, quæ contumelia affecta eſt, venia digna eſſe iudicata eſt. Quæ autem in ciuitate hoc pertulit, ac ſceleri tacita aſſenſit, nec exiſtimauit, atque eorum, qui vim cohibere poterant, opem implorauit, morte haud iniuria mulctata eſt. Quæ cùm ita ſint, omnibus viribus eſt ipſis enitendum, vt puram mentem, atque ab omni macula & ſpurcitia liberam, ac nullo huiuſmodi impetu aut aſſenſu fœdatam & conſpurcatã ſeruent: vt ſi (quod Deus auertat) huiuſmodi quicquam acciderit, incolumen apud incorruptum iudicem, qui intimos quoque cordis receſſus penetrat, nec teſtibus indiget, excuſationem habeant.

Ἀπολλωνίῳ. σιδ.

Τὴν ἐλεημοσύνην χρὴ καθαρὰν ὕβρεως καὶ ὀνειδους εἶναι. οἱ γὰρ ἐκείνῃ ταῦτα μιγνύντες, εὐάδει μύρῳ δυσώδη κιρρῶσι κόρρορον, καὶ τὰς τῶν λαμβανόντων πλήττουσι ψυχάς· τὰ γὰρ μετ' ὀνείδους παρεχόμενα κἂν μέγιστα ᾖ, ἧττον ἥδεται τοῖς λαμβάνουσι, κἂν ἀναγκαίως τῇ τοῦ ἀνάγκην σιγῇ τέτηκωσι τὰς ὕβρεις. ὅταν δὲ καὶ ἐλάχιστα ᾖ, καὶ μετ' ὕβρεως παρέχηται, ἀφόρητόν τινα χειμῶνα ταῖς ψυχαῖς τῶν πενομένων τίκτει. πεινῶν γὰρ τοῦ μὴ παρέχοντος, ἀλλὰ καὶ λοιδορουμένου, δεινὸν μεμνῆσθαι χρή· πᾶσαν γὰρ ὑπερβεβήκασι θηριωδείας ἀγριότητα. τοὺς γὰρ πρὸς αὐτοὺς, ὡς πρὸς λιμένα, καταίροντας καταδύουσι, μήτε τὴν ἀναγκαίαν πληροῦντες χρείαν, ἀλλὰ καὶ ὕβρεις προστιθέντες. χρὴ τοιγαροῦν πρᾴως ἀπαντᾶν τοῖς δεομένοις, καὶ κατ' δύναμιν παρέχειν, κρύπτειν τε ἐλεημοσύνην, ὡς τὴν ἐλευθέραν τινὰ καὶ εὐγενῆ καὶ σώφρονα παρθένον, καὶ μὴ πᾶσιν αὐτὴν ἐκπομπεύειν. εἰ δὲ μὴ ἔχοι τις δι' ὧν τὴν δεομένην ἐπικουρήσεται τὸν ἱκέτην, ἀπρεπέτω αὐτῷ εἰρηνικὰ ἐν παραύτῃ. ἰδοὺ γὰρ λόγος κρείττων δόματος ἀγαθοῦ, καὶ ἀμφότερα παρὰ ἀνδρὶ κεχαριτωμένῳ.

Εὐοπτίῳ ἐπισκόπῳ. σιε.

Αὐτὸς μὲν τῇ τοῦ πολλῶν ἁμαρτίᾳ ἴσως ἐπόμενος χαλεπώτερον ἔφης τὸν βιασάμενον παρθένον τῷ πείσαντος· ἐγὼ δ' αὐτῇ τῷ πράγματος προσέχων τῇ φύσει, ἠνεύρισκον εἰ γὰρ καὶ παράδοξον εἶναι δόξει τὸ λεχθησόμενον, ἀλλ' ὅμως ἀληθὲς ὂν λελέξεται, ὅτι ὁ πείσας τῷ βιασαμένῳ ἐναγέστερος τυγχάνει.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dionyſio. 216.

Quoniam ex me per literas ſciſcitatus es, quidnam illud ſibi velit, Non enim eſt poteſtas niſi à Deo, ac dixiſti, Quid igitur? omníſne, qui imperium gerit, à Deo inſtitutus eſt? hoc dixerim, te mihi videri (ac velim ne mihi ſuccēſeas: nihil enim futile dicam) aut Apoſtolicas voces minimè legiſſe, aut certè non animaduertiſſe atque intellexiſſe. Neque enim dixit Paulus, Nō eſt præfectus niſi à Deo: verùm de re ipſa diſſerit, his verbis vtens, Non enim eſt poteſtas niſi à Deo. Nā quòd inter homines imperia & magiſtratus ſint, atque alij imperēt, alij pareant: ac nō temerario & cęco impetu omnia ferantur, populis videlicet, fluctuū inſtar huc atq; illuc ſeſe agitātib°, hoc à diuina ſapientia proficiſci ait. Quoniā enim qui dignitate pares ſunt, bellum plerūque excitare ſolēt, idcirco populare imperium minimè eſſe permiſit, ſed regnū. Ac poſt illud multa alia imperia effecit. Quænam tandem, inquis? Præfecti ac ſubditi, viri & vxoris, patris & filij, ſenis & iuuenis, heri & ſerui, magiſtri & diſcipuli. Quin in brutis etiam animantibus idem perſpicere liceat. Atque hoc apes comprobant, quæ Regis imperio ſubſunt, & grues, & ſylueſtrium pecudum greges. Quòd ſi mare quoque conſideres, ne id quidem huiuſce diſciplinæ expers eſſe comperietur. Multa enim illic piſcium genera ſub vnius piſcis principatu ac velut imperio militari cenſentur. Vnde etiam longas peregrinationes ſuſcipit. Siquidem vbique moleſtiſſima res eſt ſublatio principatus, confuſioníſque ac perturbationis cauſa. Quo etiam fit, vt ne in corpore quidem, quod vnum eſt, pari dignitate omnia ſint, verùm ex mēbris alia præſint, alia ſubſint. Quocirca rem ipſam, poteſtatem inquam, hoc eſt imperium & regnum à Deo formatum atque inſtitutum eſſe profitendū eſt, vt ne ornatus in ſtatum inornatum degenerer. Quòd ſi quis impius ac ſacrilegus in illud irruperit, haudquaquam ſcilicet hunc à Deo creatum ac deſignatum eſſe

Διονυσίῳ. σιϛ'

Ἐπειδὴ γέγραφας, τί ἐστιν. ἡ γὰρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, καὶ ἔφης. πρὸς σοῦ, πᾶς ἄρχων ὑπὸ θεοῦ κεχειροτόνηται, φήσαμι, ὅτι δοκεῖς μοι, καὶ μοι μηδὲν ὀργισθῇς. ἡδὺ γὰρ φλύαρον ἐρῶ, ἢ μὴ ἀναγκαίαν τὰς ἀποστολικὰς ῥήσεις, ἢ μὴ νενοηκέναι. ὁ γὰρ Παῦλος οὐκ εἶπεν. ἡ γάρ ἐστιν ἀρχὴ εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ. ἀλλὰ περὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ διαλέγεται λέγων. ἡ γὰρ ἐστιν ἐξουσία, εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ. τὸ γὰρ εἶναι ἀρχὰς ἐν ἀνθρώποις, καὶ τοὺς μὲν ἄρχειν, τοὺς δ' ἄρχεσθαι, καὶ μὴ ἁπλῶς μηδ' ἀνέδην ἅπαντα φέρεσθαι, ὥσπερ κυμάτων τῆδε κἀκεῖσε τοῦ δήμων θεσπεσιομένων, τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ἔργον εἶναι φησίν. ἐπειδὴ γὰρ τὸ ὁμόπτιμον οἶδε πολλάκις πόλεμον ἀναῤῥιπίζειν, οὐκ ἄφηκε δημοκρατίαν εἶναι, ἀλλὰ βασιλείαν. εἶτα μετὰ ταῦτα πολλὰς ἐποίησε τὰς ἀρχάς. ποίας φησίν. ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου, ἀνδρὸς καὶ γυναικός, παιδὸς καὶ παιδός, πρεσβύτου, καὶ νέου. δεσπότου, καὶ δούλου. διδασκάλου, καὶ φοιτητοῦ. καὶ τοῖς ἀλόγοις δὲ ζώοις τὸ ὡσαύτως ἴδοι τις ἄν, καὶ τοῦτ' ἐγγίνεται αἱ μέλισσαι ὑπὸ βασιλεῖ τεταγμέναι, καὶ αἱ γέρανοι, καὶ αἱ ἀγέλαι τῶν ἀγρίων προβάτων. εἰ δὲ ἡ τῶν βάλανον σκοπεῖς, ἡδ' αὐτὴ ταύτης ἕνεκεν εὑρέθησεται τῆς εὐταξίας. πολλὰ γὰρ καὶ κεῖ τῶν γενῶν ὑφ' ἑνὶ τάττεται τῶν ἡγεμόνων καὶ στρατηγεῖται. διὸ καὶ μακρὰς ἀποδημίας στέλλεται. ἡ γὰρ παιδαγωγοῦ ἡ ἀναρχία ἀργαλεώτατον, καὶ συγχύσεως καὶ ἀκοσμίας αἴτιον. διὸ καὶ τῷ σώματι ἐνὶ ὄντι ἡ πάντα ὁμότιμα, ἀλλὰ τὰ μὲν ἄρχει τῶν μελῶν, τὰ δὲ ἄρχεται. αὐτὸ δὴ οὖν τὸ πρᾶγμα τὴν ἐξουσίαν φημὶ τυγχάνει τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετυπῶσθαι λέγειν θέμις, ἵνα μὴ ὁ κόσμος εἰς ἀκοσμίαν ἐμπέσῃ. εἰ δέ τις ἀλλήν

ἀλλήλους ἀγνώμως εἰς ταύτην εἰσέκαμασεν, ἡ δήπου τοῦτον παρὰ θεοῦ κεχειροτονῆσθαι φαμέν, ἀλλὰ συγκεχωρῆσθαι, ἢ πρὸς τὸ πᾶσαν τὴν οἰκείαν πονηρίαν ὥσπερ ὁ Φαραὼ ἐξεμέσαι. καὶ οὕτως δίκην δοῦναι τὴν ἐχάτην, ἢ πρὸς τὸ σωφρονίσαι τοὺς ἀμύητος διαμένοντας, ὥσπερ ὁ Βαβυλώνιος τοὺς Ἰουδαίους.

Ησαΐα. σιζ.

Δίκη, ὦ πόσε καλέσας ἀξίως προσειπών, τὰ γινόμενα πράγματα ἐποπτεύει, τιμωρὸς τῆς ἀδίκου πραττόντων. καὶ οὐκ ἔστιν ἀνεπιτρόπευτα τὰ τῇδε. τοῦτο οὖν γνοὺς, φεῦγε τὸ ἀδικεῖν, ἵνα καὶ πλὴν τιμωρίαν διαφύγῃς.

Esaiæ. 217.

Vis numinis vltrix (ô quonam te nomine dignè appellem!) mortalium res inſpectat, eos qui ſcelerati aliquid admittunt, puniens. Nec res humanæ eo ſtatu ſunt, vt nemo eas curet ac moderetur. Hoc igitur cùm cognitum & exploratum habeas, iniuſtitiam fuge, vt pœnā quoque fugias.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. σιζ.

Ἐπειδὴ γέγραφας, ὡς εὖ ποιῶν πάντα τρόπον ἔστιν σε, καὶ ὑπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γλώττης ὅπως τὰς σὰς ἀκοὰς, διδασκαλίαν ἀξίαν φήμης μετεχούσαν, ἀντεπιστέλλω, ὅτι εἴπ ἐπιφέλεται παρ' ἡμῶν δεξιὸν, τοῦτο τῆς ἄνωθέν εἶναι νόμιζε χάριτος, τῆς καὶ ἰδιώτας σοφιζούσης.

Hermogeni Epiſcopo. 218.

Quoniam ſcripſiſti me, vt par eſt, omni ratione te paſcere, atque à lingua mea in tuas aures per doctrinam commemorationē dignam deriuo, illud reſcribo, quòd ſiquid commodi atque eruditi à me ſcribitur, hoc diuinæ ac cæleſtis gratiæ eſſe exiſtimare debes, quæ rudes etiam & imperitos ſapientes efficit.

Ἑρμίνῳ κόμητι. σιθ.

Νυνὶ μᾶλλον ὅτε ἄρχης ἐπέβης, ἀοίδιμος ἂν γένοιο καὶ ζηλωτὸς, εἰ τοὺς ἀδικήσαντας μὴ ἀμυνῇ, ἀλλὰ καὶ νῦν μάλιστα πάντων τῆς λυπηρῶν λήθην ποιήσῃ, ὅτε μάλιστα τὸ δύνασθαί σε αὐτοὺς τιμωρήσαι παρέχει ἡ τῆς ἀρχῆς ἐξουσία.

Hermino Comiti. 219.

Nunc cùm ad imperium euectus es, maiorem tibi nominis celebritatem atque admirationem comparabis, ſi eos, à quibus iniuria affectus es, minimè vlciſcaris: ac nunc maximè omnes moleſtias obliuioni mandes, cùm maximè ipſos vlciſcēdi poteſtatē imperij licentia tibi præbuit.

Ἡρακλείδῃ ἐπισκόπῳ. σκ.

Ὅτῃ πεῖρα τὴν φήμην ὑπερβαίνων, καὶ κρείττων ἀκοῆς, εἰς θέαν ἐρχόμενος, ὅτος ἐκότως, καὶ ἐγκωμίων κρείττων ὤφθη, ἐλέγχων τοὺς λόγους, ὡς τῆς ἑαυτοῦ ἀξίας καταδεεστέρους. ἀλλ' ἐπειδὴ εἰ καὶ ἡττῶνται οἱ λόγοι, ἀλλ'

Heraclidi Epiſcopo. 220.

Qui experimento famam ſuperat, cuiuſque aſpectus & præſentia rumorem antecellit, hic demum meritò laudes etiam vincit, ſermones coarguens, vt dignitate ſua inferiores. Verùm quoniam, & ſi ſermones vincuntur, mentem tamen victo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

riam adipisci oportet, audendum est, ac faciendum, vt laudes eas, quæ probis & virtute prædítis viris insunt, exponamus, ac literis mandemus. Triplex enim hinc commodum oritur, nempe vt & syncero animi affectu virtutem complectamur (nemo enim improbus viros probos laudare sustinet) & ab inuidia puri atque immunes simus, vt pote eorum, à quibus superamur, virtutum prærogatiuas minimè prementes & occultantes: ac denique improbi aut pudore suffundantur, aut ad officium reuocentur. Quorum vtrumque ipsis vtile est.

Lampetio Episcopo. 221.

Ne hoc nomine indigneris (ô conspicue improbotũ odij alumne) quod Eusebius, impietatis, vt scripsisti, plenus, immane atque implacabile cum his qui rectè & ex virtute viuunt, bellum gerens, cum his qui vitium amplectuntur, amicitię fœdus init: nec quòd aut habentibus, si pecunias non accipiat, bellum infert, aut, nec bello eos lacessat, tanta accipit, quanta, si bellum intulisset, diripere potuisset. Verùm diuinam sententiam expecta.

Eidem. 222.

Quandoquidem diuina prouidẽtia, quò magis suæ salutis prodigos eos, qui peccant, esse conspicit, eò magis ipsorum saluti consulit, idcirco regio & humano lenitatis præconio vtens, clamat, pœnitentiam agite: appropinquauit regnum cælorum. Quòd si ij, qui peccant, admonitionem hanc contemnentes ac pro nihilo putantes, lenitatem hanc, vt incuriam, damnarint, fortasse quidem in hac quoque vita, prorsus autem cùm vindicandorum scelerum tempus aduenerit, non iam iis parcet, qui sibiipsis parcere recusarunt, verùm acerbissimas ab iis, à quibus ipsius lenitas contempta est, pœnas exiget. Eóque spectat illud Scripturæ, quod ex me intelligere cupiisti, Tacui, num etiam semper tacebo, ac sustinebo? Emouebo atque exsic-

τὴν γνώμην νικᾷν, τολμᾶν χρὴ καὶ τὰ πρόσφορα ἐγκώμια τοῖς φιλαρέτοις λέγειν τε καὶ γράφειν. τέλος γὰρ ἐκ τούτου συμβαίνει καλόν. τό, τε γνησίως ἔχειν πρὸς τὴν ἀρετήν· ὑδεὶς γὰρ φαῦλος τοὺς ἀνδραγαθίας ἐπαινεῖν ὑπομένει· τό, τε φθόνου καθαροὺς εἶναι, μὴ κρύπτοντας τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς τὰ πλεονεκτήματα· τό, τε ποιητὴς, ἢ καταισχύνεσθαι, ἢ σωφρονίζεσθαι, ὧν ἑκάτερον αὐτοῖς λυσιτελεῖ.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. σκα.

Μὴ ἀγανάκτει, ὦ μισοπονηρίας πρόεδρε, εἰ Εὐσέβιος ὁ ἀσεβείας, ὡς γέγραφας, ἀνάπλεως, ἄπονον ἔχων καὶ ἀκήρυκτον πρὸς τοὺς ἀρετῇ συζῶντας πόλεμον, πρὸς τοὺς καλὰς ἀναζωμένους ἀπέδεται, μηδ' ὅπῃ πολεμεῖ τοὺς ἔχοντας, εἰ μὴ λάβῃ χρήματα, ἢ ἵνα μὴ πολεμήσῃ λαμβάνει, ὅσα πολεμῆσαι δύναται, ἀλλὰ τὴν θείαν ἀνάμεσον ψῆφον.

Τῷ αὐτῷ. σκϐ.

Ἐπειδὴ πλείονα ἡ θεία πρόνοια ποιεῖται τὴν φειδὼ τῶν ἁμαρτανόντων, ἢ ὅσον ἐκεῖνος ὁρᾷ ἑαυτῶν ἀφειδοῦντας. ὅθεν τοῦτο βασιλικῷ καὶ φιλανθρώπῳ μακροθυμίας χρωμένῳ κηρύγματι βοᾷ. μετανοεῖτε, ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. εἰ δ' οἱ ἁμαρτάνοντες παρ' ὑδὲν θέμενοι τὴν παραίνεσιν τῆς μακροθυμίας, ὡς ἀμελείας καταψηφίσονται· ἴσως μὲν καὶ πάντως δ' ὅτε ὁ καιρὸς ὑπάρξῃ τῆς δίκης, οὐκ ἐπείσονται τῶν ἑαυτοὺς φειδοῦς μὴ ἀξιωσάντων, ἀλλὰ δίκας σφοδρὰς πράξεται, τοὺς τῆς μακροθυμίας καταφρονήσαντας. διὸ καὶ τοῦτ' ἐρρήθη, ὅτε ἠθέλησας μαθεῖν, Ἐσιώπησα, μὴ καὶ ἀεὶ σιωπήσομαι, καὶ ἀνέξομαι; ἐκ τούτου καὶ ξηρανῶ ἅμα δίκαιον καὶ τοὺς τῇ τοσαύτῃ μακροθυμίᾳ μὴ ὠφεληθέντας, ἀλλ' ἐφόδιον αὐτῇ μείζονα ἁμαρτημάτων πεποιημένους, ταῖς τῆς δίκης ἀναλώμασι πυρείαις.

cabo simul. Æquum est enim eos qui nullam ex tanta lenitate vtilitatem acceperunt, verùm ab ea grauiorum scelerum occasionem traxerunt, diuinę iustitiæ supplicijs atque tormentis constrictos teneri.

Ἀλυπίῳ ἐπισκόπῳ. σκγ.

Εἰ τὰς πυρείας μείζους εἶναι τῷ πλήθει τῶν συνειδότων εἰκότως κρίνομεν, αἱ γὰρ λανθάνουσαι κουφότεραί πως εἶναι πεφύκασι, ὁποίαν εἰκὸς εἶναι τὴν κόλασιν, ὅταν παρόντων τῶν ἐπουρανίων δήμων, καὶ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος ἐκτεθῇ,

Alypio Episcopo. 223.

Si grauissimas eas pœnas esse meritò iudicamus, quarum multi conscij sunt (nam occultæ leuiores quodammodo esse solent) qualem hunc cruciatum esse verisimile est, cùm præsentibus cælestibus populis atque in hominum omnium oculis & aspectu constituetur?

Ἰσιδώρῳ ἐπισκόπῳ. σκδ.

Οὐδὲ ἐπ' ἄλλῳ μοὶ ἔδοξεν, ὦ ἐμὸν σύμμε, τῶν ὅταν ἡ δικαιοτάτων καλῶν. φανὺς ὁ φθόνος, ἀλλ' ἄρειος καὶ ἀρχαλέος. ὅπου δ' ἀρετῇ, ἧπις κυρίως τῇ τῆς καλῆς κεκλήρωται φύσιν. καὶ πάμπαν ἀπαραμύθητος. τὸ μὲν οὖν μὴ φθονεῖσθαι, ἄλυπον μέν ἴσως, ἀμὴν εὐκλεές. φθόνῳ γὰρ ἂν ἀξίως φράττειν, μήτ' ἐμοί ποτε, μήτε φίλοις ἐμοῖς συμβαίη. χρὴ δὲ φθονούμενον, σώφρονι λογισμῷ τὰς τοῦ φθόνου κακοπαθίας φέρειν.

Alypio Episcopo. 224.

Cùm in nulla alia re bona, aut boni speciem habente (vir mihi cognominis) lenis est inuidia, verùm acerba & truculenta: tum verò in virtute, quæ boni naturã propriè sortita est, consolationem prorsus omnem respuit. Ac quidem inuidia flagrare, molestiæ quidem expers fortasse fuerit, at minimè præclarum & luculentum (nam ita se gerere, vt meritò ipsi inuideatur, velim nec mihi vnquam nec amicis meis contingat) Oportet autem eum, cui inuidetur, inuidiæ malignitates prudenti animo perferre.

Τῷ αὐτῷ. σκε.

Ἐγώ φημι τοῖς οἷς ὑδὲν ἐλλείπεται τῶν ὀφειλόντων πρὸς ἀρετὴν πεφυκέναι· πολλοὶ γὰρ μέγιστον ἀγαθὸν, ὡσαύτως οὐκ ἔστιν ὅτε μὴ ζηλούμενοι τὴν ἀρετὴν, ὃ πάνυ φροντίζουσιν αὐτῆς τοῦτο, εἰ μὴ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει θαρροῖεν· ἀλλ' ἀναφέροιεν πρὸς τὴν θείαν ροπὴν τὰ κατορθώματα, καὶ τῶν παθῶν περιέσεσθαι, καὶ εἰς τέλος πάντως ἥξειν ἀρετῆς. εἰ γὰρ καὶ τὸ κρατεῖν δίδωσι τῶν ἀντιπάλων τὸ ἀνθρωπίνης ῥώμης κρεῖττον, ἀς μηδὲν ἐμποδὼν εἶναι τῇ τοῦ ἀθλητοῦ προθυμίᾳ. ἀλλ' οὐδὲ ὧν τὸ θεῖον ὑπουργεῖ ἀναφέροντι δῆλον,

Ego iis, quibus earum rerũ, quæ ad virtutẽ adipiscendã fieri debẽt, nihil deest (multi quippe, tametsi virtutem maximum bonum, vt reuera est, esse statuant, ipsius tamen haud magnam curam gerunt) hoc dico, ipsos, si modò virium suarum fiducia minimè nitantur, verùm ea quæ rectè & cum laude gerunt, ad diuinam opem referant, & turbulentos animorum motus profligaturos esse, & ad virtutis metam peruenturos. Nam etsi id quod humano robore præstantius est, hoc præbet vt aduersarios quispiam superet: tamen cui diuinũ numen auxilio est, victoriam scilicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipſi acceptam ferenti, huic contrà, ſi ſibi laudem aſcribat, minimè mirandum eſt, ſi quominus victoriam adipiſcatur, impedimentum afferat.

ὅπ πρὸς αὐτὸ τὴν νίκην, τάτῳ ῥᾴδίν κρεῖττον, εἰ ἐμποδὼν εἴη πρὸς τὴν νίκην.

Eidem. 226.

Breuiter dicere volo, quod perſpicuis verbis eloqui nolo. Si malus eſſet, qui ab inſidiantibus contumelia afficitur (ſcis de quo loquar) eos, à quibus nunc maledictis inceſſitur, ſummos laudum ſuarum præcones nunc haberet.

Τῷ αὐτῷ. σκς.

Συντόμως φράσαι θέλομι, ὁ φράσαι σαφῶς ἐβούλομι. εἰ κακὸς ἦν ὁ παρὰ τῶν ἐπιβουλευόντων παροινούμενος· οἷσθα δ' ὃν λέγω, τοὺς νῦν λέγοντας κακῶς, εἶχεν ἂν ἄκρους ἐπαινέτας.

Eidem. 227.

Quiſquis probitatis particeps eſt, huic virtutem honore affici gratiſſimum erit. Quemadmodum enim ſi Legiſlator quiſpiam maximas flagitiis pœnas conſtituat, haudquaquam ipſe ad perpetrandum flagitium paratus eſſe exiſtimandus eſt: eodem modo cùm quis eximia & ſingularia virtutis præmia audiens, voluptate afficitur, ad omne virtutis genus propenſus ac paratus eſſe exiſtimatur: atque bonis quidem omnibus refertus, nullo autem malo infectus. Nec verò mirum atque abſurdũ eſt, quòd probi viri virtutem admirentur, atque amore complectantur.

Τῷ αὐτῷ. σκζ.

Πᾶς ὅτῳ μέτεστι καλοκαγαθίας, ἀσμενίσεται τῆς ἀρετῆς τιμωμένης. ὥσπερ γὰρ εἴτις νομοθέτης μεγίστας κολάσεις τοῖς ἀδικουμένων πάσχοι, οὐκ ἂν αὐτὸς γε ῥᾳδίως παρασκευάζοιτο ἀδικεῖν νομοθέτην· ὕτως ὅταν τις ἐπαφρυεῖς τὰς τῆς ἀρετῆς ἀμοιβὰς ἀκούων ἑτοῖμος εἶναι δόξει. καὶ ἀγαθῶν μὲν πάντων ἔμπλεως, κακοῦ δὲ οὐδενός. καὶ θαυμάζεται γὰρ καὶ φιλεῖται τὴν ἀρετὴν παρὰ πᾶσιν ἀσπαζόμενος.

Antoxæ Scholaſtico. 228.

Huius auctoris liber aduerſus Gentiles.

Quòd diuinatio ars apud Gentiles nugarum plena erat, atque incaſſum omniũ ore celebrabatur, in libro aduerſus Gentiles à me demonſtratum eſt. Quoniam autem Homerum vt ſapientiſſimum teſtem producis, eundem viciſſim aduerſum te producã. (Graue enim atque auctoritatis plenum illud etiam teſtimoniũ eſt, quod ab hoſtibus ſumitur.) Nam cùm Helenũ, qui vaticinandi artem profitebatur, inducit, Alexandrum fratrem monentem, vt pugna cuoleret, profectúſque in vrbem Mineruæ vnà cum mulierculis vota faciat, ac poſtea eas quidem precantes, ipſam autem eorum preces aſpernantem, ac deinde vatem cum hortantem vt Græcorum præſtantiſſimum ad ſingulare certamen prouocet, cui cùm ipſe morem ipſi geſſiſſet, ac prouocaſſet, victus ſit, vulnúſque acceperit, atque aliquo, qui pugnam dirimeret, opus habuerit, an non vel pueris ipſis admodum perſpicuum eſt, cum diuinatio velut alapam in malam impingere, aut etiam ipſius ſtoliditatem atque arrogantiam irridere, vt quæ in prædicendo quidem, ac læta ſpe oſtentanda, temeritate atque inſolentia efferatur, cæterùm in fine coarguatur, atque à vero aberret? Id certè cuiuis manifeſtum eſt. Quòd ſi complurib⁹ locis vatum & aruſpicum, atque eorum, qui ſomnia interpretantur, mentionem facit, haud mirum videri debet. Poëſis enim figmenta interdum expetens, mẽdacium pro materia habet, atque præ voluptate præpoſtera iudiciique experte inſolescens petulanter ſe iactat & luxuriat, fabuloſum ac theatricum narrationis genus oſtentans. Adeò enim veritatem nihil curat, vt etiam Haliothis filios inani potiùs labore ſe cruciantes, quàm ingens aliquod facinus perpetrantes inducens, his verbis vtatur:

Οἱ δὲ μαντικὴ ὕθλος ἦν παρ' ἕλλησι, καὶ μάτην ἐθρυλλεῖτο. δέδεικται μὲν μοι ἐν τῷ πρὸς ἕλληνας λόγῳ. ἐπεὶ δ' Ὅμηρον ὡς σοφώτατον μάρτυρα προβάλλῃ, τὸν αὐτὸν ἀντιπροβαλοῦμαι· σεμνὴ γὰρ καὶ ἡ παρὰ τοῦ ἐμοῦ μαρτυρία. ὅταν γὰρ ποιῇ τὸν Ἕλενον μάντιν ὄντα, Ἀλέξανδρῳ τ' ἀδελφῷ προσκελευόμενον, τῆς μὲν μάχης ἀποπαῦναι, εὔξασθαι δὲ τῇ Ἀθηνᾷ μετὰ τῶν γυναικῶν ἐν ἄστει γενόμενον· εἶτα τὰς μὲν εὐχομένας, τὴν δὲ ἀνανεύσασαν· αὖθις δὲ τὸν μὲν μάντιν προσκελευόμενον εἰς μάχην προσκαλεῖσθαι τὸν ἄριστον τῶν ἑλλήνων· τὸν δὲ πειθόμενον, καὶ προσκαλούμενον, ἀπωθούμενον δὲ

Ἀρποκρᾷ σχολαστικῷ

Ὅπ ἡ μαντικὴ ὕθλος ἦν παρ' ἕλλησι, καὶ μάτην ἐθρυλλεῖτο. δέδεικται μὲν μοι ἐν τῷ πρὸς ἕλληνας λόγῳ. ἐπεὶ δ' Ὅμηρον ὡς σοφώτατον μάρτυρα προβάλλῃ, τὸν αὐτὸν ἀντιπροβαλοῦμαι· σεμνὴ γὰρ καὶ ἡ παρὰ τοῦ ἐμοῦ μαρτυρία. ὅταν γὰρ ποιῇ τὸν Ἕλενον μάντιν ὄντα, Ἀλεξάνδρῳ τ' ἀδελφῷ προσκελευόμενον, τῆς μὲν μάχης ἀποπαῦναι, εὔξασθαι δὲ τῇ Ἀθηνᾷ μετὰ τῶν γυναικῶν ἐν ἄστει γενόμενον· εἶτα τὰς μὲν εὐχομένας, τὴν δὲ ἀνανεύσασαν· αὖθις δὲ τὸν μὲν μάντιν προσκελευόμενον εἰς μάχην προσκαλεῖσθαι τὸν ἄριστον τῶν ἑλλήνων· τὸν δὲ πειθόμενον, καὶ προσκαλούμενον, ἀπωθούμενον δὲ

καὶ προσκόμβρον, καὶ ἁλιλυθήναι δόμβον, ἀφ' οὗ δῆλός ὅτι καὶ τοῖς κομῳδηπτίοις τῶν μαντικῶν, οἷον ὅτι κόρρης ῥαπίζων, ἢ καὶ καταγελῶν τῆς ἀβελτηρίας αὐτῆς καὶ ἀλαζονείας, ὡς θρασυνομένης μὲν ἐν τῷ προαγορεύειν καὶ ἐλπίδας ζηρὰς ἐμποιεῖσθαι. ἐν δὲ τοῖς πέρασι ἐλεγχομένης καὶ ἀλαμπετανύστου, σαπρόν που δῆλόν ὅτι. εἰ δὲ πολλαχοῦ μάντεις φάσκει, καὶ θυοσκόπους, καὶ ὀνειροπόλους, θαυμαστὸν οὐδέν. ἡ γὰρ ποιητικὴ, ἔστι ὅπου τὸ μυθῶδες ὑπερποθοῦσα, ὕλην ἔχει τὸ ψεῦδος, καὶ ὑφ' ἡδονῆς ἀκέστῳ θρασυνομένη ἐξυβρίζει καὶ ὑλομανεῖ τὸ μυθῶδες καὶ θεατρικὸν ὑπεδεικνυμένη. πρόσθυτον γὰρ αὐτῇ οὐ μέλει τῆς ἀληθείας, ὡς καὶ τοὺς παῖδας ἁλῶναι ἐπάρασαν ματαιοπονοῦντας μᾶλλον ἢ μεγαλυφηῶντας φάναι, Οὔταν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θεῖναι. αὐτὰρ ἐπ' Οὔτῃ Πήλιον εἰνοσίφυλλον, ἵν' οὐρανὸς ἄμβατος εἴη. ἔνθα πιθήσασα αὐτοὺς κρατήσαι εἰ ἠβήσαι, γνώμην ἀποφαίνεται ἀπαίδευτον καὶ ἀφιλόσοφον φράζουσα, καὶ οὐκέτ' ἐξετέλεσαν, εἰ ἥβης μέτρον ἵκοντο. ὄφελμι γὰρ τρία ὄρη ἀλλ' ὄφελ' εἰ πᾶσα ἡ γῆ πλαθείη καὶ μετασιοθείη πρόπολον κίονος, ἐφάψεται τῆς οὐρανίης ἀψῖδος· καὶ μάλιστα χῆ τὸν λόγον τὸν γῆν κέντρον εἶναι τῷ οὐρανῷ· κέντρον γὰρ περιφερείας οὐκ ἂν ποτε ἅψοιτο.

stantiſſimum ad ſingulare certamen prouocet, cui cùm ipſe morem ipſi geſſiſſet, ac prouocaſſet, victus ſit, vulnúſque acceperit, atque aliquo, qui pugnam dirimeret, opus habuerit, an non vel pueris ipſis admodum perſpicuum eſt, cum diuinatio velut alapam in malam impingere, aut etiam ipſius ſtoliditatem atque arrogantiam irridere, vt quæ in prædicendo quidem, ac læta ſpe oſtentanda, temeritate atque inſolentia efferatur, cæterùm in fine coarguatur, atque à vero aberret? Id certè cuiuis manifeſtum eſt. Quòd ſi complurib⁹ locis vatum & aruſpicum, atque eorum, qui ſomnia interpretantur, mentionem facit, haud mirum videri debet. Poëſis enim figmenta interdum expetens, mẽdacium pro materia habet, atque præ voluptate præpoſtera iudiciique experte inſolescens petulanter ſe iactat & luxuriat, fabuloſum ac theatricum narrationis genus oſtentans. Adeò enim veritatem nihil curat, vt etiam Haliothis filios inani potiùs labore ſe cruciantes, quàm ingens aliquod facinus perpetrantes inducens, his verbis vtatur:

Oſſæum his montem ſtudio fuit addere Olympo,
Ac rurſum excelſo ſuperaddere Pelion Oſſæ:
Aethereas poſſent vt ſic conſcendere ad arces.

Ac deinde illud credes, eos, ſi ad florentẽ ætatem peruenieſſent, victoriam adepturos fuiſſe, inſcitam ac Philoſophiæ expertem ſententiam pronunciat, dicens,

Idque peregiſſent, niſi mors truculenta, priuſquã
Creuiſſent, Stygias dmbos miſiſſet ad vmbras.

Non enim dicam tres montes, ſed nec ſi terra vniuerſa effingeretur, atque columnæ in modum erigeretur, cælestem axem attingeret: ac præſertim, iuxta eorum ſententiam qui terram centrum cæli eſſe aſſerunt. Centrum quippe circunferentiam haud vnquam attigerit.

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ. σκθ.

Ὁ ἐν ἀρχῇ τῆς ἀληθείας ἐκπίπτων, πάντως σκυλιωθήσεται τῷ προκειμένῳ, καὶ εἰς αἰσχρὸν καταφρέψει τέλος.

Theodoſio Scholaſtico. 229.

Qui in principio à veritate excidit, proſus ab eo quod ſibi propoſuit, exturbabitur, atque in fœdum finem deſinet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Zoſimo Maroni. 230.

Aiunt nonnulli, ne Metrodorum quidē Epicureum ita per res ipſas Epicuri, qui ab omnibus ſapientibus abdicatus & proſcriptus eſt, dogmata confirmaſſe, vt miſera veſtra trinitas confirmat. Quamobrem ſi vera loquuntur, impudicitiæ veſtræ ac laſciuiæ finem imponite. Sin minus, pudicitiæ hærete.

Theodoſio Epiſcopo. 231.

Vereor quidem dicere, ne adularividear (omnium enim leuiorum vitiorum turpiſſimum eſſe adulationem exiſtimo) dicam tamen à veritate coactus. Nemo, vt opinor, imò vt perſuaſum habeo, eas animi dotes atque virtutes, quæ in te inſunt, verbis vllis conſequi poſſit, ne ſi decem quidem linguas, ac decem ora, parémque linguis animarum numerum habeat.

Dionyſio Presbytero. 232.

Qui, cùm nullum in ſe bonum agnoſcit, verborum modeſtia vtitur, ignoſcēs, vel agnoſcens potiùs, ac non modeſtus eſt. At qui poſt multas virtutes ſummiſſe de ſe ſentit, is demum propriè eſt, qui modeſtum ſe præbere nouit.

Martiniano. 233.

Corporum amorem, vt qui actis quidē ſit, verum celeriter extinguatur, ob eam cauſam pictores cum facibus & pennis depingunt: quoniam nunc libidinem inflammat, nunc rurſum ob ſaturitatem auolat. At pecuniarum amorem nemo vnquam aut fingere, aut ſcribere auſus eſt. Cuius rei hæc fortaſſe cauſa eſt, quia ne amor quidē eſt, ſed inſanabilis furor. Aut hæc fortaſſe, quia nec fingi nec deſcribi poteſt. Neque enim quinquaginta duntaxat capita habet, vt fabuloſa illa hydra, per quæ ad inexplebilem ventrem cibos tranſmiſerat, nec inſaturabilis illius portenti inſtar afficitur, nec denique Briarei in modum centum duntaxat manibus armatus eſt. Quin ne pennas quidem habet, ſatiari enim atque expleri neſcit. Quonā itaque modo quiſpiam huiuſmodi monſtrum effingere aut pingere queat, cū quo Scylla comparata fidem inueniſſet, etſi alioqui incredibilis. Verùm quoniam oratio quouis colore expreſſior eſt, ac quauis cera ad effingendum mollior, quantum licebit, eum deliniare conabitur: non quòd id perfectè atque abſolutè conſequi poſſit, ſed vt belluinam ipſius & inamœnam inſaniam iis, qui eo capti ſunt, inuectiua oratione proſcindat. Mihi enim puero haudquaquam ſimilis eſſe videtur (non enim amor, ſed perſpicuus furor) verùm fœminæ cuidam (nam hoc quoque amentiæ ipſius atque improbitatis indicium ſit) belluina forma præditæ, ignémque ſpiranti, ac ſexcentas viperas crinium loco in capite habenti, perpetuò ſibilātes ac mortiferum venenum euomentes, ſexcentas item manus vnguibus abundantes, quarū opera & adiumento alios lacerat, alios ſagittis impetit, ab aliis pecunias extorquet, ac denique ſexcenta ora. Neque enim minatur duntaxat, aut calumnias ſtruit: verùm etiam adulatur, ac ſeruilem in modum alloquitur, & peierat, turpiſque quæſtus cauſa innumeras occaſiones excogitat. Quin oculos habet, non, vt naturę conſentaneum eſt, cernentes, aut quenquā verentes, non amicum, non fratrem, non cognatum, non benefactorem, verùm aſperum quiddam, & acre, atque crudele & inhumanum, igneúmque obtuentes. Neque enim rerum naturam perſpicit, nec illud animaduertit, quòd perſæpe, cùm permulta mouerit, ad hoſtium manus pecunias tranſmiſerit. Vnde etiam innumeras, ei, qui captus eſt, peccatorum notas inuſſit. Porrò autem aures vſqueadeò ſeptas & obturatas habet, vt nec ſupplices preces, nec gemitus, nec fletus, nec vituperationes habeat. Tantum verò ab eo abeſt vt pennas habeat (quæ ſaturitatem deſignant) vt ne pedes quidem ipſi vir vllus

Ζωσίμῳ, Μάρωνι. σλ.

Φασί τινες, ὡς οὐδὲ Μητρόδωρος ὁ Ἐπικούρειος, ὕπως δι' ὧν πραγμάτων ἐβεβαίωσεν Ἐπικούρῳ τὰ παρὰ πάντων τῶν σοφῶν ἀποκηρυχθέντος τὰ δόγματα, ὡς ἡ ἀθλία ὑμῶν τριὰς· εἰ τοίνυν ἀληθεύσει, παύσασθε τῆς λαχνείας· εἰ δὲ μή, ἴσχεσθε τῆς σωφροσύνης.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. σλα.

Οκνῶ μὲν εἰπεῖν, δι' ὃ μὴ δόξω κολακεύειν· πάντων γὰρ τῶν λεπτῶν παθῶν τὴν κολακείαν αἰσχροτέραν ἡγοῦμαι. φράσω δέ, ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀναγκαζόμενος· ὅτι οὐδείς, ὡς οἶμαι, μᾶλλον δὲ πέπεισμαι, σοὶ τοσούτων πλεονεκτημάτων ἐφικέσθαι δυνηθήσεται, οὐδ' εἰ δέκα μὲν γλώττας, δέκα δὲ στόματα ἔχοι, καὶ ψυχὰς ταῖς γλώσσαις ἰσαρίθμους.

Διονυσίῳ πρεσβυτέρῳ. ρλβ.

Ο μὲν μηδὲν ἑαυτῷ, ὦ σοφὲ, συνειδὼς ἀγαθὸν, μετριολογῶν, συγγνώμων μᾶλλον δὲ ὑπερηφάνων, καὶ ταπεινόφρων ὄντι. ὁ δὲ μετὰ πολλὰ κατορθώματα ταπεινοφρονῶν, ἢ τὸς ὄντι κυρίως, ὁ μετριάζειν εἰδώς.

Μαρτινιανῷ. σλγ.

Τὸν μὲν τῶν σωμάτων ἔρωτα, ἅτε ῥιμιὸν μὲν ὄντα, ταχέως δὲ σβεννύμενον, διὰ τοῦτο οἱ ζωγράφοι σὺν λαμπάσι καὶ πτέρυξι γράφουσιν, ὅτι ποτὲ μὲν ὑπεκκαίει τὰ πάθη καπνίζων ποτὲ δὲ διὰ κόρον ἀφίπταται· τὸν δὲ τῶν χρημάτων οὐδεὶς ὅτε πλάσας, ὅτε γράψας ἐτόλμησε. τάχα μὲν ἐπειδὴ οὐδὲ ἔρως ὄστιν, ἀλλὰ μανία ἀνήκεστος. τάχα δὲ ἐπειδὴ οὔτε πλασθῆναι, ἀλλ' οὔτε γραφῆναι αὐτὸν οἷόντε· οὔτε γὰρ πεντήκοντα μόνον ἔχει κεφαλάς, καθ' τὸν μυθωδέστατον ὕδραν, δι' ὧν τὴ ἀπλη-

πλήρωτον γαστρὶ τὸν τροφὴν ὑποπέμπει. οὐδὲ κατὰ τὸ ἀχόρταστον τέρας ἀφίκεται, οὐδὲ κατὰ τὸν Βριάρεω ἑκατόν χερσὶ μόναις ὅπλισται. ἀλλ' οὐδὲ πτερὰ ἔχει· κόρον γὰρ οὐκ οἶδε, πλησμονὴν οὐκ ἐπίσταται. πῶς οὖν τις τοιοῦτο τέρας ἢ πλάσαι, ἢ γράψαι δυνατὸν, ὃ καὶ τῆς Σκύλλης ὑπερβάλλόμενον ἐπιφευρήσει, καί τοι ἄπιστον ὄν; ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος παντὸς μὲν χρώματος ἐναργέστερός ὄστι, παντὸς δὲ κηροῦ εὐπλαστότερος, ὡς ἂν οἷός τε ᾖ, ὑπογράψαι τοῦτον πειράσεται, τῆς μὲν ἀκριβείας ἐφικέσθαι ἀδυνατῶν. τὸν δὲ θηριόμορφον αὐτὸν καὶ ἀπερατῆ τοῖς ἑαλωκόσι φιλτεύων μανίαν. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ὅ παιδὶ ἐοικέναι· ὅ γὰρ ἔρως ὄστι, μανία δ' οὐ φησί· ἀλλὰ γυναικί· καὶ τοῦτο γὰρ τῆς τε ἀνοίας αὐτῆς καὶ τῆς τε ἀνοίας αὐτῆς καὶ τῆς μορφῆς ἔτι τεκμήριον. θηριόμορφον μὲν, καὶ πῦρ πνεούσῃ, μυίας μὲν ἔχειν ἀντὶ τριχῶν ὅτι τῆς κεφαλῆς ἐχούσῃ δράκοντας συνειπούσας, καὶ θανατηφόρον ἰὸν ἐρευγομένας· μυίας δὲ χεῖρας ὀνυξὶ κομώσας. δι' ὧν τοὺς μὲν παράπεμπει, τοὺς δὲ καταξυέει. παρ' ὧν δ' ἁρπάζῃ χρήματα· μυίας δὲ σώματα· οὐδὲ γὰρ ἀπειλεῖ μόνον, οὐδὲ συκοφαντεῖ, ἀλλὰ καὶ κολακεύῃ, καὶ δουλοπρεπῶς διαλέγεται, καὶ ὀμνύει, καὶ μυίας ὀπτᾶσι ποσὶ φασίν, αἰσχρῶν κερδῶν ἕνεκα· καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχει ὃ κατὰ φύσιν ὁρῶντας, οὐδ' αἰδουμένους τινὰ, οὐ φίλον, οὐκ ἀδελφὸν, οὐ συγγενῆ, οὐκ εὐεργέτην, ἀλλὰ πρᾶγμα, καὶ ὠμὸν, καὶ ἀπάνθρωπον, καὶ πυρώδες βλέποντας. οὐ γὰρ τὸν τῶν πραγμάτων ὁρᾷ φύσιν, οὐδὲ σωΐησιν ὅτι πολλάκις μυῖα κινήσασα, εἰς τὰς τῶν ἐλθρῶν τὰ χρήματα παρέπεμψε χεῖρας. διὸ μυίας προσετείλατο τῷ ἀλόγῳ τὰς ἁμαρτίας, ἀκοὰς δὲ τοσοῦτον πεφραγμένας, ὡς μήτ' ἱκεσίων, μήτε στεναγμῶν, μήτ' ὀλοφυρμῶν, μήτε

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordatus tribuere queat. Neque enim ingredi, atque ab eo qui captus est, secedere potest: verùm manus in omnes immitens, ferro quouis ac plumbo grauior insidet, atque ita comparata est, vt omnia quidem accipiat, atque omnes expilet, nunquam autem expleatur, verùm eorum, quæ accipit, multitudinem fomitis atque incitamenti materiam habeat, rerúmque acceptarum finem accipiendarum initium efficiat. Ecquis igitur acerrimo huiusmodi & inexplebili furore, atque innumera peccata & maledicta & dedecora, & intemperantias ac petulantias nobis conflante, capiatur? Ecquis animum inducat, tum in hac vita tam miserè viuere, vt dies noctésque velut flagris quibusdam laceretur, nec requiem vllam aut somnum sentiat, & in futura suppliciorum atque cruciatuũ initium accipere. Quid autem initium dico? Hic enim eos, quos cœperit, tyranno quouis acerbiùs torquet & excruciat, in eos insultans, ac præcipuas partes attingens, ac ne tantillum quidem interquiescere sinens, verùm grauiorem ipsis pœnam inferens, quàm ij, luant, qui ad metalla (quæ atrocissima pœna est) damnati sunt. Nam illis confecto opere somno ac quiete frui licet: his autem ea somni quoque portum velut aggesta terra obstruens, noctu quoque sæua illa & inhumana edicta proponit. Hos enim ad latrocinia mittit: illos ad cædes perpetrandas. Ac ne debitum quidem mortuis munus veretur, quod etiam barbari ac dæmones honore prosequũtur: verùm aduersus etiam mortua corpora nefarias eorum, quos obstrictos tenet, manus armat, nouum & sceleratum latrocinij genus excogitans. Quamobrẽ omnia ipsius vitia mente voluentes, nempe quod belluina forma prædita est, atque tetra & inamœna, & ignem spirans, & inexplebilis, & oculis auribúsque capta, & crudelis & execranda, & Deo inuisa, & implacabilis atque crudelis (neque enim cum blanditiis atque obsequiis delinitur, aliquid remittit, verùm tum potiùs efferatur cùm maximè colitur) maximè quidem nullum

κακηγελῶν ἐπακούειν, τοσοῦτον δ' ἀπέχειν τῷ πλέρα ἔχειν, ἀ τὸν κορον δηλοῖ, ὅπ οὐδὲ πόδας αὐτῇ σωφρονῶν ἄπτις ὑποπνέυσαι. ὑδὲ γὰρ οἶδε βαδίζειν, οὐδὲ μετακινεῖσθαι ὑπὸ τῦ ἀλόντος, ἀλλὰ χῦ πάντων τὰς χεῖρας πέμπουσα, σιδήρε παντὸς καὶ μολύβδου βαρυτέρα ὅσα ἐγκάθηλον, πάντα μὲν δέχεσθαι, καὶ πάντας λῃΐζομένη, οὐδέποτε πληρεμένη, ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν λαμβανομένων, ὕλην ὑπεκκαύματος ἔχουσα, καὶ τίτὶ τελευτὴν τῶν ληφθέντων, ἀρχὴν τῶν ληφθησομένων ποιεμένη. τις οὖν τοιαύτη μανία δριμυτάτη καὶ ἀκορέστω, καὶ μυσίας ἁμαρτίας καὶ κακηγελίας ἀδοξίας τε καὶ ἀκολασίας τεθηριωμένη ἀλοίη ἂν τὶς ἂν ἕλοιτο σὺν ταῦτα μὴ ζῆν ἢ πῶς ἀθλίως μαστιζόμενος νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ εἰδώς, ὑδ' ὕπνον, ἐκεῖνε δὲ ἀρχὴν τῶν πμωρειῶν ληψόμενος; πλέγω ἀρχὴν; ἐλεῦθεν μὲν οὖν κολάζει καὶ πμωρεῖται τοὺς ἁλόντας παντὸς τυράννε πικρότερον, ἀναλομένη καὶ τῶν χαλεπῶν ἀπλομένη, καὶ μηδὲ μικρὸν ἀναπνεῦσαι συγχωροῦσα, ἀλλὰ τῶν εἰς τὰ μέταλλα τίτὶ χαλεπωτάτῳ σκεύνην πόνων κόλασιν πικροτέραν ἐπάγουσα τίτὶ δίκην. τοῖς μὲν γὰρ ἔξεσι μετὰ τὸ ἔργον ὕπνῳ χρῆσθαι καὶ ἀναπαύλῃ, τοῖς δὲ καὶ τὸν τῦ ὕπνε τεθχωνῦσα λιμένα, καὶ νύκτωρ ὑπτιάζει τὰ ὠμὰ, καὶ ἀπάνθρωπα ὑπτιάγματα. σκεῖνα. τὲς μὲν γὰρ ὅπ ληστείας ἐξάγει, τοὺς δὲ ἐπ' ἀνδροφονίαις, καὶ ὑδὲ τίτὶ οὐσίαν αὐτίτὶ αἰδεῖται, ἵν καὶ βάρβαροι καὶ δαίμονες τιμῆς ἀξίωσιν, ἀλλὰ καὶ χῦ νεκρῶν σωμάτων, τὰς μανίας τῶν ἁλόντων ὁπλίζει δεξιάς, καὶ ὁν καὶ παράνομον λῃστείας ὑπνοῦσα τρόπον. παντ' οὖν ταύτης τὰ μαθήματα ἐννοήσαντες, ὅπ θηριόμορφός ἐςι, καὶ ἀτερπὴς, καὶ πῦρ πνέουσα, ἀκόρεστε, καὶ τυφλὴ καὶ ἀνήκοος, μισάνθρωπός τε, καὶ μισαρὰ, καὶ θεομισὴς ἅπαν-

τος, δός τε καὶ ἀμείλικτος καὶ ἀνήμερος. ὅτε γὰρ κολακευομένη, ὅτε θεραπευομένη σῴζεσθαι, ἀλλὰ τότε μᾶλλον ἀγριῶται, ὅτε μάλιστα θεραπεύεται. Μάλιστα μὲν πάντα κινῶμεν, ὅπως μὴ ἁλῶναι. ῥᾷον γὰρ μὴ ἁλῶναι, ἢ ἁλόντας ἀφαρπαγεῖν. εἰ δὲ καὶ ἑαλωμένων συντείνατε ἑαυτὲς, καὶ πλὴ θείαν καλέσαντες συμμαχίαν. ἄνευ γὰρ ταύτης οὐχ οἷόντε τοιαύτης αἰχμαλωσίας ἐλευθερωθῆναι. κινδυνεύει γὰρ εἶναι τοῖς πολλοῖς αἰχμαλωσία ἀνακλήσεως ἄμοιρος. Τοῦ μὲν θέλειν κερδαίνειν σαυτόμεθα, τὰ δεσμὰ ῥήγνυσι, ἢ ἀθρόον, ἢ χῦ βεχὸ ἀφαιρεμένων τοῖς δεομένοις. αὐτὴ γάρ ἐςι μόνη τῆς τοιαύτης αἰχμαλωσίας ἡ ἀνάκλησις.

Ἀρχιέρεως πρεσβυτέρῳ. σλδ.

Πολλῶν ὄντων, ὡς ἔφης, θαύματος ἀξίων, ἐν ὅτῳ, ὦ μάλιστα πάντων ἐγὼ θαυμάζω, καὶ τῷ πάντα διεφθάρθαι τεκμήριον εἶναι φημι ἱκανόν. διὸ δὴ ὀκείνων ἀφέμενος, τοῦτο μάλιστα νυὶ λέγω καὶ ἐλέγξω. εἰπὲ τοίνυν τοῖς, οἷς μάλιστα μέλει τῶν λαῶν, μᾶλλον δὲ οἷς μέλειν μὴ ἔδει, μέλει δὲ ὅθ' ὅμως, ὅπ αὐτοί δι' ὧν ποιεῖτε ὁμολογοῦντες ἀγνοεῖν, τί ὅτι ἱερωσύνη, τί τοὺς ἄλλως σχολεῖτε. εἰ μὲν γὰρ τυραννίδα πατρῴαν κεκλήρωσθε, ἡγεῖσθε ὧν ἡγεῖσθε, ἵνα κἀκείνων τῶν ἀφεόντων τυράννων, ὠμότεροι καὶ τυραννικώτεροι ὀφθῆτε. πολλοὶ γὰρ σκείνων ἁπαλώτερον ὑμῶν τοῖς τυραννηθεῖσι προσπέφθησαν. εἰ δὲ πατρικὴν κηδεμονίαν ἐνεπιστεύθητε, τί τοὺς τυράννους ὑποκρύπτεσθε τῇ ὠμότητι; τί τὲς τῷ θείῳ αἵματι ἐξαγοραθέντας, αὐτοὶ καθαιμάττεσθε, τί χρηματίζεσθε σκῦ ἀλλοτρίαν συμφορὰν; τί γελᾶτε τὲς σώφρονας; τί ὑπερβάλλεσθε τοῖς φιλαρέτοις; τί τοὺς κόλακας συγκροτεῖτε; τί τὲς παῤῥησιαζομένους ἐξοφρακίζετε; εἰ γὰρ ὑμεῖς παύσασθε δῶντες ἃ δρᾶτε, εἰκὸς καὶ τὰς τῶν λαῶν ἀρετὰς νεκραθείσας

non lapidem moueamus, quo ab eo minimè capiamur (facilius est enim non capi, quàm, cùm captus sis, effugere?) si autem nos capi contigerit, omnes neruos contendentes, ac diuinam opem implorantes (hac enim sublata nemo ab huiusmodi captiuitate abstrahi potest. Multis enim talis pene est hæc captiuitas, vt ab ea emergere ac reuocari nequeant) quæstus quidem faciendi cupiditatem comprimamus, quæ autem collecta sunt, aut confertim, aut paulatim egentibus distribuamus. Nam hæc demum sola ratio est, qua ab huiusmodi captiuitate reuocemur.

Archibio Presbytero. 234.

Cùm multa verè sint, vt inquis, quæ admirationem mereantur, vnum tamen est, quod omnium maximè miror, quódque idoneo mihi argumento est, omnia corrupta & perdita esse. Quocirca illis omissis hoc præsertim nunc dicam ac demonstrabo. Dic igitur istis, quibus populi maximè curæ sunt, vel, vt rectiùs loquar, quibus curæ quidem esse debeant, verùm nullo omnino modo sunt: Cùm vos, per ea quæ agitis, quidnam Sacerdotium sit, vobis ignotum esse confiteamini, quorsum tandem aliis molestiam exhibetis? Nam si paternam tyrannidem nacti estis, ij sanè, quibus imperatis, imperate: vt illis quoque nobilibus ac fama celebratis tyrannis crudeliores & immaniores vosipsos præbeatis. Multi enim illorũ leniùs ac mitiùs, quàm vos, erga eos, quos tyrannide oppressos tenebant, se gesserunt. Si autem paterna cura vobis commissa est, quid tyrannos sæuitia superatis? Quid eos qui diuino cruore redempti sunt, ipsi in seruitutem trahitis? Quid ex alienis calamitatibus opes vobis comparatis? Quid probos ac temperantes viros ridetis? Quid virtutis studiosis insidias struitis. Quid adulatoribus faueris? Quid eos, qui liberè loquuntur, expellitis? Nam si vos ea, quæ agitis, agere desinatis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

verisimile est etiam promiscuè plebis virtutes, quæ nunc vestra causa mortuæ atque extinctæ sunt, rursus ad vitam redituras esse.

Hermino Comiti. 235.

Quemadmodum nobilis arbor, cùm fructibus grauis est, ac foliis abundat, agricolam oblectat, & spectatores voluptate afficit, ac prætereuntes recreat & reficit: eodē modo is quoque qui in doctoris solio collocatus est, cùm & virtute ornatus & instructus est, & sermone atque doctrina fulget, tum Deum oblectat, tum hominibus vtilitatem affert. Si autem alter vtro careat, discipulis haud admodum prodest. Vita enim opus est, propter eos qui ad culpandum & criminandum proclives sunt: doctrina item ad refellendas hæreses requiritur. Nam etsi citra sermonis ac doctrinæ opem vitæ probitas multis vtilitati esse soleat: tamen cùm eum in disputationibus ac colloquiis vinci cōspiciunt, grauissimis plerunque detrimentis afficiuntur, vt qui ab adulterinis dogmatibus surripiantur, atque in fraudem inducantur. Non enim id docentis impetitiæ, verùm dogmatis imbecillitati assignant. Rursum si sermo fluens magna vi aduersarios profliget, ob vitæ improbitatem trophæi decus obscuratur. Neque enim fide dignum hunc magistrum existimabūt, qui non ea, quæ oportet, facit. Quocirca, & sermone, & vita rutilare opus est. Qui enim facit & docet, inquit Christus, hic magnus vocabitur in regno cælorū. Quòd si solùm facere, docere esset, vt nonnulli putant, profectò secundum minimè adiunxisset.

Eidem. 236.

Etsi callidè ac singulari artificio Ægyptia mulier cupiditatis ac libidinis vela expenderat, laqueúmque, vt adolescētem caperet, statuerat, atque & per oculos eū velut præstigiis quibusdam ludebat (tragicum enim in modum corpus adornabat) & per aures eum deliniebat (nam ei

νῶν δι' ὑμᾶς, εἰς παλιγγενεσίαν ἥξειν ἢ ἀναζίωσιν.

Ερμίνῳ κόμητι. σλε.

Ὡς δὲ φυτὸν εὐγενὲς δένδρον, ὅταν τῷ καρπῷ βέληται, ἢ τοῖς φύλλοις κομᾷ, ἢ τὸν γεωργὸν εὐφραίνει, ἢ τοὺς ὁρῶντας τέρπει, ἢ τοὺς παροδεύοντας ἀναπαύει· οὕτω καὶ ὁ εἰς τὸν διδασκαλικὸν ἱδρυθεὶς θρόνον, ὅταν τῇ ἀρετῇ κοσμῆται, ἢ τῷ λόγῳ ἀφράπτῃ, ἢ τὸν θεὸν εὐφραίνει, ἢ τοὺς ἀνθρώπους ὠφελεῖ. εἰ δὲ θατέρου ἔρημος εἴη, οὐ λίαν ὠφελεῖ τοὺς φοιτητάς. χρεία μὲν γὰρ τοῦ βίου, μᾶλλον τοὺς φιλαυτίας· χρεία δὲ καὶ τοῦ λόγου, μᾶλλον τοὺς κατὰ τῆς αἱρέσεων ἐλέγχους. εἰ γὰρ καὶ ἄνευ λόγου ὁ βίος ὠφελεῖν πέφυκε τοὺς πολλούς, ἀλλ' ὅταν ἴδωσιν αὐτὸν ὑπὲρ ἀριθμὸν ἐν συλλογισμοῖς καὶ διαλόγοις, εἰς τὰ καίρια πολλάκις ἐλάπτονται, ὑπὸ τοῦ δοκεῖν δογμάτων κλέπτεσθαι· ἐν γὰρ τῷ ἀπαιδεύτῳ τοῦ διδάσκοντος, ἀλλὰ τῷ τοῦ δόγματος ἀπόντος σαθρότητα. εἰ δ' ὁ λόγος ῥέων καὶ κράτος ἀρῇ τοὺς ἐναντίους ἀπὸ τῆς τοῦ εἶναι φαυλότητος ἀμαυροῦται τὸ τρόπαιον. οὐκ ἀξιόπιστον γὰρ ἡγήσονται διδάσκαλον, τὸν μὴ τὰ δέοντα πράττοντα. οὐκοῦν χρὴ καὶ λόγῳ καὶ βίῳ ἀφράπτειν· ὁ γὰρ ποιῶν φησι καὶ διδάσκων, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. εἰ δὲ τὸ ποιῆσαι μόνον διδάξαι ἦν, ὡς εἴρηται τινες, οὐκ ἂν τὸ δεύτερον προσετέθη.

Τῷ αὐτῷ. ολϛ.

Εἰ καὶ δεινῶς καὶ τεχνικῶς ἡ αἰγύπτια τὰ λίνα τῆς ἐπιθυμίας ἐπέπασται, καὶ τῷ παγίδι ἔχρισε βυρσῶσα τὸν νέον, καὶ διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ἐνηρτήσατο. σκαλωπίζετο γὰρ προσώπῳ, διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς ἔθελγε· πᾶσαν γὰρ προσῆγε καὶ διὰ ῥημάτων πεῖραν,

ραν, καὶ διὰ μὲν τῆς ὀσφρήσεως ἠρέθιζεν· εἰκὸς γὰρ ἦν τὸ ἀναπεπάσθαι τὰ δίκτυα, ἢ πυκνὴν προσαγαγεῖν, εἰ καὶ μὴ ὡς ἐράμενον προελοῖτο, ἀλλ' ὡς ξένον ἐλεοῦσα· διὰ δὲ τῆς ἐπαγγελίων ἐφάρματτεν· ὡς δὲ ποτὲ μὲν ἔχειν αὐτὸν ὑπεχνεῖτο· ἀλλ' ἀπέτυχε τῆς ἥρας. καὶ ὁ μὲν Ἰωσὴφ τὸν καρπὸν τῆς σωφροσύνης ἐδρέπετο. σὺν ἀπονοίᾳ, ὡς οἴονταί τινες· ἢ γὰρ μόνον προὸς ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ προὸς τὸ ἀκμὴν τῆς νεότητος ἦν αὐτῷ ὁ ἀγὼν σφενδόνας καὶ σκιρτῶσαν, καὶ τῆς γυναικείας ὁμιλίας ὀρεγομένην. ἡ δὲ τὰ φύλλα τῆς νίκης εἴδωκει ἔχειν· εἴδωκει δ' ἔχειν ἐπεὶ, ἐπειδὴ ἀκεραίοις ἀκοαῖς καὶ τοῦτ' ἔλεγχος ἦν τῆς γυναικείας ἀκρασίας· τὴν γὰρ βίαν παθεῖν φοβουμένη, ἢ τὸ προσαφελεῖν τῷ τῆ βιαζομένῃ ἐοθῆτα, διὰ τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ τὸ τῆς βίας ἀπηλλάχθαι ἀγαπητὸν καὶ εὐκταῖόν τοτε· ἀλλ' αὐτὴ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας μεθύουσα, τὰ σύμβολα τῆς οἰκείας ἀσελγείας, τεκμήρια σωφροσύνης εἶναι ὠόμιζε διό, ὡς οἶμαι, καὶ ὁ δεσπότης τῷ μὲν κατηρείαν ἐδίξατο, διὰ τὴν τῆς γυναικὸς ἴσως ὑπόληψιν· ἦδει γὰρ τὴν γυναικείαν φύσιν ῥᾳδίως τῷ πάθει ἁλισκομένην, ἢ μάλιστα ὅταν ὑπὸ κάλλους ἐρεθίζηται, τὸ ἢ τὴν ῥώμην πολλάκις καταδουλουμένου, μηδὲ λόγου δὲ μεταδοὺς, ὅσῳ πρὸς αἰτιῶνται, εἰς δεσμωτήριον εἰσέβαλεν, ἢ βαρβαρικὸν σφάλμα σφαλόμβους, ὡς οἴονταί τινες. ἢ γὰρ ἂν αὐτὸν ἢ κατέσφαξεν, ἢ χρῶ τοῖς νόμοις ὑπέβαλε, τῆς κατηρείας σφαγὴν ὠδινήσας· ἀλλ' οὐ τὸ εἰκὸς ἴσως ἐνόησας, ὅτι ἐρῶσα καὶ ὑπεμανεῖσα αὐτῷ, καὶ ὑποτυχοῦσα τῆς ὕβρεως, τὴν κατηγορίαν ἐνέστησατο· καὶ εἰ μεταδοὺς λόγου τῷ νέῳ, ἢ μόνον ὑπολύσαιτο τῶν γραφῶν, ἀλλὰ ἢ εἰς τὴν γραμμένην αὐτῷ ἐπιβουλὴν τὸ ἔγκλημα, μᾶλλον δ', ὅσῳ καὶ εἰπεῖν ἀληθέστερον, τὸ βρέξειν τὸ τῆς σωφρο-

per aures quoque nullum non tentationis genus admouebat) & per odoratum extimulabat (verisimile est enim eam priùs etiam quàm retia sua explicaret, luxum ei adhibuisse, & si non vt amato indulgentē, at certè vt hospitem ac peregrinum miserantem) ac denique per promissa demulcebat, ac velut quibusdam veneficiis inficiebat (se enim eum domini loco habiturum pollicebatur:) tamen frustra ipsi cessit hæc venatio. Ac Ioseph castitatis fructum colligebat, non illum quidem sine labore, vt nonnulli arbitrantur (non enim aduersus eam duntaxat, sed etiam aduersus iuuentutis florem, nitentem & exilientem, ac muliebrem congressum appetentem ipsi certamen erat:) ipsa autem victoriæ folia habere videbatur. (habere inquam videbatur: etenim apud synceras aures hoc quoque muliebris petulantiæ ac lasciuiæ argumentum erat. Nā ei quæ, ne sibi vis afferatur, metuit, hoc ei minimè studio est, vt insuper etiam illius, qui vim affert, vestem eripiat: verùm præclarè secum agi putat, nec optatius quicquam habet, quàm vt vim effugiat. Verùm ipsa libidine temulenta, lasciuiæ suæ notas, pudicitiæ argumenta esse ducebat. Quocirca etiam, vt opinor, dominus accusationem quidem, ob eam fortasse, quam vxor habebat, castitatis existimationem admisit (nam alioqui cognitum & exploratum habebat, quàm facilè muliebris natura hoc affectu caperetur, ac præsertim cùm pulchritudinis, quæ robustos etiam homines plerūque subigit, aculeis incitatur) ipsum autem ne vllo quidem verbo ad eum habito (quod nonnulli reprehendunt) in vincula coniecit: non barbaricum facinus, vt quidam opinantur, perpetrans (nam alioqui ipsum etiam obtruncasset, aut certè, huiusmodi crimine necem afferente, legibus tradidisset) verùm, vt à verò non abluditillud fortasse cogitans, eam ipsius amore ad insaniam vsque correptam, nec ea re, quam captabat, potitam huiusmodi accusationem instituisse: quòd si loquendi potestatem ipsi faceret, eum nō modò illatū

Universidad de Deusto
Biblioteca

sibi crimen dissoluturum, verùm etiam in ipsam accusatricem retorturum. Imò verò, vt quod verius est dicam, pudicitiæ arbiter & viri iracundiam sedauit, & castitatis columnam posteris erexit, & fratribus fame laborãtibus nutricium seruauit, & Ægypto præfectum designauit.

Eidem. 237.

Ne magnopere mireris, vir admirande, quòd quanquam graue atque acerbum sit nonnullos eorum, quibus magisterij thronus commissus est, tale esse, tamen id minimè graue esse videatur: illud verò longè grauissimum ac nulla venia dignum videatur, si quispiam liberam vllam vocem mittat. Quoniam enim virtutis vestigia in paucis reperiuntur: improbitas autem apud multos insulsè atque inconditè choreas agit, idcirco illi metuentes ne quis existat, qui ea quæ ab ipsis perpetrantur, reprehendat, cùm alia omnia bona, tum maximè loquendi libertatem amoliri conantur: vt deinceps liberè ac sine vllo metu peccent.

Eidem. 238.

Cùm qui in grauissimo morbo versatur, integra valetudine se esse existimat, perspicua hæc atque incurabilis insania est. Quonam enim pacto huiusmodi homo medicum conquiret, qui ne hoc quidem cognitum habet quòd ægrotat. Quare primùm ipsi perspicuum morbi sensum afferre oportet: atque ita deinde medicũ, qui hunc pellat, accersere.

Isidoro Diacono. 239.

Locus hic, Irascimini & nolite peccare, multiplicem mihi sensum habere videtur. Potest enim & absolutè ac definitè intelligi, & per consilij modum. Verbi gratia: Irascimini, & quam ob causam irascimini. Quapropter ne irascamini, vt ne peccetis. Potest item & illud significare: Quoniam acris affectus iracundia est, quæque animam mirè surripere queat. persæpe enim σωύης, τὸ ὀργὴν τῷ ἀνδρὸς κατευνάσαντος, καὶ φιλίαν σεμνότητος τῷ βίῳ ἐγείραντος, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς λιμώττουσι τροφέα τηρήσαντος, καὶ τῇ Αἰγύπτῳ ἄρχοντα χειροτονήσαντος.

Τῷ αὐτῷ. σλζ.

Μὴ λίαν σκληρῶς, ὦ θαυμάσιε, εἰ τὸ μὲν εἶναί τινας τοιούτους τῶν διδασκαλικὸν ἐμπεπιστευμένων θρόνον, δεινὸν ὂν καὶ δεινὸν εἶναι δοκεῖ· τὸ δὲ ῥῆξαί πινα φωνὴν παῤῥησίας ἕνεκεν δεινότατον εἶναι δικεῖ, καὶ συγγνώμης μεῖζον· ἐπειδὴ γὰρ ἀρετῆς ἴχνη ἐν ὀλίγοις εὑρίσκεται, κακία δὲ παρὰ τοῖς πλείστοις ἀκωλύτως χορεύει, δεδιότες μὴ ὀφθέντες ὑπὸ τοῖς θρασυτέροις ὑπομείνωσι πάντα μὲν τὰ καλὰ ἐξοστρακίζειν ἀσπάζωνται, μάλιστα δὲ πάντων τὴν παῤῥησίαν, ἣν ἀδεῶς ἁμαρτάνοιεν τὸ λοιπὸν.

Τῷ αὐτῷ. σλη.

Τὸ ἐν νόσῳ χαλεπωτάτῃ τυγχάνοντα νομίζειν ὑγιαίνειν, μανία λαμπρὰ καὶ ἀνήκεστος πῶς γὰρ ὁ τοιοῦτος ἰατρὸν ζητήσοι, μηδ' αὐτὸ τοῦτο ὃ πάσχει ὑποτιθέμενος· πρῶτον οὖν αὐτῷ χρὴ φανὴν τιὼ αἴσθησιν τοῦ πάθους ἐμποιῆσαι, εἶτα τὸν τοῦτε καλέσαι ἰατρόν.

Ἰσιδώρῳ διακόνῳ. σλθ.

Τὸ ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε πολυσχιδὲς εἶναί μοι καὶ πολύτροπον φαίνεται. δύναται γὰρ εἶναι καὶ ἐπιτακτικὸν, καὶ συμβουλευτικόν· οἷον ὀργίζεσθε, ἢ διὰ τί ὀργίζεσθε· οὐκοῦν μὴ ὀργίζεσθε, ἵνα μὴ ἁμάρτητε. δύναται δὲ ἢ τοῦτο μηνύειν, ἐπειδὴ ὀξὺ πάθος ἡ ὀργὴ καὶ δεινὸν κλέψαι ψυχήν. φοβερὸν γὰρ πολλάκις τοῦ λογισμοῦ, ἢ ἀσθ-

ἀβλήπτως σχεδὸν πίπτεται τῷ λογισμῷ, ἢ τῷ ἐπιλογισμῷ καταφαύνατε ταύτῃ, μὴ εἰς ἄμυναν ὁρμῶντες, ἀλλ' εἰς ἡμερότητα τελευτῶντες. δύναται δὲ καὶ τῦτ' ἐμφαίνειν, ὅπ ὀργίζεσθε τῷ σκοπουμένῳ ὑμῖν πάθει, μάλιστα δὲ πάντων τῇ ἡδονῇ καὶ μὴ ἁμαρτήσητε. εἰ γὰρ εὕροι ὑμᾶς σκληρευσαμένους, καὶ σκληρυνομένους, ῥᾳδίως καταπαλαίσει. εἰ δὲ νήφοντας καὶ ὀργιζομένους αὐτῇ, εὐ ἴσως οἰχήσεται ἐπειδὴ δὲ ὁ θεῖος ζῆλος καὶ τὸ ὀργίζεσθαι ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ εἰκῇ ἀπηγόρευσεν. ἐστι γάρ ποτε καὶ ζηλοῦσθαι ὀργισθῆναι, ὅταν ἢ ὑπὲρ τῆς τῦ θεῦ δόξης ἀγωνται, ἢ ὑπὲρ τῦ ἀδικουμένων, ἢ ὑπὲρ τῆς τῦ πέλας διορθώσεως. καὶ γὰρ καὶ ὁ πραότατος Μωσῆς ὠργίσθη τοῖς μοσχοποιήσασι, καὶ ἠσθένει αὐτοῖς σκέλευσεν ἀνακεῖσθαι, καὶ ὁ Φινεὲς τοῖς πορνεύσασι καὶ σειρομάστη αὐτοὺς διεχρήσατο· καὶ Ἠλίας τοῖς ἰουδαίοις, καὶ λιμῷ αὐτοὺς ἐδάμασε· καὶ Παῦλος τῷ Ἐλύμᾳ· καὶ Πέτρος τῷ Ἀνανίᾳ καὶ τῇ Σαπφείρᾃ, καὶ πατὴρ υἱῷ, καὶ διδάσκαλος φοιτητῇ ὀργίζεται ῥᾳθυμοῦντι· καὶ οὐκ ἄν τις φαίη ὀργὴν εἶναι ταῦτα, ἀλλὰ φιλοσοφίαν, καὶ κηδεμονίαν· δύναται καὶ προστακτικὸν εἶναι· ἐπειδὴ γὰρ ὅταν μὲν ἑαυτοὺς σκηδικῶμεν, καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἀμυνώμεθα· ὅταν δὲ ἢ ὑπὲρ τῆς θείας δόξης ὁ λόγος ἦ, ἢ ὑπὲρ τῦ ἀδικουμένων, τότε εὐλάβειαν καὶ ἡσυχίαν πλασσόμεθα, ἄφωνοί τε ἐσμὲν καὶ ἀκίνητοι, καὶ λίθων οὐδὲν διαφέρομεν· διὰ τῦτο φησὶν, ὀργίζεσθαι μὲν δικαίως, ἢ ὅταν ὑπὲρ τῆς τῦ θεῦ δόξης ὁ λόγος ἦ, ἢ ὅταν ὑπὲρ τῆς τῦ πλησίον διορθώσεως, ἢ ὅταν τιμωρεῖν δέῃ τοῖς ἀδικουμένοις. μὴ ἁμαρτάνατε δὲ, ἢ τοῖς ἁμαρτάνουσι συνειδότες, καὶ συγκρύπτοντες, ἢ εἰς τὸ ἑαυτοὺς σκδικεῖν τῷ βουλήματι κατατρεχόμενοι· διὰ γὰρ τῦτο ἐπετέθη ἡ ὀργὴ δικαίως ἵνα καὶ ἡμεῖς ἁμαρτάνωμεν, ἀλλ' ἵνα τοὺς παίοντας καλύωμεν· οὐδ' rationi præcurrit, ac præter voluntatem penè procreatur) idcirco ratione, aut insequenti consideratione hanc sedate, non in vltionem prorumpentes, sed in lenitatẽ atque clementiam desinentes. Denique illud quoque designare potest: Irascamini huic affectui qui vobis molestus atque infestus est, ac præsertim voluptati: & non peccabitis. Nam si vos fractos ac dissolutos inueniat, nullo negotio vos superabit: si autem vigilantes ac sobrios, ipsique irascentes, quamprimùm discedet. Quandoquidem autem diuinum oraculum non simpliciter irasci, sed frustrà ac temerè vetuit (licet enim etiam vtiliter irasci, cùm id vel ob Dei gloriam fit, vel ob eos, quibus iniuria infertur, vel vt proximi ad melioẽ mentem reuocentur. Nam & Moses, vir alioqui summa lenitate præditus, in eos, qui vitulum effecerant, ira exarsit, eósque funditùs de medio tolli iussit: & Phinees iis, qui stupri crimine se deuinxerant, iratus est, eósque lancea interemit; & Elias Iudæis, eósque fame attriuit; & Paulus Elymæ, & Petrus Ananiæ & Saphiræ, & pater filio, & magister discipulo ignauia torpenti irascitur: nec quisquam iracundiam hanc esse dixerit, verùm philosophiã & curam ac solicitudinem) potest etiam imperandi modo exponi. Quoniam enim cùm iniurias nostras vlciscimur, modum quoque in vlciscendo excedimus, cùm autem vel de diuina gloria, vel de vindicãdis eorum, qui læduntur, iniuriis, agitur, tum verò metum & quietem fingimus, mutique ac torpidi sumus, atque ita affecti, vt nihil inter nos & saxa intersit: propterea, inquit, iustè quidem irascamini, hoc est, cùm vel diuina gloria agitur, vel proximorum emendatio, vel iniurias aliis illatas vlcisci oportet: at nolite peccare, nimirum vel aliena peccata, quorum conscij estis, occultantes, vel ad priuatas iniurias vindicandus hoc adiumento abutentes. Ob eam enim causam nobis ira insita est, non vt nos quoque peccemus, verùm vt peccantes prohibeamus: nec vt ea turbidus motus ac morbus sit, verùm vt vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tioſarum affectionum medicina. Nos autem medicamentum in venenum commutamus,dum eo ad ea,quæ minimè decet, abutimur.

Vrſtenaphio Lectori. 240.

Virtus,vt quidem exiſtimo (non enim certè affirmo ac pronuncio, ſed lectoribus iudicium permitto) difficilis quædam res eſſe viſa eſt,atque etiamnum videtur, non ob naturam ſuam,ſed propter incomparabilem quandam eorum, qui ipſam conſectari nolunt,negligentiam atque ſocordiã. Nam alioqui,ſi quis rem exactè atque accuratè conſideret, vitio longè facilior eſt. Quòd ſi quis mihi diffidit, ne tumultuetur,verùm probationem expectet,ſeipſum ab omni anticipata opinione atque contẽdendi peruicacia purum & immunem ſeruans. Ac quidem,quòd ipſa diuina ſit, hominéque digniſſima, & naturæ maximè conſentanea, & eorum, à quibus colitur, decus & ornamẽtum, vt apud omnes certum & indubitatum præteribo: ad id autem quod in controuerſia & dubitatione verſatur,accedam.Cedò igitur, vtrum ex his duobus difficilius eſt,ſexcentóſne theſauros perſcrutari, an præſentibus facultatibus contentum eſſe? diu noctúque turpes quæſtus ac ſeruiles numerare, an frugalitatem complecti atque amare?Omnes lædere,an læſis opitulari? Cum legitima vxore congredi (nondum enim ſummam philoſophiam pono, ſed quam plerique conſequi poſſunt) quàm alienas nuptias perfodere ac violare? incurabili auaritiæ morbo laborare, an ab huiuſmodi furore liberum eſſe? Dolos nectere, ac citra fraudem commercia cum aliis habere? Tribunalibus moleſtiam exhibere, an quietem agere?bona ad ſe nihil attinentia rapere, an etiam ſua largiri? In negotiorum & criminum cœno volutari, an à negotiis & timoribus immunem eſſe?De multis rebus, quæque perfici nequeant,in cura & ſolicitudine verſari,an vnam hanc curam habere, quonã pacto à virtute minimè excidat? ἵνα πάθος γένηται, καὶ νόσημα, ἀλλ' ἵνα παθῶν φάρμακον. ἡμεῖς δὲ τὸ βοήθημα δηλητήριον κατασκευάζομεν, εἰς τὰ μὴ πρεπόντως αὐτῷ καταχρώμενοι.

Οὐρανοφίλῳ Ἀναγνώστῃ. ρμ.

Ἡ ἀρετή, ὡς γε ἡμεῖς οἰόμεθα, οὐ λόγῳ ἀποφαίνομαι, ἀλλὰ τοῖς εὐτυχήσασιν ἐπιτρέπω τῷ ἔργῳ, δύσκολος εἶναι καὶ ἔδοξε καὶ δοκεῖ. ἢ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν τῶν μετιόντων αὐτὴν μὴ ἐθελόντων ἀνυπόλυτον ῥᾳθυμίαν. ἐπεὶ τῷ γε ἀκριβῶς σκοπουμένῳ εὐκολωτέρα πολλῷ τῆς κακίας ἐστίν. εἰ δέ τις ἀπιστεῖ, μὴ θορυβείτω, ἀλλὰ ἀναμενέτω τὴν ἀπόδειξιν, πάσης προλήψεως καὶ φιλονεικίας καθαρὸν ἑαυτὸν παρέχων τῶν λόγων. τὸ μὲν οὖν θεῖαν αὐτὴν εἶναι καὶ πρεπωδεστάτην, καὶ τῇ φύσει ἁρμοδιωτάτην, καὶ κόσμου, καὶ ἐγκαλλώπισμα τῶν ἀσκούντων, ὡς πᾶσιν ὁμολογημένον παρήσω, ὅπερ δὲ τὸ ἀμφιβαλλόμενον ἥκω. πῶς οὖν ἐστὶν εὐκολώτερον εἰπέμοι. τὸ μυελὸς ἀνιχνεύειν θησαυρούς, ἢ τὸ τοῖς οὖσιν ἀρκεῖσθαι, τὸ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, αἰσχρὸν κέρδη καὶ τόκους ἀνελευθέρους ἀριθμεῖν, ἢ τὸ τὴν αὐτάρκειαν ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν, τὸ πάντας ἀδικεῖν, ἢ τὸ τοῖς δεομένοις ἐπικουρεῖν. τὸ τὴν συνόμωμον λεῖν γυναῖκα. οὔπω γὰρ τῷ ἄκρᾳ πίθηκι φιλοσοφίαν, ἀλλὰ τῷ πολλοῖς ἐφικτῷ. ἢ τὸ τὰς ἀλλοτρίας διορύττειν γάμους, τὸ νοσεῖν τὸν ἀήττητον τῆς φιλοχρηματίας ἔρωτα, ἢ τὸ σκότος εἶναι τῆς τοιαύτης μανίας, τὸ δόλους ῥᾴδιον, ἢ τὸ ἀδόλως προσφέρεσθαι· τὸ δικαστηρίοις συνοχλεῖν, ἢ τὸ τοὺς ἡσυχίας ἄγειν. τὸ ἁρπάζειν τὰ μὴ προσήκοντα, ἢ τὸ τὰ οἰκεῖα ζημιούμενον, τὸ φράγμασι καὶ ἐγκλήμασιν ἐγκαλινδεῖσθαι, ἢ τὸ φραγμάτων ἀπηλλάχθαι καὶ φόβων. τὸ περὶ πολλῶν καὶ ἀπόνων φροντίδων μεριμνᾶν, ἢ τὸ μίαν ἔχειν φροντίδα, πῶς τῆς ἀρετῆς μὴ ἐκπέσῃ. τὸ

τὸ φιλοπράγμονεῖν, ἢ τὸ ἀπραγμοσύνην σπουδάζειν. τὸ μὴ λαμβάνειν κόρον, ἢ τὸ μηδὲ ἐρᾶν τῆς τοῦ κόρου ὑπερβολῆς. τὸ θαλαττεύειν καὶ ναυαγίοις περιπίπτειν, ἢ τὸ ἐν λιμένι καθῆσθαι, καὶ τὰ τῶν ἄλλων ὁρᾶν ναυάγια. ἐγὼ μὲν οὖν τὴν εὐκολίαν ἐξελήλυθα δείξας τῆς ἀρετῆς, καὶ τὴν δυσκολίαν τῆς κακίας. ὁ δ' ἔλογος πρᾶγμα, μεῖζόν τι πεποίηκε, τῇ μὲν ἀρετῇ καὶ τὴν εὐφροσύνην· τῇ δὲ κακίᾳ καὶ τὴν ἀηδίαν ἑπομένην συναποδείξας. καὶ ἐλθὼν ἐν τούτοις καταπαῦσαι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τρυφὴ καὶ ἡ ἡδονὴ σωμυλεύμεναι, δοκοῦσι τοὺς πολλοὺς παραλογίζεσθαι, ὡς καὶ ἡδείᾳ τυγχάνουσαι καὶ εὐκολοι, ἀναγκαῖον καὶ πρὸς τούτους ἀποδύσασθαι. φημὶ τοίνυν, ἵνα παρῶ τὰς τῶν δικῶν, τὴν τῇ τρυφῇ καὶ τῇ ἀσχολίᾳ ἐπιτιμῶσαν, ἢν παρὰ τὸ πλούσιόν, καὶ τὸ τὰ ῥυπαρὰ ἐνδεδυμένον ἱμάτια, ἐλεεινῶς καὶ σφόδρα τραγικῶς τὸ ἱερὸν ἀπεβάγωσεν εὐαγγέλιον, ὅτι εἰ μὴ ἡ τρυφὴ, μὴ τὰ μυελὰ καὶ δυσβάπελα, δυσιατά τε καὶ ἀνίατα νοσήματα πάντες, καλείσθω τρυφή. εἰ δὲ καὶ ποδαλγίας καὶ κεφαλαλγίας, καὶ ἐμέτους, καὶ παραπληξίας, καὶ παραλύσεως, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων παθῶν αὐτὰ καθέστηκεν, ὑφ' ὧν καὶ αὐτὴ ἁμαυροῦται, μᾶλλον δὲ ἀφανίζεται, οὕτω καλέσαι τρυφὴν, τὴν τοσοῦτον κακῶν μητέρα καὶ τροφόν· τὸ γὰρ μηδὲ τοῖς σιτίοις ἰσχύειν συγκατελθεῖν, ἀλλὰ παρ' αὐτὸν ἀφανίζεσθαι τὸν λαιμὸν, καὶ τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι τῆς ἡδονῆς τὸν τρυφῶντα λόγου τῆς συνεχείας κλοπεύοντος, παρήσω, οὐχ ὡς ἀνίσχυρα, ἀλλ' ὡς μὴ πάνυ καθάπτεσθαι τῶν παχυτέρων διανοημάτων. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς τρυφῆς εἰρήσθω. περὶ δὲ τῆς ἡδονῆς καὶ ταῦτα, καὶ τῶν πλείονα ἐρεῖται. εἰ μὲν γὰρ, ἵνα παρῶ τὰ δαπάνην καὶ τὴν αἰσχύνην, μὴ πολέμους ἀποίδους πάντες τοὺς ἀντερασὰς ἡ πληγὰς, ἐξ ὧν πολλάκις καὶ θά-

In negotiis ac rebus gerendis libenter verſari,an in otio viuere? Nunquam ſatiari,an ne ea quidem amare quæ etiam poſt ſatietatem contumeliam accerſunt? Nauigare ac naufragia perpeti, an in portu ſedere, atque aliorum naufragia proſpectare? Equidem ipſe virtutis duntaxat facilitatem ac vitij difficultatem demonſtrare in animo habebam: at oratio altiùs progreſſa maius aliquid præſtitit. Illud enim præterea oſtendit, & virtutis comitem eſſe voluptatem, & vitij moleſtiam, animique mœrorem. Itaque hîc quidẽ finem loquẽdi facere oportebat. Verùm quoniam luxus & voluptas lepore ſuo pleroſque decipere videntur, perinde videlicet ac ſuaues & faciles ſint, aduerſus hos quoque ad certamen me accingam neceſſe eſt. Igitur, vt interim pœnam deliciis & laſciuiæ impẽdentem miſſam faciam, quam per diuitem illum,& eum, qui ſordidis veſtibus amictus erat, miſerãdis ac tragicis admodum verbis ſacroſanctum Euangelium exaggerauit, hoc aio: Si luxus non ſexcentos moleſtos, atque ad curandum difficiles, immò planè incurabiles morbos parit, quo minus luxus appelletur, non recuſo. Si autem & pedum & capitis dolores, & vomitus, & apoplexias,& paralyſes, alióſque huiuſmodi morbos accerſit, à quibus ipſe quoque obtunditur,& obſcuratur, vel, vt rectiùs loquar, prorſus deletur, piget certè luxum eum appellare, qui tot ac tantorũ malorum parens atque altor eſt. Nã quòd nec ſimul quidem cum cibis in aluum delabi poſſit, verùm in ipſo ſtatim gutture extinguitur, quódque is, qui luxui ſtudet, nec voluptatis quidem ſenſum percipiat, præ ciborum videlicet continuatione deluſus, prætermittam: non quòd ea parum virium habeant, ſed quòd craſſiores atque obtuſiori animo præditos homines haud admodum perſtringere queant. Ac de luxu hæc mihi dicta ſint. De voluptate autẽ, & hæc,& his plura dicentur. Nam ſi, vt de ſumptibus & probro atque infamia nihil dicam, funeſta bella, & plagæ, ex quibus plerumque pericula & mortes oriuntur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

minimè parit, voluptas ſanè appelletur. Si autem & dedecoris, & inexpiabilium bellorum & periculorum, & mortium, & reprehenſionum, ac ſexcentorum aliorum malorum radix eſt, haud ſcio an hanc voluptatem nominare oporteat, quæ tot dolorum & acerbitatum cauſa eſt, atque à ramis ſuis opprimitur ac deletur. Nam quòd nec ante venereum congreſſum, nec in ipſo congreſſu, nec poſt eum appareat, miſſum faciat, non vt infirmum aliquid & imbecille, ſed quòd libidinoſorum & intemperantium hominum ſocordiam atque ignauiam minimè vellicet. Nam ſi quis rem accuratè perpendere velit, nec ante congreſſum, nec in eo, nec poſt eum apparet: verùm ante eum perſpicua eſt rabies: in eo autem haud dubius furor, atque ciuſmodi agitatio, quæ nullo fræno coërceri queat: poſt eum autem, furoris potiùs leuatio, quàm voluptatis fructus. Nam qui libidinem expleuit, idem voluptatem etiã extinxit. Qui autem in ea eſt, in oblectamento non eſt, verùm in agitatione, & œſtro ac perturbatione. Quocirca ſi hæc ita ſe habent (habent autem, vt quidem mihi perſuadeo) atque tum facilior, tum iucundior, naturæque congruentior, citra vllam dubitationem eſſe virtus demonſtrata eſt, compreſſis manibus, lætóque atque alacri animo eam complectamur, quę ſui amantes & in hac, & in altera vita inſignes atque conſpicuos reddit.

Heraclidi Epiſcopo. 241.

Apud Chriſtianos ſolos, qui quidem verè hoc cognomẽto digni ſunt (neque enim quiſquam à vulgi ſtoliditate atque improbitate religionem æſtimet) connectuntur ea, quæ plurimùm inter ſe diſiuncta ſunt. Animi autem magnitudo ab omni arrogantia & contumacia libera, atque in ſedatis & compoſitis moribus ſolertiam retinens manſuetudine temperatur. Etenim ſuperbiæ nihil ſecum ferens, verùm lenitate ac morum facilitate condita (quod dictu mirum eſt) humilis & abiecti animi

ναστοι καὶ κίνδυνοι ἀπόπτυστον καλείσθω ἡδονή. εἰ δὲ καὶ αἰσχύνης, καὶ πολέμων ἀκηράτων, καὶ κινδύνων, καὶ θανάτων, καὶ κατηγοριῶν, καὶ ἄλλων μυρίων κακῶν ἐστὶ ῥίζα. οὐκ οἶδα εἰ χρὴ ταύτην καλεῖσθαι ἡδονήν, τὴν τοσούτων ἀλγεινῶν αἰτίαν, καὶ ὑπὸ τῆς κλάδων ἀφανιζομένην. τὸ γὰρ μηδὲ φαίνεσθαι αὐτὸν, μήτε πρὸ τῆς μίξεως, μήτε ἐν αὐτῇ, μήτε μετὰ ταύτην, παρήσω, οὐχ ὡς ἀφανὲς, ἀλλ' ὡς τῆς τοῦ ἀκολάστου μὴ καθαπτόμενον ῥᾳθυμίας. εἰ γάρ τις ἀκριβῶς βασανίζειν ἐθέλοι, ὅτε πρὸ τῆς μίξεως, ὅτε ἐν αὐτῇ, οὔτε μετὰ ταύτην φαίνεται. ἀλλὰ πρὸ μὲν αὐτῆς, λύσσα βαθεῖα λαμπρὰ· ἐν αὐτῇ δὲ μανία σαφὴς, καὶ κλόνος ἄκρατος· μετὰ δ' αὐτὴν, μανίας μᾶλλον ἀπαλλαγὴ, ἢ ἡδονῆς ἀπόλαυσις. ὁ μὲν γὰρ πληρώσας τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἡδονὴν ἐσβεσεν· ὁ δ' ἐν αὐτῇ ὤν, οὐκ ἔστιν ἐν εὐφροσύνῃ, ἀλλ' ἐν κλόνῳ, καὶ οἴστρῳ παροχῇ· εἰ τοίνυν πρὸ ὄντως ἔχει· ἔχε δὲ, ὡς γε ἐμαυτὸν πείθω, καὶ εὐκόλως ἔχει, καὶ ἡδέως, καὶ τῇ φύσει μᾶλλον ἁρμόζουσα· ἀναμφίβολος ἀπεμφάνη ἡ ἀρετὴ, ἀσφαλῶς καὶ εὐθύμως περιεχόμεθα ταύτης, τῆς καὶ ταῦθα κἀκεῖ ἀποβλέπους ποιούσης τοὺς ἐραστάς.

Ἡρακλείδῃ ἐπισκόπῳ. σμά.

Παρὰ χριστιανοῖς μόνοις, τοῖς γε ὡς ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ἀξίοις· μὴ γάρ τις ἀπὸ τῆς τῶν πολλῶν σχημάτιστος κρινέτω τὴν θρησκείαν· σωμάτεται τὰ πλεῖστον ἀλλήλων διεζευγμένα. ἡ γὰρ μεγαλοφροσύνη, πάσης αὐθαδείας καθαρεύουσα, καὶ ἐν χολαῖῳ τῷ ἤθει τὸ ἀγχίνουν σύζυγα, ὑπείκεια χειρᾶται. ὑπερηφανίας γὰρ οὐδὲν ἐπαγομένη, ἀλλὰ πρὸς ὑπείκειαν κεκραμένη, ὅταν παράδοξοι εἰπεῖν, κλίνει τὴν ταπεινότητα· τῷ μὲν μὴ ἐπαίρεσθαι

χρ τῶν πέλας μετριοφρονῆσαι. τῷ δὲ μὴ ὑποκύπτειν τοῖς φόβοις καὶ τοῖς κινδύνοις. ἀλλὰ καὶ κολακείας καὶ δουλοπρεπείας ἀνωτέρα εἶναι, τῷ μεγαλοψυχίας ὑπιδεικνυμένη. ἅτε γὰρ τὸν δουλοπρεπῆ καὶ κόλακα, μετριόφρονα ὀνείζεται, οὐδὲ τὸν αὐθάδη καὶ ἀλαζόνα, μεγαλόφρονα. ἀλλ' ἑκατέρων τὰ ἀγαθὰ θηρῶσα, τὰ δυσχερῆ σκυλίει, ἵνα τὰς ἀγχιβύρους τῶν ἀρετῶν κακίας φυγοῦσα, αὐτῇ καθαρῶς ἀναδύσηται τῷ ἀρετῷ.

Τῷ αὐτῷ σμγ.

Ἐπὶ τὸν χρ τῶν παθῶν τῆς σαρκὸς ἱερὸν ζρὴ χωρῆσαι πόλεμον, ἀχ ἑαυτοῖς θαρροῦντας, ἀλλὰ τῇ θείᾳ συμμαχίᾳ· ὅπως ἐπόντες τὸ νικᾶν. εἰ γὰρ καὶ ὕπνος ὁρμήσομεν, πᾶσαν μὲν προθυμίαν καὶ παρασκευὴν καὶ πόνους καὶ ἀγρυπνίας κινοῦντες· τῇ δ' ἄνωθεν ῥοπῇ θαρροῦντες ῥᾳδίως περιεσόμεθα, καὶ λαμπρὰ κατ' αὐτῶν στησόμεν τὰ τροπαῖα, ταῖς κατὰ μέρος νίκαις, τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας σωσαΐζοντας.

Ἀπολλωνίῳ διακόνῳ. σμδ.

Δύο γενικῶν κακιῶν ὄντων, τῆς τε νοουμένης, τῆς τε δρωμένης· ἡ μὲν διὰ τῶν ἔργων, πάλαι διὰ τὸ νόμου κεκολάσθη. ἡ δὲ νοουμένη, διὰ τὸ εὐαγγελίου ἀνεῖται νῦν, ἃ τὸ ἔργον μετὰ τὸν πρᾶξιν πεπαυμένην, ἀλλ' ὅπερ ἂν μηδ' ἀρχὴν λάβοι τὸ κακὸν τετυμωθεμένον τότε μὲν γὰρ τῇ χειρὶ, νῦν δὲ τῇ ψυχῇ νομοθετήθη.

Ἀμμωνίῳ. σμε.

Ὥσπερ οἱ μανίᾳ ἀνηκέστῳ ληφθέν-

affectum deuitat: hactenùs videlicet modeſtiam præſtãs, quòd aduerſus proximos minimè ſe efferat: ac rurſum catenus magnitudinis animi ſpecimen edens, quòd nec terroribus, nec periculis ſuccumbat, atque etiam adulatione ac ſeruili demiſſione ſuperiorem ſe præbeat. Non enim ſeruilis animi hominem & adulatorem modeſtum eſſe ſtatuit, nec rurſum contumacem & atrogantem, magnanimum: verùm vtriuſque bona aucupans, vitia deuitat: quò nimirum vitia virtutibus propinqua fugiens, ipſam virtutem purè ac ſyncerè adipiſcatur.

Eidem. 243.

Ad ſacrum bellum cum carnis vitiis gerendum nos conferamus oportet: ſic tamen, vt non in nobiſipſis fiduciam collocemus, verùm diuino ſubſidio victoriam permittamus. Si enim ad hunc modum progrediamur, vt omnem quidem apparatum, & prælium, & labores ac vigilias ſuſcipiamus, in diuina autem ope atque auxilio fiduciam noſtram poſitã habeamus, victoriam facilè conſequemur, ac præclara aduerſus ea trophæa erigemus, vnà cum iis victoriis, quas paulatim ac ſerie quadã obtinebimꝰ, bonas quoque ſpes adaugẽtes.

Apollonio Diacono. 244.

Cùm duo ſumma vitiorum genera ſint, alterum quod animo & cogitatione concipitur, alterum quod opere perpetratur: hoc quod opere perpetratur olim per legem interdictum ac vindicatum eſt, illud autem quod in cogitatione poſitum eſt, per Euangelium repreſſum atque coërcitum. Euangelium quippe non opus, poſt flagitium editum, punit: verùm id prouidet, vt ne ortum quidem omnino vitium capiat. Tum enim manui, nunc autem animæ lex lata eſt.

Ammonio. 245.

Quemadmodum qui incurabili furore

Universidad de Deusto
Biblioteca

correpti sunt, præ doloris magnitudine sensum quoque doloris amittunt: sic etiã qui eo prolapsi sunt, vt nullo iam dolore tangantur (quorum numerum Zozimus quoque, vt scripsisti, auget) quodammodo etiam in stupore atque insensibilitate sunt, ne illud quidem scientes quo in malo versentur.

Eutonio Diacono. 246.

Quãdoquidem tum demum is qui laude afficitur ampliorem gloriam percipit, cùm is qui orationem habere aggressus est, priùs etiam quàm loquatur, victum se esse prædicat: idcirco ipse quoque clarissimi viri Eustathij virtutibus commemorãdis imparẽ me esse agnoscens, conticescã.

Theodosio Episcopo. 174.

Discat Eusebius, Pelusiotarum antistes, quid sit Ecclesia. Est enim absurdissimum ac perquàm graue, ipse ne hoc quidem cognitum habentem, in hac opinione versari, vt Episcopum se esse existimet. Nam quod sanctorum cœtus sit, ex recta fide, atque optima viuendi ratione collectus, Ecclesia sit, inter eos constat, qui sapientiã degustarunt. Quòd autem ille hoc ignorãs veram Ecclesiam euertat, dum multis offendiculi causam præbet, templum autẽ extruat, atque illam quidem ornatu spoliet, probos viros expellens, hoc autem magnificis marmoribus exornet, hoc quoque nemini obscurum est. Quòd si ille certò cognoscat, aliud Ecclesiam, aliud tẽplum esse (nam ea ex immaculatis animis constat, hoc autem ex lapidibus & lignis exædificatur) sic existimo, eum finem facturum esse illam euertendi, hoc impensiùs, quàm necesse sit, exornandi. Neque enim parietum, sed animarum causa cælestis rex huc venit. Quòd si se ignorare fingat, quod dico, etiamsi vel tardissimis quàm maximè clarum ac conspicuum sit, exemplis hoc declarare conabor. Vt enim aliud est sacrificium, aliud altare, aliud

τες τῇ ἀφροσύνῃ τῆς νόσου καὶ τῷ ἀναισθησίᾳ ὧν πάσχουσι παραπλησίως ἔχουσιν, οὕτω καὶ οἱ εἰς ἀναλγησίαν ἐκπεπτωκότες· ὧν ἐστιν ὡς γέγραφας καὶ Ζώσιμος, καὶ τρόπον τινὰ ἐν ἀναισθησίᾳ εἰσὶν, οὐδὲ οἱ τῶν κακῶν εἰσὶν εἰδότες.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. σμϛ.

Ἐπειδὴ τότε ὁ ἐγκωμιαζόμενος δόξαν σεμνοτέραν καρπεῖται, ὅταν ὁ λέγειν ἐπιχειρήσας, καὶ πρὶν εἰπεῖν κηρύξῃ τὴν ἧτταν, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἡττώμενος ταῖς τοῦ ἀοιδίμου εὐσταθίου ἀρεταῖς σιωπήσομαι.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. σμζ.

Μανθανέτω Εὐσέβιος ὁ τοῦ λαοῦ τοῦτο τῆς πλημμελοῦς παροικοῦντος καθέδρας, τί ἐστιν ἐκκλησία. ἀποπώτατον γὰρ ὄντα καὶ λίαν δεινότατον, μηδὲ τὰ αὐτὰ γινώσκοντα δοκεῖν ἐμφρονεῖν· ὅπερ γὰρ τὸ ἄθροισμα τῶν ἁγίων τὸ ἐξ ὀρθῆς πίστεως καὶ πολιτείας ἀρίστης συγκεκροτημένον ἐκκλησία ἐστὶ, δῆλόν ἐστι τοῖς σοφίας γευσαμένοις. ὅπου δὲ τοῦτο μὴ γινώσκων ἐκεῖνος, τὸν μὲν ὄντως ἐκκλησίαν καθαιρεῖ σκανδαλίζων πολλούς· τὸ δ' ἐκκλησιαστήριον οἰκοδομεῖ, καὶ τὸν μὲν ἀποκοσμεῖ, τοὺς αὐθαδαίους ἐξοπλίζων. τὸ δὲ πολυτελέσι μαρμάροις κοσμεῖ, καὶ τοῦτο πᾶσι δῆλον γένοιτο. εἰ δ' ἀγνοεῖ ἀκριβῶς, ὅπ ἄλλο ἐστὶν ἐκκλησία, καὶ ἄλλο ἐκκλησιαστήριον· ἡ μὲν γὰρ ἐξ ἀμώμων ψυχῶν συνέστηκε, τὸ δ' ἀπὸ λίθων καὶ ξύλων οἰκοδομεῖται, ἡγοῦμαι ὅπ παύσεται τὴν μὲν καθαιρῶν, τὸ δὲ πλέον τῆς ἐρεΐας κοσμῶν, οὐ γὰρ τοιχῶν ἕνεκεν, ἀλλὰ ψυχῶν, δεῦρ' ἐπεφοίτησεν ὁ τῶν ὅλων βασιλεύς· εἰ δὲ μορφοποιῆται τὸ λεγόμενον ἀγνοεῖν, εἰ καὶ ὅπ μάλιστα, καὶ τοῖς λίαν βραδυτάτοις δῆλ

δῆλ καταφανὲς ἀφ' ὧν δείγματων τοῦτο σαφηνίσαι πειράσομαι. ὥσπερ γὰρ ἄλλο ἐστὶ θυσιαστήριον, καὶ ἄλλο θυσία· καὶ ἄλλο θυμιατήριον, καὶ ἄλλο θυμίαμα· καὶ ἄλλο βουλευτήριον, καὶ ἄλλο βουλή· τὸ μὲν γὰρ τόπον ἐν ᾧ συνεδρεύσει μηνύει· ἡ δὲ τοὺς βουλευομένους ἄνδρας, οἷς καὶ ὁ κίνδυνος, καὶ ἡ σωτηρία ἀνήκει, ὕπου καὶ ὅπῃ τῇ ἐκκλησιαστηρίῳ, καὶ τῆς ἐκκλησίας· εἰ δὲ μηδ' ὅπως νενοηκέναι φαίη, μαγγανεύω, ὅτι ὅτι μὲν τῶν ἀποστόλων, ὅτε ἡ ἐκκλησία ἐκόμα μὲν χαρίσμασι πνευματικοῖς, ἔρρωτο δὲ πολιτεία λαμπρᾷ, ἐκκλησιαστήρια οὐκ ἦν· ὅπῃ δὲ ἡμῖν τὰ ἐκκλησιαστήρια πλέον τῆς δόντος κεκόσμηται· ἡ δ' ἐκκλησία, ἀλλ' ὀλίγη ἔστιν ὁμολογεῖν δυσχερὲς εἰπεῖν, καμοῦ δεῖται· ἐγὼ γοῦν εἴγε αἵρεσίς μοι προῦκειτο, ἑλόμην ἂν ἐν ταῖς πρώταις ἐκείνοις γενέσθαι, ἐν οἷς ἐκκλησιαστήρια μὲν οὐτω κεκοσμημένα μὴ ἦν, ἐκκλησία δὲ θείοις καὶ οὐρανίοις χαρίσμασιν ἐστεμμένη, ἢ ἐν τούτοις, ἐν οἷς τὰ μὲν ἐκκλησιαστήρια παντοίοις κεκαλλώπισται μαρμάροις, ἡ δ' ἐκκλησία τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων ἐκείνων ἐρήμη. καὶ γυμνὴ καθέστηκε.

Τῷ αὐτῷ. σμη.

Δίκαιον οἶμαι ὅπῃ τῶν μεγίστων ὑποθέσεων, κἂν ὁ λέγων τῆς ἀξίας ἀπολιμπάνηται, μὴ ἀδωρήμασι καταψηφίζεσθαι τοὺς ἀκροωμένους, ἀλλὰ συγγνώμην νέμειν ὅπῃ τοῦ τῶν πραξέων μεγέθους τὴν αἰτίαν ἀναφέροντας.

Ηλίᾳ καὶ Δορωθέῳ πολιτευομένοις. σμθ.

Ἐγὼ φίλος μὲν ὑμῖν εἶναι ὁμολογῶ, καλῶς μὲν δὲ εἰς συμμαχίαν παρ' ἑκάτερα ὑμῖν, οὐκ οἶδ' ὅπως νῦν διεστῶτος καὶ πολεμοῦντος θατέρου, οὐχ ἥζω. οὐ τὸ εὖ ποιῆσαι τὸν ἕτερον φεύγων, ἀλλὰ τὸ ὀπίτερον κακῶς. εἰ δ' ὁ-

thymiamatis locus, aliud thymiama, aliud forum, aliud senatus (illud enim locum in quem coeunt, significat: hic autem viros eos qui consilium ineunt, ad quos & periculum & salus pertinet) eodem modo de templo & Ecclesia statuendum est. Quòd si ne sic quidem se intellexisse dicat, illud ex me discat, quòd Apostolorum tempore, cùm Ecclesia & spiritualibus gratijs abundaret, & vitæ splendore afflueret, nulla tẽpla erant: at nostra tempestate templa plus quàm par sit exornata sunt, Ecclesia autẽ, ne quid grauiùs dicam, comicis cauillis incessitur. Ego verò, si mihi optio daretur, temporibus illis fuisse mallem, in quibus templa quidem non perinde ornata erant, Ecclesia autem diuinis ac cælestibus gratiis vndique cincta & redimita erat, quàm his nostris, in quibus templa quidem omnis generis marmoribus cohonestata sunt, Ecclesia autem spiritualibus illis gratiis nuda & vacua est.

Eidem. 248.

Æquum esse censeo in maximis argumentis, vt etiamsi is qui orationem habet, à susceptæ materiæ dignitate absit, auditores propterea haudquaquam eum imbecillitatis accusent, verùm ei potiùs veniam tribuant, ad rerum gestarum magnitudinem huiusmodi causam referẽtes.

Eliæ & Dorotheo, Remp. gerentibus. 249.

Ego amicum quidem me vestrum esse confiteor: ab vtroque autem vestrum (qui nunc, haud scio qua de causa, alter ab altero hostilibus odiis dissidetis) ad ineundã belli societatem accitus minimè veniam: non quòd alterum iuuare defugiam, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne alterutrum malo aliquo afficiam. At si, id quod oportet, feceritis, atque atrocissima pugna abiecta pacem vobis ob oculos proposueritis, veniam: non vt alterutri aduersus alterum suppetias feram, sed vt ambos rursum amicitiæ nexu deuinciam.

Palladio. 250.

Diuinis oculis nec oculos obuertere, nec repugnare oportet: verùm priusquàm, quid faciendum sit, audierimus, nos id facturos esse polliceri. Nam quòd Deus sit, qui oracula edat, istud & cõtradictionem omnem procul pellit, & obedientiam omnem ac persuasionem efficit. Nam qui, id quod nobis conducit, apprimè nouit, hic & loquens, & leges instituës, idoneus profectò est, cui fides habeatur.

Zenoni Presbytero. 251.

Corporum cognatio cum morum propinquitate nullo modo comparanda est. Quamobrem si te clarissimi Episcopi Hermogenis patruelem vocem, nihil tibi gratificer. Si autem syncerum discipulum, neutrius causa pudore afficiar. Sic enim & tu præstantissimi viri vestigiis hæsisse videberis, & ille, eum, qui ipsum imitatus sit, egregium ac præstantem virũ reddidisse.

Petro. 252.

Duo hæc (ô quonam te nomine nuncupem, vt virtutis tuæ meritũ attingam) in causa fuisse existimo, cur homines ad diuinam prædicationem lubentibus animis accesserint, nimirum & sermonem authoritate ac fide plenum, & prædicantium mores. Alterum enim alterius neruus ac robur erat, nimirũ sermo, qui fide dignus erat, & vita sermonem confirmans. Non enim alia prædicantes, alia faciebant (alioqui enim ridiculi fuissent, vt nonnulli nostræ tempestatis (nihil enim acerbi dicere volo) verùm congruentem atque consentaneum sermoni vitam præbentes, homines subigebant. Quocirca etiam Christus, ὥρ χρὴ ποιήσετε, καὶ ἀποθέμενοι τὸν ἀπορον δν μάχην εἰς εἰρήνην ὀλίψετε, ἤξω. οὐ θατέρῳ χῇ τῷ ἑτέρῳ συμπράξων, ἀλλ' ἀμφοτέρους πάλιν εἰς φιλίαν συνάψων.

Παλλαδίῳ σπ.

Τοῖς θείοις χρησμοῖς, ὅτ' ἀπιβλέπειν χρὴ, ὅτ' ἀπιβλέπεσθαι· ἀλλὰ πρὶν ἢ ὅπ χρὴ πράττειν ἀκοῦσαι, τὸ πράττειν ἐπαγγέλλεσθαι. τὸ γὰρ εἶναι θεὸν τὸν θεσπίζοντα, πᾶσαν μὲν ἀπιλαίαν ἐξορίζει, πᾶσιν δὲ πειθὼ δημιουργεῖ· ὁ γὰρ τὸ συμφέρον ἡμῖν ἅπασι φερόντως ἐπιστάμενος, ὅπος καὶ λέγων καὶ νομοθετῶν, ἀξιόχρεως ἂν εἴη.

Ζήνωνι πρεσβυτέρῳ. σνα

Οὐδὲν ἡ σωματικὴ ἀσθένεια τοσοῦτον, ὅσον ἡ τῶν τρόπων ἀγχιστεία. διὸ καὶ παρεκάλεσά μέ σε τὸν ἀδιάφορον Ἑρμογένους τοῦ ἐπισκόπου ἀδελφιδοῦν, οὐδὲν ἂν σοι χαρισάμην· εἰ δὲ γνήσιον φοιτητὴν, οὐδέτερον ἂν ἀχθοιμένῳ ὅτι γὰρ τῷ ἀρίστῳ δόξεις ἀκολουθηκέναι, ἐκεῖνός τε γενναῖον τὸν μιμησάμενον ἀποτελεσθήσεται.

Πέτρῳ. σνβ.

Δύο ταῦτα ἡγοῦμαι, ὦ σε καλέσας τῆς ἀξίας ἐφάψομαι, πεπεικέναι τοὺς ἀνθρώπους, τῷ θείῳ κηρύγματι, ἀσμενίως προσελθεῖν, ὅ, τε λόγος ἀξιόχρεως ὢν, ὅ, τε τρόπος τῶν κηρυττόντων. θάτερος γὰρ θατέρῳ, νεῦρα καὶ ἰσχὺς ἐτύγχανεν. ὁ μὲν λόγος ἀξιόπιστος ὤν, ὁ δὲ βίος ἐκπυώμενος τὸν λόγον. οὐ γὰρ ἄλλα κηρύττοντες, ἕτερα ἐπράττον. ἢ γὰρ ἂν γέλωτα ὤφλισαν, ὥσπερ τινὲς τῆς γῆς. οὐδὲν γὰρ βούλομαι δυσχερὲς εἰπεῖν, ἀλλὰ συμβαίνοντα τῷ λόγῳ τὸν βίον παρεχόμενοι, ἐχειροῦντο τέτε. διὸ καὶ ὁ χριστὸς εἰδὼς ὡς λόγος μὲν χρεῶν πράξεως ἀδενὴς δε, καὶ ἀδρανὴς· ὁ δὲ παρὰ τῶν πράξεων ἐμπνεόμενος, ἔμψυχος καὶ ζωηρὸς καὶ δραστήριος, πᾶσαν αὐτὸς ἀρετὴν καὶ φιλοσοφίαν ἀφ' ἑτέρων διδάξας, ἀφ' ἑτέρων λόγων παιδεύσας, καὶ κοσμήσας τοῖς θείοις χαρίσμασιν, ὅπως ὑπὲρ τὸν ἥλιον τῶν ἀνθρώπων ἐξέπεμψε. μᾶλλα γὰρ ἀκριβῶς ἠπίστατο, ὅτι οὐχ ἥττον τῶν σημείων, ὁ τρόπος τῶν κηρύκων, ἐπάγεσθαι τοὺς ἀνθρώπους δυνήσεται. ἅμα παρέντες ὁμοῦ εἰς τὸν οἰκουμένην, καὶ καθάπερ ὑποπτέροι γεωργοὶ, τὸν λόγον τῆς εὐσεβείας καταπείραντες, καὶ τὸν τρόπον τῷ τὸν ὑφηγησιν τῶν διδασκάλων ῥυθμισαντες, τὸν τε βίον ἅμα καὶ λόγον ἄληπτον, ἀλλὰ καὶ θαυμαστὸν παρεχόμενοι, πάσης ἀθυμίας ἐκτὸς ἐγένοντο τῆς ὑφ' ἡλίῳ. καὶ ἥτε σοφία, ἥτε δυναστεία, ἥ πλοῦτος, οὐ βασιλεία, ἥ τυραννὶς, οὐ βαρβαρικὴ ὠμότης, οὐ δαίμονος φάλαγξ, οὐκ αὐτὸς ὁ διάβολος, οὐ λιμὸς οὐ κρημνὸς, οὐ δεσμωτήρια, οὐκ ἄλλο ἥδεν τῶν δοκούντων καὶ ὄντων φοβερῶν, αὐτῶν ἀθυμίαν γενέσθαι. ἀλλὰ πάντες εἶξαν καὶ παρεχώρησαν, καὶ τῶν ἥττων νίκης ἄπασης, καὶ τροπαίων ἠγήσαντο εἶναι λαμπροτέρας. ἔμεινον γὰρ τὸ κακῶς νικᾶν, τοῦ καλῶς ἡττᾶσθαι νομίσαντες, οὐρανοπολῖται κατέστησαν.

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. σνβ.

Κινδυνεύετε, ὡς πυθάνομαι, πεφραγμένας ἀπογνώσει τὰς ἀκοὰς ἔχειν, καὶ οἷς ἂν πάλαι καθοσιώσαντες ἑαυτοὺς τῷ τῆς ἁμαρτίας θανάτῳ, παροξύνεσθε τοῖς τὰ καλῶν παραινέταις. ἐκ τοίνυν τούτου ὅπως ἕξει, θρήνων καὶ ὀλοφυρμῶν, οὐ συμβουλῆς καὶ νουθετήσεως, δίχα μοι ἂν εἴητε λοιπὸν τυχεῖν.

Τοῖς αὐτοῖς. σνγ.

Εἰ καὶ αἰτίαι πολιτείας ἀρίστης ἀπαίδευτοι ὄντες, τὰ μὲν λόγῳ

cùm illud exploratum haberet, sermonem actionis expertem mancum, & imbecillè esse: eum autem, qui ab actionibus inspiretur, viuum & acrem atque efficacem esse: eos, in omni prius virtutis ac philosophiæ genere, tùm per opera, tùm per sermonem erudiuit, ac diuinis gratiis coornauit: atque ita demum ad hominum aucupium emisit. Illud enim perspectissimum habebat, quòd præconum mores ad alliciendos mortalium animos non minorem, quàm miracula, vim habituri essent. Itaque cùm per vniuersum terrarum orbem dispersi essent, ac velut pennati agricolæ pietatis doctrinam disseminassent, morésque suos ex magistri præscripto composuissent, vitámque non modò ab omni reprehensionis nota remotam, sed etiam prorsus admirabilem præberent, hac demum ratione, quicquid terrarum sol lustrat, deuicerunt: ac neque sapientia & doctrina, nec potentia, nec opes, nec regnum, nec tyrannis, nec barbarica crudelitas, nec dæmonum phalanx, nec diabolus ipse, nec fames, nec præcipitium, nec vincula, nec denique aliud quicquam ex his, quæ horrenda esse videntur, ac reuera sunt, ipsos fudit ac deiecit: verùm omnes cesserunt ac manus dederunt, cladémque omni victoria & trophæis splendidiorem esse duxerunt. Præstantius enim esse iudicantes, honestè vinci, quàm malè vincere, cæli ciues constituti sunt.

Martiniano, Zozimo, Maroni, Eustathio. 252.

Videmini, vt audio, meliorum desperatione septas & occlusas aures habere: atque, vt qui iampridem vos ipsos peccati morti deuoueritis, aduersus eos, qui proba consilia vobis præbent, iracundia cõcitati. Quamobrẽ si ita est, posthac iam vobis luctus & lachrymas, nõ consilium & admonitionem adhibere par fuerit.

Iisdem. 253.

Etsi vos, qui optimæ viuendi rationis expertes atque ignari estis, ea, quæ hominib⁹

veſtri ſimilibus minimè exponenda ſunt, ſermone declarati petentes, veſtrum de rebus iudicium vobis ſurripi non animaduertitis:at ego tamen non eò temeritatis & audaciæ prorumpam, vt ea, quæ nunc vobis audire nefas eſt,vobis exponam, atque ea,quæ aurium veſtrarum captum excedunt,verbis complectar. Non enim fas eſt,aut eos,qui à ſacris alieni ſunt, res ſacras audire:aut prophanos adyta contueri.Neque enim hoc per mores licet, imò etiam ne diuinum quidem oraculum hoc permittit,apertis verbis clamans, Nolite ſanctum dare canibus. Ac propterea,cùm ipſe dicere quidem poſſim, vobis autem dicere non poſſim, vos potiùs moneo & hortor,vt à vitio abſtineatis,ac virtuti ſtudeatis. Quòd ſi feceritis,earum rerum, de quibus ad me ſcripſiſtis,interpretationem audietis.

Iſidoro Diacono. 254.

Qui diuina oracula deprauant, atque ad arbitrium ſuum velut obtorto collo trahunt, grauiùs peccant, quàm vt ipſis ignoſci debeat. Neque enim erroris ac deceptionis prætextu ſeſe tueri poterunt, vt qui non ſimplicitate,ſed malitia & animi peruerſitate lapſi ſint:nec tranquillum illũ ac placidum oculum fallent,cui,à vitio & improbitate præcipites acti,contraria profiteri minimè dubitarunt.

Ophelio Grammatico. 255.

Multi ſophiſtæ per eam gloriam, quam priùs adepti ſunt,detrimenta ea, in quæ poſtea incidunt, obtegere conantur: vt qui priùs quidem res ſuperarint,nunc autem earum magnitudine victi ſint.

Olympiodoro. 256.

Demiror qui fiat,vt cùm Platonem admireris, eius tamen conſilia & præcepta parui pendas. Ille enim virtutis ſurculos

ῥητὰ,τοῖς ὥσπερ ὑμεῖς Ἀχειλλέοις, σαφηνιοῦσιν Ἀφ' λόγων ἐξεκλινότες τὸν πρὸς τὰ πράγματα λογισμὸν λανθάνετε κλεπτόμενοι. ἀλλ' ἐγὼ δ' τόλμη προσχήσομαι εἰς τὸ ῥητὰ ὑμῖν ποιῆσαι, τὰ τέως ὑμῖν ἄῤῥητα ἡ λαθὼ λόγους ἀγαγεῖν,τὰ ὑπὲρ τὰς ὑμετέρας ἀκοάς. οὐ γὰρ θέμις,ὅτε τοῖς ἀτελέσι τὰ τέλεα ἀκούειν, ὅτε τοῖς βεβήλοις τὰ ἄδυτα καταπτεύειν. ὁ γὰρ θεσμὸς οὐκ ἐᾷ, μᾶλλον δὲ ὁ θεῖος χρησμὸς οὐκ ὀκνεῖ, Ἀφῤῥήδην βοῶν, Μὴ δότε τοῖς κυσὶ τὰ ἅγια. διὸ καὶ αὐτὸς ἔχων μὲν εἰπεῖν, ὑμῖν δὲ εἰπεῖν οὐκ ἔχων, προσκνῶ μᾶλλον ἀπέχεσθαι μὲν κακίας, ἀντέχεσθαι δὲ ἀρετῆς. εἰ γὰρ ταῦτα ποιήσετε, τῆς ἑρμηνείας ὧν γεγράφατε, οὐκ ἀπήκοοι ἔσεσθε.

Ισιδώρῳ Ἀμμωνίῳ. σνδ.

Οἱ τοὺς ἡδέως χρησμοὺς προσποιοῦντες, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα σκβιάζοντες, συγγνώμης ἁμαρτάνουσι μείζονα. ὅτε γὰρ τῷ ἐξ ἀπάτης ἢ προσλογισμοῦ δοκοῦσαν εἶναι ἀπολογίαν, συμπροῦσιν ἕξεσι τῷ ἀπὸ κακουργίας. ἀλλ' οὐκ ἀπὸ ἁπλότητος ἐσφάλθαι, ὅτε τὸν γαλανὸν καὶ ἥμερον ὀφθαλμὸν λήσονται, ὃ πανάπτα σκβάκχευθέντες ὑπὸ τῆς κακίας, δογματίσαι ἐτόλμησαν.

Ωφελίῳ Γραμματικῷ. σνε.

Πολλοὶ τῶν σοφιστῶν ἐκ τῆς προϋπαρξάσης εὐκλείας τὰς συμβαινούσας ἥττας προσεγκαλύπτειν πειρῶνται, ἅτε προτέρου μὲν τῶν πραγμάτων γεγονότες κρείττονες, νῦν δὲ ὑπὸ τούτων κρατηθέντες.

Ολυμπιοδώρῳ. σνϛ.

Θαυμάζω, πῶς Πλάτωνα θαυμάζων, τὰς προσηνέχθη. ἐκεῖνος μὲν γάρ φησι τῆς

τῆς ἀρετῆς κλῶνας πόνῳ καὶ ἱδρῶτι φύεσθαι. σὺ δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἄπονον ἐπαγγέλλει βίον.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. στζ.

Τῶν πλεονεκτῶν καὶ ἀδίκων, οἱ μὲν εἰδότες ὅτι ἁμαρτάνουσιν, οἱ δὲ μηδ' ὅτι ἁμαρτάνουσιν εἰδότες ἀνήκεστα. τὸ γὰρ μὴ αἰσθέσθαι τῆς ἀρρωστίας, ἐν ᾗ εἰσιν, ὅτι τάσις ἀναισθησίας ἐστὶ, καὶ εἰς ἀναλγησίαν παντελῆ καὶ νεκρότητα τελευτᾷ. τούτοις τοίνυν μὴ μάλιστα ἐλεεῖν. τὸ γὰρ κακῶς ποιεῖν τῷ κακῶς πάσχειν ἐστὶν ἐλεεινότερον. τοῖς μὲν γὰρ περὶ τῶν ἐχόντων ὁ κίνδυνος σαλεύει. τοῖς δὲ μέρει χρημάτων ἐστὶν ἡ ζημία. ἄλλως τε δὲ καὶ δυτῆς οὐκ αἰσθάνονται νεκρώσεως. ἀτελὴς γὰρ καὶ παιδικῆς ἀμυοίας ἐκφέρουσι δείγματα. ἐπεὶ καὶ τὰ κωμῳδῶν νήπια, τῶν μὲν ὄντως φορερῶν, οὐδένα ποιεῖται λόγον, ἀλλά γε πυκνοῖ πολλάκις ἐπαφίησι τὰς χεῖρας. προσωπεῖα δὲ ἀμάκεα καὶ μορμολύκια θεώμενοι, δεδίττεται καὶ τρέμει. τούτοις κινδυνεύουσιν ἐοικέναι, καὶ οἱ τῆς πλεονεξίας ἐραστὰὶ, πενίαν μὲν δεδιότες, ἣν τις οὐκ ἔστι φοβερὰ, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλείας ἁπάσης, καὶ μετριοφροσύνης ὑποθέσεις. πλοῦτον δ' ἄδικον περὶ πολλοῦ ποιούμενοι. οὕτως πυρὸς ὄντι φοβερώτερος. τεφροῖ γὰρ τῶν ἐχόντων, καὶ τὰ φρονήματα καὶ τὰς ἐλπίδας.

Τῷ αὐτῷ. σνη.

Μάλα ἀκριβῶς οἶδα, ὅτι τοὺς μὲν τῆς ἀρετῆς καρποὺς μεγάλους εἶναι, κἂν κινδυνεύῃς, νομίζεις· ἀθυμεῖς δὲ τοῖς πολλοῖς νομιζομένοις δυσχεῖν. ἀλλ' ἔαν μὴ τῶν πολλῶν ὑποτοπήσῃς, καὶ δίξῃ, ἀλλ' ἀκριβεῖ λογισμῷ ἐξετάσῃς τὸ πρᾶγμα ὑπηρέψειας, ἡ ἀθυμία φροῦδη οἰχήσεται· μᾶλλον δὲ

non ſine labore ac ſudore ſeri ait: tu autẽ, quonam pacto haud ſcio,genus vitæ laboris expers ſuſcepiſti.

Eutonio Diacono. 257.

Ex iis qui plus habendi cupiditate flagrant,atque inferendis iniuriis delectantur,qui peccare ſe ſciunt, grauiter, ægrotãt:qui autem ne peccatum quidem ſuum agnoſcũt,perditè ac deploratè. Hoc ipſum enim non ſentire morbum in quo verſantur, inſenſibilitatis incrementum eſt, atque in perfectum ſtuporem ac mortem deſinit. Quocirca hos maximè lugere cõuenit. Malum enim inferre miſerius eſt, quàm malo affici. Nam illis de animæ ſalute periculum imminet: his autem detrimentum in pecuniis ſubſidit, nec vltra progreditur. Quin alioqui etiam duplicẽ mortem non ſentiunt, Imperfecti enim ac puerilis animi documentũ præbent. Quãdoquidem ij quoque qui tenera admodũ aut puerili ætate ſunt,ea,quæ verè horrenda & pertimeſcenda ſunt, nihil curant, imò etiam manus perſæpe in ignem iniiciunt,inanes autem laruas ac ſpectra cõſpicientes,metu percelluntur, & contremiſcunt. His porrò non diſſimiles eſſe videntur homines pecuniæ ac rapacitatis ſtudioſi:vt qui paupertatem quidem quæ non modò nihil habet,quod metuendum ſit,verùm etiam ſecuritatis omnis ac modeſtiæ materia eſt, pertimeſcant: iniquas autem diuitias plurimi ducant, quæ tamẽ quouis igne magis timendæ ſunt. Siquidẽ dominorum ſuorum, & animos, & ſpes exurunt,atque in cinerem redigunt.

Eidem. 258.

Illud compertiſſimũ & exploratiſſimum habeo,te magnos quidem eſſe virtutis fructus,etiamſi in periculo verſeris,exiſtimare:verùm eo nomine mœrere ac diſcruciari,quòd pleriſque miſer eſſe videaris. At ſi non vulgi opinioni ac ſuſpicioni, verùm accurato rationis examini rem permiſeris, huiuſmodi mœror euaneſcet, imò etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

lætitiæ causam tibi allaturus est. Siquidem pro certaminum huius vitæ ratione, virtutis quoque coronæ nectuntur.

Theodosio Presbytero. 259.

Apud homines par culpa esse videtur, iis, à quibus beneficium acceperis vicem non rependere, & hostes minimè vlcisci. At apud diuinam philosophiam illud quidem obtinet vt benè de nobis meritos remuneremur: at non item illud, vt iniurios vlciscamur: verùm omnino quidē patientiam adhibeamus: si autem fieri possit, eos etiam beneficiis prosequamur.

Theoni Episcopo. 260.

Quemadmodum fortis & humanus rex legibus cum armis coniunctis omne contumeliæ ac petulantiæ studium profligat, eos nimirum qui legum auditioni morigeros se præbent, citra pœnam ad officium reuocans, eos autem, qui præfracto & contumaci animo sunt, vi atque armis coercens: eodem modo pius ac mansuetus sacerdos legibus metum adiungens, atque imperium lenitate condiens, omne improbitatis studium, quantum quidem in ipso situm est, fugat: eos nempe subditorum, qui sermonibus cedunt, sermonum ope atque adiumēto curans, eos autem, qui pertinaces, & immorigeri sunt, legitimis animaduersionibus eò, velut porrecta manu, ducens, vt posthac minime peccent.

Zosimo Presbytero. 261.

Etsi nec homines erubescis, nec famæ atque existimationis rationem vllam habes: at eam tamen, quæ huiusmodi flagitia diuinitùs consequitur, pœnam fac pertimescas. Quāquam enim ea in præsens moratur atque conquiescit (ad pœnitentiam scilicet inuitans) tamen aliquāto post, eos, quos ne tanta quidem benignitas vllo pudore commouerit, acerbius persequetur. Ac multi ne in hac quidem vita inuictam illam manum effugerunt, verùm eiusmodi calamitatibus correpti sunt, vt ipsas quoq; tragœdias magnitudine sua obscurarent. Multi autem qui huius vitæ tormenta effugisse videbantur, in amarulentiores alterius vitæ cruciatus inciderunt, nimirum vi illa scelerū vindice iustè ipsis pœnam remetiente.

Hermogem Episcopo. 262.

Amici illi, de quibus ad me scripsisti, nec consilio, nec cohortatione opus habent. Videntur enim contentioni huic, qua de præclarissimis rebus inter se certant, nunquam finem imposituri, verùm ad extremum vsque (vt qui cælestium præmiorū desiderio vehementer æstuent) de victoria solicitudinem habituri.

Isidoro Episcopo. 263.

Quo tempore Ægyptia illa, libidinosa inquam illa mulier, quæ vt persuasu facilis, ita etiam ad persuadēdum miram vim habebat (vt plurimum enim eiusmodi ingenio esse videtur mulier) insano pudicissimi iuuenis Iosephi amore deflagrauit, cúmque cum nullis sermonibus ad stuprū inducere posset, ad vim ei inferendam se conuertit, atque ille, strenui cuiusdam athletæ instar, exuta veste (arreptam enim eam tenebat illa, libidine temulenta) indumentis quidem nudus, verùm ab adulterio purus excedens pudicitiæ coronam adeptus est, tum verò illa mœrens sedebat, reuera quia, quod cupiebat, minimè assecuta fuerat, falsa autem specie, ob fictam castitatem. Cùm itaque maritus venisset, aut quòd accusari meueret, aut quòd Iosephum vlcisci vellet, acerbissimè irascitur, ac cupiditatem omnem, mœrorem, metum, contumeliam, & iracundiam admiscens, animo voluebat, quonam pacto de eo supplicium sumeret. Et quidem eius criminis, quo ipsa accusari debebat, eum insimulat. Maritus autem ne facta quidem ipsi pro se dicendi potestate, in carcerem cum cōiicit. At verò incorruptus ille ocu-

ἀγωνιδίας παρέξειος γενήσεται. ἀναλόγως γὰρ τοῖς ἐνταῦθα ἀγῶσι, καὶ αἱ τῆς ἀρετῆς πλέκονται στέφανοι.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. σπθ.

Παρὰ μὲν ἀνθρώποις ἴσον εἶναι δοκεῖ τὸ εὐεργέτας μὴ ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροὺς μὴ ἀμύνεσθαι· παρὰ δὲ τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας κρατεῖ· τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς ἧττόν, ἀλλὰ παντὶ μὲν τρόπῳ τὸ ἀνέχεσθαι, εἰ δ' οἷόν τε καὶ εὐεργετεῖν.

Θέωνι ἐπισκόπῳ. σξ.

Ὥσπερ ἀνδρεῖος καὶ φιλάνθρωπος βασιλεὺς τοῖς νόμοις τὰ ὅπλα μίξας, πᾶσαν ὕβρεως μελέτην τρέπεται· τὸ μὲν τῇ ἀκροάσει τῶν νόμων πειθόμενον, δίκῃ καλάσεως ὑπηρέτην· τὸ δ' ἀήκοον, τῇ ἀφ' ὅπλων ἀνάγκῃ παιδαγωγῶν· οὕτω καὶ εὐσεβὴς καὶ ἐπιεικὴς ἱερεὺς τοῖς θεσμοῖς τὸν φόβον μίξας, καὶ τῇ ἀρχῇ τὸ ἐπιείκειαν κεράσας, πᾶσαν κακίας μελέτην τοῦ ἤκοον εἰς αὐτὸν τρέπεται τῷ ὑπηκόῳ· τὸ μὲν λόγοις ἑκόν, λόγοις θεραπεύων· τὸ δ' ἀήκοον τῷ ἀφ' ὅπλων θεσμῷ σωφρονισμῷ, εἰς τὸ μηκέτι ἁμαρτάνειν χειραγωγῶν.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σξα.

Εἰ καὶ τὰς ἀνθρώπους οὐκ ἐρυθριᾷς, οὐδὲ ὑπολήψεως ἀνθρωπείας, καὶν τῷ παρὰ τῷ θείᾳ τοιοῦτοις τολμήμασιν ἐπομόρῃ· φοβήθητι δίκην· εἰ γὰρ καὶ αὐτίκα δι' μάλα μακροθυμεῖ, εἰς μετάνοιαν καλοῦσα· ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον, πικροτέρου μετελεύσεται· τὸς μὴ δι' ἑαυτὸ τοσαύτῳ φιλανθρωπίαν αἰδεσθέντας. πολλοὶ μὲν οὖν καὶ ἐνταῦθα τῷ ἀνήκοον οὐ λαμπρεύσασι χεῖρες, ἀλλ' ὑπὸ τοιοῦτον κατελήφθησαν συμφορῶν, ὡς ὑποκρύψαι τῷ μεγέθει τὰς τραγῳδίας. πολλοὶ δ' ἐνταῦθα δόξαντες λαμπρεψεγένειαν κολάσεις, τῶν ἐκεῖσε πικροτέρων ἀπέλαυσαν, τῆς δίκης δικαίως αὐτοῖς ἀντιμετησάσης τὴν δίκην.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. σξδ.

Οἱ φίλοι περὶ ὧν γέγραφας, ὅτε παραινέσεως δέονται, ὅτε παρρησίας ἐοίκασι γὰρ ὑ παυσωλύοις οὐδέποτε τῆς ὕλης τοῖς καλλίστοις ἀμίλλης, ἀλλ' ἕως τέλους, ἅτε δὴ τῶν ὑραίων γερῶν δεινῶς ἐφιέμενοι, πρὸ ὀλίγου τῆς νίκης ἀγωνίαν ἕξοντες.

Ἰσιδώρῳ ἐπισκόπῳ. σξγ.

Ὅτε ἡ αἰγυπτία, τὸ ἀκόλαστον ἐκεῖνο φῆμα γύναιον, τὸ ὀξὺ μὲν πειθέσθαι πείσαι δὲ δεινότατον· τοιοῦτον γὰρ ἔρημα, ὡς τὰ πολλὰ εἶναι δοκεῖ, ἡ γυνή, τῷ σωφρονεστάτῳ Ἰωσὴφ ἐπεμάνη, καὶ λόγοις πεῖσαι οὐκ εἶχε τὸ ὅσα, ὀλίγου τὸ διαστασθαι τὸν νεανίαν ἐτράπη· κἀκεῖνος, ὡς ὁ ἀθλητὴς γενναῖος, πρὸ ἐνδύτου ἀποδυσάμενος· εἶχε γὰρ αὐτῆς ἐκείνη τοῦ πάλους μεζόσασι μὲν ἱματίων, καθαρὸς δὲ μοιχείας ἐξελθών, τοὺς τῆς σωφροσύνης ἀνεδήσατο στεφάνους. τότε δὴ τότε ἐκαθέζετο ἐκείνη κατηφὴς· τὸ μὲν ἀληθὲς, ὅτι διήμαρτε τῆς ἐπιθυμίας· τὸ δὲ ψεῦδος, ὅτι τῇ ἐπιπλάστῳ σωφροσύνῃ· ἐλθόντος γοῦν τοῦ ἀνδρὸς, ἠδεδοικέναι γραφὴν ἔτομεῖναι, ἢ ἀμύνασθαι αὐτὸν ἔσκωμεῖν, ἐν ὀργῇ ἄκρατος ἐτέτω γίνεται, καὶ ἁπαμίξασα πάντα πάθος, λύπην, φόβον, ὕβριν, ὀργὴν, ἐνεβάλετο ὅπως αὐτὸν τιμωρήσεται. καὶ δὴ γραφὴν αὐτὸν γράφεται, ἣν γραφὴν ὤφειλεν. ὁ δὲ μηδ' ἀπλογίας μεταδούς, ὡς δεσμωτήριον ἐμβάλλει. ἀλλ' ὁ ἀδέκαστος ὀφθαλμὸς, ὁ τῆς σωφροσύνης

Universidad de Deusto
Biblioteca

lus, pudicitiæ legiſlator & arbiter ad regium thronum ipſum euexit. Quocirca nos quoque nec calumniam, nec obtrectationem, aliud quicquam eorum quę grauia & acerba eſſe videntur, graue eſſe exiſtimemus: verùm peccatum ſolum. Atque ita omnino aut in hac, aut in altera vita prečioſiſſimas coronas conſequemur.

Lampetio Epiſcopo. 264.

Vnuſquiſque eorum, qui hanc Epiſtolam lecturi ſunt, de eo quod dicturus ſum, vt volet, ſentiat. Ego verò non Sacerdotij regulam nunc informare proponens, ſed viam ad illud ferentem ſtatuens, hoc aio, cum qui ad hoc imperium antè proſiliit, quàm Eccleſiaſticarum ſanctionum imperium ſuſtinuerit, haudquaquam ad ſubditorum vtilitatem huiuſmodi prouinciam perſequi: hunc autem qui in ſubditi gradu atque ordine ſeſe cum laude in iis virtutibus, quæ antiſtitem decent, exercuit, maximum ad muneris ſui adminiſtrationem bonum, hoc eſt experimentum habentem venire. Nam ille priuſquàm ipſemet mores ſuos compoſuerit, alios componere ac moderari aggrediens, à veritate aberrat: hic autem compoſitis primùm ſuis moribus, factóque rei periculo, ad moderandâ, aliorum vitam aptus atque idoneus reperitur. Quandoquidem ille, antequàm armis aſſueuerit, imperator creari cupit: hic autem probi & clari militis officio functus, præſtantior quoque & illuſtrior erit imperator. Atque ille quidem inſtruendi in aciem exercitus expers & ignarus, tribuni militaris gradum ſibi vendicat: hic autem in eiuſmodi ſtudiis verſatus & exercitus, tribunus deſignatur.

Maroni. 265.

Etiamſi ſexcentas opum vias aperias, tamen, non dicam ſatietatem, ſed nec vias quidem, quas illæ peragrant, inuenies. Siquidem eos odio habent, qui inexplebili

κὴ νομοθέτης κὴ βραβευτὴς, εἰς τὸν θρόνον ἀνήγαγεν αὐτὸν τὸν βασιλικὸν. πειρασόμεθα κὴ ἡμεῖς μήτε συκοφαντίαν, μήτε κατηγορίαν, μήτ' ἄλλότι τῶν δυκούντων εἶναι δεινῶν, δεινὸν ἡγώμεθα, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν μόνην, κὴ πάντως ἢ ἐνταῦθα, ἢ ἐκεῖσε, τῶν πιμελεστάτων στεφάνων τευξόμεθα.

Lampetio Epiſcopo. 264.

Ἕκαστος μὲν τῶν ἐντευξομένων τῇδε τῇ γράμματι, ὡς ἔχει δόξης περὶ τοῦ λεχθησομένου, ἐχέτω· ἐγὼ δὲ ὅρον μὲν ὑποτρέχων ἱερωσύνης νῦν οὐ διεγινωσκόν, τὸν δ' ὁδὸν, τὸν ἐπὶ ταύτην φέρουσαν ὁρίζόμενος, φημὶ, ὅτι ὁ μὲν ἐπὶ ταύτην θᾶττον ἐλθὼν τὴν ἀρχὴν, πρὶν τῆς θεσπίσῃ ἀρχῆς ἀναχέσθαι, τότε ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἀρχομένων τὴν διανομὴν μετέσται· ὁ δ' ἐν ὑπηκόῳ πάσῃ τοῖς ἀρχικοῖς ἐγυμνασάμενος μᾶλλον καὶ εὐδοκιμήσας ἀρεταῖς, εἰς τὸν τῆς λειτουργίας ἀφικνεῖται χειρισμὸν, μέγιστον ἀγαθὸν τὴν ἐμπειρίαν ἔχων, ἔρχεται. Οὗτος μὲν γὰρ πρὶν ῥυθμισθῆναι ῥυθμίζειν ἄλλους ἐπιχειρῶν, τῆς ἀληθείας ἁμαρτάνει. ὅτος δὲ ῥυθμισθεὶς πρότερον, καὶ τὸ ἀκόλαστος ἐν πείρᾳ γενόμενος, ὅπῃ κρεῖσσον ὅπῃ τὸ ῥυθμίζειν ἄλλους εὑρεθήσεται· ἐπειδήπερ ἐκεῖνος μὲν πρὸς τὸ ἐμμελετῆσαι τοῖς ὅπλοις, στρατηγὸς οἴεται χειροτονεῖσθαι· ὅτος δὲ εὐδόκιμος στρατώτης γενόμενος, εὐδοκιμώτερος ἔσται καὶ στρατηγός. καὶ ὁ μὲν τῶν τακτικῶν ἄπειρος ὢν, ταξίαρχος εἶναι ἠξίωται· ὁ δὲ ἐν γυμνασίοις τοιούτοις ἀσκηθεὶς, τακτικὸς χειροτονεῖται.

Maroni. 265.

Εἰ καὶ μυρίας ἀνατέμοις εὐπορείας ὁδοὺς, ὥφημι τὸν κόρον· ἀλλ' οὐδὲ τὰς ὁδοὺς, ἃς ὑποπορεύεται εὑρήσεις· μισεῖ γὰρ τοὺς ἁπλήστως τὰ χρήματα διώκοντας, καὶ ὑποφοιτᾶν αὐτοῖς οὐκ ἀνέχεται. φιλεῖ δὲ μάλιστα πάντων τοὺς ὀλιγοδεία καὶ αὐταρκείᾳ τὸν ἑαυτῶν κοσμοῦντας βίον, ἀσμένως αὐτοῖς ὑποφοιτᾷ.

auiditate pecunias conſectantur, nec ad eos venire ſuſtinent. Contrà omnium maximè illas amant qui parſimonia & frugalitate vitam ſuam ornant, lubentérque ad ipſos ventitant.

Strategio Monacho. 266.

Cum probo conſilio præeunte omnis hominis vis, omni excuſatione ac mora de medio ſublata, ad virtutem inſeruit, tū verò Deus, qui ad eam amplectendam etiam nolētes ac recuſantes incitat, ad finē vſque perducit. Neque enim conſentaneū eſt, qui ipſam fugientes ad eam compellat, eundem iis qui ſuapte ſponte ipſam ſibi amplexandam propoſuerunt, auxiliarem manum minimè porrigere.

Antiocho. 267.

Illud ignorare videris, eum, qui rabida corporis vitia perpetuò vincit, ob eiuſmodi trophæa exultantem, præ voluptate ne labores quidem ſentire.

Orioni Monacho. 268.

Audio te certaminis quidem ſpecie vnum, reuera autem omnes æquales tuos ſuperaſſe. Nam qui humilitatis ac modeſtiæ nomine aliis prælatus, te inferior eſſe compertus es, hinc ſcilicet omnes te ſuperatos eſſe demonſtrauit.

Apollonio Epiſcopo. 269.

Paupertas, cùm ſupplicibus verbis contemptis ad accuſandum ſe conuertit, atque calamitate ad negotium aliis faceſſendum abutitur, aduerſariíque & accuſatoris, non ſupplicis & opem implorantis ſpeciem aſſumit, miſericordia haudquaquam digna eſt. Vnde etiā ipſemet iuſtitiæ fons his verbis vtitur: Non miſereberis pauperis in iudicio. Eius enim calamitate com-

Στρατηγίῳ μοναχῷ. σξς'.

Ὅταν εὐβουλίας προκαθηγουμένης πᾶσα ἡ τοῦ ἀνθρώπου δύναμις ὑπείκῃ εἰς τὴν ἀρετὴν, πᾶσαν ἐκποδὼν ποιησαμένη σκῆψιν καὶ μέλλησιν· τότε δὴ τότε ὁ θεὸς εἰς τέλος ταύτην ἄγει, ὁ καὶ τοὺς μὴ βουλομένους αὐτὴν ἐλέσθαι, εἰς τὸ ἑλέσθαι προτρέπων. οὐ γὰρ ἔστι τοῦ αὐτοῦ, τοὺς μὲν προθύμως ἀσπαζομένους αὐτὴν εἰς αὐτὴν συνελαύνειν, τοῖς δ' ἀφ' ἑαυτῶν ἑλομένοις, χεῖρα βοηθείας μὴ ἀρέγειν.

Ἀντιόχῳ. σξζ'.

Εἰκὸς ἀγνοεῖν, ὅτι ὁ συνεχῶς τὰ λυπηρὰ πάθη τῷ σώματος νικῶν, τοῖς προσαίοις ἀγαλλόμενος, τὰς πόνους οὐδὲ τῆς εὐφροσύνης λανθάνει κλεπτόμενος.

Ὠρίωνι μοναζοντι. σξη'.

Πυθάνομαι, ὅτι τῷ μὲν σχήματι τῆς ἀγωνίας, ἑνὸς τῶν δ' ἀληθεῖ, πάντων ἐκράτησας τῶν ὁμηλίκων· ὁ γὰρ τῶν μὲν ἄλλων εἰς ταπεινοφροσύνην προκριθεὶς, δεύτερος δὲ σοῦ πεφηνὼς, πάντας ἡμᾶς ἔδειξεν.

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. σξθ'.

Ἡ πενία, ὅταν τὴν ἱκεσίαν ἀπράσκοπα ἔχῃ πρὸς καταγορίαν τραπεῖσα, καὶ τὴν συμφορὰν εἰς φιλοπραγμοσύνην καταλήσῃται, καὶ δικαίου κατηγόρου ἀντὶ ἱκέτου καὶ προσφυγος σχῆμα ἀναδήσηται, ἐλεεῖσθαι οὐκ ἂν εἴη δίκαια. διὸ καὶ ἡ τῆς δικαιοσύνης πηγὴ, ἔφη, οὐκ ἐλεήσῃς πλούσιον ἐν κρίσει· ἐλεεῖσθαι μὲν γὰρ δεόμενον καὶ ἀντιβο-

Universidad de Deusto
Biblioteca

moueri oportet,cùm orat atque obsecrat: at cùm accusat & criminatur, non item. Non enim gratiam postulat, sed se iniuria affectum affirmat.

Eidem. 270.

Personarum mutatio, eorum, quæ dicta sunt,mentem luculenter prædicat. Nã si ad populum omnia referenda erant, ad hunc modum dictum fuisset, Vade ad populum istum,& dic ei, Auditu audietis,& non intelligetis, & videntes videbitis, & non scietis. Incrassatum est enim cor vestrum, & auribus grauiter audiistis, & oculos vestros clausistis,nequando videatis oculis,& auribus audiatis,& corde intelligatis,& conuertamini,& vos sanem. Cùm autem haud ita dictum sit, verùm trium personarum mutationem hic sermo demonstret,nimirum à quo, & ad quem, & de quo oratio habeatur,huiusmodi quandam sententiam hæc verba habent: Vade, & dic populo huic, Auditu audietis,& nõ intelligetis,& videntes videbitis, & non scietis. Deinde tãquam Propheta causam scisciteretur,aut ea ipsi minimè scisciti exponeretur, dictum est: Incrassatũ est enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt,& oculos clauserunt. Si igitur ipsi suæ,vt quispiã dixerit, saluti oblu-ctantur,ecquid me prædicare iubes? fortasse,inquit(hoc enim hîc significat vocula hæc,Nequando) videbunt oculis, & auribus audient,& corde intelligent,& conuertentur,& sanabo eos. Hæc enim particula,Nequando,hoc loco non auditionis sublationem,sed obedientiæ spem subindicat. Nam quòd hoc quoque sensu hæc vox vsurpetur,audi quid Iudæorum turba de Saluatore dicat, Nonne hic est quem quærebant Phatisæi interficere? Ecce palam loquitur,& nihil ei dicunt. Num fortè(μήποτε) cognouerũt,quòd hic est Christus? Solent enim sapientes & eruditi(quorum in numero Philo etiam esse videtur) particulam hanc,Nequãdo, pro, Fortasse, aut nonnunquam, collocare. Neque id

λοῦντα, μὴ ἐγκαλοῦσι. δὲ καὶ κατηγοροῦντα, οὐχί· ὁ γὰρ χάριν ἀπαιτεῖ, ἀλλ' ἀδικεῖσθαι πιστοῦται.

Τῷ αὐτῷ. σο.

Ἡ μεταβολὴ τοῦ προσώπου, τὸν νοῦν τοῦ εἰρημένου λαμπρῶς κηρύττει· εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν λαὸν ἅπαντα ῥηθῆναι ἐχρῆν, ὅπως ἂν ἐρρέθη· πορευθεὶς εἰπὸν τῷ λαῷ τούτῳ, ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἠκούσατε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐκαμμύσατε, μήποτε ἴδητε τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσητε, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψητε, καὶ ἰάσομαι ὑμᾶς· εἰ δ' ὅπου μὲν οὐκ ἐρρήθη, μεταβολὴν δὲ ἐμφαίνει προσώπων πρὸς τὰ λεχθέντα, παρ' ᾧ τε καὶ πρὸς ὃν καὶ περὶ οὗ ὁ λόγος, τοιοῦτόν τινα ὠδίνει νοῦν τοῦ προκειμένου ἡ δύναμις, πορευθεὶς εἰπὸν τῷ λαῷ τούτῳ, ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. εἶτα ὡς τῷ προφήτῃ πυθομένῳ τὴν αἰτίαν· ἢ μὴ πυθομένῳ μέν, διδασκομένῳ δὲ ἐρρήθη· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκάμμυσαν· εἰ τοίνυν τῇ ἑαυτοῦ, ὡς αὐτὸς εἶπε, ἀπειράσθησε σωτηρίᾳ, δι' ἣν αἰτίαν, κηρύξαί με προστάττεις, τάχα πως φησί. τοῦτο γὰρ ἐνταῦθα μηνύει τὸ μήποτε· ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς· τὸ γὰρ μήποτε σύνταξιν, οὐκ ἀναίρεσιν ἀκοῆς, ἀλλ' ἐλπίδα ἐμφαίνει ὑπακοῆς. καὶ ὅπου καὶ ὅπως λαμβάνεται, ἄκουσον τοῦ ὄχλου τοῦ ἰδόντος τὰ σημεῖα, τί φασι περὶ τοῦ σωτῆρος, οὐ τοῦτον ἐζητοῦμεν οἱ Φαρισαῖοι ἀποκτεῖναι· εἰ δὲ παῤῥησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσι, μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός. ἔθος δὲ τοῖς σοφοῖς, ὧν εἷς εἶναι δοκεῖ φίλων, τὸ μήποτε, ἀντὶ τοῦ ἴσως, ἢ ἔοικ' ὅτε, τάττειν· τὸ γὰρ μήποτε, εἰκότως ἀντὶ τοῦ ἴσως, εὐλόγως τάττεται· εἰ δὲ καὶ παρὰ θεοπεύσῃ ἀνδρὸς θέλεις τὴν μαρτυρίαν ταύτην λαβεῖν, ἄκουε τοῦ Παύλου γράφοντος· δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους. μήποτε δώῃ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν· τὸ γὰρ μήποτε, κἀνταῦθα εἴρηται, ἀντὶ τοῦ ἔοικ' ὅτε, ἴσως τάχα πως· ἐλπίδα γὰρ μετανοίας ἐμφαίνει, οὐκ ἀναίρεσιν. καὶ ἑτέρωθι δὲ γέγραπται, ἔλεγξον φίλον, μήποτε οὐκ ἐποίησεν, εἰ γὰρ ὅπως νουθετεῖν τὸ προφητικὸν χρεών, καὶ τῷ Θεῷ τὸ πρέπον φυλαττεῖν τὰ αὐτοῦ παράπλεον προσεμηνύθη· σώζεσθαι γὰρ οὐ πάντας πρόκειται τοὺς εἰς καλὸν καλινδουμένους βόλεται, καὶ πέμπει τοὺς θεραπεύσοντας, οὐκ ἀγνοῶν μὲν ὅτι ἀλαφθαρήσονται ὑπὸ τῆς νόσου, τὴν δ' ἀπολογίαν αὐτοῦ ὑποτεμνόμενος· εἰ γὰρ κἀκεῖνοι οὐκ ἀνήνεγκαν οὐ τῆς μανίας, ἀλλὰ τόγε αὐτοῦ τὸ αὐτοῦ παράπλεον οὐκ τούτῳ προσήνεγκε· καὶ τῷ Θεῷ ἁρμόττον τὸ πρέπον φυλαττεῖν, καὶ ὁ προφήτης οὐ δόξει μάτην ἀπεσταλθαι, οὐδὲ ὕβρεως διάκονος νομισθήσεται, ἀλλὰ θεραπείας καὶ ἰάσεως ὑπηρέτης εὑρεθήσεται· ἀπεσταλη γὰρ οὐχ ὕβρεσιν ἁπλῶς, ἀλλ' ἐγκαλέσων μὲν τοῖς πλημμελοῦσι, προσοίσων δὲ καὶ δείξων τὰ πλάσματα, καλέσων δὲ εἰς μετάνοιαν, ἐπιστρέψων δὲ θεραπείαν εὐαγγελισόμενος.

Ανυσίῳ. σοα.

Τὸ παρὰ τῷ νομοθέτῃ εἰρημένον, οὐκ ἐλεήσεις πλουτοῦντα ἐν κρίσει, οὐκ ἀπανθρωπίας, ὡς ἔγωγε, ἀλλὰ φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης ἁπάσης ἐστὶν ἀπάλειπτον, ἀλλ' ἐπαινετὸν ἐν τοῖς μάλιστα, τὸ μὴ ἐπὶ τῷ πλούτῳ τὸν πένητα καταδικάζειν, ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς πενίας ἀπορίαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν, καὶ τὸν ἐκ τοῦ πλούτου τρυφῶντα καὶ ἀσελγαίνοντα ἐν τοῖς ἐναντίοις ἐλέγχειν, καὶ τὸν μὲν ἐκ τῆς ἀπορίας ἀναπαύειν, τὸν δὲ ἐκ τῆς τρυφῆς ἀναστέλλειν, καὶ τὸν μὲν ἐκ τῆς ἀπορίας ἀνακουφίζειν, τὸν δὲ ἐκ τῆς τρυφῆς ἀνακόπτειν, καὶ τὸν μὲν ἐκ τῆς ἀπορίας ἀνορθοῦν, τὸν δὲ ἐκ τῆς τρυφῆς ἀνατρέπειν, καὶ τὸν μὲν ἐκ τῆς ἀπορίας ἀνιστᾶν, τὸν δὲ ἐκ τῆς τρυφῆς καθαιρεῖν, καὶ τὸν μὲν ἐκ τῆς ἀπορίας ἀνεγείρει

Universidad de Deusto
Biblioteca

mas res præstat, vnam, quòd pauperes ad negotium aliis facessendũ minimè acuit: alterum, quòd eos, qui iniquè iudicant, ac diuitibus & copiosis hominibus victoriæ calculum porrigunt, maximoperè terret. Nam si iis, qui cum truculentia, & admonitionem ægrè admittẽte paupertatis bellua colluctantur, cùm obsecrationis loco aliis litem intendunt, minimè gratificari atque indulgere oportet, multo profectò minus iis qui præ luxuria & deliciis contumeliam egentibus inferunt.

Isidoro Diacono. 272.

Apostoli, vt pote Sapientiæ discipuli, ac Veritatis amantes, Saluatorem defixos in cœcum oculos habentem, ac propemodum eos ad interrogandum prouocantem conspicientes, duo peruulgata dogmata, & de quibus magnæ apud homines quæstiones excitantur, ipsi proponunt. Quoniam enim Græci animam peccasse, ac propterea luendarum pœnarum causa in corpus demissam esse tradiderunt, ac rursum Iudæi maiorum peccata ad nepotes transire existimabant, quòd videlicet scriptum sit, Peccata patrum in filios vsque ad tertiam & quartam generationem, idcirco ad eum, vt omnia, priusquàm oriãtur, noscentem, hæc verba habuerunt: Quis peccauit? hic (vt Gentiles aiunt) an parentes eius (vt Iudæi astruunt) vt cœcus nasceretur? Veritas autẽ non obliquum & sinuosum, nec ænigmatum inuolucris plenum responsum dedit, verùm rectum ac quauis perspicuitate dilucidius & splendidius. Vtrumque enim his verbis euertit: Neque hic peccauit (quonam enim pacto, priusquàm in ortum prodisset?) nec parentes eius: in hoc videlicet, vt cœcus nasceretur. Ad interrogationem enim respondit. Verisimile namque est eos peccasse, imò planè peccauerũt: at non propterea ipsi calamitatis causam præbuerunt. Quid igitur affertur, quamobrem cœcus natus sit? Nimirum vt manifestentur opera Dei in illo. Hoc est, claudicare permissa est natura, vt artificis gloria prædicetur.

Ophelio Grammatico. 273.

Quòd multa nobis obscura sint, atque humano ingenio vix peruestigari queant, perspicuum est. Quòd autem ea demum, & quidem vtiliter captum nostrum effugiãt, quæ nobis ad salutem haudquaquam conducunt, id quoque liquet. Consideremus itaque quid nobis ad beatitudinem adiumento sit, quid secus: atque ita, quæ dicũtur, exploremus. Cælum aut sphæræ, aut dimidiæ sphæræ speciem imitari affirmare, atque item celerrimum Solis cursum, ac Lunæ incrementa & decrementa, siderúmque situ curiosè indagare, ac præterea de terra quærere, cylindri an coni speciem teneat, mundique centrum sit, ac denique & Solis & Lunæ interualla cognita & explorata habere, quid ad benè beatéque viuendum vtilitatis afferat, equidem nõ video. Quòd si quis id dicere possit, dicet quidem fortasse: verùm minimè persuadebit. At verò iustitiam & fortitudinem, ac prudentiam & temperantiam, & si quid his affine est, scire atque exequi, hoc verò eos, qui id callent, ad beatitudinis arcem euehit. Quocirca faciẽdum est, vt ab his, ex quibus nihil commodi nobis oritur abstineamus, ea autem ex quibus emolumentum percipitur, amplectamur.

Gotto. 274.

Quòd duo Patriarchæ plures vxores habuerint (nam Isaac cum vna duntaxat vxore consuetudinem habuit) non à segnitie, aut libidinis studio profectum est, verùm à rerum necessitate, vt quispiam dixerit, cõrextum & expressum. Perspice enim, Scripturæ vestigiis hærens, quemadmodũ id contigerit. Abrahã quippe, nisi ab vxore sua, quæ eriam zelotypia teneri debebat, rogatus fuisset, vt ad ancillam accederet,

μεσον. δύο γὰρ κατορθοῖ τὰ μέγιστα ἐν μιᾷ, τὸ μὴ τοὺς πένητας εἰς φιλοπραγμοσύνην ἀλεῖψαι. ἕτερον δὲ, τὸ τοὺς ἀδίκως κρίνοντας, καὶ τοῖς πλουσίοις τὴν τῆς νίκης ὀρέγοντας ψῆφον, ὀκ πολλῷ τῷ θεμότητος φοβῆσαι εἰ γὰρ τοῖς παλαίουσι τῷ ἀηθάστῳ καὶ δυσιάθετῳ τῆς πενίας θηρίῳ, ὅταν ἀπὸ τῷ παρακαλεῖν ἐγκαλῶσιν, ὃ χρὴ χαρίζεσθαι, πολλῷ μᾶλλον τοῖς ὑπὸ πολλῆς χλιδῆς εἰς τοὺς πένητας ἐξυβρίζουσι.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. σοβ.

Οἱ Ἀπόστολοι, ἅτε σοφίας φοιτηταὶ, καὶ ἀληθείας ὄντες ἐρασταὶ, ἀτενῶς ὁρῶντες τὸν σωτῆρα προσέχοντα τῷ τυφλῷ, καὶ μόνον οὐχὶ εἰς ἐρώτησιν αὐτοὺς σκαλεύοντα, δύο θρυλλούμενα δόγματα, καὶ παρὰ ἀνθρώποις ζητούμενα αὐτῷ προσφέρουσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἕλληνων μὲν παῖδες ἔφασαν ἐσφάλθαι τὴν ψυχὴν, καὶ διὰ τῦτ' εἰς σῶμα κατα πεπέμφθαι κολασθησομένην· ἰουδαῖοι δ' ἠρῶντο τὰ τῶν προγόνων πλημμελήματα εἰς τοὺς ἐγγόνους διαβαίνειν διὰ τὸ γεγράφθαι, ἁμαρτίαι πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς, ἔφασαν αὐτῷ, ἅτε πάντα εἰδότι πρὶν γενέσεως αὐτῶν· τίς ἥμαρτεν ὗτος, ὡς φασιν ἕλληνες, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὡς φασιν ἰουδαῖοι, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ἢ δ' ἀλήθεια, οὐ λοξῶν, οὐδὲ πλαγίαν, οὐδ' αἰνίγματος μεστὴν τὴν ἀπόκρισιν πεποίηται. ἀλλ' ὀρθὴν, καὶ σαφηνείας ἁπάσης λαμπροτέραν. ἀμφότερα γὰρ ἀνέτρεψε, φήσασα, οὔτε ὗτος ἥμαρτε· πῶς γὰρ πρὸ τῦ γενέσθαι; ὅτε οἱ γονεῖς αὐτῷ, δῆλον ὅτι, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ. πρὸς γὰρ τὴν ἐρώτησιν ἀπεπείρατο. εἰκὸς μὲν γὰρ αὐτοὺς ἡμαρτηκέναι, μᾶλλον δὲ ἡμαρτήκασι μὲν, ὃ μὴν τούτῳ αἴτιοι τῆς συμφορᾶς εἰσί· πόθεν οὖν ἔνεκεν τυφλὸς ἐγεννήθη; ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τῦ θεῦ ἐν αὐτῷ, τυτέστι, συνεχωρήθη σκάσαι ἡ φύσις, ἵν' ἀνακηρυχθῇ ὁ τεχνίτης.

Ωφελίῳ γραμματικῷ. σογ.

Οπ μὲν πολλὰ ἄδηλά ὄστιν ἡμῖν, ὁ λογισμῶ οὐκ εὐθήρατα ἀνθρωπίνῳ. δῆλον ὅτι δὲ σκέπτεσθαι ἡμᾶς διαφεύγει, καὶ τῦτο χρησίμως, τὰ μὴ συντελοῦντα ἡμῖν εἰς σωτηρίαν. καὶ τῦτο δῆλον. σκοπήσωμεν οὖν τί ἡμῖν λυσιτελεῖ εἰς μακαριότητα, τί δ' ὄ. καὶ οὕτως βασανίσωμεν τὰ λεγόμενα. τὸ λέγειν ἢ σφαῖραν εἶναι τὸν οὐρανὸν, ἢ ἡμισφαίριον· καὶ τὸ πολυπραγμονεῖν, ἡλίῳ μὲν τὸν ἀκύτατον δρόμον, σελήνης δὲ μειώσεις τε καὶ αὐξήσεις, καὶ τῶν ἄστρων τὰς θέσεις· καὶ τὸ ζητεῖν περὶ γῆς, ἢ κυλίνδρος ὄστιν ἢ λιπνοειδὴς, ἢ κέντρον τῦ παντὸς, καὶ τὸ τὰ σκέπτεσθαι ἢ ταύτης διαφήματα εἰδέναι, τί συμβάλλεται εἰς ἀρίστην πολιτείαν, ἐγὼ μὲν ὐ σωφρῶ. εἰ δέ πις λέγειν ἔχοι, λέξει μὲν ἴσως, ὐ πείσει δέ. τὸ δὲ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν καὶ σωφροσύνην, καὶ εἴπι τῶν συγγενῶν εἰδέναι τε καὶ πράττειν, τῦτ' εἰς τὸν κορυφαιοτάτῳ μαχαιρότητα ἀναπέμπει τὸς ὀπισήμονας. χρὴ οὖν τῦ μὲν μηδὲν ἡμῖν λυσιτελοῦντων ἀπέχεσθαι, τῦ δὲ λυσιτελούντων ἀντέχεσθαι.

Γόττῳ. σοδ.

Η πολυγαμία τοῖν δυεῖν πατριάρχοιν. ὁ γὰρ Ισαὰκ μιᾷ ὠμίλησε γυναικὶ. ὀκ ἀπὸ ῥαθυμίας ἢ φιλοπαθείας ἐγένετο, ἀλλ' ὐκ τῆς τῦ πραγμάτων ἐπλάκη, ὡς ἄντις εἴποι, ἀνάγκης. διὸ καὶ συνεγνώσθησαν. θεὰ γὰρ τῇ χαρᾷ ἀκολῦθῶν, ὅπως ἐγένετο. ὁ μὲν γὰρ Αβραὰμ εἰ μὴ παρεκλήθη ὑπὸ τῆς γυναικὸς τῆς καὶ ζηλοτυπεῖν ὀφειλούσης πλησιάσαι τῇ παιδίσκῃ, ὐκ ἂν ἐπλησίασεν. ὃ γὰρ ἠδυνάθη, καὶ δεί-

Universidad de Deusto
Biblioteca

haudquaquam accessisset. Nõ enim voluptati indulgens (siquidem id demonstrat præteritum tempus admodum longum) verùm liberorum cupiditate flagrans, pulchertima & formosissima muliere, quæque vniuersum Ægyptam pulchritudine sua in admirationem traxerat, relicta, aliud & deforme & ignobile aruum serere cogebatur. Vsque eò enim ab omni libidinis affectu purus erat, vt etiam puellam, posteaquàm concepisset, atque eo fortasse nomine dominam suam, contempsisset, quòd principatus ad eum, quem ex ipsa in lucem editura erat, deuenturus esset, domo expulerit: quo scilicet tempore ipsa, necessitatis ductum sequens in desertum abscessit. Quòd si etiam Ceturam duxit, at istud post Agaris & Saræ mortem ab eo factum est. Iacob autem, si ea, quam amabat, primò potitus fuisset, fortasse ne aliam quidem mulierem attigisset. Quódque nõ mera coniectura sit, quod dico, hinc constat. Etenim socer maiorem natu, quæ deformitate laborabat, iunioris loco, cuius incredibilis quædam pulchritudo erat, ipsi adiunxit. Ipse autem, tandem aliquando cognita fraude, indignè quidem id tulit, haud tamen eam eiecit: quòd scilicet absurdum esse iudicaret, eam quam quoquo modo despondisset, ablegare. At socer, cùm vt deceptor accusaretur, sua spõte eò processit, vt ipsi alteram quoque daret. Nam id prorsus vsitatum ac veteri consuetudine permissum erat. Quod cùm ille accepisset, antiquior, etsi alioqui parũ ipsi grata, pariebat: ea autem quæ ipsum amoris illecebris deuinctum tenebat, ne in spe quidem vlla huius rei erat. Ac proinde grauissimo mœrore correpta, se vim suæ vitæ allaturã minabatur, nisi pareret. Da enim mihi liberos, inquit, alioqui moriar, hoc est, mortem mihi ipsi consciscam. Posteaquàm autem pariendi desperatione affecta est, ab ipso petiit, vt cũ ancilla sua rem haberet: quo liberos eos, qui ex ipsa nascerentur, adoptaret, ac nonnullum huiusce calamitatis solatium habere videretur. Nam tùm sterilitas maximum malũ

ἀνυσιν ὁ παρελκυθὼς χρόνος μακρὸς ὢν, ἀλλὰ παίδων ὑπεγυμνῶς τῷ εὐμορφοπάτλῳ. καὶ εὐειδεστάτῳ, καὶ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον τῷ κάλλει ἀναπλερώσασαν ἀφεὶς, ἄλλην καὶ δύσμορφον καὶ δυσγενῆ ἠναγκάζετο ἀσπείρειν ἄρβαρα. ὅτω γοῦν καθαρὸς ὢν πάθους παντὸς, ὅτι καὶ μετὰ τὸ κυῆσαι τὴν παῖδα, καὶ βασιλίζουσαν ἴσως ἀπιμᾶσθαι τὴν δέσποιναν, ὡς τῆς ἡγεμονίας εἰς τὸ ἐξ αὐτῆς τεχθησόμενον ἀφιξησομένης, ἐξέλασε τῆς οἰκίας ὅτε καὶ ἀπῆλθεν ἐκείνη εἰς τὴν ἔρημον ὁδηγῶν τὴ ἀνάγκη χρησαμένη. εἰ δὲ καὶ τὴν χεττούραν ἔσχεν, ἀλλὰ μετὰ τὴν τῆς Αγαρ καὶ τῆς Σάρρας τελευτήν. ὁ δ' Ιακὼβ εἰς ἥρα ἐξ ἀρχῆς ἔτυχεν, ἴσως δ' ἂν ἄλλης ἥψατο γυναικός. καὶ ὅπου δὴ ἔστι χασμὸς τὸ λεγόμενον, ἐκ τούτου δῆλον. ὁ μὲν γὰρ κηδεστὴς τὴν πρεσβυτέραν ἄμορφον οὖσαν, ἀντὶ τῆς νεωτέρας τῆς ἀμίμητον κάλλος ἐχούσης αὐτῷ παρεκτείνειν. ὁ δὲ οὐδέ ποτε γνοὺς τὴν ἀπάτην, ἠγανάκτησε μὲν, οὐκ ἐξέβαλλε δὲ, ἄτοπον ἡγούμενος τὸν ὁπωσδήποτε παρ' αὐτῆ συμφευξεῖσαν, ἀποπέμψασθαι. εἶτ' ἐκεῖνος ἐγκαλούμενος ὡς ἀπατεὼν αὐτεπάγγελτος ὅτι τὸ καὶ τὴν ἄλλην αὐτῷ δοῦναι ὥρμησε, νενομισμένου πάντως τοιοῦτο, καὶ συγκεχωρημένου παρὰ συνηθείας ἀρχαίας. τοῦ δὲ καταδεξαμένου, ἡ μὲν πρεσβυτέρα, καί τοι μὴ κατὰ θύμιος αὐτῷ ὅσα ἔπικτεν. ἡ δὲ χειρωσαμένη αὐτὸν τῷ φίλτρῳ. οὐδ' ἐλπίδα τοῦ πράγματος εἶχεν. ἥτις ἡ τῇ λύπῃ καταρρήτως ἀλοῦσα, ἠπείλει ἀναιρήσειν ἑαυτὴν, εἰ μὴ τέκοι. δός μοι γάρ φησι τέκνα, εἰ δὲ μὴ τελευτήσω ἐγὼ, τυτθεῖν ἐμαυτὴν χειράσσομαι. ὡς δ' ἀπέγνω, παρεκάλεσεν αὐτὸν τῇ θεραπαινίδι ἑαυτῆς πλησάσαι, ἵνα τὰ ἐξ ἐκείνης τικτόμενα, τεκνοποιήσηται, ἡ δὲ ζῆλος παμμιᾶς πυρὰ ἔχειν τῆς τοιαύτης συμφορᾶς. ἐδόκει γάρ τοτε μέγιστον κακὸν εἶναι ἡ ἀτεκνία,

ὃς δὲ οὐ πάνυ δουλωθεὶς. οὐ γὰρ ἂν τὴν ἄλεκτον κάλλος ἔχουσαν ἀφεὶς, θεραπαινίδι ἑαυτὸν ἐξεδίδου, ἀλλ' ἐκείνην ἀθυμίας ἀπαλλάξαι βουλόμενος, πείθεται. ὡς δ' ἔτεκεν ἡ θεράπαινα, πάλιν ἡ πρεσβυτέρα ζηλοτυπήσασα, καὶ τοι παῖδας ἔχουσα πολλοὺς, ἠνάγκαζεν αὐτὸν καὶ τὴν τῆς ἐισελθεῖν παιδίσκην. ὁ δὲ χάριτος καὶ φιλονεικίας ἀπάσης ἀφορμὴν ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς οἰκίας βουλόμενος, πείθεται. καὶ ἡ σειρὰ αὐτῷ τῆς συμβιβηκότων ἀπὸ δὲ πεὶ τ Ραχὴλ ἐπλάκη φίλτρῳ. εἰ γὰρ ταύτῃ παρὰ τὴν ἀρχὴν εἰλήφει, ἴσως ἂν αὐτῇ ἠρκέσθη. ἐπειδὴ δὲ ἀπάτῃ ὑπέμεινεν, οὐκ ἀδόπαθῶν, ἀλλὰ παρ' αὐτῆς τ ζηλοτυπῆσαι ὀφειλῶν γυναικῶν ποτὲ μὲν ἀναγκαζόμενος, ποτὲ δὲ ἀναγκαζόμενος, εἰς τοῦτ' ἐλθεῖν ἐξεδιάδη. ὁ μὲν οὖν Ιακὼβ, ὡς ἔφην ἀπὼν, εἰς τοιαύτην μὴ ἐμπεσὼν ἀνάγκην, μιᾷ ὠμίλησε γυναικί, καὶ ἀρκεθεὶς ταύτῃ, καὶ ὑπὲρ τοῦ Αβραὰμ, καὶ ὑπὲρ τοῦ Ιακὼβ ἀπελογήσατο. ὁ δὲ ἀπόστολος καὶ εἰς θεωρίαν ἕλκει τὰ γεγενημένα, εἰς τὰς δύο Διαθήκας, τὴν Ἄγαρ ἄγων καὶ τὴν Σάρραν μηδ' εἰς τοιαρουῦν τῆς ἀκρασίας καὶ λαγνείας δεδουλωμένων, καὶ τὰς μὲν ἑαυτῆς γυναῖκας ἀφιέντων, εἰς δὲ καμπτυπεῖα καλινδουμένων, καὶ ζῆλος καὶ φιλονεικίας ἐν ταῖς ἑαυτῆς οἰκέταις ἐμβαλλόντων, τὰ τῆς ἀοιδίμων ἐκείνων, καὶ πάσῃ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ κεκοσμημένων δι' ἀνάγκην πραγμάτων ἀκολουθήσαντα ἐλαττώματα προφέρων, ἀπολογίαν νομίζῃτο ἔχειν τῆς αὐτῶν κακίας, μηδὲ τὰς περὶ τοῦ νόμου πολιτευσαμένους τοῖς μετὰ τὸν νόμον καὶ τὴν χάριν πολιτευομένοις προβάλλειν ἐπιχειρεῖτο. εἰ γὰρ ἄγραφον ὄντα τὴν ἀρετὴν ἀσμένως ἀπασάμενοι, καὶ διὰ γραμμάτων μεταθήκεσαν, πάντως ἂν πλέον διέλαμψαν. πῆς γὰρ ἰδὸν μονογενῆ καὶ ὀψίγονον, ἐν αὐτῷ τῆς ἡλικίας τῷ ἄνθει σφάξαι κατεδέξατο, ὡς ὁ Αβραάμ. πῆς τοιοῦτον φήσει κατὰ

esse censebatur. Ipse itaque non libidine subactus (neque enim alioqui eam, quæ incredibili pulchritudine prædita erat, relinquẽs, ancillæ seipsum dedidisset) sed vt eam mœrore liberaret, vt id faceret, adductus est. Vt autem ancilla peperit, rursum natu maior zelotypia percita, tametsi multos filios haberet, ipsum ad ancillam quoque suam ingredi coëgit. Ille autem vt diffidij omnis & contentionis materiam è domo sua eiiceret, ipsius cupiditati obsequitur. Ita eorum, quæ euenerunt, catena non aliunde ipsi, quàm à Rachelis amore contexta est. Nam si eam principio accepisset, ea fortasse contentus fuisset. Posteaquàm autem fraudem pertulit, non quòd libidini deditus esset, sed quia ab ipsismet mulieribus, quas zelotypia laborare oportebat, nunc rogabatur, nunc etiam necessitate constringebatur, eòvenire coactus est. Ac quidem Iacob, vt superiùs dixi, in eiusmodi necessitatẽ minimè prolapsus, cum vnica duntaxat vxore consuetudinem habuit, eáque contentus fuit: hincque & Abrahamum & Iacobum a culpa vindicauit. At verò Apostolus ea, contigerunt, ad allegoriam trahit, Agarem videlicet & Saram ad duo Testamenta ducens. Quo circa nemo ex iis qui libidini & lasciuiæ sese in seruitutem addixerunt, vxoribúsque suis relictis in prostibulis volutantur, ac dissidia & contentiones in domos suas iniiciunt, clarorum illorum virorum, atque omnibus aliis virtutibus instructorum & ornatorum ob rerum necessitatem consecutos defectus proferens, vitij sui excusationẽ habere se existimet: nec eos, qui ante Legem vixerunt, cum his qui post Legem & Gratiam viuunt, conferre aggrediatur. Nam si virtutem nondum scripto proditam lubentibus animis amplexati, per literas quoque hanc didicissent, non est dubium quin magis effulsissent. Quisnam enim vnigenitum filium ac prouecta ætate procreatum in ipso ætatis flore iugulare sustineat, vt Abraham? Quisnam huiusmodi trophæum aduersus naturam erigat? Quisnam hospitalis ita

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtudioſus eſt, vt ſeruorum gregibus circũſeptus, ipſe famulorum munera vnà cum vxore exequi velit? Quiſnam tanta fide præditus eſt, vt Palæſtinam vniuerſam in pollicitatione complexus, ſi ſepulchrum emendum haberet, vt ille, non ambiguo, atque ancipiti animo eſſet, ſecúmque hæſitaret? Quiſnam vſque adeò pecuniarum cupiditatem fregit, vt barbarica ſpolia, & Perſicam prædam contemnat, ac pro nihilo putet? Verùm neſcio quonam pacto eo proceſſi, vt virum illum contumelia afficerem, dum eum cum ciuſmodi viris comparo: ſed nihil moleſti atque acerbi dicere volo. Illud vnum dicam, ac poſteà finem faciam: Si & eorum virtutes & defectus habentes, poſteà cùm ob defectus accuſarentur, illos in medium proferrent, & ſi ne ſic quidem iuſtam excuſationem haberẽt (neque enim idem eſt, ante Legem, & in Lege, & poſt Legem, & Gratiam munus vitæ obire) tamen aliquam fortaſſe excuſationis vmbram haberent. Cùm autem virtutibus quidem vacui, vitiis autem obnoxij atque conſtricti, omiſſis illorum virtutibus, defectus duntaxat proferant, omni prorſus condemnatione digni ſunt.

τῆς φύσεως τρόπαιον; τίς ὅταν φιλόξενος, ὃς πολλοὺς κεκυκλωμένους οἰκέτας, αὐτὸς τὰ τῶν οἰκετῶν μετὰ τῆς ὁμοζύγου διαπεράσαθαι θελήσῃ. τίς ὅταν πιστὸς, ὃς ὑπὲρ ἐπαγγελίας τῷ Παλαιστίνην πᾶσαν συλλαβὼν, εἰ τάφον ἀγοράσειεν, ὥσπερ Ἀβραὰμ, οὐκ ἂν διαφοιτήσειεν; τίς ὅταν χρημάτων κρείττων, ὡς βαρβαρικῶν σκύλων, καὶ βαρβαρικῶν λαφύρων καταφρονῆσαι· ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως παρῆλθον ὑβείσαι τὸν ἄνδρα, ἀνδράσιν αὐτὸν παραβάλλων· ἀλλ' ὃ δὴν βούλομαι δυσχερὲς εἰπεῖν. ἐκεῖνο δὲ μόνον φράσας, καταπαύσω, ὅτι εἰ μὴ κατὰ πλεονεκτήματα αὐτῶν ἔχοντες, καὶ τὰ ἐλαττώματα. εἶτ' ἐγκαλούμενοι ὅτι τοῖς ἐλαττώμασιν ἐκείνοις παρέφερον, μᾶλλον μὴ δ' οὕτως δικαίαν εἶχον ἀπολογίαν· οὐ γὰρ ταὐτὸν τὸ παρὰ νόμου, καὶ μετὰ νόμου, καὶ μετὰ νόμον, καὶ χάριν πολιτεύεσθαι, πλὴν ἀλλὰ τάχα ἄν, εἶχον σκιὰν ἀπολογίας. εἰ δὲ κατορθωμάτων μὴ χρεύοντες, ἐλαττώμασι δὲ ἐνεχόμενοι, τὰ πλεονεκτήματα τῶν ἐκείνων ἀφέμενοι, τὰ ἐλαττώματα παρεφέροιεν, πάσης εἰσὶ καταγνώσεως ἄξιοι.

Hieraci clariſimo. 275.

Vita ſine ſermone magis prodeſſe ſolet, quàm ſermo ſine vita. Nam illa etiam tacens prodeſt: hic autem etiam clamans moleſtiam affert. At ſi & ſermo & vita in vnum occurrant, omnis philoſophiæ ſimulachrum efficiunt.

Ἱεράκι λαμπροτάτῳ. σοε.

Βίος ἄνευ λόγου μᾶλλον ὠφελεῖ πέφυκεν ἢ λόγος ἄνευ βίου. ὁ μὲν γὰρ καὶ σιγῶν ὠφελεῖ· ὁ δὲ καὶ βοῶν ἐνοχλεῖ. εἰ δὲ καὶ λόγος καὶ βίος συμφώνοιεν, φιλοσοφίας ἅπασης ἀποτελοῦσιν ἄγαλμα.

Hermogeni Epiſcopo. 276.

Quòd Martinianus, & Zozimus ac Maro, digni, vt abs te dictum eſt, Euſebio diſcipuli, & eum apud omnes, & omnes apud eũ criminẽtur, perſpicuum eſt. Quòd autẽ vis illa ſcelerum vltrix nec illum nec iſtos ſemper toleratura, verùm dignas iis quæ perpetrarũt atque non perpetrant pœnas ab ipſis expetitura ſit, id quoque liquet.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. σος.

Οτι μὲν Μαρτινιανός τε καὶ Ζώσιμος καὶ Μάρων, οἱ ἄξιοι Εὐσεβίῳ, ὡς ἔφης, φοιτηταὶ διαβάλλουσιν αὐτόν τε πᾶσι, καὶ τοῦτον πάντας δῆλόν ἐστιν. ὅτι δὲ οὐκ εἰς τέλος ἡ δίκη ἀνάσχοιτο ἔτ' ἐκείνοις, ἔτε τότε, ἀλλὰ δίκην αὐτοὺς εἰσπράξεται, ἀξίας ὧν ἔδρασάν τε καὶ δρῶσι, καὶ τοῦτο δῆλον. οὐδὲ γὰρ

γὰρ ἀδικῶν τὸν δίκην ἔλαθεν. ἀλλ' οἱ μὲν ἐνταῦθα, οἱ δὲ ἐκεῖσε ἔδοσαν δίκην.

Nemo enim iniuſtè agẽs, diuinã iuſtitiam latuit: verùm alij in hac vita, alij in altera pœnas pependerunt.

Τῷ αὐτῷ. σοζ.

Εἰ τὸν πενίαν κρινοῦντα ἐλεᾶσθαι δεῖ μόνον. οὐ γὰρ δίκαιον ἀδικεῖσθαι τὸ δίκαιον. οἱ τῷ πλούτῳ τὴν ψῆφον ἀδίκως νέμοντες, καὶ λήμματα τὸν τῆς δικαιοσύνης ζυγὸν καθαλεύοντες, ποίας οὐκ ἂν δικαίας ἀπολαύσειε τιμωρίας. εἰ γὰρ ἡ ὑπὸ ἀνάγκης πολλάκις πολυπραγμονοῦσα συγγνώμης οὐκ ἠξιώθη. ἐχρῆν γὰρ καθαλεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐγκαλεῖν, τῷ ὑπὸ πολλῆς πειθοῦς εἰς τὸ δίκαιον ἐξυβρίζοντι τὴν ψῆφον νέμοντι, ποίας ἀπολαύσεται συγγνώμης;

Nemo enim iniuſtè agẽs, diuinã iuſtitiam latuit: verùm alij in hac vita, alij in altera pœnas pependerunt.

Eidem. 277.

Si paupertatem iudicio diſceptantem miſericordia proſequi nefas eſt (neque enim ius lædi æquum eſt) qui victorem calculum diuitiis iniquè tribuunt, atque iuſtitiæ lancem quæſtu labefactant, ac nutantem reddunt, quo tandem cruciatu affici non mereantur? Nam cùm ea, quæ perſæpe neceſſitate adducta negotiis ſeſe inuoluit, veniam minimè conſequatur (oportet enim eam deprecari atque obſecrare, ac non accuſare) qui præ luxu & deliciis ius contumelia afficienti victoriæ calculum tribuit, quam tandem veniam conſequetur?

Νείλῳ. σον.

Οὐ ταὐτὸν, ὦ βέλτιστε, τὸ ἐξαίφνης ἰδεῖν καὶ προθῆναι, καὶ τὸ μετὰ ἀσφαλοῦς τὰ ἀλλότρια θηράμονα κάλλη τὸ αὐτὸ παθεῖν. ὁ μὲν γὰρ ἐξαίφνης ἰδὼν καὶ προθεὶς, δύναται λογισμῷ σώφρονι καὶ τὸ βέλος ἐξελκύσαι, καὶ τὸ τραῦμα θεραπεῦσαι. φάρμακον δ' ἄριστον τῷ τοιούτῳ πάθει, νηστεία, καὶ τὸ μηκέτ' ἰδεῖν προῶσαν θεάσασθαι. ἀλλ' εἰ καὶ ἀνάγκη γένοιτο, τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡνίας ἐμβαλεῖν, καὶ εἰς γῆν αὐτοὺς πρέψαι, ἐξ ἧς τὸ ἄνθος ἐκεῖνο ἤνθησε, καὶ εἰς ἣν μετὰ βραχὺ μαρανθὲν ἀναλυθήσεται. ὁ δὲ συνεχῶς καὶ μετὰ ἀσφαλοῦς ὁρῶν, κἂν μὴ τῷ σώματι βλάσῃ, ἀλλά γε τῇ ψυχῇ τὴν ἁμαρτίαν ἀποτελέσῃ. ἀφῇ γὰρ τῆς θέας θεραπεύων τὸ πάθος, ἀφῇ τῆς συγκαταθέσεως τὸ ἄγος πληροῖ. ἐμὴ γὰρ ἐμάλαξεν αὐτὸ τῆς ψυχῆς τὸν ἰχῶ ἡ ἐπιθυμία, οὐκ ἂν ἔπαυσεν ἰδεῖν, ἢν φυγεῖν προπάθων ἐχρῆν. διὸ καὶ ὁ θεῖος ζῆλος, ὃ τοὺς ἁπλῶς ἰδόντας καὶ προθέντας, συμβαίνει γὰρ πολλάκις ἀβουλήτως γενέσθαι, ἀλλὰ τοὺς ὁρῶντας καὶ ἔργον τοῦτο πεπεμμένους, μοιχοὺς εἶναι

Si paupertatem iudicio diſceptantem miſericordia proſequi nefas eſt (neque enim ius lædi æquum eſt) qui victorem calculum diuitiis iniquè tribuunt, atque iuſtitiæ lancem quæſtu labefactant, ac nutantem reddunt, quo tandem cruciatu affici non mereantur? Nam cùm ea, quæ perſæpe neceſſitate adducta negotiis ſeſe inuoluit, veniam minimè conſequatur (oportet enim eam deprecari atque obſecrare, ac non accuſare) qui præ luxu & deliciis ius contumelia afficienti victoriæ calculum tribuit, quam tandem veniam conſequetur?

Nilo. 278.

Non idẽ eſt, optime vir, repẽtè videre, ac ſauciari, & cõſultò ac de induſtria pulchritudines alienas aucupantẽ in eandẽ fraudem labi. Nam qui repentè conſpexit, ac vulnus accepit, is prudenti ratione poteſt, & telum extrahere, & vulneri mederi. Præſtantiſſimum porrò huic morbo remedium in ieiunio ſitum eſt, atque in eo, vt poſthac eam, quæ vulnus ipſi inflixit, minimè proſpiciat, aut etiam, ſi neceſſitas hoc ferat, oculis habenas iniiciat, cóſque in terram (ex qua flos ille manauit, & in quam haud multo pòſt marcore affectus dilabetur) conuertat. At qui aſſiduè ac dedita opera fœminam intuetur, etiamſi corpore ſcelus minimè perpetret, & animo certè perficiet. Nam cùm per aſpectum libidinem deliniat, per animi aſſenſum ſcelus explet. Niſi enim ipſi animi vires cupiditas emoliiſſet, haudquaquam eam videre properaſſet, quã effuſiſſimo curſu fugere oportebat. Ob eamque cauſam diuinũ oraculum non eos qui duntaxat & fortuitò viderunt, ac vulnus acceperunt (ſæpe enim contingit, vt id præter voluntatem exiſtat) verùm eos qui cernunt, atque hoc pro opere habent, adulteros eſſe pronun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciauit,his verbis vtens, Quicunque viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo.

Sereno Tribuno. 279.

Diuina iuſtitia, vir erudite, quę in futura vita ſcelerum omnium pœnas omnino exactura eſt, hîc qnoque perſæpe mentes eorum, qui ipſam fallere conantur, fallit, cóſque qui ipſam effugere moliuntur, per ea ipſa, quæ agunt, in ſuos caſſes incidere cogit. Vſqueadeò ſapiens ac potens eſt, atque eiuſmodi, vt nulla ratione circũſcribi, fucúſque ipſi fieri poſſit. Nam quod à Platone ſub Socratis perſona dictum eſt, Cùm illuc venerimus, quod certum ac perſpicuum eſt, ſciemus, nõ de iudicio dictum eſt, perinde ac de eo ipſe ambigeret, abſit (nam hoc dogma certum apud eum & indubitatum eſt:) ſed de eo, quod Socrates rectè philoſophatus eſſet. Nam cùm non nullos, qui philoſophiæ munus ſumma cum laude obiiſſent, commemoraſſet, ne ſibi ipſi, ſi teſtimonium ſibi ipſi adhiberet, inuidiæ aliquid conflaret, his verbis vſus eſt: Quibus ipſe quoque, pro virili quidem mea, nihilo inferior fui, verùm omni ratione in eorum numero eſſe ſtuduí. An autem rectè ſtuduerim, & num quid à nobis pręſtitum ſit, cùm illuc venerimus, perſpicuè ſciemus. Quæ quidem verba non multum diſſimilia ſunt his Pauli verbis, Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum.

Theodoſio Scholaſtico. 280.

Sublimior tentationibus quiſpiam efficitur, non cùm eas præterit, ſed cùm ad ea, quæ accidunt, perferẽda ſeipſum erudit. Tentationes enim, quæ, vt ipſe ais, diſcuti nequeunt, per eorum, qui aduerſos caſus perferre norunt, patientiam & fortitudinem diſcutiuntur. Optima quippe rerum earum, quæ in nobis minimè ſitæ ſunt medicina, eſt ea, quę noſtri arbitrij eſt, patientia: ac neceſſariorum euentuũ, quos tu depelli poſſe negas, depulſio, eſt in rebus aduerſis fortitudo, in lętis modeſtia. Quòd ſi diuinum quoque numen auxiliarem manum porrigat, rerum euentus faciliùs feremus. Quod cùm optimus oraculorum Chriſti interpres compertiſſimum haberet, his verbis vſus eſt, faciet cum tentatione prouentum, vt poſſitis ſuſti nere.

Eidem. 281.

Oratio ea, quam Dominus diſcipulos ſuos docuit, nihil terrenum habet, ſed omnia cæleſtia, & ad animæ vtilitatem tendentia. Non enim imperium, non opes & copias, non pulchritudinem, non robur, non aliud quicquam ex his, quæ citò flaccęſcunt, poſtulare docet. Nam à quibus, etiã cùm præſtò ſunt, abſtinere iubemur, iis, cùm abſunt, vt fruamur poſtulare, ſuperuacaneum eſt. Quin hoc etiam ipſum quod paruum eſſe atque in ſenſum cadere videtur, potiſſimùm de diuino ſermone (qui animam corporis expertem alit, atque in ipſius eſſentiam quodammodo miſcetur, & manat. Vnde etiam ſuperſubſtantialis panis dictus eſt, ſubſtantiæ nimirum vocabulo animæ potiùs quàm corpori congruente) intelligendum eſſe doctis viris placuit. Atque, vt etiam de quotidiano pane, qui ad tuendum & conſeruãdum corpus accommodus eſt, dictum eſſe demus, ipſe quoque, ſi modum ſpectes ſpiritualis efficitur. Etenim nihil præter panem requirere, ſpiritualis proculdubio, ac præclaræ & philoſophicæ mentis fuerit. Quæ cùm ita ſint, ea, quæ edoctiſumus, poſtulemus: ac non ea, quæ facilè extingu ũtur. Ingentis enim miſeriæ atque amentiæ fuerit hæc petere, quę etiam cùm habemus, excutere iuſſi ſumus.

Eutonio Diacono. 282.

Si nobis quiduis facientibus, atque omnem offendiculi materiam radicitùs euellentibus, quidam deſtinata malitia nos maledictis lacerãt, & ſi hoc moleſtum eſt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen de eo haud magnoperè laborandum est. Nam cùm testimonium nobis conscientia perhibet, & iudex virtutem nostram perspectã habet, & boni viri laudes nostras prædicant, spes quoque subest, fore, vt improborum maledicentia extinguatur.

283.

Improbis & acribus viris obuiã ne procede, verùm aliquantisper cede, cùm nullo ex ea re detrimento virtus afficitur: atque eorum insidiæ confestim extinguentur.

Palladio Episcopo. 284.

Mulierum congressus, vir optime, quãtum fieri potest, fuge. Nam eos qui Sacerdotum munere funguntur, sanctiores ac puriores illis esse oportet, qui ad montes se contulerunt. Siquidem illi, & sui, & plebis, hi autem sui duntaxat curam gerunt. Atque illi in huiusmodi dignitatis fastigio collocati sunt, omnésque vitam eorũ perscrutantur & explorant: hi autem in spelunca sedent, aut sua vulnera curantes, aut vitia obtegentes, aut etiam coronas sibiipsis texentes. Quod si etiam, vt cum ipsis congrediaris necessitas aliqua te obstringat, oculos humi deiectos habe, atque ipsas quoque, quónam pacto spectandum sit, doce (non enim duntaxat docendum est, quónam modo cernere oporteat, sed etiam, vt oportet, cernere.) Cúmque pauca quæ ipsarum animos astringere atque illustrare queant, locutus fueris, statim auola: ne fortè diuturna consuetudo vires tuas emolliat, & infringat, atque, velut horrendum quendam & elatum leonẽ nacta, comam quidem quæ leonem verè leonem efficit, regiámque dignitatem ipsi conseruat, amputet: dentes autem eripiat, atque vngues, quorum adminiculo robustissimas etiã feras vincit, euellat, ac deinde deformatũ ac ridiculũ redditũ (animal inquam illud horrendum & intolerãdum ac vel solo rugitu montem percellentem) pueris etiam illudendum præbeat. Quòd si à mulieribus honore affici cupis maximè quidem hoc spiritualem virum haud quaquã decet. Vtut autem se res habeat, nihil tibi cum fœminis commercij sit, ac tum ab illis honorem consequêris. Tum enim hoc præsertim nobis aderit, cùm à nobis minimè quæretur. Solet enim quiuis eos quidem à quibus colitur ac delinitur aspernari: eos autem, à quibus assentatione minimè demulcetur, admiratione prosequi. Ac muliebris natura huic potissimum affectui obnoxia est. Intolerandũ enim se præbet, cùm quis ipsi blanditur: ac cõtra eos omnium maximè suspicit & admiratur, qui maiore libertate præditi sunt, amplioréque authoritate apud eas vtuntur. Quòd si te frequẽter cũ ipsis versari, nec vllo inde detrimento affici dixeris, id quidem fortasse mihi persuaderi finam. At illud item velim omnibus fidem adhiberi, à quibus lapides extenuari, ac rupem aquæ guttis continenter cadentibus excauari dicunt. Quorum verborum huiusmodi sensus est: Quid rupe durius fingi queat? Quid item aqua mollius, & quidem aquæ guttula. Et tamen assiduitas naturam vincit. Quòd si natura, quę ægrè dimoueri potest, dimouetur, idque, quod minimè debebat, perpetitur, qua tandem arte ac ratione voluntas, quæ facilè mouetur, à consuetudine non vincatur & euertatur?

Theodoto Presbytero. 285.

Si nec generosum athletam, qui in arenam descendit, ac puluere respergitur, & cæditur, deflere conuenit (siquidem labores ipsius in coronis desinunt) nec forris & præclari militis, qui ad bellum exit, vulneráque accepturus est, vicẽ luctu & lamentis prosequi par est (victor enim ac palmarius redibit, ac statuas & præconia consequetur) verùm illos demum lugere oportet, qui ad latrocinia & cædes currũt, maximè quidem cùm scelerate aliquid perpetrant: deinde autem cùm supplicio afficiuntur, quidnam tibi in mentem venit vt ex me scisciteris, quid causæ fuerit, quã-

ἀλλ' οὐ πολλῆς φροντίδος ἄξιον. τῆς γὰρ συνειδήσεως μαρτυρούσης, καὶ τῆς κριτοῦ ὑποψαμβύς, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀνακηρυττόντων, ἐλπὶς ὑπεστι, καὶ πλὴν τῆς φαύλων κακηγορίαν σβεννυσθαι.

σπγ.

Τοῖς δεινοῖς ἀνδράσι μὴ ὁμόσε χώρει, ἀλλ' ὑπόδυε βραχύ, ὅταν μηδὲν ὠφελοῦμένη τὴν ἀρετὴν τὸ γινόμενον, καὶ ταχέως αὐτῶν ἡ ὑποβολὴ σβεσθήσεται.

Παλλαδίῳ ἐπισκόπῳ. σπδ.

Φεῦγε, ὦ βέλτιστε ὡς ἐγχωρεῖ, τὰς τῶν γυναικῶν συντυχίας. τῶν γὰρ ἱεραπολούντων, ἁγιωτέρους εἶναι χρὴ καὶ καθαρωτέρους τῶν τὰ ὄρη κατειληφότων. ἐκεῖνοι μὲν καὶ ἑαυτῶν καὶ λαῶν, οἱ δὲ ἑαυτῶν μόνον φροντίζουσι. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ κορυφῇ ἵδρυνται τῆς τοιαύτης τιμῆς, καὶ πάντες αὐτῶν ἐρευνῶσι τὸν βίον καὶ βασανίζουσιν. οἱ δ' ἐν ἀπηλαιῳ καθήμενοι, τὰ ἑαυτῶν ἢ θεραπεύοντες τραύματα, ἢ ἀμυντήλοντες ἑλκώματα. εἰσὶ δ' οἳ καὶ σφάγας ἑαυτοῖς πλέκουσιν. εἰ δ' ἀναγκαθείης συντυχεῖν, κάτω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχε, καὶ δίδασκε καὶ εἰναι πῶς ἐλέπειν χρή. οὐ γὰρ διδάσκειν δεῖ μόνον πῶς χρὴ βλέπειν, ἀλλὰ καὶ βλέπειν ὡς χρὴ, καὶ ὀλίγα φράσας τὰ ὑποσύσαι καὶ φωτίσαι δυνάμενα, ταχέως ἀφίπασο, μήποθ' ἡ ἀφαντὶδὴ μαλάξῃ σου τὴν ἰσχὺν, καὶ χαυνοτέραν ἐργάσηται. καθάπερ λέοντα βλοσυρὸν καὶ χαῦρον λαβόντα, ὑπεκείροι μὲν τὴν κόμην, τὴν τὸν λέοντα ὄντως λέοντα ποιοῦσαν, καὶ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα αὐτῷ διαφυλάττουσαν, ἀφαιροῖ δὲ τοὺς ὀδόντας καὶ τοὺς ὄνυχας, δι' οὓς καὶ τῶν ἀλκιμωτάτων θηρίων κρείττονται. εἶτ' αἰσχρὸν ποιήσασα καὶ καταγέλαστον, παίγνιόν τε καὶ κορίοις παίζειν τὸν φοβερὸν καὶ ἀφόρητον, τοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ βρυχήματος μόνου τὸ ὄρη σείοντα· εἰ δὲ πιθοῖσθαι βούλει παρὰ γυναικῶν, μάλιστα μὲν ἀνοίκειον τοῦτο ἀνδρὸς πνευματικοῦ, πλεῖστ' μηδὲν σοι τοῖς γυναίοις, καὶ τότε τῆς παρ' αὐτῶν ἀπολαύσῃ δόξης· τοῦτο γὰρ μάλιστα τοῦτο παρέσται, ὅταν μάλιστα παρ' ἡμῶν μὴ ζητῆσαι. εἴωθε γὰρ ἄνθρωπος τῶν μὲν θεραπευόντων καταφρονεῖν, τοὺς δὲ μὴ κολακεύοντας σεβεσθάζειν, τὸ δὲ πάθος τοῦτο μάλιστα ἡ γυναικεία ἐπιδείκνυται φύσις· ἀφόρητός τε γάρ ἐστι κολακευομένη· σεβεσθάζει δὲ μάλιστα πάντων καὶ σκληρότερον τοὺς ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἀρχικώτερον αὐτῆς προσφερομένους. εἰ δὲ λέγεις ἐντυγχάνειν συχνῶς, καὶ μηδὲν βλάπτεσθαι· ἐγὼ μὲν ἴσως πείσομαι· βούλομαι δὲ καὶ πᾶσι πεισθῆναι τοὺς λέγοντας· λίθους ἐλέκναι ὕδατα, καὶ κοιλαίνει πέτραν ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχοῦσα· ὁ γὰρ κατασκευάζουσι καὶ λέγειν βούλονται, τοιοῦτόν ἐστι τι καὶ πέτρας σκληρότερον, ἢ τι ὕδατος μαλακώτερον· καὶ ταῦτα ῥανίδος, ἀλλ' ὅμως ἡ συνέχεια καὶ τὴν φύσιν νικᾷ· εἰ δὲ φύσις ἡ δυσμετακίνητος κινεῖται, καὶ πάσχει ὅσῳ παθεῖν οὐκ ὤφειλεν, ἡ προαίρεσις ἡ ῥᾳδίως κινουμένη, ποίᾳ μηχανῇ ὑπὸ τῆς συνηθείας οὐκ ἂν ἀλοίη καὶ μεταπέσοι.

Θεοδότῳ πρεσβυτέρῳ. στπε.

Εἰ ὅτε τὸν γενναῖον ἀθλητὴν, εἰς τὸν ἀγῶνα καθιόντα καὶ κομιζόμενον καὶ τυπτόμενον, θρηνητέον· εἰς στεφάνους γὰρ αὐτῷ οἱ πόνοι τελευτῶσιν· ὅτε τὸν ἀριστέα εἰς πολέμου ἐξιόντα, καὶ θαυμαστὸν, καὶ σφαγὰς μέλλοντα ὑποφέρειν, ὀλοφυρτέον· προπαιοῦχος γὰρ ἐπαινέσῃ, καὶ πλῶν καὶ ἀναρρήσεων τεύξεται· ἀλλ' ὁκείνους θρηνητέον, τοὺς ὅπῃ λῃστείας καὶ ἀνδροφονίας θέουσας, μάλιστα μὲν, ὅταν κακουργῶσιν. ἔπειτα δὲ καὶ ὅταν κολάζωνται· πῶς ἐζήτησας μαθεῖν δι' ἣν αἰτίαν, θρηνούσας τὰς γυναῖκας, ὅτε ὅπῃ τὸν σταυρὸν, ὡς προπαιοῦχος ἀπεῖη

Universidad de Deusto
Biblioteca

obrem Christus mulieres lugentes, cùm ipse ad crucem vt victor triumphans abibat, non modò non collaudauit, sed etiã obiurgauit. Perspicuum enim illud est, commiserationem, ei quidem qui inuitus patitur, solatium: ei autem, qui vltrò ac sponte contumeliam afferre. Siquidem ei qui non inuito animo patitur, commiseratio pro contumelia est. Quandoquidem igitur ipse sponte ad patiendum se conferebat, vt & mortem extingueret, & diaboli neruos infringeret, eum autem qui laudibus ac plausu dignus erat, illę fletu ac lachrymis prosequebantur, propterea, vt quidem nonnulli existimant, ipsis malum imprecatus est, reuera autem calamitates ipsis euenturas prænunciauit. Neque enim illum lugere fas est, qui peccatum fudit & profligauit, atque ad opprimendam quoque ac de medio tollendam mortem, vinculisque constringendum diabolum properat: verùm eos, qui ab his omnibus superati atque correpti sunt.

Philoxeno Magistro. 286.

Non ænea statua auro rutilans, ac coloribus nitens, non olympica corona, non opes, non pulchritudo, nõ robur, non imperium, non rẽgnum, non aliud quicquã eorum quę magna esse videntur, magnum est & expetendum. Tempori enim cedit, & extinguitur, atque in obliuionem abit. Sola autem virtus præclaram & nũquam intermorituram gloriam obtinet, vt quæ nec vetustati cedat, nec obliuione conteratur, nec marcescat, verùm recentẽ semper ac vegetam & florentem dignitatem habeat. Ac proinde prudentibus viris omnibus viribus enitendum est, vt eam adipiscantur.

Theodoto Presbytero. 287.

Lignum quidem peccatum esse existima, ignem autem mortem. Vbi igitur huiusmodi ignis pabulum suum reperiebat, depascebatur. At in Christo nihil alimenti nactus, meritò extinctus est, vel, vt rectiùs loquar, morte occubuit.

ὁ Χριστὸς, οὐ μόνος οὐκ ἀπεδέξατο, ἀλλὰ καὶ ἀπετίμησε. δῆλον γὰρ, ὅτι τῷ μὲν ἄκοντι πάσχοντι, ἡ συμπάθεια παρέκλησιν· τῷ δ' ἑκόντι, ὕβριν φέρει. ὕβρεις γὰρ οἰκείῳ τὸ συμπαθὲς, ᾧ μὴ τὸ πάθος ἀβούλητον· ἐπεὶ τοίνυν καὶ αὐτὸς ἑκὼν ἔδει τὸ πάθος ἤρχετο, καὶ τὸν θάνατον σβέσων, καὶ τὸν διάβολον συνευείσων· ἐθρήνει δ' οἰκείαν τ' εὐφημεῖσθαι καὶ κρατεῖσθαι δίκαιον ὄντα. ὅθεν τοῦτο, καὶ ὡς νομίζουσί τινες, κατηράσατο· ὡς δ' ἡ ἀλήθεια ἔχει, προεμήνυσε τὰ μέλλοντα αὐτοῖς συμβήσεσθαι κακὰ, θρηνεῖσθαι γὰρ θέμις οὐ τὴν προπωσάμενον τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἀσεύδοντα, ὅτι τὸν θάνατον θανατῶσαι, καὶ τὸν διάβολον δῆσαι· ἀλλὰ τοὺς ὑπὸ τούτων ἁπάντων ἁλόντας.

Φιλοξένῳ μαγίστρῳ. στοιχ.

Οὔτε χαλκῆ εἰκὼν χρυσῷ ἀπαύγασμα, οὔτε χρώματα λάμπουσα· οὐκ ὀλυμπικὸς στέφανος, οὐ πλοῦτος, οὐ κάλλος, οὐ ῥώμη, οὐκ ἀρχὴ, οὐ βασιλεία, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τῶν δοκούντων εἶναι μεγάλων, μέγα ὄντι καὶ ἀοίδιμον. τῷ χρόνῳ γὰρ εἴκει, καὶ μαραίνεται, καὶ ἔργον λήθης γίνεται, μόνη δ' ἀρετὴ ἀοίδιμον καὶ ἄθανατον ἔχει τὸ κλέος, οὔτε χρόνῳ εἴκουσα, οὔτε λήθῃ παραχωροῦσα, οὔτε μαρασμὸν ὑπισταμένη, ἀλλὰ νεαρὰν καὶ ἀκμάζουσαν καὶ ἡβῶσαν τὴν ἀξίαν ἔχουσα· τὸν παντὶ σθένει τοὺς εὖ φρονοῦντας δίκαιον κτήσασθαι.

Θεοδότῳ πρεσβυτέρῳ. στιχ.

Ὕλην μὲν νόμιζε εἶναι τὸ ἁμαρτίαν, πῦρ δὲ τὸν θανάτον· ἔνθα μὲν οὖν τὸ οἰκεῖαν εὕρισκε τροφὸν, ἐπενέμετο· ἐν δὲ τῷ Χριστῷ μὴ εὑρὼν, εἰκότως ἐσβέσθη, μᾶλλον δὲ ἀπέθανε.

Θεοδοσίῳ

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ. στιχ.

Ὁ μὲν νόμος, ὦ σοφὲ, ἄριστόν ἐστι ὀρθότητος παίδευμα, οὐ τοὺς ὀρθὰ βαδίζοντας ἐπανορθούμενος, ἀλλὰ τῶν ἀπηκριβωμένων τὰς ὁρμὰς προαναστέλλων· διὸ καὶ Παῦλος ἔφη, δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται· τὸ δὲ εὐαγγέλιον φιλοσοφίας ἐστὶ παράκλησις, οὐ φόβῳ τοιούτοις, ὅσον ἐπαγγελίας ἀπείρου τῶν φιλαρέτων τὸν πόθον, οὐκοῦν οἱ τούτῳ πειθόμενοι, οὐ φόβῳ τοῦ νόμου, προσπίπτουσι δὲ τῷ βελτίονος τῆς ἀρετῆς ἀφορίζ ἔχονται.

Ἰσιδώρῳ σχολαστικῷ. σπθ.

Ἀπὸ τῆς γνώμης, ὦ βέλτιστε, τὰ πράγματα κρίνεται· διὰ τοῦτο ὁ πράσας μὲν ἑκὼν, οὐκ ἀποκτιννὺς δὲ τὸν ἀποκτείναντος μὲν, οὐ τοῦτο δὲ, προπηλακίσει, ἐναγέστερος εἶναι κέκριται· τῷ τὸν μὲν ἑκουσίως πράσαντα, πάντως κολάζεσθαι· τὸ δ' ἀκουσίως ἀποκτείναντα, συγγνώσκεσθαι. ὥσπερ γὰρ εἴ τις τῶν λαῶν, τὰς ὁδοὺς βιαιοτείη, βουλόμενος ἀποκτεῖναί τινα· μὴ εὑρὼν δὲ ἐπιπλέον πάραπτος, οὐκ ἂν διαφύγοι τὸ ἀνδροφόνος εἶναι, οὐ γὰρ τοῦ ἐπιχειρήματος, οὐ τοῦ ἀποτελέσματος τοιοῦτος εἶναι κρίνεται· ὅτω καὶ γυνὴ κομιδῇ καλλωπιζομένη, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἀγορὰν ἐμβάλλουσα, ἢ διὰ τῶν θυρίδων προκύπτουσα, ἵνα νέους θηρεύσῃ, κἂν διαμάρτῃ τῆς θήρας, ὡς θηρεύσασα κατακρίνεται· τὸ γὰρ αὐτῆς πᾶν πεποίηκε, τὸ δικτύειον κρεμάσασα, καὶ τὰ λίνα ἀναπετάσασα, καὶ τὸν παγίδα μετὰ πάσης ἀκριβείας θήσασα. εἰ δὲ καὶ ἀνὴρ διὰ τοῦτο καλλωπίζετο, ἀσελγέστερον ἢ κατ' ἄνδρα. καὶ ὅτος ἀπαραίτητον ὑφέξει δίκην· κἂν μὴ εὐρεθῇ, ἢ τὸν κυκεῶνα πίνουσα. εἰ δὲ ἡ μὲν γυνὴ σεμνῶς καὶ σωφρόνως καὶ κοσμίως βαδίζοι, ἰδὼν δέ τις τρωθῇ, οὐδὲν παρὰ τὸν ὁρμηθέντα, ἀλλὰ παρὰ τὸν τρωθέντα.

Theodosio Scholastico. 288.

Lex, vir sapiens, optimum est integritatis documentum, non eos, qui rectum iter tenent, corrigens, verùm eorum, qui petulanter se gerunt, impetus reprimens. Ob idque etiam Paulus dixit, Iusto non est posita lex. At verò Euãgelium cohortatio est ad philosophiã, quippe quod proborũ virorũ cupiditatem, non tam metu, quàm promissis erigat. Quamobrẽ qui huic obsequitur, non legis timore, sed eius, quod melius ac præstantius est, electione, virtutem mordicùs retinent.

Isidoro Scholastico. 289.

A voluntate animíque destinatione, vir optime, res perpenduntur. Quò fit, vt qui sponte aliquem sauciarit, nec tamẽ interfecerit, eo, qui non sponte atque consultò interemerit, sceleratior esse iudicetur: ac proinde is qui dedita opera vulnus intulit, omnino puniatur, qui autem haud voluntariè occiderit, veniam obtineat. Quemadmodũ enim si quis accepto gladio vias circumeat, vt aliquem obtruncet, eum autem minimè nactus, infecto negotio redeat, non propterea homicidij crimen effugit, siquidem ex conatu, animíq; intentione, non ex euentu, talis esse iudicatur: eodem modo mulier quoque ornãdi corporis nimiũ studiosa, atque ob eam causam in forum se conferens, aut per fenestras prospiciens, vt iuuenes irretiat, etiamsi à conatu suo excidat, tamen, perinde ac si eos irretiisset, condemnatur. Id enim omne, quod in ipsius potestate erat, effecit, vt quæ & venenum miscuerit, & retia expanderit, & laqueos omni studio ac diligentia statuerit. Quòd si vir item ob eandem causam lasciuiens, quàm virum deceat, se ornarit, ipse quoq; acerbissimas pœnas omnino pendet, tametsi etiam nulla reperiatur, quæ poculum bibat. At verò si mulier grauiter & pudicè atque honestè incedat, eam autem conspicatus quispiam vulneretur, hoc non mulieri conspectæ, sed ei qui vulneratus est, assignari debet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eodémque modo si vir grauibus & concinnis gressibus incedat,ac mulier quædã eo conspecto saucietur, id non viri, sed eius quę sauciata est,culpa cõtingit.Quòd si quis hæc ita se habere neget,is perturbatione atque confusione omnia implebit, atque & Saram & Ioſephum,& Susannam in crimen vocabit, propterea quòd alij his conspectis vulnerati sunt. Illa enim Pharaonem, alter dominam, postrema illud impudicorum hominum par cepit. Quòd si illi non modò ab omni reprehensionis nota immunes sunt, verùm etiam laudem omnem excedunt, profectò qua ratione ipsi culpa liberantur, eadem quoque oratio ea,quæ eos incessit,qui,cùm nihil minus captent,aliquem vulnerant,refutatur.

Theodosio Presbytero. 291.

Qui pretiosissima sacerdotij corona redimiti sunt,virtutibus potiùs quàm pecuniis & opibus affluere debent, & voluptatem instituto suo congruentem existimare temperantiam,ac nõ ventri,nec iis, qui ventrem sequi solent, affectibus cedere. Neque enim potestatem in cupiditatum subministratione,sed in patientia & laborum tolerantia,sitam esse arbitrari conuenit. Quòd si pro veritate quoque aut pietate periculum proponatur, eos mortem fugere minimè par est: risum enim sui excitarent,si metu frangerentur,at non libẽter eò pergerent, quò cùm peruenerint, spes est fore,vt ea re,quã per omnem vitæ cursum expetebant, potiantur. Diuinam autem societatem expetebant.

Sereno Tribuno Notario. 292.

Vera nobilitas à probis moribus conflari nata est,ac firma & stabilis dignitas virtute comparatur. Quòd si quis nec à splẽdidis maioribus ortum trahens, nec morum probitate coornatus dignitatem (quã spadones vendunt, atque imperatorum, ne nobilium quidem fortasse, manus largiuntur) pecunia sibi comparet, haud est, quamobrem ille meritò glorietur. Quòd si non modò glorietur, sed etiam eos, qui splendidissima virtutis dignitate præditi sunt,conteminat, ac pro nihilo putet, hic vt non tantùm ipse,sed etiam Maiores sui, velut obscuri atque ignobiles, traducantur, efficit. Quamobrem ne quid eiusmodi tibi accidat,fac teipsum noscas.

Esaiæ militi. 292.

Nego oportere,non eos duntaxat, qui instar tui obscuris & ignobilibus parentibus nati sunt, verùm eos quoque, qui ab illustribus & splendidis ortum traxerunt, in tantam arrogantima prorumpere, ac naturæ terminos transilire. Quamobrem, ne præter modum peccans, immodicis etiam pœnis mulcteris, arrogantiæ furorem modestiæ frẽno reprimere stude: téque ad speciem probo atque honesto viro congruentem compone: illúdque cura,vt nec per oculos,nec per supercilia,nec per linguã, nec per incessum vllum iam huiusmodi morbi vestigium in te appareat.

Theognosto Presbytero. 293.

Quoniam plerique sermonibus philophantes,operibus coarguuntur(diuina enim oracula in medio hominum cœtu decantantes clam ea, quæ nefas est, faciunt) idcirco dictum est, Discite benè facere. Siquidem probè loqui,probo opere remoto,non modò vanũ quiddam & inane esse cernitur,verùm etiam,& segnibus ac languidis risum, & grauioribus molestiam parit.

Eutonio Diacono. 294.

Si Babylonio Regi,qui tot crimina perpetrarat, & naturæ terminos excesserat, stultáque cogitatione parem se Deo esse sibi finxerat,calamitatis terminus fuit sũmi numinis agnitio(posteaquàm enim naturam suam agnouit,atque incomparabi-

G ij

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem cælestis Regis præcellentiam confeſſus eſt, imperium ſuum recuperauit, quonam pacto temerè nobis, ac non vtilitatis cuiuſdam cauſa, ſupplicia inferri?

τὴν ἐραννῶν βασιλέως ὁμολογήσας τὸν ἀσύγκριτον, τῆς οἰκείας ἐπελάθετο ἀρχῆς. πῶς οὐνομίζεις ἁπλῶς, καὶ οὐκ ὀλίγου κέρδει τινὶ διαφέρεσθαι ἡμῖν τὰς κολάσεις.

Martiniano, Maroni, Zoſimo, Euſtathio. 295.

Μαρτινιανῷ, Μάρωνι, Ζωσίμῳ, Εὐσταθίῳ. σϙε.

Refugit mihi quidem calamus ea ſcribere, quæ nec ſcire vellem. Quoniam autem eos quoque, qui ad extremum improbitatis gradum proceſſerunt, ad meliorem mentem reuocare oportet, idcirco ſcribo, ac moneo, vt ea perpetrare deſinatis, quæ ipſe, ne linguam commaculem, dicere nolo: vos autem, haud ſcio quonam pacto, facere minimè dubitatis.

Οκνεῖ μοὶ γράφειν κάλαμος, ἅπερ οὐδὲ μαθεῖν ἐβούλομην. ἐπειδὴ δὲ χρὴ καὶ τοὺς εἰς ἀκροτάτην κακίαν ἐληλακότας ἀνακαλεῖσθαι, γράφω, ὅπως παύσεσθε, ὧν ἐγὼ μὴ οὐκ ἂν ἐκπλυμι διὰ τὸ μὴ μολῦναι τὴν γλῶτταν. αὐτοὶς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως διαπράξεσθαι τολμᾶτε.

Euſtathio Presbytero. 296.

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. σϙϛ.

Quamuis inopinata proſperitas inſolentem, vt ſcribis, Zoſimũ reddiderit, (ſolẽr enim homines, quibus præter omnem expectationem proſperitas quædam accidit, in inſolentiam ac petulantiam labi:) at tu tamen patientem ac philoſophicum animum præſta. Sic enim & ipſum vlciſci poteris (nihil quippe contumelioſos homines tam excruciat, quàm eorum, quibus contumelia infertur, patiẽtia) & optimum apud omnes calculum feres, & ea, quæ de te commemorantur, falſa eſſe demonſtrabis. Nam qui indignatur & excandeſcit, hoc ipſo veras eſſe contumelias oſtendit. Qui autem eas irridet, ac pro nihilo ducit perſpicuum argumentum præter ſe nullius ſceleris ſibi conſcium eſſe.

Εἰ καὶ ἡ ἀπροσδόκητος εὐπραγία ὑβριστὴν ἀπετέλεσε Ζώσιμον, ὡς γέγραφας, τὸν πρεσβύτερον, εἰώθασι γὰρ ἄνθρωποι, οἷς ἀδόκητος μάλιστα εὐημερία ἐπιπίπτει, εἰς ὕβριν χωρεῖν· ἀλλὰ σὺ φιλοσόφει. οὕτω γὰρ κἀκεῖνον ἀμύνασθαι δυνήσῃ. οὐδὲν γὰρ οὕτω κολάζει τοὺς ὑβριστὰς, ὡς ἡ τῆς ὑβριζομένων ἀνεξικακία, καὶ ἀρίστην ψῆφον παρὰ πᾶσιν ἔνεστι, καὶ τὰ λεγόμενα ψευδῆ ἐπιδείξεις. τὸ γὰρ ἀγανακτεῖν καὶ δυσχεραίνειν, τῷ ἀληθεῖς εἶναι τὰς ὕβρεις· τὸ δὲ καταγελᾶν αὐτῶν, τῷ μηδὲν συνειδέναι πονηρὸν, ἐπίδειξις ἐστὶν ἐναργεστάτη.

Eidem. 297.

Τῷ αὐτῷ. σϙζ.

Accepi à quibuſdam viris, quibus hoſtili odio mendacium eſt, veritas autem in lingua habitat, te, cùm tibi à Zoſimo cõtumeliæ inferũtur, tum quidem patientiã adhibere, pòſt autem ipſum traducere, atque eo nomine criminar, quòd cùm ipſe ſeruus ſit, atque à ſeruis genus duxerit, eos

Ἐπυθόμην παρ' ἀνδρῶν, οἷς τὸ μὲν ψεῦδος ἐστὶ πολέμιον· ἡ δ' ἀλήθεια ἔνεστι γλώσσης οἰκεῖ, ὡς ὑβριζόμενος μὲν παρὰ Ζωσίμου, φιλοσοφεῖς μὲν παραχρῆμα, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὸν σκωμμεύεις, παρὰ πᾶσι διαβάλλων, ὡς οἰκέτης ὤν, καὶ ἐξ οἰκετῶν φύς, τὸ καὶ

tamen, qui pietate ac nobilitate inſignes & ornati ſunt, conuitiis afficiat. Deinde etiam ea cõmemorare, quæ de huiuſmodi hominib⁹ à priſcis viris dicta ſunt, nimirũ intolerabilem eſſe ſeruum proſperis rerũ ſucceſſibus vtentem: & immeritum felicitatem væcordibus ac ſtolidis malè ſentiendi occaſionem præbere. Ac vehementer miror, quî fiat, vt cùm furoris rogus in altum attollitur, iram imperio teneas, cùm autem ſopiri videtur, ipſe ſuperẽris. Nam quòd initiò iraſcatur, qui patientiam præſtare non admodum ſtuduit, haud mirum atque abſurdum eſt. At poſt ſopitum, aut etiam extinctum incendium, fornacem ſibi ipſi accendere, præpoſterum ſanè atque inconcinnum fuerit. Quòd ſi eorum, quæ ille dixerit, recordatio ignem excitat, fac patientia ea, quam præſtitiſti, magis te oblectet, atque in tranquillitate conſeruet. Non enim quid illum audire, ſed quid te loqui deceat cum animo tuo reputare debes. Quocirca noli committere, vt, dum cum eo rixaris, tibi ipſi contumeliæ notã inuras, ac dum ipſius vitam traducis, lingua tua contaminetur: verùm ad extremũ vſque philoſophâre. Hoc enim tibi infinitam gloriam allaturum eſt.

καὶ εὐλαβείᾳ καὶ εὐγενείᾳ κεκοσμημένοις λοιδορεῖ. εἶθ' ὅπως καὶ μεμνοῆσθαι ἐκείνων τῶν ὠφελούντων ἀφορητος γὰρ ὅτῳ εὐφραγῶν μαστιγίας, καὶ ὅπως τὸ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀφορμὴν τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται· καὶ λίαν θαυμάζω, πῶς ὅταν μὲν ἡ πυρὰ τοῦ θυμοῦ κορυφοῦται, κρατεῖς τῆς ὀργῆς. ὅτε δὲ δοκεῖ λήγειν, ἡπλῶσαι· τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὀργισθῆναι τὸν μὴ πάνυ φιλοσοφεῖν ἐπιτηδεύκοτα, οὐκ ἀπεικός. τὸ δὲ μετὰ τὸ λῆξαι, ἢ καὶ σβεσθῆναι τὴν πυρὰν, ἀναπτεῖν ἑαυτῷ τὴν κάμινον, ἀπεικός. ἢ δ' ἡ μνήμη τῶν λεχθέντων ἀναπτεῖ τὸ πῦρ, τὸ πεφιλοσοφηκέναι σε μᾶλλον εὐφραινέτω, καὶ ἐν γαλήνῃ διατηρείτω. ὃ γὰρ οὐκ ἐκείνῳ πρέπει ἀκοῦσαι, ἀλλὰ σοὶ πρέπει εἰπεῖν, λογίσασθαι δὲ χρὴ ὃς ἂν εἴης. μὴ τοίνυν ἐκείνῳ φιλονεικῶν, σαυτὸν καθύβριζε, μηδὲ τὸν βίον ἐκείνῳ σκῶμμα δῶν, τὴν σαυτοῦ γλῶτταν μολύνεσθε παρασκεύαζε, ἀλλ' εἰς τέλος φιλοσόφει. τοῦτο γάρ σοι μυρίον κλέος γενήσει.

Zoſimo Presbytero. 298.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σϙη.

Magno animi dolore afficior, te cùm ad peſſima quàm acutè cernas, ad virtutem caligare: & cùm teterrimorum ſcelerum amans & ſtudioſus ſis, nouorũ adhuc criminum inuentorem extitiſſe. Quocirca ſi & me mœrore, & te cruciatu liberare vis, ratione vitæ ſtatum commuta, illud pro certo habens, quòd qui virtutis ſacris minimè initiatus hinc exceſſerit, in flammis iacebit: qui autem omnibus virtutum numeris perfectus ac repurgatus ad alterum æuum venerit, vnà cum diuinis ac cæleſtibus virtutibus choros aget.

Λίαν ἀλγῶ τὴν ψυχὴν, ὅπως ὀξὺ πρὸς τὰ χείρισα ὁρᾷς, τυφλὸν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ὅπως ὑπερφυῶν πλασμάτων ἐρασὴς ὤν, ἔπι καινοτέρων ἀδικημάτων ἀνεφάνης εὑρετής. εἰ τοίνυν καὶ μὲ λύπης, καὶ σαυτὸν δίκης ἐλευθερῶσαι βούλει, θᾶττον μεταβαλοῦ, εὖ εἰδὼς, ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος ἀρετῆς ἐντεῦθεν ἀπέρῃ, ἐν πυρὶ κείσεται. ὁ δὲ τετελεσμένος τε καὶ κεκαθαρισμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ τῶν θείων δυνάμεων χορεύσει.

Theodoſio Scholaſtico. 299.

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ.

Sacroſanctæ Scripturæ nõ obliquam & dubiam, ſed rectam & luculentam, atque

Αἱ ἱεραὶ γραφαὶ, ὦ πλαγίαν καὶ ἀμφίβολον ἀλλ' ὀρθὴν καὶ λαμπρὰν, καὶ ἀραρυῖαν

Universidad de Deusto
Biblioteca

inconcuſſam minimèque vacillantem de Deo fidem in omnium hominum animis inſitam eſſe oportere cenſent, periclitantibus lætam ſpem oſtendentes ac felicem exitum pollicentes, proſperè agentibus fiduciam porrigentes, calamitoſis ſolatium proponentes, ac denique peccantibus metum intentantes: vt non nomine tenus ipſum conſiderantes, probam omnem notionem velut per obortum egerãt, verùm & effectorem, & imperatorem, & inſpectorem, & procuratorem ac moderatorẽ, probos quidem viros remunerantem, de improbis autem ſupplicium ſumentem eſſe credentes (Nam hæc demum exactiſſima & clariſſima de Deo doctrina eſt) vitium fugiant, ac virtutem amplectantur. At verò ipſius eſſentiam explorare, nec neceſſarium eſt, nec in humani ingenij captũ cadit. Sciendum enim ac credendum eſt Deum eſſe: non autem quid ſit, curioſè inueſtigandum. Quocirca miſſa facta de ipſius eſſentia diſputatione, vt quæ nullo modo percipi atque comprehendi queat, verùm omnẽ explorationem & inueſtigationem ſuperet, vitam noſtram & mores componamus, vt qui omnino rationem reddituri ſimus.

Eidem. 30.

Cùm opus omne lucet, ſi ſtudio & meditatione excultum ſit (nam quod ſtudio & exercitatione minimè compingitur, facilè extinguitur:) tum virtus potiſſimum quotidiana exercitatione coleda eſt. Niſi enim excolatur, defluit, ac fructum amittit. Quòd etiam illud ſcilicet ſpectat, quod mihi explicandum propoſuiſti, Videte ne perdatis quæ operati eſtis. Languor enim atque inertia labores antè ſuſceptos, quantumuis clari & illuſtres ſint, extinguet: ſtudiũ autem ac diligentia præcedentem quoque deſidiam & ſocordiam abolebit.

Finis epiſtolarum libri ſecundi.

ἀσάλευτόν τε καὶ ἀπαρέγλιτον, οἴονταί δεῖν ἐγκεῖσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις τὸ περὶ τοῦ θεοῦ πίστιν, κινδυνεύουσι μὲν ἀγαθὴν ἐλπίδα ὑποχεόμενοι, εὖ πράττουσι δὲ χάρασσοι ὁρίζουσαι καὶ δυσπεριγρᾴπτους μὲν τὰ δαιμόνια τερατευόμενοι, πλημμελοῦσι δὲ φόβον ἐπανατεινόμενοι, ἵνα μὴ μόνον ἄχρεις ὀνόματος ποιῶσι, πᾶσαν ἔννοιαν χρηστὴν ἐξαμβλώσωσιν, ἀλλὰ ποιητὴν καὶ ἄρχοντα, καὶ ἔφορον καὶ προνοητὴν, καὶ κηδεμόνα· ἀμείβοντα δὲ τοὺς πονηρούς. οὗτος γὰρ ὁ κυριώτατος καὶ ἐνδοξότατος περὶ θεοῦ λόγος. φύγωσι μὲν κακίαν, ἕλωνται δὲ ἀρετήν· ἡ δὲ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ζήτησις, οὔτ' ἀναγκαία, οὔτ' ἐφικτὴ ἀνθρώποις. εἰδέναι γὰρ χρὴ καὶ πιστεύειν ὅτι ὄντι θεὸς, οὐ τὸ τί ὄντι πολυπραγμονεῖν. ἀφέμενος τοίνυν τῆς περὶ τῆς οὐσίας λόγης ὡς ἀνεφίκτου, καὶ μηδαμῶς ἀλωσίλυτ, ἀλλὰ πᾶσαν βάσανον ἐκφυγχρμένος, τὸν βίον ἑαυτοῦ καὶ τὸν τρόπον ῥυθμίσωμεν, ὡς λόγον πάντως ἀποδώσοντες.

Τῷ αὐτῷ τ.

Πᾶν μὲν ἔργον λαμπει μελέτῃ θεραπευθέν· τὸ γὰρ μὴ ἐκ μελέτης συγκροτούμενον, ῥᾳδίως σβέννυται· μάλιστα δ' ἡ ἀρετὴ, τῇ καθ' ἡμέραν ἀσκήσει θεραπευέσθω· ὀφέλει· μὴ γεωργουμένη γὰρ, φυλορροεῖ, καὶ τὸν καρπὸν ἀπόλλυσι· καὶ τοῦτ' ἔστιν ἄρα, ὃ ἐθέλησας μαθεῖν, βλέπετε μὴ ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε. ἡ μὲν γὰρ ῥαθυμία τοὺς προγεγενημένους πόνους, κἂν λαμπροί εἶεν, σβέσει· ἡ δὲ σπουδὴ, καὶ τὴν προγενομένην ῥαθυμίαν ἀφανίσει.

ΤΟΥ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΥΣΙΩΤΟΥ ΤΟΜΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΡΙΤΟΣ.

ISIDORI PELVSIOTÆ Epiſtolarum liber tertius.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. α.

Zoſimo Presbytero. 1.

ΕΙ θ' τε γεέννης, θ' τε βασιλείας σοι λόγος ὑδεὶς, ἀλλά γε καὶ τὰς παρθσας διὰ λόγος ἂν εἴης ἀποδιάλαλος κωμῳδίας.

SI nec gehennæ, nec cæleſtis regni cura vlla te afficit, nec ſaltem te operam dare æquũ fuerit, vt præſentis vitæ dicteria propulſes.

Μάρωνι. β.

Maroni. 2.

Οὐκ ἀμφίδοξον, ἀλλ' ἔνδοξον ὄντα, καὶ γνώσιμον, καὶ ἀληθῆ, καὶ παρὰ πάντων τῶν σοφῶν καὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν ὁμολογούμενον, καὶ πάντως ἐσόμενον τῆς κρίσεως λόγον, ἐν τέρμοις δίκαιος ἂν εἴης ἔχειν, καὶ παύσαιο ἂν κρίσιν μὴ εἶναι νομίζων περαίτεις, ἵνα καὶ σαυτὸν κολάσεως, καὶ τοὺς ὁρῶντας σκανδάλου, καὶ ἡμᾶς λύπης, καὶ τοὺς ῥαθύμους ἀπογνώσεως ἀπαλλάξῃς.

Non dubium, ſed clarum atque cognitum, & verum, ab omnibúſque viris eruditis, & ſacris ſcripturis confeſſum, atque omnino futurũ extremi iudicij dogma pectore conditum habere ſanè debeas, ab iiſque abſtinere, quæ, dum iudicium minimè fore exiſtimas, committis: vt hac ratione, & teipſum pœna, & eos, qui te intuentur, offenſione, & nos mœrore, & languentes ac torpidos deſperatione liberes.

Ἀμμωνίῳ. γ.

Ammonio. 3.

Ἐν καιρῷ πολέμου καὶ μόνον τὸν σιωτοξεύοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν τοῖς ἐναντίοις μὴ τεταχθαι δοκοῦντα, μὴ καταξεύοντα δὲ, φίλον πρόπον τινὰ ἡγητέον. διὸ καὶ ὁ θεῖος χρησμὸς βοᾷ, ὁ μὴ ὢν καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

Bello graſſante, non modò eum, qui ſimul ſagittas mittit, ſed etiam eum, qui quamuis ab hoſtium partibus ſtare videatur, tamen ſagittas contrà minimè mittit, in amicorum numero quodammodo habere oportet. Quocirca etiam diuinũ oraculum clamat, Qui non eſt contra vos, pro vobis eſt.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. δ.

Eutonio Diacono. 4.

Ἐπειδὴ καὶ τοὺς κομιδῆ προσέχοντας τῇ ἀναγνώσει τὸν νοῦν τοῦτο διέλαθεν, οὐκ ἂν σε αἰτιασαίμην, ὡς μὴ ἀναγινώσκοντα. ἀλλὰ σωτόμως φράσαιμι, ὥσπερ οἱ ἀπόστολοι ἀστέρας καλεῖ τοὺς ἀφ' τῆς ἁγίας πολιτείας τοὺς θεωμένους φωτίζοντας γράφων, ἐν οἷς ἐστὲ φωστῆρες ἐν κόσμῳ. ὅπου καὶ ὁ Δανιὴλ ἀστέρας καλεῖ τοὺς λαμπροὺς μὲν διὰ εὐσέβειαν, ἁγίους δὲ ἀφ' πολιτείαν. φησὶ γὰρ, καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν

Quandoquidem eos etiam qui Scripturarum lectioni animum valde additũ habent, haud te accuſabo, qui in earum lectione minimè verſaris: verùm breuiter hoc dixerim, quod quemadmodum Apoſtolus ſtellas eos appellat, qui per optimã viuendi rationem ſpectantium animos illuminant, his verbis vtens, inter quos eſtis vt luminaria in mundo: ſic etiam Daniel ſtellas eos vocat, qui & pietate clari ſunt, & vitam optimè conſtituunt. Ait enim:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et cecidit in terrã à ſtellis,& à virtute. Nõ quòd ſtellæ ceciderint, vt quidam opinati ſunt(abſit)ſed quòd Antiochus Epiphanes (nam de eo Angelus ſermonem habebat) à Machabæis inſigniter ſuperatus ſit, ac Iudaico imperio exturbatus. Nõ enim dixit,Stellæ ceciderunt:verùm ille à ſtellis præclarè pugnantibus cecidit, hoc eſt, victus ac profligatus eſt. Quòd ſi quis vocabulum iſtud ἔπεσεν, pro ἐπάταξεν, id eſt, percuſſit,accipiat(nam hoc quoque ſenſu perſæpe vſurpatur,vt in hoc loco, ἔπαισεν, id eſt,percuſſit,& manus eius ſanauerunt) ſecunda videlicet ſyllaba per diphthongũ ſcripta,poteſt,illud dici,quòd ſeptem fratres,ac matrem,& ſacerdotem Eleazarũ, qui præclaram ac fulgidam vitam oſtenderunt,atque ſiderum inſtar in terra extiterunt, percuſſerit.Machabæus enim Perſica lingua dominum ſonat.Ea igitur tempeſtate, qua aduerſus clariſſimos illos viros audacia præceps actus Antiochus huiuſmodi tragœdiam excitauit. Machabæi coactis copiis è regione propulerunt. Vnde etiam iis, qui tormẽtis excruciati ſunt, nomen ob victoriam remãſit. Machabæi enim illi quoque appellati ſunt, qui Machabæorum temporibus horrendos & immanes cruciatus pertulerunt, nec paternas leges eiurarunt.

τῶν ἀστέρων καὶ ἀπὸ τῆς δυνάμεως. ἦν γὰρ ὡς τῶν ἀστέρων πεπωκότων, ὡς ὠήθησάν τινες. ἄπαγε. ἀλλ' ὡς Ἀντίοχος τῶ Ἐπιφανεῖ. περὶ γὰρ τούτου ἦν τῶν ἀγγέλῳ ὁ λόγος, ὑπὸ τῶν Μακκαβαίων λαμπρῶς ἡττηθέντος, καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχῆς ἐκπεπωκότος. καὶ γὰρ εἶπεν, οἱ ἀστέρες ἔπεσαν, ἀλλ' ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν ἀστέρων λαμπρῶς ἀγωνισαμένων πέπωκε, τουτέστιν ἡττήθη. εἰ δέ τις τὸ ἔπεσεν, ἐπάταξεν ἐκλάβοι. καὶ ἵππους γὰρ πολλάκις λέγεται, ὡς τὸ ἔπαισεν, ἀντὶ τοῦ ἐπάταξε. καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἰάσαντο. τῆς δευτέρας συλλαβῆς διφθόγγῳ γραφομένης, δύναται λέγειν, ὅπ ἐπάταξε τοὺς ἑπτὰ ἀδελφούς, καὶ τὴν μητέρα, Ἐλεάζαρόν τε τὸν ἱερέα, λαμπρῶν καὶ ἀφράστους πολιτείαν ἐπιδειξαμένους, καὶ καθάπερ ἀστέρας ἐν γῇ φανέντας. Μακκαβαῖος γὰρ ἑρμηνεύεται, οἱονεὶ παρὰ πέρσαις, κοίραιος, τουτέστι δεσπότης. ἐν τοῖς χωροῖς τοιγαροῦν ἐκείνοις, ἐν οἷς ἡ τῶν εὐδοκιμωτάτων ἐκείνων ἀνδρῶν ἐτολμήθη τῶ Ἀντιόχῳ τραγῳδία, οἱ Μακκαβαῖοι συράντες, ἐξήλασαν ἐκεῖνον τῆς χώρας. διὸ καὶ τοῖς βασανιωθεῖσι τάνομα ἐξεύρηκε. Μακκαβαῖοι γὰρ ἐκλήθησαν καὶ οἱ ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς χρόνοις τὰ ἀνήκεστα ὑπομεμενηκότες, καὶ μὴ ἐξομοσάμενοι τοὺς πατρίους νόμους.

Eidem. 5.

Non tanquam nemo Eccleſiæ bellum indicturus, atque extinguere adnixurus eſſet,verùm quòd multi quidem aduerſus eam pugnaturi,ſed tamen vincẽdi ac profligandi eſſent, dictum eſt,Et portæ inferi non præualebunt aduerſus eam, ſubaudi Eccleſiam. Sic quippe cõtigit. Oppugnata enim eſt,ſed non oppreſſa: verùm iis ipſis,qui eam extinguere tentauerunt,ſplendidior emicuit. Quid igitur miraris, ſi ſancti etiam viri bello exagitẽtur? Ex bellis enim præclariora trophæa, atque ornatiora ſpolia eſſe videntur.

Τῶ αὐτῶ. ε.

Οὐχ ὡς μηδενὸς πολεμήσοντος, καὶ σβέσαι ἐπιχειρήσοντος, ἀλλ' ὡς ἀντισωμένων μὲν πολλῶν, ἡττησομένων δὲ κράτει εἴρηται, καὶ πύλαι ᾅδου δὲ κατισχύσουσιν αὐτῆς, τῆς ἐκκλησίας δὲ δηλονότι. οὕτω γοῦν καὶ γέγονεν. ἐπολεμήθη μὲν γάρ, οὐχ ἡττήθη δέ. ἀλλ' αὐτῆς τῆς σβέσαι ἐπιχειρησάντων λαμπρότερα ἀπεφάνθη. τί τοίνυν θαυμάζῃς, εἰ καὶ οἱ ἅγιοι ἐν ταῦθα πολεμοῦνται; ἐκ γὰρ τῶν πολέμων λαμπρότερα φαίνεται τὰ τρόπαια, καὶ σεμνότερα τὰ σῦλα.

Heroni Scholaſtico. 6.

Cùm Deus loquitur, aut aliquid promittit,& rationes,& argumenta, & verborum lepores ac probabilitates faceſſant. Nullius enim hæc omnia momenti ſunt, ſed cum eius, qui loquitur, authoritate comparentur.

Antiocho Scolaſtico. 7.

Acceptarum iniuriarum memoriam retinere, haud generoſi animi eſt, verùm improbi ac miſeri. Quoniam autem non omnes de iiſdem rebus eandem ſententiã ferunt,verùm alij, ſi is, qui contumeliam accepit,confeſtim curetur,hinc ipſum,ea, quæ dicta ſint, agnoſcere coniiciunt, alij contrà, ipſum ea minimè agnoſcere hoc argumento colligunt, prudentem virum ſapientiores potiùs ſequi,eorúmque iudicium certum ac firmum exiſtimare conuenit.Illud autem eſt, vt medicinã quàm celerrimè admittat. Nam falſum probrũ non vltra aurem progreditur. Quoniam autem ſcripſiſti, Quid igitur,ſi nulla eum, qui contumeliam infert,ſatietas capit,verùm eius,quem contumelia affecit, patiẽtia peior atque inſolentior redditur?reſpõdeo,primùm incredibile hoc eſſe: deinde huiuſmodi hominem,tanquam indomitã belluam, auerſandum & fugiendum eſſe. Nam quod abs te ſcriptum eſt,tanquam à quodam dictum ſit, Et cum eo verſor, & patientiam adhibeo:maiorem enim mihi laudem conciliat, eſt quidem magni viri (verè enim loqui oportet) ſi modo rebus ipſis atque operibus philoſophetur, at qui tamen præſtantium virorum virtutem minimè ſuperarit. Apud nos enim ſancti viri coronas ſuas ex alienis calamitatibus texere minimè volunt: verùm plerunque commoda ſua negligunt, vt aliorum errata corrigant. Non enim, vt maiorem ſibi gloriam comparent,alios in præceps agũt: verùm,ſi prodeſſe queant, admonent: ſin ſecus aufugiunt, ne illi in maiorem voraginem prolabantur. Non enim laudis ar-

Ἡρωνι σχολαστικῶ. ς.

Ὅταν ὁ θεὸς ὀφθαλέγηται ἢ ἐπαγγέλληται, καὶ λογισμοὶ καὶ συλλογισμοὶ, καὶ πιθανότητες ῥημάτων, ἐκποδὼν ἰχέθωσαν. ταῦτα γὰρ πάντα οὐδέν, παραβαλλόμενα τῷ τοῦ λέγοντος ἀξιώματι.

Ἀντιόχῳ σχολαστικῶ. ζ.

Γενναίας μὲν οὐκ ἔστιν ἔργον ψυχῆς τὸ μνησικακεῖν, ἀλλὰ παλαιπώρου καὶ φαύλης. ἐπειδὴ δὲ οὐ πάντες περὶ τῶν αὐτῶν τραγμάτων τοῖς αὐτοῖς φέρονται ψήφοις, ἀλλ' οἱ μὲν τὸ ταχέως θεραπευθῆναι τὸν παροινηθέντα τοῦ σωφρονέστερον, εἰ δὲ τοῦ μὴ σωφρονέστερον τοῖς εἰρημένοις τεκμήριον ποιοῦνται, χρὴ τὸν ἔμφρονα τοῖς σοφωτέροις μᾶλλον ἀκολουθεῖν, καὶ τοῖς ἐκείνων ψήφοις βεβαίαις ἠγεῖσθαι. ἔστι δ' αὕτη, τὸ ταχέως δεῖσθαι τοῖς ἰατρείοις. τὸ γὰρ ψευδὲς ὀνήσεως τὸ πέρα τούτου τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖται. ἐπειδὴ δὲ γέγραφας, πῶς οὖν εἰ μὴ λαμβάνει κόρον ὁ ὕβρισης, ἀλλ' ὑπερίβεται τῇ τοῦ παροινηθέντος φιλοσοφίᾳ; φαίην, ὅτι μάλιστα μὲν ἄπιστον δοκεῖ τοῦτο, πλὴν τὸν τοιοῦτον ὡς θηρίον ἀτίθασσον φευκτέον. τὸ γὰρ γραφὲν παροιμίᾳ, ὅτι καὶ συντυγχάνω καὶ φιλοσοφῶ. μεῖζον γάρ μοι τὸν ἔπαινον παρασκευάζει, μεγάλα μὲν δοκεῖ, χρὴ τἀληθῆ λέγειν, ἀνδρὸς, εἴγε τοῖς ἔργοις φιλοσοφοῖη, καὶ μὴν τῶν τοῦ ἁγίου ἀνδρῶν ὑπερβεβηκότος ἀρετῇ, οἱ γὰρ ἅγιοι παρ' ἡμῖν οὐ τοὺς οἰκείους τεφάροις ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων πλέκεσθαι βούλονται συμφορῶν, ἀλλὰ τῶν καθ' ἑαυτοὺς πολλάκις ἀμελοῦσιν, ἵνα τὰ τῶν πλησίον ἐπανορθώσωνται. εὖ γὰρ ἵνα ἑαυτοῖς μεῖζον κατασκευάσωσι τὸ κλέος, ἄλλοις εἰς κρημνὸν τρέπουσιν. ἀλλ' εἰ μὲν ὠφελεῖν δυνηθεῖεν, συμβουλεύουσιν. εἰ δὲ μὴ ἀποφεύγουσιν, ἵνα μὴ ἐκεῖνοι εἰς μεῖζον

Universidad de Deusto
Biblioteca

que honoris studio, sed vt hominum saluti consulant, ea agunt, quæ agunt.

Aphrodisio Presbytero. 8.

Quandoquidem ei, qui mœrore obrutus & profligatus est, molestorum narratio solatij nonnihil affert, ac præsertim cùm ad synceros amicos fit (silentio quippe ingraescit calamitas. Permulti siquidem ŏb pectore pressas ac silentio traditas miserias suas in graues & periculosos morbos inciderunt) idcirco eos, qui calamitates suas commemorare cupiunt, blādè ac suauiter admittere oportet, ac posteaquā illi per huiusmodi sermonem dolore leuati fuerint, tum demum, eam, quam par est medicinam adhibere. Nam si confestim ipsis ora obstruamus, tum inhumaniorum hominum existimationem colligemus, tū remedium imbecille atque inualidū reddemus, nimirū ipsa doloris flamma illud repellente. At si mitigato dolore pharmacum imponamus, duplex lucrum consequemur, alterum quòd humani ac misericordes erimus, alterum quòd morbum depellemus.

Ausonio, Dionysio Correctori. 9.

Eos, qui de rebus iudicant, acutissimo ingenio esse oportet, vt & eorum, qui loquuntur facundiam, & eorum, quę dicuntur, probabilitatem ac verisimilitudinem missam facientes, sensa ipsa introspicere, atque hinc expiscantes, veritatem haurire queant.

Heraclidi Episcopo. 10.

Vox hæc λόγιον, vir eruditissime, non vnam duntaxat significationem habet. Cùm enim prima syllaba acuitur, oraculum significat. Cùm autem secunda, id quod ex diuino præscripto Pontificis pectori impositum erat, quasi λόγιον ἱερὸν, id est, rationis sacrum, aut domum, aut delubrum. Quoniam autem, cur Pontificis pectori imponeretur, ex me quæris, hoc

ὀλιγωθήσεται βάρεθρον. ὃ γὰρ φιλοπαμύνθιοι, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων φροντίζοντες, δρῶσιν ἃ δρῶσιν.

Ἀφροδισίῳ πρεσβυτέρῳ. η.

Ἐπειδὴ φέρε πως τῷ ἐπωδυνίαν τῷ ὑπὸ λύπης βεβαπτισμένῳ τῶν λυπηρῶν ἡ ἀφήγησις, καὶ μᾶλλον ὅταν πρὸς γνησίους γένηται. ἡ γὰρ ῥαιστὴ πολλοί μου κατηρήσαντες, καὶ σιγῇ ταῦτα πρὸς ἑαυτοὺς ἔχοντες, εἰς χαλεπὰ πρηνίεπεσον πάθη, μὴ τοῖς ἐλομένοις τὰς ἑαυτῶν δυηγεῖσθαι συμφορὰς, ἡμέρως πρᾴνεσθαι, καὶ μετὰ τὸ κυφισθῆναι ὑφ' ἡδονῆς λόγων τὸ πάθος, τότε τὴν ἐπιδεδραμοῦσαν πρόφρειν θεραπείαν. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς αὐτοὺς ἐπιστομίσομεν, καὶ ἀσυμπαθῶν κτησόμεθα δόξαν, καὶ τὸ βοήθημα ἀσθενὲς ἀποφανοῦμεν, τῆς ἀκμῆς αὐτῷ παρωθυμένης. εἰ δὲ μετὰ τὸ κυφισθῆναι τὸν πόνον ἐπιθείημεν τὸ φάρμακον, δύο κερδανθείημεν, τό τε συμπαθεῖς εἶναι, καὶ τὸ μὴ ὑφημαρτεῖν τῆς θεραπείας.

Αὐσονίῳ, Διονυσίῳ κορρίκτει. θ.

Χρὴ τοὺς τῶν πραγμάτων κριτὰς, ὀξυτάτης εἶναι πρὸς τὸ νοεῖν, ἵνα καὶ τὸν τῶν λεγόντων δεινότητα, καὶ τὴν τῶν λεγομένων πιθανότητα παρέντες, εἰς αὐτὸ τὸ βάθος τῶν νοημάτων χρῆσαι δυνηθεῖεν, κἀκεῖθεν θηρεύσαντες, ἀνιμήσασθαι τὴν ἀλήθειαν.

Ἡρακλείδῃ ἐπισκόπῳ. ι.

Τὸ λόγιον, ὦ ἐλλογιμώτατε, ὃ τὸ αὐτὸ μηνύει· ἀλλ' ὅταν μὲν ἡ πρώτη ὀξυνήται συλλαβὴ, χρησμὸν δηλοῖ· ὅταν δ' ἡ δευτέρα, τὸ ὑπὸ τῷ στήθει τῶν ἀρχιερέως ὑπιτείλιον θεατιοῦν, οἷον λόγιον ἱερὸν, ἢ οἶκον, ἢ τέμενος· ἐπειδὴ δὲ, φῄς, καὶ τίνος ἕνεκεν τῷ στήθει τῶν ἀρχιερέως ἐπετίθετο; φημὶ, ὅτι πρῶτον

τὸν μὲν ἐκείνῳ τῷ θυμικῷ, καὶ ἐπιθυμητικῷ τοῦ λογισμοῦ, ὡς ἂν ἡνίοχον ἐποχεῖσθαι· ἔπρεπε τοίνυν ὅτι τῷ ἱερωμένῳ ἔργῳ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν σαφήνειαν ἐγκαλλώπισμα εἶναι· τῷ γὰρ λογίῳ ἐπέκειτο ἡ δήλωσις καὶ ἡ ἀλήθεια· ἡ μὲν τὴν σαφήνειαν, ἡ δὲ τἀληθὲς ἐμφαίνουσα, εἰ δέ τῳ ἄλλως ἔτι νοῆσαι. ἐπειδὴ τῷ μὲν ἐν διαθέτῳ λόγῳ πρέπει ἡ ἀλήθεια· τῷ δὲ προφορικῷ, ἡ σαφήνεια· πάλαι δὲ ἐπειδὴ καὶ ἔκλαμψίς τις ἐγίνετο, ὡς φασιν, ἐν τοῖς λίθοις ἐκείνοις, ὅτε εἰ τὰ ἄδυτα εἰσέλλετο ἱερουργήσων, καὶ ἐδήλου ἀληθῶς τὰ λεγόμενα, τούτοις κεκλῆσθαι τοῖς ὀνόμασι.

Θεοκτίστῳ. ια.

Βασάνισον ἀκριβῶς, ὦ βέλτιστε, καὶ εὐρήσεις αὐτὸν δικαιοσύνης γέμοντα. οὐ γὰρ εἶπεν ὁ ἁπλῶς καὶ ἐκ παρόδου, ἰδών τινος καὶ ἐπιθυμήσας, ὡς μοιχὸς πεμορηθήσεται· ἢ γὰρ ἂν καὶ ἀνήνυτον ἦν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἄλογος ἡ ἀπειλή· ἀλλ' ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, τουτέστιν, ὁ ἐκ προενθυμήσεως τὸ πάθος ἐπιτρέπων, ὁ τοῦτ' ἔργον πιδέμενος, ὁ συνεχῶς ἐφευρεύων καὶ τῇ συνεχεῖ καὶ ἀκαταπαύστῳ θέᾳ θεραπεύων τὸ πάθος, ἤδη ἐμοίχευσεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἤδη, τοῖς μὴ βεβιάστατον ἔχουσι τὸν νοῦν, ἐμφαίνει πρὸς τῶν ἀδυνάτοις ἐπιχειρούντων εἰρῆσθαι· τί γὰρ εἰ καὶ ὕπανδρος εἴη ἐκείνη καὶ σώφρων, καὶ ὑπὸ πολλῶν φυλάττοιτο, πῶς τῷ ἐρῶντι εὐχείρωτος εἴη. οὐκοῦν εἰκότως εἴρηται, ἤδη ἐμοίχευσεν, ὁ τῆς περιόδου οὐκ ἀποχόμενος ἂν, εἴγε εἶα τε ἦν, εἰ μὴ πᾶσα ἡ τῆς ψυχῆς ῥώμη τῷ ἔρωτι ἦν τῷ θυμῷ χωρήσασα, οὐκ ἂν ᾗ τὸ σῶμα ἐπεῖδεν συνεχῶς φοιτᾶν, καὶ ἀκρατέσιν ὀφθαλμοῖς ἐστιᾶν τὸ πάθος. ὅπου γε πολλοὶ καὶ ἐρῶντες, ἐρυθριῶσιν εἰς ἐκείνας βλέπειν. Εἰ δὲ δύξης ἔρως ὀφθαλ-

primùm respondeo, quia itæ & cupiditati rationem aurigæ in modum insidere oportebat. Deinde, quia ei, qui sacerdotij munere fungitur, veritatem ornamenti loco esse conuenit. Siquidem τῷ λογίῳ, id est, rationali, δήλωσις & ἀλήθια inhærebant, quarum altera perspicuitatem, altera veritatem significat. Quòd si alio adhuc sensu id explicari cupis, id ea ratione fiebat, quia internæ rationi veritas congruit, ei autem, quæ sermone profertur, perspicuitas. Denique quia splendor quidam, vt nōnulli aiunt, in lapillis illis existebat, cùm ad Sancta sanctorum sacrificādi causa se cōferret, atque ea, quæ euentura erant, verè declarabat, his fortasse nominibus appellatæ sunt.

Teoctisto. 11.

Perpende diligenter, optime vir, ac videbis eum æquitate ac iustitia refertum esse. Non enim dixerit, Qui simpliciter ac per transitum aliquam viderit, eámque cōcupierit, vt adulter punietur (sic enim res irrita fuisset, ac nulla ratione nixa comminatur) verùm, Qui viderit mulierem ad cō cupiscendam eam, hoc est, qui ex antecedēte cogitatione lididinis affectum attrahit, qui nihil aliud operis sibi proponit, qui sine intermissione insidiatur, atque assiduo prospectu affectū fouet, iam mœchatus est in corde suo. Particula enim ista, Iam, omnibus, nisi qui perexigua & hebeti mente sint, perspicuum illud facit, hæc verba de iis dicta esse, qui res eas aggrediūtur, quas nullo modo cōsequi possunt. Quid enim, si illa & viro copulata sit, & pudicitia præstet, & à multis custodiatur, quonam pacto ab amante facilè subigi queat? Meritò itaque dictum est, Iam mœchatus est: quia videlicet ab actione minimè abstinuisset, si ea in ipsius potestate sita fuisset. Nisi enim vniuersum animæ robur amori succubuisset, haudquaquā corpori quoque persuasum fuisset, vt continenter incederet, ac libidinosis oculis affectum suum pasceret: quippe cùm multi

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam, quamuis amore teneantur, eas tamen, quas amant, cernere præ pudore minimè ſuſtineãt. Quòd ſi gloriæ amor oculum comprimit, atque cotporeum amorẽ ſuperat, multo profectò magis, id diuinus timor efficiet. Quòd ſi dixerit, quiſpiam, Quid igitur, ſi cùm actio in ipſius poteſtate ſit, tamen abſtineat? hîc reſponderim: Magna quidem certè ac diuina quædam res iſtud fuerit, ac verè virginitatis argumentum. Atque huiuſmodi vir, etſi viderit, atque obiter vulnus acceperit, haud quaquã eam aſſiduè intueri ſtudebat, verũ quàm lõgiſſimè ſeſe remouebit, ne continuus aſpectus materiam igni ſubminiſtret. Quòd ſi intueri ſtuder, eum per huiuſmodi aſpectum affectus prodit. Iam ſi continenter etiam aſpiciens, nullo incommodo hinc ſe affici contendat, à Iobo, viro omni laude præſtantiori coarguetur, his verbis vtente, Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Quòd ſi eum, qui diaboli vires concidit, minorem eſſe exiſtimet, quàm vt ſecum certare poſſit, hoc ipſo quoque nomine dignus fuerit, cui fides abrogetur, cùm ait ſe etſi cernere non deſinat, nullo tamen libidinis ſenſu affici. Atque vt etiam eum vera loqui concedamus, tamen eũdem diuinum miraculum perperam interpretari cõſtat. Non enim dixit, Vide quidem, at ne concupiſcas. Vel, Concupiſce quidem, at cupiditatem comprime. Quòd ſi eò quique impudẽtiæ prorumpat, erubeſcat is oportet, qui dixit. Viuo autem non iam ego, viuit autem in me Chriſtus. Nam qui hæc omni philoſophia præſtantiora verba protulit, quique diuinarũ gratiarũ opes tanquã in fictili ærario circũferebat, anxius & ſolicitus erat, cũ hoc bellũ ſibi ob oculos proponeret, ac dicebat, Caſtigo corpus meũ, & in ſeruitutem redigo: ne fortè, cùm aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar. Cùm igitur tãtus vir carnis rabiem tanquã habenis quibuſdam cohibeat, vnuſquiſque, oculos à mulieribus remouẽdo, ſecuritatem ſibi cõparare ſtudeat: ne alioqui materia igni admota flammam excitet.

μοὶς χαλινοῖ, ἡ ἔρωτος κρατεῖ σωματικὸς, πολλῷ μᾶλλον ὁ θεῖος φόβος τοῦτο ποιήσει. εἰ δὲ φαίη τις, τί οὖν, εἰ δυνατὴς ὕσης τῆς περιόψεως ἀπόχοιτος φαίμεν, ὅτι μέγα μὲν ὄντως ἡ θεία καὶ παρθενίας ὄντως ἀπόδειξις. καὶ ὁ τοιοῦτος εἴη καὶ εἶδε, καὶ ἐτρώθη ἀλλ' οὐ παρόδου. οὐκ ἂν συνεχῶς αὐτὸ δάσοι θεάσασθαι. ἀλλὰ καὶ πόρρω ἑαυτὸν ἀποικίσοι, ἵνα μὴ ἡ συνεχὴς θέα ὕλην τῷ πυρὶ παρέχοι. εἰ δὲ ἀποδάζει θεάσασθαι, ἐλέγχει ἑαυτὸν δι' ὧν θεᾶται τὸ πάθος. εἰ δὲ ἡ θεώμενος διωκεκῶς, λέγοι μηδὲν πάσχειν δεινὸν, ἐλεγξθήσεται παρὰ τὸ πάντες ἐπαινῶ κρείττονος Ἰὼβ, λέγοντος, Διαθήκην διεθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἵνα μὴ συνοίσω ὅτι παρθένου, εἰ δὲ μικρὸν ἑαυτῷ παρὼν ἄμειλλαν ἡγεῖται τὸν τῷ Διαβόλῳ συγκόπτοντα τὸν ἰσχύν, μάλιστα μὲν ἡ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπιστηθῆναι ἂν εἰκὸς δίκαιος, λέγων, ὅρα μὴ συνεχῶς, μὴ πάσχειν δὲ. εἰδὲ ἡ δοίη μὴν αὐτὸν ἀληθεύειν, ἐλέγχεται τὸν θεῖον παρερμηνεύων νόμον, οὐ γὰρ εἶπεν, ὅρα μὴ, μὴ ὀπτάνου μὲ· ἢ ὀπτάνου μὴ καρτέρει δὲ· εἰ δὲ ἡ ὅπως ἀναίσχυντοι, ἐρυθριᾶσαι ὀφείλῃ τὸν εἰρηκότα· ζῶ δὲ οὐκ ἐπ' ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ χριστός· ὁ γὰρ ταῦτα τὰ πάσης φιλοσοφίας κρείττονα ῥήματα φθέγξας, ὁ τὸν τοῦ χαρισμάτων πλοῦτον ὡς ἂν ἐν οὐρανίῳ θησαυρῷ τῷ σώματι φέρων, ἀγωνιῶν ἵνα μὴ πρὸς τὸ πόλεμον τοῦτον ἀφορᾷ, ἡ ἔλεγεν· ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μή πως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι· εἰ τοίνυν ὁ τηλικοῦτος ἀνὴρ τῇ τῆς σαρκὸς ἀπειρεσίᾳ λύτταν, ἀγρυπνίαν ζητοῦσαν ἑκάστοτε, ἀφῆ τοῦ μὴ ὁρᾶν τὴν ἀσφάλειαν ἑαυτῷ περιζωσάμενος, μήποτε πλησιάζουσα ὕλην τῷ πυρὶ ἀνάψῃ τὴν φλόγα.

Τῷ

Τῷ αὐτῷ. 16.

Αἰαῖ ἄγαμαι τὴν σὴν ἁπλότητα, ἐκθαύσασαν μὲν τὴν ἐυαγγελικοῦ θαύματος ἐξήγησιν, ἀντεπιστείλασας δὲ, τί οὖν τοῦ τὴν θεασθεῖσαν, εἰ ὁ θεασάμενος ἐβλάβη· ἐχρῆν γὰρ σὲ νοῆσαι, ὅτι ἡ μὲν σωφρόνως καὶ κοσμίως βαδίζουσα, καὶ μὴ θρῶσα τοὺς ἐντυγχάνοντας, οὐδέν· ἡ δὲ θρυπτομένη, καὶ τὰ δίκλινα τῆς ἡδονῆς ἀναπετάσασα, καὶ τὸ δολητήριον κεράσασα καὶ μάλιστα ταῦτα δὲ φημι, ἐπειδὴ ἐνόμισας τοῖς ἄρρεσι μόνοις τοῦτον εἰρῆσθαι τὸν νόμον, ἀγνοοῦν ὅτι καὶ γυναιξὶν ἐρρήθη κοινοὶ γὰρ ἑκατέρου γένει οἱ νόμοι, πλὴν εἰ μή τινων μόνων τῷ ἰδικῶς ἑκάστῳ γένει τεθεατισμένων, εἰ μὲν οὖν μὴ ἐρῶσιν, ὁ τοῖς αὐτοῖς ὁ νόμος, ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐταὶ τοῦτο ἀλίσκονται τῷ πάθει. καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐλέπει· ὡς γὰρ τὸ, Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν· καὶ Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὃ περὶ ἀνδρῶν μόνον εἴρηται, ἀλλὰ καὶ περὶ γυναικῶν, Διὰ τὸ ἡγεμονικώτερον ζῷον, καὶ τῷ ἀρχομένῳ εἰρημένον. ἵνα καὶ τὸ μὴ ὀπτάνεσθαι Διὰ τῆς συνεχοῦς θέας, ἑκατέρῳ γένει νενομοθέτηται. ὃ γὰρ ὅσοι ὀπτῆρες ὄντες χειρῶσαί τινες κατασκευάζειν εἰς τὸ, Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις, πειρώμενοι δεικνύναι τοῖς ἀνδρείοις καὶ γενναίοις ἀνάπαυλαν εἶναι τὸν θάνατον, οὐ τοῖς ἄλλοις τοῖς λεγομένοις ἀνθρώποις, τοῦτο καὶ ταῦθα νομιστέον. μάλιστα μὲν γὰρ καὶ κεῖνο ἔωλον φαίνεται. εἰ γὰρ καὶ ὅτι ἀνάπαυσις ὅτι τοῖς ἀνδρείοις καὶ γενναίοις ὁ θάνατος, τέλος μὲν ὧν τῶν ἄλλων, ἀρχὴ δὲ τῶν ἐπάθλων. διὸ καὶ περὶ γυναικὸς ἀνδρείας εἴρηται, Γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὑρήσει; καὶ ἵνα μή τις ὅτι τοῦ ἀδυνάτου τοῦτ' εἰρῆσθαι νομίσῃ, ἐρρήθη ἑτέρωσε, Γυνὴ ἀνδρεία, στέφανος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς· τότε τὸ ἀνδρὸς ὄνομα τὸ ἀνδρεῖον πολλάκις μηνύει· ἀλλ' οὐδέ γε οὐ περὶ γεναίων

Eidem. 12.

Simplicitatem tuam demiror, qui Euãgelici quidem miraculi explicationẽ mirificè probaueris: reſcribens autem his verbis vſus ſis, Quid igitur eius, quæ conſpecta eſt, refert, ſi is qui eam conſpexit, vulneratus eſt? Oportebat enim te iſtud cogitare, illam quidem quæ modeſtè atque honeſtè incedit, nec obuios quoſque aucupatur, omni culpa carere: eam autem, quæ luxu & delitiis diffluit, ac voluptatis retia expandit, & venenum miſcuit, vel maximè in culpa eſſe. Hæc autem ideirco à me dicuntur, quia ad ſolos maſculos hoc oraculum pertinere cenſuiſti, ignorans ad mulieres quoque ſpectare. Communes enim vtrique ſexui leges ſunt, iis dũtaxat exceptis, quæ priuatim vnicuique ſexui latæ ſunt. Quocirca, ſi illę amoris aſpectu minimè tangantur, oraculum ad eas minimè pertinet: ſi autem ipſæ quoque huic affectui obnoxię ſunt, eas quoque hæc lex reſpicit. Vt enim iſtud, Beatus vir qui non abiit in cõſilio impiorum. & rurſum iſtud Beatus vir qui timet Dominum, aliáque id genus, nõ de viris tantummodò, ſed etiam de mulieribus dicta ſunt (quod videlicet per animal principatum obtinens, ad id etiam quod ſubeſt, referantur:) eodẽ modo per aſſiduum aſpectum ad concupiſcẽdum non incitari, vtrique ſexui legis præſcripto indictum eſt. Nõ enim quod nõnulli efficere conãtur, vt ex hoc Scripturæ loco, Mors viro requies, ſtrenuis dumtaxat & fortibus viris, ac non item aliis, qui hominum nomine appellantur, mortem requiem eſſe demonſtrent, hoc id quoque exiſtimãdum eſt. Primùm enim illud etiã futile ac putidum eſſe videtur. Etſi enim mors, vt quæ laboribus finem imponat, ac præmia auſpicetur, fortibus ac ſtrenuis verè requies eſt (vnde etiam de muliere forti dictum eſt, Mulierem fortẽ quis inueniet? Ac ne quis iſtud idcirco dictum eſſe exiſtimet, quòd nulla ciuſmodi inueniri poſſit, alio loco dictum eſt, Mulier fortis corona eſt viro ſuo. ac viri vocabulum for-

Universidad de Deusto
Biblioteca

titudinem sæpe significat:) at hoc loco de fortibus & generosis clarissimo viro Iob sermo non erat, verùm absolutè de quouis homine, calamitatibus hisce, quarum nullum exitum videat, transfixo atque oppresso. Quòd si quis mihi diffidit, ex illius loci contextu facilè id intellexerit. Hoc enim cõtinet: Quare data est misero lux? & vita his qui in amaritudine sunt? Desiderãt mortẽ & ea non potiuntur, ac lætitia exultant, si potiantur. Mors enim viro requies. Conclusit enim Deus aduersus eũ. Quòd perinde est ac si diceret: Cùm ingẽtes animi ex parte, quæque nulla ratione vitari queant, tentationes sæuiunt (quemadmodum alio quoque loco dixit, Præsidium suum aduersum me sustulit) tum demum grata & votis exoptanda mors est. Quòd si propterea quòd dictum sit viro, idcirco hanc interpretationem repudient, possunt quidem hinc conuinci, si ipsis ostendatur, viri vocabulum, non modò de viro, sed etiam de muliere dictum esse (ἀνδροφόνος enim, id est, viricida dicitur, non solùm qui viro, sed etiam qui fœminæ necem attulit: ἀνδρίας item, id est statua, non tantum viri, sed etiam mulieris simulachrum dicitur:) verùm iis omissis vt non admodum validis & efficacibus, à diuinis oraculis eorum sentẽtiam obterere conabor. Quid igitur dixerint, si audiant, Vir flagitiosus ingreditur vias non bonas? Quid itẽ cùm dicetur, Vir insipiens non intelliget? Quid denique cùm illud rursus audierint, Similabitur viro insipienti? Nam si illic vir nõ hominẽ, sed fortẽ ac generoso animo præditum significat, quonã pacto hoc loco flagitiosus, & insipiẽs, & stultus dictus est? Verùm his missis factis ad institutum accedam. Quandoquidem igitur & Legis mandata, & Euangelica oracula partim peccata prohibentia, partim beatitudines describẽtia, & viris & mulieribus in cõmune dicta sunt, proinde ipsæ quoque oculos custodiant, ac velut inicẽto frẽno reprimant, ne per impudicum affectum adulterarum pœnas subeãt. Vt enim venerei congressus cupiditas par in vtroque esse detur (sunt enim qui viri, sunt rursus qui mulieris actiorem ac violentiorẽ esse asserant) at tamen ille serit, hæc seritur, ille gignit, hæc parit, illæ agricolæ, hæc terræ locum obtinet. Quocirca in his rebus in quibus nec vir mulieris, nec mulier viri officiis fungi potest, priuatæ leges positæ atque constitutæ sunt. Vt enim lege sancitum est, Non mœchaberis, nec vir solùm, si in eo crimine deprehensus sit, sed etiam fœmina supplicio afficitur: eodem modo hîc quoque (præsertim cùm dictũ sit, Quicunque viderit mulierem ad concupiscendum, iam mœchatus est in corde suo) cuiuis perspicuum est, mulierem etiã omnem, quæ cupiditatis causa virum cõspexerit, adulterium iam in corde suo cõmisisse.

ραν ἰκωτέραν εἶναί φασιν. ἀλλ' οὖν γε, ὁ μὲν σπείρει, ὁ δὲ σπείρεται. ὁ μὲν γενᾷ, ἡ δὲ τίκτει· ὁ μὲν γεωργῶ χώραν ἐπέχει, ἡ δὲ γῆς. ἐν αὐτοῖς δὴ οὖν τούτοις, ἐν οἷς μήθ' ὁ ἀνὴρ δίκαια ποιεῖν τὰ τῆς γυναικός, μήθ' ἡ γυνὴ τὰ τῶ ἀνδρὸς, ἰδικοὶ ἐτεθησαν νόμοι. οἱ δ' ἄλλοι πάντες, κοινοί πᾶσιν εἰσι καὶ ἀδιαίρετοι. ὥσπερ γὰρ νενομοθέτηται, ὁ μοιχεύσας· καὶῶ μόνον ὁ ἀνὴρ, εἰ ἄλοιη, ὑπὸ τῶ δίκας δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ ἡ γυνή· οὕτω δὴ κἀνταῦθα, μᾶλιστ' ἐπειδὴ εἴρηται, Πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῶ· δῆλόν ἐστιν ἅπασιν, ὅτι πᾶσα ἡ βλέπουσα ἄνδρα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοιχεύθη ὑπ' αὐτῶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῆς.

que esse detur (sunt enim qui viri, sunt rursus qui mulieris actiorem ac violentiorẽ esse asserant) at tamen ille serit, hæc seritur, ille gignit, hæc parit, illæ agricolæ, hæc terræ locum obtinet. Quocirca in his rebus in quibus nec vir mulieris, nec mulier viri officiis fungi potest, priuatæ leges positæ atque constitutæ sunt. Vt enim lege sancitum est, Non mœchaberis, nec vir solùm, si in eo crimine deprehensus sit, sed etiam fœmina supplicio afficitur: eodem modo hîc quoque (præsertim cùm dictũ sit, Quicunque viderit mulierem ad concupiscendum, iam mœchatus est in corde suo) cuiuis perspicuum est, mulierem etiã omnem, quæ cupiditatis causa virum cõspexerit, adulterium iam in corde suo cõmisisse.

Τῷ αὐτῷ. ιγ.

Ἀναγινώσκειν τὰς γραφὰς ὀφείλεις, καὶ μὴ περὶ πάντων ἐρωτᾶν. εἰ γὰρ ἀνεγίνωσκες, ἐγίνωσκες ἄν, ὅτι τῷ μὲν ἀνδρὶ περὶ ἀποσπερματικῆς ἐκκρίσεως τινὰ ἰδικῶς νενομοθέτηται· τῇ δὲ γυναικὶ περὶ καταμηνίων. καὶ τῷ μὲν, περὶ τῶ μὴ τοὺς τῆς φύσεως ἀναστρέφειν θεσμοὺς, καὶ ἄῤῥεσιν ὑπομίγνεσθαι, καὶ ἄκαρπα λύειν. τῇ δὲ περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐλέγμου, εἰ μὴ ψευδοπιστεῖν, μεμοιχεῦσθαι· καὶ τὸν μὲν ὀνειρώξαντα, τὸν δὲ καὶ καθαιρομένην, καὶ τεκοῦσαν, ἀκάθαρτον εἶναί φησι. καὶ ἔξω ἱερῶν παρεμβόλων ἵστησιν, ἕως ἂν καθαρθῶσι. καὶ ἄλλα πολλὰ ἰδικῶς νενομοθέτηται, ἃ οὐκ ἀναγκαῖον ὅτι τῶ παρόντος εἰπεῖν. δυνάμεθά σου καὶ τῶ ῥᾳθυμοτέρω γνῶναι, ὅτι ἐν ἐκείνοις μόνοις, ἐν οἷς μήτε γυναικὶ οἴόντε ποιεῖν τἀνδρὸς, μήτ' ἀνδρὶ τὰ γυναικὸς, ἰδιάζοντες ἐτεθησαν νόμοι. οἱ δ' ἄλλοι πάντες κοινοί εἰσιν ἑκατέρω γένει· οἷον τὸ, Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν· τὸ, Οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις· τιμᾶ τὸν πλησίον

Eidem. 13.

Scripturas sacras lectitare debes, ac nõ de omnibus rebus alios interrogare. Nam si in earum lectione versareris, cognitum profectò haberes, quod viro de genitali excremento nõnulla priuatim sancita sunt, ac mulieri de menstruis: atque item illi de eo, vt ne naturæ leges euertat, atque insano masculorum amore teneatur, nec in sterilem rabiem præceps ruat, huic autem de aqua iudicij, si in adulterij suspectionẽ veniat. Denique illum si per somnum corpus contaminarit, hanc autem & cùm purgatur, & cùm peperit impurã esse Lex ait, ambósque, quoad purificati fuerint, à sacro ambitu remouet. Quin alia quoque nonnulla priuatim sancita & instituta sunt, quæ in præsentia commemorare minimè necesse est, cùm ex his, quæ mox dicturi sumus, intelligere queas, in iis duntaxat, in quibus nec mulier, quę viri sunt, nec vir, quę mulieris sunt, exequi potest, priuatas leges positas esse, alias autem omnes ad vtrumque sexum in commune pertinere. Verbi gratia hanc: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut teipsum. Et hanc:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non homicidium facies. Non mœchaberis. Non furaberis. Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum & matrem. Non peierabis. Non concupisces quicquam ex his quæ proximi tui sunt. Quod etiam de omnibus legibus, quæ his cognatæ ac similes sunt, intelligi debet. Quòd si ad Euangelica etiam oracula veneris, idem rursum inuenies. Beati enim pauperes spiritu, mites, misericordes, esurientes & sitientes iustitiam, mundi corde, pacifici, aliáque id genus omnia. Quin illud quoque quod de cœlibatu ac virginitate dictum est, ad vtrumque sexum pertinet (tametsi masculà loquendi forma enũciatum sit, propterea quòd id Apostolico oraculo conueniret, & quia hoc animal maius imperium obtinet) Qui potest caperecapiat. Idque hinc constat, quòd permultæ hoc & ceperint, & præstiterint.

Eidem. 14.

Lex hac de causa naturales etiam, minimèque in voluntate nostra sitas excretiones expiativoluit, vt voluntarias ac naturę repugnantes multò magis fugiamus. Nam quæ iis, qui ea perpetiuntur, quæ speciem quidem peccati habent, nec tamen reuera peccata sunt, aditum ad templum, quoadusque purgati fuerint, intercluſit, eadem quoque iis qui sponte atque consultò peccant, maiorem metũ incutit, acerbioremque pœnam minitatur. Nam cùm id quod minimè sponte factũ est, veniã haud simpliciter impetrarit, id proculdubiò, quod voluntariè admittitur, veniam haudquaquã obtinebit, nisi vera & sincera pœnitẽtia curetur.

Elisæo Monacho. 15.

Graue est, eum, qui inter subditos censetur, peccare: grauius autem, eum qui diuino cultui consecratus est: longè verò grauissimum, eum qui Pontificis dignitatem nactus sit. Quanto enim honoribus alios antecellũt, tanto quoque ipsorum peccatum, etiamsi alioqui idẽ sit, grauius efficitur, quippe quod non ad naturę, sed

σῦ καὶ τὴν μητέρα. οὐκ ἐπιορκήσεις. οὐκ ἐπιθυμήσεις ὅσα τοῦ πλησίον σού ἐστι, καὶ ὅσα τούτοις συγγενῆ. εἰ δὲ καὶ ὅτι τοῖς εὐαγγελικοῖς ἔλθῃς χρησμοῖς, πάλιν τὸ ἴσον εὑρήσεις. Μακάριοι γὰρ οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, οἱ πρᾳεῖς, οἱ ἐλεήμονες, οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, οἱ εἰρηνοποιοί, καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ τὸ μὲν ἀγαμίας δὲ καὶ ἀγνείας ἐρημότερον, ἑκατέρου γένους εὕρηται, κἂν ἀρρενικῷ μᾶλλον χαράκτηρι ἐξενήνεκται. ὅμως τὸ πρέπον τῇ χρησμῳδίᾳ, καὶ τὸ ἡγεμονικώτερον εἶναι τὸ ζῷον. ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρείτω. καὶ ἄλλοθεν ἐντεῦθεν, τῷ πολλὰς ἡ κεχωρηκέναι καὶ χωρεῖν.

Τῷ αὐτῷ. 13.

Διὰ τοῦτο ὁ νόμος, καὶ ἡ τὰς φυσικὰς καὶ ἀβουλήτους ἐκκρίσεις καθαρσίων ἠξίωσεν, ἵνα τὰς ἑκουσίους καὶ ἐπὶ φύσιν, ἐκ πολλῷ τῷ μᾶλλον τοῦ φύγωμεν. ὁ γὰρ τοῖς τὰ δοκοῦντα μὴ ὄντα δὲ ἁμαρτήματα ἐπιμένουσιν, ἀποκλείσας τὴν εἰς τὸ ἱερὸν ἔσοδον, ἕως ἂν καθαρθεῖεν τοῖς ἑκοντὶ ἁμαρτάνουσι, μείζονα μὴ κατασκευάζει τὸν φόβον, χαλεπωτέραν δ' ἀπειλεῖ τὴν τιμωρίαν· εἰ γὰρ τὸ ἀκούσιον οὐχ ἁπλῶς συνεγνώσθη, τὸ ἑκούσιον δηλονότι ἀσύγγνωστον εἴη, εἰ μὴ μετανοίᾳ εἰλικρινεῖ θεραπευθείη.

Ελιοσαίῳ μοναχῷ. 14.

Τὸ μὲν πλημμελεῖν ἐν τοῖς ὑπηκόοις τελοῦντα, δεινόν· τὸ δὲ τὸν ἱερωμένον, δεινότερον· τὸ δὲ τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης κεκληρωμένον, πάντη δεινότατον· ὅσῳ γὰρ τοῖς τιμαῖς περέχουσι, τοσούτῳ καὶ τὸ ἁμάρτημα. εἰ γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ εἴη, ἀρχαλεώτερον γίνεται, οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ἀξίᾳ τὸ δρᾶσαντος μετρούμενον.

πρέμνου. ἢ τί τῷ ὑπηκόῳ προβάλλωμεν ἀντίρροπον ἔφη εἶναι τὸ τῆς ἀρχιερέως πλημμέλημα ὁ νομοθέτης, ἢ τοσοῦτον ἐθέσπισεν αὐτὸν προσενεγκεῖν θυσίαν, ὅσον ἂν ὁ λαὸς ἅπας εἰ πλημμελήσειε, προσενεγκεῖν προστέτακται· εἰ δὲ μὴ ἴσον ἴσῳ μηδ' ἀντίρροπον τὸ τραῦμα, οὐκ ἂν ἀντίπαλον ὤετο τὴν θεραπείαν.

Τῷ αὐτῷ. 15.

Νόμος οὗτος ἡ θεσμὸς περὶ τῆς θείας φύσεως ἐνίκησε, προὴς μὴ τὴν ἀξίαν αὐτῇ τὰς τιμὰς πρὸς τῆς γενητῆς γένους μὴ νέμεσθαι. οὐδὲ γὰρ οἷόντε. τῇ δὲ τῶν συντελούντων δυνάμει τὴν εὐσέβειαν μετρεῖσθαι. μηδεὶς τοιγαροῦν τῶν πενίᾳ παλαιόντων ἀλυέτω, ἀλλὰ μᾶλλον εὐφραινέσθω. ὁ γὰρ μόνον ἡ θεία φύσις ὀπτεύεται, τοῦτο δ' ἔστιν ἀρετὴ, μάλιστα πάντων προσαγαγεῖν δυνήσεται.

Θεοδοσίῳ Επισκόπῳ. 16.

Τὸ μὲν τοῖς γνίοις πράγμασιν ἐγκαλινδούμενον χρηματίζεσθαι Εὐσέβιον, τὸν τῆς ἀκτημοσύνης ὑφηγητὴν, καὶ τῶν οὐρανίων δογμάτων ἐξηγητὴν δεινὸν, οὐ δεινὸν εἶναι δοκεῖ. οὐκ οἶδ' ὅπως. τὸ δὲ νεῦν μηνυθὲν μὲν παρὰ σοῦ, παρὰ δὲ πολλῶν ἀξιοπίστων ἀνδρῶν μαρτυρούμενον. ἄπιστον δ' ἴσως τοῖς μετ' ἡμᾶς ὀφθησόμενον, ὑπερβολὴν οὐκ ἔχει. τίς γὰρ εὐθέλησε ῥᾳδίως πιστεῦσαι, ὅτι τοὺς μὲν ἀκτημοσύνην ἀσκοῦντας, καὶ τὴν ἄλλην φιλοσοφίαν ἀφαλάμποντας, ἅτε λυσιτελεῖν αὐτῷ πρὸς χρηματισμὸν μὴ δυναμένους, ἀχρήστους ὑπολαμβάνων, ἀπημάξει, καὶ ἱερωσύνης οὐκ ἀξίους. τοὺς δὲ πλουσίους ἀφ' ὧν φρέπεσθαι αὐτῷ τὸν πλοῦτον, εἰς ἱερωσύνην προφέρῃ, κἂν ἁπάσης κακίας εἶεν ἀνάπλεοι, ἢ τῇ ἀρετῇ, τῷ δὲ πλούτῳ χρεωστεῖσθαι ἡ ἱερωσύνη οἰόμενος. ἐχέτω μὲν οὖν, ὡς ἔφης, τοὺς τοιούτους μὴ ἀλόντας τοῖς πάθεσι, τὴν δέουσαν θεραπείαν ἐπινοῆσαι.

ad eius, qui illud perpetrauit, dignitatẽ perpendatur. Quid autem magistrum & antistitem cum subdito comparo: cùm Legislator Pontificis peccatum totius populi peccato par esse dixerit, tantúmque ab ipso sacrificium lege lata exegerit, quantum, si plebs vniuersa deliquisset, offerri præcepit? Quòd si æquale ac par vulnus non esset, haud parem certè medicinam minimè constituisset.

Eidem. 16.

Lex hæc & sanctio de diuina natura obtinuit, non vt ipsi pro ipsius dignitate ab humano genere honores tribuantur (neque enim id fieri potest,) verùm vt pietas, eorum, qui conferunt, potentia ponderetur. Quamobrem nemo ex iis qui paupertate conflictantur, mœsto animo sit: verùm potiùs lætetur. Nam quod solum diuina natura requirit (hoc autẽ potissimum virtus est) prorsus offerre poterit.

Theodosio Episcopo. 17.

Quòd Eusebius, voluntariæ paupertatis suasor, ac cælestium dogmatum interpres, in terrenis rebus infixus, congerendis pecuniis studeat, quamuis graue sit, haud tamen scio quonam pacto minimè graue esse videatur. Quod autem nũc abs te indicatum est, ac multorum fide dignorum virorum testimonio confirmatur, atque incredibile fortasse posteris videbitur, eiusmodi est, vt nihil atrocius fingi possit. Quis enim adduci facilè queat, vt credat eum illos quidem, qui paupertatem colunt, atque omni alio philosophiæ genere fulgent, vt qui ad quæstum faciendum haudquaquam ipsi vtiles sint, velut nullius vsus homines aspernari, sacerdotióque indignos iudicare, diuites contrà, quòd eorum opes demetat, quamuis etiam omni scelere coopertos ad sacerdotium proferre: perinde atque non virtuti, sed diuitiis sacerdotium deberi existimet. Ac quidem oportebat, vt scribis, eos, qui ab his vitiis remoti sunt, eã,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam conuenit medicinam excogitare. Quoniam autem perpauci ſunt eiuſmodi homines, atque aliorum multitudine obteguntur, multorúmque inimicitiam ſibi conflare metuentes, lachrymas quidem profundunt, verùm nullum fortis ac ſtrenui animi facinus edunt, ob eam cauſam iiſdem, quibus illi, vitiis laborare exiſtimantur. Neque enim arbitreris velim, ô improborum odij delubrum, omnes in iiſdem vitiis verſari: verùm nonnullos eſſe qui Apoſtolicæ vitæ typum retineãt (quorum numerum ipſe quoque auges) in quorum gratiam aduerſus eos, qui peccant, nondum prolata eſt ſententia.

Agatho Presbytero. 18.

Diuiniſſimus Patris terminus ac ſermo, vir ſapientiſſime (citra proœmium enim ad interpretationem accedam) geſtit quippe animus quod animo concepi eloqui) ſi, vt illi aiunt, tempore poſterior eſt, ſempiternus non eſt: ſi autem ſempiternus, vt ipſi dicimus, haudquaquam tempore poſterior. Nihil enim diuinæ naturæ tam proprium ac peculiare eſt, nec quod expreſſiùs eam notet & inſigniat, quàm æternitas. Ac quidem ſplendoris vocabulum æternitatẽ indicat, character autem ſubſtãtiæ, ſubſtãtiam: Verbum item impaſſibilitatem, quódque ab omni corporea mole ſecretus ſit: Filius denique, proprietatem & conſubſtantialitatem. Ex vnoquoque enim quod commodũ & vtile eſt, corrogantes, quod reliquum eſt, nec diuinæ naturæ cõuenit, valere iubemus. Etenim in rebus procreatis his duabus voculis, antè, &, poſt, ſit ſanè locus. At in veneranda, ſumméque regia Trinitate, primum, ac ſecundum, locum non habet. Diuinum quippe numen & numero & tempore ſublimius eſt.

Athanaſio Presbytero. 19.

Si Legiſlatorem nihil aliud præter literam dixiſſe Iudæus is exiſtimat, qui tecum rixatus eſt, his ad eum verbis vtere. Inſcitiam veſtram duo viri refutant, qui poſt

ἐπειδὴ δ' ὀλίγοι ὄντες κομιδῇ τῷ πλήθει χαλεπώτεροι, καὶ τῶν πολλῶν ἀπέχθειαν δεδιότες, δακρύσι μὲν, γενναῖον δ' οὐδέν, οὐδὲ νεανικὸν ἐπιδείκνυνται. ἀλλὰ τοῦτο τὰ αὐτὰ ἐκείνοις νοσεῖν ὑποπτεύονται. μὴ γὰρ δὴ πάντας, ὦ μισοπονηρίας τέμβος, ἡγοῦ τοιούτους εἶναί τινας τοὺς τῶν ἀποστολικῶν στέζοντας χαρακτῆρα, ὧν εἰς καὶ αὐτὸς τυγχάνεις, δι' ὃν οὐδέπω ἡ κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων ἐξενήνεκται ψῆφος.

Ἀγαθῷ πρεσβυτέρῳ. ιθ.

Ο θειότατος τοῦ πατρὸς, ὦ σοφώτατε, ὅρος τε καὶ λόγος. ἄνευ γὰρ προοιμίου ἅπτομαι τῆς ἑρμηνείας χωρήσω. ὡδίνων γὰρ τὸν γενόμενον εἰπεῖν, εἰ μεταγενέστερος, ὡς φασιν, οὐκ ἀΐδιος· εἰ δ' ἀΐδιος, ὡς φαμὲν, οὐ μεταγενέστερος. ὅθεν γὰρ ὅτιος ἴδιον καὶ χαρακτηριστικὸν τῆς θείας φύσεως, ὡς τὸ ἀΐδιον· τὸ μὲν ὂν ἀπαύγασμα, τὸ σωματοειδὲς ἐμφαίνει. ὁ δὲ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως τὸ ἀνυπόστατον. ὁ δὲ λόγος· τὸ ἀπαθές τε καὶ ἀσώματον. ὁ δὲ υἱὸς τῷ ἰδιότητα, καὶ τῷ ὁμουσιότητα. ἐξ ἑκάστου γὰρ τὸ χρήσιμον ἐρανιζόμενοι τὸ λοιπὸν χωρεῖν ἐῶμεν, ὅσον τῇ θείᾳ καὶ πρέπει φύσει. ὅτι μὲν γὰρ τῶν γεννητῶν τὸ πρὸ καὶ μετὰ, χρόνον ἐχέτω. ὅτι δὲ τῆς σεπτῆς καὶ βασιλικωτάτης τριάδος, τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον, οὐκ ἔχει χώραν· καὶ ἀριθμῶ γὰρ καὶ χρόνων, τὸ θεῖον ἀνώτερον.

Ἀθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. ιθ.

Εἰ μηδὲν πλέον τοῦ γράμματος νομίζει ὁ νομοθέτης εἰρηκέναι ὁ πρὸς σὲ, ὡς ἔφης, διενεχθεὶς Ἰουδαῖος· εἰπὲ πρὸς αὐτὸν, ὅπως ἐλέγχωσιν ὑμῶν τὸν ἀπαν-

ταυδεῖσαι οἱ δύο ἄνδρες οἱ μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν συγγραφεῖς παρ' ὑμῖν γεγονότες. Φίλων ὁ θεωρητικώτατος, καὶ Ἰώσηπος ὁ ἱστορικώτατος. ὁ μὲν πᾶσαν σχεδὸν τὴν παλαιὰν, εἰς ἀλληγορίαν τρέπων, ὁ δὲ ἀβραβήνην γράφων, τὰ μὲν ἀμυθολόγητα τοῦ νομοθέτου δεξιῶς· τὰ δὲ, ἀλληγορούμενα μετὰ σεμνότητος. ὅσα δ' ἐξ εὐθείας λεγόμενα σωφερῆ, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. εἰ μὲν γὰρ προεγκώμιον προφητικὰς ῥήσεις τοῦτο ἐγκωμίας παρεμπνεῦσαι καὶ προσαπτῆναι οὐκ ἀνήσουσιν. εἰ δ' ἀποφάσεις τε, καὶ ἀποδείξεις, καὶ ἑρμηνείας προσηκόντως ἁλῶναι τολμήσουσι δυσεβῶς. τὰς δὲ τῶν παρ' αὐτοῖς δοξάντων σοφῶν μαρτυρίας προσηκόντως ἁλῶναι, οὐκ ἂν εἴην δίκαιος.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. κ.

Τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἡ ἱερωσύνη ὥσπερ μέσον καθέστηκεν, ἵνα τὴν μὲν θεραπεύῃ, τῇ δὲ μεταβολὴν ἐργάζηται χρείττονα. εἴ τις οἰκειοποιοῖτο ταύτης μεῖζον φρονεῖ, ἢ δὲ φρόνησιν ἔχειν μοι δοκεῖ.

Τῷ αὐτῷ. κα.

Οἱ ἅγιοι, ὦ σοφώτατε, τὰς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς τῶν κινδύνων ὑποφοράς, ἐφόδιον μείζονος εὐδοκιμήσεως ἔχουσιν.

Ἰσιδώρῳ διακόνῳ. κβ.

Ὥσπερ ἵνα καὶ ἀναργεῖ προσθείσματι χρήσωμαι, Ἱερουσαλὴμ· ὅτε μὲν τῇ θείᾳ συμμαχίᾳ ὡπλίσθη, ὀρθὴ ἑστῶσα ὑποστηρίγματι τὰ πρόπαια ἴσχυεν· ὅτε δὲ ταύτης ἀφῃρέθη τὸ ὑπερτερικὸν κατ' αὐτῆς, ἐσύρητο, πῦρ πολέμιον αὐτὴν ῥᾳδίως ἔκλινεν· ὅτε καὶ ψυχὴ, ὅταν μὲν τῇ ἄνωθεν ῥοπῇ δι' εὐσεβείαν πρόπων προσφερήται, ῥᾳ-

Christi aduẽtum apud vos literarum monumenta condiderunt, nimirũ Philo contemplator egregius, & Ioſephus inſignis hiſtoricus: ille, dum vniuerſum penè vetus inſtrumentum ad allegoriam trahit, hic dum ad hunc modum loquitur: Legiſlatore alia commodè ac ſcitè innuente, alia cum grauitate allegorico ſenſu exponẽte, ea denique omnia, quæ rectè ac planè dici vtile erat, ad literam indicante. Nam ſi propheticas voces, quibus id confirmetur, proferamus, eas peruerſa interpretatione intorquere ac deprauare minimè videbũtur. Atque item ſi Apoſtolicas ſententias, & demõſtrationes atque interpretationes, eas impiè reiicere, haudquaquam dubitabunt. At eorum, qui apud ipſos ſapientiæ atque doctrinæ exiſtimatione floruerunt, teſtimonia ab ipſis repudiari, haud profectò æquum fuerit.

Hermogeni Epiſcopo. 20.

Inter diuinam & humanam naturam ſacerdotium velut medium interiectum eſt, vt illam colat atque obſeruet, hanc autem in melius commutet. Quocirca ſi quis eo ſublimiùs ſentit, ne mẽtis quidem & prudentiæ particeps eſſe mihi videtur.

Eidem. 21.

Viris ſanctis, ſapientiſſime vir, grauiſſima quæque pericula, quæ virtutis cauſa adeunt, maioris gloriæ materiã præbent.

Iſidoro Diacono. 22.

Quemadmodum Hieruſalem (vt perſpicuo exẽplo vtar) cùm diuino auxilio munita & armata erat, recta ſtans citra laborẽ & cruorem trophea ſtatuebat, cum autem hac, propterea quòd aduerſus eã inſaniiſſet, ſeſe ſpoliabat, hoſtilium flamma eam nullo negotio proſternebat: eodem modo anima quoque, ſi diuina ope propter morum conſtantiam ac modeſtiam ſepta &

Universidad de Deusto
Biblioteca

munita fuerit, hoſtes facilè ſuperabit: ſi autem in peccatum proruperit, hîc quidē turpulentorum affectuum igne conflagrabit, illic autē iudicij flamma cruciabitur.

Aſclepio Sophiſtæ. 23.

Cùm Xerxes, ô Sophiſta (nam à tuis hiſtoriis tecum agam) inuito ratibus Helleſponto Athenienſium animos ſeruitutis iugo premere minimè potuerit, verùm quamuis nihil non tentaret, atque etiam impoſitam elementis legem innouaret, eos tamen ab animi propoſito haudquaquam dimouerit, tu tamen ſolo conſilio perfecturum exiſtimaſti, vt animum noſtrum dimoueas, atque ad blandiendum & adulandum inflectas. An non autē hoc abſurdum eſt? Quocirca eiuſmodi quædam cōſilia nobis dare deſine. Sin minus, ex amicorum choro te ſecernemus.

Martyrio Lectori. 24.

Acris atque ad omnia audax pecuniarum amor, nec ſatietatem vllam ſentiens, animam eam, quam ceperit, in extremum malorum præcipitem agit. Quocirca maximè in primordiis eum abigamus. Nam ſi ſemel vicerit, nulla poſtea ratione vinci poterit.

Syrioni. 25.

Generoſus ille Paulus, præſtantiſſimus inquam ille dux, qui regis electioni minimè dedecori fuit, atque vt nihil omnino aliud quàm Eccleſiæ vtilitatem ob oculos propoſitam habens, priuata commoda negligebat, & aliorum errata corrigebat, omnia ad Eccleſiæ ædificationē fieri oportere clamabat. Nos contrà, vt qui gloriā noſtram ſpectemus, id quod noſtris rebus conducere videtur, Eccleſiæ vtilitati anteponimus. Atqui Eccleſiæ gloria omnino ad nos quoque redundat, noſtra autem non omnino ad commune commodum tranſit. Nam ſi, vt noſipſos commendare videamur, proximorum ædificationem nihili pendamus, an non iactura lucrum ſuperabit.

δίως τὰς πολεμίους καταγωνιεῖται, ὅταν δ' ἁμάρτῃ, ἐνταῦθα μὲν τῷ πυρὶ τῆς παθῶν ἁλώσεται. ἐκεῖσε δὲ τῷ τῆς κρίσεως πυρωθήσεται.

Ασκληπιῷ σοφιστῇ. κγ.

Εἰ ξέρξης, ὦ σοφιστά, ἀπὸ γὰρ τῶν σῶν σοι διαλέξομαι, τὸν ἑλλήσποντον ζεύξας, τὸ τῶν Ἀθηναίων φρόνημα οὐκ ἠδυνήθη ζεῦξαι τῷ τῆς δουλείας ζυγῷ· ἀλλὰ πάντα μὲν ἐκίνει, καὶ τὰ ταγέντα τοῖς φοινίκοις ἐκινοτόμει θεσμόν, ἐκείνοις δὲ τῶν δεδογμένων οὐ μετεκίνει. σὺ δὲ ἀπὸ συμβουλῆς ψυχῆς οὐ μικρᾶς ἡμῶν μετακινεῖν τὸ φρόνημα, καὶ εἰς ῥᾳθυμίαν τρέπειν. καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον· πέπαυσο τοίνυν τοιαῦτα πείθων ἡμᾶς παραινῶν· εἰ δὲ μὴ τὸ χορεῦσαι τῶν φίλων σε ἀποκρινόμεθα.

Μαρτυρίῳ ἀναγνώστῃ. κδ.

Ὁ δεινὸς καὶ πάντολμος τῆς φιλοχρηματίας ἔρως, κόρον οὐκ εἰδὼς, ὅτι τὸ ἔσχατον τῶν κακῶν τιθὲν ἀλῶσαν ψυχὴν ἐλαύνει. ὑκοῦν μάλιστ' ἐν προοιμίοις αὐτὸν ἀπελάσωμεν. κρατήσας γὰρ, ἀχείρωτος ἔσται.

Συρίωνι. κε.

Ὁ γενναῖος Παῦλος, ὁ ἄριστος στρατηγὸς, ὁ τῇ βασιλέως τιθῇ χειροτονίαν μὴ ἀπιμάσας, ὁ τὰ καθ' ἑαυτὸν παρορῶν, ἵνα τὰ τῶν ἄλλων ἐπανορθώσηται, ἄτε μηδὲν πλέον ὁρῶν τοῦ τῆς ἐκκλησίας συμφέροντος, ἐπιβόα χείλη πάντα τοῖς οἰκοδομοῦσι γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας. ἡμεῖς δὲ τὸ φαινόμενον ἡμῖν συμφέρον· τοῖς δόξαι γὰρ ἑαυτῶν ὁρῶμεν, τοῦ τῆς ἐκκλησίας προτιμῶμεν. καίτοι τὸ τῆς ἐκκλησίας κλέος, πάντως καὶ εἰς ἡμᾶς ἀναχέχει. ἡ δὲ ἡμῶν δόξα, οὐ πάντως εἰς τὸ κοινὸν διαβαίνει. εἰ γὰρ ἴν' ἑαυτὸς δόξωμεν σωιζῶν ἢ τῶν πέλας ὀλιγωροίημεν οἰκοδομῆς, πῶς οὐ μείζων ἔσται τοῦ κέρδους ἡ ζημία.

Κασίῳ

Κασίῳ πρεσβυτέρῳ. κς.

Οὐκ ἔστιν, ὦ βέλτιστε, δεινόν, τὸ δεινὰ πράξαντας, δεινὰ καὶ παθεῖν. τὸ δὲ μηδὲν δεινὸν πράξαντας, δεινὰ παθεῖν, πάντων δεινότατον. πῶς οὖν τοῖς ἐγκαλοῦσι δεῖ τοῦτο ἀπολογησώμεθα; οἶμαι οὐδαμῶς ἄλλως, ἢ τοῖς μὲν τῶν πρώτων λέγοντες, ὅτι δικαίως· περὶ δὲ τῶν δευτέρων, ὅτι δοκίμως. ἡ γὰρ δίκη τοῖς μὲν ἡμάρτατο, τοῖς δὲ περαίτων ἐπόθεσιν πρόξενησεν, οἱ γὰρ γένεσιν ἐλιζόμενοι, τοῖς ἀμφοτέραν ἀπορήσουσιν ἀποκρίνασθαι. οὐ γὰρ δίκαιον, οὔτε τ' ἀναγκασθέντα πρᾶξαί τινα, οὔτε τ' μηδὲν πράξαντα δεινόν, δεινὰ παθεῖν. οἱ δὲ τοιοῦτοι εἶναι δίκαιοι μόνοι, καὶ εὐτομοῦμεν, καὶ εὐσεβοῦμεν, καὶ αἰτίας εὐλόγους λέγομεν.

Caſio Presbytero. 26.

Haud graue eſt, optime vir, eos qui grauia perpetrarunt, grauibus quoque pœnis affici. At eos, qui nihil graue commiſerūt, grauia perpeti, prorſus grauiſſimum eſt. Quonam igitur modo iis, qui hoc nomine conqueruntur, ſatisfaciamus? Non alia nimirum, vt opinor, ratione, quàm ſi de prioribus dicamus, quòd iuſtè: de poſterioribus autem, quòd explorandæ ipſorū virtutis cauſa perpetiātur. Diuinarum iuſtitia eos vicißitur, his autem coronarum materiam & ſegetem ſubminiſtrat. Nam qui flatum conſtituunt, de vtriſque quid reſpondeant, non habebunt. Neque enim æquum eſt, aut eum qui aliquid perpetrare coactus eſt, aut eum qui nihil graue perpetrauit, grauia perpeti. At nos qui Prouidentiam eſſe affirmamus, & proba dicimus, & pietatem colimus, & cauſas rationi conſentaneas habemus.

Ἀγαθῷ πρεσβυτέρῳ. κζ.

Τὰ μὲν τὸν ἑνικὸν ὑποβαίνοντα ἀριθμὸν ἐν τῇ ἱερᾷ γραφῇ τῆς τῶν ὑποστάσεων διαφορᾶς ὅτι παραστατικά· τὰ δ' ἑνικῶς ἐξενεγκόμενα τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως. τὰ μὲν γὰρ εἴρηται, ἵνα Σαβέλλιος, καὶ Ἰουδαῖοι ἐπιστομισθῶσι. τὰ δ' ἵνα Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος, καὶ ἔθνικοι σπλιτευθῶσιν. οἱ γὰρ πλατύνοντες μὲν εἰς τὸν ἁγίαν τριάδα τὸν τῆς ἰδιοτήτων ἀριθμὸν, συσφίγγοντες δὲ εἰς μίαν θεότητα, ὀρθότατα δογματίζουσι, καὶ ταῖς τῶν εὐσεβῶν γραφῶν ἑπόμενα διδασκαλίαις, μήτ' εἰς πολυθεΐαν διὰ τῆς φύσεως διαφορὰν ἐκπίπτοντες, μήτ' εἰς Ἰουδαϊσμὸν, διὰ τὴν τῶν ἑνὸς προσώπου σύγχυσιν ὀλισθαίνοντες.

Agatho Presbytero. 27.

Quæ ſingularem numerum in ſacra Scriptura ſuperant, perſonarum differentiam indicant. Quæ autem ſingulariter enunciata ſunt, naturæ identitatem. Illa enim idcirco dicta ſunt, vt Sabellio & Iudæis ora obſtruantur. Hæc autem vt Arrius & Eunomius ac Gentiles obterentur. Nam qui proprietatum numerum in ſanctam Trinitatem porrigunt, ac rurſum in vnam ſubſtantiam contrahunt, ij rectiſſimè ſentiunt, ac cæleſtium oraculorum doctrinam ſequuntur, vt qui nec per naturarū diſcrimen in plurium deorum cultum cadunt, nec per vnius perſonæ aſſertionem in Iudaiſmum prolabantur.

Ἀφθονίῳ ἐπισκόπῳ. κη.

Ἀπὸ τῶν ὁμολογουμένων τὰ ἀμφίβολα χρὴ κρίνεσθαι, οὐκ ἀπὸ τῶν ἀμφιβόλων τὰ ὁμολογούμενα. οἷον τὸ

Aphthonio Epiſcopo. 28.

Per ea quæ certa & confeſſa ſunt, de dubiis iudicandum eſt, non autem per dubia & ambigua de certis & indubitatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Verbi gratia: Cùm imaginis somnium à regis Babylonij animo auolauit, atque ipse nõ modò eius rei, cuius species ipsi obiecta fuerat, interpretationem, sed hoc ipsum quoque quod viderat, scire cuperet, tum Daniel non priùs ea, quæ quærebantur exposuit, quàm ea, quæ perspicua & manifesta erant, enarrasset, atque ita de rebus dubiis fidem sibi cõciliasset, omnémque à se suspicionem propulisset: Siquidé de certis atque confessis rebus doctrina, fictæ & commentitiæ interpretationis accusationem de medio tollebat.

Hermogeni Episcopo. 29.

Cùm morũ vniuscuiusque ac vitæ perspicuum argumentum sit eorum, qui cum ipso degunt, vitæ ratio, ne mireris, si Eusebius Martinianum, Zosimum, Maronem, aliósque eiusdem farinæ honore afficit. Quemadmodum enim si virtutis amore teneretur, probis viris haudquaquam abire anteferret: sic quia collactanea & chara ipsi est improbitas, iisdem quoque hominibus vtitur.

Archontio Presbytero. 30.

Quia non ob aduersariorum imbecillitatem victoriam assequitur, sed ob viriũ suarum magnitudinem fortes viros superat, clarus atque illustris est, dignúsque qui publico præconio celebretur. Quare ob vnum aut alterum superatũ ne glorieris. Nam tum denique victor verè prædicaberis, si summa virtute præditos superes.

Ophelio Grammatico. 31.

Tritis ac peruulgatis omissis, apertè, quod sentio, dicam: etiam quibusdam videri possim nouam interpretationis viam inire. ὁ πρωτότοκος, id est primogenitus, si secunda syllaba acuatur, eũ qui primus natus est, significat. Si autem penultima, eum, qui primùm genuit. Atque id vobis præsertim, quod Homeri lectio delectat, compertum & exploratum est.

λέγω, ὁπηνίκα ἀπὸ τῦ Βαβυλωνίου τὸ ὄναρ τῆς εἰκόνος ἀπέπτη, καὶ ἐζήτει μαθεῖν, ὃ μόνον τῷ ἑρμηνέως τῦ δεηθέντος, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ ὑμνι καὶ πάντες ἠπόρησαν. τότε ὁ Δανιὴλ ὃ πρῶτον τὰ ζητούμενα ἔφη, πρὶν ταῦτ' ἐξηγήσιν. τὰ γὰρ κατ' ἀφάνειαν αὐτῷ βεβληθέντα ὑφηγησάμενος, ἀξιόπιστον ἑαυτὸν ὃ ἀνύποπτον ταῦτ' ἐποίησε τῆς ἀμφισβητουμένων καθίξη. ἡ γὰρ περὶ τῆς ὁμολογουμένων διδασκαλία, τῷ τῦ πλάτους τὰ λεγόμενα κατηγορίαν ἀπήρει.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ κθ.

Εἰ δεῖγμα σαφὲς τ ἑκάστου τρόπων ἡ τῶν συνόντων ὀφὶ πολιτεία, μὴ θαυμάζε, εἰ Εὐσέβιος τὸν περὶ Μαρτινιανὸν καὶ Ζάσιμον καὶ Μάρωνα, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοτρόπους αὐτοῖς, ἀφ' ἧς πρὸς ἔχει. ὥσπερ γὰρ εἰ ἀρετῆς τῷ ἐραστὴς, οὐκ ἂν τῶν φιλαρέτων ἑτέρους περιεποιήσατο· οὕτως ἐπειδὴ σωτήριον καὶ φίλιον τῷ κακίαν ἔχει, τοῖς ὁμοτρόποις χρῆται.

Αρχοντίῳ πρεσβυτέρῳ. λ.

Ο μὴ ἀφ' ἑαυτῷ τῶν ἀνθρώπων ἀοθένειαν περιγινόμενος, ἀλλὰ ἀφ' τὸ μέγεθος τῆς οἰκείας ῥώμης τῶν ἰσχυρῶν κρατῶν, ἀοίδιμός ὄφι, καὶ ἀναρρήτως ἄξιος, μὴ τοίνυν σκαβραίνε, εἰ ἑνὸς ὑ δευτέρυ κεκράτηκας· εἰ γὰρ τῶν ἀκρων εἰς ἀρετὴν περιγένοιο, ὄντως ἂν θαυμάζοις ἀναμφιβλήστως.

Οφελίῳ γραμματικῷ. λα.

Τὰ κατημαξευμένα παρεὶς, σαφῶς ἔπειμι τὸ νεονομούμενον, εἰ καὶ δόξαμι πόσι χαλεπωτέραν ἐρμηνείας ἀνατέμνειν ὁδόν. ὁ πρωτότοκος, εἰ μὲν ἡ δευτέρα ὀξυνοίτο συλλαβὴ, τὸν πεφθέντα πρῶτον· εἰ δ' ἡ παρεληγμένη, τὸν πρῶτος τεκόντα μηνύει. καὶ τοῦτ' ἀκριβῶς ἴσε μάλιστα ὑμεῖς οἱ ὁμηρίζοντες. πρωτοτόκος γὰρ ἡ πρώτως τεκοῦσα

κῦσα ἐκείνῳ εἴρηται εἰκὸς οὖν, μᾶλλον δ' ἀναγκαῖον ἐνοεῖν, ὅτι καὶ ταῦθα τοιαύτη τις ἐνοία ὁ θεσπέσιος ἐρεξήσατο Παῦλος, ὃ πρῶτον τῆς κτίσεως αὐτὸν ἐκτίσθαι δογματίζων. ἄπαγε. ὃς γε ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τῆς πατρικῆς αὐτὸν καλεῖ· ἀλλὰ πρῶτον πεποιηκέναι, τυτέστι, πεποιηκέναι τῷ κτίσιν, ἵν' ᾖ τῆς τρίτης συλλαβῆς ὀξυνομένης· πρωτηγόνος, ὃ πρωτογενὴς. πρωτοκτίσης, ὃ πρωτόκτιστος. εἰ δ' ὁ τόκος ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς κτίσεως παρελήφθη, θαυμαζέτω μηδείς, ἐπεὶ καὶ ἑτέρωσε εἴρηται, θεὸν τ γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες, καὶ υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα· καὶ ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστυ πάντες. ἐπειδὴ γὰρ καὶ γεννήσας ὁ θεὸς ἀπαθῶς ἐγέννησε, καὶ κτίζων ἀπαθῶς καὶ θεοπρεπῶς καὶ ἀμογητὶ δημιουργεῖ, τούτοις τοῖς ὀνόμασι κέχρηται ἡ γραφὴ, οὐχ ἵνα τῷ γέννησιν κτίσιν, καὶ τῷ κτίσιν γέννησιν ὑποκλέπτωμεν, ὡς κακουργοῦντες οἱ αἱρετικοὶ κατασκευάζειν δοκῶσιν· ἀλλ' ἵνα τῷ εὐκολίαν, καὶ τῷ ἀπάθειαν τῦ θεῦ σημήνῃ. εἰ δέ τις παρολίσθει μόνῃ δυλεύων, καὶ μὴ τἀληθὲς σκοπῶν αὐτείποι, ὅτ' ἐγὼ τῷ ψῆφον ἐμαυτῷ θήσομαι, ὅτ' ἐκεῖνος ἑαυτῷ ἀνείη δίκαιος. οὐκοῦν ὑπιτρέψωμεν τὸ πρᾶγμα ἀδεκάστοις κριταῖς· καὶ ἔστωσαν κριταὶ οἱ ἀκροαταὶ, εἰ μὲν οὕτω ἐκεῖνος ἔχει δᾶξαι, δειξάτω. εἰ δὲ ἐμὲ ἀπαιτεῖ τῷ ὑπόδειξιν αὐτὸν τὸν τοῦτ' εἰρηκότα, παρέξομαι μάρτυρα. μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ἐπήγαγεν, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ μὴ οὐδὲ εἶπε μετ' αὐτὸν ἐκτίσθη, ψηφίζασθε τῷ κατηγόρῳ. εἰ δ' ἐν αὐτῷ· ἐν γὰρ τῷ κτίσῃ ὄφι ἡ πάντων δημιουργία καὶ ἁρμονή. ὅθεν ὃ σαφηνίζων ἀλλαχόσε ἔφη. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν· ἀναντίρρητος ἡμῖν ὡς οἶμαι ἡ νίκη. εἰ δὲ ὃ τὰ πρωτοτικῦσα enim ea, quæ primũ peperit, ab ipso dicta est. Probabile itaque, imò necessarium fuerit animaduertere, huiusmodi quodã sensu hîc quoq; diuinũ Paulũ vsum fuisse, cùm Christũ omnis creaturę primogenitũ dixit. Hoc quippe vocabulo non eum primum ex omnibus rebus conditis creatum esse docet (absit) quippe qui splendorem gloriæ, & paternæ substantię characterem ipsum appellet: verùm eum res conditas primò peperisse, hoc est effecisse: ita vt (tertia syllaba acuto accẽtu notata) πρωτογόνος non πρωτογενὴς, id est, primò gignens, non primogenitus, πρωτοκτίσης, non πρωτόκτιστος, id est, primò creans, non primò creatus. Quòd autem ὁ τόκος, hoc loco pro creatione accipiatur, non est quòd quisquam miretur, cùm alio etiam loco dictũ sit, Deum, qui te genuit, dereliquisti. Atque alios item, Filios genui, & exaltaui. Ac rursum, Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes. Quoniam enim & cùm Deus genuit, citra passionem vllam genuit, & cùm creat citra omnem passionẽ, & modo diuinitati consentaneo, ac sine vllo labore creat, idcirco Scriptura his vocabulis vsa est, non vt per generationem creationem, & per creationẽ generationem intelligamus (quemadmodum improbè ac veteratoriè hæretici affirmare videntur) sed vt facilitatem, Deiq; ab omni perpessione vacuitatem ostẽdat. Quòd si quis ei duntaxat, quia priùs ipsius animus imbutus est, opinioni addictus, ac non veritatem sibi ante oculos proponẽs verbis meis refragetur, nec mihi ipse iudex ero, nec item ipsum sibiipsi iudicem esse æquum fuerit. Quocirca incorruptis iudicibus negotium committamus, ac nostræ disputationis arbitri sint auditores. Itaque si ille aliquid demonstrare queat, demonstret. Sin autem à me demonstrationem exigit, hunc ipsum qui his verbis vsus est, testem proferam. Postquàm enim dixit, Primogenitus omnis creaturæ, mox hæc verba subiunxit, Quoniam in ipso creata sunt omnia, quæ in cælis sunt, & quæ in terra. Quamobrem si dixit, Post

Universidad de Deusto
Biblioteca

eum creata ſunt, quin ſecundum aduerſarium pronuncietis, cauſam haud dico. Si autem, in ipſo (etenim in Creatore rerum omnium procreatio & conſeruatio eſt. Quod quidem etiam alio loco explanans, dixit, In ipſo enim viuimus, & mouemur, & ſumus) ſine controuerſia, vt opinor, noſtra eſt victoria. Quòd ſi ea etiam, quæ ſequuntur, narrauero, luculentius ad huc trophæum erit. Ait enim, Et ipſe eſt ante omnia. Non dixit, Ipſe factus eſt ante omnia, ſed, Eſt ante omnia. Et omnia in ipſo conſtituta ſunt. Non dixit, Cum ipſo, nec, Poſt eum creata ſunt. Quid autē eſt, quamobrem eos reiiciunt, qui eum diuinitatis ratione vnigenitum dictum eſſe aiunt, humanæ autem naturę reſpectu primogenitum omnis creaturæ? Nam ſi nec ita intelligatur, nec item πρωτοκτίσης vocetur, primogeniti vox, ſiquidem vnigenito copuletur, nobilitatem deſignare poteſt (poteſt enim quiſpiam & primogenitus & vnigenitus filius eſſe:) ſi autē rebus creatis, locum non habet. Aut enim μονόκτιστος, id eſt, ſolus creatus, aut primogenitus erit. Alterutrum enim alterutrum de medio tollit. Quid autē prohibebat, quo minus apertè ipſe diceret, πρωτόκτιστος omnis creaturæ. Iā ſi πρωτόκτιστος, id eſt, primus creatus, intelligatur, quónam pacto vnigenitus eſt. Nam quod ſolùm eſt, aliud haudquaquam admittit. Ac primùm item, ſolum repudiat. Quidnam autem iuxta hoc ipſum rebus conditis præſtat, ſi ipſe quoque creatus eſt? Quin autem erubeſcunt, creaturam adorantes, ac ſuiſmet ipſi ſententiis aduerſantes: quippe qui, cùm res creatas adorari vetent, vt Gētilitium errorem, ipſi tamen ſe hoc facere minimè animaduertant? Quin illud quoque noſce operæpretium eſt, eadem vocabula non ſemper eaſdem res ſignificare, neque homonymiam ſynonymiam omni modo deſignare. De Filio enim generatio propriè dicitur, de conditis autem rebus, impropriè: de illo inquam ob veritatem eandémque ſubſtātiam: de his autem, honoris & adoptionis cauſa. Volens enim genuit, nos verbo veri-

ἐξῆς φράσαιμι, ὅτι φανερώτερόν ὅτι τὸ πρότερον. φησὶ γὰρ καὶ αὐτός ὅτι πρὸ πάντων, οὐκ εἶπεν, αὐτὸς γέγονε πρὸ πάντων, ἀλλ' ἔστι πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν· οὐκ εἶπε μετ' αὐτῶ, οὐδὲ μετ' αὐτὸν ἐκτίσθη. ὅλῳ δὲ τῷ χαρακτῆρι φέρονται τὰς λέγοντας. μονογενὴς μὲν καὶ τῇ θεότητι. πρωτότοκος δὲ τῆς νέας κτίσεως καὶ τῇ ἀνθρωπότητι. εἰ γὰρ μήτε ὅπως νοῆσαι, μήτε μὴν πρωτοκτίσης κλητέον τὸ πρωτότοκον. εἰ μὴ τῷ μονογενεῖ συναφθείη, δύναται τῇ εὐγενείαν ἐμφαῖναι. δύναται γὰρ εἶναί τις ἡ πρωτότοκος, καὶ μονογενὴς υἱός. εἰ δὲ τοῖς κτίσμασιν, οὐκ ἔχει χώραν. ἢ γὰρ μονότοκος ἢ πρωτογενής. θάτερον γὰρ θατέρου ἀνεμφεκτόν ὅτι. πῶς δ' ἄρα ἐκώλυε σαφῶς αὐτὸν εἰπεῖν, πρωτότοκος πάσης κτίσεως. πῶς δὲ εἰ πρωτόκτιστος νοεῖται, μονογενὴς ὅτι. τὸ μὲν γὰρ μόνον, ἄλλοθ' προσίεται. τὸ δὲ πρῶτον, τὸ μόνον παραγράφεται. τί δὲ διαφέρει τῶν κτισμάτων κατ' αὐτὸ τοῦτο, εἴγε καὶ αὐτὸς ἐκτίσθη. πῶς δὲ οὐκ ἐρυθριῶσι, κτίσματα προσκυνοῦντες, καὶ ταῖς ἑαυτῶν μαχόμενοι ψήφοις. ἀπαγορεύοντες καὶ τὸ τῇ κτίσει προσκυνεῖν, ὡς ἐλλιπῶς αὐτοὶ τὸ πρᾶγμα τιθέντες ἑαυτοὺς λανθάνουσι. χρὴ δὲ καὶ τοῦτ' εἰδέναι. ὅτι τὰ αὐτὰ ὀνόματα πάντως καὶ τὰ αὐτὰ μηνύει πράγματα. οὐδ' ἡ ὁμωνυμία συνωνυμίαν σημαίνει πάντως πρόπου ἐμφαίνει. ὅτι μὲν γὰρ τῷ υἱῷ κυρίως λέγεται ἡ γέννησις. ὅτι δὲ τῶν κτισμάτων κατὰ χρηστικῶς. ἐπ' ἐκείνῳ τῆς ἀληθείας ἕνεκεν ἡ τῆς ὁμοουσιότητος. ὅτι δὲ τούτων τιμῆς ἕνεκεν καὶ εὐθεσίας. βληθεὶς γὰρ ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας. μὴ τοίνυν ἡ ὁμωνυμία τὴν ὁμοτιμίαν ἐντεῦθεν πιστέτω, μηδὲ τὸ κατὰ χρηστικῶς εἰρημένον κυρίως λελέχθαι νομιζέσθω. ἐπεὶ καὶ τὸν θυμὸν, καὶ τὴν ὀργὴν, ἡ τὰ ἄλλα πάντα τὰ τῇ θείᾳ μὴ πρέποντα φύσει. κατὰ χρηστικῶς λέγεσθαι φασὶ πάντες εὐφρονῶν κυρίως πρέπει φέρεσθαι φαίη. δῆλον γάρ ὅτι ὅπ ἐκαστῳ χαίρω, καὶ ἐκάστῳ λέξει ἡ πρέπουσα καὶ ἁρμόζουσα ἑρμηνεία πρὸς αὐτὸν ἢ τὴν ἀλήθειαν ᾠδίνει.

tatis. Quocirca homonymia hoc loco honoris æqualitatem ne pariat: nec quæ impropriè dicta ſunt, propriè dicta eſſe quiſquam exiſtimet. quandoquidem nec furorē, nec iram, nec alia omnia, quę, cùm diuinæ naturæ minimè conueniant, per abuſum dicta ſunt, quiſquam mentis compos propriè vſurpata eſſe dixerit. Perſpicuum enim eſt, quòd in vnicuique loco, & cuilibet dictioni, congrua & conſentanea interpretatio adhibita, veritatem parturit.

Ησαΐα γραπτὴ. λβ.

Λίαν ἐκπλήττομαι πῶς μάλα ἀκριβῶς ὑπεράνδρως τὴν μὲν θείαν δύναμιν ἄμαχον ὖσαν, καὶ ἀεὶ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως ἔχουσαν, τὴν δ' ἀνθρωπίνην ἑβραιον ὄδιν, οὐδ' ἀσφαλῆ, ἀλλὰ κἂν ἄγαν δυνατὸν εἶναι δοκοίη ἀμφίβολόν ὅτιν. ὁμολογεμένως γὰρ κέκτηται ἢ εἰς τἀναντίον μεταβολήν. ὅταν μὴ τὴν ἄνωθεν ἔχῃ ῥοπὴν, ἡ παῦσιν ἐξαίφνιον ᾠδῖνες. ἃ μετρεῖς αὐτὸ τὸ φρόνημα, ἀλλ' ἀφρόντως ἐξογκούμενος ἢ ἀπειλὴν πρὸς καλὴν μεταβολήν.

Παύλῳ. λγ.

Ἐπειδὴ ἔφης δί τὸν αἰτίαν, ὅτι μέτρῳ μολύβδου καθεδόμενον τὴν ἁμαρτίαν, ἑώρακεν ὁ Ζαχαρίας· φημὶ ὅπι ὁ μὲν μολύβδος δηλοῖ τὸ βαρος τῆς ἁμαρτίας. οὐδὲν γὰρ ἐπαχθέστερον οὐδὲ φορτικώτερον τῆς ἁμαρτίας, τὸ εἰς τὸ πυθμένα τοῦ ᾅδου κατακομίζουσης τοὺς ἁλόντας· τὸ δὲ μέτρον, τὸ τέλος μηνύει τῆς τοῦ τὰς ἁμαρτήσαντας μακροθυμίας, καὶ τῆς τιμωρίας τὸν ἀρχήν. οὐ γὰρ ἀμέτρως, οὐδ' ἀεὶ ἁμαρτάνειν συγχωρηθήσονται· ἀλλ' ὅσον οὐδέπω πικρωτάτας εἰσπραχθήσονται δίκας.

Εὐτονίῳ. λδ.

Δεινὸν ὄντα καὶ δραστήριον τὸν τῆς φιλοτιμίας ἔρωτα, καὶ δεινῶς κρατοῦντα

Ησαΐα γραπτὴ. λβ.

Isaiæ militi. 32.

Magna me admiratio tenet, quī fiat, vt cùm tibi illud exploratiſſimum ſit, diuinā quidem potentiam inſuperabilem, ſuique ſemper ſimilem eſſe, humanam autem nihil certi ac ſtabilis habere, verùm quamlibet valida eſſe videatur, dubiam tamen & ancipitem eſſe, vtpote quæ niſi diuino ſubſidio fulciatur, certiſſimam mutationē habeat, atque horrendam ruinam parturiat, tu tamen animo tuo minimè modereris, verùm immodico faſtu intumeſcens, mutationem in contraria prouoces.

Παύλῳ. λγ.

Paulo. 33.

Quoniam quæris quidnam cauſæ ſit, cur Zacharias iniquitatem ſuper menſuram plumbi ſedentem viderit, reſpondeo, hoc idcirco cōtigiſſe, quia plumbum peccati pondus & grauitatem deſignat. Neque enim quicquam peccato grauius, atque oneroſius eſt, quippe quòd ad ima inferni eos, quos cœperit, deturbet. Per menſuram autem, diuinæ erga eos, qui peccarunt, lenitatis & patientiæ finem, pœnæq; principiū ſignificatur. Neque enim abſque menſura, nec ſemper vitiis indulgere permittentur, verùm iamiamque acerbiſſimis ſuppliciis mulctabuntur.

Εὐτονίῳ. λδ.

Eutonio. 34.

Ambitionis amorem, ſuapte natura vehementem & acrem, atque humanum

Universidad de Deusto
Biblioteca

genus mirum in modum superantem, scitè ac sapienter reprimens, atque in melius deriuans Saluator, his verbis vtitur, Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Alioqui non habebitis partem apud Patrem vestrum qui in cælis. Quoniam enim, vt creator & effector, ambitionis semina hominum animis primùm insita esse probè norat, non frustrà & sine causa, sed vt ingenti honoris cupiditate flagrantes in melius proficeremus (optimum videlicet, ad seruile turpium ac sordidorum affectuum iugum propellendum, amuletum & præsidium in gloriæ desiderio positum habentes) verùm nos beneficium nobis insitum in contrarium flexisse, ac cælestis honoris obliuione ad terrenum conuersos esse, idcirco rursum, optimi cuiuspiam agricolæ instar, animæ curam suscipiens, vitiosos stolones amputat, atque improbissimorũ hominum vbertatem ad insanum humanæ gloriæ studium vehementer luxuriantem reprimit: quicquid autem in ea suaue atque ad cælestium honorum feracitatem vitale ac fœcundum est, id non modò relinquit, sed etiam ex suscitat, ac fœcundius reddit: dum nempe ostentationem, quam humanæ gloriæ cupidi & appetentes faciunt, funditùs euellit, eam autem, quæ Deum solum intuetur, studiosissimè appeti meritò permittit.

τα τῶ ἀνθρωπίνω γένους, ὁ σωτὴρ ἔλεγχος λόγοις σοφῶς τε καὶ ὑπομνήσεως κατασκλλων, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον μετοχετεύων, φησὶ, πρόσεχετε τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς. εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἐπειδὴ γὰρ ἤδει ἅτε ποιητὴς ὢν καὶ δημιουργὸς, καλῶς ἐξ ἀρχῆς ἐμπεφυτευμένα τοῖς ἀνθρώποις τὰ τῆ φιλοτιμίας σπέρματα, οὐχ ἁπλῶς, οὐδ' εἰκῆ, ἀλλ' ἵνα ὠφέλιμοι ἡμῖν τυγχάνοντες ἐργάται ὦσι τοῦ βελτίου ὑπάρχοιεν, κάλλιστον κεκτημένοι φυλακτήριον, πρὸς τὸ μὴ δουλεύειν τοῖς ἀνελευθέροις πάθεσι, τὸν τῆς δόξης πόθον. μετοχετεύσαντας δὲ πρὸς τἀναντίον τὸ ἔμφυτον δῶρον, καὶ πρὸς τὴν γνήσιον τιμὴν τρέψαντας ἀληθῆ τῆς θρησκείας πάλιν ἄκαρπον ἄρτιος γεωργὸς ὑπεμελόμενος τῆς ψυχῆς, τὰς μὲν πρὸς τὸ χεῖρον βλάστας ἐκκόπτει, καὶ τῆ κακίστη πρὸς τὴν ἀνθρωπίνη δοξομανίαν ἀνιᾶς ὑλομανούσῃ ἐπέχει τὸν φοβον. ὅσον δὲ αὐτῆς ἡμερόν τε καὶ γόνιμον πρὸς τὴν τοῦ κόσμου τιμὴν καρποφορίαν, οὐ μόνον ὑπολείπει ἀλλὰ καὶ ζωπυρεῖ, καὶ γονιμώτερον κατασκευάζει, τὴν μὲν ὑπόδειξιν, ἵν' οἱ τῆς ἀνθρωπίνης ὀρεγόμενοι δόξης ποιοῦνται, αὐτὸ τοῦτο ἀναπάσας, τὴν δὲ πρὸς θεὸν μόνον ὁρῶσαν, ἐκκόπτουσα καὶ κράτος φιλοτιμεῖσθαι ὑπογρέφας.

ἀναφήναντες καταθρέψωσιν. τοῦτο δὲ πάσχουσιν ὑπ' ἀπογρεύθησαν, ὡς εἰς ἀναλγησίαν ἐξοκείλαντες· ἀλλ' οὖν πάλιν ἔδει ἐλπίζειν τοῦ εἰς ἡμᾶς ἡκόντων, τάχα που καὶ ὑφ' ὁτέρων γνωσιμαχήσαντες, ἀποσώσονται πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἢ ἀκηρύκτως πολεμεῖν οὐκ ἀρχήσονται. τοῦτο μὲν ἔργον, τὰ δ' ἄλλα νομίζοντες εἶναι πάρεργα.

doque emersuri, atque ad meliorem mẽtem redituri lugentur, à nonnullis rursum vt in indolentiam peruoluti pro desperatis habiti ac relicti sunt) operam certè rursum dabimus, ne, quod nostrarum partiũ est, vlla ex parte desideretur. Sic enim fortasse fiet, vt tandem aliquando resipiscãt, atque cum virtute (qui cùm inexpiabile bellum gerere non verentur, id vnum pro serio opere habentes, cætera autem velut obiter ac defunctoriè agentes) in gratiam redeant.

Hieraci Presbytero. 35.

Aut magis, aut certè non minùs, quàm tibi, id nobis curæ fuit, vt quantum in nobis esset, Chæremon & Zosimus & Maro resipiscerent, ac meliore mente recepta, probro & dedecore se liberarent. Quoniã autem, vt apparet, in penè insuperabilem improbitatem prolapsi, nondum ex ea emergere animum induxerunt (quo etiam nomine à nonnullis quidem, vt ex ea quã-

Ἱεράκι πρεσβυτέρῳ. λε.

Ἡ μᾶλλον, ἢ οὐχ ἧττον ἢ σῆς μεγαλοδοξίας ἐφρονήσαμεν, ὅπως τὸ γε ἡμέτερον μέρος, Χαιρήμων τε καὶ Ζώσιμος καὶ Μάρων μεταγνοίεν, καὶ ἀμείνονα γνώμην ἀναλάβοντες, ἀπαλλαγεῖεν τῆς ἀχμώσης. ἐπειδὴ δὲ, ὡς ἔοικεν, εἰς ἀναισθησίαν ὑπερπεπλακότες κακίας ὑδέπω ἀνενεγκεῖν ἠξιώθησαν. διὸ καὶ πρὸς πάντων ἦν, ὡς ταύτη

Hieraci Presbytero. 35.

Si ad ea perpetranda, quæ perpetratis, ea vos causa impellit, quòd iudiciũ haudquaquam expectetis, illud sciatis oportet, improbitatem, etiam si nullum aliud supplicium accedat, supplicium per se esse: virtutem contrà, etiam citra coronas coronam esse. Ac quidẽ maximè, ex his quoque qui scelerum pœnas in hac vita pepẽderunt, futuri iudicij dogma fidem nanciscitur, verúmque est, atque apud omnes certum & indubitatum. Quòd si vos improbitas in tantam amentiam præcipites egit, vt hoc ex animis vestris deleueritis: at certè (vt illud omittam, multos hîc quoque pœnas dedisse) ne leue supplicium esse existimetis, hic ab omnibus suggillari, atq; odio haberi: nec rursum exiguam coronã, grauiter & honestè atque cum laude curriculum vitæ confecisse.

Χαιρήμωνι, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. λϛ.

Εἰ κρίσιν μὴ προσδοκῶντες, δρᾶτε, ἃ δρᾶτε· ἀλλὰ τοῦτ' εἰδέναι ὀφέλετε, ὅτι ἡ μοχθηρία, καὶ χωρὶς ἑτέρας κολάσεως, κόλασις ἐστιν· ἡ δ' ἀρετὴ, καὶ δίχα στεφάνων στέφανος μάλιστα μὲν οὖν καὶ τοῦ καλλιοῦσθαι κολασθέντων, ὅπερ τὸ μελλήσεως κρίσεως λόγος ἀξιόπιστος ὅτι καὶ ἀληθὴς, καὶ παρὰ πάντων ὁμολογούμενος. εἰ δὲ εἰς τοσοῦτον ὑμᾶς ἡ κακία φρενοβλάβειαν ἐξεδάκχευσεν, ὡς τοῦτον ἐκ τῆς ὑμετέρας γνώμης ἀπελθεῖν· ἀλλ' οὐδέν, ἵνα παρῶ τι πολλοὺς κἀνταῦθα δεδωκέναι δίκην, μὴ μικρὰν εἶναι νομίσητε κόλασιν, τὸ ἐντεῦθεν ὑμᾶς ὠθεῖσθαι, καὶ μισεῖσθαι, μηδὲ μικρὸν φέρειν, τὸ εὐχημόνως καὶ σεμνῶς, καὶ μετ' ἐγκωμίων τὸν ἐντεῦθεν διαβιῶναι βίον.

Chæremoni, Zosimo, Maroni, Eustathio. 36.

Si ad ea perpetranda, quæ perpetratis, ea vos causa impellit, quòd iudiciũ haudquaquam expectetis, illud sciatis oportet, improbitatem, etiam si nullum aliud supplicium accedat, supplicium per se esse: virtutem contrà, etiam citra coronas coronam esse. Ac quidẽ maximè, ex his quoque qui scelerum pœnas in hac vita pepẽderunt, futuri iudicij dogma fidem nanciscitur, verúmque est, atque apud omnes certum & indubitatum. Quòd si vos improbitas in tantam amentiam præcipites egit, vt hoc ex animis vestris deleueritis: at certè (vt illud omittam, multos hîc quoque pœnas dedisse) ne leue supplicium esse existimetis, hic ab omnibus suggillari, atq; odio haberi: nec rursum exiguam coronã, grauiter & honestè atque cum laude curriculum vitæ confecisse.

Ἁρποκρατίωνι σοφιστῇ. λζ.

Ἀτοπώτατον εἶναί μοι φαίνεται, τὸ ἐκείνων μὲν ἐν οἷς δίκαιον ἔθνησαν οἱ τ' ἔξωθεν σοφοὶ καὶ ἱεραὶ γραφαὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι λόγον· ἐν οἷς δὲ συνήνεσαν, ὀλίγον. ὁ μὲν γὰρ τῆς κρίσεως λόγος καὶ εὔλογος ὢν καὶ δίκαιος, καὶ λογικοῖς πρέπων, καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρ' ἐκείνοις ὁμολογούμενος, ὀλίγοις δή τισι παρίσταται εἰς τὸ τὰ δέοντα πράττειν. οἱ γὰρ πολλοὶ, καὶ μή τις

Harpocræ Sophistæ. 37.

Absurdissimum, meo quidem iudicio, illud est, eorum quidem, in quibus externi sapientes & sacræ Scripturæ inter se dissident, magnam rationem habere: eorum autem, in quibus consentiunt, exiguam. Etenim iudicij extremi dogma, tametsi, & rationi consentaneum, & iustum, & ratione præditis congruens, atque & à nobis & ab ipsis confessum ac receptum sit, tamen paucos admodum inducit, vt ea,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ officij ratio poſtulat, faciant. Plerique enim (nec verò me quiſquam iracundia commotum hæc dicere arbitretur) non ſecus ac ſi nec iudicium futurum ſit, nec prouidentia vlla rebus præſit, atque humanas actiones conſpiciat, velut in denſiſſimis noctis tenebris ea faciunt, quæ faciũt. At verò dubium & controuerſum dogma, quãuis probabilitate carens, permultos tamen expugnat. Etenim optimam quidem & accuratam viuendi rationem contemnunt ac pro nihilo ducunt: linguam autem ſupra quàm par ſit, acuunt. Ac temperantiam quidem nihil omnino curant: de increata autem materia, nonnulliſque aliis nugãtur, quæ nec cognita magnũ aliquod ad virtutem adiumentum afferunt, nec ignorata, eos, qui in his rebus haudquaquam eruditi ſunt, detrimento vllo afficiunt. Primùm igitur diſcant, iudicij dogma, quod & apud nos, & apud illos, extra controuerſiam eſt, diſcutere, ac rectam vitam amplecti. Abſurdiſſimum enim eſt illud, de quo inter vtroſque conuenit, tacere: ea autem, de quibus inter ſe diſſenſerũt, ſurſum deorſúmque iactare, ac de iis perpetuò garrire.

θυμίᾳ, τὸ λεγόμενον, εἶναι νομίζετε, ὡς μήτε κρίσεως οὔσης, μήτε προνοίας ἐφεστώσης ἢ καθορώσης τὰ δρώμενα. καθάπερ ὲν ἀσελήνῳ νυκτὶ δρῶσιν ἃ δρῶσιν. ὁ δ' ἀμφισβητήσιμος καί τοι ἀπίθανος ὢν τὲς πολλοὺς χειρῶται. πολιτείας μὲν γὰρ ἀκριβῶς ὀλιγαρῶσι, τῷ δὲ γλῶτταν ὑπὲρ τὸ δέον θήγουσι, καὶ σωφροσύνης μὲν αὐτοῖς λόγος ἐνδεής. τῆδε δ' ὕλης ἀγενήτου, ἢ ἄλλων τινῶν φλυαρῶσιν, ἃ μήτε γνῶσίν μέγα τι εἰς στενέλαιαν συντελεῖ· μήτ' ἀγνοούμενα καταβλάπτει τὲς μὴ πεπαιδευμένους. μανθανέτωσαν οὖν πρῶτον τὸν παρά τε ἡμῖν καὶ αὐτῶν ὁμολογούμενον τῆς κρίσεως λόγον ἀνακινεῖν, καὶ εἶτ' ὀρθῶ ἔχεσθαι. ἀποπώτατον γὰρ τὸ μὲν ἐν οἷς συνέβαινεν, σιωπᾶν· τὰ δ' ἐν οἷς διηνέχθησαν, ἄνω καὶ κάτω θρυλλεῖν.

Sereno. 38.

In publicis & grauiſſimis malis commiſerationi locus non eſt. Omnes enim priuatas calamitates deplorantes, nõ tantum otij habent, vt ipſis alienas miſerias luctu ac lamentis proſequi vacet.

Σεείνᾳ. λη.

Ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ ἀνηκέστοις κακοῖς κλῆρον οὐκ ἔχει ὁ οἶκτος. πάντες γὰρ τὰ οἰκεῖα θρηνοῦντες πάθη, σχολὴν οὐκ ἄγουσι τὲς πέλας ἐλεεῖν.

Chæremoni Diacono. 39.

Impurum ac ſceleratum hominem nego, non modò de fidei doctrina, ſed etiam de vlla re alia os aperire debere, quoad per ſynceram pœnitentiam animi maculas abſterſerit. Nam cùm peccatori dixerit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas? multo certè ei, qui animo ita conſtitutus eſt, ac fidei dogmata perſcrutari non veretur, ſilentium indixit. Tanto enim dogmata iuſtificationibus ſublimiora ſunt, quanto cælum terra, & anima corpore. Quocirca cùm vitæ integritas tibi deſit, de fi-

Χαιρήμονι Διακόνῳ. λθ.

Τὸν ἐναγῆ φάσκοντα περὶ δογμάτων, ἀλλ' οὐδὲ περὶ ἄλλου τινὸς χρῆναι ἀνοίγειν στόμα, ἕως ἂν δι' εἰλικρινοῦς μετανοίας καθαρθείη· εἰ γὰρ τῷ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεὸς, Ἵνα τί σὺ διηγῇ τὰ δικαιώματά μου; πολλῷ μᾶλλον τὸν ὑπὸ δαιμόνων, καὶ τὰ δόγματα ἐρευνᾶν τολμῶντα ἐπεσήμανε τοσοῦτον γὰρ τὰ δόγματα τῶν δικαιωμάτων ἔστιν ἀκρότερα, ὅσον οὐρανὸς γῆς, καὶ ψυχὴ σώματος· πέπαυσο τοίνυν τῷ βίῳ μὲν ἡμαρτηκὼς, περὶ δὲ δογμάτων

Eiſtolæ. 477

dei dogmatibus certamen inſtituere deſine: ne alioqui, vt dogma quoque ſuperetur, in cauſa ſis. Solent enim complures ab eorum, qui loquuntur, exiſtimatione, de iis, quæ dicuntur, ſententiam ferre.

μάτων ἀμιλλώμενος, ἵνα μὴ καὶ τῷ δογματι ἥττων παραζευχθῇς· εἰώθασι γὰρ πολλοὶ ἀπὸ τῆς τῶν λεγομένων δόξης τοῖς λεγομένοις ψηφίζεσθαι.

Θεοδώρῳ Σχολαστικῷ. μ.

Ὁ μὲν ἀδελφός, ὦ θαυμάσιε, ὁσὸς ἀφ' ἧς τὸν θαυμάζετε, σὺ δὲ ἀφ' ἑνὸς λόγου, ἐκεῖνος δ' ὀρθότητα γνώμης, σὺ δὲ ἀφ' ἑνὸς δεινότητα γλώττης· ἐκεῖνος ἀφ' ἧς μετριότητα ἤθους, σὺ δὲ ἀφ' ἑνὸς φρονήσεως ὄγκον· ἐκεῖνος ὡς καρπῷ βρύων, σὺ δ' ὡς φύλλοις κομῶν. ἐπαινῶ τοίνυν ἑκάτερον τὸν ἀδελφὸν καὶ ἄμφω εὐλογῶ ἄμφω. ἢ γὰρ τοσοῦτος ἐκεῖνος τῆς σῆς, ὅσον σὺ τῆς ἐκείνου χρείας πλουσιεκτημάτου.

Eidem. 40.

Frater quidem tuus, vir eximie, ob mores in admiratione eſt: tu ob ſermonem, ille ob animi integritatem: tu ob linguæ facunditatem. Ille ob morum moderationẽ: tu ob verborum faſtum ac tumorem. Ille, vt fructu ſcatens: tu, vt foliis abundans. Quamobrem ſi ita eſt, fratrem tuum imitare: vt vtroque nomine laudem & gloriã conſequaris. Neque enim tam tuis ille, quàm tu ipſius donibus opus habes.

Τῷ αὐτῷ. μα.

Θαυμάζοντές σε πρὸς δὶ ὀξύτητα νῦν, εἰ γλώττης δεινότητα, χρήφομεν ἀς δύσεριν καὶ δυσπρόσιτον καὶ δύσκολον. δεῖν γὰρ τοὺς ὑποδεεστέροις συγχαίρειν, καὶ δὴ τοῖς κρείττοσι παραχωρεῖν, ὑπὸ ὧν ἐστὶ τοῦτο ἔχει, μὴ χαυνύνεσθε τῷ ἀρίστῳ παιδευτῇ τῆς γνώμης σκυθρωπὸν ἀλλὰ χαρακτῆρα τῆς εὐφυΐας τῷ εὐθυμεῖσθαι, καὶ τὴν τῶν λόγων δεινότητα τῷ τῶν τρόπων ἡμερότητι, ἵνα ἐκατέρωθεν ἀοίδιμος γένοιο.

Eidem. 41.

Quidam te ob ingenij acumen ac dicẽdi facultatem admirantes, vt cõtentioſum atque ad audiendum difficilem & motoſum accuſant. Nam cùm ad inferiores te demittere debeas, tu contrà ne ſuperioribus quidem ac præſtantioribus cedis. Quocirca, ſi res ita ſe habet, ne eruditionem eam, quæ in te ſumma eſt, per animi ſiniſteritatem atque improbitatem probro ac dedecore afficе: verùm egregiæ indoli benignitatem, & eloquentiæ morum ſuauitatẽ & facilitatẽ admiſce: quò vtrinque laudẽ tibi ac nominis celebritatẽ comites.

Τῷ αὐτῷ. μβ.

Σοφὸν τῷ λόγῳ ἔγνων εἰκάσμην, τὸν σαφῶς ὑποδείξαι δυνάμενον τὸ νοηθέν, ἅτον τοῖς σοφοῖς καὶ ὑπηλαῖς λέξεσι, καὶ τὰ σαφῆ βασκιάζοντα. ὁ μὲν γὰρ τὸ λεληθὸς εἰς φῶς ἄγει· ὁ δὲ καὶ τὸ πᾶσι δῆλον ἐν σκότῳ κατακρύπτει. διὸ ἐκεῖνος μὲν ἄτε τῆς τῶν ἀκροατῶν ὠφελείας ἐρασμιος, πολυμύθητος· οὗτος δ' ἄτε τῆς ἰδίας δόξης ὀρεχόμενος ἀγέρωχος.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Paulo. 43.

Haud mirum iſtud videri debet, quod ne qui inuidiæ facibus inflãmantur, beneficiis quidem meliores fiunt. Acceptis enim beneficiis magis irritantur, quia ſe benignitate opus eſſe agnoſcunt.

Serapioni Epiſcopo. 44.

Quandoquidem demonſtrationum rerum obſcurarum duplex principium eſt (omnis enim demonſtratio & confirmatio vel à ſenſu, vel à perſpicua conſideratione initium ducit) mihique aut horum altero, aut etiam vtroque ad ſedandam tuam iracundiam, è medio vt ipſe ſcripſiſti, pectore feruentem, vti neceſſe eſt: ſunt autẽ iudicia ea, quæ per rationis opem fiũt, haud æquè omnibus prona & facilia (propterea quòd & prudentem ac ſagacem eum eſſe oportet, qui aliquid obſcuri venari vult, & in his diſciplinis, quæ mentem acuunt, diu multúmque in prima ætate verſatum eſſe) idcirco ſatius fuerit, ab ipſo experimento iiſque quæ Domino Chriſto contigerunt, exordiri. Hæc enim & rudes atque imperiti, & perquàm ingenioſi & ſagaces interiecta aſſequi poterunt. Quid igitur eo nomine indignaris, quòd Euſebius, qui Epiſcopi ſpeciem gerit, vt ſcripſiſti, aduerſus vniuerſam Eccleſiam debacchãs, ſuámque temulentiam & contumeliam non modò aduerſus alios omnes, ſed etiam aduerſum te, à quo perſæpe beneficiis affectus eſt, profert? Verùm, ô amice, lenem animum præſta. Vt enim rationes atque argumenta, quibus id tibi faciendũ eſſe demonſtrem, à Domini cruciatibus id probare conabor. Maximè enim ea quoque, quæ ipſi à ſacrilegis & execrandis Iudæis acciderunt, intoleranda erant, atque eiuſmodi, quæ veniam omnem excederẽt. Verùm demus ea tolerabilia fuiſſe. Quid autem de impio illo ac nefario Iuda dixeris, qui in ſacroſanctum illum chorum, & in Regis collegiũ aggregatus fuerat, atque aduerſus dæmones, & morbos, & mortem

Παύλῳ. μγ.

Θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ οἱ φθόνῳ πυρσευόμενοι, μὴδὲ τὰῖς εὐεργεσίαις γινόμενοι βελτίους· πρὸς γὰρ τὰς χάριτας μᾶλλον παροξύνονται· ἐπειδὴπερ συνίσασιν ἑαυτοὺς δεηθέντας ἐπιεικοῦς.

Σεραπίωνι ἐπισκόπῳ. μδ.

Ἐπειδὴ τῆς ἀποδείξεως τῆς ἀφανῶν πραγμάτων ἀρχαὶ δύο αἱ τυγχάνουσιν· ἢ γὰρ ἐξ αἰσθήσεως, ἢ ἐκ νοήσεως σαφηνοῦς πᾶσα ἀπόδειξις καὶ πίστις ἄρχεται, κἀμὲ ἀναγκαῖον ὄντα, ἢ θατέρῳ τύπῳ, ἢ ἀμφοτέροις χεῖρα δοῦναι τοῦ κοιμίσαι σε τὸν θυμὸν, ἐκ μέσης καρδίας ὡς γέγραφας ζέοντα· ὑπὲρ δὲ τῆς ἀφ' ἑκάστου λόγου κρίσεως, οὐχὶ ἅπασιν ὁμοίως εὐπετῆ, οὐδὲ ῥᾴδιον· ἐπειδὴ καὶ σωτὸν εἶναι χρὴ τὸ ζητοῦσά τι τῆς ἀδήλου, ἕτοιμον καὶ γυμνάζεσθαι κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν ἐν τοῖς ἀκούσμασι τῶν λογισμῶν παιδεύμασιν. ἄμεινον ἀπὸ τῆς πείρας· καὶ τῆς συμβεβηκότων εἰς τὸν θεσπότην Χριστὸν ἄρξασθαι· τότοις γὰρ καὶ οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ λίαν σωφρονοῦντες παρακολουθῆσαι δύναιντο. τί τοίνυν ἀγανακτεῖς ὅτι Εὐσέβιος ὁ δοκῶν ἐπίσκοπος ὡς γέγραφας, μεθύει καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῆς παροινίας· οὐ μόνον καὶ πάντων, ἀλλὰ καὶ σὺ τῇ πολλάκις αὐτὸν εὐεργετήσαντος φέρεις· ἀλλὰ μακροθύμει τῇ φιλότης. ἀφεὶς γὰρ ἀπὸ λογισμῶν καὶ συλλογισμῆς τοῦτ' ἀποδεῖξαι, ἀπὸ τῆς θεοπνεύστων παθῶν τῆς ἀποδείξεως ποιησόμεθα. μάλιστα μὲν γὰρ καὶ τὰ παρὰ τῆς ἀληθείας Ἰούδαιον εἰς αὐτὸν γενόμενα, ἀφόρητα ἦν, καὶ πάσης συγγνώμης μείζονα, πλὴν δεδόσθω φορητὰ εἶναι· πῇ ἂν φαίης καὶ τὸ τοῦ τοῦ ἀλάστορος Ἰούδα, τοῦ εἰς τὸν θεῖον ἐκεῖνον καταριθμηθέντος χορὸν, καὶ εἰς τὸν τοῦ τὸν βασιλέα σύλλογον, καὶ τῶν δαιμόνων, καὶ νοσημάτων, καὶ θανάτου ἐξουσίαν ἐληφότος· καὶ λαμπροῦ οὕτω καὶ

θεμιτοῦς ἐξ ἀδόξου καὶ ἀφανοῦς γεγενημένου· οὐχὶ προὔδωκε τὸν τοσούτων αὐτῷ ἄξιον γεγενημένον ἀγαθῶν· τὸ γὰρ ἀπήγαγον ἐκεῖνο θηρίον. οὕτω γὰρ καλεῖν χρὴ τοὺς μηδὲ τῆς εὐεργεσίας ἀμείνους γινομένους τῆς τοῦ σωτῆρος ὑπερεμπλησθὲν ἀνεξικακίας· καὶ' αὐτοῦ τὸν λόφον ἤνεγκε· ταύτῃς τοιγαροῦν τῆς ἐπῳδῆς φαύνειν πειρῶ· καὶ πῇ αὐσεύσῃ τὸ πῦρ τῆς ὀργῆς· εἴκει γὰρ τοῖς ταῦτα κατεπᾴδουσιν.

Ὠρείωνι μοναζοντι. με.

Κανόνα σε φιλίας εὐθύτατον λέγων τις οὐκ ἂν ἁμάρτοι τῆς ἀληθείας· ἁπλοῦς γὰρ ἦ τὴν γλῶτταν. ἁπλούστερος δὲ τὴν γνώμην, ἁπλούστατος δὲ τὸν βίον.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. μϛ.

Τὴν ἀκρασίαν τῆς γονέων κολάζων ὁ νομοθέτης, ὡς σοφώτατε· πολλοὶ γὰρ καθαρομέναις ἐπὶ ταῖς γυναιξὶν ὁμιλοῦσιν, ἡδονῆς μόνης, ἀλλ' οὐ παιδοποιΐας ἕνεκεν· νομίζοντες πεπλάσθαι τὴν γυναῖκα εἰς ἕτερον βόλον ἀπείρξε τοὺς ἐκ σωφρόνων οὐ καθαρῶν πικτομβίους, ἢν' εἰ μὴ ἑκόντες, ἄκοντες γοῦν σωφρονεῖν, καὶ σεμνῶς βιοῦν ἑαυτοὺς ἀναγκάσθαν, ὡς τῆς πικρίας εἰς τοὺς ἐξ αὐτῆς τεχθησομένους βαδιουμένης. τί γὰρ ἂν γένοιτο τοῖς τοκεῦσιν ἀλγεινότερον τοῦ τοὺς παῖδας, οὓς εὔχονται εὐδοκιμωτέρους καὶ λαμπροτέρους ἑαυτῆς ἰδεῖν, θεάσασθαι μήτε κοινῶν, μήτε ἱερῶν συνόδων μετέχοντας· ταύτην μὴν οὖν ἀναγκαῖαν αὐτοῖς καθεῖρξε πόδας ἐπήγαγε τὴν δίκην, ἵνα φόβῳ τῆς πικρίας, τὴν ἀκολασίαν κολάζωσι· τὰ γὰρ ἐξ ἀκαθάρτου αἵματος πλασθέντα σώματα, ταῖς τοιαύταις νόσοις εὐάλωτα· πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλην κἀνταῦθα δεδώκασι δίκην· οἱ μὲν σαφῶς, οἱ δὲ λεληθότως, κἀκεῖ δὲ πάντως δώσουσιν. οὐ γὰρ ἂν τοῖς ἐξ αὐτῆς φύντας ἐπιμάσας, καὶ τὴν τῆς γονέων potestatem acceperat, & ex obſcuro atque ignobili tam clarus & illuſtris extiterat? An non eum, quitot bonorum ipſi cauſam præbuerat, prodidit? Effera enim illa bellua (ſic enim eos appellare fas eſt, qui ne beneficiis quidem meliores reddũtur) Saluatoris lenitate ac patientia ſaturata, aduerſus eum petulanter impetum fecit. His igitur velut incãtationibus iracũdiæ ignẽ lenire ac mitigare ſtude: iis enim, qui hæc accinunt, cedit.

Orioni Monacho. 45.

Rectiſſimã amicitiæ normã, ſi quiſpiã te eſſe dixerit, à vero haudquaquam aberrat. Lingua enim ſimplex es, animo ſimplicior, vita & moribus ſimpliciſſimus.

Lampetio Epiſcopo. 46.

Parentum intemperantiam & laſciuiam coërcens Legiſlator (multi enim cum mulieribus nondum purgatis congrediuntur, perinde atque voluptatis tantùm, ac non procreandæ ſobolis cauſa effictam fuiſſe mulierem exiſtiment) eos, qui in impuro concubitu gignũtur, templi aditu prohibuit: vt, ſi non ſponte, ac certè inuiti & coacti temperantes ſe præberent, ac ſibi ipſis honeſtè caſtéque viuendi neceſſitatem imponerent: quod alioqui pœna ad eos, quos in lucem edituri eſſent, graſſaretur. Quid enim parentibus grauius & acerbius accidere queat, quàm vt filios ſuos, quos etiam ſeipſis clariores & illuſtriores videre votis omnibus exoptant, ea conditione eſſe conſpiciant, vt nec ad communes ac prophanos, nec ad ſacros conuentus admittantur? Hanc igitur ipſis neceſſariam è veſtigio pœnam intulit: vt pœnæ metu libidinoſam intemperantiam coërcerent. Nam corpora ea, quæ ex impuro ſanguine finguntur, huiuſmodi morbis obnoxia ſunt. Quin multi aliam quoque etiam in hac vita pœnam, partim apertè, partim occultè luunt: atque ità in futura prorſus luent. Neque enim his, qui eos etiam, qui ex ipſis orti ſunt, ob paren-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum laſciuiam ignominia & dedecore afficit, illos ipſos qui deliquerũt impunitos abire ſinet.

Eidem. 47.

Si iis, qui vitæ conſuetudinem cum Euſebio habent, duorum alterum neceſſe eſt, nimirum vt vel in ipſius offenſionem atque odium incurrant, aut intemperantię ipſius ſocij ac participes ſint (liquidē graues & temperātes extrudit, eos autem qui petulanter atque inhoneſtè ſe gerere norunt, charos habet) author tibi fuerim vt ipſius conſuetudinem & contubernium fugias, ne peſtilentem morbum contrahas.

Eidem. 48.

Eum, ô modeſtiæ natiuum ſimulacrũ, haudquaquam laudo, qui in priuata quidem vita perquàm ſummiſſum & humilẽ ſe præbet, in imperio autem ac magiſtratu maiora, quàm pro humanæ conditione, opinionis errore ſibi fingat (ignaui enim profectò atque ingenerosi & plebei hoc eſſe exiſtimo:) verùm eum, qui, cùm in priuatorum numero eſt, ſublimem & excelſum, cùm autem præſul creatus eſt, facilem ſe ac modeſtum præſtat, morbóſque vtrique rei inſidiantes vitat, illi nimirum humilitatem, huic autem ſuperbiam.

Palladio. 49.

Cùm à vitio abſtinueris, tum de virtute quoque conſiderationem abs te initi æquum fuerit. Si enim illud propulſaris, tum etiam quodnam virtutis genus arripere debeas, conſiderare licebit. Priuſquã autem fundamenta rectè iacta ſint, de fine atque faſtigio verba facere ſuperuacaneũ eſſe iudico.

Theodoro Auguſtalio. 50.

Etiamſi quiſpiam rex ſit, atque opibus circunfluat, ac voluptatibus cumuletur, ἀκρασίαν, αὐτὸς τὸν πλημμελῆ καὶ ἀπαίδευτον ἀπωρώτερος ἀφήσω.

Τῷ αὐτῷ. μζ.

Εἰ ἀνάγκη τοῖς σωοῦσιν Εὐσεβίῳ δυοῖν θάτερον συμπίσειν, ἢ μεμισῆσθαι ἢ μετέχειν τῆς ἀκρασίας· ἐπειδὴ τοὺς μὲν σώφρονας ἁπλαῖ εἰσι, τοὺς δ' εἰδότας ἀσχήμονα εἶναι, ἀγαπᾷ παραινέσαι σε φεύγειν τὸν αὐτῷ διατρίβειν, μὴ λοιμικοῦ νοσήματος ἀπολαύσῃς.

Τῷ αὐτῷ. μη.

Οὐκ ἀποδέχομαι, ὦ μετριοφροσύνης αἰτίξεσθαι ἄγαλμα, ὅτι σὺ μὲν τῷ ἰδιωτεύειν ταπεινὸν ἄγαν φαινόμενον, σὺ δὲ τῷ ἄρχειν μείζονα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως φαντάζόμενον· ἀγεννοῦς γὰρ καὶ ἀνάνδρου καὶ ἰδιωτικῆς τῶν ὅπῃ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος ψυχῆς ἐναντίον. ἀλλ' ἰδιώτης μὲν ὢν, ὑψηλὸς τυγχάνοις· ἄρχων δ' ὑποφαθεὶς ὑπεικὴς καὶ μέτριος, καὶ τὰ ἐφεδρεύοντα ἑκάστῳ φρονήματα ἀποσόμενος διὰ φύσιν· ὃ μὲν τὴν ταπεινότητα, ὃ δὲ τὴν ὑπερφίαν.

Παλλαδίῳ. μ.

Ὅταν τῆς κακίας ὑπέχειο, τότε καὶ περὶ ἀρετῆς σκοπεῖν ἂν εἴης δίκαιος· ἐὰν γὰρ ἐκείνην ὑποτρίψαιο, τότε καὶ περὶ τῆς τίνα τρόπον ἀρετῆς ἁπλάβειο ἐξέτασιν σκοπεῖν σοὶ δ' ἦν ἀρχὴν καὶ τὴν κρηπῖδα ὀρθῶς ὑποτεθεῖσθαι, περιττὸν ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς καὶ τῆς κορυφίδος διεξελθεῖν.

Θεοδώρῳ Αὐγουσταλίῳ. ν.

Εἰ καὶ βασιλεύς τις εἴη, καὶ περιῤῥέοιτα ἔχοι τὸ πλοῦτος, καὶ εὐφροσύνης

ἡδυπλοΐας ἢ, ἅμα γέ τε κεκτημένος τὴν δύναμιν, ὑφ' ἁπάντων ἐπαινοῖτο καὶ μακαρίζοιτο, ἅτε πᾶσι τοῖς δοκοῦσιν ἀγαθοῖς κομῶν, τὸ μὲν ὄπισθεν ὀκνήσειεν ἂν εἰπεῖν δίκαιος, ὃ μὴ τοῖς ὕβρεσιν ἐπαίρεσθαι· ἀλλ' ὃ δυνατὸν ταῦτα πάντα συνελθεῖν. ὃ γὰρ τῷ πλύτῳ πάντως ἡ εὐφροσύνη παρέσται, πολέμων ἔσθ' ὅτε λυμαινομένων τῇ ἀνέσει, ὃ δ' εὐθυμία καὶ πλοῦτος συνθράμοιεν, ἀσφάλεια παρέσεται τῷ ἐν τέλει πρὸς τυραννίδα μελετῶντος· ὡς τὰ πολλὰ γὰρ ἡ ἔνδοθεν φύονται ἐπιβουλαί, ἢ ἔξωθεν ἀναῤῥιπίζονται πόλεμοι, δι' ἣν αἰτίαν ἀφ' ἑνὸς τῷ δοκοῦντος ἀγαθῶν εἰς ὑπερφίαν χαροῦμαι, ἢ καὶ πάντων φρονοῦμεν.

Παύλῳ πρεσβυτέρῳ. ναι.

Τὸ, πῶς ἄσομεν τὸν ᾠδὴν κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας, διπλοῦ μοι δοκεῖ ἔχειν τὴν ἑρμηνείαν μᾶλλον ἐπειδὴ μὴ ἐξεῖναι ἔξω τῆς Ἱερουσαλὴμ μήτε πάσχα ποιεῖν, μήτε τὰς ἄλλας ἑορτὰς· διὸ καὶ ἐγκαλοῦντό τινες, ὡς ἀναγνόντες ἔξω νόμον. ἔπειτα δὲ ἐπειδὴ καὶ ἔσβεσε αὐτῶν ἡ παῤῥησία ὑπὸ τῆς αἰχμαλωσίας. ἔφασκον, πῶς δυνάμεθα τὰ ὑπὲρ τῆς Αἰγύπτου, καὶ τῆς ἐρήμου, καὶ τῆς Παλαιστίνης γενομένα θαυμάσια, τάτε κατ' Αἰθιόπων, καὶ κατὰ Ἀσσυρίων, ὅτε καὶ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδες ἄνευ πολέμου καὶ μάχης ἀνῃρέθησαν, διηγήσασθαι, ἀπιστούμενοι δ' ὧν νῦν ἁλόντες ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἀναῤῥιπίζομεν. ἐπειδὴ γὰρ τὰ πράγματα ἀφῄρητο τῆς λόγων τῶν παῤῥησίας. ὠνειδίζοντο γὰρ ὡς μάτην αὐχοῦντες τὰς εὐεργεσίας, ἔργοις δ' ἐλεγχόμενοι, μονονουχὶ ἔλεγον, ὅσῳ καὶ οἱ παῖδες οἱ περὶ σὲ τῇ καμίνῳ. οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι στόμα, τυπτόμενον, ὃ δυνάμεθα παῤῥησιάσασθαι ὅτι τοῖς ἀρχαίοις συμνοσήμασιν, αἰχμὴν ὃ ὀ-

inuictámque potentiam obtinens ab omnibus laudetur beatúſque prędicetur, vt qui omnibus (vt quidem exiſtimentur) abunder: tamen & quid paulò antè, & quid aliquãto pòſt futurus ſit, animo voluere, ac non in contumeliam & inſolentiam efferri debet. Quòd ſi hæc omnia in vnum coire nequeũt (neque enim opibus prorſus voluptas quoque adiũcta eſt, bellis nimirum animorum oblectamento labem afferentibus: nec ſi animi iucunditas & diuitiæ in vnum concurrunt, ſecuritas accedet, quòd fortaſſe quiſpiam ex primariis viris maximáque dignitate prædituis tyrannidem meditetur. Vt plurimũ enim aut inteſtinæ inſidiæ oriuntur, aut externa bella excitantur) quid eſt, quamobrem ob vnum duntaxat ex iis quæ ſpeciem tantũ boni habent, in ſuperbiam ruimus, atque aduerſus omnes inſolefcimus?

Paulo Presbytero. 51.

Locus hic, Quomodo cantabimus cãticum Domini in terra aliena? duplici modo, mihi exponi poſſe videtur. Primũ enim ac præſertim, quia extra Hieroſolymitanã ciuitatem, nec Paſcha, nec alios feſtos dies celebrari fas erat. (vnde etiam quidam eo nomine in crimen vocabantur, quòd extra eam legem lectitaſſent:) Deinde quoniam ob captiuitatem libertas ipſorũ animíque fiducia extincta erat, dicebant, Quonam pacto miracula ea, quæ in Ægypto, & ſolitudine, ac Paleſtina contigerũt, quæq; etiam aduerſus Æthiopes & Aſſyrios edita ſunt (quo tempore centum octoginta quinque millia ſine pugna & dimicatione occubuerunt) commemorare poſſumus, cùm, propterea quòd nunc in captiuitate degamus, fidem vobis minimè faciamus? Quoniam enim aduerſæ eorum res loquendi libertatem ipſis eripiebant (probris enim afficiebantur, vt diuina beneficia fruſtrà iactantes, cùm rebus ipſis coarguerentur) ideò iiſdem penè verbis vtebantur, quibus tres illi pueri in fornace. Nõ eſt nobis os aperire. Hoc eſt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ob vetera decora & ornamenta fidenter ac liberè loqui nõ poſſumus. Probri atque ignominiæ nota ſeruis tuis inuſta eſt. Calamitas quippe verborum libertatem oppreſſit. Ob idque probris affecti, conſtanter ſilemus. Neque enim fidem nanciſcemur, triumphos canentes, cùm interim proſtrati atque abiecti ſimus, ac ſeruili iugo premamur.

Eſaiæ militi. 52.

Quamuis res tuæ ad voluntatem tuam fluant, ne tamen propterea, tanquam nihil vnquam mali perpeſſurus, in arrogantiam & ſuperbiam prorũpas, verùm illud tecum reputans, res in contrarium migtare atque commutari ſolere, fac modeſto animo ſis, nec vltra humanæ naturæ fines progrediaris. Vindex enim numinis vis, ea, quæ geruntur inſpicit: quæ quidem eos, qui ſe ſublimiores eſſe, quàm vt in ipſos vnquam animaduerteretur, exiſtimarant, per ea ipſa, quorum adminiculo pœnam ſe vitaturos eſſe putabant, ad ſupplicium induxit.

Lampetio Epiſcopo. 53.

Euangelium Lege multò præſtantius eſt. Lex enim benignitatem in eos duntaxat, qui eiuſdem nationis ſunt, concludit. Euangelium autem ad alienas etiam nationes eam porrigit. Illa item amicos charos habere iubet: hoc vt hoſtes etiam amemus, monet. Illa quippe, vt pueris, leges imponit: hoc autem, vt philoſophis, excellentia dogmata præſcribit. Atque illud eſt, quod, vt tibi exponerem, poſtulaſti, Legem mandatorum in doctrinis euacuans. Euacuauit enim, non euertendo, ſed in ſublimiori philoſophia eam includendo. Siquidẽ adulterij interdictio ſub eo præcepto maximè continetur, quod impudicis oculis mulierem intueri vetat. Atque item non occidere, ſub eo includitur, quo iraſci prohibemur.

Zoſimo Presbytero. 54.

Si nec ſenectute iam longè prouectus, neuδος ἐγενήθη τοῖς δούλοις σου. ἢ γὰρ συμφορὰ ἔσβεσε τὴν παῤῥησίαν. διὸ καὶ ὀνειδιζόμεθα, ἄφωνοι ὀφθαλμούμενοι. οὐ γὰρ πιστευθησόμεθα ἄδοντες μὴ τὰ τρόπαια, τεταπεινωμένοι δὲ καὶ δουλεύοντες.

Ησαΐᾳ σκηνίτῃ. νβ.

Μὴ, ἐπειδὴ χρυσοῦ σοι φέρεται τὰ πράγματα, εἰς ὑπερηφανίαν χωρήσῃς, ὡς οὐδὲν πεισόμενος δεινὸν, ἀλλ' ἐννοῶν ὅτι φιλεῖ εἰς τἀναντίον τὰ πράγματα μεταχωρεῖν, μέτριον ἔχε τὸ φρόνημα, καὶ μὴ ἔξω τῆς ἀνθρωπότητος ὅρων χωρεῖ δίκη γὰρ ἐφορᾷ τὰ δρώμενα, ἥτις τοὺς κρείττονας κολάσεως ἔστεθη ἠγνοηκότας, δι' ὧν ἐνόμισαν ὀφθεύγειν, ὀφθεῖσα τοῦτον εἰς τιμωρίαν ὑπηγάγετο.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. νγ.

Πολλὴ τῆς εὐαγγελίου πρὸς τὸν νόμον ἡ διαφορά. ὁ μὲν γὰρ νόμος εἰς τοὺς ὁμοφύλους μόνους συγκλείει τὴν φιλανθρωπίαν· τὸ δ' εὐαγγέλιον καὶ εἰς τοὺς ἀλλοφύλους ἐπεκτείνει· καὶ ὁ μὲν τοὺς φίλους ἀγαπᾶν προσκελεύεται· τὸ δὲ καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν προτρέπει. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὡς παιδίοις νομοθετεῖ· τοῦτο δὲ ὡς φιλοσόφοις δόγματα ὑφηγεῖται· καὶ τοῦτ' ἔστιν ὁ θέλησας μαθεῖν, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας κατεργάσῃ οὐκ ἀναιρέσεως, ἀλλὰ τῇ μείζονι φιλοσοφίᾳ ἐμπεριειληφώς. ὧν γὰρ μὴ ἰδεῖν ἀκολάστως, καὶ τὸ μὴ μοιχεύειν μᾶλλον ἐμπεριέχεται, ᾧ τῷ μὴ ὀργισθῆναι, καὶ τὸ μὴ φονεύειν ἐμπεριλαμβάνεται.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. νδ.

Εἰ οὐδὲ εἰς γῆρας βαθὺ ἐλήλακὼς, παλινῳδίαν ᾄδεις, πότε μετανοήσεις; ἀλλ' ἔδοξέ πως καὶ τοῦτο τῷ γήρᾳ, ὅσῳ ἐγγὺς τοῦ γῆς ἔρωτος· ὡς τοίνυν τῷ σώματος ἤδη εἰς γῆν λοιπὸν ἀναλυθησομένῳ, τῆς δὲ ψυχῆς ἐν τῇ ἀναστάσει μετὰ αὐτὸ πικροτάτας ὑποστησομένης τιμωρίας· διψᾷ γὰρ ἡ δίκη τὰς κατὰ τοῦ καταφρονησάντων αὐτῆς κολάσεις· γνωσιμάχησον· εἰ γὰρ καὶ χαμαὶ οὐκ ἔχεις αὐτάρκη τὰ τοσαῦτα θεραπεῦσαι τραύματα, ἀλλ' οὖν γε μικράν σοι τοῦτο παρέξεσι ἐν τοῖς δεινοῖς ἐκείνοις παραμυθίαν.

palinodiam canis, quãdo tandem ad meliorem mentem redibis? Moneat te ſaltem ſenectutis vocabulũ, quod πρὸς τὸ γῆς ἔρως, hoc eſt à terræ amore, ductum eſt. Quamobrem vt corpore iam iámque in terram delapſuro, atque anima in reſurrectione acerbiſſimas cum eo pœnas ſubitura (vis enim illa vltrix eorum, à quibus contempta eſt, cruciatus γνωσιμάχησον, reſipiſce. Quãuis enim ad curanda tot vulnera haud ſatis temporis habeas, at hoc tamen non exiguam malis illis conſolationem tibi afferre queat.

Παύλῳ. νε.

Οὐμενοῦν σε μὴ ἠπατῆσθαι, ἀλλ' οἶκόθεν σοφίσασθαι τὴν ἀλήθειαν βεβλῆσθαι. εἰ δ' ὅπως ἀπατηθεὶς δι' ἁμαρτίας τῆς ἀληθείας, μαθὼν παλινῳδίαν ᾆσον. ὁ γὰρ ἀδελφὸς ὁ σὸς αἰτίαν εὔλογον εἶπεν, ἀλλ' ἃ πρόφασιν σκηψάμενος ἐγνωσιμάχησε.

Τοῦ Δωροθέου παισίν. νς.

Εἰ καὶ ὥρμησεν ἐφ' ὑμᾶς ὁ ἀντίδικος, ὡς ἁρπάσων ἐξ ὑπερορμῆς ἃ κατεσπούδασεν, ἀλοὺς δὲ, τῆς μὲν νίκης διήμαρτεν, ἡττᾶτο δὲ κῆμα ἀνείληφεν· ἀλλ' ὑμεῖς αἰδέσθητε τὸν ὑπὲρ τῆς ἡττῆς νόμον, ἵνα ἡ βεβαιοτέρα ὑμῖν ἡ νίκη, καὶ τὸ κλέος ἀοίδιμον γένηται.

Ισιδώρῳ σχολαστικῷ. νζ.

Συντομία ἀληθὴς μετὰ σαφηνείας, οὐχ ἡ τῆς ἀποδείξεων παραλείψεως, ἀλλ' ἡ τῆς μηδὲν τῷ προκειμένῳ συμβαλλομένων παραιτήσεως. ὥστε γὰρ τὰ ἔξωθεν ἐπιθέσεως παρέλκον τιθέναι, ὅπως ἀναγκαῖον μηδὲν τῇ σύστασιν προσλιμπάνειν. μὴ τοίνυν μηδ' αὐτὸς, εἰ ἀγωνιστικὸς καὶ ἀποδεικτικὸς ἐμπέσοι λόγος, αὐτῷ τὸ μῆκος ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπει, ὅπη σαφηνίσαι ἄλλως οὐχ

palinodiam canis, quãdo tandem ad meliorem mentem redibis? Moneat te ſaltem ſenectutis vocabulũ, quod πρὸς τὸ γῆς ἔρως, hoc eſt à terræ amore, ductum eſt. Quamobrem vt corpore iam iámque in terram delapſuro, atque anima in reſurrectione acerbiſſimas cum eo pœnas ſubitura (vis enim illa vltrix eorum, à quibus contempta eſt, cruciatus γνωσιμάχησον, reſipiſce. Quãuis enim ad curanda tot vulnera haud ſatis temporis habeas, at hoc tamen non exiguam malis illis conſolationem tibi afferre queat.

Paulo. 55.

Minimè quidem puto te deceptum fuiſſe, verùm de induſtria fucum veritati facere voluiſſe. Quòd ſi verè deceptus à veritate aberraſti, re cognita palinodiam cane. Tuus enim frater, honeſta & rationi conſentanea cauſa commemorata, ac non ſimulato prætextu, meliorem mentem induit.

Dorothei filiis. 56.

Et ſi aduerſarius veſter impetum in vos fecit, tanquam per incurſionem vos ſuperaturus atque in poteſtatem redacturus eſſet, ipſe autem captus ac profligatus, à victoria quidem excidit, ſupplicis autẽ ſpeciem atque habitum ſuſcepit: at vos tamen lex de ſupplicibus lata commoueat. Sic enim & firmior vobis victoria, & luculentior gloria futura eſt.

Iſidoro Scholaſtico. 57.

Vera breuitas cum perſpicuitate coniuncta, non in argumentorum prætermiſſione, ſed in earum rerum, quæ ad inſtitutam materiam nihil opis conferunt, reiectione ſita eſt. Vt enim ea, quæ ab orationis argumento aliena ſunt, ponere ſuperuacaneum eſt: ita etiam eorum, quæ ad ipſius confirmationem aliquid momenti afferunt, nihil omittere neceſſe eſt. Quocirca ne tu quoque, ſi in pugnacem, atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

in argutatricem orationē incidas prolixitatem accuſes: verùm illud cogita non aliter eam, id quod quærebatur, perſpicuè declarare potuiſſe, niſi longo verborum ambitu vteretur. Nam ſi affirmandū duntaxat & pronunciandum ſit, breuis ſanè atque compendioſa ſit oratio. Si autem probandum & demonſtrandū, tum verò, vt in longum quidem extendatur, omnem autem redundantiam, atque earundem rerum repetitionem fugiat, neceſſe eſt.

οἷόν τε ἦν τὸ ζητούμενον, εἰ μὴ πολλῆ τῇ δεξιότητι ἐχρήσατο. εἰ μὲν γὰρ ἀποφήνασθαι προκείτο, συμβουλὴ ἂν ἦν ὁ λόγος. εἰ δὲ ἀποδεῖξαι, ἀνάγκη καὶ εἰς μῆκος μὲν ἐκταθῆναι. πᾶσαν δὲ περιττότητα, καὶ ταυτολογίαν διαφυγεῖν.

Apollonio Epiſcopo. 58.

Si humanas affectiones (quodquidem dictu quoque nefas eſt) per omnia ſequatur is, qui diuinam generationem deſcribit, hæc ad eum verba habere æquum fuerit. Si circa partum affectionem fingis: & ego item circa creationem. Neque enim id quod creatur (ſi hominum imbecillitatem ſequar) ſine affectione creatur. Sin autem, vt diuinitati magis conſentaneum eſt, ea, quæ ipſius naturę congruunt, accipiat, quę autem abſurda & inconcinna ſunt, tranſiliat, illud cogitare debet, quòd vt mortalis cum affectione gignit, ita cōtrà immortalis ſine affectione ac libidinum ſenſu, nō ſecus videlicet atque ille cum labore aliquid creat, hic autem citra laborem. Hæc enim diuinus quoque Paulus animo complectens, ac, velut diuino numine inſtinctus, terrena omnia exempla ſuperans, ſplendorem gloriæ, ac figuram paternæ ſubſtantiæ Filium eſſe ſtatuit, per prius nimirum coæternitatem, per poſterius autē exemplum ipſius ſubſtantiam ſignificans.

Ἀπολλωνίῳ Ἐπισκόπῳ. νη.

Εἰ μὲν τοῖς ἀνθρωπίνοις πάθεσιν, ὅπερ οὐδ' εἰπεῖν θέμις κατὰ πάντα ἕψοιτο. ὁ τὴν θείαν γένησιν ὑποχεάφων, ἀκούσαι ἂν εἴη δίκαιος. ὅπου εἰ σοί πάθος πλατύνεται περὶ τὸν τόκον, καμοὶ περὶ τὴν κύησιν. ἃ γὰρ τὸ κτίζομενον, εἰ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀκολουθοῖμεν ἀσθενείᾳ, ἀπαθῶς οἶδα κτιζόμενον. εἰ δὲ θεοπρεπέστερον τὰ μὴ περίπονα καταδέξοιτο. τὰ δὲ ἀπὸ πνεύματος πεπνευσμένα ἐννοῆσαι ὀφείλει, ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐμπαθῶς γεννᾷ, ὁ ἀγαθὸς ἀπαθῶς. ὥσπερ οὖν καὶ κλίζων ὁ μὲν μετὰ πόνου, ὁ δὲ ἀμογητὶ κλίζει ταῦτα γὰρ ἐνόησας, καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, καὶ ὥσπερ ἔνθους γενόμενος πάντα τὰ γῆϊα παραδείγματα ὑπερβαίνων ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τῆς πατρικῆς, τὸν υἱὸν εἶναι ὡρίσατο. διὰ μὲν τοῦ πρώτου τὸ συναΐδιον. διὰ δὲ τοῦ δευτέρου παραδείγματος, τὸ εἰκονοστατον τῶν μειόνων.

Apollonio Epiſcopo. 58.

Si humanas affectiones (quodquidem dictu quoque nefas eſt) per omnia ſequatur is, qui diuinam generationem deſcribit, hæc ad eum verba habere æquum fuerit. Si circa partum affectionem fingis: & ego item circa creationem. Neque enim id quod creatur (ſi hominum imbecillitatem ſequar) ſine affectione creatur. Sin autem, vt diuinitati magis conſentaneum eſt, ea, quæ ipſius naturę congruunt, accipiat, quę autem abſurda & inconcinna ſunt, tranſiliat, illud cogitare debet, quòd vt mortalis cum affectione gignit, ita cōtrà immortalis ſine affectione ac libidinum ſenſu, nō ſecus videlicet atque ille cum labore aliquid creat, hic autem citra laborem. Hæc enim diuinus quoque Paulus animo complectens, ac, velut diuino numine inſtinctus, terrena omnia exempla ſuperans, ſplendorem gloriæ, ac figuram paternæ ſubſtantiæ Filium eſſe ſtatuit, per prius nimirum coæternitatem, per poſterius autē exemplum ipſius ſubſtantiam ſignificans.

Zoſimo Presbytero. 59.

Quibus iam oculis animos tuos (ſi tamen amicos vllos habes) aſpicies, qui homini de te bene merito atque amico inſidias comparaſti? Nam ille, vt audiui, ſecuriori animo tecum verſabatur: quòd nihil ſe ab te ex inſidiis perpeſſurum exiſtimaret, vt qui huius rei certiſſimum pignus ſibi habere videretur, beneuolentiam ac

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. νθ.

Ποίοις ὀφθαλμοῖς εἰς τὸς φίλους ἔπι τὸς σαυτὸ εἶγ' ἔχεις φίλους βλέψεις, ἀνθρώπῳ εὐεργέτῃ καὶ φίλῳ ἐπιβεβλεύσας. ὁ μὲν γὰρ ἀδείσειν ὡς ἐπυθόμην, σωὴ ἀναμφισβήτητον ἐνεχύρου ὁμόμνος ἔχειν, τὸ μηδὲν ἂν ἐξ ἐπιβουλῆς παθεῖν τὸ τῆς εὐνοίας, καὶ τὸ τῆς εὐεργεσίας μέγεθος. αὐ δὲ ἢ αὐτὸς τὸς

θῆρας τῇ ἀγριότητι, καὶ τῷ ὠμότητι νενικηκας. εἰσὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς οἱ καὶ τοῖς εὐεργέταις χάριν ἴσασι, καὶ ἐναβρύνῃ τῷ κακῷ. πότε οὐ σήμερον λοιπὸν καταπονίζων τὴν σαυτῆ ψυχὴν τῷ φιλεῖσθαι κάτω διηνεκῶς ἀνάγκην αὐτῇ ἐπιτιθεὶς.

beneficij in te collati magnitudinem. Tu verò ipſas quoque feras immanitate atque crudelitate ſuperaſti (ſunt enim inter eas, quæ bene de ſe meritis gratiam habere ſciant:) atque etiam ob huiuſmodi ſcelus gloriaris. Ecquando igitur animam mergere deſines, cui hanc perpetuò neceſſitatem affers, vt in præceps feratur.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ξ.

Ὁ τὴν εὐκαιρίαν τῶν πραγμάτων προϊδόμενος, τὴν τ' καλῶν ἀπτεσεῖται ὠφελειᾶν. τίς γὰρ γεωργὸν ἀποδέξοιτο, παρὸν ἀρουν καὶ σπείρειν, ἵν' εὔσταχυν ἔχῃ τὸ λήϊον, ἀργοῦντα, καὶ χυραυλοῦντα. τίς δ' ἀμπελουργὸν ἐξὸν θεραπεύειν τὴν ἄμπελον, ἵν' εὐκάρυλος αὐτῶν ἔχοι, καὶ πλέων μεζόνων τοῖς ἑτέρων ἐφεδρεύοντα πόνοις. τίς δὲ πλωτῆρα, δέον εὐκαίρως πλεῖν, ἵνα τὴν ἐμπορίαν αὐξήσῃ, ἐν λιμέσι μένοντα, καὶ ἐν καπηλίοις καλινδούμενον; οὐδεὶς δή πω. εἰ τοίνυν ταῦτ' ἔχει, τίς ἀποδέξοιτο χειριστὴν, ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων τὰς στεφάνους ἀπιζητοῦντα. τὰ μὲν γὰρ τῇδε, ἀγώνων ὄβι καὶ στεφάνων ὑπόθεσις. τὰ δὲ ἐκεῖ, γεωῶν καὶ πιμῶν. μὴ τοίνυν τὴν εὐκαιρίαν τῶν πραγμάτων προδῶμεν, ἵνα μὴ ἐκεῖ ἀνόητα μεταμεληθῶμεν.

Qui rerum opportunitatem prodiderit, cōmoda minimè aſſequetur. Ecquis enim agricolam probet, qui, cùm arandi ac ſerendi tempus ſit, vt poſtea vberē ſegetem habeat, otio & inertia torpet, ac pro foribus deſidet? Quis vinitorem, qui, cùm vitem colere liceat, vt eam vuis abundantē, ac temulentum torcular habeat, aliorum laboribus inſidias ſtruit? Quis denique nautam, qui cùm opportuna tempeſtate nauigare debeat, vt maiorem quæſtum faciat, in portu manet, atque in cauponis volutatur? Nemo profectò. Cùm igitur hæc ita ſe habeant, quis Chriſtianū hunc probet, qui certaminum tempore coronas requirit? Res enim huius vitæ, certaminum ac non coronarum, materiam præbent: res autem futuræ, honorum & præmiorum. Quocirca rerum occaſionem & commoditatem ne prodamus: ne alioqui in futura vita inutili pœnitentia afficiamur.

Μάρωνι Παλλαδίῳ Ζωσίμῳ. Εὐσταθίῳ. ξα.

Πολλοὶ τῶν παρ' ἕλλησι δόξης μόνης ἁλιποινα μθρων, μηδὲν ὅτως προσδοκήσαντες μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀποδημίαν. μᾶλλον δὲ καταγνόντες τῆς κακίας, καὶ τὸ μηδὲν εἶναι νομίζαντες τὰ βιωτικὰ πράγματα, ἀρετῇ ἀσκήσαντες, ἀοιδίμοι γεγόνασι. καὶ ἐν τοῖς ἀπάντων στεφέρονται στόμασιν. ὑμεῖς δὲ δι' ἣν αἰτίαν ὅτε δόξης ἕνεκεν, ὅτε κρίσεως, ὅτε ὠφελήσεως, ὅτ' ἀμοιβῆς, ὅτ' ἄλλου τοῦ τῶν σφόδρα ἀναλήπτως διακειμθνους εἰς

Maroni, Palladio, Zoſimo, Euſtathio. 61.

Ethnicorum multi ſolius gloriæ cupiditate ducti (fortaſſe quòd poſt diſceſſum ex hac vita nihil expectarent: vel potiùs, quòd vitium cōdemnarent, ac res etiam huiuſce vitæ nihil æſtimarent) virtutē coluerunt, hincque clari & celebres exiterunt, atque omnium ore circunferuntur. Vos autem, quam ob cauſam nec ob gloriam, nec ob iudicium, nec ob famam & exiſtimationem, nec ob præmium, nec denique ob aliud quicquam ex his, quæ perditos etiā ac profligatos homines ad boni aliquid fa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciendum adigunt, vt à vitio abſtineatis adduci poteſtis, magnopere miror.

Athanaſio Presbytero. 62.

Palinodiam, vt dici ſolet, cano. A ſcopo enim, aut, vt veriùs loquar, à ſententia aberraui: qnippe qui haud talem te inuenerim, qualem eum eſſe crederem, laudibus afficere conabar. Hoc autem non meũ crimẽ eſt, ſed tuæ mutationis, quæ in peiora ſtudia deflexit. Nam ipſe quidem, quoniam laudantibus fidem habeo, & iis, qui laudantur, faueo (propenſionẽ enim quandam ad bonum atque honeſtum habeo.) Idcirco adductus ſum vt iis, qui te laudibus extulerunt, fidem arrogarem. Cupio quippe omnes ita ſe gerere, vt laudem cõſequantur. Tu verò commutata vitæ ratione teipſum, non me coarguiſti. Verùm ſi de tua ſalute deſperarem, non hæc ſcriberem. Quoniam autem optimam mutationem expecto, idcirco ſcribo, téque moneo, vt ad veterem virtutẽ teipſum referas.

Theopompo. 63.

Diuinæ naturæ nihil æquè propriũ eſt, atque æternitas. Quare qui Filium poſtetiorem Patre, ex quo ſempiternè effulſit, inducit, hic illud ipſum quod ſubſtantiam illam ab omni labe puriſſimam inſignit, quantum in ipſo eſt, euertit. Nam & numero & tẽpore ſublimior eſt: neque ante, & pòſt, nec primum ac ſecundum admittit. Etenim vt aliis omnibus, ita etiam his nominibus, quibus res conditæ tanquam notis quibuſdam exprimuntur, nullus ad eam aditus patet.

Paulo. 64.

Te quidem prudenti conſilio vtentem, conſultò, vt Chæremonis flagitium in obſcuro lateret, poteſtatem ipſi feciſſe intellexi. At optimus ille vir, ab Ammonio quidem exauthoratus, ab Euſebio autẽ haud

τὸ ποιῆσαι τί χρὴν ἐκβιαζομένων, προτρέπεσθε ἀποστῆναι τῆς κακίας λιαν τεθαύμακα.

Ἀθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. ξβ.

Ἄδω τῷ καλυμβίῳ παλινῳδίαν. ἥμαρτον γὰρ σκοποῦ. ἢ τοιγε ἀληθέστερον εἰπεῖν, γνώμης, μὴ εὑρὼν σε τοιοῦτον οἷον νομίζων ἐγκωμιάζειν ἐπεχείρουν. τοῦτο δὲ οὐκ ἐμὸν, ἀλλὰ τῆς σῆς μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τὰ χείρω γενομένης ἔγκλημα. ἐγὼ μὲν γὰρ ἐπειδήπερ καὶ πιστεύω τοῖς ἐγκωμιάζουσι, καὶ τοὺς ἐπαινουμένους συγχαίρω. ἔχω γάρ τινα ῥοπὴν πρὸς τὸ καλόν. πεπίστευκα τοίνυν τοῖς σε ἐπαινέσασι. βούλομαι γὰρ πάντας εὐδοκίμους εἶναι. αὐτὸς δὲ μεταβληθεὶς σαυτὸν οὐκ ἐμὲ ἤλεγξας. ἀλλ' εἰ μὴ ἀπέγνωσαν, οὐκ ἂν ταῦτ' ἔγραφον. ἐπειδὴ δὲ ἀρίστην μεταβολὴν προσδοκῶ, καὶ γράφω, καὶ προτρέπω, ὥστε εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀρετὴν σαυτὸν ἐπαναγαγεῖν.

Θεοπόμπῳ. ξγ.

Οὐδέν ἐστιν οὕτω τῆς θείας φύσεως ἴδιον, ὡς τὸ ἀΐδιον. ὁ τοίνυν μεταγενέστερον τὸν υἱὸν λέγων τοῦ πατρὸς, ἐξ οὗ ἀπαρχῆς ἐξέλαμψεν ὅτος αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀκηράτου οὐσίας. τοῦτο αὐτῆς μέρος, ἀναιρεῖ. καὶ ἀριθμοῦ γὰρ καὶ χρόνου ἐστὶν ἀνωτέρα. καὶ τῷ πρὸ, καὶ μετὰ, οὐκ ἀνέχεται, οὐδὲ τὸ πρῶτον, καὶ δεύτερον προσίεται. ἀπρόσιτος γάρ ἐστιν ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, καὶ τούτοις τοῖς ὀνόμασι, δι' ὧν τὰ κτίσματα χαρακτηρίζεται.

Παύλῳ. ξδ.

Ἐπῃνήμην ὡς σὺ μὲν σοφῶς ποιῶν, ἐκὼν δέδυκας τὸ λαθεῖν ἐζητηκὼς. ὁ δὲ βέλτιστος Χαιρήμων ἐπὶ τοῦ Ἀμμωνίου μὲν κεκαθαρμένος. πρὸς δὲ Εὐσεβίου οὐκ οἶδ' ὅπως χειροτονηθείς, ἀνίζας μὴ πεφᾶσθαι

φαρᾶσθαι οὐκ ἠρυθρίασεν. ἀλλὰ καὶ φλυαρίαις τὸν σὸν ἠμείψατο φιλοσοφίαν. μὴ τοίνυν δυσχεράνῃς, εἰ ἄνθρωπος μήτ' ἀρετῆς φροντίζων, μήτε φόβον θεῖον ἐν στέρνοις ἔχων, κατὰ τῆς σῆς ἐπιεικείας ὠπλίσατ' γλῶτταν. ἀλλὰ προσδόκα καὶ ὑπὲρ τούτου στέφανον.

Νείλῳ Διακόνῳ. ξε.

Ἡ ἀλήθεια πάσας τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας κοσμεῖ. εἰ δ' αὐτὴ ἀπεῖη, ὑδρμίαν ἔχουσι κοσμιότητος ὥραν. φιλοσοφία μὲν γὰρ ἡ παρ' ἕλλησι τὴν ἀλήθειαν ἐπαγγελλομένη ζητεῖν, ταύτης ἐκπέπτωκε. ῥητορικὴ δὲ δεινότητος καὶ ἀβρότητος μόνον φροντίζει. γραμματικὴ δὲ τὴν τῶν λόγων ἐμπειρίαν διδάσκειν αὐχεῖ. εἰ μὲν οὖν αὗται τῇ ἀληθείᾳ καλλωπίζονται, πολιταὶ ὀφείλουσιν εἶναι τοῖς ἐχέφροσιν. εἰ δὲ κατ' αὐτὸ ὁπλίζοιντο, ἀπαμάζεσθαί εἰσι δίκαιοι.

Τῷ αὐτῷ. ξς.

Οὐκ ἔστιν ἄλογος ὁ εὐαγγελικὸς χρησμὸς, ἀλλὰ νοῦ καὶ λογισμοῦ μεστός. μεγάλου γὰρ καὶ δικαίου τὸ ὄντος τῶ κρατεῖν ἐπιθυμίας, μεῖζόν ἐστι τὸ προνοεῖν ὅπως μὴ ἁλοίη τῇ νόσῳ. τοῦτο ὁρῶν αὐτὸ κατασκευάζων ὁ Χριστὸς ἔφη, Πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτοῦ. οὐ τὸν οὐκ παρόδῳ ἰδόντα ἐξαίφνης ἐφεκότα, καὶ πρωθέντα, καὶ ἐξελκύσαντα τὸ βέλος, καὶ τὸ τραῦμα θεραπεύσαντα μοιχὸν ὑπεφαίνων. οὐ γὰρ εἶπεν, ὁ θεασάμενος, ἀλλ' ὁ θεάμενος, ὁ οὐ προενθυμήσεως τὸ πάθος ὑπαπασάμενος, καὶ παρ' ἑαυτῷ πέφων καὶ συνεχῶς φοιτῶν πρὸς τὸ θεαθῆναι, καὶ περιεργαζόμενος κάλλος ἀλλότριον, καὶ ἁφὰς τῆς συνεχοῦς θέας

ſcio quonam pacto ordinatus, ſe minimè deprehenſum eſſe arbitratus, non modò non erubuit, ſed etiam ſcitum tuum ac ſapiens conſiliũ nugacibus verbis remuneratus eſt. Tu verò ne hoc indigno atque acerbo animo feras, hominẽ nec vllam virtutis curam gerentẽ, nec Dei metũ in prę cordiis cõditum habentem, linguã aduerſus tuam lenitatẽ ac facilitatẽ armaſſe. Verùm hoc quoque nomine coronã expecta.

Nilo Diacono. 64.

Veritas omnibus artibus & diſciplinis ornamentum affert: quæ ſi abſit, omni ornatu, & elegantia carent. Ethnicorũ enim philoſophia, cùm ſe veritatẽ quærere profiteatur, ab ea excidit. Rhetorica autem eloquentiam duntaxat ac verborum delicias curat. Grammatica denique ſermonum peritiam ſe traditurã iactat. Quocirca ſi hæ veritate coornentur, prudentibus viris charæ eſſe debent. Si autem aduerſus eam arma capiant, optimo iure contemnendæ ſunt.

Eidem. 65.

Euangelicum oraculũ haudquaquam ratione caret, verùm mente ac prudentia plenum eſt. Nam cùm magnum, vt reuera eſt, eſſe videatur cupiditati imperare, maius ac præclarius eſt prouidere ne quis hoc morbo corripiatur. Hoc igitur ipſum moliens Chriſtus his verbis vſus eſt, Qui cunque videt mulierem ad concupiſcendum, iam mœchatus eſt in corde ſuo. Quibus verbis non eum qui obiter ac repentè eam vidit, ac vulnere affectus, ac telum ſtatim extraxit, vulnúſque curauit, adulterum eſſe pronunciat. Non enim dixit, Qui vidit, ſed, Qui videt, hoc eſt qui ex antecedẽte cogitatione morbum attraxit, & apud ſe nutrit, atque ad eã, quã aſpexit, itenditem commeat, alienámque pulchritudinem curioſè perſcrutatur, ac per continuũ aſpectum voluptatẽ quodammodo

Universidad de Deusto
Biblioteca

carpit. Enimuerò tu quidē tutò rebus tuis consulens, oraculum istud meritò pertimescis: atque, vt ipsum tibi exponam, rogas, iisque diffidis, qui eo stuporis atque amentiæ procedunt, vt negent aspectum, ei, qui cernit, detrimenti quicquā importare. Ego autem, vt te hoc nomine laudo, quòd salutis tuæ curam geras, ita de illis hoc dico, præstantiorem esse securitatem, quàm periculosam contentionē, piúmque & æquissimum esse, diuinas leges propriis rationibus antiquiores habere. Quid si quis mihi obtemperandū non putat, Prouerbiorum authorem saltem audiat, qui ante oraculum Euangelicum his verbis vsus est: Ne oculum tuum in ipsam defigas, verùm statim auola, nec moram vllam in eo loco trahe. Et item Scriptorem omni virtutis genere cumulatum, nunc quidem dicentem, In pulchritudine mulieris multi seducti sunt: nunc autem, Ne condiscas alienam pulchritudinem. Non dixit, Ne spectes (potest enim id casu ac fortuitò accidere) sed, Ne condiscas, meditatam videlicet considerationē, & curiosum aspectum, atque cum cupiditate coniunctam contemplationem de medio tollens. Amicitia enim, inquit, hinc tanquā ignis exardescit: hoc est, obscœnus amor hinc oritur. Quin externis etiam hominibus, quibus hæc synceritas haud admodum curæ fuit, hoc & consentaneum, & verum esse visum est. Ac Socrates quoque (nam eorū etiam dicta commemorabo, quoniam ad pudicitiam & castitatē incitant) cùm quēdam formoso adolescenti osculum figentem conspexisset, Hic, inquit, facilè gladiatorum cuspidibus innararet, atque in ignem insiliret, qui scilicet tantū in seipso incendium per osculum excitare minimè dubitarit. Diogenes item adolescentem lasciuiùs, quàm virum deceret, ornatum conspicatus, hæc ad eum verba habuit: Si ad viros te confers miser es, si ad mulieres iniquus. Etenim per nimium ornandi corporis studium, viri quidem fœminas, fœminæ autem & cinædi viros captant. Sed & Agesilaus puerum egregia forma, quem πρόπου πιὰ τῆς ἡδονῆς ἀπολαίων. σὺ μὲν ὃν ἀσφαλῶς τὰ κατὰ σαυτὸν οἰκονομῶν εἰκότως φεύξεις τὸ ζημιοῦν, καὶ ἐρμηνευτήν σοι τοῦ Δαμαλέως, ὃ ἀπιστεῖς τοῖς εἰς τοσοῦτον ἥκουσιν ἀναισθησίας, ὡς λέγειν ὅτι οὐδὲν ἡ θέα βλάπτει τὸν ὁρῶντα. ἐγὼ δέ σε μὲν ἀποδέχομαι φρονίζοντα τῆς οἰκείας σωτηρίας. δεῖ δὲ ἐκείνων φημὶ, ὅπου χρείττων ἀσφάλεια φιλοπμίας ὑπισφαλοῦς. καὶ τὸ τοὺς θείους ζημιοῦς τοῦ οἰκείων λογισμῶν τοῦ σπουδαιότερος ἄγειν, καὶ εὐαγὲς, καὶ δικαιότατον. εἰ δέ τις ἔτι πείθεται, ἀκουέτω τῶν παροιμιῶν τοῦ τὸ εὐαγγελικοῦ ζημιοῦντος, Μὴ ἐπιθύμησης, τὸ σὸν ὄμμα μὴ δῷς αὐτῷ, ἀλλὰ ὑποπτήδησον, μὴ ἐγκρυφίσῃς ἐν τῷ τόπῳ, ἐν τῷ τῆς παραρρύσεως συγγραφέως. ποτὲ μὲν λέγοντος, Ἐν κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν. ποτὲ δὲ, Μὴ καταμάθῃς κάλλος ἀλλότριον. οὐκ εἶπε μὴ ἴδῃς. συμβαίνει γὰρ ἀπὸ ταυτομάτου γίνεσθαι τοῦτο, ἀλλὰ μὴ καταμάθῃς, τοῦ ἐκ μελέτης καταλήψεως, τοῦ φιλέργου ὄψεως, ἢ μετ' ἐπιθυμίας θεωρίας ἀναιρῶν. φιλία γάρ φησιν ἐκ τούτου ὡς πῦρ ἀναφλέγεται. τοιοῦτον ἔρως ἀφρὸς ἐκ τούτου πίπτων, καὶ τοῖς ἔξωθεν δὲ ἀνθρώποις μὴ πάνυ ταύτης τῆς ἀκριβείας περφρονητικῶς. τοῦτο καὶ εἰκὸς καὶ ἀληθὲς ἔδοξεν εἶναι, ὃ Σωκράτης δὲ λέξω γὰρ καὶ τὰ ἐκείνων, ἐπειδὴ τοῦς σωφρονισμοῦ ἀλείφει, ἰδών ποτε φιλήσαντά νέον εὔμορφον. ἔτος, ἔφη, ῥᾳδίως ἂν εἰς μαχαίρας κυβιστήσειεν, καὶ εἰς πῦρ ἅλοιτο, ὁ τοσαυτὶ δηλονότι τολμήσας ἐν ἑαυτῷ, ἀνάψαι διὰ τοῦ φιλήματος τὸ πυρόν. Διογένης δ' ἰδὼν μειράκιον ἀσελγέστερον ἢ κατ' ἄνδρα κεκοσμημένον, ἔφη, εἰ μὲν τοῖς ἀνδράσι, ἀτυχεῖς. εἰ δὲ τοῖς γυναιξὶ, ἀδικεῖς. ὑπῆρξε γὰρ διὰ τὸ καλλωπισμοῦ οἱ μὲν ἄνδρες τὰς γυναῖκας, αἱ δὲ γυναῖκες, καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι. Ἰδὼς ἄνδρας. Ἀγησίλαος δὲ παῖδα εὔμορφον, ὃ ἤθελε βυλόμενον αὐτὸν φιλῆσαι διεκώλυεν. Ἀλέξανδρος δὲ ὃ δὲ ἰδεῖν τὴν Δαρείου ὑπέμεινεν. αἰσχρὸν νομίζας τὸς ἄνδρας ἑλόντα γυναικὶ ἡττηθῆναι. εἰ δὲ μὴ μόνον ἑλλήνικοῖς, ἀλλὰ καὶ βαρβαρικοῖς χρὴ παραδείγμασι χρήσασθαι, ὃ δὲ τοῦτο ποιήσω παράπτωμα. Κῦρος οὖν ὁ πρῶτος βασιλεὺς ὃ δὲ ἰδεῖν τὴν Πάνθειαν ἀφορισθῆσαν αὐτῷ. ὃ ἀμήχανόν τι κάλλος ἔχειν μαρτυρούμενον ἐτόλμησεν. ἀλλὰ καὶ τῷ ὁρᾶν σιωπῶς καὶ μηδὲν λέγοντι πάσχειν δεινὸν, παρήνει, μὴ σιωπῶς εἰς αὖθις ὀργήν. τὸ μὲν γὰρ πῦρ, φησι, τοὺς ἐγγὺς ὄντας καταφλέγει. τὸ δὲ κάλλος, καὶ τοὺς πόρρω ἐξῶτας, καὶ οὐκ ἐψεύσατο. ἐάλω γὰρ ἐκεῖνος ὁ κρείττων εἶναι φήσας τῆς ἡδονῆς, ὃ ἐπειδὴ πείθειν οὐκ ἠδύνατο. σώφρων γὰρ ἦν ἐκείνη, βίαι αὐτὴ ἐπάξειν ἠπείλησεν, ἕως ἐκείνη τῷ Κύρῳ ἐμιλύσειν, ὅτις συγγνώς ὅτι ἀμάχῳ θηρίῳ συγκατειργμένος, ἔπαθεν ὅσῳ ἔπαθεν. ἐδήλωσε τῷ μηδὲν ἐκ τῆς θέας βλάπτεσθαι ἀλαζονευσάμενος. εἰ μὲν πείθεις τὴν γυναῖκα, καὶ δή. εἰ δὲ βιάζῃ, ὃ συγχωρῶ. εἰ τοίνυν, καὶ ὁ εὐαγγελικὸς ζημιοῦς, ὃ ὁ τὴν παροιμιῶν συγγραφεὺς, ὁ τὴν σοφίαν συλλέξας, καὶ τὰ ἑλληνικὰ ὃ βαρβαρικὰ παράδειγματα εἰς τοῦτο συμβαίνουσι, φυλακτέον παντὶ σθένει. καὶ χαλινωτέον τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀφεκτέον τῆς θείργης, ὃ ἀκολάστῳ θέᾳ, ὡς τ' χαλεπῶν χαθαπομένης. μεγίστη γὰρ ἐκ ταύτης εἰς τὴν ψυχὴν εἰσρεῖ κακία. τὰ γὰρ καίρια αὐτῆς προκαταχοῦσα, καὶ τὸν λογισμὸν ἐξελάσασα ὅλην αὐτὴν τοῦ πάθους εἶναι ποιεῖ.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ξζ.

Πυθόμενος ὅτι δέον σε προσδραμεῖν τῇ μετανοίᾳ, δέον αἰτῆσαι συγγνώμην

amabat, cùm ipsum osculari vellet, inhibuit. Alexander verò Darij vxorem ne intueri quidē sustinuit: quòd turpe esse censeret, eum, qui viros superasset, à fœminis vinci. Quòd si non modò Græcorum, sed etiam Barbarorum exemplis vtendum est, ne hoc quidem facere detrectabo. Cyrus igitur Persarum rex, Pantheam, quę ipsi assignata fuerat, atque incredibili quadam pulchritudine prædita esse ferebatur, ne conspicere quidem ausus est. Quinetiam eū, qui ipsam assiduè cernebat, nec se vllo propterea libidinis motu agitari dicebat, vt ne eam assiduè perspiceret, admonebat. Ignis enim, inquiebat, eos duntaxat, qui propiùs ad eum accedunt, exurit: pulchritudo autē eos etiā, qui procul remoti sunt. Nec verò hac in re mentitus est. Nam ille, qui voluptate superiorē se esse prædicarat, captus est. Ac quia eā nulla oratione permouere poterat (pudicitię enim laude præstabat) vim se ipsi allaturum esse denunciauit, quo ad illa tandē de hac re Cyrum certiorem fecit. Qui cùm intelligeret, eū, propterea quòd cū ciusmodi fera, cui nullæ vires pares esse queant, inclusus extitisset, in hanc fraudem incidisse, ipsi, qui se nullo ex aspectu detrimēto affici nimis insolenter gloriabatur, hæc significauit: Si mulieri, quod cupis, persuades, per me id licet. Si autem vim adhibes, id minimè patiar. Cùm igitur & Euangelicum oraculū, & Prouerbiorum author, & qui Sapientiæ librum condidit, & tam Græca, quàm Persica exempla in hoc conueniant, omnibus viribus oculos custodire, ac velut inuicto fræno coërcere oportet, atque à curioso & impudico cōspectu, vt intimas animi partes perstringente, sese abstinere. Maxima enim ex ea in animum improbitas influit. Nam cùm ipsius arcem occuparit, ac rationem expulerit, totam eam libidini addictam ac mancipatam reddit.

Zosimo Presbytero. 67.

Posteaquàm intellexi te, pro eo quòd ad pœnitentiam accurrere, ac scelerum tuorū

Universidad de Deusto
Biblioteca

veniam petere oportebat, in pristina adhuc studia & flagitia maiori adhuc animi conatu & contentione incumbere, iisque inhærere, id videlicet summo studio agentem, vt priora per posteriora obscures, tum ego collachrymans ad me ipsum hæc verba habui. O Isidore, quid frustra te fatigas, in petras semen iaciens? Quid ei prodesse studes qui iuuari non vult? Quid laboras & excubas, cùm is, propter quem excubiæ aguntur, ea quæ scribantur exequi recusando, inanes eas reddat? Quin tu vano labore te ipsum cruciare, atque Æthiopē dealbare, & ignem verberare, ac laterem coquere desinis? Postquàm autem ad satietatē vsque meipsum accusaui, bona spes rursum exorta est, quæ me inuitum etiam ac repugnantē ad has quoque rursum literas cudendas adegit. Quamobrē tu quæso, quò malorum processeris, considerans, inducē animum ad pœnitentiam reuerti.

Theognosto Presbytero. 68.

Demitor equidē, quonam pacto ij, qui animi insolentiam ac fastum & tumorem ex eo conceptum, quòd antistitij honore præ aliis affecti sint, minimè astringunt, sublimius, quàm par sit, de se sentiant, ac ne ipsum quidem iam relinquere velint, probro scilicet atque contumeliæ ducentes à iure & æquo superari.

Nilo. 69.

Quandoquidem ingens est humilitatis fastigium, ac contrà ingens arrogantiæ ruina, idcirco te moneo, vt illud amplectar, in hanc autem minimè incidas.

Ophelio Grammatico. 70.

Non litora duntaxat, vt ab Homero dictum, atque à te scriptum est, eructantis maris spumam clamant: verùm & terra, & mare, flagitia ea, quæ à Zosimo designata sunt, velut tragicis verbis exaggerant. Eo enim stuporis atque indolentiæ prouectum, vt & diuina oracula, futiles quasdam nugas & præstigias esse censeat, & eos, qui ipsum officij sui admonent, delirare existimet, ac denique omnes cuiusuis ætatis ac dignitatis petulanter infectetur. Quisnam igitur non lachrymas mittat? quis nō lugeat, non ipsum duntaxat, verùm etiam eum, qui sanctum sacerdotium ipsius fidei cōmittere minimè veritus est? Nam cùm graue atque atrox sit, eum etiam, qui inter gregarios & obscuros censetur, tot vitiis contaminari: tum verò grauissimum atque atrocissimum est, eum, qui in sacerdotium inuasit. Hæc igitur scimus, atque assiduè audientes, ingemiscimus, nec eum monere destitimus, nec verò, quandiu spirabimus, desistemus. Neque enim tu, vt ignaros, ea docere coneris, quæ nec obliuioni, nec silentio mandari possunt. Quidam enim eum, vt media ex parte examinem, ad meliorem mentem reuocant. Quidam autē vt mortuum & extinctum lugent. Verùm, nec illi, nec isti, quicquam proficiunt, verùm risum ipsi excitant.

Nilammoni Diacono medico. 71.

Quòd quidem Deus ad humanitatem & misericordiam propensus sit, perspectissimum habeo. Quòd autem acerbissimas etiam ab iis, qui ipsius misericordiam contemnunt, pœnas exigat, tū sacræ Scripturæ docēt, tum res ipsæ testantur. Quisnam enim diluuium induxit? Quis Sodomiticam terram vna cum incolis concremauit? Quis Hierosolymam persecutus est? Quis Iudæos in captiuitatem redegit, atque in omnes terræ regiones velut fugitiuos ac verberones seruos circumegit? Quamobrem ne benignitate ac misericordia sola freti peccemus: verùm iustitiam quoque cogitantes, resipiscamus: quò illic quoque benignum ac facilem se ipse nobis præbeat. Si quidem animi resipiscentia æquam Iudici facilitatis ac misericordiæ viam aperit.

Heraclio Episcopo. 72.

Qui volentibus imperant, ij demum

cessit, vt & diuina oracula, futiles quasdam nugas & præstigias esse censeat, & eos, qui ipsum officij sui admonent, delirare existimet, ac denique omnes cuiusuis ætatis ac dignitatis petulanter infectetur. Quisnam igitur non lachrymas mittat? quis nō lugeat, non ipsum duntaxat, verùm etiam eum, qui sanctum sacerdotium ipsius fidei cōmittere minimè veritus est? Nam cùm graue atque atrox sit, eum etiam, qui inter gregarios & obscuros censetur, tot vitiis contaminari: tum verò grauissimum atque atrocissimum est, eum, qui in sacerdotium inuasit. Hæc igitur scimus, atque assiduè audientes, ingemiscimus, nec eum monere destitimus, nec verò, quandiu spirabimus, desistemus. Neque enim tu, vt ignaros, ea docere coneris, quæ nec obliuioni, nec silentio mandari possunt. Quidam enim eum, vt media ex parte examinem, ad meliorem mentem reuocant. Quidam autē vt mortuum & extinctum lugent. Verùm, nec illi, nec isti, quicquam proficiunt, verùm risum ipsi excitant.

Nilammoni Diacono medico. 71.

Quòd quidem Deus ad humanitatem & misericordiam propensus sit, perspectissimum habeo. Quòd autem acerbissimas etiam ab iis, qui ipsius misericordiam contemnunt, pœnas exigat, tū sacræ Scripturæ docēt, tum res ipsæ testantur. Quisnam enim diluuium induxit? Quis Sodomiticam terram vna cum incolis concremauit? Quis Hierosolymam persecutus est? Quis Iudæos in captiuitatem redegit, atque in omnes terræ regiones velut fugitiuos ac verberones seruos circumegit? Quamobrem ne benignitate ac misericordia sola freti peccemus: verùm iustitiam quoque cogitantes, resipiscamus: quò illic quoque benignum ac facilem se ipse nobis præbeat. Si quidem animi resipiscentia æquam Iudici facilitatis ac misericordiæ viam aperit.

Heraclio Episcopo. 72.

Qui volentibus imperant, ij demum

Universidad de Deusto
Biblioteca

verè imperare mihi videntur: ac præſertim cùm virtutis nomine cõſpicui ſunt ij, qui ſubſunt: propter etiam dignum eſt imperium, quod certatim appetatur. Qui autem inuitis imperant, eos potiùs ſimiles eſſe duco, qui cruciatu afficiuntur, quàm qui imperium adminiſtrant.

δοκοῦσιν ὄντως ἀρχήν, ᾧ μάλιστα ὄντα τρόπαιοι ὦσι δι' ἀρετὴν οἱ ἀρχόμενοι, δι' οὓς ᾗ τὸ ἄρχειν ὀθνεῖον μάχητον. οἱ δ' ἀκόντων ἄρχειν νομίζοντες, ὅτοί μοι δοκοῦσι τοῖς πλήσιοι εἶναι τῶν τιμωρίαν διδόντων μᾶλλον ἢ ἀρχικῶν διεπόντων.

Palladio. 73.

Videris (ô quonam te nomine dignè appellem) ea ignorare, quæ etiam puerulis nota & perſpicua ſunt. Neque enim hoc exiſtimes, quòd fides (ſi tamẽ fides dicenda eſt, quæ operibus tuis refutatur) ſalutẽ tibi afferre poſſit. Et enim fides ea, quæ primùm iuſtificauit, conſentaneas ſibi actiones exegit, quibus remotis nemo ſalutem conſequi poteſt. Nam eum, qui per gratiam aſſumptus eſt, propriis quoque virtutum dotibus exorari conuenit: ne alioqui ingrati animi notam incurrat.

Παλλαδίῳ. ογ.

Κινδυνεύεις, ὦ τί σε καλέσας ἀξίως προσερομάσω, ἀγνοεῖν τὰ καὶ τοῖς ἄγαν παισὶ πρόδηλα. μὴ γὰρ δὴ νόμιζε, ὅτι ἡ πίστις, εἴγε πίστις χρὴ καλεῖν τὸ τοῦ ἔργων τῶν ἐλεγχομένην, σῶσαί σε δυνήσεται. ἡ γὰρ πίστις ἡ ἐξ ἀρχῆς δικαιώσασα, πράξεις ἁρμοδίας ἑαυτῇ ἀπαιτεῖ, ὧν ἄνευ σωθῆναι οὐκ οἰόντε. τὸν γὰρ κτᾶσθαι χάριν προσληφθέντα, δίκαιον καὶ οἰκείοις ἀναβρύεσθαι πλεονεκτήμασιν, εἴγε μὴ μέλλοι καὶ ἀχαριστίας ἁλώσεσθαι.

Theodoſio Epiſcopo. 74.

Imperij regula, ô ſcientiæ imperandi explorator accuratiſſime, hæc demum eſt, quæ ad ſubditorum vtilitatem omnia molitur. Nam qui imperij diſciplinam compoſitúmque ordinem, in tyrannidem & perturbationem immutauit, atque labores quidem ſubditis comparat, voluptates autem ſibi aucupatur, hic non imperij, ſed tyrannidis regulam ac legem deſcribit.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. οδ.

Ὁ τῆς ἀρχῆς ὅρος, ὦ ἀρχικῆς ἐπιστήμης ἀκριβέστατον βασανιστήριον, ἐκεῖνός ἐστιν, ὁ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ὑπηκόων ἅπαντα πραγματευόμενος. ὁ γὰρ τῆς ἀρχῆς εὐκοσμίαν εἰς τυραννίδα καὶ ἀκοσμίαν μεταχηματίσας, καὶ τοῖς μὲν πόνους τοῖς ἀρχομένοις προξενῶν· τὰς δ' ἡδονὰς ἑαυτῷ θηράμενος, οὔτος οὐ τῆς ἀρχῆς ὅρον, ἀλλὰ τὸν τυραννίδος καὶ τῶν πραγμάτων ἐπορέφει.

Eidem. 75.

Eos demum, vir eximie, diuinus Paulus Sacerdotes eſſe ſtatuit, qui nõ victimis & ſacrificiis, ſed nuda natura omnibus pietatis numeris perfunguntur, atque è corporibus ſuis purè ex ſe libant. Pulcherrima enim victima eſt, piam mentem, & carnem caſtam habere. Eóque etiam illud dixit, quod tu ex me intelligere cupiiſti, Exhibete corpora veſtra hoſtiam viuentẽ, Deo placentem, rationabile obſequium

Τῷ αὐτῷ. οε.

Ἐκεῖνος, ὦ θαυμάσιε, ὁ θεσπέσιος Παῦλος ὁρίζεται ἱερέας, τοὺς μὴ θύμασι τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ γυμνῇ πληροῦντας τῇ φύσει, καὶ μόνος καθαρῶς ἐκ τῶν σωμάτων οἰκοθεν ἀπαρδεύλας. θῦμα γὰρ κάλλιστον, τὸ τὴν γνώμην ἔχειν εὐαγῆ, καὶ τὴν σάρκα ἁγνήν. διὸ καὶ τοῦτ' ἔφη, ὅταν μαθεῖν ἠθέλησας, παραστήσατε τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, εὐάρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν

Archontio Pompeiomythæ. 76.

Diuinarum legũ interpretis Moſis, nec ſapientiam, quam à Deo accepit, animo concepiſſe, nec mentem eius indagaſſe videris: verùm tantũ ab eius mentis magnitudine, quantum à vitæ probitate remotus eſſet. Non enim, tanquam eas, quæ matrimonij legem minimè violarunt, ejicere oporteret, ſed vt maius & grauius malum reprimeret, minus malum non quidẽ lege ſanxit, ſed permiſit: quòd videlicet non modò exiſtimaret furtiuo adulterio, quod ipſis alioqui committeretur (neque enim alij aliorum vxoribus abuti dubitaſſent) apertum matrimonium: ſed etiam præſtabilius eſſe diceret, eas foras extrudi, quàm domi obtruncari. Diſiunxit enim eos, qui

λατρείαν ὑμῶν. οὐ γὰρ ἱερεῦσι μόνοις γράφων, ὡς ἐγᾦ, ἐπέστειλε ταῦτα, ἀλλ' ὁλοκλήρῳ ἐκκλησίᾳ. ἕκαστον γὰρ ἑαυτῷ ἐν τούτῳ τῷ μέρει ἱερέα εἶναι προσέταξεν. εἰ δὲ τοὺς ὑπηκόους ἡ ἁγνεία ἱερέας χειροτονεῖ, ἡ λαγνεία δηλονότι τοὺς ἱερέας ἀποχειροτονεῖ. καὶ τοῦτο μὲν οἱ θεσμοὶ διαγορεύουσι. γίνεται δὲ τοῦτο οὐ πάνυ. δι' ἃς δ' αἰτίας οὐκ ἐμὸν λέγειν. οἱ δὲ τῷ θείαν ἱερωσύνην ἐσχηκότες, καὶ τῆς προεδρίας ἀξίως τετυχηκότες, εἰ καὶ τῷ τοῦ σώματος ἁγνείαν φυλάξοιεν, ὄντως ἱερῶν εἰσιν ἱερώτεροι. ὥσπερ γὰρ ὅτι ἡ παλαιὰ διαθήκη ἱερατὴν οὐκ ἐξῆν, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις. οὐ δὲ τῷ καιρῷ τοῦ πάσχα, πάντες πρόπου τινὰ ἱερωσύνην ἐπεμέλοντο. ἕκαστος γὰρ τὸ προβατον ἔθυεν. ὅπου καὶ ὅτι τῆς καινῆς ἡ διαθήκης, ἔχουσι μὲν κατ' ἐξαίρετον τὴν ἱερουργίαν τῆς ἀναμάκτου θυσίας, οἷς ἔξεστι ταύτην προσενεγκεῖν. ἕκαστος δὲ οἰκείου σώματος ἱερεὺς κεχειροτόνηται, ἵνα ἀχειροτονήτου ὑπηκόου τὴν τοῦ ὑπηκόου ἀρχήν, ἀλλ' ἵνα τῆς κακίας ἄρξας, τὸ σῶμα τέμενος ἢ ἱερὸν τῆς ἁγνείας κατασκευάσῃ.

Ἀρχοντίῳ πομπευομύθῳ.

Εἴοικας τῷ νομοθέτῃ Μωσεῖ, μήτε τὴν σοφίαν, ἣν ἔλαβε παρὰ τοῦ θεοῦ, κεχωρηκέναι· μήτε τὴν διάνοιαν περιηρευνηκέναι, ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτοῦ ἀπολελεῖφθαι τῆς μεγαλονοίας, ὅσον καὶ τῆς πολιτείας. ὁ γὰρ, ὡς ἔοικε, τὰς μὴ εἰς τὸν τοῦ γάμων θεσμὸν παρανομούσας οὐκ ἐβάλλειν, ἀλλὰ μείζων καὶ ἀρκαλεώτερον βλάβος ἀναφεῖλαι κακὸν, τὸ ἔλαττον οὐκ ἐᾶσαι, ἀλλ' ἐπέτρεψεν. ὁ μόνον κρεῖττονα κεῖνας τῆς λαθραίου παρ' αὐτοῦ ἂν πολυθεΐσας μοιχείας. ὁ γὰρ ἂν ἤκουσαν ἀλλήλων χρῆσθαι γυναιξὶ τὸν φανερὸν γάμον, ἀλλὰ καὶ ἄμεινον ἡγησάμενος οὐκ ἐκβαλεῖν αὐτὰς ἔξω, ἢ σφαveſtrum. Non enim ad Sacerdotes ſolos ſcribens, vt ipſe exiſtimas, hæc ipſis mandabat, ſed vniuerſæ Eccleſiæ. Vnumquemque enim ipſorum hac in parte Sacerdotẽ eſſe iuſſit. Quòd ſi caſtitas & pudicitia ſubditos Sacerdotes creat, libido proculdubio ac laſciuia Sacerdotibꝰ dignitatem abrogat. Atque hoc quidem leges & Eccleſiaſtica inſtituta ſanciunt: verùm haud admodum tamen iſtud fit, quam autẽ ob cauſam, non eſt meum commemorare. At verò, qui diuino Sacerdotio redimiti, ac præfecturam dignè conſecuti ſunt, ſi corporis quoque caſtitatem cuſtodiant, verè pluſquàm ſacroſancti ſunt. Vt enim in veteri Teſtamento Sacerdotij munere fungi exceptis Sacerdotibus nemini licebat, Paſchæ tamẽ tempore omnes Sacerdotij honore afficiebantur (vnuſquiſque enim pecudem immolabat) ſe etiam in nouo ac ſucceſſionis experte, ſeiunctim quidem, ac velut prærogatiuæ nomine, incruentæ victimæ ſacrificium ij habent, quibus illud offerre cõceſſum eſt: at interim vnuſquiſque corporis ſui Sacerdos creatus eſt: non vt citra ordinationẽ & inſtitutionem ſubditorum imperium arripiat, ſed vt vitiis imperans, corpus ſuum caſtitatis delubrum aut templum efficiat.

Diuinarum legũ interpretis Moſis, nec ſapientiam, quam à Deo accepit, animo concepiſſe, nec mentem eius indagaſſe videris: verùm tantũ ab eius mentis magnitudine, quantum à vitæ probitate remotus eſſet. Non enim, tanquam eas, quæ matrimonij legem minimè violarunt, ejicere oporteret, ſed vt maius & grauius malum reprimeret, minus malum non quidẽ lege ſanxit, ſed permiſit: quòd videlicet non modò exiſtimaret furtiuo adulterio, quod ipſis alioqui committeretur (neque enim alij aliorum vxoribus abuti dubitaſſent) apertum matrimonium: ſed etiam præſtabilius eſſe diceret, eas foras extrudi, quàm domi obtruncari. Diſiunxit enim eos, qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

coniunctè viuere minimè poterant. Nam qui Prophetarum cruorē degustarant, ne vxoribus quidem, quibus infensi fuissent, pepercissent: nec qui ipsummet Legislatorem apertè persæpe interficere tentauerāt, quominus illas aut perspicuè aut dolo atque astu necarent, aut adulterij arcesserēt, sibi temperassent. Quocirca vt maius & atrocius malum reprimeret ac prohiberet, minis non tam edixit, quàm permisit. Quod autem non temerè de sapientissima illa mente cōiiciam, tum hinc liquet, quòd Prophetæ ipsos vt cruoris siti flagrātes, atque aliena connubia perfodientes, apertissimis verbis accusent: tum etiam maximè ex eo, quod dicturus sum. Christus enim cùm in terrā venisset, atque ipsi hæc quæstio proposita fuisset, non modò Mosem non reprehendit, sed etiam ipsum purgauit, culpam nimirum in eos vertens, propter quos ipse quoque, id quod naturæ congruebat, negligere, atque vxoris repudiū permittere coactus fuerat. Dixit enim: Ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras, hoc est, ob cōtumaciam vestram animique peruicaciam. Ab initio autē non fuit sic. Atque ad eundem modum ipse quoque eas, quæ matrimonij legem violant, eiicere iussit: hoc autem nisi contingat, omnia alia vxorum vitia ferre præcepit, imò necessariū esse pronunciauit. Neque id quidem frustrà & temerè. Nam cætera quidem vitia vnumquemque eorum qui matrimonij lege copulantur minimè intuentur: adulteriū ad ipsa matrimonij pacta tendit, ac filiorum nobilitatem contumelia afficit, & cognationes lacerat, ac denique humanam omnem vitam pessundat & euertit.

γίωαι, ἔνδον. διέφησε γὰρ τῶς σωθῆναι μὴ δυναμένους. οἱ γὰρ προφητικῶν αἱμάτων γευσάμενοι, οὐκ ἂν γυναικῶν μισαλλόνων ἐφείσαντο. οὐδ' οἱ αὐτὸν τὸν νομοθέτην ἀπελεῖν πολλάκις φανερῶς ὅπλοις χειρησάμενοι τῷ ἢ φανερῶς, ἢ δόλοις ἀπελεῖν, ἢ μοιχείας γράψασθαι σκείνας ἀπέσχοντο. τὸ οὖν μείζων κακὸν προφασιζόμενον, τὸ ἔλαττον συνεχώρησε μᾶλλον, ἢ διηνόρθωσεν. ὅπερ δὴ καὶ ἁπλῶς καταφαίνομαι τῆς τοῦ παντὸς σοφίας σκέψεως ἄξιον. μᾶλιστα μὲν ὅλον, καὶ ἐκ τῶν τοὺς προφήτας ὡς αἵματων διψῶντας· καὶ τὰς ἀλλοτρίους γάμους διορύττοντας, αὐτοὺς ἀφεῖναι· εἶτα ἀπᾶσθαι, εἰκῆ ἥκιστα δὲ καὶ ἐκ τοῦ λεγομένου· ὁ γὰρ Χριστὸς δεηθεὶς ὑπὸ φαρισαίων ταύτης αὐτῷ προσενεχθείσης τῆς πειρας, οὐ μόνον οὐκ ἐμέμψατο τὸν Μωσέα, ἀλλὰ καὶ ἐπῃνεσε· πολογήσατο, τὸ ἔγκλημα εἰς ἐκείνους τρέψας, δι' οὓς ἠναγκάσθη καθεῖναι τὸ πρεπον τῇ φύσει παρισθεῖν, καὶ συγχωρῆσαι ἀπολῦσαι τὴν συμένον· ἔφη γάρ, Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδιαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, τυπτει δὲ τὸ ἀπειθὲς ὑμῶν καὶ ἀπάγωγον. ἐξ ἀρχῆς δὲ φησι οὐκ ἐγένετο οὕτως, εἰς τὸν τῆς γάμων μὴ θεσμὸν παρανομούσας, καὶ αὐτὸς ἐκβάλλειν ἐκέλευσε, πάντα δὲ μὴ συμβαίνοντος πάντα τὰ ἄλλα ἐλαττώματα τῆς γυναικῶν φέρε, προστάξε· μᾶλλον δ' ἀναγκαῖον εἶναι ἀπιφεύγειν, οὐχ ἁπλῶς καὶ δὲ εἰκῆ εἰς ἕκαστον μὴ γὰρ τὸν νόμῳ γάμῳ συνόντων, τὰ ἄλλα ἁμαρτήματα οὐ βλέπει, ἡ δὲ μοιχεία εἰς τὰς τοῦ γάμου συνθήκας ὁρᾷ, καὶ τὴν τῆς παίδων καθαρείας εὐγένειαν, καὶ τὰς συγγενείας ἁφαπᾶ, καὶ πάντα τὸν βίον ἀναστρέπει τὸν ἀνθρώπινον.

Isidoro Diacono. 77.

Ἰσιδώρῳ διακόνῳ. οζ.

Spiritualia futura esse in Resurrectione corpora duab⁹ his de causis à diuino Paulo dictum est: altera, quia leuia & ætherea, atque ab omni perpessione & grauitate li-

Πνευματικὰ ἔσεσθαι τὰ σώματα ἐν τῇ ἀναστάσει, ἔφησεν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, διὰ δύο ταῦτα, διά τε τὸ κοῦφα, καὶ αἰθέρια, καὶ παντὸς κρείττονα πάθους

bera futura sunt, altera, quia diuino duntaxat spiritui cessura sunt. Nunc enim, quamuis ipse adsit, eorum tamen, quæ geruntur, arbitrium anima obtinet. Tunc autem spiritus potiùs vasa & conceptacula erunt. Neque enim ipsa solùm, verùm etiam anima spiritualis erit, vt pote cuncta ex illius legibus & præscriptis agēs. Quòd si quis de peccatorum corporibus quærat, illud dicemus, quòd iuxta priorem expositionem leuia & ætherea erunt, vel quia ab igne quidem excruciabuntur, sed non absumentur: vel quia, etiamsi peccare velint, minimè poterunt.

καὶ βάρους, μέλλειν ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὸ τῷ θείῳ πνεύματι μόνῳ λοιπὸν εἴκειν. νῦν μὲν γὰρ κἂν παρῇ τὸ κῦρος τῆς προαιρέσεως ἔχει ἡ ψυχή. τότε δὲ δοχεία μᾶλλον ἔσται τοῦ πνεύματος. οὐ γὰρ μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ πνευματικὴ ἔσται, ἅπαντα κατὰ τοὺς ἐκείνου νόμους διαφαιρουμένη. εἰ δὲ δεῖ τῆς σωμάτων τῆς ἁμαρτωλῶν ζητῆσαί τις, φήσομεν ὅτι ἡ κατὰ τὸν πρότερον ἐκδοχὴν κοῦφα ἔσται καὶ αἰθέρια, ἢ ὅτι γε τοῦ πυρὸς βασανισθήσεται μὲν, οὐκ ἀναλωθήσεται. ἢ ὅτι κἂν ἐθελήσωσιν ἁμαρτεῖν, οὐ δυνήσονται.

Eidem. 78.

Τῷ αὐτῷ. οη.

Quoniam id quod ab illustri Iobo dictum est, Rex erā inter monozonos, quid significet, intelligere cupis, accipe quid sentiam. Quoniā enim monozoni vel militares ordines, vel barbaricas turmas, vel denique prædonum agmina significant, huiusmodi quiddā his eum verbis voluisse existimo: Aut vt militibus legitimè imperabam: aut vt barbaros strenuè superabam: aut, vt latronibus metū iniiciebam, cósque, ne moribus suis vterentur, prohibebam: aut si minùs obtemperabant, in legum retia eos includebam.

Ἐπειδὴ τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Ἰὼβ μαθεῖν ἠθέλησας, Βασιλεὺς ἡμῶν ὁ μονοζώνοις, οἶμαι ὅτι ἐπειδὴ οἱ μονόζωνοι, ἢ τραπωτικὰ τάγματα μιλιτάσιον, ἢ βαρβαρικὰ σίφη, ἢ λῃστρικὰ συγκροτήματα, τοιοῦτόν τι εἰρηκέναι, ἢ ὡς τραπωτὴς νομίμως ἐπῆρχον, ἢ ὡς βαρβάρων ἀνδρείως ἐκράτουν, ἢ ὡς λῃστὰς φόβον ἐνεποίουν, καὶ σκώλυον, τοῖς αὐτῆς χρῆσθαι τρόποις, εἰ δὲ μὴ ἐπείθοντο, εἰς τὰ τῆς νόμων σαγήνια συνέκλειον.

Palladio. 79.

Παλλαδίῳ. οθ.

Quandoquidem, vt audio, non vt scias, sed vt gloriam ex scientia captes, studiorū laboribus incumbere videris, hoc quoque abs te præstari volo, vt veritatis potiùs, quàm gloriæ desiderio tenearis. Quòd si nunc ambitionis affectu temulentus, hac oratione offenderis, non tamen dubito, quin vbi ad meliorem mentem redieris, gratiam mihi sis habiturus.

Ἐπειδὴ δ' τὸ εὐδέναι χάριν, ἀλλὰ τῆς ὑπὸ τοῦ εἰδέναι ἁπποιούμενος δόξης, ὡς πυνθανομαί δοκεῖς πονεῖν. βούλομαί σε, καὶ τοῦτο κατορθῶσαι, τὸ τῆς ἀληθείας μᾶλλον, ἢ τῆς δόξης ἐφίεσθαι. εἰ δὲ μεθύων νυνὶ τῷ τῆς φιλοδοξίας πάθει δυσχεραίνεις, εὖ οἶδ' ὅτι σωφρονήσας χάριν εἴσῃ.

Zosimo Presbytero. 80.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ϖ.

Aiunt nonnulli te animo ita constitutū esse, vt fœdis omnibus, atque ingenuo ho-

Φασὶ τινὲς ὡς ἱππόπλατον σαυτὸν πᾶσι τοῖς αἰσχροῖς καὶ ἀνελευθέροις πά-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mine indignis affectibus pateas, ac contrà ad honeſtos & ingenuos aditus omnes clauſos teneas: non errore aliquo ac circunuentione illos libēter amplectens, hos autem propulſans, verùm iudicio atque animi decreto, & quia nihil boni efficere velis. Quò etiam fit, vt difficilis tibi ſit ad bonum propenſio atque impetus, nō enim dicam reditus. Neque enim te vnquam rectè quicquam aut deliberaſſe, aut egiſſe affirmant. Illud igitur tecum cogitans, quod ſenectute iam lōgè progreſſus, breui proculdubio vitam cum morte commutabis, tandem aliquando corpore ſatiatus à vitiis abſiſte.

Eidem. 81.

Haud miror, te, cùm in aliis omnibus rebus inſcitia labores, in hac quoq; re imperitiam tuam demonſtraſſe. Nam contrà illud me in admirationem rapuiſſet, ſi cùm in aliis omnibus errore labereris, in hac re minimè abertaſſes. Ac quidē fœdos & obſcœnos affectus per te ipſe noſti, nec de his ſermonem habere oportet. Quoniam autem probos & humanos ignoras, hos tibi exponam. Sunt autem hi, humanitas, miſericordia, placabilitas, aliáque id genus. Quod ſi hoc te conturbat, quòd eos affectus appellarim, huius quoque rei teſtes fide dignos præbebo. Quanquam te quidē, ſat ſcio, ea quæ, à me dicentur, intellectu minimè aſſequeris, vt pote qui imperitiæ alumnus ſis: dicam tamē nihilo ſecius. Orator igitur Demoſthenes, totius Græciæ caput, de Philippo verba faciens, cùm rogaretur, vt Olynthios captiuos dono daret, his verbis vſus eſt: Ita vt Philippus affectu aliquo duceretur, ac beneficium daret. Ioſephus autem, vir eruditionis & eloquentiæ nomine clariſſimus, de factioſis, qui in Hieroſolymitanę vrbis expugnatione viguerūt, ſcribēs, ita locutus eſt: Cùm effera & implacabilis natura crudelitatis ſtudium & exercitationem inſuper aſſumpſerit, duplici ex parte ad eam miſericordiæ, ac probo & humano affectui, aditus

θεσι κατασφήσας, τοῖς χρηστοῖς ὑ ἐλευθερίοις ἄβατον πάντη διαπηρεῖς. οὐκ ἀπάτῃ ὑ παρελογισμοῖς, ἐκεῖνα μὲν ἀσμενίζων, ταῦτ' ἀπωθούμενος. ἀλλὰ κρίσει καὶ βουλήσει, καὶ τῷ μηδὲν ὀρθὸν ἐθέλειν διαφράττεσθαι. διὸ ὑ δύσκολός ὄῤῥι σοί ἡ ὅπῃ τὰ καλὰ ὁρμὴ· ὑ γὰρ ἂν εἰποιμι ἐπαίνοις. εὐδεπότητε γὰρ σε λέγουσιν ὀρθῶς ὑ τε βεβουλεῦσθαι, ὅτε πεπραγέναι. ἐννόησαι ποίνυν ὡς εἰς βαθὺ λοιπὸν γῆρας ἐλαύνων, παρόδηλον ἔχεις τὸν θάνατον. καὶ ὀψὲ τῷ χαρᾷ κόρον λαβὼν, τῶν κακῶν ἀπόστηθι.

Τῷ αὐτῷ. πα.

Οὐ θαυμάζω εἰ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀπαίδευτος ὤν, καὶ τούτῳ τ ἁμαθίαν τῷ σαυτὸ ἐπιδείξω. ἀλλὰ τότ' ἂν ἐθαύμασα, εἰ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ἐν τούτῳ δ' ὀλίμαρτες. τὰ μὲν οὖν αἰσχρὰ πάθη οἶδα ἀπὸ σαυτὸ, ὑ οὐδὲν δεῖ λόγων. ἐπειδὴ δ' τὰ χρηστὰ καὶ φιλάνθρωπα ἀγνοεῖς, ταῦτα φράσω. εἰσὶ δὲ ἔλεος, φιλανθρωπία, οἶκτος, εὐμένεια, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτων ἀδελφά. εἰ δέ σε παρέπεσε τὸ καὶ ταῦτα πάθη λέγεσθαι, καὶ ἐγὼ ἐγχωρῶ, καὶ μάρτυρας τούτου ἀξιοπίστους ἄνδρας παρέξομαι. οἶδα μὲν οὖν ὅτι αὐτὸς οὐ ῥᾳδίως ἀκολουθήσεις τοῖς λεγομένοις, ἅτε ἀπαιδευσίας τυγχάνων θρέμμα, ὅμως δ' οὖν αὐτὸς ἐρῶ. Δημοσθένης μὲν οὖν ὁ ῥήτωρ, τὸ τῆς ἑλλάδος κεφάλαιον, περὶ τοῦ Φιλίππου λέγων, ὅτε παρεκαλεῖτο δῶρα τοὺς ὀλυνθίους αἰχμαλώτους, ἔφη. ὥστε τὸν Φίλιππον παθεῖν τι, καὶ δοῦναι τῷ χάριν. Ἰώσηπος δὲ ἀνὴρ ὅτι παιδευσάμενος ἐδόκει λόγων ἐπισημότατος, περὶ τῶν φασιαζῶν τῶν ἐν τῇ ἁλώσει τ Ἱερουσαλὴμ ἀκμασάντων γράφων ἔφη, ὅτε ἀπαθὴς ὑ ἀμείλικτος φύσις ἄσκησιν τ εἰς τὸ ἀνήμερον προσλάβοι, διαῤῥεῖ ἅπας, ὑ ἀφρόστος οἴκτῳ γίνεται,

γίνεται, ὑ χρηστῷ πάθει καὶ φιλανθρώπῳ. ὑδὲν δὲ ὑτως χρηστὸν πάθος ἀποκλώθει ὡς ἔλεος. καὶ Φίλων δὲ, ἄνθρωπος Πλάτωνος, ἢ ὁμιλητὴς, ἢ ὑφηγητής τις εἶναι δόξας, ἀφ' τὸ ἓν φράσεως ὕψος ἐῤῥέθη γὰρ παρ' ἑαυτῷ, ἢ Πλάτων ἐφιλώνισεν, ἢ Φίλων ἐπλάτωνισεν· ἐγκωμιάσας μὲν τὸν Μωσέα, ὡς μισοπόνηρον ἔφη. τὸ δὲ παθήσας δὲ ὑ δικαίας ὀργῆς ἐμπλησθεὶς, ἀφαβάλλει τινὰς αἰγυπτίους, τοὺς ἐρημοδιάκτας φημὶ δὴ φαραὼ πάσχει γὰρ τι ἡ ψυχὴ, καὶ ἢ εἰς ἔλεον, ἢ εἰς εὐμένειαν, ἢ εἰς χρηστότητα, ἢ εἰς μισοπονηρίαν νεύσ. εἰ μὴ γὰρ ὑπεκλαθείη τις, οὐκ ἂν τὸν ἱκέτην ἐλεήσειεν, εἰ μὴ ὑπεκαμφθείη, οὐκ ἂν τ δεδεμένον οἰκτειρήσειεν, εἰ μὴ πάθοι τι. οὐκ ἂν τ ἐχθρὸν εὐεργετήσειεν, εἰ μὴ νομίσει ἠδικῆσθαι τῷ δικαιοσύνῃ, οὐκ ἂν εἰς μισοπονηρίαν τραπείη. τῷ δὲ προπῷ ταύτῳ καὶ πάθος καλῶσιν. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀπὸ τοῦ βελτίονος ὅτι τὸ χεῖρον τρεπόμενος πάσχει, ὅτω καὶ ὁ ἀπὸ τῶν χειρόνων ὅτι τὸ ἄμεινον τρεπόμενος πάσχει τι. προπῆς γὰρ ὅτι τὸ πάθος ὄνομα. τοιγαροῦν ὑ αὐτὸς, καὶ ὀψέποτε τῆς ἡλικίας τὰ αἰσχρὰ φεῦγε πάθη, ἵνα μήποτε ἐπαινέσῃς τῷ θανάτῳ, ὅτε τῶν ἐπαίνων σοι ὄφελος ὐδέν.

Ἀμμωνι. πϐ.

Ὅτι ὁ τῆς μαχαιρίας μνήμης πεμφθεὶς τῷ ἀπιθάσου θηρὶ ἐπιθάσευε τὰς ὁρμὰς, καὶ τὸ ἀμείλικτον εἰς τὸ ἐμμελὲς μετερρύθμιζεν, ἢ μετὰ τ' ἐκεῖνο τελευτῶν ὑπεκαμάζασα τῷ ἀληθείᾳ Εὐσεβίῳ μανία, σαφῶς ἔδειξεν.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. πγ.

Εἰ τὸ κάλλος τ σώματος ὐδ' ὑπὸ τῶν ἐκπλήξεων ἀλλοιοῦται. σώζει δ'

omnis intercluſus eſt. Nullus porrò tam bonus affectus perierat, quàm miſericordia. Quin Philo quoque, qui ob ſublime & excelſum dicēdi genus, Platonis vel diſcipulus, vel magiſter eſſe viſus eſt (de iis enim dictum eſt, Aut Plato Philonizauit, aut Philo Platonizauit) Moſen, vt improborum odio flagrantem, laudibus proſecutus, his verbis vſus eſt: Ingenti autem dolore affectus, ac iuſta iracundia perfuſus, Ægyptios quoſdam, hoc eſt eos, qui vrgendis operibus à Pharaone præfecti fuerant, criminatur. Afficitur enim quodammodo anima, atque aut ad miſericordiam, aut ad placabilitatem, aut ad benignitatē, aut ad improbitatis odiū propendet. Niſi enim frangeretur quiſpiā, ſupplicib⁹ cuiuſpiam precibus minimè commoueretur. Niſi inflecteretur, togantem haudquam miſeratur. Niſi aliquo affectu tangeretur, beneficium in hoſtem minimè conferret. Niſi iuſtitiam læſam eſſe exiſtimaret, in improborum odiū minimè conuerteretur. Hanc porrò cōuerſionem, affectum etiam appellans. Vt enim qui à virtute in vitium ſeſe conuertit, afficitur: ita rurſum qui à vitio ad virtutem ſeſe conuertit, nonnihil afficitur. Affectus enim vocabulum, conuerſionis eſt. Quamobrem tu quoque in hac ſenili ætate turpes affectus tandem aliquando fuge, ne alioqui conſilium meum tum denique laudes, cùm tibi huiuſmodi laudes nihil vtilitatis allaturæ ſunt.

Ammoni. 82.

Quod Timotheus (cuius fauſtum fœlixque ſit meminiſſe) agreſtis & indomitæ belluæ impetus cicurabat, eiúſque ſæuitiā & immanitatem in concinnitatem quandam & ſuauitatem commutabat, furor ille, qui poſt illius è vita diſceſſum, peſtiferum & execrandum Euſebium inuaſit, perſpicuè demonſtrauit.

Eutonio Diacono. 83.

Si corporis pulchritudo nec ob ſtupores immutatur, verùm etiam inter lachrymas

Universidad de Deusto
Biblioteca

retinetur: quanto minus animæ decor ob incurrentes tentationes, etiamſi in calamitatibus verſetur, immutari debet.

Agatho Presbytero. 84.

Quoniam per literas quæris, quidnam Moſem impulerit, vt lege caueret, nequis linum cum lana cõtexeret, lineíque item veſtibus purpuram ne attexeret, ac denique vt veſtimentorũ & lapidum lepra diligenter inquireretur, poteram quidem ipſe harum rerũ ſpeculationes declarare. Habent enim pulcherrimas allegorias, quæque iis, qui mentem ad myſticos ſenſus haudquaquam rudem & inexpertam habere, vtilitati eſſe queant. Verùm quoniã pleroſque noui, qui eos, qui huiuſmodi ſermonibus vtuntur, ob inſcitiam certamina defugere arbitrantur: te autem rebus ipſis ac ſola Scripturarum interpretatione declarari, propterea rectum, atque ab omni verborum circuitu liberum à me reſponſum feres. Exiſtimo itaque Moſem, vt eos, quibus præerat, ad philoſophiam induceret, & quia ipſos neceſſariò duntaxat curare cupiebat, mollitiem omnem eliminaſſe: per id nimirum, quòd linum & lanam cõtexi vetabat, variegandarum rerum ſtudium depellentem: per id autem, quòd lineis veſtibus purpuram attexi prohibebat, luxum ac profuſionẽ, nimiúmque ornandi corporis ſtudium: per id denique quòd veſtimentorum & lapidum lepram inhibebat, illud interdicentem, ne quis plura, quàm opus eſſet, quæreret ac reconderet. Etenim vetuſtis indumentis & veſtibus iſtud euenire cõſueuit. Rebus neceſſariis, inquit, contentus eſto, nihil ſuperuacanei, nec acquirens, nec recondens, nec item præpoſtero corporis ornatui ſtudens, verùm operam omnem, & ſtudium ad animæ curam conuerte. Quòd ſi ab externis quoque ſcriptoribus vtilitatem capere velis (aiunt enim ſatiuas ficus, cùm fructibus defluunt, per caprificos conſtringi) hoc dixerim, quod Iſocrates etiam, in eo libro,

Ἀγαθῷ πρεσβυτέρῳ. πδ.

Ἐπειδὴ γέγραφας τί βυλόμενος ὁ Μωσῆς ἐνομοθέτησε, λίνου μὲν καὶ ἔριου μὴ συμυφαίνεσθαι. ἐν δὲ τοῖς λίνοις ἱματίοις πορφύραν μὴ συμυφαίνειν, λέπραν τε ἱματίων καὶ λίθων πολυπραγμονεῖν ἔσχον μὲν καὶ τὰς θεωρίας αὐτοῦ μηνύσαι ἔχοιμι γὰρ ἀρίστας ἀλληγορίας ἀφελῆσαι δυναμένας, τοὺς μὴ ἀγύμναστον ἔχοντας τοῦς θεωρίαν τοιῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ οἶδα πολλοὺς μὲν νομίζοντας τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας, ἀμαθίᾳ τοὺς ἀγῶνας ἐκλύειν, σὲ δὲ τοῖς πράγμασι, καὶ μόνῃ τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν γραφῶν χαίροντα, εὐθέως τῷ ἀποκεισιν ποιήσομαι, κύκλων ἀπηλλαγμένῳ. οἶμαι τοίνυν ὅτι εἰς φιλοσοφίαν τοὺς ὑπηκόους ἐνάγων, καὶ τῆς ζρείας μόνης γενέσθαι βυλόμενος, πᾶσαν βλακείαν ἐξωρίζειν. διὸ μὲν τοῦ μὴ συνυφαίνειν λίνον καὶ ἔριον, τῷ ποικιλίαν ἐξορίζων. διὸ δὲ τοῦ πορφύραν μὴ συμυφαίνειν τοῖς λινοῖς ἱματίοις, τῷ πολυτέλειαν καὶ τὸν καλλωπισμόν. διὸ δὲ τοῦ λέπραν ἱματίων καὶ λίθων περιεργάζεσθαι, τὸ πλέον τῆς χρείας κτήσασθαι, καὶ ἀποθέσθαι ἀπαγορεύων. τοῖς γὰρ χρείοις ἱματίοις καὶ οἰκίαις ἔστο συμβαίνειν εἰώθει. ἃ χρείας γὰρ ἔστο, φησί, μηδὲν περιττὸν, μήτε κτώμενος, μήτε ἀποτιθέμενος, ἀλλὰ μηδὲ καλλωπιζόμενος, ἀλλὰ πᾶσαν τῷ φρονίδα καὶ τῷ ἀσωτίᾳ, εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν μετάγειν, εἰ δὲ ἀληθείας, καὶ τοῦ τῶν ἔξωθεν ἀφεληθῆναι. φασὶ γὰρ τὰς τῶν καρπῶν ἀποῤῥεούσας ἡμέρας συκᾶς, διὰ τῶν ὀλυνθων τῶν ἀγρίων σοφίζεσθαι φασιν. ὅτι καὶ Ἰσοκράτης ὅτε Δημονίκῳ τοὺς προτρεπτικοὺς ἔπεμπε λόγους, παρήνει, ἔστο περὶ τῷ ἐσθῆτα φιλόκαλος,

καλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπίσης. φιλοκάλου μὲν γὰρ τὸ μεγαλοπρεπὲς, καλλωπισοῦ δὲ τὸ περίεργον, καὶ ὅπ τοῦτο ἀληθές ὄζι, δι' ὧν Διογένης εἶπε, σαφῶς δείκνυται. θεασάμενος γάο ποτε μειρακίσκον ἀσελγίστερον ἢ κατ' ἄνδρα κεκοσμημένον, ἔφη αὐτῷ, εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς. εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας ἀδικεῖς. εἰ τοίνυν οἱ ἔξωθεν ὄντες περίεργον ἐπεμελήθησαν, πῶς οὐκ ἔμελεν ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος καὶ θεοφιλὴς ἀνὴρ ὡς φιλοσοφίαν ἐνάγων, πᾶσαν μὲν ποικιλίαν καὶ βλακείαν, καὶ καλλωπισμὸν ἐκ τῶ ὑπηκόων ἐξορίζειν, κοσμιότητα δὲ καὶ σεμνότητα νομοθετεῖν, δι' ὧν ὁ ἄριστος κατορθοῦται βίος.

Martiniano Presbytero. 85.

Inexplebilẽ quendam ac fœuum & crudelem frumenti cauponem te eſſe nõnulli aiunt: vt qui tempora obſerues, ac de egeſtatibus occaſionẽ lucrandi arripias, & de calamitatibus meſſem colligas. Quamobrem hoc tecum reputans, alios non tam tua, quàm tu Dei, ope indigere: fac te cognatio moueat.

Μαρτινιανῷ πρεσβυτέρῳ. πε.

Ἁπλοῦν εἶναί σε φασί τινες σιτοκάπηλον, καὶ ἀπάλυκτον καὶ τηρύλλα τοὺς χωρεῖς, καὶ καταπεραγματευόμενον τὰς ἐνδείας, καὶ τὰς συμφορὰς γεωργοῦντα. ἀλλ' ἴσθι ὡς ἐκείνοις μὲν ἁπλοῦν σεαυτὸν ἀπλάγχνα, σαυτῷ δὲ πανθεῖα ἀποκλείεις. ἐνοεῖν τοίνυν, ὡς καὶ τοσοῦτον ἄλλοι σε χρήζουσιν, ὡς σὺ θεοῦ. τὸ συγγενὲς ἀγάπα.

Zoſimo Librigero. 86.

Librorum de quibus ad te ſcripſi, ſeriem atque ordinem amico diligenter expone: ne obrepens obliuio, tibi quidem detrimentum, ipſi autem ingrati animi notam afferat.

Ζωσίμῳ βιβλιοφόρῳ. πϛ.

Τὸν τιχισμὸν τῶν βιβλίων, ὧν γέγραφά σοι, τῷ φίλῳ μὴ μετ' ἀκριβείας, ἵνα μὴ ἔρημα λήθῃ, σοὶ μὲν ζημίαν, αὐτῷ δὲ ψόγον ἀγνωμοσύνης ἐπαγάγῃ.

Leontio Epiſcopo. 87.

Τὸ τῆς φιλίας προοίμιον, καὶ ὁ τῆς ἀγάπης ἀσυνδὴρ, καὶ τὸ πεῖσαι ἀμφοτέρους, ἐμέ τε καὶ τὸν ἄριστον Εὐτόνιον, εἰς τὸν πρὸς ἀλλήλους πόθον,

Universidad de Deusto
Biblioteca

in ipsius moribus animaduerti. Posteaquã enim ipsum non modò virtutis causa, sed etiam eorum, quos virtutis amor tenet, libenti atque alacri animo periculũ adeuntem conspexi, hinc reliqua quoque viri illius philosophiam tanquam vestigiis odoratus, ad ipsum amandum sum incitatus. Cùm autem rursum insani quidẽ Sophistæ pietatis Christianę dogmata conuellere atque labefactare conarentur, hic verò eorũ armis atque syllogismis instructi, non priùs eos ferre destitimus, quàm eos prorsus in fugam cõiecissemus, ac perspicuam & integram victoriam retulissemus. Hic nimirum secundus nobis amicitiæ, nõ dicam igniculus, sed fax perspicuè accẽsa est, ac permãsit. Nam ea diuini amoris lex est. Corporeus siquidẽ, vt pote abiectus & humilis (quandoquidem à corporibus fluxis & caducis coagmentatur) fluit, atque florum instar marcescit. Nam neque ignis assumpta ea materia, quæ flammæ causam præbuit, manet, verùm vna cum ea abscidit: nec sopito atque extincto igniculo amor cõsistit. At diuinus & pudicus amor, quia rei firmæ ac stabilis est, proinde stabilis quoque ipse est, quóque virtutis pulchritudinem magis imaginatur, eo quoque arctius, & secum, & inter se deuincit eos, qui earundem rerum desiderio tenentur.

τὸ μισοπόνηρον ὄζει ἦθος. ἐπειδὴ γὰρ εἶδον αὐτὸν οὐ μόνον ὑπὲρ ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς φιλαρέτου ἡδέως κινδυνεύοντα, ἀπὸ τούτου καὶ τὴν λοιπὴν φιλοσοφίαν τἀνδρὸς ἰχνηλατήσας, ἐτρώθην εἰς φιλίαν. ἐπειδὴ δέ τινες καὶ σοφισμασιωδεῖς τινες, τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας λυμήνασθαι ἐμηχανῶντο, ἐνταῦθα φερεξάμενοι τοῖς ἐκείνων ὅπλοις, καὶ τοῖς συλλογισμοῖς καταλύοντες ἅπερ ἕτερον ἀνήκαμεν, ἢ τελέως πρέλασθαι, καὶ τὸ κράτος καθαρὰς ἀναδῆσασθαι. ὅτος δεύτερος ἡμῖν ὁ ἀγάπης ὄρος ἐπ' αὐτῷ, ἀλλ' ἤδη πυρὸς τὸ εἰφανὲς ἐξήφθη, καὶ παρέμεινε. τοιοῦτος γὰρ τῷ θείῳ ἔρωτος ὁ νόμος. ὁ μὲν γὰρ σωματικὸς, ἅτε χαμαίζηλος ὢν, ἐπειδὴ ἀπὸ ῥευστῶν συνίσταται σωμάτων, ῥευστὸς, καὶ δίκην ἀνθῶν μαραίνεται. ὅτε γὰρ πῦρ μὲν τῆς ὕλης ὑποθεσιν τῇ φλογὶ δεδακυίας ἀναλωθείσης, ἀλλὰ συναπέσβεσται, ὅτε πόθος ἔστηται μαρανθέντος τοῦ ὑποκαύματος. ὁ δὲ κατὰ θεὸν καὶ σώφρων, ἐπειδὴ πράγματος ἐστὶν ὄντως ὄζει. διὰ τοῦτο καὶ μόνιμος, ἅτε ὅσῳ τὸ κάλλος αὐτῷ τῆς ἀρετῆς φαντάζεται, τοσούτῳ ἑαυτῷ τε καὶ ἀλλήλοις συνδεῖ τοὺς τῆς αὐτῆς ἐραστάς.

Eidem. 88.

Quamuis ex his, qui populi curã ac præfecturam susceperunt, nonnulli sint, vt abste dictũ est, qui cùm se pauperum negotiũ agere primò simulent, in priuatum tandẽ quæstum desinant: tu tamen eos, qui naufragium faciunt, ne attende, verùm iis, qui clauum tutò tractant, ac secunda aura nauigant.

Τῷ αὐτῷ. πθ.

Εἰ καί εἰσί τινες, ὡς ἔφης, τῆς τιμῆς προφάσει τῆς λαοῦ ἀναδήσασθαι, ἀπὸ μὲν τῆς τῶν πενήτων σκήψεως ἀρχόμενοι, εἰς δὲ τὸν ἴδιον κερδασμὸν τελευτῶντες. ἀλλά γε αὐτοῖς μὴ τοῖς ναυαγοῦσι προσέχε, ἀλλὰ τοῖς τοὺς οἴακας ἀσφαλῶς μεταχειρίζουσι, καὶ ἐξ ὑρείας πλέουσι.

Isidoro Diacono. 89.

Quandoquidem pro tua industria doctrinçque studio intelligere aues, quonam pacto illç apud Danielem perscriptæ sexaginta nouem annorum hebdomadas, quæ à Hierosolymitanæ vrbis ædificatione incipientes, in ipsius expugnationem desinunt, expletæ fuerint, illud habeto, cã non Cyri tempore, sed vicesimo regni Longimani extructam fuisse. Nam tum, vt Esdras commemorat, profectus Neemias vrbem instaurauit. Quonam igitur modo, inquit, septuaginta hebdomadæ abbreuiatæ sunt super populum tuum, & super ciuitatem structam? Nimirum quia in sexagesima nona, hoc est anno quadringẽtesimo octuagesimo tertio bellum geri cœptũ est, sequẽte autem annorum hebdomada, vnà cum Iudaicis rebus finem habuit. Quòd si, vnde id probetur, quæris, illud sciendũ est, inter vicesimum Longimani annum & Persici Imperij finem, tredecim & centum annos interfluxisse, ac deinde Macedonicum vsque ad ducẽtos nonaginta quatuor annos sese porrexisse: pòst autem Romanum, Augusto imperante ad tres & quadraginta annos, Tiberio autem imperium gerente, ad duos & viginti, ac denique Claudio rerum summam obtinente ad septem propagatũ fuisse. Nam octauo ipsius anno initium cœpit Iudæis rerum motus, qui bellum illud aduersus Romanos ipsis excitauit, ex quo vrbis excidiũ ortum est. Neronis enim, qui Claudio successit, tempore, Iudæi, à Vespasiano, qui tum Neronis dux militaris erat, præclarè ac fortiter oppugnati: postea, eodem imperij habenas tenente, capti sunt.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. πθ.

Ἐπειδὴ φιλόπονος ὢν καὶ φιλομαθὴς, ἠθέλησας μαθεῖν πῶς ἐπληρώθησαν αἱ ἑβδομάδες τοῦ Δανιὴλ ἀπαγγελλόμεναι

μθ΄ ἐξήκοντα καὶ ἐννέα ἑβδομάδες τοῦ ἔτους, αἱ ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀριθμούμεναι, καὶ εἰς τὸν ἄλλοσιν αὐτῆς τελευτῶσαι. ἴσθι, ὅτι οὐκ ἐπὶ Κύρου ᾠκοδομήθη, ἀλλὰ τῷ κ. ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ Μακρόχειρος τότε γάρ, ὡς Ἔσδρας διηγεῖται, Νεεμίας ἐλθὼν τὴν πόλιν ἔκτισε. πῶς οὖν, φησὶ, ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετελέσθησαν ἕως τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἕως τῆς πόλεως τῆς ἁγίας; ὅτι ἐν μὲν τῇ ξθ. τοῦ τρίτου καὶ ὀγδοηκοστοῦ καὶ τετρακοσιοστοῦ ἔτει, ἀρχὴν ἔσχεν ὁ πόλεμος. τῇ δ' ἑξῆς ἑβδομάδι τῆς ἑπτὰ ἐτελεύτησε, συντελεσθησάντων καὶ τῶν Ἰουδαϊκῶν πραγμάτων. εἰ δὲ λέγοις, πῶς; ἴσθι ὅτι μετὰ τὸ Κ ἔτος τοῦ Μακροχείρος ἕως τελευτῆς ἡ Περσικὴ βασιλεία, ἔτη διεγένοντο ἑκατὸν δέκα τρία, μεθ' ἣν ἡ Μακεδονικὴ διήρκεσεν ἕως ἐτῶν ᾠλακοσίων ἐνενήκοντα τεσσάρων. εἶτα ἡ Ρωμαϊκὴ, Αὐγούστου μὲν βασιλεύοντος, ἔτη τεσσαρακοντατρία. Τιβερίου δὲ, εἰκοσιδύο. Γαΐου, τεσσαρα. Κλαυδίου, ἑπτά. τῷ γὰρ ὀγδόῳ αὐτοῦ ἔτει, ἤρξατο Ἰουδαίοις ἡ τῶν πραγμάτων κίνησις, ἀφ' ἧς ὁ πρὸς Ρωμαίους αὐτοῖς ἐξήφθη πόλεμος, ὁ τὴν ἅλωσιν ἐποτεκών. ἐπὶ γὰρ Νέρωνος τοῦ Διὸς δεξαμένου Κλαυδίου, λαμπρῶς καὶ κράτος πολεμήσαντες ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ, τῷ τοῦ Νέρωνι στρατηγοῦντος, ὕστερον δὲ βασιλεύσαντος ἁλώσαν.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ς.

Μανθάνω ὡς, ὅτι μὲν τοῖς δικοῦσιν ἐπονειδίστοις, λίαν ἄχθῃ. ὅτι δὲ τοῖς ὄντως ἐστὶν, οὐ μόνον οὐ καταδύῃ, ἀλλὰ καὶ εὐαθρυίῃ, τὸ μηδὲν ὅκνειν ἀγένειαν παιδὸς, ὅπερ οὐκ ἔστι προσωπείου ὄνειδος, οὐδ' ἐγκλήσεως ἄξιον, ἀλλὰ τοσοῦτον καταγινώσκειν τοῦ ἐπὶ τῷ ἀρετῷ προσκαλουμένου, ὅσον ἐδεῖ τῆς ὅτι τῷ ῥᾳθυμίαν ἀγόντων καταψηφίζεσθαι. καὶ εἰ μὲν εἰς τὸν

ginta nouem annorum hebdomadas, quæ à Hierosolymitanæ vrbis ædificatione incipientes, in ipsius expugnationem desinunt, expletæ fuerint, illud habeto, cã non Cyri tempore, sed vicesimo regni Longimani extructam fuisse. Nam tum, vt Esdras commemorat, profectus Neemias vrbem instaurauit. Quonam igitur modo, inquit, septuaginta hebdomadæ abbreuiatæ sunt super populum tuum, & super ciuitatem structam? Nimirum quia in sexagesima nona, hoc est anno quadringẽtesimo octuagesimo tertio bellum geri cœptũ est, sequẽte autem annorum hebdomada, vnà cum Iudaicis rebus finem habuit. Quòd si, vnde id probetur, quæris, illud sciendũ est, inter vicesimum Longimani annum & Persici Imperij finem, tredecim & centum annos interfluxisse, ac deinde Macedonicum vsque ad ducẽtos nonaginta quatuor annos sese porrexisse: pòst autem Romanum, Augusto imperante ad tres & quadraginta annos, Tiberio autem imperium gerente, ad duos & viginti, ac denique Claudio rerum summam obtinente ad septem propagatũ fuisse. Nam octauo ipsius anno initium cœpit Iudæis rerum motus, qui bellum illud aduersus Romanos ipsis excitauit, ex quo vrbis excidiũ ortum est. Neronis enim, qui Claudio successit, tempore, Iudæi, à Vespasiano, qui tum Neronis dux militaris erat, præclarè ac fortiter oppugnati: postea, eodem imperij habenas tenente, capti sunt.

Zosimo Presbytero. 90.

Audio te ob ea quidem quæ probri speciem habent vehementer angi: ob ea autẽ, quæ verè probrosa sunt, non modò nullo pudore suffundi, sed etiam gloriari. Nam quòd seruo patre ortus sis (quod voluntatis institutúque animi minimè probrũ est, nec vllo modo curandum est) maiorem in modum discruciaris. At interim eos, qui te ad virtutem hortantur, tantum reprehendis, quantum eos condemnare opor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tebat, qui te ad inertiam & languorem inducant. Et quidem ſi inter ſubditos cenſeris, tamen ne ſic quidem te contemnere atque aſperñari conueniret, verùm te per conſilia & admonitiones ex improbitatis voragine extrahere fas eſſet, maximéque congruum. Cæterùm nõ tantum hinc Eccleſia detrimentum ac probrum acceptura eſſet. Nunc autem cùm in Sacerdotum numero cenſearis (mitto quonam pacto, neque enim id mihi ſtudio eſt, vt te feriã, ſed vt ſanem) ne eos quidem, qui ſilentio vti cupiunt, quieſcere permittas. Multi enim Gentiles ac Iudæi impetũ in Eccleſiam faciunt, probra iactantes, ac vitã tuam proferẽtes, ſéque ob eam cauſam fidei noſtræ doctrinam conuellere exiſtimantes. Quamobrem ſi nullo iudicij metu percelleris, ſaltem præſentem gloriam affecta. Si nulla te cæleſtis regni cupiditas tenet, ſaltem bonam exiſtimationem appete. Si coronas minimè deſideras, ſaltem à probris te remoue. Si laudum tuarum præconium nulla te cura afficit, ſaltem id ſtude, vt ne traducaris ac ſugillaris. Si peruigilẽ illam Dei iuſtitiam haud perhorreſcis, humanas ſaltem leges metue: ne alioqui in ipſo quoque fortaſſe ſcelere deprehenſus extremo ſupplicio mulcteris.

Theophilo Subdiacono. 91.

Timotheus, qui ſedẽ illam bonis omnibus perfuſam, quam cælorum regnum appellant, nunc incolit, tantam à ſua virtute, iis à quibus cernebantur, vtilitatem afferebat, vt etiam ſola recordatione, eos, qui ipſius meminerunt, in officio contineat. Poterat enim, vel ſolùm in animis verſans, pudorem ſimul ipſis immittere, atque eos, quibus ipſe in mentem veniſſet, à turpibus & abſurdis affectionibus puros & immunes efficere.

Ophelio Grammatico. 92.

Apud vos, qui Grammatici eſtis, homonymum idem eſt quod ſynonymum: apud Philoſophos autem nõ item. verùm homonyma ea dicuntur, quorum nomen

ὑπηκόους ἐτέλεις, μάλιστα μὴ οὐδ' ὅπως καταφρονῆσαι ἐχρῆν, ἀλλὰ συμβουλαῖς τε καὶ ἐπιτιμήσεσιν ἀνιμᾶσθαί σε ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς κακίας, καὶ ἥμισυ μὲν καὶ φρενῶν ἥκιστα, πλεῖν ἀλλ' ὅ τοσαύτην ζημίαν τῇ ἐκκλησίᾳ τε ἀρχούσῃ ἔμελλεν ἔσεσθαι· ἐπειδὴ δὲ εἰς τοὺς ἱερέας δοκεῖς τελεῖν· τὸ δ' ὅπως παύσομαι. ὁ γὰρ πλῆξαί σε, ἀλλ' ἱάσασθαι προῃρημαι· οὐδὲ τοὺς ἐπαίνους ἡσυχάζειν καὶ ἡρεμεῖν συγχωρεῖς. πολλοὶ γὰρ Ἕλληνες καὶ Ἰουδαῖοι τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιφυόμενοι ὀνειδίζοντες, ὡς τὸν βίον προφέροντες, καὶ ἅμα τὸ τῷ δόγματι λυμαίνεσθαι νομίζοντες. εἰ τοίνυν τὴν κρίσιν ὑ δέδοικας, κἂν τῆ παρούσῃ ἀντιποίησαι δόξῃς. εἰ βασιλείας οὐκ ἐρᾷς, κἂν ἐπολίψεως χρυσῆς ἐφάσθητι. εἰ φθόνων ὑπερυμεῖς, κἂν ὀνειδῶν ἀπαλλάγηθι. εἰ ἀναῤῥήσεως ὑ φροντίζεις, κἂν μὴ τοῦ κωμῳδεῖσθαι ἀντιποιήθητι. εἰ δ' ἀκοίμητον δίκην οὐ φείσῃ, κἂν τοὺς τῆς ἀνθρώπων νόμους φοβήθητι, μήποτε καὶ ἐπ' αὐτοφώρῳ ληφθεὶς, τὴν ἐκάστην ἐπομένης πμωρίαν.

Θεοφίλῳ ὑποδιακόνῳ. 91.

Τιμόθεος ὁ τὴν τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων καταῤῥύτον λῆξιν βασιλείαν ὑρανὸν προσαγορευομένην, νυνὶ νεμόμενος, τοσαύτην ἀπὸ τ ἀρετῆς τοῖς ὁρῶσιν ἐδημιούργει ὠφέλειαν, ὡς καὶ ἀπὸ μνήμης μόνον σωφρονίζειν τοὺς μνημονεύοντας. ἦρκει γὰρ καὶ μόνον ἐλθὼν εἰς ἔννοιαν, αἰδῶ συνεισπέμψαι, καὶ τῶν ἀτόπων παθῶν ἀχραάντους τοὺς μηδοθέλας ἐργάζεσθαι.

Ὀφελίῳ γραμματικῷ. 92.

Παρὰ μὲν ὑμῖν τοῖς γραμματικοῖς, τὸ ὁμώνυμον ταυτόν ἐστι τῷ συνωνύμῳ· παρὰ δὲ τοῖς φιλοσόφοις, οὐχί, ἀλλ' ὁμώνυμα λέγεται, ὧν ὄνομα μόνον κοινόν, ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος, συνώνυμα δὲ, ὅσα καὶ πράγματι καὶ τρόπῳ καὶ ὀνόματι συντρέχει. ἀλλ' ἐπειδὴ ἄμοιρος ὢν τοιούτων μαθημάτων, καὶ ἀγύμναστον ἔχων τὸν νοῦν, ἠξίωσας ὅπως γραφικῶν ῥητῶν τὰς ἐννοίας ταύτας μεταῤῥυθμισθῶμεν, ὡς ἂν οἷός τε ὢ πειράσομαι λαμπράν σοι ἀνοῖξαι τῆς νοημάτων τὴν θύραν, ἡ ἔρευνα ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς λέγεται καὶ ὅτι θεοῦ, καὶ ὅτι ἀνθρώπων, ἀλλ' ὅτι μὲν θεοῦ τὸ ἀκριβὲς τῆς γνώσεως μιμούμενον· ἐπεὶ δ' ἀνθρώπων τὸ μετὰ πόνου καὶ βασάνου εὑρίσκεσθαι τὸ ζητούμενον. ἔνθα τοίνυν τὸ ῥῆμα τοῦτο κείται, καὶ ὅτι θεοῦ, καὶ ὅτι ἀνθρώπου ὁμωνυμεῖ, ὑ συνωνυμεῖ, οἷον τὸ, Ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς τῶν περὶ τοῦ θεοῦ ἐρημένων, ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὁμωνυμεῖ μὲν, ὑ συνωνυμεῖ δὲ. τὸ δὲ, Ὁ ἐρευνῶν τὰς καρδίας, τῶν τὸ δὲ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. συνωνυμεῖ, τῷ καὶ ὅτι τοῦ πατρὸς, ὑ ὅτι τοῦ ἁγίου πνεύματος, τὴν ἀκριβεστάτην γνῶσιν δηλοῦσθαι. οἶμαι μὲν οὖν σεσαφηνίσθαι τὸ νόημα· εἰ δὲ καὶ ἐπ' ἄλλων ὀνόματος τοῦτο γυμνασθῆναι βούλει, καὶ τοῦτο ποιήσω· τὸ ἀγαθὸν λέγεται μὲν ὅτι θεοῦ ὑ ἐπ' ἀνθρώπων, ἀλλ' ὁμωνυμίαν ἐμφαίνει· τὸ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῷ, Ὡς ἀγαθὸς τῷ Ἰσραὴλ ὁμωνυμεῖ. τὸ δὲ, Ὡς ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, Τῷ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσῃ με ἐν γῇ εὐθείᾳ, συνωνυμεῖ. ὑ γὰρ ὀνόματός ἐστιν ἐνταῦθα κοινωνία, ἀλλὰ ὑ πράγματος. ὑ ὁ θυμὸς δ' ὅτι θεοῦ λεγόμενος, ὑ ἐφ' ἡμῶν οὐ συνωνυμεῖ, ἀλλ' ὁμωνυμεῖ· ὅτι μὲν γὰρ θεοῦ μιμοῦνται τὰ ἀπαθῶς ὅτι πεμπομένων τοῖς ἁμαρτάνουσι πμωρίαν· ὅτι δὲ ἡμῶν τὸν ἐμπαθῆ κίνησιν, ὑ τὸν τῶν λογισμῶν ταραχλιόν. ὑ τὸ πρόδηλες ἀνομίαν ὅτι τῇ ἀνομίᾳ αὐτῶν ὁμωνυμεῖ. ὁ γὰρ λέγει, τοῦτ' ἔστιν· ὅτι ἐς πμωρίαν ὅτι τὸν ἁμαρτίαν αὐτῶν. καὶ τὸ εἴ πις τὸν ναὸν τῦ

duntaxat cõmune eſt, ſubſtantiæ autẽ ratio, quæ nomini reſpondet, diuerſa. Synonyma autẽ, quæ & re, & modo, & nomine inter ſe conueniunt. Quoniam verò, quia huiuſmodi diſciplinarum rudis & expers, mentémq; haudquaquã exercitatã habes, idcirco à me poſtulaſti, vt in Scripturę verbis huiuſmodi ſignificationes notarẽ, luculentam tibi huiuſmodi cõſiderationum ianuam pro viribus meis aperire conabor. Perſcrutationis vocabulũ in Scripturis ſacris, & de Deo, & de hominibꝰ dicitur. Verùm cũ de Deo vſurpatur, cognitionis certitudinẽ numeris omnibus abſolutã indicat: cùm autẽ de hominibus, id ſignificat, quòd res ea, quæ inueſtigatur, cũ labore ac cruciatu inueniatur. Itaque in his locis, in quibus hoc nomen ſitũ eſt, & in Deo, & in hominibus æquiuocũ eſt, non ſynonymũ. Verbi gratia illud, Scrutamini Scripturas, ei, quod de Deo dictũ eſt. Qui autẽ corda ſcrutatur, nouit quæ ſit Spiritus voluntas, æquiuocũ eſt, non ſynonymũ. Illud autem, Qui corda ſcrutatur, huic loco, Spiritus omnia ſcrutatur, etiã profunda Dei, ſynonymum eſt, propterea quòd, cũ & de Patre, & de Spiritu Sancto vſurpatur, perfectiſſimã ac certiſſimam cognitionẽ ſignificet. Atq; ipſe quidẽ, quid ſentiã, ſatis perſpicuè demonſtraſſe arbitror. Sed tamẽ ſi in alia rurſum dictione id examinari cupis, id quoq; faciam. Bonũ, tametſi & de Deo, & de hominibus dicatur, tamẽ homonymiam indicat, Illud etenim, Bonus homo, huic, Quàm bonus Iſraëli Deus, æquiuocũ eſt. Illud autẽ, Quàm bonꝰ Iſraëli Deus, huic, Spiritus tuus bonus deducet me in via recta, ſynonymum eſt. Nam hoc loco nõ nominis dũtaxat, ſed etiã rei eſt ſocietas. Eodémque modo furoris vocabulũ, quod & de Deo, & de hominibus dicitur, non eſt ſynonymũ, ſed æquiuocũ. Nam cũ de Deo agitur, illatũ ſine vlla mentis cõmotione, peccatoribus ſupplicũ declarat: cùm autẽ de nobis, motũ cum perturbatione cõiunctum, ac rationis tumultum. Quin illud quoque, Appone iniquitatẽ ſuper iniquitatem eorum, æquiuocũ eſt. Perinde enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

est ac si diceret, Appone cruciatū super iniquitatem eorum. Ac denique illud, Si quis templum Domini disperdiderit, disperdet eum Deus, æquiuocum est. Hęc enim verba hanc sententiā habent, Si quis templū Dei contaminarit, pœna ab eo afficietur.

Eidem. 93.

Deus bonum per naturam habet, non voluntatis expertem, sed ea præditam, nec violentam & coactam, sed spontaneam. Nos autem per exercitationem & profectum illud assumimus. Nec verò sic ipsum habemus, vt nobis eripi nequeat, quemadmodum diuina natura: verùm ita, vt ab eo excidamus, si inertis otij ac desidiæ amor insulsos in nobis choros agat.

Eidem. 94.

Dic ad Iudæum, qui tecum rixatus est, nec generosi quicquā ac virilis locutus est, verùm inanes duntaxat nugas ac verborū præstigias euomuit, atque hunc Scripturæ locum, Prophetam vobis suscitabit Deus de medio fratrum vestrorum tanquā me, de Iesu filio Naue dictū esse asseruit: Multis nominibus peccas, tum quòd haud rectè sentias, tum quòd erudiri fugias, tum quòd maiora, quàm pro Mosis modulo & conditione occultes. Dictum est enim: Eū audietis in omnibus quæcunq; mandauerit. Erit autem anima, quæ non audierit prophetam illum, exterminabitur de populo suo. Primùm quippe post illius electionē, Moses diuino numine instinctus, hæc sanxit. Deinde, si filius Naue Mosem superasset, probabilitatis aliquid haberet huiusmodi oratio. Cùm autem eo multò inferior extiterit, hanc sententiam infirmā & imbecillam esse constat. Tertiò, ne Legi quidem ipse quicquam adiunxit: verùm ex ipsius præscriptis & institutis suum vitæ munus administrauit. Quartò, si de ipso verba fecisset, minimè dicendum erat, *suscitabit*, sed suscitauit. Quintò, dicendum fuisset, Et erit, omnis anima, quæ hunc

θεὸς φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεὸς, ὁμωνυμεῖ. ὁ γὰρ λέγει τοιοῦτόν ἐστι. εἴπερ μολύνει τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, τιμωρηθήσεται ὑπ' αὐτοῦ.

Τῷ αὐτῷ. 57.

Τὸ ἀγαθὸν θεὸς μὲν ἔχει κατὰ φύσιν, οὐκ ἀβούλητον, ἀλλὰ προαιρετικὸν, οὐδὲ βιαίαν, ἀλλ' ἑκούσιον. ἡμεῖς δὲ κατ' ἄσκησιν καὶ προκοπὴν ἀναλαμβάνομεν, οὐκ ἀναφαίρετον ἔχοντες τοῦτο, ἅπερ ἡ θεία φύσις, ἀλλὰ μεταπίπτον εἰ ῥαθυμίας ἔρως ἀχρεύτους χορεύσειεν.

Τῷ αὐτῷ. 58.

Εἰπὲ τῷ προὸς σὲ διενεχθέντι Ἰουδαίῳ, ὡς μηδὲν μὲν γενναῖον μηδὲ νεανικὸν φρόνησας. ἀγυρτικὰς δὲ λογοποιίας ἐμέλησε. καὶ φήσαντι περὶ τοῦ παιδὸς Ναυὴ εἰρῆσθαι, τὸ, προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ, ὅτι κατὰ πολλὰ πλημμελεῖς, καὶ νοῶν κατ' ὀλίγας. καὶ φεύγων τὸ μαθεῖν, καὶ κρύπτων τὰ μείζονα ἢ κατὰ Μωσέα. εἴρηται γὰρ, αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα, ὅσα ἂν συντείληται. ἔσται δὲ ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. πρῶτον μὲν γὰρ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐκείνου, ταῦτ' ὁ Μωσῆς ἐνήγετο γενόμενος ἐθεσπισε. δεύτερον, ὅτι, εἰ μὴ ὁ τοῦ Ναυὴ παῖς ἐπῆρεν τὸν Μωσέα, πιθανὸν ἦν τὸ λεχθὲν, οὐκ ἀληθὲς δέ. εἰ δὲ πολλῷ αὐτοῦ κατὰ δεύτερος ἦν ἀφανὴς αὐτὴν ἔννοια φαίνεται. τρίτον, ὅτι οὐδὲ προσῆκέ τι τῷ νόμῳ. ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου ἐπολιτεύετο θεσμοῖς. τέταρτον, ἐχρῆν, εἴγε περὶ αὐτοῦ ἦν ὁ λόγος, εἰπεῖν, οὐκ ἀναστήσει, ἀλλ' ἀνέστησε. πέμπτον, ὅτι ἔδει φράσαι. ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου τούτου. τῷ δ'

τῷ δ' εἰπεῖν ἐκείνῳ, τοῦτον παρεχράψατο ἕκτον, πῶς προὸς τὸν Ἰωάννην μετὰ πολλὰς γενεὰς τεθείσης ἀπεγράφη, πευσόμενοι, εἰ αὐτὸς εἴη ὁ προφήτης, κἀκεῖνος ἔφησεν οὐκ εἰμὶ. προφήτης μὲν γὰρ ἦν. ὁ προφήτης δὲ οὐκ ἦν. ἕβδομον, πῶς τοῦ σωτῆρος δεῦρο φοιτήσαντος, οἱ τὰ θαύματα θεώμενοι. ἔλεγον, ὅτι ὅδε ἐστὶν ἀληθῶς ὁ προφήτης. σωφρονείτω οὖν πᾶς αὐτῷ ἐναντίος, καὶ τὸν ἀληθῆ προγνώστην τε καὶ βασιλέα προσκυνείτω.

Ἰσιδώρῳ διακόνῳ. 56.

Ἐπειδὴ ὁ σοφώτατος καὶ ὀξύτατος τὸ πολυθρύλλητον προβλημα ἑρμηνευθῆναί σοι σωλόμως καὶ σαφῶς, καὶ μὴ διὰ κύκλων πινῶν παρεκάλεσας. θάτερον δὲ θατέρῳ ἀντίκειται. τὸ μὲν γὰρ σαφὲς πολλῶν δεῖται λόγων. τὸ δὲ συνόμου, ὀλίγων, ὡς ἂν οἷόν τε ὢν συγκεράσας τῷ σαφηνείᾳ τὴν συντομίαν, ὑπογέλω. κρεῖττον μὲν ποιοῦσιν οἱ τῷ κρείττονι μέρει τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κρεῖττον προσβάλλοντες. εἰ δ' ἀσαφὲς εἶναι δοκεῖ τὸ εἰρημένον, σαφέστερον αὖθις εἰπεῖν, ἄμεινον μὲν ποιοῦσιν, οἱ τῷ βελτίονι μέρει τὰνθρώπου τὴν λογικὴν ψυχὴν τὸ θεῖον ἐξεικονίζοντες. οἱ γὰρ ἀνθρωπόμορφον αὐτὸ πρύμνοθοι, πάμπαν ἠλίθιοι. ἐπειδὴ τοῖς συγκαταβατικῶς εἰρημένοις περιπλεκόμενοι. καὶ οὐδὲν θεοπρεπὲς ἐννοεῖν ἀνέχονται. πῶς γὰρ εἴρηται. Ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου σκεπάσεις με. καὶ, Ἑπτὰ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπιβλέποντες ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν, τοῦ ἀνθρώπου μήτε πτέρυγας, μήθ' ἑπτὰ ὀφθαλμοὺς ἔχοντος. πῶς δ' ὁ Παῦλος ἀπεφήνατο, μηδ' ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. πῶς δ' ὁ Ἡσαΐας εἶπεν. Εἰ πάντα τὰ ἔθνη ὡς σταγὼν ἀπὸ κάδου, καὶ ὡς σίελος ἐλογίσθησαν· ὁ δὲ Λίβανος οὐκ ἱκανὸς εἰς καῦσιν, καὶ πάντα τὰ τετράποδα οὐκ ἱκανὰ εἰς

prophetam non audierit. Cùm autē dixit, *illum*, hūc profectò submouit. Sextò, Quonam pacto ad Ioannem, post multas ætates in lucem editū, miserunt, percunctantes an propheta ille esset: ille autem dixit, Non? Etenim propheta quidem erat, at nō ille propheta. Septimò, Quonam pacto, cùm Saluator in terram venisset, ij, qui miracula videbant, his verbis vtebantur, Hic est verè propheta ille. Animaduertat ergo ille quot sint, quæ aduersus eū pugnent: ac verum præcognitorem ac regem adoret.

Isidoro Diacono. 95.

Quoniam tu, vir sapientissimus & acutissimo ingenio præditus, perūulgatissimā quæstionem breuiter tibi ac perspicuè, ac non per ambages quasdam & circuitū explicari petiisti, alterum autem alteri aduersatur (perspicuitas enim longam orationē requirit: breuitas autē succinctam & exiguam) breuitate, quantum vires meæ ferunt, perspicuitati admixta hæc ad te scribo. Præstantiùs quidem faciunt, qui præstantioris hominis parti, id quod præstantius est, comparant. Quòd si obscurū esse videtur quod dixi, dilucidiùs loquar. Rectiùs faciunt, qui meliori hominis parti, hoc est animæ rationi præditæ diuinū numen simile esse dicunt. Nam qui illud humana forma præditum esse arbitrantur, prorsus stolidi & amentes sunt: quādoquidem iis, quæ per indulgentem demissionē dicta sunt, implicantur, nec quicquā diuinius cogitare sustinent. Quonā enim modo dictum est, In vmbra alarum tuarū proteges me: &, Septē oculi Domini, lustrantes vniuersam terram: cùm homo nec alas, nec septem oculos habeat? Quonam item pacto Paulus ne cogitationi quidē hominis diuinū numē simile esse pronunciauit? Quonam rursum modo ab Esaia dictum est, Si omnes gentes vt gutta à situla, & velut saluia reputatæ sunt, & Libanus minimè sufficit ad exustionem, & omnia quadrupedia minimè sufficiunt ad sacrificiū, cui assimilabitis Dominum? Quonam de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nique pacto Moſes, cuius vocem improbè ac veteratoriè exponere conantur, dixit, Atque hoc ſtudiosè retinebitis in cordibus veſtris, quod non vidiſtis omnem ſimilitudinẽ in die qua locutus eſt ad vos. Cæterùm ne illi quidem, niſi opinione fallor, verè hoc aſtruunt. Imperij enim ac regni imago eſt, non eſſentiæ. Si autem probis operibus ſtuduerit, virtutis quoque imago ac ſimulacrum erit. Nam etſi immortalem eſſe ſtatuimus animam intelligentiæ participem, at non tamen eiuſdem cum diuiniſſima illa & ſempiterna natura eſſentiæ: verùm tantum ab ea remotam ac diſſitam, quantũ veriſimile eſt rem creatam à creatore. Si enim anima ad Dei imaginem condita eſt, proculdubio mulieris quoque anima. Quorſum itaque dixit Paulus, Vir non debet velato eſſe capite: eſt enim imago & gloria Dei: mulier autem gloria viri eſt? Nam cũ mulieris anima immortalis atque interitus expers ſit, quemadmodum & viri anima, quid tandẽ affertur, quamobrem Paulus cum diſtinctione quadam iſtud dixerit? Quòd ſi aduerſus hæc, Moſen aduerſus Paulum armãtes, illud protulerint, Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinẽ noſtram, maximè quidẽ illud dicere licet, ſingulare eſſe dictum iſtud, ac non de vtroque enunciatum eſſe. Verùm hoc tamen minimè eſſe dicemus. At ſi, id quod deinceps ſequitur, produxerint, Et imperent, iam nobis hæc verba ſuffragabũtur. Hinc enim perſpicuè demonſtratur, diuinæ imaginis decus in imperio tanquã certa nota inſigniri. Quòd ſi quærant quid cauſæ fuerit Paulo, cur virum diuinam imaginem, mulierem autem viri imaginem eſſe pronunciarit, illud reſpondebimus, quòd primùm quidem pari honoris gradu mulier erat, atque diuino beneficio idẽ imperij ius obtinebat. Poſtquàm autem lapſa eſt, imminutum ac mutilatum eſt ipſius imperium, ac ſub viri poteſtatem redacta eſt. Honoris æqualitatẽ non tuliſti: inferiorem gradum accipe. Ad virum erit conuerſio tua, & ipſe dominabitur tui. Itaque liber quidem ille, qui à

ὁλοχλέπτωσιν, πῇ ὁμοιῶσαι τὸ κύειον, πῶς δὲ Μωσῆς ἓ τὴν λέξιν κακύργως ἑρμηνεύειν πειρᾶται, ἔφησε. Καὶ φυλάξεσθε σφόδρα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ὅτι οὐκ ἴδετε παν ὁμοίωμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐλάλησε πρὸς ὑμᾶς. πλὴν δ' ἐκεῖνοι τὸ ἀκριβὲς, ὥσγε ἡμεῖς μαι, δογματίξουσι. ἀρχῆς γὰρ καὶ βασιλείας ἐστὶν εἰκὼν ὁ ἄνθρωπος, οὐκ οὐσίας. εἰ δὲ ἔν θρόοι, καὶ ἀρετῆς. εἰ γὰρ καὶ ἀθάνατον ὀφείλομεν εἶναι τὴν νοερὰν ψυχὴν, ἀλλ' ἓ τῆς θειοτάτης ἐκείνης καὶ ἀνάρχου φύσεως ὁμοούσιον, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχουσαν, ὅσον εἰκὼς κτίσμα τοῦ κτίσαντος. εἰ γὰρ ἡ ψυχὴ κατ' εἰκόνα, δηλονότι καὶ ἡ τῆς γυναικὸς πῇ ἓν δήποτε εἶπεν ὁ Παῦλος. Ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει καταχαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν, καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων. ἡ δὲ γυνὴ δόξα ἀνδρός ἐστι. τὴ γὰρ ψυχῆς τῆς γυναικὸς ἀθανάτου, καὶ ἀφθάρτου ὔσης, ὥσπερ καὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς, πῇ δήποτε μετὰ διορισμοῦ τινὸς τοῦτ' ἔφησεν ὁ Παῦλος. εἰ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντιπερέγκοιεν ἀνθοπλίζοντες τὸν Μωσέα τῷ Παύλῳ. τὸ ποιήσωμεν ἄνθρωπον καθ' εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν. μᾶλιστα μὲν δυνατὸν εἰπεῖν, ὅτι εἰκὼν ἐστὶ τὸ εἰρημένον, καὶ ἓ περὶ ἀμφοτέρων εἴρηται, πλὴν ἓ λέξομεν. εἰ δὲ τὸ ἐξῆς προσχάρισεν τὸ καὶ ἀρχέτωσαν, πρὸς ἡμᾶς ἔσται τὸ εἰρημένον. δείκνυται γὰρ λαμπρῶς τὸ κατ' εἰκόνα, ἐν τῷ ἀρχικῷ χαρακτηριζόμενον. εἰ δ' εἴποιεν, πῶς ἓν ὁ Παῦλος, τὸ μὲν, εἰκόνα θείας. ἓ δὲ τῆς ἀνδρὸς ἀπεφήνατο. φήσομεν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς μὲν ὁμότιμος ἦν ἡ γυνὴ, καὶ τῆς αὐτῆς ἠξιοῦτο ἀρχῆς. ἐπειδὴ δ' ἐπλημμέλησεν, ἠλαττώθη, καὶ ἐκρατήθη αὐτῆς ἡ ἀρχὴ, καὶ ὑπὸ τὸν ἄνδρα γεγένηται, Οὐκ ἀνέξῃ, φησὶ, τῇ ἰσοτιμίαν, δέχου τὴν ἐλάττωσιν. πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτὸς σου κυριεύσει. ὥστε ἡ μὲν κοσμοπλαστία τῷ τῆς ἁμαρτίας ἓ γυναικὸς δηλοῖ

δηλοῖ ἀρχῇ. τὸ δ' ὑποστολικὸν λόγιον, τὴν μετὰ τὸ πλάσμα ὑποταγήν. ὅπι δὲ τῷ κεχειροτονῆσθαι πάντων τῶν ὑπηκόων ἀρχέτω τὸ ἄνθρωπον, τὸ κατ' εἰκόνα σωζέτω. ἄκουσον τῶ μελῳδοῦ τὰς θείας δηλώσεις, ἓ τὰς βασιλικὰς συλλαβὰς ἑρμηνεύοντος καὶ φράζοντος, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ὅπι πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου, ὥσπερ γὰρ τὸ θεῖον πάντων, ὅταν καὶ ὁ ἄνθρωπος τῶν ὑπὸ γῆς βασιλεύει. ἔχει μοῦ οὖν τι ἀρχικὸν σῴζον τὴν βασιλικὴν εἰκόνα. τὸ καθ' ὁμοίωσιν, εἰ μὴ δοκοίη πᾶσι σὺν θεολογικῶ ἓ λέγεσθαι. ὡς τὸ, ἐὰν δὲ ὑπνώσω καὶ τὸ, μακάριος ὁ συνιὼν ὅτι πλουτῶ καὶ πτωχεύω. οὕτως ἑρμηνευτέον, ὅτι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἐνεχείρισεν ὁ θεὸς, ἵν' ὅτι δι' ἐξητάσῃ τὴν ἀρετὴν, καὶ σώσῃ τὴν ὁμοιότητα ἐδόξω, φησὶ, τὴν τιμὴν, δόξον τὴν ἀρετὴν. ἵνα τὸ μὲν τῆ δημιουργία, τὸ δὲ τῆ προαιρέσει τὸ δημιουργηθὲν ὑποκείηται. καὶ τὰ ἑξῆς τούτου δηλοῖ, τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς μὲν εἰρηκὼς, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. ὕστερον δὲ, ἓ ἐπέτεινεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτὸν, ἓ προστεθέντος, τὸ καθ' ὁμοίωσιν. ἢ ὡς τὸ αὐτὸ ἐμφαίνουσης τῆς λέξεως, ὡς ἔφ' ἑνὸς εἰπὼν, ἀναρτηθήσῃ τῆς ἀρετῆς, ἵν' ἢ τοιοῦτος, τὸ εἰρημένον, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, ἵν' ἐκ προαιρέσεως γένηται καὶ ὁμοίωσιν. διὸ προ μὲν τῆς δημιουργίας ἀμφότερα εἶπε. μετὰ δὲ τὴν δημιουργίαν, θάτερον. ὁ μονογενὴς γοῦν θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν φησὶ, γενέσθε ὅμοιοι τῶ πάσχω ὑμῶν τῶ ἐν τοῖς ἑρανοῖς, ὡς τῆς μὲν δημιουργίας, τὸ κατ' εἰκόνα σωζούσης, τῆς δὲ προαιρέσεως, τὸ καθ' ὁμοίωσιν. εἰ δὲ φαίεν, πῶς οὐδέπω τὴν ἀρχὴν πάντων τῶν ὑπὸ γῆς εἴληφεν ὁ ἄνθρωπος: τὰ θηρία δέδοικε παρεὶς ἐκείνην τὴν ἀπολογίαν, εἴτε ἀληθὴς εἴη, εἴτε μὴ, ἣν τινες ἔφασαν, ὅτι ἐν τοῖς

mundi effectione nomen ducit, mulieris ante peccatum imperium declarat. Apoſtolicum autem oraculum ſubiectionem eam, quæ peccatum conſecuta eſt. Quòd autem hinc diuinę imaginis decus retineatur, quòd homo terrenorum omniũ princeps creatus ſit, audi Pſalmographũ, diuina verba & ſyllabas ad hunc modũ interpretantem: Gloria & honore coronaſti eũ, & cõſtituiſti ſuper omnia opera manuum tuarum. Vt enim Deus omnium rerum, ita etiam homo eorũ, quæ in terra ſunt, principatum tenet. Quocirca regiam imaginẽ gerit, ſi principatum ſuum conſeruet. At verò hæc verba, *ad ſimilitudinem* (niſi quidã cum præcedentibus ſynonyma eſſe exiſtiment, velut hæc, Ego dormiui & ſoporatus ſum, & item hæc, Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem) ad hunc modum exponenda ſunt: nempe quòd Deus imperium ipſi ob eam cauſam mandauit, vt virtutem oſtendat. Honorem, inquit, accepiſti: virtutem oſtende: vt alterũ creationi, alterum eius, quod creatum eſt, voluntati atque arbitrio aſcribatur. Atq; iſtud fortaſſe hinc declaratur, quòd initiò quidem dictum ſit, Faciamus hominem ad imaginem noſtram, vt ex voluntate animíque inſtituto ad ſimilitudinem fiat. Ac proinde ante procreationẽ quidẽ vtrumque dixit: poſt ipſam autem, alterum duntaxat. Sanè vnigenitus Deus, cùm ad nos venit, his verbis vſus eſt, Eſtote ſimiles Patris veſtri qui in cælis eſt: perinde ſcilicet atque procreatio imaginem, voluntas autem animíque inſtitutum ſimilitudinem ſeruet. Quòd ſi dixerint, Qui fit igitur, vt cùm homo rerum omnium, quæ terræ cõplexu continentur, imperium acceperit, feras pertimeſcat? hac defenſione omiſſa, ſiue illa vera, ſiue falſa ſit, quam quidam attulerunt, aſſerentes in diuinis libris ferarum imperium minimè poſitum, verùm à nonnullis poſteà adiectum fuiſſe, recta via reſpondebo, atque illud dicam, quòd primùm quidem, cùm diuina imago in eo eluceret, omnia ei ſubiecta erãt (vnde etiã ipſis nomina impoſuit:) at poſtquàm à

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuino mandato recessit, optimo iure imperium ipsi mutilatum atque imminutum est, atque non omni quidem imperij iure detutbatus est (nam alioqui frigida prorsus gratia inuenta fuisset) sed tamen aliqua ex parte truncatus est ipsi principatus. Neque enim æquum erat, vt is, qui victus fuerat, corona donaretur, verùm vt belluarũ terrore coërceretur, atque ad melioré mentẽ reuocaretur. Quòd autem hoc verum sit, hinc constat, quòd cum Noë, iustitiam colendo & amplectendo, hanc imaginem repurgasset, feræ omnes ad eum se contulerunt, veterem seruitutem confitentes, atque eum, qui primùm peccauerat, atque imperij parte mulctatus fuerat, propemodum accusantes. Quinetiam Danielem leones, & tres pueros ignis veritus est: nec vipera Paulum vllo modo læsit. Quamobrem ex eo quòd isti anitum imperiũ reuocarunt, perspicuum est eum integrum quidẽ accepisse, verùm partem aliquã amisisse. Atque hæc à nobis dicta sint. Quod si quis melius aliquid habet quod proferat, dicatur sanè atque audiatur.

θείας δέλτοις, ἡ ἀρχὴ τῶν θηλέων οὐκ ἐκέκτητο. ἀλλ' ὕστερον καὶ ταύτην ἔσχε, ἐξ εὐθείας τὴν ἀπολογίαν ποιήσομαι. ὅτι ἐξ ἀρχῆς μὲν αὐτῷ ὅτε ἔλαμπεν ἡ εἰκὼν, πάντα ὑπέκειτο. διὸ καὶ ὀνόματα αὐτοῖς ἐπέθηκεν. ἐπειδὴ δὲ παρήκουσεν, ἠκρωτηριάσθη αὐτῷ εἰκότως ἡ ἀρχή. καὶ πάσης μὲν οὐκ ἐξεβλήθη, ἵνα μὴ ἕωλος ἡ χάρις εὑρεθῇ· ἠκρωτηριάσθη δὲ. ἦν γὰρ δίκαιον ἦν τὴν ἀπειθείαν καὶ σφαιρωθῆναι, ἀλλὰ τῷ φόβῳ τῶν θηλέων σωφρονισθῆναι. ὅπερ δὴ καὶ ἔστιν ἀληθὲς, ὅτε ὁ Νῶε τῷ εἰκόνα ταύτην ἀνεκάλυψε, τὸ δικαιοσύνην ἀσμένισαν. ἦλθε πρὸς αὐτὸν πάντα τὰ θηρία, τὴν ἀρχαίαν δουλείαν ὁμολογοῦντα, καὶ μονονουχὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἁμαρτόντα, καὶ μέρος τῆς ἀρχῆς ἀπολέσαντα καταμεμφόμενα. καὶ τὸν Δανιὴλ δὲ οἱ λέοντες ᾐδέσθησαν. καὶ τὸ πῦρ τοὺς παῖδας τοὺς τρεῖς. καὶ ἡ ἔχις τὸν Παῦλον οὐδὲν ἔβλαψε. διὸν οὐδὲ ἀνεκτήσατο τὸ προγονικὸν ἀρχεῖον, ὃ λόος ὅτι κἀκεῖνος εἰληφὼς μὲν ὁλόκληρον, ἀπέμερσε δ' ἀπολέσας. καὶ ταῦτα μὲν παρ' ἡμῖν. εἰ δέ τις ἐχει βέλτιον λέγειν, καὶ λεγέτω, καὶ ἀκουέσθω.

Paulo. 96.

Cùm omnes artes vsu atque exercitatione confirmentur atque incrementa capiant, cessatione autẽ ac desidia intereunt: tum præcipuè dicendi facultas. Nam cùm colitur & irrigatur, maximè crescit: cùm autem negligitur, facilè abscedit & auolat. Quorsum autem his verbis vtar, fortasse minimè ignoras, qui diuinam sapientiam ac virtutis cultum assiduis incremẽtis augere atque amplificare debes.

Παύλῳ. 95.

Πᾶσαι μὲν αἱ τέχναι, ταῖς μὲν μελέταις συγκροτοῦνται, καὶ μείζους γίνονται· ταῖς δ' ἀργίαις ἀπόλλυνται μάλιστα δὲ ἡ τῶν λόγων δύναμις. θεραπευομένη μὲν γὰρ καὶ ἀρδευομένη μείζων γίνεται· ἀμελουμένη δὲ, ῥᾳδίως ἀποφοιτᾷ καὶ ἀφίπταται. ὅταν δὲ χρέων τὰ λέγω, ἴσως οὐκ ἀγνοεῖς, ὃ τὴν θείαν σοφίαν καὶ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐργασίαν δίκαιος ὢν τὰς προσηκούσας αὔξειν, καὶ μείζους ἀπεργάζεσθαι.

Zosimo. 97.

Quamuis & ætate senex sis, & propter sacram ordinationem appelleris: rumor est tamẽ te moribus iuuenem agere, atque quemuis iuuenem ac florentem. Improbi-

Ζωσίμῳ. 97.

Πρεσβύτερον ὄντα σε ἀφὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ καλούμενον, ἀφὰ τὴν χειροτονίαν φασὶ νεωτερίζειν τοῖς τρόποις, καὶ πάντα ἀκμάζοντα ὑποκρίνεσθαι πράττοντα.

γοντα. λόγῳ μὲν αἰδοῦμαι λέγειν αὐτὸς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως πράττει οὐκ ἐρυθριᾷς. εἰ τοίνυν ἀληθεύουσιν, ἀρίστων ἂν ὑπὸ γήρως δέξοι μεταβολὴν, ἵνα κἀκεῖνοι παυσάμενοι τῆς κωμῳδίας, παλινῳδίαν ᾄσωσιν.

tatis magnitudine obscurare: ea videlicet perpetrantem, quæ ipse quidem dicere præ pudore non sustineo, tu autem, haud scio quo pacto perpetrare non erubescis. Quare si verus est hic tumor, optimam in senili quoque ætate mutationem ostende: quo illi etiã, qui hæc de te dictitant, cauillis suis finem imponentes, orationem retexant.

Στρατηγίῳ μοναχῷ. ϙη.

Strategio Monacho. 98.

Ἡδέως ὑπῆφυδς πυθόμενος τὴν σὴν ὅτι τὸ κρεῖττον προκόπτεις, καὶ τοὺς φίλους σωτηρίαν παρεσκεύασα τὴν εὐφραντοτάτην αὐτοῖς καὶ ἐρασμιωτάτην εὐαγγελίαν μῦθος ἀκοῦσαι εἰ ποιμὴν βούλει, ἡμᾶς μὲν ὅτι πλέον πανηγυρίζειν. ἥδιον γὰρ τὰς σὰς ἐορτάζομεν εὐδοκιμήσεις. σαυτῷ δὲ κλέος εὐφροσύνης κατασκευάσαι μὴ παύσοιο ταῦτα θηρώμενος, ἃ καὶ θεῷ εὐάρεστον, καὶ ἀνθρώποις ἀοίδιμόν σε ἀποδείξει.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. ϙθ.

Hermogeni Episcopo. 99.

Οἱ τῷ κανόνι τοὺς μὴ κανόνας προσάγοντες, καὶ ἀφ' οὗπερ καὶ τοὺς ἄλλους καινοτίτας δίκαιον ὃ ἐστι δοκιμάζοντες, ἅ μοι δοκοῦσι τὴν κρίσιν τῶν πραγμάτων ἔχειν ὀρθήν. ἐπειδὴ καὶ σκακωθίζειν τὸ λογιστικὸν τῆς ψυχῆς δι' ἐκουσίας νόσον, σφάλλονται λοιπὸν καὶ αὐτοὶ τὴν κρίσιν τῶν πραγμάτων. τῷ γοῦν διαφέρῳ, καὶ ἀσθρείῳ, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι φοβερῷ, τύφον καὶ ὀφρῦν ὑπερημίζουσι. ἀφὰ τούτῳ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐφεταῖς, τὸν εἰς αὐτὴν δρόμον ἐγκόπτειν μηχανώμενοι. τὴν γὰρ σωφροσύνης κακίᾳ τὴν ἀρετὴν ὀνομάζειν τολμῶσιν. οὐκοῦν μεμφέσθωσαν οἱ τοιοῦτοι, καὶ τῷ λέοντι, ὅτι βλοσυρὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ καὶ πρὸς ἥκιον βλέπει, καὶ τοὺς μίμους τῆς γελοίων ἀποδεξάμενος, ὅτι γέλωτα κινοῦσιν ἄτοπον.

Qui regulæ eos, qui regulæ non sunt, admonent, ob eámque causam eum, qui alios quoque formare atque ad regulam dirigere meretur, examinant, rectum de rebus iudicium habere minimè mihi videntur. Quoniam enim per spontaneum morbum vitiatam eam animi partem habent, in qua rationi sedes est, idcirco fit, vt in rerum quoque iudicio deinceps errore labantur. Iusto quippe ac forti viro, ac sceleratis formidabili, fastum ac supercilium attribuunt: hinc scilicet omnibus virtutis studiosis cursum ad eã interrumpere molientes. Siquidem virtutem propinqui vitij nomine appellare minimè dubitant. Quocirca eiusmodi homines leonẽ quoque reprehendant, quòd rigidum quendam ac regium, non autem simiarum similem, vultum præferat: ac contrà histriones & scurras laudent, quòd absurdum risum excitent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Maroni Presbytero. 100.

Non iis, qui iniuriam accipiunt, optime vir, ſed iis, qui inferunt, periculũ omne impendet: eóſque trepidare atque contremiſcere oportet. Quòd ſi ita eſt, iniuriam perpeti malum non eſt, ſed eam inferre, nec illatas iniurias perferre ſcire.

Μάρωνι πρεσβυτέρῳ. ρ.

Οὐ τοῖς ἀδικουμένοις, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπικρέμαται ὁ κίνδυνος ἅπας. οὓς καὶ ἀγωνιᾶν καὶ τρέμειν δίκαιον. εἰ δὲ ταῦτα ὕπεις ἔχει οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι κακόν, ἀλλὰ τὸ ἀδικεῖν, καὶ τὸ μὴ εἰδέναι φέρειν ἀδικούμενον.

Eidem. 101.

Rectè à quodam externorum hominũ dictum eſt, turpe ac probroſum non eſſe paupertate laborare, verùm paupertatem forti animo minimè ferre. Quamobrem ſi hoc ille quoque rectè ac præclarè exiſtimauit, ex inopia pudore ne afficiamur, imò ne probro quidem eam ducamus, verùm ad vitium hũc metum transferamus.

Τῷ αὐτῷ. ρα.

Εἴρηται καλῶς παρ' ἕξωθεν, ὡς τὸ πένεσθαι ἐπονείδιστον, ἀλλὰ τὸ μὴ φέρειν εὐγενῶς τὴν πενίαν. εἰ τοίνυν κἀκεῖνῳ τοῦτο εὖ καὶ καλῶς ἔδοξεν, ὅτι πενία μὴ αἰσχυνώμεθα, ἀλλὰ μηδ' ὄνειδος ταύτην ἡγώμεθα, ἀλλ' ὅτι τὴν κακίαν μετενέγκωμεν τοῦτον τὸν φόβον.

Theodoro Scholaſtico. 102.

Quandoquidem multos probos viros laudibus efferens, Fortunæ quoque mentionem feciſti, lubens ex te quærerẽ, quonam pacto ambo hæc in vnum conuenire queant. Siquidem laudatio ad voluntatẽ ſpectat: Fortuna verò probum virum laudari non permittit, quin autem felix ac fortunatus prædicetur, minimè prohibet, Permultum enim, etiam de veſtra ſententia, qui Gentilium religionem colitis, inter felicitatis prædicationem & laudationem eſt diſcriminis. Illa quippe à Fortuna hæc à voluntate animique inductione oritur. Scribas igitur ad me velim, vir erudite, quonam pacto ei, cuius laudes prædicantur, Fortunæ ſermo cõueniat, aut quonam modo ei, qui Fortunæ beneficio, vt dicitis talis extitit, laudatio congruat. Alterum enim aduerſus alterũ pugnat. Nam ſi minimè ſponte talis eſt, ne laudetur: ſi autem ſponte, nullus Fortunæ ſit locus. Si trophæum ſtatuit, præconis voce celebretur: ſi autem Fortuna hoc præſtitit, laudem ne conſequatur. Si dimicauit, corona donetur: ſi autem non pugnauit, ne laudetur.

Θεοδώρῳ σχολαστικῷ. ρβ.

Ἐπειδὴ πολλοὺς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐγκωμιάζων, καὶ τύχης μέμνησαι, ἡδέως ἂν σε πυθοίμην, πῶς οἷόν τε ἀμφότερα συνελθεῖν. ὁ μὲν γὰρ ἔπαινος πρὸς τὴν προαίρεσιν βλέπει. ἡ δὲ τύχη ἐγκαμιάζεσθαι μὲν τ' ἀγαθὸν, οὐκ ὀκνεῖ. μακαρίζεσθαι δὲ, οὐ κωλύει. πάμπολυ γὰρ ἡ καθ' ὑμᾶς τοὺς τὰ ἑλλήνων φρονοῦντας, μαχαιρισμὸς ἐπαίνου διείργων. ὁ μὲν γὰρ ἐκ τῆς τύχης, ὁ δὲ ἐκ τῆς προαιρέσεως ἥκεται. χάριν τοιγαροῦν μοι, ὦ σοφὲ, πῶς τῷ ἐπαίνῳ μίαν ὁ τῆς τύχης ἁρμόσῃς λόγος. ἢ πῶς τῷ ἐπὶ τῇ τύχῃ τοιούτῳ, ὡς φατὲ, γενομένῳ ἐγκώμιον ἁρπάσῃ. θάτερον γὰρ θατέρῳ μαχεῖται. εἰ μὲν γὰρ ἄκαν τοιοῦτός ἐστι, μὴ ἐπαινεῖσθω. εἰ δ' ἔκαν, ἡ τύχη χαίρειν μὴ ἐχέτω. εἰ πρόπαλον ἔστηκε, καὶ ἀνακηρυττέσθω. εἰ δὲ ἡ τύχη τοῦτο κατορθώσασα, μὴ ἐπαλαίσαι ἐθέλων. εἰ ἠγωνίσατο, στεφανούσθω. εἰ δὲ οὐκ ἠγωνίσατο, μὴ ἐπαινείσθω.

Ερμογ-

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. ργ.

Εἰ μὲν, ὡς βίᾳ ἀνείξων τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀσέλγειαν, Ζωσίμου τε καὶ Χαιρήμονος καὶ Μάρωνος ὑπαντάσαι αὐτοῖς παρῆκας, πολλῆς σοι δεῖ καὶ τῆς παρὰ θεοῦ συμμαχίας, εἰδ' ὡς αὐτοβοεὶ παρεσόμενος, σαυτὸν ἀπατᾷς λανθάνεις. τοσαύτην γὰρ ἑαυτοῖς εἰσφέρουσι συμμαχίαν, ὅταν ἀγαθόν τινα ἄνδρα δίκην ἀμύνασθαι, ὅσην κινῆσι παρὰ ἑαυτὰς ἄμιλλαν, ὅταν περὶ τῆς τῶν κακῶν πλεονεξίας ἀμφισβητῶσιν. ἐν μὲν τοῖς κοινοῖς συμβαίνοντες, ἐν τοῖς ἰδίοις διαφέρονται, καὶ ἀπερίσμαχον ὑπὲρ δεικνύμενοι ῥώμην ἐν τῷ τῆς ἀρετῆς πόνῳ ἦκον εἰς αὐτὰς, σβέσαι ἐν τῇ περὶ τ' ὀρατέων ἀμίλλῃ, ἄσπονδον πρὸς ἑαυτὰς ἐγείρουσι πόλεμον.

Hermogeni Epiſcopo. 103.

Si tu eo animo, vt Zoſimi, Cheremonis, & Maronis petulantiam & impudicitiam per vim coërceas, ipſis occurrere in animũ induxiſti, magno tibi apparatu, ac diuino auxilio opus eſt. Si autem tanquam confeſtim atque ad primum clamorem eos ſuperaturus, imprudens teipſum fallis. Tantum enim ſubſidium ſibiipſis mutuò afferunt, cùm probum aliquem virum vlciſci parant, quantum inter ſe bellum excitant, cùm de vitiorum principatu inter ſe contendunt. Nam qui in communibus rebus concordes ſunt, iidem in priuatis diſſidẽt: & qui in extinguenda, quantum in ipſis ſitum eſt, virtute inuicti cuiuſdam roboris ſpecimen edunt, iidem in contentione de principatu inexpiabile inter ſe bellum mouent.

Αντιόχῳ. ρδ.

Ὥσπερ ἐν οἷς χρὴ ἡττᾶσθαι τὸ νικᾶν αἰσχρὸν, ὥσπερ οὖν οἷς χρὴ νικᾶν, τὸ ἡττᾶσθαι αἰσχρότερον· οὐ γὰρ ἐν πᾶσιν ἡ νίκη καλὸν, ἀλλ' ἡ μὲν τῶν ἐπιβέσιν ἔχουσα καλῶς καὶ γενναίαν, ἀρίστη. ἡ δὲ καὶ αἰσχρὰ καὶ φαύλη, κακίστη. οἷον, ἵν' ἀπὸ τῶν παρ' ἕλλησιν ἀϊδοκιμώτων τὴν ἀπόδειξιν ποιησώμεθα. ὁ μὲν πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους πόλεμος καὶ νόμιμος εἶναι δοκεῖ καὶ ἀναγκαῖος. ὁ δὲ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, καὶ παράνομος, καὶ δι' ἐγκλήματος ἅπαντι ὁ τοιοῦτος. τοσούτῳ γὰρ πλέον τῶν ἄλλων αἰσχύνεται, ὅσῳ περ ἂν πλέον τι τῶν ἄλλων ἐργάσηται. ἐμφυλίου γὰρ πολέμου ἀργαλεώτερον, οὐδέν. εἰ τοίνυν ἔνθα σώματος ὁ θάνατος, τοσαύτη ἐστὶν ἡ διαφορά· καί τοι μιᾶς οὔσης τῆς φύσεως, οἱ τῆς μὲν δαίμοσιν ὑποκαταλιπόμενοι, κατὰ δὲ τὸ ἀδελφὸν, ὁπλιζόμενοι, ἀνεκτὰ ποιεῖν δόξαιεν, οὐκ ἔγωγε οἶμαι. καίτοι ἐνταῦθα, ὁ σώματος θάνατος παρακολουθεῖ. ἧττον γὰρ τῶν κακῶν, ἀλλὰ ψυχῆς ὄλεθρος, οὐκ εἰς τὸ μὴ ὂν παρα-

Antiocho. 104.

Quemadmodum in iis rebus, in quibus cedere oportet, vincere turpe eſt: ita in iis rebus, in quibus vincere oportet, vinci turpius ac fœdius eſt. Neque enim in omnibus rebus bona eſt victoria: verùm ea demum optima exiſtimari debet, quæ bonam & egregiam materiam habet: quę autem turpem ac fœdam habet, turpiſſima. Verbi gratia (vt ab iis quæ apud Gentiles peruulgata ſunt, id demonſtrem) bellum aduerſus externos legitimum ac neceſſarium eſſe cenſetur: aduerſus autem ciues & populares, ſceleratum: ac ne laudibus quidem afficitur, qui aduerſarios fudit & profligauit. Tanto enim maiori pudore perfunditur, quãto plus aliquid, quàm alij geſſerit. Siquidem bello ciuili nihil atrocius ac funeſtius fingi poteſt. Si igitur hîc, vbi de corporis morte duntaxat agitur, tantum diſcrimen eſt, idque cùm vna duntaxat natura ſit: qui dæmonibus quidẽ ſeſe ſubiiciunt, aduerſus autẽ fratres arma inducunt, facinúſve tolerandum admittere videantur? Non certè meo quidẽ iudicio. Et quidem hîc nõ corporis mors ſequitur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

(minus enim id malum esset) verùm animę exitium, non eos, qui offendiculum perpetiuntur, extinguens ac de medio tollēs, verùm quauis morte acerbiorem vitam iis comparans. Ac propterea cognationis ac propinquitatis iura, & maiora sunt, & diuiniora. Vnde etiam cælo dignum vitæ genus colere iussi sumus. Quòd si iis, qui in terra militant, atque pro patria quidem arma sumunt, aduersus Barbaros autem proficiscuntur, contraria facere conuincamur, quę tandem nobis salutis spes erit? aut quis sibi persuadebit, eos salutem consecuturos esse, qui ea faciunt, quæ perspicuè ad exitium ducunt.

πέμπων τὺς σκαιδαλιοθέντας, ἀλλὰ θανάτῳ πάντὰς τῷ ζημιευάζων χαλεπώτερον βιοῦσι βίον, καὶ τὰ τῆς συγγενείας δὲ δικαιώματα, καὶ μείζονα, καὶ θειότερα. διὸ καὶ θεσπίῳ πρέπουσαν πολιτεύεσθαι πεποιεπάγμεθα. εἰ δὲ τῆς ὑπὲρ γῆς πρατευομένων τἀναντία πράττοντες ἀλοῖμεν τῆς ὑπὲρ μὲν τῶν παρίδων ἀναλαμβανόντων τὰ ὅπλα. κατὰ δὲ τῆς βαρβάρων χωρούντων ποία ἡμῖν ἔσται σωτηρίας ἐλπίς; ἢ πῶς ἀνιῶν σωθήσεσθαι τὺς πράττοντας ἐκεῖνα τὰ εἰς τὸν ἀπώλειαν σαφῶς ζημιέμποντα.

Maroni Presbytero. 105.

Audio te posteaquàm misericordiam cōsecutus eas, quam tuus amicus ab omni fœdere ac reconciliatione abhorreret, cōmonstrasse: vt qui, non quia beneficio affectus sis, moderatiùs te geras, sed eum, qui de te benè meritus est ideireo oderis, quia malè te mulctādi potestatē habuit. Quòd si verùm est, omnibus illud proclamas, te misericordia indignum esse. Nam si beneficium non ingrati animi officium, sed in iniuriarum recordationē atque vlciscendi studium vertis, quis in eum beneficiū conferre sustinebit, qui feras etiam immanitate superat? Sunt enim inter eas, quæ beneficium & sentiunt & memoria retinent, & quantum licet, retaliare student.

Μάρωνι πρεσβυτέρῳ. ρε.

Μαθάνω ὡς ἐλέης τυχὼν ὑπ σαυτοῦ γνώμιλου ἄσπονδον ἤλεγξας. οὐχ ὅτι πέπονθας εὖ μετριάζων, ἀλλὰ τὸν εὖ πεποιηκότα μισῶν, ὅτι δεδωκὼς θράσαι. εἰ τοίνυν ταῦτα ἀληθῆ τυγχάνει, πᾶσι κεκηρύχθεις, ὅτι ἐλέης τυγχάνειν ἀνάξιος. εἰ γὰρ οὐκ εἰς εὐχαριστίαν τρέπεις, ἀλλ' εἰς μνησικακίαν ὑπ εὐεργεσίαν, πῶς ἀνέξεται εὐποιΐαν τὸν ἐν τῷ τῶν θηρίων ἀγριότητα νικῶντα; ἔστι γὰρ ἐν ἐκείνοις ἃ ἐν εὐεργεσίας ἐν ἀθέτει, ἐν μέμνηται, ἐν ἀμείβεσθαι, ὡς ἐνδέχεται, σπουδάζει.

Isidoro Diacono. 106.

Cùm audieris, fidem fortasse minimè adhibebis, cùm autē intellexeris, profectò nō modò miraberis, sed etiam applaudes. Quidnam igitur est, quod prima quidem fronte incredibile tibi videbitur, pòst autē non modò admirandum, sed etiam plausu dignū apparebit? Dicam breuiter, in paucis syllabis maxima sententiarum maria consignans. Priscis hominibus Deus non per literas, sed per seipsum loquebatur: quòd videlicet purame orum mentem, ac

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. ρς.

Ακούσας μὲν ἴσως ἀπιστήσεις. νοήσας δὲ εὖ οἶδ' ὅτι οὐ μόνον θαυμάσεις, ἀλλὰ καὶ κροτήσεις. τί οὖν ἐστὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἄπιστον ὀφθὲν μῦθον. μετὰ δὲ ταῦτα οὐ μόνον θαυμαστόν, ἀλλὰ καὶ κρότου ἄξιον φανὲν μῦθον, εἴποιμι συντόμως ἐν βραχέσι συλλάβαις, μέγιστα πελαγῶν νοήματα ἐσημηνάμενος. τοῖς παλαιοῖς ὁ θεὸς οὐ διὰ γραμμάτων διελέγετο, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἀμείνων αὐτὸς τοῦ γνώμιλου, καὶ τῆς

τῆς ἄνευ μεσίτου διδασκαλίας ἀξίαν. ἢ τοῦτο δῆλον ἐξ ὧν γεγραμμάτων ἄνευ διελέγετο. ἢ τῷ Νῶε, ἢ τῷ Ἀβραάμ, καὶ τοῖς εὐδοκίμοις ἀπογόνοις ἐκείνου, ὧν ἦν καὶ ὁ κορυφαιότατος ὁ πᾶσαν τὴν διαβόλου δύναμιν συγκόψας, καὶ τὰ βέλη αὐτοῦ ἀναλώσας, ἢ τὸν φαρέτραν κενώσας. ὁ ἀοίδιμος, φημὶ, Ἰὼβ ὅτε δὲ εἰς αὐτὸν τῆς κακίας τὸν πυθμένα κατὴλθ. ὁ δείλαιος τοῦ Ἰσραὴλ δῆμος, τότε λοιπὸν τὰ γράμματα ἀναγκαῖα εἶναι ἐνομίσθη, καὶ ἡ διὰ τούτων ὑποφήτευσις. εἰ δὲ νομίζεις ἐν τῇ παλαιᾷ μόνον τοῦτο γεγενῆσθαι, ὅτι δὲ τῆς καινῆς μὴ κεκυρῶσθαι, φήσαιμι, ὅτι μάλιστα πάντων τοῦτο ἢ ἐν αὐτῇ δείκνυται. ὧδε γὰρ τοῖς θεσπεσίοις ἀποστόλοις γραπτὸν δέδοται, ἀλλ' ἀντιγραμμάτων ἢ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπηγγέλθη χάρις. ἐκεῖνος γὰρ ὑμᾶς φησι, ἀναμνήσει πάντας. εἰ δὲ νομίζεις τὺς ἐγγράφους τοῦ ἀγράφων νόμων κυριωτέρους εἶναι, ἄκουσον τί φησιν αὐτὸς ὁ βασιλεύς, Διαθήσομαι αὐτοῖς Διαθήκην καινὴν, δώσω νόμους μου ὅτι Διάνοιαν αὐτῶν, ἢ ὅτι καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς. ἢ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ. ὅθεν ἢ ὁ Παῦλος Μωσέως μείζονα ἐμπεπιστεῦσθαι διϊσχυρίζόμενος, ἔλεγεν εἰληφέναι νόμον, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις ἐγγεγραμμένον, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκίναις ἐντυπωθέντα. ἢ ὁ καταφρονῶν οὐ καταλεύσεται κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, ἀλλὰ πικρότατα ζημιδόται κολάσει. ἐπειδὴ δὲ ἢ χεὶρ διϊπαιόντος, καὶ καθάπερ ἵππου ὀξυτάτου θέοντος, εἰ μὴ δογμάτων ἔχει ἐξώκειλαν. οἱ δὲ βίᾳ ἀναγκάσθαι παλιν ἐδέηθεν τῆς ἀπὸ τῶν γραμμάτων διορθώσεως. ζημιεβασμένων γὰρ τὸ ἀγράφων ὅτι τὰ ἔγγραφα εἰκότως ὥρμησεν, ὁ παντὶ τρόπῳ τὸ ὑπήκοον εἰς ἀρετὴν ἀναγαγεῖν βουλόμενος. ἐννοεῖν τοίνυν χρὴ ἡμᾶς, ὅλίκη ὅτι κατηρεία, τὸ τοὺς ὅπως ὀφείλοντας ζῆν ἀλιτηρίως,

doctrina interruncij ex parte dignā inueniet. Atque hoc ex eo perspicuè liquet, quòd & Noë, & Abrahamum, & optimos ac celeberrimos ipsius nepotes (quorum vnus, & quidē præstantissimus erat, is qui vniuersam diaboli potentiam concidit, atque ipsius sagittas consumpsit, pharetramque inanem reddidit, hoc est clarus Iob) citra literas alloquebatur. Posteaquàm autem Iudæorum natio in ipsum vitij fundū præceps ruit, tum denique literæ necessariæ esse iudicatæ sunt, eáque submonitio quæ per eas contingebat. Quod si in veteri duntaxat instrumento hoc extitisse putas, ac non in nouo confirmatū fuisse, ipse contrà in nouo quoque potissimum istud ostendi assero. Neque enim diuinis Apostolis scripto prodituṁ quicquam datum est: verùm literarum loco Spiritus Sancti gratia promissa est. Ille enim, inquit, suggeret vobis omnia. Quòd si scriptas leges non scriptis maiorem vim atque authoritatem habere censes, audi quid ipsemet rex dicat: Et feriam cū ipsis pactū nouum, dans legem meam in mentibus eorum, & in cordibus eorū inscribam eam. Et erunt omnes edocti à Deo. Vnde etiam Paulus, maiora fidei nostræ, quàm Moſi, commissa fuisse affirmans, nos non in lapideis tabulis inscriptam, sed in carnalibus cordis tabulis inscriptam legem accepisse dicebat: quam qui contempserit, is non, vt ex veteris legis præscripto lapidibus opprimetur, verùm longè acerbiori supplicio mulctabitur. Posteaquàm autem fluente tempore, ac celerrimi cuiusdam equi instar currente, quidam ob fidei dogmata, quidam ob vitam corruerunt, necessariò rursum per literas adhibenda correctio fuit. Violatis enim non scriptis legibus, ad scriptas meritò se contulit is, qui subditos omni ratione ad virtutē inducere studet. Quocirca nobis illud cogitandum est, quanto in crimine versemur, qui cùm tam purè ac syncerè viuere deberemus, vt ne literis quidem nobis, postquam huiusce honoris iacturam fecimus, eóque reducti sumus, vt literarum adiumento indigeamus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

rurſum tamen ne ſecundo quidem ſubſidio, vt par eſt, vtamur. Nam ſi crimen eſt literis opus habere, ac non Spiritus Sancti doctrinam per vitæ puritatem attrahere, æquum eſt nos perpendere quantum malum ſit, poſt tantum ac tale ſubſidium (Legem enim, inquit ille, in auxiliũ dedit) ne lucrum quidem facere velle, ſed literas fruſtrà & temerè ſitas nihil pendere, maiorémque hinc cruciatum nobis accerſere.

Eutonio Diacono. 107.

Quoniam per literas quæris quonam pacto Chriſtus, poſteaquàm principiò verbum ſeminari dixiſſet, ſubiecit, Hic eſt qui ſecus viam ſeminatus eſt, vbi improbꝰ ille, quod ſatum eſt, rapit: atque idem tamen in Zizaniorum parabola filios regni bonum ſemen eſſe pronunciauit: primùm ac potiſſimùm hoc reſpondeo, vnàquanque parabolam ad id, de quo agitur, depingendam eſſe, ac non omnia prorſus intelligi debere. Verùm ne quibuſdam obtentus quoſdam excogitare videar, quod reconditius eſt dicam, nimirum quòd & verbum ſemen eſt, & item ille qui verbum excepit, ob connexionem videlicet cum eo, ac velut transformationem. Per ipſum enim Chriſtus in nobis formatur: ac nos rurſum iuxta Chriſtum formamur. Ob hanc enim cauſam ſemen quoque iacitur, vt hominem ſibi aſſimilet.

Eidem. 108.

Quoniam te cauſam eam, ob quam Legiſlator prophanos homines ſacris, hoc eſt eos qui minimè voluntariam cædem perpetrarant, Leuitis, vt contracti in ſpeciem ſceleris labem abſtergerẽt, adiunxerit, nec ab alio didiciſſe, nec per te inuenire po-

ὡς δὲ μὴ γεγραμμάτων δεῖσθαι, ἀλλ' αὐτὴ βιβλίων παρέχειν τὰς ψυχὰς τῷ θείῳ πνεύματι· ἐπειδὴ τὴν πιλὸν ἀπωλέσαμεν ταύτην, καὶ κατέσπειμεν εἰς τὴν τῆς γραμμάτων χρείαν, μηδὲ τῷ δευτέρῳ βοηθήματι χρῆσθαι πάλιν εἰς δέον. εἰ γὰρ ἔγκλημα τὸ γραμμάτων δεῖσθαι, ἡ μὴ τὸ ἁγίου πνεύματος ὑπαπαᾶλλ Ἀλλ' καθαρῶς βίον διδασκαλίαν, σκοπήσαι ἂν εἴημεν δικαιοι, ἥλίκον ὀφλισκάνοντες κακὸν, τὸ μηδὲ μετὰ τοσαύτην καὶ τηλικαύτην βοήθειαν. νόμον γάρ, φησὶν, εἰς βοήθειαν ἔδωκεν, ἐθέλειν κερδαίνειν· ἀλλ' εἰκῇ ἡ μάτην κείμενα τὰ πράγματα τὰ θεῖα ὁρᾶν, ἡ μείζονα τὰ παρακαλεῖσθαι τὴν κόλασιν.

Εὐτονίῳ Ἀλεξάνδρ. ργ.

Ἐπειδὴ γέγραφας, πῶς τὸν λόγον ἀπέρεσθαι κατ' ἀρχὰς φάσμος εἶπεν, ὅτος ὅστι ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς, ὃ ὁ πονηρὸς ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον· ἔφησε δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν ζιζανίων παραβολῇ, τὸ καλὸν σπέρμα εἶναι, τοὺς υἱοὺς τῆς βασιλείας· φημὶ ὅτι μάλιστα μὲν ἑκάστην παραβολὴν τοῦ παντὸς σκοποῦ ἀναζωγραφητέον, καὶ ἐν πᾶσι κατὰ πάντα λεπτέον, πλὴν ἵνα μὴ δόξω ποσὶ σκῆψεις ὀφίνειν, τὸ ἀπορρητότερον φράσω, φήσας ὅτι καὶ ὁ λόγος σπέρμα, καὶ ὁ τὸν λόγον δεξάμενος Ἀλλ' τοῦτο αὐτὸν συγκράτησίν τε καὶ οἷον ἀναστοιχείωσιν. Ἀλλ' γὰρ τοῦτο μορφοῦται μὲν ὁ Χριστὸς ἐν ἡμῖν, καὶ ἡμεῖς κατὰ Χριστὸν μορφούμεθα. Ἀλλ' γὰρ τοῦτο καὶ τὸ σπέρμα καταβάλλεται, ἵνα ἐξομοιώσῃ τὸν ἄνθρωπον τοῦτο ἑαυτό.

Τῷ αὐτῷ. ρκ.

Ἐπειδὴ ἔφης μήτε παρ' ἄλλου μεμαθηκέναι, μήτ' αὐτὸς εὑρεῖν δεδωκυῖαν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοῖς ἀνιέρως τοῖς ἱερωμένοις τοῦτο κατέκρινεν ὁ νομοθέτης τοῖς ἀκούσιον δὴ φόνον δράσασι τοῖς λευίταις, καὶ τὸ δοκοῦν ἄχρι σπορίζωνται.

ζωνται ἔπειτα, ὅτι οἱ μὲν, χεῖρ συγγενικῶν αἱμάτων ὥπλισαν τὰς δεξιὰς, ἵνικα τὸ θεῖον σέβας τῷ μόχῳ ἐπεφήμιζαν. οἱονεὶ τῇ θείᾳ παροινηθέντος γεγονότες συνδικηταί· διὸ καὶ ἱεροσυλίας ἔτυχον. διὰ πρόσπον πανὺ ὑπηρέται τῆς δίκης γεγόνασι. τὰς πάντως δοκούσας δίκας δικαίως ὀφλεῖν. εἰ καὶ ἄκοντες ὑποκλιθέντες. καὶ τοῦτ' ἐγνωκέναι αὐτὸς ὁ νομοθέτης εἰπὼν, ὃν ἐκὼν ἐκὼν, ἀλλ' ὁ θεὸς παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. εἰ τοίνυν ὁ θεὸς παρέδωκε δίκας δοῦναι, οὐκ ἂν εἴη εἶναι δίκαιος ὁ ἀκουσίως φονεύσας ὑπηρέτης ὀφθείς. εἰ γὰρ καὶ τὴν χεῖρα δοκεῖ ἔχειν μιαρὰν, ἀλλὰ τὴν γνώμην ἔχει καθαράν. πτοὺς οὐδ' ἕνεκα, φησὶ, φυγὴν αὐτοῦ κατεψηφίσατο ὁ Ἀλλ' τὸ γεγενημένον. ἢ γὰρ ἂν ἐξω τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας πάλιν αὐτὸν ἀφῶρισεν, ἀλλὰ Ἀλλ' τὸ μὴ τὸν τοῦ συγγενῶν τὸ ἀναμεθὲν τος ἀκρίτως ἀναμεθῆναι, νικῶντος δ' θυμὸν τὸν λογισμὸν, καὶ τῆς ὀργῆς τὸ ἀκριβὲς Ἀλλ' ἁρπαζόμενος. ἀλλ' δ' ὅπως αὐτὸν εἰς τέλος ἀφῆκεν ὅρον γὰρ αὐτὸν ἡ φυγῆς ὁρίζει, τὸν τοῦ ἀρχιερέως βίον. καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐκεῖνον, καθόδου αὐτῷ χαρίζεται. καὶ ἀποδίδωσιν αὐτὸν τῇ πατρίδι.

Τῷ αὐτῷ. ρθ.

Διὰ τοῦτ' οἶμαι τοῦ ἀρχιερέως τὸν βίον ὅρον τῆς φυγῆς τοῦ ἀκουσίως φονεύσαντος ἐθέσπισεν εἶναι μιαύων ἐναργὲς τεκμήριον, ὅτι εἰ ὁ ἀκούσιος τοῦ ἀρχιερέως θάνατος τὸν ἀκουσίως φονεύσαντα τῇ πατρίδι ἀποδίδωσι, καὶ καθόδου αὐτοῖς χαρίζεται τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως ὁ ἑκούσιος θάνατος, ὁ δὲ τῆς ἀναστάσεως σβεσθεὶς, καὶ τὰ ἀκούσια πλημμελήματα ἀφανεῖ, καὶ ἀποδώσει πάντας τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ τῇ ἄνω

tuiſſe dixiſti, ego hoc idcirco factũ fuiſſe exiſtimo, quòd Leuitæ quidem ad profundendum cognatorum ſanguinem dextras armauerant (quo tempore diuinum cultum vitulo attribuerunt) Deique contumelia affecti velut vindices exiterunt (vnde etiam ſacerdotij dignitatem conſecuti ſunt) iſti autem quodam item modo iuſtitiæ miniſtros ſeſe præbuerunt, cùm eos qui ſupplicio prorſus digni erant, & ſi haud ſponte, interuenerant. Atque hanc ſententiam ipſe quoque Legiſlator his verbis confirmat: Neque ſponte, ſed Deus tradidit eum in manus ſuas. Quocirca ſi Deum ipſum, vt pœnam ſubiret, tradidit, profectò plecti minimè conuenit eum, qui minimè ſponte interfecit, atque iuſtitiæ adminiſter extitit. Quamuis enim impuram ac ſceleratam manum habere videatur: animum tamen ac voluntatem puram habet. Quid igitur cauſæ eſt, inquit, quamobrem eum exilio mulctauerit? Non certè ob admiſſum facinus (nam alioqui extra promiſſionis terram omnino eum relegaſſet:) verùm ne præcipiti impetu ab interfecti hominis propinquis morte afficeretur, vincente videlicet rationem furore, atque iracundis iudicij ſyncerita-tem repudiente ac propulſante. At ne ſic quidem eum perpetuò exulantem reliquit. Pontificis enim vitam exilij terminum ipſi præſcribit: ac poſt eius è vita diſceſſum reditum ipſi concedit, cúmque patriæ reſtituit.

Eidem. 109.

Ob hanc, ni fallor, cauſam Pontificis vitam exilij tempus, ei, qui minimè voluntariam cædẽ admiſerat, Legiſlator præſcripſit, vt perſpicuo argumẽto hoc nobis declararet: quòd ſi inuoluntaria Pontificis mors, eos, qui haud ſponte cædem perpetrarent, patriæ reſtituebat, reditumque ipſis concedebat, voluntaria magni Pontificis mors, quæ per reſurrectionem extincta eſt, voluntaria etiam crimina obliterabit, omnéſque qui ipſius verbis fidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

adhibebunt, ſupernæ Hieruſalem reddet. Quæ enim ſurſum eſt Hieruſalem, inquit diuinus Paulus, libera eſt, quæ eſt mater noſtra.

Ἰερουσαλὴμ ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ ἡμῶν.

Iſidoro Diacono. 110.

Quandoquidem id quod in Euangeliis dictum eſt, In Sabbato deuteroproto, vt obſcurum, tibi exponi rogaſti, audi. Deuteroproton dictum eſt, quia poſterius quidem die Paſchæ, primum autem Azymorum. Veſpere enim Paſcha immolantes, poſtridie Azymorum feſtum celebrabant, quodquidem etiam deuteroproton appellabant, propterea quòd, vt dixi, dies ille die Paſchę poſterior eſſet, Azymorum autem primus. Quódque hoc verum ſit, argumento illud eſt, quòd Apoſtoli hoc nomine accuſati ſunt, quia ſpicas vellerent ac manducarẽt. Hoc enim duntaxat tempore ſpicæ dirigantur, atque ob fructum, ac meſſis tempus deorſum propendent, ac velut falcem ad ſeſe vocant. Tertio quippe Azymorũ die, manipulus quoque Deo offerebatur. Ita & à tẽpore, & ab eo quod factum eſt, perſpicuũ exiſtit, id quod quæris. Quòd ſi, Sabbato, dictum eſt, ne tibi id mirum videatur. Sabbatum enim feſtũ omne nuncupant. Ac propterea dictũ eſt. Sabbata ſabbatorum: quoniam interdum feſti principium, aut finis in hebdomadæ ſabbato incidebat, quemadmodum etiam apud nos pleruſque contingit. Nam cùm Epiphania, aut carnalis Saluatoris natiuitas Dominico die occurrerit, duplicẽ ſolennitatem efficit, ac velut feſtum in feſto. Eodem quoque modo apud illos ſi feſtum in Sabbati diem incidiſſet. Sabbata ſabbatorum vocabatur.

Ἰσιδώρῳ διακόνῳ. ει.

Τὸ ἐν Σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ εἰρημένον ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἑρμηνευθῆναί σοι ὡς ἀσαφὲς παρεκάλεσας. ἄκουε, δευτεροπρωτον εἴρηται, ἐπειδὴ δεύτερον μὲν τοῦ τοῦ πάσχα. πρῶτον δὲ τῶν ἀζύμων. ἑσπέρας γὰρ θύοντες τὸ πάσχα τῇ ἑξῆς τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἐπαγγελλον ἑορτήν. διὰ τὸ, ὡς ἔφην, δευτέραν μὲν εἶναι τοῦ πάσχα, πρώτην δὲ τῶν ἀζύμων. καὶ ὅτι τοῦτ' ἔστιν ἀληθές, δῆλον ἐκ τοῦ τοὺς ἀποστόλους ἐγκεκλῆσθαι ὡς τίλλοντας τοὺς στάχυας, καὶ ἐσθίοντας. ἐν ἐκείνῳ γὰρ τῷ καιρῷ μόνῳ καρπεύονται οἱ ἀσταχυες, καὶ κέκλινται ἀπὸ τοῦ καρποῦ, καὶ τῆς τροφῆς ἀμπον ὥρας. ὁιονεὶ τῶν δρεπανῶν ἑφ' ἑαυτοὺς καλούντες. τῇ τρίτῃ γοῦν ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ἡ τὸ δράγμα προσεφέρετο. ὅπως καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ γεγενημένου δῆλον ὅτι τὸ ζητούμενον. εἰ δὲ σαββάτῳ εἴρηται, μὴ θαυμάσῃς. σάββατον γὰρ πᾶσαν ἑορτὴν καλοῦσι. καὶ διὰ τοῦτ' εἴρηται σάββατα σαββάτων. ἐπειδὴ ἔοθ' ὅτε, ἢ ἀρχὴ τῆς πανηγύρεως, ἢ τὸ τέλος συνέπιπτε τῷ τῆς ἑβδομάδος σαββάτῳ, οἷον εἰπεῖν, ἡ παρ' ἡμῖν πολλάκις γίνεται. ὥσπερ γὰρ ὅταν τὰ θεοφάνια ἢ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ σάρμα γέννησις ἐκ τύχης ἀπαντήσῃεν, ποιεῖ διπλοῦν τὴν πανήγυριν, οἱονεὶ ἑορτὴν ἐν ἑορτῇ. ὅταν ἡ παρ' ἑαυτοῖς ἡ ἡ πανήγυρις τῷ σαββάτῳ συνέπιπτε, σάββατα σαββάτων ἐκαλεῖτο.

Caſio Presbytero. 111.

Multis ex his, qui pauperum curam ſuſceperunt, in priuatum quæſtum tandem deſinunt. Quos haudquaquam imitari oportet, verùm corrigere, aut, vt amplius aliquid dicam, tanquã peſtiferos homines fugere. Illorum enim paupertatem, cui mederi debent, exulcerant.

Κασίῳ πρεσβυτέρῳ. ελα.

Πολλοὶ τῶν πενήτων φροντίδα προσηκάμενοι εἰς τίδιον κέρδος τελευτῶσιν, οὓς οὐ χρὴ ζηλοῦν ἀλλ' ἢ ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος, ὡς λυμεῶνας φεύγειν. ὑπερίδωσι γὰρ τὸν ἐκείνων πενίαν, ὃν θεραπεύειν χρεών.

Alypio. 112.

Quæ in Scripturis ſacris ſingulariter dicta ſunt, diuinam naturam notant & inſigniunt (conſubſtãtialis enim ſumméque regia eſt ſancta Trinitas:) quæ autem ſupra ſingularem numerum enunciata ſunt, perſonarum diſcrimen exprimunt. Diuinitas enim in tres perſonas dilatatur: ac rurſum in vnam eſſentiã contrahitur: quò nimirùm nec parium deorum cultus ob naturarum differentiam locũ habeat, nec Iudaica ſententia ob vnam perſonam. Siquidem naturæ identitas per perſonas diſtinguitur: ac rurſum perſonarũ proprietas in vnã eſſentiam copulatur. Ac ne omnia in medium proferentes, nimis prolixam epiſtolam reddamus, vnum aut alterum duntaxat locum tractantes, reliquis etiam interpretationis viã aperiemus. Ait Deus: Ego primus, & ego poſteà, ante me non fuit alius Deus, & poſt me non erit. Quid igitur dixerint qui ſecus ac nos ſentiunt. Vter eſt qui hoc dixit? Pater ne, an Filius? Si Pater, quonam modo neminem alium poſt ſe eſſe ait? De veſtra enim ſententia Filius eo poſterior eſt. Si autem Filij hæc verba ſunt, quonam pacto dixit, Ante me non fuit alius Deus: Non enim profectò hac audacia eritis, vt alteruttius perſonã tollatis. Primum enim ac ſecundum docuiſtis. Quòd autem alteruter horum non ſit, ne cogitatione quidem, vt opinor, fingere ſuſtinebitis. Nam nos quidem, de cõſubſtantiali Trinitate tum hoc, tum alia hoc genus, accipientes, piè ſentimus. Vos autẽ, qui eſſentiam diſtinguitis, quonam pacto hunc locum exponetis? Ac de his quidem hæc à nobis dicta ſint. Veniamus iam ad ea quoque, quæ ſingularem numerum excedunt. Faciamus hominem, inquit, Et fecit Deus hominem ad imaginẽ

Ἀλυπίῳ. ελϛ.

Τὰ μὲν ἐνικῶς εἰρημένα ἐν ταῖς ἱεραῖς τῆς θείας φύσεως ὄντι χαρακτηριστικά. ὁμούσιος γὰρ ὄντι ἡ ἁγία καὶ βασιλικωτάτη τριάς. τὰ δ' ὑπὲρ τὸν ἐνικὸν ἐξειλιγμένα ἀριθμὸν, τῆς τῶν ὑποστάσεων ὄντι διαφορᾶς. πλατύνεται γὰρ ἡ θεότης, εἰς τρεῖς ἰδιότητας, καὶ συστέλλεται πάλιν εἰς μίαν οὐσίαν. ἵνα μήτε ἡ πολυθεία χώραν ἔχῃ ἐκ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς. μήθ' ἡ Ἰουδαϊκὴ ὑπόνοια ἐκ τοῦ ἑνὸς προσώπου. εἰ μὲν γὰρ ταυτότης τῆς φύσεως, ὑποστάσεσι διαιρεῖται. εἰ δὲ τῶν ὑποστάσεων ἰδιότης, εἰς μίαν οὐσίαν συμπλέκεται. καὶ ἵνα μὴ πάντ' εἰς μέσον φέροντες μηκύνωμεν τὸν ὑπόλογον, ἓν ἢ δεύτερον μεταχειρισάμενοι, καὶ τοῖς λοιποῖς ὁδὸν ἑρμηνείας ἀνατέμωμεν. φησὶν ὁ θεὸς, ἐγὼ πρῶτος, καὶ ἐγὼ μετὰ ταῦτα. ἔμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος θεὸς, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ ἔσται. τί οὖν ἂν φαῖεν οἱ ἑτερόδοξοι, τίς ἄρ' ὄντι ὁ τοῦτο φήσας, ὁ πατὴρ ἢ ὁ υἱός; εἰ μὲν οὖν ὁ πατὴρ, τοὺς φησὶ μὴ εἶναι μετ' αὐτὸν, καθ' ὑμᾶς γὰρ μετ' αὐτὸν ὄντι ὁ υἱός. εἰ δὲ ὁ υἱός ὄντι ὁ εἰπὼν, πῶς φησὶν ἔμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος θεός. οὐ γὰρ δὴ τολμήσετε θατέρου ἢ ὑποστάσιν ἀνελεῖν. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ δεύτερον ἐδογματίσατε. τὸ δὲ μὴ εἶναι βάτερον, οὐδ' ὑπονοῆσαι, ὡς οἶμαι, ἀνάσχοισθε. ἡμεῖς μὲν γὰρ εἰς τὸν ὁμούσιον τριάδα, καὶ τοῦτο, καὶ τὰ τοιαῦτα παραμυθούμενοι εὐσεβοῦμεν. ὑμεῖς δὲ οἱ διαιροῦντες πῶς ἑρμηνεύσετε τὸ εἰρημένον. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων εἰρήσθω. ἤξομεν δὲ καὶ εἰς τὰ τὴν ἐνικὸν ἀριθμὸν ὑπερβαίνοντα. ποιήσωμεν, φησὶ, ἄνθρωπον, καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dei fecit eum. Ac rurſum: Et pluit Dominus à Domino ignem & ſulphur. Et alio loco: Dominus Deus tuus, Dominus vnus eſt. Quid igitur hîc dicere queant ludæi? Neque enim nobis, qui tres perſonas atque vnam ſubſtantiam conſtituimus, hi loci quicquam aduerſantur. At cõtrà ipſis ora prorſus occludunt. Ex his itaque perſpicuè conſtat, indubitatam penes Eccleſiam palmam atque coronam eſſe.

Zoſimo Presbytero. 113.

Si, vt nonnulli dictitant, ex eo quod ſalutem & exiſtimationem nihili omnino pendis, & effrenatum atque imporens ianuæq; expers os habere, & aduerſus eos, quos minimè fas eſt, impetum facere videris, nos quoque fortaſſe operam ludimus, qui implacabilem feram monere aggredimur.

Lampetio. 114.

Beatus es, ac mirificis laudibus dignus, vt qui hoc ſis, quod vocaris. Nam cùm ea, quæ collibuerit facere poſſis, tu tamen ea ſola, quæ Scripturis ſanctis, ac diuinis legibus & inſtitutis grata ſunt, facere non intermittis.

Eudæmoni. 115.

Quoniam per literas ex me quæris, quâ ob cauſam Ioſeph aliis omnibus fratribus prætermiſſis, Simeonem ſolùm, tanquam reditus fratrum prædem & obſidem futurum in vincula coniici iuſſerit, hoc dico, id eum hac de cauſa feciſſe, quòd ipſe, eorum, qui tragœdiam illam aduerſus eum ſtruxerant, princeps extitiſſet. Nam ſi cum natu maximo, qui optimam ſententiã propoſuerat, ſeſe coniunxiſſet, fortaſſe conatum illũ & inſidias euertiſſet. Etenim iunior quidem eo erat, vt qui ætate ſecundus eſſet, at cæteris antiquior. Ac probabile eſt, alios quoque aut metu perterritos, aut ex maiorum natu conſilio & ſententia pu-

ἄνθρωπον. καὶ εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, καὶ ἔβρεξε κύριος παρὰ κυρίου πῦρ καὶ θεῖον, καὶ κύριος ὁ θεός σου, κύριος εἷς ἐστί. τί οὖν ἂν φαῖεν ἐνταῦθα Ἰουδαῖοι. ἡμῖν μὲν γὰρ οὐκ ἀναπέπταται ἕδρα, τοῖς τρεῖς ὑποστάσεις μίαν οὐσίαν ὁριζομένοις. αὐτοῖς δὲ παντελῶς ἀποκλείει τὰ στόματα. δῆλον οὖν ὅτι τούτων ὡς ἀναμφισβητήτου ἐστὶν ὁ τῆς ἐκκλησίας τέφανος.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ειγ.

Εἰ κινδυνεύεις, ὡς φασί τινες, οὐκ αὐτῶν σωτηρίας καὶ ὑπολήψεως κομιδῇ καταπεφρονηκέναι, τίμα μὲν ἀχάλινον, καὶ ἀκρατές, καὶ ἀπύλωτον ἔχεν. φέρε δὲ καὶ ὧν ἡμεῖς, ἴσως καὶ ἡμεῖς μεταμορφούμεθα τοῖς ἀμειλίκτοις θηρίοις.

Λαμπετίῳ. ειδ.

Μακάριος εἶ καὶ θαυμαστός, τοῦτο ὧν ὅτι καλῶ. δυνάμενος γὰρ πράττειν ἃ βούλοιο, ἃ ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς, καὶ τοῖς θείοις θεσμοῖς ἀρέσκει μόνα πράττων διατελεῖς.

Εὐδαίμονι. εις.

Ἐπειδὴ γέγραφας δι' ἣν αἰτίαν τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς παρεὶς ὁ Ἰωσὴφ, τὸν Συμεῶνα μόνον ἐκέλευσε δεθῆναι ὅμηρον τῆς τῶν ἀδελφῶν ἐπανόδου γενησόμενον. φημὶ, ἐπειδὴ τῶν τὸν πραγφδίαν ἐκείνῳ κατ' αὐτοῦ δραματουργησάντων κορυφαιότατος ἦν. εἰ γὰρ ἐφέρετο μετὰ τοῦ πρεσβυτάτου, τῷ γνώμῃ ἀρίστῳ εἰσηγησαμένῳ, ἴσως ἂν καὶ τὴν ὑπόθεσιν ἀνέτρεψεν. ἐκείνου μὲν γὰρ νεώτερος ἦν, δευτέρου δὲ καὶ πλείονος. τῶν δ' ἄλλων πρεσβύτερος· καὶ εἰκὸς ἦν τοὺς ἄλλους ἢ φοβηθέντας, ἢ δυσκολανθέντας τὸν τῶν πρεσβυτάτων γνώμῃ, σθέσαι τὸν ὑπόθεσιν, καὶ

μάλιστα

μάλιστα, ὅ τετάρτου ἀναγκαστοῦντος ὑπὸ τοῖς γινομένοις, καὶ αὐτῷ τῷ πράγματος ἔχοντος πολλὴν ῥοπὴν πρὸς τὸ μὴ πρᾶξαι· ἐπεὶ πῶς ἂν δικαίῳ ἐπόλμησεν, ἐκέλευσεν αὐτὸν δεθῆναι, ὡς τῶν ἀδελφῶν ὁμπρεύσαντα. ὁ πρωτόθυμος αὐτὸν τοσοῦτον. μετ' ὀλίγον γὰρ εὐεργέτησεν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς μηκέτι τοῖς αὐτοῖς ὑπηχρεῖν. εἰς γὰρ ἀγῶνα αὐτὸν τοιοῦτον καταστήσας, καὶ εἰς ἔννοιαν ἀγαγὼν τῶν ὑ δεόντως πεπραγμένων, ὕστερον ἀκέραιον τῷ πατρὶ πέπομφε.

Μάρωνι πρεσβυτέρῳ. εις.

Οὐ χρὴ, ὦ φίλε μὲν τὰς εὐδόξους πράξεις ἀζηλοτύπως, τοῖς δὲ τὰς ἀρχὰς πρακτικωτάτοις, καλοὺς ἅπαντας ἡγεῖσθαι τοὺς γὰρ τῶν τυχόντων κινδύνους, ἀλλὰ τοὺς μὲν τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ τῶν δι' ἀρετὴν τὰς φιλίας ἀσπασαμένων ἐπάνων ἀξίους. τοὺς δὲ ταῦτά τε πάλαι καταβλαπτοντας, καὶ τὰς πράξεις τὰς τοιαύτας καταθαρρύνοντας καὶ παρρυπαίνοντας αἰσχροὺς νομίζειν, καὶ προπετῶς φεύγειν, ὡς ἀδοξίας αἰτίους. οὐ γὰρ τοὺς κινδύνους τοσοῦτον ὅσον τὰς αἰτίας ἐξετάζειν εἰώθασιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ τὰ φυτὰ, ἀλλὰ τὰ σπέρματα, οὐ τοὺς κλάδους, ἀλλὰ τὰς ῥίζας τῶν πραγμάτων, πολλοὶ γοῦν λῃσταὶ καὶ ἀνδροφόνοι τῶν ὁμοτρόπων ἀγωνιζόμενοι τεθνήκασι, καὶ οὐκ ἄπιστος τούτοις ἐπαινέτης. τῶν γὰρ τῆς καλῆς ἀγωνίζοντο. πολλοὶ γοῦν παῖδας ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ παῖδων ἐπὶ δόξαν ἑαυτούς, καὶ οὐκ ἄν τις αὐτοὺς μέμψοιτο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειεν. τῶν γὰρ τῆς φύσεως δικαίων ἐτελεύτησαν. διὸ ἐκείνους μὲν καλίζουσι, τούτους δὲ καὶ ἀναρρήσεσι, καὶ στήλαις ἀξιοῦσι.

dore affectos inſidias compreſſuros fuiſſe: ac præſertim cùm quartus facinus illud indignè ferret, ac res ipſa, ad eos ab huiuſmodi ſcelere deterrendos permagnã vim obtineret. Quoniã igitur tuendi iuris cauſa ne vocem quidem mittere auſus eſt, idcirco enim tanquam pro fratribus obſidẽ futurum, vinculis conſtringi iuſſit: nõ tam vt de ipſo ſupplicium ſumeret (haud multò pòſt enim beneficiis eum affecit) quàm vt documentum ipſi præberet, ne poſthac eiuſmodi quicquam moliretur. Nam cùm eum in eiuſmodi angore conſtituiſſet, atque ad ea, quæ iniquè perpetrata fuerant, animo volenda & reputanda duxiſſet, poſteà integrum atque incolume ad patrem miſit.

Maroni Presbytero. 116.

Haudquaquam oportet, ô in præclaris quidẽ & honeſtis actionibus ignauiſſimè, ac nullius omnino vſus, in fœdiſſimis autẽ actuoſiſſime, pericula omnia, etiã, quæ pro leuibus rebus ſuſcipiuntur, egregia & laudabilia exiſtimare: verùm ea demũ laude atque commendatione digna ducere, quæ pro pietate ac virtute, iiſque, qui virtutis cauſa amicitias coluerunt, ſubeuntur: ea autẽ, quæ & hæc omnia labefactant, & ea, quæ priùs cũ laude geſta ſunt, cõſpurcant, turpia iudicare, atque effuſiſſimò curſu, velut probrum ac dedecus afferẽtes fugere. Neque enim mortales, tam pericula, quàm cauſas perpẽdere conſueuerunt: nõ tam fructus, quàm ſemina, nõ tam ramos, quàm rerum ac negotiorum radices. Multi quippe latrones & ſicarij, pro ſui ſimilibus dimicãtes, mortem oppetierunt. Nec tamen proinde quiſquam eos laudibus extulerit: quippe qui pro ſcelere dimicarint. Multi contrà pro patria, & parentibus, ac liberis, morti ſeſe obiecerunt. Nec tamen propterea quiſquam eos reprehenderit, verùm potiùs laudibus ornauerit: vt qui pro naturæ iure occubuerint. Quo etiam fit, vt illi quidẽ vituperentur, hi autẽ publicis præconiis celebrentur, ac ſtatuis donẽtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iſchyrioni. 117.

Magna Dei bonitas eſt: ac contrà ingens hominum crudelitas. Nam qui moram aliquam poſtularat, ac debitæ pecuniæ remiſſionem conſecutus fuerat: idem, cùm ab eo mora quædam peteretur, non modò eam non dedit, ſed etiam conſeruũ in vincula coniecit, idque cùm non tanta æris alieni mole, quantum ipſe erat, conſtrictus teneretur. Nam ipſe decem millia talentorum debebat: hic quinquaginta duntaxat denarios. Quocirca Euangeliũ hominum bonitatem cum diuina bonitate comparans, improbitatem eam meritò appellauit, his verbis vtens: Si ergo vos, cùm ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris &c. Quibus verbis vniuerſam naturam improbitatis damnat (abſit. ſcriptũ eſt enim, Benefac Domine bonis & rectis corde. &, Bonus homo de bono theſauro ſuo profert bona:) verùm humanam bonitatem cum diuina conferens, improbitatẽ eã appellauit. Quantò enim magis, inquit, Pater veſter dabit bona petentibus ſe?

Ιχυείωνι. ειζ.

Μεγάλη τοῦ θεοῦ ἡ ἀγαθότης, ἡ τῶν ἀνθρώπων ἡ ὠμότης. ὁ γὰρ ἀναβολὴν αἰτησάμενος, καὶ ἄφεσιν κομιζόμενος, ὅτος ἀναβολὴν αἰτήσας, ἐμὲν οὐκ ἔδωκεν, ἀλλὰ καὶ εἰς δεσμωτήριον ἐνέβαλε τὸν σύνδουλον. καίτοι τοσαῦτα μυρίων τοσαυτάκις χρεωστούμενος, ὅσα αὐτὸς ἐχρεώστησεν. ὁ μὲν γὰρ μύρια τάλαντα εἶχεν, ὁ δὲ πεντήκοντα δηνάρια. εἰκότως τοιγαροῦν τὴν θεὰν χρηστότητα τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀγαθότητα ὁ θεῖος Γάλλων ὁ εὐαγγελικὸς ζηλωτὴς, πονηρίαν αὐτὴν ἐκάλεσε, λέγων. εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, ὄιδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, οὐ πάσης φύσεως πονηρίαν καταγινώσκων. ἄπαγε. χέρδαπλᾶ γὰρ ἀγαθῶν κύριε τοῖς ἀγαθοῖς. καὶ ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκφέρει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ πρὸς τὴν θείαν ἀγαθότητα τὴν ἀνθρωπίνην ὠνόμασε Γάλλων, πονηρίαν αὐτὴν ἐκάλεσε. πόσῳ γὰρ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν, φησὶ, δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

Iſidoro Diacono. 118.

Diuina quædam res eſt ſermo: diuinior autem, virtus: diuiniſſima denique, pietas. Quamobrem, qui & ſermone, & opere, & fide ornatus eſt, inſuperabilis eſt, & clarus ac celebris, ſummaque beatitudine dignus. Cui autem horum aliquid deeſt, tantum huic decedit, quantum eius, quod deeſt, portio requirit.

Ισιδώρῳ Πηλουσιώτῃ. ειη.

Θεῖον μέν τι χρῆμα ὁ λόγος. θειότερον δὲ ἡ ἀρετή. θειοτάτην δὲ ἡ εὐσέβεια. ὁ μὲν οὖν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ πίστει κεκοσμημένος ἀνυπέρβλητος, καὶ ἀοίδιμος, καὶ τῆς ἀκροτάτης μακαριότητος ἄξιος. ὁ δὲ καθ' ὁπότερον τύπον λειπόμενος, τοσοῦτον ἐλαττοῦται, ὅσον ἡ ἀναλογία τοῦ ἐλλείποντος ἀπαιτεῖ.

Paulo. 119.

Hic locus, Omnes qui venerunt ante me fures ſunt & latrones, non de Prophetis & Lege dictum eſt, quemadmodum iis placet, qui vetus Teſtamentum reiiciunt (per hanc enim ad fidẽ quoque velut porrecta manu ducti ſunt, qui fidem amplexi ſunt, Chriſtum videlicet audientes, Scripturas ſurſum ac deorſum proferentem, tanquam de ipſo teſtimonium præbẽtes:) verùm de falſis prophetis, de quibus ipſe dixit, Non mittebam eos, & ipſi currebãt. Nõ enim dixit, Omnes qui miſſi ſunt: ſed, Qui venerunt. Nam Prophetæ quidem miſſi ſunt. Moſes quippe audiuit. Veni, mittam te in Aegyptum. Eſaias item dicentem Deum audiuit, Quem mittam, & quis ibit ad populum hunc? Et dixit. Ecce ego, mitte me. At verò Pſeudoprophetæ, & qui ad principes ac præfectos currebant (quales erant Theudas, & Iudas Galilæus, & Aegyptius ille ſicariorum præfectus, nõ miſſi, ſed oſtentationis ſtudio flagrantes, ſeque ipſos creantes & ordinantes, atque ambitione laborãtes, ſuapte deſciuerunt. Quòd autem de his ipſis hæc dicta ſint, liquet ex eo quod ſequitur. Fur enim, inquit, non venit niſi vt furetur, & mactet, & perdat. Omnes enim ij, qui ipſis paruerunt, quòd veritatem adulterare tentaſſent, obtruncati ſunt, atque interierunt, dictóque citius omninò extincti ſunt.

τευομένους, ὡς μαρτυρούσας περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, περὶ ὧν αὐτὸς ἔφη, οὐκ ἀπεστελλον αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον. οὐ γὰρ ἅπαντες ὅσοι ἀπέσταλησαν, ἀλλ' ὅσοι ἦλθον. οἱ μὲν γὰρ προφῆται ἀπεστάλησαν. Μωσῆς μὲν γὰρ ἤκουσε, δεῦρο, ἀποστελῶ σε εἰς Αἴγυπτον. Ησαΐας δὲ ἤκουε λέγοντος τοῦ θεοῦ, τίνα ἀποστείλω, καὶ τίς πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ ἔλεγεν, ἰδοὺ ἐγὼ, ἀπόστειλόν με. οἱ δὲ ψευδοπροφῆται, καὶ οἱ εἰς ἄρχοντας καὶ στρατάρχας ἀναθαμόντες οἷοι ἦσαν, καὶ οἱ περὶ Θευδᾶν, καὶ Ἰούδαν τὸν Γαλιλαῖον, καὶ τὸν Αἰγύπτιον τὸν τῶν σικαρίων στρατάρχην, οὐκ ἀπεστελλόμενοι, ἀλλὰ φαντιζόμενοι, καὶ αὐτοχειροτονητοὶ, καὶ ἀπὸ ἀρχῆς τυγχάνοντες, οἰκοθεν κυτομόλησαν. ὅπερ δὲ περὶ αὐτῶν τούτων ἐρρέθη, τὸ ἐπόμενον δῆλοι, ὁ κλέπτης γάρ, φησιν, οὐκ ἔρχεται, εἰ μὴ ἵνα θύσῃ, καὶ κλέψῃ, καὶ ἀπολέσῃ· πάντες γὰρ ὅσοι αὐτοῖς ἐπείθησαν, κατεσφάγησαν καὶ ἀπώλοντο, τῆς ἀληθείας ἐγχειρήσαντες, καὶ λόγου θᾶττον, εἰς τὸ παντελὲς ἀπόλεθρον ἐκπεσόντες.

Ισιδώρῳ Πηλουσιώτῃ. ρκ.

Τὸ μὲν ποιεῖν καὶ διδάσκειν, ἀνυπέρβλητον τυγχάνει. τὸ δὲ ποιεῖν μὲν, μὴ διδάσκειν δὲ ἐλαττόν ἐστι. χωλεύει γὰρ καθ' ἕν μέρος. διὸ καὶ λογικός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. εἰ γὰρ τὸ ποιῆσαι διδάξαι ἐῶν, οὐκ ἂν ἐρρέθη, ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. τί γὰρ τοσοῦτον ἰσχύει βίος ἄριστος, ὅταν περὶ δογμάτων ἀγὼν παρασκευᾶται, καὶ ὁ τοῖς λόγοις σωφρονῶν, πολὺς κατὰ τῶν ὀρθῶν δογμάτων φέρηται. τὸ δὲ μὴ ποιεῖν μὲν, διδάσκειν δὲ, εἰ καὶ φύλλα δοκεῖ ἔχειν, καρποῦ ἐστέρηται, καὶ γέλωτος καὶ κωμῳδίας, καὶ καταχρίσεως οὐκ ἀμοιρεῖ.

Iſidoro Diacono. 120.

Facere & docere, eximiæ cuiuſdam ac ſingularis laudis eſt, Facere autem, non autem docere, minorem laudem habet. Altera enim parte claudicat. Vnde etiam λογικὸς, hoc eſt loquendi facultate præditus homo eſt. Nã ſi feciſſe, docuiſſe eſſet, à Chriſto minimè dictum fuiſſet, Qui autem fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Quid enim tantum roboris optima vita habet, cùm de fidei dogmatibus certamẽ proponitur. atque is qui adulterinæ doctrinæ patrocinium ſuſcipit, magno conatu & impetu aduerſus recta dogmata fertur? At verò docere ac non facere, & ſi folia habere videtur, fructu tamen caret, nec riſus ac ludibrij, & condemnationis expers eſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eutonio Diacono. 121.

Quemadmodum acutè quidē aut perquàm grauiter loqui facile est, mediocritatem autem tenere, Musici habitus est: eodem modo de loquendi libertate & timiditate sentiendum est. Sunt enim qui non id agunt, vt prosint, sed vt contumeliam duntaxat inferant. Sunt rursum, qui hoc tantùm sibi propositum habēt, vt adulentur, ac falsas laudes contexant. At qui optima mediocritate vtuntur, ij nec contumeliam inferunt, nec adulantur, sed verborum libertatem ac licentiam pudore, atque obiurgationem suauitate condientes, ita demum ad eos, qui sui ignoratione laborāt, curandos veniunt. Quocirca ipse quoque, hac disciplina adhibita, ad Esaiæ medendum (qui præ ingenti arrogantia hoc quoque amisit, vt hominem se esse existimet) accede.

Paulo. 122.

Quandoquidem per literas scisciteris, cùm scriptū sit, Nemo rapit de manu Patris mei, quî fiat, vt multi pereant, hoc respondeo, neminem quidem eos, qui per orthodoxam fidem, atque optimam viuēdi rationem, vt Dei sint, consecuti sunt, ex inuicta illa & insuperabili manu eripere posse: decipere autem atque in fraudem impellere posse. hoc est per vim quidem ac tyrannidem neminem à quoquam abstrahi posse: per fraudes autem & imposturas in errorem agi posse. Quod tamen non inuictæ illi dextræ, sed hominum, qui arbitrij libertate præditi sunt, languori atque inertiæ ascribendum est. Non enim ob eius, qui custodit imbecillitatem, verùm ex eorum, qui custodiuntur, leuitate, huiusmodi exitium contingit.

Petro. 123.

Eo, qui turpiter quidem & fœdè viuit, eximia autem ac singulari dicēdi facultate pollet, præstantior est ille, qui ad dicendū

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ρκα.

Ὥ"σπερ ὀξὺ μὲν ἢ βαρὺ κομιδῆ φθέγξασθαι ῥᾴδιον, τὸ δὲ μέσον τυχεῖν, μουσικῆς ἐστιν ἕξεως, οὕτω καὶ περὶ τὸ παῤῥησιάσασθαι, καὶ μὴ λογιέον. οἱ μὲν γὰρ τοῦ ὠφελῆσαι, ἀλλὰ τοῦ ὑβρίσαι γίνονται μόνον. οἱ δὲ τῷ κολακεύειν, καὶ τὰ μὴ προσόντα ἐγκώμια ὑφαίνειν. οἱ δὲ μέτρῳ ἀρίστῳ χρώμενοι, ὅτε ὑβρίζουσιν, ὅτε θωπεύουσιν, ἀλλὰ κεράσαντες τὴν παῤῥησίᾳ τὴν αἰδῶ, καὶ τῇ ὀπτιμήσει τὴν προσήνειαν. ὥστε δεῖ τὸ ἰατρεύειν τοὺς ἑαυτοὺς ἀγνοοῦντας ἔρχεται. ἥκουσι καὶ αὐτὸς ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ χρησάμενος ἦκε ὅτι ἡ θεραπείαν Ησαΐᾳ, τοῦ ἐκ τῆς ἀγαλαζονείας, καὶ τὸ ἄνθρωπον ἑαυτὸν νομίζειν ἀπολωλεκότος.

Παύλῳ. ρκβ.

Ἐπειδὴ γέγραφας, εἰ γέγραπται, ὅδεις ἁρπάζει ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός μου, πῶς πολλοὶ ἀπόλλυνται; φημὶ, ὅτι ἁρπάσαι μὲν οὐδεὶς δύναται ἐκ τῆ ἀμάχῳ καὶ ἀήττητε δεξιᾶς τοὺς ἀπὸ πίστεως ὀρθῆς, καὶ πολιτείας ἀρίστης ἑαυτοὺς οἰκείους αὐτῆς εἶναι κατασκευάσαντας. ἀπατῆσαι δὲ δύναιτο, τυτέστι βίᾳ μὲν καὶ τυραννίδι ἀποσπάσαι οὐδεὶς δύναται. κατὰ λογισμοῖς δὲ καὶ ἀπάταις ἀποπλανῆσαι δύναιτο. ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν ἀήττητον δεξιὰν γίνεται τοῦτο, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν αὐτεξουσίων ἀνθρώπων ῥᾳθυμίαν. οὐ γὰρ ἐκ τῆς τοῦ φυλάττοντος ἀσθενείας, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν φυλαττομένων εὐχερείας ἡ ἀπώλεια συμβαίνει.

Πέτρῳ. ρκγ.

Ἀμείνων τοῦ αἰσχρῶς μὲν βεβιωκότος, λέγειν δὲ εἰς ἐπιβολὴν δυνατοῦ. ὁ λέγειν μὲν οὐκ εὐφυὴς, τὰ δὲ καὶ τὸν

καὶ τὸν βίον λαμπρὸς, καὶ περὶς δικαιοσύνην καὶ ἐγκράτειαν ἀφέρων. εἰ δέ τις καὶ βίῳ ἀφαλάμποι, ὅτος ἀπαράβλητος τυγχάνει, ἀφ' πραγμάτων κρίσιν εἶναι ὁμαλῶν, καὶ τὰς ἐκ τῶν περὶς τὴν ἐκπλήρωσιν ἐκλελῦσθαι τῆς ἐντολῆς τὰ πάντως ἐκβησόμενα ὑπερβολικῶς εἰρῆσθαι νομίζοντας, ἀποκρουόμενος.

quidem non perinde idoneus est, cæterùm vita & moribus clarus est, atque iustitiæ & continentiæ laude excellit. Quòd si quis, & sermone, & vita explendescat, hic nimirum comparationem omnem excedit, per res ipsas iudicium ac censuram foro confitens, atque eos, qui, propterea quòd ad exequenda diuina mandata ignaui ac languidi sunt, ea, quæ omnino euentura sunt, hyperbolicè dicta esse arbitrantur, refutans.

Παύλῳ. ρκδ.

Εἰ μήτε τοῖς αἰσχροῖς ὀπτηδεύμασι, μήτε τοῖς περωμένοις αὐτοῖς περῶ λαμπρόν σοι πάντων εὐφημίαν θήσῃ. τὸ μὲν γὰρ περᾶσθαι αὐτοῖς ἀνελεύθερον. τὸ δὲ μὴ περᾶσθαι μὲν αὐτοῖς. τοῖς δὲ περωμένοις περᾶσθαι, τῇ δόξαν λυμαίνεσθαι. περᾶσθαι γὰρ μὴ ἔστιν οὐ ποιεῖν, ἃ ποιεῖν αἰσχρόν. μήτε τοῖς ἀφαιρεθησομένοις αὐτὰ ὀπτηδείοις περᾶσθαι. δεῖ γὰρ φοβεῖσθαι τὰς κακηγορίας, κἂν μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἐπειδὴ πολλοὶ τῆ ἀκριβείας ἀγνοοῦντες, περὶς τὴν δόξαν ἀποβλέπουσι. καὶ τοιοῦτον ἔκριτον εἶναι κρίνουσιν, οἵους ἂν τὺς συνόντας ἡδέωνται, οὐκ ἀπὸ τῆς πραγμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν συναναστρεφόντων φέροντες τὴν ψῆφον. εἰ γὰρ ἀρετὴν, φασὶν, ἀσκεῖς, τί σοι βούλεται ἡ μετὰ τῶν κακίστων συνουσία;

Quod si nec turpibus studiis, nec his, qui eis vtuntur, vtaris, præclaram hoc tibi apud omnes laudem comparabit. Etenim turpibus studiis deditum esse, turpe atque ingenuo homine indignum est: non autem iis deditū esse, sed eos, qui his dediti sunt, familiariter adhibere, famæ atque existimationi labem affert. Prouidendum enim est, vt ne quidem existimemur ea facere, quæ facere turpe est, nec eos, qui ea faciūt, in familiarium ac necessariorum numero habeamus. Metuendæ sunt enim vituperationes, etiamsi falsæ sint. Quandoquidē plerique, veritatis ignari, ad famam oculos coniiciunt, atque vnumquenque talē esse iudicant, quales eos esse conspiciunt, qui cum eo versantur, non à rebus duntaxat, sed etiam ab iis, qui cum eo consuetudinem habent, calculum ferentes. Si enim virtutem colis, inquiunt, quid causæ est, quòd cum improbissimis hominibus vitæ societatem inis?

Ἰσιδώρῳ Διακόνῳ. ρκε.

Πολλάκις ἐθαυμασα τῆς τὰς θείας παρερμηνευόντων γραφὰς, καὶ τὸ οἰκεῖον μᾶλλον βέλημαι, ἢ τὸ ἐν αὐταῖς κείμενον παρίστων πειρωμένων. τὸ γὰρ ἄκρατον αὐτῆς καὶ εἰλικρινὲς, καὶ εὐφεῖναι ψυχὴν δυναμένον βέλημα τῷ φαύλῳ καὶ ἐξιτήλῳ τῆς οἰκείων δογμάτων παραχαράττες ὕδατι τὰ θεῖα κεραννύειν τολμῶσι. καὶ τοῦτο

Isidoro Diacono. 125.

Sæpenumero eos miratus sum, qui diuinas Scripturas perperam interpretantur, suúmque potiùs sensum, quàm eum, qui in ipsis situs est, tueri conniuntur. Siquidem puram earum & synceram, atque oblectandi animi facultate præditam mentē malæ atque inerti dogmatum suorū aquæ admiscentes, res diuinas cauponum instar quæstui habent. Atque huc pertinet illud,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Caupones tui vinũ aquæ admiſcẽt. Quanquam enim quibuſdã videatur hoc de iis, qui vinum (vt iuxta vocabuli ſenſum accipitur) dictum eſſe (nam illud quoque abſurdum ac ſceleratũ eſt:) tamen diſceptante veritate, de iis potiùs, qui diuina oracula cauponum in morem adulterant, intelligendum eſſe arbitror. Non enim dictum eſt, Caupones tui aquam vino admiſcent (quod facere cõſueuerunt, qui cauponam exercent) ſed, vinum aquæ. Siquidem puros ac limpidos ſcripturę ſacræ ſenſus euanidis ſuis dogmatibus admiſcentes, doctrinam adulterant.

Ammonio. 126.

Mundo ſublimiorum ac terrenorũ rex è cælo idcirco venit, vt cæleſtis vitæ ſymbola nobis afferret: quæ etiam in certamẽ propoſuit, olympico certamini pro ſus aduerſum. Illic enim qui cædit, ac ſuperat, coronam obtinet: hic autem qui cæditur, ac perfert, præconis voce celebratur. Illic qui viciſſim ferit, hîc qui alteram quoque maxillam præbet, in Angelorum theatro prædicatur. Non enim vltione, ſed patientia victoria ponderatur. Noua enim hæc coronarum lex eſt: quoniam noua quoque certaminum ratio.

Theodoſio Epiſcopo. 127.

Quòd ſacerdotium regno præſtantius ſit, maioréſque labores habeat (nam cùm labor vnus deſinit, alter viciſſim exoritur) ac de rebus magis neceſſariis periclitetur (illud enim diuina, hoc terrena moderanda & adminiſtranda ſuſcepit) neminem ignorare arbitror. Quòd autem permulti, cuiuſlibet hominis eſſe, aut animis, aut corporibus imperare, incõſideratè ac ſtolidè iudicãtes, ſeipſos proiecerunt, ac perditis ſubditis ipſi tandem in exitij voraginem cum dedecore atque infamia præcipites acti ſunt, ne hoc quidem cuiquam obſcurũ & incognitũ eſſe exiſtimo. Cùm ὅτι, τὸ οἱ κάπηλοί σε μίσγουσι τὸν οἶνον ὕδατι. εἰ γὰρ καὶ δοκᾶ ποσὶ τοῖς τῶν καπηλευόντων τὸν ὅλον τῦ προσχέειν νόμον οἶνον λελέχθαι. ἄπιστα γὰρ κἀκεῖνο· ἀλλά γε ἀληθείας δικαζούσης, μᾶλλον τοῖς τῶν καπηλευόντων τὰ θεῖα λόγια δοκεῖ μοι ἐρρῆθαι. ὁ γὰρ ἐρρέθη οἱ κάπηλοί σε μίσγουσιν ὕδωρ οἴνῳ, ὅπερ ποιεῖν εἰώθασιν οἱ καπηλεύοντες. ἀλλὰ τὸν οἶνον ὕδατι. τὰς γὰρ ἀκραφνεῖς καὶ εἰλικρινεῖς τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἐννοίας τοῖς ἐξιτήλοις ἑαυτῶν δόγμασι νοθεύσαντες τῷ διδασκαλίαν.

Ammonio. 126.

Ὁ τῶν ὑπερκοσμίων καὶ τῶν ὑπογείων βασιλεὺς, ἥκει ἐρχόμενος, ἵνα τὰ ἄνω πολίτευμα φέρῃ, ὑμῖν σύμβολα ἀεὶ καὶ ἀγῶνα προτίθηκεν ἐναντίον τῷ ὀλυμπικῷ. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὁ τυπτῶν καὶ βαλλόμενος στεφανῦται. ἐνταῦθα δὲ ὁ τυπτόμενος καὶ φέρων, ἀναρρήσεως ἀξιῦται. ἐκεῖ ὁ σιαγόνα πλήττων, ἐνταῦθα δὲ ὁ καὶ τὴν ἄλλην παρέχων σιαγόνα, ἐν τῷ τῶν ἀγγέλων παρῷ ἀνακηρύττεται. ἔτι γὰρ ἐν τῷ ἀμνοῦ θάλλει χρίεται χαρᾶς γὰρ ἔλαιον τὸν πρᾶον ὀνομάσθη χριστός. τὸ παλαισμάτων ὁ τρόπος.

Theodoſio Epiſcopo. 127.

Ὅτι μὲν βασιλείας ἡ ἱερωσύνη πολλῷ κρείττων ἐστί, καὶ μείζονας ἔχει πόνους. πόῤῥω γὰρ λήγοντος πρὸς νέος ἀνατέλλει, καὶ ἀεὶ τῶν ἀναγκαιοτέρων ὁ χρόνος. ἡ μὲν γὰρ τὰ θεῖα, ἡ δὲ τὰ θνητὰ ἐμπιστεύεται, οἷμαι μηδένα ἀγνοεῖν. ὅτι δὲ πολλοὶ ἀπερισκέπτως παντὸς ἀνδρὸς τὴν ἀρχὴν ἢ ψυχῶν, ἢ σωμάτων νομίζοντες ἐρρίψαν εἰς τοῦτο καὶ μυρίων κακῶν ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ὑπηκόους ἐμπλήσαντες, ὕστερον εἰς βάραθρον ἀπωλείας δυσκλεοῦς κατέπεσον, ἀδηλεῖ τοῦτ' οἷμαι πᾶσι ἀγνοεῖν. τῶν τοίνυν ὅπως τυγχανόντων, χίαν θαυμάζω

θαυμάζω πῶς ποτὲ μηδ' αὐτὸ τοῦτο τὰ καθ' ἑαυτοὺς εὖ διαθέμενοι, ἀλλὰ πολλῶν γέμοντες ἁμαρτημάτων, μηδὲ ἐν τοῖς ὑπηκόοις τετάχθαι ὀφείλοντες, ὧν ἦν ὅτι καὶ Ζώσιμος ὁ πρεσβύτερος, ὃν τῷ βίῳ, ὡς φῄς, σκανδαλίζομαι, λέγεται τὴν ἱερωσύνην τὴν τοιοῦτον ὑπερβασῶν ἐπιτετιμῆσθαι, καὶ χρῆσιν ἀνεῖσθαι τοιαύτης ἁμαρτίας, ὃ μηδὲ μετὰ πολλῶν χρημάτων κατασεσθαι ἄξιοῦσι τοιούτους ὄντας· ἀλλ' ἴσως τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἀγνοοῦντες, καὶ μηδὲ τῷ καλῶς ἔχειν τῆς ἐξωθεν εὐμοιρίᾳ ἀκολουθήσαντες, τῷ γνῶθι σαυτόν· ἀγνοοῦντες δὲ καὶ τὴν τῆς ἱερωσύνης ἀξίαν, ὅτι πρὸς τοῦτο ὑψηλὸν καὶ τοιοῦτον ἔχει, νομίζοντες ἀρχεῖόν εἶναι ἀνεξέταστον, ἀλλ' ἁ λειτουργίαν ὑπεύθυνον ἀνεχείρησαν πρᾶγμα πᾶσι τοῖς ἀβάτῳ αὐτοῖς εἰσοφέλοντο.

Ἰσιδώρῳ Διακόνῳ. ρκη.

Εἰ καὶ μὴ ἀξίαν, ὧν εἰς τὸ δεσπότην Χριστὸν ἔδρασαν, ἔδοσαν σταυρὸν Ἰουδαῖοι. ἔδοσαν γοῦν ὅμως ἃ γὰρ ὡς ἀλεξητήριον ἔδρασαν, φύγοντες, ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὴν, ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀρεῖσι ἡμῶν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἔθνος. ταῦτ' ἐπειδὴ ἔδρασαν, ἠρέμουν. τῆς γὰρ πόλεως αὐτῶν ἁλούσης ὑπὸ Ῥωμαίων, καὶ τοῦ ναοῦ καθαιρεθέντος, αὐτοὶ ὥσπερ μάστιγες τινὲς ἠλάθησαν, ἄπιμοί τε καὶ ἀλήτα πανταχοῦ διέφυγον. δώσουσι δὲ καὶ ἐπὶ τῇ ἀξίᾳ. μὴ ἐπιγνόντες γὰρ τὴν φιλανθρωπίαν, ἔσονται τῇ ἐξουσίᾳ, ἧς καταθεῖσι πικρὰν βεβαιώσεσθαι εἰλήφασι.

Τῷ αὐτῷ. ρκθ.

Τὴν ὑπὸ λύπης βεβαπτισμένην ψυχὴν οὐδὲν οὕτω εὐφράναι δύναται,

Iſidoro Diacono. 128.

igitur hæc ita ſint, magnopere miror, quonam pacto nonnulli, qui cùm ne hoc quidem ipſum præſtiterint, vt rebus ſuis rectè conſuletent, verùm multis peccatis ſcateant, ac ne in ſubditorum quidem claſſe collocari debeant (quo in numero Presbyter quoque Zoſimus eſt, cuius vita & moribus offenſus ad me ſcripſiſti) tamen ad ſacerdotium, quod regno vſqueadeò ſublimius eſt, prouehi ire, ac reuerti, quã ne cum multis quidem pecunis, cùm tales eſſent, accipere oportebat, pecunia emere minimè dubitarint. Verũ fortaſſe ipſi ſe ſuamq; vitam ignorantes, ac ne huic quidẽ, quod rectè ab externis hominibus dictum eſt, Noſce teipſum, obtemperantes, atque etiã ſacerdotij dignitatem minimè agnoſcẽtes (nempe quod magnitudini ſuæ par periculũ habeat) illúdque exiſtimantes, ſacerdotium imperium quoddam eſſe ab omni cenſura immune, non autem prouinciam reddendis rationibus obnoxiam, negotiũ huiuſmodi aggreſſi ſunt, ad quod ipſis nullum aditum patere oportebat.

Iſidoro Diacono. 128.

Etſi Iudæi, pro his, quæ aduerſus Dominum Chriſtum perpetrarunt, haud ſatis dignas hic pœnas dederunt; attamen dederunt. Nam ea, quorum fugiendorum cauſa ea perpetrarant (dicentes, Si dimittimus eum, venient Romani, & tollent locum noſtrum, & ciuitatem & gentem) ea inquam, poſteaquàm hæc deſignarunt, haudquaquam effugerunt. Ipſorum enim vrbe à Romanis capta templóque euerſo ac deleto, ipſi velut verberones quidam ſerui & fugitiui atque errones, paſſim toto orbe diſperſi ſunt. Atque etiam in futura vita meritas pœnas dabunt. Nam quia benignitatem minimè agnouerunt, potentiam cognoſcent, quam hîc quoque nonnulla ex parte degustarunt.

Eidem. 129.

Animum mœrore oppreſſum & profligatum nihil perinde oblectare poteſt, vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dei memoria. Atque hoc est quod ex me scire voluisti, Renuit cõsolari anima mea: Memor fui Dei & delectatus sum. Quemadmodum enim mulieris illius cruento profluuio laborantis morbus, qui nec exinaniri, nec à medicis tractari ac sedari poterat, temporis puncto depulsus est (ea enim fimbriam tetigit, Christus id passus est, ac morbus profugit:) sic etiam humana mœstitia consolationem propellens, vt cui nihil solatij adhiberi queat, ad solam Dei recordationem facessit & euanescit.

Hermogeni Episcopo. 130.

Cùm Scriptura sacra de Saluatore verba facit, ô sacrum caput haudquaquam pugnãtia docet: verùm cuique rei, quod proprium atque cõgruum est, tribuit. Partim enim ad diuinitatem spectat, partim ad assumptam humanitatem, partim denique ad voluntarias perpessiones. Lucem quippe veram eum, & gloriæ splendorem, ac paternæ substantiæ figuram esse dixit: primùm ob essentiæ claritatem: alterum ob æternitatem, vel, vt rectiùs loquar, coæternitatem: postremum ob substantiam, & quia veris & germanis notis ornatus est. Nam nec splendoris vocabulum minimè subsistens quiddam esse existimetur, figurę atque characteris vox substantiam confirmat. Rursum speciosum forma præ filiis hominum, atque item speciosum in stola sua eundem vocat, propter diuinam & lapsus omnis expertem assumptæ humanitatis virtutem. Postremò non habentem speciem neque decorem, duplici de causa: altera, quoniam herili forma occultata seruilem ostendit: altera, quia in eo supplicio, quod voluntariè ac sponte subiit, nullum non cõtumeliæ genus excitatum est. Pendebat quippe in patibulo, meridiano tempore, atque in metropolitana vrbe, ac maximo festo, in quo neminem fuisse verisimile est, qui nõ interesser. Quinetiam aliis cauillis in eum ludebant, alij sannis eum impetebant, alij probris lacerabant, alij acetum offerebant, alij contumeliis

ὡς ἡ θεία μνήμη, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἅπερ ὅταν ἠθέλησας μαθεῖν, ἀπιωήσατο παρακληθῆναι ἡ ψυχή μου, ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ, καὶ εὐφράνθην. ὥσπερ γὰρ τὸ ἀκέστατον, καὶ δυσμεταχείριστον ἰάσεως, τῆς αἱμορροούσης πάθος, ἐν ἀκεσιαίᾳ ῥοπῇ ἀπηλάθη. ἡ μὲν γὰρ ἥψατο, ὁ δὲ ἐφίκετο, τὸ δὲ ἐθεραπεύθη, ὅπερ καὶ ἡ λύπη ἡ ἀνθρωπίνη παρακλήσεσιν ἀπωθεῖται μόνον, ἅτε πάσῃ παρακμῇ δυσμεταχείριστος. ἐκ δὲ θείας μνήμης μόνης ῥᾳδίως οἴχεται, καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν χωρεῖ.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. ρλ.

Οὐ ταὐτὰ ἑαυτῇ, ὦ ἱερὰ κεφαλὴ, δογματίζει ἡ θεία γραφή· ἀλλ' ἑκάστῳ πράγματι τὸ οἰκεῖον καὶ πρέπον νέμει. τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὴν θεότητα βλέπει, τὰ δὲ πρὸς τὴν ἀνθρώπησιν, τὰ δὲ πρὸς τὰ ἑκούσια πάθη. φῶς μὲν γὰρ αὐτὸν ἀληθινὸν εἶπε, καὶ ἀπαύγασμα τῆς δόξης, χαρακτῆρά τε τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως, τὸ μὲν ἀφ' ὧ τὸ φανὸν τῆς οὐσίας· τὸ δὲ ἀφ' ὧ τὸ ἀΐδιον, μᾶλλον δὲ συναΐδιον. τὸ δὲ ἀφ' ὧ τὸ ἀνυπόστατον, καὶ ἀφ' ὧ τὸ γνησίοις χαρακτῆραι ἐμφέρειαν. ἵνα γὰρ μὴ τὸ ἀπαύγασμα ἀνυπόστατον νομισθῇ, ὁ χαρακτὴρ τὴν ὑπόστασιν ἐγγυᾶται· ὡραῖον δὲ φησὶ τὸν υἱὸν τῆς ἀνθρώπων, καὶ ὡραῖος ἐν στολῇ, ἀφ' ὧ τὸ ἀναθρωπήσεως ἔνδυμα καὶ ἄπταιστον ἀρετήν. οὐκ ἔχοντα εἶδος οὐδὲ κάλλος, δυοῖν ἕνεκεν, ἑνὸς μὲν ἐπειδὴ τὴν δεσποτικὴν μορφὴν κρύπτας, τὴν τοῦ δούλου ἐπιδείκνυτο, ἑτέρου δὲ, ἀφ' ὃ τὸ ἐν τῷ πάθει, καὶ ἑκουσίως ὑπεσχημένῳ πᾶσαν παροινίαν κεκινῆσθαι. ἐκρέματο γὰρ ὅπου τοῦ ἱκρίου, ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ, καὶ ἐν μητροπόλει, καὶ ἐν ἑορτῇ μεγίστῃ, καὶ ἐν ᾗ οὐδένα εἰκὸς ἦν ἀπολιφθῆναι, καὶ οἱ μὲν ἐκωμῴδουν, οἱ δὲ ἐχλεύαζον. οἱ μὲν ὠνείδιζον, οἱ δὲ ὄξος προσέφερον. οἱ μὲν ὕβριζον, οἱ δὲ λόγχῃ τὴν πλευρὰν ἔνυττον. καὶ τοῖς μὲν τὸν συσταυρω-

θέντας λῃστὰς, οὐδὲν τοιοῦτον ἔδρων, εἰς αὐτὸν δὲ παρῴνουν, ἃ μηδ' εἰς τοὺς ὑπευθύνους παροινεῖν θέμις.

Lampetio Episcopo. 131.

Vt corporeę pulchritudinis norma, mẽbrorum apta proportio est: ita etiam extrema spiritualis pulchritudinis linea in virtutum mediocritate consistit. Nam si extremitates, vt quidam sapientes viri pronunciarunt, in vitium degenerant (cupiẽs enim quispiã probus rei familiaris dispensator esse, in tenacitatem & auaritiam labitur: cupiens liberalis esse in prodigalitatem cadit. Vnde etiam virtutes mediocritates esse definierunt. Inter pietatem enim & impietatem medium locum pietas obtinet.) haud abs re Sapiens quoque monuit, Noli esse iustus multũ. Quòd si hoc quoque præcipit, caueas velim ne in iis, in quibus alij aduersum te peccant seuerum & acerbum iudicem te præbeas: verùm iustitiam bonitate vince, iis nimirum, qui venia indigna peccata in te admittunt, veniam tribuens.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. ρλα.

Ὥσπερ τῆς σωματικοῦ κάλλους ὅρος ἡ τῶν μελῶν συμμετρία, ὅπω καὶ τῆς ψυχικοῦ κάλλους ἔσχατος ὅρος, ἡ τῶν ἀρετῶν συμμετρία. εἰ γὰρ αἱ ἀκρότητες εἰς κακίαν ἐκπίπτουσιν, ὥς τινες τῶν σοφῶν ἀπεφήναντο. θέλων γὰρ εἶναί τις οἰκονομικὸς εἰς φειδωλίαν ἐκπίπτει, ἢ θέλων εἶναι μεγαλόψυχος εἰς ἀσωτίαν. διὸ καὶ μεσότητας εἶναι τὰς ἀρετὰς ὡρίσαντο. ἀσεβείας γὰρ καὶ δυσσεβείας μέσον ὄντων ἡ εὐσέβεια. εἰκότως ὁ σοφὸς παραίνεσε, μὴ γίνῃ δίκαιος πολύ. εἰ δὲ ἡ τοῦτο παραινεῖ, μὴ ἐν τοῖς εἰς σὲ παρὰ τῶν πέλας πλημμελήμασι πικρὸς γίνῃ, καὶ ἀκριβὴς δικαστὴς, ἀλλ' ὑπερβαίνειν τὸ δίκαιον τῇ ἀγαθότητι, συγγιγώσκειν τοῖς συγγνώμης μείζονα εἰς σὲ πλημμέλησι.

Eidem. 132.

Quandoquidem mens nostra laudum præstantissimi Episcopi Hermogenis argumentum, ac rerum ab eo præclarè & ex virtute gestarum amplitudinẽ capere nequit, idcirco mihi velim ignoscas. Nam qui aliqua etiam duntaxat ex parte prædicandis ipsius laudibus vix par sum, quonam tandem pacto omnes ipsius laudes oratione persequi possem?

Τῷ αὐτῷ. ρλϐ.

Ἐπειδὴ ἡ ἡμετέρα διάνοια τῆς ὑπερβεσίν τῶν ἐγκωμίων τοῦ παναείστου Ἑρμογένους τοῦ ἐπισκόπου οὐ δύναται δέξασθαι, οὐδὲ τὸν τῶν κατορθωμάτων περιέχουσαν ἡ γνώμη χωρεῖ, συγγνώμην μοι νεῖμαι μὴ παραιτήσῃ. ὧν γὰρ μηδὲ τοῖς μέρος ἐπαρκέσαι ῥᾴδιον, πῶς πᾶσιν ἐπεξελθεῖν δυνατόν.

Petro Scholastico. 133.

Operæprecium est amice, relictis bonorum nominibus ad res ipsas contendere. Regnum enim, & opes, ac gloria, nomina quidem sunt apud externos: res autẽ apud

Πέτρῳ χολαστικῷ. ρλγ.

Χρὴ, ὦ φίλος, τὰ ὀνόματα ἀφέντας τῶν ἀγαθῶν, ὅπι τὰ πράγματα βαδίζειν. βασιλεία μὲν γὰρ καὶ πλοῦτος καὶ δόξα, ὀνόματα μὲν παρὰ τοῖς ἔξωθεν,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Chriſtianos. Quemadmodum etiam contrà, dedecus, & mors, & paupertas, meraquidem apud nos vocabula ſunt: res autẽ apud illos. Ac ſi lubet, Imperium, quod tanto ſtudio tantáque contentione ab omnibus expetitur, in medium proponentes, ab eo cætera quoque omnia confutemus, atque illud tacentes, quod breue eſt, ac citò extinguitur (multi enim ex Imperij thronis ad tumulum delati ſunt, luctúſque præconum voces excepit.) iſtúdque item omittentes, quòd permulti auitis quoque bonis per proſcriptionẽ ſpoliati ſunt, cùm floret, tum maximè illud exploremus, ac meretricis fucos & pigmenta minimè detrahamus, verùm ornatam & fucatam in medium producamus, vt tum etiam ipſius deformitas ſeſe prodat. Itaque cultum ac dignitatem & actores, & præconis vocem, & populi obedientiam, eámque ſui, qua omnes afficiunt admirationem adhibeamus, ac perpendamus, an non hæc, quæ præclara & expetenda videntur, nõ modò ſuperuacanea ſint, atque inanis quædam & vtilitatis expers opinio, verùm etiam noxia & cùm detrimento cõiuncta. Quid enim hinc ille, aut corpore, aut animo (nã hoc homo eſt) melior efficitur? An propterea ſublimior, aut ſanior, aut petnicior exiſtit, aut liquidioribus ſenſibus erit? Id profectò nemo dixerit. Ad animum igitur nos conferamus. Vtrũ itaque ab hac pompa temperatior, aut ſuauior, aut prudẽtior reddetur? Minimè ſanè, verùm contrà omnino. Neque enim quod in corpore, idem etiam in animo euenire ſolet. Nam illud quidem ad virtutem ſuam nihil aſſumpſit: hic autem vitiũ etiam aſſumpſit. Siquidem & amentiam, & inanẽ gloriam, & arrogantiam, & iracundiã, aliaque ſexcenta vitia hinc contrahit. Quòd ſi gaudet, ac ſuperbit & inflatur, atque aduerſus omnes extollitur, hoc verò præſertim totius mali caput eſt: quippe cùm latro etiã poſt prædam gaudeat, & raptor poſt admiſſam fraudẽ, & adulter poſt perfoſſum & violatum alienum matrimonium, & ſicarius poſt cædẽ perpetratam. Quamobrẽ

πράγματα δὲ τῷ χρεισιανοῖς. ὥσπερ οὖν ἡ τἀναντία, ἀδοξία καὶ θάνατος καὶ πενία, ὀνόματα μὲν παρ' ἡμῖν, πράγματα δὲ παρ' ἐκείνοις. καὶ εἰ βούλει, τὴν ἀρχὴν εἰς μέσον ἀγαγόντες τῶν πᾶσι ποθεινὴν καὶ ἀξιομάχητον, ἀπὸ ταύτης καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐλέγξωμεν, καὶ μὴ φείσαντες, ὅτι ὀλισθηρόνιος, μηδ' ὅτι ταχέως σβέννυται. πολλοὶ γὰρ ἐξ αὐτῆς τ' ἀρχικῶν θρόνων εἰς τὰς τάφρους ἀπωλίχθησαν. καὶ ὁ θρῆνος τὰς τῶν κηρύκων φωνὰς διεδέξατο. ἀλλὰ κἀκεῖνο παρέντες, ὅτι πολλοὶ καὶ τῶν περιγενικῶν ὑπαρχόντων ἐστερήθησαν, δημεύσεις καθυποβληθέντες, ὅτε μάλιστα αὐτὴν δοκιμάσωμεν μὴ ἀξιέλωμεν τῆς πορπης τὰ ὑπερήμματα, καὶ τὰς ὑποχαφὰς, ἀλλὰ κεκαλλωπισμένην αὐτὴν εἰς μέσον ἀγάγωμεν, ἵνα τότε αὐτῆς ἐλεγχθῇ τὸ εἰδεχθές. οὐ κωλῶ προσαγαγεῖν τὸ χῆμα, καὶ τὰς ῥαδιουργίας, καὶ τὸ κήρυκος τῶν φωνῶν, καὶ τῶν δημίων τὴν ὑπακοὴν, καὶ τὸ ὑπὸ πάντων ἀποβλητεῖσθαι, καὶ βασανίζωμεν, εἰ μὴ τὰ δοκοῦντα λαμπρὰ ταῦτα καὶ ποθεινὰ, οὐ μόνον πενιχρὰ, ὕβρ' ὑπόληψις ἀνόητος. ἀλλὰ καὶ ὀπιθλαβῆ. τί γὰρ ἀπὸ τούτων ἐκεῖνος ἀμείνων γίνεται, ἢ τὸ σῶμα, ἢ τὸν ψυχήν; τοῦτο γὰρ ἄνθρωπος. ἆρ' οὖν ὑγιεινότερος, ἢ ὑγιεινότερος, ἢ τὰ χύτερος, ἢ τὰς αἰσθήσεις πρανοτέρας κεκτήσεται, ἀλλ' οὐκ ἄπις φαίη. ἴσως δὲ ποίνιον καὶ ὅτι τὴν ψυχὴν. ἆρ' οὖν σωφρονέστερος, ἢ ὀπτικώτερος, ἢ ἀκριβέστερος ἀπὸ ταύτης γενήσεται ἢ φαντασίας. ὃ μὴ φθάνω, ἀλλὰ καὶ τἀναντίον ἅπαν. ὃ γὰρ ὅσῳ ὅτι τοῦ σώματος, τοῦτο καὶ ὅτι τῆς ψυχῆς συμβαίνειν εἰώθει. ἐκεῖνο μὲν γὰρ εὐδὲν εἰς τὴν οἰκείαν προσείληφεν ἀρετήν. αὖτην δὲ καὶ κακίαν προσείληφεν. καὶ γὰρ ἄνοιαν, καὶ κενοδοξίαν, καὶ ἀπονοιαν, καὶ μυρία ἐξ αὐτῆς προστρίβεται πλημμελήματα. εἰ δὲ χαίρει, καὶ μέγα φρονεῖ, καὶ φυσᾶται, καὶ κατὰ πάντων

ne mihi illud quiſquam cõmemoret, quòd gaudeat: verùm an commodè atque vtiliter, oſtendat, & ego ipſi gratulabor. Quoniam igitur ſolus ille libertimus, ac ſummo imperio præditus eſt (nam ipſos quoque reges dignitatis amplitudine ſuperat) qui à vitiis & turbulentis animi motibus immunis eſt, virtutẽ amplectamur, atque improbam illam ſeruitutem à nobis depellamus, animiſque ita conſtituti ſimus, vt nec Imperium, nec opes & copias, nec eiuſmodi quicquã felicitatis nomine prædicandum, magnáque contentione perſequendum exiſtimemus, verùm hoc duntaxat, vt vitiis ac turbidis affectibus liberemur.

πάντων ἐπαίρεται. ὅτος μάλιστα τῆς κακίας ὁ κολοφὼν, ὅτι ὅτε ἀλγεῖ, ὅτε ἀλθανεται, ἀλλὰ καὶ χαίρει τ' ποσμάτων αὐξομένων αὐτῷ. οὐδὲ γὰρ πάντη τὸ χαίρειν, καλόν. ἐπεὶ καὶ ὁ λυπῆς χαίρει μετὰ τῶν κλοπῶν, καὶ ὁ ἅρπαξ μετὰ τῶν πλεονεξίαν. καὶ ὁ μοιχὸς μετὰ τὸ διορύξαι τὸν τῆς πένας γάμον, καὶ ὁ ἀνδροφόνος μετὰ τῶν σφαγῶν. μὴ τοίνυν τοῦτο λεγέτω, ὅτι χαίρει, ἀλλ' εἰ ὅτι χρησάμῳ δεικνύτω, καὶ συγχαρήσομαι. ἐπεὶ τοίνυν μόνος ἐστὶν ἐλευθερώτατος, καὶ ἀρχικώτατος. καὶ αὐτὸς γὰρ τῶν βασιλέων βασιλικώτερος ὁ τ' παθῶν ἀπηλλαγμένος, ἀσπασόμεθα τῶν ἀρετῶν, καὶ τῆς πονηρᾶς ἐκείνης δουλείας, ἀπαλλάξωμεν ἑαυτούς, μήτε ἀρχικὸν, μήτε πλοῦτον, μήτε τι τοιοῦτον μακαριστὸν νομίζοντες, καὶ ἀξιομάχητον, ἀλλὰ τὸ τῶν παθῶν ἀπηλλάχθαι μόνον.

Zosimo Presbytero. 134.

Aut ex alienis calamitatibus delicias tibi comparare deſine, ſopitam iam libidinem excitans atque accerſens: aut hæc faciens ad venerandum altare ne accede. Multos quippe offendens, ab acceſſu remoues: vt qui tantam labem ac maculam illibati altari aſſidentem intueri minimè ſuſtineant.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ρλδ.

Ἢ πέπαυσο πρυφῶν ἐκτῶν ἀλλοτρίων συμφορῶν κεκοιμημένην διεγείρων, καὶ προσκαλῶν τὸ ἀκόλαστον, ἢ ταῦτα ὁρῶν τῷ σεπτῷ θυσιαστηρίῳ μὴ πρόσιθι. πολλοὺς γὰρ σκανδαλίζων ἀπελαύνεις τῆς πρόσοδου, μὴ ὑπομένοντας ἰδεῖν τοσαύτην κηλῖδα τῷ ἁμιάντῳ θυσιαστηρίῳ παρεφεδρεύουσαν.

Paulo. 135.

Si omnia, vir erudite, fatali quadam, vt ais, neceſſitate fiunt, ac dicuntur, exponas velim, quî fiat, vt ipſa ſeipſã per nos euertat. Nam ſi ipſa omnia efficit, eadem nunc eſt, quæ per nos fatum haud eſſe prædicat. Quin ergo ipſi, quem eſſe dicitis, ſe minimè eſſe dicenti, fidem adhibetis.

Παύλῳ. ρλε.

Εἰ πάντα, ὡς φῂς, ὦ σοφὲ, καθ' εἱμαρμένην γίνεται καὶ λέγεται, εἰπὲ πῶς νῦν δι' ἡμῶν ἑαυτὴν ἀνατρέπει. εἰ γὰρ αὕτη πάντα ποιεῖ, αὕτη ἂν εἴη νῦν δι' ἡμῶν κηρύττουσα μὴ εἶναι γέννησιν. πῶς οὖν αὕτη, ἣν φατὲ εἶναι, φάσκουσα μὴ εἶναι, ὃ πιστεύεται παρ' ὑμῶν.

Orioni. 136.

Ne dicta quædam ſacrarum ſcripturarum ſimpliciter proferens, ore dilaceres (Alioqui enim imperitiæ ac ſtultitiæ no-

Ὠρίωνι. ρλϛ.

Μὴ ἁπλῶς προφέρων τινὰς ῥήσεις τ' ἱερῶν γραμμῶν διάστομός σε ἀπεργάσῃ. ἀπαιδευσίας γὰρ ὀφλήσεις, καὶ ἀνοίας

Universidad de Deusto
Biblioteca

mine risum mouebis. Vnde etiam quidam fugiunt, ansam homini contentionis ac rixæ cupido præbere metuentes) verùm inuestigatis diligenter argumentis solutiones habebis. Hallucinãtur enim interpretationes, argumentis ac materiis destitutę.

Apollonio Episcopo. 137.

Ego adulationem timore valentiorẽ ac molestiorem esse assero. Nam quæ vis efficere nequit, officium efficit: ac frequenter eos, quos metus minimè subegit, assentatio in seruitutem addixit. Quocirca nobis faciendum est, vt & aduersus metum, & aduersus blanditias (hoc est aduersus duos seruiles affectus) strenuum animum præstemus: ac veritatem solam colamus.

Eidem. 138.

Probum virum, & Dei amantem, & hominum item amore præditum esse oportet: vt nec ob virtutis sublimitatem, animúmque diuini numinis addictũ & consecratum homines cõtemnat, nec rursum propter homines diuinum numen negligat. Quamuis enim charitas erga Deum multo maior sit: tamen si cum charitate ac beneuolentia erga homines connectatur, magis explendescit.

Nilo. 139.

Tres illi pueri, ac Daniel, curiosam & superuacaneam Chaldęorum disciplinam minimè didicerunt: caue id existimes. Nã qui tantam suę erga Deum pietatis curam gesserunt, vt ne regios quidem cibos perciperent, vnquámne, etiamsi mille ipsis mortes propositæ fuissent, ad seruilem doctrinam prouolui sustinuissent? Quòd autem hęc verba sint, locupletissima testis est sacra Scriptura, his verbis vtens: Dedit eis Deus ingenij acumen & prudentiam in Grammatica & Sapientia. hoc est: Expectatione omni ac spe celerius doctrinam in literis sitam capiebant. Per Gramma-

γέλωτα. διὸ καὶ πιὲς φεύγουσι, λαβεῖν φιλομαχοῦντι ἀνθρώπῳ δοῦναι δεδιότες, ἀλλὰ τὰς ὑποθέσεις ἀκριβῶς ζητήσας, ἔξεις τὰς λύσεις. τυφλώττουσι γὰρ αἱ ἑρμηνεῖαι τῆς ὑποθέσεων χρεώσας.

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. ρλζ.

Ἐγὼ τῷ φόβῳ τὴν κολακείαν δυνατωτέραν καὶ ἀγαλεωτέραν εἶναί φημι. ὅσα γὰρ μὴ δυνατὰ ἀνάγκη, δύναται θεραπεία, καὶ τοὺς μὴ χειρωθέντας ὑπὸ φόβου, κολακεία πολλάκις κατεδουλώσατο. χρὴ οὖν καὶ πρὸς φόβον, καὶ πρὸς θωπείαν μὴ ἀνδριζεσθαι. ἑκάτερον γὰρ ἀνελεύθερον τὸ πάθος. τιμᾶν δ' ἀλήθειαν μόνην πρέπει.

Τῷ αὐτῷ. ρλη.

Χρὴ τὸν εὐδόκιμον καὶ φιλόθεον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον, ἵνα μήτε διὰ τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς, καὶ τὸ ἀνακεῖσθαι τῷ θείῳ τὸν ἄνθρωπον καταφρονοῖη, μήτε διὰ τοὺς ἀνθρώπους τὸ θεῖον ἀμελοίη. ἡ γὰρ ἀγάπη ἡ πρὸς τὸ θεῖον, εἰ καὶ μείζων ἐστὶ πολλῷ τῆς πρὸς ἀνθρώπους, συμπλεκομένη, λαμπροτέρα γίνεται.

Νείλῳ. ρλθ.

Οὐ τοῦτο δὴ χαλδαίοις περίεργον παίδευσιν ἔμαθον οἱ παῖδες οἱ τρεῖς καὶ ὁ Δανιήλ· μὴ τοῦτο νομίσῃς. οἱ γὰρ τοσαύτην τὴν εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας τὴν ἐπιμέλειαν ποιησάμενοι, ὡς μηδὲ βρωμάτων βασιλικῶν μεταλαβεῖν. πότε ἂν ἠνείχοντο, εἰ καὶ μυρίοι ἠπειλήθησαν θάνατοι, εἰς ἀνελεύθερον παίδευσιν ἐκκυλισθῆναι. ὅπη δὲ ταῦθ' ὕπως ἔχει, μάρτυς ἀξιόχρεως ἡ γραφὴ λέγουσα· δέδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἐν πάσῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ, τουτέστι πάσης προσδοκίας ὀξύτερον καὶ ἐλπίδος ὠκύτερον, ἐδέχοντο τὴν ἐν γράμμασι

γράμμασι παίδευσιν. γραμματικὴν γὰρ λέγει, τὴν ἐν γράμμασι σοφίαν. ὅπη δὲ τάληθὲς ἔστιν ἀληθὲς, δῆλον μὲν ὅτι, καὶ ἐκ τῶν μὴ προσηκόντως κείσθαι βασιλικὴν εἰκόνα. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ τὸν μὲν τοὺς λέοντας αἰδεσθῆναι, τὸν δὲ τὸ πῦρ. εἰ δὲ φαῖεν, ἐκ παιδεύσεως φρενικῆς, ἀποκριναίμεθα. πῶς οὖν ἐν τοῖς μεγίστοις αὐτοῦ ὄντων ἀξιώμασι, καὶ πάσῃ τῇ κατ' αὐτὸν σοφίᾳ πεπαιδευμένων, τοὺς μὲν οἱ λέοντες φρὶν τῶν ἐδαφῶν ἅψασθαι, κατεργάσαντο· τοὺς δὲ, τὸ πῦρ.

Παλλαδίῳ ἐπισκόπῳ. ρμ.

Μὴ καταφρόνει τοῦ εὐτελοῦς σχήματος προσιόντων σοι. ἀλλὰ θαύμαζε τὸν ὑποκρινόμενον, καὶ οἰκτειρον τὸν μεταβολὴν, λογιζόμενος, ὡς πολλοὶ βασιλικοῦ γένους τυγχάνοντες, τὸν τοῦ πτευόντων ἔλαχον τάξιν. εἰ δὲ καὶ ἀφανεῖς εἶεν καὶ ἐξ ἀφανῶν, μηδ' ὅπως ἐπιτρέφε. ἀλλ' ὅρα, ἐν οἷς ἂν διαίρῃ, χεῖρα. λογιζόμενος ὅτι καὶ ἡ δοκοῦσα δυσγένεια ἀκούσιός ἐστι, καὶ ἐκ μεμπτῆς. ἡ γὰρ ἐπὶ τοῖς πρόπαν ἐστὶν, ἡ μωρά. εἰ δὲ καὶ δύστροποι εἶεν, προφῆς ἀναγκαίας ἐπολαύειν, καὶ λογίζου τὸ ἀνθρώπινον, καὶ λογίζου τὸ θεῖον πρόσταγμα, τὸ μὴ μόνον τῷ παρακελευόμενον, παντὶ τῷ αἰτοῦντι διδόναι, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόμενον οἰκειούμενον.

Ἀετίῳ κόμητι. ρμα.

Θειότατος καὶ ἄῤῥητος τοῦ πατρὸς υἱός, ὁ παρ' ἡμῶν προσκυνούμενος, εἰκότως λόγος προσαγορεύεται. οὐχ ὅτι λόγος μόνον ἐστὶ, καὶ τοῦ παντὸς ἑρμηνευτὴς, ὥς τινες οἴονται. ἀλλ' ὅτι καὶ θᾶττον ἢ λόγος δημιουργεῖ, καὶ ἀπαθῶς ἐπέρχεται. λόγος δ' ὢν ἐνυπόστατός ἐστι, καὶ οἰκείαν ἰδιότητα ἔχει. ὅπη δ' οὐκ ἔστιν

ticam enim, eruditionem eam, quæ literis continetur, intelligit. Quòd autem ita sit, cùm ex eo perspicuum est, quòd regiam imaginem haudquaquam adorarunt, tum etiam hinc liquet, quòd hic leonibus, illi autem, qui veneratione fuerunt. Quòd si dixerint id ipsis Persicæ doctrinæ adminiculo contigisse, velim mihi respondeant, qui ergo factum sit, vt eos, qui amplissimis dignitatibus ornati, atque omni Persicæ doctrinæ genere instructi & exculti erant, partim leones, antequàm solum attigissẽt, confecerint, partim igniis assumpserit.

Palladio Episcopo. 140.

Eos, qui in tenui ac vili habitu ad te accedunt, ne cõtemne: verùm fac patientiam admireris, ac de eorum mutatione misericordia commouearis: illud tecũ reputans, multos, regio genere ortos, in mercenariorum classem redactos fuisse. Quòd si & obscuri sint, & obscuris parentibus editi, ne sic quidem tamẽ ab iis oculos remoue, verùm, quibus in rebus potes, manũ ipsis porrige: illud cum animo tuo considerans, generis etiam ignobilitatem (vt ex hominũ opinione loquar) minimè voluntariã esse, ac proinde nec reprehendendã. Nam quæ à moribus ortum trahit, ea demum impura & execranda est. Atque vt eos improbis quoque moribus esse demus, fac tamen, tum propter humanitatem, tum ob Dei præceptum, qui non modò cuiuis petenti dare iubet, sed etiam, id quod datum est, sibi asciscit, necessarium ipsi abs te cibum obtineant.

Aetio Comiti. 141.

Diuinissimus atque ab omni oratione præstantior Patris Filius, qui à nobis adoratur, meritò Verbum appellatur, nõ quòd verbũ solum sit, ac Patris interpres, vt quibusdam placet, verùm quia dicto citiùs operatur, ac citra perfessionem vllam genitus est. Verbum autem cùm sit, subsistens quiddam est, ac peculiarem proprietatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

habet. Nã quod hypoſtaſi minimè careat, hinc liquet, quòd ipſummet Verbum ſe verba habere dicat, his verbis vtens, Qui audit verba mea, & facit ea, &c. Quocirca cùm Verbum verba habeat, profectò hypoſtaſi minimè caret, verùm cùm hypoſtaſim habeat, propterea Verbum nuncupatur, quia citra vllam perpeſſionem à Patre prodiit.

Theodoſio Epiſcopo. 142.

Bona exiſtimatione paſſim ſeſe diffundente, ac terram & mare perluſtrante, melius ac prętſtantius nihil eſt: nec Crœſi theſauros quiſquam cum ea cõparare queat. Ac proinde à Prouerbiorum authore dictum eſt, Melius eſt nomen bonum, quàm diuitiæ multæ: ſuper aurum & argentum gratia bona. Atque Chriſtus item ſuos ad hunc modum admonebat, Luceat lux veſtra coram hominibus. Quæ quidem verba non eò tendunt, vt ad ambitionem vitam noſtrã ac ſtudia referamus (abſit. hanc enim vbique funditus euellit, dum iubet, vt nec precationem, nec eleemoſynam prouulgemus, verùm operam demus, vt ne quid eius, quod factum fuerit, altera manus reſciſcat:) verùm vt nemini iuſtam offenſionis anſam porrigamus. Ad hunc enim modum, inuictis etiam nobis, actionum noſtrarum ſplendor intuentium oculos perſtringet, atque ad diuinæ gloriæ prædicationem conuertet. Nam quod his verbis iſtud ſignificetur, hinc cõſtat, quòd non dictum ſit, Vt vos glorificemini: ſed vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt.

Zoſimo Presbytero. 143.

Si corpoream pulchritudinem ſpectes, illud cogita, præclarum hunc florem craſtino die puluerem fieri, atque hodiernum ignem poſtera luce in cinerem labi. Quicquid enim finem habiturum eſt, & quidẽ celerrimũ, quantumuis ſplendidũ & expetendũ eſſe videatur, cõtemptui eſſe debet: ac præſertim, cùm ſuppliciũ quoque parit.

ἀνυπόστατος, αὐτὸς ὁ λόγος λόγους ἔχειν φησὶ λέγων, ὁ ἀκούων τοὺς λόγους μου τούτους, αὐτούς. εἰ οὖν ὁ λόγος λόγους ἔχει, οὐκ ἔστιν ἀνυπόστατος. ἀλλ' ἐνυπόστατος ὢν ἔχει τὸ ἀπαθῶς προελθεῖν, λόγος προσηγορεύεται.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. ρμδ.

Δόξης ἀγαθῆς παντα χοῦ ῥεπούσης, καὶ γῆν καὶ θάλατταν περιοδούσης, ἡδίστη, ὦ θαυμάσιε, ἄμεινον, οὐδ' πὺς Κροίσου τὸν θησαυρὸς αὐτῇ παραβάλλοι. διὸ ὁ μὲν παροιμιαστὴς ἔφη, Ονομα καλὸν ὑπὲρ πλοῦτον πολύν, ὑπὲρ ἀργύριον καὶ χρυσίον, χάρις ἀγαθή. ὁ δὲ Χριστὸς παρεκελεύετο, Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ἵνα τοῦτο φιλοτιμίαν ζηλωτὸν ἀπαγγείλῃ· ταῦτα γὰρ πανταχοῦ σκιρτῶν, κελεύων μήτε τὴν εὐχὴν, μήτε τὴν ἐλεημοσύνην δημοσιεύειν, ἀλλὰ καὶ θατέρᾳ χεῖρα λανθάνειν τὸ γενησόμενον· ἵνα δὲ μηδενὶ παρέχωμεν δικαίαν σκανδάλου λαβήν. ὅταν γὰρ καὶ ἀκόντων ἡμῶν τὸ τῆς πράξεως φῶς προλαμπρύνει τὸν θεωμένων, καὶ εἰς τὴν θείαν δοξολογίαν πρέψει. ὅπερ γὰρ τοῦτο μιμούμενοι, οὐκ ἐρρήθη, ὅπως ἂν ὑμᾶς δοξασθῆτε, ἀλλ' ἵνα ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ρμγ.

Εἰ καλλος θεάσοιο σωματικὸν, ἐννόει, ὅτι τὸ ἄνθος τοῦτο τὸ λαμπρὸν, αὔριον κόνις γίνεται, καὶ τὸ σήμερον πῦρ τῇ ἑξῆς εἰς τέφραν καταβρίζεται. πᾶν γὰρ ὁ τέλος ἔχει, καὶ τοῦτο τοίνυν, κἂν δοκῇ λαμπρὸν εἶναι καὶ ἐπέρασον, εὐκαταφρόνητον εἶναι ὀφείλει, μάλιστ' ὅταν καὶ κόλασιν πίκτῃ.

Παλλαδίῳ

Παλλαδίῳ ὑποδιακόνῳ. ρμδ.

Οὐκ ἔστι μικρὸν τὸ μικρὸν εἶναι δοκοῦν, τὸ μὴ προσθεῖναι ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ καὶ μέγιστον· ὁδὸς γάρ ἐστιν ὅτι πρὸς τὸ ἄριστον φέρουσα μεταβολήν. εἰ γὰρ τὸ ῥεῦμα τῆς κακίας, τὸ ὅτι ἧττον ἀπώλειαν πρέχον ἠρεμήσειεν, ἀρχὴν λήψεταί ποτε ὅτι πρὸς τὸ ἀρετὴν κίνησις. ὥσπερ γὰρ ἡ ἐν τοῖς σταδίοις στάσις, καὶ ἐφηρέμησις πρὸς ἀναστάσεις πίπτει κίνησιν. εἰ μὲν γάρ σαίη, οὐκ ἂν εἰς τοὐναντίον χωρήσειεν, ὅπου καὶ ὅτι τῆς κακίας, εἰ μὴ παύσοιτο, οὐκ ἂν τῇ ἀρετῇ χώραν δοίη.

Πέτρῳ κορρίκτορι. ρμε.

Ἰσότης φιλότης, ὦ βέλτιστε· τὸ γὰρ ἄνισον πρὸς φιλίαν βλάπτειν πέφυκε. μὴ τοίνυν καὶ αὐτὸς φίλῳ χρῶ τῷ ἀνδρί, καὶ κόλαζε. δ γὰρ ἀνέξεται ὅτι τοῖς ἴσοις καὶ δικαίοις πρὸς φιλίαν πρόσεστι μῶμος.

Θεογνώστῳ πρεσβυτέρῳ. ρμς.

Πολλὰ ἔχων τοῦ ἀοιδίμου τιμοθέου φράσαι ἂν εἰς ὃ πάντα τείνῃ λέξω, ὅπως τῆς ἀρετῆς γνήσιος ὢν ἐραστὴς, ἀεὶ πρὸς τὸ ὑπάρχον αὐτῷ κλέος ἀντηγωνίζετο, πρὸς ὅτι τοῖς προτέροις ἔκπλειν τοῖς δευτέροις ἔργοις ἀφανίζων.

Εὐτονίῳ ὑποδιακόνῳ. ρμζ.

Τῆς καταχύσεως τὸ ἀνθρώπινον γένος προλήψεως τὸν τυραννίδα ὑποπίπτων ὁ σωτὴρ, καὶ ἀπὸ τῶν χαμαιζήλων πραγμάτων εἰς τὸν ὑπερκόσμιον αὐτὸ λῆξιν ἀνάγειν σπεύδων ἔφθασε, ἐγκέλευσε ἀγωμεν ἐντεῦθεν. τῇ γὰρ φωνῇ τὸν οἰκειαν κεράσας δυνάμιν, τῶν ἐπειγόντων ἀναπῆναι, εἰς ὕψος ἀνέρρωσε τὰς δυνάμεις, ὥστε πολλὰ χαίρειν τῇ προλήψει, φεύσαντας τῆς ἄνω πορείας ἔχεσθαι.

Palladio Subdiacono. 144.

Aut exigui momenti res eſt, exigui licet eſſe videatur, peccatum peccato minimè cumulare, verùm maximi quoque atque grauiſſimi. Eſt enim via, ad optimam mutationẽ ferens. Nam ſi vitij profluuiũ, quod ad exitium currit, interquieuerit, motus vtique ad virtutem initium ſumet. Quemadmodum enim in ſtadiis inſtitio & quies contrarium motum parit (& enim niſi quis inſtiterit, haudquaquã in aduerſum proceſſurus eſt:) eodem modo in vitio niſi quis finem ſibi conſtituerit, virtuti locum minimè dabit.

Petro Correctori. 145.

AEqualitas amicitia eſt, vir præclariſſime. Sic enim natura comparatum eſt, vt inæqualitas amicitię detrimentum ac perniciem afferat. Quamobrem caue tu quoque ne eodem homine & amico & adulatore vtaris. Neque enim ille id feret, qui æquo iure amicitiam tecum contraxit.

Theognoſto Presbytero. 146.

Cùm de claro viro Timotheo multa, quæ dicam, mihi in promptu ſint, vnũ, ad quòd omnia tendunt, referã, nempe quòd cũ ſyncero virtutis ſtudio flagraret, aduerſus eam gloriam, quam obtinebat, perpetuò dimicabat, eam videlicet admirationem, quam ipſi priores actiones pepererant, poſterioribus actionibus obſcurans.

Eutonio Diacono. 147.

Chriſtus, vt anticipatæ opinionis, quæ genus humanum occupauit, tyrannidem excinderet, ipſũmque ab humilibus & abiectis rebus ad ſedem mundo ſublimiorẽ eucheret, clamabat, Surgite, abeamus hinc. Huic enim voci vim ſuam admiſcẽs, eorum, qui in cælum prouolare cupiebãt, vires confirmauit: adeò vt opinione hac, qua prius imbuti erant, longùm valere iuſſa, cæleſte iter arripiant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eidem. 148.

Qui turbulentarum animi commotionum tyrannidem, quam plerique nulla vi frangi posse existimant, tyrannicè premit ac subigit, hic & vt fortis & strenuus celebrandus est, & vt tyrannicida.

Τῷ αὐτῷ. ρμη.

Ὁ τὰ τοῖς πολλοῖς ἀδίαφορ εἶναι δοκοῦσαν τὴν παθῶν τυραννίδα τυραννικῶς βιαζόμενος, καὶ ὡς ἀνδρεῖος ἀθλεῖσθαι ὀφείλει, καὶ ὡς τυραννοκτόνος.

Eidem. 149.

AEternitas tanquã ἀειζωότης est, hoc est sempiterna vita. Eóq; nomine hoc vocabulũ de sola ea natura, quæ ortus expers est, sempérque sui similis, vsurpari consueuit. Nam immortale, de eo, quod cùm ortum habuerit, minimè tamen moritur, hoc est de Angelo, tum de anima prædicari potest. Atque item incorruptibile, de iis quæ quamuis effecta sint, ea tamen conditione fuerunt, vt à corruptione aliena essent. At æternum diuinæ naturæ propriè cõuenit. Ac proinde de adorãda duntaxat ac summè regia Trinitate, quæ nec *prius*, nec *pòst*, nec primum & secundum & tertium admittit, vsurpari solet. Diuinũ quippe numen numero excelsius est, ac temporibus præstãtius, atque omni cogitatione sublimius. Quanquam enim proprietatum ratione distinguitur: dignitate tamen & essentia copulatur. Distinguitur enim, vt Iudæi & Sabellius confutentur: copulatur autem, vt Arrius & Eunomius dedecore atque ignominia perfundantur. Sic enim in personas porrigitur, vt tamen quantum ad essentiam, quæ comitem prorsus dignitatem habet, copuletur.

Τῷ αὐτῷ. ρμθ.

Ἡ ἀϊδιότης, οἷον ἀειζωότης ὄτι. διὸ ὀπτὴ μόνης τῆς ἀναρχου φύσεως, τῆς ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ, καὶ ὡς αὕτως ἐχούσης, λαμβάνεσθαι εἴωθε. τὸ μὲν γὰρ ἀθάνατον, καὶ ὅτι τῶ γενομένῳ μὲν. μὴ ἀποθνήσκοντος δὲ, οἷον ὅτι ἀγγέλῳ ἢ ψυχῆς κατηγορεῖσθαι δύναται, καὶ τὸ ἄφθαρτον ὅτι τ πεποιημένων μὲν, φθορᾶς δὲ φθορᾶς γενομένων, τὸ δ' ἀΐδιον κυρίως τῆς θείας ἔστιν, ἰδιόν ὄτι. διὸ ὅτι τῆς ὑποστάσεως, καὶ βασιλικωτάτης τριάδος μόνον λαμβάνεσθαι πέφυκε, τῆς τῶ πρὸ καὶ μετὰ μὴ ἀνεχομένης, μηδὲ τὸ πρῶτον ἢ δεύτερον, ἢ τρίτον καταδεχομένης. ἀριθμοῦ γὰρ τὸ θεῖον ἀνώτερον, καὶ χρόνων κρεῖττον, ἢ πάσης ὑπονοίας ὑψηλότερον. εἰ γὰρ ἢ ταῖς ἰδιότησι διαιρεῖται, ἀλλὰ τῇ ἀξίᾳ ἢ τῇ οὐσίᾳ συνάπτεται. διαιρεῖται μὲν, ἵνα Ιουδαῖοι ἢ Σαβέλλιος ἐλεγχθῶσι. συνάπτεται δεῖνα Αρειος ἢ Εὐνόμιος καταισχυνθῶσι. πλατυνόμενον γὰρ εἰς ὑποστάσεις, συνάπτεται τῇ οὐσίαι, ἣ καὶ ἡ ἀξία πάντως ἕπεται.

Alphio Episcopo, 150.

Quandoquidem omnes, quibus virtus vel ingenti vel exiguæ curæ est, sacerdotij dignitatẽ diuino nutu tibi concessam esse persuasum habent, quiduis agere debes, vt ne diuinam electionem per insequentes actiones probro ac dedecore afficias. Nã si animum ipse tuum sacerdotij lege coornaris, ac rectæ quidem rationi imperium affeceris, iracundiam autem ipsi satellitem

Αλφίῳ ὑποσκόπῳ. ρν.

Ἐπειδὴ πάντες οἷς ἀρετῆς καὶ πολὺς, καὶ ὀλίγος λόγος, οὐκ ἄνευ πνεύματος τὸ γέρας τῆς ἱερωσύνης δεδόσθαι σοι πιστεύουσι, δίκαιος ἂν εἴης πάντα ποιεῖν, ὅπως μὴ τῷ θείαι χειροτονίαι τοῖς μετὰ ταῦτα πραττομένοις καθυβρίσῃς. εἰ γὰρ τῷ σαυτῆ ψυχῇ δεσμῶ ἱερωσύνης ἁρμοσάμενος, καὶ τὸν μὲν λογισμὸν τ ὀρθὸν ὑποδείξας αὐτοκράτορα, τὸν θυμὸν δὲ αὐτῷ δορυφόρον ἀποδώσεις, καὶ νομοθετήσας αὐτῷ μηδὲν πράττειν, ὧν ὁ βασιλεὺς ἢ βούλεται, καὶ πᾶν ὅσον ἡδονῆς τε καὶ λύπης εἰς κακίαν ἔκδοτον ἐξορίσαι τῆς σαυτῆ γνώμης, τιμήσεις ἢ ἄνωθεν ψῆφον.

Τῷ αὐτῷ. ρνα.

Ἐλευθερίαν ψυχῆς χαρακτῆρες τὸ ἄδολον, τὸ ἥμερον, τὸ φιλάνθρωπον, τὸ ἀνδρεῖον, τὸ δίκαιον, τὸ σῶφρον, τὸ συγκαταβατικὸν, τὸ ἥπιον, τὸ μεταδοτικὸν, τὸ μὴ χαίρειν, ἀλλὰ κρίσει κρατεῖν καὶ ψηφίζεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτων ἀδελφά. ἀνελευθερίαν δὲ τὸ τοῖς ἐναντίοις πάθεσι κεχειρῶσθαι, καὶ πᾶσαν ἀλογίαν ἔννοιαν ἐξ ἑαυτῆς ἐξωραϊσαι.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. ρνβ.

Ἐπειδὴ γέγραφας, δι' ἣν αἰτίαν Ἀαρὼν καὶ Μαριὰμ κακηγορηθέντων Μωσέα, ἡ Μαρία μόνη ἐπεπλήγη, λέπρας αὐτῆς τῷ προσώπῳ ἐνθεὶς ἡ γλῶσσα λοχᾶ ἑαυτὴν, γράφω μὲν καὶ ὃ ἤκουσα παρά τινος σοφοῦ, ὑποτάξω δὲ καὶ τὸ ἐμαυτῷ νενομισμένον, ἵν' αὐτὸς δοκιμάσας τὸ ἀληθέστερον. ἔφη μὲν οὖν ἐκεῖνος, ὅτι ἐπειδὴ ἀρχὴ ἱερωσύνης ἦν, οὐκ ἠθέλησεν ὁ θεὸς ὑποβλέψαι τὸ προοίμιον, ἵνα μὴ καὶ τὸ τέλος γένηται ἐπονείδιστον. ἐγὼ δὲ ὅτ' ἀναγέπφην τοῦτο, ὅτ' ἐγκρίνειν ἔγω, οὐκ ἀναγέπω μὲν ἐπειδὴ οὐδὲν οὔτε τιμῶ ἀρετῶν, οὔτε τιμῶ εὐσέβειαν προδιαλάπτω. οὐκ ἐγκρίνω δὲ, ἐπειδὴ πρὸς τῷ Ααρὼν ἱερωσύνη ἦν θειοτέρα καὶ ἀναίμακτος ἢ τῶ Μελχισεδέκ. καὶ ὅπου οὐ τὴν ἀδέκαστον κρίσιν ἀφ' τὸ ἀξίωμα τῶ πλάσαντος, τὸ δίκαιον παιδεῦον. ἀλλ' ἐκεῖνό μᾶλλον φημὶ, ὅπ ἐπειδὴ ἡ γραφὴ ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῶν Μαριὰμ προῆκται, τἀνδρὸς καὶ ἀρχιερέως, εἰμὶ, τὸ σπέρμα αὐτῶν δεδωκέναι,

prædueris, edicásque ei, ne quid eorum, quæ regi minimè grata sunt, efficiat, atque id omne quod per voluptates & mœrores vitio addictum est, ex animo tuo eieceris, hac demum ratione diuino calculo honor abs te habitus fuerit.

Eidem. 151.

Ingenuæ animæ notæ sunt, à dolo abhorrere, suauem, humanum, fortem, iustum, pudicum ac temperantem esse, indulgenter se ad inferiores demittere, lenitati & beneficentiæ studere, iudicio non gratia & fauore superare ac decernere, aliáque his affinia. Seruilis contrà, contrariis affectibus subiectum esse, probámque omnem cogitationem ex sciptso propellere atque ablegare.

Isidoro Diacono. 152.

Quandoquidẽ per litteras quæris, quidnam causæ sit, quamobrem cùm Aaron & Maria Mosen maledictis incesserint, sola tamen Maria obiurgata fuerit, lepra nimirum ipsius faciei, in qua lingua delitescit, offusa, priùs quidem id quod ab erudito quodam viro accepi, scribam, pòst autem id quoque, quid mihi in mentem venit, subnectam: quò ipse vtrum ad veritatem propensius sit, expendas. Aiebat igitur ille, quia sacerdotij principium erat, idcirco Deum sacerdotij præludio ignominiæ notam inurere minimè voluisse: ne finis quoque probrosus existeret. Ego verò hãc rationem nec cur euertam, nec cur probẽ habeo. Cur, inquam, euertam nó habeo, quoniam nec virtutem nec pietatem lædit. Cur item probem non habeo, quia ante Aaronem diuinius & incruentum sacerdotium erat, nimirum Melchisedechi. Atque item quia integri iudicis non est, ob eius, qui deliquit amplitudinem & dignitatem iuris religionem contemptui habere. At verò illud potiùs dixerim, quia Scriptura Mariã viro suo ac Põtifici præposuit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ideirco mihi videri eam ſemen præbuiſſe, illum autem ſubſecutum fuiſſe. Qui autē ſemen porrexerit, is profectò eorum quæ exorta ſunt, author habēdus eſt. Ac proinde, cùm omnes penè in deſerto vitulum effecissent, quidam pœnas dederunt, hoc eſt ij fortaſſe, qui ſcelus auſpicati fuerant, quidam autem veniam conſecuti ſunt, ij nempe qui per fraudem & impoſturam illorum veſtigiis inſtiterant. Neque enim tam facinus ipſum exploratur, quàm qua mente perpetratum ſit. Siquidem iudex ille etiam ad ipſas vſque cogitationes graſſatur. Quamobrem ita ſtatuo, quòd Maria priore loco, Pontifex autem poſteriore collocatus ſit, cùm aliis in locis maritus priorem, vxor poſteriorē locum obtineat, hoc non additamenti, ſed afferendæ cauſæ gratia cōtigiſſe. Siquidem fœmineum genus magna ex parte loquax & curioſum eſt. Eóque etiam factū eſt, vt pœna in eam conſtituta ſit. Nam alioqui, cùm Scriptura reliquis in locis Aaronem anteposuiſſet, hoc loco eum minimè poſtpoſuiſſet, niſi cauſam afferre voluiſſet.

καὶ κεῖνον ἐπηκολουθηκέναι. ὁ δὲ τὸ σπέρμα παρασχὼν, τῶν φυέντων δηλονότι κτίστης. διὸ καὶ πάντων σχεδὸν μοχθοποιησάντων ἐν τῇ ἐρήμῳ, τινὲς μὲν ἔδοσαν δίκην, οἱ καταρξάντες ἴσως τοῦ πλάσματος. τινὲς δὲ συνεγνώσθησαν, οἱ τῷ παρελογισμῷ καὶ ἀπάτῃ ἀκολουθήσαντες ἐκείνοις. οὐ γὰρ τὸ γεγενημένον τοσοῦτον, ὅσον ἡ γνώμη, μεθ' ἧς γέγονται, βασανίζεται. χαρεὶς γὰρ ὁ κριτὴς καὶ μέχρις ἐννοιῶν. οἶμαι οὖν ὅτι μετετάχθαι μὲν τὴν Μαρίαν, ὑποτετάχθαι δὲ τὸν ἀρχιερέα ἐν τοῖς ἄλλοις μετὰ γάμου μὲν τὸν ἀνδρὸς, ὑποτετάγθαι δὲ τῆς γυναικὸς, ὑπὸ τῷ παρόξυσιν γίνεσθαι, ἀλλὰ κατ' ἀπολογίαν. λάλον γὰρ, ὡς τὰ πολλὰ, τὸ γυναικεῖον γένος καὶ περίεργον. διὸ καὶ δίκας ἀπῄτηθη, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι μετάξας τὸν Ἀαρὼν, ἐνταῦθα αὐτὸν ὑπέταξεν, εἰ μὴ ἀπολογῆσαι ἠθέλησεν.

Alphio. 153.

Etſi, vt ſcribis, Zoſimus prædatorij agminis dux eſt, & eorum qui plebem deuorāt, ἔξαρχος, & eorum, qui ignauè & negligēter viuunt, patronus, ac contrà eorum, qui rectè munus vitæ ſuum adminiſtrāt, inſectator: at ego tamen non hunc ſolum accuſo, verùm etiam Palladium & Maronem, qui ſubſidiariam, vt aiunt, ipſi operam præbēt, ſuámque potentiam aduerſus proborum virorum lenitatem morúmque ſuauitatē inſtruunt. Etenim hi ſunt, qui iſtius improbitati comparāt, nec eam extingui patiuntur, verùm nefariam hanc & execrandam mercedem perſoluunt ſimul & accipiunt. Siquidem tuendis improbis hoc ſe aſſequi putant, vt ipſimet muniantur: & probis oppugnādis victoriam ſeſe adepturos ſperant. At Deus, qui & improborum odio commouetur, & proborum amore flagrat, hæc minimè laturus eſt.

Ἀλφίῳ. μγ.

Εἰ καὶ, ὡς γέγραφας, Ζώσιμος τῆς λῃστρικοῦ στίφους ὄντως κορυφαῖος, ὁ τῶν δημοβόρων ἔξαρχος, καὶ τῶν ῥᾳθύμως βιούντων σωτήρος, καὶ τῶν ὀρθῶς πολιτευομένων κατήγορος. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ αὐτὸν μόνον αἰτιῶμαι, ἀλλὰ καὶ Παλλάδιον καὶ Μάρωνα, τοὺς ὡς φασι, συναπτίζοντας αὐτῷ, καὶ τὴν σφῶν δύναμιν καὶ τῆς τῶν ἐπιεικῶν πραότητος ὁπλίζοντας. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τὸν ῥωννύντες τὴν κακίαν, καὶ σβεσθῆναι μὴ συγχωροῦντες, ἀλλὰ τὴν ἐπέρατον ταύτῃ ἀντίδοσιν παρέχοντές τε καὶ λαμβάνοντες. τῷ γὰρ συγκρούειν τοὺς φαύλους, συγκροτεῖσθαι νομίζουσι, καὶ τῷ οὐ πεπολεμῶσθαι τοῖς φιλαρέτοις φέρεσθαι προδοκῶσιν. ἀλλ' οὐκ οἶδε ταῦτα ὁ θεὸς ὁ μισοπόνηρος καὶ φιλάγαθος.

Ἀποκρᾶ

Epiſtolæ. 537

Ἀποκρᾶ σοφιστῇ. ριδ.

Εὖγε πεποίηκας, καίτοι τῶν ἁρμάτων λειψάνων ἔτι ἡμᾶς κατασφενδονώντων, τὴ λύραν ἀραχνιῶσαν μεταχειρίσασθαι ἀναγκάσας, καὶ μέλος ᾆσαι, εἰ καὶ μὴ γεγωνὸν καὶ ἐξάκουστον, ἀλλ' ἀμυδρὸν καὶ ἡσύχιον. ἀκούω ἀκόντα σαυτὸν τοῖς ἀκοαῖς, καὶ ῥᾴδιόν γε τὸν νοῦν τοῖς εὐμαθήσιν. ἡδέως γὰρ ἄδοτος, καὶ ῥᾴδιον ἀκοῦσαι. πόθεν οὖν ἄρξῃ, πόθεν ἀρξόμεθα τοῦ μέλους; ἐντεῦθεν, ὅθεν καὶ χρή. φημὶ τοίνυν, ὅπερ ἀνθρώπων ὄζειν, ὡς οἶμαι, μηδὲν καλὸν, μήτε νῦν πραττόντων, μήτε μέλλοντα πράττειν προσδοκώντων, ἢ θεῖ τῆς ἐμαρίθμησε ῥοπῆς, καὶ ἵνα μὴ ὑπόφασις εἶναι δόξῃ τὸ εἰρημένον, δι' ὑποδείξεως ἐναργοῦς, καὶ ἀναγκαστικῶν καὶ ἀδιάστων ὁ λόγος βαδίζέτω, βασανίζων τὰ πράγματα, καὶ τ' ἀληθὲς εἰς τέμφαιεὶ ἄγων. θέα γὰρ πόλεις ἀστικείνται, καὶ ὅσα καλὰ ἐν τῇς ἑαυτῶν ἐξορακίσαι φιλογεικοῦσι προαιρέσεως, καὶ φείξον τῷ ἐμβροντησίαν, θεὸν ἢ μὲν εἶναι ὀείζονται, ἢ εἶναι μὲν, μὴ πεποικέναι δὲ τὸν κόσμον, ἢ πεποικέναι μὲν, μὴ προνοεῖν δὲ· ἢ προνοεῖν μὲν, τέρπεσθαι δὲ τοῖς κακίαν ἀσπαζομένοις. μὴ ἢ τέρπεσθαι μὲν, παρεσκευακέναι δ' ἄλλοις τὸ κράτος. ἢ μὴ παρεσκευακέναι μὲν, ἄκοντα δ' ἀφῃρῆσθαι· ἢ μὴ ἀφῃρῆσθαι μὲν, μὴ βέλεσθαι δὲ ἐπεξιέναι. ἢ βέλεσθαι μὲν, μὴ δύασθαι δὲ· ἢ δύασθαι μὲν, ῥᾳθύμως δὲ προστετιμηκέναι, ἢ ῥᾳθύμως μὲν μὴ προστετιμηκέναι, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἄφρων κινήσεως. ἢ μὴ νικᾶσθαι μὲν, ἀπρακτον δὲ, καὶ ἀνενέργητον ἐθέλειν εἶναι. καὶ ἄλλα πολλὰ, ἵνα μὴ τοῖς καθεῦδε λέγοντες, εἰς μῆκος ἐκτείνωμεν τὸ λοιπόν, ὧν ἕκαστον καὶ ἀλογίας καὶ ἀσεβείας πρὸς τῆς ἐσχάτης, καὶ ὀλεθρίτατον μὲν τῷ γλωσσαν ὁπλίζουσι κατὰ τῆς θείας προνοίας, καὶ εἰς οὐρανὸν τὰ βέλη πέμπουσι. ὀλεθρ. δὲ τῷ αὐτῷ καὶ τὰ ὅτι γῆς ἐξορύττουσι καλὰ, φιλο-

Apocrae Sophiſtæ. 154.

Pulchrè feciſti, qui tametſi nos morbi reliquiæ adhuc infectent, citharam tamen ſi tu iam obſitam tractare coëgeris, carménque canere, ſi non clarum & exaudibile, at obſcurum ſaltē & quietū. Quamobrem aures tuas atque animum ad intelligendum acue. Neque enim leuiter ac demiſſè canentē audire facile eſt. Vndénam ergo, vnde, inquam, carmen auſpicabor? Hinc nimirum vnde oportet. Hoc igitur aio, hominum eſſe, mea quidem ſententia, nihil boni, nec nunc facientium, nec in poſterum expectantium, fatū calculis ſuis conſtituere. Ac ne mea ſententia eſſe videatur id quod dico, age, per liquida argumenta, quæque ad fidem adhibēdam adigant, nec vlla vi obteri poſſint, oratio noſtra graſſetur, res ipſas expendens, ac verū in apertum proferens. Perſpice quippe quotnam hominibus aduerſentur, & quot bona ex animo ſuo eliminare ſtudeant, ac vecordiam eorū & amētiam perhorreſce. Deum aut non eſſe ſtatuunt, aut eſſe quidem, mundum autem haudquaquam cōdidiſſe: aut, ſi condiderit, minimè gubernare: aut ſi gubernet, iis, qui vitium amplexantur, oblectari: aut ſi non delectetur, imperium aliis conceſſiſſe, aut ſi non conceſſerit, inuito ereptum fuiſſe: aut ſi non ei ereptum ſit, improbos vlciſci nolle: aut ſi velit, non poſſe: aut ſi poſſit, otium charius atque antiquius habere: aut ſi charius non habeat, ab aſtrorū motu ſuperari: aut ſi non ſuperetur, inertem ac deſidem eſſe velle: aliáque multa, ne ſigillatim loquentes orationem in longū producamus. quorum nihil eſt, quod extremam ſtultitiam & impietatem non redoleat. Atque ita & aduerſus diuinam prouidentiam linguam inſtruunt, cælúmque ſagittis petunt, & itē terræ ornamenta profligant, hoc eſt philoſophiam, medicinam, omnéſque ſcientias & artes ac ſtudia, atque & virtutis præmia, & vitij pœnas. Nam ſi fatum, quod ab his, quibus diuinos honores iniquè tribuūt (aſtra enim haud ſcio quonam pacto in

Universidad de Deusto
Biblioteca

deorum numero habeant) conficitur, rerum omnium imperium tenet, nec philoſophiæ opera danda eſt, nec leges condendæ, nec iudicandum munus ſuſcipiendũ, nec colenda medicina, nec ſcientia aut ars vlla conſectanda, nec meditationi ſtudendum, nec virtus amplectenda, nec vitium fugiendum. Hæc enim omnia, vir beate, ſermo ille, qui de fortuna iactatur, euertet, réſque omnes honeſtas ac laude dignas funditùs euellet. Quis autem eorum, qui mentis ac prudentiæ compotes ſunt, hoc ferat? Quis, inquam, ab his omnibus rebus ſeipſum ſubducens, res ſuas fortunæ (vt appellatur,) arbitrio permittat, cuius nequitiam vt ſcriptores ac pictores declararent, parum habuerunt ei fœmineam formam tribuiſſe (quamuis hoc quoque ſatis amplum amentiæ ac ſtoliditatis indicium erat) niſi etiam clauũ ipſi in manibus præberent, pedibúſque globum ſubiicerent, ac denique oculis eam orbarent: quòd videlicet per hæc omnia ipſius dementiam & ſtuporem ac cæcitatẽ & inconſtantiam indicarent. Ecquis igitur dextra ea, quæ omnia gubernat, contempta & pro nihilo habita, cæco & inſtabili atque improbo ſpectro ſeipſum credat? Quoniam autem quærunt quinam igitur fiat, vt nonnulli præter rationem opibus affluant: dicant viciſſim quî fiat, vt nõnulli quoque meritò atque modo rationi cõſentaneo? Quòd ſi rurſum quærant, ecquid ſit, quamobrem quidam iniuſtè puniantur: exponãt velim cur quidam etiam iuſtè. Aut enim iniuſtitia in omnibus rebus dominetur, atque ita præpoſterus eorum ſermo fidẽ nanciſcatur: aut ea, quæ modo rationi cõſentaneo fiunt, eas quoque, quæ præter rationem fiunt, à ratione vindicet. Melius quippe ac multò congruentius & æquius eſt dicere, ſceleratiſſimos homines, etiamſi pœnas in hac vita effugerint, in altera tamen omnino daturos: quàm illud affirmare, virtute præditos homines iniuria affectos fuiſſe, quòd hîc pœnam & cruciatũ ſubiiciat, nulla autẽ poſtea ipſis vltio maneat. Illud enim & verum eſt, & rationi conſentaneũ, omniúmque animos ad virtutis & pietatis ſtudium excitat: hoc autẽ à ratione alienũ & impiũ eſt, ac rectam omnẽ vitæ rationẽ euertit. Porrò qui hæc dicunt, iam nec concinnũ nec modulatũ aſtrorũ motum appellẽt, vt qui inconcinnã & inconditam atque inæquabilẽ humanam vitam reddat, ac denique nihil non abſurdi efficiat: atque nec agriculturæ ſtudeãt, nec implorãdi auxilij cauſa ad iudicũ tribunalia ſe cõferant, nec medicinæ opem adhibeant, nec philoſophiã laudent, nec vitiũ inſectẽtur, nec meditationis opera meliores reddantur, nec vllo alio virtutis genere ſeipſos exornare ſtudeant, verùm fortunę, quã ſemper in ore habent, totos ſe permittant: quo per res ipſas imbecillitatẽ ipſius agnoſcãt, nempe quòd non modò diuitias nõ ſubminiſtrat, verùm etiã eos tanquam impuros & execrãdos homines ac cõmunis naturę hoſtes ab omnibus explodẽdos & exterminãdos curabit. Quòd ſi, cũ hæc omnia faciunt (pudore enim deterrentur, nec aduerſus ea, quæ perſpicuã vtilitatem habẽt, linguam ſuam opponãt) aduerſis rerũ ſucceſſibus offenduntur, illud diſcant, multis perſæpe malè ceſſiſſe, in pleriſque rebus id quod cupiebant conſecutos eſſe. Cõpluribus enim diuitiæ detrimento fuerunt, gladióque aduerſus eos exacuto ad hoſtiũ manus tranſilierunt: ac principatus & imperiũ, quod ab tãto animorũ ſtudio atque ardore expetitur, nõ modò beatam vitã, ſed ipſammet etiam vitam ſæpenumero eripuit. Quamobrẽ ne hoc ſolũ ſpectent, an infortuniũ rebus ſubſit: verùm niſi paupertas iis, qui ea præditi ſunt, diuitiis vtilior plerumque atque cõducibilior fuerit, ita demũ aduerſus Prouidentiã clamores edant. Nec verò iudicandi poteſtatẽ atque arbitriũ ſibiipſis præbeant, verùm ſapientibus viris, quos ipſi laude & prædicatione efferũt. Ecquid enim eſt, quòd Socrates cicutæ poculo mulctatus iniuria ſe affici haudquaquam exiſtimauit? Plato vẽditus libertate ſe deiectũ eſſe minimè ducebat? Diogenes in pannis viuens Perſarũ rege copioſior ditiorq; ſibi eſſe videbatur?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Antiſthenes ſqualens ac ſordidus in lętitia verſabatur, linguámque aduerſus eos, qui luxui & deliciis indulgebãt, tanquã armis quibuſdã inſtruebat? Phocion denique, cũ vnà cum amicis nonnullis ad mortẽ duceretur, quidámque in lacrymas prorupiſſet, viámque luctibus & lamentis impleuiſſet, his ad eum verbis vtebatur, Quid? an non bene tecum agi putas qui cum Phocione is moriturus? Cùm igitur ſapientes viros, nec mors, nec ſeruitus, nec paupertas conturbarit, imò potiùs gloriandi materiam præbuerit (norant enim ſcilicet hanc vitã ſtadiũ eſſe, futurã autem honorum ac præmiorum parentẽ) quid tandem cauſæ eſt, quamobrem iſti deliciis & opibus atque imperio felicitatẽ definientes, ob eos, qui contratiis rebus conflictantur, aduerſus Prouidentiam, quæ, quid expediat, exploratũ habet, atque vnicuique aut permittit, aut tribuit (vt nimirũ & diues voluntatis ſuæ atque inductionis animi experimentũ præbeat, & pauper, vt aurum igne, ſic paupertate probatus & exploratus coronam aſſequatur) linguã ſuam inſtruunt? Quòd ſi rurſum omnes tum per opes tum per egeſtatem explorari oportuiſſe dixerint, illud reſpondebimus, primùm multos quoque ad hunc modum exploratos fuiſſe, atque in opibus ſuperbos & inſolentes, & in paupertate ignauos & effœminatos ſeſe præbuiſſe. Quòd ſi non omnes, maximè quidem per hos reliqui quoque defendi poſſunt. Sed tamen nihil huiuſmodi dixerim, verùm illud potiùs, ex huius vitæ cruciatibus probis viris nihil detrimenti afferri, cùm in altera vita ipſis coronæ recondantur: quique potiùs tum denique coronam ipſorum imminui, cùm hic præmium aliquod, & felicitatem aliquam conſequuntur. Quæ cùm ita ſint, ne hic omnia exquirant, verùm illud cogitent, incorruptum iudicium fore, quod, & orationũ ſcriptores, & poëtæ, & rhetores, & hiſtorici prædicant. Quanquam enim certam & exactam ipſius cognitionem minimè conſecuti ſunt: ad ipſum tamen omnia fore docuerunt.

δ' ἀπεμποληθεὶς οὐχ ἡγεῖτο ὀκ πεπῶκέναι τῆς ἐλευθερίας. Διογένης δ' ὁ ῥακίοις ζῶν, τὸ τῶν φρυγῶν βασιλέως ἡγεῖτο ἑαυτὸν πλουσιώτερον. Ἀντιφένης δὲ ῥυπῶν καὶ αὐχμῶν ἔχαιρε, καὶ τῷ γυφώντων ὡπλίζετο τὴν γλῶτταν. Φωκίων δὲ ἀπαγόμενος μετὰ φίλων τινῶν, καὶ πρὸς ἑξ αὐτῶν δακρύσαντος, καὶ ὀλοφυρμῶν τὴν ὁδὸν ἐμπλήσαντος, ἔλεγεν, Οὐκ ἀγαπᾷς μετὰ Φωκίωνος ἀποθανούμενος. εἰ τοίνυν τὶς σοφὸς ὢν τε θανατῳ, ὢν δουλείᾳ, ὢν πενίᾳ ἐθορύβησεν, ἀλλὰ καὶ ἐνεκαλλωπίζοντο τούτοις. ἤδεσαν γὰρ καλὸν μὲν εἶναι τὸν τῆδε βίον, τὸν δὲ μέλλοντα τῶν ἐπάθλων πλέοντα τὸ γέρας. διὸ ἦν αἰτίαν ὅτι πενυφῆ καὶ πλούτῳ καὶ ἀρχῇ τὴν μακαριότητα ἐζημίουν, ἀπὸ τῶν ταναντία πασχόντων, ὁπλίζουσι κατὰ τῆς προνοίας τὴν γλῶτταν, τῆς τὸ συμφέρον ὁπτασμένης, καὶ ἑκάστῳ ἢ συγχώρησις, ἢ ἀπονέμουσις, ἵνα καὶ ὁ πλοῦτος δοκίμια τῆς οἰκείας προαιρέσεως δοίη. καὶ ὁ πένης, ὥσπερ ἐκ πυρὸς χρυσὸς, τῇ πενίᾳ βασανιζόμενος φθαρείη. εἰ δὲ λέγοιεν, ἐχρῆν καὶ ἡμᾶς πλοῦτον ἢ ἡμῶν πενίαν παῦλαν δοκιμασίας ἔχειν. φήσομεν, ὅτι μάλιστα μὲν πολλοὶ καὶ ὅπως ἐδοκιμάσθησαν· ἢ ἐκ μὲν πλούτου ἐφθάρησαν. ἐκ δὲ πενίας, ἀνεδροι ὤφθησαν. εἰ δὲ μὴ πάντες μάλιστα μὲν ἡμῶν τούτων καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἀπολογησάσθαι οἰόντε, πλεῖον ἂν δεῖν τοιοῦτον φήσαιμι, ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον εὔποιμι, ὅτι ἂν ὧδε ἀπολογώμεθα, οἱ τῆδε βασανιζόμενοι φιλάρετοι ἐκείσε τῆς στεφάνων αὐτοῖς ἀπολειφθησόμεθα· ἀλλὰ μᾶλλον τότε ἐλαφθήσεται αὐτῶν ὁ στέφανος, ὅτι ἐνταῦθα ἀμείβονται πονηρῶν καὶ εὐημερίας τύχοιεν μὴ τοίνυν τοιαῦτα ἐνταῦθα ζητεῖτε, ἀλλ' ἐννοεῖτωσαν, ὅτι κρίσις ἀδέκαστος ἔσται, ἣν οὐ λογεγράφοι καὶ ποιηταὶ, καὶ ῥήτορες, καὶ συγγραφεῖς ἀνύμνησαν· εἰ γὰρ καὶ τῆς ἀκριβείας οὐκ ἐφίκοντο, ἀλλά γε ὅπη παντὸς ἔσεσθαι ἐδογμάτισαν.

Ησαΐᾳ

Ησαΐα σφαπώτῃ. ρνε.

Μὴ δίδασκε πεφᾶν τὸν μεσῖα προφῆ χεῆσθαι πεπαιδευμένον, ἵνα μὴ λάγνον καὶ ἀκόλαστον αὐτὸ σώφρονος δημιουργήσας εἰς τὸν πυθμένα τῶν κακῶν καταγάγοις, ἔνθα ἴσως περιῶν σαυτὸν οὐκ ἐπίστω λανθάνεις.

Esaiæ militi. 155.

Ne eum, qui moderato cibo vti didicit, luxui indulgere doceas, ne alioqui eum ex pudico laſciuum & intemperantem reditum in imum vitiorum gurgitem detrahas: vbi te degere fortaſſis ipſe non animaduertis.

Αρχοντίῳ πρεσβυτέρῳ. ρνς.

Οὐ τὰ τῆς διάνοιαν οἶδεν, ὦ πρᾶστατε, ὁ διάβολος. τῆς γὰρ θείας μόνης ὄντι τοῦτο ἐξαίρετον δυνάμεως, τῆς καὶ πλασάσης τῆς μόνας τὰς καρδίας ἡμῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν σώματος κινημάτων τὰ τῆς ψυχῆς θηρεύει βουλεύματα, οἷον εἶδέ τινα περιέργως ὁρῶντα, καὶ ἐπιῶντα τὸν ὀφθαλμοὺς τοῖς ἀλλοτρίοις κάλλεσι, λαβὼν ἐκεῖθεν τὴν ὁρμὴν, εὐθὺς ἢ εἰς μοιχείαν, ἢ εἰς πορνείαν τὸν τοιοῦτον ἐρεθίζει. εἶδεν ὀργίλον καὶ θυμώδη, εὐθὺς τὸ ξίφος ἀκονᾷ, καὶ εἰς φόνον παρορμᾷ. εἶδεν αἰσχροκερδῆ, εἰς λῃστείας προτρέπεται καὶ ἀδικίας. εἶδε γαστρὸς ἥττονα, εὐθὺς ἃ τὰ μετὰ γαστέρων αὐτῷ πάθη ὑπογράφει, καὶ ὕλας παρέχει τοῖς τι εἰς ἔρωτα χορηγοῦσι τὸν οἰκεῖον σκοπόν. διὰ τί γὰρ μὴ πάντας εἰς τὰ αὐτὰ πάθη ἄγει ἐπειδὴ ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο μᾶλλον προσήρηται, καὶ τῷ μὲν τοῦτο, τῷ δὲ ἐκεῖνο ἀρέσκει ἀπὸ τῶν κινημάτων οὐ τοῦ σώματος, καὶ τὰ τῆς ψυχῆς σαφῶς τεκμήρεται. καὶ ὅπως πλέκει τὰς δόλους.

Archontio Presbytero. 156.

Ea, quæ cogitatione voluuntur, vir leniſſime, minimè diabolo cognita ſunt (hoc enim diuinæ duntaxat potentiæ, quæ corda noſtra ſigillatim finxit, peculiare eſt) verùm ex corporis motibus animi conſilia venatur. Verbi gratia: Vidit quendam curiosè intuentem, atque aliena pulchritudine oculos paſcentem? Ipſius cupiditatem & impetum nactus, ſtatim aut ad adulterium, aut ad ſtuprũ eum extimulat. Vidit iracundum, & ad excandeſcendum procliuem? Statim gladium acuit, atque ad cædem incitat. Vidit turpibus lucris addictum? Ad latrocinia & iniurias hortatur. Vidit ventri deditum? Statim eas etiam, quæ infra ventrẽ ſunt, affectiones ipſi depingit, atque, vt quod ſibi animo proponit, exequatur, materiã ipſi porrigit. Quid enim eſt quamobrẽ non omnes in eaſdem affectiones haudquaquam impellit? Nimirum quia hic aliud, ille aliud vult, atque hoc huic, illud illi magis arridet. Quocirca ex corporis motibus animi quoque imbecillitates coniicit: atque ita fraudes ſuas nectit.

Κασίῳ πολιτευομένῳ. ρνζ.

Ἀμεινον μὲν ἔχει τὸ τῆς ψυχῆς κάλλος ἀκέραιον καὶ ἀπαθές, εἰ δὲ τοῦτο φυλαχθῆναι δύσκολον, κἂν ἐν μικροῖς τισι καὶ εὐϊάτοις, καὶ μὴ ἐν τοῖς χαλεποῖς δέχεσθαι τὴν βλάβην. μὴ γὰρ δὲ ἐπειδὴ ἀκούεις μετάνοιαν δεδόσθαι, ἀδεῶς ὅτι τὸ ἁμαρτάνειν χώρει ὡς πάντως ἰαθησόμενος, ἀλλ' ἴσθι ὅπ πρῶτον

Caſio magiſtratum gerenti. 157.

Præſtat quidem integram & incolumẽ, atque ab omni perpeſſione liberam animi pulchritudinem habere. Sin autem eam conſeruare difficile ſit, at ſaltem in paruis quibuſdam, & quæ facilè ſanari queant, ac non in grauiſſimis & lethalibus detrimentum accipere. Neque enim, quia pœnitentiam diuino munere nobis cõceſſam eſſe,

Universidad de Deusto
Biblioteca

audes, idcirco ad peccandum progredere, tanquam omino ſanitatem adepturus: verùm illud ſcito, primùm quidem multos, nec pœnitendi quidem ſpatium habuiſſe, vt qui inter ipſa flagitia pœnas perſoluerint. Deinde pœnitentiam diuturno tempore vitia curare ſolere. Nam & laboribus, & ieiunio, & vigilia, & eleemoſyna, & precibus, atque omnibus id genus rebus opus habet, vt contracta vulnera ſanentur. Tertiò illud cogitandum eſt, quòd, etiamſi perſanentur, tamen morbum cicatrix prodit. Neque enim idem eſt integrum corpus, & ſanatum, nec idem veſtis integra & diſciſſa: etiamſi alioqui artificio quodam eo adducta eſſe videatur, vt ſciſſio non facilè deprehendi poſſit. Atque vt etiam in priſtinam pulchritudinem aſſeratur, non tamen leuiter, vt dixi, aſſeritur, ſed cum innumeris laboribus, & luctibus ac tormentis, quæ anima ea, quæ in peccatum prolapſa eſt, ſibiipſi accerſit.

μὼ πολλοί, ὐδὲ μετανοίας ἔχον χρόνον, ἐν αὐτοῖς τοῖς πλημμελήμασι δίκην ἀπαιτηθέντες. ἔπειτα δὲ ὅτι ἡ μετάνοια πολλῷ τῷ χρόνῳ θεραπεύειν εἴωθε τὰ πάθη. καὶ γὰρ πόνων χρεία, καὶ νηστείας καὶ ἀγρυπνίας, καὶ ἐλεημοσύνης, καὶ εὐχῶν, καὶ πάντων τῶν τοιούτων, ἵνα θεραπευθῇ τὰ τραύματα. δεύτερον ἐννοεῖν χρὴ, ὅτι κἂν θεραπευθῇ, ἡ ὠλὴ ἐλέγχει τὸ πάθος. ὁ γὰρ ταὐτὸν σῶμα ἀκέραιον καὶ τεθεραπευμένον. ὐδὲ ἑαυτὸν ἱμάτιον ἀῤῥαγὲς καὶ διερρηγμένον, κἂν δοκῇ τέχνῃ τινὶ εἰς τὸ μὴ ῥᾳδίως ἐλεγχεσθῆναι. εἰ δὲ καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατασταίη κάλλος, ὐκ ἁπλῶς, ὡς ἔφην, ἀποκαθίσταται, ἀλλὰ μετὰ μυρίων πόνων καὶ θρηνων, καὶ τιμωριῶν, ὧν ἑαυτῷ ὠφέρει ἡ ἁμαρτήσασα ψυχή.

Eidem. 158.

Fides, vir eximie, operibus potiùs quàm ſermonibus prædicari debet. Quódque hoc verum ſit, tum externi teſtantur, cùm aiunt, Sermone mõſtrat clariùs, quod vult, opus: tum etiam efficaciùs Apoſtolus his verbis, Confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant. Denique diuinum oraculum clamat, Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me. Fruſtrà autem colunt me. Ex operibus enim, ac non ex ſermonibus, ea, quę abdita ſunt, indicari debent.

Τῷ αὐτῷ. ρη.

Τὴν πίστιν, ὦ θαυμάσιε, τὰ ἔργα μᾶλλον, ἢ οἱ λόγοι κηρύττειν ὀφείλουσι. καὶ ὅτι τοῦτ' ἔστιν ἀληθὲς, εἰ μὴ ἔξωθεν φασὶ, τὰ ἔργα δείξει τῶν λόγων σαφέστερον. ὁ δ' ἀπόστολος θρασυκώτερον, θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δ' ἔργοις ἀρνοῦνται. θεῖος δὲ χρησμὸς βοᾷ, ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. μάτην δὲ σέβονταί με. οὐ γὰρ τῶν ἔργων, ἀλλ' ὧν τῶν λόγων τὰ λανθάνοντα ἐλέγχεσθαι ὀφείλει.

Aetio. 159.

Quo tẽpore Madianitæ Hebræis, quibus diuinum auxilium Imperatoris loco erat, occurrere conſtituerunt, de callidi cuiuſdam viri conſilio armis & machinis ac viribus & robore valere iuſſis (audierant enim ne Aegyptiis quidem hæc profuiſſe) pulchras & elegantes puellas non armis inſtructas, ſed ornatas & excultas

Αετίῳ. ρθ.

Οὐκοῦν οἱ μαδιηνῖται ὑπαντιάσαι τοῖς ἑβραίοις ὑπὸ θείας συμμαχίας φρατηρουμένοις διέγνωσαν, τότε δὴ ὑπὸ δεινοῦ ἀνδρὸς συμβουλευθέντες, ὅπλοις τε καὶ μηχανήμασιν, ἀλκῇ τε καὶ ῥώμῃ χαίρειν φράσαντες. ἐπιστάμενοι γὰρ μηδ' αἰγυπτίοις ταῦτα συμπεπλεκέναι, κόρας εὐμόρφους ὐχ ὁπλι-

ad bellum emiſerunt. Perſpectum enim & exploratum habebant, diuinam opẽ haud aliter ab ipſis abſceſſuram eſſe, niſi in ſtuprum, atque ita in idolorum cultum labe rentur. Sic enim natura comparatum eſt, vt maxima peccata ex minoribus & leuioribus ortum trahant. Illę igitur ad pugnam egreſſæ, aduerſus eos velitabantur, non gladium vllum, aut telum vllum ſecum efferentes, verùm formæ elegantiam & ornatum, bellicarum omnium machinarum inſtar obiicientes. Atque hac ratione ipſos vſqueadeo ſuperarunt, vt abiectis armis palmam eis concederent. Poſteaquàm autem Sacerdotis filius non gregarios duntaxat, verùm etiam ampliſſimos quoſque clypeo abiecto terga vertiſſe, atque in fornicationem prorupiſſe, propterea diuinũ auxilium iam iámque ab ipſis auolaturum eſſe perſpexit, magno animi dolore affectus, ac iuſta iracundia perfuſus, accepto enſe vnum è proceribus ſimul cum ea muliere, cum qua ſtupri cõmercium habuerat, interemit: ſicq; non modò ſerpentem morbum atque ad periculoſas partes graſſantem, verùm etiam diuinam iram, eos qui flagitium admiſerãt depaſcentem, cõpreſſit. Sacerdotij ergo honore affectus eſt, qui huiuſmodi obſcœnitatem excideret, vt qui imperatoriæ honeſtatis experimentum præbuiſſet. Atque hæc eſt huius loci, quam tibi exponi poſtulas, ſententia, Stetit Phinees, & placauit, & ceſſauit quaſſatio: & reputatum eſt ei ad iuſtitiam. Diuina enim natura eum qui ante ſe diuina iracundia exarſerat, ac per duplicem cædem flagitiũ repreſſerat, honore affecit.

Ἀγαθῷ πρεσβυτέρῳ. ρξ.

Ὅτε ὁ θεοφιλὴς Ἀβραὰμ ἀφ' οὗ μὲν χρησμὸν ἀπὸ τῆς Περσίδος εἰς τὴν Παλαιστίνην. ἀφ' οὗ δὲ λιμὸν εἰς τὴν Αἰγυπτίαν ἦκε, θεασάμενοι οἱ ἐν τέλει τὴν σώφρονα αὐτῆς κάλλει τε καὶ ἀρετῇ γυναικείᾳ ἀφράστως, ὡς περ φέροντες τῷ βασιλεῖ κειμήλιον τιμαλφέστατον, καταμηνύσαν αὐτὴν, καὶ ὃς ἀφαγ-

Agatho Presbytero. 160.

Quo tempore Deo charus Abraham ob diuinum quidem oraculum in Palæſtinam, ob famem autem in Aegyptũ perrexit, proceres vxorem ipſius pulchritudine ac muliebri virtute fulgentem conſpicantes, non ſecus ac theſaurum quendam ſummi pretij ad regem ferentes, eam ipſi indicant. Atque ipſe eam, pudicitia potiùs

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm formæ præſtantia collucentem auferet. Poſteaquàm autem maritus mortis metu perterritus fratrem ipſius ſe eſſe ſimulans, vxorem quidem prodidit, non tamen aduerſus prouidentiam exclamauit, tum verò diuinũ auxiliũ arma ſua mouens pio viro intactam atque integram vxorem ſuam reddidit. Noctu enim ille acerbiſſimis cruciatibus affecto, voluptatibuſque per dolores domitis, vel, vt rectiùs loquar, extinctis ac de medio ſublatis, ita demum iuſto viro coronam tulit. Quamobrẽ nos quoque, ſi in tentationes incidamus, ne diuinam patientiam clamoribus inſectemur, verùm eam potiùs complectamur, quæ, & exitus in his rebus, quæ nullũ exitum habere videntur, & conſilia, quæ ex deſperatis rebus emergamus, inuenit.

Archontio Presbytero. 161.

Quoniam quid manus ſpina ſignificet, ex me quæris, audi. Quandoquidem barbarus tyrannide temulentus, & arrogantia ſupercilioſus, atque præ vino vertigine laborans, ſacroſancta pocula non modò viris, ſed etiam mulieribus, quæ ipſius voluptatibus obſequebantur, ad vſum propoſuerat, idcirco ea pars manus, quæ cubitum ſequitur, conſpecta eſt, ſententiam aduerſus eum pingens. Vt enim pictores (vt ab eorum quoque audacia demonſtrationem ſumam) rebus iis, quæ corporis expertes ſunt, corpus tribuentes, manum ſolam pingere conantur, terrenarũ rerum capita corona redimẽtem, quò imperium ipſis cælitus datum fuiſſe demonſtrent: ſic etiam illic Dei per indulgentiam ſeſe demittentis conſilio manus viſa eſt, vt illud oſtenderetur, omnium regem calculum aduerſus tyrannum efferre, ac ſententiam ſubſcribere.

Martyrio Presbytero. 162.

Pietas ac iuſtitiæ norma in eo ſita eſt, vt ea quidẽ quæ rectè ac ex virtute gerimus, occultemus, tum quia finis incertus eſt, tum ne audientibus graues ac moleſti ſimus: In ſolicitudine autem atque angore verſemur, tum ob naturæ noſtræ in vitium propenſionem, tum quia auditores ad fidem & aſſenſionẽ vitiis adhibendã promptiores ſunt. Pauci enim virtutibus, multi vitiis fidem accõmodant, non modò quia ex eis quæ in ſe agnoſcunt ad idem de aliis pronunciandũ adducuntur: verùm etiam quia infectandis & accuſandis aliis id ſe aſſequi putant, vt peccata ſua obtegant.

Τῷ αὐτῷ. ρξγ.

Εὐσεβείας, ὦ ἐλλογιμώτατε, διπλοῦς ὁ τρόπος. ὁ μὲν ἁγιώτατος καὶ θειότατος ἐν ψυχῇ· ἱερεῖον γὰρ τοῦτο κάλλιστον, καὶ θεῷ προσφιλέστατον, τὴν τῷ γνώμῳ ἔχειν εὐαγῆ, καὶ τὴν θείαν παρουσίαν φαντάζεσθαι, ἱδρυμένην τε καὶ βεβαίαν ἔχειν ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς τεμένεσιν. ὁ δὲ δεύτερος ἐν τῇ ἀγνείᾳ τοῦ σώματος. ὁ γὰρ τύπων τῶν δύο στερόμενος, εἰ δὲ εἰ τὰ γῆς τε καὶ θαλάττης τιμαλφέστατα προσαγοι κειμήλια, ὅτε πάντα τὰ ἱερουργεῖσθαι θρέψαι νενομοθετημένα ζῶα καταβάλλοι, χαριεῖται θεῷ.

Eidem. 163.

Pietatis, vir elegantiſſime, duplex eſt modus. Vnus ſanctiſſimus maximéque diuinus: in anima pulcherrima enim hæc victima eſt, Deóque in primis grata, mentem piam habere, diuinæque preſentię ſibi ſpeciem fingere, atque in animæ delubro fixam & ſtabilem tenere. Alter in corporis caſtitate. Nam qui his duobus modis deſtitutus eſt, nec ſi pretioſiſſimos terræ ac maris theſauros offerat, aut omnia ea animantia, quæ Legis præſcripto non ita pridem immolabantur, adhibeat, gratiam apud Deum initurus eſt.

Θεοδώρῳ σχολαστικῷ. ρξδ.

Θεσμὸς ἐστὶν ἄνωθεν καλῶς κεκυρωμένος, καὶ νόμος ἄγραφος πρὸς φιλανθρωπίαν βλέπων, τοὺς κρατοῦντας τοῖς ὅπλοις τῶν ἱκετευόντων ἡττᾶσθαι, καὶ τοὺς πολέμῳ νικῶντας συγχωρεῖν τῷ οἴκτῳ. σὺ δ', ὡς φασιν, ὅτε τοὺς ἐμφύτους θεσμοὺς, ὅτε τοὺς ἀγράφους νόμους ἀϊδεθεὶς, τοὺς περὶ τῶν οἰκετῶν τιμὼ σωτηρίαν ἀναδεξαμένους ἡμᾶς. ἴσθι τοίνυν ὅτι εἰκός σε εἰς τοῦτο πεῖσαι τὸ ἦθος, ὃ ἄλλοις θεατὰς ἔχοντας, οὐκ ἔπαθές τι ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἀμείλικτος ὤφθης, καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν, καὶ τὸν ἔλεον ὑβρίσας.

Theodoro Scholaſtico. 164.

Lex eſt antiquitus præclarè confirmata, ſanctióque minimè ſcripta, ad humanitatem tendens, vt qui armis vincunt, ſupplicibus eorũ, quos vicerint, precibus vincantur, & qui bello ſuperant, miſericordiæ cedant. Tu verò, vt aiunt, nec à natura inſitis legibus, nec ſanctionibus ſcripto minimè præditis, permotus, eos, qui pro famulis tuis patronorum munus ſuſceperunt, contempſiſti. Hoc igitur tibi eſt exploratum, minimè incredibile eſſe, qui ad eundem habitum redigaris, quem tu in aliis conſpicatus, nihil humani ſenſiſti, verùm eam animi acerbitatem præ te tuliſti, vt & naturæ ipſi, & miſericordiæ contumeliam inferres.

Ἀρχοντίῳ πρεσβυτέρῳ. ρξα.

Ἐπειδή πόθεν, ἔφης, τὸ ἀφράγαλος χειρὸς, ἄκουε. ἐπειδὴ ὁ βάρβαρος μεθύων τῇ τυραννίδι, καὶ ἀφρυομδρος τῷ ἀλαζονείᾳ, καὶ τῷ οἴνῳ καρηβαρῶν, τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ μόνον ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ γυναιξὶ ταῖς τὰς ἡδονὰς αὐτῷ θεραπευούσαις παρέθηκεν εἰς χρῆσιν ὤφθη τὸ μετὰ τὸν πῆχυν μέρος τῆς χειρὸς, τὴν κατ' αὐτῷ ἀπόφασιν ὑπογράφον. ὥσπερ γὰρ οἱ ζωγράφοι, ἵνα καὶ ἀπὸ τῆς σκιᾶς τὴν ἀπόδειξιν ποιήσωμαι, σώματα ποιοῦντες τὰ ἀσώματα, χεῖρα γράφειν ὀπιχειροῦσι μόνην φέρουσαν τῶν ἡ γῆς βασιλευόντων τὰς κορυφὰς, ἵνα δείξωσιν ὅτι παρόδεν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν δεδόσθαι. ὅπω καὶ ἐνταῦθα συγκαταβατικῶς ὤφθη, ἵνα δειχθῇ, ὅτι ὁ τῶν ἁπάντων βασιλεὺς τὴν κατὰ τοῦ τυράννου σκῆψιν ψῆφον, καὶ τὴν ἀπόφασιν ὑπογράφει.

Μαρτυρίῳ πρεσβυτέρῳ. ρξβ.

Καιρὸν ἔστι καὶ εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, τὸ κρύπτειν μὲν τὰ κατορθώματα, διὰ τὸ τοῦ τέλους ἄδηλον, καὶ διὰ τὸ ἀνιχλεῖν τοῖς ἀκούουσιν, ἀναγκαῖον δ' ἐστὶ. διὰ τοι τὸ τῆς φύσεως ὀπιρρεπὲς εἰς ἁμαρτίαν, καὶ τῶν ἀκουόντων τὸ πρὸς τὰ κακὰ ἑτοιμότερον πίστιν τε καὶ συγκατάθεσιν. ὀλίγοι δὲ τοῖς καλοῖς, πολλοὶ δὲ τοῖς κακοῖς πιστεύουσιν, καὶ μόνον ἐκ τῶν καθ' ἑαυτοὺς, καὶ τῷ πρὸς τῶν ἄλλων φέροντες ψῆφον, ἀλλὰ καὶ τὰς σφῶν ἁμαρτίας διὰ τῶν ἄλλων κατηγορείας πρεσκέλλειν οἰόμενοι.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Paulo Diacono. 165.

Ardens ille verbi amator, Paulus, inquam, Apostolus, non modò aduersus seipsum, aliósque Apostolos sentétiam fert, si quid nouarum rerum in Euangelica prædicatione comminisci audeant, sed etiam aduersus Angelos, nec Angelos simpliciter, sed etiam de cœlo. Non quòd iis, qui hoc facinus perpetrare nec vnquam ausi sunt, nec audebunt, contumeliam facere in animum induceret: verùm vt pestiferis dæmonibus fidei viam præcluderet, ne quando arrepta occasione, vt Angeli, prædicationem euerterent. Quid enim, inquit, etiam si nos, aut Angelus de cælo euangelizauerit vobis aliquid præter quàm quod accepistis, anathema sit. Nam alioqui Angeli ex prædicationis securitate tantamvoluptatem capiebant, vt is etiam, qui ad Cornelium missus fuerat, magistrum indicarit, non autem sibiipsi docendi munus permiserit.

Παύλῳ ἱστοδιακόνῳ. ρξε.

Ὁ ζηλωτὴς τοῦ λόγου ἐργάτης, Παῦλος, φημί, ὁ ἀπόστολος, ὃ μόνον καθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀποστόλων φέρει τὸ ψῆφον, εἴ τολμήσειέ τις καινοτομίαν τινὰ τῷ κηρύγματι ἐπινοῆσαι, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀγγέλων καὶ οὐκ ἀπλῶς ἀγγέλων, ἀλλὰ τῶν ἐξ οὐρανοῦ, οὐκ ἐκείνοις, ὡς ἐνόμισας, ὑβρίσας παρεμβάλλοις, τοῖς μήτε τολμηκόσι πώποτε, μήτε τολμήσασι, μήτε τολμήσουσι τοῦτο δρᾶσαι, ἀλλὰ τοῖς ἀλιτηρίοις δαίμοσιν ἀποκλείων τὴν ὁδὸν ἢ ἀξιοπιστίας, μήποτε πεισθέντες λαβόντες ὡς ἄγγελοι ἀναπείθωσι τὸ κήρυγμα. εἰ γὰρ, φησὶ, καὶ ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὅτω γοῦν καὶ οἱ ἄγγελοι ἔχωμεν τὴν ἀσφάλειαν τοῦ κηρύγματος, ὅπως μὴ ὁ ἀπεσταλεὶς πρὸς Κορνήλιον ἐμέμψατο τὸν διδάσκαλον, οὐχ' ἑαυτῷ τὸ πρᾶγμα ἐπιτρέψαν.

Archontio Presbytero. 166.

Christus, vir optime, hanc ob causam se in paterna gloria venturum promisit, vt hæreticorum ora obstrueret, corúmque furorem & rabiem extingueret. Non enim dixit: in eadem gloria, qua Pater (ne hinc rursus diuersitatis cuiuspiam alicui suspicio iniiceretur:) sed, vt rem accuratiùs exprimeret. In eadem illâ venturum se esse affirmauit. Ex quo illud necessariò sequitur, vt vnam & eandem hanc esse existimemus. Quorum porrò vna & eadem gloria est, multò sanè magis vna etiam & eadem essentia. Quòd si quis mihi diffidit, perpendat id quod dicturus sum. Nam si, vbi eadem essentia non est, gloriæ discrimen reperitur (alia enim Solis gloria est, alia Lunæ, alia stellarum: stella enim à stella differt in claritate) quonam tandem pacto ea essentiæ ratione inter se dissidere queant, quorum vna & eadem gloria est.

Ἀρχοντίῳ πρεσβυτέρῳ. ρξτ.

Ἦξει, ὦ ἐλπίς, ὁ Χριστὸς ἐν τῇ πατρῴᾳ δόξῃ ἐπηγγείλατο, τὰ τῶν αἱρετικῶν ἐμφράττων στόματα, καὶ τὴν λύσσαν αὐτῶν σβέννυς, οὐδὲ γὰρ εἶπεν ἐν δόξῃ τοιαύτῃ, οἵᾳ καὶ ὁ πατήρ, ἵνα μὴ πάλιν πρόφασίν τινα τὶς ὑποπλεύσῃ, ἀλλὰ τὸ ἀπηκριβωμένον παρίστησιν· ἐν αὐτῇ φησὶν ἐκείνῃ ἥξειν, ὡς ἀναγκαίως μίαν εἶναι αὐτὴν νομίζεσθαι, καὶ τὴν αὐτὴν, ὧν δὲ μία δόξα, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἡ οὐσία. εἰ δέ τις ἀπιστεῖ, βασανιζέτω τὸ λεχθησόμενον. εἰ γὰρ ἔνθα οὐκ οὐσία μία, διαφορὰ δόξης εὑρίσκεται, ἄλλη γὰρ δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων. ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. πῶς ἂν οὖν ἡ δόξα μία, διεστηκυῖα ἐν τῇ οὐσίᾳ;

Μάρωνι. ρξζ.

Ἐ κακῶν μὲν ἅπαντα τὰ ἄλλων παθῶν, καὶ ἀκμὴν ἔχει, καὶ παγκμὴν οἶδε, καὶ κόρον οὐκ ἔσχεν· καὶ εἰς τελευτὴν ἐπείγεται. ὁ δὲ δεινὸς τῆς φιλοχρηματίας ἔρως, μήτ' ἔμφυτος ὤν, ἀλλ' ἔξωθεν ποθὲν ἐπικομίζας, παγκμὴν οὐκ οἶδε, κόρον ὑβρίζει, εὐφροσύνην οὐκ ἔσχεν, τελευτῆς οὐκ ἀνέχεται. ἀεὶ δ' ἀκμάζων, μᾶλλον δὲ τὴν ἀκμὴν ἐπιτείνων, νεανικώτερος ἑαυτοῦ, καὶ τυραννικώτερος εἶναι βιάζεται. οὐ γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα πάθη τὴν ἄμιλλαν ποιεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ἑαυτὸν νικᾶν φιλονεικῶν. θᾶττον γὰρ ἄν τις τὰ ἀνέφικτα καταλήψεται, ἢ ἐκεῖνος κόρον λήψεται. ἢ γὰρ πρόσθηκιν μείσει, ἢ οἶδ' ὅπως, καὶ ἐλάττωσιν εἶναι ἡγούμενος, πλέον ἀνακαίει τὸ πῦρ, ὅπερ καὶ τῆς σῆς πυρὸς φασι γεγενῆσθαι ψυχῆς. σβέσον τοίνυν ἡ τάχος τοῦτο, εἰ δὲ μὴ, κἀνταῦθα ἀβίωτον βιώσῃ βίον, καὶ ἕπεσαι πικρὰς ὑφέξεις εὐθύνας.

Maroni. 167.

Cęteræ quidem penè omnes vitiosæ affectiones, & vigorem & senium habent, & satietatem agnoscunt, atque ad finem omni celeritate contendunt: at horrendus pecuniarum amor, cùm nobis à natura minimè insitus sit, verùm externè alicunde sese insinuarit, senium nescit, satietatem contumelia afficit, lætitiam ignorat, finem capere minimè sustinet: imò verò in dies vigens, vel, vt rectiùs loquar, vigorem suum augens, fortior seipso & valentior atque acrior esse contendit. Neque enim aduersus duntaxat affectus certamen habet, sed etiam aduersus seipsum, vt qui seipsum vincere summo studio adnitatur. Etenim citiùs ea, quæ percipi non possunt, quispiã perceperit, quàm ille satietatem capiat. Si quidem incrementum, haud scio quo pacto, decremẽtum atque iacturam esse existimans, ignem vehementiùs accendit. Quem quidem nõnulli animam quoque tuam degustasse asserunt. Hunc igitur quamprimùm extingue. Sin secus, tum hîc insuauem vitam duces, tum illic acerbas pœnas pendes.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ρξη.

Ὃ τὸ πρέπον, ὦ σοφώτατε, μὴ παρέδιδοὺς, οὐδεπώποτε ἐστερήθη τῆς θείας συμμαχίας παρεδρεύσεται.

Eutonio Diacono. 168.

Vir singulari sapientia prædite, qui honestum ac decorum minimè prodit, is nũquam à diuino auxilio deseratur.

Ἀθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. ρξθ.

Εἰ καὶ πατρίδος τις εἴη τῆς βασιλικωτάτης, καὶ γένους τὸ περιφανέστατον, καὶ πλούτῳ παντοίῳ κομῶν, εὐγλωττίας τ' εἰς ἄκρον ἀφίκοιτο, καὶ πάντα τὰ τῶν ἀρχαίων ὅσα γράμματος φέροι, ῥᾴμῃ τε. καὶ κάλλει, δόξῃ τε καὶ ἀρχῇ συναυξοίτο, βασιλείας τε αὐτῆς ἀξιοῖτο, καὶ τὸν στέφανον καὶ τὴν ἁλουργίδα περικέηται· ἀρετὴν δὲ μὴ ἔχοι, τοῦτον ἐγωγε ἐν τοῖς ἀνδραποδεστάτοις καταξιῶ. εἰ δέ τις δικαιοσύνῃ, καὶ σωφροσύνῃ, ἀνδρίᾳ τε καὶ φρονήσει σοφὸς εἴη, τοῦτον ἐν τοῖς

Pp ij

Cęterum si quis patriæ quispiam sit, & clarissimi generis, & omni diuitiarum genere abundet, & summam eloquentiæ facultatem obtineat, omniáque veterum scripta in ore ferat, & robore ac pulchritudine, gloriáque & imperio glorietur, regiáque etiã dignitate affectus sit, & diadema ac purpurã gestet, tamẽ si virtute careat, hunc ego in mancipiorum numero habuerim. Contrà, si quis iustitia, temperantia, fortitudine, & prudentia præditus sit, hunc ego inter amplissimos maximéque regios numerarim. Quòd si

Universidad de Deusto
Biblioteca

vir probus eo, qui omnia illa in vniuersum habet, melior præstantiórque habendus est; eo proculdubio, qui non omnia simul habet, (neque enim fieri potest, vt omnia in vnum coëant) multò beatior & clarior futurus est, quòd illa quidem ocyùs extinguantur, immortalis sit.

βασιλικωτάτοις καταελθμήσαμι. εἰ δὲ τῷ πάνθ' ὁμοῦ ἐκεῖνα ἔχοντος ἀμέμπτων ὁ φιλάρετος τῷ μὴ πάντ' ἔχοντος ὁμοῦ. ἅ δὲ γὰρ πάνθ' οἷόν τε συμελθεῖν, πολλῷ μακαριώτερος ἔσται, καὶ εὐκλεέστερος, τὸ ἐκεῖνα μὲν θᾶττον ἀποσβέννυσθαι, τὸν δ' ἀρετὸν ἀθάνατον εἶναι.

Petro. 170.

Πέτρῳ. ρο.

Quòd ille, qui negotiorum opportunitatem prodit, res pulchras & cum laude coniunctas minimè assecuturus, perspicuè constat. Quòd autem bona & commoda cuncta sint in tempore suo, Ecclesiastes docuit. Cũ igitur hæc ita se habeant, quid est quamobrem nouum ac mirum tibi videatur, quòd Saluator prudentem ac fidelem dispensatorem cibum opportunè daturum esse dixerit? Nam quod intempestiuè fit, semper molestũ est: & beneficium opportunitate destitutum, beneficij quoque nomen amittit. Verbi gratia, idem panis fame laboranti gratus ac iucundus est: satiato autem non item: atque idem poculum siti affecto suauissimum est, temulento autem molestissimum. Quid igitur efficit, vt iisdem rebus non eodem modo animi nostri afficiantur? Opportunitas scilicet, quæ etiam id, quod datur, maius & amabilius reddit. Quocirca non tantùm dare conuenit (exiguum enim istud fortasse) sed etiam opportunè. Hoc quippe & paruum munus augebit: & si magnum sit, maximum atque amplissimum reddet. Eáque de causa Psaltes diuina beneficia prędicans, illud etiam adiecit, Omnia ad te expectant Domine, vt tu des illis escam in tempore opportuno. Non enim duntaxat alit, sed etiã tempestiuè. Hoc quippe potissimum est, quod omnia alit, nẽpe quòd tẽpestiuè porrigatur. Ac si hoc in iis quoque fructibus, qui ex terra nascuntur, fieri conspicere cupis, vide quemadmodũ non vno eodémque tempore frumentum, & vinum, & oleum, & poma, variíque flores existant: verùm prata quidem antecedunt,

Ὅτι μὲν ὁ τὸν εὐκαιρίαν τῶν πραγμάτων προειδὼς, τῆς τῶν καλῶν ἁμαρτοι θήρας δῆλον. ὅτι δὲ καὶ πάντα καλὰ ἐν καιρῷ αὐτῶν, ὁ ἐκκλησιαστὴς ἐδίδαξεν. εἰ τοίνυν ταῦθ' ὕτως ἔχει, τί ξενίζῃ, εἰ ὁ σωτὴρ ἔφη δώσειν τὸν φρονίμου καὶ πιστὸν οἰκονόμου, ὅτι δώσει τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ. τὸ γὰρ ἄκαιρον παντα χοῦ λυπηρὸν, καὶ ἡ εὐεργεσία καιρὸν ἀμοιρήσασα, καὶ τὸ ὄνομα ἀπόλλυσιν, οἷον ὁ αὐτὸς ἄρτος πεινῶντι μὲν ἡδὺς καὶ ἐράσμιος, κορεσθέντι δὲ πάνυ, καὶ τὸ αὐτὸ ποτήριον, διψῶντι μὲν προσφιλέστατον, μεθύοντι δὲ ἀηδέστατον. τίς οὖν ἡ αἰτία, ἢ τὰ αὐτὰ μὴ τῶν αὐτῶν τυγχάνειν προσκεκάζουσα, ἢ εὐκαιρία δηλονότι, ἣ καὶ τὸ διδόμενον μεῖζον καὶ ἐρασμιώτερον δημιουργοῦσα. χρὴ οὖν μὴ μόνον δίδοναι. μικρὸν γὰρ ἴσως τοῦτο. ἀλλὰ καὶ καιρίως. τοῦτο γὰρ κἂν μικρὸν ᾖ, τὸ δοθὲν, μεῖζον ποιήσει κἂν μέγα, μέγιστον προσκεκάσει. ἀφ' οὗ τοῦτο καὶ ὁ μελῳδὸς τὰς θείας εὐεργεσίας ἀνακηρύττων, καὶ τοῦτο προστέθηκε, πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσι δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτοῖς εἰς εὐκαιρον. ὁ γὰρ τρέφει μόνον, ἀλλὰ καὶ εὐκαίρως. τοῦτο γὰρ μάλιστά ἐστι, τὸ πᾶσαν τρέφον, τὸ καιρίως δίδοσθαι, καὶ εἰ βούλει γε, καὶ ὅτι τῶν καρπῶν τῶν ἀπὸ γῆς πλουμένων, τοῦτο γινόμενον ἰδεῖν ἔνθα ὅπου οὐκ ἐν ἑνὶ καιρῷ σῖτος καὶ οἶνος καὶ ἔλαιον, καὶ ἀνθοφόρων γένη, καὶ ἀνθῶν ποικιλίαι. ἀλλὰ προηγοῦνται μὲν οἱ λειμῶνες, ἕπεται δὲ τὰ λήϊα, ἀφ' ὧν δέχεται δὲ ἄμπελος, προσπεμ-

πει δὲ ὅτι τὸν ἐλαίαν τὸν γηπόνον ὁ βότρυς, ὥσπερ χορείαν τινὰ ἀρίστην τῶν ὡρῶν χορευόντων, καὶ τῷ μάκει τῷ χρόνῳ τὸν γεωργὸν ἀναπαυόντων. εἰ γὰρ πάντ' ὁμοῦ εἰς τὴν οἰκείαν ἥκμαζε ἀκμὴν, ἐξενηχωρήθη ἂν ἡ τῶν γεωργῶν τέχνη ὑπὸ τῆς τοῦ χρόνου βραχύτητος, καὶ πάντα ἂν ἀπώλλει καὶ διεφθάρη, οὐκ ἀρκουμένου αὐτοῦ ὑφ' ἓν ἅπαντα συγκομίσαι.

sequantur autem segetes, quas deinde vinea excipiat, ac denique agricolã ad oleã racemus transmittat: anni videlicet partibus, tanquam optimum quendam chorum agitantibus, ac per temporis longinquitatem agricolam recreantibus. Nam si cuncta confertim ad vigorem suum peruenirent, profectò agricolæ industria ob temporis breuitatem in angustias adduceretur, atque omnia corrumperentur & interirent, quòd ille vno eodemq; tempore colligendis & comportandis omnibus rebus minimè par esset.

Ἀρσενοφίῳ ἀναγνώστῃ. ροα.

Arsenuphio lectori. 171.

Χρὴ μὲν ἡ ψάλλειν μετὰ σωφρόνος, καὶ εὔχεσθαι μετὰ νήψεως. μὴ ἐκεῖνα δὲ αὐτῶν ἃ ἡμῖν καλὰ δοκεῖ εἶναι, ἀλλ' ἅπερ ἂν αὐτὸς ὁ διδοὺς εἰδείη χρήσιμα εἶναι ἡ συμφέροντα. πολλοὶ γὰρ πλοῦτ μὲν ἕνεκα βιωτὸν ἐχήκασι τὸν βίον, καὶ τέλος ὀπισθουλευθέντες καὶ τῆς παρούσης, καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς ἐξέπεσον. ἀρχεῖο δὲ μνηστευσάμενοι τὴν ὠδῖνασαν κλοπῶν. ἡ γὰρ ἂν φαίεν κερδῶν ἀφορμὰς, καὶ ὧν εἶχον ἀπεστερήθησαν. εὐπροσώπων δὲ γυναῖκα ἀσπάσαντες ἀγαγέσθαι, ὡς ἀφ' οὗτ' εὐφρανθησόμενοι, ἀφ' οὗτο μάλιστα ἡ κινδύνοις καὶ πολέμοις προεπέσον. ῥώμης δὲ ἡ εὐεξίας εἰς ἄκρον ἐλθεῖν ἀσπασάμενοι, μετὰ θυελώδη βίον βιώσαι, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγνῶσαι εὐγένειαν, ἵν' ἐπισκοτοῦσαι αὐτοῖς τὰς ἀρίστας ἐνεργείας. τέλος, ἡ θηρῶν βρῶμα γενόμενοι, ἀκλεὲς ἡ ἐπάρατον ὑπομείναντες πέρας. πάντ' οὖν ταῦτα ἀφέντες, ἐκεῖνα αἰτῶμαι παρὰ τοῦ θεοῦ, ἅπερ ἂν αὐτὸς εἰδείη χρήσιμα εἶναι.

Epistolæ. 549

Sequantur autem segetes, quas deinde vinea excipiat, ac denique agricolã ad oleã racemus transmittat: anni videlicet partibus, tanquam optimum quendam chorum agitantibus, ac per temporis longinquitatem agricolam recreantibus. Nam si cuncta confertim ad vigorem suum peruenirent, profectò agricolæ industria ob temporis breuitatem in angustias adduceretur, atque omnia corrumperentur & interirent, quòd ille vno eodemq; tempore colligendis & comportandis omnibus rebus minimè par esset.

Arsenuphio lectori. 171.

Psallere quidem cum prudentia, & attento ac vigilanti animo precari oportet: at non ea petere, quæ nobis bona esse videantur, sed quæ ille ipse, qui dat commoda & vtilia esse perspectum habeat. Multi etenim, cum diuitiarum causa vitalem vitam habuissent, ad extremum insidiis appetiti, tũ præsenti, tum futura vita exciderunt: cùm magistratum ac præfecturam, furtorum (non enim quæstuum dicam) occasiones parturientem, ambiissent, iis quoque, quæ habebant, spoliati sunt: cùm egregia forma mulierem in matrimoniũ accipere studuissent, tanquam hinc videlicet voluptatem percepturi, ob hoc ipsum præsertim & in pericula, & in bella incidérunt: cùm ad summum vsque roboris firmæque valetudinis peruenire laborassent, præterquàm quòd ferinã vitam duxerunt, atque animæ nobilitatẽ ignorarunt (quòd scilicet optimas quasque actiones hac ratione obscurassent) tandem feris quoque prædæ fuerunt, atque inglorium & execrandum finem subierunt. Quocirca his omnibus omissis, ea à Deo postulemus, quæ ipsi in rem nostram fore perspectum & exploratum habeat.

Τῷ αὐτῷ. ροβ.

Eidem. 172.

Καλὸς ὁ πλοῦτος τῷ εὖ χρῆσθαι καὶ διοικεῖν δυναμένῳ. καλὴ ἡ πενία τῷ

Bonæ sunt opes ei, qui probè his vti, eásque administrare potest. Bona item pau-

pertas, ei qui forti ac ſtrenuo animo eam perferre nouit. Bona gloria, ei qui ad laborantium & oppreſſorum ſubſidium atque defenſionem ea vtitur. Bona item ignominia ei, qui philoſophari in animũ induxit. Bonum imperium ei, qui, vt æquum eſt, imperat, nec quicquam ex imperio ad inferiores iniuria afficiendos aſſumit. Bonũ denique robur ei, qui ad imbecilliorum opem atque auxiliũ illud impẽdit. Quamobrem ne res ipſas, quæ & virtutis & vitij inſtrumenta eſſe queunt, ſed animi noſtri inſtitutum, quod ob incredibilem quandam ſegnitiem etiam armorum pulchritudinem & elegantiam contumelia afficit, incuſemus.

γενναίως φέρειν ὑπεραμύνῳ. καλὴ γὰρ ἡ δόξα τῷ εἰς ἀρετὴν τῶν καταπονουμένων αὐτὴ χρωμένῳ. καλὴ γὰρ ἀδοξία τῷ φιλοσοφεῖν ὑρημένῳ. καλὴ καὶ ἡ ἀρχὴ τῷ χρῆ τὸ δίκαιον ἄρχοντι, ἡ μηδὲν ἐκ τῆς ἀρχῆς εἰς τὸ τοὺς ὑποδεεστέρους ἀδικεῖν προσλαμβάνοντι. καλὴ καὶ ἡ ῥώμη τῷ εἰς ἀντίληψιν τῶν ἀσθενεστέρων αὐτῇ δυναμένῃ. μὴ τὰ ὡράγματα πιπαροῦσι αἰσθώμεθα, ὄργανα ἀρετῆς καὶ κακίας δυνάμενα εἶναι, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν προαιρέσει, ἢ δι' ὑποβαλλόσαν ῥαθυμίαν, ἢ τῶν ὅπλων τὸ κάλλος ἐξυβρίζουσαν.

Eidem. 173.

Τῷ αὐτῷ. ργ.

Tempus partim iam auolauit: partim, cùm adeſſe videatur, latet: partim, cùm adhuc expectatur, præterit. Quemadmodum enim vehemens aquæ impetus certũ ſui ſenſum internoſci minimè ſinit (ſua quippe celeritate animaduerſionẽ eripit:) ad eundem modum, ac fortaſſe etiam magis, temporis impetus ad finem properans, facilè quidem fluit, hominibus autem nihil perſpicuum ac fixum oſtendens, tanquam inſomniorum vmbras relinquit.

Τῦ χρόνυ τὸ μὲν ἀπέπλη, τὸ δὲ παρεῖναι δοκοῦν, λανθάνει. τὸ δὲ μέλλον ἔτι προσδοκώμενον παρέρχεται. καθάπερ γὰρ ὕδατος σφοδρὰ ῥύμη, τῷ ἀκριβῆ αἴσθησιν ἑαυτῆς οὐ συγχωρεῖ λαμβάνεσθαι· προαρεῖται γὰρ τῇ ὀξύτητι τῷ καταιόησιν, ὕπτα, τάχα δὲ πλέον ἡ τῦ χρόνυ ὁρμὴ εἰς τέλος ἐπειγομένη, ῥᾳδίως μὲν διεξέρχεται, τοῖς δ' ἀνθρώποις τραγὺ ὄδὲν ὄδὲ πάγιον δείξασα, ὥσπερ ὀνείρων σκιὰς καταλιμπάνει.

Eutonio Diacono. 174.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ρος.

Fac, vir ſapiens, probam gratámque mentem, ac firmum animum habeas: atque omnia ea, quæ accidunt, ad gloriam tuam, hoſtiúmque ignominiam redigentur. Id ſi facere contempſeris, cùm tuam ipſe gloriam delebis, tum lætitiam aduerſariis, ac mœrorem neceſſariis tuis accerſes.

Ἔχε, ὦ σοφὲ, τῷ γνώμῃ εὐγνώμονα, ἢ τῷ ψυχῇ ἐῤῥωμένην, καὶ πάντα τὰ συμπίπτοντα εἰς τὴν σὴν εὐδοκίμησιν, καὶ τῦ τῆς ἐχθρᾶς αἰσχύνην τρέπε τὰ πάντα. εἰ δ' ὀλιγωρήσας, διαφθερεῖς μὲν τὸ σαυτῦ κλέος, πανήγυριν δὲ τοῖς ἐναντίοις, ἢ λύπην τοῖς ὑπὲρ σὲ ἐπιθυμοῦσι προξενήσας.

Dorotheo clariſſimo. 175.

Δωροθέῳ λαμπροτάτῳ. ρος.

Sunt homines, qui ob ingenij tarditatẽ cauſarum iura conſequi nequeunt. Sunt rurſus, qui pro ingenij quidem celeritate

Τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν διὰ βραδυτῆτα νῦ οὐκ ἐφικνοῦνται τῦ δικαίυ. οἱ δὲ δι' ὀξύτητα μὲν ἐφικνοῦνται. διὰ δὲ φιλο-

δοξίαν καὶ πλεῦσι, χρυσῷ προσπίπτοντες τὸν ψῆφον, καὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ζυγὸν λήμασι βιβασιλεύοντες. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ αἰδοῖ καὶ κολακείᾳ καὶ φόβῳ διαφθείροντες τὸ τοιοῦτον. χρὴ τοιγαροῦν τὸν κριτὴν ἢ σωφρονεῖν ἢ ἀδέκαστον, καὶ χρημάτων καὶ αἰδοῦς καὶ κολακείας καὶ φόβυ κρείττονα. εἰ γὰρ ὁποτέρῳ τῶν παθῶν τύπτοιτο χειρωθείη, τὸ πᾶν διαφθερεῖ. εἰ τοίνυν τὸ μὲν εὑρεῖν τὸ δίκαιον ἔργον, τὸ δὲ μὴ διαφθεῖραι εὐρόντα ἐργωδέστερον, ἢ χρὴ ὑπερβάλλειν τινὰ ἑαυτὸν τῷ κρίνειν. εἰ δὲ Ζώσιμος, ὡς γέγραφας, καὶ βραδὺς ὢν, καὶ χρημάτων, εἰ καί τις ἕτερος, ἐραστὴς, ἑαυτὸν ὑπερβάλλει εἰς τὸ τοῖς ἀμφισβητῦσι δικάζειν. καίτοι ὅπῃ τὸ πεφυκέναι τὸ δίκαιον φανερὰ θεὶς, καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἀμφισβητούντων καταγνωσθεὶς, καὶ ὑφ' πάντων πολλάκις καταβοηθεὶς, μὴ θαυμάσῃς. εἰ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων παθῶν κεκρατηκὼς, τύτῳ ἥττητο τάχα ἄν τις εἰκότως ἐθαύμασεν. εἰ δὲ, ὡς φῂς, πᾶσι τοῖς αἰσχίστοις παθεσι καταφρόνησας ἠττηθείς, καὶ τύτῳ ἑάλω, ἢ χρὴ θαυμάζειν.

consequuntur, verùm ob pecuniæ ſtudiũ caupunariam exercent, auro calculum ſuum prodentes, ac iuſtitiæ lancem muneribus labefactãtes. Sunt denique, qui eum pudore, blanditiiſque ac terrore corrumpunt. Quocirca iudicem opus eſt, & ſagacem, & integrum eſſe, pudoréque ac blãditiis & metu ſuperiorem. Nam cuiuis horum affectuum ſuccumbat, totam iudicij religionẽ obteret. Cùm igitur & ius inuenire difficile ſit, & cùm inueneris, minimè labefactare difficilius, non eſt cuiquam committẽdum, vt iudicis munus arripiat. Quòd ſi Zoſimus, vt ad me ſcripſiſti, cùm & tardi ingenij ſit, & pecuniarũ, vt ſi quiſquã alius, cupiditate flagret, id ſibi temerè aſſumit, vt diſceptãtibus ius dicat (tametſi ius pretio addictũ habuiſſe deprehenſus, & ab iis ipſis, inter quos controuerſia erat, improbatus, & ab omnibus perſæpe clamoribus exagitatus) ne tibi mirum iſtud videatur. Nam ſi aliis vitiis victis & profligatis huic vni ceſſiſſet, eſſet fortaſſe quamobrem quiſquam miraretur. Cùm autem, vt abs te dictũ eſt, à turpiſſimis quibuſque vitiis facilè ſuperatus, hoc quoque teneatur, minimè mirum id videri debet.

Iſidoro Diacono. 176.

Ἰσιδώρῳ διακόνῳ. ροϛ.

Apoſtolorum vnuſquiſque, vt ita dicã, regionem vnam nactus, eam optimis moribus informauit. Ac Paulus, tanquam pẽnatus agricola, vniuerſum penè orbem peragrauit, atque extremos vſque terræ angulos graſſatus eſt, tum auditores ſuos optimis legibus inſtituens, tum iis etiam, quibus eum audire minimè contigit, diuinam doctrinam inſerens. Quocirca illos quidem mulieres etiam comitabantur, nõ vt liberos procrearent, aut vnà cum ipſis vitæ conſuetudinem haberent, verùm vt ex ſuis facultatibus ſubminiſtrarẽt, ac paupertatis præcones alerẽt: hunc autem, qui ad ipſos vſque terræ fines currebat, ſequi nec permiſſæ ſunt, nec potuerunt. Quid verò mirum fœminas relictas fuiſſe, cùm

Ἕκαστος μὲν τῆς ἀποστόλων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μίαν ἀπολαβὼν χώραν, ταύτην ἐρύθμισεν. ὁ δὲ Παῦλος, ὥσπερ γεώπονος γεωργὸς, πᾶσαν σχεδὸν ἐπέδραμε τὴν οἰκουμένην, καὶ εἰς αὐτὰς ἐφοίτησε τῆς γῆς τὰς ἐσχατιὰς, καὶ τοὺς ἀκροατὰς ῥυθμίζων, καὶ τοῖς ἀκροάσεις σπανίσας τὸ θεῖον κήρυγμα. διὸ καὶ ἐκείνοις μὲν καὶ γυναῖκες ἠκολούθουν, ἢ παιδοποιίας, ἢ δὲ συμβιώσεως ἕνεκεν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν οἰκείων χρημάτων καὶ τρέφουσαι τοὺς τῆς ἀκτημοσύνης κήρυκας. τύτῳ δὲ ἀκολουθῆσαι, ὅτ' ἐπετράπησαν, οὔτε ἠδυνήθησαν, εἰς αὐτὰ, ὡς ἔφην, τρέχοντι τῆς γῆς τὰ πέρατα. καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ τὸ γυναικεῖον ἀπελείφθη γένος, ὁ ποτὲ

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam Barnabas, indiuiduus alioqui comes, ad infinitum illum curſum ac laborem claudicans, primas ipſi conceſſerit? Siquidem quo tempore cum eo verſabatur, hæc verba habebat Paulus, Nunquid non habemus poteſtatem ſororem mulierem circunducendi, ſicut & reliqui Apoſtoli, & fratres Domini, & Cephas? An ſolus ego & Barnabas non habemus poteſtatem hoc faciendi? Non quòd ij, qui virginitatem ſuadebant, & caſtitatē prædicabant, ac virginum choros moderabantur, cum mulieribus conſuetudinem haberent. quis enim eos virginitatem ſuadentes tuliſſet, ſiquidem ipſimet in voluptatum cœno ſeſe volutantes deprehenſi fuiſſent? Non igitur hoc ait, nam alioqui mulierem vxorem dixiſſet (quemadmodum notarij in iis contractibus, qui ad dotes pertinent, ſcribere conſueuerunt, Alere ac veſtire, quemadmodum mulierē vxore dignum eſt, pro facultatum captu: mulierem videlicet ob naturam collocantes, vxorem autem ob vitæ conſuetudinem) ſed quia ipſos ſequebantur, ex bonis ſuis paupertatis magiſtros alentes, idcirco ſororem quidem dixit, vt caſtitatem indicaret: mulierem autem, vt naturam declararet. Mulier quippe virgo quoque appellatur, etiamſi intacta ſit: mulier ob formam, etiamſi integra ſit: mulier ob naturam, etiamſi maſculi congreſſus expers ſit. Quòd autem hoc à ſcopo minimè aberret, hinc liquet, quòd idem hic Paulus, cuius dictum nonnulli ſubdola interpretatione deprauare minimè dubitant, de eo loquens, quòd Saluator ſecundum carnem ex ſancta virgine Maria natus ſit, his verbis vſus eſt, factum ex muliere. Quid ais Paule? Virginem mulierem appellas? Ita, inquit: mulierem ob naturam appello, virginem autem mente teneo. Mulier enim eſt virgo, etiamſi alioqui à virili contactu aliena ſit. Mulier ob ſpeciem & effictionem: virgo propter integritatem & puritatem.

καὶ Βαρνάβας, ὁ τῆς ξυνωρείδος κοινωνὸς, ἐκλάσας πρὸς τὸν ἀπέραντον σκεῖον δρόμον τε καὶ πόνον, παρεχώρησε τῷ Παύλῳ τὰ πρωτεῖα. ὅτε γοῦν αὐτῷ συνετάκλο, ταῦτ' ἔγραφεν ὁ Παῦλος, Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου, καὶ Κηφᾶς; ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργάζεσθαι; ἆρ' ὅτι γυναῖκ' συμβίου οἱ τῆς παρθενίας σύμβουλοι, καὶ τῆς σωφροσύνης κήρυκες, καὶ τῶν παρθένων ῥυθμίζοντες τοὺς χορούς. τί γὰρ ἂν αὐτὸς ἐδύνατο περὶ παρθενίας συμβουλεύοντων, εἴγε αὐτοὶ ἡδοναῖς ἐγκαλινδούμενοι ἁλίσκοντο. οὐκοῦν τοῦτό φησιν. ἢ γὰρ ἂν εἶπε γαμετὴν γυναῖκα, ὡς οἱ συμβολαιογράφοι ἐν τοῖς περικάλοις γράφουσι τρέφειν τε καὶ ἀμφιάζειν, ὡς πρέπει γυναικὶ γαμετῇ καὶ δώμαν, τὴν μὲν γυναῖκα τάττοντες ἀφ' τῆς φύσιν, τὴν δὲ γαμετὴν ἀφ' τοῦ συμβίωσιν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκολάβοιτο αὐτοῖς, ὡς τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς πρέφουσα τοῖς τῆς ἀκτημοσύνης ὑφηγηταῖς, ἀδελφὴν μὲν εἶπεν, ἵνα τὴν ἁγνείαν ἐμφανίσῃ, γυναῖκα δὲ, ἵνα τὴν φύσιν δηλώσῃ. γυνὴ γὰρ καὶ ἡ παρθένος καλεῖται, κἂν ἀνέπαφος ᾖ. γυνὴ ἀφ' τοῦ εἴδος, κἂν ἀκέραιος ᾖ. γυνὴ ἀφ' τὴν φύσιν, κἂν ἀρρενικῆς ὁμιλίας ἀμύητος τυγχάνῃ. ὅπ δὲ τοῦτο οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τυγχάνει, δεῖ τῶ χῦ σάρκα τετέχθαι τὸν σωτῆρα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου Μαρίας, λέγων αὐτὸς ὗτος ὁ Παῦλος. ᾧ ἡ λέξις παρεμπίπτειν πινὲς κακούργως τολμῶσιν. ἔφη, γενόμενον ἐκ γυναικός. τί ποιεῖς, ὦ Παῦλε, τὴν παρθένον γυναῖκα καλεῖς; καὶ, φησὶ, γυναῖκα καλῶ ἀφ' τὴν φύσιν, παρθένον δὲ ἔχω τῇ γνώμῃ. γυνὴ γὰρ ἡ παρθένος, κἂν ἀνέπαφος ᾖ. γυνὴ ἀφ' τὸ σχῆμα ᾗ τὴν πλάσιν. παρθένος ἀφ' τὸ ἀκέραιον καὶ τὸ καθαρόν.

Πέτρῳ ἀναγνώστῃ. ροζ.

Εἰ καὶ τὸ ἰατρεῖον, ὦ βέλτιστε, κοινὸν, καὶ τὰ βοηθήματα πᾶσι πρόκειται, ἀφ' τοῦτ' ἤ θεραπεία οὐκ ἔστι κοινὴ, ἐπειδὴ πρὸς τὴν τῶν χρωμένων προαίρεσιν γίνεται. ὁ μὲν γὰρ μεταχειρισάμενος τὸ βοήθημα, καὶ ἐπιθεὶς τῷ τραύματι, ἀπώνατο τῆς ἰαζείας. ὁ δ' ἀμελήσας, μᾶζον καὶ ἀγαλεώτερον εἰργάσατο τὸ νόσημα, ἐς εἰς τὸν ἐλεεινότατον κατέπρεψε τελευτήν. μὴ τοίνυν ἀλγῶμεν θεραπευόμενοι, ἀλλὰ φέρωμεν τὰς πικρὰς τῆς τοιαύτης ἰαζείας μεθόδους. ἥδιστον μὲν γὰρ ὕστερον ἀπολείπει τὸν καρπόν. ἀνάγκη γὰρ τὰ ἀφ' ἁμαρτίαν πεπραγμένα πόνοις ἀφανίσαι, καὶ τὰς βλάβας κινδύνοις πολλοῖς ἀναπληρῶσαι.

Θωμᾶ μονάζοντι. ροη.

Ἐγκωμιῶ μὲν τὴν σὴν ὁσιότητα, ὦ μισοπονηρίας ἱερὸν τέκμωρ, σιωπῇ παραδοῦναι τὰ λήθης ἄξια καὶ βαθείας σιγῆς. ἐπειδὴ δὲ τινὲς ὑ χῦ ἀντίφρασιν Εὐσεβίᾳ κακῶς ἀσέβειαν, ἀφ' ἧς ἐξαγάγησα, ὅπ δὴ Χαιρήμονα, τὸν ἀφ' τῆ ἁγιδ' μου Ἀμμωνίᾳ τῷ ὄντος ὁπισκόπῳ, ὅλῃ τέβασι μείζοσι ἐγκλήμασι καθαιρεθέντα, καὶ ὡς ἀναγνώστην ἐδέξαλο ὑ ἀφ' ἧκον. οὐκ οἶδ' ὅπως ἐχειροτόνησε τ καὶ χῦ τῆς ἐξωθεν νόμῃς δοθεῖσαν δίκην δίκαιον ὄντα, τοῦτον εἰς τὸν τῶν ἱερῶν μυστηρίων ὑπηρεσίαν ἀδεῶς χωρῆσαι προσκευάσας. ἀφ' τοῦτο ἁδὲ μέμφεσθαι, καίτοι βουλόμενος, δίκαιον ἀήθειν. εἰ γὰρ καὶ, ὡς ἔφης, ἔκαστον τῶν ἐγκλημάτων ἦτο μέγιστον ἦν, ὡς μὴ μόνον καθαιρέσεως ἄξιον εἶναι τὸν φράσαντα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀφ' ξίφης ὑποπεῖναι τιμωρίαν. ἀλλ' οὐδὲν ἄῤῥητον ὧν ἄμεινον ἂν ἦν. ῥηθῆναι γὰρ ἐφέλει, ὅσα ἀξιάκουστα, καὶ εἰς δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην τοὺς ἀκροωμένους ἀλείφει.

Petro Lectori. 177.

Et ſi medicinæ officina communis eſt, vir optime, communiáque omnibus adiumenta propoſita ſunt: nō tamen propterea curatio ipſa communis eſt: quandoquidē pro vtentium voluntate atque animi inſtituto efficitur. Etenim qui auxilium adhibuit, ac vulneri impoſuit, ex medicamento fructum capit. Qui autem id facere neglexit, maiorem grauioremque morbum reddit, ac miſerrimo fine vitam claudit. Quocirca ne ad curationē animis diſcruciemur: verùm amarulentas huiuſmodi medicinæ artes feramus. Iucundiſſimum enim fructum poſtea res hæc paritura eſt. Neceſſe quippe eſt peccata ea, quæ per ſocordiam contracta ſunt, laborum ope delere atque extinguere: eladéſque acceptas periculis multis ſarcire.

Thomæ monacho. 178.

Sanctitatem quidem tuam, improborū odij ſacroſanctū delubrū, ea, quæ obliuione, atque alto ſilentio digna ſunt, ſilentio mandare oportebat. Quoniam autem Euſebij (ſic enim per antiphraſim appellatur) impietatem graue in modum exaggeraſti, quòd Chæremonem, à claro viro ac verè Epiſcopo Ammonio obſequatur maxima crimina de gradu deiectum, & vt Lectorē exceperit, & neſcio qua cauſa ductus Diaconum creauerit: id ſcilicet molitus, vt qui etiam iuxta externarum legum decreta, ſupplicio dignus erat, ad ſacroſanctorum myſteriorum miniſterium intrepidè ſe conferret: ob eam cauſam, ne cupiens quidem, cōquerendum eſſe duxi. Quamuis enim, vt abs te dictū eſt, quoduis horum criminum vſqueadeò graue atque atrox ſit, vt qui hoc admiſerit, non modò exauthorari, ſed etiā capite mulctari mereatur: tamen id tacitū tenere præſtitiſſet. Nam ea demum dici debent, quæ auditu digna ſunt, atque ad iuſtitiæ & caſtitatis ſtudium auditores acuunt, ac tanquam inungunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pœmenio Presbytero. 179.

Ad modeſtiæ ſummiſſionisque animi faſtigium hac demum ratione conſcendemus (neque enim eum ego deſcenſum ſed aſcenſum eſſe ſtatuerim) ſi peſtiferũ & exitialem ſuperbiæ faſtum, atque ad orcum detrahentem arrogantiæ tumorem extinguamus, & in omnibus rebus modeſtiam colamus; nec quicquam, tanquam nullum hinc detrimentum acceptũri, contemnamus. Etenim ea, quæ fiunt, anima ſequi conſueuit: atque naturæ vi ad ea, quæ ſtudio habet, ſeſe informat & effingit. Quamobrem ſit nobis & grauis habitus, & mitis obtutus, & demiſſum ſupercilium, & minimè ſuperbus inceſſus, & neceſſarius veſtitus, & humilis cathedra, & frugalis ac plebeius victus, & ſtragulum nihilo præſtantius quàm neceſſe ſit, & ſupellex ad tenuitatem ac vilitatẽ comparata, & domus Chriſtianis digna, itémque & ſermo, & vox, & congreſſus cum aliis ad modeſtiam potiùs quàm ad tumorem & arrogantiam ſpectet. Sic enim in omnibus rebus modeſtiam colentes ad cæleſtem arcem aſcendemus.

Ποιμενίῳ πρεσβυτέρῳ. ροθ.

Εἰς τὸν τῆς ταπεινοφροσύνης κορυφὸν ἀναβησόμεθα. ὁ γὰρ ἂν καταβαίνειν, ἀλλ' ἀναβαίνειν ταύτην ἔγωγε οἶμαι, εἰ τὸν ὀλέθριον τῆς ὑπερηφανίας ὄγκον, καὶ τὸν εἰς ἅδου καταβιβάζοντα τῆς ἀλαζονείας φλεγμονὴν σβέσομεν, καὶ ὅλῳ πάντων ἀσκῶμεν τὸ μέτριον, καὶ μηδὲν παρίδωμεν, ὡς ἂν τοῦτο βλαβησόμενον. τοῖς γὰρ πραπομβίοις ἀκολουθεῖν εἴωθεν ἡ ψυχὴ, καὶ τοῖς ἀπὸ ὀφρύος τυπώσεταί τε καὶ χηματίζεσθαι πέφυκεν. ὑκοῦν ἔστω ἡμῖν καὶ σχῆμα σεμνὸν, καὶ βλέμμα ἥμερον, καὶ ὀφρὺς κατηφαλμένη, καὶ βάδισμα μὴ σεσοβημένον, καὶ ἱμάτιον ῥεωδές, καὶ καθέδρα ταπεινὴ, καὶ τροφὴ λιτὴ, καὶ τράπεζα μὴ τῆς χρείας κρείττων, καὶ ὑποπλα τοῖς εὐτελείαν ἱκανημένα, καὶ οἶκος τρέπτων χρησιμοῖς, καὶ μέλος καὶ λόγος καὶ φωνὴ, καὶ ἡ τοῖς τῆς πέλας ἔντευξις τοῖς μετριόπλα μᾶλλον, ἢ τοῖς φλεγμονὴν βλεπέτω. ὅτω γὰρ ὅλῳ πάντων ἀσκουῦτες τὸ μέτριον εἰς τὸν ὑγιέστερον κορυφὸν ἀναβησόμεθα.

Alypio. 180.

Quoniam à me petiiſti quam ob cauſam Sara, quæ ætate admodum proceſſerat, ac præſente Abrahamo pepererat, dixit, Quis nunciabit Abraham, quòd Sara lactet filium? dicendum enim fuiſſe, *quòd pepererit*: hoc reſpondeo, iſtud, Quis nunciabit Abraham, perinde eſſe ac ſi diceret, O Abraham, quis in Perſidem nunciabit quòd Sara ſterilis & anus lactet? Nõ enim habetur, Quis nunciabit ipſi Abraham: ſed, Abraham. Quòd ſi non nimis contritum ac violentum hoc eſſe exiſtimet, fortaſſe ad aliquem, qui eodem, quo Abraham, nomine appellaretur, hæc verba habita ſunt. Ac propterea ne articulum quidem adiunxit. An autem eo quoque tempore abeſſet Patriarcha, dicere minimè habeo. Illud autem potiùs dixerim, quòd

Ἀλυπίῳ. ρπ.

Ἐπειδὴ ἔφης δι' ἣν αἰτίαν ἡ Σάῤῥα γέρων γεγενημένη, καὶ παρόντος Ἀβραὰμ τεκοῦσα, ἔφη, τίς ἀγγελεῖ Ἀβραὰμ, ὅτι Σάῤῥα θηλάζει παιδίον; ἐχρῆν γὰρ εἰπεῖν, ὅτι τετοκεφημὶ ὅτι τὸ μὴ τίς ἀναγγελεῖ Ἀβραὰμ τοιοῦτόν ἐστιν, ὦ Ἀβραὰμ τίς ἀναγγελεῖ εἰς τὴν Περσίδα, ὅτι Σάῤῥα ἡ στεῖρα καὶ γραῦς θηλάζει. ὁ γὰρ κεῖται, τίς ἀναγγελεῖ τῷ Ἀβραὰμ, ἀλλὰ Ἀβραάμ. εἰ δὲ βιαίου τις ἡγεῖται. ἴσως ὁμωνύμῳ τινὶ τοῦ Ἀβραὰμ. διὸ καὶ τὸ ἄρθρον προσέθηκεν. εἰ δὲ καὶ ποτε ἀπὼν ἦν ὁ παρίαρχης, οὐκ ἔχω λέγειν. ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον εἴποιμι. ὅτι εἰ καὶ αὐτὸν νομίζουσι τινὲς εἰρῆσθαι, καὶ καὶ παρόλων λέγεται, ὡς καὶ τὸ, τίς ἀναγγελεῖ τῷ κυρίῳ μου, αὐτὸς κύριος, αὐτὸς εἰσακούσῃ. τὸ γὰρ φάναι τις ἐμέμφετο τὰ τελείᾳ, τὴν τὸ ἀτελὲς γαλακτοτροφίαν πλέον τοῦ πιθανοῦ τὸ τεκεῖν ἔχειν. καὶ τοῦτ' ἔστιν ἀληθὲς. ἄλλως δὲ τοῦτο δ' οὐκ εἶπε τέτοκεν, ἵνα μὴ ὑποβολιμαῖον εἶναι νομισθῇ, ἀλλὰ θηλάζει. αἱ γὰρ τοῦ γάλακτος πηγαὶ τὸν τόκον ἐγγυῶνται. τοῦ γὰρ γνησίου τόκου ἡ τοῦ γάλακτος ὑπερροὴ ἀποδείξεις ἐναργεστάτη.

Eutonio Diacono. 181.

Eos qui acceptas contumelias philoſophico ac patienti animo ferre minimè volunt, hæc duo ad patientiã hortari debent, alterum, quòd eos, qui contumeliam inferunt, nihil æquè diſcruciat, vt eorum, qui contumelia afficiuntur, patientia: alterum, quòd nulla ratione ipſos equè vlciſci queamus, quàm virtutem colendo. Quòd ſi mihi minus fidei habendum putas: quidnam de hac re veterum quidam pronunciarit, audi. Rogatus enim à quodam, qua ratione hoſtem vlciſceretur, reſpondit, Si ipſe probum atque honeſtum virũ te præbueris. Cùm igitur, qui virtutem & patiẽtiam colit, mortiferas hoſtibus plagas infligat, quin nos hæc arma & præſidia plurimi æſtimamus. Quòd ſi quis etiam iis, qui liuore feriuntur, veniã tribuat, ac pro ipſis, vt ex huiuſmodi furore emergant, vota faciat, atque ita ſit comparatus, vt nõ modò à vindictæ ſtudio abhorreat, ſed eorum etiam, quos hoc vitium ſubegit, miſeria commoueatur, hic demum verè eſt, qui ſyncerè philoſophari nouit.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ρπα.

Τὸς φιλοσοφεῖν ὀφὶ τὸ ὑβρίζεσθαι μὴ βλωμένους, δύο ταῦτα προτρέψαι εὐφελεῖ εἰς τὸ φιλοσοφεῖν. τὸ τε μηδὲν ἧττον λυπεῖν τὸς ὑβριστὰς, ὡς τὸ τῶν ὑβριζομένων ἀνεξικακίαν. τὸ τε ἧττον ἀμυνόμενοι αὐτὸς μὴ διδάσκειν, ὡς ἀρετῶν ἀσκοῦντας. εἰ δὲ ἐμοὶ ἀπιστεῖς, ἄκουσον τί τῶν παλαιῶν τις περὶ τούτου ἀπεφήνατο. ἐρωτηθεὶς γὰρ πῶς ἂν ἀμυναίμεθα τὸν ἐχθρὸν, ἔφη. αὐτὸς καλὸς καγαθὸς γενόμενος. εἰ πίνυν ὁ ἀρετῶν καὶ ἀνεξικακίαν ἀσκῶν, χειρίας τὰς ἐχθροῖς δίδωσι πληγὰς, δι' ἣν αἰτίαν μὴ ταῦτα τὰ ἀμυντήρια περὶ πολλοῦ ποιώμεθα. εἰ δέ τις καὶ συγγνώμην τοῖς ὑπὸ φθόνου βαλλομένοις νέμοι, καὶ εὔξοιτο αὐτὸς ἀνεγκλητεῖν ἐκ τῆς τοιαύτης μανίας, καὶ μὴ μόνον ἀμύνασθαι μὴ ἐθέλοι, ἀλλὰ καὶ συμπάσχοι τοῖς ὑπὸ τῆς κακίας χλωφεῖσιν, ὅτος τῷ ὄντι ἐστὶν ὁ εἰλικρινὴς φιλοσοφῆσαι ἐπιστάμενος.

Lampetio Epiſcopo. 182.

Quonam pacto virtus in infirmitate perficeretur, paucis exponam. Quandoquidem enim Apoſtoli cùm flagris cæderentur, eos, à quibus cædebantur, ſuperabant, &, cùm vexarẽtur & exagitarentur,

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. ρπβ.

Πῶς ἡ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ ἐτελεῖτο σωτήμως φράσω. ἐπειδὴ γὰρ μαστιζόμενοι οἱ ἀπόστολοι τῶν μαστιζόντων περιεγίνοντο, καὶ ἐλαυνόμενοι τῶν διωκόντων ἐκράτουν, καὶ ὑπο-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vexatores suos vincebãt, & cùm mortem oppeterent, vita præditos in fugam vertebant, ob eam causam Dominus his verbis vsus est. Noua enim erat hæc vincendi ratio, vt per cõtraria victoriam adipiscerentur, nec vnquam succumberent, verùm, perinde ac si certaminis exitus in ipsorum arbitrio ac potestate situs esset, ita ad certamina progrederentur. Atque, vt hoc clariùs perspicias, animaduerte quemadmodum nefarij illi ac pestiferi Iudæi eos tanquam irretitos tenerent, & tamen summa consilij inopia premerentur, ac dicerent, Quid faciemus his hominibus? Nam hoc demum erat, quod admirationem afferebat, atque ab hominum sensibus alienum erat, omnémque stupore excedebat, quòd cùm eos tenerent, ac vinculis coërcerent, verberibúsque afficerent, tamen in summa animi anxietate versabantur, cásque, quæ victis conueniebant, voces emittebant, per eas videlicet res victi ac subacti, quarum ope victoriam sibi opinionis errore fingebant. Nam quæ ad eorum dedecus & infamiam moliebantur, hæc ad eorum gloriam redundare conspiciebant. Verè itaque Dei virtus in Apostolorum infirmitate vberiùs elucebat. Non enim negotia subeuntes, atque aciẽ cõtrà instruentes, nec arma fabricantes, ac militares copias contrahentes, verùm animum duntaxat ad perferendos dolores præparantes, hac ratione trophæa vbique statuebant.

Paulo. 183.

Videris, vt nonnulli aiunt, alienis laboribus teipsum ornare, atque aliorum sudoribus frui. Cęterùm illi quidem hoc nomine te accusant: ego verò nonnihil laudo. Multò enim satius est, etiam aliorum scripta in ore habere, quàm cessare desidiáque torpere, ac nugari.

Eulogio. 184.

Diuinus Paulus omissa persæpe enunciatione percunctationem adhibet, quòd hac ratione suauiorem ac magis efficacem

γήσκοντες τὸς ζῶντας ἐτεπόησε. Διὰ τοῦτο τοῦτ' ἔφη. χαμὸς γὰρ ἰῶ τῆς πίστεως ὁ τρόπος, τὸ Διὰ τῆς ἐναντίων κεκρατηκέναι, καὶ ἡττᾶσθαι μὴ μηδαμῶποτε. ὡς δ' αὐτὸς ὕλας κυείας τὰ τέλεια, ὥπως ὅτι τὰς ἀγῶνας ἁρμηκέναι τύτες, καὶ ἵνα τοῦτο μάθης σαφέστερον, θέα τὰς ἀλιτηρίας Ἰουδαίας, ὥσπερ ἐν δικτύοις αὐτὰς ἔχοντας, καὶ διαπορουμένους, καὶ φερίζοντας, τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις. τὸ γὰρ δὴ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, καὶ πᾶσαν ἔκπληξιν ὑποφαῖνον, τοῦτο ἦν, ὅτι ἔχοντες αὐτοὺς, καὶ δεσμοῦντες, καὶ τύπτοντες ἐν ἀμηχανίᾳ ἦσαν, καὶ ἡττημένων ἀφίεσαν φωνάς, διὰ τούτων ἡττώμενοι, δι' ὧν ἐδόκουν κρατεῖν. ἅτε γὰρ εἰς ἀδοξίαν αὐτῶν ἐμηχανῶντο, ταῦτα ὑπὲρ εὐκλείας αὐτῶν ἐθεσπίζοντο γνώμενα. ὄντως οὖν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀποστόλων πλέον διέλαμπεν. ὃ γὰρ φράγματα ὑποτιθέντες, καὶ ἀντιστρατευόμενοι, οὐδ' ὅπλα χαλκεύοντες, καὶ στρατιώτας συλλέγοντες, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ μόνον κατασκευάζοντες εἰς τὸ κακῶς παθεῖν μόνον, ὅπως τὰ τρόπαια πανταχοῦ ἤγειρον.

Παύλῳ. ρπγ.

Εοικας, ὡς φασί τινες, ἀλλοτρίοις ἀναλίσκεσθαι πόνοις, τοὺς ἑτέρων ἱδρῶτας καρπούμενος, πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰτιῶνται, ἐγὼ δὲ ἡρέμα ἀποδέχομαι. τὸ γὰρ ἀργεῖν, καὶ ῥᾳθυμεῖν, καὶ φλυαρεῖν, πολλῷ ἄμεινον τὸ κἂν τὰ τῶν ἄλλων συγγράμματα ὅπη τύχοι ἔχειν.

Εὐλογίῳ. ρπδ.

Ὁ θειότατος Παῦλος τὸ ἀποφαίνεσθαι πολλάκις παρεὶς, κατ' ἐρώτησιν παράγει, τῷ ἀποδείξει ἡμερωτέραν

τέραν καὶ θρασυτέραν ταύτην γίνεσθαι οἰόμενος. ἐφασκε γὰρ τοῖς ἐν πειρασμοῖς οὖσι καὶ δυχεραίνουσι. τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; ἵνα ἐμφατικωτέραν τῇ ἐρωτήσει τὴν ἀπόδειξιν ἀποφαίνει. ὅπου καὶ ἀλλαχοῦ, πρέπον ὄντι γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ θεῷ προσεύχεσθαι; τῇ ἐρωτήσει τὴν ἀτοπίαν σαφεστέραν δεῖξαι πειρώμενος. τοῖς μὲν γὰρ ἀποφαίνεσι πολλοὶ καὶ ἀντιλέγειν τολμῶσι. τὰ δὲ κατ' ἐπερώτησιν προσαγόμενα, καὶ πείθει καὶ ὑποτιμίζει, καὶ θρασύτητος δόξαν τῷ λέγοντι περιτίθησι.

demonstrationem se redditurum arbitretur. Aiebat enim ad eos, qui in tentationibus versabantur, cásque molesto animo ferebant, Quis enim filius, quem non corripit pater? vt per interrogationem plus ponderis ac significationis demonstrationi afferret. Atque item alio loco, Decet mulierem detecto capite Deum orare? hac scilicet interrogatione id agens, vt clariorem & apertiorem huiusmodi absurditatẽ redderet. Siquidẽ enunciationes permulti quoque oppugnare ac refutare aggrediuntur: quæ autem per interrogationem proferuntur, & mouent, & silentium aduersariis indicunt: ac præterea lenitatis & facilitatis opinionem dicenti conciliant.

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ. ρπε.

Ἐγὼ τὰ ὑπιτηδεύματα ὧν οὐκ ἔστι τὸ τέλος βιωφελὲς, οὐδὲ τέχνας εἶναι ὀρίζομαι, ἀλλὰ ματαιοτεχνίας ἢ κακοτεχνίας. τεχνικὸν γὰρ ὄντι τὸ περὶ τὸ χρήσιμον καὶ κοινωφελὲς βλέπειν.

Theodosio Scholastico. 185.

Ego studia ea, quorum finis vitæ humanæ nihil commodi affert, ne artes quidem esse statuo, verùm ματαιοτεχνίας καὶ κακοτεχνίας, hoc est inanes & improbas artes. Artificiosum enim hoc demum est, id sibi propositum habere, quod hominum vitæ commodum atque vtile.

Θέωνι ὑπισκόπῳ. ρπς.

Ὁ ἀπόστολος, ὦ σοφώτατε, τοὺς μὲν τὰ ὀπίγεια φρονοῦντας αἰτιᾶται μέμφεται ἔφη, ἡμῶν δὲ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, τοὺς μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας τοῖς μεγάλα καὶ νοητὰ κατορθώσασιν. οἱ μὲν γὰρ εὐτελεῖς εἰσὶ καὶ ταπεινοὶ· οἱ δὲ μεγαλοψυχεῖς καὶ εὐγενομένεις. τοὺς δὲ κατὰ τῶν ἀδελφῶν φρονοῦντας καταγέλων ἔλεγε, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. οὐ τὰ ὑπερκόσμια αὐτοὺς φαντάζεσθαι κωλύων, ἀλλὰ τὴν ὑπερφυΐαν καὶ τὴν μεγαλαυχίαν ἐκκόπτων. Ἄλλο γὰρ μεγαλοφροσύνη, τυτέστι, μεγαλοψυχία, καὶ ἄλλο ὑπερηφανία, τυτέστιν, ἀλαζονεία. καὶ μὲν γὰρ πάντα δεύτερα ἡγεῖται τὰ συμβαίνοντα τῇ οἰκείᾳ ἀνδρείᾳ· ὁ δὲ πάντας ἀνθρώπους δευτέρους τῆς οἰ-

Theoni. 186.

Apostolus, vir sapientissime, cùm eos, qui terrena sapiunt, obiurgasset, his verbis vsus est, Nostra autem conuersatio in cælis est: iis videlicet, qui praua & improba faciunt, eos qui ingentia & præclara opera edunt, opponens. Illi enim viles & abiecti sunt: hi autẽ animi magnitudine præditi, atque insignis cuiusdam proceritatis. Rursum, vt eos qui aduersus fratres insolenter se efferunt, reprimeret, adhunc modum loquebatur. Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Non quòd eos res supra mundum positas animo agitare prohiberet: sed vt superbiã ac iactantiã excinderet. Aliud enim μεγαλοφροσύνη, hoc est animi magnitudo, aliud superbia, hoc est, arrogãtia designat. Siquidẽ illa omnia, quæ accidunt, infra suam fortitudinẽ posita esse ducit: hæc autem omnes homines

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtilitate ſua inferiores eſſe cenſet. Illa res mundo ſublimiores ante oculos ſibi proponit: hæc terrenas ſomniat. Illa diuinam & præclarã gloriam expetit: hæc intereuntis cupiditate flagrat.

Eidem. 187.

Φρόνημα & φρόνησις haud candẽ ſignificationem habẽt. Illud enim elationem, hæc prudentiam ſignificat. Illud ſuperbiam, hæc temperantiã. Illud aduerſus alios impetum facere: hæc nihil eorum, quæ decent, prætermittere. Illud denique eos, qui virtutum ornamentis præditi ſunt, ornatu ſpoliat: hæc autem inferiores etiam exornat. Ac propterea illud odio, hæc laudi atque admirationi eſt. Illud omnium voce laceratur: hęc prædicatione effertur. Quæ cũ ita ſint, vt φρόνησις, hoc eſt prudentiam excolas, φρόνημα autem, id eſt elationẽ atque impetum aduerſus proximos radicitus euellas, enitere.

Eidem. 188.

Equidem ipſe humilitatem ab animo magno & excelſo, ſuperbiam autem à vili & abiecto proficiſci exiſtimo. Atque hoc confirmant, Deo charus Abrahã, & Phariſæus. Etenim ille diuino colloquio fruẽs, terram ſeſe ac cinerem appellabat: hic autem, etiam à nemine commotus efferebatur, animúmque arrogantem gerebat, ac ſeipſum vniuerſo orbi anteferre conabatur.

Zoſimo Presbytero. 189.

Eum, qui docere aggreditur, facere oportet, atque ita loqui. Qui autem non facit, eum ne verba quidem facere cõuenit. Prior enim inter ſummos collocabitur: poſterior autem non modò pœnas illic dabit, ſed etiam ridiculum hic ſeſe prębebit. Cauillorũ enim ac ſannarum materia auditoribus erit. Quamobrem aut facientẽ

κείας εὐτελείας. ἡ μὲν τὰ ὑψηλίσματα φαντάζεται. ἡ δὲ τὰ ὀπίγεια ὀνειροπολεῖ. ἡ μὲν τὸ θεῖον καὶ ἀοίδιμον κλέος πόθει. ἡ δὲ τὴν σωτυμβίης δόξης ἐρᾷ.

Τῷ αὐτῷ. ρπζ.

Οὐ ταυτὸν φρόνημα καὶ φρόνησις. τὸ μὲν γὰρ ἔπαρμα δηλοῖ. ἡ δὲ, σύνεσιν· τὸ μὲν, ὑπερηφανίαν. ἡ δὲ, σωφροσύνην. τὸ μὲν, τὸ κατὰ τῶν πέλας ὀπιφύεσθαι. ἡ δὲ, τὸ μηδὲν τῶν πρεπόντων παροραν. καὶ τὸ μὲν, τοὺς ὑπὸ ἀρετῆς κεκοσμημένους ἀποκοσμεῖ. ἡ δὲ, καὶ τοὺς ἥττονας κοσμεῖ. διὸ καὶ τὸ μὲν μισεῖται. ἡ δὲ, θαυμάζεται. τὸ μὲν, ἀποκηρύττεται. ἡ δὲ, ἀνακηρύττεται. τῷ φρόνησιν τοίνυν, τιτθίου τὸ κατὰ τῶν πλησίον ὀπιφύεσθαι, αὐτόρεμον ἀναπαῦσαι πειρᾶ.

Τῷ αὐτῷ. ρπη.

Ἐγὼ μὲν ἀπὸ μεγαλοφυοῦς καὶ ἐρασμίας ψυχῆς πάλαι ἤκουσμαι τῷ ταπεινοφροσύνῃ, ἀπὸ δὲ εὐτελοῦς καὶ φαυλοτάτης τῷ ὑπερηφανίαν. καὶ τοῦτ' ἐγνωσται, ὅτε θεοφιλὴς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ φαρισαῖος. ὁ μὲν γὰρ θείας ὁπλαῶν ὁμιλίας, γλῶ καὶ σποδὸν ἑαυτὸν καλεῖ. ὁ δὲ μηδενὸς προσκινουμένος, ἐπήρετο, καὶ μέγα ἐφρόνει, καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἑαυτὸν προθεῖναι ἐπεχείρει.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ρπθ.

Τὸν μὲν διδάσκειν ὑπιγειρούμενον, πρᾶξαι χρὴ, καὶ ὅπω φράζειν. τὸν δὲ μὴ πράττοντα, οὐδὲ φράζειν δίκαιον. ὁ μὲν γὰρ πρότερος εἰς τοὺς κορυφαιοτάτους τεταξεται. ὁ δὲ δεύτερος οὐ μόνον δίκας ὀκεισεται δώσῃ, ἀλλὰ καὶ γέλωτα ὀφλήσῃ. κωμῳδίας γὰρ ὑποθέσεις τοῖς ἀκροαταῖς γενήσεται. χρὴ τοιγαροῦν

ποιγαροῦν ἢ πράττοντα λέγειν, ἢ μὴ πράττοντα ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ τῷ γλώττῃ ταῖς τ' εὐγνωμοσύνης ἡνίαις ἄγχειν, ταῖς καὶ μεταγνώσεσιν ὠδινώσαις.

Ζηνωνι πρεσβυτέρῳ. ρθ.

Τὸ μετὰ φρονήσεως ἠρεμαῖόν τε καὶ γαλήνιον τῆ πρότητι, βεβηκυίας καὶ σταθερᾶς γνώμης, μέγιστόν ὅτι, παρ' ἐμοὶ κριτῇ, τεκμήριον.

Παύλῳ. ρθα.

Οἱ πάλαι ὁμοῦ ζηναῖα μιγνύντες, καὶ παραπαίειν τὸ θ' λόγῳ ποιοῦντες, ὑμοι δοκοῦσιν ὑγιαίνειν τὸν νοῦν. εἰ γὰρ θεὸς, οὐ γένεσις, εἰ δὲ γένεσις, οὐ φημι τὸ ἐναντίον. τραπείη γὰρ τὸ βλάσφημον εἰς τὰς τῶν τοῦτο σκευαζόντων λέγεσθαι κορυφάς. εἰ δὲ οὐδεὶς τοῦτο φαίη, ἀναμφισβήτητός ἐστι τῆς ἐκκλησίας ὁ τέραρος. ἥκει μὲν οὖν αὐτῇ ἡ νίκη, ὡς οἶμαι, εἰ καὶ μόνῃ ἐτύγχανε. νυνὶ δὲ καὶ ἄλλαις πολλαῖς ἐπερειδόμεθα. εἰ γένεσις, οὐ νόμος. εἰ δὲ νόμος, οὐ γένεσις. εἰ γένεσις, οὐ παραίνεσις. εἰ δὲ παραίνεσις, οὐ γένεσις. εἰ γένεσις, οὐ κρίσις. εἰ δὲ κρίσις, οὐ γένεσις. εἰ γένεσις, οὐκ εὐχή. εἰ δὲ εὐχή, οὐ γένεσις. εἰ γένεσις, οὐ μελέτη. εἰ δὲ μελέτη, οὐ γένεσις. εἰ γένεσις, οὐ φιλοσοφία. εἰ δὲ φιλοσοφία, οὐ γένεσις. εἰ γένεσις, οὐκ ἰατρική. εἰ δὲ ἰατρική, οὐ γένεσις, εἰ γένεσις, οὐ γεωργία. εἰ δὲ γεωργία, οὐ γένεσις. καὶ πολλὰ ἔχων εἰπεῖν, νυνὶ παραλείψω. αὖθις δὲ συλλογίσομαι. εἰ μὲν οὖν ἑνὸς ἓν τῶ πράγματος πρὸς ἓν ὁ ἀγὼν, ἴσως ἀμφισβητήσιμος ἂν εἶν ὁ τέραρος. εἰ δ' ἑνὸς πρὸς πολλὰ καὶ ποικίλα ἡ μάχη, ἀναμφισβήτητος, ὡς οἶμαι, κἂν γὰρ ἐν δόξῃ νενικηκέναι ὑπὸ τῶν ἄλλων ἡττηθήσεται. δόξῃ δὲ εἶπον, ἐπειδὴ οὐ πᾶσαν τὸ κρίνειν τὰ πράγματα εἰλικρινῶς πρόσεστιν, ἢ διὰ βραχυτῆτα γνώμης, ἢ διὰ ῥαθυμίαν, ἢ διὰ σκαιό-

loqui oportet, aut non facientem ſilere, ac linguam probitatis rectíque iudicij habenis, quæ reſipiſcentiam parturiunt, coërcere.

Zenoni Presbytero. 190.

Morum cum prudentia coniuncta placiditas & tranquillitas, grauis atque conſtantis animi maximum, meo quidem iudicio, argumentum eſt.

Paulo. 191.

Qui res omnes permiſcent, ac legumina, vt dici ſolet, mixturam faciunt, ſanæ mentis mihi minimè videntur. Nã ſi Deus eſt, fatum non eſt. Si autem fatum, nõ dicam quod cum eo pugnat, vertatur enim in eorum capita, qui vt hoc dicatur, procurant, hæc blaſphemia. Quòd ſi nemo eſt qui hoc dicere auſit, ſine controuerſia penes Eccleſiam eſt victoria. Ac ſufficiebat quidem, vt opinor, hæc palma, etiamſi ſola eſſet. Nunc autem aliis quoque permultis innitimur. Si fatum eſt, lex non eſt. Si autem lex, fatum non eſt. Si fatum eſt admonitio non eſt. Si autem admonitio, fatum non eſt. Si fatum eſt, iudicium non eſt. Si autem iudicium, fatum non eſt. Si fatum eſt, non eſt precatio. Si autem precatio, fatum non eſt. Si fatum eſt, meditationes non ſunt. Si autem meditationes, fatum non eſt. Si fatum eſt, philoſophia non eſt. Si autem philoſophia, fatum non eſt. Si fatum eſt, medicina non eſt. Si autẽ medicina eſt, fatum non eſt. Si fatum eſt, agricultura non eſt. Si autem agricultura eſt, fatum non eſt. Ac multa item alia cùm dicere habeam, nunc prætermitto, rurſum autem colligam. Si igitur vnius rei cũ vna certamen eſſet, dubia fortaſſe victoria foret. Cùm autem vna res aduerſus multas & varias dimicet, extra controuerſiam, vt opinor, eſt victoria. Quamuis enim vnam viciſſe videatur, ab aliis tamen vincetur. Ideirco autem dixi, *videbitur*, quoniam nõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnes hoc habent, vt syncerè de rebus judicent. Id quod vel ob mentis exiguitatē contingit, vel ob segnitiem, vel ob mōrum improbitatem, vel ob morti vicinam opinionem, qua priùs eorum animi imbuti sunt. Nam alioqui iis, qui mente præditi sunt, ac rerum iudicium opinionibus quibusdam minimè priùs occupatum habēt, perspicua est veritas.

Eidem. 192.

Luxus, vir optime, non modò peramabilem, atque imperio & opibus anteponendam sanitatem propellit (hac enim absente nullius momenti illa sunt) sed etiam varios & incurabiles morbos gignit. Quare si tibi sanitas curæ est, frugalitas quoque curæ sit. Siquidem bonæ valetudinis matrem esse inediam, medici non immeritò esse definiunt. Ego verò quoniam mihi tecum, qui satietati quoque ipsi per saturitatem & ingluuiem cōtumeliam infers, sermo est, hoc tibi nuncio, frugalitatem tibi sanitatis, hoc est rei comprimis charę, & expetendæ matrem fore.

Lampetio Episcopo. 193.

Si fieri possit, vt Zosimus, & Maro, & Eustathius, qui in tot támque grauibus flagitiis deprehensi sunt, meliore mente recepta cò, vnde exciderunt, redeant, hoc quidem melius fuerit. Sin minus, eos, tanquam incurabilia membra, ad vitales partes grassantia, excinde.

Tauro Hyparcho. 194.

Vitium quidem, hoc est res infausta & dedecoris plena, dominatur, cùm tyrannis rerum potitur. Virtus autem palmam obtinet, cùm regnum res exornat & moderatur. Tyrannis enim ad suam, regnum autem ad subditorum vtilitatem omnia refert.

Hermino Comiti. 195.

Quoniam magnificentia tua per literas

τηλα ζόπτων, ἢ ὀλιγὰ τοῖς πολλοῖς, θανάτου γέγονα. ἐπεὶ τοῖς γε οἰκείοις ἔχουσι, καὶ ἀποβλητὸν κεκτημένοις τὴν φρενῶν τὸ κριτήριον, σαφὲς ὅτι τὸ ἀληθές.

Τῷ αὐτῷ. ρβϛ.

Ἡ πενία, ὦ βέλτιστε, ἢ μόνον ἐξορατίζει τὸν πολυήρατον, καὶ ἀρχῆς καὶ πλούτου ἀποτιμοτέραν, ὑγείαν ταύτης γὰρ ἀπούσης, σκεῦνα δ' ἂν, ἀλλὰ καὶ ποικίλα καὶ ἀνήκεστα χαμαιργεῖ νοσήματα. εἰ τοίνυν μέλει σοι τῆς ὑγείας, μελέτω καὶ τῆς αὐταρκείας. τὸν μὲν γὰρ ἔνδειαν μητέρα ὑγείας εἶναι, εἰκότως ἰατρῶν παῖδες ὁρίζονται. ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ πρὸς σέ μοι ὁ λόγος, τὸν καὶ τὸν κόρον τῇ πλησμονῇ ὑποζόνιλα, τὴν αὐτάρκειαν μητέρα σοι γενήσεσθαι, τῆς πολυποθήτου ὑγείας εὐαγγελίζομαι.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. ρθγ.

Εἰ μὲν δυνατὸν σωφρονιστὰς Ζώσιμον, καὶ Μάρωνα, καὶ Εὐσταθίου τοὺς ὧδε τοσούτοις καὶ τηλικούτοις κακοῖς ἁλόντας ἐπανελθεῖν ὅθεν ἐξέπεσον, ἄμεινον. εἰ δὲ μή, ἔκκοπον, ὥσπερ μέλη ἀνίατα σεύδοντα βαδίζειν ὅλοις τοῖς κλέεα.

Ταύρῳ ὑπάρχῳ. ρθδ.

Κακία μὲν ἡ δυσώνυμος, καὶ δυσκλεὴς, κρατεῖ, ὅταν τυραννὶς κατέχῃ· ἀρετὴ δὲ νικᾷ, ὅταν βασιλεία διακοσμῇ τὰ πράγματα. ἡ μὲν γὰρ τυραννὶς πρὸς τὸ οἰκεῖον· ἡ δὲ βασιλεία πρὸς τὸ τῶν ἀρχομένων συμφέρον βλέπει.

Ερμίνῳ κόμητι. ρθε.

Επειδὴ γέγραφέ σε ἡ μεγαλόνοια βυλομένη μαθεῖν δι' ἣν αἰτίαν τὰ βρέφη ἀναμάρτητα ὄντα βαπτίζεται, ἀναγκαῖον οἶμαι καὶ περὶ τούτου σμικρολογοῦντες φασὶν, ὅτι τῷ ὀλιγοψύχῳ τοῦ Ἀδὰμ παραδοθέντα τῇ φύσει ῥύπον, ἀποπλύονται. ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο μὴν γίνεσθαι πιστεύω, ἀμυδρῶν μόνον· οὐδὲν γὰρ ἂν τοσοῦτον ἦν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ μακρῷ τὸν ἡμετέραν ὑπεραίροντα φύσιν δεδόσθαι χαρίσματα. ἀ γὰρ ὄζον ἔλαχεν ἡ φύσις εἰς τὸν τῆς ἁμαρτίας ἀναίρεσιν ἔλαβε μόνον, ἀλλὰ καὶ θείοις ἐκοσμήθη δώροις. καὶ γὰρ ἀ μόνον κολάσεως ἀπηλλαγη, καὶ προνοίας ἀπημφιάσαλο πᾶσαν, ἀλλὰ καὶ ἀνεγεννήθη ἄνωθεν παλιγγενεσίας θείας, καὶ λόγον ὑπεραιρούσης, ὥσπερ οὐκ μηχανῆς τινὸς ἐπινοηθείσης, ἢ ἀπελυτρώθη, καὶ ἠγόρασθη, καὶ εἰς υἱοθεσίαν ἠλέχθη, καὶ ἐδικαιώθη, καὶ ἐγένετο συγκληρονόμος τοῦ μονογενοῦς καὶ σύσσωμος αὐτῷ ὀλῷ τῆς μετοχῆς τοῦ ἱερῶν μυστηρίων κατέστη, καὶ εἰς τὸν σαρκα αὐτῷ τελεῖ, καὶ ὥσπερ τὸ σῶμα τῇ κεφαλῇ, ὅπως αὐτῷ ἥνωται, ἅρ' ὁ θεασάμενος ἐννοήσας Παῦλος ὁ τοῦ τῶ Χριστοῦ νοημάτων ταμίας ποτὲ μὲν ἔλεγε, καὶ αὐτὸν ἔδωκεν ὑπὲρ πάντα, κεφαλὴν τῇ ἐκκλησίας, τουτέστιν ὑπὲρ τὰ ἄλλα πάντα χαρίσματα, τοῦτο αὐτῇ ἐδωρήσατο, τὸ τὸν Χριστὸν κεφαλὴν αὐτῆς εἶναι. ποτὲ δὲ πολλῷ μᾶλλον οἱ τὸν θεοτόκον τῆς χάριτος, ἢ τὴν δωρεᾶς, καὶ τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες, ἐν ζωῇ βασιλεύσειν, οὐκ εἶπε χάριν, ἀλλὰ θεοτόκον χάριτος, διεκνεῖς, ὅτι οὐ φάρμακον ἐλάβομεν ἀντίῤῥοπον τοῦ τραύματος μόνον, ὡς οἴονταί σμικρολόγοι τινὲς, καὶ ἡ θεία μεγαλοδωρεᾶς ἀγαθοποιὸς, ἀλλὰ καὶ εὐμορφίαν καὶ τιμὴν, ἢ δόξαν ἢ ἀξιώματα, πολλῷ τῷ ὑμετέραν ὑπεραίρουσα ἀξίαν. μὴ τοίνυν, ὦ φίλος, νόμιζε ἁμαρτιῶν μόνον ἀναιρετικὸν εἶναι τὸ βάπτισμα, ἀλλὰ ἢ υἱοθεσίας ἢ θείας συγγενείας, ἢ ἄλλων μυρίων τοῦ τε λεγχθέντων, τοῦ τε ῥηθέντος.

ex me quæsiuit, quid sit causæ, cur infantes, cùm peccatis careant, baptizentur, necessariò tibi rescribendū esse putaui. Quidam igitur nimis tenuiter & ieiunè aiunt, eos spurcitiem eam, quæ ob Adami transgressionem ad humanam naturam transfusa est, eluere. Ego verò hoc quidem etiã fieri persuasum habeo: at non solùm (neque enim id tam magnũ esset) verùm alia quoque multa, naturam nostram longè superantia, beneficia nobis concessa esse. Neque enim natura nostra id duntaxat accepit, quod ad peccatum de medio submouendum ac delendum requirebat: verùm etiam diuinis beneficiis aucta & ornata est. Neque enim solũ supplicio exempta est, atque improbitatē omnem exuit: sed etiam supernè regenita est (diuina, & omnem orationis vim ac facultatem excedente regeneratione, tanquam ex machina quadam excogitata) & redempta, & sanctificata, & in adoptionis ius adducta, & iustificata: & Vnigeniti cohæres effecta est, ac per sacrorum mysteriorũ perceptionem concorporea ipsi reddita: & in ipsius carnem censetur: & quemadmodũ corpus capiti, eodē modo ipsa ei copulata est. Quod quidē cùm diuus Paulus, Christi sensuum velut promus condus, animaduertisset, nunc quidē his verbis vtebatur, Et ipsum donauit super omnia caput Ecclesiæ, hoc est, præter alia omnia beneficia hoc eam munere affecit, vt Christus ipsius caput sit: nunc autem ad hunc modum loquebatur, Multò magis abundantiam gratiæ & donationis & iustitiæ accipientes in vita regnabunt. Non dixit, *gratiam*, sed, *abundantiam gratiæ*: hinc videlicet ostendēs, nos non pharmacum duntaxat, quod vulneri par sit, accepisse (quemadmodum ieiuni quidam homines, ac diuinam munificentiam minimè agnoscentes opinantur:) verùm etiam pulchritudinem & honorē, & gloriam & dignitates, meritum nostrũ multis partibus excedentes. Quæ cùm ita sint, ô amice, ne hoc existimes, Baptismum peccata tantummodò delere: verùm & adoptionem, & diuinam cognationem, ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſexcenta alia, tam quæ commemoraui, quàm quæ prætermiſi, bona procreare. Si quidem ille omnium rex captiuam naturã non modò redemit: verum etiam ad ſummum honoris gradum euexit.

Eſaiæ. 196.

Ex incomparabili Dei lenitate ac patiẽtia ſocordiæ materiam arripere minimè oportet: ne alioqui maiora, quàm quibus ignoſci debeat, peccata vtroque nomine perpetrare deprehendamur, hoc eſt, dũ & ſtultè deſidia & inertia laboramus, & diuinam benignitatem ſtultiùs contemnimus.

Theognoſto Presbytero. 197.

Quòd quidem, niſi exitioſus ac ſacrilegus Euſebius clariſſimi viri Timothei ad virtutem impetus excidiſſet, eum toto orbe cognitum ac celebrem redditurus erat, prudentiam tuam minimè ignorare arbitror. Quòd autem ne ſic quidem citra gloriam è vita migrauerit, verùm ob præclariſſimas virtutes ab omnibus prædicetur, hoc à nobis diſce. Quòd ſi quid etiam admiratione dignum dicere opus eſt, haud tantam fortaſſe gloriam nominiſque celebritatem obtinent, qui ad virtutem incitantur, ac coronam adipiſcuntur, quantum ij, qui, cùm prohibeantur, ac ne quidem quid ſit virtus cogitare, nedum exequi permittantur, ſynceros tamen ipſius amatores ſe præbent. Nuda enim & aperta eſt, hæc mentis eorum exploratio eſt.

Hieraci Presbytero. 198.

Singularem quandam animi ſummiſſionem tuam eæ literæ, quas ad me dediſti, arguunt. Quòd ſi inficias ieris, dictum illud, quod, aliquid ex me ſcire cupiens, adiunxiſti, te prodet. Sic enim locutus es, Me quoque omnium hominum poſtremum, ac velut abortiuum doce, quidnam ſit, cur Deus per Eſaiam facturum ſe dixerit, vt ea pœnitentium ſcelera, quæ ad coccini ſimilitudinem accederẽt, lanæ inſtar, λειφθέντων ἀγαθῶν ποιητικόν. ὁ γὰρ τ ἁπάντων βασιλεὺς, ὃ μόνον ἐλυσῴ σατο τὴν αἰχμαλωτευθεῖσαν φύσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἀνωτάτω τιμὴν ἀνήγαγεν.

Ἡσαΐᾳ. ρϟϛ.

Οὐ χρὴ τὴν ἀνυπέρβλητον τ θεᾶ μακροθυμίαν, ὑποθέσιν ῥᾳθυμίας ποιεῖσθαι, ἵνα μὴ μείζονα συγχώμης καθ' ἅμφω ἁμαρτάνοντες ἀλῶμεν, τῷ τε ὠφελόγως ἐῤῥαθυμηκέναι, τῷ τε ὠφελογώτερον τῆς ἀργότητος καταπεφρονηκέναι.

Θεογνώστῳ πρεσβυτέρῳ. ρϟζ.

Ὅτι μὴν εἰ μὴ τὰς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρμὰς τ ἀοιδίμου Τιμοθέου ὁ ἀλιτήριος Εὐσέβιος ἐξέκοπτεν οἰκουμενικὸν ἂν καὶ ἀξιοθέατον ἄνθρωπον ἐπόιησεν, οὐκ ἂν μὴ ἀμφιβάλλειν τὸν σὸν σύνεσιν, ὅτι δὲ ὑδὲ ὅτως ἀκλεᾶς τὸν βίον κατέτρεψεν, ἀλλ' ὑπὸ πάντων ὑπὸ τοῖς καλλίστοις ἀῤῥόμβοις, τοῦτο παρ' ἡμῶν μάνθανε. εἰ δὲ χρὴ τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, πάσχα ὐκ ὅτως εἰσὶν εὐδόκιμοι, οἱ πρὸς ἀρετὴν ἀλειφόμενοι καὶ στεφανῖται γενόμενοι, ὡς οἱ κωλυόμενοι μὲν, καὶ μηδὲ πὶ ὅτιν ἀρετὴ ἐννοῆσαι συγχῤῥώμενοι, μήπι γε πρᾶξαι. ἐμοὶ δὲ γνήσιοι ταύτης ἀναφαινόμενοι. χιονὴ γάρ ὅτιν αὕτη τ ἀθανοίας αὐτῇ ἡ βάσανος.

Ἱερακι πρεσβυτέρῳ. ρϟη.

Ταπεινοφροσύνῃ σου βραβεύσασα κατηγορεῖ σου τὸ γράφειν σοι πρὸς ἐμὲ γράμμα. εἰ δὲ ἀρνήσαιο, ἐλέγξει σε ᾗ αὐτὴ ἡ ῥῆσις, ὡ μαθεῖν τι παρ' ἐμοῦ βληθεὶς, συνέπλεξας. ἔφης γὰρ ὅτι ἕκαστον πάντων ὄντα, καὶ ὥσπερ ἐκβαμα, δίδαξον κἀμὲ, τί ἔνποτε ὁ θεὸς ἀῤῥ Ησαΐᾳ, τὰ ὡς κόκκινον ἁμαρτήματα τ μετανοούντων ὡς ἔριον λευκανεῖν ἔφη. τὰ δὲ ὡς φοινικοῦν ὡς χιόνα.

χιόνα. ἐγὼ δὲ θαυμάσας σου τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ ὅτι τὸ μέγιστον τ Παύλου πλεονέκτημα, ὥσπερ ἄῤῥαβῶνα ἀνεδήσω. καὶκεῖνος γὰρ ἐκβαμα εἶναι ἑαυτὸν ἔλεγε. καὶ τοι τὰ ἐξαμβλωθέντα ἀναμορφῶν, καὶ δεύτερον ὠδίνοντα, τὰς θείας χαρακτῆρας μὴ ἀποσώσαντα, ὅτι τὴν ἐρμήνειαν σωτήριως βαδίζομεν. φημὶ τοίνυν, ὅτι ἐπηγγείλατο, τὰ μὲν ἄκρα μέσως. τὰ δὲ μέσα ἄκρως θεραπεύειν.

quæ autem phœniceum colorem referrẽt, niuis in modum dealbaret. Ego verò humilitatem tuam admiratus, quódque maxima Pauli prærogatiua, non ſecus ac diademate quodam caput tuum cinxiſti (nã & ille abortiuum ſe eſſe aſſerebat, cùm tamen ipſe abortiuos fœtus, qui diuinas notas minimè ſeruauerant, refingeret, ac denuò parturiret) ad quæſtionis explicationem breuiter me conferam. Aio igitur his verbis hoc ipſum velle, ſe extrema quidẽ mediocriter, media autem ſummopere curaturum eſſe.

Πέτρῳ μοναζοντι. ρϟθ.

Οὐ χρὴ, μακάριε, πάντα ὀπτέναι ἀναιχμύτοις ὐ ἀκρατέσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ χαλινὸν αὐτοῖς ἐμβάλλειν τὴν αἰδῶ, ἵνα μὴ δίκην ὑστερον δοίημεν τ ποινᾶς ὑπὲρ ἐπιθυμίας, καὶ ταῦθα δημίων χαλεπώτερον καθαζαμένης, ὐ μαστίζουσης τὴν διάνοιαν, ὐ τὸν τ φύσεως λιμένα, φημὶ δὲ τὸν ὕπνον προσχωννύσης, καὶ πελαγίζειν ἀεὶ ὐ κάμνειν παρασκευαζούσης. διὸ ὐ ὁ σωτὴρ πραγμάτων ἡμᾶς ἀπαλλάττων, ὐ πόνων περιῶν, ὧν ἄνευ τὸ τῆς σωφροσύνης γαῖον διαβῆναι ἡμᾶς βιαλόμενος τὸν πειρασμὸν ὁρᾶν ἀναδιζόντων, ἀμήχανον κέλευσιν ἠπείλησε μᾶλλον μὲν τὴν ῥίζαν ἀναφέλων τ πάθους, ἔπειτα δ' ἵνα μὴ τρωθέντες τῶν ἐκ τῆς θέας βέλει, νόσον δυσίατον ἢ καὶ ἀνίατον ἑαυτοῖς κατασκευάσωμεν. ὐ μόνον γὰρ καθαρώτερον, ἀλλὰ καὶ εὐκολώτερον, ὁ μὴ ὁρᾶν, περιστᾶσι τῆς ἐπιθυμίας.

Petro Monacho. 199.

Impudentibus atque intemperantibus oculis omnia perluſtrare, vir beate, haudquaquam oportet: verùm pudoris frænum ipſis iniicere: ne alioqui poſthac improbæ cupiditatis pœnas pendamus, quæ animũ in hac quoque vita carnificibus quibuſuis acerbiùs lacerat, & cruciat, ac naturę portum, hoc eſt ſomnum, velut aggeſta humo obſtruit, efficitque vt perpetuis fluctibus iactemur, ac laboremus. Eáque etiam de cauſa Saluator, negotiis moleſtiiſque ac ſuperuacaneis laboribus nos liberans, atque abſque iis caſtitatis ſtudiũ percurrere nos cupiens, iis qui curioſis oculis aliquam intueri ſtudent, atrocem pœnam denunciauit: præſertim quidem id agens, vt vitij radicem reprimat, deinde autem ne aſpectus telo ſauciati, grauem, aut etiam lethalem morbum nobiſipſis accerſamus. Non modò enim puriùs atque integriùs, ſed etiam faciliùs, is qui non ſpectat, cupiditatem vincet ac profligabit.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ ἀῤῥ τὰ περὶ Ζωσίμου. σ.

Ἀλλὰ μὲν καὶ αὐτὸς κομιδῇ ὅτι τοῖς ἀτίπτοις γινομένοις, ὐ μᾶλλον θορυβέπομαι τὸν λογισμόν.

Lampetio Epiſcopo ob ea quæ de Zoſimo dicebantur. 200.

Vehementer ipſe quoque, ob ea, quæ flagitioſè ac ſceleratè fiunt, diſcrucior: at non tamen de mente deiicior.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. σι.

Τὸ μὲν μὴ τ αὐτὸν δίκην ἐνταῦθα

Theodoſio Epiſcopo. 201.

Quòd ij, qui eadem ſcelera perpetrarũt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

non eandem hîc pœnam perſoluant, hoc generalis iudicij dogma confirmat. Quòd autem non omnes illic ſeruẽtur, hoc craſſiores ac ſegniores homines experge facit, vt qui omnino pœnas illic daturi ſint, etiãſi ſupplicium in hac vita effugerint. Nam ſi nemo pœnam illic ſubiturus eſt, quid afferri poteſt, cur hîc daturi ſint? Quod autẽ iuſti viri atque omni virtutum genere florentes, multas hîc acerbitates pertulerint, hoc paratas ipſis in altero æuo coronas indicat. Quòd verò nõnulli quoque ex ipſis honore affecti fuerint, hoc ob eos, qui peccato delectantur, factum eſt: ne ſcilicet virtutem calamitatum cauſam eſſe arbitrantes effuſo curſu eam fugiant.

διδόναι τὸς τὰ αὐτὰ δράσαντας ἢ ἡ γενικῆς κρίσεως βέβαιοι λόγον. τὸ δὲ μὴ πάντας ὀκεῖσε τηρηθῆναι, τὸς παχυτέρους καὶ ῥαθυμοτέρους ἀφανίσησιν, ὡς πάντως ὀκεῖσε δώσοντας δίκην, εἰ κἂν τὰ ὀνταῦθα ἀφαφύγοιεν. εἰ γὰρ μηδεὶς ὀκεῖσε κολασθήσεται, δι' ἣν αἰτίαν ὀνταῦθά τινες ἐπιμορήθησαν. τὸ δὲ τὸς δικαίους, καὶ πάσῃ ἀρετῇ κοσμῶντας, πολλὰ ὀνίασθαι ὑπομεμνηκέναι δεινά, τὸς εὐτρεπισθέντας αὐτοῖς ὀκεῖσε στεφάνους μιμνύει. τὸ δὲ καὶ πανὸς ἐξ αὐτῆς ὀνταῦθα τετιμῆσθαι, ἀφ' τὸς φιλαμαρτήμονας γεγένηται, ἵνα μὴ τὴν ἀρετὴν αἰτίαν κακῶν εἶναι νομίζοντες, φύγωσιν αὐτὴν ὀκ πολλῆ τῆ σπουδῆ.

Incerto. 202.

Quandoquidem ſermo actione deſtitutus non vltra aurem graſſatur: qui autẽ ab actione animatus eſt, vt qui acris & efficax ſit, altè penetrat, animúmque attingit, eam ob cauſã, id quod ex me ſcire cupis, Deus Sacerdotibus edixit, vt ad cor Hieruſalem loquerentur. Nam qui ad aures verba faciant, permulti quidem ſunt, at ſacerdotio indigni, qui autem ad cor, pauci omnino, at qui ſacerdotalis dignitatis reduniri merentur.

Ἐπειδὴ ὁ λόγος, ὅταν πράξεως ἔρημος ᾖ, ἁπλούστερόν τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖται. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς πράξεως ἐμψυχωμένος, ἄτεδὴ ὀργὸς ὢν καὶ δραστήριος, ἀφ' βάθους χωρεῖ, καὶ τῆς ψυχῆς ἅπτεται. τοῦτο χάριν παρεκελεύσατο ὁ θεὸς, ὅταν μαθεῖν ἠθέλησας, ἱεροῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ. οἱ μὲν γὰρ εἰς τὰς ἀκοὰς λαλοῦντες, πολλοί μὲν, ἀνάξιοι δὲ ἱερωσύνης. οἱ δὲ εἰς τὴν καρδίαν, ὀλίγοι μὲν, ἄξιοι δὲ τῆς ἀγιστείας ἐπαφθαι ἀξίας.

Eutonio Diacono. 203.

Si leuibus ac ferẽdis & ſanabilibus peccatis admiſſis acerbi aliquid in hac vita perpetiamur, hac ratione peccatorũ maculas abſtergimus. Teterrimis autem ac venia maioribus flagitiis perpetratis, ſi pœnam hîc pendamus, illic quoque profectò adhuc pendemus, ſed mitiorem. Si autem huius vitæ ſupplicia effugerimus, acerbiſſimum atque conſolationis omnis expertem cruciatum illic pendemus. Quòd ſi hæc meam ſententiam eſſe exiſtimas, ea diuinæ Scripturæ confirmabunt. Etenim

Εὐτονίῳ διακόνῳ. σγ.

Εἰ μὲν εἰς τὰ κοῦφα φορητὰ καὶ εὐίατα ἁμαρτήσαντες, πάθοιμεν τὶ ὀνταῦθα χαλεπὸν, ὑπομένομεν τὰ ἁμαρτήματα. εἰ δὲ ἀπήνθρωπα, καὶ συνῳκισμένα μείζονα, εἰ μὲν ὀνταῦθα δοίημεν δίκην, κἀκεῖ δώσομεν, κουφοτέραν δὲ εἰ δὲ τἀνταῦθα διαφύγοιμεν, ἄκρατον καὶ ἀπαραμύθητον ὑφέξοιμεν ὀκεῖσε τὴν τιμωρίαν. εἰ δὲ ὑποφάσῃ ταῦτ' εἶναι ἐμῆ, ἐξευρόντα αἱ θεῖαι γραφαί. ὅτε μὲν γὰρ τὰ εὐίατα ἁμαρτανόντων, ἔφη ὁ ἀπόστολος,

Κεινόμενοι

κεινόμενοι δὲ, ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ συὺ τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὅτε δὲ τὰ ἀνίατα πλημμέλησαν, κἀνταῦθα μὴ δεδωκότων δίκην, κἀκεῖ δὲ δωσόντων, αὐτὸς ὁ κριτὴς ἔφη, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρας, ὡς κἀνταῦθα μὴ δεδωκότων, κἀκεῖ δὲ δωσόντων μὴ, ἡμερωτέραν δὲ. ὅτε δὲ τὴν ἀποφαμύθητον καὶ ἄκρατον ὑπομεμενηκότων τὸν κόλασιν, φησὶν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἢ τῇ πόλει ὀκείνῃ, τῇ τοὺς θείους κήρυκας ἀνελούσῃ ἀπελαύσῃ. τὸς γὰρ ὀνταῦθα δίκην δεδωκότας τοῖς μὴ δεδακόσι παραβαλὼν, τὴν ἡμερωτέραν φήσας αὐτὸς δώσῃ, ἀσυγγνωστον καὶ ἀναλεωτάτην ἀπέφηνε τὴν ὀνταῦθα μὴ δεδωκότων δίκην τὴν τιμωρίαν.

de iis, qui ea peccata admittunt, quibus afferri medicina poteſt, ab Apoſtolo dictũ eſt, Cũ iudicamur autẽ à Domino corripimur, vt nõ cum hoc mundo damnemur. De iis autem, qui inſanabilibus peccatis ſeſe deuinxerunt, atque hîc quidẽ pœnas perpenderunt, illícque rurſum pendent, iudex ipſemet dixit, Tolerabilius erit terræ Sodomorũ & Gomorrhæ, vt qui hîc quoque pœnas dederint, & illic quoque daturi ſint, cæterùm leuiores. De iis denique, qui acerbiſſimum atque ab omni ſolatio remotum cruciatum ſufferunt, hæc verba habuit, Tolerabilius erit terræ Sodomorũ & Gomorrhęorum, quàm ciuitati illi, quę videlicet diuinos præcones ſubmouerat. Nam cùm eos, qui pœnam in hac vita luerunt, cum iis, qui minimè luerunt, cõparauit, ac mitiorem eos daturos eſſe dixit, hinc nimirum eorum, in quos hîc minimè animaduerſum fuerit, acerbiſſimum ac veniæ omnis expertem cruciatum fore pronunciauit.

Ἰσιδώρῳ διακόνῳ. σδ.

Χρὴ τοὺς τὴν ἀνθρωπίνην εὐγένειαν φυλάξαι σπουδημένους, τὴν τῆς φύσεως ὀπισκεπομένους ὀξύρροπον μεταβολὴν, καὶ τῆς χαρᾶς τὴν ἀμετρίαν κολάζειν, ἢ μήτε λύπῃ σφοδρᾷ ἑαυτοὺς ὀκδιδόναι, μήτε χαρᾷ. ἡ μὲν γὰρ εἰ μὴ κεκραθείη λογισμῷ, καὶ χαλινωθείη φρονήσει, εἰς θάνατον παιδεύσει. ἡ δὲ, εἰ μὴ σφοδρεθείη ταῖς ἰδίαις ἢ παρεσδεχομένης μεταβολῆς ὀκβαλλούσῃ, καὶ τῷ πρέποντος ὀκπεσεῖν τὸ διακεκαυσῇ.

Iſidoro Diacono. 204.

Qui humanam nobilitatem tueri atque conſeruare inſtituunt, celerẽ naturæ mutationem animo voluentes, immodicam, tum mœſtitiam, tum lętitiam coërcere debent, ac ne nimio mœrori, nec gaudio ſeſe dedere. Nam ille, niſi ratione temperetur, ac prudentiæ fræno cõprimatur, in mortẽ erudit: hoc contrà, niſi impendentis mutationis habenis tradatur, præcipites nos aget, atque, vt ab officio ac decore excidamus, efficiet.

Νείλῳ γραμματικῷ. στ.

Ἐκ τοῖς πολέμοις ἐπειδὴν ὀλίγοι κομιδῇ ὑπὲρ τῆς πατρίδος μαχόμενοι πρὸς πολλοὺς ἀπαντήσωσιν, νικᾶν μὲν αὐτοὺς οἱ νοῦν ἔχοντες ὀκ ἀξιοῦσιν. ἀδόξως δὲ εἰ μὴ πρέπον θαυμάζουσιν. εἰ δὲ δὴ καὶ πλείοσι δὶ εἴκοσι τὸς ὀναντίους ἀφανεῖν κακὸν, τοῖς ἥρωσιν ὀνίσως

Nilo Grammatico. 205.

In re militari, cùm pauci admodum pro patriæ defenſione multis ad pugnam occurrunt, non hoc, qui mente prædíti ſunt, petunt, vt ipſi vincant, verùm, ſi non cum dedecore atque infamia occumbant, admiratione afficiuntur: quòd ſi etiam pluribus, quàm fieri poſſe videretur, incom-

Universidad de Deusto
Biblioteca

modis ac detrimentis hostes mulctent, inter Heroas eos collocant. Illud enim forte ac strenuum esse existimant: hoc autē natura præstātius. Nec verò, quia illud inextricabilem quandam difficultatem habet, idcirco id missum faciunt: hoc autem vt præclarum & illustre, laude ac prędicatione efferunt. Victi enim sunt, hominum multitudine oppressi, non fortitudine, animíque magnitudine superati. Atque hoc ipsum etiā in forensibus controuersiis censent, qui artem explorant. Nam veritatem ægrè indagari atque comprehendi posse ducunt. Aiunt enim: Si res ita nata sit, vt summo cuipiā Oratori causa ea, quæ plus imbecillitatis habere videatur, obtigerit, an non præclarè agi putabimus, si is à victoria paruo interuallo abfuerit, verùm, nisi palmam quoque tulerit, eum reprehēdemus? nec eo cōtenti erimus, si ingentem rerum imbecillitatem dicēdi facultate atque inopia obuelet, ac robur quoddam iis rebus, quæ imbecillitatis & improbitatis speciem habent, comparet, atque aduersariorum laborē augeat? nec hoc satis esse censebimus, si metum aliquem causa cadendi, iis, qui primo impetu victoriam sese adepturos sperabant, iniecerit: verùm nisi omnia eorum præsidia euerterit, summæ stultitiæ notam ipsi impingemus? An non autem id absurdum fuerit? Dicturus est enim Orator: Verùm mole, ô bone vir, obrutus sum: sic tamen, vt multis aduersarium vulneribus affecerim, cúmque, qui se nullo labore superiorem fore confidebat. Ac victoria quidem ob disparem apparatum ab eo stetit: quòd autem haudquaquam celerem victoriam assecutus sit, à mea arte profectum est. Ita fit, vt quatenus ipsi laborem præter spem attuli, superior sim. Quorsum autem hæc commemorau? Nempe quia ij, qui sapientes habentur, non ab euentu, sed ab animi instituto & voluntate res ponderant, ac sæpenumero eos, qui victi esse videntur, laude & prædicatione efferunt, eos contrà, qui victoriam adepti sunt, laudibus haudquaquam afficiunt. Illi enim nihil eorum, quę

πάθησι. τὸ μὲν γὰρ γενναῖον ἡγεῖται. τὸ δὲ οὐκ ἔχον φύσιν. καὶ ὃ δύσπ τοῦτο ἀμήχανον σκαιόν γε εἶναι. τὸ δὲ ὡς λαμπρὸν καὶ ἀοίδιμον, γεραίρουσι. ἡττηθῆναι γὰρ πλῆθει βιασθέντες, οὐκ ἀνδρείᾳ κρατηθέντες. καὶ ὅτι τῶν δικῶν δὲ τοῦτ' αὐτὸ νομίζουσιν, οἱ τῷ τέχνῳ δοκιμάζοντες. τῷ γὰρ ἀληθείαν δυσθήρατον εἶναι ἡγοῦνται. φασὶ γὰρ ὅπ εἰ συμβαίη τὸν ἄκρον ῥήτορα μέλα τῶν ἀσθενεστέρων εἶναι δικομύτων πραγμάτων πεπάχθαι, ὃ φέρομεν εἰ πλησίον ὁ τοιοῦτος ἔλθοι τῆς νίκης, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ τὴν νίκην ἀνέλοιτο, κακῶμεν. ὃ δ' ἀγαπῶμεν. εἰ σὺν ἀσκιᾷ σὺ τῇ δεινότητι τὸ λίαν τῶν πραγμάτων σαθρόν. καὶ παρέχοι πνὰ ῥᾳμίαν τοῖς δοκοῦσι φαύλοις. ἢ τὸν πόνον αὐξήσειν τοῖς ἀντιπαγμόνοις τὴν ἀρχήν; ὃ δ' ἀπορεῖν νομιοῦμεν εἰ θαρρήσετε πνὰ φόβον ἐκ τοῦ τῆς ψήφου τοῖς ἐλπίζουσιν ἐξ ὁπλοφορμίας αἴρησειν, ἀλλ' εἰ μὴ πάντα ἀναζέψειν εὐπρόσδεκτον ἐργάσωμαι; καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον. ἐρεῖ γὰρ ὁ ῥήτωρ κατηχοῦμεν ὡτὸν ἐκ τοῦ τῶν πραγμάτων. πολλὰ μὲν τοι ἢ αὐτὸς τὸν δικαίδικον πράξας, καίτοι πεπιστευκότα τὸ κράτος ἕξειν ἀπονητί. ἢ μὴν οὐ γεγένηται τῷ τῆς παρασκευῆς ἀνίσῳ, τὸ δὲ μὴ παρεῖναι τὴν νίκην ἐκ τοῦ τῆς ἐμῆς τέχνης, ὥστε τῷ παρ' ἐλπίδα πόνῳ πεσεῖσθαι. τὸ χαίρειν δὲ ταῦτα διεξῆλθον, ὅτι οἱ δικομύτες εἶναι σοφοί, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐκφάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παρασκευῆς τὰ παράγματα κείνουσι. καὶ τὰς μὲν ἡττηθῆναι δόξαντας, πολλάκις ἀνακηρύττουσι. τὰς δὲ νικήσαντας ἐπαίνων οὐκ ἀξιοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ὕδεν ἐλλελοίπασι τῶν ὀφειλόντων πεπρᾶχθαι. ἢ εἰ μηδὲν ὧν παρῆντο κατώρθωσαν. οἱ δὲ ὅπῃ καὶ τῷ ἑαυτῶν κεφαλῆς, πολλάκις νενικήκασι. καὶ σὺ τοίνυν κάλλιον ποιήσεις, καὶ ἀνθρωπινώτερον, εἰ μὴ σύγχυσιν ἐργάσῃ, ἀλλὰ χωρήσας ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων, καὶ καθ' ἑαυτὸν δοκιμάσας ἑκάτερον, τίνι τι παρῆρεσιν, καὶ τὸ πέρας

καὶ μήτε τὸν ἀδίκως νενικηκότα ἐπαινέσῃς, μήτε τὸν ἀδικηθέντα ὀκ τῆς ἥττης ψέξεις, ἀλλὰ μηδὲ τῷ εὐπρεπείαι, ἀρετῷ, μηδὲ τῷ δυσπραγίαι κακίαι ὁρίσῃ. εἰ μὲν γὰρ ἀναγκαίως ἐπείγετο τὸ πρόπαμον, ὁ πολεμῶν μὲν, μὴ κατορθῶν δὲ, ἐδέχετο ἂν αἰτίαν. εἰ δὲ τὸν αὐτὸν εὕροις ἂν γνώμῃ ἀρίστῃ χρώμενον, τέλει δὲ ἧττον, μὴ καταμέμψῃ τοῦτον, ᾧ συνάχθεσθαι δίκαιον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοῖς τε εἴρηται, τὸν πλέον τῶν ὁρωμένων εἰδόσι μηδέν. ἡμεῖς γὰρ οἱ τοῖς τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς τὸν μέλλοντα ἀκριβῶς καθορῶντες βίον, τῶν μὲν πολέμων καὶ τῶν προπαῶν ἢ τῶν ἀναῤῥήσεων τῶν ἡμετέρων, ἅτε τῷ παρόντι συγκαλυομένων βίῳ, εἰκότως καταφρονοῦμεν. ἐκεῖνον δὲ πολεμοῦμεν τὸν πόλεμον, τὸν τῶν πονηρῶν δαιμόνων καὶ τῶν σαρκὸς παθῶν συγκροτούμενον, καὶ τὸν τούτων ἀκοιμήτῳ τέχνῃ κρατοῦντα, προπαθῶν ἐστιν ἡμῖν, κἂν ἀκλεῶς δοκοῖμεν τάνδε ἐξελκυθέντες τὸν βίον. ἡ γὰρ ἐνταῦθα ἀδοξία, δόξαν ἀθάνατον ὠδίνει. καὶ ἡ ἐκούσιος πενία, πλοῦτον ἀφθονον πάντων. τότε γὰρ φανεῖται τὰ ἀγαθὰ, ὅτε τελευτήσῃ τὰ λυπηρά.

Ἀρχιερεῖ Ἐπισκόπῳ. σϛ'.

Ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ποῖ μὲν δοκεῖ ἀνωτέρα εἶναι καὶ ὑψηλοτέρα τῆς βασιλείας τῆς ὑρανῶν, ποῖ δὲ ἡ αὐτή, ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ βασιλεύοντος θεοῦ· ποτὲ δὲ ἀπὸ τῆς βασιλευομένων. ὑρανῶν δηλονότι προσαγορευομένων. πότεροι οὖν τῆς ἀληθείας ἥψαντο, τῆς σῆς ἂν εἴη κρίσεως σοφίας.

Ἀσκληπιῷ Ἐπισκόπῳ. σζ'.

Ἡ εὐφρόσυνος λῆξις ἡ τῶν ἀγαθῶν

facienda erant prætermiserunt, etiamsi alioqui nihil eorum, quæ instituerant, confecerint: Si autē in sui capitis perniciem plerunque victoriam adepti sunt. Quamobrem tu quoque consultiùs & humaniùs feceris, si confusionem minimè inducas, verū hæc inter se disiungas, atque vtrumque seorsim perpēdas & explores, hoc est, & voluntatem & euentum: ac ne eum, qui improbè & scelerate vicit, collaudes, nec eum, cui iniuria illata est, ob cladē acceptā insectaris: verùm nec felicitatem virtutē, nec aduersitatem vitiū esse statuas. Nam si necessariò palma properaret, is qui, quod aggreditur, minimè cōficit, culpam subiret. Cùm autem eundem hominē, & optima sententia instituróque animi, nec tamē læto fine vti comperias, eum, cuius calamitate commoueri par est, accusari desine. Atque hæc mihi ad te, qui præter ea, quæ in aspectum cadunt, nihil scis, dicta sunt. Nam nos, qui futuram vitam fidei oculis liquidè conspicimus, & bella & trophęa, & laudes ac prædicationes vestras, vt quæ vnà cum præsenti vita extinguantur, meritò contemnimus. In eo autem bello versamur, quod aduersus improbos dæmones, & carnis vitia geritur: eúmque, qui peruigili arte ipsos superat, victorem esse asserimus, quāuis alioqui ex hac vita ignominiosè excessisse videatur. Siquidē huius vitę ignominia nunquam intermoriturā gloriā parturit: & vltrò susceptā paupertas cælestes opes parit. Tum enim apparebūt bona, cùm finem acceperint molestiæ.

Arabiano Episcopo. 206.

Dei regnum cælorum regno sublimius & excelsius quibusdam esse videtur, quibusdam autem vnum atque idem: quod nunc à regnante Deo, nunc ab iis, qui sub ipsius regno sunt, hoc est cælis, appelletur. Vtri autem veritatis scopum attigerint, tuæ sapientiæ fuerit iudicare.

Asclepio Episcopo. 207.

Cælestis illa sedes, illa inquam bonis

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnibus perfusa, molestiisque omnibus inuia, illa mœroris expers, & lætitiæ omnis parens, illa linguam & aures, ac mentem excedens, iis videlicet, qui præsens vitæ certamen legitimè confecerint, præparata acerbitatum huiusce vitæ ne sensum quidem habere patitur. Eáque de causa ipsorum antesignanus clamabat: Non sunt cõdignæ passiones huius temporis ad futurã gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Nam cùm certaminis arbiter præmiorum, quæ rependit, magnitudine labores longo interuallo superet, tantámque voluptatem immittat, quantam eos, qui hæreditate cælesti fruuntur, habere par est, minimè mirum videri debet, si mundi molestias ipsi nullo loco ac numero ponant.

Petro Monacho. 208.

Magnopere miror, quî fiat, vt belluæ quidẽ, quæ suapte natura truces & agrestes sunt, adhibita humana industria, meliores persæpe fiant: homo autem, qui naturalem earum feritatem in naturæ repugnantem lenitatem immutat, à naturali suæ mansuetudine ac facilitate, in feritatem, quæ ab ipsius natura remota est, degeneret: id videlicet, quod ferum & agreste est, mite ac placidum reddens, seipsum autem, hoc est mitem ac mansuetum, ferum atque immanem reddens. Leonem enim cicurat, ac lenem & placidum efficit: iracundiam autem suam leone truculentiorem & immaniorem reddit. Atqui duo maxima impedimenta sese illic obiiciunt, alterum quod ratione caret, alterum quod feras omnes iracundiæ ardore superat. Et tamen sapientię diuinitus homini cõcessę facultate ipsam quoque naturam vincit. Qui igitur in belluis naturæ vim frangit, quid tandem est, quamobrẽ ipse in seipso vnà cum natura voluntatis quoque ac liberi arbitrij bonũ prodit. Nam qui leoni, id quod ipsius naturam superat, largitur, idem tamen sibiipsi ne ea quidem, quæ ipsius naturæ consentanea sunt, seruat: verùm indomitas bestias in humanam nobi-

πάντων καταῤῥυτος, καὶ τοῖς λυπηροῖς ἅπασιν ἄβατος, ἡ ἀθυμίας ἄγονος, καὶ θυμηδίας ἀπέραντος μήτηρ, ἡ γλῶττα, καὶ ἀκοὴ, καὶ ὅσα τοῦ ὑποβεβηκέναι, τοῖς νομίμως τὸν παρόντα βίον ἀγωνίσασι δηλονότι εὐτρεπισθέντα, ὑπ' αὐθημοσύνη συγχωρεῖ τῆς τῶνδε λυπηρᾶς ἔχειν, ὥθεν ὁ κορυφαῖος αὐτῆς ἔφατο, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. εἰ γὰρ ἡλίκα ἐν πολλοῦ τοῦ θείου τὶς πίοιτο τῆς τῶν ἀμοιβῶν ἀπολαύσῃ ὁ ἀγωνοθέτης, καὶ παύσειν εἰώθασιν εὐφροσύνων ὅσων τοὺς τὸν θεῖον κλῆρον ἐμπεμερίσθαι ἔχειν εἰκὸς, ἢ θαυμαστὸν εἰ ἐν ὑδρίᾳ αὐτοὶ πίπτειν τὰ ἐν κόσμῳ ἅπαντα καταῤῥυτος, καὶ τοῖς λυπηροῖς ἅπασιν ἄβατος, ἡ ἀθυμίας ἄγονος, καὶ θυμηδίας ἀπέραντος μήτηρ, ἡ γλῶττα, καὶ ἀκοὴ, καὶ ὅσα τοῦ ὑποβεβηκέναι, τοῖς νομίμως τὸν παρόντα βίον ἀγωνίσασι δηλονότι εὐτρεπισθέντα, ὑπ' αὐθημοσύνη συγχωρεῖ τῆς τῶνδε λυπηρᾶς ἔχειν, ὥθεν ὁ κορυφαῖος αὐτῆς ἔφατο, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. εἰ γὰρ ἡλίκα ἐν πολλοῦ τοῦ θείου τὶς πίοιτο τῆς τῶν ἀμοιβῶν ἀπολαύσῃ ὁ ἀγωνοθέτης, καὶ παύσειν εἰώθασιν εὐφροσύνων ὅσων τοὺς τὸν θεῖον κλῆρον ἐμπεμερίσθαι ἔχειν εἰκὸς, ἢ θαυμαστὸν εἰ ἐν ὑδρίᾳ αὐτοὶ πίπτειν τὰ ἐν κόσμῳ ἅπαντα

Πέτρῳ μοναζοντι. ση.

Λίαν θαυμάζω πῶς, τὰ μὲν θηρία τῇ φύσει ὄντα ἄγρια ἀνθρωπείας ἐπιμελείας τέχνης ἡμερώτερα πολλάκις γίνονται. ἄνθρωπος δὲ ὁ τῷ καθ' φύσιν ἐκείνων θηριωδίαν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἡμερότητα μεταῤῥυθμίζων, τῷ οἰκείᾳ τραχύτητα τοῦ καθ' φύσιν, εἰς τὸ παρὰ φύσιν θηριωδίαν ἐκφέρει. τὸ μὲν ἄγριον ποιῶν ἥμερον, ἑαυτὸν δὲ τὸν ἥμερον ἄγριον καθιστάς. λέοντα μὲν γὰρ πθαυσεύει, καὶ χειροήθη ποιεῖ. τὸ δὲ οἰκεῖον θυμὸν, λεόντος ἀγριώτερον κατασκευάζει. καὶ τὸ ἐκεῖ δύο κωλύματα μέγιστα, καὶ τὸ λογισμοῦ ἐστερῆσθαι, καὶ τὸ πάντων ἕνεκα θυμικώτερον, ἀλλ' ὅμως τὴν θεϊκὴν φύσιν τῆς τῶνδε θηρίων δεθείσης τἀνδρισοφίας, καὶ τὴν φύσεως κρατεῖ. ὁ τοίνυν ὅτι τὴν θηρίων τῷ φύσιν νικῶν, δι' ἣν ἅπαι ἐρ' ἑαυτῷ μετὰ τῆς φύσεως, καὶ τὸ τῶν θεσμοθεσίας παρέδωσι καλόν. ὁ γὰρ τῷ λόγῳ τὰ ὑπὲρ φύσιν χαριζόμενος, ἑαυτῷ δὲ τὰ κατὰ φύσιν ἀφαιρεῖται ἀλλὰ τὰς ἀπεθάσους ὄρεξις εἰς τὴν ἀνθρωπείαν εὐγνώμονα φιλοσοφίαν ἐσαγαγὼν, ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς ἀρχῆς καταβιβάζει, καὶ εἰς τὴν μανίαν ἐξωθεῖ τῷ οἰκεί-

litatem inducere studens: seipsum ab imperij solio deturbat, atque in illorum furorem ac rabiem præcipitem agit. Hęc ei, de quo ad me scripsisti, perpetuò accine. Sic enim fortasse, agresti iracũdia deuicta & cicurata, posthac cũ mitissimo proborũ virorum grege in gratiam rediturus est.

Chæremoni Diacono. 209.

Ob eam causam Christi amor in nobis imbecillior est, quia auri amor valentior extitit, atque omnis potẽtia in crudeli hoc at tyrannico & inexplebili amore cõsumitur. Nã si hunc ex nobis exturbauerimus, nimirum ille nos vehementiùs inflammabit, ac velut furore quodam excitabit, atque à rebus omnibus ad vitam pertinentibus abductos in cælesti regione collocabit.

Zosimo Presbytero. 210.

Quandoquidem perinde quodammodo facis, vt qui ob deploratam valetudinẽ hanc potestatem accepit, vt nulli rei cuius cupiditate teneatur, parcat, verùm & medicos valere iubeat, & iis epulis vtatur, quę pestem atque exitium excitant, propterea tibi reditus ad pudicitiam arduus esse videtur. At si tu luxui, qui ad venereos stimulos animum tanquam furore quodam adigit (nam hic libidinis radix ac mater est) finem imposueris, impudicitiæ quoque flamma extinguetur. Detracta enim materia, ignis quoque profectò, qui ex ea augetur & excrescit, opprimetur. Quòd si tu materiam igni subministras, quonam tandem pacto desinet ac conquiescet? Si quiescentem feram excitas, quis eam sese agitantem ac furentem cicurabit? Hæc igitur, atque his affinia cum animo tuo considerans, luxui ac deliciis sine vlla intermissione operam dare desine.

τοῦ ἐκείνων. ταῦτα σκέψῳ σοὶ ἃ γέγραφας, ἐπαίδων μὴ ἀφαλείπτως. τάχα πως τὸν ἀπήνεστον πλανοτεύσας θυμὸν, ἀπόστεγε λοιπὸν πρὸς τὸ ἡμερωτάτιλω τῆς φιλαρέτου ἀγέλιλω.

Χαιρήμονι Διακόνῳ. ὀθ.

Διὰ τοῦτό σοι τὸν Χριστὸν πόθος ἀσθενέστερος ὄφλη ἐν ἡμῖν, ἐπειδὴ ὁ σοὶ τ' χρυσὸν δίνα πότερος καθέστηκε, καὶ πᾶσα ἡ δίναμις εἰς τοῦτον δυσπαίτατα, τ' ὠμὸν, καὶ τυραννικὸν, καὶ ἀκορεστον ἔρωτα. ὡς εἴ γε τοῦτον ἐξοικίζοιμεν ἐξ ἑαυτῆς σκῆνος σκληρὸν ἡμᾶς σφοδρότερον, καὶ σκιδακχεύσει. καὶ ἐξω μὲν τ' βιωτικῶν ἁπάντων ἐλάσει, εἰς δὲ τ' ἐθέριον χῶρον ἱδρύσει.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σι.

Ἐπειδὴ σοὶ δίκαιον πλησίον ποιεῖς νοσήματι ἀνηκέστῳ ἐξουσίαν καθόλου μηδενὸς ὢν ὀπιθυμεῖ φειδεσθαι. ἀλλὰ τοῖς μὴ ἰατροῖς ἐρᾶσθαι φάσκοντι. σὺ δὲ τῆς ὀλεθρου ἐγειρόντων ἑαυτὸν εὐωχοῦσι, τούτου ἕνεκα δύσκολός σοι ἡ ἐπανοδος ἡ ὅπι τὴν σωφροσύνην δοκεῖ. εἰ δὲ παύσοιο τ' εἰς ἱερωτικοὺς οἴστρους σκιδρύσης τὸν ῥίζης. ῥίζα γὰρ ἀσελγείας αὕτη, ἡ μήτηρ καθέστηκε, σβεσθήσεται καὶ ἡ τῆς ἀκολασίας φλόξ. τῆς γὰρ ὕλης ὑπεξαιρεθείσης, ἡ τὸ ἐξ αὐτῆς αὐξόμενον, ἡ κορυφούμενον πῦρ δηλονότι ἀποσβεσθήσεται. εἰ δ' αὐτὸς τὰς ὕλας τῷ πυρὶ χορηγεῖς, πῶς λήξει ἡ παύσεται. εἰ αὐτὸς ἠρεμοῦν διεγείρεις τὸ θηρίον, τίς αὐτὸ κυκῶν ἡ μανόμενον πθαυσεῖ. ταῦτα οὖν ἡ τὰ τέκνων ἀδελφὰ ἐννοῶν, παῦσαι τῆς ἅμα παντὸς πονηροῦ.

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. σια.

Χολὴ τοῦ κοῦ ἐχθρὸν εἰς ὕδωρ γράφειν, ἵνα τάχιστα ἀφανίζηται. τοῦ δὲ

Inimicitiam in aqua scribere oportet, vt quamprimũ obliteretur: amicitiã autem

in æs incidere, vt perpetuò firma & immota conſeruetur. Quòd ſi is, quem tu à te diſſidere ais, contrà facit, hoc animum tuum minimè conturbet, tanquam proinde in corona detrimentum acceperit. Neque enim, ne odio ſimus (hoc quippe noſtri arbitrij haud eſt, ac fortaſſe ne fieri quidem poteſt, omni enim modo præſtantiſſimi quique viri improbis inuiſi ſunt: ac propterea ſancti viri huiuſmodi odium ſubierunt) ſed, ne homines, verùm improbitatem, qua laborant, odio habeamus, nobis imperatum eſt.

Paulo. 212.

Homines plerumque opum atque imperij cauſa, & quia his rebus nemini cedere ſuſtinent, venia omni ac ſupplicio grauiora perpetrant. Nam & cùm ea quærere & adipiſci ſtudent, per innumera mala ea acquirunt: & amittendi metu multò grauiora aggrediuntur. Quoniã enim grauius eſſe cenſent ea amittere, quàm nunquam quæſiiſſe, idcirco grauiora quoque moliũtur. Quapropter vitioſæ affectiones in ipſis præludiis frangendæ ſunt, ne alioqui tandem inſanabili morbo laborare deprehendamur.

Palladio Diacono. 213.

Videtur, vt plurimùm, humana natura in aduerſis quidẽ rebus modeſtiam colere, in ſecundis autem petulantem ſe præbere. Atque hoc ex iis, quæ Hebræis acciderunt, apertiſſimè liquet. Tranſierunt enim mare rubrũ, nec periculi quicquam ſubierunt. Cùm autem in terram venerunt, naufragium fecerunt.

Lampetio Epiſcopo. 214.

Modo diuinitati conſentaneo, & excellenti, atque adeò naturâ præſtantiori mẽtem de diuina eſſentia & authoritate conſiderationem ineuntem, piè ac fructuosè, & quatenus facultas fert, ea, quæ ægrè inueſtigari atque éxponi, vel, vt rectiùs

φιλίαν, εἰς χαλκὸν, ἵνα ἀφ' παντὸς βεβαία καὶ ἀκίνητος ἀφ. τηρῆται. εἰ δὲ ὁτ' φῆς τοὺς σὲ ἀφ. φέρεσθαι τύραννον ποιεῖ, τοῦτό σε μὴ ταράττετω, ὡς εἰς τοὺς τεφάνους προβαλεῖσόμενον. ἡ γὰρ μὴ μισεῖσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἴσως δὲ καὶ ἀμείνων. παντὶ γὰρ τρόπῳ οἱ ἄριστοι τοῖς φαύλοις μισοῦνται. διὸ καὶ οἱ ἅγιοι αὐτὸ ὑπέστησαν. ἀλλὰ μὴ μισεῖν ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὴν ἐν αὐτοῖς κακίαν προστάττομαι.

Παύλῳ. σιϛ.

Συγγνώμης καὶ τιμωρίας μείζονα πολλάκις τολμῶσιν ἄνθρωποι χρημάτων ἕνεκεν καὶ ἀρχῆς, καὶ τὸ μισεῖσθαι τῶν προχωρῆσαι. κτήσασθαι μὲν γὰρ αὐτὰ βουλόμενοι, ἀφ' μυείων κακῶν κτῶνται, καὶ φοβούμενοι ἀποβαλεῖν, πολλῷ ἀργαλεωτέροις ἐγχεί ρῦσι. νομίζοντες γὰρ τὸ ἀποβαλεῖν τὸ μισεῖσθαι δεινότερον εἶναι, χαλεπώτερα μηχανῶνται. χρὴ οὖν ὁ σπουδαιομίσους φεύγειν τὸ τῶν παθῶν, ἵνα μὴ τελευτῶντες ἀνήκεστα νοσοῦντες φωραθῶμεν.

Παλλαδίῳ ἀφ. σιγ.

Κινδυνεύει ἡ ἀνθρωπίνη, ὡς ἐπὶ πολλὰ, ἐν μὲν δυσημερείᾳ σωφρονεῖν, ἐν δὲ εὐημερείᾳ παροινεῖν. καὶ τοῦτο ἐξ ὧν ἑωρᾶμεν πεπόνθασιν ἀριθμόλοιπα δείκνυται. παρῆλθον μὲν γὰρ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, καὶ οὐδὲν κινδυνῶδες ὑπέμειναν. ἐλθόντες δὲ εἰς τὴν γῆν, ἐναυάγησαν.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. σιδ.

Θεοσεβῶς καὶ μεγαλοφυῶς, μᾶλλον δὲ ὑπερφυῶς χρὴ τὸ νοεῖν περὶ τῆς θείας οὐσίας τε καὶ αὐθεντίας λογιζόμενον, εὐσεβῶς καὶ χρησίμως, καὶ ὡς ἐνδέχεται τὰ δυνάμενα καὶ δύσφραστα, μᾶλλον δὲ ἄφραστα τοῖς ἀκούουσι ἀφ' ἧς

διὰ τὴν γλώττης, εἰ χρεία καλέσαι. φράζειν, διϊχνευόμενον ἐκ τῶν τοῦ κόσμου ἔργων, ὅτι ἔστιν, ἢ τί ἐστὶ πολυπραγμονοῦντα. τὸ μὲν γὰρ ἐφικτὸν καὶ ἁλώσιμον, τὸ δὲ ἀνέφικτον καὶ ἀθήρατον.

Ἡρωνι σχολαστικῷ. σιε.

Οἱ τέχνῃ λόγων ταλανθὲς συσκιάζοντες, πολλῷ μοι δοκοῦσι τοῦτ' τοῦτο μὴ κατειληφότων ἀβλιώτεροι εἶναι. οἱ μὲν γὰρ διὰ βραδυτῆτα γνώμης ἀπολειφθέντες τὴν θήραν, ἴσως σύγγνωστοι. οἱ δὲ δι' ὀξύτητα μὲν γνώμης τοῦτο θηρεύσαντες, κακούργως δὲ τοῦτ' ἀφανίζοντες, συγγνώμης ἀμαρτάνουσι μείζονα.

Παλλαδίῳ ἀφ. σιϛ.

Οἱ μὴ σωέντες τὸν γνόμον τὸν ἀποστολικὸν, μηδὲ τὸ βάθος τῆς σοφίας κατοπτεύσαντες, τὸ παρερμηνεύειν τὰ ἀποστολικὰ θεασάμενα ἀκίνδυνον ἡγοῦνται, κινδυνεύουσιν εἰς ἀλογίαν ἐκπεπωκέναι. τί γὰρ ἀπὸ φιλαρχίας μεθύοντες φράζουσι, γέγραπται, εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. τὸ μὲν οὖν γεγράφθαι τοῦτο, οὐκ ἂν ἀρνησαίμην. τὸ δ' οὕτω νοεῖσθαι, ὡς ὅτοι βούλονται, προσγραφαίμην. μάλιστα γὰρ τοῦ τῆς ἐρημωσίας δεινὰ τὰ ἐπόμενα τοῖς εἰκῆ ἐφιεμένοις, ἀναπείθειν τοὺς πολλοὺς τοιαύτης ἐπιθυμίας. οὐ γὰρ πάντων τὸ δυνάσθαι τοιαύτης ἀρχῆς ἁπλοῦσθαι, ἥπερ καὶ βασιλείας ἐστὶν ὑψηλοτέρα. ἡ μὲν γὰρ τὰ θεῖα, ἡ δὲ τὰ τῆς ἐπιγείας διέπει πράγματα. ἀλλ' ὀλίγων κομιδῇ, οἵ τοσούτων τῆς ἀρχομένων δίκαιοι ἂν εἶεν διαφέρειν, ὅσον οἱ ποιμένες τῆς ποίμνης, ἵνα μηδὲν εἴπω πλέον. τί οὖν φησι. δεῖ οὖν τ' ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικὸν, ἀνεξίκακον,

Epiſtolæ. 571

loquar, nullo modo exponi queunt, apud auditores per linguam, ſi ita opus ſit, eloqui oportet: quòd Deus ſit, ex operibus aſſerentem, quid autem ſit minimè perſcrutantem. Illud enim conſequi atque comprehendere poſſumus: hoc autẽ captum omnem & cõprehenſionẽ excedit.

Heroni Scholaſtico. 215.

Qui ſermonum artificio veritatem obnubunt, multò mihi miſeriores iis eſſe videntur, qui eam minimè perceperunt. Nã qui ob ingenij tarditatem eam haudquaquam aſſecuti ſunt, iis fortaſſe venia tribui poſſit. Qui autem ob mentis acumen eam indagarunt, malitioſo autem ac veteratorio animo ex hominũ oculis ſubduxerunt, grauiùs peccãt, quã vt ipſis ignoſci debeat.

Palladio Diacono. 216.

Qui Apoſtolicam mentem minimè intellexerunt, nec ſapientiæ penetralia conſpicati ſunt, dum Apoſtolica oracula ſiniſtra interpretatione deprauare minimè periculoſum eſſe cenſent, in væcordiam decidiſſe videntur. Quidnam enim eſt, quod dominandi cupiditate temulenti dicunt? Scriptum eſt, Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Ego verò, quin hoc ſcriptum ſit, haud quidem inficias ierim: quòd autem ita, vt ipſis placet, intelligendum ſit, planè repudiem. Maximè enim, priùs etiam quàm ad explanationẽ accedam, ea, quæ poſt hæc verba ſequuntur, ad multos ab hac cupiditate reprimẽdos ſatis magnã vim habent. Neque enim cuiuſlibet hominis eſt imperiũ huiuſmodi arripere, quod regnum quoque antecellit: (illud quippe diuina, hoc humana moderatur:) verum paucorum admodum, quos non minùs iis, quibus præſunt, quàm paſtores ouibus, ne quid amplius dicam, præſtare æquũ fuerit. Quid igitur ait? Oportet igitur Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, ſobrium, pudicum, modeſtum, hoſpitalẽ, doctorem, patientem, non vinolentum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

non percuſſorem, ſed manſuetum, non litigioſum, non auarum, domui ſuæ bene præpoſitum, filios habentē ſubditos cum omni grauitate. Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei curam habebit? Non neophytum: ne in ſuperbiam elatus in iudiciū incidat diaboli. Ecquid autem horum à pleriſque (quorū numerum ipſe quoque auges) præſtitum eſt, vt rem, quæ ipſorum captum ſuperat, experant? An ea ipſorum vita eſt, in quam nulla reprehenſio cadat? An ea vigilantia ſunt, vt animi oculum inſomnem habeāt? An pudicitiæ laude ita exſplenduerunt, vt non modò integram atque incolumem mentem habeant, verùm etiam eos, qui in impuros concubitus tanquam œſtro quodam ac furore præciti feruntur, vel tacentes ad meliorem mentē reuocent? An tanta ipſis modeſtia ineſt, vt & ex ipſo inceſſu & aſpectu, & ex ipſa voce, ſpectatoribus terrorem iniicere queant? (ſiquidem ij, qui Epiſcopatum nacti ſunt, non ſecus atque vniuerſæ philoſophiæ ſimulachrum ſpectandos ſeſe præbere debent.) An vſque adeò hoſpitales ſunt, vt ignotos etiam pauperes domum ad epulas inuitent? An doctrinæ ſermonem ſtudio ac meditatione ita conſecuti ſunt, vt etiam cæleſtis gratia ad arcanorum ac ſpiritualium ſermonum fontes in ipſorum lingua collocarit? An ea in ipſis manſuetudo ac morū facilitas emicuit, vt nunquam aduerſus quenquam debacchati ſint? An à pecuniarum amore ita abhorrent, vt honeſtis etiam ac iuſtis rationibus partas facultates egentibus diſtribuerint? An ea patientia præditi ſunt, vt eos etiam, à quibus ſine vlla cauſa contumeliis afficiuntur, & accuſantur, perferant? An denique alia ea ipſis ornamenta præſtò ſunt, quæ Paulus, optimum Paſtorem pingens, expoſuit? Quidnam, quæſo, eſt, quod eos in tantum furorem præcipites egit? Nam pro cò atque præclarè ſecū actum putare debebāt, quòd in ſubditorū claſſe cenſentur (taceo enim quòd ea quoque, ſiquid eorum, quæ oporteret, facerēt, ob ſua flagitia exturbari mererentur) ipſi

μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος. εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ ἐπιμελήσεται; μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. τί τούτων καταρτίζοντες οἱ πολλοί, ὧν εἷς καὶ αὐτὸς τυγχάνεις, ἐρᾷσι πράγματος αὐτοῖς ἀνεφίκτου, ἀνεπίληπτον ἔχουσι βίον; ἀλλὰ τοσαύτη προέστηκεν αὐτοῖς νῆψις, ὡς ἀκοίμητον ἔχειν τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα; ἀλλὰ σωφροσύνη τοσοῦτον διέλαμψαν, ὡς μὴ μόνον σώας ἔχειν τὰς φρένας, ἀλλὰ καὶ τοὺς οἰστρωθέντας καὶ μαινομένους πρὸς τὰς ἀκεφάρτους μίζεις, καὶ σιγῶντας σωφρονίζειν; κοσμιότητι δὲ αὐτοῖς τοσαύτη προέστηκεν, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ βαδίσματος, καὶ ἀπὸ τοῦ βλέμματος, καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς καταπλήττειν δικαίους τοὺς ὁρῶντας; ὡς γὰρ ἄγαλμα φιλοσοφίας ἁπάσης, τοὺς τῷ ἐπισκοπῷ λαχόντας ταπεινοῦ φαίνεσθαι χρεών· ἀλλὰ φιλόξενοι τοσοῦτόν εἰσιν, ὡς καὶ τοὺς ἀγνῶτας πένητας οἴκαδε καλεῖν ἐπισυμβούσης; ἀλλὰ τοῦ διδασκαλικοῦ ὄντος οὐκ ἀμελέτητος καταρτίζειν λόγον, ὡς καὶ τῷ ἀκούοντι αὐτοὺς ἐπιτηδείως ἔχειν, καὶ πηγὰς λόγων πνευματικῶν οὐ τῇ γλώττῃ κατικμᾶν, ἀλλ' ἐπιεικείᾳ τοσαύτῃ διαλάμπουσιν, ὡς κτ' μηδενὸς μηδεπώποτε πεπαρωνηκέναι; ἀφιλάργυροι δὲ τοσοῦτόν εἰσιν, ὡς καὶ τὰ δίκαια προσόντα τοῖς δεομένοις διαμεμιγμένα, ἀνεξίκακοι τοσοῦτόν εἰσιν, ὡς καὶ τοὺς εἰκῇ ὑβρίζοντας, καὶ αἰτιωμένους φέρειν; πάλλα δὲ αὐτοῖς προέστι πλεονεκτήματα, ἃ τοῦ ἀληθῶν ποιμένα ὑπογράφων ὁ Παῦλος ἐξέφηνεν. τί δῆτ' τὸ ἐπάρειν αὐτοὺς εἰς τοσαύτην ἐκβακχευθῆναι μανίαν; δέος γὰρ ἀγαπᾶν, ὅπι εἰς τὴν τοῦ ὑπικόου πεῖραν πελάσῃ. σιωπῶ γὰρ ὅπ ἐξ ὧν δρῶσι, καὶ ταύτης, εἴ πῃ τοῦ δόντων ἐγίνετο, δίκαιοι ἂν ἦσαν ἐξο-

φραχισθῆναι. τοῦ δ' ἀνεφίκτων ἐφίενται, καὶ ἐπισκοπῆς ἔρωτα ἑαυτοῖς πέφυκεν, καὶ τ ἀποστόλου τ τὸ ὀλέθριον αὐτοῦ πάθος ἰάσασθαι προθυμήσαντα, ὡς σωμπροπέμπτα τῷ νοσήματι αὐτοῦ εἰς μαρτυρίαν προσκάλονται. ἐγὼ μὲν βουλόμενον τὸν λόγον καὶ αὐτοῦ ὁρμῆσαι, καὶ τὰς ἰδίας ἀφεῖναι ὠδίνοντα, κεφαλαιωδέστερον τε ἅψασθαι φραγμάτων, καὶ δεῖξαι ὡς οὐδὲ εἰς χειμασθὲς πελεῖν δίκημοι ἂν εἶεν οἱ οὕτως εἰς τὰς ἱερὰς ἐνυβρίζοντες γραφὰς ὡς παίζοντες ἐν παιγνίοις, ἐπέσχον μὲν ἀνάγκη πολλῇ, ὥσπερ ἵππον εἰς πεδίον ὁρμῆσαι τῷ χαλινῷ ἀνακρούσας. εἰς δὲ τὸν ἑρμηνείαν οὐ ῥητὸν βαδίζειν προσύτερον ἦμεν. τί οὖν ἔφη ὁ θεοπέσιος ἀνήρ, ὁ πολυόμματος νοῦς, ὁ τὸν ἀρχιὸν ταύτην ἀμέμπτως διοικήσας, εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται. οὐκ ἔπτε, πᾶς τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεσθω· οὐ προσέταξεν, οὐκ ἐκέλευσεν, οὐκ ἐνομοθέτησεν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἤδει τοὺς πολλοὺς τῇ φιλαρχίᾳ μεθύοντας, καὶ ἀρετῆς μὲν μὴ ἐφιεμένους, ἀρχῆς δὲ ἀντιποιουμένους, καὶ τοὺς μὲν τ ἐπισκοπῆς μὴ σωφρονίσας ἰδιωτάς τε καὶ πόνους καὶ κινδύνους, φροντίδας τε καὶ ἀγρυπνίας· εἰς αὐτὸν γὰρ πᾶσαι ἐπαιώρηνται τ ὑπηκόων αἱ χρεῖαι. τίνες δὲ εἰσὶν αὗται; τοῦ ἱερωμένων αἱ δοκιμασίαι, τ πεινώντων αἱ τροφαὶ, τοῦ διψώντων τὰ πόματα, τοῦ γυμνῶν τὰ ἄφυα, τοῦ ἀδικουμένων αἱ προστασίαι, τοῦ ὀρφανῶν ὀδυρομένων αἱ κηδεμονίαι, τοῦ χηρῶν ἡ ἀντίληψις, τοῦ ἀδικουμένων αἱ ἐπεξελεύσεις, τοῦ νομίμως ἄρχειν προαιρουμένων ἔλεγχοι, τοῦ ἀρρωστούντων αἱ θεραπεῖαι, τοῦ σκανδαλιζομένων ἐκπυρώσεως αἱ ἐπανορθώσεις, τοῦ ἐν δεσμωτηρίοις αἱ λύσεις, τοῦ ἐν συμφοραῖς αἱ παραμυθίαι, τ πλημμόντων οἱ σωφρονισμοί. ἐπεὶ τοίνυν ταῦτα πάντα, καὶ πολλῷ τούτων πλείονα, ἄνθρ, ἵνα μὴ πάντα καταλέγων μακρὸν τὸν λόγον, παρέλιπον, τ ἐπισκοπῆς ἐχούσης τὰ ἄθλα. πρὸς ἀρχιὸ

cōtrà ea appetunt, quæ cōſequi nequeunt, atque Epiſcopatus amorē in ſeipſis alunt, Apoſtolúmque, qui exitialem eorū morbum profligare ſtuduit, tanquam morbo ſuo patrocinantem teſtem citant. Equidē ipſe orationem, aduerſus eos impetum facere geſtientē, habenáſque omnes remittere properantē, réſque magis ſummarias attingere, atque illud demonſtrare, ne dignos quidē qui inter Chriſtianos cenſeantur, eos eſſe, qui in ſacras Scripturas ita cōtumelioſi ſunt, ſicque in minimè ludicris rebus ludunt, ſumma vi retium, ac tanquā equum in campum ruentē fræno retraxi: cámque, vt ad huiuſce dicti explorationē ſeſe cōferret, impuli. Quid igitur diuinus ille vir dixit? illa inquā oculatiſſima mens, ille, inquam, qui huiuſmodi imperiū ſine vlla reprehenſionis nota adminiſtrauit? Si quis Epiſcopatum deſiderat. Non dixit, Vnuſquiſque Epiſcopatum deſideret. Nō præcepit: non imperauit: non legē ſanxit. Verùm quoniam multos eſſe norat, qui dominandi cupiditate, velut ebrietate quadā correpti tenerentur, ac virtutem quidem minimè expeterent, imperium autē affectarēt, atque Epiſcopatus labores & ſudores ac pericula, curáſq; & vigilias minimè perſpicerent (ad eum enim omnia ea, quibus ſubditi opus habēt, ſuſpenſa ſunt. quæ tandem iſta? eorum, qui diuino cultui cōſecrati ſunt, exploratores, eſurientiū alimoniæ, ſitientium pocula, nudorum indumenta, eorum, quibus iniuriæ inferuntur, præſidium, eorum, qui orbitatem lugent, procurationes, viduarum defenſio, eorū, qui iniuriam inferunt, vltiones, eorū, qui flagitioſè ac ſceleratè imperiū gerere conantur, reprehenſiones, ægrotorum curationes, eorum, qui ob tentationes offenduntur, correctiones, eorum, qui in vinculis tenentur, ſolutiones, eorum, qui in calamitatibus verſantur, conſolationes, eorum, qui in peccatum labuntur, caſtigationes) quoniā, inquam, cùm hæc omnia, ac multò etiam his plura, quæ ne ſingulis commemorandis ſermonem in longū producam, à me prætermiſſa ſunt, certamina

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopatus habeas, quidam tamen animi oblectationē ac delicias eum esse arbitrabantur, atque nec viribus suis perpensis, nec imperij magnitudine considerata ad huiusmodi negotium profiliebant, vt periculosum hunc impetum reprimeret, eósque, ne munus, quod plerorúmque captū ac facultatem excederet, temerè aggrederētur, moneret, his verbis vsus est, Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Nō dixit, Quilibet desideret: probè enim facit (sic enim loecutus fuisset, si non opus ipsum, sed eius amore flagrantē laudare voluisset,) sed, bonum opus desiderat. Vt enim omittam quòd arduum negotium, quódque ægrè confici possit, opus appellant non modò ij, qui apud Gentiles eruditi habiti sunt, sed etiā Scripturæ sacræ, cùm aiunt, Virum fidelem operosa res est inuenire, id quod ab omnibus intelligitur, eloquar. Opus est hęc res, vir optime, non ludus atque animi oblectatio: cura, non luxus: munus referēdis rationibus obnoxium, non imperium ab omni censura liberum atque immune: paterna procuratio non tyrannica licentia: dispensatoria præfectura, nō eiusmodi potestas quæ sub reddendarum rationum necessitatem minimè cadat. Ego Episcopatus opus mirificè laudo, diuinum enim est, ipsius autem amorem minimè laudo. periculosus enim est. Non dico, bene facit; neque enim, ne probatissimos quidem viros hunc amorē in animo alere, verùm pro viribus expellere oportet. Vide quemadmodum Apostolus, (qui huiusmodi certaminis periculum fecerat, innumerísque sudoribus diffluebat, ac ne quis eorum, qui ipsius fidei commissi fuerant, quantum quidē in ipso erat, intereat, in vulneribus & plagis, atque insidiis & mortibus versabatur) eos, qui imperia ambiunt, vt harum paleſtrarū expertes & imperitos, atque honorem solum ob oculos sibi proponentes metu terroréque afficiat, ac modò non agitato capite clamet, Si quis Episcopatum desiderat, labores intueatur, atque illud spectet, an ferendis illis par esse queat. Pericula cō-

καὶ ἄνεσιν καὶ τρυφὴν αὐτὴν εἶναι ᾤοντο, καὶ μήτε τὰ καθ' ἑαυτὸς ἐξετάσαντες, μήτε τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ἐννοήσαντες, ἐπεπήδων τῷ πράγματι, ἀναξέλλων αὐτὸν τὸν κίνδυνον ὁρμῇ, καὶ διδάσκων μὴ πράγματι ἁπλῶς ἐγχειρεῖν τοῖς πολλοῖς ἀνεφίκτῳ ἔφη, Εἴτις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. οὐκ εἶπε, πᾶς τις ὀρεγέσθω. καλῶς γὰρ ποιεῖ. τοῦτο γὰρ ἂν εἶπεν, εἴγε μὴ τὸ ἔργον, ἀλλὰ τὸ ἐρῶντα ἐπαινέσαι ἠβουλήθη, ἀλλὰ καλοῦ ἔργου. ἵνα γὰρ παρῶ, ὅτι τὸ δύσκολον καὶ δυσκατόρθωτον πρᾶγμα ἔργον καλοῦσιν, ὃ μόνοι οἱ ἐξ ἐθνῶν σοφοὶ, ἀλλὰ καὶ αἱ ἱεραὶ γραφαὶ, λέγουσαι, Ἀνδρα δὲ πιστὸν ἔργον εὑρεῖν. τὸ τοίνυν πάντων νόμιζον φεύγειν. ἔργον ἐστὶν, ὦ βέλτιστε, τὸ πρᾶγμα, οὐκ ἄνεσις. φροντὶς, ὦ τρυφή. λειτουργία ὑπεύθυνος, οὐκ ἀρχὴ ἀνεξέταστος. πατρικὴ κηδεμονία, ὦ τυραννικὴ αὐτονομία. οἰκονομικὴ πρόνοια, οὐκ ἀλογοθέτητος ἐξουσία. ἐγὼ τοίνυν τῆς ἐπισκοπῆς ὑπερφυῶς ἐπαινῶ. θεῖον γὰρ. τὸ δ' ἔρασθαι τὲ ἐπ' αὐτῇ οὐκ ἐπαινῶ. σφαλερὸς γὰρ, ὦ λέγω καλῶς ποιεῖ. ὦ γὰρ χρὴ τὰ ἔρωτα τοῦτον, ὦ δὲ τοὺς λίαν εὐδοκίμους ἐν τῇ ψυχῇ τρέφειν, ἀλλὰ παντὶ σθένει ἐξωθεῖν. θέα τὸ ἀπόλογον, ἐμπεσὸν ὄντα τοῦ ἀγῶνος τούτου, καὶ μυρίοις ἰδρῶσι καλαρρεόμενον καὶ τραύμασι καὶ πληγαῖς, ὦ ἐπιβουλαῖς, ὦ θανάτοις ὁμιλοῦντα, ἵνα μηδεὶς τῶν ἐμπιστευθέντων αὐτῷ τόνε αὐτοῦ μέρος ἀπόληται, πῶς ἐκφοβεῖ καὶ δεδίττεται τοὺς ἀρχομένους, ἅτε ἀπείρους τούτου τοῦ ἀγωνίσματος, ὦ τοὺς μόλις τοῦ μιροῦ ὁρῶντας, καὶ μονονουχὶ κινῶν τοῦ κεφαλοῦ βοᾷ, Εἴτις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, βλεπέτω τοὺς πόνους, καὶ σκοπείτω εἰ τοσοῖς τούτοις ἀρκέσαι δύναται. ὁρᾶτε τοὺς κινδύνους. ἐπ' αὐτὸν γὰρ φέρονται ἀόρατοι καὶ ὁρατοὶ πολλάκις ἐχθροὶ, ὦ μὴ ἐννοείτω μόνον τοῦ πυρός. θεᾶσθε τοὺς θανάτους, ὦ μὴ τοῦ

καὶ μὴ τοῦ τρυφοῦ. σωφρονείτω τὰς ἐπιβουλὰς καὶ τοὺς φθονήσεις. καὶ μὴ τοῖς τοῦ ἄνεσιν νενείτω. ἴδω ὅτι εἴτις εἰς σκεῖνον ἀχθοῖτο τὸν θρόνον, χειροτονεῖται νομίμως ἀθλήσων, ἀλλ' οὐκ ἀκινδύνως τρυφήσων. ὁ γὰρ τὴν πρώτην μόνης ἐγκρατὴς γενόμενος, ὦ τἄλλα πάντα τὰ τῆς ἐπισκοπῆς προσήκοντα δίκαια παρεωρακώς, ἐνταῦθα μὲν μυρίας βληθήσεται κατηγορίας, ἔσθ' ὅτε δὲ ὦ καθαιρεθήσεται τῆς τοιαύτης ἀξίας. σκέψασθε δὲ καλῶς ὁποίαν ἐκεῖ τῷ ἀδεκάστῳ κεῖται, ὅτι τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο βῆμα τος. τοὺς μὲν πενιῶντας βοῶντας, ὅτι ἡμεῖς μὲν οὐδὲ τῆς ἀναγκαίας ἀπελαύσαμεν τροφῆς. οὗτος δὲ πλουτίσας ὦ χρηματισάμενος τὰ λοιπὰ εἰς οἰκείας ἀνήλωσε φιλοτιμίας. τὸν δὲ γυμνοὺς λεγόντων, ὅτι ἀργαλεώτερος ἡμῖν οὗτος τοῦ χειμῶνος ἐγένετο. τοὺς δὲ ἀῤῥωστοῦντων, ὅτι τὸ νοσήματος ἡμῖν βαρύτερος ὤφθη. καὶ τοὺς μὲν ὀρφανῶν, οὐκ ἀπελαύσαμεν, οὐδὲ μιᾶς προσασίας, τοὺς δὲ χήρας, οὐκ ἐδάνεισεν ἡμῖν οὗτος τοῦ μυίας λόγον. τὸν δὲ δεσμωτοὺς, οὐκ ἐπάταξεν ἡμῖν οὗτος συμπαθείας δάκρυον. τοὺς δ' ἐν συμφοραῖς, οὐκ ὤρεξεν ἡμῖν οὗτος θεραπείας χεῖρα, ὦ συλλυπεῖσθαι εἰπεῖν, πάντων οὗτος ἐπίσκοπος κεχειροτονημένων καταβοώντων. τί οἴει τὸ ἀδέκαστον ποιῆσαι κριτήν; ὦ κολάσειν σφοδρότερον, τὸν μηδὲ τῇ τιμῇ βελτίω γενόμενον; ὥσπερ μὲν ὄνπου δίκη ὄφελον. εἰ δέ τις ἀπιστεῖ, ὦ τὴν ἀπόφασιν αὐτῷ ἀναγνώσομεν. διχοτομήσει γὰρ, ὦ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τοὺς ἀπίστων ἥσει. ταῦτ' οὖν ἐννοοῦντες μὴ παίζωμεν εἰς τὰ θεῖα. οἱ γὰρ εἰς τὸ ἴδιον λογοθέσιον μόλις ἐπαρκέσαντες, ὅταν καὶ τοσούτων δικῶν καθαρῴσεις καὶ κατασκευάσωμεν ἑαυτοῖς, τοῦ φανώμεθα.

spiciat (aduersus eū enim armis instruuntur inuisibiles, ac plerunque etiam visibiles inimici) ac non honorem suum animo perpendat. Mortes contempletur: non delicias. Insidias & curas conspiciat: non autem in voluptatem animique remissionē oculos coniiciat. Illud sciat, quòd si quis ad hunc thronum euehatur, ideirco instituitur, vt legitimè certet, non autem vt citra periculum in luxu ac deliciis versetur. Nam qui honoris solius compos effectus est, aliáque omnia iura, quæ ad Episcopatus administrationem attinent, cōtempsit ac pro nihilo duxit, tum hìc sexcentis probris incessetur, atque etiam interdum de huiusmodi honoris gradū deiicietur: tum illic apud incorruptum iudicem in tremēdo illo tribunali clamoribus exagitabitur, nimirum fame oppressis clamantibus, Nobis ne necessario quidem alimento frui contigit, hic autem in luxu ac congerendis pecuniis versatus, reliqua in ambitionibus suis consumpsit: nudis autem dicentibus, Hic nobis vi frigoris acerbiorem se præbuit: ægrotis item, Grauiorem se nobis hic, quam morbus, exhibuit: pupillis, Nihil ab hoc opis ac præsidij consecuti sumus: viduis, Hic consolatoriam orationem minimè nobis commodauit: in vincula coniectis, Hic nullas commiserationis lacrymas nobis fudit: calamitosis, Hic medicam manum nobis minimè porrexit: ac denique, vt summatim dicam, omnibus iis, quorū Episcopus creatus est, eum clamore insectantibus. Quid porro incorruptum illum iudicem facturum putas? An non in eum acriùs animaduersurum, qui ne ex ipso quidem honore melior effectus est? Nemini profectò id obscurū est. Quòd si quis meis verbis diffidit, sententiā quoque ipsi recitabo. Diuidet enim eum, partémque eius cū infidelibus ponet. Hæc igitur cum animis nostris reputantes, diuinas res ludibrio ne habeamus. Nam qui priuatis etiā rationibus reddēdis vix pares fuerimus, posteaquā tot populorū clamores & insectationes nobisipsis comparauerimus, vbi tandē os nostrum ostendemus?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sereno Diacono. 217.

Qui animum ad virtutẽ acuunt, vt qui diuinæ philosophię natiua simulacra sint, necessitate compulsi commercium cum corpore habent, rebúsque necessariis contenti auaritiæ tumultum ac molestiam, vt vitij omnis fontem, odio insectantes, innumeris malis eximuntur. Qui autem solum corpus hominem esse ineonsideratè arbitrantur (quorũ in numero te esse nonnulli affirmant, ego verò minimè adducor vt credam) inexplebili opum amore laborantes, hoc ipso quòd nunquã eos satietas capit excruciãtur, atque irritæ cupiditatis œstro perciti, séque perpetua inopia premi existimãtes, ea perpetrant, quæ perpetrare nefas est. Quocirca ipsos oportet, cũ animo suo illud voluentes, quòd & amplissimus cẽsus, si cum immoderatis appetitionibus conferatur, paupertas inuenitur, contráque, si, quantum naturæ sat sit, spectetur, paupertas diuitiarum rationem habet, huiusmodi insaniæ finẽ cõstituere.

Σεείνῳ Διακόνῳ. σιζ.

Οἱ μὲν τὴν ψυχὴν τοῖς ἀρετὴν ἀκονῶντες ἅτε θείας φιλοσοφίας ὄντες αὐτοφυῆ ἀγάλματα, δι' ἀνάγκην τοῖσωμα μιλῶσι τῷ σώματι, καὶ τοῖς ἀναγκαίοις ἀρκούμενοι τὸν τῆς φιλοχρηματίας ὄχλον, ἅτε πάσης κακίας πηγὴν μισοῦντες, μυρίων ἀπαλλάττονται κακῶν. οἱ δὲ μόνον εἶναι σῶμα τὸν ἄνθρωπον ἀλογίστως ἡγούμενοι, ὧν ἕνα σε εἶναί τινες ἰσχυρίζονται. ἐγὼ δὲ ἀπιστῶ τὸν ἀκόρεστον ἔρωτα τῶν χρημάτων νοσοῦντες τῷ μηδέποτε κόρον λαμβάνειν βασανίζονται, καὶ ὑπὸ θυμίας ἀνιώτῳ οἰστρούμενοι, ἀεί τε ἐν πενίᾳ εἶναι νομίζοντες, δρῶσιν, ἃ δρᾶν οὐ θέμις. χρὴ οὖν αὐτοὺς λογιζομένους ὅτι ὁ πλοῦτος μέγιστος, ὡς τοῖς τὰς ἀμέτρους ὀρέξεις, εὑρίσκεται πενία, ᾗ ὡς τοῖς τὸ τῆς φύσεως αὔταρκες, ἡ πενία πλοῦτος ὄδ' ἀναίσχυντος τῆς τοιαύτης μανίας.

Zosimo Presbytero. 218.

Permulti te grauiter sanè & acriter traducũt: ac fidem apud omnes nanciscuntur. Ego verò celerrimè congruentissimèque hoc dixerim, æquum esse te, simili saltem ætate, illud scire, corporis voluptates innumeros cruciatus accersere.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σιη

Πολλοί μοῦ σε δεινὰς σφόδρα καταφορικῶς ἐκκωμῳδοῦσι, καὶ τοῦδε πάντων πιστεύονται. ἐμοὶ δὲ τάχιστα καὶ εὐπρεπέστατα λελέξεται, ὅτι δίκαιος ἂν εἴης, κἂν ὀφὲ τὴν ἡλικίας, γινώσκειν ὅτι μυρίων τιμωριῶν πρόξενοι εἰσὶν αἱ περὶ τὸ σῶμα ἡδοναί.

Vrsenuphio Lectori. 219.

Absalon quidem à diuina iustitia supplicio affectus est, quòd exauthorandi patris causa probi iudicis speciem præ se tulisset, subditósque per huiusmodi lenocinium sibi deuinxisset. Imperium enim ambiebat, ac stipatorum manum cogebat, atque ad sublimem tyrannidẽ velut exstructis turribus aditum sibi muniebat. Qui autem ad eius partes sese adiunxerant, ac tyrannidem tantùm non extruxerant (siquidem in huius principium, illius autem

Οὐρσενουφίῳ ἀναγνώστῃ. σιθ.

Ὁ μὲν Ἀβσαλὼμ δίκαιον πρόφασιν τῆς θείας ἀπητήθη δίκης, ὅτι καθαιρέσει τὸν οἰκείου πατρὸς πρόσωπον ἐσκάμμενος ἀγαθὸς ἔναι δικαστὴς, καὶ τοὺς ὑπηκόους ἑαυτῷ τῆς κολακείας οἰκειώσασθαι ἐμήνατο γὰρ ἀρχὴν καὶ δορυφόρους συνεκρότει, καὶ ὑψηλὰ πυργωνίδα ἐπύργου. οἱ δὲ συνθαμένοις καὶ μονονοὺχὶ κατασκευάσασι τὴν τυραννίδα. ἀπέβλεπον γὰρ τὸ μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν, ὃ δὲ εἰς τὴν τελευτὴν δίκην,

δίκαιον, εἰ καὶ μὴ πρόφασιν. ἐλυπεῖτο γὰρ ἂν ὁ Δαβὶδ τοῦ ὑπηκόου· μᾶλλον δὲ τῆς βασιλικῆς ἀξίας ὀρφανούμενος, ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον ἀπητιμῶσθαι. ὁ γὰρ λοιμὸς αὐτὸς ἐπενέμετο. οὐχ ἕρπων, οὐδὲ κατὰ βραχὺ προϊών, ἀλλ' ἀθρόως καὶ κλονδὸν ἅπαν τὸ ἔθνος καταβοσκόμενος. εἰ γὰρ καὶ ἄλλην αἰτίαν ἐπέθηκε τῇ τοιαύτῃ σφαγῇ· ἀλλ' ἡ ῥίζα τῆς τιμωρίας ἐξ ἐκείνου μὲν τοῦ πλημματος ἔφυ, μετ' οὐ πολὺ δὲ καρπὸν ἐβλάστησε, τότε δὴ εἰς ἔργον ἐχώρησεν, ὅτε καὶ τὸν βασιλέα ἔδει τῷ θρόνῳ τὴν θείαν γνώμην ἀεθμῆσαι τὸν λαὸν, ἐχρῆν δουῶναι δίκην. ἐκείνων γὰρ ἀναιρεθέντων, ἔργῳ μὲν οὐδὲν οἰκείας· λόγῳ δὲ οὐδὲν τοῦ βασιλέως ἁμαρτίας. καὶ αὐτὸς ἐν μεγίστῃ κακοδαιμονίᾳ συμφορᾷ. ἐβούλετο γὰρ εὐκλεῶς τεθνάναι ἢ ἀκλεῶς ζῆν, τοῦ ὑπηκόου φρενήρης· εἰ δέ τις ἀπιστεῖ, ἀκουέτω αὐτοῦ λέγοντος, γενέσθω ἐπ' ἐμὲ ἡ χεὶρ σου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου. οὐ γὰρ ἄλλοι ἄλλων ἐκολάσθησαν, ὡς ἐνόμισας, ἀλλ' ἐκάστῳ τὸ προσφορον ἀπενεμήθη, οἱ μὲν γὰρ τοῦ βραχέος γεγενημένης ἁμαρτίας, ὅδε τὸ πρόσχημα ἀπητιμῶθη δίκην, τὸ ἀδεκάστῳ ψήφῳ χαρὸν εὑρόντος ὑπερτίθεσθαι, ἐν ᾧ κἀκείνους καὶ τοῦτον δίκην ἐπράξατο.

Αὐξονίῳ κορέκτορι. σκ.

Ἢ μόνος ἢ μάλιστα φροντίσαι δίκαιος ἂν εἴης, ὅπως τόγε σὸν μέρος, ὑπεκυφιδώσιν οἱ συμφορᾶς ἐπιπεπλωκότες.

Ausonio Correctori. 220.

Vel solus, vel certè præsertim illud curare debes, vt quantum in te est, subleuentur ij, qui in calamitates inciderunt.

Μάρωνι καὶ Εὐσταθίῳ. σκα.

Πυνθάνομαι ὡς πᾶσαν ἀφροσύνην κακῶν ὑπεδείκνυσθε, μικροτέραν τὴν βλάπτουσαν κρίνοντες τὴν πρᾶξιν, καὶ τὰ εὐτόλμητα τολμήσαντες, ἀτόλμους ἑαυτοὺς καὶ ἀνάνδρους ἡγεῖσθε, ὅτι μὴ δύνασθε πᾶσαν τὴν βλάβην αὐτῆς πράξεως δηλῶσαι. εἰ τοίνυν ἀληθὴς ἡ φήμη,

Maroni & Eustathio. 221.

Audio vos, cùm ea vitia, ad quorũ magnitudinem nihil accedere possit, palam designetis, flagitia tamen vestra voluntate minora existimare: & cùm non audenda facinora audaci animo perpetretis, timidos tamen vosipsos atque ignauos esse cẽsere, propterea quòd id omne, quod vo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

luntas vestra fert, operibus cõspicuum facere nequeatis. Quapropter si verus hic rumor est, ab huiusmodi animi instituto absistite, ne alioqui furiæ quædam, aut dæmones, humanam formam gerentes, esse existimemini.

Iisdem. 222.

Animi moderationi, optimi viri, studendum est. Per moderationem autẽ, non assentationes & blanditias maioribus adhibitas, sed demissionem ad inferiores, nõ feruilem affectum, sed lenitatem ac morum facilitatem, non hypocrisi plenam, sed simplicem & ingenuam, cauponariæque artis ignaram intelligo.

Hieraci Presbytero. 223.

Non medioctiter in vrbe celebraris, ô quonam pacto te appellẽ. quicquid enim dicatur, si tui ratio habeatur, exiguum est. Nam cùm vehementer ab omnibus expetitum, & de quo tanta contentione certatur, imperium, nunc, si vnquam aliàs, acrẽ sui amorem mortalium animis iniiciat, faciléque sese amãtibus fruendum præbeat, tu tamen non illud tantùm per somnium minimè tibi effinxisti, sed ne vocatus quidem paruisti, nec porrectum imperium arripuisti: quòd scilicet existimares, maximum, ac probo & honesto viro cõgruens imperium esse, sibiipsi imperari posse, ac rationem iracundiæ ac voluptatibus præficere. Posteà autem istud quoque probè ac præclarè perspexisti, veram libertatem in quiete, ac non in conspicuis huiusmodi imperiis, velut choros agitare. Ingentis enim molestiæ meritò iudicasti, aliis præesse, aliis seruire: aliis imperare, aliis parere: alios lædere, aliis gratificari: aliis subiici, aliis superiectum esse: alios pertimescere, aliis odio esse. Quamobrem hæc eorũ esse, qui pœnas darent, non qui honorem acciperent, existimans: imperium autem optimo iure repudiasti, atque ad animi curam, studium & operam conuertisti. Quod

Τοῖς αὐτοῖς. σκβ.

Μέτριον ἀσκεῖν χρὴ, ὦ βέλτιστοι, τὸ φρόνημα. μέτριον δὲ φημὶ, ὃ τοῖς τῶν μείζωϛ κολακευτικὸν, ἀλλὰ τοῖς τὲς ἐλάττωϛ συγκαταβατικόν. ὃ τὸ δύλοφρενὲς, ἀλλὰ τὸ ἥμερον. ὃ τὸ ὑποκρίσεως μεϛὸν, ἀλλὰ τὸ ἁδόλον καὶ ἐλευθέριον, καὶ καπηλείαν μὴ ὑπιϛάμενον.

Ἱεράκι πρεσβυτέρῳ. σκγ.

Οὐ μετρίως ἄδηκέ τὴν πόλιν, ὦ πάντα μικρὰ τοῖς σὲ φθέγξαθαι. σὲ γὰρ πᾶσι μάχης καὶ πολεμιότητος ἅπασιν ἀρχὴς, νῦν εἰπέρ ποτε σφοδρὸν ἑαυτῆς ἔρωτα τοῖς ἀνθρώποις ἐμβαλοῦσα, καὶ ῥᾳδίως ἑαυτῇ τοῖς ἐρῶσι παρεχοῦσα, ὃ μόνον οὐκ ἀνειροπόλησας, ἀλλ' ὃ δὲ καλύμματος ὑπῆκουσας, ὃ δὲ πρωτοκλισίας ἥρπασας, ἡγούμενος ἀρχὴν εἶναι μεγίϛην, ὃ φρέπουσαν ἀνδρὶ καλῶ καὶ ἀγαθῷ, τὸ ἄρχειν ἑαυτῆ δικαίᾳ, τὸ τὸν λογισμὸν τῷ θυμῷ καὶ ταῖς ἡδοναῖς ὑπιϛᾶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, εὖ ἡ καλὰ ἐώρακας, τὴν ἀκριβῆ ἐλευθερίαν ἐν τοῖς ἡσυχίαις, ἀλλ' οὐκ ἐν ταῖς πολυλέπτοις ταύταις ταῖς ἀρχαῖς χορεύουσαν. πολλῆς γὰρ ἀνάγκης εἶναι εἰκότως νεμόμενας, τῆς μὲν ἄρχειν, ἑτέροις δὲ δουλεύειν. ὃ τοῖς μὲν ὑπιτάττειν, τοῖς δὲ ὑπακούειν. ὃ τὲς μὲν ἀδικεῖν, τοῖς δὲ χαλίζεσθαι. καὶ τοῖς μὲν ἐπιτρέπειν, τοῖς δὲ ὑπιτρέπεσθαι. καὶ τὲς μὲν φοβεῖσθαι, ἀπὸ δὲ τῆς μισεῖσθαι. ἡγούμενος οὐδὲν δίκαιον διδόντων, ὑπιμελῶ λαμβανόντων ταῦτ' εἶναι, σκέψιν μὲν εἰκότως παρῃτήσω, πρὸς δὲ τῶν τῆς ψυχῆς

ψυχῆς ὑπιμέλειαν. τὸ ἀκριβὲς ἔτερψας. εἰ δέ τινες τῶν κρίσιν τῶν πραγμάτων οὐκ ἔχοντες ὀρθὴν, μᾶλλον δὲ τὸν λογισμὸν ἀπολωλεκότες, αἰτιῶνταί σε, μάλιϛα μὲν οὐδὲ λόγε ἀξιωθῆναι ὀφείλουσιν, ἄνθρωποι αἰτιώμενοι, τὸ πεφάνων ἄξιον. εἰ δὲ χρὴ ἀκριβολίσασθαι πρὸς αὐτὲς, σκεῖνο εἰπὲ, ἴσως εἰδότες ἀγνοεῖν, ὅτι εἰς τυραννίδα τὸ τῆς ἀριϛότητος μεταχωρῆσαι ἀξίωμα. εἰ μὲν γὰρ ἔχετε δεῖξαι τῶν ἀρχαίων ποιμαντικῶν καὶ νῦν κρατοῦσαν, μάλιϛα μὲν τὸν ἥδιϛα ἡγησόμενον εἶναι τῶν θράγματος, καὶ ἀποφυγόντα δίκαιοι ἂν εἶητε ἐπαινεῖν. εἰ δὲ δυνάμενος παρῃτήσατο, μὴ μόνον ἀπολυέσθω τῆς κατηγορίας, ἀλλὰ καὶ δίκας ἀπαιτείσθω. εἰ δὲ εἰς τύραννον μεταχωρήσας, μὴ ἀπαιτείσθω. τότε μὲν γὰρ ἦν τῶν πρόβατα ἀπέθνησκον. νῦν δὲ τὰ πρόβατα ἀναιροῦσιν οἱ ποιμένες, ὃ τὰ σώματα σφάζοντες. ἧττον γὰρ τῶν κακόν. ἀλλὰ τὰς ψυχὰς σκανδαλίζοντες. καὶ τότε μὲν νηστείας τὸ σῶμα ἐσωφρόνιζον, νῦν δὲ τρυφῆς σκιρτῶν ἐξασκευάζουσι. καὶ τότε μὲν τὰ ἑαυτῶν τοῖς δεομένοις διένεμον. νῦν δὲ τὰ τῶν πενήτων σφετερίζονται. ὃ τότε μὲν ἀρετῶν ἤσκουν, νῦν δὲ τοὺς ἀρετῶν ἀσκοῦντας ἐξοστρακίζουσι. ὃ τότε μὲν τῶν ἀγρείαν ἐξεθείαζον, νῦν δὲ, ἀλλ' οὐδὲν βάλομαι δυσχερὲς εἰπεῖν. ὃ γὰρ ταῦτ' ἔστιν σκώμματα τοῖς σώμασι. οὐδὲ γὰρ πάντας αἰτιάσομαι, ἀλλὰ δείκνυϛι τὸ μέσον τῆς ἀρχαίας λειτουργίας, καὶ τῆς νυνὶ τυραννίδος, δι' ὧν αἰτιᾶται φαίνεται, καὶ ἀναχωρούσης τὸν τῆς ἰσότητος ἔρωτα.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σκδ.

Ἀνήρ τις τῶν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ σεμνυνομένων ἐντυχὼν ἡμῖν, σοῦ μὲν δεινὰ ποιεῖτο τὸν κατάβολον, φάσκων θαυμάζειν, πῶς μηδ' ἐξ αἵματος ἐλευθερίας φῖς τὸν ὀφρὺν ἐπαίρεις, ὃ τὸν αὐχένα ὑψοῖς, ὃ ἐπ' ὀνύχων βαδίζεις, καὶ ἀεροβατεῖν νομίζεις, καὶ ὅλῳ πάν-

si quidem recto rerum iudicio carẽtes, vel, vt rectiùs loquar, mente ac ratione otbati, te accusant, maximè quidẽ nec digni sunt, ad quos sermo habeatur, vt qui cum, qui corona dignus est, accusandum putent. Quòd si aduersus eos velitandũ est, hanc orationem habe. Illud fortasse ignorare videmini, lenitatis ac mansuetudinis dignitatem in tyrannidem transiisse. Nam si hoc ostendere potestis, veterem pascendi gregis rationem nunc quoque vigere, maximè quidem eum, qui se huic negotio imparem esse arbitratus est, ac propterea in fugam se dedit, à vobis laudari æquum fuerit. Si autem cùm id exequi posset, munus istud defugit, non modò crimine non soluatur, sed etiã in eum animaduertatur. Sin verò res in contrarium cessit, ab ea pœnæ minimè expetuntur. Tum enim salutis omniũ causa mortem opperiebant: nunc autem Pastores ouibus mortem inferunt, nõ corpora iugulantes (leuius enim hoc malum esset) verùm animis offensionem afferentes. Tum ieiuniis corpus castigabãt: nunc autem, vt luxu ac deliciis exultent, efficiunt. Tú bona sua egentibus distribuebant: nunc autem, pauperum bona in rem suam vertunt. Tum virtutem colebant: nunc virtutis cultores proscribunt & eliminant. Tum castitatem mirificis laudibus: nunc autem, sed nihil molesti dicere volo. Nam hæc quoque eò duntaxat dicere cupio, vt eos, qui in culpa sunt, insectarer. Nõ enim omnes accusabo. Verùm, cùm ostendam quantum inter vetus ministerium ac præsentem tyrãnidem intersit, quæ tandem causa est, quamobrem æqualitatis amantes coronis non redimitis ac prædicatis?

Zosimo Presbytero. 224.

Vir quidam philosophiæ nomine clarus mecum congressus, te quidem grauiter accusabat, mirum illud sibi videri dicens, quòd tu, qui ne ingenuo quidem sanguine ortus es, supercilium efferas, ceruicémque attollas, atque extremis vnguibus incedas, ac per aërem ambulare tibi videaris: deni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

que per omnia corporis membra imperitiam tuam & ineptiam cõspicuam reddas: contra autẽ priscam quandam fœminam Archedicem nomine mirificis laudibus in cælum vehebat, cuius etiam epitaphium huiusmodi referebat,

Non mihi mens vnquam tumuit, licet ipsa parentem
Regem habui, & fratres, pignoráque, atque virum.

Ego autem hos versus tibi indicandos existimaui. Hinc enim fortasse fiet, vt nunc saltem teipsum noscas.

Strategio Monacho. 225.

Permulti homines inuito animo iniuria affici, timiditatis & ignauiæ, vltrò autem ac voluntario animo lædi, maximũ suauitatis ac patientiæ argumẽtum esse ducunt. Qui autem rectè de rebus iudicare norũt, vel, vt rectiùs loquar, qui diuinis Scripturis fidẽ habent, ne eos quidẽ, qui quamuis iniuriã inuiti accipiant, suffragante maximè Paulo, atque his verbis vtente, Et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, scientes vos habere meliorem substantiam in cælis, ac manentem. Quòd si dicas, Quid enim facere poterat, cùm à potentiore læderetur? respondeam, Clamoribus ac maledictis insectari, diris deuouere, traducere, molestiam forensem exhibere. Qui igitur cùm hæc omnia facere posset, non tamen fecit, ei, qui vltrò lædi appetiit, si non par, suppar certè haud immeritò existimari queat. Atque etiam, si dicendi vi ac facultate vti, ac syncerè loqui oportet, illum quoque fortasse superarit. Neque enim ille, nisi voluisset, iniuria affectus fuisset. Qui autem, cùm iniuria affici nollet, illatam tamen tulit, nec quicquam eorum, per quæ cum, à quo læsus fuerat, vlcisci poterat, fecit: huic vtique, vt qui extremæ cuiusdam patientiæ documentum dederit, luculentior corona haud immeritò texi queat.

τῶν τοῦ μέλους τοῦ ἀπαιδευσίαν ἐμφάνεις. γυναῖκα δ' ἀρχαίαν ἐξεθείαζεν, ἧς καὶ τὸ ἐπιτάφιον ἐπίγραμμα ἀπήγγελλε λέγον,

Ἀρχιδίκη πατρὸς καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν ὅσα τυρόννων
Παίδων τε. οὐκ ἐπίφθονον οὐδὲ εἰς ἀπαιδαλίην.

Ἐγὼ δὲ ἐδικαίωσα αὐτὰ ταῦτα μνῆσαι, τάχα πως κἂν νῦν γνοίης σαυτόν.

Στρατηγῷ μονάζοντι. σκέ.

Οἱ μὲν πλεῖστοι τοῦ ἀνθρώπων τὸ μὲν ἄκοντα πάσχειν κακῶς, ἀνανδρίας· τὸ δὲ ἑκουσίως ἑλέσθαι ἀδικηθῆναι, ὑπεικείας καὶ φιλοσοφίας τεκμήριον τίθενται εἶναι μέγιστον. οἱ δὲ ὀπτῶμενοι περὶ πραγμάτων κρίνειν ὀρθῶς, μᾶλλον δὲ οἱ ταῖς ἱεραῖς πιστεύοντες γραφαῖς, τὸν μὲν ἀκουσίως μὲν ἀδικούμενον, φιλοσόφως δὲ φέροντα, ὅτε μισθὸν, ὅτε ἐπαίνων ἀποφερούσιν, ὑπερψηφίζοντος μάλιστα τοῦ Παύλου καὶ λέγοντος, Καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοῖς κρείττονα ὕπαρξιν ἐν οὐρανοῖς καὶ μένουσαν. εἰ δὲ φαίης, τί γὰρ ποιῆσαι ἠδύνατο, τοῦ δυνατωτέρου ἀδικοῦντος; φαίην, καταβοῆσαι, κακηγορῆσαι, ἐπαράσασθαι, ἀφορᾶσαι, συγχλῆσαι δικαστηρίοις. οὐκοῦν ταῦτα πάντα δυνάμενος, πρᾶξαι μὲν, μὴ πράττων δὲ, τῷ ἑκουσίως ἑλομένῳ ὁ δικηθῆναι. εἰκότως ἂν εἰ καὶ μὴ σωφρονισθείη, ἀλλά γε ὑπερμηθείη. εἰ δὲ χρὴ καὶ δεινότητι χρήσασθαι, καὶ τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν, τάχα καὶ ὑπερακοντίσειεν ἐκεῖνον. τῷ μὲν γὰρ τὸ βέλεσθαι ἀδικεῖσθαι μεγίστην φέρει παραμυθίαν· ἐκεῖνον δ' ἂν ἠδικηθὴν οὐκ ἂν ἠδυνήθη. τῷ δὲ μὴ βεβλῆσθαι μὲν, ἐντομείσασθαι δὲ, μηδὲν πεποιηκότι δεῶν ἠδυνάτο ἀμύνασθαι τὸν ἀδικήσαντα, ἅτε ἐκ τῆς φιλοσοφίας βάσανον ὑπερδεξαμένῳ, λαμπρότερος πλακεὶς ἐφανοῦς.

Παμπρε-

Παμπρεπίῳ Διακόνῳ. σκς.

Σύμβολόν ἐστιν, ὦ θαυμάσιε, μέγιστον τοῦ πεπεῖσθαι τὸν ἀκούσαντα, ὁ τῶν λεχθέντων ἔπαινος. ἃ γὰρ ἔστιν ἃ τις οἴεται καλῶς ἔχειν, τούτοις φάσκειν μὴ πεπεῖσθαι. ὥσπερ γὰρ ὅσα κακίζομεν, ὑποφεύγειν σπουδαίζομεν, εἰ σωφρονοῦμεν· ὅπως ἃ θαυμάζομεν, πάντως αἱρούμεθα· τὸ αὐτὸ δὴ τοῦτο λέγω, ἴσως οὐκ ἀγνοεῖς, ὀφείλων καὶ ἐπῄνεσας συμβαλεῖν εἰς πέρας ἀγαγεῖν.

Στρατηλάτῃ μονάζοντι. σκζ.

Μὴ ἀγνόει, ὦ φίλος, ὅτι ἐπίφθονός ἐστι ἡ μακαρία ζωὴ, ἢ τῶν παθῶν νέκρωσις, ἧς οὐδὲν εὐκτωτέρου, οὐδ' εὐκλεέστερον γένοιτ' ἄν.

Τῷ αὐτῷ. σκη.

Εἰ καὶ ἐπέθετό σοι ὁ κοινὸς ἁπάντων ἐχθρὸς, ὡς αὐτοδοεὶ προσεσόμενος, καὶ ἐξ ὑπερφυοῦς ἅπασαν σε τὴν πολιτείαν ἀνῄρμενος, ἀλλ' αὐτὸς, ὡς πυθόμενος, ἀκοιμήτῳ σπουδῇ τῇ θείᾳ προσβαλόμενος συμμαχίᾳ, πολλοὺς μὲν αὐτῷ πόνους εἰς τὴν πολιορκίαν παρέξενωσας, ἄπρακτα δὲ αὐτοῦ τὰ μηχανήματα, καὶ τὰς ἑλεπόλεις ἀπέδειξας, καὶ τὸ τρόπαιον κατ' αὐτοῦ λαμπρότερον ἔστησας. συγχωροῦντες οὖν σοι ὑπὲρ τῆς νίκης, καὶ τὰ ὑπονίκια ᾄδοντες παραμυθοῦμεν καὶ παρηγορεῖν καὶ παρέχειν σαυτῷ. ὁ γὰρ πολέμιος οὔτε αἰδεῖσθαι οἶδεν, οὔτε ἐρυθριᾶν ὑπέστη, οὔτ' ἀπογινώσκει ἕως θανάτου, ἀλλ' ἀντὶ ὅπλων καὶ μηχανημάτων ἀρκούμενος τῇ οἰκείᾳ φύσει, πάντοτε κεῖται ὑπόπτευε, οὐ τὸ ἡττῆσθαι ἐννοῶν, ἀλλὰ τὸ νικῆσαι ἐνεροπολῶν. πάσῃ οὖν φυλακῇ τήρει τὴν σαυτοῦ καρδίαν· ὁ γὰρ μονοειδὴς ῥᾳδίως γὰρ ἂν ἁλῶ, ποικίλη δέ τις ἐστὶ καὶ πολύτροπος, ἡ τοῦτον μάχη· ὅταν

Pampretio Diacono. 226.

Maximo argumento est, vir admirande, fidem auditori factam esse, cùm ea, quæ dicta sunt, laudat. Neque enim fieri potest, vt quæ aliquis probè atque commodè dicta esse arbitratur, hæc sibi persuasa esse neget. Vt enim, quæ vituperamus, ea quoque, si sana mente sumus, fugimus: eodem modo, quæ laudamus ac suspicimus, ea quoque omnino amplexamur. Quorsum autem hæc dicam, fortasse non es nescius: qui consilium, quod laudasti, exequi atque ad exitum perducere debes.

Strategio monacho. 227.

Ne sis nescius, ô amice, beatæ vitę materiam, turbulentorum animi motuũ oppressionem esse: qua nec optabilius, nec præclarius quicquam esse queat.

Eidem. 228.

Quanquam te communis ille omnium hostis aggressus est, velut ad primum clamorem deuicturus, atque omnem tuam vitæ rationem primo impetu arrepturus: tu tamen, vt accepi, peruigili studio diuinam opem obtendẽs, multos quidem ipsi ad obsidionem labores conciliauisti, irritas autem ipsius machinas atque tormenta reddidisti, ac luculentum aduersus eum triumphũ erexisti. De victoria itaque tibi gratulantes, ac triumphum canentes, te monemus, vt excubes, tibique animum & mentem adhibeas. Hostis enim nec pudore cõmoueri, nec rubore affici nouit, nec ad extremum vsque vitę spiritum desperatione frangitur: verùm armorum ac tormentorum loco natura sua cõtentus, omni tempore insidias struit, non se victũ fuisse cogitans, sed superiorẽ abscessisse somniãs. Quocirca omni custodia serua cor tuum. Neque enim simplex (nam facilè deprehendi posset) verùm varia & multiplex aduersus eum pugna est. Nam cùm per pudicitiam ac temperantiam victus est, per

Universidad de Deusto
Biblioteca

auaritiam pugnat. Cùm autem hîc quoque vulnus accepit, per inuidiam insidias parat. Quòd si hæc etiam aliquē superasse conspiciat, amicos armat. Quòd si horum quoque impetus sustinuerit, famulos ad bellum instruit. Quòd si ne ab his quidem superatus sit, contemptionem ac segnitiem immittit. Quòd si hanc quoque fregerit, hoc ipsi in animum inducit, vt acceptarū iniuriarum memoriam retineat. Quid autem omnia improbi illius tela recensere aggredior? Quare hæc missa faciam, illudque fortitudinem tuam admonebo, vt omni ex parte oculatam se præbeat: quandoquidē omni quoque ex parte hostis eam impetit, atque in ipsa vitalia iaculatur.

Leontio Magistriano. 229.

Illud in te minimè probo, quòd Zosimum specie tenus presbyterum, vrbis piaculum, Ecclesiæ labem, libertatis probrū, eorúmque, qui eum ipso consuetudinem habent, pestem & perniciem, ac denique nullo non fœdissimo nomine appelles. Et si enim ipse talis est, ac linguā tamē tuam, quæ veritatis organum est, huiusmodi sermonibus contaminari minimè conuenit. Quamobrem tibi ipsi cōtumeliam inferre desine. Quamuis enim vera sint, quæ abs te dicuntur, nec quisquam est, qui te mendacij insimulare queat: tamen, quin vir probus ac moderatus sis, multisque virtutibus floreas, patientiæ quoque ornamento gestire te atque gloriari æquum fuerit.

Aphrodisio Presbytero. 230.

Commodè quidē atque opportunè, ea, quæ scripsisti, abs te aduersus eos dicerentur, qui tibi contumeliam intulerunt, nisi ipsi sese peccasse confiterentur. Confitentibus autem ipsis, intempestiua iam harū rerum memoria est: quippe quæ iam temporis ope atque auxilio destituta sit.

Antiocho. 231.

Quidnam causæ est, inquis, quamobrem

μὴν γὰρ ἀφ' ὑφροσύνης ἥτηθη. ἀφ' φιλοχρηματίας πολεμεῖ. εἰ δὲ καὶ ταῦθα περθείη, ἀφ' βασκανίας ὅπλα ἐκλεύει. εἰ δὲ ϗ τούτων τινὰ ἴδοι περγνόμενον, τὰς φίλας ἐξοπλίζει. εἰ δὲ καὶ τὰς τούτων περσβολὰς ὑπομείνειε, τὰς οἰκέτας ἐκπολεμεῖ. ὅταν δὲ ὑπὸ μηδὲ τούτων ἁλῷ, ὀλιγωρίαν ἐπίκτεται. εἰ δὲ ταύτης περιέποι, μνησικακίαν ἐνίησι. καὶ πειράσομαι πάντα τὰ βέλη τῆ πονηρῆ φρενὶ διὰ ταῦτα μὴ παρέσω, ἐκεῖνο δὲ παραινέσαιμι τῆ σῆ ἀνδρείᾳ πάντοθεν ὑματοῦ ἑαυτῷ, ὡς πάντοθεν τῆ πολεμίᾳ βάλλοντος, καὶ εἰς τὰ χείρια μάλιστα ἀκοντίζοντος.

Λεοντίῳ μαγιστριανῷ. σκθ.

Οὐκ ἀποδέχομαί σε, ἄνερ πόλεως, ϗ χιλίδα ἐκκλησίας, καὶ ὕβριν ἐλευθερίας, ϗ τῶν σωόντων ὀλετῆρα· ϗ πῶς γὰρ ἐχὶ τῶν αἰχίστων, Ζώσιμον τὸ δοκοῦντα πρεσβύτερον, ἐπικαλοῦντα. εἰ γὰρ καὶ αὐτὸς τοιοῦτός ἐστιν, ἀλλὰ σοὶ γλῶτταν, ϗ ὄφελον ἀληθείας τυγχάνουσαν, ϗ χρὴ τούτοις καταῤῥυπαίνεσθαι τοῖς λόγοις. σαῦται τοίνυν σαύτην ὀφείλων. εἰ γὰρ καὶ ἀληθῆ τὰ λεχθέντα, καὶ ὅλως ὡς ψευδομένῳ ἐπισκήψειεν, ἀλλά σι κόσμιον ὄντα ἀίδρα, καὶ πολλῆς ἀρετῆς κομῶντα, ϗ τὸ τῆς ἀνεξικακίας ἄνθος εἴη ἐναβρύνειν ἐγκαλλώπισμα.

Αφροδισίῳ πρεσβυτέρῳ. σλ.

Καιρίως ἂν τὰ γραφέντα σοι ἔλεγετο τοῖς εἰς σὲ πεπαροινηκόσιν, εἴ γε μὴ ὁμολόγουν ἐσφάλθαι. ὁμολογούντων δὲ ἄωρος τυγχάνει ἡ μνήμη τῆς ἀπὸ τοῦ καιροῦ συμμαχίας ἀπορρέουσα.

Αντιόχῳ. σλα.

Τίνος ἕνεκεν, ἔφης, εἶπεν ἡ τοῦ ἡμερότητος

πηγὴ, ἀφ' τοῦ Ιεζεκιὴλ φησὶν τοῦ Ἰσραήλ, ϗ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου, ϗδὲ μὴ ἐλεήσω. ἄκουε τοίνυν, ἐπειδὴ ἐν πολλοῖς χρόνοις ἦσαν συγγνώμης ἁμαρτάνοντες μείζονα, ϗ μήτε τοῖς τῶν προφητῶν προσιέμενοι λόγοις, μήτε ταῖς θείαις εὐεργεσίαις ἐννοοῦντες εἰς ἀνήκεστον ἐκπεπώκασι κακίαν. αὐτοτελὴς δὲ καθ' αὐτοὺς ἐξενήνεκτο ἀποφασις, ὥστε προδοθῆναι τοῖς Βαβυλωνίοις, καὶ ἔργον τῆς τοῦ πολεμίων γενέσθαι δεξιᾶς. ἔδει γὰρ αὐτοὺς τὸ ἀμεταγόητον, ϗδένα οἶκτον λήψεσθαι, φησὶν ὅτι τοῖς πάλαι, ϗ δὴ ὅτι τῶν νινευιτῶν πεποίηκα. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ ὅτι τὸ κρεῖττον αὐτοῖς ῥοπήν τε καὶ τροπὴν χαρὰν παρέσχεν, ἀνακληθῆναι τὸν καθαιρέτην, καὶ ἀναστρεπτέαν τὴν ἀποφασιν. ἐνταῦθα δὲ ϗδενὸς ὅτι τὸ βέλτιον βλέποντος, ἀλλὰ πάντων ὅτι τὰ χείρω ῥεπόντων, ἀναγκαίως ἡ κατ' πάντων ἐκφέρεται ψῆφος.

Παύλῳ Μοναζοντι. σλϛ.

Χρὴ τὸ μέλλοντα περὶ θεοῦ λόγον κινεῖν τοῖς ἀπὸ τῆς πολιτείας ἀφ' λάμπειν ἀρεταῖς. τῷ γὰρ κακίας ἥσσῃ, ϗδὲ περὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ μήπω γε αὐτὸν κινεῖν γλῶτταν, ἐπιτρέπει, ὡς ὑβριζομένων τῶν θείων νόμων, ὅταν ἀφ' μιαρᾶς παρενέγκωσι ταῦ γλώττης. τῷ γὰρ ἁμαρτωλῷ φησὶν, εἶπεν ὁ θεὸς, ἵνα τί σὺ διηγῇ τὰ δικαιώματά μου. καὶ ἀναλαμβάνεις τὸν ἀφ' ὑμνίου μου ἀφ' στόματός σου. καὶ ἀφ' τοῦ Ησαΐου μεμφόμενος τοὺς βίᾳ μὲν ἀρίστους, μὴ ἐπιμελομένους, τὰς δὲ οἰκονομίας αὐτοῦ ἀπωμόρους φησὶ, γνῶναί μου τὰς ὁδοὺς ἐπιθυμοῦσιν, ὡς λαὸς δικαιοσύνας πεποιηκὼς, ϗ κρίσιν θεοῦ αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλελοιπὼς. εἰ δὲ οἱ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, τουτέστι τὰς οἰκονομίας πολυφραγμονοῦντες πάνταλμοι ἂν εἶεν, πῶς οὐκ ἂν ἐπέκεινα πάσης τόλμης χωροῦσιν, οἱ περὶ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ μιαρᾷ γλώττῃ

Paulo Monacho. 232.

Qui de Deo sermonem excitaturus est, hunc vitę ac morum virtutibus elucere oportet. Nam qui vitio delectatur, huic ne de ipsius quidem iustitiis, nedum de ipso linguam mouere permittitur: quòd videlicet diuinis legibus cōtumelia inferatur, cùm per impuram & scelestam linguam proferuntur. Peccatori enim, inquit ille, dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum: Ac per Esaiam iis succensens, qui cùm optimæ vitæ nulla cura tangantur, ipsius tamen cōsilia reprehendunt, his verbis vtitur: Scire vias meas volunt, tanquā gens quæ iustitiam fecerit, & legem Dei sui non dereliquerit. Quòd si, qui ipsius vias, hoc est consilia, curiosiùs exquirunt, summæ audaciæ notam non effugiunt, an non illi vltra omnem audaciam progrediuntur, qui exiguæ linguæ opera de ipsomet Deo sermonem mouēt, ac præsertim, cùm, quid sit, anxiè inquirunt? Oportet

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem, non quid sit exquirere, sed quòd sit affirmare. Atque illud taceo, quod apud Lacedæmonios, qui sermones actionum vmbras esse non immeritò definierunt, ei, qui turpiter vixisset; ne probam quidē sententiam pronunciare licebat. Quocirca si te, & recta fide præditum, & probè viuentem adoriuntur nonnulli, tibique negotia faceſſunt, ne propterea cōturberis. Huiusmodi namque improborum hominū mos est. Nam cùm vitæ laude perspicuè abs te superentur, ad diuini numinis indagationem confugiunt, tanquam scilicet hinc iis, qui rectè viuunt, molestiam exhibituri, eorúmque fiduciam excluſuri. Atqui eos conueniebat (cum animis suis illud reputantes, quòd qui in re perspicua & dilucida peccant, haudquaquam digni sunt, quibus de ea re, quæ obscuritatem præ se ferat, verba facientibus, fides adhibeatur) primùm vitam suam componere ac rectè moderari, atque ita deinceps ad earum rerum, quæ comprehendi nequeunt, inuestigationem transire.

λόγον κινδυνεύοντες, καὶ μάλιστα ὅταν τὰ ὑπὲρ τοῦ πολυπραγμονῶσι. χρὴ δὲ μὴ τὰ ὑπὲρ τοῦ περιεργάζεσθαι, ἀλλ' ὅπερ ὑπὲρ τοῦ ἰσχυρίζεσθαι, καὶ σιωπᾶν ὅπερ οὐχὶ λακεδαιμονίοις, τοῖς σκιὰς τῶν πράξεων τοὺς λόγους εἶναι εἰκότως ἐπιλαμβάνοις, τὸν αἰσχρῶς βεβιωκότα, ὑδὲ γνώμῃ ἀγαθῇ ἐπιφύεσθαι ἐξεῖν. εἰ τοίνυν ὀρθῶς σοι πιστεύονται, ἃ εὖ φρόνησιν ὑπὲρ τοῦ ὑπομένονται τινες πράγματα σοι παρέχοντες, μὴ ταραχθῇς. τοιοῦτον γὰρ τοῦ φαύλων τὸ ἔθος. ἠπιστάμενοι γὰρ τοῦ φανερῶς τῷ βίῳ ὑπὲρ τοῦ τὸν ἔρευναν τοῦ θεοῦ καταφεύγουσιν, ὡς ἐκ τούτου πράγματα παρέξοντες τοῖς εὖ βιῶσι. καὶ τὴν παῤῥησίαν αὐτοῦ ἀποκλείοντες. ἐχρῆν δὲ αὐτοὺς ἐνθυμεῖσθαι ὅτι οἱ μὲν τὸ δῆλον πλάττοντες, μᾶλλον τὸ δυκρινῶτος ἀδήλου ὄντος ἂν εἶεν ἀξιόπιστοι λέγοντες, ἀρῶνται ἑαυτοῦ τὸν βίον ῥυθμίζοντες. καὶ ὅτι ὑπὲρ τοῦ ζήτησιν παρελθεῖν τοῦ ἀνεφίκτου.

Eidem. 233.

Sermonum principia vera & indubitata esse oportet. Nam cùm falsum est argumentum, fieri non potest quin conclusio quoque vacillet.

Τῷ αὐτῷ. σλγ.

Χρὴ τὰς ἀρχὰς τοῦ λόγου ἀληθεῖς εἶναι καὶ πιστάς. ψευδὴς γὰρ ὕστερον τῆς ὑποθέσεως, ἀναγκαίως καὶ τὸ συμπέρασμα ἀσίστατον εὑρεθήσεται.

Alypio Episcopo. 234.

Ne molestè feras, optime vir, me aduersus auaros linguę mucronē stringere. Rem enim apertam & simplicem dicam, nec testimonium vllum requirentē. Vsqueadeò enim hoc morbo deuincti tenentur, vt ne morbum quidē esse existiment. Quemadmodum enim cælestes ciues, hoc est monachi qui in mōtibus degunt, ne hoc quidem sciunt, quid auaritia sit: sic nec isti nō tamen eodem modo, sed planè contrario atque illi. Nam illi, quia procul à morbo absunt, morbum ignorant: isti autem ne morbum quidem hoc esse arbitrantur. Sic enim virtutem improbitas propulit, ac tyrannidem exercet, omniáque sursum ac deorsum miscet, vt nec improbitas quidem esse existimetur.

Ἀλυπίῳ ἐπισκόπῳ. σλδ.

Μὴ δυσχεράνῃς, ὦ βέλτιστε, ἐὰν ἐπαφῶ τοῦ γλώττῃ τοῖς φιλαργύροις. πρᾶγμα γὰρ λέξω σαφὲς, καὶ ἁπλοῦν, καὶ μαρτυρίας μὴ δεόμενον. τοσοῦτον γὰρ κεχείρωνται τῷ νοσήματι, ὡς μηδὲ νόσημα αὐτὸ ἡγεῖσθαι. καθάπερ γὰρ οἱ ἔγκοσμοπολῖται, οἱ ἐν τοῖς ὄρεσι φημὶ μοναχοὶ, ὑδὲ ἴσασι τί ὄντι πλεονεξία, οὕτως οὐδὲ ἴστοι, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐκείνοις. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀφ' ὑψηλοῦ τὸ πόῤῥω εἶναι τῆς πάθους ἀγνοοῦσι τὸ νόσημα. οὗτοι δὲ οὐδὲ νόσημα αὐτὸ ἡγοῦνται εἶναι. οὕτω γὰρ παρώσατο τοῦ ἀρετοῦ ἡ κακία, καὶ τυραννεῖ, καὶ πάντα ἄνω καὶ κάτω ποιεῖ, ὡς μηδὲ κακία εἶναι νομίζεσθαι.

Τὸ νομίζειν σε φθείρεσθαι μετὰ τοῦ σώματος τοῦ ψυχικοῦ, κομιδῆ γελοῖον καὶ ἠλίθιον, καὶ τῷ ὄντι σαρκικοῦ ἀνθρώπου, καὶ βλομυδοῦ μηδὲ μετὰ τὸν ἐνταῦθα βίον μηδὲν εἶναι. βεβαιοῦντος δὲ τὰ πᾶσιν ἡλικίας σοῦ τραγῳδούμενα. δυσωπῆσαί σοι μᾶλλον ὀφείλουσι, καὶ φιλόσοφοι καὶ ποιηταὶ, καὶ ῥήτορες, ὅσοι τοῦ τῆς ψυχῆς ἀθανασίαν ἐδογμάτισαν, ὧν εἰ καὶ ἄπειρος εἶ ὡς ἀπαίδευτος ὢν ἐν πᾶσιν, ἀλλά γε πᾶσι τοῦ πεπαιδευμένοις μαθεῖν δίκαιος ἂν εἴης. δυσωπήσῃ δὲ καὶ λόγισμὸς ἀναπόῤῥητος. ἡ μὲν τοῦ σώματος ἀεὶ ῥέοντος καὶ φθειρομένου ἐπιλαμβανομένη καὶ τὸ ἥκιστα αὐτοῦ ῥευστὸν ὑποφυγοῦσα, καὶ τὸ πίπτον ἐγείρουσα, καὶ παρέχουσα τοῖς μὲν ἀπορρέουσι τροφὴν. τοῖς δὲ μαρανομένοις ἀναζώπυρον, οὐκ ἂν δήπου καθ' ἑαυτὴν γένοιτο ἀπολείπειν τὴν οἰκείαν δύναμιν, δι' ἧς καὶ τὸ σῶμα συνεῖχε, καὶ διέσωζεν. εἰ δὲ μήτε τοῖς ἔξωθεν σοφοῖς δυσωπηθείης, μήτε τούτῳ τῷ ἀναγκαίῳ λογισμῷ πειθθείης, ἅτε πολλῇ καὶ συγγνώμης μείζονι κακίᾳ βεβαπτισμένος. ἔχεσθόν σοι θεῖον ἀναγνωσόμεθα, δι' οὗ διαῤῥήδην ἡ τῆς ψυχῆς ἀθανασία κηρύττεται. τί οὖν φησι, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τοῦ ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. μὴ τοίνυν ἐκ τῆς ὑπερβολῆς ὧν ἔδρασας κακῶν. ὑδὲν γὰρ ἄτρακτον, ὡς φασι, καταλέλοιπας. ἀσεβῆ δόγματα σαυτῷ δογματίζεις. ἀλλὰ πίστευσον ἀθάνατον εἶναι τοῦ ψυχικοῦ. ἵνα ὅπου πολλάκις ἰδὼν καταῦθα, πάντως δ' ἐκεῖσε δώσῃς δίκην, ὡς οὐ λησόμενος τοῦ δίκην. ἀπαλλάγθι καὶ ὀλίγου τῆς πονηρίας.

Zosimo Presbytero. 235.

Quòd animū vnà cum corpore interire arbitraris, perquàm ridiculum ac stolidum est, hominíque verè carnalis, atque & post hanc vitam nihil esse cupientis, & ea, quæ de te ab omnibus cuiusuis ætatis commemorantur, confirmantis. Pudorem igitur tibi incutere debent, cùm philosophi, & Poëtæ, & Oratores, & Scriptores omnes, qui animi immortalitatem docuerunt (quorum si ignarus & expers es, vt qui rerum omniū inscitia labores, certè à doctis & eruditis discere debeas) tum etiā te pudore quodam permouebit ea ratio, quæ nullo modo refutari queat. Nam quę corpus quod semper fluit & corrumpitur, arripit, ac quod in eo labile ac mortale est astringit, & quòd cadit exulat, atque & iis, quæ diffluunt, alimentum, & iis, quæ marcescunt, fruticationem præbet, nō est profectò consentaneum, eam, à corpore separatam, vim suam deserere, per quam & corpus cōtinebat, & cōseruabat. Quòd si nec externorum sapientium authoritate commoueare, nec firmissimæ huic & necessariæ rationi fidem accommodes, vt pote ingenti atque omni venia grauiori improbitate oppressus ac demersus, diuinum tibi oraculum recitabimus, per quod animæ immortalitas dilucidis verbis prædicatur. Quid igitur ait? Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Quamobrem ne ob singularem atque incredibilem quandam admissorum à te scelerum magnitudinem (nullum enim, vt aiunt, sceleris genus intactum reliquisti) impia dogmata tibiipsi cude: verùm illud persuasum habens, immortalem animam esse, tanquam qui vindicem illum oculum minimè falsurus sis, aliquando tandem ab improba viuendi ratione reipsum exime.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eulogio. 236.

Paucis priùs verbis habitis, quod volo eloquar. Quidam in Bœotorum ſtoliditatem iocans, his verbis vſus eſt: O Bœoti, quàm vehementer eſtis Bœoti. Quidam rurſus iuſtitia præditus, à Mileſiis rogatus, vt ad iniquum quoddam negotiũ operam ipſis nauaret, dixit, O Mileſij, quàm valde Mileſij eſtis. Alexander denique ſciſcitante quodam cur tanto honore Antipatrum complecteretur, reſpondit, Quia patris loco mihi eſt. Ego autem dicam: O Eulogie, quàm valde es Eulogius (hoc eſt ad laudandum propenſus) qui me meique ſimiles laudibus ornare in animum induxeris.

Εὐλογίῳ. σλϛ.

Ολίγα εἰπὼν, ὁ βέλομαι φράσαι. βοιωτός τις εἰς ἀπαιδευσίαν σκώπτων ἔφη, ὦ βοιωτοί, ὡς σφόδρα ἐστὲ βοιωτοί. δίκαιος δέ τις ἀνὴρ ἀδίκῳ πράγματι προσκαλούμενος, ἐπὸ μιλησίων συμπαρέξαι ἔφη, ὦ μιλήσιοι, ὡς σφόδρα ἐστὲ μιλήσιοι. Αλέξανδρος δὲ ἐρωτηθεὶς, διὰ τί λίαν τιμᾷ Αντίπατρον, ἔφη, ὅτι ἀντὶ πατρός μοί ἐστιν. ἐγὼ δὲ φράσω, ὦ Εὐλόγιε, ὡς σφόδρα εἶ Εὐλόγιος, ἐπαινεῖν ἐμὲ καὶ τοὺς κατ' ἐμὲ προθυμούμενος.

Heroni monacho. 237.

Plerique mortalium (vereor enim dicere omnes: etiamſi hoc Scriptura dicere videatur) non quòd virtutem amplectantur, ſed quòd iniquioribus ſeipſos comparent, per deteriorem collationem, opinionis errore iuſtos ſe eſſe fingunt: non ipſa per ſe Dei mandata expendentes, ac ſuam vitam ad eorum normam componentes, verùm cum aliorũ languore atque ſocordia ſuam viuendi rationem conferentes. Eáque de cauſa dictum eſt illud, quod à me tibi explicari cupis, Omnis vir iuſtus ſibi eſſe videtur. Etenim ad ea quidem, quę alij rectè atque virtute gerunt, cæcutit: eorum autẽ vitia liquidò perſpicit: non ſecus videlicet ac vultures, prata perſæpe atque hortos prętereuntes, cadauera volatu petunt. Subiunxit itaque, Dirigit autem corda Dominus, hoc eſt eorum, qui inanem huiuſmodi opinionem ex animis ſuis ieceruntaut eorum, qui ad diuina mãdata vitam ſuam excegerunt: aut denique eorum, qui ſupra hominum conditionem ſeſe extulerunt, ac per optimam vitæ rationem ad pręſtantiorem dignitatis gradum euecti ſunt, iuxta illud Scripturæ, Ego dixi, Dij eſtis, & filij excelſi omnes.

Ηρωνι μοναζοντι. σλζ.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων. ἐκεῖνο γὰρ εἰπεῖν πάντες. καίτοι τῆς γραφῆς τοῦτο δοκούσης λέγειν, τὸ τῷ δικαιοσύνῃ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ τῷ τοῖς ἀδικωτέροις ἑαυτοὺς συμβάλλειν τὴν συγκρίσει τῶν χειρόνων, τὴν τῆς δικαιοσύνης φαντασίαν καρποῦνται, οὐκ αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς τὰς θείας ἐντολὰς δοκιμάζοντες, καὶ πρὸς τ' τούτων κανόνα ῥυθμίζοντες τ' οἰκεῖον βίον, ἀλλὰ τοῖς ῥαθυμοῦσι τῶν πέλας συμμετροῦντες τὴν ἑαυτῶν πολιτείαν. διὸ καὶ τοῦτ' ἐρρέθη, ὅτι κύριος ἐμπαθεῖν ἠθέλησας. πᾶς ἀνὴρ φαίνεται ἑαυτῷ δίκαιος. πρὸς μὲν γὰρ τὰ κατορθώματα τῶν πέλας τυφλώττει, τὰ δὲ ἐλαττώματα ὀξέως ὁρᾷ, καὶ καθάπερ οἱ γῦπες λειμῶνας πολλάκις καὶ κήπους εἰσιόντες ἐκτρέχοντες, τοῖς νεκροῖς ἐφίπτανται σώμασιν. ἐπήγαγε δὲ, κατευθύνει δὲ καρδίας ὁ κύριος. ἢ τῶν τὴν τοιαύτην φαντασίαν ἁπλῶς ἐξορισάντων, ἢ τ' πρὸς τὰς θείας ἐντολὰς τὸν ἑαυτῶν ῥυθμισάντων βίον, ἢ τῶν ὑπερβεβηκότων, τὸ ἄνθρωποι εἶναι, καὶ εἰς κρείττονα λῆξιν τε καὶ ἀξίαν, διὰ τ' ἀρίστης πολιτείας ἀναβιβασθέντων, κ' τὸ εἰρημένον, Ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες.

Παμπρε-

Pamprepio Diacono. 238.

Quandoquidem ſermonibus philoſophari facile eſt, operibus autem arduum, atque illud quidẽ aures oblectat, hoc autẽ animos erudit, ob eã cauſam Deus ad eos qui ſacerdotij munere redimiti ſunt, id, quod tibi explanari cupis, clamat, Sacerdotes loquimini ad cor Hieruſalẽ. Quoniam enim qui verbis duntaxat docent, nõ modò moleſtiam auditoribus exhibẽt, ſed etiam irridendos ac fugillandos ſe propinant, idcirco actionum virtutem, quæ ad auditorum animos penetret, ab ipſis requirit. Quamobrem ſacroſanctum eſſe oportet eum qui conſecratus eſt. Neque enim prophanum ſacris operari fas eſt.

Παμπρεπίῳ διακόνῳ. σλη.

Επειδὴ τὸ μὲν λόγοις φιλοσοφεῖν ῥᾴδιον, τὸ δὲ ἔργοις δύσκολον. καὶ τὸ μὲν τὰς ἀκοὰς τέρπει, τὸ δὲ τὰς ψυχὰς παιδεύει. διὰ τοῦτο ὁ θεός, τοῖς τῶν ἱερωσυνῆς λειτουργίαν ἐσεμνυμένοις βοᾷ, τοῦθ' ὅπερ μαθεῖν ἠθέλησας. Ιερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ιερουσαλήμ. ἐπειδὴ γὰρ οἱ διὰ λόγων φιλοσοφοῦντες μόνον ἐνοχλοῦσι τοὺς ἀκούοντας, ἀλλὰ καὶ δι' ὧν τὰ ἐναντία οἷς λέγουσι πράττουσι, καταγέλωτα ἑαυτοὺς παρασκευάζουσι. διὰ τοῦτο τὴν τῶν ἔργων ἀρετὴν τούτους ἀπαιτεῖ, τὴν τῆς ψυχῆς τῶν ἀκροατῶν ἀπλοκίαν. ὥστε ἱερὸν εἶναι χρὴ τὸν ἱερωσύνην. ἱερᾶσθαι γὰρ τὸν ἀνίερον, οὐ θέμις.

Palladio Diacono. 239.

Exiſtimationem tuam, vir optime, cura vt recuperes, non illam quidem morbo affectam & corruptam, atque in nihilum redactam (leuius enim ad malum fortaſſis eſſet) verũ in errorẽ & hæreſim cõuerſam.

Παλλαδίῳ διακόνῳ. σλθ.

Ανάκτησαι σαυτῆ, ὦ βέλτιστε, τὴν ὑπόληψιν, ἣ νοσήσασα καὶ διαφθαρεῖσα, καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν χαρίσασα ἦλθεν γὰρ ἂν ἴσως κακόν. ἀλλ' εἰς κακοδοξίαν πεπαῦσα.

Lampetio Epiſcopo. 240.

Non quidem me fugit, ô caſtitatis delubrum, meritò te hoc nomine diſcruciari, quòd Zoſimus & Martinianus, Maróque item & Euſtathius, qui Sacerdotum ſpeciem præferunt, ſeipſos omni virtuti inacceſſam & inuiam, omni autem vitio planam ac facilem viam ſedémque reddiderint. Verùm illud tibi exploratum eſſe debet, quòd quo maiores honores conſecuti ſunt, eo quoque grauioribus ſuppliciis afficientur, vt qui ne beneficio quidem meliores effecti ſint.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. σμ.

Οἶδα μὲν, ὦ ἁγνείας ἀνάκτορον, ὅτι εἰκότως δυσχεραίνεις, Ζωσίμου τε καὶ Μαρτινιανοῦ, Μάρωνός τε καὶ Εὐσταθίου, ἱερᾶσθαι δοκούντων, ἀνθρώπων πάσῃ μὲν ἀρετῇ ἀπροσίτων τε καὶ ἀβάτων, πάσῃ δὲ κακίᾳ ἱππήλατον ἑαυτοὺς κατασκευασάντων ὁδόν τε καὶ χῶρον. ἀλλ' εὖ εἰδέναι ὀφείλεις, ὅτι ὅσῳ μείζονος ἠξιώθησαν τιμῆς, τοσούτῳ καὶ μείζονα δώσουσι δίκην. ὅτι μηδὲ τῇ εὐεργεσίᾳ βελτίους ἐγένοντο.

Eidem. 241.

Tu quidem fortaſſe me multorum ſermonum ac ſenſorum apparatum habere arbitraris. At ego illud probè ſcio, me nihil

Τῷ αὐτῷ. σμα.

Αὐτὸς μὲν ἴσως πολλῶν λόγων τε καὶ νοημάτων ἔχειν με νομίζεις παρασκευήν, ἐγὼ δὲ οἶδα σαφῶς, ὅτι οὐδὲν

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſcire. Quòd ſi quid laude dignum à me afferatur, Deo id aſcribendum eſt, qui vt auditorum vtilitati cõſulat, rudes atque eruditos homines perſæpe ſapientia & eruditione inſtruit.

Nilammoni Scholaſtico. 242.

Etſi tu pro ea eloquentia, qua polles, anteuertens, apologiam meam laceraſti, cùm ad hunc modũ ſcripſiſti, Dic rurſum quòd Chriſtianum dogma non labefactet ſingularis illa Martiniani, Zoſimi, Maronis & Euſtathij improbitas, quorum vita iam ad ſcenam prodit, atque ignominiam & irriſionem ſacroſanctę religioni inurit: at non ipſe tamen proinde à veritate abſcedam, verùm eam ad defenſionẽ adhibebo. Nam quoniam nihil habens quòd diuiniſſimam religionem incuſes, aduerſus ſacerdotes quoſdam accuſationem conuertiſti, verſutia tua ab omnibus, qui quidem prudentia minimè careant, facilè deprehenſa eſt, qui diuinam quidem vitæ rationem ſummis laudibus extulerunt, accuſationem autem in eos conuerterunt. Quòd ſi tu quoque à cõtentionis ſtudio teipſum remoueas, ea, quę dixi, comprobabis. Quid enim abſurdi dicimus, cùm rem ipſam explorari ac perpendi oportere dicimus: ac, ſi bona eſſe comperiatur, amplectendam eſſe etiamſi quidam eorum, qui iam conſectari videantur, ad ipſum quoque vitij fundũ prolapſi ſint; ſi autem turpis atque inhoneſta, fugiendam eſſe, quantumuis nonnulli ex iis, qui ipſi addicti ſint, ad ipſum virtutis verticem perueniſſe videantur? Amplectenda enim virtus eſt, etiamſi omnes, quibus minimè rectum de rebus iudicium eſt, eam vituperãt, fugiendũ autem vitium, etiamſi omnes, quos vitia delectant, illud laudibus ac prædicatione efferant. Neque enim ab iis, qui aduerſa valetudine laborant, ſed à ſanis, rerum iudicia capienda ſunt. Nam ſi ægrorũ iudicia ſequamur, philoſophiam quoque ipſam condemnabimus.

οἶδα. εἰδέπι λεχθέν εὐδόκιμον, τῷ θεῷ τὴν αἰτίαν λογιτέον, τῷ χαὶ ἰδιώτας ὠφελῆσαι τὴν τῶν ἀκουόντων ὠφέλειαν, πολλάκις σοφίζοντι.

Νειλάμμωνι σχολαστικῷ. σιβ.

Εἰ χαὶ τῷ δεινῶς εἶναι περιλαβὼν τὴν ἀπολογίαν διέσυρας γεγραφὼς, εἶπὲ πάλιν ὅπως τῷ δόγματι ἧ λυμήνεται ἡ Σαβφωνὶς Μαρτινιανὴ, χὴ Ζωσίμου, Μάρωνός τε χὴ Εὐσταθίς καχία, ὧν ὁ βίος λοιπὸν σκιυόβατέται, ἀδοξίαν χὴ κωμῳδίαν τῇ ἱερωσύνῃ τῇ θρησκείᾳ περιβόμβους. ἀλλ' ἔγωγε οὐχ ἂν ὑποφαίλω τ' ἀληθείας, ἀλλ' αὐτὴ περὶς ἀπολογίαν χρησαίμιν. ἐπειδὴ γὰρ οὐχ ἔχων ὅπη χὴ μέμψοιτὴν θειοτάτην θρησκείαν εἴς τινας τ' ἱερωσύνην ἔτρεψας τὴν κατηγορίαν, εὐφάρατός σοι ἡ σκωμῳδία γέγονε ὑπὸ πάντων τῶν σωέσεως οὐχ ἀμοιροντων, τῶν τὴν μὲν θείαν ὑποφαινεζάντων πολιτείαν. τὴν δὲ κατηγορίαν εἰς ἐκείνους περιφάντων. εἰ δὲ χ αὐτὸς τῆς φιλονεικίας ὑποφαίης, ὑπόδειξη τὰ ὑρημόια. τί γὰρ ἄτοπον φαμὲν λέγοντες, ὅτι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα βασανιζεθαι χρὴ χ εἰ μὲν καλὸν φαιρεθείη ἀπαξιον, κἂν τινες τῶν δοκούντων αὐτὸ μετέχειν, εἰς αὐτὸν τῆς καχίας τὸν πυθμένα κατέπεσον, εἰ δ' αἰσχρὸν φευκτέον, κἂν τινες τῶν δοκούντων αὐτῷ προσκεχλίζθαι, εἰς αὐτὴν τῆς ἀρετῆς δοκοῖεν ἐλλαχέναι τὰ κορυφία. χρὴ γὰρ τὴν μὲν ἀρετὴν ἀπαρασχὼν εἶναι, κἂν πάντες ψέγωσιν οἱ τὴν κρίσιν τῶν πραγμάτων οὐκ ἔχοντες ὀρθήν. τὴν δὲ καχίαν φευκτὴν, κἂν πάντες οἱ τῶν χαχῶν ἐραταὶ αὐτὴν ἀνακηρύτωσιν. ὁ γὰρ ὑπὸ τ νοσούντων, ἀλλ' ὑπὸ τ ὑγιαινόντων χρὴ λαμβάνειν τὰς περὶ τῶν πραγμάτων ψήφους. εἰ γὰρ τοῖς νοσοῦσιν ἑψόμεθα, χὴ φιλοσοφίας καταγνωσόμεθα.

Εὐδαίμονι

Nilammoni Scholaſtico. 242.

Etſi tu pro eloquentia, qua polles, anteuertens, apologiam meam laceraſti, cùm ad hunc modũ ſcripſiſti, Dic rurſum quòd Chriſtianum dogma non labefactet ſingularis illa Martiniani, Zoſimi, Maronis & Euſtathij improbitas, quorum vita iam ad ſcenam prodit, atque ignominiam & irriſionem ſacroſanctę religioni inurit: at non ipſe tamen proinde à veritate abſcedam, verùm eam ad defenſionẽ adhibebo. Nam quoniam nihil habens quòd diuiniſſimam religionem incuſes, aduerſus ſacerdotes quoſdam accuſationem conuertiſti, verſutia tua ab omnibus, qui quidem prudentia minimè careant, facilè deprehenſa eſt, qui diuinam quidem vitæ rationem ſummis laudibus extulerunt, accuſationem autem in eos conuerterunt. Quòd ſi tu quoque à cõtentionis ſtudio teipſum remoueas, ea, quę dixi, comprobabis. Quid enim abſurdi dicimus, cùm rem ipſam explorari ac perpendi oportere dicimus: ac, ſi bona eſſe comperiatur, amplectendam eſſe etiamſi quidam eorum, qui iam conſectari videantur, ad ipſum quoque vitij fundũ prolapſi ſint; ſi autem turpis atque inhoneſta, fugiendam eſſe, quantumuis nonnulli ex iis, qui ipſi addicti ſint, ad ipſum virtutis verticem perueniſſe videantur? Amplectenda enim virtus eſt, etiamſi omnes, quibus minimè rectum de rebus iudicium eſt, eam vituperãt, fugiendũ autem vitium, etiamſi omnes, quos vitia delectant, illud laudibus ac prædicatione efferant. Neque enim ab iis, qui aduerſa valetudine laborant, ſed à ſanis, rerum iudicia capienda ſunt. Nam ſi ægrorũ iudicia ſequamur, philoſophiam quoque ipſam condemnabimus.

Εὐδαίμονι. σιγ.

Σὺ μὲν ὁ χ' λόγον ἔφης εἰρῆσθαι τὸ αὔτη κληθήσεται γυνὴ, ὅτι οὐκ τ' ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη. ἐγὼ δὲ ὁ μόνον χ' λόγον, ἀλλὰ χὴ θαυμασίως αὐτὸ γεγράφθαι φημὶ, χὴ ὅπως ἄκουε. ἡ γυνὴ ὡσὰ τοῦ γονέως εἴρηται. αὕτη γοῦν κληθήσεται γυνὴ. τουτέστι γονίμη, ὅτι οὐκ τ' ἀνδρὸς αὐτῆς τ' μέλλοντος γόνιμον ποιεῖν ἐλήφθη. τὸν γὰρ παρθένον ὁ ἀνὴρ σωαπτόμενος γυναῖκα, τουτέστι γόνιμον ποιεῖ. διὸ χὴ παρ' ἀθηναίοις ἡ σωάφεια ἡ χ' νόμον, ἐπ' ἀρότῳ παίδων ἐλέγετο γίνεσθαι, χὴ γονεῖς οἱ τικτόντες καλοῦνται. τὰς γὰρ λέγονται ὡσὰ τὰ γῦα, τουτέστι τὰ μέλη, εἰρῆσθαι, ὑδὲ λόγου ἀξιωτέον. τῶ μὲν γὰρ μέλει χὴ μέρει τὸ ὅλον ἀντίκειται. τῇ δὲ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ, τουτέστι τῷ σπείροντι γεωργῶ ἡ ἀνορύττοντι τὴν γυναικείαν χάραν, παρ' ὃ χὴ ἀνὴρ, ὡς σῖμαι, λέγεται. τὸ γὰρ ἄνθρωπος κοινὸν αὐτοῖς ἔστιν ὄνομα, ἡ ἀπειρομένη γῆ, χὴ ὡσὰ τοῦτο γόνιμος νομίζη. τῶν τινές τε γὰρ ἠνέσθησαν; ἡ τοῦτ' εἶναι. ἅμα γὰρ εἴπεις ἄνδρα, χὴ γυνὴ τῇ ἐννοίᾳ συνεισέρχεται. ὡς χὴ παῖδος ῥηθέντος, ὁ πατὴς συνυπακούεται, χὴ δεσπότης λεχθέντος, ὁ δοῦλος συνεπινοεῖται.

Διοσκόρῳ. σιδ.

Χρὴ μὴ μόνον ὑπὲρ ὧν εὐηργετήθης χάριν εἰδέναι, ἀλλὰ ἡ ὑπὲρ ὧν κωλύη ἀδικεῖν. χὴ τοῦτο γὰρ εἰ ἡ παρεσδόξον σοι φαίνεται, εὐεργασίας εἶδος μέγιστον τυγχάνει.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. σιε.

Εἰκότως, ὦ θαυμάσιε, τὴν πηλουσιωτῶν νῦν καταθρηνεῖς πόλιν, χή τοι πρότερον μακαρίσας. ὅτε μὲν γὰρ εἶα δὴ μήτηρ ἐπ' ἀριστοτόκοις παισὶ ᾄδοι, τῇ τῶ ἀοιδίμου Ἀμμωνίου τῶ

Eudæmoni. 243.

Tu quidẽ haud rectè illud dictũ eſſe cõtendis. Ipſa vocabitur * quia de viro ſumpta eſt: ego verò nõ modò rectè, ſed etiam eximio atque admirando modo hoc ſcriptum fuiſſe aio, &, qua ratione ductus audi. ἡ γυνὴ ὡσὰ τοῦ γονέως, hoc eſt à genitura dicta eſt. Ipſa igitur * vocabitur, hoc eſt ad gignendũ idonea: quia ex viro ſuo, qui eam fœcundam redditurus eſt, ſumpta eſt. Vir quippe virginem ſibi matrimonio copulans, γόνιμον, hoc eſt fœcundã γυναῖκα reddit. Ob idque etiam apud Athenienſes legitimus congreſſus arandorum filiorum cauſa fieri dicebatur: ac γονεῖς, parentes appellantur. Nam ne audiendi quidẽ hi ſunt, qui ὡσὰ τὰ γῦα, hoc eſt ob membra, ab hoc nomine appellatos eſſe dicunt. Membro enim & parti totum & omne opponitur: hoc eſt ſerenti agricolæ, ac fœminam regionem effodienti. (Vnde etiam, ἀνὴρ, vt opinor, nomen traxit, nam alioqui hominis vocabulum vtrique commune eſt) terra ſata, propterèaque fœcunda exiſtens. Hanc quippe vocem ex carũ numero eſſe arbitror, quæ ad aliquid referuntur. Nam ſimulátque virum dixeris, vxor quoque animo ſtatim occurrit, quemadmodum ſcilicet & cùm patrem dixiſti, filius vnà intelligitur, & cùm dominum dixiſti, ſeruus etiam vnà cogitatur.

Dioſcoro. 244.

Non modò pro acceptis beneficiis, ſed etiam pro eo quòd iniuriam inferre prohibitus es, gratiam te Deo habere conuenit. Nam hoc quoque, etiamſi tibi mirum atque ab hominum opinione alienum videtur, maximum beneficij genus eſt.

Theodoſio Epiſcopo. 245.

Haud ab re, vir admirande, Peluſienſem vrbem, quam priùs beatam prædicabas, nunc luctu ac lachrymis proſequeris. Nam cùm, vt mater ob felicẽ filij partum, clari viri Ammonij, veri Epiſcopi præfectura

condecorabatur, meritò quoque felicitatis nomine prædicabatur, vt quæ & diuinis & humanis viris referta & cumulata eſſet. Poſteaquàm autem ſceleſtæ ac peregrinæ, atque humanam formam præferenti belluæ ipſius adminiſtratio cõmiſſa eſt, atque ipſa in extremam ſolitudinem corruit, optimo iure vicẽ ipſius lugere conuenit. Etenim illius tempeſtate, quemadmodũ τῶν σμήνους reginã in roſcidis prãtis apes circumſedent, ſic omnes eum fouebãt, ac circũ eum choros agitabant. Nam re vera melliſluo colloquio & voce præditus erat, eáſque illecebras habebat, quibus omniũ animos ſibi deuinciret. At huius tempore, ne quid grauius dicã, qui reliqui facti ſunt, lætò ac feſtiuo habitu commutato calamitates ſuas deplorant. Huius autem rei hanc cauſam eſſe aiunt, quòd cùm ille Eccleſiæ clauum teneret, diuino altari ſanctitas ſua cõſtabat, piis nimirum ſacerdotibus illud cingentibus atque complectentibus: hoc autem antiſtitem agente, impuri ac ſcelerati in ſacrum ordinem cooptantur, probi contrà expelluntur. Quocirca quia neceſſaria neglecta ſunt, cætera quoque omnia labefactata & corrupta ſunt. Nã cùm adyta ipſa ab impuris & nefariis hominibus obterantur, meritò quoque vrbs ipſa pleriſque inuia effecta eſt. Quamobrem, ô ſacrum caput, non eam duntaxat deſle, verùm etiam, vt ad veterem virtutem ac felicitatem aſcẽdat, à Deo precibus cõtende.

Petro. 246.

Pax, ſi adnexam iuſtitiam habeat, diuina quædam res eſt. Si autem altera ſine altera ſit, virtutis pulchritudinẽ labefactat. Nam & prædonibus inter ſe, & lupis pax eſt, illis nimirum in hominum perniciem, his autem in ouium exitium: at pacem hanc minimè appellarim quæ iuſtitia minimè ornata eſt. At ſi hæc acceſſerit, tum demum pax verè vocabitur. Vnde etiam Chriſtus dixit, Non veni mittere pacem ſuper terram, ſed gladium. Nam quòd nõ omnem pacem, ſed eam duntaxat, quæ ὅλος ὁ ἐπισκόπου τρόπος ἀνηρμόσατο, εἰκότως ἐμακαρίζετο, ἅτε δὴ καὶ τῆς θείας, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀγαθῶν ἀπλέως ὕσα. ὅτε δὲ μαρὸν τὸ ξένον καὶ ἀνθρωπόμορφον θηρίον τὴν οἰκονομίαν αὐτῆς ἐνεχειρίσθη, καὶ εἰς ἐσχάτην ἐρημίαν κατηνέχθη, εἰκότως ὁλοφυρμῶν ἔστιν ἀξία. ἐπ' ἐκείνῳ μὲν γὰρ, ὥσπερ αἱ περὶ βασιλίδα τὴν σμῆνος ἐν εὐῤῥόοις λειμῶσιν ἄνθεσι παίζουσαι μέλιτται, ὕτω πάντες αὐτὸν περιεῖπον, καὶ περὶ αὐτὸν ἐχόρευον. ὄντος γὰρ λιῦ καὶ τὴν ὁμιλίαν, καὶ τὴν φωνὴν μελιῤῥαγοῦς, καὶ χειραγωγικὸν ἐκέκτητο θέλγητρον. ὅπερ δὲ τότε, ἀλλ' ἄδην βούλομαι διχερῆ εἰπεῖν, οἱ ἀπολειφθέντες τὸ πανημερικὸν ἀμείψαντες χῆμα καταθρηνοῦσι τὰς σφῶν συμφοράς. τὸ δὲ αἴτιον, ὡς φασὶ, τυγχάνει, τὸ ἐπ' ἐκείνῳ μὲν τὸ θεῖον θυσιαστήριον τῆς περισκούσης τυγχάνειν ἁγιστείας, ἱερέων αὐτὸ περιεπόντων εὐσεβῶν. ὅπερ δὲ τότε τὸς μὲν ἀγαγεῖς ἐγκρίνεσθαι· τὸς δὲ ἀποδοκιμάζειν δ' ἀπελαύνεσθαι, ὡς τῆς ἀναγκαίων τοι γάρτου ἐῤῥαθυμηκότων, καὶ τὰ ἄλλα πάντα διέφθαρται. τῆς γὰρ ἀδύτων ὑπὸ μιαρῶν ἀνθρώπων πατουμένων, ἁλώσιμος ἡ πόλις εἰκότως τοῖς πολλοῖς γεγένηται. μὴ τοίνυν, ὦ ἱερὰ κεφαλὴ, καταθρηνεῖ μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ εὔχου, ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀρετὴν τε καὶ εὐημερίαν ἀναδράμοι.

Πέτρῳ. σμϛ.

Ἡ εἰρήνη τῇ δικαιοσύνῃ συγκεκραμένη θεῖόν ἐστι χρῆμα. εἰ δὲ θατέρα ἄνευ θ' ἑτέρας εἴη, λυμαίνεται τὴν θ' ἀρετῆς κάλλει. ἔστι μὲν γὰρ εἰρήνη καὶ λῃστὰς πρὸς ἑαυτὰς καὶ λύκους. τοῖς μὲν ὀλέθρου τῆς ἀνθρώπων. τοῖς δὲ ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς περιβάντων, ἀλλ' οὐκ ἂν καλέσαιμι ταύτην εἰρήνην τὴν τῇ δικαιοσύνῃ μὴ κοσμουμένην. εἰ δ' αὐτῇ συνέλθοι, ὅντως εἰρήνη κεκλήσεται. διὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἔφη, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ὅτι τὸ γλυκὺ ἀλλὰ μάχαιραν, ὅτι γὰρ ἡ πᾶσα εἰρήνη, ἀλλὰ τὴν τῇ κακίᾳ συνεζευγμένην ἀποκηρύττει, ἀλλαχοῦ φησι, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· εἰρήνη γάρ ὅντως ἐκείνη ὄφθη, ἡ τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ συμπεριπολοῦσα.

cum vitio cõiuncta eſt, abiiciat ac proſcribat, hinc patet, quòd alio loco ait, Pacem meam do vobis. Pax enim verè ea eſt, quæ iuſtitia & pietate cohoneſtatur.

Eutonio Diacono. 247.

Ne eos, ô improbitatis odij ſacrum delubrum, qui cùm reprehendere nequeant, reprehendi recuſant: verùm dicendi libertatem, à temeritate liberam, ac cum ſuauitate coniunctam præ te ferens, ea, quę decent, perfecturum te ſpera. Quòd ſi etiam minimè perficias, vt ſcripſiſti, atque Euſebius, & ij, qui ab eo, contrà quàm fas erat, ordinati ſunt, pro eo atque tibi gratiam referre debebant, maledictis te inceſſant, ne propterea elanguẽſcas. Inſomnis enim ac rerum omnium conſpector oculus, qui & improbos exoſos, & probos charos habet, tibi quidem vicem rependet, de ipſis autem ſupplicium ſumet.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. σμζ.

Μὴ φοβοῦ, ὦ μισοπονηρίας ἱερὸν τέμενος, τοὺς ἐλέγχειν μὲν ἀδυνατοῦντας, ἐλεγχεσθαι δὲ παρρησιαζομένους, ἀλλὰ τὴν παῤῥησίαν ἡσυχίας μὲν ἀπαλλαγὴν ἔχουσαν, εὐσχημοσύνης δὲ κεκραμένην ὑπεδεικνύμενος, προσδόκα σὺν αὐτῇ τὰ πρέποντα. εἰ δὲ καὶ μὴ ἀνύσας, ὡς γέγραφας, ὁ Εὐσέβιος, οἱ παρ' αὐτοῦ δεόντως χειροτονηθέντες ἀντὶ τοῦ ἀμείβεσθαι κακηγοροῦσι, μὴ ὀλιγώρει. ὁ γὰρ ἀκοίμητος καὶ παντεπόπτης ὀφθαλμὸς ὁ μισοπόνηρος καὶ φιλάγαθος, σὲ μὲν ἀμείψεται, ἐκείνους δὲ ἀμυνεῖται.

Eutonio Diacono. 247.

Ne eos, ô improbitatis odij ſacrum delubrum, qui cùm reprehendere nequeant, reprehendi recuſant: verùm dicendi libertatem, à temeritate liberam, ac cum ſuauitate coniunctam præ te ferens, ea, quę decent, perfecturum te ſpera. Quòd ſi etiam minimè perficias, vt ſcripſiſti, atque Euſebius, & ij, qui ab eo, contrà quàm fas erat, ordinati ſunt, pro eo atque tibi gratiam referre debebant, maledictis te inceſſant, ne propterea elanguẽſcas. Inſomnis enim ac rerum omnium conſpector oculus, qui & improbos exoſos, & probos charos habet, tibi quidem vicem rependet, de ipſis autem ſupplicium ſumet.

Zoſimo Presbytero. 248.

Cùm nuper nobis de virtute ac vitio ſermo excitatus eſſet, ac multi multa dicebãt, ad hunc modum ipſe locutus ſum. Neminem mortalium eſſe arbitror, qui non & vitia & virtutes habeat: verùm optimi quique ac probatiſſimi paruà quidẽ & tenuia vitia, maximas autem & excellentes virtutes habent: alij verò aut pares vitiis virtutes, aut ſuperiores, aut etiam inferiores. Sũt enim homines qui licet crudeles ſint, pudici tamen ſunt: aut ſi impudici ac libidinoſi ſint, tamen ad miſericordiam propenſi ſunt: aut ſi audaciſſimi ſint, facilè tamen commutantur: aut ſi iniuſtitia laborent, modeſtia tamen præditi ſunt: aut ſi rapaces ſint, continentes tamen ſunt: aut ſi intemperanti lingua ſint, à voluptatibus tamen abſtinẽt, aut ſi ab iis nõ abſtineant, abſtinentis tamen linguæ ſunt: aut ſi ventris cupiditatibus ſuccumbant, iracundia tamẽ ſuperiores ſunt. Atque, vt ſummatim

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σμη.

Λόγος ἡμῖν ἐναγχος περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ἐκεκίνητο, καὶ πολλῶν πολλὰ λεγόντων, ἔφην ἐγὼ, ὅτι οἶμαι πάντας ἀνθρώπους καὶ ἐλαττώματα ἔχειν, καὶ πλεονεκτήματα, ἀλλὰ τοὺς μὲν εὐδοκίμους καὶ ἀρίστους, μικρὰ μὲν ἔχειν καὶ εὐτελῆ τὰ ἐλαττώματα. μέγιστα δὲ καὶ ὑπερφυῆ τὰ κατορθώματα. τοὺς δὲ ἄλλους ἢ ἀναλογοῦντας τοῖς ἐλαττώμασι τὰ πλεονεκτήματα, ἢ καὶ πλεονεκτοῦντα, ἢ καὶ πλεονεκτήματα. εἰσὶ γὰρ ἄνθρωποι, ἀπάνθρωποι μὲν, σώφρονες δὲ, ἢ ἀσελγεῖς μὲν, ἐλεήμονας δὲ, ἢ θρασύτατοι μὲν, ῥᾳδίως δὲ μεταβαλλόμενοι, ἢ ἄδικοι μὲν, μετριόφρονες δὲ, ἢ ἅρπαγες μὲν, ἐγκρατεῖς δὲ, ἢ ἀκρατεῖς μὲν γλώττης, ἐγκρατεῖς δὲ ἡδονῶν, ἢ ἀκρατεῖς μὲν ἡδονῶν, ἐγκρατεῖς δὲ γλώττης, ἢ γαστρὸς μὲν ἥττονες, ὀργῆς δὲ κρείττονες, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν οὐκ ἂν

Universidad de Deusto
Biblioteca

loquar, nõ facilè adduci queam, vt vllum hominẽ esse credã, qui vel vitiis careat, vel virtutibus omnibus destitutus sit. Quod vt demonstrarem, pro his quidem iniquũ illum iudicem proferebam, qui cùm nec Deum timeret, nec hominem vereretur, tamen probum opus perpetrauit, vt qui viduam sine vlla intermissione ipsius opẽ implorantem misericordia prosecutus sit, in cósque, qui ipsi iniuriam inferebant, animaduerterit: pro illis autem illud Scripturæ, Quis gloriabitur se castum habere cor? aut quis liberè hoc prædicabit, Purus sum à peccato? Cùm autem ab omnibus, qui aderant, hæc oratio laudibus efferretur, ac supra spem omnem plausus excitaretur, ego quidem erubui (liquidẽ ita natura comparatus sum, vt ad laudes meas rubore potiùs suffundar, quàm insolenter efferar) vnus autem ex iis, qui aderant, vir & vitæ laude, & doctrina clarus (neque enim veritatem reticebo, quamuis ille ea, quæ à me dicta fuerant, euertere conaretur) exiguo silentio vsus, tuam, optime Zosime, vitam proferens, orationẽ meam refutare nitebatur; illud videlicet ostendens, vitia quidem omnia in te velut choros agere, virtutis autem nec vestigium vllum inesse. Cùm autem ego fidem his verbis minimè haberem, omnes, qui aderant, eum vera loqui testabantur, tuísque vitiis exponẽdis omnem linguam imparem esse dictitabant. Cùm autem ego his auditis tacerem (contendere enim absurdum esse iudicabam) huiusmodi verbis illi ad me vsi sunt: Non vt orationem tuam euertamus, vir sapientissime, hæc dicimus (nam ea vera est, atque omni laude præstantior) sed quia eũ ab humani generis cœtu proscribimus, atque belluam humanam formam gerentem, aut pestiferum dæmonẽ, naturæq; hostẽ esse statuimus. Atque hæc omnes fere, velut ex vno ore, loquebantur. Quidam autem ex ipsis maiorem in modum à me contendebant, vt hæc ipsa tibi significarem. sic enim fortasse te ad meliorem mentem redituru esse. Ego verò primùm quidẽ id facere detrectabam: post

ῥᾳδίως πιστεύσαιμι εἶναι ἄνθρωπον, ὅτ' ἐλαττωμάτων ἄμοιρον, ὅτε καὶ πορρωμάτων ἔρημον, καὶ πῶς οὐ φέρον τοῖς δοῦναι δεῖν, τῆς μὲν τὸν κριτὴν τῆς ἀδικίας, τὸν μήτε τὸν θεὸν φοβούμενον, μήτε ἄνθρωπον ἐντρεπόμενον, ὅσις ἐποίησε καλὸν, τῷ σωτῆρος ἱκετεύουσαν αὐτὸν ἐλεῆσαι χήραν, καὶ ἐπεξελθεῖν τοῖς ἀδικοῦσι. τῆς δὲ τὸ τίς καυχήσεται ἁγνὸν ἔχειν τὴν καρδίαν, ἢ τίς παῤῥησιάσεται, καθαρὸς εἶναι ἀπὸ ἁμαρτιῶν. ὡς δὲ πάντες οἱ παρόντες ἐπῄνουν. καὶ κρότος ὅλον πᾶσαν ἐλπίδα ἀνερρήγνυτο. ἐγὼ μὲν ἠρυθρίασα. τοὺς γὰρ τῶν ἐπαίνων ἐρυθρίᾳ μᾶλλον πέφυκα, ἢ θρασύνεσθαι. εἰς δὲ τὴν παρόντων, ᾗ λόγῳ καὶ βίῳ εὐδοκιμεῖς. ἵνα γὰρ ἀποκρύψωμαι τὴν ἀλήθειαν, εἰ καὶ ἀναιρήσεται τὰ παρ' ἐμοῦ λελεγμένα ἐπειρᾶτο, ὀλίγα ἔφησυχάσας, ὦ βέλτιστε Ζώσιμε, καὶ τὸν σὸν τοιοῦτον βίον, ἐλέγχειν ἤ λόγον ἐπειρᾶτο. πάντα μὲν τὰ ἐλαττώματα ἐν σοὶ χορεύειν δείκνυς, κατορθώματος δὲ οὐδὲ ἴχνος. ὡς δὲ ἠπίστουν ἐγὼ, πάντες οἱ ὄντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ ὡς ἀληθεύοντι, καὶ ὡς ἠδωδύμης πάσης γλώττης, εἰς τὸ τὰ σὰ ἀκριβῶς σκιαφάσαι κακά. ὡς δὲ ὀκούων ἡσυχίαν ἦγον. ζῆμα χεῖν γὰρ ἄτοπον ἡγούμην, ἔφασαν ἐκεῖνοι, δ' τὶν σὸν ἀναπεποιτες, ὦ σοφώτατε, λόγον ταῦτα φαμὲν, ἀληθῆς γὰρ ἔξι καὶ πάσης εὐφημίας κρείττων. ἀλλ' ἐκεῖνον τὸ τῆς ἀνθρώπων ἀποδεκιμάζοντες εἶναι γένους, καὶ ἀνθρωπόμορφον ἦθος, ἢ δ' αἴμασα ἀλάστορα, καὶ τ' φύσεως ἔχθρον ἐλαζόμενοι· ᾗ ταῦτα μὲν ἅπαντες ὥσπερ ἐξ ἑνὸς στόματος ἐφθέγγοντο. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῆς λιπαρῶς παρεκάλουν, αὐτὰ ταῦτα μεμυθῆσθαί σοι, τάχα πως γνώσιμα χάσας. ἐγὼ δὲ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἀπεβαλλόμην. ὕστερον δὲ ὁδοῖς ἔπεσι τὰς ἱκεσίας ῥᾴφειν ἐπῃνελάμην. σὸν δ' ἂν εἴη λοιπὸν τὰ χ' σαυτὸν σκοπῖσαι, ἵνα κωμῳδίας καὶ γέλωτος, καὶ τιμωρίας ἀπαλλαγείης. εἰ δὲ νομίζων τὸν θάνατον εἰς ἀνυπαρξίαν ἀγχιπέμπειν, ἀδεῶς πλημμελεῖς σαυτὸν ἀπατῶν λανθάνεις. ὁ γὰρ ὁ δοκῶν τὸ εὐγενὲς φυτὸν μαραίνειν, οὐδὲν ἕτερόν ἔστιν ἢ χρεισμῶδες ψυχῆς τε καὶ σώματος. εἰ δὲ ἀπιστεῖς, ἄκουε Πλάτωνος λέγοντος, ὑπόντος θανάτῳ ὅτι τὸν ἄνθρωπον, τὸ μὲν θνητὸν, ὡς ἔοικεν, αὐτοῦ ἀποθνήσκει· τὸ δὲ ἀθάνατον, σῶον καὶ ἀδιάφθορον οἴχεται, ἀποχωρῆσαν τῷ θανάτῳ.

autem eorum precibus cederes, scripturum me ad te recepi. Tuum autem iam fuerit teipsum considerare, atque operam dare, vt & dicteriis, & ludibrio, & pœna teipsũ liberes. Quòd si, quia mortem ad interitum omnia perducere existimas, idcirco absque metu peccas, imprudens te decipis. Mors quippe, quæ nobilem plantam arefacere videtur, nihil aliud est, quàm animæ & corporis disiunctio. Id si nõ credis, audi quid dicat Plato. Morte hominem inuadente, mortalis, vt videtur, ipsius pars mori videtur: quod autem immortale est, saluum & incolume abit, posteaquàm morti velut fasces submisit.

Ἰσιδώρῳ διακόνῳ. σιμθ.

Ἐξ ἱερωσύνης καὶ βασιλείας, ὦ ὁμώνυμε, τὰ πράγματα συνέστηκεν. εἰ γὰρ καὶ πολλῶ ἀλλήλων διαφέρουσιν. ἡμῖν γὰρ ὡς ψυχή ἐστιν, ἅδε σῶμα· ἀλλ' εἰς ἓν ὁρῶσι τέλος, τὴν ὑπηκόων σωτηρίαν. διὰ τοῦτο καὶ τὰ Ἰουδαϊκὰ πράγματα ἀρχὴν ἐλάμβανεν, ἡ ἱερωσύνη ἀναγκαιοτέρα ἐθεσμοθετήθη, καὶ ὅτι πολὺ διήρκεσεν ἐπειδὴ δὲ σαρκικώτεροι ὄντες καὶ παχύτεροι, καὶ βασιλέα ἐξεζήτησαν, καὶ αὕτη ἐδόθη, χρησιμωτάτη ὄντα, καὶ ἀναγγέλλουσα τὰ παίσματα τῆς τῆ ἱερωσύνῃ μὴ πειθομένων. ἐπεὶ τοίνυν πῆ μὲν, τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες διέλαμπον. πῆ δὲ, τὴν βασιλείαν κλησάμενοι διεσῴζοντο. ἀμφοτέρων δ' ἀναιρεθέντων, ἐδεῖτο αὐτοῖς ὑπολείπετο σωτηρίας ὑπόθεσις. βιβλόμενος δεῖξαι ὁ προφήτης Δανιὴλ τὴν παντελῆ τ Ἰουδαϊκῶν πραγμάτων μετὰ τ σταυρὸν καθαίρεσιν, καὶ ὡς οὐδὲ λείψανον αὐτῆς ἐκπῆς ἐλπίδος ἀπολειφθήσεται, οὐδέ τις προσδοκία αὐτοῖς ἀπομείνων φανεῖται ἔφη, Ἐξολοθρευθήσεται χρῖσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ. διὰ μὲν τὸ χρίσματος τ ἱερωσύνην μιμούμενον. διὰ δὲ τὸ κρίματος, τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν πο-

Isidoro Diacono. 249.

Ex sacerdotio & regno, vir mihi cognomine, res administratio conflata est. Quamuis enim permagna vtriusque differentia sit (illud enim velut anima est, hęc velut corpus:) ad vnum tamen & eundem finem tendunt, hoc est ad hominum salutem. Quapropter cùm Iudaïcæ res initiũ sumebant, sacerdotium, vt magis necessarium, institutum est, ac perdiu durauit. Posteaquàm autem, cùm carni addictiores atque crassiores essent, regnum poposcerunt: illud ipsis concessum fuit, quippe quod vilissimum esset, atque eorum, qui sacerdotio minimè parebãt, peccata coërceret ac restringeret. Quoniam igitur, partim quidem sacerdotium habentes eluce bant, partim autem regnum obtinentes conseruabantur, vtroque autem sublato, nullum ipsis salutis subsidium reliquum erat. idcirco Daniel Propheta, vt illud ostenderet, fore, vt Iudæorum res post Christum in crucem sublatum funditus delerentur, nec vllũ lętioris spei vestigium ipsis restaret, nec melior vlla expectatio eluceret, his verbis vsus est: Exterminabitur vnctio, & iudicium non erit in ea: per vnctionẽ videlicet, sacerdotium indicans, per iudicium autem, regnum, ac ciuilem statum. Ac maximè quidem per sacerdotij extinctionem, regni quoque, & aliarum

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnium rerum euersionem simul demonstrabat (sublato enim ac prorsus deleto eo, quod caput erat, maioriſque momenti, ne aliud quidem quicquam consistere poterat. nam regni quoque basis pietas erga Deum erat, quæ in Dei cultu posita censebatur. Sed tamen regnum etiam finem habiturum dixit: hinc nimirum perfectam Iudaïcæ Reipublicæ subuersionem prædicens. Quod etiam res ipsæ testantur, ad multo præstantiorem & diuiniorem cultum ac religionem traductæ.

λιπικὶν κατάςασιν. μάλιςα μὲν γὰρ ἀφῃρέθη τῆς ἀναιρέσεως τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὴν τῆς βασιλείας, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων σωανέφλυε. τῇ γὰρ κεφαλῇ δεύτερα καὶ κυκλοτερῆ παντάπασι καταλυομένη, καὶ ἄλλο τι συςῆναι ἠδύνατο. ἐπεὶ καὶ τῆς βασιλείας ἡ κρηπὶς, ἡ πρὸς τὸ θεῖον ἐτύγχανεν εὐσέβεια, ἥτις ἐν τῇ πρὸς θεὸν σκείνετο λατρείᾳ. πλὴν ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν ἔφη πλευτήσειν, παντελῶς πρόσαναφαίνων τὴν Ἰουδαϊκῆς πολιτείας τὴν ἀναίρεσιν. καὶ μαρτυρεῖ τὰ πράγματα, ὅτι βελτίονα πολλῷ καὶ θειοτέραν θρησκείαν ἐπαναχθέντα.

Eidem. 250.

Quandoquidem is, qui inopia constrictus est, donatore indiget, qui autem abigat, iudicis ope atque auxilio, idcirco Deus paupertatem, non molestiam cuiquam exhibere, sed obseruare vult. Quòd si omissa obsecratione, ad struendas calumnias sese cõuertat, eam profectò in iudicio miserationi esse minimè æquũ fuerit. Ac propterea his verbis vsus est, in iudicio nõ misereberis pauperis. Etenim ipsius quidem misericordia affici cõuenit, at non cũ litigat, sed cùm obsecrat. Si autẽ preces in accusationẽ vertat, iustitia misericordiæ anteponẽda est. Neq; enim ius corrumpi iustũ est.

Τῷ αὐτῷ. σν.

Ἐπειδὴ ὁ μὲν δεόμενος δεῖται τοῦ δώσοντος. ὁ δὲ ἀμφισβητῶν τοῦ δικάσοντος, ἃ τὴν πενίαν φιλοπραγμονεῖν βέλεται, ἀλλὰ παρακαλεῖν. εἰ δὲ τὴν παράκλησιν ἀφεῖσα, εἰς συκοφαντίαν τραπείη, ἐλεεῖσθαι ἂν κρίσει οὐκ ἂν εἴη δικαία. Διὰ τοῦτο ἔφη· οὐκ ἐλεήσῃς πλουτοῦντα ἐν κρίσει. ἐλεητέον μὲν γὰρ, καὶ κριτέον δὲ, ἀλλ' ἀντικολουθοῦντα. εἰ δὲ τὸ παρακαλεῖν εἰς τὸ ἐγκαλεῖν τρέψειεν, τὸ δίκαιον ἔμπροσθεν τοῦ ἐλέους τετέον, καὶ γὰρ δίκαιον τὸ δίκαιον διαφθείρεσθαι.

Eidem. 251.

Non opes, non pulchritudo, nõ robur, non facundia, non splendida aut splendorem omnem excedens dignitas, non Hyparchorũ thronus, nõ purpura, non diadema, eos, qui hæc habẽt, perinde honestare solet, vt virtus ac philosophia. Quid igitur causæ est, quamobrem mortaliũ plerique acerrima quidem illarum rerũ cupiditate incitantur, has autẽ minùs curant? Nimirũ quia partim ea, quę specie tenus sunt, magis quàm ea, quæ sunt, aucupantur: partim id, quod statim vtile est, eo, quod aliquanto postea vtilitatem allaturum est, prius atque antiquius habent: partim

Τῷ αὐτῷ. σα.

Οὐ πλοῦτος, ὦ ῥῶμη, οὐκ εὐγλαττία, οὐ λαμπρὸν ἢ ὑπερλαμπρὸν ἀξίωμα, οὐχ' ὁ τῶν ὑπάρχων θρόνος, οὐκ ἀλουργὶς, καὶ διάδημα σεμνύειν τοὺς ἐχοντας πέφυκεν, ὡς ἀρετὴ καὶ φιλοσοφία. τίνος οὖν ἕνεκεν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων μὲν σκιᾶς ἐπιθυμοῦσι, τῶν δὲ ἧττον φροντίζουσιν, ἐπειδὴ οἱ μὲν τὰ δοκοῦντα τοῦ ὄντων θηρεύουσιν, οἱ δὲ τὸ αὐτίκα μᾶλλον τοῦ μικρὸν ὕστερον συμφέρον τοῦ πιμῶσιν, οἱ δὲ τὸν κρίσιν τῶν πραγμάτων διεφθαρμένην ἔχουσιν. οἱ δὲ οὐδ' εἶναί τι μετὰ τόνδε τὸν βίον νομίζουσιν,

μίζουσιν, ὡς οἵγε φιλάρετοι, καὶ αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν ἀρετὴν πιμῶσι, καὶ τοὺς μέλλοντας ςεφάνους ὀνειροπολοῦντες μετίασιν αὐτήν.

rerum iudicium corruptũ habent: partim denique ne quicquam quidem post hanc vitam esse arbitrantur. Nam probè ac virtute præditi tum ipsam per se virtutem colunt: tum futuras coronas animo & cogitatione complectentes, eam cõsectantur.

Δωροθέῳ λαμπροτάτῳ. σιϚ.

Λίαν θαυμάζω καὶ ἐκπλήττομαι, πῶς οἱ φιλαμαρτήμονες ἀεὶ ἀποθνήσκοντες, οὐδέποτε τεθνηκέναι νομίζουσι. διὸ καὶ ζήτημα, ὡς γέγραφας, οἷόν τε εἶναι ἐκεῖνο τὸ πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους εἰρημένον. ἧ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. ὁ γὰρ κακοῦργος καὶ ὁ ἀνδροφόνος, τότε κυρίως ἀποθνήσκει, ὅταν τοὺς νόμοις παρθεμένη, καὶ τὸ ἁμάρτημα ἐργάσηται, κἂν δοκοῖη ζῆν. εἰ γὰρ καὶ μὴ τῇ πείρᾳ, ἀλλά γε τῇ ἀποφάσει, καὶ τῷ δικάσαντι τέθνηκεν, εἰ καὶ δοκοῖη μηδέπω εἰς τὰς τοῦ νόμου σαγήνας ἐμπεπλωκέναι. εἰ δὲ καὶ θάνατον τῆς ἀθανάτου ψυχῆς δείζεται τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀποφοίτησιν. καὶ γὰρ χωρισθῇ τοῦ σώματος κατάλειψιν ἁμαρτίας, καὶ ὅταν νοείσθω. ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα ζῇ παρούσης ψυχῆς, ὅταν καὶ ἡ ψυχὴ παρόντος τοῦ θείου πνεύματος. καὶ ὥσπερ ἀναχωρησάσης τῆς ψυχῆς νεκρὸν μένει τὸ σῶμα, ὅταν καὶ ἀποφοιτήσαντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀπολέσῃ ἡ ψυχὴ τὴν μακαρίαν ζωὴν, οὐκ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυομένη, ἀλλὰ θανάτου παντὸς χαλεπώτερον βίον σασα ζωῆς. ἄφες γὰρ φησὶ τοὺς νεκροὺς, θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. καὶ ὁ υἱός μου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε. τὸ γὰρ λεγόμενον παρά τισιν ὅτι τοῦ τῶν χιλίων ἐτῶν συμπληρώσεως ἐπεγένησαν. γέγραπται γὰρ μία ἡμέρα κυρίου ὡς χίλια ἔτη. οὐκ ἀγνοούμενον πιθανὸν εἶναί μοι δοκεῖ, καὶ τοῖς ἁπλουστέροις μᾶλλον εὐπαράδεκτον.

rerum iudicium corruptũ habent: partim denique ne quicquam quidem post hanc vitam esse arbitrantur. Nam probè ac virtute præditi tum ipsam per se virtutem colunt: tum futuras coronas animo & cogitatione complectentes, eam cõsectantur.

Dorotheo clarissimo. 252.

Vehementer miror ac stupore defigor, quî fiat, vt ij, quos peccata delectant, cùm semper moriantur, nunquam tamen mortuos se esse existiment. Vnde etiam, quemadmodum scripsisti, in quæstionem illud venire potest, quod ad primò fictos homines dictum est, in quacunque die de ligno comederitis, morte moriemini. Facinorosus enim ac sicarius tum demum propriè moritur, cùm leges violat ac scelus admittit: quantumlibet alioqui vitæ vsura frui videatur. Nam & si nondum reipsa, at, si sententiã ac ius spectes, mortuus est: etiãsi nondum in legum laqueos incidisse videatur. Quòd si quis etiam immortalis animæ mortem Spiritus sancti abscessionem esse definit (neque enim in corpore peccatis obnoxio domicilium habebit) sic quoque hunc locum intelligere licet. Vt enim corpus præsente anima viuit: sic etiam animus diuino Spiritu præsente. Et quemadmodũ recedente anima corpus mortuum manet: sic etiam recedente Spiritu sancto, vita beatam vitam amittet; non quidem illa in nihilum dilabens, verùm morte quauis acerbiorem vitam ducens. Sine enim, inquit Christus, mortuos sepelire mortuos suos. Ac rursum: Filius meus hic mortuus erat, & resurrexit. Nam quod nonnulli dicunt, quòd ante mille annorum complementum mortui erant (Scriptum enim esse, Vnus dies Domini tanquã mille anni) si non ignoretur, probabile mihi esse videtur, atque eiusmodi, quod à simplicioribus potiùs excipiatur.

Ἑρμίνῳ κόμιτι. σιγ.

Ἐπειδὴ γέγραφας, λόγον μᾶλλον

Hermino Comiti. 253.

Quoniam scribis me Orationem (vel,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſi verè loquendum eſt, Oratiunculam potiùs) de eo, quòd fatũ non ſit, elucubraſſe, quæ à nonnullis quidẽ mirificis laudibus ſit, à nonnullis autem, aliis libris, qui de hoc argumento à quibuſdã elaborati ſunt, præſtantior habita ſit, atque, vt eam ad te mittam, precibus à me contendis, idcirco eam mitto. Tu verò ne famæ iudicium in ſententia ferenda ſequere: verùm eam accuratè perpende atque explora. Ac ſi ea commodè à me ſcripta ſit, Deo gratiam habe: ſin autem in ea quippiam deſiderari videatur, humanæ imbecillitati, quæ minimè, vt cupit, loqui poteſt, ignoſce.

δεῖ χρὴ εἰπεῖν, τἀληθὲς λογίδιόν μοι δοκεῖν γεγράφθαι περὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐμαρμάριλον. τοῦτό τινων μὲν ἐπῃνέσθη, τοῦτό τινων δὲ καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων τὸ εἰς τοῦτο τοῦτό τινων πεπονημένων προσκρίνει. ἡ παρεκάλεσας τοῦτό σοι πεμφθῆναι, πέπομφα αὐτό. ποιήσεις μὲν ὃπερ τῆς φήμης ψηφίζει, ἀλλὰ ἀκριβῶς βασανίσας δοκίμασον. καὶ εἰ μὲν εὖ ἔχει, τῷ θεῷ ἴσθι. εἰ δέ δόξει σοι ἐλλιπεῖ γεγράφθαι, τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀσθενείᾳ συγγίνωσκε τῇ μὴ δυναμένῃ ὡς βούλεται φέρεσθαι.

Paulo. 254.

Quandoquidem amor ex aſpectu oritur, idcirco Chriſtus quoque eum, qui petulanter atque impudicè oculos paſcit, adulterum eſſe pronunciauit: quo videlicet non facinus duntaxat, ſed etiam cogitationem prohiberet. Atque ad eundem modum, Lex quidem de homicida, Chriſtus autem de eo quoque, qui iraſcitur, ſupplicium ſumit. Illa enim manui, hic animæ leges ſancit, ac dum radicem oriri non patitur, ramos etiam antè cohibet. Quæ cùm ita ſint, oculum & iracundiam velut iniecto fræno coërce: ne ille ad adulterium, hæc ad cædem te velut porrecta manu ducat.

Παύλῳ. σνδ.

Ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ὁρᾶν τὸ ἐρᾶν πίπτειν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς τὸν ἀκολάστως ἐσιδόντα τὰς ὄψεις μοιχὸν εἶναι ἀπεφήνατο, οὐ τὴν πρᾶξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔννοιαν προσαπτέλλων, ἡ ὅπῃ τοῦ φόνου δέ, ὁ μὲν νόμος τὸν ἀνδροφόνον, ὁ δὲ Χριστὸς καὶ τὸν ὀργιζόμενον πιμωρεῖται. ὁ μὲν γὰρ τῇ ψυχῇ, ὁ δὲ τῇ χειρὶ νομοθετεῖ, ἡ διὰ τὸ μὴ συγχωρῆσαι φῦσαι πλὴν ῥίζαν, ἡ τοὺς κλάδους προαναστέλλει. χαλίνῳ τοίνυν ἡ τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸν θυμὸν, ἵνα μὴ ὁ μὲν εἰς μοιχείαν, ὁ δὲ εἰς φόνον σε χειραγωγήσῃ.

Hermino Comiti. 255.

Da operam, vir optime, ne te tanquam, vnum è vulgo, immutet rerum ſecundarum aura, verùm firmum atque conſtantẽ amicis ſeruet philoſophia, cũ qua es educatus. Illud enim imperitis ac gregariis contingere ſolet: hoc autem iis, qui ingenti ſapientia præditi ſunt: quorum in cœtum nomen tuum aſcriptum eſt.

Ἑρμίνῃ κόμητι. σνε.

Μὴ μεταλλέτω σε, ὦ ἄριστε, ὥς ἕνα τῶν πολλῶν, εὐημερίας αὔρα· ἀλλὰ φυλαττέτω βέβαιον τοῖς φίλοις ἡ συντρόφος φιλοσοφία. σκεῦνο μὲν γὰρ τοῖς ἀπειροκάλοις καὶ ἀγελαίοις εἴωθε συμβαίνειν. τοῦτο δὲ τοῖς κομιδῇ σοφοῖς, ὧν εἰς τὸν σύλλογον ἀνέγραψας.

Eudæmoni. 256.

In laudem pij Epiſcopi certamẽ deſcendere minimè fortaſſe dubitaſſem, niſi illud veritus fuiſſem, ne ſi ipſius virtutibus inferiorem orationem haberem, ipſius gloriam imminuerem. Quoniam autẽ omnis dicendi facultas argumenti magnitudini cedit, idcirco ipſe quoque ſilẽtio me haud immeritò condemnaui. Quanquam illud ſcio, quòd ſi is, cuius laudes prædicantur, à veritate teſtimonium habeat, veritatis poſſeſſio ex dicentis imbecillitate nihil detrimenti capit. Etenim in ſingulari virtutũ magnitudine, non is, qui infra rerum dignitatem ſubſtitit, eum, quem laudandum ſuſcepit, dedecore affecit, ſed ipſius potiùs ſplendorem auxit: quòd ſcilicet ſeipſum rerũ magnitudine obrutum demonſtrarit.

Εὐδαίμονι. σνς.

Ἐτόλμησα ἂν εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ἐγκαμίων τοῦ θεοφιλοῦς Θεοδοσίου τοῦ ἐπισκόπου καταλθεῖν,

εἰ μὴ ἐδεδίκειν μήποτε ἐνδεὴς εἰπὼν, τὴν προσοῦσαν αὐτῷ ἀφελὼν ἐλαττώσω τὴν δόξαν. ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶσα λόγου δύναμις προσχωρεῖ τῷ μεγέθει τῆς ἀναθέσεως, εἰκότως κἀγὼ αὐτὸς σιγὴν ἐμαυτοῦ καταψηφισάμην. καίτοι γινώσκω, ὅτι ἐὰν ὁ ἐγκαμιαζόμενος ᾖ τῆς ἀληθείας ἡ μαρτυρίαν ἔχῃ, οὐδὲν ἡ τῆς ἀρετῆς κτῆσις καταβλάπτεται ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τοῦ λέγοντος. ἐν γὰρ ἰσχνολογίᾳ οὐχ ὁ ἀπιθὴς τῆς ἀξίας κατήχησεν, ἀλλὰ πλέον ἐλάμπρυνε, δείξας ἑαυτὸν ὑπὸ τῶν πραγμάτων μεγέθους καλυφθέντα.

Παύλῳ. σιζ.

Τὸ εἰρημένον τοῦτό τῷ ἀγγέλῳ τῷ Δανιὴλ, ὅτι καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, εἰ μὴ δεῖ ἄλλο τινὸς οἴονται εἰρῆσθαι, ἑρμηνευέτωσαν ὡς βέλονται, τῆς ἀληθείας μηδὲν παραβλαπτομένης. εἰ δὲ ὁ Χριστὸς ἔστιν ὁ λεγόμενος ἔρχεσθαι κατὰ τὰς γραφὰς, εὐλογημένος γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ οὐ εἷς ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν τοιοῦτόν ἐστιν, οὐ μόνον ὁ πατὴρ πάντα τοῦ Ἰουδαίων τὰ σεμνὰ καὶ περίβλεπτα ἀναπέφηνε, ἀλλὰ καὶ ὁ Χριστὸς ὁ παρ' αὐτοῦ ὡς λυτρωτὴς αὐτοῦ προσδοκώμενος. ἐπειδὴ γὰρ εἰς αὐτὸν τὸ ὑὸν τοῦ βασιλέως ἐπαρῴνησαν, ἄξια τὰ ὑπέχειρα πείσονται. καὶ μόνον γὰρ ἡ πόλις, ἀλλὰ καὶ τὸ ἅγιον διαφθαρήσεται, τουτέστιν ὁ ναὸς καθαιρεθήσεται. καὶ βέα τὴν ἀκρίβειαν, οὐκ εἶπε, διαφθαρήσεται σὺν τῷ ἡγεμόνι, ὡς οἴονταί τινες, ἀλλὰ διαφθερεῖ ὁ πατὴρ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν, συμπράξοντος τοῦ ἡγουμένου τοῦ παροικηθέντος ὑπολονόπι παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιφανείᾳ. εἰ δὲ ἀσαφές ἐστι, λελέξεται πάλιν σαφέστερον. ὁ θεὸς καὶ ὁ ἡγούμενος διαφθερεῖ τὴν πόλιν καὶ τὸ νεών. ὥστε εἰ καὶ ῥωμαίοις ἀνήφθη τὸ πῦρ ὸν, ἀλλά γε θέλοντος ἐκείνου ἢ ὀργὴ, καὶ

Paulo. 257.

Id quod Danieli ab Angelo dictum eſt, Et ciuitatẽ, & ſanctum delebit cum duce venturo, ſi de alio quodam dictum eſſe putant, exponant ſanè arbitratu ſuo, modò veritati nihil incommodi inferatur. Cùm autem Chriſtus ſit, qui venturus eſſe dicitur iuxta Scripturas (Benedictus enim qui venit in nomine Domini. &, Tu es, qui venturus es, an aliũ expectamus?) horum verborũ hęc ſententia eſt: Non modò Pater omnia Iudæorũ ornamenta, réſque viſendas, euertet: ſed etiam Chriſtus, qui ab ipſis, vt ipſorũ redemptor, expectatur. Quandoquidem enim in ipſum quoque regis filium impotenti furore debacchati ſunt, ea, quæ merentur, ſupplicia pendent. Nõ enim ciuitas duntaxat, ſed etiam ſanctum euertetur. hoc eſt, templum delebitur. Ac vide quàm accuratè loquatur. Nõ enim dixit, Delebitur cum duce, vt quidã arbitrantur: ſed, Pater templum ac ciuitatem delebit, opitulante ipſi duce, qui ſcilicet in priore ſuo aduentu ab ipſis indigniſſimis cõtumeliis affectus eſt. Quòd ſi hoc obſcurum eſt, apertiùs à me explanabitur. Deus & dux ciuitatem ac templũ diruent. Quamobrem etiamſi Romanis hoc facinus aſcriptum eſt: tamẽ diuinitus immiſſa huiuſmodi ira erat. Ac teſtimonio eſt Ioſephus, his verbis vtens: Romanis illud minimè aſſignandum eſt, quod nobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnibus bellum illud, quod aduerſus eos geſſimus, exitium attulit. Nõ enim eorum viribus hæc contigerunt: verùm præſtantior quędam cauſa hoc illis prębuit, vt vincere viderentur. Quænã autem hæc cauſa erat? Nimirum ea, quæ Hieroſolymitanam vrbem ad vexandum Saluatorem impulit, ac propterea Iudæorum in genu flexit, vel prorſus omnino deleuit. Quòd ſi mihi diffidunt Iudæi, dicant velim quamnam ob cauſam nunc eiuſmodi captiuitatem ſuſtineant, quæ reuocationis omnis expers ſit.

μάρτις Ἰάσιπος, λέγων μὴ θαρρεῖσθαι ῥωμαίοις, ὅτι πάντας ἡμᾶς ὁ θεὸς αὐτὸς πόλεμος διέφθειρεν. οὐ γὰρ σκέπων ἰσχὺϊ ταῦτα συμβέβηκεν, ἀλλὰ ἡ χρείττων γενομένη αἰτία, τὸ δοκεῖν σκύτοις νίκας παρέχε. ποία δὲ ἡ αἰτία, ἢ δηλονότι παίσασα τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὰ κτ τὸν σωτῆρα τὰ ῥωμαίων πράγματα εἰς γόνυ ἔκλινε, μᾶλλον δὲ παντελῶς ἠφάνισεν. εἰ δὲ ἀπιστοῦσιν Ἰουδαῖοι, εἰπάτωσαν δι' ἣν αἰτίαν αἰχμαλωσίαν νῦν ὑπομένουσιν ἀναλύτου ἄμοιρον.

Athanaſio Presbytero. 258.

Athanasiῳ πρεσβυτέρῳ συν.

Et ſi Chæremon, qui Diaconi ſpeciem gerit, perinde facit, vt ſi morbus inſanabilis poteſtatem acceperit nulli rei, quam expetat, parcendi, verùm iis, qui ſanitatem allaturos ſeſe profitentur, valere iuſſis, iis cibis, qui mortem accerſunt, ſe paſcat: tamen non tam eum, quàm Euſebium, qui diuina myſteria ipſius fidei cõmittere minimè veritus eſt, tot ac tantorũ malorum authorem eſſe arbitror. Nam qui ſemina prębuit, is videlicet plantarum etiam cauſa eſt.

Εἰ καὶ Χαιρήμων ὁ δοκῶν εἶναι διάκονος, θαυμαστόν ποι, ὡς περ νέος καὶ νόσος ἀνίατος ἐξουσίαν λάβοι μηδενὸς ὧν ὀρέγεται φείδεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἐπαγγελλομένοις ἰᾶσθαι, ἐρρῶσθαι φράσασα, οὐ τοῦ τὸν θάνατον ὠδυνόντων ἑαυτὸν ἐτιάσῃ. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ αὐτὸν τοσοῦτον ὡς Εὐσέβιον τ τὰ θεῖα αὐτῷ μυστήρια ἐμπιστεῦσαι τολμήσαντα, αἴτιον ἡγοῦμαι τοῦ τοσούτων κακῶν. ὁ γὰρ τὰ σπέρματα παρέχων, τοῦ φυτοῦ δηλονότι αἴτιος.

Hermogeni Epiſcopo. 259.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ συν.

Ego duo iſta, quoad eius fieri poteſt, magiſtro ineſſe debere cenſeo, nempe vitæ puritatem, ac dicendi facultatem (quam ſi quis operã vmbram eſſe diffiniat, haud quaquam mihi à vero aberraturus eſſe videatur:) vt per illam diſcipuli mores ac vitam componat, per hanc autem contumacem ac refractarium ad meliorem mentem reuocet. Vt enim Scribæ, accepto ſtilo quàm elegantiſſimè literas pingentes, eum vtronibus quoque ſuis præbent, vt, quantũ facultas ferat, eas imitari poſſint: eodem modo magiſtris etiam & præceptoribus faciẽdum eſt, vt vitam ſuam, tanquam imaginem quandam ſcitè depictam, diſcipulis proponant, quò eam, quantum vires tulerint, imitentur. Quòd ſi iſti non modò ab omni reprehenſione alienam, ſed etiam

Εγὼ τῷ διδασκάλῳ δύο ταῦτα προσεῖναι πάντ ἀνάγκη νομίζω, τήν τε τοῦ βίου καθαρότητα, τήν τε τοῦ λόγου ἰκανότητα, ἵν ὥσπερ τις τοῦ ἔργων ὀφιζόμενος, οὐκ ἄν μοι δοκῇ ἁμαρτάνειν τῆς ἀληθείας, ἵνα μὲν ῥυθμίζῃ τ φοιτητὴν, μὴ δὲ σωφρονίζῃ τ ἀπειθῆ. ὥσπερ γὰρ οἱ γραμματικὴν τὴν γραφίδα λαβόντες μετὰ πολλῆς τῆς χάλλης τὰ στοιχεῖα χαράττουσι, καὶ τοῖς ἀρτιμαθέσι παρέχουσιν, ἵν' ὡς οἷόν τε μιμήσασθαι δύωνται, οὕτω καὶ τοὺς ὑφηγητὰς χρὴ τὴν πολιτείαν τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα τινὰ σοφῶς γεγραμμένην, τοῖς μαθηταῖς προτιθέναι, ἵν' ὡς οἷόν τε μιμήσωνται. εἰ δ' ἐκεῖνοι μὴ μόνον βίον ἄληπτον, ἀλλὰ καὶ θαυμάσιον ὁρῶντες, οὐκ ἐπάγονται

ἐπάγονται εἰς ἀρετὴν, τοῦτο οὐκ ἐπὶ τῷ διδασκάλῳ τὴν αἰτίαν ἔγκλημα, τῷ μηδὲν προσκεκλείφαντος τοῦ ὀφειλόντων πραχθῆναι, ἀλλὰ τ τοῦ μαθητοῦ ῥᾳθυμίας. ἐπειδὴ δέ φασί τινες, διὰ τί γὰρ αἰτίαν τῷ φόβῳ οὐκ ἀπείργουσι τοὺς φοιτητὰς τοῦ ἐγκλημάτων; φαμέν· καὶ τίς ὁ τῷ διδασκάλῳ τοῦ φόβος ὀφείλων εἶναι; τοῦτο πολλάκις γεγενημένον οὐκ ἴσχυσε. πεῖσαι τὴν βακτηρίαν; ἀλλ' οὐκ ἔξεστιν. ἀποκηρύξαι, καὶ τοῦτο ἐξελήλεγκται. τῆς πόλεως ἐκβαλεῖν, ἀλλ' ὃ τοσοῦτόν γε κύριος. ἐπαγγείλασθαι τῷ βασιλείαν τ θεραπόντων; ἀλλὰ μῦθος εἶναι δοκεῖ τοῖς ῥᾳδιουργοῖς ἀπειλῆσαι τ κρίσιν; ἀλλὰ γελῶσιν ἀκούοντες. ἐξελάσαι τ ἐκκλησίας; πρόχειρον μέν, ἐπανόρθωμα δὲ οὐκ ἔχον. εἰ μὲν γὰρ τῷ δεινὸς δικαίως κατεψηφισμένῳ πᾶσα ἐφεζῆς ἦν ἡ ἐκκλησία ἄβατος. καὶ συναγανάκτουν ἅπαντες τῷ ταύτῃ ἀεμένῳ τῷ ψήφῳ, ἴσως ἂν ἐκεῖνος σωφρονισθεὶς ἐγνωσμάχει. νῦν δὲ ἅμα κατέγνωσταί τις ὑπὸ τούτου, ὑ παρ' ἄλλου πολλάκις θεραπεύεται, ὑ ἐκκλησία ἑτέρα ἀπαντεπαμύνει, ὑ δορυφορεῖα, καὶ δῶρα, ὑ γίνεται τῷ ἐκβεβλημένῳ, χρημαπομὸς ἡ μετάστασις. εἶθ' ὅτι μὲν καταγνωσθεὶς ἐξεβλήθη, ὃ λέγει, ὡς δ' ἐκὼν, ἀπεπήδησε. τοῦτο δὲ πλάττεται. κἂν ἱερεῖς τις, ἁμάρτῃ, λογοποιεῖ καὶ δεινά· καὶ τὰ τ ὑποδεξαμένης δοκοῦντα. λαζόντες δὲ ταῦτα οὐκ ὀρθῶς βιοῦντες τινὲς, ὑ ὥσπερ ἀπολογίαν τοῦ οἰκείων πλημμάτων ταύτην ἔχειν οἰόμενοι μεγαλύνουσιν, ἐμπιπλῶσι τὰ πάντα ῥημάτων, τοῖς κατεσκευακόσι πρεπόντων. σκ δὲ τούτων ὁ μὲν παίσας ὑδὲν ἀμείνων καθίσταται. τῷ σωφρονιστῇ δὲ, τὸ δοκεῖν εἶναι μαρῷ προσγίνεται. ἁβ ταῦτα, ὦ σοφώτατε, καὶ οἱ εὐδόκιμοι τοῦ διδασκάλων. ὀλίγοι δὲ εἰσὶν ἤτοι. ἀπενάρκησαν σωφρονίζειν τοὺς πλημμελοῦντας. ἐπειδὴ εἰ μὴ προ-

admirabilem vitam intuentes, hinc tamen ad virtutẽ minimè inducuntur, hoc verò non iam magiſtro, qui nihil eorum, quæ facta oportuit, prætermiſit, quiſpiam aſcribendum putabit, ſed diſcipulorum ſocordiæ. Quoniam autẽ aiunt nonnulli, Quin diſcipulos ſuos metu à vitiis arcent? hoc reſpondemus, Et quis tandẽ magiſtri metu commouetur? Obiurgare oportet? At hoc ſæpe factum nullam vim habuit. Baculo perſuadere: At non licet. Proſcribere atque abdicare? At hoc quoque remedium fruſtrà adhibitum eſt. Ciuitate pellere? At iſtud ignauioribus fabulæ loco eſt iudiciũ minanti? At cùm id audiunt, riſum edunt. Ex Eccleſia eiicere? Id quidem promptum ac facile eſt: ſed emendationem nõ habet. Nam ſi ei qui optimo iure ab aliquo condemnatus eſt, ad omnes etiam alias Eccleſias aditus clauderetur, cunctique vnà cũ eo, qui ſententiam tuliſſet, indignationem conciperent, fortaſſis ille caſtigatus, meliorem mentem induceret. Nunc autem, ſimulatque quiſpiam ab aliquo cõdemnatus eſt, ab alio perſæpe colitur & obſeruatur, aliáque ei Eccleſia patet, & ſatellitiũ, & munera: eíque, qui eiectus eſt, in quæſtũ cedit loci commutatio. Ac deinde, quòd criminis conuictus, eiectus ſit, non commemorat: quòd autem ſponte ſua diſceſſerit, hoc effingit. Ac ſi quis cauſam percunctetur, multa & grauia narrat, quæque Eccleſiæ, à qua exceptus ſit, allubeſcant. Hæc porrò quidem improbæ vitæ homines arripientes, ac velut culparum ſuarum patrocinium hinc ſe habere exiſtimantes, amplificant, omniáque verbis eiuſmodi complent, quæ iis congruant, à quibus fabricata ſunt. Ex quibus rebus efficitur, vt qui deliquit, nihilo melior reddatur: qui autem in eum animaduertit, impuri ac ſcelerati hominis opinionem referat. Ob eam cauſam, vir ſapientiſſime, probi etiam atque excellentes magiſtri (quorũ exiguus eſt numerus) à flagitioſis caſtigandis velut torpore quodam prohibentur: quòd videlicet ij, qui, non vt cõuenit, ad huiuſmodi imperium irruperunt (multi autẽ hi ſunt)

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliorum gloriam nominiſque claritatem ſuam calamitatem eſſe ducentes, corũ, qui iuſta iracundia inflammantur, ſententias euertere connituntur: quò non modò improbitas non extinguatur, ſed etiam ingraueſcat. De quibus & ſi minimè me fugit, quin moleſta & grauia futura ſint, quę dicturus ſum: dicam tamẽ. Fortaſſis enim correctio quædam hinc cõſequetur. Quid enim perditos deflere iuuat, cùm, quantũ in nobis ſitum eſt, ſalutem ipſis afferre liceat, quando facultas datur? Nam qui nec in ſubditorum claſſe cenſeri debent, hi ad doctrinæ thronum proſilire minimè verentur: & ſacrario dominari putant, qui ne ſeipſos quidem in poteſtate tenent: & aliis præeſſe ſe arbitrantur, qui ne ſibiipſis quidem præeſſe potuerunt. Per quos factũ eſt, vt res omnes Eccleſiæ ſurſum ac deorſum voluantur.

Zoſimo Presbytero. 260.

Vir quidam, non modò à turpibus & ſordidis lucris alienus, ſed etiam facultates ſuas egentibus diſtribuens, cùm ad eũ allatum fuiſſet, te paucis piſcibus à quodam, qui falſum iurauerat, acceptis, eum, quantum quidem in te erat, crimine ſoluere minimè dubitaſſe, magnopere ingemiſcens, illud Demoſthenis pronunciauit, itaque mihi quidem videtur (quanquam enim, quod dicturus ſum, graue ac moleſtum videbitur, dicam tamen, nec reticebo) hoc ipſo nomine morte eum mulctandum eſſe, vt apud inferos hanc legem impijs cõſtituat. Verùm hæc quidem ille dolore incenſus dixit, mihi verò, itémque omnibus qui aderant, nihil à ratione alienum dixiſſe videtur. Neque enim hoc illum crimine liberat, quòd muneribus placatus ſis: verùm ſi ſua recuperet, qui ob periurium læſus eſt. Quamobrem ſordidi quæſtus cauſa diuina oracula ne depraues, aut ſiniſtra interpretatione peruertas. Neque enim ea iniuriam quidẽ inferre, ſacerdotibus autẽ munera offerre præcipiunt. Etenim illud, Si ligaueritis, de iis, qui

οἰκέντως εἰς ταὐτὸν εἰσκομίσαντες πλὴ ἀρχιὲῦ, πολλοί δ' εἰσιν ὅτοι, τὰς τῶν ἄλλων εὐδοκιμήσεις οἰκείας ἡγούμενοι συμφορὰς, τῶν εἰκότως ἀγανακτούντων τὰς ψήφους ἀναιρεῖσθαι ἐπιχειρῆσιν, ἵνα μὴ σεσοφῆ ἡ κακία, ἀλλὰ καὶ ἐπιτηρεῖσθαι. ὡς εἰ ἀνδροπικώτερον μὲν οἶδα λέξαν, ὅμως δ' ἐρῶ. τάχα πως διόρθωσις τις τῶν ἐγκολουθήσῃ. ἡ γὰρ ὄφελος ἀπολωλότας θρηνεῖν, παρὸν τόγε ἐφ' ἡμῖν σώζειν, ἰδίᾳ καὶ ἔξεστιν. οἱ γὰρ μηδ' ἐν τοῖς ὑπηκόοις ὀφείλοντες τετάχθαι, ὅτοι ἐπιπηδᾶν τῷ διδασκαλικῷ θρόνῳ τολμῶσι, καὶ τῦ βήματος κρατεῖν οἰόνται, οἱ μηδ' ἑαυτῶν κεκρατηκότες, καὶ ἄλλων ἐξηγεῖσθαι νομίζουσιν, οἱ μηδ' ἑαυτῶν ἄρξαι δυνηθέντες, δι' ὃς ἄνω καὶ κάτω γίγονε τὰ τ' ἐκκλησίας πράγματα.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σξ.

Ἀνὴρ τις ὢ μόνον αἰσχρῶν λημμάτων κρείττων, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκεῖα τοῖς δεομένοις ἀφαιρούμενος, πυθόμενος ὅτι ἰχθῦς ὀλίγους εἰλημφὼς παρά τινος ἐπιορκήσαντος, ἀπολῦσαι αὐτὸν, τόγε ὅτι σοὶ, τῦ ἁμαρτήματος ἐτόλμησας, τεράζας μέγα, τὸ δημοσθενικὸν ἐκεῖνο ἀπεφθέγξατο, ὥσπερ ἔμοιγε δοκεῖ. καὶ γὰρ εἰ φορτικώτερον εἶναι τὸ ῥηθησόμενον δόξει, λέξω, ἡ οὐκ ἀποκρύψομαι, καὶ τῦτό γε αὐτὸ ἄξιον αὐτὸν εἶναι θανάτῳ ζημιῶσαι, ἵνα ἐν ᾅδου θῆ τοῖς ἀσεβέσι τῦτον τ' νόμον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος ὠδιαλγὴς γενόμενος ἔφη. ἐμοὶ δ' ἔδοξε καὶ πᾶσι τοῖς παρῦσι μηδὲν ἀπεικὸς εἰρηκέναι. ἡ γὰρ τὸ σὲ δώροις ἐξευμαδιᾶν ἀπολῦσαι ἐκεῖνον τ' ἐγκλήματος, ἀλλὰ τὸ ἀπολαβεῖν τὰ οἰκεῖα τ' οὐ τ' ἐπιορκίας ἀδικηθέντα. μὴ τοίνυν κέρδους ἕνεκεν αἰσχρῦ ἀφορμὴν παρεμβύωμεν τῆς θείας χρησμῳδῆς. ἡ γὰρ ἀδικεῖν μὲν, παραφέρειν δὲ τοῖς ἱερωμένοις παραγγέλλουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀδικηθεῖσιν ἀπολο-

γεῖσθαι ἀφ' ἁρπαγμάτων θεραπίζουσι. τὸ γὰρ ἐὰν λύσητε ὧδε τῶν ἁμαρτανόντων εἴρηται· ἡ τὸ ἐὰν λύσητε ὧδε τῶν γνωσιμαχούντων. ἀπολύεται δὲ τῦ ἐγκλήματος, οὐχ ὁ τ' ἱερέα σκωμμασάμενος, ἀλλ' ὁ τὸν ἀδικηθέντα ἐξευμενιζόμενος. εἰ γὰρ τοῖς ἱερωμένοις νομίζεις δεδόσθαι τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν, τῶν πλημμελούντων μὴ αὐθαδιζόντων ἀποτρίψασθαι τὰ πλάσματα, τυραννικὸς ἂν εἶναι δόξῃ ὁ χρησμὸς, καὶ ὧδε τὸ ἱερατικὸν κέρδος μόνον ὁρᾶν. τῶν δὲ ἀδικηθέντων ὕδενα ποιούμενος λόγον. ἀμύητοι δὲ ἀπαθῆ πάντα οἱ τὴν τῆς ἱερωσύνης ἐσμεμυμένοι λειτουργίαν, μὴ πάλιν ἀπολύοντες τῶν ἐγκλημάτων. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα οὕτω ἔχειν. μὴ σαυτὸν ἀφελοῦσθαι, μᾶλλον δὲ μὴ σαυτὸν καὶ τὰς ἀκούσεις σου, εἰς βάραθρον ὥσῃς, μηδὲ τὰ τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων κακὰ ἀναπέσῃς, τῶν ἀφορμυΐας πινὰς τοῖς ἐπιορκοῦσι δι' αἰσχρὸν κέρδος ἐπινοησάντων, καὶ τὰς παῖδας καὶ τῶν γονέων ὁπλιζάντων, καὶ τὰς θείας παρερμηνευσάντων, καὶ ἀναπεφάντων ἐντολὰς, ἀλλ' εὐαγῶς καὶ εἰλικρινῶς τοῖς ἀφ' τῶν χρησμῶν θεσμοθετηθεῖσιν ἕπου, οἷς καὶ ὁ ἱερὸς ἀπόστολος ἀκολούθως ἔλεγεν. ἃ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἢν ἄρα μὲν πλούσιος ᾖ ὁ ἐπορκήσας, καὶ παρεστέγκη τῷ ἱερεῖ, ἀπολύεται. ἐὰν δὲ πένης ᾖ μὴ παρεστεγκη εὐθυνέσθω. ἀλλὰ ταῦτά ἔ φημι πράττειν. ἀλλ' ὧδ' ἐννοεῖν χρεών. ἐρεῖ γάρ τις ὁ κριτὴς, ὑπέλαβες ἄν με ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος, καὶ πῶς οἶδα τε. ὁ γὰρ παρεστάσας τοῖς ὑπηκόοις δῶρα ἐπ' ἀθῴοις μὴ δίκαζε, οὐκ ἂν δήπου τοὺς ἱερωμένους τούτοις καταρρυπαίνειν τοῖς αἰσχροῖς κέρδεσι παρεστάθην, ἀλλὰ τοῦτο ἔφη, ἵνα μετὰ πλὴ ἀπολογίαν τῶν ἀποστερηθέντων συνευχόμενοι, καὶ σωτηριάζοντες τοῖς πλημμελοῦσι, λύσιν αὐτοῖς ἐργάζηται πρείσσιν τοῦ. σκεῖτο μηδ' εἰς τοῦτο

peccant, dictum eſt: atque illud item, Si ſolueritis, de iis, qui pœnitentia ducuntur. Crimine autem ſoluitur, non qui ſacerdotem delinit: ſed qui eum, cui iniuria illata eſt, placat. Nam ſi ſacerdotibus huiuſmodi poteſtatem cõceſſam eſſe arbitraris, iis, qui peccant, delicta ſua propellere atque abſtergere minimè ſtudentibus, tum tyrannicum hoc oraculum eſſe videbitur, atque ſacerdotum duntaxat commodum ſpectans: eorum autem, quibus iniuria facta eſt, nullam rationem habens: crudeliſſimi item & inhumaniſſimi, qui ſacerdotij munere funguntur, quòd non omnes criminibus ſoluant. At non ita eſt, non eſt inquam ita: ne teipſum circunſcribas, vel, vt rectiùs loquar, ne ſimul & teipſum, & eos, qui te audiunt, in voraginem impellas, nec Scribarum & Phariſæorum (qui ſolatia quædam peierantibus ob turpem quæſtum excogitarunt, & filios aduerſus parentes armarunt, & diuina mandata ſiniſtra interpretatione deroſerũt, ac euerterunt) vitia renoues: verùm ea, quæ diuinis oraculis ſancita ſunt, piè ac ſincerè ſequere. quibus conſentaneè ſacroſanctus etiam Apoſtolus dicebat, Non enim poſſumus aliquid aduerſus veritatem, ſed pro veritate. An verò ſi is, qui periurio ſeſe obſtrinxit, diues & copioſus ſit, ac ſacerdoti munus aliquod obtulerit, liberatur: ſi autẽ inops & tenuis, nec quippiam offerat, ſupplicio afficitur? At hæc, non dico facere, ſed ne cogitare quidem fas eſt. Dicet enim iudex: Exiſtimaſti quòd ero tui ſimilis? Quî autem id fieri queat? Nam qui ſubditos munera ſuper innocentes accipere prohibuit, Sacerdotibus, vt turpibus his lucris ſeſe commacularent, haud profectò imperaret. Verùm his verbis idcirco vſus eſt, vt poſt ereptarum rerum reſtitutionem cum his, qui deliquerant, ſimul orantes ac ieiunantes, veniam ipſis ac ſolutionem diuinitùs compararent; Illud ne in animum quidem & cogitationem immittentes. Age, hæreditate poſſideamus ſanctuarium Dei. Miniſtri enim ſunt, non participes: deprecatores, non iudices: mediatores, nõ reges.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nam qui pro ſuis quòque peccatis, vt ab Apoſtolo dictum eſt, ſacrificia offerunt, haud ſanè velut pro ſuo iure, iis, quos ſcelerum minimè pœniteat, etiamſi locupletibus & opulentis, peccata condonare queant. Nam quòd Sacerdotibus cauponũ inſtar quæſtui res habere minimè permiſerit, nec priuata commoda ſpectare præceperit, verùm ad ſubditorũ vtilitatẽ omnia præſcripſerit is, qui ſanctitatis omnis & puritatis templum eos eſſe vult, tum per ſacrarum rerum interpretem Moſen, tum per ſeipſum indicauit. Per Moſen, inquam, ad hunc modum loquens: Si quis depoſitum adulterarit, primùm res ereptas reddat: deinde in templum veniat, nõ Sacerdotem ſed Deum placaturus. Per ſeipſum autem, cùm ait, Accipite Spiritũ ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Cùm igitur ob diuinum Spiritum huiuſmodi gratiam acceperint, non eſt id quidem dubium, quin ij, qui per peccata ſua hunc abigunt, hanc poteſtatem non habeant; verùm ij demum, quibus per Spiritum ſanctum exploratum eſt, quinam venia, quinam condemnatione digni ſint. Quoniam enim hoc humanam mentem excedebat, idcirco Paracletus, qui diuinæ eſſentiæ atque gloriæ ſocius eſt, earum rerum, quas mens humana conſequi non poterat, doctorem ſe iis præbuit, qui ſuſceptione digni erant.

λαμβάνοντες, τὸ δεῖν κληρονομήσωμεν ἑαυτοῖς τὸ θυσιαστήριον τῦ θεοῦ. λειτουργοὶ γάρ εἰσιν ἁ κοινωνοὶ προέσβεις, ἁ κριταὶ, μεσῖται, ἁ βασιλεῖς. εἰ γὰρ καὶ θεοὶ οἰκείων ἁμαρτημάτων, ὡς ἔφη ὁ ἀπόστολος, θυσίας προσφέροντες, οὐκ ἄν ἄμπου ἐξ αὐθεντίας τοῖς ἁμεταγνώστοις, εἰ μὴ πλήσιοι εἶεν, δικαίως ἀφεῖναι ἁμαρτίας, ὅπ γὰρ ἁ τοῖς ἱερωμένοις καπηλεύειν τὰ πράγματα ἐπέτρεψεν, ἁδὲ προῖς τὸ οἰκεῖον κέρδος ὁρᾶν ἐθέπισεν, ἀλλὰ προῖς τὸ τῦ ἀρχομένων συμφέρον πάντα ἐνομοθέτησεν ὁ πάσης ἁγνείας καὶ καθαρότητος, ἀχάκτορον αὐτὸς εἶναι βουλόμενος, μεμίμνηκε μὲν καὶ ἁβρὰ τῦ ἱεροφάντυ Μωσέως. μεμίμνηκε δὲ καὶ δι' ἑαυτῦ, ἁβρὰ μὲν τὸ νομοθέτυ φύσας, ὅπ εἴ πις τῶν κατακτήσει νοθεύσῃε, ὁρᾶτον μὲν ἀποδιδότω τὰ ἁφαρεθέντα, εἶτα ἡκέτω εἰς τὸ νεὼν, ἁ τὸν ἱερέα, ἀλλὰ τὸ κριτὴν ἐξιλασόμενος. ἁβρὰ δὲ ἑαυτῦ, λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ὧν τισὶν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται. καὶ ὧν ἂν κρατῆτε, κεκράτηνται· εἰ τοίνυν ἁβρὰ τὸ θεῖον πνεῦμα ταύτην εἰληφασι τὴν ἐξουσίαν. οἱ δ' ὧν ἁμαρτάνουσι, τῦτο ἀπελαύνοντες, ταύτην ἀκυροῦσι μὲν ἁ ἐξουσίαν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκεῖνοι οἱ ἁβρὰ τῦ ἁγίυ πνεύματος εἰδότες, τίνες μὲν εἰσιν ἀφέσεως, τίνες δὲ κατακρίσεως ἄξιοι. ἐπειδὴ γὰρ ἁ ἀνθρώπινον τῦτο ὑπερβαίνει νοῦν, ὁ παράκλητος ὁ τῆ θείας οὐσίας καὶ δόξης κοινωνὸς, διδάσκαλος τοῖς ἀξίοις τῆς ὑποδοχῆς αὐτῦ ἐγίνετο, ὧν ὁ ἀνθρώπινος νῦς οὐκ ἀφικνεῖτο.

Eidem. 261.

Quemadmodum viperæ parentis morte, ſic etiam peccata parentum ſuorum interitu obſtetricantur.

Τῷ αὐτῷ. σξα.

Ὥσπερ αἱ ἔχεις τῷ τῆς μητρὸς θανάτῳ, ὕτω καὶ ἁμαρτίαι τῷ τῶν γεννησάντων μαιωθῆναι ὀλέθρῳ.

Heraclio Epiſcopo. 262.

Amicus quidam meus ad te ſe contulit, vt obſidem ſe pro patre præbeat, eúmque

Ἡρακλείῳ ἐπισκόπῳ. σξβ.

Ἦκεν εἰς σὲ ὁ φίλος, ὁμηρεύσων ὑπὲρ τῆ πατρὸς, καὶ ἐκεῖνον ἀπολύσων τῦ δεσμωτη-

δεσμωτηρίυ. σὺμφαπτε τοίνυν αὐτῷ ἁ χρημάτων ἕνεκεν, ἀλλ' εὐσεβείας καὶ εὐκλείας προῖς τῦτον ἀπιδυσαμένῳ τὸν ἀγῶνα.

Αὐσονίῳ κορρίκτορι. σξγ.

Καλὸς ἦν, ὦ ἐλλογιμώτατε, διοικήσας τὴν ἀρχὴν, εἰ τῆ μὲν δικαίᾳ φύλαξ ἀκλινὴς γένοιο, ἴσον δ' ἀπόσχοις ἀπεχθείας ἀδίκου καὶ χάριτος. τὸ δὲ ξίφος ἀχρεῖον, ὡς ἐνδείξαιτο μηνύσας, ταῖς ἀπειλαῖς τὰ πλημμελήματα προσαστέλλων.

Τῷ αὐτῷ. σξδ.

Ἐγὼ εἰ καὶ παράδοξον εἶναι δοκεῖ τὸ ῥηθησόμενον, μεγαλοφροσύνην τὴν μετὰ λόγου φρόνησιν εἶναι ὁρίζομαι. ἁ γὰρ εἴπις μὴ εἶναι κόλαξ, τῦτον ἀλαζόνα χρεπέον. ἁδ' εἴπις κόλαξ ἐστὶ καὶ ἀγεννὴς, τῦτον μεγαλόφρονα νομιστέον, ἀλλὰ τὰ πρέποντα μὲν πράττοντα, μὴ φυσώμενον δὲ ἐπ' ἴσης πᾶσι. μηδ' αὐτὸν ὑπερπηδήσαντα ἁπάντων, ἀλλ' ἐν τῇ προσηκούσῃ τάξει τῇ ἐλευθέροις πρεπούσῃ, ἑαυτὸν φιλάνθρωπα. μεγαλόψυχον μὲν γὰρ εἶναι χρὴ, ἁχ ὑπέρφρονα. ἀνδρεῖον, ἁ θρασύν. ὑπήκοον, ἁ δουλοπρεπῆ. μεγαλόφρονα, οὐ ταπεινόφρονα λέγω ὑποκρινόμενον. ἐλεύθεριον, οὐκ ἀνδραποδώδη. οἷος ἦν ὁ θεοφιλὴς Ἀβραάμ, ὃς λαφύροις μὲν ὑπερέφρονει πορσικῶν καὶ σκύλων βαρβαρικῶν. ξενοδοχῶν δὲ, ἁπάντων ταπεινότερος ἦν, τὰ οἰκετικὰ ἁβρὰ περιπόμενος, ἁ θείας ὁμιλίας ἀξιούμενος, ἔλεγεν, Ἐγώ εἰμι γῆ ἁ σποδὸς, τῦτ' ἔστι, ὡς ἀληθῶς συναγαγεῖν εἰς ταυτὸ μεγαλοφροσύνην καὶ ταπεινότητα καὶ ὕψος, καὶ τῦτο ἔστιν ἐλευθεριότητα δᾶξαι ὑπερφανείας ἀπηλλαγμένην. οἱ δὲ ταῖς κακίαις τὰ τῶν ἀρετῶν ὀνόματα περιπήγνυντες, καὶ ταῖς ἀρεταῖς τὰ τῶν κακιῶν ἁ πάντα ῥήματα μι-

carcere liberet. Quamobrẽ ei faue, vt qui, non pecuniarum, ſed pietatis atque gloriæ cauſa ad hoc certamen ſe accinxerit.

Auſonio Correctori. 263.

Commodè, vir ſumma doctrina & eloquentia prædite, imperium adminiſtraris, ſi æquitatis quidem firmus cuſtos fueris, ac peræquè & ab iniquo odio, & à gratia & fauore teipſum remoueas: ac denique immaculatum, quoad eius fieri queat, gladium conſeruaris, minis videlicet flagitia coërcens & reprimens.

Eidem. 264.

Ego, & ſi mirum eſſe videatur id quod dicturus ſum, tamen μεγαλοφροσύνην (hoc eſt animi magnitudinem) τὴν μετὰ λόγου φρόνησιν, (id eſt animi affectum cum ratione coniunctum) eſſe ſtatuo. Neque enim ſi quis ab aſſentatione abhorreat, hunc inter arrogantes numerare oportet: nec rurſum ſi quis adulator & ſordidus atque ignauus ſit, modeſtum hunc exiſtimare conuenit: verùm eum demum, qui cùm ea quæ conſentanea ſunt, facit, tamen aduerſus alios minimè inflatur, nec ſe omnibus anteponit, verùm eo gradu atque ordine, qui ingenuos viros decet, ſeipſum continet. Magnanimum enim eſſe oportet, non ſuperbum & arrogantem: fortem, non temerarium: ſuauem ac facilem, non abiectum: ſeruilem, modeſtum, non humilitatis ſimulatorem: ingenuum & liberalem, non ſeruilem. Cuiuſmodi videlicet Abraham erat, qui Perſicas quidem manubias & barbarica ſpolia contemnebat, in excipiendis autẽ hoſpitibus quibuſuis hominibus humiliorem ſe præbebat, ſeruilia nimirum munera exequens: atque cùm ad diuinum colloquium admitteretur, dicebat, Ego ſum terra & cinis. Hoc autẽ verè modeſtiam & humilitatem ac ſublimitatẽ in vnum colligere eſt. Hoc inquam eſt ingenuitatem à ſuperbia puram ac liberam demonſtrare. Contrà qui vitiis virtutum

Universidad de Deusto
Biblioteca

nomina imponunt, omniáque permiſcẽt, vt virtus ægrè internoſci queat, virtutem ipſam meo quidem iudicio velut in exilium mittunt.

Apollonio Epiſcopo. 265.

In externis certaminibus alius eſt pugil, alius præco, qui laude ac prædicatione victores effert. At in diuinis ita lege comparatum eſt, vt qui victoriam adeptus eſt, præconis quoque munere fungatur. Quãobrem ne quidam ex iis qui in Doctorum throno collocati ſunt illud exiſtiment, ſe, vt qui certamẽ aliis inſtituant, ideirco extra certamina eſſe, nec aliud nihil à ſe requiri arbitrentur, quàm vt eos, qui vicerint, laudibus afficiant: verùm ſic ſe compararent, vt cũ ipſi grauitatis atque omnis virtutis athletæ, atque etiam victores exiſtant, ſimul etiam eorum, qui victoriam aſſecuti ſunt, laudes prædicent. Quòd ſi alterum duntaxat ex his ſibi ineſſe oportere exiſtimantes, ſibiipſis impoſturam faciunt, cùm ab omnibus vt ignaui & imbelles cauillis inceſſentur, ac nihili pendentur: tum etiam à Paulo coarguentur, his verbis vtente, Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo: ne fortè cùm aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar. Quod autem ait, hunc ſenſum habet. Non inter certaminis arbitros duntaxat, aut inter præcones meipſum accenſui, nec huiuſmodi nominibus glorior: verùm cùm me in vitæ meæ ratione atque inſtituto victoria dignũ præbuerim, ac præbere cupiam, hoc imperio fungor. Illúdque laboro, vt ne ea, quæ à pugilibus poſtulantur, dedecorem: non ob eum honorem quo auctus eſſe videor, in ſegnitiem & languorem vergens, ſed per labores hoc planum faciens, me haud abs re honore affectum fuiſſe. Atque acceptum beneficium integrum & incolume conſeruo, dum meipſum non voluptatibus animíque remiſſionibus, ſed laboribus trado.

Eutonio Diacono. 266.

Σωφροσύνη propriè dicitur, quæ furori

γνῶτες, ἵνα ἡ ἀρετὴ δυσλάγνωστος γένηται, αὐτὴν τὴν ἀρετὴν ἐξορακίζειν μοι δοκοῦσιν.

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. σξέ.

Ἐπὶ μὲν τῆς ἔξωθεν ἀγώνων ἄλλος ἐστὶν ὁ ἀγωνιστὴς, καὶ ἄλλος ὁ κῆρυξ, ὁ τοὺς νικῶντας ἀνακηρύττων. ἐπὶ δὲ τῆς θείων τῶν στεφανίτων, καὶ κήρυκα εἶναι νενομοθέτηται. μὴ τοίνυν τινὲς τῆς εἰς τὸν διδασκαλικὸν ἱδρυθέντων θρόνον, ὡς ἀγῶνα ἄλλοις διαπηδήσαντες, τῆς ἀγώνων ἔξω εἶναι νομιζέτωσαν, μήτ' ἄρκειν αὐτοῖς ἡγείσθωσαν τὸ ἀνακηρύττειν τοὺς νενικηκότας, ἀλλ' αὐτοὶ σεμνότητός τε ἐν πᾶσιν ἀρετῆς ἀγωνισταὶ καὶ στεφανῖται τυγχάνοντες, καὶ ἀλειφέσθωσαν τοὺς ἀγωνιζομένους, καὶ ἀνακηρυττέτωσαν τοὺς νενικηκότας. εἰ δὲ θάτερον χρῆναι μόνον τοσοῦτον αὐτοῖς νομίζοντες, ἑαυτοὺς διαλογίζονται. κωμῳδηθήσονται μὲν τοῖς πάντων, καὶ ἐξευτελισθήσονται ὡς ἄνανδροι. ἐλεγχθήσονται δὲ καὶ τῷ τοῦ Παύλου φθέγγοντος, ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι. ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν, οὐκ εἰς ἀγωνοθέτας μόνον ἐμαυτὸν ἐνέκρινα, οὐδ' εἰς κήρυκας. οὐδὲ τούτοις σεμνώσομαι τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλ' ἀξιόγικος ἐν τῇ πολιτείᾳ ὀφθεὶς καὶ ὀφθῆναι γλιχόμενος τοῦ παρόντος ἀρχοῦ ἐπιτρεπέσθω, καὶ ἵνα μὴ καθυβρίσω τὰ τοῖς ἀγωνισταῖς ἁρμόττοντα διαπονῶ. οὐ τῷ δόξαι τετιμῆσθαι εἰς ῥᾳθυμίαν ἐκπλέων, ἀλλὰ τοῖς πόνοις τὸ ἐκείνως τετιμῆσθαι δηλῶν, καὶ τοῦ δωρεᾶν ἀζημίου ἀκέραιον, καὶ τὸ μὴ ἀνίεσθαι, ἀλλ' ἰσρώσιν ἐμαυτὸν ἐκδιδόναι.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. σξζ.

Σωφροσύνη κυρίως εἴρηται, ἡ ἀντιδιατεθεμένη μανίᾳ παρὰ τὸ σώας ἔχειν τὰς φρένας, καὶ τοῦτο οὐ μόνον οἱ ἔξωθεν ἴσασι σοφοὶ, ἀλλὰ καὶ ὁ θεσπέσιος ἠπίστατο Παῦλος. τῷ γὰρ ἠγημένος εἰρηκότος αὐτῷ, μαίνῃ Παῦλε, τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν τρέπει. οὐ μαίνομαί φησι κράτιστε, ἀλλὰ σωφροσύνης καὶ ἀληθείας ῥήματα ἀποφθέγγομαι, τῇ μανίᾳ τὴν σωφροσύνην ἀντιδιαστέλλας. καὶ ἄλλοις δὲ πάλιν ἔγραφεν, εἴτε ἐξέστημεν θεῷ, εἴτε σωφρονοῦμεν ὑμῖν τῇ ἐκτάσει τῆς φρενῶν, τὸ σώας αὐτὰς ἔχειν καταδιαστέλλας ἀντιδιαστέλλας. σωφροσύνη μὲν οὖν πᾶν τὸ ἀναμάρτητον. νέμουσι δὲ αὐτῷ τινὲς καὶ τὴν ἐξοχὴν οὐ ποιοῦντες τινὲς, τῷ τῆς ἀγνείας πράγματι ἐξοχώτατόν τῆς ἄλλων ὑπάρχοντι. εἰ μὲν οὖν τῇ μανίᾳ ἀντιδιαστέλλειν. τὸ καθεστάναι μὲν οὖν. εἰ δὲ τῇ λαγνείᾳ, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν ἁγνείαν δηλοῖ.

atque amentiæ opponitur, ὡς τὸ σώας ἔχειν τὰς φρένας. hoc eſt, quòd ſaluam & incolumem mentem habeat. Idque non ij duntaxat, qui apud exteros doctrina præditi ſunt, norunt: ſed etiam diuinus Paulus cognitum & exploratũ habebat. Nam cùm Præfectus ad eum hæc verba habuiſſet, Inſanis Paule: Multæ te literæ ad inſaniam conuertunt, Non inſanio, inquit, optime vir, ſed σωφροσύνης (hoc eſt prudentiæ) & veritatis verba loquor. Quoquidem loco σωφροσύνην inſaniæ oppoſuit. Ac rurſum ad alios hunc in modũ ſcribebat. Siue mente excedimus, Deo: ſiue ſobrij ſumus τῇ ἐκτάσει τῆς φρενῶν vobis. Quo item in loco mentis exceſſum & alienationẽ eius incolumitati oppoſuit. Ergò σωφροσύνη quidem id omne eſt, quod peccato caret: verùm quidam, nec ſanè immeritò, hanc appellationem caſtitati per excellentiam tribuit, quòd virtutibus omnibus præſtet. Quocirca hoc vocabulum, ſi amentiæ opponatur, ſanę mentis ſtatum indicat: ſi autem libidini, continentiam & caſtitatem deſignat.

Τῷ αὐτῷ. σξζ.

Ἰοδι, ὦ ἱερὰ κεφαλὴ, ὅτι τὰ θεῖα δείγματα οὐ κατὰ πάντα λαμβάνεται, οὐ τοῖς προκειμένοις ἁρμόζεται, ἐπεὶ οὐκ ἂν εἴη θεῖα δείγματα, ἀλλὰ ταυτότης, ἀλλὰ χρὴ τὸ χρήσιμον ἡμᾶς, καὶ εἰς ὃ παρελήφθη ἐκλεξαμένους, τὸ λοιπὸν ὅπως χαίρειν ἐᾶν. καὶ ἵνα ἓν ἢ δύο προβαλλόμενος καὶ τοῖς λοιποῖς ἀνατέμω ἐρμηνείας ὁδὸν, ἄκουσον τί φησὶ ὁ παρήγορος περὶ τοῦ σωτῆρος, ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων· ἆρ' οὖν πάντα τὰ τῷ θηρίῳ προσόντα προσαρμόσωμεν τῷ Χριστῷ. ἀπαγε· ἀλλὰ τὸ ἄμαχον καὶ φοβερὸν, καὶ βασιλικὸν ἐκλαμβάνοντες, τὸ θηριῶδες, καὶ εἴ τι ἄλλο προπέπτωκε τῷ λέοντι, οὐ ποιοῦντες παρεμπεύσομεν. καὶ ὅταν λέγῃ, ἀπαντήσομαι αὐτοῖς ὡς ἄρκος ἐσπορευμένη, τὸ πικρὸν καὶ μόνον ἐκλόμενα. οὐκ ἄλλό τι τῆς τῇ ἀρκῷ

Illud ſcito, ſacroſanctum caput, exempla non omni ex parte aſſumi, atque ad inſtitutam Orationem accommodari (non alioqui exempla, ſed eadem res eſſet) verùm oportere, nos ſelecto eo, quod conducit, & ad quod adhibita ſunt, quicquid reliquum eſt, valere iubere. Atque vt vnũ aut alterum proferens, cæteris quoque explanationis viam aperiam, audi quid de Saluatore Patriarcha dicat: Recumbens dormiuit vt leo. Num igitur & omnia, quę leoni inſunt, ad Chriſtum accommodabimus? Minimè ſanè. Verùm inuictũ robur, ac terrorem, regiámque authoritatẽ aſſumentes, feritatem atque immanitatem, & ſi quid aliud leoni ineſt, ſi rectè facere volumus, tranſiliemus. Eodem modo cùm ait Deus, Occurram eis vt vrſa anxia, vltricem duntaxat vim accipiemus, nõ aliud quicquam ex his quæ vrſæ inſunt. Atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita in reliquis etiam exemplis faciendum est. Da enim sapienti occasionem, & sapientior erit.

τροσόνλων. ὅτω γὰρ ὅπὶ τ λοιπῶν τ δειγμάτων ποιεῖν χρή. δίδου γὰρ σοφῷ ἀφορμὴν, καὶ σοφώτερος ἔσται.

Isidoro Diacono. 268.

Virtutum congruentia iustitiæ pulchritudinem efficit: quæ quidē cogitationem omnem, ac solertiam tum manus, tum colorum excedit. Verùm quemadmodum in corpore valentior pulchritudinis pars est oculorum pulchritudo, ita etiam in animo præcipua pulchritudinis pars est pietas. Quòd si etiam virtutum congruentia insuper accesserit, eximia quædam pulchritudo futura est.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. σξη.

Η συμμετρία τ ἀρετ, τὸ τ δικαιοσύνης κάλλος ἀπεργάζεται, ὅτ ἔννοιάν τε ὑπερβάλλει πᾶσαν καὶ σοφίαν, ὁπόση χειρός τε καὶ χρωμάτων, ἀλλ' ὥσπερ ὅπὶ τ σώματος τὸ τιμιώτερον μέρος τ ὁλοκληρίας τ ὀφθαλμός ἐστι κάλλος, ὅτως καὶ ὅπὶ τ ψυχ τὸ κορυφαιότατον μέρος τ εὐμορφίας ἐστὶν ἡ εὐσέβεια. εἰ δὲ καὶ ἡ συμμετρία τ ἀρετ σωφρόνως γένηται τὸ κάλλος.

Paulo. 269.

Quandoquidē ij, qui multa dogmata seuerunt, morte grauiorē cruciatū, his, qui fidem ipsis adhibuerunt, pepererunt, salubberrimi medicamenti loco sit iis, qui sauciati sunt, pœnitentia & resipiscentia.

Παύλῳ. σξθ.

Επειδὴ οἱ κακῶς δογματίσαντες βαρύτερα μείζονα πεποιήκασι τοῖς ἀπιστοτέροις τ πίστεως πιστεύσασιν ἔτεκον, ἔστω τοῖς βελτιωμένοις ἄριστον φάρμακον ἡ μετάνοια καὶ ἐπιγνωσις.

Lampetio Episcopo. 270.

Et si tuam erga vrbem beneuolentiam probo: tamē illud te admonitum velim, vt eam non luctu ac lachrymis, sed votis ac precibus recuperes. Quamuis enim ea, vt scripsisti, vnà cum Ammonio morte occubuerit, spes tamen est, præsertim accedente diuini nominis auxilio, fore, vt ipsa rursum erigatur. Verè enim, vt à te dictum est, hominum multitudine ac diuitiis ob charissimi illius viri preces nuper florens, ac virtutibus ornata & exculta, nunc ad eam, & corporum, & diuitiarum, & ædificiorum paupertatē deiecta est, vt qui reliqui facti sunt, partim è patria euolarint, partim plagis affecti in carcere diem vitæ extremum clauserint: dum interim is, qui antistitis speciem gerit, nihil horum curat, verùm ex his quidem rebus, ex quibus nefas est, delicias sibi parat, necessariásque pauperum alimenta in munificentias suas insumit, messémque ex alienis calamitatibus facit; atque in tanta malorum angustia nec lachrymis vllis cōmouetur, nec manum porrigit. Quoniam igitur hæc lamētans scripsisti, méque hortatus es, vt ad eum literas mitterem, illud velim ne ignores omnem medendi artem morbi ipsius grauitati succubuisse. Nam cùm multas, tum blandas & suaues, tum acres & vehementes literas acceperit, nullum tamen ex ipsis fructum cepit. Ac propterea silentium iam ad eum colendum duximus. Quamobrem si quid, quod tibiipsi, & ciuitati vtile sit precibus tuis efficere potes, omisso luctu in eam rē incumbe. Sic enim fortasse is, qui deploratos etiā morbos sanat, vt & ipse ex ingenti insaniā emergat, & ciuitas in genua iacens, vel potiùs, vt verbo tuo vtar, mortua & extincta excitetur, efficiet.

ἰδίας φιλοτιμίας ἀναλίσκοντος. φραγματευομένῳ δὲ τὰς ἀλλοτρίας συμφορὰς, καὶ μήτε δακρύων ἀφθονίᾳ ἐν τοσαύτῃ κακῶν ἀνάγκῃ, μήτε χεῖρα ὀρέγοντος. ἐπεὶ τοίνυν τοιαῦτα καταθρηνῶν γέγραφας, καὶ παρακέλευσάς σε ἡμᾶς αὐτῷ γράψαι, ἴσθι ὅτι πάλαι ἰατρικὴ τέχνη ἥττηται τῷ νοσήματι τἀνδρός. πολλὰ γὰρ καὶ παρεσκευή καὶ δραστήρια γράμματα δεξάμενος, ἀπώνατο ὐδέν. διὸ καὶ τὴν σιγὴν λοιπὸν τὴν πρὸς αὐτὸν πεπιμήκαμεν. εἰ τοίνυν δυνατὸν δι' εὐχῶν κατορθωθῆναί τι σαυτῷ τε καὶ τῇ πόλει, ἀφέντας τὸ θρηνῶδες ἔχουσι πάσχα πως ὁ καὶ τὰ ἀνήκεστα ἰώμενος πάθη, ποιήσωμεν αὐτὸν ἐπὶ τοσαύτης μανίας ἀνενεγκεῖν, καὶ τὴν πόλιν ὅλην κειμένην, μᾶλλον δὲ, ὡς ἔφης, τεθνηκυῖαν ἀναστῆσαι.

Αφροδισίῳ πρεσβυτέρῳ. σοα.

Επειδὴ γέγραφας, δι' ἣν αἰτίαν ἡ πᾶσιν ἡ θεία ἐφίσταται χάρις, ἴσθι ὦ θαυμάσιε, ὅτι ἐπειδὴ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζουσα πρῶτον ὅπως ὑποφοιτᾷ. εἰ γὰρ ἡ χάρις ἐστὶν ἡ οὐχ' ἁπλῶς ἐκχεῖται, ἀλλὰ τὰ μέτρα παρὰ τ δεχομένων λαμβάνουσα τοσοῦτον ὑπερβάλλει, ὅσον ἂν εὕρῃ σκεῦος πίστεως αὐτῇ παρεσκευασμένον. εἰ γὰρ μὴ τὰ παρ' ἡμῶν πρῶτον ἐζήτει, πᾶσιν ἂν ἐπεπλήκει. ἐπειδὴ δὲ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζει, καὶ ὅπως παραγίνεται, ὡς ἡ ὅπὶ τ ἀριστέως Παύλου· σκεῦός γάρ μοί φησιν ὅτι ἐκλογῆς ἐστι, τοῖς μὲν ὑποφοιτᾷ, τ δὲ ὑποφοιτᾷ. εἰς δὲ τὸν ὕδε τὸν ἀρχιερέα καθίεται.

Κύρῳ μοναζοντι. σοβ.

Εἰ τὸ μὴ συμμαίνεσθαι αὐτῷ μανίαν ἡγεῖται, ἡ καλῶς Εὐσέβιος ὡς γέγραφας

farìáque pauperum alimenta in munificentias suas insumit, messémque ex alienis calamitatibus facit; atque in tanta malorum angustia nec lachrymis vllis cōmouetur, nec manum porrigit. Quoniam igitur hæc lamētans scripsisti, méque hortatus es; vt ad eum literas mitterem, illud velim ne ignores omnem medendi artem morbi ipsius grauitati succubuisse. Nam cùm multas, tum blandas & suaues, tum acres & vehementes literas acceperit, nullum tamen ex ipsis fructum cepit. Ac propterea silentium iam ad eum colendum duximus. Quamobrem si quid, quod tibiipsi, & ciuitati vtile sit precibus tuis efficere potes, omisso luctu in eam rē incumbe. Sic enim fortasse is, qui deploratos etiā morbos sanat, vt & ipse ex ingenti insaniā emergat, & ciuitas in genua iacens, vel potiùs, vt verbo tuo vtar, mortua & extincta excitetur, efficiet.

Aphrodisio Presbytero. 271.

Quoniam per literas ex me sciscitaris, ecquid sit, quamobrem Dei gratia non ad omnes aduolet, illud scito, vir admirande, hoc idcirco fieri, quòd ea primùm animi institutum expendat, atque ita deinde accedat. Etsi enim gratia sit, non tamen temerè ac citra discrimen vllum effunditur, sed mensuras ab iis, qui eam accipiunt, sumens, tantum influit, quantum fidei vas sibi oblatum inuenerit. Nam nisi ea, quæ nostrarum partium sunt, primùm requireret, ad omnes profectò aduolasset. Quoniam verò voluntatem animíque inductionem explorat, atque ita demum accedit, (quemadmodum in fortissimo etiam Paulo cōtigisse videmus. Vas enim electionis, inquit, mihi est hic: ob eā proinde causam ad quosdam se cōfert, atque apud eos permanet: à quibus dā autē recedit: ac denique ad quosdam ne omnino quidē descendit.

Cyro monacho. 272.

Si Eusebius Episcopus, vt scribis, non cum eo insanire, insaniam esse cēset, atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

appellat, ne propterea conturberis. Præſtat enim, cùm ſobrius ſis, temulentum videri, quàm cùm temulentia labores, ſobrium. Quandoquidem enim præ improbitate in furorem raptus, omnino ſubactus eſt, idcirco omnes deſipere atque à mente deduci cupit: quò nimirum eorum, quæ flagitiosè & ſceleratè agit, reprehenſiones effugiat.

Apollonio Epiſcopo. 273.

Vtinam ad nos veniſſes, vt & certaminis, & coronæ, ac laudis & prædicationis particeps eſſes. Amicũ enim cæleſtis philoſophiæ amore flagrantem, ſed qui poſteà nonnihil dormitaſſet, conſilio atque cohortatione, ac præſertim diuini fauoris auxilio in viam reduximus. Ac nunc feſtum diem agitantes carmen triumphale canimus, atque ſermonum poculo temperato, ſpiritalibúſque epulis inſtructis, amicos conuiuio accipimus. Veni igitur, vt & nobis gratuleris, & cum illis lætitia exultes, & cum familiaribus ac neceſſariis oblecteris, & cum virtute ſaltites, ac denique improbitati ſuccenſeas, cuius tanta impudentia eſt, vt iis etiam, qui eam fugiunt, inſultet.

Aphrodiſio Presbytero. 274.

Magnopere miror, quî fiat, vt quæ perquàm aperta & dilucida ſunt, pleriſque obſcura eſſe videantur. Illud enim, Noli fieri iudex, nihil multiplex nec ſcitum habet, verùm perſpicuè clamat: Quoniam non facile diiudicari poteſt quid æquum ſit (multi enim ob ingenij tarditatẽ id minimè aſſequuntur: multi rurſum, quamuis ob mentis acumen id aſſequantur, tamen pecuniarum, vel metus, vel pudoris, vel amicitiæ, vel odij cauſa id peruertunt atque corrumpunt) idcirco ne committe, vt in huiuſmodi negotium te proiicias, quod & percipi vix poteſt, & cùm illud inueneris: minimè labefactare atque corrumpere, difficilius adhuc eſt.

ὁ ἐπίσκοπος, μὴ βορυβηθῇς· ἄμεινον γὰρ νήφοντα, δικεῖν μεθύειν, ἢ μεθύοντα δοκεῖν νήφειν. ἐπειδὴ γὰρ ὑπὸ τῆς κακίας σκληρυνθεὶς κατακράτος ἐχειρώθη, πάντας ἀφρονεῖν βέλεται, ἵνα τὰς ἐλέγχους ὧν ἀφανόμως δρᾷ ἀλαφύγοι.

Απολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. σογ.

Εἰ δὲ ἦλθες συμμεθέξων τοῦ ἄθλου, καὶ τοῦ στεφάνου ἐπλαύσων, καὶ τῆς ἀναῤῥήσεως κοινωνήσων. φίλον γὰρ ἔρασται τῆς ὑψηλῆς φιλοσοφίας. ἐπ' ὀλίγον ὑπνώσαντα ἀφυπνίσαι καὶ τροπωτῇ τῆς θείας ῥοπῆς προτρυνόμενοι βοηθήσαμεν ἐπαναγαγόμενοι. καὶ νῦν παιανιεύοντες, ἐῴδομεν τὸ ἐπινίκιον μέλος, ἡ λόγων κρατῆρα κεράσαντες, λογικά τε ἐδέσματα παρασκευάσαντες, ἑστιῶμεν τοὺς φίλους. ἥκετοιγαροῦν καὶ ἡμῖν συνοδοιπορήσωμεν. κἀκείνοις συναγαλλιασόμεθα, καὶ τοῖς ἐπιπόνοις συνευφρανθησόμεθα ἡ τῇ ἀρετῇ συγκυρτώσαι, τῇ τε κακίᾳ ἐπιπλῆξαι, ἣ τοσαύτη ἀναισχυντία προέστηκεν, ὡς ἡ τοῖς φεύγουσιν αὐτὴν ἐπιπηδᾶν.

Αφροδισίῳ πρεσβυτέρῳ. σοδ.

Μάλα θαυμάζω πῶς καὶ τὰ λίαν σαφῆ, ἀσαφῆ εἶναι πολλοῖς δοκεῖ. τὸ γὰρ, μὴ ζήτει γενέσθαι κριτὴς, ὃ δὲν ποικίλον ἔχει, ἡ δὲ σοφὸν, ἀλλὰ ἀφαρπάκλην βοᾷ. ἐπειδὴ δυσαφάγωστον ὄζει τὸ δίκαιον· πολλοὶ γὰρ ἀφ' βραδυτῆτα ἀφανοίας, οὐκ ἐφικνοῦνται τούτου· πολλοὶ δὲ δι' ὀξύτητα μὴ ἀφανοίας ἐφικνοῦνται· ἀφ' δὲ χρήματα, ἢ φόβου, ἢ αἰδοῦς, ἢ φιλίας, ἢ ἔμφυτον παραφθείρωσι τοῦτο, σὺ σαυτὸν μὴ ὑπόβαλλε τοιούτῳ πράγματι, ὃ ἔργον μὲν ὄζει καταλαβεῖν· τὸ δὲ εὑρόντα μὴ ἀφθαρῆναι, ἐρρωδίστερον τυγχάνει.

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. σοε.

Τὰ παρὰ πάντων σχεδὸν ἀνθρώπων συμφώνως περὶ ὑμῶν ἀπαγγελόμενα, ὦ τί ὑμᾶς καλέσας ἀξίως ὀνομάσω, ὃ συγχωρεῖ με ἡρεμεῖν. καί τοι βυλόμενον, ἀλλὰ καθάπερ κέντρα νύττει μου τὴν ψυχὴν, καὶ ὅπως τὸ γράφειν διεγείρῃ. φείσασθε τοίνυν ἑαυτῶν, καὶ μεταγνόησατε. ἱερωσύνης γὰρ ἀξίωμα τοῖς ἀναξίως τῆς πρώτης ζωῆς προενηνεγμένοις, προσθήκη κολάσεως γίνεται.

Martiniano, Zoſimo, Maroni, & Euſtathio. 275.

Quæ ab omnibus penè mortalibus vno conſenſu de vobis cõmemorantur (ô quonam nomine vos dignè appellem?) me, quanquam cupientem, quieſcere minimè patiuntur, verùm, tanquam ſtimuli quidam, animã meam lancinãt, atque ad ſcribendum excitant. Vobiſipſis itaque parcite, ac meliorem mentem induite. Sacerdotij enim dignitas, iis, qui non, vt eo honore dignum eſt, viuere inſtituerunt, ſupplicij & cruciatus acceſſio exiſtit.

Αφθονίῳ. σος.

Εἰ μὲν ἐν τοῖς βιωτικοῖς πράγμασιν εὐδόκιμος φανεῖσθαι πόθεις, ἄλλους ζήτει τοὺς συμβουλεύσοντας. ἐγὼ γὰρ οὐ προτρεψαίμην. κινδυνώδης γὰρ οὐ μόνον ἀνωφελὴς, ἀλλὰ καὶ εἰς θάνατον τελευτῶντας ἀδύνασιν. εἰ δ' ἐν τοῖς περὶ θεὸν αὐτὸς καὶ μὴ κληθεὶς, ἦκον ἂν ὅτι τοῦ παραίνεσιν, ὃ φημι κεκλημένος. εἰ βύλοιο τοίνυν λάμψαι, καὶ πείθοιο τῇ ἡμετέρᾳ γνώμῃ, σκέψα φαύλοις πράττων, ἃ τοῖς ἀγλαΐοις σε ἀμιλλᾶσθαι παρασκευάσει. τῆς γὰρ τῆδε βραχείας ἐν αὐτοῖς ὁ λόγος, τῆς δὲ μετὰ τοῦ ἐντεῦθεν ὑπόδημα, πολὺς καὶ πρὸς σκοπὸν βλέποντες τὸ σκοπὸν, ἅπαντα ἔπραττον.

Aphthonio. 276.

Si in iis rebus, quæ ad hanc vitam pertinent, clarus atque illuſtris videri cupis, cõſultores alios quære. Ego enim id quoque diſſuaſerim. Pericula quippe, non modò inutilia & infructuoſa, verùm etiam periculoſa atque in mortem deſinentia parturiunt. Si autem in iis, quæ ad Dei cultum ſpectant, vltrò quoque ipſe ac non accerſitus, ad conſilium dandum veniſſem, ne dicam vocatus. Quare ſi tibi ſplendorẽ aſſequi cordi ſit, noſtræque ſententiæ pareas, da operam vt homines te hæc facientem cernant, per quæ ad ſanctorum virtutem aſpires. Rerum enim huius vitæ paruam ipſi curam gerebant: earum autem, quæ diſceſſum ex hac vita ſequuntur, permagnam. Atque hunc ſcopum ob oculos ſibi proponentes, ad eum actiones omnes ſuas dirigebant.

Παύλῳ πρεσβυτέρῳ. σοζ.

Τοὺς ἀπὸ μὲν ἀρετῆς ἀρχομένους, εἰς δὲ κακίαν τελευτῶντας, ἀζήλους καὶ ταλαιπώρους ἡγητέον. οἵτοι δέ εἰσιν οἱ ἀπὸ μὲν τῆς τῶν πενήτων προστασίας προοιμιαζόμενοι, εἰς δὲ τὸ ἴδιον ἀρπασμὸν καταλήγοντες, ὃς ἀναστέλλων ὁ θεῖος χρησμός φησι, δικαίως δοὺξη τὸ δίκαιον. ὃ γὰρ χρὴ τῇ δικαίᾳ τῶν πενήτων φροντίδι σπλιζομένους, αὐτοὺς μὲν ἀποστρέφειν σκεύους,

Paulo Presbytero. 277.

Eos, qui, cùm à virtute incipiant, tandẽ in vitiũ deſinunt, omni zelo vacuos ac miſeros exiſtimare oportet. Huiuſmodi autẽ ſunt, qui à pauperum præſidio ac patrocinio inchoantes, in priuatum quæſtum poſtremò recidant. Quos quidem diuinum oracului reprimens, iuſtè, inquit, quod iuſtum eſt, perſequeris. Neque enim cõuenit, vt qui pauperum iuſta cura, eámque præ ſe ferant, eos, quorum cauſa muniti

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſunt, fraudent ac ſpolient, atque ea, quæ ad ipſos attinent, ad ſe auertunt.

τὲς δ' ὃς ἀπλίθησαν, σφετερίζεσθαι δὲ τὰ ἐκείνων.

Hieraci Presbytero. 278.

Ιέρακι πρεσβυτέρῳ. σοη.

Vehementer tibi mirum videri dixiſti, quidnam ſit cauſæ, quamobrem Phariſęus ob verborũ arrogantiã apud Deũ offenderit: Iob verò qui plura & ſublimiora dixit, gloriam aſſecutus ſit. Audi itaque breuiter. neque enim aliter poſſem. Phariſæus ille, quia nemine concitante ac ſtimulante magnifica de ſe prædicabat, altiúſq; quàm vniuerſus terrarum orbis, de ſe ſentiebat, meritò in Dei offenſionem incidit. ſiquidem ſuperbiæ morbo laborabat. At qui in gloria & ſplendore eſt, virtutes ſuas occultat, cùm autem maledictis inceſſitur, eas, vt illatas criminationes propulſat, commemorat, quemadmodũ clarus ille atque omni laude præſtantior Iobus fecit, ab omni culpa remotus eſt, ea nimirum in eos reiecta, qui eum accuſarunt iniquè. Frigidum enim atque inſulſum vt eſt, ita etiam videtur, laudes ſuas prædicare, cùm nulla vrget neceſſitas. At ſi quis, quæ minimè conuenit, audiens in huiuſmodi ſermones inuitus incidat, in eos, qui hanc neceſſitatem attulerint, culpa quoque conferri debet. Ac propterea diuina ſententia cum, qui nullius contumeliis incitatus, iuſtum ſeſe pronunciarat, aliósque omnes condemnarat, ac ne præſentem quidẽ publicanum veritus fuerat, repudiauit: cum autem, quem neceſſitas ad hoc impulerat (quid enim, quod ad ſtimulandum ipſius animum facere poſſet, amici prætermiſerant?) ampliſſimis laudibus coornauit.

Θαυμάζειν ἔφης καὶ ἐκπλήττεσθαι, πῶς ὁ μὲν φαρισαῖος μεγαληγορήσας παρῆκρουσεν, ὁ δὲ Ἰὼβ πλείονα καὶ μείζονα εἰρηκὼς ἐδοκίμησεν. ἄκουε τοίνυν σωτόμως. οὐδὲ γὰρ ἄλλως δυναίμην. ὁ μὲν μηδενὸς παροξυνοῦντος, μηδὲ ἐρεθίζοντος, μεγαληγορῶν, καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης φρονῶν μεγάλως ὁ φαρισαῖος, εἰκότως παρῆκρουσε. ὑπερφανίαν γὰρ ἐνόσει· ὁ δ' ἐν μὲν τῷ εὐδοκιμεῖν κρύπτων τὰ οἰκεῖα πλεονεκτήματα, ἐν δὲ τῷ κακηγορεῖσθαι φερόντος φερόντων παρὲς τὸ ἀπολύσασθαι τὰ ἐπιφερόμενα ἐγκλήματα, ὥσπερ ὁ ἀοίδιμος, καὶ πάσης εὐφημίας κρείττων πεποίηκεν Ἰώβ, πάσης αἰτίας ἔξω καθέστηκεν, εἰς τὲς δεόντως κακηγορήσαντας, τῆς αἰτίας παλινδρομούσης. ψυχρὸν μὲν γὰρ καὶ ἔστι καὶ δοκεῖ τὸ σεμνύνειν ἑαυτὸν· καὶ εἰκότως δοκεῖ, μηδεμιᾶς ἀνάγκης ἐνιαζομένης. εἰ δέ τις ἀκούων ἃ μὴ παρῆκεν, εἰς τοιούτους ἄκων ἐμπέσοι λόγους, τοῖς τῆς ἀνάγκης καταπεσκευακόσι, καὶ ἡ αἰτία παρατρίπεται. διόπερ καὶ ἡ θεία ψῆφος τὸν μὲν ἑαυτὸν μηδενὸς παροινοῦντος δικαιώσαντα, καὶ τῆς ἄλλων ἁπάντων καταψηφισάμενον, καὶ μηδὲ τὸν παρόντα τελώνην ἀδεσθέντα, οὐκ ἀπεδέξατο. τὸ δὲ ἐξ ἀνάγκης εἰς τοῦτο ἐκβῆναι. τί γὰρ τῆς ἐρεθίσματος ὠμοτέρων οἱ φίλοι παρελελοίπασιν μείζοσιν ἐγκωμίοις ἐξεφαίνοντες.

Petro. 279.

Πέτρῳ. σοθ.

Quemadmodum periti medici in morborum initiis remedia haud temerè adhibent (propterea quòd defluxionis impetus oblata medicamenta debilitat, ac velut in aquam conuertit (verùm aliquantiſper expectant, dum morbus de acrimonia non-

Ὥσπερ οἱ ἐπιστήμονες τῆς ἰατρῶν ἐν τοῖς παρεσιμίοις τῆς παθῶν ὑγρασίας παρεσφέρουσι βοηθήματα, διὰ τὸ τὸ ἐπιφορὰν τῆς ῥεύματος ἐξυδαροῦν τὰ παρεσφερόμενα φάρμακα, ἀλλ' ἐνδύντες ὀλίγον λωφῆσαι τὰ πάθη, ὅπως ἐπὶ τὸ

nihil remittat, ac dum denique ad medendum ſe conferunt: eodẽ modo nec vigente mœrore, eum, qui præ ipſius magnitudine velut temulentia quadam laborat, obiurgare conuenit (nam alioqui ſermonem, non ſecus ac collyrium, inutilem imprudentes reddemus) verùm, poſteaquã ad breue tempus mœroris ſocios nos præbuerimus, atque huiuſmodi affectum nonnihil ſedari ſinerimus, ita demum ad curationem proficiſci. Quę quidem etiam nobis cauſa fuit, cur ad te curandum ſeriùs acceſſerimus. Quamobrem erige te, quæſo, amice, ex immodica hac mœſtitia: illud cum animo tuo reputans, te nec ſolum, nec primum in hanc calamitatem incidiſſe: verùm communem hunc caſum eſſe, nóſque iam iámque eandem viam ingreſſuros, vt rerum in hac vita geſtarum rationes reddamus.

ἐπὶ τὸ ἰατρεῖον βαδίζουσιν. ὅτως δὲ ἀκμάζουσης ἡ λύπης δεῖ τῷ καιρῷ ταύτης μεθύοντι ἐπιπλήττειν. εἰ δὲ μὴ λήσομεν τὸν λόγον, ὥσπερ κολλύριον ἄχρηστον καθιστῶντες, ἀλλὰ συλλυπηθέντες βραχὺ καὶ ἐάσαντες ὀλίγον ῥάσαι τὸ πάθος. ὅτως ἐπὶ τὸ θεραπεῖον ὁδεῦσαι. ὃ δὴ καὶ ἡμεῖς χρόνον βραδύτερον ἐπὶ τὸ θεραπεῖον τὸ σὸν ἐληλύθαμεν. ἀνάτευσον τοιγαροῦν, ὦ φίλος, ἐκ τῆς ἀκράτου λύπης, ἐννοῶν ὅτι ἔτε μόνος, ἔτε πρῶτος τοῦτο πέπονθας. ἀλλὰ κοινὸν ἐστὶ πάθος, καὶ ὅσον οὐδέ πω καὶ ἡμεῖς τὸν αὐτὸν βαδίζομεθα ὁδὸν, λόγον τε παραγμῶν ὑφέξοντες.

Eutonio Diacono. 280.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. σπ.

Illud quidem minimè fieri poſſe arbitror, vt inimicos probi viri non habeant: vt autem inimicitiam rectè atque incommodè tractent, fieri poteſt. Nam ſi in philoſophicæ vitæ curriculo non offendunt, ſibiipſis quidem proſunt, illos autem vliſcuntur: ſi autem offendunt, ab inimicis vtilitatem capiunt. Perſępe enim obortum maledictum, animi morbum, aut ignoratum, aut neglectum curauit. Siquidẽ probi & clari viri aut veris amicis, aut acribus & inflammatis inimicis opus habent. Illi ſiquidem admonendo, iſti verò conuitiando à peccatis auertunt.

Ἐχθροὺς μὲν μὴ ἔχειν τὲς φιλαρέτους, οἶμαι ἀδύνατον. δυνατὸν δὲ ἔχθραν καλῶς μεταχειρίσασθαι. εἰ μὲν γὰρ ἃ παίουσι φιλοσοφοῦντες, ἑαυτὲς μὲν ὠφελοῦσιν, ἐκείνους δὲ ἀμείνονται. εἰ δὲ πλήττουσιν, ὠφελοῦνται παρὰ τῶν ἐχθρῶν. πολλάκις γὰρ παροῦσα λοιδορία, νόσον ψυχῆς ἢ ἀγνοουμένην, ἢ ἀμελουμένην ἐθεράπευσε. δεῖ γὰρ τοῖς εὐδοκίμοις, ἢ γνησίων φίλων, ἢ δριμύρων ἐχθρῶν. οἱ μὲν γὰρ νουθετοῦντες, οἱ δὲ λοιδοροῦντες ἀποτρέπουσι τῶν πλημμάτων. ἐπειδὴ δὲ νῦν ἡ φιλία ἰχνόφωνος, μᾶλλον δ' ἄφωνός ἐστι τὸ παρρησιάζεσθαι. καὶ τὸ μὲν ψογερὸν αὐτῆς ἐστὶ θωπευτικὸν λάλον ἐστὶ καὶ μεγαυχόφωνον. τὸ δὲ νουθετητικὸν ἐστὶ πλῆθος ἄφωνον. καὶ ἀκουστέον παρὰ τῶν ἐχθρῶν τὰ ἀληθεύοντα, καὶ διορθωτέον.

Eidem. 281.

Τῷ αὐτῷ. σπα.

Nihil meo quidem iudicio adulatoribus moleſtius eſt, qui de diuitum lingua,

Οὐδὲν κολάκων οἶμαι ἀγχαλεώτερον, οἱ τῆς τῶν πλουσίων γλώττης,

Universidad de Deusto
Biblioteca

adhibito iureiurando confirmant, si quid illi, etiam quod turpissimum & absurdissimum sit, mirificis laudibus efferre instituant, id omnium optimum ac præstantissimum esse: ac contrà, si illi etiam virtutem ipsam vituperare aggrediantur, eam quàm celerrimè insectantur. Quamobrē cordatis viris vtrumque fugiendum est, nempe & adulari, & adulationibus deliniri. Ambo enim ista, vt hominum risum missum faciam, & incurabile vitium, & intolerandum cruciatum parturiunt.

Archontio remp. gerenti. 282.

Illud quidem perquàm exploratum habeo fore, vt si abs te quæram prudentiáne atque ingenij acumine Paulum antecellam, huiusmodi percunctationem arrogantia ducas. Quî igitur id à me effici poscis, quod ille minimè potuit? Nam cùm alato illi agricolæ (vt singulos præteream, quorum causa vrebatur) & Galatarum natio vsqueadeò subacta & oppressa fuerit, vt in Iudaïsmum propenderet, & Asiatici ipsius verbis animum haud attēderint, & pseudapostoli infestum aduersus eum bellū gesserint, nec tamen propterea quisquam eum accuser, verùm contrà ob institutum ac voluntatem corona donet, ecquid tandem me accusas, quòd cùm permultos, vt abste dictum est, ad virtutem cohortatus sim, atque etiam induxerim, permultos item à vitio extraxerim, Eusebius & Martinianus, & Zosimus ac Maro consiliis meis haudquaquam obtemperarint? At vide, ne dum me criminari videris, amentiam ipse tuam ridendam propines, vt qui liberi arbitrij regulam ignores, culpámque eorū, qui minimè paruerunt, in eum, qui minimè persuasit, transferas.

Theodosio Scholastico. 283.

Quo tempore Ezechias Hebræorum rex trophæum aduersus Persas, tum omni admiratione maius, tum humano robore atque humana spe sublimius excitatū vidit, tum nimirū morbo percussus est: quò ἀπορητηρίοι, ὁμνύουσι μὴ ὅτι παῦλαν ἄριστον εἰ συμβέλοιντό τι σκεῦνοι, καὶ τῆς ἀτοπωτάτων ψαυμάζειν, κακίζουσι δὲ ἢ τάχος, εἰ καὶ αὐτὸν ἐπιχειρήσουσι κακιῶσαι τὴν ἀρετήν· χρὴ τοιγαροῦν τὰς ἐχέφρονας φεύγειν καὶ τὸ κολακεύειν, ἢ τὸ κολακεύεσθαι· ἄμφω γὰρ, ἵνα παρὸ τὸν τῆς ἀνθρώπων γέλωτα, καὶ κακίαν ἀνήκεστον, ἢ πικρείαν ἀνύποιστον ὠδίνει.

Αρχοντίῳ πολιτευομένῳ. σπε.

Μάλα ἀκριβῶς οἶδα, ὅτι εἰ σε ἐροίμην, πότερον ἐγὼ τὴν σαύρεσιν ἀμείνων, ἢ Παῦλος· αὐτίκα τὴν ἐρώτησιν εἰς ἀλαζονείαν θήσῃς· πῶς οὖν ὁ μὴ ἴσχυσεν ἐκεῖνος παρ' ἐμοῦ ζητεῖς κατορθωθῆναι· εἰ γὰρ σκεύῳ τῷ κεραμικῷ παρεωργῶ, ἵνα τὸς καθ' ἕνα ἀνθρώπους ἐλέγξω. ἐφ' ἧς ἐπυρώθη, καὶ τὸ γαλατῶν γένος ἐξεπολεμήθη εἰς Ιουδαισμὸν ἀποκλίναι· ἢ οἱ ἐκ τῆς Ασίας ἐπεσείχον, καὶ οἱ ψευδαπόστολοι ἀφορμὴν ἐπολέμουν μάχην· ἢ ἕδεις αὐτὸν αἰτιᾶται, ἀλλ' ἀπὸ τῆ γνώμης φανεροῖ, δι' ἣν αἰτίαν ἐμὲ αἰτιᾷ, τὸ ἀσφῆς, πολλῶς μὴ ἐς ἀρετὴν προκαλέσαντα ἢ πεπεικότα· πολλοὺς δ' ἐκ τῆς κακίας ἐξαρπάσαντα· ὅτι δὲ Εὐσέβιος, ἢ Μαρτινιανὸς, Ζώσιμός τε, καὶ Μάρων, οὐκ ἐπειθάρχησαν τοῖς παραινέσιν, ἀλλ' ὦρα, μὴ δοκῶ ἐμὲ αἰτιᾶσθαι, αὐτὸς ἀνοίας ὀφλήσῃς γέλωτα, ἅτε τὸν τῆς αὐτεξουσιότητος ὅρον ἀγνοῶν, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἢ πειθόντων ὅτι τὸν ἢ πείσαντα μεταφέρων.

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ. σπγ.

Ηνίκα Εζεχίας ὁ τῆς Ἑβραίων βασιλεὺς εἶδε τρόπαιον ἐπ' αὐτοῖς ἐγηγερμένον, καὶ θαύματος κρεῖττον, καὶ πάσης ἀνθρωπίνης ῥώμης τε, ἢ ἐλπίδος ὑψηλότερον, τότε δὲ τότε νόσῳ βάλλεται, ἵνα τὰ σκιρτήματα τῆ ψυχῆς χαλινῷ ἀξιωθείη, μὴ ἔξω τοῦ πρέποντος αὐτὸν παραπεσοῦσα ἀναγκάσωσι, καὶ τὴν τῆς νίκης ὑπόθεσιν ἀλαζονείας λαβεῖν πολεμος. εἰ τοίνυν καὶ τῇ σῇ μεγαλοιοίᾳ, εὐημερείᾳ ἐλπίδος κρείττων ἐπέστη, μηδὲν ἀπηχὲς, μηδὲ λέγε μηδὲ πράττε· ἀλλὰ καὶ κολάζε τὴν ἀμετρίαν τῆς χαρᾶς. λύπης γὰρ αὕτη πλέον καταβλάπτειν πολλάκις πέφυκε.

Θεοπέμπῳ ἐπισκόπῳ. σπδ.

Πάντων μὲν τῆς κατ' ἀνθρώπους ἀγαθῶν ὑπόθεσις ὅτι καὶ κρηπὶς ἡ ὁμόνοια, ᾗ χρὴ μηδενὶ διδόναι πολέμου καὶ μάχης ἀφορμήν. εἰ δέ που τῆ εὐσεβείας τῶν ὀλιγοψυχούντων, ἢ τὰς ἀδεκάστους ἀδικουμένους ἐάσαμεν, μὴ προσήκειν ἀνθρώπων τοῦτο ἢ πανταχοῦ δυνατὸν, ὅπου γε καὶ ἐπ' ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς τῆς εἰς μίαν σάρκα τελουμένων, ταύτην ἔλυσε τις ἀνάγκην εἰπεῖν, εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω.

Τῷ αὐτῷ. σπε.

Ἐγὼ δ' τ' ἀναμάρτητός εἰμι, δ' τ' ἀναμαρτήτους ζητῶ φίλους. ἢ γὰρ εὑρήσω. ἀλλὰ τοὺς πολλὰ μὲν καὶ μέγιστα ἐγκλήματα κατορθώματα, ὀλίγα δὲ καὶ ἐλάχιστα ἐλαττώματα, ἐγκρίνω τῷ χορῷ. τοὺς δ' ἐναντίως τοῖς εἰρημένοις διακειμένους ὅτε καταγνώσομαι, δ' τε ὑποκρινοῦμαι. ἢ καταγνώσομαι μὲν, ἵνα μὴ ἀφορμὴν ἐργάσωνται τῷ συλλόγῳ. εἰώθασι γὰρ ἅπαντες ἀπὸ τῆς

animæ saltus fræno compressi, non eum, vt extra decorum prosiliret, adigerent, victoriáque materiam arrogantiæ bellū exciperet. Quamobrem cùm tuæ quoque animi præstātiæ felicitas omni spe præstantior contigerit, da operam, ne quid, quod absurdum atque inconcinnum sit, aut loquaris, aut facias. Quin potiùs immoderatam lætitiam coërce. Hæc enim ipsa natura est, vt plus incommodi persepe, quàm mœror, afferat.

Theopento Episcopo. 284.

Et si humanorum omnium bonorū seges ac velut fundamentum concordia est, neque cōmittere quisquam debet, vt belli ac pugnæ ansam alicui porrigat: tamen si quid incommodi pietati importari, aut imbecillibus iniuriam inferri conspexeris, caue ne pacem veritati anteponas: verùm forti ac strenuo animo consiste, aduersus peccatum ad extremum vsque spiritū dimicans. Propterea enim ab Apostolo illud dictum est, quod tibi à me exponi postulasti. Si fieri potest, quantum ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Interdum id fieri nequit: verbi gratia, cùm de pietate, vt superiùs dixi, sermo institutus est, aut cùm pro iis, quibus iniuria fit, certamē suscipitur. Quid autem mirabile hoc in aliis hominibus non vbique fieri posse, cùm in viro etiam & vxore, qui vna & eadem caro esse censentur, hanc necessitatem perfici egerit, ad hunc modum loquēs, Si autem infidelis discedit, discedat,

Eidem. 285.

Ego nec peccati expers sum, nec peccati expertes amicos quæro (non enim inueniam) verùm eos quidem qui maximis virtutibus, ac paucis minimisque vitiis præditi sunt, in amicorum classem ascribo: eos autem, qui contrà affecti sunt, nec numero, nec rursus abdico. Non, inquam, numero, ne cœtui nostro calumniam efficiāt (apud omnes enim hoc in consuetudine positum est, vt quemque ex iis, qui cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo conſuetudinem habent, iudicent: non autē abdico, ſpem ipſis bonam relinquēs. Illis enim & conſiliariis, & amicis vtor: his autem non bellum infero, ſed, quam poſſum, pacem tribuo, Apoſtolicam ſcilicet legem ſeruare ſtudēs, Si fieri poteſt, quantum in vobis eſt, pacem cum omnibus hominibus habentes. Eos autem moneo, vt à vitiō abſiſtāt ac virtutem complectantur. Quòd ſi ipſi cōſilium meum in odij atque inimicitię occaſionē traxerint, haud paruū mœrorem (nō quòd inimicitiam mihi indixerint, ſed quod nullam vtilitatem acceperint) mihi accerſent.

Heliæ. 286.

Quo tempore iuſtitiæ ſol ad homines beneficiis afficiendos è cælo huc acceſſit, tum denique, velut in quadam rerum reciprocatione ad ſanctitatem omnia migrarunt. Nam cùm priùs feſtiuo ornatu carerent, ac feſtorum quidem nominibus exultarent, cæterùm vitij tragicis actionibus infamarentur, ad diuinam ac cæleſtem ſolennitatem conuerſa ſunt, illud, verùm feſtum exiſtimare pietatem, ac præſertim cùm à virtute tanquam à pia quadam ſacrifica colitur.

Presbyteri adiutoribus diſcipulis. 287.

Quemadmodum pudica mulier, caſtitatis notas in facie geſtans, eorum, qui impudicos in eam oculos coniiciunt, expectationes reprimit: eodem modo pudica anima virtutis teſſeras in ſenſibus ferens, eorum, qui ipſius pulchritudinē corrumpere cupiunt, ſpes excindit. Quiſnā enim huiuſmodi oculum ſuauitate & ingenuitate temperatum conſpiciens, propiùs accedere audeat? Quiſnam autem linguam, quæ honeſtatis & grauitatis delubrum ſit, intuens, non ſibi aditum omnem ad congreſſum venereum ſibi intercluſum arbitretur? Quiſnam denique reliquos ſenſus

σωμάτων τὰς ἄνδρας κρίνειν. Οὐκ ἀποκηρύττω δὲ, ἐλπίδα αὐτοῖς ἀγαθὴν ἐγκαταλείπων. τοῖς μὲν γὰρ ἐμοῖς συμβούλοις καὶ φίλοις χρῶμαι· τοῖς δὲ ἐμοῖς πολεμῶ μὲν, ἀλλὰ τῷ ἐνδεχομένῳ εἰρηνεύω νέμων, τὸ ἀποφλιῶν φυλάττειν ἀποδιδάζων βάπτισμα, Εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες. παραινῶ δὲ ἀπέχεσθαι μὲν κακίας, ἀντέχεσθαι δὲ ἀρετῆς. εἰ δ' αὐτοὶ τῷ παράνεσιν ἔχθρας ὑποθέσιν κατασκευάσουσι, λύπην μοι μὲν μικρὰν τῷ μὴ ὠφελεῖσθαι, ἐ τῷ ἐκπολεμεῖσθαι παρέξουσιν.

Ηλίᾳ. σπϛ.

Οτε ὁ δικαιοσύνης ἥλιος ἐφ' ἡμᾶς ἀνέτειλεν ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῶν ἀνθρώπων δεῦρ' ἐπεφάνη, τότε δὴ τότε καθάπερ ἐν πυρὶ παλιρροίᾳ πραγμάτων εἰς ὁσιότητα τὰ ὅλα μετέστη. πανηγυρικῆς γὰρ εὐκοσμίας τυγχάνοντα ἄμοιρα, ἐ ἑορτῶν μὲν ὀνόμασιν ἐναβρυόμενα, κακίας δὲ δράμασι καθυβριζόμενα εἰς θείαν ἐ ὑπερκόσμιον μεταρρυθμίζεται πανήγυριν, διδαχθέντα ὁμηγυρίζοντος ἡγεῖσθαι τῷ εὐσεβείαν, ὅταν μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, ὥσπερ εὐαγοῦς ἱερείας θεοπρεπῶς.

Τοῖς βοηθοῖς τῷ πρεσβυτέρῳ φοιτηταῖς. σπζ.

Ωσπερ σώφρων γυνὴ ὅπλῳ τῷ προσώπου τῆς ἀγνείας τὰ σύμβολα φέρουσα, τοὺς τῶν ἀκολάστως ὁρώντων κολάζει προσδοκίας. ὕτω καὶ σώφρων ψυχὴ ὅπλῳ τῶν ἀδοκήτων φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὰ σωθήματα, τοὺς τῶν ἀφροθέρειν αὐτῆς τῷ ὥρᾳ βλεπομένων διεκκόπτει ἐλπίδας. τίς γὰρ τοιοῦτον ὁρῶν ὀφθαλμὸν, ἡμερότητι ἐ ἐλευθερίᾳ κεκραμένον, προσελθεῖν τολμήσει. τίς δὲ γλῶτταν σεμνότητος ἔσαν τέλμος, οὐκ ἄβατον αὐτῷ τῷ ὁμιλίαν νομεῖ. τίς δὲ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις θεάμονος ἀρετῶν ἔσας ὀργάνων ἐ φοβηθήσεται προσκυνοῦσας. ἔχω καὶ ὑμεῖς, ὦ φίλα λέοντος εὐγενῆ βλαστήματα, ἀδάτους ἑαυτοὺς τῆς βλαπτούσης σωτηρίας διατηρήσατε, ἵνα καὶ τὸ ἑαυτῶν καὶ τὸ πατρῷον αὐξήσητε κλέος.

Νειλάμμωνι ἐ Νειλάμμωνι. σπη.

Τιὼ μὲν ὁμωνυμίαν ὑμῖν οἱ γονεῖς, τιὼ δὲ συωνυμίαν οἱ τρόποι ἐπέθηκαν. τιὼ μὲν γὰρ προῖκα τῶν τικόντων ἐσχήκατε, τιὼ δὲ προῖκα τ' πραχθέντων κτήσασθε, ἰὼ εἰ μὲν ὅτι τοῖς καλλίστοις εἶδον οἱ ἄνθρωποι, ἥδιον ἂν ἐπαιδή δὲ ὅτι τοῖς ἐναντίοις, λίαν ἀθρόως. ὄμμα γὰρ ἀναιδὲς ἐ αἰχιὼ μετέωρος, καὶ ὀφρύων συνεχὴς κίνησις, καὶ βάδισμα σεσοβημένον, καὶ τὸ ὅτι μηδενὶ τῶν αἰσχρῶν ἐρυθρίᾳν πεπαίδευται ψυχὴ ἐστὶν αἰσχίστη, τὸς ἀφανεῖς τῶν οἰκείων παθῶν χαρακτῆρας ἐντυπώσης τῷ σώματι.

Θεοδώρῳ λαμπροτάτῳ. σπθ.

Ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις ἄγαμαι τὸν θεοφιλῆ Μωσέα. ἐν τύπῳ δὲ διαφερόντως, ὅτι παντὸς παθους κρείττων ὤν, καὶ τ' φυσικῆς φιλοστοργίας ἐκράτησε. δύο γὰρ ἔχων υἱοὺς τῇ θέλησι μὲν παρ' αὐτῷ, τ' δὲ πατρῴας ἀρετῆς μὴ γενομένους ζηλωτὰς ἀρετῆς, ὑδένα αὐτῶν διάδοχον τ' πατρικῆς ἐχειροτόνησεν, ἀλλὰ τ' ἀρετῇ μᾶλλον ἢ γένει προσήκοντα, τιὼ ἀρετιὼ προκρίνας τ' πρὸς τιὼ τ' καλῶ διάκρισιν πολλάκις τυφλωττούσης φύσεως. οἱ γὰρ ἐκ πατρῶν νομίζοντες δίκαιον εἶναι τὰς ἀρχὰς ὅτι τοὺς παῖδας καταδύνειν, τυφλώττουσι πρὸς τιὼ ἀλήθειαν, προσφεύγει τὸ γένος, ἐ γένει, ἀλλ' ἀρετῇ. ὐδὲ γὰρ τὸν βασιλέως υἱὸν ἂν ἀνάξιος εἴη τ' πράγματος εἰς τ' ἀξίαν ἐλέγχειν, ἀλλὰ τὸν βασιλικιὼ ἔχοντα ψυχιὼ, καὶ τ' τ' ἀρχῆς ὅπισθεν ἐπιστήμιν χωρῆσαι δυνάμενον.

virtutum inſtrumenta eſſe animaduertēs, præpoſterum conſilium dare minimè pertimeſcat. Quocirca vos quoque, ô leonis mihi chari nobiles fœtus, ita vos cōſeruet, vt iis familiaritatibus, nullus omnino ad vos aditus pateat: quò & veſtram, & paternam gloriam augeatis.

Nilammoni & Nilammoni. 288.

Homonymiam quidem vobis parentes, ſynonymiam autem mores impoſuerunt. Illam enim à parentibus obtinuiſtis: hanc autem ab iis, quæ geſſiſtis, conſecuti eſtis. Quandoquidem ſi in optimis quibuſque actionibus homines viderent, voluptate ſanè afficerer. Quoniam autem in contrariis rebus eam exhiberi, vehementer hoc nomine angor. Impudens enim oculus, & elata ceruix, & perpetua ſupercilliorum agitatio, & turbulentus inceſſus, & de nulla re turpi erubeſcere, fœdiſſimi animi argumentum eſt, obſcuras perturbationum ſuarum notas corpori imprimentis.

Theodoro clariſſimo. 289.

Cùm multis aliis nominibus virū Deo charum Moſen admiror ac ſuſpicio, tum hoc præſertim nomine, quòd cùm omni vitioſa affectione ſuperior eſſet, naturalem quoque charitatem vicit. Nam cùm duos filios haberet, qui tandem ab eo procreati eſſent, tamen paternæ virtutis æmulos minimè ſe præberent, neutrum horum militaris ſui imperij ſucceſſorem inſtituit, verùm eum, qui virtute potiùs, quàm genere ipſi coniunctus erat: virtutem nimirū naturæ, ad honeſti diiudicationem perſæpe cæcutienti, anteponens. Nam qui æquum eſſe cenſent, vt à patribus ad filios imperia delabantur, ad veritatem hallucinantur. Honor quippe, non generi, ſed virtuti debetur. Neque enim regis filium, ſi huiuſmodi munere indignus ſit, in huiuſmodi dignitatem aſcribere oportet: verùm eum, qui regio animo præditus eſt, adminiſtrandique imperij ſcientiam concipere poteſt. Illud ſanè mitiſſimū illum virū luculenter

Universidad de Deusto
Biblioteca

oſtendit, quòd ne fratris quidem, gratia & fauore ductus, ad ſacerdotij dignitatem obtulerit (nam qui eos, qui ex ipſius lumbis exorti fuerant, huiuſmodi honore afficiendos duxerat, verùm naturæ vim, ac velut tyrannidem ſuperauerat, haudquaquam profectò fauore adductus fuiſſet, vt fratrem ſacerdotij corona redimeret) ſed diuinis oraculis obſequens. Ob eámque cauſam, qui aduerſus eum rabido animo impetum fecerant, ac non diuino ſuffragio, ſed priuato animi iudicio fratrẽ ab eo ſacerdotem deſignatum fuiſſe arbitrabantur, nouas & inuſitatas pœnas pependerunt. Hi enim partim dehiſcente terra abſorpti ſunt, partim cœleſtis ignis ardore conflagrarunt.

τῦτο γοῦν ἐκεῖνον τ θρασύτατον λαμπρὰς ἔδειξε, μηδὲ τὸν ἀδελφὸν χάριτι εἰς τὴν ἱερωσύνην προσενεγκέναι. ὁ γὰρ τὴς ἐκ τῶν λαγόνων αὐτῦ φύσεως μὴ ἀξιώσας τοιαύτης τιμῆς, ἀλλὰ προσηνεγμένος τῆς φύσεως τυραννίδος, οὐκ ἂν τὸν ἀδελφὸν χάριτι τῆ ἱερωσύνη ἐστεφάνωσεν, ἀλλὰ χρῆσις χρησμοῦ. διὸ καὶ οἱ κατ' αὐτὸ ὀπλυτήσαντες, ὡ νομίσαντες ὑ θεῖα ψήφῳ, ἀλλὰ κρίσει λογισμῶ οἰκείᾳ κεχειροτονηκέναι τ ὁμογνώμονα, δίκας ἀνθεῖς ἔδοσαν· τὸν μὲν γὰρ ἡ γῆ χανδὸν κατέπιεν, οἱ δὲ πυρὸς αἰθερίου ἔργον ἐγένοντο.

Chæremoni Diacono. 290.

Etſi Euſebius, quemadmodum ad me ſcripſiſti, fœdus cum vitio feriens, virtuti bellum infert, atque celeriter ex calumnia ad ſtruendas inſidias adducitur, promptecq; ſuſpicionibus parum conſentaneis fidem adhibet: ac præterea in his quidem, qui deliquerunt, ſupplicio afficiendis acerbũ & inexorabilem, in iis autem, qui aliquid ex virtute gerunt, remunerandis pigerrimum ſe prębet: minimè tamen æquum eſt ipſum à te ſuggillari, qui eadem, quæ ipſe, vt rumor eſt, ne dicam grauiora, perpetras. Aut enim ab huiuſmodi flagitiis abſtine: aut eos, qui ea committunt, ne ſuggilla. Quanquam fortaſſe hoc ipſi meritò accidit, quòd cùm te, cùm talis eſſes, diaconũ creauerit, ac proinde vim numinis vltricẽ minimè fugerit. Nam qui Eccleſiaſticis ſanctionibus occluſum os, contrà quàm oportebat, aperuit, aduerſus ſeipſum, vt apparet, aperuit: & qui ſe effrænatam linguam aduerſus probos inſtruere arbitrabatur, eam aduerſus ſeipſum armauit.

Χαιρήμωνι Διακόνῳ. σά.

Εἰ καὶ Εὐσέβιος, ὡς γέγραφας, τῇ κακίᾳ συνδουλεύων, τῇ ἀρετῇ πολεμεῖ, ὀξὺς μὲν ὢν εἰς ὑποψίας ἐπαχθεῖς ἐπαγωγήν. προχειρος δὲ τοῖς νοίαις μὴ προσκούσαις ἑαυτὸν πιστῶσθαι. καὶ σὺ μὲν τοῖς ὑπεύθυνοις τ ἡμαρτηκόσιν ἀπαραίτητος, σὺ δὲ τοῖς ἀμοιβῆς τῆς κατορθούντων ὀκνηρότατος, ἀλλ' οὐδέ γε αὐτὸς σὺκ ἂν ἔτι δίκαιος εἶναι κωμῳδεῖν, ὁ τὰ αὐτὰ αὐτῷ, ὡς φασὶν, ἵνα μὴ λέγω ἀρχαιότερα πλημμελῶν· ἢ γὰρ μὴ πράττειν τοιαῦτα, ἢ μὴ κωμάδειν τὸς ἁλόντας· τάχα δὲ τοῦτ' αὐτῷ κατ' ἀξίαν συμβῆ, ὅτι σε τοιοῦτον ὄντα χειροτονήσασθαι ἔλαθε τὸν δίκαιον. ὁ γὰρ ἀποκεκλεισμένον ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν στόμα ὑ δεόντως ἀνοίξας καθ' ἑαυτῦ, ὡς ἔοικεν, ἤνοιξε, καὶ τῆς εὐδοκίμων νομίσας ἀθύρωτον ὁπλίζειν γλῶτταν, καθ' ἑαυτῦ ὅπλισεν.

Germano. 291.

Qui voluptates, quas multi expugnari minimè poſſe exiſtimãt, per temperantiam

Γερμανῷ. σά.

Ὁ μὲν τὰς πολλοῖς ἀμάχους εἶναι δοκούσας ἡδονὰς σωφροσύνῃ ἐγκρατείᾳ τυραννικῶς βιαζόμενος, ὅπως ἐλεύθερον παντὸς αἰσχροῦ πάθους ἔχων τὸν ψυχὴν, προπαίοις λαμπρῶς καὶ πολλοῖς ἐναγάλλεσθαι δίκαιος. ὁ δὲ σκέπαις μὲν κατακράτος ἁλοὺς, καὶ ὑπὸ τῶν βαρβαρικῶν τ σώματος παθῶν τυραννούμενος. βαρβαρικοῖς δὲ προπαίοις ἐναβρυόμενος, ὅτῳ καὶ ἥλιος εἶναί μοι δοκεῖ, καὶ ἀνδραποδώδης. δειλίᾳ γὰρ ὑ φόβῳ μείζονα κακῶν, εἰ καὶ παράδοξον καὶ ἐπεῖν καὶ ἀκοῦσαι, ἀνδρεῖος εἶναι δοκεῖ. φοβούμενος γὰρ δουλείαν ἢ ἑαυτῦ ἢ τῶν παίδων πολεμεῖ.

Δανιὴλ πρεσβυτέρῳ. σιϛ.

Τὸν λαμπρᾶς ἀπόμοιρον ὑποθέσεως, καὶ τὸν νοῦν τ ἱερῶν γραφῶν ἑρμηνεῦσαι πειρώμενον, χρὴ τὴν μὲν γλῶτταν ἔχειν σεμνόν τε καὶ πραεῖαν, τὴν δὲ γνώμην εὐσεβῆ τε καὶ εὐαγῆ ἀκολουθεῖν τε αὐτοῖς, καὶ μὴ ἡγεῖσθαι, μηδὲ πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα, τὸν ἐκείνων νοῦν ἐκδιάζεσθαι. τοῖς γὰρ διαστρέφειν ὑ παρερμηνεύειν τολμῶσι, κίνδυνος ἐπίρρητα μέγιστος εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν βλέπει.

Νειλάμμωνι πρεσβυτέρῳ. σιγ.

Φυσιολογεῖν μὲν ἐμοὶ ὑ πολλὴ σπουδὴ, ἵνα δὲ μή σε λυπήσω, γράφω. ὅπως ἀφ' τῶν κράσεων διαφορὰν, τινὲς μὲν τῶν μεθυόντων ὠχροὶ γίνονται καὶ θυμοειδεῖς· τινὲς δὲ πυρροὶ καὶ ὑφαιμοι, ἢ ὑπ' ἐκπλήξεως, τ αἵματος ὑποστομώσαντος εἰς τὸ βάθος, καὶ ὠχρὰν τὸ πρόσωπον τὴν ὑπαίθειαν καταλείποντος, ἢ τῆς κινήσεως τὸ σῶμα θερμὸν εἰς τὴν ὑπαίθειαν ἀνεκκαλεσαμένης. εἴτε δ' ὕπως τις, ἔτ' ἐκείνως εἴη κεκραμένος, δύναται ὁ λογισμὸς, καθάπερ ἡνίοχος ἄριστος, ἢ μὴ συγχωρῆσαι ὅλως κινηθῆναι τὸ πάθος, ἢ κινηθὲν μεταῤῥυθμίσαι εἰς ἁρμονίαν καὶ πραότητα.

& continentiam velut tyrannide opprimit, hic, cùm liberam ab omni vitioſa affectione animam habeat, id meretur, vt multis ac præclaris trophæis exultet. Qui autem, cùm ab illis prorſus conſtrictus teneatur, atque à barbaricis corporis vitiis tyrannide prematur, barbaricis tamen trophæis gloriatur, hic profectò mihi & ſtolidus, & ſeruilis animi eſſe videtur. Quippe ob maiorum malorum metum ac formidinem (etiamſi hoc & dictu & factu mirum ſit, fortis & ſtrenui viri ſpeciem gerit. Dum enim id timet, ne aut ipſe, aut ipſius filij ſeruiant, bellum gerit.

Danieli Presbytero. 292.

Eum, qui præclarum aliquod argumentum attingit, ac Scripturarum ſacrarum mentem interpretari conatur, hoc facere oportet, vt linguam quidem grauem & apertam ac dilucidam, mentem verò piam & ſanctam: eáſque ſequatur, non autem antecedat, nec ad arbitrium ſuum earum ſenſum torqueat. Iis enim, qui eas peruertere, ac ſiniſtra interpretatione deprauare non dubitant, maximum periculum, ad ipſam animam ſpectãs, impendet.

Nilammoni Presbytero. 293.

Mihi quidem de rerum natura diſputare haud magno ſtudio eſt: at ne te mœrore afficiam, hoc ſcribo. Ob temperamentorum diſcrimen fit, vt quidam ex his qui temulentia laborant, pallidi ac feroces exiſtant, quidam contrà rubicundi ac ſanguinei: quòd videlicet aut ob mentis emotionem ſanguis ad intimas partes ſe receperit, ac pallidam oris ſuperficiem reliquerit, aut quòd agitatio calorem eum, qui in intimis partibus ſitus eſt, ad extimas partes reuocarit. Cæterùm ſiue hoc, ſiue illo pacto quiſpiam captus ſit, poteſt ratio præſtantiſſimi cuiuſdam aurigę inſtar, aut, ne hæc vitioſa affectio excitetur, prohibere: aut eam, ſi excitata ſit, in concentum ac lenitatem traducere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Petro. 294.

Audacissimi Iudæi, cùm nullam vnquã reuocationis expertem captiuitatem perpessi sint, præter hanc, quæ crucem secuta est, nescio quo pacto ad meliorem mentẽ redire minimè sustinent: idque, cùm, & Scripturæ, & res ipsæ testimonio suo nobis faueant, & illos condemnent. Ac de his hactenus. Tu autem ad eos, qui pupillis iniuriam inferre minimè verentur, hoc dicito, quod rex ille regum, & dominus dominantiũ (Seruus enim meus Nabugodonosor, inquit: &, Dic seruo meo Dauid. Nam illũ dominationis duntaxat ratione ita vocat: hunc autẽ etiam ob vitę probitatem) hic pater orphanorum & iudex viduarum appellari gaudet. Siquidẽ in sublimibus dominationis nomen collocat: in humilibus autem, curæ ac solicitudinis. Illorum enim dominum se esse asserit: horũ parentem. Quocirca nemo pupillos iniuria afficiat, patrem cogitans: nec viduam opprimat, iudicem ob animum sibi proponens: nec alium quenquam fraudet, incorruptum illum iudicẽ animo & cogitatione versans. Quòd siquis prudẽtia destitutus, ac præsentia solùm cernẽs, cõtráque ad futura cæcutiens, rapinas lucra esse cẽset, hoc audiat, fraudes ac rapacitates hîc quoque persępe pericula parturire, ac non modò facultatibus orbari, sed etiam animam ipsam eripere. Non enim si qua sumptio, eadem quoque protinus optima est, verùm ea demum, quæ cum honestate coniuncta est: quæ si desit, ad calamitates recta tendit. Quemadmodum enim in venatione, & cepisse pulchrum est, & à præda aberrasse pulchrius, siquidem illud periculo careat, hoc autem calamitatem aliquam afferat: eodem modo in lucris quoque se res habet. Præterquàm quòd enim probrum & ignominiam conflant, pericula etiam velut hæreditario iure percipiunt, siquidem cùm iustis rationibus opes suas augere possint, alios per fraudẽ circumuenire aggrediantur. Quòd si quis dixerit, Quis non sumendo facultates suas, atque

Πέτρῳ. σιδ.

Οἱ πάντολμοι Ἰουδαῖοι οὐδεπώποτε ἐπομειδιῶντες αἰχμαλωσίαν ἀναιχλήστως ἔμειναν, ἢ ταύτῃ γε μετὰ τὸν σωτῆρα, οὐκ οἶδ' ὅπως, γνώμας ἔχειν οὐκ ἀνέχονται. καὶ ταῦτα γε τῆς γραφῆς καὶ τὰ πραγμάτων ἡμῖν μὲν μαρτυρούντων, ἐκείνων δὲ καταψηφιζομένων. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. εἰπὲ δὲ τοῖς τολμῶσιν ὀρφανῶν ἀδικεῖν, ὅτι ὁ τῶν βασιλευόντων βασιλεὺς, καὶ τῶν κυριευόντων κύριος, ὁ δοῦλος μου γάρ Ναβουχοδονόσορ φησὶ, καὶ ἐπὶ τῷ δούλῳ μου Δαβὶδ τὸν μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς δεσποτείας μόνον ὅπου καλεῖ. τὸν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας, ὅτος πατὴρ τῶν ὀρφανῶν, καὶ κριτὴς τῶν χηρῶν καλούμενος χαίρει· ὅπου μὲν γὰρ τῶν ὑψηλῶν, τὸ τῆς δεσποτείας ὄνομα τάττει. ὅπου δὲ τῶν ταπεινῶν, τε τῆς κηδεμονίας. ἐκείνων μὲν δεσπότης εἶναι ἀξιοῦται· τούτων δὲ πατήρ. μηδεὶς τοιγαροῦν ὀρφανὸν ἀδικείτω, τὸν πατέρα ἐννοῶν. μηδὲ χήραν καταπονείτω, τὸν κριτὴν φανταζόμενος. μηδὲ ἄλλον τινὰ πλεονεκτείτω, τὸν ἀδέκαστον κριτὴν ὀνομάζων. εἰ δέ τις συμβάσεως χρεών, καὶ τὰ παρόντα μόνον ὁρᾷν, τοῦτο δὲ τὰ μέλλοντα τυφλότητα, κέρδη εἶναι νομίζει τὰς ἁρπαγὰς, ἀκουέτω, ὅτι καὶ ταῦθα πολλάκις κινδύνους ὠδίνουσιν αἱ πλεονεξίαι, καὶ ὑ μόνον τῶν ὑπαρχόντων στερίσκουσι, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὴν περισαφροῦσι. καὶ γὰρ εἴ τι λῆμμα καὶ κάλλιστον, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον ἁ τῷ καλῷ συμπέφυκε. τοῦτο δ' ἀπόντος, ὁδῷ βαδίζει ὅπου τὰς συμφορὰς. ὥσπερ γὰρ ἐν θήρᾳ καὶ τὸ ἑλεῖν καλὸν, καὶ τὸ ἁμαρτεῖν κάλλιον. εἰ τὸ μὲν ἀκινδύνως. τὸ δὲ, ὅπου τὸ χαλεπὸν παθεῖν γίγνοιτο. οὕτω καὶ ὅπου τῶν κερδῶν. ἀσχάλλει γὰρ περισφλισθήσεσι, καὶ κινδύνους κληρονομοῦσιν, εἴγε πλεονεκτεῖν μετὰ τοῦ δικαίου τὰς εὐπορίας ἔχειν δυνάμενοι,

ὅπι χειροῖεν. εἰ δέ τις φαίη, τίς οὐκ ἂν ἑλοίατο λαμβάνων εὐπορεῖν; τίς δ' ἂν ἕλοιτο κερδέσας ἀπολωλέναι; φαίην ἄν. τὸ γὰρ ἀφ' ὧν κινδυνεύειν πέλεται, κερδαίνειν οὐ θέλει. οὐ κέρδη θηρωμένων ἐστὶν, ἀλλ' ἀδοξίας καὶ συμφορᾶς, ἐπὶ δὲ τοῖς κερδῶν τὰ μὲν αἰσχρὰ ἔχει τοῦ ἐπαινεῖσθαι, τὰ δὲ ὀπίσω δίκων τοῦ πλεονεξίαν. εἴτε οὖν ἀφ' τὰ παρόντα, εἴτε ἀφ' τὰ μέλλοντα, βαρυτάτου τοῦ ζημίαν τὸ κακῶς κερδαίνειν ἡγούμενοι, πάντα φεύγετω τοῦ ἀδικίαν φυγόντωσαν.

Charemoni, Zosimo, & Maroni. 295.

Ne hac opinione ducti, optimi viri, quòd animæ vnà cum corporibus extinguantur, sine vllo metu pecceris, tanquam pœnas minimè daturi: verùm à iudice veritatem edocti, hoc est, quòd & immortales sint, & iudicium subituræ sint, palinodiam canite. Ne timeatis enim, inquit, ab iis, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere (en eiusmodi immortalitatis animæ testimonium, cui nemo aduersari queat) timete autem potiùs eum, qui potest corpus & animam perdere in gehẽnam. En & resurrectionis & supplicij ab omni mendacio aliena demonstratio. Siquidem Creatoris sententiam quouis argumento firmiorem ac valentiorem existimare oportet. Quòd autẽ in veteri quoque testamẽto probi & clari viri cognitam habuerint immortalitatem, audite quid tres pueri in fornace dicant: Benedicite spiritus & animæ iustorum Domino. Idonei autem scilicet, quibus fides adhibeatur, illi sunt, qui tyrannum minimè pertimuerunt, verùm pietatis specimen ediderunt, atque ignem tanquam pudore affecerunt. Iam ille Seraphinorum spectator clamans, Quis annunciabit vobis quòd ignis ardeat? quid aliud quàm gehennam atque animorum immortalitatem corporũmque ad vitam reditũ prædicat? Quamobrem ne verba ea quæ Scriptura vobis acciuit, pro fabulis ducite: verùm ad me-

Χαιρήμωνι, Ζωσίμῳ, Μάρωνι. σιε.

Μὴ νομίζοντες, ὦ βέλτιστοι ἄνδρες, μετὰ τῶν σωμάτων σβεννύναι τὰς ψυχὰς, ἀδεῶς ἁμαρτάνετε, ὡς δίκας μὴ ὑφέξοντες, ἀλλὰ φόβῳ τῷ κριτῷ τὴν ἀλήθειαν μαθόντες, ὅτι καὶ ἀθάνατοί εἰσι καὶ δίκην ὑφέξουσι. παλινῳδίαν ἄσατε. μὴ φοβεῖσθε γάρ, φησὶν, ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι αὐτὴν ἀναστρέφοντες τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς ἡ μαρτυρία. φοβεῖσθε μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. αὕτη καὶ ἡ ἀναπαυσις ἡ τῆς κολάσεως ἀψευδὴς ἀπόδειξις. τὴν γὰρ τοῦ δημιουργοῦ ἀπόφασιν πάσης ἀποδείξεως ἰσχυροτέραν χρὴ νομίζειν. ὅπου δὲ καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ οἱ εὐδόκιμοι καὶ λαμπροὶ ἠδέσθησαν ἀθανασίαν, ἀκούσατε τῶν τριῶν παίδων ἐν τῇ καμινῳ λεγόντων, Εὐλογεῖτε πνεύματα, καὶ ψυχαὶ δικαίων τὸν κύριον. ἀξιόπιστοι δὲ δι' ποῦ εἰσιν, οἱ τὸν τύραννον μὴ φοβηθέντες, ἀλλὰ τὴν εὐσέβειαν ἐπιδειξάμενοι, καὶ τὸ πῦρ δυσωπήσαντες. ὁ δὲ τῶν σεραφὶμ θεωρὸς βοᾷ, τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ὅτι πῦρ καίεται; τί ἄλλο ἢ τὴν γέενναν, καὶ τὴν τῶν ψυχῶν ἀθανασίαν, καὶ τὴν τῶν σωμάτων ἀναβίωσιν κηρύττει; μὴ οὖν μύθους ἡγήσησθε τοὺς ἐπαοιδοὺς ὑμῖν ἐπᾴδειν τὰς γραφῆς

copias auctiores reddere velit? ego contrà hoc dixerim, Quis lucrando perire in animum inducat? Etenim ab iis rebus, quæ periculum afferunt, lucrari velle, non lucra, sed ignominias & calamitates aucupantium hominum est. Quandoquidem lucrorum alia turpẽ causam ac materiam habent, alia periculosam fraudationem. Quæ cùm ita sint, siue ob præsentia, siue ob futura, grauissimum damnum malum quæstum esse existimantes, omnibus viribus iniuriam fugiant.

liorem mentē redite. Id enim licet, quantiſper in vita ſumus. Deus quippe nō vult mortem peccatoris, ſed magis vt à via ſua mala conuertatur, ac celebrē vitam viuat. Si enim faciem eius in cōfeſſione præoccupauerimus, hoc eſt, ſi ante præſtitutū diem per res ipſas ei ſatisfecerimus, in iudicio miſericordiam conſequemur. Creatoris enim, vti iam dixi, ſententiam quouis argumento ac demonſtratione firmiorem iudicare oportet.

Agathoni Presbytero. 296.

Deus Abrahami ſemen cælestibus aſtris ac maris arenæ comparaturum ſe pollicitus eſt: illud ſignificans, quòd quidam ex ipſis elucebāt (quales ſcilicet fuerunt prophetæ & iuſti viri, Apoſtoli item, & qui eorum opera fidem amplexi ſunt, ac probis actionibus enituerunt: ad quos Saluator dixit, Luceat lux veſtra coram hominibus: & Apoſtolus, Inter quos lucetis tanquam luminaria in mundo) quidam autem abiecti, ac terrenarum rerū ſtudiis addicti eſſe deprehenduntur, inſtabiléſque atque ad omnem ventum agitati: qui etiam proinde tanquam marina & infructuoſa arena reputati, contemnentur, ac pro nihilo habebuntur.

Paulo. 297.

Si, tanquam in gratiam redituri, qui nuper amici erant, inter ſe diſſident, leuius malum eſt: ſi autem tanquam in implacabili odio ac ſimultate permanſuri, grauius. Quoquo verò animo ſint, tu da operam, vt quàm ocyſſimè in gratiam eos reducas: ne alioqui temporis mora difficilius hoc negotium reddat.

Eidem. 298.

Qui paupertate ad negotium aliis libēter exhibendum abutitur, is non modò indignus eſt qui miſericordiam cōſequatur, ſed etiam odium promeretur. Nam pro eo

λόγοις, ἀλλ' ἀνειγκατα. ἕξει γὰρ ἕως ἐνθάδε ἐσμέν. ὃ γὰρ θέλει ὁ θεὸς ἢ θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆν αὐτὸν τῷ ἀοιδίμου ζωῇ. εἰ γὰρ προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, τουτέστιν, εἰ προφθάσωμεν ἀφ' ὧν πράγματων αὐτὰ ἀπολογησόμεθα, ἐν τῇ κρίσει ἐλεηθησόμεθα. ἢ γὰρ τοῦ δικαίου κρίσις, ὡς ἔφην, ἀποφασιν, πάσης ἀπορρήτου δείξεως ἰσχυροτέραν, καὶ νομίζειν.

Ἀγαθωνι πρεσβυτέρῳ. σιϛ.

Οὐρανίοις ἄστροις καὶ ψάμμῳ θαλάσσης παρεικάσαι τὸ τοῦ Ἀβραὰμ ἐπηγγείλατο σπέρμα ὁ θεὸς, μιμούμενον ὅπερ τινὲς μὲν ἐξ αὐτοῦ ἀφαλάμψουσιν, οἷοι ἦσαν οἱ προφῆται καὶ οἱ δίκαιοι, ἀπόστολοί τε καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ πιστεύσαντες, καὶ ἔργοις ἀφορίσαντες. οἷς ὁ σωτὴρ μὲν ἔφη, Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. ὁ δὲ ἀπόστολος, Ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ. τινὲς δὲ χαμαιπετεῖς καὶ χαμαίζηλοι ἀλώσονται, ἀδίεβαμοί τε καὶ ὥσπερ σκιὰ τοῦ σώματος ἀνέμῳ παραφερόμενοι, οἵ τινες καὶ ἐξουτενισθήσονται, ὡς ψάμμος θαλάσσης τε καὶ ἄκαρπος λογισθέντες.

Παύλῳ. σιζ.

Εἰ μὲν ὡς διαλλαγησόμενοι οἱ πρώην φίλοι διαφέρονται, ἧττον ὄντι κακὸν, εἰ δὲ ὡς ἀπονοήτως διαμαχούμενοι, μεῖζον. πλὴν ὅπως ἂν διαλύσαιντο, σπουδαστέον εἰς ἐφικτὸν θᾶττον αὐτοὺς συναλλάξαι, μή ποτε καὶ χρόνος δυσχερέστερον τοῦτο κατασκευάσῃ.

Τῷ αὐτῷ. σιη.

Ὁ τῇ πενίᾳ εἰς φιλοπραγμοσύνην καταχρώμενος, ὃ μόνον ἐλέους τυχεῖν οὐκ ἂν εἴη δίκαιος, ἀλλὰ καὶ μισους ἄξιός ὄντι. δέον γὰρ τὰς ἡσυχίας ἀγαπᾶν, προσκαλεῖν, ἐγκλήματα ῥάπτει. διὸ δὴ καὶ ἡ τῆς δικαιοσύνης πηγὴ, μὴ ἐλεεῖσθαι τὸν πένητα ἐν κρίσει ἐθίσαι σεν. ἐλεεῖσθαι μὲν αὐτὸν βούλομαι, συκοφαντεῖν δὲ ἀπαγορεύουσα. εἰ γὰρ ἐκεῖνος τὸ τῆς ἱκέτης σχῆμα ἀφέμενος, τὸ τοῦ ἀφ' δικου ἀναλαβεῖν τολμήσῃ τὸ δίκαιον, κρατέτω παρ' αὐτοῦ ψηφισαμένου. κύριος μὲν γάρ ἐστιν ὁ ἐγκληθεὶς καὶ νικήσας, μετὰ τὴν νίκην οἰκτεῖραι τὴν ἡττηθεῖσα, ἃ μὲν ὁ τῆ ψήφῳ κύριος, δίκαιος ἂν εἴη λυμαίνεσθαι τὸ δίκαιον.

Θέωνι ἐπισκόπῳ. σιθ.

Εἰ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ κακία Ζωσίμου δοκιμαζομένη, ὡς γέγραφας, χαλεπὴ πως ἀνεύρηται καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις παρὰ Γαλλοῦμεν, χαλεπωτέρα εὑρίσκεται, τὸ δὲ μηδὲ εἰδέναι αὐτὸν ὅπερ νοσεῖ, χαλεπωτάτην αὐτὴν δεικνυσι πᾶσιν ὀχλεῖς ὡς δυναμένοις ἀνήκεστον θεραπεῦσαι νόσημα. τοῦτο γὰρ θεὸν μόνον ζητεῖ, τῆς καὶ παθῶν καὶ πάσης παρεγνωμένης κακίας.

Πέτρῳ. τ.

Λίαν θαυμάζω τοῦ ἀοιδίμου Παύλου τὴν ἀνδρείαν, πῶς καὶ κρινόμενος ἐδημηγόρει, καὶ εὐθύνας ἀπαιτούμενος ἐδίδασκε. διδασκάλου μὲν γὰρ ἔδει τὸ μετ' ἐξουσίας λέγειν, κρινομένου δὲ τὸ μετρεῖν τῷ καιρῷ τοὺς λόγους. ἀλλ' ἦτος εἰς τὸ ναυπόν ἐχώρει. ἔχε γὰρ ἐν ἑαυτῷ τὸν τῆς σοφίας χρηγὸν, τε καὶ πρύτανιν.

Ἀρχοντίῳ πολιτευομένῳ. τα.

Ἔοικας ἀγνοεῖν ὅτι τὸ αὐτὸ ῥῆμα, καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα, καὶ ὁ αὐτὸς λόγος, μὴ μετὰ τοῦ αὐτοῦ τόνου λεγόμενος, ποτὲ μὲν ἐμφαίνει λογισμὸν, ποτὲ δὲ ὀργῆς καιρόν.

quòd quietem agens obſecrare debebat; ipſe contrà accuſationes cōcinnat. Quam etiam ob cauſam Scriptura ſanxit, ne quis pauperis in iudicio miſereatur: non quòd ei miſericordiam impertiri nolit, ſed quòd eum ſycophantam agere prohibeat. Nam ſi ille ſupplicis ſpecie miſſa facta, litigatoris perſonam aſſumere audeat, ius apud iudicem ſuperiores partes ferat. Etenim quidē is qui in iudicium vocatus eſt, ac cauſam obtinuit, poſt victoriam ei, qui cauſa cecidit, facilem ac miſericordem ſe præbere: at non item æquum eſt, vt is, penes quem ſententiæ arbitrium ac poteſtas eſt, ius ipſum labefactet.

Theoni Epiſcopo. 299.

Si ipſa quoque ſeorſim perpenſa Zoſimi improbitas, vt ad me ſcribis, grauis eſt, atque cum aliis collata grauior inuenitur, ac denique hoc eam grauiſſimam & atrociſſimam eſſe demonſtrat, quòd morbū ſuum ignorat, quid nobis perinde moleſtiam exhibes, tanquam incurabili morbo mederi queamus. Hoc enim Deum ſolum requirit, qui & turbulentas animorum permotiones, & omne vitij genus fundit ac profligat.

Petro. 300.

Magna me admiratione afficit celebris illius Pauli fortitudo, per quam & cùm in iudicium vocaretur, concionatoris munere fungebatur, & cùm cauſa ei dicenda eſſet, doctoris partes obibat. Doctoris enim eſt cum authoritate loqui: rei autem ſermones ſuos pro tempore moderari. At hic tamen contrà ſe gerebat; nec mirum: habebat enim in ſeipſo ſapientiæ ſubminiſtratorem ac moderatorem.

Archontio magiſtratum gerenti. 301.

Illud ignorare videris, idem verbum, & idem nomen, & eundem ſermonem, diſpari contentione prolatum, nunc quidem rationis ac prudentiæ, nunc autem prudentiæ fructum præ ſe ferre.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alypio. 302.

Amicus tuus, vt iis, qui simultatem eam, quæ ipsi tecum intercessit, probri loco obiecerunt, silentium indicat, istuc se contulit. Profectus est enim, vt non modò præsentem comitatem ac benevolentiam superet, sed etiam vt pristinam animi offensionem extinguat. Supinis itaque manibus eum excipe.

Agathodæmoni Grammatico. 303.

Et si quibusdam tibi fortasse adbladientibus, responsum tuum à ratione ac iudicio, non ab ira manasse visum est: mihi tamen contrà ab audacia potiùs & temeritate profectum esse videtur. Quamobrem tibi faciendum esse censeo, vt rationē iræ anteponas: sicque & ad loquendum, & ad scribendum te compares. Nam si ipsi ante rationem prosilire permiseris, nihil erit, quod non sursum deorsumque voluat.

Theophilo Subdiacono. 304.

Quòd quidē experimento famam beatus Timotheus superarit, aspectáq;, quàm auditione, præstantior fuerit, omnes quibus suaui ipsius consuetudine frui donatū est, exploratum habent. Quòd autem ipse quoque tantū eloqui posse optarim, quantum cupio, nemo, vt opinor, dubitat. At quoniam optare facile est, consequi autem difficilius est quę facilè ac promptè optantur, idcirco ego quidem tacebo: tu verò ex his rebus, quas certò cognitas habes, encomium ipsi contexere ne graueris.

Petro Lectori. 305.

Posteaquàm conscelerati atque nefarij Iudæi propter audacissimum illud & insuaue facinus aduersus Dominum perpetratum angelico subsidio destituti sunt, tum verò Romanorum gladio traditi, tanto munere capti sunt, vt, qui cōspexerunt, adduci vix possent vt credetēt quenquam eorum interiisse: ac rursum tantus cæsorū

Αλυπίῳ. τϛ.

Ὁ φίλος ὁ σὸς, πᾶσιν τὰς ἐνεδίσαιλας αὐτῷ τῷ περὶ σὲ γεγενημένῳ αὐτῷ μικροψυχίαν, ἐκεῖσε ἀφῖκτο. ἦκε γὰρ τῇ νικῇ φιλοφροσύνῃ δ μόνον κεκλύφων, ἀλλὰ καὶ σβέσον τῷ προσλαβεῖσαν δυσμένειαν· δίδεξο πίνων αὐτὸν ὑπλίαις χερσίν.

Ἀγαθοδαίμονι γραμματικῷ. τγ.

Εἰ καὶ ποὶν ἴσως κολακεύσοί σε, ἔδοξε λογισμῷ εἶναι, οὐκ ὀργῆς ἡ ἀπόκρισις, ἐμοὶ δοκεῖ θρασύτητος μᾶλλον εἶναι ἢ θράσους ὁ καιρός. διὸ δὴ παραινῶ σοι ἔμπροσθεν τῆς ὀργῆς πιθέναι τ λογισμὸν, καὶ ὅπω μὴ λέγειν μὴ γράφειν. εἰ γὰρ συγχωρήσας αὐτῇ προπηδᾶν τῷ λογισμῷ, πάντα ἄνω καὶ κάτω ποιήσῃ.

Θεοφίλῳ ὑποδιακόνῳ. τδ.

Οτι μὲν τῇ πείρᾳ τ φήμην ὑπερβέβηκε ὁ μακάριος τιμόθεος, καὶ χρείττων λόγου ἀκοῆς εἰς θέαν ἐρχόμενος, ἅπαντες οἱ τῆς μελιχίου ἐκείνης ἀξιωθέντες συνουσίας ἴσασιν. ὅτι δὲ μὴ αὐτὸς λυγρόμενον τοσοῦτον δυνηθῆναι φράσαι, οσπερ καὶ βάλλομαι, ἐδεὶς, ὡς οἶμαι, ἀμφιβάλλει. ἐπειδὴ εὔξασθαι μὲν ῥᾴδιον, τυχεῖν δὲ ἀπορώτερον, ἢ ὅσα τοῖς χείρων εὔξασθαι, ἐγὼ μὲν σιγήσω, σὺ δ' ἐξ ὧν ἀκριβῶς οἶδα, τὸ ἐγκώμιον αὐτῷ ὑφάνας μὴ παραιτήσῃ.

Πέτρῳ ἀναγνώστῃ. τε.

Οτι οἱ ἀλιτήριοι Ιουδαῖοι τῆς ἀγγελικῆς συμμαχίας ἀφ' οὗ τὸ καθ' ἑαυτὸν τολμηρὸν ἐκεῖνο λύσσας δεδραματουργηκέναι ἐγνωρίσθησαν. τότε δὲ τῇ ῥομφαίᾳ παραδοθέντες ἀσπίδι, τοσοῦτοι μὲν ἐάλωσαν, ὡς τοὺς πανθεμένους ἀπιστεῖν, εἴ τις ἀπώλετο. τοσοῦτοι δὲ οἱ πεπλωκότες εὑρέθησαν, ὡς ἀπορεῖν

ἅπαντας εἴ τις ἐάλωκεν. ὅτε μὲν γὰρ περὶ τοὺς συμβούλους ἡ μανία ἐθήγετο, μετρίως ἐσωφρονίζοντο· ὅτε δὲ κατ' αὐτὸ ἐμάνησαν, ὡς συγχώνυμις μείζονα πᾶσαντες παραλεθεία παρεδόθησαν. οἱ μὲν γὰρ πυρὸς καὶ σιδήρου, οἱ δὲ λιμοῦ ἔργον ἐγένοντο. οἱ δὲ περιλειφθέντες μόλις τοῦτο περιεῖναι σωνεχωρήθησαν, ἵνα καὶ τοῖς τοῦ πολέμου βαγφθῆσαι συμφοραῖς, καὶ ὥσπερ αἰχμάλωτοι μαστίγια τῷ ὑφ' ἡλίῳ περίιοντες, ἴδωσι πανταχόσε ἀθρόως σταυρωθέντος τὸ σέβας.

Κυρίλλῳ ἐπισκόπῳ. τϛ.

Ὥσπερ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀρχόμενος, ἔμψυχός ἐστι νόμος· ὅτω καὶ ἱερεὺς ὑπὸ τοῦ θεσμοῦ βασιλευόμενος, κανών ἐστιν ἄφθογγος.

Ησαΐᾳ γραπτῷ. τζ.

Ὥσπερ οἱ γνήσιοι καὶ ἀληθινοὶ τῆς σωφροσύνης ἐρασταὶ ἐκ τοῦ οἰκείας ἀγνείας, καὶ περὶ τῶν ἄλλων καὶ περὶ μηδ' ὅτου ποιοῦνται πολλάκις καθαρὰς τὰς ψήφους φέρουσι· καὶ γὰρ ἀνδρῶται ἀκύλαστον εἶναι· ὅτω καὶ οἱ τῶν τῆς ἀσελγείας οἴστρῳ λυττῶντες, ὧν εἷς καὶ αὐτὸς, ὥς φασι, τυγχάνεις, ἐκ τῆς σφῶν λαγνείας καὶ τοὺς μὴ ὄντας, ποιότητας εἶναι ψηφίζονται· ἔκαστοι γὰρ ἐκ τῶν καθ' ἑαυτοὺς, καὶ τοὺς περὶ τῶν ἄλλων φέρουσι ψήφους.

Ἀμμωνίῳ τριβούνῳ. τη.

Καὶ ὁ καιρὸς τῆς παλιγγενεσίας ἐπαληθεύων ἑαυτὸν εὐμοιρίᾳ φύσεως κεκόσμηται. ἵνα γὰρ παρὰ τὸ τῶν ψυχῶν ἔαρ, τὸ μετὰ τὸν χειμῶνα τῶν ἁμαρτημάτων ἀνθῆσαι, καὶ τὸ τῶν σωμάτων ἔξω θαύματος καθέστηκε· τῆς γὰρ χειμερίου δυσκρασίας δεύτερον ὁρμηθεῖσα, τῆς θερινῆς ὀχλήσεως προέχει, ἵνα δείξῃ, ὅτι ὁ τῆς χειμερίου numerus inuentus est, vt omnes ambigerent, an quisquā captus fuisset. Cùm enim aduersus conseruos duntaxat eorum furor acueretur, parciùs plectebantur. At cùm aduersus Dominum furor ipsorum exarsisset, tum verò, vt ciusmodi scelere admisso, quod veniam omnem superaret, internetioni addicti sunt. Alij enim flamma & ferro, alij fame oppressi sunt. Qui autem cladi superfuerunt, ob id tantummodò superesse permissi sunt, vt & belli calamitates tragicum in modum deplorarent, & velut captiui quidam verberones orbem vniuersum peragrantes, Crucifixi cultum ad venerationem omnibus in locis florentem prospicerent.

Cyrillo Episcopo. 306.

Quemadmodum rex, qui legibus paret, viua lex est: eodem modo sacerdos quoque qui sanctionum Ecclesiasticarum imperio subest, tacita norma & regula est.

Esaiæ militi. 307.

Quemadmodum synceri atque ardentes pudicitiæ amatores ex sua castitate de aliis etiam, quamuis minimè tales sint, puras sententias ferunt, nec impudicū quenquam esse arbitrantur: eodem modo qui libidinis œstro tanquam rabie quadam agitantur (quorum te quoque vnū esse aiunt) ex petulanti sua libidine alios, etiam qui non sunt, tales esse indicāt. Vtrique enim ex suis moribus de aliorum quoque moribus calculum ferunt.

Ammonio tribuno. 308.

Et festi quoque dies tempus suo nomini respondens, naturæ felicitate ornatum est. Vt enim animorum ver, quod post peccatorum hyemem floruit, missum faciam, ne illud quidem, quo corpora vruntur, admiratione caret. Siquidem hybernam intemperiem subsequens, æstiuam molestiam antecedit: quò nimirum illud ostendit, quòd qui scelerum hyeme de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

functus est, nisi vernum & grauem ac moderatum statum in seipso retineat; iudicij flammis addicetur. Vt enim necessitate quadam æstas veri succedit: ad eundem etiam modum post lenitatem & patientiam iudicium omnino veniet.

τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγείς, εἰ μὴ ἐαυτὸν καὶ βεβηκῶς κατάσχοι ἐν ἑαυτῷ φυλάξοι, τὰ πεῖρ᾽ ἅ χρίσεως ὀφλεθήσεται. ὥσπερ γὰρ ἀναγκή τινι μετὰ τὸ ἔαρ τὸ θέρος, ὕτω καὶ μετὰ τὴν ἀνεξικακίαν ἡ κρίσις παντως ὑποφοιτήσει.

Martyrio Presbytero. 309.

Si illud tibi studio est, vir optime, vt, quę abs te cum virtute geruntur, magna esse videantur, ne sublimiter ac magnificè de te sentias, ac tum ampliora ea reddes. Ne te fecisse existimes: ac tum maiorem splendorem consequeris. Nam si peccator, id se, quod est, esse iudicans, iustus efficitur (quemadmodum Publicano cõtigit) quid tandem afferri potest, quin iustus peccatorem se esse existimans, maiorem hinc venerationem gloriámque sibi comparet. Si candida peccati agnitio coronam peccatori attulit (non enim per animi summissionem, sed veritate ductus, hoc dicebat) quid causæ est, quamobrem humilitas iusto sexcentas coronas non nectat?

Μαρτυρίῳ πρεσβυτέρῳ. τθ.

Εἰ βούλει, ὦ βέλτιστε, μεγάλα δόξαι τὰ σαυτοῦ κατορθώματα, μὴ μέγα φρόνει, καὶ ποτε ταῦτα μείζονα ἀποφανεῖς. μὴ νομίσῃς πεπεικέναι, καὶ ποτε λαμπρότερος ἔσῃ. εἰ γὰρ ἁμαρτωλὸς νομίζων ἐαυτὸν δίκαιος γίνεται, ὥσπερ οὖν ὁ τελώνης, ὁ δίκαιος ἁμαρτωλὸν ἑαυτὸν ἡγούμενος πῶς οὐ σεμνότερος ἂν εἴη, καὶ εἰκλεέστερος; εἰ εὐγνωμοσύνη σφαλὸν ἁμαρτωλῷ ἐλέγκει. οὐδὲ γὰρ ταπεινοφρονῶν. ἀλλ᾽ ἀληθεύων ἔλεγε. ταπεινοφροσύνη δὲ καὶ πῶς ἂν μυρίας, πλείους στεφάνους

Petro Scholastico. 310.

Plerique mortalium (neque enim omnes accusare fas est) mala quidem etiam sine cuiusquam disciplina faciunt, bona autem adhibito quoque magistro nõ intelligunt: atque ea quæ pœnam & cruciatum spirãt, sua sponte agere non intermittunt, quę autem coronas aceersunt, ne coacti quidem administrant: atque illa, tametsi persæpe ne exempla quidem vlla habeant, pariunt, hæc autem, etiam exemplis ante oculos propositis, improbent, nedum imitentur. Quam ob causam hæc scribam, forrasse non ignoras: nempe quia Zosimi & Maronis vitas comicum in modũ proscidisti.

Πέτρῳ σχολαστικῷ. π.

Πολλοὶ μὲν ἀνθρώπων. πάντας γὰρ ἀμπᾶσθαι ἐχθρὸν. τὰ μὲν κακὰ καὶ μὴ μαθόντες πράττουσι, τὰ δ᾽ ἀγαθὰ καὶ διδασκόμενοι σπεύδουσιν. ἀλλὰ τὰ μὲν πονηρὰ πρόθυμα ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ποιοῦντες ἀπερίσπαστα τελοῦσι. τὰ δὲ στεφάνων προξενοῦντα, καὶ ἀναγκαζόμενοι ἀπαρτίζουσι. καὶ ἐκεῖνα μὲν μηδὲ παραδείγματα πολλάκις ἔχοντες ἐπιτελοῦσι. ταῦτα δὲ καὶ παραδείγματα ὁρῶντες παραιτοῦνται. τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ μιμεῖσθαι. τοῦ χάριν δὴ ταῦτα γράφω. τυγχάνεις. οὐκ ἀγνοεῖς. ὅτι Ζώσιμου καὶ Μάρωνος τοὺς βίους σκωμῳδήσας.

Danieli Presbytero. 311.

Sapiens Presbyter Eustathius, qui, pro diuino suo in improbos odio, etiam idem sibi cum impuro & scelerato, vt nosti,

Δανιὴλ πρεσβυτέρῳ. πα.

Ο σοφὸς Εὐσάθιος ὁ πρεσβύτερος, ὁ τὸ θεῖον μισοπονηρίας, καὶ ὅτι τῇ ὁμωμυίᾳ τοῦ σκαμβοῦ, ὡς οἶσθα,

Εὐσαθίῳ

Eustathio nomen esse grauiter & molestè ferebat, ac nomen suum immutare cupiebat, hinc abscessit. Neque enim fortasse dicere fas est, mortuus est. Nam proborũ vitorum (quorum numerum ipse quoque augebat) somnus, molestiarũ quidem finis est, bonorum autem initium. Siquidè certaminũ finis, coronarum principiũ existit.

Εὐσαθίῳ βαρυώμενος, καὶ ἀμεῖψαι ἑαυτὸν τὸν πρεσβυτερίαν βουλόμενος, οἴχεται. τέθνηκε γάρ, εἰπεῖν ἴσως οὐ θέμις. ἡ γὰρ τῶν φιλαρέτων ἀνδρῶν κοίμησις, ὧν εἷς καὶ αὐτὸς, τελευτὴ μὲν ἦν τῶν λυπηρῶν, ἀρχὴ δὲ τῶν ἀγαθῶν. τὸ γὰρ τῶν ἄθλων πέρας, ἀρχὴ τῶν στεφάνων καθέστηκε.

Palladio Diacono. 312.

Ea quodammodo animi propensione sum, ô amice, vt maximis quidem virtutibus fidem adhibeam, ingentibus autem peccatis abrogem. Ex quo efficitur, vt eos, qui illa commemorant, laudibus afficiam, iis autem, qui hæc narrant, si possum, silentium indicam, sin minus, tristem vultũ præferendo eos reprimam. Quamobrem, si hosti quoque tuo, qui infanda quædam aduersum te prolocutus fuerat, os obstruxi, ne mihi, sed Deo, qui mihi hanc animi inductionem dedit, gratiam habe: atque, vt illum, per ea quæ agis, coarguas, enitere. Nam ita demum ego gratiam tibi habiturus sum, si non tua, sed veritatis causa verba fecisse comperiar.

Παλλαδίῳ διακόνῳ. πβ.

Ἐχεί πῃ ψυχῆ μου ὑπερέπεες, ὦ φίλε, εἰς τὸ πιστεύειν μὲν τοῖς μεγίστοις κατορθώμασιν, ἀπιστεῖν δὲ τοῖς μεγάλοις ἁμαρτήμασι. διὸ καὶ τοὺς ἐκεῖνα μὲν διηγουμένους ἐπαινῶ. τοὺς δὲ ταῦτα, εἰ μὲν δυναίμην, ὑποσιμίζω. εἰδὲ μὴ, τῷ συγκλείειν ἀναγέλλω. εἰ τοίνυν καὶ τὸν ἐχθρὸν ἄρρητά τινα καὶ σοὶ ῥητορεύσαντα ἐπέστομισα, μὴ ἐμοὶ χάριν ἴσθι, ἀλλὰ τῷ θεῷ τῷ τοιαύτην μοι προαίρεσιν χαρισαμένῳ. καὶ πειρῶ ἐκεῖνον, δι᾽ ὧν ἔφρασας, ἐλέγχειν. ὥστε γὰρ ἐγὼ χάριν εἴσομαι, εἰ μὴ ἐλεγχοίμην ἂν σοῦ, ἀλλ᾽ ἂν τῆς ἀληθείας τὸν λόγον ποιησάμενος.

Lampetio Diacono. 313.

Illud scito, ô natiuum sapientiæ simulacrum, quòd ille victoriæ pulchritudine insignis cælorum rex, qui ob humani generis salutem huc venit, posteaquàm id omne, quod peccabat, tanquam barbarum subegit, tum verò partam victoriam tanquam miserationi habuisse.

Λαμπετίῳ διακόνῳ. πγ.

Ἰσθι, ὦ σοφίας αὐτοφυὲς ἄγαλμα, ὅτι ὁ καλλίνικος τῶν ὑψιζύγων βασιλεὺς, ὁ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπων γένους ἐπιδημίαν τήνδε ποιησάμενος, πᾶν τὸ ἁμαρτάνον ὡς βάρβαρον χειρωσάμενος, ὡς οἰκεῖον μετὰ τὸν νίκην ᾤκτειρε.

Petro Scholastico. 314.

Qui non solùm eos, quibus iniuria fit, vlciscitur, sed etiam illud prouidet, ne quis alium iniuria afficiat, hic non modò acris ac fortis principis, verùm etiam sapientis Legislatoris nomen meretur: vt qui alterum per imperij potentiam, alterum per animi prudentiam conficiat.

Πέτρῳ σχολαστικῷ. πδ.

Ο μὴ μόνον τοῖς ἀδικουμένοις ἐπαμύνων, ἀλλὰ καὶ ὅπως μηδεὶς ἀδικήσῃ προμηθούμενος, ὅστος γε μόνον ἄρχων δραστήριος, ἀλλὰ καὶ νομοθέτης σοφὸς δίκαιος ἂν εἴη καλεῖσθαι. τὸ μὲν τῇ ἀρχικῇ δυνάμει, τὸ δὲ τῇ ψυχικῇ σωφρονιστῇ διαπραττόμενος.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ausonio Correctori. 315.

Qui nec fauore, nec odio, nec munetibus adducitur, vt ius labefactet, hic meo quidem iudicio & optima est iustitię regula, & incorruptus eorum, de quibus controuersia est, iudex ac disceptator.

Αὐσονίῳ κορρίκτορι πε.

Ὁ μήτε χάριτι, μήτε δυσμενείᾳ, μήτε δωροδοκίᾳ λυμαινόμενος τὸ δίκαιον, οὗτος καὶ ἄριστός ἐστι τῆς δικαίας κανών, καὶ ἀδέκαστος τῶν ἀμφισβητουμένων κριτής.

Hieraci Presbytero. 316.

Id quod à Daniele dictum est, Deus sapientiam sapiẽtibus & prudentiam scientibus: prudentiam potissimùm quidem de seipso dixit: quoniam Deus non modò regis insomnium (quod ipsemet, qui viderat, ignorabat) ipsi patefecit, sed etiam causam eam, ob quam visum illud ei demonstratum fuerat, & interpretationem. Causa porrò regis consilia erant. Quandoquidẽ enim, vt vero consentaneũ est, ob trophęa supercilium attollebat (vt qui non tantùm aduersus alias nationes, sed etiam aduersus Iudæos, qui multis ac magnis, tum in Ægypto, tum in deserto, tũ in Palæstina beneficiis auctos sese atque ornatos fuisse iactabant, rem militarem strenuè ac feliciter administrasset) illud secum, vt credibile est, agitarat, cùm multa imperia extincta perspexisset (nam Assyriorum quoque imperium finem acceperat) an ipse quoque mutationẽ aliquam subiturus esset. Quocirca consentaneè ipsius cõsiliis atque animi agitationibus visio contigit. Propheta autem ea, quæ ipse cum animo suo agitarat, primùm ipsi exposuit: vt ab iis, quæ certa & indubitata erant, ea quoque, quæ ignota & obscura erant, fidem inuenirent, atque interpretata facilè admitterẽtur. Ad hunc itaque modũ rex ea, quæ dicta sunt, cõprobauit. Neque enim ex eo duntaxat quòd ea, quæ animo volubat, dixit, coniecturam fecit vera esse quæ dicta fuerant: sed etiam id, quod viderat, mente fortasse resumpsit, atque per eorum, quæ narrata fuerant, syncerit atem, illud in memoriam reuocauit. Atque hæc quidem hactenus. Quòd si de aliis etiam hoc dixit, per sapiẽtes, vt mea opinio fert, eos intelligit, qui

Ἱερακι πρεσβυτέρῳ. πς.

Τὸ ῥηθὲν τῷ Δανιὴλ, Δίδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς, καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσι συνέσιν, μᾶλλον μὲν περὶ ἑαυτὸς εἶπεν. ἐπειδὴ δ' μόνον αὐτῷ τὸ ἐνύπνιον τοῦ βασιλέως, ὅπερ αὐτὸς ὁ ἐωρακὼς οὐκ ἤδει, ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐδείχθη ἡ ὄψις ἐκείνη, ἡ τὴν σύγκρισιν. ἡ δὲ αἰτία ἦν, τοῦ βασιλέως τὰ βουλεύματα ἐπειδὴ γὰρ, ὡς εἰκὸς, ὠφρύωτο πρὸς τὰ προπαίοις δ μόνον κατὰ τὰ ἄλλα ἐθνη ἀριστεύσας, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαίων, τῶν πολλὰ καὶ μεγάλα αὐχούντων εὐεργετεῖσθαι ὑπό τε τῆς Αἰγύπτου, ὑπό τε τῆς ἐρήμου, ὑπό τε τῆς παλαιστίνης, ἐνενόησεν, ὡς εἰκὸς, θεασάμενος πολλὰς βασιλείας ὀλεθρευθείσας. ἴσως γὰρ καὶ ἡ τῶν Ἀσσυρίων τελευτήσασα, εἰ καὶ αὐτῷ μεταβολήν γενήσεται. ἀκολούθως τοιγαροῦν τοῖς βουλεύμασιν ἡ ὄψις γέγονεν. ὁ δὲ προφήτης τὰ βεβουλευμένα αὐτῷ πρῶτον δικαίως, ἵνα ἀπὸ τῶν ὁμολογουμένων καὶ τὰ λανθάνοντα ἀξιόπιστα γένωνται. ἡ ἑρμηνεία εὐπαράδεκτος εἴη. ὕπως οὖν ὁ βασιλεὺς κατεδέξατο τὰ λεχθέντα. ἡ γὰρ μόνον ἀφ' ὧν τὰ χρήσιμα ἔφη, ἐσοφίσατο ὡς ἀληθῆ τὰ εἰρημένα τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ ἀνεπόλησεν ἴσως τὸ ὀφθὲν, ἡ εἰς μνήμην ἦλθεν ὑπὸ τῆς ἀκριβείας τῶν λεχθέντων. καὶ ταῦτα μὲν ὅσα τοσαῦτα. εἰ δὲ ἡ περὶ τῶν ἄλλων τοῦτο ἔφη. σοφοὺς, οἵμαι, καλεῖ τοὺς τὸν θεῖον κτησαμένους φόβον. ἀρχὴ γὰρ σοφίας, φόβος κυρίου. εἰδότας δὲ συνέσιν, τοὺς πεπαιδευμένους τὸν νόμον. εἰ γὰρ τῶν εἰδώλων

εἰδώλων ἀποστῆναι ἀπάτης, ἔφορται δὲ τοῖς θεοσεβέσι χρησμοῖς, λήφονται τὴν τῶν ἀρρήτων γνῶσιν. δίδωσι γὰρ σοφίαν τοῖς σοφοῖς, τουτέστι τὴν θείαν χάριν τοῖς φοβουμένοις ὀρέγει. φρόνησιν δὲ τοῖς εἰδόσι συνέσιν, τουτέστι τῶν κεχρυμμένων τὴν γνῶσιν τοῖς σωφρόνως ὑπὸ τῶν τοιαῦτα ἀποκαλύπτειν δυναμένοις καταπεχουσιν, ἡ πάλιν σοφίαν μὲν τοῖς σοφῶς ἑαυτὸς ἄγουσι. φρόνησιν δὲ, τοῖς συνέσιν γεωργοῦσιν, ἵν' ἡ προαίρεσις τὴν χάριν ἐπισπάσηται, καὶ μὴ κατ' ἀποκλήρωσιν δόξῃ χαρίζεσθαι. πῶς γὰρ τοὺς παρασκευάς, καὶ ἡ χάρις ἐφίσταται. ἡ πάλιν ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ἔξωθεν σοφῶν τῷ σωτῆρι προσελθόντες τῷ θείῳ κηρύγματι τὴν ὄντως σοφίαν, καὶ τὴν τῶν ὄντως συνέσιν ἐφέψασθαι ἤμελλον, τοῦτο προεφήτευσε.

Θέωνι πζ

Οὐχ ἡ δυνάμις μόνον, ὦ θαυμάσιε, τοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ καὶ ὁ βίος τῶν κηρυττόντων συμβοῶναν τῷ κηρύγματι, τοὺς ἀνθρώπους ἐπῆγάγετο. πῶς γὰρ ἂν ἐπείθοντ' ἀνθρώποις ἄλλα μὲν φθέγγεσθαι, ἕτερα δὲ πράττουσιν. εἰ γὰρ νῦν πολλοὶ ῥιζωθέντες ἐν τῇ πίστει, οὐκ ἂν τοῦ βίου τῶν ὑφηγητῶν, ἀ μόνον ἐσαλεύθησαν, ἀλλὰ καὶ αὐτόρριζοι ἀνεσπάσθησαν. πῶς ἂν προσῆλθε τὴν ἀρχὴν μὴ ὁρῶν πολιτείαν τοῖς λεγομένοις συμβαίνουσαν ἐπείθη; καὶ ταῦτα κελευόμενος τῶν πατρῴων θεῶν καὶ ἐθῶν ἀποστῆναι, καὶ πλοῦτον μὲν καὶ τρυφὴν καὶ ἡδονὴν μισῆσαι, ἀπάτας δὲ ἀκτημοσύνην καὶ πενίαν ἀγνείαν, ἡ προς καθημερινὸς θανάτους ἀσκευάσασθαι θανάτους.

Ἰσιδώρῳ Διακόνῳ. πη.

Οὐδὲν δυνατώτερον ἀρετῆς, ὦ ὁμώ-

diuino metu prædicti sunt (principiũ enim sapientię est timor Domini) per eos autem qui prudẽtiam sciunt, eos qui legis cognitione atque doctrina instructi sunt. Nam si à falso idolorum cultu se auertant, ac cęlestia oracula sequantur, rerum earũ, quæ nulla oratione explicari possunt, scientiam accipient. Dat enim Deus sapientiam sapientibus, hoc est diuinam gratiam iis, à quibus timetur, præbet: prudentiam autem scientibus, prudentiam, hoc est abditarum rerum cognitionem his, qui prudenter ad eum, qui res huiusmodi patefacere potest, confugiunt. Vel rursum, sapientiam quidem iis qui seipsos sapienter regunt: prudetiam iis qui prudentiam excolunt, vt animi inductio gratiam attrahat, ac non Deus velut sortitione quadam gratificari videatur. Nam prout se quisque præparauerit, gratia quoque aduolat. Aut rursum, quoniam multi etiã ex iis qui apud exteros sapientiæ prudentiæque laude floruerunt, ad diuinã prædicationẽ accedentes, veram sapientiam ac veram prudẽtiam percepturi erant, idcirco hoc prædixit.

Theoni. 317.

Non prædicationis duntaxat virtus, eximie vir, sed etiam prædicantium vita prędicationi consentiens hominum animos alliciebat. Quisnam enim alioqui hominibus aliud loquentibus, aliud agentibus fidem adhibuisset? Nam cùm nunc permulti, actis iam in fide radicibus, ob magistrorum tamen vitam non modò vacillarint, verùm etiam radicitus euulsi sint, quisquam quęso sub initium vitam cum sermonibus congruentem minimè perspiciens ad credendum adductus fuisset? idque cùm à paternis diis ac ritibus abscedere iuberetur, atque opes quidem & diuitias, & voluptates odio prosequi, paupertatem autem & inediam & castitatem amplecti, atque ad quotidianas mortes sese comparare.

Isidoro Diacono. 318.

Nihil virtute fortius est, vir mihi cogno-

Universidad de Deusto
Biblioteca

minis, nec violentius. Ipsa enim rerũ mutationes vincens, ab ipsis vinci minimè sustinet: verùm omnes honesti ac decori habenas immittens, aurigę munere fungitur, ducítque quò lubet.

Asclepio Episcopo. 319.

Et si vigente Eusebij, vt scripsisti, anarchia (ipsius enim imperium anarchiam haud abs re appellasti) crimina supplicium antecedit, atque cruciatus probationes anteuertunt: ne tamẽ hoc tibi mirandum accidat. Nam cũ ipse temetitatis & amentiæ alumnus sit, ac iustitiæ omnis rudis & imperitus, ideireo ius perturbare minimè veretur. At non ita faciendum est: verùm curandum vt iudicium criminibus aduertatur, ac post probationes fides sequatur, ac postremò sententia feratur, quę pro culpæ natura pœnæ modum constituat.

Eidem. 320.

Quandoquidem quo sensu illud dictum sit, Noli esse iustus multum, à me tibi exponi cupis, duplicem horum verborum interpretationem esse arbitror: nempe vt vel hoc significent, Noli ius tuum seuerè ac rigidè persequi, verùm per bonitatem id exupera. Iustum enim est ab alio minimè lædi: philosophicum autem, acceptam iniuriam æquo animo ferre. Vel hoc: Medium virtutis iter tene. Siquidem ipsius excessus & defectus à recta via abducentes, in peccata desinunt. Quòd autem huc spectet sapientissimum hoc præceptum, ex eo, quod deinceps sequitur, cõstabit: Nec superuacaneè sapiẽs sis, vt ne obstupescas. Quodquidem, vt opinor, quidam ex celeberrimis illis septem sapientibus furatus, aut certè sententia collapsus (furtum enim est alienorum verborũ surreptio: collapsio autem fortuita rerũ similitudo) illud pronunciauit, Modus optimus. Alius autem hoc traducens, Ne quid nimis, dixit. Porro nõ in virtutibus duntaxat, sed etiam in

νυμε, ἢ δὲ τυραννικώτερον. αὕτη γὰρ ἐλέγχουσα τὰς τῶν πραγμάτων μεταβολὰς, ὑπ' αὐτῆς ἐλέγχεσθαι οὐκ ἀνέχεται, ἀλλὰ πάσας τὰς ἰδίας τὸ πρέποντος ὑπερβάλλουσα, ἰδιοχεὶρ καὶ ἄγει πρὸς ὃν βούλεται.

Asclepiadæ Episcopo. 321.

Εἰ ἡ ὑπὸ τῆς Εὐσεβίας, ὡς γέγραφάς, ἀναρχίας. τίνι γὰρ ἀρχῇ αὐτὸ ἀναρχίαν εἰκότως κέκληκας. τῶν ἐγκλημάτων τιμωρία προηγεῖται, καὶ οὐ κολάσεις τὰς ἐλέγχεις φθάνουσι. μὴ θαύμαζε. ἀλογίας γὰρ ὢν βρέμμα, τὴν πᾶσης δικαιοσύνης ἀμύητος, παρέβλεψεν τὸ δίκαιον οὐκ οἶδεν. χρὴ δὲ ἐχέτως, ἀλλὰ τοῖς ἐγκλήμασι τίνι κρίσιν συμπεφυκέναι, ἢ μετὰ τὰς ἐλέγχεις τίνι πίστιν ἔπεσθαι, ἢ τελευταίαν τίνι ψῆφον φέρεσθαι, τίνι τῶν πλάσματος φύσιν, μέτρον τῆς δίκης οἰκίζουσαν.

Τῷ αὐτῷ. τκ.

Ἐπειδὴ ὅπως εἴρηται τὸ, Μὴ γίνῃ δίκαιος πολὺ, ἠθέλησας μαθεῖν. οἶμαι δίτιλεῖ ἑρμηνείαν ἔχειν, ἢ μὴ γίνῃ ἀκριβοδίκαιος, ἀλλ' ὑφεῖσαι τοῦτο τῇ ἀγαθότητι. δίκαιον μὲν γὰρ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι. φιλόσοφον δὲ τὸ ἀδικούμενον φέρειν. ἢ τίνι μέσῳ ὁδὸν τῆς ἀρετῆς βάδιζε. αἱ γὰρ ὑπερβολαὶ αὐτῶν ἢ ἐλλείψεις τῆς ὀρθῆς ἀπάγουσαι ὁδοῦ, εἰς ἁμαρτήματα τελευτῶσιν. ὅπ δὲ εἰς τοῦτο ὁρᾷ ἡ σοφωτάτη παραίνεσις, τὸ ἐξῆς ἐπιστῆται. καὶ μὴ σοφίζῃ, φησὶ, περιττὰ, ἵνα μὴ καταπλαγῇς· ὅσῳ ἡ κεκλοφώς τις, ὡς οἶμαι, τῶν ἐπὶ θρυλλουμένων σοφῶν, ἢ συμπεσὼν τῇ γνώμῃ. κλοπὴ μὲν γάρ ἐστιν ἡ τῶν ἀλλοτρίων ὑφαίρεσις· συμπτώσεις δὲ, ἀπερίπλωτος ἐμφέρεια πραγμάτων, ἀπεφήνατο, μέτρον ἄριστον. ἄλλος δὲ τοῦτο παραφράσας, Μηδὲν ἄγαν ἔφη. οὐχ ὅτι τῶν ἀρετῶν δὲ μόνον, ἀλλὰ ἡ ὅτι τῆς εὐσεβείας τοῦτο κρατοῦν ἐστιν ἰδεῖν· ἡ γὰρ εὐσέβεια, ἀσεβείας ἢ δεισιδαιμονίας μέση τυγχάνουσα ἑκατέραν ἀποκηρύττει.

pietate hoc valere perspicias. Pietas enim impietatem & superstitionem interiecta vtrâmque abdicat.

Τῷ αὐτῷ. τκα.

Ἐπειδὴ ὅπως καὶ αἱ ἀρεταὶ μεσότητές εἰσιν, ἠθέλησας μαθεῖν. ἴσθι ὅτι ἡ μὲν φρόνησις, μέση ἀφελείας καὶ κακουργίας ἔστηκεν· ἡ δὲ ἐλευθεριότης, ἀσωτίας καὶ φειδωλίας. ἡ δὲ μεγαλοψυχία, ἀλαζονείας καὶ ταπεινότητος. ἡ δὲ ἀνδρία, θρασύτητος καὶ δειλίας. χρὴ οὖν τὰς μὲν ἀκρότητας φεύγειν, τὰς δὲ μεσότητας διώκειν.

Eidem. 321.

Quoniam, qua ratione virtutes mediocritates sint, ex me quæsisti, illud sciro, quòd prudentia inter simplicitatem & malitiam consistat: liberalitas item inter luxum & tenacitatem: eodémque modo animi magnitudo inter vanitatem & humilitatem: ac denique fortitudo inter temeritatem & ignauiam. Quamobrem nobis faciendum est, vt extrema fugiamus, ac media consectemur.

Μαρτινιανῷ πρεσβυτέρῳ. τκβ.

Μὴ ζήτει πλοῦτον, ὦ βέλτιστε, τὸν τῆς ὑβρεοφανίας πατέρα, τῆς ὑβρεοψίας γεννήτορα, τὸν τῶν ἀδρανῶν χορηγὸν, τὸν πάσης κακίας δημιουργὸν, τὸν τῆς πρὸς θεὸν φιλίας ἀποσυλῶντα τὸν ἄνθρωπον. ἀλλ' ἀρετὴν, τὴν πάντων τῶν κακῶν ἀπαλλάττουσαν. εἰ δὲ ἱδρῶτας ἔχει καὶ πόνους, μὴ διὰ τοῦτο αὐτὴν ὑποφύγοις, ἀλλὰ διὰ τοῦτο μᾶλλον περίπυθαι, λογιζόμενος ὅπ καὶ τὰ ἄλλων πραγμάτων τὸ μετὰ πόνων καὶ ἱδρώτων κληθὲν, κἂν μικρὸν τυγχάνῃ, πολυανύτερόν ἐστι τοῦ αὐτομάτως προσπεσόν, εὐκαταφρόνητον, κἂν ὑπάρχῃ μέγα.

Martiniano Presbytero. 322.

Ne diuitias expetas, vir optime, quę superbiam & arrogantiam pariunt, voluptates subministrant, vitij omnis architectæ sunt, atque homini amicitiam ad Deum eripiunt: verùm virtutem, quæ ab omnibus malis nos vindicat. Quòd si labores ac sudores habet, ne propterea ipsam fugias: quin potius hoc ipso nomine præsertim eam complectere, illud cum animo tuo reputans, quòd in cæteris etiam rebus id quod cum laboribus ac sudoribus partũ est, quamuis alioqui exiguum sit, iucundius & suauius existit: quod autem casu ac sponte contigit, etiamsi magnum sit, in contemptum tamen facilè venit.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. τκγ.

Ἐπειδὴ αἱ παραμυθίαι ἴσχυσαν ἀδὲν, τῆς σῆς μανίας, τῆς εἰς τὸν κακίαν χρείττονος διορθώσεως εὐρεθείσης, εἰς εὐχὰς πάλιν τρεπόμεθα. εἴη τοίνυν σε αὐτοφοιτῆσαι μὲν ἡ μανίας, εἰς νοῦν δὲ σώφρονα ἥκειν.

Zosimo Presbytero. 323.

Quandoquidem cohortationes atque consilia multam vim habuerunt, quòd scilicet furiosum illud improbitatis studium, quo flagras, omni correctione fortius inuentum sit, ad vota rursum me conuerto. Faxit igitur Deus, vt ab hoc furore abscedas, ac prudentem mentem induas.

Στρατηλίῳ μοναζοντι. τκδ.

Οἱ ἀρετῆς ἐρῶντες, καὶ σοφίας ἐαλωκότες, ἀκόρεστοι τίνι ὑπερθυμίαν ὄντες,

Strategio monacho. 324.

Qui virtutem amant, ac sapiẽtiæ studio tenentur, inexplebili quadam cupiditate

Universidad de Deusto
Biblioteca

flagrantes diuinam hanc facem in animis ſuis excitare minimè intermittunt, hoc quidem pro ſerio opere, alia autem omnia pro rebus leuioris operæ ducentes. Ac propterea parua ipſis eſſe videntur, quæ alij magna & ampla exiſtimant: atque ea de quibus alij inter ſe digladiantur, riſui habent, &, quæ alij ſuſpiciunt, pedibus proculcant, cæleſtiáque ſola expetunt. Cũ igitur ad huiuſmodi chorum nomen tuum adſcribere in animum induxeris, æquum profectò fuerit, te inſomnem animæ oculum conſeruare.

Sereno. 325.

Magna me admiratio tenet, quî fiat, vt cùm priùs ij, qui diuino ſermone inſtituti erant, opes ſuas ad communem vtilitatem propoſuerint, nunc contrà nonnulli ex ſermonis magiſtris & interpretibus (neque enim omnes condemnare fas eſt) communes opes ad ſe auertere non vereantur. Itaque ob huiuſmodi abſurditatem hoc effecerunt, vt illi etiam, qui offerre conſueuerant, elanguerint. Nam cùm Eccleſiæ theſauros in ſubditorum probitate animique candore reconditos eſſe oporteat, hoc ipſi fieri minimè ſinunt.

Eidem. 326.

Si ij, qui ſacris ordinibus initiati ſunt, & ij, pro quibus ſacerdotij munus obitur, in iiſdem rebus verſantur, quiſnam diuinũ numen placabit? Quocirca opus eſt vt pauperum theſauri in ſubditorum animis & voluntate recondantur, ſacerdotes autẽ ſacroſancto duntaxat miniſterio dent operam: vt Deum, tum ſibiipſis, tum iis, qui ſacerdotij ſanctitatem ſortiti ſunt, omnia ea, quæ ad hanc vitam pertinent, tractare atque adminiſtrare conſpicientes, religioſam pietatem excuſſerunt, non tam ipſi accuſandi ſunt, quàm negotiatores illi atque caupones, qui iniquam omnem & ſceleratam quæſtus faciendi rationem induunt. Nam ſi ipſi mores ſuos correxerint, ſpes eſt plebem quoque ſecuturam eſſe.

ὃ ἀφ. λιμπάνουσι τὸν θεῖον τῦπον πυρσὸν ἐν ἑαυτοῖς ἀναπλοῦντες. τῦτο μὲν ἔργον, τὰ δ' ἄλλα πάντα νομίζοντες εἶναι παέργα. μικρὰ γοῦν αὐτοῖς τὰ παρ' ἄλλοις μεγάλα εἶναι δοκοῦντα φαίνεται, καὶ γελῶσι τὰ θρεμμάτια, καὶ πατῶσι τὰ ἀποβλέπτα, καὶ τῆς ὑπερκοσμίων μόνων ἐφίενται. εἰς τὸν τοιῦτον τοίνυν χορὸν, ᾧ αὐτὸς πελέσας παρεκρημνίσθης, ἀκοίμητον δίκαιος ἂν εἴης τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα φ. λακτήσας.

Σεείνῳ. τκε.

Λίαν θαυμάζω πῶς παρέτερον μὲν τὰ ἴδια χρήματα εἰς τὸ κοινὸν ἀφέλειαν, οἱ τῷ θείῳ λόγῳ μαθητευθέντες παρέθεσαν, νυνὶ δέ τινες τ' ὑφηγητῆς τ' λόγου. ὃ γὰρ πάντων καταψηφίζεσθαι θέμις. τὰ κοινὰ σφετερίζεσθαι τολμῶσι. πεποίηκασι γοῦν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀτοπίας, καὶ τὰς καρποφορεῖν εἰωθότας ἀπαρχῆσαι. δέον γὰρ ἐν τῇ εὐγναμοσύνῃ τῆς ὑπηκόων ἀποκεῖσθαι τὰς τῆς ἐκκλησίας θησαυρὰς, τῦτο δ' συγχεῖσι γέεσθαι.

Τῷ αὐτῷ. τκζ.

Εἰ οἱ ἱερωμένοι, καὶ οἱ ὑπ' ἐκ τῶν ἡ ἱερωσύνη τελεῖται ἐν τοῖς αὐτοῖς πᾶς ἐξιλάσεται τὸ θεῖον. χρὴ τοίνυν ἐν μὲν ταῖς τῆς ἀρχομένων γνώμαις ἀποκεῖσθαι τὰς τῆς πενήτων θησαυρὰς, τὰς δ' ἱερωμένους τῇ ἱερουργίᾳ μόνῃ σχολάζειν, ἵνα δυνηθεῖεν εὐαρεστεῖν τὸ θεῖον ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς ὑπηκόοις καθιζάνοντες. οἱ δὲ θεόμενοι οἱ λαοὶ τὰς τῆς ἱερωσύνης ἀμοιβὰς κεκληρωμένους πάντα τὰ βιωτικὰ μεταχειριζομένους, ἐξημβλωσαν τῆς εὐλάβειας. οὐκ ἔστιν αὐτοῖς τοσοῦτον μέμφασθαι. ὅσον σκώπτοις τοῖς ἐμπόροις, καὶ παλιγκαπήλοις, καὶ πᾶσαν κυνοδοσι πραγματείας ὁδὸν ἄδικον. εἰ γὰρ τὰ καθ' ἑαυτὸν ὕτοι διορθώσηται, ἐλπὶς ὕθι καὶ τὰ τῆς λαοῦ ἕψεσθαι.

Στρατηγίῳ

Strategio Scholaſtico. 327.

Etſi Moſis legi innitens acceptam iniuriam vlciſci conſtituiſti, illud tamen ſcito, fieri etiam poſſe, vt qui modũ in vlciſcendo excedit, iniuriam inferat. Nam cùm quiſpiam maiores delictis cruciatibus infert, rurſum iniuriæ auſpex eſt. Ac proindè melius quidem atque conſultius fuerit illatã iniuriam minimè referre, verùm animi patientiam adhibere: nõ tamen ineptũ atque abſurdum, vt qui patientem animũ præſtare neſciat, mediocriter ſeſe vlciſcatur. Nam ſi id immodicè fiat, eum, qui acceptam iniuriam vindicat, ad illius, qui laceſſiuit, gradum tranſmittit. Ac de his hactenus. Illud autem ne ignores, vir ſapiẽs, legiſlatorem Moſem, effrænatum Iudæorum impetum reprimentem (quo videlicet perpetiendi metu ab inferendis iniuriis deterrentur) hoc potiùs permiſiſſe, quàm ſanxiſſe.

Εἰ καὶ τῷ νόμῳ Μωϋσέως ἐπερειδόμενος, ἀμυνάσθαι δίκαιος. ἀλλ' ἴσθι ὅτι ἔστι καὶ ἀμέτρως ἀμυνόμενον ἀδικεῖν. ὅταν γάρ τις μείζοις τῆς πληγμάτων ὑπιφέρῃ τὰς τιμωρίας, δεύτερον ἄρχει πάλιν. ἐκοῦν ἄμεινον μὲν τὸ μὴ ἀμύνασθαι, ἀλλὰ φιλοσοφεῖν. οὐκ ἀπίθανον δὲ καὶ τὸ ἀμέτρως μετρίως τ' φιλοσοφεῖν μὴ ὑπερίδμον. τὸ γὰρ ἀμέτρως εἰς τὸν τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀδικοῦντος τάξιν παρεμπέπτει τ' ἀμυνόμενον. καὶ ταῦτα μὲν εἰς πρόσθεν μὴ ἀγνόει δι', ὦ σοφὲ, ὡς ὁ νομοθέτης Μωσῆς παραστέλλων τῆς ἐνδαίων τὸν ἀκάθεκτον ὁρμὸν, ἵνα φόβῳ τῶ παθεῖν μὴ δράσουσιν, τῦτο συνεχώρησε μᾶλλον ἢ ἐθέσπισεν.

Λετίῳ κόμητι. τκη.

Οἱ τῆς ἐξ ἀρχῆς εὐεργετήσασιν εἰς ἅπαντα καταχολυθεῖν ἀναδάζοντες, κἂν μὴ δίκαια σκαῖοι αἰτῶνται, ἁμαρτάνειν μοι δοκοῦσι. κἂν δοκῶσι κοινωνοῦντες ἀδίκῳ πράγματι, δικαίῳ ἑτέρῳ παρισέλλειν τὸν μέμψιν τῷ ἀμείβεσθαι τὸν εὖ ποιήσαντας. χρὴ δὲ τὸν εὖ παθόντα ἀντευποιεῖν ἐν καλοῖς ἀμειβόμενον, οὐκ ἐν κακοῖς συμπράττοντα. αὕτη γὰρ οὐκ ἔστιν ἀμοιβὴ ἀλλ' ἀδικία.

Μακαρίῳ πρεσβυτέρῳ. τκθ.

Ὅτε οἱ ἀλιτήριοι δαίμονες μετὰ τ' πρατηγοῦντος αὐτοῖς διαβόλου, ἀδὲν ἔασαν ἐν τάξει μένειν, ἀλλὰ πάσης ἀδικίας καὶ πλεονεξίας ἐμφορούμενοι, καὶ ὕβρεως κόρον οὐκ εἰδότες ὅπι τὸ ἧκιστον τῆς παθῶν τὸς ἀνθρώπους ἀπλαζαν. τότε δὴ πότε ὁ τῶν

Στρατηγίῳ σχολαστικῷ. τκζ.

Strategio Scholaſtico. 328.

Qui iis, à quibus primùm beneficio affecti ſunt, etiamſi illi minimè æqua petãt, omnibus tamen in rebus obſecundare ſatagunt, meo iudicio peccant, quamuis dum iniquæ rei participes ſe præbent, culpam ſuo altero iure obuelare videantur, nempe quòd iis, à quibus beneficium acceperint, gratiam rependant. At verò conuenit, vt qui beneficio affectus eſt ita beneficium referat, vt in bonis atque honeſtis rebus eum, cuius beneficio vſus eſt, remuneretur, non autem in malis operam ipſi nauet. Hęc enim non remuneratio eſt, ſed iniuſtitia.

Macario Presbytero. 329.

Quo tempore peſtiferi dæmones vnà cum imperatore ſuo diabolo nihil in ordine manere permiſerunt, verùm omni iniquitatis ac rapacitatis genere ſe ingurgitantes, nec vllam contumeliæ ſuę atque petulantiæ ſatietatem agnoſcentes, mortales in malorum extremum compulerunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum verò, tum inquàm ille omnium rex, & Paternus ſermo, quòd & illorum tyrannidem odiſſet, & horum miſeria cõmoueretur, humanam naturam ſubiens in acie ſterit. Itaque trophæa partim iam ſtatuebantur, partim erigebantur, partim in ſpe erant: atque barbarinum quidem dæmonum agmen vnà cum ſuo duce calamitates ſuas deplorabat: humana autem natura ad libertatem tanquam poſtliminio recurrebat. Eáque de cauſa Pſalmiſtes iis, qui in libertatem aſſerti fuerant, vt canticum nouum canerent, imperabat. Siquidem propheticis oculis, quod futurum erat cernebat.

Theodoſio Epiſcopo. 330.

Per commiſerationem ac manſuetudinem, vir ſapientiſſime, calamitates eorum, qui in tentationes inciderunt, lenire adnitere, atque ipſos leui ac ſuaui ſermone ad hilaritatẽ trahe, mœroriſque radices euelle. Nam ſi hoc ex te intelligant, quòd ſi iuſtæ inuectæ ſunt, delictorum leuationem efficiunt, ſin autem, cùm nihil ſceleris admiſiſſent, obortiri permiſſæ ſunt, coronas conciliabunt, non modò conceptum animo mœrorem profligabunt, verùm etiam lætitia perfundentur.

Danieli Presbytero. 331.

Quòd beatus Presbyter Euſtathius turpium quidem quæſtuum cupiditates fregerit ac profligarit, quicquid autẽ ad probitatem attinebat, ad id propendere cernebatur, ne tua quidem prudẽtia ignorat. Quòd autem, eo ad cælitum concilium tranſmiſſo, ſeruili animo homines (quorũ in numero eſt impurus quoque Diaconus Euſtathius, qui cùm idem ſibi nomen eſſe permoleſtè ille, vt noſti) ferebat, tanquam mortuo lætitiam conceperint, virtutis autem amantes, ipſius conſuetudine orbati mœrore affecti ſint, illud ex me diſce.

Heroni. 332.

Quando Babyloniorum rex ſupra hu-

ἁπάντων βασιλεὺς ὁ πατρῷος λόγος, τῆς μὲν μισήσας τὴν τυραννίδα, τὰ δὲ οἰκτείρας τὰς συμφορὰς ἀνθρωπείαν ὑποδὺς φύσιν, ὅτι τῆς θείας τάξεως ἔξω. τρόπαια τοιγαροῦν τὰ μὲν εἱστήκει. τὰ δὲ ἠγείρετο, τὰ δὲ ἐν ἐλπίσι. καὶ τὸ μὲν βάρβαρον τῶν δαιμόνων τῖφος μετὰ τοῦ στρατηγοῦ τὰς συμφορὰς ἔστενεν. ἡ φύσις δὲ ἡ ἀνθρωπεία εἰς ἐλευθερίαν ἀνέτρεχε. διὸ καὶ ὁ μελῳδὸς ᾄσμα καινὸν ᾄδειν τοῖς ἐλευθερωθεῖσι παρεκελεύετο. προφητικοῖς γὰρ ὀφθαλμοῖς ἐβλέπετο τὸ μέλλον.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. τλ.

Οἶκτος καὶ πραότης, ὦ σοφώτατε, καταπραΰνειν πειρᾶ τοὺς τῶν πειρασμοῖς προσπεπλεγμένους συμφορὰς, καὶ σκεδιάζων αὐτοὺς λόγῳ ἡπίῳ πρὸς εὐθυμίαν, καὶ ἀναμόχλευε τὰς τῆς ἀθυμίας ῥίζας. εἰ γὰρ γνοίεν ὅσον σοῦ, ὅτι εἰ μὲν δικαίως ἐπήρθησαν, κουφισμὸν τῶν πλημμάτων ἐργάζονται. εἰ δὲ σωφρονίσθησαν ἐπελθεῖν μηδὲν φαῦλον δράσασι φάνας προσδέξεσθε, ἢ μόνον τῆς ἀθυμίας ἐξοπλιοῦσθε, ἀλλὰ καὶ θυμηδίας ἐμπλησθήσονται.

Δανιὴλ πρεσβυτέρῳ. τλα.

Ὅτι μὲν ὁ μακάριος Εὐστάθιος πρεσβύτερος τὰς μὲν τῶν αἰσχρῶν λημμάτων ἐπιθυμίας κατακράτος ἐχειρώσατο, ὅτι δὲ τοῦ καὶ ἀνδραγαθίας οἰκεῖον εἰς τοῦτο ῥέπων ἐωρᾶτο, οὐδὲ ἡ σὴ ἀγνοεῖ σωφροσύνη. ὅτι δὲ τότε εἰς τὸν ἄνω σύγκλητον μεταπεμφθέντες. οἱ μὲν ἀνδραποδώδεις, ὧν ἐστί καὶ ὁ ἀναγνὴς Εὐστάθιος ὁ ψάλτης. ὃ ἐπὶ τῇ ὁμωνυμίᾳ κομιδῇ ἐκεῖνος, ὡς οἶσθα, ἤχθετο, ὡς πρηνεῶτος ἐχόντων. οἱ δὲ φιλάρετοι ἐλυπήθησαν τῆς αὐτοῦ σωφροσύνης στερηθέντες, τοῦτο παρ' ἐμοῦ μάθετε.

Ἥρωνι. τλϛ.

Ὁπλωίκει τῶν βαβυλωνίων ὁ βασιλεὺς

manæ naturæ modulum, & ſenſiſſe, & locutus fuiſſe, & egiſſe compertus eſt, ab hominum cœtu & honore ſubmotus eſt, cõmunémque cum beſtiis mensam ac domũ habuit. Poſteaquàm autem eam, quam conueniebat, de Deo ſententiam tenuit, tunc etiam gloriam ſuam recepit. Quippe calamitatis terminus erat præſtantioris agnitio.

Martiniano, Zoſimo, Maroni, Euſtathio. 333.

Quiſnam tandem alterum lędere atque iniuria afficere incepit, nemo facilè dicere poteſt. Ita aduerſariam improbitatem in capitis veſtri perniciem habetis. Quemadmodum igitur haud facile eſt, cum, qui laceſſiuit, & cùm qui ſecutus eſt, agnoſcere: eodem modo furorem veſtrum cõprimere haudquaquam pronũ ac procliue, verùm perquàm difficile atque arduum eſſe homines exiſtimant: propterea quòd vnuſquiſque alterum improbitate ſuperare cõtendit, non ignorans (ſic enim fortaſſe veniam conſequeretur) verùm id quidem cognitum atque compertum habens, cæterùm ab inſuperabili quadam inimicitia ad hoc impulſus.

Iſchyrioni Presbytero. 334.

Maximè quidem nec reſponſum eos cõſequi oportebat, qui Eunomio fidem adhibuerunt, homini opinione ſua facundo atque arguto, ſed qui dicere non dubitarit Filium ex adorantium numero eſſe, neque illud animaduertere potuerit, imò, vt quidem ipſe reor, ob anticipatam opinionem ac dominandi libidinem noluerit, hoc dicere, quod & verum eſt, & ſapientes iuxta ac ſtolidi animaduertunt, nempe quòd ad Samaritanæ opinionẽ, quæ cum ipſo tanquam cum Iudæo colloquebatur, ſuámque religionem Iudæorum religioni præferebat, ad hunc modum reſpondeat, Nos adoramus quod ſcimus. Cõſtat enim eum inter eos, qui adorantur, recenſeri. Sed tamen ne ab ipſis faſtidij ac ſuperbię accu-

σιλεὺς πέρα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ φρονήσας, καὶ φράσας, καὶ πράξας ἐφωράθη, ἐξηλάθη μὲν τῆς ἀνθρώπων συνουσίας τε καὶ τιμῆς, τοῖς δὲ θηρίοις συνέστιος καὶ συνοίκους γέγονεν. ὅτε δὲ τῷ προσῆκουσαν ἔσχε περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν, τότε καὶ τὴν οἰκείαν δόξαν ἀπέλαβε. τῆς γὰρ συμφορᾶς ὅρος ἦν ἡ τοῦ κρείττονος ἐπίγνωσις.

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. τλγ.

Πότερος ἆρα πότερον ἀδικεῖν ἤρξατο καὶ προσκρούειν, οὐδεὶς ἔχει ῥᾳδίως λέγειν, ὅπως ἀντίπαλον τὴν κακίαν ὑπὸ κακῷ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς ἔχητε. ὥσπερ οὖν οὐ ῥᾴδιον τὴν κατάρξασαν, ἢ τὸν ἀκολουθήσασαν εἰδέναι, ὅπως οὐδὲ τὸ καταπαῦσαι τὴν μανίαν ὑμῶν εὐχερές, ἀλλὰ καὶ πάνυ δύσκολον εἶναι νομίζουσι, τῷ ἕκαστον τὸ ἕτερον ἐν τῇ πονηρίᾳ ὑπερβάλλειν φιλοτιμεῖσθαι οὐκ ἀγνοοῦντα. ἢ γὰρ ἂν ἴσως, καὶ σωφρονήσαι, ἀλλ' ὑπεραίρομενον μὲν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ ἔρριφας εἰς τοῦτο περιπόμενον.

Ἰχνηλάτῃ πρεσβυτέρῳ. τλδ.

Μάλιστα εἰδὼς ὅδ' ὑποκρίσεως ἐχέφρων τυχεῖν τοὺς Εὐνομίῳ πειθομένους, ἀνθρώπῳ δεινῷ μὲν εἶναι οἰηθέντι, εἰπεῖν δὲ τολμήσαντι, ὅτι τῶν προσκυνούντων ἐστὶν ὁ υἱὸς, καὶ μὴ διαπιθέντι συνοῆσαι, ἢ, ὡς ἔγωγε οἶμαι, μὴ βληθέντα ὑπὸ προλήψεως καὶ φιλαρχίας εἰπεῖν τοῦθ' ὅπερ καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ σοφοί τε καὶ αὐόητοι συνίουσιν, ὅτι πρὸς τὴν Σαμαρείτιδος, τῆς ὡς Ἰουδαίῳ αὐτῷ διαλεγομένης, καὶ τὰ ἑαυτῆς τῶν Ἰουδαίων προσκυνήσεως τὴν ὑποκρισιν ταύτην πεποιῆσθαι, ὅτι ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν. εὔδηλον γὰρ ὅτι τῶν προσκυνουμένων ἐστί. πλὴν ἵνα μὴ δόξωμεν ὑποφυλάττειν γραφὴν γραφῇ παρ' αὐτῶν. ἀκρο-

manæ naturæ modulum, & ſenſiſſe, & locutus fuiſſe, & egiſſe compertus eſt, ab hominum cœtu & honore ſubmotus eſt, cõmunémque cum beſtiis mensam ac domũ habuit. Poſteaquàm autem eam, quam conueniebat, de Deo ſententiam tenuit, tunc etiam gloriam ſuam recepit. Quippe calamitatis terminus erat præſtantioris agnitio.

Martiniano, Zoſimo, Maroni, Euſtathio. 333.

Quiſnam tandem alterum lędere atque iniuria afficere incepit, nemo facilè dicere poteſt. Ita aduerſariam improbitatem in capitis veſtri perniciem habetis. Quemadmodum igitur haud facile eſt, cum, qui laceſſiuit, & cùm qui ſecutus eſt, agnoſcere: eodem modo furorem veſtrum cõprimere haudquaquam pronũ ac procliue, verùm perquàm difficile atque arduum eſſe homines exiſtimant: propterea quòd vnuſquiſque alterum improbitate ſuperare cõtendit, non ignorans (ſic enim fortaſſe veniam conſequeretur) verùm id quidem cognitum atque compertum habens, cæterùm ab inſuperabili quadam inimicitia ad hoc impulſus.

Iſchyrioni Presbytero. 334.

Maximè quidem nec reſponſum eos cõſequi oportebat, qui Eunomio fidem adhibuerunt, homini opinione ſua facundo atque arguto, ſed qui dicere non dubitarit Filium ex adorantium numero eſſe, neque illud animaduertere potuerit, imò, vt quidem ipſe reor, ob anticipatam opinionem ac dominandi libidinem noluerit, hoc dicere, quod & verum eſt, & ſapientes iuxta ac ſtolidi animaduertunt, nempe quòd ad Samaritanæ opinionẽ, quæ cum ipſo tanquam cum Iudæo colloquebatur, ſuámque religionem Iudæorum religioni præferebat, ad hunc modum reſpondeat, Nos adoramus quod ſcimus. Cõſtat enim eum inter eos, qui adorantur, recenſeri. Sed tamen ne ab ipſis faſtidij ac ſuperbię accu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſemur, tu aduerſus eos velitans, his verbis vtere: Extrema ſanè ſtoliditate laboratis, huic homini fidem arrogantes, qui Patrem extra omnem comparationem eſſe tradere auſus eſt, diuinúmque Paulũ reiecit, apud quem hæc verba habentur: Non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo. Illud enim *maius*, quod ad Filij extenuationem profertis, ex comparatione dictum eſt, non autem ex incõparabili præſtantia. Quamobrem ſi ex non ente, vt ipſi aſſeritis, factus eſt, de veſtra quidem ſententia maius illud conſiſtit. (Quænam enim comparatio eſt eius qui ſempiternus eſt, cum eo qui ex non ente factus ſit?) Sin autem ſine tempore ac perpeſſione ipſum factum fuiſſe, profectò eundem paternã ſempiternitate confitebimini: etiamſi perfectam & exactam conſequi nequeatis, ob quam dictum ſit, Pater meus maior me eſt. Neque enim doctrinæ, ſed cõſolationis duntaxat cauſa hoc ad Apoſtolos, qui tanquam cõfeſtim perituri, metu confecti ac pene extincti erant, dictum eſt: quo nimirũ bono animo eſſent, tanquam ipſe ad eum, quem illi maiorem exiſtimabant, proficiſceretur. Atque huic rei perſpicuo argumẽto illud eſt, quòd non in alio tempore, verùm in ſola ea nocte, in qua futurum erat, vt traderetur, hoc dictum ſit, in ea, inquam, nocte, in qua ad tantam humilitatem ſermones ſuos conformauit, vt diceret, An putatis quòd non poſſum rogare Patrẽ meum, & exhibebit mihi duodecim legiones Angelorum. Quid enim tanto numero opus erat, cùm vnus duntaxat Ezechiæ regnum obtinente centum octoginta quinque hominum millia neceſſet, ac Perſicam potentiam concidiſſet? Verùm, vt dixi, ad ipſorum timiditatem & opinionem locutus eſt. Quocirca ſi veram hanc ſententiam haud aſſequimini, atque interim tamen ab Anomœorum impietate abſiſtere conſtituiſtis, illud vobis dicere licet, quod à quodam dum aduerſus eos differeret allatum eſt, nempe quod & *maius* conſiſtit, qua ratione genitor eſt: & æquale, quatenus Deus eſt, eiuſdemque ſubſtantiæ.

Κολιζόμδνος πρὸς αὐτὸς εἶπε, ὅτι ἀβελτερίαν ἐχάτην νοσεῖτε, πειθόμενοι ἀνθρώπῳ δογματίσαι τολμήσαντι, ἀσύγκριτον εἶναι τὸν πατέρα, ὑ προσγραφομδνῳ τὸν θεσπέσιον Παῦλον εἰρηκότα, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ. τὸ γὰρ μεῖζον ὁ προφέρετε πρὸς ἐλάττωσιν τῆ ὑῖῦ, οὐ συγκρίσεως εἴρηται, καὶ οὐκ ἐκ τῆς ἀσυγκρίτου ὑποροχῆς. εἰ μδν οὖν ἐξ οὐκ ὄντων, ὡς φατὲ, γέγονεν, ὑδὲ τὸ μεῖζον ἴσατο καθ' ἡμᾶς. ποία γὰρ σύγκρισις τῆ ἀεὶ ὄντος πρὸς τὰ οὐκ μὴ ὄντων γεγονότα; εἰ δὲ ἀχρόνως καὶ ἀπαθῶς γεγεννῆσθαι αὐτὸν οὐκ τῆς πατρικῆς ἰδιότητος ὁμολογήσετε, κἂν μὴ δωνηθεῖτε ἢ ἀκριβῶς ἐννοίας ἐφικέσθαι, ἧς ἔτυχεν εἰρηται, ὁ πατήρ μου μείζων μου ὄζι. ὑ γὰρ διδασκαλίας, προφυμθίας δ' ἕνεκεν μόνης τῦτο εἴρηται τοῖς ἀποστόλοις τεθνηκόσι τῷ δεει, ὡς αὐτίκα μάλα ἀλαοσομδνοις, ἵνα θαρρῶσιν, ὡς πρὸς τὸν δοκοῦντα αὐτοῖς μείζονα, πορευομδνῳ αὐτῷ· καὶ τῦτο ἀποδείξει σαφῆς τὸ μὴν ἄλλῳ καιρῷ, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ μόνῃ ἐν ᾗ ἔμελλε προδίδοσθαι. τῦτο εἰρηδὲ ἐν ᾗ καὶ εἰς τοσαύτην ταπεινότητα ἐχημάτισε τὰ λεγόμδνα, ὡς εἰπεῖν, δοκεῖτε ὅτι ὑ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ δώσῃ μοι δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων. τί γὰρ τοσούτων ἔδει, ἑνὸς ὄντι Ἐζεκίᾳ ῥπ χιλιάδας ἀνελόντος, καὶ τὴν περσικὴν δύναμιν ἀπεκείραντος. ἀλλ', ὡς ἔφην, πρὸς τὴν δειλίαν αὐτῶν καὶ τὴν ὑποπτοίαν ἐφθέγξατο. εἰ τοίνυν ταύτης τὴν ἀληθῆ ἐννοίας οὐκ ἐφικνεῖσθε, ἀφεστάναι δὲ τῆς τῶν ἀνομοίων ἀσεβείας προῄρησθε, δύνασθε λέγειν, ὃ ἔφησέ τις πρὸς αὐτὸς Θαλεγόμδνος, ὅτι καὶ τὸ μεῖζον ἴσατο ἢ γεννήτωρ, καὶ τὸ ἴσον καθ' ὃ θεὸς καὶ ὁμοούσιος.

Τῷ αὐτῷ.

Τῷ αὐτῷ. τλε. *Eidem.* 335.

Εἰ πνευματικοῖς πνευματικὰ δηλοῦντα ῥήματα καὶ ὀνόματα συγκρίνειν ὁ θεσπέσιος ἐνομοθέτησε Παῦλος, προσῆκε καὶ ἡμᾶς τῷ κανόνι τύτῳ πειθομδνους, τὰς θείας βασανίζειν γραφὰς. πρῶτον τοιγαροῦν τὸ μὴ δύασθαι πῶς εἰρηται σκοπητέον, καὶ ὅπως ὅτι ῥᾴ λύσιν τῦ ζητηδέντος βαδιτέον. ἄνωθε τοίνυν πρῶτον τῦ νομοθέτυ Μωσέως. δίκαιον γὰρ ἀπὸ μὲν τ παλαιᾶς διαθήκης βεμελιῶσαι τὸ νόημα. ἀπὸ δὲ τ καινῆς ἐπαναθεῖναι. τί φησὶ τῷ λαῷ; ὑ δύνῃ τὸ πάσχα ποιεῖν ἐν ὑδεμιᾷ τ πόλεών σου, ἀλλ' εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου. τὸ δὲ δύνῃ, ἀντὶ τῦ μὴ ἐξόντος, μηδὲ ἐγχωροῦντος, μηδὲ συγκεχωρημδνου, μηδὲ ἐνδεχομένου τεθεικως. ὅτι γὰρ ἠδύναντο ποιῆσαι τὸ πάσχα καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι δῆλόν ὄζι. καὶ γὰρ καὶ νῦν ποιοῦσι μέν, παραβαίνοντες δέ. τί οὖν ὄζιν ὑ δύνῃ; οὐκ ἔξεστί σοι, ὑ προσάξεις, ὑ ποιήσῃς. ὅτι δὲ ταύτην τὴν ἐννοίαν εἴρηται. ἄκουσον καὶ τῦ ἀποστόλου τῷ νομοθέτῃ ἀκολυθοῦντων καὶ φραζόντων. ἡμεῖς ὑ δυνάμεθα ἀνακρᾶσαι μὴ εἶδόμεν μὴ λαλεῖν. τί οὖν, οὐκ ἠδύναντο σιγῆσαι; πάνυ μὲν οὖν. τί οὖν εἰπεῖν ἐβιάσθησαν; οὐκ ἐνδέχεται, ὅτε πρέπει σιγῇ παραδοθῆναι τὰ ἀναπηρυχθέντα λαμπρὰς καὶ σαφῶς ὀφείλοντα. καὶ Ἰδαῖοι δὲ ἔφασαν. σεμνὴ δὲ ἀπόδειξις καὶ ἡ ἐχθρῶν μαρτυρία. ὅτι γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονε, φανερὸν καὶ ὑ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι. ὥφ τῦ μὴ δύασθαι, τὸ μὴ ἐγχωροῦν μιμύμενοι. καὶ ὁ ἀπόστολος δὲ φησὶ περὶ τῦ θεῦ καὶ πατρὸς, ἐν οἷς ὡδύνατον ψεύσασθαι θεὸν, οὐκ ἀδυνατίαν τινὰ κατηγορῶν τῆς παγκρατῦς δυνάμεως, ἀλλὰ μεγίστην ῥώμην. ὅτι ἀπερίδεκτος ὄζι τῦ ψεύδους ὁ τῆς ἀληθείας πατήρ. καὶ ἀλλαχόσε δὲ ταύτην ὀχυρὸν τὴν ἔννοιαν ἔφη. ἐὰν ἀρνησώμεθα αὐτὸν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· ἀρνῆσθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐκ ἀνέξεται. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐδείξαμεν, ὅτι ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ ἀγαθὸν ἐνεργεῖ, καὶ ἐν τῷ σοφῷ τὸ σοφὸν, καὶ ἐν τῷ δυνατῷ τὸ δυνατὸν, καὶ ἐν τῷ ἀληθεῖ τὸ ἀληθὲς, καὶ ἐν τῷ ἀναμαρτήτῳ τὸ ἀναμάρτητον, καὶ ἐν τῷ ἀπαθεῖ τὸ ἀπαθὲς, καὶ ἐν τῷ ἀκτίστῳ τὸ ἄκτιστον, καὶ ἐν τῷ ἀϊδίῳ τὸ ἀϊδιον, καὶ ἐν τῷ ἀτρέπτῳ τὸ ἀτρεπτον, καὶ ἐν τῷ ἀναλλοιώτῳ τὸ ἀναλλοίωτον, καὶ ἐν τῷ ἀπεριγράπτῳ τὸ ἀπερίγραπτον, καὶ ἐν τῷ ἀπεριλήπτῳ τὸ ἀπερίληπτον, καὶ ἐν τῷ ἀοράτῳ τὸ ἀόρατον, καὶ ἐν τῷ ἀπείρῳ τὸ ἄπειρον, καὶ ἐν τῷ ἀπροσίτῳ τὸ ἀπρόσιτον, καὶ ἐν τῷ ἀπροσδεεῖ τὸ ἀπροσδεὲς, καὶ ἐν τῷ ἀπροσδιορίστῳ τὸ ἀπροσδιόριστον

Universidad de Deusto
Biblioteca

perabilis potentiæ argumentum est, quòd fieri non potest vt diuina natura seipsam inficietur. Quòd si ipsius etiam Saluatoris (cuius dictum hæretici malignè ac veteratoriè interpretari conantur) testimonium proferre oportet, audi ipsum loquentem, Non possunt filij sponsi ieiunare, quandiu cum illis est sponsus, pro eo ac si dixisset, Non licet, non decet, non quadrat, non conuenit. His igitur ad hunc modum expositis, quò tendat Saluator perspicuū est. Illud enim, Non potest Filius à seipso facere quicquam, non ipsius imbecillitatē prodit, verùm maximum robur: quòd videlicet in eū cadere nequeat, vt aliquid, quod Patri aduersetur, efficiat. Quoniam enim in suspicionem apud eos venerat, tanquam qui Deo aduersarius esset, atque alienam gloriam vsurparet, idcirco hæc verba habuit, tantum non ad hunc modū loquens: Ne me existimetis, quicquam præter Patris sententiam ac voluntatem facere. Hoc enim minimè contingere potest. Fieri nequit, vt ab illius scopo alienum quicquam faciat: fieri non potest, vt Patri repugnem & aduersēr. Quódque illud his verbis significet, cùm ex his, quæ à nobis dicta sunt, constat, tum etiam ex eo liquet, quòd valde summissum & humile verbum collocauit. Quid enim dixit? Non potest Filius à seipso facere quicquam. Nam si illud dixisset, se à seipso quædam efficere, quædam autem non à seipso, fortasse non absurdum esset existimare, propter imbecillitatem ipsum his verbis vsum esse. Cùm autem ipse se nihil facere posse dixerit, hoc ipsum eos etiam, qui sublimè aliquid ac generosum animo complecti minimè volunt, ad cogitationem Deo consentaneam ac diuina illa essentia dignam prosilire cogit. Nihil à seipso facit? Atqui maximum illud facinus, & bonorum omnium caput, quod Patriarchæ ardentibus verbis expetebant, Prophetæ prædicebant, cælitum agmen ad stuporē vsque mirabantur, ipse fecit. Clamat hoc vas illud electionis, ille diuinorum mysteriorū velut promus condus, ille prædicationis antistes, his verbis

σαθαι γὰρ ἑαυτὸν ὃ δύναται. ἢ τοῦτο γὰρ οὐκ ἀληθείας ἐστὶν ἀπόδειξις, ἀλλ' ἀυτοβούλητε ἰσχύος, ὅτι οὐκ ἐγχωρεῖ τῷ θείαν φύσιν ἑαυτῆν ἀρνήσασθαι. εἰ δὲ ἢ αὐτὸς τὸ σωτῆρος, ὃ τῷ λέξιν κακούργως ἑρμηνεύειν ὅτι χειρῶσιν οἱ αἱρετικοὶ. μαρτυρίαν γὰρ παραγαγεῖν. ἄκουσον αὐτὸς φράζοντος. Οὐ δύανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος νηστεύειν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος. ἀπὸ τοῦ οὐκ ἐγχωρεῖ, ἢ πρέπει, ἢ προσήκει, οὐκ ἐνδέχεται, ἢ χ ἁρμόττει. τόπων τοιγαροῦν ὄντως εἰρημένων, ὁ σκοπὸς ὁ σωτῆρος ὅλος ἐστί. τὸ γὰρ, ἢ δύαται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, οὐκ ἀδύνατα αὐτὸς κατηγορεῖ, ἀλλὰ ἢ μεγίστων βάμιον, ὅτι ἀνεπίδεκτός ἐστὶ τοῦ ἐναντίον πρᾶξαι ποιεῖν. ἐπειδὴ γὰρ ὑπαπιεύετο παρ' αὐτοῦ ὡς ἀπίθετος, καὶ ἀλλοτρίαν σφετεριζόμενος δόξαν, τοῦτο ἔφη. μονογὺ φράζων, μὴ νομίζετέ με παρὰ γνώμην ποιεῖν, οὐ δύνατα τοῦτο γενέσθαι, οὐκ ἐνδέχεταί με παρὰ σκοπὸν αὐτοῦ πράττειν πω, οὐκ ἐγχωρεῖ ἐναντιοῦσθαι με τῷ πατρί. καὶ ὅτι τοῦτο μαρτυρεῖ, δῆλον μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ἑρμηνέων, δῆλον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἄγαν παπεινὸς πιθεικέναι τὸ ῥῆμα. τί γὰρ ἔφη, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ ὃ δίκαιοί μὲν γὰρ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖ, τὰ δὲ οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, τάχα ἂν οὐκ ἀτεχνὸς ἐδόκησαν ὅπως δι' ἀσθένειαν τοῦτο ἔφη. εἰ δὲ οὐδὲν ἔφη δύναται ποιεῖν, αὐτὸ τοῦτ' ἀναγκάζει καὶ τοὺς μὴ βουλομένους ὑψηλόν τι σινοῆσαι καὶ γενναῖον, εἰς ἔννοιαν ἀναπτῆσαι θεοπρεπῆ καὶ τῆς θείας ἐκείνης οὐσίας ἀξίαν, λέγοντας οὐδὲν ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖ. καὶ μὴν τὸ μέγιστον κατόρθωμα, καὶ τῆς ἀγαθῆς ἁπάντων τὸ κεφάλαιον, ὁ πατριάρχαι μὲν ὤδινον, προεφῆται δὲ προύλεγον. οἱ δ' οὐράνιοι δῆμοι ἐξεπλήττοντο, αὐτὸς πεποίηκε. καὶ βοᾷ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ τοῦ θείων μυστηρίων ταμίας, ὁ τοῦ κηρύγμα-

κηρύγματος μυσταγωγὸς φράζων, ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ' ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών. ὃ δὲν ἀφ' ἑαυτῆ ποιεῖ, ἢ μὴν αὐτὸς ἀφραδῆ βοᾷ. ἢ ὁ υἱὸς, ὃν θέλει, ζωοποιεῖ. οὐδὲν ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖ, ἢ μὴν τ ἐκατόνταρχον μαρτυρήσαντα αὐτῷ αὐτοκρατορικὴν δυνάμιν τε ἢ ἐξουσίαν ἀνεκήρυξε, βεβαιῶν τὸ δόγμα, ἵνα μὴ μόνον ἢ τῆ ἐκατοντάρχῃ γνώμης, ἀλλὰ ἢ ἢ αὐτὸς τῷ σωτῆρος ψήφῳ, νομοθεσία τὸ λεχθέν. τῷ δὲ λεπρῷ τὸ μὲν δύασθαι αὐτὸν λαμπρὰς ὁμολογήσαντι. ὑπὲρ δὲ τοῦ βούλεσθαι τῶν ἱκετηρίαν σαφῶς ποιησαμένῳ, καὶ φήσαντι, ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι, καὶ ἐντελῆ αὐτῷ ἐξουσίαν σαφῶς ἀφιερώσαντι, ἔφη, κυρῶν τῶν γνώμων τῆ ἀποφάσῃ, θέλω, καθαρίσθητι. οὐδὲν ἀφ' ἑαυτῆ ποιεῖ. καὶ μὴν τῇ χαναναίᾳ ἔφη, γενηθήτω σοι ὡς θέλεις, ἢ τῷ μὲν ἀνέμῳ ἐπετίμησε ἢ τῇ θαλάσσῃ. τὸν δὲ τυφλὸν ἀνέβλεψε, ἢ τὸν μὲν παράλυτον ἐσφιγξε. τὸν δὲ λάζαρον ἤγειρεν, ἀλλ' εἰ πάντα τὰ τῶν αὐθεντίαν τῆ υἱοῦ ἀναχηρύττοντα εἰς μέσον ἀγαγεῖν, πειρασθείημεν, οὐδ' εἰ παύσασθαι βεβληθείημεν, ἵστως ἀνιασθείημεν, διόπερ ταῦτα παρέντες ἀπὸ τῶν καθ' ἑαυτὸς συλλογιστόμεθα. οὐδὲν ἀφ' ἑαυτῆ ποιεῖ, ἢ μὴν ἡμεῖς ὧν οὐδὲν εὐτελέστερον γένοιτ' ἄν, πολλὰ οἰκοθεν πράττομεν, ἢ κακίαν φεύγομεν, ἢ ἀρετῶν διώκομεν. εἰ δὲ μὴ ἀφ' ἑαυτῶν σφαλόμεν, οὔτε δίκαιοι ἂν εἴημεν, οὔτε καλοφορούντες στεφάνων ἀπολαῦσαι. ὁρᾷς ὅπ ἡ τατεινότης τοῦ ῥήματος, μεθ' ὑπερβολῆς τεθειμένη, καὶ τοὺς ἀγνώμονας πείθει μετ' εὐσεβοῦς ἀλαζονείας καταδέξασθαι τὸ ὕψος τῶν λεγομένων. εἰ δὲ ἢ τῷ ἀντιλαμβανόμενῳ βασανίσῃς, εὑρήσεις αὐτὸ οὕτως εἰρημένον, ὡς παρ' ἡμῶν ἠρμενευμένον. οὔτε γὰρ εἶπεν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μὴ λάβῃ

vtens: Qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualē Deo: sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Nihil à seipso facit? Atqui ipse disertis verbis clamat, Et Filius quos vult viuificat. Nihil à seipso facit? Atqui Centurionem, qui imperatoriam vim ac potentiam ipsi testimonio suo tribuerat, collaudauit, doctrinam videlicet hanc confirmans, vt quod dictum fuerat, nō modò Centurionis sententia, verùm etiā ipsiusmet Saluatoris suffragio niti videretur. Atque item ad Leprosum, qui ipsum quidē posse clara voce confessus fuerat, vt autem vellet apertè supplicarat, ac dixerat, Si vis, potes me mundare, perfectámque ipsi potentiam haud obscurè attribuerat, ac velut conseerarat, sententiam eius sua sententia confirmans, dixit, Volo, Mundare. Nihil à seipso facit? Atqui ad Chananęam his verbis vsus est, Fiat tibi sicut vis. Atque & ventum & mare increpuit, & cœcum illuminauit, & paralyticum astrinxit, & Lazarum excitauit. Verùm si cuncta ea, quæ Filij authoritatem ac potentiam prædicant, in medium proferre conemur, ne si cupiamus quidem, finem, fortasse, facere queamus. Quamobrem his prætermissis à nostrismet ipsis rebus argumentum ducamus. Nihil à se ipso facit? Atqui nos, quibus nihil vilius atque abiectius fingi potest, multa à nobis facimus, ac vitium fugimus, & virtutem consectamur. Quòd si nihil à nobis ipsis facimus, nec cùm peccamus, supplicio iure afficimur, nec cùm virtute aliquid gerimus, coronas consequimur. Videsne quemadmodum vocabuli humilitas, cum excessu posita, malignos etiam & præposteros homines adducat, vt eorum, quæ dicta sunt, sublimitatem pio sensu excipiant? Quòd si etiam distinctionem ipsam expendas: eam ita, vt à nobis explanatum est, dictam esse comperies. Neque enim dixit, Non potest Filius à seipso facere quicquam, nisi potestatem à Patre acceperit, (hoc enim reuera imporentiæ per distinctionem adiungi oportebat, si hoc dictum imbecilli-

tatem ipſius proditutũ erat:) verùm quid? Niſi quod viderit Patrem facientem. Perſpiciſne quonam pacto honoris ac roboris æqualitatem, eandémque ſubſtantiam prædicet?

Heroni Remp. gerenti. 336.

Scenicis, vir optime, ſummum hoc ſtudium eſt, non vt per ipſorum cauillas multi meliores reddantur (quemadmodum ipſe dixiſti, teipſum, & eos, qui te audiunt, decipiens) verùm vt multi peccẽt. Etenim in ſpectatorum improbitate felicitatem ſuam conſtitutam habent. Ita fit, vt, ſi illi meliores efficiantur, ſua his ars peritura ſit. Quamobrem nec vnquam eos, qui delinquunt, corrigere in animum induxerint, nec ſi velint, id poſſint. Mimica enim eorum ars naturâ tantummodò ad nocendum comparata eſt.

Theodoſio Epiſcopo. 337.

Quemadmodum optimus medicus ad ægrotantis naturæ ſubſidium arte inſtructus & armatus, cùm variis morborum generibus corpus obſideatur, aduerſus eum, qui acriùs vrget, in procinctu ſtans (qui enim cùm ſalutem afferre liceat, id facere negligit, interitus ſcilicet cauſa eſt) eos, qui moram ad dilationem admittunt, in poſterius ſeruat, ne alioqui dum hos viciſſe ſibi videtur, ab illo, qui etiam victoriam eam, quæ extitiſſe videbatur, in cladem conuertit, imprudens ſuperetur: eodem modo tu quoque medendarum animarũ ſcientiam prudentia temperans, ad id, quod ampliùs vrget, oculorum aciem intende. Nam eo ſanato, ſpes eſt fore, vt reliqua etiam ſanentur.

Orioni. 338.

Corporis quidẽ voluptates lepidæ ſunt, eámque vim habent, vt hominem velut

τὸ δ' ὠιάσθαι τῷ θεῷ τῦ παηρός. τῦτο γὰρ τῷ ὄντι, τῷ μὴ δ' ὠιάσθαι ἀυτὸν ἀφαλλίσαι ἐχρεῶ. εἶτα ἀδύνατον αὐτῦ κατηγορεῖν ἔμελλε τι ῥηθὲν, ἀλλά τι ἐὰν μὴ πλέπῃ τὸν πατέρα ποιῦντα. ὁρᾷς πῶς τὸν ἰσοτιμίαν καὶ τὸ ἰσοθενὲς· καὶ τὸ ὁμόσιον κηρύτλει.

Ηρωι πολιτευομένῳ. τλς.

Τοῖς ἐν τῇ σκιμῇ, ὦ βέλτιστε, ἀνθρὴ μεγίστη, ἢ τὸ σωφρονίζειν πολλὰς τοῖς σκώμμασιν, ὡς ἔφης, σαυτὸν, καὶ τὰς ἀκούοντάς σου θεολογιζόμενος, ἀλλὰ τὸ πολλὰς ἁμαρτάνειν. ἐν γὰρ τῇ κακίᾳ τῆς θεατῆς τὸν εὐημερίαν ἔχουσιν, ὥστε εἰς ἐκεῖνοι βελτίους γένοιντο, τύτοις ἀναπόλοιτο ἡ τέχνη. οὔτε οὖν ἔλοιντο ἐπανορθῶσαι τοὺς πλησίον, καὶ βλαπθεῖσιν, ἢ οἷόν τε. πέφυκε γὰρ αὐτοῖς ὅπερ τὸ βλάπθειν ἡ μίμησις.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. τλζ.

Ὥσπερ ἄριστος ἰατρὸς τέχνη θεοῦ συμμαχίαν τῆς ἀῤῥωστούσης φύσεως ὡπλισμένος, ὅταν πολύτροποι νοσημάτων ἰδέαι τὸ σῶμα πολιορκῶσι, πρὸς τὸ κατεπεῖγον ἰσάμενος· ὁ γὰρ ἐξὸν σῶζειν θεωρῶν, τῆς ἀπωλείας δικαίως ἂν ἀποίτιος. τὰ ἀναβολὴν καὶ ὑστέρησιν ἐπιδεχόμενα τηρεῖ δεύτερα, ἵνα μὴ ταῦτα δόξας νενικηκέναι ὑπ' ἐκείνα λήθῃ νικώμενος τῇ τὴν δόξασαν γεγενῆθαι νίκην εἰς ἧτταν θεωρεπέστατος. ὅτω καὶ αὐτὸς τῇ σωτηρίᾳ τὴν τῆς θεραπείας τῶν ψυχῶν ἐπιστήμην κερδάσας πρὸς τὸ κατεπεῖγον βλέψον. ἐκείνα γὰρ ἰαθέντος ἐλπὶς καὶ τὰ λοιπὰ σωιαθῆσεσθαι.

Ω'είωνι. τλη.

Αἱ μὲν τοῦ σώματος ἡδοναὶ χαμαί λαι εἰσὶ, καὶ δειναὶ γοητεῦσαι, καὶ τὸν λογισμὸν

λογισμὸν ἀπὸ ἡγεμονίας ἐκβάλλειν, ἢ πάντα ἄνω καὶ κάτω ποιεῖν, ἀλλ' εἰ ὁ θυμὸς τῷ λογισμῷ συμμαχήσῃ, καὶ καθάπερ ὑπασπιςὴς βασιλεῖ ὑπακούσῃ, ῥᾳδίως ἐκεῖναι κατασχεθήσονται· δικαία γὰρ ὀργὴ καθ' αὑτὴν κινηθεῖσα οὐκ ὑποχήσονται τῷ ἀπειλεῖν, ἀλλὰ φρᾶδοι οἰχήσονται, τὸ νικᾶν, τῷ νικᾶν ὀφείλοισαι λογισμῷ ὑπηρέτασαι, καὶ τῦτ' ἔστιν ὃ τῷ μελῳδὸς μοι παρεκελεύσατο, σὺ δὲ μαθεῖν ἠθέλησας, ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε.

Νεμεσιανῷ σχολαστικῷ. τλθ.

Ὥσπερ Ἕλληνας, καὶ Ἰουδαίους, καὶ εἴ τινες τὰ ἐκείνων ἐζήλωσαν, ἀσεβεῖς τε καὶ ἀνοήτους οἶμαι δεῖν φαίνεσθαι μηδὲν περὶ τοῦ σωτῆρος τοὺς προφήτας εἰρηκέναι, ὅπως τὰς πάσας τὴν παλαιὰν εἰς αὐτὸν μεταφέρειν πειρωμένους. οὐκ ἔξω αἰτίας τίθημι, ἅπερ δὴ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς μάχῃ πρόπον τινὰ τοῖς διαδόχοις συμπαράπλοιαι. τῷ γὰρ ἐλέγχεσθαι παρ' ἐκείνων περὶ αὐτῦ μὴ εἰρημένα εἰς αὐτὸν ἕλκειν ἐκβιαζόμενοι, τύπτων κἀν τοῖς περὶ αὐτοῦ ἀληθῶς καὶ διαῤῥήδην εἰρημένοις, ὑπόνοιαι πίπτουσι χρὴ δ' οὐχ' ὕπως, ἀλλὰ τὰ μὲν εἰς αὐτὸν εἰρημένα, σαφῶς λέγειν. τὰ δὲ περὶ ἄλλων παραγμάτων ἐᾶν, περὶ ἐκείνων εἰρῆσθαι περὶ ὧν εἴρηται. ὅτος γὰρ καὶ ἀληθείας καὶ ἀποδείξεως ὅρος. οἱ δὲ τὰ μὴ προσήκοντα προφέροντες, καὶ τὰ προσήκοντα ἀναπεπέδηται προδιασκευάζυσι.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. τμ.

Ἀνὴρ ἑλλόγιμος καὶ ὀρθὸς μὲν τὸν τρόπον, λαμπρὸς δὲ τὸν βίον. τὸ γὰρ ἐξιώματι αὐτὸν λαμπρῷ κεκοσμῆσθαι παρῆσω. σκιὰ γὰρ τῦτο καὶ ὄναρ ἐντυχὼν ἡμῖν ἀπήγγειλεν, ὁ πρεσβῦλος μὲν τῷ σεπτῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ θείου μυστηρίου μεταλημψόμενος θεασάμενός δέ σε αὐτῷ παρεῦντα, ἄνθρωπον πρεσβύτην μὲν τὸν ἡλικίαν, πρεσβύτερον δὲ τὸν ἀξίαν, ἀκμάζοντα δὲ τῇ

præſtigiis quibuſdam illiciant, ac rationẽ è principatu exturbẽt, atque omnia ſurſum & deorſum miſceant. Ac ſi ira rationi ſuppetias ferat, ac tanquam ſtipator regi obedientem ſe præbeat, facili negotio illæ opprimentur. Iuſta enim ira aduerſus eas excitatas minas haudquaquam ſuſtinebunt: verùm irrito conatu abibunt, victoriam rationi, quæ victrix eſſe debet, concedentes. Atque hoc eſt quod Pſaltes quidem monuit, tu autem intelligere cupis. Iraſcimini, & nolite peccare.

Nemeſiano Scholaſtico. 339.

Quemadmodum Gentiles & Iudæos, & ſi qui ſunt, qui eorum dogmata conſectentur, impios & væcordes eſſe ſtatuo, quòd Prophetas nihil de Saluatore locutos eſſe pronuncient: eodẽ modo eos, qui vniuerſum vetus Teſtamẽtum ad ipſum transferre conantur, culpa minimè carere ſentio: vt qui in ea pugna, quam aduerſum nos ineunt, ad ipſum velut obtorto naſo trahere ab ipſis conuincuntur, eorum, etiam in his, qui verè ac deſertis verbis de eo dicta ſunt, ſuſpicionem pariunt. Atqui non ita facere conuenit: verùm ea quidem, quę ad eum apertè ſpectant, dicere, quæ autem de aliis rebus, ea de his rebus, de quibus dicta ſunt, dicta eſſe ſinere. Nam hæc demum veritatis ac demonſtrationis regula eſt. Qui autem ea, quæ ad eum minimè attinent, proferunt, hoc efficiunt, vt ea etiam, quæ ipſi conueniunt, euertantur.

Zoſimo Presbytero. 340.

Vir quidam diſertus, atque & moribus integer, & vita ſplendidus (nã quod etiam ipſe luculenta dignitate ornatus ſit, præteribo. Vmbra enim hoc eſt, & inſomniũ) me conuenit, illúdque narrauit, ſe ad venerandum quidẽ altare acceſſiſſe, vt diuina myſteria perciperet: at vbi te, hominẽ, ætate quidem ſenem, dignitate autẽ preſbyterum, libidine autem vigentem, atque omnes, quorum impudicitia hominum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſermone celebratur, ſuperantē, illic aſtare conſpexit, pedem retuliſſe: quòd ſcilicet indignam rem eſſe duxiſſet, ſacroſancta myſteria per impuram ac ſceleſtam manū ſuſcipere. Ego verò his auditis, quantum animo vulnus acceperim, dicere prætermittam: quibus autem verbis eum grauiſſimè reprehenderim, exponam. Nullo, inquam, detrimento, vir ſapientiſſime, is, qui ſuſcipit, afficitur, etiam ſi is, qui tribuit, indignus eſſe videatur: neque incōtaminata myſteria conſpurcantur, etiamſi ſacerdos omnes mortales improbitate ſuperet. Quòd ſi mihi diffidis, coruūm cogita, impurum, inquam, illud atque in pullos ſuos crudele animal, cuius opera ille in cælum excurrens, ac cæli ciuis Elias alebatur. Atque alia inſuper multa dixi, quę duplici de cauſa ad te ſcribere recuſaui: alteram ne ſuperuacaneam prolixitatē epiſtolæ adderem, altera ne tua vitia nimiùm exaggerare videar. Quemadmodum igitur illi ſuccenſui, ſic etiam te moneo, vt aut reſipiſcas, aut à venerādo altari abſcedas: ne alioqui eos, qui ad ipſum accedere inſtituunt, per tuas actiones ſubmoueas.

λαγνείᾳ, καὶ πάσας τὰς ἐπ' ἀσελγείᾳ βεβοηθώσας ὑβριστὰς ἐποίησατο, εἰς τὸ πίσω κεχώρηκε, μὴ ἀξιώσας τὰ ἱερὰ μυστήρια, ὑφ' μιαρᾶς χειρὸς δέξασθαι. ἐγὼ δ' ὅπως μὴ ἐπλήγην τὴν ψυχὴν ταῦτα ἀκούσας, παρίσω. ἃ δ' ἔχει ὠ κατακράτος ἐμεμψάμην, λέξω. ὑδέν, ἔφην, ὦ σοφώτατε, βλαπτεται ὁ δεχόμενος, εἰ καὶ ὁ διδοὺς ἀνάξιος εἶναι δοκοίη, ὑδὲ τὰ ἄχραντα μιαίνεται μυστήρια, εἰ ὁ ἱερεὺς πάντας ἀνθρώπους εἰς κακίαν παρελάσειεν. εἰ δ' ἀπιστεῖς, σκόπει τὸν κόρακα, τὸ ἀκάθαρτον καὶ μισόπτηνον ζῶον, δι' οὗ ὁ θεσπιῳδὸς καὶ θεσπιοπολίτης Ἠλίας ἐτρέφετο. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ ἔφην, ἃ σοὶ γεγραφα σοὶ δυεῖν ἕνεκεν παρρησιάσομαι, τοῦτε μὴ μάκρος ἀθυμῆσαι τῇ ἐπιστολῇ προσθεῖναι, τοῦτε μὴ δόξαι λίαν πᾶσι σκληρογραφεῖν κακά. ὥσπερ πρώην σκέπτῳ ἐμεμψάμην, ὅτι σοι παρανομῶ, ἢ μεταγνῶναι, ἢ ἀποστῆναι τῆς σεπτῆς θυσιαστηρίου, ἵνα μὴ τὰς προσηκούσας αὐτῷ προσηρμένους, ὑφ' ἑαυτῆς πράξεων ἀπελαύνοις.

Paulo. 341.

Quoniam Hebræi, cùm quadraginta annorum ſpatio manna alerentur (quòd ſi humanam rationē ſpectes, ad robur corporibus afferēdum parum idoneum erat) in eadem fortitudine ac robore perſtabāt, ac fortaſſe maiorem etiam vim conſequebantur (non enim alimonia, ſed diuinum decretum animas & corpora cōſeruabat) idcirco, id quod tibi exponi quæſiiſti, Legiſlator dixit, Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Quod etiam Chriſtus, diabolicam machinam propulſans, oppoſuit: atque hac ratione tentatoris vires concuſſit ac perfregit.

Παύλῳ. τμα.

Ἐπειδὴ ἑώρων πανταχόθεν ἔτη τῷ μάννᾳ βεβοημένους, οὐκ ἀξιοπίστων ὅσον κατ' ἀνθρώπινον λογισμὸν τοῖς ἰσχὺν σωμάτων τυγχάνουσι δίμβιον ὅπως ἦν ἴσης ἀλκῆς τε καὶ ῥώμης, ἴσως δὲ καὶ μείζονος ἀπέλαυον δυνάμεως· οὐ γὰρ ἡ βοσκὴ, ἀλλ' ὁ θεῖος ὅρος διεκράτει καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα, ἔφη ὁ νομοθέτης, ὅτῳ μαθεῖν ἡ ἐθέλησας, οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ὅτι παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. ὅτῳ καὶ ὁ Χριστὸς διακρουόμενος τὸ διαβολικὸν μηχάνημα, προσεβάλλετο καὶ κατέσεσε τοῦ πειράζοντος τὴν ἰσχύν.

Theoni. 342.

Nō animaduertunt hæretici per ea ipſa, quæ aſtruunt, ſe irretiri, ac per ea ipſa

Θέωνι. τμβ.

Λανθάνουσιν αἱρετικοὶ δι' ὧν κατασκευάζουσι, διὰ τούτων ἁλισκόμενοι. καὶ δι'

καὶ δι' ὧν νικᾶν οἴονται, διὰ τούτων ἁλίσκονται. ἢ πῶμεν; εἰ γὰρ κτίσμα ἐστὶν ὁ υἱός, ἐδὲ τὸ μεῖζον κατ' αὐτὸν ἴσται· τὸ γὰρ μεῖζον λέγεται ἐκ συγκρίσεως, καὶ οὐκ ἐκ τῆς ἀσυγκρίτου ὑπεροχῆς· ποίαν οὖν σύγκρισιν ἔχει τὸ κτίσμα πρὸς τὸν κτίσαντα; λεγέτωσαν οἱ σοφοί.

perſpicuè vinci, per quæ ſe vincere arbitrātur. Nam ſi creatum quiddam eſt Filius, ne maius quidem de eorum ſententia ſtat. Maius enim ex comparatione dicitur, nō autē ex incōparabili præcellentia. Quámnam igitur id quod creatum eſt, cum creatore comparationem habeat? ſapientes & eruditi homines velim exponant.

Πέτρῳ. τμγ.

Οὐ μικρὸν σωτὸς ἀκροατὴς, ὁ μὴ μόνον θαύμασι διακόψαν τὸν λόγου τὸν δρόμον, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμοῦν τὰ δυσθεώρητα, καὶ τι παρ' ἑαυτῆς εἰσφέρειν δυνάμενος. ὅτι δὲ ὁ μικρὸν μετὰ τῶν ἄλλων τῶν μεγάλων καὶ ἐξαιρέτων ὧν ἠπείλησεν ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ παραμυθεῖσθαι, καὶ τὸν σωτὸν ἀκροατήριον ἐπέταξεν, οὐκ ἂν τοῦτο φήσας, εἰ μηδὲν μέγα σωτελεῖ. διὸ καὶ ὁ παροιμιαστὴς ἔφη, ὡς ἀκροατῆ, ἐνθυμία σοφοῦ. ὁ γὰρ πολλοὺς πόνους, οὐθὲν ἰσχύοντας αὐτῷ παρέχει, ἀλλ' ἀφορμὰς μόνον καὶ σπέρματα ἀπαιτεῖ. πρὸς γὰρ τὴν γεωργίαν, ἡ σωτὸς ἀρκεῖ.

Petro. 343.

Non parui momenti res eſt acutus & ſagax auditor, qui non tantùm ob admirationem orationis curſum interrumpit, verùm etiam ea, quæ arduæ contemplationis ſunt, excogitat, atque à ſeipſo aliquid erogare poteſt. Quódque non parui momenti ſit, hinc cōſtat, quòd Deus vnà cum magnis aliis & eximiis rebus, quæ ſe Hieroſolymitanæ vrbi detracturum minabatur; prudentem quoque ac ſagacē auditorē adiunxit. Quod profectò nō dixiſſet, ſi nihil magni ipſe cōferret. Eáque de cauſa Parœmiaſtes his verbis vſus eſt, Auris auditoris, deſiderium eſt ſapientis. Neque enim multos labores ac ſudores ipſi exhiber, verùm argumenta duntaxat ac ſemina requirit. Siquidem ad cultum ac ſegetem, ingenij ſagacitas ſufficit.

Ἱεράκι λαμπροτάτῳ. τμδ.

Ἰοὺ, ὦ καθαρότητος τέμενος, ὡς ἅδην κλυτὸν πᾶσαν τὴν πόλιν. παράδοξότερον αὐτὸ πεποίηκας τῷ τάχει. διὸ μὲν γὰρ καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μέγα, τὸ δὲ τάχος μεῖζον, μᾶλλον δὲ μέγιστον αὐτὸ ἔδειξε, κοσμήσαν τὴν χάριν καὶ χαριεστέραν πεποιηκὸς. ὥσθ' λαμπρὸν τοίνυν ἐν τοῖς τοιούτοις κατορθώμασι. πρέπει γάρ σοι.

Hieraci clariſſimo. 344.

Hoc ſcias velim, ô puritatis delubrum, te tota vrbe celebrari. Nam cùm admirabile opus confeceris, admirabilius illud per celeritatem effeciſti. Erat enim id quidem per ſe quoque magnum: at claritas maius ipſum, imò maximum reddidit, quæ beneficium ornatum eſt, gratiuſque ac iucundius effectum. Quamobrem in huiuſmodi virtutibus fac eluceas. Id enim te dignum eſt.

Ἀρποκρᾶ σοφιστῇ. τμε.

Εἰ ἀγχίνοια ἀνθρώπου ἢ τῶν γραμμάτων εἰδήσεως προκρίνεται, τί θαυμαστὸν εἰ οἱ ἀπόστολοι ἰδιῶται ὄντες καὶ ἀγράμματοι τῆς θείας ἐμπεπλησμένοι

Arpocræ Sophiſtæ. 345.

Si humani ingenij acrimonia literarum ſcientię antefertur, quid mirum ſi Apoſtoli, qui indocti atque illiterati erant, diuinæ ſapientia impleti, Dialecticos etiā & Ora-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tores ſuperarunt? Non enim quidem, qui legit, interpretationem ignorare veriſimile non eſt, eum quidem qui literarum notas ignorat, eorum, quæ ſcripta ſunt mentem tenere impoſſibile eſt. Verùm perſæpe vſu venit vt qui legit, ſenſum neſciat, qui autem audit, ſi modò maiori acumine ſit, & ingenij acrimonia præſtet, cùm intelligat, etiamſi alioqui literarum notas minimè cognitas habeat. Nam qui ob elementorum ignorationem ea, quæ literis conſignata ſunt, percipere nequit, huius ſæpenumerò, dum alij legunt ingenium viget. Quocirca cùm mentis acumen ſcientiam ſuperet, quid afferri poteſt, quin diuina ſapientia ſermonum artificium vincat?

σοφίας, καὶ τῆς ἀβλεπτικῶν ἢ τῆς ῥητόρων ἐκφεύγησαν. εἰ γὰρ τὸ μὴ ἀναγινώσκοντα μὴ εἰδέναι τὴν ἑρμηνείαν εἰκὸς, τὸν δ' ἀγνοοῦντα τῶν γραμμάτων τὰς χαρακτῆρας τὸν νοῦν ἐπίσασθαι τῶν γεγραμμένων ἀδύνατον· ἀλλ' ἔστι πολλάκις τὸν μὴ ἀναγινώσκοντα μὴ εἰδέναι τὸν νοῦν, τὸν δ' ἀκούοντα ὀξύτερον ὅλα ἢ αὐτὸ τὰ γράμματα εἰδέναι, καίτοι τῶν γραμμάτων μὴ ὑπιγμένων τὰς χαρακτῆρας. ὧ γὰρ ἀδύνατος ἡ κατάληψις τῆς ἐγκειμένης ἀφ' τὴν ἀγνοιαν τῆς φυσικῆς, τούτῳ ἡ σωέσις ἀκμάζει πολλάκις, ἄλλων ἀναγινωσκόντων. εἰ τοίνυν ἀγχίνοια τῆς ὑπιγμῆς κρατεῖ, πῶς ἂ θεία σοφία, λόγον τέχνης πείσεται.

Lampetio Epiſcopo. 346.

Quandoquidem inexpugnabilis atque omni contradictione maior, ea oratoris eſt, cui aduerſarij aſſentiuntur, idcirco ad quanque nationem ex iis, quæ apud eam moribus recepta ſunt, diſſerendum eſt. Quòd etiam ille ſenſorum Chriſti diſpenſator Paulus faciebat, apud Iudæos quidē de Scripturis diſputans, apud Athenienſes autem ab ara. Proinde enim ac ſi de lege nihil audiiſſet, ab ara mouēdi materiam arripiebat, non quòd aram plus authoritatis, quàm Scripturas, habere iudicaret, ſed vt eos, qui nullam ipſis fidem arrogabant, ab ipſorummet dogmatibus ſubigeret.

Λαμπετίῳ ὑπισκόπῳ. τμς.

Ἐπειδὴ ἄμαχος καὶ ἀνανθίρητος πᾶς λόγος τῆς τῶν ἀντίων συνομολογουμένος, ἐκάστῳ ἔθνει ἀπὸ τῶν παρ' αὐτοῖς νενομισμένων ἀβλεκτέον, ὃ καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ νοημάτων ταμίας ἐποίει Παῦλος, Ἰουδαίοις μὲν ἀπὸ τῶν γραφῶν ἀβλεπόμενος, ἀθηναίοις δὲ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. διὸ καὶ ἔφη, Ἐγενόμην τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος. ὡς γὰρ ἀνήκοος ὢν τοῦ νόμου ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τὴν παραίνεσιν ἐποιεῖτο, ἃ τὸ βωμὸν ἀξιοπιστότερον τῶν γραφῶν ἡγούμενος, ἀλλὰ τοὺς ἀπίστους αὐτοὺς, ἀπὸ τῶν οἰκείων χειρόμενος δογμάτων.

Paulo Tribuno. 347.

Vetus ſermo, ac lex omnium hominum iudicio recta & laudanda, hoc præſcribit, vt ne quis in lapſis inſultet, nec iacentes trucidet, verùm tanquam ſupplices miſeretur, captiſque manum porrigat. Audio autē feras etiam, quibus plus animi ineſt, id quidem, quod obluctatur, vlciſci: quod autem fractum & debilitatum eſt, miſericordia proſequi ſolere. Cùm igitur, & apud homines, & apud feras inimicitiæ ac belli

Παύλῳ τριβούνῳ. τμζ.

Παλαιὸς λόγος ἀβλαβεύει, καὶ θεσμὸς εὖ ἔχειν ἅπασιν ἀνθρώποις δόξας, μὴ ἐπεμβαίνειν τοῖς πεπτωκόσι, μηδὲ καταφάπτειν τοὺς κειμένους, ἀλλ' ἐλεεῖσθαι ὡς ἱκέτας, καὶ χεῖρα ὀρέγειν τοῖς ἁλισκομένοις. ἀκούω δὲ ὅτι καὶ θηρία, οἷς μέτεστι φρονήματος, τὸ μὲν ἀθεσπικὸς ἀμύνεται, τὸ δὲ ἀπειρηκὸς αἰδεῖται. εἰ τοίνυν καὶ τοῦτο ἀνθρώποις, καὶ τοῦτο θηρσὶν εἰσὶν ἔγκεισθαι ἢ πολέμου

certi limites ſint, quos tranſilire minimè oporteat, ne tu quoque committas, vt iis, qui victi ſunt, irafcaris, nec eos qui humi proſtrati ſunt, tanquam hoſtes premas.

Ησαΐᾳ. τμη.

Εἰ μὲν τοῦτο δεδιὼς, μὴ φθάσῃ ἐγκαλέσας ὁ παροινηθεὶς σοῦ, ὠφθης προλαβὼν ὑποκιάσας τὰς αἰτίας, καὶ τὰς μέμψεις τὰς κατὰ σαυτοῦ ὑποτεμεῖσθαι, σοφὸν τῷ ὄντι, ἵνα μὴ κακοῦργον εἴπω, καὶ τοῦτο μηχάνημα. εἰ δ' ὡς ἀληθῶς ἀρίστην προσδοκῶν, ἠλιθιόν τι πέπονθας. ὁ γὰρ ἐπ' ἀλοίη ἐφ' οἷς ἤδη ἑάλως καὶ τὴν τῆς γραφῆς ἀψευδῆ μαρτυρίαν.

Eſaiæ. 348.

Si tu illud veritus, ne is, qui à te contumelia affectus eſt, prior te accuſaret, exiſtimaſti fore, vt ſi anteuerteres, culpam adumbrares, ac crimina ea, quæ in te conferuntur, ſuccideres, ſcitum reuera, ne dicam malignum ac veteratorium, eſt hoc artificium. Si autem hoc ea ſpe atque expectatione feciſti, tanquam iudicio ſuperior verè diſceſſurus, in quadam profectò ſtultitia verſaris. Neque enim ille ob ea conuincetur, ob quæ tu iam iuxta verum eorum, qui ſcripſerunt, teſtimonium conuictus es.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. τμθ.

Ἰσθι, ὦ θαυμασιώτατε, ὅτι μήτ' ἐξεπῶν, μήτε κοινωσάμενός μοι ὁ δοκῶν εἶναι φίλος. ἤδει γὰρ οὐκ ἀνεξόμενον, ἢ δὲ συγχωρήσοντα αὐτῷ λύσαι πολυχρόνιον φιλίαν, πέπραχεν ἃ πέπραχε. διὸ καὶ τῆς φιλίας ἡμῖν ἀπεκηρύχθη.

Theodoſio Presbytero. 349.

Illud ſcito, vir comprimis admirande, eum, qui amici ſpeciem præ ſe ferebat, re mihi minimè ſignificata, nec communicata (norat enim me non perpeſſurū, nec ipſi permiſſurum, vt veuſtam amicitiam diſcinderet) ea feciſſe, quę fecit. Ac proinde ab amicitia noſtra proſcribatur.

Ἑρμείᾳ γραμματικῷ. τν.

Κινδυνεύεις ἀγνοεῖν, ὅτι οἱ ποιηταὶ τὰς πλουσιοτήμασιν εὐγενείας ἐμφέρειν σχεῖν ἔχοντας, μυθολογίαις ἀπίθοις ἐκόσμησαν.

Hermiæ Grammatico. 350.

Illud ignorare videris, Poëtas, eos, qui veris nobilitatis dotibus eminere non poterant, incredibilibus fabulis exornaſſe.

Ἀντωνίῳ σχολαστικῷ. τνα.

Ὁ τῆς παρθενίας ἀγών, μέγας μὲν καὶ λαμπρὸς καὶ ἔνδοξος. πρὸς γὰρ ἔμφυτον τοῦ σώματος ἡδονὴν ὁ πόλεμος, ὃν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄθλοις ἐξευμαρίζει τοὺς πόνους. ῥᾳδίως γὰρ φιλοχρηματίας κρατήσῃ, κόσμῳ σωματικῷ, ἀνδρός τε καὶ παίδων μὴ φροντίζουσα, δι' ὃ τὴν χρημάτων πρόνοιαν, ἀναγκαῖος εἶναι τοῖς ἀφιλοσόφοις δο-

Antonio Scholaſtico. 351.

Virginitatis certamen magnum quidē & præclarum ac diuinum eſt (nam aduerſus corporis voluptatem ipſi bellum eſt:) at in aliis certaminibus labores minuit. Etenim pecuniarum amorem facilè vincet, cùm corporis ornatum, ac virum & liberos, ob quæ pecuniarum quæſitio hominibus parum philoſophis neceſſaria eſſe videtur, minimè curet. Mœrori etiá haud

Universidad de Deusto
Biblioteca

quaquam obnoxia erat, non enim ramos protulit, cum quibus & curæ, & mœrores efflorent. Viuentibus quippe filiis solicito animo esse coguntur: morte autem functis in luctu versari. A doloribus item & animi angoribus immunis est, vt quæ nec viri arrogantiæ tanquam in seruitutẽ addicatur, nec partus doloribus mortis vicinis interrumpatur. Cùm superatur, inuidiam non concipit: non, cùm amatur supino animo est: non auersanti se assentatur: non odienti blanditur: non eum, à quo cõtumeliis afficitur, auersatur: verùm ab omnibus his pestiferis vitiis libera est pugna aduersus cupiditatem à natura insitam: quam cùm superat, omnia illa sibi subiecta habet. Qua etiam de causa is, qui humanarũ rerum naturam accuratè perpenderat, de iis, qui molestias omnes sustinent, vt duntaxat libidinis rabiem minimè subigant, scribebat, Tribulationẽ carnis habebat huiusmodi. Ego autem vobis parco. At quoniam permulti Apostolicum consilium, quod per res ipsas minimè demonstratur, contemnentes, imò re vera voluptatis patrocinium suscipientes, eos, qui matrimonium amplexi sunt, tribulationem habere negant, verùm oblectationem potiùs ac delicias, ac plerique etiam vim dicendi adhibentes, parum conuenienter afferunt ignauæ animæ istud argumentum esse: nam dum cælibatus sanctitati sese dicarunt, generationi aditum præcluserunt, matrimonij expertes manentes, atque dum per difficultatum nuditatem aduersus rerum mutationes strenuè se gesserunt, similiter quodammodo faciunt, vt si quis corpore vacans, glorietur se nullo vlcere affici posse. eodem enim modo ipsi quoque inopinatas fortuitarum rerum incursiones pertimescentes, gignendorum liberorum legem contempserunt, vt qui videlicet aduersus mutationes sterilitate sese muniuerint, ac per eam hoc sibi compararint, vt vinci & capi non possint. nos autem qui inopinatis mutationis momentis nosipsos tradidimus, nec calonũ more aduersus eam collocati extra aciem stetimus, verùm vita nostra ipsius telis exposita, concessaque ei amplissima facultate, nos in quibus ipsi libuerit rebus ferendi, aduersus eam armati sumus, adeò etiam cùm vulneramur, non feriamur, & cùm telo petiti sumus, siue aculeo configamur, atque in rerum molestarum experimento dogma illud confirmantes, nimirum virtutem mutationis domino minimè subiectam esse, certissimum documentum edimus. Quoniam igitur illi huiusmodi quædam colligentes in aduersam partem declamitant, quòd scilicet à virginitatis quidem certaminibus vinci se atque à tergo relinqui erubescant, speciosam autem defensionem proferre arbitrentur, per ipsas quidem res atque in ipsis certaminibus intelligent, quanto & vxori maritus, & marito vxor, & vxoris ac filiorum cura ad salutem impedimento sit: conuincuntur autem nunc quoque per ea in imam malorũ voraginem impelli, per quæ ipsi se, partim delicias & voluptates percepturos, partim maiores coronas consecuturos esse confidebant. Quibus enim perturbationibus non obnoxij sunt? Quod cauponæ genus non tractant? Quot molestias perferunt, nec eas sentiunt? Quid enim boni eos non præterit? Quid autem apud eos habitat, quod laudem mereatur? Nec tamen hæc eo commoro, quòd illos, qui honorabile connubium amplectuntur, abdicẽ ac proscribam (absit) verùm vt eos, qui lubrica & petulanti lingua matrimonium virginitati anteferre audent, perstringam. Quanto enim cælum terra præstantius est, & anima corpore: tantum etiam virginitas coniugio antecellit. Illa enim primas partes in acie tenet, ac phalangis frontẽ exornat, illustriáque trophæa statuit: hoc autẽ cùm mediocre sit, atque imbecillioribus adminiculi loco cõcessum, potest quidem eos, qui ipsum illæsum custodiunt, seruare: at non item ad virginitatis fastigium subuehere: Vnde etiam spiritualibus lex, eos, qui vxorem duxerant, ac vites plantauerant, ad bellum illud, quod cum spiritualibus nequitiæ suscipitur, egredi ve-

κεῖ, πέφθει τε ἀνάλωτος ἔσαι. ὃ γὰρ ἰώθησε κλάδεις οἷς σωαυξῆσι καὶ αἱ φροντίδες καὶ τὰ πένθη· ζώντων μὲν γὰρ τῶν παίδων, ἀναγκάζονται μεριμνᾶν, τεθνεώτων δὲ πεισθεῖν. ἰδιωῶν τε καὶ ἀθυμιῶν ἔξω ἐσκιμμένοι, μηδ' ἀνδρὸς δουλευομένη φρονήματος, μήτε ὠδῖσι τοῖς τῆς θανάτου γέλωσι ζῶσα κοπομένη, ὃ παρευδοκιμουμένη ζήλοι, οὐκ ἀγαπωμένη ὑπ' αὐτοῦ, οὐκ ὑποτρεφόμενον κολακεύει· ὃ μισοῦντα θωπεύει, οὐχ ὑβρίζοντα ὑποτρέφεται, ἀλλὰ πάντων τούτων τῶν ἀνηκέστων κακῶν ἀπαλλαγή, ἡ τοῖς τῷ ἔμφυτον ὑπεθυμίαν μάχη, ἧς κράτησα, πάντα ἐκεῖνα ὑποκύπτοντα ἔχει. διὸ καὶ ὁ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀκριβῶς βασανίσας τῷ φύσιν, ἔγραφε περὶ τῶν πάντα ἐπομένων τὰ δυσχερῆ, ἵνα μόνον τῷ ἀπὸ τῆς ὑπεθυμίας λύσσαν μὴ χειρώσωνται, θλίψιν τῇ σαρκὶ ἕξωσιν οἱ τοιοῦτοι. ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. ἀλλ' ἐπειδὴ, πολλοί μοι τῷ ἀποστολικῷ συμβουλίῳ, ὡς ἀφ' πραγμάτων μὴ δεικνυμένῳ ἀπιμάζοντες, τὸ δ' ἀληθὲς τῇ ἡδονῇ συνηγοροῦντες φασίν, ὅτι θλίψιν μὲν οὐκ ἔχουσιν οἱ τὸν γάμον ἀσπασάμενοι, ἀλλὰ καὶ τέρψιν καὶ τρυφήν. πολλοὶ δὲ δεινότητι λεγόμενοι, καὶ ἀνδρειοτέρως ἑαυτὸς τῶν τῷ ἁγνείαν ἐσεμνύνων οἰόμενοι, οὐ δεόντως λέγουσιν, ὅτι ἀγενοῦς τοῦτο ψυχῆς τεκμήριον. ταῖς γὰρ τῆς ἀγαμίας ἀγωνίαις ἀφιερώσαντες ἑαυτὸς, ἀτέλειστον τῇ γενεᾷ τὰς διεξόδους, γάμων ἀμύητοι μείναντες, ὃ τῇ τῶν ἀναγκῶν γυμνότητι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων νεανευσάμενοι, ὡς πλησίον τι ποιοῦσιν, ὡσπερανεί τις ἀσώματος τυγχάνων ἐνθυμεῖσθε τῷ ἄτρωτος εἶναι. καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ τὰς προσβολὰς τῶν ἀξυλήπτων ἐφόδους δείσαντες, τὸν τῆς παιδοτροφίας θεσμὸν ἠτίμασαν, ἀτεκνίᾳ ἑαυτὸς πρὸς τὰς μεταβολὰς ὀχυρώσαντες, καὶ τὸ ἀνάλωτον ἀφ' ταύτης πραγματευσάμενοι. ἡμεῖς δὲ τὰς τῆς μεταβολῆς

μεταβολὰς πρὸς ἀκλόνητος ῥοπαῖς προσβολὰς ἑαυτὸς, ὃ ἀκλινῶν τάξιν πρὸς αὐτὴν παγέντες, ἔξω τὸ φάλαγγος ἐσημμεν, ἀλλὰ τοῖς βέλεσιν αὐτοῖς ὑποτεθέντες τὸ πολιτείαν, ὃ ἄφθονίαν προσχόντες εἰς ἃ βέλοιντο πλήττειν, πρὸς ἐκείνῳ ἐφερεζάμεθα, ὡς καὶ πεπωσκομένως μὴ πλήττεσθαι, καὶ βληθέντες, ἀκέντρα τοξεύεσθαι, καὶ ἐν τῇ τὸ δυσκόλων θείρα τὸ δόγμα βεβαιούμενος, ὡς ἀρετὴ μεταβολῆς ἀδιαπτώτῳ, τῷ ἀκριβεξάτῳ ἐκφερόμενον βάσανον. ἐπεὶ τοίνυν τοιαῦτά τινα συνείροντες καταρρητορεύσιν, ἀχνυόμενοι μὲν ὅτι τῷ ὑπελεῖφθαι τῆς τῆς παρθενίας ἄθλων, εὐπρόσωπον δὲ δοκοῦντες ὑπολογίαν προβάλλεσθαι, ἔσονται μὲν ἀφ' τῆς πραγμάτων ὅτι τὸ ἐπάθλων, ὅσον γυναικὶ μὲν ἀνὴρ, ἀνδρὶ δὲ γυνὴ, καὶ γυναικὸς καὶ παίδων φροντίδες ἐμποδὼν ὅτι πρὸς σωτηρίαν. ἐλέγχεται δὲ καὶ νῦν εἰς τῆς κακῶν πυρμυδίαν ἀφ' ταῦτα συνελαυνόμενοι, δι' ἃ καὶ οἱ μὲν τρυφῆς καὶ αἰσίας ὑπολαύσεσθαι, οἱ δὲ καὶ μειζόνων στεφάνων ἀξιωθήσεσθαι προσδόκησαν· ποίοις γὰρ πάθεσιν οὐχ ὑποκείνται; ποίαν δὲ κερπηλείαν οὐ μεταχειρίζονται; πόσας δὲ ἀνδίας οὐπομένουσιν οὐκ ἀοίδιμον ταμί τι γὰρ τῶν καλῶν αὐτοὺς οὐ παρεμπεύσει; τί δὲ κατασκιμποὶ παρ' αὐτοῖς ἐπαινῶ ἄξιον; καὶ ταῦτα, ὃ τοὺς τὴν τίμιον γάμον ἀσπαζομένους ὑποκρύπτων λέγω. ἄπαγε. ἀλλὰ τοὺς ἀθυρώτῳ, καὶ ὁλισθηρᾷ γλώττῃ τολμῶντας τὸν γάμον τῆς παρθενίας ὑποπιθήκειν κωμῳδῶν. ὅσον γὰρ ὁ ἐρανὸς γῆς, ὃ ψυχὴ σώματος διαφέρει, τοσοῦτον ὁ παρθενία τοῦ γάμου διενήνοχεν. ἐκείνη μὲν γὰρ τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ τάξει ἔχει, ὃ τὸ μέτωπον κοσμεῖ τῆς φάλαγγος, ὃ τὰ λαμπρὰ βόπαια ἵστησιν. ὗτος δὲ σύμμεσος ὤν, ὃ τοῖς ἀσθενεστέροις ἔρεισμα δοθεὶς, διώκεται μὲν σώζειν τὰ φυλάττοντας, ὑμεῖς εἰς τῆ τῆς παρθενίας ἀνάξιῃ κορυφῆ. διὸ ὃ ὁ πνευματικὸς νόμος τοὺς γήμαντας καὶ

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuit. Quæ cũ ita sint, nõ in ea opinione versentur ij, qui huiusmodi vinculis constricti tenentur, vt cũ his, qui soluti ac liberi sunt, certare se posse existimẽt (nec enim id fieri potest:) nec qui augendis opibus, corporiq; adornando vniuersam vitam suam addixerunt, eadẽ præmia se accepturos esse arbitrẽtur, quę ij, qui Deo totos se cõsecrarunt, ac, quæ Domini sunt, curant: verùm in cõgruẽti gradu seipsos tenẽtes, aduersus eos, qui ad cęleste cacumẽ ascenderunt, linguã ne acuant. Neque enim cõiugium malũ est (absit) verùm legitimũ etiam ac mediocre bonum. At mala ea & incõmoda, quæ matrimoniũ secum trahit, ad retundendam & hebetandam matrimonij voluptatẽ satis magnam vim habent. Atque etiamsi nihil horum secũ traheret, ne sic quidẽ tamẽ dignum esset, quod cum virginitate cõferretur. Quòd autẽ me etiam properantẽ, præterire nõ sinit, hoc dicendũ est, nẽpe quòd virginitas alia etiam vitia expugnat: matrimonium autẽ aliis quoq; vitiis corripitur. Quotus enim quisque est, qui vt alimenta filiis subministret, non omnia, quæ parum conueniant, faciat, atque in pericula & in pelagus, ac belluis in prædam coniiciat. At interim tamẽ isti, vt fortes & laurigeri gloriari volunt. Et quis hoc ferat? Quod enim ad hæc vulnera persananda temporis spatium sufficiet? Quisnam autem eorum, qui tot telis sauciati sunt, vicẽ non doleat? Tot enim eos mala circundant, vt ea ob multitudinẽ nec mente comprehẽdi, nec verbis explicari possint. Quamobrem huiusmodi sermonibus finem imponant, ac nõ aduersus virginitatẽ linguã instruant: verùm vt reginam ipsam honore prosequãtur, eique se subiiciant, vt eam & propugnatricem & interuentricem habeant. Soli enim, vt cæleſtibus quoq; exemplis vtar, eos, qui virginitatem, amplexi sunt, Lunæ autem eos, qui cõtinentiam, ac denique stellis eos, qui honorabile connubium amplexi sunt atque conseruarunt, comparare licet, maximè cùm Diuinus Paulus calculũ suum addat, ac dicat, Alia gloria Solis, alia gloria Lunæ, alia gloria stellarum.

ἀμπέλῳ φυτεύσαντας εἰς τ κ τ λ πνευματικῶν ἢ πορνείας πόλεμον ἐξελθεῖν ἀπηόρευσε. μὴ τοίνυν οἱ τοιούτῳ κατεχόμενοι δεσμῷ τοῖς λελυμένοις ἀμιλλᾶσθαι οἰέσθωσαν. οὐδὲ γὰρ οἷόντε. μηδὲ οἱ χρηματισμῷ τ κόσμῳ σωματικῷ ὅλον ἑαυτὸν ἀναθέντες τ βίον, νομιζέτωσαν ἴσα ἅπλα λήψεσθαι τ ἀφιερωσάντων ἑαυτὸς, τ τὰ τ κυρίου μεμεριμνάντων, ἀλλ' ἐν τῇ προσηκούσῃ τάξει ἑαυτὸς φυλάττοντες. μὴ ὁπλίζεσθωσαν γλώτταις κ τ εἰς τὸν ὑψηλὸν ἀναβάντων. τ γὰρ ὁ γάμος κακόν. ἄπαγε· ἀλλὰ τ ἔννομον τ συμμετρον ἀγαθόν· ἀλλὰ τοῦ θεσπεσίου τοῦ γάμου καὶ ἱκανὰ τ τ γάμου ἀμηχανίαν ἐδόθη. εἰ δὲ καὶ μηδὲν τούτων ἐπῆγετο, τ δ' ὅτι τῇ παρθενίᾳ προσβαλλεται δίκημος ἰὸς. ὁ δὲ μὴ ἐπειρόμενος προσφαμεῖν οὐκ ἐᾷ, τοῦτο ῥητὸν, ὅπη μὴ παρθενία τ τἆλλα κρίνεται πάθη. ὁ δὲ γάμος τ τοῖς ἄλλοις ἁλίσκεται πάθεσι. πῆς γὰρ ἵνα παισὶ χορηγήσῃ τροφὰς, τ πάντα ποιεῖ τὰ μὴ πρέποντα, τ εἰς κινδύνους ἑαυτὸν ῥιπτῶν, τ εἰς πέλαγος, τ εἰς θηρῶν βοράν. ὕστε οὐδὲ ὡς ἀνδρεῖοι τ προπαίζοι σκληρύνεσθαι θέλουσι. καὶ πῆς ἀνέξεται; πῆς γὰρ ἑαυτοῖς ἐπαρκέσῃ χαρὰς πρὸς τὸ ταῦτα τὰ τραύματα θεραπεῦσαι; πῆς δὲ τ σωφρονήσῃ τοῖς ὑπὸ τοσούτων βελῶν κατατιθεμένοις τοσαῦτα γὰρ αὐτὸν προσέχει κακά, οἷα οὐδ' ἐνύπνια, οὐδὲ φρένας διὰ τὸ πλῆθος δύναται. παυέσθωσαν οὖν τ τοιούτων λόγων, τ μὴ κ τ παρθενίας ὁπλίζεσθαι γλῶτταν, ἀλλ' ὡς βασιλίδα αὐτὴν γεραίρέτωσαν, καὶ ὑπ' αὐτῇ ταττέσθωσαν ἵνα ἔχοιεν αὐτὴν τ ὑφαπτίζουσαν τ προσεύξασθαι ἡλίῳ μὲν γὰρ τὸ τ παρθενίαν, ἵνα καὶ ὑραίοις λήσωμεν προσφάσμασι, σελήνῃ δὲ τὸ τ ἐσχάτην, ἄστροις δὲ τὸ τ ἡμῶν γάμων ἀπασαμένους τ διαληρισίας, προσβαλλεται θεμις, μάλιστα ὅπου γε φίλος ὁ θεσπέσιος Παῦλος καὶ λέγοντος, Ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων.

Τῷ αὐτῷ.

Τῷ αὐτῷ. τιβ.

Ἐκεῖνον μόνον ἂν ἔγωγε ζῆν κυρίως εἰσαίμην, τὸν τ σωματικῶν παθῶν κρείττονα καὶ ἀνώτερον. ὁ γὰρ ἐκείνοις ἑαυτὸν ὑποζεύξας, καὶ τ κράτος ὑπ' αὐτῶν ἐλαυνόμενος, τ μόνον εἰς τὸ ἔσχατον τελευτᾷ βάραθρον. ἀλλ' τ δὲ ζῆν ἐνταῦθα δύναται ἀφ' τ τὰς ἐξ αὐτῶν λύπας, καὶ τ τὰς φόβους, τ τὰς κινδύνους, καὶ τ τὸν μυρίον αὐτῶν ἐσμόν. ἄντε γὰρ θανάτου προσδοκηθῇ, τέθνηκε καὶ πρὸ τ θανάτου τῷ δέει. ἄντε νόσος, ἄντε ὕβρεις, ἄντε πενία, ἄν τε ἕτερόν τ τῶν ἀδοκήτων ἀπόλωλε καὶ ἀπὸ τ ὑποψίας μόνης, καὶ διέφθαρται. ἀλλ' τ οὐχ ὁ τ παθῶν κρατῶν τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ φόβων, τ κινδύνων, τ μεταβολῆς ἁπάσης ἔφηκεν ὑψηλότερος, οὐ τ μηδὲν ὑποπτεύειν. τοῦτο γὰρ ἴσως ἀμήχανον, ἀλλ' ὃ καὶ πολλῷ μεῖζόν ἐστι καὶ προσδοκότερον ποιεῖ τὸ πρόπαιον, τὸ τ παραλλόντων αὐτῶν καὶ ἀκροβολιζομένων, τ καταλοξευόντων καὶ φροιῶν.

Eidem. 352.

Eum equidẽ ipse solũ propriè viuere statuerim, qui in corporis passionibus pręstãtiorem ac sublimiorem se prębet. Nam qui seipsum illis subiecit, atque ab iis summa vi exagitatur, non modò in extremam exitij voraginem desinit; sed ne hîc quidem viuere potest, ob eas, quæ ab illis manant, molestias, & metus, & pericula, & infinitũ eorum examen. Nam siue mors expectetur, metu etiam antè morte exanimatur, siue morbus, siue contumelia, siue paupertas, siue aliud quiddam inopinati, etiam ex sola suspicione periit & extinctus est. At non in eadem causa est, qui turbulentis animi permotionibus dominatur: verùm & timoribus & periculis, ac denique omni mutatione superior est: non quòd nihil patiatur (hoc enim fortasse fieri nequit) sed, quod multò maius atque admirabilius trophæum efficit, quia ea impetum facientia, & velitantia, teláque mitti contemnat.

Τιμοθέῳ λαμπροτάτῳ. τιγ.

Εἰ καὶ Χαιρήμων, ὡς γέγραφας, ὁ Εὐσεβίου ὑπασπιστὴς, ἐκ τῆς αὐτοῦ συνηθείας ἀκονηθεὶς πρὸς πᾶσαν κακίαν οἱαδηποτοῦν, καὶ πίστιν οὐκ οἶδεν, ἀλλ' ἐπ' ἀδικίας ἀδεία κέχρηται τοῖς ὅρκοις. ἀνέῤῥηκται γὰρ, καὶ μόνει ἀκήρυκτος, συνθήκας ποιεῖται καὶ λύει. ὅμνυσι καὶ παντρχίας ἐφόδιον ἔχει τοὺς ὅρκους. ἀλλάγε ὁ τοῦτον συγκροτῶν παρ' ἐμοὶ κριτῇ, νῦν μὲν καρποῦται τ κακιῶν τὸν αἰτίαν. ὕστερον δὲ καὶ τῆς δίκης τὸ πλέον καρπώσεται.

Timotheo clarissimo. 353.

Et si Chęremon, vt scripsisti, ille, inquam, Eusebij stipator, ex ipsius consuetudine atque familiaritate exacutus, ad omne scelus tanquam œstro quodam incitatur, nec fidem agnoscit, verùm ad iniquitatis licentiam iureiurando abutitur (recõciliationis enim fœdera percutit, & implacabilis manet: pacta init, & rescindit: iurat, & fraudis materiam atque instrumentum iuramenta habet:) attamen meo iudicio is, qui eum tuetur, nunc quidem sceleratum ipsius culpam percipit: postea autem ampliorem etiam supplicij partem percipiet.

Παύλῳ πρεσβυτέρῳ. τιδ.

Τῷ ἱεραμβεῖ πλοῦτος μὲν ὁ τ ἀρετῆς κόσμος, ἡδονὴ δὲ ἡ σωφροσύνη, τρυφὴ δὲ ἡ αὐτάρκεια, εὐφροσύνη δὲ ἡ τ ὑπηκόων πρὸς ἀρετὴν ἐπίδοσις. εἰ δέ τις ταναντία τούτων ἐπιτηδεύων

Paulo Presbytero. 354.

Sacerdoti pro opibus est virtutis ornamentum, pro voluptate castitas, pro luxu frugalitas, pro lætitia, eorũ, quibus præest, ad virtutem incrementum: Quòd si quis contraria his instituta sequens, sacerdotij

Universidad de Deusto
Biblioteca

nomine gloriatur, hic prophanus eſt, atque imperio indignus.

ἱερωσύνης ὀνόμασι καλλωπίζεται, ἢ τοῦ ἀνιέρου τυγχάνει, ἢ τῆς ἀρχῆς ἀναξίου.

Martyrio Presbytero. 355.

Μαρτυρίῳ πρεσβυτέρῳ. τνε.

Si humanas affectiones (quod ne dictu quidem fas eſt) per omnia ſequatur, qui diuinam generationē deſcribit, illud meritò audire queat, Si tibi circa generationem affectio fingitur, & mihi quoque circa creationem. neque enim id quod creatur (ſi imbecilles hominum cogitationes ſequar) abſque affectione creatur. Sin autem, vt diuinitati cōſentaneum eſt, ea quidem, quæ puriſsimæ illi eſſentiæ conueniunt, admittat, quæ autem aliena & abſona ſunt, prætereat, illud, ſi modò ſanæ rationis eſt, cogitare debet, quòd quoniā mortalis ad hunc modum gignit, immortalis non item: quemadmodum videlicet in creando ille cum labore, hic contra laborem creat. Hæc enim ſecum reputans, illa quoque oculatiſsima mens, ac velut diuino numine correpta, terrenis omnibus exemplis præteritis gloriæ, & figuram paternæ ſubſtantiæ, Filium haud immeritò definiuit: per illud nimirum coæternitatem, per hoc autem eum perſonam conſtituere demonſtrans. Quandoquidē enim prius, quòd hypoſtaſis expers eſſet, ſpeciē fortaſſe atque imaginationem nonnullis pariebat, idcirco per poſterius hypoſtaſim hypoſtaſcon efficientem notauit.

Εἰ μὲν τοῖς ἀνθρωπίνοις πάθεσιν, ὅσῳ ἂν δέ εἰπεῖν θέμις, καὶ πάντα ἕψοιτο ὁ τῷ θείᾳ γέννησιν ὑποζεύξων, ἀκούσαι ἂν εἴη δίκαιος, ὅτι εἴ σοι πάθος πλάττεται περὶ τὴν γέννησιν, καὶ μοι περὶ τὴν κτίσιν. οὐδὲ γὰρ τὸ κτιζόμενον, εἰ τοῖς ἀσθενέσι τῶν ἀνθρώπων λογισμοῖς ἐφοίμιλω, ἀπαθῶς κτίζεται. εἰ δὲ θεοπρεπῶς, τὰ μὲν ἀρμόζοντα τῇ ἀκηράτῳ οὐσίᾳ καταδέξοιτο, τὰ δὲ ἀπιόντα παντελῶς ἐκποδὼν ποιησαμένη, ἐννοῆσαι ὀφείλει εἶναι τὸ λογιστικὸν ἐρράμμενον ἔχει, ὅτι ἐπειδὴ ὁ γεννητὸς οὕτως τίκτει, ὁ ἀθάνατος οὐχ οὕτως. ὥσπερ οἶμαι καὶ ὁ κτίζων, ὁ μὲν μετὰ πόνου, ὁ δὲ ἀμογητὶ κτίζει. ταῦτα γὰρ ἐννοήσας καὶ ὁ πολυόμματος ἰδὼς, ἢ ὥσπερ ἔνθεος γενόμενος, πάντα τὰ γήϊνα παραδείγματα παραδραμών, ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τῆς πατρικῆς, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς ὠνόμασε, τῷ μὲν τὸ συναΐδιον, τῷ δὲ τὸ ἀνυπέρβλητον παρεισάς. ἐπειδὴ γὰρ τὸ πρῶτον ἀνυπόστατον φαντασίαν ἴσως ποιεῖ ἔπεκτε, διὰ τοῦ δευτέρου τὸν ὑποστατὸν ποιητικὸν ὑποστάσεων ἐχαρακτήρισε.

Eiusdem. 356.

Τῷ αὐτῷ. τνς.

Videris ea, quæ ad hoc vſque tempus fiunt, minimè perſpecta habere, ac propterea per literas ex me quæſiiſſe, quamnā ob cauſam, cùm Darius tres duces inſtituiſſet (inter quos etiam Daniel erat) vt centum & viginti præfectis ab eo deſignatis præeſſent, Scriptura eum comparans, pro eo atque ipſum æqualibus duntaxat cōferri oportebat, cum iis etiam, qui multo inferiores erant, comparabat. Abunde enim, inquis, erat collegarum præcellentia ad illud iudicandum, eum aduerſus inferiores quoque victoriā obtinuiſſe. Nunc autem ait: Et erat Daniel ſuper duces & ſatrapas: hoc eſt, ſapientior, atque ad rerū adminiſtrationem aptior eſſe demonſtratus eſt, non modò duobus illis eximiis ac primariis, ſed etiam iis, qui poſteriorem iis dignitatis locum tenebant. Quæſtionis autem ſolutio hæc eſt: Quoniam fieri poterat, vt Regis iudicium minimè ſanum & integrum deteriores perſæpe ad imperium efferret (quodquidem fieri cōſueuit, non tantùm in regnis, ſed etiam in Eccleſiis. Quid enim eſt, quamobrem mirum videri debeat, ſi ij, quibus huiuſce vitæ negotia commiſſa ſunt, in huiuſmodi peccata prolabantur, cùm etiam in Sancta, hæc temeritas irruperit?) eſſent autem in multitudine nōnulli, qui prudentia eos anteirent, neceſſariò proinde iuſti viri comparationem non cum ſolis illis duobus ducibus fecit, hoc eſt iis, qui militaribus ordinibus præerant, eóſque, tum in bello, tum in pace, vbi oportebat, collocabant, ſed etiam cum aliis omnibus: quò videlicet non ab imperatoris ſententia, quæ plerunque à recto aberrat, ſed à rerum veritate coronam ipſi necteret. Præſtabat enim non iis duntaxat, qui regi prudentes & cordati eſſe videbantur, verùm iis quoque qui re vera prudentes erant. Quocirca etiam rex quidem totius regni adminiſtrationi eum præfecit, vt qui ſcilicet ex rerum procuratione reliquis omnibus præſtantiorē ſe præbuiſſet: alij autem dolos ac fraudes aduerſus eum concinnare in animo habebant. Sic enim natura comparatum eſt, vt liuor aduerſus res ſecundas bellum ineat.

Τῷ αὐτῷ. τνζ.

Βλέπε μήποτε ἡ ἀνυπέρβλητός σου ἀλαζονεία ἀναγκάσῃ τὴν θείαν καὶ ἡμερωτάτην φύσιν ἢ οἰκείαν ἐπιδείξασθαι δύναμιν, ἢ καὶ ταῦτα πανωλεθρίαι σε ῥῆξαι δυσάμεναι, κἀκεῖσε πικροτάτας ἀπαιτῆσαι δίκας δυναμένην.

Eſaiæ. 357.

Vide, quæſo, ne inſuperabilis tua arrogantia diuinam illam & manſuetiſſimam naturam vim ſuam, quæ te & hic funditus delere, & illic acerbiſſimas abs te pœnas experiri poteſt, demonſtrare cogat.

Eidem. 358.

Ὁ χρημάτων κρείττων, οὔτε εἰς τὰς

Qui pecuniis ſuperior eſt, nec aduerſus

Universidad de Deusto
Biblioteca

cos, qui opibus abundant, nec aduerſus eos, quibus cum contumaci fera, hoc eſt, cum paupertate certamen eſt, aliquid præter legem perpetrare in animum inducit. Nam nec illos lędit, pecunias eripiens: nec hos iuris religionē ob munera peruertens.

Auſonio Correctori. 359.

Quandoquidem ad ſurripiendam non fortium tantùm, ſed etiam prudentum virorum mentem aſſentatio magnam vim habet: idcirco non iniuria metu valentiorem eam eſſe aſſero. Illi etenim plerique cedere verentur: huic autem lubentibus animis ſuccumbunt, temerè videlicet ac citra cruciatum ſeipſos dedentes.

Leontio. 360.

Ne mireris, vir optime, nec, vltrà quàm par ſit, doloris iaculo configatur animus tuus, propterea quòd, cum Zoſimo, vt ſcripſiſti loquendi libertas cauſa ſit, non cancellis quibuſdam & ianuis, quas etiam quidam fortaſſe aperire queant, verùm tot ac tantis criminibus, adhuc tamen linguæ petulantia laboret. Vt enim iis, qui aliquid ex virtute gerunt, poſtquàm virtutis muneribus perfuncti ſunt, modeſtiam adhibere mos eſt: ſic etiā iis, qui peccant, poſt delicta ſuperbire atque animis efferri. Quòd ſi huius rei argumētum capere cupis, perſpice quidnam tres illi pueri, qui ob vitæ probitatem ac inſtitiam igne ſuperiores extiterunt: Peccauimus, iniquè egimus, iniuſtitiam fecimus. At cōtrà Iudæi, qui nec ab vllo ſcelere, nec ab obſcœno vllo ſermone abſtinuerant, his verbis vrebantur: Cuſtodiuimus præcepta tua, & iuſtificationes tuas: ac nunc alienos beatos prædicamus. Quamobrem nec tu quoque perturberis, nec abſurdum quicquam & abſonum proloquaris: illud pro certo habens, extremæ ipſius ſtupiditatis hoc in primis argumentum eſſe.

Hieraci clariſſimo. 361.

Non æreа ſtatua auro refulgens actione

πλύτῳ κομῶντας, οὔτε εἰς τοὺς δυσσεβετήτῳ θεῖῳ, τῇ πειρᾷ φημὶ μαχομένους, παρὰ νόμον τι ἀξιοῖ διαπράξασθαι. ὅτε γὰρ ἐκείνους ἀδικεῖ ἁρπάζων τὰ χρήματα, ὅτε τοὺς λήμματι συμφθείρων τὸ δίκαιον.

Αὐσονίῳ κορρίκτορι. τνθ.

Ἐπειδὴ δεινὸν ἡ κολακεία ὑ μόνον τῶν ἀνδρείων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐμφρόνων κλέψαι τὸν νοῦν. διὰ τοῦτο εἰκότως τὸ φοβεῖσθαι τοῦτο φημὶ δυνατωτέρον εἶναι. τῷ μὲν γὰρ αἰσχύνονται πολλοὶ εἴξαι. τῆς δὲ ἡδέως ἥττηνται, ἀκρίτως καὶ ἀβασανίστως ἑαυτοὺς ἐκδιδόντες.

Λεοντίῳ. τξ.

Μὴ θαύμαζε, ὦ ἄριστε, μηδὲ ἔξω τοῦ πρέποντος ἐξακοντιζέσθω σου τὸ φρόνημα, εἰ κεκλεισμένης, ὡς γέγραφας, Ζωσίμου τῆς παῤῥησίας, οὐ κιγκλίσι καὶ θύραις ποιν, ἃς πηὲς ἂν καὶ παρακοίξειαν, ἀλλὰ τοσούτοις καὶ τηλικούτοις ἐγκλήμασιν, ἔτι καὶ ἀθυρογλωττεῖ. ὥσπερ γὰρ τοῖς κατορθοῦσι μετριάζειν μετὰ τὰ καλὰ κατορθώματα ἔθος, οὕτω καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι μετὰ τὰ πταίσματα ἐπαισχύνεσθαι. εἰ δὲ βούλει ἐπίδειξιν τούτου λαβεῖν, ἴδε τοὺς τρεῖς παῖδας ἐκείνους τοὺς κριθέντας τῷ πυρὶ διὰ δικαιοσύνην ὑποφανθέντας, τί φασιν. ἡμάρτομεν, ἠδικήσαμεν, ἠσεβήσαμεν. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, οἷς οὐδὲν ἁμάρτημα ἄπρακτον, οὐδὲ λόγος αἰσχρὸς ἄῤῥητος ἦν, ἔφασκον, ἐφυλάξαμεν τὰ προστάγματά σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου. καὶ νῦν μακαρίζομεν ἀλλοτρίους. μὴ τοίνυν μηδὲ αὐτὸς παράπιπτε, μηδὲ ἀπιχές τι φθέγγου καὶ ἀπρεπὲς, γινώσκων ὅτι τοῦτο μάλιστα δεῖγμά ἐστι τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ παραπληξίας.

Ἱεράκι λαμπροτάτῳ. τξα.

Οὐ χαλκῆ εἰκὼν χρυσῷ ἀπαστράπτουσα τῇ

λίθῳ σὴ τῆς πράξεως ἀξία, ἀλλὰ ζωὴ τέλος οὐκ ἔχουσα. τὸν μὲν γὰρ ὁ χρόνος ἀφανίζει. τὸν δὲ αἰῶνες φανοῦσι, τελευτὸν μὴ ὑπιστάμενον.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. τξβ.

Ὥσπερ λόγος ἄπρακτος ἀτελὴς, οὕτως καὶ πρᾶξις ἄλογος. ἀμφοτέρων γὰρ ἀμφοῖν εἰ καὶ μὴ βούλοιντο οἱ τὸν ἐλλόγιμον συφίαν, φαῦλόν τι καὶ πεπατημένον πρᾶγμα, εὐλόγως οἰόμενοι, ὁ ὀρθὸς καὶ λαμπρὸς χαρακτηρίζεται τοῦ ὑφηγητοῦ βίος. ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ οὐρανοῦ. εἰ δὲ χρὴ σύγκρισιν ἀμφοῖν ποιήσασθαι. ἄμεινον πράττειν μὴ λέγοντα, ἢ λέγειν μὴ πράττοντα.

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. τξγ.

Ἐπειδὴ τὸ βιάζεσθαι εἴληχεν εἰς εὐσέβειαν τοὺς αὐτεξουσίους γνησιότας, εὐπρεπὲς ὄντ' ὄφλειν, ὅτε δοκεῖ. τῷ πείθειν δ' χαρὸς ὅτι χρησιμώτερος. φώτιζε τῷ σαυτῷ βίῳ τοὺς ἐν σκότῳ διατρίβοντας.

Νειλάμμωνι διακόνῳ. τξδ.

Οἱ μὲν πλημμελοῦντες, καὶ τοῖς ἱεροῖς μυστηρίοις προσιέναι μὴ τολμῶντες, εὐγνώμονές εἰσι, καὶ ταχέως καὶ εἰς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν προσιήσονται. οἱ δὲ καὶ πλημμελοῦντες, καὶ τοῦ ἀχράντων μυστηρίων μιαροῖς χερσὶ τολμῶντες ἅπτεσθαι, ὧν εἷς, καθὼς γέγραφας, καὶ Ζώσιμος, μυρίων εἰσὶ πυρίων ἄξιοι. ἐνόχους γὰρ ἑαυτοὺς ὑποφαίνουσι, τῇ τιμῇ ἀψευδῶς τοῦ Παύλου φωνῇ, τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. διὸ δὴ τοῖς μὲν πρώτοις ὁ πάνυ ὑπιτίθεται ὁ διάβολος, εἰδὼς ὅτι καὶ πλήσουσιν, ἀλλ' οὐδὲ γινώσκοντες τοῖς θείοις τὸ σέβας φυλάξουσι· τοῖς δὲ δευτέροις τοῖς καὶ πλημμελοῦσι

tua digna eſt, ſed vita finem non habens. Illam enim tempus delet: hanc autem ſocula, quæ finem neſciunt, coronant.

Hermogeni Epiſcopo. 362.

Quemadmodum ſermo actionis expers mancus & imperfectus eſt: ita etiam actio, quæ à ſermone deſeritur. Ex his enim ambabus rebus, etiamſi nolint ij, qui diſertam ſapientiam vilem quandam & protritam rem eſſe ſtultè opinantur, recta & ſplendida magiſtrorum vita inſignitur. Qui enim fecerit & docuerit, magnus vocabitur in regno cælorum. Quòd ſi ambas inter ſe comparare oporteat, facere ac non loqui præſtat, quàm loqui ac non facere.

Apollonio Epiſcopo. 363.

Quoniam eos, qui ita conditi ſunt, vt arbitrij libertatem habeant, inuitos & repugnantes ad pietatem trahere, nec honeſtum eſt, nec videtur: idcirco da operam vt ſuaſione, vbi occaſio ſe offert, adhibita, per tuam vitam ac mores, eos, qui in tenebris degunt, illumines.

Nilammoni Diacono. 364.

Qui peccant, atque ad ſacra myſteria accedere minimè audent, ſincero iudicio præditi ſunt, ac cōfeſtim eo adducentur, vt à peccato abſtineant. Qui autem peccant, & incontaminata myſteria ſceleſtis manibus attingere non dubitant, (in quorum numero, vt ſcribis, Zoſimus etiam eſt) ſexcentis ſuppliciis digni ſunt. Reos enim, iuxta minimè mendacem Pauli vocem, corporis & ſanguinis Domini ſeipſos reddunt. Quamobrem etiam primos quidē Diabolus haud valde aggreditur, (quòd ſcilicet exploratum habeat, eos, quamuis peccent, tamen id agnoſcentes diuinis rebus venerationem conſeruare: at verò in ſecundos, hoc eſt eos, qui peccant, nec peccatum agnoſcunt, aut licet agnoſcant,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen contemnunt, ac ſacroſancta myſteria contingere minimè verentur, totus ſe inſinuat, illud nempe perfectæ ſtupiditatis & corruptionis argumentum eſſe non abre exiſtimans. Quod etiam in proditore quoque fecit. Non enim quemadmodum tu putas, eò in ipſum ingreſſus eſt, quòd Dominicum corpus cõtemneret, ſed cùm ipſius improbitatem perſpectam haberet, nempe quòd iam incurabili morbo teneretur, vt qui Dominum quidem prodere in animo haberet, nec tamen myſteria percipere recuſaret, idcirco eum abduxit. Nam ſi eum erga diuinum myſterium religioſè ac reuerenter affectum, id deprecantem conſpexiſſet, fortaſſe ipſum, tanquam adhuc ſanæ ac ſobriæ mentis hominem præteriiſſet. Poſteaquàm autem præ auaritia tanquam vertigine laborantem, nec iam amplius mentis compotem eſſe, verùm ab inexplebili temulentia in furorem actum vidit, atque adeò in eam audaciam elatum, vt ea, quæ ab eiuſmodi homine attingi minimè oportebat, attingere minimè vereretur, tum verò ipſius ſtuporem agnoſcens, totus in eum ſe iniecit.

Tauro Hyparcho. 365.

Tum denique recta iuſtitiæ regula ſeruatur (ô virtutis illius, quæ à præfecto requiritur veriſſimum examen) cùm accuſationem diſceptatio ſequitur, diſceptationem, probatio, probationem ſententia, pro criminis qualitate ſupplicium conſtituens.

Martiniano, Zoſimo, Maroni & Euſtathio. 366.

Deſperatione obſeptas aures, vt audio, habere videmini, atque, vt qui iampridem voſipſos ſuppliciis deuoueritis, aduerſus eos, qui optima conſilia vobis porrigunt, iracundia incitari. Ego verò, vt ex hac inſania emergatis, opto, non quòd, niſi emerſeritis, detrimenti quicquam hinc ſubiturus ſim (niſi tamen quiſpiam mœrorem, qui hinc ad me redit, commemoret: nam

καὶ μὴ γινώσκουσιν. ἢ γινώσκουσι μὲν, καταφρονοῦσι δὲ, ᾗ τῆς ἱερῶν μυστηρίων τολμῶσιν ἅψασθαι, ὅλος ὑπικωμάζῃ τεκμήριον ἡ ἀναλγησία καὶ τῆς ἀμαθοῦς ἡ παιδελεὼς, τοῦτ' εἶναι εἰκότως οἰόμενος. ὁ δὴ ᾗ ὅπη τῷ προδότῃ πεπείκει. ἐ γὰρ, ὡς ἡγῇ, τῷ δεισικοῷ καταφρονῶν σώματος εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ ἡ πονηρίας αὐτῷ κατάγνως, ὅπ λοιπὸν ἀνίατα νοσεῖ. προδιδοῦσα μὲν ἀμαυρούμενος, μεταχεῖν δὲ μὴ παραιτούμενος, ἄχθος ἄγων. εἰ γὰρ εἶδεν αὐτὸν εὐλαβῶς ἐχόντα πρὸς τὸ θεῖον μυστήριον, ᾗ παραιτησάμενον, ἴσως ἂν ὡς ἔπ νήφοντα παρώδευσεν. ἐπεὶ δ' εἶδεν αὐτὸν ὑπὸ τῆς φιλοχρηματίας καρηβαροῦντα, καὶ μηκέτ' τὸν ὀρθὸν ἔχοντα λογισμὸν, ἀλλ' ἐκβακχευθέντα ὑπὸ ἡ ἀκορέστου μέθης. ᾗ μεὶ δὲ, ἀλλὰ ᾗ πλημμέσαντα ἅψασθαι, ὧν ἅψασθαι πάντα ὄντα οὐκ ἐχρῆν, τῆς ἀναλγησίας τῷ καταγνῶ, ὅλος εἰς αὐτὸν ἐχώρησε.

Ταύρῳ ὑπάρχῳ. τξε.

Τότε ὁ ὀρθὸς ἡ δίκης ὅρος σώζεται, ὧ ἀρχικῆς ἀρετῆς ἀψευδίστατον βασανιστήριον, ὅταν τῇ μὲν αἰτιάσει ἡ κρίσις ἀκολουθήσῃ, τῇ δὲ κρίσει ὁ ἔλεγχος, τῷ δὲ ἐλέγχῳ ἡ ψῆφος. ἢ πρὸς ἡ ποιότητα ᾗ ἁμαρτήματος ἡ τιμωρίαν οἰζυρὰ.

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. τξτ.

Κινδυνεύετε, ὡς σωφρονοῦμεν, περφραγμένας ὑπογινώσκοντας ἀκοὰς ἔχειν, ᾗ ὡς ἂν ἔκπαλαι καθοσιώσαντες ἑαυτοὺς ἰδίαις τιμωρίαις, παροξύνεσθαι πρὸς τοὺς παραινοῦντα τὰ χείλιστα. ἐγὼ δὲ εὔχομαι ὑμᾶς ἀνεπεγκεῖν, οὐκ τῆς μανίας, ᾗ οὐκ ὄπ βλάβειν ὑποπτήσομαι μὴ ἀνενεγκόντων ὑμῶν, πλὴν εἰ μή πίς λέγοι τὸν ἀθυμίαν ἡ προσγινομένην μοι ὅτι

μοι οὐκ τοῦτο. εἰς γὰρ τὸν τῷ μισθῷ λόγον οὐδὲν προσβλαβήσομαι. ἀλλ' ἐπειδὴ πεθανεστέρα μοι ὑμῶν ἡ σωτηρία, ἡ τῆς μισθοῦ ἀπολαύσεως. εἰ δέ πς ἀπιστεῖ, πόρρω μὲν τυγχάνων φιλικῆς ἕξεως ἀλώσεται, εἰ δὲ ἐλεγχόμενος εἰς ἀναισχυντίαν τραπείη, καὶ μηδένα ἀνθρώπων τοῦτο καπηρθωκέναι φαίη, ἐλεγχθήσεται καὶ οὐκ τῷ θεοφιλεῖ Μωσεῖ, ᾗ οὐκ τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ. ὧν ὁ μὲν ἐξαλειφθῆναι τῆς θείας βίβλου ἠὔξατο. εἰ μὴ συγγνωσθεῖεν Ἰουδαῖοι πάντες πιστεύσουσιν. εἰ δὲ πάλιν φαίη. ἐκείνοις οὖν πῶς ἀνδράσι σοφοῖς ἐοικέναι σαυτὸν εἰ ποιεῖ ἂν ὅπ ἐν τοῖς ἄλλοις πλεονεκτήμασιν ἁπάντων σχεδὸν ἀνθρώπων ἐλαττούμενος. ᾗ φημι τοίνυν τοῖν μοίροιν τοῖν δυοῖν, τὸ μὲν σπουδαιοτέρῳ ἐχομαι, ᾗ βέλτιον πάντας τοῦτο ἡμέτερον μέρος σωθῆναι.

Ἑρμογένει καὶ Λαμπετίῳ ἐπισκόπ. τξζ.

Ἐπειδὴ, ὡς γεγράφατε, δεινότατος ὢν Εὐσέβιος ἐπιπέμψαι ἑτέροις, καὶ αἰτιάσασθαι τὰ ψεύδη, καὶ μέμψεις ἀπίθανους συμπλάσαι, αὐτὸς ἐμοὶ φαντὸς μᾶλλον ἐνοχλεῖν ὀφείλων οὐδὲν αἰτιᾶται, ὅσῳ δὲ ᾗ μηχανῆς ταύτης λύσιν οἴεται, μανθανέτω, ὅπ τὸ σοφὸν αὐτῷ, ἠλίθιον ἔσται. καὶ τοῦτ' αὐτὸ μάλιστα ᾗ λανθάνῃ, ὅπ μαθεῖν μηχανώμενος, μᾶλλον ἀλίσκεται.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. τξη.

Τὰ μεμιλωμένα ᾗ λυπλώντα ᾗ σαρκὸς πάθη πιθανεύειν καὶ ἐξημεροῦν καὶ πραΰνειν χρή. εἰ δὲ μὴ πείθοιντο, ᾗ κολάζειν, ὡς δέχεται. οὐ δὲ, ὡς φασι, τὰς ἰδίας αὐτοῖς ὀδοὺς, ἄγῃ, ὅποι δ' ἂν ἐκεῖνα βούλοιτο. βούλονται δὲ εἰς ὄλεθρον ᾗ ἀπώλειαν τελευτᾶν. ἵν' οὖν μὴ εἰς τὸν πεθυμίαν τῆς κακῶν ἐξακοντισθείης, φρόντισον αὐτὰ ἀναστρέφοντα.

quod ad præmij rationem attinet, nihil damni faciam.) verùm quòd maiore ſalutis veſtræ, quàm præmij conſequendi cupiditate teneat. Quòd ſi quis mihi diffidit, is longè ab amicitiæ habitu remotus eſſe deprehenditur. Quòd ſi, cùm coarguitur, ad impudentiam ſe conuertat, ac neminẽ mortalium hoc vnquam præſtitiſſe cõtendat, à viro Deo charo Moſe, atque à ſapientiſſimo Paulo refelletur. Ex quibus alter de diuino libro expungi optabat, niſi Iudæis ignoſceretur: alter hac conditione anathema eſſe cupiebat, vt Iudæi omnes ad vitam accederent. Quòd ſi rurſum dicat, Quid igitur? viriſne illis te comparas? illud reſponderẽ, quòd cùm in aliis omnibus virtutum prærogatiuis cunctis ferè hominibus, nedum his duobus inferior ſim, ac vnum tamẽ hoc arctè atque ardenti animo teneo, quòd, quantum in me ſitum eſt, omnes ſalutem conſequi cupiam.

Hermogeni & Lampetio Epiſcopis. 367.

Quandoquidem, vt à vobis ſcriptũ eſt, Euſebius, qui ad alios obiurgandos, & ad falſa crimina obiicienda, & confingendas abſurdas reprehenſiones calidiſſimus ac vehementiſſimus eſt, ipſe quidem magis quàm quiuis alius iis obnoxius eſt, quę inſectatur, verùm per hoc artificium id ſe aſſecuturũ putat, vt vitia ſua obſcura ſint: id velim diſcat, ſolertiam ſuam ſtultitiam ipſi fore. Atque hoc ipſum maximè nos haudquaquam fugit, quòd dum id agit ac molitur, vt flagitia ſua nos fugiant, magis deprehenditur atque irretitur.

Zoſimo Presbytero. 368.

Furibundas & rabidas carnis affectiones cicurare ac mitigare & lenire oportet, quòd ſi nõ obtemperent, etiam, quoad eius fieri poteſt coërcere. At tu, quemadmodũ fama fert, habenas ipſi remittens, quò illæ volunt duceris. volunt autẽ in perniciem & exitiũ deſinere. Quamobrẽ ne in profundũ malorũ præceps feraris, da operam vt eas tanquam iniecto fræno reprimas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Euſtathio Diacono. 369.

Si ſtatim ab ipſo ortu ea animi tui pars, in qua ratio ſedem habet, læſa & vitiata, aut etiam propter incurabiles quoſdam morbos extincta & deleta fuiſſet, fortaſſe ob ea, quæ abs te perpetrantur, veniam obtinuiſſes. Cùm autē id tibi minimè acciderit, verùm ob ſingularem quandam atque inſuperabilem ſocordiam, eam animi facultatem obrueris vel potiùs necaueris, idcirco ne veniam quidē vllam ab iis, qui hæc ſpectant, conſequeris. Nam cùm eam per congruentem curam & diligentiam rurſum exuſciſcare queas, non modò, vt id fiat, nihil curæ ſuſcipis, ſed etiam, vt nunquam id fiat, laboras. Tantùm enim improbitas virtutem apud te ſuperauit, vt ne improbitas quidē eſſe cenſeatur. Quocirca ſi ab hominum dicteriis liberari cupis, oculos paulum erige: vt, quo malorum proruperis, intelligens, pedem referre ſtudeas.

Εὐσταθίῳ Διακόνῳ. τξθ.

Εἰ μὲν κεκάκωτό σου τὸ λογιστικὸν τῆς ψυχῆς εὐθὺς ἀπὸ γονῆς, ἢ ἀλλά νόσοις τισὶν ἀνιάτοις ἢ φάνιτο, ἴσως ἂν συγγνώμης ἔτυχες ὅτι τοῖς δρωμένοις. εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐ πέπονθας, ἀπὸ δὲ ἀνυποβλήτου ῥᾳθυμίας κατέχωσας τοῦτο, μᾶλλον δὲ ἐνέχωσας, οὐδὲ συγγνώμης τυγχάνεις παρὰ τῆς θεωμένων. διωάμβιος γὰρ τοῦτο αὖθις ἀναζωπυρῆσαι τὰς δεδυσωπημένας, ὃ μόνον οὐ φροντίζεις, ὅπως τοῦτο γένηται, ἀλλὰ καὶ ὅπως μεδέποτε γένηται κατασκευάζεις. τοσοῦτον γὰρ ἡ κακία τῆς ἀρετῆς παρὰ σοὶ παρηυδοκίμησεν, ὡς μηδὲ κακία εἶναι νομίζεσθαι. εἰ τοίνυν βύλει τῆς κωμῳδίας ἀπαλλαγῆναι, ἀνάπεισον μικρὸν, ἵνα γνοὺς οἱ τῆς κακῶν ἐξικοντιάδης, αὐγδιάσῃς ἀναδραμεῖν.

Hermino Comiti. 370.

Multi quidem victores, eos quos virtute atque animi magnitudine adepti erant, humanitate conſeruarunt: & quos inuitos in ſeruitutem redegerant, eoſdem lubentes tenuerunt. Etenim fortitudo ad id, quod non habeas comparandum magnam vim habet: clementia autem & facilitas, ad id, quod quæſitum eſt, tuendum atque conſeruandum maiorem vim obtinet. At contrà ij qui lenis & manſueti victoris diſcipulos, ac cæleſtis regis milites ſe eſſe profitentur, eos, quos primi ſatellites per lenitatem ſponte ceperunt, per faſtum & arrogantiā inuitos ſubmouent. Nam quos illi lubentibus animis imperio ſuo ac ditioni ſubiecerunt, hos, etiam repugnantes, per tyrannidem ſuam expellunt. Siquidem vt perditores & carnifices, non autem vt paſtores, eos, quibus præſunt, tractant. Quid igitur facto opus eſt, inquis? Nihil aliud, quàm vt virtutem colentes diuinum tribunal expectemus.

Ερμίνῳ κόμητι. π.

Πολλοὶ μὲν τροπαιοῦχοι ἀνδρίαν κτησάμενοι φιλανθρωπίᾳ τοὺς ὑπηκόους διεσώσαντο, καὶ οὓς ἄκοντας καταδυλώσαντο, τούτους ἑκόντας ἐχειρώσαντο. ἡ μὲν γὰρ ἀνδρία δεῖται τοῦ μὴ ὑπάρχον κτήσασθαι, ἡ δὲ πραότης αὐτοῦ τοῦ κτηθέντος ἀμείνων φυλάξαι. οἱ δὲ τῇ πραότητι ζοπαιοῦχοι αὐχοῦντες εἶναι ποιητὴν, ἢ τῇ ὀργῇ βασιλέως γραπτῶται, οὓς οἱ τῆς ἀρχικῆς ὑπαστίγαι πραότητι ἑκόντας ἐχειράσαντο, τούτους ἀλαζονείᾳ ἄκοντας ὑποτυθοῦσιν. οὓς γὰρ ἐκεῖνοι ἑκόντας εἰς πλῆ ἀρχικὴ παρεσήσαντο, τούτους καὶ μὴ βυλομένους ἀφ' ἑαυτῆς τυραννίδος ἀπελαύνουσιν. ὡς γὰρ λυμεῶνες καὶ ἀλάστορες, οὐχ ὡς ποιμένες τοῖς ὑπηκόοις προσφέρονται. τί οὖν ποιητέον, ἔφης; οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀρετὴν ἀσκοῦντας, τὸ θεῖον ἀναμένειν δικαστήριον.

Θεοδοσίῳ

Theodoſio Presbytero. 371.

Qui vitam maximè continentem & frugalem ſibi conſectandam propoſuit, animo quidem magnus & ſplendidus eſt, victu autem ac cultu tenuis. Nam cùm ipſe magni prætij ſit, pauca expendit. At qui vitæ lautitiam in pretio habet, ac turgidam menſam conſectatur, animo quidem paruus & abiectus eſt, gratiiſque vacuus, victu autem profuſus. Nam cùm ipſe nullius prætij ſit, plurima inſumit. Quod fit, vt ille velut paucis contentus, copioſiſſimum ſe eſſe exiſtimet: hic autem ingentes ſumptus faciens, in proximorū bona ſceleratas ſuas manus iniiciat, ac proinde pauperrimum ſe eſſe arbitretur. Quiſnam igitur ſanæ mentis priorem beatum non prædicet, ſecundum autem non oderit ac deteſtetur?

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. τοα.

Ὁ μὲν τὸν ἐγκρατέστατον καὶ αὐταρκέστατον βίον ἑλόμενος, τῇ μὲν ψυχῇ λαμπρὸς ὅτι καὶ μέγας, τῷ δὲ βίῳ εὐτελής. πολλοῦ γὰρ ἄξιος ὢν ἀναλίσκει ὀλίγα. ὁ δὲ τὸν ἀβροδίαιτον βίον τιμῶν, καὶ τῷ φλεγμαίνουσαν τράπεζαν διώκων, τῇ μὲν ψυχῇ ταπεινὸς ὅτι καὶ μικρὸς καὶ χαιλπὸν ἔπημος, τῷ δὲ βίῳ πολυτελής. ὑδενὸς γὰρ ἄξιος ὢν πλεῖστα ἀναλίσκει. διὸ ἐκεῖνος μὲν ἅτε ὀλιγοις ἀρκούμενος, πλουσιώτατον ἑαυτὸν εἶναι ἡγεῖται. οὗτος δὲ πολλὰ ἀναλίσκων, εἰς τὰς τῶν πέλας οὐσίας τὰς μιαρὰς ἑαυτοῦ ῥιπίει χεῖρας. διὸ καὶ πενέστατον ἑαυτὸν εἶναι ἡγεῖται. τίς οὖν τοῦ ἐγκρατοῦς τὸ μὲν εὐφρόνως ἂν ζηλώσῃ, τὸν δὲ δεύτερον οὐ μισήσῃ;

Theoni Presbytero de Marone. 372.

Magna voluptate affectus ſum, cùm illud audiui, aduerſarium tuum, in te quidem impetum feciſſe, tanquam te ſtatim ſuperiorem futurum: diſrūptum autem fuiſſe, non ſecus atque in Olympicis certaminibus, à tua ſapientia victum atque proſtratum.

Θέωνι πρεσβυτέρῳ περὶ Μάρωνος. τοβ.

Λίαν ἥδιον ἀκούσας, ὅτι ὅσος ὁρμὴν ἐποιήσω μὲν κατ' σοῦ ὡς αὐλοδοεὶ πολεμοῦντος. ἐρράγη δὲ καθάπερ ἐν τοῖς ὀλυμπικοῖς ἀγῶσιν ὑπὸ τῆς σῆς φιλοσοφίας νενικημένος.

Hermino, Dorotheo, Hieraci clariſſimo. 373.

Is quidem, qui virtutem colit, præclaram coronam habet: at qui virtutis officia præſtans, minimè tamen ſe præſtitiſſe exiſtimat, hoc etiam ipſo, quòd ita affectus ſit, ſplendidiorem coronam habiturus eſt. Non minoris enim, quàm virtutes ipſæ, laudis eſt, cùm ex virtute aliquid geras, minimè tamen te geſſiſſe arbitrari. Imò, vt rectiùs loquar, hoc cùm adeſt, illa quoque magna eſſe iudicat, cùm autem abeſt, etiam maxima quæque imminuit. Quamobrē qui virtutes ſuas magnas reddere cupit, ne eas magnas eſſe exiſtimet: ac tum magnæ erunt.

Ερμίνῳ, Δωροθέῳ, Ἱεράκι λαμπροτάτῳ. τογ.

Ὁ μὲν ἀρετὴν ἀσκῶν, φέρουν ἔχει λαμπρὸν, ὁ δὲ κατορθοῦν μὲν μὴ ἡγούμενος καταρρωκέναι, καὶ αὐτῷ τοῦτῳ ἀφκεῖσθαι χάριν, φέρουν ἔξει λαμπρότερον. ἀπίθανον γὰρ τὸ κατορθώματα ὄντ, τὸ κατορθοῦντα μὴ ἡγεῖσθαι καταρρωκέναι, μᾶλλον δὲ τοῦτο παρὸν μὲν κακὰ δείκνυσι μεγάλα, ἀπὸν δὲ καὶ τὰ μέγιστα καταμικρύνει. ὁ βυλόμενος τοιγαροῦν μεγάλα ἑαυτοῦ ποιῆσαι τὰ κατορθώματα, μὴ ἡγείσθω αὐτὰ εἶναι μεγάλα, καὶ τότε ἔσται μεγάλα.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Archontio Presbytero. 374.

Virtus & ſecundas & aduerſas res ornare conſueuit: doctrina autem illarum ornamentum, harum autem portus eſſe videtur. Quocirca ſi ambas quiſpiam obtinere poſſit, præclarè ſe res habebit. Si autẽ alterutra deſideretur, virtutem eligere præſtat. Optimum enim eſſe, quàm videri, me quidem iudice præſtantius eſt.

Ἀρχοντίῳ πρεσβυτέρῳ. ποδ.

Ἡ μὲν ἀρετὴ καὶ τὸν εὐημερίαν καὶ τὸν δυσημερίαν κοσμεῖν εἴωθεν. ἡ δὲ παίδευσις, τῆς μὲν δικεῖ κόσμος εἶναι, τῆς δ' ὅρμος. εἰ μὲν οὖν ἄμφω ἔχειν δυνατὸν, εὖ ἂν ἔχοι. εἰ δὲ θάτερον λείποιτο, ἄμεινον ἑλέσθαι τὸν ἀρετήν. τὸ γὰρ εἶναι τῷ δικεῖν ἄρισον παρ' ἐμοὶ κριτῇ πρεσπμότερον.

Hermino Comiti. 375.

Mirifica quædam de te ij, quibus conſpectu tuo frui contigit, vbique decantant, nempe quòd, cùm manſuetudinis decus atque ornamentum ſis, atque affuſum vultui tuo pudorem habeas, eos tamen, qui peccare inſtituunt, oculorum grauitate deterres, ſic nimirum te comparans, vt iis, qui rectè atque integrè viuunt, ſerenum ac placidum vultum, iis autem, qui deſidio torpent, horrendum oſtendas. Illum enim iis, quibus iniuria fit, profers: iis autẽ, qui iniuriam inferunt, obtendis. His igitur admirandis virtutum dotibus, vir admirande, in perpetuum vtere.

Ἑρμίνῳ κόμητι. τοε.

Θαυμαστά τινα περὶ σοῦ οἱ τῆς σῆς θέας ἀπολαύσαντες διεξιόασιν, ὅτι ἡμερότητος τυγχάνων ἄγαλμα, καὶ ἐπανθοῦσαν ἔχων τῷ προσώπῳ τὸ αἰδῶ τῷ βλοσυρῷ τῶν ὀφθαλμῶν, τοὺς πλημμελεῖν προπετῶς ἐπιόντας ἀποτρέπεις, τὸν μὲν γαλήνιον τοῖς ὀρθῶς βιῶσι, τὸν δὲ φοβερὸν τοῖς ῥαθύμοις ἐπιδεικνύμενος. τὸν μὲν γὰρ τοῖς ἀδικουμένοις προτείνεις, τὸν δὲ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐφοπλίζεις. καὶ τοίνυν, ὦ θαυμάσιε, ἀφ' τέλους τοῖς θαυμαστοῖς τούτοις πλεονεκτήμασι.

Incerto. 376.

Qui vnà cum aliis magnis & admirandis nominibus, diuinæque ipſius naturæ magnificentiam, vt licet, ſignificantibus, etiam Verbum vocari dignatus eſt, verba non odit, nec ſapientia ſapientiam abdicat: verùm tum demum & illa, & hanc extra ſacroſancta ſepta relegat, cum vitium laudant, atque idolorum cultum tuentur. Quòd ſi nihil horum faciant, & eas amplectitur & admittit, & ſaeris cõuentibus contubernales ac commenſales efficit.

Μετὰ τῶν ἄλλων ἐπωνυμιῶν τῶν μεγάλων καὶ θαυμαστῶν, καὶ ἣ θείας αὐτῷ φύσεως τὸν μεγαλοφυΐαν, ὡς ἐνδέχεται σημαινόντων λόγος καλεῖσθαι καταξιώσας, ἢ μισεῖ τοὺς λόγους, οὐδὲ ἡ σοφία τὸν σοφίαν ἀποκηρύττει. ἀλλὰ τότε καλεῖ, καὶ ταύτην ἔξω ἱερῶν περιβόλων ἀπελαύνει, ὅταν τὸν κακίαν ἐπαινῶσι, καὶ τὴν εἰδωλολατρείαν συγκροτῶσιν. εἰ δὲ μηδὲν τούτων ποιοῖεν, καὶ ἀποδέχεται καὶ προσίεται, καὶ τοῖς ἱεροῖς συλλόγοις συνεστίους ποιεῖ καὶ ὁμοτραπέζους.

Germano Comiti. 377.

Non qui externos barbaros vincit, hic victor meritò vocandus fuerit, ſed qui inteſtinum voluptatũ bellum cõficit. Multi

Γερμανῷ κόμητι. τοζ.

Οὐχ ὁ τοὺς ἔξωθεν βαρβάρους νικῶν, προπαιδόχος ἂν εἰκότως καλοῖτο, ἀλλ' ὁ τὸν ἔσω πόλεμον τῶν ἡδονῶν χειροῦ-

χειρώμενος. πολλοὶ μὲν οὖν ἐκείνους νενικηκότες, ὑπὸ τούτων αἰσχρῶς καὶ ἐλεεινῶς ἐάλωσαν.

enim illis deuictis ab iſtis fœdum ac miſerandum in modum capti ſunt.

Ἐπιμάχῳ σχολαστικῷ. τοη.

Ὁ φίλος ὁ σὸς ἐν μεγίστῳ κλύδωνι πραγμάτων ἀπολειφθείς, καὶ πᾶσαν κινήσας μηχανὴν, ὥσπερ οἱ κυβερνῆται, ὧν ὁ χειμὼν τὴν τέχνην ἐδάπτισεν, ἐν εὐχαῖς σαλεύει. εὔχου πίνων καὶ αὐτὸς ὅπως κρείττων χειμῶνος γένῃ.

Epimacho Scholaſtico. 378.

Amicus tuus in magnis negotiorũ procellis relictus, atque omni mota machina, quemadmodum naucleri, quorum artem tempeſtas demerſit, in votis ac precibus fluctuat. Quamobrem ipſe quoque vota fac, vt tempeſtate ſuperior euadat.

Θεοδώρῳ σχολαστικῷ. τοθ.

Οὔτε ἀλαζόνα εἶναι χρὴ, ὅτε κόλακα. ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν κακιῶν τὸν ἀμεσίαν κολάζοντα, ἐλεύθερον εἶναι, μήτε εἰς αὐθάδειαν ἀποκλίνοντα, μήτε εἰς δουλοπρέπειαν καταπίπτοντα.

Theodoro Scholaſtico. 379.

Nec vanum & arrogantem eſſe oportet, nec adulatorem, verùm vtriuſque vitij exceſſum fugientem, liberum eſſe: ſic nempe vt nec in faſtidium & inſolẽtiam quiſpiam declinet, nec in ſeruilem quandam animi affectionem prolabatur.

Τιμοθέῳ σχολαστικῷ. τπ.

Μάνθανε, ὦ σοφώτατε, καὶ ῥητορικώτατε, ὅσῳ κινδυνεύεις, ὡς ἔοικεν, ἀγνοεῖν, ὅτι εἰ συμβαίη φίλοις πρὸς ἀλλήλους διενεχθῆναι, ἢ ἐχθροῖς οὐχ ὁμοίως διαγωνιοῦνται. ἀλλ' οἱ μὲν ὡς διαλλαγησόμενοι διοίσονται, οἱδὲ ὡς ἀκηρυκτον ἔξοντες τὸν πόλεμον.

Timotheo Scholaſtico. 380.

Diſce, ô ſapientiſſime & diſertiſſime, id quod, vt apparet, ignoras, nempe quòd ſi amicis aut inimicis, inter ſe diſſidere contingat, non eodem modo concertabunt: verùm illi quidem, vt, in mutuam gratiam redituri, contendent, hi autem, vt inexpiabile bellum habituri.

Δωροθέῳ λαμπροτάτῳ. τπα.

Ἐγὼ καὶ μετριόφρονα καλῶ καὶ μεγαλόφρονα, τὸν μέγιστα μὲν κατορθοῦντα, τῆς δὲ ὑπὲρ τῶ μεγάλα πράττειν μὴ ἀντιποιούμενον δόξης, ἀλλὰ σιωπῇ κρύπτοντα, τὰ πλεονεκτήματα καὶ τῶν πέλας μὴ ἐπιφυόμενον. τῷ μὲν γὰρ πράξαι μεγάλα, μεγάλως ἐφρόντισε, τῷ δὲ κρύψαι μέτριος. τῷ γὰρ μικρόφρονι τὸν μεγαλόφρονα ἀντιπαλτέον, καὶ ὁ τῷ ταπεινόφρονι μικρὰ γὰρ φρονεῖ, ὁ τὰ γήϊνα ὀνειροπολῶν. μεγάλα δὲ, ὁ τὰ ὑπερκόσμια ζητῶν. διὸ δὴ καὶ ἀπὸ μεγάλης μὲν καὶ ὑψηλῆς διανοίας πίπτεσθαι συμβαίνει τὸν ταπεινοφροσύνην, ἀπὸ δὲ μικρᾶς καὶ φαύλης τὸν ἀλαζονείαν.

Dorotheo clariſſimo. 381.

Ego & modeſtum & animi magnitudine præſtantem eum voco, qui cùm maximis virtutis muneribus fungatur, non tamen ob magnas & præclaras actiones gloriam affectat, verùm virtutes ſuas ſilentio tegit, nec in proximos inſultat. Quatenus enim magna efficit, magnificè ſentit: quatenus autem ea occultauit, modeſtè. Siquidem is, qui paruo animo eſt, magnanimum opponi debet: non autem qui ſummiſſo & humili. Exiguè enim ſentit, qui terrena inſomnij errore ſibi fingit, magnè autem & excelsè, qui ea, quæ mundo ſublimiora ſunt, quærit. Vnde etiam à magna quidem & ſublimi mente animi ſummiſſionẽ ac modeſtiam procreari con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tingit: à paruaautem & vili arrogantiam. At enimuerò eum iudicij ſinceritate præditum, non autem modeſtũ, vocare debemus, qui cũ peccet, id cõfitetur, ac pœnitudine ducitur, vt Publicanus. κενόδοξον autẽ, hoc eſt inanis gloriæ morbo laborantem, qui ob ea, quæ minimè agit, gloriã conſequi cupit: φιλόδοξον verò, id eſt gloriæ amãtem, eum, qui ob ea, quæ agit, ſibi placet: inſolentem item, qui facit quidem, ſed eo nomine gloriatur, alióſque probris affeit: magnanimum porrò, eum, qui & res ſecundas moderatè, & ſiniſtras fortiter ac ſtrenuè fert: μικρόψυχον denique, hoc eſt parui animi hominem, qui contraria magnanimo facit, ac moderatur.

Eidem. 382.

Et ſi, vt abs te ſcriptum eſt, oratio plauſum peperit: at etiam orationi plauſus robur comparauit, quippe qui parenti adminiculi loco fuerit. At quoniam ſæpenumerò vſu venit, vt plauſus orationi quidẽ robur comparet, verùm Oratoris mores inficiat & labefactet, ac ſupinitatem videlicet ac ſocordiam eum tanquam porrecta manu ducens, prudentiam tuam moneo, maximè quidem vt Deo, qui huiuſmodi gratiam largitus eſt, gratiam habeas: quòd ſi etiam laudare vis (negas enim fieri poſſe vt Orationi plauſus tandem non rependatur) Orationem quidem arbitratu tuo laudans. ne nimias aduerſum me laudes contexas, vt ne me ſupinum atque ignauum reddas.

Diogeni Presbytero. 383.

Conſimili modo mihi peccare videtur, & qui ad maximas virtutes ſilentio virtutẽ produnt (liuore enim hoc eſt grauiſſimo, atque prudentum virorum iudicio veniæ experte affectu contabeſcunt) & qui eos, qui omni commemoratione carent, nimis promptè ac temerè laudibus afficiunt. Siquidem adulatorũ notam atque infamiam ſibi inurunt, qui eos, qui caſtigatione opus habent, laudare aggrediuntur.

εὐγνώμονα δὲ ὁ ταπεινόφρονα κλητέον, τὸν πλαίοντα μὲν, ὁμολογοῦντα δὲ καὶ γνασιμαχοῦντα, οἷος ἦν ὁ πελώρης. κενόδοξον δὲ, τὸν ἐφ' οἷς μὴ πράττει δοξάζεσθαι βουλόμενον. φιλόδοξον δὲ, τὸν ἐφ' οἷς πράττει ἐπαβρυνόμενον. ὑπερήφανον δὲ, τὸν πράττοντα μὲν, σεμνυνόμενον δὲ, καὶ τοὺς ἄλλους ὀνειδίζοντα. μεγαλόψυχον δὲ, τὸν καὶ τὴν εὐημερίαν μετρίως, καὶ τὴν δυσκολίαν γενναίως φέροντα. μικρόψυχον δὲ, τὸν τἀναντία τῷ μεγαλοψύχῳ πράττοντά τε καὶ πάσχοντα.

Τῷ αὐτῷ. τπβ.

Εἰ καὶ, ὡς γέγραφας, ὁ λόγος τὸν κρότον ἐγέννησεν. ἀλλ' οὐδέ γε ὁ κρότος τὸν λόγον ἐπέρρωσεν ἔρεισμα τῷ τεκόντι φανείς, ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις ὁ κρότος τὸν μὲν λόγον νεκρὸν, τὸν δὲ τρόπον τοῦ λέγοντος λυμαίνεται εἰς ὑπολιότητα αὐτὸν χειραγωγῶν, παραινῶ τῇ σῇ συνέσει, μᾶλλον μὲν τῷ θεῷ εὐδόκει χάριν, τῷ καὶ τοιαύτην δεδωκότι χάριν. εἰ δὲ καὶ ἐπαινεῖν βούλει· ὡς γὰρ ἔφης ἀδύνατον, μὴ κρότοις τὸν λόγον ἀμείβεσθαι, ἢ λόγον ἐπαινῶν, ὡς βούλει, μὴ ἄμετρα ὕφαινε κατ' ἐμοῦ ἐγκώμια, ἵνα μὴ μεύπλιώσῃς.

Διογένει πρεσβυτέρῳ. τπγ.

Ἀδελφὰ ἁμαρτάνειν μοι δοκοῦσιν οἵ τε ὅτι τοῖς μεγίστοις κατορθώμασι σιγῇ προσέμοι τὴν ἀλήθειαν. φθόνῳ γὰρ τίκτονται, πάθει χαλεπωτάτῳ, καὶ συγκάμνειν παρά γε τοῖς ἐμφρονοῦσιν ἀμοίρῳ, καὶ οἱ τοὺς ἐπαινοῦντας τὰς πάσης εὐφημίας ἐρήμους. ἢ γὰρ τὸ κολάκων ἀναπομπὴν ἄγουσι δύσκλειαν, τὸ σωφρονισμοῦ δεομένους ἐγκωμιάζειν ὑπεχειροῦντες.

Τιμοθέῳ

Τιμοθέῳ λαμπροτάτῳ. τπδ.

Οπ μὲν τὸ πρᾶον οὐκ εὐκαταφρόνητον ἔχεις, δῆλὸν τὸ ἀνδρεῖον ἀνήμερον. ἡ γὰρ φιλανθρωπία κολάζει τὸ ἀμότητα, ἅπαντες ἴσμεν. ὅτι δὲ χρὴ σε καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἀναδήσασθαι, ἵνα ἐν πᾶσι λαμπρὸς ᾖς, τοῦτο παρ' ἐμοῦ μάνθανε.

Timotheo clariſſimo. 384.

Quòd tu quidem non deſpicabilem lenitatem habeas, nec agreſtem & immanẽ fortitudinem (humanitas enim ac manſuetudo crudelitatem coërcet) omnes exploratum habemus. Quòd autem aliis quoque virtutibus redimitum te eſſe oporteat, vt in omni laudis genere clarus ſis, hoc ex me diſcas velim.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. τπε.

Οὐχ ἁπλῶς ὑποπίπτει ὁ δεινὸς πειρατὴς τοῖς ταύτην τὴν χειμῶνος γέμουσαν πλέουσι θάλατταν, ἀλλὰ πρῶτον διακωδωνήσας, καὶ τὰς ῥοπὰς καὶ τὰς ὁρμὰς τῆς ψυχῆς καταμαθὼν ἔπειτα ὑπεχωρεῖ, καὶ τὰς μηχανὰς πλέκει. διὰ τί γὰρ εἰς πορείαν οὐκ ἄθησε τὸν Ἰούδαν, ἀλλ' εἰς προδοσίαν; ὅτι ἐκεῖνο μὲν τὸ μέρος ἐώρα ἀσφαλισμένον, τὸ δὲ ἐκεῖ φιλοχρηματίαν σφαλερὸν καὶ σαθρόν. ἐκ γὰρ τ κλοπῆς τοῦ γλωσσοκόμου ἤλπισε καὶ εἰς προδοσίαν αὐτὸν ῥᾳδίως ὁρμήσειν. τὰς ὁρμὰς οὖν ἑκάστου καὶ τὰς ῥοπὰς, καὶ τὰς συγκαταθέσεις πολυπραγμονῶν, καὶ οὐδένα χρόνον οὐδ' ὥραν παραλείπων, ὅπως τὰς ὕλας ἔξωθεν χορηγῇ, καὶ εἰς ὃ ὑπερρεπῶς ἔχοντα ἀναδήσεται, εἰς ἐκεῖνο πιθράσκει. χρὴ οὖν παντὰχόθεν ἀσφαλίζεσθαι τ εὐδοκίμειν. πολλάκις γὰρ πολιτείαν ὥσπερ πόλιν ἄπορθον τοῖς τείχεσι πεπυργωμένην, διὰ μέρους σαθρᾶς παρεσήσατο, κατοίκων τὸν τῆς λοιπῆς τείχων δείξας ὀχυρότητα.

Ἐλισαίῳ μονάζοντι. τπς.

Εἰ ὁ ἅγιος Δανιὴλ ἄγγελον θεασάμενος, καὶ ἀγαθοῦ τὸ κάλλος τ ὀφθέντος, ῥιπὴς ἔπεσεν, ἐκπλαγεὶς πρὸς τὸ παράδοξον τῆς θέας, ποίαν ἔξουσιν ἀπολογίαν, οἱ πατρὶ καὶ υἱῷ μεπιτεύξῃ τολμῶντες, καὶ τὸν ἄρρη-

Theodoſio Presbytero. 385.

Non ſimpliciter adoritur callidus ille prædo eos, qui hoc tempeſtatis plenum mare nauigant: verùm exploratis priùs atque cognitis animæ propenſionibus & appetitionibus, ita demum aggreditur, ac machinas ſuas inſtruit. Quid enim eſt, quamobrem Iudam non ad libidinem, ſed ad proditionem impulerit? Nimirum quia partem illam præſidiis firmatam videbat: eam autem, quæ ad auaritiam pertinebat, infirmam & imbecillã. Ex crumenæ enim furto in ſpem venit fore, vt ipſe ad proditionem quoque facilè ſe cõferret. Quocirca vniuſcuiuſque appetitiones atque inclinationes & aſſenſus inquirens, nec tempus vllum aut horam prætermittens, ita denique materias externè ſubminiſtrat, atque in ea parte, ad quam eum propenſionem habere ſentit, vulnus infert. Ac propterea eum, qui laudem & gloriam conſequi cupit, omni ex parte munitũ ac obſeptũ eſſe oportet. Sæpenumerò enim hominis vitã, non ſecus ac ciuitatem quandam inexpugnabilibus muris circundatam, per nutantem & imbecillam partẽ ditioni ſuę ſubiecit, atque inanem & inutilem reliquorum murorum firmitatem reddidit.

Eliſæo monacho. 386.

Si ſanctus Daniel, Angelum conſpicatus, atque ex conſpecti pulchritudine admiratione perculſus, in terram pronus cecidit, ſpectaculi videlicet nouitate attonitus, quamnam tandem accuſationem habituri ſunt, qui Patri & Filio arbitros ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

sequestros se prębere audent, naturámque omnem sermonis facultatem superantem sermonibus superare aggrediuntur.

Leontio Episcopo. 387.

Ego te, ô puritatis delubrum, non sacerdotij nomine admiror: sed quia illud, vt conueniebat, es consecutus. Multi enim ad eam dignitatem haud piè sanctéque irruperunt: qui autem eam honesta ratione obtinuerunt, ac perpetuò seipsos nō modò omni reprehensione superiores, sed etiam admiratione dignos præstiterūt, hi omniū laude ac prædicatione efferri merentur. Quorum in numero cùm ipse quoque sis, sexcentis oculis vitam tuam ac mores circunspice: ne alioqui neglectum abs te quippiam tantæ virtuti labem ac perniciem afferat.

Hieraci Presbytero. 388.

Diuina & cælestia oracula, iis quidem, qui pulchratum rerum fastidio tenentur, literæ solùm esse videntur: iis autem, qui supra mundum assurrexerunt, ac spectaculis gaudent, virentes & amœni horti sunt, tanquam ex cælesti nectare purissimis floribus scatentes. Etenim, vel pronunciata duntaxat, ad animos admiratione defigendos sufficiunt: iis autem, qui ea considerant & animaduertunt, feriari non permittunt, verùm hoc efficiunt, vt omnes animi sensus ad ea se conuertat: adeò vt priusquàm id, quod præsens est, conspexerint, id quod sequitur expetant, & cùm illud perspexerint, id, quod reliquerint, quærant: & cùm id, quod tertium est, viderint, quod potissimùm admirentur nō habeant. Intra enim literæ penetralia mentem mittentes, tanta admiratione implentur, ac tanta gratia cumulantur, vt iam terrenarum rerum nihil capere queant, ne si diuina quædam ea, quæ certatim homines appetunt, ad ipsos confluant: quòd videlicet earum rerum, quas prius admiratione prosequebantur, obliuio victrix extiterit.

τον φύσιν λόγοις ζυγοστατεῖν ἐπιχειροῦντες.

Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ. τπζ.

Ἐγώ σε, ὦ ἁγνείας ἀνάκτορον, οὐκ ἐκ τῆς ἱερωσύνης θαυμάζω, ἀλλ' ὅτι πρεσηκόντως ταύτης τετύγκας. πολλοὶ μὲν γὰρ αὐτῆς ἐπεκύμασαν οὐκ εὐλόγως. οἱ δὲ εἰκότως τετυγκότες τῆς τιμῆς, καὶ ἅμα τέλεος ἑαυτοὺς ἅμα μόνον μεμψιμοιρήτους, ἀλλὰ καὶ θαύματος ἀξίους ἀποφαίνοντες. ὅτι μὲν γὰρ πάντων ἀναρρηθῆναι ἂν εὖ δίκαιοι, ὧν εἷς καὶ αὐτὸς τυγχάνων, μυρίοις ὀφθαλμοῖς τὰ καθ' ἑαυτὸν σκοπεῖσθαι, μή ποτέ τι παροφθὲν, τῇ τοσαύτῃ λυμήνηται ἀρετῇ.

Ἱεράκι πρεσβυτέρῳ. τπη.

Οἱ θεῖοι καὶ ὑπέρκοσμοι χρησμοὶ τοῖς μὲν πολλοῖς ὡς ἀρίστοις γράμμασι μόνον εἶναι δοκοῦσι· τοῖς δὲ ὑπερκοσμίοις καὶ φιλοθεάμοσι, λειμῶνές εἰσιν εὐανθεῖς, ὥσπερ ἐξ ὑπερκύρτου νέκταρος βρύοντες ἀκηράτοις ἄνθεσιν. ἐξαρκέσει μὲν γὰρ καὶ μόνον ῥηθέντες πρὸς ἔκπληξιν. καταναῦσι δὲ σχολὴν ἄγειν οὐκ ὀπτηρέπουσιν, ἀλλὰ πρυσκευάζουσι πᾶσαν τὴν νοερὰν αὖθις πρέπειν εἰς ἑαυτούς, ὡς πρὶν τὸ πρῶτον ἀκριβῶς θεάσασθαι, ποθεῖν τὸ ἑξῆς. κἀκεῖνο θεασαμένους, ὅπερ ἀπέλιπον ζητεῖν, καὶ τὸ τρίτον ἰδόντας· οὐκ ἔχειν ὅπι θαυμάσουσιν. εἴσω γὰρ τῶν γράμματος παρελθόντες τὸν νοῦν, τοσούτου πίμπλανται θαύματος, καὶ τοσαύτης πληροῦνται χάριτος, ὥστε μηδὲν ἐπιχρῆσαι τῆς ὑπογείων πραγμάτων διώξεως, μηδὲ ἂν πάντα πρὸς αὐτὰς συρρεῖν τὰ θεμιάζοντα λήθης ὧν πρότερον ἐθαύμαζον σκιρτήσασης.

Διογένει

Diogeni Magistriano. 389.

Et in veteri quoque Testamento, vir erudite, (quoniam ab eo duntaxat nobiscum disputas, Nouo prætermisso) si non apertè ac disertis verbis, at obscurè saltem nobis mansuetissima illa natura, vt cum inimico in gratiam redeamus, his verbis vtens: Si videris iumentum inimici tui prolapsum in foueam, non pertransibis, sed eriges ipsum. Quòd si tu in huiusce oraculi penetrale oculorum aciem intendere nequis, ego tibi illud interpretari, ac Legislatoris mentem explicare conabor. Non enim quòd animantis cura tantopere tangeretur, sed ipsorum præsertim hominum causa hanc legem tulit. Nam inimicus, ad prolapsum animal erigendum accedens, inimicum omnino alloquetur, ac dicet, Tu istinc erige, ego hinc. Colloquium porro reconciliationis præludium est, ac via ad amicitiam ducens. Quamobrem *

Καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ, ὦ σοφὲ, ἐπειδήπερ ὑπὸ ταύτης μόνης ἡμῖν διαλέγῃ, τῶν νέων παρεὶς, εἰ μὴ φανερῶς μηδὲ διορρήδην, ἀλλ' αἰνιγματωδῶς ἡμῖν ἐνομοθέτησεν ἡ ἡμερωτάτη φύσις, καταλλάττεσθαι τῷ ἐχθρῷ φήσασα. ἐὰν ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν ζόφον, ἀ παρελεύσῃ, ἀλλὰ συνεγερεῖς αὐτό. εἰ δὲ οὐκ ἐφικνῇ ἀτενίσαι πρὸς τὸ βάθος τοῦ χρησμοῦ, ἐγώ σοι τοῦτον ἑρμηνεύσω, καὶ τοῦ νομοθέτου ἀναπτύξω τὸ βούλημα πειράσομαι. ἐ γὰρ τῶν ζώων τοσοῦτον κηδόμενος, ἀλλ' αὐτῶν ἕνεκα μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων, τοῦτ' ἐθέσπισεν. ὁ γὰρ ἐχθρὸς ἐρχόμενος εἰς τὸ συναγεῖραι τὸ πεπτωκὸς ζῷον, πάντως ὁμιλήσει τῷ ἐχθρῷ, ᾧ λέξει· ἔκβηθι σὺ ἔνθεν, κἀγὼ ἐντεῦθεν. ὁμιλία δὲ πρόοιμον ἔστι καταλλαγῆς, καὶ ὁδὸς ὅπη φιλίαν ἄγουσα. πρία τοίνυν κάλλιστα ἐπῳδάσει κατορθωθῆναι ἡ θεία γαλήνωσις, ἐν μὲν, τὸ μὴ διαφθαρῆναι τὸ ζῷον. ἕτερον δὲ, τὸ μὴ ζημιωθῆναι τὸν δεσπότην. πρίτον δὲ, τὸ καταλλαγῆναι πρὸς φιλίαν τὸν ἐχθρόν. ὁ γὰρ παθὼν εὖ, εἰ καὶ λίαν ἀναισθητότερος εἴη, πρυδάσει ἀμείψασθαι τὸν εὐεργέτην. ὁ δὲ εὐεργέτην ὑπερφέρων, οὐκ ἂν δύπου ἐχθρὸν ἔτι ὀνομάσειεν. ὁρᾷς πῶς ἡ ἄρρητος σοφία πρὸς ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν βλέπουσα νομοθετεῖ.

Λαμπετίῳ διακόνῳ. τξ.

Εἰ καὶ ὑπερβολικῶς νομίσουσί τινες ἀρρήτου τὸ ῥηθησόμενον. οἶδα γὰρ πολλοὺς ἀγεννῶς καὶ ἀνάνδρως διακειμένους, ἐγὼ τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην φήσω. ἡγοῦμαι γὰρ εἶναί τινας τοὺς ἀποδεξομένους. εἰ δὲ καὶ μηδεὶς ἀποδέξοιτο, ἡ ἀλήθεια πρεχειρίσθω. τί οὖν ἐστιν; ὃ βούλομαι φῆσαι; συντόμως

Lampetio Diacono. 390.

Etsi hyperbolicè dictū esse quidam existimaturi sunt, id quod dicturus sum (non enim me fugit multos ignauè atque effœminatè affectos esse) ego tamen sententiam meam dicam. Arbitror enim nonnullos fore, qui eam approbant. Quòd si etiam nemo comparaturus sit, veritas præferatur. Quid igitur est, quod dicere volo? Breui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter exponendum est. Lubentiùs ego, cùm de omnibus bene meritus essem, tanquam qui iniuria omnes affecissem, pœnas darem, quàm cùm vnum læsissem, tanquam de omnibus bene meritus, corona donarer ac prædicarer.

Eidem. 391.

Quid est, inquis, quod de cælestibus luminaribus dictum est, Quæ tribuit Dominus Deus tuus omnibus nationibus? Audi igitur. Ad doctrinam & institutionem ac cognitionem ea tribuit, vt ex rerum, conditarum magnitudine ac pulchritudine Creator, qui oculis cerni non potest, conspiciatur. Hoc autē idcirco dixit, quoniam Hebræis vnà cum rerum creatione Legis quoque doctrina data est, artificem & architectū prædicans & cōcelebrans. Quòd si quidam ideò tributa ea esse putent, vt ipsis adorationem adhibeant, inscitiam suam perspicuè produnt: quippe cùm vniuersa Scriptura sacra eos, qui hoc facere ausi sunt, accuset, atque acerrimè reprehendat.

Hieraci clarissimo. 392.

Non paruum, vir optime, verùm quantum maximum edi potest, virtutis indiciū exhibes, qui bonam potiùs famam colligere, quàm ingentes opes cumulare in animum induxeris. Quamobrem si in hac sententia perstiteris, nō defuturi sunt, qui te laudibus vehant, ac prudentiam tuam ad omnes mortales perferant.

Harpocræ sophistæ. 393.

Qui sermonis facultatē improbāt, nō est obscurū quin inscitiæ suæ ac infantiæ probrum in eam deriuare audeant. Qui autē eam probant, cùm veritatis patrocinium suscipit, vituperant autem, cùm improbitati operam nauat, hi nimirum & humanæ naturæ nobilitatem, vt quæ sermone donata sit, cognitam atque perspectam

σωτόμως λεκτέον. ἤδιςα ἂν πάντας εὐεργετήσας, ὡς πάντας ἀδικήσας, δοίην δίκην, ἢ ἀδικήσας τινὰ, ὡς πάντας εὐεργετήσας, ςεφανωθείην καὶ ἀπαρρηθείην.

Τῷ αὐτῷ. τιζ.

Τί ἐςὶν, ἔφης, τὸ ῥηθὲν τῶν θεσπεσίων φωςήρων εἰρημένον, ἃ ἀπέτειλε κύριος ὁ θεὸς σοῦ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἄκουε τοίνυν, ἀπέτειλε πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς παίδευσιν, πρὸς γνῶσιν, ἵν' ἐκ τῆς μεγέθους, καὶ τῆς καλλονῆς τῶν κτισμάτων ὁ γενεσιάρχης ἀοράτως ὢν, θεωρῆται. τοῦτο δὲ ἔφη, ἐπειδὴ τοῖς ἑβραίοις μετὰ τὴν κτίσιν καὶ ἡ τοῦ νόμου διδασκαλία ἐδόθη, ἀνακηρύττουσα τὸν δημιουργὸν καὶ τεχνίτην. εἰ δέ τινες οἴονται ὑποτετάχθαι πρὸς τὸ προσκυνῆσαι αὐτοῖς, λαμπρὸς τὴν οἰκείαν ἀπαίδευσίαν φιλοτεύσει, πάσης τῆς ἱερᾶς γραφῆς αἰσχυνόμενος, καὶ καταφορικῶς κατηγορήσει τοῦτο ποιήσαι τολμήσαντος.

Ἱεράκι λαμπροτάτῳ. τιβ.

Ἀρετῆς σημεῖον ὑμῖν μικρὸν, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ὡς δυνατὸν ἦν μέγιστον ἐπιδείξῃ, προθυμούμενος δόξαν καλὴν κτήσασθαι μᾶλλον ἢ πλοῦτον μέγαν συναγαγεῖν. ὥςε ἂν ἐμμείνῃς ταύτῃ τῇ γνώμῃ, οὐκ ἀπορήσεις τῶν ἐγκωμιαζόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν σὴν φρόνησιν ἀγγελούντων.

Ἁρποκρᾷ σοφιςῇ. τιγ.

Οἱ τὰς τῶν λόγων δυνάμεις ἀποδεχόμενοι, καὶ λανθάνουσι τὸ ἴδιον οἰκεῖας ἀλογίας ὄνειδος ὅτι τοῦτο μεταφέρειν τολμῶσιν. οἱ δὲ ταύτας ἀποδεχόμενοι μὲν, ὅταν τῇ ἀληθείᾳ συναγωνίζωνται. κακίζοντος δὲ ὅταν τὴ κακίᾳ συμφράθοιεν. ἤτοι καὶ τὴν τῆς ἀνθρωπότητος εὐγένειαν ἴσασιν ὅτι λόγῳ τε-

λόγῳ τεπύμησαι, καὶ τὴν τῆς κακουργίας τῶν οὐκ ὀρθῶς τοῖς λόγοις χρωμένων οὐκ ἀγνοοῦσι σκαιότητα.

Dorotheo clarissimo. 394.

Fidem quidē tibi abrogare nequeo: verùm illud te moneo, vt ne offendaris, sed incorruptum iudiciū expectes. Nam etiam per huiusmodi admonitionem alium quēdam virum, improborum odio flagrantē, repressi, qui eadem, quæ tu loquebatur, atque aduersus illud declamabat, verbisque huiusmodi vtebatur: Apostoli quidem, vt pote à diuino Spiritu sapientia instructi, Ecclesiam quoque, vt Domini sponsam ita exornarunt, vt nec mali quicquam ipsi molestiam exhiberet, nec quicquam melius esset, quod ad ipsius ornatum adiungi posset. At nonnulli ex his, quibus nunc magisterij ac doctrinæ thronus haud scio, quonam pacto commissus est, res nouas moliri audent, aclegem honestè piéque ab illis fundatam pro nihilo ducentes, sua proferunt, veterem scilicet ornatum, per ea quæ agunt, viliorem atque contemptiorem esse iudicantes. Nam cùm illi vnum, qui Apostolicam dignitatem pecunia emptum se sperauerat, obiurgarint, ac dixerint, Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam Deum existimasti pecunia possideri: non est tibi pars nec sors in hoc sermone: Isti contrà sacerdotij munus iis præsertim commiserunt, qui tanquam in foro ipsum emerūt. Nec verò hoc adhuc graue est, quamuis alioqui graue, verùm etiam hoc nomine magis efferuntur, quàm alij ob probitatem ac voluntariam paupertatem. Atque cùm à quibusdam conuitiis impeti videntur, statim Apostolicam dignitatem proferunt (non enim nos, inquiunt, sed Episcopatum contumelia affecit:) cùm autem aliquid eorum, quę officij sunt, agendū est, non amplius hoc proferunt, perinde atque hoc ipsis liceat, honori haberi, vt Apostoli, non autē facere vt Apostoli. Quemadmodū igitur ille, cùm consilio nostro paruisset, atque illud au-

Δωροθέῳ λαμπροτάτῳ. τιδ.

Ἀπιςῶν μὲν σοι οὐκ ἔχω, παραιτοῦμαι δὲ μὴ σκανδαλίζεσθαι, ἀλλ' ἀναμένειν τὸν ἀδέκαςον κρίσιν. καὶ γὰρ παραινέσας τοιαῦτα, καὶ ἄλλον ἄνδρα μισοπόνηρον ἀνέτειλα, ταῦτά σοι φράσαντα ἢ καταῤῥητορεύσαντα αὐτῶν, καὶ φήσαντα· οἱ μὲν ἀπόστολοι, ἅτε τῷ θείῳ πνεύματι σεσοφισμένοι, καὶ τὴν ἐκκλησίαν, ὡς διαπονικὸν νύμφιον ὥπω διεκόσμησαν, ὡς μήτε τ χειρόνων αὐτῇ μηδὲν διενοχλεῖν, μήτ' εἶναι τι κάλλιον, ὃ μὴ τῷ θεσμῷ προστεθεῖναι. τινὲς δὲ τῶν νῦν τ διδασκαλικὴν οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμπεπιστευμένων θρόνον, τολμῶσι νεωτερίζειν, καὶ τὸν παρ' ἐκείνων κοσμίως καὶ εὐσεβῶς θεμελιωθέντα θεσμὸν ἀπιμάσαντες, τὰ οἰκεῖα προσχρῆσαι, τὸν ἐξ ἀρχῆς κόσμον ἀτιμότερον, δι' ὧν ποιοῦσι νομίζοντες. ἵνα γὰρ τῷ χρήματι ὠνήσασθαι προσδοκήσαντι τὸν ἀποστολικὸν ἀξίαν, ὅτι πλήξαντων καὶ φησάντων, τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὸν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι μέρις οὔτε κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, ὅτοι τοῖς μάλιστα τοῖς ἱεροσύλοις ἐπεχείρησαν τοῖς ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς αὐτὸν ὠνησαμένοις. καὶ ἔ τοῦτο πω δεινὸν, καίπερ ὂν δεινόν. ἀλλὰ καὶ μεῖζον φρονοῦσιν ὅτι τοῦτο, ἢ ἕτεροι ὅτι καλοκἀγαθίᾳ καὶ ἀκτημοσύνῃ. καὶ ὅταν μὲν δόξασι προσκυνῆσαι λοιδορεῖσθαι, ὡθεῖ τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα προφέρουσιν. ἔ γὰρ ἡμᾶς, φασὶν, ἀλλὰ τὸν ἀποστολικὸν ὕβρισαν. ὅταν δὲ δέῃ πράξαι τῶν δεόντων, οὐκ ἐπὶ τοῦτο προφέρουσιν, ὡς ἐξὸν αὐτοῖς τιμᾶσθαι μὲν ὡς ἀποστόλους, μὴ πράττειν δὲ ὡς ἀποστόλους. ὥσπερ τοίνυν ἐκεῖνος πειθεὶς τῇ ἡμετέρᾳ παραι-

Universidad de Deusto
Biblioteca

diisset, absurdissimum esse, vitiis nostris omissis aliorum vitia inquirere, fræno linguæ iniecto, ac seipso silentio mulctato abiit: eodem modo tu quoque obtempera, & à magistris ad teipsum huiusmodi perscrutationem conuerte.

νέσθ, καὶ ἀκούσας ὅτι ἀποπώτατόν ἐστι τὰ ἑαυτοῦ παρέντας κακὰ, τὰ τῶν ἄλλων περιεργάζεσθαι, ἀπῆλθε χαλινὸν ἐμβαλὼν τῇ ἑαυτοῦ γλώττῃ, ᾧ σιγᾷ ἑαυτὸν καταψηφισάμενος. ὕστερον δὲ σὺ πείθηπι, ᾧ ὑπὸ τῶν διδασκάλων, πρὸς αὐτὸν πέφυκας τοῦτο ἔρεναν.

Petro Scholastico. 395.

Πέτρῳ σχολαστικῷ. τιε.

Sacrum conuentum equidem ipse eum propriè esse dixerim, qui à nulla turpi permixtione contaminatur, verùm castitate atque aliis virtutum generibus exultat.

Παπήγυριν ἔγωγε κυρίως εἶναί φημι, ἥτις ἀπὸ μηδεμιᾶς αἰσχρᾶς ὑπομίξίας χραινομένη, ἀλλὰ τῇ ἁγνείᾳ καὶ ταῖς ἀρεταῖς ἐναβρυνομένη.

Ausonio Correctori. 396.

Αὐσονίῳ κορρίκτορι. τιϛ.

Prudentia, cùm pecuniarum amorem expulit, certissima & verissima res est ad quam iustitia exploretur. At si hunc admiserit, ius quæstui habere ac sententiam adulterare minimè recusabit.

Ἡ σωφροσύνη, ὅταν τὸν τῶν χρημάτων ἐξορακίσῃ ἔρωτα, βασανιστήριόν ἐστι δικαιοσύνης ἀψευδέστατον. εἰ δὲ τοῦτον προσοίσετο, καπηλεύσας τὸ δίκαιον, καὶ νοθεύσας τινὰ ψῆφον οὐ παραιτήσοιτο.

Theodosio Episcopo. 397.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. τιζ.

Scio me persæpe mihiipsi huiusmodi quoddam consilium præbuisse: O Isidore, quoniam res magnę magnis periculis confici solent, ea, qua decet, loquendi libertate vtere. Fortassis erubescent ij, qui in peccatis erubescere minimè norunt. Ac quidem fortasse aliquid efficies. Sin autem aliquid etiam iniucundi patiaris, cum Prophetis & Apostolis, atque aliis sanctis viris patieris, cum quibus tibi, qui vnus è vulgo es, optandum est, etiamsi non in virtutibus, at certè in perpessionibus numerari. Verùm ad hunc modum contrà mihi ipsi respondi: Aliis quidem in rebus præclarè loqueris, ac tibi morē gerere paratus sum. At quonam pacto liberè loquemur? Sicne vt meram libertatem adhibeamus, an vt ipsam sanitatem temperemus? Quosdam enim noui, qui acri ac vehementi obiurgationis genere sanati sunt: quosdam rursum, qui eo obtriti sunt, atque ad grauiorem improbitatem eruditi: alios denique, qui moderatam admonitionem atque orationis libertatē ludibrio habuerunt, eámq;

Οἶδα πολλάκις ἐμαυτῷ παραινέσας τοιαῦτά τινα, ὦ Ἰσίδωρε, ἐπειδὴ τὰ μεγάλα πράγματα μεγάλοις κινδύνοις φιλεῖ καταρθοῦσθαι, χρῆσαι τῇ πρεπούσῃ παῤῥησίᾳ. τάχα πῶς ἐρυθριάσουσιν, οἱ μηδὲ ἐρυθριᾶν ἐν τοῖς πλημμελήμασιν εἰδότες. ἴσως μὲν γὰρ κατορθώσας. εἰ δέ τι καὶ πείσαιο ἄχαρι, μετὰ τῶν προφητῶν. καὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων πεῖσαι, μεθ' ὧν σοι εὐκταῖόν ἐστι, εἰ καὶ μὴ ἐν τοῖς κατορθώμασιν, ἀλλ' οὐδὲ ἐν τοῖς παθήμασιν ἀριθμεῖσθαι. ἀλλ' ἀνταπεκρίθην ἐμαυτῷ λέγων, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εὖ λέγεις, καί σοι ἕτοιμός εἰμι πείθεσθαι. πῶς δὲ δὴ παῤῥησιασόμεθα; ἆρα ἀκράτῳ τῇ παῤῥησίᾳ χρησάμενοι, ἢ κεράσαντες αὐτὴν τῷ προσηνείᾳ; οἶδα γάρ τινας μὲν ἔξω τῆς σφοδρᾶς ἐπιτιμήσεως ἰαθέντας, τινὰς δὲ ἐπιτριβέντας, ᾧ εἰς χαλεπωτέραν παιδευτριβηθέντας κακίαν. ἄλλους δὲ τῆς μετρίας συμβουλῆς καὶ παῤῥησίας καταγελάσαντας, καὶ

καὶ οὐδὲν αὐτῷ εἶναι νενομισμένους. πῶς οὖν τις τοσούτοις πάθεσιν ἐν τοσαύτῃ φάρμακον; πῶς δὲ θεραπεύσῃ τῶν αὐτῶν ἐξ ἑναντίων παθῶν φύσεων; οὐκοῦν ἔφην πρὸς ἐμαυτὸν, ὅπερ καὶ πρὸς σὲ νῦν φημι, ὅτι εἰ μόνος ἐπιτυγχάνειν ἔμελλες, οἷον ἐν ἐρημίᾳ, εἰ καὶ Μωϋσῆς καὶ Ηλίας καὶ Ἰωάννης, οἱ θεοφιλεῖς ἄνδρες, οὔτε συμβεβουλεύκασιν, οὔτε παῤῥησιασάμενοι, ὠνήσαν σκέπης. οὐ μὴν τὰ καθ' ἑαυτὸν χεῖρον διέθεσαν, καὶ τῇ μὲν παῤῥησίᾳ μιγνύναι τὴν προσήνειαν· τῇ δὲ θείᾳ δεξιᾷ ἐπιτρέπειν τὴν ἴασιν· τὰ κακὰ γὰρ ἴσασι πάντες ἄνθρωποι σχεδὸν ἀφ' ἑαυτῶν· τὰ καλὰ δὲ, οὐδὲ παρ' ἄλλων ἀκούοντες, μαθεῖν ἐθέλουσιν.

pro nihilo putarunt. Quonam igitur modo quispiam tot morbis vnum remedium afferet? quonámque modo eos curabit, cùm causæ ex diuersis affectionibus oriantur? Ergo, ad meipsum dixi, id quod etiam nunc ad te dico, Si tu solus futurus esses, qui operam luderes, cunctari, atque id munus defugere oporteret. Cùm autem & Moses, & Elias, & Ioannes, pij ac Deo chari viri, neque consilio, neque libera reprehensione illos iuuerint, nec tamen propterea suis rebus deteriùs cōsuluerint, sermonis quidem libertati suauitatem admiscere oportet, diuinæ autem dextræ sanationem permittere. Mala enim propemodum ex seipsis omnes homines norūt: bona autem, nec ab aliis quidem audientes, addiscere in animum inducunt.

Alypio. 398.

Ἀλυπίῳ. τιζη.

Καταβολὴν, ὦ βέλτιστε, ἀργυρίου λέγει, τὴν τῶν θείων γραφῶν διδασκαλίαν. τόκον δὲ ἀκροάσεως, τὴν τῶν ἔργων ἐπίδειξιν. ὄφελος γὰρ οὐδὲν ἀκροάσεως, ὅταν μὴ τῶν ἔργων ἡ ἐπίδειξις μὴ συμβαίνει τοῖς λεγομένοις· ὅπερ δὲ τοῦτ' ἐστιν ἀληθὲς, πιθανὰ ἕπεται τῷ μὲν διδάσκοντι καὶ πράττοντι, εἰ μὴ καὶ φράσειεν· τῷ δὲ ἀκούοντι, εἰ μὴ καὶ πράξειεν.

Pecuniæ numerationem, vir optime, diuinarum Scripturarū doctrinam ac præceptionem appellat: auditionis autem fœnus, operum demonstrationē. Nihil enim vtilitatis ex auditione percipitur, cùm operum demonstratio cum iis quæ dicuntur, non concurrit. Quòd autem hoc verum sit, hinc constat, quòd docentem quidem & facientem pœna sequitur, si non etiam loquatur: audientem autem, si non etiam faciat.

Archontio. 399.

Ἀρχοντίῳ. τιθ.

Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, ἔφη ὁ ἀπόστολος, τῷ πρὸς τοῦτο παρεσκευάσθαι. ὁ γὰρ παρασκευαζόμενος εἰς τι, εἰ καὶ μὴ τῇ πείρᾳ αὐτὸ ὑφίσταιτο, ὑφίσταται τῇ προσδοκίᾳ καὶ τῇ προθυμίᾳ. ἀπὸ γὰρ τῶν ἐπιχειρημάτων, οὐκ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τὰ πράγματα, ὡς τὰ πολλὰ, κρίνεται, ἀπὸ τῆς γνώμης, οὐκ ἀπὸ τοῦ τέλους ὁ στέφανος πλέκεται. εἰ δὲ καὶ ὅτι κινδυνεύσουσιν οἱ ὀρθῶς ἁπτόμενοι φιλοσοφίας, λέληθε τοὺς πολλοὺς, ὅτι τῷ κόσμῳ ἀποθνήσκουσι, μᾶλλον τοῦ νεκροῦ τὰς ἡδονὰς, θέλγοιμι. ἐκεῖνο μὲν γὰρ πιθανώτερον, τοῦτο δὲ πικρότερον.

Quotidie morior, ideo dixit Apostolus, quòd ad id paratus esset. Nam qui ad aliquid paratus est, & si reipsa id non sufferat, expectatione tamen animíque promptitudine id suffert. Siquidem res à conatibus plerunque, non ab effectibus iudicantur: atque ab animi sententia & voluntate, non à fine, corona nectitur. Num autem etiam, quia, qui philosophiam rectè capessunt, periclitantur, ignorant plerique eos mundo mori dum voluptates morte afficiunt, animaduertas velim. Illud enim probabilius est: hoc autem amarulentius.

Cassio Presbytero. 400.

Pudore ob ea quæ oportet scire affici, à pudore proculdubio liberat: Nescire autem, in immortalem infamiam coniicit.

Zosimo Presbytero. 401.

Si, qui ieiuniis, & humi dormitionibus, aliisque asperioris vitæ generibus, corpus domant, atque hac ratione brutam libidinum potentiam coërcent, si à libidine semel subacti deprehendãtur, veniam haud quaquam consecuturi sunt, qui libidinem alliciunt, ac per luxum eam excitant (inter quos nomen tuum vulgò referunt) quam tandem veniam obtinere queant?

Cassiano Diacono. 402.

Theologus ille ac Deo charus Ioannes, ac verè tonitrui filius, deiloqua lingua (nam à Spiritu sancto mouebatur) diuini Verbi hypostasim & proprietatem, atque æternitatem & regnum, quod non aduentitium sed essentiale sit, prædicauit. Ac per id quod sæpius dixit, *erat*, illud, *ex non existentibus*, eliminauit.

Eidem. 403.

Cum rectis dogmatibus, vir sapientissime, sapientiam coniungere oportet, siquidem illud verum est, vt certè est, fidem sine operibus mortuam esse. Quòd si ambæ permisceantur, ac quodammodo copulentur, tum denique perfecta & suprema gloria elucet, pietate nimirum & virtute in vnum concurrentibus.

Maroni. 404.

Quandoquidem exiguæ causæ ingentia bella persæpe accendunt, dehortor te, ne contentionum igniculos iniicias. Nã cùm pugnæ excitantur, omnia bona ex eorum qui inter se diffident, animis radicitùs euellunt.

Καισίῳ πρεσβυτέρῳ. υσ.

Τὸ μὴ εἰδέναι αἰσχύνεσθαι ἃ δεῖ, ἀπαιδευσίας ὄντως ἀπαλλάττει· τὸ δὲ μὴ εἰδέναι, αἰσχύνης ἀθανάτου θεμελιοῖ.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. υα.

Εἰ οἱ νηστείαις καὶ χαμευνίαις καὶ ταῖς ἄλλαις σκληραγωγίαις τὸ σῶμα δαμάζοντες, καὶ ταύτῃ τῷ ἄλογον τῶν παθῶν ἐξουσίαν καλάζοντες, ἀλλ' οἱ ἐναπαξ ὑπὸ ὀπιθυμίας κεχειρωμένοι, καὶ συλληφθήσονται, οἱ τὸ ἀκόλαστον ὡραϊζαλοῦντες, καὶ ἀφ' ἡδυπαθείας τὸ διεγείροντες, ὧν ἕνα σε φασὶν εἶναι, ποίας ἀπολαύσεως συγγνώμης.

Καισαριῷ Διακόνῳ. υβ.

Ο θεολόγος καὶ φιλήκοος Ἰωάννης, ὁ δὴ βροντῆς ὄντως υἱός, θεοφθόγγῳ γλώττῃ· ὑπὸ ἁγίου γὰρ πνεύματος ἐκινεῖτο, τῷ τοῦ θείου λόγου λόγον ὑποστάσεώς τε καὶ ἰδιότητα, καὶ ἰδιότητά τε καὶ βασιλείαν, οὐκ ὄντων, ἀλλ' ὑπάρχειν τυγχάνουσαν ἀνεκήρυξε. καὶ τῶ πολλάκις τὸ εἰπεῖν, τὸ οὐκ μὴ ὄντων ἐξωθράκισε.

Τῷ αὐτῷ. υγ.

Κύριλλε, ὦ σοφώτατε, τῇ τοῦ δογμάτων ὀρθότητι, τῷ ὑπὸ δὲ πολιτείας φιλοσοφίαν, εἴγε ἀληθὲς ὄνομα, ἀληθὲς δὲ, ὅπου ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν· εἰ δὲ τὸ μεῖζον χωρὶς τοῦ μείζονος. εἰ δ' ἀμφότερα κεκοσμεῖν, καὶ πρόπον τινὰ ἐνῶσθαι, τότε δὴ τότε ἡ τελεία καὶ ἀκροτάτη εὐδοκίμησις ἀναφαίνεται, εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς εἰς ταυτὸν συνδραμούσης.

Μάρωνι. υδ.

Ἐπειδὴ μικραὶ αἰτίαι μεγάλους πολλάκις ἀνάπτουσι πολέμους, παραινῶ σοι μὴ ἀτυφόπρως φιλονεικιῶν ἐμβάλλειν. ἀναρριπιζόμεναι γὰρ αἱ μάχαι, πάντα τὰ καλὰ ἐκ τῆς τοῦ διαφερομένων ἐκριζοῦσι ψυχῆς.

Παλλα-

Παλλαδίῳ Διακόνῳ. υε.

Ἐπειδὴ γέγραφας ἡμῖν ὅτι, τὸ γὰρ ὄνομά μου δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται φησὶ, ὅτι ἐπειδὴ Ἰουδαῖοι μὲν ἁμαρτάνοντες, αἰχμαλωσίαις παρεδίδοσαν. οἱ δ' αἰχμαλωτεύοντες, οὐ τῇ τοῦ θεοῦ ὀργῇ, ἀλλὰ τῇ τῶν οἰκείων ξοάνων δυνάμει τῷ νικᾶν ὑπερφέροντες τῆς παγκρατούσης δεξιᾶς ἀσθένειαν κατεψηφίζοντο. ἀφ' οὗτο, τοῦτο ἔφασαν. ἦσαν γὰρ ἐγνωσμένοι ἁμαρτάνοντες καὶ τοιαύτης ὑποψίας καὶ βλασφημίας. ἴσως δὲ ἐπειδὴ καὶ τοιαῦτα ὧν πρεσβεύοντο ποιεῖν, ἔφασαν. ὅθεν καὶ ἐφ' ἡμῖν νῦν κινδυνεύει συμβαίνειν. κελευσθέντες γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν, ἅδε τοὺς φίλους ἀγαπῶμεν· καὶ ἀκτημοσύνῃ ἀσκεῖν, οὐ μόνον οἷς ἔχομεν οὐκ ἀρκούμεθα, ἀλλὰ καὶ ὧν τ' ἀλλοτρίων χρημαπῶμεθα συμφορῶν· καὶ ἡρεμεῖν προσαχθέντες, φιλοπραγμονοῦντες καὶ τοῖς πυρὰζουσι παρενοχλοῦμεν. καὶ οὐ μόνον ταῦτα δρῶμεν, ἀλλὰ καὶ διδάσκειν ἄλλους ὑπιχειροῦμεν, ἃ ποιεῖν οὐκ ἐθέλομεν. τὰ γὰρ ἄλλα παρίημι. οὐδὲν γὰρ βύλομαι δυχερὲς εἰπεῖν. ταῦτ' οὖν ἀκούοντες οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁρῶντες, ἄλλα μὲν ἡμᾶς διδάσκειν ὑπιχειροῦντας, ἄλλα δὲ δρῶντας, ὥσπερ εἰρωνευομένους ἡμᾶς καὶ παίζειν ἐν οὐ παικτοῖς ἡγούμενοι, καὶ τῆς θείας προνοίας ἀκονῶσι τὰς γλώττας, ἵνα καὶ αὐτοὺς μὲν, ἡμᾶς δὲ πλέον ἀμωσῆται, τοὺς αἰτίους τῆς τοιαύτης βλασφημίας γινομένους.

Ζωσίμῳ, καὶ Μάρωνι. υς.

Εἰ μὲν τὰ παρ' ἡμῶν ἀπροσδεᾶ λείπεται, καὶ μετὰ πάσης σπουδῆς γίγνοιτο, τότε καὶ τὴν θείαν ῥοπὴν κλητέον εἰς συμμαχίαν ἥξει γὰρ πάντη πρόπῳ τῷ νίκην παρυπαγεύσασα. εἰ δὲ μηδὲν τῶν δεόντων παρ' ἡμῶν γίγνοιτο, ἀφελὴς ἡ κλῆσις. εἰρωνείας γὰρ οὐκ ἀνέξεται, οὐδ' ὑπερφοιτήσει τοῖς ἑαυτοὺς εἰς τὸ ἀχανὲς τῆς ἀπωλείας ἀσμένως ῥιπτοῦσι πέλαγος.

Palladio Diacono. 405.

Quoniã per literas ex me quęsiuisti, quidnã illud sibi velit, Propter vos nomẽ meum blasphematur, hoc respondeo, quod quia Iudæi quidẽ, cùm peccabãt, in captiuitates adducebãtur, qui autẽ eos captiuos abducebãt, nõ diuinæ iræ, sed simulacrorũ suorum potẽtię victoriã ascribẽtes, rerum omnium præpotentẽ dextram imbecillitatis dãnabant, eã ob causam his verbis vsus est. Authores enim erãt, dum peccarẽt, atque hostibus dederentur, huiusmodi opinionis ac blasphemiæ. Fortasse etiã, quæ pugnãtia quoq; cum his, quæ agere iubebãtur, efficiebãt. Id quod etiã apud nos nunc vsu venire videtur. Nã cùm nobis imperatum sit, vt inimicos amemus, tamẽ ne amicos quidẽ amamus: cũ paupertatẽ colere, nos cõtrà nõ modò his, quæ habemus, cõtenti nõ sumus, sed etiã ex alienis calamitatibus opes nostras augemus: cũ nobis indictũ sit, vt quietẽ agamus, nos contrà negotiorũ amantes iis etiã, qui quietẽ agunt, molestiã exhibemus. Nec solùm hęc facimus, sed etiã alios docere aggredimur, quæ ipsi facere nolumus. Reliqua enim prętermitto: nihil enim, quod animos offẽdat, dicere cupio. Hæc igitur cùm homines audiunt, ac nos alia quidẽ docere conari, alia autẽ agere conspiciunt, nos tanquam simulatione vti, atque in rebus minimè ludicris ludere existimantes, aduersus diuinam prouidentiam linguas acuunt. quæ etiam quidem in ipsos, verùm in nos, qui huiusmodi blasphemiæ causam præbemus, grauiùs animaduertet.

Zosimo & Maroni. 406.

Si ea, quę nostrarũ partium sunt, sine vlla prætermissione ac cũ omni studio & diligẽtia fiant, tum demum diuini quoque auxilij momentum implorandum est. veniet enim omnino, victoriam concilians. Si autem nihil eorum, quæ officij nostri sunt, fiat, frustrà ipsius auxilium imploratur. Neque enim simulationẽ perferet, nec ad eos accedet, qui in profundum exitij pelagus libenti animo fese proiiciunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diogeni Diacono. 407.

Peccatū venia grauius admittis, vir optime, dum Eusebij tyrannidem magis quàm æquitatem colis atque obseruas. Quamobrem aut cum eo consuetudinem habens grauissimi ac penè incurabilis morbi sensum ipsi ingenera: aut ipsius improbitatem obterens, ab eo te remoue.

Zenoni monacho. 408.

Quòd florente Ecclesia, & nondū morbo laborante diuinæ gratiæ circum eā velut chorum agerent, Sancto videlicet Spiritu res administrante, atque Antistitum vnumquemque incitante, ac Ecclesiam in cælum conuertente, omnibus notum & perspicuum est. Quòd autem, posteaquàm ea morbo affecta est, ac seditione laborauit, omnia illa auolarint, atque non gratiæ duntaxat (neque enim ita grauis res esset, si hoc solùm mali esset) sed etiam vita & virtus abscesserint, id quoque nemini obscurum est. Vt enim alia omittam, & vna re cætera etiam significabo. Etenim pacis quidem nomen vbique est: res autem ipsa nusquam: verùm Ecclesia fœminæ cuidam, quæ ex antiqua felicitate excidit, ac signa tantùm habet, similis est. Ornamentorum enim suorum thecas & arculas habet: opibus autem spoliata est: non ob eius, qui eam primùm exornauit incuriam ac negligentiam, sed ob eorum, qui non, vt conuenit, res administrant, improbitatem. Alij enim vendere, alij emere sacerdotium audent. Alij ea agunt, quæ, etiamsi liceat, dicere tamen non audeo: alij autem ea dicunt, quæ ne cogitare quidem fas est. Meritò proinde huiusmodi hominibus Ecclesiæ Dominus ac sponsus hoc interminatus est, quod tibi à me quæsiisti. Veniet dominus serui illius, & diuidet eum, & partem eius cum infidelibus ponet. Verùm huiusmodi comminationē pro fabula ducunt, atque hanc sententiam pro circulatoris cuiusdam figmēto: etiamsi mundus iam ad finem properet, ac supplicium parturiat. At tu, ô conspicue Ecclesiæ alumne, ne ad eos, qui naufragio pereunt, animum attendas, nec cum segnibus & ignauis teipsum compares: verùm scientię lumen splendidius subinde redde, per vitæ probitatem ac virtutem ipsum irrigans. Atque sponsum exspecta, ingressurum quidem cum iis, qui animis & corporibus virgines sunt; de iis autem, qui virginitatis & sacerdotij dignitati per flagitia sua contumeliam intulerunt, supplicium sumpturum.

Διογένει Διακόνῳ. υζ.

Συγγνώμης μείζονα, ὦ βέλτιστε, ἁμαρτάνεις, τὴν Εὐσεβίᾳ τυραννίδα τοῦ τὸ δικαίᾳ θεραπεύων. ἢ τοίνυν σωὸν, ἄνθρωπον αὐτῷ ἐμποίει τὸ ἀνηκέστου νόσου, ἢ ἀπόστηθι, ὑπεριδὼν αὐτοῦ τὴν κακίαν.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. υθ.

Εξανύσαν τὸ σὸν προσταχθησόμενον ἄσμενος ἦκεν ὁ φίλος, εὖ εἰδὼς ὅτι τὰ σὰ κελευόμενα, εἰς εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην βλέπει. ἀγαθὴς οὖν τὴν προθυμίαν, ἄμειψαι τῇ εὐμενείᾳ.

Ζιλώνι μοναχῷ. υη.

Ὅτι μὴ ἀκμάζουσης τῆς ἐκκλησίας, καὶ μήπω νεοσκιᾷς, τὰ θεῖα ἀεὶ αὐτὴν ἐχόρευε χαρίσματα, τοῦ ἁγίου πνεύματος δημαγωγοῦντος, καὶ τῶν προεστώτων ἕκαστον κινοῦντος, καὶ ἐγείροντος τὴν ἐκκλησίαν ποιοῦντος, πᾶσι δῆλόν ἐστιν. ὅτι δὲ νοσησάσης καὶ σεσιασάσης, ἀπέπτη πάντα ἐκεῖνα, καὶ ἀπεπήδησεν, οὐ τὰ χαρίσματα μόνον. οὐ γὰρ ἴσον ὅπω φεύγειν εἰ τοῦτο μόνον ἦν, ἀλλὰ καὶ βίος καὶ ἀρετὴ καὶ τοῦτο πᾶσι δῆλον. ἴσα γὰρ πάλαι παρῆν, ἐξ ἑνὸς πράγματος καὶ ὠφελεῖ τὴν λοιπῶν αἴτιον. τὸ μὲν γὰρ τῆς εἰρήνης ὄνομα, πανταχοῦ· τὸ δὲ πρᾶγμα, ἐδαμοῦ. ἀλλ' ἔοικεν ἐκκλησία γυναικί τινι τῆς ἀρχαίας εὐημερίας ἐκπεσούσῃ, καὶ τὰ σύμβολα μόνον ἐχούσῃ· τὰς μὲν γὰρ θήκας τὴν κοσμίων ἔχει καὶ τὰ κιβώτια, τοῦ δὲ πλούτου ἐστέρηται, οὐ προῦτο τοῦ ἐξ ἀρχῆς κοσμήσαντος ἀμέλειαν, ἀλλὰ προῦτο τῶν οὐ δεόντως τὰ πράγματα μεταχειριζομένων κακίαν. οἱ μὲν γὰρ πωλεῖν, οἱ δὲ ἀγοράζειν τὴν ἱερωσύνην τολμῶσιν. οἱ μὲν πράττουσιν, ἃ μηδὲ λέγειν τολμᾶν ἔξον. οἱ δὲ λέγουσιν, ἃ μηδ' ἐννοεῖν θέμις. εἰκότως οὖν ἠπείληται τοῖς πιστοῖς ὁ τῆς ἐκκλησίας δεσπότης καὶ νυμφίος τοῦθ' ὅπερ μαθεῖν ζητήσας, ὅτι ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. ἀλλὰ μῦθος αὐτοῖς ἡ τοιαύτη ἀπειλὴ καὶ ἡ ἀπόφασις, ἀγορικὴ νομίζεται λογοποιΐα. καίτοι λοιπὸν τοῦ κόσμου εἰς τέλος ἐπειγομένου, καὶ τῶν πιστῶν ἀδυνάτων. ἀλλὰ σύ, ὦ τῆς ἐκκλησίας βρέμμα, βλέπων, μὴ τοῖς ναυαγοῦσι προσίκῃ, μηδὲ τοῖς ῥᾳθυμοῦσι παρίβαλλε σεαυτὸν, ἀλλὰ τὸ φῶς τῆς γνώσεως λαμπρότερον κατασκεύαζε, ποιῶν αὐτὸ λάμπον τῆς καθ' ἡμᾶς ἀρετῆς. καὶ τὸν νυμφίον προσείμενε, εἰσελευσόμενον μετὰ τῶν παρθένων καὶ ψυχαῖς τε καὶ σώμασι· μετελευσόμενον δὲ τοὺς τὸ τῆς παρθενίας καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, δι' ὧν δεδράκασιν εὐβρίσαντας.

Lampetio Episcopo. 409.

Libēti animo, vt quod abs te imperatum fuerit, exequatur, amicus venit, pro certo videlicet habens, ea, quæ abs te imperantur, ad pietatem & iustitiā spectare. Quamobrem animi promptitudinem admiratus, beneuolentiam ipsi repende.

Μαρτινιανῷ πρεσβυτέρῳ. υι.

Εγὼ οὔτε ἄπαιτός εἰμι, οὔτε ἀπαίτους ζητῶ φίλους· οὐ γὰρ εὑρήσω. ἀλλὰ τοὺς πλείστα μὲν ἔχοντας καὶ μεγάλα κατορθώματα, ὀλίγα δὲ καὶ εὐτελῆ ἐλαττώματα. δεῖ γὰρ πάντως τὸν ἄνθρωπον ἁμαρτάνοντα ἐλεγχθῆναι, εἰς τοὺς φίλους ἐγγράφω. οἱ γὰρ ἐξ μικρὸν ἐλάττωμα, καὶ τὸ μέγιστον πλεονέκτημα ἐξευτελίζοντες, οὔτε τὰ θεῖα πίνα σκοπῶσιν, οὔτε τῷ ἀποστόλῳ πείθονται Παύλῳ παραινοῦντι, ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζειν, καὶ ὅτως ἂν ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. ὁ γὰρ μὴ φέρων τὸ μικρὸν ἐλάττωμα, οὔτε τὸ μείζονος κατορθώματος ἀπολαύσῃ, οὔτε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ, τυτέστι τὴν ἀγάπην πληρώσῃ. εἰ δὲ φαίης, ἐν τῇ παλαιᾷ οὐ ταῦθ' ἡκούσθη σοι ἐρρήθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς ἑαυτὸν· φαίην ὅτι μάλιστα μὲν καὶ ἐκεῖνο αὐτὸς ἐθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἐν τῇ παρούσῃ αὐτοῦ τῇ σαρκὶ, προσθήκη τι πλέον, εἰπὼν ὅτι ἐντολὴν καινὴν

Martiniano Presbytero. 410.

Ego nec culpa careo, nec amicos, qui culpa careant, quæro: nec enim nanciscar: verùm eos, qui plurimas & maximas virtutes habeant, pauca autem & exigui momenti vitia (fieri enim omnino non potest, quin in eo, qui homo est, vitium aliquod deprehendatur) in amicorum album ascribo. Nam qui ob exiguum vitium maximā etiam virtutem parui pendunt, nec res humanas considerant, nec Apostolo Paulo morem gerunt, ad hunc modum admonenti, Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Nam qui paruum vitium minimè suffert, is nec maxima virtute perfruitur, nec Christi legem, hoc est charitatem explebit. Quòd si dixeris in veteri Testamento minimè dictum fuisse, Diliges proximum tuum sicut teipsum, hoc respondebo, maximè quidem eum illam etiam fanxisse: deinde autem in carnali sua præsentia aliquid amplius adiunxisse, cùm dixit, Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut ego dilexi

Universidad de Deusto
Biblioteca

vos. Etenim diligere quidem in veteri Teſtamento ſitum eſt: hoc verò, ſicut ego dilexi vos, adiecit. Eóque nomine mandatum nouum ipſum appellauit. Aliud enim eſt diligere proximum ſuum ſicut ſeipſum: aliud ſua negligere, vt proximorum commodis conſulat. Vt enim ipſe non ſuam ſublimitatem, ſed hominum vtilitatem ſibi ob oculos propoſuit, ac ſeipſum humilians formam ſerui ſuſcipere minimè grauatus eſt, vt ſeruos ad filiorum adoptionē duceret: eodem modo etiam vnumquemque noſtrum, non priuatum commodum, ſed proximorum vtilitatem ſpectare iuſſit. Quòd ſi quiſpiam eſt, qui ſemper huiuſmodi demiſſionem detrimento affici exiſtimet, illud audiat, huiuſmodi demiſſionem ad ipſum honoris verticē eum ſubuehere.

δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς. τὸ μὲν γὰρ ἀγαπῆσαι καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ κεῖται· τὸ δὲ, καθὼς ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς, προσέθηκε. διὸ καὶ καινὴν ἐντολὴν αὐτὴν ἐκέλευσεν. ἄλλο γὰρ τὸ ἀγαπῆσαι τὸν πέλας ὡς ἑαυτὸν, ἄλλο καὶ τὸ οἰκεῖα παιδεῦσαι, ἵνα τὰ τοῦ πέλας ἐπανορθώσῃ. ὥσπερ γὰρ αὐτὸς οὐ πρὸς τὸ οἰκεῖον ὕψος, ἀλλὰ πρὸς τὸ τοῦ ἀνθρώπων ὄφελος εἶδε, καὶ ταπεινώσας ἑαυτὸν, μορφὴν δούλου κατηξίωσε λαβεῖν, ἵνα τοὺς δούλους εἰς ὑιοθεσίαν ἀγάγῃ· οὕτω καὶ ἕκαστον ἡμῶν ἐκέλευσε, μὴ πρὸς τὸ οἰκεῖον κέρδος ὁρᾶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ τοῦ πέλας ὄφελος βλέπειν. εἰ δὲ νομίζει τις βλάπτεσθαι συγκαταβαίνων, μανθανέτω, ὅτι ἡ συγκατάβασις αὕτη εἰς αὐτὸν αὐτὸν ἀνάγει τῇ πηγῇ τὸν κορυφαῖον.

Petro. 411.

Quod ex parentum intemperie proles quoque intemperiem contrahat, rationi conſentaneum & perſpicuum eſt: quòd autem ex intemperantia, incertum quidē, ſed veriſimile eſt. Nam quòd ex iis, qui aduerſa valetudine laborant, atque ęgritudine aliqua occupati ſunt, imbecilles filij naſcuntur, rationi diſſentaneum non eſt: quòd autem ex ſanis quidem, verùm intemperantiæ deditis, veriſimile quidem eſt, non tamen perſpicuum. Vnde etiam, vt opinor, propheta Ezechiel ſimul cum aliis peccatis illud etiam collocauit, quòd peccator ad mulierem mēſtruo profluuio laborantem acceſſerit. Quanquam enim potiſsimùm hoc idcirco dixit, vt honeſtatem naturæ cuſtodiret, & quia ipſi, dum in purgatione verſatur, negotium exhiberi, abſurdiſsimum facinus eſſe diceret, tamen etiam hoc ea ratione dixit, vt ne filiis quoque ſuis fœdorum morborum cauſa exiſterent. Siquidem virile ſemen cum impuro fœminæ ſanguine commixtum corpora variis morborum generibus obnoxia procreat. Etenim parentum intem-

Πέτρῳ. υια.

Τὸ μὲν ἐκ δυσκρασίας τοῦ γονέως καὶ τὰ πλόμβα δύσκρατα εἶναι, ἠ εἰκὸς καὶ δῆλον· τὸ δ' ἐξ ἀκρασίας, ἄδηλον μὲν, εἰκὸς δέ. τὸ μὲν γὰρ ἐκ νοσούντων, καὶ πάθεσι ποὶ προσκαταληφθέντων ἀσθενῆ πίπτεσθαι, οὐκ ἀπεικός· τὸ δὲ ἐξ ὑγιαινόντων μὲν, ἀκρασίᾳ δὲ προσεχόντων, εἰκὸς μὲν, ἄδηλον δέ. διὸ, ὡς οἶμαι, καὶ ὁ προφήτης Ιεζεκιὴλ μετὰ τοῦ ἄλλων ἁμαρτημάτων ἔταξε τὸ καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν ἀφέδρῳ βλέπειν εἰσελευθέναι τὸν ἁμαρτωλόν. μάλιστα μὲν γὰρ τοῦτ' ἔφη, τὸ πρέπον τῇ φύσει φυλάττων, καὶ καθαιρομένῳ αὐτῷ ἐνοχλεῖσθαι ἀποπώτατον εἶναι ἡγούμενος· ἔπειτα δὲ ἵνα μὴ καὶ τοῖς πικτομένοις νοσημάτων εἰδεχθοῦ αἴτιοι γένοιντο. μιγνύμενον γὰρ τὸ τῶ ἀνδρὸς σπέρμα τῷ ἀκαθάρτῳ τῆς ἡλείας αἵματι, σώματα ἀποπίπτει νοσήμασι διαφόροις ἐπωπεῖμένα· ἐναπομάσσονται γὰρ πρόπον πνὰ τοῦ τῶ γονέων ἀκρασίαν. εἰ τοίνυν, φησὶ, φροντίζεται τῆς τῶ πικτομένων εὐκρασίας τε καὶ ὑγιείας, καὶ ὁ βέλεσθε αὐτὰ ἐκκλησίας κυείας χωρίζεσθαι, φυλάττεσθε, καὶ καιρὸν σωφρονίας γινώσκετε, ἵνα μὴ καὶ τὰ τέκνα τῆς ἀκολασίας ὑμῶν τὰ σύμβολα φορέσῃ.

Martiniano & Maroni. 412.

Etſi temulentię eorum, qui vini & pecuniarum rabie tenentur, ſpecies diuerſa eſt (altera enim à vino, altera à pecuniis proficiſcitur:) at affectus tamē ſimilis eſt. Nam vtrique eodem modo à turpi & abſurda cupiditate ſubacti ſunt. Siquidem & qui vini auidus eſt, quo plures calices exhauſerit, eo plures appetit: & qui pecuniarum amore tenetur, quo plura collegerit, eo magis cupiditatis fornacem accendit. Atque hæc quidem in re illi ſimilis eſt. At verò alia rurſum ratione is qui pecuniæ ſtudio flagrat, ſuperiores fert. Nam cùm alter, & ſi omni reprehenſione atque condemnatione dignus ſit, tamen rem naturæ conſentaneam perpetiatur (vinum quippe cùm feruidum & ardens ſit, ac naturalem ſiccitatem augeat, ebriis ſitim accerſit,) hic contrà, qua de cauſa plura ſemper appetat, dicere nequeo. Nam cùm ampliores opes conſecutus eſt, tum demum maximè in paupertate verſatur. Inexplicabilis enim hīc morbus eſt, atque ænigmati ſimilis. Quamobrem ſi cùm curatur ingraueſcit, ac per excogitatum remedium atrocius redditur, materiam eiuſmodi igni prębere deſinamus, ac priſtinam vel ſubitò vel paulatim ſubtrahamus: ne alioqui inextinctum effectum, & hīc nos in cinerem redigat, & illic ad nunquam extinguendum ignem nos tranſmittat.

Μαρτινιανῷ ϗ Μάρωνι. υιϛ.

Εἰ καὶ τὸ ὕδος τῆς μέθης τοῦ ὄντι οἴνῳ καὶ χρήμασι λυττώντων ὀφὴ διάφορον· τὸ μὲν γὰρ ἐξ οἴνου, τὸ δὲ ἀπὸ χρημάτων γίνεται· ἀλλά γε τὸ πάθος ὅμοιον· ϗ γὰρ ἀμφότεροι ὁμοίως ὑπὸ θυμίας ἀτόπου κεχείρωνται. ὅ, τε γὰρ φίλοινος ὅσῳ ἂν πλείους σκύφη κύλικας, τοσούτῳ πλειόνων ὀρέγεται. ὅ, τε ἐρασιχρήματος, ὅσῳ ἂν πλείω συνάγῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ἀνάπτει τὴν ἐπιθυμίας τὴν κάμινον. τούτῳ μὲν οὖν ἔοικεν. ἕτερον δὲ πάλιν ὁ φιλάργυρος πλεονεκτεῖ. ἐκεῖνος μὲν γὰρ εἰ καὶ πάσης ὀφὴ καταγνώστως ἄξιος, ἀλλ' οὖν γε πρᾶγμα πάσχει κατὰ φύσιν. ὁ γὰρ οἶνος θερμὸς ὢν καὶ ξηρὸς καὶ τῷ ἐμφύτου ὑπτείνων ξηρότητα, τοὺς μεθύοντας ποιεῖ διψῶν. ὅτος δὲ πόθεν ἀεὶ πλεόνων ὀρέγεται, οὐκ ἔχω λέγειν πόθεν. ἐπειδὰν γὰρ μειζόνως πλουτήσῃ, τότε μάλιστα ὀφὴν ἐν πενίᾳ. ἄπορον γὰρ τοῦτο τὸ νόσημα, ϗ αἰνίγματι μᾶλλον ἐοικός. ἐκοῦν εἰ θεραπευόμενον ὑπερίσταται ϗ τῷ ὑπερεπημένῳ φαρμάκῳ χαλεπώτερον γίνεται, παυσώμεθα ὕλην παρέχοντες τῷ τοιούτῳ πυρὶ, ϗ μὴ προσυπάρχωσιν ἡ ἀθρόως, ἢ κατὰ μικρὸν ὑποξέλωμεν, ἵνα μὴ ἄσβεστον γενόμενον κατακαύσῃ ἡμᾶς τε φθάσῃ, καὶ ἐσε τῷ ἀσβέστῳ παραπέμψῃ πυρί.

Martiniano & Maroni. 412.

Etſi temulentię eorum, qui vini & pecuniarum rabie tenentur, ſpecies diuerſa eſt (altera enim à vino, altera à pecuniis proficiſcitur:) at affectus tamē ſimilis eſt. Nam vtrique eodem modo à turpi & abſurda cupiditate ſubacti ſunt. Siquidem & qui vini auidus eſt, quo plures calices exhauſerit, eo plures appetit: & qui pecuniarum amore tenetur, quo plura collegerit, eo magis cupiditatis fornacem accendit. Atque hæc quidem in re illi ſimilis eſt. At verò alia rurſum ratione is qui pecuniæ ſtudio flagrat, ſuperiores fert. Nam cùm alter, & ſi omni reprehenſione atque condemnatione dignus ſit, tamen rem naturæ conſentaneam perpetiatur (vinum quippe cùm feruidum & ardens ſit, ac naturalem ſiccitatem augeat, ebriis ſitim accerſit,) hic contrà, qua de cauſa plura ſemper appetat, dicere nequeo. Nam cùm ampliores opes conſecutus eſt, tum demum maximè in paupertate verſatur. Inexplicabilis enim hīc morbus eſt, atque ænigmati ſimilis. Quamobrem ſi cùm curatur ingraueſcit, ac per excogitatum remedium atrocius redditur, materiam eiuſmodi igni prębere deſinamus, ac priſtinam vel ſubitò vel paulatim ſubtrahamus: ne alioqui inextinctum effectum, & hīc nos in cinerem redigat, & illic ad nunquam extinguendum ignem nos tranſmittat.

Διογένει πρεσβυτέρῳ. υιγ.

Ηδομαι ὅπ ἕκαστος ἐξ ὧν φάσκει, καὶ τοῦ μελλόντων ἀποφαίνεται. ὃ-

Diogeni Presbytero. 413.

Sic exiſtimo vnumquemque ex his, quę facit, de futuris quoq; pronunciare. Nemo

Universidad de Deusto
Biblioteca

etenim eorũ, qui rectè atque honestè vixerunt, atque optimæ viuendi rationis specimen ediderunt, iudicio fidem abrogat. At segnes & ignaui, quod improba conscientia cõstringantur, nec iudicium nec remunerationem esse cupientes, quod cupiunt, id quoque astruunt, non veritatem spectantes, sed voluntatem suam confirmantes. Quoniam igitur iudicium & Poëtarum, & Oratorum, & Historicorum, & Philosophorum celeberrimi quique prædicant (nam quod ex aliqua parte hîc efficitur, generali fidem conciliat) nemo iudicio temerè atque inconsultè diffidat, verùm, si virtuti studeat, coronas, si autem vitium perpetret, supplicia expectet.

δεῖς γοῦν τὴν ὀρθὴν καὶ σεμνὴν βεβιωκότων, καὶ πολιτείαν ἀρίστην διεξελθόντων, ἀπιστεῖ τῇ κρίσει. οἱ δὲ ῥᾳθυμοι, τῶ πονηρῷ ἀγχόμενοι σωιεδόπ, ὅτε κρίσιν, ὅτε ἀπόδοσιν εἶναι ἐθέλοντες, ὁ βύλονται καὶ δογματίζουσιν, καὶ τὴν ἀλήθειαν σκοπαιοῦντες, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν βύλησιν κυρῶντες. ἐπεὶ τοίνυν τὴν κρίσιν καὶ ποινὴν καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων οἱ ἐνδοξότατοι κηρύτουσιν. ἡ γὰρ μελετῶς ἐνταῦθα γινομένη, τὴν γενικὴν ἐγγυᾶται, μηδεὶς ἀκρίτως τῇ κρίσει ἀπιστείτω, ἀλλ' ἀρετὴν μὲν ἀσκῶν. στεφάνους· κακίαν δὲ καταβαλόμενος, κολάσεις προσδοκάτω.

Finis Epistolarum S. Isidori Pelusiotæ, ad sanctissimæ Trinitatis gloriam.

Aaron & Maria Mosem maledictis incesserunt 535
Abel, & plures alij ante circõcisionem Deo placuerunt 230
Abhorrere à dolo 535
Abies vlulet, quia cecidit cedrus 30
omnis gloria filiæ regis Abintus 103
Abluant vestimenta sua hodie 125
Abnega teipsum, ac tolle crucem tuam 97
Abraham hospitalitatis studiosus 341.342
Abraham Deo charus in Palæstinam ob diuinum oraculum, in Ægyptum ob famen 543
Abraham Deo charus, diuino colloquio fruens, terram sese ac cinerem dicebat 558
Abrahamicum hunc Abrahamium tibi cõmendo 138
Absalon, & plures alii, miserrima morte consumptus 32
Absalon à diuina iustitia supplicio affectus est 576
Abscondita sunt hæc à sapientibus, & reuelata paruulis 351
Abstinentia quædam est, quæ ex odio atque vitioso affectu ortum trahit 20
Abstinere à vitio, & studere virtuti 330
Abstineamus ab his, que nihil commodi nobis afferunt ad salutem 339
cur se Abstineat quispiam à cibis 19
Absurda petitio 54
Absurdissimum quid sit 375.376
Absurdissimum esse, vitiis nostris omissis, aliorum vitia inquirere 664
Absurdum est eos, qui grauiter peccant, iis, qui aut parum peccant, succensere 239
Abyssi instar est, Dei cognitio 143
Accipite Spiritum sanctum 40
Accipere calicem iræ 285
Accusare debemus nos ipsos, non diaboli robur 281
Acetũ cũ felle Iudæi Christo obtulerũt 105
ἀκρέμονες βοτανῶν καὶ φύλλων 2
Acroamata vrbica vitanda 38
Actioni potius quàm sermoni studendũ 3
Actiones sermonibus non indigent 17
Acumen ingenii dedit eis Deus 530
Acumen mentis scientiam superat 642
in Acutis morbis idem valetudinis status pro meliore statu habetur 218
Ad imaginem Dei fecit hominem 259
Adami cãdor atque probitas post lapsũ 117
Adamũ culpa & supplicio nõ liberauit illud de vxore responsum & caussificatio 12
Adhæsit pauimento anima mea 108
ne tibi Adhæreat sedes iniquitatis qui fingis laborem in præcepto 33
Admirari recte quicquam terrenum non potest 87
Admonitio quid sit 121
Aduentus Dei secundus non iam ad humanitatem, sed ad scelerum vltionem 19
Aduersarius, quid 35
Aduersa valedudo mihi exanimi sententia procedit me ex tempestate & procellis subducens 85
Adulatio potentissima & molestissima 530
Adulatio omnium leniorum vitiorum turpissima 314
Adulatio siue assectatio est valetior metu 650
Adulatores fugiendi 251
Adulator est homo seruilis animi non item modestus 325
Adulatorem esse non oportet 657. seruilis adulator & abiecti animi
Adulterina dona non admittit Deus 87
qui cum Adulteris portionẽ suam ponit 122
Adultera, quæ 144
Adulterium graue peccatum 46
Adulterium commiserunt in ligno & lapide 144
ante Ædificium vires & facultates explorandæ 95
Ægyptius ille sicariorum præfectus 521
Ægyptios lex ab imperio arcet 166
Ægyptios cur spoliarunt Israëlitæ 76
Ægyptiæ mulieris impudicæ retia & laquei 318.319
Ægiptia illa libidinosa mulier 333
Ægyptus hoc semper in more habuit, vt iniquè ac perdite se gereret 62
ἀειζωότης, sempiterna vita 534
Æqualem se esse Deo non rapinam arbitratus est 634.637
Æqualitas amicitia est 533
Æqualitates honoris non tulisti, inferiore gradum accipe 506
Aer aqua efficitur 190
Aeris sonus, magno strepitu aurem percutiens 24
Ætas prima ingenti amentia referta est 281
Æternitas quid 534
Æternitas diuinæ naturæ proprium 486
Æternitas diuinæ naturæ proprium & peculiare 366
Æthiops mutabit pellem suam, pardus varietates suas 286
Æthiops animo 24
Æthiopem dealbare 179.227
Æthiopem lauare vt albarei, gnem verberare, leterem cæquare 490
Affectiones vitiosæ frangendæ sunt 570

Universidad de Deusto
Biblioteca

Affectiones carnis furibundæ & rabidæ curandæ sunt 655
Affectus humani boni qui sint 496.497
Affectus vocabulum, conuersionis est 497
Afflictio non est danda afflictio 642.643
ἀγαπητῶς πρὸς τὸ δίδαγμα 4
Agar & Sara, sunt duo testamenta 341
& qui in Agro, non reuertatur tollere tunicam suam 81
Agesilai factum 188
quid per Agnos intelligatur 150
Agni carnes igni assas edebant Hebræi 84
probè Agere Angelis innatus est 65
qui in Agone certat, ab omnibus se abstinet 140
Agricola Dei filius 111
Agricolæ dormiunt, qui excubias agere debent 75
in vmbra Alarum tuarum protegis me 505
Alba est regio 56
Alexandri abstinentia 489
ex Alienis calamitatibus deliciæ non sunt nobis comparandæ 529
ne condiscas Alienam pulchritudinem 488
ex Alienis incommodis commoda sua cõparare 203
Aliis opes aggerere 82
Alius centũ, alius sexaginta, alius triginta 262
Alij aduersus alios arma induimus omisso hoste Satana 257
Aliis imperare, aliis parere, molestũ est 578
Alia gloria solis, alia lunæ, alia stellarũ 646
Alij pro alio pœnas non soluunt 577
Altaris suspiciones 61
Altare quid sit 326
Alta sapientes 557
Altissimi cælestis regni principatũ tenet 289
Alumnus improborum odii 310
Ambitio perniciosa hominibus 373
Ambitio fugienda 58
Ambitionis affectu temulenti literas discũt 495
Ambitio fugienda 532
Ambigua & dubia non affirmãt 369
Ambulamus cum ruina nostra 53
ἄμετρια excessus 657
Amicitia Dei est, imperiorum robur ac firmitas 104
Amicitiæ primordium inter bonos est improbitatis odium 499
Amicitia nimia, suspicione non caret 232
Amicitiam in æs incidere oportet, vt perpetuò firma conseruetur 56
Ammonius episcopus, vir clarissimus 553
Ammonius, vir præclarus, ac diuina sapientia plenus, episcopus 246
Amoris diuini lex 500
Amor pecuniæ improbus ac scelestus 261.
acris atque inexplebilis 267
Amor rerum voluntatem non comitatur 11
Amor cũ facibus & pennis depingitur 314
Amor pecuniarum acris atque ad omnia audax, nec satietatem vllam sentiens 368
Amplectamur ea, ex quibus emolumentum ad salutem percipitur 339
Amplexamur quæ laudamus 501
An putaris, quòd non possum rogare Patrem meum &c. 634
ἀνάκλησον ὑφαιρόμενον, retractim cõsutũ 50
ἀνακομιδὴ ἀρετῆς ac recrudescentia 474
Anathema esse 655
ἀνάκλισον delubrum 660
cur Petrus Ananiam & Saphiram morte affecerit 71
ἀνδριὰς statua, tam viri quàm mulieris simulacrum 362
ἀνδροφόνος viricida dicitur etiam qui fœminæ necem attulit 362
ἀνὴρ quasi ἀνορυττων τὸν γυναικειον χαρακα 389
Angelicum est rectè agere 66
Angelica vita, in nassica 38
Angelus risum nescit 15
Angelus lapidem à monumento reuoluit post resur. 141
Angelus Moysi occurrens, quid 57
Angelus cuique nationi attributus est 219
Angeli futura ignorant. 76
Angeli ministrabant ei 31
Angelos quidam inscientes acceperunt 61
Angeli Deo soli inseruiunt 141
Angeli innatum est probè agere 66
Angelorũ parens atque opifex est Deus 121
Angelus etiã si euãgelizauerit vobis aliquid præter quam quod accepistis, anathema sit 506
Angularis lapis duorum parietum vinculũ est 169
Animæ immortalitas probatur & asseritur 385
Animæ ingenuæ notæ 555
Anima opem requirit vt diuinis mandatis colluctretur 3
Anima ad Dei imaginem condita est 506
Anima & corpus simul in iudiciũ venient 85
omnis Anima quæ nõ circoncisa fuerit die octauo, exterminabitur 216
Animæ curam maximè geramus, corporis quantum necessitas exigit externorũ bonorum, ne tantillũ quidem 180
Animæ status in futura vita 97
Animalia ingenio ac mente nihil efficiunt, imaginatione, non ratione vtuntur 241
Animalis homo non percipit quæ sunt spiritus 211
Animantes quæ cibum ruminant, animalia pariunt 241
Animi crassi, tenues, & acuti 29
Animo magnus & splendidus quis est 655
Anni non declarant integritatem, sed mores 108
Antè, est pòst 366
Anthiocus Epiphanes à Machabæis superatus 356
Antistes ὁ θεοφιλὴς, 61
Antisthenes squalens & sordidus in lætitia versabatur 540
ad Antistij gubernacula, οἱ ἐπὶ τῆς οἰακοστασίας 100
Antistij honor, 490
Antistius, θεοφιλὴς 2
τὸ ἀφιλάργυρον τῆς διαίτης 22 frugalitas in victus ratione 24
Apes regis imperio sub sunt 308
ἀπομνήματα συντυχῶν καὶ ὁμιλιῶν 3
Apollonii Tyanei præstigia 134
Apostoli modestiæ atque grauitatis magistri 37
Apostolorum miracula 174
Apostolos cur mulieres comitabantur 551. 552
Apostoli fortitudine animique magnitudine sepri 199
Apostoli Verbi præcones indocti ac literarum ignari & infirmi, interim tamen victores 173.174
Apostoli, sapientiæ discipuli ac veritatis amantes 338
Apostolorum discipuli venditas suas facultates ad Ecclesiam deferebant 98
Apostoli piscatores 72
Apostoli diuino Spiritu sapientia instructi 663.
ἀποταγὴ, secessio à rebus ex materia concretis 1
Appendes iustificationes meas' in manu tua 271
vsque ad Appii forum & tres tabernas 119
Aqua, terra efficitur 190
Aquæ Hiericontis steriles 6
Aquæ quæ super cœlos sunt 121
Aquilæ volantis via 143
Aquilæ congregabuntur vbi est πτῶμα 101
Arandorum filiorum causa, congressus legitimus 589
Aratrum salutis prompto atque alacri animo arripere 5
Arbitrii libertas 651.214.281
Arbor mala fructũ bonum ferre nequit 111
Archedice 580
Areæ Dominicæ purgatio 25
Areopagus tribunal Atheniense cur sic vocaretur 224.226
ἀρετὴ μεταβολῆς ἀδιαπτώτου 645
Aristides iustus, paupertatem amplexus est, cùm diues esse posset 264
Aristoteles aduersus Platonẽ impetum fecit 172
Arius gentilium discipulus 261
Arii & Eunomii error 534
Arii & Eunomii dissidium 191
Arrogans & contumax non est magnanimus 355
Arrogantem esse & vanum esse non oportet 657. insolens & fastidiosus arto.
Arrogantiæ ruina 490
Arrogantia, eum, qui alta ceruice est ex ipsis cœlis exturbat 6
Arrogantia & inanis opinio, animos eneruat 78
Artes inanes & improbæ 517
Artes omnes vsu atque exercitationes confirmantur, desidia intereunt 508
Artificiosum, quid verè dicatur 557
Artificium scitum, malignum ac veteratorium 643
Arundinea virga, quid 145
Arx fortitudinis 272
Ascendunt vsque ad cœlos, & descendunt vsque ad abyssos 226
Ascensus super occasum 92
Asinus calcitrat, λακτίζει 254
ἀσιτία, inedia 146
cui Assimilabitis Domini me 505
Astaroth 97
infirmitas mihi ex animo procedit, me paulatim ex tempestate ac procellis subducens 85
Asylius eripere 69
Athanasius magnus, sanctus pater noster 115
Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis 374
prudenter Attendẽdum, non temerè reprehendendum 77
Attica pompa 86
Atticismus quid 190
Auaritiæ morbus, malorũ omniũ causa 267
Auaritia malorum radix 96
Auaritia omnium malorum radix 149

Universidad de Deusto
Biblioteca

Auaria ſatiari atque expleri neſcit 315. per-
ſpicuus furor 316
Auaritia vitii omnis fons 576
Auaritia perſtringitur 584
Auaritiæ ſtudere mirum eſt eos, qui literas
ſacras legunt 11
Auarus ſermonem de voluntaria inopia
non capit 230
Auari morbum ſuum non ſentiunt 331
Auarus idololatra 14
primi generis noſtri Auctores ob arboris
fructum mulctati ſunt morte 71
Audaces & temerarios perpetui terrores
comitantur 77
Auditu audietis & non intelligetis 336
Auguſtus imperauit 43. annis 501
qui habet Aures audiendi audiat 42
Aure amputauit Petrus, quid ſignificat 104
Auri ſpuma, ſi aquam aſſumat, lutum effi-
citur, ſi igni admoueatur, aurum 191
Aurum, aduerſarum rerum & agrorum aſ-
peritates plerunque planas reddit 41
Auſtri regina 66
αὐχμηρὸν ἄγαλμα natiuum ſimulacrũ 380
Auxilio diuino totos nos permittanus 325

B

BAlaam 187.188
Balthaſar in ipſa nocte oppreſſus eſt
227
Balthaſar, in honorem declarationis rerum
arcanarum, Daniel eſt appellatus 8
filios quàm primùm Baptizemus 50
Baptiſmus, ianua regni cæleſtis 187
Baptiſmum peccata non ſolùm delere ve-
rum etiam bona multa procreare 561
Baptiſta pilifer 132
Barnabas Pauli indiuiduus comes 552
Barbarè loquendo, riſum excitare 51
Barrabam homicidam cur petierunt Iudæi
194
Baſilius Cappadox 64
Baſilius pater noſter, diuino ſpiritu afflatus
24
Baſilius hominum mores per Philoſophiæ
regulam compoſuit 24. eius oratio aduer
ſus temulentos 24
Beatæ vitæ materia 581
Beatus es, qui hoc ſis quod vocaris 581
Beatus vir qui non eſt lapſus in lingua ſua
157
Beatus qui non fuerit ſcandalizatus
70
Beatus vir qui non abiit in conſilio impio-
rum. Beatus vir qui timet Dominum
361
Beatus qui intelligit ſuper egenum & pau-
perem 507
Beati pauperes ſpiritu 131
Beati pauperes ſpiritu, mites, miſericordes,
eſurientes & ſitientes iuſtitiam, mundi
corde, pacifici 364
Beelzebub 23
Belis cultores 28
Belluina res eſt peccantes excruciare
178
Bellum atrox atque inexpirabile virtuti in-
dicere 181
Bellum nobis eſt aduerſus improbos dæ-
mones & carnis vitia 566.567
Bello ciuili nihil atrocius eſt 511
Benè agere 5
Benè dicere, bono opere remoto, vanum
quidem & inane eſt 351
Benedices coronæ anni benignitatis tuæ
278
Benedictio Iacob, maiorum rerum tipus
extitit 127
Benedictus qui venit in nomine Domini
597
Bene fac Domine bonis & rectis corde
520
quonam pacto poteritis benefacere, cùm
mala didiceritis 210
Beneficium in grati animi officium ver-
tendum 512
Beneficium opportunitate deſtitutum,
beneficii nomen amittit 648
Beneficia Dei omnia indignè accipimus
92
non Benignè facit, quiſquis vult 87
Bibent omnes peccatores terræ, iudicij
poculum 3
Bibendo mentem ac rationem abſorbere
111
Blaſphemia in Spiritum ſanctum cur venia
careat 23
Blaſphemus quis 116
Bœotorum ſtolidas ô Bœoti, quàm vehe-
menter eſtis Bœori 586
Bonitas diuina ſeueritatem ſuperabit 300
Bonum quodammodo temulentum eſt
245
Bona in vaſa colliguntur 78
Bona terræ in huiuſce vita commoda 160
Bonum opus operata eſt 221
Bonum maximum eſt, multis rebus non
indigere 180
Bonũ eſt, malũ minime perpetrare 253
Bonum certamen certemus 84
Bonus homo de bono theſauro ſuo profert
bona 520
quam Bonus Iſrael Deus his qui recto ſunt
corde 161
Bonæ ſunt opes ei, qui probe his vti poteſt
549
Boni viri improbis inuiſi ſunt 570
Boni viri plerunque commoda ſua negli-
gunt, vt aliorum errata corrigant 357
Bonorũ communicatio cum iis, qui inopia
conflictantur ſupernum ſplendorem
conciliat 76
Boues meſſem conficiunt 137
Briareus centum manibus armatus 315
Breuitas vera cum perſpicuitate coniuncta
in quo ſita eſt 485
Breuitas ſuccinctam & exiguam orationẽ
requirit 505
Byzantina eccleſia 63

C

Καποπονίαι artes improbæ 557
Cæci nati hiſtoria 338
multi ad futura Cæcutientes huius vitæ
ſuggillationes vitant 72
ad futura Cæcutiunt, qui mercedem igno-
rant 89
Cæleſtia arcana noſtrum ſenſum exceden-
tia 8
quis Cæleſtium agminum naturam, ordinẽ,
ornatum, concordiam, pacem, charitatem
referre poterit? 229
in Cœlum iaculari 203
Cœlum libri inſtar conuoluitur 73
Cœlum ſpheræ ſpeciem imitari 339
Cœlorum regnum fermento comparatum
eſt 78
Cæſari cenſum Dominus pependit 18
reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ
ſunt Dei, Deo 80
Cain dona obtulit 87
Caiphas vaticinatur 188
Cataphæ ſunt Simoniaci 44
Caiphas fregit veſtimenta ſua 22
Caiphas etiam ſacerdotium emerat 112
Calamitatum noſtrarum fontes 78
qui Calamitate abutitur ad faceſſenda aliis
negotia, non iam miſericordia, ſed odio
dignus eſt 186
Calix in manu Domini vini meri plenus
mixto 285
Calix vini meri plenus mixto 2
Calix ruinæ 92
Calicem deprecabatur Dominus, paſſionis
tempore 104
qui Calumniis premitur, probitatis nomi-
ne, ab omnibus celebratur 180
Camelus iniuriarum memoriam retinet,
234
Canes, Iudæi 58
Canes advomitum reuertentes, qui ſunt 58
Canibus ſancta dare nobis non licet 108
Canibus aut porcis humana forma prædi-
ditis ſancta porrigenda ſunt 303
Canes rabie perciti peſtiferos morſus ha-
bent 123
κύνες κύνειον σωμάτων 254
Cani effuſi ſunt in Effraim 111
Capite nos 230
qui poteſt Capere capiat 364
è Cappadocia ſanctos viros extitiſſe 124
Cappadocia duplex 64
Cappadocum indignitas 124
Cappadocum natio improba 101
Cappadoces, Gæhaonitæ ſunt 101
Cappadoces, homines improbiſſimi. 165.166
Captifici 498
Captiuitas Iudæorum reuocationis omnis
expers 598
Captiuam duxit captiuitatem 139
Caput noſtrum, eſt fides in Chriſtum 50
Carbonem ex altari forcipe tulit 16
Carbones ſuccenſi 1
Carnalis natiuitas Saluatoris 516
omnis Caro fœnum 99
Caro cùm optimè valet, vexatione opus
habet 3
Carnium cupiditas Iſraëlitas in deſerto
confecit 27
Carnium voracitas 27. deſiderium 28
Carnis vocabulum bifariam vſurpatur 162
Caro & ſanguis regnum Dei habere non
poſſunt 162
Caro Chriſti Deo verbo ita capulata eſt vt
iam nulla ratione diuelli queat 162
Caro Chriſti, quæ à nobis editur, vitiorum
remiſſionem affert 84
Carthaginienſes homines minus mali 165
Caſtum & irritũ in Deo non vſurpatur 240
Caſtigatio diuina nobis vtiliter infertur 352
quem Deus amat, Caſtigat 290
Caſtigare eos, quibus facilitas detrimentũ
affert 209
Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem re-
digo, &c. 360
Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem re-
digo, ne forte cùm aliis prædicauero, ipſe
reprobus efficiar 204

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cauponum instar res diuinas quæstui hærere 523.524
Caupones tui vinum aquæ admiscent. 524
Caupones iniquam omnem & sceleratam quæstus faciendi rationem arripientes 630
Caupones rerum diuinarum eiiciendis 168
Cauponum ritus 43
Caupones frumenti inexplebiles, sæui & crudeles 499
Caupones quinam 67
Cauponæ omne genus tractare 645 646
Cauponarius quæstus 181
κενόδοξος inanis gloriæ morbo laborans, quis 658
Centrum, circunferentiam nunquam attingit 313
Certamen Christianis propositum 524
Certamina sunt hîc, postea præmia 290
Certaminis leges 279
Certandum nobis est in hac vita 485
Chaldæorum curiosam & superuacaneam Daniel non didicit 530
Chain 156
Chananæa mulier 48
quid per Chaos significetur 68
Charitas, apud Deum in pretio est 4
Charitas, res ingentis pretij, ac præclara & splendida 257
Charitas erga Deum & homines 530
Charitati nihil anteponendum, quæ omnia inter se deuincit, atque in vtili concordia conseruat 4
Charitate erga Deum ducti munera offeramus 123
Charybdis omnia ea, quæ portiguntur, in exitium torquens 122
Chimæræ fætor 254
Christiani quinam sunt 324
Christiani res ipsas habent, extetni solum nomina 527.528
Christianorum nomen vsurpare, & Epicuream vitam ducere 177
Christiani, baptismi lauacro purgati 144
Christiani vitiosi, similes sunt iis, qui in scena habitus alienos gerunt 147
Christiana institutio, puerilitas quædam est 152
Christiana religio plebeiis, & illiteratis & pauperibus atque abiectis hominibus de mandata, breui temporis spatio, fulgetiræ in modum quoquo gentium pertulit 198
Christus, Deus humanitate indutus, vnus in duabus naturis Dei filius 141
Christus peccatum non fecit, nec inuētus est dolus in ore eius 144
Christus priorem formam nobis reddidit 98
Christus si simplex homo extitisset, oraculis tam celebribus silentium non indixisset 277
Christus cùm adhuc infirmi essemus, secūdum tempus pro impiis mortuus est 240
Christus cùm à matre & fratribus quæreretur, ipsorum vocationem non admisit 64
cur Christus Petrum interroget 42
cur Christus margarita vocetur 72
Christus cur humanam naturam induit 652
Christus Deus, nostra causa homo factus, in desertum ductus vt tentaretur 21
cur Christus spinis coronatur 39
Christus huc venit, ac preciosum suū cruorem effudit hominum causa 245
Christus cur venerit 192
cur Christus discipulos suos reprehenderit, præsertim cùm pauperum commodis cōsulerent 221
Christus non propterea venit, vt Ecclesias auro & argento impleret 222
Christus cur ante tres dies resurexerit 302
Christus idcirco venit, vt cælestis vitæ symbola nobis afferret 524
Christus, homo verè, per omnia, excepto peccato, nobis similis factus 48
Christus & humana natura fuit, nec tamen in humanis vitiis fuit, veterem generi nostro pulcritudinem reddidit 39
Christus viros sanguinum abominatur 80
Christus optimus 34
Christus homines renouans 56
Christus lacrymas profudit ob lazarum 285. quare 286
Christus mulieres lugentes obiurgauit 348
Christus demonstrationum omnium principium 378
Christus nos ab humilibus & abiectis rebus reuocans, ait, surgite, abeamus, 533
Christus caput ecclesiæ 561
tues Christus Filius Dei 189
Christus, leo vocatur 287
Christus omnium Dominus 122
Christus passione non mouebatur 282
Christus per baptismum iustitiā nos donauit 202
Christus omniū effector, & Pater, & Deus, ac Seruator 157
Christus Dei virtus, & Dei sapientia 260
Christus peccatum ac mortem in crucem sustulit 296
Christus exhausto in cruce poculo amaritudinem sanauit, & voluptatem inuexit 92
in Christo partim diuinitas, partim assumpta humanitas, partim voluntatiæ perfectiones spectantur 526
Christi regnum 79
Christi genealogia 3
Christi miracula 304
Christi naturam non esse spectrum 141
Christi facinus præclarum, omni spe maius, excellénsque 257
Christi oracula multa in opus iam exierunt 276
Christi facta 637
Christi amor in nobis imbecillior est, quia auri amor valentior extitit 569
Christi passio 49
Christi varia miracula 21
Christum, extremum diem non ignorasse 47
Chrysostomus, vir præclarus & eloquens 189.190
Chrysostomi libri de Sacerdotio 63
Ioannis Chrysostomi laus 61
Chrysostomus vir diuinitus afflatus ac Deo charus 110
Chrysostomus ecclesiarum omnium oculus 63. sapiens & eruditus arcanorum interpres
Ciborum ieiunium initule, nisi à vitiis abstinens 140
Cibo necessario ac moderato contenti simus 134
qui Ciborum suauitates ac delitias quærit, continens esse non potest 84
Cinædi humanam, vitam palam enunciant ἀνδρόγυνοι ἐξορχούμενοι. 217
quid superbit terra & Cinis 167
Circuncisio, virtutis est sigillum 259
Circuncisio facienda 216
Circulatores, quibus communis vecordia & litetatum inscitia connexa est, sunt milites 1367
Ciuitatem & sanctum delebit cum duce venturo 592
Ciuitatibus quinque præesse, quid designat 105
Clementiæ vis 654
Clerici mures, non imperium 246
Coccini similitudo 561
Cogitationes sanctas à se ablegare 535
Cogitationes diabolo incognitæ sunt 541
Cogitationes malæ hominem inquināt 75
Cognatio ad misericordiam nos commoueat 499
hunc Cognosco exparte 200
Collectas opes aut confertim, aut paulatim distribuamus 317
Colligatio iniquitatis 48
Colluctatio nobis non est aduersus carnem & sanguinem 279
Columba stulta non habens cor 287
Columbas qui vendebant à templo expulsi 12
Columbas vendere, quid 42
Coma detonsa 279
Comessatio quid sit 256
Comicis salibus perstringere 24
Commiseratio amanda 251
Commiseratio salutaris 632
Commiseratio diuinates est 74
Commiseratio ni locus non est in communibus malis 376
Commiseratio & humanitas ad salutem necessaria 103
diuinorum sacramentorum perceptio, cur
Communio appellata est 86
Communis omnium hostis quis 581
quicunque videt mulierem ad Concupiscendum eam, iam mœchatus est in corde suo 487
qui viderit mulierem ad Concupiscendum eam &c. 359.363
non Concupisces quæ sunt proximi tui 364
quicunque viderit mulierem ad Concupiscendum eam, iam mœcatus est in corde suo 344
inania Condimentorum artificia 124
non sunt Condignæ passiones huius temporis ad futurā gloriam quæ reuelabitur in nobis 1568
Conducibiliter, atque ad animæ vtilitatem accommodè solutum matrimonium 82
Confidite, ego vici mundum 39
Confitentur se nosse Deum, factis autem negant 542
Confitentibus ex animo, omnia condonanda sunt 582
nimis Confortatus est principatus eorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

164
Confundantur inqua agentes superuacué 147 & 82
Connubium honorabile in omnibus 88
Conscientiam magnam ad Deum habere 58
Conscientiæ nostræ testimonio conuincimur 85
Consuetutinem improbam nouitate sola comprimi posse 172
Consuetudinē tanquam firmum aliquod præsidium tenere, est id quod vtile est per consuetudinis pretextum repudiare 193
Consuetudo natura, & instituta, abstinentiæ à cibis, causæ 19
Contemptus numinis diuini, malorum omnium causa 78
Contentiones mutuas & furiosas controuersias comprimere, non autem aliunde patrocinio sui quærere oportebat 153
Contentio ac simultas omnis extinguenda 218
Contentum esse præsentibus 498
Contenti sumus eō, quod satis sit 149
Contentum esse præsentibus quàm facile est 322
Continens vita & frugalis 655
Contumeliæ notam nobis ipsis iniicimus dum cum alio tixamur 353
Contumeliosus tanquam indomita bellua aduersanda & fugienda 357
Conuersatio nostra in cœlis est 557
Conuitiis & maledictis tanquam carnibus vesci deterius est quàm cibis ingurgitari 153
ad Cor loqui qui sit 564
Corona anni 278
Coronā prohorum imminui cum hic præmium aliquod consequuntur 540
Corporale sacrum, quid significetur 49
Corpus mortale ac luto quouis imbecillius 174
Corpus qui ex nihilo effecit, multo magis effectum ad vitam reuocabit 191
Corpus alimento non deliciis, paucitate nō quantitate, sufficientia non sumptuum profusione opus habet 200
Corporis essentia ex quatuor elementis conflata 390
Corporis exiguam curam geramus 287
Corpore oleo delibuto 279
Corporis Christi consecratio 43
Corpora spiritualia futura in resurrectione 494
Corporum amor celeriter extinguetur 514
Correctio scelerum necira, nec indignatio est 121
Cortipe amicum nequando fecerit 337
Cortipit omnem filium, quem recipit 290
cùm iudicamur autem à Domino Corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur 565
Corruptio, quid sit 257
Cornus, auis immunda 188
Crapula multorum malorum est caula 27.28
Crapula cum otio coniuncta ad rerum nouarum studium incitat 106
Craterem sermonum Dei sapientia miscuit 171
Crates facultates suas omnis reip. cessit dicens, Crates Cratetem libertate donat 264
Creatura mundi 161
Credendum est Deum esse, non autem quid sit, curiose inuestigandum 354
Crimina omnia à vino promanant 79
Cruenta sacrificia 139.140
Crucem detrectabat Christus 104
Crux salutifera adumbratain manuum Iacob cantellatione 127
Culpa & reprehensione carere, etiam quorum libet est 188
Cupediæ vitiosos affectus incitant 134
Cupiditas animum etiam in hac vita carnificibus quibuluis acerbius lacerat 563
si quis suorum Curam non habet fide negauit, & est infideli deterior 244
Curiosè aliena inquirere atque calumniari desinamus 180
Curiositas euellenda 180
Curiositas fugienda 226
Curiositas vitanda 339
Curiositas à largitione abesse debet 73
Curiosus fœminarum conspectus perniciosus 88
Curiosior inquisitio superuacanea 2
Cymbalum tinniens 43
Cymbalum theatrum cœnæ accōmodum 24
Cymbalo simile est pulchrè loqui 65
Cyrenis iniquitas 70
Cyriacus leuitatis & inconstantiæ notatur 115
Cyri abstinentia 489

Dæmones probis viris reluctari non posse 218.219
quis Dæmon vocandus 66
Dæmon est, qui nec regno, nec gehenna monetur 53
Danielem venerati sunt leones 531
Danielis hebdomadæ 500.501
Daniel erat superduces & satrapas 649
Daniel indutus est purpura 217
Dalienielis visio 83
Daniel eximiæ virtutis adolescens 28
Danielis ieiunium 28
Daniel magnus vnà cum tribus adolescentibus ignis supplicio non est mulctatus 8
Darius Medus Danielem summo honore affecit 228
Dauid lapsus sese erexit 211
Dauid a Semei appellatus homicida 290
Dauid magnus, diuini consilij præsidio septus 164
Dauid vir diuinissimus 135
Dauid omnem hominem mendacem esse agnoscit 41
Dauid censuit populū, vnde populus requidem ipsa ob suum, verbo autem ob regis peccatum morte afficiebatur 577
Debitor ante præstitutum diem soluens 304
Debita remittamus, vt hac ratione nihil debeamus 107
Decem virginum parabola 102
Decori & honesti cura habenda 499
Dedecus & ignominia bona ei qui philosophari in animum induxit 550
Defunctorie legere 17
Deitas vna 91
Deliciæ, deliciæ non sunt 281.282
Delubrum inproborum odii 366
Delubrum improborum odii 298
Delubrum prudentiæ 293
Delubrum odii improborum 553
Delubrum pudicitiæ 272
Delubrum castitatis 587
Demonstratio vnde sumatur 378
Demonstrationes earum rerum que naturā superant, non sunt quærendæ 140
Demostenes orator, totius Græciæ caput 496
Demostenis dictum 262. orator inuictus 263.270
Demostenes oratorum omnium præstantissimus omnis eloquentiæ fons & origo & regula 269
Deprauatores scripturarum, digni sunt venia 330
Deplorata valetudo, nulla te abstinens, medicos valere iubet 569
Derisorem eiice, & exiit cum eo iurgium 357
qui in tecto est, non Descendat aliquid tollerre de domo sua 81
Desiderare Episcopatum, non est quorum libet 42
Desperatio pernicioſissima 226. malum inmedicabile
Desperatio, tyranni cuiusdam instar in captiuitatem trahit 133
Desertum peragrare cum homine pugnaci non est tutum 114
Deus quid sit non est curiosius exquirendum, sed quòd sit affirmandum 584
Deus & Dominus 259. Deus potentia efficiēs, atque ad beneficia danda propensa Dominus vocatur ea potentia, que regia est, ac scelerum vindex.
Deus suauitatis ac leuitatis fons 583
Deus cum aliquid promittit, argumenta, & rationes humanæ facessant 357
Deus humanitate indutus 140
Deus est qui oracula edit 328
Deus imbecillitati nostræ prospexit 290. 291
Deus vnus in vtroque testamento cognoscitur 168
Deus templis suis minimè parcit 30
Deus bonum per naturam habet 504
Deus noster ignis consumens est 1
Deus omnia cum pondere, ac mensura, & necessitate largitur 31
Deus iudex est hunc humiliat, & hunc exaltat 285
Deus ad humanitatem & misericordiam propensus 491
Deus omnes ad pœnitentiam vocat 317
vbi Deus nominatur, bonum firmiter ac certò sequitur 240
Deus verus, ac rerum omnium summus homo verè factus 115
Deus hominum causa humanitatem induit 121
Deus, bonus omnium rerum architectus 121
Deus lumen inaccessum 92
Deus, homo verè effectus est 108
Deus omnibus bonus est 136
Deus victis iniqua ratione partis non delectatur 87
Deus semper sui similis est 90
Deus non fauore, sed iudicio ad æmandā

Universidad de Deusto
Biblioteca

duci solet 285
Deus priscis hominibus non per literas sed per seipsum loquebatur 512
Deus non est malorum auctor 89
Deus potest omnia, vult optima 241
Dei bonitas magna est 520
Dei munus gloria est 131
Dei causa quidpiam perpeti qui recusant alio modo perpeti necesse habebunt 184
Dei memoria animum mœrore oppressum oblectare solet 525
Deo omnia possibilia esse, quæ ipsius naturæ consentanea sunt 241
Deo nomen imponi non potest 155
qui se Deum nosse cõfitentur, factis autem negant 205
Deum qui re genuit, dereliquisti 371
Dij estis, & filii excelsi omnes 586
Deorum mater 20
si quis in Dextram maxillam alapam tibi impegerit, præbe illi & alteram 176
Diabolus circuit vt leo, quærens quem deuoret 287
Diabolus communis omnium hostis 90. 224
Diabolus excutans, nec tempus vllum nec horam prætermittens non est mirum si nos desidia torpentes superet 280
Diaconorum morbi 61
Diaconorum linteum quid significet 54
Dic tu prior iniquitates tuas, vt iustificeris 236
Dicendi genus graue, amaralentum, commotum ac pugnax 263,264,265
Dicendi genus sublime ac tropicum 190
Dixit Dominus Domino meo 260
Dictionum aucupes, sapientes non sunt appellandi 299
Didymus ingenii acumine pollens, quem in scripturis nihil latebat 117
Diei pondus & æstum ferre, quid 40
Dies septimus, sanctus vobis vocabitur 29
Difficiles & morosi, qui 577
Difficile quoddam 255
Digitus Dei 24. Digitus ex corporis essentia est 24
Dignitas firma & stabilis virtute comparatur 350
Δίλωσις & ἀλήθεια 539
Diligamus, si volumus diligi 271
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo 363. & proximum tuum sicut temetipsum
Diogenis dictum 488.499
Diogenes pauperrimus 539
Dirigit autem corda Dominus 586
Discedite à me operarii iniquitatis 59
Discipuli debent amare magistros suos tanquam patres 185
Discipulorum officium 599
Discite benè facere 351
Discite iustitiam facere, qui habitatis terrã compressus est enim impius 257
Discrimen nullum inter seruos & heros 109
Discrimen inter diuinas & humanas leges 293.294
Disputationes inutiles fugiendæ 83
Dissidia aliquando prosunt 163
Dissimulanter & veteratorie quæstionem proponere 3
Diuinitas in tres personas dilatatur 517
Diuinatio, ars apud gentiles nugarum plena 312
Diuina quædam res est sermo: diuinior virtus, diuinissima, pietas 520
Diuinum numen & numero & tempore sublimius est 366
Diuinũ numen simile esse animæ 505
Diuinum numen impossibile 293
Diuinis oraculis per omnem vitæ cursum nos penitus tradamus 173
Diuina sapientia sermonis artificium vincit 642
Diuina oracula sinceram & perfectam viuendi rationem significant 2
Diuina oracula nonnullis literæ esse videntur 660
Diuinam opem imploremus contra auaritiam 317
Diuitiæ quouis igne magis timendæ sunt 331
Diuitiarum nomine, gloriari non oportet 40
Diuitiæ multis detrimento fuerunt 519
Diuitiæ vitii potiùs quàm probitatis ac virtutis ministræ sunt 263
Diuitiæ cùm hauriuntur, non decrescunt 160
Diuitiæ, periculosa & inuidiosa res est 265
teter & importunus hostis 268
O Diuitiæ, vtinam nec in terra, nec in mari videamini 263.264
Diuitiæ labem afferentes à Christianis reiiciendæ 156
Diuitiæ à diuitibus cum mœrore deseruntur 145
Docere, facere 558

Docendum vtiliter potiùs quàm lepide aut iucundè 44
Docibiles Dei, edocti à Deo 513
Doctrina de Deo clarissima 354
Doctrinæ optima ratio 253
Doctrina, virtutum ornamentum, & portus 656
Doctrina, morum dux est 142
Doctrina ad refellendas hæreses requiritur 318
Doeg 135
Dogmatisten agere, non est cuiusuis 82
δογματικὸς ἀξιόπιστος. 8
Dominum ex Iuda ortum traxisse 3
Dominus, architectus rerum omnium 101
Dominus Deus tuus, Dominus vnus est 518
Dominus à Domino pluit ignem & sulphur 518
Dominum Deum meum adorabo & ei soli seruiam 149
Donec peperit filium suum 7. donec ponã inimicos tuos scabellum pedum tuorum 1. in perpetuum donec succarentur aquæ 1. prorsus non reuersa est. Donec senueritis 1. perpetuò
Dona Cain propter improbitatem à Deo non accepta 87
non Dormientibus, sed vigilantibus diuina beneficia deferuntur 102
Dubium per dubium non dissoluitur 228
Duo in magistro requiruntur, vitæ puritas, & dicendi facultas 598
Duos turtures aut duos pullos columbarũ 150
ad Duritiam cordis vestri &c. 494

E

EBrietas multorum vitiorum causa 100
Ebrietas, voluntarius furor 79
Ecclesia quid sit 326,327
Ecclesia Domini sponsa 663
Ecclesiæ gloria ad nos quoque redundat 368
Ecclesia firmo loco defixa est 110
Ecclesia est oppugnata, sed non expugnata 556
Ecclesiæ thesauri vbinam recondi debeant 630
Ecclesiæ Asylium eripere, impium 69
Ecclesiastici ritus expositio 49
Eden beatæ vitæ sedes 101
Ego cunctis hominibus sum inferior 653
Ego enim & Pater meus vnum sumus, explicatur. 55
Ego primus, & ego postea 517
ἐγκρατὴς 3
ἐγκρατεύεσθαι τῇ ἐπερωτήσει 3
Eleemosina sacrificiis anteponenda 221
Eleemosyna tanquam ingenua quædam & nobilis virgo occultanda 306
Eleemosynam à probro & contumelia puram atque immunem esse oportet 306
Eleemosyna sit occulta, non calamitates exaggeres 273
Elementa facile inter se migrant 190
Elias cælipeta à coruo pastus 188
Elias impietatis vindex 106
Eliszus Hiericontis aquas sterilitate laborantes sale curauit 6
Elitæi tenuitas ac frugalitas 169
Eloquens quisnam est 377
Enoch Deo vitam suam ac mores probauit 148
Enos nos doceat, qui se magistrõ cognitionem Dei consecutus est 148
Enunciationes permulti oppugnare ac refutare conantur 557
Epaminondæ prudentia 212
Epaminondas Thebanus, omnium imperatorum præstantissimus vna veste contentus 264
Ephesinum concilium 110
Ephesina sacerdos pulcherrima 204
Ephrain, stulta columba 287
Epicurus ab omnibus sapientibus & proscriptus est 314
Epicuri dogma impium 157
Episcoparum contumelia afficit, qui sacerdotes ledit 663
quorum sit Episcoparum desiderare 42
Episcopatus, diuinum quiddam est 244. paucis conuenit.
Episcopatum qui desiderat, bonum opus desiderat 571.573.574.575
Episcopus, ex ipso nomine, officii sui admonetur 60
Episcopi oculi sunt venerandi altaris diaconi 11
Epularum studio atque cupiditate domos lustrare, est sibi exitium afferre 68
Episcopus, Christi typum gerit 54
Equus salacissimus, in fœminas hynnit, 254
Eruditum esse lingua parum est 71
Eruditos sermones mouere cum homine indocto non est facile 314

Universidad de Deusto
Biblioteca

Esaias summa perspicacia præditus 16
Esaias immundum se esse prædicat 41
Esaias Seraphinorum spectator 257
Esaias prophetarum omnium apertissimus, 128
Esaias, vir maximo animo præditus 533
Esau Iacobo concessit, vt primogenitus vocaretur 193
Esau gulæ deditus 114
Esau plantam Iacob in ortu arreptam tenebat 74
Esau primigeniorum iure ac libertate spoliatus 27
Estote similes patris vestri qui in cœlis est 507
Esus superfluus boum ac pecudum Saulem regno & vita exturbauit 27
Et cum spiritu tuo, quid 49
Tu siccasti fluuios Etham 206.207
Ethnismus ex oculis euanuit, quoniam ex commentitiis fabulis constabat 98
Euangelica lex cupiditatem prohibet 157
Euangelica prædicatio vino collata 105
Euangelij sublimitas, est exuperantia iustitiæ legis 33
Euangelium cùm recitatur, cur episcopus assurgat 54
Euangelium etiam voluntatem punit 33
Euangelium præstantius est lege 482
Euangelium, cohortatio est ad Philosophiam 349
Euangelium ab ethnicis calumniatum 191.192
Euangelium cùm effulsiit, lex desiit 94
Euangelium mente ac prudentia plenum est 487
Euangelium nihil reprehensione dignum continet 192
Euangelium id prouidet, vt vitium omnino non oriatur 325
Eulogie, quàm valde es Eulogius, ad laudandum propensus 586
Eunomius gentilium discipulus 261
Eunomius, homo opinione sua facundus & argutus, hæreticus 633. 634
Eusebius omnium in se vnum collecta vitia exprimens 196
Eusebius exitiosus & sacrilegus 562
Eusebius per antiphrasin dictus 553. impius
Eusebius episcopus, homo audacissimus 120
Eusebius ad alios obiurgandos calidissimus 653
Eusebius, per impietatis antiphrasin 298
Eusebius impietatis plenus 310
Eusebius, per antiphrasin, à pietate sibi nomen imposuit 243
Eustathius diaconus impius 612
εὐπολμία præsidentia 87
Excusationem nescit natura 36
quænam nobis Excusatio, quæ lænia, quæ misericordia relinquetur, cùm hæc à nobis vita reposcetur? 257
Exemplum vsurpatur iuxta illam duntaxat partem, quæ instituto condicit 288
Exercitatio monastica extra tumultum perficitur 38
Exercitationes puerorum, meri lusus sunt 50
Exhibere molestiam forensem 680
ἐξαγχεῦσαι palam enunciare 217
Expectemus iudicem, cùm hoc tempus silentium postulet 243
Expungi ex diuino libro 653
Exquisiui faciem tuam 260
Exterminabitur vnctio, & iudicium non erit in ea 595
Extolli qui cupit, deprimatur 5
Extrema laboris voluptas occupat 255
Extremis vnguibus incedere 579
Ezechias Deo charissimus 155
Ezechias piatatis plenissimus 135
Ezechias cur in morbum indicit 211. 212

F

FAbulæ videntur sermones sine operibus 258
Faciem tuam Domine requiram 260
ne auertas Faciem tuam à me 260
Faciamus hominem ad imaginem nostram & similitudinem 260
Facere & docere, eximiæ cuisdam laudis est 521
Facere ac non loqui præstat, quàm loqui ac non facere 651
qui Facit & docet, hic magnus vocabitur in regno cœlorum 338
quid faciens, vitam æternam possidebis 97
quod Factum est infectum esse nequit 240
Factus sum Iudæis tanquam Iudæus vt Iudæos lucrifacerem 255.256
Fæx eius non est exinanita 3
Fama bona opibus præferenda 662
Fames non est pacis penuria 132
Fas est vera loqui 258

Fastus nescit quiescere 52
Fastus descriptio 579
Fastus vitandus 76
Fastus superbiæ pestifer & exicialis 554
Fastum & supercilium probis vitis homines nequam attribunt 509
Fastus belluinus est, freníque impatiens 129
Fatum quid 529
Fato linguam moueri 278
Fatum prædictum effugi non posse 213
Fatum constituere hominum est improborum 537.538
Fatum non est, si Deus est 559. fatum non est, si lex est, admonitio, iudicium, precatio, philosophia, medicina, agricultura.
Fauor præposterus non acutè cernit 110
in Felle amaritudinis 48
Felicitatis & laudationis discrimen 510
super Femur meum 17
quæque Fera vni vitio seruit 254
Ferarum ingenium 568
Feræ etiã beneficium sentiunt & memoria retinent 512
Fermento cœlorum regnum comparatum est 78
Festi dies, quid nobis significent 240
Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra 35
Ficus sativæ 498
cui Ficum Christus exsiccarit 19
Ficulnea euangelica, humana natura est 111
Ficulneam Dominus non sine causa execratione deuinxit 19
Fidelem virum operosa res est inuenire 574
Fides operibus prædicari debet 542
Fides sola salutem non affert 492
Fides in Christum caput nostrum 50
hic est Filius meus dilectus 26
Filius quos vult viuificat 637
Filius, splendor gloriæ, figura paternæ substantiæ 484
Filius eandem cum patre æternitatem habet 90
Filius sempiternus cum patre 634
Filius Patris diuinissimus atque omni oratione præstentior, quare verbum appelletur 531.532
Filius à seipso non potest facere quicquam 124
quicunque dixerit verbum aduersus Filium hominis remittetur ei 22
Filiorum excusatio nobis nulla suppetit vt diuitiis inhiemus 191
Filius meus hic mortuus erat, & resurrexit 595
Filios genui, & exaltaui 371
Fœminam βλυτέραν dictam esse 216
Fœmina veniam non habet 36
cur olim Fœminis in Ecclesia canere permissum sit 37
Fœminæ, cùm necessitas vrget, viros pietate superant 50
Fœmineum genus magna ex parte loquax & curiosum est 536
Fœtus socordis & ignauæ consuetudinis 3
per Forcipem, quid significetur 10
in Fornace paupertatis versari 273
Fornicatores & Adulteros iudicabit 88
Fortibus cadentibus, imbecilliora erudiantur 30
Fortitudinis vis 654
Fortitudo in rebus aduersis 345
Fortunæ descriptio 538.539
Fortuna probum virum laudari non permittit 510
Fortuna violenta seruos non facit 108
Forum quid sit 327
Forum ex templo non est faciendum 168
Fraudes & versutiæ fugiendæ 287
Fructus, & folia, quid 377
Frugalis ac plebeius victus 554
Frugalitas, victúsque tenuitas 272
Frugalitas amanda 335
Frugalitas & inedia bonæ valetudinis mater 560
Frugalitatem complecti & amare quàm bonum 322
Frumentum comprimere 58
Frumentum qui compresserat, lapidibus est obrutus 139
Frustra legit qui non intelligit 57
Fucus ad Dei ministerium non sufficit 33
Fugimus quæ vituperamus 581
qui in Iudæa sunt, Fugiant ad montes 80
cur Deus templa sua Fulmine feriat 30
Fur nó venit nisi vt furetur & mactet, & perdat 525
Furiæ quædam sunt, aut dæmones humanam formam gerentes, mali, qui semper iurgia quærunt 578

Universidad de Deusto
Biblioteca

non Furaberis 364
qui prædicas non esse Furandum, furaris 302
Furor quomodo accipiatur 503
Furore atque amentia perciti sacerdotia emunt 61
Futurum paucis duntaxat quibusdam conspicuum est 294

G

GAbaonitæ sunt Philistæi 101
Galilæorum pauperum vestis qualis fuerit 30
priusquàm, Gallus cantet, quid significat 125.126
Gastrimargia, insanum ventris studium 154
Gaudium & mœror temparata sint 565
Generatio, de quibus dicatur 372
Generatio praua & adultera signum quærit 144
Γεννήματα τῆς ῥαθύμες συμπεθείας 3
in viam gentium abire, quid sit 62
Gentes omnes vt gutta à situla & velut saliua reputatæ sunt 505
Gentilium historicorum tumultus & æstus 24
Gentilium perspicua refutatio 225
Genus seminis, virtus non est 35
Generis nomine, gloriari non oportet 40
Gigantius impius 163
Gigantes Astaroth 97
Γῆρας senectus ἀπὸ τοῦ γῆς ἐρᾶν 483.à terræ amore
Gladios suos concident in vomeres 186. 187
Gloria inanis vitanda 76
Gloria sudoribus libenter irrigatur 177
Gloriæ desiderium turpes & sordidos affectus propellit 374
Gloria inanis de medio à nobis tollatur 131
Gloriam tanquam vnigeniti à Patre 161
Goliat barbarus 97
Goliath ex amicis externis quicquam commodi non tulit 70
Γονεῖς parentes 579
Gorgias leontinus primus perspicuitatem labefactauit 190
Græci dicunt animã peccasse 338
Grammatica quid 531
Grammatica sermonum peritiam se traditurã iactat 487
Gratia diuina ac cælestis rudes etiam & imperitos sapientes efficit 309
Gratia quæ in nobis est, non negligenda 142
Gregorius cappadox 64
Gulæ rabies extinguenda nobis 122
Gula primos parentes è deliciis expulit 27
Gula multorum malorum est causa 27. 28
Gulæ affectus supplantat mens, quæ Deum per puritatem cernit 74
Gutta cauat lapidem 547
Γύα membra 589
Γωνὴ πρὸς τὸν γόνυ 589

H

HAbemus thesaurum hunc in vasis fictilibus 173
Hebræorum masculorum cædem nefariam Deus vltus est 77
Hæreses diabolus procreauit 223.224
Hæresum tributum Ægyptus exigens 145
Hæresum blasphemiæ, sunt inferorum portæ 89
Hæretici, caupones 67
Hæretici improbi ac vafri 371
Hæretici disputationibus non flectuntur 82
Hæretici non animaduertunt per ea ipsa quæ astruunt, irretiri 640
Hæreticorum ora Christus obstruit, eorúmque furorem & rabiem extinguit 546
Hæretici piscatoribus similes 41
Hæretici, canes 58
Hæretici, rectæque doctrinæ aduersarij extra regnum proiiciuntur 79
Hæresum fabulæ 129
Heli, quia peccantes filios non castigauit, condemnatus 130
Helenus vaticinandi peritus 312
Herbæ & foliorum summitates, cibus Ioan. Baptistæ 2
Herodis fastus 30
Herodes temulentiæ ludus 78
Herculeum iugum truculento apro copulare 146
Hesiodus theogonias tradidit 9
Hesychius, vir singulari erga Deum pietate præditus 180
Hierax presbyter, vir mêre præditus, Episcopatum tanquã graué quendam ac difficilẽ morbum defugit 244
Hierecontis aquæ 6
Hieremias in pluribus quàm alij prophetæ periculis versatus 19
Hieremias prophetarum omnium πολυπαθέστατος 106
Hierusalem quæ sursum est, libera est, quæ est mater nostra 516
Hipprocrates medicus incurabili morbo correptus manum admoliri vetat 179
Histriones & scurræ quare laudantur 506
Hædi ad sinistram abiiciendi 103
Homerus theogonias docuit 9
Homerus sapientissimus testis 312
Homo, quid 528
Homo terrenorum omnium rex ac princeps 239
Homo feras omnes iracundiæ ardore superat 568
Homo opes, i. peccata cumulat, vt scarabeus scarabeas 254
Homo terrenorum omnium princeps creatus est 507
Homo improbus secunda omnia habens 255
Homo feris omnibus crudelior 254
non est homo qui non peccet 149
Homo, breuis & contractus mundus quidam est 95
Homo cùm in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus 253
Hominũ vita, vmbra, insomniũ, fumus 281
Hominum præposterum studium & cupiditas 594
Hominum crudelitas ingens 520. improbitas
Homines omnes, & virtutes & vitia habent 233.234
Homines infirma & imbecilli natura præditi sunt 175
Homines virtutis expertes, belluæ sunt 177
Homines cur ad diuinam prædicationem lubentibus animis accesserint 328
quem me dicunt Homines esse 188
Homines ter Deum reiecerunt 125.126
Homines inopina prosperitas insolentes facit 352
Homines ad veritatem cæcutientes 59
Homines in aduersis rebus modesti sunt, in secundis petulantes 570
Homines potiùs ad pœnitentiam vocandi, quàm ad desperationem impellendi 120
Homines suo iudicio sapientes, curiose indagantes, à veritate & vera sapientia exciderunt, in nugis & dęamonum ineptiis vitam consumpserunt 231
Homines mirum in modum & sedulo improbitati addictos esse, ac solo misericordiæ oleo indigere 41
Homonymum, idem quod synonymum 502
Honorem accepisti, virtutem ostende 507
Honor literis atque doctrinæ studijs habẽdus 142
Honorati sunt amici tui Deus 104
Honora patrem tuum & matrem 364
Hihi autem nimis Honorati sunt amici tui Deus 303
Hora extrema 56
Horreum quid significet 25
Hortendum est in Dei manus incidere 88
Hospitalitatis munus 61
Hostia viuens 492
cum Hostibus supplicantibus pacisci oportet 199
Humanitas crudelitatem coërcet 659
Humana omnia mutationi obnoxia 567
Humanæ naturæ vis 98
Humana imbecillitas magna est 596
cur res Humanæ mari comparentur 72
Humana natura malorum expers non est 108
qui se Humiliat exaltabitur 127
Humilem esse animo atque affectu potiùs quàm verbis 121
Humilitas maior virtus 103
Humilitas Domini 54
Humilitatis fastigium 490
Humilitatem ab animo magno proficisci 558
Humilitas ab omni fastu & ostentatione aliena, Euangelij vim ac potentiam ostendit 97
Hydræ fœtor 254
Hydra quinquaginta capitum 314
Hypocrita eiice primùm trabem ex oculo tuo, & tunc videbis vt eicias festucam de oculo fratris tui 54
Hypostases tres 91

I

IAcob Christi typus 75
Ne dicas Iacob &c. 128
Iacob cum Angelo lucta 155
Iacob à socero suo delusus 540
Iacob futura prædixit 128
Iacobus Iustus 38
Iactantia cauenda 36
Iactatio boni operis cauenda 35
Iam mœchatus est in corde suo 359
Identitas essentiæ 259

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ieiunantes à fastu alieni sint 161
Ieiuniis imodicè dediti monachi 191
Ieiunii laudes 28
Ieiunium, remedium est præstantissimum aduersus libid. 343
Ieiunium nihil eos iuuat, qui sanis decretis animum adiiciunt 91
Iephthe filia 36
Iesus Christus Dominus noster, verè homo effectus, ac verè item Deus existens, vnus idémque in duabus naturis adorandus 9
Iesus incarnatus 155
Iezabel canibus præda fuit 89
Ignis, quid 348
Ignis aër efficitur 190
Ignis vrit eos, qui ad eum propius accedunt 489
Ignis tres pueros veritus est 508
Ignis etiam ab aquis & lignis naturæ vi exibit 230. & eius commoda
Ignis materiam absumens, quis 42
Ignem accendere die sabbathi prohibitum est 29
Ignominia huius vitæ gloriosa est 566. 567
Ignoratio extremi diei vtilis 47
Ignoratione sui omnes laborare 522
cùm Illuc venerimus, quod certum ac perspicuum est, sciemus 514
Imago Dei inuisibilis, Christus 260
Imaginem puram & incolumen conseruare 6
Imbecillitas propriè est, malorum perpetratio 240
Immisit Deus soporem in Adam 56
Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua 261
Imperfectum meum viderunt oculi tui 117
Imperiti qui sunt, impudentes 51
Imperii regula, quæ 492
Imperium maximum esse, sibi ipsi imperare posse 578
Imperium magno studio, magnaque contentione ab omnibus expetitur 528 539
Imperiorum robur ac firmitas Dei amicitia 104
Imperare volentibus & properare inuitis, quid sit 491. 492
Impossibile est mentiri Deum 635
Improbitas prorsus inutilis 95
Improbitatem odio habeamus, non homines 570
Improbitatem, suplicium per se esse 375
Improborum fugienda familiaritas 523
Improbi etiam hîc torquentur 67
Impudentibus oculis omnia perlustr re non oportet 565
In ipso enim viuimus, & mouemur & sumus 372
In medio flammæ forma quędam erat insigni pulchritudine 260
Inanis gloria calcata 31
Inanis gloria in bonis actionibus cauenda 35
Incarnationis diuinæ multa argumenta apud Salomonẽ 143
Incarnatio castitatem non violauit 140
Incarnatio à Iacob prædicta 118
Incarnationis diuinæ mysterium 84
Incarnatio Domini in caput anguli facta est 169
Incarnatio Domini admiranda 57
Incarnatio omni sermonis facultate sublimior 147
Incarnationem Dominicam multa scripturæ testimonia declarant 115
Incarnatio Domini ac saluatoris nostri vniversum terrarum orbem conspersit 78
Iniuria & negligentia eneruat & emollit 95
Induere nouum hominem 51
Inedia & nuditas à Christo nos non separabit 131
Insania perspicua atque incurabilis 320
Infantes cùm peccatis careant cur baptizãtur 561
Inferi portæ, quæ 131
Inferi portæ aduersus ecclesiam non preualebunt 110
quid per Inferi portas significetur 89
Infidelitatis vitio laborant qui opibus & inani gloriæ addicti sunt 99
Infirmitates sunt peccata 240
multiplicatæ sunt Infirmitates eorum, i. peccata 240
Inflammata à gehenna 278
Ingenij tarditas & celeritas 550
Ingenii acrimonia literarum scientiæ antefertur 641
Ingluuie nostra, imago diuina in nobis est contaminata 75
Iuglunies, Dei obliuionem affert 154
Ingratorum notæ 296
Ingrati beneficiis deteriores fiunt efferæ belluæ 378. 379
Ingratus noster atque improbus animus 92
Inhabitatio in eis & inambulabo 293
Inimicis benefaciendum 661
Inimicitiam in aqua scribere oportet, vt citò oblitteretur 569
Iniquitatem super iniquitatem oppone 503
Iniuriam inferre prohibiti, gratiam se Deo habere conuenit 589
Iniuria non referenda 4
Iniuriam illatam non esse referendam 631
Iniuriæ forti ac strenuo animo ferendæ 176
Iniuriam perpeti malum non est 510
Iniuriarum meminisse, non est generosi animi 357
Iniuriam vlcisci philosophicum non est 207. 208.
Iniuria affici satius est quàm afficere 662
Iniuriarum acceptarum memoria non est retinenda 582
Iniuria afficere non debemus eos quos charos habere debemus 163
Iniustitia nostra, hostium est auxilium 105
Innouare aliquid non est sceleratum si nouitati vtilitas adiuncta est 192
Inopinata prosperitas insolẽtem hominem reddit 352
Insultandum non esse lapsis 642
Intemperantia in impuro concubitu 379
Inuidia aduersus res secundas bellum gerit 649
Inuidia fragrare, inuideri. Inuidere 311
Inuidiæ malignitates prudẽti animo perferat is cui inuidetur 31
Inuidi etiam in hac vita meritas pœnas pendunt 89
Inuidi beneficii meliores non fiunt 378
Inuoca me in die tribulationis, & eruet te, honorificabis eum 261
Ioannis Bapt. victus 52. 55
Ioannis Bapt. vestimentum 30
Ioannis Baptistæ cibus & vestitus 2
Ioãnes Baptista, cur maior inter natos mulierum dictus sit 13
Ioannis Baptistæ ieiunium 28
Ioannes maior omnibus qui ex mulieribus nati sunt 27
Iob vir omni laude præstantior 360
Iob ab Esau genus duxit 76
Iob ab amicis probro affectus 289
Iob clarus, præstantissimus, qui vniuersam diaboli potentiam concidit 513
Ionas typus Christi 45
Ionathæ pœna 130
Ioseph genus ex Daiude trahens 3
Ioseph dominam suam cepit 350
Ioseph pudicissimus adolescens 333
Ioseph castitas 316
Ioseph gratia & fauore regnum non est consecutus 194. 195
Ioseph quare Simeonem in vincula conici iusserit 518. 519
Iosephi Arimatensis ministerium 49
Iosephus, vir eruditionis & eloquentiæ nomine clarissimus 49
Iosephus insignis historicus 367
Iræ imperaui amore ductus 259
Ira grauior est blasphemia 116
Iracundia, actis affectus 320. 321
Iracundia nobis perniciosa 295
Iracundiæ remedium 378. 379
Iracundia mentem temulentam reddit 163
Iracundia, animæ opitulatrix, corporis signa uiam ac molliciem corroborans 100
Irascimini, & nolite peccare 320. 321
Isaac vna vxore contentus fuit 339. 341
Isidorus omnes monasticæ vitæ numeros expleuit 97
Isidorus ego minimus 38
Isidori cum Cyrillo simultas & dissidium 130
Isidori Peluſiotæ liber ad gentiles 255
Isocratis admonitio veritissima & sapientissima 263
Isocrates de cultu corporis 499
Israëlitæ, cur cæsi sunt 54
Iter ad Sancta, quid indicabat 93
Iucunda, loquentes, vtilia 300
Iudæi cæcutiunt ad diuinam incarnationem 56
Iudæi velut verberones quidam serui & fugitiui, errones passim toto diſperſi sũt 525
Iudæos, viperarum progeniem Ioãnes appellauit, vt improborum parentum improbiores fœtus 42
Iudęorum ingratus populus 60
Iudęi, vt serpentes, & genimina viperarum 287
Iudęi maiorum peccata ad nepotes transire putant 337
Iudęi contumaces 104
Iudęorum stoliditas ac vęcordia 95
Iudęi tanquam verberones quidam fugitiui diſperſi sunt 276
Iudęi naufragium pertulerunt, vbi terram attigerunt 212
Iudęis Deum bello lacessere in naturam iam redactum est 8
Iudęi sacrilegi & execrandi 378
Iudęi superbi 650
Iudæi homines cruoris siti flagrantes 258

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudæorum voluntas sterilis 15
Iudæi baptismi loco circuncisione vtebantur 50
Iudæi imperiti totam diuinitatis doctrinã in vnam personam concludunt 260
Iudas propter integrum iudicium, regiam dignitatem obtinuit 193. 194
Iudas Galilæus 521
Iudas impius & nefarius 378
Iudas Dominum pecunia addixit 147
Iudas ad proditionem à diabolo impulsus 659
Iudas non idcirco in proditionis crimen lapsus est, quod quia eius voluntatem præuidit Dominus 22
Iudas ob temeritatem suam in desperationem lapsus 68
Iudas proditor à satana possessus 652
Iudex controuersiarum iustissimus quis sit 301
Iudicis magna est integritas & sinceritas 220
Iudicum quale esse debeat ingenium 358
Iudicem oportet sagacem & integrum esse 551
non est iusti Iudicis sudores contemptui habere, segnibus & ignauis largiri 54
Iudicandos esse viuos & mortuos, quid designat 85
Iudicium futurum, rectum & indubitatum 375. 376
Iudicium extremum omnium futurum scriptura sacra clare docet 355
in Iudicio extremo nihil occultum erit 39
Iudaicum est docere vnam personam 262
Iudiciis diuinis permittere necesse est quod nobis videtur obscurdum 255
Iudicij extremi dies ignoratur 47
Iudicium Dei purum 285. temperatum iuxta scelerum qualitatem
Iudicium futurum, certissimum 276
dei Iudicium non est præripiendum 120
Iudith illa admiranda 36
non Iurare, ne iusiurandum quidé ab alio exigere est 63
cur Iusiurandum ab alio minimè exigendũ 63
iustitia hoc affert, vt quis strenuè ac feliciter pugnet 105
Iustitiam bonitate vincere 527
Iustitia, igniculus est probi imperij 80
Iustitia misericordiæ aliquando est anteponenda 594
omnem Iustitiam implere nos decet 26
Iustitia in morbum prolapsa, & non extremos spiritus edens 14
Iustitiã potentiæ, comitem qui non habent, miserrimè pereunt 32
nisi abundauerit Iustitia vestra plusquàm scribarum & pharisæorum non, intrabitis in regnum cœlorum 33
Iustitia diuina scelerum vltrix 344
Iusto non est posita lex 349
Iusti multas hîc acerbitates perferunt 564
Iustus enim confidit vt leo 287
Iusti ad vitam æternam, peccatores ad pœnam æternam ibunt 144
Iustus vir fortis, ac sceleratis formidabilis 509
Iustus iudex ex iniquis aciem instruere non solet 34
Iustorum ac peccatorum discrimen 68
Iuuenescere in senectutis limine flagitiis & sceleribus 181

L

LAbor virtutis moderatus sit 191
Labore infrugifero liberati 239
Labores fructuum tuorum manducabis 143
Labor immodicus prosternit, frangit & debilitat 95
Labores adquem accesserunt, voluptates etiam atque oblectamenta postea subsequentur 255
Lac potum vobis dedi 152
Lactis fontes partum confirmant 555
Lacedæmonii ei, qui turpiter vixisset, ne probam quidem sententiam pronunciare permittebant. 584
Lacedæmonii, roborisnomine supra omnes mortales gloriati sunt 32
Lacrimæ per vim compressæ, varios morbos generant 288
operiebatur Lacrymis altare meum 77
Lædendo vincere satanicum est 283
Lampades extinctas conseruare 36
Lanæ simile 122
Lanæ instar 562
Lapides in altum iactare 44
Lapides cur à Christo in panes minimè conuersi sunt 31
in medio Laqueorum incedimus 33
Largitionis modus seruandus 73
Lasciuia per diluuium supplicio mulctatur 28

duo' Latrones, duos populos abumbrabant 93. 94.
λατρευτὸν seruile. λατρεία penitus 29
ex Christi latere lætitia nobis fluxit 67
Laudatio ad voluntatem spectat 510
Laudate dominum in sono turbæ 156
Laudate eum in tympano &c. 127
Laus stultos, ignauos ac supinos reddit 173
Laus præpostera animos eneruat 78
Lazarus diuitis ianitor 132
Lazari multi nos circundant 83
Lectio inutilis & amara excludenda 58
Lectio turpium librorum periculosa 25
Legendæ sacræ scripturę, ac non de omnibus alios interrogare 363
Legislator à Deo institutus Moses 50
Leguminibus Noë in arca vescebatur 28
Lenes & mansuetos præsidentia comitatur 87
Leniorib⁹, quàm pro peccatorum nostrorum merito, flagris afficimur 289
Lenitas animi ad perfectionem adipiscendam requiritur 65
Leo irascitur, ὀργίζεται 254
Leonem reprehendere 509
Leo Christus, vir iustus, etiam diabolus tanquam leo rugiens 287
Leo, animal horrendum & intolerandum qui vel solo rugitu montes percellit 346
Lepra, morbus non voluntarius 215
Lepra compuncti atque infecti templum non ingrediebantur 10
Leprosis Dei templum clausum esse 11
Lepra laborantes extra castra eiiciebantur 113
cur Leprosus munus offerre iuberetur 59
Leporis & veri monachi dissimilitudo 16
Leni sacerdotio donatus est 193
Leuitæ 514. 515. Dei vindices
Lex actionem punit 33
Lex puerilis erat 152
Lex nihil omnibus suis partibus perfecit 27
Lex optimum est integritatis documentum 349
Leges vtrique sexui communes sunt 361
Legem mandatorum in doctrinis euacuans 482
Legis transgressio in quolibet crimine vindicatur 71
Legem in auxilium dedit 514
non veni soluere Legem 130
Libanius', eloquentię nomine apud omnes clarus ac celebris, Chrysostomi præceptor 189
Libanus non sufficit ad exustionem 505
Libellum repudij quare permisit Moses 493. 494
Liber quisnam est 529
Libri tinearum patres & nutritijsi. Librorum corruptor, sepulchrum
Libros libros emercari 139
Librorum confessores 51
Liberi curas & mœrores pariunt 644
Liberorum cura præcipuè habenda 112
Libertas loquendi à necessitate nata est 289
Libertas pura, & omnibus numeris absoluta est, nulla omnino re indigere 182
Libertatem veram esse in quiete 578
Libido & corpori & animo noxia 53
Ligonem arripere 41
Lingua cohibenda 115. 116
Linguam conturbari contra vitæ nostræ tempus 278
Lingua nostra à maledicentia pura seruanda 280
Linguam procacem ac petulantem habere, absurdum est 109
Lingua constituitur in membris nostris, quæ inflammat totum corpus, & maculat totam vitæ nostræ 278
Linteum diaconorum, quid 54
Linum cum lana contexere par Moses vetuit 498
Literis incumbere gloriæ desiderio 495
Literæ necessariæ iudicatę, quando 513. 514
Liuor, affectus grauissimus 658
quid Locusta 52
λογικὸς homo, loquendi facultate præditus 521
λόγιον & λογίον quid significent 358
Lolia radicitùs euertenda 148
Longimani imperium 501
Loquere in aures audientium 42
Loqui præclarè paruipendendum 5
parum esse pulchrè loqui 65
Loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus 152
Lot à vino in amẽtiam inflexus est 78
Lucas animi magnitudine præditus, ac diuino spiritu afflatus 30
Lucas præstantissimus 154
Lucerna, quę accendi studet, non esse extingenda 136
Lucernam, i. Sacerdotem Deus accendit 12
Lucifer, qui mane oriebatur, ex ipsis cœlis exturbatus 6
Lugendi quinam sint 347. 348
Lumbaria ouinarum ouium 147
sint Lumbi vestri præcincti, &c. 120

Universidad de Deusto
Biblioteca

si Lumen quod in te est, tenebræ, sunt, tenebræ ipsæ quantæ erunt? 237
Luminare mundo, Episcopus 109
vt Luminare in mundo sunt sacerdotes 355
Luminaria cur facta sunt 662
Lunæ orbis & globus 231
Luna pulchra est, at sol preclarior 253
Lunæ incrementa & decrementa 339
Lupus rapit. Ἁρπάζει 254
Luti imaginem cur ceperit D. Paulus 287
Luxus & voluptas lepore suo pleroſque decipiunt 323
Luxus libidinis radix ac mater 569
Luxus & profusio fugienda 498
Luxui ac deliciis operam dare desinamus 569
Luxus sanitate pellitur, varios incurabiles morbos gignit 560
Lycurgus Lacedæmorum legislator, capite sanxit, siquis nummum Lacedæmonem importasset 264
Lyram capere post conuiuium 263

M

MAachabæus, Persica lingua, Dominũ sonat 356
Madianitæ 542.543
Magdalenæ laus 221.222
Magdalenæ facinus præclarum omnibus perspicuum 276
nolite multi Magistri fieri 38
Magistros incassum docere piget 138
Magistrorum officium 598.599
Magistratus furtorum occasiones parturiés 549
Magnificabo Dominum in laude 98
Magnanimus, quis 658
Magnitudo animi, quæ 324.325
Magi sapientes 132
Magus cæcus cur factus 125
Maior Ioannes omnibus qui ex mulieribus nati sunt 27
Malis circundati sumus 50
Malo malum sanare 249
Malum malo nemo curat 262
Mala extra sagenam proiiciuntur 79
Malum inferre miserius est, quàm malo affici 331
Mala non recensentur inter ea omnia quæ Deus potest 240
Malorum nostrorum fontes qui 78
Mamillæ dum suguntur, non deficiunt 159
Manis charybdis 41
Manichæi vetus testamentum insectantur 252
Manichæi improbi ac stulti 142
Manichæi cibos tanquam malos aspernantur 20
Manichæus eadem quæ Montanus sentit 91
Mansio salutaris 25
Mansiones sempiternæ, vasa dicuntur 79
Mansuetudo mordicus retinenda 103
Mansum hominem Scriptura pugnacem ac bellicosum reddit 144
Manus dextera, quid 34
Manibus operari, ad tuendam vitam conducit 160
Manuum impositio pecuniis non est committenda 10.11.12
Marcionis euangelium & impietas 130
Marcus ille magnus 130
qui descendunt Mare 72
Mars cuiusnam sceleris conuictus, supplicio affectus est 225
Margaritas ante porcos proiicere 38
Margaritam ingentis pretij qui quæsiuit, eámque emit, quis 71
Μάργος furiosus 134
Maronis ingratitudo 512
Maro in præclaris actionibus ignauissimus in fœdissimis verò ac cutissimus 519
Maro presbiter, vecors atque contumax 97
Martinianus Epicureus 157
Martinianus ad diuinissimæ religionis labẽ ac perniciem presbyter creatus 246.247.248
Martyrum præcipuus honor, eorum imitatio 75
Martyricorum corporum cinis 21
Μαλακοτεχνίαι artes inanes 557
Mater Christi 21
vnde hoc mihi, vt veniat Mater Dei ad me? 127
Mathematicæ artes quid ad virtutem afferunt 230.231
Mathematicæ curiositates, quæ ad bene beatéque viuendum nihil vtilitatis afferunt, cauendæ 359
Matrimonii incommoda 644.645.646
Matrimonium bonum est, at melior virginitas 253
Matrimonia ex eadem tribu existebant 3
Matrimonium mundanam habet vitæ solicitudinem 82

Matthæus portoriis exigendis operam dabat 76
in Matutino interficiebam omnes peccatores terræ 114
siquis te percusserit in dextrá maxillam, obuerte illi & alteram 253
Mechanicæ artes magistros requirunt 95
Medicamentum in venenum commutare 322
Medicina optima, patientia 344
Medicina, ars sapiens 137
Medicinæ officina communis 553
Medicina, corporis morbis medetur 150
Medicus 134
Medici optimi munus & officium 638
in Medicos 137
Medicorum multi quæstus causa artem exercent 284
Mediocritatem tenere musicorum est 522
Mediocritas virtutum, quæ 527
Mediocritas amplectenda 499
μεγαλοφροσύνη animi magnitudo 557
Μεγαλόψυχος maganimus, quis 658
Mel siluestre 52
Melchisedech ante Aaronem sacerdotio functus est 555
Melchisedech typus diuinorum mysteriorum 148
Melior est sermo quàm donum 306
Melior non efficitur bonis externis 528.529
Membro enim & parti totum & omne opponitur 589
Membra incurabilia ad vitales partes grassantia, excindenda 560
Memor fui Dei & delectatus sum 526
Mendax, etiam iurans mentietur 63
Mens sobria 3
Mens sordida res sanctas non percipit 108
Mentem minimè palentem det nobis Deus 52
Menstruata mulier non est attingenda 216
Merces cum Deo est, quam vnusquisque secundum suum laborem accipiet 5
Mercedem futuram qui quærit, nunc primitias accipit 77
Messis aduenit 56
ad Metalla damnari, atrocissima pœna est 316
Μεθύει temulentum est 245
Metrodorus Epicureus, Epicuri dogmata non confirmabat 314
Metropolis iustitiæ 272
Metuo ne in eos sermones, qui me minimè decent, incidam 280
Metuẽdæ vituperationes, etiam si falsæ sint 523
Μικρόψυχος parui animi homo 658
Milesii, quam valde Milesii estis 586
Miles vanus est qui aduersus inordinatos suos motus bellum non gerit 32
in Militem ignauum 15
Militia vilis ac despuenda, mortisque ludus existens 136
Mimica scenicorum ars tantum ad nocendũ comparata est 638
qui Minor est in regno cœlorum, maior est Ioanne 27
primum Christi Miraculum 137
cur Deus improbis Miraculorum gratiam concedat 59
Miracula, quæ vulgi sermonibus iactantur, non sunt 138
Miraculorum donum consecuti sumus 92
Miracula edere aliquando est intempestiuum 31
quisnam Misericordia dignus 186
Misericordiam volo, & non sacrificium 221
beati Misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur 221
Mites præsidentia comitatur 87
Mixtio, quid sit 173
Moderatio seruanda 140
Moderatio quid sit 578
Moderatio pudica & temperans 79
Modestia animique summissio Dei imitatores efficit 6
Modestiam colamus 554
Modestia decet virtutis amantem 183
Modestia in primis amplectenda 480.481.482
Modestia in rebus secundis 345
Modestia necessaria nobis 160
Modestia cum prudentia coniuncta, maxima virtus 559
Modestiæ natiuum simulacrum 380
Modestus quis propriè dicatur 314
Modestus, quis 657 658
Modestus adulator non est 325
sine Modo quid significet 26
non Mœchaberis 363.364
erunt duæ in Mola: vna assumetur, &c. 105

Universidad de Deusto
Biblioteca

Molestias perferre, nec eas sentire 645
Mollities omnis fugienda 498
Mollities vestitus, præsentis est lasciuiæ 31
Monachus prudens atques cordatus 146
Monachi, nolite multi magistri effici 38
Monachi, & leporis dissimilitudo 16
Monachi à vino abstineant 135
in Monachos inertes 18
Monachi, sunt cœlestes ciues 584, nesciunt quid sit auaritia
Monachus verus, quis 44
Monachus non suo ipsius arbitrio viuere debet 95
Monachus semel lapsus ægrè resurgit 52
Monachus ex alio monasterio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas explorans 111
Monastica vita quid requirat 52.65
Monastica vita in quo sita sit 38
Monasticæ philosophiæ principes 1
Monasticæ vitæ studium, bellum est, 109
Monastica vita, regnum Dei 51
Monasticam vitam perferre, non satis est 160
Monastica vita fastum omnem respuit 129
Monasticæ vitæ numeros omnes explere 97
Monasticæ vitæ certamen 84
Monasticæ vitæ tirones non sunt immodicè onerandi 94
Monastica vita, omnium Dei mandatorum imitatio est 100
Monastici certaminis perseuerantia 131
ad Moniales 128
μονόκπρος solus creatus 372
Monozoni quid significet 495
Montani blasphemia, qualis 90
Montani impietas 26
Montani satanæ vanus error 169
Monumenta aperta, in dominica passione, quid significent 93
Morbus omnibus remediis superior 181
Morbi graues & periculosi ob silenium in miseriis 358
si Morbus non ingrauescit, sanationis initiũ est 218
Morbi muliebres 198
Morbus mulieris cruento profluuio laborantis 526
da mihi liberos, alioqui moriar, i. mortem mihi ipsi consciscam 340
Morte moriemini in quacunque die de ligno comederitis 595
tunc Mors lugebit, fortiore morte deuicta 305
Mors non est fugienda pro pietate 350
Mors viro requies 361.362
Mors est animæ & corporis disiunctio 593
cum Mortuo in gratiam redire 266
Mortuos sepelire 595
Mortui sunt, quos peccata delectant 595
Mortuos lacrymis eur prosequimur 285
super Mortuum plora 118
si Mortui non resurgunt, ecquid pro ipsis Baptizantur 84
Mores probos pro retibus habere 196
Mos sæpe in legem transit 20
Moses de referenda iniuria 631
Moses rerum diuinarum interpres 253
Mosis & Heliæ præsetia, quid præsignabat 89
Moses zelo incensus cædem patrauit 50
Moses ille sacrorum antistes Ægyptiorum excruciator, popularium suorum Legislator 209
Moses vir sacrosanctus ac Deo charus 499
Moses diuinarum legum interpres 453
Moses, vir summa lenitate præditus 321
Moses vir Deo charus 653
Moses diuinus saxis eum obrui iussit, qui ligna die sabbathi collegerat 71
Moses de diuino libro expungi rogauit 201
in pulchritudine Mulieris multi seducti sunt 488
Mulier virgo 552
Mulier ex viro 56
Mulierum aspectus vitandus 37
Mulierem fortem quis inueniet 361. Mulier fortis corona est viro suo
Mulier gloria viri est 506
Mulieris pudicæ historia 198.199
Mulier, cùm quis ipsi blanditur, intolerandа 347
Mulierum congressus assidui fugiendi 203.204
Mulierum congressus fugiendi 346
Mulierum cœtus atque colloquia fugienda 36
Mulieris sexus fœminas non excusat 36
quo pacto Mulier id quod viro debebat dissoluerit 57
Mulieres Christi vicem dolentes 282
Mulieris semen, Dominus noster Iesus est 147
Mulieres quædem celebres 36
Mulieres quæ muliebres morbos occultare

nequeunt 198
Mulieres, cum necessitas vrget, diligentioribus, quàm viri, artibus, vti, sinceriúsque ad Deum perfugere consueuerunt 30
Multæ tribulationes iustorum 564
multæ in hominibus Mutationes 179
Multos regio genere ortos in mercenariorũ classem fuisse redactos 531
Mulus corpus saginat, πλάνητ 254
in Mundo pressuram habebitis 182.296
& Mundus eum non cognouit 230
Mundus, i. hominum turba terrenarum rerum admiratione perculsa 230
ne ipsum quidem Mundum capere posse arbitror eos qui scribendi sunt libros 229.230
Mundum capere non posse eos, qui de diuinis miraculis conscribi possint, libros 95
Musica 156
Musici habitus est, mediocritatem tenere 522
Musica turbulẽtos animi motus propulsat, mœrorem lenit, iram mitigat, luctus per lacrymas leuat 288
Musto pleni existimari sunt 67
Mysterium eorum quæ sæminantur 102
Mysteria ea, quæ attrectare nefas est, & quę comprehendi nequeunt, non sunt temere atque impudenter aggredienda 9
Mystica mensa 43

N

NAbugodonosoris superbia 288
Nabugodonosor Babyloniorum Rex quare ab hominum cœtu submotus est 613
Narratio molestorum, nõnihil solatij affert 358
Narrationes optimæ insita in nobis ad virtutem studia excitare solent 282
Natiuum simulacrum 380
Natura paucis contenta 576
Natura, omnia ea habet, quibus Deus conciliatur 28
Natura omnia in se habet 103
Natura effera & implacabilis 496
Naturæ nostræ in vitium propensio 545
Naturæ contemplationes absurdæ & infinitæ 172
Naturam quinam honore prosequuntur 105
Nauis via in medio mari 144
Iesus Nazarenus Rex Iudæorum 167
Nec possumus negare, quid sit 635
Necessariis rebus contenti simus 498
Necessitates plurimæ in humana natura 188.189
Necessarius vestitus 554
Necessitate compulsi, commercium cum corpore habemus 576
in Negotiorum cœno volutari 322.323
Nembrod altitudine homines huiusce ætatis longè vincebat 97
Nemo in rebus acerbis & calamitosis animum deiiciat 195
Neminem esse, qui non & vitia & virtutes habeat 591 592
Nemo militans implicat se negotiis secularibus 10
Nemo rapit de manu Patris mei 522
Nequando, quid significet 336. fortasse, nonnunquam 337
Nesciat sinistra manus, quid faciat dextera tua 35
Nidorulenta sacrificia 140
Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum 344
Nihil aliud nobis facto opus est, quàm vt virtutem colentes, diuinum tribunal expectemus 654
Niniuitarum ieiunium 28
Niniuitæ, qui legem non audierant, prophetæ comminationem extimuerunt 62
Nisi qui regeneratus ex aqua &c. 197
Nisi quis manducauerit carnem meam 197
Niuis in modum 563
Nobilitas vera à probis moribus nascitur 350
Nocturnæ rerum species, sunt diurnorum congressuum & colloquiorum reliquiæ, ac velut extremi soni 3
Noë iustitiam colendo, imaginem repugnauit 508
Noë ieiunium & continentia 28
Noli esse iustus multum 527
Nolite timere eos, qui occidunt copus, animam autem non possunt occidere 585
Nolite dare sanctum canibus 58.330
Nolite inebriari vino 168
Nolite locum dare diabolo 295
Nolite facere domum negotiationis meam domum 42
Nomen bonum melius est quàm diuitiæ multæ 532
Nomen nullum diuinæ naturæ imponi potest 155
Non parcet oculus meus, non miserebor 583
Non peierabis 364

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non est meum dare vobis explicatur 54
Non sum missus, nisi ad oues quæ perierunt domus Israël 48
Non potest Filius à seipso facere quicquam 636
Nosce teipsum 40.525
Nouatiani supercilium & arrogantia 41
Nouus Domini populus 71
Nucea virga quid significet 19
Nuditas non est vestium inopia 132
Nuda & aperta, quid 38
Nudi omni cura 279
Nudus fugiet in illa die 20
Nugarum studium 86
Num fortè cognouerũt, quod hic est Christus 336

O

OBiter ac defunctoriè legere 17
Oblationis nouum genus 139
Obliuio non citra vitium contingit 186
Obsonia contemnenda 126 127
Obscura multa sunt nobis idque vtiliter 339
non Occides 364
non est Occultatum os meum à te 117
ne Oculum tuum in ipsam defigas, verum statim auola 488
Oculus, quid 34
Oculus vniuersum corpus moderatur 236. 237
Oculum pro oculo, & dentem pro dente 252
Odium nihil omnino cernit 110
Oeconomus dictus est, quòd pauperibus, quæ ipsorum sunt, tribuat 198
Officium efficit, quod vis efficere nequit 530 θεραπεία
Oleaster in bonam oliuam insertus est 211
Olera, cibus ad frugalitatem pertinens 22
Olympicum certamen 279
Omnia tempus habent 548
Omnes qui venerunt ante me, fures sunt & latrones 520
Omnia corrupta esse & perdita 317
Omnis vir iustus sibi esse videtur 586
Opes iustis artibus partæ, non sunt iniustè continendæ 142
Opes iniquis rationibus collectæ 64
Opes nobiscum asportare non possumus sed in meliores commutare 191
Opes sunt velut vmbra, fumus, & venti 99
Ophni 10.27
Opinio inanis & vtilitatis expers 528
Opinioni in actionem vertenda 35
Opinari aliquid esse, non est aliquid est 2
Opportunitas non omittenda 548.549
Opportunitatem qui prodiderit, commoda non assequetur 485
Optimum esse quàm videri præstantius est 656
Opera à se ipso quemque exigere oportet 172
Opus sermone monstrat clariùs 542
Opera pro sermonibus habere 121
Oratio plausum peperit 658
Oratio dominica nihil terrenum habet 345
Oratio quouis colore expressior est 315
Oratio non nudis verbis, sed probis actionibus dirigetur 135
Organum, quiuis nostrum est 128
Oriens, Deus appellatur 91.92
Ορμητήριον τῶν παθῶν perturbationũ animi propugnaculum 5
Ornatus corpori nimius, vitiosus 488
Orpheus theogonias scripsit 9
Os aperire non est nobis 481. 482
Ostentatio in bonis actionibus vitanda 176
Ostentio probarum actionum comes esse solet 35
qui Ostentarionis studio boni aliquid agunt, futuri præmij detrimento mulctantur 73
Ostium, Deus 52
Otij & quietus amor 176
Otium qui non agit, Dei cognitionem non consequitur 140
Ouis Aberans 54
Oues à dextris Dei collocandæ 103
Ouis cum lœna non pabulatur 129
Ozias cur lepra percussus 217
Ozias audacissimus, à templo proiectus est 10

P

PActa frequenter euertuntur 297
Pagarchi, qui oppidulis imperant 225
Pagus est sublimis locus 225
Palæstræ leges 279
Palcares

Palcares ac dissoluti homines, qui ad omnẽ peccati ventum huc illúcque iactantur 25
Pallium ac promissa barba, non est religiosæ vitæ certum argumentum 84
Panes propositionis 140
Panis communis, proprium Christi corpus efficitur 43
Panis, Dominus cur dictus 116
Panis sanctificatio 139
Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei 640
Panthea formosissima 204
Parentes per liberorum procreationem salutem consequuntur 112
Parentes filiorum exercitationibus delectãtur 50
Parentibus acerbius est supplicium, cùm pueri exitio dantur 217
Parsimonia, ὀλιγοδεΐα 315
Partus dolores sunt mortis vicini 644
Paruulum effici quid sit 80
Paruuli malitiosi mus, non sensibus pueri efficiamur 151
Paschæ tempore omnes sacerdotij honore afficiebantur 493
non poteris Pascha facere &c. 635
Passiones corporis sunt, extrema seruitus 647
Passio Dei non dicitur, sed Passio Christi 49
Passio Christi 526.527.
Pastores ouibus mortem inferunt 579
Pater meus maior me est 634
Patientia animi necessaria 631
Patientia maxima virtus 580
Patientia maximè excruciat contumeliosos 352
Patientia nostri arbitrij, est optima medicina 344
Patientia necessaria nobis 555
Patientiæ bonum 208
Patientia necessaria nobis 544
Patiẽtia si peiorem reddat contumeliosum, quid faciendum 357
Patriarchæ duo plures vxores habuerunt 339
Patriarchica dignitas 193
Pauci sunt qui operibus doceant 171
Paucis indicere, liberras secunda 182
Pauci virtutibus, multi vitiis fidem accommodant 545
Paulus ardens verbi amator 546
Paulus vir diuinus 227
Paulus magnus, atque ingenti animo præditus 116
Paulus diuina mente præditus 152
Paulus arcanorum auditor 109
Paulus, vir diuinus, atque arcanarum rerũ doctor 55
Paulus ingenti sapientia præditus 38
Paulus vir sapiens 161
Paulus, generosus pugil ac victor 81
Paulus omnibus omnis factus, vt omnes lucrifaceret, circuncisionem per circuncisionem abrogans 256
Paulus omnia fecisset, vt Iudæis salutem consequerentur 141
Paulus Christi sensorum dispensator 642
Paulus, vir sapientissimus 655
Paulus Apostolus diuinorum dogmatum magnus interpres 3
Paulus diuinus, Christi sensuum promus condus 561
Paulus tanquam pennatus agricola, vniuersum pene orbem peragrauit 551
Paulus abalienationem à Christo non recusabat, dum hac ratione ipsius Christi gloriam omnes celebrarent 200
Paulus sapiens 135
Pauli ieiunium, nuditas, & chameunia 28
Paulus generosus, præstantissimus ille dux 368
Paulus diuinus 646
S. Paulus à barbaris grassator & facinorosus homo putabatur 290
Paulus vas electionis Christi sensuum promus condus 243
Paulus, vas electionis, diuinorum mysteriorum velut promus condus, predicationis antistes 636
Paulus cælestium ac diuinarum rerum exactissima cognitione præditus 119
Paulum cur è cœlo Dominus alloquitur 141
Paulus persecutor, hanc culpam sarciuit 211
Paulus persequens Ecclesiam morte non est absciscus 76
Paulus à Iudaica væcordia præcisus, triduana cæcitate priùs afflictus est 122
Paulus ingenti animi magnitudine præditus 122
Paulus sacrorum antistes 295
Pauperes obsecrare debent, non molestiam cuiquam exhibere 594

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pauperis in iudicio non misereberis 594
Pauperum proptia sunt ecclesiastica bona 98
non misereberis Pauperis in iudicio 335. 337.343
Pauperibus leniter & placidè respondendũ 306
Pauperum alimenta distribuere oportet quibus oportet 17
Paperum curam qui susceperunt, multi in priuatum quæstum desinunt 516.517
Pauperem esse turpe non est, sed paupertatem forti animo non ferre 510
Pauper potiùs lætetur,nó autem sit mœstus 365
Pauperum cura truculentis leonibus non est committenda 146
Paupertas non offendit 131
Paupertas,bellua truculenta,& admonitionem ægrè admittens 338
Paupertas,piorum laus est 65
Paupertas fera contumax 650
Paupertas omnis artis ac scientiæ patens, turpis & probrosa res non est 283
Paupertas bona ei,qui forti ac strenuo animo eam perferre nouit 55
Paupertatis sponte susceptę bona centuplo ampliora 81
Paupertas securitatis omnis ac modestiæ mater 351
Paupertas vltrò susceptа cœlestes opes parit 566.567
Paupertas voluntaria vires humanas excedit 237
Pax cœlestis est,ac Deo vicina 35
Pax cum iustitia, diuina quædam res est 590.591
sit Pax in diebus meis 155
in Pace arma gestare minimè decet 15
Pacem sacerdos ex cathedræ fastigio ecclesiæ pronunciat 49
non veni mittere Pacem super terram sed gladium 590
Peccantibus veniã dare,diuina quædam res est 178
quis Peccauit hic, an parentes eius vt cœcus nasceretur 338
non Peccare longè pulchertimum est 133
Peccauimus,iniquè egimus, iniustitiam fecimus 650
Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas & assumis testamentum meũ per os tuum 583
Peccatori dicit Deus, Quare tu enarras iustitias meas 376
Peccatorum reprehensio 44
Peccatum peccato minimè cumulare, non est exigui momenti 533
Peccato nihil grauius 375
Peccatum solum esse graue 334
Peccatum omne aliis mutuò remittere à Christo iussi sumus 57
Peccatum triplex 125.126
Peccatum in Spiritum sanctum 23
Peccata leuia,ferenda, sanabilia:teterrima, ac omni venia maiora insanabilia 564. 565
Peccata nos vmbrarum instar sequuntur 118
Peccata inuoluntaria 149
Peccata voluntaria & non voluntaria 364
Peccata patrum in filios &c. 338
Pectoralia, Στηθοδεσμίδες 30
Pecuniarum amor, morbus incurabilis 262
Pecunia opus est, ac fine ea nihil eorum, quæ in rem sunt fieri posse 262.269
Pecuniæ nulla facietas 547
Pecuniæ sunt velut aqua, quæ alios ex aliis humectat 99
Pecuniæ contemnendæ 185
Pecuniis imperia emercantur, 165
Pecuniarum amor à nemine vnquam depictus 314. non est amor, sed insanabilis furor 9
Pelusium 14
Pelusium tyrannide oppressum 231
Pelusiensis Ecclesia 245
Pelusium 589.590
Pennæ saturitatem designant 315
Penu humanitatis 272
Pepigi fœdus cum oculis meis 360
Perdix clamauit,congregauit quæ non peperit 106
Perdet Deus omnes qui loquuntur mendacium 10
Perfectionem consequi difficile est 3
Perfecti estote 151
Perfugium inEcclesiam 69
Permanere in peccatis 146
Permittit Deus tyrannos esse 309
Persecutationis vocabulum, quid 503
Principatus trium personarum & vnius essentiæ 261
Perspicuitas cum grauitate coniuncta obscuritatem non parit 275
Perspicuitas & facilitas, germanus est Atticismus 190
Perspicuitas longam orationem requirit 505
Perturbationes vitam hanc deterunt 270
Perturbationes, quæ animæ ipsi mortem accersunt 2
Petra autem Christus est 143
quæ in Petra fata sunt, quid designent 130
Petræ perruptæ inDominica passione,quid significent 93
Petrus Apostolorum antesignanus 202
Petrus Apostolorum coryphæus 58
Petrus Apostolici chori præsul 230
Petrus, tanquam basis ac fundamentum 89
Petrus sapientissimus morte Ananiam affecit 71
Petri abiuratio 76
Petulantia,quid 134
Pharao noctu acerbissimis cruciatibus propter Saram affligitur 544
Pharisæus non vt mentiens accusatur, sed vt arrogans 184
Pharisæus propterea condemnatus quia se iactauit 36
Pharisæi magno opinionis errore fallebantur 32.33
Philippus Apostolus, vnus è septẽ illis diaconis 153.154
Philippus,baptizabat duntaxat vt discipulus 154
Philistæ à Cappadocibus genus traxerunt 101
Philo contemplator egregius 367
Philo Iudæus ingenti zelo præditus 259. 261
Philo ob sublime & excelsum dicendi genus Platonis vel discipulus vel magister visus est 497
Φιλόδοξος gloriæ amans,quis 658
Philosophia ethnicorum,quæ 487
Philosophia est,sapientiam omninò amare 39
Philosophia, veræ sapientiæ inimica 39
Philosophia strepitum auersatur 38
Philophiæregula 252
Philosophia diuina est monastica vita 95
Philosophiam consequi non potest, qui in verborum concertationibus immoratur 84
Philosophari sermonibus promptum ac facile est 292
Philosophari quid sit 555
Philosophari sermonibus facile est,operibus difficile 587
Philostratus Apollonij vitam scripsit 139
Phinees, 1027
Phinees stetit,& placauit,& cessauit quassatio 543
Phocionis dictum 540
Phocionis paupertas voluntaria 264
Phœniceus color 563
Φρόνημα & Φρόνησις elatio & prudentia 558 superbia,temperantia 15
Magnificant Phylacteria 271
Pietatis sacramentum magnum est 296
Pietatis duplex modus 545
Pietas in nobis sita sit 544.545
Pietas,sola propriè sapientia est 209
Pietate nihil vtilius atque conducibilius 254
Pietas in nobis insita est 148
Pili,vestitus Io.Baptistæ 2
Piscatoris sepulchrum 175
Pittacus Mitylenæus,rex 160
Platonis sententia 300
Plato admirandus 190
Plato venditus 539
Plato, princeps quidam magnus vir, eximius,qui ne quis aurũ, & argentum possideat,interdixit 264
Plausus orationi robur comparauit 658
Plerique mortalium, quòd iniquioribus se comparent, opinionis errore, iustos se esse fingunt 586
Pluit Dominus à Domino 260
Plumbum quid designet 373
Plutarchus 190
Pneumatomachi,qui 45
Poculum iracundiæ 92
quid per Poculum intelligendum 67
Pœnitentia donum Dei 541.542
Pœnitentia nimis sera cauenda 73
Pœnitentia præclara& laude digna 141
Pœnitentiæ lachrymæ Deo gratæ 78
Pœnitentiam agite,appropinquauit regnũ cœlorum 310
Pœnitentiæ causa ad senilem vsque etatem seruamur 90
Pœniter me quòd vnxerim Saülem in regẽ 150.151
Poësis mendacium pro veritate habet 313
Poëtarum gentilium æstus 24

Universidad de Deusto
Biblioteca

Poëtas, eos, qui veris nobilitatis dotibus eminere non poterant, incredibilibus fabulis exornasse 643
Πολυσιτία profusus victus 146
Pompa vitanda 76
Porci, quinam sint 58
Portæ inferi nō preualebunt aduersus eam 356
Potentia nisi mansuetudine condiatur, arrogantia est & immanitas 18
Potestas in quonam sita est 350
Potestas in imperio inest
Potestas nisi à Deo
Potio nimia tam in opibus quia in negotio 99
Præcingi, est lumborum vim tanquam culis quibusdam constrictam tenere
Præsidentia εὐπαλμία
Præmia sunt æui futuri 2
Præmia laborum hîc non sunt 290
Præmia iis, qui legitimè certant, præparata sunt 54
Præparci atque à largitione abhorrentes animi 120
Præscientia Dei necessitatem actionibus nō offert 22
Præsepe dominiferum 132
Præsidium suum aduersum me sustulit 362
Præstigiæ nullam vim habent 138
Prata antecedunt, segetes sequuntur, &c. 549
Præcari attento ac vigilanti animo 549
Primogenitus omnis creaturæ 371.372
Primogenito regnum & sacerdotium, & Patriarchatus debebatur 193
Primogenitum omne adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur 9
Principatus cum improba voluntate coniunctus, tyrannis est 60
Probi viri ac virtute prediti omnibus rebus sublimiores sunt 270
Probi ipsam per se virtutem colunt & retributionem animo & cogitatione complectuntur 595
Προεστὼς antistius 2
Προεστὼς Antistes 61
Profanum sacris operari nefas est 587
Profani scriptores multa de virtute disseruerunt 172
Profluuio seminis laborantes à templo arcentur 215
Prophetæ missi sunt 521
Prophetā vobis suscitabit Deus 504.505
Πρωτοκτίστης primò creans, πρωτόκτιστος primò creatus 371.372
Πρωτοτοκεῖσα, quæ primùm peperit 371
Πρωτότοκος primogenitus 370.371
Πρωτογόνος primò gignens πρωτογενὴς primogenitus 371
Prouerbiorum auctor 488.489
Prouidentia quid cuique expediat tribuit 540
estote Prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ 286
Prud es vt serpentes estote 50
simplicitate temperata, diuina est 286
dentia 549
, non mittebā- 521
illis cōgregabuntur & aqui- 101
corporis, quæ 527
vrit etiam eos qui procul re- iunt 489
Pulcherrimus, quis est 35
Pulvis, qui à facie terræ proiicitur, quid 68
Pudicitiam sine labore nemo consequi potest 203.204
Puerilis simplicitas amplectenda 151
Puritas vitæ 79
Purpura Dei effectus Paulus 122
Putida est omnis oratio post diuinam sententiam 229

Q

QVadrupedia omnia non sufficiunt ad sacrificium 505
Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis 175
Quæstum ex Deo captare 43
Quæstus faciendi comprimamus 316
Quæsturius habere, κερδηλεῖσθαι τὸ δίκαιον 664
Qualis esse debeat, qui Deo copulatus est 77
Qualitatis hæc natura est, vt accedere & recedere possit 210
Quandiu fecistis vni ex fratribus meis minimis, mihi fecistis 221
Quantum in nobis fuit, periimus: quantum in Christo, salutem consecuti sumus 203
Qui dicit patri aut matri 195
Qui non est contra vos pro vobis est 355
Quicquid humano ingenio atque solertia nouo modo efficitur, citò deletur 138
Quis nunciabit Abraham quòd Sara lactet filium 554

Quisque suis duntaxat commodis consulit 257
Quod quisque vult, hoc etiam putat 270
Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena 481.482
Quomodo, in Deo locum habere non potest 162
Quotidianus panis quare victus 345
quoties volui congregare vos, & noluistis 133

R

RAbidus venter 27
Rabies sterilis 363
Rachelem Iacob si initio accepisset, ea contentus fuisset 341
Radix 25
non Rapinam arbitratus est esse se æqualē Deo 55
Ratio, aurigæ munere fungitur 295
Rationabile obsequium 492
Rebecca, apostolica animi magnitudine prædita imprecationem suscipere non dubitauit, vt ipsius filius benedictionem consequeretur 201.202
Recurdescere, ἀναζωπυρεῖσθαι 274
Reddet vnicuique iuxta opera sua 279
Regnum quid vocet Christus 298
Regnum non consequitur quicunque illud desiderat 11
Regnum cœlorum quid sit 27
Regnum Dei & Regnum cœlorum quid differunt 566.567
Regnum Dei verum est, & iis, à quibus verè quæritur, aperitur 33
Regulares 509
Reliquiæ sanctorum honorandæ 21
quorum Remiseritis peccata, remittentur eis 40
nisi Remiseritis peccata hominibus nec Pater vester remittet vobis peccata vestra 57
Remuneratio, quæ humanitate ac misericordia temperatur 2
Renuit consolari anima mea 526
Res ex materia concretas, vt strangulantes fugere 41
Res præsentes vt lut stadium quoddam proponi 2
Res magnæ magnis periculis confici solent 664
Res perpenduntur à voluntate animíque destinatione 349
Rem ipsam explorari ac perpendi oportere 588
satius fuerit nihil omnino Respondere 280
Resurrexit Christus ante tres dies 303
Resurrectio corporum 190
Resurrectio quonam modo futura 102
Resurrectionis veritas confirmata per Apostolos 304
Resurrectio clauso atque obsignato monumento contigit 140
Retractim cōsultū ἀνάκρισιν ὑφαιρόμενον 30
Rei corporis & sanguinis Domini quinam sint 651
Rex inter monozonos 495
Rex per multam potētiam non saluatur 14
Regum amici ipsi sunt, qui in bellis maximè periclitantur 290
Regi non noxia imperanti parendum 79
Rex ad subditorum vtilitatem omnia refert 560
Rhetorica eloquentiam ac verborum delicias duntaxat curat 487
Ridiculus qui alia docet, alia facit 45
Ridiculus qui fluxis vt firmis adhæret 64
Risus dedecet sacerdotes 113
hîc Risum, postea flectum mouere 72
Romanorum imperium à Daniele designatum 84
Ruben in paternum lectum rabido quodā furore insiluit 193

S

SAbbathum est recreationis ac remissionis dies 29
in Sabbatho deuteroproto 516. Sabbathum festum omne nuncupant. Sabbatha sabbathorum
Sabbathum polluunt sacerdotes in templo & sine culpa sunt 29
Sabellij impietas 26
Sabellij & Iudæorum error 534
Sabellianorum error 55
Sacrarum Scripturarum lectio, viaticum salutis 211
Sacras initiationes vendere 181
Sacerdos grauiores vitæ suæ rationes subibit 187
Sacerdotes mali Pharisæis similes 32
Sacerdos prorsus oculus esse debet 61
Sacerdos, gregis forma, & Ecclesiæ lumen dicitur 113
Sacerdos est lucerna 12
Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalem 587
Sacerdos Domini Angelus est 113

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sacerdotes si se correxerint, speseſt plebem ſecuturam 63
Sacerdotibus ad remittenda hominibus peccata facultas data 119
Sacerdotes loquimini ad cor Ieruſalem 171
Sacerdos ſit à ſacrilegij crimine purus 206
Sacerdotes ſacroſancto duntaxat miniſterio dent operam 630
Sacerdos, Angelus Domini eſt 123
Sacerdotis opes, virtutis incrementum caſtitas, frugalitas 646
Sacerdos Dei miniſter 136
Sacerdotis & cuiuſlibet viri probi diſcrimẽ 300
Sacerdotes quinam verè ſint 492.493
Sacerdotis vita improba nullo damno afficir eos qui initiantur 187.188
Sacerdos vnuſquiſque corporis ſui creatus eſt 493
Sacerdotes ſanctiores ac puriores eſſe oportet quàm ſint monachi 346
Sacerdotes mali ſibi nocent, non ſacrarium contaminant 48
Sacerdotũ improbitate non conſpulcantur myſteria 640
Sacerdotes plerique tanquam peſtes & carnifices, non autem tanquam paſtores, eos quibus præſunt, tractant 654
Sacerdotium attingere multi nefas eſt 9
Sacerdotium cõcurſatione ac pecuniarum mole rapere 59
Sacacerdotij munere quidam ad tyrannidem aburuntur, quidam ad quæſtum & opes, quidam ad luxum & delicias 195
Sacerdotium pecunia ſuffurari 44
Sacerdotium prodere 181
Sacerdotij labores ſtrenuè ferendi 19
Sacerdotium, rex anguſta, veneranda, acceſſúque difficilis 63
Sacerdotium virtuti debetur 365
Sacerdotij dignitatem impiè multi occuparunt 660
Sacerdotij hoſtes 196.197
Sacerdotium, vt magis neceſſariũ primùm inſtitutum eſt 593
Sacerdotij regula 334
Sacerdotium diuina quædam res eſt 196. 197.198
Sacerdotium quidnam ſit, per ea quę faciũt ſacerdotes, ignorare fatentur 317
Sacerdotium non eſt pecunia comparandũ 663
Sacerdotium velut mediũ interiectum eſt 367
Sacrificium, aliud eſt, aliud altare 325
Sacrificio ex alienis bonis conflato Deus nõ opus habet 14
Sagena, varia piſcium genera concludit 79
Sal ad Domini doctrina omnia humectans 6
Salomonis ſapientia 66
Salomon prudentiſſimus 143
Saluator Ieſus 49
Saluator ſapientiſſimus 4
Saluator noſter, naturam peccati obnoxiã citra peccatum ſuſcepit 75
Samaritanorum ciuitates 62
Samaritana mulier Eunomiana 63
Samſon excæcatus 53
à Sanctis meis incipite 302
Sanctorum reliquis honor hæ
Sanctus, Sanctus, Sãctus Dominus ſabaoth 260
Sanctorum ſcripta legere non ſatis eſt 24
viri Sanguinum fugiendi 88
Sanguinis faſtus, virtus non eſt 35
quæ vtilitas in Sanguine meo, dum deſcendo in corruptionem 257
Sanitas peramabilis, imperio & opibus anteponenda 560
Sanabit nos poſt duos dies in tertio reſurgemus ac viuemus in eo 305
Sapientes quinam dicendi 299
Sapientes non ab euentu, ſed ab animi inſtituto & voluntate reſponderant 566
Sapientia omni rationis facultate præſtantior 221
Sapientia ſapientiam non abdicat, cùm virtus amatur 656
Sapientia vera, quæ 39
Sapientia miſcuit vinum ſuum 173.175
Sapientia animum è turbulentis affectibus extrahit 150
Sapientia huius mundi caduca atque ſtulta 147
Sara Pharaonem cœpit, ſed citra reprehenſionem 350
Satietas Eſau primigeniorum iure ſpoliauit 27
Satius eſt à laboribus ad requiem, quàm à voluptate ad cruciatum proficiſci 286
Saturitas, quid 134
Saturitas neſcit vigilare 52
Saturitatem vitioſos affectus parere 114
Saül regno & vita cur exturbatur 27
Saül ſacerdotum interfector 136
Saül Iſraëlitas omnes humoris ſuperabat 97

Scandali auctor excindendus 34
Scarabeus ſcarabeam cumulat 254
Scelera omnia ob pecuniarum amorem 264
Scire vias meas volunt tanquàm gens quæ iuſtitiam fecerit 583
illud probè Scio, me nihil Scire 587.588
Scorpios ferit πλήτ͂ει 254
Scortatio per aquas diluvii ſupplicio multatur 28
Scortatio inſidioſam rabiem excogitauit 105
Scimia opum in nobis ſunt 174
Scriptor omni virtutis genere cumulatus 488.489
Scriptura ſacra, ſcala quædam eſt 129
Scriptura diuina ſcitè & eruditè euoluenda 9
Scriptura ſacroſancto rectam & luculẽtam atque inconcuſſam de Deo fidem homines docet 353 354
Scriptura ſacra non modò aliena concupiſcere vetat, ſed etiam propria ſpargere monet 11
quæcunque Scripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt 160
Scripta aliorum in ore habere multo ſatius eſt, quàm ceſſare, deſidiáque torpere, ac nugari 556
Scrutamini ſcripturas 503. qui corda Scrutatur, nouit quæ ſit Spiritus voluntas. Spiritus omnia Scrutatur, etiam profunda Dei
Scurilitas fugienda 113
Scyllæ fœtor 254
Scylla incredibilis 315
Secundus homo 108
Secunda nauigatio 284
Securim poſitam eſſe ad radicem 25
Securitas præſtantior quàm periculoſa cõtentio 488
Sedes prudentiæ 272
Seges ſpina erat 39
Semei petulanti lingua prædictus 290
Semen iacitur, vt nominem ſibi aſſimilet 514
Semina virtutis in hominibus eſſe 171
Senatus quid ſit 327
Septem Oculi Domini luſtrantes vniuerſam terram 505
Sephora, lapillo arrepto, filium circuncidit 50
Sequeſter muneris ſacerdos 113
Seraphinorum ſpectator Eſaias 257
Sermo verus quis exiſtimandus 24
Sermo blandus iracundiam extinguit 217
Sermo actionis expers mancus & imperfectus eſt 651
Sermonis & actionis nexus 18
Sermo auctoritate ac fide plenus 328 329
Sermo meus non capit in vobis 230
Sermo actione deſtitutus, non eſt efficax 564
Sermonis facultas, quando probanda 662
Sermones actionum vmbras eſſe 584
Sermones opus habent vt in actiones vertantur 17
Serpens ſubdolus ὕπουλος 254
Serpens vetuſtatem exuit 50
Serpentes qua ratione imitandi 50
Serpentis via in petra 143
Seruiles ſunt, qui voluptatibus ſeruiunt 270
Seruile opus 29
Seruilem vitam degunt, qui contubernale ſcortum alunt 88
Seruitus vnde manauit 161
Seruum proſperis rerum ſucceſſibus vrentem, intolerabilem eſſe 353
Seruis, tanquam nobis ipſis, vtendum eſt 161
Seruum Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes 337
Siderum ſitus 339
Si ad meliorem mentem redieritis 274
Si vis, potes me mundare 637
Sigillatim finxit corda hominum 6
Signa temporum poſtremorum 80
Silentio ingraueſcit calamitas 358
Silentium omne templis debetur 17
Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis 293
Similitudo non iuxta rationes omnes vſurpatur, ſed iuxta illam duntaxat partem, quæ inſtituto conducit 287
Simon Magus 5
Simoniaci omnes, ſunt Chriſti carnifices 112
Simoniaci in perditionẽ ſacerdotia emunt pecunia 663
Simplex lingua, animo ſimplicior, vita & moribus ſimpliſſimus 379
Simplicitas cum prudentia coniuncta 252
Simplicitas ab omni improbitate remota imitanda 287
Simplicitas in ſtultitiam deſinit, ſi à prudẽtia ſeiungatur 286. fraudi ac deceptioni patet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Simulachrum philosophiæ 285
Simulachrorum impii cultus crimen nō effugit, qui fluxis opibus parcit 14
Simultates aliquando prosunt 163
Sinapis grano regnum cœlorum Dominus plurimis de causis comparauit 77
Sindon illa pura, quid significet 44
Socordia fugienda 298
Socratis dictum 488
Socrates rectè philosophatus 344
Socrates cicutæ populo mulctatus 539
Socrates Atticorum dogmatū auctor, pulsatus ac verberatus ab vltione temperauit 4
Sodomorum clamor 110
Solis cursus 231
Solis cursum esse celerrimum 339
Sol non occidat super iracundiam vestram 295
Solitudo ad salutem vtilis 32
Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud 305
Solutus es ab vxore, noli quærere vxorem 82
Somniorum interpretatio in opus prodiit 195
Sophistæ 330
Sophistæ insani 500
Spado dubius 159
Specillum spirituale 254
Speciosus forma præ filiis hominum 526
Spectaculum maximè stupendum cernit 260
Spectacula vrbica cauenda 38
Spectra sunt falsa miracula 138
Speculatorem dedi te 12
Speculum 134
Spes in Deum, firma turris est 179
Spina manus, quid significet 544
Spinæ præfocant bonum semen 140
Spinea corona Christus vt victor redimitus est 39
Spiritualia negotia carnalibus potiora esse debent 65
Spiritualia corpora in resurrectione 494
Spiritus carnem & ossa non habet 162
Spiritus improbus vehementiore cum impetu reuertitur 25
Spiritus Dei 24
Spiritus sanctis Apostolis in igne donatus 168
Spiritus diuinus atque adorandus ad sacrosanctos descendit 169
Spiritus sanctus, hoc diuinè habet, vt peccata remittat 40
Spiritus sanctus in columbę specie apparuit 43
Spiritum sanctum diuinam Trinitatem complere 43
Spiritus sancti diuinitas asseritur 23
Spiritus diuinus ait in psalmis 143
quicunque dixerit verbum aduersus Spiritū sanctum non remittetur ei 23
Spiritum sanctum accepimus, & turpibus actionibus ipsum polluimus 92
Splendor quid signet 366
Non possunt filii sponsi ieiunare quandiu cum illis est sponsus 630
Sponte interficere 515
Stadium virtutis 279
Stadia & arenæ huic æuo concreduntur 2
Stadium quod in aspectum non cadit 2
Stadium esse præsentem vitam 540
Stadium esse hanc vitam certaminum & laborum 182
Stater quid significet 79
Status vitæ futuræ 144
Stellæ famulitium 132
Stellæ, quinam dicuntur 355.356
Sterilitas, maximum malum 340
Στηθοδεσμίδες pectoralia 50
Stetit supra vbi erat puer 132
Stoici aduersus Aristotelem se armarunt 172.173
Studium ac diligentia precedentem desidiam & socordiam abolere solet 354
Stupor socordia grauior est 226
Stuprum ac adulteriū differunt 159
Substantiam, qualitatis esse vehiculum 201
Sufficit diei malitia sua 118
Summitates herbarum 52
Superbis Deus resistit 66
Superfluitas reiicienda 498.499
Superflua cibi sumptio, saturitas est, non esus 134
Superfluæ cibi sumptiones morbos pariūt 127
Superna qui sapit, illic habitat, vbi Christus est 32
Supersubstantialis panis quomodo dictus 345
Superuacanea quæ 528
Superuacuè agentes confundentur 82
Suplicium, quod sceleribus debetur 2
Surgite, abeamus hinc 533
Sues in veteris consuetudinis cœno sęvolutantes, qui sint 38
Susanna illa celebris 36
Susanna duos senes impudicos cepit 350

Suspiciones altaris 61
Symbola salutaria 187
Σύγκριμα, interpretatio 288
Οἱ δὲ Συγκρίματες 288
Synonyma quæ 503

T

TAbella à Pilato supra Domini caput affixa 167
Tabernæ, hospitia quædam, cauponarum vsus 119
Tacui, num etiam semper tacebo, & sustinebo? 310
Talentum vnusquisque habet 143
Talenta quinque conduplicare 103
Taurus subsultat σκιρτᾷ 254
Temeritas passim præsidet 114
Temperantiæ pulchritudo 176
Temperantiæ delectum 272
Temperantia verissima voluptas Christianique congruens 272
Templum mansuetudinis 272
Templum, aliud est, aliud Ecclesia 326.327
Templo silentium omne debetur 17
Templum Domini si quis disperdiderit, disperdet eum Deus 504
Templum diuinum puris atque ingentis pretij materiis exornetur 78
Tempus rerum omnium ferax 135
Tempus rotæ speciem imitatur 278
Tempus est vt incipiat iudicium à domo Dei 302
Tempus breue est 142
Tempus incassum, in malum ac perniciem consumere 179
Tempus partim auolauit, partim latet, partim præterit 550
Temulētia laborare præ pecuniarum cupiditate 237
Temulentum est quodam modo bonum 245
Tentatio est vita hominis super terram 213
facies cum Tentatione prouentum, vt possitis sustinere 345
Tentationes Christi 31
Tentationibus superior quopacto quispiā euadit 344
Tentationibus non est succumbendum 236
Tentorium, vita præsens 26
Tenuitas victus 272
Ter abiurato Domino, quid significetur 125.126
Terra cur contremuit in passione Domini 252
Terram fluentem lacte & melle 229
Terræ figura, spatium 231
Terram esse cęli centrum 313
Terra extenuata in aquam commutatur 190
Terrestre tabernaculum vix ea quæ ad pedes iacent inuenire potest 8
Tertia die Christus se resurrecturum dixit 304.305
Testamentum vetus & nouum Christianā religionem docet 9
Testamenti veteris & nouivnus atque idem est legislator 253
Testamentum, quid scriptura appellet 297
Testamentum vetus prædixit omnia quæ nouo Testamento continentur 43
non falsum Testimonium dices 364
Theclæ martyris primæ templum nobile apud Seleuciam 65
Thecla omnium laudibus celebrata, muliebrium victoriarum ac trophæorum caput 36
Theogonias, deorum effectiones & ortus Orpheus, Homerus & Hesiodus tradiderunt 9
Theophilus Alexandrinus 62
Thesaurus virtutum omnium 272
Thendas 521
Thracia 568
Thronus eius sicut sol in conspectu meo, & testis in cœlo fidelis 162
Θηλυμανὴς salax 254
Θηλυτέραν fœminam dictam esse 216
Θησαυρὸν εὐπλείας 3
Θεραπεία officium 530
Tiberius imperauit 22. annis 501
Timotheus lector celebris atque omni laude dignus 275
Tineas alere 51. tinearum altor
Τόκος Creatio 371
Tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæ 565
Tollite ista hinc, quid 43
Transfiguratio Domini 89
Transiui, & ecce non erat 96
Trium dierum Domini in sepulcro transactorum explanatio 45
Tria sunt, quæ intellectu assequi nequeo 143
Tribunalibus molestiam exhibere pernicio sum est 322
Tributum cæsari reddendum est 18
Trinitas adoranda ac summè regia 534

Universidad de Deusto
Biblioteca

Trinitas diuina vna est 23
Trinitas, sancta consubstantialis est summéque regia 517
Trinitas sancta eiusdem essentiæ, personarum qualitate, atque hyposcoseron proprietate distincta 259
Trinitas veneranda, summéque regia 366
in Trinitate vnam esse essentiam 152
Trinitas beata & adoranda 91
Trinitatis diuinæ nomẽ vnum, vnius essentiæ coniunctionem atque vnionem significans 8
Trinitatis mysterium 259. 261, 262
Triplicem negationem tripli assensione depulit 42
Triticum à paleis distinctum 123
Tu es qui venturus es, an alium expectamus 13
Tunica Domini erat inconsutilis desuper contexta per totum 30
qui habet duas Tunicas, det non habenti 162
Tyrannicida quis strenuus 534
Tyrannus omnia ad suam vtilitatem refert 560

V

VÆ prægnantibus & lactantibus, in illis diebus 81
Valetudo aduersa vtilis & salutaris 85
Vasa, quid significent 79
Velum scissum, quid 93
Vende omnia quæ habes, & da pauperibus 145
Venia tribuenda iis, qui benignitate meliores fiunt 209
Venter rabidus 27
Venter maxima necessitas 189
Ventrem imperio tenere 52
Ventris illecebris cedere 234
Ventrem, ventrísque affectiones tyrannicum in modum subigere 272
Ventri prorsus dominari, perturbationibus animi prorsus dominati est 29
Ventrem Deum existimare 119
Ventilabri significatio 25
Ventis non semper cedere oportet 155
Verbum, quare appelletur Filius 531. 532
Verbum verba non odit, cùm virtus laudatur 656
Dei Verbum verè humanitatem induit 103
Verbum, semen est 514
Verbum quid signet 366
Verbum caro vera factum est 140
Veritas omnibus artibus & disciplinis ornamentum affert 487
Veritatem tantùm & pacem diligite 530
Veritas perspicua est iis, qui mente præditi sunt, ac rerum iudicium opinionibus quibusdam occupatum non habent 560
Veritatem ægrè indagari atque comprehendi 566
Veritatis luculentæ admiranda vis 259
Veritas perquàm copiosa est 268
acris Veritatis amor 269
Veritas ex dicentis imbecillitate nihil detrimenti capit 597
Veritas nullo modo occultanda 571
Veritatem dico in Christo 201
Veritas omnibus antiquior 263
Veritas in lege occultata, nunc declarata 140
Vespasianus, Neronis dux militaris Iudæos fortiter oppugnauit 501
Vespere sabbathi quæ lucescit &c. 45
Vestes ex lino contextæ 17
Vestes deponere, certandi principium est 279
Vestigia tua non cognoscentur 143
Vestimenta ligata, quid significent 78
Vestitus necessarius 554
Vestitus Dei nostri Iesu fuit vilis 31
Vestitus mollities, & subtilitas, & color elegans religioni Christianæ repugnant 30
Veterem hominem, hoc est vitium, tanquã serpentis pellem, exuamus atque fidem, vt serpens caput, custodiamus 287
Viæ Domini, i. consilia 583
Via mulieris adulteræ 144
Via, quid 33
qui secus Viam seminatus est 514
in Viam gentium abire 62
Viam viri in adolescentia quis intelligit 144
Viaticum salutis sacrarum Scripturarum lectio 211
Vicem non rependere iis, à quibus beneficium acceperis, vitio datur 332
Victima pulcherrima quænam sit 492
Victor quis meritò vocandus est 656
Victoria omnibus in rebus bona non est 511
Virtus decus suum probro non afficit 253
Virtus facilis quædam res est 208
Victus frugalis ac plebeius 554
Videte ne quis vos seducat 145
Videte ne perdatis, quæ operati estis 354

Viduas luctus decet, non ornatus 70
Vigilandum nobis est 283
Vigilate & orate, vt non intretis in tentanem 213
Vigilare nescit saturitas 52
Vilitas vestis Dominicæ 30
Vilitatem aucupari 3
Vincere sermonibus, rebus superari 291
Vinci honestè præstantius est, quàm male vincere 329
Vineæ Dominicæ operarius, quis 40
in Vino veritas 235
Vinum hominis pectus exhilarat 168
Vinum vltra satietatem infusum 163
Vinum amentes efficit 78.79
Vino confertur Euangelium 105
Vinum, vera diuinæ cognitionis doctrina 67
Vino nihil est calidius in omnibus rebus liquidis 135
Vini nonnihil impertiẽdum esse stomacho infirmo 124
Vinum cur omnes non eodem modo afficiat 234.235
Vipera improbitatis venenum conseruat διοτρεῖ 254
Vipera Paulum non læsit 508
Viperis cur Iudæi comparantur 42
Vir è terra 56
Vir etiam de muliere dicitur 362
Vir est imago & gloria Dei 506
Vir probus in acerbissimis malis versans 255
Viri optimi ac maximè regij qui virtutibus florent 270
Vir insipiens non intelliget 362
similabitur Viro insipienti 362
Vir flagitiosus ingreditur vias non bonas 362
Vir accipiens virginem γένιμον γυναῖκα reddit 589
Vir & vxor sunt voces quæ ad aliquid referuntur 589
Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt 107
Virginitas nihil emolumenti affert, si commiseratio & humanitas absit 103
Virginitatis certamen magnum ac præclarum est 643.644.645.146
Virginitas quid sit 176
Virgo ex eadem, qua Dauid, tribu ortum duxit 3
Viguri regnum debetur 193.194
Virtus, maximum bonum est 311
Virtutem, verè virtutem esse 228
Virtutis vestigia in paucis reperiantur 520
Virtutis regula 252
Virtus totis viribus comparanda 348
Virtutem nihil est quod adæquet 222.223
Virtus magna, quæ 655.656
Virtus in infirmitate perficitur 555
Virtutem mutationis dominio nõ esse subiectam 645
Virtus, in quo sita sit 35
Virtutem calamitatum non esse causam 564
Virtutem nondum scripto proditam lubẽtibus animis patriarchæ amplexati sunt 341
Virtus in infirmitate perficitur 147
Virtus non sine labore paratur 331
Virtutem etiam improbi laudibus efferunt 286
Virtus totis viribus amplectenda 176. 177. 178
Virtutis laudes, quæ pulchra & magna, operúmque eximiarum perita 223
Virtutis ea natura est vt mors eam non attingat 178
Virtus amplectanda, vitium fugiendum 588
Virtus quare difficilis quædam res esse videatur 322
Virtutes omnes Deus ad perfectionem requirit 140
Virtus expetenda, quæ nos ab omnibus vindicat 629.630
Virtutem etiam submota mercede, ipsam esse mercedem, decus & ornamẽtum 292
Vita præsens tentorium est 26
Vita nostra breuis 12
Vita hæc caduca & fragilis 179
Vita quieta & à negotiis feriata multùm voluptatis habet 180
Vitam nostram & mores componamus vt qui omnino rationem reddituri simus 354
Vita sine sermone prodest, sermo sine vita, nihil 342
Vita sermonem confirmans 328.329
Vita bona opus est, propter eos, qui ad culpandum & criminandum procliues sunt 318
Vitiorum duo summa genera 525
Vitium omnes vituperant 286
Vitium pestiferam voluptatem habere 177
Vitia sunt voluntaria 98
Vitium primò fugiendum est 380
Vitium, difficilis quædam res est 208
Vitij finis est initium virtutis 533

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index.

Vitiosus à vitio suo appellari molestè ferre non debet 69
Vitem cur Dominus seipsum appellauit 67
Viuo autem non iam ego, viuit antè in me Christus 360
Viuere quis propriè dicatur 647
Viuere non videntur, qui perturbationibus agitantur 270
Viuus sermo 43
Vltrò ac sponte sua communicare ἑκουσίως 167
Vmbram habebat lex futurorum 152
Vnigenitus & primogenitus 372
Vnigenitus Deus 507
Vnum est probrosum, vitium scilicet 510
Vnus dies Domini tanquam mille anni 595
Vnum hoc arctè atque ardèti animo teneo, quòd, quantum in me situm est, omnes salutem consequi cupiam 653
Vocauit Dominus in nomine Domini 260
Voluntaria captiuitas 53
Voluntatis est laudare 510
nullum Voluntarium scelus attingere 149
Voluntas facile mouetur 347
Voluntas nuda non sufficit 211
Voluntas etiam laudanda 119
Voluptatis somnus 36
Voluptas virtutis comes 323
Voluptati cedit vtilitas 300
Voluptas pœnam accersit 58
Voluptati irascimini, & non peccabitis 321
Voluptas spinarum ferax 84
Voluptatum bellum intestinum conficere maximè est glorioſum 656
Voluptates corporis lepidæ sunt & fallaces 638.639
Voluptas præpostera atque inordinata fugienda 142
præsens Voluptas pœnam accersit 58
Voluptates corporis innumeros cruciatus accersere 576
Voluptas præsens belluina, virtutem apud plerósque superat 286
Voluptas sexcentorum malorum radix perspicua est, rabies ante congressum, in eo haud dubius furor, atque eiusmodi agitatio, quæ nullo fræno coerceri queat: post eum, furoris potiùs leuatio, quàm voluptatis fructus 324
Volucres cœli nidos habent 6
ad Vomitum reuerti, quid 46
Vota præstanda 158
Vrbani tumultus fugiendi 32
Vrbes tumultibus laborantes fugere 74
Vrbes muro cinctæ sunt vsque ad cœlũ 229
Vrsus voracitati studet, γαστριμαργεῖ 254
Vtres veteres, quòsnam Dominus appellauit 22
Vulgare dictum 50
Vulpes foueas habent 6
Vultures prata & hortos pretereunt, cadauera volatu petunt 586
ὑβριφάνος insolens quis 658
ὑπομπασμὸς καπυριζῶν τῶν παθῶν, τὰ οἰδήματα 5
ὑποταγὴ, propensio ad obediendum 2
ὕφυλα, quæ cicatricem præmaturè duxerunt 274

X

XErxes domare non potuit Athenienses 368

Z

ZAcharias cur iniquitatem super mansuram plumbi sedentem viderit 373
Zacharias vocis vsum amisit 94
Zachariæ silentium, quid significet 52
Zebedæi filiorum matris petitio 54
Zizaniorum sator 75
vis abeuntes colligamus Zizania 75
Zosimus prædonum dux 536
Zosimus sexcentis suppliciis dignus 651
Zosimus seruo patre natus 501
Zosimus etiam senex, improbitate iuuenes superare 508
Zosimus voracitatis notatus 159
Zosimus & Martinianus, indomiti ac stupidi homines 133
Zosimus fera implacabilis 518
Zosimus, indomita fera 227. dæmon humana forma præditus
Zosimus ætate presbyter, libidine omnes superans 639
Zosimus, vitij promptuarium, impudentiæ thesaurus 234
Zosimus vitia omnia in se habere, virtutis autem ne vestigium quidem vllum 592. ab humani generis cætu proscribendus, vt bellua humanam formam gerens, aut pestifer dæmon, naturæque hostis
Zosimus omnibus vitiis infectus 496
Zosimus specie tenus presbyter, vtbis placuit, ecclesiæ labes, libertatis probrum 582
Zosimus ignobilis fastuosus 579
Zosimus affectionis carnis habenas remittere 655
Zosimus impius, qui diuina oracula futiles quasdam nugas & præstigias esse cẽset 491
Zosimus rerum omnium inscitia laborans & impius 585. nullum sceleris genus intactum reliquit

FINIS.

SACRARVM OBSERVATIONVM LIBRI DVO,

R. P. IACOBO BILLIO PRVNÆO,
S. Michaëlis in Eremo Cœnobiarcha, auctore.

AD LVDOVICVM BARVM GREGORII
xiij. Pontificis Summi Prodatarium.

PARISIIS,
Apud GVILELMVM CHAVDIERE, via Iacobæa, sub insigni Temporis, & Hominis syluestris.

M. D. LXXXV.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LVDOVICO BARO, VIRO INTEGERRIMO, ET PRODATARIO PRVDENTISSIMO,
Ioannes Chatardus obsequentiss. S.

SANCTI *Isidori Peluſiotæ Epiſtolas Græcas, à Reuerendo Patre, Iacobo Billio, Sancti Michaëlis in Eremo Cœnobiarcha, amico tuo ſummo, Latinas factas, tandem in lucem emiſimus, & ex prelo, cui iampridem eas commiſeramus, ad vmbilicum perductas eduximus. Qua verò de cauſa tandiu ibi conſenuerint, ex epiſtola Nuncupatoria, quam operi Epiſtolico præfiximus, intelliges. Cui, ad iuſtiorem voluminis magnitudinem, duos Sacrarum Obſeruationum libros adiecimus, quos idem amicus tuus certiſſimus contexuit, & quos propria ipſius manu conſcriptos inter eius chartas, aduerſaria, & lucubrationes, (quæ λείψανα, vt omnes Catholici norunt, οὐκ ἀπώλειαν) inuenimus. Ex quibus magna, ni fallor, rei literariæ adnaſcetur vtilitas, & facilis Chriſtiano Lectori parabitur & complanabitur via ad percurrenda Orthodoxorum illorum Sanctorum Patrum monumenta: in quibus multæ erant ſalebræ, multi ſcrupuli, multæ horridorum teſquorum (vt cum Lyrico loquar) aſperitates, atque errata quàm plurima, quæ irrepſerunt vel Typographorum incuria, vel Amanuenſium inſcitia, vel etiam ipſorum quandoque Interpretum oſcitantia. Labi enim proclive eſt, & nullus eſt adeò Lynceus & perſpicax, qui aliquando non cæcutiat, aut hallucinetur. nullus tam prudens, qui interdum non fallatur. nullus adeò vigil, qui aliquando non oſcitet. Vt dicam, quod res eſt,*

-- quandoque bonus dormitat Homerus.

Sed, vt plura vident oculi, quàm oculus, &, vt poſteriores curæ ſapientiores eſſe ſolent, ipſe velut ſpicilegia quædam facturus, ex his quæ ipſorum Interpretum, tanquam meſſorum quorundam manus fugerant, cœpit, cùm priſcos illos Authores legeret, ea adnotare, quæ cenſura, correctione, & animaduerſione digna viderentur. Quod ei (vt vir erat multæ lectionis, & heluo quidam librorum, & in antiquis illis Græcis Scriptoribus omnium maximè verſatus) non multum negocij exhibuit. Erat enim, vt noſti, adeò emunctæ naris,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ut facilè, σιλλικος ἰχνηλατοῦντος more, indagaret & odoraretur, vbinam lepus (vt ita loquar) latitaret, hoc est, vt ego interpretor, mendum & erratũ, si quod esset, statim detegeret, ac verum genuinúmque sensum reponeret. Sed nihilo minùs hoc scribendi genus ei tandem displicere cœpit, quòd nonnihil fastus & supercilij ei subolere, ipséque adeò sibi correctorem Aristarchum, & severum Censorem agere videretur. Quamobrem hoc opus (quod alioqui ferè in immensum protrahere poterat) ad alia properans intermisit: Vnde secundus harum Sacrarum Obseruationum liber breuior & concisior remansit. Quẽ itaque amor repurgandorum & castigandorũ priscorum illorum Authorum (quos ipse φιλαρχαῖος semper vnicè coluit) & rei literariæ vtilitas ad hoc opus primò impulerat, ipsum Christiana quædam humilitas & verecundia ab eo reuocauit. Tantò enim diligentiùs semper abhorruit à scientia illa quæ inflat, quantò amantior illius fuit quæ ædificat. Humilis itaque (vt cum Scriptura loquar) in oculis suis, licet testimonio conscientiæ suæ, ab eiusmodi fastu vacuus esset, voluit tamen in alienis talis apparere, & omnem ostentationis suspicionem à se depellere. Quam notans in Leuuenclaïo æmulo suo, ei obiiciebat, quod D. Gregorius Nazianzenus Arrianis: Lenes, inquit, sibi sunt Judices, aliis autem severi Censores, vulnera habent, & aliis vibices obiiciunt: turpiter cadunt, & aliorum offensiunculas exagitant: in cœno volutantur, & ex aliorum maculis voluptatem sibi fingunt: denique oppressos trabibus oculos habent, & festucas aliis probro vertunt. Sed hæc maximè in eos quadrant, qui ex aliorũ censura & reprehensione doctiores & perspicaciores haberi volunt: vt qui ex aliorum vituperatione & insectatione inanem aliquam sanctioris vitæ laudem & gloriam aucupari student & putant, à qua hic noster Billius semper fuit alieniſſimus. Vnde, ni fallor, nihil minùs sperabat, quàm hosce aliquando edendos & euulgandos libros proponere, sed potiùs apud se condere & seruare, ac sibi Musisque (vt aiunt) canere. Quæ fortasse caussa fuit, cur animam agens, & in eo morbo, cum quo diu conflictatus tandem interiit licet rebus aliis omnibus ad rationis calculum rectè prudentérque subductis, de his tamen libris ne verbum quidem vllum fecerit, eos fortasse, tanquam quosdam abortiuos, vel luce indignos existimans, vel potiùs, vt dixi, ne Criticus, vel elatus quidam Censor videretur. Sed cùm pleraque amicorum suorum, eorúmque maximè, quos postremæ voluntatis suæ Procuratores & executores nominauerat, iudicio & prudentiæ commisisset, ac reliquisset, mei officij esse duxi, hos duos Sacrarum Obseruationum libros, germanos eius fœtus, orphanos & posthumos, sub progenitoris sui nomine in lucem emittere: alioqui me nomini eius, & rei literariæ magnam iniuriam facturum ratus, si hoc talentum viri tanti, & de me tantopere meriti, sudario inuoluerem, aut humi defossum, vel in Museo, scrinióve aliquo reconditum seruarem. Absit verò à

verò à me tantum nefas. quin potius omni studio, industria, & diligentia in cumbam, ne (quantum in me fuerit) quicquam ex eius scriptis & lucubrationibus decidat, néve folium eius aliquod defluat: vt Autumno desinente φυλλοβολοῦσιν arboribus accidit. Enimuerò, iuxta Domini præceptum, fragmenta eius colligam, ne pereant, sed potiùs seruentur ac prodeant in cibum famelicæ illius plebis, quæ hoc in deserto fide sequitur Christum, & eorum denique paruulorum, quibus diuini verbi frangendus est panis. Spicas itaque, exemplo Ruth Moabitidis de agro hominis potentis & magnarum opum colligo, in vsum pauperis Noëmi, siue mulieris illius, quæ (vt ait Propheta) facta est quasi vidua. Vir autem iste potens & magnarum opum, hic est noster Billius, potens quidem verbo & opere, doctrina & moribus: & dives, non tam auri & argenti (quæ modicæ & exiguæ sunt opes, fluxæ, caducæ, fallaces: quarúmque, vt Publius Syrus ait,

Fortuna vitrea est, quæ cum splendet, frangitur.)

quàm magnarum illarum opum, quas cumulata & supereffluente mensura ab eo accepit, in quo sunt thesauri scientiæ & sapientiæ absconditi: quibus quidẽ opibus ille Dei Ecclesiam locupletauit & ornauit. Vnde propediem spero, Deo auspice, alias quasdam eius maiores opes ad mensam dare, & in publicum proferre, nempe sub prælum mittere varias ipsius epistolas, Latinas, Græcas, & Latinogræcas, summa pietate, eruditione, & elegantia non modò aspersas & conditas, sed etiam plenas, & ita refertas, vt ab ipsa Peitho, seu Suadela dictatas putes, quas pro varietate temporum annis abhinc viginti ad varios, eósque nostri sæculi longè doctissimos, scripsit. In quibus crebra, mi Bare, honorificaque tui mentio fit, iis maximè in epistolis, quas ad Illustriss. & Reuerendiss. Cardinales, Sirletum & Carafam, alioſque totius Italiæ, qui Romæ agunt, eruditissimos, dedit: quos sæpius compellasti, atque etiam ferè compulisti, vt è suis Musæis & instructissimis Bibliothecis, quas frequenter & subinde scrutatus es, Græca exemplaria Orthodoxorum Patrum tuo Billio commodarent. Nec modò hanc tibi curam demandabat, sed, si quid etiam istic esset ei negotij, ad te vnum referebat, & in sinum veri amici effundebat. Te enim semper talem nouit & expertus est, vnde vt in corde (cui tu fixus eras, medullitúsque inhærebas) ita & in ore eius, sæpe versabaris. Quod si de te, vbicunque esset, sermo aliquis institueretur, mirũ quàm arrectis auribus astaret, & quàm copiosum & disertum tui præconem se præberet. Cuius etiam caussa & hanc Ecclesiastici sententiam crebris vsurpabat sermonibus: Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. Neminem enim hactenus noui (quod verè & audacter dico) qui ius amicitiæ religiosiùs coluerit, qui de amicis magis sollicitus fuerit, & qui eorum gratia se, suáque omnia libentiùs impenderit. Hac in re præ

Universidad de Deusto
Biblioteca

amoris Zelotypia & ardore difficilè se à quoquã superari patiebatur: tantùm angebatur, quòd facultates alacritati & voluntati (ex qua tamen vera metienda est amicitia) non responderent. Qui cùm multis officiis à te vinceretur, tibique multis nominibus se deinctum agnosceret, omnem viam excogitabat, qua gratiam & beneuolentiam illam tuam rependeret. Quæ sanè erga eum tanta fuit, vt tuo exemplo satis confirmaueris, quàm verè à Salomone scriptum sit, Fortis dilectio vt mors: quinetiam ostenderis, eam morte ipsa fortiorem. Neque enim eius interitu est aliquando relaxata, vel imminuta: sed potiùs auctior & vegetior facta. Vera enim piorum amicitia, quæ virtute coaluit & conciliata est, intermori non potest. Lampades eius, lampades ignis, quæ nullo aquarum flumine & torrente extingui possunt: potiùs magis ac magis inardescunt, atque igniculos quosdam semper proferunt, quoties aliqua bene merendi de amico sese offert occasio. Quod non modò erga hunc tuum Billium, eiúsque fratrem Reuer. Priorem Carthusiæ à Gallione (tibi etiam nomine virtutis, quæ in eo semper enituit, charissimum,) dum hac luce ambo fruerentur, patefecisti: sed etiam ipsis vita functis in eos omnes quos aliqua ratione & amicitia ipsis copulatos intelligis. Quod & nuper in Reuer. Patrem Godefredum Billium Sancti Vincentij Laodunensis Cœnobiarcham eorum fratrem locupletissimè ostendisti, vbi omnes tuæ amicitiæ neruos intendisti, & quantùm haberent virium palàm feci sti: quasi non in eum vnum, sed in ipsam fratrum triadem hoc officium conferens & congerens. Vnde etiam explicari non potest, quantùm ipse se tibi deinctum & obstrictum sentiat, ac prædicet, & quantas tibi gratias habeat, quantáve referre posse desideret. Quamobrem verè de te, quod Noemi de Booz, dici potest: Benedictus es à Domino, quoniam eandem gratiam, quam præbuisti viuis, seruasti & mortuis. Itaque ita viuos & mortuos, terrenos & cælites, pleniori obsequio tibi demereri voluisti. Cælites dico, nec mea me fallit opinio. nõ enim dubito, quin duo illi, qui iam hinc emigrarunt, & quorum antè animus, vitæque ratio tota cælestis erat, modò in cælis non sint. Qui quandiu hîc egerunt, fuere duo candelabra aurea (ex auro quidem illo ignito & locupletante conflata) quæ in domo Domini supra modium posita, omnibus fidei domesticis illuxerunt. Duæ etiam oliuæ, quæ (sicut oliua fructifera in domo Domini) oleum illud expresserunt, quo piarum animarum lampades ornantur & accenduntur, ad excipiendum sponsum, eúmque sequendum in cælestem illam aulam, in qua nuptiæ agni cum choreis & perenni exultatione celebrantur. Veræ etiam duæ quædam mysticæ vaccæ, quæ recto tramite, & non declinantes neque ad dextram, neque ad sinistram, à semitis mandatorum Dei, portarunt arcam Domini. vel duo etiam iuuenci ad portandũ Christi iugum suaue, cõiunctissimi, & ad eius agrum Crucis aratro proscindendum & excolendum aptissimi.

Quos

Quos duos Billios fratres, Iacobum & Ioannem, ausim etiam aliis duobus fratribus agnominibus Iacobo & Ioanni (quos Dominus à prædicationis & Theologiæ excellentia, filios Tonitrui nominauit) comparare, vt veros eorum re & nomine imitatores. Nescio an Gallia nostra alioqui frequens, & tot hominum millibus abundans par aliquod fratrũ huic simile hodie alat, aliquandóve protulerit: siue generis nobilitatem, siue virtutis studium, siue singularem pietatem & vitæ sanctimoniam, siue multiplicem eruditionem, siue sancta & erudita eorum scripta & monumenta, siue alia eiusmodi omnia, vnde vera laus peti potest, & quibus insigniter ornati fuerunt, spectemus. Et hos tibi amicos parasti, vt cùm defeceris, in æterna illa tabernacula te recipiant, in quibus haud dubiè ciues cælici & domestici Dei facti, iam læti conquiescunt. Nemini eorum, qui norunt, quàm piè & inculpatè vixerint, quámque diligenter Sanctorum calles secuti sint, & quàm sanctè & alacriter ex hoc ergastulo euolarint, & in Domino obdormierint, obscurum & dubium esse potest, quin iam in cælis habitent, in quibus dum hîc peregrinarentur, thesaurum suum omnem reposuerant, suáque opes eò præmiserant. Vnde parum abest, quin eis, vt cæteris cælitibus, preces votáque offeram, Sanctósque illos Patres æmuler, qui in beatorum numerum coætaneos & amicos suos vita functos non dubitarunt reponere, & suffragia eorum mendicare, cælestémque opem implorare. Hinc Gregorius Nazianzenus D. Cyprianum, Basilium, Athanasium, precatur, vt de cælis eum aspiciant, ac iuuent. Nec minùs verè de Billiis nostris dici puto (absit inuidia verbo) quod ipse de patre suo nuper defuncto scriptum reliquit. Non puto, inquit, quin hoc nunc quoque tantò magis deprecatione sua, quàm priùs doctrina, præstet, quantò nunc magis Deo appropinquat, vt qui corporeas compedes excusserit, ac limo illo mentis puritatem inficiente, liberatus sit, nudúsque cum nuda Principe illa & purissima mente versetur, Angelici ordinis dignitatem & fiduciam (nisi hoc dictu audax est) consecutus. Verùm ne quid etiam hac de re audaciùs proferam, & temerè in Ecclesiæ messem falcem mittam, hoc ei negotium totum committendum est, quæ sensuum & mysteriorum Christi proma-conda de iis iudicare & statuere debet ac solet. Ei enim, vt fideli sponsæ, claues cellæ suæ vinariæ, & arcanorũ suorum, reliquit, quæ si quis volet intelligere, ab ea sumat, & in ipsa veri Samsonis vitula aret, oportet. Cùm autem charitas nunquam excidat, sed potiùs augeatur & inflammetur in supernis illis beatorũ sedibus, in quibus & ipsi sedere mihi videntur, non est existimandum eos cælesti nectare ita temulentos, vt, quemadmodum ille Pharaonis Pincerna rebus ad votum succedentibus oblitus est Interpretis sui, ita tui, quem hîc amarunt & coluerunt, hodie sint immemores: at potiùs, vt Ioseph, postquàm ad regni gubernacula peruẽnit, fratres suos, licet de se malè meritos, fraterno amore & honore cõplexus est:

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita & te quoque de ipsis bene meritũ non summa prosequantur beneuolentia, acceptámque hic à te gratiã tantò cumulatiore mensura tibi rependãt, quantò vberiores fructus affert terra illa viuentium, in qua hodie beatas illas animas degere arbitror: nempe, pro pinguedine terræ, de rore cælesti, hoc est, pro terrenis cælestia largientes. Iam illi velut igneo Eliæ curru in cælum subuecti, tanquam priores quædam duæ rotæ, te & Reuer. Patrem Godefredum Billiũ fratrem suum chariss. velut duas posteriores ea, quã iam triuerunt, via trahunt, & auxiliares manus porrigunt, vt perenni illa simul cum ipsis gloria fruamini. Cuius ego vt simul etiam particeps fiam, & ad eam vobiscũ rapiar, vobis adiungi, & alicui istarum rotarum radio alligari cupio & flagito. His itaque omnibus diligenter appensis, & perspecta fraterna illa necessitudine, quæ tibi cum ipsis intercessit, nullus se obtulit, cui potiùs quàm tibi hi duo Sacrarũ Obseruationum libri dicandi viderentur. Quemadmodũ enim hic noster author suam illam erga te amicitiam, dum adhuc superstes esset, publico quodam de te elogio, & dedicatione secundi libri Sacrarum suarum Anthologiarum testari & profiteri voluit: ita æquum visum est Reuer. Patri San-Vincentiano Abbati, germano eius charissimo, & Domino à Sancto Petro, & mihi (nempe tribus postremæ suæ voluntatis Interpretibus) vt eius (in quem etiam mortuum omne pietatis & officij genus exerces) isti quoque duo libri, velut quidã posthumi, tanquam nouum aliud quoddam pignus sacræ ac mutuæ vestræ beneuolentiæ, tibi nuncuparentur. Et quidẽ Sacræ illæ Anthologiæ, & hæ quoque Sacræ obseruationes, viro sacro, hoc est, tibi rebus sacris addicto cõsecrandæ erant. Nam quàm sanctè & fideliter, quàm prudenter & gnauiter summa Reip. Christianæ negocia, in eo honoris gradu, ad quẽ tua te virtus euexit, tractes, vnicuique notum ac compertũ est, & ipsa quoque Respublica magna cum gratulatione clamat & profitetur. Verè Spartam, quam nactus es, magna cum laude, magnóque cum amicorum tuorũ plausu exornas. Nec verò id tantùm præstas, sed vbi primùm grauibus & seriis illis negociis, tanquam e manibus Liæ, te tandem aliquando expedire & extricare potes, mox velut pulchrioris Rachelis amore incensus & raptus, in eius amplexus ruis, & animum curis illis relaxatum & vacuum, dulci & grata rerum spiritalium & cælestiũ contemplatione refoues & pascis. Testes sunt libri illi, summa pietate & eloquẽtia conditi & referti, quos in Ecclesiæ Gallicanæ ædificationẽ & incrementũ edidisti, & de Italico sermone in Gallicũ ornatè & eleganter traduxisti. Librorũ hæ sunt epigraphæ seu inscriptiones, Speculũ interius. &, Tractatus interioris Orationis. & , De cognitione & victoria suiipsius. qui ex ipsa fronte & titulo satis indicãt, quantoperè eorũ Author & Interpres à rebus istis terrenis & imis abducti, & ad spiritalia & cœlestia erecti ac prouecti fuerint. Tibi itaque multis nominibus hi Sacrarũ Obseruationũ libri dicandi erant, quos sacer amicus tuus,

tuus, & verè sacer author concinnauit. Vt enim prophani prophanis, & obscœni obscœnis delectantur, & quisque similibus gaudet: ita noster Billius totus Deo rebúsque sacris deditus, omne studium circa sacros & Orthodoxos illos Græcæ Ecclesiæ facilè principes Scriptores collocauit. Hi sunt, D. Ignatius, Irenæus, Epiphanius, Origenes, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nyssenus, Basilius, Chrysostomus, Eusebius, Theodoritus, Euagrius, Damascenus, Nicephorus, & alij, quorũ scripta & monumenta ab innumeris mendis, quibus scatebant, vindicauit, multa in eis loca restituit, emendauit, & illustrauit: ita vt hæ Obseruationes loco doctorum Cõmentariorum sæpe esse possint. In quibus quodnam institutũ suum fuerit, quáve ratione procedat, ipse in his Obseruationibus alicubi his verbis declarat. Si Latina, inquit, cũ authoris mente & sententia cõsentire reperio, Interpretis industriæ faueo, atque applaudo; sin autẽ eadem ab ipsa dissentire cõperio, id in eorũ gratiam annoto, qui non eos in literis Græcis progressus fecerũt, vt huiusmodi errata perse animaduertere possint. In quo tamẽ eam vbique modestiã tenere studeo, qua eum vti par est, qui se quoque hominẽ esse, atque in multis persæpe offendisse, atque etiã offẽdere nõ nesciat. Leuiora autẽ errata prætermittere solet, ne (vt ipse loquitur) in mustaceo laureolam quærere videatur. Interpretẽ verò aut Correctorẽ non solùm semper agit, sed interdũ etiam Scholiasten, perardua sæpe quædam illustrans, non modò in Græcis illis authoribus, quos castigandos & restituẽdos suscepit, sed & in Latinis quibusdam. Subannotat etiam quandoque, quæ parũ Orthodoxè à priscis illis Patribus ei dicta videntur, ne quis imprudẽs ad huiusmodi scopulos impingat, fideíque naufragiũ faciat. Nam postquàm in Eusebio, & Socrate Historiæ Ecclesiasticæ scriptore ea animaduertit & emendauit, quæ ab interpretibus nõ fuere satis animaduersa, & fideliter versa, etiã Authores ipsos stylo confodit & arguit, quòd Hæreticis fauere & astipulari interdũ videantur, hunc quidẽ, quòd in Nouati, illum verò, in Arrij partes propendeat. Multa namque apud Socratẽ Nouatianismum, vt apud Eusebiũ Arrianismum redolẽt. Qua etiam de causa Billius noster, multorum amicorum hortatu & precibus ferè persuasus, in votis habebat aliquos Orthodoxos Authores de integro traducere, quos nonnulli labe hæreseos infecti Latinos fecerunt, licet in multis rem & verba doctè & fideliter assequuti sint, existimans spoliandos Ægyptios, & ab iniustis possessoribus Ecclesiæ thesauros excutiendos & eripiendos: ne videlicet quid haberent cum ea cõmercij, quam vbi suppetit facultas, proscindere, laniare, & oppugnare nõ desinunt. Quæ enim societas luci ad tenebras? Quæ cõuentio fideli cũ infideli? Nec iniuria Lacedæmonij reiiciebãt ex ore impij & scelerati profectam sententiã, quantumvis probam & Reipublicæ vtilẽ, quippe quæ ab indigno prolata esset. Quare iubebãt eã à pio quodã ciue excipi & proponi, vt ab eo potiùs, quã à scelerato illo accepisse viderẽtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Epistola.

Syncerum, nimirum, est nisi vas, quodcunque infundis acescit. & impurior semper videtur aqua, quæ per impuros canales manat. A coinquinatis videlicet, atque infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum mens & conscientia. Itaque consultiùs fortasse fieret si ab Orthodoxis tractarentur & traducerentur, quæ ab iis qui parũ piè de fide senserunt, translata & elaborata in Ecclesia leguntur. Nisi id fortasse non sine mysterio hactenus toleratum est, Spiritu sancto opera & industria improborum Ecclesiam ædificante, qui lingua Cayphæ, & calamo Pilati, & ministerio alitis immundæ Prophetam, pascentis vti voluit, ad maiorem Dei gloriam, quam (vt in Pharaone) per inimicos suos promouere solet. Verùm quacunque occasione eorũ lectio & versio in Ecclesia toleretur, saltẽ veri Christiani Doctoris fuerit, eorũ errores detegere & indicare, ne incauti aliqui & minùs perspicaces eò impingãt. Quod magna cum laude & vtilitate noster Billius his Sacrarũ Observationũ libris præstitit. Qui vt tibi probentur, eósve libenter excipias, non est alieno præconio & cõmendatione opus: sat tibi locuples cõmendatio fuerit sacra illa inter te & ipsum Authorẽ amicitia, tot officiis testata & cõfirmata. Satis etiam se commendabilẽ reddit singularis eius pietas & eruditio, quibus monumẽta eius referta nõ modò nobis, alísque vicinis & amicis, sed etiam exteris & peregrinis quibusque cordi sunt, & admirationi. In hoc tantùm mihi laborandũ, vt me in numerum obsequentissimorũ amicorum tuorũ adscribas: Quod etiã meo quodam iure deposco. Nam quotquot ille Mecœnas meus charissimus & obseruãdissimus amicos habuit (habuit autẽ quàm plurimos, & quidẽ omnes pietatis & literarũ studiosos, nempe sui similes) tot mihi conciliasse & reliquisse videtur, saltẽ inclinatione quadam voluntatis in me propensiores reddidisse. Hæc enim vis est veræ amicitiæ, quæ cum duobus pluribúsve intercessit, vt ex ipsis, velut ex vberrimo fonte, ad alios etiã aliqua ratione eis coniunctos, tanquam ad riuulos deriuetur. Rem ergo à fonte arcesso, atque alienis meritis (cùm propriis caream) gratiã tuam & beneuolentiam mendico, & ex ipsius redundantis & supereffluentis vestræ necessitudinis stillis aut rore irrigari & aspergi postulo & desidero. Et ego vicissim ea te obseruantia colam, qua Pyladem illum tuum (vos enim, vt Pylades & Orestes, vt Castor & Pollux, vt Dauid & Ionathas, aliud par amicorum constituistis, & posteritati venerandum reliquistis) semper colui. Quin insuper Deum opt. max. obnixè precabor, vt sancta tua desideria promoueat, & labores illos tuos, quos die noctéque pro Repub. Ecclesiastica feliciter subis, ita secundet, vt labores manuum tuarum (vt cum Propheta loquar) aliquando cum Billio tuo, imò & nostro, manducare valeas in regno illo, in quo Manna absconditum editur, nec esu consumitur. Vale, vir integerrime & Prodatarie præstantissime, & nos tui amantissimos ama. Parisiis Calend. April. an. Dom. 1585.

TΩ

ΤΩ ΑΥΤΩ ΚΥΡΙΩ ΒΑΡΩ ΔΩΔΕΚΑΣΤΙΧΟΝ.

ΘΕΙΟΝ Ἀρίσταρχον, Βάρε, σοι Χάταρδος, ὃν οἶδε
Προσφωνεῖ τὸν σὸν (δέχευσο) Βιλλιάδην.
Δέχευσο Βιλλιάδην, ἀναρίθμιον, οὐ θανέεσθαι,
Ἀλλὰ ζωοῖς, ζῇ γὰρ πάντοτε θεῖος ἀνήρ.
Οὐκ οἶα δ' ἀρχαίων ὅδε Ρωμυλίδῃσι πράνωσε
Βιβλί' ἃ τοῖσδε χρόνοις πεῖσφαλα φῶτας ἔα.
Ἀλλ' ἑτέροις ἄγνωτ' ἐγνωρίσαθ' οἷά πες ἴδρις
Κύμβαχος εἰς πόντου βένθεα βυθοδρόμος,
Ὃς δ' ναυαγίων πολλῶν κάλ' ἀπέλυσε ἔρυσε
Βυσσόθεν ἠῶϊ ἐς φάος ἠελίου.
Ἀσσ' ἱεραῖς ἐν Σκέψεσ', ἰδὼν, σωρηδὸν ἄθροισεν
Ὄμμασιν ὣς Λυγκεύς, ὡς νῷ Ἀναξαγόρης.

Latinè, ad verbum.

EIDEM D. BARO DODECASTICHON.

*DIVINVM Aristarchum, Bare, tibi Chatardus, quem nostis
Dedicat tuum (accipito) Billiaden.
Accipito Billiaden, annumerandum, non mortuis,
At viuis, viuit enim semper diuinus vir.
Non sola autem veterum hic Romanis explanauit
Libros, quos hisce temporibus recentes dixere;
Sed alios ignota notificauit, vt quispiam peritus
Præceps in ponti vada vrinator.
Qui quidem naufragiorum multorum pulchras reliquias extraxit,
E fundo Eoũ ad lumen solis.
Quas sacris in Obseruationibus, en, cumulatè aggessit,
Oculis cùm sit Lyncem, vt mente Anaxagoras.*

Pe. Morelli Turon. Lochij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMA CAPITVM, QVAE HIS DVOBVS *Observationum Sacrarum libris comprehenduntur.*

ANimaduersa quædam in libello D. Gregorij Nysseni, de Virginitate, Cap.1.pag.1.
Theodoriti loca aliquot emendata & illustrata, Cap.2. pag.2
De Basilio & Chrysostomo, duobus Cæsariis, Aëtio & Aërio, Cap.3. pag.4.& 5.
Antonij Melissa multis locis restituta & emendata, Cap.4. p.5
Emendatur multa ex libr.2.Melissæ,C.5.p.7
De crudelitate in naufragos: vbi etiã Paulinus emendatur, Cap.6. p.10
De vocabulo ὁμωσίᾳ, & quid de eo memoriæ prodidit D. Ambrosius: & de altera eius significatione apud Origenem, Cap.7. p.11
Emendata aliquot loca ex Origenis in Iob commentariis, Cap.8. p.12
Basilij & Chrysostomi lucubrationes quædam ab Erasmi censura vindicatę,Cap.9. p.13
Notata aliquot loca, in quibus Erasmi interpretatio à D. Basilij verbis discrepare videtur, Cap.10. p.15
Quæ notanda videantur in eadem Erasmi interpretatione, Cap.11. p.17
Maximi sententiæ nonnullis locis à mendis repurgatæ, Cap.12. p.20
Quid multi graues Theologi, ac præsertim Clemens Alexandrinus, de externis disciplinis senserint, & de Gnosimachis, Cap.13. p.21
Illustratus Chrysostomi locus in Hom. 9. in 2.Epist.ad Corinth. Cap.14. p.22
Passiuitas vitę quid significet apud Tertull. & vnde hæc vox fluxerit, Cap.15. p.23
Notata quędam in collectaneis Nicephori, quæ ad calcem historiæ Ecclesiasticæ Theodoriti adiecta sunt, Cap.16. p.23
Vindicantur quædam in Maximi de Charitate centuriis à cẽsura Gesneri, & Opsopœi, Cap.17. p.24
Collecta nonnulla ex Epiphanio Hæres.30. quæ est Ebionitarum,Cap.18. p.24.& 25
Erasmi in Chrysostomo lapsus aliquot notantur, Cap.19. p.26
Quid per luminum diem apud Greg. Nazianz. significetur, Cap.20. p.29
Loca quędã in Latina Oecumenij interpretatione emendantur,Cap.21. p.30
Quidnã σωπαπτήριος significet, C.22. p.34
Producnntur loca quædã ex Greg.Naz. quę à Dionysio Areopagita mutuatus esse videtur.Cap.23. p.35
Emendata quædam in Homiliis Chrysost. in Acta, Cap.24. p.36
Ammianum Marcellinum à Greg.Naz. minimè dissentire in his quæ de Iuliani leuitate scribit, Cap.25. p.40
Censura de Socrate historiæ Ecclesiasticæ scriptore, Cap.26. p.41
Indicantur loca quædã, in quibus Eusebius parũ orthodoxè sẽtire videtur,C.27. p.42
Emendãtur loca quædam eiusdem Eusebij, Cap.28. p.44
Duo loca eiusdem Eusebij ab interprete omissa, Latinè redduntur, Cap.29.p.47
D.Augustini locus illustratus,Cap.30.p.48
Corriguntur multa in libro Theodoriti de Quæstionib.Scripturæ,Cap.31. p.49
Chrysostomi loca aliquot indicantur, in quibus Interpres Græca non assequitur, Cap.32. p.53
Ireneĩ Græcismi aliquot indicãtur,C.33.p.55
Apud Ireneũ nonnulla emẽdãtur.C.34.p.58
Epiphanius aliquot locis partim Græcè restitutus, partim ab Interpretis erroribus vindicatus, Cap.35. p.60
Explicatur locus Dionysij Areopagitæ,Cap. 36. p.62
D.Basilij loca quædam integritati suę restituuntur, Cap.37. p.63
Obseruationes quædam in Euagrij historiam, Cap.38. p.66
De iis quos σωμισάκτας veteres appellabant, Cap.39. p.70
Quid ἄσκησις, μικροψυχία, οἰκονομία, & σωφάγιν interdũ significent, C.40. p.71

OBSERVATIONVM SACRARVM LIBRI SECUNDI summa.

ORigenis in Iob Commentarius multis locis repurgatus. Cap. 1. p.73
Correcta quædam in concionibus Chrysostomi in Iob,Cap.2. p.85
Epiphanij loca quædã restituũtur, C.3. p.85
Theodoritus locis quibusdam emendatur, Cap.4. p.90
Annotationes quædã in Irenæũ,Cap.5.p.91
Iustini ad Antoninũ Apologia quibusdã locis partim in Græco,partim in Latina Perionij interpretatione correcta, C.6. p.93
Obseruatiunculę quædam in D.Ignatij Epistolas, Cap.7. p.94

OBSER-

OBSERVATIONVM SACRARVM LIBER PRIMVS.

Animaduersa in libello D. GREG. NYSSENI, *de Virginitate.* CAP. I.

PRODIIT in lucem anno superiore D. Greg. Nysseni Libellus de Virginitate, sanè quàm eleganter & eruditè à Liniueio in Latinum versus, quem cùm libenter legerem, pauca quædam obiter annotaui, quæ hic ascribenda duxi. Itaque 9. cap. de vi ac potentia consuetudinis loquens, his verbis vtitur; ἐδόκει ὅπως τῇ φύσει φευκτόν ἐστι, ὡς ὲν συνηθείᾳ γενόμενον, μὴ καὶ ἀποδυσὶς ἄξιον ἢ αἱρετὸν νομισθῆναι. Quæ verba ad hunc modum reddit interpres, Nihil natura tam fugiendũ est, quàm quæ res in consuetudinem abierit, eam studio dignam atque amplectendam non videri. Ego tamẽ lubentiùs ita transtulerim: Nihil natura tam turpe ac fugiendum est, quin, si in consuetudinem abierit, præclarum & expetendum videatur. Eodem libro cap. 22. in his verbis, ὅτι τὸν ἔξωθεν ὑπαυτέρει, rectè quidem interpres mendum inesse statuit: sed quòd pro ὑπαυτέρει, ὑπερτρέχει reponit, non admodum mihi probatur, legendúmque potiùs censuerim ὑπαυτέρχῃ. i. ὑπαχωρεῖ, καταπείγει. Loquitur enim de auriga, qui pernicem equum scutica adurgere non solet. Sed hoc leue. Illud autem non perinde facile, quod sequenti capite habetur. Posteaquàm enim eleganti similitudine ostendit ei, qui colendæ pietatis studio totum se deuouere cupit, faciendum esse, vt ducem potiùs aliquem sequatur, quàm vt ipse sibi dux sit, hanc rationem subiungit. ἢ γὰρ σαφὲς ὅτι τὸ ὑπεναντίωμα τοῦτο, ἀνάγκη ἑαυτοῖς ὑποβέπειν τῶν λυσιτελούντων τὴν κρίσιν. ὅτε δὲ καὶ τὸ καταπολμᾶν τῶν ἀγνοουμένων πείρας οὐκ ἔξω κινδύνου καθίσταται. Quorum verborum sententiam particula negatiua, quam addendam censet intetpres, prorsus corrumpit. Sic enim vertit. Nam vbi studium hoc illustre, & tanquam in medio positum non est, necessum sit iudicium eius quod expediat nobis permittere. Atqui contrarium omninò vult Gregorius: nempe in rebus arduis ducem ac præceptorem adhibendum esse. Ego sanè hunc locum ita restitui posse puto, si pro τοῦτο, τότε legamus, vt sit sensus: Cùm perspicuum est institutum illud, quod sequimur, tum verò eorum, quę in rem futura sunt, iudicium nobis ipsis permittere debemus. At cùm rerum nobis ignotarum experientia periculo non caret, tum verò ducem ac præceptorem adhibere conuenit. Hæc autem postrema verba vel in Græco desiderãtur, vel certè eadẽ figura subaudiuntur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

qua post hæc Lucæ verba, Et siquidem fecerit fructum, subauditur, relinques eam. Est & alius locus eiusdem libri cap. vlt. qui mihi & emendationis & illustrationis cuiuspiam indigere videtur. Græca autem sic habent: ἐντεῦθεν οἱ ἐνυπνιαστὰὶ καὶ τὰς ἐκ τῆς ἱερῶν ἀπάτας πιστότερας τῆς εὐαγγελικῶν διδαγμάτων ποιούμενοι, καὶ ἀποκαλύψεις τὰς φαντασίας προσαγορεύοντες. Hinc somniatores, ait interpres, qui in ferarum ludibriis fidei plus quàm in Euangelij doctrina collocent, & mentis suæ cogitata patefactiones appellēt. Ego verò cùm, quidnam per ferarum ludibria sibi vellet author, nullo modo assequi possem, statim mihi venit in mentem, pro ἱερῶν, ὀνείρων substituere. Nam hoc verbum bellè cum authoris sensu conuenire videbatur. Verùm interim hærebam dubius, quinam essent isti somniatores, quos hoc loco Gregorius perstringeret. Quam tamen dubitationem mihi tandem sustulit Theodoritus. Is enim in Compend. hæret. fabul. lib. 4. de Messalianis loquens, ait eos, vbi maximam diei partem precibus impendissent, totos deinde se somno dare consueuisse. Ac tum à dæmone delusos reuelationes quasdam se vidisse asserere, ac futura prædicere conari. Et histor. lib. 4, cap. 11. de iisdem verba faciens, Manuum, inquit, operationem, vt malam auersantur: somno autem se tradentes, somniorum spectra Prophetias appellant. Quæ quidem verba emendationi nostræ apertissimè astipulantur.

Theodoriti *loca aliquot emendata & illustrata.*

Cap. II.

Inter eruditissimas Theodoriti lucubrationes non postremum meo quidem iudicio locum obtinet volumen illud, quo Polymorphus, Hæreticarum fabularum compendium, & diuinorum dogmatum epitome continentur. Quod cùm percurrerem, præter ea errata, quæ ad Græci codicis calcē ascripta sunt, nonnulla alia mihi animaduertisse videor, de quibus Lectores admonere nō alienum fuerit: præsertim cùm ea in Latinam quoque translationē magna ex parte transfusa fuisse compererim. Quo quidem nomine iniquum esset interpretem accusare, virum doctissimum, ac de literis optimè meritum, qui bona fide reddidit, quæ Græcum exemplar habebat, atque etiam aliquot vocabula, quæ in Græco mendosa erant, rectè vertit: vt fol. 9. pag. 2. pro ἀνύμνησε, probè coniecit legendum ἀνέμνησε, & fol. 57. pag. 1. ἄκοπον, non ἄτοπον, & 70. 1. καρτεῖα, non καρτείαν, & 78. 2. πληρώσῃ, non πλήρωσαν. Ego quæ præterea emendanda mihi videntur, hîc subnectam. Igitur in Dial. 1. Polym. vbi citantur verba Irenæi, ante ἐπιγνῶναι pono ὃν, & post ἐκ τῆς, addo ἀπὸ. Sic enim legendum esse constat ex veteri interpretatione lib. 3, cap. 27. vnde hic locus sumptus est. Non multò pòst proferetur alius locus Irenæi ex eod. lib. cap. 32. vbi cùm in his verbis hærerem, ἐπεὶ σαφῶς ἴσα καὶ ἡ εἰς τὴν Μαρίαν κάθοδος, consulto rursus veteri Irenæi interprete, statim mendum deprehendi. Scribendum enim pro ἐπεὶ σαφῶς ἴσον, ἐπὶ τὴν Μαρίαν. Sicque in versione Latina, pro, Quandoquidem æqualis est eius in Mariam descensus, reponendum, Alioqui superuacaneus fuisset eius in Mariam descensus. Eodem modo Dial. 2. fol. 29. pag. 2. vbi agitur de tempore, quo Christi caro formata est, corruptè legitur τὴν ἐξήρησιν. Legendum enim est τὴν ἐξόρκισιν. i. salutationem, vt patet ex eo quod mox sequitur, ἀσπασμὸν, quæ vox eandem significationem habet. Et aliquantò pòst, vbi citatur Hilarius fol. 47, pag. 2. pro τὸ δὲ φύσιων, substituendum τῆς δύο φύσιων, quemadmodum etiam rectè vertit interpres, vt etiam fol. 56. pag. 2. in his verbis, τὸ φωτικῶς ταῦτα προσαγορεύεις, rectè legit προσαγορεύεις. At non longe hinc, nempè fol. 58. pag. 2. aliud mendum est ex vnius literæ immutatione natum. Pro eo enim quod scribitur, τῷ ζωοποιεῖ θανάτῳ καὶ ταύτην ἁρπάσας, reponendum ἁρπάσαι, vt vel prima fronte deprehendent, qui paulùm animum aduerterint. Sed illud maioris momēti est, quod mox sequitur. Loquens enim Theodoritus de morte Christi, quæ ipsi per summam iniustitiam illata, tyrannidem eam, qua iustè à diabolo genus humanum opprimebatur, sustulit: ἀφ' ἑαυτοῦ γὰρ, inquit, ἀδικίαν, καὶ τοῦτο τῆς ἄλλων ἀδικοπραγίας τυραννίδα. Quo loco quin pro ἄδικον, ἔνδικον scribendum sit, nullo equidem modo dubito, tum quòd sensus perspicuè hoc postulet, tùm quòd etiam non longo pòst interuallo his verbis vtatur Theod. ἐνδίκως καθειργμένοις ὑπέχειν τὰ ἀπαλλαγήν. Rursus infrà in eo loco, quem profert ex Eustathio Episcopo Antiocheno de Inscriptione graduum, insedit non leuis macula, quam vnius vocabuli mutatione eluere conabor. Quero enim quid sibi hoc velit, quòd Deus πανταχόθεν ἐπηρείας ἀπροσδεὴς dicitur. i. ab omni probro & contumelia alienus dicitur. Sic enim vertit Heruetus, vt tolerabilem aliquem sensum erueret. Illud quidem inter eos, qui Græcam linguam vel leuiter attigerunt, constat, huiusmodi vocabulum, ἀπροσδεὴς, non solere iungi cum his substantiuis, quę aliquam molestiæ significationem habeant. Quamobrem hîc vel iusto sacramento contendere ausim legendum esse pro ἐπηρείας, εὐπρεπείας, elegantiæ: quam quidem emendationem apertissimè comprobant ea quæ sequuntur.

Iam verò in Hæreticarum fabularum compendio, lib. 1. tit. de Saturnino, bis legitur ἀγέννητον, cùm alterutrum horum per simplex ν scribendum sit. Multum enim inter vtrumque intereſt. Quandoquidem Christus, vt est apud Damascenum, ἀγένητος quidem est, hoc est, non creatus, at non item ἀγέννητος. Hæc enim peculiaris nota est, qua à Patre distinguitur. Non multò pòst in hæresi Carpocratis, ante πεπληροκυίας, videtur addendum τὸ πᾶν, & sic in Latino legendum, quæ in vno descensu totum impleuerint. Infrà rursus in hæresi Valentini, vbi agitur de numeris, qui apud Valentinianos in pretio erant, deformata sunt Græca, sed pristinæ suæ formæ restituentur, si pro δύο καὶ δέκα, vnica dictione scribatur δυοκαίδεκα, eodémque modo in Latina translatione pro binarium reponatur, duodenarium. Hic enim numerus à Valentinianis plurimi fiebat, vt videre est apud Irenæum lib. 1. aduers. hæres. cap. 14. quòd videlicet vnus esset ex iis tribus numeris, ex quibus trieenarius conflaretur. In eadem hæresi, etsi id leue est, non tamen omittendum, nempè pro μέλλειν, quòd interpres vertit accessisse, reponendum esse κατελθεῖν, hoc est, descendisse. Sic enim legunt & Irenæus eod. lib. cap. 1. & Tertull. lib. aduers. Valent. At maioris ponderis est id, quod proximè sequitur, πάντα γὰρ αὐτὸν τὰ ὁρώμενα ἰδιοποιῆσαι φασὶ quæ sic ab Heruetо reddita sunt. Dicunt enim omnia quæ videntur, eum sibi propria effecisse. Quo loco error ineſt in verbo ἰδιοποιῆσαι. Legendum est enim, εἰδοποιῆσαι. i. informare. Sic enim & vetus Irenæi interpres legit eo capite quod modò citauimus, & Tertull. lib. aduers. Valent. Imò etiam græcus Irenæus apud Epiphanium μορφῶσαι. Quibus authoribus quis tandem erit, qui fidem habendam non putet? At in Manetis hæresi, quæ est vltima lib. 1. locus est, ob interpunctionis vitium, non satis commodè ab interprete redditus. Sic enim Græca legenda sunt, ποτὲ δὲ πλοῖα λέγοντες εἶναι (Solem & Lunam) τὰς τῶν τελευτώντων ψυχὰς ἀπὸ τῆς ὕλης μεταλαμβάνειν πρὸς τὸ φῶς. i. Nonnunquam autem

Dialog. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Solem & Lunam nauigia esse dicentes, motientium animas à materia ad lucẽ traducẽtia. Nec verò hæc nuda coniectura ductus ita interpretor, sed grauissima Epiphanij authoritate nixus, qui hæres.66. de Manete verba faciens, πλοῖα γάρ, inquit, ἤτοι πορεῖα εἶναι λέγει τὰς δύο φαεσφόρους. Deportari enim nugabatur Manes animas à Sole & Luna in beatorum regionẽ. Sed prosequamur quæ de Theodorito supersunt. Lib. 3. in hæres. Nicolaitarum, etsi cur ἀποβάλλεσθαι τὴν δόξαν, improbem non habeo, tamẽ in eam sententiam propensior sum, vt ἀποπίπτειν legam, ἀπὸ τῆς ἀποπτώσεως. Lib. 4. in hæres. Arrij, rectè vertit interpres, Cùm venter ad egerendũ vrgeret. Neque enim dubitandũ est, quin in Græco pro ἐπιχύσεως scribendum sit ἐπειγύσεως, quemadmodum & pag. seq. vers. vlt. ἀνάγκη pro ἀνάγει. At in hæresi Eunomiana, in his verbis, Zelum quidem prædicant, Græci codicis mendum imposturam fecit interpreti. Nam pro κρύπτουσι legendum κρύπτουσι. i. occultant, dissimulant. Infrà tamen idẽ rectè legit μύσεις, non μίσεις. Non longo interuallo, in Psatyrianorum hæresi, græcæ interpunctionis vitium in fraudem interpretem induxit. Sic enim legendum est, Pater Deus semper, &c. Contendebant enim Psatyriani, Patrem semper Patrẽ fuisse, etiam priusquàm genuisset. De quo præter Socratem vide Niceph. lib. 12. cap. 31. Iam in Apollinarij hæresi, νομῆς vocabulũ. i. distributionis, vt Heruetus transfert, mihi suspectum est: atque haud scio an commodiùs fuerit, τιμῆς. Quod tamen non nisi coniecturæ loco haberi velim. In Audianorum hæresi, meliùs vertit interpres, Prætexunt autem se fugere. Mendosè enim legitur in Græco σκέπλονται, pro σκήπλονται. Sicque etiam, vbi de Nestorio agitur, rectè idem legit ἀνεξιχίασον, nõ ἀνεξίχασκον, vt corruptè habetur in græco. In vltima hæresi, quę est Eutychetis, pro ἐκίνησεν, quod nullo modo quadrat, lego ἐκίνησεν donec commodius aliquod verbum occurrerit. Heruetus, afflixit, transfert.

In Proœmio Epitomes diuin. dogmat. cùm de iis loquitur, quibus præclarè cessit in morbum incidisse, his verbis vtitur: καὶ τῆς ἀναφορᾶς ἐπιγέλαστο τῷ ἀπαλαγῷ, &c. Viderit tamen Lector, num sit legendum pro ἀναφορᾶς, ἁμαρτιῶν. Neque enim ægrotantium est molestiarum & acerbitatum depulsionem polliceri, sed vitiorum. Cap. de Diabolo, rectè vertit interpres, Puniet autem diabolum. In græco enim non est dubium quin καπάξει non veniat à verbo καπάω, sed à καπάγνυμι. i. frango. At infrà, Cap. Quòd Christus perfectam humanam naturam susceperit, in his verbis, annunciat orbi terrarũ, quòd floruit expectatio, emendatius, vt opinor, erit, si pro, floruit, ponamus, aduenit, & in græco pro ἰώθησε, ἰώτησε. i. ἐπληρώθη, ἀπλώτησε. Vult enim dicere, Deum quod promiserat, tandem præstitisse. Aliquantò pòst, in Cap. Quòd idem sit bonus & iustus, in græco corruptè legitur φοβοῦ, pro φόνου, quod etiam animaduertit Heruetus, quemadmodum & cap. seq. rectè legit, ταύτην χηρύττομεν, non ταύτης, vt in codice excuso. Capite de Resurrect. nõ rectè mihi exponere videtur hæc verba, ἄνωθεν στάσις, quæ sit è supernis restitutio. Vertendum enim potiùs erat, repetita statio. ἄνωθεν enim hoc loco nil aliud significat, quàm denuò. Non longè pòst, in his verbis, ὡς ἀδύνατον παντελῶς τοῦδε τοῦ βίου ἐξελθεῖν, apertissimus erit sensus, si pòst παντελῶς addamus μετὰ. Ait enim Theodoritus, eos omnes, qui corporum resurrectionem minimè admiserunt, ea ratione ductos fuisse, quòd eam pòst hanc vitam prorsus impossibilem esse censerent.

De Basilio & Chrysostomo, duobus Cæsariis, Aëtio & Aërio. Cap. III.

Erasmvs

Erasmvs & Brixius ac plerique alij Basilium Magnum & Ioannem Chrysostomum eadem tempestate floruisse, maximámque familiaritatem inter se coluisse ideircò putant, quòd videant in pulcherrimis illis Chrysostomi de Sacerdotio libris loquentem induci Basilium, singularisque necessitudinis, quæ ei cum Chrysostomo intercessit, illustrem atque honorificam mentionẽ fieri. Quam tamen opinionem falsam esse perspicuè constat, vel ex ipsis libris, à quibus in eam sententiam inducti sunt. Nam cùm Chrysostomus Basilium eum, cum quo colloquitur, fuga se subduxisse queratur, cùm interim ipse ad Ecclesiæ gubernacula raptus est, quis est in Ecclesiasticæ historiæ monumentis tam rudis ac peregrinus, quin statim animaduertat id nullo modo conuenire posse Cæsarienśi Basilio, qui plurimis annis ante Chrysostomũ ad huiusmodi dignitatem prouectus est, hoc est, imperante Valente? in parem errorem Nicephorum quoque incidisse video, qui lib. 12. cap. 44. Cęsarium, qui Theodosij Magni tempore Magistri potestatem in Imperiali aula obtinebat, Gregorij Theologi fratrem fuisse scribit: cùm tamen certum sit, Cæsarium illum Nazianzeni germanum superstitibus adhuc parentibus extremum vitæ diem obiisse, hoc est, vel Iuliano apostata adhuc imperante, vel certè mòx ab eius interitu. Quin ne hoc quidem mihi verisimile videtur huius Cæsarij Nazianzeni esse quæstiones illas Theologicas, quas D. Pontacus in sua Chronologia penes se esse ait. Nam si prętęr Medicinę scientiam, quam in Iuliani Augusti aula profitebatur, tantum insuper in diuinarum litterarum doctrina profecisset, vt etiam in eo genere monumentum eruditionis posteritati relinqueret, sanè Gregorius in ea Oratione qua funus eius ornat, inter cæteras laudes, quas in eum congerit, hanc, vt opinor, minimè omisisset. Tantum autem abest, vt quicquam tale ipsi tribuat, vt etiam in Epistolis acriter & acerbè eum insectetur, vt mundi illecebris prorsus delirum atque irretitum. Sed & in eodem libro Pontacum ob nominum similitudinem lapsum esse non dubito, cùm Aërium dictum esse Atheũ ait, cùm id constanter ab Historicis sacris Aëtio tribuatur, quemadmodũ item illud, quòd eodem loco Eunomium Aërij Notarium fuisse commemorat: qui tamen non Aërij, sed Aëtij Notarius fuit. Quanquam etiam, vbi de Eunomio agitur, graniores ipsius errores ex authoribus Gręcis afferri debuerunt. Verùm vt ad Aërium redeam, permirum sanè mihi visum est, quòd Ioannes Damascenus in libello de Hæresib. de eo tanquam adhuc viuo verba facit, cùm tamen inter Epiphanium, qui ipsius quoque errores litteris prodidit, & Damascenũ aliquot secula intercesserint. Quæ res in eam me opinionem adduxisset, libellum illum antiquioris cuiusdam scriptoris esse, nisi postea mentionem quoque Iconoclastarum faceret, aliorúmque Hæreticorum, qui Damasceni ætate extiterunt. Quonam ergo pacto hic nodus explicari queat, non satis perspicio, nisi quis fortasse Hæreticum eum adhuc viuere dicat, cuius error nondum extinctus sit.

Antonii Melissa *multis locis restituta & emendata.* Cap. IIII.

Extat pręclarum opus Antonij Monachi, ex variis authoribus tam sacris quàm prophanis cõcinnatũ, quod Melissa inscribitur. Id ego nuper cùm in manus sumpsissem, multa inter legendũ se obtulerũt, partim exemplaris Gręci vitio deprauata, partim etiã ob concisas atq; à suo corpore diuulsas sententias,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab interpretibus haud satis interdū cōmodè reddita. Quæ quidē hîc annotare libuit, vt submotis velut obicibus ac salebris, sine offendiculo postea Lectores per hunc authorem grassari possint. Nec verò omnia colligere est animus, sed ea demum, quæ ad rem Theologicam pertinebunt: ne alioqui instituti mei memoriam abiecisse, atque extra septa, vt dici solet, prosilire videar. Cap. 1. verba hæc, Tecto pulsa & sub dio, &c. falsò tribuuntur Gregorio Thaumaturgo: sunt enim Nazianzeni. Cap. 2. hæc Gregorij verba confusè leguntur, Qui diuersum quàm nos, &c. Sic enim legi debent: Qui diuersum quàm nos sentiunt, eos assumamus quidem, ac quoad fieri potest, curemus: eos verò, qui incurabiles sunt, eeu veritatis luem auersemur. Cap. 3. in Basilio, post hæc verba, iuxta Prophetæ orationem qui dicit, adde, Confige timore tuo carnes meas. Cap. 5. in Theologo lege, Multis in ipso littore nauis demersa est. πολλοῖς enim ad nauigantes refertur, non ad ὁρμοῖς. Versus est Tetrastichorum Gregorij. Cap. 8. in Basilio, scribe in Græco, οἱ ἀεὶ τῆς κτ' τὸν βίον παραλείων. Locus est apud Basil. Homil. in princ. Prouerb. Cap. 16. aliter verti debuit locus ille Gregorij, qui est in magno Apolog. ῥᾷον ἂν τις ὀλίγης κακίας μεταλάβοι πλούσιος, ἢ βαθείας ἀρετῆς κτ' μικρόν. sic nempè, Citiùs quispiam exiguum vitium abundè perceperit, quàm amplissimam virtutem exiguè. Eod. cap. in Theologo, irrepsit error in Græco. Nam pro ἢ φελὲ ῥιγοδαμοῦσα (quod Gesnerus vertit, aut frigidus aër transiliens) scribi debet ἢ ψιξ. i. aut mica transuersim in fauces incidens. Locus est in Orat. de sancto Baptis. Sed & hîc quoque malim, vtcunque de imagine. s. diuina, glorietur, quàm vt Gesnerus, vtcunque turgeat sua specie. Quanquam illud longè grauius, quòd ποτὶς πλεονάζει reddit, fluuius inundans, cùm potius vertendum esset, immoderata perpotatio. Et in fine, pro, venenum assumptum, malim venenosum repertum. Eodem cap. hi versus, Nihil boni inter homines, Gregorij Nazianzeni sunt, non Nysseni. Cap. 17. in Chrysost. arbitror delenda hæc verba, καὶ φίλων καὶ πενομένων. Neque enim ad sensum quicquam faciunt, imò nec posterius vocabulum vllam habet significationem. Cap. 27. in Theologo, pro χριστὸν χρεώστ', repone χριστὸν χρεωστῶ. Et sic in Latino, pro, Christo debitor esse malis, substitue, Christum debitorem habere malis. Locus est in Tetrastichis, vbi de beneficentia erga pauperes agit. Cap. 32. in Theologo, mutila sunt Græca, sed restituentur, si pro ἐξεμέξα, legamus ἐξεμεξήσεται, & in versione Latina post hæc verba, à tineis consumentur, subnectamus, aut, vt Scripturæ verbo vtar, euomentur. Hoc enim verbum habetur in lib. Iob. cap. 13. quod quidem exponens Niceras apud Nazianzenū, ait Scripturam hac dictione vti, quòd quemadmodum is qui noxium aliquem cibum euomit, probos etiam vnà eiicit, sic qui iniquis rationibus facultates suas auget, plerunque non tantùm iniustè parta amittit, sed ea quoque quæ iusto nomine possidebat. Cap. 33. dum Gregorij verba corrigere studet Gesnerus, ea peruertit. Nam dum πένησι legere mauult quàm πένης, eam nobis sententiam exhibet, quæ ab authoris sensu alienissima est. Sic enim Græca habent: ἐδὲν τῷ θεῷ μέγα, ὃ μὴ καὶ πένης δίδωσι. Nil apud Deum magni æstimatur, quod non pauper quoque dare queat. Quibus verbis hoc vult, nullum munus Deo gratius offerri posse, quàm præstantissimas quasque virtutes, quas non minus à pauperibus quàm à copiosis hominibus accipere potest. Cap. 38. in Basilio, vertit interpres, ὁ τῇ σαρκὶ συναθέμενος τὸ πνεῦμα καταγωνίζεται (sic enim legendum, non καταγνωρίζεται) qui carnem auget, spiritum impedit. Ego sic: Qui se carni adiungit, spiritum expugnat.

pugnat. Cap. 39. in Theologo vitiosè legitur, πῆχυν καμνεις ἀπωτῶν. Emendat autem Gesnerus ἀποσιτῶν, & ad eam emendationem versionem suam accommodat. Reddit enim, Quid & tu laboras fastidio cibi. At in Græco legendum ἀπεπῶν. Quid & tu eruditate laboras, &c. Cap. 42. in Basilio putat interpres vitium inesse in voce ἀκουσίως, mauultque θαυμασίως. Sed nulla causa est quamobrem peruulgata lectio exulet. Nam & in Homilia in sanctam Iulittam, vnde hic locus sumptus est, eodem modo legitur, nisi quòd particula coniunctiua antecedit. Hoc enim dicit Basilius, gratias Deo esse habendas, qui nos etiam inuitos ab assiduis laboribus beneficio somni recreat. Cap. 51. in Theologo nihil est mutili, quemadmodum suspicatur interpres. Hoc enim duntaxat vitij inest, quòd hæc verba, ὧν γὰρ τὰς ἐπαίνους οἶδα πάντων σαφῶς καὶ τὰς ἐπιδόσεις, non distinguuntur ab antecedentibus: cùm tamen illa quæ præcedunt, sint Basilij, quæ autē sequuntur, sint Gregorij in initio Basilianæ orationis: quæ quia nō transtulit Gesnerus, eius vicem geremus, ac sic reddemus: Quarum enim rerum laudes, earum quoque incrementa noui. Cap. 57. in Theologo, Decebat nos nec applaudere nec flecti passionibus. Quo loco frustrà applausum est ab interprete, qui minimè animaduertit mendum insedisse in verbo Græco μακαείζεσθαι, pro quo μαλακίζεσθαι legendum, hoc est mollitie atque ignauia laborare. Hanc enim lectionem omnia Gregorij exemplaria agnoscunt, non illam adulterinam ac suppositiam. Cap. 61. in Theologo, Græca quæ corrupta putat interpres, sic leguntur in Orat. ad ciues Naz. timore perculs. δεινὸν ὑπείκειαν δαπανᾶσθαι τῇ συνεχείᾳ τῆς συγγώμης. i. graue ac periculosum est principum benignitatem ignoscendi assiduitate exhaurire atque absumere. Cap. 62. in Theologo, Noli inuidere præclarum aliquid facienti, quamuis illum tibi inuidum esse persuasus sis, ac ideò succenseas. Quo loco longè tum à verbis, tum à sensu Gregorij aberrat interpres. Sic enim Græca habent: μὴ φθονήσῃς τῷ καπρῳοῦντι, ὁ φθονηθεὶς, καὶ φθονεῖσθαι πεισθεὶς, καὶ αὐτὸ τοῦτο καπνισθείς. Ne inuideas ei qui rectè atque ex virtute aliquid agit, tu cui inuisum est. s. à diabolo, quíque adductus es vt crederes tibi inuideri, ob idque corruisti. Persuasit enim diabolus homini, non alia de causa interdictum ipsi fuisse ne scientiæ arborem attingeret, quàm quòd Deus ipsius felicitati inuideret. Cap. 64. hunc Theologi versiculum, κρείττων λογισμὸς πράξεων ἢ χρημάτων, vertit Gesnerus, Ratio melior est actionibus aut pecuniis: absurdo sensu. Hoc enim his verbis significat Gregorius, melius esse probarum actionum numerū subducere, quàm pecuniarum: hoc est, præstantiores esse virtutum quàm pecuniarum opes. Cap. 66. Timores non inutiles, &c. Hæc sententia non Basilij est, sed Nazianzeni, in Epist. ad Cæsar. fratrem. Cap. 70. in principio mutila sunt Græca. Sic autem integra erunt, μήτε τὸ ἀλγεῖν ἀφαιμάττειν ἢ, &c. suntque verba Nazianzeni. Cap. 73. Sufficit enim eis vel vnus oppositus. Malim, Satis enim supérque est vel vnus aduersarius. i. diabolus.

Emendantur multa ex lib. 2. Melissæ. CAP. V.

QVAM nonnihil repurgando priori Melissæ libro operam dedimus, candē alteri quoque impendemus. Nam & in hoc quoque Ribittus interpres, dum Gesneri iudicio contentus, in obscurioribus locis ad fontes ipsos recurrere, atque Authores, vnde sententiæ collectæ sunt, consulere recusat, interdum Græca parum fideliter & commodè reddit. Cap. 1. in Theologo, Hoc est viri

Universidad de Deusto
Biblioteca

innatam vim cognoscentis. Lege in Græco τὸ συγγενές, vt Iambus expleatur. Hic porrò τὸ συγγενὲς, cognationem eam significat, quę vnicuique cum singulis mortalibus intercedit. Cap. 3. hæc verba, Nullus Episcopi munere fungens, &c. Basilij sunt non Theologi. Vbi etiam fallitur interpres, qui ἐν τῷ λαϊκῷ vertit, in oratione populari. Vertendum enim potius erat, cùm adhuc inter laicos censeretur. Basilius etenim ab obtrectatoribus hoc nomine in crimen vocabatur, quòd ad Apollinarium quondam scripsisset. Quam calumniam ille Epist. 73. diluens, negat sibi vitio verti debere, quòd aliquando, cùm adhuc laicus esset, ad eum nondum fide lapsum litteras de rebus nihil ad fidem pertinentibus dedisset. Cap. 4. in Basilio, tribuum præfectis. Scribe, ambitiosis, φιλαρχούντων. In Theologo, Vnusquisque in quo ordine vocatus est, maneat, etiamsi fuerit maioris æstimationis. Corruptè est in Græco ἀξίας, pro ἄξιος. i. tametsi maiore dignus sit. Cap. 5. in fin. sic exple lacunam, Occidit autem facilè & scorpius & pastinaca. Versus est ex Tetrastichis. Cap. 19. in Theologo: & id etiè gratia dignum maiori. καὶ χάρις ἔστω τῇ νίκῃ πλέον. Legendum tamen, καὶ χαρᾶς πλέον. i. magis oblectabitur. Sic enim codices omnes Gregorij habent in Orat. de seipsi. cùm ex agro in vrbem rediisset. Cap. 26. in Basilio. Exttemæ inhumanitatis est subsidia vitæ quærere ab eo cui necessaria vitæ desunt, &c. In quibus verbis à Græcorum verborum sententia procul recedit interpres. Sic enim habent, τῷ ὄντι ὑπερβολὴ ἀπανθρωπίας ἔχει τὸν μὴ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεῶς ἔχοντα ζητεῖν δάνεισμα (hanc enim vocem addo ex Basilio, in Hom. in reliq. Psal. 14.) εἰς παραμυθίαν τοῦ βίου. i. Sanè incredibilis cuiusdam inhumanitatis est, eum quidem, qui rerum ad vitam necessariarum penuria laborat, mutuum petere. Cap. 28. in Basil. Qui se fœnoribus subiectum reddit, quorum possessionem non tenet. Hic littera vna in Græco omissa sententiam corrumpit. Sic enim legitur, ὁ γὰρ πένης ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καταστήσας, ὧν μὴ κτήσιν ἔχ ὑφίσταται, cùm τῶν ἐκτήσιν legendum constet ex Basilio in ead. Hom. hoc est, Is qui fœneratitiis pecuniis se obstrinxit, quas persoluere nequit. Cap. 33. in Prouerb. τάξιν ἐτετέλατο. scribe ἐστέλατο. Cap. 34. in Theologo, Mulieres insipientissimæ pulchritudine sua carentes ad pecunias confugiunt. Vna littera deprauata hunc locum fœdè maculauit. Pro χρήματα enim perspicuè legi debet χρώματα, vt sit sensus: Mulieres stultissimæ natiua pulchritudine carentes ad pigmenta confugiunt. Locus est in Orat. funeb. de laud. patr. Paulo pòst: Asperi sunt dracones, aspides maleficæ: sed mulieris asperitas acerbior quàm ferarũ. Hæc quoque Gregorij sunt, non Chrysostomi, sed prorsus ineptè reddita. Græca sunt huiusmodi.

Δεινὸν δράκοντες, καὶ κακοῦργον ἀσπίδες,
Διπλῆ γυναικὸς δεινότης ἐν θηρίοις.

Horrendi, inquit, dracones: versutæ aspides. Duplex inter feras est vis mulieris. Hoc est, vt planiùs explicem, mulier draconum sæuitiem cum aspidum fraude ac versutia copulauit. Cap. 38. in Athanasio, Traduntur sæpè, &c. Hæc Gregorij sunt in Orat. Athanasiana. Cap. 43. in Theologo, Qui seipsi à mundo separant, & solitudinem amplectuntur, Deo viuunt, omnium maximè qui corpore aluntur. Vnius litteræ detrimentum sensui nonnihil officit. Scribitur enim, πάντων μᾶλλον τρεφομένων ἐν σώματι, cùm scribi debeat τρεφομένων. i. qui in corpore versantur. Et aliquanto inferiùs: Philosophari quanto est maius, tanto etiam difficilius, quod non multi facere conantur, &c. Hæc postrema verba non satis exprimunt Græca, καὶ τὸ πολλοῖς τι ἐγχείρημα. i. nec huiusmodi conatus

conatus atque institutum est cuiuslibet. Loquitur de vita Monastica, atque omnibus virtutis numeris absoluta. Sumptúsque est hic locus ex Orat. de Cæsario fratre. Cap. 46. Quantum est malum. Lege in Græco ὅμοιον, non ὅσον. Et paulo pòst, Infirma ingenia languida sunt, difficiliáque ad se commouendum: & in neutram partem insigniter inclinant otiosorum momenta. Quæ vltima verba fœdum in modum in Græco deprauata sunt, οἱ τὰ τῶν ἀρχούτων κινήματα. Ex quibus verbis vt sensum eliciat Gesnerus, iugulat οἱ, & pro ἀρχούτων, legit ἀργούντων. Sed huic sanando vulneri parum apta est hæc medicina. Quare certius remedium ex ipso Gregorio petendum est, apud quem in Orat. de moderãd. disput. tum in excusis, tum in manuscriptis codicib. ita hæc leguntur, οἷα τὰ τῶν ναρκούντων κινήματα. i. velut hominum torpore laborantium incessus. Cap. 55. in Theologo, Vnusquisque nostrum aliquid debet, & Christus multa facit nomina. Hoc loco articulus græcus cum nomine suo confusus, Gesnerum atque interpretem Ribittum ita turbauit, vt summa cum iniuria vocabulum illud sede sua eiecerint, eique χρεῖος subrogarint. Quamquidem emendationem, si emendatio potiùs ea quàm deprauatio dicenda est, quid est cur admittamus, cùm prior lectio perbellè quadret, ac cum omnibus Gregorij codicibus consentiat: in quibus sic legitur, ἕκαστος ἡμῶν ἔστι, οἷ ὀφειλόμενοι (quæ alluſio est ad 8. cap. Eccli.) καὶ ὁ χρεὼν πολλὰ φέρει τὰ ὀφλήματα. i. Vnusquisque nostrum pœnæ obnoxius est, ac terra (i. ex qua orti sumus) multa secum debita trahit. Est autem hic locus in Orat. ad ciues Nazianz. Paulopòst Gesnerus, vt laboranti Iambo medeatur, pro ὀφείλουσι συμπαθὴς, reponit ὀφείλῃς ἐμπαθὴς. Legendum tamen est, ὄφλουσι συμπαθὴς, vt est in Gregorij Tetrastichis. Et infrà, in his verbis, Et sæpenumerò mentionem facio, sic corrigenda sunt græca, καὶ τὸ συγγνῶμον πολλάκις μέγα πρὸς σωτηρίαν, αἰδοῖ καθεῖρξον τὸν ἀδικήσαντα, καὶ μετάγον εἰς φιλησιν ἐκ φόβου, τὴν ἀσφαλεστέραν εὔνοιαν. i. Ignoscendi facilitas magno persæpè ad salutem adiumento est, vt quæ eum, qui iniuriam intulit, pudore reprimat, atque ex metu ad amorem, quæ certior beneuolentia est, traducat. Cap. 56. in Theologo, Æquè vitiosum est immoderatum obsequium & cõdemnatio omni venia semota. In græco pro ἄφεσις, vnica littera mutata ἄνεσις legendum. i. indulgentia, ac noxæ condonatio. Nõ longè hinc in Chrysost. Quid potest esse iniuriarum recordatione deterius, quæ humanitatem promptam reuocat? G. ἐκεκρεῖκαν. i. instar sententię cuiusdam prolatam. Loquitur de seruo illo, cuius erga conseruum crudelitate factum est, vt Dominus in Euangelio benignitatem suam, debitæque pecuniæ remissionem reuocarit. Cap. 68. in Theologo, Qui ingenio sunt bellicoso, &c. Mutila hoc loco non sunt græca, vt censet interpres: tametsi quædam sunt verba ex Orat. 1. de Pace, sic restituenda: τῆς ἀντικειμένης μερίδος ὅσοι πολεμικοὶ τὸν τρόπον, καὶ τὸ εὐδόκιμον τῷ χαλεπῷ θηρώμενοι. i. Aduersatiæ partis (hoc est diaboli) sunt ij omnes, qui contentiosis sunt moribus, quique nouitate famam aucupantur. Cap. 73. Politici opus, &c. Hæc verba Gregorij sunt in Orat. funebr. patr. non Basilij. Cap. 74. in Basilio, pulchra est sententia, sed in alienissimum, imò planè contrarium sensum ab interprete detorta. Græca enim sunt huiusmodi: ὅτι θεραπευόμενα τὰ ὑπερήφανα ἤθη ἑαυτῶν ὑπερηφανώτερα πέφυκε γίνεσθαι. Quæ quidem ita Latina fecit Ribittus: Mores hominis superbi, si verè sanati fuerint, solent esse sui despicientiores. Sic autem vertenda sunt: Sani homines superbi atque insolentes, cùm coluntur & obseruantur, maiorem inde arrogantiam concipere solent. His autem verbis vtitur Epist. 10. ad Euseb. Sa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mosat. Cap. 84. in Theologo, Bonos remunerator, &c. sic hæc lege,

Bonos remunerare, malos contemne:

Imò etiam hæc illis abs te gratia fiat, vt ne quid patiantur. Hic enim versus deest in græco,

κἂν τοῖσδε κείσθω τὸ μηδὲν παθεῖν χάρις.

Et in 4. versu, pro τῷ ταραίῳ, repone τῷ μακροθύμῳ, ex Gregor. in Tetrastich. Cap. 89. in Theologo: Videndum ne mali serui simus, &c. Miror equidem quid tam sæpe in mentem veniat Gesnero græca immutare, atque in scirpo nodum quærere. Quid enim planius his verbis esse potest, μὴ γενώμεθα δοῦλοι κακοὶ, ἀγαθύνοντι μὲν ἐξομολογούμενοι τῷ δεσπότῃ, σκληύοντι δὲ μὴ προσπηξόμενοι, hoc est, Ne simus improbi serui, confitentes quidem Domino cùm benefacit nobis, eidem autem castiganti minimè nos adiungentes. Et tamen hîc quoque Gesnerus in loco tam plano salebras sibi fingit, ac pro προσπηξόμενοι, quod in omnibus codicibus habetur, emendat προσπηξάμενοι, cumque Ribittus interpres sequitur. Cap. 94. in Basilio, sic corrige græca ὑποτροφὴν, εἰς τὸ μᾶλλον καταπολμᾶν τῆς ἁμαρτίας. Sic enim legendum esse apparet ex Orat. 23. opusculi moralis à Simeone Metaphrasta excerpti. Cap. 95. in Basilio, Quasi ad alterũ mundum migrantes per meditationem. In græco ἀσκήσεως legendum, non χάσεως. Cap. vlt. pulcher & grauis locus est aduersus eos, qui non nisi festis ac solennibus diebus ad Eucharistiam accedunt. Sed inest vitium in græco, quod dum tollere nititur Gesnerus, eiusmodi sententiam nobis obtrudit, quæ cum Chrysostomi mente nullo modo cohærere potest. Quod quò magis Lectori perspicuum fiat, Græca hîc ascribam. ὃ γὰρ δὴ τὸ ἅπαξ (s. προσπέσαι) ἀπαλλάττει τῶν ἐγκλημάτων ἡμᾶς ἀναξίως προσιώμεθα: αὐτὸ δὴ τοῦτο μειζόνως καταδικάζει, ὅτι ἅπαξ προσπόντες, οὐδὲ τότε καθαρῶς προσιέμεθα. Vbi certè quin aliquid vitij hæreat, dubitabit nemo, qui quidem iudicio sit præditus. Quonam autẽ pacto depelli illud debeat, mihi nullo modo cum Gesnero conuenit, qui ita se extricat, vt pro ἀναξίως duobus vocabulis ἂν ἀξίως legat. Atque ad eam emendationem Ribittus translationem suam accommodans, Authoris verba mirum in modum torquet. Sic enim vertit: Nam vt semel in anno licet cum dignitate accedere, non liberat nos à peccatis, ita hoc ipsum magis cõdemnat, quòd semel tantùm accedentes, ne tum quidem purè id faciamus. At nihil facilius est, quàm hunc locum restituere. Vnica enim particula ἂν ante ἀναξίως collocata totum id munus expleuerit. Sic enim erit sensus: Non enim semel tantùm ad Eucharistiam accedere, crimine nos liberat, siquidem indignè accedamus. Quin potiùs istud ipsum magis condemnat, quòd semel accedentes, ne tum quidẽ purè sanctéque id facimus, sed negligenter ac defunctoriè. Hunc esse verum ac germanum huius loci sensum, neminem tam peruicacis ingenij fore puto, qui non mihi facilè assentiatur.

De crudelitate in naufragos: vbi etiam Paulinus emendatur.

CAP. VI.

AN in aliis quoque huiusce regni regionibus, nescio, in insulis quidem certè Rupellę vicinis, omnibúsque illis oris matitimis, viget crudelissima, atque immanissimis belluis potiùs, quàm Christianis hominibus digna consuetudo. Nam si grauior quædam tempestas nauem aliquam, multis antè detrimentis affectam, magnáque ex parte fractam, in littus eiecerit, tantũ abest vt ij, ad

vt ij, ad quos delata est, eiusmodi calamitate commoueantur, naufragósque vllis humanitatis officiis complectantur, vt eos ipsos, hoc nomine, quòd miseri sint, oderint, hostiúmque loco ac numero habeant, atque id omne quod fluctuum rabies ipsis reliqui fecerat, confestim diripiant: imò ne ab ipsorum quidem corporibus, si sua tueri ac retinere conentur, manus interdum abstineant. Quòd si loci Dominus iis opibus, eáque potentia fuerit, vt hanc eorum, quibus præest, feritatem prohibere queat, piratam ipsemet agit, ac naufragorum damna in sua commoda conuertit, nouúsque miseris fit scopulus. Quod quidem ius (nam ius quoque id facinus appellatur) tam crudele ac nefarium est, vt vix in vlla alia tempora, quàm hæc nostra, in quæ omnium scelerum monstra confluxisse videntur, cadere potuisse crediturus fuerim, nisi melioribus seculis idem quoque vsurpatum fuisse didicissem ex Paulino, viro vel Hieronymi & Augustini elogiis sanctissimo, atque eximia quadam pietate prædito. Etenim in Epist. ad Macar. non sine magna verborum grauitate narrat, quemadmodum Posthumiani cuiusdam procurator, Secundiniani nauem ad Domini sui littus naufragio delatam occuparit: agítque cum eo ad quem scribit, vt Secundiniani causam suscipiat. Sed in eo Epistolæ loco fœda macula irrepsit, qua ita sensus obscuratur, vt Lector vix vllam lucem dispicere possit. Sic enim editum est: Ne patiaris inuidia diaboli per hominem improbum Secundiniano eripi, vel iam ereptum negari, quod illi de naufragio redonauit Deus. Procurator Christiani viri fratris nostri Posthumiani esse dicitur, qui eam nauem, in Brutiorum littore, quo possessio Senatoris alluitur, allapsam, auarior mari & sene meo, parone piraticam in terra agens occupauit, & captam vacuefecit. Quibus in verbis, quid sit, auarior sene meo, &, parone, alij viderint. Mihi sanè lux statim huic loco affutura esse videtur, si sic legamus, auarior mari, & sine myoparone piraticam in terra agens, &c.

De vocabulo ὁμοούσιος: & quid de eo memoriæ prodidit Ambrosius: & de altera eius significatione apud Origenem. CAP. VII.

QVANTA animorum contentione in hoc olim incubuerint Arriani, vt τὸ ὁμοούσιον non rem solùm, sed vocem quoque ipsam ab Ecclesia proscriberent, nemo tam Ecclesiasticarum rerum ignarus est, cui non sit exploratum. Quod cùm nec vi vlla, nec technis vllis consequi possent, adiecta vna litterula vim totam illius frangere studuerunt, hac videlicet conditione arma se posituros, atque ad Ecclesiæ castra redituros pollicẽtes, si vocis illius loco, ὁμοιούσιος vocabulum induceretur. Sed fortibus pastoribus, dignísque petra illa, quam Paulus Christum interpretatur, nulla pax tanti fuit, vt eam perfidia, sanctæque religionis proditione comparandam existimarent. Itaque ab Ecclesiis suis, à fortunis omnibus, à patrio lare, atque adeò ab ipsa vita diuelli potiùs habuerunt, quàm vocem eam, quæ de impio Arrianorum dogmate in Concilio Niceno triumphum egerat, abiicere. Quin Homoousiastarũ nomen, quod ipsis, vt Epist. 73. Basilius testatur, probrosè obiici solebat, amplum semper atque honorificum sibi censuerunt. Sed hæc peruulgata. Illud fortassè non perinde quibuslibet notum, quidnam Nicenos Patres impulerit, vt huiusmodi vocabulum adhiberent, cùm piam atque orthodoxam de filij diuinitate doctrinam sancirent. Quocirca operæpretium facturus videor, si, quid de ea re Ambrosius tradiderit, hoc loco ascribam, vt intelligatur hæreticos hunc mucronem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo eorum error iugulatus, funditúsq; deletus est, Catholicis porrexisse. Eius ergo lib.3.de Fid.cap.vlt.hęc verba sunt.Quid est aliud cur Homousion Patri Filium nolunt dici, nisi quia nolunt illum Filium Dei confiteri? sicut author ipsorum Eusebius Nicomediensis Epistola sua prodidit,dicens: Si verum Dei Filium & inereatũ dicimus, Homousion cum Patre incipimus cõfiteri. Hæc cùm lecta esset Epistola in Concilio Niceno, hoc verbum in tractatu posuerunt Patres, quod viderunt aduersariis esse formidini: vt tanquam euaginato ab ipsis gladio, ipsorum nefandæ caput hæresis amputarent. Hæc ille. Huius porrò vocabuli commemoratio me admonet,vt quæ de eo loco cap.37.Comment. in Iob, qui Origeni tribuuntur, in quo τῷ ὁμοουσίῳ mentio fit, quid mihi videatur,exponam.Neque enim id tanquam de tripode dictum accipi à me velim, vt qui libentissimè ab hac sententia decessurus sim,si quis meliorem ac probabiliorem attulerit. Hæc igitur verba, Neque ergo ὁμοούσιόν aliquid eius est, &c. non ita accipienda esse existimo, quasi nihil omninò eiusdem cum Patre substantiæ sit (hoc enim in Filio & Spiritu sancto falsum est) sed de Deo simpliciter intelligenda, cum quo nulla omninò res condita eandem substantiam habet. Et certè in Græco ὁμοούσιόν πῂξ αὐτοῦ est, non autem αὐτοῦ tantùm. Quæ quidem præpositio id de rebus conditis intelligi debere indicat. Neque enim ad Filium quoque referendum esse patet ex ea ratione quam subnectit. His autem verbis Marcionem tacitè pungere videtur, qui,vt refert Theodorit. lib. 1. Compend. fabul. hæretic. in eius hæresi, animas humanas eiusdem cum Deo essentiæ esse contendebat. Atque huc quoque pertinere arbitror,quod Cap.seq.de Homoousiastis habetur. Vbi tamen pro apud Homoousiastas,legendũ est,aduersus Homoousiastas. Est enim in eo ipso Græco codice,quo Perionius interpres vsus est, χῦ ὁμοσιαςῶν. Nam cùm illic ne vna quidem syllaba sit, quæ aduersus ὁμοσιαςας (vt eam vocem Niceni Patres acceperunt) faciat, liquidò constat alios hîc ὁμοσιασοὺς notari, Marcionistas nimirùm, aut alios eiusdem opinionis.

Emendata aliquot loca ex iisdem Commentariis.

CAP. VIII.

AVTHOR eorundem Commentariorum in Iob, siue sit Origenes, siue alius quispiam, antiquus certè vir & eruditus, Cap.38. longam disputationem texit aduersus Genethliacos, plurimísque rationibus atque argumentis probat sideris natalitij notationẽ humanis actionibus nihil necessitatis afferre: proindéque vanos esse,qui in animaduertendis huiusmodi sideribus occupantur. Sed in eo cap. partim Græci exemplaris, partim etiam interpretis vitio, nonnulla ita reddita sunt, vt neminem esse existimem, qui commodum vllum sensum indè eruere queat. Quamobrem Lectori haud molestum fore puto,si quæ mihi mutanda videntur, hîc breuiter annotato. Ac primùm illud absurdum est, quod ἰωβῆλω (.i. laudatus sum) transfert interpres, Dominus constitutus sum. Quis enim hoc æquis auribus audiat, Deum tum denique Dominum ab Angelis constitutum fuisse, cùm ea quæ sub sensum cadunt, facere instituit? Proximè, ἐκμελεςέρους vertit socordes & ignauos. mallẽ ineptos & absurdos. Sed nimis ineptus sum, qui tam leue erratum notem, ac velut in mustacco laureolam quærere videar. Illud verò fortasse non ita leue videri queat, quod aliquanto inferiùs sequitur: Sed cùm non assequitur id, quod verum

verum est, ait donum totum mendacibus periisse. Ex quibus verbis cùm nullus sensus elici possit, quiquidem cum authoris mente conueniat, non equidẽ dubito, quin audacia mea apud candidum Lectorem facilè veniam impetratura sit, si pro eo quod est in Græco, φησὶ δῶρον ψεῦσιν παρεξολεῖσθαι ἅπαν, substituam φησὶ δ' ὡρῶν ψεῦσιν, &c. id est, ait propter horarum mendacium .i. quia certa horarum spatia non satis comprehensa habuerit, omnem sibi operam periisse. Mox,pro animalibus,signa malim,vt apertior sit sensus. Ibidémque ex Græco hæc sic restituo: aut etiam propter signorum transitum, cùm stellæ in alia loca,vel ad alia signa transeant, horæ comprehensio concedetur, aut si ea comprehenditur, &c. Non longè autem hinc in densissimis tenebris versatur interpres, atque ita multa peccat, vt nulla mihi causa videatur, cur iis proferendis ac notandis chartam onerem. Ac præterquàm quòd in sensu labitur, ne versus quidẽ ab oratione soluta internouit: qui tamen animaduersi atque intellecti non parum huic loco splendoris afferunt. Ego igitur ad hunc modum ea transferenda censuerim. Cùm enim dixisti,

Ἦν δὲ Κρόνου εἰδὼς γέραρον ἐν Κύπριδος οἴκῳ,
Γάλλῳ ἢ μοιχοῖς ἔπεπε τλὼ γένεσιν. id est,
Ædibus in Veneris Saturnus visus amœnæ,
Aut galli aut mœchi sidus habere docet.

In Regio libro corruptè legitur, χωεῖν παῖδος οἴκῳ.

Adhortans autem ad preces, ait:

Εὐχέσθω δὲ μοιχὸς ἀνὴρ καὶ ἄσωτος ἀκοῖτις,
Πόρνῃ καὶ μαλακοῦ μὴ κατάγων γένεσιν. id est,
Oret vt & nequam, & fœdus dicatur adulter,
Non pathici atque hominis mollis habens genesim.

Atqui,ô bone vir, preces quã vim habent ad sideris natalitij (hoc est fati) euersionem? Nam ne genesis quidem genesis est, siquidem verum est quòd profiteris, te omnibus dominari posse (hoc loco corruptè ac nullo planè sensu legitur in Græco, εἰς τὸ πάντων κρατεῖν διώσεσθαι τὸ ἀπάγγελμα, pro quo accommodatius fortasse fuerit, εἰς τὸ πάντων κρατῶν διώσεσθαι τὸ ἐπάγγελμα, iuxta illud, Sapiens dominabitur astris.) Quòd si immutabile & inuictum est fatum, cur hortaris homines, vt precibus deteriores non sint: (Expedire enim eis libidinosis atque adulteris esse potiùs, quàm cinædis & mollibus:) cùm nihil ex huiusmodi precatione fructus ad eos redeat, qui huiusmodi natalitio sidere nati sint? Porrò cùm hæc duo inter se pugnent, nempe & diis pro maiorum malorum auersione supplicare, & sideris natalitij fatum vbique vincere, profectò is qui vtrumque docet, amens est. Preces enim, fatum, si modò est, non possunt tollere. Hæc sunt quæ in hoc caput 38. annotanda censui. Nam quæ sunt eiusmodi, vt sensum non admodum labefactent, ea dissimulanter prætereo: vt quod paulopòst sequitur, Menander tantus vates, pro, tuus vates, ὁ σὸς, & similia.

BASILII & CHRYSOSTOMI *lucubrationes quædam ab Erasmi censura vindicatæ.* CAP. IX.

MERITÒ sanè hoc nomine in multorum grauissimorum virorum offensionem Erasmus incurrit, quòd nullis plerunque, aut certè non nisi frigidis & insulsis rationibus fretus, integros etiam libros priscis Patribus adimere non dubitarit. Quæquidem ipsius temeritas (quid enim id facinus libertatem appellem?) vtinam saltem in Latinis scriptoribus constitisset, nec ad Græcos etiam, & quidem primæ notæ Doctores sese porrexisset. Etenim, vt cæteros

Universidad de Deusto
Biblioteca

mittam, Basilium quoque libri sui de Spir.sanct.bona parte truncare, & Chrysostomum totis suis in Apostolorum Acta,& in posteriorem Pauli ad Corinth. Commentariis mutilare conatur: idque interdum cum tanta verborum acerbitate atque contumelia, vt in eo non modò iudicij grauitatem, sed etiam bonam mentem desiderare cogar. Quid enim aut de se arrogantius, aut in Chrysostomum petulantius dicere poterat, quàm quòd in quadam ad Tonstallum Epistola, summi illius viri in Acta enarrationes suggillans, meliora se, etiam ebrium scribere potuisse iactat? Atqui tametsi Chrysostomus, illic in interpretando Scripturæ contextu breuior aliquanto, minúsque accuratus, quàm pro suo more, sit: tamen & phrasis ipsa (nam Græci quoque codicis mihi copiam libenter fecit Mullius vir clarissimus,propinquus ac summus amicus meus) & locorum communium tractandorum ratio, atque adeò spiritus ille, qui in omnibus Chrysostomi scriptis viget, planè hunc librum ei asserunt. Quòd si hæc minùs sufficiunt, eiusmodi testem proferam,cuius pondus omnes Erasmi suspiciones protinus oppressurum est. Quis enim non multo potiùs ei fidem habendam putet, qui ante septingentos annos ex eo libro testimonium producens, Chrysostomum authorem apertè vocat, quàm ei qui nihil præter mera somnia,hoc est opiniones nulla solida ratione nixas,affert? Damascenus itaque (nam is est quem intelligo) lib.3. cap.15. de Orthod.fid.ex eo in 2. Homil. in Acta, Christi passionem propter beneficia, quæ hinc ad vniuersum hominũ genus profluxerunt,actionis quodammodò rationem habere ostendit. Pari temeritate eiusdem in secundam Pauli ad Corinthios Homilias, vt nothas atque adulterinas atro calculo notat, & expungit. Quibus tamen haud scio an quicquam vnquam eruditius in lucem Chrysostomus extulerit. Certè qui eas cum illis, quas in Epistolam ad Romanos edidit (quem verum ipsius fœtum esse nemo adhuc extitit qui negaret) conferre voluerit, non lac lacti,vt prouerbio dici solet, nec ouum ouo similius, quàm eas inter se esse comperiet. Iam quia in ea Epistola, quam libro de Spiritu sancto idem Erasmus præfixit, vnà cum his duabus lucubrationibus, quas apertè iugulat, partem etiam illius tractatus Basilio assutam, falsóque ascriptam fuisse suspicatur, equidem vix risum in stomacho tenere queo, cùm, quàm leuibus planéque stuppeis ratiunculis eruditissimi libri authoritatem obterere, támque pio viro germanum suum fœtum eripere, aut certè imminuere nititur, animaduerto. Primùm ei vitio vertit, quòd interdum ad tragicum cothurnum intumescat eius oratio, nunc rursus ad vulgarem sermonem subsidat. Quasi verò non omnibus Oratoribus hoc familiare sit, vt, cùm materia hoc poscit, altiùs stilum attollant, grandioríque dicendi genere vtantur. Deinde hunc librum Basilio ea de causa indignum esse censet, quòd in eo Author subinane quiddam habere videatur, velútque ostentet se didicisse quæ Aristoteles in Prædicamentis, & Porphyrius in libello de Quinque vocibus prædicabilibus tradiderunt. Ineptè id fanè,atque imperitè. Quid enim? An cùm totius disputationis cardo in exiguarum quidem, sed permagni interim momenti præpositionum explicatione versaretur, fideíque aduersarij externæ disciplinæ præsidiis aduersus Orthodoxos abuterentur, eruditissimum virum minimè decuit, quo gladio illi per ipsius latus Ecclesiam petebant, eodem ipsos trucidare,planumque facere eos armis etiam illis, quibus plurimùm confidebant, inferiores esse? Nam de phrasis dissimilitudine,quam etiam causatur,in eo certè (quemadmodũ & in 2.Hom. de Ieiun.quæ,repugnet ille quantum volet,Basilij tamen est, citaturque à Damasceno

mãsceno in Parallelis)perspicuè fallitur.Neque enim vllum phrasis discrimen à quoquam agnosci potest: vti facilè existimabit, quisquis totum librum cum iudicio euoluerit. Quid autem est quamobrem refutandis illius coniecturis diutiùs immorer, cùm vnus Euthymius, Græcus etiam author, qui Alexij Imperatoris ætate floruit, omnes eas vno ictu prorsus elidat? Quoties enim hunc librum in sua Panoplia citat (id autem libentissimè facit) semper eum triginta Capitum librum nuncupat: vt iam nulla dubitandi occasio cuiquam relinqui videatur, quin totum illud opus Basilij sit. Hæc autẽ idcirco minùs grauatim commemoraui, quoniam alioqui verebar ne siniſtra illa Erasmi suspicio apud nonnullos tantum valeret,vt propterea 27.capitib.illius libri,in quo Ecclesiasticæ traditiones frementibus omnibus Hæreticis constituuntur, authoritate, minùs quàm par esset, mouerentur.

Notata aliquot loca, in quibus Erasmi interpretatio à D.Basilij verbis discrepare videtur. CAP. X.

QVONIAM librum illũ de Spiritu sancto, qui Basilij Magni nomine circumfertur, verum ac germanum ipsius esse superiore capite ostendimus; nunc in quibus Erasmi versio à Græcis interdum dissideat,annotare nõ grauabor. Nec tamen omnia huc cumulabo, sed ea duntaxat, quibus sententia corrumpitur, aut certè obscuratur. Ac primùm ipsius verba apponam, tum Græca, quæ mox ipse, vt potero, Latina faciam. Cap. 1. Verùm etiam vt eos, qui illi huius studij consortes sunt,& omnium laborum socij sunt,ad perfectionem festinanti ad vberiorem profectum prouocemus. G. προτρέπειν δὲ εἰς τὸ πρόσω, συνεφαπτομένους αὐτῷ τῆς σπουδῆς, καὶ πᾶσαν συνεκπονοῦντας ἑτοιμότερόν φ τοῦς πλείοσιν .i.vt eum porrò prouehamus, studiumq; vnà cum eo suscipiamus,atque ad perfectionem contendenti socios laboris nos adiungamus. Paulo pòst, testimoniis de Christo prolatis. G. ἐν τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρίοις .i.tum cùm martyrio pro Christo perfungendum est. Et infrà, cùm alij quidem ex his qui tum aderant, id obseruarunt. G. ἐπέσκηψάν τινες τῶν παρόντων .i.ingruerunt in nos, vel, reprehenderunt nos. Non enim idem est ἐπισκήπτειν, quod ἐπιτηρεῖν.Cap.2. Librariorum negligentia pro Aëtio, Aërio legitur. Cap.3. aliàs sine quibus ratio non subsistat. G. τὰ δὲ τῶν οὐκ ἄνευ λόγον ὑπέχειν .i. aliàs autem hanc rationem habere, vt sine iis nil efficiatur. Mox, vt causæ vocabulo aliàs declaretur ipse conditor, aliàs instrumentum. G. ὥσπερ ἄλλως τὸν δημιουργὸν σημαίνεσθαι, καὶ τὸ ὄργανον ἄλλως .i. ita vt aliter opifex, aliter instrumentum significetur. In fin. à rebus sensilibus. G. τῶν τῶν ἔξωθεν .i. à prophanis authoribus. Cap. 4. Haud tamen spiritus libertatem vllo modo seruire iuxta submissionem & indignitatem rerum sensibilium, sed iuxta id quod semper adest, ad exprimendam rerum proprietatem vocabulis nonnihil abutimur. G. ἐγὼ μὲν τοίνυν γε τὸ πνεύματος ἐλευθερίαν δουλεύειν πάλιν φαμὲν τῇ σμικροπρεπείᾳ τῶν ἔξωθεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀεὶ προσήκοντων οἰκείως τοῖς χρείαις ὑπαλλάττειν τὰς ἐκφωνήσεις i. Haud tamen Spiritus libertatem humilibus & abiectis externorum authorum disciplinis prorsus seruire dicimus, verùm habita ratione eius quod subinde occurrit, accommodatè ad id quod ex vsu est, enunciationes immutare. Cap. 5. Quis, hîc non prorsus id quod absurdum est, significat. ἄπορον non idem est quod ἄτοπον, sed ἀδύνατον. Et infrà, Ioseph loquens de insomniis, quæ viderat in carcere. Vertendum potiùs, quæ viderant ij, qui in carcere erant. Cap. 6. Vt iam non possint dicere per hanc vocem, inferiorem dignitatis gradum significari. G. λειπόμενον τοίνυν αὐτὸς τὸ τῆς ἀξίας ὑποδεὲς δηλοῖ τῆς φωνῆς ταύτης

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀλλ' ὕστερα λέγειν .i. Reliquum est igitur, vt per hanc vocem inferiorem dignitatis gradum indicari asserant. Et aliquantò pòst: Scabelli locus iis conuenit, qui sunt inferioris existimationis. G. τοῖς ὑποδεεστέροις ὑποπλώσεως .i. iis qui subiectione opus habent. Cap.7. nouam formam præferunt veteri. G. ἐαθῆτα, vestem. Vbi etiam per φιλοκόσμους, mundi amantes lubentiùs intellexerim, quàm ornatus studiosos. Cap.8. Rex vocatur eorum, qui iam transgressi sunt, legitimáque castigatione opus habent. G. βασιλεὺς δὲ λέγεται τῶν ὑπαναβεβηκότων ἤδη, καὶ τῆς ἐννόμου ὑπαγωγῆς δεομένων. Rex autem dicitur eorum, qui altiùs iam assurrexerunt, ac legitimo imperio & gubernatione opus habent. Paulopòst, grauiter laborantem suscipere dignatus est, G. ἐξιώμενος sanare. Ita vertit Erasmus, quasi legisset δεξιώμενος. Non longè hinc, ob promptitudinem illius quod erat in nobis. G. ἐκ τῆς ἑτοιμασίας τῆς ἐφ' ἡμῖν .i. per liberi arbitrij nostri præparationem. Aliquanto inferiùs, Audientes enim viam, &c. G. τὴν γὰρ ἐρημῶ καὶ τάξει λόγῳ τῶν ἔργων τῆς δικαιοσύνης, ἢ τὸ φωτισμὸν τῆς γνώσεως ἵνα τὸ τέλειον προκοπὴν ὁδὸν ἐξακούομεν, ἀεὶ τὸ πρόσω ἐπορεγόμενοι .i. per viam profectũ eum, qui serie quadam atque ordine, per iustitię opera & scientiæ illuminationem ad perfectionem fit, intelligimus, semper id quod anterius est appetentes. Videtur autem Erasmus legisse, ἀεὶ ἵνα τὸ πρόσω ἐπορεγόμενοι non τῷ πρόσω ἐπορεγόμενοι. Non longè hinc, qui gubernat omnia verbo veritatis suæ. Lege, qui portat omnia verbo virtutis suæ. Mox, naturam habet inuiolabili potentiæ obsequentem. G. βουλήματι ἀδιάφθῳ, voluntate nõ coacta. Non longo pòst interuallo, Neque enim ex operũ differentia &c. Hęc sic mallem: Non enim ex operum differentia Pater conspicitur, quòd videlicet peculiarem atque à Filio distinctam actionem habeat (quęcunque enim viderit Patrem facientem, hęc & Filius similiter facit) verùm ex gloria, quæ ei ab vnigenito defertur, operum miraculum carpit. In fine, non autem sumitur ad proloquium causæ efficientis. G. ὅτι κατηγορία, ad insectationem ac reprehensionem. Cap. 9. à tumultu cupiditatum. G. κηλίδος, labe. Cap.10. Sicut solent æris alieni debitores, qui sanè cordati sunt. G. οἱ δῆθεν εὐγνώμονες .i. qui scilicet candidi sunt. Hæc enim Ironicè legi debent. Aliàs enim ἀγνώμονες potiùs scribendum esset, hoc est malæ fidei. Neque enim debitores illi bonæ fidei sunt, qui nisi syngraphis suis vrgeantur, debita non agnoscunt. Cap. 12. Neminem verò debet offendere. G. ἀδικηθέσθω, in fraudem inducat, ἀδικολογιζέσθω. Cap. 14. in fin. Quorsum igitur attinet, his aliquid addere, in quibus abundè multæ sunt obiectiones dissolutæ? G. τί οὖν πρὸς τούτοις ἔτι; πολλὰν γὰρ δὴ τῶν ἀναλύσεων εὐπορίαν. id est, Quid igitur adhuc sequitur? Multis quippè solutionibus abundant. Cap. 15. quæ & præcedentem finiat, & initium det secuturæ. Corruptè hìc in græco legitur παραπτοιῶτα. pro quo scribendum περαπτοιῶτα, vt etiam apparet legisse Erasmum. Infrà, vtque quæ illud seculum iuxta naturam possedit, hæc nos occupantes corrigamus. G. ὥστε ἄνθρ ὁ αἰὼν ἐκεῖνος τὴν φύσιν κέκληται ταῦτα προλαβόντας ἡμᾶς ἐκ προκαιρέσεως κατορθοῦν .i. vt quæ ætuum illud suapte natura habet, hoc nos per animi inductionem occupantes, præstemus. κατορθοῦν enim longè aliud significat quàm διορθοῦν. Id quod plerique non satis animaduertentes, sæpè labuntur. Nõ longè pòst, Insuper & illinc cognoscitur, quàm excellens sit gratia, quæ à spiritu confertur in baptismate. G. ἔτι καὶἐῦθεν τῆς ἀπὸ τῦ πνεύματος χάριτος πρὸς τὸ ἐνῦδατι βάπτισμα γνώσιμον τὸ διάφορον .i. Adhæc hinc quoque perspicuum est, quantum inter eam gratiam, quæ à spiritu proficiscitur, & baptismum eum, qui aqua tantùm constabat, discriminis sit.

Quæ in eadem Erasmi interpretatione notanda videantur in reliqua 15. Capita eiusdem libri.

CAP. XI.

HOc capite prosequemur quæ superiore sunt à nobis inchoata: eáque tantùm notabimus quę Basilij sensum aut inuertunt, aut non satis aptè exprimunt. Neque enim in his libris mihi propositum est, vel leuissimas quasque voculas excutere. Id enim esset immensi operis, ac Lectoribus, ni fallor, iniucundi. Cap.16. Ita in intelligibili gubernatione impossibile est illam insititiam manere vitam absque spiritu. G. ὅτω καὶ ὅτι τῆς νοητῆς διακοσμήσεως ἀμήχανον τὸν ἔνθεσμον ἐκείνην διαμεῖναι ζωὴν ἄνευ τῦ πνεύματος .i. Sic etiam in eo ordine, qui animo tantùm ac ratione intelligitur (hoc est in Angelis) impossibile est piam illam ac sanctam vitam permanere citra Spiritum sanctum. νοηταὶ διακοσμήσεις, idem quod ἐφάνιαι δυνάμεις .i. Angeli. Videtúrque Basilius hoc vocabulum mutuatus à Dionysio Areop. in cælest. Hierarch. Infrà, attamen aliquo pacto videtur adesse semel consignatis. G. ἐσφραγισμένοις .i. baptisatis. Id enim hoc loco vox hæc significat. Cap.17. verbo tantùm intelligibilem. λόγῳ .i. ratione. Non multo pòst, prolixiùs quàm vt huic conueniat festinationi, G. μακρότερον ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὁρμήν .i. longiùs quàm pro præsenti instituto. Cap. 18. Alij verò, qui cæteris in rebus nihil immutant, &c. Multa hoc loco peccat interpres, quæ, ne prolixus sim, non enumero. Græca autem sic habent: ὧ γε ὐδενὸς τῶν ἄλλων ἐκ τῶ ἀριθμῦ προσθήκης ἀλλοιουμένυ, ὅτοι ὅτι τῆς θείας φύσεως εὐλαβουμένη τὸν ἀριθμὸν, μὴ δι' αὐτὸ τῆς ὀφειλομένης τῷ παρακλήτῳ τιμῆς ὑπερβαίνοι τὸ μέτρον, &c. id est: qui quidem, cùm nulla omnino res alia ob numeri accessionem immutetur, tamen in diuina natura numerum metuunt, ne scilicet per eum honoris Paracleto debiti modum excedant. At, ô sapientissimi, maximè quidem supra numerum sint ea quæ intellectu comprehendi nequeunt: quemadmodum prisca Hebræorum pietas, peculiaribus quibusdam notis ineffabile Dei nomen exprimebat, ita nimirùm eius supra res omnes eminentiam indicans. Quòd si etiam numerum adhibere opus est, at certè nequaquam per eum versutè deprauanda est veritas. Aliquanto pòst, quantum par est, solitarium à rebus compositis ac multitudinem habentibus abesse. G. ὅσον εἰκὸς τὸν μοναδικὸν τῶν συγκριτικῶν .i. quantum probabile est singularem numerum à compositis distare. Et proximè, sed os Dei maiestas. G. καὶ τὸ στόμα θεοπρεπῶς .i. & os, vt diuinitati consentaneum est, intelligi debet. Mox, natura generabilis. G. γεννητὴ. i. generata. Ibidem, in sua magnitudine incomprehensibilem. G. ἐν τῷ μεγέθει αὐτῦ ἀπερικάλυπτον .i. in sua magnitudine reuelans. Erasmus ita vertit, quasi esset ἀκατάληπτον: sed malè. Cap.19. quódque in beatitudine nihil desiderant virtutes. G. τὸ ἐν μακαριότητι διαρκὲς .i. beatitudinis perpetuitas. De Angelis loquitur. Paulo pòst, à terrena mortalíque vita. G. ἐμπαθῶς, turbulentis affectibus obnoxia. Mox, Num hæc sunt humilis aut aspernandi verba? G. καταπεπληγότος, trepidi ac metu consternati. Non longè hinc, Quin &c. interpellat, inquit, pro nobis. Itáne, quantum supplex est infra beneficij authorem, tantum spiritus iuxta dignitatem excidit à Deo. G. ἀλλὰ καὶ ἐντυγχάνει, φησὶν, ὑπὲρ ἡμῶν, ὥστε ὅσον οἰκέτης τῦ εὐεργέτυ λείπεται, τοσοῦτον τὸ πνεῦμα τῆς ἀξίας ὑποπέπωκε τῦ θεῦ .i. At, inquies, etiam pro nobis interpellat. Ac proinde quantum is qui supplex est, beneficij authore inferior est, tantum quoque Spiritus ratione dignitatis à Deo excidit. Et paulopòst, Ideò pia ac diuina gloria illum mulctabis. G. τότυ ἕνεκεν τὴν εὐσεβῆ καὶ θείαν δόξαν ἐκεῖ τότε ζημιωθῆς .i. ideò pia ac religiosa de eo fide senten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiáque mulctaberis. Cap. 20. excutiunt seruitutem. G. ἀφωνιάζουσι, imperium detrectant. Neque enim Dei seruitutem quicquam excutere potest. Cap. 21. Euanescunt lucernæ Solis aduentu. G. ἀχροῦσιν .i. superuacaneæ sunt. Cap. 22. collaudatis discipulis, quòd mundæ essent vitæ. G. μαρτυρήσας τοῖς μαθηταῖς .i. cùm hoc discipulis testimoniũ dedisset, &c. Cap. 24. plebeius homo. ὁ κοινὸς, quilibet homo. Mox, in donis ad obedientiam conferentibus. G. ἐν ταῖς εἰς τὸ ὑπήκοον χάρισιν .i. in beneficiis erga subiectos. Paulo pòst, in Dei laudibus. G. ἐν ταῖς ὑπὲρ Χριστοῦ ἀπολογίαις .i. in defensionibus pro Christo. Ibidem, Esse qui hæc omnia neglexerint, & ignorata communione, quæ est in omnibus Patri & Filio, distrahant Spiritum, nescio an quispiam sancti Spiritus particeps confecturus sit. G. ταῦτα πάντα παραδόντας, καὶ τὴν ἐν πᾶσι κοινωνίας ὑπιλαθομένους, ὑπὸ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἁμαυῶν, οὐκ οἶδ' εἴπως μέτοχος πνεύματος ἁγίου συνήσονται .i. His omnibus neglectis, communionèque ea, quam in omnibus rebus habet, obliuione transmissa, à Patre & Filio eum distrahere, haud scio an quisquam Spiritus particeps vnquam assensurus sit. In fin. vertunt in insultum blasphemiæ. G. ἐφόδιον .i. πρόφασιν, occasionem. Cap. 25. ne nobis facessant negotiũ. G. μηδὲ ἡμᾶς ἐξαρνέσωνται .i. ne nos quidem ab ea excludant .i. nobis quoque idem ius permittant. Proximè, non est ampliùs ad contraria accommodabilis. G. ἐκεῖ ὅθεν ὁμοίως τοῖς ἐναντίοις ἐπιχείρητος .i. non iam æquè aduersariorum aggressionibus patet. Non multò pòst, vt in Scriptura repertas inducere. G. τὰς μὲν ἐγχειρήσεις, comprobare. Ibid. tametsi primo statim auditu euidens sit vtendi libertas. G. ἐναργὲς ἔχει τὸ χρήσιμον .i. euidentem vtilitatem habet. Haud longè hinc, indenunciatum bellum. G. ἀκήρυκτον, implacabile. Non ita longè hinc, Mordicùs hanc vocem in velut humilem addunt spiritui. G. καὶ ἐκθυμότατα τῆς φωνῆς ταύτης ὡς ταπεινῆς τὸ πνεύματος προσέχονται. Quo loco si sententiæ vllus respectus est, delendum τὸ πνεύματος. acerrimè ac velut consertis manibus hanc vocem vt humilem retinent. In fin. si non eam proditricem pronunciarint. G. ὡς προδότιν ἀποκηρύξωσιν, vt proditricem abdicent. Cap. 26. & vnà simul cum ipso igni esse. Lege, at vnà. Paulò inferiùs, At sanè illud nequaquam, leuis momenti est. G. τοῦτο οὐκ ἄδαφες .i. hoc non caret inuidia, φορτικὸν ὄν. Cap. 27. Imprudentes & ea damnabimus, quæ in Euangelio necessaria ad salutem habentur. G. λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ χείρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον .i. Imprudentes grauissimum Euangelio detrimentum inferemus. Loquitur de traditionibus, quæ sine certissimo Euangelij detrimento conuelli abiicique nequeunt. Proximè, Inuocationis verba, cùm ostenditur panis Eucharistiæ, &c. τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα. Intelligit verba hæc, quibus in sacra Liturgia Græci precibus à Deo postulant, vt Spiritus sanctus super proposita dona veniat, eáque benedicat & sanctificet, atque in Christi corpus & sanguinem vertat. De quo vide Liturgiam Basilij & Chrysostomi. Mox, consecramus aquam baptismatis. G. εὐλογοῦμεν, benedicimus. Rursus infrà, Iam ter immergi hominem vnde est traditum? G. πόθεν; i. vnde ex Scriptura haustum? Vt enim vertit Erasmus, seipsum oppugnaret Basilius. Aliquanto pòst, mentem ad contemplationem dogmatum inhabilem exercens. G. δυσθεώρητον κατασκευάζουσα τὸν νοῦν τῶν δογμάτων .i. intellectu difficilem reddens dogmatum sententiam. vel, dogmata ita comparans, vt eorum sensus non facilè percipi possit. Infrà adhuc, neque mediocrem perfectionem ad mysterij vim afferentem. G. συντέλειαν .i. adiumentum. Non longè à fine, reiicere aut aliter scribere. G. ἀθετῆσαι (sic enim scribendum, non ἀπατῆσαι, vt editum est) ἢ ἀλαζόνα-

ἢ ἀλαζόνα φεῦν, inducere, obliterare. Cap. 28. Videamus si quam excusationem. G. ἀπολογίαν .i. defensionem. Excusantur enim errata. Grauius autem est id quod sequitur, Istos verò ne id quidẽ Spiritui, qui in eos venit, tribuere. G. τῷ δὲ πνεύματι τούτους μηδὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐξίσου μετὰ χριστοῦ εἶναι (sic enim scribi debet, non οἷον, vt excusum circumfertur) τόγε εἰς αὐτοὺς ἦκον μεταδιδόναι .i. Hos verò Spiritui, quantum quidem in ipsis est, nec hoc tribuere, vt æquè saltem atque homines cum Christo sint. Infrà, Nam simul affligimur. Lege, Nam si simul affligimur, simul quoque glorificabimur. Ibid. vt pari saltem tecum honore digneris. G. ὡς ὐδὲ σοὶ τῷ ἴσων τυγχάνειν ἀζιοῖ .i. tanquam nec pari quidem tecum honore afficiendum ducens. Mox, non vt ostendam tantundem. Adde, duntaxat. Hoc enim hîc significat ποσοῦτον. Alioqui impius esset sensus. Quæ sequuntur, valde vitiosa, & à Basilij mente aliena sunt: Quid autem orabunt isti, qui cùm nesciant an aliquid magnificum vel loqui prouocentur à Spiritu, tamen tanquam possint assequi dignitatis modum, quod in dictis nimium est, castigant, quos oportebat suam deplorare infirmitatem, quoniam pro his, quæ facta accepimus, ne verbis quidem gratias agere sumus idonei. G. οἱ δὲ τί προσεύξονται μὴ εἰδότες. ἐὰν τι καὶ φθέγξασθαι σεμνὸν ὑπὸ τοῦ πνεύματος προσαχθῶσιν, ὡς ἐφικνούμενοι τῆς ἀξίας, κολάζουσι τοῦ λόγου τὸ ὑπερπίπτον ἢ συμμετρίαν, &c. i. Isti autem, quid orare debeant nescientes, si quid etiam magnificè loqui à Spiritu impellantur, perinde atque dignitatem ipsius assequantur, quod in dictis modum excedit, reprimunt. Quos quidem potiùs imbecillitatem suam deplorare conueniebat, &c. Cap. 29. ex nobis primùm cepit impetus. G. ἄρξηται, initium sumpsit. Et infrà, At de cæteris fortassis dubitari possit, aut credi possint per intolerabilem audaciam à scribis immutata. G. ἢ καὶ μεταγραφεῖσα δυσφόρητον ἔχειν τὴν κακουργίαν .i. aut etiam immutata, eam rationem habere, vt fraus ægrè deprehẽdi possit. Erasmus ita vertit, quasi δυσφόρητον haberetur in Græco. Sed planè incommodè. Non multo pòst, quem tanquam aggressorium (sic enim legitur librariorum errore) discipulis suis reliquit, festinans iam ad perfectionem, quæ fit per ignem. G. ὃν ὥσπερ ἄλλό τι ἐξιτήριον τοῖς σωθεῖσιν αὐτῷ καταλείποιτο, ὁρμῆς ἤδη πρὸς τὴν ἀλὰ πυρὸς τελείωσιν. i. quem velut aliud quoddam legatum familiaribus suis reliquit, cùm iam ad ignem (nam hoc martyrij genere perfunctus est) proficisceretur. τὰ ἐξιτήρια, dona sunt, quæ quispiam in discessu in amicos suos confert. Non longo interuallo, Nónne per hanc vocem orat? G. ἆρ' οὐ ταύτην τὴν φωνὴν προσεύεται; i. nónne hanc vocem tuetur, ac summo honore prosequitur? Cap. vlt. rapidúmque Aquilonem. G. λαῖλαπα ὕδατος .i. vehementem imbrem. Proximè, alios quidem veluti sui proditores ad ipsam desperationem vltrò transfugere. G. τοὺς μὲν κατὰ προδιδόντας, καὶ παρ' αὐτὴν τὴν ἀγωνίαν αὐτομολοῦντας .i. alios quidem castra sua prodentes, atque flagrante prælio transfugientes. Mox, ad extremũ prouecta inuidia. G. ὁ πρὸς τὸ ὑπερέχον φθόνος .i. inuidia aduersus præstantiores. Non longè hinc, incredibilium malorum, dum ob omnem vitæ spem ereptam prorsus non timent peccare. G. ἡ τῶν κακῶν ὑπερβολὴ διὰ τὴν πρὸς τὸ ζῆν ἀπόγνωσιν πᾶσαν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτάνειν ἄδειαν ἐμποιοῦσης .i. Incredibili quadam malorum magnitudine ob vitæ desperationem, omnem eis peccandi licentiam afferente. Ibid. primam assequendi laudem, &c. Apertiùs, de primatus contentione nihil remittant. Notandum autem id quod non longo pòst interuallo ait Basilius, ad firmandam inter sceleratos homines seditionis societatem, nullam coniurationem parem vim habere, atque erroris similitu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dinem. Id quod calamitosissima tempestate magno suo malo experitur nostra Gallia. Quid enim hac Hydra hæretica tetrius, quæ toties secta atque truncata semper coaleſcit? Sed his omissis duo hæc loca quæ restant, absoluamus. Nam si vera locutus est Ecclesiasticus, Lege, Ecclesiastes. Paulò pòst, alij verò dominantur. G. ὑπικροτῶσι, plausus excitant. Videtur Erasmus legisse, ὑπικρατῶσι, sed malè.

MAXIMI *sententiæ nonnullis locis à mendis repurgatæ.*

CAP. XII.

MAXIMI sententias non tam legens quàm peragrans, eas pluribus maculis aspersas reperi, quarum nonnullas hoc capite tollam. Cap. 4. ex Gregorio, sic emenda Græca: ὃ δὲ πλείων ὁ κίνδυνος, &c. i. vbi autem maius est periculum, vltrò seſe in illud conijcere. Cap. 5. in Gregorio, vitio vacat hæc scriptura, quam Gesnerus mendosam putat. Existimat enim pro πευγίαν legendũ πραχύτητα: sed malè. Sic enim hic locus legitur in Orat. funeb. de laudib. Patr. θεῦ μὲν ὀργῆς πευγίαν πιὰ καὶ πιστεύομεν καὶ ἀκούομεν, τὸ λεῖμμα (sic enim legendum) τῆς κτ' ἔξ ἀξίων κινήσεως. Quæ verba incommodè omninò reddit Ribittus. Sic enim verti debent: Ac Dei quidem fœcem quandam & credimus & audimus, hoc est, reliquias indignationis ipsius aduersus eos, qui digni sunt. Alludit enim eo loco Gregorius ad illud Psalmi 74. Veruntamen fæx non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ. Cap. 12. In Theologo, vt versus expleatur, post νόσος locanda particula γε, non κρείσσων, vt putat Gesnerus. Est enim versiculus ex Tetrastichis. Cap. 14. in Chrysost. non quia velit nos præterire. G. παρελκύσαι, protrahere. Cap. 15. ex Theologo, sine verbo inaniter sonante. In Græco nec κενὸς, nec κακῶς, sed κακὸς legendum. Versus est ex Tetrastichis. Cap. 24. in Theologo; Metuamus tantùm: quid est metu Domini amplius? ἓν φοβηθῶμεν μόνον, τὸ φοβηθῆναι θεῦ τι πλέον. i. Vnum hoc timeamus, ne quid amplius quàm Deum timeamus. Cap. 27. in Basilio, ex crasso alimento & vino, fuliginosæ exhalationes, &c. Fœdum hîc mendum irrepsit, quod tollere quidem conatur Gesnerus, sed parum feliciter. Sic enim habent Græca, ἐκ γὰρ τῆς παχείας τροφῆς οἶνον ἀθαλώδεις ἀναθυμιάσεις. Restituetur autem hic locus, si pro οἶνον legamus οἷον. i. ex crasso enim alimento velut fuliginosæ exhalationes, &c. Sicque legitur apud Basilium. Cap. 40. In Chrysost. corruptè legitur τὸ ἐν μετάπλωτον, pro τὸ εὐμετάπλωτον. Cap. 50. in Theologo, Indigus atque mali insatiabilis vlcera celans. Hîc mendum Græci versus secutus interpres eodem errore labitur. Sic enim est in Græco versu,

Χρηΐζων παθέεσιν ἀκόρεστος, ἰῶ κακὲ κεύθης.

Cuius versiculi vitium Medicus Gesnerus animaduertit quidem, sed in eo depellendo hæret. Ego verò ex ipsomet Gregorio sic corrigo, vt pro ἀκόρεστος, ἀκέστορος substituam. Atque ad hunc modum verto,

Cùm medicum poscant tua vulnera, si tegis illa.

Cap. 53. in Theologo, quid magnum aut quid paruum ex rebus pretiosis postulas. Hoc loco fœdissima macula græcum codicem occupauit. Sic enim legitur, τί σοι μέγα, ἢ τί μικρὸν τῶν τιμίων; κράτει σοι. ζήτει μόνον τὸ θυμῶσι πλαμτὸν καὶ δώσομεν τὸ θυμῶσι. Sic autem hæc emendari debent:

τί σοι μέγα, ἢ τί μικρὸν
τῶν τιμίων βρότοισι;
ζήτει μόνον τὸ πλαμτὸν,
καὶ δώσομεν τὸ θυμῶσι.

Cap. 65.

Cap. 65. in Climacho, νύκλωρ λαβεῖν. Locum hunc appicta cruce corruptum esse indicat Gesnerus. Miror autem, quin prima fronte deprehenderit pro λαβεῖν scribendum λαλεῖν, cùm nullum aliud vocabulum sensus admittat.

Quid multi graues Theologi, ac præsertim Clemens Alexandrinus, de externis disciplinis senserint: & de Gnosimachis.

CAP. XIII.

ETsi disciplinas externas, liberales dici debere negat Augustinus, eósque qui cùm iniqui & impij sint, liberaliter tamen sibi eruditi videntur, ad illud Scripturæ reuocat, Si Filius vos liberauerit, verè liberi eritis: at idem tamen non negat, quin eæ ad res diuinas pro dignitate tractandas & explicandas, Euangeliique veritatem asserendam magno adiumẽto esse possint, modò quis in illis non consenescat, nec tanquam ad Sirenæos scopulos adhæresca. Qua etiam in sententia fuisse magna authoritate Theologos, Basilium, Nazianzenum & Hieronymum; notius est quàm vt commemorandum sit. Quin ab Eusebio quoque Cæsariensi memoriæ proditum est, Origenem solitum fuisse homines ad liberalium artium studium inducere, quòd hinc ipsis ad litterarũ sacrarum speculationem non parum emolumenti rediturum esse assereret. In quo sanè eum præceptoris sui Clementis Alexandrini vestigiis institisse constat, qui cùm omni doctrinæ genere instructissimus esset, lib. 1. Stromat. eorum opinionem grauiter & eruditè refutat, qui humanarum artium studiis nihil temporis impendendum censent. His enim animos ad ea, quæ intellectu solo percipiuntur, excitari atque exerceri, his ad Christianam pietatem præparari, denique, vt Legem Iudæis, sic has quoque Gentilibus ad Christum pædagogi vice fuisse asserit. Atque illud Scripturæ explicans, Ne frequens sis cum extranea, Vti quidem, inquit, mundana eruditione, non autem in ea immorari, ac pedem penitus figere admonet. Neque enim committendum esse, vt ancillarum illecebris deliniti, Heram Philosophiam aspernemur. Vbi etiam præclarè per Agar ancillam, secularem doctrinam significari posse ait, cum qua Abrahamum priùs congredi debere docet, ac deinde cum Sarra. Atque aliquanto inferiùs de eadem re tractans, his verbis vtitur: Est quidem Saluatoris doctrina per se perfecta, nec rei cuiusquam indiget, vt quæ Dei virtus ac sapientia sit. Accedens autem prophana Philosophia, non quidem fortiorem veritatem efficit, sed hoc præstat, vt sophisticus conatus nihil aduersus eam possit. Ac fidei quidem veritas, vt panis, ad vitam tuendam necessaria est: hæc autem obsonio ac bellariis similis est. Porrò, teste Pindaro, δείπνου λήγοντος γλυκὺ πρασάλιον. i. sub finem cœnæ dulcis est placenta. Hæc, & in eandem sententiam alia multa vir ille doctissimus. At contrà Ioannes Damascenus quosdam fuisse commemorat ita non modò prophanæ, sed etiam diuinæ litteraturæ infestos hostes, vt omnem prorsus eruditionem vanam ac superuacaneam esse dicerent, eósque inanẽ operam sumere, qui in sacris libris scientiæ quicquam exquirerẽt. Neque enim Deum à nobis præter pias ac probas actiones aliquid vltrà postulare. Quam quidem opinionem vt non solùm absurdam ac belluinam, verùm etiam impiam & pernicioſam meritò inter hæreses ascribit, eósque, qui eam tuebantur, Gnosimachos, quòd scientiæ bellum indixissent, nuncupat. Ac mihi certè, vt olim Athenæ & Sparta, duo Græciæ oculi dicebantur, sic vitam religioni Christianæ consentaneam, & doctrinam piam, duos Christianæ perfectionis oculos commodè dici posse videtur: vt non abs re à Gregorio Nazianzeno scriptum sit, eos qui aut vita tantùm, aut eruditione dun-

Epist. 131.

Lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 40.

Basil. Orat. ad nepot. Naz. in Basil. hieron. epist. ad Magnum. Libr. 6. 18.

Damasc. lib. de hæresibus.

In Orat. Funeb. Basil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

taxat excellerent, nihil à luscis differre: qui autem parem in vtraque laudem consecuti essent, eos verè ambidextros ac perfectos esse.

Illustratus Chrysostomi locus in Hom. 9. in 2. Epist. ad Corinth.

CAP. XIIII.

ERANT Chrysostomi ætate nonnulli, quemadmodum & hac nostra tempestate non pauci, voluptatum illecebris ita deliniti atque corrupti, vt quæ de futuræ vitæ præmiis ac suppliciis Scriptura tradit, vel pro fabulis haberẽt, vel certè parum admodum curarent. Eorum enim hæc verba erant: Da mihi hodiernum diem, & crastinum cape. hoc est, Sine me præsentis vitæ oblectamẽtis fruitu verò futura bona tibi habe. Atque etiã, in re scilicet maximè seria iocãtes, his verbis à circo petitis vtebãtur: Si talia illic erunt, qualia ipsi dicitis, ἐν αὖ ἑνὸς γένοιτο, ἂν δὲ μηδὲν ὅλως ᾖ, δύο αὖτ' οὐδενός .i. vnũ pro vno extitit: sin autẽ nihil omninò sit, duo pro nullo. Quod quidẽ perinde erat, ac si ad hunc modum loquerentur: Si vera sunt quæ de iustorum præmiis, & iniquorum suppliciis commemorantur, æqua conditione erimus. Nos enim præsentia habebimus, vos futura. Sin falsa & commentitia, nos quidem duplici nomine beati erimus, vt qui & in hac vita in omni voluptatum genere versati fuerimus, & in altero æuo nullas pœnas subituri simus: vos contrà duplici nomine miseri, vt qui & in hac vita magnos labores susceperitis, & in futura vita nihilo quàm nos meliore conditione futuri sitis. At impiam hanc & Epicuream opinionem grauissimis verbis insectatur vir sanctissimus, ostenditque impiis non modò duo pro vno minimè fore (hoc enim à Dei iustitia abhorrere docet) sed ne vnum quidem pro vno. Impiis enim ne in hac quidem vita benè esse posse, cùm impuræ ac sceleratæ conscientiæ perpetuus comes sit metus, animique angor. Exciderat porrò ei, qui ante me hunc Commentarium Latinum fecit, vna linea, quæ totum hunc locum prorsus obscurabat. Nam post hæc verba, ὁρᾷς ὅπ ἐν αὖ ἑνὸς τέως, καὶ οὐχὶ δύο αὖ ἑνός? ἐγὼ δέ σοι παρῶ, δείξω, ὅπ οὐδὲ ἓν αὖ ἑνὸς, ἀλλὰ δύο αὖ ἑνός (vbi tamen legendum fortasse αὖτ' οὐδενός) ἔσται τοῖς δικαίοις .i. Vidésne quòd adhuc vnum pro vno sit, & nõ duo pro vno? At ego infrà hoc tibi ostendam, quòd ne vnum quidem pro vno sit, verùm contrà iustis duo pro vno (vel, pro nihilo, potiùs) erunt. Hoc est, vt dilucidiùs id explicem, Iam tibi, quisquis es qui circensi hoc dicto abuteris, illud præcidi, nulla piis post hanc vitam præmia, nullas impiis pœnas à Deo constitutas. Itaque iacet iam illud tuum, Duo pro vno. Ostendi enim id cum Dei iustitia ex diametro pugnare, vt quispiam & hîc vitiorum lenociniis ac voluptatum illecebris totum se tradat, & cælestibus ac sempiternis bonis quandoque oblectetur. Id quod tu stulte tibi pollicebaris, tremendum illud Christi tribunal in dubium reuocans. Nunc verò porrò progrediar, atque illud planum faciam, tibi tuíque similibus, ne vnum quidem pro vno fore, hoc est flagitiosos & cõsceleratos homines non modò in altera vita miserrimo ac teterrimo statu fore, sed ne hîc quidem suauem ac iucundam vitam habere: cùm contrà ij, qui fidem ac iustitiam colunt, duo pro vno (ego tamen, vt dixi, αὖτ' οὐδενὸς legere malim .i. pro nullo) habeant, hoc est, non modò sempiterna in cælo præmia consecuturi sint, sed hîc quoque summa cum iucunditate ac tranquillitate viuant.

Lasiuitas

Pasiuitas vitæ quid significet apud Tertull. & vnde hæc vox fluxerit. CAP. XV.

TERTVLLIANVS lib. contr. Valentin. ait Valentinianos de Passiuitate vitæ generositatem suam vindicare. Eodémque libro, pasiuos discipulos eos vocat. Quo quidem loco, vt Beato Rhenano facilè assentior, qui pasiuitatem vitæ pro turpi vita ac voluptatibus dedita accipit, ídque D. Hieronymi authoritate probat, qui exponens illud Osee, Super capita montium sacrificabant, pasiuam religionem veræ religionis austeritati opponit: ita certè minimè hoc illi assentiri possum, quòd has voces ab aduerbio, pasim originem trahere vult, quemadmodum & aduerbium, pasim, à Græco πάντη. Pasiuitas enim, & pasiuus, voces sunt è Græco expressæ. Quod enim Græci ἐμπαθείαν dicunt, hoc Tertulliano pasiuitas est. Quod rursus Græcis est ἐμπαθὴς, id Tertulliano & Hieronymo pasiuus est, hoc est, lasciuus atque obscœnis voluptatibus addictus.

Notata quædam in Collectaneis Nicephori, quæ ad calcem Historiæ Ecclesiasticæ Theodoriti adiecta sunt. CAP. XVI.

CVM nuper Theodori Lectoris Græca quædam Collectanea à Roberto Stephano ad Ecclesiasticæ historiæ Theodoriti calcem adiecta in manus sumpsissem, quædam se obtulerunt, quę tametsi leuiuscula fortasse quibusdam videri possint, tamen quando rudibus, hoc est, mei similibus ista cuduntur, huic quoque chartæ à me illinentur. Ac primùm fol. 350. 1. mendum illud, quod appictus asteriscus indicat, facilè tolletur, si pro ἥλω, ἥλων legamus. Sequenti pag. Archiepiscopi Leonis lege institutum fuisse ait Author, vt clerici apud præfectum prætorio duntaxat responderent. Ac præterea istud ei in more positum fuisse, vt neminem in sacrum ordinem accenseret, qui Psalterium nesciret. Fol. 353. pag. 1. Diaconi cuiusdam orthodoxi mentio fit, qui cùm à Theudericho Aphro malè de religione sentiente plurimùm se amari cerneret, quò eum vehementiùs adhuc in sui amorem pertraheret, ab Orthodoxa fide ad Arrianam hæresim desciuit. Quod cùm intellexisset Theuderichus, eum, quem tantopere amabat, capitis supplicio quamprimùm affici iussit, dicens, Si Deo fidem non seruasti, quonam pacto conscientiam sanam homini seruaturus es? Pag. 2. Denterij Arriani Episcopi meminit, qui Barbam quendam (βάρβαρον corruptè legitur pro Βάρβαν) lustrica vnda tingens, hanc verborum formam adhibuit: Baptizatur Barbas in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto. Quo dicto statim baptisterij aqua euanuit. Fol. 354. pag. 1. Timotheum Archiepiscopum hoc in mores induxisse refert, vt Nicenum Symbolum in omnibus sacris conuentibus recitaretur, cùm antè non nisi semel singulis annis, hoc est, eo die, quo Christus in crucem actus est, cani solitum fuisset. Paulo pòst, vbi de eodem Timotheo, eiúsque in fide leuitate agitur, in his verbis, χαλεπῶς αὐτὸν ἠτίμασεν, maculam insidere non dubito, ac pro ἠτίμασεν, ἤτιμασεν legendum esse: quemadmodum & proximè pòst mendum irreplit in his verbis, ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ χρήματα πολλὰ κεῖσθαι μαθὼν Κωάδης ὁ βασιλεὺς, ταῦτα μαθεῖν ἐβασίλευσεν. Etenim pro his duobus postremis vocabulis reponendum esse censeo λαβεῖν ἐκέλευσεν, aut quid simile, sensu nimirùm id apertissimè postulante. Sic eadem pag. in his verbis, πῶς οὖν ὁ φύλαρχος ἔφησεν, εἰ μὴ δύο ὁ χριστὸς, θεὸς γυμνὸν σαυρὸν ἐδέξατο; quis non statim animaduertat pro γυμνὸν, γυμνὸς legi debere? Idem enim est hoc loco θεὸς γυμνὸς, quod μόνη θεότης, quæ quidem ea natura est, vt nullum cruciatum admittere queat,

Universidad de Deusto
Biblioteca

contrà quàm Seueriani Theopaschitę contendebant. Postremo eiusdem pag. vers. ante τῷ δίκῳ, collocanda est præpositio εἰς. Pag. 2. vers. 7. pro ἐάσεως, ἐάσεως restituo. Oasis enim remotissima quædam atque inamœnissima solitudo erat, in quam Imperatores plerunque eos relegabant, qui ab ipsis in fide dissentiebant. Vers. 14. μεταπεμφάμενοι τῷ ξένῳ τὸ φάσματος. Mihi ad sensum accommodatius videtur, vt μεταμεμφάμενοι legamus. i. δυσχεραίνοντες, χαλεπῶς φέροντες. Sic vers. 29. προσθεικότας malim, quàm, vt habet editio, προστιθεικότας: vt respondeat huic verbo προσθῆναι, quod proximè antecedit. Fol. 353. pag. 1. hunc morem in Ecclesia Romana obtinuisse tradit Theodorus, vt nulla immobilia bona possideret. Quòd si etiam aliqua huiusmodi obuenirent, protinus venderentur, pretiúmque in tres partes diuideretur, quarum vna Ecclesiæ, altera Episcopo, tertia Clero tribueretur. Atque hunc morem in reliquis quoque rebus obseruari. Sed & hîc quoque non leue erratum inuasit. Etenim pro ἀθέως παράσχεσθαι, facilè apparet legendum esse εὐθέως παράσχεσθαι.

Vindicantur quædam in MAXIMI *de Charitate Centuriis à censuris Gesneri & Obsopœi interpretis.* CAP. XVII.

IN Maximi eruditissimi viri Centuriis de Charitate, quædam mihi animaduertisse videor. In quibus emendandis, meo quidem iudicio, inanem, vel certè parum felicem operam suscepit Gesnerus, Interpretis Obsopœi coniecturas, vt opinor, secutus. Ea porrò, ne alioqui Lectori fraus fiat, hîc annotanda duxi. Cent. 3. art 15. pro ὑπὲρ τίνος ἢ τοῦς αὐτὸν λύπης τὴν πικρίαν ἐπιτείνεις, legendum putat ὑπὲρ ἑδένος, & pro ἐπίκλεις, ἐνδείξῃ. Ego nihil planè in verbis immutandum censeo, verùm sic duntaxat legendum, ὑπὲρ τίνος, vt hæc per interrogationem efferantur, hoc sensu: quidnam causæ est, cur offensi aduersus eum animi acerbitatem paris? Artic. 29. causam nullam video, cur hæc verba τῆς κυρίως submoueantur. Vult enim author id quod non est, priuationem esse non quidem eius quod propriè est (id est, Dei) sed eius quod per participationem propriè existentis (hoc est Dei) est. Art. 60. putat idem Gesnerus in his verbis, πάντων τῶν προσερημένων ἢ ἐλαμβάνων ἐπ' αὐτῷ αὐτὸν ἀπολύσαι, pro hoc postremo vocabulo collocandum esse ἀπελαύνσι. Sed huic emendationi nullus hîc mihi locus esse videtur, cùm recepta littera commodum sensum nobis exprimat. Vult enim Maximus vitia superata inanis gloriæ affectum antè compressum, ac velut vinculis quibusdam coërcitum aduersus animam soluere. Neque enim huiusmodi vitium nisi reliquis domitis ac profligatis, existere plerunque solere. At multo crassius illud est, quod Art. 68. pro ἀδολεχία, emendat ἐδελεχεία, ignoratis videlicet ἀδολεχίας vocem apud Dauidē, ac plerisque aliis Scripturę locis vsurpari pro pia ac iucunda quadam meditatione. Art. 95. in illis verbis, σκλάθη πόδε, ἀπώλετο πόδε, Interpres Obsopœus corrigit σκλάθη. vertit enim, fractum est. Ego tamen haud paulò lubentiùs legerim σκλάπη, surreptum est. Cent. 4. Art. 60. perperàm quoque Gesnerus in his verbis, ὑδὲ λογίζεται ἑαυτὸν ἤδη κατειληφέναι, pro ἑαυτὸν, σκοπὸν legendum esse coniicit, cùm Paulus ipse hanc emendationem apertè respuat, Philipp. 3. ad quem hoc loco Maximus alludit.

Collecta nonnulla ex Epiphanio Hæres. 30. quæ est Ebionitarum.

CAP. XVIII.

MEMINIT Epiphanius in hæres. 30. Pellæ vrbis cuiusdam Decapoleos, in quam hæres. 29. Christianos imminente Hierosolymitana obsidione diuinitùs admonitos commigrasse, sicque impendenti exitio subductos fuisse scribit.

scribit. Refert etiam, quemadmodum Iosephus quidam Iudæus admirabili quadam ac singulari Dei gratia cùm aliorum exemplis, tum variis morbis admonitionibúsque diuinis, quibus diutissimè restiterat, tandem aliquando superatus, Christianam fidem amplexus sit. Estque hęc historia lectu dignissima. In ea enim elucet insigne diuinæ benignitatis & misericordiæ argumentum. Ibíque etiam Apostolorum fit mentio, quos sub se Patriarcha Hierosolymitanus habebat. Horum porrò munus erat, huc illúcque se conferre, vt Patriarchæ nomine decimas & primitias legerent, atque etiam in sacerdotum vitam ac mores inquirerent, quósque improbos atque ignauos inuenissent, eos gradu mouerent. Sed & illud ad eorum, qui in media hæreticorum turba non sine acerbissimo dolore interdum degunt, consolationem valet, quòd hîc quoque scribit Epiphanius, in tota vrbe Scythopolitana vnum duntaxat Iosephum Orthodoxum fuisse, cùm cæteri omnes Atrij errorem amplecterentur. Porrò vt hîc etiam aliquid adnectam, quod ad piorum animos, aduersus eas hæreses, quæ hac tempestate grassantur, muniendos corroborandósque pertineat, valdè ponderanda sunt hæc Patriarchę verba, quibus ad Christianum Antistitem, cùm eum eximio munere afficisset, vsus est, Offer pro me. Hoc enim loco προσφέρειν idem planè est quod λειτουργεῖν, vel ἱερουργεῖν, hoc est, sacris operari, vel, Missam celebrare. Idque ex ea causa perspicuè colligi potest, quam mox subiungit, Scriptum est enim, quæ per sacerdotes Dei in terra ligata vel soluta fuerint, ea quoque ligata vel soluta in cælo fore. Eodem modo, quoniam eo nomine apud Hæreticos traducimur, quòd certis diebus à carnibus ex Ecclesiæ instituto abstineamus: tanquam videlicet hac in re Hæreticos quosdam veteres imitemur, qui omnium carnium vsum suis interdictum volebant, vide quæso quàm diuersa ab Ebionitis causa nostra sit. Nos enim id eo facimus, vt Spiritui aduersus carnem roboris aliquid afferamus: illi ὅτι τὸ ἐκ συμφύσεως καὶ μίξεως σώματος εἶναι. i. quod ex coitu & corporum coniunctione ortum ducant. Sed hæc ἐπεισοδίως loco haberi velim, atque ἐν παρέργου μοίρᾳ. Neque enim mihi in hoc opere de materiis hoc tempore controuersis nisi strictim aliquando, ac velut per transennam agere propositum est. Itaque hoc caput claudam, si priùs hoc quoque adiecero, Epiphanio de nomine haudquaquam cum Eusebio conuenire, cùm scribit Ioannem Euangelistam balneum ingredi parantem, simulatque Ebionem intus esse intellexit, statim pedem retulisse, illud scilicet metuentem, ne balneum, in quo hostis veritatis erat, repentè concidens vnà eum opprimeret. Eusebius enim, quem potiùs hoc loco sequendum puto, Cherintho hoc tribuit, non Ebioni. *Lib. 3. cap. 22.*

Emendantur quædam in eadem Hæresi. CAP. XVIII.

CVM ex triceſima hæresi ea excerperem, quæ superiore capite à me allata sunt, eadem opera aliquot etiam loca collegi, in quibus Cornarius Medicus, dum in Theologorum messem falcem iniicit, parum diligentem & eruditum interpretem præstitit. Ea porrò huc idcirco proferenda putaui, ne cui erroris eum falsò insimulare videar. Ac primùm in his verbis, Ille verò accersitis ministris præcepit aquam parari, velut qui morbi gratia auxilium aliquod adhibere vellet, cùm per aquas ipse Patriarcha grauiter ægrotaret, perfacile fuit animaduertere legendum esse in Græco, βοήθημά τι προσφέρειν μέλλων δι' ὑδάτων, ac sic transferendum, velut qui propulsandi morbi causa opem aliquam per aquas admouere vellet grauiter ægrotanti Patriarchæ. Neque enim hoc vult Author Patriarcham per aquas ægrotasse, sed finxisse Antistitem aquis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ei ad leuandũ morbo Patriarcham opus esse, quò remotis postea arbitris eum baptizare posset. Paulo pòst, παρ' αὐτῷ κατήχθω, minùs commodè reddit, ab ipso perductus sum. Vertendum enim erat, apud ipsum diuersatus sum. Sic aliquanto pòst, Obdormiuit Patriarcha cum bono depósito. G. μετὰ καλῆς ἀποθέσεως, hoc est, vt existimo, cum præclaro funere .i. præclaro funere elatus. Infrà, Corrumpebant autem ipsum multi coætanei. G. παρεφθείροντο αὐτῷ, i. perniciosè cum eo versabantur. Non multò pòst, Quibus vbi vrinam & sanguinem adiecissent, & puluerem immiscuissent. G. οἷς παρασκευάσαντες θερμὸν καὶ αἷμα, μίξαντες κόνιν. Vbi sanè excuti mihi non potest, quin legendum sit potiùs, καὶ ἅμα μίξαντες κόνιν .i. quæ cùm lotio perfudissent, simúlque puluerem miscuissent. Mox, Ille verò promissione facta rursus fefellit. G. ὁ δὲ ἐπαγγελάμενος ἀπέσφηλεν .i. Ille verò hoc se facturum pollicitus, statim conualuit. ἀνασφῆλαι enim idem est quod ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας ἀναφέρειν. Dion Chrys. ἀνασφήλαντες ἐκ τῆς νόσου .i. morbo recreati. Id quod mirum est hominem Medicam artem profitentẽ fugisse. Vers. seq. relictus verò moriturus à cognatis. G. ὑπὸ πάντων δὲ τελευτᾶν ὑπὸ τῶν συγγενῶν .i. νομιζόμενος, ὑποπλεύσεις. Existimantibus autem ipsius cognatis eum iam iámque moriturum. Non ita multo pòst, Propiùs se Ecclesiæ applicat, Græcè, κατάγεται πλησιαίτερον τῆς ἐκκλησίας .i. prope Ecclesiam hospitatur. Linea vna interiecta parum mihi placet quod ἐμβελέστατον, potentissimum vertit, cùm potiùs seuerissimum significet. Aliquanto pòst, Ascendit ad comitatum. Ad aulam malim, vt sit dilucidius. τὸ κομπάτον enim τὴν αὐλὴν καὶ τὰ βασίλεια significat. Longo pòst interuallo, vbi de Sephora agitur, Circunciderunt puerum meum. G. περιέτεμον, circumcidi. Non longè à fine, Habuit itaque id per nomen Domini Iesu quòd surrexit. G. ἔσχεν ἂν ἀφ' ὧ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἰησοῦ μαθεῖν, &c. i. posset vtique is qui per nomen Iesu surrexisset intelligere, &c. Mox, ex affrictu nudum hominem ipsum genitum fuisse dicens. G. ἐκ παγκρισῆς .i. ἐκ συμπλοκῆς, vel, vt superiùs dixit, ἐκ συνουσίας καὶ μίξεως, vel, vt hæres. 69. ἐκ συνδυασμοῦ ἢ παγκλοκῆς. i. ex concubitu, ac vitili complexu.

Erasmi in Chrysostomo lapsus aliquot notantur. CAP. XIX.

NVLLVM tam eruditum & elegantem interpretem esse, qui, si perfuncto-riè in suo munere versetur, non interdum multa peccet, vel ex vno Erasmo perspicere licet, qui dum, vt fessum grauioribus studiis animum recreet, sacros Authores vertendos suscipit, multa plerunque ita reddit, vt nec laboris nec iudicij satis adhibuisse videatur. Quod quidem eo magis miror, quòd in Chrysostomo quoque, quo nemo vnquam luculentiùs faciliúsque scripsit, hoc illi nimis quàm sæpè accidisse deprehendi: ac præsertim in octo prioribus in posteriorem ad Corinthios Epistolam Homiliis, in quibus hoc seriò affirmare queam, eum plusquàm 150 errores admisisse. Quod non insectandi hominis causa dico, sed vt Lector intelligat, me minimè superuacaneam operam sumpsisse, cùm totam hanc Enarrationem deintegrò vertendam suscepi. Ac ne me quisquam id eruditissimo viro affingere putet, ex tam multis locis, in quibus mihi lapsus fuisse videtur, non erit alienum exempli gratia quædam hìc proferre. Igitur Hom. 1. in his verbis, Atque vt suam authoritatem confirmarent, simulabant se non recipere litteras illius, λαμβάνειν non ad litteras refertur (quod vocabulum de suo addit Erasmus) sed ad munera, à quibus accipiendis abhorrere se fingebant falsi Apostoli. Paulo pòst, tametsi diuersum sentit. G. τοὐναντίον μᾶλλον οἶμαι ἡγεῖται .i. imò contrariũ existimat. Namvt Erasmus vertit,

vertit, Paulum simulatorem quendam nobis fingit. Sub finem, bis καθαιρεῖν διχίαν eodem modo vertit, ac si esset καθαίρειν, cùm multum inter vtrunque sit discriminis. Sed hoc leue est. Illud multò grauius, quòd Hom. sequenti Diaconi verba cum Chrysostomi expositione persæpe miscet, atque ita omnia cõfundit, vt pulcherrima illa precatio, quæ pro Catechumenis fieri solebat, vix à quoquam agnosci queat. Cui quidem incommodo facilè à nobis allata medicina est, cùm Diaconi verba aliis litteris notanda curauimus. Verùm operæpretium est hic videre, quàm fœdè hallucinetur vir alioqui perspicacissimus. Loquens enim Chrysostomus de Catechumenis, quibus fas non erat mysteriis sacris interesse, Διὰ τοῦτο (inquit) καὶ ἀπελαύονται τῆς φρικτῆς εὐχῆς ἐκείνης μυσηρίων .i. Ob eam causam etiam abiguntur, quũ tremendæ illæ preces fiunt. Vide autem an non ex diametro cum Authoris sententia pugnet Erasmi versio. Sic enim habet, Et ideo tremendas illas precationes, quæ fieri solent, impertimur illis. Quasi videlicet in Græco ἀπολαύονται, non ἀπελαύνονται legisset. Quanquam etiam ἀπολαύσει dicendum potiùs fuisset. In quo sanè fœdè oscitauit interpres, oblitus videlicet peruulgatæ consuetudinis Ecclesiæ, quæ, vt etiam est apud Dionys. lib. Eccles. Hier. cap. 3. Catechumenos, vt Energumenos & Pœnitentes, à mysteriis arcebat. Sed & aliquanto pòst in iis verbis, Erigit illos sermo, iubétque illos assiduos esse in precibus ad Deum, non satis assequitur quid sibi hæc verba velint, κελεύει λοιπὸν καὶ αὐτοὺς ἔχεσθαι τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἱκετηρίας. Hoc enim iubebat Diaconus, vt cùm Catechumeni ea quæ præcesserant, taciti atque in terram prostrati audiissent, iam exurgerent, ac deinceps ipsi quoque cœptam orationem prosequerentur. Itaque hoc loco ἔχεσθαι ἱκετηρίας, non idem est quod προσκαρτερεῖν, vel προσλιπαρεῖν ταῖς ἱκετηρίαις, vt putat Erasmus, sed ἅπτεσθαι & κοινωνεῖν τῆς εὐχῆς. Non longè hinc, χριστιανὰ ὑμῶν τὰ τέλη, vertit, Christiana vestra vectigalia. Malim, Christianos vestros fines. Sequitur mox, Videlicet vt ipsi nosmetipsos Deo commendemus. vbi in Græco est, ἑαυτοὺς τῷ ζῶντι θεῷ παραθώμεθα .i. Vosipsos Deo viuenti commendate. Catechumenos enim alloquitur, contrà quàm Erasmus existimat. Ac proinde in iis quoque verbis, quæ protinus sequuntur, fœdissimè labitur. Sic enim vertit, Nondum de cæteris præcipimus illis, sed tamen charitatis est, & pro illis orare vt possint. Iudicet autem eruditus Lector, an his verbis aptè id exprimatur, quod vult Chrysostomus. Exponens enim hæc verba, Diaconi ad Catechumenos, quæ proximè attulimus, causam hanc affert, cur hoc tantum ipsis imperet, vt seipsos, ac non item alios, Deo commendent. ὅπω γάρ, inquit, τῶν ἄλλων ἕνεκεν (hoc enim vocabulum perspicuè sensus postulat) αὐτοὺς ἐπιτρέπομεν, ἀλλ' ἀγαπητὸν ὑπὲρ αὐτῶν δυνάσθαι δεῖσθαι. Hoc est, Nondum enim eis, vt pro aliis orent, præcipimus. Præclarè enim agitur, si ipsi vel pro seipsis orare queant. Hom. 3. hæc verba, ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐῤῥύσατο, καὶ τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ, ἢ ταῖς εὐχαῖς αὐτῶν τὸ πᾶν ἀνέθηκεν, ad hunc modum vertit, Quoniam enim dixerat, Deus nos eripuit, & suis misericordiis & vestris precibus, quod erat totius rei summa, imposuit. Sic autem potiùs transferendum erat, Et ipsius miserationibus & illorum precibus hoc totum ascripsit. Nihilo melius traduxit hæc verba, quæ aliquantò pòst sequuntur, οὐκ ἔχουσα κατηγορίαν ἡμᾶς ὡς ὀφειλόντων πονηροῖς πράγμασιν ἐλαυνομένους. quæ cùm perspicue ita verti debeant, vt quæ nequeat nos condemnare, tanquam ob scelerata facinora exagitemur atque vexemur, nescio tamen quid Erasmo in mentem venerit, vt sic transferre mallet, Quoniam non potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

condemnare nos, quasi factis improbis à recto discesserimus. Sed & in eadem Homilia hæc verba, ὃ καὶ ἐν τοῖς πράξεσι πολλαχοῦ γέγονεν, &c. incommodè planè ad hunc modum transtulit, Quod idem in his quæ gerimus, frequenter accidit: cùm sic potiùs vertere debuisset, Quod etiam in Apostolorum Actis plerisque locis contigit. Aliò quippè proficisci constituentem, aliò iter habere Spiritus iubebat. Vide cap. 16. Act. vbi Paulus bis à Spiritu prohibetur ire quò proponebat. Infrà adhuc in ead. Hom. Cæterùm quoniam id iam præterierat, G. ἐπειδὴ δὲ ἐλήλεγκται .i. quoniam autem compertum erat, sc. eum in Iudæam proficisci, vel, ad eos iter non habere. Longè autem crassiùs idem errat, cùm eum locum non multò pòst vertit, in quo Chrysostomus causam exponens, cur Genes. 18. de Sodomitis dixerit Deus, Descendam & videbo, vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint, id eò factum esse ait, vt hinc sententiam non temerè ferre condiscamus. παιδεύων ἡμᾶς, inquit, μὴ ἁπλῶς ἀποφαίνεσθαι, i. ταχέως κρίνειν. Erasmus, nos erudiens illud non simpliciter nec vulgari more, sed insigniter ostendi. Quæ verba quàm ab authoris sensu aliena sint, vel me tacente, perspicere Lector potest. Certè ita vertere nil mihi aliud esse videtur, quàm Lectores ludificari. Ac ne mihi quidem illud placet, quod in Morali loco eiusdem Homiliæ, vbi de pueris Chaldæis agitur, hæc verba, μέχρι τῆς πείρας προέλθοι, vertit, vsque ad tentationē progreditur. πεῖρα enim hoc loco idem est quod ἔργον, i. res ipsa. Neque enim satis hoc fuit Deo, quòd prompto ac parato ad quiduis perpetiendum animo illi essent, sed eam animi promptitudinem reipsa declarari voluit. Idque ita esse patet, ex eo quod de Abrahamo postea sequitur: vbi quia Deus erat, qui virtutem ipsius tentabat, idcirco huiusmodi tentationem minimè in opus prodire passus est. Iam Homilia quoque quarta, cùm hæc verba ἐπόησον ὅσον εἰκὸς γενέσθαι τὴν ἀπίαν, ita reddit, Cogita quanta fuerit eorum improbitas, an non perspicuum est eum ἀπίας vocem ἀπὸ τῆς ἀποίας accepisse? Illud autem, quod sat longo interuallo sequitur, Quòd si contristare quempiam ab amore venit, multo magis lætificare tristem charitatis est, neminem vsqueadeò Erasmo addictum esse puto, vt ab erroris nota vindicare queat. Sic enim habent Græca: εἰ δὲ τὸ λυπῆσαι ἐξ ἀγάπης, πολλῷ μᾶλλον τὸ εὐφράνεσθαι λυποῦμένων .i. Si autem mœrore vos afficere charitatis est, multo magis gaudere cùm in mœrore estis. Eiusdem generis illud est, quòd hæc verba, ὃ γὰρ ὡς ἐπὶ πλεῖστον φαῦλόν τέλεον ἐδέξατο, ita transfert, Non enim vt perfectum qui se lauerit. Vertendum enim potiùs fuerat, Non enim vt qui peccati labem prorsus eluerit, eum excepi. τέλεον enim hoc loco idem est quod τελέως, vel παντελῶς. Nec verò mox ex his verbis meliùs se expedit: μὴ ἁπλῶς μηδ' ὡς ἔτυχε προσέσθαι .i. non leuiter, nec vulgari quodam modo eum suscipere. Loquitur de fornicatore Corinthio resipiscente. Erasmus transfert, Neque id simpliciter aut vtcunque inciderit, sed efficaciter, omittens interim verbum προσέσθαι. Non dissimilis farinæ est, quod ἵνα μὴ βλαπτεται .i. vbi nihil detrimenti capit, vertit ille, vt nemini noceat. Verùm illud longe maioris momenti est, quòd Hom. 5. hæc verba, δεινὸν μὲν γὰρ καὶ ἐκεῖνο καταβαλεῖν ψυχὴν καὶ τὸ πειρασμοὺς ὑπομένειν, hoc pacto reddit, Graue siquidem hoc per se est, ac dignum ob quod quis vitam abiiciat, vel tentationes suscipiat: absurdo planè sensu. Sic enim hæc verti debent, Graue quidem hoc quoque per se est, atque eiusmodi, vt animum deiicere queat, nempe tentationes perpeti. Hoc enim vult Chrysostomus, cùm tentatio per se res grauis & acerba sit, tum longè grauiorem & acerbiorem fieri, cùm quis neminem

neminem habet, cuius consolatione subleuetur. Eodem modo nihil fuit quamobrem Hom 6. hæc verba, ἀρχὴν οὖν τεθεῖκε λαμβάνειν ἐξετάζειν τὰ τοῦ νόμου, sic redderet, Initium inde sumit submouendi ritus legis. quasi videlicet in Græco esset ἐξελάζειν, non ἐξετάζειν. Illud autem multo alienius est, quod Hom. 7. hæc verba, πρῶτον ἀπὸ λογισμοῦ τοῦ διαφορὰν ἐσήμανεν, sic interpretatur, principiò functionum differentias indicans. Hoc enim vult Chrysostomus, Paulū vtriusque Testamenti discrimen primùm rationibus atque argumentis ostendere. Quò etiam accedit id quod in ead. Hom. satis longo pòst interuallo sequitur, Non egemus velamine, sicut ille in his qui incipiunt. Hoc enim loco ὥσπερ τῶν ἀρχομένων, idem est quod ὑποκείων, vel τῶν ἀπὸ χειρός .i. in iis quibus præcrat. Sicque etiam eodem loco ipsum fugit, hæc verba, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, idem esse quod μετὰ ταῦτα δέ, ac subaudiendum esse Accusatiuum αὐτὸν in verbo ἀνάγει, vt sit sensus: Posteà autem eos ad ipsam quoque Legislatoris dignitatem subuehit, atque adeò multò maiorem. Erasmus ita vertit, Quæ verò sequuntur, ad ipsam Legislatoris authoritatem refert, aut etiam multo magis: quàm ad Authoris sensum accommodatè, ipse viderit. At istud multò fœdius, quòd hęc verba, εἶδες πῶς ἐκκαλεῖται τὸν Ἰουδαῖον ὅτι τῷ πίστει; exponit, Vides vt accusat Iudæum de fide, cùm vel meridiana luce clarius sit, ἐκκαλεῖσθαι idem esse quod προκαλεῖσθαι, vel προτρέπειν. Denique cùm in eadem Homilia is qui libidinis vinculis constrictus tenetur, ad Chrysostomum negantem pulchritudinem amoris causam esse, ita respondet τῆς φύσεως τὸ κατόρθωμά ἐστιν .i. naturæ hæc laus est, sup. non virtutis humanæ, an non parum aptè transfert Erasmus, Est enim rursus naturæ correctio. Sed plura huc conieci quàm institueram. Nam si omnia annotare visum fuisset, in quibus vir alioqui doctissimus ab Authoris sententia recessisse videtur, ingens certè huic capiti moles accessisset. Quo magis miror in tot errorum myriadibus, quibus Chrysostomicæ in Paulum enarrationes vndique scatent, Philippum Montanum, cùm tamen id ex professo agat, tam paucas Decades emendasse. Vnde mihi nonnunquam in mentem venit illud Horatij ad Chrysostomum vsurpare,

Quid te exempta iuuat spinis è pluribus vna?

Quid per luminum diem apud Greg. Naz. significetur.

CAP. XX.

MVLTA sunt apud Græcos Theologos vocabula, quæ quoniam alio interdum sensu, quàm prima fronte quibusdam videtur, vsurpari consueuerunt, nisi eruditum ac solertem interpretem nanciscantur, ita plerunque reddi solent, vt Lector, quidnam ea significent, vix, imò ne vix quidem, assequi possit. Ne longè abeam, quod Latini, etiam à Græcis mutuati, baptizari dicunt, Græci nunc βαπτίζεσθαι, nunc φωτίζεσθαι, nunc σφραγίζεσθαι, nunc καθαίρεσθαι dicunt. Id quod nisi interpres animaduertat, ac proinde tria hæc posteriora vocabula, cùm in hac significatione accipienda sunt, vertat, illuminari, obsignari, purgari, verbum quidem verbo reddiderit, verum sensum verbi haudquaquam expresserit. Ac sæpe in huiusmodi vocabulis non satis animaduersa Homonymia doctissimis etiam viris impostura fecit. Quod vt vnico exemplo, cóque ad id quod agimus accommodato, planum faciam, vix quisquam est in Græcorum Patrum monumentis tam parum versatus, quin festum illud, quod in die Epiphanię, ob Christi baptismum illi celebrant (quemadmodum nos quoque eodem die, ipsius commemorationem agimus) τὸν φώτων καλοῦσι appellari norit. φωτισμὸν enim ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος illi ferè accipiunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde etiam Gregorius Nazianzenus Orationem eam, quam eo die habuit, εἰς τὰ ἅγια φῶτα .i. in sancta lumina inscripsit. Et tamen Pamelius, vir meo quidem iudicio singulari ingenio ac summa eruditione præditus, Luminum festum, pro Purificationis D. Mariæ festo accipit. Eius enim Tom. 1. Oper. Cypri. Epist. 34. Annot. 13. hæc verba sunt: Festum etiam, quod hodie Purificationis, olim teste Beda ὑπαπάντη dicebatur, celebrat Homilia de Luminibus D. Gregorius Nazianzenus. Hoc autem vt existimaret, hinc mihi adductus esse videtur, quòd in ea Oratione & crebra luminum mentio fiat, & καθαρσιως vocabulum non longè ab initio vsurpetur. Quę quidem duæ voces ansam illi dare potuerunt existimādi ea Oratione Purificationis festum celebrari. Quod tamen ei assentiri nullo modo possum, cùm certissimum sit, Luminum diem baptismo Christi apud Græcos consecratum esse.

Loca quædam in Latina Oecumenij interpretatione emendantur.

CAP. XXI.

CVM Græcum aliquem Doctorem, cui eruditus interpres contigerit, legendum suscipio, in his duntaxat locis, quæ vel ob multiplicem vocum significationem, vel non vsquequaque tritam loquendi formam, haud ita plana ac perspicua sunt, quin in his doctissimi quoque viri hærere interdum atque etiam hallucinari queant, Græca cum Latinis confero. Ac siquidem Latina cum Authoris mente ac sententia consentire reperio, interpretis industriq; fauco atque applaudo. Sin autem eadem ab ipsa dissidere comperio, id in eorum gratiam annoto, qui non eos in Græcis litteris progressus fecerunt, vt huiusmodi errata per se animaduertere possint. In quo tamē eam vbique modestiam tenere studeo, qua eum vti par est, qui se quoque hominem esse, atque in multis persæpe offendisse, atque etiam quotidie offendere non nesciat. Ad hunc igitur modum cùm hisce diebus Oecumenium in Apostolorum Acta legerem, quædam mihi obseruasse videor, in quibus Hentenius interpres Authoris sententiam non satis est assecutus. Id autem itáne sit, an ipse potiùs falsus sim, productis locis illi iudicabunt, qui Græcæ linguæ scientiam sibi compararunt. Cap. 1. vbi est in Latino, Hic se nihil prætermisisse ait eorum quę cohærerent ac vrgerent, vox σωρεχόντων parum cōmodè reddita est. τὰ συνέχοντα enim præcipua sunt, maximique momenti, non autem cohærentia. Eod. cap. super illa Lucæ verba, Igitur qui congregati fuerant, Græca sic habent, καὶ ἀπαλλαγῆναι τῆς δυσχερῶν ἐπεθύμουν .i. molestiis & acerbitatibus liberari cupiebant. Hentenius, hælitationibus. Ac paulò inferiùs, vbi Græca habent, τοὺς τὴν παρουσίαν εὐωρεπεστέρους ποιῶν, nullo modo dubitem, quin εὐτρεπεστέρους legi debeat, & in Latino, paratiores, pro decentiores. Cap. 3. ἀκροατὰς ἔχων μυκτηρίζοντας καὶ φωνοῦντας. Hentenius, subsannantes & clamantes auditores habēs. Ego pro φωνοῦντας, φονοῦντας restituo ex Græco Chrysostomi codice, quem mihi D. Nullius vtendum dedit: ex quo hæc mutuatus est Oecumenius. φονᾶν autem est cædi inhiare. Eod. cap. ἔπαθον τὴν ψυχὴν, ἑαυτῆς κατέγνωσαν. Hentenius, Senserunt animam quæ ipsos condemnabat. Ego sic malim: commoti sunt, seipsos cōdemnarunt. Et aliquantò inferiùs in his verbis, factus est omni animæ timor, Græca habent, ἦ γὰρ ὡς τῆς τυχόντων καταφρόνου, ἀλλ' ἐπειδὴ πολὺς ἦν ὁ Πέτρος ἄνωθεν ῥέων, καὶ τὰ μέλλοντα ἀπὸ τῆς ἐπαγγελιῶν δεικνύων, εἰκότως ἐφοβοῦντο .i. Non enim eos vt vulgares ac plebeios aspernabatur: sed quia Petrus magno verborum impetu superiùs ferebatur, ac futura per promissiones ostendebat, meritò pertimescebant. Hentenius autem incōmodè sanè. Neque

Neque enim more vulgi despiciebant (typographi enim vitio legitur, desipiebant) sed quoniam Petrus multus erat ac vehemens desuper fluendo siue exhortando, & futura promissionibus ostendēdo, meritò terrebantur. Nimirùm eum fefellit quid significet πολλῷ ῥέων, quodquidē Demosthenes in Orat. pro Corona Pithoni Byzantino tribuit, vtpotè viro summa vi dicendi prædito, quíque rapidi cuiusmodi torrentis instar in dicendo ferretur. quod etiam πολλῷ φέρεσθαι dicit Nazianzenus in Basiliana. Cap. 4. vbi de claudo sanato sermo est, οὐδὲ τοῦ ὀνόματος αὐτῷ τοῦ κυρίου αὐτοὶ ἐφρόντιζον. Hoc est, neque proprij ipsius nominis curam habuerunt .i. proprium ipsius nomen exprimere minimè curarunt. Hentenius autem: Neque cura illis fuit de nomine Domini ipsius. Vbi κυρίου vocabulum ob Homonymiam ipsi imposuit. Eod. cap. in his verb. Viri Israëlitæ, τὰ κάτω συρόμενα, inferiora detracta vertit Hentenius, minùs rectè meo iudicio. Græci enim Theologi τοὺς κάτω συρομένους, eos vocant, qui humi volutantur, ac terrenis rebus addicti sunt: eodémque modo τὰ κάτω συρόμενα, res humiles & abiectas. Cap. 5. super his verbis, Et nunc Domine aspice in minas eorum &c. vbi legitur in Græco, μικρὸν ἀπὸ τῆς δὲ τῆς σαρκικῶν ἀποτρεφομένους, μακρὸν lubentiùs legerim, vel sic potiùs, μικρὸν ἀπὸ τῆδε τῆς σαρκικῶν ἀποτρεφομένους .i. parum deinceps carnales homines curantes. Non longe hinc Græca sic habent, ταῦτα γὰρ ὑπαινίττεται δι' ὧν τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς τοσοῦτον κατάλυμα ἡ ὁρμὴ ποιεμένων, τὸ δὲ ἓν τὸ τοσοῦτο εὐαρέστησιν σωτήριον ἦεν .i. Hæc enim subindicat per cor & animam ad vnum velut diuersorium contendentia, nimirùm ad Deo placendum. Hentenius autem: Hæc enim subindicat per cor & animam, quæ ad vnum concurrunt compositum. Quod autem dicitur, erat, Dei manutentiam significat ad conseruandam animi placabilitatem. Quàm autem hæc cum Græcis concordent, ipse viderit. Nec enim meū est quenquam insectari. Cap. 5. super illis verbis, Per manus verò Apostolorū, Græca sic habent: ὡς ἂν τῆς σκιᾶς Πέτρου ῥαντύειν ἐμεγεθύνοντο τυγχάνωσιν. hoc est, vt Petri vmbra, quæ roboris afferendi potestate prædita erat, fruerentur. ἐμεγεθεῖν enim hoc loco idem planè est quod δυνάσθαι. Hentenius autem sic vertit, Vt per vmbram Petri prolongatam consequerentur salutem. In fine eiusdem Capitis, Græca sic habent: εἰ γὰρ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι μετριοφρονοῦντες, τῷ διδασκάλῳ ἀπεπίθεσαν τὰς θαυματουργίας, ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ταύτας συμπραγμάτευον, ἀλλὰ καὶ ὁ βίος αὐτῶν καὶ ἡ ἀρετὴ ἀποστολικὴ ἦν, ἱκανὰ τὸ μεγαλεῖον βραβεῦσαι τοῖς ὕστερον τοσουτοτρόποις βιοῦν. Vbi postrema verba non satis assecutus esse videtur interpres, ad hunc modum vertens: attamen vita eorum virtúsque verè Euangelica, idonea erat quæ plurimùm collaudaretur, magnúmque assequeretur præmium, in his qui ita viuere delegissent. Sic enim potiùs hæc vertenda mihi videntur: attamen ipsorum quoque vita ac virtus Euangelica ad huiusmodi amplitudinem his conciliandam sufficiebat, qui ad hunc modum viuere instituissent. Loquitur Oecumenius de miraculis editis ab Apostolis, quæ partim diuinæ potentiæ, partim ipsorum virtuti ascribenda censet. At cap. 6. super his verbis, Timebant enim plebem, grauiùs adhuc lapsus videtur interpres. Vbi enim in Græco est, ὦ τῆς ἐμβροντησίας τῆς ἐπ' ἀδήλῳ μὲν τῷ φόβῳ τὸ ὄχλῳ τὸ σῶφρον ἐπεγνωκότων, τὸ θεῖον δὲ τοσοῦτος ἀεὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν καθάπερ πλοὺς τὰς ἑαυτῶν ἐξαρπάζοντος, μηδ' ὑπὸ τινα ὥραν ποιεῖσθαι τοσοῦτον μεμνῶν, ille sic reddidit, O dementiam istorum, qui turbæ quidem prudentiam latenti timore cognouerant, similiter & Dei, qui manifestè suos semper de manibus eorum tanquam volucres eripiebat: nec tamen vnquam adoptari

Universidad de Deusto
Biblioteca

cupiebant. Quæ quidem verba, ne quid grauius dicam, ab Authoris sententia longissimè remota sunt. Ego itaque sic reddo: O amentiam eorum, qui ob incertum quidem plebis metum sese coërcere nouerant, Dei autem, qui perspicuè semper ex ipsorum manibus suos, tanquam volucres, eripiebat, nullam curam gerere constituebant. Hoc enim loco ὄφελον ποιεῖν nihil aliud est, quàm ὑπερφέρειν, vel λόγον ποιεῖν. Eod. cap. super his verbis, Et Spiritus sanctus, quem dedit Deus his qui ipsi obediunt, Græca sunt eiusmodi: ὃν ἔχ ἡμῖν εἴρηται ὑποκληρωτικῶς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν .i. Non dictum est nobis separatim, qui diligimus eum. Hentenius autem sic, Neque enim dictum est, Nobis solis qui eum diligimus, distribuendo munera. Vbi certè eum fugit ὑποκληρωτικῶς hîc idem omninò esse quod μέρον. Rursus sub finem eiusdem capitis, Græca sic habent, τὸ δὲ μαστίξαι, τῆς τῶν συμβουλευόντων δυσσοποῦς μανίας. id est, vt Hentenius vertit, Verberare autem Apostolos, eorum qui imbuta insania persuasi erant. Ego autem lubentiùs ita transtulerim, Flagris autem ipsos afficere, indelebilis eorum furoris erat, quibus consilium dabat s. Gamaliel. Neque enim hoc illis vir optimus persuasit, vt Apostolos virgis cæderent, quippè qui contrarium potiùs suaderet. Cap. 8. ὡς ἂν εἴ πως εἰς ὑποψίαν αὐτὸν καθιστῶσι, αἰσχύλλων αὐτῷ προσαποῖσι, τῶν προσευομένων ἀμαθῆς ἔχοντι. hoc est, vt si fortè ipsum ad infantiam redigerent, probrum ipsi conciliarent, vt qui earum rerum imperitus esset, quas assereret. Hentenius autem: vt si fortè ad hæsitantiam consilique inopiam eum adigerent, pudore suffunderent, tanquam insipienter se habentem in his quæ sibi delegata essent. Quo loco eum fefellit quidnam hoc loco προσεύεσθαι significet. Loquitur enim Oecumenius de Stephano, cuius nomini infamiam sese hac ratione aspersuros esse impij homines existimabant, si doctrinæ quam profitebatur, rationem reddere minimè potuisset. εἰς ὑποψίαν autem παρεισάγει, idem est cum eo quod mox sequitur, εἰς ἀφασίαν συνελαύνειν. Vernacula lingua dicere solemus, *mettre à quia*. Paulopòst λητρικώτερον χορεῖν, quod Hentenius transfert, clàm procedere, ego malim, prædonum more grassari: vt etiam aliquantò pòst, πανταχοῦ τὸ λητρικὸν ἔχοντα, verto, vbique prædonum morem retinent: non, vt Hentenius, furtiuos vbique nituntur aggressus. Neque enim ij qui Stephanum lacessebant, furtim ac velut per cuniculos optimum virum aggrediebantur, sed aperta vi. Eod. capite, in his verbis, τῷ ὑποδείγματι τούτῳ εἰς ἀπείθειαν ὑποσκάπτων τοὺς νεῦ, perspicuus error in Græco est. Etenim pro ὑποσκάπτων, ὑποσκώπτων legi debet. Itaque sic verto, hoc exemplo eorum qui nunc sunt inobedientiam insectans. Hentenius vitio libri delusus: hoc exemplo detegens præsentium inobedientiam. Eodem cap. super his verbis, Ipsum audietis, Græca sic habent, καὶ ταῦτα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἔνθα ὑμῶν προσῆκεν μάλιστα. hoc est, Idque in deserto, vbi maximè vobis præsidio eram. Hentenius autem: Et hæc quidem in deserto, vbi longissima fuit mora vestra. Vbi sanè quid illi in mentem venire potuerit vt ita verteret, non quèo coniicere. Cap. 13. de Barnaba loquens: ὁ δὲ υἱὸς παρακλήσεως φερωνύμως ἐλέγετο. Hentenius: Filius consolationis ex nomine dicebatur. Ego autem: Idcircò Barnabas, hoc est, consolationis filius apto nomine appellabatur, hoc est, re præstabat id quod nuncupabatur. Ac miror quonam pacto ipse quoque Erasmus in tam facili vocabulo hæserit. Etenim cùm in Epist. D. Hieronymi ad Desider. quæ incipit, Lecto sermone, hæc verba legisset, Gratulor tibi & sanctæ atque venerabili sorori tuæ Serenillæ, quæ Feronomos (Feronymos autem legendum est) calcatis fluctibus seculi ad Christi tranquilla

tranquilla peruenit: in Scholiis suis scribit, Sequebatur dictio Græca, quam quidam sustulerant, alij variè posuerunt: sed ita vt nihil potuerim coniicere quod mihi satisfaceret. Expectandũ est igitur exemplar emendatius. Hæc ille. Atqui facile erat coniicere legendum esse φερωνύμως. Hoc enim vult Hieronymus fœminam illam appositè Serenillam appellatam fuisse, quòd ad tranquillum vitæ genus se contulisset. Verùm ad institutum redeamus. Cap. 15. ἡ γὰρ ἀξίωσ ὑπὸ τοῦ ἀξιώματος αὐτὸν μεταπέμψαιτο. Hentenius, Nolebat dignitatis nomine eum accersere. Ego autem, Nolebat imperiosè eum accersere. Loquitur de Centurione qui Petrum accersendum curauit. ὑπὸ ἀξιώματος is aliquem alloqui dicitur, qui imperiosiùs aliquanto eum alloquitur, atque ita vt dignitatis authoritatisque suæ meminerit. Contrà, qui altissima dignitate præditus, familiariter, ac veluti positis fascibus, cum homine inferioris notæ colloquitur, is οὐκ ὑπὸ ἀξιώματος, vel οὐκ ὑπὸ σχήματος (sic enim loquitur Basil. in Epist. ad Candid.) αὐτῷ προσδιαλέγεσθαι dicitur. Cap. 26. εἶτα καὶ χρῆσιν αὐτοῖς Ἄρατος ἐπάγει .i. Deinde etiam ipsis locum Arati producit. Fallitur enim Hentenius, qui χρῆσιν vaticinium exponit: quemadmodum & cap. 29. vbi de his Christi verbis loquitur, Beatius est dare quàm accipere. χρῆσις enim παράγγελμα, idem est quod locum aliquem authoris cuiuspiam proferre, vt mille exemplis planum facere possem, nisi in re perspicua verba consumere pigeret. Cap. 32. Volens diabolus Paulum facere participem criminum quæ sibi congruebant. G. ἐκείνῳ .i. illi, non sibi. Hoc enim refert ad seditiosum illum Ægyptium, nõ ad diabolum. Cap. 33. ὁ γὰρ ἐβούλετο εὐκαταφρόνητος φαίνεσθαι τῷ χιλιάρχῳ. εἰ γὰρ αὐτὸς μὴ ἐφείσατο μαστίξαι, ὡς δὲ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκδιδοσθαι μέλλοντα ὑπὸ τῶν οἰκετῶν τυπτεσθαι. hoc est, Non enim volebat Tribuno vilis & contemnendus videri. Etenim si ipse quidem ab eo flagellando abstinuisset, tanquam Iudæis dedendus esset vt à seruis cæderetur. Hentenius autem: Non enim volebat Tribunum intelligere quòd facilè despiceretur. Nam quum ille pepercisset ne flagellaretur, si postquàm ad Iudæos eductus est, contigit vt à ministris verberetur. Quæ verba longè à Græcis discrepant. Ex hoc autem loco corrigenda est translatio Chrysostomi hom. 48. in Acta, vbi hæc sic habentur: Si enim ille quidem pepercisset Tribuno flagellari, Iudæis exposituro, quòd à seruis cæderetur. Hæc enim verba à Græcis tam dissident, quàm quæ maximè. Sed & eodem cap. 33. paulo inferiùs, haud satis Oecumenij sententiam expressisse videtur interpres. Sic enim Græca habent: ἔστι γὰρ καὶ μεταχειρισμῷ χρήσασθαι ἰσχυροτέρῳ παῤῥησίας. πολλάκις γὰρ παῤῥησία μὲν ἄκαιρος ἔβλαψε τὴν ἀλήθειαν, μεταχειρισμὸς δὲ εὔκαιρος κατώρθωσε τὸ προκείμενον. Hentenius: Contigit enim vt quis grauiori dispensatione liberæ locutionis vtatur. Frequẽter enim intempestiua loquendi libertas veritati nocuit: tempestiuus autem eius vsus, quod propositum erat correxit. Quæ verba quàm parum Græcis respondeant, quid me cõmemorare attinet, cùm id cuiuis perspicere promptum sit? Ego itaque sic potiùs transtulerim: Licet enim calliditate quoque libertatẽ loquendi superante nonnunquam vti. Sæpe etenim intempestiua libertas veritati detrimentum attulit: contrà tempestiua calliditas id quod propositum erat, confecit. Loquitur enim Author de eo quod dixerat Paulus, Nesciebam quòd summus sacerdos esset. Quæ quidem verba etiamsi dissimulatorie à Paulo habita sint, omni tamen reprehensione carere ait. Licere enim interdum calliditate ac dissimulatione vti, cùm intempestiua verborum libertas plus incommodi quàm vtilitatis allatura sit. Itaque μεταχειρισμὸς hoc loco idem est quod προσαπόησις,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quemadmodum etiam liquet ex his quæ præcedunt, περαίνεται ἄγνοιαν ἢ βλάπτειν, ἀλλ' οἰκονομεῖν. Cap. 35. interpres non ſatis horum verborum mentem intellexiſſe videtur. τὸ πιστὸν (i. quod diabolo vouetur) οὐκ ἀναπίπτει, ἀλλὰ καταπίπτει. Sic enim reddit: Quod enim eiuſmodi non reponitur aut deponitur, ſed reiicitur. Itaque ſic malim: Quod enim huiuſmodi eſt, non appenditur, ſed dependitur. Hoc enim vult Oecumenius, id quod diabolo vouetur, κατάθεμα potius quàm ἀνάθεμα dicendum eſſe. ἀνάθεμα enim id demum propriè dicitur, quod Deo appenditur atque conſecratur. Atque eodem modo apud Athenæum non illepidè quidam ad eum qui impropriè verbo ἀνακεῖσθαι, pro κατακεῖσθαι .i. menſæ accumbere, vſus fuerat, hoc regeſſit, ἢ δὴ ἢ ἀνάκρεμσο .i. ſuſpendaris vt donatia ea quæ diis conſecrantur. Cap. 37. καὶ μετὰ κόπου καὶ πόνου, καὶ οὐ τῷ αὐτοσχεδίασμα .i. tum elaboratè, tum ex tempore. Hentenius vtrunque confundit, ſic vertens, multo cum labore & moleſtia, idque protinus. Hoc vult illic Paulus ſe paratum eſſe ad fidei Chriſtianæ veritatē vel longa atque elaborata oratione, vel in promptu & ex tempore, ſi ita Agrippa malit, aſſerendam. Cap. 38. τῆς εἱμαρμένης ἤτοι τοῦ καθ' ὕπνον κοιμωμένης. Hentenius: cùm fatum ad id quod præuiſum eſt, obdormiat. Ego autem ſic: Cùm fatum in perſpicuis ac velut ob oculos poſitis dormiat. Eodem cap. hæc verba, ἵνα κατάσχοι αὐτούς, ita rurſus vertit, quaſi in Græco eſſet καταισχύνῃ. Sic enim reddit, vt confunderet eos. Sic autem transferendum erat, vt eos retineret. Rurſus aliquanto inferiùs, in his verbis, ἢ γὰρ ἦν αὐτοῖς φροντὶς τροφῆς, ἅτε ἐπὶ τοῦ τυχόντος ὄντος κινδύνου, non mihi cum eo cōuenit. Sic enim transfert, Non enim erat illis cura cibi, vt pote non ſinente periculo occupari circa res vulgares. Ego autem ad hunc modum: Non enim illis cibi cura erat, quippe qui non in vulgari periculo verſarentur. Cap. 40. καὶ τὰ παιζόμενα λέγει. Hentenius: Et ea dicit, quæ ſibi mutuò conſtant. Ego autem: Et ea dicit quæ promptè ipſi in mentem venerant.

Quidnam σωτακτήριος ſignificet. CAP. XXII.

DIV ego addubitaui quidnam cauſæ eſſet, quamobrem Gregorius Nazianzenus Orationem eam, quam centum quinquaginta Epiſcopis præſentibus habuit, σωτακτήριον appellarit. Atque in hanc ſententiam non inuitus conceſſiſſem, vt λόγον σωτακτήριον, idem eſſe quod ἐφωδικὸν exiſtimarem, ſi ea Oratione de componendis Epiſcoporum diſſidiis ageretur. Quum autem illic de ea re nullum verbū fieret, anceps planè hærebam, quamnam hæc vox ſignificationem haberet. Tandem tamen comperi σωτακτήριον λόγον eo loco idem eſſe quod ὑποτακτήριον, hoc eſt, orationem extremam, qua quis valere aliquos iubet. Id quod, ne temerè à me ita exponi quiſquam exiſtimet, duo loca producam, quibus opinio hæc mea comprobetur. Etenim eruditiſsimus ille Dionyſij Areopagitæ ſcholiaſtes Maximus, eodem planè ſignificatu hoc vocabulum vſurpauit initio Scholiorum ſuorum in lib. De diuin.nom. cùm ita loquitur: τοῦτο δηλοῦται ἐν τοῖς πράξεσι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἔνθα ἐν Ἀσίᾳ σωτάζονται τοῖς ἐκκλησίαις αὐτοῖς ὁ Παῦλος .i. Hoc perſpicuè declaratur in Actis ſanctorum Apoſtolorum, vbi Paulus Eccleſias Aſiaticas extremùm ſalutat: vel, Aſiæ Eccleſiis vale dicit. σωτάζονται enim nihil hîc eſt aliud quàm ὑποτάσσεται. Atque eodem modo in lib. Quòd mortui viuentiū beneficiis iuuentur, Damaſcenus, ſiue quis alius illius libelli author ſit, de impiis loquens, qui in extremo iudicio quoſdam ex familiaribus ſuis ab electorum parte ſtare videbunt, his verbis vtitur: καὶ ὅταν τινὰς ἐξ αὐτῶν τοῖς δεξιοῖς ἴδωσι κατατασσομένους, μέρεσιν, ὑπαγορεύσουσι φιλοῦσι τὸ σωτακτήριον. Quo loco neminem tam præfractum ac pertinacem fore puto, qui hoc non mihi aſſentiatur, σωτακτήριον φιλεῖν nihil aliud ſignificare, quàm in vltimo digreſſu lamentari. His igitur duabus authoritatibus freti, iuſto ſacramento contendere, ac pro certo affirmare non dubitem, illam Gregorij Orationem ideireò σωτακτήριον appellatam eſſe, quòd eam primo quoque tempore diſceſſurus habuerit, eáque Epiſcopos illos extremùm ſalutet.

Act. 20.

Producuntur loca quædam ex Gregorio Nazianzeno, quæ à Dionyſio Areopag. mutuatus eſſe videtur. CAP. XXIII.

NONNVLLA apud Gregorium loca ſunt Dionyſij Areopagitæ verbis vſqueadeò ſimilia, vt ea ille ab ipſo mutuatus eſſe non immeritò cuipiam videri poſsit. Quod ne me fingere quiſquam putet, loca ipſa proferre minimè pigebit. Oratione 2. de Paſch. de Deo loquens Gregorius, ὅλον, inquit, ἐν ἑαυτῷ συλλαβὼν ἔχει τὸ εἶναι. Dionyſius autem cap. 5. lib. de Diuin. nom. ὅλον ἐν ἑαυτῷ τὸ εἶναι συνειληφὼς. Eodem loco Gregorius Deum eſſe dicit πέλαγος οὐσίας ἄπειρον καὶ ἀόριστον. Quæ verba non longè remota ſunt ab his Dionyſij lib. de Cœleſti Hier. cap. 9. θεαρχικοῦ φωτὸς ἄπειρόν τι καὶ ἄφθονον πέλαγος: quemadmodum nec ea quæ Gregorius eod. Orat. non longè poſt ait, ἔδει κρεῖττόν τι ἀγαθὸν καὶ ὁδεῦσαι, ὡς πλείονα εἶναι τὰ ὑπερπεπταμένα. τοῦτο γὰρ τῆς ἄνω μοι ἀγαθότητος, valde ab his Dionyſ. eod. lib. cap. diſtant, ἔστι γὰρ τοῦτο τῶν πάντων αἰτίας καὶ ὑπὲρ πᾶσα ἀγαθότητος ἴδιον, τὸ τοῖς κοινωνίαν ἑαυτῆς τινα ὀρέγειν. Quin eadem rurſus Oratione id quod ait Gregorius de Angelis in Chriſti aſcenſione ſeſe mutuò interrogantibus ac reſpondentibus, hauſiſſe videtur ex Dionyſ. eod. lib. cap. 7. vbi, etſi aliis verbis, eadem tamen extant. Quod autē ait Gregorius in Orat. de Dogmate, de vitæ puritate verba faciens, ἀεὶ τὰς θείας ἐμφάσεις καθαρὰς ἐν ἑαυτῷ φέρειν, οἷον ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον θεοῦ καὶ τῆς θείων ὄψεως, &c. Id ſanè mihi à Dionyſio ſumpſiſſe videtur. Is enim lib. de Cæl. Hierarch. his verbis vtitur. σκοπὸς ἱεραρχίας ἐστὶ τοὺς ἑαυτοῦ θιασώτας ἀγάλματα θεῖα τελεῖν, ἔσοπτρα διειδέστατα καὶ ἀκηλίδωτα, δεκτικὰ τῆς ἀρχικῆς ἀκτῖνος. Ac paulò inferiùs Hierarchæ munus eſſe δεῖται τὸν θεῖον ἐνέργειαν ἐν ἑαυτῷ καθ' ὅσον ἀναφαινομένων. Iam quod ait Gregorius in magno Apologetico ſacrum Antiſtitem nouos quotidie in virtute progreſſus facere debere, εἰκὸς μέλλοι τῷ παντὶ τῆς ἀρετῆς ἕλξειν τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ μέτριον, non admodum diſſimilia his eſſe exiſtimo, quæ Dionyſius loco proximè citato, δεῖ τοὺς καθαρτικοὺς τελουμένους καθάρσεως ἑτέροις μεταδιδόναι ἢ οἰκείας ἀγνότητος. Illud item quod ait Greg. Orat. 3. de Theolog. τὰ τῆς ἐρωτημάτων παίγνια καὶ τὰς ἐκ ψάμμου οἰκοδομὰς, &c. de ſophiſticis Arrianorum argumentis loquens, non multum ab eo abludit, quod Dionyſius lib. de Diu. nom. captiunculas Elymæ Magi, παίδων ἀθυρόντων οἰκοδομήματα, καὶ ὅτι ψάμμῳ καὶ ἀοθεῖ vocat. Denique hæc verba Gregorij in Oratione Baſiliana, ἵνα μὴ ταυτὸν πάθω τοῖς ἀπειροτέροις τῆς ἀθλητῆς, οἱ τὸν ἰσχνὸν ἐν τοῖς εἰκῆ παλαιομένοις καὶ παρέργοις κεκόνται, ἢ ἧττες ἐν τοῖς χαμαίοις εὐδόκουσι, an non proximè ad hæc Dionyſij verba eod. cap. eiuſdem lib. accedunt, vbi de eodem Elyma adhuc loquens, μιμεῖται, inquit, τοὺς τῆς ἀθλητῆς ἀπειρονίκας, οἱ πολλάκις τὸν ἀέρα ξιφικένοις πληγαῖς καταπαίοντες, οἵουτοι τῆς ἀμπάλων κεχρατηκέναι. Hæc ſunt quæ non abs re ſuſpicionem aliquam afferre poſſint, Gregorium Nazianzenum in Dionyſij libros incidiſſe: tametſi alioqui non ignorem fieri poſſe, vt eædem ſententiæ, atque etiam interdum verba diuerſis hominibus in mentem veniant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Emendata quædam in Homiliis Chrysost. in Acta.

CAP. XXIIII.

CVM superiore anno Latinam Chrysostomi in Apostolorum Acta versionem ad Græcum exemplar, quod à clarissimo viro D.Nullio vtendum acceperam, contulissem, tot interpretum errata deprehendi, vt si ea hîc ascribere atque emendare aggrediar, non vnius voluminis res futura sit. Itaque ne nimia prolixitate Lectori tædium pariam, ea tantùm loca hoc capite annotabo, quæ mihi in quattuor primis Homiliis, quas Erasmus Latinas fecit, castigationis indigere visa sunt. Hinc enim admonebuntur interpretes, vt in vertendis classicis Authoribus minùs negligenter se gerant, cùm animaduertant eruditissimum ac summa facundia præditum virum tam sæpè, non sine ingenti Lectorum fraude falli, dum doctrina sua fretus, minus, quàm par sit, industriæ ac iudicij adhibet. Igitur hom.1. in his verbis, quod quærebatur, illud erat, vt homines audirent eum excitatum à mortuis, &c. In Græco est, τὸ πιστευθῆναι .i. vt crederent. Super his Lucæ verb. Profecti docete, &c. Magnâ laus Apostolorum cùm talia fuerint aggressi. G. ὅταν τὰ τοιαῦτα ὦσιν ἐγκεχειρισμένοι .i. cùm talia eorum fidei commissa sint. Aliud enim significat ἐγχειρίζειν, quàm ἐγχειρεῖν. Super his verb. Per dies quadraginta, Aduolabat enim ac deuolabat. In Nulliano codice est, ἐφίστατο γὰρ καὶ ἀφίπτατο. Infrà item, vbi habet Erasmi versio, Quapropter & incredulos per fidem colligimus, codex quo sum vsus, habet: καὶ τοὺς ἀπιστοῦντας διὰ τοῦτο συλλογιζόμεθα. hoc est, Atque etiam Apostolos eos hinc fuisse colligimus. Erasmus videtur legisse ἀπίστους. sed ἀποστόλους legendum esse patet ex his quæ sequuntur. Mox etiam pro, pudefaciunt, lubentiùs legerim, transfigunt, cùm in Græco sit διαπείρουσι. Sic in his verbis, Vide quomodo desperationem hanc dissoluat, anxietatem malim, ἀγωνίαν. Sequitur aliquanto pòst, Si Daniel angelum visurus semotus est. Vbi non animaduertit interpres ἀφαλύεσθαι hoc loco non semotionis nec secessionis significationem habere, sed grauissimi cuiusdam metus, præ quo artus penè dissoluantur. Non longè hinc, Quoniam in baptismo, &c. Hæc sic potiùs vertenda sunt, Quoniam id quod præcipuam vim habebat, hoc est Spiritus, adest, per quem etiam aqua fit efficax. Perinde videlicet atque ipse Christus dicitur, cùm tamen nequaquam vnctus esset oleo, sed Spiritum sanctum accepisset. Quanquam etiam alioqui comperire licet eos aqua tinctos fuisse. Erasmus hîc dum voculam hanc ὡσαύτως in duas diuidit, cogitur de suo hæc verba addere, Sic & baptizati dicuntur discipuli, vt similitudini sua constet redditio. Paulo pòst, Iam enim multa de hoc baptismo dixerat. Erasmus hîc quoque de suo hanc vocem, baptismo, addit. Et malè. subauditur enim, Spiritu, non, baptismo, vt patet ex eo quod mox sequitur, vbi tamen etiam grauiùs idem errauit, dum hæc verba, μὴ νομίσῃ αὐτὸ ἐνέργειαν εἶναι ἀνυπόστατον, ita transfert, Ne putarent hanc spiritus vim talem vt nusquam appareat. Non enim dubium est, quin ita potiùs vertendum sit, Ne arbitrarentur ipsum (spiritum) vim ac facultatem esse, quæ per se minimè subsisteret. Erant enim qui Spiritum sanctum personam haudquaquam constituere dicerent, sed ἐνέργειαν duntaxat esse, hoc est, vim quandam & operationem. Quorum sententiam refellit Gregorius Nazianz. Orat.5.de Theolog.atque etiam vocabuli Homonymia ludens in Orat.de sancta Pentecoste, ait, huiusmodi opinionem aduersarij spiritus ἐνέργειαν .i. afflatum esse. Infrà ead. Hom. 1. in his verbis, Si quis aditurus annonæ præfecturam, sibi parat quicquid ad vsum vitæ pertinet,

Græca

Græca hæc parum commodè reddit Erasmus, εἰ γὰρ ὅτι ἀρχὴν μέλλων τινὰ τῶν βιωτικῶν διοικεύειν ἑαυτὸν πάντα τὸν βίον. Sic enim potiùs verti debent: Etenim si is qui mundanum aliquem magistratum aditurus est, toto antè vitæ tempore se præparat. Idem enim planè est βιωτικὴ ἀρχὴ, quod κοσμικὴν, vel πρόσκαιρος. Eadem Hom. Tu verò vbi vigilandum erat, non occupas istam humanitatem Dei. G. ἔνθα ἔδει ἀγρυπνίας, ἐκ παραλλήλου τῷ φιλ. i. vbi diligentia adhibenda erat, non huiusmodi benignitatem allegas. At illud crassius, quod paulo pòst hæc verba, ὅταν καὶ τὰ παρ' ἑαυτῶν εἰσενέγκωμεν, vertit, quum eam nostra sponte amplectemur. Quis enim non videt ita potiùs transferendum, Quum ea quoque quæ muneris nostri sunt, præstiterimus. Quæ autem non multò pòst sequuntur, longiùs adhuc ab Authoris mente absunt. Vbi enim habet Latina versio, Cur autē istiusmodi causificationes aduersus tuam ipsius salutem vsurpas, Græca ad hunc modum habent: τί οὖν ἂν καταξιωθείς, φησὶ, πάλιν ἀπελεύσεται κενὸς καταρτισμάτων; i. Quid igitur, dicet aliquis, si is qui baptismum consecutus est, rursus virtutibus vacuus hinc abscessurus est? Sunt enim verba hominis baptismum differentis. Haud multo leuius est, quod inferiùs aliquantò sequitur, Quid ais homo, qui tantis malis plenus es ac deploratus? Semel factus es amicus, semel vltioni supremæ subductus es. Græca enim sic habent: τί φῄς ἄνθρωπε; μετὸς ὢν κακῶν τοσούτων καὶ ἀπεγνωσμένος, ἀθρόον ἐγένου φίλος καὶ τοῦς τῆς ἀνωτάτω τιμωρίας ἀνέλυσθης. hoc est: Quid ais homo? Cùm tot malis scatetes, ac deploratus esses, repentè amicus factus es, atque ad summum honorem euectus. Sed & aliquanto pòst contrà omninò vertit, quàm oporteat. Sic enim habet ipsius translatio, Præclara verò & experenda mysteria. At nullus animam agens capit lotionem. Ad hunc autem modum transferendum erat: Si præclara & expetenda mysteria sunt, nullus animam agens baptismum capiat. hoc est, non eò vsque baptismum differat, donec morti propinquus sit. Eos enim insectatur, quos veteres Clinicos appellabant, hoc est, qui non nisi sub vitæ catastrophen baptizati volebant. Non longè hinc, pro, præsertim, reponendū, idque. Alioqui enim ridicula esset ratio. Sic etiam paulopòst, pro, Nunc non est dies quadragesimus, vertendum, Nunc non est Quadragesimæ tempus. Infrà rursum, hæc verba, Quam ob causam non pertendisti quò cœperas? non extant in Nulliano codice. Et certè sensui potiùs officere quàm prodesse videntur. Hoc enim vult Chrysostomus, eum qui ad baptismum non accedit, omni excusatione carere: eum autem, qui, cùm ex vitæ Christianæ præscripto viuere aggressus sit, non tamen id præstiterit, causari posse præceptorum Dei grauitatem. Malo enim hoc loco Erasmi lectionē sequi, quæ πρὸς τὰ γράμματα habet, quàm παθήματα, vt est in Nullij libro. Quin in his quoque verbis, Rursus quos æstus pectoris sentio, quoties alios video sub extremum halitum festinantes ad initiationem, nec hinc fieri puriores, non leuis error mihi inesse videtur. Hinc enim suspicari quispiam posset baptismū in vitæ fine susceptum nil vtilitatis afferre. Atqui Græcorum verborum sensus is non est, ὅταν ἑτέρους ἴδω πρὸς τὰς ἐσχάτας φθάνοντας ἀναπνοὰς, καὶ μηδὲ ἑαυτῶν σωφρονιζομένους .i. quoties alios video ad extremos vitæ spiritus peruenire, ac ne hinc quidem tamen meliores ac prudentiores fieri. s. vt baptismum suscipiant. Quod autem mox sequitur, Et si contingat à morbo conualescere, grauiùs etiam dolet velut affectus contumelia, non sic intelligendum est, quasi doleat se sanitati restitutum esse, verùm quia ægrè fert se ad suscipiendum baptismum inductum esse, quia per ea pacta, quæ in sacro lauacro cum Deo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ineuntur, videt sibi interdictas voluptates, quibus diutiùs frui vellet. Paulo pòst, typographorum, vt reor, negligentia fœdum erratum obrepsit. Vbi enim habetur, In hoc dedit baptismum, non vt eo accepto mox decedamus, sed vt semper viuentes baptismi fructus proferamus, quis est tam plumbei ingenij, quin prima fronte perspicere possit, pro, semper viuentes, vnico vocabulo legi debere, superuiuentes, G. ὑπιζῶντες. Sub finem, Non enim vestra culpa fiunt ista, sed ingratorum. Ego autem sic, Non enim nostra culpa ista fiunt, sed vecordium hominum. Id enim significat hoc loco ἀγνωμόνων vocabulum. Hom. 2. hæc verba, eóque multo cum honore adeunt, malè hic inserta sunt: nec ea habet Nullij codex, imò nec Oecumenius agnoscit: verùm paulo pòst, vbi in Latina versione est, Sed quid dicunt, Nullianus liber habet, ἀλλὰ μετὰ πλείονος τιμῆς προσιᾶσι λέγοντες .i. cum maiore honore accedunt, dicentes. Infrà in his verbis, Hæc scire futura magnum est, &c. Græca sunt huiusmodi: τί γὰρ εἰπέ μοι μεῖζον, τὸ μαθεῖν ὅπι βασιλεύσῃ τις, ἢ τὸ πότε; id est, Quid enim quæso maius est, scire quòd quispiam regnaturus sit, an quo tempore? Infrà adhuc, Si quidem illud abstulit, videlicet vti resurrectionis principium videretur. Græca autem sic habent: παρεῖλκε γὰρ ἐκεῖνο τὸ τῆν ἀρχὴν ἰδεῖν· hoc est, Minimè necessarium illud erat vt principium viderent. Erasmus ita vertit, quasi in Græco παρεῖλε legisset, Sed sanè παρεῖλκε legendum est, vt etiam legit Oecumenius, hunc locum exponens. Paulo pòst, Vt non gererentur, Lege, vt non omnia gererentur. Et aliquot pòst versibus, Quanquam hoc & de Spiritu dictum est. G. πατέρος αὐτῦ, de ipso Patre, non πνεύματος, vt videtur Erasmus legisse. Liquet enim hunc locum Psalmistæ ad Patrem referendum esse. Mox, Mihi sanè videtur hæc, &c. Hæc sic lubentiùs verterim: Hæc enim eis adhuc interrogantibus, ac vehementer ad ea attendentibus quæ dicebantur, vigilantibúsque ac minimè dormitantibus facta sunt. Quin etiam nubes ob eum extitit. Nam Moses ingressus quidem est in caliginem, verùm non illius causa adhibita est nubes. Non longè hinc, Superest vt digni videantur, quibus fides habeatur in his, de quibus loquuntur. G. ἀξιόπιστοι ἦσαν ἐκεῖνοι ἐκ τῦ εἰπεῖν, ἄνδρες γαλιλαῖοι· τῦτο γὰρ τῆν τῆν πατρίδα μαθεῖν .i. fidem illi merebantur ex eo quod dicerent, Viri Galilæi. Hoc enim erat patriam eorum perspectam habere. Infrà, Eò quòd illis secundi aduentus non mediocris cognitio data sit. Gr. ὀ μικρὸν αἴνιγμα, non parua significatio. Mox, Protinus addunt castigantium verba. Nullij codex habet κολακευόντων: sed κολαζόντων malo, cum Erasmo. Neque enim κολακεία in angelos cadit. Nō longo interuallo, Vsque adeò delectabantur illius mansuetudine. Græc. ὕπως ἥδεσαν αὐτῦ τὸ ἥμερον .i. Vsque adeò ipsius mansuetudinem compertam habebant. Paulo pòst, Aptum profectò congruúmque responsum. Ego autem: Aptè profectò atque opportunè id Esaiæ dicere liceat, Fatuus fatua loquitur. Non multo pòst, Inducis malitiam creatam. Gr. ἀγέννητον .i. increatam. At grauius est quod non ita longè hinc sequitur, Nec verentur his senectutem ac longæuitatem immensam dare: cùm in Græco sit, τὸ γέρας τὸ μέγα αὐτοῖς ἀποδιδόντες .i. decus ingens ipsis (si malis) tribuentes .i. eandem cum Deo æternitatem. Verùm in loco meridiana luce clariore turpius adhuc postea labitur in his verbis, Tempestiuum igitur existimarunt iniqui loqui nugalia: cùm in Græco sit, εὔκαιρον οὖν εἰπεῖν, διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας. hoc est, Tempestiuum itaque fuerit dicere, Narrauerunt mihi iniqui fabulationes. Hom. 3. Sed si quando ob aliquam causam res deuenerit ad contentionem, non tanquam ad principatum

patum aut præfecturam fratrum accedamus. Gr. ἀλλά εἴπω τίνος ἕνεκεν τοσῦτο μάχητον τὸ πρᾶγμα γέγονεν; &c. At dicámne cur res hæc (nempe præfectura Ecclesiastica) tanta contentione expetatur? Quia non tanquam ad fratrum curam & gubernationem accedimus, sed tanquam ad honorem nostrum & oblectationem. Paulo pòst, Rursus nisi semet omnibus præbeat. Delendum est, semet. De pecuniis enim loquitur Chrysostomus. Eodem modo pro his verbis, vt nulla ratio possit æstimare, lubenter reposuerim, vt nulla oratio possit exprimere. Paulo pòst, Euenit vt quis successionem accipiat virorum improborum, quid consilij capiat, peccatis præuentus. Gr. συμβῆ τινὰ τῦν κλῆρον δέξασθαι ἀνδρῶν μοχθηρῶν. τί δεῖ βυλεύεσθαι ὅτι ἁμαρτήμασι προλαβόντος; hoc est: Contigit vt quidam vir improbus electus sit. Quid hîc consilij capiendum est ob præterita peccata? Ibid. Non oportet illum amittere. Gr. ἀφεῖναι, i. absolucre. Ibid. An excutiendus est prior? Gr. ἐκκόψαι δεῖ πρῶτον; An priùs eum excindere opus est? Ibid. Non oportet eligere quenquam, nec in alium reuocare gradū. Sic fortasse melius: Non oportet eum eligere, nec ad alium gradum prouehere? Infrà: Quum concupisces sacerdotium, ex aduerso pone criminationes, quas illi perpeti necesse est. Gr. ἀντίθησον τὰς εὐθύνας τὰς ἐκεῖ .i. ex aduerso oppone rationes, quas in futuro æuo reddendas habebis. ἐκεῖ enim idem est quod ἐν τῷ μέλλοντι. Paulopòst: & præsentem deiiciant. Gr. κακίζοντες, vituperent. Mox, Hoc & nunc conuenit dicere, &c. In Nulliano codice Græca sunt huiusmodi. μᾶλλον δὲ νῦν δὲ μετὰ τὸ ἐκβλῆναι δῆλος τοῖς πολλοῖς. ὁ γὰρ ὄντως αὐτοῖς πόλεμος .i. Imò, vt rectiùs loquar, plerisque, nec posteaquàm excesserint, perspicuum est bellum. Neque enim ipsi bellum gerunt. Non longè hinc, Quem enim conscium adibis, si procuraris vel per teipsum, &c. Vbi fallitur Erasmus, dum non animaduertit ποίῳ συνειδότι idem esse quod ποίᾳ συνειδότι .i. quanam conscientia. At illud crassius, quod aliquantò pòst sequitur, Neque enim arbitror quenquam, quamuis admodum gloriæ sitientem, nisi vocet necessitas, velle Episcopū designari: cùm in Græco habeatur, μὴ καλύσης χρείας γενῆσαι ἂν ἁπλῶς ἐπιδείκνυσθαι .i. velle sese duntaxat ostentare. Neque enim hîc loquitur Chrysostomus de Episcopatu: sed ait se non ambitionis studio, sed necessitate compulsum huiusmodi orationem habere. Itaque non mihi cum Erasmo conuenit, qui ἐπιδείκνυσθαι idem esse putat quod ἐπιδεικνύναι, vel χειροτονεῖσθαι. Non longè pòst: Optarim enim ipse vel millies execrabilis esse. Gr. πηρωθῆναι .i. excæcari, luce orbari. Sic mox, Dormienti mihi obseruamini. Emoriar nisi videor similis dolore exanimatis, nisi attonitus. Gr. καθεύδοντί μοι παρέστητε, εἰ μὴ τοῖς παραλύτοις ἔοικα, εἰ μὴ τοῖς ἐξεστηκόσιν .i. dormienti mihi adeste, ac perspicite an non paralyticis similis sim, an non iis qui mentis errore affecti sunt? Ibid. Rursus quantum animi solatium, si vos probati sitis. Gr. τίς ἀθυμία, ὑμῶν εὐδοκιμούντων; hoc est, Qui mœror, vobis virtute florentibus? Hom. 4. non longè à principio, Sed vt magis excitaret. Sic lege, Sed è cælo: vt animos illorum magis excitaret. Ac repleuit, inquit, totam domum. Longo pòst interuallo, Et Samuelem qui post quadraginta annos quum populi rem administrasset, tamen adhuc nutriebantur in templo. Vbinam hæc hauserit Erasmus nescio. Neque enim Scriptura hoc refert, nec Chrysostomus hoc ait. Sic enim Græca habent, καὶ μετὰ πολὺ παραφέροντα ἔτη τῆς δημαγωγίας ἀπολαμβάνον, τὸν Σαμυὴλ ἀνατρεφόμενον ἐν τῷ ναῷ .i. & post quadraginta annos administrationem populi capessiit: & Samuelem qui in templo enutriebatur. Erasmus autē Samueli tribuit id quod ad Mosem spectat. Paulo pòst, Frustrà gesserint,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Addo particulam negatiuam ex Nullij codice. Infrà: Nam Hieremias hîc illos reddit verecundos. Gr. ἐσωφρόνισεν .i. prudentiores reddidit, castigauit. Mox: Istis nullus apparuit adhuc in terris agentibus. Gr. τοὺς ἐν τῇ γῇ διάκεσιν .i. terrena consectantibus. Erasmus ita vertit, quasi in Græco esset, ἐν τῇ γῇ ἀφόγγοις. Aliquantò inferiùs: Pulchrè hoc dixit, quandoquidē hoc esse profitebātur. Vsqueadeò sonitus illos reddiderat attonitos. Liber quo sum vsus, ita habet: καὶ γὰρ τοῦτο ὡμολογεῖτο. ὅπως αὐτοὺς ἐποίησεν ὁ ἀριθμός. Mihi tamen magis placet, ἐπλάγησεν ὁ ἦχος, vt Erasmus legisse videtur, ob id quod deinceps sequitur, vbi allusit Chrysostomus ad illud Dauidis, In omnem terram exiuit sonus eorum, &c. Infrà adhuc: Vbicunque fuerit improbitas, vnum hoc duntaxat studet nempe dicere. Quid tandem? &c. Gr. ἡ γὰρ ἰταμότης ἓν ζητεῖ μόνον, εἰπεῖν ὅτι δύναται, οὐχ ὅπως τι λόγου παράσμα ἐχόμενον εἴπῃ. Quæ verba meliùs reddidit apud Occumenium Hentenius ad hunc modum: Improbitas nanque id vnum quærit, vt quoquo modo aliquid dicat, non vt rationabile aliquid dicat, sed tantùm vt dicat. Hæc enim postrema verba addo ex Nulliano codice. Ibidē: In tanta versantes desperatione. Gr. ἀθυμίᾳ, mœrore. Nam desperationis vocabulum Apostolis non quadrat. Mox: Hebetudini crapulæque rem totam ascribunt. Gr. τῇ ποιότητι, .i. qualitati, non autem quantitati. Ibid. Videsne illic curiositatem, &c. Hæc sic fortasse rectiùs, planiùs quidem verti possunt: Vides illic solicitudinem (κηδεμονίαν,) hîc animi fiduciam? Nam etiamsi illi admiratione ac stupore affecti fuissent, an non tamen sic quoque mirandum fuisset in tam numerosa multitudine in verba prorumpere hominem illiteratū & idiotam? Paulo pòst, Apud hostes & vociferantes. G. φονῶντων .i. cædem anhelantes. Infrà ead. Hom. Num irrisionibus & conuiciis præsentium succubuerunt. Gr. οὐχὶ γέλωτι καὶ ὑμοῖ καὶ χλευασίᾳ ἐμάχοντο; An non cum risu & ira & suggillatione dimicabant? Mox: Alij etiam scommatis incessebant. Erasmus legisse videtur ἐχλεύαζον. Nullianus tamen liber habet σκόλαζον .i. cruciatu afficiebant. Quam quidem lectionem potiùs amplectendam puto. Non longè hinc: Aduersus principes, qui publicum in ipsos ius habebant. Gr. τῷ κατ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχοντι πάντων .i. cunctis potestatem aduersus eos habentibus. Hoc enim vult Chrysostomus ea conditione Christianos tum fuisse, vt cuiuis eos pro libitu vexare liceret. Proximè sequitur, Qui in Academia. Platonis & Aristotelis deambulationibus exercitati depugnarant. Gr. καταστάντων .i. computruerant. Sed multo grauius est quod deinde sequitur: Et in Stoicorum porticibus fuerant occupati, &c. Græca enim sunt huiusmodi: καὶ ὁ περὶ λίμνας ἠσχολημένος ὅπως αὐτοὺς σκεφτήσεται, ὡς ἤδη εἰ τοῦτο ἰχθῦς ἀγωνίζεσθε ὁ ἀγὼν τῷ αὐτῷ .i. Atque is qui in stagnis sese occuparat (i. Petrus) vsqueadeò ipsos superauit, tanquam ei cum mutis piscibus certamē esset. Infrà, Obtegetis faciem, G. ἐγκαλύπτεσθε .i. pudore suffundemini. Aliquanto pòst: Quid hîc non est stultiloquij? Gr. ποίας ταῦτα ὑμᾶς; id est, Qua musca hæc non digna sunt? Non longè: Demonstrantes ea quæ per nos facta sunt, meliora esse quàm nos ipsos. Sic rectiùs: quæ nostra causa facta sunt, nobisipsis præstantiora esse.

Ammianum Marcellinum à Gregorio Naz. minimè dissentire in his quæ de Iuliani leuitate scribit. CAP. XXV.

CVM Iulianum Imperatorem, qui ob nefariam à Christiana religione defectionem, Apostatæ cognomentū est consecutus, insigni quadam leuitate ac morum

ac morum inconstantia laborasse, Diui Gregorij Naz. testimonio comperissem, non sanè poteram non vehementer mirari, quid esset, quamobrem contrà eum Ammianus Marcellinus lib. 25. lentioris ingenij fuisse scriberet. Sic enim illic habetur: Lentioris ingenij: verùm hoc instituto rectissimo temperabat, emendari se, cùm deuiaret à fruge bona, permittens. Quæ cùm primò legerem, mirabar equidem ei lentitudinem atque cunctationem à grauissimo Authore tribui, cùm leuitatem, hoc est, contrarium vitium, Diuus Gregorius vir summa sanctitate atque doctrina, plerisque locis obiiceret. At cùm locum illum Marcellini propiùs inspexissem, accuratiúsque perpendissem, statim ipsi cum Gregorio bellissimè conuenire reperi: atque id omne dissidij, quod prima fronte occurrebat, ex Librariorum oscitantia atque imperitia natum esse. Legendum enim est eo loco, leuioris, non, lentioris. Quam quidem emendationem ne quis, vt inani tantùm coniectura nixam, reiiciat, eam eiusdem Marcellini authoritate communiam. Sic enim de Iuliano scribit lib. 22. Leuitatem agnoscens commotioris ingenij sui, præfectis proximisque permittebat, vt fidenter impetus suos aliorsus tendentes, ad quæ decebat, monitu opportuno frenarent: monstrabátque subinde, se dolere delictis, & gaudere correctione. Ex quibus verbis meridiana luce clariùs patet, submouendam esse vitiosam illam dictionem, lentioris, ac reponendam, leuioris. Vtrobique enim idem leuitatis vitium in impio illo fidei desertore notatur.

Authoris censura de Socrate historiæ Ecclesiasticæ scriptore.

CAP. XXVI.

CVM Socratem eum, qui Ecclesiasticam historiam literis mandauit, è Græco in Gallicum conuerterem, male sæpenumerò animum meum habuit, quòd mihi cum eo authore rem esse perspicerem, qui Nouati perfidiam atque impium schisma sequi potiùs habeat, quàm Ecclesiæ fidem & vnitatem amplecti. Nihil enim libentiùs facit, quàm vt non modò oblata, sed etiam interdum quæsita occasione, in Nouatianorum laudem multa cōmemoret. Quin etiam miracula ipsis lib. 1. cap. 9. & lib. 7. cap. 17. tribuit: quibus tamen, quia nullius Scriptoris Catholici testimonio atque authoritate cōfirmantur, quantum fidei habendum sit, prudenti atque orthodoxo Lectori iudicandum relinquo. Quanquam non ignorem falsos quoque Prophetas interdum res miras & prodigiosas edere posse. Sed eas pietati ac vitæ sanctitati eorum, à quibus eduntur, assignare (vt hîc, & in Eutychiano & in Paulo Nouatianis facit, quos & pios & θεοφιλεῖς .i. Deo charos fuisse testatur) mihi nullo modo probari potest, cùm sciam Deo odio fuisse schismaticos omnes, ac falsi dogmatis asseratores. Illud autem grauissimè atque indignissimè tuli, quod lib. 4. cap. 23. refert, eos à Nouati recenti dogmate suscipiendo abhorruisse, quos peccare ac vitiis operam dare delectabat. Quod quidem dictum in Orthodoxos nimis cōtumeliosum est, dignúmque profectò quod anathemate feriatur. Quę enim atrocior magisque execranda blasphemia excogitari potest, quàm dicere, Catholicos non alia de causa in eorum sententiam potiùs concessisse, qui Nouati dogma damnandum censuerant, quàm vt vitiis suis liberiùs indulgerent? Sed & illud quoque iniquè ferendum est, quòd si quis pio zelo incensus Nouatianos acriùs insectetur, huius nomen existimationémque perstringere ac labefactare studet: sed ita obliquè, vt minùs perspicaci Lectori non tam dolori suo

Universidad de Deusto
Biblioteca

atque iræ obsequi, quàm veritatis rationem habere videatur. Sic nimirùm illum nunquam satis laudatum Chrysostomũ, quia Nouatianis Ecclesias quasdam ademerat (vt refert lib.6. cap.16.) ideirco eodem lib.cap 3. & improuidũ eum, & præposterè simplicem, & immodicè liberum, ac denique in familiaribus colloquiis nimis insolentem ac fastidiosum, fuisse ait: & cap. 19. plus iracundiæ quàm pudori dare consueuisse. Eius etiam in exercendis inimicitiis acerbitatem, animique implacabilitatem notat eod. lib. cap. 10. & superbiam sub persona Seueriani, cap.14. Ac præterea, velut iam apertè Nouatianum se esse prædicans, cap. 17. non veretur dicere iustam quibusdam (hoc est Nouatianis) Chrysostomi damnationem visam fuisse, quòd Nouatianis Ecclesias quasdam abstulisset. Quo etiam modo cap.19.os illud impudens aurei oris homini hoc obiicere non dubitauit, quòd in quibusdã concionibus contemnendam esse castitatem ac temperantiam doceret. Ex quonam autem melle hoc venenum ille, tanquam aranea, traxerit, audi, nimirùm ex hoc sanctissimo dicto, Si millies lapsus pœnitentiam egeris, in Ecclesiam ingredere. Quę quidem verba, velut hæresim ipsius apertissimè iugulantia, vipereo morsu impetit. Eundem etiam in modum lib.7. cap. 11. Romanorum Pontificum potentiam exagitat, quia cap. 9. ab Innocentio, & 11. à Zosimo Nouatianis ereptæ quædam Ecclesiæ fuerant: quemadmodum item eandem ob causam imquiorem interdum eod.lib.se præbet Cyrillo Alexandrinorũ Antistiti. At contrà, Deus bone, quàm mirificis laudibus Atticum Chrysostomi successorem in cælum effert: penè vt præ illo hic nihil fuisse videatur! Quanquam equidem Attici laudibus non inuideo (nam & ex eo Theodoritus, vt erudito atque orthodoxo Antistite loca quædam in Polymorpho citat) verùm illud doleo, Socratem, cùm in Atticum tam effusus sit, in Chrysostomo tamen, qui Atticum multis parasangis præcedit, tam parcum ac malignum esse. Cur autem Attico tanto perè faueat, liquet ex eo, quòd lib.7.cap.25. eum Nouatianis haud aduersariũ fuisse scribit. Imò etiam illic, vnde ipsum laude afficere gestit, hinc ei grauissimam labem inurit. Nam præterquàm quòd nemini rectè de religione sentienti probari potest, quòd Atticus beatum dicat Asclepiadem Nouatianum Episcopum, quoniam præclarum munus 50. annos administrasset, quis illud Apophthegma ferat, Nouatum laudo, Nouatianos laudare nequeo? Nam si verè hoc Atticus pronuntiauit (vix enim hoc de Catholico crediderim) certè, ne si Demosthenes quidem reuiuiscat, eum à grauissimi criminis nota liberare queat. Quid enim turpius, quid flagitiosius, quàm eum laudare, cuius nomen ob impiæ crudelitatis plenam hæresim in infamia versatur, sempérque versabitur? Quòd autem ibidem ait, se, si tum extitisset, idem facturum fuisse, quod Nouatus fecisset, hoc est, eos, qui idolis cultum adhibuissent, minimè ad communionem admissurum fuisse, si Socrates hoc falsò in eum non coniicit, sanè ipse non iam vt pastor, sed vt lupus, loquitur. Habes, Lector, quid mihi in Socrate animaduertendum videatur.

Indicantur loca quædam, in quibus Eusebius parum orthodoxè sentire videtur. CAP. XXVII.

INTER ea ingenij monumenta, quæ nobis ab Eusebio Cæsarienſi Episcopo relicta sunt, non postremum locum obtinet volumen illud, quod Demonstrationem Euangelicam complectitur. In quo tamẽ quædam interdũ aspergit, quæ

quæ ὑποπαράλλακτον quiddam sonant, magisque Arriano dogmati fauere, quàm Concilij Nicæni decretis, orthodoxæque fidei astipulari videntur. Quocirca nequis imprudens ad huiusmodi scopulos impingat, fideique naufragium faciat, eos hoc Capite indicandos suscepi. Libro 4. cap. 2. Patris δημιούργημα .i. opificium Filium vocat: quæ quidem vox planè improbanda est, vt quæ de rebus conditis tantummodò vsurpari soleat. Ibidẽ etiam ὑπηρέτης Patris (quemadmodũ & ὑπουργὸν lib.6. in Præfat.) eum appellat: atque à Patre (πατρὸς enim legendum, non σωτῆρος) suffectum fuisse, vt per eum, tanquam per organum quoddam omnia dirigerentur. Hæc porrò vocabula, vt Dei Verbi maiestate indigna, meritò semper à Theologis omnibus rectè sentientibus explosa sunt. Ac rectè colligit Nazianzenus in Orat. habita coram 150. Episc. hac ratione Filium nobis inferiorem futurum esse, siquidem nostra causa extiterit. Eodem modo lib.5.cap.1. secundam causam Filium vocat, & cap.6. secundum Dominum. Et cap.4. eum δευτερείων ἠξιῶσθαι .i. secundas honoris partes consecutum esse: & cap.11 præstantiorem quidem ipsum esse omni Angelica natura, μείονα δὲ ἢ κατὰ τὸν πρῶτον αἴτιον .i. inferiorem prima causa. Quæquidem loquendi formæ Arrianissimum aperte olent. Vnde etiam interpres consultò in hoc postremo loco ab Authoris verbis deflexit, vertítque, Profectus autem ab eo qui Pater est. Maluit enim à fidi interpretis officio recedere, quàm ea Latinè reddere, quæ ab Orthodoxa fide discrepabant. Illud autẽ durius, ac longiùs amandandum, quòd cod. lib.5. cap.8. Patrem Filij Deum ac Dominum esse dicit. Falsissima enim est hæc propositio. Dei quippe ac Domini vocabula, quemadmodum est apud Gregor. Naz. Orat.2. de Filio, ex eorũm numero sunt, quæ ad aliquid referuntur. Deus enim eorum ratione dicitur, à quibus colitur: & Dominus respectu eorum, qui ipsius dominio subiecti sunt. Quorum cùm neutrum in Filium cadat (nam Deitatis ratione nec Patrem colit, nec ipsius imperio subiectus est) absurdum planè est, Patrem Filij Deum ac Dominum dicere. Atriana ergo censenda est huiusmodi propositio, qualis illa, qua impius Eudoxius conciones suas auspicatus fuisse traditur, πατὴρ ἀνοσίης, υἱὸς εὐσεβίης. Eiusdem farinæ est, quod eod. lib.cap. 4. vnum solum verum Deum, quique propriè ita appelletur, Patrem esse ait: secundum autem, hoc est Filium, participatione duntaxat veri societatem cõsecutum esse. Ac paulo pòst, eum, post Patrem, tanquam Deum, honorandum esse, propter inhabitantem in ipso Deum. Quæquidem locutiones nihil minus quàm Orthodoxæ sunt. Quis enim æquis auribus accipiat, Filium post Patrem, ac non potiùs cum Patre colendum esse? Quis item, ob id demum colendum eum esse, quòd Pater in ipso habitet? Quis rursus id quod aliquanto pòst ait, eum solum propriè Deum dici posse, qui Deitatem à nemine acceperit? Quis denique illud, Filiũ propter Patrem θεοποιεῖσθαι .i. Deum effici? Nec minùs reiiciendum est, quod cap. seq. eundem ὑπουργὸν τῷ πατρὸς esse ait, ὥστε ὑπὸ τοῦ πατρὸς τὸ μείζονος δημιουργεῖν. quod tamen emollire studuit interpres, dum μείζονος vertit, illius. Nam quod & cap.17. cap. 6. vbi nihilo magnificentiùs ac præclariùs de Filio loquitur, ex his Esaiæ verbis, Dominus Dominus misit me, &c. inferiorem esse Patre Filium probare nititur, nullo modo ei assentiri possum. Ad diuinam enim naturam hæc verba refert, quæ de humana natura accipienda sunt. Etenim humanæ naturæ, ac non diuinæ respectu Christus eo loco Patrem Dominum appellat. Quin ne Christus quidem, vt annotat Basilius lib. 4. aduers. Eunom. vnquam in Euangelio Patrem Dominum appellat, sed Patrem duntaxat. Nec verò eod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lib. cap.17. ei magis assentiri possum, cùm illud, Vt cognoscant te solum Deũ verum, soli ingenitæ naturæ conuenire ait, quasi videlicet Filio quoque ac Spiritui sancto non item conuenire queant. Multo enim rectiùs & Basilius lib. 4. contra Eunom. & Nazianz. Orat. 2 de Filio, id dictum fuisse volunt ratione ac respectu falsorum Deorum, quales à Gentilibus colebantur. Postremò in Præfat. lib. 6. Filium, δευτέραν μετὰ τὸν πατέρα θεότητα dicit: quod quidem à veritate apertissimè abhorret. Vnde etiam interpres maluit ita vertere, alteram autem præter illum, & cum illo personam, quàm Græca ad verbum reddendo, prauam atque à vero dissidentem sententiam exhibere.

Emendantur loca quædam in eodem Eusebij opere.

CAP. XXVIII.

QVONIAM ea, quæ aduersus Orthodoxam fidem facere videbantur, superiore capite ostendimus, nunc iam, quid in eodem Eusebij opere tam Græco quàm Latino corrigendum videatur, paucis indicandum est. Primùm igitur, vt Græcis manum admoueam, lib. 1. cap 6. in his verbis, ἀφ' ὧν ἀσεβέστερον ἰδίᾳ συμβόλων τὴν κατ' αὐτὸν θρησκείαν ὑπετελεῖν νομοθετήσας, haud paulò lubentiùs ἢ ἀφ' legerim, quàm ἰδίᾳ. Cap. 10. vbi habetur, ὑδ' ἀνθρωπίνως κεκινημένοι, καὶ θείαν δ' ὑπόνοιαν, quin ὑπόνοιαν legendum sit, equidem minimè dubito: quemadmodum etiam legit interpres. Sed & eodem, hoc est vltimo cap. in his verbis, ἁμαρτία μὲν γὰρ τῶν ἁμαρτωλῶν τῷ κόσμῳ, κατάρα δὲ γὰρ τῶν ἐμμενόντων πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ Μωσέως νόμῳ, apertissimè liquet, ante ἐμμενόντων negatiuam particulam collocandam esse. Alludit enim ad illud Scripturæ, Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quæ scripta sunt in Lege: atque Christum hanc execrationem ab iis sustulisse, qui à Legis Mosaicæ iugo ad Euangelicam vitam sese transtulerant. Iam lib. 3. cap. penult. quis non hoc facilè mihi concedat, vt in his verbis, νόμοι ὑπερφυεῖς πάσης ἐκθέσεως καὶ μεγαλοδώρους διαίτης, ἀναγκαιοτάτους potiùs legam: cùm de sanctissimis Christi legibus sermo habeatur. Quis non item illud, vt in vltimi capitis fine, nonnihil hæc verba immutem, καὶ χριστοῦ φρονεῖν αὐχοῦντες, ac legam καὶ τοῦ χριστοῦ, cùm hîc de Christianis Eusebio sermo sit. Sed & aliud mendum est in lib. 4 cap. 6. quod ab interprete minimè animaduersum, erroris ansam ipsi porrexit. Secutus enim Græcum codicem, qui habet, ἓν δέον τῶν ὅλης γῆς μέρεσιν ἀνεπιφθόνως, sic vertit, num liberum sit atque indifferens earum rerum, quæ ad terram pertinent, cuipiam permanere: cùm tamen minimè dubium esse possit, quin ita potiùs vertendum fuerit, Neminem mortalium interitus expertem fore. ἀνεπιφθόνως enim in Græco legendum est, vt sensus ipse manifestissimè ostendit. Nam quod eod. lib. cap. 15. hæc verba, ἅλωσιν δὲ τὸν οἰκεῖον ἐν τόποις ἄκουε, negantem particulam desiderent, extra controuersiam esse puto. Ac ne illud quidem mihi excuti potest, quin seq. cap. in explicatione loci illius 1. Reg. Ecce dies veniunt, error etiam in Græco obrepserit. Vbi enim habetur, εἰ γὰρ τὰ περὶ τῆς τῶν βωμάτων ἀνεπιφορείας, ἢ τὰ περὶ ἑορτῶν ἢ σαββάτων γενομοθετημένα, &c. pro ἀνεπιφορείας, legendum ἀναφορᾶς. Neque enim lex vetus ciborum ἀνεπιφορείαν habebat, sed discrimen ac delectum. Iam lib. 6. cap. 20. quin πατρικῶς ὑπεδαίνειν μέρει τινὶ τῆς γῆς legi debeat, non, προπατορικῶς, vt excusum est, clarius est, quàm vt demonstratione indigeat. At verò cap. 24. in his verbis, ὡς καὶ Ἱερουσαλὴμ πᾶν τὸ θεοσεβὲς πάτρισμα, vulgatam lectionem retineo. Neque enim

enim hîc necesse habuit interpres πολίτευμα emendare (vertit enim, pium ac religiosum ciuile institutum) cùm πάτρισμα, id est πάτρος, huic loco rectiùs quadret. Reliqua errata emendatu perfacilia sunt, nempè lib. 7. cap. 4. ἀρεστῶς θεῷ βιοῦντα, non ἀρετῶς, vt in libris editis. & pag. 232. ᾧ ὅπερ ἐγένετο, non γνόντος, & pag. 292. ἀναγίσαντος, non ἀναργίσαντος. Nunc ad Latina veniamus, quæ sanè in editione Basilienſi plerisque locis valde corrupta sunt. Nos ea, quæ Authoris sensum perturbant, breuiter ostendemus ac corrigemus. Lib. 1. cap. 6. vitiosè legitur, simulacrorum cultu introducto, pro interdicto. Et paulo pòst, In patre, pro, in parte. Lib. 3. cap. 6. pro, euidentibus rebus, omnémque aperientibus rationem, lege, operientibus sermonem. G. καλυπτόντων .i. vt sæpe Chrysostomus loquitur, ὑποκρυπτόντων .i. superantibus. Cap. 7. in his verbis, Romanum imperium euasisse, lege, inuasisse: vt etiam lin. sequenti, nulla mercede, pro, vlla. Vltimo capite, pro, Lyciam, repone, Libyam. Lib. 4. cap. 10. pro, indigenti, lege, ingenti. Cap. 15. pro, Princeps factus, particeps factus. Et sub finem, confessor, non, confessor. Lib. 5. in Præfat. pro, omnia, lege, omina. Ac non multo pòst, pro, Nanque homines quiduis à Diis, &c, emenda, quibus à Diis. Cap. 5. interitionibus legendum, non, interioribus. Et paulo pòst, Concordat sacrum, non, concordia. Lib. 6. cap. 1. pro, contradictionem, lege, contractionem, G. ὑποφολιώ. Cap. 2. pro, vultus, vult is. Cap. 15. qui ruffo inuehitur. adde, equo. Cap. 16. lege, quæ disposuit, non, quas disposuit. Cap. 18. lege, extremum pertulit casum, non causam. Cap. 20. lege, quorúmve regum, non regnum. Et paulo pòst, Domino præsente. Hæc sunt quæ in Basilienſi editione carptim emendauimus. Reliquum est, vt loca quædam, in quibus Donatus interpres Eusebij mentem non satis assecutus fuisse videtur, in medium proferamus. Lib. 1. cap. 5. hæc verba, τίς ἂν ὁ δηλήμονος εἴη πλὴν τοῦ παρὰ τὸν ἡμῶν μετὰ τὸν πατέρα κυριολογουμένου θεὸν λόγου, Latinè sic reddita sunt, Quis tandem hic, qui sic visus est, alius fuerit præter Dei Verbũ, quod seipsum ad tempus de propria magnitudine demiserit, vt alibi quoque dicendum est. Quàm autem hæc cum Græcis consentiant, viderint, qui vtriusque linguæ cognitione prediti sunt. Sic autem potiùs vertendum erat, Quisnam autem alius esse queat ille qui hîc significatur, quàm Deus Verbum, qui à nobis post Patrẽ Domini vocabulo appellatur? Cap. 6. ὡς οὖναι τὸν χριστὸν ἀφθόνως ὧδ' ἄλλως τῆς ἐκείνης τῆς ἀρχαιοτάτης τῶν Μωσέως χρόνων εὐσεβοῦς πολιτείας. Donatus, Ne Testamentum nouum aliud esse putemus, quàm antiquissimam illam Mosaicorum tempori coniunctam ciuilem rationem. At hoc loco non animaduertit Superlatiuum Comparatiui loco ab Eusebio vsurpatum fuisse. Huc enim toto hoc capite tendit, vt ostendat eam vitæ rationem, quam Lex Euangelica præscribit, eandem esse cum illa, quam antiquissus, atque ante Mosaicæ legis tempora, pij viri sequebantur: quemadmodum ostendit ex eo vitæ genere, quod Iob profitebatur. Non longè infrà, de Mosis lege loquens, αὐτοῖς δὲ τοῖς τῶν Ἀβραὰμ ἐκγόνοις, μὴ οἷοις τε ὄντων ὁμοίως τοῖς προπάτορσι κατορθοῦν, τὸν ὑποδεέστερον καὶ ἀτελῆ βίον παραδίδου .i. Ipsis inquam ortum ab Abrahamo trahentibus, vt qui non iam æquè ac maiores sui omnes virtutis numeros absoluere possent, inferiorem atque imperfectam vitæ degendę rationem tradebat. Donatus autem sic vertit: Ipsis Abrahæ nepotibus, & ab eo ortum trahentibus, qui non quemadmodum ipsi patres suam quæ subsecuta est inferiorem vitam suam dirigere poterant, tradita est. In quo idcirco fallitur, quòd κατορθοῦν iungit cum βίον: quod tamen hîc absolutè legendum est. Nam accusatiuus ille

Universidad de Deusto
Biblioteca

perspicuè ad verbum παρεῖδον referri debet. Sequitur mox in Græco, ἀφίξη μὲν αὐτὸς ὁ Μωσῆς τῆς ἀρίστου πολυθείας, ἀπῆγε δὲ ὅπῃ τὸν πάντων δημιουργὸν θεὸν, πρῶτον οἰκεῖον βαθμὸν εὐσεβείας, ὡς ἐν εἰσαγωγαῖς καὶ προθύροις τῆς τελεωτέρας προσεβολημένος. Quæ postrema verba ita transtulit Donatus: perfectiorum illorum vitam quasi in ingressibus & vestibulis pietatis obiiciens. Ego verò sic: primum illum pietatis gradum, velut in perfectionis vitæ elementis ac vestibulis præstruens. Neque enim hoc vult Eusebius, Mosem perfectissimam illam priscorum hominum vitæ rationẽ Israëlitis proposuisse, sed eos ad illam, quasi gradibus quibusdam prouehere studuisse: quorũ primus in eo situs erat, vt eos ab impia Deorum multitudine abductos ad veri ac sempiterni Dei cultum conuerteret. Sed & vlt. cap. eiusdem libri, vbi rationem reddit Eusebius, cur Legis Mosaicæ tempore animantia Deo in sacrificium offerrentur, non satis commodè hæc verba transtulit Donatus, τῆς σφῶν ψυχῆς ἀντίψυχα προσκομίζοντες, vt suæ ipsorum animæ sacrificium illud comparantes. Sic enim potius hæc verti debebant: pro animæ suæ piaculo eam offerentes. Consimilem in modum lib. 3. cap. 3. in fin. hallucinatus fuisse videtur in his verbis, ἐξ ἡμῶν ἀφελόμενοι. Vult enim Author Porphyrium & Apollonium Tyaneum, aliosque huius generis, multa à Christianis suffuratos esse, vt qui Christi temporibus longè recentiores extiterint. At interpres ita vertit, ac si in Græco esset ὠφελήμενοι. Quemadmodum etiam cap. 6. in interpretando labitur, dum sub finem capitis non animaduertit hæc verba, τῇ λογικωτέρᾳ μεθόδῳ ad verbum ὑπιδεῖσθαι referenda esse. Sic etiam cap. seq. τὸν ἐν νεκροῖς θεολογεῖν, vertit, de eo qui mortuus esset, nouam Theologiam proferre. Ego autem ad hunc potiùs modum, eum, qui mortem obierat, Deum asserere ac prædicare. θεολογεῖν enim hoc loco nil aliud significat quàm θεὸν λέγειν. Cap. vlt. ξενοφωνεῖσθαι transfert, aliena lingua vti: cùm potiùs de his vocabulum istud vsurpetur, quorum auribus res quædam nouæ atque inusitatæ ingeruntur. Quales tum erant illi, apud quos primùm Apostoli de fide Christiana orationem habebant. Iam, lib. 4. cap. 9. hæc verba, ἰδιοτρόπους λήξεως ἀποπεπλάχασι, vertit Donatus, proprium vocabulum amiserunt. Ego autem, propriam sedem. De malis angelis Author loquitur, qui sede sua exciderunt. Lib. 5. non longè ab initio, ποῖα δὲ τὰ περὶ τῆς ἀνθρωποθυσίας νενόμιχο; i. in vsu atque consuetudine posita erant. At interpres ita: Qualia verò quæ de humanis victimis feruntur censenda? Quemadmodum etiam linea seq. vertere maluissem, Eccui tandem rei malæ absurditatis exuperantiam reliquerunt: quàm vt ille vertit, Num igitur vlla re praua locum nouæ absurditati reliquerunt? At illud grauius, quòd aliquantò pòst, hæc verba, ὑδὲς γοιῦν αὐτῶν πώποτε ὅπῃ τοῖς ἐρημίοις, ὡς ἐπ' ἀχολάστοις ἢ μηδὲ σώφροσιν ἀνθρώποις ἁρμόζουσι φρονεῖν ἢ λέγειν τα τοιαῦτα, ἀγανακτῆσας φαίνεται, ad hunc modum transtulit: Certè nunquam eorum quisquam se contra homines indignatione correptum esse ostendit, quòd qualia à nobis dicta sunt, talia ipsis, aut cogitando, aut dicendo, quasi nequitiæ plena, neque vlla modestia referta tribuerent. Sic enim aptiùs fortasse reddi possent: Nemo quippe eorum ob ea quæ dicta sunt, tanquam ob libidinosa atque obscœna, & quæ ne de pudicis quidem hominibus sentire aut loqui par sit, indignatione commotus fuisse videtur. Et paulò inferiùs, τὰ αὐτὰ δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν προφῆται, πάρεργον μὲν, εἴπου τὴ τῶν ἐφημέρων ἐξητεῖτο, καὶ τοῦτο παρέλεγον τοῖς ἐρωτῶσι, τὸ δὲ κεφάλαιον τῆς προφητείας αὐτοῖς ὅπῃ μεγάλοις συνετέλουτο .i. Eodem quoque modo Prophetæ, qui post ipsum extiterunt, obiter quidem, si quid eorum quæ ad quo-

ad quotidianum vitæ vsum pertinerent, ab his quæreretur, id quoque scisciantibus prædicebant: at Prophetiæ ipsorum cardo in rebus magnis versabatur. Neque enim placet Donati versio: Ad eundem quoque modum etiam Prophetę, qui post illum extiterunt. Cæterùm extra propositum existimetur, si quid eorum, quæ in diem quæri solent, &c. Cap. 1. δύο γ' ἂν ὕπως ἀγέννητα εἶεν, τὸ προβεβληκὸς, καὶ τὸ προβεβλημένον. Donatus: Sic sanè duo ingenita essent, vnum quod proiecisset, alterum quod proiectum esset. Mallem, vnum quod produxisset, alterũ quod productum esset. προβάλλειν enim, cùm de Patre dicitur, emittere, vel, producere verti debet, non, proiicere. Neque enim aptè dici potest Filiũ à Patre proiectum fuisse. Ac ne quidem, nisi ratissimè, προβάλλεσθαι dicitur Filius. Nam illud propriè Spiritui sancto tribuitur: quemadmodum & ἐκπορεύεσθαι. Nam Filio γέννησις & γεννᾶσθαι peculiariter tribui cõsueuerunt. Cap. 9. οἱ γὰρ τῷ Ἀβραὰμ ὑπιξεωθέντες ὅπῃ γραφῆς ἀνακείμενοι δύο μὲν ἑκατέρωθεν, μέσος δὲ ὁ κρείττων ὑπῆρχον ἐν πυῇ .i. Hi qui ab Abrahamo hospitio excepti sunt, sic in pictura prostant, vt duo quidem vtrinque existant, medio autem loco sublimior atque honore præstantior. Nam hoc loco perspicuè labitur interpres, dum ita vertit, Qui enim ab Abrahã hospitio susceptisunt, vt habet Scriptura, recumbentes erant, &c. γραφὴ enim hic picturam, non Scripturam significat. Vult enim Eusebius apparitionem illam, quæ olim Abrahæ contigit, suo etiamnũ tempore depictam cerni. Cap. 20. ἡμεῖς γὰρ οὐκ ἄλλως ταῦτά φαμὲν συνίσασθαι, &c. Donatus, Nos enim non aliàs hæc dicimus extitisse. Ego: cohærere, vel, confirmari. Aliquantò inferiùs, ὡς ἢ φιλτάτης ἀλλήλοις ξιφῶν χωρεῖν .i. adeò vt etiam charissimi manus inter se conserrent. Gall. *de façon que les plus grands amis en vindrent iusques aux couteaux*. Donatus vertit, adeò vt etiam charissimos sibi gladiis transfigerent.

Duo loca in eodem Eusebij opere, ab Interprete omissa, Latinè redduntur. CAP. XXIX.

ANTEQVAM ab Eusebio discedam, duo loca supplere libet, quæ in interpretatione Latina prætermissa sunt. Etenim lib. 5. cap. 3. post hæc verba, æternúmque Patris sacerdotem, hæc ex Græco addenda sunt. Primùm igitur aduerte, quòd bis iam genitus à Deo fuisse dictus est. Ac quoniam Prophetarum vaticinia diuino spiritu nobis dicta fuisse credimus, vide an non ipse Spiritus sanctus, qui in Prophetia est, suiipsius secundum Dominum post vniuersorum Dominum appellet. Dixit enim, inquit, Dominus Domino meo, sede à dextris meis. Sanè Hebræi primum Dominum, vt generatim omnium herum, ineffabili vocabulo, quod quatuor literis constat, appellabant. At secundum non item, sed propriè ipsum Dominum nominabant. Ac proinde meritò Saluator ac Dominus noster Iesus Christus Dei, cùm aliquando à Pharisæis quæsiuisset, Quid vobis videtur de Christo? Cuius filius est? dixissentque, Dauid, subiunxit, Quomodo ergo Dauid in spiritu vocat eum Dominum, dicens, Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis? propemodum scilicet vocem eam exponens, vt quæ ipsum non modò Dauidis dominum prædicaret, sed etiam spiritus illius, qui in Propheta versabatur. Quòd si propheticus hic spiritus, Spiritus sanctus esse à nobis creditur, hunc certè Dominum esse confitetur, quem patris consessorem esse docet. Nec verò absolutè, sed sui quoque ipsius Dominum eum dicit. Quanto ergo magis hoc dixerint ratione

Universidad de Deusto
Biblioteca

ac mente præditæ potestates, quæ Spiritu sancto inferiores sunt, atque omnes, tam quæ in corporibus cernuntur, quàm quæ corpore vacant, creaturæ, quarum omnium optimo iure Dominus esse demonstrari queat is, qui solus eodẽ quo Pater subsellio sedet, per quem omnia facta sunt? quandoquidem, vt ait admirandus Apostolus, in ipso condita sunt omnia, tam quæ in cælis sunt, quàm quæ in terra, siue visibilia, siue inuisibilia. Quare consentaneum est eum solum paternę similitudinis prę rogatiuam habere, quippe qui etiam solus cum Patre considere declaratus sit. Ex quo illud perspicuum est, nulli eorum quæ genita sunt, fas esse omnipotentis imperij ac regni dextram sortiri, præter eum vnum, qui variè ac multipliciter, per ea quæ antè diximus, Deus prædicatus est. Hæc sanè à Donato Veronensi cõsultò prę terita fuisse suspicor, quòd hinc Spiritus sancti maiestatem nimiùm imminui deprimíque cerneret. Quonam enim modo Spiritus sancti cum Filio æqualitas constabit, si eum Dominum appellet? Quis autem non videt, quàm detortè hæc verba exponat Eusebius, Si ergo Dauid in Spiritu eum vocat Dominum: quæ cùm perinde valeant ac si dixisset, Spiritu sancto afflatus, ille tamen hinc colligit, ipsummet Spiritum sanctum Dominum suum Filium appellare? quo nec falsius, nec absurdius quicquam cogitari potest. Ego verò hunc locum eo nomine vertendũ duxi, vt Lector intelligat, meliorem sibi in Trinitatis materia cognoscenda doctorem quærendum esse, quàm Eusebium. Hic enim & Patrem Dominum Filij, & Filium Dominum Spiritus sancti apertè asserit. quod quidem credere, quid aliud est, quàm horrendæ impietatis crimine se astringere? Sed iam ad alterum locum veniamus, in quo quædam transiliit interpres. Is est lib. 7. cap. 1. cuius initium tale esse debet. Incredulitatis Iudaicæ gentis in Christum prædictio, signúmque quod ipsis à Domino dabatur. Erat autẽ huiusmodi: Virgo Deum gigneus, ob cuius ortum omnimoda Iudaicæ nationis euersio prædicebatur: & quo pacto alienigenæ & hostes terram eorũ occupaturi erant: & quo modo ea quæ priùs deserta erat, diuinum cultum consecuta, vberes fructus allatura erat: sic videlicet indicata Ecclesia; quemadmodum diuinus Euangelista, &c.

D. Augustini locus illustratus. Cap. xxx.

Cvm Valerius Hipponensis Episcopus D. Augustinum ad munerís sui administrationem socium atque adiutorem asciuisset, idque ille animo permoleſto ferret, plerique, vt ipse Epist. 148. testatur, multis sermonibus, qui ad ipsius vulnus non pertinerent, dolorem ipsius bono animo consolati sunt. Quinam autem hi sermones essent, qui ad sedandum ipsius dolorem nil afferrent, cùm ipse subticuerit, in obscuro apud omnes esset, nisi Posidonius, qui ipsius familiaritate atque contubernio perdiu vsus est, nobis eos declarasset. Sic enim in eius Vita scribit: Vbertim flebat Augustinus Presbyter factus, nõnullis lachrymas eius, vt nobis ipse retulit, tunc superbè interpretantibus, & tanquam eum consolantibus, ac dicentibus, quia locus presbyterij, licet ipso maiore dignus esset, appropinquaret tamen Episcopatui: cùm contrà longè alia de causa fleret. Hæc ergo erat præpostera illa cõsolatio, quam significabat Augustinus in ea Epistola, quam proximè citauimus. Sic enim eum eo quidam agebant, quasi ipse se non ad altiorem dignitatis gradum euectum fuisse doleret: cùm contra pro singulari quadam eximiáque humilitate, ne eo quidem gradu, in quo collocabatur, dignum se censeret. Quod autem isti falsò ac temerè

temerè de Augustino suspicabantur, idem antè nonnullis in eadem causa de Gregorio Nazianzeno suspicari contigit, quemadmodum ipse refert in Apologetico, vbi ostendit, omni procreatæ naturæ amplissimum decus esse, vel tantulum ad Deum appropinquare.

Corriguntur multa in libro Theodoriti de Quæstionib. Scripturæ. Cap. xxxi.

Extat eruditus profectò liber Theodoriti, in quo multæ Scripturæ quæstiones explicantur. Quem cùm plerisque locis deprauatum offendissem, atque ea tantùm errata colligere vellem, quæ vel interpretem fefellissent, vel non nisi ab eruditioribus animaduerti possent, de amici cuiusdam consilio sententiam mutaui, qui me admonuit, vt iis quoque consulerem, qui non eos in literis Græcis progressus fecissent, vt per se ipsi maculas, quamlibet perspicuas, deprehendere ac delere possent. Sic tamen negotium temperabo, vt quę faciliora sunt, velut digito tantummodò indicem: ne quis nasutus me in rebus minutis, tanquam in mustaceo, laureolam quærere cauilletur. Nam in reliquis, vbi emendationis ratio interdum reddenda est, eadem breuitas à me præstari nec potest, nec debet. Quæst. 6. in Gen. lege ἐγκόσμιον. 7. νεῦρον τὸς ἀνθρώπους. ibid. εὐπετὲς. 8. ὑρανὸν δίκοιτος. 10. ἀμπωδύναλλόμβρ. 21. λείπειν ἔπ. Ibid. νομίζειν ἔθος. 29. ἐγκόπτων. 37. Διαφερόντως. Ibid. παρασειλύοχεν. 62. ὑποπίον. 69. καταπορένται. Ibid. κατάπωσις. 71. τῶ λόγω τὸ ἔργον. Ibid. ἤδει γάρ. 83. ἐν δυσεβείᾳ. 100 κάπεῖνον τὰ αὐτὰ. 105. χλῶαι. 109. ἐπ' ἐχάπων. Ibid. παρ' ἑνίων. Ibid. δίκας οἱ παῖδες. Ibid. νεμεσᾷ δὲ. Ibid. διεσαρμόσθον. Ibid. ἐξήλθε τῦ βίβ. Ibid ἀπέχοντο. In Exod. Quæst. 12. Ἀποιόα χρωμένη. vers. seq. νεασιευομένη. Ibid. ὡς εἰ φύσ. Ibid. ἔδει μὴ γενέσθαι. Ibid. Ὀπικορωῦντες. Ibid. ἀλλόφυλοι non vacat, vt Picus suspicatur. 14. αὐτῶ τὼ βεβιτομεῖν. Ibid. τὼ ὁμόζυγα. Ibid. σωιδεῖν. 21. πεδίων. 24. τὸν ἄμωμον. 29. ἀποζάμβος. 36. πολλῶ μᾶλλον. 44. λίθων ἀργασμένων. 52. ὡς εἰς ὁ. 55. αὐτοχέδιος. In Leuitic. Quæst 1. τῆς δυσδαιμονίας. Ibid. ἀγήρασον. 11. ἔργων δ' ἀζιεπαίνων. 22. τῦ κλῆρον διελεῖν. 30. ὑγιᾶ γὰρ εἶναι δεῖ, καὶ τῶν. 36. ὥσπερ εἰς γλῶ. In Num. Quæst. 3. οἱ ἐδὼ ἱερεύοντες. 6. ἔσω τῶν ἀδύτων. 20. παρηγόρευζεν. 21. οὐκ ἐκ τῦ φόβ. 45. οἱ δὲ τῦ Σὴθ. In Deuter. Quæst. 4. τῦ θεῦ ὁμωῦσι. 6. τὸ Δῆρκες. 16. ὑποχριτόμβροι. 26. ἀχρεύσαντες. 34. ἀγονίαν. 43 συγκώμης. In Iosue 8. ἐπηρέζατο. 9 λίσθ. In Iudic. 6. ἐρίλιλαι ἐποιήσατε. 15. πεπτωκότων. Ibid. σκυτοτόμβ ἐνὸς. 16. οἱ γὰρ τῦ Γεδεὼν. Hæc, quia perfacilia erant, indicasse tantùm satis fuit. Nunc, quæ non ita prona sunt, quin interpretem quoque magna ex parte in fraudem induxerint, in medium proferamus. Quæst. 19 in Genes. καὶ πρῶτον τὼ βιβλιῶ τ̃ δημιυργίας προτάξας (sic enim lego, non προσάξας) i. Ac primùm consiliũ creationi anteponens. Neque enim interpres hoc loco Græcorum verborum sensum expressit, dum ita vertit, ac primum creationis consilium ineundo. Vult enim Author, Deum in procreando homine, non simpliciter dixisse, Fiat homo, quemadmodum in reliquis rebus condendis fecerat, sed velut deliberationem quandam priùs adhibuisse, cùm dixit, Faciamus hominẽ, &c. 20. quæst. ἐκάστη τέχνη πρὸς τὴν ἄλλων τεχνῶν τ̃ οἰκείαν ἐνάρξεται χρείαν. Vbi certe nullo modo dubito quin pro ἐνάρξεται legendum sit ἐρανίζεται .i. mutuatur. Nam etiam eadem phrasi vtitur lib. 4. de Prouid. βλέπε τας τέχνας ἀπάσας παρ' ἀλλήλων ἐρανιζομένας τὸ χρήσιμον. Aliquanto post, λέγω δὲ τ̃ μέσα σαφῶς ὑποφηνομένων .i. vt vertit Picus, de his intellige qui aperta locuti sunt. Vbi videlicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

μετὰ omisit, quia nihil ex hac voce elicere poterat, quod ipsius iudicio satisfaceret. Ego verò existimarim pro μετὰ, μέζα reponendum. Hoc enim velle videtur Theodoritus, eos qui κατ' τὸ νοερὸν, hominem ad Dei imaginem conditũ fuisse volunt, mediũ quodammodo locum tenere inter eos, qui κατ' τὸ ἀρχικὸν, & eos qui κατ' τὸ λογικὸν, imaginem eam intelligendam esse sentiunt. Nò multò pòst, in his verbis, ὃ μὲν ὠδὲ τὸ ἀρχικόν· καὶ γὰρ τοῦτο τοῖς ἀοράτοις πρὸς ὃν ὁρῶμεν δωράμεσιν, vt ad ferrum medici in membris insanabilibus, ita etiam interpres ad obelum confugit, atque hæc verba confodit, πρὸς ὃν ὁρῶμεν. Ego verò nihil hîc necesse esse amputare arbitror: sed tantùm coniunctè legendum vocabulum, quod disiunctè legitur, nempè πρεσόν. Sic enim perspicua erit sententia. Versu autem sequenti, post ὁ, addendum γὰρ. Quæst. 26. in fine, τὰς τῶ σωεισδύτος κακίας ἐδέξατο· αἰκίας lego, postulante sensu. Atque eodem modo, Quæst. 27. perspicue hoc sensus exposcit, vt in his verbis, καὶ πῶς οἷόντε ἦν τὸς λόγω τετιμημένους, καὶ κατ' εἰκόνα θείαν γεγενημένους, μὴ ἔχειν διάκρισιν ἀγαθῦ καὶ κακοῦ; Quo etiam loco non placet, quod interpres λόγω τετιμημένους, vertit, colloquio diuino dignatos, cùm λόγος hîc rationem significet, qua à Deo ornati fuerant primi parentes. Quæst. 28. πολλῶ δὲ καὶ τὸ ἔθος ἀφαιρεῖται ταύτην ἀγχιβίαν. Lege πολλοῖς, & apertissimus erit sensus. Quæst. 39. ὅπω δὲ ὑδέν ὃς πεπαγμένον. Hîc non metuo ne quis mihi succenseat, si pro πεπαγμένον, quod nil plane ad rem facit, πεποιθότα reponam. Etsi alioqui non me fugiat πεπηγὸς potiùs dici solere. Quæst. 40. ἀπορεῖα τοίνυν ὁ θάνατος ἢ πημασία. Scio quidem hanc lectionem defendi quoquomodo posse, sed tamen illud dissimulare nequeo, quin mihi aptior lectio videatur, ἀπορεῖα τοίνυν ὁ θάνατος, ὃ πημασία .i. Medicina itaque mors est, non pœna. Nam & eodem modo de eadem re loquitur Nazianz. κερδαίνει μέντοι καὶ ταῦθα τὸν θάνατον, καὶ τὸ μακροθῦμον τῦ ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ ἀθάνατον ἢ τὸ κακὸν, καὶ γένηται φιλανθρωπία ἡ πημασία. Quæst. 45. vbi affertur causa, quamobrem Deus Abelem obtruncari permiserit, ἵνα, inquit, τῇ ἀναῤῥήσῃ τῆ τότε μεμύσῃ τῦ ἐσομένου ἀνάστασιν. Quo loco pro ἀναῤῥήσῃ legendum esse ἀναῤῥέσῃ, perspicuum est ex his quæ postea sequuntur. Neque enim ea nisi ad Abelis cædem referri possunt. Quinetiam, vt dicam quod sentio, aliquid mihi desiderari videtur, quod ad Enoch quoque referatur. Vtcunque sit, in Latina versione, pro, prædicatione, cæde ponendum est. Quæst. 47. ὑπὲρ ἀγγέλων λελατρευκότων αὐτῷ μὴ κολαζομένων. Hîc pro ὑπὲρ, cum interprete lego ἐπὶ, modò sensus explendi causa post κολαζομένων addamus, αὐτοὶ κολάζονται. vel, si quis ὑπὲρ retinere malit, κολαζόμενοι. Quæst. 53. δῆλε γὰρ ἅπασα καὶ αὐτῖν τὴν θέρμην σκιάν. Ac totidem verbis interpres, Reformidant omnia animalia etiam ipsam cæli vmbram. Atqui vel ipsa luce clarius est pro θέρμην restituendum esse ἄνθρωπον, cuius tanto metu affici animantia omnia Theodoritus ait, vt vel ipsius vmbram extimescant. Quæst. 56. causa hæc affertur, quamobrem Noe ob temulentiam, in quam inciderat, minimè in crimen vocatus est, ἐμπειρίας τῦ οὐκ ἀκρασίας τὸ πάθος .i. vt Picus reddit, ab experientia proficiscebatur hæc passio, non ab intemperantia. Ego verò hîc sponsionem facere ausim, ἀπειρίας legendum esse, non ἐμπειρίας. Vult enim Author, eum non ex intemperantia in temulentiã prolapsum fuisse, sed quòd vini nondum antea periculum fecisset. Sed & eadem quæst. in his verbis mendum irrepsit, τῷ ὕπνῳ ἡ μέθη προσγινομένη πιθανωτέραν τ γνώσεως τ αἰτίαν φθείρῃ. Sic enim legendum esse sensus ostendit τῆς γυμνώσεως τῦ αἰτίαν φέρει .i. ad somnũ ebrietas accedens, probabiliorem denudationis causam affert: non, vt Picus,

Græci

Græci codicis errorem secutus, cognoscendi facultatem adimit. Quæst. 58. προὸς δὲ τοῦτοις σκοπητέον καὶ κεῖνο, ὡς εἰκὸς ἐδέξατο τῦ ἀρχὴν, &c. Ego pro εἰκὸς lego εἰ Χαμ: eámque lectionem comprobaturos opinor, qui hunc locum attento animo expenderint. Hanc enim rationem affert, cur Noë nepotem suum Chanaam potiùs quàm filium Cham diris subiecerit, quòd si filium ipse execratus fuisset, in totum genus huiusmodi execratio fluxisset. Quæst. 62. hæc verba, ἐπειδὴ δὲ κρείττων τῶ, &c. ita reddidit interpres, vt sensum Authoris peruerterit. Sic igitur transfero: Quoniam autem, vt verisimile est, Pharaone præstantior erat Abimelech, illi quidem flagitium suum per castigationem ostendit, huic autem & supplicij & delicti veniam ipse minimè concessit, verùm expectauit, vt qui iniuria affectus fuerat, hanc peteret. Atque hîc in Græco, legendum παιδείας, quemadmodum etiam paulò pòst, ἡμέρᾳ, vel ἡμέρως. Quæst. 66. ἵνα ἡδυπαθείᾳ δουλεύσῃ, ἀλλ' ὅπως αὐτὸς (sic enim lego) φύσῃ, αὐτὴ δὲ (sic etiam lego, non αὐτοὶ) θέσῃ κληθῶσι γεννήτορες .i. non vt voluptati seruiret, sed vt ipse natura, hæc autem adoptione, parentes ipsius vocarentur. Rationem affert, cur Abrahamus cum Agar ancilla congressus sit. At interpres codicis Græci vitio deceptus, ita transtulit: non vt voluptati inseruiret, sed amborum naturæ consuleret, ipsíque reipsa vocarentur genitores. Quæ verba quantum ab Authoris mente discrepent, referre nihil attinet. Certè θέσῃ reipsa vertere, est, quid θέσις hîc significet, parum intelligere. Versu seq. dele τῶ, & pro χαλαυχίαις, μεγαλαυχίας lege. Quæst. 76. προσαγαγὼν αὐτὸν προεικλόσεν ἀφωνίᾳ. lege προεικλυσεν. Quæst. 88. in initio, ὥσπερ ἤγαγε τὸ μὴ παιδοποιῆσαι παῖδα, &c. Quo loco interpres ἤγαγε τὸ iugulat: ego verò retinenda censeo, modò in vnam vocem coalescant ἤγαγετο, subaudi Liam & Sarram. Itaque sic verto: Quemadmodũ procreandorum liberorum desiderio vxores quidem duxit, nec tamen gignendorum liberorum spem in matrimonio positam habebat. Quæst. 34. in Exod. τὸ πρόπαιον ἐτήρησεν. Quis autem est, qui non videat legendum esse ἔζησεν .i. statuit, non ἐτήρησεν, vt excusum est? Quæst. 67. in fine, καὶ τὰς σιωδίκας ἐμπεδωθῦσαι ἐκέλευσεν. Hîc miror cur Picus addendam censeat particulam negatiuam οὐκ, cùm ei nullus locus esse possit. Linea præcedente ratio constructionis hoc poscit, vt legamus τῶ προὸς ἐκείνῃς ὅρκῳ. Quæst. 1. in Leuit. in his verbis, πρῶτον ἐξαγορεύσαι κελεύει τὴν ἁμαρτίαν, eluenda est macula quæ in hoc vocabulo ἐξαγορεύσαι insidet. Legendum enim ἐξαγορεῦσαι, vt patet ex cap. 5. Leuit. Itaque in Latina versione, pro, redimere peccatum iubet, restituendum est, enunciare. Quæst. 11. ἕτερα δὲ ὧ μηρυκᾶται μόνα, διχηλᾶ δὲ, ὡς κάμηλος καὶ λαγώς. Hic certè minimè dubium est, quin contrà legendum sit, μηρυκᾶται μόνα, ὧ διχηλᾶ δὲ .i. ruminant quidẽ, verùm vngulam bisulcam non habent. Vnde etiam paulo pòst camelo conferuntur, qui diuina quidem oracula ore versant, sed vngulam diuidere, hoc est ea exequi negligunt. Quæst. 32. vbi habet Latina translatio, viticem velut indicem lætitiæ, corrigendum est, pudicitię. σωφροσύνης enim est in Græco, non εὐφροσύνης. Quæst. 21. in Numer. corruptus est locus in initio, sic, vt opinor, restituendus, πολλάκις τὲς μὴ νομιζομένους δοκίμους, τοιέτους οἶδεν ὁ τὰ κεκρυμμένα εἰδὼς .i. sæpè eos qui probi minime existimantur, probos esse nouit is, cui abscondita comperta sunt. Videat etiam Lector, num quæst. seq. pro εὐγενείας, legendum sit, εὐσεβείας, etsi scio priorem lectionem tolerari posse. Quæst. 23. μικροψυχίαν vertit interpres, pusillanimitatem. Ego potiùs, inuidiam. Sæpè enim apud Græcos Theologos μικρόψυχος, pro ieiuno homine atque alienis laudibus inuidẽti sumitur, quemadmodũ in Nazianzeni

Universidad de Deusto
Biblioteca

scholiis ostendi. Quæst. 29. ἵνα τῇ συγγενείᾳ τῆς νομοθεσίας παγίαν τ̃ νόμων τ̃ μνήμην ἐργάσηται. Statim vt hunc locũ legi, mihi venit in mentẽ pro συγγενείᾳ, συνεχείᾳ. substituere. Hoc enim vult Theodoritus, Mosem idcirco leges suas Israëlitis crebrò inculcare, vt huiusmodi ferendarum legum assiduitate memoriam earum in ipsorum animis penitiùs infigat. Hanc autem emendationem, vt non probabilitate quadam duntaxat, sed certa veritate niti ducerem, fecit alter locus quæst. 1. in Deuter. qui sic habet: πολλάκις τὰς αὐτὰς λόγους ἀνακυκλοῖ, ἵνα τῇ συνεχείᾳ παγίαν τὴν μνήμην ἐργάσηται. Sed reliqua persequamur. Quæst. 43. in Num. ὁ μέντοι Βαλαὰμ, φησὶ, τὸ θεῖον τὴν κηδεμονίαν μεμαθηκὼς, τὰς θυσίας μεταπεῖραται, ἵνα τῆς ψευδωνύμων ἔννοιαν ἀπάζων. Quæ verba, quia parum commodè ab interprete reddita sunt, ita transfero: Enimuerò Balaam, qui Dei curam ac studium (erga Israëlitas) didicerat, eum adhibitis sacrificiis in diuersum flectere conatur, vnum videlicet ex eorum numero ipsum esse suspicans, qui falsò Dij appellantur. Quæst. 1. in Deut. in fine, ψαλμῳδίαν ἱερουργικὴν. Existimarim legendum, ψαλμῳδίαν, ἱερῳδίαν. Quæst. 6. ἐπειδὴ ἀτελεῖς ἦσαν, καὶ τροφῆς γαλακτώδους ἐγένοντο. ἐγεύοντο potiùs legi debet, vel, quod adhuc mallem, ἐδέοντο. Quæst. 42. nihil fuit causæ, cur interpres ἀπετυμπάνισε verteret, distẽdit: cùm ex Apostolorum Actis liqueat Iacobum ab Herode non distentum, sed capite truncatum fuisse. ἀποτυμπανίζειν autem idem quandoque esse, quod κεφαλίζειν ἀποκοπὴν, author est Varinus. Quæst. 12. in Iosue, τοῖς ψευδέσι λόγοις αὐτῶν πεπιστευκότες ἐπείσατο. Interpres, credẽtes eorũ verbis mẽdacibus persuasi sunt. Vbi cũ fefellit, nõ ἐπείσατο, sed ἐπαείσαντο, legendum esse. i. συνθήκας ἐποιήσατο, quemadmodum sensus apertissimè demonstrat. Quæst. 18. ἀλλὰ τῆς περὶ τὸν εὐσεβείας χρηστομαθείας κληθῶμεν τὸν γεγενημένον τόπον, &c. Hoc loco rectè quidem coniicit interpres desiderari in Græco participium ἀκούσαντες, vel μαθόντες, sed in vocabulo χρηστομάθειας non animaduertit vitium hærere. Neque enim monimẽtum illud à Rubenitis extructum τῆς περὶ τὸν εὐσέβειαν χρηστομάθειας μνημεῖον erat, imò contrà constantis fidei testimonium. Alioqui quidnam causæ fuisset, cur cæteri Israëlitæ ob eorum pietatem Deum laudibus afficerent? Ac proinde pro χρηστομάθειας, μαρτυρίας legendum censuerim, aut aliud quoddam eiusmodi vocabulum. Atque ad hunc modum ita vertendum esset: At vbi pietatis testimonium vocari monimentum illud intellexerunt. Ibidem aliquanto pòst, ὑποπλαβὼν ὁ ψευδάτος Ιησοῦς. ὑποπλαβεῖν suspicari vertit interpres, cùm hoc loco idem sit quod οὐκ ἀμφιδοξῶς ὑποκρίνεσθαι. i. interfari. Virgilius ad Græcorũ imitationem, suscipere dixit. Sicque etiam Quæst. 12. in Iudic. legendum est, ὅθεν ὑποπλαβὼν ὁ ἄγγελος, pro eo quod corruptè legitur ὑπολαβὼν, quem errorem secutus Picus illic vertit, gratam habens hanc responsionem. Quæst. 1. in Iud. δῆλον τοίνυν ὡς ἐμπορηθεῖσαν τὴν Ιερουσαλὴμ πάλιν ἀφιερώσαντο οἱ Ἰεβουσαῖοι, τῆς τῶν λαῶν δυσκλείας ὑπολαβόμενοι. Vbi tamen pro δυσκλείας, δεισιδαιμονίας vel δωμαϊκῆς rectiùs fortasse quadraret. Vult enim Author, Iebusæos Hierosolymitanam vrbem igni deletam rursus extruxisse, cùm in populum Israëliticum imperium arripuissent, eúmque sub potestatem suam redegissent. Aqua sententia quàm longè recedat Interpres, dum ὑπολαμβάνεσθαι passiuo sensu accipit, cuiuis perspicere facile est. Multa alia sunt in hisce libris carcinomata, quæ sine melioris exemplaris subsidio vix, ac fortasse ne vix quidem sanari possunt.

CHRYSOSTOMI *loca aliquot indicantur, in quibus Interpres Græca non assequitur.* CAP. XXXII.

CHRYSO

CHRYSOSTOMVS Hom. 3. in Epistolam ad Ephesios, eos acerrimè incressit, qui rarò ac frigidè, nec satis antè perpurgatis animis ad susciendam Eucharistiam accedunt. Sed illic, hoc est in grauissimo argumẽto, multa sunt, quæ nec Interpres rectè transtulit, nec Mõtanus recognouit. His igitur emendandis manum hoc capite, vtinam salutarem, admouebo. Atque etiam paulò altiùs exordiar, hoc est non longè ab initio loci moralis. Ac primùm interpretis verba ponam, deinde Græca subiiciam, ac denique ea interpretabor. In his igitur verbis, Trabeam carnis suæ non vtcunque honorauit, Græca habent, ἱμάτιον αὐτῷ ἐποίησεν. i. vestem sibiipsi fecit. Loquitur Chrysostomus de natura humana, quam vsqueadeò Filius Dei honorauit, vt ea se conuestierit: neque hoc contentus, omnia etiam ipsi subiecerit. Mox, Innumerásne, an his etiam numerosiores? Mallem, sexcentásne. Neque enim innumero quicquam numerosius esse potest. Non longè hinc, Quod solum etiamsi nullo enumeratorum bonorum, &c. Hîc certè Græca valdè corrupta sunt, nec nisi melioris libri ope emendari queunt, nisi quòd perspicuum est, pro μισθὸν, legendum esse μισθιὸς. Authoris tamen sensus est huiusmodi: Atqui etiamsi nullo honore affecti fuissemus, satis tamen supérque erat, quòd pro nobis mortem oppetiisset: rursus, tantis honoribus affici sufficiebat, etiamsi ille mortẽ minimè subiisset. Infrà, Etiamsi nulla geenna esset, &c. Gr. εἰ γὰρ μὴ γέεννα ἦν, τὸ τιμηθέντας τοσαύτῃ τιμῇ ἀναξίως εὑρεθῆσαι καὶ κακοὺς, τίνα οὐκ ἂν ἔχοι κόλασιν, τίνα τιμωρίαν hoc est, Nam etiamsi nulla geenna esset, tamen hoc ipsum, nimirùm tanto honore accepto indignos ac flagitiosos inueniri, quid non supplicij, quid non tormenti habeat? vel, cuius supplicij, cuius cruciatus non instar fuerit? Aliquantò pòst, Fer purulentas ac sanioſas execrationes. Hîc typographorum incuria error inoleuit. Legendum enim excreationes. Gr. ἐμπτύσματα. Non longo interuallo, Si instaret, ait aliquis, sanctæ Quadragesimæ tempus, qualis hic fuerit qui promerebitur fieri particeps sacramentorum? Si ingrueret solennis Epiphaniorum dies. Addo, etiamsi tempus Aduentus sacri, nedum Epiphaniorum aut Quadragesimæ: non efficeret dignos tanti aditu sacramenti, sed sola animæ sinceritas atque expurgatio. Hoc loco interpres ab Authoris sensu longè aberrat, dum duplex Græci codicis vitium minimè animaduertit. Sic enim habet editio Veronensis, ἂν ἐπιστῇ, φησὶ ὁ τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς χρόνος, οἷος ἐὰν ἦ τις μετέχει τῶν μυστηρίων. ἂν ἐπιστῇ τὴν ἐπιφάνιον ἡμέρα. καί τοι χρόνος τεσσάρων, οὐκ ἐπιφάνια, οὐδὲ τεσσαρακοστὴ ποιεῖ ἀξίως τὸ τεσσαρεσκαιδεκάτης, ἀλλὰ ψυχῆς εἰλικρίνεια καὶ καθαρότης. Vbi quis, si accuratè attendat, submouendum esse vocabulum φησὶ non videat, & pro ἐὰν ἦ, substituendum ἂν ἦ? Sunt enim ipsiusmet Chrysostomi verba, non alterius. Ac propterea sic verti debent: Si sanctæ Quadragesimæ tempus affuerit, quocunque tandem statu quispiam fuerit, sacramenta percipit: aut si Natalis Christi dies aduenerit. Atqui tempus accedendi non est Natiuitas, nec Quadragesima hoc præstat, vt accedere mereamur, sed animi sinceritas ac puritas. Hoc enim est de quo conqueritur Chrysostomus, nempe quòd sui ciues tempus ad Eucharistiam accedendi, non animi puritate ac vitæ innocentia, sed festorum duntaxat solennitate metirentur. At grauius est quod non multo pòst sequitur, Etiamsi ob manuum sordes ad tempus quis cõtineat: sed animam omni eluuie vitiorum repurgandam totus interim redeat. Græcè, καίτοι ὑπὸ τ̃ χειρῶν τεσσάρων χρόνων κατέχεται, εἰς δὲ ἐκείνην ὁλόκληρος ἀναλύεται. i. Atqui manibus quidem ad quoddam duntaxat tempus tenetur: ad animam autem integra migrat. Sic argumentatur Chrysostomus: Si sordidis manibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Christi corpus contrectare atrox scelus est, quanto atrocius impuro animo illud suscipere? præsertim cùm nõ nisi ad breue tempus manu teneatur, (id enim olim in vsu erat:) mox autem totum ad animam migret. Hunc verborũ Græcorum sensum cùm non animaduertit interpres, mirum quam huic loco caliginem inuexerit, vt qui etiam proinde καταχθῆναι pro ἁπτεσθαι vsurparit. Mox, Neque enim capacia sunt se inhabitantis virtutis. non enim sentiunt. Gr. ἐκεῖνα γὰρ μετέχει τοῦ ἐνόντος, οὐκ αἰσθάνεται .i. Illa enim (vasa sacra) eo qui non inest, non fruuntur, nec eum sentiunt. Quo loco valde notandum est illud, τοῦ ἐνόντος. Hoc enim vocabulo, corporis Christi in Eucharistiæ sacramento veritas luculenter asseritur. Duobus versibus interiectis, In aliis quidẽ temporibus sæpenumerò impuri acceditis. Gr. ὁτὲ μὲν τοῖς ἄλλοις χαιροῖς ὅδε καθαροὶ πολλάκις ὄντες παρέρχεσθε .i. Aliis temporibus, plerunque etiam à vitiis puri, minimè acceditis. Hoc loco amphibologia deceptus est interpres, dum ὅδε cum καθαροὶ iungit, quod cum παρέρχεσθαι iungendum erat. Persistit enim in eadem querela Chrysostomus, ostenditque præpostero ingenio esse ciues suos, qui solennibus quidem festis impuri etiam ac vitiis contaminati ad sacrum epulum accedant, aliis autem temporibus ita affecti sint, vt ne tum quidem, cùm à vitiorum labe puri sunt, accedere curent. Vnde etiam postea hoc malæ consuetudini atque anticipatæ opinioni ascribit. Legendum enim in Græco παρελήψεως, non παραλήψεως. Quam vocem non satis apertè transfert interpres præsumptionem. Ibidem, Frustrà ad hunc modum offertur hostia salutatis. G. εἰκῆ θυσία καθημερινὴ .i. Frustrà quotidianum sacrificium celebratur. Versu sequenti, Nemo est qui dignè participet. Dignè, de suo addidit interpres. Non enim hoc vult Chrysostomus, neminem dignè Eucharistiam suscipere, sed neminem ad eam suscipiendam accedere. Non longè hinc, Indignum te agnoscis, qui vel per te sumas hostiam, aut per alium sumendam accipias? οὐκ εἶ τῆς θυσίας ἄξιος, ὅδε τῆς μεταλήψεως, &c. Indignus es hostia, ipsiúsque perceptione? Indignus ergo es etiam, qui sacrosanctæ precationi interfis. Quod tamen non ita accipiendum est, quasi quisquis non indignus sit qui publicis Ecclesiæ precibus interfit, idem quoque protinus dignus sit, qui Eucharistiam percipiat. Maior enim ad hoc quàm ad illud præparatio adhibenda est. Loquitur enim hîc Chrysostomus quodammodò ὑποφολικῶς ob eam animi indignationem, quam ei parit ciuium suorum, nimis rarò ad sacrosanctas epulas accedentium, negligentia. Sequitur in Latina interpretatione, Audis adstantem tibi atque inclamantem præconem: Quicunque in pœnitentia constituti supplicastis. Gr. ὅσοι ἐν μετανοίᾳ, δεηθῆτε. Quo loco negatiua particula ab editione Veronensi exulans, sententiam prorsus obscurat. Legendum enim est, ὅσοι μὴ, vt patet ex his quæ præcedunt. Sic itaque verto, Quicunque in pœnitentium classe ac numero non estis, orate. Porrò qui non communicat, &c. Sequitur in Latino, Nam qua gratia inclamat, Absistite sacris, &c. Ego verò hunc locum ita potiùs vertendum censuerim: Cúrnam igitur cùm ille clamet, Abscedite omnes quibus precari non licet, tu tamen nihilo seciùs temerè atque impudenter stas, nec è templo excedis? At non es ex eorum numero, sed ex illorum, qui sacramenti participes esse possunt? Itáne verò, cùm id liceat, floccifacis, eámque rem nihili pendis? Paulopòst, pro, insusurrat, lege, insusurrabat: & eodem loco, pro, antequàm inuitareris, antequàm accumberes. G. πρὸ τῆς κατακλίσεως. Non longo interuallo, Confessus es te in eorum numero debere decerni, qui digni sunt sacramenti aditu, non qui cogaris

cogaris cum indignis secedere domum. Hæc postrema verba in Græco sic leguntur, τῶ μὴ μετὰ τῶν ἀναξίων ἀναχωρηκέναι .i. eo quòd cum indignis minimè secesseris. Ibid. Neque enim propter accumbentes mensæ Dominicæ solum, &c. G. ὁ γὰρ διὰ τὰ προκείμενα μόνον .i. Non enim ob ea duntaxat quę proponuntur .i. ob corpus ac sanguinẽ Christi. Aliquantò pòst, Et quasi spongia ipsi hanc Ecclesiam abluamus, &c. Hunc locum sic potiùs vertendum existimo: Quemadmodum spongia templum eluimus (περιπλύομεν enim in præsenti lego) vt in puro templo cuncta proponantur, nec vna macula aut ruga sit. Etenim oculi quoque ipsi huiusmodi spectaculis indigni sunt. Ibidem, Vsqueadeò indigni censebantur montis illius ascensu. Sic verto, Ne dignæ quidem (bestiæ) erant, quæ in montem ascenderent. Et versu seq. pro, iidem, repone, eædem: & pro, liceat, licet. Non longè hinc, Nunquid non omnia ipsi feceritis in gratiam huius solius præcepti? G. οὐδὲ τοῦτο .i. ne ea (mensa) careatis. Infrà, Cur non pro virili adnitimur, aut etiam incursionem admolimur, implendo tam salutari negotio? G. καὶ ὁ σπεύδομεν ὅδε ὑπερέχομεν τῷ πράγματι; i. ac non properamus, atque ad eam rem omni celeritate contendimus. hoc est, ad suscipiendam Eucharistiam. Ibidem, Neque enim liceat in ius trahere infirmitatem. G. οὐκ ἔστιν αἰτιᾶσθαι ἀσθένειαν .i. non licet imbecillitatem causari.

Irenæi Græcismi aliquot indicantur. CAP. XXXIII.

APVD Irenæum plurima sunt ita de Græcis imitata, vt quid ea significent, vix satis quisquam assequi possit, nisi mediocrem linguæ Græcæ peritiam sibi compararit. Huius generis quædam ex secundo libro, in quo prodigiosa Valentinianorum commenta refelluntur, nuper excerpsi, quæ notatu non indigna existimaui. In Præfatione itaque non est dubium quin ad Græcorum morem loquatur interpres, cùm ait, Quonam modo per numeros veritatem affirmare (vbi tamen haud scio an infirmare potiùs legendum sit) conantur, minutatim perexiuimus. Perexire enim nouo, ac Latinis prorsus inusitato more dixit, quod Græci διεξελθεῖν .i. commemorare, dicunt. Ibidem quòd Demiurgum postremitatis, & cap. 1. extremitatis fructum esse dicit, Græci ὑστερήματος καρπὸν dicunt. Quanquã Epiphanius hæres. 31. non eum ὑστερήματος καρπὸν, sed ὑστέρημα potiùs à Valentinianis appellari ait. Cap. 1. Hoc autem ne homini quidem solerti applicet quis, quanto magis Deo. Hic, quanto magis, pro, quanto minùs, dictum est Græcorum more, qui nonnunquam πολλῷ μᾶλλον ἀντὶ τοῦ ἥπου γε, vel μήπω δέ. Cap. 2. Quemadmodum in regem correctio belli refertur. Vbi interpres non satis aptè κατόρθωμα, vel κατόρθωσιν πολέμου vertit, belli correctionem, cùm potiùs bellicum successum significet. πόλεμον enim κατώρθωσε, qui bellum ex animi sententia confecit: quemadmodum & κατορθοῦν σωφροσύνην, idem est quod omnes temperantiæ numeros implere. Vers. seq. vt & pluribus aliis locis, conditio ἀντὶ τῆς κτίσεως, vel κτίσματος .i. pro creatione vel re creata vsurpatur. Id quod nisi quis animaduertat, sæpe quid Author sibi velit, ancipiti animo erit. Sic cap. 6. Ignis in conditione numeratur .i. inter res conditas: & cap. 56. Sunt in cælis spiritales conditiones. i. creaturæ. Cap. 3. Instabilis igitur, qui est secundum eos Bythus. G. ἀσύστατος τοίνυν ὁ κατ' αὐτοὺς βυθός. Interpres sæpe in hoc libro, Instabilis vocabulo vtitur, nõ satis propriè. ἀσύστατον enim dicitur id, quod ita proponitur, vt no vllo quidem modo esse queat quod fingitur. Sic cap. 54. Valentinianos instabilia delirare

Universidad de Deusto
Biblioteca

ait, hoc est eiusmodi deliramenta proferre, quæ nullo modo constare atque cohærere possint, sed ab omni verisimilitudine abhorreant. Et cap. 56. Valentinianorum matrem instabilem esse inquit, hoc est ita prodigiosè & absurdè confictam, vt veri similitudinem omnem excedat. Atque ad hunc modum, cùm aliquid eiusmodi esse vult, vt nulla in id absurditas cadat, constandi vocabulum vsurpat, vt in tit. cap. 11. substantiam materiæ labi adiungere non constat .i. absurdum est materiæ procreationem (Gr. ὑσίωσιν) labi ascribere. Et in initio eiusdem capitis, Attribuere substantiam eorum, quæ facta virtuti & voluntati eius, qui omnium est Deus, & credibile & acceptabile & cõstans. i. σωτηρικός. Rursus cap. 3. ad Græcorum normam dictum est, Vacuum hoc magis pleromate eorum ostenditur instabile. Etenim, magis pleromate, pro, magis quàm pleroma, Græcismum olet. Quem quidam minimè aduertens, legendum putat, maius pleromate. Sed hanc emendationẽ sensus refellit. Hoc enim vult Irenæus, vacuum illud, quod Valentiniani inducebant, stultius adhuc absurdiúsque esse pleromate illo, quod iam confutarat. Cap. 4. non secundum localem sententiam. Sententiam malo, quàm substantiam. Sic enim Græci dicunt, ὑ χῃ τὼ τοπικὼ ἔννοιαν. Cap. 5. initio concedens sistere errorem & crescere. Sistere hîc, pro consistere & emergere accipitur. G. σωϊσαθαι. Ibidem, de pœnitentia eradicare .i. mutata sententia. Gr. ἐκ μεταβολῆς. Cap. 7. Spiritalia nulli obscurare possunt. Græca locutio, pro, nulli caliginẽ offundere. τὰ πνευματικὰ μηδενὶ ὁπιοκοτεῖν δωάται. Ibidem, Neque vacuum esse, aut vmbram capiet. G. ὐδὲ τὸ κενὸν εἶναι, ἢ σκιὰν ἐνδέξεται .i. neque fieri poterit vt vacuum aut vmbra sit. Et sic cap. 16. Et hæc quidem in hominibus capit dici. G. ἐνδέχεται. Cap. 8. Itaque vacuum ostensum est figmentum eorum, & inconstans doctrina, vacui & hi qui attendunt eis. Ludit hoc loco Irenæus in ambiguitate vocabuli κενὸν, quod initio capitis vacuum significat, hîc autem stultum & inane. Quas significationes distinguere debuit interpres. Cap. 10. sua voluntate & virtute substantia vsus. G. τῇ οἰκείᾳ βυλήσῃ ὑ σιώσῃ χεησάμενος. i. sola sua voluntate ac potentia procreatis omnibus rebus. Cap. 12. & quod nõ est verisimile ipsorum ostendere. G. χὴ τὸ ἀπίθανον αὐτῶν δεικνύειν. Itaque, quod hoc loco relatiuum est, nõ causale. Cap. 15. Si autem Endiatheton logon dixerint. G. ὰν δὲ ἐνδιάθετον λόγον εἴπωσιν .i. Si autem intus conditum Sermonem dixerint. ἐνδιαθέτῳ λόγῳ Græci opponunt προφορικὸν, hoc est, vt cap. 16. vertit interpres, emissibile verbum, vel, vt cap. 49. emissionis verbum, vel denique, vt cap. 16. prolatiuum. Iam quis neget in hoc eodem cap. 15. quin Græco more dictum sit, Aut quasi meliores sint & differentiores? Latinè enim dicendum erat, præstantiores. G. διαφοράτεροι. Et sic cap. 55. intelligendum est illud, Si seipsos dicant differentiores, ex operibus arguentur. Nihil enim tale ab ipsis iactatum est. Vbi tamen actitatum malim, quàm iactatum, vel, vt in margine, iactitatum. Neutra enim lectio satis quadrat cum his quæ præcedunt. Cap. 18. qui lationem prolatiui hominum verbi transferunt in Dei æternum verbum. Hanc lectionem amplector, non eam quę est in margine, vbi pro, lationem, habetur, generationem. Gr. οἱ τὼ φορὰν τῦ τῦ ἀνθρώπων προφορικοῦ λόγυ ἀναφέρυσιν εἰς τὸν ἀΐδιον τῦ θεῦ λόγον. Cap. 19. & plurimis aliis locis his verbis vtitur, Frustrà autem, & prout euenit, quæ Græcis hisce respondent, εἰκῆ δὲ χὴ ὡς ἔτυχε. Cap. 19. Æonon & Synesin. Legendum Ainon, vt constat ex primo cap. lib. 1. nisi mendum sit in Græco codice. Cap. 21. Sicut passus est Basilides, cùm minimè attigisset veritatem. Hoc Græcum sermonem prorsus re-

doler.

dolet. Nam quod Græci dicunt, ὅπερ ἔπαθεν ὁ Βασιλείδης, Latino modo dicendum fuerat, quod Basilidi accidit. Cap. 21. In aliquo vno statuere sensum. Gr. ἐρείδειν τὸν νοῦν .i. mentem figere. Cap. 22. qui imputant nobis. G. ὀνειδίζυσι, vel ἐγκαλῦσιν .i. exprobant, vel accusant. Ibidem, Eiusdem substantiæ existebant his qui se emiserant, pro, existebant cum his, phrasis est à græcis desumpta. Græci enim dicunt, τῆς αὐτῆς ὑσίας ἦσαν τοῖς αὐτὺς προβεβληκόσι. Sic etiam cap. 24. reuocantes arguentur, pro, reuocare arguentur, vel, conuincentur. G. ἀναφέροντες ἐλεγχθήσονται. Illud etiam admonendum, Interpretem sæpe vti verbo, fieri, pro, esse & versari. Sic cap. 24. Hanc agnitionem habere potuerunt, priusquàm in passionibus fierent. Et cap. 25. Quomodo rursus Enthymesis eius cũ passione procedens separatim poterat fieri? Enthymesis enim esse intelligitur erga aliquem, ipsa autem (sic enim lego, non ipsum) seorsum nunquam fiet. Et cap. 28. Velle intra eum fieri. Ac denique cap. 56. & 57. In omnibus operibus fieri. In his omnibus locis pro fieri, dilucidior esset sensus, si esse, aut versari legeretur. Sed & cap. 29. Interpres, dum Græcos imitatur, nouo more dixit, consternationem infecit, pro, intulit, vel, incussit. Gr. ἀπορίαν ἐνεπύησεν. Loquitur enim de affectionibus, in quas Aron ille miser incidit. Quandoque etiam erga, pro circa vsurpat, vt cap. 25. Affectio erga aliquem fit, pro, circa aliquem, vel, in aliquo, existit: & cap. 30. eorum qui sunt erga Saluatorem, pro circa. Quin Græcorum quoque more ostendere sæpe, pro probare dicit, vt cap. 30. Futile verbum & vanũ, quod nullo modo ostendi possit. G. ἀναπόδεικτον: & cap. 54. Huius nullam ostensionem afferentes. i. probationem. Cap. 31. Demiurgos nominatiui casus est. Obscutior autem est Græcismus cap. 33. in his verbis, Caro eget spiritali, si tamen incipiet saluari. G. ἡ σὰρξ τῦ πνευματικῦ δεῖται, εἴ γε μέλλοι σώζεσθαι .i. siquidem futurum sit vt salutem consequatur, vel, siquidem salutem consecutura est. Et cap. 55. Si eorum quæ super Demiurgum dicuntur, mysteriorum speculator & auditor inciperet fieri. G. εἰ τῦ ὑπεράνω τῦ δημιυργοῦ λεγομένων μυστηρίων ἐπόπτης χὴ ἀκροατὴς ἔμελλε γίνεσθαι. Existimo autem Interpretem, dum in his ac similibus verbis, μέλλειν, incipere vertit, eum sequi voluisse, qui hunc locum Ioan. 4. ἔμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν, transtulit, Incipiebat enim mori, quemadmodum & suprà eundem cap. 1. ad Hebr. imitatus est in voce ἀμάρτυρος. At verò cap. 35. vis Græcæ vocis parum animaduersa errorem non dissimulandum induxit. Sic enim initio capitis legitur, Eodem modo & nos non modicam partem, sed ea quæ sunt maxima continentia regulę ipsorum resoluentes capitula, &c. Mihi autem dubium non est, quin pro, maxima, substituendum sit, maximè. Nam quod in Græco (sic enim planè mihi persuadeo) erat, σωεχτικώτατα, id verborum tenacissimus Interpres reddidit, maximè continentia: ego, præcipua ac maximi ponderis. Sic enim clarior est sensus. Cap. 37. Ex qua & isti compuncti, &c. G. κεκαυτηριασμένοι .i. quasi cauterio inusti: Paulina vox. i. Tim. 4. Cap. 40. Vt autem ex superfluo hoc eis detur. G. ἐκ περισσέας, vel ἐκ περιυσῦ, ex abundanti. Cap. 41. Falsa est eorum redditio. Gr. ἀπόδοσις. Sed hoc loco vocabulum istud explicationem potiùs aut accommodationem transferre debuit interpres. Alioqui verbum ita retinet, vt sensum interim amittat. Cap. 43. Non enim infectus es, ô homo. Gr. ἀγένητος .i. increatus. Cap. 44. absoluere parabolas. Gr. ἀναλῦσαι .i. dissoluere, explicare. Cap. 47. Non est mirum si in spiritalibus & cælestibus, & his quæ habent reuelari, hoc patimur nos. Quibus in verbis duplex Græcismus inest. Nam &, habent reuelari, pro,

Universidad de Deusto
Biblioteca

reuelatione opus habent, Græco ritu dictum est: & item illud, hoc patimur nos, pro, hoc nobis vsu venit. Ibidem, Labis fructum & ignorantiæ prolationem pronuntiatis. G. ὑστερήματος καρπὸν καὶ ἀγνοίας προβολὴν ἀποφαίνεσθαι .i. ignorantiæ fœtum, vel, ab ignorantia productum. Vt enim Interpres vertit, obscurus est sensus. Cap.52. Ad quem inhabitantes terram velut locustæ sunt deputati. Phrasis Græca, pro, cum quo cõparatæ. Cap.54. ad quos stupescunt multi insensatorum. Id etiam Græcorum more dicitur, pro, quos admirantur. G. πρὸς ὃς κεχήνασι πολλοὶ τῶν ἀνοήτων. Ibidem quoque altera est Græca locutio, Quibus floribus adornauerunt eam quæ est sub cælo? Sic enim Græci dicunt, πᾶσιν ἄνθεσιν κεκόσμηκαν τὴν ὑπ' οὐρανῷ .i. τὴν γῆν, terram. Cap.55. Non enim possibile est eum Patris prouidentia superiorem esse, & hæc cùm interior homo, &c. Hîc quoque, & hæc, Græco ritu dixit Interpres, pro, idque. Eodẽ modo aliquanto inferiùs Helleniſmum spirant hæc verba, Nullius operationis Domini sunt, pro, in eorum potestate non est quicquam operari. G. οὐδενὸς ἔργα κύριοί εἰσι. Sic etiam infrà, Et est substantia hominum voluntas eius: pro, Sola ipsius voluntate homines in ortum producti sunt. Cap. 57. apertus est Græcanismus in his verbis, Non est numerum dicere gratiarum, pro, gratiarum numerus iniri nequit. Cap.59. Illud item Græcismum olet, Latuit semetipsum in alteram maiorẽ incidens aporiam, pro, Imprudens in alteram maiorem difficultatem incidit. Gr. ἔλαθεν ἑαυτὸν εἰς ἑτέραν μείζονα περιπεσὼν ἀπορίαν. Quo etiam modo vertit Interpres cap.13. Heb. Per hanc enim latuerunt quidam angelis hospitio susceptis. Vbi Græcę locutionis ignoratione factum est, vt quidam pro, latuerunt, legendum putarint, placuerunt. Sed & post hæc postrema Irenæi verba sequitur rursus alter Græcanismus, Si enim obliuionis poculum potata est, pro, obliuionis poculo. Gr. εἰ γὰρ τῆς λήθης ποτήριον ἐποτίσθη. Cap. 64. Tanquam Patre donante perseuerantiam his qui salui fiunt. Hoc loco perseuerantia non accipitur, vt in illo Euangelij loco, Qui autem perseuerauerit vsque in finem, &c. sed ἀντὶ τῆς ἀϊδιότητος .i. pro permanentia & perennitate.

Emendantur nonnulla in eodem libro. CAP. XXXIIII.

GRAECAS eas phrases, quæ mihi, cùm secundum Irenæi librum legerem, occurrerunt, superiore capite commonstraui. Nunc loca quædam in eodem libro indicabo, in quibus idem Author temporis iniuria mihi malè acceptus fuisse videtur. Cap. 10. in his verbis, de aranea resticulas nectentes, an non perspicuum est, pro, aranea, arena legendum esse? Tritum quippe est Græcorum sermone hoc prouerbium, ἐκ ψάμμου χοινίον πλέκειν .i. ex arena funem nectere. quod quidem in eos torqueri solet, qui leuibus argumentis aliquid persuadere moliuntur. Ibidem aliquantò pòst, Siquidem super fabricatorem Deum, &c. Hoc loco vel aliquid desideratur, vel, siquidem, pro, vtpote, nouo more vsurpatum est. Quinetiam sub capitis finem in his verbis, Lachrymas tantas ac sudores aut tristitias, solœcismus apertus est. Hæc enim omnia recto casu efferenda sunt. Cap.24. participasse passionis huius. Passioni, lego, non passionis. Eodem vers. Quia à Logo quidem cœpit, deriuatio autem in Sophiam. Hîc equidem, deriuauit, emendare non dubitem. Priore enim libro cap. 1. hæc Irenæi verba sunt: ἐνήρξατο μὲν ἐν τοῖς περὶ τὸν λογόν, ἀπέστρεψε δὲ εἰς τὴν σοφίαν. Sub finem eiusdem capitis tollenda est interpunctio ea, quæ est post hæc

hæc verba, Propter immensam dilectionem. Hinc enim Authoris sensus obscuratur, ne dicam peruertitur. Cap.25. Quid autem suasa est posteà, & conualuit, &c. Hoc loco hyperbatum est. Conualuit enim, post, est pater, collocandum fuerat. Neque enim Sophia conualuit, quoniam comprehendi non poterat Pater, sed postquàm ipsa hoc sibi persuasit. Vide cap.1.lib.1. Eodem loco inuestigabilis, pro in inuestigabili accipiendũ est, quod Græci ἀνεξιχνίαστον vocant, quemadmodũ etiam apud Paulum Rom.11. Cap.31. hæc verb. Quomodo hoc non supra omnem, commate duntaxat à præcedentibus verbis distinguenda sunt: quemadmodum etiam illa, Siquidem secundum illius depositionem. Cap. 36. Ita vt periclitaretur & omnem substantiam dissolui. Lego, in omnem. ὥστε καὶ δι' ὅλου ἀναλελῦσθαι εἰς ὅλην οὐσίαν. vt lib.1. cap.1. locutus est Irenæus. Cap.38. annum Domino acceptabilem, nec diem retributionis. Legendum, & diem. Cap. 46. post hæc verba, prout vult adinuenit, apparet aliquid desiderari, nempe, stultum est, vel aliquid eiusmodi. quemadmodum etiam initio capitis seq. post hæc verba, per quæstionum, addendum, ambiguitatem, aut aliquid simile. Cap.49. hæc verba, Est autem quando, commate tantùm ab his quæ præcedunt, dirimi debent. Ac græca phrasis est, pro, interdum autem. Cap. 50. iustorum quidem dicentes (animas) illud succedere. Illuc lego, non illud. Sic enim legendum esse constat ex versu sequenti, vbi succedere in refrigerium habetur, non, succedere refrigerium. Ibidem aliquanto pòst, Superfluum est credere, superflua & discessio Saluatoris. Hoc loco excuti mihi non potest, quin pro discessio, quod corruptè & absurdo sensu legitur, reponendum sit descensio, κάθοδος. Hoc enim vult Irenæus, Si non ob virtutem, sed ob substantiam salus animis humanis comparetur, nihil esse necesse, quamobrem quispiam fidem suscipiat: imò etiam nullam causam fuisse, cur Christus in terram descendere: cùm & citra fidem, & citra Christi descensum, salutem omnes animæ consequuturæ sint, cùm sint vnius eiusdémque substantiæ omnes. Infrà eodem cap. multa sunt ita ægra, vt nisi melioris exemplaris adiumento sanari vix possint. Sensus tamẽ Authoris perspicuus est. Sic enim argumentatur: Si substantiæ ratione salutem consequuntur animæ, omnes vtique salutem obtinebunt, quandoquidem eadem omnes natura essentiáque præditæ sunt. Si autem iustitię ratione, non ergo à salute corpora excludi debent, cùm iustitiæ quoque munere ipsa perfuncta fuerint. Cap.52. Consumetur in totum animale, &c. Hoc loco vitiosa interpunctio sensum labefactat. Sic enim hæc verba notanda sunt, Consumetur in totum, animale quare non totum, &c. Ait enim Ireneus Valentinianos minimè sibi constare, cùm iustorum duntaxat animas in medietatis locum concedere astruunt. Sic igitur disputat: Si iuxta Valentinianos id omne quod est spirituale, intra pleroma ingreditur, ac rursus id omne quod ex materia concretum est, deorsum residet, ac tandẽ flammis absumitur, quidnam causę est cur non item id omne quod animale est, in medietatis locum cedat? Cap.53. Vnde igitur semetipsos, &c. Hęc per interrogationem legenda sunt: & quæ mox sequuntur, Vti & nos, &c. parẽthesi includi debẽt. Sic enim clarissimus sensus erit, qui nunc nimiùm obscurus est. Cap. 54. Et hi quidem vacui perseuerabant. Hoc loco vnius literulæ vitium sententiam totam inficit. Non enim dubium est, quin pro, hi quidem, legendum sit, siquidem. Vbi etiam illud obiter admonebo, vacuum hîc ἀντὶ τοῦ ἀπράκτου .i. pro otioso & nihil agente accipi: quemadmodum etiam paulo pòst Interpres vacuum organum dicit. Eodem cap. Quando & per suam

Universidad de Deusto
Biblioteca

argumentationem, per quam multum inferiores inueniuntur. Hîc certè aut aliquid desideratur, aut hæc verba, per quam, expungenda sunt. Et aliquantò inferiùs, Quotquot autem spiritaliora, &c. Hæc commate tantùm ab his quæ antecedunt, distingui debent: quemadmodum & illa quæ mox sequuntur, Primò quidem, &c. Cap. 56. Sed neque enixionem matris suæ, &c. Lego, neque per enixionem. Infrà eod. cap. Et eum quidem qui sit vniuersæ operationis De.m, &c. Annotat vir pius & eruditus, atque in veterum Patrum lectione felicissimè versatus Feuardentius, hanc esse codicis manuscripti lectionem, cùm antè in libris editis haberetur, Demiurgus & Dominus. Ego tamen hanc lubentiùs quàm illam amplecterer. Planus enim est sensus, si ita legamus, Et eum quidem qui sit vniuersæ operationis Demiurgus ac Dominus, animalem esse dicunt, &c. Hinc enim Valentinianorum prodigiosum commentum refutat, quod eum, quem rerum omnium conditarum effectorem ac Dominum confitentur, animalem esse dicant, cùm tamen seipsos, qui nihil omninò efficere ac procreare possint, spirituales dicere minimè vereantur. Cap. 56. Et si qui alij virtutes operari dicuntur. Reiicienda est prorsus ea lectio, quę ad marginem addita est, Virtutes operari. Virtutes enim operari hoc loco idem est quod miracula edere. Atque haud scio, an non etiam ad eundem modũ cap. 57. in his verbis, perficiunt ad beneficia, addendum sit, virtutes. Certè versu sequenti non dubitem legere, Vt etiam sæpissimè credant ipsi qui emundati sunt. Multa alia loca sunt in hoc libro valde deformata, quæ nisi melioris libri subsidio vix in pristinam formam redire possunt. Ac proinde ea minimè attingenda putaui, illud videlicet metuens, ne morbum potiùs exulcerarem quàm curarem.

Epiphanius aliquot locis partim Græcè restitutus, partim ab Interpretis erroribus vindicatus. CAP. XXXV.

EPIPHANIVS ille Cyprensis Antistes omninò, tum ob insignem eruditionem cum pari pietate coniunctam, tum ob earum rerum, quas tractat, vtilitatem, dignus erat, qui & Græcè correctior in lucem ederetur, & in diligentiorem Interpretem, literarúmque sacrarum peritiorem incideret. Quorum cùm vtrumque ei defuisse videam, quædam hoc Capite, quæ mihi in eius Panario, vel Græcè aliter legenda, vel secus in Latinum vertenda videntur, annotabo. Hæres. 43. nõ longè ab initio, κέχρηται δὲ, ὡς ὁ εἰς ἡμᾶς ἐλθὼν λόγος καὶ ἡ περὶ αὐτῆ ἔμφασις, id est, vt Cornarius vertit, Quibus etiam vtuntur ipsius complices, velut fama ad nos peruenit. At ego pro κέχρηται, κέκρυπται legendum contenderim, atque hunc locum ita vertendum, Occultata autem, vt nos auditione accepimus, ipsius est sententia. Hæres. 51. καὶ γὰρ τῷ μόνῳ ὅπῃ ἀναφυεῖ ἀδρότητος, σκεῖ ὅφις σὺκ ἐγκαταμένει. Hîc quoque μόνῳ ὅπῃ legendum .i. profectò, quemadmodum hæresi 59. & 69. Hæresi 51. labitur Interpres, dum hunc locum, λέγουσι δὲ τὸ κῦ Ιωάννου εὐαγγέλιον ἀδιάθετον εἶναι, ad hunc modum transfert: Dicunt autem Euangelium secundum Ioannem intestatũ ac indispositum esse. ἀδιάθετον enim hoc loco idem est quod minimè canonicum, ac verum & germanum. Opponitur autem hoc vocabulum τῷ ἐνδιαθέτῳ, quod genuinum ac canonicum significat apud Græcos Theologos. Hæres. 53. in fin. pro πεποκότες, lego πεπαικότες. Hæres. 57. εἴωθε δὲ ἀεὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ὃ σίγασιν ἑαυτὸ ποιούμενον, &c. Cornarius, Solet autem semper Spiritus sanctus non suapsius constitutionem facere. Ego, non seipsum prædicare atque commendare.

mendare. Hæres. 59. μὴ δολιεύεσθαι, μὴ δολοβάλλειν, μὴ κλέπτειν, μὴ ἐμπορεύεσθαι. Cornar. mercimonia tractare. Ego, veteratoriè negotiari. Alioqui enim falsum esset quod mox subdit Epiphanius, hinc animam peccati labe infici. Neque enim mercatura crimen habet, si fraus absit. ἐμπορεύεσθαι itaque hoc loco idem est quod παρεμπορεύεσθαι. In ead. Hæres. aliquantò inferiùs, καὶ οἶμαι ἀγωνιῶμεν ἐκεῖ εὐπαρρήσιαστοι. Cor. non ampliùs adsunt. Ego verò legendum putarim εὐπορεῖσθαι .i. δαίσασθαι. Rursus paulo pòst in his verbis Græcis mendum insidet, καὶ ὑπιπτιάζειν τοῖς ἄλλοις, ὑπικλωθεὶς ὅπῃ ὅλον τὸ σῶμα αὐτὸ γυμνιτεύῃ. Corn. Alios irridet, qui ipsi vitio vertunt, quòd corpus ipsius nudum sit. Atqui apertissimum est hoc loco ὑπικλωθεὶς legendum esse, atque ita transferendum, Alios naso suspendit, oblitus corpus suum prorsum nudum esse. Hæres. 61. conferens Epiphanius Ecclesiam ingenti cuidam nauí, ait eam alium pro gubernatore habere, alium proretæ loco, alium remigis, τὸν δὲ ἐν μέτρῳ πνὶ ἔστρωσεως καὶ ἐφήκης .i. vt Cornarius vertit, alium qui partem aliquam nauis, aut impositarum mercium habet. Ego, alium loco sedimenti ac mercium. ἔστρωσις enim hoc loco est pondus illud quod naui imponi solet, ne alioqui ob leuitatem facilè subuertatur. Gallicè, ce l'est. Aliquantò pòst ead. hæres. ἀναπείθοντα γυναικάρια, & paulo pòst, ante αἰχμωτεύσας, delenda particula negatiua. Atque etiam in eodem loco grauius mendum irrepsit. Sensus enim perspicuè ostendit legendum esse ποιοῦσι συμφήκας, aut simile aliquod vocabulum. Itaque hunc locum sic verterem. Illi etenim qui ne apud homines infamiam sibi conflent, occultè scortantes, vel solitudinis, vel continentiæ pactũ ineunt, non hominibus, sed Deo hoc pollicentur. Hæres. 64. ὃ γὰρ δὴ ἀνέξομαι φλυαφοῦντων πιστ, καὶ βιαζομένων ἀνθρωπαρεσμένως τῷ γραφεῖ, ἵνα αὐτοῖς δὴ σαρκὸς μὴ εἶναι παρέγχρησις ἢ ἀνάστασις. Postrema hæc verba ita vertit Interpres: quo ipsis carnis resurrectio non esse concedatur. Ego verò ad hunc potiùs modum: Vt ipsis hoc prosperè succedat, nimirùm carnis resurrectionem non esse. Hoc enim loco παρέγχρησιν legendum, non παρέγχρησις, vt in Basilensi editione. At verò mirõr quid in mentem Cornario venerit, vt non multò post hæc verba, ὁ θεὸς αὐτὸν διὰ τοῦτο ἔνυσεν ἀπεφλώσατο, νεκρότητι περιβαλών, ita verteret, Deus ob hoc ipsum prohibuit mortalitate amictum: cùm sic potiùs vertere deberet, Ob hanc causam Deus ipsum mortalem reddidit, ac mortalitate conuestiuit. Mox φωτισθῆναι illuminationẽ vertit, obscuriore sensu. φωτισθῆναι enim hîc baptizari significat. Atque hîc etiam delendum est οὖν. Aliquot versibus interiectis, conculsa ostia in Latina versione corruptè legitur, pro, conclusa: & eodem modo in Græco delendum πρὸς, ante τὰς ῥίζας. Infrà, εἰ δὲ μὴ ἀναχωρεύει μηδὲ ἀναγκάζοι. Fort. ἀναχωρίζοι. Mox, lego vnico vocabulo λέγοιτο, & vers. seq. ἄρχῃ. Ac versibus aliquot interiectis, pro μήματα, λωβήματα, vt suprà, vel μωμήματα. Et pag. 239. lin. 1. σκηρέψαντα. At vers. seq. pro συμπεπλήσατο, fortasse συμφήσαντα. & aliquanto pòst, pro ὁπόσης, ἅπασης. & lin. pen. ἠρεῖτο, & vlt. vacare videntur hæc verba, δι' ἐ. Iam pag. seq. hoc est 240. non satis commodè reddit Interpres hæc verba, ἐν ἀφθαρσίᾳ ἄριστα πράξοντας, in incorruptibili optimè facientes. Itaque sic mallem, In incorruptibilitate beatissimè victuros. Hoc enim loco ἄριστα πράττειν, est prosperrimo ac beatissimo statu esse. Pag. 241. ὡς ὁ δωδέκατος βλάσφημος. Post δωδέκατος, interrogandi nota appingenda est. i. An quia non poterat? Id quidem dictu impium est. Sic etiam eadem pag. Græci codicis vitium Cornario imposturam fecit. Legendum enim est, καὶ οὐ πάντως ἥλιον τὸν σελήνην ὑπομαρτυρεῖν αὐτὸν

Universidad de Deusto
Biblioteca

λέγομεν .i. ac non eum Lunam Solem prorsus esse affirmare dicimus. Perspicuum est enim ἥλιον hoc loco, non ἀνήλιον legi debere, ex his quæ postea sequuntur. Vbi etiam post ἀλλὰ, addendum est ἐγτὺς. Pag. 242. κλιθὲν lego, non κληθὲν, & pro κεκτέμβον, κετέμβον. Pag. 243. καὶ ἐγὼ ἠδόμαν ὅτι τῶ ὄντι πεπαυμένος εἶεν. Cornar. & re vera quietum esse sentirem. Ego, ac re vera eum dicendi finem fecisse sentirem. Legendum est enim, εἶεν. Mox etiam pro ἄμα περιπλικοῖς .i. vt Cornarius vertit, persuasoriis, lego vno vocabulo ἀναπεπλικοῖς .i. euertendi vi præditis. Versu sequente pro ἐκπέσῃ τῶ ἀνάγκην fortasse ἐκπέσῃ legendum. Quanquam ne hoc quidem verbum mihi satis arridet. Pag. 245. ὁρᾶς ὡς ἑαυτῷ ἀχρεῖα ὑπέθη. ἐχρεῖα lego, atque ironicè hæc accipio, aut alioqui particula negatiua desideratur. Pag. 246. vers. 3. lego, τὸ γὰρ ἀδικαιῶτα. & 16. δηκλικὸν. Obscurius est autem quod habetur vers. pen. λέλυται καὶ τὸ εἶναι μὴ δισμότας δι' αἰτίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶ φωτὸς, &c. Ego sanè haud dubitem pro εἶναι ἵνα substituere, ac sic hunc locum interpretari, Solutum est & illud, Ne ob eam (carnem) in lucis regno, quod percipiemus, tanquam vinculis astricti simus, ob hanc causam carnis resurrectio minimè futura est. At pag. 247. vers. 1. etsi periculosum esse scio corruptis locis obelo mederi velle, tamen Lectorem admonebo, hæc verba, εἰ ἐπειδὰ τοῖς δυσκεραίνουσιν ἕτερον ἀλήθευμα χρὴ δεικνῦσαι, mihi amputanda videri: quemadmodum & eod. vers. ὅτῳ μᾶλλον ἡ ὀρθοδοξίας ἕξι. Neque enim hæc omnia verba hoc loco quicquam nisi ad sensum faciunt. Vers. 10. legendum existimo, ἀλλὰ ψυχὴ μόνη ἡ ἁμαρτῆσα .i. verùm anima sola quæ peccauit. Pag. 248. vers. 2. lego ἐπιχειρήσας. & 35. μεταδληθέντων. Pag. 249. vers. 24. ἀνίατον τι παθὸν λίαν καὶ παιδικὸν, Cornar. immedicabile quiddam admittens. Ego pro ἀνίατον legendum censuerim ἀνόητον, hanc emendationem sensu ipso mihi apertissimè dictante. Pag. 250. 12. lego ἤκουῶ. & duabus lineis interiectis deleo ἐφ' ἡμῖν, & 24. vers. βορᾶν lego. Pag. 252. vers. 40. εὐρυώμβα. & 253. 2. ὑποκέλασθε. & 15. καὶ ἀσυντεύξαι. Pag. 260. vers. 13. ἤκετα ὑπὸ τῶ θεῶ ἀντιπαράθεων καμάτῳ. Cornar. veniat coram Deo repugnans labori. Ego verò hoc loco expungendam præpositionem ὑπὸ existimo, & pro καμάτῳ legendum ἀκαμάτῳ .i. Veniat vt Deo infatigabili repugnet. Hanc emendationem confirmat ratio ea quæ mox sequitur, θεὸς γὰρ ἰσχυρὸς καὶ ὁ κοπιάσῃ, &c.

Explicatur locus Dionysii Areopagitæ. Cap. xxxvi.

NVLLA omninò lingua est, quæ non lepores aliquos habeat, qui in aliam linguam sine luculento dispendio transferri nequeant. Huius generis illud est, quod de præceptore suo Hierotheo scribit Dionysius lib. de Diuin. nominib. cap. 2. eum τὰ θεῖα καὶ μαθεῖν καὶ παθεῖν. In quibus verbis ea est, ex vocum affinitate nata, gratia, quam nullus Latini sermonis ornatus assequi possit. Quidnam autem sit πάσχειν τὰ θεῖα, ad hunc modum exponit Maximus Scholiastes. Dictum est in Epist. ad Hebr. Didicit ex his quæ passus est obedientiam. Qui enim perpessus est, experimento capit id quod docetur. Verbi gratia: Qui verberatur, meliùs cognoscit qualis sit hic dolor, quàm is qui tantummodo audiuit, at non item verberatus est: magísque huiusce doloris acerbitatem exprimere queat. Eodem modo qui per reuelationem aliquid haurit, diuinius profectò diuina interpretabitur. Diuina autem pati, huiusmodi quiddam est. Dictum est ab Apostolo: Consepeliamur cum Christo, vt & simul resurga-

resurgamus, & regnemus cum ipso. Qui autem seipsum ac carnem suam cruci affigit, hic Christi stigmata in suo corpore circumfert. Ac proinde meritò cum Christo quoque regnabit, ac diuina ipsius mysteria intrepido animo prædicabit. Vnde etiam sanctus Hierotheus res diuinas non modò didicisse, sed etiam passus fuisse dicitur: & qui per reuelationem diuinis mysteriis imbuitur, à seipso excedit, ac rectè vtilem hunc affectum pati asseritur, vt Dei domicilium fiat. Vel alio modo: Diuina ipsum pati dixit, vt qui non per sermonem ad discendum comparatum, harum rerum scientiam perceperit, sed per diuinam illuminationem impressam atque cōsignatam in animo habuerit earum cognitionem. Hæc Scholiastes Græcus. Ex quibus apparet eum hoc sentire, idem esse, τὰ θεῖα πάσχειν, quod θεοδίδακτον εἶναι .i. non studio ac labore quæsitam, sed diuinitùs infusam diuinarum rerum scientiam habere. Ad eúmque modū D. Bernardus, τὰ θεῖα μᾶλλον ἔπαθεν ἢ ἔμαθεν. Ego verò aliter quoque, nec minùs fortasse commodè hunc locum exponi posse existimo: nimirùm, vt is μαθεῖν τὰ θεῖα dicatur, qui labore ac diligentia rerum diuinarum cognitionem sibi comparauit: παθεῖν autem, qui iis quoque seriò afficitur, vitæque sanctitatem ad doctrinam adiungit. Ac sanè malè res habet, cùm qui eruditionis pabulo abundat, eo tamen se minimè pascit ac reficit: multoque optatius mihi fuerit, si vtrumque non datur, τὰ θεῖα πάσχειν, ἢ μαθεῖν. Etenim, vt quidam rectissimè dixit, compunctionem habere præstat, quàm quid compunctio sit, exploratum habere.

Basilii *loca quædam integritati suæ restituuntur.* Cap. xxxvii.

CVM Græcum aliquem Authorem in manus sumo, eúmque multis mendis deformatum esse comperio, δεύτερος, vt dici solet, hic mihi πλοῦς esse solet, vt si editione Græca vetustiorem, ac verbum verbo studiosè reddentem, interpretationem alicunde nanciscī queam, hanc consulam. Nam quæ eiusmodi est, eam pluribus etiam Græcis exemplaribus antepono, vt quæ persæpe ex vno, eodémque non satis emendato libro transcripta sint. Ad hunc itaque modum cùm Basilij Magni aduersus Eunomium libros non ita pridem cum Trapezuntij translatione conferrem, ex huiusmodi opera id mihi consecutus videor, vt nonnulla loca, in quibus Græca vitio non carebant, integritati suæ restituerim. Hæc autem sunt huiusmodi. Pag. 647. vers. 25. post hæc verba, τὰς γὰρ ἐκ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς, addo πάντας. Pag. 648. vers. 4. lego δυσχερῶς ἔχειν. & vers. seq. pro τύφῳ legendum esse φόβῳ, constat ex præcedentibus Eunomij verbis. Vers. 18. pro ὁμοῦ legit Trapezuntius ὅτος. quæ vera est lectio. Neque enim ὁμοῦ quicquam, quod ei respondeat, habet. Vers. 34. αὐχίῳ legit, non ἀνεπαυχιώτῳ. Vtraque tamen lectio probabilem sensum habet. Vers. 43. προφήτας cum eo lego: quemadmodum & 48. πίστως, nō ὑπὸστάσεως. Pag. 649. vers. 3. παρεσαγορεύεται. vers. 6. post ἀληθείας, addo, τοῖς ἐχθροῖς ἀληθείας. Vers. 32. cùm ἀγέννητος & γεγέννηται scribatur, atque hanc lectionem & hîc & infrà sequatur Trapezuntius, atque adeò passim in his libris πρὸ ἀγεννησίας vrgeat Eunomius, videndum est, num versu quoque 28. ἀγέννητος & γεγεννῆσθαι scribi debeat. Illud certè existimo, vel toto hoc loco huiusmodi vocabula per simplex ν scribenda esse, vt Eunomij verbis respondeant, vel certè in verbis Eunomij huiusmodi voces per duplex ν scribi debere, ne à prioribus posteriora dissentiant. Vers. 34. pro ὁμοῦ legit Trapez. πρῶτον, & rectè. Sequitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim ἔπειτα. Pag. 650. vers. 19. ex Trapezuntij versione, atque adeò ex ipso sensu liquet, hîc aliquid deesse. Sic autem fortasse locus expleri queat. ὁ δὲ ὥσπερ ὁδοῦ τινὸς λαβόμενος ἐκ τοῦ καθ' ὑφαπαγὴν, εἰς τὸ κατασκευάζειν ἔρχεται τὴν ἀγεννησίαν οὐσίαν εἶναι τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων. hoc est, vt vertit Trapezuntius, Ille autem ex eo quod vi rapuit, ad affirmandum procedit, quòd innascibilitas Dei substantia sit. Vers. 39. post τοῦτο γε repetit Trapez. has voces, οὐκ ἔστι. Pag. 651. vers. 13. ταυτὸν lego. Vers. 34. ἀσύμβατα. vers. seq. θεῷ. Pag. 652. vers. 6. pro ἐνέργειαν, ἀλήθειαν legit Trapez. Neutra tamen lectio improbanda. Vers. 17. post ἀποδοτὴ, legisse videtur Trapez. κριθήσεται: vt etiam vers. 21. post φύσιν, προσόντων. At contrà vers. 27. hanc vocem κύριε nõ agnoscit. Pag. 653 vers. 23. post τῶν addit Trap. ὡς τοῦ θεοῦ. sed de suo, vt opinor. Quanquam minùs incommodè hunc locum vertit, quàm quidam Ecclesiæ hostis. Nam cùm Græca sic habeant, εἰ γὰρ ἡ οὐσία ἐν τοῖς μὴ οὖσι, σχολῇ γ' ἂν ἄλλο τι τῶν λεγομένων, sic tamen vertit, Nam si essentia inter ea ponatur, quæ non sunt, quicquid præterea dixeris, vanum & inane fuerit. Atqui potiùs ita vertendum fuerat, Nam si essentia in eorum, quæ non sunt, numero ponenda est, multo minùs quicquam aliud ex iis, quæ dicuntur, erit. Hac enim ratione Eunomij errorem refellit Basilius, qui ἀγεννησίαν οὐσίας rationẽ habere, atque adeò ipsammet essentiam significare contendebat. Nam postquàm ostendit ἀγεννησίαν ἀφαιρετικὸν potiùs quàm θετικὸν vocabulum esse ostendit, ita disputat. Si ἀγεννησία idem est quod οὐσία, sanè cùm ἀγεννησία τῶν μὴ προσόντων τῷ θεῷ sit, οὐσία quoque eandem rationem habitura est. Quòd si inter ea quę Deo non insunt, essentiam quis ponendam censuerit, quid tandem ex omnibus quæ Deo attribuuntur, esse dicendum erit, cùm essentia ipsa ei non insit? Vers. 27. post εἰ, addo ex Trapez. τὸ ἀγέννητον. Pag. 654. 15. lege ποίᾳ. Pag. 657 vocem hanc ἐκάστῳ, veteris interpretationis authoritate deleo. Ibidem vers. vlt. in his verbis, ἵνα τῆς ἀσεβείας ἐν τοῖς πράγμασι γυμνωθείσης, &c. à veteri translatione Græca nonnihil discrepant. Sic enim illa habet, vt impietate in rebus versata, cùm ad personas progressio fiat, &c. Quocirca non dubito quin Trapezuntius pro γυμνωθείσης legerit γυμναζομένης. Quæ quidem lectio proculdubiò mihi rectior ac sincerior videtur. γυμνάζειν enim τὸν λόγον frequens est apud Theologos Græcos, ac præsertim apud Chrysostomũ locutio, pro τῷ λόγῳ ἐνασκεῖσθαι, vel ἐμφιλοχωρεῖν. Vult autem hoc loco Basilius, Eunomium in Ingeniti ac Geniti vocibus impietatem suam veteratorie exercere, ac longa oratione astruere: quò postea à rebus ad nomina migrans, nihil iam, quod ab orthodoxa fide abhorreat, dicere videatur. Pag. 656. vers. 35. expungo αὐτὴ. vet. interpretis authoritate: quemadmodum & seq. pag. vers. 7. τὴν τὸν λόγον. Pag. 658. 17. videtur legisse Trapez. προσλαμβάνει. Pag. 659. vers. 9. ἀσυμφωνίας lego cum eodem, & 26. ὑμετέραν. Pag. 661 vers. 4. lego μεταῤῥυθμίζοντας. Pag. 662. 41. lego, καὶ ὑὸς ἐδόκει, & 47. διδασκαλείᾳ. Pag. 663. vers. 3. πότε ἂν ἐκεῖνοι. 48 γεννήσεως. Pag. 664. 25. τὸ μὴ εἶναι. 27. deleo καὶ 34. pro αὐτὸς legit Trapez. ἑαυτὸς. Pag. 665. 21. συλλογισμῷ. 24. γεννήσεως. vers. 35. hæc verba, ἀφ' πάντων, vsque ad ὅτι γὰρ, à Trapezuntio non agnoscuntur. vers. 38. lego, ὅτι οὐκ ἰδίᾳ. & 45. τοῦ τοιούτου. At verò lin. pen. quòd quidam in his verbis εἰ δὲ, aliquid deesse putant, planè opinione sua falluntur. Etenim propter impietatem hæc verba reticuit μὴ ἰδίᾳ, ea videlicet figura, quam Græci ἀποσιώπησιν vocant. Pag. 666. vers. 22. cum Trapezuntio lego, ἤκουσῦ ὕστερον προσγεγένηται. Sunt enim Basilij verba: & ibidem submoueo τοῦτο. At vers. 37. in his verbis, καὶ αὖπὶ τῶν ἐρωτημάτων τούτων,

τούτων, ἃ τῶν γραφῶν οὐδὲν ἀπολείπεται, τίνι ἐφ' ἑκάτερα ἀπόληψιν ἀπιθάνων ἐχόντων, procliue quidem est mendum animaduertere (quis enim non prima fronte videat γραφῶν, cum ἐχόντων nullo modo iungi posse?) at illud tollere, non perinde procliue est. Tentatum id quidem est à quodam fidei Catholicæ infestissimo hoste: sed frustrà. Sic enim se hunc locum in integrum restituturũ putauit, si pro γραφῶν, γραπτῶν reposuisset. Ego verò cùm hoc loco ad veterem interpretationem, tanquam ad sacram anchoram confugissem, ac Græca hæc verba, ἃ τῶν γραφῶν οὐδὲν ἀπολείπεται, ita à Trapezuntio reddita fuisse comperissem, Quæ nihil ab insolubilibus desunt, statim animaduerti pro γραφῶν, quod apertissimè vitiosum est, vnica littera mutata γρίφων reponendum esse. Sunt enim griphi, perplexi atque ænigmatici sermones, quique in varios sensus accipi possunt. Quales hoc loco Eunomij sermones esse ait Basilius. Hanc huius loci genuinam esse lectionem neminem, veritatis potiùs quàm altercationis amantem, fore puto, qui non mihi facilè concessurus sit. Vers. 41. pro τοῦ εἶναι τὸ ἀρχέτυπον, videtur legisse Trapez. ᾧ ταυτὸν τῷ ἀρχετύπῳ, clariore, meo quidem iudicio, sensu. Vers. 48. deleo δὴ. & vers. pen. ἔστι. Pag. 667. vers. 1. ἀποκρ. Vers. 13. post ἀώρων, addo ἔννοιαν, ex vet. Interp. & 44. pro ὡδὶ lego ὡσεὶ. & 48. post ὅτε, adde ὁ. Pag. 668. 32. legit Trapez. ἐπειδὴ μόνος τῆς τοῦ ἀγεννήτου. 40. πᾶν ὄνομα. 46. ἄλλως. Vers. pen. hæc verba, τοῦ κτίσματος, non habet vetus interpretatio. Pag. 669. 16. lego ὑμᾶς. 34. χειρισμοῖς. Pag. 670. 32. δέξασθε. 39. ἀπαλείψομεν Pag. 671. 32. ἢ ταυτὸν. 47. hic lege, ἢ τὸ γεννητὸν, τὸ γεννητὸν δηλονότι. Pag 672. vers. pen. τῶ εἴδει, vel γένει. Pag. 673. vers. 34. fortasse pro ἀδιαλυπήσουσι, legendum ἀδιαλύσουσι. Pag. 674. vers. 30. hæc verba, παρέλκον ἂν εἴη, non agnoscit Trapezuntius. Ac sanè redundare mihi videntur. Vult enim Basilius Eunomianos inficiari nullo modo posse, quin vera sint quæ priùs dixit. Alioqui enim, inquit, magno emptum vellem, vt hanc blasphemiam inficiari possent. Vers. 38 post τῆς, addo τῶν πραγμάτων, ex vet. Interpret. Pag 675. 35. lego cum Trapez. ἀλλὰ ὡσεὶ ὡδὶ τότε. Vers. 43. χειροδ πνεῦμα λέγοντος. Vers. 47. ἀφαιρούντως non agnoscit Trapez. Pag. 679. vers. vlt. lego, εἰ ὁ ὑὸς ἀγ ἁπλῶς. Pag. 680. 9. εἰρήσεται. Pag 681. 26. ὁμοίως οὐ πάντα τὰ γενήματα. Pag. 683. vers. 5. pro ἐλάττονα vet. interpretis authoritate reponendum ἀλλὰ, & post ἠδυνάτο, πρίν. Vers. 26. εἶπεν. Ibid. αὐτὸς γὰρ. Vers. seq. ἀποδιαλλάξῃ. Vers. 29. δι' ἄλλο. Pag. 685. 25. ἐπεὶ τὸ πιστεύειν. atque eodem loco impius quidam interpres malè vertit ὡσὲ αὐτὸ, post ipsum. Pag. 687. vers. 2. ὀφειλόμενον. quod quidem vocabulum impersonaliter accipitur hoc loco, vt δέον. Pag. 690. 42. hæc verba, ἀλλ' ἱκανῶς προσῤῥήσεται, non videtur habuisse liber ille, quo Trapezuntius vsus est. Vers. vlt. mutila Græca sunt, sic ex vet. interp. explenda: ἐκπεσὼν τῆς θείας ὁμοιώσεως, καὶ τοῖς κλεσὶ ἀσεμνέτοις προσομοιωθεὶς, καὶ ὁμοιωθεὶς αὐτοῖς. Pag. 692. 25. lego, ταύτῃ τοίνυν. 29. ἀσεφρόνων, vel καταφρονῶν. Vers. seq. videtur in superlatiuo Trapez. legisse μωρόταλα. Vers. 38. lego, ἀνῶλεν. 41. λαλύμενον. Pag. 693. vers. 8. ἰδία non agnoscit Trapez. Vers. seq. ἄξιον lego. Vers. 12. δίδοικας. Pag. 694. 13. ὦ ὕτοι. Vers. 28. Trapez. legisse videtur, ἢ γὰρ ἀφ' κλίσματος εἰσέγειαν θεὸς δοξάζεται. Vers. 46. pro, εἴπε τις, repono, εἶπέ τις. Pag. 695. vers. 9. post γεννηθεὶς, addo υἱός, & ibidem lego ἀνομοιουσιαζῶν. Vers. 15. καὶ μάλιστα τὰ μετὰ πίστεως πᾶσι φανερὰ, non, vt vulgò, ἀπιστίας. Versu seq. hæc verba in Trapezuntij versione non habentur, καὶ τῶν εἰς αὐτὸν μελλόντων ἐλπίζειν. quæ tamen haudquaquam submouenda censeo. Vers. 35. legendum videtur ἐνώσεως. Pag. 696. vers. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

κατ' ἰσονμίαν. Atque hæc sanè sunt, quæ mihi Græca cum veteri translatione conferenti animaduertenda visa sunt. In quibus etsi leuiúscula quædam fortasse nonnullis videbuntur: nihil tamen leue est, quod non rudioribus, quorum etiam rationem in hoc scripti genere habendam esse puto, negotium interdum facessere possit.

Obseruationes quædam in Euagrij historiam. CAP. XXXVIII.

OBSERVATIONES quasdam nostras in duos priores Euagrianæ historiæ libros huic chartæ mandare libet. Quibus tamen non plus à quoquam tribui volo, quàm quantum eruditi iudicabunt. Lib.1. cap.2. συμφωνεῖται retinendum puto. Alioqui enim absurdum est dicere, Christus denuò trucidatur & diuenditur. Venditio quippe trucidationem præcedit. χειρὸς autem συμφωνεῖται idem est quod, De Christo pacta ineuntur. Cap.7. in his verbis, ἵνα μὴ δυοῖν πατέρων ἁμαρτάνοιτο, ἢ ἀθάνατα συμπλεκομένων, ἢ τοῦ ἑτέρου τῶν μερῶν τῷ ἑτέρῳ τεμνθείη, lapsus fuisse videtur interpres. Sic enim vertit, Quò in neutram partem peccarem, vel Christum morti minimè obnoxium esse asseuerando, vel in alteram partem inclinando, eum immortalitate priuarem. Sic autem aliquanto rectiùs verti posse videntur: Ne è duobus peccatis alterũ admitteretur, nempe vt vel homines sempiternum inter se bellum gererent, vel altera parte ad se accedente, altera parte priuaretur. Hanc enim causam sibi fuisse ait Nestorius, cur χριστότοκον Mariam appellandam censuisset. Eod. cap. hæc verba Græca, ὡσίκα τὸ μὴ ἐμποδὼν ἀναταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τιμηται, his verbis non satis expressa sunt, Quando quisque stabili & consentiente omniũ beneuolentia, modò nihil sit quod non iure debeat esse impedimento, honorari solet. Hoc enim loco τὸ μὴ ἐμποδὼν, idem est quod τὸ ἐκποδὼν γενόμενον .i. quod de medio sublatum est. Hoc enim vult Author ille, cuius Euagrius nomen supprimit, quantumuis odio atque inuidia quispiam, dum apud viuos ageret, flagrauerit, tamen simulatque è viuis excesserit, omnium in se odium extingui. Ad eundem modum hæc quoque verba quæ paulò pòst sequuntur, ὥστε τιλὺ τῷ θεῷ δοκοῦσαν, καὶ νῦν ἐξενεχθῆναι τοῦτο ἡμῖν ἀφορίσαι, aptiùs ita reddi posse existimo, vt id decretum quod Deus sanxit, nunc quoque de nobis promulgetur: quàm vt vertit Interpres, Vt quicquid à Deo de nobis decretum fuit, id iam nobis obueniat. Hoc enim vult Nestorius, æquum esse, vt cùm velut diuinitùs ex Oasi Panopolim reductus sit, Imperator diuino suffragio subscribat, mitioríque eum exilio mulctet. Cap. 9. ὡς δ' οὖν κληθεὶς Εὐτύχης οὐκ ἐλήλυθε, τὰ δὲ καὶ τοῦ χριστοκόμου ἐάλω .i. vt Christophorsonus transferet, Vbi verò Eutyches accedit vocatus, &c. Ego verò sic: Posteaquàm igitur accitus Eutyches primò quidem venire recusauit, deinde autem cùm veniisset, in errore deprehensus est. Constat enim ex Actione ptima Concilij Chalcedonensis, & ex Niceph. lib.4. cap.47. accitum Eutychen diu ad Concilium venire recusasse. Cap. 13. in versione, Cyrensis potiùs quàm Cyrenensis Episcopus dici debuit Theodoritus. Longo enim interuallo hę duę vrbes inter se dissitæ sunt. Cap. 15. in initio hæc verba, χὴ ποίησεν, ab interprete omissa, idem valent quod ποιητικῶς εἰπεῖν .i. vt Poëtæ verbis vtar. Hoc enim dicit ob hæc poëticæ verba κλέος οὐρὺ, quæ præcedunt: & quibus vtitur Homerus Odyss. lib. pen. Quod cùm ne Langus quidem apud Nicephorum lib.14. cap.53. animaduerterit, Isidorum Peluſiotam, Nilum, & Marcum Eremitam, ac denique Theodoritum

doritum Cyrensem Antistitẽ, egregios poëtas facit: cùm tamen nullum omninò ex his poëtica laude floruisse, litteris vllis proditum sit. Ex quo perspicere licet, quantum interdum erroris vnius voculæ homonymia non animaduersa patiat. Sed & cap. 16. grauiter erratum est ab Interprete, qui dum errore lapsus, verbo ἀνίσατο actiuam significationem tribuit, Iulianum Apostatam Christianorum templorum extructorem nobis facit. Ait enim eum Martyri Babylæ templum maximum exædificasse, vt eum à Daphnæo Apolline remoueret. Atqui longè ab eo impius ille Christianæ fidei desertor abhorrebat. Verùm iussit quidem ille sanctissimi Martyris reliquias aliò transferri: quò autem translatæ sunt, illic eximiæ magnitudinis templum à Christianis extructum est. Cap. 21. pro ἀπέχεται, lego ἀμπέχεται, pro ἀπὸ ζιῶ, ἀποζιῶ, pro ἀποφόρους, ἀφορμὰς, pro ἀφελεῖται, ἀφαιρεῖται. Eodem cap. post hæc verba, ὅπως πάλιν τοῖς φιλοφρουμένοις καὶ τὴν φιλοτησίαν δεξιουῦται, videtur aliquid desiderari. Certè apud Nicephorum lib.14. cap. 50. vbi hunc locum ad verbũ transscripsit, sequitur postea in versione, vt aliud eos per vitam putes quàm ad eum modum deliciari. quæ forrasse sic Græcè exprimi vtcunque possent, ὡς μηδὲν ἄλλο σκοπὸν βίου δοκεῖν αὐτοὺς ἢ ὅπως πεφᾶν. Lib.2. cap.1. Patrisco vitiosè legitur, pro Prisco. Itaque vox hæc ex Nicephoro lib. 15. cap. 1. corrigenda est, imò etiam ex ipsomet Euagrio, qui cap. 5. & 14. Priscum Rhetorem nominatim citat. Eodem capite ab Authore inducitur Marcianus Imperator φοβερὸς οὐκ ἐν τῷ πιμωρεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ πιμωρήσεσθαι; quæ verba non satis aptè ad hunc modum reddit Interpres, Suis erat formidini, non in puniendo, sed ne puniret. Itaque sic mallem, Formidabilis erat, non pœnam inferendo, sed duntaxat minando. Vel, vt fusiùs Langus, Formidabilis maximè habitus est, non tam exemplis pœnarum editis, quàm expectatione & metu suppliciorum. Sub finem capitis post hæc verba, ὅμως δ' οὖν σκοπὸν, addo, αὐτὸ ἀρετὴν. Cap. 2. in initio pro βυλομένων, lego βυλευομένῳ. Cap. 3. non longè à fine, assentior doctissimo, mihíque amicissimo viro, delendum esse ἐμὰ ante ἡ πμία: nisi fortasse quispiam pro ἐμὰ, ἡμέτερα legendum putet. Cap. 4. in fine libelli supplicis Eusebij Dorylæi Episcopi ad Imperatorem, hæc verba, τοῦς τὸ πανυπέρθυμον τῇ ἀθανάτῳ ὑμῶν κορυφῇ, malè ab Interprete ita redduntur, Vti immortali nostro capiti placeamus. Rectè autem Langus apud Nicephor. lib. 15. cap. vlt. vt ad sempiternæ sublimitatis vestræ arbitrium referantur. θεία enim, vel ἀθάνατος κορυφὴ, hoc capite sæpiùs appellatur Imperator. Et in Concilio Chalcedonensi, Act. 1. & 4. diuinus apex & vertex sæpissimè dicitur. Quod etiam cùm Interpres ipse hoc eodem capite sępiùs animaduerterit, miror quonam pacto hunc locum non emendarit. Aliquantò inferiùs pro λόγος θεοφιλεῖς, lego λοιπὸς. Cap. 5. in his verbis, καὶ ὅπως τὸν φλαβρον εἰσηγήσατο τῇ αὐτῇ φανέντα τῷ δήμῳ ἐπαχθέσθαι αὐτῷ, &c. mendum irrepsit. Legendum est ἐπανέχεσθαι, quemadmodum & apud Nicephorum lib. 15. cap. 8. legit Langus. Sic enim transtulit, Quod ille pollicitationibus interpositis se facturum recepit. Interpres Euagrij, Græci codicis errorem secutus, vertit, Florum autem populi impetum, cùm coram adesset, sua cohortatione cohibuisse. Paulo pòst lego, ἀφ' τῷ οἰκείῳ ὑπισκόπῳ. At versu sequenti, in his verbis, ὅπ γε χὴ τιλὺ Αλεξάνδρῳ γενόμενος ἀπελάζετο τῆ διοσκόρῳ, à Nicephoro petenda medicina est. Nam cùm lib. 15. cap. 9. Langus transferat, rebellis fuerat Dioscoro, non dubito quin pro ἀπελάζετο legerit ἐπελάζετο, quod tamẽ vertere maluissem, obtrectarat Dioscoro. ἀπελάζετο autem (quod Interpres vertit, adhæserat)

Universidad de Deusto
Biblioteca

prorsus reiicio: tum quòd huius verbi ea significatio non sit: tum quòd ab Authoris sententia abhorreat. Nam si Dioscorum ille complexus fuisset, profectò Alexandriæ, quæ Dioscoro summoperè fauebat, eo nomine verberibus affectus non fuisset. Sed & cod. cap. in his verbis, τῆς πατέρα τύπον ἐκφρονήσας (quod falsam interpretationem vertit Interpres) ἐκφρενήσας cum Nicephoro multo lubentiùs legerim. Vult enim Author, vtrumlibet quis pronunciet, nempe Christum vel ex duabus naturis esse, vel in duabus naturis, alterum quoque necessariò sequi. In quo tamen non minùs ineptit, dum nimis arroganter Catholicos quoque, tanquam frustrà de hac re tanta animorum cõtentione concertantes reprehendit, quàm Socrates, dum vel lib. 5. cap. 21. superuacaneam fuisse de Paschate contentionem impudenter asserit, vel lib. 7. cap. 32. Nestorium non tam impium quàm indoctum fuisse contendit, potiúsque θεοτόκῳ vocabulo, tanquam larua quadam perterrefactum fuisse, quàm quòd erroris illius sensum reiiceret. Quod falsissimum inepti hominis iudicium non immeritò improbat Nicephorus lib. 14. cap. 32. Sed ad institutum redeamus. Eodem hoc capite quinto, post ἄῤῥητος ἕνωσις, legisse videtur Langus, ὥστε, quod mihi valde arridet, quemadmodum & mox, ὡς εἰ τῆς τοῦ θεοῦ δόξης. Cap. 6. legendum οἰδαίνοντες. Cap. 7. post δορυφόρων addo ἀναιρεῖται. Quod autem mox hæc verba συμπάσῃ ἀνάγκῃ εἰσοικίζεται, vertit Interpres, coëgit eam sibi nubere, ei minimè assentior. Etenim Maximus Eudoxiæ quidem, vt iniuriam ab ipsius marito Valentiniano acceptam vlciscereturi, vim intulit, nõ tamen eam vxorem duxit. Vide Nicephor. lib. 15. c. 11. Paulo pòst lego, πείθει Γιζέριχον ἐπελθεῖν, non πείθειν ἐπανελθεῖν, vt excusum est. Cap. 8. βαθμὸν, non βασμὸν. Aliquanto pòst, ὑπιτηρήσας lego, non ὑπιτήσας, & quatuor versibus interiectis, ἐπεισέῤῥησεν, ἀπὸ τῆς εἰσῤῥοῆς .i. irrumpo. Paulo pòst non rectè μοιχείαν, stuprum vertit Interpres. Adulterium enim transferre debuerat. Adulterio enim spirituali se obstrinxerat, qui in Proterij Episcopatum impetum fecerat. Pag. seq. lego αὐτὸν ἀνεχόμενοι, & duobus versibus interpositis, φείξαντες. Mox etiam pro σοφὸς, ζαφὸς lubentiùs legerim. Et in fine Capitis, τὰ ἴζα (hoc enim vocabulum apertè desideratur, vt patet ex cap. sequenti) τῆς ὑπιδεδομένων αὐτῷ δήσεων. Cap. 9. sub finem, lego τῆς κατ' ἐκεῖνο χαρᾶς. Cap. 12. pro κατεζήθησαν, κατεζήτησαν. Cap. 13. sub finem, in his verbis, ὡς τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀπεζόλυτον ἐξησκημένα, ἀπεραίζολυτον lego cum Nicephoro lib. 15. cap. 21. Cap. 16. Fœdum mendum in hæc verba inuasit, ἵνα τὸν Ἄσπαρος ἀσοιαν κλήσηται. Legendum enim hauddubiè est εὔνοιαν, atque ad hunc modum vertendum, Quò Asparis beneuolentiam sibi conciliaret: non, vt Interpres, quò Asparis insolentiam & insciiam ludificaret. Huic autem emendationi apertissimè suffragatur Nicephorus lib. 15. cap. 17. tametsi Leonem Imperatorem, vt Asparem ab insidiis Imperio struendis auocaret, non Patricium ipsius filiũ Cæsarẽ creasse, sed Ariadnam duntaxat vxoris suæ Verinæ filiam in matrimonium ipsi collocasse scribit. Quin in hoc quoque illic ab Euagrio dissentit Nicephorus, quòd Ardaburium, quem ille Asparis filium facit, hic contrà patrẽ fuisse narrat. Scribit enim, cùm Aspar Ardaburio caput amputari videret, his verbis vsum esse, Dignum fert exitium canus senex, qui nunquam admonitioni meæ audiens fuit. Persæpe enim ei dixi: φάγωμεν λέοντα πρὶν ἡμᾶς αὐτὸν ἀριστῆσαι .i. Priùs leonem deuoremus, quàm ipse in prandio nos apponat. Cap. 17. (qui tamen in Latina versione in duo diuiditur) ὑπιτρέψαι legendum, non ὑπισρέψαι. Ibidẽ non satis rectè vertit Interpres hæc verba, εἰ τοῦτο μὴ γένηται, αὐτὸς

Euagrio tamẽ suffragãtur, Marcellinus Comes in suo Chronico, & Zonaras tom. 3. in Leone.

αὐτὸς ἔξω τῆς ἐκκλησίας γένεσθαι, se ab Ecclesia discessuros. Debuit enim vertere, à conuentu discessuros. Pag. seq. vers. 9. lego ἐπαγομβίοις. Fol. 140. 2. 30. τοῖς τοῦ σωτῆρος. Fol. 141. 1. 23. hæc verba, καὶ Εὐσέβιος ἀπεκρίνατο, ὡς ὄδιν πρὸς ἕπος, sic reddi debent, Ac respondit Eusthathius, id nihil ad rem pertinere, hoc est, adesséntne Iuuenalius & Thalassius, néene. Interpres vertit, At Eustathius protulit ea quæ nihil ad rem pertinebant. Præcedens locus rectè emendatus est à Curterio: atque ita etiam legit Nicephorus lib. 15. cap. vlt. Versu antepenult. βιαίας lego. Eodem capite, in Cyrilli ad Nestorium Epistolæ initio, hæc verba, καταφλυαρῶσιν ὡς μαθάνω, τινὲς τῆς ἐμῆς ἐπολήψεως ὑπὲρ τῆς σῆς θεοσεβείας, non rectè apud Nicephorum ita reddit Langus, Blaterant nonnulli de suspicione mea, quam de pietate tua conceperim. At rectè interpres Euagrij, Sunt, vt audio, nonnulli, qui meæ existimationi apud tuam reuerentiam obtrectent. Et eodem sensu bis hæc verba transferuntur in Act. 1. Concil. Chalced. Paulo pòst in Græco, pro ὑποδείγμασι, tum Nicephori, tum duplicis Latinæ interpretationis (in cad. 1. act.) authoritate fretus, lego διδύγμασι. Infrà autem, vbi Leo Papa citatur, non vacat ἐκπλῶσαι. Idem enim significat quod persoluere. Sic enim in Epist. 10. vnde hæc sumpta sunt, sanctissimus ille Pontifex loquitur, Ad resoluendum conditionis nostræ debitum natura inuiolabilis naturæ est vnita passibili, &c. Quæ quidem verba sic Græcè reddita sunt, τοῖς τὸ χρεωστούμενον ὄφλημα τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐκπλῶσαι, ἡ θεία φύσις ἑνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ, &c. At mox, in his verbis, καὶ τελευταίῳ ἐκ τοῦ ἑτέρου μὴ θνητοῦ, eiusdem Epistolæ Leonis authoritate τελευταίῳ submouco. Sic enim habet, Et mori non posset ex altero. Nisi fortasse Græcus Interpres perspicuitatis gratia τέλεον de suo addiderit: vt ex Langi interpretatione Nicephorũ legisse coniici potest. Non longè hinc, post τῆς ὑποκόπου, addo in Græco ὕπνος. Pag. seq. vers. 2. legendum πρὸς Ἀναπολίῳ, vel σὺν. Vers. 9. pro τὸς πατέρας τῆς συνόδου, subsitui debet, τὸς πατέρας τῇ συνόδῳ. Et Latina versio sic emendanda est, Petimus à Patribus, vt Patres Concilio restituant, has voces ad Imperatorem referant, has Orthodoxorum supplicationes ad Augustam. Sic enim legit Nicephorus, sic Acta Concilij Chalced. Versu seq. legendum πάντες, nõ παντως. Vers. 18. in his verbis, τὸς ἤδη δεομένους τύπους (quod Interpres formulas iam postulatas vertit) mendum subesse arbitror, ac pro δεομένους legendum esse γενομένους (nam etiam Langus apud Nicephorum transfert, decreta Concilij in constitutionis formam redacta) vel δεδομένους. Sic enim pagina quoque sequenti vers. 15. δήσεις ὑπιδεδομένας legitur. Vers. vlt. hæc verba, τὸς πατέρας τῇ συνόδῳ, τὸς ὑπογράψαντας τῇ συνόδῳ, propter interpunctionis Græcæ vitium, non rectè vertit interpres. Etenim ea cum iis quæ præcedunt coniungens, ad hunc modum transfert: Sic credere Patres qui sunt in Concilio: sic qui subscribere Concilio. Ego verò ita potiùs vertendum censeo: Omnes ita credimus. Patres Concilio reddantur: qui subscripserunt, Concilio reddantur. Fol. 144. pag. 1. vers. 11. in his verbis, ὡς ἡ Χαλκηδών, particula ὡς significat posteaquàm, non autem, quemadmodum, vt & Christophorsonus & Langus putarunt. Vers. 23. pro ἐπελθεῖν, quod Interpres in fraudem impellere vertit, ἀπελθεῖν habent Acta Concil. Chalced. & Nicephorus. Vers. 36. ex his verbis, ἐπήγαγεν ἡμῖν χιλίους μονάζοντας, corrigendum est id quod Act. 4. Concil. Chalced. vitiosè legitur, Dixit super nos mille monachos. Duxit enim legendum est. Vers. pen. pro, τὰς φωνὰς τῆς βασιλείων, cum Concil. Chalced. act. 4. constanter lego, vt suprà, τὰς φωνὰς τῷ βασιλεῖ .i. hæ voces ad Imperatorem

Universidad de Deusto
Biblioteca

referantur: non, vt Interpres, Has impias voces Imperatori adime. Pag.2. vers. 5. post βιωσίμων videtur addendum ἀναχωρεῖν, & præcedente versu, ante τῆς, collocandum καὶ. Vers. 21. post ὅρῳ, κελεύσαν habet Nicephorus. Vers. 29. pro λέοντος cum eodem Niceph. lego λέοντα: & vers. vlt. pro σωίσειν, σωσάγεσιν. Fol. 145. pag. 1. vers. 15. vbi agitur de Iba Edesseno Episcopo, non conuenit Nicephoro cum Euagrio. Ait enim ille quosdam, vt sacerdos tantùm esset, postulasse: quosdam rursus, vt Episcopi quoque dignitatem obtineret. Ab Euagrio tamen hoc loco potiùs standum existimo: præsertim cùm Actio decima Concilij Chalcedon. ipsi suffragetur. Vbi tamen admonendus est Lector, sacerdotis vocabulum (ἱερέα Græci dicunt) non simpliciter sacerdotem, sed etiam Episcopum significare. Huic porrò Ibæ calumniatores inter cætera istud obiiciebant, quòd dixisset, Non inuideo Christo facto Deo, quoniam ipse, si volo, possum fieri secundum illum. Verùm hanc horrendam blasphemiam falsò in eum coniectam fuisse tandem cõpertum est. Rursus sub finem postremi huius capitis, vbi de Bassiano & Stephano agitur, quò Euagrium ab ἀκυρησίας nota vindicarem, libenter hunc locum mutilum esse pronunciarem, ac post τὸ Στέφανον adderem, καὶ ἄλλον, vt locus expleretur. Sed mihi id per Nicephorum non licet, qui eodem prorsus modo, atque iisdem omninò verbis hunc locum exponit. Itaque vel ignorationis historiæ, vel certè μνημονικῦ ἁμαρτήματος Euagrium (nam per eum assecla quoque ipsius Nicephoro impositum est) notare cogor. Constat enim ex Actis Concilij Chalcedonensis, & Bassianum & Stephanum, quòd vterque eorum aduersus Canonum sanctiones Episcopatum vsurpasset, Epheso excidisse. Nam cùm de ea re Sessione 11. & 12. à Patribus agitatum fuisset, in eam tandem sententiam ab omnibus itum est, Ephesinum Episcopatum vtrique abrogandum esse: sic tamen, vt vterque Episcopi nomen ac dignitatem retineret, atque ex ea Ecclesia ducentos solidos annuos in victũ acciperet. De eáque re decretum sess. 12. promulgatum est. Atque hæc sunt quæ mihi post eruditissimum virum Curterium velut spicilegium facienti, partim annotanda, partim emendanda visa sunt. De quibus tamen liberum cuique iudicium relinquo.

De iis quos συνεισάκτους veteres appellabant. CAP. XXXIX.

MOREM hunc, quo cælibes quidam olim cælibatus ac religiosæ vitæ sodalitias sibi asciscebant, vnáque cum ipsis degebant, Monachorum inuentũ fuisse, quispiam à Catholica religione alienus asserit: non minùs tamen id falsò, quàm impudenter. Multis enim antè annis, quàm Monachorum quisquam huius criminis notaretur, imò quàm Monasticum institutum in Græcia vigere cœpisset, hæc labes nonnullis in locis quosdam infecerat: quemadmodum liquidò constat ex Canone 3. Concil. Nic. vbi interdixit sacrosancta Synodus, ne Episcopo, aut Presbytero, aut Diacono, aut vlli alij Clerico συνείσακτον (quod Ruffinus alienam vertit, alij subintroductam) habere liceret: iis duntaxat personis exceptis, quæ omni sinistra suspicione vacarent, quales sunt mater, amita, & soror. Nemo autem dubitare potest, quin hæc lues iam antè in Ecclesiam irrepsisset, latiúsque iam serpsisset. Nam alioqui integro ab hac labe Ecclesiæ corpori frustrà à Patribus remedium adhibitum fuisset. Scelera enim nondum orta prohibere, potiùs ea docere est, quàm prohibere. Ac sanè, si huius fœditatis author quærendus est, ad hæreticos potiùs, quàm ad Catholicos

licos eúndem esse censeo. Epiphanius enim magni nominis Episcopus hæres. 67. inter cætera quæ de Hieracitis memoriæ prodidit, hoc quoque narrat, eos hoc nomine merito suggillari, quòd συνεισάκτους mulieres ad ministerium habeant. Turpem autem ac scandali plenam συνείσαξιν (hoc est contubernium, vel, vt quibusdam placet, cohabitationem) ἀγαπὴν quoque, si superis placet, appellabant, & ἀγαπητάς, mulieres eas, quas contubernales adhibebant, vt patet ex eo Gregorij Naz. Carmine, quod inscribitur, Præcepta ad virgines: vbi, quemadmodum & plerisque aliis locis salsissimè simul & acerrimè huiusmodi fœda contubernia insectatur, atque addubitare se ait, inter cælibes an inter coniugatos huiusmodi homines reponere debeat, an genus quoddam inter vtrosque medium constituere, quo ij contineantur. Extat etiam apud Chrysostomũ Tractatus, in quo ex professo eos exagitat, cui titulus est. Quòd viri cum mulieribus non cohabitent: vel potiùs, vt eum citat Damascenus in Parallelis, περὶ τῶν ἔχειν συνεισάκτους. Vide etiam de hac re Epiphan. hæres. 78. vbi ostendit, vnde impurissimi homines ex Scriptura συνεισάκτους & ἀγαπητὰς probare nitebantur: & hæres. 80. vbi aduersum eos disserit.

Quid ἄσκησις, μικροψυχία, οἰκονομία, & σωάγειν, interdum significent. CAP. XL.

QVAE LIBET ars ac scientia vocabula quædam ad vsum suum sic accommodauit, vt in alienam planè significationem migrasse videantur. In his igitur Interpretes, qui verbum verbo reddere student, meo quidem iudicio nihil aliud agunt, quàm vt pro luce meras Lectoribus tenebras offundant. Quod vt planum fiat, aliquot huius rei exempla proferre non erit alienum. ἄσκησις quid vulgò significet, neminem Græci sermonis tam rudem esse arbitror, qui ignoret. Quam autem apud sacros Authores interdum significationẽ habeat, ij demum norunt, qui in eorum lectione versati sunt. ἀσκεῖν enim ipsis, absolutè positum est, vitam sanctam ac religiosam profiteri. Vnde etiam ἄσκησις, vel ἀσκητικὸς βίος, pro pio, ac Dei cultui dicato atque consecrato vitæ genere vsurpatur: & ἀσκητὴς appellari solet, qui pietatis colendæ studio se totum mancipauit. Ac quanquam huiusmodi vox plerumque iis duntaxat tribuatur, qui ad Monasticam vitam se contulerunt (vnde etiam apud Basilium Regulæ illæ, quas Monachis sanciebat, τὰ ἀσκητικὰ inscribuntur:) certum est tamen eam latiùs patere, atque ad eos omnes etiam pertinere, qui tametsi palàm ac publicè concepto voto Monasticis legibus sese minimè obstrinxerint, tamen in mundo ita viuunt, ac si in Monasterium concessissent, atque abiectis omnibus voluptatibus ac vitæ huiusce curis totos se ad pietatis cultum, & diuinarum rerum meditationem conferunt. Cùm igitur ἄσκησις in hoc significatu sumi debet, quid afferri potest, quin is parum commodum Interpretem se præstet, qui exercitationem vertit? Verbi gratia, apud Epiphanium hæres. 67. hęc verba habentur: ὁ δὲ Ἱέραξ τῷ μὲν ὄντι πολλὴν ἔχει τὴν ἄσκησιν, οἱ δὲ μετ' αὐτὸν αὐτῷ μαθηταὶ καθ' ὑποκρισιν. Quo loco vertit Cornarius, Multam exercitationem habuit: ad verbum quidem rectè, ad exprimendum autem sensum parum appositè. Hoc enim vult Epiphanius Hieracem quidem re vera & seriò religiosum in vitæ ratione, ac summa continentia præditum fuisse: ipsius autem discipulos non nisi laruam quandam continentiæ gessisse. Non dissimilis est ratio vocis μικροψυχίας, quæ cùm aliquando non tam pro animi imbecillitate,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel, vt tritum apud Theologos vocabulum vsurpem, pusillanimitate, quàm pro ipsius effectu accipiatur, profectò nisi id animaduersum ab Interprete fuerit, cùm in hoc μικροψυχίαν (hoc est, simultatem & dissidium) pusillanimitatẽ verter, quid Author tibi velit, Lectoribus obscurum relinquet. Quale scilicet illud est, quod Chalcedonensis Concilij Actione 9. habetur. Nam cùm Patres Ibam Edesenum Episcopum crimine solutum in pristinam dignitatem restituendum censuissent, atque interim vererentur, ne ille iniuriarum memor iis, à quibus accusatus fuerat (nam sub ipsius imperio ac diœcesi erant) duriorem se fortasse præberet, idcircò sanxerunt, ne quacunque ex causa ipsi in eos animaduertere liceret, nisi de Archiepiscopi authoritate atque sententia: propter præcedentem (sic enim in ea Actione vertit Interpres) quæ in eis pusillanimitas fuerit effecta & excitata. Quo loco μικροψυχία, perspicuitatis causa, simultas verti debuit. Nam quia Theologi imbecillis potiùs & angusti quàm fortis animi esse censent iniurias vlcisci, ac simultates exercere, ideò ab effectu μικροψυχίαν pro simultate sumunt, velut Naz. Orat. de Basil. & de moderand. disput. Ad eundem etiam modum cùm innumeris locis Græci Patres οἰκονομίαν ἀπὸ τῆς ἐναν θρωπήσεως τ̃ χριστ̃ accipiant, eámque etiam ità Theodoritus exponat in Polymorpho, qui tum dispensationem, vel administrationem vertere malunt, quàm incarnationem, vel assumptam humanitatem, vel, nisi hoc vocabulum durius est, inhumanationem, quàm rectè id faciant, ipsi viderint: mihi quidem nihil dicere videntur, quod Lector Græci sermonis ignarus intelligat. Sed & huc quoque referri potest τὸ συνάγειν, quod absolutè persæpe apud Scriptores sacros ponitur, pro, plebem rei sacræ causa in Ecclesiam cogere. Quodque nos vulgò dicimus, *faire public exercice de sa religion*, hoc verbo aptissimè exprimi potest, συνάγειν, vel, vt apud Socrat. lib. 5. cap. 10. τὰς συναγωγὰς ποιεῖσθαι .i. conuentus agere. Hoc enim ille præter Catholicos solis Nouatianis à Theodosio Imperatore concessum fuisse ait. id quod Epiph. ἰδίᾳ συνάγειν, vel, καθ' ἑαυτὰς συνάγειν dicit. Quin συνάγειν quoque interdum ad communionem admittere accipitur, vt apud Epiph. hæres. 68. ἀναγκαζομένῳ Αλεξάνδρῳ τὸν Ἄρειον συνάξαι εἰς κοινωνίαν δέξασθαι, vel κοινωνεῖν τῷ Ἀρείῳ.

OBSER-

OBSERVATIONVM SACRARVM LIBER SECVNDVS.

ORIGENIS *in Iob Commentarius multis locis repurgatus.* CAP. I.

IOACHIMO Perionio eruditissimo viro plurimum sanè debemus, qui multos Græcos Authores in Latinam linguam elegantissimè conuertit. At multò plus ipsi deberemus, si ad eximiam quandam ac singularem vertẽdi elegantiam, eam quoque, quam par erat, Græcæ linguæ cognitionem, maiorémque etiam aliquantò diligentiam adiunxisset. Quorum alterum cùm semper, alterum nimis frequenter, in eo à plerisque viris summa doctrina præditis desideratum sit, hinc factũ est, vt longè plures grauioréſque quàm vellem, in ipsius interpretationibus errores reperiantur. Nam & Græcæ linguæ non satis ampla cognitio hoc ei attulit, vt & in iis vocabulis, quæ plures significationes habent, & in iis phrasibus, quæ à Latinis paulò longiùs semotæ sunt, haud rarò lapsus sit, & rursus nimia festinatio hanc ei fraudem contraxit, vt in iis vocibus, inter quas literarum exigua dissimilitudo erat, alteram plerunque pro altera acceperit, non sine luculento sententiæ dispendio. Non enim hîc addere libet, quòd in sanandis Græcis vulneribus, quæ quandoque multa ei occurrerunt, nec ægrè curari potuerunt, parum eluxerit ipsius industria. Quæ cùm ita sint, neminem tam morosum fore puto, vt mihi vitio vertat, si, quid mihi eius in Origenis, aut certè peruetusti cuiusdam ac pereruditi viri Commentarios in Iob interpretationem cum eo ipso libro Regiæ Bibliothecæ, quo vtebatur, conferenti notandum visum sit, in hunc librum coniecero: præsertim cùm Græca nondum in lucem exierint, vt ad ea quispiam Latina exigere queat. Id autem faciam quàm breuissimè, ac sine vlla optimi viri, qui pridem è vita discessit, insectatione. Neque enim meum est eius Manes incessere, qui scriptis suis Galliam nostram illustrauit, Theologorúmque ordini summo semper ornamento fuit.

In Præfat. Iustorum laudator non ad voluntatem affectionémque laudat, sed falsò quæ in sancto viro insunt, enunciat. Hic Græcè quidem ψευδῶς legitur, sed sensus ipse, vel me tacente, clamat ἀψευδῶς legendum esse .i. verè. Paulò pòst, videbatur aliquid pati generi Esau. Gr. ἀντιπαθεῖν, contrario quodam modo affectus esse. Et mox, Vt igitur omnis etiam homo Deo discumbit, sic non omnis, &c. G. ὥσπερ οὖν ὁ πᾶς ἄνθρωπος τῷ θεῷ ἀνακείμενος, ὁ πᾶς δὲ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

&c. i. quemadmodum videlicet, & quisquis Deo se totum consecrauit, non item quisquis ex Iacob ortus est. Cap. 1. nulla in re seipsum deriserit. G. μωμησάμενος, nulla se labe infecerit. Neque enim ratio, qua cum filiis collatus est, G. ἕξις ἡ πρὸς τοὺς παῖδας .i. affectio erga liberos. Paulò pòst, Eadémque expiatio cogitationis erat curatio, peccatis non præstantibus. G. ἁμαρτημάτων οὐχ ὑποφερόντων. Fortasse tamen legendum ὑπαρχόντων .i. existentibus. Infrà, & cum Loth, &c. Sic lege, & Loth cum Sodomitanis, sed in reprehensionē non incurrerunt. Non longè pòst, virum ipsum bonis, &c. Sic verto, simul quidem & illum bonis virtutibúsque suis ornans, & hunc (s. Satanam) eò pertrahens, vt omnia quæ in illum cogitarat, in apertum proferret. ἐξελκόμενος ἐκφῆξαι, idē quod ἀπεῖν, vel ἐκλαλεῖν. Rursus infrà, si in tanta rerum omnium abundantia quæ munita esset, &c. Et si ad sensum non multum interest, tamen non intellexit Interpres in his verbis, τὸν τοσοῦτον ὄγκον πλούτου περιειλημμένον, postremū hoc vocabulum idem esse quod ἔχοντα, vel κεκτημένον. Multò grauius est id quod sequitur, sed ille anteuertit vt vinceretur. Tibíne satis est iustum munire. G. ἀλλ' ἔφθη αὐτὸς κρατηθῆναι, ἢ τὸν δίκαιον ἅρκυσι περιβαλεῖν .i. Verùm ipse priùs victus captúsque est, quàm vt iustum virum retibus suis implicare posset. Ibid. Habes eius res omnes firmare. G. κέρειν .i. populari. Verbum hoc confundit interpres cum χυροῦν. Nihil enim eorum quæ sunt, &c. Hæc sic leguntur in Græco, οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων ὡς ὂν λελόγισται πρὸς τὴν φύσιν. Non longè hinc, effundebátque multitudinem. Sic in Græco, τὸ πλῆθος ἐκχέων. Vbi tamen nō minùs aptè fortasse legeretur, τὸ σῆθος ἐκχέων. Mox, qui non humanitate ductus hoc bellum cum Iob susceperat. G. ἡ φιλανθρωπία τοῦ τὸν (sic enim lego, non vnica voce τοῦτον) πόλεμον ἀφεμένου .i. non humanitate eius qui bellum inferebat .i. diaboli. Hoc enim vult, diabolum hoc vno tantùm nomine seruo illi pepercisse, vt calamitatem illam Iobo nunciaret. Sed alternæ incidebant. G. ἀλλεπάλληλοι, conglobatæ, aliæ super alias. Omnium pecuniarum rerumque. G. βληχμάτων, pecudum.

Cap. 2. ait ei qui ad grauiores iniurias & mala lacessiuisset. Græca phrasis, χειρῶν ἀδίκων ὑπάρχειν, de eo dicitur, qui prior iniuriam infert. non tamen animo dedito malis. G. οὐκ ἐκδιδύσης τῆς ψυχῆς, succumbenti malis. Paulò pòst, nihil illic erat premens tota nocte, percutiens interdiu. Hoc loco corruptè legitur in Græco, οὐδὲν ἐκεῖ τὸ ἥλιον. Emendo, ὁ δ' ἐνέκειτο ἥλιον .i. Ille autem instabat premens. Ibid. siquidem deditus erat is qui feriebatur. G. ἦν γὰρ ἐνδίδους, potiùs quàm manus daret is qui feriebatur. Mox, sed immutatus permanebat. G. ἄτρωτος, vitiosè legitur pro ἄτρωτος, i. inuulneratus. Ibid. tela inania reddidit. G. ἐκένωσε τὰ βέλη ὁ πονηρὸς .i. Malus ille tela omnia sua effudit. Et infrà, acriter in eam inuolans. G. ἀπειδὼν. Legendum autem ἀπιδὼν .i. intuens. Aliquantò pòst, non causam vllam vt iniustè res administranti exponebat. G οὐκ ἐπισκήπτων .i. non eum reprehendebat, vt iniustè res administrantē. Paulò pòst, pro seipsum expiabat, pone, ipsum iustificabat. G. ὁσιῶν αὐτὸν. De Iobo enim loquitur, qui Dei iustitiam omnibus in rebus agnoscebat. Ibidem, Ecquid autem non detraxerat. Repone, Quanquam non ille quidem detraxerat. In Græco, καί τοι legendum, non καί πω. Nō ita multò pòst, pro, non eis qui ipsi aduersi erant, molestum non fuisse, verto, nō solùm suiipsius curam habuisse. In Græco enim lego, τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἐφρόντιζε, non vt mendosè scribitur, τοῦ καθ' ἑαυτοῦ ἐφρόντισεν. Infrà, dare consilium viro vt in Deum diceret. G. ἀπηνῶς κατὰ θεοῦ φθέγξασθαι. pro quō lego ἀπρεπῶς τι .i. ἀτοπόν τι, absurdum aliquid & inconcinnum.

Rursus

Rursus infrà, pro, id quod etiam tres amici fecissent, pono, id quod etiam tribus amicis accidit. Mox, sine veste esse. G. ἀένιον, sine lare. Paulò inferiùs, Vt igitur ego ipsa, &c. Hæc sic lubentiùs verterim, Vt igitur nec ego ipsa tantùm ridear, non ferens risum procacium hominum, nec tu miserum spectaculū spectantibus propositus, causa damni sis infirmis, quasi non sis curæ Deo, nec ipse simili tibi coniunctus sit, collecta mente tua Deo, qui te in lucē protulit, supplica, vt tibi celerem mortem inferat, quò faciliùs morte tua & suspicionē aduersus Deum tollas, &c. Hoc loco ἱκέτης idem est Interpreti quod οἰκέτης, & suspicio aduersus Deum Iobo malè attribuitur. Non longè hinc, grauitatem dolorum. G. παράπασιν, productionem. Aliquantò pòst, labiorum sacrificio. G. προφορᾷ, prolatione, non autem προσφορᾷ.

Cap. 3. magnum certè affligere. G. κῆτος χειρώσασθαι, cete subigere. Proximè, Vtrumuis dicatur, dicetur accusatio. G. λεχθείη ἂν ὑπαίτιον. Lego tamē ἀνυπαιτίως .i. citra reprehensionem. Hanc enim emendationem sensus flagitat. Mox, æqualémque tributionem quæ inter ipsos est eorum qui illic sunt. G. ἰσονομίαν ἢ εἰς ἀλλήλους τὴν ἐκεῖ .i. mutuam æquabilitatē eorum qui illic sunt. Ibid. vnitatē auarorum. Corrige, vanitatem. Quod sequitur, valde in Græco deprauatū est, ac diuinatoris cuiusdam operam mihi requirere videtur, διδάσκει γὰρ τὸ πάνυ ἐργάτας τῇ περὶ τὰ τοιαῦτα σπουδῇ τοὺς ἀνθρώπους, ἀφ' ὧν τὸ προδεδραμηκέναι λοιπὸν τὸν τῆς πολιτείας λόγον. Mihi quidem non ineptus sensus extiturus videtur, si legamus, ἢ τὸ παύεσθαι ἐργατείας, &c. vt horum verborum hæc sit sententia, Docet homines illic delinere huiusmodi rerum studio incumbere, quòd iam reip. gerendæ ratio præterierit. Cui tamen emendationi non plus tribui volo, quàm docti & candidi Lectores tribuendū iudicarint. Mox, labores corporis. G. καταπόνοις σώμασι .i. corporis laboribus fracti. Ibid. eiusmodi cōsequentia. G. συμπώματα, casus. Infrà, & iracundia, &c. G. ἢ ὃς ἐν ἡμέρᾳ πικραινόμενος ἐξ ὀργῆς. pro quo substituo, ἢ ὅσημέραι πικραινόμενος. Et rursus, quanto cū dolore auari nacti thesaurum exhauriunt profundúntque pecunias. Sic verto, cum quanto (s. gaudio) auari nacti thesaurū, pecunias eruunt. Hoc enim hîc significat ἐξαντλοῦσι; nō profundunt, quod pugnat cū verbis Iobi. Ibid. Mors cùm dissoluat amētias. G. ἀνίας .i. mœrores, non ἀνοίας. Vers. sequenti, peccatorū quietē afferat. Aptior mihi sensus videretur, si pro ἁμαρτημάτων, καμάτων scriberetur. i. laborum.

Cap. 4. animi contentionē excluderet. Corruptè legitur in Græco σκληρύσῃ. Emendat Interpres σκηλεύσῃ. ego σκλύσῃ .i. frangeret, dissolueret. Vers. seq. Impellat naturam ad assentiendū Deo. G. εἰς σωφρόνησιν ἄγει τὴν φύσιν τοῦ θεοῦ .i. naturam eò ducit, vt Deum persentiscat. Paulò pòst, accommodatam rerum effectionem. G. τὴν οἰκείαν δημιουργίαν, suimet structuram. Ibid. hominem ingratum nihil esse censeat. Mihi vox ἀχάεμον vacare hoc loco videtur. Mox, nec omnium qui contempti sunt, futuram esse rationem & iudicium. G. ἢ ὅτι ἐξέτασις ἔσται ἐν παντὶ τῷ παρεωραμένῳ .i. quódque examinatio futura sit cuiuslibet rei, quam neglectim transmiserimus.

Cap. 5. parricidam persecutus. G. ἀνῃρέτου, vltrò ac sponte. deuorabuntur, lege, deuorabunt. Mox, sed superant. G. ἀλλ' ὑπερέχουσι. Fortè tamen legendū, ἀλλ' οὐκ ἔχουσι. Hoc enim vult, eas demum naturas passioni subiectas esse, quę & mentem & sensum habent. Infrà, facillimè famem explere possunt, & facilè percipi, &c. Græca sic habent, ῥᾴστην ἔχουσι τὴν ἐνδειαν ἢ ἀναπλήρωσιν, καὶ εὐμαρῆ ἢ μετάληψιν, τοῦ θεοῦ ὥστε βοηθοῦντος κατασκευάσαι (lego κατασκευάζει) τὰ τῇ φύσει εὐάλωτα εὐκίνητα τοῖς πλείοσι .i. Facillimè famem explere, & nullo negotio cibum

Universidad de Deusto
Biblioteca

capere possunt: quòd nimirùm Deus animantia ita efficere voluerit, vt quæ alioqui suapte natura facilè capi possunt, ea pennarum adiumento facilè se mouere loco possint.

Cap.6. Noli comparare,&c. Nil hoc loco necesse puto quicquam in Græco immutare. suauem odorem efflare in ædibus, G. ἐνοίκοις vnico vocabulo. i. domesticis. Paulò pòst, nec cõmunis naturæ pudorẽ suscipiant, αἰδῶ λαμβάνοντες .i. αἰδήμονες .i. nec communem naturam vereantur, vel, communis naturæ cogitatione commoueantur. Infrà, gloria & diuitiæ quæ conciderunt. Verto, gloria & diuitiæ, stuporéque afficiant. Hoc enim significat πλοῦτος, nõ concidere. Inglorius. G. ἄκλαυδος .i. sine voce. Ibid. vt etiam nulla &c. Sic verto: Quare etiamsi si nullam mei rationẽ habetis, at certè vulnus meum intuentes, metum concipite, communẽ naturam miserantes. In Græco, τὴν κοινὴν φύσιν ἔλεον ἐπάγαντες, pro eo lubens legerẽ ἐλάγαντες, ni sensus repugnaret. quare ἀπάγαντες potiùs amplector. Nõ multò pòst, Etenim si quod mihi viaticũ ab hominibus præberetur. G. εἰ μὴ γὰρ ἔφοδός τις ἦν ἐξ ἀνθρώπων .i. si homines in me aliquem impetum fecissent. Confundit Interpres ἔφοδον & ἐφόδιον. Paulò pòst, mala veracis verba videntur, φαῦλα contemptibilia. Ibid. Cùm enim auxilium fert Deus. G. ὅταν ἡ ἐκ θεοῦ ἐπικουρία .i. Cùm autem Dei auxilium se remiserit, hoc est, præsto esse desierit. Mox, & mundus sit is qui sciat. G. τὸ συνειδὸς καθαρὸν, cùm munda sit conscientia.

Cap.7. Vita est approbatio. G. δοκίμιον, exploratio. Proximè, Vnusquisque quasi hodie mercedem accepturus ita viuet. G. ἀπαίσιον est in Græco. Sed cùm hæc vox non congruat mercenario, in eam sententiam me sensus ipse adducit vt legã ἀπαιτήσων .i. expetiturus. Sicqueibid. pro εὐημερείᾳ τῇ παρ' αὐτοῦ (quod Perionius vertit, felici successu quem ab eo expectat) haud paulò lubentiùs legerim, εὐνοίᾳ τῇ παρ' αὐτοῦ .i. vt ipsius beneuolentiam sibi conciliet. Mox, pro sentio semper, &c. lego, sentiebam semper: sed percussus sum, animo licet ita comparatus. ac tantis flagris verberatus sum, vt & interdiu & noctu contraria concupiscam. Hic enim in Græco lego ποιαύτῃ μάστιγι ἤκισμαι, non τῇ αὐτῇ, alieno sensu. Infrà, doloris magnitudine victus, G. ἀγχόμυθος, præfocatus. Ac rursus imbecillitatem vincit probatio. G. βάσανος .i. cruciatus. Rursus infrà, Si homo tuo præsidio & auxilio caret, & ei instat is qui eũ considerat. G. εἰ ἄνθρωπος ἐκτὸς τῆς σῆς ἐπικουρίας (addo, ἐστὶν ἢ δὲν ἔστι) τοῦτο δὲ μόνον ἔστιν ὁ ἐπισκέπτη αὐτὸν .i. Si homo extra opem tuam nihil est, hócque tantum est, quod tu visitas eum.

Cap.8. cõtinente etiam ipse sermone inuento omnibus qui fateatur, ex vtraque parte infert. G. συνεκπικάτατον γὰρ αὐτὸς λόγον εὑρὼν τοῖς πᾶσι ὁμολογούμενον. i. primatiam ac generalem ipse quoque rationem, quéque apud omnes in confesso sit, nactus. Proximè, id quod quærebatur ex iis quæ ad partem accommodantur docet. G. ποιεῖται γὰρ ἐκ τοῦ κατὰ μέρος τὴν ἀπόδειξιν .i. à particularibus id probat. Mox. Hoc etiam iusto homini ascripto cùm reliqua accommodatè ad persuadendum admonuisset, hoc ait. Gr. ταῦτα τῷ δικαίῳ λόγῳ ἀναθεὶς, καὶ τὰ λοιπὰ ἀξιολόγως παραινέσας ὅτι τὸ συνεκπιὸν ἦκε (sic enim lego, non vt corruptè in Regis libro ἢ κακὰ) φάσκων .i. Hæc cùm iustæ rationi ascripsisset, ac reliqua præclarè admonuisset, ad id quod præcipuum erat se contulit, dicens. Infrà, Omnis natura quæ extrinsecus erogatur, Gr. ἐρανιζομένη, erogat.

Cap.9. contrarium ipsius sustinuit. Gr. ἐναντίον αὐτοῦ, coram eo. Mox, qui magnas res cõmutat. G. ἀναλοῦται ποιῶν .i. efficit vt consumantur. Ita vertit Perionius, quasi ἀλοιοῦται esset in Græco. Paulò pòst, non in actionis verbo, sed in

sed in illo libertatis & potestatis cursum conficiens, ἐν τῆς πράξεως λόγῳ, ἀλλ' ὅτι τὴν τῆς αὐθεντείας ἀναδρομὴν .i. non actionis ratione, sed authoritatis. Mox, Hyas enim cum oritur. Pleias est in Græco, non Hyas. Infrà, me abnuere non sinit, ἀναπνεῦσαι, caput attollere, respirare. Ac rursus, quòd possit omnia, τῷ παντοκρατεῖ .i. quòd omnibus imperet. Et paucis interiectis, Deo non obtrectat, sed eum celebret. G. οὐκ ἀπτοματεῖ (lego ἀπτοματεῖ .i. ἀποφθαλμᾷ) ἀλλ' ὁσιοῖ αὐτὸν .i. Deum minimè ex aduerso intuetur, sed eum iustum prædicat. Verto etiam paulò pòst, Nõ omnis prorsus qui aliquibus acerbitatibus oppressus est, ob peccatum castigatur. Aliquantò pòst, sic vertendum, Si enim postea quàm ob eam plagam tam insignis fui, ex hac me rursus eripere volueris. Ibid. neque humanitat. Latina hoc loco lacunosa sunt, Græcáque haud dubiè vitiata: ἐδὲ τὴν φιλανθρωπίαν ὑπεξαφήσῃ. Mihi certè non displicuerit, si quis pro ἐδὲ reponat σὺ δὲ .i. tu autem humanitatis laudem ac titulum tibi vendicabis.

Cap.10. non odij & deformitatis plenum. G. μίσους, abominationis. Mox, quòd nondum sit figuratus. G. ψυχωθὲν, animatus. Infrà, Intueris enim omnia, & iustè scrutaris. Non enim dissimilem te delinquentibus præstas, præsertim cùm æquitas tua se prodat. G. ἡ δικαίως ἐπεξέρχη. ἐ γὰρ ἀλλοφορεῖς ὅτι τοῖς πλημμελοῦσι. τὸ γὰρ ἀδίκημά σου ἐπαλωεύει. vbi tamen ἐπαμωεῖ legendũ censeo i. Intueris enim omnia, ac iustè vlciscéris. Non enim hominum scelera fúsque déque habes: quippe cùm incorrupta tua iustitia ea vindicet. In fine cap. vt interim conquiescam. G. ἀναπεύσω, respirem.

Cap.11. nam neque is qui perit. G. τὸ νηχόμενον, id quod natat. i. piscis. Interpres ita vertit, quasi esset οἰχόμενον. Infrà, hic nihil malorum tuorum. G. δειμάτων, terrorum. Paulò pòst, Vita autem tibi eueniet tanta. G. ὑπερύσῃ, scaturiet. Confundit Perion. ὑπεραίνειν & ὑπερύειν. Mox, eorum quæ expectant desperationem. G ἐπ' ἀνελπίστοις ἔχοντες τὰς ἐλπίδας .i. in desperatis rebus spem positam habentes.

Cap.12. qui liberè in causa dicam. G. παῤῥησιάζεσθαι εἰς τὴν αἰτίαν, liberiùs causam (sc. mali) exponere. Posset etiam legi pro αἰτίαν, αἰκίαν eodẽ sensu. Proximè, His enim docétne, naturam quidem. Lege, docet ne naturam quidẽ. Ibid. vt eum dicamus significare leones. G. ὡς φήσε εἰπεῖν οἱ λέοντες .i. vt, verbi gratia, Leones, &c. Mox, quæ Balaam allocuta est. G. διελέγξασα, quæ coarguit. Infrà, Odit enim improbos, omnésque qui imperarunt manibus iniquis. G. τοὺς ἄρξαντας χειρῶν ἀδίκων .i. qui alios lacessunt, iniuriæque authores sunt. Non longè hinc, qui in Dei spe acquiescebant. G. τῷ θεῷ ἀνακείμενοι .i. qui Dei cultui totos se dicauerant. Paulò pòst, cùm impietatem à Deo euertunt atque tollunt. Mendosè hoc loco scribitur in Græco, ὅταν δὲ ἀσέβειαν τοῦ θεοῦ ἀναστρέφωσι. Censet autem eruditissimus, mihíque amicissimus Theologus Genebrardus εὐσέβειαν legendum. Ego tamen non illibenter legerim, ὅταν δ' ἀσέβειαν ἀναστρέφωσι, sensu hanc mihi correctionem dictante .i. cùm ob impietatem à Deo euertuntur. Infrà rursus, Charissima quoque Susanna, σεμνοτάτη, grauissima, pudicissima. Non longè hinc, eorum meminerit quæ ad partem accommodantur, μνημονεύσας τῆς κατὰ μέρος .i. Posteaquàm particularium mentionem fecit, atque ex his etiam prouidentiam ostendit, ne quis eum ex particularibus duntaxat prouidentiam scire existimaret, &c. Ibid. subiicere etiam. G. ὑπενεγκεῖν. Sensus tamen apertissimè ostendit legendum ὑπενεῖναι .i. subiungit. Infrà, Inter se discordias seuerunt. G. διαλλαγὰς συνέμιξαν πρὸς ἄλληλα .i. cùm mutuum fœdus feriissent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cap. 13. aut quòd ipſius perſona non accipiatur? Qui hoc præcepit. Græca hoc loco valde deformata ſunt, ἢ ὅτι τῶ μὴ λαβεῖν πρόσωπον, &c. Quæ tamen ſic mihi formam receptura videntur, ἢ ὅτι θυμεῖ λαβεῖν πρόσωπον, &c. i. An is perſonam accipere cupit, qui hoc præcepit, &c. Paulo pòſt, quoniam Deum iniuria irruere exiſtimaſtis. G. ἀδικία ὑπερίσχειν, ad iniuſtitiam accurrere, hoc eſt, iniuſtitiæ fauere. Mox reprehenſionem cauſam eſſe inueniam. Sic in Græco, τὴ αἰτίαν εὕρω τ ἔλεγχον. Fortaſſe tamen legendum τῦ ἐλέγχου. Ibidem bis interpres βάσανον probationem vertit, cùm cruciatum potiùs vertere debuerit. Infrà, Atqui in probatione tamen conſcio propinquo & neceſſario non obſtupeſco. Vbi certè fœdè labitur Perionius. Sic enim habent Græca, καίτοι ἐν τῶ βασανίζεσθαι, ὅμως (ſic lego, non ὁμοίως) τῶ οἰκείω συνειδότος οὐκ ἐξίσταμαι .i. Atqui dum crucior, non tamen à mea conſcientia excedo.

Cap. 14. Si etiam nonnunquam inconſideratè &c. Hæc ſic verto. Sed ſi nonnunquam ob negligentiam (ἐξ ἀπροσεξίας) tale aliquid eueniat, ad ſe mox redit, ne deinceps in illud incidat quod condemnauit. Quis enim hoc loco non videat legendum in Græco, ὃ κατέγω, non ὃ κατέγω, abſurdiſſimo ſenſu? In fin. dentes ſimul incolumes erunt. Malim, obſtupeſcent.

Cap. 15. Omnis ſermonis contentio ad ſubiectionem referebatur. G. ἀνθυποφορὰν. Mox, qui ita es contentus. G. ὕπως ὅτι φιλονείκω .i. qui tanta contendendi libidine flagras. Paulo pòſt, aut in te vno remanſit ſapientia. G. ἐκκεκένωται, effuſa eſt & exhauſta. Ibid. quanquã nihil inimicum. G. καίτοι ὐδὲν ἐχθρὸν. quæ verba redundare videntur. Aliquantò inferiùs, Eos autem iuſtos recte narraſſe hinc ſciri poteſt, quòd hoc ſibi honori ac dignitati ij, qui tum pij erant, ducebant. G. σημεῖον δὲ ὅτι δίκαιοι, εὐδωκοῦντες (ſic lego, non εὐδωκοῦντες) διηγήσαντο τοῦτο γὰρ τῦ γέρας ποτε τοῖς εὐσεβέσι, τὸ &c. Hoc autem argumento eſt eos iuſtos fuiſſe, quòd proſperis rebus vtentes hæc narrarunt. Nam tum piis hominibus hoc præmium erat, nimirùm ſine moleſtia eſſe in terra, &c. Non multò pòſt, & diſcedens nugatus ſit in eum. G. ἀπωθεμάσατο πρὸς αὐτὸν .i. arrogantia aduerſus eum vſus eſt. Mox, Deo fretus erat, ſed omnibus armis ſuis atque voluptatibus vim inferebat. Sic tamen malim, In Deo enim non confidebat, ſed in armis ſuis, atque ob luxum & voluptates contumelioſus erat, ὅτι τῆ πυρῆ ἐξυβριζε. Non longè hinc, Non enim beneuolentia laudem facit, &c. Sic verto, Nec enim beneuolentia ad hanc confeſſionem adducebatur, ſed quòd cruciatus minimè ferret. Nonnullis interiectis, in terram reponetur. G. ξηρανθήσεται, exareſcet.

Cap. 16. non conſolandi mei cauſa, ſed remittendi. Verùm an non clepſydræ lege loquimur, aut contra calamitates de quibus queritur? Hæc ad hunc modum reddo, non conſolandi mei cauſa, ſed mœrore afficiendi (τῦ ἀνιᾶν, non autem ἀνιέναι.) Verùm an ad clepſydræ legem loquimur, ac non potiùs ad preſentes meas calamitates. hoc enim ſignificat, πρὸς τὰς ὑποκειμένας συμφορὰς; Verſu ſeq. Tecum loquor tibi conſulens, ſed grauia tibi ſunt verba mea. Mendum hoc loco in Græco irrepſit. Legendum enim ἢ φορτικός (non φρονητικός) σοι εἰμὶ φθεγγόμενος, ἢ, &c. i. An grauis ac moleſtus tibi ſum loquens, & grauia, &c. Mox, velléme his talibus verbis vti? Infeſtúſque venirem ad amicos meos qui decumberent ac iacerent. G. ἀγαπητὸν ὑμῖν εἶναι τοῖς λόγοις τοιούτοις .i. gratúmne vobis eſſet, me in talibus ſermonibus verſari, ac iacentibus amicis inſultare? Non longè hinc, pericula vniuerſa in me immiſit. G. πειρατήρια, tentationes. Aliquantò pòſt, Dei teſtimonium probo. G. ἐκδέχομαι, expecto, non au-

non autem ὑποδέχομαι. In fin. capitis, non rectè me circumuenire. Gr. φαυλίζειν, vilipendere.

Cap. 17. quorum cauſa oculi ferè euulſi ſunt. Gr. ἐξερρύησαν .i. effluxerunt, non autem ἐξερράγησαν.

Cap. 18. quòd eius facultates ipſum ad amentiam adegerint, &c. Gr. ὅτι δὲ τῆ ὐσία γεγηθότα ὐ μανικὰ λέγοντα .i. eum autem ob facultates ſuas gaudentem, ac modò non dicentem, &c. Interpres hîc γεγηθότα pro μεμεθύσθαι ſumpſit. Paulò pòſt, quiduis etiam inferunt. Gr. ἐμφορεῶται, quibuſuis etiam cibis ſe ingurgitant. Mox, ſceleſti hominis viuendi genus. G. καταφορὰ .i. exitum, finem.

Cap. 20. vt eum falſi accuſes. ὑποκρῖναι, reprehendas. Paulò pòſt, veniam peccatorum conſequuntur. Dura mihi phraſis videtur, ἐξιλεσμένοις τὰς ἁμαρτίας. Ac ſuſpicio mihi quædam oritur corrigendum eſſe ἐξωνισμένοις. Loquitur enim de iis, qui ſola largitione peccata ſua ſe redempturos putant. Non multò pòſt, eorum enim apparatus. G. σωναγωγὴ, collectio. Aliquantò longiùs, quòd tecta & laquearia non etiam lateant. Gr. τοὺς ὀρόφους ὅλους μὴ κεκαλυμμένους .i. quòd culmina minimè tecta ſint. Paulò pòſt, neque hoc non ei eueniet, verùm etiam clementia ipſa, &c. Verto, neque hoc tantùm ei eueniet, verùm etiam elementa ipſa.

Cap. 21. ex iis quæ patiuntur. gr. πάσχω, patior. Mox, iuſti ergo ſunt ex iis quæ ipſis accidunt, gr. ἐξ ὧν πάσχουσι. Vbi tamen addendam particulam negatiuam exiſtimo, vt ſit ſenſus, Si ipſe propter calamitates iniuſtus habendus ſit, profectò iuſtos eſſe eos, quibus nihil aduerſi accidit. Eodem verſu addit de ſuo interpres, omnium conſenſu. Infrà, Nec impium eum qui cum præclarè agitur. gr. ὐδὲ ἀσεβῆ τὸν εὐπραγοῦντα. Vbi tamen ex eo quod præcedit, legendum εὐσεβῆ, non ἀσεβῆ .i. pium. Non multò pòſt, neutro modo ſe in impios gerat. gr. ἀλλαφορεῖ, impiorum ſcelera non curet. Non longè hinc, cùm remuneratio cauſam recipiet. gr. ὅταν ἀπολαμβάνη τὰ ὑπίχρεα .i. cùm ſcelerum pœnas recipiet. Paulò pòſt, Nihil enim noui cuiuis affertur præter ſua mala. Græca hoc loco contaminata ſunt, χαρὸς γὰρ ἅπασι, μηδὲν ὑπιφερόμενος, &c. Sic tamen repurgari poſſe mihi videntur, κενὸς γὰρ ἅπας, μηδὲν ὑπιφερόμενος .i. Inanis enim quilibet eſt, nil ſecum portans præter ſua mala. Aliquantò inferiùs, Illum quidem in regia. gr. ἐν ὑγείᾳ, in ſanitate. Nonnullis interiectis, ac de aliorum hominum ſapientia detrahatis. gr. ἢ τῆ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων δι' ἀμαθίαν καταλαλοῦντες .i. ac de aliis hominibus ob inſcitiam detrahatis.

Cap. 22. quid ad eum ſanctitas tua attinet? gr. συντελεῖ αὐτῶ .i. ei prodeſt? Paulò pòſt, Permittebat enim vt tu qui homo eſſes, &c. In Græco non συνεχώρει, ſed ἐνεχώρει habetur .i. ἐνεδέχετο, contingere poterat. Infrà, quis ſapiens inſanit. gr. παρεγγυᾶ, admonet. Non multò pòſt, nec Deum honore afficis. gr. ὁσιῶν, iuſtum prædicas.

Cap. 24. An perſpicuè, &c. An non perſpicuè. Mox, pro ſupplantato iure, lege calcato iure. gr. πατήσαντες. Paulò pòſt, de ſtatu mentis dimoti ſunt. gr. ἐξοίστρησαν, velut œſtro quodam perciti ſunt. Non longè hinc, conuiuia latronibus dederunt. gr. συμπόσια λῃσῦσιν ἐποιοῦντο .i. latronum more conuiuia celebrabant. Non multò pòſt, neglexerunt. gr. ἀφιμάτωσαν. Legendum tamen ἀφειμάτωσαν, veſtibus ſpoliarunt. Mox, cùm rori per imbres expoſiti fuiſſent. gr. τῆ δρόσω διαβρόχους γινομένους .i. cùm rore toti maderent. Quibuſdam interiectis, præter modum eorum ſcelera accuſans. Malim, maiorem in modum,

ἐπαλλοτρίως. Ibid. eis qui nulla re ab eis differunt. GR. τοὺς οὐδὲν αὐτοῖς διαφέροντας, qui nihil ad eos attinebant, in quos nil iuris habebant. Vers. seq. quod culpa sua ignorarent esse vnquam iustitiam. G. ἐκ μαθήσεως ἀγνοοῦντες οἵ τί ποτε ἔστιν ἡ δικαιοσύνη .i. improbitate sua ignorantes quidnam tandem esset iustitia. Infrà, quæ rectè coniuncta esse dicta sunt. τὰ καλῶς ἡρμοσμένα lego, non εἰρημένα, vt in libro Regio. De coniugiis enim loquitur aptè connexis. Vers. seq. Vt etiam prædo ipse. Hîc quoque corruptè scriptum reperi, ὡς αὐτὸς, pro ὡσαύτως .i. Eodémque modo prædo alienos labores surripiens homines veretur, ὑφορᾶται. Infrà autem pòst, odit lucem, adde, & non venit ad lucem. Vers. seq. ionúmque metuit. GR. δολοφοβὴς, meticulosus est. Mox, etiamsi tempore improbos supplicio coërceat. GR. χρόνῳ .i. βραδέως, tardè. Vno versu interiecto, sterilis procuratione digna est, φειδοὺς .i. ἐλεὼς, misericordia.

Cap. 25. Cur Deum timere existimas ea quæ ais. Sic corrigo, Quid Deum perterrefacturum te putas per ea quæ ais. φοβεῖν enim est in Græco, non φοβεῖσθαι. Paulo pòst, non quidem ratione conuersationis. GR. ὁ τῷ τῆς πολιτείας λόγῳ, non quod ad vitæ rationem attinet.

Cap. 26. disputationem petuenire voluisti. GR. διαπόρησιν, quæstionẽ. Paulò pòst, nec motus habitus. GR. πνεύματος, venti. Mox, aut confundi. G. συχεῖται, contineri, conseruari. Sic vertit Perionius, quasi esset in Græco συγχεῖται. Infrà, aqua quidem est in mari. G. τὸ μὲν ἐν θαλάσσῃ, partim est in mari. Vers. seq. Dei autem voluntas etiam eius quasi columna & firmamentum. G. τὸ δὲ καὶ ἐν τῷ στερεώματι αὐτοῦ. sic enim legendum, non τὸ στερέωμα. .i. partim etiam in ipsius firmamento. In quo cæcutiit Interpres, qui pro τὸ δὲ, legit θεῖ δὲ. Non multò pòst, Vt enim cùm cælum facit, ait, adde, Ego manu mea fundaui cælum. Infrà, fulgure tutam reddidit. Legendum, fulgure tutos.

Cap. 27. iniuria eum sententiam tulissent. Iniquè in eum. Vno versu interiecto, Non tamen ego, inquit, vobis cedens innocens esse desinam. G. ὑμῖν στοργόφιλον εἶχον. Legendum tamen haudubiè vnica voce φιλοστοργεῖν, vobiscum contendens. Mox, si quis non loquatur quod suggeritur. G. τὸ παρισάμενον .i. quod in mentem venit. Non multò pòst, pro, etiamsi cum calamitas, &c. repone, Quòd si etiam eò necessitas quædam eum adigat (s. vt Deum oret) tamen quòniam non amore, &c. Infrà, cùm febris augetur. G στοργύνεται, oritur. Non longè hinc, perfecto expletóque modo peccatorum. G. μέτρῳ, mensura. Vers. seq. quandoquidem nil boni disseminauerunt. G. κατεπαλέξαντο, corruptè tamen. Lego igitur, non inuerecunda, vt opinor, mutatione, κατεστάξαντο .i. fecerunt.

Cap. 28. lapis solutus calore in æs vertitur. Sic verto, æs instar saxi cæditur, λατομεῖται. Proximè, Nemo enim eorum quæ sunt, alius opifex ita loquitur vt ipse Deus. Sic corrigo, Nemo enim eorum quæ sunt alius est opifex, quemadmodum ipsemet Deus quodam loco ait, Meum est aurum. G. καθὼς αὐτός που φησιν. Non multò pòst, & mensuram torrentis ei constituit. Emendo, mensura torrentis ei cognita est. αὐτῷ ἔγνωσται. Vno versu interiecto, subitò obiectam terram superent. Corrigè, subitò ingruant (ἐπιδοῦσιν) ac subiectam terram interrumpant. Infrà, terræ inconstantiam. G. ἀπορίαν, imbecillitatem. Aliquantò pòst, excelsos montes ex gradibus euellit. G. ἐκ βάθρων, radicitùs, ab imis fundamentis.

Cap. 29. sectantem etiam solium, vt ius eis qui in iudicium venirent, redderet. Sic malim, sequente etiam subsellio, vt litigantibus ius diceret. G. ἐπομβρὸς (ita enim

ita enim perspicuè legendum, non ἐπόμβρον) τῷ θρόνῳ πρὸς τὸ κρίνειν τοῖς δικαζομένοις. Neque enim alioqui ἕπεσθαι Genitiuo iungitur. Paulò pòst, silentium obseruantiam, &c. Sic lubentiùs verterim, silentio obseruantiam ostendebant, digito nempe ori admoto, vt cæteros in officio continerent, τῷ καταφθέγγεσθαι. Versu seq. tamen iustitiam parem excitauisse. Repono, tamen pari iustitia præditum fuisse, atque in Græco pro ἐκκέντηλο, quod mendosum est, substituo ἐκέκλητο. Mox, parit enim licentiam satietas. G. ὕβριν, petulantiam. Infrà, ne bonum amare putaretur. G. τῶν χλημάτων ἐρᾶν, opes amare. Et statim, ad pulchritudinem accommodata, G. ἀπαράβετα, id est, vt opinor, ἀσύγκριτα, incomparabilia. Non longè hinc, Ita vt ipsi putarent, quorum membra malè affecta essent. Corrigo, ita vt ipsi putarent se integris membris esse, ac per membra mea operari. G. ὅπ ἄρτιοι τὰ μέλη διάκεινται. Aliquantò pòst, expectabant sententiam. G. προσέχον .i. animum attendebant. Non longo interuallo, Ridendum censuit. Malim, Ridere dignatus est. In fine, exquisiui primum locum. πράγματα est in Græco .i. negotia.

Cap. 30. eorum animum coniunxit. G. ἐφρένωσεν .i. sapientem reddidit. Infrà, Omni ex parte qui circum me habitant, me opprimunt. G. πάντοθεν οἱ κακοῦντες ἀναβρύσει .i. vndique existunt qui me vexant. Interpres κακοῦντες, pro κυκλοῦντες accepit. Mox, vt viæ eorũ in me ferentes deletæ sint. G. ἐκτρίβωσι, extritę sint. Gall. *que les chemins en sont tous rompus* Paulò pòst, vt nerui dissoluantur, addendum ex Græco, ἐκ τῆς συμφύας, vbi tamen suspicor legendum συμφορᾶς. Neque enim nerui ἐκ τῆς συμφύας dissoluuntur. Non multò pòst, mutatus es mihi in crudelem. 70. Interpretes hîc habent, ἐπέβη μοι ἀνελεημόνως, insiliit in me sine misericordia. Infrà rursus, Si quid verò meorum non requirebat. Si quis verò facultatibus meis minimè indigebat. In Græco enim aptiùs multò videtur, vt τις legamus quàm τι. Aliquantò pòst, cupientémque proferre non patitur. Hîc Librariorum oscitantia, proferre irrepsit, pro, perferre. G. καρτερεῖν. Non ita longè hinc, ob desertam ciuitatem, quæ sine Deo efficitur. In Græco non est χωρὶς θεοῦ, sed χόλῳ θεοῦ .i. indignatione Dei.

Cap. 31. Propterea oculi tui repetiti sunt ad pœnã. Hæc sic legenda, Quamnam ob causam pœnæ ab oculis tuis expetitæ sunt? Vers. seq. adhæsissent. Gr. προσεῖχον, perspexissent. Quod autem sequitur, valde à Græco dissentit, vt inquam ei qui eum leuiter pulsasset. G. ὡς οὖν πρὸς τὸν ὑποκρούσαντα .i. Vt igitur ad eum, qui hac eum quæstione interpellasset .i. qui hoc ab eo quæsiuisset. Sic ergo beatus Iob agebat, &c. G. ὡς οὖν τινὸς ἐξετάζοντος τὰ κατ' αὐτὸν ὅπως ἔφασκεν .i. Tanquam igitur nõ defuturus esset qui res ipsius examinaret. Mox, eos qui ridebant. G. γελωτοποιούς, sanniones. Vers. seq. Non sedi in concilio eorum gradientium. G. αὐτῶν πεζόντων. Legendum tamen παιζόντων, ludentium. Paulò pòst, quenquam contempsit. παρέβλεψα, legendum esse in prima persona luce clarius est. Sed fœdius est quod sequitur, sine progenie & culpa moriar. Vbi quis tam obtusi ingenij est, quin statim videat pro ἀνέπιος (quod nihil significat, & si interpres ἀκαίπιος tentat corrigere) ἀνίσιος legi debere? i. sine lare. Paulò pòst, vnum in duo diuidit, rursum mutat propositum mulieris, & sibi insidias struit per maritum. G. τὸ δὲ ἓν τὴν χέσιν εἰς δύο διαιρεῖ, μεθίστησι δ' ἐνθέσιν τῆς γυναικὸς εἰς ἑαυτὸν, ἐπιβουλὰς ἀρτύει τῷ ἀνδρός. Sic enim hæc interpungi debent .i. quod affectione vnum est in duo secat, mulieris animum ac voluntatem in se transfert, ac marito insidias struit. Paulò pòst, cùm surrexerit ad iudicandum Dominus. G. ὅταν ἔγωσιν (lego ἐξέτασιν) μου ποιήσονται .i. cùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

vitam meam discusserit. Mox, conciliare eorum amicitiam. G. εἰς αὐτὸς, inter eos. Versu seq. Si quid verò quod reprehensione dignum erat faciebam, clemens ac mitis, abstinens reprehensionē amabam. Hoc mihi persuadebam, &c. G. εἰ δὲ ὁ πρᾶος (addo με) ἤλεγχον ἐποιοῦντο, πραέως ἀνεχόμενος (sic lego, non πρᾶος ἀπεχόμενος) ἕτερον τὸν ἔλεγχον. ὑπεπιθέμην ἐμαυτῷ ὅπ ὰς, &c. i. Quòd si me coarguebant, leniter id ferens eorū reprehensioni acquiescebam: illúdque mihi proponebam, quòd quemadmodum, &c. Infrà, viduæ oculum non consideraui. Corruptè hìc est in Græco ἐξέτειξα, pro ἐξέτηξα .i. colliquefeci, lachrymis confeci. Infrà rursus, Si vidi Solem cùm fulgeret. Septuaginta habent, An non videmus Solem cùm fulget: atque ad eum sensum Commentator explanationem suam accōmodat. Duobus versib. interiectis, quomodo meipso contentus sum. Sic malo, quomodo mihi ipsi sufficere possum? Proximè, Non adoraui manibus meis obliuione Solem. In Græco certè legitur, ὁπλαζόμενος, mendosè tamen, ni fallor. Ac fortasse ὁπλαζόμενος, vnica litera immutata scribendum. Non longè hinc, qui manus effecit. G. ἐνέργους, ad opus aptos. Mox, Si fui prouerbium, &c. Hæc apud 70. imprecandi modo dicuntur, sim prouerbium. Versu seq. sic corrigo, Hoc enim fuisset Deum meum contemnere, perinde atque aduersus, &c. Paruo interuallo, omnium sermoni parerem. Emenda, paterem, ἠγυλλήσομην. Ibid. Quæ cum temperantia humanitatem coluerant. G. αἳ ὑπ' αὐτῦ ἀσκηθεῖσαι .i. quæ ab eo eruditæ atque institutæ fuerant. Non longo interuallo, conscientiam mordicùs tenentes. G. δακνόμενοι τὸ συνειδὸς .i. conscientiæ stimulo vellicati. Infrà, in me ingemiscens diceret. Corrige, in me ingemisceret. Ac rursus, non vt arrogans aliquis & aliquid esse videatur. πεῖσαι τός τις καὶ φαντασθῆναι .i. nō vt iactator quispiam & ostentabundus. Aliquantò inferiùs, quòd Dei seueritatem sciebant. G. τὸ ἀδέκαστον, integritatem in iudicando. Et post pauca, an nullum rerum delectum probat. G. ἀδιαφορεῖ. Non longè à fine, quòd existimaueritis Deum propitium fore. Corrige, Deo gratum fore. Versu seq. Vt enim ei omnia, &c. Hoc loco stellula appicta mendosus esse locus indicatur. Quod tamen Interpreti potiùs quàm libro, quo vsus est, ascribi debet. Sic enim Græca habent, εἰ γὰρ καὶ τὰ πάντα αὐτῷ παρήνδε .i. quamuis enim omnia etiam ei proiiciatis .i. largiamini. Et linea vna interiecta, Non enim ausi estis dicere. G. ἐξ ὧν γὰρ, &c. i. Ex eo etenim quod non audetis dicere, Magnum est vitium tuum, sed, Vtrum, præposuistis, per hanc dubitationem ostenditis nullum vos, &c.

Cap. 32. primùm respondebant. G. ἀντέλεγον. Longiùs aliquantò, quoad aliquid fregerint. G. ἀπορρήξωσι .i. sermonem aliquem emiserint. Græci enim ῥῆξαι λόγον dicunt.

Cap. 33. Noli negligenter audire quæ dicam, nec muta sententiam. G. καὶ ὑ μεταγνώσῃ .i. nec te pœnitebit. Mox, vt putauerunt qui inani verbo sapientiam ponunt. Græca sic lego, οἱ κενοφωνίαν τὴν σοφίαν πῄεμδμοι .i. qui verborum inanitatem sapientiam esse censent. Paulò post, In eum qui me audit hæc dixisti. G. εἰς ἐπήκοόν μου .i. ita hæc dixisti vt ego exaudierim. Infrà, vt tibi tanquam homini homo responderet rogares. G. ἐπέταξες, imperares. Non longè hinc, mille angeli qui inferant ei mortem. G. θανατηφόροι, pestiferi. Aliquantò post, ita tamen vt de iis quidem quæ occuparunt, confiteatur. G. περὶ τῶν φθασάντων .i. de præcedentibus culpis. Et sub finem capitis, pœnas repetit eorum quæ quis violauerit. G. τῶν παραβεβημδότων, transgressionum.

Cap. 34. Docuit, inquit, superiore sermone. Emendo, Docui. Aliquantò post,

post, quasi Iob refellisset. G. ἐπισκήψαντος, obiiciendo dixisset. Infrà, neque eosdem inferi obruent, ἐπισκιάσῃ, obumbrabunt, occultabunt. Paulò post, sic ea quæ facinorosi homines. Adde, clàm. G. ἐν πανδύσῳ.

Cap. 36. Hæc autem amicis premens eos dicit. G. πρὸς τὰς φίλους ὑποτεινόμδμος. Legendum tamen est vnica voce ὑποτεινόμδμος .i. Hæc autem in amicos inuehens, ait. Aliquantò longiùs, nec habitus est sine eo qui ordinat. Hic quoque mendum insedit in Græco. Legitur enim ὑτέξις, quod malè corrigit Interpres, ὑ ἕξις. Substituendum est autem ὑ τάξις .i. ordo non est sine eo qui ordinat. Longè inferiùs, Itaque natus sensu fontem lactis percipit. Vnica litera deprauata sensum valde inficit. νεκρὸς enim (quod Interpres natum vertit) legitur, cùm tamen legi debeat πῶρος .i. hinnulus. De animantibus enim rationis expertibus loquitur, quibus ea de causa cibum facilè suppetere ait, quòd ratione careant. Paulò post, à primo ortu non audit. G. ἄναυδος, mutus est. Non longè hinc, leue faciléque ad concoquendum alimentum. G. εὐμαρεστέραν πρόφῃν comparata facilius alimentum. Mox, constitutis præscriptúque vescendi, lege commercia faciendi. G. πεπαγμένως ἐσθίειν, νόμῳ τὰς μίξεις ποιεῖν .i. compositè atque ordinatè comedendi, legitimèque venereis vtendi. Hoc enim hoc loco significatur his verbis, τὰς μίξεις ποιεῖν. Et duabus lineis interiectis, equorum tarditatem corrigendi, vecturas iumentorum & asinorum qui maximum laborem perferunt. G. τὸν βραδυτῆτα ἵπποις ὠφελεῖσθαι, τὰς μετακομιδὰς ἀλλαφόροις καὶ κάνθωσιν ὑποπονεστάτοις .i. tarditatem equorum adiumento consolari, vecturas iumentis & asinis ad perferendum laborem perquàm accommodatis.

Cap. 37. Calor enim, qui à te proficiscitur, incendit per relationē & ignescit. G. ἀνάκλασιν, καὶ πυρῖ .i. per reuerberationem, & inflammat. Mox, vt enim is qui intelligit intuetúrque aliquid. G. ὁ σιώπας. quo quidem in vocabulo cùm vnica littera desideretur, putauit Interpres idem esse quod σιωπᾶς. At legendū est σιώπας, ac sic vertendum, Vt enim qui in aliqua cogitatione defixus aliquid intuetur. Gall. *qui reſue à quelque choſe*. Proximè, etiamsi rigeat. G. ἀλγήσῃ .i. etiamsi in dolore versetur. Paulò post, qui hæc præparauit. G. κατασκεύασε, condidit. Infrà, & is qui generatus est, factus est ei vita, non ei participauit. G. γέγονεν αὐτοζωὴ (sic enim lego, non αὐτῷ ζωὴ) ὃ μετέλαβε .i. factus est ipsamet vita, non autem ei participauit. In fine, fiuntque serui eius humanitatis. G. ἱκέται, supplices, non autem οἰκέται.

Cap. 38. Simul Deus. G. ὁμοῦθεὸς. Fortasse tamen legendum ὁ θεὸς. Nam alioqui Græci dicere solent, ὁμόθεος, non ὁμοῦθεὸς. Paulò post, Habita verò & specie postea. G. ἐνέξει δὲ γνωμδίῳ .i. postquàm autem ad virtutis habitum peruenisset. Infrà, pro, suopte sensu & captu rectè facta, id est, vt ita dicam, iustificationes, lege, suopte sensu ipsis iustificationes. Infrà rursus, rationibus reprehensi. Gr. κατακλινοθέντες, obruti. Longiùs aliquantò, firmum quiddam substraui. Gr. ἔδραν τινὰ, fundamentum aliquod. ad verb. sedem aliquam. Quædam autem hìc transilio, quòd ea superiore libro annotarim. Sequitur igitur longo interuallo, omnisque malorum auctor. G. ὀρυμαγδὸς, tumultus. Paulo post, nisi insit in eo spiritus. Corrige, cùm non sit in eo spiritus. Infrà, adhuc, Hic cùm iacebat cum omnibus societatem. Emendo, Hic cùm habeat cum omnibus societatem. Sicque etiam non longo interuallo legendum, cuius apud inferos nō relicta sit vita, cùm via typis excusum sit. Nō nullis interiectis, & potestati in iis quæ fiunt status. Gr. καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῖς γεγομδμοις ἡ ὕπαρξις.

Universidad de Deusto
Biblioteca

i. & potentia mea exiſtunt ea quæ oriuntur. Non longè hinc, Circulus in guttas incidens refertur. G. ἀνακλᾶται, reuerberatur. Non ita multò pòſt, appetitu & non voluntate. Delendam hoc loco particulam negantem cenſeo. Homines enim natura & appetitu ac voluntate oriuntur. Paucis interpoſitis, magnam rerum ſpeciem præbent. Malo, magni aliquid portendunt.

Cap. 39. Denunciat multitudinẽ ciuitatis. G. καταγελᾷ, non καταγγέλλει, deridet. Proximè ſic legendum, Nam & ſolitudinis amans eſt hoc animal. Mox, In ea autem quæ mihi data ſunt, non habes imperium. Hoc loco μὴ legi debere puto, non μοι .i. In ea autem quæ non data ſunt .ſ. tibi. Neque enim hoc Deo quadrat, cui nihil datum eſt. Paulò pòſt, Dei voluntas ea excludit. G. ἐκπείθει, alit. Infrà, ſextodecimo. Subſtituo, quartodecimo, vt etiam verſu ſeq. quatuordecim, pro ſedecim. Non longè hinc, In cælo verſatur vt pleræque aliæ. G. ὡς τὰ πολλά .i. ὡς ὅτι τὸ πλεῖον, vt plurimùm. Haud multò pòſt, quemadmodum ipſum lætificauerit. G. ἐφραίνωσεν, ſed corruptè. Lego, ἐφρένωσεν, ſolertia donauit· φρένες enim pro prudentia ſæpe vſurpatur. Duabus lineis pòſt, delectatur iis quæ dolorem efflant, G. ὀδωδόσι, fœtidis.

Cap. 40. Erige enim, inquit, à te manum, & ecce vt fœnum te deuorant. ἦρα .i. Suſtuli à te manum, & ecce vt fœnum deuoraris. Paulò pòſt, Idem mobile eſſe dicit. G. τὸ αὐτὸ κινητὸν. Vnico tamen vocabulo legendum αὐτοκίνητον .i. quod à ſeipſo mouetur. Infrà, ea quæ ſunt, carere principio dicit. G. ἄναρχα εἶναι .i. ἀβασίλευτα. principe ac moderatore carere. Proximè hinc, Immortales eoſdem eſſe dicit & æmulos. Corrigo, dignitate æquales. Ibid. in mares & fœminas mutat. Format, emendo.

Cap. 41. Beſtia autem quæ intelligitur νοητὸν ζῶον .i. animal illud quod intellectu percipitur .i. diabolus. Mox, at non permanebit. G. ὑποιδήσει, ſuſtinet, reſiſtit, non autem ὑπομενεῖ. Et poſt pauca, Neque enim infirma eſt pœna. G. ἡ δίκη .i. vis numinis vltrix. Aliquantò pòſt, quàm magna ſit ea quæ ei ſimilis eſt beſtia. G. ὁπόσον ἀντιτυπὲς. Sic enim lego, non ἀντιπὲς, vt in Regis Codice .i. quàm duris ac renitentibus ſquamis. Infrà, ferrum ſecare non poteſt. Lege, quem ferrum ſecare non poteſt. Verſu ſeq. Ipſe prior repercuſſus perforat. G. ἡρύπιεται ἀφ' ὃ τὸ ἀντιτυπὲς .i. Ipſummet (ſ. ferrum) ob renitentem duritiem frangitur. Infrà adhuc, principem exercitus metuere. G. ἀρχιστρατηγὸν τῆς πλάνης, ducem erroris. Multis interiectis, & eorum qui nudi ſunt, manus armat cõtra chariſſimos. Fœda macula inhæſit in vocabulo γυαμβίων. quòd cùm nihil ſignificet, in eius vicem ſubſtituere voluiſſe Interpretem apparet χυμιγμένων, abſurdiſſimo ſenſu. Ego verò nullo prorſus modo dubito, quin γενναιδίων .i. τοκέων, legendum ſit. Vult enim Author, diabolum parentum etiam manus aduerſus chariſſima ſua pignora armare. Mox, ſpe ſua fruſtratus iterum cucurrit. Malim, pedem retulit, παλινδρόμησε. Eodem verſ. Hic eſt qui caſto Ioſeph eos qui ipſius caſtimoniam tentauerunt, excitauit. Emendo, qui caſto Ioſeph tentationes (τὰς πειρασμὰς) excitauit.

Cap. vlt. Non enim finem intellexiſtis conceſſionis meæ. G. οὐ γὰρ τὸ σκοπὸν ἐπίσασθε τῆς ἐμῆς συγχωρήσεως .i. Non enim intelligebatis quid mihi propoſitum eſſet, cùm eum affligi permitterem. Mox, niſi quòd omnes boni ac pij, & Dei notitiam habent. Sic forraſſe aptiùs, Quanquam omnes illi boniac pij erant, & Dei notitiam habebant, & eius prouidentiam non ignorabant. In Imperfecto enim tempore hæc leguntur in Græco. Aliquantò pòſt, Niſi enim ipſe mihi perſuadeat. G. ἐμὲ δυσωπήσῃ, me flectat, ac miſeratione afficiat. Infrà cùm

cùm Deus iuſtum eum declarauiſſet. gr. καὶ τὸν μὲν θεὸν δικαιώσαντα .i. ac Deum quidem iuſtum prædicarat. Longo interuallo, tamen cùm diabolus non credidiſſet, voluiſſeque eum tentandum accipere. gr. οὐχ ἧττον τοῦ διαπειράσαντος Ἰὼβ ὁλόκλ., καὶ εἰς Ἰὼβ πειρασαν ἑαυτὸν ἐγείραντος ἐπέγκαι τὸν ἀνδρός. Quo quidem in loco nihil mihi deliderari videtur. Hoc enim vult Author, eum qui Dei verbis fidem non habet, non minùs impium eſſe, quàm diabolum qui non credidit, ſed Iobi virtutem periclitari voluit. Mox, eum reſurrecturum eſſe cum iis quos ſuſcitauit Dominus. Lege, ſuſcitabit. Ibid. reſurrectionem verò cultum. Græca vox θεραπεία, cultum quidem aliquando ſignificat, hîc tamen curationem plagæ, vt patet ex antitheſi præcedente. Linea vna interiecta, rurſus addens vnam quidem reſurrectionem eſſe. gr. πάλιν προσθεὶς .i. addens hanc voculam, Rurſus, ita vt vna quidem reſurrectio ſit à calamitate liberatio, altera autem ea, quæ ei ſit communis, &c. Infrà, quòd legem acceperit, iuſtíſque diiudicationem. gr. τῆς δικαίᾳ ἀφάγωσιν, æqui ab iniquo internotionem.

Correcta quædam in Concionibus Chryſoſtomi in Iob. CAP. II.

POSTQVAM labes eas, quibus ille in Iob Commentarius reſperſus erat, pro virili mea repurgare ſtudui, nunc idem in Chryſoſtomi Conciunculas quaſdam in eundem Iob aggredi libet. Nam eæ quoque emendationis cuiuſdam mihi nonnullis locis indigere viſæ ſunt. Quod tamen non tam Interpreti Perionio tribuendum cenſeo, quàm Græco Bibliothecæ regiæ libro, quo illum valde interdum corrupto vſum eſſe comperi.

Conc. 1. vt nos ei vtiliter dicamus. gr. προσφόρως, aptè. Verſ. ſeq. cùm ei nudus quemadmodum luctatus eſt pugil reſtitui debuerit. gr. δίον αὐτὸν (lic enim lego, non δίων αὐτὸ) ὡς ἐπαλαισεν ἀναστῆσαι τὸν ἀθλητὴν .i. quippe cùm decuerit nudum, vt certauit, repræſentare pugilem. Mox, ſine rebus Scripturæ vixit. Sic in Græco, δίχα πραγμάτων γραφῆς. Mihi tamen ſubolet vitium ineſſe in vocab. πραγμάτων, malíemque ἐκτραλμάτων, quemadmodum & legiſſe videtur vetus interpres. Paulò pòſt, vt mulieri fidem haberet, nudus fuit. gr. ἵνα πειθῇ γυναικὶ· fortaſſ. ἀπειθεῖς. Certè apertiſſimè indicat ſenſus verendum eſſe, poſtquàm vxori credidit, nudus effectus eſt. Infrà, vt ſtantibus liberis amiſſione poſſeſſionum iuſtus vir calamitatem deſperationis occaſionẽ nanciſceretur. gr. χωρίαν λάβῃ τῆς ἀθυμίας πληγὴν i. atrociſſimum mœroris vulnus acciperet. χωρία enim occaſionem non ſignificat, vt putauit Perionius. Non longè hinc, Iaculans, aut impetum faciens. gr. βάλλων μᾶλλον (μᾶλλον enim habet Lælius) ἢ βαλλόμενος .i. percutiens potiùs quàm percuſſus. Linea vna interiecta, plerumque pugna cum eo committatur. gr. μαχόμενος, plerumque pugnet. Loquitur enim de eo qui alterum prælio laceſſit. Non multò pòſt, abiecto animo reuerſus eſt. gr. ἀπεστράφη, terga vertit. Poſt pauca, athletam fortiorem reddidit. gr. ἀθλητὴν βάλλων, athletam feriens. Infrà adhuc, Vnde ſciuit quæſo. Hæc commodiùs in ſecunda perſona iuxta Græcum codicem leguntur. Ibid. poſt hæc verba, & intus domi, adde, quomodo ſciuiſti quæ extra contigerunt? Nam hæc ex Græco adiungenda ſunt. Ibid. quomodo ea quæ futura erant videbas. Corruptè hic in Græco legitur τὰ ἐσώμενα. pro qua voce nullo equidem modo dubitem reponere, ἔσω γενόμενα .i. ea quę intus fiebant. Sententia enim huic emendationi perſpicue fauet. Ibid. Quod ſi ventus es. gr. πνεῦμα, ſpiritus. Spiritum enim homini opponit. Infrà, etiamſi

Universidad de Deusto
Biblioteca

inter eos aliquod illiberale facinus extitisset. Græca vox, μικροψυχία, simultatem hoc loco potiùs significat. Itaque magis probo quòd Lælius liuorem vertit. Non longè pòst, quis metus sufficier. G. φόβος. Lælius videtur legisse πόνος, aut ἱδρὼς. vertit enim sudatio. Neutrum tamen hoc loco cohæret. Et interpositis aliquot lineis, signa eorum quæ minimè expectabant, coniungunt. Lælius, adhortationes fomentáque alia de industria adhibent. G. σωτηρὰς τοῦτ' τοῦ ἀδοκήτου σωσάσθαι. Ibid. parentes inuoluunt. G. σχηματίζουσι, conformant, cadauer componunt. Sub finem, omnem rationem longè superabat. λόγος hic sermonem, non rationem sonat.

Conc. 2. ne quis habita singularium certaminum ratione. Sic fortasse clariùs, ne quis ad ingentia ac penè incredibilia certamina respiciens. G. εἰς τὸν ἀφελοῦ τοῦ ἀγώνων ἀποβλέψας. Vers. seq. vt id quod propositum est mireris. G. τὸν προθέσιν. i. vt animi propositum admireris. Proximè, ex quali diuersorio domicilióque malitiæ. G. παιδευτηρίου, schola. Ibid. &, vt ita dicam, fornicator. Dele hæc verba, vt ita dicam. De suo enim hæc addidit Interpres. Mox, quæ desponsatæ erant, lege, quæ nondum, μηδέπω. Paulò pòst, nec commixtus sum cum virgine. G. σωῆκα, cogitaui, intellexi. Paucis interiectis, iustitiam tribuit. G. δικαιοσύνης βραβευτὴς. Non multò pòst, Omnia quæ aliena erant, propria suáque faciebat. G. ἰδιοποιεῖται. Hæc in bonam partem accipienda sunt. Versu seq. cùm ille in alienis ea poneret. G. τὸ τὰ ἀλλότρια ἴδιος. (hoc enim vocabulum addendum ex vet. Interp.) πρεμένος. i. qui aliena vsurpabat. Fortasse tamen non minùs aptè legeretur, τὰ ἴδια. ἀλλότρια πρεμένος, quòd videlicet fratrem hostis loco duceret. Paulò pòst, Nam cùm Esau & Iacob in malo consenserint. In regio libro Græca manca sunt, ἐπειδὴ Η'σαὺ καὶ Ἰακὼβ εἰς κακίαν συμφωνήσαντος, ἀλλὰ τοῦ Η'σαὺ εἰς κακίαν ἄρξαντος. Apparet autem Lælium Tiphernatem legisse, ἐπειδὴ γὰρ Η'σαὺ καὶ Ἰακὼβ ἀλλήλοις ἐπολέμουν, ὁ τοῦ Ἰακὼβ εἰς κακίαν, &c. i. Nam cùm Esau & Iacob bellum inter se gererent, non quòd Iacob in malum consentiret, sed quòd Esau iniuriæ author esset. Nonnullo interuallo, Verax quid effecit. G. πρόβλεται. i. quid significat? Mox, Non quòd Iob diuitias admiretur. Iob est genitiui casus. Infrà, Esto vt Abraham, & terra vniuersa diuitias tibi continebit. G. σωνεύξεταί σου. vbi tamen legendum σοι. i. diuitias tibi optabit, vota faciet vt diues sis. Interpres sic vertit, quasi idem sit σωνεύξεται quod σωνέξεται. Quanquam etiam σωνέξει potiùs dicendum fuisset. Aliquantò pòst, ad similia nitere. G. τὰ Ἴσα φρόνησον, eodem affectu præditus esto. ante oculos habeatis. G. ἴναυλον ἔχειν, auribus insonantem.

Conc. 3. vndique canimus, studium inertiæ desidiæque dedere. G. σειαδόμεθα, προδιδόναι ῥαθυμίᾳ τὴν προθυμίαν. G. vndique circumsonamus, animi alacritatem inertia prodere. Paulò pòst, Inops erat Iob, non subueniens pro studio. G. οὐκ ἐπαρκῶν τῇ προθυμίᾳ, impares alacritati suæ facultates habens. Infrà, qui stuprum obtulerat, pœnásque luebat. G. δίκας ὀφείλοντος, puniendus erat. Non paruo interuallo, post hæc verba, ignis descendit de cælo, adde ex Græco, Cur ergo seruis ei à quo læsus es, cur adoras eum qui bona tua absumit? Διὰ τί λατρεύεις τῷ ἀδικήσαντι; Διὰ τί προσκυνεῖς τῷ ἀναλίσκοντι τὰ κτήματα; Videtur tamen Lælius legisse τὰ κτήνη. Vertit enim iumenta. Verùm illic turpissimè inoleuit, fœneraris, pro, veneraris. Paulò pòst, Quotidie tristis erat. G. ἔκαμνον, fatigabar. Et sic cad. lin. lege, quod quotidie offerens fatigabar. Infrà, virtute autem se ad virtutem spolians. ἀληθείᾳ in

Græco

Græco legendum, vt etiam legit Lælius, non ἀρετῇ. i. re vera autem ad virtutem se accingens. Paulò pòst, Hic Adamum inuenit, Euam non inuenit. Hæc sic inuerte, Hîc Euam inuenit, Adamum non inuenit. Linea vna interiecta, Quousque. G. ἕως πότε. Putat vir doctissimus hîc legendum ἕως τοῦ νῦν. Cui immutationi hîc nullum locum esse existimo. Fœdissimus autem Interpretis error est in eo quod aliquantò pòst sequitur, vidit eum qui intus debita officia dissoluebat. G. τὸν ἐν τῷ ὄφει λελαλήκοτα. i. qui in serpente locutus fuerat. Mox, præsertim cùm ei. Malim, Quanquam etiam alioqui ei. Infrà, iudicatus esset. Lege, est. Hoc enim magni ad sensum refert. Duabus lineis interpositis, occulta præmia vt nudet & aperiat certamina. G. τὰς ἄθλους. Ego tamen non paulò lubentiùs cum Lælio τὸν ἀθλητὴν legerim. i. vt pugilis virtutem patefaciat. Non longè hinc, Multi Christum excipiunt. G. ἐκδέχονται. i. προσδοκῶσι, expectant venturum. Mox, Tu qui hæc cogitas. Sic verto, Ergo tu frater es Esau qui hæc cogitas.

Conc. 4. Omnibus enim quę pulchra sunt amissis, lyram, id est radicem & stirpem pulchritudinis non perdidit, sed remansit artifex. Hæc ex Græco sic corrigo, Omnibus enim quæ lęta sunt amissis, lætitiæ radicem non amisit. lyram perdidit: sed artifex remansit. Proximè, contempta vita, verto, abiciens bona. βίος enim hîc non vitam, sed facultates significat. Mox, Nam & quod natura pertulit, concedendum est. G. δεῖ γὰρ καὶ τῆς φύσεως ὁμολογεῖν τὸ πάθος. i. Nam & naturæ perpessionem & affectum confiteri oportet. Duabus lineis interiectis, vt naturæ quasi consensionem declararet. G. συμπάθειαν, condolentiam. Paulò pòst, Cùm verò propositum probauit. Malo, exploravit. Et mox, Ita si cùm interrogauit, ingratum nouisset, &c. G. ὅπως ἐὰν ἐρωτήσας ἴδῃ ἀγνωμονοῦντα ἐλέγχει κακόρρωστα. i. Ita cùm adhibita interrogatione eum maligno animo esse comperit, admissum flagitium prodit. Eodem modo nunc quia interrogans diabolum, non discit ex eo cladem acceptam, ideirco ipsemet iusti viri victoriam prædicat. Non multò pòst, Verbum hoc innocens illi addidit. G. ἐκεῖ ὁ. i. illic non addidit. Mox, sed bonitati attribuit omnia, atque pacem secutus est. G. καὶ εἰρωνικῶς. Ad sensum tamen aptius erit εἰρηκώς, vt legit Lælius, vertens, & dicens, Si bona susceptimus, &c. Non longe hinc, vbi est stellula appicta, in Græco legitur, οὐκ ἀπορεῖ ἡ καρδία τῆς ἑαυτοῦ πονηρίας. i. non destituitur malitia sua improbitate. Gall. *la meschanceté ne manque iamais en sa malice*. De diabolo loquitur qui ad nouas artes confugit, vt Iobum euertat. Cùm turpium fugis consuetudinem. G. ὁμιλίαν, quod hoc loco lubentiùs verterim, narrationem, διήγησιν. Id enim ad sensum accommodatius puto. Mox, ex periculo & tentatione, ἐκ τῆς πείρας, experimento. Aliquantò pòst, vt totus per omnia membra athleta dolorem sentiret. G. σφαίστης ἀναθεῖ. vbi tamen hauddubiè ἀναδυθῇ, legendum est. i. victor existeret, victoriam reportaret. Atque ita etiam legit Lælius. Linea vna interposita, sed tota domus corpus eiusmodi vt mutilum eiiceretur. G. ἐξωθεῖτο τοῦτον ὡς λελωβημένον. i. eum tanquam lepra infectum eiiciebat. Sic vers. seq. λώβησις, non truncationem, sed lepram sonat. Non longè hinc, Testa saniem radens, patientia autem athletam dissoluens. Pro, athletam, hostem vertit Lælius, meliori, ni fallor, sensu. Sequitur, Contigit autem ei qui testam tenebat. ἔδοξε est in libro Regio. Substituendum tamen est ἔσπε, vt etiam legit Lælius. i. Conueniebat. Infrà, magnæ autem miseriæ taciturnitate honorantur. i. verborum consolationem respuunt. Ac rursus, Tacuerunt ergo amici taciturnitate mali par-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ticipes ac socij. G. σιωπῇ κινέντες τὸ πάθος. Legendum κοινάντες, vel potiùs πιμπλῶντες, vt antè. Mox, scimus in aliqua re tristi vnumquemque loqui oportere. ἐδεῖτο est in Græco, sed corruptè. Liquet enim αἰδεῖτο legendum esse .i. vnumquemque loqui vereri. Versu seq. pro, author, malim, doctor. Aliquantò pòst ita verto, Sic ergo vnusquisque Prophetarum eodem modo lamentatur. Et infrà, pro, dolorem sentiebant, angebantur. Et pro, finem certaminis, scopum certaminis. Ac rursus, post hæc verba, Sed quod ei accidit, adde, in martyribus, idem quoque ei accidit in beato Iob. Hæc enim verba agnoscit Lælius, sensúsque ipse expescit. Quemadmodum etiam post hæc verba, Atque partim, addendum rursus ex veteri interpretatione, scopum assecuti sunt, iustitiam Deo tribuentes, partim autem errabant, &c. Infrà, Feciſti vt in iustitiam tuam inciderem. G. κατεντυγχάνειν τῆς σῆς δικαιοσύνης. Legendum tamen arbitror καταντυγχάνειν .i. Feciſti vt iustitiam tuam consequerer. Astipulatur huic lectioni vetus Interpres, sic transferens, Feciſti me compotem tuæ iustitiæ. Ibid. defensionis iuris. G. δικαιολογίας, expostulationis. Paulò pòst, Contumeliis afficit patrem Filius? res est non ferenda & ei qui patitur, & in eo qui iniuriam facit. Est quidem in Græco, καὶ τῷ ἀδικοῦντι. sed sensus hoc vocabulum respuit. Itaque consulto veteri interprete comperi substituendum esse ἀκούοντι .i. ei qui audit. Ibid. Ignominia notare stirpem suam. G. δυσφημῆσαι .i. κακολογεῖν. Mox, ad contumeliam procliues, φέρεσθαι .i. ἕλκεσθαι, attrahentes. Infrà, dedit eis accusationis dignitatem. G. εἰσηγορίαν. Recte hoc loco coniicit vir doctissimus legendum ἰσηγορίαν .i. ex æquo loquendi facultatem. Sicque legit Lælius. Ibid. sed iuris præsidio defensionéque vtebatur. G. τὴν δικαιολογίαν (subaud. αὐτῆς) ἐλάμβανεν .i. causificationes eius æquo animo accipiebat. vel, ea iuris præsidia quibus vtebatur, æquo animo audiebat. Linea vna interiecta, Sed quando seruorum effugit accusationem? G. πότε δοῦλον ἐφύλαξεν ἰσηγορίαν .i. quando seruo ex æquo loquendi potestatem seruauit. Ibid. Hæc cogitans, communi natura tribuit communem accusationem. G. τῷ κοινῷ τῆς φύσεως παρέχει τὸ κοινὸν τῆς ἰσηγορίας. sic enim legendum, non vt in libro Regio, παρέχειν τῷ κοινῷ τῆς εἰσηγορίας .i. communi naturæ communem ex æquo loquendi facultatem concedit. Infrà, Exigis ius? accipe etiam iustitiam accusationem. G. δικαιοσυνηγορίαν, corruptè tamen, ni fallor. Ac videtur Lælius legisse δικαίαν ἰσηγορίαν, quod sensui multò magis congruit. Sequitur, Accusat arrogans, ac nec iuris defensione impetrat, nec silentium. G. οὐδὲ δικαιολογίαν δέχεται, οὐδὲ σιωπὴν δυσωπεῖται .i. nec eum quem accusat, rationes suas proferre sustinet, nec silentio permouetur. Gall. *Il ne veut ny que on allegue ses raisons ny que on se taise.* Linea seq. Non nouit grata labia. Fœdum mendum in hunc locum inuasit. Græca enim habent: οὐκ οἶδε δὲ ἆραι τὰ χείλη. quod quidem ita restituisse se putauit Interpres, si ἀρεστὰ reponeret. Vertit enim grata. Atqui pro δὲ ἆραι, legendum est vnico vocabulo ἁβρᾶι .i. Non nouit labia diducere. vel, ne hiscere quidem ausus est. Si autem loquatur, Quid, inquit, audésne ad herum tuum vocem mittere, φωνὴν ῥῆξαι. Ibid. si pro iure, &c. Hæc sic verto, si à iusto ac nobili viro rogetur, vt cum aliquo alrero in sermonem veniat, simultatémque componat, tum ille arrogantia prouectus dicit, Egóne vt ad eum me conferam. Proh quæ est hæc arrogantia? Perinde loquitur ac si cælos calcaret & nubes. Et paulo pòst, In hunc infestus venio. Sic malim, Egóne vt ad hunc me conferam? Infrà sic lege, Si quis enim cùm castigatur, fortiter fert castigationem, audit à Deo, Surge, &c. Eodem modo paulò pòst,

pro,

pro, Sis vnà iudex, pone, Esto iudex. Mox, Iustus eras. G. γνάεμος, notus. Linea seq. plaga prædicaris. G. ἀφὴ τῆς πάλης, per luctam. Non longo interuallo, eos tui videndi desiderium tenet. G. ἐπιποθοῦσιν ἰδεῖν σου καὶ τὸν ἀγῶνα, καὶ τὸν πόνον τῆς ἀθλημάτων .i. cupiunt videre tum certamen tuum, tum certaminum laborem. Non longè pòst, Aduersus eum qui pro se dicit, &c. G. εἰ (sic enim legendum, non εἰς) τὸν ὑπὲρ αὐτῆς λέγοντα τὰ κατ' τῆς δικαίας δικαίαν, τοὺς κατ' τῆς δικαίας φωνὴν τὸ δίκαιον λέγοντας φωνὴν τὸ δίκαιον δέξεται; i. si eum qui pro ipso aduersus iustum virum loquitur, non excipiet, an eos qui aduersus iustum præter fas & æquum loquuntur, excipiet?

Epiphanij loca quædam restituuntur. CAP. III.

ETsi mihi ex tot erratis, quibus vndique scatet Epiphanius, pauciſſima duntaxat emendare conanti, verendum esse video, ne quis nasutulus Horatianum istud mihi occinat,

Quid te exempta iuuat spinis è pluribus vna?

non tamen propterea ab instituto desistam: illúdque potius ei rursus ex eodem Horatio regeram, --vello vnum, vello etiam vnum,

Dum cadat elusus ratione ruentis acerui.

Quocirca strictim hoc capite ea notabo, quæ lib.1.tom.2. mendum mihi olere videntur. Pag. 264. vers. 9. lego ἀγρίλων ποιήσεως, non autem ἀνέμων. Pag. 266. vers. 42. σκεβροντήτη. Pag. 267. vers. 16. ἐξωλέστατον. vers. seq. lego, καὶ σκιαπλῆξαι αὐτῆς τὴν ἀσωτίαν .i. quæ ipsius stoliditatem admiratione affeciſſet .i. pulchritudine sua perstrinxisset. Cornarius, quæ ipsius stultitiam admiraretur, sed malè. Alioqui enim dicendum fuerat, σκιαπλαγιάσαι. Vers. vlt. videat Lector, num pro σκέπτεται μὴ πρὸς τὸ γνήσιον ἀναχάμψαι, aptius fuerit legere, σκήπτεται ἰδίᾳ .i. προφασιεῖται, fingit. Pag. 268. vers. 23. deleo, μήπω. vers. 27. pro ἤμβροτε, vnico vocabulo lego ἥμβροτε, i. διήμαρτε. vers. 43. προπαλέξας τῇ ἀληθείᾳ lego, non προπαλήξας. Pag. 269. 45. legendum existimo, ἐξ ἀρχῆς, pro ἐξ αὐτῆς. Pag. 281. vers. 6. λύκος βαρὺς. vers. 10. legendum fortaſse καταβαλέσθαι, non καταλαβέσθαι. vers. 20. lego διαίρειν σίμα. 30. ἀρχαΐζησι. 49. ἄκρως. Pag. 272. 5. ἐνοίας. 6. γνωσὸν. 16. ἀφὴ τὸ πεπερᾶσθαι. 35. ζητεῖν. 36. ὁμολόγηται. 43. ἐμπεφύκαπλον. Pag. 273. 6. ὑπεξαίρειν. Atque hoc loco labitur Interpres, dum hæc verba αὐτῷ κακίαν πρὸς ἴσον ἀντικατέθηκεν, sic vertit, malitiam ipsi ex æquo attribuit. Sic enim hæc verba transferri debent, malitiam ipsi ex æquo opposuit .i. parem vim in contrarium habere asseruit. Vers. 26. ἡμέρᾳ. 40. ἀφὴ πόρρω, distinctè legendum est. Pag. 278. 26. βλαθήσεται. Pag. 279. 43. αὐτῶ. 49. pro χρήσιον legendum potiùs censuerim ἐκκρίσιον, vt paulo antè. Pag. 281. vers. 3. καθύσλα lego. 7. χοίροις. Pag. 283. 3. ἵνα μὴ μικκύω. 15. πρὸς ὧν. 26. μηχανᾶται. 30. ἀπέδη. 38. χλεύης. Ibid. ἀδωσαμίαν. 42. delendum ὁ in his verbis, ὁ ἕτερα δὲ εὑρὼν. Pag. 284. 3. βαθύταλον. 10. ὦ ἀκολύτως. 32. σὺ δὲ ὡς ὅλα διηγῆ. Pag. 286. 11. τί τὸ ἐπεῖξαι. Pag. 287. vers. 2. δαπανήσας. Quæ autem sequuntur vsque ad hæc verba, εἶτα πάλιν, delenda existimo, vt quæ prorsus nil ad rem faciant. Pag. 290. 18. διπλέγξαιδη. 28. οὐκ ἔστιν ὑμῖν. 291. 36. ἑαυτῶ ἀπιμάχηται. Pag. 292. 36. πεπλωμένης. Pag. 293. lego, καὶ ὁ κρύπτει. 15. εὑρήσομεν. 27. Legendum puto, εἰ ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου, ac delenda hæc verba seq. versu. ἐὰν δὲ ἐγὼ ὑψώθω, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτὸν. 37. lego, ἐν ὁδῷ. Pag. 294. vers. 1. ἴδιον σῶμα.

Universidad de Deusto
Biblioteca

46. ὀρεχόμενος. Pag. 295. vers. 5. πώλησον. 6. ἀκολούθει. Pag. 296. vers. 20. πεποικότος. 22. ἐπακολουθεῖν. 27. ἐνέγκας. Pag. 279. 19. ἐφίστησιν. 26. πρὸς βεβαίωσιν. vers. vlt. ἐπέχεται. Pag. 298. 11. οἶδα τὰς ἡμετέρας. 35. ἰδὼν θάνατον. Pag. 300. 25. κακὸς ὁ θεὸς νόμου. 47. αὐτὰς. Pag. 302. 22. μολυνθῆ. Pag. 303. 21. πεπαιωμένος. Pag. 304. 5. ἀμέλει 23. σωιζῶν. 43. δι' αὐτὸν. Pag. 305. 5. ἔσπευσεν ἐξαγαγεῖν αὐτὸν ἐκ μέσου πονηρίας. Et sic in Latina interpretatione legendum est, Festinauit educere eum de medio iniquitatis. 8. αὐτῷ. 15. αἰνεῖται. 17. θηλαζόντων. Pag. 307. 40. Αλέξανδρος 43. μανιώδη. Pag. 308. 19. αὐτῆς. ἀνοίσει enim τῷ βασιλεῖ est, relaturum se ad Imperatorem. 22. αὐτῷ. 25. ἐκοινώνησαν. 34. videntur hæc verba delenda, τὸν ἐπόθησεν ἐνταῦθα διηγήσομαι. 39. ἀπάρας. 42. δυσώδει 43. θεὸν τοῦ. 45. καὶ τὸν θάνατον. 50. Αλεξάνδρου. Pag. 309. 14. ἢ προεῖπον .i. καθὼς. 37. lego, εἶτα ἀπεχώρησεν .i. discessit, non ἐπεχείρησεν. Itaque corrigenda hoc loco Latina interpretatio, quæ habet, periculum faciunt. Vers. 41. Lubentiùs legerim θεομαχήσοντες. Versu sequente, non placet quòd hæc verba, πρὸς αὐτὸν τοῖς αὐτοῦ ἐλέγχοντο ἐγκλήμασιν ἀφ' μετανοίας συγκάσιν, ita vertit Cornarius, Sed & ad ipsum conscriptis confirmationibus vsi sunt propter pœnitentiam. Sic itaque mallem, Sed & ipsi Athanasio sese, velut ad meliorem mentem redeuntes, commendarunt. Hæres. 69. pag. 314. 19. ἐπλέοθη. Pag. 315. 8. προσκληθέντες malim .i. προσειρημένοι, quàm προσκληθέντες. vers. 22. pro Εὐσεβίου, repono Εὐδοξίου. Ab hoc enim, non ab illo, Valens baptizatus est. Vers. seq. delendum punctum post ἀκολουθ. Pag. 320. 8. ὁ εὐσεβὴς. 23. ἐπεισεκέκλαντες. 25. ἐκπλήμμυ. 39. συνδυασμὸς. Pag. 323. 28. συμβολοιφὴ. Pag. 324. 31. ἀθετεῖν Pag. 326. 42. ἀκλίτῳ. Pag. 328. 37. ἐννοίας, vt paulò pòst. eodem vers. ἀφ' ἑκάστου. vers. 46. Fortè θεομαλέληθε legendum, vt aliquantò inferiùs. Pag. 329. 30. μὴ ὅτι, distinctim legendum. Pag. 331. 18. post ἀνθ' ὧν, addendum puto ἔδει, vel ἔχρῆν. Vers. seq. lego, εὐχαριστοῦσι. & ibid. πάθη. Pag. 332. 7. τοῦτο τοῦ· vers. 23. Fortasse pro κλίζονται, reponendum κλίζονται. Et hanc lectionem sequi videtur interpres, dum vertit, stimulantur. Pag. 335. 1. ἄδει. vers. 11. προφασίζονται. Ibid. pro ὑποκριτικῶς λέγει, legendum puto, ὑποκοιτικῶς, vel ὑποκλιτικῶς .i. demissè. Vers. 49. ἵνα πάντα εἰς ἡμᾶς. At pag. 340. vers. 26. in his verbis, ἐσία οὖν ἔστιν ἐγὼ θεότης, &c. θεότης, meo quidem iudicio excessum non rectè vertit Cornarius. Etenim θεότης vocabulo id omne intelligit Epiphanius, quod in Dei essentia consideratur, vt quòd iustus sit, quòd bonus, quòd omnipotens. Hæc enim non ipsam Dei essentiam indicant, vt τὸ ὄν, sed circa essentiam considerantur. Itaque θεότης θεοῦ hæc vocat, ὡς περὶ τὴν αὐτοῦ ἐσίαν θεωρήματα. Pag. 343. vers. 4. ἔλλειψιν. & ibid. pro χρῆ λέξιν, videat Lector num potiùs καταπλῆξιν legendum sit.

Theodoretus locis quibusdam emendatur. CAP. IIII.

THEODORETI de diuina prouidentia Sermones cùm non ita pridem percurrerem, paucissima omninò loca reperi, quæ mihi emendationis indigere viderentur. Quę tamen ipsa, ne properanti fortasse Lectori scrupulum aliquem iniiciant, hoc Capite indicabo. Lib. 4. non longè ab initio lego, πῶς ἀποτίθεται ταῦτα καὶ ἀφανεκεμμένως φυλάττει, non ἀφανεκρυμμένως, vt editi libri habent. Lib. 5. in his verbis, ἀρχὴν ὀρθῶς καὶ δικαίως οἰκοδομεῖν, vnica litera mutata οἰκοιομεῖν lego. At verò lib. 7. in his verbis, ὁ δὲ δικαιοκρὸς καὶ τοῦ ἀρ-

χόντων,

χόντων ἐκράτει, καὶ τοῦ ἀρχηγῶν, Interpreti minimè assentior, qui pro ἀρχόντων ἀρχηγῶν reponendum censet. Sic enim vertit, Demagogus autem tam subditis quàm reliquis primatibus imperat. Ego autem nil video, quamobrem hoc loco à recepta litera discedendum sit. Vult quippe Theodoretus Demagogum magistratibus quoque ac primoribus & ducibus imperare. Sed hæc facilia: illud non perinde fortasse facile est deprehendere quodnam mendum in hoc libri 8. loco insideat, vbi de fratrum Iosephi crudelitate verba facit. Sic autem Græca habent: μὴ τῆς συγγενείας τὸ δίκαιον (οἰκτείραντες) μὴ τὴν τῆς ῥίζης ταυτότητα, μὴ τῆς ἡλικίας τὸ ἄωρον, καὶ κακίας ἀπείρατον, μὴ τὴν ἀκόσιον ὡς ἐν ὀνείροις ἡγεμονίαν, καὶ τῆς σκιᾶς ἀπάσης ἀφαιρετέραν πέως ἀρχήν, &c. Hic ego quęro, quid probabile afferri possit, cur ἀκόσιος illa somniantis Iosephi ἡγεμονία dicatur. Mihi certè nihil prorsus occurrit. Neque enim quod quis somniat, inuitus somniare dicitur, ac præsertim cùm lætum aliquod somnium ipsius animo obuersatur: quale illud Iosephi erat. Quare, approbantibus, vt opinor, eruditorum centuriis, mihi licebit vnica literula immutata ἀνόσιον reponere. Hinc enim fratrum Iosephi crudelitatem exaggerat Theodoretus, quòd ob ἀνοόσιον imperiũ (neque enim tum quicquam veri ac solidi habebat, sed somnio duntaxat, quod quauis vmbra imbecillius esse solet, nitebatur) vsqueadeò in fratrem exarsissent, vt cum etiam obtruncare cuperent. Hanc esse veram lectionem apparet ex his quæ sequuntur, vbi velut exponens, cur ἀκόσιον ἡγεμονίαν, principatum illud dicat, addit, ὡς ἐν ὀνείροις, &, τῆς σκιᾶς ἀφαιρετέραν πέως ἀρχήν. Eodem libro in hunc quoque locum mendum inuasit, τὸ χαροπὸν τῆς ἀθυμίας καὶ τοῦ βλεφάρων θεδακλῶσι φολίδες, ἐργαζόμενα μειδίαμα. Quis enim non perspicit, pro ἀθυμίας, εὐθυμίας legendum esse?

Annotationes quædam in Irenæum. CAP. V.

TERTIVM Irenæi librum cùm nuper euoluerem, quædam obiter hinc libaui, quæ in hanc chartam coniicere non grauabor. Cap. 3. adest perspicere, pro licet, vel promptum est, Græcorũ more dicitur. πάρεστιν enim illis idem sæpe est quod ἔξεστιν. Paulò pòst, Quibus emendatè agentibus, &c. G. ὧν καπορθώντων .i. quibus munere suo probè fungentibus. Sed & aliquantò inferius, in his verbis, Confundimus eos, qui quoquo modo, vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, præterquàm oportet colligunt, nescio an quisquam Græcæ linguę ignarus, quid sit præterquàm oportet colligere, intellecta assequi possit. His enim verbis non dubito quin Interpres Græcam vocem θεομωάγειν reddere studuerit: quam tamen dilucidiùs vertisset, præter ius fásque conuentus agere. Vnde Socrates in histor. Ecclesiast. lib. 5. cap. 21. (in Lat. vers. 20.) Sabbatium Nouatianum, cùm relictis suis priuatos conuentus agere cœpisset, θεομωάξαι eum dicit. Quid autem inter hæresim, schisma, & θεομωαγωγίαν vel θεομώαξιν interserit, vide Basil. in Canonib. ad Amphiloch. can. 1. Eodem cap. 3. in his verbis, fidelioris veritatis est testis, fidelior legendum est, vt constat ex Euseb. lib. 4. cap. 13. vbi hæc verba Græcè citantur. Cap. 4. Quæ autem sunt Ecclesiæ, cum magna diligentia diligere. Deligere, mallem, ob verbum deuitare, quod antecedit. Cap. 11. Iam enim saginatus parabatur vitulus, qui pro inuentione minoris filij inciperet mactari. Hoc loco, inciperet mactari, pro, mactandus erat, dictum est: quemadmodum & cap. 17. Inciperent talia dicere, pro, talia

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicturi erant. & cap. 20. qui inciperet occidere peccatum, pro, qui peccatum occisurus erat: & plerisque aliis locis. Iam enim superiori libro admonui hunc interpretem ita vertere solere Græcum verbum μέλλειν. Quod ne quis à me vanè coniici putet, ex vno loco id apertissimè demonstrabo. Nam cùm cap. 32. ad eandem formam dicat, Quid enim in illam (Mariam) descendebat, si nihil incipiebat sumere ab ea? Theodoritus lib. 1. Polymorphi hunc locum Græcè proferens, ἔμελε λαμβάνειν habet. Cap. 12. Hi autem qui circa Iacobum Apostoli Gentibus quidem liberè agere permittebant. Hîc merus Græcanismus est, pro, Iacobus Apostolus. Græci enim οἱ περὶ τὸν Ἰάκωβον dicunt, pro ὁ Ἰάκωβος. Intelligit autem hoc loco Irenæus concionem eam, quam Act. 15. post Petrum Iacobus habuit, in qua, quibusdam exceptis, ἀδιαφορεῖν (quod Interpres hoc loco vertit, liberè agere) Gentibus permisit. Cap. 14. discētes suos, pro discipulos suos, nouè dictum est, quemadmodum etiam cap. 16. discentiū ipsorum, pro, discipulorum ipsorum. Cap. 15. in titulo, frustrari Paulum. & 24. frustrari testimonia Prophetarum, pro, reiicere, miniméque agnoscere positū est, Gr. ἀπρᾶξαι. Nam etiam cap. 22. lib. 4. frustrari vertit, quod Marcus cap. 7. dicit ἀπρᾶξαι. Eodem hoc 15. cap. exiguum quidem mendum est, sed quod tamen minimè animaduersum perspicuo alioqui loco densissimam caliginem offundat. Quis enim sensus ex his verbis elici potest, Decipiuntur autē omnes, qui quod est in verbis verisimile, se putant posse discere à veritate. At si pro discere, discernere legamus, discussis tenebris clarissima lux protinus reditura est. Vult enim Irenæus, procliue non esse τὸν ἐν λόγοις πιθανὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας διακρίνειν. i. hoc quod verborum tanquam lenociniis quibusdam fucatum est, à vero internoscere. Quod etiam postea clariùs adhuc ostendit. Paulò pòst, Si autem aliquis quasi paruum ouum deditum, semetipsum ipsis præbeat imitationi illorum, &c. Hoc loco, per paruum ouum, ὄμενον ὠὸν (quod vrinum ouum aptiùs transferretur) Interpretem reddidisse existimo. Qui enim se hæreticorum commentis totos tradunt, hi subuentaneis & inutilibus ouis comparari non immeritò queant. Deditum autem seipsum præbere, pro, sese totum tradere ac mancipare, ad Græcorum morem accedit, qui ἔνδοτον ποιεῖσθαι dicere consueuerunt. Cap. 17. apprehensum, pro, comprehensum atque cognitū, dictum est. Sic cap. 18. quantum ex ipsis attinet, pro, quantum ad ipsos attinet. Gr. τόγε εἰς αὐτοὺς ἦκον. Aliquantò pòst, Ipse & Iesus Christus, &c. Hæc inciso tamen dirimenda sunt à præcedentibus verbis. At verò infrà, quidnam sit illud compendij poculū, cui ante tempus Maria participare volebat, diuinare sanè nequeo. Atque haud scio an Interpres fortassè σωτομίας, pro ἀνθρωσμίας legerit. De quo tamen nihil pronunciare audeo. Cap. 20. in his verbis, Qui propter Domini confessionem occiduntur, & subsistent omnia à Deo prædicta, legendum puto, subsistant: quod verbum barbarum quidem est, sed de Græco ὑφίστανται (i. sustinent) expressum. Quæ autem sequuntur, Quos & concedimus ipsis martyribus, mendum planè olent, sed quod citra melioris exemplaris opem deleri nequeat. Cap. 21. Absorpto autem homine in eo quod vincit, & sustinet, & resurgit, & assumitur. Assumitur hoc loco idem est quod ascendit. Græci enim cùm de Christi ascensione loquuntur, sine vllo discrimine & ἀναβάσιως & ἀναλήψεως vocabulum vsurpant. Cap. 22. Vt inseparabilem homo à Deo percipiens salutem, &c. Quid si dempta vnica litera insperabilem (G. ἀνέλπιστον) legamus? Mihi certè hæc lectio magis arridet. Hoc enim velle videtur Irenæus, Deum hac mente hominē à diabolo, tanquam Ionam

à Ceto,

à ceto, absorberi permisisse, vt postea præter spem omnem salutem consecutus, ipsius nomen gloriámque concelebret. Cap. 32. Cæterùm superuacua est in Mariam descensio eius. Hæc ex Theodoriti lib. 1. Polymorph. sic potiùs vertenda esse constat: Alioqui nihil erat causæ, quamobrem in Mariam descenderet. Ex his autem verbis mendosum Theodoriti codicem Græcum libro superiore cap. 2. correximus, qui pro ἐπὶ θεοτὴ, habebat, ἐπεύθη ἴσον. Cap. 41. Initium capitis inciso tantummodò à præcedenti dirimendum est. Ibidem, morum prouidentiam habere, ad Græcorum imitationem dictum est, pro, morum curam gerere, hoc est, instituendis componendisque moribus operam dare.

Iustini ad Antoninum Apologia quibusdam locis partim in Græco, partim in Latina Perionij interpretatione correcta.

CAP. VI.

INTER legendum quæ Iustinus Martyr in suæ ad Antoninum Imperatorem Apologia pro Christianis disserit, quid obiter animaduerterim, hoc capite complecti libet. Non longè ab initio mendum in his verbis inesse suspicor, οἱ δὲ κρίσῃ, ἀλλὰ πάθει τὰ πράγματα ἐπάγειν ἀξιοῦτε, ac pro ἐπάγειν, ἐτάζειν, substituendum esse, i. examinare. Pag. 136. vers. 3. non mihi dubium est, quin post ὅπως addenda sit particula μὴ, & vers. seq. delendum αὐτῷ. Hoc enim vult Iustinus Christianorum partes esse, tam fidem suam quàm vitæ ratione omnibus excutiendam ac considerandam proponere, ne alioqui crudelitatis, quæ per ignorationem animique cæcitatem ab Ethnicis in ipsos exercetur, pœnas ipsi Deo pendant. Vers. 23. lego τοῖς ἄλλοις. 31. πάντας. Pag. 137. vers. 12. legendum puto, ἀλλ' ἢ πίστιν ἀφ' ἧς προελεγχθείσας καταδικάζετε. Hæc enim est Iustini sententia, non proinde Christianos omnes sceleratos habendos esse, quòd quidam tales deprehensi sint: quemadmodum nec rei omnes cōdemnari solent, propterea quòd quidam interdum sceleris conuincantur. Pag. 138. vers. 25. hæc verba, εἰ γὰρ ἀνθρωπίνην βασιλείαν προσδοκῶμεν καὶ ἀρνήμεθα, ita verti debent, Si enim humanum regnum expectaremus, saltem negaremus. sc. nos Christianos esse. Nam, vt vertit Perionius, nimis obscurus est Authoris sensus. Nisi fortasse typographi vitio, in eius interpretationem particula, si, obrepsit. At vers. 38. grauiter ab eo erratum est, cùm hæc verba, κἂν ἀφ' τὸ ἐπιτήδευμα ἐκ παντὸς κόσμου ἦσαν, ad hunc modum transtulit. Etiamsi iis sepulchris quæ erecta sunt, omni ratione ornati sint. Ita enim potiùs vertere debebat, Saltem ob impendentia supplicia probitatem omni ratione coluissent. Non minùs autem fœdè labitur vers. 40. cùm δημίων, hominum de plebe vertit, pro, carnificum. Vult enim hoc loco Iustinus, suppliciis inferendis delectari, carnificum potiùs esse, quàm bonorum principum. Eiusdem farinæ est quod pag. seq. vers. 6. hęc verba, ἐν γὰρ πρόπου ἀφαιρεῖσθαι πενίας ἢ πάθη, ἢ ἀδοξίας παρικὰς ὑφορωμένους παῖδες, ita reddit, Quemadmodum enim parentis paupertatem, mala, & dedecora omnes suscipiunt: cùm contrarium omninò velit Iustinus. Sic pag. 143. vers. 16. Liberum dispersum vertit, pro, discerptum. & vers. 18. κατασπᾶσθαι, sublimes pendere, pro, inter sidera relatos esse. At vers. 23. Græci codicis errorem secutus est, cùm ita vertit, Nisi quòd hæc ita scripta sunt ad præstantiam adhortationémque eorum qui erudiuntur. Hîc enim in Græco pro ἀφθορὰν apertissimè legendum est ἀφθορὰν. i. corruptelam. Vers. 31. lego ἀδίκως. Pag. 144. vers. 33. pro τέλειοι, Epiphanius habet γιτῶν.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vers.40. miror fugisse Perionium, qui horum verborum sensus esset, πρότερον ὅτι πέργυς ταλεῖσαι. Loquitur enim illic Iustinus de Helena, quę antequàm se cum Simone coniunxisset, palàm se in meretricia vita collocauerat. Hæc autem sic ille vertit, Helenam primùm in tecto statuerunt. Pag.145.vers.14.in his verbis, ἵνα μηδένα διάκωμψ, legendum potiùs existimarim ἀδικῶμψ. Vers. 37. ἢ μὴ εἶναι αὐτὸν ἀφ' τέχνης ὁμολογήσῃ. Fortasse pro ἀφ' τέχνης, legendum ἀφ κενῆς, vel ἀπεχνῶς .i. planè. Vers. 39. incommodè prorsus à Perionio reduntur hæc verba, μὴ τῶν σκεπέλων τις μὴ ἀναλημφθεὶς θανατωθῇ. Sic enim vertit, Ne quis eorum qui expositi erant, iterum comprehensus morte mulctaretur. Sic autem verti debent: Ne quis eorum qui expositi erant, à nemine susceptus interiret. Pag. 150. vers. 5. pro ἤδη, crediderim legendum δή. Pag. 152. vers. 17. αἰτία ἑλομένῳ, θεὸς δ' ἀναίτιος. Perionius: Causa est id quod probatum & electum est. Ego autem: Culpa illius est qui elegit. Nihil enim causæ est, cur receptam lectionem submoueam, ac Perionij sententiæ subscribam, qui in Annotationibus legendum censet τὸ ἑλόμενον. Fallitur enim illic, dum τῷ ἑλομένῳ, passiuè intelligendum esse putat. Actiuam enim planè significationem habet, nec vnquam apud Græcos authores in passiua reperitur. Eodem modo vers.28. ἀπαντήσεσθαι, retinendum est. Longè enim aptius est hoc vocabulum, quàm ἀπαντήσεσθαι. quod magis Perionio arridet, nec tamen huic loco quadrat. Vers. 35. ὀπτεύομεν πᾶσιν εὐάρεστα φανήσεσθαι. Perionius. Quòd exploratum habeamus fore, vt ea quę omnibus grata sunt, appareant. Ego: vt ea omnibus grata videantur. Vers. 40. δ' ἐς καὶ μηδέπω τῷ ὀπτύρωσιν πεποίηται. Perionius: Per quos etiam nondum rem ipsam corroborauit. Langus: Extremum decretum consummationémque fecit. At ego cùm hæc vox ὀπτύρωσις mihi suspecta esset, ac vicinam aliquam aptiorem exquirerē, tandem, nisi me omnia fallunt, eam inueni. Nec enim dubito quin σκπύρωσις legendum sit .i. conflagratio: quemadmodum & legitur tum in præcedente Apologia, tum etiam in hac ipsa, pag.158. vers.11.& seq.vers.18. Vult enim Iustinus, prædestinatorū causa, quorum nondum numerus expletus est, extremam illam conflagrationem adhuc differri. Pag.154. vers.14. παρεχρήσατο, pro διεχρήσατο, à Iustino vsurpatum esse censeo. Ac proinde vertendum existimo, Non solùm autem, sed etiam interemerunt. non, vt Perionius, iis abusi sunt. Pag. 162. vers. 3. ὁ παρὼν λαὸς ἐπευφημεῖ, λέγων ἀμήν. ἐπευφημεῖν hoc loco Perionius vertit benedicere. Ego potius acclamare. Multa autem sunt hîc quoque alia loca, in quibus lapsus mihi fuisse videtur vir alioqui doctissimus. Hæc autem ex multis selegi, vt qui ipsius elegantissimo traducendi genere delectantur, consulenda quoque sibi interdum Græca existiment.

Obseruatiunculæ quædam in D. Ignatij Epistolas. CAP. VII.

IN hoc Capite collocare libet, quid mihi D.Ignatij Epistolas, singularem quendam sanè Christi amorem, atque ardentissimum martyrij desiderium præ se ferentes, non ita pridem legenti, annotare in mentem venerit. Epistola ad Mariam Cassobol. in his verbis, σκεῦναι (πυγαὶ) τὰς παρθένας καὶν μὴ δικῶσι, τῷ εἴδει ἐφέλκονται ἁρύσασθαι τὸ πότε, nisi veteris Interpretis authoritate mouerer, qui εἴδει, visione vertit, equidem διειδῆ lubentiùs legerem. Epist. 2. ad Trallian. Vairlenius, trium Ignatij Interpretum sine controuersia diligentissimus, ita hæc verba ὑποδιξάμενος τὴν ἐν θεὸν ὑμῶν ἕνωσιν Latina reddit, quasi

quasi in Græco esset ὑποδειξάμενος. Sic enim vertit, Cùm enim demonstrasset vestram erga Deum beneuolentiam. Quam tamen lectionem & Græcum exemplar veteris Interpretis lectione confirmatum, & σωτηρίας ratio refellit. Quonam enim modo vox ea, si tertiæ personæ esset, cum verbo ἔδοξα quadrare posset? In eadem Epist. parum candidè facerem, si hunc errorem, nimis certè crassum, ipsi potius quàm librariis ascriberem. Vbi enim habetur, Non legem stabiliunt, sed ex lege vitam prædicant, profectò cùm in Græco sit, ἀλλὰ τῷ ἀνομίαν καταγγέλωσι, scribendum est, nisi admodum fallor, vnico vocabulo, exlegem. Epist.4. ad Tharsenses, hæc verba, ὅτι ἡ σὰρξ αὕτη οὐκ ἐγείρεται, rectiùs à Morelio sic vertuntur, Quòd caro hæc non resurgit, quàm à Vairlenio, eadem caro. Neque enim in Græco est ἡ αὐτὴ σὰρξ, sed ἡ σὰρξ αὕτη. Est enim inter vtramque lectionem permagnum discrimen. Longè enim aliud est corporum resurrectionem planè tollere, quàm, quòd Eutychius Constantinopolitanus Patriarcha à D.Gregorio confutatus asserebat, carnem quidem, sed non eandem nobis in resurrectione fore. Epistola ad Philippenses, in his verbis, τὰ λοιπὰ πρόσωπον ἀγγέλων κλέπλων. ὃ πρὸς σοῦ καὶ τῶν σῶν περιπόλων περιφρτωσεν, &c. aliter videtur legisse vetus Interpres, nempe, τὰ λοιπὰ πρόσωπον ἀγγέλων, κλέπλων ἃ πρὸς σοῦ. Eáque lectio mihi aliquantò magis arridet. Sic enim sensus est, diabolum Christo quidem hos Dauidis versus callidè proferre, Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in manibus suis: quæ autē sequuntur, dissimulare se scire, versutè nimirùm reticentem quæ deinde de eo Propheta vaticinabatur, nempe, Super aspidem & basiliscum ambulabis, &c. Ac verò paulò pòst & Morelius, & Vairlenius, longè mihi ab Authoris sententia recessisse videntur. Vbi enim Græcè est, ἀφ' γαστρὸς πλήρης, καὶ ἀφ' κενοδοξίας ὑπμάδης, ἀφ' φιλοχρηματίας τὰ φιλαρχίας εἰς ἀσέβειαν ἐφέλκη, vterque hoc postremum verbum passiua significatione accipit, sicque Authoris sententiam prorsus peruertit, dum quæ ad Christum referri debent, diabolo tribuit. Hoc enim vult Ignatius, diabolum, postquàm Christum ingluuie atque inani gloria tanquam duplici quodam ariete deiicere frustrà tentasset, iam eum per opū atque imperij cupiditatem ad impietatem pertrahere conari, his nimirùm verbis vtentem, Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Itaque pro eo quòd vterque Interpres (vt veterem missum faciam) vertit, Per auaritiam & ambitionem pertraheris ad impietatem, exponendum est, pertrahis, vel, allicere conaris. In hoc enim sensu Græci semper ἐφέλκεσθαι dicunt, non ἐφέλκειν, quemadmodum etiam Ignatius Epist. ad Mariam, in eo loco, quem suprà citaui, τὰς παρθένας ἐφέλκονται, &c. In ead. Epistol. sub finem, in his verbis, ἵνα σωτάσομαι τῷ ἐπισκόπῳ, idem esse σωτάσομαι, quod Latinis, extremam salutem dico, satis, vt opinor, demōstratum est libro superiore cap.22. In Epist. ad Smyrnenses, non longè ab initio, in his verbis, ἵνα ἄρῃ σύσημον εἰς τὰς αἰῶνας, Vairlenius mendum inesse putat, ac pro σύσημον, συσάμως legendum censet. Quo scilicet vocabulo vtitur Paulus cap. 3. Epist. ad Ephes. Atque ipse quoque diu in eadem sententia fui. Verùm postea, quam emendationem esse ducebam, eam deprauationem potiùs esse comperi, cùm apud Esaiam cap.5. in eum locum fortuitò incidi, ad quem hîc Ignatius alludit. Sic enim loquitur Propheta: ἀρεῖ σύσημον ἐν τοῖς ἔθνεσι. Ac rursus cap. 49. εἰς τὰς ῥίσους ἀρεῖ τὸ σύσημόν μου. σύσημον autem in his duobus locis ἀπὸ τῆς σημείου vsurpatur. Itaque iam vulgatam lectionem prorsus retinendam esse non dubito. Non multò pòst, in Vairlenij translatione aliquid desideratur. Hæc enim verba, εὔλογόν

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὅτι λοιπὸν ἀνα ψυχὴν ἡμᾶς, ὡς (lego ἕως) ἔτι καιρὸν ἔχομεν εἰς θεὸν μετανοεῖν, ad hunc ferè modum verti debent, Consentaneum est deinceps, vt ad meliorem mentem redeamus, dum adhuc spatium habemus per pœnitentiam ad Deum nos conuertendi. Omittit autem Interpres hæc verba, ἕως ἔτι καιρὸν ἔχομεν, quæ tamen sunt necessaria ob id quod mox sequitur. In inferno enim nullus est qui confitetur. In Epist. ad Polycarpum, non longè ab initio, in his verbis, τοῖς κατ' ἄνδρα χρὴ ὁμοίαν λάλει θεῷ, iam ante me animaduertit Morelius veterem Interpretem legisse βοήθειαν, non ὁμοίαν. Cui certè lectioni non inuitus subscripserim. Paulò pòst, in his verbis, ὃ πᾶν πρᾶμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται, Vairlenius, τῇ αὐτῇ, in translatione omittit, quod tamen nullo modo omitti debet. Sequitur in Græco, τὰς παροξυσμὰς ἐμβροχαῖς σαῦε. Quæ quidem lectio mihi magis probatur quàm ἐμβροχῆς, vt est in eo codice Parallelorum Damascæni, quem mihi vtendum dedit amplissimus Cardinalis Caraffa. Versibus aliquot interiectis, hæc verba, μεγάλ' ὄφελον ἀθλητὴν δέρεσθαι καὶ νικᾶν, parum commodè reddidit Vairlenius, Magni athletæ est ferire & vincere. Feriri enim vertendum fuerat, quemadmodum etiam duo alij Interpretes (quantum ad sensum attinet) transtulerunt. Hæc enim mens est Ignatij, Christianum hominem perferendis iniuriis atque contumeliis victoriam adipisci. Non longo interuallo, hæc verba, δοῦλοι μὴ αἰρείσθωσαν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐλευθερωθῆναι, ita à Morelio redduntur, Serui ne præferant à communi Domino in libertatem asseri: à Vairlenio, Non eligant à Rep. manumitti. Mihi verò sic commodiùs verti posse videntur, Serui ne in animum inducant communibus sumptibus in libertatem vindicari. Erant enim tum fortasse quidem Gentilium serui Christiani, qui importunis precibus efflagitarent, vt communibus Ecclesiæ nummis, vel collatitia pecunia in libertatem assererentur. Hos igitur monet Ignatius, ne hoc oneris Ecclesiæ imponant, sed æquo potiùs animo seruile iugum trahant, quo Ecclesia his sufficere queat, qui ope atque auxilio magis opus habeant. Sub Epistolæ finem, in his verbis, ὡς ἄξιος ὢν ἀναπαύσομαί σοι, &c. videat Lector num legendum sit, οὐκ ἄξιος ὤν. Nam hoc genus loquendi Ignatio frequens ac familiare est: illud autem nusquam alibi reperire licet. In Epist. ad Ephesios, in his Scripturæ verbis, μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται; librariorum, vt opinor, vitio desideratur negatiua particula in Vairlenij versione. Sic enim habet: Num qui cadit, resurgit? pro, Num qui cadit, non resurget?

μαθεῖν καὶ παθεῖν.

RERVM ET VERBORVM, QVÆ HIS duobus Obseruationum Sacrarum libris continentur, Index Gr. & Lat.

Οὐ τοῦτο οὐκ ἀβαρὲς, hoc non caret inuidia 18
Absoluere parabolas, ἐκπολύειν, dissoluere, explicare 57
Ἀκάματος θεὸς, Deus infatigabilis 62
Ἀχεσίζων παθέεσσιν Ἀχαιΐδος, ἰῷ κακὰ κεύθης, cùm medicum poscant tua vulnera, si tegis illa 20
Ἀκήρυκτον, implacabile bellum 18
Τὰ Ἀκόλαστα, libidinosa atque obscœna 46
Nihil tale ab ipsis Actitatum est 56
Ad quem, i. cum quo comparati. Ad quos stupescunt, i. quod admirantur 58
Ἀδέκαστον, incorrupta iustitia 77
Τὸ ἀδέκαστον, integritas in iudicando 82
Adest, i. licet, promptum est, πάρεστι 91
Ἀδιάθετον, intestatum, indispositum: minimè canonicum, verum & germanũ 60
Ἀδιαφορεῖν, non curare 79
Ἀδιαφορεῖν, liberè agere 92
Ἀδιαφορεῖν ὅτι τοῖς πλημμελοῦσι, iusque deque habere hominum scelera
Ἀδιάφθορον ὑπὲρ πάντα τὸν ὅτι γῆς μεῖναι ἄν, neminem mortalium interitus expertem fore 44
Adiungere labi, i. ascribere labi 56
Ἀδολεχία, pia ac iucunda quædam meditatio 24
Ἀδολεχίαις διηγήσαντό μοι τινες μῦθοι, narrauerunt mihi iniqui fabulationes 38
Adornauerunt eam quæ est sub cœlo, i. terram, κεκόσμηκαν τὸν ὑπ' οὐρανοῦ 58
Adulatio in Angelos non cadit 38
Ægrotantium est, vitiorum depulsionem polliceri 4
Αἰδῶ λαμβάνοντες, i. αἰδέμονες, reueriti 76
Αἰδεῖται, veretur 88
Ἠκισμαι τοιαύτῃ μάστιγι, tantis flagris percussus sum 76
Αἴνιγμα οὐ μικρὸν, non parua significatio 38
Aërius, & Aëtius 5
Αἰρείτωσαν, in animum inducant 96
Ἠρκα, sustuli 84
Æs instar saxi cæditur 80
Αἰτία ἑλομένου, culpa illius est qui elegit 94
Αἰτιᾶσθαι δι' ἀσθένειαν, imbecillitatem causari 55
Si simul Affligimur, simul & glorificabimur 19
Ἀγανακτήσας indignatione cõmotus 46
Ἀγάπη, ἀγαπηταὶ mulieres contubernales 71
Ἀγαπητὸν præclarè agitur 27
Ἀγαπητὸν ἦν ὑμῖν, gratúmne vobis esset 78
Agar ancilla secularem doctrinam significat 21
Ἀγένητος Christus, non item ἀγένητος 3.
Ἀγεννησία, innascibilitas 63
Ἀγέννητος, infectus, increatus 57
Ἀγλωσσοι ἰχθῦς, pisces muti 40
Ἀγνάμονες, væcordes homines 38
Ἀγχόμενος, præfocatus 76
Ἀγωνία, anxietas 36
Παρ' αὐτὸν τὸν ἀγωνίαν, flagrãte prælio 19
Ἀθετῆσαι, inducere 18
Ἀθετεῖν, frustrari, reiicere 92
Aldaburius Asparis pater 68
Ἀλγεῖν, in dolore versari 83
ex crasso Alimento velut fuliginosæ exhalationes 20
Alimentũ facilius, εὐμαρέστερα τροφὴ 83
Ἀλλεπάλληλοι, conglobatę, aliæ super alias 74
Ἀμαθῶς ἔχων τῶν προσβευομένων, imperitus earum rerum quas asserit 32
Ambidextros ac perfectos esse qui probã vitam cum pia doctrina coniungunt 22
Ambrosius in Arrianos 11.12
Ἡμβροτε, i. ἥμαρτε 89
Amita, soror, & mater, personæ sunt, quæ omni sinistra suspicione vacant 70
Ammianum Marcellinum cum Gregorio Nazianzeno cõsentire in his quæ de Iuliano scribit 40.41
Amplissimum decus esse, vel tantulum ad Deum appropinquare 49
Ἀνάζασις & ἀνάληψις 92
Ἀναβρύουσιν, existunt 81
Ἀναδεικνῦσι, existeret 87
Ἀνάθεμα, quod Deo appenditur, atque consecratur 34
Ἀναγῆσαι τὸν ἀθλητὴν, repræsentare pugilem 85
Τῷ θεῷ Ἀνακείμενοι, qui Dei cultui totos se dicauerant 77
Ἀνάκλασις, reuerberatio 83

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

Ἀγακλᾶται, reuerberatur 84
Ἀγαλλῆφθείς, susceptus 94
Ἀγαλύεται, migrat 53
Ἀγαλωΐλῦμα ποιᾶν, efficit vt consumantur 76
Ἀγακεῖσθαι, suspendi, vt donaria ea quæ Deo consecrantur 34
Ἀγανεύειν, caput attollere, respirare 77
Ἀγαῆψαι, ad meliorem mentem redire 96
Ἀγαξίως προσιέναι, indignè accedere 10
Ἀγαπειθεὶς γυναικὶ, postquàm vxori credidit 85
Ἀγαπεύειν, respirare 77
Ἀγαπόδεικτον, quod nullo modo ostendi possit, i. probari 57
Ἀγαρχα, principe ac moderatore carentia. ἀβασίλευτα 84
Οὐκ Ἀγαπίθεται, ἀλλὰ καταπίθεται, non appenditur, sed dependitur 34
Ταῦτα τῷ δικαίῳ λόγῳ ἀναθεὶς, hæc cùm iustæ rationi ascripsisset 76
Ἀγαπειστικὰ, euertendi vi prædita 62
Ἀγαπειστικοὶ νόμοι 44
Ὅταν δι' ἀσέβειαν ὑπὸ θεοῦ Ἀγαπεσπῶσι, cùm ob impietatem à Deo euertuntur 77
Ἀγαπεφόμβος ἐν τῷ ναῷ, qui in templo enutriebatur 39
Ἀγαυδος, sine voce 76
Ἀγαυδος, mutus 83
Ἀγαφέρειν, reuocare 57
Ἀγαφέρεσθαι πρὸς τὴν ἀνωτάτω τιμὴν, ad summum honorem euehi 37
Ἀγασθῆλαι, conualescere. ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας ἀναφέρειν 26
Ancillarum vice sunt literæ humaniores 21
Ἀνελεημόνως, sine misericordia 81
ἐπ' ἀνελπίστοις ἔχειν τὰς ἐλπίδας, in desperatis rebus spem positam habẽtes 77
Ἀνεξιχνίαστος, inuestigabilis 59
Ἀνέστιος, sine lare 81.75
Angeli non adulantur 38
Ἀγία, mœror 75
Ἀνιᾶν, mœrore afficere 78
Animi sinceritas ac puritas, tempus accedendi est ad sacramenta 53
πολλοὶ Ἀγνώτων, multi insensatorum 58
Ἀγομία, vita exlex 95
Ἀγούσιος ἡγεμονία, principatus nihil veri ac solidi habens 91
Ἀγπαθγελαλοῦμθμ 49
Ἀγπάχειν, contrario quodam modo affectum esse 73
Ἀγπαράτλειν θεῷ, Deo repugnare 62
Ἀγτίσησον, ex aduerso oppone 39
ὁπόσον Ἀγπιτυπὲς, quàm duris ac renitentibus squamis 84
Διὰ τὸ Ἀγπιτυπὲς, ob renitentem duritiem 84
τῆς σφῶν ψυχῆς Ἀγτίψυχα προσκομίζοντες, pro animæ suæ piaculo eam offerentes 46
Ἀγτομματεῖν, ex aduerso intueri 77
Ἀγυπαίτιος, qui est citra reprehensionem 75
Ἀγυπόστατος ἐυέργεια, facultas per se minime subsistens 36
Ἀναθεν στάσις, repetita statio 4
Ἀναγτίσων, mercedem accepturus 75
Ἅπαξ προσιέναι, semel tantùm ad Eucharistiam accedere 10
Ἀπαραθετα, incomparabilia, ἀσύγκριτα 81.
Ἀπηθα Διάσατο πρὸς αὐτὸν, arrogantia aduersus eum vsus est 78
Ἀπεγνασμένος, deploratus 37
Ἀπειρίας πάθος 50
Ἀπειρῶν, eruditare laborans 7
Ἀπηές τι, absurdum aliquid 74
Ἀπηχές τι, ἄτοπόν τι, absurdum aliquid & inconcinnum 74
Ἀπίθανον, non verisimile 56
Ἀπιδὼν, intuens 74
Ἁπλῶς, leuiter 28
Ἁπλῶς, duntaxat 39
Ἁπλῶς ὑποφαίνεσθαι, sententiam temerè ferre 28
Ἀποδεξάμενος τὴν πρὸς θεὸν ὑμᾶς εὔνοιαν, cùm accepisset veltram erga Deum beneuolentiam 94.95
Ἀποδείκνυσθαι, designari 39
Ἀπόδοσις, explicatio, accommodatio, redditio 57
μετὰ καλῆς Ἀποθέσεως, præclaro funere elatus 26
Ἀπεκηρύττειν, abdicare 18
Ἀπολκρωτικῶς, separatim 32
Ἀποπεπώκασι τῆς οἰκείας λήξεως, propriam sedem amiserunt 46
Οὐκ Ἀπορεῖ, non destituitur 87
εἰς Ἀποείαν ἀγαγῆσαι, ad infantiam redigere 32
Ἀποείαν ἐνεποίησε, consternationem infecit 57
Apostolus admirandus 48
Ἀπεράσκη, terga vertit 85
Ἀποτακτήριος λόγος, extrema oratio, qua quis valere aliquos iubet 34

Obseruationum.

ποτικόσμως πρὸς τὺς φίλους, in amicos inuehens 83
ὁ θεὸς αὐτὸν ἐκτὸν Ἀπερίλωτο, νεκρότητα περιβαλὼν, Deus ipsum mortalem reddidit 61
Apprehensum, cõprehensum atque cognitum 92
Ἀπρακτον, ociosum, vacuum 59
Ἀπροσδεὴς παντοίας εὐπρεπείας, omnis elegantiæ abundans 3
ἐξ Ἀπροσεξίας, ob negligentiam
Ἀρέμβος τὸν πόλεμον, qui bellũ infert 74
de Arena restículas nectentes, ex arena funem nectere, ἐκ ψάμμου χοινίον πλέκειν. in eos, qui leuibus argumentis aliquid persuadere moliuntur 58
Ἀρεστῶς θεῷ βιοῦν 45
Ἀρίστα προάγειν, prosperrimo ac beatissimo statu esse 61
Ἀρχυσι, retibus 74
τὰ καλῶς ἡρμοσμένα, quæ rectè coniuncta sunt 80
Arriana propositio Eusebij 43
Arrianorum hæresis 11.12
Artium humanarum studiis nonnihil temporis impendendum 21
Ars quælibet & scientia vocabula quædam ad suum vsum sic accommodauit, vt in alienam planè significationem migrasse videantur 71
Ἀρτύει κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβελὰς, marito insidias struit 81
Ἀρχιστρατηγὸς πλάνης, dux erroris 84
Ἀρχόμβοι, subditi. ὑπήκοοι, οἱ ὑπὸ χεῖρα 19
οἱ Ἀρξαντες χειρῶν ἀδίκων, qui alios lacessunt, iniuriæque auctores sunt 77
Ἀσκεῖν, vitam sanctam ac religiosam profiteri 71
Ἀσκηθεὶς, eruditus atque institutus 82
Ἄσκησις, quid sit 71
Ἀσκητὴς, qui pietatis colendę studio se totum mancipauit 71
Ἀσκητικὰ, regulæ illæ, quas Basilius Monachis sanciebat 71
Ἀσκητικὸς βίος, pium, ac Dei cultui dicatum atque consecratum vitæ genus 71
Asclepiades Nouatianus episcopus 42
Aspar Aldaburij filius 68
Assumitur, i. ascendit 92
Ἀσίγατος βυθὸς, instabilis bythus, abyssus, quæ ita fingitur, vt nullo modo esse queat 55
περὶ λίμνας Ἡσχολημβος, qui in stagnis sese occupauit 40
Athenæ & Sparta, duo Græciæ oculi 21
Ἀθυμία, mœror 39.40
Ἀτονία, imbecillitas 80
Atticus Chrysostomi successor 42
Attinet ex ipsis, i. ad ipsos attinet 92. τὸ γε εἰς αὐτὺς ἧκον.
Ἄτρωτος, inuulneratus 74
Auarior mari 11
Auarorum vanitas 75
Auari nacti thesaurum, quanto gaudio pecunias eruunt! 75
Augustinus de externis disciplinis quid sentiat 21
D. Augustini locus illustratus 48
Augustinus presbyter factus vbertim flebat 48
Αὐθεντεία, auctoritas 77
Αὐθαίρετον, vltrò ac sponte 75
Αὐτοκίνητον, quod à seipso mouetur 84
Αὐτομολεῖν, transfugere 19
Αὐτοζωὴ, ipsamet vita 83
Ἀξιολόγως, præclarè 76
ὑπὸ Ἀξιώματος μεταπεμφθῆναι, imperiosè accersere 33
Ἀφειμάτωσαν, vestib. spoliarunt 79
Ἀφέναι, absoluere 39
Ἀφελόμβοι ἐξ ἡμῶν, suffurati à nobis. 46
Ἀφιλιάζειν, imperium detrectare 18
Ἀφθαρσία, incorruptibilitas 61
Ἀψευδῶς, verè 73

B.

Βαλλων μᾶλλον ἢ βαλλόμβος, percutiens potiùs quàm percussus 85
Baptizatur Barbas in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto 23
Baptizari, βαπτίζεσθαι, φωτίζεσθαι, σφραγίζεσθαι, καθαίρεσθαι 29
Baptismum nullus eò vsque differat, donec morti propinquus sit 37
Barbas, Βάρβας 23
Βασανίζεσθαι, cruciari 78
de Basilio Magno 5
Basilij lucubrationes quædam ab Erasmi censura vindicatæ 13.14
Basilij loca quædam restituta 63
Bassianus Ephesi episcopus 70
ἐκ Βάθρων, radicitùs 80. ab imis fundamentis
Beatius dare quàm accipere 33

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

D.Bernardus, τὰ θεῖα μᾶλλον ἔπαθεν, ἢ ἔμαθεν, vt qui non studio ac labore quæsitam, sed diuinitùs infusam diuinarum rerum scientiam habuerit 63
Βίος, facultates, bona 87
Βιωτικὴ ἀρχὴ, mundanus magistratus 67
ἔνθα μὴ Βλάπτεται, vbi nihil detrimenti capit 28
Βλάσφημον, id dictum impium est 61
Βλήματα, pecudes 74
τί Βούλεται, quid significat 86
Βραβεῦσαι τὸ μεγαλεῖον, amplitudinem conciliare, consequi 31
Βραβευτὴς δικαιοσύνης, qui iustitiam tribuit 86
Brixij error 5

C.

Cælibes qui 70
de duobus Cæsariis 5
Καθαροὶ, à vitiis puri 54
Καθαρῶς προσιέναι, purè sanctéque ad Eucharistiam accedere 10
Καθημερινὴ θυσία, quotidianum sacrificium 54
Καιρία τῆς ἀθυμίας πληγὴ, atrocissimum mœroris vulnus 85
Καιρὸν ἔχειν, spatium habemus 96
λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ Καίρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, imprudentes grauissimũ euãgelio detrimentũ inferimus 18
Καίτοι, quanquam 74
Κακίζειν, vituperare 39
Κακολογεῖν, ignominia notare 88
Caraffa amplissimus Cardinalis 96
qui Carnem auget, spiritum impedit: qui se carni adiungit, spiritum expugnat 6
Καρτερεῖν, perferre 81
Καταγελᾶ, deridet 84
Κατέγνωσαν ἑαυτῶν, seipsos condemnarunt
Κατάγεται πλησιαίτερον τῆς ἐκκλησίας, prope ecclesiam hospitatur 26
παρ' αὐτῷ Κατήχεῖτο, apud ipsum diuersatus sum 26
Καταγωνίζεται, expugnat 6
Κατακεῖσθαι, mensæ accumbere 34
Κατακλυσθέντες, obruti 83
Κατάκοποι σώματι, corporis laboribus fracti 75
Καταλαλεῖν τῶν ἀνθρώπων, de hominib. detrahere 79
Κατεσκάφατο, fecerunt 80
Καταπροδιδόναι, castra prodere 19
Κατεπτηχὼς, trepidus ac metu consternatus 17
Κατασαπέντες, qui computruerunt 40
Κατασκευάζειν, condere 83
τῷ Καταστέλλειν, vt in officio continerent cæteros 81
Κατηγορῆσθαι, inter sidefa relatos esse 93
Καταστροφὴ, exitus, finis 79
Κατασχεῖν, retinere 34
Κατατυγχάνειν τῆς σῆς δικαιοσύνης, fecisti vt iustitiam tuam consequerer 88
Catechumenis fas non erat mysteriis sacris interesse 27
ὑπὸ τῶν χειρῶν Κατέχεται, manib. tenetur 53
Κατηγορία, insectatio, reprehensio 16
Κατορθωμάτων κενὸς, virtutibus vacuus 37
τὸ Κατόρθωμα τῆς φύσεως, naturæ laus, non virtutis humanæ 29
Κατόρθωμα πολέμου, bellicus successus 55
Κατώρθωσε, confecit 33
οἱ Κατορθοῦντες, qui munere suo probè funguntur 91
κατορθοῦν, præstare, efficere 16
κατορθοῦν, omnes virtutis numeros absoluere 45
κατορθοῦν πόλεμον, bellum ex animi sententia conficere 55
κατορθοῦν σωφροσύνην, omnes temperantiæ numeros implere.
κεκαυτηριασμένοι, compuncti, & quasi cauterio inusti.
κείρειν, populari, grassari 74
κενὸν, vacuum, stultum & inane 56
κενὸς ἅπας μηδὲν ὑπιφερόμβος, inanis quilibet, nil portans 79
κενοφωνία, verborum inanitas 82
Κιέτωσι τὰ βέλη ὁ πονηρὸς, malus ille tela omnia sua effudit 74
κηδεμονία, solicitudo 40
Cherinthus 25
Christianos, imminente Hierosolymitana obsidione, diuinitus admonitos Pellam commigrasse 24
Christianorum partes esse, tam fidem suam quàm vitæ rationem omnibus excutiendam ac considerandam proponere 93
Christianum hominem perferendis iniuriis atque cõtumeliis victoriam adipisci 96
Christianos ea conditione tum primùm fuisse, vt cuiuis eos pro libidine vexare liceret 40

Obseruationum.

Christophorsonus Euagrij interpres 66.69
Χειροτέκνος, Maria cursic dicta 66
multi Christum expectant venturum, ἐκδέχονται, i. προσδοκῶσι 87
καὶ τὰ Χριστοῦ φρονεῖν αὐχοῦντες 44
hic Christi stigmata in suo corpore circunfert, qui seipsum ac carnem suam cruci affigit 63
Christipassione propter beneficia plurima, actionis quodammodo rationem habere 14
Chrysostomi locus illustratus 22
Chrysostomus aurei oris homo 42
Chrysostomi lucubrationes quædam ab Erasmi censura vindicatæ 13.14
Chrysostomus luculentissimè & facillimè scripsit 26
Chrysostomi quædam emendata 36.37
Chrysostomi loca aliquot explicata 5
Chrysostomi loca aliquot indicata 53
Chrysostomum, quia Nouatianis ecclesias quasdam ademerat, Socrates & improuidum eum, & præposterè simplicem, & immodicè liberum, ac denique in familiarib. colloquiis insolentem ac fastidiosum fuisse ait, &c. 41
Ciborum discrimen ac delectum lex vetus habebat 44
Κινήματα τῶν καμνούντων, hominum torpore laborantium incessus 9
Clemens Alexandrinus omni doctrinæ genere instructus 21
Κλῆρον δέχεσθαι, eligi 39
Clinici dicebantur, qui non nisi sub vitæ catastrophen baptizari volebant 37
Κλέπτον ἀπὸ τοῦ σοῦ, verùtè reticés, &c. 95
ἀπὸ τῶ Κοινοῦ, communib. sumptib. 96
ὁ Κοινὸς, quilibet homo 18
Κολάζειν, cruciatu afficere 40
Κολάζειν τὸ λόγου τὸ ὑπερπίπτον τὴν συμμετρίαν, quod in dictis modum excedit reprimere 19
Compuncti, κεκαυτηριασμένοι 57
Compunctione habere præstat, quàm quid compunctio sit, exploratum habere 63
Conditio, pro creatione, vel re creata 55
Consentaneum est deinceps, vt ad meliorem mentem redeamus, dum adhuc spacium habemus per pœnitentiã ad Deum conuertendi 96
Consepeliamur cum Christo, vt & simul resurgamus & regnemus cum ipso 62
Constans, τὸ σωφρονικὸς 56
Consternatio, πτόησις 57
non Constat, i. absurdum est 56
Consuetudinis vis ac potentia 1
ob luxum & voluptates Contumeliosus erat, ὅτι τῇ τρυφῇ ἐξύβριζε 78
Conuertere se ad Deum, μετανοεῖν εἰς θεὸν 96
Cornarius medicus parum diligeus & eruditus interpres 25
Κορυφὴ θεία, vel ἀθάνατος, sempiterna sublimitas 67
ἐκράτησεν αὐτῶν, ipsos superauit 40
Κρείττων λογισμὸς πράξεων ἢ ῥημάτων, satius est probarum actionum numerum subducere, quàm pecuniãrum 7
Κρίνειν τοῖς δικάζουσι, litigantibus ius dicere 81
Κέκρυπται ἡ τοῦ αὐτοῦ ἔμφασις, occultata est ipsius sententia 160
ἐκέκτητο, præditus erat 81
Curterius vir eruditissimus 70
locus à Curterio emendatus 69
Cyrensis episcopus 66.67
Cyrillus Alexandrinorum antistes 42
Κυριολογούμενος θεὸς λόγος, Deus verbum Domini vocabulo appellatum 45

D.

Δακνόμενοι τὸ συνειδὸς, conscientiæ stimulo vellicati 82
Damascenus de Aëtio 5
Damascenus ante septingentos annos vixit 14
Damasceni opinio de literis sacris & profanis 21
Debitores quinam sint bonæ fidei 16
Decipiuntur omnes, qui quod est in verbis verisimile, se putant posse discernere à veritate 92
Deditum seipsum præbere, ἔκδοτον ποιεῖσθαι 92
δείματα, terrores 77
δεῖπνα λήγοντος γλυκὺ τραγάλιον, sub finem cœnæ dulcis est placenta 21
Deligere quæ sunt ecclesiæ cum magna diligentia 91
Demagogum magistratibus ac primoribus & ducibus imperare 91
δήμιοι, carnifices 93
Demiurgus, rerum omnium conditarum effector 60
δημιούργημα Patris, Filium Eusebius dicit 43
Δημιουργία ἡ οἰκεία, suimet structura. 75
Denterius Arrianus 23

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

Δέον αὐτὸν, cùm decuerit ipsum 85
Descensio Saluatoris non est superflua, χάθοδος 59
Δεισοπιὸς μανία, furor indelebilis 32
Δεύτερος πλοῦς 63
Δευτερείων ἠξιῶσθ, Filium secundas honoris partes consecutum esse 43
Deus omnia intuetur, ac iustè vlciscitur 77
Deus eorum ratione dicitur, à quibus colitur 43
qui Dei verbis fidem non habet, non minùs impium esse quàm diabolum 85
nil apud Deum magni æstimatur, quod non pauper quoque dare queat 6
Deum à nobis præter pias ac probas actiones aliquid vltra non postulare 11
Deus hominum scelera sùsque déque non habet, οὐκ ἀδιαφορεῖ ὅπῃ τοῖς πλημμελοῦσι 77
Deum hac mente hominem à diabolo, tanquam Ionam à cete, absorberi permisisse, vt posteà præter spem omnem salutem consecutus, ipsius nomen gloriámq; cõcelebret 92.93
Diabolus, animal quod intellectu percipitur 84
τῇ δρόσῳ διάβροχοι γενόμενοι, rore toti madentes 79
Διακεῖσθαι, planè 94
Διακοσμήσεις ποιεῖται, angeli. ordo qui animo & ratione intelligitur 17
Διακεχριμένως 90
Διακρίνειν τὸν ἐν λόγοις πιθανὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας, procliue non est 92
Διάγνωσις τοῦ δικαίου, æqui ab iniquo internotio 85
Διαγράφειν, obliterare 19
Διαλλαγὰς σῴζοντα ἄμφω πρὸς ἄλληλα, cùm mutuum fœdus ferirent 77
Διαλύσεων εὐπορεῖν solutionibus abundare 16
Διαλύεσθαι præ metu dissolui
Διαπόρησις, quæstio 80
Τὸ ἐν μακαριότητι διαρκὲς beatitudinis perpetuitas 17
Διάραι τὰ χείλη, labia diducere, hiscere 88
Διαφθορὰ corruptela 93
Διαφορώτεροι, præstantiores 56
οἱ ὅλως αὐτοῖς διαφέροντες, qui nihil ad eos attinent, in quos nil iuris habent 80
οἱ Δικάζοντες, litigantes 81
Δικαιολογία, expostulatio 88
Δικαιολογία, causificatio, defensio 88
ἡ Δίκη, vis numinis vltrix 84
Διελέγξασα, quæ coarguit 77
Διεξελθεῖν, commemorare, perexire 55
Differentiores, διαφορώτεροι, i. præstantiores 56
Dionysij Areopagitæ locus explicatus 62
Διορθοῦν, corrigere 16
de externis Disciplinis 21
Discentes discipuli 92
Didicit ex his quę passus est obedientiã 62
Diuina pati quid sit 62.63
Diuitiæ multos ad amentiam adigunt 79
Διάκειν τὰ ἐν τῇ γῇ, terrena consectari 40
Dixit Dominus Domino meo sede à dextris meis 47.48
Dominus respectu eorum dicitur, qui ipsius dominio subiecti sunt 43
Dominus Dominus misit me 43
Donatus interpres Eusebij mentem interdũ nõ satis assecutus fuisse videtur 45.46.47
Δοκίμιον, exploratio 76
Δυαθεώρητον, intellectu difficile 18
Δυνάμεις θρόνιαι, angeli 17
Τῆς τοῦ λαοῦ δυναστείας ἐπιλαβόμενοι, cùm imperium in populum arripuissent, cúmque sub suam potestatem redegissent 52
Ducem ac præceptorem in rebus arduis adhibendum esse 1
ὁ Δυσπιστήσας, qui non credidit 85
Δυσφημῆσαι, ignominia notare 88
Δυσφόρατον ἔχειν κακουργίαν, eam rationem habere, vt fraus ægrè deprehendi possit 19
τὰ δυσχερῆ, molestiæ & acerbitates 30
δὲ σιωπὴ δυσπαθῆται, nec silentio permouetur 88
ἐμὲ δυσωπήσῃ, nisi me flectat, ac miseratione afficiat 84

E.

EBionitarum hæresis 25
Εδρα, fundamentum 83
Εἰκῆ, frustrà 56
Εἰδοποιῆσαι, informasse 3
ἐν Εἰσαγωγαῖς καὶ προθύροις τῆς τελειοτέρων, in perfectioris vitæ elementis ac vestibulis 46
Εἰσφέρειν τὰ παρ' ἑαυτῆς, ea, quæ muneris nostri sunt, præstare 37
πρὸς ἐμὲ Ἐλεγχοι ἐποιοῦντο, me coarguebant 82
Ελευθεροῦσθαι, in libertatem vindicari 96
Ελόμενος, qui elegit 94

Obseruationum.

Ἐκκεχύσθαι, effusa est & exhausta 78
Ecclesia Romana, nulla immobilia bona possidebat 24
Ἔξω τῆς Ἐκκλησίας γενέσθαι, à conuentu discedere 69
Ecclesiasticę historiæ scriptor 41.42
Ἐκκόψαι, excindere 39
Ἐκδέχομαι, expecto 78
Ἑκδοτον ποιεῖσθαι, sese totum tradere ac mancipare 92
Ἐκθυμότατα, acerrimè, ac velut consertis manibus 18
Ἐκμελέστεροι, absurdi & inepti 12
Ἐκπορεύεσθ, de Spiritu Sancto dicitur 47
Ἐκφῆναι, in apertum proferre, εἰπεῖν, σκάλλειν 74
Ἐκτελεῖσθαι, persoluere 69
Ἐξέτηξα, colliquefeci, lacrymis confeci 12
Ἐκτρέφει, alit 84
Ἐκτρίβειν, exterere 81
Ἐκτος εἰς αὐτοὺς ἦκον, quantum ad ipsos attinet 92
Ἐμβριθέστατον, seuerissimum 26
ὦ τῆς Ἐμβροντησίας, ô amentiam 31
Τοὺς παροξυσμοὺς Ἐμβροχαῖς παῦε 96
Τὸ ἥμερον, mansuetudo 38
Ἐμπαθὴς, turbulentis affectibus obnoxius 17
Ἐμπάθεια, passiuitas. ἐμπαθὴς, passiuus 23. lasciuus, obscœnis voluptatib. addictus.
Τὸ μὴ Ἐμπόδων, i. τὸ ἐκποδὼν γενόμενον, quod de medio sublatum est 66
Ἐμπορεύεσθαι, vetteratorie negotiari 61
Ἐμπύσματα, excreationes 53
Ἡ περὶ αὐτῶ Ἔμφασις, ipsius sententia 60
Ἐμφοροῦνται, quibusuis etiam cibis se ingurgitant 79
Ἐν ἀνθ' ἑνὸς γένοιτο, ἂν δὲ μηδὲν ὅλως ἦ, δύο ἀντ' ὀβολοῦ 22
Ἐναγέστατος 45
Ἐναντίον αὐτῶ, coram eo 76
Ἐναθρώπησις τοῦ Χριστοῦ, incarnatio, inhumanatio, assumpta humanitas 74
Ἐναργὲς ἔχει τὸ χρήσιμον, euidentem habet vtilitatem 18
Ἐναυλον ἔχειν, auribus insonantem habere 86
Ἐγκαλύπτεσθαι, pudore suffundi 40
Ἐνέκειτο θλίβων, instabat premens 74
Ἐγκεῖσθαι, incumbere 75
Ἐγχειρεῖν, aggredi 36
Ἐγχείρημα, conatus atque institutum 9
Ὅταν τὰ τοιαῦτα ὦσιν Ἐγκεχειρισμένοι, cùm talia eorum fidei commissa sint 36
Ἐγχειρίζειν, alicuius fidei committere 36
Ἐνδέχετο, contingere poterat 79
Οὐδὲ τὸ κενὸν εἶναι, ἢ σκιὰν Ἐνδέχεται, neque fieri poterit, vt vacuum aut vmbra sit 56
Ἔνδιάθετον, genuinum ac canonicum 60
Ἐνδιάθετον λόγον, intus conditum sermonem 50
Ἐπιχείρητος τοῖς ἐναντίοις, aduersariorum aggressionibus patet 18
Energumeni à mysteriis arcebantur 27
Ἐνεργοί, ad opus apti 82
Ἐνοικος, domesticus 76
Ἐνθύκη, merces nauibus impositæ 61
Δίχα Ἐνταλμάτων γραφῆς, absque mandatis Scripturæ 85
Ἐγγράφειν, comprobare 18
Ἐντείνειν πικρίαν λύπης, animi acerbitatem paris 24
Ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν, interpellat pro nobis 17
Ἐπαμύνειν, vindicare 77
Οὐκ Ἐπαρκῶν τῇ προθυμίᾳ, impares alacritati suæ facultates habens 86
Ἐπεισέφρησεν, irrupit 68. εἰσφοῶ, irrumpo.
Δικαίως Ἐπεξέρχεται, iustè vlciscitur 77
Ἐπεισακτοι & ἀγαπηταὶ, contubernales 71
Ἐπευφημεῖν, acclamare 94
Εἰς Ἐπήκοόν μου, vt ego exaudierim 82
Ἐπέβη μοι, insiluit in me 81
Ἐπιῤῥεῖν, scaturire 77
Σὺ δὲ τῷ Φιλανθρωπίαν Ἐπηρκάφησι, tu autem humanitatis laudem ac titulum tibi vendicabis 77
Ἐπιδείκνυσθαι, sese ostentare 39
Ἐπιζήσαντες, superuiuentes 38
Ἐπιλησθὴς, oblitus 61
Οἱ τῷ Ἀβραὰμ Ἐπιξενωθέντες, qui ab Abrahamo hospitio excepti sunt 47
Epiphaniæ dies 29
Epiphanij quædam explicata 24.25
Epiphanij aliquot loca restituta 60
Epiphanij loca quædam restituta 89
Epiphanius magni nominis episcopus 71
Epiphanius Cyprienſis antistes, vir eruditus & pius 60
Ἐπίνοια 44
Ἐπιτηδείστατος, ad perferendum laborem accommodatus 83
Ἐπιπύρωσις, conflagratio 94
Ἐπισκήπτων, reprehendens 74
Ἐπισκήπτειν, reprehendere 15.79
Ἐπισκιάζειν, obumbrare, occultare 83
Ἐπισκοτεῖν, obscurare 56

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

Επιτείρχει, vrget 1
Επίσασια ἔνομος, legitimum imperium & gubernatio 16
Επιτάττειν, imperare 82
Επιτρέχειν ἀδικία, ad iniustitiam accurrere, iniustitiæ fauere. 77
Επιτρέχομεν τῷ πράγματι, ad rem omni celeritate contendimus 55
Επιτωθάζει τοῖς ἄλλοις, alios naso suspendit 61
Επιφέρει, subiungit 77
αἱ Επίχαιρα, scelerum pœnas 79
Επομβρίου τοῦ θρόνου, subsellio sequente 81
Επόπτης, speculator 57
Επορεξόμενοι τοῦ πράττειν, id quod anterius est appetentes 16
ἔδειν πρὸς Επος, nihil ad rem pertinere 69
Εραννίζεται, mutuatur 49
Εραννιζομένη, erogat 76
Erasmus fallitur 39
Erasmi errata aliquot notata 15.16.17
Erasmus cur in multorum grauissimorum virorum offensionem incurrit 13.14
Erasmi error 5
Erasmi in Chrysostomo lapsus aliquot notantur 26.27.28
Erasmus fatuus fatua loquitur 38.39
Erasmus multa parum commodè vertit 36. 37.38
Ερᾶν τῆς κτημάτων, opes amare 81
Ερείδειν τὸν νοῦν, mentem figere 57
Erga, pro circa 17
Eruditione mundana vtendum, non autem in ea immorandum 21
Εσω γενόμενα, ea quæ intus fiebant 85
Εταζειν, examinare 93
Ετοιμασία, præparatio 16
Euagrij historia quibusdam in locis explicata 66
πᾶσιν Εὐάρεστα φαίνεσθαι, omnibus grata videantur 94
Εὐάλωτα, quæ facilè capi possunt 75
ad Eucharistiam nisi festis & solennibus diebus accedere, vitiosum est & impium 10
qui ad Eucharistiam suscipiendam rarò ac frigidè, nec satis antè perpurgatis animis accedunt, notantur 53
ad Eucharistiam accedendi tempus, animi puritate ac vitæ innocentia, non festorũ dũtaxat solennitate metiendum est 53.54
Εὐκίνητα, quæ facilè se mouent 75
Εὐδοκιμούντων ὑμῶν, vobis virtute florentibus 39
Eudoxius impius 43
Εὐγνώμονες, qui candidi sunt 16
Εὔλογόν ἐστι, consentaneum est 96
Εὐμαρεστέρα τροφὴ, alimentum facilius 83
Eunomius Actij notarius 5
Εὐπορῶσι, possunt 61
Εὑρὼν λόγον, nactus rationem 76
Εὐσεβῆ τὸν εὐπραγοῦντα, pium eum esse qui cum præclarè agitur 79
Eusebij loca quædam emendata 144
Eusebij duo loca Latinè reddita 47
Eusebius Nicomediensis Arrianus 112
Eusebius Corylæi episcopus 67
Eusebius quibusdam in locis parum orthodoxè sentire videtur 42.43.44
Eusebius in Trinitatis materia cognoscenda non satis bonus doctor 48
Eutychius Constantinopolitanus Patriarcha, hæreticus confutatus à D. Gregorio 95
Euthymius Græcus auctor, Alexij imperatoris ætate floruit 15
Εὐθηνοῦντες, prosperis rebus vtentes 78
Εὐτρεπέστεροι, parationes 30
Examinatio cuiuslibet rei, quam neglectim trãsmiserimus, futura est, ἐξέτασις ἔσται ἐν τοῖς τῷ παρεωραμένῳ 75
Εξαιθλοῦσιν, eruunt 75
Εξειργάσασαι, excludant 18
Εξελκόμενος, pertrahens 74
quid te Exempta iuuat spinis è plutibus vua 29
Εξερρύησαν, effluxerunt 79
ὁ Εξει γενόμενος, qui ad virtutis habitum peruenit 83
Εξίσταμαι τῆ οἰκείᾳ συνειδότος, à propria conscientia excedo 78
οἱ ἐξεστηκότες, qui mentis errore affecti sunt 39
Εξέτασις, examinatio 75
Εξετάζειν τὰ κατ' αὐτὸν, res ipsius examinare 81
ὅταν Εξέτασίν μου ποιήσηται, cùm vitam meam discusserit 81.82
Exlegem vitam prædicant 95
Εξοίστρησαν, velut œstro quodam perciti sunt 79
Εξουσίαν ἔχειν, potestatem habere 40
Externæ disciplinæ 21
ne frequens sis cum Extraneis 21
Extremitatis fructus, ὑστερήματος καρπὸς 55
Εξιώμενος, sanans 16
Εξύβριζεν ὅτι τῇ τρυφῇ, ob luxum & voluptates contumeliosus erat 78
Εξωθεῖτο, eiiciebat 87

Obseruationum,

Εξωνοῦμην τὰς ἁμαρτίας, peccata redimentes 79
Εφέλκη, pertrahis, allicere conaris 95
Εφέλκεσθαι, pertrahere 95
Εφοδίον, occasio 18
εἰ Εφοδός τις ἦν ἐξ ἀνθρώπων, si homines in me impetum aliquem fecissent 76
Εως ἔτι, dum adhuc 96

F.

FAbulationes mihi iniqui narrauerunt 38
Famem facilè explere possunt, & nullo negotio cibum sumere, ῥᾴστην ἔχουσι τὴν ἐνδειαν τὴν ἀναπλήρωσιν, καὶ εὐμαρῆ τὴν μετάληψιν 75
Fatum non esse 13
Fatuus fatua loquitur 38
Ieniter Ferens, πρᾴως ἀνεχόμενος 82
Feuardentius, vir pius & eruditus, atque in veterum patrum lectione felicissimè versatus 60
Fidelior veritatis testis 91
Fidei veritas, vt panis, ad vitam tuendam necessaria est 21
Fieri, i. esse, versari 57
Filium propter Patrem θεοποιεῖσθαι, Arriana propositio 43
Filium Patris δημιούργημα, Eusebius vocat, non satis orthodoxè, ὑπηρέτην, ὑπάρχον 43
Filius Dei naturam humanam vsqueadeò honorauit, vt ea se cõuestierit, ac omnia etiam ipsi subiecerit 53
Frustrari testimonia prophetarum, i. reiicere, miniméque agnoscere 92

G.

ΓΕννάμβροι, parentes, οἱ πατρῷοι 84
Γελωτοποιοί, fanniones 81
Genebrardus theologus eruditissimus 77
Γέννησις & γεννᾶσθαι, Filio peculiariter tribui consueuerunt 47
Γέρας τὸ μέγα, decus ingens 38
Gesneri error 6.7.10
Gesnerus medicus in vitio depellendo hæret 20
ἔγνωσται αὐτῷ, ei cognita est 80
Gnosimachi hæretici, omnis prorsus eruditionis infesti hostes, 21. sic dicti, quòd scientiæ bellum indixissent.
ὅτι Γραφῆς ἀνακείμενοι, in pictura præstantes 47
Gratias Deo esse habendas, qui nos etiam inuitos ab assiduis laboribus beneficio somni recreat 7
Gregorius Nazianzenus, vir summa sanctitate atque doctrina 41
Γρίφοι, insolubiles nodi, perplexi atque ænigmatici sermones, quique in varios sensus accipi possunt 65
Γυμνάζειν τὸν λόγον quid sit 63
Γυμνιτεύει τὸ σῶμα αὐτοῦ, corpus suum nudum reddit 61
Γυμνὸς θεὸς, i. μόνη θεότης, diuinitas nullum cruciatum admittere potest 23

H.

HAbent reuelari, i. reuelatione opus habent 57
Hæresis eorum, qui omnem prorsus eruditionem vanam esse dicebant 21
Hæretica hydra nihil tetrius, quæ toties secta atque truncata semper coalescit 19.20
prisca Hebræorum pietas peculiaribus quibusdam notis ineffabile Dei nomen exprimebat 17
Hieracitæ hæretici 71
sanctus Hierotheus res diuinas non modò didicit, sed etiam passus est 63
Hodiernum diem da mihi, & crastinum cape 22
Homines natura & appetitu ac voluntate oriuntur 84
Homo extra Dei opem nihil est, ἄνθρωπος ἐκτὸς τῆς θείας ἐπικουρίας, οὐδέν ἐστι 76
Hominibus piis hoc præmium est, nimirũ sine molestia sunt in terra 78
Homoousiastarum nomen Catholicis probrosè obiectum 11
Homousion Patri cur Filium nolunt dici Arriani 12

I.

IBas Edessenus episcopus 70
Ικανὰ, sufficientia 31
Ικανὸν καταβαλεῖν ψυχῶν, quod animum deiicere queat 28
Ικέτης, supplex 17
Ικέται, supplices 83
Ιχθῦς ἄγλωσσοι, muti pisces 40
Ιδιοποιεῖται, propria suáque faciebat 86
Ιερεὺς, sacerdos, episcopus 70
Ignatij epistolæ expensæ 94
Ignis in conditione numeratur, i. inter res conditas 55

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

Ιμάτιον αὐτῷ ἐποίησε, vestem sibiipsi fecit 53
Imperator est, θεία vel ἀθάνατος κορυφὴ 67. diuinus apex & vertex
Imbecillitatem causari, ἀσθένειαν αἰτιάσασθαι 55
Imbecillitaté vincit cruciatus, βάσανος 76
non licet Imbecillitatem causari, οὐκ ἔστιν αἰτιάσασθαι ἀσθένειαν 55
Impiis ne in hac quidē vita bene esse posse, cùm impuræ conscientiæ perpetuus comes sit metus, animóque angor 22
Improbitas id vnum quærit, vt quoquo modo aliquid dicat 40
Inanis quilibet est, nil secum portans præter sua mala 79
Inciperent talia dicere, i. talia dicturi erant 91
Incipiebat sumere, ἔμελλε λαμβάνειν 92
qui Inciperet mactari, i. qui mactandus erat 91
qui Inciperet occidere peccatum, i. qui peccatum occisurus erat 92
caro eget spititali, si tamen Incipiet saluari, siquidem futurum est, vt salutem consequatur 57
Indignus hostia, ipsiúsque perceptione: indignus ergo etiam, qui sacrosanctæ precationi interfit 54
Infectus, ἀγένητος 57
in Inferno nullus est qui confitetur 96
Infecit consternationem, i. intulit, incussit 57. ὀπτοίαν ἐνεποίησε.
Ingenium commotius 41
Iniurias vlcisci, & simultates exercere, est imbecillis potiùs & angusti quàm fortis animi 72
Innumero quicquam numerosius esse potest 53
Insensati, ἀνόητοι 58
Insperabilis salus, ἀνέλπιστος 92
Instabilia delirare, i. eiusmodi deliramenta proferre, quæ nullo modo constare atque cohærere possunt 55.56
Inuestigabilis, ἀνεξιχνίαστος 59
ne Inuideas ei, qui rectè atque ex virtute aliquid agit, &c. 7
Iob multis in locis explicatus 73
Ioannes Euangelista balneum ingredi patans 25
τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον ἀνόθευτον εἶναι, minimè canonicum, verum & germanum 60
Iosephus quidam Iudæus Christianus factus 25
Irenæi locus emendatus 2
Irenæi aliquot loci explicati 55
Irenæi loca quædam explicata 91
Irenæi loca quædam emendata 58
Ισηγορία, ex æquo loquendi facultas 88
Ισονομία, mutua æquabilitas 75
Ιταμότης, improbitas 40
Iulianus apostata, impius Christianæ fidei desertor 67
Iulianus Imperator ob nefariam à Christiana religione defectionem, Apostatæ cognomentum est consecutus 40.41
Iustini Martyris loca quædam emēdata 93
Iustos esse eos, quibus nihil aduersi accidit, si propter calamitates iniusti habendi sunt 79
Iustorum laudator nō ad voluntatem affectionémque laudat, sed verè quæ in sancto viro insunt, enunciat 73

L.

Λαβρὸν ὕδωρ, imber vehemens 19
Λαὸς τῷ Λαῷ, quid 8
ἔλαθεν ἑαυτὸν εἰς ἀπορίαν καταπεσών, imprudens in difficultatem incidit 58
Latuit semetipsum in alteram maiorem incidens aporiam, i. imprudens in alteram maiorem incidit difficultatem 58. Latuerunt quidam angelis hospitio susceptis: sic leg. non, placuerunt
Latio prolatiui hominum verbi 56
Λειτουργεῖν, offerre 25. sacris operari, missam celebrare.
Lentioris ingenij fuisse Iulianum Apostatam 41. Leuioris, leg.
Λατομεῖται, cæditur 80
Lentitudo & Leuitas, vitia contraria 41
Leonis archiepiscopi lex 23
Leo papa, sanctissimus pontifex 69
Λέοντα φάγωμεν πρὶν ἡμᾶς αὐτὸν ἀριστῆσαι, priùs leonem deuoremus, quàm ipse in prandio nos apponat 68
Leuitatem agnoscens commotioris ingenij sui, præfectis permittebat, vt fidenter impetus suos frænarent 41
Lex Iudæis ad Christum pædagogi vice fuit 21
Ληστρικώτερον χωρεῖν, prædonum more grassari 32
Liberales disciplinæ 21
si Filius vos Liberauerit, verè liberi eritis 21
Librariorum oscitantia multi errores irrepunt 81
Librariorum oscitantia, imperitia 41

Obseruationum.

Lingua omnino nulla est, quæ non lepores aliquos habeat, qui in aliam linguā sine luculento dispendio transferti nequeant 62
Λελωβημένος, lepra infectus 87
Λώβησις, lepra 87
Localis sententia, τοπικὴ ἔννοια 56
Λογισμοί, rationes atque argumenta 29
ὡς ὁ εἰς ἡμᾶς ἐλθὼν Λόγος, vt nos auditione accepimus 60
Λοιπὸν, deinceps 96
Luminum dies, quid significet 29.30

M.

Μᾶλλον θυμῶ, cum ira pugnare 40
Magis pleromate, i. magis quàm pleroma 56
Malè res habet, cùm qui eruditionis pabulo abundat, eo tamen se minimè pascit ac reficit 63
Maledictus omnis qui non permanserit in omnib. quæ scripta sunt in Lege 44
Malitia non destituitur sua improbitate, οὐκ ἀπορεῖ ἡ κακία τῆς ἑαυτῆς πονηρίας 87. *La meschanceté ne manque iamais en sa malice.*
Manetis hæresis 4
Μαθεῖν τὰ θεῖα, quid sit 63
Μαθεῖν καὶ παθεῖν τὰ θεῖα, didicit ex his quæ passus est, obedientiam 62
Manibus ad quoddam tempus tenetur 53
Marcionis error 12
Marcianus imperator 67
Maximè continentia, σωφρονικώτατα 57
Maximi quædam explicata 24
Maximus Dionysij Areopagitæ scholiastes eruditissimus 34
Maximi sententiæ nonnullis locis à mendis repurgatæ 20
Μέχρι τῆς πείρας, vsque ad rem ipsam 28
Μεγάλου ἔργου ἀθλητὴ δρεπτὸν καὶ νικᾶν, magni athletæ est feriri & vincere 96
Μέλλειν, incipere 92
Μέλλειν, incipere. ἔμελλεν ἀποθνήσκειν, incipiebat mori 57
Melissæ libr. 2. multa emendantur 78
Melissa, Antonij monachi opus ex variis scriptoribus concinnatum 5
Οὐκ ἀπὸ μέρους, à particularib. 76
vnusquisque quasi hodie Mercedem accepturus ita viuet, ἀπαιτήσων 76
Μεταγνώσῃ, nec te pœnitebit 82
Μεταχειρισμός, dissimulatio. ὑποκρίσις 33
Μεταχειρισμὸς ἰσχυρότερος παῤῥησίας, calliditas libertatem loquendi superans 33
Μεταλαμβάνειν, participare 83
Μεταμεμελημένοι, δυσχεράναντες, χαλεπῶς φέροντες 24
Μετανοεῖν εἰς θεὸν, ad Deum se conuertere 96
Μεθίστησιν εἰς ἑαυτὸν, in se transfert 81
Μέτρον, mensura 80
Μὴ ἰδεῖ, dictum per ἀποσιώπησιν 64
Μικροψυχία, simultas 86
Μικροψυχια, animi imbecillitas, pusillanimitas: simultas & diffidium 72
Μικροψυχία, inuidia. μικρόψυχος, homo ieiunus, atque alienis laudibus inuidens 51
νόμῳ τὰς Μίξεις ποιεῖν, legitimè veneriis vti 84
Miseriæ magnæ taciturnitate honorantur, i. verborum consolationem respuunt 87
Μνημονεύσας τοῦ κατὰ μέσας, vbi particularium mentionem fecit 77
Μοιχεία, adulterium 68
Μωμοσάμενος, qui se aliqua labe infecit 74
Monachi falsò & impudenter notati 70
Monachi sunt, qui abiectis omnibus voluptatib. ac vitæ huiusce curis, totos se ad pietatis cultum, & diuinarum rerum meditationem conferunt 71
Μοναδικὸς, singularis numerus 17
Monastica vita, omnibus virtutis numeris absoluta, quæ non est cuiuslibet 8
Philippus Montanus 29
in Morbum incidisse, multis præclarè cessit 4
Morbū potiùs exulcerare quàm curare 60
Guil. Morelius rectiùs vertit 95
Mors dissoluit mœrores, ἀνίας 75. laborum quietem affert, κοπάτων. animi contentionem frangit, dissoluit, σκλύει.
Mortui viuentium beneficiis iuuantur 34
Mulier draconum sæuitiam cum aspidum versutia copulauit 8
Mulieres stultissimæ, natiua pulchritudine carentes, ad pigmenta confugiunt 8
in Mustaceo laureolam quærere 49
Μύσος, abominatio 77
sine Myoparone piraticam in terra agēs 11

N.

NAtura inuiolabilis ad resoluendum cōditionis nostræ debitum, naturæ est vnita passibili 69

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

de crudelitate in Naufragos 10.11
Nazianzenus quædam ex Dionysio Areopagita mutuatus est 35
Νέφρὸς, hinnulus 83
Neminem mortalium interitus expertem fore 44
Nemo eorum quæ sunt alius est opifex, quemadmodum ipsemet Deus quodam loco ait, Meum est autem, &c. 80
Νεουργᾶ τοὺς ἀνθρώπους 49
Nestorius non tam impius quàm indoctus 68
τὸ Νηχόμενον, id quod natat, i. piscis 77
Nicena synodus sacrosancta 70
Nicenum symbolum in omnib. sactis conuentibus recitatum 23
Nicephori loca quædam explicata 23
Noë ob temulentiam in crimen minimè vocatus est 50
Νοητὸν ζῶον, animal illud quod intellectu percipitur 84
Νενόμιζο, in vsu atque consuetudine posita erant 46
Nouatiani impij, à Socrate θεοφιλεῖς dicuntur 41
Nullius 30
Nullij codex 37.38
Nullianus codex 37.38
Nullius vir clarissimus 14
Non est numerum dicere gratiarum, i. gratiarum numerus iniri nequit 58
Nysseni libellus de Virginitate

O.

OAsis solitudo quædam erat 24
Obscurare, ὑποσκοτεῖν, caliginem offundere 56
Ὀδωδόσι, fœtidis 84
Οἰκονομεῖν 90
Οἰκονομία, dispensatio, administratio. ἡ ἐνανθρώπησις τῦ χριστῦ, incarnatio, inhumanatio, assumpta humanitas 72
Oecumenij quædam loca explicata 30.31
Offerre pro aliquo λειτυργεῖν 25
Ολόκληρος, totus 53
Ομιλία, narratio 87
Ομολογούμενος τοῖς πᾶσιν λόγος, ratio quæ apud omnes in confesso sit 76
de vocabulo Ομοουσίῳ 11.12
Omnes, simul Deus 83
Ονειδίζειν, imputare, exprobrare, accusare 57
nullius Operationis Domini sunt, i. in eorum potestate nō est quicquā operari 58
Opsonio ac bellatiis similis est profana philosophia 21
Optatius multo est τὰ θεῖα πάσχειν ἢ μανθάνειν 63
Ordo non est sine eo, qui ordinat 83
Origenis commentarij in Iob 11.12
Origenes Clementis Alexandrini discipulus 21
Origenis in Iob commentarius multis locis repurgatus 73
Ορμὴ παροῦσα, præsens institutum 17
Ὥρμηται, initium sumpsit 19
Ὀροφοι κεκαλυμμένοι, culmina tecta 79
Ὀχυμαγδὸς, tumultus
Οσημέραι πτερανόιδμος 75
Οσιᾶν, iustum prædicas 79
Οσιῶν αὐτὸν, seipsum iustificans 74
Οσιοῦν τὸν θεὸν, Deum prædicare iustū 77
Ostendere, pro probare 57
Ostensio, i. probatio 57
Οὔεινον ὠὸν, vrinum ouum 92
Οὐσίωσις, substantia materiæ 56
Οὕτως, vsque adeò 40

P.

ΠΑιδευτήριον, schola 86
Πὼς Επάλαισεν, vt certauit 85
Παλινδρόμησεν, pedem retulit 84
Pammelius, vir singulari ingenio ac summa eruditione præditus 30
Πάντοθεν, vndique 81
Πάντοθεν οἱ κακοῦντες ἀναβρύουσιν, vndique existunt qui me vexant 81
Παρέβλεψα, contempsi 81
ἐν Παρεβύτῳ, clam 83
Παράγειν χρεῖαν, locum proferre 33
Παρακρούεσθαι, in fraudem inducere 16
Παρομυθεῖσθαι τὴν βραδυπαῖπποις, tarditatem equorum adiumento consolari 83
Παρασιωπᾶν, præter ius fásque conuentus agere 91
Παρασιωπησις vel παρασιώξις, hæresis & schisma 91
τὰ παραβεβημένα, transgressiones 82
Παράτασις, productio doloris 75
Παρεζήσαντο, i. διεζήσαντο, interemerunt 94
Παρεγγυᾶ, admonet 79
Πάρεσι, i. ἔξεσι 91
Παρῆλθε γὰρ ἐκεῖνο, minimè necessarium illud erat 38
Παρελκῦσαι, protrahere 20
Παρεμπορεύεσθαι, veteratorie negotiari 61
Παρεξολισθαι, periisse 13
Πάρεργον μὲν, obiter quidem 46.47
Παιδεύειν εἰς ἀπειρίαν, ad infantiam redigere 32

Παράσ-

Obseruationum.

παρέστητε μοι, adeste mihi 39
τὰ παρεισάμενα, quæ promptè in mentem veniunt 34
τὸ παρεισάμενον, quod in mentem venit 80
παῤῥησιάζεσθαι εἰς τὴν αἰτίαν, liberiùs causam mali exponere 77
Paruum ouum, οὔεινον ὠὸν 92
πᾶν τὸ παρεωραμένον, quicquid neglectim transmittitur 75
πάντων κρατεῖν, omnib. imperare 77
πᾶς ἄνθρωπος τῷ θεῷ ἀνακείμενος, quisquis se totum Deo consecrauit 73.74
Passiuitas vitæ quid significet 23
Passiui discipuli. passiua religio 23
Passim, πάντη 23
πάσχειν τὰ θεῖα, quid sit 62.63
ἔπαθον τὴν ψυχὴν, commoti sunt 30
ὅτῳ ἔπαθεν ὁ Βασιλείδης, quod Basilidi accidit 57
παθεῖν τὰ θεῖα dicitur, qui vitæ sanctitatem ad doctrinam adiungit 63
πατήσαντες, calcantes 79
τὸ πάθος τῆς φύσεως, naturæ perpessio & affectus 87
hoc Patimur nos, i. hoc nobis vsu venit 58
Patriarcha Hierosolymitanus 25
παύεσθαι, desinere 75
Paulinus vir sanctissimus, & eximia quadam eruditione præditus 11
πειρασμοὺς ὑποπτεύειν, δεινὸν καὶ ἱκανὸν καταβαλεῖν ψυχὴν, tentationes perpeti, graue per se est, atque eiusmodi, vt animum deiicere queat 28
πειρατήρια, tentationes 78
πηρωθῆναι, excæcari, luce orbari 39
Pella vrbs Decapoleos 24
Perexire, commemorare, διεξελθεῖν 55
περιαδόμεθα, vndique canimus 86. circumsonamus.
περίαυτός τις, iactator quispiam 82
νεκρότητα περιβαλεῖν, mortalitate conuestire 61
περιβαλεῖν δίκτυον ἄφυτοι, iustum retib. implicare 74
περιέχεσθαι φωνῆς, retinere vocem 18
περιμάχητον τὸ πρᾶγμα, res quæ magna contentione expetitur 39
Perionius in multis lapsus est, vir alioqui doctissimus 94
Perionius, vir eruditissimus, cui plurimum sanè debent literati omnes, qui multos Græcos auctores in Latinam linguam elegantissimè conuertit 73
Perionius vir optimus, qui scriptis suis Galliam illustrauit, theologorumque ordini summo semper ornamento fuit 73
in Perionio Græcæ linguæ cognitio, maiórque etiam aliquanto diligentia à plerisque viris summa doctrina præditis desideratur 73
ὐκ περιὸσιας, ex superfluo 57
περιοσὴ, superuacua 93
περιοσὴ κάθοδος, superuacaneus descensus 2
περιπλυόμεθα, eluimus 55
περιὸσια θεοῦ, id omne quod in Dei essentia consideratur 90
Perseuerantia, ἡ διαμονὴ, permanentia, perennitas 58
Philosophia, hera est 21
Philosophari quàto est maius, tanto etiam difficilius, nec eiusmodi conatus & institutum est cuiuslibet 8.9
εὐθέως πιπράσκεσθαι, protinus vendi. 24
Pij etiam in hac vita, summa cum iucunditate ac tranquillitate viuunt 22
πλοῖα, nauigia 4
πότος πλεονάσας, immoderata potatio 6
de Pœnitentia eradicare, mutata sententia 56
Pœnitentes à mysteriis arcebantur 27
Si millies lapsus Pœnitentiam egeris, in Ecclesiam ingredere 42
ἀποδείξιν ποιεῖσθαι, probare 76
τῷ τῆς πολιτείας λόγῳ, quod ad vitæ rationem attinet 80
ὡς τὰ πολλὰ, vt plurimùm, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον 84
Polymorphus, Theodoriti liber, quo hæreticarum fabularum compendium cōtinetur 2
Pontacus in sua Chronologia quid dicat 5.
πορθμεῖα, portus 4
Posidonius D. Augustini familiaritate atque contubernio perdiu vsus est 48
Postremitatis demiurgus 55
obliuionis poculum Potata est, i. obliuionis poculo 58
τῆς λήθης ποτήριον ἐποτίθη, obliuionis poculo potata est 58
Prædestinatorum gratia, extremā coflagrationem differri 94

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

πράγματα, negotia 81
Præstat habere compunctionem, quàm quid compunctio sit, exploratum habere 63
Præstantiora esse nobis ipsis quæ nostra causa facta sunt 40
Præterquàm oportet, colligunt, συνάγουσι 91
Πραΰς ἀνεχόμενος, leniter ferens 82
Πρεσβεύεσθαι, asserere, affirmare 32
Πρεσβεύειν φωνῇ, fieri ac summo honore prosequi 19
Priscus rhetor 67
Προβάλλεσθαι de Spiritu Sancto dicitur 47
Προβάλλειν, emittere siue producere 47. de Patre dicitur.
τὸ Προβεβληκός, quod produxit: τὸ προβεβλημένον, quod productum est 47
Προβεβλημένος πασῶν ὄγκον πλούτων, ornatus tanta rerum abundantia 74
Προβεβληκὼς βαθμὸν εὐσεβείας, præstruens pietatis gradum 46
Προβολὴ ἀγνοίας ἀποφαίνεσθαι, fœtum ab ignorantia productum proferre 58
Prophanæ philosophiæ vtilitas 21
Propositum auctoris 17
Προδότις, proditrix 18
Προδιδόναι, prodere 86
Προεισήκειν ὑμῖν, vobis præsidio eram 32
Πρόθεσις ac voluntas 81
ἡ Πρόθεσις, animi propositum 86
Προθυμία, animi alacritas 86
Πρόληψις, anticipata opinio 54
Πρὸς τὸ ὑπερέχον, aduersus præstantiores 19
Προσέσθαι ἁπλῶς, leuiter suscipere 28
Προσεῖχον, perspexissent 81
Προσέχειν, animum attendere 81
Προσγίνεται, oritur 80
Προσιέναι καθαρῶς, purè, sanctè accedere 10
Προσκομίζειν, offerre 46
Προσπορίσομαι αἰσχύλῳ, probrum sibi conciliare 32
Πρόσρησις, salutatio 2
προσφέρειν, i. λειτουργεῖν, offerre 25
προσφθείροντο αὐτῷ, pernicioſè cum eo versabantur 26
προσφιλονεικῶν ὑμῖν, vobiscum contendens 80
προσφορικὸς λόγος, emissibile verbum 56. emissionis verbum, prolatiuum verbum.
προσφόρως, aptè 85
οἷς προσκεκώσαντες ἕρα, καὶ ἅμα μίξαντες χόριν, quæ cùm lotio perfudissent, simúlque puluerem miscuissent 26
Prouidentiam habere, i. curam gerere 93
προφορὰ, prolatio 75
ἵνα αὐτοῖς προχωρήσῃ, vt ipsis hoc prospere succedat 61
τὰ προῦπλα, quæ sunt perspicua, ac velut ob oculos posita 34
Psalterium qui nesciret, in sacrum ordinem nemo accersebatur 23
πλοῆσθαι, stupore afficere 76
Purificationis festum, luminum festum. 30
πυροῖ, inflammat 83

Q.

Quadragesimæ tempus affuerit, quocunque tandem statu quispiam fuerit, Sacramenta percipit 53
Quotidianum sacrificium non frustrà celebratur 54

R

Reprehensioni acquiescebam, ἔσεργον τὸν ἔλεγχον 82
Resoluere, σκεδάννυμι 69
Resurrectio vnâ est, à calamitate liberatio, altera communis 85
ῥῆξαι φωνὴν, vocem mittere 88
ῥῆξαι λόγον, sermonem emittere 82
Romanorum Pontificum potentiam Socrates exagitat 42
Rupella 10

S.

Sacerdotium qui concupiscit, ex aduerso ponat criminationes 39
Saluatoris doctrina per se perfecta est 21
Σαμουὴλ ἀνατρεφόμενος ἐν τῷ ναῷ, qui in templo enutriebatur 39
Sapiens dominabitur astris 13
Satietas petulantiam parit 81
Scelera nondùm orta prohibere, potiùs ea docere est, quàm prohibere 70
Schismaticos omnes Deo odio esse certum est 41
Σκιὰ εὐμεγεθοῦσα ῥωννύειν, vmbra roboris afferendi potestate prædita 31
Scythopolitana vrbs 25
σεμνοτάτη, grauissima, pudicissima 77

Obseruationum.

Serenilla sic dicta appositè, quòd ad tranquillum vitæ genus, calcatis seculi fluctibus, se contulisset 33
Serui ne in animum inducant communib. sumptib. in libertatem vindicari 96
Serui improbi ne simus 10
Sexcenti, innumeri 53
Simeon Metaphrasta 10
Sistere errorem & crescere, i. consistere & emergere 56
Socrates Ecclasiasticæ historiæ scriptor 41. Nouatianus hæreticus.
Socrates apertè Nouatianum se esse prædicat 42
Socratis dictum in Orthodoxos contumelioſum 41
Socrates in Attico laudando nimiùm effusus fuit, in Chrysostomo verò, nimiùm parcus ac malignus 42
Solem & lunam nauigia esse 4
Solidos annuos ducentos in victum Bassianus ab ecclesia Ephesina accipiebat 70
vt cognoscant te Solum Deum verum 44
Somniatores, ἐνυπνιαστὰι, qui somniorum spectra, prophetias vocant 2
τῆς κοινῆς φύσεως Σπάσαντες, communem naturam miserantes 76
Σπεύδομεν, properamus 55
Spiritales conditiones, i. creaturæ 55
Spiritalia nulli obscurare possunt, i. nulli caliginem offundere possunt 56
Spiritus Sanctus non solet semper seipsum prædicare atque commendare 60
Σταθεῖσα πρότερον ὅτι τέλος 94
Στεφανίτης, victor 87
Sterilis misericordia digna est, φειδοῦς, i. ἐλέους 80
ἔσεργον τὸν ἔλεγχον, reprehensioni acquiescebam 82
Substant, ὑφίστανται 92
Substantia materiæ, i. procreatio materiæ 56
ex Superfluo, ἐκ περισσίας, ἐκ περισσοῦ 57
Superuacua descensio, περιοδὴ 93
Superuiuentes, ὑπιζήσαντες 38
Suscipere, ὑπολαβεῖν 52
τὸ Συγγενὲς, quid significet 8
οἱ συμβουλευθέντες, ij quibus consilium datur 32
συμπάθεια, naturæ consensio 87. condolentia.
συμπόσια λῃστῶν ἐποιοῦντο, latronum more conuiuia celebrabant 79
συμπτώματα, casus 75
χριστὸς συμφωνεῖται, de Christo pacta inuntur 66
συναγωγὴ, collectio 79
συνάγειν, plebem rei sacræ causa in ecclesiam cogere 72. ad communionem admittere.
τὰς συναγωγὰς ποιεῖσθαι, conuentus agere 72
εἰς συναίσθησιν ἄγει τὴν φύσιν τοῦ θεοῦ, naturam eò ducit, vt Deum persentiscat 75
τὸ συνειδὸς, i. συνείδησις, conscientia 39
συνειδότος καθαροῦ, cùm munda sit conscientia 76
συνέσακτοι, quænam erant 70. alienæ, subintroductæ contubernales.
συνέσαξις, contubernium, cohabitatio 71
ἐπὶ τὸ συνεκτικὸν ἦκε, ad id quod præcipuum erat, se contulit 76
συνεκτικώτατος λόγος, primaria ac generalis ratio 76
συνεκτικώτατα, maximè continentia 57. præcipua ac maximi ponderis.
συνεχὴς, credibile, acceptabile & constans 56
συνεύξεταί σοι, tibi optabit, vota faciet vt diues sis 86
τὰ συνέχοντα, quæ præcipua sunt maximíque momenti 30
συνίστασθαι, cohærere, vel confirmari 47
συνῆκα, cogitaui, intellexi 86
συνίστασθαι, sistere, consistere & emergere 56
σωὸις, qui in aliqua cogitatione defixus est 83
οἱ συνόντες, amici & familiares 19
συντακτήριος, quidnam significet 34.35
συντακτήριον θρηνεῖν, in vltimo digressu lamentari 35
συντακὰς περὶ τὴν ἀδοκήτων συνάπτυσιν, adhortationes fomentáque alia de industria adhibent 86
συντάσσεται τοῖς ἐκκλήσιαις, ecclesias extremùm salutat, ecclesiis vale dicit 34
συντάσσομαι τῷ ὀπισκόπῳ, extremam salutem dico episcopo 95. extremum vale.
συντελεῖ αὐτῷ, ei prodest 79
συντέλεια, adiumentum 18
συντομία, compendium 92
τὰ χάπω συρόμενα, res humiles & abiectæ 31

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index

οἱ κάτω Συρόμδμοι, qui humi volutantur, ac terrenis rebus addicti sunt 31
Σύσημον, i. σημεῖον 95
Σύζασιν ἑαυτὸν ποιεῖσθαι, seipsum prædicare atque commendare 60
τὰ Συσημαπικὰ, composita 17
Συχεθλῶμι, contineri, conseruari 80
Σχέσις, affectio 81
Σχέσις ἡ πρὸς τὰς πῶδας, affectio erga liberos 74
Σχηματίζουσι, conformant 86
οἱ τὸ σῶφρον ἐπεγνωκότες, qui se coërcere nouerunt 31
οἱ σώφρονες ἄνθρωποι, homines pudici 46
ἐσωφρόνισε, prudentiores reddidit, castigauit 40
Σωφρονίζεσθαι, meliorem ac prudentiorem fieri 71

T.

Ταξις, ordo 83
Τεταγμένως ἐσθίειν, compositè atque ordinatè comedere 83
Τέλεον, prorsus. τελέως, παντελῶς 28
Terra, multa secum debita trahit 9
θανατηφόροι, pestiferi 82
μὴ Θαναταθῇ, ne interiret 94
Τὰ θεῖα πάσχειν, i. θεοδίδακτον εἶναι 63
Θεραπεία, curatio plagæ 85
Θεοδίδακτον εἶναι, quid sit 63
Theodoriti loca quædam emendata 90
Theodoriti loca aliquot emendata & illustrata 2.3.4
Theodoritus Cyrensis episcopus 66
Theodoritus in Polymorpho loca quędam ex Attico, vt erudito atque orthodoxo citat 42
Theodoritus in libro de quæstionib. Scripturæ, multis in locis correctus 49
Theodori lectoris collectanea 23
τὸν ἐν νεκροῖς Θεολογεῖν, eum, qui mortem obierat, Deum asserere ac prædicare 46
Theopaschitæ Seueriani 24
Θεοποιεῖσθαι, Deum effici 43
Θεὸς ἀναίτιος, Deus est sine culpa 94
Theuderichus Apher 23
Θρόνος, subsellium 81
Θρυλληθήσομαι, paterem omnium sermoni 82
Θρύπτεται, frangitur 84
Τιμῶντες σιωπῇ τὸ πάθος, taciturnitate honorantes miseriam 83
Τοπικῶς ἐπιδαίνειν 44
Τόπισμα θεοσεβὲς 44
Traditiones, quæ sine certissimo euangelij detrimento conuelli nequeunt 18
οὐ πᾶν Τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάτῃ θεραπεύεται 96
Ὑπὸ τῆ Τρυφῆ, ob luxum & voluptates 78
Turpe & flagitiosum est eum laudare, cuius nomen ob impiæ crudelitatis plenam hæresim in infamia versatur, sempérque versabitur 42
ὡς ἔτυχε, prout euenit 56
Typographorum incuria 53
Typographorum negligentia fœda errata irrepere solent 38

V.

VAcuum, figmentum Valentinianorum 56
Vacuum. Ἄπρακτος, ocioſè & nihil agens 59
Valentinianorum commenta refelluntur 55
Valentinianos instabilia delirare, i. quæ ab omni verisimilitudine abhorrent 55
Valerius Hipponensis episcopus D. Augustinum ad muneris sui administrationem socium atque adiutorem asciuit 48
Vairlenius & Morelius lapsi 95
Vairlenius, trium Ignatij interpretum sine controuersia diligentissimus 94
Βάσανος, cruciatus 76.78
Venereis vti legitimè, νόμῳ τὰς μίξεις ποιεῖν 83
Veracis verba videntur contemptibilia 76
qui Verborum inanitatem sapientiam esse censent 82
Veteres interpretationes, sunt tanquam sacra anchora 65
Virtutum opes prętantiores esse quàm pecuniarum 7
Virtutes operari, i. miracula edere 60
Vita religioni Christianæ consentanea, & doctrina pia, duo Christianæ religionis oculi 21
Vitium facilè discitur 6
Vnusquisque nostrũ pœnæ obnoxius est 9
Voluntas eius est hominum substantia, i. sola ipsius voluntate homines in ortum producti sunt 58
χρεὼν, petulantia 81
Υἱὸς εὐσεβὴς 43
Ὑπαπάντη, Purificationis festum 30
τῇ ἐξουσίᾳ τοῖς γεγονόσιν ἡ Ὑπαρξις, potentia mea existunt ea quæ oriuntur 83. 84
Ὑπὸ τίνος, quidnam causę est 24
οἱ Ὑψηλοτέρα φρονοῦντες, qui altiùs assurrexerunt 16

Obseruationum.

Ὑπερβαλλόντως, maiorem in modum 80
Ὑπερβολὴ τῶν ἀγώνων, incredibilia certamina 86
Ὑπέρεχον ἐν τιμῇ, honore prætantior 47
τὸ Ὑποπίπτον, subiecti 18
Ὑπηρέτιν Patris, Filium dicit Eusebius, ὑπήκοον 43
Ὑποδεδεμένοις ἐπανορθώσεως, iis qui subiectione opus habent 16
πρὸς τὰς Ὑποκειμένας συμφορὰς, ad præsentes meas calamitates 78
Ὑποκρούσας, qui dixit obiiciendo 82
ὁ Ὑποκρούσας, qui interpellauit, & quæsiuit 8
Ὑπολαβεῖν, i. ἐκ μεταδοχῆς ἀποκρίνεσθαι, interfari 52. suscipere 57
Ὑπολαμφθεὶς δὲ πεπεύσθαι ὑπὸ τῶν συγγενῶν, existimantib. autem ipsius cognatis eum iam iámque moriturum 26
Ὑπολύειν, absoluere, dissoluere, explicare 57
Ὑποιμένει, sustinet, resistit 84
Ὑπόστασις, sedimentum, pondus illud quod naui imponi solet, ne ob leuitatem subuertatur 61
Ὑποστολὴ, contractio 45
Ὑπεπιθέμην ἐμαυτῷ, mihi proponebam 82
ὑπόχαλκον sonare 43
ὑστερήματος καρπὸς, extremitatis fructus 55
ὑστερήματος καρπὸν ἀποφαίνεσθαι, labis fructum pronuntiare 58
ὑφίστανται, sustinent 80
ὑφορᾶται, veretur 82
Φαντπῶν, ostentabundus 76
Φαῦλα, contemptibilia 79
Φαυλίζειν, vilipendere 80
Φειδοῦς, i. ἐλέους 77
Φέρε εἰπεῖν, verbi gratia 32
Φερωνύμως ἐλέγετο, apto nomine appellabatur, re præstabat id quod nuncupabatur 82
περὶ τῶν φθασάντων, de præcedentib. culpis 74
ἔφθη αὐτὸς κρατηθῆναι, ipse priùs victus captúsque est 7
Φθονηθεὶς, μὴ φθονήσῃς 8
Φιλαρχοῦντες, ambitiosi 16
Φιλόκοσμοι, mundi amantes
Φιλόνεικος, qui magna contendendi libidine flagrat 78
Φοβεῖν, perterrefacere 80
ἓν Φοβηθῶμεν μόνον, τὸ Φοβηθῆναι θεοῦ πλέον, vnum hoc timeamus, ne quid amplius quàm Deum timeamus 20
Φοβερὸς οὐκ ἐν τῷ Τιμωρεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ τιμωρήσασθαι, formidabilis erat non pœnam inferendo, sed duntaxat minando 67
Φονᾶν, cædi inhiare 30
Φονῶντες, cædem anhelantes 40
Φορὰ τῆς τῶν ἀνθρώπων προσφορικῆς λόγου, latio prolatiui hominum verbi 56
Φορτικὸς ἐμμέθεγγόμενος, grauis ac molestus sum loquens 78
Φρικταὶ εὐχαὶ, tremendæ preces 27
Φρένες, prudentia 84
ἐφρένωσε, sapientem reddidit 81
ἐφρένωσε, solertia donauit 84
Φρονεῖν, sentire 46
τὰ ἴσα φρόνησον, eodem affectu præditus esto 86
φῶτα ἅγια, sancta lumina, Epiphaniæ dies 30
φωτισμὸς, baptismus. βάπτισμα 29
φωτίζεσθαι, baptizari 61
πρὸς οὓς Κεχλύασιν, ad quod stupescũt 58
Χειροτονεῖσθαι, designari 39
Χειράσασθαι κῆτος, cete subigere 75
Χλευασία, suggillatio 40
Χλευάζειν, scommatis incessere 40
Χολῶ θεῷ, indignatione Dei 81
ὁ χοῦς πολλὰ φέρει τὰ ὀφλήματα, terra multa secum debita trahit 9
Χρείας καλούσης, necessitate compulsus 39
Χρεωφειλόμενον ὄφλημα, debitum conditionis humanæ 69
Χρῆσιν αὐτοῖς Ἀρᾶτος ἐπάγει, locum ipsis Arati producit 33
Χρόνῳ, i. βραδέως, tardè 80
Χῆρ ἐν ξιφῶν Χωρεῖν, manus inter se conferere 47
δι' ὡρῶν Ψεῦσιν, propter horarum mendacium 13
Ψιξ ἐγκραμοῦσα, mica transuersim in fauces incidens 6
Ψοφοδεὴς, meticulosus 80
Ψυχωθεὶς, animatus 77
Ὠραν ποιεῖσθαι, curam gerere 32

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ERRATA OPERARVM IN S. ISID.

Epistolis Græcis.

PAgina 6. linea 17. ἐωσωθέντα, pro, ἐρρωσθ. pag. 7. li. 23. ὑμετέραν. Ibid. li. 24. διορθούμενος. Ib. l. antep. συσχόντος. p. 8. l. 28. Εἰ δέχεται. p. 9. l. 3. ὀρφεύς. Ib. l. 13. τὸ, pro, τῷ. Ib. l. 25. ἀεὶ ἑνὸς. p. 10. l. 31. γνῶθι οἱ. p. 11. l. 25. μαθέτω. 13. l. 15. γεννητοῖς. Ib. l. 28. ἀποτέμνεσθ. p. 14. l. 15. αὐχμαλώτου. Ib l. 17. χαμιλώ. Ib. p. 15. l. 15. Εἴργων. p. 17. l. 22. νεῶν, vel ναῶν. p. 18. l. 30. εἰς ἐγασιαν. p. 19 l 26. οὐδὲ βούλεται, pro, ἃ βέβ. p. 20. l. 4. à fi. à fi. ἐπ. p. 21. l. 27. σωτίμως. p. 22. l. 8. ὑποθέλλω. p. 25. l. 18. κεῖσθ. p. 26. l. 1. ὀνομάζει. Ib. l. 20. σωτηρία. p. 27. l. 3. βασάνου. Ib. l. 40. ἐξαπήλωσεν. p. 30. l. 33. ἄρραφος. p. 31. l. 1. ἠμπέχετο. Ib. l. 34. μήπω. p. 32. l. 11. τυχεῖν. p. 34. l. 8. Εν Γαβαὰ. p. 36. l. 8. ψεῦρως. Ib. l. 21. κλύδωνος. Ib. l. 22 ἀκύμονα. Ib. l. 31. Græca e margine sic lege. Εἰ πράξας ὁ Φαεσαῦρος ἃ ἐκαυχάσατο, καὶ κρίθη, ὅτι ἐκαυχᾶτο, σὺ μὲν &c. p. 37. l. 39. χειροκαπήλους. p. 41. l. 16. πέρας. p. 47. l. 11. ἐσχάτης ἡμέρας. p. 50. l. 4. ἡ πίστις ἡμῶν εἰς χριστὸν. p. 53. l. 14. ἴδῃ. p. 54. l. 7. Δράκονοι. & l. 8. ταπείνωσιν. Ib. l. 5. à fi. ῥοῶντας, vel ῥοώντας. p. 55. l. 27. τὸν, pro, τῷ. Ib. l. 4. à fi. οὐχ ἥρπασε. p. 56. l. 4. ἄδῃ. Ib. l. 12. ῥαθυμεῖς. p. 57. l. 7. ἀπορεῖς. Ib. l. 20. πρεσβύτερός τις. Ib. l. 34. τὸ ὧν πρῶτον ἐμ' ἐξέπλ. p. 58. l. vlt. ἐκεῖθεν. p. 59. l. 26. δαίμονας ἐκ βάλλοντας. Ib. l. 32. ὅθεν αὐτοὺς. p. 60. l. 14. ἐνδεκτικὰ. Ib l. 15. ἐναρμονιόμενος. ead. l. ἀρετῆς. p 61. l. 12. ἐκὼν. Ib. l. 18. ἢ τῷ πάντων. Ib. l 19. σὺ τυχόντες. p. 62. l. 3. Αἴγυπτος. Ib. l. 29. ὑμῖν & l. 30. ὑμῶν. p. 63. l. 5. παρ' ἑτέρων ὅρκον ἀπαίτει. Ib. l. 18. ἀλλ' ἠ ψεύσῃ. p. 64. l. 21. ὑπαρχης. p. 65. l. 10. σὲ vacat, quia præcedit. aut δὲ legendum. Ib. l. 11. τῶν ὁρώντων. Ib. l. 22. Φαῦστος p. 67. l 3. αὐτῶν, pro αὐτῷ. Ib. l. antep. πλημμῆς. p. 68 l. 2 ὄρεα. Ib. l. 26. ἢ μετάξ. Ib. l. vlt. ἀβροτέρας. p. 70. l. 1. ἐξ ᾗ. Ib. l. 17. ἀπολύητε. p. 72. l. 28. ἠδύνασο. Ib. l. 29. προσδιορίσεις. ead. l. ἑαυτὸν. p. 73. l. 11. ἀγνόει. p. 78. l. 23. ἑνός. Ib. l. 30. nisi παιδεύων, pro, πέπεισμαι legas, claudicat oratio. p. 79. l. 15 ἱερατεία. Ib. l. 25. τῷ χειρῶ. p. 81. l. 5 καὶ ταῦθα. p. 83. l. ult. εἰδὲ ἁμεθα. p. 85. l. 19. ita distingue. εἰ δὲ καὶ ἄλλως ζητεῖς, ὅπως. Διακριναι ζῶντας, &c. p. 88. l. 12. τὴν πατρίδα καταλιπὼν. p. 89. l. 14. βάσκανοι. Ib. l. 21. συμμοείας, pro, πιμελείας. vt inf. p. 131. l 7. p. 91. l. 3. ευσεβείας. Ibid. l. 27. δυσεξάγελτος. p. 92. l. 9. πρὶν ἢ ἐνώσῃ. p. 98. l. 23. ὁ μὲν. p. 99. l. 25. σταῦθα. p. 100. l. 3. χρήμασι. pro. χήμ. Ib. l. 26 in margine, μέθη. p. 101. l. 32. περιφυήσ. p. 102. l. 32. παρθενία. p. 108. l. 4. à fi. ὅτε τρόπος οὐχ ἡλικία εὐθὺς ἦλθε, &c. p. 111. l. 8. αὐτῷ, pro, αὐτὴ. p. 113. l 26. αὐτῆς posterius vacat. nisi αὖθις. l. denuo, legas. p. 115. l. 26. ἢ εὐχερείας. p. 116. l. 30. ὀργιῶ. p. 120. l. 27. χαιρόμενοι ἐν ταῖς χρείαις ὑμῶν. D. Bill. legisse videtur. p. 121. l. 16. ὑπερῳνω. p. 122 l. antep. καταλεύοντες. p. 133. l. 2. μεγαλοφρονέστατος. Ib. l. 34. ῥᾴδιον. p. 135. l. 16. Δαβὶδ. p. 139. l. 3. φασὶ. Ib. l. 5. οἱ γὰρ. p. 141. l. 10. ἐγκηρύθη. p. 142. l. 10. τοῦτον, vel, αὐτόν. Ib. l. 28. χαλκόφρονες. Ib. l. 29. τὸν, pro, τῷ. p. 144. l. 25. ἔστι. p. 147. l. 10. ἐστὶν Ἰησοῦς. p. 149. l. 3. καίσωνι. p. 151. l. 5. à fi. γίνεσθαι. p. 154. l. 7. τῷ δὲ Ἱερᾷ. p. 155. l. 15. ἐξωθήσῃ σε. Ib. l. 21. πολεμίοις. Ib. l. 32 ἀκαπονόμ. p. 160. l. 3. à fi. μύλωνα. p. 163. l. 4. πλησροῖ. p. 166. l 6. à fi. ἰδία καὶ δημοσία, D. Bill. Ib. l. 3. à fi. ὅτι κέρδει, vel ὅτι κέρδει, diuisim. p. 168. l. 26. ἀταξίας legisse videtur D. Bill. pro, εὐεξίας. p. 180. l. 4. à fi. σκοφ. p. 185. l. 8. à fi. διολιοθ. p 186 l. 12. τοιοῦτος. p. 187. l 23. τοσαύτη αὐτῷ τροφὴ ἥκει. p. 188. l. 5 πλωοῦ Ib. l. 8. à fi. γνῶθι σαυτόν. p. 190. l. 5. λυμηνάμενος. p. 192. l. 1. κινδυνεύει. p. 194 l. 30. σκῆψις. p. 195. l. 6. πνεῖς. p. 197. l. 12. κοσμικῶν. p. 198. l. 8. πιμαλφ. p. 203. l. 3. ἡμῖν. Ib. l. 5. ἡμῖν. Ib. l. 6. σκεψάμενος. p. 205. l. 8. γεγενημένων. Ib. l. 9. συγχωρεῖν. p. 206 l. pen. εὖδ' ἐνδροσον. p. 210. l. 7. à fi. τῷ γὰρ. p. 212. l. 11. ἐτράπησαν. p. 213. l. 23. σώφρονι. p. 214. l. 2. εὐδοκ. p. 215 l. 13. τῷ, pro, τὸν p. 218. l. 4. εἰς, pro, ἐις. p. 221. l. 8. à fi. τὸ ἔλαιον. D. Bill. pro, τὸν ἔλαιον. p. 223. l. 3. ἀλλ' ἐκεῖνα τῇ. Ib. l. 7 σωματικὸν. Ib. l. antep. ἠπείλῃ. p. 225. l. vlt. παθῶν. ead. l. ἐν παρειαῖς. pro, ἐναλείαις, D. Bill. p. 226. l. 4. αὐτοῦ p. 228. l. 16. desunt, quæ respondeant his D. Billij verbis, (promulgari debuisse dicat, illud sciat, ea quæ, &c.) Hæc igitur aut similia sunt Græco contextui addenda. ἵνα δὲ, ὅτι τὰ ἐν τοῖς βασιλείοις γινόμενα, &c. vel consulendum D. Bill. Archetypum. Ib. l. 19 ἴστε. Ib. l. 32. ὁμολογουμένων τῷ τῆς ἀπόρων λύσιν, D. Bill. Ib. l. 4. à fi. πεπείσθαι. p. 231. l. 19. τῷ. Ib. l. 23. νενόμισται. p. 234. l. 1. τοῖς μὲν. Ib. l. 29. πατέρῳ. Ib. l. 33. ἀνοήτως. p. 235. l. 4. à fi. χάθηται. p. 236. l. 3. γλῶσσαι ἐθίζειν. p. 238. l. 5. à fi. ψηφίσηται. p. 239. l. 4. προσηκόντων. Ib. l. 11. τούτῳ. Ib. l. 16. πεπειθ. Ib. l. 32. ἀλλ' ἡ ἀρωμὰ p. 240. l. 3. à fi. οὐδὲν δ' ὃν. p. 241. l. 3. ἔχοιεν. Ib. l. 5. à fi. τρόπον. Ib. l. 26. Δογματοσόμενα. p. 242. l. 9. à fi. προσχάθεται. p. 243. l. 12. αὐτῷ. Ib. l. 22 οὐδενί. Ib. l. 31. συγγώμης. p. 244. l. 26. εἴσω, pro, ἔσω. Ib. l. 29. αὐτῆς p. 245. l. 32. ἀλλ' ἀκοιμήτοις τοῖς. p. 246. l. 2. ζεύξαι. Ib. l. 24. τῆ Πηλυσ. Ib. l. 6. à fi. εἴσω. p. 247. l. 18. βλέποντα σημεῖα τῆ χάλλυς. Ib. l. 5. à fi. αὐτῷ. p. 248. l. 2. αὐτοῦ. p. 250. l. 9. χειροτονήσας τὸν ὄσκ. p. 253. l. 6. transp. μὲν γὰρ. p. 255. l. 9. τὸν πονηρὸν. Ib. l. 12. δωρήματον p. 256. l. 8. à fi. ὁ δὲ, pro, οὐδὲ. p. 257. l. 2. ὡς πάντα πικρὰ D. Bill. pro, ὦ πάντα μικρὰ. Ib. l. 15. ἡ δὲ ἡμετέρα, pro, ἡ δὲ ἡμῶν. p. 283. l. 6. à fi. τοῖς παρελθ. p. 284. l. 1. τὸ αὐτῆς. Ibid. l. 8. μηδ' ἔχειν χρείαν. Ib. l. 18. ἀλλ' αὐτοὺς κατεχόντες νόμῳ φύσεως legisse videtur D. Bill. p. 285. l. 3. ποιότητα. p. 329. l. 11. à fi. κινδυνεύετε. p. 483. l. 9. γνωσιμαχήσον. p. 537. l. 10. ἄδοντος. p. 558. l. 18. φρόνησιν. p. 590. l. 10. τῶ συλλύσ. p. 594. l. 19. post διχάζοντος, hęc, vt ex D. Bill. versione patet, addenda videntur, τῷ τὸν χαλεπὸν ὄφεως. p. 659 l. 9. ὀφείλοντι. p. 660. l. 19. καλῶν ἐναισχῶς. vel καλῶν ἐργασίας. p. 652. l. 6. à fi. πιμελείας. p. 653. l. 13. ex D. Bill. versione emenda: Ἰουδαῖοι. οὐδὲ ταύτῃ τῇ καταστάσει ἀνάθεμα εἶναι ἐπεπόθει vel ποθηρῆτο, ἐὰν Ἰουδαῖοι πάντες, &c.

ERRATA OPERARVM IN LATINA

Tralatione Epistolar. Isidori.

PAgina 11. lin. 18. multorum animis. p. 12. l. 22. aliis, pro, alios. Ib. l. 10. virtuté, pro, verit. Ib. l. 32. sempiternum p. 13. l. 32. num, pro, nam. p. 24. l. 5. à fi. commisereatur. p. 27. l. 14. maior, pro, matet. p. 33. pro, 38. reponenda. l. 27. institutione. p. 57. l. 11. à fi. qui, pro, cui. p. 61. l. 33. nescíens, at omnia videns. p. 69. l. 9. omnibus, pro, omnes. Ib. l. 4. à fi. miniméque. p. 77. l. 27. quidem. p. 80. l. 20. accendes. ead. l. prælucens. p. 86. l. 12. demonstrantē. Ib. l. 20. gerant. p. 88. l. 3. & 4. adde. Quandoquidem & Phinees hasta vsus est, cùm Deus in iram excandescebat. p. 89. l. 23. eos. p. 93. l. 3. ea quæ. p. 95. l. 8. ra- delendum. p. 98. l. 11. Agathodæmoni. p. 96. l. 27. diuini. p. 99. l. 30. adde. Siquidem perbellè se habent, quandiu pauperes summissè se gerunt, aut si vel tantillum exaltentur, vmbratilem potentiam adepti, tunc viperarum progenies videntur, qui ventrem, quo enati sunt, exedant. p. 101. l. 31. τὸ πῶμα non interpretatur D. Bill. id est lapsus. vt Matth. 24. pro quo Luc. 17. τὸ σῶμα, corpus. p. 102. l. 3. tenebat. Ib. l. 29. vna rē aut classe. p. 103. l. 3. studebant. p. 109. l. 21. Abrahamio. Ib. l. 22 Abrahami. Ib. l. 25. & 33. stadium. p. 110. l. 38. Imperatori seruire, & cum Deo contendere. p. 115. l. 5. adde. Archiepiscopo. p. 119. pro 191. p. 129. l. 6. quod, pro, qui. p. 133. l. 15. diuinam. p. 137. l. 10. à fi. diuturni. p. 139. l. 8. non omissis. p. 147. l. 15. Quinarum pellium. p. 150. l. 10. Oribasio medico. p. 154. l. 32. en, pro, an. p. 155. l. 29. non interpretatur D. Bill. οὐδὲ εἰσκύρσεις ποιῶν. locū mendosum ratus. hoc est, neque incursus faciens, vt bellica dictione Latina vratur εἴσκυρσις pro, incursus, vt dictionibus aliis τριβούλος, κορρέκτωρ, κόμης, &c. vtitur. p. 158. l. 6. actum, pro, actum. p. 159. pro, 19. Ib. l. 23. spuriis. p. 160. l. 3. eis, pro, eos. p. 168. l. 3. ad mandatorum. p. 169. l. 18. addictus, vt Pharao. p. 174. l. 37. qui, inquam, pro, quicquam. Ib. l. 38. condemnarim. p. 175. l. 10. à fi. ipsius. p. 180. l. 17. aut, sit, aut, habeat, vacat. p. 186. l. 3. præstantiss. Ib. l. 11. profligi. Ib. l. 16. duximus. p. 187. l. 18. omni. p. 188. l. 12. tribuantur. p. 196. l. 24. non laudet. Ib. l. 26. is, pro, in. Ib. l. 27. existimat. p. 197. l. 6. à fi. si, pro, ij. p. 198. l. 7. à fi. principio. p. 201 l. 24. quiddam. p. 203. l. 34. ille. p. 205. l. 8. delineabat. Ib. l. 11. à fi. dicta, pro, picta. p. 211. l. 1. alia etiam. Ib. l. 15. ipsę. Ib. l. 25. paradisum. p. 215. l. 31. quàm. p. 216. l. 5. à fi. eum, qui puerum suum non circumcideret. p. 219. l. 8. à fi. quod, sine accentu. p. 221. l. 6. item, vel, itidem. p. 222. l. 18. euerterit. p. 226. l. 2. effusus. Ib. l. 9. à fi. medicina. p. 228. l. vlt. quidam. Ib. l. 21. nec non moralem, pro, nec numeralem. p. 233. pro, 332. p. 234. l. pen. imminuātur. p. 238. l. 4. à fi. assecutam. p. 240. l. 4. Atque, pro, At quæ. p. 242. l. 5. omnia, pro, anima. p. 244. l. 11. à fi. prodētium, pro, prudentium. p. 250. l. 11. Atqui nunc idem horum certior factus, literis &c. p. 256. l. 9. esset. Ib. l. 30. non sine lege, pro, non quę. vel non absque lege. eadem lin. veterem. p. 258. l. 12. insectari. p. 285. l. 13. quidam. p. 470. l. 21. alios, pro, abire. p. 473. l. 10. à fi. cœperit. p. 478. l. 21. quamuis sit lacuna, nihil tamen deest. p. 452. l. 10. à fi. præbet, pro, præter. p. 489. l. 7. à fi. ex eo. p. 512. l. 18. es, pro, cas. Ib. animus, pro, amicus. p. 536. l. 9. vires comparant. p 542. l. 10. audes, pro, audis. p. 544. l. 12. à fi. terrenorum regum. p. 551. l. 2. cauponariam. p. 568. l. 27. agreste. p. 569. l. 2. illarum. p. 579. l. 20. oppetebant. Ib. l. 31. laudibus extollebant. p. 582. l. 14. à fi. quum, pro, quin. p. 589. l. 3. vocabitur γυνὴ, hoc est, mulier, seu virago. Ib. l. 8. idem repone. p. 593. l. 20. hoc, pro, hæc. p. 594. l. 15. ambigat. Ib. l. 18. obsecrare, pro, obseruare. p. 610. l. 17. propulsset. p. 639. l. 3. At si ita. Ib. l. 7. excitata. Ib. l. 7. à fi. præteribo (vmbra. p. 642. l. 7. à fi. misereatur. p. 645. l. 31. commemoro. p. 661. l. 6. natura lege lata præcipit, vt cum &c. Ib. l. 21. post Quamobrem, adde quæ non omissa à D. Bill. sed à Typographis prætermissa puto;

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quamobrem diuina prouidentiæ tranquillitas tria pulchetrima hoc loco informãda sibi proposuit. vnum quidem, ne pereat animal; alterum, ne tantam dominus eius iacturam faciat; tertium denique, vt inimici in gratiam redeant. Qui enim beneficio affectus est, nisi sensu, magis quàm lapides, priuatus sit, ei à quo beneficium acceperit, par pari referre curabit. aut beneficus audiens, inimicum non amplius eo nomine definiet. Viden' qui ineffabilis illa sapientia ad bonitatem & humanitatem collimans leges suas ferat? Ibid. l. 14. à fi. conuertant. Ib. l. 5. omnia quidem, pro, diuina quædam. p. 653. l. 13. fidem, pro, vitam. vt respondeat verbo πιστεύσωσιν.

ERRATA IN OBSERVATIONIBVS *Sacris.*

PAgina 2. linea 35. ἐπηγγείλατο. pag. 4. lin. 13. χρύπτουσι. Ibid. l. 35. ἐπλησιάσθη. p. 9. l. antep. Sanè. p. 10. l. 5. Κἂν τοῖς δὲ κείσθω τῶ παθεῖν μηδὲν χάειν. p. 13. l. 21. εὐχέσθω δὲ. p. 14. l. 11. Nullius. p. 15. l. 31. in Græcis aliquid deesse Latina satis ostendunt, idque post dictionem ἄνευ. Ibid. lin. 40. παρεστυγχάνον. p. 16. l. 42. vt quod p. 17. l. 18. ἡμεις δὲ. Ib. l. 41. Itaque. p. 19. l. 9. ἀξιῶν. Ib. l 22. cœpit. p. 32. l. 13. ἐκ γνω. p. 33. l. 21. Σκείνῳ. p. 34. l. 42. Σκληροίως αὐταῖς. p. 35. l. 29. Hierarchæ. p. 39. l. 43. nutriebatur. Ib. l. pen. capessiuit. p. 40. lin. pen. defectionem. p. 43. l. 10. atque. p. 44. l. 2. videlicet. p. 49. l. 21. χείσαι. Ib. l. 24. ὀπικουρωῦτες. p. 50. l. 20. πικοιθύου. p. 54. l. 13. amphilogia. p. 55. l. 18. ἀπάσαλδ. p. 56. l. 16. localem substantiam. alioqui vana esset D. Billij emendatio. Ib. l. antep. Æona, vel Æonem. p. 57. l. 4. exprobrant. Ib. l. 17. Æon. p. 58. l 6. comparati. p. 59. l. 26. descenderet. p. 62. l. 22. dictio, nisi, expungenda; aut, mihi, legendum. Ib. l. 43. Asparem cum Ardab. legẽdum est, aut vsus est, pro, vsum esse. p. 68. l. 5. Σκφωήσιως. nam σκφρονήσεως præcedit, quod D. Bill. emendat. p. 69. l. 24. τελευτᾶον, pro τέλεον, vt versibus præced. patet. p. 71. l. 1. eundum. Ib. l. 27. positum est, pro eo quod est, vitam, &c. p. 76. l. 11. etiam si nullam. p. 77. l. 16. dissimilem. p. 78. l. 28. ἀπωθαλφάσατο. p. 80. l. 3. ὅπ ποτὲ. p 81. l. 13. παρεῖχον. p. 83. l. 15. comparatu. Ib. l. 40. ἀπκλυθέντος. p. 84. l. 15. vsurpantur. Ib. l. 16. odorem, pro dolorem. Ib. l. 42. concessionis. p. 85. l. 38. athletam. p. 88. l. 31. iustitiam accusatricem, vel, iustam accusationem. Ib. l. 42. φωνὶ. p. 90. l. 23. ἀθετεῖν. Ib. l. 30. ἐστοκρατικῶς. p. 92. l. 6. & 17. ἀθετεῖν. p. 94. l. 31. inter dictiones, autem, & sed etiam, deest aliquid. p. 96. & vlt. l. 1. ἀγαλῆψαι. Ib. l. 31. quidam, pro, quidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca